Universidad de Deusto
Biblioteca

Tiraqueau Commentaria ~ 1549

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Andreæ Tiraquelli Regii in PARISIENSI CVRIA SENATORIS Commentarii, de vtroque retractu & municipali & conuentionali, ex integris in Pictonum consuetudines commentariis, in quibus non solùm Pictauiæ, sed & vniuersæ Galliæ, cæterarúmque gentium decreta ad eam rem pertinentia exposita sunt.

03239

PARISIIS.
Apud Hieronymum & Dionysiam de Marnef fratres, ad insigne Pelicani, via ad diuum Iacobum.
1549

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANDREAS TIRAQVELLVS

sanctissimo, grauissimóque ordini Senatus Parisiensis.

CVM iuri dicendo Fontenaii apud Pictones à Rege præfectus nullas frequentiores lites iudicio fieri quam de retractibus, quos uocant, uiderem, aliquid quod operæprecium esset facturus mihi uisus sum, si rem uariam, atque maximè obscuram explanarem, meamque de re multorum disputationibus uariè distracta, ác dissensionis plena sententiam explicarem, tum ut magna in obscuritate uersantibus lumen aliquòd præferrem: ac efficerem, ut quid iustum, æquúmque sit, clariùs uiderent: tum ut hic noster labor his, qui ius respondendi munus sustinent, laborem leuaret: Curauimus enim quantum à nobis effici potuit, ut omnia quæ ad hanc iuris partem pertinent, in hoc σήνταγμα coniiceremus. Quod ut uobis dicarem, duæ potissimum causæ fuerunt: una, quòd editum sub id tempus est, quô me in uestrum collegium à principe cooptatum obuiis (quod dicitur) ulnis excepistis, ut memor illius studii quod singulare erga me semper habuistis, uiderer. Altera hæc est, quod qui iureconsultorum scripta interpretanda sumpsissent, quicquid in eo genere comentati essent, ad eos mittant, qui iuris, atque adeo iustitiæ antistites essent, quales uos esse iudico. Nam cùm iam anteà uos iuris ciuilis, atque pontificii intelligentia, atque omni genere eruditionis præstantes intelligerem, nihil tamen hoc quidem, præut quæ, ex quo in uestram curiam ascitus sum, coram ipse uidi. καὶ γὰρ τὴν τὰ δίκαια ἀγαπῶσαν εὐνομίαν καὶ μᾶλλον τὴν ἀπαράιτητον καὶ σεμνὴν δικὺν uisus sum mihi in uestro concessu uidere. usque adeò n. graues, sanctos, seueros, incorruptos, inadulabiles uos præstatis. Accipite igitur quem uobis dicamus hunc nostrum laborem, & eius authorem, quâ cœpistis uoluntate, semper complectimini.

Valete, καὶ εὐτυχοῦντες διατελεῖτε.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANDREAS TIRAQVELLVS
Lectoribus.

COMMENTARIOS in ius Pictonum moribus constitutum, & à uobis frequenter efflagitatos, & à me sæpe promissos exhibeo uobis, non tamen totos, sed eam tantùm partem quæ ad retractus (quos uocat) pertinet. Ea enim cum quotidie à nobis appellaretur, neque uos nunc blánditiis scripta nostra elicere, nunc conuicio extorquere studentes, reuocare possem (permagni enim ad decus, laudémque patriæ, ea edi interesse identidem occlamabatis, & ne quid mihi relinqueretur, quod causari ipse possem, in ea Galliæ urbe nunc me agere addebatis, in qua typographi artifices totum illud opus elegantissimè exprimant) desyderiis uestris obsecutus sum, ut in hoc ueluti appositio fercu lo fame uestra abusi conquiesceretis aliquandiu, minúsque molestè exigeretis, quod uobis apponi, summæ meæ occupationes non sinunt. Nam dum à me in manus sumitur, ut lautius meliúsque fiat, ecce interuentorum turba non modò è manibus calamum aufert, sed etiam ipsam animi intentionem laxat, quam uix postea resumere possum. Ego tamen quod mihi temporis à forensi labore dabitur, in eo collocabo, ut opere meo integro frui possitis. Quod intra paucos dies quidem certè à me præstaretur si res tanta, occupata opera, & impedito animo absolui posset, Neque eorum delicias atque desidiam quasi iudicium respiccrem, qui ex ipso tantùm uersuum numero magnam redundantiam in his commentariis inesse conüciunt: Nam si horum iudicio standum est, non solùm breuiter scribere, sed non omnino scribere satius est. De hoc commentationis genere ab his tantum iudicium fieri uolo, qui ut iuris ciuilis atque pontificij studio multùm operæ dederunt, ita certum & syncerum iudicium futurum est: Etenim cum uel manifestissimi edicti (ut ait Vlpianus) non negligendam interpretationem facilè illi intelligant, obscuris, atque ambiguis interpretum adhibendas esse explanationes utique pronuntient, tantum abest, ut meam diligentiam reprehendant, qui quæ ab his qui nobis iura descripserunt, angustè coarctata sunt, dilatauerim. Nec uerò illa parua mihi ad res planius explicandas causa fuit, quòd hæc mea ἐξήγησις alio ἐξηγητῆ amplius non egeat. Nam siue authorum multitudinem, siue τὴν ἀξιοπιστίαν spectes, quibus quasi locupletibus testibus sententiam meam confirmandam putaui nihil eorum more à me scriptum inuentas, qui ut litigiosi disputatores, omnem in eo cogitationem ponunt, ut captiosa quadam probabilitate animos percutiant legentium. Ex quo enim animum ad iuris interpretationem conuerti studui diligenter non tam ueri aliquam speciem, atque similitudinem, quàm quod omnibus liqueret, legentibus exhibere. Quam scribendi rationem si tenuissent quidam iuris enarratores, maior ex eorum commentariis fructus caperetur. Est quiddam porrò, quod me textuum ut uocant, atque interpretum frequentia crebrum effecit. In ea enim re lautos illos conuiuatores imitandos mihi proposui, qui ut omnium palato atque stomacho seruiant, dubia quædam conuiuia apparant mensasque conquisitissimis cibis extruunt, unde quisque quæ palatum optima iudicarit, facilè sumat. Nam cùm multa in eandem sententiam è iurisconsultorum libris quasi promptuario quodam protulimus, nihil aliud efficere adnixi sumus, ut quemadmodum in conuiuiorum ratione, quanuis à pleriſque cibis singuli temperent, uniuersitatem tamen sic commendet uarietas, ut uel languentem famem moliri, atque intendere queat, & secundum suam quisque naturam appositas epulas ingenuè agnoscat. Atque hæc ego sic accipi uolo, non tanquam assequutum esse me credam, sed tanquam assequi laborauerim, fortasse non frustra, si modò uobis æquis utar, ut ingratos admodum conuiuas eos existimem, qui cum prolixè accepti fuerint, conuiuatoris tamen luxuriam, atque lautitias accusent, digni certè homines qui prandium in allio & pane apud σμικρολογον aliquem Euclionem consumant. Sed non minor est eorum inhumanitas, aut potius stupiditas, qui multa ἀπροσδιόνυσα esse in his commentariis clamant: Non uident enim in hoc scribendi genere alia ex aliis existere, & tanquam sermonem è sermone seri, ut nihil accersitum atque attractum dici possit. Multis uersibus, si parua magnis conferre licet, Homerus, multis Vergilius, hic Aenæa, Achilles ille arma describit: breuis tamen uterque est, qui facit, quod instituit. Aratus etiam minutissima sydera consectatur, modum tamen seruat, non enim excursus hic eius, sed opus ipsum est. Hæc autem præfari usum est, ut hìc nulla esse redundantia, sed seruatus modus esse intelligatur. Valete.

MICHAELIS HOSPITALIS
Regii in curia Parisiensi Senatoris.

Ausim quinetiam in genere hoc componere nostros
Antiquis. dubiámque rei suspendere palmam.
Non his post Romæ excidium quicunque fuerunt,
Et quos iam longo præcedimus interuallo.
Sed priscis legum nostrarum authoribus illis,
Sulpitios dico, Labeones, atque Sabinos,
Atque alios horum similes. Queis omnibus unus
Par erit, aut non inferior me iudice certè
Delitiæ nostræ Tiraquellus, uir bonus, uno
Vt uerbo absoluam, prorsúsque simillimus illi,
Quem ueteres quondam dixerunt iuris asylum.
Pictos ille suos magna cum laude regebat,
Cùm subitò Regis mandatu accersitur inde.
Nunc in iudicibus centum sedet. Anteà multò
Maiores meritus, & mox habiturus honores.
Pluribus hic monumenta suorum æterna laborum
Scripta uoluminibus, ueram testantia laudem,
Et quibus ad uiuum expressa est illius imago
Prodidit? At nullo mage delectabere lector,
Quàm quo posteriùs complectitur omne libello
Ius adgnatitium, & dominorum in rebus emendis,
Mancipióque datis reuocandis in sua iura:
Vicit in his se, aliis alios superauerat antè.
Sic semper meliora existunt ultima quæque.
Vt duraturos fructus solet arbor adulta
Ferre diu, sic quæ senibus sunt ædita nobis
Et multò prudentibus usu, credere par est,
Et si floridiora minus, solidissima certè.
Hunc ergo lege: proficies (mihi crede) legendo.

Adrianus Dudracius Andreæ Tiraquello Collegæ suo.

Quotidie addiscentem aliquid, sed plura docentem
Agnosco fieri te, Tiraquelle senem:
Extremum hoc testatur opus, quòd tarda senectus
Ingenii dotes addidit, haud minuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Michaelis Tiraquelli *Fontenai apud Pictones ſuppræfecti authoris filii, ad lectorem.*

Eſt ſuſpecta fides natorum in laude parentum,
At pro mile liber teſtibus unus erit.

Rodolphi Gaterii ipſius authoris generi.

Si ſocer eſt inſtar (ſeu tradunt iura) parentis,
Non minus eſt generi reiicienda fides.
Sed quid opus laudes eſt hic numerare ſuperbas,
Proſtat opus, nec eas mens cupit artificis.

Roberti Ribaudelli alterius generi.

At ſatiùs multò (quàm dicere pauca) tacere,
Et multa, ut dicam, dicere pauca ferar.

Franciſci Tiraquelli eiuſdem authoris filii, ad cæteros fratres.

Ardua uirtutis patere eſſe cacumina cernens
Primus iit, nobis triuit & ille uiam.
Ergo alacres pro ſe ſectemur quiſque parentem:
Et quam conſtrauit, cura ſit ire uia.

Andreas Tiraquellus, *Maturino* Tiraquello *fratri.*

Ingenii frater noſtri monumenta parentis
Cenſeo germani fratris habenda loco.

Maturinus Andreæ fratri.

Quin frater patris hæc ſoboles ueriſsima noſtri eſt,
In nobis partem uendicat ipſa parens.

Antonius Girardellus eiuſdem maturini præceptor. D. Andreæ Tiraquello.

Ille mihi iuris præcepta dat, ille dat uſum.
Hic tuus Andrea tradit utrunque liber.

Duorum lectorum Dialogus.

Hic nihil eſt lector quod iure reprehendere poſsis.
Imo eſt. quid? legum copia tanta: bene eſt,
Si quod laudari debet, reprehenditur: an non
Eſt ſatias potior, quàm male ſuada fames.

TABVLA QVAESTIONVM ET RERVM AD RETRACTVM

municipalem priuatim pertinentium ex ordine huius libri, quem mox ſequetur altera ad retractum quoque conuentionalem, etiam priuatim pertinens: & poſtremo alia generalis rerum uniuerſarum.

Tit. 1. præfatio ſiue rubrica.

1 Retractus ſanguinis quàm frequens ſit, charta.1. numero.1.
2 Retractus eiuſdem diuerſæ appellationes. charta.1.nu.1.2.3.4.5.
3 Retractus an ſit ex legibus Moſaicis. chart.2.numero.7.
4 Retractus an ſit iuris diuini. char. 2.nu.8. & ſeq. vſque ad nu.12.
5 Retractus conſuetudo à iure canonico approbata. char.3.nu.13.
6 Retractus à iuribus quoque feudorum approbatus. ibi.
7 Retractus cõſuetudo, an ualeat, ibi, & multis ſeq.
8 Retractus conſuetudo, an ſit damnata à iure ciuili. char.3.nu.16.& multis ſeq.
9 Retractus conſuetudo, an ſit rationalis, an contrà irrationalis. char.6.nu.33.
10 An ſit fauorabilis, an odioſa per totam præfationem, ſed ſpecialiùs. char.9.nu.56. & ſeq.vſque ad nu.66.
11 Vtrùm ſit extendenda, an reſtringenda, in iiſdem locis.
12 Vtrùm ea conſuetudo loquens de contractu, habeat locum in diſtractu. cha.10.nu.66. & iterum. char.17.nu.38.& ſeq.
13 Retractus vtrùm in foro conſcientiæ fraudari poſsit. char.10.nu.67.& multis ſeq.
14 Quid ſi principaliter fiat in fraudem retractus. char.12.nu.77.
15 Retractus an habeat locum cùm quis dat ex permutatione fundum, cuius precium ab alio, qui eundem emit, dari facit. char.12.nu.77.& ſeq.

§ 1. Glo.1. Si aulcun.

16 Retractus, an habeat locum, ſi extraneus vendiderit rem Pictauiæ. char.12.nu.1.
17 Et quid ſi conſanguineus & emptor ſint extranei. ibi.
18 An etiam habeat locum, ſi è diuerſo Pictauus vẽdiderit rem alterius prouinciæ, in qua conſuetudo retractus non habet locũ. char.12.nu.2.& ſeq.
19 Vtrùm item locum habeat, ſi Pictauus rem Pictauiæ extraneo vendiderit. char.13.nu.4.
20 Retractus an habeat locũ ſi hæres cum beneficio inuentarij vendidit rem defuncti. char.13 nu.5.

Glo.2. A uendu.

21 Retractus an habeat locum in venditione nulla. char.13.nu.5.& multis ſeq.
22 Retractus an habeat locum in venditione rei immobilis facta à minore ſine decreto. ibi. & chart. 14.nu.9.
23 Sed an venditor poterit impedire retractum huiuſmodi venditionem nullarum. char.16.nu.10.
24 Retractus an habeat locum in venditione ſimulata. char.14.nu.11.& multis ſeq.
25 An autem tunc credatur contrahentibus dicentibus eam eſſe ſimulatam. char.15.nu.16.
26 Retractus an habeat locum, cùm quis vẽdit fundum alienum tanquam ſuum, quẽ bona fide poſſidet, cùm aliàs retractus habet locum in acquæſtibus. char.15.nu.17.
27 Et quid ſi venditor nudam tantùm poſſeſsionem habebat. ibi.
28 Sed & an habeat locum, cùm venditur fundus alienus, non tanquam ſuus, ſed alienus. char.15.nu.18.& ſeq.
29 Quid vero ſi procurator meus vel tutor pupilli rem ſuam quaſi meam vel pupilli alteri vendiderit. char.15.num.20.
30 Retractus an habeat locum in venditione conuentionali ante conditionem impletam. char.15.nu.21.& multis ſeq.
31 Quid autem ſi partes ab ea diſcedant ante oblationem retractus. char.16.nu.27.
32 Quid autem ſi fuit proceſſum ad traditionem rei ita venditæ ante impletam conditionem. char.16 nu.28.& ſeq.
33 Quid ſi facta ſit per precariũ vel conſtitutũ. ibi.
34 Quid verò ſi traditio ſit clandeſtina. ibi.
35 Quid ſi traditio ſit conditionalis vt contractus principalis. char.16.nu.31.
36 Vtrùm autem in dubio huiuſcemodi eſſe præſumatur. ibi.
37 Vtrum retractus habeat locum in contractu ſub modo. char.17.nu.32.& ſeq.
38 Retractus an habeat locum, ſi res ita fuit vendita vt dominium non tranſeat niſi prius ſoluto integro precio. char.17.nu.34.& ſeq.
39 Retractus an locum habeat, ſi emptor & venditor perfecto contractu, ab eo diſcedũt, vt ſcilicet conſanguineus emptoris qui rẽ vẽditori reddit, admittatur ad retractum. char.17.nu.38.& ſeq.
40 Sed vter tunc præferetur, emptoriſne hic conſanguineus, an venditoris, qui ſcilicet prius vendiderat. cha.18.nu.40.
41 Retractus an habeat locum ex ſimplici venditione nundum ſecuta traditione. char.18.num.41.& multis ſeq.
42 Sed & vtrum retractus habeat locum precio nõdum ſoluto, intelliges ex ſcriptis. char. 18.nu.41. & ſeq.præſertim nu.47.& ſeq.
43 Et quid ſi contrahentes ab ea diſceedant ante traditionem. char.19.num.52. & iterum. chart.302. num.25.
44 Retractus an competat ex ſimplici promiſsione vendendi. char.19.nu.53.& ſeq.
45 Quid autem ſi poſt promiſsionem proceſſum ſit ad traditionẽ ſine alia alienatione. char.19.nu.55.
46 Retractus an habeat locum, cùm quis non vendit, ſed alteri vendenti conſentit. char.19.nu.56.
47 Vtrùm etiam habeat locum, ſi venditio ita facta ſit, vt ſi cõſanguineus velit retrahere, res ſit inempta. char.20.nu.57.& ſeq.
48 Si ex ſtatuto venditor non ſoluens gabellam nõ poſsit petere precium, an non ſoluta gabella nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

re etiam tradita sit locis retractui. Et quid hoc casu dicendum est de precio.char.20.nu.60.

Glo.3.Aulcuns biens.

49 Retractus an habeat locum in venditione rei emphyteuticæ.char.20.nu.1.
50 Quid si emphyteusis teneatur à principe.ibi.
51 Quid in emphyteusi ecclesiastica.char.20.num.2.& iterum char.193.num.3.& seq.& numer.8.& sequen.
52 Sed quid si dominus ipse emerit emphyteusim.char.20.nu.2.& locis ibi allegatis.
53 Retractus an habeat locum in venditione feudi, char.20.nu.3.& seq.vsque ad fi.eius glo.

Gloss.5.Seruitutes.

54 Retractus an habeat locum in venditione seruitutum.char.21.nu.1.& seq.
55 Et an iure pascendi pecoris in agro alieno. char.22.nu.3.
56 An etiam habeat locum in venditione seruitiorum.char.22.nu.4.

Glo.6. Rentes.

57 Retractus an habeat locum in venditione annuorum redituum siue vectigalium siue pensitationum.char.22.nu.3.& seq.
58 Et quid si sint ad modicum tẽpus.char. 23.nu.7.
59 Et quid item si sint merè personales.char.23.numero.7.

Glo.7. Ou aultret choſes censees pour immeubles.

60 Retractus an habeat locum in venditione actionum.char.25.nu.1.& seq.vsque ad nu.30.
61 An & cùm venditur facultas redimendi siue retrahendi rem venditam cum pacto reuendendi. char.28.nu.31.
62 An in venditione decimarum,terragiorum.cõplantuum quæ vocant.char.28.nu.32.
63 An in venditione portorij aut alterius vectigalis.char.28.nu.53.& seq.
64 An cùm venduntur fructus pendentes. char.29.nu.36.& multis seq.vsque ad nu.53.
65 An in venditione arborum syluæ non cæduæ. char.29.nu.39.in fi.& char.31.nu.55.etiam in fi.
66 An in venditione vsufructus.char.31.numer.54.& sequen.
67 An in venditione vsus.char.31.nu.57.
68 An & habitationis.ibi.
69 Quid si ipse vsufructus venditur proprietario. char.32.nu.59.
70 Quid itẽ cùm è diuerso vsufructuarius emit proprietatem.char.32.nu.60.
71 Sed an hoc casu vsufructuarius, qui cogitur cedere rem consanguineo retrahenti,perdat vsumfructum.char.32.nu.61.
72 Et quid si vsufructuarius sit in dolo. char.32.nu.64.& char.32.nu.71.
73 An si quis post conductionem rei eandem emerit,& ab eo consanguineus retraxerit,teneatur ipse consanguineus stare locationi. char.33. nume.72.& seq.
74 Quid si ea conductio fuerit facta in fraudem. char.33.nu.73.
75 Ex quibus autem deprehendetur ea fraus.chart. 33.nu.74.& seq.
76 Si quis annuum vectigal habẽs super fundo cũdẽ fundum emit,& postea cõsanguineus retrahit, an ipse consanguineus postea tenebitur ad idem vectigal.char.34.nu.79.iunctis præceden.
77 Sed an ipsum vectigal erit loco precij in retractu.ibi.
78 An in venditione successionis siue hæreditatis aut partis illius habeat locum ius retractus chart. 34.nu.80.& multis seq.
79 Vtrùm autem tunc habeat tantùm locum pro rebus immobilibus eius hæreditatis. char.34.numero.84.
80 Et si id verum est, an si emptor velit totum cedere teneatur cõsanguineus totum acceptare.char. 34.nu.85.
81 Et quid si in hæreditate nulla sint bona immobilia.char.34.nu.86.
82 Si simul venduntur mobilia & immobilia,an retractus habeat locum,& in quibus.ibi. & iterum char.208..nu.1.lec.1.
83 Retractus an habeat locum in venditione uauis. char. 34.nu.87.& seq.
84 An in venditione molendinorum fluctuantium & aliorum.char.35.nu. 91.& seq.
85 An in venditione Bombardarum & aliarum munitionum castrorum.char.35.nu.95.& seq.
86 An in vẽditione mobilium preciosorum. chart. 36.nu.99.& seq.
87 An in pecunia destinata in emptionem prædiorum.char.35.nu.102.
88 An in pecunia redacta ex venditione rei immobilis.char.37.nu.111.
89 An in pecunia in banchis cãpsorum posita.char. 37.nu.112.
90 An in venditione columnæ domui affixæ & rebus similibus.char.38.nu.113.& seq.
91 An in venditione piscium qui sunt in stagno,piscina, viuario: & columbarum quæ sunt in colũbario:& cuniculorum, qui sunt in garenis, quas vocamus.char.38.nu.115.
92 An in venditione domus exemptilis. char.38.numero.116.
93 An in vẽditione hominis adscriptitij, & animalium addictorum instruendo fundo. char.38.numero.117.
94 Et quid si homo adscriptitius glebam deseruerit.char.38.nu.118.
95 An in venditione insularum maris,fluminis, stagni semper fluctuantium,& quæ huc & illuc meant & remeant.char.38.nu.119.
96 An maceriei, id est, ædificij cuiuspiam facti sine cæmento, sine calce, aut alio genere ferruminis. char.38.nu.120.

Glo. 8. Le parent.

97 Bastardi quos vocamus,an admittantur ad retractum.char.39.nu.4.& seq.
98 An vero filij legitimi bastardorum admittantur ad retractum rerum à patre aut matre aut eorum consanguineis venditarum.char.39.nu.7.
99 An è diuerso pater & mater filij bastardi aut eorum consanguinei admittantur ad retractum rerum ab ipso filio bastardo venditarum.ibidem char.40.

100 Quid cùm bastardi matri succedunt, vti nonnunquam faciunt de iure communi,an admittantur ad retractum rerum venditarum à matre aut eius consanguineis.char.40.nu.8.
101 An bastardus admittatur ad retractum rerũ venditarum à suis filiis legitimis & econuerso. char. 40.numero.9.
102 Et an isti filij & alij legitimè ab illo bastardo descendentes inuicem admittantur.ibi.
103 An legitimatus admittatur ad retractum. char. 40.nume.10.11.12.
104 An è diuerso si vendat,sit locus retractui.ibidẽ. nume.12.
105 Vtrùm etiam fœmina quæ ex statuto non succedit,admittatur ad retractũ. char.40. nume. 13. 14.15.
106 An adoptiui filij aut alij sola adoptione coniũcti.char.40.nu.16.17.
107 An ij qui cognatione spirituali nobis sunt coniuncti.char.41.nu.18.
108 Monachi cæteriq́ue religiosi an admittuntur. ibi.nu.19.
109 An monasterium quod quis ingressus est.ibidẽ. nume.20.
110 Vtrùm autem nouicius intra annum probationis.char.41.nu.21.& seq.vsque ad.40.
111 Clericus secularis an quoque admittatur. char. 43.nume.33.
112 Vtrùm statutũ retractus possit à suo beneficio excludere.char.43.nu.34.
113 Ingratus aduersus patrem an possit retrahere rẽ ab eo venditam.char.44.uu.36.
114 Filius exhæredatus an etiam possit retrahere res à patre venditas.char.44.nu.37.
115 Vtrùm autem res ab aliis consanguineis patris venditas,char.44.nu.38.
116 Vtrùm & is qui aliàs sine ingratitudine & exhæredatione tanquam indignus repellitur,admittatur ad retractum.char.44.nu.37.
117 Et quid etiam de exhæredato iniustè.ibi.
118 Vtrùm & id quod dictum est de ingratitudine, procedat, si consanguineus ingratus fuit in patrem venditoris nunc mortuum, sed qui viuens conquestus non fuit.char.44.nu.41.
119 Sed & vtrùm hæredes ipsius ingrati excludantur.ibidem.
120 Quid autẽ de eo qui se paterna hæreditate sponte sua abstinuit.ibi.nu.sequenti.

Glo. 9. Ou lignagier.

121 An omnes consanguinei etiam remotissimi admittantur ad retractum.char.47.nu.21. & sequẽ.
122 An & post decimum gradum.charta.47.nume. 23.& sequen.
123 An banniti admittuntur.char.47. numero.27. & sequen.
124 An venditor ipse admittatur.char.48.numero. 30.& sequen.
125 Vtrùm ipse venditor teneatur de euictione, cũ eius consanguineus retrahit.char. 48.nume. 34. & sequen.
126 Quid si ita statutũ esset ne liceret in alios alienare q̃ in consanguineos, an tunc venditor ipse possit retrahere.char.49.nu.41.& seq.
127 Quid item si ipse venditor vendidit suo cõsanguineo, qui postea alteri extraneo vendit, an is prior venditor poterit retrahere ab isto extraneo.char.49.nu.43.& seq.
128 Quid denique si à priori emptore consanguineus prioris venditoris retrahit,an ab isto cõsanguineo secundo emptore poterit prior venditor retrahere.ibi.
129 Sed si quis primo loco vẽdidit extraneo à quo consanguineus ipsius venditoris retraxit,& post ea alteri extraneo vendidit. An ille prior venditor poterit nunc retrahere ab hoc postremo emptore tanquam consanguineus vltimi venditoris.ibidem.
130 Sed an filius venditoris nondum mortui possit retrahere.ibi.nu.46.
131 Quid autem si venditor mortuus est, & ei successit filius aut alius eius consanguineus, an & hic hæres poterit retrahere. char.50.num.47.& seq.vsque.ad.57.
132 Sed quid si pater expressè conuenit non venire aduersus venditionẽ,& se pro euictione eius obligauit, an tunc filius aut alius consaguineus eius hæres poterit retrahere.char.50.nu.53.& seq.
133 Quid item expressim venditor promisit rem tutam & securam se præstiturum aduersus retractũ consanguineorum.char.51.nu.55.
134 Et an tunc teneatur de euictione quæ fit ex retractu.ibidem.
135 Quid rursus si promisit simpliciter tradere rem liberam,vacuam,& expeditam.ibi.
136 Et an tunc quoque tenebitur de euictione retractus.ibi.
137 Sed vtrùm pater venditor tanquam administrator sui filii in sua potestate constituti, aut etiam ipse filiiusfa.aut alius ipsius nomine possit retrahere rem ab ipso patre venditam. char.51.nu.58. & seq.vsque ad.74.
138 An autem tunc qnæratur vsufructus patri.char. 52.nu.69.in fi.& seq.
139 Quid de filio emancipato, qui nulla adhuc bona habet.char.51.nu.58.& seq.
140 Vtrùm autem pater tanquam administrator vẽtris vxoris possit retrahere. char.53. numero.75. & sequen.
141 An verò tutor aut curator ipsius vẽtris,ibi, præsertim.nu.77.char.54.
142 Vtrùm generaliter nondum natus tempore vẽditionis admittatur ad retractum, in iisdem locis & præterea nume.78.& seq.
143 Quid autem si is nondum conceptus sit ipso tẽpore venditionis.char.54.nu.80.& sequen. vsq; ad nu.104.
144 An tempus retractus currat nascituris.charta. 55.nume.90.
145 Retractus an competit ex die vel sub conditione.char.56.nu.92.& seq.
146 An necesse sit, vt qualitas consanguinitatis adsit tempore venditionis, vt retractus locum habeat char.54 nu.94.
147 Quid si venditio facta fuit sub conditione vel in diem, an tunc saltem satis sit consanguineum natum esse tempore conditionis vel diei. charta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

56.nu.95.& seq.
148 Et cùm admittuntur concepti post vēditionē, an & ij præferantur aliis remotioribus conceptis tempore venditionis.char.56.nu.97.& seq.
149 An & nati tēpore vēditionis præferantur natis post ipsam.ibi.nu.98.& seq.
150 Ius retrahendi an statim à venditione competat consanguineis, an verò tātùm ab oblatione facta ab eis.char.57.nu.104.
151 Si maritus permissu statuti consentiente vxore rem dotalem vendiderit, vtrùm cōsanguinei mariti,an vxoris admittātur ad retractum.ibi. num. 105.& sequen.
152 Vtrum consanguineus possit iuri retrahēdi renunciare emptori.ibi.nu.109.& nu.119.
153 Quid si non specialiter renūciauit huic iuri,sed promisit emptori nullam se cōtrouersiam facturum in fundo vendito.char.59.nu.120.
154 Sed quid si non emptori, sed empturo ante venditionem renunciauit iuri retrahendi.ibidem.numero.121.& seq.
155 Quid verò si is emptor cui renūciatio facta est, vendit alteri,an tunc ab hoc tertio poterit consanguineus primi venditoris retrahere, non obstante ea renunciatione.char.59.nu.124.
156 Et quid si sit consanguineus istius emptoris qui alteri vendit.char.59.nu.126.
157 Sed quid si iste consanguineus non emptori vel empturo, sed venditori promisit retractu se non vsurum, an id proderit emptori. char.58.nu.110. & char.seq.nu.124.125.127.128.
158 Quid autem si id venditurо non promisit, sed ei tantum dederit facultatem vēdendi cui voluerit,an poterit postea retrahere. char.58.num.111. &.127.& seq.
159 Quid si simpliciter sine alia promissione aut facultate consentit alienationi. char.60.nume.131. & multis seq.
160 Quid verò si non nomine priuato ei consentit, sed vt propinquus, mulieris vel minoris in cuius contractibus ex statuto requiritur cōsensus propinquorum.char.61.nu.139.& seq.
161 Quid de notariis & testibus consanguineis adhibitis instrumento venditionis, an poterūt post ea retrahere.ibi.& seq.
162 Vtrum autem hæres eius, qui cōsensit vēditioni,possit retrahere.char.61.nu.142.
163 Si venditor obtulerit consanguineo rem vendēdam,isq; noluerit emere,ideo fuit res alteri vendita,an is consanguineus audietur veniēs ad retractum.char.58.numero.112. & char.61.nu.143. & sequen.
164 Quid si venditio facta fuerit præsente consanguineo,& non contradicente. char.58.nu.113.& seq.& iterum char.61.nu.146.& seq.
165 Quid si dolosè in hoc versatus est, vt in casu ibi posito.char.62.nu.154.& seq.
166 Quid si euictione se præstiturum spopondit. char.62.nume.156.
167 Quid si emptori persuasit emere,ibi.
168 Quid si instrumentum venditionis scripserit, ibidem.
169 Quid si consilium actui præbuerit. charta. 62. numero.157.
170 Quid si subscripserit in talibus emptionis .ibi.
171 Quid si sigillum suum apposuerit.ibi.
172 Quid si pecuniam emptionis recipiat.char.62. numero.158.
173 Quid si aliter vltra præsentiam aliquid faciat, quod tacitum consensum arguat.char.62.num. 156.&.158.
174 Si cum fundus fuisset primum venditus,neglexerit consanguineus redimere, & iterum is fundus ad priorem dominum,qui vendiderat reuersus ab eodem iterum venditur, an tunc admittetur ipse consanguineus ad retractum.charta.62. nume.159.& seq.
175 Si statutum sit in loco, ne quis extraneus possit acquirere bona immobilia,an nihilominus consanguineus extraneus poterit retrahere. char.63. nume.162.& multis seq.
176 Et quid si in statuto sit apposita dictio vniuersalis,præsertim geminata, videlicet ne extraneus quocunque titulo possit acquirere.char.64.numero.171.172.173.
177 Vtrum fœmina possit retrahere feudum à vasallo consanguineo venditum. ibi. nume.174.& sequen.
178 Vtrum & mutus & imperfectus.ibi.
179 Si papa concesserit decimas alicui & suis successoribus ex eo in recta linea descēdentibus, an si is vel eius liberi eas vendiderint, poterunt proximiores ex linea collaterali retrahere.ibi.
180 Vtrum autem in vniuersum qui emere non potest,non possit etiam retrahere.ibi.
181 Si castrum limitrophum vēditum fuerit, vtrum princeps possit impedire,ne consanguineus sibi suspectus retrahat.ibi.
182 An & in vniuersum tertius cuius interest, possit etiam impedire retractum.ibi.
183 An locus sit retractui cum plures consanguinei simul veniunt, si consuetudo loquitur de consanguineo numero singulari,vt nostra facit. cha.64. nume.176.& iterum.213. nume.1. & sequen, pagina prima.
184 Et quia nostra cōsuetudo etiam loquitur in masculino genere de consanguineo,vt pleræq; omnes Franciæ an fœmina consanguinea admittatur.char.64.numero.177.& multis sequent.vsq; ad.243.
185 Si quis non dominus suo proprio nomine vendiderit rem alterius,qui postea eam venditionem ratam habet,an consanguineus ipsius ratificantis possit retrahere.char.73.nu.244.& seq.
186 Quid verò si dominus non ratificat,sed permittit,aut patitur emptorem possidere,& tādem vsu capere:an tunc eius consanguinei admittuntur. charta.73.nu.246.& multis seq.
187 Duo fratres vendunt rem communem,an vnus possit retrahere ab emptore partē alterius . char. 74.nu.253.& seq.
188 Vtrum autem alius pro cōsanguineo possit huiusmodi oblationem retractus facere sine mādato.char.74.nu.255.& multis seq.
189 Vtrum autem teneatur ostēdere mandatum, vt emptor eum teneatur admittere, char.75. nume.

260. Vtrùm autem sufficiat ipsum ostēdere post annum.Et an satis sit offerre cautionem rati. Et vtrùm requiratur speciale videbis postea.
190 Et si habuit mandatum,vtrùm id satis sit,si non illud emptori exhibeat, vt ei tempus non currat, char.75.nume.260.
191 Si consanguineus venditoris ei assistit tanquam eius aduocatus & consiliarius ad ineundas conuentiones & conficiendum instrumētum, an nihilominus admittetur ad retractū eius rei.charta. 75.nume.263.
192 Quid si non sponte sua, sed iussu magistratus aduocationem præstiterit,char.76.nu.266.
193 Quid si tanquam procurator ei astitit, aut etiā eius nomine vendidit,char.75.nu.265.
194 Quid item si consanguineus pupilli vel adulti & eiusdem tutor vel curator rem pupilli vendidit aut venditioni authoritatem præstitit, an nihilominus poterit retrahere.char.76.nu.266.
195 Quid in iudice interponente decretum & rem subhastatam adiudicante.ibi.nu.267.
196 Quid de consanguineo fideiussore venditoris. ibi.nume.268.
197 Si emptor primùm confessus est actorem qui eum in ius vocauit super retractu, esse consanguineum,sed aliter retractum ipsum defendit, & postea videns se aliis defensionibus destitui, negat illum esse consanguineum, nec standum esse ipsius primæ confessioni, an audiēdus sit & quomodo.char.76.nu.269.& seq.
198 Vtrùm excommunicatus possit venire ad retractum.char.76.nu.271.& seq.

Glo.10. *Dedans lan.*

199 Si retractui certum tempus nō sit præstitutum à statuto vel cōsuetudine,intra quòd tempus debeant venire consanguinei.char.78.nu.3.
200 Et si emptor alteri vendiderit, an idem tēpus, an breuius requiratur ad præscriptionem retractus.char.79.nu.11.& multis seq.
201 Et quid in secundo emptore vniuersali omniū bonorum.d.nume.11.
202 Sed quid si prior emptor possedit aliquo tempore,& secundus alio,quanto tunc tempore præscribetur retractui.char.79.nu.18.
203 Et cùm nostra cōsuetudo expressim annum retractui statuerit,an post ipsum audiendus sit consanguineus.char.80.nu.19.
204 Quid autem si eo tempore elapso emptor denūciarit consanguineo, vt veniret ad retractum, an ei venienti poterit obijcere elapsum annū. char. 80.nume.20.
205 Sed quid si ignoranter idipsum denunciauit, quia non putabat tempus transactum. ibidē. nu. 21.& seq.
206 Et si scienter id fecerit intra quod tēpus, postea admittitur consanguineus. char.80. nume.23. & multis seq.
207 Et quid si post huiusmodi admissionem illum interpellat,vt veniat intra duos menses, char. 81. numero.29.
208 An tempus præstitutū à statuto retractui possit prorogari de consensu emptoris, char.81.nu. 30.& sequen.
209 Et an id possit fieri in præiudicium domini feudalis.ibidem.
210 An autem hoc casu consanguinei ipsius emptoris qui prorogauit, admittantur ad retractū eius cessionis,quam is facit post tempus consuetudinis virtute illius prorogationis.ibi.
211 Quid si cùm consangnineus dicit emptori velle se retrahere,respōdet emptor,venias toties quoties volueris,ego te admittam. Vtrùm nihilominus debeat consanguineus venire intra annum an & postea possit,& intra quod tempus,char.81 nu.33.& seq.
212 Si inter emptorem & venditorem oriatur controuersia super re vendita,an interim currat tempus consanguineis.ibi.nu.36.& seq.
213 Quid etiam si controuersia sit inter emptorem & extraneum quempiam rem ipsam vendentem, ibidem.
214 Sed quid si controuersia sit inter emptorem & consanguineum contendentem rem ad se pertinere,an ei interim currat tempus.char.82.nume. 40.& seq.
215 Si res fuit vendita sub conditione,an ante impletam conditionem currit tempus consanguineo. char.82.nu.42.& multis seq.
216 Quid si ante conditionem impletam emptor rē tradiderit.char.83.nu.52.
217 Quid verò si ipsa traditio facta non fuerit in ipso contractu per præcariū, aut aliàs, se seorsum. char.ibi.nume.53.
218 Si res fuerit vēdita cum pacto legis commissoriæ vel adiectionis in diem. A quo tempore curret tempus retractus.char.83.nume.55. & in loco ibi allegato.
219 Quid si vendita fuerit cum pacto de reuendendo currētne statim tempus retractus,an verò post finitum tempus reuendendi tantum.char.83.numero.56.& latissimè. char.307. nume.2. & multis seq.vsque ad.84.
220 Vtrùm remotiores consanguinei possint cogere proximiores,vt non expectato anno retrahant intra aliquod aliud tempus breuius. char.83. numero.57.& sequen.
221 Si venditur res vxoris aut alterius ipsius nomine qui postea ratificat, an tempus retractus curret à tempore contractus,an notificationis.char. 84.nume.61.& multis seq.
222 Si consanguineus obtulit precium intra annū, & quia emptor recusat, illum in ius vocat, & antequam lis contestetur, per annum cessat prosequi,an postea audietur.char.85.nu.72.
223 At si fuerit lis contestata, in quātum tēpus perpetuabitur actio retractus, an in alterum annum tantùm,an in decem vel.xx.annos, an denique in aliud prolixius tempus. char.85. numero. 73. & multis seq.
224 Si quis tanquam procurator consanguinei, cū mandatum non haberet,faciat oblationem retractus,& post annum ipse consanguineus ratū habeat,an obtinere debeat tanquam ratihabitio retro trahatur.char.101.nu.84.& seq.
225 Quid verò si consanguineus intra annū id promittat facere,nec tamen aliter facit, nisi post an-

Universidad de Deusto
Biblioteca

num,an satis sit.char.87.nu.88.
226 Sed quid si consanguineus mãdauerit alteri retrahere promittẽs ratũ se eum retractum habiturum,an tunc necesse erit, vt aliter ratum habeat, char.87.nume.89.
227 Sed quid si is qui hanc oblationẽ facit pro consanguineo,huius rei faciẽdæ mandatũ habeat, sed de eo non docuit nisi post annum. char. 87. nume.90.& sequen.
228 Quid autẽ si is qui id facit nomine alterius, offert cautionem de rato an sit admittendus. char. 88.nu.92.& seq.
229 Vtrũ autẽ requiratur speciale mãdatum, an vero generale sufficiat ad faciendam hanc oblationem.char.88.nu.94.
230 Vtrũ coniuncta persona admittatur sine mandato.ibi.& seq.
231 Et an saltem admittatur pro minore eodẽque prodigo aut mente capto.char.88.nu.95.
232 An autem procurator ad lites.ibi.nu.94.
233 Et si quis sine mandato speciali fecerit oblationem, an poterit eo rata haberi intra tempus.ibi. nume.96.
234 Et si cõiũcta persona admittatur, vtrũ necesse sit consanguineum ratificare.charta.88.nu.97.
235 An & pater sine mandato hanc oblationem possit facere pro filio.ibi.nu.98.
236 An autem & filius pro patre.ibi.
237 Vtrum autem procurator generalis cum libera id ipsum facere possit.ibi.
238 Sed an sufficit,vt procurator qui mandatum legitimum habet, idipsum ostẽdat siue porrigat sine lectione & traditione exemplipsius. An verò necesse sit,vt legat aut legendum præbeat,ipsi vsque exẽplum tradat.char. 88.nu.99. & multis sequen.
239 Quid si emptor cui fit oblatio,aufugit, ne ei mãdatum legatur.char.89.nume.102.
240 Quid tamen si ipse emptor cui fit oblatio, & porrigitur mãdatũ, nõ petit lectionẽ, nec exemplum ipsius.ibi.nume.item.103.
241 Et si emptor petat exemplum huiusmodi, cuius expensis dari debet.ibi.nu.item.104.
242 Vtrùm autem procurator, qui alieno nomine oblationem facit,teneatur ostendere mandatum, etiam si non petatur ab emptore.char.89. nume. 105.& seq.
243 Vtrùm autem tempus anni præstitutum retractui statim currit à venditione, an tantùm à traditione.char.89.nume.108.& multis seq.
244 Quid si venditio ita facta fuerit ne dominium transeat in emptorem, nisi post mortem vẽditoris, an tempus curret à venditione, an à morte ipsius venditoris.charta.90. numero. 114. & sequenti.
245 Si super oblatione retractus à cõsanguineo facta proximiori lis orta sit inter eos, & tempore retractus elapso consanguineus renunciet liti, an consanguineus alius remotior admittetur ad retractum.char.90.nu.116.& seq.
246 Quid de collusione appareat.eadẽ char.nu.117.
247 Quid autem si non renunciet expressim, sed se vinci patiatur, cum posset vincere.ibi. numero.118.
248 Si bissextus sit in eo anno, qui consanguineo currit, an dies intercalaris ei proderit vt scilicet annus eo die auctus existimandus sit.char. 90. numero.119.
249 Quid si cùm consanguineus adiret emptorem retractus gratia, comperit iter, quod tantùm patebat,obsessum hostibus vel latronibus ita vt trã sire non posit, & iterim annus transijt, an ei subueniendum sit.charta.90.numero.120. & sequenti.
250 Vtrũ consanguineus veniens ad retractum certet de damno vitãdo,an de lucro captando.char. 90.nume.121.& seq.
251 Si Titius vendidit Sempronio fundum cum pacto retrahendi intra tres annos, & postea duobus mensibus ante illud tempus eidem vendit eã facultatem, an consanguineus possit intra annũ huius posterioris venditionis transactis illis tribus annis redimere eam facultatem & consequẽter fundum priùs venditum.charta.90.numero. 123.& seq.
252 Si emptor abest nec reliquit domicilium vxorem, aut procuratorem, an tunc currat tempus consanguineo.char.91.nu.125.

Glo. 11. Et iour.

253 Oblatio retractus an possit fieri noctu.char.92. nume.10.&.12.
254 An etiam oblatio pecuniarũ quæ debet fieri intra aliquod tempus,possit fieri noctu.ibi.
255 An dies venditionis vel notificationis computetur in anno retractus. charta.93.numero.16.& multis seq.

Glo. 12. Venir deuers lachapteur.

256 An satis sit consanguineum hanc oblationem retractus facere apud acta aut coram iudice,eámque postea emptori notificare, cúmque citari facere processurum in materia retractus. char. 99. numero.1.pag.1.& iterum.char.170.numero.1.& multis seq.
257 Vtrùm cõsanguineus suo periculo deferre. debeat precium ad emptorem. char.99.numero.2. le.1.
258 Quid autem si semel detulerat,sed emptor recusauit accipere, postea verò ipso emptore cõdemnato iterum consanguineus defert, & à latronibus spoliatur.ibi.

Glo. 13. Lachapteur.

259 An quilibet emptor teneatur admittere consanguineum ad retractum.char.99.nu.1.le.2.
260 Vtrũ clericus emptor vel ecclesia ligetur hoc statuto, vt teneatur admittere consanguineum, cum hoc ipsum statutum sit mistum clericorum & laicorum.char.99.nume.2.le.2.
261 Quid autem si esset laicorum tantùm.ibi.nume. 3.& seq.
262 Si clericus vendidit, an eius consanguinei poterunt retrahere.char.100.nume.11 & seq.
263 Vtrùm emptor minor vel pupillus teneatur ex hoc statuto reuendere.char.101.nume.13.
264 Sed an possit consanguineo tẽpus statuit prorogare.ibi.
265 Si emptor minor est aut pupillus, aut ipse emptor

ptor mortuus est,& reliquit filium infantem vel pupillum, aut etiam ipse incidit in furorem. An illis siue tutoribus, aut curatoribus possit offerri. & quid agendum sit. charta. 101. numero.14. & multis seq.
266 Vtrùm autem interim currit tempus cõsanguineis.char.102.nu.21.
267 Et quid si pupillus citetur in materia retractus sine authoritate tutoris, an tunc saltem interrum patur id tempus.ibi.
268 An verò ne currat,adeundus sit iudex.ibi.
269 Vtrùm autem & solis tutoribus aut curatoribus possit fieri oblatio. charta.102. numero. 22. & sequen.
270 Et si pupillis vel adultis cum authoritate tutorum vel curatorum facta sit oblatio, iiáque sint in ius vocati, & cum his lis contestata, an postea soli tutores vel curatores poterint adesse ad iudicium, vt sit satis eos citari ad productionem testium,& alia huiusmodi,char.102.nu.24.
271 An è diuerso pupillus aut adultus sine tutore vel curatore possint huiusmodi oblationem facere.char.102.nume.25.&.26.
272 Quid verò de infante.ibi.25.in fi. &.26. etiam in fi.
273 Si autem sint plures tutores vel curatores infantum adultorum furiosorum,an satis sit vni offerre.char.102.nu.27.
274 Et quid si tutela in multos tutores per prouincias aut aliâs diuisa est.ibi.
275 Et quid si pluribus datis tutoribus vni aut alteri sit concessa administratio, an alijs possit fieri oblatio.ibi.
276 Quid item si quis verus tutor sit non tamen gerit tutelam,an is possit facere oblationem retractus,an & ei fieri.ibi.
277 An e diuerso vnus ex tutoribus & curatoribus possit offerre.ibi.
278 Quid verò si sint plures emptores eiusdem rei, an sit etiam satis vni offerre.charta.102. numero. 28.&.29.
279 Et quid si vnus eorum tantùm possideat. char. 103.numero.30.
280 An autem satis sit offerre procuratori speciali vel generali cum libera.ibi. numero.31. & seq. & iterum.char.171.nume 7.& seq.
281 Et an procuratori generali ad lites etiam cum libera.char.103.nu.33.
282 Et an coniunctus personæ ibi.nu.34.
283 An saltem filio pro patre.ibi.nu.35.
284 An è diuerso patri pro filio.ibi.
285 An item matri.aut auiæ.ibi.
286 Et an prælato capituli aut alterius vniuersitatis,vel syndico.char.103.nu.36.
287 Quid autem si hereditas emptoris iaceat,cui & quomodo oblatio fieri debet eadem char.37.
288 Vtrũ rex qui emit rem immobilem teneatur statuto vel consuetudine retractus.char.103. nume. 38.&.39.

Glo.14. Ou equipollent a uente.

289 An retractus habeat locum in datione in solutum.char.104.nu.1.& multis seq.
290 Vtrũ generaliter habeat locũ in venditione im propriè sumpta,eadem.char.nu.5.& seq.
291 Quid autem si datio ipsa in solutum fiat pro altera specie debita.ibi.nu.7.
292 Et quid si datur pro specie mobili. ibi. & loco inibi citato.
293 Quid item in datione in solutum facta à iudice.char.105.nu.8.& seq.
294 Quid verò si id fiat ob debita sponte antea cõtracta.char.105.nu.13.& seq.
295 Quid rursus si debiti necessitas habet causam vetustiorem.char.106.nu.16.
296 Quid deniq; si non ipsi creditori res detur in solutum,sed alteri plus offerẽti adiudicetur, eadem.char.nu.18.
297 Vtrum retractus habeat locum in permutatione,cùm pro fundo datur alius fundus æstimatus. eadem.char.106.nu.19.& seq.
298 Quid si natura principalis contractus repugnet ibidem.
299 Quid si is qui dedit ante venalem habuerat.ibi. nu.22.& seq.
300 Quid si præcesserit tractatus venditionis, in iisdem locis.
301 Quid verò in permutatione simplici & pura. char.107.nu.28.& multis seq.
302 Sed quid si post permutationem res diutius mãserit in possessione permutantis. charta.107. numero.35.
303 Quantum temporis in id requiratur.ibi. numero.36.
304 Quid si retradita in causam permutationis, non longo pòst interuallo eandem recuperat. charta. 108.nume.37.
305 Quantum item temporis in id requiratur. eadẽ char.nu.38.
306 Quid item si in ipso contractu permutationis aut incontinenti post cõuentũ fuit, vt alter permutantium possit rem ab eo traditam recuperare,restituto aliquo precio, eadem charta. numero.39.
307 Quid si permutatio fiat de re immobili cũ alia re mobili.charta.108. numero. 40. & multis sequenti.
308 Et quid si cum re mobili preciosa.ibi.nu.43.
309 Quid si detur pro marcha aut libra auri.ibi.nu mero.44.
310 Et quid si detur pecunia in arca & tãquam pro re immobili.char.109.nu.45.
311 Vtrùm autem cùm permutatio aut alius contractus dicitur à consanguineo factus fuisse in fraudem ipsius,& retractus, is qui vendidisse dicitur, sit testis idoneus ad probandã eam fraudẽ. char. ea.nu.46.& seq.
312 Sed an ei soli in hoc credatur, ibi. nume.47. & multis seq.
313 An autem sit testis integer, an verò fides eius minuitur ob id quod cõsanguineus est eius qui retractum petit.ibi.nume.51.& seq.
314 Et an tunc sit locus delationi iuramenti in supplementum probationis.eadem.char.nu.53.
315 Quid si è diuerso is qui dicitur vendidisse, cùm instrumẽtum loquatur de permutatione, testificetur veram esse permutationem, vti contractus

Universidad de Deusto
Biblioteca

loquitur,quantum id virium habeat contra coniecturas fraudis & simulationis.char.110.nu.54.

316 An verò confessio contrahētium facta extra ius absente parte satis sit ad probandam fraudem. char.110.nu.55.

317 Sed an hæc fraus & simulatio possit probari testibus aduersus instrumentum aliter conceptum, eadem.char.nu.57.

318 Et an tunc sufficiant duo testes.ibi.

319 Et an in hoc quoque sufficiāt cōiecturæ & præsumptiones.ibi.nu.58.

320 Quibus autem coniecturis & præsumptionibus id probari possit,ibi remissiuè.

321 An autem sufficiat in genere dicere & probare contractum simulatum.ibi.nu.59.

322 Vtrum retractus habeat locum in transactione, char.110.nu.60.& multis seq.

323 Quid si ea facta in fraudem fuerit. ibi. numero. 61.& sequen.

324 Quomodo autē dicatur aut probetur in fraudē facta fuisse.ibi.

325 Quid autem si fundus apud eum ex transactione maneat qui antè non possidebat dato aliquo precio.char.110.nu.62.& multis seq.

326 Quid verò si maneat apud possessorem etiā dato aliquo precio.ibi.

327 Et si tunc sit locus retractui,quid retrahitur,an fundus, an ius siue actio transigentis. charta. 112. numero.74.

328 An verò tunc cōsanguineus admissus ad retractum possidebit rem pendente controuersia eius iuris:an verò is à quo retrahitur,& qui tempore transactionis possidebat.ibi.

329 Si ex diuisione sociorum res communis fuit adiudicata vni, qui licitatione vicit, an habeat locū retractus.ibi.nu.76.& seq.

330 Quid si hæredes aut alij socij ita hæreditatē aut aliam societatem diuidant,vt alter mobilia habeat,alter immobilia,an hic censetur emisse partem immobilium alterius, vt in ijs sit locus retractui. ibidem.

331 Retractus an etiam habeat locū in locatione ad longum tempus. ibidem. numero. 79. & multis sequen.

332 An verò in locatione perpetua. charta. 113. numero.84.

333 An in ea locatione ad longum tempus, pro qua soluitur vnum precium pro toto illo tempore, eadem.char.nume.86.& seq.

334 Sed an in venditione ad tempus & non perpetua eadem.char.nu.88.

335 Vtrùm etiam in donatione.char.113.num.90. & iterum.char.208.nu.1.

336 Et in legato.d.char.113.nu.90.

337 Et in compensatione.ibi.

338 Et in datione in dotem.ibi.

339 Et in datione in feudum.ibi.

344 Quid autem in hac specie. Pater filiam matrimonio collocans, pro dote illius viro dat mille aureos, quos vir ipse ꝓmittit reddere intra duos annos post solutum matrimonium, & nisi id fecerit,cōstituit quinquaginta aureos annuos perpetuos,aut etiam cedit fundum quēpiam pro solutione illius dotis. Vir moritur,nec hæredes ipsius reddunt eam pecuniam,ideoq; mulieri quæsitum est ius illius anni reditus : aut etiā ille fundus eius manet. Vtrùm consanguinei viri poterunt retrahere illum reditum , vel fundum. charta.114.nume.91.& multis seq.vsq; ad nume.109.

341 An item retractus habeat locum in datione dotis estimatæ.char.115.nu.108.& seq.

342 Quid si emphyteuta aut vasallus renunciauerit domino emphyteusim aut feudum accepto precio.char.116.nu.110.& multis seq.

343 Sed quid si emphyteuta vēdiderit domino. ibi. nu.111.& nume.113.

344 Quidsi quis cedat rem quampiam , eo pacto vt cessionarius ęs alienum cedentis soluat creditoribus.char.116.nu.114.115.& 116.

345 Quid si debitor anni reditus in illius solutum vel assignationem det creditori rem quampiam immobilem.ea.char.nu.117.

346 Quid autem si statim post priorem venditionē anni reditus id fiat.ea.char.nu.118.

347 Et quod tempus in id intelligatur. charta.117. in princ.

348 Quid item si is annus reditus erat luibilis.i.relui ac redimi poterat.ibi.nu.119.

349 Quid item si permutetur res immobilis cum re immobili, sed quæ redimi poterat à compermutante & re vera postea redimitur.ibi.nu.120.

350 Sed quid si certum erat rem redēptum iri. char. 117.nu.121.

351 Quid verò si nō est debitor qui dat rem immobilem pro eo annuo reditu, sed alius scilicet creditor cui debetur.ea.char.nu.122.

352 Et quid etiam si eo casu ille reditus redimi poterat.ibi.

253 Si venditor remittit precium emptori vel incōtinenti vel ex interuallo , an erit locus retractui. ibi.nu.123.

354 Sed quid si quis promisit vendere,deinde postea vendiderit,an & tunc erit locus retractui. ibi. nu.124.& seq.

355 Vtrum retractus habeat locū in pignoris datione.char.117.nu.127.

356 Quid si res tanti sit pignorata , vt non sit spes luitionis.ibi.

357 Quid si quis vendat fundum pecunia à principe reprobata.char.118.nu.128.

Glo.15.& les doit declarer. &c.

358 Consanguineus veniens ad retractum an debeat declarare res quas petit, & quomodo. charta. 118.nu.1.le.1.

Glo.16.Declarer le lignage.

359 Vtrùm consanguineus veniēs ad retractum teneatur declarare sigillatim gradus suæ consanguinitatis. charta.118. nume.1. le.2.& multis sequenti.

360 Quomodo autem ea cōsanguinitas probatur, & an sufficiat mutua inter se nominatio & quasi possessio,& quòd pro talibus habiti sunt. eadem char.nu.7.

361 Et an etiam sufficiat probatio de auditu , & fama.ibidem.

362 Et verba enunciatiua instrumentorum.ibi.

Glo.

Glo.17. Offrant ledict retrayant payer.

363 Vtrùm consanguineus volens retrahere debeat vltro offerre precium emptori, etiam si non petatur.char.120.num.1.& seq. per totam eam glo.& iterum.char.121.nu.13.

364 Sed vtrùm hanc oblationem teneatur suis sumptibus facere.char.120.nu.7.

365 An autem cōsanguineus debeat precium habere ad manuum præsensq; ipsum offerre , an verò satis sit dicere se paratum id dare.ibi.nu.8.

Glo.18. Le pris que la choſe aura couſte.

366 An cōsanguineus retrahens debeat reddere precium,venditionis,an verò sufficiat offerre reddere aliud minus iustum rei precium. char.120. nume.1.& seq.vsque ad.10.

367 Vtrùm autem emptor audiatur petens à cōsanguineo volente retrahere,maius precium , quàm quod dedit,quia sibi id maius precium ab alio offerri dicit.ibi, & etiam.char.121.nu.9.

368 Si aliquis vendidit rem certo precio , & donat quod pluris res valet, an consanguineus retrahēs teneatur reddere precium eius quod pluris est. char.121.nu.11.& multis seq.

369 Sed quid sit emptor nolit admittere cōsanguineos,quòd dicat id quod donatum est pluris esse,quàm precium traditum,in iisdem locis.

370 Et quid si emptor velit tantùm cedere rem vsque ad concurrentiā precij , residuum verò quia sibi donatum est,sibi quoque retinere , in iisdem locis.

371 Quid si vēditor donet id quod pluris est ob merita emptoris.char.122.nu.17.

372 Quid si is vtatur verbis vniuersalibus.ibi.

373 Quid autem si ex precio conuento venditor donat,aut remittit portionem emptori , an integrū tenebitur consanguineus retrahēs reddere. char. 122.nu.18.

374 Quid si quis emit fundum cētum aureis,& eodem instrumento donat vēditori simpliciter vel pro meritis alios centum aureos , an consanguineus vtrosque reddere debeat , an alteros tantùm ibi.nu.19.& seq.

375 Si precium vēditionis sit mille aureorum, quorum singuli tempore ipsius venditionis.45. solidis nostris valebant, mox verò durante anno retractus prēciū eorū augetur vel minuitur.Vtrum horum temporum inspiciendum est.charta. 123. nume.26.

376 Quid si precium siue æstimatio aureorum eadē est quantū ad vsum , sed tamen bonitate intrinseca deteriores facti sunt, quia non sunt eius ligę, vt nostri vocant.ibi.nu.27.

377 Quid verò si moneta in contractu venditionis fuerit æstimata.ibi.nume.28.

379 Quid si genus monetæ qua precium venditionis est solutū , postea ante tēpus retractus abolētur, vtrū nihilominus emptor tenebitur recipere à consanguineo retrahente precium in eo genere monetæ abolitæ,vel quid agendum sit.eadē. charta.nu.29.

380 Vtrū audiatur cōsanguineus retrahēs , qui vult restituere precium in moneta argentea, cum precium venditionis esset in aurea , aut etiam in eodem metallo,sed non eiusdem formæ.ibi. numero.30.&.31.

381 Si in venditione non fuerit solutum integrum precium, sed vel totius vel partis dilatio data est, an consanguineus tenebitur nihilominus soluere integrum precium.char.123.num.32.&seq.vsque ad.49.

382 Sed an saltem hoc casu debeat consanguineus dare cautionem de soluendo.ead.char.num.33.& char.125.nu.43.44.45.46.48.

383 Et cum solui debet , an solui debeat emptori an venditori.ibi.nu.48.

384 Et quid facere debet vt euitet periculum amissionis retractus & consequantur liberationem. ibidem.

385 Et si ex consuetudine cautio requiritur , an sufficit iuratoria.ibi.nu.49.

386 Vtrùm autem emptor post retractum maneat obligatus ad soluendum quod supereſt precij vēditori.char.124.nu.39.& char.seq.nu.48.

387 Si emptor post vēditionem suppleuit precium quia precium non satis iustum esse diceretur, an consanguineus teneatur & illud posterius precium quod supplementi causa datum est,restituere. char.125.num.50.& multis sequen.vsque ad nume.68.

388 Si emptor suppleuit precium,an id consanguineus restituere debeat.char.125.nu.50.

389 Si emptor mutuauit , an consanguineus id mutuum reddere debeat.char.127.nu.69.

390 Et quid si id factum est rebus omnibus integris? char.126.nu.60.

391 Et quid itē si non re integra fiat ex sentētia iudicis.ibi.nu.61.

392 Et an tunc vocandus sit consanguineus.ibi.

393 Quod rursum si sine sententia , sed postquam emptor in ius de ea re vocatus est, cùm verè lesio esset vltra dimidium iusti precij.ibi.nu.62.

394 Quid denique si lesio erat intra dimidium iusti precij,& alia circa id plurima.char.127.num.63. & seq.

395 Quid si emptor vltra precium venditionis in ipso contractu mutuauit venditori viginti aureos, an & eos debet consanguineus reddere, tanquam contemplatione & gratia venditionis mutuatos. char.127.nu.69.& seq.

396 Si res vendita fuit centum libris , nec additum est Parisiensibus aut Turonēsibus , de quibus debet intelligi , vt alteros consanguineus reddat. char.128.nu.73.& seq.

397 Et si ad regionem spectatur , vtra spectanda sit, an contractus,an eius in qua res sita est, ead.char. nu.75.

398 An autem credetur contrahentibus qui dicunt de maioribus se intellexisse,&precium de illis fuisse numeratum.ibi.nu.76.& seq.

399 Si precium integrum non fuit in venditione numeratum , sed in contractu siue instrmento fatetur venditor antea se id recepisse ab emptore. an huiusceмodi confessioni stabitur in præiudicium consanguineorum , ita scilicet vt non admittantur ad retractum nisi restituto etiam illo precio sic confesso tantùm.char.128.num.78.&

Universidad de Deusto
Biblioteca

multis.seq.vsq; ad.92.

400 Quid vero si sit præsumptio fraudis ex quibusdam coniecturis.char.129.nu.85.87.88.89.

401 Sed quid si de mutatione constat per schedulã venditoris tantũ.char.130.nu.92.& seq.

Glo.19. Luy deuement acertene du pris.

402 Vtrũ cõsanguineus sit in mora restituẽdi precij,cuius nõdum certus est.char.130.nu.1.

403 Quid autem faciendum est consanguineo ita incerto,ne sit in mora,néve ei currat tempus. Et an necesse sit offerre fideiussores, eadem charta. nu.2.&.3.

404 Et quid in consanguineo diuite. eadem. char. nume.3.

405 Vtrùm autẽ eos in præsentia offerre debet, an verò satis est dicere se paratum eos dare.ea. char. nu.4.& seq.

Glo.20.Dor ou dargent.

406 An consanguineus offerre debeat aurum aut argentum non signatum, an numeratam pecuniam.char.131.nu.1.& nu.2.&.5.

407 Vtrùm autem necesse sit offerre vtrunque scilicet aurum & argentum, an verò satis sit alterũ, quando statutum loquitur his verbis copulatiuè (dor & dargent) vt in multis locis. charta.131. numero.3.

408 Quid si offeratur moneta area, non aurea, aut argentea, an sufficit, cùm statutum nostrum his verbis vtatur, dor ou dargent. eadem charta.nu. 4.& multis seq.

409 An audiatur consanguineus offerẽs nummum reprobum.char.132.num.11.& seq.

410 Quid si offerat nummũ probę materiæ,sed non legitimi ponderis.ea.char.nu.13.

411 Quid si hunc velit dare pro tanto, quanti valet. ibidem.

412 Quid item si offerat nũmum & probæ materiæ, & legitimi ponderis,sed qui apud nos in vsu non sit.char.132.nu.14.& seq.

413 Quid denique si ea moneta nõ vsualis dari possit alicui campsori,qui aliquid minus daret,an saltem pro tanto teneatur emptor accipere, in iisdẽ locis.

Glo.21. En telle quantite quil vouldra.

414 An satis sit cõsanguineum vnum nummum offerre consideratis his verbis nostræ consuetudinis,en telle quãtite,&c.char.133.nume.1. & multis sequen.

415 Sed quid si consanguineus simul faciat duas vel tres oblationes duarum aut triũ diuersarum venditionum, an pro omnibus satis erit offerre vnũ nummum.char.133. numero.10.& sequen. vsque ad fi.eius glo.

§ 2. Glo.1. Monstrer son contract.

416 Quid si ostendere contractum consanguineo, in casu nostræ consuetudinis.charta. 135.nu.1.& sequen.

417 An autem satis sit chartam siue mẽbranam instrumenti ostendere, copiam autem ipsius legendi non facere,si petatur.char.136.nu.7.

418 Sed quid si cùm emptor exiberet ipsum instrumentũ consanguineo,is cõtinuò se subduxit,noluitq; legere, an eisdẽ consanguineo currit tẽpus, acsi vidisset & legisset,eadẽ.char.nu.8.& seq.

419 An autem sufficit exhibere exemplum instrumenti.char.136.nu.10.

420 Et si nullum sit instrumentum de venditione confectum, quid hìc fieri oportet. ibi.nu. 11. & seq.vsque ad.24.

421 Et si sint testes qui eam asseuerant ita factam esse,vt emptor declarat.An tunc currit id tempus. ac si instrumentum ostenderetur.ibi.

422 An verò tunc iudex poterit prestituere tempus consanguineo, vt restituat precium, alioquin non amplius audiatur. charta.137.numero.18. & sequen.

423 Quid verò si nec instrumentum nec testes vlli sunt de venditione, an credetur contrahentibus de precio.char.138.nu.24.& seq.

424 An autem tũc iudex de precio statuet.ea.char. nume.27.

425 Quid denique si de venditione extat tantùm scriptura priuata venditoris. ibi. numero. 29. & sequen.

Glo.2. Il luy peult faire faire serment.

426 Consanguineus an vltra instrumentum teneatur precium iureiurando affirmare. charta. 139. numero.1.

427 Vtrùm hæres emptoris teneatur positq; præstare id iuramentũ de vero precio,& an tunc curret id tempus consanguineo. ea.charta. nume.2. & multis seq.

428 Sed vtrum tunc hæres iurabit de veritate,an de credulitate.char.139.nu.10.

429 Quid autem de tertio, cui primus emptor vendidit.charta.140.nu.11.

430 Sed an in isto casu primus ille emptor teneatur iurare,si id petat consanguineus.ibi.nu.13.

431 Vtrum autem hæres incidet in periurium sic iurando de credulitate,si id verum non sit.ea.char. nume.12.

432 Sed vtrùm consanguineus poterit probare contrarium eius quod emptor vel eius hæres iurauit. char.140.nu.15.& locis ibi citatis.

433 Quid si emptor recuset precium affirmare iuramento.ibi.nu.16.

Glo.3. Sans fraude.

434 Vtrum consanguineus teneatur restituere aliud precium quàm verum,id est verè & sine fraude traditum.char.140.nu.1.

§.3.Glo.1. Et lesdictes choses declarees.

435 Quid requiratur vt consanguineo præcludatur via retrahendi,nisi intra octo dies, de quibus nostra consuetudo loquitur,precium soluerit.char. 141.nume.1.le.1.

Glo.2. Na que huyt iours.

436 Vtrùm nostra consuetudo qua iubetur consanguineus intra octo dies soluere precium, intelligatur etiam si emptor à principio recusauerit, & postea in ius vocatus admittit consanguineum. char.141.nu.1.le.2.& seq.

437 Et si non sic intelligatur quid statuendum est à iudice,vt tempus currat.ibi.

438 Quid verò si emptor rem recusauerit, sed captata eius absentia ad domum citatus est, & comparuit,& agnouit retractũ, & fecit quod in se est.

An

An iudex possit id tempus octo dierum protrahere,ita vt consanguineus non teneatur intra eos octo dies precium offerre.char.141.nu.4.

439 Vtrùm autem in hoc tempore octo dierum cõprehendatur is dies, quo emptor ostendit instrumentum & iurauit.ea.char.nu.5.

440 Quid verò si id tempus octo dierum incidat in diem bisextilem,an is pro duobus, an autẽ pro vno computabitur.char.141.nu.6.

Glo.3.A payer.

441 An emptor à consanguineo de retractu appellatus possit cogi habere fidem de precio. charta. 141.nu.1.

442 Vtrùm autem consanguineus compensare possit debitum cum precio.ea.char.num.2. & multis sequen.

443 Et si id facere potest, an id debeat petere siue declarare,an verò si tacuerit, & labatur tẽpus excludatur.char.142.nu.8.&.9.

444 Et an in id sit adeundus iudex, an verò & extra iudicium opponi possit.eadem charta.numero.10.

445 Et si cõtinuò probare non possit debitum,intra quod tempus id facere debet, ne cadat retractu.ea.char.nu.11.&.12.

446 Et quid si deficientibus promptis probationibus,deferat iuramẽtum emptori de debito. char. 143.nu.12.

447 Sed vtrum non solùm debitum ipsius consanguinei proprium, sed & creditoris emptoris, à quo cessionem habuit, compensare quoque potest.ea.char.nu.13.

448 An autem satis sit, si consanguineus intra tempus præstitutum solutioni precij offerat pignora aut fideiussores.ea.char.nu.14.& seq.

§.3.Glo.4.Ne sera plus receu.

449 Quid si nostra consuetudo quæ post octo dies dicit amplius non esse audiendum consanguineum, id non dixisset, sed simpliciter id tempus præstituisset, an ipse consanguineus post idem tempus esset audiendus. charta.143. numero.1. & sequen.

450 Sed an eo casu possit consanguineus moram purgare.ea.char.nu.2.3.4.

451 Quid si aliquod impedimẽtũ interuenit, quod prohibuit intra id tempus consanguineum soluere.char.144.nu.5.& seq.

452 Sed vtrum si consanguineus qui intra octo dies non soluit,sit adhuc intra annum poterit nouam oblationem facere.ea.charta.nume.7.& locis ibi citatis.

§.4.Glo.2.Et ce pendant ne courra pas le temps.

453 Vtrũ si consanguineus probauerit emptorẽ nõ declarasse verum precium, interim ei currit tempus ad soluendum.char.144.nu.1.

Glo.3.Aura cours contre le retrayant.

454 Sed quid si cum ipse consanguineus contẽdisset illud non esse verum precium, succubuit, an ei saltem curret tempus. charta.148. nu.1.le.2.& sequen.

455 Quid autem si probabiliter dubitabat de veritate precij, ob idq; in cõtrouersiam eius venit,& tamen succubuit,an & tunc ei currit tẽpus.char. 149.nu.3.

§.5.Glo.1.& Vnica.

456 Consanguineus an tenetur iurare retractum se facere suo nomine & cõmodo & sine fraude. cha. 149.nu.1.& char.se.nu.6.

457 Vtrùm autem de hac ipsa re cauere teneatur. ibidem.

458 Et quid si retractu facto compertum sit illum in fraudem factum fuisse, an subueniendum sit emptori,vt rem repetat.charta.149.num.1.le.1.& sequen.

459 Quomodo autem ea fraus deprehendetur. ea. char.nu.4.

460 Vtrum autem si consanguineus iurauerit vt suprà,poterit emptor probare cõtrarium.ea. char. 149.nu.5.

461 An audiendus sit emptor petens consanguineum id iurare verbis in diuum quempiam conceptis.ea.char.nu.7.

§.7.Glo.2.Par tesmoings.

462 Vtrum citatio quæ fit in materia retractus,possit probari testibus.char.151.nu.1.le.2.

Glo.3.Nest mestier de consigner.

463 Si emptor renuat accipere precium oblatum à consanguineo,an ipse consanguineus debeat cõsignare & deponere.charta.151.numero.1.le.3.& sequen.

464 Quid si consanguineus qui non tenetur deponere, tamen deponat, & postea depositum recuperat, an videatur renunciare retractui.ea. char. nume.4.

465 Quid si hoc casu legitimè non depositum.ibidẽ. nume.5.

§.8.Glo.1.Requeste de receuoir.

466 Vtrũ omnes solẽnitates expressæ in nostra cõsuetudine obseruari necessariò debeant in oblatione retractus.char.152.nu.1.

467 An sit necessaria expressa requisitio cõsanguinei,vt emptor eum admittat ad retractum. ibi. & sequen.

468 An autem oblatio habeat vim requisitionis.ea. char.nu.4.

469 Si in oblatione id fuerit obmissum,aut aliud ex solennibus. An & quando poterit emẽdari. charta.153.nu.5.le.1.

Glo.2.Adiournement.

470 An satis sit consanguineum offerre ad interrumpẽdum tempus retractus sine citatione.char. 153.nu.1.

471 An verò sufficiat citatio ad id interrumpendũ. ibidem.

472 An igitur requiratur citationem fieri intra ipsum tempus.ibi.& seq.

473 Sed quid si citatio facta fuit intra annum retractus,sed ad diem post ipsum cedentem.ibidẽ.numero.2.

474 Quid autem si lõgum aliquod tẽpus post annum retractus fuerit assignatũ.ea.char.nu.7.

475 An oblatio possit fieri vltimo momento ipsius anni.char.153.nu.2.

476 Vtrùm citatio non legitimè facta interrumpit id tempus.ibi.nu.3.

477 Vtrùm etiam citatio generalis, ibi & iterum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nu.5.& seq.

478 An autē debeat esse omnino specialis siue specifica & quomodo.ea.char.nu.6.

479 Quid si consanguineus non comparuit dicta die quæ fortè extra annum est,vel etiam intra eū, sed interim sine alia citatione transit, an postea ipse consanguineus audietur. charta.153. numero.8.

480 An verò poterit iudex aliquādo eum expectare.char.154.nu.9.& multis seq.

481 Sed quid si consuetudo expressim præscripsit aliquod tēpus citationis post annum.ea.char.nu. 13.&.14.

482 Si consanguineus intra annum venditionis citari fecit emptorem,& huic interim renunciet,& postea intra annum huius citationis renunciatæ sed post annum venditionis iterum citari fecit emptorem in causa retractus,an sit admittendus. ea.char.nu.15.

483 Quid si consanguineus, qui emptorem citari fecit,non ei reliquit copiam citationis petitam, aut nō petitam,& interim transit annus.ea.char. nume.16.

Glo.3. Formel en cause de retraict.

484 Si non fuerit obseruata forma à statuto tradita in citatione retractus,vtrùm cōsanguineus eo cadat.char.155.nu.1.le.1.

Glo.4. Par commission.

485 Quoniam consuetudo nostra dicit citationem in materia retractus fieri debere per nūcium ordinarium aut alium mandato iudicis. An credetur ipsi nuncio dicenti se id fecisse mandato ipsius iudicis,de quo aliter non apparet.ea.char. 155. nu.1.le.2.& rursus.char.162.nu.20.

Glo 5. Le iuge qui en peult congnoistre.

486 Quis iudex adeundus est in materia retractus, an dominij emptoris, an rei venditæ, an verò & vterque adiri potest.ea.char.155.nu.1.le.3. & seq. vsque ad fi.eius glo.

487 Cuiusmodi actio competit ad retractum. eadē char.nu.1.le.3.& nu.3.& nu.6.&.8.

488 Quæ consuetudo inspiciēda est in materia retractus,an loci in quo res sita est, an alterius.eadē char.155.nu.5.& loco ibi citato.

489 Vtrùm distinguendum sit,cum quæritur quis iudex sit in causa retractus, an actio intentetur contra emptorem, an contra tertiū. char.156.nu. 13.& seq.

490 Clericus emptor an pro retractu sit conueniendus corā iudice ecclesiastico, an seculari. ibidē nume.15.

491 Et si plures res diuersarum iurisditionum sunt venditæ vno contractu & precio,an omnes iudices sint necessariò adeundi.eadem charta .numero.16.

492 Si emptor conuentus declinet iurisditionē iudicis,quæ quidē exceptio licèt sit dilatoria,habet tamen vim peremptoriæ in principali. Quid igitur hìc faciendum est, & an hæc exceptio impediet litis contestationē, an vero sit reijcienda in principalem causam.ea.char.nu.17.& seq.

493 Quid autem si eo casu habita summaria causæ cognitione, an res vel dominiū emptoris sit eius iurisditionis,ideoq; emptor repulsus sit ab ea declinatoria an nihilominus poterit eādem in vim declinatoriæ proponere. eadem charta. 157. numero.19.

494 Sed vtrùm acta facta in ea summaria cognitione facient fidem in principali.ibi.nu.20.

Glo.7.Le retrayant en decheroit.

495 Si consanguineus non obseruauerit solēnitates in eo.§.requisitas, & ideo in retractu succubuit, an poterit iterum offerre, si sit intra annum. charta.157.numero.3.le.2.& multis sequen. vsque ad fi.glo.

496 Vtrùm autem ei subueniendum est ob ætatem, errorem, aliumve causam. char. 159. nume.13. & 15.& char.160.nu.23.

497 Sed vtrùm cōsangnineus postquam ei fuit oppositum,quòd nō obseruauit in oblatione solēni tates cōsuetudinis, possit intra tēpora retractus eadem adhibere.ea.char.nu.26.

498 Si consanguineus succubuit in ea instantia retractus,& interim transiit tempus retractus,an nihilominus postea audietur tanq; per eā instantiā fuerit id tempus interruptum.ibi.nu.27.

499 An autem in causa appellationis ante transactū tempus retractus poterit cōsanguineus obseruare solennitates.ea.char.nu.28.

Glo.8.Pourueu.

500 An necesse sit vt nuncius duos testes habeat, vt ei credatur de oblatione.char.160.nu.1.le.1.

Glo.9.Deux recors.

501 An credatur nuncio renuncianti oblationem fuisse factam cum solennitatibus consuetudinis, sine testibus. eadem char. numero.1.le.2. & multis seq.

502 Quid si sint duo nūcij sine testibus,an illis credetur.char.163.nu.33.& seq.

§.9.Glo.1.A sa femme.

503 An consanguineus possit facere oblationem retractus marito pro vxore absente emptore, aut hærede emptoris. charta.165. numero.1. & sequen.

504 An è diuerso vxori pro marito absente. charta. 164.nu.3.& seq.

505 An possit consanguineus offerre ad domum,in qua vxor habitat absente marito.eadē charta.numero.7.

506 Et quid si vir & vxor seorsum habitant honorē tamen matrimonij inuicem habente, vt solét facere principes.ibi.

Glo.2.a son domicille.

507 An oblatio retractus vti citatio possit fieri ad domum emptoris.cha.164.nu.1.& seq.

508 Et quæ tunc requirantur, vt valeat huiusmodi oblatio siue citatio.char.165.nu.8.& seq.

509 Quid autē si hæc obseruata nō fuerint, tamen ea oblatio & citatio peruenerunt ad noticiam emptoris,an id satis sit.ea.char.nu.16.

510 Et quid si emptor non rectè citatus compareat, an ita purget omne vicium citationis.ea. charta. 166.nume.17.& seq.

511 In qua autē domo huiusmodi oblatio & citatio fieri possit, vtrùm originis emptoris, an habitationis,

tionis.ea.char.nu.20.& multis seq.

512 Quid si nuncius simpliciter refert denunciasse & citasse ad domum,siue ea adiectione,in qua habitat vel habitare consueuit,an id satis sit.charta. 166.nu.25.

513 Quid si emptor habeat multa domicilia, in quibus habitat,nunc hìc nūc illic, in qua oblatio & citatio fieri debet,& an in vtraque, & etiam in ea in qua tunc cum fit non habitat.ea.char.num.26. & seq.

514 Si emptor habitauit diutius, & nunc quoque habitat domum, in qua tamen domicilium non constituit, verbi gratia, scholasticus qui in vniuersitate habitat,an ibi possit ei offerri & citatio fieri.char.167.nu.30.

515 Quid de domo hospitij siue diuersorij.ea. charta. nume.31.

516 Sed quid si is cui facta est oblatio in domo hospitij,non habet aliam habitationem propriā. ea. char.nu.32.

517 Quid item si aliam habitationem habet, sed constituit diutius in eo hospitio morari.ibi.

518 Verùm quid de domo nō quidē emptoris propria,sed conductitia aut præcaria, in qua tamen habitat.ea.char.nu.33.

519 Quid si emptor sit vagabundus, in qua domo quóve loco ei offerri potest.ea.char.nu.34.

520 Quid si exulat.ea.char.nu.35.

521 Quid si sit monachus.ea.char.nu.36.

522 Quid de domo sacerdotij,id est, beneficij ecclesiastici.ea.char.nu.37.

523 Quid si emptor detinetur in carceribus.eadem char.168.nu.38.

524 An necesse sit oblationem & citationem domi factam venisse ad noticiam emptoris.ea.char.nu. 39.& seq.

525 Vtrùm oblatio possit fieri ad domum emptoris,etiam si ipse personaliter reperiri potuit. eadē char.nu.43.& seq.

526 Et quid si cùm consanguineus iret ad domum emptoris,vt ei oblationem faceret, eū reperit in itinere,nec ibi ei oblationem facit, sed iter continuans vadit ad domum eius, ibiq; ei oblationē facit,an valeat,ea.char.nu.44.

527 Sed an perquirēdus sit in tota ciuitate vel prouincia, an verò satis sit eum domi perquisiuisse. char.169.nu.49.

528 Vtrùm autem credatur nuncio dicēti se nō inuenisse emptorem,ideo oblationem & citationē domi fuisse factā ibi & in loco inibi allegato.

Glo. Vltima.

529 An consanguineus primo loco possit facere oblationem apud acta iudicis, & eā notificare emptori.& quid si interim transeat tempus. charta. 170 nu.1.& multis seq.

530 Vtrùm item possit etiā primo loco offerre pro curatori emptoris.char.171.nu.7.

531 Quid verò si ipse emptor absit,an tunc saltē possit offerre procuratori.ea.char.nu.8.

532 Sed an absente domino sit primū faciēda procuratori,an ad domū emptoris.ea.char.nu.9.

533 Quid deniq; si oblatio fiat procuratori emptoris ipso emptore non ignorante.ea.char.nu.10.

534 Et quid si is procurator nomine emptoris præsentis & non contradicentis admittat cōsanguineum offerentem ad retractum.ea.char.nu.11.& multis seq.

535 Quid si emptor nec domicilium nec vxorē nec procuratorem habeat, ignoreturq; vbi terrarum degat.vtrùm satis sit adire iudicem.char.172.numero.17.

536 An & tunc necesse sit eum adire.d. charta. numero.18.

537 Sed & vtrùm cùm emptor non reperitur,necesse sit testatò protestari.ibi.

538 Et si necesse sit,vtrùm satis sit semel tātùm protestari.ea.char.nu.21.&.23.

539 An autem necesse sit consignare.ea. charta.numero.23.

540 Et si emptor postea cōparet, an necesse sit oblationem facere,& quomodo.ea.char.nu.24.

541 Et quid si tempora retractus iam lapsa sint. ea. char.nu.25.

542 Quid si hæreditas emptoris iacet, & nemo est qui eum adeat,quid tunc agendum est cōsanguineo.char.173.nu.26.

§.10. Glo.1.& Vnica.

543 Maritus an possit iure mariti pro vxore cōsanguinea venditoris facere oblationem & retractū prosequi.ea.char.173.nu.1.

544 Vtrū id possit nomine proprio & simpliciter, non tanquam maritus talis fœminæ.ea. char.nume.2.&.3.

545 Et quid si antequam maritus declaret se facere nomine vxoris,tempus retractus transeat. ibi.

546 Quid autem si retrahens ita dicat. Titius maritus Meuiæ, an satis sit, etiam si nō aliter declaret se id facere nomine vxoris.ibi.nu.4.

547 Quid verò si aliter declaret negocium ad vxorem pertinere, vt si dicat se velle retrahere rem venditam á tali consanguineo vxoris fuę.ea.char. nume.5.

548 Quid autem si non iure maritali, sed nomine procuratoris vxoris, cum mandatum nō habeat. ea.char.nu.6.& seq.

549 Quid autem de spōso, an & id possit facere,vt maritus.char.174.nu.8.

550 An & maritus putatiuus.ea.char.nu.9.

551 Quid si maritus sit filiusfa.an in id requiratur cō sensus patris.ea.char.nu.10.

552 Quid item si sit minor.ibi.

553 Quid è diuerso si vxor sit minor,cūvir maior sit. ibidem.

554 Quid si vxor intercedit, ne maritus hanc oblationem faciat.ea.char.nu.11.

555 Quid si in cō tractu matrimoniali expressim cōuentum sit,ne vir possit agere pro vxore ea inuita.ibidem.

556 Quid si maritus vxorē domo exegit, an tunc poterit & hanc oblationem & retractū facere & exequi.ea.char.nu.12.& seq.

557 Sed quid si ipsa vxor ita domo exacta vult retrahere ad suum commodum.ea-char.nu.15.

558 Quid si vxor suasponte maritū dimisit, an ipse maritus ob id priuatur hoc iure retrahendi. eadē char.nu.16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

559 Quid item si separatum sit matrimonium vtriusque consensu.ea.char.nu.17.

560 Sed vtrùm maritus qui pro vxore rem retraxit, eandem teneatur reddere vxori, aut eius hæredibus soluto matrimonio,& quomodo.ea.char.nume.18.19.20.

561 Si maritus ad retractum nomine vxoris agit & succubuit, an vxori ad eundem agenti soluto matrimonio obstabit exceptio rei iudicatæ. charta. 175.nu.21.

562 Vtrũ autẽ procurator mariti ab illo cõstitutus simpliciter & suo nomine possit hanc actionem retractus intentare.ea.char.nu.22.

563 Et quid si fuit cõstitutus à marito, tãq̃ marito, siue iure maritali.ibi.& seq.

564 An añt vxor ipsa absente marito possit offerre & retribuere.ea.char.nu.26.

565 Quid autem si maritus sit prẽsens & cõtradicat. ea.char.nu.27.

§.11.*Glo.*1. *Le plus prochain.*

566 Quis dicatur proximus vel proximior in materia retractus. char.176. nu.1.& multis seq. & iterum.char.189.nu.1.le.2.

567 Si consanguineus veniens ad retractum probet se esse consanguineum emptoris, non tamẽ probat in quo gradu , an sit admittendus. char.176. nu.5.& seq.

568 Et si duo veniũt ad retractũ quorum alter probat se esse cõsanguineum simpliciter , alter certo gradu,nec tamen constat sitne proximior an remotior altero,vter præferetur,in iisdem locis.

569 Si consuetudo retractus admittit proximiorẽ tantùm consanguineum, non etiam cæteros remotiores , An satis sit veniẽtem ad retractũ probare se consanguineum intra gradum qui possit succedere, an verò debeat probare non esse aliũ proximiorem.ibi.nu.5.

570 Sed an stantem eadẽ cõsuetudine & cõstet alium proximiorem natum fuisse aut aliàs vixisse, qui nondum excederet centum annos , si nunc viueret . Vtrùm alius qui se dicet proximiorem, petitq; se tanquan talem admitti ad retractum, teneatur probare illum alium qui esset proximior si viueret,esse mortuum. An verò contrà emptor qui descendit illud adhuc viuere.char. 177. nume.11.

571 Vtrum autem proximior dicatur, habito respectu ad venditorem,an ad eum à quo primum res processit.eadem charta.nume.12.& seq.vsque ad fi.glo.

*Glo.*2. *& prefere auant autres.*

572 Cõsuetudo retractus admittens consanguineos simpliciter , an ita debet intelligi vt proximior ante cæteros admittatur.char.178.nu.1.le.1.

*Glo.*3. *Et si plusieurs lignagiers y viennent.*

573 Si duo aduersus emptorem diuersis iudiciis cõtendunt rem iure retractus, & aliter eorum vicit, quid agendum sit , ne ob alterius litem impediatur executio sententiæ,& quid de expensis. eadẽ char.178.nu.1.le.2.

*Glo.*4. *Doibt receuoir le premier.*

574 An autem etiã remotiores admittantur anteq̃ proximior veniat.ea.char.nu.1.le.3.& seq.

*Glo.*5. *Ou luy a transporte la chose.*

575 Si emptor vendiderit rem consanguineo venditoris an alius proximior poterit ab eo retrahere.char.179.nu.1.le.1.

*Glo.*6. *Sil est le plus prochain.*

576 Si remotior cõsanguineus retraxerit, an proximior poterit ab eo retrahere. char.179.nu.1.le.2.

577 Sed an tũc cũ remotior primũ retraxerit, & ab eo proximior postea retrahit, teneatur ipse proximior soluere impensas à remotiore factas ad retrahendum.ea.char.nu.3.&.4.

578 Quid si res ab initio vendita fuit cõsanguineo remotiori,an tunc proximior poterit ab eo retrahere.ea.char.nu.6.& seq.vsque ad.19.

579 Sed quid si vendita fuit vni ex proximioribus, an cæteri eiusdem gradus poterunt vel in totum, vel pro rata retrahere.char.181. nu.20. & seq. & char.181.nu.1.

*Glo.*7. *Il y sera receu pro rata.*

580 Vtrùm emptor qui est in pari gradu consanguinitatis venditoris alijs eiusdem gradus venientibus,possit retinere pro rata portione. ea. char. 182.nu.2.

581 Quid si consanguineus qui emit primo loco,aut etiam retraxit ab emptore extraneo vult admittere alium cõsanguineum eiusdem gradus, nõ quidem pro rata,vt ille petit, sed in totum, an audiatur.ea.char.nu.3.&.4.

*Glo.*9. *Ou ceulx qui les representent.*

582 Vtrùm in retractu habeat locũ representatio. char.183.nu.1.&.2.

583 Sed vtrùm hæc representatio quæ admittitur à consuetudine,ita habeat locum, vt quis representet eum quo viuo nondum conceptus erat. eadẽ char.nu.5.&.6.

*Glo.*10. *Tous y doibuent estre receuz pro rata.*

584 Quid agendum,cùm plures consanguinei eiusdem gradus simul veniunt . charta. 184. nume-ro.1.

585 Quid si vnus est vtrinque coniunctus , alter ex altero tantum latere.char.191.nu.11.

586 Ex pluribus cõsanguineis eiusdẽ gradus si vn' prius prouocauit emptorem ad retractum, an cæteros excludat.char.184.nu.2.&.3.

587 Quis autem & quando hoc casu præoccupasse dicatur.ibi.nu.2.

588 Vtrùm id ius redimendi sit indiuiduum.ibi.

589 Et vtrum cuilibet ex consanguineis competat in solidum.ibi.

590 Quid si res ipsa vendita indiuidua est.ea.charta. 184.nu.4.

591 Si vnus ex duobus cõsanguineis venditoris eiusdem gradus alteri mandauerit, vt fundum venditum retraheret,cessurũ vtriusq; cõmodo, moxq; mandans ipse altero ignorante retrahat , an si tẽpora retractus transierunt , tenebitur communicare.ea.char.nu.6.

*Glo.*11. *Luy seul.*

592 Si plures sint consanguinei eiusdem gradus, an quilibet in solidum admittatur cæteris cessantibus.char.184.nu.1.le.2.

*Glo.*12. *Pour une teste.*

593 Cùm plures consanguinei veniunt ad retractũ, an

an veniant in stirpes.an verò in capita. char. 184. nu.1.le.3.& seq.

§.12 *Glo.*1. *Transporter la chose a autre.*

594 Vtrùm emptor durante anno retractus possit rem alteri vendere.char.186.nu.1.

595 Vtrum possessio huius secundi emptoris cedat cõmodo consanguinei postea retrahẽtis ad vsucapiendum.ibi.

596 Vtrum igitur poterit consanguineus retrahere à secundis emptoribus.ea.char.nu.2.

597 Et quid si res transierit ad alias multas manus. ibidem.

598 Quid autem si certius non eam rem habeat titulo venditionis, sed donationis, aut alio nõ obnoxio retractui.ea.char.nu.3.&.4.

599 Quid item si donatio facta fuit post litem contestatam super retractu.eodem.nu.4.

600 Quid rursus si emptor aliter præuentus à consanguineo donauit.ibi.

601 Quid si clam ea donatio facta fuerit.ibi.

602 Quid denique si post donationem emptor repe ritur possidere.ibi.

603 Vtrum autem consanguineus qui retrahit à tertio qui emit à priori emptore,teneatur restituere precium prioris venditionis , an secundæ , cum huius secundæ maius est . eadem charta . numero.6.

604 Et an hoc casu cum præcium secũdæ vẽditionis tantum redditur,habebítne emptor actionem de euictione aduersus priorem.ibi.

605 Quid autem si prior posteriori declarauerit rem esse obnoxiam retractui.ea.char.nu.7.

606 Quid item posterior emptor sciẽs prudẽsque rem eam emerit citra declarationem prioris. ibidem.

607 Sed quid si sciens à sciente quoque emit.eadem char.nu.8.

608 Sed an illis postremis casibus repetit saltẽ precium eius quod pluris emerit.char.187.nu. 10. & sequen.

609 Et quid si expressè conuentum sit , ne emptor prius emerat,& nunc vendit, teneatur de euictione,an nihilominus tenebitur de precio.eodẽ nu.10.& iterum.14.

610 Quid verò si specialiter dictum sit , ne teneatur ob causam retractus prioris venditionis. eodem nume.14.

611 Sed quid cum secundus emptor minoris emit q̃ prior emerat. An consanguineus tantum restitu. et precium secundæ venditionis,an verò prioris. char.187.nu.15.& seq.vsq; ad.24.

612 Et quid si hæres primi emptoris ignorans minus vendidit.ea.char.nu.17.

613 Et si maius scilicet id quod est prioris vẽditionis restituitur,vtrius cõmodo cedet id quod pluris est,primine emptoris, an secundi. charta.188. nume.20.& iterum.char.seq.nu.23.

614 Et quid si hoc casu secundus non ex contractu venditionis aut alio oneroso, sed ex causa lucratiua rem habuit à priore venditore.ea. char. nu. 20.&.2.seq.

615 Quid deniq; si eã rẽ non habet à primo emptore,aut alio qui ab ipso causam habeat , sed ab alio prorsus extraneo,qui ei vẽdidit, vt res aliena vendi potest.d.nu.20.23.24.

616 Vtrum in iis omnibus casibus poterit consanguineus restituere precium primo emptori inuito secundo.ea.char.nu.24.

617 Si consanguineus euicerit retraxeritq; à secundo emptore restituto ei precio quod ipsemet tradiderat,an poterit ipse secundus emptor alio nomine quàm precij agere de euictione contra primum.ea.char.num.25.

618 Vtrum consanguineus cui primus emptor declarauit alteri se vendisse , poterit nihilominus sequi ipsum primum emptorem. eadem charta. numero.26.

619 An conuentione vnius alter liberetur.ibi.

620 Sed quid si post litem contestatam super retractu alteri vendidit , an tunc sententia obtenta à consanguineo poterit mandari executioni aduersus secundum emptorem non vocatum ad id iudicium.ea.char.nu.27.

621 Si vendita res fuit euicta ab emptore per aliũ,an ab isto alio poterit cõsanguineus retrahere. char. 189.nu.28.

*Glo.*2. *Et ne court point le temps.*

622 Si primus emptor alteri vendiderit, neq; id cõsanguineo venienti ad retractum declarauerit, an interim currit tempus ipsi consanguineo aduersus secundum emptorem.charta.189.nume.1. le.1.& multis seq.

*Glo.*3. *& Vltima.*

623 Et si eius noticiam postea aliunde habuerit,statim ne eũ debet conuenire,an aliàs quando. charta.189.nu.1.le.2.

§.14.*Glo.*1. *Ne soit pas du branchaige.*

624 An admittatur ad retractum cõsanguineus emptoris non ex ea parte,ex qua res vendita processit.ea.char.190.nu.1.le.1.

*Glo.*2. *in fi eius.*§.

625 Sed an ei præferatur qui cõiunctus est ex ea parte.char.190.nu.1.

626 Si duo fratres ita inter se diuiserunt hæreditatem patris & matris , vt vni cedat integra patris hæreditas,alteri matris.Si vnus eorum eam hæreditatem quæ sibi cessit vendat , an consanguinei ex ea parte ex qua illa hæreditas processit,alijs ex altera parte præferatur. An verò & illi alij admittentur.char.191.nu.15.

627 Vtrùm cõsanguineus vxoris admittatur ad retractum rei mariti ab ipso venditæ , aut propter affinitatem , aut quia si filij communes mariti & vxoris post mortem parentum vendidissent , is admissus fuisset. charta.192 . numero. 16 . & sequen.

§.15.*Glo.*1.*Les fruicts.*

628 Vtrùm in restitutione fructuum quæ fit ab emptore qui litigauit , scilicet à tempore litis contestate deducantur impendia & sumptus facti gratia culturæ & colligendorum ipsorum fructuum. d. charta . 192. numero . 1. & multis sequenti.

629 Quid autem de impensis non ob id factis , sed ad perpetuam rei vtilitatem , an & hæ deducantur,an verò tantùm habeant rei retentionẽ. char-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta.194.nu.24.

630 Quid item de impẽsis factis pro cuſtodia villæ ſiue fundi venditi.ea.char.nu.25.

931 Quid de bobus emptis pro cultura agri,& poſtea caſu amiſsis,an & ij deducuntur.ea.charta.numero.26.

632 Quid veniat appellatione fructuum.ea.char.numero.27.

633 An autem deducendi ſunt non tantùm fructus percepti, ſed & percipiendi. charta. 195. numero.28.

634 Quid autem ſi emptor percepit fructus vberiores ob induſtriam eius ſingularem, quàm percepiſſet conſanguineus retrahẽs, an & hos reſtituere debet.ea.char.nu.29.

635 Sed vtrùm emptor non ſolum ſumptus factos gratia fructuum. ſed & precium ſuarum operarũ in id impenſarum deducet. eadem charta. numemero,30.

936 Et ſi emptor reſtituit integros fructus ſine harũ impenſarum deductione, an eas poterit repetere. ea char.nu.31.

Glo.2.d.§.19. Puys la litiſcontestation.

637 Emptor an pendente tempore competente ad retractũ faciat ſuos fructus perceptos ante ipſum retractum. ea.char.195.nu.3.

638 A quo tẽpore debet fructus reſtituere an oblationis,an citationis,an litiſconteſtationis.eadem char.nu.4.

639 Et quia dicitur quòd à tempore litiſconteſtationis. Quid ſi omnibus modis ſubterfugit ne litem conteſtetur.ea.char.nu.5.6.7.

640 Quid ſi iuſtam cauſam habet id faciendi. char. 196 nu.8.

641 Quid item ſi etiam non ſubterfugiſſet, tamẽ lis non fuiſſet conteſtata, obſtante alio impedimento.ea.char.nu.9.10.11.

642 Quid ſi cõſanguineus poſt litem motam & cõteſtatam triennio ceſſauit, an & fructus eius temporis & præcedentis reſtitui debẽt, ſi is obtinuit gratiam ceſſationis, id eſt peremptionis inſtantiæ.char.197.nu.17.18.19.

643 Quid de fructibus pendentibus tempore oblationis,an & hi ad conſanguineum pertineant, & quomodo.ea.char.nu.20.

644 Sed quid ſi lite conteſtata victus ſit emptor, an reſtituet fructus pendentes tempore litis conteſtationis integros, nulla habita ratione temporis præcedentis.ea.char.nu.21.

Glo.3.d.15.Doibuent eſtre deduictz en ſort.

645 Vtrùm autem fructus percepti poſt litem conteſtatã extenuabunt ſiue minuẽt præcium, vt ſcilicet non teneatur conſanguineus reddere niſi id quod reſiduũ erit deductis ipſis fructibus, an verò debeat integrum precium reſtituere, antequã ei fiat ceſsio.& fructus ipſos poſtea repetere.eadẽ char.198.qui numerus corruptus eſt.nu.1.le.1.

§.16.Glo.2.Sera acqueſt commun.

646 Vtrùm maritus acquirat dimidiam partem rei retractæ ab vxore,vt conſanguinea vẽditoris. ea. char.ibi.nu.1.le.3.

§.19.Glo 2. Ne ſeroit pas commun.

647 Vtrùm retractus qui ex multis cõſuetudinibus babet locum in patrimonialibus tantùm, habeat locum in re patrimoniali vendita & poſtea recuperata à venditore vi pacti de reuendẽdo, ſi poſt ea alteri vendatur.charta.199.nu.5.iunctis præcedentibus.

§.20. Glo.1.& Vnica.

648 Vtrùm cõſuetudo quæ dat facultatem viro aut vxori, aut eorum hæredibus retrahendi dimidium eius rei quæ fuit quæſita durante matrimonio,ex conſanguineis alterius reſtituendo intra annum ſoluti matrimonij dimidium totius precij,habeat locum in alijs ſocijs bonorum. charta. 199.nu.1.& ſeq.per totam eam glo.

§.21. Glo.1.& Vnica.

649 Vter in retractu rei feudalis præferatur, an dominus,an conſanguineus.charta. 199. numero.1. & ſequen.

650 Quid verò in re emphyteutica.eadem char. nu. 3.& ſeq.

§.23 Glo.1.Il ne ſera pas receu.

651 Vtrùm conſanguineus admittetur ad retractum partis rerum venditarum.charta.202.nu.1.& ſeq. vſque ad.16.

652 Facultas retrahendi an in dãdo an faciendo cõſiſtit,an in vtroque ſimul.char.203.nu.6.

653 Quid ſi venditæ ſunt multę res vno quidem cõtractu, ſed diuerſis precijs in ſingulas res conſtitutis.char.204.nu.17.

654 Sed quid ſi vno primum precio,ſed quod poſtea in eodẽ contractu diuiditur in ſingulas res.ea. char.nu.18.

651 Quid autem ſi è diuerſo primũ fuit diuiſum precium in ſingulas res,& poſtea vnum ex omnibus coactum.ea.char.nu.19.

656 Quid etiam ſi conſtaret illis tribus caſibus emptorem & venditorem non niſi omnes eas res ſimul empturũ & venditurũ fuiſſe.ea.char.nu.20.

657 Et quid ſi quis emit fundum centum iugerum conſtituto in ſingula iugera certo precio, poteritne conſanguineus fertilia retrahere ſoluto ſingulorum precio,relictis cæteris. eadem char.numero.21.

658 Sed quid ſi plures res ſeparatim & diuerſis precijs datæ ſunt in ſolutũ pro vno eodemq; debito, an & hìc obtinet quod dictum eſt de venditione, eadem char.nu.22.& ſeq.

659 Quid verò ſi quis vno contractu & precio vendat rem ſuam, & ſimul rem conſanguinei ſui. an iſte conſanguineus volens retrahere reſtituet integrum precium.char.205.nu.29.& ſeq.

660 Sed an in iſto caſu inſpiciẽdũ ſit, poſsidebátne venditor,an non poſsidebat.char.205.nu.32.

661 Vtrùm verò ſit inſpiciendus euentus litis ſuper proprietate.ea.char.nu.33.

Glo.2. Pour la partie qui ſera tenue de luy.

662 Si duo rem quampiã fortè cõmunẽ aut ſimul plures res vendiderunt vno precio & contractu an conſanguineus alterius poſsit partẽ ipſius tantùm retrahere.char.205.nu.6.& ſeq.

663 Si duo fundi alter patrimonialis alter acquiſititius eodem precio & contractu venditi fuerunt, ſtante ſtatuto quòd retractus non habeat locum niſi in rebus patrimonialibus, an conſanguineus

us alterius poterit rem tantùm patrimonialẽ petere.char.206.nu.8.& ſeq.iunctis etiã præced.

664 Quid autem ſi in illis caſibus emptor vult totum ſiue res omnes relinquere, an tunc conſanguineus tenebitur totum retrahere, vel totum dimittere.ibi.

665 Quid econtrariò ſi conſanguineus vult totum retrahere ab inuito emptore. eadem charta. numero.9.

§.24.Glo.1.& Vnica.

666 Quia in eo.§.dicitur q̃ ſi res plures & diuerſorum feudorum eodem precio fuerunt vẽditæ,emptoris eſt licitari rem quamlibet, & dominorum poſtea eligere,vtrum malint,laudimiane,an retẽtionem rei reſtituto eodem precio. Quid igitur ſi conſanguineus emit, qui ex alia conſuetudine præfertur domino ideo hìc dominus optare nõ poterit,vtrum horum malit,quomodo igitur fiet licitatio.char.206.

§.25.Glo.2.Ne en donation par prouiſion de corps.

667 Vtrùm retractus habeat locum in donatione, quæ fit ob prouiſionem corporis,vt vocamus,Id eſt ea lege, vt donatarius alat donantem. charta. 208.nu.2.le.1.

668 Quid autem in alia donatione remuneratoria, aut etiam alia ob cauſam ſine mutua,aut reciproca.eadem char.nu.3.le.1.

§.26.Glo.1.Ne peult eſtre tranſporte.

669 Ius retractus an poſsit alteri cedi. eadem char. 208.nu.1.le.2.&.3.

670 Si conſanguineus in ius vocauerit emptorem, & lite pendente moriatur extraneo hærede inſtituto, an is hæres admittetur ad proſecutionẽ retractus.ea.char.nu.3.

671 Quid autem ſi is extraneus ei ſucceſſiſſet ab inteſtato.char.209.nu.4.&.3.ſeq.

672 Quid ſi vnus tantum ſit conſanguineus venditoris, an is ſaltem id ius retractus cedere poterit. eadem char.nu.8.& ſeq.

673 Vtrum autem cõſanguineus poterit id ius creditori ſuo cedere in ſolutũ ſui debiti.charta. 210. nu.10.& multis ſeq.

674 Et vtrum creditores id ius poſſunt capere in cauſam iudicati.ibi.

675 Quid ſi conſanguineus fame prematur, an tũc ſaltem poteſt id ius vendere, vt ſibi ſubueniat. ea. char.210.nu.14.& multis ſeq.

676 Quid ſi alia vrgente neceſsitate prematur. ibi.

677 Sed vtrùm ceſsio huius iuris poſsit fieri extraneo,ſaltem quantum ad præiudicium cedentis, vt faciat locum cæteris cõſanguineis remotioribus.char.213.nu.29.

678 Vtrùm & in præiudicium emptoris,ſi alter cõſanguineus non veniat,vt ſcilicet teneatur admittere ceſsionarium.ibi.

679 Quid ſi conſanguineus retrahens ſit ſocius bonorum alterius extranei, an huic extraneo acquiretur ex conſanguinei retractu.ea.char.nu.30. & multis ſeq.

680 Sed quid ſi de fraude appareret,quia ſcilicet cõtracta fuit ſocietas in fraudem retractus.ea. char. nu.32.& ſeq.

681 Vtrum autem fraus in dubio præſumetur.ibi.

682 Sed an ſoluta ſocietate poterit conſanguineus retrahere à ſocio partem ſocio acquiſitam. eadẽ char.213.nu.35.

683 An ius retractus tranſeat in extraneũ cùm vniuerſitate.ea.char.nu.36.& ſeq.

684 Quæ autem ratio eſt, ne id ius retractus extraneo cedi poſsit.eadem charta. numero.38. & ſequen.

685 Quæ item ſit ratio cõſuetudinis retractus.ibi.

Glo.2.d.§.26. Non eſtant du lignage.

686 Ius retractus an alteri conſanguineo cedi poſsit.char.217.nu.1.

987 Sed an cedi poſsit remotiori in prẽiudiciũ proximioris.ea.char.nu.2.&.3.

688 Et ſi ipſe cõſanguineus extraneo ceſſerit, quòd nõ poteſt. An nihilominus poterit petere retractum arq; ſic alium cõſanguineum remotiorem repellere.ea.char.nu.5.& multis ſeq.

689 Si conſanguineus id ius alteri ſuo conſanguineo ceſſerit, quod poteſt, An ſi iſte cui ceſsit, poſtea rem alteri vendat, poterit is qui ita ceſsit, retrahere.char.218.nu.15.

690 Si hic conſanguineus, cui ius ceſſum eſt, agit ad retractum ex eo iure ceſſo ſine mentione conſanguinitatis, an obtinere debet.charta.219. numero.16.

691 Vtrùm is qui alteri extraneo donauit omnes ſuos acquęſtus præſẽtes & futuros, poſsit poſtea retrahere rem à ſuo conſanguineo venditam. ea. char.nu.17.

§.29.Glo.1. Les uentes & honneurs.

692 Vtrùm ex venditione quæ fuit retracta à conſanguineo debeantur laudimia. charta. 219. nume.1.&.2.

693 Sed & vtrùm etiam debeantur ex retractu ſine redemptione facta à conſanguineo, tanquam ſit altera venditio.ea.char.nu.3.&.4.

694 Quid verò ſi intra annum retractus emptor vẽdit conſanguineo, ſed non tanquam conſanguineo,ſed vt cuilibet alteri, an tunc debentur laudimia.ea.char.nu.4.5.6.

695 Sed vtrùm hoc caſu poterit dominus vti iuræ prælationis.ibi.

696 Vtrum verò hoc caſu cõſanguineus emptoris poterit redimere ab hoc conſanguineo primi vẽditoris.ibi.

Glo.2.d.§.29.Si lachapteur les auoit payees.

697 Si emptor nõdum ſoluit laudimia domino.An poterit dominus illum cogere, vt eaſoluat poſt ceſsionem factam conſanguineo venditoris. An verò dominus debet conſanguineũ ſequi.charta. 222.nu.1.& ſeq.

698 Sed an ſaltem poſt eſt emptorẽ in ius vocare ob contractum ab illo non declaratum nec exhibitum ipſi domino intra tempora conſuetudinis. char.223.nu.6.

699 Si dominus feudi rem emerit aut ab alio empto re iure feudi retraxerit. An ſi conſanguineus ab eo retrahit,tenebitur ei ſoluere laudimia. eadem char.nu.9.& 10.

Glo.3.d.§.29. Les couſtz des lettres.

700 Vtrùm conſanguineus teneatur emptori refendere impenſas inſtrumentorum vẽditionis. eadẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

char.223.nu.1.& char.336.nu.23.

701 Et an non ſolùm ſumptus ipſorum inſtrumentorum,ſed & alias impenſas factas pro recuperatione ipſornm.ea.char.nu.2.

702 Si emptor ſoluit tributum aut gabellam quæ ex ſtatuto debetur pro quolibet contractu, an id repetet à conſanguineo retrahente. charta. 223. numero.1.

703 Quid tamen ſi emptor non ſoluit,quia clericus erat aut aliter priuilegiatus.An tamen repetet,ac ſi ſoluiſſet.ea.char.nu.2.&.3.

704 An autem conſanguineus ipſe ſit immunis, ne eadem ſoluat dominis.d.char.nu.3.

705 Sed quid ſi ipſe clericus aut aliter priuilegiatus ne ſolueret,tamẽ ſoluit,an & à quo repetet. char. 224.nu.4.

706 Quid verò ſi dominus donauit,aut remiſit emptori laudimia,aut tributum, quod ei ex ſtatuto debetur, an nihilominus, conſanguineus, debebit ea emptori reddere, ac ſi ſoluiſſet. ea. charta. nume.5.6.7.

707 An emptor qui profert quictantiam, quam vocamus,laudimiorũ ſolutorũ domino, tenetur iurare ſe integra ea ſoluiſſe.d.nu.7.

708 Sed & an conſanguineus retrahens debeat reſtituere quod proxenetis traditum eſt. ea. charta. nu.8.& ſeq.

709 Et quid de eo quod datum eſt vxori vẽditoris. char.nu.10.

710 Si maritus nomine vxoris & promittẽs eam ratam habituram vendidit fundum ipſius vxoris, que poſtea noluit ratificare, niſi ſibi vltra precium contractus aliquid detur. An & conſanguineus id reſtituere tenetur. eadem charta. numero.11.

711 Et ſi emptor litem quampiam ſuſtinuit ratione rei venditæ aut iurium ipſius, & vicit aut victus eſt. An cõſanguine⁹ teneatur illi refundere ſumptus litis.ea.char.nu.12.

712 Quid ſi conſanguineus qui prior obtulerat, litigauit cum emptore dicente contractum non eſſe obnoxium retractui,& obtinuit. Deinde alius conſanguineus proximior ab eo retrahit, vt poteſt ex noſtra conſuetudine. An & hic teneatur ſumptus illius litis refundere.eadem charta. numero.13.

713 Sed quid ſi ipſe emptor aliquid dedit proximiori volenti venire ad retractum,ne veniret. An & hoc recuperabit ab alio conſanguineo remotiori poſtea venienti.ea.char.nu.14.

714 Quid ſi cùm ipſe emptor iret ad domum venditoris conficiendi contractus gratia, vt fortè cõuentum erat, incidit nulla ſua culpa in latrones, qui eum ſpoliarunt pecunia aut alijs rebus. An & id conſanguineus retrahens refundet.char. 225. nume.15.

715 Si cùm caſtrum venditum eſſet controuerſioſum,& contendebatur à potentibus quibuſdam, qui armis id ipſum appetebant,aut vicinum erat hoſtibus tempore belli. Ideo emptor vt ipſum defenderet,multa pro illius tutela & cuſtodia impendit.An & hæc ipſa repetet.eadem charta. numero.16.

Glo.5.§.29. Il luy doit paſſer lettre.

716 Vtrùm emptor teneatur conficere inſtrumentum retractus facti ab conſanguineo.ea. charta. 225.nu.1.& ſeq.

§.30. *Glo.1. Eſchange.*

717 Si pro ſpecie detur ſpecies & pecunia, an inſpiciatur quid principaliter contrahentes intendũt facere,ſcilicet emere & vendere,an permutare,vt iſte contractus ſit vel non ſit obnoxius retractui. char.225.nu.1.

718 Vtrùm autem in dubio cenſentur partes talem cõtractum voluiſſe principaliter facere, qualem ipſi nominant.char.226.nu.7.&.8.&.11.& char. ſeq.nu.12.

719 Et ſi non aliter conſtat,quid principaliter intẽderunt facere,nec id expreſſerint, an inſpiciendũ ſit quod pluris eſt.eadem charta.226.nu.9.&.10.

720 Quid ſi ſpecies & pecunia ſint pares,an potius ſit cenſendus contractus emptionis,an verò permutationis.charta. 227.nu.12. & multis ſeq. vſq; ad ſi.illius glo.

721 An verò potius dicendi ſint duo contractus,ſcilicet emptionis & permutationis pro portione precij& ſpeciei.char.230.nu.38.& ſeq.

Glo.2.d §.30. Par le iuge.

722 Quia noſtra cõſuetudo dicit in illis caſibus eſſe inſpiciendum quod pluris eſt, & ſic vẽditionẽ cenſeri,ſi pecunia ſpeciem ſuperat, & eſſe locum retractui totius. Quomodo igitur æſtimabitur ſpecies,& à quo.char.230.nu.1.le.1.

723 Vtrùm autem ſit locus retractui quantùm ad illum fundum qui in ea conſuetudine debet æſtimari,& eius æſtimatio emptori reddi. eadẽ charta.nume.2.

§.31.*Glo.1. & Vnica.*

724 Si maritus & vxor & quilibet eorum vẽdiderunt annuum aliquod vectigal,vtrius conſanguinei admittẽtur ad retractũ, & an vtrique, & quomodo.ea.char,231.nu.1.

725 Quid verò ſi etiam illi ipſi vel ſimpliciter vel in ſolidum aliquid vendunt, quod eſt alterius tantùm.An conſanguineus eius, cuius eſt, admittetur in ſolidum. An & alterius quoq; admittetur. char.231.nu.2.&.3.

§.32. *Glo.1. & unica.*

726 An in rebus patrimonialibus tantùm habeat locũ retractus,an & rebus acquiſiti tiis.charta. 232. nu.1.& multis ſeq.

727 Et ſi de iure vel conſuetudine habeat tãtùm locum in patrimonialibus. An ſi quis retrahat rem patrimonialem à conſanguineo venditã, & eandem poſtea alteri extraneo vendidit, ſit locus retractui.char.233.nu.5.& multis ſeq.

728 Si quis vendiderit fundũ patrimonialem, & ex pecunia ex ea venditione redacta alium fundum emerit.An ſi poſtea hunc vẽdet, erit locus retractui.char.234.nu.10.& ſeq.vſq; ad.25.

729 Et quid ſi is qui id fecit, proteſtetur aut declaret eam ſe venditionem in id facere,vt pecuniam ex eo confectam eum alium fundum emat, & reponat in locum prioris quem vendidit. charta. 235 nu.23.

730 Quid verò ſi confeſtim venditione facta pecuniam

niam alterius fundi conuertat.ibi.nu.24.

731 Quid ſi permutet fundum patrimonialem cum alio. An hic alius cenſebitur patrimonialis vt ſi poſtea vendatur,ſit locus retractui.char.235. nu.26.

732 Si vaſallus aut emphiteuta cecidẽrũt feudo vel emphiteuſi ob noxiam quam dominus eis condonat & remittit, an id feudum vel emphyteuſis erunt vice patrimonij vt prius,an acqueſtus.ead. char.nu.29.

733 Quid autem ſi quis à principe reſtitutus fuerit bonis confiſcatis, an ea cenſeantur patrimonialia,an verò acquiſititia.char.236.nu.30.

734 Quid item ſi vaſallus renunciat feudum antiquum domino, qui illum poſtea denuo inueſtit, vtrùm cenſendum ſit patrimoniale,an non.ibi.

735 Quid ſi cum finita eſſet emphiteuſis per generationem,dominus eam renouat in alios conſanguineos.ibi.

736 An fundus emptus ex pecunia dotali,quem vir promiſerat conuertere in emptionem prædiorum hæreditatorum, id eſt, quæ cenſerentur hæreditaria ſiue patrimonialia,cenſebitur patrimonialis an acquiſititius.eadem char.236. num.31.& ſeq.vſque ad nu.42.

737 Si caſtrum concedatur in feudum iure veteris feudi,an cenſebitur feudum vetus,& ita patrimoniale,an acquiſititium.ead.char.num.31.&.32.& multis ſeq.præſertim nu.37.& ſeq.

738 Quid è diuerſo ſi quis inueſtiatur de feudo veteri tanquam de nouo. eadem char.237. nu.33.& ſequen.præſertim.nu.38.

739 Quid item ſi in renouatione veteris feudi addatur noua quępiam forma & qualitas.cha.237.numero.4.

740 Si quis emerit feudum ab eo qui ſucceſſurus eſt ab inteſtato, an is fundus cenſendus ſit patrimonialis,vt in eo retractus locum habeat. charta 237 nu. 43.& multis ſeq.

741 Sed quid ſi eum fundum accepit ex donatione aut alio titulo gratuito ab eo cui ſucceſſurus eſt. char.238.nu.45.& ſeq.

742 An autem idem ſtatuendum ſit in illis portionibus,in quibus non erat ſucceſſurus, atque in aliis in quibus ſucceſſurus erat.ibi. numero.49.& ſequen.

743 Quid ſi donans ſucceſſuro expreſsim declaret velle ſe id quod donat habere vim acqueſtus.ead. char.nu.51.

744 Vtrùm autem & ea procedant in rebus donatis à collateralibus, quibus etiam donatarius erat ſucceſſurus,eadem char.nu.52.

745 An ædificium factum in fundo patrimoniali cenſeatur & ipſum patrimoniale.eadem char.numero.53.

746 Si domo patrimoniali exuſta alia domus in area fuerit extructa,an & hæc cenſebitur patrimonialis,vt prior illa exuſta.char.239.nu.55.& multis ſeq.

747 Quid de re patrimoniali vendita & poſtea recuperata per reſtitutionem in integrum ex.l. 2. C.de reſcin.vendi. aut alio remedio.eadem char. nu.56.& multis ſeq.vſque ad nu.70.

748 Sed quid ſi quis alteri vendiderit huiuſmodi reſtitutionem in integrum, an in ea quoque habebit locum retractus,vt in re patrimoniali.charta 240 nu.71.

749 Si fundum vel emphyteuſis redit ad dominum ex aliqua cauſa, an cẽſebitur patrimonialis. eadem char.nu.72.& ſeq.

750 An fundus præſcriptus cenſendus ſit patrimonialis,an acquiſititius.eadem char. numer.74.& ſequen.

751 Quid de iis quæ vltra terminos fundi patrimonialis vſucapimus.char.241.nu.76.

752 Quid de horto quem comparaui cauſa domus patrimonialis.ead.char.nu.77.

753 Si venditur annuum vectigal ſuper fundo patrimoniali, an in eo erit locus retractui, ac in re patrimoniali vendita.ead.char. num.78.& multis ſeq.

754 Quid ſi venditur generaliter ſuper omnibus bonis.char.241.nu.85.

755 Quid ſi quis concedit fundum patrimonialem in emphyteuſim vel cẽſum vel aliud vectigal annuum, an id vectigal cenſendum ſit patrimoniale.ead.char.nu.86.

756 Vtrùm fundus patrimonialis occupatus à tyranno, & poſtea recuperatus maneat patrimonialis,vt prius erat.char.242.nu.87.

757 Si ex diuiſione facta inter fratres vni fundus patrimonialis, alteri acquiſititius adiudicetur, vtrùm hi fundi cenſeantur omnino patrimoniales,an acquiſititij,& pro qua parte.ead.chart.nu. 88.& ſeq.

758 Cùm dubium eſt, an fundus venditus ſit patrimonialis,an acquiſititius, cuiuſmodi in eo dubio iudicandus eſt.eadem char.numero.91.& multis ſequen.

759 Stante conſuetudine quæ in patrimonialibus tantùm admittit retractum. ſi conſanguineus agit ad retractum rei venditę ſimpliciter,nec eam allegat eſſe patrimonialẽ, vtrùm obtinere an ſuccumbere debeat.char.243.nu.97.

760 Stante autem conſuetudine vt etiam in acqueſtibus habeat locum retractus, ſi maritus vendat acqueſtus communes ſibi & vxori, vt poteſt, an & quibus conſanguineis, & quomodo habeat locum retractus.ead.char.243.nu.98.& ſeq.

761 Sed quid ſi ambo ſimul vendant. ibi. num.100. in fine.

§.33.*Glo.1.& unica.*

762 Vtrùm retractus habeat locum in ſimplici datione in emphyteuſim cenſum vel libellum.charta.244.nu.1.& ſeq.

763 Quid ſi fauore eius conceſsionis detur pecunia. ibidem.

§.35.*Glo.1.Deſtroitz droitz.*

764 Retractus an ſit ſtricti iuris.char.245.nu.1.le.2 & multis ſeq.

765 Actio quæ competit ad retractum, an ſit ſtricti iuris,an bonæ fidei.d.nu.1.

766 Retractus an aduerſetur æquitati. charta.246. num.4.

767 Statutum retractus an ſit eiuſmodi vt ab eius verbis nullo pacto diſcedendum ſit.char.248

Universidad de Deusto
Biblioteca

numero.23.

Glo.2.d.§.35.Mineurs.

768 An tempus retractus currat minoribus. chart. 249.num.1.& seq.

769 An ipsi hoc casu restituantur.ibi.nu.3. & multis seq.vsque ad.11.

770 Et si restituantur intra quoddam tempus postquam maiores facti sunt, restitui debent. charta 250.nu.12.& seq.

Glo.3.d.§.35.Presens ou absens.

771 Vtrùm tempus retractus currat absentibus. char.250.nu.1.&.2.

772 Et quid si cum absentia simul sit verisimilis ignorantia.ibi.

773 Et vtrũ in dubio præsumatur absentia an præsentia.ibi.nu.2.

Glo.4.d.§.35.Ignorans.

774 Vtrùm tempus retractus currat ignorantibus. eadem char.250.nu.1.l.2. & multis seq.per totam eam glo.

775 Vtrùm autem restituantur. per totam eam glo. præsertim verò.char.253.nu.26.& nu.35.& multis seq.maximè.nu.44.& seq.

776 Et an restituantur aduersus tempus longissimum.char.254.nu.36.& seq.

777 Quid si consanguineus sibi eam ignorantiam asciuit.char.253.nu.27.& seq.

778 Quid si ea ignorantia procedat ex dolo aut facto emptoris.eadem char.nu.29.& seq.

779 Quid si contractus fuerit simulatus. ead. chart. nu.31.

780 Quid si non dolo aut calliditate emptoris, sed alterius obtrusa sit huiusmodi ignorantia. eadem char.nu.32.

781 Quid si ignorantia non sit iusta, verisimilis, & probabilis.eadem char.253.nu.33.& seq.

782 Quid si tempore quod datur ad restitutionem post præscriptionem, sit probabilis causa ignorantiæ.char.255.nu.43.

783 Et quid si fluxerunt centum anni semper durante huiusmodi probabili ignorantia.ibi.

§.36.Glo.1.Court.

784 Vtrùm ex nostra consuetudine quæ simpliciter dicit annum retractus currere à die notificationis, intelligatur nõ currere ante eam notificationem.char.256.nu.2.&.3.

Glo.2.d §.36.Notifiee au greffe.

785 Quia ex nostra consuetudine venditio debet notificari apud acta curiæ, vt currat tempus retractus. Quid si emptor in sua notificatione non declarauit verum precium venditionis, sed aliud maius,an tempus curret consanguineo.char.256 nu.1.& char.257.nu.2.&.3.

786 Vtrùm fieri possit per procuratorem. eadem char.nu.4.& multis seq.

787 Vtrùm autem procurator teneatur ostendere mandatum.eodem nu.4.& multis seq.

788 An huiusmodi notificatio possit fieri per simplicem negociorum gestorem sine mandato.ibi.

789 Et quid si quis emerit nomine alterius,an hanc suam emptionem poterit notificare etiam sine mandato.char.258.nu.11.

790 Vtrùm ad id requiratur mandatum speciale.ea. char.nu.12.& seq.

791 Et an coniunctus pro coniuncto id ipsum possit facere.ea.char.nu.14.

792 Et quid si is pro quo coniuncta persona denunciat,minor est.ibi.

793 Sed an is qui verè procurator est, mandatum tamen non susceptt,idque ignorat,an is poterit denunciare.ea.char.nu.15.

794 Sed quid si quis eius rei faciendæ mandatum habet, sed id non exprimit sed simpliciter fuit. ead.char.nu.16

795 Vtrùm autem secundus emptor possit hanc notificationem facere sine mandato prioris. eadem char.258.nu.17.

796 An & alius dominus cuius tamen interest.ead. char.nu.18.& seq.

797 An verò & ij possint cogere emptorem vt faciat.char.259.nu.21.

798 Quid si emptor exhibuit domino suum contractum, & id quidem apud acta suæ iurisdictionis,an satis sit vt dicatur hæc notificatio facta apud acta, & currat tempus consanguineo. eadem char.nu.22.& seq.

799 Sed quid si in lite quæ est inter emptorem & alium quempiam super re vendita,ea venditio fuit allegata,& in actis redacta,an satis sit vt currat tẽpus consanguineo.ead.char.nu.23.

800 Quid si hæc notificatio facta non fuit, tamen consanguineus aliter de vẽditione certior factus est,ead.char.nu.24.& multis seq.

801 Quid verò si ipse præsens fuit venditioni.ead. char.nu.27.

802 Et quid si eius fuerit testis aut notarius.ibi.

803 Si statutum loquens de retractu consanguineorum præcipit obseruari certam quandam formam circa notificationem contractus,& aliud statutum iubet aliam quandam formam obseruari etiam in notificatione alienationum bonorum pupilli. An si vendito fundo pupilli fuit obseruata ea forma quæ tradita est ad notificationem illius, sit etiam necesse obseruari formam traditam ad notificationem quæ requiritur pro retractu. char.260.nu.29.

804 Quid si notificatio quæ hìc requiritur,ita facta sit, vt ex ea non fuerit scientia consanguinei plena.ead.char.nu.30.& seq.

805 Et quid si emptor in sua notificatione non fecerit mentionem precij aut alterius clausulæ vel principalis instrumenti, quæ habet multum momenti ad suadendum vel dissuadendum retractũ. ead.char.nu.32.

806 Et si hæc notificatio facta nõ fuerit,intra quod tempus admittetur consanguineus aduersus emptorem.ead.char.nu.36.

807 Quid autem aduersus tertium.ibi.

808 Si consuetudo nostra non statuisset annum retractus incipere à notificatione, aut aliàs à quo tempore annus curreret.eadem.char.in fi.numero.42.

809 Quid si emptor notificauit notario actorum, qui id in actis non scripsit, an currat tempus. char.261.nu.43.& seq.

810 An in illo casu notarius tenebitur emptori, vel consanguineo in id quod interest.ibi.

811 Sed quid si id dolo & calliditate consanguinei id factum est,an tunc curret ei tempus.char.262 nu.47.

812 Sed & an cæteris quoque consanguineis, qui dolum non admiserunt,curret.ibi.

813 Si aliquis fundum comparauit non quidem titulo venditionis aut alio obnoxio retractui,& tamen eum apud acta notificauit, An postea poterit summouere consanguineum venientem ad retractum,propterea quòd retractus non habet locum in eo contractu.eadem charta.numero.48. & seq.

814 Vtrùm hæc notificatio possit fieri diebus dominicis aut aliis id genus.charta.262.num.54.& sequen.

815 Et quia supra quæsitum est,an scientia consanguinei sufficiat,vt ei currat tempus. Quid si non eius fuit simplex scientia, sed ei priuatim venditio fuit testatò denunciata. An tunc satis est sine alia publica & actuaria denunciatione. d. charta 263.nu.56.

Glo.3.d.§.36.De la iurisdiction, &c.

816 Si plures res vno contractu & precio acquisitæ sunt,quę & ipsæ sunt diuersarum iurisdictionum an in omnibus debeat fieri notificatio.char.263. num.1.

817 Et quid si sit castrum aut domus cuius cæteræ res sunt pertinentiæ,sed diuersarum tamen iurisdictionum, an satis sit notificare in iurisdictione ipsius castri vel domus.eadem char.nu.4.&.5.

818 Quid si maior pars rerum sit in vna iurisdictione.d.char.264.nu.6.& seq.

819 Vtrùm autem verùm sit, vt repellatur consanguineus,quantùm ad res quæ sunt in iurisdictione,in qua notificatio facta est, si annus affluxerit, licèt non quantùm ad alias.char.264.nu.13.

820 Quid si venditus sit annuus reditus generalis, an sit facienda notificatio.eadem chart.nu.14.& multis seq.

821 Et quid si consuetudo statuisset simpliciter notificationem fieri sine adiectione iurisdictionis rei venditæ, quo in loco tunc notificatio huius annui reditus fieri debuisset. eadem chart.numero.15.

822 An necesse sit hanc notificationem fieri in prima proximáque iurisdictione, & an etiam in superioribus possit fieri.charta.268.numero.18. & sequen.

823 Vtrùm autem debeat fieri in iurisdictione loci, vnde tenetur in feudo, an in quo sita est.d. chart. nu.20.& seq.

824 Quid si dubitetur, cuius iurisdictionis sit res vendita, quia fortè est in confinio duarum iurisdictionum, aut aliter, quid tunc agendum est. char.266.nu.28.

Finis.1.Tituli.

825 Si emptor conuentus est ab alio vẽdicante rem venditam,& interim consanguineus venit ad retractum. An illum poterit emptor summouere ob id quòd res est litigiosa.eadem char. 266.nu. 1.& seq.

826 Vtrùm si testator mandauit hæredi domum vendere Titio, habeat locum retractus in venditione,quæ ob id secuta est.d.chart.nu.3.& multis sequen.

827 Si ex statuto alij succedunt in bonis mobilibus alij in immobilibus,& emptor intra annum retractus moriatur relicta re subiecta retractui. Qui in ea re succedant, an hæredes mobilium, an immobilium.char.267.nu.10.& seq.

828 Quid autem si consanguineus eam rem retrahat.ibi.

829 Si consanguineus in ius vocarit emptorem recusantem eum admittere, & tandem obtinuit, fuitque emptor condemnatus eam rem reddere consanguineo,restituto precio. Postea autem cõsanguineus ea sententia vti nolit. An emptor poterit eum cogere ad restituendum precium recessa.char.268.nu.24.& multis seq.

830 Si post oblationem res perierit, an consanguineus cogatur persistere in oblatione. chart.269. nu.30.

831 Intra quod tempus consanguineus qui sententiam contra emptorem obtinuit, debet offerre precium post ipsam sententiam.ead.chart.nu.31. & sequen.

832 Quid si contractus non erat subiectus retractui tamen acquirens admisit consanguineum ad retractum,An pœnitere possit, dicens non teneri. d.char.nu.35.& seq.

833 Et quid si tantùm verbo agnouit,nec tamen precium recepit.d.char.nu.36.

834 Vtrùm tempus quo emptor possedit rem accedat consanguineo retrahenti ad præscriptionem eius rei.d.char.nu.37.

835 Si vnus consanguineorum testatò conuenit alium consanguineum proximiorem vt retraheret rem venditam,qui respondedet nolle se retrahere, An nihilominus postea poterit retrahere, & ita repellere illum monitorem.eadem char.nu.38.& sequen.

836 Emptor à quo retrahitur,quam euictionem tenetur promittere,& præstare. charta.270.numero.41.

837 Si minor vendidit rem immobilem sine decreto, & consanguineus eius retraxit. An si ipse minor reposcat rem suam, tenebitur emptor defendere consanguineum.ibi.& multis seq.

838 Et quid si emptor allexit consanguineum ad retrahendum.char.271.nu.49.

839 Quid verò si & ipse emptor erat minor.d.chart. nu.50.& seq.

840 Quid si aliter contractus primus venditionis est vitiosus,quia fortè vsurarius, aut aliter reprobatus.char.271.nu.57.

841 Titius vendidit Sempronio decem aureos annui vectigalis sibi competentis super domum Caij precio centum aureorum. Sempronius postea vendit dimidiam partem huius vectigalis precio quadraginta aureorum tantùm. Consanguineus Titij conuenit Sempronium, petítque admitti ad retractum totius vectigalis. Hic se medium partem vẽdidisse dicit quadraginta aureis, seque paratum alteram partem ei cedere restitutis sexaginta aureis. Consanguineus autem dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

se non teneri restituere pro ea dimidia parte nisi etiam dimidiam partem precij, quid iuris.charta 272.nu.58.& seq.

842 Venetiis consuetudo est retractus,à qua tamen eximuntur Veneti, quibus licet sua bona immobilia liberè vendere sine onere retractus. Vtrùm hæc exceptio comprehendit Triuisanos.d.char. num.70.

843 Quia ex multis consuetudinibus Galliæ si res emptæ sint in diuersis iurisdictionibus,omnes iudices sunt adeundi.Quid igitur si in eis locis aut etiam apud nos (nam & id fieri potest) Consanguineus post oblationem non admissam facit citari emptorem in duabus iurisdictionibus,in quibus sitæ sunt res venditæ,proximis vtriusque assisis: & primis alterius non comparet, & annus interim labitur: alteris autem cõparet,anno iam lapso.A recipiendus sit ad res omnes, vel saltem ad eas quæ sunt huius iurisdictionis, in qua nunc comparet,an ad neutras.eadem char.numero.61. & seq.

844 Si fundus emptus sit in marchia communi Pictauiæ & Britaniæ, & consanguineus non offert intra breuius tempus statutum retractui in Britania,an à toto retractu excludatur.eadem chart. num.65.

845 Si domus empta durante anno retractus, culpa emptoris periit, ante oblationem consanguinei, an teneatur ad æstimationem siue interesse ipsius consanguinei.d.char.nu.66.& seq.

846 Quid si post oblationem.ibi.
Quid autem hoc casu si non sua culpa periit. ibi.

847 Sed vtrùm hoc item casu cùm scilicet domus empta periit,possit consanguineus venire ad retractum areæ.char.273.nu.71.& seq.

848 Et si venire possit, an teneatur soluere integrũ precium venditionis,an tantùm pro rata areæ ea. char.nu.75.& seq.

849 An oblatio possit fieri die dominico aut alio honori dei consecrato.d.char.nu.77.

850 Vtrùm & citatio quæ fit in causa retractus.cha. 274 nu.78.& seq.

851 Vtrùm denique interpellatio quæ fieri debet ex nostra consuetudine in ipsa oblatione retractus. ibi.nu.80.in fi.

852 Vtrùm & hæc citatio in templo fieri possit.d. char.nu.81.

853 Quid de oblatione.ibi.nu.82.

854 Sed an & hæc fieri possit in loco quopiam inhonesto.d.char.nu.83.& seq.

855 Si controuersia sit inter cõsanguineum & eum qui ab eo conuenitur super retractu, quòd consanguineus ipse dicat contractum venditionis fuisse factum. Reus autem negat. an si testes consanguinei dicant factam fuisse venditionem, sed nõ recordari de precio, satis est probatum ad obtinendum.d.char.nu.86.& seq.

856 Quid autem statuendum sit hoc casu de precio. ibidem.

857 Vtrùm pater mater, & cæteri ascendentes admitantur ad retractum rerum venditarum à filiis,& aliis descendentibus.char.275. numer.91. & sequen.

858 Si quis constitutus sit procurator ad faciẽdum omnia,excepto vno,quod requirit speciale mandatum, an hic poterit huiusmodi oblationem retractus facere.d.char.nu.93.& seq.

859 Sed vtrùm satis sit,si datum sit mandatum faciendi omnia, quæ mandatum speciale requirunt, aut etiam retrahendi omnia quæ vendita fuerunt aut erunt à consanguineis sine alia exceptione. char.276.nu.96.

860 Si venditor promiserit emptori de euictione, quomodocunque res euincatur, an tenebitur re euicta per retractum consanguineorum.d. chart. nu.97.

861 Si venditor dicat emptori extraneo & ignoranti rem non esse obnoxiam retractui,an si consanguineus retrahat tenebitur de euictione.d. chart. nu.98.

862 An filius qui rem patris viuentis vendidit, poterit eandem retrahere post mortem ipsius patris cuius hæres est.eadem charta, numero.99. & sequentibus.

863 Si autem venditor successit fratri aut alteri suo consanguineo, qui poterat retrahere, an & ipse tanquam hæres ipsius poterit.eadem chart.num. 102.& seq.

864 Si ante retractum consanguinei res quæpiam quæ in feudum vel emphyteusim tenebatur à castro vendito cecidit in commissum ob non solutam pensionem,vel aliàs,an ea sit restituenda cõsanguineo retrahenti.eadem char.nu.105.

865 Si emptor proprietatis postea emit commoditatem vsufructus,vtrùm consanguineus retrahẽs integram rem cum vsufructu retrahet.char.277. nu.111.& seq.

866 Et vtrùm tenebitur tunc refundere etiam precium vsufructus.ibi.

867 Quid verò si non emit vsumfructum,sed is morte vsufructuarij extinctus est.ibi.

868 Vtrùm consanguineus retrahens teneatur restituere emptori iura sua confusa in specie siue substantia, an verò possit loco eorum pecuniam refũdere.Et an hoc vltimo casu sufficiat,vt quod sublatis oneribus deest iusto precio rei venditæ restituat, an verò etiam teneatur iustam horum æstimationem refundere,vltra precium conuentum rei.d.char.nu.113.

869 Si emptori à consanguineo semel fuerit facta oblatio & requisitio, qui incontinenti fortè re infecta moritur, an iterũ eius hæredi fieri debet. ead.char.nu.114.

870 Si testator prohibuerit fundum alienari, & si contra id factum fuerit, iusserit eum ad Titium transferri, & postea hæres eiusdem vendiderit. An consanguinei admittuntur ad retractum repulso Titio,an contra Titius repellet consanguineos.d.char.nu.115. & seq.

871 An consanguineus re euicta possit rectà agere de euictione contra primum venditorem. eadem char.nu.117.

872 Si debitor annui reditus eo se liberet data pecunia,an sit locus retractui.charta.278. num.118.& multis sequen.

873 Vtrùm si mota sit causa in materia retractus,res vendita

vẽdita efficiatur litigiosa,vt iam alienari non possit.ead.char.nu.122.

874 Vtrùm autem in id necessaria sit litiscontestatio.ibi.

875 Si in statuto aut consuetudine dicatur consanguineum admitti oblato precio, an hæc verba faciant condemnationem.d.char.nu.123.

876 Et vtrùm id ius transeat ad hæredem nondum oblato precio.ibid.

Ex tit.2.§.1.Glo.6.Ou ses heritiers.

877 Si emptor decesserit relictis pluribus hæredibus quorum vnus rem venditam in solidum tenet,& possidet,an & is solus in solidum poterit à consanguineo conueniri.char.279.

878 Et si sint duo emptores, an consanguineus poterit alteri offerre pro sua portione offerẽdo mediam partem.char.300.nu.45.

Glo.7.d.§.1.Seront preferez.

879 Quis præferatur in retractu rei venditæ sub pacto reuendendi, an venditor, an consanguineus. eadem char.300.nu.1.& seq.vsque ad.17.

880 Contrahentes an possint facere pactum,ne cõsanguineus admittatur ad retractum aut tacitè ei iuri præiudicare.ead.char.nu.2.& iterum.charta 302.nu.18.& multis seq.

881 Quid autem si non fuit pactum appositum in cõtractu, sed postea emptor reuendit venditori, an ipse venditor repellet consanguineum.d. nu. 18. &.5.sequen.

882 Quid si emptor tempus reuendendi prorogauerit post ipsum finitum.chart.302.numero.24. & sequen.

883 Quid si ante finitum.d.char.nu.26.&sequentib. vsque ad.40.

884 Quid si in vltimo momento ipsius temporis. char.304.nu.41.

885 Quid verò si id momentum incidat in noctem. ibidem.

886 Sed an schedula emptoris de tempore pacti reuendendi faciet fidem in præiudicium ipsius cõsanguinei, vt scilicet ei venditor præferatur.d. char.305.nu.43.& multis seq.

887 Et quid si ea schedula subscripta sit tribus testibus.ibi.

888 An verò sufficiet trium fœminarum subscriptio.char.306.nu.58.

889 Sed quid si procurator emptoris nomine ipsius eam schedulam confecerit, & appareat de mandato præcedente eius conficiendæ per scripturam publicam.char.305.nu.43.

890 Quid verò si statim à principio ea schedula visa fuit à tribus testibus petitis. charta. 306. numero.55.

891 Quid autem si ex forma statuti ea schedula obtinet vim publici instrumenti.eadem.charta.nume.57.

892 Quid item si ea schedula subscripta sit duobus testibus tantùm, sed adsunt alia adminicula maioris momenti,quàm vnus testis.d.char.304.nume.39.

893 Quid denique si nulla eius rei facta est schedula,sed tribus testibus probatur confessio in idipsum extra ius emissa.ibi.

§.3.d.Tit.2.Glo.1.& unica.

894 Si emptor durante tempore retractus proximitatis & ante ipsum obligauit rem venditam,an ea per retractum transiet libera,an cum onere.char. 317.nu.8.& seq.

895 Quid si emptor etiam interim alteri rem locauit, vtrùm consanguineus retrahens teneatur stare locationi.char.318.nu.12.& seq.

896 Et quid si huiusmodi locatio facta fuerit in fraudem.ead.char.nu.15.& seq.

897 Vtrùm emptor durante tempore retractus possit excidere arbores fructiferas,aut alias grandes. cha.319.nu.21.& seq.

898 Quid si etiam arbores sint in fructu, quia scilicet incidi solent lignandi causa.eadem chart.nume.23.

899 Quid si in eum locum alios emptor substituat. char.320.nu.24.

900 Quid si fundus ex ea incisione fiat fructuosior. eadem char.nu.25.& seq.

901 An emptor possit mutare formam rei venditæ. ibi.nu.26.

902 Quid si opus sit huiusmodi grandibus arboribus ad villæ emptæ refectionem. eadem char.numero.27.

903 Si emptor commiserit feloniam ob quam res cadit in commissum,an id noceat consanguineo volenti retrahere.ead.char.nu.30.

§.4.d.Tit.2.Glo.6.Consigner.

904 An si ex statuto vel consuetudine consanguineus qui vult retrahere, debet consignare precium recusante emptore,an satis sit apparere de cõsignatione ex confessione depositarij. chart.323. nu.16.iunctis præcedentibus à nu.8.

905 Et quid si cum confessio depositarij appareat testibus aut aliter fuisse factum depositum sacculum in quo consanguineus dicebat illud esse precium.char.324.nu.18.& seq.

906 Quid autem si deesset vnus nummus ex precio in ea consignatione.char.324.nume.23.& multis sequen.

907 Sed quid si per errorem calculi id omissum fuerit non de industria. char.325.nume.29.& multis sequen.

Glo.7.d.§.4.En main de court.

908 An apud iudicem possit fieri huiusmodi consignatio.char.326.nu.1.& seq.

909 An apud alium & quem.ibi.nu.3.

910 An alius cogi possit.ibi.

911 Et si quis sponte id munus susceperit.an & spõte poterit se abdicare.d.char.nu.5.

912 An autem hic depositarius poterit petere aliquam mercedem char.327.nu.6.&.2.seq.

913 Et si is sit ecclesiasticus,an poterit cogi à iudice seculari idipsum restituere.d.chart.numero.9.& sequen.

914 An poterit venditor eligere depositarium locupletem.d.char.nu.11.

915 An apud ædes sacras id fieri poterit. ibidem, & sequen.

916 An subueniendum sit mulieri, rustico, militi non consignanti. eadem charta.numero.13. & sequentibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glo.8.d.§.4.Ne ſero tpas,&c.

917 Si venditor non conſignauit ideo retractu cecidit, an ſi ſit intra tempus, poterit iterum offerre & conſignare.char.328.nu.1.le.1.

Glo.9.d.§.4 Reprenoit les choſes conſignees.

918 An venditor qui depoſuit poſsit depoſitum repetere.ead.char.nu.1.

Glo.10.eiuſdem.§.4.Renuncer audict retraict.

919 Si venditor depoſitum repetit, an videatur renunciare iuri redimendi.d.char.328.nu.1.

920 Quid ſi depoſitio non erat neceſſaria.ibi.

921 Si emptor depoſitum recipiat,an videatur conſentire reuenditioni.char.329.nu.2.

922 Et ſi minor intra tempora obtulit precium, & depoſuit, & poſtea recuperauit,an poterit in integrum reſtitui.ibi.nu.3.

§.5.eiuſdem Tit.2.Glo.2. Qui ſont eſcheuz.

923 An emptor ante redemptionem faciat fructus ſuos.ead.char.329.nu.1.le.2.

924 Et quid in foro conſcientiæ.ibi.in fi.

925 Quid ſi emptor ſit in mora reuendendi. ea.char. nu.4.

926 Et quid in pacto reſtituendi.ibi.

927 An litiſcontestatio ſit neceſſaria,vt fructus reſtitui debeãt.d.char.330. qui numerus corruptus eſt.nu.5.& ſeq.

Glo 3.eiuſdem.§.5. Que larricrage eſchoit.

928 Venditor emens annuum reditum ex hoc pacto an teneatur ſoluere reliquias præteritas.char. 330. numero.1. le.1. ſed numerus folij corruptus eſt.

Glo.4.eiuſdem.§.5.Pro rata temporis.

929 Fructus pendentes tempore retractus quomodo diuidantur inter emptorem & conſanguineum.d.char.330.nu.1.le.2.

930 An autem reliquiæ temporis proximè ſequentis ſint ſoluendæ.d.char.330. ſic enim corrigendum eſt folium.nu.3.

931 Si non multò poſt venditionem conſanguineus retrahit, ita vt emptor nihil aut modicũ perceperit ex fructibus, cum tamen multas impenſas fecerit gratia fructuum,an eas repetet. charta 331.nu.7.

932 Quid autem de ſemente facta ab emptore. ibi.

933 Si emptor ante retractum fundum locauerat pro certa penſione ſoluenda certo tempore, & interim ante id tempus conſanguineus retrahit, quomodo hęc penſio diuidetur,an inſpecto tempore fructuum, an alio. dicta charta. 331. numero.8.

934 Quid ſi emptor emit rem fructibus pendentibus & maturis, ita vt continuò poſt eos percipiat, & ſex menſibus poſt conſanguineus venit ad retractum. An emptor vltra illos integros fructus quos in initio percepit, percipiet medietatem fructuum huius anni pro illis ſex menſibus, an non.ead.char.nu.9.& ſeq.

935 Si vendita eſt vinea fructibus iam maturis, impenſiſque in eam iam omnino à venditore factis, & conſanguineus veniat ad retractum ſequenti anno,& eadem tempeſtate fructibus etiam maturis & omnibus impenſis eius anni omnino factis ab emptore.An ipſe emptor poſsit petere eas impenſas ſibi reſtitui.char.332.nu.14.

936 Emptor qui percipit ipſos fructus nondum maturos. An eos,& quomodo reſtituere debet. ead. char.nu.15.

937 Sed quid ſi magis expediat eos immaturos tollere,quàm maturos.d.char.nu.16

938 Quid ſi non in fraudem immaturos perceperit, nec incommodandi conſanguinei gratia, ſed vt ſibi proſit,quia neceſsitas cogebat.eadem charta. nu.17.

939 Quid ſi vtraque cauſa & vt ſibi proſit, & vt obſit conſanguineo.ibi.

940 Quid verò ſi fructus maturitati adeo proximi erant,vt per eorum immaturã ſeparationem non inferatur minor reditus,aut vtilitas.ibi.

941 Si durante anno retractus ante tamen eũ quis commiſit delictum in iuriſdictione rei venditæ, cuius condemnatio poſt retractum ſecuta eſt. quis conſequetur emolumentum condemnationis. An emptor cuius tempore delictum eſt commiſſum. An conſanguineus cuius tempore lata eſt ſententia.ead.char.nu.18.& ſeq.

942 Sed quid ſi ſententia lata fuit durante anno retractus,ſed exactio poſt retractum. Cuius item ea erit.char.333.nu.23.

943 Quid autem ſi durante eo anno & ante retractũ quis fuit condemnatus ad pœnam pecuniariam, niſi ſi quid fecerit aut dederit intra aliquod tempus, quod cedit poſt retractum conſanguinei, & ille condemnatus illud non fecit aut dedit. Cuius erit ea pena emptoris, an conſanguinei. ead. char.nu.24.

944 Si durante anno retractus, & ante ipſum quis emerit ſub conditione fundum,ex quo debentur laudimia domino rei ſubiectæ retractui,& conditio poſt retractum euenerit. Cui debentur laudimia,vtrùm emptori an conſanguineo.ibi.

945 Quid ſi emptor non coluit fundum anno retractus,quo fructus pro rata temporis diuidi debent inter eum & conſanguineum, ita vt nullus fructus inde percipi poſsit.An emptor tenebitur de huiuſmodi negligentia.ead.char.nu.26.

946 Quid verò ſi coluit, ſed intempeſtiuè.ibi.nume.27.

947 Si ſylua cædua vendita ſit, quæ decimo quoq; anno tantùm excidi ſolet, quo quidem anno ea à conſanguineo retrahitur, quomodo diuidetur fructus eius exciſionis,an conſiderata rata illius tantùm anni,an totius decennij.d. charta.numero.28.

Glo.5.eiuſdem.§.5.Par ſa main.

948 Si fundus retrahitur fructibus pendentibus, an emptor poſsit nihilominus ipſum retinere, donec perceperit fructus pendentes pro rata tẽporis.char.333. qui numerus corruptus eſt, nume.1. le.1.

949 Quid verò ſi tempore retractus fructus ſint maturi.ibi.

Glo.6.

Glo.6.eius.§.5.Suppoſe quil nen ait ioy,&c.

950 Vtrùm emptor qui diuidit fructus anni retractus cum cõſanguineo, ſi turbetur in perceptione ſuæ partis,an poſsit intentare interdictum, etiam ſi non poſſederit per annum & diem. dicta charta.333.qui numerus corruptus eſt,numero.1. le.2.

Eiuſdem Tit.2.§.6.Glo.2.Les loyaulx couſtemens.

951 Vtrùm emptor qui ſoluit præteritas reliquias,id eſt, arrierages vectigalium, cenſuum, penſionum quibus fundus obnoxius eſt, eas repetit à conſanguineo retrahente.char.334.qui numerus corruptus eſt.nu.2.

952 Et ſi ipſe emptor ante retractum acquiſiuit fundo empto ſeruitutem, an à conſanguineo retrahente repetet precium venditionis ipſius ſeruitutis.d.char.nu.3.

Eiuſdem Tit.2.§.7.Glo.1.Reparations neceſſaires.

953 Quæ aut quales impenſæ debent reſtitui à cõſanguineo emptori.char.337.qui numerus corruptus eſt.nu.1.

954 An autem in illis impenſis,quæ reſtitui debent, deducẽdi ſunt fructus percepti ab emptore.char. 338.nu.4.

955 Et quid de impenſis quæ ad culturam & fructuum perceptionem pertinent.ibi.

956 Quid ſi impenſæ ab emptore factæ adeo magnæ ſunt, vt conſanguineus ob earum magnitudinem non poſsit rem retrahere,ſi eas cogatur reddere.ead.char.338.nu.5.

957 Si conſanguineus denũciauit emptori ne quas impenſas faceret,quia vult rem retrahere.ibid.in fine.

958 Emptor an poſsit è re vendita tollere eas impenſas quas conſanguineus non tenetur reddere. ibi.nu.6.

959 Et ſi poſsit tollere, an conſanguineus poſsit ei offerendo tantum quanti valent, aut aliam æſtimationem,impedire ne tollat.ibi.

960 Si emptor reſtituerit rem integram conſanguineo retrahẽti ſine reſtitutione impenſarum, quas ipſe conſanguineus debebat ei reſtituere. An poterit emptor eas condicere.ibi.nu.7.

961 Si emptor impenderit centum, & ob id fundus emptus melior factus ſit centum quinquaginta, Vtrùm horum debet conſanguineus reſtituere. d.char.nu.8.

962 Quid verò ſi econtrariò impenſæ ſunt centum quinquaginta,fundus autem melior ſit factus cẽtum tantùm,vtrùm etiam horum reddet conſanguineus.ibi.

963 Si impenſæ quas conſanguineus, ſi extarent,teneretur reſtituere, perierunt ſine culpa emptoris an eas nihilominus reſtituet.char.339.nu.10.

964 Quid item ſi res ipſa in qua factæ ſunt, perierit. ibidem.

965 Si in quibuſdam ex rebus venditis emptor fecit impenſas,in aliis non fecerit. Vtrùm conſanguineus retrahens ſoluendo integrum precium poſsit petere eas res,in quibus factæ non ſunt,do nec impenſæ in cæteris factæ ſint liquidæ. eadem char.339.nu.11.&.12.

966 Sed an offerens precium pro rata earum rerum in quibus impenſæ factæ non ſunt, petens retractum earum tantùm. donec impenſæ cæterarum ſint liquidæ,audietur.ibi.

967 Vtrùm autem cùm impenſæ non ſunt liquidę, admittetur conſanguineus offerẽs cautionem de reſtituendis impenſis, cùm liquidæ fuerunt.dicta char.339.nu.13.

968 Si emptor fuerit condemnatus ſimpliciter facere ceſsionem conſanguineo ſine mentione impenſarum, an in executione ſententiæ de eis poteſt excipere, vt dedicantur vel reſtituantur.ead. char.nu.14.

969 Vtrùm autem tertius emptor qui emit ab ipſo primo emptore, id quoque poſsit excipere. dicta char.nu.15.

970 An verò poterit emptor à quo res redimitur, imputare vel repetere impenſas à ſe factas pro immutatione formæ agri,ex qua reditus eſt melior, vt ſi in feudo viuens inſtituerit. eadem char.nume.16.

971 Sed quid ſi conſanguineus minus impendiſſet,ſi ipſe impendia feciſſet.d.char.nu.17.

972 Quid item ſi impenſæ ſunt immoderatæ & inſolitæ.ibi.

Eiuſdem Tit.2.Finis.

973 Si conſanguineus veniens ad retractum offerat & ſoluat præcium & ei emptor rem tradat ſine alia ceſsione,an conſanguineus fiat dominus rei,faciátque fructus ſuos intelliges ex ſcriptis. charta 346.nu.63.& multis ſeq.vſque ad 83.

974 Si pendente tẽpore retractus fuit impoſita collecta,& ea nondum ſoluta res retrahatur,vter eam ſoluere debet,an emptor, an cõſanguineus.char. 349.nu.84.

975 Quid ſi venditum eſt molendinum,cuius mola aut alia eius inſtrumenta durante tempore tetractus ſunt attrita, cum tempore venditionis noua eſſent,an emptor teneatur ea reddere ſarta tecta. ead.char.nu.85.

976 Si durante tempore retractus aliquid alluuione accreuit rei vẽditę,quę poſtea retrahitur, an illud incrementum ſit emptoris,an retrahentis.ibi.nu. 91.& ſeq.

977 Quid de theſauro inuento in re vendita ante retractum.char.350.nu.97.

978 Si quis cælebs rem emit,& adhuc durante tempore retractus vxorem duxit,& conſtante matrimonio conſanguineus venditoris facit oblationem à qua tandem deſiſtit data ei ab emptore pecunia, an ob id efficiatur res communis vxoris. chart.357.nu.163.& ſeq.

979 Vtrùm autem debeatur gabella ex huiuſmodi conuentione.ead.char.nu.166.

980 Sed an ſaltem res erit communis pro rata pecuniæ ſolutæ conſanguineo, conſtante matrimonio.ead.char.nu.168.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA RETRACTVS CONVENTIONALIS

TABVLA RETRACTVS CONVENTIONALIS,

Ex Titulo . 2 . huius uolumi-nis .

1 Retractus conuentionalis cur sic dicatur. charta 279.nu.1.
2 Vtrùm id pactum quod vulgo de retrouendendo dicitur,possit etiam dici de reuendendo.ibi.
3 An de hoc pacto, an autem de alio loquatur.l.2. C.de pactis inter emptorem & venditorem.ead. char.nu.2.
4 Et an id pactum , & pactum de restituendo differant,ibi,& iterum char.306.nu.60.
5 Vtrùm id pactum approbetur de iure ciuili.d. char.279.nu.2.
6 An item de iure canonico,ibi,& seq.
7 An denique de iure diuino & in foro conscientiæ.d.char.nu.3.& seq.
8 Vtrùm licet id pactum non improbetur, faciat tamen ad præsumptionem fraudis & simulationis cum aliis coniunctum,& cum quibus. eadem char.nu.5.
9 Sed vtrùm tantùm in id habeat momenti,cum ex interuallo sit appositum , ac si in ipso contractu. char.284.nu.6.& multis seq.
10 Et an tunc omni suspitione careat,ibi.nu.8.
11 Et quid si ex modico quopiam interuallo appositum sit,ibi.
12 Quid autem si ab initio actum sit vt poneretur ex interuallo.ead.char.nu.9.
13 Quid verò si simplex promissio faciendi id pactũ sit facta in ipso contractu,ibi.numero . 10. & sequentibus.
14 Sed & vtrùm si appositum sit seorsum à contractu magis sit suspectum , quàm in ipso contractu appositum.char.280.numero.12.& tribus sequentibus.
15 Et quid si appositum sit iuramentum ,an ex hoc plus an minus præsumatur fraudis & simulationis.char.281.nu.16.& seq.
16 Vtrùm autem magnitudo ingens precij cum hoc pacto concurrens faciat præsumi fraudem & simulationem,sicut modicitas.ibid. numero.17.& sequentib.
17 Vtrùm propter huiusmodi pactum reuendendi res minoris æstimetur, & vendatur. Et vtrùm id considerandum sit in reputatione modicitatis precij,cum ex ea arguitur fraus & simulatio.ead. char.nu.20.& seq.
18 Quanto autem minoris æstimanda est ob id pactum.d.nu.20.
19 Sed vtrùm id procedat , etiam si tempus appositum reuenditioni sit transactum.charta. 282.nume.24.
20 Pactum de reuendendo an faciat cessare remedium.l.2. C.de rescindend. venditione.dicta chart. nu.25.
21 Et an simpliciter probando precium rei venditę debeat actor obtinere in dicto remedio,cùm fuit id pactum appositum , si non probetur precium rei venditæ cum eo pacto.ibi.
22 Vtrùm autem cùm pactum reuendendi non est in mera facultate venditoris ob id ipsum sit res minoris æstimanda.ibi.nu.26.
23 Vtrùm præsumptio fraudis & simulationis, quæ oritur ex hoc pacto cum aliis,tam facilè sumatur in datione in solutum, quàm in vera venditione. d.char.nu.27.& seq.
24 Vtrùm pactum reuendendi non quidem simpliciter sed post certum aliquod tempus magis præsumatur pignoratitius , & in fraudem vsurarum factus.d.char.nu.30.
25 Vtrùm autem omnino ob id pactum sic appositũ contractus sit vsurarius,ibi. & iterum chart. 291. nu.66.& seq.
26 Vtrùm contractus cum hoc pacto factus magis præsumatur vsurarius , si ex eo pacto maius precium sit restituendum, quàm datum fuit.d.chart. 282.nu.31.
27 Quid autem si è diuerso minus precium sit restituendum.ibi.nu.32.& seq.
28 Quid si huiusmodi pactum appositum sit à muliere , rustico , aut milite, an & faciat simpliciter aut tam facilè præsumi contractum vsurarium. d.char.283.nu.34.& seq.
29 Quomodo antiqui id pactum vocabant.ibi.nu. 37.& seq.

Eiusdem Tit.2.§.1.Glo.1.Par celluy mesmes contract.

30 Si in contractu fuit promissio facta de reuendendo,an ab ea discessum sit ex eo, quòd instrumentum illius venditionis postea purè & simpliciter & sine eius pacti mentione factum sit.chart. 284. numero.1.& iterum charta.341.numero.21. & tribus sequen.
31 Quid si in præfationibus eiusdem contractus tantùm id dictum fuit,in iisdem locis.
32 Quæ actiones ex hoc pacto oriantur . d . charta 284.nu.2.&.3.

Eiusdem.§.1.Glo.A tel temps.

33 Si huic pacto reuendendi nullum tempus sit appositum intra quod tempus vẽditor admittetur. char.284.nu.1.le.2.& seq.
34 Et quid si emptor in alium rem transtulerit,an simili temporis spatio res ab eo vsucapietur . ead. char.nu.3.le.2.
35 Et an idem sit si hic tertius sit vniuersalis emptor omnium bonorum.ibi.
36 Quid autem si primus ille emptor aliquo tempore possederit,& hic tertius alio,quantùm tunc tẽpus requiritur.ibi.
37 Sed quid si dictum sit vt venditor possit redimere ad tempus sine alia declaratione temporis . dicta char.nu.4.
38 An autem in hoc seruandus sit mos regionis . ea. char.nu.5.
39 Quid verò si dictum sit vt possit venditor redimere semper,perpetuò,quandocunq; toties quoties voluerit,aut aliis similibus verbis,intra quod tempus debet venire.char.285.numero.6.& multis seq.
40 An autem valeat pactum & expressum , vt semper & infinitum possit redimere.d.char.nume.7. & seq.

41 Et

41 Et quid si tale pactum sit iuratum.ibi.
42 Quid verò si statuto expressè caueatur, vt liceat venditori quandocunque redimere.An & licebit semper & sine præfinitione temporis.d. nu. in fi.
43 Sed an saltem ea facultas redimendi tollatur tempore immemoriali,aut centũ annorum.char.287. nu.23.&.2.seq.
44 Quid autem de exceptione reuẽdendi . An & ea tollarer spatio.30.annorum.ibidem numero.29. &.30.
45 Quid verò si præter remedium pacti redimendi contractus dicatur vsurarius . an tunc agens submouetur tempore.d.char.nu.31.& seq.
46 Quid si aliter reprobatus dicatur vt si in pignore sit appositum pactum legis commissoriæ.char. 288.numero.32.& seq.
47 Sed quid si emptór promisit toties reuendere, quoties facultati redimendi præscriptum fuerit. An tunc venditor excludetur tẽpore. ibi.numero.37.
48 Quid si concessa sit ea facultas venditori,quãdiu viuet.an tunc ei facultati præscribetur.30.annis. d.char.nume.38
49 Quid autem si concessa sit ad.40.vel.50.annos. An & tunc præscribetur.30.annis,ibi.
50 Quid denique si ea facultas ita data sit,vt vẽditor redimere possit.post.30.annos.ibi.
51 Vtrùm autem huic facultati redimendi præscribatur.30.annis ipso iure,an ope exceptionis.eadem char.nu.39.
52 Vtrùm emptor qui promisit reuẽdere,id possit facere post.30.annos in præiudicium alterius ibi.
53 An & suum ipsius præiudicium,ibi.
54 An tempore trãsacto si pars non opponat, iudex poterit supplere.ibi.
55 Cùm tempus certum est præstitutum huic pacto. An eo transacto possit venditor cogere emptorem,vt reuendat.eadem char.288.numero.40.& multis sequen.
56 An promissio reuendendi censeatur fieri sub cõditione, si venditor voluerit redimere. char. 289. nu.48.& iterum char.350.nu.102.
57 Vtrùm qui non venit ad redimendum intra tempus huic rei appositum , censeatur ei renunciare. eadem char.nu.49.& seq.
58 Quid si nondum transacto tempore præstituto reuenditioni empto dicat se admissurum venditorem quandocũque ei libuerit, an cogatur eum recipere eodem tempore transacto.char.290.numero.52.
59 Vtrùm si res fuit empta non iusto precio cũ hoc pacto,possit tunc venditor agere ad reuenditionem post tempus reuẽditioni præstitutum . dicta char.nume.53.
60 Sed vtrùm venditor trànsacto tempore reuenditionis poterit ex aliqua iusta causa restitui . dicta char.nu.54.& multis seq.
61 Quid de minore siue is contraxerit,siue contrahenti successerit,ibi,præsertim in prin.& iterum numero.57.
62 Quid de ignorante,in iisdem locis.
63 Quid de milite,ibi,præsertim.nu.55.
64 Qui de absente reipublicæ causa,ibi,& nu.57.
65 Quid de impeditis,ibi,præsertim nu.56,&.58.
66 Quid si venditor redimendi causa misit pecunias per nuncium,qui ab hostibus vel latronibus captus est , & interim tempus transactum est , an saltem ex eo capite possit restitui.d. char . numero.58.
67 Quid si emptor post tempus recepit precium ei oblatum nomine redemptionis,an cogitur reuẽdere.char.291.nu.59.
68 Quid item si accepit precium in id depositum à venditore,an etiam cogetur reuendere,ibi.
69 Sed quid si partem tantùm precij acceperit. ibi.
70 Qui tamen si id ignoranter facit.eadem char.numero.60.
71 Sed quid si non recepit precium,sed id petiit à vẽditore,eadem char.nu.61.
72 Et si eodem tempore transacto dicat emptor se recepturum venditorem ad retrahẽdum intra quod tempus debeat venditor venire.d.cha.numero.62.
73 Et tunc an emptor poterit illi denunciare,vt redimat intra duos menses,vt transacto eo tempore liberetur,ibi.
74 Vtrùm tempus appositum reuenditioni currat à tempore contractus,an traditionis.eadem charta,nume.63
75 Vtrùm venditor possit redimere quocunque tẽpore intra tempus appositum reuenditioni . An verò vltimo tantùm anno, & denique vltimò tantùm die.d.char.291.nu.64.& seq.
76 Si pactum sit,vt non nisi post aliquod tẽpus possit venditor redimere , an contractus sit illicitus. eadem char.nu.66.& seq.
77 An autem id pactum magis sit,suspectum, quàm si simpliciter vel intra aliquod tempus possit redimere.cha.292.nu.69.
78 Vtrùm valeat pactum redimendi post. 30. annos eadem charta.nu.68.
79 Quid si pactum sit post aliquod tempus emptor reuendat,an possit cogi ante illud tempus reuendere.eadem char.nu.70.

Eiusdem.§.1.Glo.3.Et pour tel pris,&c.

80 Si in pacto reuenditionis nullum est statutũ precium,sed simpliciter dictum est, vt possit venditor retrahere . An intelligatur de precio venditionis: An de iusto precio.An de eo quod ab alio reperiri poterit.d. char.292.nu.2
81 Et an aliàs interfit cùm reuenditioni appositum est certum precium, & cum nullum ibi.
82 Si venditor agit aduersus emptorem,vt ei reuendat,offerẽs restituere quinquaginta ducatos,quia ita dicit fuisse conuentum,negat autem emptor. Testes venditoris deponunt emptorem promisisse reuendere eodem precio , quo venditio facta fuerat.vter obtinebit.char.292.nu.3.le.1.

Eiusdem.§.1.Glo.4.Celuy iour.

83 Si pactum eadem die initum sit,quo cõtractus vẽditionis,an præsumatur factum incontinenti, siue eodem contextu.eadem char.nu.1.le.2.

Eiusdem.§.1.Glo.5.In limine contractus-

84 Quid autem si die sequenti . eadem charta. 292. nume.1.le.3.
85 Vtrùm id pactum quod statim post contractum

Universidad de Deusto
Biblioteca

factum est, id est, die ipsa aut sequenti censeatur inesse in ipso cõtractu,ibi,& multis seq. vsque ad fi.eius glo.

86 Et an verè,an fictè inesse videatur.char.295.numero.27.& sequen.

Eiusdem.§.1.Glo.6.Ou ſes heritiers.

87 Vtrùm hæredes venditoris admittantur ad redimendum ex hoc pacto redimendi.eadẽ char.295. numero.1.

88 Quid si de illis mentio facto non fuerit,ibi.

89 Quid autem si appositа sit dictio taxatiua, videlicet vt venditor tantùm possit redimere. An tamen & hæredes ipsius admittantur.d.char.numero. 2.& sequen.vsque ad.12.

90 Quid si dictum sit, vt ipse venditor, & non alius possit redimere.eadem char.nume.3.

91 An autem per huiusmodi dictiones taxatiuas impediatur venditor, ne id ius alteri cedere possit, char.296.nume.11.& sequen.

92 Quid si hæ dictiones apponantur alteri quàm vẽditori, vt si dictum sit, vt Titius solus possit retrahere rem à me tibi venditam,an tunc hæres ipsius Titij admittetur.char.296.nume.13.

93 Quid autem si pactum reuendendi ita factum sit, vt venditor cùm voluerit, siue cùm petierit, admittetur ad retractum an tunc admittentur hæredes illius.eadem char.nume.14.

94 Quid verò si ita dictum sit.Si petierit.ibi.

95 Quid item si dictum sit,vt venditor arbitratu suo possit redimere.eadem charta.297.nu.16.

96 Quid denique si dictum sit,vt alius arbitratu suo possit redimere,an tũc ea facultas expiret morte illius,ita scilicet vt ad hęredes eius nõ trãseat,ibi.

97 Sed quid si ita dictum sit,si volet venditor,ibi.

98 Vtrùm autem hæres hæredis venditoris admittetur ad retrahendum ex facultate concessa ipsi venditori simpliciter, aut ipsi & suis hæredibus concessa dicta char.297.numero.17.& sequẽ.vsque ad.25.

99 Sed vtrùm non tantùm sui hæredes,sed & extranei quoque admittentur.charta.298.nu.26.

100 Vtrùm verò è diuerso hæres emptoris æquè teneatur reuendere vi huius pacti, in quo nulla fit eius mentio.eadem char.nu.27.

101 Et si hic hæres sit minor,an poterit sine decreto reuendere.eadem char.nu.28.

102 Si emptor reliquit alteri vsumfructum rei quam emit sub hoc pacto.An hic vsufructuarius, an hæres emptoris,an vterque sit conueniendus ab emptore petente reuenditionem.d.char.nu.29.

103 Sed vtrùm cùm huiusmodi res reuenditur, vsufructuarius vtetur fruetur precio rei, quod restitutum est,ibidem.

104 Quid si vnus ex pluribus hæredibus venditoris velit partem suam redimere. An sit audiendus.d. char.299.nu.30.31.

105 Et vtrùm hic qui vult redimere partem suam, possit cogere cohæredẽ, vt & suam redimat. ibi. numero.32.

106 Sed vtrùm vnus eorum possit totum redimere, totum precium offerendo.d.char.nu.34.

107 Et quid si hoc casu cohæres id consentiat,aut repudiet,ibidem.

108 Et si emptor vnum ad totum admisit. an cohæres poterit postea eum qui totum redemit, cogere,vt suam sibi partem reuendat.d.charta. numero.37.

109 An autem hic qui totum redimit,teneatur satisfdare de dando partem socio,si velit eadem char. numero.38.

110 Duo fratres vendiderunt domum sitam Lutetię cum pacto reuendendi.Postea autem ita bona sua diuidunt, vt omnia & singula Lutetiæ sita, quæ ad eos pertinebant,alterius maneant.An ius illud retrahendi huic soli cõcessum videtur.d.charta. 299.nume.39.

111 Duo in solidum vẽdunt alteri annuum reditum cum hoc pacto.Postea emptor vnum eorum pro media parte offerentem admittit, nunquid censeatur eum ab altera parte huius reditus liberasse.d.char.nume.40.

112 Quid si emptor qui promisit reuendere, decedit relictis pluribus hæredibus,quorum vnus tãtùm possidet rem ita venditam. An ille totum teneatur reuendere,an vero pro portione hæreditaria. d.char.300.nu.41.& sequen.

113 Actio quæ competit ad reuenditionem,an sit bonæ fidei,an vero stricti iuris.eadem char. nu. 42.

114 Sed quid si omnes hæredes communiter possident rem vẽditam sub hoc pacto. An quilibet in solidum conueniri possit,vt reuendat.eadẽ char. numero.44.

115 Quid si is qui solus possidet, dicit se possidere nomine communi,ibidem.

116 Si vnus vendidit duobus cum hoc pacto. An is poterit alterum emptorem cogere,vt reuẽdat partem suam.d.char.nu.45.

Eiusdem.§.1.Glo.7.Seront preferez.

117 Quis præferatur in retractu rei venditæ cum hoc pacto.An venditor, an consanguineus venditoris. d.char.300.nu.1.& multis sequen.

118 Vtrùm contractus vi huius pacti resoluatur ipso iure,an non.d.char.nu.3.& seq.

119 Vtrùm venditor qui cum hoc pacto vendidit, possit à quocunque rem auocare.charta.301. nume.6.& multis seq.& iterum.317.nu.1.

120 Vtrum id pactum rem afficiat.d.char.301.nu.7.

121 Vtrum impediat alienationem,ibi.

122 Vtrum autem ei competat rei vendicatio, in iisdem locis.

123 Quid si id pactum verbis directis factum fuerit. An tunc ipso iure resoluetur venditio,& poterit res à tertio vendicari.char. 301.nume.14.15.16.

124 Et si id pactum fuerit factum ex interuallo non in ipso contractu, an tunc venditor præferetur consanguineo.char.302.nu.18.& multis seq.

125 Et quid si antequam oblatum fuerit precium à consanguineo,vẽditor ex interuallo redemit nullo alio præcedente pacto.eadem char.nu.23.

126 Et si tempus reuendendi intra aliquod tempus fuit in ipso contractu appositũ,an liceat emptori id tẽpus,quod iam transiit,prorogare siue renouare in preiudicium consanguinei,vt scilicet venditor veniens intra tempus prorogatũ ei præferatur.char.302.nu.24.&.25.

127 An verò antequam id tempus transierit possit ipsum

ipsum prorogare in aliud tempus,etiam in præiudicium consanguinei.d.charta.302.nu.26.& seq. vsque ad.41.

128 Et si id possit facere, an satis erit eam prorogationem fieri in vltimo momento prioris temporis.char.304.nu.41.& sequen.

129 Et quid si id momentum incidat in tempus noctis.d.char.nu.42.

130 Vtrùm autem credatur schedulæ emptoris de tẽpore pacti reuẽdendi,sine alia probatione, in præiudicium consanguinei, qui negat id pactum factum eadem die aut sequenti.Ideóque se esse præferendum venditori. charta.305. numero. 43.& multis sequen.vsque ad.54.

131 Quid si ea schedula habeat subscriptionem triũvirorum,ibidem.

132 An autem sufficiant fœminæ.char.306.nu.58.

133 Sed an ei credatur in præiudiciũ ipsius emptoris.char.305.nu.49.

134 Quid autem si procurator emptoris nomine ipsius eam schedulam fecerit cõtinentem id pactũ, & appareat de mandato præcedente de ea conficiẽda, per scripturam publicã,An saltem tunc ea schedula faciet fidem.charta.305.nume.43.

135 Sed quid si à principio ea emptoris schedula visa fuit à tribus testibus literatis,qui idipsum testificentur.char.306.nu.55.&.56.

136 Quid item si ex forma statuti ea schedula habeat vim instrumenti publici eadem charta.numero.57.

137 Quid verò si ea schedula subscripta sit duobus tantùm testibus,sed adsunt alia adminicula maioris ponderis,quàm sit vnus testis. eadem charta. nume.59.

138 Quid denique si nulla sit facta schedula,sed tribus testibus probatur confessio in id extra ius emissa,ibidem.

139 Quid verò si sint duo tantum testes,ibi.

140 Vtrum emptor qui promisit reuendere,præcisè teneatur tradere,an verò liberetur præstando interesse.d.char.306.nu.60.

Eiusdem Titu.2.§.2.Glo.1.& unica.

141 Vtrùm pendente tempore quod præstitutum est reuenditioni,possit interim cõsanguineus retrahere.char.307.nu.1.

142 Sed vtrum pendente eo tempore curret consanguineo tempus retrahendi,stante nostra consuetudine.ibidem.nu.2.3.4.

143 Et si consuetudo nostra id non declarasset,quid dicendum esset de iure communi.d.char.nu.5.& multis seq.vsque ad.83.

144 An id pactum impediat ne emptor alteri interim possit vẽdere.ch.310.nu.35.& iterum charta 311.nu.52.rursúmque char.317.nu.1.

145 Vtrùm pendente tempore huiusce pacti,sit emptor dominus,neene.char.310.nu.34.& seq.

146 Vtrùm venditio facta cum hoc pacto sit pura, an verò conditionalis. charta. 314. numero. 72. & sequen.

147 An verò sub conditione resoluatur. eadẽ charta.nu.74.

148 Et quid si pactum redimendi fuerit adiectũ conditionaliter,an tunc currat tẽpus retractus proximitatis à tempore venditionis, an tempore pacti finiti.char.315.nu.77.

149 Si fuerit venditus annuus reditus cum hoc pacto, & si non fuerit redemptus intra tempus pacti,talis fundus datur in solutum.An tunc fundus habendus sit,ac si fuisset venditus ab initio,& curat tempus eius redimendi à tempore cõtractus. char.316.nu.84.

150 Quid si dictum fuerit expressè,quòd ex nũc prout ex tunc & ex tunc prout ex nunc, fundus ille traditur in solutum,si ille annuus reditus nõ fuerit redemptus intra aliquod tempus,an tunc statim currat idem tempus,ibi.

Eiusdem tit.2.§.3.Glo.1.& unica.

151 Si in venditione facta cum hoc pacto fuerit apposita hypotheca bonorum,an tunc non valebit alienatio eius rei facta in tertium,quin ab eo auocari possit per venditorem,etiam stãte ea op.quæ tenet huiusmodi pactum non obstringere tertiũ. char.317.nu.2.3.4.5.

152 Et quid si sola hypotheca appositа fuerit sine pacto non alienandi.d.nu.5.

153 An autem hoc casu requiratur specialis hypotheca,an verò sufficiat generalis omnium bonorum.char.317.nu.6.

154 Vtrum emptor promittens reuendere venditori censeatur rem ipsam in id pignorare,d.charta. nu.7.& alio loco ibi citato.

155 Si emptor quirem emit cum hoc pacto eam interim obligauit alteri.vel super eam imposuit seruitutem,An res postea transeat in venditorem redimentem cum illa hypotheca, an libera.d. charta.nu.8.9.10.11.

156 Quid si alteri locauit, an venditor qui redemit teneatur stare huic locationi.char.318.nume.12. & sequen.

157 Quid autem si ea locatio fuerit facta in fraudem d.char.nu.15.&.tribus seq.

158 Si quis vendit fundum cum hoc pacto,ea lege,vt ipse venditor eum alteri non venderet,tamen antequàm retrahat,vendit alteri.An eum postea venientem ad retractum possit emptor summouere ob id quòd pacto non steterit. charta. 319. numero.19.

159 Et quid si venditor postquam in casu præcedenti alteri vendidit, postea redemit. vtrùm nihilominus obstabit ei dicta exceptio. eadem charta. numero.20.

160 Vtrùm emptor durante tempore reuenditionis possit arbores fructiferas aut alias grandes succidere.eadem char.nu.21.& seq.

161 Et quid si huiusmodi grandes arbores sint in fructu,vt quæ solent excidi gratia lignandi.char.319 numero.23.

162 Quid si loco excisarum alias substituat.d. char. numero.24.

163 Quid si fundus ex incisione earum fiat fructuosior.char.320.nu.25.& seq.

164 Quid si his grandibus arboribus opus sit ad villæ refectionem.eadem char.nu.27.

195 Quid si aliàs sylua incædua esset inutilis emptori.d.char.nu.28.

166 An hic emptor possit occidere feras viuariorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

venditorum.char.319.nu.21.

167 Emptor an posit durante hoc pacto formam rei venditæ mutare, saltem reddendo meliorem. char.320.nu.26.

168 Si emptor durante hoc pacto noxiam commisit,ob quam feudo priuatur,an id præiudicet venditori,vt redimere non possit,eadem charta. numero.30.

Eiusdem Titu.2.§.4.Glo.1.En cas de refux.

169 Venditor qui vult retrahere ex huiusmodi pacto an debeat primo loco adire emptorem.An verò satis sit adire iudicem.charta.320.nu.1.le.1.

Eiusdem.§.4.Glo.2.Faire son offre.

170 Vtrùm necesse sit integrum precium offerre,cũ primùm fit oblatio,an verò satis est offerre nummum quempiam realiter, & offerre perficere integrũ preciũ, vt in contractu proximitatis char. 320.nu.1.le.2.

171 Si res vendita fuit centum ducatis,ea lege,vt venditor possit retrahere restitutis etiam ducatis, & interim vsus eorum à principe abolitus est. An poterit alia moneta vsualis eorum loco offerri.d. char.320.nu.2.le.1.

172 An autem aliàs venditor possit offerre monetã non vsualem.ibi.

173 Sed & an monetam reprobam,ibi.

174 Et an denique monetam probam quidem illam, sed non legitimi ponderis,saltem pro tanto,quanti valet,ibi.

Eiusdem.§.4.Glo.3.De tout le sort principal.

175 Emptor an teneatur reuẽdere non oblato prius precio.eadem char.321.nu.1.le.1.

Eiusdem.§.4.Des arrierages.

176 Emptor an teneatur sortem recipere, & reuendere sine vsuris siue reliquiis. eadem char.numero.1.le.2.

177. An verò & sine eo quod interest. eadem char. nu.2.le.2.

Eiusdem.§.4.Glo.5.Bailler adiournement.

178 Coram quo iudice emptor cõueniendus est pro reuenditione.eadem char.321.nu.1.le.3.

Eiusdem.§.4.Glo.6.Consigner.

179 An sufficit venditori volenti retrahere ex hoc pacto, offerre precium sine consignatione & depositione.char.321.nu.1.2.3.4.

180 An in venditorem oblatione facta retransferatur dominium ipso iure.d.char.nu.3.

181 Quia in ea consuetudine dicitur emptorem teneri ad restitutionem fructuum. vtrùm hæredes eius etiã tenebuntur restituere fructus, antequam eis fides facta fuerit de pacto reuenditionis.d. ch. nu.5.6.7.

182 vtrùm satis sit eum in cuius manibus depositio precij debet fieri, confiteri se precium recepisse in depositum,si aliter non constat de numeratione.char.322.nu.8.& seq.vsque ad.16.

183 Et quid si vltra cõfessionem depositarij aliter cõstet depositum fuisse marsupium, in quo vẽditor dicebat esse precium.charta.324. numero. 20.& sequen.

184 Sed si in ea depositione desit vnus nummus ex integro precio,an viciabitur depositio.ibi.nu.23 & multis seq.

185 Quid autem si omissus sit is nummus non de industria,sed errore calculi. char.325. numero. 29. & sequen.

186 Si precium à venditore consignatum & depositum periit, quia princeps idipsum accepit aut aliter,Cui periit an ipsi venditori,an emptori, eadem char.nu.34.

178 Sed vtrùm depositarius à quo princeps ipse accepit,liberetur.char.326.nu.35.

188 Quo autem tempore debet fieri hæc depositio. eadem char.nu.36.

189 Vtrùm sufficiat oblationem& interpellationem in hoc casu fieri ante tempus præstitutum reuenditioni,etiam si citatio non fiat.eadem charta. numero.37.

190 Vtrùm in hoc casu pacti reuenditionis tempus censeatur appositum causa limitandæ obligationis,an verò differendæ solutionis.ibi.

Eiusdem.§.4.Glo.7.En main de court.

191 Vtrùm consignatio & depositio quæ hoc casu& aliis requiritur,possit fieri apud iudicem.charta. 326.qui numerus corruptus est.nu.1.&.2.

192An & apud alium & quomodo.ibi.nu.3.

193 Vtrùm autem alius possit cogi id munus accipere.eodem nu.3.&.4.

194 Et si se sponte huic addixerit, an possit se propria authoritate eximere.eadem char.nu.5.

195 Vtrùm autem hic sequester possit petere aliquã mercedem.char.327.nu.6.

196 Et quid si voluntarius fuerit. eadem char.numero.7.

197 Quid & si necessarius in aliquo dãno versetur, ibi.nume.8.

198 An si hæc depositio fiat apud personam ecclesiasticam,poterit illam iudex secularis cogere, vt restituat.eadem char.nu.9.& 10.

199 Si vẽditor sponte & sine iudicis authoritate deposuit apud idoneum quempiam,vtrùm ea depositio valeat.d.char.nu.11.

200 Vtrùm subueniatur rustico, mulieri, aut militi non consignantibus, aut etiam consignantibus non legitimè.charta.327.nu.13.& sequenti.vsque ad finem glos.

Eiusdem.§.4.Glo.8.Ne seroit pas suffisamment faicte.

201 Venditor si non consignauit aut aliàs non fecit quod facere debuit, ob quod emptor absolutus est.An possit venditor iterum offerre, si sit intra tempora præstituta vẽditioni. charta.328.nume.1.le.1.

Eiusdem.§.4.Glo.9.Il reprenoit les choses consignées.

202 An venditor qui consignauit & deposuit, possit exigere depositum,ita vt depositarius ei denegare non possit.eadem char.numero.1.le.2.

203 Quid si venditor non sponte sua deposuit, sed iubente iudice.eadem char.nu.2.

204 Quid si depositũ factum est de consensu vtriusque partis.d.char.329.nu.3.

Eiusdem.§.4.Glo.10.Renuncer audict retraict.

205 An si venditor repetierit depositum, censeatur renunciare facultati redimendi.eadem char. numero.1.le.1.

206 Et è

206 Et è diuerso si emptor receperit precium depositũ,an censeatur consentire reuenditioni, & renũciare omnib⁹ suis exceptionib⁹ ibi. nu.2.le.2.

207 Et quid si partem tantùm receperit.ibi.

208 Et quid si sit minor,an is restituetur,ne cadat retractu.d.char.nu.3.

Eiusdem titu.2.§.5.Glos.2.Qui sont escheux.

209 Emptor an suos faciat fructus perceptos ante redemptionem eadem charta.329. numero.1.le.3 &.2.sequen.

210 Quæ autem sit ratio vt eos lucretur, cum secus sit in pactis legis commissoriæ, & additionis in diem.d.nu.2.&.3.

211 Et quid in foro conscientiæ,& secundum Canonistas & Theologos.d.nu.1.

212 Quid si emptor antè sit in mora.d. char.330. numero.4.

213 Quid autem interest quantùm ad id inter pactũ reuendendi,& restituendi.ibi.

214 A quo tempore emptor hoc casu debet restituere fructus,an oblationis, moræ, litisconteſtationis.d.nu.4.&.5.

215 Quid autem in his statutum erat legibus Mosaicis.ibi.nu.6.

Eiusdem.§.5.Glos.3.Que larrierage escheoit.

216 Venditor qui redimit annuam pensionem à se venditam ex hoc pacto. An teneatur soluere reliquias proximè futuras charta.330. qui numerus corruptus est,numero.1.le.1.

Eiusdem.§.5.Glo.4.Pro rata temporis.

217 Fructus anni quo res redimitur ex hoc pacto, quomodo diuiduntur inter emptorem & venditorem.d.charta.330.nu.1.le.2.& multis seq.

218 Quid autem si non multò post venditionẽ venditor retrahit, ita vt emptor nihil aut modicum habeat ex fructibus,cum ipse multas impensas fecerit gratia culturæ & fructuũ, an eas repetet.ch. 331.(etsi mendose impressum sit.332.nu.7.

219 Et quid de semente facta ab emptore,ibi. Vtrũ autem è contrario venditor deducet aliquas impensas,ibidem.

220 Sed quid si emptor fundum locauerat pro certa pensione soluenda aliquo certo tempore. Venditor autem redimit ante tempus destinatum solutioni pensionis. quomodo diuidetur hæc pensio,an inspecto tempore solutionis pensionis, an fructuum perceptorum.eadẽ.char.nu.8

221 Si tempore venditionis fructus sunt pendentes & maturi,ideóque statim pòst emptor eos percepit.Postea verò videlicet sex mensibus post eam perceptionem venditor eum fundum redimit ex hoc pacto.Vtrũ emptor ex fructibus quoque huius anni currentis,percipiet pro rata temporis,id est, sex mensium, vt sic pro sex mensibus,quibus tantum fuit dominus rei.habeat fructus integros vnius anni, & præterea medium alterius anni. d. char.nu.9.&.5.seq.

222 Si vendita est vinea fructibus iam maturis,omnibus impensis antè à venditore factis.Et sequenti anno eadem tempestate scilicet fructibus maturis & omnibus eius anni impensis ab emptore factis, venditor vi huius pacti venit ad retractum. An emptor poterit petere huiusmodi impẽsas sibi restitui.charta.332.(quãquam.333.legatur.)numero.14.

223 Si emptor percepit fructus non maturos,an eos reddere debeat.& quod tempus in hoc inspiciendum sit.eadem char.nu.15.

224 Quid autem si magis expedit domino eos fructus immaturos tollere,quam maturos.eadẽ charta.nu.16.

225 Quid etiam si id non fecit in fraudem,sed vt sibi prosit, aut quia fortè necessitas eum cogebat.d. char.nu.17.

226 Quid si id faciat,tam vt sibi prosit,quam vt obsit venditori,ibi.

227 Quid denique si fructus sunt adeo proximi maturitati,vt per eorum separationem non inferatur minor reditus vel vtilitas,ibi.

228 Dum emptor sub hoc pacto possidet durante tempore facultatis quis commisit delictũ ex quo postea reuenditione facta condemnatus est ad certam multam pecuniariam. Cuius ea erit, an emptoris,an venditoris?dicta charta. numero. 18. & quatuor seq.

229 Quid autem si condemnatio facta fuerit ante tempus reuẽditionis,sed exactio post eum. charta.333.nu.23.

230 Sed quid si quis ipso emptore possidente,durãte quoque facultate condemnatur in aliquam pœnã, nisi quid fecerit intra duos annos & ante hos duos annos venditor redimit. Vtrùm illo condẽnato illud non faciente pertineat pœna ad emptorem,an ad venditorem.d.char.nu.24.

231 Si eo tẽpore quo emptor potitur re vendita sub hoc pacto, aliquis sub cõditione emerit fundum ex quo debentur laudimia domino illius rei venditæ,& post reuenditionem impleta fuerit conditio.Cuius erunt ea laudimia, emptoris,an venditoris,ibidem.

232 Si emptor non coluit fundum eo anno quo retrahitur,& fructus eius debent diuidi pro rata tẽporis, vt hìc dicitur,ideo nullus fructus eo anno percipi possit.Vtrùm emptor tenebitur de huiusmodi aut negligentia aut fraude. eadem charta. numero.26.

233 Quid si coluit,sed intempestiuè, eadem charta. nume.27.

234 Si in re vendita sit sylua cædua, quæ nõ nisi decimo quoque anno excidi solet, & in eo decimo anno sit reuenditio,quomodo æstimabitur illa rata fructuum,an considerato illo tantùm anno an toto decennio.d.char.nu.28.

235 Quia hìc dicitur fructus pendentes tempore oblationis & receptionis retractus esse diuidendos inter emptorem & venditorem pro rata temporis, si lis super hac oblatione mota sit, & emptor vincatur, an debeat condemnari ad fructus integros à tempore oblationis siue depositionis eius anni sine deductione temporis præcedẽtis. eadẽ char.nume.29.

Eiusdem.§.5.Glos.5.Par sa main.

236 Si venditor vi pacti redimẽdi fundum redimat, an emptor possit ipsum nihilominus retinere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

donec fructus pro rata collegerit.d.char.333. qui nu.corruptus est.nu.1.le.1.

237 Et quid si tempore redemptionis fructus sunt maturi,ibi.

Eiusdem.§.5.Glos.6.Supposé quil nen ait ioy par an & par iour.

238 Si emptor à quo venditor vi huius pacti redemit, turbetur in perceptione fructuum eius anni pro sua rata portione. An possit intentare inter dictum,vbi possidetis,etiam si per annũ non possederit.ea.char.nu.1.le.2.

Eiusdem.Titu.2.§.6.Glos.1.Le sort & pris,&c.

239 An venditor redimens teneatur reddere primũ precium,an aliud.d.char.334.qui numerus corruptus est.nu.1.le.1.

Eiusdem Titu.2.§.6.Glos.2.Les loyaulx coustemens.

240 Venditor vi huius pacti redimens, an teneatur restituere emptori gabellam ab eo solutam propter contractum.d.char.nu.1.le.2.& seq.

241 An & laudimia.d.char.numero.3.

242 An debeantur ex venditione facta cum hoc pacto ante tempus facultatis transactum, aut si intra ipsum fuit res redẽpta.ibi,& multisequẽtibus vsque ad fi.eius glo.

243 Vtrum si emptor soluerit ea laudimia ex huiusmodi emptione ita facta, teneatur venditor retrahês restituere,ibi.

244 Sed vtrùm etiam debeantur laudimia ex reuenditione,nedum ex priori venditione facta cũ hoc pacto.d.nu.3.& seq.vsque ad.19.

245 Si emptor soluit debita fiscalia iam contracta ante venditionem,siue præteritas reliquias vectigalium,aut censuum, an venditor tenebitur easdem restituere.char.337.qui nu.est corruptus.numero.20.

246 Vtrùm venditor retrahens teneatur reddere quod emptor dedit proxenetis,ibi.nu.20.

247 Si ipse emptor durante tempore reuenditionis & ante ipsam factam acquisiuit seruitutem prædio sibi vendito. An venditor retrahens teneatur restituere precium eiusdem.d.char.nu.22.

248 Vtrum venditor teneatur refundere impensas instrumenti venditionis.ibidem.nume.23.

249 Et an non solùm sumptus ipsius instrumenti, sed & alios pro recuperatione eius impensos,ibi.

250 Vtrùm si in venditione facta cum pacto reuendendi dictum sit,vt venditor retrahens teneatur restituere gabellam,laudimia,& alios sumptus vẽditionis, sit huiusmodi venditio ob id magis suspecta de vsura.eadem char.nu.24.

Eiusdem Titu.2.§.7.Glos.1.Reparations necessaires.

251 Quas & quales impensas debet venditor retrahens restituere emptori.dicta char.337.qui numerus corruptus est.nu 1.&.seq.

252 Et an has impensas integras debet restituere sine deductione fructuum ab emptore perceptorum.char.338.nu.4.

253 Quid de impẽsis quæ ad fructuum collectionem pertinent,an saltem deduci debeant.ibi.

254 Quid si eæ impensæ, quas venditor debet aliàs restituere, sunt adeo magnæ, vt ipse cogatur ob magnitudinem earum rem ipsam relinquere. An nihilominus eas reddere debet, si velit redimere. eadem char.338.nu.5.

255 Si venditor denũciarit emptori, ne quas omnino impensas faciat, quia velit rem retrahere, vtrùm si nihilominus emptor fecerit,eas re cuperabit,ibidem.

256 Vtrùm emptor eas impensas, quas repetere nõ potest,possit tollere,& quomodo. eadem charta. numero.6.

257 An autem si possit tollere, possit etiam venditor tantùm dare,quanti valent,aut quam aliam ęstimationem,ne tollat,ibi.

258 Si emptor restituerit rem integram,non deductis aut solutis impensis,quæ deduci aut solui debebant ante reuenditionem.An possit eas postea repetere à venditore.dicta charta.338.numero.7.

259 Si emptor impẽderit centum,fundus autem ob id melior factus centum quinquaginta. An venditor redimens teneatur restituere centum tantùm,an verò centumquinquaginta.d.charta. numero.8.&.9.

260 Si è diuerso emptor impenderit. 150. & fundus factus est melior.100.tantùm. Vtra æstimatio reddi debet à venditore,ibi.

261 Si impensæ quæ repeti potuissent periere sine culpa emptoris,an & eæ nihilominus restitui debent.char.339.nu.10.

262 Quid verò si res ipsa,in qua expẽsæ factæ sunt, periit.ibi.

263 Si plures res retrahuntur à venditore quæ simul & vno precio venditæ fuerant,& impensę in aliquibus tantum factæ sunt. An emptor soluens integrũ precium possit petere res in quibus nullæ factæ sunt sibi reuendi & restitui,donec impensæ in cæteris factæ liquidæ fuerint.eadem charta. nu.11.&.12.

264 An verò offerens precium pro rata earum rerũ in quibus impensæ factæ non sunt, vt eæ sibi reuẽ dantur.interim dum impensæ cæterarum sint liquidæ,audietur.ibi.

265 Sed vtrùm cùm impensæ non sunt liquidæ, teneatur emptor rem restituere præstita sibi cautione de illis restituendis,cum liquidæ fuerint.d.ch. nume.13.

266 Quid si emptor fuerit simpliciter condemnatus facere cessionem venditori,sine mentione huiusmodi impensarum. An in executione sententiæ poterit opponere de earum restitutione.d. char. nume.14.

267 Sed vtrum tertius emptor qui scilicet emit, id ipsum quoque poterit facere,ibi.nu.15.

268 Vtrum autem venditor retrahens teneatur reddere impensas ab emptore factas in instituendis vineis in fundo vendito & sic immutando formã agri.ibi.nume.16.

269 Quid autem si venditor (si ipse reparationes, quas vocant,fecisset) minus impendisset. ibi. numero.17.

270 Sed quid si impensæ ipsæ sint immoderatæ & insolitæ,ibi.

Eiusdem titu.2.Finis.

271 Vtrum

271 Vtrùm minor aut tutor vel curator illius possit in re ab eis empta apponere ex interuallo pactum de reuendendo.char.339.nu.1.

272 Sed & an prælatus idipsum possit facere,ibi.

273 Vtrùm autem & ij in ipso contractu possint apponere,ibi.nu.2.& multis seq.

274 Si quis emit nomine alterius cum pacto de reuendendo,An is cuius nomine emptio facta est, potest approbare contractum, reiecto eo pacto char.340.nu.7.cum multis seq. atque etiam præceden.

275 Et si minor tutor curator prælatus possunt apponere id pactum in contractu. An id tempus poterunt postea prorogare. cùm fuerit transactum. char.341.nu.17.

276 Et quid si nondum sit transactum,ibi.

277 Quid è diuerso si tutor.curator.prælatus,executor testamenti,aut alius administrator in casu licito vendidit rem minoris,ecclesiæ,aut alterius, cum facultate redimendi.An ei postea poterit renunciare.ibi.nu.19.

278 Quid verò si sine alia expressa renunciatione patiatur tempus huius facultatis ocioscè labi sine redemptione.An ex eo fiat præiudicium minori, ecclesiæ,& cæteris huiusmodi.d.char.nu.20.

279 Si in contractu non fuit data facultas redimendi,sed emptor promittit eam dare. An venditor possit primo loco agere ad reuẽditionem vi illius promissionis,ac si ea facultas iã data fuisset. char. 342.nu.25.& seq.vsque ad.60.

280 Si instrumentum venditionis non loquitur de pacto reuendendi, quod dicitur fuisse factum in contractu,an admittentur testes ad id probandũ, tanquam id non sit contra,sed præter instrumentum.char.346.nu.61.

281 Vtrum autem sufficiant duo testes,ibi.

282 Vtrum id pactum probetur ex fama. d.char.numero.62.

283 Vtrum ex coniecturis.& quibus,ibi.

284 Vtrum ex testibus singularibus,ibi.

285 Vtrum ex proxenetis,ibi.

286 Vtrum ex confessione extraiudiciali facta absente parte,ibi.

287 An in eo sit locus iuramento in supplementum probationis,ibi.

288 Si intra tempus reuenditionis vẽditor testituit precium,& emptor ei tradit prædium, nec tamen aliter reuendit.An ex his retransferatur dominũ in venditorẽ,ita vt fructus acquirat. An verò ipsi fructus ab eo percepti precium minuant. eadem char.nu.63.& sequen.vsque ad.83.

289 Si pendente tempore reuẽditionis collecta fuit imposita & postea fuit res redempta. Ad quẽ pertinebit onus eius collectæ,ad vẽditorémne, an ad emptorem,char.349.nu.84.

290 Si quis sub hoc pacto vendidit molẽdinum, cuius mola cæteráque instrumenta tempore venditionis factæ noua erant, tamen durante tempore reuenditionis vsu attrita sunt,ita vt propè inutilia sint,cum fit reuenditio.Vtrùm emptor qui reuendit,teneatur eadem sarcta tecta reddere, eadẽ char.nu.85.

291 Vtrum bona recuperata ab hærede testatoris ex pacto reuenditionis appositio in venditione facta ab ipso testatore debeant restitui fideicommissario,cui hæreditas restitui debet.ibi.nu.86.

292 Et an sit debet restituere,debeat etiam recuperare precium redemptionis.d.char.nu.87.

293 Titius vendit fundum Meuio cum hoc pacto, deinde Meuius dat eundem fundum in emphyteusim ipsi Titio venditori, qui postea cessat triennio à solutione pensionis, ob idque cadit emphytensi.vtrum etiam cadat facultate redimendi. eadem char.nu.88.&.89.

294 Creditor vendidit pignus sub hoc pacto. An poterit debitor vi huius pacti redimere.d. charta. nume.90.

295 Si aliquid pendente tempore reuenditionis alluuione accreuit rei vẽditæ, & postea redempta est ex,hoc pacto,cuius erit id augmentum.d.charta. 349.nu.91.& multis seq.

296 Et si thesaurus inuentus est ab emptore durante eodem tempore, ad quem etiam pertinere debeat.charta.350.nu.97.

297 Titius agit contra Meuium ad reuenditionem rei quam illi antea vendiderat cum pacto (vt ipse dicit)reuendendi simpliciter.Meuius etiam simpliciter negat id pactum. Titius probat non ita simpliciter,vt dicebat,sed Meuiũ promisisse post triennium reuendere, quod quidem triennium, nunc est transactum.vter eorum obtinebit, eadẽ char.nu.98.& seq.

298 Si venditor agens ad reuenditionem dicat venditionem ea lege fuisse factam, vt sibi liceret quãcunque redimere.Emptor autem negat simpliciter.Tandem actor probat pactum fuisse de triẽnio tantum. An cùm id nondum transactum sit, debeat obtinere.eadem char.nu.100.

299 Si ipse venditor intendat promissionem reuendendi puram quidem & simplicem, & probet de cõditionali & potestatiua,an obtinere debeat.eadem charta.nu.101.

300 Si venditione facta venditor promittit restituere precium intra aliquod tempus, & emptor etiã reuendere restituto illo precio.An emptor poterit cogere emptorem vt preciũ restituat.d. char. nu.102.

301 Quid verò si solus emptor promisit reuẽdere restituto precio, vt frequenter fit. An & hoc casu emptor poterit etiam cogere venditorem, vt restituat precium.char.351.nu.102.

302.Si non statim post venditionem emptor promisit reuendere,venditor autem non promisit redimere.Vtrum emptor poterit cogi reuẽdere. ibi. nu.103.& multis seq.

303 Quid autem si ea promissio simplex fuit facta in ipso contractu venditionis.eadem charta.numero.106.

304 Et quid si cũ nõ in ipso contractu, sed ex interuallo est appositum,tamen stipulatione est munitum,an ex eo agi possit,ibi.

305 Sed vtrum id pactum ita ex interuallo factum, si actionem non pariat,saltem exceptionem pariat, vt in venditione annui redditus, cuius reliquias emptor petit,venditor autem de eiusmodi pacto excipit.eadem char.nu.107.

Universidad de Deusto
Biblioteca

306 Vtrum minor qui ſucceſsit patri, qui fundum vendiderat cum hac facultate redimendi, poſsit eam facultatem vendere ſine decreto.d.char. numero.108.

307 Fundus emptus ſub hoc pacto redimendi intra certum tempus an cenſeatur mobilis, an immobilis.d.char.nume.109.

308 Si factus eſt contractus vẽditionis ſimulatus, & in eo eſt appoſitum huiuſmodi pactum, an & id cenſeatur eſſe ſimulatum.eadem charta.numero. 110.& ſequen.

309 Et ſi in inſtrumento venditionis ſimulatæ expreſsim appoſitum ſit id pactum, & teſtes deponant in eo contractu id pactum non interueniſſe, an de falſo puniri debent,ibi.

310 Vtrum tempus quo poſſedit emptor qui emit ſub hoc pacto,proſit venditori, qui redemit, ad præſcriptionem.char.352.nu.112.& ſeq.

311 Aliquis conſtitutus procurator ad vendendum cum hoc pacto poſtea vendit ſimpliciter ſine mẽtione eius pacti. An tamen cenſeatur vendidiſſe cum eo pacto.eadem char.nu.114.&.2.ſeq.

312 Et quid ſi emptor ignorabat huiuſmodi mandatum fuiſſe, an ei noceat, eadem charta.numero. 116.

313 An item domino,ibi.

314 Titius emit à Meuio annuum reditum pecuniarium vel frumentarium ſuper omnia bona, eiq́ue dat facultatem illius redimendi intra duos annos reſtituto precio, & ne interim currant reliquiæ, venditor dat emptori percipiẽdos fructus cuiuſpiam fundi & ſi venditor ipſe non redimat intra illud tempus, relinquit emptori eum fundum in ſolutum, & aſsignationem illius reditus, vtrùm iſte contractus ſit licitus. eadem charta. numero. 118.& multis ſeq.

315 Sed vtrũ hic contractus ſit pignoris, an venditionis.char.353.nu.123.&.2.ſeq.

316 Quid ſi appareat id pactum redimendi appoſitũ fuiſſe fauore & rogatu vẽditoris,non aliàs vẽdere volentis.char.354.nu.132.

317 Quid ſi ab initio mutuata ſit pecunia ſimpliciter,poſtea verò ex interuallo cum debitor nõ poſſet eam reddere,facit huiuſmodi contractum cum creditore,an tunc ſit prohibitus.d.charta.numero.134.

318 Quid ſi pecunia fuit ſimpliciter mutuata, & ex interuallo cõuerſa in emptionem annui reditus. eadem char.nu.135.

319 Quid autem ſi dictum ſit,vt is fundus maneat in ſolutum emptori pro iuſto precio,ſi reditus non fuerit redemptus intra tempus.eadẽ char.nu.136.

320 Sed quid ſi ſimpliciter dictum ſit, vt non redẽpto reditu fundus ſit emptoris,eadẽ char·nu.137

321 Et quid ſi dictum ſit vt non redempta re fundus maneat emptoris pro maiori precio,ibi.

322 Aut ſi durante tempore facultatis is fundus non relinquitur loco reliquiarum.eadẽ char.nu.138.

323 Sed quid ſi is fundus generaliter tantum eſt pignoratus.d. char.nu.139.

324 Aut denique ſi fundus tunc non venditur, aut datur in ſolutum, ſed tantùm ſit promiſsio de eo vendendo pro eo precio,ſi id reſtitutum non fuerit intra tẽpus ſtatutum. eadem charta. numero. 140.& ſequen.

325 Si annuum vectigal ſit emptum iuſto precio, & in ſolutum & aſsignationẽ ipſius relictus ſit fundus,niſi id precium reſtitueretur intra tempus facultatis redimendi,qui quidẽ fundus multò pluris valet,quàm illud vectigal aut precium, quod pro eo datum eſt, ita vt non ſit iuſtum precium reſpectu fundi. An ea modicitas viciabit totum contractum,an tantũ illã aſsignationem ſiue dationem in ſolutum,an & vectigal ipſum.d.charta. 354.nu.142.& ſeq.

326 Titius emit à Sempronio fundum aureos centum,& in eodem inſtrumento, aut etiam ſeparatim dat venditori facultatem redimendi intra aliquod tempus,& ſi non fecerit,promittit ei dare.30.pro ſupplemento iuſti precij.An talis contractus ſit licitus char.355.nu.146.

327 An illa clauſula ſupplẽdi tollat vicium legis cõmiſſoriæ.ibi.

328 Quid ſi in venditione dictum ſit,quòd ſi vendi tor retrahat intra tempus facultatis.Nihilominus emptor percipiet mediam, aut aliam portionem fructuum eius anni, quo fiet redemptio, eadem char.nu.147.

329 Quid autem poterit facere emptor qui huiuſmodi contractus reprobatos fecit vt eos reformet,& ſe in futurũ liberet onere & periculo computandorum fructuum.d.charta numero.148. & ſequen.

330 Si ſtatutum eſt in quibuſdam locis,vt indatione inſolutum facta à iudice cogatur emptor reuendere debitori reſtituto precio. An & id habebit locum in datione voluntaria.char.152.nu.356.

331 An vaſallus vel emphyteuta qui vendit cum hoc pacto,& vi illius redimit,excuſetur, ne cadat feudo vel emphyteuſi.d.char.nu.153.& ſeq.

332 Quid ſi pactum ita fuerit factum, vt emptor incontinenti teneatur reuendere.eadem charta.numero.155.

333 Vtrùm vẽditor qui redemit vi huius pacti, debeat facere homagium domino feudi,licèt ante venditionem feciſſet.eadem charta.356. nu.156.

334 Si tu mihi fundum vendideris ea lege,vt ſi lis ſuper eo mihi moueretur, tu eam defenderes,atque in te ſuſciperes ſub certa pœna.& ego poſtea vendo alteri eundem fundum, cum pacto reuendendi,iſq́ue ſecundus emptor litem ab alio motam tibi denũciat,tu tamen defendere negligis, & res euicta eſt. An ego potero agere aduerſus te ad eã pœnam,præſertim antequam fuerim condemnatus de euictione erga illum meum emptorem.d. char.nu.157.

335 Si vaſallus domino conſentiente feudum vendiderit cum pacto reuendendi,An ipſe vaſallus venditor poſsit id pactũ emptori remittere ſine conſenſu domini.eadem char.nu.158.

336 Si vaſallus vt in præcedenti quæſtione vendiderit, & ſine conſenſu domini promiſerit emptori re reuendita nulli alteri ſe venditurũ niſi eidem, An id eum, aut ſuos hæredes,& ad quid obliget. d.char.356.nu.159.

337 Si in vẽditione id actum fuerit,vt venditor poſsit redimere rem venditam intra annum continuum computandum à die, qua poſt triennium emptor denunciauerit venditori, vt redimat. & poſtea moritur emptor nulla denũciatione facta. An & intra quod tẽpus poterit venditor redimere ab hærede emptoris.charta.357.nume.160.

338 Si vẽditio ita facta fuerit,vt ſi emptor intra certum aliquod tempus non ſoluat precium, poſsit venditor quandocunque retrahere,& emptor intra id tempus non ſoluerit, tamẽ ab eo venditor precium ſibi ſolui petiit. Vtrum ſibi in iure retrahendi preiudicauit.d.char.357.nu.161.

339 Si quis celebs domum vendit cum pacto redimẽdi intra certũ tempus,& poſtea matrimonio mãcipatus redimit intra id tempus,vtrùm ea domus erit communis viri & vxoris ex ſtatuto quod facit virum & vxorem communes in bonis mobilibus & acquæſtibus factis durante matrimonio. ibidem.numero.162.

340 Titius celebs emit domum cum hoc pacto redimendi intra aliquod tẽpus,& poſtea is matrimonio mancipatus emit id ius redimendi à venditore,An ea res cenſebitur communis ipſius Titij& ſuæ vxoris vi conſuetudinis quæ communes facit coniuges in acquæſtibus factis durante matrimonio.eadem char.nu.163.& ſequen.

341 Vtrùm autem per huiuſmodi emptionem receſsum ſit à priori venditione,ibidem.

342 Vtrùm itẽ gabella debeatur ex priori an ex poſteriori.eadem char.nu.165.

343 Vtrùm denique ſit opus noua præſcriptione.eadem char.357.nu.168.

344 Sed vtrũ ſaltem pro rata precij ſoluti conſtante matrimonio res erit communis,ibi.

345 Si hæres mariti vxori eius viduæ aſsignauerit quædam bona feudalia vtenda fruenda vſque ad certum tempus,ita tamẽ vt ei liceat intra id tempus ea redimere reſtituendo dotem,& ſi id nõ fecerit,ea ſint mulieris. Quis hic contractus ſit.Et ſi hæres intra tempus dotem non reſtituat,an nihilominus poterit ea bona repetere,& fructus in ſortem computare.d.char.nu.169.

346 Si venditione facta cum hoc pacto redimendi intra certum tempus emptor interim moriatur, & relinquat vſumfructum venditori,& poſt eius mortem proprietatem alteri. Et venditor durante adhuc tempore redimendi reddat precium hæredibus emptoris. Vtrum ille alter cui legata eſt proprietas,poſsit cogere venditorem tanquam vſufructuarium,vt caueat.d.char.nu.170.

347 Vtrùm autem iſte proprietarius poſsit ab hæredibus emptoris repetere precium redemptionis, & quando,ibi.

348 Si lis mouetur,vt emptor condemnetur reuendere ex hoc pacto reuendendi,an res efficiatur litigioſa, ita vt lite pendente alienari non poſsit char.357.nu.171.

349 Si quis vendiderit rem alteri hypothecatam cõſentiente creditore,cum hoc pacto redimendi, & poſtea redimát,an ſaluũ maneat ius pignoris creditori,char.358.nu.172.

350 Vtrùm primogenitus ſuccedat in facultate redimendi appoſita in contractu venditionis in iiſdẽ portionibus,quibus ſucceſsiſſet in re vendita, ſi vendita non fuiſſet.d.char.nu.173.

351 Sed an cæteri hæredes teneantur refundere precium huius redemptionis pro,virili.an aliter.ibi.

352 Sed econtrario ſi res empta cum pacto reuendi tionis reuendita fuerit vi huius pacti. Vtrum primogenitus eandẽ portionem habebit in precio, quam in re habuiſſet, ſi redempta non fuiſſet.d. char.358.nu.174.& ſequen.

353 Vaſallus vendit feudum Titio, deinde dominus eidem vendit feudum dominans cum hoc pacto, & id poſtea redimit.An ius laudimiorum vel prælationis quod competebat domino ex priori venditione feudi ſeruientis,maneat integrum domino,qui redemit.eadem char.nu.176.

354 Si emptor cum hoc pacto, litigauit ſuper quibuſdam iuribus rei emptæ non laudato venditore,eo tamen ſciente & patiente. An ſententia aduerſus emptorẽ lata preiudicabit venditori poſtea retrahenti.eadem char.nu.177.

355 Si quis emit fundum nomine alteri⁹,& ex interuallo ante tamen ratificationem illius cuius nomine facta eſt emptio, eũdem fundum promittit venditori reuendere. An ſecuta ratificatione teneatur,is cui⁹ nomine facta eſt emptio ex illa promiſsione.d.char.nu.178.

356 Vtrũ interdictum quod vi aut clam,& alia id genus remedia competant ei qui ſub hoc pacto reuendendi emit.eadem char.nu.179.

357 Si controuerſia ſit inter emptorem & venditorem,an interuenerit promiſsio reuendendi,& teſtes venditoris dicant promiſsionem factam fuiſſe,nec deponant de quantitate precij, an ſatis ſit, vt venditor obtineat.eadem char.nu.180.

His annectendas duximus alias quæſtiones ad hunc retractũ conuentionalem pertinentes erutas è primo titu. retractus municipalis ex ordine eiuſdem titu.1.

Titu.1.§.1.Glo.7.Ou autres choſes cenſees pour immeubles.

358 Si vſufructuarius emerit proprietatem cum pacto de reuendendo. An reuenditione facta emptor recuperet vſumfructum,an verò ipſum perdat.char.31.nu.61.

Eiuſdem titu.1.§.1 Glo.12.Venir par deuers lachapteur.

359 Vtrùm vẽditor qui vult retrahere,teneatur ſuo periculo deferre precium ad domum emptoris. char.99.nu.2.le.1.

360 Quid autem ſi ſemel detulerat,ſed emptor recuſauit,& in ius vocatus victus eſt,ideo iterum venditor defert, & à latronibus ſpoliatur. Cui⁹ id erit periculo.ibi.

Eiuſdem.titu.1 Glo.13.Lachapteur.

361 Si emptor ſit pupillus,aut etiã emptor mortuus reliquit pupillum,infantem,minorem, furioſum hæredem,quomodo iſti ſunt conueniendi. char·10:.nu.14.& ſeq.vſque ad.25.

362 Vtrùm autem interim currit tempus præſtitutũ reuenditioni,ipſi venditori.charta.102.nume.21. qui numerus corruptus eſt.

363 Et ſi pupillus citetur ſine authoritate tutoris,an

Universidad de Deusto
Biblioteca

tunc saltem id tempus interrumpatur,ibi.
364 Vtrùm autem ne currat,adeũdus sit iudex. ibi.
365 An verò satis sit offerre tutoribus vel curatoribus.ea. char.102.nu.22.qui corruptus est, & seq.
366 Et si ipsis pupillis vel adultis oblatio facta sit,cũ authoritate tutorum vel curatorum, & cum his fuerit contestata,an postea soli tutores vel curatores poterunt adesse iudicio, vt sit satis eosdẽ citari ad productionem testium & alia id genus. eadem char.nume.24.
367 Vtrùm é diuerso pupillus vel adultus sine tutore vel curatore possint offerre emptori.eadẽ charta.nu.25.& sequen.
368 Et si sint plures tutores vel curatores infantiũ, adultorum,furiosorum,an satis sit vni offerre.eadem char.nu.27.
369 Sed quid si tutela vel curatela in multos tutores vel curatores per prouincias vel aliàs sit diuisa. ibidem.
370 Quid item si quis verus tutor sit,non tamen gerit tutelam,an hic possit facere oblationem retractus,& an ei fieri,ibidem.
371 Quid verò si plures sint emptores, an satis sit vni offerre,eadem char.nu.28.& sequen.
372 An satis sit offerre procuratori speciali, vel generali cum libera.char.133.nu.31. & sequẽ. & iterum.char.171.nu.7.& sequen.
373 An procuratori ad lites etiam cum libera.char. 103.numero.33.
374 Et an coniunctæ personæ.eadem charta.numero.34.
345 Et an prẽlato capituli,aut alterius vniuersitatis, vel syndico.d.char.nu.36.

*Eiusdem Tit.*1.§.1.*Glo.*18.*Le pris que la chose.&c.*

376 Si cum hoc pacto fuerit res vendita certo precio,ita vt quod pluris res valet,donet vendẽs emptori, vtrum venditor redimens teneatur soluere illud certum precium tantum,an & precium illius pluris valoris, vel quid aliud sit dicendum, char.121.nu.11.& multis sequen.
377 Quid si è diuerso is qui emit,donat eodem contractu quippiam venditori, an ipse venditor redimẽs ex hoc pacto teneatur etiam reddere id quod ita donatum est, char. 122. numero.19.& multis sequen.
378 Si precium aureorum sit auctum,aut minutum post venditionem,cuius temporis valor inspiciẽdus est,venditionalisne,an retractus. charta. 123. numero.26.
379 Quid autem si precium non sit diminutum vel auctũ,tamen aurei bonitate intrinseca facti sunt deteriores.eadem char.nu.27.
380 Vtrum autem venditor volens redimere possit in vito venditore restituere monetam argenteam pro aurea, aut etiam argenteam,sed non eiusdem formæ.ibi.nu.30.& sequen.
381 Si emptor vltra precium emptionis mutauit venditori certam summam,an & venditor redimens teneatur eandem soluere,antequam emptor eum recipiat ad retractum char.127.nume. 69.& 3.sequen.
382 Quid si res vendita sit decem libris simpliciter sine adiectione Parisiensium vel Turonensium, & venditor offerat Turonenses, emptor petat Parisienses.char.128.nu.73.& sequen.
383 Et si consuetudo regionis spectanda sit. An regionis contractus,an eius in qua res sita est. eadẽ char.nume.75.

*Eiusdem Tit.*1.§.3.*Glo.*3.*A payer.*

384 Vtrùm audiatur venditor qui vult retrahere,si velit compensare debitum quoppiam cum precio.char.141.nume.1.&.2.
385 An verò debeat id declarare ante tempus præstitutum restitutioni precij, ne cadat retractu. charta.142.nu.8.& sequen.
386 Vtrùm autem ob id adeundus sit iudex, an verò & extra iudicium id opponi possit.d. charta. numero.10.
387 Et si continuo probare non possit debitum, intra quod tempus id facere debet.d.charta.165. nume.11.&.12.
388 Et an audiatur,si velit deferre iuramentum emptori,& quomodo.char.143.nu.12.
389 Vtrùm autem non tantùm proprium venditoris debitoris,sed alterius creditoris emptoris, à quo ius & cessationẽ habuit,compensare potest. d.char.nume.13.

*Eiusdem Tit.*1.§.9.*Glo.ultima.*

390 Vtrum emptor volens redimere ex pacto reuendi possit suam oblationem facere apud acta iudicis,eãdémque notificari facere emptori.charta.170.nu.1.& multis seq.
391 An & possit primo loco offerre procurator emptoris,char.171.nu.7.
392 Et quid si emptor abest.d.char.nu.8.
393 An autem absente domino sit primùm facienda procuratori,an ad domum emptoris,d.char. numero.9.
394 Quid verò si fiat procuratori emptoris,ipso emptore non ignorante.eadem charta.nume.10.
395 Et quid si ipse procurator præsente & non contradicente emptore admittat venditorem offerẽtem.d.char.nu.11.& multi seq.
396 Et si emptor,nec domicilium nec procuratorem habeat,& vbinam terrarũ degat, ignoretur, vtrum satis sit adire iudicem.char.172.nu.17.
397 Et an tunc necesse sit eum adire. d.char.nu. 18.
398 Et si nec emptor,nec iudex reperitur, an sit necesse idipsum testatò potestari.ibidem.
399 Et si necesse sit vtrùm sæpius id faciendum sit. d.char.nu.22.
400 Et si emptor postea comparet,an necesse sit oblationem facere,& quomodo. eadem char. numero.24.
401 Quid autẽ si tempus redimendi interim lapsum est.d.char.nu.25.
402 Et quid si emptor decesserit relicta hereditate iacente,nec est aliquis,qui eam adire velit charta. 173.nume.26.

*Eiusdem titu.*1.§.11.*Glo.*10.*Tous y doibuent estre receux pro rata.*

403 Si alter ex venditoribus qui sub hoc pacto redimendi vendiderant, alteri mandauit, vt fundum retraheret, mox ipse mandans altero ignorante retraxit, & interim tempus redemptioni præstitutum

tutum præterierit, vtrùm is qui redemit tenebitur communicare rem restituto pro dimidia parte precio.char.184.nu.6.

*Eiusdem titu.*1.§.12.*Glo.*1.*Transporter la chose a autre.*

404 Si emptor ante oblationem sibi factam à venditore cui promiserat reuẽdere restituto sibi precio,alteri vendidit,nec id declarauit vẽditori offerenti, nec tamen illum admisit, sed passus est se in ius vocari,& tandem victus est.An sentẽtia poterit mãdari executioni contra illum tertium emptorem,an verò debet de integro cõueniri.char. 188.nu.27.

*Eiusdem titu.*1.§.15. *Puis la litis contestation.*

405 Fructus à quo tempore debent restitui in hoc retractu conuentionali,vtrùm oblationis,an moræ,an litis contestatæ.charta.197. numero.15. & sequen.
406 Quid si venditor qui litem intentauerat, cessauit integrum triennium.eadem char.numero. 17

*Eiusdem titu.*1.§.19.*Glo.*2.*Ne seroit pas commun.*

407 Si emphyteusis fuit vendita cum pacto reuendendi,& ea postea vt illius pacti fuerit redempta. Vtrum nihilominus venditor excidet emphyteusi.ch.198.quod numerus corruptº est,char.nu.1. le.3.&. 4.seq.& iterum char.354.uu.153.& seq.
408 In quibus etiam locis reperies,quid si incontinenti redimatur.
409 Vtrùm autem & res sic redempta censeatur acquæstns,an patrimonium.charta.199.numero.4. &.5.

*Eiusdem titu.*1.§.23.*Glo.*1.*Il ne sera receu.*

410 Redimendi facultas ex hoc pacto an cõsistit in dando, an in faciendo,an in vtroque simul.char. 203.nume.6.
411 Si res à duobus fuerit vendita cum pacto reuendi,vtrùm vnus venditorũ possit pro sua parte redimere.char.203.nu.6.& seq.& iterum charta.299.nu.3.& seq.
412 Quid si è diuerso vnus vendidit duobus cũ eodem pacto. An possit ab altero eorum partem ipsius redimere.char.205.nu.28.
413 Vtrum emptor qui promisit reuẽdere teneatur ad tradendum,an ad restituendum illa. char. 203. nume.13.& iterum.char.300.nume.42. & charta seq.nu.44.
414 Reuendere an indiuiduum sit.d.char.203.eodẽ nu.13.& iterum.char.300.nu.44.

*Eiusdem titu.*1.§.26.*Glos.*2. *Du conuentionel.*

415 An retractus conuentionalis alteri cedi possit. char.219.nume.1.
416 Et quid si dictum sit,vt solus venditor possit redimere,an tunc poterit cedere.char. 296. numero.11.& seq.
417 Si emptor dat facultatem retrahendi venditori. ob id quòd conuenientius sit, vt & ipse & filij eius recuperent rem venditam,quàm alij : cùm eadem ab antiquo ipsius fuerit,vtrùm tunc poterit alteri cedere hanc facultatem.char.221.nu.42.
418 Quid autem si expressum sit in pacto reuendi-

tionis,vt venditor possit per se redimere,& nõ id ius alteri cedere. An id pactum valeat,& sit seruãdum.eadem char.nume.43.
419 Vtrùm hoc casu si venditor alteri id ius vendiderit,teneatur,si velit ei tertio præferri, precium reddere,ibi.
420 Quid autem si dictum sit,ne venditor possit id ius redimendi alteri cedere,quin emptor præferatur,an id pactum valeat,ibi.
421 Sed an hoc casu impediatur alienatio in alium, ibidem.
422 Vtrum autẽ & hoc casu nõ tenebitur emptor precium restituere alteri,cui venditor id ius vendidit,si ei vult præferri,ibi.
423 Vtrùm cessionario sufficiat oblatio & interpellatio sine ostensione instrumenti cessionis.eadem char.nume.44.
424 An autem debeat ei legere vel legendum præbere,& eius exemplum dimittere,ibi.
425 Et si venditor hanc facultatem in contractu vẽditionis appositam alteri extraneo donauerit.An donatarius præferetur consanguincis, vt vẽditor præfertur ex alia consuetudine. eadem charta.numero.45.
426 Quid autem si eam facultatem vendiderit, an tunc emptor illius præferatur consanguineo.d. char.221.nume.46.
427 Et si non præferatur,an saltem teneatur consanguineus reddere precium facultatis.ibi.

*Eiusdem titu.*1.§.29,*Glos.*4.*Et autres semblables.*

428 Si emptor non soluit gabellam,quæ ex contractu debetur,quia est priuilegiatus,an repetet à vẽditore retrahente,ac si soluisset. char.223.nume. 2.&.3.
429 An verò venditor retrahens,si non teneatur soluere emptori priuilegiato,quia ipse non soluit,teneatur soluere domino.eodem nu.3.
430 Quid autem si emptor ipse priuilegiatus soluit. an repetet,& à quo char.224.nu.4
431 Et quid si dominus remiserit emptori vectigal, aut laudimia,an venditor retrahens tenetur emptori eadem soluere. eadem char.nume.5.6.&.7.
432 Et si ipse emptor profert schedulam laudimiorum solutorum,an teneatur iurare integra se soluisse.eadem char.nu.7.
433 Si emptor ratione rei venditæ sustinuit litem,& vicit,aut victus est. An repetet expensas à venditore retrahente.eadem char.nu.9.
434 Quid si cùm castrum vẽditum esset vicinum hostibus tempore belli, emptor vt ipsum tueretur, quædam pro illius custodia impendit, an repetet à venditore.eadem char.nume.13.

*Eiusdem titu.*1.*Finis.*

435 Si domus empta cum pacto reuendendi exusta sit culpa emptoris intra tempora reuenditionis. An tenebitur emptor vẽditori ad eius æstimationem.char.272.nume.66.& seq.
436 Sed an in area domus exustæ,quæ fuerat vendita cum hoc pacto, habebit locum retractus conuentionalis.char.273.nu.71.& seq.
437 Vtrùm hic retractus possit fieri die dominico. eadem char.nu.77.& sequen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

438 Vtrùm & citatio in cauſſa huius retractus. char. 274. nume. 78.
439 An oblatio retractus conuentionalis poſsit fieri in templo. ibi. nume. 81.
440 Et quid de citatione. ibi.
441 An & fieri poſsit in lupanari, aut aliis inhoneſtis locis. eadem char. nu. 83. & ſeq.
442 Si poſt venditionem factam ſub hoc pacto durante tempore reuenditionis, & ante eam factam, res quæpiam quæ in feudũ tenebatur à caſtro vẽdito cecidit in commiſſum, An ea ſit reſtituenda cum re ipſa, venditori redimenti. char. 276. nume. 105. & ſeq.
443 Si emptor proprietatis emit vſumfructum, & poſtea venditor qui eam proprietatem vendiderat ſub hoc pacto, vi illius redimat. An totam rem cum ipſo vſufructu retrahet. charta. 277. nume. 111. & ſequen.
444 Et an tenebitur, refundere preciũ vſufructus. ibidem.
445 Et quid ſi emptus non fuit vſufructus, ſed morte vſufructuarij conſolidatus. ibi.
446 Vtrùm venditor retrahẽs teneatur emptori reſtituere iura ſua confuſa in ſpecie, vel ſubſtantia. An verò poſsit loco eorum pecuniam refundere. Et an hoc vltimo caſu ſufficiat refundere id quod deeſt iuſto precio rei venditæ expunctis oneribus. An verò etiam teneatur iuſtam horũ æſtimationem refundere vltra precium conuẽtum rei. eadem char. nume. 113.
447 Si à venditore intra tempus ſemel fuerit facta oblatio & requiſitio emptori qui confeſtim moritur, an iterum fieri debet hæredi. charta. 277. nume. 114.

FINIS.

ALTERA TABVLA
ALPHABETICA, EADEMQVE *generalis omnium rerum & materiarum hic tractatarum.*

A

A, ET AB, DICTIONES DIVIDUNT, diſtingunt & ſeparant. char. 95. nu. 51. & multis ſeq.
Eædem dictiones poſt ſignificant. char. 96. nu. 53.
Ab actúne, an ab actus die ſtatuatur tẽpus, intereſt, ſecundum multos. Ibi enim dies actus comprehenditur, hìc minimè. char. 94. nu. 24. &. 25. & iterum char. 96. nu. 55. &. 56. ex quibus etiam locis videbis an id verum ſit.
Abbas innitens contractui facto à ſuo monacho debet etiam ſtare confeſsioni contentæ in eo. char. 338. nu. 6.
Abbatiſſa dictio Hieronymi. char. 188. nu. 19.
Abdicatio quid ſit, char. 38. nu. 44.
Abhinc dictio diem ipſum comprehendit. char. 93. nu. 23.
Abolitio vna nõ ſufficit pluribus accuſationibus. char. 309. nu. 21.
An autẽ plurib. bannis, ibi. & iterum ch. 313. nu. 67.
Abſens non reſtituitur ad lucrum odioſum. ch. 250. nu. 10.
Abſentia ſi ex ſtatuto teneatur præſcriptione intelligitur niſi cum ea iuncta ſit veriſimilis ignorantia. char. 250. nu. 1. le. 1.
Abſentia quæ iuſta ſit & digna excuſatione vel reſtitutione, ibi, nu. 2. le. 1.
Abſens quis dicatur aut præſens. ibi.
Abſentia an præſumatur, an contra præſentia, ibi.
Abſentibus ne an minoribus magis faueatur in præſcriptionibus. char. 247. nu. 45. & ſeq.
Abſolutio vna an ſufficit plurib. excommunicationibus, char. 309. nu. 21. & iterum char. 313. nu. 67.
Abſtinere in ſuo hærede cõtinet beneficium, in extraneo ius commune, Ideo illi renunciare licet, huic non licet, char. 269. nu. 28.
Abſque dictio. char. 99. nu. 79.
Abundans cautela nocet in actibus ſuſpectis. charta 381. nu. 17.
ἀχαλκεί. char. 132. nu. 10.
Acceptans contractum id debet facere cum omnibus ſuis pactis. char. 339. nu. 2.
Acceptaſſe beneficiũ probare non ſufficit, niſi probetur id factum intra menſem, char. 119. nu. 8.
Acceſsio feudi vel emphyteuſis reuerſæ ad dominũ ad quem pertinet. char. 349. nu. 93.
Acceſsio fit de venditore ad emptorem. char. 58. nume. 110.
Acceſſorium nõ ſequitur naturam principalis cum diuerſa eſt ratio, char. 126. nu. 59.
Accenſus quis dicatur, char. 91. nu. 1.
Accipere & confiteri non eadem ſunt. char. 322. numero. 11.
Accreſcendi ius habet locum in vẽditionibus, non etiam in cęteris contractibus, & quare, char. 204. nu. 15.
Acerbum ius dicitur ſtrictum ius. chart. 247. numero. 20.
Acquæſtus an patrimonium cenſeatur, quod per in integrum reſtitutionem recuperamus, char. 239. nu. 56. & multis ſeq. vſque ad. 70.
Acquæſtus an patrimonium. cenſeatur feudum vel emphyteuſis rediens ad dominum ex aliqua cauſa. char. 240. nu. 72.
Acquæſtus an patrimonium ſit fundus præſcriptus, ead. char. nu. 74. & ſeq.
Acquæſtus an patrimonium in dubio ſit quid cenſendum, char. 242. nu. 91. & ſeq.
Acquiſitum non cenſetur quod auferri poteſt. char. 309. nu. 28.
Acta notorium faciunt. char. 261. nu. 44.
Actio quod metus cauſa durat. 30. annis aduerſus eũ qui metum incuſsit, ſed aduerſus tertium. 10. vel 20. annis tantum, char. 79. nu. 14.
Actiones perſonales in rem ſcriptæ præſcribuntur longo tempore. ibi.
Actio etiam annalis litiſconteſtatione perpetuatur, char. 77. nu. 73. Cuius autem tẽporis ſit iſta perpetuatio tam in præſcriptionibus iuris communis, quàm ſtatutariis, ead. char. nu. 74.
Actio nondum conteſtata interrũpitur. ead. charta 77. nu. 72. vbi etiam videbis cuius temporis ſit iſta interruptio.
Actio merè perſonalis non poteſt intentari coram iudice rerum controuerſarum, ſed rei qui conuenitur. char. 155. nu. 1. le. 3.
Actio realis intentari poteſt coram iudice rei qui cõuenitur, & rei quæ petitur, char. 155. nu. 3. & char. ſeq. nu. 9.
Actio perſonalis in rem ſcripta etiam poteſt intentari coram alterutro eorum iudicum. eod. numero. 9.
Actio item mixta. ibi.
Actio confeſsoria, vel quaſi competit pro iure prælationis competente domino ad rem venditam. char. 155. nu. 4.
Actio confeſsoria competit contra quẽcunque detentorem & turbatorem, ibi.
Actio perſonalis non ſequitur rem ſiue tertiũ poſſeſſorem, etiãſi obligatio contracta ſit habito reſpectu ad rem. char. 155. nu. 6. &. 7.
Actio in rem ſcripta & actio mixta differunt, eadem char. nu. 9.
Actio hypothecaria an ſit perſonalis an realis. ibi. nu. 10. &. 11.
Actio hypothecaria intentari poteſt coram iudice rei qui conuenitur & rerum hypothecatarum. d. nu. 10.
Actio hypothecaria & pignoraticia quomodo differant. ibi.
Actio perſonalis ad rem immobilem competens an poſsit intentari coram iudice ipſius rei. char. 156. nu. 14.
Actio æſtimatur deducto eo quod communiter impenditur ad exactionem, char. 192. nu. 3.
Actio iniuriarum an cedi poſsit. char. 214. nu. 47.
Actio hypothecaria an cedi poſsit ſine perſonali. ch. 216. nu. 71.
Actio omnis regulariter cedi poteſt. char. 219. nu. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Actio vtilis cessa cedi potest.ead.char.nu.3.
Actio directa legis Aquiliæ cedi potest.char.219.nume.12.
Actiones omnes quæ soli domino competunt, cedi possunt.ibi.
Actio cõpetens minori ad rem mobilem vel immobilem alternatiuè an cedi possit sine decreto. ch. 268.nu.22.
Actio iudicati perpetua est licèt vetus esset temporalis.char.269.nu.32.
Actio minoris estimatur, quàm res ad quem ea competit.char.269.nu.48.
Actio etiam habens executionem paratam cedi potest.d.char.nu.51.
Actiones an inter mobilia an immobilia computentur.char.25.nu.1.& multis seq.
Actiones quanto tempore præscribuntur.ibi.nu.2.
Actiones competentes minoribus, an sine decreto possint alienari,ead.char.25.nu.2. & iterum.chaseq.nu.7.
Actiones competentes ciuitatibus an & quomodo alienari possunt,ead.char.nu.2.
Actiones quando sunt diuiduę,vel contrà.char.25.nu.3.
Actionis causa certáne sit an incerta.ibi.
Actionem modificat id quod in ea est.ibi.
Actiones assumũt naturam rei, pro qua cõpetit.ibi.
Actiones non comprehenduntur in donatione, legato,publicatione,substitutione, nec alia quauis dispositione rerum mobilium & immobilium. char.25.nu.9.
Sed quomodo id intelligatur,videbis. chart.27.nu.20.& seq.
Actionum substantia inuisibilis,incorporea,impalpabilis.char.26.nu.11.
Actiones nullo loco circunscribuntur,ibi.
Actiones non comprehenduntur in donatione bonorum existentium in loco.ibi.
Sed quomodo id intelligatur,char. 28.nu.25.&.29.
Actiones verè non possidentur.char.26.nu.12.
Actiones directæ ossibus sunt affixæ.ibi.nu.13.
Actiones confusæ per aditionem hæreditatis an restituantur amissa hæreditate.char.33.nu.70.
Actiones directæ tanquam ossibus affixæ cedi non possunt,char.215.nu.55.
Actiones ex delicto descendentes cedi possunt.ch. 217.nu.81.& iterum char.218.nu.11.
Actiones ex statuto sunt stricti iuris.char.246.nu.2.
Actionis nomen etiam officium comprehendit & restitutionem in integrum & quoduis aliud remedium.char.254.nu.39.
Actiones duæ oriuntur ex parte incontinenti appositio.char.284.nu.2.3.
Actiones plures ad diuersa competentes etiam contra diuersos & ex diuersis causis possunt simul agitari.char.313.nu.67.
Actor qui in libello dominũ se dicit & postea probat se vsumfructuarium,an obtinere debeat.cha, 31.nu.55.
Actor non tam facilè purgat moram quàm reus.ch. 154.nu.12.
Actoris maior contumacia quàm rei.ibi.
Actor qui proposuit actionem ineptam,& ideo succubuit,potest ad aptam redire,char.158.nu.3.
Actor petens rem quampiam, & succumbens, quia reus eam rem non possidet,poterit iterum agere, si reus possideat.char.158.nu.4.
Actori non currit instantia dum reus subterfugit. char.189.nu.1.
Actor contractu innitens debet ex parte sua eum implere,aliàs repellitur.char.319.nu.19.
Actus censetur ab eo factus qui ratificat. charta.84. nu.63.
Item illius qui actui inutili robur dat. eadem chart. nu.64.
Actus censetur factus in eo loco vbi fit ratificatio illius.ead.char.nu.65.
Actus factus vi mandati præcedentis non retro trahitur an præiudicium aliorum.ead.char.nu.66.& 2.seq.
Actus,in quo forma omissa est,non impedit quin iterum agi possit cum obseruatione formæ.chart. 158.nu.6.&.8.
Actus censetur ab eo factus,qui ratificat,non ab eo, qui eius nomine fecit.char.224.nu.11.
Actus iudicatur à principali intentione contrahentium.char.225.nu.2.& seq.
Actus iudicatur fauorabilis, aut odiosus ex principali intentione agentium.char.226.nu.5.
Actus iudicatur ex eo quod prævalet.char.226.numero.9.
Actus iudicatur à digniori,char.227.nu.15.
Actus præsumitur factus eius nomine ad quem negocium pertinet,char.257.nu.6.
Actus dubij an in dubio sint iudicandi secundum id quod nocet,an quod prodest.char.229.nu.27.& 29.& seq.
Actus cum se habet ad prohibitum & permissum,in dubio est trahendus ad permissum,chart.230.numero.34.
Actus in dubio ita interpretandus est, vt agens non incidat in pœnam,ibi.
Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum.char.259.nu.23.
Actus qui sit apud acta præsente actuario,sed absente iudice,non censetur iudiciarius.char.262.numero.54.
Actus qui etiam sit coram iudice sed non in forma iudicij,non habet vim iudicij. eadem charta. numero.55.
Actus etiam iudiciarij, sed quæ non requirunt causæ cognitionem possunt fieri festis diebus,ibi.
(Ad)dictio sitne exclusiua an inclusiua.char.97.nume.67.
Ad,&,in,an differant.ibi.
Ad agnatos & gentiles deducere quid sit.chart.46. nu.17.
Ad omnem petitionem, hæc verba an tollant præscriptionem.char.81.nu.33.
Ad hunc finem.Ciceronis verba.char.262.nu.48.
Addicere & dare in solutum quid differunt. charta 105.nu.8.
Adesse proprié dicuntur aduocati.char.77.nu.263
Adeundi ius cedi non potest.char.214.nu.46.
Adhærẽtes appellationi alterius, idipsum facere debent intra tempora appellandi.char.87.nu.86.

Adiectio an priorem formam & substantiam immutet,char.357.nu.165.& seq.
Adire an non adire hæreditatem quis voluerit ex actibus indifferentibus,creditur illius, si viuit, aut hæredum illius iuramento,char.139.nu.4.
Aditio vna an sufficit pluribus successionibus,cha. 309.nu.21.& iterum char.313.nu.67.
Adoptiui non succedunt in Francia.char.40.nu.16
Adulterinus nummus.char.132.nu.11.
Adulteratores monetæ.ibi.
Adulter nummus.ibi.
Aduocatus si iustam causam foueat, potest decipere aduersarium.char.11.nu.70.
Aduocati officium periculosum,char.75.nu.263.
Aduocatus si gratis patrocinatus est,non tenetur vi actus salarium illius victori reddere,char.121.num. 11.&.12.& iterum char.224.nu.5.& seq.
Aedificium positum in solo emphyteutico an censeatur emphyteuticum, & an cedat domino finita emphyteusi.char.238.nu.53.
Aedificium positum in fundo patrimoniale, an cẽseatur patrimoniale.ibi.
Aedificium factum in feudo an sit feudale.ead.char. nu.54.
Aedificium à patre factum in fundo aduenticio filij,an cedat commodo ipsius filij solum, an verò & fratrum.ibi.
Aedificium impositũ rei legatæ an cedat legato.ibi.
Aedificium ab vxore factum in re donata à marito an sit vxoris,an mariti.ibi.
Aedificium à clerico factum in fundo patrimoniali ex pecunia ecclesiæ an sit patrimoniale.ibi.
Aedituus & Aeditimus.char.327.nu.12.
Aegyptiorum dies.char.91.nu.1.
Aegyptiorum de genere opinio.char.67.nu.196.
Aegroto dum anima est,spes est.char.196. nu.12.
Aequalitas in successione feudi quomodo intelligatur.char.179.nu.2.
Aequitas canonica.char.100.nu.6.
Aequitas & strictum ius sibi appositа.char.246.nume.4.
Aequum & bonum iurigentium oppositum.eadem char.nu.10.
Aequi bonique viri.ibi.
Aequum & bonum vt diuersa.ibi.
Aequum & leges oppositа.ibi.
Æquum & iustum quid differunt,char.247.nu.12
Aequitas tanquam æqualitas,ead.char.nu.13.
Æquitas humanitas, & humana interpretatio, ead. char.nu.15.
Aequitas dicitur benignitas,benigna interpretatio, benigna opinio.char.248.nu.25.
Aequitas & ratio vt diuersa.ibi.
Aequitas dicitur bonum & æquum, bonum æquũ, & simpliciter æquum, & simpliciter bonum, & humanitas,& humanior interpretatio, ead.char. nu.26.
Aequum & bonum an differunt,ibi.
Aequitas dicitur & remissio,facilitas,fauor.d.char. nu.27.
Aequitas dicitur mansuetudo, misericordia, mollicies,dispensatio,ἐπιεικεία.ead.char.nu.28.
Aequitas,lenitas dicitur.char.247.nu.20.
Aequitas mente, sententia & voluntate nititur, ius autem strictum verbis,char.248.nu.29.
Aequitas tacita,ibi.
Aequitas est quod ratio naturalis persuasit.d.chart. nu.30.
Aequitas non nuda vel imaginaria sequenda est.ch. 249.nu.31.
Aequitatem amplexari solet Senatus.char.346. numero.60.
Aerarium Po.Romani in ædeSaturni.ch.327.n.12
Aerea moneta vulgo argentum vocatur. charta.131. nu.7.
Aerarium vndè.char.132.nu.8.
Aes alienum.ibi. Aes militare.ibi.
Aes primus omnium Ianus signauit.char.132. nu.9.
Aes solum apud antiquos in precio habitum.chart. 132.nu.9.
Aes mutuum,char.132.nu.8.
Aeruscare.ibi.
Aestimatio facit venditionem,char.106.nu.20.& iterum char.115.nu.108. Nisi principalis natura contractus repugnet.ibi.nu.21.
Aestimatio rerum fit deductis impensis. charta.192. nu.3.
Aestimatio rei venditæ consideratur habito respectu ad tempus venditionis,char.282.nu.24.
Aetas nulla liberat à patria potestate.char.51.numero.58.
Aetatis ius cedi non potest.char.216.nu.77.
Aetatem eius cum quo contrahimus ignorare non præsumimur.char.270.nu.41.
An autem culpa sit id ignorare.ead.char.nu.44,
Aetatem quoque alicuius consanguinei eius non ignorare præsumuntur.ibi.nu.45.
Affectio erga familiam,char.109.nu.51.
Affectio primi testatoris magis consideratur quàm grauati,& vltimo mortui,chart.177. numero.12. 13.14.
Affectata ignorantia pro scientia est.charta.253.numero.27.
Affectatum impedimentum non excusat.ead.chart. nu.28.
Affectata omnia non prosunt.ibi.
Affines qui dicantur.char.47.nu.20.
Affinitas quæ sit,ibi.
Affines an admittantur ad agendum sine mandato. char.192.nu.16.
Affines an succedant.ead.char.nu.19.
Affirmatiua limitata ad tempus inducit negationem post illud.char.289.nu.45.
Agens sine interesse non auditur.char.19.nu.51.
Agens pendente conditione, & ideo succumbens, ea impleta potest iterum agere.char.158.nu.3.
Agens pignoratitia ante solutionem non rectè agit, tamẽ si offerat in iudicio obtinebit,char.158.numero.12.
Agens ex certa causa vel re vel tempore vel alia qualitate, nisi eam probauerit succumbit etiam si aliam probet.char.350.nu.98.
quomodo autem id intelligatur.ibi.2.nu.seq.
Agens ad centum ex promissione si probet de ducentis,debet obtinere.ead.char.nu. 99.le.1. nam is numerus erranter est duplicatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Argumentum de re ad tempus,ch.406.nu.99.le.2.
Agi an posit ex venditione conditionali.charta.15. nu.21.
Agnati consentiẽtes alienationi feudi eam non possunt reuocare.char.60.nu.134.
Agnati præferuntur domino feudi in ipsius feudi reuocanda alienatione.char.201.nu.1.
Quid autem in emphyteusi.ibi.nu.2.&.3.
Agnatio conseruatur per legitimatos.chart.40.numero.10.
Agnatio & ius agnationis separata,chart.48.nu.29.
Agnatio,domus,familia idem sunt,char.66.nu.193.
Agnatus debet intra annum reuocare alienationem feudi,aliàs non audietur,char.78.nu.3.
Cuius ratio redditur,nu.6.
Et intelligitur, cùm alienatio fit in agnatum remotiorem. Quod si in extraneum poterit reuocari intra triginta annos,char.ead.nu.9.
Agnatus intra quod tempus potest feudum alienatum reuocare.ibi,nu.8.&.9.
Agnatus qui cæteris præfertur in emptione feudi, tantum debet dare, quantum ab aliis reperitur, char.120.nu.5.
Agnatus proximior potest reuocare alienationem factam in remotiorem.char.217.nu.3.
Allegans suam turpitudinem an audiatur,charta.15. nu.15. & iterum.char.122.nu.20.& char. seq.nu. 24.&.25.& char.127.nu.72.
Alexãder Seuerus illud didicit à Christianis. Quod tibi fieri non vis,aliis ne feceris.char.200.numero.6.
(Alias,& alioquin)huiusmodi dictiones faciunt cõditionem,char.157.nu.1.2.3.
Quam autem aliam vim & significationem habeãt. ibi.& iterum,char.328.nu.14.
Aliena res an & quomodo vendi possit.char.15.nume.item.18.
Alienare rem qui prohibetur, eandem quoque promittere prohibetur.char.19.nu.50.&.53.
Alienare rem quampiam prohibitus an fructus eius alienare possit.char.29.nu.40.& char.30.nu.46. &.48.& multis seq.
Alienare rem non dicitur qui fructus alienat.chart. 30.nu.46.
Alienat qui dimittit, vbi videbis an id procedat in transactionibus.char.111.nu.66.& seq.
Alienatione prohibita censetur prohibita locatio ad longum tempus.char.112.nu.81.
Alienare prohibitus extra familiam an possit vendere extraneo, si prius obtulerit iis qui sunt è familia,qui nolunt emere.char.58.nu.112.& chart.61. nu.143.&.3.seq.
Alienatio rei prohibitæ facta eo præsente, cuius fauore prohibetur, & non contradicente, an valeat,vt eam reuocare non possit.chart.58.nu.113.& seq.& char.60 nu.146.
Alienatio feudi facta præsente domino & non contradicente,an ab eo possit reuocari.chart.58.nu. 115 & char.60.nu.149.& seq.
Alienare an videatur qui patitur præscribi.char.73. nu.246.
Alienare prohibitus an possit pati rem præscribi. & an ei currat præscriptio.char.74.nu.248.
Alienare prohibitus in extraneum an possit eum instituere hæredem,char.209.nu.4.
Alienare prohibitus extra familiam an potest instituere extraneum, qui successurus erat ab intestato.char.209.nu.4.5.6.7.
Alienari res prohibita extra familiam,si nõ supersit nisi vnus,ex familia, an possit ab eo alienari extra familiam.d.chart.nu.8.& seq.
Alienari prohibita an capi possint in causam iudicati.char.210.nu.10.& seq. Eadem ob necessitatem alienari possunt.ead.char.nu.14.& seq.
Alienatio prohibita in extraneum nõ impedit quin capiat socio ipsius extranei acquirente.char.213. nu.30.
Alienatio prohibita in extraneum an possit fieri cũ vniuersitate.ibi.nu.36.& seq.
Alienare prohibitus partem suam,an prohibitus cẽsetur alienare partem,quam redemit.charta.233. nu.5.& 8.
Alienatio semel licitè facta, an possit postea fieri in quemcunque.ead.char.nu.6.&.8.
Alienare qui non potest,an nec promittere quoque potest.char.342.nu.30.& char.344 qui numerus corruptus est,nu.45.& char.seq.nu.52.
Alienandi prohibitio facta hæredi an cõprehendat hæredem hæredis,& quomodo.chart.8.nu.49.& iterum char.297.nu.19.& char.seq.nu.23.24.25
Alienandi prohibitio extra familiam intelligitur de conceptis tempore testamenti vel mortis. charta 55.nu.84.
Alienandi prohibitio facta hæredi an hæredem hæredis comprehendat.chart.297.num.23.& duobus seq.
Alienans quantum in se est alienum se à re facit. ch. 49.nu.37.
Alienatione prohibita extra familiam cõcepti post alienationem eam reuocare possunt.chart.55.nume.86.
Alienatio prohibita à testatore extra familiam an impediat proximiorem extraneum succedere, char. 63.nu.166.& loco ibi citato.
Alienatio necessaria feudi vel emphyteusis an prohibeatur.char.105.nu.11.
Alienatio necessaria non cõtinetur in generali prohibitione alienationis.ead.char.nu.11.
Alienatione prohibita id quoque prohibitum censetur,ex quo ea sequitur, ex lege vel statuto,char. 105.nu.14.
Alienatio quæ dicatur necessaria,vt eius vim & naturam obtineat, quam necessariam dicimus, ead. char.nu.15.&.16.
Alienatio si sit prohibita extra familiam, an sufficiat vni è familia etiam remotiori relinquere.char. 180.num.7.& seq.Sed quomodo id intelligatur. char.seq.nu.15.&.16.
Alienationis prohibitio non comprehẽdit filios inter se.char.180.nu.11.
Alienatio prohibita extra consortes an poterit fieri in consortes minimæ partis,ita vt cæteri reuocare nequeant.d.nu.11.& iterum char.sequen.numero.17.
Alienatio prohibita extra familiam,si facta fuerit,reuocari potest ab ipso alienante.char.217.nu.6.

Alienatum non propriè dicitur,quod adhuc in dominio venditoris manet.char.18.nu.42.
Alienatum non dicitur,nisi quod plenè & irreuocabiliter alienatum est.char.307.nu.9.
Alluuionis reliqua.char.349.nu.93.&.95.
Alluuione quod accrescit, ad quem spectat, an ad proprietarium,an vsufructuarium.char.349.numero.91.
Alluuione quod accrescit, ad quem spectet venditione resoluta, venditorémne, an emptorem.ibi. nu.93.
An ad hæredem,an legatarium,ibi.
Alimentarij etiam inter se non possunt transigere super alimentis futuris.char.180.nu.12.
Aliud ratificare,aliud ipsum promittere,charta.87. nu.88.& iterum chart. 344. qui numerus corruptus est,nu.49.
Aliud an sit se obligare & promittere se id ipsum facturum,char.342.nu.26.& seq. &.char.341. numero.41.
Aliud fideiubere,aliud id promittere.d.num.41.
Aliud agere,aliud pactum de agendo,ibi.
Aliud conducere,aliud id permittere,ibi.
Aliud cedere,aliud id promittere,ibi.
Aliud redhibere,aliud id promittere,char. 344. qui numerus corruptus est,nu.42.
Aliud est vendere,aliud promittere de redhibendo, char.343.nu.41.& char.seq.nu.45.&.49.&.50.& char.345.nu.52.&.55.
Aliud pactum resoluens, aliud promittere de resoluendo.char.344.qui numerus corruptus est. nume.45.
Aliud reuersum est,aliud reuerti debere,ibi.
Aliud liberum esse,aliud liberãdum.ibi.& char.seq. nu.52.
Aliud alicui esse prouisum, aliud prouidendum. d. nu.45.
Aliud est renouare locationem finito tempore, aliud id ipsum promittere,facere. char.344. numero.46.
Aliud donare,aliud id promittere. eadem chart.nume.47.
Aliud ratificare,aliud illud promittere.ibi.nu.49.
Aliud compromittere,aliud id promittere,ea. char. nu.50.
Aliud condemnare,aliud condemnandum pronunciare,char.345.nu.51.
Aliud restituere in integrum, aliud pronunciare restituendum.ibi.
Aliud mittere in possessionem, aliud pronunciare mittendum.ibi.
Aliud deponere, aliud deponendum pronunciare. ibidem.
Aliud absoluere, aliud pronunciare absoluendum. ibidem.
Aliud dare in emphyteusim, aliud idipsum promittere.ead.char.345.nu.52.
Aliud agere,aliud pactum de agendo.ibi.
Aliud renunciare,aliud id pacisci.ibi.
Aliud legitimare,aliud id promittere.ibi.
Aliud est infeudare,aliud hoc ipsum promittere,ibi.
Aliud est accipere vxorem, aliud id promittere, d. char.345.nu.53.
Aliud est latrones deprehendere & transfugas demonstrare,aliud hæc ipsa polliceri,char.344. qui numerus corruptus est.nu.42.
Aliud est religionem profiteri, aliud hoc ipsum vouere & promittere,ibi.
Aliud est dare pignus in solutum,aliud id promittere,ibi.
Aliud est commodare,deponere,mutuare,aliud hęc eadem promittere.ead.char.nu.43.
Alius pro alio se offerens,& deponens alteri liberationem parit,char.74.nu.255.
Alteri qui est nostræ familiæ stipulari possumus vẽdi rem quæ fuit maiorum nostrorum,char.8.numero.40.
Alteri an stipulari possumus, cùm nostra interest, quomodo,char.7.nu.40.
Alteri stipulari nemo potest,nisi eius interfit,& satis est vt post stipulationem incipiat interesse.chart. 60.nu.130.
Alteri per alterum iniqua conditio non debet afferri.char.288.nu.39.
Alternatiuarum non semper est electio debitoris, char.143.nu.16.
Ambulant naues.char.38.nu.119.
Ἀμεθοματ.char.225.nu.1.
Amicus fratri non postponendus,char.5.nu.24.
Amittere dicitur,qui voluntatem non explet.cha.4 nu.25.
Animus quis olim fuerit,declaratur ex sequentibus. char.41.nu.26.
Animus iuramento probatur,sed ita vt contrarium probari possit.char.145.nu.5.
Annalis possessio inducit præscriptionem,pro vassalo,char.78.nu.5.
Annalis præscriptio in multis casibus.ibi.nu.6.
Annus ciuilis gentibus varius,char.77.nu.1.& seq.
Anni Arcadum,ibi.
Anni Aegyptiorum,ibi.
Anni Iberorum,ibi.
Anni Chaldæorum,ibi.
Anni Acarnanum,ibi.
Anni Romanorum,ibi.
Anni Lauiniorum,ibi.
Anni Græcorum,ibi.
Anni Carum,ibi.
Annus naturalis quis sit.char.78.nu.2.
Annus solaris,ibi.
Annus vertens,ibi.
Annus magnus,ibi.
Annus mundanus,ibi.
Anni vsuales,ibi.
Anni cerimoniales,ibi.
Anni legitimi,ibi.
Annus pro tempore sufficienti apto & competenti. ibi.nu.7.
Annus promouendi ad sacros ordines non currit, nisi ab adepta possessione.char.89.nu.109.
Annus quot dierum,char.93.nu.16.
Annus simpliciter prolatus, & annus & dies an æquipoleant.char.96.nu.61.&.4.seq.
Annui reditus qui dicantur,char.22.nu.1.& seq.
Annui reditus an sint mobiles an immobiles.chart. 22.nu.3.& multis seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA

Annui reditus publicantur publicatis bonis immobilibus,char.23.nu.6.
Annui reditus an excusent à satisdatione, chart.22.nu.6.& iterum char.23.nu.11.13.14.
Annui reditus minoris non possunt sine decreto alienari,char.23.nu.6.
Annui reditus ciuitatum non possunt sine solennitate alienari,ibi.
Nec annui reditus quoque ecclesiæ,ibi.
Annuos reditus constituere non potest,qui vendere non potest res immobiles,ibi.
Annui reditus vt immobilia præscribantur,ibi.
Annuus reditus temporalis an & in quo differt à perpetuo,ibi.nu.7.&.8.
Annui reditus an tales sint vt pro iis possit intentari possessorium,char.23.nu.12.
Annuorum redituum generalium emptio an sit licita,ead.char.nu.15.
Annuorum reditu huiusmodi emptio odiosa,ibi.
Annuorum redituum quod sit iustum precium, ea. char.24.nu.17.& seq.
Annuorum redituum debitores an possint cogere creditorem eorum assignationem accipere, ibi. nu.20.& seq.
Annuum tempus pro annali,char.78.nu.7.
(Ante)dictio.char.98.nu.70.
Antecedens non sapit nec sequitur naturam consequentis, sed consequens antecedentis, char.107. nu.26.
Antiquius quod est,id dignius est,chart.227.nu.16.
Antiquiori in dubio attribuendum, cum incertum est cui sit,char.229.nu.25.
Apices iuris ius strictum,char.247.nu.19.
Apochę tutoris creditur de solutione debiti pupillaris etiam finita tutella,char.130.nu.93.
Apparitorum praua ac venalis perfidia, charta.160. nu.1.le.2.&.2.
Apparitores plerunque viles & infames. eod.nu.2.
Appellandi tempus an prorogari possit,char.81.numero.32.
Appellandi tempus currit à tempore sententiæ cõditionalis,non expectata conditione,char.82.nu. 42. Et huius ratio redditur.chart.sequen.nu.48. &.49.
Appellandi tempus non currit à tempore significationis sententiæ factæ domi,sed tantum à tempore scientiæ.char.168.nu.42.
Appellandi tempus non currit nisi à tempore scientiæ,etiam si condemnatus esset in loco, atque esset præsumptio scientiæ,nisi fuerit lata præsente procuratore,quia tunc statim currit.char.251.numero.9.
Appellans non auditur sine interesse.char.19.nu.51
Appellans an possit renunciare appellationi inuito aduersario.char.268.nu.25.
Appellans non tantum debet probare se appellasse, nisi probet id intra decem dies feciſſe. chart.119. nu.8.
Appellari an possit,cum emphyteusis finita generatione extraneis conceditur,char.7. nu.41.& seq. intra autem quantum tẽpus debent venire agnati videbis.char.78.nu.4.
Appellatio vna non sufficit pluribus sententiis nec pluribus separatim condemnatis. chart.309. numero.21.
Appellatio si ex statuto sit deserta, nisi appellans soluerit certam summã,si ipse omiserit vnũ denariũ appellatio est deserta.char.324.nu.25.in fi.
Quomodo autem id intelligatur.char.seq.nu.29.
Appellationis notificatio potest fieri à quocunque sine mandato.char.257.nu.7.
Arbiter qui perperam arbitratus est, an iterum arbitrari possit,char.158.nu.7.
Arbitro soli non creditur,char.160.nu.1.le.1.
Arbitri super venditionibus,non se interponunt super promissionibus vendendi.char.344.qui numerus corruptus est,nu.44.
Area pars domus.char.273.nu.73.
Area est obligata domo obligata.ibi.
Area domo exusta manet emphyteutica.d.char.numero.74.
Area tradi debet domo vendita exusta,ibi.
Arestum.188.
Argentei & aurei nummi quando primùm signati char.132.nu.9.
Argumentum de toto ad partem & è contrario.ch. 29.nu.39.& char.30.nu.45.
Argumentum à correlatiuis,char.63.nu.169.& seq.
Argumentum à contrario sensu.char.145.nu.5.
Argumentum de emphyteusi ad feudum, & è conuerso an sit validum.ead.char.145.nu.10.
Argumentum à reciprocis validum,char.164.nu.3. nisi sit diuersa ratio.ibi.nu.4.
Argumentum ab æquiparatis cessat ex rationis diuersitate.char.193.nu.12.
Argumentum à contrario sensu an & quando valeat ad correctionem iuris.char.256.nu.2. &.3.
Argumentum de persona ad rem.char.272.nu.63.
Argumentum de re ad personam, & è contrario, char.222.nu.3.
Argumentum à contrario sens' sumitur ex statutis & consuetudinibus etiam ad correctionem iuris communis,si aliàs essent superuacua.charta.307. nu.2.
Arreragia quæ vocantur, inter mobilia computantur.char.23.nu.10.
Arma castro deputata an veniant in legatum castri. char.35.nu.95.& seq.
As vnde dicitur.char.132.nu.8.
Ascendẽtes an ita succedãt,vt paterna paternis,materna maternis deferantur. char.191.nu.12. &.13.
Assertio dubia & obscura non releuat.char.260.nume.35.ad fi.
Auarus vnde.char.132.nu.8.
Augmentum dotis in rebus immobilibus idem habet priuilegium, vt dos ipsa non etiam in immobilibus.char.27.nu.19.
Quid autem in actionibus.ibi.
Augmentum an sit eiusdem naturæ, vt id cui additum est,char.125.nu.51.& seq.& chart.etiam seq. nu.58.&.59.
Augmentum precij non derogat priori vènditioni. char.357.nu.165.
Auri & argenti appellatione an contineantur nummi sine pecunia assignata.char.131.num.1.le.2.& char.seq.nu.2.&.5.

Auri

ALPHABETICA.

Auri & argenti appellatione apud Hebræos & Romanos omne genus pecuniæ significabatur. ibi. nu.5.&.6.
Aurum promercale.char.37.nu.109.
Aurum & argentum ab ære separata.char.131.nu.4.
Athenienſium excommunicatio.char.90.nu.77.
Athenienſium dies.char.91.nu.1.
Authen. res quæ. C.cõ. de leg. non habet locum in bonis feudalibus,char.20.nu.4.
Authoritas vetustatis.char.170.nu.52.
Authoritas statim ante vel post actum adhibita,censetur in ipso actu esse adhibita.char.293.nu.7.
Αὐτὸς θεὸς.char.298.nu.25.
Auus non potest facere testamentum nepoti nondum concepto tempore mortis eius,nec ei substitutionem facere.char.55.nu.85.
Auus an possit instituere hæredem nepotem legitimum ex filio spurio.char.52.nu.68.&.70.
Et an tũc patri quæratur vsufructus.d.nu.70.&seq.

B

Babyloniorum dies.char.90.nu.1.
Baldus ex professo Bar.contrarius.char.322. nu.12.
Banniti an gaudeant beneficiis iuris communis vel municipalis.char.47.nu.27.
Banniti nostri temporis an æquiparentur depottatis,an verò relegatis.ead.char.nu.28.
Banniti an perdant agnitionem, aut ius ipsius. ead. char.nu.29.
Bannitus qua in domo citari debeat.chart. 167. numero.35.
Bannitus si ex statuto possit impune occidi, an & bona eius aut viuentis aut mortui auferri possint.char.293.nu.12.
Baptizari an plures possint vna immersione, vnáq; verborum prolatione.char.134.num.18.
Baronia eam naturam habet, vt in ea in infinitum succedatur.char.47.nu.23.
Bastardi an veniant appellatione parentum & parẽtelæ.char.39.nu.4.
Bastardi an sunt de familia vel agnatione. chart.39. nu.6.
Belli tempore factum esse censetur, quod paulò antè vel pòst factum est,char.293.nu.6.
Beneficium qui contẽdit,de luero certare dicitur. char.99.nu.122.
Beneficio curato priuatus ob id quod intra annum non fuit promotus,non poterit idem ea vice iterum consequi.char.159.nu.16.
Beneficio ob culpã priuatus, ad idem factus est inhabilis ea vice.ibi.
Beneficio qui abutitur id ipsum amittere debet. char.159.nu.15.
Beneficium iuris communis nõ competit in iis quæ deferuntur iure speciali.char.183.nu.4.
Beneficium certi valoris impetratum æstimari debet deductis impensis & oneribus.char.193.nu.6
Beneficium possidet qui ecclesiam possidet, nõ qui cæteras res ipsius.char.264.nu.5.
Beneficij renunciatio facta non in manibus superioris licèt inutilis, valet tamen in præiudiciũ renunciantis.char.218.nu.10.
Beneficij renunciatio facta simoniacè valet in præiudicium renunciantis.ibi.
Beneficium legis vel statuti non potest à priuato auferri.char.266.nu.7.
Beneficium vt ante vacationem conferri non potest,ita nec promitti,char.342.nu.31.
Beneficium.l.edicto.C.de edict.di.Adr.tol.cedi potest.char.220.nu.19.
Benignitas æquitas propria.char.248.nu.25.
Bis & ter quæ pulchra sunt.char.201.nu.7.
Bis idem consequi contra bonam fidem.224.nu.13.
Bissextus cum adest, an biduũ illius pro vno die habeatur,char.90.nu.119.& char.5.
Bombardæ & alia id genus munimenta castrorum vtrum inter mobilia an immobilia computanda sunt.char.35.nu.95.& seq.
Bona ecclesiæ vacantis spectantia ad aliquem ex priuilegio vel consuetudine, intelliguntur deductis impensis,salariis famulorum & oneribus. charta 193.nu.7.
Bonam fidem tenetur quilibet agnoscere vel rei alienæ administrator.char.127.nu.63.
An autem id fieri possit in præiudicium alterius. ead.char.nu.65.
Bonorum appellatione emphyteusis comprehenditur.char.20.nu.1.
Bonorum appellatio an feudum contineat.char.21. nu.9.&.12.
Bonorum hîc & vbique existentium appelatione an contineantur actiones,char.28.nu.25.&.29.
Bonorum cessio cedi non potest, nec ad hæredem transmittitur.char.214.nu.44.
Bonum & æquum quid sit & an differunt.char.248 nu.26.
Boues empti pro cultura agrorum,an si casu moriantur,debeant deduci ex fructibus,char.194.nu. 26.
Boues ad Homerum loquentem de rerum permutatione nonnulli intelligunt pro nummi genere. char.228.nu.22.
Bos in lingua,prouerbium,ibi.
Bouis figura nummi quidam signati,ibi.
Breuitas temporis facit vt præsumatur fuisse cogitatum à principio,& in ipso actu,char. 384.nu.1.
Brochardica quæ dicuntur,char.223.nu.2.

C

Cambium quid sit,char.225.nu.1.
Campso,ibi. Campsores,ibi.
Cap.1.de testib. lib.6. loquens de proxeneta recipiente,non habet locum in eo cui tantum promissum est.char.345.nu.54.
C.quanquam de vsur.li.6. non habet locũ in eo cui tantum promissę sunt vsuræ,non etiã solutę.ibi.
Capacitas præsens consideratur, non futura, chart. 192.nu.17.
Capitulum an possit antiquiori statuere breuius tẽpus quàm viginti dierum ad optandum præbendam,char.84.nu.58.
Capitulum quod à Papa obtinuit facultatem eligendi aliquem,an possit alium eligere. char.268. nu.26.
Carcere iniusto se emancipare siue eximere propria authoritate an liceat.char.10.nu.68.
Casellij iurisconsulti iocus de naue diuidenda.char. 134.nu.15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Castri possessione apprehensa apprehendi videtur & pertinentiarum ipsius.char.263.nu.4.
Castro legato,aut aliàs concesso an veniant arma & munimenta illius.char.35.nu.95.& seq.
Casus fortuitus quem etiam culpa præcesserit, non obest,si citra eam culpam obtigisset.charta. 196. nu.11.
Causa naturalis magis inspicitur quàm accidentalis,charta.166.nume.20.& iterum char.229. numero.26.
Cautela,dictio latina.char.10.nu.67.
Cautelæ nimiæ & abundantes faciunt magis præsumi fraudem & simulationem in actibus suspectis. char.381.nu.17.& seq.
Cautio de rato requiritur cùm dubitatur de mandato,non tantùm in actibus iudicialibus, sed & extraiudicialibus. chart.88.nu.92.
Cautionis fragilitas.char.124.nu.33.
Cautio iuratoria an & quando sufficiat. chart.125. num.49.
Cautionibus superfluis non est vtendum.char.149. nu.1.
Cedi non potest rescriptum.char.214.nu.42.
Nec vsufructus,ibi.nu.43.
Nec quæ natura sunt inseparabilia.ibi.
Cedi quoque non potest bonorum possessio.ibi.nu mero.44.
Nec quidem ad hæredes transmittitur,ibi.
Nec ius adeundi,siue immiscendi.ibi.nu.46.
Nec actio iniuriarum vt quibusdam placet. ibi. nu.47.
Nec operæ officiales.ibi.nu.48.
Nec fidei commissum vniuersale.ibi.nu.49.
Nec alia iura passiua.ibi.nu.50.
Nec ius immittendi mortuum in rem pignoratam. ibid.nu.51.
Nec aliud ius ex legis æquitate concessum in rem alteri obligatam,ibi.
Nec iura sepulchrorum,ibi.nu.52.
quanuis ea transferantur in hæredes.ibi.
Nec quod extinctum est.char.215.nu.53.
Nec id quod non est.ibi. Nec factum.ibi.nu.54.
quanuis ius ex quo factum productum est, cedi possit.ibi.
Nec actiones directæ.ibi.nu.55.
Nec quicquid competit contra ius commune. ibi. nu.56.
Nec ius merè personale.ibi.nu.57.
Nec iura annexa certis personis singulariter & in priuilegium.ibi.nu.58.
Nec facultas expellendi alium à possessione, vel etiam recuperandæ, vel occupandæ possessionis propria authoritate,ibi.nu.59.
Quod an verum sit videbis.nu.60.& multis seq.
Nec ius vindictæ.ibi.62.cum seq.vbi videbis quomodo id intelligendum sit.
Nec hypothecaria sine actione personali.ibi.numero.71.
Cedi item non potest ius alimentorum futurorum, ibi.nu.72.
Nec facultas eligendi.ibi.nu.73.
Nec facultas declarandi.ibi.nu.74.
Nec ius vassalagij inuito vassalo.ibi.nu.75.
Nec ius siue facultas iurandi.ibi.nu.76.
Nec ius ætatis.ibi.nu.77.
Nec priuilegium tacitæ hypothecę,quod habet mulier,&vt præferatur cæteris creditoribus.ibi.numero.78.
Nec ius quod mihi semel cesseris, alteri cedere potes,& quomodo id intelligatur.char.217. nu.79.
Nec ius repetendi dotem constante matrimonio ob id quòd vir ad inopiam vergit,ex multorum sententia.ibi.nu.80.
Nec ius accusandi alium de priuato delicto.ibi. numero.81.
Nec actio popularis si ratione commodi vel damni publici competat.ibi.nu.82.
Nec condictio in re aliena.ibi.nu.83.
Nec potestas gladij aut alterius coertionis.ibi. numero.84.
Nec vsus,nec eius commoditas.ibi.nu.85.
Nec habitatio.ibi.nu.86.
Nec ius exigendi vectigal à principe concessum sine consensu illius.ibi.nu.87.
Nec actio aduersus fideiussorem sine cessione principalis actionis.ibi.nu.88.
Cedi potest omnis actio regulariter.char.219.nu.2.
Atque ita rei vendicatio.ibi.
An autem & id sine possessione fieri possit.ibi.
Item vtilis actio cessa.ibi.nu.3.
Item spes.ibi.nu.4.
Item debitum conditionale,ibi.nu.5.
Item futurum fideicommissum.ibi.nu.6.de quo tamen ibi vide.
Item spes actionis pro dote competituræ mulieri. ibi.nu.7.
Item hæreditas.ibi.nu.8.
Item condictio furtiua,condictio sine causa, & cæteræ condictiones.ibi.nu.9.
Item actio furti.ibi.nu.10.
Item actiones ex delicto.ibi.nu.11.
Item directa actio legis Aquiliæ.ibi.nu.12.
Item generaliter omnis actio quæ soli domino competit.ibi.
Item restitutio in integrum.ibi.nu.13.
Item officium iudicis etiam extraordinarium. ibi. nu.14.
Etiam si habeat executionem paratam.ibi.nu.15.
Item obligatio naturalis.ibi.nu.16.
Item interdictum retinendæ possessionis.char.220. nu.17.
Proindeque facultas retinendę & continuandę possessionis.ibi.
Item interdictum recuperandę possessionis.ibi.numero.18.
Item remedium &c.reintegranda.ibi.
Item beneficium.l.edicto. C.de edic.di.Adria. tol. ibi.nu.19.
Item generaliter omne possessorium facti, licet non iuris,ibi.nu.20.
Item tenuta & missio in possessionem.ibi.nu.21.
Item ius sententiæ.ibi.nu.22.
Item generaliter ius executiuum.ibi.nu.23.
Item ius capiendi alterum propria authoritate. ibi. nu.24.
Item ius legitime & Trebellianicæ.ibi.nu.25.

Item in-

Item instantia siue ius instantiæ.ibi.nu.26.
Item ius protestandi.ibi.nu.27.
Item priuilegium fisci.ibi.nu.28.
Item quodlibet priuilegium transmissibile ad hæredes.ibi.nu.29.
Item ius quod habet conductor, vel colonus, siue partiarius,siue nummarius.ibi.nu.30.
Item ciuilis possessio quam qui habet ex clausula constituti vel ex statuto continuante possessionē defuncti in hæredem.ibi.nu.31.
Item nomen debitoris.ibi.nu.32.
Item ius eligendi quod competit ex contractu. ibi. nume.33.
Item ius arbitrij proprij.ibi.
Item ius denunciandi aliquod impedimentum. ibi.
Item ius quæsitum alicui ad certam rem contēplatione alicuius artis.ibi.nu.34.
Item ius retinendi rem pro expensis.ibi.nu.35.
Item operæ famulorum.ibi.nu.36.
Item ius pignoris in homine libero.ibi.nu.37.
Item ciuiles actiones ad vindictam tendentes. ibi. nume.38.
Item actiōes criminales.ibi.nu.39. vbi videbis quomodo intelligatur.
Item ius quod tantum potentia competit,licet non actu, secus si nec potentia,nec actu cōpetit.char. 221.nu.40.
Item seruitium serui.ibi.nu.41.
Cedens an teneatur iurare in causa cessionarij. ch. 140.nu.14.
Cedens inutiliter,an cadit iure suo.char. 217.nu. 5. &.11.& charta.seq. numero.12.
Cedens actionem an agere possit vt ante cessionē principalis actionis potuisset. charta.218. numero.14.
Censuarius an possit renunciare domino rem censuariam.char.246.nu.1.2.3.
Centesima vsura quæ dicatur.cha.24.nu.18.
Certat de lucro qui de beneficio certat.char.90. numero.122.
Certus an aliter certiorari debeat.char.259.nu.24. & multis seq.
Certificandi verbum an sit latinum.charta.256.numero.1.
Certificabor.ibi.
Cessio pro traditione habetur in incorporabilib⁹. char.26.nu.12.
Cessio actionis valet inter coniunctos sine expressione alterius tituli.char.8.nu.54.
Cessio actionis an possit filios in potētiores filios, aut alios coniunctos.
Cessionarius cum denunciat debitori ne soluat creditori cedenti non habet necesse ostendere cessionem,nisi petatur.char.89.nu.105.
Chalcon Græci pro quacunque pecunia accipiūt. char.132.nu.10.
Citatio inualida non interrumpit.char.86.nu.82.& iterum.char.153.nu.3.
Citatio an semper,& quando interrumpat.ibi. numero.83.
Citari an possit pupillus.char.101.nu.16.
Citatio infantis & furiosi an perpetuet iurisdictionem.ea.char.nu.21.
Citatio vnius ex reis debendi an interrumpat cōtra alios.char.102.nu.28.
Citatio quæ à citato impeditur,ne fiat,habetur pro facta.charta.89.nu.102.& iterum.charta.136. numero.9.
Citatio procuratoris an & quādo valeat. char.171. nume.7.8.9.
Citatio generalis an interrumpat. char.153.nu.6.& tribus seq.
Citatio facta non seruata forma statuti non valet. d. nu.3.& char.155.nu.1.le.1.
Citatio inualida non perpetuat iurisdictionem, nec facit præuentionem.char.153.nu.4.
Citatio generalis,an valeat.ea.char.nu.5.
Citatio an & quando inducat litis pendentiam. ibi.
Citatio non interrumpit, cùm actor nō comparet. char.ibi.nu.8.
Citatio retractus potest probari testibus. char. 151. nu.1.le.2.
Citatio cui renūciatum est, non interrumpit.char. 154.nu.15.
Citatio viri in persona vxoris an & quando valeat. char.164.nu.6.
Citatio ad domum fieri potest.ea.char.nu.1.
Etiam in criminalibus.ibi.nu.2.
In certis tamen casibus non valet.ibi.nume.3. &.4. sequen.
Citatio hæc an ita faciat contumacem, vt possit excommunicari.d.nu.4.
An & ea sufficiat ad examinationem testiū ad perpetuam memoriam.ibi.nu.5.
An & in iis quæ magni præiudicij sunt. charta.165. nume.6.
Et quid si citandus latitet.ibi.nu.7.
Citatio ad domum fieri debet in scriptis,& iis domi affixis.d.char.nu.8.
Idque in loco patenti.ibi.nu.9.
Nec ea confestim amoueatur.ibi.nu.10.
Fiatque hora & tempore congruo.ibi.nu.11.
Et alta voce.ibi.nu.12.
Requisitis amicis aut vicinis.ibi.nu.14.
Illi tamen non sunt citādi nisi in certis casibus. ibi. nume.15.
Citatio hæc si non rectè fiat. Si tamen perueniat ad notitiam citati,an illum afficiat.ibi.nu.16.
Quomodo autem id probatur.ibi.
Citatio hæc an fieri debeat in domo originis, an habitationis.ea.char.166.nu.20.& seq.
Citatio simpliciter ad domum facta sine illa adiectione,in qua citatus habitat,non valet.ibi. numero.25.
Citādus si habet plura domicilia in quibus habitat, an possit vbique citari.char.167.numero. 27. & 2.seq.
Citari an possit scholasticus in domo habitationis scholarum.ea.char.nu.30.
Citatio an possit fieri ad domum hospitij.ibi. num. 31.&.32. An etiam ad domum conductitiam aut precariam.ibi.nu.33. An ad domum sacerdotij. ibi.nu.36.
Citari vbi potest vagabundus.ea.char.nu.34.
Vbi exul.ibi.nu.35.
Vbi monachus.ibi.nu.36.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vbi incarceratus.ibi.nu.38.
Citatio domi facta an debeat peruenire ad notitiã citati,vt eum astringat.d.char.168.nu.39.
Quid de citatione per edictum.ibi.
Citatio ad domum an fieri posit etiam si citandus posit reperiri.ibi.nu.43.& seq.
Quid aut si semel quis fuit citatus in faciem. char. 169.nu.45.
Quid post litem contestatam.ibi.nu.46.
Quid si ante comparuit in iudicio.ibi.nu.47.
Quid in causis extraordinariis.ibi.nu.48.
Citatio ad domum vt fieri posit an citãdus sit perquirendus in tota ciuitate vel prouincia,& quomodo.ibi.nu.49.
Citatio an primo loco ad domum fieri posit, si statutum dicit posse fieri faciem, vel ad domũ. ibi. 50.& seq.
Citationum gradus vel ordo.char.170.nu.1.&.2.
Citatio quæ fit per preconẽ omnium postrema est. d.nu.2.
Citatio an posit fieri die feriato pro die non feriato.char.274.nu.78.& seq.
Citatus qui respondet non venturum an sit verus contumax.char.162.nu.17.
Circa pro,in,& cuius naturæ sit.char.98.nu.75.
Circuitus an vitandus.charta.309.nu.24.& iterum char.314.nu.71.& char.342.nu.25.& char. 344. nu.41.ad fi.& char.401.nu.60.
Citra dictio an sit inclusiua,an exclusiua.charta.97. nume.69.
Citra vltraque.ibi.
Citro vltroque.ibi.
Clandestina & quanuis alia traditio facta à domino sufficit ad translationem dominij.charta.16. numero.28.
Clarificare verbum latinum.char.257.nu.1.
Clausula præcedens est maioris efficaciæ ad declarationem sequentium,quàm è diuerso.charta.106. nume.25.
Clausula donationis eius quod res vendita pluris valet,cuius roboris sit,& an faciat cessare.l.2. C. de rescin.vendi.char.121.nu.11.&.3.seq.
Clausula non obstante quacunque præscriptione, & similes,quam præscriptionem tollant. charta. 285.nu.12.
Clausulæ in contractu appositæ sequuntur naturam contractus principalis.char.351.nu.111.
Clauum clauo repellere.char.11.nu.69.
Cle.literis,de probati. an habeat locum cum papa narrat factum alienum.charta.109.nu.49.
Clerici an quomodo vtantur statuto & consuetudine laicorum. charta. 43. numero.41. qui numerus est corruptus, & loco illius numero. 33. substitutus.
Clerici an per statuentes possint arceri beneficio suorum statutorum, vel in illis ipsis statutis, vel in aliis postea factis.ea.char.nu.34.
clerici si vti velint consuetudine aut statuto laicorum aduersus eos, & aduersus se quoq; alios vti patiantur,necesse est.char.100.nu.7.
clerici non possunt statuere contra ius commune. char.71.nu.229.
clerici & ecclesiastici debent esse obseruantes equitatis.char.100.nu.6.
Clericus beneficiatus qui matrimonium nullum cõtrahit,an posit repetere beneficium. charta.218. numero.9.
Clericus qui impetrauit beneficium vacaturum, & contrahit matrimonium,an vxore mortua posit petere illud beneficium.ibi.
Clericus an posit conueniri coram iudice seculari pro pensionibus siue censibus rerum suarum, & in actione reali.char.241.nu.80.& seq.
Clericus sequester authoritate iudicis secularis, an posit ab eodem iudice cogi ad restitutionẽ depositi.char.327.nu.9.
Clericus qui falsum deposuit coram iudice seculari an posit ab eo puniri.ibi.nu.10.
Clericus qui agit ex statuto laicorum non potest idẽ statutum reprobare.char.340.nu.8.
Clodius accusat mœchos.char.270.nu.45.
Cognati an præferantur cæteris emphyteusi finita, & quomodo.char.7.nu.41.& seq.
Cognatus creditor præfertur cæteris, cùm debitoris bona veneunt.char.ibi.41.
Cognati testatoris præferuntur cæteris,in re iulla vẽdi à testatore.ibi.nu.43.
Cognati qui dicantur.char.46.nu.11.
Cognatio quid sit.ea.char.nu.12.
Cognatorum appellatio fœminas comprehẽdit. ch. 67.nu.201.
Cohærentia nomen Ciceronianum.char.292.nume ro.1.le.1.
Collecta inter immobilia computantur. charta. 28. nume.33.& seq.
Collecta nomen latinum.char.349.nu.84.
Collatio nõ retrahitur in præiudicium aliorũ. char. 85.nu.68.
Colonus qui aliis debet præferre dominum in emptione fructuum, an consequitur precium quod ab aliis reperit,an verò iustum tantùm precium. char.120.nu.2.& char.seq.nu.6.
Colonus antiquus fisci qui vult & debet præferri extraneis in noua conductione debet offerre tantũ precium,quantùm âb aliis offertur.char.120. numero.6.
Colonus qui expellitur maturis fructibus ob non solutam pensionem, an posit repetere precium operarum suarum.char.195.nu.30.
Colonus partiarius aut nummarius, an posit excidere grandes arbores.char.319.nume.22.23. Et si id fecerit, an posit expelli.ibi.& iterum numero.29.
Colonus an teneatur relinquere agrum in eo statu culturæ quo accepit.char.332.nu.14.
Columna domui affixa, an sit immobilis. charta.38. nume.113.
Comitatus eius naturæ est vt in eo succedatur in infinitum.char.47.nu.23.& seq.
Commoda eum sequi debent quem & incommoda sequuntur.char.150.nu.8.
Commodatarius qui rem commodatam & pœnam exegit à fure, an teneatur domino pœnam restituere.char.175.nu.18.
Commoda eum sequi debent quem sequuntur incõmoda.char.150.nu.8.

Commodum repræsentationis & solutionis ante tẽpus considerandum est.charta.124. nume.34. & sequen.
Commoditas tamen fructuum potest ab vsufructuario cedi.char.214.nu.43.
Communis vsus loquendi inspiciendus est.char. 13. nu.3.& char.136.nu.5.&.6.
Communis vsus loquendi seruandus in statutis, etiam odiosis, exorbitantibus, & correctoriis, & in diuinis scripturis,& in priuilegiis,& in rescriptis,& in contractibus, & in vltimis voluntatibus.ibi.
Communio parit discordias & alia multa incommoda.char.203.nu.7.&.203.
Comparandi verbum quid significet.charta.1.nu.4.
Compedes quas ipse fecit,ipsas vt gestet faber.char. 122.nu.20.
Compensatio habet vim solutionis.charta.141. numero.2. An id procedat in statutis.ibi. & iterum nume.6.
Compensatio an impleat conditionem soluendi.ch. 141.nu.2.
Compensans nec aliter soluens,an eximatur religione iurisiurandi,quo obstrictus erat ad soluendũ. char.142.nu.3.&.6.
Compensatio obiici potest etiam si statuto omnis exceptio tollatur præterquam solutionis.ea.char. nume.4.
Compensatio obiici potest venditori precium petenti.ea.char.nu.5.
Compensatio locum habet in omnibus actionibus personalibus,realibus & mixtis.ibi.
Compensatio an sit vera solutio.d.char.nu.6.
Compensatio an & quomodo fiat ipso iure sine oppositione aut declaratione, & in quibus casibus. char.142.nu.8.& seq.
Compensare volens intra quod tempus debet probare debitum.ea.char.nu.11.& seq.
Compensari an posit debitum alterius creditoris, à quo is qui compensationem opponit ius habet char.143.nu.13.
Compromissum si fuit inefficax, debet iterum fieri. char.158.nu.7.
Concepti post mortem aui ex filio spurio possunt eligi ab executoribus testamenti, quo auus iusit bona sua distribui in pauperes.char.55.nu.85.
Concepti post alienationem prohibitam extra familiam eam reuocare possunt. eadem charta. numero. 86. Sed ita vt illis præferantur concepti tempore eius alienationis.charta.56.num. 97.& sequen.
Concepti post mortem eius qui recipit feudum vel emphyteusim pro se,suis filiis & nepotib⁹ admittuntur.char.55.nu.87.& seq.
Concepti post mortem eius de cuius bonis agitur, admittuntur in rebus nõ hæreditariis. eadẽ char. numero.89.
Concepti agnati post alienationem feudi admittuntur ad reuocationem illius.eadem charta. 55.numero.90.
Concepti post mortem admittuntur ad successionem iure transmissionis & repræsentationis, licèt non ex propria persona.eadem char.nu.91.
Conceptus post mortem aui aut alterius non est eius proximus siue cognatus, nec hæres, nec rumpit eius testamentum,nec est de familia ipsius.ch. 54.nu.80.& seq.
Conceptus post mortem testatoris non admittitur ad fideicommissum aut legatum.ibi.numero. 82. & sequen.An autem id procedat cum relicta sunt in diem vel sub conditione.charta. 56. nu.95.& nume.96.
Concepti post mortem non comprehenduntur in banno nobilium & eorum filiorum & nepotum. char.55.nu.84.
Concepti post testamentum vel mortem testatoris non comprehenduntur in prohibitione alienandi extra familiam.ibi.
Concepti post mortem testatoris non comprehenduntur in substitutione proximorum.ibi.
Concepti post mortem aui originem eius nunquam sequuntur,nec in fauore,nec in odio.ibi.
Concepti post mortem aui an comprehendantur in statuto prohibente ne militum nepotes intrent in palatium.ibi.
Conceptæ neptes post mortem aui non comprehenduntur in statuto repellente nepres dotatas.ibi. Conclusio sola dicitur esse contractus. char.342. nume.24.
Concubitus sponsi & sponsæ est velut mutua suorum corporum inuicem traditio.charta.348.numero.76.
Condemnatus per sententiam conditionalem si ante conditionem efficiatur de foro alterius iudicis, tamen adueniente conditione ligatur ex illa sententia.char.83.nu.51.
Condemnatus soluere,an liberetur dando pignora aut fideiussores.char.143.nu.14.& seq.
Condemnatio an trahatur ad tempus delicti.charta 332.nu.19.& seq.
Conditio an faciat, ne perfecta censeatur venditio. char.15 nu 21.& char.seq.nu.26.
Conditionali venditione facta non competit dominio ius prælationis,nec laudimia, nec res cadit in commissum ante conditionem impletam.ibi.numero.22.
Conditione pendente emptor non vsucapit.charta. 16.nu.23.
Conditionalia sponsalia non inducunt iustitiã publicæ honestatis.ibi.
Conditio apposita in delegatione facit, ne vsus iurisdictionis ipsa conditione non impleta eã perpetuet.ibi.
Conditionale matrimonium non impedit quin interim purè cum altera contrahatur.ibi.
Conditio apposita in contractu non facit, vt contrahentes possint ab eo discedere. ibi. numero.26.
Conditionalis venditio secuta traditione ante conditionem transfert dominium.eadem charta. nu. 28.& seq.
Conditio quæcunq. ea sit, non impedit principium essentiæ contractus secuta traditione. eodem numero.28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conditioni si quis ingreditur monasterium, an satisfactum sit per ingressum sine professione. ch. 42.nume.33.
Conditionalis creditor tenetur ius suum opponere aduersus subhastationes intra tempora statuti, aliàs excluderetur.char.82.nu.42.
Conditionalis venditio,an sit perfecta, & ab ea possit vna pars altera inuita discedere. ibidem. 43. &.46.
Conditionalis contractus tempus & locus inspici debet non condemnationis.charta.82.nume.43. &.44.
Conditionales actus impediunt currere tempus,nisi primum impleta conditione. ibidem. numero. 45.46.47. Nisi conditio esset in potestate partis.char.83.nu.54.
Conditio contractui opposita facit ne dominium transferatur ante conditionem. d.numero.45. & 46.
Conditionalis sententia statim lædit ob id quòd lædere potest.char.83.nu.48.49.51.
Conditio an retrahatur in sententiis. d.numero. 49.
Conditio non retrotrahitur in præiudicium aliorũ char.85.nu.68.
Conditionem retrotrahi ex fictione est.ibidẽ numero.69.
Conditio posita in institutione intelligitur repetita in legato postea facto, non autem antè facto. char.107.nu.26.
Conditio scindi diuidiue non potest. char.234.numero.13.
Conditio formam inducit & solennitatem.ibi.
Conditio soluendi, an compensatione impleatur. char.141.nu.2.
Conditio consistens in faciẽdo simpliciter,vel mixtim in faciendo & dando, etiam posita in persona duorum non potest impleri per vnum eorum. char.203.nu.6.
Conditio potestatiua non retrotrahitur.char. 267. numero.12.
Conditioni potestatiuæ nullo tempore præscribitur.char.286.nu.21.
Conditio potestatiua suspendit. char. 289. numero.48.
Conditione quę suspendit deficiente obligatio ipso iure euanescit.ibi.
Conditio potestatiua in contractibus, an transeat ad hæredes implere debentes. charta.296.numero.15.
Conditio obligationis non mutatur ex persona hæredis.char.299.nu.31.
Conditio quæ apponitur à lege vel statuto nunquã dicitur continere leuem solennitatem.char.307. numero.3.
Conditio formam inducit.ibi.
Conditio habet vim causæ finalis.ibi.nu.4.
Conditio est de substantia probationis.ibi.
Conditio debet seruari in forma specifica.ibi.
Conditiones non admittunt moræ purgationem. ibi.
Conditio impedit tempus currere ante eam impletam.char.307.nu.5.
Conditio resolutiua non suspendit actum, nec eum facit conditionalem.char.314.nu.74.
Conditio sæpe accipitur pro pacto vel lege. charta. 315.nu.76.
Conditio in contractibus, an retrotrahatur. charta. 333.nu.24.
Conditio non potest ex interuallo apponi in re donata & tradita,etiam consentiente donatario.ch. 351.nu.106.
Conductor ad longum tempus verè possidet.char. 112.nu.79. Isque habet vtile dominium. ibi. numero.80.
Conductor perpetuarius ob cessationẽ triennij cadit.char.113.nu.84.
Conductor plurium rerum simul vna pensione potest resilire à conductione omnium propter impedimentum vnius. charta. 202. numero.3.
Conductio rei suæ valet respectu iuris quod abest. char.311.nu.46.
Conductor an possit excidere grandes arbores. charta.319.numero.22. &.23. post princ. Et si id fecerit, an possit expelli ibi, & iterum numero.29.
Confessio consanguinitatis,an & quomodo præiudicet.char.76.nu.269.
Cõfessioni procuratoris,tutoris,executoris,& aliorũ huiusmodi de recepta pecunia, an credatur in præiudicium minorum, & aliorum quorum bona administrãt, & alio quoque loco ibi allegato. char.129.nu.82.& loco ibi citato, & iterum.ibi. nu.90.
Cõfessioni debitoris in præiudicium creditoris nõ creditur,ibi,& loco item ibi citato.
Confessioni partium, an credatur in præiudicium aliorum consequentium & succedaneorum, videlicet fideiussorum, mandatorum, creditorum & aliorum huiuscemodi.charta.129. nume.83.
Confessioni non statur in prohibitis. ibi. numero.85.
Confessio extraiudicialis facta absente parte non inducit obligationem sed probationem, maximè cùm agitur de declaratione actus ambigui, vel de animo fraudandi. charta.110.nu.55.& sequen.
Confessioni de recepto vel numerato, an in præiudicium tertij stetur. cha.128.nu. 78. cum multis sequen.
Confessio patris an prejudicet filio in legitima.ibi. nu.80.& char.seq.nu.87.
Confessioni mariti de receptione dotis, an credatur in præiudicium creditoris.char.129. numero.82.& alio loco ibi citato, & numero. 88. & 89.
Confessio cedentis, an noceat cessionario. charta. 140.nu.14.
Confessio recipit probationem contrariam.charta. 145.nu.10.
Confessio ficta recipit probationem contrariã.ibi. nume.12.
Confesio facta apud acta præsente actuario, sed absente iudice non censetur esse factum in iudicio char.262.nu.54.
Confessio extraiudicialis absente parte facta ad liberandum, an valeat. charta. 278. numero. 120.
Confessio procuratoris incontinenti reuocari potest,etiam si aliter non appareat de errore: ex interuallo nisi probato errore nõ potest. char.293. nume.13.
Confessio etiam domini incontinenti potest reuocari. eadem charta numero. 14. Illud autem incontinenti quomodo intelligendum.ibi.
Confessio facta in tormentis non sufficit ad condẽnationem,nec ea quoque quæ fit statim post tormenta.char.294.nu.21. Et quod interuallum esse debet,ibi videbis.
Confessio an probet depositum in præiudicium cõfitentis char.322.nu.8. Et an etiam in præiudiciũ tertij,ibi.nu.9.& seq.
Confessio an tota approbanda aut reprobanda. ch. 340.nume.9.
Confiteri & recipere diuersa sunt.charta. 322. numero.11.
Confessum aliquid non confessatum dicere debemus,vt confessa res confessa signa, confessum depositum.char.322.num.10.
Confirmatio non retrotrahitur in aliorũ præiudicium.char.85.nu.68,
Cõgrui ius à quibusdam retractis appellatur,& quare.char.1.nu.3.
Coniuncti testatoris cæteris præferuntur extraneis in bonorum distributione.char.7.nu.44.
Coniunctorum appellatione veniunt fœminę.char. 67.nu.198.
Coniuncta persona denunciare non potest.charta. 88.nu.95.
Coniuncta persona admittitur modo, postea sequatur ratificatio.ibi.nu.96.& seq.
Coniuncta persona non potest facere ea quæ requirunt mandatum speciale. charta. 103. numero.34.
Coniunctæ personæ solui non potest.ibi.
Coniunctus agens non nomine proprio sed coniuncti agere debet.char.173.nu.3.
Coniunctus si agit vt procurator sine mãdato, non valet iudicium.char.174.nu.7.
Coniunctiua requirit vtranque partem esse veram. char.131.nu.3.
Coniunctiua pro disiunctiua interdum ponitur. ibidem.
Consanguineorum suffragia præferũtur, cùm quęritur de committenda quota parte hæredi. char. 7.nume.44.
Consanguineorũ executorum testamenti cum extraneis sententia præfertur in modo distribuendorum bonorum.ibi
Consanguineis danda est electio in diuisione hæreditatis.ibi.
Consanguinei qui dicantur.char.45.nu.4.
Consanguinitas quid sit.ibi.
Consanguinei ad decimum tantùm gradum in successionibus, legatis, fideicommissis relictis consanguineis admittuntur.char.47.nu.24.
Consanguinei ij tantùm dicũtur, qui sunt intra gradum successibilem.ibi.
Consanguineorum appellatione continentur fœminæ.char.67.nu.200.
Consanguinei vxoris an excludant fiscum viri successione,& è conuerso.char.192.nu.19.
Consanguinitas debet probari distinctis singulariter gradibus, nec satis est si dicatur habitus quis fuisse & tractatus pro consanguineo. charta.118. nu.1.le.2.
Consanguinitas quomodo & quibus modis probetur.d.char.nu.7.
Consanguineum an sufficiat se esse probare ad succedendũ,an verò necesse sit probare se esse proximiorem.char.176.nu.5.&.5.seq.
Consanguineorum ętatem scire præsumimur.char. 270.nu.45.
Conscientiæ alicuius cùm stari debet, denegatur appellatio, tamẽ in magnis præiudiciis potest probari contrarium.char.145.nu.11.
Consentiens simpliciter alienationi,non tenetur de euictione nisi eam promittat vel se obliget. char. 50.nu.53.&.54.
Consensus simplex sine pacto aut renunciatione nõ præiudicat iuri futuro, quod etiam competit ex causa de præsenti.char.60.nu.132.
Consentiens rei prohibitæ alienari non potest reuocare.ibi.nu.134.& seq.
Consentiens dominus vasallo, aut emphyteutæ vendenti videtur remittere totum ius suum, ita vt nec precium petere possit. eadem charta. numero.136.
Consentiens inuestiturę alterius sibi præiudicat.ibi.
Consentiens alienationi rei suæ, aut sibi obnoxiæ non potest eam impugnare. eadem charta. numero.137.
Consentiens alienationi alienare videtur.ibi.
Consensus tutoris aut alterius administratoris non sibi præiudicat in iure rei cuius eo nomine alienationi consentit.d.char.61.numero.139.&.2. sequen.
Cõsentire inuestituræ alterius,an videatur qui præsens est & non contradicit.char.58.nume.116.& char.62.nu.153.
Consentire an videatur qui patitur præscribi.char. 73.nu.246.& multis seq.
Consensus tradentis respectu futuræ causæ operatur dominij translationem. charta.346. numero.67.
Consensus factis exprimitur & declaratur. ibi.numero.75.
Consequens sapit naturam antecedentis,non è contrario.char.107.nu.26.
Consequens accedit antecedẽti, nisi illud maius sit. char.162.nu.18.
Consilium habetur pro consensu. charta. 62. numero.157.
Consilium malum,an ei noceat qui id dat alias factu ro.char.196.nu.13.
Consignatio an & quando & ad quid requiratur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

char.151.nu.3.
Consignare quid significet. charta.152. numero. 6. & seq.
Consignata pecunia quid differt à non consignata. ibi.nu.10.
Consignatio & depositio tum demum tantùm fieri debet, cùm is cui solui debet,dolosè recusat accipere.char.170.nu.3.
Consignare & deponere,soluere non est.ibi.
Cõsignatio pecuniæ,nihil prodest, nisi priùs sit oblata ei,cui solui debet,nisi is sit absens.ibi.5.
Consignatio & depositio an fieri possint apud iudicem.char.326.nu.1.&.2.
Consignatio quo tempore debet fieri.char.326.numero.36.
Consignatio an possit fieri apud quemlibet idoneũ, sine authoritate iudicis.char.327.nu.11.
Consignatio apud quos fieri debet.ibi.
Consolidandi verbum.char.32.nu.59.
Consolidata res eo iure censetur, quo ea cui fit consolidatio.char.116.nu.113.
Consolidata an sortiantur naturam eorum quibus cum consolidantur.charta.240.numero.72. & seq.
Constitutio iniqua non obligat in foro conscietiæ. char.10.nu.67.
Constitutio etiam correctoria ad eum casum extenditur qui potest comprehendi sub lata & impropria significatione.char.72.nu.231.
Constitutio generalis non tollit priuilegium in eo casu à iure concessum.char.114.nu.93.
Consuetudine præterita reprobata, an postea possit introduci similis consuetudo.char.3.nu.17.&.2. sequen.
Consuetudo quæ requirit iuramentum vltra probationem testium vel instrumenti, non valet. char. 139.nu.1.
Consuetudo vna secundum aliam debet intelligi etiam si ea sit cõtra ius commune.char.79.nu.12. & iterum.char.252.nu.21.
Consuetudines recipiunt interpretationem à iure communi.char.71.nu.229.
Consuetudo potest approbare vel reprobare contractum.char.353.nu.129.
Conuentionalis dictio latina.char.279.nu.1.
Conuentio facta super vno contractu non trahitur ad alios.char.59.nu.124.
Correlatiuorum idem iudicium.charta.164.num.3. Modò eadem sit ratio.ibi.nu.4.&.5.
Contractus conditionalis non est propriè contractus.char.16.nu.23.
Contractu nullo facto non debentur laudimia nec gabella.char.14.nu.7.
Contractus factus contra legem nullus non est quantùm ad damnum & odium contrahẽtium.ibi. nu. 8.& iterum.char.218.nu.8.
Continere verbum an proprietatem significet.char. 71.nu.227.
Contestatio vnde dicitur.char.195.nu.2.
Contestati quid significet.ibi.
Contractus sunt stricti iuris.char.65.nu.181.
Contractus censetur factus, vbi conuẽtum est inter partes, non vbi cõditio eius euenit. char. 82. nu. 44.& seq.
Contractus factus super bonis rebellium etiam si cõditio ipsius existat post rebãnitionem stante statuto quòd contrahi non possit super bonis rebellium,non tenet.d.nu.44.
Contractus sine traditione an sit perfectus. char.89. nu.110. An impediat translationem dominij in alium.ibi. An & obligationem. ibi. An item publicationem.ibi.
Contractus noctu fieri possunt.char.92.nu.8.
Contractus nominãtur ab effectu & vi ipsorum non autem à denominatione partium contrahẽtium. char.113.nu.87.& char.236.nu.34.& seq.
Contractus simulatio & fraus declaratur ex præcedẽti tractatu,& magis quidẽ quàm ex sequẽti. char. 106.nu.24.& 3.seq.
Contractuũ mixtura, vt cùm quid partim donatur, partim venditur, facit præsumi fraudẽ. char.121. nume.11.
Contractus nouus ei non præiudicat, cum quo initus non est.char.126.nu.56.
Contrahentes non possunt discedere à contractu perfecto,ex quo ius est alteri quæsitũ sola spe in præiudicium illius.ibi.
Contractus & instrumentũ differunt. char.136.nu. 1.& seq.
Contractui non renunciat qui instrumento renunciat, sed tantùm probationi instrumenti. eadem char.nu.2.
Contractus non annullatur annullato instrumento, ibi.
Contractu viciato nõ viciatur instrumentum.ibi.
Contractum vulgo accipimus pro instrumento. ea. char.nu.4.&.5.
Contractus factus contra legem: licet non valeat ad eius commodũ, qui contraxit non tamẽ ad eius incommodum.d.char.218.nu.8.
Contrahentes an in dubio censeantur eum contractum facere quẽ nominant.char.226.nu.7.
Contractus ex eo iudicatur quod prævalet.ibi. nu. 9.& seq.
Contrractus in dubio is accipi debet, qui vtilior est contrahentibus.char.229.nu.32.& seq.
Contractus an in dubio dicendus sit nominatus, an innominatus.char.230.nu.36.& seq.
Contractus vnus an possit cesseri multiplex.ibi.nu. 38.& seq.
Contractus emphyteuticus, Libellarius, cẽsuarius, siue cẽsualis parũ inter se differũt.char. 246. numero.1.
Contractus appellatio ad testamentum non porrigitur.char.266.nu.4.
Contractus resolutio retrotrahitur ad tẽpus ipsius contractus.char.267.nu.14.
Contrahens debet scire ætatem & aliam conditionẽ eius cum quo contrahit.char.270.nu.41.
Contrahẽs aduersus iura mala fide cõtrahit. ibi. numero.42.
Contrahentes censentur intelligere verba secundũ ius cõmune, & se astringere omnibus legibus de ea re loquentibus.char.286.nu.14.

Contractus

Contractus reprobatus an præbeat iustam causam præscribendi.char.288.nu.33.
Contractum non seruanti nec is ab aduersario seruandus est.char.319.nu.19.
Contractus bonæ fidei nudo consensu dissoluũtur in præiudicium contrahentium sed non tertij. char.336.nu.14.
Contractus totus vel approbandus. vel reprobãdus char.340.nu.4.& seq.
Contractus sunt facti.char.398.nu.41.
Contractus non fit ex promissione contrahendi.ch. 399.nu.44.
Contractus dotis perficitur traditione dotis.char. 403.nu.72.
Contractus qui cõsensu perficiuntur verba nõ exigunt.char.403.nu.75.
Cõtractus principalis si sit simulatus qualibet clausula in eo apposita simulata quoq; cẽsetur. char. 408.nu.111.
Contractus non præsumitur simulatus nec fraudulentus.char.409.nu.125.
Contractus talis esse præsumitur qualis apparet.ibi.
Contractus dubius non debet censeri vsurarius nec illicitus,ea.char.nu.126.
Contractus frequentatus in dubio debet censeri esse licitus.ibi.nu.127.& seq.
Contractus qui fieri solet à viris bonis nõ est suspectus.char.410.nu.130.
Contractus vsurarius vel aliter à iure reprobatus, an approbari potest à partibus.char.412. numero.150.
Contrariorũ eadem disciplina.char.187.nu.16.
Contribules qui dicantur.char,46.nu.19.
Controuersiosum verbum.char.66.nu.195.
Controuersiæ verbum comprehendit restitutionẽ in integrum.char.254.nu.39.
Contumacia actoris maior quàm rei. char.154. numero.12.
Contumacia non nocet,cùm nihil actũ fuisset, etiã si contumax comparuisset.char.196.nu.9.
Contumax non potest alligare pendentiã litis. char. 154.uu.8.
(Creditur) verbum fictionem significat. char. 295. nu.27.
Credere alij non tenemur, nisi dicti sui fidem nobis faciat.char.322.nu.7.
Creditor conditionalis non est propriè creditor. char.16.nu.23.
Creditores hæreditarij possunt petere vt hæreditẽ pus statuatur ad adeundum.char.84.nu.58.
Creditores an rectà possint agere adnersus eum cui debitor rem cessit ea lege vt satisfaceret creditoribus.char.116.nu. 116.Et an aduersus eum poterit emptor excipere de præscriptione præcedentis temporis.ibi.
Creditor non tenetur accipere monetam quæ non est legitimi ponderis, etiam pro tanto quanti valet.char.132.nu.13.
Creditor posterior probans veram numerationem an præferatur creditori habenti tantùm confessionem.char.129.nu.82.& nu.91.
Creditor si oblatam pecuniam noluit accipere, & postea non valentẽ soluere interpellat, non eum constituit in mora.char.141.nu.2.le.2.
Creditor secundus offerẽs priori obtinet.Sed si debitum non obtulit & prior absolutus est, non auditur amplius volens iterum offerre. charta.158. numero.12.
Creditoris etiam diuersi fori domus adeunda est, ad soluendum vel offerendum,quando per solutionem vel oblationem volo mihi aliquid acquirere.char.171.nu.6.
Creditor debet probare se adfuisse ad locum solutionis die in id statuta, vt debitor cõstituatur in mora.char.196.nu.10.
Creditor potest mitti in possessionem colonariæ facultatis.char.220.nu.30.
Creditor cui emphyteusis est obligata potest offerendo canonẽ euitare pœnam commissi.ch.258. nu.19.
Creditor missus in possessionem, an teneatur stare locationi antè factæ à debitore. char.319. nu.17. Quid si creditori res fuit adiudicata siue in solutum data à iudice.ibi.nu.18.
Creditor an in fundo pignorato possit excidere grãdes arbores.char.319.nu.22.
Creditor an possit cogere debitorem,vt sibi reddat ante tempus pecuniam ei datam sub pacto legis commissoriæ in pignore vel aliàs contractu prohibito.char.354.nu.148.& seq.
Credulitatis iuramentum sufficit in iis quorum certa scientia esse non potest.char.139.nu.10.
Credulitatis iuramentum an faciat subire periuriũ, cùm contrarium verum est.ibi.nu.12.

D

Datio in solutum vice venditionis est.char.104.nu. 1.& multis seq.Vtrùm autem id procedat in pœnalibus,ibi.numero.3.Sed an ex ea debeantur laudimia.ibi.nume.4.& iterum char.seq. nume.10. &.14.
Dare in solutum.& addicere creditori, An & quid differant.char.105.nu.8.
Datio in solutum necessaria non comprehenditur in statutis loquentibus de venditione,ibi. numero.9.
Datio in solutum à duobus facta cum redimẽdi pacto, an possit ab altero pro parte redimi. charta. 203.nu.6.&.3.seq. Sed an possit in totum redimi restituto integro precio,videbis.char.299.num. 33.& multis seq.
Datio in solutum plurium rerum pro vno debito preciis in singulas res diuisis, est tamẽ indiuidua. char.204.nu.22.&.2.seq.
Datio in solutum si fiat pro pluri quãtumuis modico,in totum viciatur.char.204.nume.23.Sed an id procedat in datione conuentionali.ibi.nu.seq. An autem poterit creditor pignori incumbere. ibi.
Datio in solutum,quæ ex pacto lui potest, an accedat pignori.char.352.nu.118.& seq.
Dati non videntur nummi qui auelli possunt. char. 307.nu.9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Datum non videtur quod auferri potest. char.309. nu.28.
(Debet)est verbum necessitatis. char.118.nu.1.le.1.
Debitor conditionalis nõ est propriè debitor. ch. 16.nu.23.
Debitor censetur facere quod fecit iudex ob illius præcedentem obligationem: & tenetur de euictione,ac si ipse fecisset.char.105.nu.13.
Debitor in diem an & quando teneatur satisdare. char.125.nu.48.in fi.
Debitor qui promisit soluere, aut dare pignora aut fideiussores,an liberetur dãdo pignora vel fideiussores.char.143.nu.16.
Debitor condemnatus soluere non liberatur offerẽdo fideiussores.char.143.nu.14.
Debitor an post secundum decretum audiatur offerens debitum creditori.char.158.nu.12.
Debitores absentium creditorum quid facere debent,vt se liberent.char.170.nu.4.
Debitor potest obesse creditoribus in quærendis. char.210.nu.13.
Debitor & alius quilibet tenetur consentire vt fiat instrumentum debiti,aut alterius rei pactæ.char. 225.nume.1. An autem id ita procedat vt fiat instrumentum garentigiatum de debito.ibi.nume. 2.&.3.
Debitor in constituta pecunia habet duo tempora scilicet decem dies, & tempus quod datur condemnatis.char.308.nu.18.
Debitor an possit grãdes arbores rei pignoratę succidere.char.319.nu.22.
Debitor qui habet ex pacto quinquennium ad solutionem, si ei detur priuilegium non soluendi intra aliquod tempus, id tempus non currit nisi finito illo quinquennio.char.309.nu.23. de quo tamen vide.char.314.nu.69.
Debitor an possit renunciare beneficio iuris reprobantis pactum legis commissoriæ in pignoribus. char.352.nu.121.
Debitum conditionale cedi potest. charta.219. numero.5.
Debitum confunditur pro hæreditaria tãtùm portione.char.238.nu.50.
Decem dies qui dantur ad appellandum circa diuersas sententias simul currunt char.312. numero.62.
Decimus gradus tantùm ad successionem legatum & fideicommissum cõsanguineis relictumq; admittitur.char.47.nu.23.& seq.
Decima est tributum animarum egentium. charta. 193.nume.12.
Decima super omnia fauorabilis.ibi.
Decimæ reales dei beneficio percipiũtur, personales hominum quoque ingenio.ibi.
Decimæ prædiales debẽtur sine deductione impensarum.ibi.nume.10. Quid autem de decimis personalibus.ibi.nu.14. Quid de realibus quæ debentur papæ.ibi.nu.15.
Decimæ an inter immobilia computentur. charta. 28.nu.32.
Decimæ fructus vendi possunt.char.31.nu.50.
Decima præteriti temporis potest peti à possessore etiam præteriti temporis, licèt nunc non possideat.char.223.nu.7.
Decipere an liceat intra dimidiũ iusti precii in foro conscientiæ.char.127.nu.64.&.66.
Declaratio cuiuspiam rei semper potest fieri. char. 128.nu.77.
Declaratio nihil noui addit.ibi.
Declaratio rei obscuræ debet fieri intra tẽpus, quo res ipsa fieri debuit,char.87.nu.86.
Declaratio precij non veri pro nulla habetur. char. 148.nu.1.le.1.
Declarandi facultas cedi non potest.char.216.nume ro.74.
Decurionibus creditur in suis arbitriis,etiam quantùm ad alios, sed it a vt contrarium probari possit.char.145.nu.8.
Decretum irritans inducit formam. char.152.numero.3.
Defunctus & hæres censentur esse vna persona. ch. 296.nume.6.
Demonax philosophus quid de sacris Eleusinis sentirit.char.281.nu.15.
Demonstratio personæ impedit dispositionẽ transire ad hæredem illius.char.298.nu.25.in fi.
Denominatio actus fit à digniori. ch.227.nu.15.
Denominatio hominum non mutat rerum substantiam.char.236.nu.34.
Denunciatio domi facta inducit præsumptam tantùm scientiam,non veram,sicuti nec veram contumaciam.char.168.nu.42.
Denunciatio sententiæ domi facta non facit currere tempus appellandi.ibi.
Denunciatio pro facta habetur, cùm is cui fieri debet,impedit ne fiat.char.136.nu.9.
Denũciatio an possit fieri per procuratorem. char. 247.nu.4.& seq.
Denunciatio & protestatio idem sunt.ibi.
Denunciatio quæ fit ad inducendam scientiam,potest fieri à quocunq; sine mandato etiam ad impingendam culpam.ibi.nu.7.
Denunciatio quæ fit vẽditori, vt veniat defensurus emptorem,potest fieri à quocunq; cauente de rato sine mandato.ibi.
Denunciatio substantialis non potest fieri à tertio. char.257.nu.10.
Denunciatio cùm fit ab eo qui nullum ius habet in re de qua agitur, non obstringit eum cui facta est.ibi.
Denunciatio quę fit ad constituendũ alium in mora,cùm fit alio nomine, non habet eum effectum nisi doceatur de mandato.ibi.
Denunciatio an requirat mandatum speciale.char. 258.nu.12.& seq.
Denunciare an possunt ij quorũ interest, si non sint domini.ea.char.nu.18. Et an possint cogere dominum vt denunciet.char.259.nu.21.
Denunciatio an requiratur, cùm is cui, aut propter quem fit est aliàs certioratus.ea.charta.nu.24. & multis seq.
Denũciatio in dubio nõ ob aliud requiritur quàm certiorandi alterius causa.d.nu.24.
Denunciatio requiritur, etiam si adsit scientia cùm ea est de forma vel substantia, vel solennitate, eadem char.nu.26.&.2.seq.
Denunciatio quando dicatur esse de forma.d. numero.29.
Denunciationis forma seruanda est. eadem charta. numero.28.
Denunciatio quæ fit ad certiorandum, ita fieri debet,vt ex ea habeatur scientia certa & plena. char. 260.numero.30.
Denunciatio domum fieri potest.char.164.nu.1.
Denunciatio perfunctoria, aut obscura non valet. char.260.numero.32.
Deuotiones.char.77.nu.274.
Depositarius non tenetur ex alienatione rei depositæ,si non processit ad traditionem.char.19.numero.46.
Deponens qui depositum recuperat, ei videtur renunciare.chart. 151.nu.4. An autem & oblationi renunciare videatur,ibi.
Depositio non necessaria, si non legitimè fiat, non nocet.ibi.numero.5.
Depositio solebat fieri in folle & sacculo signato. char.152.numero.7.
Depositio tum demum fieri debet, cùm is cui solui debet,dolosè recusat accipere.char. 170.nume.3.
Deponere,soluere non est.ibi.
Depositio pecuniæ nihil prodest, nisi prius ea fuerit oblata ei cui fieri debet.ibi.nu.5.
Depositum confessum,id est,de quo non aliter constat quàm per confessionem. an gaudeat priuilegio depositi,de quo verè constat.charta.323.numero.14.
Depositum non nisi re contrahitur.char.323.nu.15.
Deponere in sacculo consignatum sine numeratione,an sufficiat.ibid.nu.18.& seq.
Depositum an ei pereat qui deposuit, an verò ei ob cuius recusationem factum est.charta.325.numero.34.
Depositarius an liberetur,si princeps pecuniam depositam accipiat.char.326.nu.35.
Depositio quo tempore fieri debeat an ante litis cõtestationem,an aliàs.eadem char.nu.36.
Depositio an possit fieri apud quemcunque idoneũ sine authoritate iudicis.char.327.nu.11.
Depositio apud quos & quomodo fieri debeat, ibi.
Depositio quare fit ad sacras ædes.ibi.nu.12.
Deponens an possit ante statutum tempus depositũ reposcere.chart.329.nu.1.le.1. Et quid si depositum factum fuit authoritate iudicis, vel gratia alterius. ch.330.nu.2. Et quid autem si fuit factum ex consensu vtriusque partis.ibi.nu.3. Quid deinque si vsurarius deposuit pecuniã,aut aliud quippiam pro restituendis vsuris.ibi.nu.4.
Depositum potest reddi monacho,filio,seruo,& cæteris huiusmodi qui deposuerunt sine authoritate abbatis,patris,domini,& aliorum.ibi.nu.5.
Destinatio an habeatur pro re perfecta.chart.37.qui numerus est corruptus.numero.108.& ch.41.numero.25.
Destinatio facit pertinentias.char.263.nu.4.
Dicta in primo contractu preparatorio censetur repetita in secundo.char.352.nu.114.
Dictum doctorum intelligitur secundum leges quas allegant.char.306.nu.53.
Dictio(pecuniariter)latina.char.7.numero.40.
Dictio(citra).char.97.nu.69.
Dictiones(vltra citraque)ibi.
Dictiones(vltro citroque)ibi.
Dictio(ante)char.98.nu.70.
Dictio(intra).ibi.nu.71.&.72.
Dictio(extra).d.nu.72.
Dictio(extrinsecus).ibi.
Dictio(præter).d.char.nu.73.
Dictio(in).ibi.nu.74.
Dictio(circa).ibi,nu.75.
Dictio(infra).ibi.nu.76.
Dictio(supra).ibi.nu.77.
Dictio(super).ibi.nu.78.
Dictio(absque).char.99.nu.79.
Dictio(de).ibi.nu.80.
Dictio(iuxta).ibi.nu.81.
Dictionis(quicunque)vis.charta.27.numero.20.& multis sequen.
Dictiones vniuersales restringuntur secundum naturam actus cui attribuuntur.char.28.nume. 26. & multis seq.
Dictio(vbique)quã vim habet. ch.28.nu.25.&. 29.
Dictio(regulariter)latina est.char.70.nu.220.
Dictio(semper)vniuersalis affirmatiua. eadem char. numero.221.
Dictio (plerunque) denotat esse regulam cui adiicitur.ibi.
Dictio(plerunque)significat maxima ex parte, & facit etiam regulam.ibi.
Dictio(quandoque) denotat regulam esse in contrarium.ibi.
Dictio (interdum) exceptionem & raritatem denotat.ibi.
Dictio(semper)non tollit præscriptionem. char.81. numero.34.
Dictio(perpetuò)idem.ibi.
Dictio(quandocunque).ibi.
Dictio(omni tempore).ibi.
Dictio(ex tunc)denotat extremitatem tẽporis. charta.95.nu.39.Eadem diem includit.ibi.
Dictio(postea)significat actum perfectum & nõ pendentem.ibi.nu.50.
Dictio(post)est separatiua.ibi.
Dictiones(a,& ab.an sint inclusiuè.ibi.nu.51.& seq.
Dictiones huiusmodi pro post ponuntur. chart.96. numero.53.
Dictio(ex)an sit exclusiua.ibi.nu.54.& seq.
Dictio(vsque).char.97.nu.66.
Dictio(ad).ibi.nu.67.
Dictio(vltra).ibi.nu.68.
Dictiones(hinc,& abhinc)an diem termini comprehendant.char.93.nu.22.
Dictiones(aliàs & alioquin)quam vim habent.char. 157.nu.1.le.1.& seq.& iterum.ch.328.nu.14.
Dictiones (non aliter, nec alio modo).d.charta.numero.3.
Dictiones idem & dictum,referũtur tantùm ad præcedentia,nec habent tractum ad futurum.charta. 160.nume.24.vide tamen.nu.seq.
Dictio (quis) est etiam fœminini generis.ch.69.nu. 214.& seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dictio(dummodo)non facit conditionem sed tamẽ necessitatem facit.char.160.nu.1.le.1.
Dictio gallica(pourueu)facit conditionem.ibi.
Dictio(quilibet)quam vim & naturam habet.chart. 232.numero.11.
Dictio(singuli)ibi.nu.12.
Dictio(quisque).ibi.
Dictio(infinitas)Ciceroniana.char.285.nu.6.
Dictio(semper)an impediat præscriptionẽ, & quã. ibidem.nu.8.&.10.&.11.
Dictio(quandocunque)an etiam impediat præscriptionem.& quam.d.char.nu.7.&.10.& char.286 nu.16.17.&.18.Eadem dictio restringitur secundum naturam actus,cui attribuitur.ibi.
Dictio(vbique).char.285.nu.11.
Dictio(perpetuo)an & impediat prescriptionem.d. char.nu.8.&.11.
Dictiones(toties quoties)char.286.nu.18.&.19.
Dictio(perinde)fictionem significat.char.295.numero.27.
Dictio taxatiua,an excludat hæredes.d.char. numero.2.& multis seq.
Dictio taxatiua affirmatiuè posita excludit omnes alios casus,& personas præter expressas.ibi.Nisi tamen sint similes expressis aut eandem rationem habentes.ch.296.nu.6. Etiam in pœnalibus. ibi. Quod an procedat in personis.ibi.nu.9.
Dictio(ipse)quam vim habeat.char.298.nu.25.
Dictiones hæ(non aliàs,& non aliter)inducunt formam & solennitatem.char.328.nu.14.
Dictiones(ex nunc,prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc)quam vim habeant.chart.316.nume.85. & sequen.
Dierum naturalium & ciuilium differentia.charta. 91.numero.1.
Dies Babyloniorum qualis fuit.ibi.
Dies Persarum.ibi.
Dies Athenienſium.ibi.
Dies Vmbrorum.ibi.
Dies Etruscorum.ibi.
Dies Romanorum.ibi.
Dies Aegyptiorum.ibi.
Dies Hipparchiorum.ibi.
Dies ortus agendi principium.d.char.nu.2.
Dies naturalis.d.char.nu.3.
Dies vulgaris.ibi.& seq.
Dies artificialis.ibi.
Dies vt à nocte distinguitur.ibi.
Dies vulgaris per statuta terrarũ diffinitur.nu.4.
Dies ciuilis.ibi.nu.5.
Dies legalis siue emergens.char.92.nu.6.
Dies conuentionalis eadẽ.char.nu.7.
Dici appellatio simpliciter intelligitur de die.24.horarum.vt noctem etiam comprehendat.ibi.
Die aliquo si quis promiserit, & iurauerit facturum daturumue,non est periurus, si intra mediam noctem eius diei fecerit,dederitue.ibi.& seq.
Dies ecclesiasticus varius.ibi.nu.13.& seq.
Dies pro tempore tempestiuo,eadem.char.nu.15.
Dies termini an computetur in termino.charta. 93. nu.16.& multis seq.vsque ad.65.
Dies vltimus computatur in termino.char.94. numero.27.
Dies solutionis est pars contractus.char.124.nu.38.
Dies non est magnum interuallum.char.292. numero.1.le.2.
Difficultas non excusat à pœna conuentionali. ch. 290.numero.56.
Difficultas an excuset.char.90.nu.120.
Difficultas numerandi & separãdi.char.127.nu.64.
Dignitas duplex à digniori denominatur.char.227. numero.15.
Dignius ad se trahit quod minus dignum est.chart. 34.nu.81.& char.227.nu.15.
Dilatio pars est precij.char.124.nu.38.
Dilationi à me petitæ,an possim renunciare in præiudicium aduersarij.char.268.nu.27.
Dilatio secunda ad probandum, sine causa dari non debet.char.303.nu.30.Prima tamen,antequam tẽpus ipsius sit transactum,potest prorogari. ibi.de quo tamen vide.nu.sequen.
Dilatio certi temporis data pluribus ad aliquid faciendum etiam gradatim, ita scilicet, vt alteri alteris præferantur,non intelligitur data distributiuè,vt quilibet habeat illud tempus integrum, sed collectiuè,vt scilicet id tempus omnibus currat. char.312.nu.60.
Dimittere creditorem quid sit.char.210.nu.12.
Diræ execrationes.char.77.nu.274.
Directa iura transmittuntur ad hęredes,& tamen cedi non possunt char.214.nu.45.
Dispositio facta in persona expressa & capace non viciatur ob id quòd quæritur in capaci.charta. 52.nu.68.
Dispensatione quod fit,censetur impossibile. char. 239.nu.59.
Dispensatio,ius,& rigor,an differant.char. 246.numero.9.
Diuisio venditio dicitur.char.112.nu.77.
Diuersa origine,eadem sunt & prosecutione. & effectu.char.308.nu.18.
Diuisio formam corrumpit.char.134.nu.12.
Diuisio species permutationis.char.242.nu.88.
Diuitum omnes sunt consanguinei.charta.176.numero.8.
Diuturnitas possessionis facit fundum præsumi patrimonialem.char.243.nu.96.
Dolo si quis suum recuperat,non tenetur ad restitutionem.char.11.nu.70.
Dolus an virtus qui in hoste requirat.ibi.
Dolus bonus & dolus malus.ibi.nu.71.
Dolus non tam facilè præsumitur in muliere, rustico,milite,vt in cæteris.char.283.nu.34.
Domicilium habitationis potius intelligitur,quàm originis.char.166.nu.21.
Domicilium habere intelligitur,vbi maximam partem bonorum habet.char.264.nu.7.
Dominus non habet ius prælationis ex venditione conditionali.char.15.nu.22.
Dominium transfertur ex contractu cõditionali secuta traditione.charta.16.nu.28.& seq.&.charta. 347.numero.68.
Dominium non transfertur ex vẽditione, nisi prius soluto precio.char.18.nu.41.
Dominus etiam censetur is à quo res abire potest ex quadam conditione.ch.310. nu.36. Idque proce-

dit etiam vt pleno iure sit dominus. ea.ch.nu.38.
Dominus quot donat seruo communi sociis acquirit non sibi.charta.52.nu.64.
Dominus an possit agere contra tertium possessorẽ pro laudimiis contractuum præcedentium.charta.223.numero.8.
Dominus nõ priuatur iure prælationis ob id quòd requisitus & expectatus duobus mensibus nõ obtulit precium.char.61.nu.145.
Dominus qui passus est rem suam ab alio venditam præscribi,potest precium eius venditionis repetere.charta.74.nu.251.
Dominus non nisi intra annum potest reuocare alienationem feudi à vasallo factam. charta.78. nu.5.
Dominus ignoranter recipiens canonem post commissum non sibi præiudicat.char.80.nu.22.
Dominus recipiens vasallum post tempus tum demum sibi præiudicat,si id scienter fecerit.ibi.
Dominium non transfertur ex cõtractu vel actu cõditionali ante conditionem.char.82.nu.46.
Dominiorum natura est,vt sint perpetua. chart.113. numero.88.
Dominus qui redimit feudum alienatum debet reddere idem precium,nisi fraus in eo facta sit. char. 120.numero.5.
Dominꝰ an teneatur stare locationi factę ab emphyteuta.& vasallo,qui postea eidem domino emphyteusim aut feudum renunciauit.char.142.nu.9.
Dominus volens retrahere, potest compensare. ch. 245.qui numerus corruptus est.nu.5.
Dominus si non contradicat ei quod facit procurator,an censetur ratum habere.char.171.nume. 11.
Et quid si procurator excedat mandatum domino sciente & non contradicente,ibi.nu.13.
Dominus si debeat habere certam partem fructuũ, an intelligitur deductis impensis.char.194.nu.19 &.20.
Dominus feudi potest retrahere eam partem tãtum quæ est in feudo ipsius.char.205. nu.1.&.4.&.5. & char.seq.nu.10.
Dominus feudi ex pluribus rebus sui feudi vno contractu venditis non potest partem retrahere iure feudi.d.char. 206.nu.3. Quid autem si sint plures domini,an vnus eorum possit pro parte sua retrahere,ibi.nume.4.
Dominus feudi an quæri possit licitationem ab emptore factam eius rei quæ in suo feudo est iniustã esse.char.207.nu.2.& multis seq.
Dominus qui semel elegit vel laudimia vel retentionem rei,an possit postea variare.ibi.nu.7.Et quid si deceptus fuit fraude emptoris.ibi. nu.8. Quid si alterius.ibi.
Dominus petẽdo post triennium sibi æquè præiudicat ac si accepisset.char.291.nu.61.
Dominus qui post tẽpus requirit vasallum, vt fideli tatẽ præstet,sibi etiam præiudicat,ibi.
Dominus feudi, vel emphyteusis, an possit alteri cedere ius retentionis rei alienatæ charta.214.numero.40.&.41.
Dominus an possit inuito vasallo cedere ius vasallagij.char.216.nu.75.
Dominus non potest contractum partim reprobare partim approbare,sed eum debet approbare eũ suis causis.char.340.nu.2.&.7.
Dominus quoque non potest pro parte approbare quod gestum est à negociorum gestore.d. numero.7.
Dominium transfertur ex traditione non solum ex causa de præsenti sed & ex ea quæ speratur,id est, ex causa legitima non solum re sed & spe.ch.346. numero.67.
Domus exẽptilis an sit reputãda mobilis,an immobilis.char.38.nu.116.
Domus,familia & agnatio idem sint.ch. 66. nu.193.
Donatio rerum mobilium & immobilium non comprehendit nomina & actiones.char.25.nu.9.
Donatio omnium bonorum mobilium & immobilium præsentium & futurorum,an valeat.ibi.
Donatio eorum quæ Fontenaij habeo non comprehendit actiones,etiam si instrumenta ibi confecta sint,aut ibi debeantur.char.26.nu.11.
Donatio rei alienæ non est propria donatio. chart. 27.nu.18.
Donatio rei alienæ an indigeat insinuatione,ibi.
Donator qui nõ tenetur de euictione an sit testis idoneus in causa donatarij.char.5.nu.26.
Donatio inter patrem & filium pro dote & eius augmento valet.char.126.nu.51.
Donationes remuneratoriæ,& ob causam,& mutuę habent vim venditionum.char.208.nu.3.Ex hisq; debentur laudimia.ibi.
Donatio ab iis facta,cui suus successurus, est potius debiti solutio,quã muneris oblatio.ch.238.n.47
Donatio facta à patre post emancipationem, & ante decretum ipsius,an valeat.char.293.nume.5.
Donatum censetur filio in præmium emancipationis,quod incontinenti ante vel post emãcipationem donatum est.ibi.nu.6.
Donatio non præsumitur,vbi sumi potest alia coniectura, præsumptio, aut occasio, vel leuissima. char.262.nu.50.
Donatio tum demum vera & absoluta est, cùm ita fit,vt nullo casu reuocetur.char.307.nu.9.
Donatio facta ecclesiæ ea lege vt si ecclesia non subeat onera in ea donatione apposita,liceat donanti rem propria authoritate occupare,An qui ita cõcesit id potest facere.char.340.nu.11.&. 14.
Donationis appellatione non continetur promissio donandi.ch.344.qui numerus corruptus est, numero.47.
Donationis causa an præsumatur,cùm nulla alia apparet.char.351.nu.105.
Donationi perfectæ re tradita non potest ex interuallo apponi pactum vel conditio etiam volente donatario.eadem char.nu.106.
Donatio rerum mobilium & immobilium non cõprehendit nomina & actiones.char.25.nu.9.
Donatio omnium bonorum mobilium & immobilium an valeat,ibi.
Donatio eorum quę Fontenaij habeo, non comprehendit actiones,etiam si instrumenta ibi confecta sint aut ibi debeantur.char.26.nu.11.
Dotalisne sit fundus emptus ex pecunia dotali.charta.234.nu.15.
Dotalis efficitur res permutata cum re dotali. chart. 235.nume.27.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA

Dos an comprehẽditur in generali lege vel ſtatuto. char.114.nu.91.& ſeq.vſque ad.107.
Dotis cauſa an cõprehendatur ſub ſtatuto requiren te conſenſum,propinquorum in cõtractibus mu lierum.d.nu.91.
Dotis cauſa an comprehendatur ſub.l.ben$ à Zeno ne.C.de quadr.præſcrip.ibi.
Dotis cauſa an comprehẽdatur ſub ſtatuto exigente ſolennitatem,ibi.nu.92.
Dotis cauſa an cõprehẽdatur ſub ſtatuto diſponem te emptorem ad cridas non poſſe inquietari, ibi.
Dotis cauſa an contineatur in ſtatuto prohibente alienationem in forenſes,ibi.
Dos ſemper & vbique præcipua.d.char.nu.94.
Doti in dubiis fauendum eſt,ibi.
Dos non cõprehenditur ſub generali renunciatione,ibidem.
Dotis contractus non comprehenditur in generali reuocatione contractuum,ibi.
Dotis inextimatæ datio non comprehenditur in.l. vl.C.de iure emphy.d.char.nu.95. Quid autem ſi detur extimata ibi,& char.115.nu.108.
Dos præſcribitur.30.annis.char.114.nu.97.
Dos nõ eximitur à ſolẽnibus iudiciorũ,ibid.nu.98.
Dotis ſententia incerta & obſcura non valet.charta 115.in prin.
Dotis ſententia nõ adeo priuilegiata eſt, quin ab ea poſsit appellari,atque de eius nullitate dici,ibi.
Dos non facit vt ex ſolo contractu transferatur dominium,ibi.nu.99.
Dos extra ſuos caſus ſpeciales remanet ſub regulis iuris,ibi.
Dos comprehenditur ſub ſtatuto requirente certam formam in obligatione minorum,ibi.
Dos & fiſcus æquiparantur.d.char.nu.100.
Dotis hypotheca cõtrahitur ex die promiſso dotis non expectata conditione.char.116.nu.113.
Dos ſine matrimonio conſiſtere non poteſt. chart. 312.numero.53.
Dotis promiſsio habet tacitam conditionem, ſi nuptiæ ſecutæ ſint.eodem.numero.53. Etiam ſi dos ſit promiſſa ad omnem voluntatem ſponſi. ibid. nu.55.Imò etiam ſi ita promiſſum fuerit,ſi matrimonium mecum contraxeris ex nunc volo eſſe obligatus.ibi.
Dotis quoque legatũ intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ extiterint.d.nu.53.
Dos conſtante matrimonio inuito maritovendi nõ poteſt:permutari autem poteſt.char.229. nu. 28.
Dos confeſſa an habeat priuilegium veræ dotis. ch. 324.numero.14.
Dos tradita & dos conſtituta, promiſſa legata, an à pari procedãt.char.343.nume.32.& ſeq.vſque ad. 40.& iterum char.346.nu.57.&.58.
Dos promiſſa dos eſt,atque ex ea dicitur mulier dotata.d.nu. 32. Quid autẽ ſi conſtitutio loquatur de dote data.An habeat locum in promiſſa tantùm. char.343.nu.34.& d.nu.57.
Dubitationis tollendæ cauſa quædam etiam intellecta exprimuntur.char.70.nu.217.
Dubius & ignorans æquiparantur.char.260.nu. 31.
Dubia & obſcura aſſertio non releuat.eadem charta.nu.35-in.fi.
Duę dilationes cùm non procedant ex eodem fonte,vna non cõfunditur in altera, ſed ſibi inuicem ſuccedunt.char.309.nume.18.de quo tamen vide char.312.nu.61.& ſeq.
Duobus nũciis an credatur.163.nu.33. & an duobus iudicibus.ibi.nu.34.
Duobus veniẽtibus alter alteri conſentire videtur. char.74.nu.253.
Duo actus facti ſtatim vnus poſt alium cenſentur vnus actus, aut certè vnus alterius contemplatione factus.char.292.nu.1.le.2.
Duplici onere,aut damno non debet quis affici.ch. 121.numero.9.
Durum ius,eſt ius ſtrictum.char.247.nu.20.
Dura ſententia,ibi.
Duri iudices,ibi.
Dura pœna,ibi.
Durum,& iniquum,ibi.
Dura lex,ibi.
Durus homo,ibi.
Durities legum,ibi.
Durior interpretatio, ibi.

E

Eadem ſpecie quę dicuntur.char.26.nu.11.
Eadem ratio decidit caſus ſimiles,non per extenſionem,ſed ſicut genus comprehẽdit ſpecies.char. 299.nu.2.le.2.& ſeq.
Eccleſia deducit impenſas ex fructibus præterquam ex decima.char.193.nu.13.
Eccleſia ſi velit agere ex cõtractibus factis ab intruſo debet eos cum ſuis cauſis & vitiis acceptare. char.eadem.nu.6.
Eccleſia an poſsit in contractu emptionis à ſe factæ apponere pactum, vt res ſit inepta, niſi ſoluerit integrum preciũ intra certum tempus.char. 339. numero.2.& ſequen.
Eccleſia non reſtituitur aduerſum lucrum odioſum proueniens ex diſpoſitione legali.ch. 250.nu.10.
Eccleſia poteſt cogere emptorem, vt ſtet emptioni, etiam ſi in ea non interuenerint ſolennitates debitæ.char.354.nu.150.in fi.
Editio inſtrumenti cum ſit, non ſolius principalis, ſed & ſtipulationum,renũciationum, & aliorum clauſularum fieri debet.char.260.nu.33.
Electio nulla an impediat aliam fieri.chart.159. numero.18.&.19.
Electio cum datur alicui intra aliquod tempus, & is non eligit,tranſit electio ad alium,charta.158.numero.9.&.10.
Eligendi facultas an cedi poſsit.char.216.nu.73.
Emancipare videtur pater conſentiens filio donanti alteri filio bona profectitia, quoad eum actum char.52.nu.66.
Emendatio libelli,licèt debeat fieri ante litem conteſtatam,tamen ſatis eſt,vt ſtatim poſt fiat.chatta. 293.nu.3.
Emphyteuſi finita per generationem, hæredes & cõ ſanguinei,an præferantur extraneis,& quomodo charta.7.nume.41.& ſeq.
Emphyteuta nõ cadit emphyteuſi ob venditionem inualidã.char.14.nu.6. Nec ſimiliter ob vẽditionem ſimulatam.ibi.nu.10.
Emphyteuta nõ priuatur emphyteuſi ex venditione condi-

ALPHABETICA.

conditionali ante conditionem.charta.15.nu.22. Niſi proceſſum ſit ad traditionem. charta.16.numero.30.
Emphyteuſis vſus vel vſufructus an cõſtitui poſſit. charta.29.nu.40.& char.ſeq.nu.47.
Emphyteuta an poſsit vẽdere fructus futuros. dicta charta.29.nu.40.
Emphyteuſis aut fructus ipſius an capi poſsint in cauſam iudicati.char.30.nu.46.&.48.
Emphyteuſis alienata præſente domino & non contradicente,an ab eo poſsit reuocari.chart.58. nu. 115. & iterum.char.61.nu.149.& ſeq.
Emphyteuta non cadit emphyteuſi alio pro eo ſoluente. char.75.nu.256. Verum non cogitur dominus ſolutionem ab alio accipere. eadem charta.nu.258.& ſeq.
Emphyteuſi finita per generationẽ, intra quod tempus hæredes & conſanguinei poſſunt petere ſibi renouari.char.78.nu.4.
Emphyteuta non eſt in mora ſoluẽdi canonis,quandiu ei fit quæſtio de re emphyteutica. charta. 81. numero.37.
Emphyteuſis in dotem data ſimpliciter aut æſtimata,an requirat conſenſum domini. ch.106.nu. 21.
Emphyteuta non tenetur aliquid remittere de precio quod ab alio reperit domino volente emere & offerente iuſtum precium.char.120.nu.5.
Emphyteuta non ſoluens excuſatur à cõmiſſo,ſi dominus tantundem deberet & paratus eſt compẽſare.char.142.nu.4.An autẽ neceſſe eſt, vt id declaret,ne cadat.ibi.nu.8.&.9.
Emphyteuta ſoluens alteri nomine domini ſciẽtis, & patientis,an liberetur.char.172.nu.16.
Emphyteuta nõ ſoluens eo tempore,quo hæreditas domini iacet,an excuſetur.char.173.nu.26.
Emphyteutæ inter ſe an poſsint alienare inſcio domino.charta.180.nu.12.
Emphyteuſis an poſſit à patre vni filiorũ relinqui. char.181.nu.23.&.2.ſeq.
Emphyteuta qui rem venditam recuperat, an libere tur à pœna,in quam vendendo incurrit.ch.199. numero.1.
Emphyteuta ſi domino precium non verũ denũciauerit,perinde eſt,ac ſi omnino non denunciarit. ch.148.nu.1.le.1.& ſeq.& iterum.char.257.nu.2.
Emphyteuſis in rebus ſoli tantùm conſtat.ch.150. numero.4.&.10.An autem in rebus incorporalibus.d.numero.10.
Emphyteuſis ſi alienata fuerit, præfertur dominus cõſanguineo in reuocatione eius alienationis.ch. 201.nu.3.&.4.
Emphyteuta plurium rerum, ſi in vna tantum malè verſetur,an priuetur omnibus.char.202.nu.2.
Emphyteuſis rei eccleſiaſticæ cõceſſa ad longũ tempus,an viciatur in eo tantùm quod excedit.9.annos,& quid ſi pro toto longo tempore ſit conſtituta vna penſio ſiue præcium.char.203.nu.10.
Emphyteuta plurium rerum pro vna penſione non poteſt ſoluere partem pẽſionis pro rata vnius rei tantùm.ibi.nume.11.
Emphyteuta vendens partem,an ea tantum parte cadat,an tota emphyteuſi.char.205.nu.25.& ſeq.
Emphyteuſis ſi teneatur pro certa parte à capitulo, & pro reliquis ab aliis nobilibus, & emphyteuta eam vendat cum conſenſu capituli & eorum nobilium præter vnum,qui vult partẽ ſuam ſibi retinere,an id poteſt facere.char.206.nu.5.
Emphyteuta cùm cedit emphyteuſi pro alia ſpecie, & etiam pro pecunia,quæ pluris valet quàm ſpecies & ſic cenſetur venditio, tamen vtitur verbo permutationis. an res cadat in commiſſum.char. 227.nu.11.& ſeq.
Emphyteuta impunè permutare poteſt inſcio domino,vendere non poteſt.char.230.nu.34.
Emphyteuſis finita per generationem, & iterum renouata,an cenſeatur noua,an antiqua.charta.236. numero.30.
Emphyteuta an poſsit renunciare emphyteuſim inuito domino.char.244.nu.1.2.3.
Emphyteuta cùm renunciat domino,an emphyteuſis tranſeat in dominum libera, omnibus obligationibus,hypothecis,ſeruitutibus, & aliis oneribus ab emphyteuta ĩpoſitis.ch.245.nu.7.& ſeq.
Emphyteuta qui pro penſione obligauit omnia bona, an poſsit renunciare emphyteuſim domino. charta.245.nu.1.le.1.
Emphyteuta qui triẽnium ceſſauit ſoluere, quia interim detentus fuit in carceribus, excuſatur. ch. 290.numero.58.
Emphyteuſis acquiſita pro me & hæredibus, an intelligatur de primis tantũ hęredibus.charta.297. numero.18.
Emphyteuta excuſatur qui alienauit cum pacto legis commiſſoriæ,& addictionis in diem inconti-
nenti appoſito.char.300.nu.4.
Emphyteuta ſimpliciter alienans & poſtea redimẽs non excuſatur.char.302.nu.19.&.nu.20.
Emphyteuſis quæ reuertitur ad dominũ, an redeat libera,an cũ onere ſeruitutis,hypothecæ & aliorum onerum.char.318.nu.11.
Emphyteuta an poſsit excidere grãdes arbores. ch. 319.nume.22.
Et ſi id fecerit,an poſsit expelli,ibi,& chart.ſeq. numero.26.
Emphyteuta an poſsit mutare formam fundi,eũ meliorem faciens.char.320.nu.26.
Emphyteuta ſi ſoluerit penſionem præter vnũ nummũ,cadit emphyteuſi. char.325. nu.26. Idémque ſi tota penſio conſiſtit in vno nummo, ibi. Quomodo autem id intelligatur.ibi.nu.29.& ſeq.
Emphyteuta promittens tantùm vendere ſine conſenſu domini,non cadit emphyteuſi.charta.344. qui numerus corruptus eſt.nu.44.
Emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa vltra generationem licitam omnino non valet. Sed ſi fiat vſque ad ipſam cum pacto renouandi valet, ſed pactum renouationis viciatur.char.345.nu.52.
Emphyteuſis acceſsio ad quem ea reuerſa ad dominum pertineat,dominumne ipſum, an emphyteutam.char.349.nu.93.
Emphyteuta vendens cum pacto redimendi,& vi illius redimens,an cadat feudo.char.356.nu.153.& 2.ſequen.
Emphyteuſis vltra generationem permiſſam cõceſſa,an in totum vicietur.char.355.nu.144.
Emptor tenetur tradere rem liberã & vacuã, etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

si dictum non sit.char.51.nu.56.
Emptori qui promisit soluere preciũ intra certum tempus,non currit id tempus, nisi à die rei traditæ.char.89.nu.108.
Emptores rerum ecclesiasticarum an gaudeant immunitate gabellarum & vectigalium.charta.100. nu.11.&.12.
Emptor qui emit ea lege vt satisfaceret creditoribus venditoris,an possit aduersus eos vti exceptione præscriptionis.char.116.nu.116.
Emptor à quo res retrahitur debet manere indemnis.char.121.nu.7.
Eadem res an diuerso iure censeri possit.chart.122. nu.21.& seq.
Et an contrarios effectus operari.char.seq.nu.23.
Emptor qui emit minus dimidio iusti precij,an teneatur,si res periit.char.273.nu.70.
Emptor conditionalis non facit fructus suos. char. 314.nu.72.
Emptor tenetur stare locationi propter hypothecã char.317.nu.3.
Emptor qui non soluto precio percepit fructus rei, tenetur ad vsuras.char.332.nu.13.
Emptor si soluerit partem precij tantùm,non acquirit etiam pro ea parte dominium. Tamen debet habere fructus pro rata.char.347.nu.70.
Emptor ante solutum precium nondum est dominus rei emptæ.char.403.nu.71.
Emptio, & venditio intelligitur facta cõfestim quã partes cõuenerint de precio,quãuis nondum numeratum sit.char.18.nu.41.
Emptio & venditio censetur facta etiam nondũ trãslato dominio,ibi.
Emptio & venditio dignior stipulatione.char.227. numero.16.
Emptiones pro instrumentis emptionum. char.135. numero.4.
Emptio rei suæ non valet, cùm sua est irreuocabiliter aliàs secus.charta.357.nu.12. & iterum.chart. 311.nu.44.
Emptor non tenetur soluere ante traditionem rei. charta.312.nu.57.
Emptor cum pactis legis commissoriæ & addictionis in diem non facit interim fructus suos. eadẽ. char.nu.59.
Emptioni & venditioni si precio sit aliquid additũ aut detractum,an censeatur noua emptio & venditio.char 357.nu.163.& multis seq.
Emens à minore ignoranter,an sit culpa aut mala fide.char.270.nu.41.&.44.
Emens non debet ignorare ætatem venditoris nec quamlibet aliam conditionem vel qualitatem, etiam si sit extraneus.d.nu.41.
Emens à minore & postea vendens alteri,cõtra quẽ minor petit restitutionẽ, an teneatur de euictione.d.nu.41.& multis seq.
ἐπιείκεια æquitas.char.248.nu.28.in fi.
Episcopus si permiserit alicui semel intrare monasterium monialium deinde idem concesserit omnibus certo aliquo die vt possint intrare.Isq; cui primum concessum fuerat,die omnibus concesso intrauit An poterit iterum ingredi vi specialis suæ promissionis.charta.314.nu.70.
Errans nemo rem suam amittit.char.15.nu.19.
Errans in calculo temporis debet sibi imputare. ch. 289.numero.45.
Erisichthon præfame filiã vendidit.char.210.nu.15
Etruscorum dies.char.91.nu.1.
Euentus ab origine & primordio formatur. charta. 41.numero.26.
Euentus multa ostendit,qualia sunt. char. 267. nume.18.& multis seq.
Euictio non debetur pro re singulari hæreditatis euicta,nisi nominatim cõuentum sit.char.34.nu.80.
Euictio nõ habet locum in quibusdam casibus,char. 48.nu.34.& seq.
Euictioni non obnoxius est, qui simpliciter consentit alienationi, nisi eam expressim promittat,vel se obliget.char.50.nu.53.&.54.
Euictio an habeat locum cùm sciẽs & prudens emit rẽ alienã,aut alicui oneri obnoxiã.ch.186. nu.7.
Etiam si à sciente emit,ibi.nu.8.
Et an saltem tunc agi possit ad precium. chart.187. nu.10.& 3.seq.
Et quid si specialiter cautum sit in aliquem casum, ibi.nu.14.
Euictio habet locum etiam re euicta per restitutionem aut alio iure speciali.char. 270.nu.43.
Euictio etiam de non suo facto ab eo debetur, qui promisit de suo facto tantùm, si sciẽter vitiosam rem alienauerit.d.nu.43.
Euictio debetur si sciens & tacens rem viciosam alienauerit,etiam si pactum sit ne teneatur,ibi.
Euictio non competit illicito emptori,etiam si eam stipulatus fuerit.ibi.nu.46.
Euictio non habet locum, cùm aliquid est quod imputari potest emptori, qui victus est.charta.271. numero.48.
Euictio promissa quocunque modo res euincatur, an trahatur ad eam quæ aliàs ex natura actus non comprehenderetur.char.276.nu.97.
Euidentia rei aut facti semper admittitur, & est omnium optima.char.148.nu.36.&.3.seq.
Euidentia facti reprobat sententiam sine appellatione.ibi.nu.37.
Euidentia facti facit ne sentẽtia vnquam transeat in rem iudicatam.ibi.
(Ex)dictio diuidit & separat.char.96.nu.54.
(Ex)post significat,ibi.
(Extra)dictio.char.98.nu.72.
(Ex tunc)dictio denotat extremitatem tẽporis. ch. 96.nu.39.An autem faciat, vt dies termini computetur in termino,ibi.
Ea est dictio Apuleiana,ibi.
(Ex nunc prout extunc, & extunc prout vt nunc) huiusmodi dictiones quam vim habeant. charta. 316.nu.85.
Exceptio simulationis an opponi possit,si statutum omnem exceptionem tollat.charta.14. nume. 12. & sequen.
Excipiens non auditur sine interesse.charta.19. numero.51.
Exceptio quæ nocet & prodest venditori, nocet & prodest emptori.charta.59.nu.128.
Exceptio rei iudicatæ non obstat,quando noua causa superuenit.char.158.nu.3.&.4.

Exceptio

Exceptio transit in singularem successorem ex causa lucratiua.char.188.nu.19.
Exceptio ex æquitate procedit, & regula ex summo iure.char.246.nu.5.
Exceptiones omnes esse fauorabiles,ibi.
Exceptionis natura perpetua est.chart.287. nu.29.
Exceptionis sequela perpetua quoque est,ibi.
Exceptio vsuræ an impediat executionẽ instrumenti garentigiati.char.288.nu.36.
Exceptio dilatoria potest opponi statim post litis contestationem.char.293.nu.4.
Exclusio vnius partis facit exclusionem omnium in rebus indiuiduis.char.272.nu.62.
Exceptio an extendat regulam vltra naturam ipsius, & quomodo.char.279.nu.93.&.2.seq.
Excommunicatio ex Græcorum,& aliorum ritibus ortum habuisse videtur.char.76.nu.271.
Excommunicatio Druydum,ibi.
Excommunicatio Platonis.ibi.nu.272.
Excommunicatio Athenienſium.char.77.nu.273.
Excommunicatio Romanorum,ibi.nu.274.
Excommunicati sacrificiis inter dicuntur.d. chart. 76.nu.271.
Excommunicati impij peculiari vocabulo vocantur,ibidem.
Excommunicatus communicari prohibetur,ibi.
Execrationes,ibi.
Excõmunicatio an in foro seculari possit. char. 77. nu.275.
Excõicationis exceptio an statuto tolli possit,ibi.
Excõmunicationis exceptio an habeat locum in regno Franciæ.eadem char.nu.276.
Excommunicatis ius denegatur,ibi.
Excommunicatis nullus honos communicatur,ibi.
Excommunicati à dignitatibus etiam secularibus& sacerdotiis arcentur,ibi.
Excommunicati infames,ibi.
Excommunicatis pœna grauissima,ibi.
Excommunicari an quis potest vt contumax excitatione ad domum.char.164.nu.9.
Excommunicatio lata sub conditione,cum illa clausula(ex nunc,prout ex tunc) an afficiat ante conditionem.char.316.nu.86.
Executor datus à papa ad conferendũ beneficium,si inutiliter cõtulit,potest iterũ auferre nisi primũ errauerit in iure.char.159.nu.19.
Executori si sit in testamento præstitutus annus ad executionem,& ex constitutione synodali sint in id statuti sex menses, vtrumque tẽpus simul currit.char.312.nu.62.
Executor an præiudicet hæredibus ex sola cõfessione receptæ pecuniæ,sine alia probatione numerationis.char.322.nu.12.& seq.
Executioni sententiæ quo tẽpore præscribatur. ch. 269.nu.31.& seq.
Executio sententiæ æquè fieri potest in debitorem annuæ pensionis,vt in debitorem rei immobilis. char.23.nu.6.
Executor deputatus ad bona mobilia & immobilia nihil iuris habet in actiones.char.25. nu.9.
Executiuum ius omne cedi potest.charta. 220. numero.23.
Exemptibile quid dicatur.char.38.nu.116.
Exhæredatus an admittatur ad feudum.charta.44. nu.38.vt impressum est,nam alioqui numerushic corruptus est.
Exhæredatus an admittatur ad bona vetita alienari extra familiam,d.nu.
Exhibere quid sit.char.136.nu.7.
Exhibitio cẽsetur facta ei qui impedit,ne fiat,ibi.numero.8.& seq.
Expressio eorum quæ tacitæ insunt, nihil operatur. charta.209.nu.7.
Extensio personarum non fit vt casuum.charta. 49. numero.38.
Extremis morbis extrema remedia adhibẽda. char. 196.nume.12.

F

Facere cum aliquid tenemur, intelligitur si petatur. char.89.nu.106.Nisi cùm aliquid cõsequi volumus, ibi.nume.107.
Facta indiuidua sunt.char.203.nu.13.
Facta plus habent ponderis ad declarandam voluntatem quàm verba.char.348.nu.75.
Factum iudicis,factum partis est.char.105.nu.13.
Factum quid censetur in præiudicium eius per quẽ stat,ne id fiat.char.196.nu.7.
Factum cedi non potest.char.215.nu.54. Ius tamen ex quo id producitur,cedi potest,ibi.
Factum non præsumitur nisi probetur.char.350.numero.99.in fi.
Facilitas dicitur æquitas.charta.248.nu.27.
Facultas eligendi an transeat ad hæredes.chart. 207. numero.12.
Facultas expellendi alium,siue occupandæ vel recuperandæ possessionis propria authoritate, an cedi potest.char.215.nu.59.& multis seq.
Facultas expellẽdi propria authoritate,an possit exerceri contra resistentem,ibi.nu.63.
Facultas eligendi an cedi possit.char.216.nu.73.
Facultas declarandi cedi non potest,ibi.nu.74.
Facultas iurandi cedi non potest,ibi.nu.76.
Facultates æstimantur habita ratione impensarum. char.192.nume.3.
Facultas implendi conditionem potestatiuam nullo tempore præscribitur.char.332.nu.21.
Facultatis iura sunt impræscriptilia.char.286.nu.21 Nec ea consuetudine tolluntur, ibi, vide tamen. nume.25.
Falsus denarius non est denarius, charta.152.nu.11.
Falsus iudex non est iudex,ibi.
Falsa fides non est fides,ibi.
Falsa iustitia non est iustitia,ibi.
Falsus tutor non est tutor,ibi.
Falsum testamentum non est testamentum,ibi.
Falsus modius non est modius,ibi.
Falsa statera non est statera,ibi.
Falsum instrumentum non est instrumentum,ibi.
Falsus testis non est testis,ibi.
Falsus nummus nõ liberat soluentẽ.ibi.nu.12.
Falsus nũmus non debet computari in numero cẽterorum,quibus luditur ad par & impar,ibi.
Familia est tanquã ciuitas quædã.ch.5.nu.27.
Familiæ affectio.char.109.nu.51.&.52.
Familiaria sepulchra.char.46.nu.18.
Familia cõseruatur per legitimatos.char.40. nu.10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Familia,agnatio,domus idẽ ſunt.charta.66.nu.193.
Familiæ appellatio quid cõtineat.char.72.nu.234.
Famis neceſsitas multa permittit aliàs prohibita.ch. 210.nu.14.& multis ſeq.
Famis cauſa conſtituta ad alias neceſsitates nõ ſunt trahenda.char.211 nu.21.
Famæ occumbere,miſerrimum,ibi.nu.22.
Famis vis & poteſtas,ibi. & multis ſeq.
Famis epitheta.ibi.nu.23.
Fauor & odium ſi concurrunt, vtrùm eorum ſit magis conſiderandum.char.10.nu.65.
Fauores ampliandi.char.114.nu.94.
Fauori ſuo qui in conſequentiam prodeſt aduerſario,an quis poſsit renũciare eo inuito. char. 268. nu.24.& multis ſeq.
Ficos diuidere,prouerbium.char.134.nu.15.
Feriis fieri poſſunt,quæ aliàs non poſſunt,cum periculum eſt in mora.char.92.nu.12.
Feuda conſolidata cenſentur eſſe conquæſtus, licèt ea cum quibus ſunt conſolidata, eſſent patrimonium.char.199.numero.2.
Feudi pars ſi alienetur,an ea tantùm perditur, an verò & totum.char.205.nu.25.&.26.
Feudi vſus vel vſufructus an cõſtitui poteſt,& quomodo.char.29.nu.40.& char.ſeq.nu.47.
Feudo an ſuccedant vtrinque coniuncti,excluſis cõiunctis ex parte patris tantum.char.191.nu.10.Et quid ſi ſtatutum ſit, vt agnati præferantur cognatis, an tunc frater vtrinque coniunctus præferatur conſanguineo,ibi.nume.11.
Feudo reuerſo ad dominum ad quem pertineat eius acceſsio,an ad ipſum dominum,an verò ad vaſallum.char.349.nu.93.
Feudum alienatum recuperatur ab agnato ſine reſtitutione precij.char.3.nu.16.
Feudum paternum aut antiquum alienari poteſt liberè in proximiores,non etiam nouum.charta.8. nu.50.
Feudũ an ita poſsit dari à vaſallo in emphyteuſim, vt dominium vtile non tranſeat in emphyteutã. char.17.nu.36.
Feudum non cadit in commiſſum ex ſola venditione ſiue traditione.char.18.nu.45.
Feudum in verbis generalibus non cõtinetur. char. 20.nu.3.& multis ſeq.
Feudum in generali alienatione non comprehenditur.d.nu.3.
Feudum non continetur in generali donatione omnium bonorum,ibi.
Feudum non continetur in reſcriptis niſi de eo ſpecialis fiat mentio,ibi.
Feudum non comprehenditur in.l.1.& in authenti. præterea.C.vnde vir,ibi.
Feudum nõ venit in generali obligatione bonorũ. char.21.nu.5.
Feudum non comprehenditur in generali facultate legitimandi,ibi.nu.6.
Feudum non comprehenditur in generali renuncia tione,ibi.nu.7.
Nec in generali mandato,ibi.
Nec in generali fideicommiſſo,ibi.
Feuda an veniant apellatione bonorum. ibi. nu.9. &.12.
Feuda apud Gallos patrimonialia.d. char. nume.11. vbi videbis etiam de cæteris populis.
Feudum in annuis reditibus conſtitui poteſt. ch.23. numero.6.
Feudum cõceſſum alicui & quibuſcunque ſuis ſucceſſoribus,an tranſeat ad legatarios & fideicommiſſarios. char.27.nu.21.& char.ſeq.nu.27.
Feudum an poſsit conſtitui in fructibus pendentibus.char.29.nu.36.
Feudũ aut fructus ipſius, an poſsint capi in cauſam iudicati.char.30.nu.48.
Feudum poteſt conſtitui in immobilibus & mobilibus ſimul.char.34.nu.83.
Feudum an poſsit conſtitui in molendinis, char.35. nu.91.in fi.
Feudum conſtitui poteſt in homine aſcriptitio.ch. 38.nu.117.
Feudum ſi fuerit alienatum præſentibus agnatis, & non contradicentibus,non poterit ab iis reuocari.char.58.nu.114.& char.61.nu.148.
Feudum item alienatum præſente domino, & non contradicente, an poterit ab eo reuocari. charta. 58.nu.115.& charta.61.nu.149.
Feudi inueſtituræ de alio factę conſentire videtur is ad quem debet obuenire,ſi præſens ſit & non cõtradicit.charta.58.nu.116.& char.62 nu.153.
Feudum alienatum intra quod tempus reuocari poteſt à domino.char.78.nu.5.Et ab agnato.ibidem nu.8.&.9.
Feudum an poſsit dari in ſolutum inconſulto domino.char.106.nu.17.
Feudum vendi non poteſt,an autem ſuper eo tranſigi poſsit.ch.110.nu. 60.& ch.ſeq.nu.66.&.67.
Feudum ſi fuerit renũciatum domino, ad eum redit liberum ab omnibus ſeruitutibus, hypothecis,& aliis oneribus à vaſallo impoſitis,char.116.nume. 111.Quod quemadmodum præcedat.ibi, nume. 112.&.113.
Feudum alienatum ſi à domino redimitur,debet ab eo reddi idem precium, niſi appareat de fraude. char.120.nu.5.
Feudum an poſsit alienari in agnatos & an in remotiores ſine conſenſu domini in preiudicium proximorum.char.180.nu.10.&.14.
Fedum alienari an poſsit in vnũ ex proximioribus, vel cæteris renitentibus.char.181.nu.20.&.2.ſeq.
Feudum an poſsit à patre vni filiorum relinqui. eadem char.nu.23.&.2.ſeq.
Feudum ſi alienatum fuerit, præferuntur agnati domino in reuocatione eius alienationis. char.201. numero.1.
Feudum an ob cauſam neceſsitatis alienari poſsit. charta.210.nu.17.
Feudũ quo vaſallus exciderat ob facinus ei à domino condonatũ,& quod manet apud vaſallũ,cẽſetur.antiquũ,vti erat,& ei vt in antiquo ſucceditur.char.235.nu.29.
Feudum nouum ita conceſſum,vt teneatur nomine & iure antiqui feudi, vtrùm aſſumat naturam & qualitatem feudi antiqui.charta.236.nume. 31.& multis ſequen.
Feudum vetus an efficiatur nouum ob id quod vaſallus de eo inueſtitur,vt de nouo vel ãtiquo,ibi. nu.

nu.33.& charta.237.nu.38.
Feudũ antiquum an efficiatur paternũ ex eo quod vaſallus de eo inueſtitur vt de paterno,ibi.
Feudum ligium eſt ligium, etiãſi aliter nominetur. char.236.nu.35.
Feudi forma antiqua mutari non poteſt in præiudicium alterius,ibi.nu.35.
Facilè impetrabilia imputantur ei qui non impetrauit.char.239.nu.63.
Feudũ reuerſum ad dominũ an cenſeatur patrimonium.char.340.nu.72.& ſeq.
Feudum paternum occupatum à tyranno & poſtea recuperatum manet paternum.char.242.nu.87.
Fundus an in dubio cenſendus ſit patrimonialis, an acquiſitus.ibi.nu.91.& multis ſeq.
Feudum vtrùm nouum,an antiquum potius cenſeatur.char.242.nu.91.& multis ſeq.
Feudum an poſsit domino inuito renunciari. char. 245.qui nu.eſt corruptus.nu.6.
Feudum cum renunciatur domino,an ad eũ trãſeat liberũ ab omnibus obligationibus, ſeruitutibus & aliis oneribus impoſitis à vaſallo.char. ibi. nu. 7.&ſequen.
Feudum acquiſitum pro me & hæredibus an ad hæredes hæredum tranſeat.char.297.nu.18.
Feudum vltra limites permiſſos conceſſum an vicietur in totum, an verò in parte tantùm prohibita char.355.nu.144.
Feudum reuerſum ad dominum an redeat liberum, an cum onere pignoris ſeruitutis,& ſimilium.ch. 318.nu.11.
Fictio non retrotrahitur in preiudicium aliorum. charta.85. nu. 68. Nec niſi vbi adeſt æquitas.ibi. nu.69.
Fictio non habet locum in ſtatutis,ſed mera veritas. eadem char.nu.70.
Fictio non habet locum, in præiudicium tertij.ibi. numero.71.
Fictio non habet locum,vbi veritas locũ non habet. char.196.nu.10.
Fideicommiſſum relictum proximiori, an deferatur proximiori teſtatoris,an vltimò defuncti ſiue granati.ch.177.nu.12.& ſeq.vſque ad fi.eius glo.
Fideicommiſſo inter fratres relicto pariter,admittũtur fratres ex vno tantùm latere cũ fratribus vtrinque coniunctis,eadem char.nu.13.
Fideicommiſſum facit,vt ſuccedatur primo teſtatori non grauato.char.178.nu.20.
Fideicommiſſum vniuerſale tranſmittitur ad hæredes.char.214.nu.45.Et tamẽ cedi non poteſt.ibi. & iterum nu.49.
Fideicommiſſaria fit res permutata cum re ſubiecta fideicommiſſo char.235.nu.27.
Fideiubens cenſetur conſentire contractui. charta. 76.nu.268.
Fideiuſſor minoris an teneatur,ſi maior petierit ſibi ſuppleri id quod deerat ex iuſto precio.charta. 126.nu.54.
Fideiuſſori aut alteri qui alium promiſit ſeruare indemnem,an ſatis ſit probare ſolutionem à ſe factam per confeſsionem creditoris. char.129. nu. 84.& iterum char.323.nu.17.
Fideiuſſores conductorum aut aliorum non tenentur pro tempore prorogato.charta.303.nu.32.& ſequen.
Fideiuſſor qui diu ſtetit in obligatione,poteſt petere vt liberetur,& quare.char.223.nu.3.
Fideiuſſori aut ei qui promiſit indennitatem,an ſatis ſit probare ſolutionem à ſe factam per confeſsionem creditoris, ſine alia probatione numerationis, vt agere poſsit contra debitorem.charta. 323.nu.17.
Fideiuſſor non eſt qiu tantùm promiſit fideiubere ſed tenetur ad intereſſe.char.343.nu.41.
Fiducia quid ſit.charta.283.nu.37.&.2.ſeq.
Fiduciarius ſeruus,ibi.nu.39.
Fiduciaria res,ibi.
Fiduciaria hæreditas,ibi.
Fiduciarius hæres,ibi.
Fiduciaria tutela,ibi.
Fiduciarius tutor,ibi.
Fiduciarius pater,ibi.
Filiationis nominatio præiudicat patri tantùm, nõ etiam cæteris.char.118.nu.3.
Filij debent præferri in emptione rerum relictarum à teſtatore,mendicantibus.char.6.nu.38.
Filij inter ſe alienare poſſunt rem prohibitam alienari.char.8.nu.54.
Filius qui patre viuente dominum offenderit, non ſuccedit in feudo poſt mortem patris. char.44. nu.44.cuius nu.loco eſt poſitus.nu.36.
Filius exhæredatus à patre an poſsit retrahere rẽ ab ipſo aut aliis conſanguineis alienatam. ibidẽ nu. 2.& ſeq.An idem ſuccedat in feudo,ibi.
Filius vaſalli qui alienauit feudum antiquũ, an poterit eam alienationem ſibi reuocare. charta.49. numero.46.
Quid ſi filius ipſe ſit hæres patris.char.50.nu.49.
Filius iuris præſumptione eſt hæres patris.eadẽ.charta.nu.51.
Filius hæres etiam ſi abſtineat,ibi.
Filius agnati vaſalli qui conſenſit alienationem feudi factæ à vaſallo an eam reuocare poſsit.charta.50. nume.53.
Filius ob nullam ætatem liberatur patria poteſtate. char.nu.58.
Fliusfa.non poteſt emere rem patris ex pecunia profectitia.char.51.nu.59.
Filiusfa.quod acquirit,patri,acquirit.ibi.nu.60.
Filiusfam.quod acquirit ex pecunia patris ſuo nomine & periculo,an id quærat patri.ibi.nu.61.
Filiusfa.minor iuſſu patris obligatus reſtituitur, ſed nihil reſtitutio prodeſt patri.char.53.nu.72.
Filij & nepotes concepti poſt bannum patrum & liberorum non comprehẽduntur in eo banno.ch. 55.nume.84.
Filius ſenatoris non dicitur, niſi qui cõceptus eſt dũ pater ſenator fuit.char.ibi.nu.85.
Filius vaſalli qui patti feudum alienanti cõſenſerit, non poteſt reuocare.char.60.nu.134.
Filius conſentiens patri donanti non poterit donationem inofficioſam dicere.char.ibi.
Filius non ſibi præiudicat nolens inſtitui hæres,malénſque habere ab inteſtato.char.61.nu.143.
Filius non releuatur à ſatiſdatione ob bona paterna. char.192.nu.18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Filius si debitores patris viuentis liberauit, an ipso patre mortuo valebit liberatio. char. 276. nu. 99. & sequen.
Filius substitui aut delegari potest, etiam cùm electa est industria personalæ. char. 216. nu. 66. & seq.
Filius qui liberauit debitores patris an eo mortuo si agat aduersus eos ei obstabit exceptio. char. 276. nu. 99. & seq.
Filiusfa. institutus hæres sub conditione potestatiua. nullo tẽpore dicitur præteritus. char. 286. nu. 21.
Filius qui anno tacuit, excluditur tãtùm à primò capite, vnde liberi non à secundo vnde legitimi. ch. 308. nume. 19. Sed quomodo id intelligatur, vide. char. 313. nu. 63. & seq.
Filia quæ intra. 30. annos potuit adire hæreditatem matris ex capite liberorum, an intra alios. 30. annos poterit adire ex capite generali legitimorum & quomodo. char. 308. nu. 20. & char. 313. nu. 63. & seq.
Filiusfa. potest ex pacto in contractu appositio nocere patri. char. 339. nu. 2.
Finis magis inspiciẽdus est, quàm quod præsens est. char. 30. nu. 44.
Finis omnia denominat, ibi.
Finis ad principium trahitur. char. 41. nu. 26.
Finis ob quẽ quid fit inspicitur, nec vltra eum operatur. char. 259. nu. 23.
Finis demonstrat qualis res cẽsenda sit, & an sit mobilis an immobilis. ch. 30. nu. 44. & iterum char. 310. nume. 19.
Finis trahit ad se omnia quæ ad ipsum tendunt. char. 268. nume. 19.
Fiscus doti æquiparatur. char. 115. nu. 100.
Fiscus non est priuilegiatus, nisi quãtùm expressum reperitur, ibi.
Fiscus an excludatur à bonis quæ dicit vacãtia, si probetur defunctum & alium publicè & communiter existimatos cõsanguineos sine alia graduum declaratione. char. 119. nume. 9.
Fiscus potest rem cõmunem alienare, sed præfertur consors aliis, si tamen vult dare tantum precium, quantum cæteri. char. 121. nu. 7.
Fiscus & ecclesia an æquiparantur. char. 193. nu. 11. & seq.
Fisco si debet solui certa pars fructuum, an impensæ deduci debeant, ibi.
Fiscus an teneatur restituere gabellam quam habuit ex contractu qui postea rechibetur. char. 336. qui numerus corruptus est. nu. 15.
Fœmina quæ non succedit in castro, succedit tamẽ in ipsius munitionibus. char. 36. nu. 97.
Fœmina à statuto exclusa an dicatur sua. charta. 40. nu. 13. An autem ea faciat partem cæteris. ibi. numero. 15.
Fœmina familiæ finis. char. 66. nu. 193.
Fœmina quoque generis finis est. ibi. nu. 196.
Fœminæ quæ viros rapuerunt. char. 200. nu. 5.
Forma statuti est de substantia ipsius. charta. 259. numero. 26.
Forma legis ordinata dispõ certos habens fines, ibi,
Forma autem rei quid sit, ibi.
Forma in actibus hominum quæ sit, ibi.
Forma denũciationis seruãda est. eadẽ char. nu. 27.
Forma data à statuto in dubio substãtialis. ch. 260 numero. 29.
Forma statuti non obseruata actus corruit, ibi.
Forma præcisè aut specificè impleri debet charta. 134. nume. 10.
Formæ omissio in qualibet vel minima parte actum viciat, etiam in fauorabilibus, ibi. nu. 11. & iterũ, charta. 325. nu. 31. & 32. vbi videbis, an id semper verum sit.
Formæ nec addi nec detrahi potest. charta. 134. numero. 11.
Forma non potest per æquipollens adimpleri. ibi.
Forma res indiuidua, eadem. char. 155. nu. 12.
Formam diuisio corrumpit, ibi.
Formę quęlibet mutatio totum viciat, ibi.
Forma expressa an possit alia pinguius vtiliúsq; adimpleri. char. 263. nu. 58. & seq.
Forma est præcisior atque strictioris iuris, & obseruationis quàm solennitas. char. 325. nu. 33. ad fi.
Formę omisio in modicis, an totum viciet. charta. 325. nume. 31. & 2. seq.
Formę omissio non excusat ętatem, rusticitatem, sexum, militiam, nec quamuis aliam qualitatem. d. nu. 31. & iterum. char. 328. nu. 15.
Formę rei mutatio facit, vt ea res censeatur non amplius esse in rerum natura. char. 339. nu. 16.
Frater quod acquirit ex pecunia communi, suum facit. char. 52. nu. 62.
Frater fratri in eadem potestate existenti donare potest bona profectitia consentiente patre. eadem charta. nu. 66.
Frater nomine communi suo & fratris si emat fundum, & soluat precių, potest à fratre repetere partem precij. quia in dubio præsumitur emisse de sua pecunia. char. 349. nu. 87.
Fratribus diuidentibus peculium non fit deductio eius quod in diem debetur, sed præstatur cautio soluendi, cùm dies cesserit. char. 125. nu. 44.
Fratres ita inter se succedunt, vt cõsanguinei habeãt bona paterna, vterini materna, char. 190. nu. 4. Quid autem si inter eos alij sunt coniuncti ex vtroque latere, alij ex altero tantùm, ibidem. num. 5. Et quid in filiis fratrum, ibi. nu. 7. Et quid item si ex statuto masculus præfertur fœminę. dicta charta. 190. nu. 6. Et quid si etiam ex statuto succedũt proximiores ex linea paterna, ibi. Quid deniq; in iure accrescendi, ibi. nu. 7.
Fraudare retractum an licitè possimus. char. 10. nu. 67. & multis seq.
Fraudare vectigal, an liceat. d. char. nu. 68.
Fraudator etiam impensas repetit, charta. 192. nu. 2. Sed an id procedat cùm quis iubetur ĩtegros fructus reddere. char. seq. nu. 8. & 9. Sed & alios multos casus in quibus id non procedit, videbis, ibi. nu. 10. & seq. vsque ad. 22.
Fraudem feciſti, fraudem patere. char. 122. nume. 20.
Fraudem suam allegans an audiatur, ibi. & rursum, ibi. nu. 24. & 25.
Fraus legi fit, etiam si quid verè fit, vt lex circumueniatur, quod aliàs non fieret, char. 11. nu. 74.
Fraus sua nemini prodesse debet. char. 52. nu. 67. qui numerus corruptus est, nam pro eo legitur 66. in fi. pag.

Fraus

Fraus & simulatio declaratur ex tractatu prȩcedenti, & magis quàm ex sequenti. charta. 106. nume. 24. & 3. sequen.
Fraus an & quomodo præsumitur ex confessione receptæ pecuniæ, de cuius numeratione aliter non constat. char. 129. nu. 85. 87. 88.
Fraus in dubio non præsumitur. char. 213. nu. 32.
Fraus & dolus quadam connexione sunt connexa. ibi. nu. 33.
Fraus & dolus quid & in quo differant. ibi.
Fraus ob id maior præsumitur, quod quis ita facit ne fraudem fecisse videatur. char 260. nu. 35.
Fraus ex eo præsumitur, quòd quid fit clam. charta. 280. nu. 13. & seq.
Fraus & simulatio an prȩsumatur ex his verbis, vendidi verè & non in fraudem, & similibus. charta. 281. nume. 19.
Fraus & simulatio non æquè prȩsumitur ex alienatione necessaria, vt volũtaria. char. 282. nu. 29.
Fraus non tam facilè prȩsumitur, in muliere, rustico, milite, vt in cęteris. char. 283. nu. 34.
Frequentioris vsus causa species memorata ad alias trahitur non ita frequẽtes, ex eadẽ ratione. chart. 200. nu. 4. & seq.
Fructus pendentes an inter mobilia, an immobilia computẽtur. chart. 29. numero. 36. & multis seq. vsque ad. 53.
Fructus pẽdentes pars fundi censentur etiã in actione personali. char. 29. nu. 36. Sed id quomodo intelligatur. char. seq. nu. 41. & seq.
Fructus pendentes possunt dari in supplementum legitimę. d. char. 29. nu. 37.
Fructus id est quod singulis annis renascitur, charta. 22. nu. 5.
Fructus pendentes veniunt in venditionem, dationem in solutum, concessionem ad fictum, legatũ & fideicõmissum. char. 29. nu. 41. Et in cõcessionem & amissionem feudi & publicationem fundi. d. char. nu. 42.
Fructus pendentes veniũt in restitutionẽ fundi, ibi. Fructus pendentes comprehenduntur in sentẽtia quę rem ad iudicat, ibi.
Fructus pendentes veniunt in translationem dominij ipso iure, ibi.
Fructus pendentes inter pauperes distribui debent testatore iubente sua bona mobilia distribui. charta. 30. nu. 43.
Fructus pendẽtes cadunt in sequestrum, ac si essent separati, ibi.
Fructus statim colligendi pro collectis habẽtur, ibi.
Fructus pendentes qui contrectat, furti tenetur. ch. 30. nu. 44.
Fructus non augent ęstimationem. ibi. nu. 45.
Fructus feudi vel emphyteusis an vendi possint, & quomodo. ibi. nu. 46.
Fructus prębendę & aliarum huiusmodi rerum possunt capi in causam iudicati. char. 31. nu. 49.
Fructus decimę vendi possunt, etiam laico. ibidem. numero. 50.
Fructus vfructus cedi potest, ibi.
Fructus seruãdo seruari non possunt. ibi. nu. 51.
Fructus anni quo moritur fructuarius, quomodo diuiduntur inter hęredes ipsius & proprietarium. charta. 330. nu. 1. le. 2.
Fructus rei fideicõmissarię eius anni quo dies eius cedit, quomodo diuiduntur inter hęredem & fidei commissarium, ibi. nu. 2.
Fructus pendentes rei venditę sunt emptoris, ibi.
Fructus pendentes rei concessę, in emphyteusim, an sint emphyteutę, ibi.
Fructus beneficij vacantis quomodo diuidũtur inter hęredes defuncti, & eius successorem in beneficio. ibidem.
Fructus quomodo diuiduntur inter hęredes vasalli & domini eo anno quo vasallus moritur. d. charta. 330. nu. 3.
Fructus anni soluti matrimonij quomodo diuidantur inter virum & vxorẽ vel eorum hæredes, ibi. numero. 4.
Fructus vnius alicuius temporis applicantur toti anno, ibidem.
Fructus rei pignoratæ quomodo diuidantur inter debitorem & creditorẽ eo anno quo pignus dissoluitur: cùm actum est vt fructus spectent ad creditorem loco vsurarum. char. 331. nu. 5.
Fructus immaturi si percipiuntur à colono, est inspiciendum tempus quo futuri erant maturi, vt reստituantur. charta. 332. nu. 15. Nisi in certis casibus, ibi. nu. 16. & 17.
Fructus iurisdictionis sunt multæ, & bonorum publicationes, ibi. nu. 18.
Fructus huiusmodi iurisdictionis, an ad eum pertineant qui dominus est tempore delicti, an tempore condemnationis, ibi, & multis seq.
Fructus dicuntur deductis impensis. char. 222. qui nu. est corruptus, nu. 1. & seq.
Fructuũ appellatione quæ veniant. ch. 194. 2. nu. 27
Fructus qui percipi potuerunt, an restitui debeant, vti percepti, ibi. nu. 28.
Fructus qui vberiores quis percepit quàm aduersarius percepisset, an etiam sunt restituendi, charta. 195. nu. 29.
Fructus in actionibus stricti iuris non veniunt nisi à lite contestata, cùm petitur quod actoris nõ fuit, aliàs secus, char. 197. numero. 15. & 16. & iterum char. 330. nu. 5.
Fructus an triennio prȩscribantur, char. 197. numero. 17. & 2. seq.
Fructus percepti eo triennio quo cessatum est à litis prosecutione, an sint restituendi, ibi.
Fructus extenuant sortem in contractibus reprobatis, char. 198. nu. 1. le. 1.
Fructus dominium sequuntur, char. 310. nu. 34.
Fructus non debentur ex promissione vendendi, ch. 345. post prin.
Fructus ad eum non pertinent, ad quem non pertinet rei periculum, char. 348. nu. 65.
Fructus percipere loco reliquiarũ siue vt nostri vulgò appellant arreagiorum an sit prohibitum, aut suspectum, char. 410. nu. 133.
Frustra fit per plura quod fieri potest per pauciora, char. 309. nu. 24.
Fundus quid sit & quid ab agro, prędio, loco, & possessione differat, char. 21. nu. 1.
Fundus comparatus ex pecunia redacta ex vẽditione fundi patrimonialis, an & ipse censeatur esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

patrimonialis.char.234. nu.10. & multis sequen.
Fundus quem habemus ex permutatione fundi patrimonialis censetur patrimonialis: & in eo succeditur,vt in patrimoniali, charta.235. nume.26. & sequen.
Furioso an & quomodo posit fieri nunciato, citatio,oblatio,protestatio, & alia eius generis, char. 101.nu.14.& multis seq.
Futurum non consideratur,char.192.nu.17.

G

Gabella non debetur ex contractu nullo, charta.14. numero.7.
Gabella an debeatur ex distractu siue discessu ex vēditione,char.17.nume.38.
Gabella debita pro emptione,non nisi re tradita debetur,char.19.nume.46.
Gabella cùm quæritur,an & cui debeatur, inspicitur tempus traditionis non venditionis, ibi numero.47.
Gabella inter immobilia computatur.charta.28. nu. 33.& seq.
Gabella si debetur ex frumento aut vino,non debetur ex venditione agri in quo frumentum, aut vuæ maturæ sunt,char.31.nu.52.
Gabella an debeatur ex contractu conditionali facto in nundinis, cuius conditio euenit post nundinas, stante statuto quod debeatur ex contractu facto in nundinis,char.82.nu. 44.
Gabella an debeatur ex tempore contractus, an ratificationis,char.84.nu.67.
Gabella debetur ex tempore contractus,non expectato tēpore in quod eius effectus dilatus est,charta.90.nume.115.
Gabella an debeatur ab iis qui emūt ab ecclesia vel clericis,char.100.nu.11.&.12.
Gabella quæ soluitur ex venditione, an soluitur ex permutatione fundi æstimati cum alio fundo.ch. 106.nume.19.
Gabella an debeatur ex transactione,charta.110.nu. 61.& char.seq.nu.65.
Gabella quæ debetur ex alienatione, an debeatur ex diuisione,char.112.nu.77.
Cabella noua debetur cum quid veteri instrumento additur,char.126.nu.55.
Gabella si solui debet de precio pro rata librarum, an è precio deduci debeat quod datum est proxenetis & ob proclamata,char.193.nu.5.
Gabella quæ debetur ex legato,intelligitur ex eo qđ supereſt deductis oneribus.ibi.nu.7.
Gabella res odiosa.char.193.nu.12.
Gabella debetur ex contractu oneroso inito inter patrem & filium, non etiam ex gratuito, charta. 238.nume.47.
Gabella an debeatur ex alienatione rei subiectæ restitutioni,& postea adueniente conditione restitutionis reuocatæ,char.222.nu.2.
Gabella vna tantùm debetur ex vno cōtractu in aliū transfuso,eadem char.nu.3.
Gabella duplex soluenda est ex locatione, & prorogatione,quæ fit priori tempore transacto,charta. 304.numero.35.
Gabella si fuerit soluta prēter vnum nummum,non valebit contractus,statuto cassante contractum, ex quo non fuit soluta gabella,char. 324. nu.24.
Sed quomodo id intelligatur,charta.325. nume. 29. & sequen.
Gabella cum quæritur an debeatur,& quibus, inspicitur tempus contractus, non conditionis,char. 333.nume.24.
Gabella an debeatur ex contractu qui postea dissoluitur vel rescinditur. Et an ex dissolutione, siue rescisione,aut distractu, vel recessu, charta. 334. nu.4.& multis seq.
Gabella non debetur ex redhibitione.char. 339. qui numerus corruptus est,nu.16.
Gabella quæ iubetur solui ex secundo decreto,non debetur ex eo quod postea rescinditur per oblationem debiti intra annum,ibi.nu.17.
Gabella quæ debetur ex venditione,non debetur ex promissione vel pacto vendendi,charta.343. numero.41.
Generalis liberatio non extinguit obligationes conditionales,char.16.nu.23.
Generalis dispositio includit omnes casus, licèt in vno maior ratio esse videatur, charta.115.numero.101.
Generalis dispositio etiam,in odiosis & pœnalibus generaliter intelligitur,ibi.nu.102.
Generalis constitutio non aufert priuilegium in eo casu à iure concessum,ibi.numero.104.
Generalis constitutio etiam odiosa gençraliter intelligenda,char.332.nu.11.
Gener & socer an sibi inuicem succedant excluso fisco,char.192.nu.19
Gens cognatione significat,char.78.nu.196.& seq.
Sed an id verum sit vide,char.67.nu.196.& seq.
Gentiles qui dicantur,char.46.nume.17.
Gentilitas,ibi.nu.18.
Gentilitiæ hæreditates,ibi.
Gentilitia monumenta,ibi.
Genu supra propius,char.48.nu.30.
Generis & generationis appellatione an veniant fœminæ,char.72.nu.236.& sequen.
Genus significat agnationem,charta.67.nu.196.de quo tamen vide,char.72.nu.236.& seq.
Glauci & diomedis permutatio,char.228.nu.17.
Glossam sequi videntur doc. cum expressē non reprobant,char.255.nu.45.
Gradus in successionibus computatur secundū ius ciuile,char.47.nume.23.
Gratificationi cæteris paribus locus est,chart. 184. numero.2.
Gratificandi ius nunquam competit nisi in casibus à iure concessis,char.216.nu.2.

H

Habitationis domicilium cæteris præfertur,charta. 166.nu.21.& seq.
Hæreditas definit esse alicuius per aditionem hæredis,char.177.nu.18.
Hęreditas cedi potest,char.219.nu.8.
Hęredes facilius impetrant quam cæteri id quod etiam ad eos non transit,char.7.nu 41.& seq.
Hęres & defunctus cēsentur esse vna persona, char. 50.nu.47.& char.296.nu.6.
Etiam si hęres non teneatur de euictione.d.nu. 47.
Atque etiam si fecerit inuentarium,ibi.

Hęres

Hæres non potest venire contra factum defuncti.d. charta.50.nu.47.Nisi si eum fraudaret beneficio legis vel statuti,char.51.nu.57.
Hæres non potest esse melioris conditionis quā defunctus fuit,char.50.nu.48.
Hæredis factum censetur esse factum defuncti, ibid. char.295.nume.4.
Hæredes vasali reuocare nō possunt alienationem ab eo factam tametsi agnati sint.d.charta.50.numero.49.
Hæres ex propria persona potest contrauenire ei actui, cui defunctus simpliciter consensit,charta. 51.numero.54.
Hæres an posit & debeat iurare de facto defuncti, char.139.nu.2.& multis seq.
Hæres qui vnam rem surripuit nec posuit in inuentario,an ea tantùm,an verò & omnibus priuetur, charta.205.numero.26.
Hæres legitimus extraneus à familia eius,qui prohibuit alienare extra familiam,an succedat ab intestato in rebus prohibitis,charta.209.nu.5.&.6.
Hæres repræsentat defunctum pro portione tātum hæreditaria,char.238.nu.50.
Hæres si iussu testatoris vendit rem quampiam certo precio,an sit locus.l.2.C.de rescin.vendi.charta.266.nu.5.& char.seq.nu.9.
Hęres qui iussu testatoris vendit rem à statuto prohibitam alienari,an incidat in pœnam,ibidem.numero.6.&.8.
Hęredes comprehenduntur in omnibus pactis actiuè & passiuè,etiam si de illis mentio facta nō fuerit,char.295.nu.1.
Vtrùm autem id procedat si dictio taxatiua adiecta fuerit ei qui paciscitur,ibidē.numero.2.& multis sequen.
Hęres an teneatur cum defunctus promisit de suo facto tantùm,char.295.nu.4.&.8.
Hęres an posit implere conditionem.char.296.numero.15.
Hęres hęredis an sit hęres meus,charta. 297. nume. 17.& sequen.
Hæredis appellatione an veniat hæres hæredis,ibid. & sequen.
Hæres hæredis non parens dispositioni testatoris, qua iusit hęredem aliquid facere intra tempus,alioquin eum priuat hæreditate:an priuetur,vt primus hæres,ibi.nu.18.
Hæredi scripto facta prohibitio alienandi non censetur facta hæredi hæredis.ibi.nu.19.
Hæres hæredis non censetur eadem persona cum defuncto.char.297.nu.19.post princ.
Hæredis appellatione omnes in infinitum, id est nō solùm primi,sed & vlteriores, & per multas successiones accipiuntur,eadem.char.nu.20.
Idque etiam in his quæ sunt stricti iuris.ibi.
Atque etiam in conditionibus.ibi.
Sed etiam de propria significatione.ibi.nu.21.
Nisi in specialibus quibusdā casibus, & quæ suapte natura non transeunt ad hæredes.ibi.nu.22.
Hęredes nō tātùm sui,sed & extraneis regulariter in materia indifferenti admittuntur.charta.298. numero.26.
Hæres rogatus à testatore vēdere fundum duobus, si vnus ex illis nolit emere, tenetur alteri suā partem vendere,char.299.nu.30.
Hæredum vnus potest alium cogere pignus pro sua parte soluere,aut sibi ius eius cedere.ibi.nu.32.
Hæres an per interpellationem constituatur in mora de re vel obligatione sui prædecessoris, antequam de re ipsa certioretur,char.321.nu.5.& seq.
Hæres damnatus certo die dare decem, alioquin fundum,si nouem tantùm dederit,debet dare fundū char.325.nu.27.
Sed quomodo id intelligatur.d. charta.nume.29.& sequen.
Hæresis Cerinthi.Ebionis,& Nazareorum. char.2. numero.10.
Aebræi auri & argenti appellatione omnem pecuniam significabant,char.131.nu.5.
(Hinc) dictio diem ipsam comprehendit.charta.93. numero.23.
Hipparchiorum dies,char.91.nume.1.
Hispanorum lex.char.234.nu.12.
Homines natura scire desiderant,charta.328.numero.19.
Humana hostia immolari.S C.prohibita.char.9.numero.59.
Humanitas pro æquitate.char.247.nu.15.
Humana interpretatio,ibi.
Hyeme fabricare ex Chilone.char.91.nu.2.
Hypotheca rei suæ non consistit, si irreuocabiliter sua sit,aliàs secus.char.33.nu.69.
Hypothecariæ actioni quo tempore præscribitur tā contra creditorem quàm aduersus tertium, charta.79.nume.11.
Hypotheca dotis contrahitur à promissione illius, etiam si traditio longè pòst facta fuerit, char. 90. numero.113.
Hypotheca impedit alienationem. charta. 317. numero.2.
Hypotheca facit,vt emptor teneatur stare locationi ibi.nume.3.
Hypotheca facit,ne sit locus.l.quoties.C.de rei vendi.charta.317.nume.4.
Sed an sufficit sola hypotheca sine pacto non alienā di,ibi.nume.5.
An autem his casibus & similibus requiratur specialis rei de qua agitur hypotheca,ibi.nume.6.

I

Iacobi Aren.opinio.semper de mente iuris veniunt. char.32.numero.63.
Ianus primus æs signauit,char.132,qui nu. est corruptus.nume.9.
Idem ne iuris statuendū est in parte ac in toto. charta.29.nu.39.& char.30.nume.45.
Idem iuris de principio actus ac de ipso actu.charta. 133.nume.7.
Si tamen eadem est vtriusque ratio.ibidem.nu.8.
Idem iuris de vno ac de numero,cum est eadē ratio. d.numero.7.
Idē iuris in viro & vxore quod in affinibus licet ipsi affines non sint,cùm est eadem ratio,ibi.
Idem verbum in eodem loco diuersimode diuersis respectibus intelligi potest.char.122.nu.22.
Ignorans non consentit.char.74.nu.250.
Ignorantia iuris non excusat in lucro, aut quasi Iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cro captando,char.160.nu.22.
Ignorantia an impediat præscriptionem, char.250. nu.1.le.2.& multis seq.per totam eam glo.
Ignoranti non currit tempus in testamento appositum,ibi.nu.2.&.3.
Nec tempus statutum insinuationi testamentorum. d.numero.3.
Nec tempus datum episcopo aut aliis ad executionem testamentorum.char.251.nu.4.5.
Nec tempus statutum denunciandis maleficiis,ibid. nu.6.de quo tamen vide char.252.nu.18.
Nec tempus datum patrono ad præsentandum. ch. 251.nume.7.
Nec tempus datum ad conferẽdum beneficium,ibi.
Nec tempus datum ad eligendum,ibi.
Nec quoduis tempus datum in iis quæ sensu gerun tur,ibi.
Nec tempus adeundi hæreditatem , aut immiscendi se,aut deliberandi.char.251.nu.8.
Nec tempus agnoscendi bonorum possessionem etiam per.30.annos,ibi.
Nec tempus appellandi etiam si quis sit in loco, aut aliàs sit præsumptio scientiæ.d.char.nu.9.sed vide nu.seq.quomodo id sit intelligendum.
Nec tempus prosequendæ appellationis , ibi & seq.
Nec tempus datum matri & cæteris ad petendum tutorem.d.char.251.nu.11.
Nec tempus datum ad petẽdum restitutionem, ibi.
Nec tempus datum vasallo ad petendum inuestituram,eadem char.nume.12.
Nec aliud quoduis tempus datum hæredibus ad aliquid faciendum,ibi.
Nec tempus datum agnatis ad reuocationem feudi alienati.char.252.nu.13.
Nec tempus anni statutum ad promotionem ordinis sacerdotalis ei qui beneficium curatum obtinet.d.char.252.nu.14.
Nec tempus optandi prebendas,ibi.
Nec tempus datum ab arbitris ad soluendum sub pœna.ibi.
Nec tempus petendæ consecrationis electo ad episcopatum.ibi,
Nec tẽpus implendi conditionem.char.252. nu.15.
Nec tempus conficiendi inuentarij,ibi.nu.16.
Nec tempus præstitutum productioni instrumentorum,ibidem.
Nec tempus præstitutũ ad expirationem officij.ibi.
Nec tempus quærelæ aduersus testamentum.ibi.
Nec alia tempora remissiuè designata.ibi.nu.17.
Ignoranti an currat tempus quod ipso iure priuat, ibi.nu.21.
Ignoranti nunquã currit tempus anni,aut aliud breuius,eadem char.nu.22.
Ignorãtibus vt currat tempus an possit facere statutum,ibi.nu.23.
Ignorantia ne allegetur an possit statuto fieri,ibidẽ. numero.24.
An autem renunciatione aut pacto,ibi.
Ignoranti currit tempus in merum ipsius fauorem statutum,char.253.nu.25.
Ignorantia nil prodest ad cõsequendum lucrum.d. char.nu.26.
Ignorantia affectata nunquam prodest,ibi.nu.27.
Ignorantia affectata quæ dicatur,ibi.
Ignoranti per factum vel dolum aduersarij nunquã currit tempus.ibi.nu.29.& seq.
Quid si ex dolo alterius,ibi.nu.32.
Ignorantia non verisimilis,iniusta,non probabilis, crassa,supina non excusat.d.char.293.nu.33.
Ignorantia huiuscemodi pro scientia habetur. ibid. numero.34.
Ignorans cui currit tempus , an restituatur. ibi. nu. 35.& char.255.nu.42.& seq.
Et an in præscriptione longissimi temporis.charta. 254.nu.36.&.5.sequen.
Ignoranti an currat tempus petẽdæ restitutionis in integrum,& quod tempus.char.255.nu.43.
Et an si currat,restituatur.ibi.
Ignorantibus an maior fauor impertiẽdus est quàm minoribus,in præscriptionibus,ibi.numero.45. &.5.seq.
Ignorantia rerum publicarum ob absentiã,aut morbum probabilis est.char.263.nu.57.
Ignorantia iuris non inducit malã fidem nisi in vsu capionibus.char.270.nu.44.
Eadem à dolo excusat.ibi.
Immobilia censentur , ex quibus percipiuntur fructus.char.22.nu.5.
Immobilibus rebus publicatis publicantur annui reditus char.23.nu.6.ad fi.
Immobilia bona mobilibus,digniora.ch. 34.nu.81.
Immobilia ad se trahunt mobilia.ibi.
Impedimentum facit ne currat tempus.charta.144. numero.5.&.6.
Impedimentum licèt probetur iuramento,potest tamen probari contrarium.char.145.nu.7.
Impedimentum affectatum non excusat.charta.253. numero.28.
Impedito iuris & facti impedimento nõ currit præscriptio.char.315.nu.78.
Impensæ quæ qualésve restituí debent re condicta, aduocata,aut aliter recuperata à bonæ fidei , aut malæ fidei possessore.char.334.nu.1.le.2.
Impetrans literas,an possit earum vsu abstinere inuita parte.char.268.nu.24.
Impossibilia an censeantur quæ à solo principe impretãtur.char.239.nume.56.in fi.& char.sequen. nume.61.& sequen.
Impossibile an censeatur quod non nisi per restitutionem vel dispensationem obtineri potest.ibid. nu.59.& sequen.
(In & ad)an differant.char.97.nu.67.
In & intra)eiusdem significationis,char.98. nu.74.
In dubio quis censetur actum facere nomine proprio non alieno.char.173.post prin.
Incapax socius propter capacem capit.char.213.nu. 30.& sequen.
Incarceratus an & quomodo citari possit.char.168. nume.38.quanquam.39. legatur le.1.
Inceptum an pro complero habendum charta.41. numero.25.
Incidit in foueam quam fecit.char.122.nume.20.
Incæduus lucus,incædua sylua.char.319.nu.21.
In cluſio vnius est alterius exclusio.char.49. nu.38.
Incontinenti ante & post quid dicatur esse factum charta.293.nu.6.

Incorporalia moueri non possunt.char.25.nu.6.
Incorporalia manu apprehendi non possunt,charta 26.nume.11.
Incorporalia in loco non consistunt,ibi.
Incorporalia verè non posidentur,ibi.
Incorporalium an traditio requiratur, charta. 150. numero.9.
Indefinita an æquipoleat vniuersali . charta.99. numero.1.le.2.
Indiuiduum quid dicatur,char.155.nu.15.
Indiuiduum præstari non potest vni ex pluribus. charta.299.nu.36.
Indiuiduum est rem tradi,char.203.nu.13.
Indiuidua sunt facta,ibi.
Indiuiduum est quicquid incommodum recipit ex diuisione.char.204.nu.15.
Inducíæ etiam noctis temporibus seruandæ. charta. 92.numero.9.
Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem,char.169.nu.51.
Inducta ad vnum effectum non possunt contrarium operari.char.233.nu.7.
(Inest,& insit) verbum est significatiuum substãtiæ, veritatis.charta.295.nu.28.
Infanti an possit fieri nũciatio, oblatio, protestatio, & cætera eius generis,& quomodo.chart.101.nu. 14.& multis seq.
Infans etiam tutore auctore nihil facere potest.char. 102.numero.20.
Infames an possint assumi in apparitores. chart.186. numero.2.
Infinitas verbum Ciceronianum,char. 285.num.6.
Infinitas an recipiatur.ibi. & char. 286.nu.18.&.19.
Infinitum natura vitare solet.char.285.nu.6.
(Infra).char.98.nu.79.
Ingredi religionem vel monasterium an dicitur quis per solum ingressum sine professione.charta.42. numero.33.&.34.
Iniunctio citationis.char.165.nume.14.
Iniuriarum actio an cedi possit.char.214.nu.47.
Initium in delictis spectandum est. char.332. nu.20.
Inseparabilia à persona fiũt separabilia propter necessitatem,char.210.nu.10.
Insinuatio an requiratur in renunciatione feudi,aut emphyteusis quæ fit domino.char.245.nume.11.
Insinuatio nominationis an satis sit vt fiat vni ex vi cariis.char.102.nume.28.
Vtrum autem satis sit vni ex collatoribus. char.103. numero.29.
Insinuatio an requiratur cum vasallus consentit alium inuestiri de feudo ad se pertinente.char.245. numero.11.&.12.
Insinuatio donationis non censetur ob id facta qꝛ facta fuit corã iudice ob aliud.char.259.num.22.
Instantiæ tempus an prorogari possit de consensu partium.char.81.nu.30.
Instantia non currit actori interim,dum reus subterfugit.char.189.nu.1.
Instãtia siue ius instantiæ cedi potest.ch.220.nu.26
Instrumentum simulatum non est instrumentũ. ch. 14.numero.12.
Instrumenta produci possunt in eo die,ex quo tempus producendi statuitur.char.94.nu.30.
Instrumentum aliud est,quam contractus,chart.135. numero.1.
Instrumento qui renunciat, non propterea renunciat contractui.ibi.nu.2.
Instrumento viciato non viciatur contractus, ibid.
Instrumentum non viciatur viciato contractu,ibid.
Instrumentum sæpe contractum statuta vocant,ibi. numero.4.
Instrumentorum appellatione testes veniunt. 136. numero.11.
An autẽ id si verè,an ex interpretatione,ibi. & seq.
Et an id quoque procedat in odiosis.ibi.nu.12.
Sed an id sit ex communi vsu loquẽdi.char. sequen, numero.15.
Instrumentorum probatio requiritur in multis casibus.charta.137.nu.16.
Instrumentum est probatio prõpta, præsens, realis, probata,euidens,euidentissima,manifesta, manifestissima,liquida,patens,certa,indubitata,& notoria,char.ibi.nu.20.&.2.seq.
Instrumentum habet vim diffinitionis, charta. 138. numero.22.
Instrumentum tale est vt de eo dici possit , noli me tangere.ibi.
Instrumenti appellatione an veniat scriptura priuata.ibi.numero.29.
Instrumento publico creditur,sed ita vt tamen contrarium probari possit.char.145.nume.10.
Instrumentum quod loquitur de venditione , sine mentione certi præcij,an fidem faciat de precio, char.275.nume.87.& seq.
Instrumentum cum editur,non solũ eius quod principale est,sed & stipulationum, renunciationum, & aliarũ clausul.editio debet fieri.ch.260. nu.33.
Instrumenta possunt produci vsque ad sententiam, & non post,etiam incontinenti.char.294. nu.23.
Interdictum vnde vi nõ competit pro mobilibus,ni si cum immobilibus sint coniuncta.chart.34.numero.83.
Interdictum vnde vi non habet locum in naue , nec interdictum quod vi aut clam.char.35.nu.89.
Interdicta possunt intentari & in foro rei,& in foro rerum de quibus agimus.char.155.nume.9.
Interdictum vnde vi cedi potest.char.217.nu.81.
Interdictum retinendæ possessionis cedi potest,ch. 220.nume.17.
Interdictum recuperãdæ possessionis etiam cedi potest.ibi.nume.18.
(Interdum) dictio significat exceptionem & raritatem.char.70.nume.221.
Interesse nomen substantiuum.char.6.nume.34.
Interest nostra res maiorum nostrorum emere, ead. char.nume.35.& seq.
Interest nostra rẽ manere in familia.char.109.nu.51.
Interest nostra,vt salua maneat familiæ dignitas.ibi.
Interesse cõsistit in pecunia numerata. ch.231. nu.3.
Interpellatio eius,quem volumus constituere in mora,debet fieri ad personam ipsius:& si non reperitur,ad domum eiusdem.char.171. numero.6.
Interpellatio censetur facta ei qui impedit ne fiat.ch. 136.nume.9.
Interpellatio non constituit in mora hæredem , aut alium ignorãtem,nisi de re de qua agitur, certio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

retur.char.321.nume.5,& seq.
Interpellatio extra iudicialis an interrũpat tempus siue præscriptionem.char.326.nume.37.
Interpellatio extra iudicialis an constituat in mora. ibi.numero.38.
(Intra)dictio cuius naturæ est.char.98.numero.71.
Intra & extra.ibi.
Intra & extrinsecus.ibi.
Intra & post.ibi.
Intra.10.dies,& in.10.dieb⁹ paria sũt.ch.291.n. 64.
Intrusus etiam impensas deducit.char.192.nu.2.
Inuestitura noua an veterib⁹ deroget.ch.237.nu.39.
Inuitus quod quis facit,nõ debet ex eo damnum cõ sequi.char.124.nu.39.& char.222.numero.2.
(Ipse)dictio præcisam quandam demonstrationem facit.char.298.nu.25.
Iudex quod fecit,fecisse videtur pars ipsa,char.105. numero.14.
Iudex potest statuere tempus intra quod aliquid faciendum est,aliàs eo transacto nõ audiatur. char. 137.numero.18.
Iudex an possit expectare actorem, qui nõ comparet die citationis,vti reum.char.154.nu.9.& seq.
Et an reum quoque cum ius est quæsitum . char.eadem.numero.13.
Iudex nõ potest prorogare tempus prosequendę appellationis eadem char.nu.14.
Nec petendæ in integrum restitutionis.ibi.
Nec tempus statutum ad probandam exceptionem excommunicationis.ibi.
Nec aliud quoduis à iure sine ministerio iudicis statutum.ibi.
Iudex non potest mutare tempus à lege vel statuto præfinitũ sine ministerio hominis. ch.141.nu. 4.
Iudex an adiri possit loco creditoris aut alicuius cui offerri,& denunciari aliquid debet.Et an tũc sit necessariò adeundus.char.172.nu.17.&.18.
Iudex potest prorogare tempus prosequendæ appellationis.char.303.nu.29.
Iudex potest prorogare tempus à se datum recipiendis apostolis.ibi.
Iudex potest prorogare tempus à se datum ad probandum,licet nouam dilationem sine causa dare non possit.d.char.nu.30.
De his tamen vide numero.seq.
Iudex an possit esse sequester rei de qua agitur.char. 326.numero.1.
Iudici soli non creditur.char.160.nu.1.le.2.
Sed duobus creditur.char.163.nu.34.
Iudicium ea quæ in eo facta sunt efficaciora facit q̃ quæ extra iudicium facta sunt.charta.356.numero.152.
Iuramentum venditoris nocet emptori. charta. 59. numero.128.
Iuramentum aduersus contumacem aut dolosum ex dispositione legis præstitutũ, an admittat probationem contrariam.char.147.nu.28.& seq.
Iuramentum calumniæ amplius præstandum nõ est, cum iam perfectè pars intentionem suam probauerit.char.139. nu.1.
Iuramentum calumniæ præstatur quãdocunque placuerit iudici,si præstitum nõ fuerit in litis contestatione.ibi.
Iuramentum an exigitur facta probatione.ibi.
Iurare an possit & debeat hæres de facto.chart.139. nu.2.& multis seq.
Iurare de alieno facto quis non debet.ibidem.numero.5.
Iuramentum quod defertur in supplementum probationis,an deferatur hæredi, aut ei qui nescit veritatem rei.d.nu.5.&.2.seq.
Iuramentum ex parte hæredis personale est.ibi. numero.6.
Iuramentum credulitatis sufficit quando non potest haberi certa scientia.char.140.nu.10.
Iuramentum credulitatis an sit huiusmodi,vt qui ita iurauit,subeat periurium,si id verum non sit.ibi. numero.12.
Iurans soluere,si tantùm compenset, an excusetur à periurio.char.142.nu.3.&.6.
Iuramentum à lege vel statuto delatum an impediat probare contrarium.char.144.numero.1. & multis sequen.
Iuramento partis creditur de expensis aduersus cõtumacem , sed ita vt possit probari contrarium. char.145.nu.7.
Iuramento citati ad domum an credatur, si dicat citatorem ad eius notitiam non peruenisse . charta. 168.numero.41.
Iuramentum perpetuat actionem.charta.296.numero.32.
Iuramentum habet vim sententie.ibi.
Iuramentum calumniæ potest statim post litem contestatam præstari.char.292. nume.2.
Iurãdi ius siue facultas cedi quoque non potest. ch. 216.nume.76.
Iuramentum operarum prestandarum, siue fiat in manumissione,siue paulò antè,siue paulò pòst,nihil refert.char.293.nume.5.
Iurans alicui vendere non per hoc prohibetur alteri vendere.char.344.qui numerus corruptus est. numero.48.
Iurisdictionis vsus ante conditionem delegationis non eam perpetuat.char.16.nume.23.
Iura portorij,vectigalis,collectarum , & gabellarum quanto tempore præscribuntur.char.28.nu.33.
Iura sanguinis & generis à patre ipso tolli non possunt.char.44.nume.46.qui nume. est corruptus & eius loco.nu.38.positus.
Iura incorporalia in loco non consistunt. 150.nu.3.
Iura personalia quæ scilicet competunt personę,nõ transeunt,nisi cedantur.char.188.nu.19.
Iura passiua cedi non possunt.char.214.nu.50.
Ius immittendi mortuum in rem pignoratam cedi non potest.ibi.nu.51.
Iura quoque sepulchrorum,licet transeant ad hæredem extraneum,cedi non possunt.ibi.nu.52.
Ius merè personale etiam cedi non potest.char.215. numero.57.
Iura itẽ annexa certis personis singulariter & in priuilegium cedi non possunt.ibi.nu.58.
Iura gratificandi non competunt nisi in casibus expressis.char.217.nu.2.
Iura incorporalia non cõsistunt in loco.char. 264. numero.14.
Ius competens oblato precio non est purum,sed cõditionale,

ditionale.char.267.nu.12.
Iuri offerẽdi an & quo tẽpore præscribitur , charta. 384.nu.2.
Iura facultatis an sint præscriptibilia,char.286. nu. 21.& char.287.nu.28.
Ius offerẽdi precium competens ei qui pignus possidet,perpetuum est, ea.char.nu.29.
Iuri succedendi, adeundi, immiscendi non nisi. 30. annis præscribitur,char.79.nu.16.
Ius offerendi,consignandi, deponendi nõ habet locum conditione non impleta,char.16.nu.23.
Ius excipiendi transit in singularẽ successorẽ,ch.59. nu.128.& seq.
Ius probandi per iuramentum an transeat in successorem,char.139.nu.3.& multis.seq.
Ius statuarium aut consuetudinarium an sit transmissibile,char.183.nu.4.
Ius defensionis trãsit in singularem successorem sine cessione,non etiam ius agendi,ch.188.nu.20.
Ius adeundi,& immiscendi cedi non potest, charta. 214.nu.46.
Ius vindictæ an cedi vel delegari possit, charta. 215. nu.62.& seq. Vbi etiam reperies, an filio & cæteris subditis delegari possit.
Et an possint adhiberi socij,& quomodo.
Ius alimentorum futurorum cedi non potest, char. 216.nu.72.
Ius ætatis cedi non potest.ibi.nu.77.
Iura vtilia per cessionem funditus euelluntur à cedente,char.217.nu.79.
Ius repetendi dotem cõstante matrimonio ob id q̃ vir ad inopiam vergit,an cedi possit,ibi.nu.80.
Ius accusandi alium de priuato delicto cedi an possit,ibi.nu.81.
Ius sententiæ cedi potest,char.22.nu.22.
Ius executiuum,ibi.nu.23.
Ius capiendi alium propria authoritate cedi potest, ibi.nu.24.
Ius legitimæ & Trebellianicæ cedi potest, ibi. numero.25.
Ius protestandi cedi quoq; potest,ibi.nu.27.
Ius quod habet conductor siue colonus partiarius, aut nummarius cedi potest,ibi.nu.30.
Ius eligendi competẽs ex cõtractu cedi potest, ibid. nume.33.
Ius arbitrii cedi potest,ibi.
Ius denunciandi aliquod impedimentum cedi potest,ibi.
Ius quæsitum alicui ad certam rem contemplatione artis cedi potest,ibi.nu.34.
Ius retinẽdi rem pro expensis cedi potest,ibi.nu.35.
Ius iniquum,char.246.nu.6.
Ius & æquitas opposita,ibi.nu.7.& seq.
Inter ius & æquitatem quid interest,ibi.nu.8.
Ius & æquum interdum iunguntur,ibi.nu.9.
Iuris æquitas,ibi.
Ius,rigor,& dispensatio,an differant,ibi.
Ius & bonum vt diuersa,ibi.nu.10.
Ius subtile,callidum,versutum dicitur ius strictum, char.286.nu.17.&.2.seq.
Ius commune fauorabilius est , & magis extenditur quam ius singulare,char.256.nu.48.
Iustum precium annuorum redituum quod dicatur,char.24.nu.17.& seq.
Iustum preciũ quod sit , & quomodo probetur, ch. 120.nu.1.&.6.seq.
Iustum precium dicitur deductis impensis & laboribus,char.192.nu.3.
Iustum à iustitia,vel è diuerso,char.247.nu.11.
Iustum & iustitia opponuntur æquitati,ibid.numero.12.
Iustum & æquum quid differant,ibi.
Iustitia immodica,ibi.nu.13.
Iustitia & misericordia oppositæ,ibi.
Iustitia & æquitas item oppositæ,ibi.
Iustitia & æquitas copulatæ,ibi.nu.14.
Iustitiæ duę partes principales pietas & æquitas,ibi. nume.13.
Iusta causa litigandi an excuset ab expensis conuentionalibus,char.290.nu.56.
Et an à precio conuentionali,ibi.
(Iuxta) char.99.nu.81.

L

Largent & le drap.char.348.nu.81.
Latitare videtur qui ita in publico est,vt se videndũ non præbeat,char.260.nu.35.
Laudimia non debentur ex venditione nulla , char. 14.nume.7.
Laudimia nõ debentur ex venditione conditionali ante impletã conditionem,char.15.nu.22.
Laudimia an debeantur ex distractu siue discessu à priori venditione,char.17.nu.38.& char.388.nu. 5.& multis seq.
Laudimia an debeãtur ex venditione ante traditionem,char.19.nu.48.
Laudimia an debeantur ex datione in solutum, ch. 104.nu.4,
Quid si ea sit necessaria,char.seq.nu.10.&.14.
Laudimia an debeantur ex permutatione de re immobili cum mobili,char.108.nu.41.& seq.
Laudimia an & quando debeantur ex transactione. char.110.nu.63.
Laudimia an debeantur ex diuisione,charta.112.numero.77.
Laudimia an debeantur ex datione dotis æstimatæ, vel inæstimatæ,char.114.numero.95. & char.115. nume.108.
Laudimia an debeantur ex alienatione necessaria,ch. 115.nu.109.& char.257.nu.4.
Laudimia an debeantur ex venditione annui reditus generalis,char.150.nu.1.
Laudimia debentur ex datione in solutum , ac si ab initio res ita data fuisset vendita,ibi.
Laudimia an debeantur ex venditione vectigalium fundalium.d.charta.150.nume.2.& seq.vsque ad fi.eius glo.& iterum.char.244.nu.3.le.1.
Laudimia an debeantur non tãtum ex precio quod datur pro venditione, sed & ex eo quod donatur in eodem contractu,char.122.nu.19.
Laudimia an debeantur ex venditione retracta à cõsanguineo,char.222.nu.1.le.1.& seq.
An & ex retractu,ibi.nu.3.
An ex venditione necessaria,ibi.nu.4.
Laudimia an debeãtur ex cõtractu rescisso.d. char. 222.nu.1.le.2.
Laudimia an debeãt solui pro rata pecuniæ,cùm tra

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditur pecunia & ſpecies pro alia ſpecie. char.231. nume.1.le.1.
Laudimia cedunt vſufructuario non proprietario. char.277.nu.106.
Laudimia non debentur ex vēditione facta cum pacto legis commiſſoriæ vel addictionis in diē. ch. 334.nu.3.
Laudimia an debeātur ex cōtractu qui poſtea diſſoluitur ſiue reſcinditur. Et vtrùm ex reſolutione ſiue receſſu.ibi.nu.4.& multis ſeq.
Laudum cùm parti à notario renunciatur, non neceſſe eſt ei inſtrumentum ipſius oſtendere niſi petatur.char.89.nu.105.
Laudum latum pro vēditore prodeſt emptori.char. 60.nu.129.
Legatum non reuocatur per pignorationē rei.char. 6.nu.36.
Niſi tanti pignorata ſit,quanti valet.ibi.
Niſi & ipſa ſit maiorum.ibi.
Legatum conditionale non tranſmittitur ad hæredes.char.16.nu.24.
Legatū pecuniæ,ſi tantūdem legatarius dederit, inutile eſt & ridiculum.char.37.nu.108.
Aliud in ſpeciebus eiuſdem valoris. eadem charta. nume.110.
Legatum non cenſetur ademptum ex locatione ad longum tempus.char.113.nu.85.
Legatum tradi poteſt ante mortem teſtatoris. char. 90.nu.114.
Legatum relictum filiæ ſi nupſerit,quanuis primum inutiliter nupſerit, poterit tamen poſtea vtiliter nubere, & conſequi legatum. charta.158.numero.5.
Legatum vt minuitur cùm quid ex eo alienatur, ita augetur cùm quid adiicitur. charta.187. numero. 16.
Legatum fructuum debetur ſine deductione impenſarum,ſi aliàs eſſet inutile.char.194.nu.16.
Legatum pecuniæ non ob id ademptum cēſetur ꝙ pecunia conuerſa eſt in emptionem prædiorum, ſed ea prædia tanquam legata cenſebuntur. char. 234.nu.11.
Legatum rei ſuæ inutile eſt.char.308.nu.11.
Niſi ſi irreuocabiliter ea non ſit,ibi, & iterum. ibi. nume.43.
Legatum non extinguitur ex promiſsione alienandi,vt ex alienatione.char.399.nu.50.in fine.
Legatum traditum aſſumit naturā donationis cauſa mortis.char.348.nu.79.
Legem agrariam cur diuites apud Romanos recuſabant.char.8.nu.48.
Lex iniqua non obligat in foro conſciētiæ.char.10. nume.67.
Leges in foro conſcientiæ obligant.charta.11.nume ro.73.
Lex infringi non poteſt etiam ſi non habeat rationem.ibi.nu.75.
Legis.1.§.vlt.ff.de iure immu.intellectus.charta.73. nume.240.
Leges legibus concordare expedit,& promptū eſt. char.79.nu.12.
Legem qui contempſit, eius auxilio vti non poteſt. char.159.nu.15.
Leges antiquæ nō ſine magna & euidēti cauſa ſunt abolendæ.char.170.nu.52.&.53.
Leges generales nō auferūt priuilegiū.char.255.numero. 41.
Legis,ſi iudex.ff.de mino.intellectus. char.268. nu. 24.& multis ſeq.
Legis,ſcripturas.C. qui poti.in pig.hab. intellectus, char.305.nu.43.& ſeq.
Lex eadem an habeat locū in aliis caſibus, quàm in duobus creditoribus.ibi.44.& ſeq.
Leges loquentes in precio dato an habeāt locum in promiſſo.char.342.nu.30.
Lex non verbis,ſed rebus imponitur.char.4.nu.22.
Lex loquatur prohibitiuè,an non permiſsiuè multū refert.char.5.nu.31.
Lex reſiſtat an non aſsiſtat,quid intereſt,ibi.
Leges fauorabiles volentibus emere prædia maiorū ſuorum.char.6.nu.54.& multis ſeq.
Lex.2.C.de reſcin.vendit. habet locum in vendente non etiam in conſentiente venditionis.charta. 57.nu.105.
Lex pleriq;.ff. de in ius voca. loquens de domo, an habeat locum iu naue.char.34.numero.87.& ſequen.&.90.
Lex quæ corrigitur, nouam legem non interpretatur.char.85.nu.76.
Lex,ſi quis maior.C.de tranſac. habet locum in fœminis.char.68.nu.211.
Lex & mens legis idem ſunt.char.71.nu.224.
Lex generalis an comprehendat cauſam dotis. char. 114.nu.91.
Lex,bene à Zenone,&.l.omnes.C. de quad.poſ. an habeant locum in præiudicium dotium,ibi.
Lex aliquid nouiter ſtatuens an procedat in caſibus ſpecialibus & priuilegiatis, eadem charta.numero.93.
Lex,per diuerſas,&.l.ab Anaſtaſio.C. mand. an intelligātur de ſolutione quæ ex vera numeratione probatur, non ex ſola confeſsione. char.128. nu. 78.&.79.& char.ſeq.nu.85.&.86.
Lex,Si quis poſthac.C. de bonis damna.quomodo intelligatur.char.129.nu.82.
Lex vlti.C.de edic. diui. Adr.tol.an habeat locū in teſtamento nuncupatiuo.char.136.nu.14.
Lex,ſi quando.C.vnde vi,an admittat probationem contrariam.char.147.nu.28.& ſeq.
Lex,cum alienam.C.de legat. loquens de proxima perſona intelligitur de coniuncta etiam in remotiori gradu.char.176 nu.4.
Lex.2.C. de reſcin. vendi. an habeat locum contra tertium,& quomodo.char.186.nu.5.
Lex.Raptores,habet locum & in muliere virum rapiente.char.200.nu.4.
Lex.2.C.de reſcin.vendi. an habeat locum in tranſactione.char.207.nu.4.
Lex ſemper intelligitur excipere dolum & captionem.ibi.nu.6.
Lex.2.C.de reſcin.vēdi. an faciat vt reuenditio quæ fit vi illius ſit neceſſaria,an voluntaria,char.239. nu.60.& char.ſeq.nu.66.&.2.ſeq.
Lex faciens mentionem de minore,abſente, & aliis, quibus de iure omni cōceditur reſtitutio, ita debet intelligi,ne concedatur.char.249.nu.6.

Lex non debet eſſe ſcrupuloſa.char.264.nu.8.
Lex.2.C.de reſcin.vendi.non habet locum in re vēdita iuſſu teſtatoris certo precio.char. 266.nu.5. & char.ſeq.nu.9.
Lex eadem an habeat locum, etiā ſi res perierit culpa emptoris.char.273.nu.70.
L.quoties.C.de rei vend.non procedit, cùm interuenit hypotheca.char.317.nu.4.
Lex.Si quis argētum. C.de donat. an habeat locum in ſimplici promiſsione donādi.ea.char.343. nu. 31.& iterum.charta.344.qui numerus corruptus eſt.nume.47.
Leges loquentes de dote an habeant locum in dote promiſſa tātùm,& non data. char.397.nu. 32.& 33.& char.ſeq.nu.35.rurſumq;.charta.401.nume. 58.&.59.
Et quid ſi loquantur de dote data.ea. charta.398. nu.34.&.36.& iterum.char.401.nu.57.
Lex.Papinianus.ff. de donat. inter vir.& vxo. quæ traditionem requirit, an intelligatur in donatione,an in ſimplici promiſsione donandi.char.399. numero. 47.
Lex.vlti.C.de ſponſal.loquens de arris datis nō habet locum in promiſsis.char.400.nu.55.
Lex.Si quis argentum.C. de donati. an habeat locū in donatione tacita.char.407.nu.105.
Legitimandi facultas generalis non comprehendit bona feudalia.char.21.nu.6.
Legitimati ſimpliciter non intelliguntur legitimati ad feuda.ibi.
Legitimati conſeruant agnationē & familiam.char. 40.nu.10.
Legitimati an propriè dicantur legitimi.ibi.numero.12.
Legitimati non comprehenduntur in ſtatuto compellente conſanguineos ad compromittendum. ibi.
Legitimatio non retrotrahitur in præiudiciū aliorum.char.85.nu.68.
Legitima ſuppleri poteſt ex fructibus pendentibus. char.29.nu.39.
Letalis morbus non ſemper interimit. charta.196. numero.12.
Libellus an & quando in ſubſtantialibus emendari poteſt.char.153.nu.5.le.1.
Libellum emendare nullo caſu,niſi ante ſententiam licet.char.159.nu.14.
Libelli emēdatio poſt fieri ſtatim poteſt litem conteſtatam quanuis præcipiatur fieri ante eā. char. 293.numero.3.
Liberatio generalis nō comprehendit obligationes conditionales.char.16.nu.23.
Liberatio fauorabilis.char.278.nu.120.
Liberalitas plus fauoris habet, quā neceſsitas. char. 81.nu.25.
Liberalitatis captioſæ exemplum.charta.282.numero.33.
Libertatis fauor non facit,vt quod fieri debet intra aliquod tempus,poſsit poſtea fieri.char.289. numero.45.
Licitatio animoſa non facilè admittitur. char. 120. numero.2.
Licitum alicui facere licitum eſt & alteri mandare. charta.215.nu.61.
Limitata cauſa limitatum producit effectum. char. 238.nu.49.
Linea,& linearius quid.char.44.nu.1.&.2.ſeq.
Linea an de fœminis etiā dicatur.charta.73.nu.241.
Lippis & tonſoribus vetus adagium.charta.186.numero.7.
Liquidum quod non eſt non conſtituit in mora,ch. 130.nu.1.
Tamen ſi quid dari debet, offerri debet verbo cum fideiuſſoribus.ibi,nu.2.
Quod quomodo intelligatur.ibi.nu.3.4.5.6.
Literæ pro inſtrumentis vſurpatæ à Cicicero. char. 135.nu.4.
Litis æſtimatio.char.177.nu.64.
Lites ex litibus ſerere non licet,char.159.nu.21.
Litigare maxima adfert incommoda, etiam vincentibus.ibi.nu.20.& ſeq.
Litium execratio.ibi.
Litis conteſtatio inualida non interrumpit præſcriptionem.charta.86.qui nume.eſt corruptus. numero.82.& ſeq.
Quod ſi ab initio ſit valida, ſed poſtea lapſu inſtantiæ annulletur, manet tamen perpetuatio.d. numero.82.
Litis conteſtatio quomodo fit.char.195.nu.1.&.2.
Lis habetur pro conteſtata, cùm aduerſarius ſubter fugit,moratur,cunctatur,differt conteſtari.d.ch. nu.5.& ſeq.
Niſi tamen reus habeat iuſtam cauſam differēdi. ch. 196.nu.8.
Aut niſi lis non fuiſſet conteſtata, etiam ſi non diſtuliſſet.ibi.nu.9.& ſeq.
Litis conteſtatæ tempore fieri cēſetur quod ſtatim antè vel pòſt fit.char.292.nu.2.
Litigioſi vitium non pertinet ad alienationes neceſſarias, quæ habent cauſam de præterito. charta. 266.nu.2.
Liuellarius an poſsit domino renunciare liuellum. char.244.nu.1.2.3.
Locare vni potius quàm alij interdum tenemur.ch. 3.numero.15.
Locatio ad longum tempus tranſfert poſſeſsionem & vtile dominium.char.112.nume.79.&.80.
Locatio huiuſmodi prohibetur alienatione prohibita.ibi.nume.81.
Atque etiam prohibita ſimpliciter venditione. ibi. nu.82.& ſeq.
Ex eaque debentur laudimia.ibi.
Caditq; res in commiſſum vt ex venditione.ibi.
Lex æde.&.l.emptorem.C.loca. an habeant locū in locatione ad longum tempus.ch.113. nu. 82.
Locatio perpetua habet vim emphyteuſis.char.113. nu.84.
Ab eaq; cadit cōductor per ceſſationem ſolutionis triennij,vt emphyteuta,emphyteuſi.ibi.
Locatio ad longum tempus, pro quo ſoluitur vnū precium,habet vim venditionis.char.113.nu.86.
Locatio ad lōgū tēpus rei eccleſiaſticæ an viciatur tātū in eo quod excedit.ix. annos, & quid ſi facta fuerit vno precio pro toto eo lōgo tēpore. char. 203.nu.10.
Locatio ad paruum tempus cum pacto de renouan

Universidad de Deusto
Biblioteca

do ad aliud tempus quod iunctũ priori facit longum tempus, habetur pro locatione ad longum tempus & censetur facta in fraudem.charta. 280. numero.11.
Locator si ex statuto non possit vendere rem locatam,nisi prius denunciarit conductori, an emere velit,si sint duo conductores, & alter nolit emere,tenetur alteri vendere, si velit pro sua portione.char.299.nu.30.
Locus traditionis rei, non venditionis inspicitur, cũ tractatur,an & quãdo & cui gabella debetur, char.19.nu.47.
Locus iurisconsultorum emendatus.char.150.nu.2.
Locrorum lex, ne quis patrimonium alienare posset ex Aristotele.char.214.nu.38.
Lombardorum legibus masculinum non concipit fœmininum.char.73.nu.243.
Longum tempus quod dicatur.char.23.nu.9.
Lucrari satis dicitur qui suæ voluntati obsequitur. char.5.nu.25.
Lucrum est ius speciale conseruare. charta.90. numero.122.
Lucrum captat qui beneficium contendit.ibi.
Lucrum dicitur quod supereſt deductis impensis & laboribus.char.192.nu.3.
Lucrum non adeo facilè admittit restitutionem in integrum,vt damnum.charta.249.numero.7.8. 9.& seq.
Lycurgus suis legibus iusſit singula emi non pecunia, sed compensatione mercium. char.228. numero.18.

M

Maceries,id est,murus siccus an solo cedat.char.38. nume.120.
Magnificare verbum latinum.char.257.nu.1.
Maior diuidat,& eligat minor, stante ea lege aut statuto.An minor queri possit de diuisione maioris.char.207.nu.3.
Et quid si fraus subsit in ea diuisione.ibi.numero.4. & seq.
Maior pars bonorum minorẽ attrahit, cùm res sunt diuersarum iurisdictionum.charta.264.nume.6. & seq.
Mala fide contrahit qui contra iura cõtrahit. char. 271.nu.57.
Malæ fidei possessor est qui à minore scienter,emit, sine decreto.char.270.nu.42.Secus si ignorãter, ibi.nu.44.
Malæ fidei quoque possessor est qui aliàs non obseruatis solennibus contrahit.ibi.
Malæ fidei possessori competit officium iudicis, ne alter locupletetur cum ipsius iactura. char. 271. nume.52.
Malæ fidei possessor nullo tempore præscribit.char. 286.nu.20.
Malo emere quàm rogare.char.282.nu.23.
Malum consilium consultori pessimum. char.122. nume.20.
Mandatum repudiandi non comprehendit res quæ fuerint maiorum.char.6.nu.38.
Mandatum non satis est habere,nisi ostẽdatur. char. 75.nu.260.
Mandatum an ostendi debet, etiam si non petatur. char.89.nu.105.& seq.
Mandati reuocationem notificandam omnibus collatoribus,nec satis esse vni fieri.char.103.nu.29.
Mandatum speciale & generale cum libera æquiparantur.char.103.nu.32.
Mandatum generale cum libera quãdo intelligatur concessum,remissiuè.ca.char.nu.33.
Mandatũ an ei noceat,qui id dat aliàs facturo,ch.196. nume.13.
Mandatum si fuerit alicui vt permittat fundum Titianum aut eius partem dimidiam cum fundo Sẽproniano aut eiº dimidia parte, Si is permutet fundum illum Titianum cum dimidia illa parte fundi Semproniani & cum fundo Seiano,nõ valet permutatio,etiam quãtùm ad dimidiam partem Titiani,cuius mandatum habebat. charta. 203.nu.11.
Mandatum apostolicum pro præsentato habetur, cùm dolo eius cui præsentari debuit factum est, ne ei præsentetur.char.262.nu.47.
Mandatum an possit adimpleri alia forma vtiliore mandati.char.263.nu.58.& seq.
Mandatum apostolicum vni ex omnibus collatoribus præsentatum omnes afficit.charta.272. numero.62.
Mandatum generale excepto certo vno casu requirente speciale mandatum an trahatur ad alia specialia.char.275.nu.93.
Mandans vendere aliquam rem, eandem in id pignorare censetur.char.353.nu.123.
Manere id dicitur quod durat.char.30.nu.45.
Mane cur & vnde dicatur,char.91.nu.1.
Mammij vnde dicti.ibi.
Mansuetudo dicitur equitas.charta.248.nu.28.
Manus iniectio quid sit.char.220.nume.24.
Marchia quid sit.char.272.nu.65.
Marchio quis dicitur.ibi.
Maritus non debet aliquid commodi sentirè ex eo quod vxor donat filio eius.char.53.nu.72.
Maritus an possit excidere grandes arbores rei dotalis.char.319.nu.22.
Marito an satis sit denunciare pro vxore absente.ch. 163.nu.1.& seq.
An è cõtrario vxori pro marito.ibi.nu.3.& seq.
Maritus pro vxore sine mandato potest agere.d. mero.1.
Maritus qui sine mandato agere potest pro vxore,si agit tanq̃ procurator,cùm mandatum nõ habeat,an valeat iudicium.char.173.nu.6.&.7.
Maritus qui domo sua sine causa exegit vxorẽ,se indignum reddit lucro dotis.char.174.nu.12.
Dotemq; reddere debet.ibi.nu.13.
Et vxorem alere.ibi.nu.14.
Nec ei succedit.eodem nu.13.
Maritus qui occasione dotis aliquid cõsecutus est, id soluto matrimonio reddere debet. ibi. nu.18. & seq.
Maritus qui constante matrimonio conse cutus est multas, aut bonorum confiscationes occasione castri dotalis. An ea reddere debet soluto matrimonio.ibi.nu.19.

Maritus

Maritus qui consecutus est pœnam ob dotem non traditam, an soluto matrimonio teneatur eã reddere.ibi.
Marito an imputetur, quòd non adhibuerit medicum vxori ægrotanti morbo incurabili. charta. 196.nu.12.
Maritus si fundum dotalem ob noxiam commisit, quomodo vxori subueniatur. charta.320. numero.30.
Maritus in dote tanquam creditor est.char.347.numero.69.
Maritus in dote assimilitatus emptori.ibi.
Masculinũ an fœmininum concipiat, & quomodo, & in quibus, latissimè.char.64.num.177.& mul. sequen.
Matrimonium conditionale nõ impedit interim cũ alia purè contrahi.cha. 116.nu.23.
Matrimonium metu contractum non intelligitur sponte ratificatum per contractum dotis postea incontinenti factum.char.294.nu.22.
Matrimonium quædam emptionis species. charta. 347.nume.69.
Mãtri & cæteris agnatis an simul currat annus ad petendum tutorem.char.315.nu.79.
Maximitas à maximus.char.46.nu.16.
Mediatores qui sint.char.224.nu.8.
Medicus potest ægrotum inuitum medicari,& impensas repetere etiam si is moriatur.char.339.numero.10.
Melius est non soluere, quàm solutum repetere. ch. 223.nume.3.
Mens legis & lex ipsa idem sunt. charta.71. numero.224.
Mensis simpliciter prolatus intelligitur de. 30. diebus.char.93.nu.18.
Merces empta ex precio mercis obligatæ, an sit obligata.char.235.nu.20.
Meridies.char.91.nu.1.
Miles non excusatur si potuit consulere peritiores. char.328.nu.18.& seq.
Nec etiam excusatur si periti sunt in vicina ciuitate,etiam si nulli sint in loco habitationis. ibi. numero.19.
Militi quoque non nisi in casibus expressis subuenitur.char.327.nu.13.
Militi quam minori magis fauetur. charta.256. numero.50.
Minor restituitur aduersus adiectionem ab alio factam in re maiorum suorum. charta. 6. numero.34.
Minor si feudum alienauerit sine decreto, eo nõ excidit.char.14.nu.6.in fi.
Minor potest stare contractui à se nulliter facto, si velit.char.14.nu.9.
Minor an possit sine decreto alienare fundũ alienũ à se bona fide possessum.char.16.nu.17.
Minor potest alienare fructus rei immobilis sine decreto.char.31.nu.51.
Minor potest alienare pecuniam sine decreto. char. 36.nume.104.
Quid autem si ea sit destinata in emptionẽ prædiorum.char.37.nu.105.& seq.
Minores statuta ligant.char.101.nu.13.
Minor restitutus id tantùm consequitur, quod amisit ex lesione.char.112.nu.74.
Minor an possit cedere actionem ei competẽtem ad rem mobilem vel immobilem disiũctiuè sine decreto.char.268.nu.22.
Minores quibus præscriptionibus teneantur.charta. 249.nu.1.& seq.
Minor etiam ad lucrum restituitur. charta.250.numero.9.
Nec tantùm cùm de lucro certo agitur, sed & cùm de verisimili tantùm.ibi.
Non tamen restituitur ad lucrum odiosum prouenies ex dispositione legali.ibi.nu.10.
Minor cùm restituitur, intra quod tempus post maiorem ætatem restituitur.ibi. numero. 12.& seq.
Minori vtrúmne,an absenti vel ignoranti, & aliis huiusmodi magis minùsve fauendum sit in præscriptionibus.char.257.nu.45.& seq.
Minor non cogitur vti sentẽtia restitutionis in integrum à se petitæ.char.268.nu.24.
Minor aduersus minorem restituitur. char.271. numero.50.
Minor vsus iure communi non restituitur.ibi.
Sed id quomodo intelligatur.ibi.nu.54.& seq.
Minor an restituatur aduersus statutum, in iisdem locis.
Minor non debet locupletari cũ iactura alterius,ibi. nume.51.& seq.
Minor aduersus hæreditatis additionem restituitur. ibi.nu.53.
Minor vendens factus maior petens preciũ vẽditionis videtur ratam habere vẽditionem. char.291. nume.61.
Minor an & quando tutela vel curatela finita teneatur stare locationi factæ à tutore vel curatore. char.318.nume.14.
Minor qui emit cum pacto rescissorio cõtractus,potest eum rescindere vi illius pacti sine solennitate statuti.char.340.nu.3.
Minor si mecum contraxit, & dubito ne post hac restituatur, an cum eo possim agere, vt aut stetur contractui,aut ab eo discedatur. charta.355. nume.148.& seq.
Et si cum eo litigaui sine curatore, an possim petere,vt ea quę facta sunt ratificẽtur vel irritentur. ibi.nu.149.
Minor potest cogere emptorẽ stare emptioni factæ sine debitis solennitatibus.ibi.nu.150.in fi.
Missio in possessionem an cedi potest. charta. 254. numero.21.
Misericordia dicitur æquitas.char.248.nu.28.
Mitius agitur cum lege,quàm cum homine.charta. 290.nu.56.
Mixtum ex duobus eius naturam sibi asciscit, quod sibi vtilius est.char.229.nu.30.
Mobilium possessio vilis & abiecta. charta.34. numero.81.
Mobile sequitur immobile.ibi.& seq.
Mobilia precioſa an immobiliũ loco habeãtur.char. 36.nu.99.& seq.
Mobilia precioſa an possint alienari, cùm immobilia prohibentur alienari.ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mobilia præcioſa non reſeuant à ſatiſdatione. ibi. nume.100.
Modus an ſuſpendat & impendiat actionem naſci. char.17.nu.32.& ſeq.
Molendina ſintne mobilia,an immobilia.charta.35. nu.91.& ſeq.
Molæ an ſint mobiles an immobiles. ibi.nume. 91. &.94.
Molendinum an ſit prædium ruſticũ.d.nu.91.
Molendina an alienari poſsint à prelato & tutore. eo.nu.91.
Molendinum domui æquiparatur, etiam in ſtatutis & pœnalibus.ibi.
Molendinum in feudum concedi poteſt.ibi.in fi.
Moleſtia etiam intelligitur de iudiciali. charta. 254. nume.39.
Molitor qui ꝓmiſit molere alicui & ſuis perpetuò ſi hæredes in tantum numerum excreuerunt, vt vix omnibus ſufficiat,an tamẽ teneatur omnibus molere.char.244.nu.4.&.5.
Mollicies dicitur æquitas.char.248.nu.28.
Monachus ſuæ familiæ finis.char.47.nu.19.in fi.
Monachus non habet velle vel nolle.charta.42. numero.29.
Monachus teſtari non poteſt.ibi.
Monachus an quis dicitur per ingreſſum religionis ſine profeſsione.ibi.nu.33.& ſeq.
Monachus iniuſtè expulſus,ali debet. char.174. numero.14.
Monaſterium non perdit ius quod habet in monachum per vagationem ipſius.char.174.nu.16.
Monaſterium tenetur contractum ſui ſyndici omnino ſequi cum ſua forma.char.340.nu.7.
Monetæ aureæ aut argenteæ nullus vſus apud antiquos.char.132.nu.9.
Moneta ærea & argentæa quando primùm ſignata.ibi.
Moneta vt proba ſit,tria requiruntur.d.charta.153. nume.13.
Moneta quæ non vſualis eſt.ibi.nu.14.& ſeq.
Mora non poteſt purgari niſi eo tempore quo actus geri poteſt.charta.87.nu.86.
Morator quis non eſt, quandiu incertum & non liquidum eſt quod præſtari debet. charta.130. numero.1.
Quid autem facere debet ne moram contrahat. ibi. nume.2.& ſeq.
Morator eſt qui ſine iuſta cauſa litigat. charta. 148. numero.1.le.2.
Morator quis ſit.char.149.nu.4.
Moroſus quis ſit.ibi.
Moroſitas.ibi.
Moroſæ.ibi.
Morandi verbum.ibi.
Moratoria præſcriptio.ibi.
Moratorie ambages.ibi.
Moratoria cautio.ibi.
Moratoria cunctatio.ibi.
Mora modici temporis non magnum damnum eſt, nihilque ex obligatione minuit. charta.154.numero.9.
Mora non eſt, vbi non eſt petitio. charta.179. numero.4.
Mora litis conteſtandæ habet vim litis conteſtatæ. char.195.nu.5.& ſeq.
Mora debitoris an ei obeſt,cùm res peritura fuiſſet apud creditorem.char.196.nu.11.
Morator tenetur de rei interitu.charta.272. numero.67.
Etiam ſi ſit intra tempus purgandæ more,ibi.
Mora requirit ſcire vel ſcire, vel ſcire debere, char. 321.nume.5.
Morbus letalis non omnes interimit. charta. 196. numero.12.
More iudiciorum.char.115.nu.98.
Moſis placita trifariam diuiſa.charta.2.nu.8.
Moſis placita moralia perpetua.ibi.& charta.ſequẽ. nume.10.
Moſis placita iudicialia ſiue legalia. An nos obligẽt d.nu.8.& ſeq.
Moſis leges quaſdam à Chriſto reprobatas, charta. 2.nume.10.
Mos altera natura char.284.nu.5.
Moueri non poſſunt incorporalia. char.25.nu.6.
Mulieri reddenda eſt res aliena,quam ſciẽter in dotem dedit.char.15.nu.17.
Mulieris ſanguis ad generationẽ an conferat. char. 45.nume.6.
Mulieres olim à propinquis oſculo excipiebantur. char.47.nu.8.
Mulieres quæ viros rapuerunt.char.200.nu.5.
Mulier an poſsit cedere ius tacitæ hypothecæ,vel vt alijs creditoribus præferatur.char.216.numero.78.
Mulier conſtante matrimonio dotem cedere non poteſt.char.219.nu.7.
Poteſt tamen ſpem eius actionis quæ illi cõpetitura eſt ſoluto matrimonio,ac ſi iam eſſet ſoluta.ibi.
Mulieri nõ ſubuenitur niſi in caſibus expreſsis. ch. 327.nume.13.
Mulieri non parcitur quæ non fecit inuẽtariũ. ch. 328.nu.16.
Mulieri non parcitur quę intra annum & diem nõ petiit inueſtituram.ibi.nu.17.
Mulieri quæ feudũ alienauit an parcitur. ibi.& ſeq.
Mulieri non licet ignorare iura contractus. d. numero. 17.
An autem in integrum reſtitui debeat.ibi.nu.18.
Mulier nõ excuſatur in quibuſcunq; caſibus ſi potuit conſulere peritiores.d.nu.18.
Nec ſi periti ſint in ciuitate,licèt nulli ſunt in loco habitationis.ibi.nu.19.
Mulier an & quando finito matrimonio teneatur ſtare locationi factæ à marito durante ipſo matrimonio.char.318.nu.14.
Mulieres vt vadunt ad ciuitates pro indulgẽtiis, ita etiam ire debent pro conſiliis. charta.328.numero.20.
Multa interuenire ne quid fiat.char.192.nu.18.
Multa interuenire poſſunt ne capias.char.310. numero.36.
Multa interuenire poſſunt ne quis etiam mercator lucretur.d.char.nu.37.
Munitiones caſtrorum vt ſunt bombardæ,& alia id genus,an veniant in venditione ipſorum. Et an ſint mobiles an immobiles.char.35.nu. 95.& ſeq.

Mutare

Mutare verbum ſimplex pro permutare. char. 228. nume.20.
Mutuum date,nihil inde ſperantes. char.127. numero.70.
Mutuũ ſi fuit ſimpliciter allegatũ, an ſufficiet probare confeſsionem mutui, ſine probatione veræ numerationis.char.322.nu.10.& ſeq.
Mutuum naturale de cuius numeratione verè conſtat.Ciuile verò de quo tantum per confeſsionẽ apparet.ibi.
Mutuum & re & verbis & chirographo cõtrahitur. char.323.nu.15.
Mutuum ſi probatum fuerit, nec tamen conſtat de quantitate,quid agendum eſt.charta.275.numero.90.

N

Naboth & regis Achab hiſtoria.char.8.nu.48.
Natura omni arte potentior.char.94.nu.29.
Naturale præualet accidenti. charta.229.nume.25. & ſeq.
Naturales an comprehendãtur in fauorabili diſpoſitione.char.39.nu.4.
An autem in ſtatuto iubente cauſas conſanguineorum compromitti.ibi.
Naturales an veniant appellatione parentum, liberorum,patrum,matrum, filiorum, cõſanguineorum & aliorum huiuſcemodi.ibi.nu.5.
Naturales liberi faciunt deficere conditionem,ſi ſine liberis quis deceſſerit, quando ea conditio apoſita eſt à fœmina.char.177.nu.13.
Naues ſectæ à. Q. fabio Labeone cũ ex fœdere icto cum Antiocho rege partẽ nauium accipere deberet.char.134.nu.15.
Nauis an computetur inter mobilia,an vero immobilia.char.34.nu.87.& ſeq.& char.35.nu.89.
Nauis an domui æquiparetur.ibi.
Nauis æquiparatur prædio vrbano.char.35.nu. 88.
Naui an ſeruitus imponi poſsit.ibi.nu.90.
Neceſſarij qui dicantur.char.46.nu.13.
Neceſsitudo quid.ibi.nu.14.
Neceſsitas pro neceſsitudine.ibi.
Neceſsitati ne dij quidem reſiſtunt.char.48. nu.32. & char.211.nume.20.
Neceſsitas ne,an liberalitas plus fauoris habere debeat.char.80.nu.25.
Neceſsitatis cauſa multa permittitur,aliàs prohibita.char.211.nu.18.& multis ſeq.
Neceſsitas,vis & poteſtas.eadem char.nu.19.& multis ſeq.
Neceſsitatis epitheta.ibi.nu.20.
Neceſſaria aut voluntaria quæ dicantur. char.239. nu.60.& char.ſeq.nu.&.2.ſeq.
Quod quomodo intelligitur.nu.ſeq.
Negatiua ſi ſit cauſa intentionis agentis, eam debet probare.char.242.nu.94.&.95.
Sed vide quomodo id intelligatur.d.nu.95.in fi.
Negato vno cætera conceduntur.char.150. nu.5.
Negans ſi confeſtim poſt negationem confiteatur, euitat pœnam ſtatuti punitis negationem.char. 294.nu.19.
Negociorum geſtor quod fecit, nõ poteſt dominus pro parte approbare,& pro parte reprobare.char. 340.nu.7.
Nemo retractare poteſt quod à ſe legitimè factum eſt.char.48.nu.37.
Nemo dat,quod non habet.char.243.nu.99.
Nemo iure ſibi quæſito priuatur ſiue facto, aut culpa ipſius.char.302.nu.20.
Idque etiam ſi ius ſit in ſpe tantum quæſitum.ibi.
Atque etiam ſi id ius ſit per te aut contractum tuũ mihi quęſitum:nam tu tamen eo iure priuare me non potes.ibi.nu.21.
Sed & denique etiam ſi vtrũque concurrat, id eſt ſi ſpe tantum, & per te mihi competat.ibidem numero.22.
Tu tamen circa hæc vide.charta.351. numero.28.& char.304.nu.39.
Nepotes concepti poſt mortẽ aui an ei ſuccedãt, & quomodo.char.64.nu.81.cum multis ſeq.
Nepotes concepti poſt teſtamẽtum aui non veniũt appellatione filiorum in ipſo teſtamento. charta. 54.nu.85.
Nolle dicitur,qui poteſt facere, & non facit. char. 206.nu.7.
Noli eſſe iuſtus multùm.char.247.nu.13.
Nomen debitoris cedi poteſt.char.220.nu.32.
Nomina non comprehenduntur in donatione, legato,& publicatione,ſubſtitutione bonorum mobilium,& immobilium.char.25.nu.9.
Nomina vetera diuturnitate tẽporis peruertũtur. char.38.nu.1.
Nomine proprio potius quàm alieno in dubio cenſemur aliquid facere.char.173.nu.3.
Nominationem an ſatis ſit inſinuari vni ex vicariis, char.102.nu.28.
Nominatio conſanguinitatis eam non probat,præterquam in patre & filio.char.119.nu.1.le.2.
Cuius ratio redditur.ibi.nu.2.
Nominatio filiationis probat quoad patrem tãtùm non etiam quoad tertium.d.char.nu.3.
Non facias aliis quod tibi fieri non vis. charta. 110. numero.6.
Non debet quis infirmare quod ſua voce dilucidè proteſtatus eſt.char.122.nu.20.
Non refert quid à quo factum ſit,modò factum ſit, char.257.nu.6.
Non refert quid ex æquipollentibus fiat, cum quærimus de effectu magis quàm de actu.ibi.
(Non aliàs ſiue non aliter)hæc verba formam & ſolennitatem inducunt.char.328.nu.14.
Notarius ſubſcribens inſtrumento,non ſibi præiudicat in iure rei, de qua inter partes contrahitur. char.61.nu.140.
Notarius qui noctu cõtractum recepit,poteſt huic diem eius noctis inſcribere, ſine mentione ipſius noctis.char.92.nu.8.
Notariis duobus ſine teſtibus an credatur. charta. 163.nu.35.& ſeq.
Notarius poteſt incontinenti augere ſuam ſchedã. char.294.nu.19.
Notarius ſi in contractu pro alio ſtipulatur, non poteſt is cuius nomine ſtipulatus eſt, illum partim approbare,& partim reprobare. charta.340. nume.7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notificatio emancipationis quæ à ſtatuto iubetur fieri ab emancipante apud acta poteſt fieri à quocunque ipſius nomine. charta. 257. numero.6.
Notificatio quæ fit ad inducendam ſcientiam, poteſt fieri à quocunque ſine mandato. ibidem numero.8.
Notificandi verbum latinum.char.257.nu.1.
Notificare quid ſit.ibi.
Notorium allegari debet,licet non probari. charta. 243.nu.97.
Nouum qui aliquid dicit, ei incumbit onus probandi.char.242.nu.92.
Nouatio neceſſaria non purgat moram. char. 269. nume.32.
Nouicio an ſacerdotium conferri poſsit.char.41. nu.24.& char.43.nu.37.
Nouicius canonicus eccleſiæ an debeat vocari ad electionem prælati in iiſdem locis.
Nouicius an poſsit eſſe procurator & arbiter. char. 41.nume.25.
Nouicius debet viuere,vt profeſſus.ibi.
Nouitii obligatio an ſit conditionalis, an pura ſub conditione reſoluenda. ea. char.42.nu.27.& ea. char.nu.35.
Nouici⁹ retinet omnia bona ſua,& beneficia,& feuda.ea.char.42.nu.28.
Nouicius habet velle & nolle.char.42.nu.29.
Nouicius habet teſtamenti factionem.ibi.
Nouicius an poſsit abſolui ab abbatæ.ibi.nu.31.
Nouicij ſunt de populo etiam in materia odioſa. ibi.nu.32.
Nouicius percipit fructus beneficij.ea.char. numero.34.
Nouicius ſtatus dubius & in pendenti.char.43. nu. 38.qui numerus corruptus eſt.
Nouicius an ſit,aut cenſeatur religioſus. charta.41. nu.21.& char.42.nu.28.&.30.
An cenſeatur perſona eccleſiaſtica.charta.41.numero.21.
An cõueniri debeat coram iudice eccleſiaſtico. ibi.
Nouicij qui moritur ante annũ profeſsionis bona an acquiruntur monaſterio an hæredibus ſanguinis.char.ibi.nu.22.& char.ſeq.nũ.36.
Nouicij qui deceſſit ante annum probationis canonica portio an ſpectet ad priorẽ eccleſiam. char. 41.nu.23.
Nouicius an poſsit ordinari ab epiſcopo monaſterij.ibi.
Nouicium ſi quis percuſſerit incurrit in excommunicationem,ac ſi profeſſum percuſsiſſet.char.41. nu.21.& rurſus.char.ſeq.nu.30.
Nox conſilij & præparationis eſt.char.91.nu.2.
Nox comprehẽditur ſub dierum appellatione. char. 92.nu.7.8.9.
Niſi fraus aliqua committi poſsit.ibi.nu.10.Vel niſi materia ſubiecta aliud ſuadeat.ibi.nu.11.
Nuda traditio ſine cauſa nõ operatur dominij tranſlationem.char.346.nu.64.
Nullum ſimile idem.char.49.nu.39.
Nulli fraus ſua aut dolus aut malicia prodeſſe, aut patrocinari debet.char.52.nu.67.
Numerus pluralis in vno procedit,cùm cadẽ eſt ratio.char.133.nu.8.
Nummorum certa æſtimatio eſt, nec in eis cadit affectio.char.37.nu.108.& ſeq.
Nummus in partes diuidi non poteſt.char.134. numero.14.
Nummus radi non poteſt,nec debet.ibi.nu.15.
Nummus reprobus,adulterinus,adulter,nequã,falſus.char.152.nu.11.
Nummos ſi quis promiſerit, de probis intelligitur. ea.char.nu.12.
Nummus nõ legitimi ponderis falſus eſt. ibi.nu.13.
Nummus longo poſt mũdi exordium tempore adinuentus.char.227.nu.16.
Nummus Lydorum inuentum.ibi.
Nummus ἀπο τοῦ νόμου,id eſt à lege. ch.228.nu.21.
Nummus an ſit ex iure naturali, gentium an ciuili. ibi.
(Nunc) aduerbium præſentis temporis. char.316. nume.85.
Nunciatio vna non ſufficit pro pluribus operibus. char.135.nu.24.
Vbi ratio redditur,& iterum.char.309.nu.21.& rurſum.char.313.nume.68.
Nuncio licèt credatur,tamen poteſt probari cõtrarium.char.145.nu.6.
Nuncio publico ſoli an & quomodo, & in quibus credatur.char.160.nu.1.le.2.& ſeq.vſq; ad fi.propè eius glo.
Nuncius pro apparitore,ex Cicerone.co.nu.1.
Nuncios viles eſſe.ea.char.nu.2.
Nuncij an poſsint eſſe infames.ibi.
Nuncius debet eſſe iuratus,nec tamen neceſſe eſt in quolibet actu eum iurare. charta.161.numero.11. &.12.
Nuncio renuncianti citatum ſibi feciſſe iniuriã,an credatur.ea.char.nu.14.&.15.
An ſi renunciet citatũ reſpondiſſe ſe nõ venturum. char.162.nu.16.&.3.ſeq.
Nuncio cùm non creditur,non tam exacta probatio requiritur.ibi.nu.19.
An illi credatur ſi dicat de mandato iudicis ſe citaſſe.ea.char.nu.20.
Si de re quapiam modica renunciet.ibi.nu.21.
Si dicat ſe creditorẽ miſiſſe in poſſeſsionem bonorum debitoris, & ea bona eſſe debitorum, an ei quoque credatur.ibi.nu.22.
Si dicat ſe non reperiſſe citatum.ideoq; domum eũ citaſſe.ibi.nu.23.
Quid autẽ ſi dicat ſimpliciter citaſſe domũ, an præſumitur perquiſiuiſſe.ibi.nu.24.&.3.ſeq.
Si dicat ſe bonorũ diſcuſsionem feciſſe. ibi.nu.28. &.29.
Vtrùm in iis quæ graue præiudicium afferũt. char. 163.nu.30.
Nunciis duobus haud dubiè creditur.char.163.numero.33.

O

Obærati vndè.char.132.nu.8.
Oblatio cùm fieri debet, ei facienda eſt, qui poteſt recipere,& offerentem liberare.char.102.nu.29. & char.ſeq.nu.34.

Oblatio ſpontanea fieri debet ad aliquid nouiter cõſequendum.char.120.nu.6.
Oblatio cùm fieri debet,an facienda ſit expenſis offerentis,ibi.nu.7.
Oblatio ſola ſine citatione non interrumpit. chart. 153.nu.1.
Oblatio poteſt fieri vltimo momento temporis in id præſtituti.ibi.nu.2.
Oblatio an fieri poſsit die feriato,chart.273.nu.77.
Oblatio verbalis ſufficit cùm creditor recuſat accipere.char.324.nu.21.
Oblatio ita debet eſſe integra,vt ſi deſit vnus nummus,non valeat.ibi.nu.23.& ſeq.
Sed id quomodo intelligatur.char.ſequen.nu.29.& ſequen.
Obligatio immediate deſcendens à patre in filium, non reacquiritur patri,chart.52.nu.65.ſed numerus corruptus eſt.
Obligationes ex obligationibus facere non debemus.char.149.nu.1.
Obligatio reuendendi continet rem tradi.char.203 nu.13.
Obligatio rem tradi eſt indiuidua.ibi.
Obligatio naturalis cedi poteſt. charta.219. numero.16.
Obligatio legalis ſiue ſtatutaria an magis comparetur obligationi vltimarum voluntatum, an contractuum.char.267.nu.13.
Obligatio ex vltima voluntate refertur ad tempus reſolutionis,nec retro trahitur,ibi.
Obligatus ad vendendum liberatur vendendo ſimpliciter, nec per talem promiſsionem tenetur ad tradendum.char.344.nu.41.
Obſignare quid ſignificet.char.152.nu.6.
Occaſus,char.91.nu.1.
Odioſa conſtitutio non dicitur extendi,quando extenditur ex mente ipſius.char.200.nu.3.
Odioſum eſt quicquid eſt contra ius commune.ch. 10.nu.62.
Odioſa omnia ſunt ſtricti iuris.ibi.
Odium & fauor quando concurrunt,vtrum horum potius eſt amplectendum.ibi.nu.64.65.66.
Odia reſtringenda.char.114.nu.94.
Offerre an poſsit alius pro alio.char.74.nu.255.
Offerre poſt concluſum in cauſa non licet., & multominus poſt ſententiam.char.159.nu.14.
Offerendi verbum an ſpontaneam oblationem ſignificat.char.119.nu.1.& ſeq.vſque ad fi.glo.
Offerri an debeat precium etiam non petenti ab emptore,qui rem venditam petit.ibi.nu.3.& ſeq.
Offerendi iuri an & quanto tempore præſcribatur. char.284.nu.2.
Offerre an ſufficiat in ſæculo ſine numeratione.ch. 324.nu.20.cum præcedentibus.
Officialis non poteſt agnoſcere bonam fidem, niſi ea iuncta ſit obligationi,char.127.nu.65.
Officialis qui reuocari poteſt ad bene placitum (vt loquuntur) cenſetur eſſe perpetuus.char.314.numero.74.ante fi.
Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum. char. 61.nu.140.& char.76.nu.266.
Officium iudicis etiam extraordinariũ cedi poteſt, char.219.nu.14.
Officium iudicis præſcribitur triginta annis.chart. 254.nu.40.
Omiſſum à cõſuetudine pro omiſſo habetur. chart. 49.nu.38.
Et omiſſum item à ſtatuto,char.137.nu.15.
Omiſſum non cenſetur,in quo eſt eadem ratio,quæ in expreſſo.charta.137.num.19. & chart.200.numero.11.
Omiſſum non cenſetur,quod eſt ſimile expreſſo, in iiſdem locis.
Omiſſum cenſetur quod omiſſum eſt ob rariorem vſum,in iiſdem locis.
Omiſſum in diſpoſitione ſtricti iuris habetur pro omiſſo.d.nu.11.
Omnimoda probatio,an reiiciat probationem contrariam,char.146.nu.22.&.3.ſeq.
(Omnino)dictio an faciat, ne admittatur probatio in contrarium.char.146.nu.22.& ſeq.
Omnimodo idem eſt quod præciſè.charta.146.numero.23.
Omnimoda iuriſdictio quid importet, charta.147. nu.24.
Omnia fert ætas,animum quoque,char.290.numero.51.
Onus in venditione appoſitum pars precij eſt, cha. 281.nu.21.
Operarij conducti pro certis diebus non tenentur operari noctibus.char.92.nu.11.
Operæ officiales cedi non poſſunt. charta.214.numero.48.
Operæ famulorum cedi poſſunt.char.220.nu.36.
Optimitas ab optimus.char.46.nu.16.
Ordo temporis an inducat prælationem in iure.ch. 182.nu.1.le.1.
Origine diuerſa,ſunt & proſecutione & effectu diuerſa.char.308.nu.18.
Origo & prima cauſa inſpicitur.charta.199. numero.4.
Oſculum propinquorum & mulierum. charta. 47. nu.8.

P

Pactum vt potiùs vendamus conſorti,vicino, proximo,quàm alij,valet,char.3.nu.15.
Pactum reuendendi appoſitũ in venditione rei quæ fuit maiorum, auget ſuſpitionem fraudis & ſimulationis.char.6.nu.37.
Quid autem in cæteris rebus.titu. 2.in rub.ferè per totum.
Pactum in venditione appoſitum,ne tranſeat dominium niſi ſoluto integro precio. char. 17.nu.34. & ſeq.
Pactum,quo remouetur effectus contractus,an valeat.ibi.
Pactum venditori factum prodeſt emptori.char.58. nu.110.& char.59.nu.128.vbi etiã videbis id ipſum quoque nocere.
Pactum factum cum vna perſona non habet locum cum alia,ibi.nu.127.
Pactum quodlibet poſitum in venditione ad commodum venditoris eſt pars precij.chart.124. nu. 38.& char.127.nu.69.
Pactum requirens inſtrumentalem probationem an valeat.char.137.nu.17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pactum ne venditor teneatur de euictione non eum iuuat,qui in dolo versatur.char.271.nu.49.
Pactum retrouendendi,aliàs reuendendi.chart.325. nu.1.
Pactum legis commissoriæ an reprobetur, cùm apponitur ex interuallo.char.280.nu.7.& seq.
Pactum in venditione appositum,pars precij.chart. 281.nu.21.qui est corruptus.& char.284.nu.1.
Pacta insolita siue inusitata suspecta.charta.282. numero.32.
Pactum tollens omnem præscriptionem an valeat. char.286.nu.13.
Pactorum omnium generalis natura est,vt ad hæredes transeant actiuè & passiuè,etiam si de illis nõ fiat mentio.char.295.nu.1.
Idque etiam in obligatione pœnali. charta.298.numero.27.
Vtrùm autẽ id procedat, si in eo pacto sit adiecta dictio taxatiua ei qui paciscitur.d.chart.295.nu.2. & multis seq.
Pactum an sit personale,& non transeat ad hæredes, multum refert loquamur de nobis ipsis, an de aliis,char.296.nu.10.
Pactum negatiuum non adeo facilè transit ad hæredes,atque affirmatiuum.ibi.
Pacta legis commissoriæ & adiectionis in diem, an ipso iure resoluant,& quando.chart.300. num.3. &.4.
Pacta alia quàm ea duo,verbis directis fiant, an ipso iure resoluant.char.301.nu.15.& seq.
Et quid si hæc duo pacta fiant verbis obliquis.char. 302.nu.17.
Pactum reuendendi & restituendi differunt. charta 306.nu.60.
Pactum liberandi in futurum producit exceptionẽ de præsenti.char.342.nu.28.
An autem & actionem.ibi.nu.29.
Pactum ex quo maritus lucratur dotem, an habeat locum in dote promissa.char.343.nu.33.
Et quid si pactum loquatur de dote data,charta.seq. nu.34.&.36.& char.346.nu.57.
Et quid si vtatur verbo restituendi.d.nu.36.
Et quid si is qui promisit, fuit in mora tradendi. d. char.343.nu.37.
Pactum arcens fœminas dotatas à successione,an habeat locum, si dos tantùm sit promissa.d.charta. 343.nu.38.
Et quid si dos legata sit,ibi.nu.39.
Pactum commodandi,deponendi,mutuãdi, non est commodatum,depositum,mutuum,charta.344. nu.43.&.44.
Pactum carens causa est inefficax. charta.351.numero.103.
Pactum ad actionem interpositum an pariat exceptionem.ibi.nu.107.
Quid è diuerso,ibi.
Pactum legis commissoriæ, & similia reprobata in pignoribus,char.352.nu.118.
An autem iuramento confirmentur.ibi.nu.119.
Et an consuetudine confirmari possint.charta.354. nu.121.
Et an renunciatione partium.ibi.
Pacta huiusmodi in venditionibus non reprobantur & horum differentia.dicta chart.409.nu.122.
Pactum vendendi rem quampiam,eandem in id obligare censetur,char.353.nu.123.
Pactum appositum fauore & rogatu debitoris minus est suspectum.ibi.nu.132.
Papæ verbis narratiuis creditur, si agitur de suo facto nec potest probari contrarium,char.109.nume.49.
An & de facto prædecessoris.ibi.
Papæ solius testimonio creditur.char.146.nu.18.
An nunc admittatur probatio contraria,& quo casu.ibi.
Papa an deducat impensas ex decima prædiali ei debita.char.193.nu.15.
Paratus quis dicatur.char.130.nu.4.&.6.in fi.
Pararius quis sit.char.224.nu.8.
Parentum appellatio.char.38.nu.1.
Parentes pro consanguineis.char.39.in prin.
Parentela pro consanguinitate,ibi.
Parentelæ appellatio quos contineat.ibi.nu.3.
Parentis & parentelæ appellatio naturæ est,non iuris.ead.char.nu.4.
Paria sunt non facere, aut minus sufficienter facere intra tempus statutum.char.87.nu.90.
Paria sunt non esse & non apparere,ibi.
Paria non esse amittere debita,& lucra non capere, char.160.nu.22.
Paria sunt scire,& scire debere.char.186.nu.9.
Paria sunt aliquid non exprimere, & cõfusè siue dubiè exprimere,char.260.nu.35.ante fi.
Paria sunt soluere,& promittere solutionem. char. 342.nu.30.
Etiam in pœnalibus.ibi.
Quod an semper procedat.char.345.nu.56.
Paria sunt non esse,& non apparere.charta.351. numero.104.
Particularis solutio admodum incommoda creditori.char.204.nu.16.
Passiua iura cedi non possunt.char.214.nu.50.
Pater qui suo nomine aliquid facere non potest,nec liberorum potest,char.51.nu.59.
Patris eiusdémque liberti delictum an filio noceat, ibi.
Pater author esse non potest, vt filio suo quid tradatur,ibi.
Pater quod emit nomine filij,videtur ei donare.ch. 52.nu.62.
An autem sit ei præcipuum.ibi.
Pater quod donat filio,non sibi acquirit.chart.ead. nu.65.
Pater nomine filij acquirens, & in id pecunias conferens an videtur ad eum actum tacitè filium emancipare,ibi.nu.66.
Pater non debet ali ex bonis,quibus priuatus est, & quæ filiis reseruantur.char.52.nu.70.
Pater executor testamenti,an & quomodo potest eligere filium pauperem.char.53.nu.71.
Pater præstans authoritatem filio quærenti, aut vni ex filiis donanti alteri, an sibi quærat eius rei vsum fructum,ibi.& seq.
Pater nõ potest esse administrator filij, nisi eius quẽ habet in potestate.ibi.nu.76.
Pater non habet vterum in potestate.ibi.

Patris

Patris vasalli noxia siue delictum, an noceat filio in feudo.char.54.nu.84.
Pater potest facere ea quæ sunt specialis mandati. char.88.nu.98.
Pater fideiubens pro filio ei consentire censetur. char.76.nu.268.
Pater administrator an possit ex transactione rem ei dimittere,qui non possidebat.char.111.numero.68.
Pater tenetur filios alere,& filias dotare,& vtrosque instituere vel exhæredare.char.118.nu.2.
Pater an possit confitendo præiudicare legitimæ filiorum.char.128.nu.80.& char.seq.87.
Patris & filij persona vna esse censetur,char.139.nume.2.
Pater legitimus administrator filij cùm agit, debet mentionem facere de filio,charta.173.nu.3.
Pater an possit feudum vel emphyteusim vni ex filiis relinquere.char.181.nu.23.&.2.seq.
Patres & cæteri ascendentes an præferantur fratribus vna tantùm parte coniunctis. charta. 191.nùme.9.
Patris bona non releuant filium à satisdatione.char 192.nu.18.
Pater filio potest cedere vel mandare ius vindictæ char.215.nu.65.& seq.
Pater & filius cùm simul fatentur recepisse pecuniam aut aliud,vtrùm vterque teneatur,an alter.ch. 232.nu.7.
Pater non potest præiudicare filiis, aut aliis agnatis in feudo antiquo,at in nouo potest,char.233. numero.2.
Paterna paternis,materna maternis an deferantur ex consuetudine Pictonum.chart.190.nu.2. & seq. vsque ad.9.
An autem & id procedat de iure communi, & inter quos.ibi.
Patria potestas apud nos non tantum habet virium, quantum de iure communi,char.51.nu.60.
Patientia habetur pro traditione in incorporalibus, char.26.nu.12.
Patientia sine contradictione an habeatur pro consensu.char.58.nu. 113.&.4.seq.& iterum char.61. nu.146.& multis seq.
Patrimonialia esse censentur, quæ alienari possunt, char.21.nu.11.
Patrimonium desinit esse defuncti per additionem hæreditatis.char.177.nu.18.
Patrimonium quod vendidi,& postea redemi,an sit noua acquisitio, an verò maneat patrimonium vt prius erat.char.199.nu.1.&.4.seq.
Patrimonialis is fundus censetur,quem habemus ex permutatione fundi patrimonialis: & in eo succeditur,vt in patrimoniali.char.235.nu.26.
Patrimonium an censeatur quod quis emit, aut dono accepit ab eo cui successurus est.char.237.nu. 43.& multis seq.
Patrimonium an censeatur ædificium positum in fundo patrimoniali,char.238.nu.53.& seq.
Patrimonialis an sit domus extructa in area, cuius domus patrimonialis exusta est. charta. 239. numero.55.
Patrimonium an censeatur res recuperata per restitutionem in integrum.ead.char.nu.56.& multis seq.vsque ad.70.
Patrimonium an censeatur feudum quod redit ad dominum ex aliqua causa.chart.240.num.72.& sequen.
Patrimonium an censeatur esse fundus à nobis præscriptus.ead.char.nu.74.& seq.
An & quod fundo patrimoniali per præscriptionem adiectum est,char.seq.nu.76.
Patrimonialis an sit hortus causa domus patrimonialis emptus.char.241.nu.77.
Patrimoniale an censeatur vectigal annuum constitutum super fundo patrimoniali,ibi.num.78.& sequen.
An & vectigal siue census ad quem fundus patrimonialis est datus.ibi.nu.85.&.86.
Patrimonium, an aequæstus in dubio quid censeatur.char.280.nu.91.& seq.
Patrimonium quid significet.chart.243.num.101.& sequen.
Et an dicatur de re mobili.ibi.nu.102.
Et de conquæstibus,ibi.
Et de nominibus.ibi.nu.103.
Et de rebus quæ ex successione transuersalium obuenerunt.ibi.
Patronus consentiens donationi factæ à liberto non potest eam reuocare.char.60.nu.134.
Patrui vtrinque coniũcti an præferantur iis qui sunt ex vno tantùm.char.191.nu.8.
Paupertas licèt præsumatur,tamen si quis ea innititur,eam probare debet.char.242.nu.94.
Paululum fermenti totam massam corrumpit.char. 272.nu.63.
Paxillum paxillo repellere.char.11.nu.69.
Peccatum non est tenere quod à nobis per in integrum restitutionem euinci potest.chart.239.numero.58.
Peculiares res dicuntur, licèt totum peculium ære alieno sit exhaustum.char.199.nu.4.
(Pecuniariter)dictio latina.char.7.nu.40.
Pecunia an sit in numerato,an in nominibus non refert.char.25.nu.3.
Pecunia est res mobilis.char.36.nu 102.
Pecunia seruando seruari non potest.ead. chart.numero.103.
Pecunia potest à minore & prælato alienari sine decreto.d.char.nu.104.
An autem id procedat etiam si sit destinata in emptionem prædiorum.charta.37.num.105.& multis seq.
Pecunia destinata in emptionem prædiorum sitne mobilis an immobilis.ibi.nu.105.& multis seq.
Pecunia antiqua preciosior est.char.37.qui numerus est corruptus.nu.109.& seq.
Pecunia redacta ex venditione rei immobilis.d. cha. 37.nu.111.
Pecunia in banchis posita immobilis censetur.ibi. nu.112.
Pecunia largè sumpta non solùm pecuniam numeratam,sed & frumentum,vinum,oleum,& id genus cætera comprehendit.char.108.nu.42.
Pecunia aliqua si sit diuersi valoris, vt in Gallia habemus libras,& solidos Parisienses, & Turonen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ses,de quibus intelligi debeat.char.128.nu.73. & 2.seq.
Pecunia vnde dicta.char.132.nu.9.
Pecunia communis non per diuisionem singulorũ corporum condicitur, sed per numeros totius. char.134.nu.14.
Pecunia deposita signatáve detur, an non signata, multum refert.char.152.nu.10.
Pecunia redacta ex venditione fundi patrimonialis an & ipsa patrimonialis esse censeatur. char.234. nu.10.& seq.
Pecunia ecclesiæ præscribitur triennio, vt cuiuslibet alterius. Tamen fundus ex ea emptus nõ præscribitur nisi quadraginta annis.char.234.numero.16.
Pecunia confecta ex venditione rei immobilis, an & ipsa immobilis censeatur.char.271.num.18.& sequen.
Pecunia oblata in sacculo & depositа an sine alia numeratione releuet.char.323.nu.18.&.4.seq.
Pecunia consignata in sacculo sine alia numeratione non continetur appellatione pecuniæ, nec vt pecunia debetur, sed vt species.char.324.numero.20.
Pensiones quæ debentur pro fructibus locorum,aut aliter, quomodo diuiduntur inter emptorem & venditorem.char.330.num.1.le.1.& char.seq.numero.8.
Perditum non censetur, ad quod quis potest restitui,char.311.nu.28.
Perfectum dicitur quod omnibus suis partibus cõstat.char.307.nu.8.
Perfectè non est alicuius quod ex causa auferri potest.ead.char.nu.9.
Perfectum dominium non est, cuius prætextu quis non potest alienare rem,quando alienatio prohibetur in præiudicium alterius.charta.308.numero.14.
Periculum iudicij præstare quid sit.char.270.numero.41.
(Perinde)dictio fictionem denotat.charta.295.numero.27.
Permissum ad tempus censetur post illud prohibitum.char.289.nu.44.
Permutationis contractus an & quando censeatur factus in fraudem alterius contractus,char.12.nu. 78.& duobus seq.& iterum charta.106.num.22. &.4.seq.& char.seq.nu.35.&.4.seq.
Permutatio vicina emptioni.char.107.nu.28.
Permutatio pro venditione à probatissimis scriptoribus.ibi.& iterum.228.nu.19.
Permutatio an venditio potiùs esse censeatur in dubio & paritate precij & speciei. chart.227.nu.13. & multis seq.
Permutatio & venditio vtra sit fauorabilior.ibi.
Permutatio dignior est & antiquior venditione. ea. char.nu.16.&.17.
Permutare pro vendere à quibusdam vsurpatum,ch. 228.nu.19.
Permutare pro mutare.ibi.nu.20.in fi.
Permutatio secundum naturam est.charta.229.nume.26.
Permutatio minus nocet,quàm vẽditio.ibi.nu.27.
Permutatio contractus innominatus est.char.230. nu.33.
Permutatio facit censeri fundum esse eius naturæ, vt fundus cum quo est permutatus.char.235. nu. 26. Sed non quantum ad obligationem. ibi. nume.28.
(Perpetuare, verbum latinum.char.85.nu.72.
Perpetuum.char.285.nu.11.
Perpetuarium ius quod dicatur.char.113.nu.84.
Perpetuarij qui etiam dicantur.ibi.
Perpetuatio actionis facta per litis contestationem non perimitur per sententiam.chart.269.numero.32.
(Perpetuò)dictio an impediat præscriptionem.ch. 285.nu.8.& char.seq.nu.16.&.17.
Perpetuum censendum est,quod est incertum.cha. 310.nu.39.
Perplexa quæ vulgò brochardica dicuntur. charta 223.nu.2.
Persarum dies.char.91.nu.1.
Personæ non æquè,nec tam facilè comprehenduntur ac casus, nec personarum extensio tam facilè fit,quàm casuum.char.296.nu.9.
Personarum qualitas facit præsumi aut bonam fidem aut fraudem.cha. 353.nu.130.& seq.
Pertinentiæ fiunt destinatione patrisfamilias. char. 263.nu.4.
Petitio hæreditatis durat triginta annis. charta.79. nu.14.
Pignoratus fundus quanti valet, censetur proprius creditoris.& æquè eum releuat à satisdatione.ch. 6.nu.36.
Pignus vel hypotheca rei suæ non obsistit, cùm res irreuocabiliter sua est,alias secus.chart.33.nu.69. & iterum char.308.nu.10.&char.311.nu.42.
Pignus post tempus luitur ex iusta causa. char.291. nu.58.
Pignora non manent obligata pro tempore prorogato.char.303.nu.32.&.34.
Pignus non extinguitur, nec soluitur per acquisitionem reuocabilem dominij.char.308.nu.10.
Pignus rei suæ consistere non potest,nisi ratione alterius iuris quod domino abest.chart.311. numero.42.
Pisces qui sunt in piscina,stagno,aut viuario,an inter immobilia computantur.char.38.nu.15.
Pythij historia qui mira calliditate Cannium ad horum emptionem pellexit,char.271.nu.49.
Platonis excommunicatio.char.76.nu.272.
Plauti locus animaduersus.char.69.nu.214.
Plenaria probatio an admittat probationem contrariam.char.146.nu.14.&.6.seq. quid autem de plena.ibi.nu.15.&.2.seq.
Plena & plenaria quid differunt.ibi.nu.16.17.18.
Plenarium dicitur, quod adiectione nõ indiget,ibi. nu.16.
Plenissima iurisdictio non impedit appellationem. char.146.nu.19.
Plenissima probatio aut fides an tollat probationẽ contrariam.ibi.nu.21.
Plenissima munitio & securitas an excludat restitutionem aduersus præscriptionem.char. 254.nume.38.

Plenis ima li

Plenissima liberatio quid importet.ibi.
Pleno iure censetur quis dominus rei, quanuis ab eo relui aut euinci possit.char.310.nu.38.
Pleno iure res mea dicitur,etiam si non possum eam alienare.char.312.nu.52.
Plenum id dicitur,cui nihil addi potest,cuique nihil deest.char.311.nu.40.
Plenum est,cui nihil addi potest.ibi.
(Plerunque)dictio facit regulam.char.70.nu.221.
(Plerique) dictio significat maximam partem. ibi. Eáque etiam facit regulam.ibi.
Pluralitas, cum de forma est, non resoluitur in singularitatem.char.134.nu.16.
Plures cùm admittuntur ordine successiuo, præfigitur terminus priori.char.84.nu.59.
Plures personæ cùm vocantur nomine generali,indefinito, vel collectiuo, intelligitur ordine successiuo.char.179.nu.2.
Plures cùm se æqualiter obligant,& constat ad alterum tantùm pecuniam peruenisse,aut ad eam tantùm negocium pertinere. An vterque teneatur tanquam principalis:an verò alter vt principalis, alter vt fideiussor.char.232.nu.8.
Plures si æqualiter aut in solidum se obligant,an videantur pro se inuicem fideiubere.ibi.nu.9.
Plures in solidum obligati an &quando in solidum conueniri possunt.d.char.nu.10.
Plures res tot habent stipulationes quot eæ sunt.ch. 263.nu.1.
Plures loci in quibus opus fit,requirunt plures nunciationes noui operis.char.305.nu.1.& quare.ch. seq.nu.10.
Plures res requirunt tot possessiones & actus corporeos,ibi.
Plures causæ concurrentes in idem tempus ordinãtur ex tempore,vt scilicet vna post aliam ordinatim procedat,nec vna aliã cõsumat.ch.309.n.29.
Plures expectantes præbendæ cum clausula, quàm intra mensem &c.an habeant quilibet suum mẽsem ordinatim, an vnum omnibus currat. chart. 309.nu.30.& char.366.nu.81.& seq.
Plures actus cùm sunt compatibiles,potest & debet assignari vnus idémque terminus vtrique. chart. 313.nu.66.
Plures si simul admittuntur ad aliquid, ita vt alij aliis præferantur, omnibus currunt tempora donec vnus prꝙoccuparit.Secus si non simul sed successiuè id tempus competit.char.315.nu.81.
Plurimorum sententiæ paucorum sententiis præferuntur.char.180.nu.13.
Pœna suos tantùm authores sequi debet.chart.127. nu.66.
Pœna vna non sufficit pluribus delictis.charta.309. nu.21.
Pœna promissa, si certa pecunia non fuerit soluta intra aliquod tempus,committur in solidum,si ex ea summa desit vnus nummus. chart.324.nu.25.
Pœna à statuto indicta non soluentibus præstantias debetur ab eo qui vnum nummum omisit soluere.ead.char.nu.27.
Quomodo autem hæc intelliguntur.charta.seq.nume.29.
Pœnæ seruus efficitur qui delinquit. chart.334.qui numerus corruptus est,nu.20.
Pœna ante sententiam an debeatur fisco,ibi.
Pœnitentiæ locus est in permutatione.charta. 229. nu.33.
Polluei quantùm tribuendum sit.char.229. numero.24.
Polypus præfame brachia sua comedit.char.212.nu. 25.in fi.
Porrigendi verbum.char.64.nu.178.
Portorium inter immobilia computatur. chart.28. nu.33.& seq.
Possessor an teneatur soluere reliquias præteriti temporis.char.150.nu.7.
Possidere si quis iussus est iure dominij ob omissam cautionem,non amplius locus erit oblationi cautionis.char.159.nu.13.
Possessor sacerdotij potest cogere debitores, vt sibi iura soluant.char.205.nu.32.
Possessori recte soluitur,ibi.
Possessorium an intentari possit pro annuis reditibus.char.23.nu.12.& char.241.nu.79.
Possessio solo animo perditur.char.218.nu.13.
Possessio ex inutili contractu transfertur,ibi.
Possessorium omne cedi potest.char.220.nu.20.
Possessio ciuilis quæ ex clausula constituti est aut ex statuto continuante possessionem defuncti in hęredem.cedi potest.ibi.nu.31.
Possessio quæ plus iuris habet, à iure denominatur quæ plus facti,à facto.char.227.nu.10.in fi.
Possessio spiritualis non trahit secum possessionem temporalem.char.263.nu.1.
Possessio apprehensa vnius rei ex multis eodem cõtractu venditis non transfert aliarum possessionem.ibi.nu.2.
Possessio vnius rei ex multis tradita à nuncio publico non trahit aliarum possessionem.ibi.
Possessione vnius rei hæreditariæ apprehensa,an cæterarum apprænditur.eadem char.263.num.3. & char.seq.nu.11.
Possessione castri aut alterius rei principalis apprehensa apprehenditur & appendicium & pertinẽtiarum.ibi.nu.4.
Possidet beneficium qui locum ipsius principalem possidet,non qui cæteras res eius beneficij.ibi.
Possessione apprehensa vnius rei feudalis,apprehenditur & aliarum quæ sunt eiusdem feudi. charta 264. nu.11.
Possessione apprehensa vnius rei præbendæ,& aliarum eiusdem præbendæ apprehenditur.ibi.
Possessio iurisdictionis in vno actu vel articulo an trahatur ad alios,& quando & in quibus casibus. eadem char.264.nu.12.
Possessionem adeptus non videtur is qui ita nactus est,vt eam retinere non possit.char.307.nu.9.
Possessio naturalis non sufficit ad acquisitionem fructuum.char.346.nu.64.
Positio vnius non facit positionem alterius in separatis.264.nu.11.
Positiones,& responsiones partium incontinenti reuocari possint.ch.294. nu.15. Nisi fuerint à parte acceptatæ.ibi.nu.16.
(Post dictio quam vim habeat.chart.95.nume. 49. &.50.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Posteriores an admittãtur, dum locus est prioribus, cùm aliquid defertur pluribus intra certum tempus, ita vt priores præferantur posterioribus. ch. 178. nu. 1. le. 3. & seq.
Posterorum appellatione veniunt fœminæ. char. 67. nu. 202. & char. 73. nu. 239.
Posteritatis appellatio an ad fœminas referatur. in iisdem locis.
Posthumi an admittantur in statutis, & iis quæ sunt stricti iuris. char. 54 nu. 78.
Potentius ad se trahit, quòd minùs potens est. chart. 34. nu. 81.
Postremissimus apud Tertullianum. char. 176. nu. 1.
(Pourueu) hæc dictio Gallica facit cõditionem. ch. 160. nu. 1. le. 1.
Præbenda negligentr omissa à canonico mandatorio, si alteri interim collata iterum vacet an potest ab eodem peti. char. 62. nu. 160.
Prædicatores fratres annuorum redituum incapaces. char. 22. nu. 5.
Prædium emptum ex pecunia redacta ex venditione alterius prædij empti pecunia fœnebri & ipsum quoque fœnebre est. char. 234. nu. 14.
Prædo etiam impensas repetit & deducit. char. 192. nu. 2.
Prælationis ius an competat domino ex contractu conditionali ante conditionem impletam. charta 15. nu. 22.
Prelatus an possit alienare molendina ecclesię. char. 35. nu. 91.
Prælato confitenti non creditur in prejudicium ecclesiæ, nisi confiteatur de facto suo. chart. 109. nume. 48.
Prælatus an possit ex transactione rem dimittere ei qui ante non possidebat. char. 111. nu. 67. & seq.
Prælatis regni Franciæ interdictum cognoscere de actione reali & hypothecaria. char. 156. nu. 12.
Prælatus si locauerit rem ecclesiæ, an successor teneatur stare ei locationi. cha. 318. nu. 14.
Prælatus potest nocere ecclesiæ apponendo pactum resolutiuum in suo contractu. char. 339. nu. 2.
Ptælatus licèt expressè non possit præiudicare ecclesiæ, potest tamen tacitè ex lapsu temporis. cha. 341. nu. 20.
Præoccupationi an & quando locus sit. charta. 184. nu. 2. & 3.
Præoccupasse quis dicatur, ibi. nu. 2.
Præscribere patiens, an pacisci, contrahere, consentire & alienare videatur. char. 73. nu. 246. & seq. vsque ad. 252.
Præscribi quæ non possunt, an nec ea acquiri possunt. Et è contrariò an præscribi possunt, quæ alienari non possunt. in iisdem locis.
Præscriptio temporis non tollit naturalem obligationem. char. 74. nu. 250.
Præscribens rem habet à tradente non à domino. ibi. nu. 252.
Præscriptio triginta vel quadraginta annorum non tollitur per clausulam tollẽtem præscriptionem. char. 79. nu. 15. & iterum char. 285. nu. 12.
Præscriptioni renunciatum non videtur per verba generalia promittentis soluere ad omnem petitionem. char. 83. nu. 33.
Præscriptio temporis non tollitur per hæc verba generalia affirmatiuè concepta, semper, omni tempore perpetuò, quandocunque, & similia, ibi. numero. 34.
Præscriptio temporis non currit in actibus conditionalibus, nisi conditione impleta. char. 82. nu. 42. Nisi conditio sit in potestate partis. chart. 83. nu. 54.
Præscriptio statutaria temporis inducta in locum præscriptionis iuris communis. an sapiat eandem naturam. cha. 85. nu. 76. &. 4. seq.
Præscriptiones statutariæ, an interrumpantur sola citatione. char. 153. nu. 1.
Præscriptio nõ interrumpitur per instantiam, à qua quis succubuit. char. 160. nu. 27.
Præscriptio rei suæ irreuocabiliter, non consistit, secus si reuocabiliter sua est. char. 308. nu. 12.
Præscriptio temporum legalis, statutaria, conuentionalis, an & quando currat minoribus. chart. 249. nu. 1. &. multis seq.
Præscriptio temporis quibus casibus incipiat currere contra minores. ibi. nu. 2.
Præscriptiones temporum quare introductæ. chart. 249. nu. 5.
Præscribitur triginta annis iuri adeundi, & immiscendi. char. 260. nu. 37.
Item iuri petendi legitimam. ibi.
Item petitioni hæreditatis. eo. nu. char. 261.
Item iuri dicendi nullum testamẽtum, contractum, arbitrium, sententiam, decretum, & bannum. d. char. 261. nu. 38.
Item iuri petendi reductionem ad arbitrium boni viri. ead. char. nu. 39.
Item officio iudicis. ead. char. nu. 40.
Item iuri petendi legatum & fideicommissum. dicto nu. 40.
Item iuri ratificandi siue acquirendi per ratificationem, ibi.
Item iuri repræsaliarum. ibi. nu. 41.
Item iuri præstandi cautionem. ibi.
Item iuri collectandi. ibi.
Item iuri eligendi. ibi.
Item iuri proponendi errorem calculi. ibi.
Item iuri agendi ad commissum ex. l. 2. C. de iure emphyteutico. ibi.
Item iuri dicendi contractum simulatum. ibi.
Item iuri dicendi contractum factum metu & reuerentia paterna, ibi.
Præscriptioni temporis an & cui renunciari potest char. 286. un. 13. 14. 17.
Præscriptio immemorialis temporis vel cẽtum annorum, an summoueatur verbis generalibus omnem præscriptionem tollentibus. char. 287. num. .23. 24. 25.
Præscriptiones temporum ob id introductæ sunt vt obuietur iuri agendi, non excipiendi vel retinendi. char. 333. nu. 29. &. 30.
Præscriptio temporis non habet locum in contractibus vsurariis & aliter reprobatis. ead. char. nu. 31. & seq.
Præscriptio temporis an habeat locum cùm quis promittit toties dare vel facere, quoties præscriptum fuerit. char. 288. nu. 37. & seq.

Præscriptio

Præscriptio temporis conuentionalis, an reiiciat omnem restitutionem. char. 290. nu. 54. & quatuor sequen.
Præscribitur & dominio rei, & hypothecæ, vel seruituti vno eodémque tempore. char. 313. nu. 65.
Præsentatio in quibusdam locis retractus dicitur. char. 1. nu. 3.
Præsens & tacens an sibi præiudicet. char. 58. numero. 113. & quatuor seq. & char. 61. nu. 146. & multis seq.
Præsentatio pro facta habetur, cum is cui fieri debet, impedit ne fiat. char. 136. nu. 8.
Præsentatio mandati apostolici facta vni ex communibus collatoribus omnes afficit. charta. 272. nume. 62.
Præsens & tacens cùm aduersarius iurat ex legis dispositione, an postea audiatur volens probare contrarium. char. 147. nu. 34. & seq.
Præses ciuitatis expressè non potest præiudicare ciuitati, tacitè potest ex lapsu temporis. charta. 341. nu. 20.
Præsumptio præsumptione tollitur. charta. 145. nume. 10.
Præsumptio iuris liquidissima probatio, & tamen admittitur probatio in contrarium. char. 146. numero. 19.
Præsumpta qualitas allegari debet. char. 243. numero. 97.
(Præter.) dictio includátne, an excludat. charta. 98. nu. 73.
Præuentio iurisdictionis non fit per citationem inualidam. char. 153. nu. 4.
Præuenire prodest. char. 302. nu. 23.
Præcarium rei suæ non consistit, nisi respectu iuris quod abest domino. char. 311. nu. 46.
Preces in venditionibus pars precij. charta. 282. numero. 23.
Precium an restitui debet, cùm reprobatur contractus. char. 3. nu. 16.
Precij mentio facit vt venditio propria & stricta intelligatur. char. 13. nu. 1. le. 2.
Precium largè dici potest, quod pro re datur, licèt non sit in pecunia numerata. char. 108. num. 41. & sequen.
Precium propriè in numerata pecunia consistit. ibi. nu. 44.
Precij natura & forma pecunia est ibi.
Precium an offerri debeat etiam non petenti, ab emptore, qui rem venditam petit. char. 119. nu. 3. 4. 5.
Precia rerum non constituuntur vnius aut alterius oblatione, aut ex affectione singulorum. char. 120 nu. 1. Sed aliis modis. ibi.
Precium cùm solui debet, an intelligatur de iusto precio, an de eo quod ab aliis reperitur. ibi. num. 1. & seq. vsque ad. 8.
Precium cùm restitui debet, intelligitur de vero & sine fraude. char. 140. nu. 1. & seq.
Precium non verum declaratum habetur pro non declarato. char. 148. nu. 1. le. 1.
Precium primúmne an secundum debeat restitui, cùm is qui primùm vendidit vi vel metu, repetit rem à secundo emptore. chart. 188. numero. 18. & sequen.
Precium iustum considerari debet deductis impensis & laboribus. char. 192. nu. 3.
Et si de precio rei venditę debet solui gabella trium denariorum pro libra, an debeant deduci è precio, quæ impensa sunt in proxenetas & proclamata. char. 193. nu. 5.
Precium an succedat loco rei. char. 254. qui numerus est corruptus. nu. 10. & multis seq.
Precium redactum ex venditione feudi non subit vicem feudi. char. 235. in prin. pag.
Preciũ in quibus succedit loco rei, id non verè procedit, sed ex fictione. ibi. char. 235. nu. 22.
Precium quod à consanguineo pro retractu restituitur, vtrùm censeatur mobile an immobile, vt id accipiant hæredes mobilium vel immobilium. char. 267. nu. 10. & aliis multis seq. vsque ad. 23.
Precium fundi legati euicti post mortem testatoris restituto ipso precio debetur legatario, ibi.
Precij vt paruitas ita magnitudo facit præsumi fraudem & simulationem. char. 281. qui numerus corruptus est, nu. 17.
Primogenitus non potest renunciare iuri primogeniturę in fauorem tertiogeniti, & in præiudicium secundo geniti. char. 217. nu. 4.
Prima causa magis influit in causatum quàm secunda causa. char. 332. nu. 20.
Primus actus si effectum non consumpsit secũdùm intentionem disponẽtis, potest iterum repeti. ch. 158. nu. 5.
Primum tempus aut locus quandiu durat, impedit ne tempus currat secundo. char. 309. nu. 26.
Principale inspicitur non accessorium. char. 52. nume. 68.
Principale non viciatur propter sequelam viciosam. ibi.
Principalis intentio contrahentium inspicitur ad iudicandum quis contractus inter eos factus sit, cùm ad plures referri potest. chart. 225. num. 2. & seq.
Principale semper inspicitur, ibi. & seq. vsque ad nume. 6.
Principis authoritas non facit quin sit animal rationale mortale, nec eum absoluit à lege naturæ, vel dictamine rectæ rationis, vel legis æternæ. ch. 104. nu. 59.
Princeps an ligetur statutis vel consuetudinibus subditorum, & consuetudine regni. ibi. & nume. præcedenti.
Priuilegia sunt stricti iuris. char. 65. nu. 184.
Priuilegium legitimandi spurios, non comprehendit spurias. ibi.
Priuilegia non amplianda, nec ad alios casus trahenda. char. 114. nu. 97.
Priuilegium ad augmentum trahitur. char. 126. nume. 53.
Priuilegium fisci cedi potest. char. 220. nu. 28.
Priuilegium omne quod transmissibile est ad hæredes, cedi potest. ibi. nu. 29.
Priuilegium finitur finito tempore ipsius. char. 289 nu. 45.
Præscriptio triginta annorum, an ei currat cui fuit promissum aliquid dari aut fieri post triginta annos, ibi. nu. 38.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Priuilegium tibi & hæredi tuo concessum de primo hærede tantùm intelligitur.chart.297.nu.18.
Pro rata, siue rata parte,aut portione, quid significet,& quibus modis accipiatur.char.183.nu.1.le. 2.& duobus seq.
Probandi per iuramentum ius an transeat in successorem.char.139.nu.2.& multis seq.
Probatio fieri potest eo die, quo tempus præscribendi statuitur.char.94.nu.30.
Probatio dubia non releuat.char. 118.nu.4. Eáque interpretatur contra producentem.ibi.
Etiam in fauorabilibus.ibi.nu.5.
Probatio iuris & de iure, aliquãdo & in quibusdam casibus recipit probationem contrariam. charta 148.nu.39.
Probatio probatione tollitur.char.145.nu.10.
Probatio non solum instrumentorum, sed & testium admittitur etiam post tempus probandi,si statim post offeratur.char.293.nu.10.
Procurator habens mandatum repudiandi non potest repudiare res maiorum.char.6.nu.38.
Procurator præsentans intra quatuor menses, nisi intra id tempus doceat de mãdato, nihil agit.ch. 87.qui nu.est corruptus.nu.90.
Procurator etiam verus non admittitur, nisi doceat de mandato.ibi.
Procurator habens mandatum,si intra tempus obiecerit crimina aduersus electum,an satis sit si intra id tempus non doceat de mandato. chart.88. nu.91.
Procurator an admittatur ad protestandum offerendo cautionem de rato,si de eius mandato dubitetur.ibi.nu.92.
Procurator generalis ad lites non potest interpellare,protestari,denunciare.ead.char.nu.94.
Procurator generalis cum libera admittitur ad ea quæ requirunt mandatum speciale.ch.88. nu.98.
Procurator an teneatur ostẽdere mandatum, etiam si non petatur.char.85.nu.105.& seq.
Procurator specialis vel generalis cum libera interpellari potest,non etiam generalis sine libera.cha. 103.nu.31.& seq.
Procurator specialis & generalis cum libera æquiparantur.ibi.
Procurator generalis cum libera quis dicatur.ibi. nu.33.
Procurator an posit ex transactione rem dimittere aduersario non posidenti.char.111.nu.68.
Procurator constitutus ad appellandum non solùm de prima appellatione intelligitur, quæ non est consecuta effectum,sed & de aliis,char.158.nu.5.
Procurator an & quando citari possit.char.171.nume.7.& seq.
Procuratori generali an solui possit.ead. chart.nume.10.
Et quid si is datus sit ad exigendum.ibi.
Quid item si sit datus ad lites cum libera.ibi.
Procurator quod facit sciente domino & non contradicente,an præiudicet domino.ibi.nu.11.
Et quid si procurator excedit fines mandati etiam domino sciente & non contradicente.ibi.nu.13.
Procurator reuocatus si exerceat id munus sciente domino & patiente,an videatur renouatus.char. 172.nu.15.
Procurator simpliciter constitutus ad vendendum potest cauere de euictione.char.225.nu.4.
Procurator denuncians aut protestans tenetur ostẽdere mandatum.char.257.nu.4.& seq.
Procurator protestans,aut denuncians, aut interpellans non constituit in mora,nisi doceat de mandato tam in iudicialibus,quàm extraiudicialibus. ibi.nu.5.
Procurator qui tenetur denunciare domino sententiam contra se latam, vt dominus si velit appellet,id non tenetur facere,si dominus aliter resciuerit.char.259.nu.24.in fi.
Procurator si ad tempus constituatur,post illud expirat eius officium, nec admittitur volens prosequi,etiam si litem fuerit contestatus, atque etiam si velit aduersarius.char.289.nu.45.
Procuratoris confessio incontinẽti corrigi potest, etiam si aliter non constet de errore:sed ex interuallo non potest.char.293.nu.13.
Procurator datus ad recipiendam pecuniam mutuam an obliget dominum ex sola ipsius confessione sine alia probatione numerationis. chart. 322. nu.11.&.12.
Procurator meus si quid per collusionem egerit,potest is cum quo contraxit agere vt aut stetur emptioni,aut ab ea discedatur.char.340.nu.5.
Procurator qui habet mandatum emendi, & postea simpliciter emit, videtur fecisse nomine procuratorio.char.352.nu.115.
Et an etiã id procedat quantùm ad venditorem.ibi. nu.sequen.
Productio instrumentorum eo die fieri potest, quo tempus producendi statuitur.char.94.nu.30.
Professio non retrotrahitur ad ingressum vel tempus probationis.chart.43.nu.40.qui nu.est.corruptus,& eius loco.32.positus.
Prohibitio nuda testatoris de non alienando non valet.char.6.nu.39.
At satis causæ est,si res maiorum fuit.ibi.
Aut si fiat vt maneat in familia.char.8.nu.50.
Prohibitio acquirendi plerunque res maiorum nostrorum non comprehendit.char.7.nu.45.& iterum char.63.nu.162.& multis seq.
Prohibitio alienationis non impedit quin fiat in cõiunctos.char.8.nu.51.&.3.seq.
Prohibitus rem aliquam alienare, an & fructus eius alienare prohibetur.char.29.nu.40.& charta.30. nu.46.&.49.& seq.
Prohibitio alienandi non trahitur ad eos qui sunt eiusdem generis.char.63.nu.163.
Prohibitus extraneus à statuto acquirere,consequetur tamen quod aliud statutum ei defert ex bonis interficientis.ibi.nu.164.
Prohibitus extraneus in loco acquirere per statutũ huius loci, acquiret tamen dotem vxoris adulteræ,quod aliud statutum eius loci ei defert.ibi.
Prohibitus extraneus acquirere,an per hoc prohibetur succedere.ibi.nu.161.&.8.seq.
Prohibito aliquo prohibentur & ea ex quibus ad id peruenitur.char.106.nu.17.
Prohibitio alienationis non complectitur filios inter se.char.180.nu.11.

Prohibitus

Prohibitus alienare in extraneum, an censeatur prohibitus eum instituere hæredem.char.209.nu.4.
Prohibitus alienare extra familiam an posit instituere hæredem extraneum, qui aliàs successisset ab intestato.d.n.4.&.3.seq.
Prohibitus alienare partem suam,an videtur prohibitus alienare eam partem,quam redemit. char.233. nu.5.&.8.
Prohibitum ad tempus postea permissum videtur. char.289.nu.46.
Prohibitũ post tẽpus,antea permissum censetur.ibi.
Prohibitio alienandi facta hæredi,an transeat ad hę redem hæredis.ead.char.297.nu.19.& chart.seq. nu.24.& seq.
Prohibitio alienandi facta filio an amplectatur nepotes.ibi.nu.23.
Prohibitus vendere an censetur prohibitus promittere vendere.char.342.nu.30.& ch.344.n.45. & char.seq.nu.52.
Promereale quid dicatur.char.34.qui nu.est corruptus.nu.109.
Promittens ratificare satis ratum habet, nec opus est alia ratificatione.char.87.nu.89.
Promissio standi iuramento alterius,an intelligatur de hærede illius.char.139.nu.6.
Promittens soluere vel dare pignora intra aliquod tempus potest præcisè agi ad soluendum. charta 143.nu.16.
Promissum post tempus antea prohibitum censetur. char.289.nu.46.
Promittens duobus aut pluribus videtur promisisse cuilibet pro virili.char.299.nu.30.
Promittens intra certum diem se obligaturum ad dandum decem,an posit statim cedente die ad ea decem conueniri.char.342.nu.26.
Promissio liberandi parit exceptionem aduersus agentem,ac si liberatio iam facta esset.eadem char. nu.28.
Promittens fideiubere non est fideiussor. cha.344. qui numerus corruptus est.nu.41.
Promissio vendendi non obligat ad tradendum. ibi. & iterum char.345.nu.55.
Promissio cedendi non inducit cessionem. ch.344. qui numerus corruptus est.nu.41.
Promissio faciendi contractum, non is est contractus qui promittitur.ibi.nu.43.
Promittens vendere & aliquid soluens pro venditione futura, potest pœnitere, & repetere quod soluit.ibi.char.44.
Promissio vendendi facta ab amphyteuta,aut vasallo sine consensu domini non eum facit cadere emphyteusi,aut feudo,ibi,& seq.
Promissio vendendi sine declaratione precij valet. ead.char.nu.45.
Promissio donandi causa mortis non obligat.ibi.
Promittentes simpliciter facere pacem, non per hoc dicuntur plenè reconciliati.ibi.nu.46.
Promissio renouandi locationem finito tẽpore nullum ius in re tribuit, sed tantùm acquirit actionem ad interesse.ibi.
Promittens vendere præcisè ad id non tenetur sed in id tantùm quod interest.ibi.nu.46.
Promissio vendendi non producit actionem ad precium,ibi.numero.49.
Promissio vendẽdi non producit vsuras precio nõ soluto.ibi.nu.50.
Promissio vendendi non facit vt fructus post eam percepti debeantur.char.345.nu.50.
Promissio dotis non est contractus dotis.ibi.
Promissio alienandi non extinguit legatum,ibi.
Promissio nuda vendendi non producit actionem. char.345.nu.52.
Promissio vendendi non est bonæ fidei, vt venditio,ibi,in fi.
Promissio iurata accipiendi aliquam in vxorme non impedit contrahi matrimonium cum alia. ibi.nu.53.
Promissio non transfert ius & dominium,sed tantùm parit actionem personalem.cha.346.numero.64.
Promissio vendẽdi secuta traditione & numeratione precij est venditio.char.348.nu.82.
Promissio pura & ad diem, & post diem differunt formaliter,essentialiter,& effectualiter.char. 350. nu.98.
Propinqui qui dicantur.char.45.nu.8.
Propinqui osculo mulieres excipiebant,ibi.
Propinqui genere.ibi.nu.9.
Propinquitas quæ dicatur,ibi.nu.10.
Propinquorum appellatione veniunt fœminæ.cha. 67.nu.199.
Propinqui & propinquiores qui dicantur. ch.176. nu.3.
Propositum præcedens eius qui quærit emptorem, & postea permutat,quid operetur.ch.106.n. 22.
Proprietas non censetur esse translata ex locatione ad longum tempus.char.113.nu.85.
Proprietarius licèt non possit alienare in præiudicium vsufructuarij, Is tamen verè & propriè dominus est,& quidem plenus.char.312.nu.52.
Proprietarius an teneatur stare locationi vsufructuarij.cha.318.nu.14.
Proprium nomen an appellatiuum præcedat in prohibitione alienandi,aut aliàs, vtrùm intersit.cha. 298.nu.24.
Propter nostrum affirmare vel negare nihil mutatur in re.char.237.nu.36.in fi.
Prorogatio in alterum tantùm tempus censetur facta.char.80.nu.26.
Prorogatio censetur facta cum iisdem qualitatibus & conditionibus.ibi.nu.27.
An autem sub iisdem temporibus.ibi.
Prorogatio temporis transacti aliis non obest.char. 302.nu.24.&.25.
Prorogatio propriè dicitur de tempore nondum transacto.d.nu.24.
At tempore transacto dicitur renouatio,ibi.
Prorogatum tempus idem est cum priori.char.303. nu.26.Sed non propriè.char.304.nu.40.
Prorogatum tempus assumit omnes qualitates & conditiones prioris.char.303.nu.27.
Prorogatio nocet tantùm prorogantibus, non etiã cæteris.char.303.nu.32.& tribus seq.
Prorogatio debet fieri cum iisdem solennitatibus, vt primus actus.char.304.nu.36.
Prorogatio inducit nouam obligationem,ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prorogatio an posit fieri vltimo momento temporis prioris.ibi. nu.41.
Et an noctis tempore,ibi.
Proscribere obscurè, & non palam & in propatulo proscribere,paria sunt.char.260.nu.35.
Proscriptio non rectè facta inutilis est,quantumcũque is qui eam facit,fecerit quod in se erat.chart. 262.nu.45.
Prospicere debemus quæ cuenire possunt,& solent, Præsertim ex dispositione legis vel statuti. chart. 124.nu.41.& seq.& char.179.nu.3.le.2.& nu.seq.
Protestatio est quædam denunciatio.d.nu.4.in fi.
Protestatio ius conseruat.char.33.nu.71.& cha.149. nu.2.
Protestatio debet fieri intra tempus rei principalis. char.87.qui nu.est corruptus.nu.86.
Protestans nomine alieno an teneatur ostendere mãdatum si non petatur.char.89.nu.105.
Protestandi ius cedi potest.char.220.nu.27.
Protestatio quæ fit secundùm .l. nomen. C.quæ res pigno.ob. pos.non potest fieri ab alio,nisi doceat de mandato.char.257.nu.8.
Protestatio extraiudicialis non interrumpit præscriptionem.ch.326.qui nu.corruptus est.nu.38.
Protomixeos ius cur retractus dicatur.char.1.nu.2.
Proxeneta non est testis idoneus propter affectionem.char.5.nu.26.Et ibi videbis remissiuè quomodo proxeneta hîc sit intelligendus.
Proxeneta quis sit.char.224.nu.8.
Proxenetis quod datum est,an repeti possit re redhibita.ibi.
Proxenetis quæ data sunt,minuunt præcium.ibi. nu.8.
Proximi qui dicantur.char.46.nu.15.& iterum cha. 176.nu.1.&.3.seq.
Proximitas.d.char.46.nu.16.
Proximi genere,ibi.
Proximus sum egomet mihi.char.48.nu.30.
Proximior vt quis dicatur, quod tempus inspiciendum sit.char.56.nu.95.& chart.seq.nu.100.&.3. sequen.
Proximorum appellatione veniunt fœminæ.chart. 67.nu.201.
Proximus & proximior,an differant.cha.176.nu.1.
Proximus quẽ nemo antecedit, etiã si is solus sit,ibi.
Proximus superlatiuum,ibi.
Proximum dicitur etiam quod longo interuallo distat,modo nihil sit medium.ibi.nu.2.
Proximi & proximiores generaliter qui dicantur. ibi.nu.3.
Proximus etiam is dicitur,qui genere alium quocunque gradu attingit.ibi.nu.4.
Proximior an dicatur respectu vltimò defuncti, siue eius qui alienauit, an eius à quo primum res prodiit.char.177.nu.12.& seq.vsque ad fi.eius glo.
Publicatis bonis immobilibus publicantur annui reditus.char.27.nu.6.in fi.
Publicatis bonis alicuius publicantur bona vendita nondum tradita,char.89.nu.110.
Publicum non est nisi quod scitur à maiori parte populi.char.261.nu.44.in fi.
Publica sæpe ignorantur ab absentibus egrotis, & nonnunquam præsentibus.char.263.nu.57.
Pupillus nec tutore quidem authore donare potest etiam causa mortis, nisi in quibusdam casib.cha. 8.nu.51.
Pupillo an & quomodo fieri possit nunciatio,oblatio,citatio, interpellatio ,& id eius generis similia.char.101.nu.14.& seq.vsque ad.20.
Pupillus quibus casibus currit præscriptio sine spe restitutionis.char.249.nu.3.
Pupillus quicquid videt & audit,ignorat.cha. 256. qui numerus corruptus est.nu.47.
Pupillus factus maior debet vel totum contractum ab eo factum , qui se dicebat esse tutorem ipsius approbare,vel totum reprobare.ch.340.nu.5.

Q

Qualitas adiuncta verbo debet intelligi secundùm tempus ipsius.char.56.nu.94.
Qualitas quæ adest tempore cõtractuum inspicitur, non aut conditionis aut alterius futuri euentus. ibi.nu.98.
Qualitates omnes requisitæ à statuto probari debẽt, char.157.nu.1.le.2.
Qualitate deficiente deficit & illius vis & effectus. char.213.nu.37.
Qualitas rei non mutatur ex eo quod contingere potest.char.310.nu.37.
(Quandocunque)dictio significat exceptionem. char.70.nu.221.
(Quandocunque) dictio an impediat præscriptionem & quã.ch.285.n.9.& char.seq.n.15.&.2.seq.
(Quandocunque) dictio restringitur secũdum naturam actus,cui attribuitur,ibi.
Quantum &quantitas non tãtùm ad numerum referuntur,sed & ad magnitudinem & pondus.cha. 133.nu.1.2.3.
Quantum & quantitas de vno dicuntur.ibi.n.2.3.4.
Quantitas vnum prædicamentorum.d.nu.4.
Quantitas duplex,continua & discreta.ibi.nu.6.
Quãtitas cum adicitur pecuniæ,an numerum significet.ibi.nu.9.
Quæ non transeunt ad hæredes extraneos,an tamen trãseunt ad creditores ob inopiam debitoris.cha. 210.nu.10.
Quæ à maioribus nostris accepimus,magis sunt familiæ, quàm quæ nos ipsi nobis comparauimus. char 233.nu.2.
In hísq; plus iuris habemus,quàm in illis,ibi,& seq.
Quæ incontinenti fiunt inesse videntur.char. 292. nu.1.& multis seq.
Et ita quidem inesse,vt vnum censeatur esse pars alterius.d.nu.1.
Sed id non procedit in iis , in quibus quæstio est de momento.char.294.nu.23.
Nec cùm id quod fit incontinenti non concernit id qnod ante factum est,ibi,nu.24.
Quid si fiat principali omnino perfecto.charta.295. nu.25.
Nec quantùm ad tertios habet locum,ibi,nu.26.
Nec id verè procedit,sed fictè,ibi.nu.27.
Sed id quomodo intelligatur.ibi,nu.28.
Quæ origine sunt diuersa,eadem sunt prosecutione & effectu.char.308.nu.18.
Quæ sunt in conditione,non sunt in dispositione. char.346.nu.67.

quem

Quem de euictione tenet actio &c. hæc regula fallit in quibusdam casibus.char.48.nu.36.
Quæstores ærarij.ch.132.qui nu.est corruptus. n.8.
Qui iustam causam habet,potest cauillationes aduersarij aliis repellere.char.11.nu.70.
Qui habet partẽ in fructibus fundi ratione decimæ, aut aliter, potest prohibere domino, ne se inscio fructus colligat.char.29.nu.38.
Qui non admittitur ad partem,an cæteris partem faciat.char.40.nu.15.
Qui consentit,iura sua perdit.char.60.nu.134.
Qui aliquid vult,& velle censetur,sine quibus ad illud perueniri non potest.char.74.nu.254.
Qui dat robur actui,qui aliàs esset inutilis,cum fecisse videtur.char.84.nu.64.
Qui ante vel post diem soluit,plus vel minùs soluere dicitur.char.124.nu.35.
Qui se fundat in aliqua qualitate, eam debet probare,etiam si ea præsumitur.char.242.nu. 93.&.2. sequen.
Qui in ius alterius succedit, eiusdem iure vti debet. char.271.nu.47.in fi.
Qui habet actionem ad rem,ipsam rem habere videtur:& ita quidem vt releuetur ab onere satisdandi ac si eandem rem haberet.char.307.nu.6.
Quomodo autem id intelligatur.char.311.nu.48.
Qui non sunt eiusdem gradus ac ordinis , si vocantur ad aliquid cum limitatione temporis , intelliguntur successiuè vocati , vt scilicet omnibus non currant tempora,siue ea sint præstituta à lege,siue ab homine.char.311.nu.29.
Qui non habet vnde,luat in corpore, etiam si totum soluerit prẽter vnum nummum.char.325.nu.28.
Quomodo autem id intelligatur.ibi.&.3.nu.seq.
(Quilibet)hæc dictio significat, vt vnusquisque solus & in solidum teneatur.char.232.nu. 11.vbi & alia reperies de vi & natura huius dictionis.
Quinquaginta dies qui dantur ad excusandum, concurrunt circa diuersas tutelas.char.313.nu.62.
Quis non est ad id admittendus,cui renunciandum putauit.char.58.nu.119.
(Quis)dictio etiam fœminini generis.char.64.numero.214.
Quis an possit ex eodem facto damnum & precium consequi.char.122.nu.23.
Quis non tenetur temerè litigare , & malam causam tueri.char.126.nu.62.
(Quisque) eam vim habet, vt omnes in solidum teneantur.char.232.nu.11.
Quorumcunque bonorum mobilium & immobilium appellatio an actiones complectatur.char.27 nu.20.& multis seq.
Quicunque hæres an etiam improprium hæredem comprehendit.ibi.
Quicunque contractus de abusiuis intelligitur.d. nu.20.
Quod caret effectu,nomine quoque caret.char.16. nu.8.
Quod certis personis contra aut præter ius commune concessum est,id cęteris denegatum censetur. char.49.nu.38.
Quod fit à iudice,censetur factum à parte.char.105. nu.13.
Quod directè fieri non potest,ne c indirectè quoque fieri potest.char.106.nu.17.
Quod fecit passus est.char.122.nu.20.
Quod operatur propositum in proposito , idem & oppositum in opposito.char.187.nu.16.
Quod non est transmissibile ad hæredes,nec cessibile idem est.char.214.nu.44.
Sed è diuerso non omne quod transmissibile est.idẽ continuò cessibile est,ibi.nu.seq.
Quod extinctum est,cedi non potest. ch.215.nu.53.
Quod non est cedi non potest,ibi.
Quod contra ius est,cedi non potest,ibi.nu.56.
(Quondam)dictio quam vim habet.char.50.numero.50.

R

Ratificare non possum quod meo nomine non est quæsitum.char.73.nu.244.
Nisi tamen in meum præiudicium,ibi,nu.245.
Ratificatio retrotrahitur etiam in iis,quæ requirũt speciale mandatum.char.84.nu.61.
Non tamen in præiudicium tertij.ead.chart.nu.66.
Nec secundùm veritatem,sed secundùm fictionem. char.85.nu.69.
Ratificari possunt , quæ speciale mandatum requirunt.char.82.nu.62.
Ratificatio facit vt actus gestus fuisse censeatur à ratificante,non ab eo qui fecit,ibi,nu.63.& iterum char.224.nu.11.
Ratificationis locus inspiciendus,non actus.d.cha. 84.nu.65.
Ratificationis tempus an inspiciẽdum sit , an actus, vt sciamus cui gabella solui debet.ibi.nu.67.
Ratificatio eo tempore fieri debet, quo actus ratificatus fieri posset.char.87.nu.85.
Ratificatio eandem solennitatem requirit, quam actus principalis.ibi.nu.87.
Ratificare non opus est, quod quis promisit ratificare.ead.char.nu.89.
Ratio eadem decidit omnes casus non per extensionem,sed sicut genus comprehẽdit species, sic generalis ratio comprehendit diuersas species casuum.char.199.nu.2.
Et tunc lex aut statutum loquens de vno casu loqui videtur non tam restrictiuè , quàm exemplariter, ibi.nu.3.
Ratio cũ vnica reddi potest, ꝓ expressa habetur.ibi.
Ratio interdum æquitati opponitur.ch.248.nu.25.
Recompræ siue recomperæ siue recomparationis ius,cur retractus dicitur.char.1.nu.4.
Recompra siue recompera quid sit,ibi.
Reconuentio fieri debet ante litis contestationem, tamen sufficit,vt fiat confestim post. chart.293. nu.11.
Reculler pour mieulx saillir.char.283.nu.33.
Recuperata res an sit eodem iure apud recuperantem.quo primùm erat.char.199.nu.1.&.4.seq.
Recusationem summi pontificis , eius qui à rege Franciæ nominatus erat ad episcopatum,an satis sit notificari vni ex solicitatoribus regis.cha.102. nu.28.
Recusans iudicẽ ineptè & ideo repulsus poterit tamen posteà rectè,atque ordine recusare. cha.158. nu.4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reditus qui dicantur.char.22.nu.1.le.2.
Reditus cum simplici.d.scribi debet.ibi.
Reditus vnde dicitur.ibi.
Reditus appellatione quid veniat.ibi.
Reditus annui sintne mobiles, an immobiles, ibi. nu.3.cùm multis seq.
Redituum annuorum fratres prædicatores incapaces.d.char.22.nu.5.
Reditus fundalis fundo inhæret.char.174.nu.6.
Regulam iuris qui sequuntur, satis apertè loquuntur.char.68.nu.209.
Regula sequenda est.ibi.
Regula potiorem causam facit, & transfert probationem in aduersarium.ibi.
Regula talis est, vt ab ea in dubio non sit discedendum.char.114.nu.97.
Regula ex iure stricto iure est,vt exceptio ex æquitate.char.246.nu.5.
Regulæ,id quod nostrum est, sine facto nostro tolli non potest adhærendum est tanquam firmamento.char.126.nu.56.
Regulariter dictio iurisconsultorum.ch.82.nu.220.
Relatio ad aliud certum,etiam certum facit id quod refertur.char.162.nu.27.
Releuare verbum in eo significato vulgari apud nos vsurpatum.char.76.nu.270.
Reliquiæ annuorum redituum mobiles censentur. char.23.nu.10.
Reliquiæ præteritæ annui vectigalis, an censeantur reales,an personales.char.241.nu.81.& seq.
Remissio æquitas dicitur.char.248.nu.27.
Remittere strictam obseruationem & legum subtilitatem.ibi.
Remittenti actiones suas non est amplius ad eas dandus regressus.char.59.nu.119.
Renuncians successioni patris non prohibetur succedere fratri in bonis ipsius patris.ch.49.nu.44.
Renunciatur facilius iuri querendo, quàm quæsito. char.59.nu.123.
Renunciatio non impedit ius nouum post renunciationem acquisitum,ibi.nu.124.
Renunciatio ei tantùm prodest, cui fit non tertio, ibi.char.59.nu.127.
Renũciare quis nõ præsumitur iuri suo.ch.60.n.132
Renũciatio vnius nõ trahitur ad aliud.ch.63.nu.161
Renunciatio ad ignorata non trahitur. ch.80.nu.21.
Renunciari non potest iuri futuro,& nondum competenti.char.58.nu.111.& char.59.nu.121. &.ch. 60.nu.132.
Nisi id fiat præsente parte,tunc enim habet vim pacti validi.d.char.59.nu.122.
Aut nisi id saltem spe competat.ibi.nu.123.
Renunciare videtur qui non paret terminis à lege statutis.char.144.nu.2.
Renunciatio vnius alteri nũquam nocet.ch.217.n.4
Renunciatio beneficij facta non in manibus superioris est inutilis, valet tamen in præiudicium renunciantis.ead.char.nu.10.
Renunciatio beneficij simoniacè facta valet in præiudicium renunciantis.ibi.
Renunciari potest allegationi ignorantiæ.char.253. qui nu.corruptus est.nu.24.
Renunciatio non præsumitur, si capi potest alia occasio etiam leuissima.char.262.nu.50.
Renunciare an quis possit fauori suo,qui per consequẽtiã prodest aduersario,eo iuito.cha.268.n.26
Renũciare an quis possit dilatiõi à se petitæ inuito. aduersario.ibi.nu.27.
Renunciatio non numeratæ pecuniæ, & aliæ plus habẽt roboris,si ex interuallo fiant.ch.280.nu.7.
Renunciare tacitè videtur, qui tempus labi patitur: habétque huiusmodi renunciatio plus virium, quàm expressa renũciatio.chart.289.num.49.& seq.& iterum char.315.nu.79.
Renunciare non possumus iuri impedito,quo ad effectum ipsius, ita vt libere id ius consequi non possit.char.309.nu.27.
Repetitio eiusdem rei toleratur,cùm fit vt res clariùs intelligatur.char.201.nu.5.
Item cùm fit ex aliqua adiectione.ibi.
Et in aliis quoque casibus,ibi,& seq.
Repræsentatio an & quando locum habeat.ch. 183. nu.1.& seq.
Repræsentatio an habeat locum in statutis,ibi. nu.3.
Repræsentationis ius competit ex priuilegio,& iure speciali,ibi,nu.4.
Reprobare possumus diuerso respectu,quod aliquãdo approbauimus.char.122.nu.23.
Repudiás ã postea admittatur.ch.269.n.38.&.2.se.
Res minoris venditur ob id quòd retrahi potest ex pacto vel consuetudine.char.5.num.27.& chart. 281.nu.20.& multis seq.
Res quæ maiorum nostrorum est,pluris à nobis æstimatur,& emitur.char.6.nu.34.& seq.& charta.7. nu.46.&.2.seq.
Rem maiorum fuisse sufficit ad prohibitionem alienationis.char.6.nu.39.
Rem maiorũ emere & acquirere possunt aliàs prohibiti emere.char.7.nu.45.
Res aliena an & quomodo vendi potest.ch.15.n.18.
Rei alienæ donatio an sit propria donatio.ibi.
Rei alienæ donatio an indigeat insinuatione.ibi.
Res transit cum sua causa.char.50.nu.110.& iterum char.79.nu.13.
Res quæ postliminio rediit,eadem res esse intelligitur.char.199.nu.4.
Rem tradi indiuiduum est.char.203.nu.13.
Rei vendicatio alteri cedi potest char.219.nu.2.
An & id fieri potest sine possessione.ibi.
Res subiectæ renunciationi sub conditione, an interim alienari possint.char.222.nu.2.
Res an & quando succedat loco precij.char.234.nu. 10.& seq.
Res empta ex pecunia fœnebri, nõ est fœnebris. ch. 234.nu.14.
Res empta ex pecunia mea non est mea.ca.ch.nu.16.
Res empta ex pecunia dotali non fit dotalis. nisi id actum sit.ibi.
Res ẽpta ex pecunia pignorata, nõ est pignorata.ibi.
Res empta ex pecunia ecclesiæ non est ecclesiæ. ibi.
Res empta ex pecunia communi nomine alterius nõ est communis, sed vel acquirens tenetur communicare, secundum aliquos, vel partem pecuniæ reddere secundum alios.ead.char.nu.17.
Res donatæ ab eo cui sumus successuri, vel quas ab eo emimus, an veniant appellatione acquæstum, &

& quomodo.char.237.nu.43.& multis seq.
Res an minoris valet ob pactum reuendendi. char. 281.nu.20.& seq.
Res minoris valet ob quoduis aliud pactum,ibi.nume.21.
Res minoris valet cùm sub aliqua conditione potest auocari.ibi.
Res subiecta alienationi an interim alienari possit. char.301.nu.10.& seq.
Rei suæ legatum aut fideicommissum non valet nec in totum,nec in parte.char.308.nu.11.
Et si res non mea facta sit mea, cùm cedit dies legati,extinguitur legatum.ibi.
Sed vtrunque intelligitur cùm mea facta est irreuocabiliter,ibi,& char.311.nu.43.
Rei suæ nulla est emptio, si sua sit irreuocabiliter,aliàs valet.d.char.308.nu.12.& char.311.nu.44.
Rem suam vsucapere nemo potest, si sua sit irreuocabiliter,aliàs potest.d.char.308. nu.13.&.d.char. 311.nu.45.
Res vendita à testatore sub pacto legis commissorię vel addictionis in diem,censetur esse in patrimonio ipsius testatoris,in incunda ratione legis Falcidiæ.cha.308.nu.17.Sed quomodo intelligatur, char.312.nu.60.
Rei suæ pignus non cõsistit nisi respectu iuris quod domino deest.char.311.nu.42.
Rei quoque suæ precarium non valet,nisi ratione alterius huiusmodi iuris.ibi.nu.46.
Rei etiam suæ conductio valet respectu iuris quod abest,ibi.
Res vendita quæ redit ad venditorem, an redeat libera: an cum hypothecis, seruitutibus, & oneribus impositis ab emptore.char.317.nu.8. & seq.
Res ei perit,cuius est.char.346.nu.65.
Res facilè,vnde venerat,redit.chart.348. qui nu.est corruptus.nu.79.
Rescripta sunt stricti iuris.char.65.nu.183. & char. 246.nu.3.
Rescriptum cedi non potest.char.214.nu.42.
Rescriptum ab vno sociorum impetratum an aliis sociis prosit.ibi.
Resolutio obligationis ex vltima voluntate non retrotrahitur.char.267.nu.13.in fi.
Sed resolutio obligationis ex contractu retrotrahitur ad tempus ipsius contractus.ibi.
Resoluto iure datoris an resoluatur quoque ius acceptoris,& in quibus casib.ch.317.nu.8.& seq.
Restitutio non retrotrahitur in præiudicium aliorum.char.85.nu.68.
Restitutio id tantùm reddit,quod abstulit læsio.ch. 112.nu.74.
Restitutio in integrum cedi potest.ch.219.nu.13.
Restitutiones in integrum an pro impossibilibus censeantur,& an veniant in consideratione.cha. 239.nu.56.&.3.seq.& iterum nu.61.&.4.seq.
Restitutio in priorẽ statum reductio.ch.240.n.69.
Restitutus an recuperet priorem locum.ibi.nu.70.
Restitutio in integrum non tam facilè trahitur ad lucrum consequendum quàm ad damnum vitandum.char.249.nu.7.&.9.
Præsertim verò ad lucrum quod de iure speciali pertinet,ibi.nu.8.
Minimè autem omnium lucrum odiosum proueniens ex dispositione legali.char.250.nu.10.
Restitutio tum demum datur ignorantiæ,si ea sit verisimilis,iusta,probabilis.char.253.nu.33.
Restitutio in integrum competens ex speciali priuilegio non tollitur per hæc verba,non inquietari, non molestari, controuersiam non pati, & similia.char.255.nu.41.
Retrahendi verbum.char.1.nu.5.
Retractandi quoque verbum.char.92.nu.6.
Retractus feudalis non habet locum in venditione conditionali ante impletam conditionem. chart. 15.nu.22.
Retractus feudalis an alteri cedi possit. charta.214. nu.40.& seq.
Retractus vbi locum habeat.char.1.nu.1.
Retrotrahitio nullo casu fit in præiudicium aliorum,sed eorum qui actum conficiunt.charta. 85. nu.68.
Reuendere factum continet.char.203.nu.13.
Reuendere continet rem tradi.ibi.
Reuenditio quæ fit vi.l.2. C.de rescin. vendi. an sit voluntaria,an necessaria.char.239.nu.60. & cha. seq.nu.66.&.2.seq.
Reuocationem mandati ad resignandum beneficium factam non satis est significari vni collatorũ. char.102.nu.29.
Reus in merè personalibus conuenitur in loco domicilij, non rerum de quibus agitur.ch.155.nu.1.
Reus conuenitur in suo foro,cùm agitur ad distractum.ibi.nu.2.
Reus singulis singularum rerum iudiciis vexari non debet.char.264.nu.9.
Rigidum ius & rigor opposita æquitati. char.247. nu.20.
Rigida sententia.ibi.
Rigor iuris non parcit errori, rusticitati ætati, sexui,militiæ,& cæteris eius generis.325. nu.30. & char.328.nu.16.
Rigor,& ius,& dispensatio an differant.char.246. nu.9.
Rixosi debitoris nomen minoris æstimatur. charta 124.nu.40.
Rochela vnde dicitur.char.198.nu.1.le.4.
Romanorum dies.char.91.nu.1.
Romani cur diei principium,de media nocte numerant.ibi.nu.2.
Romani magistratus post meridiẽ fœdus facere non solebant.ibi.
Rustico non parcitur,nisi in casibus expressis.char. 327.nu.13.
Rustico qui omisit facere inuentarium, non parcitur.char.328.nu.16.
Rusticus qui feudum alienauit, non excusatur.ead. char.nu.17.
Rustico non licet ignorare iura contractus.ibi.
An autem is restituatur in integrum.ibi.nu.18.
Rusticus nullo pacto excusatur, cùm potuit consulere peritiores.ibi.& seq.
Sufficitq; in id, vt sint periti in vicina ciuitate, etiã si non sint in loco habitationis.char.329.nu.20.
Rustici vt vadunt ad nemora pro lignis, ita debent ire ad ciuitates pro consiliis.ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

S

Sal vnde venerat rediit.char.348.nu.79.
Saluſtij locus emendatus.char.228.nu.20.
Sanguinis appellatio ad conſanguineos quoque refertur.char.45.nu.6.
Sanguis maternus an cõferat ad generationem.ibi.
Sanguinolentus filius,qui à patre venditur quare dicatur,char.210.nu.14.
Sanguinis ius cedi non poteſt.char.214.nu.39.
Satisdatio ratihabitionis quæ debet præſtari à procuratore ante litis conteſtationem, ſatis eſt ſi incontinenti poſt præſtetur.char.293.nu.3.
Schedula producit obligationem literarum. charta 130.nu.93.
Scholaſticus an poſsit citari ad domum habitationis vniuerſitatis.char.167.nu.30.
Scientia an idem operetur,vt denunciatio.cha.259. nu.24.& multis ſeq.
Scientia non cenſetur haberi cuiuſpiam rei, niſi ſit & circunſtantiarum,& qualitatum rei.char.260. nu.30.
Scientia vbi requiritur, non ſufficit eam allegare In genere.ibi.
Sciens rem quam vendit vicioſam, tenetur etiam ſi de facto tantùm ſuo promiſerit.char.270.nu.43.
Scienter emens rem alienam aut cuipiam iuri ſubiectam non agit de euictione niſi de ea expreſsim conuenerit.ch.186.nu.7. Etiam ſi à ſciente quoque emerit.ibi.nu.8.& iterum char. 270.nu.45.
Scire quis præſumitur quod ei ad domum nunciatum eſt.char.168.nu.40.& ſeq.
Scire & ſcire debere paria ſunt.char.186.nu.9.
Scire & facilè ſcire poſſe paria ſunt,ibi.
Scriptura facit rem notoriam.char.261.nu.44.
Scriptura priuata an faciat fidem contra tertium. char.305.nu.43.& multis ſeq.
An & contra eum qui eam fecit.ibi.nu.49.&.51.
Et an in ea requiratur dies & conſul.cha.306. & nu. 50.&.53.&.54.
Scrupuloſitas à legibus & ſtatutis reiici debet. char. 264.nu.8.
Securitas quid deſignet.char.254.nu.38.
Semiſſes vſuræ quæ.char.24.nu.18.
(Semper)hæc dictio an tollat præſcriptionem.cha. 81.nu.34.& char.285.nu.8.10.11.
Senatus æquitate vti ſolet.char.346.nu.60.
Sententiæ ſunt ſtricti iuris.char.65.nu.182.& chart. 246.nu.3.
Sententia conditionalis ſtatim grauat,ob id,quòd grauare poteſt.char.83.nu.48.49.51.
Sententia ad augmentum trahitur.char.126. numero.53.
Sententia eis obeſt inuocatis,ad quos res tantùm in conſequentiam pertinet.ibi.nu.61.
Sententia lata aduerſus cõtumacem & doloſum ex iuramento partis, an reſcindatur per probationem contrariam vel inſtrumenta nouiter reperta.char.147.nu.28.& quatuor ſeq.
Sententia ſine appellatione reprobatur per euidentiam facti.char.148.nu.36.
Sententia quæ per euidentiam facti nulla eſt,nunquã tranſit in rem iudicatam.ibi.
Sententiæ ius cedi poteſt.char.220.nu.22.
Sententia quam quis obtinuit,an & in quibus cogitur vti inuitus.char.268.nu.24.& ſeq.
Sententiæ executioni quo tempore præſcribitur. char.269.nu.31.& ſeq.
Sententia non ei debet prodeſſe, contra quem lata eſt.ibi.nu.32.
Sententia reſcindi poteſt obiectu vſurariæ prauitatis.char.288.nu.34.qui corruptus eſt.
Sententia lata pro eo cui donari prohibetur, eo patiente,qui donare non poterat, reſcindi poteſt. ibi.
Sententia lata pro diuerſis ſummis,ſed quæ ſimul aſcendunt ad centum,non dicitur lata pro illis cẽtum, ſed pro illis ſummis ſpecialiter & diuiſim expreſsis.char.204.nu.19.
Sententia diffinitiua poteſt eo die ſuppleri in conſequentibus.char.339.nu.1.le.2.
Sententia diffinitiua poteſt in incontinenti reuocari.char.294.nu.17.
Sententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non valere, niſi in diuerſis & ſeparatis capitibus.char.354.nu.142.
Separatorum ius eſt ſeparatum, nec de vno ad aliud rectè infertur.char.292.nu.3.le.1.
Separatorum ſeparata eſt ratio.char.313.nu.63.
Sequeſter an poſsit eſſe iudex.char.326.nu.1.&.2.
Sequeſtri munus an ſit neceſſarium.ibi. nu.3.&.4.
Sequeſter qua actione teneatur.d.nu.4.
Sequeſter an poſsit ſe ſponte hoc munere, cui ſe etiam ſponte addixerat, propria authoritate eximere.d.char.nu.5.
Sequeſter an & quando poſsit mercedem petere.ch. 327.nu.6.7.8.
Sermo ſimpliciter prolatus, licet intelligatur de primo actu,id tamen procedit, ſi is ſit validus, aliàs &de ſequentibus intelligitur.char.158.nu.5.&.3. ſeq.vide tamen char.ſeq.nu.17.
Nec id quoque procedit, quando eſt facta conceſſio vſque ad certum tempus, nam poterit iterum atque ſemper fieri intra id tempus.ibi.nu.9.
Sed quomodo id intelligatur.char.ſeq.nu.18.
Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de primo. char.297.nu.17.
Seruitutis conſtitutæ ſub conditione dominium tranſit per ſolam patientiam.char.16.nu.29.
Seruitutes ſintne mobiles,an immobiles.char.21. nu.1.le.1.& ſeq.
Seruitutes non comprehenduntur in ſtatuto prohibente alienationem rerum immobilium.d.nu.1.
Seruitutes eccleſiæ an poſsint alienari.ibi.nu.2.
Seruitia inter immobilia computantur.ibi.nu.4.
Seruitus extinguitur cùm quis acquirit dominium prædij ſeruientis irreuocabiliter, ſecus ſi reuocabiliter.char.33.nu.70.
Seruitus non extinguitur, nec confunditur per acquiſitionem dominij reuocabilis. chart.223.nume.10.
Seruus ex pacto appoſito in ſuo contractu nocet domino.char.339.nu.2.
Seruus in acquirendo poteſt domino præiudicare, apponendo modum & conditionem: nec poteſt dominus acceptare,niſi cum ſua forma.ead.char. numero.7.

Seueritas dicitur ius ſtrictum.char.247.nu.16.
Seuera interpretatio.ibi.
Seuerus iudex.ibi.
Seuerus cuſtos legis.ibi.
Seueritas imperij.ibi.
Seueritas animaduerſionis.ibi.
Sexus differẽtia hodie ſublata eſt in ſucceſsionibus. char.72 nu.235.
σῦκα μερίζειν.i.fiſcos diuidere,prouerbium. ch.134. nu.15.
Significandi verbum proprietatem ſignificat.char. 71.nu.227.
Si re priueris,nec nomen habere mereris. chart.14. nu.8.
Simulatum inſtrumentum non eſt inſtrumentum. ibi.nu.12.
Simulationis exceptio an opponi poſsit ſi ſtatutum omnem exceptionem reiiciat,ibi.& nu.ſeq.
Simulata traditio non transfert poſſeſsionem.char. 15.nu.14.
Simulatio ã ab eo allegari poſſit qui eã fecit.ibi.n.15
Simulatio declaratur ex tractatu præcedenti,& magis quàm ex ſequenti.char.106.nu.24.&.3.ſeq.
Singularitas cùm de forma eſt,non reſoluitur in pluralitatem.char.134.nu.16.
Singulorum appellatio attribuit rem cuilibet inſolidum.char.232.nu.12.
Sine intereſſe nemo auditur.char.19.nu.51.
(Sit) verbum eſt ſignificatiuum ſubſtantiæ veritatis.char.295.nu.28.
Socer & gener an ſibi inuicem ſuccedant excluſo fiſco.char.192.nu.19.
Sociis diuidentibus non fit deductio eorum quæ alter debet in cauſam ſocietatis, ſed præſtatur cautio ſoluendi die cedente.char.125.nu.44.
Socius omnium bonorum an conſequatur immunitatem ex perſona ſui ſocij.char.213.nu.31.
Niſi de fraude appareat.ibi.nu.32.
Vtrum autem in dubio fraus præſumatur. nu.ſeq.
Socius incapax capit propter ſocium capacem. cha. 213.nu.30.& ſeq.Niſi de fraude appareat.ibi.nu. 32.An autem hìc fraus præſumatur.nu.ſeq.
Socius an poſsit excidere grandes arbores ex fundo communi.char.319.nu.22.in fi.
Solarium vectigal.char.150.nu.2.
Solennitas quæ in actu requiritur, & in eius quoq; ratificatione requiritur.char.87.nu.87.
Solennitas leuis non vitiat.char.152.nu.3.
Solennitas leuis non dicitur quæ data eſt pro forma.ibi.
Solidandi verbum.char.32.nu.59.
Soluere poteſt alius pro alio.char.75.nu.255.
Solutio an noctu fieri poſsit.char.92.nu.10.
Solutionis mora & dilatio eſt quædam veluti diminutio precij.char.124.nu.34.& ſeq.
Solutionis dilatio pars precij eſt.ibi.nu.38.
Soluere non dicitur, qui offert fideiuſſores, vel pignora.char.143.nu.14.
Solui an poſsit procuratori generali. Et quid ſi datus is ſit ad exigendum.char.171.nu.10.
Solutum non videtur, quod creditori auferri poteſt.char.308.nu.9.ad fi.
Solus nemo ſatis ſapit.char.306.nu.54.
Somnus frater mortis.char.45.nu.4.
(Sonare)verbum.char.104.nu.1.
Specialia non ſunt amplianda,nec ad alios caſus trahenda.char.114.nu.97.
Speciale ius declarat ius commune eſſe contrariũ. char.159.nu.16.
Spes cedi poteſt.char.219.nu.4.
Spirituales res vendi non poſſunt permutari cum alia re ſpirituali poſſunt.char.229.nu.28.
Spoliatus ante omnia reſtituendus,nec aliàs auditur ſpoliator, etiam ſi vnus tantùm nummus deſit. char.324.nu.23.
Sponſalia conditionalia non inducunt iuſtitiam publicæ honeſtatis.char.16.nu.23.
Sponſalia futurarum nuptiarum promiſsio. charta 348.nu.76.
Sponſalia per concubitum tranſeunt in matrimonium,atque etiam per ductionem vxoris in domũ mariti.ibi.
Sponſus an pro ſponſa agere poſsit.char.174. nu.8.
Sponſus an veniat appellatione mariti, & poſsit ea facere,quæ marito conceſſa ſunt.ibi.
Spontanea ſolutio purgat metum qui in promiſsione interuenit, ſed ita tamen, ſi ex interuallo fiat, non ſi incontinenti.char.294.nu.21.
Sponte noſtra quando aliquid facere teneamur ſine requiſitione.char.89.nu.105.&.2.ſeq.
Sponte cùm quid fecimus,nihil queri debemus.ch. 271.nu.48.
Spurius qui capere non poteſt à patre,poteſt tamen capere inſtituto ipſius ſocio capace.char,213.nume.30.
Status præſens inſpici debet.char.41.nu.25.
Statutum quo prohibetur vendi extraneo,valet.ch. 3.nu.14.
Statutum id an comprehendat eccleſiam, & clericos.ibi.
Statutum iubens vendere conſorti, vicino, proximo,potiùs quàm alteri,valet.char.4.nu.15.
Statutum an & quomodo ſit odioſum, aut fauorabile.char.10.nu.62.&.64.& duobus ſeq.& char. 226.nu.5.
Statutum repellens fœminas à ſucceſsionibus an ſit odioſum,an fauorabile.char.10.nu.64.
Statutum an poſsit eſſe partim odioſum, partim fauorabile.ibi.& ſeq.
Statutum in dubio an fauorabile, an odioſum cenſeri debeat.ibi.nu.65.
Statuta non magis fraudare licet, quàm leges.char. 11.nu.73.
Statuta in foro conſcientiæ obligant.ibi.
Statutum ſi aliquod motiuum habeat,ſatis eſt.ibi. nu.75.
Statutum ſic eſſe ſufficit.ibi.
Statuentium arbitria pro ratione eſſe.ibi.
Statutum ſatis eſt inniti quadam rudi æquitate,ibi.
Statutum irrationabile valet, modò non ſit contra fidem,ius diuinum,vel naturale,ibi.
Statuto præſumitur ineſſe ratio.ibi.
Statutum licet caſualiter & in conſequentiam fraudetur,ſi tamen defuit animus fraudãdi, id non eſt illicitum.char.12.nu.77.&.79.
Statutum fraudaſſe non dicitur, qui poſtea mutauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

propositum.d.nu.77.
Statuta loci,in quo res est, inspicienda sunt. charta. 13.nu.2.
Statuta loquentia de instrumento debent intelligi de validо.ibi.nu.5.&.3.seq.
Statutum loquens de instrumento non inteligitur de simulato.char.14.nu.12.
Statutum loquens de contractu an habeat locum in distractu.char.17.nu.38.
Statutum prohibens acquirere censetur & prohibere stipulari.char.18.nu.50.
Statutū de lucranda dote non habet locum in refeudali.char.20.nu.4.
Statuta loquentia de domo an habeat locum in naue,quam quis habitat.char.34.nu.87.
Statuta loquentia de consanguineis an comprehendant legitimatos.char.40.nu.12.
Statutum laicorum an possit priuare clericos ipsius statuti beneficio.char.43. nu.42. qui num.est corruptus,& eius loco.34.substitutus.
Statutum loquens de consanguineis an tantùm de proximioribus intelligatur.char.47.nu.22.
Statutum vt proximus ex genere demortui in locū eius subrogetur,non comprehēdit ventrem.cha. 54.nu.78.& seq.
Statutum prohibens extraneos acquirere non impedit acquisitionem legalem.char.63.nu.164.
Statutum prohibens alios contrahere cum muliere & minore, ipsam quoque mulierem & minorem intelligitur prohibere.ibi.nu.170.& seq.
Statuta non recipiunt interpretationem extēsiuam. char.64.nu.179.
Statuta de torquendo adultero non comprehendit adulteram.char.65.nu.186.
Statutum excludens auum maternum existente patruo nō excludit auiā maternam.char.66.nu.187
Statutum expellens filios bannitorum è ciuitate,nō intelligitur de filiabus.ibi.
Statutum cogens patrem assignare legi in am filio, non cogit matrem.ibi.
Statutum quo patruus excludit matrem non habet locum in amita,vt scilicet ea matrem excludat.d. char.66.nu.188.
Statutum excludens auunculum propter patruum non excludit maternam.ibi.
Statutum excludens patruū nō excludit amitā. ibi.
Statutum excludens sororem à successione fratris propter alterum fratrem, non excludit à successione sororis,ibi.
Statutum excludens matrem à successione filij,non excludit à successione filiæ.ead.char.66.nu.189.
Statutum præferens primogenitum in successione patris non trahitur ad successionem matris.ibi.
Statutum excludens fœminas aut cognatos propter agnatos non excludit propter agnatas. d. charta 66.nu.190.
Statutum præferens primogenitum non præfert primogenitam.ibi.
Statutum prohibens filiumfamil.obligari sine consensu patris non trahitur ad filiamfamil. ibi. numero.191.
Statuta repellentia fœminas facta sunt, vt bona maneant in familia.ibi.nu.194.
Statuta comparantur vltimis voluntatibus.cha.67. nu.197.& char.267.nu.13.
Statutum ne mulier aut minor contrahat sine consensu consanguineorum, non intelligitur de fœminis consanguineis.char.67.nu.200.
Statutum puniens violentiam habet locum in fœminis.char.68.nu.211.
Statutum loquens de alienatione habet locum in vsucapione.char.74.nu.248.
Statuta statutis concordanda.char.79.nu.12.
Statuta debent propriè & non fictè intelligi. charta 85.nu.70.
Statutum discrepans à iure communi an secundùm ius ipsum sit interpretandum.char.85.nume.76. & seq.
Statutum puniens delictum factum certo aliquo die an intelligatur de delicto facto nocte eiº diei. char.92.nu.11.
Statuta communia laicorum & clericorum ligant clericos & ecclesiam.char.99.nu.2.le.2.
Statuta generalia laicorum,in quibus nulla est mentio clericorum aut ecclesiarum an liget clericos & ecclesiam.ibi.nu.4.
Statutum laicorum an liget clericos,quātùm ad eorum patrimonium.ibi.
Statuta ne immobilia alienentur in extraneos, an comprehendant clericos & ecclesiam.chart.100. nu.5.
Statutum prohibens expressim alienationem in clericos,an valeat,ibi.
Statuta laicorum ligant laicos, etiam in re ecclesiastica,quantùm ad eorum præiudicium, licèt non in præiudicium clericorum.ibi.nu.8.
Statuta ligant minores.char.101.nu.13.
Statuta loquentia in venditione an habeant locum in datione in solutum.chart.104.nu.2. & multis sequen.
An verò è diuerso statuta loquentia in datione in solutum habeant locum in venditione.char.106. nu.18.
Statuta loquentia in venditionibus an habeant locum in permutationibus.char.107.nu.28.& multis seq.
Statutum præsertim exorbitans & correctorium loquens in venditione an habeat locum in locatione ad longum tempus.char.112.nu.82.
Statutum generale an comprehendat causam dotis.charta.114.nu.91.& multis seq.vsque ad.107.
Statutum exigens consensum consanguineorum aut aliorum in contractibus mulieris, an habeat locum, cùm mulier se obligat pro dote alterius mulieris.d.nu.91.
Statutum generale aliquid requirens pro solennitate actus.an habeat locum in instrumento dotis.d. char.114.nu.92.
Statutum disponens emptorem ex subhastationibus non posse inquietari nō habet locum in causa dotis.ibi.
Statutum prohibens alienari in forenses non habet locum in causa dotis.ibi.
Statutum generale comprehendit personas & causas alias priuilegiatas, quæ in illo casu non reperiuntur priuilegiatæ.ibi.nu.96.

Statutum quo

Statutum quo iubetur instrumenta insinuari, nō habet locum in instrumento dotis.char.115.nu.103.
Statutum si iubeat consanguineos offensi præstare fideiussionem consanguineis offendentis, ad probationem consanguinitatis,necesse est gradus distinctos probari.char.118.nu.1.
Statutum si iubeat causas consanguineorum compromitti vsque ad quartum gradum,non satis est testes deponere simpliciter de cōsanguinitate,nisi gradus declarent.char.120.nu.6.
Statutum si non distinguit,nec nos.char.124.nu.32.
Statutum loquens de solutione procedit in confessione solutionis.char.129.nu.83.
Statutum puniens falsificantem vel abradentem pecuniam non habet locū in eo,qui reprobam conflauerit,vel abraserit.charta.132.qui nu.est corruptus,numero.12.
Statutū loquēs de instrumento non habet locum in contractu,nec è diuerso.char.135.numero.3.
Statutum & contentum in statuto diuersa sunt. ibi.
Statutum de insinuatione instrumēti donationis habet locum in donatione probata testibus, quorū attestatio est publicata.char.137.nu.14.
Statutum de parata executione instrumentorum habet locum attestatione testium in scripturam redacta.ibidem.
Statuta loquentia de instrumentis, an habeat locum in testibus.char.137.nu.15.
Statuti verba si non conueniant,id vtique locū habere non potest.ibi.
Statutis verbis īhęrēdū,nec ab eis est discedēdū. ibi.
Statutū quod nō dicit,nec nos dicere debemus.ibi.
Statutum requirens probationem instrumentalem valet.eadem char.137.nu.16.
Statutum de stando iuramento damnum passi an intelligatur de hærede illius.char.139.nu.6.
Statutū id censetur,quod verisimiliter statuentes si cogitassent,statuissent.char.141.nu.1.le.2.
Statutum quod dicit stari iuramento alicuius,an tollat probationem contrariam.char.144. nume.1. & multis seq. vbi videbis multas ampliationes & limitationes.
Statutum si disponat stari libris officialiū, illis standum est,sed ita tamen, vt contrariū probari possit.char.145.nu.9.
Statutum si quēpiam habeat pro confesso potest tamen probari contrarium.ibi.nu.12.
Statutum si deneget probationem contrariā,ea non est admittenda.ibi.nu.13.
Quid si simpliciter dicat sufficere iuramentum.ch. 147.numero.26.
Statutum reiiciens omnes exceptiones nō tollit eas quæ ex inspectione instrumenti vel sententiæ apparent.char.148.nu.38.
Statutum potest præscribere formam ac modum citationis.char.155.nu.1.le.1.
Statutū tale est,vt si ex eo agatur,debeat ad vnguem obseruari,omniaque ab eo requisita probari debeant.char.157.nu.1.le.2.& seq.
Statuto vtens non obseruata solennitate illius, priuatur ipsius beneficio.char.159.nu.15.
Statutum si simpliciter dicat citationem fieri posse in faciem vel ad domum,an primo loco possit fieri ad domum.char.169.nu.50.
Statuta iuri consona videntur inducta ad eius confirmationem.eadem char.nu.51.
Statutum idem disponens quod ius commune an sit ius commune.eadem char.170.nu.54.
Statutum loquens in materia iuris communis recipit omnes interpretationes, limitationes, & ampliationes ipsius.ibi.nu.55.
Statuti verba sunt improprianda, vt concordent cū iure communi.ibi.
Statutum vnum secundum aliud intelligendum.ch. 229.numero.21.
Statutum puniens declinantem iurisdictionem potestatis non habet locum in clerico, qui etiam si velit, non potest litigare coram iudice seculari. charta.206.nu.7.
Statuto si caueatur, vt maior diuidat, minor eligat, non potest minor petere, vt diuisio fiat arbitrio iudicis.char.207.nu.3.
Nisi tamen fraus subesset.ibi.nu.4.& seq.
Statutum quòd si quis cesserit actionē nobili, cadit iure suo,an habeat locū cùm quis cedit qui cedere nō potuit,vel cuius aliàs cessio est inutilis.ch. 217.numero.5.
Statutū iudicatur fauorabile aut odiosum ex principali intentione statuentium.char.226.nu.5.
Statutum dicitur esse vel non esse contra libertatem eo ecclesiæ secundum principalem intentionem statuentium.ibi.nu.6.
Statuta sunt stricti iuris.char.246.nu.2.
Statutū loquens de præscriptione temporis & mentionem faciens de minore absente,& aliis quibus de iure communi datur restitutio,ita intelligi debet,ne detur.char.249.nu.6.
Statutum disponens currere tempus contra absentes non comprehendit absentiam iunctam cū verisimili ignorantia.char.250.nu.1.le.1.
Statutum an possit facere,vt tempas currat ignorāti.char.252.nume.23.
Statutū ne liceat allegare ignorantiam;an valeat.eadem char.nume.24.
Statutum si iubeat bannum inscribi in actis communis,si tabellio id omiserit, viciatur bannum.char. 262.numero.45.
Statutum compellens aliquem vendere non cogit alium emere,nec econuerso.char.269.nu.29.
Statutū vt causę consanguineorum compromittantur,obstringit minores,nec aduersus id restituuntur.char.271.nu.53.&.2.seq.
Statutum si iubeat,vt qui habet fundum liberū,eum teneatur vendere,an habeat locum in fundo partim libero,partim seruo.ch.272.nu.64.
Statutum permittens inquiri intra certum tempus, censetur post illud prohibere.char.289.nu.45.
Statutum quo continuatur possessio defuncti in hę redem, intelligitur de primo hærede tantùm.ch. 297.nu.19.
Statutū priuat quinquennio hospitia viciniæ,in qua scholasticus fuit offensus, nisi captus offendens fuerit,pendente eo tempore quinquennij curren tis ob primam offensam, fit altera in eadem vicinia,nec capitur offendens.vtrùm secundum quinquennium incipiet statim currere à secunda

Universidad de Deusto
Biblioteca

offẽsa,an à finito primo quinquẽnio.ch.313.n.62
Statutum si casset contractum,nisi fuerit soluta gabella,si in solutione desit vnus nummus, contractus corruit.char.324.nu.24.
Statutum si remittat offensam habita concordia eũ offenso,& soluta certa gabella,si desit vnus nummus,non procedit cõcordia.eadem chart.nu.25.
Statutum si remittit pœnam delicti ei qui intra mensem soluerit quartam condemnationis partẽ,pœnam non euitabit, qui totam eam quartam præter vnum nummum soluerit.ibi.
Statutum si banno eum eximit,qui certam pœnã soluerit,non ei satisfactum est,si desit nummus. ibi.
Statutum si appellationem facit desertam,nisi appellans soluerit certam summam pro libra,si is totũ soluerit præter vnũ nummum erit appellatio deserta.ibidem.
Sed quomodo omnia hæc intelligantur,vide chart. seq.nu.29.& sequen.
Statutum prohibens sub pœna eandem rem vendi duobus,an habeat locum,si quis primum promiserit vni vendere,& postea alteri vẽdiderit. char. 342.numero.30.in fi.
Statutum deferens lucrũ dotis marito,an habeat locum in dote promissa.chart.343.nu.33.
Et quid si statutum expresim loquitur de dote data.char.seq.nu.36.& iterum.char.346.nume.57.
Quid item si statutum vtitur verbo restituendi.d.numero.36.
Quid denique si promissor fuerit in mora dãdi.ch. 343.numero.37.
Statutum repellens fœminas dotatas à successione an habeat locum in dote promissa.eadem charta. nu.38.& iterum.char.345.nu.51. Et quid si dos legata sit.ch.343.n.39.& iterũ.ch.346. nu. 58.
Statutum disponens vt in dotibus non currat præscriptio,habet locum in legato dotis.ch.343. numero.40.
Stipulari alteri,cùm nostra intereſt,an & quomodo possimus.char.7.nu 40.
Stipulatio,ne sit stipulatio, fieri non potest à partibus,sed possunt facere, vt habeat vim pacti nudi tantùm.char.17.nu.35.
Stipulari alteri non potest,nisi intersit stipulantis:& sufficit vt post stipulationem intersit.charta.60. numero.130.
Stipulatio non vitiatur,si interrogãti de pecunia aut rea respondeatur de ærea,& è conuerso.char.132. numero.10.
Stipulatio rei suæ non consistit, nisi respectu iuris quod abest domino.charta.308.numero.12.&.ch. 311.numero.44.
Stricti iuris est, quicquid est contra ius commune. charta.10.nu.62.
Strictum ius dicitur ius subtile,nimia subtilitas,mera subtilitas,iuris subtilitas,subtilis ratio. charta. 247.numero.17.
Strictum ius versutũ & callidũ.eadem chart. nu.19.
Strictum ius dicitur iuris scrupulositas.ibi.
Strictum ius in apicibus iuris est.ibi.
Strictum ius dicitur rigidum,iuris rigor,durum, duricies,acerbum.ibi.nu.20.& seq.
Strictum ius dicitur præfactũ,abscissum,præcisum, asperum.ibi.248.numero.22.
Strictũ ius dicitur à quo nullo modo recedi potest, ibi.numero.23.
Strictum ius dicitur cui nihil addi, nihil detrahi potest.ibidem.
Stricti iuris sunt quæcunque odiosa sunt.ead. chart. numero.24.
Strictum ius consistit in ipsa scriptura,& verbis præcisè obseruandis.ibi.& char.seq.nu.29.
Strictum ius quibus aliis modis & respectibus dicitur.d.numero.24.
Stricti iuris aliquid dicitur ad differentiã eius quod est bonæ fidei.char.246.nu.1.le.2.
Stricti quoque iuris dicitur quod est propriè & strictè intelligendum.ibi.nu.2.
Stricti iuris sunt actiones ex statuto.ibi. nu.2.
Stricti iuris sunt quæ sunt contra ius commune.ibi.
Stricti quoque iuris dicitur quod aduersatur æquitati.ibi.numero.4.
Strictum ius dicitur ius regulare.ibi.nu.5.
Strictum ius stricta ratio dicitur.ibi.nu.6.
Strictum ius simpliciter ius dicitur.ibi.nu.7.
Strictum ius dicitur iustum,& iustitia. ch.247.n.11.
Strictum ius humanitati oppositũ. ead.chart.nu.15.
Strictũ ius simpliciter ratio dicitur.d.ch.248. n.25.
Strictum ius etiam simpliciter lex dicitur.ibi. n.30.
Subditus propriè dicitur ratione habitationis.char. 166.numero.22.
Subiecta materia ad se trahit interpretationes verborum, etiam contra eorum propriam naturam. char.94.nu.35.& char.96.nu.60.
Subrogatum sapit naturam rei,in cuius locum subrogatur,etiam si ei in aliquo discrepet.charta.86. qui nume.est corruptus.nu.80.&.nu.87.
Etiamque in particularibus.char.235.nu.25.
Substantia rerum non mutatur hominum denominatione.ch.236.nu.34.Nec ea quidẽ papali.ibid.
Substitutio proximorũ intelligitur de his qui concepti erãt tẽpore mortis testatoris.ch.54.nu.82.
Substitutione inter fratres facta pariter admittũtur ij qui sunt vnius lateris cum coniunctis ex vtroque.char.177.nu.13.
Substitutio tacita pupillaris non excludit fratrẽ pupilli.eadem char.nu.15.
(Sufficit)verbum nihil aliud requirit,nisi aliud statuatur,aut ex subiecta materia suadeatur.char.151 numero.1.le.1.
(Sufficiẽter)dictio iurisc5sultorũ.ch.275.n.86.
Succedaneus alieni periculi.char.271.nu.47.
Successio ad decimum vsque gradum tantùm defertur.char.47.nume.23.
Successiones an deferantur in capita,an verò in stirpes.char.184.nu.1.le.3.& seq.
Successores qui dicantur.char.186.nu.3.
Successiones apud Pictauos an deferantur secundũ lineas,lex quibus res processerunt,post fratres & fratrum filios.char.190.nu.2.& seq.
Successio de iure cõmuni sequitur lineas inter fratres,vt scilicet paterna paternis, materna maternis deferantur.ibi.nume.4.
Nisi tamen aliqui eorum sint coniuncti ex vtroque Nam hi præferuntur coniũctis ex vno,in quibuscunque bonis,ibi.nu.5.

Sed an

Sed an istud procedat in filiis fratrum, videbis,ibid. & iterum.nume.7.
Procedit autẽ id etiam si ex statuto masculus præferatur fœminæ, nam tunc etiam fœmina vtrinque coniuncta præfertur masculo vnius tantum lateris.ibid.numero.6.
Sed & procedit etiã si ex statuto succedunt tantùm proximiores ex linea paterna.ibi.
Vtrùm autem hæc procedant in iure accrescendi,vi debis.ibi.nume.7.
An item id procedat in patruis, vt vtrinque coniuncti excludant alios.char.191.nu.8.
Itẽ in patre,auo,matre,auia,vt scilicet excludant fratres ex vno latere.ibi.nu.9.
Et quid si ex statuto soror excludit matrem.ibi.
Vtrùm item procedat in rebus feudalibus,eadẽ charta.numero.10.
Successor singularis necessarius tenetur stare colono.char.318.nu.13.
Succumbens in lite præsumitur litem fraudulenter & dolosè intentasse, nisi de bona fide appareat. charta.82.nu.41.
Succumbens ex causa iniusta & temerè litigasse in dubio censendus est.char.149.nu.3.&.4.
Succumbens quia non probauit,perpetuò excluditur.char.158.nume.11.
Sumptus qui pertinent ad perpetuam rei vtilitatem an deducantur ex fructibus.char.194.nu.24.
Sumptus impensi ad custodiam,an etiam deducantur.ibi.nu.25.
Summa ratio quid sit.char.246.nu.6.in.2.locis.
Summum ius,summa malitia,iniuria,crux est,ibidẽ.
Summo iure agere quid dicitur.ibi.
Summum ius iniquum ius dicitur.ibi.
Summa æquitas.ibi.
Superfluitas toleratur,vt res dilucidius dicatur. ch. 201.numero.5.&.6.
Et aliis quoque multis modis.ibi.nu.7.&.8.qui nu. sunt corrupti.
Supplemẽtum an sit eiusdem naturæ atque illud cui fit.char.125.nu.51.& multis seq.
(Supra & infra)opposita.ch.98.nu. 77.
(Supra)dictio quam vim habet.ibi.
(Super & infer.)ibi.
(Super)dictio.ibi.nu.78.

T

Tabellario soli non creditur.char.160.nu.1.le.2.
Tacitè etiam renunciamus.char.49.nu.37.
Tacitè statutum intelligitur id, in quo eadem ratio reperitur.char.71.nu.224.
Taciturnitas cum coniunctione sanguinis an induceat consensum.char.62.nu.152.
Taciturnitas in iudicio an habeat vim consensus etiam in præiudicialibus.chart.147.nu.34.& seq.
Taxatiua dictio excludit alios casus & personas. ch. 295.numero.2.
Nisi sint similes aut eandem rationem habentes.ch. seq:numero.6.
Etiam in pœnalibus.ibi.
An autem procedat in personis.char.296.nu.9.
Tempus traditionis rei venditæ inspicitur, non venditionis,quum quæritur,an & cui gabella debeatur.char.19.nu.46.& seq.
Tempus simpliciter prolatum de anno intelligitur char.78.numero.7.
Temporis lapsus excludit.char.80.nu.19.
Tẽpus quod magis intellectu percipi potest, quàm dicto.char.ibi.nu.23.
Temporum prorogationes & renouationes intelliguntur de altero tanto tempore.charta.80. numero.26.&.27.
Tempus augmenti sequitur naturam primi temporis.char.81.nu.28.
Tempus instantiæ prorogari non potest consensu partium.eadem char.nu.30.& seq.
Tempus legis vel statuti nõ adeo facilè mutatur vel prorogatur vt tempus hominis.ibi.nu.31.
Tempus appellandi & prosequẽdæ appellationis, an prorogari possit.eadem char.nu.32.
Tempus promouendi ad sacros ordines non currit pendente controuersia beneficij.ibi.nu.37.
Tempus electionis non currit pendente lite super potestate eligendi.ibi.
Tempus executionis testamenti non currit, interim dum controuersia est de viribus testamẽti.char. 82.numero.38.
Tempus querelæ non currit pẽdente quæstione nullitatis testamenti.ibi.nu.40.
Tempus appellandi non currit pendente quæstione nullitatis sententiæ.ibi.
Tempus appellandi à sententia conditionali statim currit non expectata conditione.ibi.nu.42.
Huius autem rei ratio.char.seq.nu.48.49.51.
Tempus in actibus conditionalibus non currit nisi impleta conditione.ch.96.nu.82.& multis seq.
Nisi conditio sit in potestate partis.ch.seq.nu.54.
Tempus contractus an conditionis inspiciendum. char.82.nu.43.& seq.
Tempus appositum actui qui depẽdet ex futuro euentu vel facto alterius interim non currit. ibi. numero.47.
Tempus à lege concessum abbreuiari à iudice non potest.char.84.nu.60.
Tempus præstandæ fidelitatis non nisi à traditione currit.char.89.nu.109.
Tempus traditionis in venditionibus spectandũ est. ibidem.
Tẽpus statutum respectu actus,currit statim ab ipso actu.char.90.nume.111.
Tempus an computetur de momento ad momentũ char.93.nu.20.& seq.
Tempus aliter non præstitutum,iudicis arbitrio statuendum est.char.137.nume.18.& iterum.charta. 141.numero.1.le.2.
Tempus à lege vel statuto sine ministerio hominis præstitutum,non potest à iudice immutari.char. ta.141.numero.4.
Tempus à lege præstitutum an priuationem inducat absque morę purgatione.ch.143.numero.1.& 3.sequen.
Tempus à lege vel statuto præfinitum impedit moræ purgationem post illud tempus,quãuis aliud sit,si à iudice sit statutum.ibi.nu.2.
Tẽporis lapsus tacitam renunciationẽ inducit.ibid.
Tempus constitutionis est forma ipsius.ibi.nu.3.
Tempus non currit impedito. char.145.nu.6.&.7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Temporis præscriptiones reis auferri non debent. charta.154.nu.14.
Tempus prosequendæ appellationis à iudice prorogari non potest.ibi.
Nec tempus præstandæ restitutionis in integrũ.ibi.
Nec tẽpꝰ statutũ ad probãdũ excõmunicationẽ.ibi.
Nec aliud quoduis tempus statutum à iure sine ministerio iudicis.ibi.
Tempus appellandi non currit à tempore denunciationis sententiæ factæ domi, sed tantùm notitiæ. charta.168.nu.42.
Temporis certi probatio an præferatur probationi incerti,si aliàs nõ cõstat de prioritate.ch.177.numero.10.
Tempus non currit impedito per moras & cunctationes aduersarij.char.189.nu.1.& seq.
Tempus an currat ignoranti.char. 250.nu.1.le.2.& multis seq.vsque ad.20.
Tempus appositum in testamento non currit ignoranti.ibi.nu.2.le.2.
Tempus statutum insinuationi testamentorum non currit ignoranti.ibi.nu.3.
Tempus datum episcopo & aliis executoribus testamentorum non currit ignoranti.char.251. nu.4.
Tempus statutum denũciandis criminibus nõ currit ignoranti.ibi.nu.6.& char.252.nu.18.
Tempus datum patrono ad præsentandũ non currit ignoranti.char.251.nu.7.
Tempus datum ad conferendum sacerdotium non currit ignoranti.d.nu.7.
Tempus datum ad eligendum non currit ignoranti. d.numero.8.
Tempus quodlibet datum iis quæ sensu geruntur,etiam ignoranti,non currit.ibi.
Tempus adeundi hæreditatem aut immiscendi,nec ignoranti quoque currit.char.251.nu.8.
Tempus agnoscendi bonorum possessionem non currit ignoranti.ibi.
Idque etiam si.30.anni fluxerint,ibi.
Tẽpus appellãdi nõ currit ignoráti. d.ch.251. nu.8.
Etiam si quis esset in ipso loco, & esset præsumptio scientiæ.ibi.
Vtrùm autẽ id procedat si lata sit sententia præsente procuratore.ibi.nu.10.
Tempus etiam prosequendæ appellationis non currit ignoranti.d.nu.8.
Tempus item petendi tutorem præstitutum minori & cæteris.ibi.nu.11.
Tẽpus quoque petẽdi restitutionem in integrũ, ibi.
Tempus etiam datum vasallo ad petendam inuestituram.d.char.251.nu.12.
Tempus item datum agnatis ad reuocationem feudi.char.252.nu.13.& char.seq.nu.22.
Tempus quodcunque statutum hæredibus in omnibus obligationibus faciendis.d.nu.12.
Tempus anni statutum promotioni ordinis sacerdotalis ei qui sacerdotium curatum obtinet, non currit ignoranti.d.char.251.nu.14.
Tempus similiter optandi præbendas.ibi.
Tẽpus datum ab arbitris ad soluẽdum sub pœna.ibi.
Tempus petendæ consecrationis ab electo.ibi.
Tempus item implendi conditionem.charta . 252. numero.15.
Tempus conficiendi inuentarij.ibi.nu.16.
Tempus statutum productioni instrumẽtorum.ibi.
Tempus quibuslibet officiis præstitutum.ibi.
Tempus quærele aduersus testamentum.ibi.
Tempus vt currat ignoranti, an possit facere statutum vel consuetudo.d.char.252.nu.23.& seq.
Tempus anni aut alterius breuioris temporis nõ currit ignoranti.ibi.nu.22.
Tempus quadriennij quod datur petẽdæ restitutioni in integrum,an currat ignoranti, & quanto tẽpore tollatur.char.255.nu.43.
Tempus currit à die actus cùm lex disponit de tempore respectu actus, nisi alia specialis ratio aliud suadeat.char.261.nu.42.
Tempus appositum causa differẽdę solutionis,& nõ limitandæ obligationis,an impediat postea peti. char.288.nu.40.& seq.
Tempus quando dicatur appositum differendæ solutionis & non limitandæ obligationis.d. numero.40.& iterum.char.326.qui numerꝰ corruptus est. numero.37.
Tempus non debet censeri frustra appositum.char. 289.numero.43.
Tempus habet vim tacitæ renunciationis.d. charta. numero.48.& seq.
Tempus aufert omnia.char.290.nu.51.
Tempus conuentionale an admittat restitutionem in integrum.ibi.nu.54.& seq.
Tempus conuentionale currit minori,militi,absenti,impedito.ibi.
Tempus quod statim præcedit vel sequitur actum, idem tempus cum ipso actu est.char.294. numero.2.& multis seq.
Tempus prorogatum ante ipsum finitum non censetur esse nouum tẽpus, sed idem cum primo.ch. 303.numero.26.
Sed non tantùm propriè.char.304.nu.40.
Tẽpus prorogatum assumit omnes qualitates & cõditiones prioris.char.303.nu.27.
Tempus soluẽdi precij in venditione appositum nõ currit nisi à tẽpore traditionis.char.308.nu.16.
Tẽpora à diuersis dispositionibus limitata debent cẽseri vt separata.eadem char.nu.18.
Tempus læsionis in absentia non computatur in tẽpore petendæ restitutionis.char.310.nu.31.
Tempore inducenda priùs obliuio est, & deinde alio tempore præscriptio incipienda.ibi.
Tempus præfixum ad aliquid faciẽdum respectu certæ causæ non incipit currere, nisi ea causa priùs existat.char.312.nu.57.
Tempus vnum & idem currit ad præscriptionẽ dominij,hypothecæ,& seruitutis,quæ à re debetur. char.313.nu.65.
Tempus certum datum à pluribus ad aliquid faciendum etiam gradatim, ita scilicet vt alteri alteris præferantur,non intelligitur distributiuè datum sed collectiuè, vt scilicet omnibus simul currat. ibi.numero.66,
Tempus.20. dierum datum canonicis ad optãdum currit simul omnibus quamuis antiquiores præsorantur iunioribus.ibi.
Tempusne delicti an condemnationis inspiciendum sit,vt multa pertineat ad eũ, qui dominus est tempore

pore sententiæ,an qui dominus erat tempore delicti.char.332.nu.18.&.4.seq.
Tenuta cedi potest,char.220.nu.21.
Terragia quæ vocant,inter immobilia ponũtur.ch. 28.nu.32.
Testamentum patris & filij pro vno habetur, & vna pro vtroque solennitas sufficit, charta. 134. numero.19.
Testamentis pluribus an sufficiant iidem septem testes,eademque alia solennitas,charta.135.nume. 20.& seq.
An autem si simpliciter iidem testes fuerint ascripti in vna charta continente plura testamẽta censeantur pro omnibus adhibiti, si expressim dictũ non fuerit,in iisdem locis.
Testari quid sit.char.195.nu.2.
Testificari,ibi.
Testatoris nuda prohibitio de non alienando non valet,char.6.nu.39.
Satis autem causæ est si res sit maiorum,ibi.
Aut si ita fiat vt maneat in familia,charta 8.nu.50.
Testatoris prohibitio alienandi nõ impedit alienari in coniunctos.ea.char.nu.51.
Testator si iusserit aliquid vendi,satis est vendere etiam sine traditione.char.18.nu.41.
Testator si iusserit stari libris rationum, illis standum est, sed poterit probari contrarium, char. 145.nu.9.
Testator si iusserit rẽ relinqui in familia,an sufficiat vni ex familia etiam remotiori relinquere, char. 180.nu.7.& seq.
Testator si suum debitorem liberauit soluendo. c. intrà mensem, id tempus non currit ignoranti. char.250.nu.2.le.2.
Testatoris factum est, quod hæres facit iussu illius. char.266.nu.3.
Testator an possit permittere hæredi,vt alienet contra prohibitionem statuti.char.266.nu.6. &.8.
Testator facere non post quin lex locum habeat,ibi. nume.7.
Testator si mãdauerit hæredi, vt quid intra certum tempus faciat, alioquin eum priuat hæreditate, si is hæres moriatur ante id tempus, an hæres ipsius hæredis priuetur hæreditate, charta.219.numero.18.
Testes adhibiti instrumento non sibi præiudicant in iure rei alienatæ.char.61.nu.140.
Testium dicta sunt stricti iuris,charta.65.nu.185.
Testium verba sunt interpretanda contra producẽtem,ibi.
Testi deponẽti de suo facto an magis credatur,char. 109.nu.47.& seq.
Testis vilis vel infamis infamia facti admittitur de suo facto deponens, & facit semiplenam probationem.ibi.nu.48.
Testis de negatiua sui facti solus probat,ibi.
Testes de cõsanguinitate deponentes an debeant singulos gradus distinguere, charta.118. numero. 1. le.2.
Testes non probant nisi reddita ratione, quæ cadat in aliquem sensuum corporis,ibi.
Testis dictum obscurum interpretatur contra producentem,ibi.nu.4.
Etiam in fauorabilibus,ibi.nu.5.
Testes & instrumenta pares vires obtinent, charta. 136.nume.11.
Testes veniunt appellatione instrumentorum propriè secundum aliquos vel impropriè secundum alios,ibi.& seq.
An autem id procedat in constitutionibus odiosis, ibi.nume.12.
Sed & an id sit ex communi vsu loquendi,char.137. numero.15.
Testes deponentes de venditione, & non de certo precio,an faciant fidem de ipsa venditione,char. 275.nu.86.& multis seq.
Testes debent iurare antequam deponant. An autem satis est si incontinenti post iurent,char.293. nume.8.
Testes in testamento debent esse rogati,tamen satis est vt eo perfecto confestim rogentur, ibi. numero.9.
Testis potest incontineti corrigere dictum suum, char.294. numero.18. vbi videbis quomodo id intelligitur.
Testes qui interfuerunt tractatui,& non conclusioni contractus, nihil probant, charta.342. numero.24.
Testes imperfectè narrantes conuentionem partiũ non probant,ibi.
Testimonia sunt stricti iuris.char.246.nu.3.
Thesaurus,multa de thesauro.charta.350.nu.97.
Thraces pactis cum hostibus aliquot dierum inducijs,noctu populabantur,char.92.nu.9.
Thracium commentum,ibi.
Titulus simulatus non est titulus,char.14. nume.11. &.3.seq.
Titulus conditionalis nõ prodest ad vsucapionem. Ad prodest titulus purus qui sub cõditione resolui potest,char.314.nu.75.
Tis, apud Græcos communis generis, charta. 69. nume.214.
(Toties quoties)hæc verba quam vim habent,char. 81.nu.34.&.35.
(Toties quoties)quid significent,charta.286.numero.18.& seq.
Toties quoties representare aliquem promittens an liberetur,si bis præsentauerit,ibi.nu.19.
Totum in suo toto pluris valet,quàm pars pro portione ipsius,char.203.nu.14.
Totum admittendum,aut totum reijciendum,char. 204.nume.16.
Totum approbandum vel totum reprobandũ, charta.340.nu.4.& seq.
Quod tamen aliquando fallit, charta.sequen. numero.16.
Tractatus rei principiũ est, ita vt qui tractat de vendendo rem,eam dicatur vendere,charta.342.numero.31.
Traditio simulata non transfert possessionem, ch. 15.nume.14.
Traditio clandestina & quæuis alia facta à domino sufficit ad translationem dominij,nisi ea sit conditionalis,char.16.nu.28.& nu.31.
Traditio est vltima contractus perfectio,charta.89. numero.110.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Traditio habet necessariam consequentiam ad contractum,char.90.nu.112.
Traditio non habet vim fidei habitæ,de precio,cum præcesit tantùm promissio vendēdi,charta.345. nume.52.
Traditione acquiritur dominium, quanuis contractus venditionis nōdum sit perfectus, char.346. nu.67.& char.seq.nu.75.
Traditio rei facta venditione habet vim fidei habitæ de precio,char.348.nu.77.
Transcribere pro reuendere, charta. 279. numero.1.
Transactio venditoris prodest emptori, charta.59. nume.129.
Transigi an possit super feudo,char.110. nume. 60. & char.seq.nu.66.& seq.
Transactio an sit propriè contractus, char.110.nu. 61.& char.seq.nu. 65.
Transactio transfert dominium, & vsucapiendi conditionem producit, si ex ea dimittatur res ei, qui antè non possidebat:aliàs minimè,eadem charta. 110.nu.62.
Transactio an sit species alienationis, char. 111.nu. 65.&.4.seq.
Transigi an possit super alimētis debitis ex contractu inter viuos vi testamenti præcedentis, char. 266.nume.4.
Translatio dominij potest causam præcedere, char. 346.nume.67.
Translatio in aliam personam fit cum omnibus oneribus,char.223.nu.2.le.1.
Tribules qui dicantur,char.46.nu.19.
Tribuni ærarij,charta.132.nu.8.
Tributa præterita possunt peti à præterito etiā possessore.char.223.nu.7.
Tullius nonnunquam non tam propriis nominibus quàm notioribus vsus est,charta.39.nu.6.
Tunica propior pallio,char.48.nu.30.
Tutior via semper eligenda,char.171.nu.9.
Turpitudinem aut fraudem suam allegans an audiatur,char.15.nume.15.& iterum,char. 122. numero.20.& numero.24.&.25.& char.127.nu.72.
Tutor nō potest repudiare hæreditatem sine decreto,char.34.nu.82.
Tutor an possit alienare molendinum, char.35.numero.92.
Tutor aut curator an possit ex transactione rem minoris dimittere aduersario,qui eam non possidebat,char.111.nu.70.& seq.
Tutoris apochæ de solutione debiti pupillaris creditur etiam finita tutela,char.130.nu.93.
Tutor nomine tutorio agere debet. charta.173.numero.3.
Tutor an obliget pupillum ex sola confessione receptæ pecuniæ,char.322.nu.12.
Tutor an possit facere pactum reuēdendi ex interuallo,char.339.nu.1.
An autem in ipso contractu.ibi.nu.2.& seq.
Tutor & curator aut alius administrator an possit debitori prorogare tempus solutionis debiti.ch. 341.nume.18.

V

Vagabundus vbi & quomodo citari possit, charta. 167.nu.34.
Variare an liceat domino, qui semel elegit aut laudimia,aut rei retentionem,charta.207.nu.7.
Sed quid si in electione deceptus fuit fraude emptoris,ibi.nu.8.
Quid si alterius,ibi.
Vasallagij siue clientelæ ius alteri cedi an possit, inuito vasallo,char.216.nu.75.
Vasallus non cadit emphyteusi ob simulatam venditionem,char.14.nu.12.
Vasallus an possit in emphyteusim dare feudum,ea lege vt vtile dominium non transeat, charta.17. nume.36.
Vasallus an possit vēdere fructus futuros feudi,charta.29.nu.40.& iterum char.seq.nu.46.
Vasallus qui renunciauit feudum agnato,an moriēte eo sine liberis,admittatur ad idem feudū, char. 49.nu.44.
Vasallus nō est in mora petendi inuestituram, quādiu patitur controuersiam de feudo, charta. 81. nume.36.
Vasallus an possit super feudo transigere, char.110. nu.60.& char.seq.nu.66.& seq.
Vasallus debet nūcupatim petere inuestituram, nec sufficit domino narrare mortem patris ob quam inuestitura peti debet,char.152.nu.2.
Vasallus si non possit reperire dominum,à quo inuestiturā petat,sufficit idipsum protestari, char. 172.nu.19.
Vasallus an possit vni ex filiis feudū relinquere, ch. 181.nu.23.&.2.seq.
Vasalli fuga in bello,quæ domino non obfuit,an sit punienda,char.197.nu.14.
Vasallus vendens partem feudi an ea tantùm parte cadat,char.205.nu.25.&.26.
Vasallus si in remotiorem agnatum cōsentiente etiam proximiore feudum alienauerit,poterunt medij eam alienationem reuocare, char.217.nu.3.
Vasallus non potest filiis,aut aliis agnatis præiudicare in feudo antiquo, in nouo potest, charta. 233. numero.2.
Vasallus an possit inuito domino feudū renunciare, char.245.qui numerus corruptus est.nu.6.
Vasallus simpliciter iurans domino videtur & eius hæredibus iurasse, etiam si de illis non fiat mentio,nisi dixerit domino tantùm, charta.295. numero.3.
Vasallus simpliciter alienans,& postea rem recuperans non excusatur,char.302.nu.19.
Vasallus redimens feudum à se prius alienatum an excusetur,char.319.nu.20.
Vasallus an possit excidere grandes arbores,ibi.numero.22.
Vasallus nō cadit feudo ob simplicem promissionē vendendi,char.344. qui numerus corruptus est. nume.45.
Vbi est opus facto,verba non sufficiūt, char.131.nu. 6.le.1.in prin.pag.
(Vbique)dictio recipit interpretationē de idoneitate,char.28.nu.25.&.29.
(Vbique) dictio.char.285.nu.11.
Vectigalia rectè dicunt quas rentas vulgò vocamus, char.22.nu.2.le.2.

Vectigalis ager quis dicatur,ibi.
Vectigalia præteriti temporis peti possunt ab eiusdē temporis possessore,char.223.nu.7.
Vectigal annuum sequitur naturam fundi, ratione cuius debetur,charta.241. numero.78. & multis sequen.
Vendere in certis casibus tenemur vni potiùs quam alteri,char.3.nu.15.
Vendere etiam simpliciter in quibusdam casibus cogimur,ibi.& iterum char.141.nume.1.
Venditio rescindi non debet inuito emptore etiam ex rescripto principis,nec si duplum precium offeratur,char.4.nu.23.
Venditio inuita grauis est, & iniuriosa vēditori.ibi.
Venditor qui non tenetur de euictione an sit testis idoneus in causa emptoris,char.5.nu.26.
Vendere viliori precio nemo cogendus est, etiam si aliàs vēdere cogatur, nisi in casu necessitatis, ibi. nume.28.
Venditionis verbum quàm latè pateat, char.13.numero.1.le.2.
Venditio propria & stricta intelligitur, cùm de precio fit mentio,ibi.
Venditio quoque propriè intelligitur in dispositione contra ius commune, aut aliàs stricta & odiosa,ibi.nume.2.
Vendere à testatore iussus satisfacit vendendo, etiā si non tradat,char.18.nu.41.
Vendere promittens sub pœna, non incidit in pœnam,si vendidit,& non tradidit,ibi.
Venditio censetur facta etiam nondum translato dominio,ibi.
Vendere cum effectu accipi debet,ibi.nu.44.
Vendens & non tradens an excusetur à pœna cōmissi,ibi.& seq.
Vendens & non tradens excusatur à pœna statuti prohibentis alienare in extraneum,charta.19.numero.46.in prin.pag.
Venditio facta extraneo contra statutum, si ei facto ciui res tradatur,valet ea venditio,ibi.
Venditio solo consensu perficitur ante traditionem perfectione essentiæ,eadem char.nu.48.
Vendere damnatus intelligitur iusto precio,charta. 120.nume.2.
Vendere si quis tenetur ex pacto vel statuto, cōsorti potiùs quàm alteri,an intelligatur iusto precio, etiam si alius offerat maius,ibi.nu.3.4.5.
Vendere coactus à lege vel statuto non tenetur fidē habere de precio,char.141.nu.1.
Venditio ex communi vsu loquendi intelligitur de propria & stricta venditione,char.12.nu.3.
Vēditionis appellatio de valida tātùm intelligitur, eadem char.nu.5.
Venditione inualida facta non debentur laudimia, aut gabella,char.14.nu.7.
Venditio simulata non est venditio,ibi.nu.11.
Venditio ita fieri potest,ne vendens teneatur de euictione,char.15.nu.19.
Sed hoc casu an venditor teneatur ad precium, ibi. & iterum char.187.nu.10.& seq.
Venditio conditionalis ante conditionem non est perfecta venditio.char.15.nu.21.vide tamen.char. 82.nu.43.&.46.
Venditione conditionali facta non cōpetit ius prælationis domino,nec laudimia,nec cadit res incōmissum ante impletam conditionem, charta.15. numero.22.
Nisi processum sit ad traditionem, charta.16.numero.30.
Venditio conditionalis perfecta est quātum ad pœnitentiam pertinet, vt scilicet alter altero inuito pœnitere non possit, char.16. nume.26. & char. 82.nume.43.
Venditio conditionalis secuta traditione transfert dominium.d.char.16.nu.28.& seq.
Venditio non est, si actum est ne dominum transeat in emptorem,sed vel locatio,vel pignus, vel emphyteusis,char.17.nu.34.
Venditor potest sibi reseruare manus iniectionem, si precium non soluatur,ibi.
Venditio censetur facta precio cōuento, etiam nōdum numerato,char.18.nu.41.
Venditio non consistit inter patrem & filiumfa. vti nec inter dominum & seruum proprium, charta. 51.nume.58.
Venditio attribuitur vendenti, non consentienti, char.57.nu.105.
Vendere an aliud sit quàm vendēti consentire, ibi. & sequen.
Venditio ita potest fieri ne dominium transeat nisi post mortem venditoris,char.90.nu.114.
Venditio fortiùs declaratur quando precium præcedit traditionem, quàm è diuerso, charta.107. numero.26.
Venditionem perfectam quæ sequuntur, an faciant eam præsumi simulatam, vt quæ præcedunt, ibi.
Vēditio an præsumatur simulata ex restitutione precij,char.108.nu.37.
Venditio non est cùm quis vendit pro libra vel marcha auri,char.108.nu.44.
Venditione prohibita prohibetur & locatio ad longum tempus,char.112.nu.82.
Venditio ad tempus præsumitur facta in fraudem, char.113.nu.88.
Venditio rescindi potest ob eam rem cuius contemplatione facta est,char.127.nu.69.
Venditio in sacris literis pro donatione, char. 208. nu.1.le.2.
Quid autem de iure communi,ibi.
Venditio plurium rerum facta vno precio non potest ratificari quantùm ad vnam tantùm, charta. 202.uu.1.le.3.
Venditio si facta fuerit plurium mācipiorum, quorum vnum est morbosum, omnia redhibentur, ibi.nu.2.
Venditio plurium rerum facta vno precio vna esse censetur,vt si propter vnam resoluitur, & in alia quoque resoluatur,ibi.nu.4.
Vnus hæredum emptoris offerendo partem precij. partem rei non consequitur,ibi.
Venditio plurium rerum facta vno cōtractu, sed singulis preciis in singulas res diuisis, non censetur esse vna venditio, sed plures,charta.204.nu.17.
Et hoc casu si in vna re sit lesio vltra dimidiam iusti precij,in illa tantùm habet locum rescisio, ibi.
Quomodo tamen id intelligatur,videbis,ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et ex illo contractu debẽtur tot gabellæ, quot sunt res,ibi.
Quid autem si vno precio res plures sint venditæ, sed quod postea in singulas res diuiditur, ibi.numero.18.
Quid è diuerso si preciùm fuit diuisum in singulas res,sed postea vnum ex omnibus coactum,ibi. numero.19.
Sed quid si constet quòd his casibus emptor,aut vẽditor non erat empturus,aut venditurus,nisi omnes res simul.ibi.nu.20.&.21.
Venditio quæ ab hærede fit iussu testatoris,necessaria est,char.266.nu.3.
Venditio facta in testamento habet vim contractus inter viuos,ibi.nu.7.
Vẽditio quum rescinditur ex.l.2.C.de rescin. vẽdi. an redeat ad venditorem cũ seruitutibus, aut hypothecis,aut aliis oneribus impositis ab emptore,an libera,ibi.368.nu.9.10.
Venditio pro perfecta habetur,quantum ad iuris effectum,si ab eo cui facta est promissio vendendi offeratur precium,char.347.nu.73.
An autem hoc casu competat rei vendicatio, ibi.numero.74.
Vendens eum alio censetur ei consentire, char.74. numero.253.
Vendens fundum qui postea euincitur, an teneatur ad alium fundum æquiualentem, charta.231. numero.3.
Venditor ipse, qui alienauit contra prohibitionem testatoris factam, ne res exiret extra familiam , an possit reuocare eam alienationem,char.48.nu.31. & char.seq.nu.41.&.42.
Vẽditor non tenetur emptorem defendere cùm res iure speciali euincitur,char.48.nu.34. vide tamẽ, char.270.nu.43.
Venditor quantùm in se est, aliénum se à re facit.d. char.49.nu.37.in prin.pag.
Venditor non est sui ipsius cõsanguineus,ibid. numero.39.
Venditor re euicta tenetur in id quod interest,char. 187.nu.10.
Venditor qui duobus vendidit cum pacto redimendi,an ab altero partem ipsius poterit redimere, char.205.nu.28.
Venditor tenetur de euictione,& se in id solenniter obligare,etiam si dictum non sit,charta.225. numero.4.
Venditio an permutatio potiùs esse censeatur in dubio & data paritate precij & speciei, ch.227.nu. 13.& multis seq.
Venditio & permutatio vtra fauorabilior sit.d. nu. 13.& iterum char.229.nu.33.
Venditio secundum artem est,char.229.nu.26.
Venditor postremus re euicta an rectà possit agere de euictione contra primũ vẽditorem, char.277. nume.117.
Venditor promittens de suo facto tantùm,an de facto hæredum promittere censetur,charta.295.numero.4.&.8.
Et an is de facto quoque prædecessoris teneatur.d. char.296.nu.5.8.
Vẽditor potest totã rem retinere, donec desit vnus nummus ex integro precio,char.324.nu.24.
Venditio ita facta, vt res sit inepta, nisi statuto die fuerit solutum precium,erit ea res inempta,si desit vnus nummus ex solutione integri precij , ibi.
Sed quomodo hæc intelligantur,charta sequen.numero.29.
Venditor non tenetur ad traditionem rei, donec solutum sit integrum precium, charta.347. numero.71.
Veniens ab intestato habet tacitam volũtatem defuncti,char.209.nu.7.
Vera rerum vocabula iam pridem amissa , char.38. numero.1.
Verba intelligenda sunt cum effectu ,charta.14.nume.8.& char.136.nu.7.
Verba cùm deficiũt, deficit & dispositio, char. 49. nume.38.& char.107.nume.32. iterumq;.charta. 137.nume.15.
Verbum (continendi) an significet proprietatem, charta.71.nu.227.
verba (ad omnem petitionem)an tollant præscriptionem,char.81.nu.33.
Verba(toties quoties)quam vim habent,ibi.& seq.
Verba simpliciter prolata intelliguntur naturaliter non ciuiliter,char.92.nu.7.
Verba generalia comprehendunt casus fauorabiles, char.114.nu.96.
Verba generalia arctatiua siue restrictiua easdẽ causas fauorabiles restringunt,char.115.nu.101.
Verbum vnum in eodem loco potest diuersimodè diuersis respectibus interpretari,charta.122. numero.22.
verba cum effectu sunt accipienda, charta.136. numero.7.
Verba statuti si non conueniunt , non habet locum statutum,char.137.nu.15.
Verbis statuti inhærendum,nec ab eis recedendum, ibi.
Verba magis deseruiunt naturæ contractus , quam è contrario.char.236.nu.35.
Verbum nullum in cõtractibus debet censeri appositum sine virtute aliquid operandi,char.286.numero.22.& char.289.nu.43.
Verbum(creditur)significat fictionem,charta.295. nume.27.
Verbum (inest & insit)est significatiuum veritatis, ibi.nu.28.& seq.
Verbum(est & sit)est eiusdem significationis, ibi.
Verba statutorum non debẽt esse superuacua, char. 307.nume.2.
Verba etiam statutorum debent accipi & intelligi in potentiori significatu.ea.char.nu.8.
Sed id quomodo intelligatur,charta.311.nu.41.
verba naturaliter,si fieri potest,intelligẽda sunt non ciuiliter,char.322.nu.10.in prin.
Verisimilitudo imprimis inspicienda est, cùm tractatur de quibus nummis intelligitur, char. 128. numero.74.
Veritas rerum nõ mutatur hominum denominatione,char.236.nu.34.& seq.
Etiam si Papa ita denominarit.d.nu. 34.
Vetustatis authoritas,char.170.nu.52.
Vicini an tantùm de proximioribus intelligantur, char.

char.47.nu.21.& char.seq.nu.26.
Vicinꝰ si ex statuto habeat ius retrahẽdi,& plures res eodem contractu & precio fuerint vẽditæ potest eam tantùm retrahere,quæ sibi vicina est,charta. 205.nume.2.
vicinus qui ex statuto non potest retrahere rẽ alienam,id ius alteri cedere potest.208.nu.1.
Nisi & rem vicinam, ratione cuius id ius competit, transferat,char.213.nu.36.& seq.
victus victori an tenetur reddere salarium aduocati, qui gratis patrocinatus est, char.121.numero. 11.&.12. & iterum charta. 224. numero.5.&. 2. sequen.
Vinci statim satiùs est,quam diu litigare, char.159. nume.20.
(Videtur) verbũ denotat fictionem & improprietatem,char.13.nu.2.in fi.
Vigilantibus & non dormiẽtibus iura subueniunt, charta.285.nu.12.
Vincenti Mediol. antiqui doct. laus, charta.65.numero.183.
Virgilius ex Cicerone quædam in vsum suum desumpsit,char.176.nu.2.
vir & vxor affines non sunt, sed principium affinitatis.Idem tamen iuris in iis est ac in ipsis affinibus,char.133.nu.7.
Si tamen sit eadem vtriusque ratio,ibi.nu.8.
Viro iuranti vxorem à se carnaliter cognitam creditur,sed vxor poterit probare cõtrarium , char. 145.nu.3.
vir & vxor correlatiua sunt, & dispositum in vno habet locum in altero , si eadem ratio sit, charta. 164.nu.3.&.4.
Vir vxorem defendit , non vxor virum,charta. ibid. numero.5.
Viri cõsanguinei licèt sint affines vxoris , non tamẽ sunt consanguinei ipsius, nec è contrario, char. 192.qui nu.est corruptus,nu.16.
Vir & vxor inuicem non sunt consanguinei, ibi.
Vir bonus,id est iudex,char.230.nume.1.le.1.
Vir & vxor cum simul donant rem viri,ipse vir tantùm donare censetur , non vxor, charta.231. numero.2.
Vir & vxor cùm simul vendunt & fatentur recepisse pecuniã,vter eorũ recepisse videatur,& quantum.d.char.nu.4.5.6.
(Vltra)dictio exclusiuáne sit,an inclusiua, char. 97. numero.68.
(Vltra citraque) ibi.nu.69.
(Vltro citroque)ibi.
(Vltro citro)sine coniunctione,ibi.
Vmbrorum dies,char.91.nu.1.
Vnius testimonio an credatur in suo facto,char.109. nu.47.&.4.seq.
Vna eademq; res an diuerso iure censeri possit, ch. 122.nu.21.&.2.seq.
An & ea possit operari diuersos effectus,ibi.
Vnus an sit numerus,char.133.nu.1.&.7.
Vna nunciatio non sufficit pluribus locis & operibus,charta.134.numero.16.& charta.263.nu.1.
Cuius ratio redditur,char.135.nu.24.
Vna voce potest interponi authoritas duobus actibus,char.134.nu.17.
Vna forma & solennitas an sufficiat multis actibus, eodem numero.17.& multis sequẽ.iunctis etiam præced.
Vna solennitas an sufficiat multis testamentis.d.ch. 135.nu.20.& multis seq.
Vna subscriptio vnumq; sigillum an faciat authenticos plures contractus,ibi.
Vna eademq; res nõ debet diuerso iure censeri, ch. 169.nu.51.
Vno ex pluribus arbitris vel iudicibus impedito,cæteri procedere non possunt,char.272.nu.62.
Vnius victoria in indiuiduis cæteris prodest,ibi.numero.63.
Vna absolutio an sufficit duabus excommunicationibus,char.309.nu.21.& char.313.nu.67.
Vna abolitio an sufficit pluribus bannis, in iisdẽ locis.
An pluribus accusationibus.d.nu.21.char.309.
Vna appellatio non sufficit duabus sententijs,ibi.
Vna citatio vel alia iurisdictiõis perpetuatio an sufficiat pluribus causis,ibi.&.d.etiam char.313. numero.67.
Vna aditio an sufficit diuersis hæreditatibus, & pluribus causis.d. numero.21. atque etiam.d. numero.67.
Vna pœna nõ sufficit pluribus delictis,ibi.
Vni debito plures compensationes fieri non possunt,ibi.
Vnus vir etiã a pluribus & diuersis procurator cõstitutus non habet plures voces in consilio.d.ch. 309.nu.22.in fi.
Vnum idemq; tempus non operatur effectum circa duos actus, quorum vnus succesiuè venit ad alterum,char.109.nu.31.
Vna stipulatio sufficit pluribus pactis, char.313. numero.67.
Vna stipulatio nouat plures obligationes,ibi.
Vna numeratione tolluntur plures obligationes, ibi.
Vna acceptilatio sufficit pluribus stipulationibus, ibi.
Vnum familiæ herciscundæ iudicium sufficit pluribus hæreditatibus,ibi.
Vnum iudicium pro socio pluribus societatibus, ibi.
Vna contestatio pluribus libellis,ibi.
Vna comparatio pluribus citationibus,ibi.
Vna item comparatio pluribus contumaciis purgãdis,ibi.
Vnus contractus vestiendis duobus pactis.ibi.
Vnus libellus satis est pluribus actoribus atque etiã pluribus reis,pluribusque ac diuersis causis. ibi.
Vnusque processus,ibi.
Vnum instrumentum pluribus obligationibus,ibi.
Et pluribus contractibus,ibi.
Vnum tempus duadus pœnis,ibi.
Vno actu possunt plures baptizari.ibi.
Vno actu plures insurgunt excommunicationes,ibi.
Vna iniuria plures pluribus competunt actiones, ibi.
Vnum beneficium potest cum pluribus permutari, ibi.
Vnius appellatio prodest pluribus,ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tituli primi huius Voluminis.

De Retract Lignagier.

PRAEFATIO.

1 NVLLVS OMNINO LOCVS EST in noſtris conſuetudinibus, qui latiùs pateat, quique frequentiùs in negocijs forenſibus occurrat, nec hîc quidem tantùm, ſed & in tota Gallia, adeoq; vniuerſa penè Italia, & alijs quoq; regionibus. Nam ex omnium ferè gentium inſtitutis & moribus id obſeruatur, vt conſanguineus (ita vbique voco propinquum genere) venditoris intra certum aliquod tempus, & frequentiùs quidem vnius anni, admittatur ad redimendum retrahendumq; prædium venditum, aut aliud quippiam immobile, reſtituto venditionis precio. De Gallia teſtatur Ioan. Fab. vnus omnium qui hactenus leges interpretati ſunt, conſuetudinum Gallicarum ſcientiſsimus, in l. j. col. 6. in paruis, verſ. in tertio caſu. C. de ſum. tri. & in. l. dudũ. C. de cõtr. empt. vbi dicit hanc eſſe generalẽ regni Franciæ conſuetudinẽ. & in. l. 2. col. itẽ. 2. C. de reſcin. vẽd. & in. §. ex non ſcripto, col. 6. verſ. circa quartum, Inſt. de iur. natur. gentium & ciuil & in. §. vlt. col. quoq; vlt. Inſti. de duobus re. & in. §. 1. Inſti. de empt. & vend. vbi & hanc dicit generalẽ eſſe conſuetudinem in regno Franciæ. & alibi ſæpe. & Lud. Bolog. con. 25. in ampliſſimo, & ex multis conſtabit quæ ſcribam ſuper hoc titul. Dominio ducali, ſiue id ſit Mediolani, ſiue Venetiarum, ſiue Ferrariæ, ſiue aliud, teſtimonium præbet Alex. con. 24. inſpecto proceſſu, lib. 4. Priuatim autem Mediolano Iaſ. con. 194. ſuperuacuò videtur, in princ. lib. 2. vbi & idem aſſerit de ciuitate Binaſchi. Venetiis autem Paul. Caſt. con. 349. conſuetudo Venetorum, lib. 2. Ferrariæ Saly. in. l. ad officium, ante finem. C. com. diuid. Paduæ Pau. Caſt. con. 351. præfata reformatio, iuncto caſu illius con. lib. 2. & con. 430. circa primum, eo. lib. 2. & inter con. illius Ioan. Bapt. Roſel. con. 249. ſtatutum Paduæ, in prin. li. 2. Aluar. in. c. porrò, col. vlti. tit. qual. feud. ali. pot. Cæpol. cauſarum ciuilium con. 43. clariſſime, in prin. & iterum con. ſeq. in quæſtione, etiam in prin. Florentiæ teſtis eſt Angel. in. l. imperator. ff. de pact. & Iaſ. in. l. 2. col. 4. verſ. iuxtà ſupradictũ. C. de iure emphyt. Alexandriæ Raph. fulg. inter con. Fran. Curt. ſenioris con. 34. tenor conſuetudinis, poſt prin. Bergomi Alber. in. d. l. dudum. C. de cõtrah. empt. & in. l. ſi filiuſſa. §. cùm fundum, verſi. item facit ad alium. ff. de verb. obli. vbi Pergamum corruptè appellat. Lucæ, Philip. Dec. con. 222. viſo puncto, in prin. & con. 275. le. 2. (is enim numerus eſt duplicatus) incip. in cauſſa quæ Lucæ agitatur. Bononiæ, Iac. Butr. in. d. l. dudum, dum ibi dicit, habemus ſtatutum contra hanc. l. is enim Bononienſis erat. Rauennæ, Cæpo. cauſſ. ciuil. con. 47. in cauſa vertente, col. 1. Triuiſii, idem eiuſdem operis con. 62. in dei nomine & c. in quæſtione de qua, col. j. vbi declarat ſtatutum eius ciuitatis admittentis prolem ad huiuſmodi retractum, an ſcilicet omnes conſanguinei nedum deſcendentes atq; etiam fœminæ admittantur. Sed & de eadem ciuitate refert Paul. Caſt. d. con. 349. lib. 2. & Soci. con. 45. ſupponitur in facto, lib. 3. Et in vniuerſum de multis Italiæ partibus Saly. in. d. l. dudũ, col. 2. verſi. quæro poſt hanc. & Hippo. marſ. ſing. 54. in multis partibus. Et in Hiſpania eſt lex ſimilis in lib. 5. Ordinationum, (quas vocant) regiarum, tit. 7. l. 6. & ſeq. cuius meminit Ferd. Loaz. in repe. l. filiuſſamilias. §. diui, col. 40. numero. 227. ff. de le. 2. & dicit Paul. Caſt. in. d. l. dudum, quòd propè vbique ſunt huiuſmodi ſtatuta & conſuetudines.

Retractus ubi locum habeat.

In Gallia.

Dominio ducali.

Mediolani.

Binaſchi.

Venetiis.

Ferrariæ.

Paduæ.

Florentiæ.

Alexandriæ.

Bergomi.

Lucæ.

Bononiæ.

Rauennæ.

Triuiſii.

In Italia.

Hiſpania.

Vbiq; gentiũ.

2 SVNTQVE HVIVS iuris diuerſæ appellationes. Nam Federicus in ſua conſtitutione, quam de eo nuncupatim ædidit, cuius initium eſt, Sancimus amodo, aut vt alii legunt, omnimodo, id vocat ius protomiſcos, nomine vt opinor corrupto, & fortè ſcribendum eſt protomixcos πρωτομίξεω à πρῶτος, id eſt primus, & μίξις, id eſt, miſtio, coitus, coniunctio, quòd ex eo iure veluti miſceantur & coëant vel in idem dominium, ſi vicinus aut conſors redimat: vel in eandem familiam ſiue conſanguinitatem, ſi conſanguineus: quæ anteà ſeparata ab his fuerant. In ea autem conſtitutione inter cætera ſtatuitur, quis illorum primus admittatur & cæteris præferatur: hincq;, niſi me coniectura fallat, πρωτομίξεω nomen. Niſi mâlis legere προλιμήσεω, id eſt, prælationis, à προλιμάω, id eſt, præfero. nam & ſic legendum putat vir omnibus modis laudatiſſimus Carolus Molend. in conſuet. Pariſienſes, ti. 1. §. 42. col. vlti. Siue etiam πρωτομύσεω à πρῶτος, & μύσις, præcluſio, quòd ſcilicet eo iure cõſanguineus, conſors, vicinus aliis emptoribus veluti viam præcludant. Primum autẽ & poſtremum propiùs accedunt ad vulgarem illum titulum: ſed medium illud rem ipſam ſignificantiùs exprimere videtur. Et vt vetiùs quoq; videatur, facit authoritas hominis Græci non indocti Con-

Retractus quæ diuerſæ appellationes.

Ius protomiſcos.

πρωτομίξεως.

προλιμήσεως.

πρωτομύσεως.

ſtantini Harmenopuli Nomophylacis Theſſalonicenſis in Epitome iuris ciuilis. Is enim li. 3. eius operis hunc titulum inter alios præfixit. περὶ προτιμήσεως. Cui hæc verba ſubiecit. Διαπράσεως γινομένης, τοῦ μὲν ἐξωτικοῦ ὁ δανειστής, ἢ ὁ συγγενὴς προτιμᾶται εἰς τὸ ἀγοράσαι, τοῦ δὲ συγγενοῦς ὁ δανειστής: ἐκ δὲ τῶν δανειστῶν ὁ τὸ πλέον χρεωστούμενος, Id eſt, venditione facta, extraneo creditor aut propinquus præfertur in emptione: propinquo autem creditor, ex creditoribus autem cui plus debetur. Quæ propè ad verbum ſumpta ſunt ex. l. 1. ff. de priuil. credi. Ea eſt huiuſcemodi. Cùm bona væneunt debitoris in cõparatione extranei, & eius qui creditor cognatúſue ſit, potior habetur creditor cognatúſue, magis tamen creditor quàm cognatus: & inter creditores potior is eſt, cui maior pecunia debetur. Et ea quidem. l. ſolet à noſtris allegari ad fundamentum noſtri retractus, de quo nos ampliſsimè dicemus inf. in hac præfa. numero. 41. huc item pertinet, & multis ſeq. At Ioan. Oldendorpius vir certè doctiſſimus in libro de iure & æquitate, legit in ea Fœderici conſtitutione, Protheniſeos, idq́; non ſemel, vt caſus videri poſſit, ſed iterum atque iterum, vt de induſtria factum cenſeatur. Qua tamen ratione ita legit, prorſus ignoro.

Protheniſeos.

3 ¶ Porrò in eam conſtitutionem προτιμήσεως commentaria ædiderunt Bal. & Matthæ. Afflict. qui & ipſe poſt Andr. Barul. in. l. prædia. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. id ius vocat ius congrui. Cui appellationi conuenit quod ſcribitur in re non admodum diſſimili in. l. congruit. C. eo ti. cuius hæc verba ſunt, Congruit æquitati vt veteres poſſeſſores fundorum publicorũ nouis conductoribus præferantur. Sunt enim qui & eam. l. pro noſtra conſuetudine adferunt, tanquam ſcilicet non diſſimiliter hìc congruat, vt conſanguineus extraneo præferatur. Et ego perſanctè deierare auſim, eam iuris congrui appellationem illinc eſſe depromptam. Statutum autem Paduanum vocat Præſentationem, vt videre licet apud Paul. Caſt. in omnibus propè con. ſuprà ex eo citatis. & Cæp. con. etiam ſuprà allegato, & alio, ſi non idem ſit, cuius meminit Alexand. con. 62. in cauſa, col. 1. lib. 7. Quæ appellatio proximè conuenit cum noſtra conſuetudine, quæ & eam Oblationem vocat. Ea autem hinc manauit, quòd conſanguineus tenetur offerre precium emptori.

Ius congrui.

Ius Præſentationis.

4 ¶ Statutum Lucanum vocat id ius Recompræ, vt tradidit Philip. Dec. d. con. 222. col. 2. verſi. ſed is nullo modo. At Petr. Ancha. con. 370. ante omnia, in fine, & Flor. à S. Petro con. ſeq. quòd dicta domina, in princ. non recompram vocant, ſed recomperam & recomperationem. quod tamen idem eſt, niſi quòd in priori voce detracta eſt, e, litera per ſyncopem, vt ſæpe fieri adſolet. Eſt autem ea vox vulgaris Italorum, quæ ſignificat veluti recuperationem, quòd ſcilicet conſanguineus rem venditam recuperat. Niſi mâlis dictum à conparando, quaſi dicas recuperare, id eſt, redimere. Nam plerunque comparare emere ſignificat, vt colligitur ex. l. 1. & ibi glo. in verbo, comparauit. Bar. in. 2. oppoſi. & Bal. col. 1. verſi. item nota quòd verbum. C. de rer. permut. ex quibus Bal. ipſe dicit hoc verbum vulgò accipi pro verbo vendendi, atque etiam ex. l. à diuo. §. ſi poſt addictum, &. §. vl. ff. de re iudic. &. l. 2. ff. de litig. &. l. nec quaſi. ff. de rei vend. &. l. liberis. §. ſi quis ſciens. ff. de lib. cauſ. &. l. ſemper. §. negociatio, ibi pecunia comparatis nauibus. ff. de iure immu. &. l. 2. §. ad frumenti comparationem. ff. de adminiſt. re. ad ciuit. pert. &. l. ſi à creditore, in verbo, comparaſti, iuncto verbo, venditor. C. de act. & oblig. & l. is qui ſuis. §. nihil. ff de manumiſſ. &. l. ea conditione. C. de reſcin. vend. &. l. ſicut. C. de act. empti. & alibi ſæpe. Et ita quoque maximi authores vſi ſunt. Terentius in Eunucho,

Retractus ius Recompræ appellatus.

Comparo uerbum quid ſignificet.

Imò ſi ſcias quod donum huic dono contrà comparet,
Tum magis id dicas.

Quo loco Donatus comparet, interpretatur emat. Liuius lib. 2. ab Vrb. cond. Annonæ imprimis cura habita, & ad frumentum comparandum miſſi in Volſcos. Vt hinc intelligas Ruffinum fuiſſe à Hieronymo in. 3. aduerſus illum apologia, iniuria reprehenſum, quòd comparatum codicem pro empto poſuerit. quaſi, vt ille ſubdit, comparatio æqualium tantùm ſit, emptio precii annumeratio. Scio autem id verbum comparandi, & de aliis modis acquirendi quàm per emptionem, dici, vt probatur in. l. ſi quid earum, & ibi glo. & Bar. ff. de legat. 3. de quo per gloſ. & Bar. in. dicta. l. 1. C. de re. permut. eundem Bart. in. l. 1. ff. de contra. empt. Alexand. con. 85. animaduerſis, colum. vl. lib. 4. Barb. in rub. ext. de empt. & vendi. col. vl. verſi. vtrũ autem verbum. Corne. con. 73. quanuis videatur, col. 3. verſ. quod verbum, lib. 4. vbi tamen dicit in vſu vulgari id verbum accipi pro verbo emendi. & Fabia. in tract. de empt. & vend. in. 2. quæſtione prin. col. 2. verſi. ſecundò fallit. Ex quo & Terentius in Andria,

Atque ex incommodis,
Alterius ſua vt comparent commoda. Et ibi quoque Donatus exponit, comparent, id eſt, acquirant. Firmianus autem in tractatu gabellarum in tertia parte. 8. partis principa. quæſtion. prima, dicit quòd compra eſt vulgare Italorum, quo ſignificatur veluti acquiſitio.

5 ¶ Sed & conſuetudo noſtra, & vniuerſa propè Gallia retractum vocat à retrahendo, quòd ſcilicet conſanguineus ad ſe atque ita ad familiam & cognationem, à qua res receſſerat, eandem retrahit. quod verbum frequens eſt apud receptiſſimos authores, è quibus ſatis erit vnũ, qui inſtar eſt omnium, citaſſe. Is eſt Virgilius libro quinto Aeneidos.

Retractus à retrahendo dictus.

Retraho verbum.

Nate

Nate deâ quò fata trahunt, retrahuntq́; ſequamur.

In noſtris autem legibus ſæpiſsimè reperitur, vt in. l. 1. non ſemel. C. de natur. lib. quo in loco Bald. alludens ad noſtram conſuetudinem allegat cap. conſtitutus, extr. de in integ. reſti. vbi fit mentio huius noſtræ conſuetudinis, ſed & reperitur in. l. 1. C. de tabul. lib. 10. & in. l. cùm procuratores. C. de metal. lib. 11. & in. l. 1. C. de fund. rei priua. eo. lib. 11. & in. l. 1. C. de diuerſ. offic. & appar. iudic. lib. 12. Sed & in. ff. quoque, ne quis dubitet, comperitur, vt in. l. in fraudẽ. §. à debitore. ff. de iure fiſci. & in. l. imperatores. §. item reſcripſerunt agros. ff. de adminiſt. rer. ad ciuit. perti. vbi ſcribitur, curatorem ciuitatis debere retrahere agros reipublicæ.

6 ¶ Et hinc verbum retractandi in eadem propè ſignificatione retrahendi ſiue reuocandi, in. l. Pomponius. §. ex facto. ff. de acquiren. poſſ. & in. l. ſi dolo. ff. de dolo mal. &. in. l. non ſolum. §. item ait. ff. de procur. in. l. quod autem. §. ſi vxor. ff. de donati. inter vir. & vxo. & in. l. quo enim §. vl. ff. de ſolut. & in. l. ſi cum militaribus. C. de reſtit. milit. & in. l. vl. §. ipſum autem. C. de bo. quæ lib. &. l. 2. C. ne fiſc. rem quam vend. lib. 10. & apud Virgil. ſtatim initio lib. 12. Aeneidos,

Retracto pro retraho ſiue reuoco vſurpatum.

Nihil eſt quod dicta retractent.

Quanquam pro iterum tractare, vt tradit Sextus Pompeius, ſiue iterum excutere, examinare accipitur, & quidem frequentiſsimè, vt in. l. 1. &. 2. ff. ne de ſtatu. def. & in. l. 2. §. 1. &. 2. & iterum in. l. vl. ff. de collu. deteg. & in. l. aut priuatim. §. 1. ff. ad S. C. Turpi. & in l. in omnibus. §. 1. ff. de diuerſi. & temp. præſcrip. & in. l. eius qui, in princip. ff. de iure fiſci. & in. l. in bonæ fidei. C. de vſur. & in. l præcepit. C. de can. larg. eo. lib. decimo. Et apud Plinium lib. epiſto. 6. ad Vrſum, Finitamq́ue cauſam retractauit & alibi ſæpe, vt apud Budæum Galliæ ſydus fulgentiſsimum videre licet. Paulus autem noſter ſine compoſitione id iterum tractare appellauit, in dicta. l. in fraudem. §. quoties. ff. de iure. fiſci.

Item pro iterum tracto.

7 ID AVTEM ius retractus etiam ex legibus Moſaicis omnium primis fuiſſe obſeruatum liquidò conſtat ex vgieſimoquinto cap. Leuitici, cùm ſcribitur, Si attenuatus frater tuus vendiderit poſſeſsiunculam, & voluerit propinquus eius, poteſt redimere. Et apertè quoque declaratur Ruth. 4. cap. vbi ita ſcribitur. Partem agri patris noſtri Elimelech vendidit Noëmi, quæ reuerſa eſt de regione Moabitide: quod audire te volui, & tibi dicere coram cunctis ſedentibus & maioribus natu de populo meo. Si vis poſsidere agrum iure propinquitatis, eme & poſside. Et Hieremiæ. 32. cap. vbi hæc quoque verba adſcribuntur. Eme tibi agrum meum, qui eſt in Anathot. tibi enim competit ex propinquitate, vt emas. Quem locum enarrans diuus Hieronymus, Non erat (ait) licitum, poſſeſſionem de tribu tranſire ad tribum, nec de familia ad aliam familiam. Id quod etiam è noſtris citat Lucas Pen. qui & alia quædam in id affert, in. l. 1. col. 2. in verbo, debiti. C. de impo. lucra. deſcript. lib. 10. Et hac quidem ratione iubetur Numeri cap. 36. eodemq́ue vl. vt omnes viri ducant vxores de tribu & cognatione ſua, & cunctæ fœminæ de eadem tribu maritos accipiant, vt hæreditas permaneat in familiis.

Retractus legibus Moſis obſeruatus.

8 ¶ Et horum quidem ſacrorum Bibliorum locorum authoritate adducti quidam contendunt, hanc noſtram retractus conſuetudinem eſſe iuris diuini, exiſtimantes omnia quæ legibus illis Moſaicis ſtatuta ſunt, ius diuinum conſtituere. Sed illi admodum falluntur. Quod ne neſcias (nam id ad totum hunc tractatum multùm habet momenti & ponderis) animaduertendum eſt, placita, præcepta, ac dogmata veteris teſtamenti trifariam diſcriminari. Alia enim moralia, alia cæremonialia, alia denique iudicialia: quæ omnia nominatim ſpeciatimq́; tanguntur Deuterono. ſexto, cùm ſcribitur, Hæc ſunt præcepta, cæremoniæ, atque iudicia, & cæte. & ſecundo Paralip. trigeſimotertio vbi dicitur. Si cuſtodierint facere quæ præcepi eis, cunctamq́; legem, & cæremonias, atque iudicia, quæ mandaui per manum Moſi. Iudicialia autem, vt interim cætera omittamus, quæ & nonnulli legalia non inſcitè appellant, cuiuſmodi eſt illud de redimendo agro vendito à propinquo & tribuli, non apud nos habent vim legis, quæ obligare poſsit, niſi quatenus in nouo Chriſti teſtamento approbata reperiuntur, vt ex theologis quoque ſcolaſticis (nam & hos aliquando, vt omnibus ſatisfaciam, haud grauatè appello) voluit Alexand. Ales cæterorum huius monetæ antiſtes, in ſecunda parte ſummæ quæſt. 52. membro. j. iterumq́ue in tertia parte quæſt. 59. membro. j. & eius diſcipulus diuus Thomas Aquinas in prima. 2. quæſt. 104. art. 3. rurſumq́; in ſecunda ſecundæ quæſt. 87. ar. j. & in quotlib. 2. ar. 8. & alter eiuſdem diſcipulus ſanctimonia quoque inſignis Bonauentura in quarto ſentent. di. 3. ar. 3. quæſt. 2. In qua etiam di. copioſius hæc attigit cæterorum ſubtiliſsimus, aut ſi mauis tenebricoſiſsimus ex nomine Scotus in. vlt. quæſt. ad finem. & idem Bonauen. in eodem. 4. ſentent. di. 37. ar. 2. quæſt. j. & Richard. in eodem lib. di. 17. Anto. Flor. in prima parte ſummæ, tit. 14. cap. 6. in prin. colum. 3. verſ. 3. differunt. Angel. Cla. in verbo, decima, verſ. 2. & è recentioribus Gabriel Biel. in tertio ſentent. di. 37. quæſt. j. ar. 2. concluſ. 5. ad finem. & rurſum in. 4. di. j. quæſt. 4. ar. 4. dubio item. 4. & Marſilius ille Ficinus, qui iure optimo columen theologiæ ſimul & philoſophiæ noſtri ſeculi appellari poteſt, in eo libro, quem de religione Chriſtiana tam verè ac piè, quàm eleganter differit cap. 34. vbi & præcepta Moſis multis modis diſtinguit, aſſerens ea eſſe præcipua, quæ in decalogo continentur: data enim primùm nullo medio fuiſſe à deo in tabulis lapideis po-

Retractum nõ eſſe iuris diuini. Præcepta Moſis trifariã diuiſa.

Iudicialia ſeu legalia Moſis non obligare.

Universidad de Deusto Biblioteca

pulo vniuerſo: deinde tanquam perpetua in arca teſtamenti in ſancta ſanctorum incluſa. Cætera verò minutiora eſſe, ac data per Moſen, & ab eo chartis inſcripta, atque extra ſancta ſanctorum poſita. Inter hæc autem alia ſimpliciter moralia eſſe, quæ quoniam naturæ legem imitantur, ſempiterna ſunt ferme, ſicut præcipua. Alia ad iudicia pertinent: quæ in æquitatis arbitrio poſita, prout rerum vſus exigit, variantur. Alia verò ad cęremonias, quę ſunt parui momenti. Et hæc quidem ſcitiſsimè probat authoritate ipſius veteris teſtamenti. Sed & idem quoque tradidit & inuictiſsimis rationibus comprobauit Pau. Ritius in lib. de Chriſtiana veritate tract. 2. parte. 3. cap. item. 3. & ex antiquioribus (hos enim prætermittere piaculum eſſet) Origenes in Exodum Homelia decima, & in Numeros homilia vndecima. Hieronymus in epiſtola ad Auguſtinum, cuius initiũ eſt, Tres ſimul epiſtolas. ipſe Auguſtinus libro aduerſus Manichæum ſexto ferè per totum eum lib. & iterum libro decimonono, cap. 18. & ad Bonifacium contra duas Pelaſgianorum epiſtolas, libro tertio, cap. quarto, & Ambroſius in epiſtolam Pauli ad Colloſſenſes cap. 2. & in epiſtola. 72. ad Ironem. & horum primus Tertullianus in libro aduerſus Iudæos.

9 Et è noſtris, ne eorum authoritate defici videamur, idem voluit Imo. in. l. ſtipulatio hoc modo concepta, col. 3. ad finem, & ibi quoque Rom. col. 19. ff. de verb. oblig. & idem Imo in. l. 3. col. vlt. & ibi etiam Franc. Areti. col. 3. verſ. prima ratio. ff. de teſtam. ipſe Imo. in cap. vlt. col. 3. de conſuet. & con. omnium primo, in caſu præmiſſo, in fi. Card. Flor. loquens de lege Moſis qua maſculi præferebantur fœminis in ſucceſsionibus, con. 2. circa ſtatutũ, ad fi. Mart. Laud. in tracta. primogenituræ, col. pe. verſ. rurſus quęritur nunquid. Bellamera con. 28. in facto mihi tradito, col. 2. ver. ad partem contrariam. Alexand. con. 13. attentis his, col. 3. verſ. prętereà præcepta, lib. 7. Fran. Areti. in. l. vlt. col. pe. verſ. 3. quod non valet. C. de pact. Barb. con. 39. clementiſsimi dei, col. j. lib. 2. Iaſ. in. l. qui ſe patris, col. 5. verſ. & no. quòd inter Iudæos. C. vnde lib. Philip. Dec. in. cap. conſuluit, in. 2. no. ext. de appell. Zazius con. j. illuſtres, numero. 61. lib. 2. Et huc quidem pertinent no. à gloſſ. & Archi. in. §. his itaque reſpondetur, per text. ibi, ſexta di. Panor. & aliis. in cap. j. ext. de homicid. & eodem Panor. in. d. cap. vlt. col. 2. verſ. gloſſ. 2. ext. de conſuet. & in. ca. 2. col. 3. ext. de probat.

Aliquot præcepta Moſis à Chriſto damnata.

10 Et ne de hac re dubites, quantùm ad iudicialia ſiue legalia pertinet, de quibus hîc ſpecialiter loquimur: Id quod diximus, poſſum multis Chriſti domini noſtri teſtimoniis probare: ſed vnum tantùm aut alterum breuitatis gratia nunc afferam. Nam quod ſcriptum eſt in. l. Moſaica, Oculum pro oculo, dentem pro dente: Deuterono. 19. & Exodi. 21. damnat Chriſtus Matthæi quinto cap. quodq́ue de libello repudij traditur Deutero. 24. id Chriſtus quoq; reprobat abrogatq́ue Matthæi eodem cap. 5. atque iterum. 19. & Mar. decimo, & Lucæ decimoſexto. Suntq; plurimi in ea ſententia, quòd ea lex repudij non excuſaret à peccato. & in ijs gl. in cap. in lege. 24. quæſt. 4. Archi. in cap. qui peccat, ijſdem quæſt. & cauſſa. Hoſt. in cap. gaudemus, col. 3. in verbo, qui autem, ext. de diuort. Bal. aut quiſquis eſt, inter con. illius con. 428. inquiſitio prædicta, col. 2. lib. 5. & magna theologorum cohors in. 4. ſentent. di. 33. & latè diximus in noſtris legibus connubialibus. Ex quibus planè intelligis placita legalia Moſis non fuiſſe iuris diuini. Nam ſi talia fuiſſent, perpetua quoque & immutabilia permanſiſſent: nec crimini aut peccato feneſtram aperuiſſent. Quantùm enim ad primum pertinet, ſcriptum eſt pſalmo octogeſimooctauo, neque profanabo teſtamentum meum, & quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita. Et Eſaiæ cap. 40. Verbum domini manet in æternum. Et alibi, Cœlum & terra tranſibunt, verba mea non tranſibunt. Matthæi vigeſimoquarto, Marci decimotertio, Lucæ vigeſimoprimo. Et rurſum alibi, Faciliùs eſt cælum & terram præterire, quàm de lege vnum apicem cadere. Lucæ decimoſexto, Quantùm autem ad ſecundum, conſtat viã domini impollutam eſſe, pſalmo. 17. & legem ipſius immaculatam, pſalmo. 18. Vt non immeritò damnata ſit hæreſis Corinthi, Ebionis, & Nazaræorum aſſerentium legem Moſis in omnibus eſſe obſeruandam: ſicut & nouum, teſtimonio Philaſtri, & Auguſtini in libro de hæreſibus. Nam & Gerſon non contemnendus Theologus in tractatu de contractibus parte. j. conſideratione. 10. dicit fore hæreticum, ſi quis credat iudicialia Moſis præcepta nos obligare.

Pontificias leges, cùm humanæ ſint, diuinas ab aliquibus dici.
Ciuiles item.
Feudales item.
Lex donũ dei.

11 Igitur ſatis ex iis quæ diximus conſtat, Iudiciales Moſis leges non eſſe diuinas. Niſi & ea ratione, qua leges canonicas eſſe diuinas, tametſi humanæ ſunt, quidam aſſerunt, vt per Hoſt. Ioan. And. & Panor. in cap. 1. ext. de iura. cal. & alios citatos à Barb. in ca. filius, in. 4. no. ext. de teſta. Et id ſatis probat textus. in cap. nimis, ext. de iureiur. & in cap. 2. de priuil. lib. 6. Sed & leges quoque ſeculares diuinas diuinitusq; latas & promulgatas pronunciat. l. vlt. & ibi gloſſ. in verbo. diuino. C. de præſcript. lon. temp. &. §. quia igitur imperium, in authent. de inſtru. caute. & fide. Scribit enim Ioan. And. in cap. vlt. ne cleri. vel mo. legem ciuilem eſſe partem legis diuinæ & theologicæ. & ſequitur Bald. id quoque trahens ad leges feudales, in procœmio feudorum, col. 3. verſi. apparet igitur, vbi & alios in id citat. Nam & Demoſthenes in oratione prima aduerſus Ariſtogitonem, πᾶς (ait) ἐστὶ νόμος εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, id eſt, omnis lex eſt inuentio quædam, & donum deorum. Quod & à noſtro iuriſconſulto relatum eſt in. l. 2. ff. de legibus. & Galeno in eo. lib. cui titulus eſt, vtrùm partus in vtero ſit animal

animal: & Aphthonio declamatore in libro Præexercitamentorũ, paulò ante fi. Nam & Eccleſiaſticus cap. 1. tradit omnem artem & ſcientiam eſſe à deo. quod & de medicina priuatim tradit idem cap. eiuſdem operis. 38. Et de agricultura. cap. 7.

Legiſlatores ſuas leges ad deos retuliſſe.
Moſes. *Minos.* *Lycurgus.* *Draco.* *Solon.* *Triſmegiſtus.* *Numa.* *Zamolxis.* *Zoroaſtres.* *Charondas.* *Zaleucus.* *Zatraſtres.* *Philolaus* *Andronodorus.* *Protagoras.* *Mahumethes.*

12 Illud autem certum eſt omnes legiſlatores ſuarum legum inuentionem in deos retuliſſe, quò illis maiorem authoritatem maieſtatemq; & obſeruantiam conciliarent. Moſen ſcilicet, de cuius legibus nunc priuatim loquimur, ad D.O.M. quem Diodorus Siculus lib. 2. Bibliotheces vocat Aliaum. Nam illud ſępe, cùm ſuas leges æderet, proclamabat, hæc dicit dominus. Minoem Cretenſium legiſlatorem, ad Iouem. Lycurgum Lacedemoniorum, ad Apollinem. Draconem, & Solonem Athenienſium, ad Mineruam. Triſmegiſtum ſiue Minam, vt aliis placuit, Aegyptiorum, ad Mercurium. Numam Romanorum, ad Aegeriam. Zamolxim Getarum atque Scytharum, ad Veſtam. Zoroaſtrem Bactrianorum & Perſarum, ad Oromaſin. Charondam Chartaginenſium, ad Saturnum. Zaleucum Locrenſium, ad Mineruam. Zatraſtem Arianeorum, ad ſimulatum quoppiam numen, Philolaum Thebanorum. Andronodorum Chalcidenſium, qui in Thracia ſunt. Protagoram Thuriorum, ad neſcio quos alios deos. Quæ omnia tradita ſunt à Platone lib. 1. de legibus, in prin. Dionyſio Alicarnaſſeo. lib. 2. antiquitatum Romanarum. Diodoro Siculo. d. lib. 2. Bibliotheces, vbi huius rei addit rationem, quòd ipſi putabant rem mirandã ac diuinam, maximeq; mortalibus vtilem leges eſſet, ſiue vt citius populi ob rei excellentiam, deorum metu legibus obtemperarent. Et præterea Cicerone lib. de diuinatione primo. Valerio Maximo lib. 1. c. 3. quod de ſimulata religione eſt. Plutarcho in Numa Pompilio. Galeno in illo libro nuper à nobis citato. Lactantio lib. primo cap. 22. & ex recentioribus Marſilio Ficino in argumento in Minoem Platonis, & aliis paſsim ſcriptoribus. Vt interim prætermittam Mahumethem illum Arabum legiſlatorem infandiſsimum ad Gabrielem leges ſuas retuliſſe. Plato autem in. d. libro primo de legibus in vniuerſum tradit deum legum condendarum authorem eſſe, vt hac ratione (vt tandem hoc caput claudam) poſsimus leges omnes diuinas vocare. Verùm nos aliter ius diuinum intelligimus.

Retractus conſuetudo iure põtificio approbata.
Conſuetudo retractus ualida.

13 SED VT REDEAMVS. HAEC noſtra conſuetudo approbatur in ca. conſtitutus, de in integ. reſti. & vt pleriſque placere video, in cap. 1. §. ſed etiam res, vbi id no. doct. ti. per quos fiat inue. & in c. 1. §. item. 1. & ibi quoque docto. tit. qualit. olim pot. feud. ali. Vt iam non dubitandum ſit, an valeat: ſicuti nec dubitant Pet. Cy. Bald. Saly. & Paul. Caſt. in. d. l. dudum. C. de contrah. empti. Hoſt. Ioan. And. & Panor. in. d. c. cõſtitutus. Bal. Saly. & Paul. Caſt. in. l. 1. C. com. diuid. Bal. in rub. C. res inter alios act. verſ. & no. quòd ex conſuetudine. & con. 276. ad euidentiam præmittendum eſt, lib. 5. Ioan. Plat. in. l. 2. in. 1. no. C. de præd. nauic. lib. 10. & in. l. 1. col. 1. per illum tex. C. non lic. hab. metro. lib. 11. Alexand. con. 52. viſo themate, in princip. lib. 1. & con. 27. quod eſt ſimili exordio, in princ. lib. 6. & con. 173. viſo & diligenter, col. 1. eodem lib. 6. Philip. Dec. con. 88. cuius ſuperſcriptio eſt, valet ſtatutum, poſt princ. & cõſ. 222. viſo puncto, etiam poſt princ. & con. 300. viſa petitione, etiam in princ. Lud. Bol. conſ. 25. in ampliſsimo, in. 3. dubio. Lud. Gozad. in repe. d. l. qui ſe patris, colum. 34. verſ. infero & ſextò. C. vnde lib. & vbique doct. noſtri loquentes in caſibus huiuſce conſuetudinis multas quæſtiones diffiniunt, nullum omnino dubium de viribus illius facientes, quorum loca iam multa ſuprà in princ. deſignauimus, & poſthac plurima notabimus.

Valet ſtatutum prohibens vendere extraneo.

14 Nam & quod plus eſt, valet ſtatutum omnino prohibens vendere extraneo, aut forenſi (vt noſtri non rectè, ſi credimus Vallæ in Pogium, appellant) ſecundùm Bar. Angel. Imo. Alexand. Iaſ. in vtraque lect. ſuper. 3. quæſt. Bart. & cæteros recentiores in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. 1. Ioan. And. Pet. Anch. Domi. & Philip. Fran. in. cap. vlt. de immu. eccleſ. lib. 6. Bart. Bal. & Saly. in. d. l. dudum. Bar. & Bal. in. l. vlt. ille col. etiam vlt. hic. 3. verſ. ext. glo. C. de ſacro. eccleſ. Bar. in. l. in quorum. ff. de pigno. & in. l. ſi quis ita. §. ea lege. ff. de verb. oblig. & in. l. multum. ff. eod. tit. & in. l. ſi in emptione. §. omnium, per illum text. & ibi etiam Bal. Saly. & Alexan. ff. de contrah. empti. & in. l. 1. col. 9. verſ. circa primum ſic dico. C. de ſum. trin. & in. l. vlti. C. de exact. trib. lib. 10. & in. d. l. 2. & ibi quoque Ioan. Plat. C. de præd. nauic. lib. 11. Bal. in. l. 2. in. fi. ff. de iuriſd. om. iud. & in. l. ea lege, & ibi Angel. & alii. C. de cond. ob. cauſ. idem Bal. in. l. vlt. §. vlt. C. com. de leg. & in. l. 1. §. 1. C. de com. ſer. manumiſ. & in cap. ſi clientulus, col. 2. tit. de ali. feud. & in cap. quæ in eccleſiarum, col. 2. ext. de conſtitu. & in cap. clerici, ext. de iudi. & cõ. 349. ſtatuto Placentiæ, col. 2. lib. 1. & con. 310. ad euidentiam, poſt princ. lib. 3. & con. 314. quædam ſunt locutiones, eo. lib. 3. & conſ. 174. præſupponendum eſt, libro quinto. Signo. con. 21. ſtatuto ciuitatis Mediolani. Angel. conſ. 47. quidam Franciſcus de Florentia, col. vlti. Alber. in. 2. parte ſtatutorum, quæſt. 2. ex prædictis, col. 3. verſ. ſed exorta, & ſeq. vbi dicit id communiter teneri & ſeruari. Panor. in. c. relatum, le. 1. de teſta. Card. Floren. cõſ. 144. ſuper themate, col. 1. &. 2. Paul. Caſt. conſ. 89. poſſet quis dicere, poſt princ. libro ſecundo, Raph. Fulg. conſ. 102. præſuppoſito ſtatuto. Ioan. Plat. in. d. l. 1. col. 1. verſ. ſimiliter valet. C. non lice. habit. libro 11. Alexand. conſ. 103. viſis ſcriptis, col. 2. verſ. nam conſtat, & ſeq. lib. 2. Corne. con. 78. quanquam videatur, col. 1. lib. 1. & con. 152. licèt in hac, col. 1. eo. lib. 1. Barb. in repet. rub. de non ali. reb. eccleſ. in. 1. quæſt. & con. 43. præclarè ſcribitur, col. 10. verſ. venio nunc ad aliam, lib. 1. Phi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lip.Franc.in sua disputa.petitorij,in.4.dubio.Fran. Curtius Senior consi.27. magnificus vir, co.5.versſ.capio secundũ.Fab.in tracta.de empt.& vẽd.in.21.quæst.3.quæst. prin. Fœli.in.cap. 1.col.1.de Iudæis.Philip. Dec.con.661.in casu de quo,col.1. Ex quibus multi etiam dicunt id statutũ cõprehendere ecclesiam,& clericos,vt scilicet nec eis nec in eos liceat alienare. Quin Baldus in dicto capite,quæ in ecclesiarum, vbi suprà,& prætererà in.cap.ecclesia sanctæ Mariæ, col.1.versſ. idem videtur dicendum, ext.de constitut.eius est sententiæ, vt valeat statutũ expressim prohibens, ne liceat alienare in clericum, si principaliter non sit factum in odium ipsius. De quo & nos aliquid dicemus infrà in.§.1.in verbo, Lachapteur, numero.3.4. & seq.

An tale statutum cõprehendat ecclesiã et clericos.

15 ¶ Imò & quod etiam plus est,valet statutũ iubens vendere potius consorti,aut vicino,aut proximo,quàm alteri eode precio,vt placuit Bart.in.l.2.versſ.item no.ar. C. de debit.ciuit.lib. 11.Pet.Anch.con.160.præsupponitur.& iterum con.370.ante omnia videndũ est. Floria.con. seq.quod dicta domina.Paul.Cast.consi.194.viso statuto,lib.1. & con.221.in hoc passu. eo.lib. 1.Alexan.d.con.52.post prin.lib.1.&.d.con.27.in princ.lib.6.Socinus con.272. nõ prosequẽdo,col.3.versſ.confirmatur quòd si contra,lib.2.vbi intelligit,modò sit factum à nõ recognoscente superiorem.Philip.Dec.si is est,cõsi.619.licèt in casu,colum.2. versſ. primum statutum. & con.647.requisitus,col.1. Pãtha. Cald. in repet.l.2.in.fi.C.de rescind.vend.Barpto.Chassa. (neque enim illum grauatim cito , tametsi de me pessimè meritum) con.22.consuetudine cauetur, colum. 2. versſ.item istud ius. Nam si valet pactum eiusdem tenoris, vt certè valet, secundùm Bald.in. l.1. post princip. C.com. diuid. per.l.qui Romæ. §.cohæredes.ff. de verb. oblig. vbi & hoc volunt Imo. Raph. Co. & Alexan.atque etiam Iason, qui id dicit no. in.l. nemo, quæ est pe.ff.de pact. & con. 211. præsens consultatio, colum.3.versſ.sed præmissis lib. 2. Consequens est,vt & statutum valeat, per.l.vltim.& ibi Bart.Bal.Saly.& alij.C.de fideiuss. cum si. Et hinc quoque Alexand. consi.126. visis his de quibus, in princ.lib.5. asserit valere statutum Ferrariæ, quo prohibetur locator alteri vendere, priusquam requisiuerit conductorem , an velit emere. Suntq; certi casus in iure nostro,quibus cùm vendere aut locare volumus , debemus magis vni cuipiam , quàm alijs vendere aut locare iusto precio , vt in leg 1. & ibi glo.vlt.Bar.& Ioã.de Plat. C.de metal.& met.lib.11.& in.d.l.1.& ibi quoque Ioã. Plat. C. non licc. habit. eo lib.11. & in leg.congruit, & in leg.prædia.C.de locat.præd.ciuil.eo lib. 11.& in lege vltima,& ibi item Plat.C.de agri.& mancip.eo quoque lib.11.& in.§. si verò aliquando ,in authen.de collato. Imò & vendere simpliciter in quibusdam casibus,velimus,nolimus cogimur,ex quibus multos collegit glo.in.l.Iulianus.§.idem Celsus. ff.de acti.empt. & in leg.nec emere,& ibi quoque Guil.Cu.Alberi.& Iason.C.de iure deb.&glos.in.l.inuitum. C.de contrah empti.Bal.& Angel.in.l.si pẽdentes.§.si quid cloacarum. ff.de vsufru.& Fœly. in cap.1.in vl.no.ext.de Iudæis. & Anto.Burg.in.c.1.col.5.ver.ex oppo.domini,& multis seq. ext.de empti.& venditi.

Valet statutũ iubens potius vendere vicino aut proximo quàm alteri.

Valet item pactum in eam rem.

Casus aliquot quibus vni magis quàm alteri vendere aut locare debemus.

Casus quibus etiam vendere cogimur.

16 VALET IGITVR NOSTRA consuetudo,vt ad eam redeamus: & si nonnulli contendunt eam esse damnatam,per.d.l.dudum.C. de contra.empti.In quo,vt alijs placuit, admodùm decipiuntur:nam ea.l.constitutionem reprobat,qua solis proximis & consortibus vendere licebat,non etiam alijs,quòd(vt ibi dicitur)iniquum est, vt homines suo arbitrio vẽdenda non distrahant,sed de rebus suis aliquid cogãtur facere inuiti.Ideo subdit ea.l.hæc verba.Superiore lege cassata vnusquisque suo arbitratu quærere vel probare possit emptorẽ. In hac autem consuetudine (inquiunt) nihil tale est,quale in ea reprehenditur: cùm neminẽ cogat vendere proximo,sed liberum relinquit,quibuscunque voluerimus, vendere.Id autẽ concedit,vt rem arbitratu vẽditoris iam alienatam possit proximus restituto precio redimere.Et ita quidem approbato contractu:eo enim reprobato non cogeretur preciũ restituere. l.iubemus nulli.§.sanè,ibi,& precia quidem, & iterum.§.prædia.C.de sac. eccles. &.l.1.in fine.C.de præscrip.30.vel.40.an.&.l.1.in fi.& ibi Ioan.Plat.in.4.no.C.de præd.curia.lib.10.&.l.quemadmodum,& ibi glo.in verbo,& emptor. C.de agri.& cens.lib.11.&.§. quia verò Leonis,le.2. & iterum.§.si quis igitur,in authen.de non ali.& §.vniuersitas.16.quæst.3,vbi ita scribitur.Ita vt nec precium quidem iniquis comparatoribus reposcere liceat.Nam & hinc videmº, quòd feudum alienari prohibitum,si tamẽ alienatur,potest agnatus recuperare nullo restituto precio,cap.primo.§. Titius,titu.si de feud.fue.cõtro.inter do.& agna.& voluit Philip. Dec.con. 208. ad clariorem,col.3.versſ. sed tamen prædictis non obst. & con.586. in causſa quæ Mantuæ. Imò nec id recuperat malæ fidei emptor a vẽditore, per text. à contrario sensu in.c.j.vbi id no.glo. in verbo,in bonæ fidei,in princ. & Card. Alex.col.2.in vlt.no.ti.de prohi.feud.ali. per Fed. Verùm hæc ratio(tametsi hìc à nonnullis adducitur)non admodum tuta est,propter ea quæ traduntur à Bal.in.l.vlt.§.emptor.C.com.de lega.& con.337.imprimis videndum est, col.2.versſ.sed quæritur,li.1.Fran. Cre.sing. 95.statuto cauetur.& latè Feli.post alios in.c.cùm causam, col.6.versſ.ad illud mirabile , ext.de re iud. & Fabia. in tract.de empt.& vendit.in.8. quæst.princip.col.1.versſ.cundò quæro. & quæ dicemus infr.eo.tit.§.12.in glo.1.numero.10.

Retractus consuetudo an valeat.

Contractu reprobato an preciũ restitui debeat.

Vasallus feudum alienatũ reuocans an restituat preciũ.

Emptor malæfidei an preciũ recuperet.

17 incip.& hæc quidem,& seq.

Lex aut consuetudo semel dãnata an iterum introduci possit.

¶ At illi afferunt prætereà hanc rationem. Nam posito(inquiunt) quod ea lex dudum reprehenderet

henderet similem legem huic nostræ consuetudini,quod vt diximus,non admittunt. Tamen non impediret,quin alia noua lex aut consuetudo postea fieri posset, & introduci in contrarium,vt voluit glo.in cle.statutum,in verbo,consuetudine,de elect.Pet.Cy.& Saly.loquentes in casu nostræ consuetudinis in.d.l.dudum.Bar.in.l.j.col.6. versſ.tertiò quæro. C.de sum.trinit.Bal.in.l.vlt.col.2.versſ.item quæro an ista lex.& in.l.vlt.C. de pac.pig. vbi sing. dicit illam glos.& in cap.j.col.vlt.tit.de his qui feud.da.pos.& in addi.Spec.tit.de instr.edit.§.cõpendiosè,versſ.sed nunquid de consuetudine.Alberi.in prima parte statutorũ,quæst.7. sed quid si statutum.Pet.Anch.in repe.capit.j.char.39.in paruis,versſ.quid ergo si consuetudo,extr. de constit.& in.c.j.eo.tit.lib.6.& in cap.cõstitutus,in tertia oppo.ext.de in inte.rest.vbi &ipse loquitur in casu.d.l.dudum.& rursum in cap.cùm ab omni,de vita & hone.cle.& cons.51.consuetudo quæ habet,in fi.vbi & illam glossſ.dicit sing.& cons.218.iuxta ordinem,paulò post medium. Imo.Paul.Cast.& Franc.Aret.in.l.si mihi,& tibi.§. in legatis.ff. de leg. primo. Panor. in cap. vlt.col.itẽ vlt.post Anto. ibi char.12.extr.de consuet. & idem Panor.distinguens in cap.2.col. quarta versſ.secundo membro,de probat.& cõs.7.tria circa primum,col.pen.lib.2. vbi & eam glossſ.dicit sing.Stepha.Bertran.cõs.361.viso cõsultationis themate, numero sexto, lib. primo. & cons.342.existimo,numero tertio,lib.secundo.Nam cùm lex damnat consuetudinem futuram,id nuncupatim exprimit,vt patet in.l.3.§.diuus.ff.de sepulch.viola.

Consuetudo semel dãnata an iterum introduci possit.

18 ¶ Sed & hæc ratio parum quoque tuta est, quando multi & hi quidem maiori numero tenẽt contrarium, vt scilicet damnata consuetudine præterita, censeatur quoque futura damnata. Hi sunt inter cæteros glos.Imo.& Domi. qui hoc latè disputat in dic.cap.j. de constit.lib. 6. glos.in cap.j.in fi.de cle.non residen. eo.lib.6.& in cle.2.glos.pen.de reb.eccles.nõ ali.Imo. in.c.ex parte.in glos.magna,de consuet.Pet.in leg.2. & ibi etiam Cy.in.5. quæst. princ.& Bal. in.2 oppo. sibi omnes contrarij.C.quæ sit long.consuet.Ioan.And.vt à quibusdam citatur in cap. certificari,& ibi etiam Anto.colum.3.de sepult.& idem Ioan.Andr.in addi.Spec.in.di.§. compendiosè, vbi sup.& iterum in tit. de dote post diuort.§.j.versſ.illud quoque Paul.Leaz in cle.j.super verbo, eligatur in fi.de elect.& in dict.clem.statutũ,& ibi quoque Lap.Ab.& Imo. columna penul.eo.tit.& in cle.si vna,& ibi quoque Ioan.Lig.& Card. Flo.in fi. de reb.eccles. non ali.Dy.Bar.Bal.Angel. Raph.Co. Alexan. & Iason in di.leg.si mihi & tibi.§.in legatis.ff. de leg.j.Bal.in repel.leg.de quibus,col.2.ff.de legibus,& in.c.j.titu.quali. olim feud.ali.pot. & in cap.j. post princ. titul.de capit. Corra. distinguens an consuetudo sublata cõtineret ius cõmune, nec ne.Pet. Perus. in tracta. de canonica portione ad finem in quæstione quinta, vbi etiam distinguit an consuetudo reprobetur, an verò simpliciter tollatur.Anto.in cap.vlti.post medium, versſ. quis sit effectus , & ibi quoque Imo. columna septima, & Panor. qui distinguit colum.vltim.ext.de consue. Pet.Anch.post Paul.Leaz in cle.j.de excess.præl.Imo.in.d. c. cùm ab omni,columna.5.de vit.& honest.cler.& in cle. dudum.§.nos etenim,in.8.quæstione de sepult.& in.leg.tertia.& ibi quoque Francis.Areti.ff.de testa.Paul.Cast.in.l.si stipulatus fuero. §.primo.ff.de verb.oblig.Ioan.Ana.in cap.tertio ne præl.vic.suas,Rom.& Alexãd.in.l. si nõ speciali.C.de testa.Alexand.consi.194.ex themate præmisso,colum.pen.versſ.& hoc etiam,lib. secundo,& consſ.197.viso testamento dicti Francisci,colum.tertia,vesſ.prætereà nõ ob.eo.lib. 2.& consſ.134.æterni numinis,col.8.versſ.secundò adducit,lib.6.Angel.Aret.in.§.ex non scripto, Insti.de iu.nat.gen.& ciuil.

Reprobatio legis seu consuetudinis , si expressa est,futuram reprobat.

19 ¶ Et hæc quidem sententia omnino vera est,cùm est expressa reprobatio legis vel consuetudinis,cuiusmodi est in.d.l.dudum.ita enim reprobatur & futura, si credimus Bart.in.l. vlti.in princ.per illum tex.ff.de leg.2.Bal.vt à quibusdam citatur in.l.humanũ.C.de legibus,sed non reperi in meo codice.& eidem Bald.in.l.vl.C.de pact.pig.Fran.Aret.in.d.l.3.de testa. & in.d. cap.2.de probati.& Iasſ.in.d.l.j.in vtraque lect.C.de sum.trini. Et id quidem indubitatè,quãdo lex vel consuetudo præterita damnatur tanquam irrarionabilis & iniqua. quia tunc satis reprobatur futura,durante huiusmodi iniquitate,siue(vt sic dicam)irrationabilitate, vt dicũt Bald.& Saly.ce.in dicta.l.dudum.Bald.in authen.omnes peregrini,colum.2.versſic. not. quòd quando princeps.C.com.de succeſſ.& in.d.l.quoniam.C.de pact.pig.& con.232. fratres prædicatores,lib.j.Domi.consi.32.super primo dubio,colum.2.versſic.nec ob.si dicatur. & Fran. Aret.in.d.l.3.de testa.& Philip.Fran.in dicto cap.j.colum.vlti.de constit.lib.6. & ita ferè omnes,qui de hac re loquũtur,intelligunt . Si igitur hæc consuetudo est iniqua & irrationabilis, de quo posteà dicemus:Certè ea lex,dudum,reprobando legem & cõsuetudinem præteritam, & futuram quoque reprobasse videtur.

20 ¶ At qui tenent aliam partem,statim illud contrà obiiciũt, quòd ea lex expressim excipit,nisi cõsuetudo aliud inducat.Id enim velle postrema eius leg.verba, quæ sunt huiusmodi. Nisi lex specialiter quasdam personas hoc facere prohibuerit.nã & hæc verba Bal.ibi intelligit de speciali constitutione loci, vel statuto municipali,per text.de hac consuetudine loquentẽ in cap. constitutus,de in integrum restitutione.vbi etiam Hostien.& Ioan.Andr.trahunt.d. verba ad casum.d.c.& similiter ipse Bald.in.l.j.in.j.no.C.con.diuid. & Bar. subobscurè post Oldra.in leg.filius familias.§.diui.columna.3.versſic.quæro an per statutum.ff.de leg.j.dum eam leg. allegat ad probandum valere statutum,ne liceat alienare in non subditum.& Ro.con.22. ita de

Universidad de Deusto
Biblioteca

iure dicendũ,col.3,ver.2.probatur.& Fabia.in tract.de empt.& vendi.in.20.q.3.quæst.prin.

21 ¶ Ex quibus multis placuit,hanc nostram consuetudinem,non esse contra ius commune,sed tantùm præter ipsum ius.Nam id ipsum magna authoritate affirmant Cy.Ioan. Fab. Saly. & Pau.Cast.in d.l.dudũ,& ibi latè Ioan.Igne.in repe.col.j. & sequen. & alibi sæpe in eadem repet.Host.& Ioan.And.in.d.c.constitutus,ille colum.3.in verbo , consuetudinem, hic colum. vlti.& Lud.Bol.d.con.25.in amplissimo,colu.4.vers.circa tertium. Idq; video omnibus propè in hac nostra Gallia hactenus placuisse:reclamantibus tamen plurimis,quos infrà aduocabimus in hac eadem glos.numero.59.quamobrem sunt,& sequen.nec id quidem fortè immeritò,vt constabit ex ijs,quæ posteà subijciemus.

Retractus consuetudo sit ne contra an præter ius cõmune

22 ¶ Sed vt eam rem intelligas,operæprecium mihi visum est integram illam.l. dudum , ob oculos veluti ponere.Dudum proximis consortibúsque concessum erat,vt extraneos ab emptione remouerent:neque homines suo arbitrio vendenda distraherent.Sed quia grauis est iniuria quæ inani honestatis colore velatur,vt homines de rebus suis facere aliquid cogantur inuiti. Superiore lege cassata vnusquisq; suo arbitrio quærere vel probare possit emptorem:nisi lex specialiter quasdã personas hoc facere prohibuerit.Hacten⁹ ea.l. Primũ igitur quò spectãt illa priora verba vt extraneos ab emptiõe remouerẽt)nisi eò quò & nostra cõsuetudo spectat: vt scilicet extraneus qui iã emit,ab ea emptione remoueatur à proximis,restituto ei precio,& ita ipsis proximis in ipsius inuiti locum subrogatis?Sed si concesserimus & ea verba posse intelligi de remotione non iam factæ emptionis,sed futuræ:tanquam scilicet non liceret ex ea leg.antiqua vendere extraneo, sed tantùm proximis:vt sic nostra consuetudo quę id non prohibet,vt dictum est suprà, non sit similis legi ibi damnatæ: quæ tamen differentia est, nisi verborum,non licere extraneo emere,aut si emerit,posse rem ab eo aduocari atque retrahi per alium? At lex non verbis,sed rebus imponitur.l.2.in fine.C.com.de leg.& cap.quãto, extrà de priuil. & cap.commissa.de elect.lib.6.

23 ¶ Nam concedamus illa verba(de rebus suis facere aliquid cogantur inuiti) non posse referri ad primum venditorem,quia scilicet non cogatur à nostra consuetudine vendere proximo magis quàm extraneo: Tamen haud dubiè pertinent ad emptorem , qui iam dominus iusto titulo effectus cogitur inuitus vendere consanguineo precium offerẽti, quàm est grauis iniuria inani honestatis colore velata,vt dicunt verba leg.nostræ,& vt dicit.l.quãuis,in fi.princi.ff.de pig. act.satis inhumanum est, quem inuitum rem suam vendere.Et facit quod scribit Bal.con. 439.visis consilijs, in prin.lib.j.& con.eiusdem numeri,super primo puncto,columna vltima, versic. primò istud statutum, lib.4.Nec dici potest quin rescindatur ista venditio , quantùm ad emptorem ipsum pertinet, cùm tamen aliàs venditio rescindi non possit inuito emptore, etiam rescripto principis,leg.de contractu.C. de rescinden.vẽdit. Nec si duplum quidem precium offeratur leg.non est, eodem titu. Quid autem refert quantùm ad præiudicium emptoris , venditórne an alius eius consanguineus venditionem rescindat , ad seq; rem vẽditam retrahat inuito ipso emptore?

Venditionem omnino rescindi non posse.

24 ¶ Imò verò illa verba & cætera omnia.d.l.dudum, non solùm ad emptorem, sed ad venditorem quoque pertinent: qui cùm fortè velit & cupiat extraneum quempiam quærere emptorẽ, & rem apud eum manere,potiùs quàm apud fratrem proprium,non iniustis rationibus adductus,cùm vt scribit Homerus in fine lib.8.Odysseæ.

Ἥτις τοι καὶ ἑταῖρος ἀνὴρ κεχαρισμένα εἰδὼς
ἐσθλός, ἐπεὶ οὐ μέμ τοι κασιγνήτοιο χαρείω μ
γίνεται, ὅσκεμ ἑταῖρος ἐὼμ πεφνυῖμένα εἰδῆ.

Quibus significatur amicum non esse fratri postponendum.Cùm igitur,vt repetam,venditurus cupiat eum amicũ emptorẽ quærere,rémque eam apud eũ perpetuò manere , vel eius amicitię vel etiam alterius causę gratia.Si tamen ei vendiderit consanguineus,eum ab emptione remouet.quod potissimùm damnat prin.eius.l.nec eis censetur emptor esse,qui emptor nõ durat, sed illico rem emptam consanguineo precium offerẽti cedere cogitur:vt in simili etiam dicitur in leg.non videtur.ff.de acquiren.possess.non videtur possessionem adeptus is qui ita nactus est,vt eam retinere non possit.& alibi dicitur,versum non dici, quod versum nõ durat, leg.si pro parte.§.versum autem.ff.de in rem verso.& ibi concord.in glos. Quibus adde optimum textum in.l.qui concubinam.§.si hæres.ff.de leg.vbi hæres nõ videtur tibi dedisse, quod ita dedit,vt habere non possis,quia ab alio euincitur. Et sic hîc nõ videtur vẽditor suo emptori vendidisse,à quo res vendita euincitur per huiusmodi retractum.

Esse non videtur quod non durat.

25 ¶ Ideóque cùm ipse venditor non possit itavendere,vt res maneat apud suũ emptorem quem sibi quæsuerat atque delegerat :non videtur suo arbitratu quæsiuisse siue elegisse emptorem: cùm ius vsque ac effectus suæ electionis per huiusmodi retractum euertatur,ar.l.si optio,quæ est.3.ff.qui & à quibus manu.libe.non fiant.quã & in id annotat Bald.in.d.l.dudum,in.3. nonam & aliquid videtur amittere,qui voti sui compos non est effectus,id est, qui animũ voluntatemq; suam non explet,vt cupit,glo.vt à quibusdam citatur,in.§.j.in verbo, incõmodo, Instit.de hæred.quali.& diffe.& est etiã bona glos.in.l.Pau.la.j.post prin.ff.de solut.& facit.leg. vlt.ff.de vsu & habit.vbi vsuariæ rei speciem proprietarius nullo modo cõmutare potest. De-

Amittere id quis videtur quod non assequitur.

teriorem

teriorem'enim causam vsuarij facere non potest:facit autem deteriorem,etiam in meliorẽ statum rẽ commutata , quia vt dicit Bartol.de ea.leg.loquens in.l.2.col..3.vers.secundò op.post Pet.ibi.ff.solut.matri.satis videtur ei nocere,ex eo quòd sit contra voluntatem suam. Id quod etiã ex eodem tex.not.Alberi.in.l.in creditore.ff.de euictio.& facit quod ex eo ipso tradit ipse Bart.in.leg.Pomponius,columna.7. versicul. prætereà qui vendit.ff.de negoc.gest.Est autem similis tex.in.l.hacten⁹,in fine,cum.l.sequen.quæ incipit,quãuis.ff.de vsufruct.quem Bal. in sua marga.in verbo,lucrũ,ver.3.in id no.quòd quis satis dãnificatur ex eo ꝙ fit contra eius voluntatem.& in id quoque allegat glos.j.in.l.soluendo.ff.de negoc.gest.voluit(ni fallor)allegare glo.in verbo,eum.Sicuti è contrario satis lucrari dicitur,qui voluntatẽ adimplet , eíque obsequitur,vt dicit glo.vlt.in.l.pe.& ibi Bart.Bal.& Angel.qui dicũt no.ff.de cõd. caus.dat. & Iac.Aret.& Bal.in.l.j.C.de fur.& idẽ Bal.in.l.idẽ Iulianus.§.scio ex facto.ff. de legat.j. & in margarita,quo loco nuper citauim⁹,vbi eã glos.dicit singu.& Petr.Ancha.in cap.vlt. in prin. de cõsuet.lib.6.vbi etiã est bona glos.in verbo,meliores,& in cap.si duo,colum.j.in.4.not.de procur.eod.lib.6.& Corne.con.51.licèt in hac,col.3.versi.solent enim,lib.2.& con.187.videtur in hac,col.3.vers.est ergo sensus, li.3.vbi & ex hoc nuncupatim dicit. quòd satis lucratur, qui in eo suæ voluntati satisfacit,quòd cõtractus à se initus sortitur effectũ,nec rescinditur.& con.8.licèt,col.j.li.4.Et bene facit text.quem ea glos.citat in.l.si pignore.§.j.ff.de furt.ibi,species enim lucri est,&.l. Sabinus,&.l.si venditor,in fi.princ.ibi,quia ea melior intelligitur. ff. de in diem addicti.&.l.prima.ff.qui satisda. cogan. in illis verbis , satisfacere dicimus ei cuius desiderium adimplemus,&.l.si rem.§.satisfactum.ff.de pigno.actio.

Satis lucratur qui suæ voluntati obsequitur.

26 ¶ Ob hanc autem solam affectionem,quam nobis natura ingenuit,vt cõtractus à nobis factus sortiatur effectum , ne quis eam leuiorẽ existimet , quàm vt cõsiderari debeat,sunt multi in ea sententia,vt venditor & donator,etiam si non teneantur de euictione,tamen nõ sint testes idonei in causa emptoris. Inter quos sunt Pet.Cynus,& Ioan.Fab.in leg. omnibus. C. de testibus. Anto.Imo.& Panor.in cap.insuper,extrà de testib. Bald.in.l.& si ad te.C.de fals. Quod & de proxeneta,dicit glo.in.§.quoniã verò legẽ, in verbo,prohibitiõe, in authẽti.de testibus. Cynus in dicta.l.oĩbus.Pan.in dicto cap.insuper,& in.c.licèt. Hely.col.3.versi.item si proxeneta,extrà de simoni.Alexãd.qui alios multos affert,consi.13.ex his quæ in themate, colum.5. versi.itẽ per dictam,libro j.& consi.128.põderatis,col.j.lib.2.& consi.150.in causa & lite, col. 2.versi.tertia ratione,lib.5.& consi.212.ponderatis,colum.6.versi.item Ioan.libro. 6. & con. 127.viso processu, ad fi.lib.7.& Steph.Bertran.consi.225. dixeram, libro tertio, vbi doctè & scienter declarat,(vt id obiter dicam,)quomodo proxeneta hic accipiendus sit. Quæ omnia id quod diximus,satis probant, venditorem scilicet non suo arbitratu delegisse emptorẽ, qui ab emptione inuito vtroque remouetur.

Vẽditor an sit testis in causa emptoris. Item an donator in eaussa donatarii. Item an Proxeneta.

27 ¶ Prætereà & in hoc quoque nostra consuetudo venditori incommodat, quòd res ipsius minoris venditur,ob id quòd retrahi possit à consanguineo.Nam si cùm res venditur cum pacto reuenditionis, ob id minoris æstimatur & distrahitur,quòd retrahi potest à venditore,ex sententia Panor.in cap.ad nostram,columna secunda,& ibi quoque Barb.extrà de empt. & venditio.cum alijs multis concordant.à me congestis infrà titu.procedente, in rubri.numero.18. quartum quod in ea.Quantò magis hîc illud obtinet,cùm non vni tãtùm id ius competit, id est,venditori,qui fæpissime non satis pecuniarum habet ad retrahẽdum. vix enim quis ad suarum rerum venditionem procedit,nisi pecuniarum inops.Sed id ius omnibus ipsius venditoris familiæ & generis competit:ex quibus semper aliquis est qui cupiat,& possit retrahere.Est enim familia tanquam ciuitas quæpiam,vt authoritate Aristotelis dicit Bald.noster consi.50. imprimis videndum est,colum.2.lib.4.Ex quo facilè conuincitur,hunc retractum municipalem onerosiorem esse,quàm illum conuentionalem. Quò autem plus oneris est in re vendita: eò minoris æstimatur & venditur. Angelus in leg.precia rerum,post prin. & ibi quoque Alexand.colum.j.ff.ad leg.Falci. Ang. Aretinus,in.§.si quis agens,colum.4.vers.addas etiam, Instit.de actio.& est optimus textus quem ipsi allegant,in.l. eum qui.§.vlti.ibi , qui leuioribus emat conditionibus.ff.de in diem addicti.

Rem minoris vendi ob retractum.

Familia tanquam ciuitas.

28 ¶ Et ex hoc sequitur & aliud admodum graue, vt scilicet cogamur quodam modo vendere rem nostram viliori precio. Vix enim è millibus vnus rem suam præsertim immobilem vendit, nisi necessitate quadam adactus. Vendere autem non potest æquo iustoq; precio,& quod habiturus esset, citra id onus retractus, cùm ob id ipsum minoris æstimetur,vt dictum est. Ex quo fit quod diximus , vt scilicet minore quàm iusto precio ei vendere necesse sit , quod leges nostræ non admittunt , etiam si quis cogatur vẽdere, præterquam in casu necessitatis publicæ,vt per Bartol.in leg.prima.§.cura.per eum textum.ff.de offic.præfect.vrb.& in.l.annonam,etiam per illum textum.ff.de extraord.cri.cum concord.adductis ab Alexan.cõ.190.maturè,columna prima,versi.& ideo,lib.2.& est quoque opti.tex. quem illi non allegant, in leg. si quis sepulchrũ,in princ.versicu.præses.ff.de relig.& sump.fun. Ex quo etiam fit, vt si testator damnauerit hæredem aliquid vendere , iusto precio vendere damnatus hæres censeatur.l. si fideiussor.§.j.& ibi Bar.& alii.ff.de leg.primo,& glos.in.l.si hæres,in verbo, ex testamento, ff.de acti.emp. Sicuti è diuerso si dãnauerit hęredem emere,etiam cẽsetur dãnatus iusto precio

Vendere vili precio an quis cogatur & an emere iniusto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

emere.l.alienus.ff.ad leg.Falci.quam in hoc dicit not.Fab.à monte S.Sab.in tract.empti. & vẽ di.in.5.quæsti.princi.colum.8.versi.circa quintum.

29 ¶Cæterũ quod illi intelligunt illã exceptionem,nisi lex specialiter quæsdã personas hoc face re prohibuerit,de nostra cõsuetudine retractus: mihi admodùm ineptũ atq; ridiculũ videtur. *Exceptio legis dudũ, quomodo intelligẽda*
quis enim vnquã fando audiuit legẽ quampiã aliquid tanquã iniurioſum tollere ac reprobare,nisi alia lege aut cõsuetudine id introductum fuerit?Ideò glos.Iac.But.Cynus & alij præter Bal.ibi aliter ea verba intelligunt,nẽpe de quibusdã alijs legibus,quas ipsi citant. Nec etiã ea verba,quasdam personas, ad nostram consuetudinem referri possunt, quæ non certas aliquas personas tantùm comprehendit,sed oẽs in vniuersum: ex ea enim nulli licet extraneo vẽdere, quin vendentis consanguineo liceat ab eo retrahere.Sciendum est autem illam huius.l. exceptionem non fuisse imperatorũ,qui eam.l.ædiderũt: quippe quæ in Codice Theodosiano nõ inseritur:sed fuisse additam verisimile est ab ijs quibus Iustinianus sui Codicis conficiendi cura demandauit,cùm viderent alijs quibusdã specialibus legibus id certis personis esse prohibitum,ne scilicet quis putaret illis legibus per eam.l.esse derogatum.Porrò similis exceptio & ijsdem propè verbis ponitur in.l.j.ff.quod iussu,dum scribitur. Nisi certa lex aliud prohibeat, vbi & Accursius ipse eam quoque exceptionem intelligit de alia quapiam lege,& non de consuetudine.Et hæc quidem quantum ad.d.l.dudum,pertinent.

30 ¶Nam sunt & alij text.qui videntur probare hanc consuetudinem esse contra ius commune, videlicet.d.l.j.C.commu.diuid.cuius hæc verba sunt.Frater tuus si solam portionem prædij ad se pertinentem distraxit,venditionem reuocari non oportet.&.l.portionem.C.de commu.rer.alie.cuius etiam verba subiecimus.Portionem quidem tuam militantis,frater tuus alienare non potuit.Eius autem partem precio soluto tibi restitui postulare,nec militari gravitati conuenit.Vides enim in vtroque loco fratrem(qua necessitudine nulla post parẽtes & filios maior est aut coniunctior)eundemque socium in eadem re (est enim vtrobique vtrinque vinculum)& præterea in posteriore loco militem,cui aliàs cõtra iuris regulas priuilegia multa concessa sunt, non admittendum ad retrahendam portionẽm fratris ab eo alteri venditam restituto precio, sed eius rei quam à principe postulabat, quodã veluti cõuicio repulsam passum fuisse,quòd scilicet id postulare non conueniret gravitati militari. Quæ verba in hoc expendit Bal.ibi,vt militibus non liceat illicita postulare. *Leges quæ Retractũ esse contra ius probare videntur.*

31 ¶Quibus legibus difficile est respondere, nisi dicas illud certè non esse de iure communi,vt propinquus possit rem vẽditam restituto precio redimere, cùm nulla lege concedatur. Ideóque illi fratres id temere postulabant. Sed non tamen illis legibus prohibetur fieri aut statui, quemadmodum factum esset, si ita cautum fuisset. Prohibemus ne de cætero possit propinquus rem à propinquo vẽditam oblato precio retrahere,aut alijs similibus verbis: multum enim interest,vtrùm lex loquatur prohibitiuè, vt in illis verbis quæ postremo loco adscripsimus:An verò non permissiuè,sicut in.d.legibus.In primo enim lex resistit: Ideò quòd contra factum est dicitur esse contra legem.In secundo tantùm lex non assistit:& quod contra factũ est,id non contra legem,sed prꝛter legem factum dicitur, vt colligitur ex glos.in.l. non dubiũ, in verbo,pro infectis,in.3.oppos.& ibi doct.C.de legibus.& Alberi.in.l.generaliter,numero. 4.ff.de verbo.obliga.& in.l.pacta quæ contra.C.de pactis,& Ioan.Fab.in.§.alteri. col.2.versi. item oppo.Insti.de inuti. stipulat.Bart.in leg.cùm lex,colum.vltim.& ibi quoque Angel.ff.de fideiuss.& in.l.j.colum.3.ff.de nouati.Anto.in repet.cap.cùm contingat,ad fi.& ibi Imol.in.8. membro.extra de iureiur.Corne.consi.203.viso dicto puncto,colum.3.versi.& licèt ibi dicat, lib.3.cum similibus.At multis placuit simpliciter id tantùm prꝛter legem factum aut cõstitutum esse,cùm aliquid statuitur quod nondum constitutum erat.Contra autem legem dici, cũ aliquid statuitur contra id quod ante statutũ erat.Archid.in.§.item illud, in verb. contra dei, 28.q.j.& in cap.si cui,in prin.& ibi quoque Ioan.Andr.de elect.lib.6.& Alexan.con.207.põderatis verbis,col.6.versi.non ob.quintò,lib.6. *Quid contra vel prꝛter legẽ factum esse dicatur.*

32 ¶Nec tamen omiserim in Codice Gregoriano sub titul.de pater.potesta. esse legem in hæc verba. Si in potestate patris fuisti, cùm hæreditas Bassæ tibi obuenit,eámque iussu patris creuisti, iure potestatis ei eam quæsisti. Ideò quod ab eo iure alienatum est, nulla ratione oblato precio tibi restitui desideras.Ibi enim erat filius,quo nullus omnino cõiunctior est,eiusq; gratia res ipsa patri quæsita fuerat,quod habet aliquid fauoris & momẽti, vt ipse filius debeat ac possit faciliùs rem ad se trahere, argumen.eorum quæ not.glos. Bar. & alij in.l. si ita stipulatio facta fuerit.ff.de verborum obliga. cum multis si.à me adductis in nostris legibus connubialibus in glosa tertia,in secunda quæstio.princi.ad finem,& latius in repetit.l.si vnquam,in verbo, donatione largitus, numero.156.intellige.3.ad finem,& multis sequentibus. Et tamen non admittebatur filius ad retrahendam eam rem, restituto precio. At verum est eam leg. abrogatam fuisse, in eo quòd id totum patri acquirebatur, & ei licebat alienare, vt patet ex leg.j.&.2.C.de bo.mater.&.l.cùm oportet.C.de bo.quæ lib.Sed id tantùm volui afferre,vt ostendam ex antiquis quoque legibus non fuisse ius etiam filio retrahendi venditionem factam à patre,de re quoque quæ per ipsum filium patri quæsita fuerat restituto precio, tantùm abest hæc consuetudo à priscis Romanorum legibus. *Lex ex codice Gregoriano contra retractum.*

¶Quid

33 ¶Quid referam multa,quæ aduersus hanc nostram cõsuetudinem adducit Matthæ. Afflict. in tractatu protomixeos, in prinncipio,cùm ea mihi admodum frigida & aliena visa sint,& ea quidem ipsa idem Matthæ.amplissimè confutauerit,vt illic omnibus videre prõptum est.Sed interim tamen silentio prætereunda non est glos.à nemine quem viderim,si non me fallit memoria,in hoc allegata,in cap.mala.8 distinctio.quæ asserit hanc cõsuetudinem esse irrationabilem,dum scribit,quòd consuetudo minus rationabilis inducit ius,id quod probat ex.d.capit.constitutus,de in integ.restitu.quod huius vnius consuetudinis mentionẽ facit.Cui glos. fortè quis non immeritò accederet,ijs scilicet rationibus quas nuper diximus,quòd venditor non habet arbitrium cui vult vendendi, & suam venditionem statam,firmam,ratam,irretractabilem faciendi:ex eóque grauatur,quòd rem suã minoris vendit.Et emptor cogitur inuitus alteri reuendere.Nisi hæc ita tollas, quòd consuetudo nostra non est sine ratiõe, sed eam habet non contemnendam, vt scilicet res redeat in eam familiam, à qua exierat, vt postea dicemus in.§. 26. huius titu. quam rationem Moses ipse considerauit, vt patet ex ijs quæ diximus suprà, numer.7. id autem ius nec eam leges nostræ contempserunt, vt videre licet ex leg. cùm pater.§.libertis, & leg.peto.§.frater.ff.de leg.1. & no.per glos. & docto.in leg.filius familias.§.diui. ff.de leg.1.& dicemus sæpe postea, maximè autem nume. 39. sed & Iason, & iterum numero.50. nec illud quoque. Ob eámque ipsam causam alia quædam specialia à legibus statuta sunt, sicuti mox ostendemus, vt non abs re dixerit glosa, in capitulo primo.§.sed etiã res, tit.per quos fi. inuestit. leges esse fauorabiles volentibus emere prædia maiorum suorum. *Retractus cõmoria suetudo nonnullis visa irrationabilis.*

34 ¶Nam primo loco habemus textum quẽ ea glos.citat,in.l. si in emptionem.ff.de minor. vbi minor restituitur aduersus adiectionem ab alio factam in ea re,quæ maiorum eius fuisset,aliter non restituẽdus.quo in loco Accursius,nota(inquit) interesse mirabile.Baldus autẽ ibi dicit, quòd propter huiusmodi interesse,(sic enim post eos loquendum est, cum & Paulus quoque omittam Caium &ipsum eloquentissimum in leg.quod fæpe,in fine.ff.de contrahen.emptio. quando Alciatus id verbum,interesse, illic fuisse à librarijs additum contendit,aut verius cõijcit.)No.igitur Bald.quòd ob illud interesse fingitur minor enormiter lædi: aliàs enim(ait) non restitueretur.leg.scio.ff.de in integr.restitu. & eum sequitur Alexand. consi. 67. videtur stantibus, colum.1.lib.5. & Pantal.qui & illum text.ad hoc dicit no.in repetitio.leg.2. numero.72.versic.quartò habemus.C.de rescindẽ.vendit.Illum autem tex.& glos.annotat Albert. in leg.vltima.§.in computatione, columna secũda.C.de iure deliberan. Angel.consi.243. multi consortes, & eum text.dicit sing.Barb.in repet.cap.Raynaldus,columna.143. extrà de test. & con.13.clementissimi dei patris,colum.2.lib.1.ad id quod diximus, minorem enormiter læsum censeri ex alienatione domus, quæ fuit maiorum ipsius.sed & ipsum dicit singu. Iason in leg.1.col.6.ff.de verbo.obliga.& D.Ioan.Igne.in repet.d.l.dudum, colum.8. & Anto. Burg. in cap.1.colum.5.versic.quintò addo casum,ext.de empti. & vendi. vbi & illum dicit esse perpetuò menti tenendum.& D.Bened. qui & illum dicit sing.in repet.c. Raynutius, in verbo, in eodem testamento relinquens,leg.1.numero.33.de testa.Ludo.Gozad.con.44. non est dubium.col.2.numero.7.vbi illum dicit no. *Minor hic restituitur quòd restituẽdus. Interesse nomẽ*

35 ¶Sed & illius textus authoritate dicit glos.in leg.1.§.& reipublicæ,ad fi.ff.solu. matrimo. & rursus in.l.& si æquo.ff.de legat.primo,quod nostra admodum interest rem, quæ maiorum fuit,emere.Ideoque si testator iusserit nobis eam rem vendi iusto precio, valet legatum, tanquam non inutile,per tex.ibi,quem ita glos.posterior intelligit. Et hinc occasione sumpta Iason ibi dicit illum tex.in.d.l.si in emptionem,no.vti etiam facit in.l.1.col. 14. versic. secunda differentia.ff.de legat.1.vbi plus dicit per eundem,interesse pupilli etiam redimere fundũ, qui fuit maiorum pluris quàm valeat. Quin & per eũ dicit alia glo.in.l.nã quod.§.1.in verbo pupillũ.ff.ad.S.C.Treb.quod in casu illius.§.restituitur,si res maiorũ ipsius,quãuis aliàs nõ restitueretur,vt ibi scribitur.Sed & alia glos.in.l.in lege Falcidia hoc esse, in glos.vlt. ad fi.ff.ad leg.Falci.dicit per illum tex.rem à nobis pluris æstimari,quòd ea maiorum fuerit. *Nostra interest rẽ maiorũ comparare.*

36 ¶Et vt glos. relinquamus, per illum text. quoque Pet.Anc. con.171. casus talis est, quidam dominus,columna.3.versi.item quia dicta bona, respondit in casu illius con.in his quæ fuerãt maiorum nostrorum,nos esse cæteris singulari quadam in eas affectione præferendos. Paul. autem Cast.consi.388. plus quatuor modis,circa medium, libr.1. authoritate item illius textus scribit quòd inspicitur interesse affectionis respectu rei.Et idem in leg. qui post.C. de legat.vnum quoque ex illo tex.dicit memorabile.Nam testator pignorando rem legatam, non intelligitur legatum reuocare, vt alienando reuocare censetur,dicta.l.qui post.nisi testator ipse tanti pignorasset quanti valeret, aut etiam pluris,vt voluerunt Cyg.Fulgo.ipse Paulus Alexand. & alij recentiores ibi,& Bar.in leg.rem legatam,in fine.ff.de adi. legat. ea scilicet ratione, quòd hoc casu non est magis verisimile, quòd velit aut speret redimere eam rem tanti pignoratam,quàm si ipsam penitus alienasset,per.leg. qui habebat. & ibi glos. Nicol. Neapol.& Bar.ff.ne leg.3.& leg. legata.§.1.& ibi quoque glos.& Bar.ff.de supel.lega. Alber. Bal. Alexand.& recentiores,in.l.sciendum.§.possessor.ff.qui satisd.cog.vbi ex hoc dicũt fundum *Legatum reuocatur si res tanti pignoratur quanti valet.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita pignoratum censeri esse proprium creditoris, & eum releuare ab onere satisfandi, ac si illum emisset. Iaco. R a. Imo. Alexand. Franc. Aret. & recentiores in. l. 1. §. qui seruum. ff. de acquiren. possess. Et facit quod scribit Bar. in. l. in quorum. ff. de pigno. Bald. post Guil. Cu. in. l. manumissiones, & ibi quoque Iason. ff. de iusti. & iure. & idem Bald. in. l. voluntas, colum. vlti. versic. quæro nunquid ille. C. de fideicom. & in. l. vlti. C. de reb. alie. non alie. & in. l. 1. circa medium. C. de thesau. libro decimo. & in cap. 1. §. aut si libellario, colum. 2. versic. & no. quod videtur, & rursum in verbo, vt transactum permittat, titu. quib. modis feud. amittat. & in cap. 1. in princi. colum. 2. versic. quæro quid è contrario, & ibi quoque Mart. Laud. colum. 2. versi. ad fi. gloss. & Iaco. Aluaro. colum. quoque. 2. versic. limitat. titu. de prohi. feud. alie. per Fed. & idem Bald. cons. 218. præsuppositio statuto, in primo art. libro. 1. vbi dicit no. d. l. habebat, ad id quòd huiusmodi pignorationi proximum est rem habere pro derelicta. Paul. Cast. inl. 2. C. de reb. alie. non alie. Alexand. qui. d. l. qui habebat, dicit ad hoc no. con. 169. inspecto, in fine, li. 6. & Barb. in rub. de rebus eccles. non alie. colum. 12. numero. 71. & sequen. cum his quæ dicemus infrà eodem titu. gloss. 14. in verbo, ou equipolent à vente, numero pe. quid verò de re.

Nisi ea res fuerit maiorum.

Si quis igitur (vt ad dictum Paul. Cast. in. d. l. qui post, redeamus) pignorauerit rem quæ fuit maiorum, etiam tanti, quanti valet, aut pluris: Tamen quia non est verisimile eum rem illam derelicturum, & non redempturum, per. d. l. si in emptionem, & ita cessat dicta ratio: certè per huiusmodi pignorationem non censebitur legatum reuocatum. Et eum sequuntur Alexand. Corne. & Ias. in dicta. l. qui post, ille in fi. alter post prin. hic colum. 2. & Ioan. Lup. in repet. rubr. de dona. inter vi. & vxo. chart. 43. vbi id dicit no. & Francis. Ripa. in. l. filiusfamilias. §. diui. colum. prima. versi. secundò vestitur. ff. de lega. primo. & in. l. 1. colum. 3. numero. 12. ff. de pigno. Sed id fortè non procederet, si res extraneo legata fuerit, cessante scilicet iam ea affectione.

37 ¶ Huic simile est aliud dictum non minùs notandum Cæpolæ. in tractatu de simulatione contractuum, in. 15. præsumptione, quòd si quis vendat fundum, qui fuit maiorum ipsius, cùm alios multos haberet, cum pacto de reuendendo: id quidem quod fuit maiorum, auget suspitionem simulationis: & quòd sit potiùs contractus pignoris, quàm venditionis, quia verisimilius eam venditor retrahet propter affectionem, per. d. l. si in emptionem, & si hunc animum non habuisset, potiùs alias res quas habebat, vendidisset. articulo. l. lex quæ tutores. C. de admi. tuto. de qua posteà dicemus, & l. magis puto. §. ne passim. ff. de reb. eodem. & per alia iura, quæ ibi allegat. Sed & idem Cæpo. in eo ipso opere, in. 2. præsumptione, colum. 5. in paruis, dicit, quòd sæpe inducimur ad pluris minorisue emendum & vendendum ea quæ fuerunt maiorum, per eadem propè iura. Idque dicit esse vice alicuius necessitatis siue coactionis, ob quam emptio & venditio non caret scrupulo aut suspitione læsionis, siue deceptionis respectu læsionis.

Affectio non modica ad res maiorum.

Mandatum repudiandi non tra hitur ad res maiorum.

38 ¶ Et vt ad alios doct. pergamus, per tex. in. d. l. si non emptionem. Barb. consi. 18. præclarè scriptum est, col. 2. libro. 2. respondit procuratorem etiam habentem mandatum repudiandi, non posse repudiare res quæ fuerunt maiorum ipsius mandantis. quia non præsumitur id in generali mandato intellexisse. Et Soci. consil. 250. in causa Bononiensi, colū. 2. versic. præterea posito, libro secundo ex illo item text. dicit quòd solet prohiberi alienatio immobilium propter consanguineos. Et Guid. Pap. cons. 97. casus sub nominibus, in vlti. dubio, eiusdem text. authoritate suffultus tradit, quòd si testator portionem bonorum reliquerit ordinibus mendicantium, eaque postea vendantur ad commodum ipsorum ordinum, filij testatoris de æquitate debent præferri alijs extraneis emere volentibus, si tamen tantum offerāt, quantum ab alijs reperitur.

39 ¶ Sed & Ias. in. d. l. filiusfa. §. diui. col. 39. in. 2. no. in vtraq; lect. ff. de leg. 1. ex eodem tex. sæpius citato, scribit quòd cùm nuda prohibitio testatoris de non alienando, quæ scilicet est sine causa rationabili, non valeat, per tex. ibi. Certè hæc est rationabilis causa, si id prohibuerit, quoniā res est maiorum ipsius. & sequitur Ioan. Crot. ibi, col. 3. etiam in. 2. no. & Ferdi. Loaz. col. 27. vers. ex istis potest attentari. & ante eos, licèt non allegent, Cy. in. l. ea lege, col. 4. vers. & vt hæc omnia. C. de condi. ob cau. & Pau. Cast. in eo ipso. §. diui. col. 1. & in. l. quoties ab omnibus. C. de fideicom. & in. l. Titio centum, in prin. circa medium. ff. de condi. & demonst. Super quo vide quæ dicam infrà nume. 40. nec illud quoq;. Quin sunt qui dicunt satis esse, vt res prohibita alienari sit maiorum, etiam si id non exprimatur, vt valeat prohibitio, artic. eius quod voluit glossa in dicta l. quoties ab omnibus. Ita enim voluere Bald. Raph. Fulg. Paul. Cast. Corne. & Iason ibi. Alexand. Ias. & Ferd. Loaz. qui super hoc distinguunt in. dicto §. dicto, ille statim post prin. las. in. d. 2. no. in vtraque lect. postremus, col. 26. vers. sextò & vltimò, & multis sequen. & ibi quoque Crot. vbi suprà, & Philip. Dec. con. 23. cuius titu. incipit, an & quando ex præscriptione, columna tertia, vers. & conclusio prædicta, vbi ex hoc dicit expressim induci fideicōmissum ex prohibitione alienationis huiusmodi rerum. & facit quod scribit Bald. in. l. 2. ante fin. C. de vsucap. pro empt. & in. l. 2. ad finem. C. qui non possunt ad lib. perue. & in. l. contra voluntatem. C. de testa. manu.

Satis est rē maiorum esse cum prohibetur alienari licèt nō exprimatur.

40 ¶ Denique ex illa. l. si in emptionem, ipse Ias. con. 41. in duabus, col. 3. vers. terrio principaliter, lib.

ter, lib. 3. illud respondit, quòd cùm alteri stipulari nemo possit, nisi interfit stipulantis. l. stipulatio ista. §. alteri, &. §. si stipuler. ff. de verb. obl. Ideo si quis stipuletur castrum, quod est maiorum suorum, vendi alteri suæ familiæ, valet huiusmodi stipulatio: cùm stipulantis interfit, vt illud castrum maneat in sua ipsius familia, ex qua exiit. Respōdetque ad id quod posset dici in contrarium. s. necesse esse, vt interfit nostra pecuniariter (vt ipse & nostri loquuntur nō malè, post Caium iurisconsultum eloquentissimum in. l. si liber. ff. ad exhib. & Vlpianum in. l. si ambo. §. j. ff. de compen.) vt alteri stipulari possimus: nec satis esse vt interfit ratione affectionis, vel consanguinitatis, ex sententia glo. Bar. & aliorum in. l. fideiussores. ff. de pact. vti apud illam videre poteris.

Stipulari possumus castrum quod maiorum est, vendi alteri nostræ familiæ.

Pecuniariter latmum.

41 ¶ Huc item pertinet alius tex. in. l. 1. ff. de priuil. cred. vbi cùm debitoris bona veneunt, & creditores æquale precium offerunt, præfertur creditor cognatus aliis extraneis. & ita illum tex. intelligunt Iac. Are. & Bart. ibi, Cy. & Bald. in. l. imperator. ff. de pact. & eum sin. dicunt Dy. & Alberi. ibi. & idem Alberi. in rub. eiusdem titu. post prin. Ex eoque no. Bart. super eodem in fine, quòd quando res reddi debet in causam emphyteuticam, quia est finita emphyteusis vsque ad tertiam generationem: & veniunt extranei, qui rem sibi dari postulant, præferuntur cognati in quarto gradu. Et si domini id non faciunt, potest ab eis ad superiorem appellari. De quo per eundem in. l. si mihi & Titio, colum. vltima. & ibi latè Alex. col. penult. & Fran. Aret. colum. quarta, vers. consequenter quærit. ff. de verb. obliga. & eundem Bart. in. l. prima. §. permittitur, & ibi Angel. ff. de aqua quotid. & æstiua. vbi etiam est tex. quòd faciliùs hæredes aliquid impetrant, etiam id quod ad eos non transit, quàm extranei. quem tex. vnicum dicit Bald. in cap. quæ in ecclesiarum, colum. 3. in principio, extrà de constitu. Sed redeundo ad illud dictum Bar. vt scilicet debeāt præferri cognati extraneis, idem voluit Bald. in. c. in præsentia, colum. 4. in fine, cum princ. sequen. versic. cùm autem finita, extra de probati. vbi id dicit sing. & in cap. 1. post mddium, & ibi Mart. Laud. & Card. Alexand. titu. quemadmodum feud. ad fili. pert. vbi etiam dicunt, quòd filia debet præferri cognatis. Et idem Bal. in rubr. extra de appel. colum. secunda, vers. sed an feudatarius, vbi licèt hoc casu negat posse appellari, fatetur tamen posse officio iudicis prouideri. & con. 355. præmittendum est, col. 2. vers. ité si rationes, lib. 1. vbi in id dicit tex. aureum in. d. §. permittitur. & Angel. con. 184. ex forma, col. vlt. Anto. in cap. j. col. 5. extra de locat. Pet. Ancha. con. 134. plenè & subtiliter, vers. quò ad secundum. & con. 171. casus talis est, quidam dominus, columna quinta, & con. 173. dominus Lazarus, columna vlti. Imo. in. c. 2. col. 4. vers. si autem quærimus, extra de feud. & idem Imo. con. 27. viso quodam instrumento, col. j. in fi. & con. 38. in casu præmisso ponderandū est, col. 2. vers. sed de æquitate. & con. 68. in casu præmisso videretur, col. 2. vers. pro hoc etiam. Cardi. Floren. in. c. pe. ext. de postul. præla. Panor. in. c. bonæ, le. 2. col. antepe. vers. & in fi. glo. & ibi quoque. Pet. Anc. & Card. Floren. & latè Corset. in addi. ipsius Panor. eodem tit. Pau. Cast. con. 32. proprietarius, lib. j. & con. 159. punctus istius quæstionis, col. vl. lib. 2. & con. 417. super primo quæsito, eodem lib. 2. Raph. Fulgo. con. 4. ad id de quo quæritur, col. 2. & con. 218. Petrus quondam, col. 2. & con. 220. nobiles de Fortiate, col. vlti. Raph. Co. con. 166. visa copia, paulò ante fi. Ro. in. l. 2. in prin. ff. solu. matrim. & in. l. prætor. §. vlti. ff. de ope. no. nunci. & in repet. rub. ff. de arbit. col. 15. vers. vndecimò, quia emphyteusis, & con. 22. pro propositæ, in vltimo dubio, vbi id multis similibus confirmat Mart. Laud. in cap. j. in fine. & ibi quoque Cardin. Alex. etiam in fine, tit. quali. olim pot. feud. alie. Ioan. Ana. consi. 84. videndum est de virtute, col. 2. vers. tertiò negari. Alexand. con. 80. viso & opportunè animaduerso, in. 2. dubio, lib. 1. & con. 93. visis & ponderatis, in fi. lib. 2. quod & duplicatur con. 22. lib. 6. & idem Alexand. con. 10. ponderatis, col. vlti. lib. 3. & con. 83. in causa, col. 2. vers. nec dicatur, lib. 7. & con. 161. visis narratis, col. 1. eod. lib. 7. Nic. Mil. in suo reperto. in verbo, emphyteusi finita. Barb. con. 22. scripsit propheta, col. penul. vers. & ex istis, lib. j. Franc. Curt. Senior. latissimè con. 48. super controuersia, per totum. & con. 50. memoriæ, col. 8. vers. secundò memoria. alter Franc. Curt. Iunior, in tract. feud. in secunda parte, char. eusdem. 6. in 15. quæstione prin. Soci. con. 99. in causa eximii, col. pen. lib. j. Ias. in. l. 2. col. 6. vers. ex hac decisione. C. de iure emphyt. & in. l. 3. col. 4. in. 3. not. eod. titu. & con. 227. pro enucleanda, col. 6. vers. 4. pro eadem parte. lib. 2. & con. 24. in causa feudali, col. pe. versi. postremò non obstat, lib. 3. Philip. Dec. con. 53. placet mihi, col. 2. vers. & istam rationem, & con. 78. licet in casu, per totum, & latissimè con. 131. reuocatur in dubium, etiam per totum. & consilio. 328. in casu proposito, columna prima. vers. quibus tamen obstat. & consequen. pro defensione, col. vlt. Matthæ. Affict. in deci. Neapo. deci. 238. dicit consuetudo, col. j. & in constit. Siciliæ incip. vt de successionibus, col. 16. vers. decimoseptimò not. & in constit. incip. constitutionem diuæ memoriæ, col. 13. in. 12. quæsti. Hippo. Mars. sing. 419. Licet in re sua. Nicol. Eueral. in locis legalibus, in loco à feudo ad emphyteusim, col. 2. vers. quatò istud facit. Ludo. Gozad. con. 71. in causa domini, col. j. & con. 86. videtur. col. 4. numero. 23. & omnium vt nouissimè ita optimè Fran. Rip. in. d. l. j. ff. de priuil. credi. & in tract. de peste, chart. 48. numero 234.

Cognatus creditor præfertur in venditione bonorum debitoris.

Finita emphyteusi an præferantur cognati.

42 ¶ Et hæc quidem est communis op. vt multi ex illis affirmant. quanquam Imo. subdubius tamen contrarium videtur voluisse, sibi ita contrarius in. d. l. si mihi & Titio, ad fi. ff. de verb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

oblig. & in. d. c. pe. de postul. præla. vbi tamen dicit op. Bar. esse rationi & æquitati consonam. Et Fulg. secum quoque pugnans, con. 222. nobiles quidam, col. vlt. & Ro. sibi item contrarius, sed suæ parti magis (vt opinor) quàm iuri obsecundans, con. 70. visis themate, col. 2. vers. tertiò istam sententiam. & Barb. sibi quoque contrarius in. d. ca. j. col. pe. ext. de locat. vbi hanc dicit in iure veriorem esse, licèt altera sit æquior & communior, & rursum in. d. c. 2. col. 2. vers. & pondera istum, ext. de feud. Matthæ. Afflict. sibi quoque aduersarius, deci. Neapo. 392. rex Ferdinandus, nu. 20. Scioq; nonnullos ex ijs quos sup. citauimus, ita tenere, vt in hoc casu non sit locus appellationi, vt Bar. autumat, sed alteri remedio, quod iam diximus ex Bal. Alios, illud tantùm habere locum in ijs, qui primo gradu vltimum emphyteutam attingunt. Alios rursus in ijs tantùm, qui sunt hæredes illius vltimi, non in aliis. Alios item in descendentibus tantùm. Alios quoque tum demum, si dominus velit aliis extraneis concedere: non etiã si sibi retinere velit. Alios, si nondum dominus aliis concesserit, & sit re integra. Alios, si finita sit emphyteusis per generationem, vti in principio diximus, secus si culpa emphyteutæ. Alios in emphyteusi vel feudo priuati, non etiam ecclesiæ. Alios aliter, vt apud illos præsertim recentiores videre licet. Nam nobis hîc satis est id vnum dixisse, quod ad rem nostram attinet, & eius quod relictum est, lectores admonuisse, locaq; designasse, ex quibus ipsi quod in suam rem esse videbitur, possint depromere.

43 ¶ Verùm antequam ad alia transeamus, non prætermittendum ducimus quod authoritate illius textus in. d. l. j. ff. de priuil. cred. respondit idem Bart. in hac specie facti interrogatus, cõ. 19. cuius initium est, viso testamento Andrentij, ad fi. duobus in locis, quòd si testator iusserit rem suam quempiam vendi ab hæredibus, preciumque ex ea venditione redactum restitui fratribus istius testatoris, debent ipsi fratres præferri in ea venditione aliis extraneis, si modò æquale precium offerant. ¶ Ideoque iudicem petentibus fratribus posse præcipere hæredibus, ne insciis fratribus ipsis procedant ad venditionem, eosque cæteris ad eam venditionem præferant, iuxta. l. diuus. ff. de peti. hæred. & alia iura ibi allegata.

Fratres testatoris præferuntur in emptione rei iussu eius venditæ.

44 ¶ Concinit & huic nostræ consuetudini text. in. d. l. imperator. ff. de pact. vbi ex. 2. lect. gloss. quam approbant Bart. Angel. Saly. Fulg. Paul. Cast. & Iason. ibi. si sit omnium rerum paritas, scilicet debiti, dignitatis, & numeri personarum, præferuntur suffragia consanguineorum extraneis, cùm quæritur de remittenda quota parte hæredi. Et in hanc rem dicit sing. illum tex. Franc. Areti. in. l. pro hærede. §. si sepulchri, colum. 5. ff. de acquir. hæredit. Etiam si huic lect. reclamant Iac. Bu. Guil. Cu. Ray. & Alberi. in. d. l. imperator. & idem Guil. & Bal. in. l. & suũ. §. vlt. eo. titu. Illius autem text. authoritate subnixus Bal. ibi post Cy. tradit, quòd si inter executores testamenti non conueniat de modo distribuendorum bonorum testatoris, nec aliter possint concordari, debet præferri eorum executorum sententia, qui sunt consanguinei testatoris, si qui sunt. Quod sequitur & dicit sing. Ro. sing. 515. executores testamenti. & sequitur item Ioan. Lup. à Palat. Rub. in repe. cap. per nostras. §. 43. colum. eiusdem. 3. vers. quod autem, ext. de donat. inter vir. & vxo. Ex ea quoque. l. secundùm aliam lect. tradit idem Bald. ibi. quòd si testator reliquit duos executores ad distribuenda sua bona inter pauperes, & vnus eorum vult eligere pauperes coniunctos testatoris, alter extraneos: ille est huic præferendus.

Cõsanguineorum suffragia cæteris præferuntur.

Consanguinei in diuisione hæreditatis extraneis præferuntur.

Sed & Angel. in ea ipsa. l. scribit, quòd si hæreditas quæpiam diuiditur inter extraneos & consanguineos, debet dari electio consanguineis in his rebus, quas conuenientius est remanere in familia, quàm ad extraneos transire: puta in domibus, quæ ab antiquo sunt illius familiæ. Quod dictum pro no. sequitur Fran. Aret. con. 157. visis, col. 2. & id quoque per eundem tex. voluit. Flor. in. l. j. ad fi. ff. fami. ercis.

45 ¶ Adstipulatur & his alius text. in. l. qui officij. ff. de contra. empti. & in. l. milites prohibeantur. ff. de re mili. quibus cauetur, quòd qui in prouincia militat, aut rempublicam administrat, prædia comparare in ea prouincia non potest: præterquàm si paterna distrahantur. Et ita quoque intelligit glos. in. l. aufertur. §. quod à præside. ff. de iur. fisci. & recentiores in. l. principalibus. ff. si cert. pet. Et facit quod per illum text. voluit glos. in cap. j. §. sed etiam res, in verbo, proximiori, tit. per quos fit inuest. Ex quo potes intelligere prohibitos emere siue acquirere, ea tamen posse emere & acquirere, quæ fuerunt maiorum. Id quod ita generaliter voluit per eos text. Fabia. in tracta. empti. & venditi. in. 31. quæsti. 3. partis prin. De quo & nos latiùs dicemus inf. eo. tit. §. j. gloss. 9. in verbo, ou lignagier, nu. 142. incip. quid autem si statutum, & seq. *fol. 61.*

Miles vbi militat non nisi paterna prædia comparare potest.

46 ¶ Adiuuant hæc & alii textus. & inter cæteros in. l. lex quæ tutores. C. de adminis. tut. vbi hæc verba nuncupatim adscribuntur. Maxima habenda est eius domus ratio, in qua pater defecit, filij creuerunt: in qua maiorum imagines aut non videre fixas, aut videre reuulsas, satis est lugubre. Quem textum multùm commendat Bald. con. 57. item instituto, colum. vlt. lib. 2. Eiusq; authoritate suffultus inibi consuluit in pulchro casu, vt illic omnibus videre in promptu est. Et in alio casu idem Bald. con. 328. determinatio, lib. quinto. itemque in alio inter con. Angel. con. 68. repetito, cons. 281. Martinus Ioan. de Florentia, colum. tertia. Ex eoque textu apertè probatur, domum resque alias maiorum nobis esse in maximo affectu ac precio. Quod & comprobat textus in. l. libertus qui soluendo. ff. de bo. libert. vbi nostra

nostrâ interest adire hæreditatem, quæ non soluendo est: ob id tãtùm quòd in ea prædia sunt aliqua, in quibus maiorum nostrorum sepulchra sunt. Et in. l. j. §. & aliâs videmus. ff. si quid in fraud. patro. vbi ita scribitur. Si dicat patronus rem quidem iusto precio vænisse: veruntamẽ hoc interesse suâ non esse venundatam: inque hoc esse fraudem, quòd vænierit possessio, in quam habet patronus affectionem vel opportunitatis, vel vicinitatis, vel zeli, vel quòd illic educatus sit, vel parentes sepulti. Quos textus vnà cum text. in. d. l. si in emptionem, ad id expendit gloss. in. l. j. in verbo, & reipublicæ, ad fin. ff. sol. mat. quòd nostrâ interest habere res, quæ fuerunt maiorum. vt sup. alio loco diximus.

Affectio quãta in rebus maiorum.

47 ¶ Sed & hanc affectionem mirè exprimit illud Tibulli lib. 2. eleg. 4.

Quinetiam sedes iubeat si vendere auitas,
Ite sub imperium, sub titulumq; lares.

Quasi diceret, nihil esse quod non faceret amicæ gratia, vel si ea iubeat, vt vendat lares domumq; auorum. tanquam id rerum omnium sit grauissimum. Cui etiam admodùm congruit textus in. l. in fundo. ff. de rei vendit. in illis verbis, Finge pauperem, qui si reddere id cogatur, laribus sepulchrisq; auitis carendum habeat. Quo in loco gloss. dicit non esse verisimile, quòd quis huiusmodi lares auorum ob quiduis aliud alienaret. & eum quoque textum in id annotat Alberi. ibi in. 2. no. Atque illud Claudiani in Panægyrico Stiliconis. 2.

Denique non diues sub te pro rure paterno,
Vel laribus pallet.

Et rursum lib. primo ad Ruffinum.

Laribus vellit, detrudit auitis
Finibus.

48 ¶ Nec hinc longè abest, quod scribitur. 3. cap. Reg. 21. Naboth regi Achab denegasse vineã, quæ erat iuxta palatium regis, qui pro ea meliorem obtulerat. nam id dicebat, Propitius sit mihi deus, ne dem hæreditatem patrum meorum tibi. vt facilè hinc possis intelligere, res maiorum nostrorum nos pluris æstimare, quàm alias etiam multo meliores: ciúsque affectionis gratia nos regum vel impotentissimorum autoritatem contemnere. Sed & vt prætereà intelligas hunc affectum non improbum esse aut temerarium, lege inibi quæ ipse Achab passus est diuino iudicio, quòd ob id responsum succensus Naboth, eum interimi iussit, vineamq; eius vsurpauit. Is enim grauissimam cladem perpessus est. Cuius etiam historiæ fit mentio in decretis canonicis, cap. conuenior. 23. quæst. 8. & cap. Achab, de pœnit. di. tertia. Scribit Appianus Alexandrinus lib. primo, inter præcipuas causas cur legem Agrariam diuites recusarunt apud Romanos, hanc fuisse, quòd impium ducerent monumenta maiorum ad alios transire. Lucianus in Eunucho quosdam arguit, qui cùm se philosophos esse profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducerent: tamen earum gratia perinde atque pro monumentis progenitorum inuicem decertarent. Sidonius Apollinaris libro tertio epistolarum ad Hispacium de Donidio quodam, qui prædium, quod maiorum fuerat, redimere cupiebat, his verbis loquitur, Neque ad hanc nundinationem stimulo cupiditatis, sed respectu auitæ recordationis adducitur. Siquidem fundi ipsius integritas familiæ suæ dominum vsque ad obitum vitrici nuper vita decedentis aspexit: nunc autem vir alieni non appetens, sui parcus, possessionis antiquæ à se alienatæ non tam damno angitur, quàm pudore: quam vt redimere conetur, nõ auaritiæ studio, sed verecundiæ necessitate compellitur. Tribuere dignare votis suis, precibus meis, moribus tuis, vt ad soliditatem ruris ipsius te patrocinante perueniat: cui rem parentum sibique non solùm notam, verùm etiam inter lactantis infantiæ rudimenta reptatam sicut recepisse parum fructuosum, sic non emeruisse nimis videtur ignauum. Quibus & adde quod scribit Fab. in tract. empt. & vend. in. 8. effectu quæst. 8. prin. admittendos nos esse ad reuocandam venditionem, non solùm ratione doli, vel pacti & similium, sed etiam affectionis, quam ad rem maiorum habemus, per quædam ex allegatis iuribus.

Historia Nãboth et Achab.

Lex agraria cur repudiata.

49 ¶ Sed nec ab his abhorret quod per. d. l. lex quæ tutores, & . d. l. si in emptionem, tradit Ro. subdubius tamen, in. l. si quis filium. §. in omni. ff. de acquir. hæred. quòd licèt prohibito alienandi facta à testatore hæredi, nomine ipsius hæredis nuncupatim appositio, verbi gratia, prohibeo Titio hæredi meo, ne illum fundum alienet, non extendatur ad hæredem hæredis, ex sententia Ray. Imo. & aliorum recentiorum in. l. filiussa. §. diui. ff. de leg. j. cum concord. ibi adductis, ab ipsis recentioribus. Fallit tamen, vt dicit. Rom. vbi sup. si testator prohibuerit alienationem rei maiorum suorum. nam tunc ex affectione testatoris præsumitur velle hanc prohibitionem transire ad hæredes hæredis: quanuis in ea nomen ipsius hæredis fuerit expressim appositum. & sequuntur Io. Crot. & Ferd. Loaz in repe. d. §. diui, ille col. 37. vers. secundò fallit: hic. in. 10. quæst. Bar. quæ est in. 25. char. Quanquam id non probat Alexand. ibi col. 7. eademq; antepe. vers. quid autem si prohibitus: quia id (inquit) iure non probatur. Et hic locus facit vt in mentem veniat alterius dicti eiusdem Croti in eodem loco, col. 33. vers. prima sit conclusio, quòd licèt dubium sit an prohibita vẽditione censeatur prohibita omnis alienatio, tamen si huiusmodi prohibitio sit eius rei, ad quam prohibens verisimiliter affectionem habuerit, quia esset maiorum ipsius, hauddubiè trahitur dicta prohibitio ad omnem

Prohibitio alienationis non transit ad hæredes hæredis nisi de rebus maiorum.

Prohibita rei maiorum venditione omnis alia censetur prohibita alienatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

alienationem,per.d.l.lex quæ tutores,& d.l.si in emptionem.

50 *Nuda alienationis prohibitio non valet, nisi fauore familiæ facta sit.*

¶ Nec illud quoq; alienum est, quod & ex eodem loco depromitur, quòd licèt nuda ac simplex & sine causa prohibitio testatoris de non alienando non valeat, per. d. §. diui , & ibi latè doct.&.l.Lucius Titius,in princ.&.l.pater filium. §.Iulianus. ff.de leg.3. cum si. Tamen si testator eam causam adiecerit , ne res exeat extra familiam , siue quia vult rem manere in ea familia, valet ea prohibitio,vt voluit glos.in.d. §.diui.in verbo, causam,& ibi etiam Bart. col. j. vers.& per hoc no.& glo.in.l.quoties ab omnibus,in glo.j.& ibi Cy.Saly.Paul. Cast.& alij. C.de fideicommis.& Oldra.con.205.prima dubitatio, col.vl.vers.ad aliam quæstionem, qua quæritur an legata.Cy.in.l.ea lege,col. 4.vers.& vt hæc omnia C.de cond.ob caus. Bald. qui eam posteriorem glos.dicit multùm no.con.57.item instituo,lib.2.Ro.con.457.circa propositam,in.2.dubio.Paul.Cast.con. 269. dubitatur, col. 2. vers.item non obst.lib. 2.Soci. cons. 227.præsens consultatio,col.6.vers.secundo fortius, lib.2.Philip. Deci. qui alios citat cons. 481.in casu de quo Perusij,colum.j.in duobus locis,& Steph.Bertran.cons.15.ex themate,numero.21.lib.4.Et est de hac re optimus tex.in.d.l.filiussa. §.cùm pater,& in.l.peto.§.vlt. ff. de leg.2.& in.l.cùm pater.§.fidei,eo.tit.& in.l.voluntas. C. de fideicommis. Et benè facit quod diximus ex Ias.& aliis sup.nume.39.sed & Iason.

51 *Alienatio prohibita potest fieri in coniunctos.*

¶ Quinetiam res prohibitæ à testatore alienari,etiam in casu quo valet ea prohibitio,poterunt alienari in coniunctos,ex sententia Rom.con.199.præsens statuti particula,col. vlt.in.2. dubio. Quod tamen qualiter intelligatur,cognosces ex Bald.in.l.cùm hi. §. si pluribus. ff. de transact. Aliàs autem sæpè videmus prohibitionem alienationis non trahi ad alienationem, quæ fieret in coniunctos prohibiti. Nam quanuis pupillus tutore etiam authore prohibeatur donare etiam caussa mortis. l.j.in prin. ff. de tutel. & ratio distrahi potest tamen certo modo coniunctis quibusdã personis,non solùm causa mortis,sed etiam inter viuos.d.l.j.§. sed nonnullos,vbi est textus elegans & notandus. & iterum in.§.præterea, eiusdem. l. &.l. cùm tutor secundum.§.vlt.ff.de admin.tut.& no.glo.in.l.non omni.C.eo.titulo.

52 *Feudum potest alienari in proximiores.*

¶ Item feudum alienari inconsulto domino prohibitum , potest tamẽ cùm antiquum est aut paternum,liberè alienari in proximiores, cap.j.§.sed etiam res,& ibi glos.in verbo,proximiori, Andr.Iser,Bal. Aluar.Mart.Laud.& Cardi. Alexan.tit.per quos fi.inuest.& cap. Titius, titu.si de feud fue.contro.& capit.j.§.& si clientulus, vers.frater verò,& ibi gloss. in verbo, per libellum.Bald,col.j.in.9.no.& rursum colum.vlt.vers.item sciendum. Mart.Laud.etiam col. vlt.& alii,tit.de ali. feud.& cap. j.& ibi etiam glo.in verbo concederetur, Bald. colum. pe. & alii doct.tit.de ali.feud.pat.Iac.Bel.in cap.j.in.7.quæstione,& ibi quoq; Bald.col.2.vers.quæro an inter agnatos,& Ioan.Ray.in vers.habito,in.2.no.titu.de prohib.feud.ali.per Fed.Bal. in cap.j.§.hoc quoque,colum.pe.vers.septima conclusio,titu.de succes.feud.& in cap. quæ in ecclesiarum,colum.pen.vers.& scias quòd cognatus.& ibi Fely.colum.35 in. 7. declaratione, extrà de constitut.& idem Bald.in cap.sanè,colum.vlti.vers.alia conclusio,&. 2. seq. extrà de renuncia.& cons.16.facti euidentia,lib.j.& cons.309.cùm essent plures,post princ.eo. lib.j. & cõs.300.textus in cap.j.in princip.lib.2.& cõs.282.proponitur quòd nobilis vir , libro quinto.Luc.Pen.in.l.j.C.de fide instru.& iure hast.fisc.lib.10.Rom.d.con.199.colum. vlt. vers. secundo hoc.idem Paul.Cast.cons. 432.cùm statutum principaliter, colum. 2. vers.secundò videtur obstare,lib.j.& cons.84.quæstio ita vertitur,colum.2.lib.secundo. Aluar.in ca.j. in. 24. concluſ.& ibi Cardi. Alexand.colum.5.titul.quæ fuit pri.causamit.benef.idem Cardi. in capit.j.§.sed & res,colum.prima,vers.quæro an vasallus,titu.per quos fi.inuest. Guid. Pap. cõs. 58.ex narratione facti,post prin.Ias.con.64.circa primam, colum.vlt.libr. 3. vbi allegat alios concord.qui huc nihil pertinere videntur. Iacob.à S. Georg.in tract.feud. in verbo,& cũ pacto de non alienando,col.8.vers.in ista materia. Alber. Bru.con. 36. circa præmissa. Matthæ. Afflic.in const.Siciliæ incip.constitutionem diuæ memoriæ,col.6.vers.item quæritur vtrum, & iterum col.8.vers.tertiò no. Suprà autem nuncupatim locuti sumus de feudo antiquo aut paterno . nam nouum nec in proximiores quidem agnatos alienari potest,vt patet per Bal.in. d.cap.j.tit.de prohib.feud.ali.per Fed.& plerosque ex ijs quos suprà citauimus.

53 *Cessio potest fieri in potentiorem consanguineum.*

¶ Præterea quanuis prohibeatur ne fiat cessio in potentiorem.l.2.C.ne lice.pot.&.l.pe.ff.de ali.murand.iud.caus.fac. Potest tamen non solùm in filium potentiorem fieri.quod haud dubiè potest,secundùm Bald.Raph.& Ias.in.l.si ita quis.§.ea lege. ff. de verb. oblig.& latè diximus in repe.l.si vnquam,in princ.numero.18.incip.sed vtcunque habeat:sed & in alios quoq; consanguineos,& eos quidem potentiores,vt satis liquet ex eo quod scribit Cy.in leg.qui stipendia,ad fi. C.de procur.quòd valet cessio facta consanguineo clerico à laico , licèt clericus sit,& dicatur potentior ratione ordinis.& idem voluit idem Cy.in.l.per diuersas,in. 6. quæstione,& ibi quoque Bald. in. 19. quæsti. C. manda. Quanuis huius dicti in feudo & emphyteusi cõtrarium tenuerit Bald. ipse in authen. quibuscunque , vers. extrà quæro quid de rebus.C.de sacr.eccles.quem sequitur Alexand.cons.9.viso themate suprà scripto,colum.2.ver. & ideo,lib.3.& Iaso.in di.§.ea lege,vers.tamen adde.

54 *Cessio actionis inter coniunctos valet sine expressione alterius tituli, vt voluit Dy.in.l.patrem, & ibi quoque Alberi.numero.3. ff. quæ in fraud.*

¶ Sed vtcunque sit de eo casu , videmus quòd cessio actionis inter coniunctos valet sine expressione alterius tituli,vt voluit Dy.in.l.patrem, & ibi quoque Alberi.numero.3. ff. quæ in fraud.cred.& Bald.in.d.l.2.col.j.vers.tertiò præsumitur,& ibi quoque Saly. etiam colum.2. vers.tertiò si titulus.C.ne lice.pot.& idem Bald.in cap.literas,col.vlti. versi.quæritur vtrùm ratione,ext.de præsumpti.Et aliàs prohibitio alienationis non comprehendit filios inter se, vt scribit ipse Bal.con.498.eodémque antepe.ad fi.lib.j.per.d.l.voluntas.C.de fideicom.nam (vt ille subdit)apparet testatorem sensisse, ne inter extraneos alienetur, non inter seipsos.l.si pater.§.quindecim.ff.de leg.2.Quin generaliùs Oldra.con.94.eleganter circa negocium, ferè per totum,multis ostendit,prohibitionem legis vel hominis de non alienando, intelligi de alienatione , quæ fieret in extraneos , non etiam in eos qui sunt eiusdem generis.& sequitur Fran.Ripa.lib.j.respon.cap.j.defuncto,numero.57.& iterum lib.2.c.25.feudalibus cõstitutionibus,numero.26.quod no.ad id quod sup.diximus numero.45.adstipulatur,in fi.

55 ¶ Sunt & alia multa specialia fauore consanguinitatis nostris legibus statuta , quæ quoniam paulò sunt remotiora ab hoc nostro proposito , in quo tantùm tractamus de recuperatione rerum, quæ fuerunt nostræ familiæ,ea prætermittenda duximus. Tamen si quis ea nosse volet,videat text.& glos.in.l.si tutor.ff.de suspect.tuto.vbi ea glos.not.ratione consanguinitatis quædam fieri,quæ aliàs non fierent.&.l.si paterfa.§.vlti.ff.de adopt.&.l.j.2.3.ff.in ius voca.vt eãt,& ibi Bal.& Ro.qui multa quoque colligit,&.l.2.ff.de recept.&.l.imperator.ff.de pactis, &.l.si domus.§.qui confitetur.ff.de leg.primo.&.l.si verò.§.hæc autem.ff.de iis qui deiec.vel effud.&.l.si seruus pluriũ.§.vlti. & ibi glos.vlti.vers.quintum.& Alberi.numero.9.10.11.ff.de leg.primo.&.l.si extraneo.ff.de vsufruct.&.l.Caius,in fin.ff.solu.mat.&.l.pe.& ibi Alberi. ff. de postul.&.l.vel si.ff.de manumis.vind.vbi ita scribitur,vel si sanguine eum contingit.habetur enim ratio consanguinitatis.&.l.prima,& ibi glos.ff.ad leg.Iuli.repet.&.l.dotem.§.j.& ibi Alber.ff.de cast.pec.&.l.j.§.j.ff.vbi pup.edu.deb.&.l.cùm alienam.C.de legatis.glos.in.l.si cui fundus.ff.de lega.j.& in.l.Aurelius.§.Titius testamento.ff.de liber.leg.Alberi.in.l. voluntas,paulò antè si.& prætereà in.l.cùm acutissimi. C.de fideicommis. & in.l.competit. §.j.ff. quod vi aut clam.& Bald.in.l.filiussami.ad fi.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& in capit.j.colum.pen.versi.item sciendum,ibi,nam & aliàs ratione cognationis,titu.de ali. feud. Rom.in repet.l.de viro.§.si verò, in.17.fal.ff.fol.mat. Fely.in cap.literas,colum.pen.de præsumpti. & in capit.cùm quidam,etiam colum.pen.de iureiur.Philip.Deci.in.l.fratres tui, in tertio not. C.de transact.Matthæ.Afflict.in tracta.protomixeos,post princ. Hippo.Mars.in.l.diuus,col. j.& seq.ff.de paricid.& sing.210.iura sanguinis.Pantha.Cal.in repet.l.secundæ:colum.71.vers. prima est ratione coniunctionis,& multis seq.C.de rescind.vend.quibus in locis videbis multa in hoc collecta.Et huc quoq; adduci possunt quæ in simili scribit Bar.in.l.j.in fi. C.de metal.& meta lib.11.quẽ sequitur Ro.in.l.j.ff.sol.mat.& Iason.ĩ.l.nemo,vers.limita no.ff.de pact. & quod item scribit idem Bart. post Iacob.Bel.in.§.j.colum.j.versicu.secundò no.in authen. de restit.fideicommis.& Bal.consil.291.ad euidentiam,colum.4.vers.& idem dico,lib.2.præsumi substitutum idoneum, si sit ex eadem consanguinitate,per.d.l.j.quam dicit not. ff.in ius vocat. vt eant. Et alia quædam similia collecta à Rom.con.22.pro propositæ,in.vlti.dubio.

56 *Retractus sit ne fauorabilis & extẽdendus, an odiosus & restringendus. Qui fauorabilem dixerunt.*

EX HIS AVTEM QVAE tam latè(& vereor,ne supperfluenter) diximus tam pro nostra consuetudine quàm aduersus eandem,intelligi potest,vtrùm ea sit fauorabilis, proindéque extendenda:an verò odiosa,& sic restrigenda,strictéque interpretanda. Verùm nostrorum doct.de hac re scribentium priuatim sententias hîc subnectendas ducimus. Nam primũ, id est,fauorabilem largéque interpretandam esse censuit Alexand.con.197.in caussa vertente inter Ser. Sulimanum,colum.j.libr.7. Nam ad cognoscendum(inquit)sitne statutum odiosum,an fauorabile:debet inspici,an principaliter statuentes moti sunt ob fauorẽ, an propter odium:vt primo casu censeatur fauorabile,secundo odiosum.l.qui exceptionem,in princi.& ibi Bart.& Bal.ff.de condi.indeb. Bal.in.l.j.colum.13.vers.sed hîc quæro de effectu.C.de sum. trin. cum multis concord.à me collectis infr.eod.tit.§.30.in glos.j.numero.5.incip.& ex hoc. fol.226.

Sed hoc statutum est editum principaliter in fauorem consanguineorum,nullo omnino nec venditorum nec emptorum odio. Et quia etiam in dubio statutum præsumitur esse fauorabile,ex sententia Bald.in.l.vlti.C.qui ad lib.perue.non possunt. Et hanc quoque partem tenet Ludo.Bol.qui tamen Alexan.non meminit,con.85.in amplissimo,in tertio dubio,vt scilicet id statutum sit fauorabile, & latè interpretandum.& Ludo. Gozad.in repe.l.qui se patris,colum.34.versi.infero & sextò.C.vnde liber,vbi ex hoc dicit id statutum esse generaliter intelligendum.& Anto.Rub.con.9.viso statuto,post medium,qui dicit id statutum non esse correctorium,sed limitatorium,atque ex similitudine rationis extendendum.& D.Boher.hoc eodem tit.§.3.colum.2.dicit fauorabile,& secundùm ius commune.& nouissimè Ioan. Oldẽdorpius in tract.de iure & æquitate,vbi dicit æquum & naturæ consentaneum.

57 *Minor non restituitur aduersus lucrũ odiosum.*

¶ Pro quibus faciunt & aliæ duæ rationes non contemnendæ.quarum hæc prior est, quia si hoc statutum esset odiosum, non restitueretur minor aduersus tempus in eo præstitutum , vt consequeretur lucrum ex eo proueniens , iuxta.l.auxilium , in princi.cum ibi no. ff.de mino.& voluit Bald.in.l.cùm quidam.§.vltim.ff.de vsur.& dicemus latiùs infr.§.vltim. in verbo,mineurs , numero.10.incip.sed illud tamen. Restituitur autem, vt expressim cauetur in.d.c.constitutus , de in integ.restit.Ergo illud consequens sit , non id esse odiosum.

nis valet. nullo expresso titulo inter cõsanguineos.

Alienationis prohibitio non cõprehendit alienationẽ quæ fit inter coniunctos.

Pleraq; alia in fauorem cõsanguinitatis introducta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed quid de eo dixerim vide infr.eod.titu.§.35.glos.2.in verbo,minetirs,numero.11. & huius, iunctis præcedentibus.

58 ¶Altera ratio hæc est.nam in.d.l.dudum,iam toties sup.citata,scribitur,antiqua lege non licuisse rem alijs quàm proximis & consortibus vendere.quod satis patet ex eo verbo , dudum, & illis quoque verbis,antiqua lege cassata.Et id nũcupatim ex ea.l.annotat Ioan. Oldendorpius in eo libro quem de iure & æquitate ædidit,in quo eam.l.interpretatur. Ex quo & illud confestim sequitur hanc nostram consuetudinem esse fauorabilem eo nomine,quòd ad ius & statutum antiquum & pristinum nos reuocet,& reducat,per no.in.c.ab exordio.35.di. & in.l. si vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pact.Bar.in.l.omnes populi,colum.11.verſ.iuxta prædicta. ff. de iusti.& iure.cum alijs multis cõcordan.collectis à Hely.in.c.cùm accessissent, colum.j in.3. not.extra.de constit.& Philip.Deci.in cap.ad nostram,col.3.versi.vltimò non ob.de appel.& Ludo Gozad.con.j.deus,colum.9.numero.35.& con.9.in hac,col.6.numero.31.

Sit nesta tatutũ fauorabile, quod ius antiquũ reuocat.

59 ¶Sed quantùm sit fidendum huic rationi,paulò penitiùs considera.Quid enim si lex quæpiã antiqua antiquata sit & abrogata,quòd esset iniusta,verbi gratia.Ex lege antiqua à Mose tradita Deuterono.24.licebat vxorem ob id tantùm quòd deformis videretur, repudiare.Eam legem tanquam iniustam Christus damnauit Matthęi quinto,vt diximus suprà in prin.numero.10.& ne de hac. Apud Romanos olim ex lege licuit diu in sacris homines occidere, & diis immolare.nam Saturnum & Iouem Latialẽ humana hostia placabant,eorúmque simulachrũ humano sanguine proluebant,vt etiam tradit Lactantius libro.j.cap.21. Donec Cn.Cornelio Lentulo & P.Licinio Crasso Coss.Senatusconsulto cautum fuit,ne hominem immolare,aut humano sanguine litare liceret.quod inter cæteros scribit Plinius lib.30.cap.primo.Quid igitur si quis illas leges antiquas iterũ reuocauerit abolitis posterioribus? dicemúsne hæc statuta fauorabilia?imò verò iniquissima,odiosissima,nefandissima,& quæ semel abrogata iterum sanciri non possunt,nec debent,ex sententia Bald. & Saly. loquentium in casu.d.l.dudũ, in ea ipsa.l.cum si,à me adductis suprà numero.19.& hæc quidem.

Litatum olim diis humano sãguine.

Quando primùm ea litatio prohibita.

60 ¶Quamobrem sunt multi & numero & ætate & authoritate(pace aliorum dixerim)superiores in contraria sententia,vt scilicet id statutũ sit odiosum,in quibus est Alber.Odo.in disputa.incip.in aliqua prouincia,prout eum refert & sequitur Ioã.And.in addi.Spec.tit.de empt. & vendi.§.nunc dicendum,le.2.versi. sed pone statutum est, vbi dicunt id statutum odiosum esse,& restringendum.Angel.in.d.l.dudum.C.de contrah.empt.vbi id dicit iniquum esse,& in.l.j.post princ.C.com.diuid.Luc.Pen.in.l.vltim.colum.j.C.de prædi.curia.lib.10. dum dicit,hæc lex facit contra asperitatem iuris protomixeos.& ibi quoque Ioan.Plat.col.2.versic. & facit hæc lex,iunctis præcedentibus,vbi apertè sentit huiusmodi statutum tanquam cõtra ius commune esse propriè intelligendum:nec si loquatur de venditione , ad permutationem esse trahendum.Pet.Anch.qui item dicit odiosum con.160.præsuppositа,colum j.nõ semel. Paul.Cast.con.74.in causa mota,col.pen.versi.videndum est ergo,lib.2.vbi dicit huiusmodi statutum esse contra ius commune:nec cùm loquitur de contractu scilicet de venditione, extendendum esse ad distractum.de quo & nos posteà dicemus in.§.j.glos.j.in verbo,à vendu, numero.38.sed & illud quæro.& Ioan.Bapt. Rosel.inter con. ipsius Paul.con.249. statutum Paduæ,col.j.iunctis his quæ dicit col.seq.versi. non obst.quod,secundo eo.lib.2.vbi dicit esse contra ius commune,& stricti iuris,essèque strictè intelligendum. Rom. qui idem dicit,con. 489.hoc quod vicinus,in princi.Cæpo.cons. causarum ciuilium 43.clarissimè, colum.2.vbi etiam dicit strictè interpretandum,cùm sit contra ius commune,& iterum con. 46.circa dubia,colum.3.versi.dicitis etiam,Alexand.sibi contrarius con.173.viso diligenter, colum.vlti. lib.6.vbi asserit id statutum esse graue, iniurioſum,& contra rationem. Corn.con.166.quatuor,colum.2.versi.his tamen minimè,lib.2.vbi dicit exorbitans,odiosum,& restringendum. & con.89.viso suprà dicto puncto, colum.2.versi.his tamen non obstantibus, lib.3.vbi etiam dicit odiosum,& plurimùm restringendum,& con.151.in hac consultatione, colum.j.versi. & hoc de iure, & iterum versi.similiter statutum,iuncto si.ipsius consil. eod. lib.3.vbi idem dicit de simili statuto.Iason consil.194.superuacuò, tum columna. j.versicul. tertiò concurrit, tum columna.2.versicul.ergo cùm istud,libro.2.& consil.224.principale, columna.2.versic. prædicta fortius , eod.libro.2.quibus locis asserit etiam esse odiosum , contra ius commune, strictè intelligendum,nec ad alios casus trahendum.Philip. Deci.consil.222.viso puncto, col. j.& con.275.le.2.(nam sunt duo con.eiusdem numeri)incip.in causa quæ Lucæ agitatur,col. 5.versi.sed tamen supradictis,iunctis præcedentibus.& cons.300.visa petitione,col.2.versi.sed maior esset.quibus etiam locis dicit contra ius conmmune,& propriè ac strictè esse intelligẽdũ.Steph. Bertran.cõ.7.non vidi,col.j.lib.j.vbi idẽ dicit. Mathæ. Afflict.in tracta. πρωτομίσεος,cum pluribus locis,tum in verbo,licèt enim supra diximus, col. 4.versi.vnde cõclude,& rursus colum.vlti.ver.vltimo.nam in priori loco dicit quòd est contra regulas iuris communis,ideò non esse trahendum ad permutationem.in posteriori autem dicit,quòd statutũ prohibens consanguineos à iure cõgrui in certis casibus est fauorabile,quia sic reditur ad dispositionem.d.l.dudum.Et Ar.Ferro.in consuetudines Burdig. hoc. tit.§.j.colum.vlti.&.§.2.colum.2.&.§.12.post prin.&.§.16.versi.sed quòd nuper.&.§.31.colum.prima.

¶A quibus

61 ¶A quibus stant & alii,qui præter eos,quos in id sup.allegauimus,simpliciter dicunt esse cõtra ius commune:videlicet Goff.in.d.c.constitutus,& ibi quoque Panor.colum.3.in.7.not. de resti.in integ.Iac.Butr.& Alberi.in.d.l.dudum.C.de contrahen.empt.& idem Alberi. in. l.intra vtile.§.j.ff.de minori.& in.j.parte statutorum,quæsti.87.item quæro statuto cauetur, in fi.Bal.in.d.tract.πρωτομίσεος,col.pe.versi.restat ergo,in duobus locis.Masuer.in tit.de retractu.§.j.Rom.con.107.circa id,in princi.Cæpol.con.causa.ciuil.46.circa dubia,col.2.Do. Io.Igne.in repe.d.l.dudum,qui tametsi in multis locis eiusdem repetitionis videtur velle hũc retractum non esse contra.d.l.dudum,tamen col.9.versi.quæ ratio cessat,iterumque alibi,fatetur ex eo aliquid detrahi iuri communi,ob id quòd si venditor sit dominus, debet dominiũ transferri in emptorem.l.ex empto.in princ.ffn.de acti.emp.Hîc autem quantuncunque venditor sit dominus etiam irreuocabilis, non tamen trãsfert dominium irreuocabile in emptorem:cùm ab eo possit per cõsanguineũ reuocari.Et in hac quoque sententia est Arn.Ferro.in consuetud.Burdigal.hoc titul.§.j.in princip.

Qui retractũ esse contra ius commune dixerunt.

62 ¶Ex hoc continuò sequitur quòd si id statutum sit contra ius commune, certè est strictè interpretandum.l.quod verò.ff.de legi.&.c.quæ à iure,de reg.iur.li.6.& not. plenissimè in.l.si verò.§.de viro.ff.sol.mat.& in authẽ.quas actiones.C.de sacrosc.eccle.cum si.Quicquid enim est contra ius commune,idem simul stricti iuris est,teste Bar.in repe.l.Cæsar,col.8.ver.secundò quæro.C.de publi.& vectig.& Bald.in.l.non sine,col.vlt.verſ.sed in contrarium.C.de bonis quæ lib.& dicemus latiùs infr.eod.tit.§.35.in glos.j.nume.2. Simúlque odiosum est,vt placuit Panor.in.c.quia,in.3.no.de priuil.& con.j.fact.cõtingentia,col.2. versi.item præiudicatur,lib.j.Corne.d.con.89.col.3.versi.insuper,lib.3.& consil.271.de hac consultatione,col.4. versi.nec obst.adducta,lib.4.in quibus locis hoc veluti axioma adscribunt. Omnis recessus à iure cõmuni est odiosus.citátque in id Panor.c.cùm dilectus,de consuet.& cap.j.&.2.de fili. presby.vbi dicit odiosum esse,quod detrahit iuri cõmuni. & ad id quoq; allegat.l.cùm quidam.ff.de lib.& postu.ex qua etiam Bal.post Iac.Are.in.l.non possunt,in.2.lect.ff.de legib.dicit odiosa omnia esse stricti iuris.

Odiosum esse & strictũ quicquid contra ius commune est.

63 ¶Et huc quoque spectat glos.sup.à nobis citata,in cap.mala.8.dis.asserens hanc consuetudinem esse minùs rationabilem.nam & hinc confestim sequitur eam non esse extendendam.d. l.quòd verò,&.l.quòd non ratione.ff.de legi. Et facit etiam quod scribit Angel.con.191.super puncto,post princ.dum cõstanter affirmat dispositionem quandam testatoris huic statuto non admodum absimilem,esse odiosam,per.d.l.dudum.Et hanc sententiam confirmat nostra consuetudo inf.eod.tit.§.35.quæ expressè dicit hanc consuetudinem esse stricti iuris,vti etiá expressim dicit Alberi.post Albert.Odof.in.l.statu liberi à cæteris.§.quintus,circa medium.ff.de statu lib.quod significat strictè & propriè intelligendam,essèque contra ius commune,adeóque contra æquitatem,vt dicemus in eodem.§.35.cùm declarabimus,quæ dicuntur esse stricti iuris.Ideóque cùm cõsuetudinem de hac re expressam habeamus,nihil est quãtùm ad nos attinet,quod ampliùs hæsitare debeamus,modò nos primùm monuerimus lectores,multos ex ijs quos suprà citauimus numero ab hinc.2.&.3.non omnino loqui in terminis (vt cum nostris loquar)nostræ consuetudinis,sed alterius statuti prohibentis alienare inconsulto consanguineo,vicino,aut consorte.quod nostra nõ facit.sed illis tantùm ius facit,cùm res extraneo vendita est retrahendi:quod non admodum tamen distat ab illo,vt suprà docuimus:quia etiam ibi tenet alienatio,vt in nostra cosuetudine,si vicinus cõsanguineus,aut cõsors non reuocauerint.

64 ¶Cæterùm remota ea nostra cõsuetudine,quæ declarat expressim retractum esse stricti iuris, posset videri,eum iudicandum esse fauorabilem ex parte consanguineorum, & sic quantùm ad eos extendendum esse.at respectu emptorum esse odiosum: ideóque quod eos respicit restringendum.vt in simili dicunt nostri legum interpretes,statuta repellentia fœminas ob masculos,quantùm ad ipsas fœminas,esse odiosum,sed fauorabilem esse quantùm ad mares:ideo ibi esse restringendum,hîc extendendum.Ita enim voluerunt Bald.Saly.Raph.Fulgo. Paul. Cast.& bona pars recentiorum in.l.2.per glos.ibi in verbo liberos,ante fi.C.de in ius vocã.cũ aliis multis congestis ab iisdem recentioribus,& latiùs à me tit.des successions,qui est omniũ nostrarum consuetudinum.17.§.18.qui est omnium ipsarum consuetudinum.200.illum enim sub illo tit.collocaui.

Retractus an possit esse diuersis respectibus fauorabilis & odiosus.

65 ¶At id mihi nunquam placuit,sicuti nec Lancel. & Philip. Deci.in.d.l.2.neque enim idem statutum potest esse partim fauorabile,partim odiosum:sed est totum simpliciter vel fauorabile vel odiosum.quando vna eadémque res non potest diuerso iure censeri.l.eum qui ædes. ff.de vsucap.cum si. Et quia etiam,vt multis placere video, & nuper diximus nume.56.ex his autem,& dicemus latiùs,infr.§.30.numero.5.& ex hoc,deber statutum iudicari fauorabile vel odiosum à principali causa siue intentione statuentium? Nec potest quippiam extendi in fauorem vnius,quod non vertatur in odium alterius,nec è contrario,vt liquidò omnibus apparet.Et si in aliqua dispositione concurrunt fauor & odium,vt sæpissimè fit,ea censetur simpliciter odiosa,si credimus Ioan.And.in.c.vlti.super glos.5.quæ est in verbo, similibus, & ibi quoque Pet.Anch.Domi.& Philip.Fran.super eadem gl.de verb.signi.lib.6. Bal.in.l.j. col.i.

Dispositio in dubio an cẽsea tur odiosa an fauorabilis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

versi.itē no.quòd priuilegiū.ff.de cōst.prin.& Nicol.Mil.in.ſuo reperto.in verbo, lex dicitur fauorabilis,& iterū in verbo,priuilegiū ſi vno? Verùm idē Bal.in.l.2.qui nō poſ.ad liber.perue.tenet in dubio ſtatutū cenſeri fauorabile,per gloſſ.ibi,vt etiam diximus.d.num.56? Nā & aliâs vbi concurrunt fauor & odiū,debet potius conſiderari ipſe fauor,ſi verū dicit Panor.in cap.in literis,ad fi.ext.de reſti.ſpoli.per.no.in.d.l.2.C.de in ius voc.& Pet.Anch.cō.37.cōtra Ioannē,poſt mediū,per multa illic allegata.& iterū cō.215.ſcripſit papa,col.2.ver.incōtrariū.

66 ¶ Fateor tamen quòd ſi fauor & odium ſeparationem poſſint recipere,vt in caſu.d.l.2. C.de in ius voc.declarat glo.ibi,& in aliis.4.locis à Iaſo.ibi recenſitis,& Steph. Bert.con.367.viſo conſultationis themate,col.j.lib.j.& aliis quibuſdam caſibus ab Alciato etiam in.d.l.2.adductis,illa prior ſententia poſſet procedere? Quibus addere potes quæ à Iac. Are. Bal. Frā. Aret. Alexand.& Iaſ.& aliis recētioribus ſcripta ſunt in.l.ſi filius quæ pater,per illū text.ff.de vulg. & pupil.dū loquuntur de beneficio abſtinendi introducto in fauorem filiorum? Sed quantùm ad noſtram cōſuetudinem pertinet,ſi ea eſt contra ius commune(quod plerique volunt) etiā ſi ea facta fuerit principaliter fauore conſanguineorum, nihil tamen dubitādum eſt,quin ſimpliciter tāquam cōtraria iuri communi ſit ſtrictè interpretanda,vt ſup.diximus? Neque enim intentio cōtrahentium facere poteſt,vt quod ſuapte natura odioſum eſt,id cenſendū ſit fauorabile:& quod fauorabile eſt,ſit odioſum: neque enim huiuſmodi naturales qualitates immutari poſſunt à ſtatuētibus,quin velint nolint immotæ maneāt,adhæreántq; tenaciſſimè. Quid enim ſi aliquid fauore alterius faciam,quod fieri nō debuit: ſdne fauorabile cæteris cenſendum erit,& è diuerſo? At illud libenter conceſſerim in dubio opinioni agentium ſubſcribendum eſſe:in re autem certa minimè.

67 PORRO EX IIS QVAE redūdāter dixim⁹,potes colligere,an liceat emptori vti aliqua cautione,cautelam noſtri appellant,nec id malè,quādo Pomponius ea dictione vſus ſit in.l.quāuis,in princ.ff.de pigno.acti.& Vlpianus in.l.ſi defunctus.§.j.ff.de procur.& in.l.ſi debitori.ff.de iudi.& Caius in.l.ſi plures,in princ.ff.de poſi.& omittā Iuſtinianū in.l.ſancimus, in princ.C.de admi.tut.& eadem ratione & origine cautela dicitur,qua & tutela receptiſſima dictio? An igitur poſſit emptor vti cautela,vt cōſanguineo aditum recludat ad huiuſmodi retractum,ſimulatione ſcilicet contractuū, aut aliās? Nam ſi hæc cōſuetudo ſit iniqua,iniuriоſa,irrationabilis,odioſa,nō nos obligat in foro cōſcientiæ,ex ſententia Imo.& aliorū in cap. plerique,ext.de immunit.eccleſ. Panor.in cap.j.colum.3.verſ.ſed quæro an lex, & ibi Philip. Deci.col.7.in.j.lect.verſ.tertia concluſio,ext.de cōſtit.Matthæi Afflic.qui alios citat, in.c. j.§.j.tit.de cap.qui curi.vend.& in conſtit. Siciliæ incip. honorem,col.3.in.3.no.& è theologis quoque voluit D.Tomas in.2.parte.quæſti.96.ar.6.videtúrque permiſſum eam arte quadam eludere,irritámque facere,atque ita à ſe propellere & reiicere incōmodū illud in quod emptor iniquè & contra rationem incurreret, per text.not. in.l.j.in princip.ibi,multas inuenientibus vias.C.de cadu.tollen.quem ad hoc expendit & cōmendat Steph. Fœdericus vir raræ in legibus peritiæ in libro de legum interpretatione,parte.j.char.5.verſi.hanc tamen regulam,& iterum char.9.verſi.poteſt poni exemplum.Idque in ſimili iuriſconſultus faciendū conſuluit in.l.ſeruus dotalis.ff.ſol.mat.& in.l.cùm pater.§. Titio.ff.de leg.2.& in.l.atqui natura.§.cùm me.ff.de neg.geſt.& in.l.quæſitum.ff.de condi.& demonſt.& l.ſi vſuffructus. ff.de iure doti.

Cautelam pro cautione latinè dici.

Poſſitne emptor vti cautela ad excludendum retractū.

Cōſuetudo iniqua nū obligat in foro conſciētiæ.

Conſuetudinē iniquā arte eludi poſſe.

68 ¶ Nam & dicimus licitum eſſe fraudare interciperéque vectigal illicitum & iniuſtum. Bart. & Ro.in.l.vectigalia.ff.de public.& vectig.Bal.in.l.cùm proponas, in fi.C. de nautico fœno. & in.d.l.j.in prin.col.j.& ibi quoque Corne.in.3.not.C.de cad.tol.& in.l.veluti,in priore lectura in fi.ff.de iuſti.& iure,& in.l.2.poſt Iac.But.ibi.C.de iur.aureo.annul.& in.c.j.col.j.tit. quæ ſunt rega.Pet.Ancha.in.c.poſſeſſor,col.15.verſic.quartò quæritur,de reg.iur.lib.6.& in cap.quanquam,in.4.quæſt.decenſib.eo.lib.6.Panor.in proœmio decretalium,rex pacificus, col.3.verſ.& ex hoc habe.& in.d.c.j.col.3.verſi.dicit tamen,& ibi Feli.col.12. verſi.ex quibus verbis.& Philip.Dec.col.7.verſ.tertia concluſio,de conſtit.idem Panor.in.c.innouamus,circa medium de cenſib.& con.13.vniuerſitas,col.vlti.lib.2.Guid.Pap.con.150.viſo ad plenum, col.j.cum aliis multis concord.adductis ab iis qui addi.fecerunt ad Panor.in.d.c.j.de conſtit. & Firmia.in tract.gabellarum,in.9.parte princ.in.j.quæſt. Et in ſimili quoque dicitur licere cautim è carcere aufugere,in quem quis iniuria detruſus eſt,vt colligitur ex glo.in clemen.paſtoralis,in verbo,per violentiā,& ibi doct.de ſenten.& re iud.& Bar.in.l.relegatur,in prin.ff. de pœnis.& in.l.vis eius,per eū tex.C.de probat.Alex.cō.144.poſt redditū,col.2.verſ.ad prædicta,lib.2.& Soci.in.l.j.col.2.nu.13.ff.ne quis eū.& Iaſ.in.l.admonēdi,in lect.ordi.col.18.ver. tertiò limita.& iterū in repe.char.16.nu.175.ff.de iureiur.& quod etiā ī ſimili tradit Bar.Brix. in.37.quæſt.dominicali,carcerat⁹,vt tū interim videas tex.ī.l.in eos,quę eſt pe.ff.de cuſt.reo.

Liceátne è carcere iuſto aufugere?

Vectigal illicitum fraudare licitum.

69 ¶ Hæc enim facere non eſt fraudem facere,ſed potiùs fraudem,id eſt damnum(qua in ſignificatione poſuit Martianus iureconſultus in.l.filiusfamilias §.diui.ver.quòd ſi liberis.ff.de leg. j.& Paulus in.l.j.in prin.ff.ad leg.Falci.& Modeſtinus in.l.inter eos.§.vlti.ff.ex quib[illegible].ma 10.& Vlpianus in.l.j.in princ.ff. ſi quid in fraud.patro? Eſt igitur(vt repetam) fraudem,id eſt damnum iniurioſum & iniquū,magis à ſe depellere,quàm fraudē cōmittere.id quod dolo nō adſcribitur,

Fraus pro damno.

adſcribitur,ſed prudentiæ,vt dicitur in.d.§. Titio.quem ad hoc nota.Bal.conſi.142,dominātribus,colum.2.lib.1.vbi & alia iura allegat.& Angel.in.l.pe.quam omnium poſtremam legit. ff.de vſur? Id enim nihil aliud eſt quàm κλῳ κλομ,id eſt,clauo clauū,& παττάλῳ πάτταλομ,id eſt, paxillo paxillū,vt eſt ī veterib⁹ puerbiis,& κόπῳ κόπομ,id eſt,labore laborē.altero Oribalij lib.Euporiſtōn.1.c.7.prouerbio,pellere.quod vel Ouidio iudice conceſſum eſt: is enim lib.2.de arte amandi,

Clauo clauum pellere.

Paxillū paxillo.

Laborem labore.

Iudice me fraus eſt conceſſa repellere fraudem.

Et bene facit vltra iura ſuperiùs allegata.l.excuſatus,&.l.ſeq.verſ.quid enim dicemus, iuncta glo.in verbo.alia,& iterum.§.ſi patronus.ff.ſi quis omiſ.cau.teſta.&.l.ſi pupillus,poſt prin.ff. de acqui.hæred.&.l.Papinianus.§.quarta,verſ.cùm igitur.ff.de inoffi.teſt.&.l.4.§.ſi ab ignoto,&.§.ſeq.ff.de manumiſ.&.l.quidam cùm filiusfa.ff.de hæred.inſtit. Et hanc rationem fraudandi illiciti vectigalis ſenſit Panor.in.d.c.innouamus,& alijs multis locis ſup.citatis.

70 ¶ Et facit præterea tex.no.in.l.vlt.§.vſt.ff.de dolo.mal.Ex quo no.Bald.ibi in.2.lect. eū qui per dolum ac mendacium,id quod ſuum erat,recuperauit,non teneri ad reſtitutionē? De quo etiam per Hoſti.in.c.olim cauſam,in verbo,duxeritis,de reſti.ſpoliato.& Archi.in.c.non ſanè,col.2.verſ.qui verò.14.q.5.& in.c.dominus.24.q.2.vbi etiam eſt bonus tex.diui Auguſtini in hæc verba,Cùm autem iuſtum bellum ſuſceperit,vtrùm apertè pugnet,an ex inſidiis nihil ad iuſtitiam intereſt.Quæ ſententia Virgilij eſt lib.2.AEneid.

Qui rem ſuam dolo recuperat eam reſtituere non tenetur.

Dolus an virtus quis in hoſte requirat.

Quæ deprompta fuiſſe videtur ex Homero lib.Odiſſeæ.1.

ὅπως κεμ μνηςῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεῖσι
κτείνῃς,ἠὲ δόλῳ,ἠὲ ἀμφαδόν, Id eſt ad verbum.

Quemadmodum procos in domibus tuis
Occidas vel dolo,vel palam.

Illámque Virgilij ſententiam ex noſtris aduocat Iaſ.in.l.ſi rem.ff.de præſcrip. verb.& Philip. Deci.in.l.ea eſt natura.ff.de reg.iur.Gloſ.autem in.d.cap.dominus,allegat concordā.quos ibi videre poteris.Et idem dicit de aduocato,vt ſi habeat iuſtā cauſam, poſsit decipere aduerſarium,arg.cap.j.3.quæſt.4.Ex quo & gloſ.in cap.cupientes,in prin.in verbo malignantium,de elect.lib.6.aſſeuerat,quòd qui habet ius in cauſa,poteſt malitias & cauillatiōes aduerſarij per alias repellere:nec id faciēs videtur fraudem facere, ſed potiùs eam excludere,per.d.§. Titio. & ibi omnes,ex quibus Philip.Fran.dicit,& hæc quoque procedere in foro conſcientiæ.atq; etiam ſequitur Bal.in rub.C.de fid.inſtr.colum.8.ver.incidenter etiam quæro,vbi tamen intelligit,modò falſitas abſit.& Pet.Anca.conſil.145.domini.in fi.

Aduocatus in iuſta cā poteſt aduerſariū decipere.

71 ¶ Ex his quoque ſit,vt etiam bonus quiſpiam dolus ſit, & dicatur ad differentiam doli mali, de quo iuriſconſultus noſter in.l.j.ff.de dol.mal.& Terentius in Eunucho.

Dolus bonꝰ, & Dolus malus.

Iam tum erat ſuſpitio,
Dolo malo hæc fieri omnia. Et Tullius lib.3.Officiorum,Nondum enim Aquilius collega & familiaris meus pertulerat formulas,in quibus ipſis cùm ex eo quæreretur,quid eſſet dolus malus,reſpondebat cùm aliud ſimulatum,aliud actū.& in Topicis? Dolus malus eſt, cùm aliud agitur,aliud ſimulatur.à quo accepiſſe videtur noſter iuriſconſultus,quod ſcripſit in.l.iuriſgentium.§.dolo.ff.de pactis,dolum malum eſſe, cùm circunſcribendi alterius cauſa aliud agitur,aliud agi ſimulatur.Sed vt redeamus ad Tullium, is & in.j.ad Atticū epiſt. Agere(inquit)cœpit cum eius fratre Caninio Satrio de ijs rebus, quas cum dolo malo mancipio accepiſſe de Vario diceret. Et in orat.pro L.Flacco, Adductus eſt in iudicium Polemocrates de dolo malo.Et Liuius belli Macedonici.lib.8. Corycæorum magiſtratibus ſine dolo malo tradantur.De bono autē dolo loquitur diuus Paulus.2.ad Corinth.12.Ego vos non grauaui, ſed cùm eſſem aſtutus,dolo vos decepi.Et facit etiam quod tradit Bal.con. 396.quòd autem, col.2.ver.ſed reſpondeo,lib.4.& Corne.con.52.in hac conſultatione,col.3.eadémque vlt.lib. 2.& con.6.in præſenti diſceptatione,colum.pen.vnde ex prædictis,lib.3.& Barb.in.l.j.§.ſi ſtipulanti,colum.5.verſi.vnde contra.ff.de verb.oblig.

72 ¶ Et vt propiùs ad noſtram conſuetudinem accedamus, Ex ijs quæ diximus, prodijt quod à quibuſdā docto.Peruſij reſpōſum fuiſſe in cauſa alterius ſtatuti huic noſtræ cōſuetudini non admodū diſſimili,tradit Corne.con.29.in præſenti cōſultatione,col.2.lib.3. Florentiæ enim ſtatutū eſt huiuſmodi,vt habēs domū cōtiguam alteri domui vēditæ,poſſit hanc retrahere reſtituto precio? Cōtingit vt quidā vendiderit dimidiā partem domus, & alterā ſibi retinuerit, poſteáq; incōtinenti hanc eidē vendidit.Reſpōderūt illi Peruſini doct. nō eſſe locū ei ſtatuto, cū partē illā retētā vēdidit ei qui iá ex priori vēditione habebat domū contiguā, alterā ſcilicet partē? Nā licèt ita cenſeatur factum fuiſſe in fraudem, tamen licuit vti ea arte tanquā præcautione quadā ac prouidentia,qua auerteret vitarétque iniuſtū illud incommodum,quod ob id ſtatutū ſibi inferri poterat.& hoc con.ſequutus eſt Pet.Gerar.à Petra ſing.26.tu habes,vbi & hanc non lōgè diſtantem rationem addit,quia is qui ita egit,non fecit hanc cautelam principaliter in fraudē alterius,ſed pro ſuo cōmodo,quod potuit facere,arg.l.2.§.denique.ff. de aqua plu.arcen.&.l.Proculus.ff.de dam.inf? Cui adde quæ dicam inf.num.77.hæc.tamen,& ſeq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leges & statuta nos in foro conscientiæ obligant.

73 ¶ Verùm Corne.eod.con.29.colum.vlti.constantissimè negat licere hoc casu fraudare consanguineum commodo & beneficio huius statuti,sicuti nec legis.l.contra.&.l.seq. ff.de legibus, cum si. Nam & leges & statuta(vt hoc illi addam)nos obligant etiam in foro,quod conscientiæ appellant,vt no.glos.in.c.quæ in ecclesiarum,in prin.& ibi Bal.etiam in prin. qui id negat alibi reperiri,ext.de constit.Inno.Anto.Panor.& alij in.c.quia plerique, de immu.ec. idem Inno.in rub.de consuet.ad fi.vbi etiam loquitur de consuetudine, & in.capit. dignum, de homicid.Ioan.And.& Ioan.Cald.in cap.quanquam,de vsur.lib.6.ipse Calder.in disput. incip.Bononiensi statuto.And.Iser.in.c.j.ad fi.titu.de pace iura.fir.Fœd.Senen.con.21.nunquid hæres extraneus,in multis locis.Bal.in.l.j.col.2.C.de cõfess.& in authen.ingressi,colũ.5. vers.circa primum pono.C.de sacro.eccle.& in.c.in omni,col.j.ext.de testi.& in proœmio feudorum col. 3.vers.apparet igitur,vbi loquitur de constitutionibus feudorum.& consil. 285.si quis iuris,col.j.lib.3.& in disput.incip.statuto cauetur quòd fœnerator,col.6.Alberi.in rub. ff de legi.colum.2.Pet.Anc.con.14.videretur prima facie.Floria.in.l.ex parte.§. seruo libertatem.ff.fami.ercisc.Panor.post Cald.in.d.proœmio decret.rex pacificus,colum.3.vers.secundò quæritur,& ibi quoque Imo.in fi.prin.& idem Panor.in.d.c.j.col.3.vers.sed quæro an lex, de constit.& ibi latè Feli.qui adducit concord.colum.14.vers.extra prædictos,vti etiam facit Philip.Deci.in.j.lect.col.7.vers.successiuè Ab.quærit.& Bernar. Land.in addi.ipsius Panor. in.d.c.j.& Iaso.in.l.nemo potest,i.2.lect.char.vlt.ver.quartò moueor.ff.de leg.j.& in.§.sed istę, num.126.instit.de act.& con.180.commune,col.vlt.lib.2.& con.191.placet mihi,col.2.ver.nec huic,eo.lib.2.Quibus adde Soci.in.l.moribus,col.9.vers.ex qua conclusione.ff.de vulg.& pupil.Et è theologis id quoque voluit diuus Thomas.in.2.parte sum.quæs.96.ar.6.

Item feudorũ constitutiones.

Fraudantẽ cõsuetudinẽ peccare.

74 ¶ Ex quo dicit Bal.in rub.ext.de consuet.in fi.post Inno.quod is qui facit in fraudem cõsuetudinis,peccat mortaliter. Iq fraudem autem legis aut statuti siue cõsuetudinis fit, (vt redeamus ad Corne.)etiam cùm quid fit verè,sed eo tantùm animo,vt euitetur lex,quod aliàs non fieret.l.si libertus minorem.ff.de iure patro. Nec obstat.d.l.seruus dotalis, quia ibi ea cautio fit ad euitandum damnum,& ad nullius præiudicium : nec ob eam fit fraus contra verba aut mentem legis,sed vt consulatur(quod ibi dicitur) mariti sollicitudini & indemnitati. Et idẽ dici potest de cæteris iuribus in id allegatis. In casu autem nostro, statutum vult consanguineum habere facultatem consequendi rem vẽditam restituto precio:qua quidem non debemus illum adhibita fraude priuare,contra verba & mentem statuti.

In fraudẽ legis consuetudinis & statuti quis dicatur facere.

Voluntatem statuentium pro ratione esse.

75 ¶ Ad id autem quod dictum est de iniquitate & odio statuti, dici potest satis esse vt aliquam habeat rationem aut etiam occasionem,& vt loquar cum Bald.in.l.lege.C.de legi.hæred.aliquod motiuum,& statuentium voluntatem & authoritatem,licèt,vt idem dicit,contineat iniquitatem.Et idem propemodum dicit ipse Bald.in.c.ex rescripto,col.vlti.versi.& nota, extrà de iureiur.Nota(inquit)quòd statutum quod habet in se rationem motiuam,non dicitur esse sine ratione.Sed &,quòd plus est,non potest lex infringi,etiam si non habeat rationem, vt dicit idem Bal.in.l.non omnium,in prin.ff.de legi.per.l.prospexit.ff.qui & à quibus.vbi hæc verba scribuntur.quodquidem perquàm durum est,sed ita lex scripta est.per quam etiam.l.dicit Inno.in.c.irrefragabili,in fi.de offi.ordi.& omnes vbique,sufficit sic statutum esse.Et vt dicit ipse Bal.in.d.l.non omnium, sufficit quòd statuentes putauerint esse bonum & iustum. & idem in.l.j.§.initium.ff.de postu.sufficit(ait ita statuẽtes fuisse arbitratos: nam id pro ratione est.ad quod allegat Fœde.Senen.in sua quadam disputa.Et eius rei est optimus tex. in.d.§. initium,in illis verbis,quia moderatam hanc ætatem prætor ratus est,ad procedendum in publicum.& ibi glos.in verbo,ratus,dicit hanc esse mirabilem rationem.Et per eum etiam tex. dicit ipse Bal. in.l.de quibus,col.10.vers.& primò quò ad primum.ff.de legi. quòd ratio non est de substantia consuetudinis:nam ea tenet rationem ex sola authoritate constituentium.& ad hoc etiam allegat bonum tex.in.d.l.non omnium.ff.eod.tit.Subdítque etiam valere cõsuetudinem contra omnem rationem,modò non sit contra ius diuinum.Sed & per illum tex.idẽ Bal.con.166.statuto cauetur,lib.j.asserit sufficere causam statuti esse in mente statuentium.& con.473.circa quæstionem,col.2.lib.5.dicit ad iustificationem(vt ipse loquitur)statuti sufficere rudem quandam æquitatem.Sed & idem Bal.in.c.j.in prin,col.2.vers.ibi prohibens,tit. de feud.cog.scribit non semper exigi,vt consuetudo sit rationabilis, sed satis est vt sit tolerabilis & vsu approbata,& allegat Inno.in rub.extrà de cõsuet.Et idem Bal.in rub.extrà de cõstit.col.2.vers.constitutio,dixit constitutionem esse rationabilem,eo ipso quòd nõ reperitur prohibitio,licèt eius ratio demonstrari non possit.Idem quoque in.l.j.colum.4.versi.item allegatio.C.si plures vna sen.quòd non est perquirenda ratio,vbi habemus statutum,per.d.l.nõ omnium,&.d.l.prospexit.Et tradit Ioan.Fab.in.§.ex non scripto,col.3.versi. item requiritur quòd sit rationabilis,Instit.de iur.nat.gent.& ciui.quòd valet & tenet consuetudo vel statutũ irrationabile & durum,si modò non sit contra fidem, ius naturale,vel diuinum, nec inducat occasionem peccandi,nec aliàs sit contra bonos mores.Et propè similia scribit Calca.con.3. Bartho.post princi. Nec omittam quod scribit Bald.in.l.Gallus.§.si eius,columna secunda, versiculo secundò no.ff.de libe.& posthumis,quòd cùm habemus determinationem statuti, non debemus vlteriùs rationem eius inuestigare. quod & post eũ reassumit.Iaso.con.188.spe-

stabilis,

stabilis,paulò ante fi.li.2.& Philip.Dec.con.563.duo dubia,col.vlt.Nam etiam scribitur in. l.& ideo.ff.de legib.rationes eorum quæ constituta sunt,inquiri non oportere,alioqui multa ex ijs quæ certa sunt,subuerterentur.

In statuto præsumitur ratio.

76 ¶ Nec tamen statutum nostrũ est omnino sine ratione,sed eã habet nõ cõtẽnendã,vt sup.plenè diximus.Et aliàs semper in statuto præsumitur ratio,vt dicit Dy.in.c.vlti.de reg.iur.lib.6. vti illum refert & sequitur Bal.con.218.statuto ciuitatis Florentiæ,col.j.lib.2.& cõ.89.per ægregium,lib.3.& cõ.199.in causa ista,circa mediũ,eodẽ lib.3.& dicit idẽ Bald.in.d.l.de quib⁹, col.10.ver.item valet.ff.de leg.quòd cõsuetudo in dubio præsumitur ex iusta causa processisse.Et idem in.c.cũ venissent,extrà de eo qui mit.in pos.dicit etiam cõsuetudinẽ in dubio presumi bonã & laudabilẽ.Et in.c.j.col.j.versi.extrà quæro.de cõstit.quòd iustitia semper creditur inesse statutis.Ex quib⁹ etiã liquidò cõstat,nihil huc pertinere quod dixim⁹ de fraudatione vectigalis illiciti,& fuga & carcerati.Et ex ijs sequitur nõ licere fraudare hãc cõsuetudinẽ.

In æstimanda fraude animus inspicitur quicquid postea cõtingat.

77 HAEC TAMEN INTELLIGENDA esse censeo,si quis id faceret eo animo & cõsilio principaliter,vt eã circũueniret:secus si id nõ prĩcipaliter & directè ageret,vt retractũ ipsum fraudaret,sed vt sibi prospiceret,ne aliud fortè dãnũ indebitè pateretur:secũdùm ea quæ suprà diximus nu.72.& vt propius. Nã licèt in consequẽtiã cõsanguineus ob id retractu arceretur,id vtiq; illicitum nõ cẽseretur,nec propterea diceretur factũ in fraudẽ legis vel cõsuetudinis,vt in simili dicitur in.l.nõ omne. ff.de statulib. vbi scribitur nõ oẽ ab hæredis persona interueniẽs impedimentũ statulibero pro expleta cõditione cedit : sed id dũtaxat,quod impediẽdæ libertatis causa factũ est.Cuius authoritate Steph.Phed.vir nõdũ satis laudatus in eo opere,de legũ interpretatione,parte.j.char.5.vers.secũdò limita,tradit quòd cùm actus nõ destinatur directè ad finem siue effectũ fraudandi legẽ,sed ad aliũ,licèt incidenter ad eũ finem perueniatur,non cẽsetur esse prohibitus nec factus in fraudẽ.& alios quoque tex.allegat,sed ille quem sup.citaui,visus est omnium optimus.sed & allegat quod à Bar.post Guil.Cu.scriptũ est in.l.cæcera.§.sed si separauit,per illum text.ff.de leg.j.quòd si statuto prohibitũ est, ne quis emat frumentũ vltra vsum propriũ,& aliquis se mansurũ in vrbe annũ integrũ credens emit frumentũ necessariũ ad illũ annũ,& posteà mutauerit propositũ,& ante annũ recedat,nõ incidit in pœnam statuti:quia nõ eo animo emit,vt statutũ fraudaret.& idem voluerũt(vt hoc illi addam)Guil.Cu.Bald.& Alberi.in.l.j.§.vndè quærit Offilius. per illũ tex.ff.de exerc.act.ipse Alberi.in.j.parte stat.quæst.79.item quæro statuto cauetur quod de rebus.& iterũ in.2.parte quæst.206.prædicta etiã faciũt ad aliã.& Pau.Cast.in.l.2.in princ.per glos.ibi.ff.si cert.pet.& Alexãd.con.j.viso processu,col.pen.versi.ad hoc facit,lib.3.& Ludo.Gozad.con.90.in causa Mantuana,num.12.Et simile quippiam voluit Bal.in.c.j.§.si quis de mãso,col.vlt.tit.de cõtr. inue.& Ioan.Plat.in.l.vlt.col.vlt.per illum tex.C.de impo.lucra.descrip.libr.10.Et facit præterea bonus tex.in.l.inter stipulãtem.§.sacram,ver.& nauis.ff.de verb.obl.& in.l.qui res suas. §.aream.ff.de sol.cum aliis simi.adductis per Alexan.in.d.§.sed si separauit.Iaso.in.l. si quis nec causam,num.4.& seq.ff.si cer.pet.Philip.Dec.in.l.filiusfa.num.itẽ.4.eo.tit.& Matth. Afflict. deci.Neap.72.Nardus,col.vlt.Hip.Marsi.qui id dicit sing.& valde notãdũ,sing.86.statutũ fit.

Quæstio not. & frequens in retractu.

78 ¶ Et per hæc aliquãdo respondi nõ esse locũ retractui in hac specie. Titius fundũ vẽdendum Mæuio obtulerat certo aliquo precio.is fundus Męuio cõfinis erat,atq; ob id ei multùm acceptus gratúsque(vt etiam verisimile erat,iuxta.l.si cui fundus.ff.de leg.2.& ea quæ sup.diximus,num.48.nec hinc longè abest)Cùm tamẽ ille pecunias nõ haberet, dicit Titio se alium fundum habere nõ adeò sibi propinquum,sed qui tãtæ erat æstimationis,quãtæ alter ille fundus vẽditioni addictus,sciréque se hominẽ, qui tantùm illi daret, si ei vendere vellet, vt qui ei sæpe tantùm antea obtulerat. Titius autẽ respõdit,at tu ipse illi homini vendas tuũ prædium, & ego tibi meum vendã. Verùm Mæuius,nõ faciam id(inquit nam fortè tui consanguinei à me tuum retraherent,atque sic tuo & meo prædio carerem:meum autem prædium non aliter venderem aut alienarem,quàm si certus essem,tuum penes me mansurum. Tandem in id conueniunt,vt huiusmodi prædia permutarent,sdque faciunt:mox Mæuius adducit hominẽ, qui à Titio tãti emit prædium,quod à Mæuio habuerat,quanti suum addixerat.isque emptor sẽper id prædium possedit,nec idipsum Mæuius recuperauit. Cõsanguinei Titij volunt à Mæuio retrahere,dicúntque eam permutationem in fraudem retractus factam,habendámque pro venditione.Respõdi(vt iã diximus)nõ esse locum retractui.Neque enim id egisse Mæuiũ, vt emeret,aut aliũ cõtractũ faceret in fraudẽ statuti,sed primùm noluisse vẽdere suũ prædium,& deinde ipsius preciũ in emptionẽ istius cõuertere:quia sic potuissent vtroq; carere:cùm tamen suũ nõ erat aliter alienaturus,nisi id de quo est quæstio,fuisset apud se mãsurũ. Et quãuis ita faciens excluderet cõsanguineũ,id tamẽ nõ callido nec maligno animo fecisse.quæ verba sunt, l.si.seruum.§.ait prætor.ff.de acqui.hæred.aut vt aliter dicam,fraudandi consiliũ & animũ sibi defuisse,sed sibi tantùm & suæ indemnitati prouidisse.

79 ¶ Ad idq; optimè facit.d.l.atqui natura.§.sed cùm me absente.ff.de neg.gest.qui text. loquitur de eo qui alium subiecit,quod huic speciei est proximum.&.d.l.seruus dotalis.ff.solu.mat. &.d.l.cùm pater.§.Titio.ff.de leg.2.vbi id dolo(quod iam suprà diximus)non attribuitur,sed prudentiæ.&.d.l.si pupillus,post princ.ff.de acqui.hæred.cuius verba,quia huic loco mirè cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fraus ex euentu solo non arguitur.

ueniunt, ſubiiciã. Ea ſunt huiuſmodi. Nec enim videtur voluiſſe fraudare ædictũ, qui ſibi proſpicit, ne oneribus &c. & alia quoque à nobis citata ſuprà nume. 67. porrò ex ijs. Nec ſatis eſt euentum fraudis ita cecidiſſe, vt ſcilicet retractus non habeat locũ, niſi conſiliũ adfuerit, vt etiã in ſimili dicitur in l. 4. §. ſi quis autem. ff. de fideicom. liber. Nã & aliàs vtrũque requiritur, & animus, & euentus. l. ait prætor. §. j. ff. quæ in fraud. cred. & l. ſi ſeruus. ff. de acquir. hæredi. & l. quia autem. §. ſi patronus, in fi. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. & l. non omnis. ff. de reg. iur. Et faciunt etiam no. per glo. in cap. cùm eccleſia Vulterana, in verbo, iniuriam, ext. de elect. & iura quę ibi allegat. & gloſ. in. c. vlti. verſ. item quid ſi prælatus, extrà de præſcrip.

Fraus ex quib⁹ deprehẽdatur.

80 Idque veriſſimũ eſſe arbitror, niſi alijs cõiecturis, indicijs, præſumptionib⁹ fraus ipſa deprehenderetur, vt quia Męuius poſt huiuſmodi cõtractũ permutationis & vẽditionis diutius illũ fundũ à ſe permutatũ poſſedit: non Titius, aut is cui poſteà vendidit, iuxta no. à Bar. in. l. poſt contractum. ff. de donat. & in. l. ſicut. §. ſuperuacuum. ff. qui mo. pig. vel hypo. ſoluit. & cõſi. 65. Petrus Nicole. Vel etiã ſi Mæuius verè tradidit, & aliquandiu Titius aut ſuus emptor poſſedit, ſed non longo poſt tempore Mæuius ipſum recuperauit, vt veriſimiliter præſumatur ita actũ fuiſſe à principio, per. l. ſi vẽtri. §. vlt. ff. de priuil. cre. & l. ſed Iulianus. §. ſed ſi filius. ff. ad. S. C. Mace. & per Bar. in. d. locis, in quibus & alias fraudis cõiecturas & preſumptiones videbis, ne hîc diutius his commemorãdis immorer, præſertim cùm Cæpola huic rei propriũ & peculiarem librum dicauit, cui titulus eſt, de ſimulatione contractuum, qui omnibus locis proſtat. Sed tu tamen vide quæ dicam infr. §. j. gloſ. 7. in verbo, Ou aultres choſes cenſees pour immeubles, num. 73. incip. niſi tamen hæc conductio, & quinque ſeq. & iterum in gloſ. 14. in verbo, Ou equolẽt a vẽte, nu. 35. nec hîc tũ omiſerim, & aliis ſeq. vbi & nos nũcupatim de hac re loqmur.

§. PRIMVS.

SI aulcun a vendu aulcuns biens immeubles, ſoient fons ou aultres choſes cenſees pour immeubles, cõme ſeruitutes, ou rẽtes particulieres ou generales aſſiſes generalemẽt ſur le vendeur, & ſur ſes biens ou aultres choſes cenſees pour immeubles. le parent ou lignagier du vẽdeur peult dedans lan & iour de la vẽdition uenir par deuers lachapteur, & luy declarer comme il eſt venu a ſa notice, que ledict vendeur luy a baillè par contract de vente ou equipollent a vente leſdictes choſes: & les doibt declarer quoy que ſoit en general: & doibt declarer le lignage dudict vendeur & de luy, ou aumoins offrir declarer en temps & lieu: & requerir audict achapteur quil le vueille recepuoir au retraict de ladicte choſe vendue, & la luy bailler & delaiſſer: offrant ledict retrayant a payer le pris quæ la choſe aura couſte dedans le temps de la couſtume, luy deument acertene dudict pris: & luy doibt faire offre dor ou dargent, en telle quantite quil uouldra: offrant a parfaire dedans le temps de la couſtume, comme dict eſt.

Si aulcun. Glo. 1.

1 ETIAM SI IS SIT ALTERIVS prouinciæ, quæ fortè non vtitur hac conſuetudine. Tamen ſi fundum Pictauiæ vendat, hæc cõſuetudo in ea vẽditione locum habebit, cùm ea rẽ ipſam reſpiciat, vt expreſſè & in hoc caſu tenuit Io. Fab. in. l. cunctos populos, col. 5. C. de ſumma trinita. vbi hanc rem latè tractat. & Matth. Afflict. qui illius non meminit, in tract. protomixeos, tum in princ. colum. 15. verſi. item pone quòd in terra, tum. §. vlt. col. pen. Et ex iis quæ vterque ſcribit facilè poteris intelligere, & hoc quoque procedere, ſi conſanguineus qui rem venditam vult retrahere, & emptor ſint etiã alterius prouinciæ, quæ hoc iure vtitur. Tu tamẽ hîc vide Corne. con. 151. in hac conſultatione, lib. 3.

Quæſtio retractus.

2 SED E CONTRARIO SI Pictauenſis vendat fundum alterius prouinciæ, quæ hac conſuetudine non vtitur, non poterit conſanguineus illius hac noſtra vti, ea quam dixim⁹ ratione, quòd hæc conſuetudo rem ipſam reſpicit: & cùm quærimus de iure quopiam proficiſcente ex re aliqua, ſiue de libertate aut ſeruitute rei, ſiue de facultate competente circa rẽ, debent ſeruari ſtatuta loci, in qua res ipſa ſita eſt. l. ſi ſine hærede. §. Lucius. ff. de admi. tut. & l. an in totũ. C. de ędif. pri. & l. vẽditor. §. ſi cõſtat. ff. cõ. præd. & l. forma. ff. de cẽſib. & voluit Cy. ĩ. l. j. col. pe. ver. ſecundò quæro. C. quæ ſit long. cõſuet. Bart. in. l. j. in. 5. q. & ibi quoque alij. C. de ſum. trini. Albe. in. j. parte ſtatut. q. 31. ſed ex quo ſuprà dixim⁹. & Floria. in. l. j. ff. de vſur. cum ſi.

Quæſtio retractus.

3 Ideóq; ĩ ſtatuto huic noſtro ſimili cõſuluerũt Valaſc⁹, Bened. à Barzis, Thomas Dot. Pet. ab Exio. & Maria. Soci. videlicet iu ſtatuto Senarum, quo prohibetur, ne domus vendatur irrequiſito conſorte, poterit Senenſis vendere domum, quam habet Piſis, vbi nõ eſt tale ſtatutum, inſcio conſorte, per id quod diximus. Et ſequitur Barp. Soci. Mari. filius con. 74. in præſenti conſultatione, col. 5. ver. ſecundò reſpondetur, lib. j. & iterum con. 271. quod eſt eiuſdem initij. col. 3. ver. his tamen non obſt. lib. 2. Et idem quoque ſine illorum mẽtione conſuluit Iaſon cõ. 194. ſuperuacuo videtur, col. j. verſ. tertiò cõcurrit, lib. 2. hac ratione motus, quòd ſtatuta quæ ſunt contra ius commune, cuiuſmodi id eſſe aſſerit, non extenduntur ad res alibi ſitas, ſecundũ Bar. & alios in. d. l. j. in. 6. quæſt. princ. C. de ſumma trinit.

4 EX QVIBVS ETIAM potes intelligere, quòd ſi Pictauienſis vendat rem Pictauiæ extraneo cuipiam, qui ſcilicet ſit alterius prouinciæ, quæ hoc iure nõ vtitur, locus eſt retractui ex hac conſuetudine. Quanquam contrarium poſſet videri voluiſſe Iaſon ipſe. d. con. 194. col. j. poſt prin. ea ratione adductus, quòd ſtatutum non ligat forenſes, vt appellat, id eſt, (ſi meliùs loqui velimus) externos. l. vlt. de iuriſd. om. iud. & c. vt animarum, in fine, de conſtit. lib. 6. & no. in. d. l. j. C. de ſum. trini. Niſi dicas Iaſ. non hoc tãtũ fundamento innixũ fuiſſe, ſed alijs quę ſunt in facto huic admodum diſſimili, vt ibi videre licet, alioqui erraret Iaſon toto cœlo.

Quæſtio retractus.

5 SED HIC QVAERO quoniam nũc loquimur de perſona (vt cum noſtris loquar) vẽdẽtis. Si hæres alterius cum beneficio inuentarij vendidit fundũ, quem conſecutus eſt ex illius hæreditate: eritne locus retractui, preſertim ſi ipſe retractus tantùm habeat locum in rebus patrimonialibus, quę ſcilicet ex ſucceſſione nobis obuenerunt parentũ, aut aliorũ conſanguineorum? vide Chaſſ. hoc diſputantem propè copioſiùs, quàm res ipſa ſatis per ſe clara exigat, con. 22. conſuetudine cauetur, & iterum in ſua ſecunda æditione commẽt. cõſuet. Burgundiæ hoc eodem ti. §. j. in verbo, ſon hæritaige, in prin. Sed & idem latè diſputauit Claud. Marletus inter con. ipſius Chaſſ. con. ſequen. deceſſit Catarina. Quibus adde Alex. cõ. 19. ſuper eo, col. vlt. lib. 5. & Fran. Curt. Seniorem con. 83. deus. col. 5. nu. 13.

Quæſtio retractus.

6 QVID AVTEM SI clericus vendiderit, an ſit locus retractui? Nam ob hanc conſuetudinẽ videtur in hoc grauari, quòd rem ſuã minoris vendit. vt patet ex ijs quæ diximus ſuprà in rub. nu. 27. incip. prætereà & in hoc quoque. Sed tu vide quæ dicã infrà, cod. §. gl. 15. quæ eſt in verbo, lachapteur, nu. 11. ſcip. ex ijs autẽ potes, & ſequẽ. ex quibus intelliges quid hîc dicẽdũ ſit.

AVENDV GLO. 2.

Venditio & emptio quid complectantur.

1 VENDITIONIS EMPTIONIS QVE verbum latiſsimè patet, vt quod omnem alienationem complecti videtur. l. ſtatuliberi, ad fi. ff. de ſtatulib. & l. ſicut. §. venditionis. ff. qui. mo. pig. vel hypothe. ſol. vbi gl. adducit concor. ſicuti etiã faciunt Alexã. & recẽtiores in. l. filiuſſa. §. diui. ff. de leg. j. Corne. cõ. 166. quatuor, poſt prin. lib. 2. & Albert. Brunus, con. 43. circa caſum, col. vlt. Verũ quia hæc noſtra cõſuetudo paulò mox hoc in. §. & alibi ſæpe loquitur de precio, ea debet accipi de vẽditione propriè & ſtrictè ſumpta. l. vlt. & ibi gl. Bar. & Lucas Pen. col. 6. C. de prædi. cur. lib. 10. & voluit gl. in. l. cũ dotẽ, in verbo, quis enim. & ibi Bal. col. j. C. de iur. dot. & Ioan. And. in addit. Specul. tit. de emp. & vend. §. nunc dicendum, le. 2. verſ. ſed pone ſtatutum, vbi nuncupatim loquitur in caſu noſtræ conſuetudinis, & in tit. de ceſſi. act. col. 4. in addit. incip. rigoroſum eſt, vbi tamen id declarat Guil. Cu. Bal. in lect. antiq. Pau. Caſt. & Alex. qui id dicit ſing. in. l. 2. in princ. ff. ſi cert. pe. idẽ Bar. qui dicit priorẽ illã gl. ſing. in. 4. diſput. incip. publicanus, in fi. Bal. in. l. ex conuentione, col. j. C. de pact. & in. l. cũ hi. §. ſi cui, in vtraque lect. & ibi etiam Alberi. ff. de tranſac. & in. l. ſi domus. §. vlt. ff. de leg. j. & in. l. ſciendum. §. pollicentur. ff. de ędil. ædict. & in. l. cũ manu. §. nemo, in prin. ff. de contrahen. empt. & in. l. j. col. j. C. de re. permu. & in. l. quí ſe patris, col. antepe. verſ. hoc ſcias. C. vnde lib. & in. l. Papinianus, in prin. ff. mand. & in. l. ſi culpa. ff. de rei vend. & con. 98. Betonus, col. j. li. j. & conſ. 414. verba dicunt, col. 2. eo. li. 1. & con. 461. inter Ioan. in fi. li. etiam. j. & con. 252. viſo quodam arbitramento, poſt medium, lib. 2. & con. 440. ſecundùm ea, ante fi. lib. 5. Alber. in. l. hæc venditio. §. huiuſmodi. ff. de contrahend. empt. Per Ancha. con. 72. tantam familiaritatem, colum. j. & ad fi. con. declarat quomodo id intelligatur. Lucas Pen. in. l. j. col. j. C. de fund. patri. lib. 11. Panor. in. c. j. in. j. no. extrà de his quæ fi. à præla. & in c. 2. col. vlt. de poſtul. & in. cap. vlt. colum. j. ver. no. vltim. ex fi. & ibi Fely. col. antepe. verſi. fallit primò, extrà de accu. Idem Panor. in ca. potuit, col. 3. verſ. & adduco pro prima, extrà de loca. Pau. Caſt. loquẽs in ſtatuto huic ſimili, cõ. 194. viſo ſtatuto, in prĩ. lib. j. Ro. con. 86. viſo quæſtionis themate, col. j. Alexan. in. l. ſi quis ante, colũ. 4. verſi. in dubio, & ibi Iaſon in. 8. not. vbi reſpondet ad eũ text. qui videtur velle contrarium. ff. de acqui. poſſeſ. & idem Alexan. con. 63. in cauſa & lite, colum. 1. lib. 7. vbi loquitur in caſu ſtatuti huic noſtro ſimili. Corne. con. 38. quoniam in præſenti, columna. j. lib. 2. & d. con. 166. colũ. 4. ver. confirmãtur præmiſſa, eodem. lib. 2. & con. 73. quanuis videatur, colum. j. ver. cùm precium, li. 4. Maria. cõ. 15. viſis prædictis, col. 11. ver. vnde ponderandũ eſt. Firmia. in tract. gabellarum, quæſt. 3. ver. & de hoc articulo. Franc. Aret. qui id dicit not. in. l. ſciendum, columna. 7. verſicul. facit quod

Precium propriam venditionem demõſtrat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ponit.ff.de verb.obl.Barb.in rub.extra de emptio.& vend.post prin.Ias.in.l.j.colũ.5.vers.vnũ tamen in proposito.C.de iur.emph.& in.l.2.in prin.ad fi.ff.si cer.pet.& in.l.vlt.in.j. not.ff. de cond.ob cau.& in.d.l.filiusfa.§.diui,in.j.lect.col.pe.vers.secundò limita,& in.2.lect. col.antepe.vers.tertiò limita,& ibi Io.Crot.col.34.vers.tertia sit conclusio,& Ferd.Loaz,qui eam glo. dicit sing.char.24.nu.487.ff.de leg.j.& idē Ias.cõ.45.aggredior,col.2.lib. j.Fabia.à monte S. Sab.qui alios allegat in tract.de empt.& vend.in.2.quæst.prin.colum.j.versi.hoc tamen fallit, & iterũ in.5.parte prin,col.5.vers.circa secundum.Anto.Burgos in rub.extra de empt.& vēd. Catel.Cota.in memoriali incip.vēdidit.& Hip.marsi.sing.105.vbicũque,vbi ad hoc sing. dicit glo.in.d.l.cũ dotem.Steph.Bertran.con.180.non puto,circa mediũ,lib.3.vbi & sing.dicit primam illam glo.Sed id quomodo sit intelligendum,videbis infrà eodem titu.& §.gl.14.in verbo,ou equipolent à vente,nume.34.atqui si ea.

2 ¶ Præsertim autem id hîc procedit in casu nostræ consuetudinis,cùm ea sit contra ius cõmune,ex multorum sententia,vt diximus suprà in rub.nume.60.quamobrem sunt multi.& seq. Quod si verum est,certè cùm de venditione loquatur,debet propriè accipi, nec ad alios casus trahi.secundùm illam glo.in.d.l.vlt.in verb.permittimus.C.de prædi.curia.vbi Lucas Pen.colũ.j.& Ioan.Plat.col.2.hoc expressim trahunt ad casum nostræ consuetudinis. Albe.qui & de statuto retractus loquitur in.l.statuliberi à cæteris.§.Quintus,circa medium.ff.de statul. Bal. in.l.voluntas,col.vlt.vers.modò restat quærere.C.de fideicom.& in authen.& qui iurat, colũ. antepenul.vers.vlterius quæro si inter,in duobus locis.C.de bo.author.iud.poss.& in.cap.j.ad fi.tit.de alie.feud.& consi.171.istud statutum,lib.4.& con.336.præmitto,post prin.lib.5. Corne.loquens de simili statuto,d.consi.166.col.3.vers.ideò in materia,lib.2.Alexand.con.76. visis dubitatiõibus.col.3.vers.pro hoc bonus,lib.6.Crot.in.d.§.diui,col.34.vers.tertia sit cõclusio.Et generale est in omni materia stricta & extraordinaria vel odiosa,vt venditiõis appellatio etiam sit strictè intelligenda,secundùm Bald.in.d.l.voluntas,& in.l.2.C.de vsucap.pro ẽp. Panor.in.d.cap.j.de his quæ fiunt à præla.Corne.qui hoc trahit ad omnia statuta,vt scilicet in his debeat strictè accipi.d.con.166.col.3.vers.ideò in materia,lib.2.Feli.in.d.ca.vl.col.pe.versi.fallit tertiò,de accu.Appellatione autem venditionis propriè ac strictè venit tãtùm illa,quã intelligimus,vẽditio,non cæteri contractus,vt probat tex.in.d.l.statuliberi,ad fi.cùm dicitur, cõplecti videtur.Nam verbũ illud(videtur)significat fictionem,& improprietatem.l.singulari3.ff.si cert.pet.& no.per.Bar.& alios in.l.si is qui pro emptore.ff.de vsucap. Et hoc quoque probat tex.in.l.si quis fundum.ff.de contrahen.emptio.& voluit Franc.Aret.con.124. eximie domine,colum.2.& docto.vbique.

Vẽditionis verbum intelligitur propriè in constitutione contraria iuri communi aut aliàs odiosa.

3 ¶ Et quia etiã ex communi Franciæ vsu loquendi verbum emptionis & venditionis intelligitur tantùm de emptione & venditione propria,non de cæteris alienationibus,qui quidem cõmunis vsus debet attendi,etiam contra proprium significatum vocabuli.l.librorum. §. quod tamen Cassius.ff.de leg.3.&.l.Labeo.ff.de suppel.leg.&.ca.ex literis.extrà de sponsa.cum si. & voluerunt nuncupatim in his verbis emptionis & venditionis Alexand. & Ias.in.d.§.diui,ille colum.9.versi.fallit hæc conclusio,hic colũ.penul.versi.tertiò no.limita,in.j.lect.& iterũ in.2. lect.colum.antepenult.vers.secũdò limita.& ibi quoque Crot.colum.34.vers.sexta & vltima conclusio.Hunc autem vbique esse communẽ vsum loquendi in his verbis attestatur Panor. in. d.capit.j.de his quæ fiunt à prælat.vbi & ex eo dicit,quòd id verbum venditionis ibi accipitur pro specie distincta ab alijs contractibus.& videtur voluisse Barto.in.l.si quid earum,in prin.ff.de leg.3. Sed hæc omnia intellige secundùm ea quæ postea declarabimus in eodem.§. in verbis,Ou equipolent à vente,vbi de hac re latiùs dicemus.

Venditio ex cõi usu de propria intelligitur.

4 ¶ Interim autem si pleniùs scire vis,an,quomodo,& quando venditio intelligatur de aliis cõ tractibus siue alienationibus,& quibus,vide glo.in.l.quemadmodum,in verbo,vendi,in prin. & ibi Bar.&.Io.Plate.C.de agri.& censi.li.11.Guil.Cu.Cy. Bal.& Alex.in addi.Bar.in.d.l.2. C.de vsucap.pro empt.Alberi.in.l.sicut.§.vẽditionis.ff.quib.mo.pig.vel hypo.sol.& in.l.j. C. cõ.vtriusque iudici.& in prima par.statutorũ,quæsti.110.statuto Parmæ.Bar.in.l.alio,colũ.4. vers.sequitur in his verbis.ff.de ali.& cib.legat.Bar.Imo.& recentiores in.d.§.diui, præsertim verò Alexand.colum.6.vers.item inquãtũ Bar.hîc,& Ias.in.j.lect.col.antepe.vers.octauò quærit Bar.& in.2.lect.col.22.vers.eiusdẽ initij,& Crot.col.33.ver.quærit etiã Bar. an prohibita, & Ferd.Loaz.char.24.nu.483.& sequen.Bal.in.l.cũ hi.§.si cui,in.2.lect.& ibi etiam Alberi.ff. de trãsact.& in.l.post rẽ.col.5.vers.in gl.quæ incipit,in vlti.lect.co,tit.& in.d.l.voluntas,colũ. vlt.& ibi quoque Alberi.C.de fideicõ.& i.d.authen.& qui iurat, colu.antep.vers.vlteriùs quæro.C.de bo.autho.iud.poss.& in cap.j.ad fi.tit.de contro.inue.inter domi.& empt.& in cap. si clientulus,in fi.tit.de ali.feud.Pau.Cast.con.269.dubitatur,col.2.vers.& si dicatur,l.j.Alexan. d.con.76.visis dubitationibus.col.3.ver.pro hoc bonus tex.lib.6.Firmia.in tracta. gabellarũ, in.3.parte.8.partis prin.in.3.quæst.& multis seq.

5 *Quæst.Retractus habeatne locum in uenditione nulla.* SED HIC SCIRE VELIM,vtrùm si venditio nulla sit,erit nihilominus locus retractui? Quã quidẽ qõnẽ posuit Bald.in tract.protomixeos,colum.3.versicul.quid si facta est,nec tamen eam soluit.sed remittit ad Cy.in.l.vltima.§.sed quia nostra.C.com.de lega.vbi de hac re non loquitur,sed de alia huic non admodum dissimili, de qua dicemus infrà, numero.42.

& huc

& huc quoque.Verùm Pau.Cast.con.74.in causa mota,post prin.& iterum col.2.vers. & idẽ dicendũ est,li.2.expressè,& in casu nostrę consuetudinis tenet,quòd si vẽditio sit nulla, quia facta est à pupillo vel minore contra dispositionem iuris cõmunis, vel municipalis, ideoque pro non facta habeatur,non habebit locũ in hmõi vẽditione statutũ admittens consanguineos ad retractum oblato precio: cũ appellatione venditionis veniat tm valida.l.4.§.cõdenatũ.ff.de re. iud.&.l.non putauit §.non quæuis.ff.de bo.pos.contra tab. Et einsdẽ sent entiæ in eadem specie fuit Cæpola qui Pau. non meminit,loquens in venditione emphyteusis facta sine consensu domini,consi.causarum ciuilium.44.in quæstione de præsentatione,colum.2.ver.de prima quæstione,& seq.vsque ad fi.propè con.& id quidem illis ipsis rationibus,dicitque id nullam habere dubitatinem.Et præterea respondet ad id quod in contrarium dici posset, quòd emptor non potest excipere de iure venditoris vel domini,& sic tertij,& ad alia quædam quæ inibi videre poteris.Et idem quoque vult con.seq.& si in alijs.

Venditionis appellatio de valida intelligitur.

6 ¶ Horum opinionem adiuuat quod scribit Bald.in.l.2.col.2.vers.ex prædictis.C.de epis. aud. quòd si emphyteuta vẽdit inconsulto domino,nõ obseruata statuti solennitate,ideóque vendi tio sit nulla,nõ cadit is emphyteusi ob huiusmodi venditionẽ:quia verbũ vendendi à statuto prolatum non cõprehendit venditionem nullã,per.d.§.condemnatũ.Quod dictum sequitur Aluar.in cap.j.ad fi.& ibi quoque Card.Alexan.in prin.titu.quid iuris si vasal.post ali.& Frã. Cre.qui id sing.dicit sing.112.statuto cauetur.& Frã.Aret.in.l.cõtinuus.§.cùm quis,col.3.versi. illud autẽ.ff.de verb.obl.vbi id dicit no.& semper menti tenendum.Et postea addit rationem, quia verbũ vẽditionis in se est nomẽ iuris,vnde venditio nulla nõ est vẽditio,& sequitur etiã Card.Alex.in cap.j.col.j.tit.de prohib.feud.ali.per Fed.vbi hoc sciẽter intelligit,cũ ea vẽditio ob aliã causam eit nulla,quã quod inconsulto domino facta sit.Sed & sequitur Fran. Curt.senior.consi.8.viso instrumento,col.2.in fi.Firmia.in tracta gabellarũ,in.3.parte.8. partis princ. quæst.32.Guid.Pap.deci.Delphi.592.quidã vẽdidit.& con.192.ex facti narratione in princ.2. dubij,Feli.in cap.ex tenore,colum.4.ad fi.& seq.& ibi,Phil.Deci.colũ.3.de rescrip.idẽ Feli.in cap.cęterũ,col.pe.de iudic.Fabia.in tracta de empti.& vend.in.35.q.3.quæst.prin.Ias.in.l. cautas,col.vlt.ad fi.C.de transact.& in.l.vbi pactũ,col.pe.vers.secundò ad idẽ,eod.tit. vbi id dicit sing.&.in.l.vlt.col.antepe.vers.22.C.de iure emphi.vbi etiam dicit sing.& in l.j.§.j.in . 5.no.ff. quod quisque iur.vbi dicit no.& in.l.seruo legato.§.si seruũ,in fine.ff. de leg.j.Iac.à.S. Georgio in tracta.feud.in verbo,& cũ pacto de non alienando,col.8.ver.sed pone quòd statutum sit. Fran.Purp.in.l.2.ad finẽ.ff.si cert.pet.Catel.Cot.qui & id sing.dicit memor.incip. actus nullus.& iterum alio incipiẽ.vidua dicitur.Ferd.Loaz.in repet.l.filiusfa.§.diui,char.15.col.3.col.3. vers.& per ista patet.ff.de leg.j.vbi item dicit sing.& in repet.rub.de iust.& iure,char.8 colũ.j. vers.& per ista dicebam.Hipp.Marsi.in.l.vlt.column.3.in fine.ff.de quæstio.& con.39.dominus labia,colum.6.vers.& ideo stat.& con.43.spiritus sanctus,column.2. & con.49. domine deus,colum.2.& con.81.salus omnium,columna.5.vers.capio modò,& con.117.illumina,in fi. & con.120.splendore,columna.j.& con.132.illumina,colum.4. vers.& facit quod voluit.Alciat.in.l.Paulus.ff.de verbo.signi.& in.l.vlt.in prin.C.de in ius voc.Et idem propè voluit Bal. à nullo horum memoratus,con.9.factum tale est anno domini,colum.pe.vers.nũquid minor lib.j.cũ dicit minorem,qui sine decreto iudicis feudum alienauit,eo non priuari,cùm nulliter alienauerit.Et nos quoque diximus in tractatu de legibus cõnubialibus,quẽ scripsimus in.§. primum,supra titu.15.in.gl.6.eadémque pe.in.23.q.vbi & alia multa similia adduximus, quæ ibi videre poteris,ne hîc agam,quod semel actum est.

Emphyteuta non cadit emphyteusi ob vẽditionem nullam.

7 ¶ Sed alia tantùm quædam huc proximè accedentia afferemus.Et primo quidem loco quod tradit Io.Fab.tum in.d.l.vlti.colum.2.in verbo,in irritum.C.com.de leg tum in l.j.C. quam lice.ab empto.discc.quòd ex venditione nulla siue inutili non debentur laudimia.Cui fniti. mum est,quod dicitur ex contractu nullo non deberi gabellam;quæ à statuto iubetur solui ex omni contractu.Ita enim voluit Bar.in.d.l.vlt.§.finautem,& ibi quoq; Bal.in.§.sed quia nostra maiestas,col.j.vers.quærit hic,& ibi etiam Pau.Cast.col.2.Corne.colum.item.2.& Ias.columna vlti.C.com.de lega.& Bald.in.l.non dubium,in.2.no.& ibi quoque Fulgo colum.10. Ias.col.2.C.de legib.idem Bald.& Saly.in.l.2.C.de eunuch.Angel.in.l.Marcellus.§.res quæ, colum.j.ff.ad.S C.Trebel.Ro.consil.78.licèt communi.vbi in id singu.dicit text.in.d.l.2.de eunuch.Iac.Aluar.& Card.Alexan.in cap.j.§.si quis fecerit,ar.illius tex.titu.quo temp.miles, Barb.in.l.j.§.si quis ita,colum.3.versi.item vbi contractus.ff.de verb.oblig.& iterum,in.l.si id quod aurum,columna penul.eod.titu.&.consil.35.omnipotentem,column.3.lib.4.Alexand. consil.104.statutum loquens,columna. 2.versi.facit in simili text.lib.j.vbi etiam illum tex.dicit singu.& consi.36.viso themate,column.2.versi. sed præmissis,lib.4.Fran.Aret.consil.128. eximiè,columna pen.versi.nunc ad secundum.Firmia.in tracta.gabellarum,in.3.parte.8.partis princ.quæsti.15.Feli.in.d.c.ex tenore,columna.3.versi.regula non præstat.de rescript. Ias. in.l.possideri.§.Nerua,columna.2.versic.hinc est quòd talis.ff.de acqui.poss.Philip.Dec.in.l. ædita,col.8.ver.& dum Bar.subijcit.C.de ædendo.Hip. Marsi.in.d.l.vlti.colum.3.ff. de quæstio.& Fran.Rip.in.d.l.4.§.condemnatum,colum.j.num.6.ff.de rc.iud.

Ex venditione nulla laudimia non debentur. Item nec gabella ex contractu nullo.

8 ¶ Quãquam potuisset videri contrarium in cõtractibus factis contra legem: quia ij sunt nul

Universidad de Deusto
Biblioteca

Contractus cõtra legẽ an valeat in odium cõtrahentis.

li,quantùm ad commodum & fauorem eorum,qui sic contrahunt tantùm,non etiam quantũ ad damnum & odium eorum,vt post antiquiores scribit Bar.in.d.l.non dubium, columna.3. vers.oppo.quod secundùm hanc,& ibi ipse Fulgo. col.10.C.de legi.de quo & aliquid per Iaſ. in.d.l.vlt.§.sed quia nostra,colũ.vlt.C.com.de legat.& dicemus latius inf.co.tit.§.26.glo.2.in. verbo,non estant du lignage,nu.7.tamen Gerald.Verùm nõ obstante huiusmodi ratione,quę Fulg.ipsum & Iaſ.in ea.l.non dubium,vbi sup.non fefellit,priori sententiæ post eos adhæreo, hac ratione motus,quam & ipsi adducunt,quòd verba statuti debent intelligi cum effectu.l.j. §.hæc verba.ff.quod quiſ.iu.& sic de contractibus effectum sortientibus.Nam vt etiam dicit Bald.in.l.vlt.§.in computatione,columna vlt.C.de iur.de lib.statutum debet illtelligi de instrumentis efficacibus,& non de nullis,& effectum non habentibus.l.si quis aliquid.§.testamẽtum.ff.de pœnis,&.l.2.§.j.ff.quemadmo.testa.ape.nam quod caret(ait)effectu,nomine etiam caret.l.cùm precibus.C.de probat.In quâ sententiâ(vt hoc illi addas)versus est vulgatior quã elegantior.Si re priueris,nec nomen habere mereris,quem citat gl.in.c.admonere.35.q.2.cum aliis multis concor.à me alibi copioſe congestis.

9 ¶ Sed vt redeam ad quæstionẽ nostrã principalẽ,in qua dicit Pau.Caſt.statutum hoc nostrm non habere locum in venditione nulla.Vide an id satis tutum sit.Quid enim si venditor qui nullam dicere potest ob defectum ſolennitatis,nunquam tamen dicat?est enim ei liberum stare,si velit,huic venditioni.l.cùm interdictæ,& ibi Bald.C.arbit.tut.& .l.Iulianus.§.si quis col ludente,&.§.sequen.ff.de act. empt.& cap,si qua de rebus.12.quæst.2.cum alijs multis similibus,quæ videre poteris in nostris legibus connubialibus,in glo.6.in.9.quæst.Certè ita res vẽdita transiet in aliam familiam,cedẽt que id lucro emptoris,quò ad excludendum retractum, in præiudicium consanguineorum:quod in damnum ipsius cedere debuit.Sed tunc haud dubiè crederem intra annum eius temporis,quo ea venditio in principio nulla robur accepit,vel per expreſſam approbationem,vel per tacitam ex lapſu scilicet temporis,secundùm.l.vlt.C.si maior fac.ali.rat.hab.aut aliter,consanguineum esse admittendum ad retractum:tãquam tũc primùm venditio censeatur fuisse facta.cùm anteà pro non facta haberetur.Super quo & tu vide quod in simili dicam infra eo.§.in verbo,ou lignagier,quæ est glo.9.nume.246.at maius dubium,& seq.cùm tracto de re quam domiuus patitur ab alio præscribi.

10 ¶ Vix autem apud nos obtineri posſet,vt consanguineus etiam ab initio nõ admitteretur:neque id quidem abs re,quando nihil interſit emptoris,cui restituitur preciũ & sumptus emptionis,ergo audiri nõ debet hmõi exceptionẽ nullitatis sine intereſſe,allegãs.l.ille à quo.§.j.ff. de S.C.Turpil.cũ cõcord.à me collectis infrà eadem glosa nu.51.præterea quid si.Et ita etiã nuncupatim voluit Carol.Molend.in cõmẽta.cõsuetud.Pariſ.tit.j. §.12.gl.5.in verbo, vendu,in 11.quæst.vbi etiã tractat an tunc venditor poterit huiusmodi retractum impedire ob id quòd venditio sit nulla.ibi eum omnino vide,& præterea in.§.eiusdem tit.22.in.4.quæst.

11 QVID AVTEM SI VENDITIO simulata est?Et id quoque decidit Pau. Caſt. d.con 74.lib.2.vt scilicet non sit locus retractui,cùm per eam venditionem noluerit vẽditor alienare,nec dominium à se abdicare.l.nuda.ff.de contrah.empt.Ideo sicut cõsanguineus nõ potuiſſet priorem venditorem compellere ad sibi vendendum,si is alteri non vẽdidiſſet.l.nec emere.C.de iur.delib.ita & si finxit se vendere,& non vendidit:quia talis venditio non est vẽditio,sed perinde est ac si facta non fuiſſet.d.l.nuda,& per totum titu.C.plus vale. quod agi. Et hoc Pau.Caſt.responſum nuncupatim secutus est Feli.in cap.ex tenore,colum.5. post prĩ. vers.ad quod facit,de rescrip.& Matthæ.Afflict.deci.Neap.339.fuit pronunciatum,vbi & hoc dicit tenuiſſe Neapodanum in prima const.de iure congrui,in verbo,emit,& ita fuiſſe pronunciatum in consilio Neapolitano.& rursus in tracta.proto.in verbo,licèt enim suprà diximus, col.antepe.vers.itẽ quæro de alia qõne,ibi,in cõtrarium tamen determinatur.& Philip.Deci. dũ illũ simpliciter allegat,cõ.695.visa donatione,nu.20.& Do.Boher.hoc eodẽ ti.§.2.col .4.

Quæst. retractus habeatne locum in venditione simulata.

12 ¶ Quibus adde quod scribit idem Paul.in.l.j.§.si rem depositam.ff.de poſſeſ.emphyteutam aut vaſallum simulanter vẽdentem non incidere in pœnam.Et quod item tradit Bald.in.l.vlt. §.in computatione,colum.vlt.C.de iur.delib.instrumentum simulatum non esſe instrumentum. Ideòque si ex statuto nulla possit opponi exceptio aduersus instrumentum,potest tamen opponi,quòd est simulatum.quod & idem voluit ipse Bald.in.l.cùm precibus,post prin.C.de probat.& Barb.in cap.ad nostram,col.2.extrà de emptio.& vend.& cõ.27.scripsit,col. antepenult.lib.j.in quibus locis ex hoc dicit,quòd statutum loquens de instrumento,non habet locum in instrumento simulato.& iterum con.43.præclarè scribitur,colũ.9.eo.lib.j. & consil. 51.scripsit sapientiæ fons,colum.17.versi.& plus mihi videtur,eod.lib.1.& consi.52. præclarè scripsit,colũ.14.vers.modò præsupponitur,lib.2.& con.59.illud in medium,colum.11. versic. modò illa,eod.lib.2.& consi.70.quod est eiusdem initij,col.8.versi.modò istud,lib.3.& consi. 22.clementiſsimum,colum.5.ver.capio nunc,lib.4.& con.35.omnipotentem,col.2.ad fi. eod. lib.4.Alex.qui alios allegat,cõ.101.super quæsito,col.2.vers.opponitur,lib.4.Maria.con. 65. omnipotens &c.circa primã quæstio.col.7.ver.facit etiam ad prędicta.& Feli.in.c.ex parte,le. 2.col.4.in.12.fal.ext.de of.deleg.

De instrmẽti simulatiõe multa.

13 ¶ Sed tu tamen super eo quod diximus de exceptione simulationis,vide Barto.in.l.j.§.& parui refert,

ui refert,col.2.vers.sed quid si oppono.ff.quod vi aut clã.& Bal.in.l.j.col.vlt.vers. subsequen ter quæro,& ibi Saly.colum.2.vers.quæro pone quòd statutum.C.plus vale.& eundem Bal. in.l.si non sortem.§.j.post prin.ff.de condict.indeb.& Anto.in cap.cùm Ioannes,& ibi Imo. col.5.vers.& quod dixi,& Feli.colum.10.vers.quartus casus,& seq.ext.de fide instr.& eũdem Imo.in.l.vlt.ff.à quibus,appellare nõ licet.& in.c.cũ cõtingat,in.6.mẽbro,extrà de iureiu .& Pet.Anch.in repe.c.j.in.14.quæst.princ.vers.iuxta hoc membrũ quærit,qui est in chart.56. in paruis,extra de constit.Cæpolam caut.290.statuta quandoque,secundùm antiquiorem computationem.& Anto.Cana.in tracta.de executione testamentorum,quæst.13.

14 ¶ Sed ei quod dictum est instrumentum simulatum non esſe instrumẽtum,adstipulatur quod tradit idem Bal.in.l.fraus.ff.de legib.titulum simulatum non esſe titulum:nec simulatam traditionem trãsferre possessionem.l.emptor.ff.de aqua plu.arcen.&.d.l.cum ea.C.de trãsact. Et facit etiam quod scribit ipse Bald.in.l.j.C.plus val.quod agi.quòd cõtractus simulatus dicitur tanquã corpus sine anima.& idẽ Bal.in.l.ab Anastasio,in.4.no.C.mand.quòd hmõi contractus dicitur coloratus,depictus,extrinsecus apparens,intrinsecus nihil habens.& ipse Bal.in.l. si non virum.C.de dona.inter vir.& vxo.quòd remota exceptione falsitatis,non remouetur simulationis.& Saly.in.l.si donationis,per illum tex.C.de contrah.empt.quòd contractus simulatus non habet essentiam siue substantiam.& etiam Maria.in.c.j.37.q.j.de ord.cogni.&.d.cõ. 65.colum.7.vers.sed tũ quicquid,& Iaſ.in.l.nemo.in.j.sect.colũ.8.vers.quartò quærit,& seq. ff.de leg.j.& con.170.nomine,col.5.ver.nono,li.2.& Phi.Deci.con.587.coram magnificis,colũ.j.veri.quibus tamen.& bene facit.l.simulatæ.ff.de rit.nupt.

Contractus simulatus tãquã corpus sine anima.

15 ¶ At vnum est quod obstare videtur emptori.quomodo enim poterit allegare venditionem esse simulatam?cùm id faciens videatur allegare suam turpitudinem,contra.l.cùm prafitearis. C.de reuoc.donat.&.c.inter dilectos,extra de donat.cum concord.Sed quod huic obiectioni respondeatur facile est,nẽpe id minimè procedere,cùm allegatur simulatio,vt voluit Bar.in.l. filios.C.de reuoc.his quæ in frraud.cred.& in.l.iusiurandum quod ex conuentione.§.procurator,colum.vlt.ff.de iureiur.& in.l.post contractum,col.3.versi.& ex hoc infertur.ff.de donat. & cõ.65.Pet.Nicole,colum.2.vers.circa primum.& Bal.in.d.l.cùm profitearis.Pau.Caſt. in.l. contralegẽ,vers.& ex hoc infertur.ff.de legib.Philip.Deci.con.14.cuius superscriptio incipit, vtrũ valeat aditio,ad fi.&.d.consi .587.corã magnificis,colum vlt.versi.secundò respondetur. & ante hos omnes Io.And.cuius nullus eorum meminit,in addi.Specul.titu.de donat.§.j.versicul.item pone aliquis.Sed & si non allegaretur simulatio,tamen excipiendo & replicando potest quis suam turpitudinem allegare. Ioan . And.vbi suprà proximè.& Barto.in.d.§.procurator . & Bal.in.l.post mortem, ad finẽ.ff.de adoptio.& in.l.2.in fin.C.de condict.ob turpi. caus . de quo tamen vide plenius infrà in gloſſ.18.huius.§.numero.20.quantùm autem,&. 24. sed & aliud est , & sequenti.&.72.aut etiam nisi dicas.

Turpitudinem propriam allegare quando liceat.

16 ¶ An autem hoc casu credatur contrahentibus dicentibus contractum venditionis esse simulatum,videbis latè per Pau.Caſt.d.con.64.colum.2.vers.sed dubium est,cum multis seq. Super quo etiam vide quod scribit Signo.con.251.in quęstionibus,col.3.versi.præterea ex ipsa vẽditione,vbi tractat,an in præiudicium domini credatur contrahentibus dicentibus venditionem feudi esse simulatam. Et vide etiam quæ dicemus infrà eodem.§.glo.14.in verbo,ou equipolent a vente,numero.46.sed hoc in loco,& sequent.dũ tracto,an credatur venditori dicenti contractum specie permutationis factum fuisse in fraudem consanguineorum.

Credatúrne cõtrahentibus de contractus simulatione. fol.209.

17 QVID ITEM SI ALIQVIS vendidit fundum alienum antè à se aut parentibus suis bona fide emptum.An & tunc sit locus retractui stante consuetudine vt in acquæstibus retractus habeat locum,vti apud nos est,infrà eod.tit.§.32.Putarim locum esse,cùm tanquam ipsius venditoris distractus sit,vt in simili dicitur in.l.magis puto §.si pupillus,qui est.1.ff.de rebus eorum.quòd si pupillus alienum fundum bona fide emptum possideat,hunc nec tutores sine decreto alienare posſe,si quasi pupillaris distractus est:nam etiam vt dicit glosa ibi,ille est quasi dominus,habet enim publicianam.l.j.ff.de publicia.Aliud autẽ est vt dicunt Iacob. Are. Bar.& Baldus ibi,si pupillus nudam possessionem haberet.Vnde etiam posſet videri in hoc casu,si venditor nudam tantùm possessionem rei venditæ habuisset,non esse locum retractui. Tu tamen cogita,& vide quid dicam in sequenti quæstione & tex.in.l.si alienam.ff.soluto matrimonio.vbi si alienam rem sciens mulier in dotem dederit,re ddenda ei est,quasi suam dedisset:& fructus quoque pro portione anni,quo diuortium factum est,atque ibi no.Sed & vide text.in.l.ex hoc.§ alienare.ff.de ali iudi.mut.cau.fac.& in.l.iure.§.j.ff.de iure doti . Illum autem textum in dicto.§.si pupillus,no.dicit Franc.Are.in.l.continuus.§.cùm quis,col.4. versic. vel dic,& melius.ff.de verb.oblig.

Quæst.Anretractus habeat locum in alienatione fundi alieni bona fide empti.

Quid si venditor nudam posſeßionem habet.

18 QVID VERO CVM QVIS vẽdit rẽ alienã quidẽ,sed nõ tãquã suã,vt in præcedẽti qõne,ea enim sic vẽdi põt.l.rẽ alienã.ff.de cõtrahẽd.emp.etiã si cõtrahẽtes alienã esse sciãt,mõ furtũ nõ cõmittatur,vt no.in.l.si in emptione.§.itẽ si emptor,eod.tit.& à Bar in.l.si is qui pro emptore.§.vlt.ff.de vsucap,sed hoc nõ obest vero domino.d.l.rẽ alienã,& ibi gl.&.l.alienũ,& ibi Bal.C.de furt.cũ si.Vtrùm igitur in vẽditiõe huius rei alienæ sit locus retractui.Quod non videtur,quia hæc non est propria venditio,sicuti nec donatio rei alienæ, propria donatio,vt

Quæst. retractus an locum habeat cum vẽditur res aliena ut aliena.

Universidad de Deusto
Biblioteca

voluit gl.in.l.in ædibus.§.vlti.ff.de donat.per textum ibi,& in.§.sic itaque,Insti.eo. Quam tu & hac ratione confirma,quòd vir & vxor sibi non possunt donare rem suam,vt per totum titu.ff.de donat.inter virum & vxo.rem autem alienam possunt.l.si vir vxori,& ibi not.ff. pro donat.Hinćque occasione sumpta Bald.in.l.post mortem,colum.vlti.C.de fideicommiss.dicit primùm videri hanc donationem non indigere insinuatione.Tandem distinguit, teneatúrne donans de euictione,an non teneatur:vt primo casu semper indigeat insinuatione:secúdò æstimandã esse nudam possessionem,& secundùm eam de insinuatione statuendum.l.si mulier.ff. quod met.cau.Conditionem enim vsucapiendi non esse æstimandam,cùm procedat cum iniuria alterius.l.denique.ff.ex quib.causis maio.Quod autem dicit glo.in.d.l.in ædibus.§.vlti. hanc non esse propriam donationem,verum est quò ad dominium,non quò ad titulũ. Et idẽ propè dicit ipse Bald.in sua marga.in verbo,donatio,col.2.verſ.donatio rei alienæ.

19 ¶ Et idem quoque videri potest dicẽdum de venditione rei alienæ.Nam ita potest fieri vẽditio,ne teneatur vendens de euictione,quo casu vẽditor tenetur tantùm ad restitutionem preci.l.emptorem.§.vlti.ff.de act.empt.quã ad hoc sing.dicit Iaſ.in.l.stipulatio ista habere, colũ. pe.verſ.& aduerte.ff.de verb.oblig.& latiùs dicemus inf.eo.tit.§.12.in glo.j.nume.10. & hæc quidem,& sequen.Ideoque posset etiam videri non esse tunc locũ retractui,cùm nihil immobile tũc sit ex venditoris familia discessurum ob eam venditionem,vtpote cũ nihil ad aliud teneatur ipse venditor,quàm ad preciũ.Verũ Matthæ. Afflict.in tracta.proto.col.15.verſ.sed iuxta hoc quæro,videtur esse in contraria sententia,dùm quærit an sit necesse venditorem esse dominum rei,vt sit locus iuri congrui.Et mox respondet nihil necesse esse,sed sufficere vt vẽditor possideat,quia res aliena vendi potest,& nihil aliud dicit.Tu igiturcogita.

Venditio ita fieri potest, vt non teneatur vendens de euictione.

20 RVRSVS QVID DIVERSO si procurator meus vel tutor pupilli rem suã quasi meã vel pupilli alij vẽdiderit.Er ítne consanguineis locus retractui,& quibus:vtrúmne scilicet consanguineis ipsius procuratoris siue tutoris,an verò meis,siue pupilli? Dic breuiter nullam hanc esse venditionem:quia nemo errans rem suam amittit.l.si procurator. ff.de acquir. rer.do.Et bene facit.l.& si consensum.§.j.ff.de cõtrah.empt.& no.per gl.in.l.eius qui prouincia.§.quas autem,in verbo,alienatas,& ibi doct.ff.si cer.pet.

Quæst.Retractus.

21 SED ET ILLVD IN dubium vocatur. Si venditio facta sit sub cõditiõe,vtrũ cõsanguineus sit admittendus ad retractum ante impletam conditionem.Quod negant in conditione casuali,tanquam secus sentiãt in potestatiua Sebastianus Neapodanus,& Mat. Afflict. ille in tracta.congrui,in verbo,emit,hic in constitutiõe protomixeos,in verbo,licèt enim, colum.pe.ver.sed an si sit vendita.Et certè videtur in quacunque venditione conditionali non esse locum retractui,quia interim non censetur perfecta venditio.l.hæc venditio,in prin.ff.de contrah.emp.& l.bouem.§.si sub cõditione.ff.de ædil.edict.& bene facit tex.in.l.ei qui ita. ff.de cond.inst.& quod scribit Angel.con.266.dictum legatum,in fi. cum simi.Ideò nec interim quoque ex ea agi potest.l.si pupil.§.videamus.ff.de neg.gest.&.l.nam & posteà,in prin.ff. de iureiu.&.l.grege.§.si sub conditione.ff.de pig.&.l.bouem.§.sub cõditione.ff.de ædil.ædict. & l.Fulcinius.§.si in diem.ff.quib.ex caus.in pos.eat,&.l.si mater.§.eundem,verſ.& ideo si forte.ff.de excep.rei iud.&.l.hoc iure.ff.de verbo.oblig.vbi licèt conditio sit negatiua,& ita propè improbabilis,tamen nisi constet eam extitisse,non competit actio.&.c.cùm Ioannes,verſi. cùm igitur,& ibi Inno.in.j.no.ext.de fide inst.& adeò vt nonnullis placuerit agi non posse, vt soluatur,vel aliud fiat,si conditio extiterit.de quo tu vide Bar.Raph.& Fran.Aret.in.l.lecta.ff.si cer.pet.Bal.in l exceptionem.C.de probat.Panor.in cap.cùm super,col.j.verſ.op.cõtra,ext.tex.de concess.præb.& Fran.Aret.in.l.cõtinuus.§.cùm ita,in.j.no.ff.de verb.oblig. Et si quod ita debetur,id est,sub conditione,soluatur per errorem pendente conditione, repetitur.l.sub conditione.ff.de condic.indeb.

Venditionem conditionalem non cẽseri per fectam.

Et ex ea agi non posse.

22 ¶ Ex quib⁹ sit,vt nec in ea venditione vtatur dominus iure prælatiõis(qui est retractus feudalis ad hũc proximè accedẽs,vt ex multis huius tit.capitulis satis cõstat)Id enim nũcupatim voluit Guid.Pap.dec. Delphi.47.sed posset dici,& iterũ dec.411.dominus directus,verſ.põt fieri cautela,& vtrobique allegat Bar.qui tamẽ de hoc nihil dicit in.l.quod sæpe.§.si quis amico.ff.de cõtrah.ẽpt.Nec itẽ ea debẽtur laudimia quod illi proximũ est)vt voluit idẽ Guid. cõ.126.de anno domini,in.2.dubio.Nec vt postea subdit in seq.dubio,cadit res in cõmissum ex hmõi vẽditione cõditionali:etiã si ea incõsulto domino facta fuerit.quod & idẽ voluit ipse Guid cõ.58 ex narratiõe verſ.aut talis cõtractus.& Bal.quẽ nõ allegat in.d.l.hæc vẽditio, in addi.verſ.dico si emphyteuta,& cõ.9.factũ tale est anno domini,col.j.&.2.li.j.quod iterũ repetitur cõ.88.lib.3.Nã cõsensus(inquit)nullus est,donec cõditio existat.l.nõ solũ.ff.de act. & oblig.&.l.sub cõditione,&.l.qui promisit.ff.de cõdict.indeb.&.l.cedere diẽ.ff.de verb.sig. & not.in.l.ex placito.C.de rer.permut.& alia multa quę allegat.& idẽ quoque tenet Io.Blãchus in summa tit.quib.mo.feud.amit.§.vasallus,ver.si peritus fuerit.& Io.Ray.in.c. imperialẽ.§. habito,col.11.in paruis,tit.de prohib.feu.alie.per Fed.cũ alijs cõcord.adductis à Frã.Cur. seniore,cõ.8.viso instrumẽto,col.2.ver.secũdò moueor.Nec deniq; debetur gabella ex hmõi cõtractibus aut legatis conditionalibus,ex statuto iubente eã solui ex legato vel cõtractu.Bar. in.l.cum Titio.ff.ad leg.Falcid.Bald.in.l.in annalibus.C.de lega.vti eos allegat, & sequitur Soci,in

Item nec gabella.

Soci.in.l.j.col.2.verſ.ex quibus infertur.ff.de vulg.& pupil.Sed illi loquũtur de legato annuo.

23 ¶ Et huc spectant alia multa,quæ scripsimus in repe.l.si vnquã,in verbo,reuertatur, nu. 225. deinde quia huiusmodi.Sed quibus & tu addere potes,quod dicimus emptorem non vsucapere pendente conditione.l.necessariò,in prin.ff.de peri.& commo.rei vend.&.l.2.§.si sub condi tione.ff.pro empt.cũ si.Et ex sponsalibus conditionalibus nõ induci iustitiã publicæ honestatis,cap.j.& ibi gl.de sponsal.lib.6.Ex quo & alijs quibusdam tradit gl.quã sequũtur doct.in.c. cùm plures,in gl.vl.de offi.deleg.eo.li.6.quòd si is qui delegatus est sub cõditione,ante eã impletã vsus est iurisdictione,volentibus fortè aut non contradicentibus partibus,per hũc vsum non perpetuata est eius iurisdictio.Et quod tradit Host.in summa ti.de cond.appo.§.quæ conditio,col.2.verſ.quid si cõtraho cũ vna,quòd si ego contrahã matrimonium cum vna sub conditione,& posteà cũ altera purè,deinde extet conditio:secunda vxor est,nõ illa prior.& sequitur Collect.in.c.super eo,in princi.extrà eod.titu.vbi & ad hoc allegat.d.c.j.de sponf.lib.vj.Et quod præterea scribit Bald.in.l.acceptam,col.vlt.in.24.quæst.C.de vsur.quòd pendente conditione nõ habet locũ ius offerendi,deponendi,consignandi,per tex.quem dicit no.in.l.stipulatio ista.§.inter certã.ff.de verb.oblig.vbi soluisse non dicitur,qui ante conditionem soluit. Et quod respondit Angel.con.189.anno ab eius incarnatione,liberationẽ generalẽ omnium obligationũ non cõprehendere obligationes sub cõditione cõtractas,quod multis probauit. Et Fran.Aret.con.11.procedendum est breuiter,col.j.cõtractũ conditionalem nõ esse propriè cõtractũ.Nã vt id ei addã,creditor cõditionalis nõ est propriè creditor,vt per Iac.Bu.Alber. Saly.Raph.Fulgo.Ro.Alex.Fran.Aret.& Iaſ.in.l.j.ff.si cer.pet.Et idẽ de debitore cõditionali dicit ipse Fran.Aret.con.108.elegantissimè,col.2.verſ.secundò principaliter.

Emptorem conditionalẽ nõ vsucapere. Multa de conditionalibus actibus.

24 ¶ Et quod deniq; legatum aut fideicõmissum conditionale nõ trãsmittitur ad hæredes ante impletam cõditionẽ.l.j.§.finautem aliquid sub conditione,& ibi Bald.Raph. Fulgo.& Corne.C.de cad.tol.&.l.si ita legatum.§.j.ff.de leg.j.&.l.hæres meus,in prin.& iterum.l.si ita expressum,& ibi Bald.ff.de cõdi.& demon.&.l.si cùm hæres,&.l.seq.ff.quãdo dies leg.ce.&.l.si in personã,iuncta gl.in verbo, vtiliter,& ibi Bald.col.j.verſ.quæro vtrùm fideicõmissum.C. de fideicommiss.&.l.in causæ,la.2.§.Põponius,& ibi Bal.post Iac.ff.de minori. &.l. hæredes mei.§.cũ ita,& ibi glo.in verbo,suscepisset.Alex.col.5.& latè Soci.col.item.3.super ea gl.ff.ad S.C.Trebel.&.l.qui liberis.§.hæc verba,&.l.sed si plures,in prin.&.l.qui plures.&.l. Lucius. §.vlt.ff.de vulg.& pup.substit.&.l.toties.ff.de acquirẽ.hæred.&.l.si ex pluribus.ff.de suis & legit.& voluerunt etiã Bar.& alij in.l.cum filiosam.& ibi Iaſ.colum.4.verſ.quintò not.ff.de lega.j.Signo.con.35.casus talis est quidam.Iac.colum.2.verſ.ad primam.Bal.in.l.si pater,colum. penul.in.4.quæst.C.de inst.& substi.Angel.consi.287.pro clariori,columna.2.verſ.sed cũ dies. & consi.293.in facto.Raph.Fulgo.consi.14.in quæst.col.j.& con.seq.proponitur,col.quoque. j.& con.18.Solumucia,col.j.& con.38.in proposita,col.2.& con.50.quidam Ramundinus,col. 2.verſicu.in quibus:& consi.70.proponitur,colum.2.verſicu.rursum constat.Raph.Co. consi. 121.Geraldus,colum.j.Roma.consi.247.primò.colum.j.Fran.Areti.consi. j. decreueram, colum.2.verſ.præmitto.Cæp.causarum ciui.consi.54.quædam,post prin.lib.4.Barb.qui multos citat,consi.55.præclarè,colum.2.nume.4.lib.2.Iaſ.con.59.casus sic se habet,ad fi.li.j.Phili.Deci. con.554.quod suprà,col.j.verſ.tertiò principaliter.Anto.Rub.con.35.viso testamento,colum. 2.verſ.& si dicatur.

Nec ad filios quidem & suos hæredes.

25 ¶ Idq; etiam in filijs & suis hæredibus,vt patet ex multis suprà allegatis,& præterea in.l.si cui legetur.§.j.& ibi Bald.& Flor.ff.de lege.j.& per gloss.vlti.in.l.j.& ibi Barto.Bald.Fulgo. qui tamen id dicit esse contra mentem testatoris:& alij.C.de his qui ante apert.tab. Cy.Alberi.& Bartol.in.l.is cui sub conditione,contra gloss.& Pet.ibi,qui voluerant contrarium in legatis. ff.de act.& oblig.& Bald.in.c.j.colum.j.in fine,titu.qui succeſ.tene.cum alijs multis concordan.traditis ab Alex.in.l.cùm ex filio,colum.j.ff.de vulg.& pup.substi.& con.16.viso testamẽto,colum.j.lib.6.& con.206.ponderatis,colum.j.eodem lib.6.& con.250.quò ad primum, in j.dubio,eo.lib.6.& con.252.præclarè,colum.j.eod.lib.6.& con.62.in causa,colũ.j.lib.7.& Soci.con.77.in præsenti,colum.j.li.j.& con.74.omnipotentis,col.j.lib.4.& con.94.pro clariori,col.4.verſ.sed in hoc,eo.li.4.Guido Pap.con.214.circa materiam,colum.j. iterumq; colũpe.Iaſ.in.l.j.nu.92.ff.de leg.j.& con.80.iste casus,li.j.& Steph.Bertran.con.19. ex themate,in fi.lib.4.& con.42.viso processu,colum.j.in fi.eo.lib.4.

Venditio conditionalis sitne perfecta ante conditionem.

26 ¶ Verùm in diuersam sententiam & alia quædam nos possent trahere.Nam venditio conditionalis statim est perfecta,antequam conditio extiterit,vt dicit textus in.d.l. necessariò, §.si ita res.ff.de peri.& com.rei vendica.Et vsque adeò quidem,vt non liceat alteri contrahentium inuito altero ab ea discedere,vt dicit glos.ibi,& in.l.j.in prin.C.eodẽ titul. & in.§.j. Insti.de empto.& vendi.& Host.in sum.eodem titul.§.2.in fin.& doct.vbique. Et quanquam res pendeat quodam modo ex futuro(id enim negari non potest)tamen completa postea conditione censetur contracta venditio in præteritum,vt dicit text.in. d.l.necessariò, versicul. quòd si pendente conditione emptor.Nam conditione impleta perinde est,ac si contractus ab initio fuisset purus.l.vltim.§.j.& ibi Angel.& Alexan.qui adfert concord. ff.de vulga.& pupil.Philip.Decius.qui & concordan.adducit in.l.pecuniam,colum.j.in.2.nota.ff. si

Conditione impleta contra-

Universidad de Deusto
Biblioteca
fol. 82

ctus purus ab nitio fuisse cen setur.

cert.pet. Nec in nostro hoc casu quicquã interest emptoris, si interim admittat consanguineũ ei offerentem precium cũ onere cõditionis & qualitatis ipsius venditionis: è contrario autem possit interesse cõsanguinei, vt nunc admittatur, cũ habeat prõptas paratásque pecunias, quas fortè nõ habebit cedente conditione? Et in hanc sententiam inclinare videtur ij qui tractant, an in huiusmodi venditionibus conditionalibus tempus currat à tempore contractus, an verò cedentis conditionis? de quo nos latissimè dicemus inf. e. §. gl. 10. quæ est in verbo, dedãs lã, nu. 42. octauò quero, & multis seq. Nam si pendente adhuc conditione non admitteretur cõsanguineus, frustra quereretur, an tempus ei interim currat.

27 ¶ Et hanc quidem partem video passim apud nos obseruari. quam si sequẽdam arbitraris, vix enim de iure communi obtineret, eam ita intelligas, nisi si antequã consanguineus veniat ad tractũ, emptor & venditor cõi cõsensu discesserint ab huiusmodi cõtractu cõditionali. Nihil enim tunc videtur fuisse factum: quia emptio nulla fuit: nisi quantùm ad eum effectum, quòd alter contrahentium pœnitere nõ possit, vt sup. diximus. Et id nunc upatim, vt scilicet non sit locus retractui, cùm partes ante conditionem impletam discedunt à contractu, tenuit Io. Fab. in d. §. ij. Insti. de empt. & vend. Ex quo potes intelligere eum esse in ea opinione, vt ante hunc discessum consanguineus audiri debeat. Quid autem cùm à pura venditione discediturr, dicemus latè inf. tit. seq. §. 7. in gl. j. in verbo, seront preferez, nu. 18. ex hac aũt nostra, cũ multis seq.

28 ¶ Quòd si prior opinio magis nobis arrideat, vt scilicet nõ admittatur cõsanguineus ante impletam cõditionem: eã etiam temperabis, nisi processum fuerit ad traditionem rei: quia ex huiusmodi venditione conditionali secuta traditione ante conditionem, transfertur dominiũ. l. dotis fructus. §. vlt. cum. l. sed nisi hoc. quæ confestim sequitur. ff. de iur. dot. Ex quo dicit Bald. con. 478. quidam Franciscolus, colum. 2. versi. & modò sic est, li. j. quòd nulla conditio impedit principium essentiæ contractus, si ventum est ad traditionem. ad quod prætereà allegat. l. sub conditione ff. de solut. & l. j. §. j. ff. de vsucap. pro dot. Idq; dicit procedere etiam si simplex precarium interuenit. nam qualiscunque traditio sufficit, siue transferatur naturalis & ciuilis possessio, siue alterutra: etiãque si sit clãdestina, modò fiat à domino. vt dicit singu. illa. l. si fundum. ff. de fund. dota. Sed & ad id quod suprà diximus, ponderat. d. l. dotis fructus. §. vltimo, Bar. in. l. prima. §. si vir. paulò ante finem, & ibi Alexand. col. pe. versi. iuxta proximè dicta, Frã. Aret. colũ. penult. versi. extra. glo. & alij recentiores. ff. de acqui. pos. Imo. in. l. statu liber. ff. ad leg. Falci. & Pau. Cast. con. 267. in facto illorum post prin. lib. j. vbi declarat quomodo id intelligatur. Et Corne. consi. 50 videtur in hac, col. 4. in literis f, g, h, lib. j. & con. 214. licèt in hac, colũ. j. versic. nam ex contractu, & iterum colum. 2. versi. constat etiam, eod. lib. j. vbi & id declarat. & consi. 74. præmitto, colũ. 3. versi. nam tunc censetur, lib. 4. & Steph. Bertran. con. j. viso processu, col. 12. nu. 65. & seq. lib. j. & con. 185. quanuis donatio, in prin. lib. 3.

Quid si processum fuerit ad traditionem.

29 ¶ Et ante hos glos. no. in. l. seruitutes pso iure, in verbo, sub cõditione, post prin. ff. de seruitu. quæ per illum text. in. d. l. sed nisi hoc, tradit non solùm per traditionem, sed & per simplicẽ patientiam transire dominium seruitutis constitutæ sub conditione ante impletam conditionem. & illam Angel. ibi col. vlt. dicit sing. & mirandam. cui tamen dicit repugnare rationem literæ in. §. interdum, Insti. de rerum diuis. Sed eam simpliciter sequitur Pau. Cast. ibi, columna prima, qui & eam dicit singu. & menti tenendam in id, quòd sicut in re corporali vendita sub conditione, si interim tradatur, statim transfertur dominium, per. d. l. dotis, in fi. ita in iure incorporali, ex patientia, quæ in huiusmodi re pro traditione habetur. l. quoties via, quæ est pe. eo. tit. etiam transfertur dominium ante impletam conditionem. & sequitur etiam Frã. Aret. in. d. l. j. §. si vir vxori, col. penul. versi. tertiò adde, & Soc. colũ. vlt. versi. extra gl. ff. de acqui. poss.

30 ¶ Et id confirmat, quia quod suprà diximus non cadere emphyteutam aut vasallũ ob rẽ venditam conditionaliter, intelligitur, nisi processum sit ad traditionem. Ita enim expressim voluit Bald. d. consi. 9. lib. 1. & iterum con. 95. mortuo Gregorio, lib. 3. & in. cap. j. §. hoc quoque, colum. pe. versi. sed hîc quæro vnum, tit. de succes. feud. Ad quod etiam facit, quod in simili tradit idem Bald. in cap. j. §. vlt. versi. sed pone pater, tit. quæ fuit pri. cau. amit. benefi. & in. l. j. colum. vlt. in. 16. quæst. C. de his quæ pœ. no. & in cap. Cumana, colum. 2. versi. & prædicta faciunt, extrà de elect. & Card. Alexan. in cap. 1. colum. 5. versi. quæro quid si vasallus vendat & transferat, titu. de prohib. feud. ali. per Fed. & Fely. qui id optimè declarat post alios, in cap. ecclesia sanctę Mariæ, colum. 33. versi. quinta declaratio, extrà de constit. Fran. Cur. senior. d. cõ. 8. viso instrumento, col. 2. Ias. in. l. non solùm. §. morte, col. penult. ff. de ope. no. nunci. & in. l. vl. col. pe. in. 24. quæst. C. de iure emphyteu. Philip. Dec. consi. 160. in causa monasterij, colum. 2. & Franc. Rip. in cap. cùm M. Ferra. nume. 80. ver. sublimita, de constit.

31 ¶ Sed quod dictum est, consanguineum admitti ad retractum venditiõis conditionalis, si ad traditionem processum fuerit, quia ex ea tranfertur dominium: Intellige, si non etiam traditio sit conditionalis, vti in dubio præsumitur, nisi aliter dictum sit, ex sententia Bar. in l. sub conditione. ff. de solutio. nam tunc nec dominium nec possessio transferuntur. l. qui absentis. §. j. ff. de acquiren. possessi. & voluit Bald. d. consi. 478. colum. 2. lib. 1. ita iutelligens quæ ex eo suprà diximus versi. ab hinc 3. Quanuis id non procedat in vẽditione rei feudalis aut emphyteuticæ, de qua locuti sumus in versi. præced. nam etiam si vassallus aut emphyteuta vendat & tradat

Quid si traditio quoq; fuerit conditionalis.

tradat sub conditione, cadit re ita vendita, vt dicit Bald. d. consi. 95. lib. 3. allegato in. d. versic. præcedenti. Sed id fit ob speciales quasdam rationes quæ in eo casu obtinent, licèt non in cæteris. Et cum his finem facio huic quæstioni. Sed tamen omnino vide textum in. l. necessariò, in principio, ibi, quòd si pendente conditione res tradita fit, & quæ dicam in. d. verbo, dedans lan, vbi suprà, quia huc admodum pertinent.

32 ET EX HIS QVAE suprà diximus de venditione conditionali, idem dicendũ censent Sebast. Neapodanus, & Matth. Afflict. in locis allegatis in præcedenti quæstio. in princi. in vẽditione etiam facta sub modo, per not. in. l. eas causas. ff. de cõd. & demõst. quia æquiparantur modus & conditio. l. j. C. de his quæ sub mod. & l. insulam. §. vltim. ff. loca. quæ iura in id citat And. Iser. in. c. j. ti. quæ fuit pri. cau. amit. bene. Ego verò etiam si retractus non haberet locum in conditionali venditione, tamen aliud dicerem in modali, vt cũ nostris loquar. Multũ enim inter vtrũque interest quantùm ad perfectionem contractus, quæ maximè hîc inspicitur. Nam contractus factus sub modo est purus respectu conditionalis, vt probatur in. l. libertus. §. hæc scriptura. ff. de manu. test. Ideóq; licèt ex cõditionali non detur actio, nisi primùm impleta cõditione, vt diximus & probauimus suprà in prin. præced. quõ. Ex modali tn cõtinuò nascitur & datur, præstita cautiõe de modo implẽdo. l. liberto. §. Lucius. ff. de annu. lega. & l. si tibi legatũ. ff. de leg. 3. & l. quibus diebus. §. vlti. & ibi Bar. & l. eas. ff. de cond. & demonst. & l. cùm in testamento. ff. de fideicom. liber.

Quæst. An retractus habeat locũ in venditione facta sub modo.

Modum & cõditionem longè differre.

33 ¶ Ideóque glo. Bar. Bald. & alij in. d. l. j. C. de his quæ sub mod. dicunt id quod in ea. l. scribitur, modum pro conditione obseruari, intelligi quò ad quædam tãtùm. Nam & aliàs videmus sententiam sub conditione ferri non posse, nec debere. l. j. §. biduum. ff. quan. appel. sit, & not. in. l. cùm iudex. C. de senten. & interloc. om. iudi. Sub modo autem posse. l. cùm eorum. C. eod. tit. Igitur cùm modus non suspendat, vti facit cõditio: nec faciat, quin actus sit purus: quid tãdem causæ est, cur retractus locum non habeat, propterea quòd in nõnullis æquiparẽtur? Nã & videmus contractus conditionales puris etiam in quibusdam comparari, vt etiam suprà diximus nu. 26. verùm in diuersum.

34 CAETERVM QVAESTIONIS quoq; est, si ita facta fuit venditio, vt dominium non transeat in emptorem, nisi priùs soluto integro precio. An interim erit locus retractui? Quod non videtur, quia vt sciptum est in. l. cùm manu, quæ est pe. §. nemo, qui est vlt. ff. de cõtrahen. empt. nemo potest videri eam rem vẽdidisse, de cuius dominio id agitur, ne ad emptorem transeat: sed hoc aut locatio est, vel aliud genus contractus, scilicet, vt dicit gloss. pignoris vel emphyteusis. Et ibi Bald. in addi. in fi. quærit, an valeat hoc pactum, de quo in nostra quæstione loquimur. nec tamen soluit, sed se remittit ad id quod dicit in rubrica. C. eodem titu. quo in loco primùm in. 11. quæstione illud dicit, quòd si in venditione ponatur pactũ, quod à contractu remouet naturalẽ eius effectum: puta si vendo rem retento dominio vtili & directo, non tenet venditio: quia à quo remouetur naturalis effectus, remouetur & species, per. d. §. nemo. Si verò vendatur vtile dominium retento directo, tenet venditio, licèt emphyteuta non sit omnino dominus, per gloss. in. d. §. nemo. Sed paulò post videlicèt in. 13. quęstione, descendit ad speciem, de qua hîc quærimus, scilicet cùm venditor tradit rem eo pacto, vt nõ trãseat dominium, donec precium integrè sit solutum. Et videtur (inquit) non valere id pactum: quia ista traditio non habet eum intellectum, quem sapit contractus, per. d. §. nemo. Subdit tamen istud pactum esse naturale, per. §. venditæ, Institutio. de rer. diuis. Quin & si (ait) esset trãslatum dominium, posset venditor sibi reseruare manus iniectionem in rem, si precium non soluatur, vel si pacta non seruentur, ar. l. si Titius. ff. de ser. export. Subiungítque hanc esse veritatem. Secundùm cuius sententiam Matthæ. Afflict. deci. Neap. 338. nobilis Petrus Paulus, post multa concludit in ea specie, de qua priuatim loquimur, habere locum ius nostrum congrui. Ita enim, vt alibi diximus, appellant id ius retractus. Et ita quoque asserit fuisse conclusum in cõsilio Neap. Idem verò Matthæ. in tract. proto. in princip. columna. 15. versicul. sed ponamus quòd quis vendidit, in ea fuit sententia, vt si venditor tradidit rem venditam precio non soluto, & fuit habita fides de precio, locus est retractui: cùm ita translatum sit dominium, aliàs nõ, per no. Cy. in. l. inciuile. C. de rei vẽditione, & in. l. si nõ donatiõis. C. de cõtrah. empt.

Quæstio. Retractus an locum habeat vẽditione ita facta ut dominiũ non transeat nisi soluto precio.

35 ¶ Sed & rursus idem Matthæ. in eodem tracta. in verbo, licèt enim suprà diximus, columna. 6. versicul. sed quæro, de quadam vtili quæstio. tanquàm sui oblitus, hanc eandem quæstionẽ retractat, dicítque videri in hoc casu locum esse iuri congrui: quia licèt text. in. d. §. nemo, dicat, quòd ob dictum pactum desinat esse venditio, transeatq; in alium contractum: tamen hoc intelligitur quando id pactum potest transfundere contractum ipsum in alium vtilem contractum: quòd si per hoc pactum vitiatur contractus, nec fit tranfusio in alium, tunc pactum ipsum vitiatur, & manet contractus validus, vt pulchrè in alio simili casu declarat Pau. Cast. in quodam consi. quod ipse aliter non designat, sed est con. 75. notandum est quòd præfatum, colum. 2. versi. vel aliter, lib. 2. quòd si vir vxori donet omnia sua bona præsentia & futura, cum iuramento, eo pacto ne ea donatio possit reuocari, huiusmodi pactum non facit eam transire in donationem inter viuos & irreuocabilem. nam si id faceret, redderetur donatio nulla, vt pote quæ auferret liberam testandi facultatem. Ideo dicendum est potiùs istud pa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctum & iuramentum viciari,& prædictam donationem remanere donationem causa mortis,per multa quæ illic allegat.Et sic(inquit Matthæ.)cùm non possit ex hac specie emergere aliquis contractus vtilis manente eo pacto,consequens est vt contractus ipse maneat efficax, reiecto dicto pacto:& sic in eo locum habeat ius congrui.Et facit(inquit)quod voluit Angel. con.2.certum est,de venditione facta cum pacto,ne dominium transeat in emptorem. Et quod idem scribit in.l.iurisgentium.§.sed cum nulla,colum.2.post Pet.ibi.ff.de pact. quòd contrahentes non possunt facere, quòd stipulatio non sit stipulatio.l.in bello.§.factæ.ff.de capt.& postlimi. reuer.sed bene possunt facere,vt non habeat effectum nisi pacti nudi.l.j.de pactis. &.l.non omnis.ff.si cert.pet.Sic etiam,vt dicit Matthæ.non possunt facere, vt emptio non sit emptio,sed eius effectum possunt minuere. Subdit autem ipse Matthæ.contra hæc facere ea quæ sup.ex Bal.adduximus in.d.quæst.13.rub.de cont.empt. Sed his respondet , adducitq; Bal.in suam sententiam,vt sit locus in huiusmodi venditione iuri congrui. Tandemq; illud dicit,quòd si contrarium diceremus,viam fraudibus aperiremus: nam qui vicinum iure congrui vellet excludere,emeret cum dicto pacto,& postea clamculum solueret precium. Et ita eum in hoc postremo loco refert & sequitur Chass.in consuetud.Burg.hoc eo.ti.§.10.in verbo,le vendeur & achepteur,in prin.

36 ¶ Quibus quantùm ad illud de fraude,vide quod in simili tradit Bal.loquens de emphyteusi à vasallo concessa ad longum aut longissimum tempus,ea lege ne vtile dominium trãseat in emphyteutam.Id enim videri factum in fraudem,per no.à Dy.in.l.codicillis,quæ est pe.§.instituto.ff.de leg.2.Ita enim voluit Bal.in cap.imperialem,in prin.col.2.vers.quæro nunquid vasallus,& ibi quoque Marti.Laud.col.3.vers.ad fi.glo.tit.de proh.feudi.alie.per Fed.& sequitur Alexand.con.68.visis duobus,col.2. vers.nec prædictis ob.lib.j.quod con.repetitur con.165. li.2.& rursus idem Alexan.con.105.in causa,col.2.vers.non obstat quartum,lib.3.& Ias.con. 94.pro domino,col.vlt.lib.j.Et simile quippiam voluit ipse Bal.in cap.j.in princ.col.vlt.paulò ante finem,tit.qui feud.dar.poss.Tu tamen super priori illo dicto vide eundem Bal.Imo.& omnino Alexand.in.l.si domus.§.vlt.ff.de leg.2.& ipsum Bald.in cap.quæ in ecclesiarum,col. 4.vers.quæro nunquid,extrà de constit.& Imo.con.68.in casu,col. vlt.cum aliis concord.adductis à Fely.in.d.cap.quæ in ecclesiarum,col.30.vers.sexta declaratio,& Cardi.Alexand.in.d. cap.imperialem,col.vlt.& Fran.Cur.Iuniorem in tracta.feudo.in.4.parte prin.char.41.vers. tertiò principaliter,col.2.ibi,est verum.

¶ Nec tamen omiserim id quod dictum est suprà,id pactum,vt non transeat dominium in em-
37 ptorem,nisi soluto integro precio,non viciare contractum,tenere præter Bald.vbi sup.nuncupatim loã.And.in addi.Spec.ti.de empt.& vend.§.j.col.4.in addi.incip.facile ergo erit.& Panor.cõ.66.viso quodã instrumẽto,col.j.lib.j.per multa illic allegata,vt videre omnibus promptum est & expositum.& iterum con.69.casus in his terminis,col.vlt.lib.2.Soci.con.179.circa præsentem,col.j.vers.item licèt quando,lib.4.Fabia.à monte sanc.Sab.in tract.de empt.& vend.in.7.quæst.prin.col.vlt.Philip.Deci.con.119.cuius superscriptio incipit , licèt instrumentum,col.3.vers.tertiò stante.& con.440.superioribus diebus,in prin. Ideoq; nihil obesse video,quin & in ea locum habeat retractus cum eo onere & pacto: vt de venditione conditionali ex quorundam sententia diximus:& de venditione cum pacto de reuendendo dicemus in ti.seq.

38 SED ET ILLVD QVAERO ,quid si postquã venditio pura facta est,partes sponte discedunt ab ea,restituto vicissim fundo & precio , an tunc habeat locum retractus? Et hæc quidem res duplex habet dubium.primum,an sit locus retractui prioris venditionis,vt scilicet possit consanguineus prioris venditoris retrahere,non obstante ea discessione. quam rem latè tractabimus ti.seq.in gl.7.in verbo,seront preferez,nume.18.ex hac autem nostra,& multis seq. Secundum,an & in huiusmodi discessione locum habeat retractus , vt scilicet consanguineus emptoris,qui fundum restituit,restituto sibi vicissim precio possit retrahere , tanquam is emptor ita vendidisse videatur.Et certum est,quòd si id fieret vi pacti de reuendendo appositi in contractu:non esset locus retractui,vt videbimus in.d.tit.seq.Sed hic quærimus, cùm nullum eius rei fuit pactum appositum in contractu:aut si quod appositum fuerit , tempus ipsius erat iam transactum,cùm partes à contractu discedunt.Qua in specie Paul.Cast.con.74 .in causa mota,colũ.vlti.vers.videndum est,lib.2.respondit non esse locum huic statuto loquenti de vẽditione,& sic de contractu,non de distractu.Ideo cùm sit contra ius commune,ad hunc casum non extenditur iurib.vulg.quia casus omissus habetur prõ omisso.d.l.si extraneus.ff.de cond. ob causam.Hæc ille.Cuius dicti veritas ex eo pendet,an statutum loquens de cõtractu habeat locum in distractu.de quo nos latè diximus in nostris legibus connubialibus in verbo,contracter,in quæsti.j.& multò latiùs dicemus in secũda æditione eius operis,& aliquid quoque obiter & per transennam dicemus inf.tit.procedẽte.§.6.in verbo,lex loyaulx coustz,nume.5. nũc tempus est,& multis seq.

32 ¶ Nam quod ad hanc nostram consuetudinem pertinet,ego aliter censeo:quia cùm iste emptor per venditionem puram siue pacto reuendendi,aut aliter distrahendi factam,& traditione subnixam:aut si pactum appositum fuerit,per lapsum temporis ei pacto præstituti fuerit factus

Quæst.Retractus an habeat locum in venditione pura à qua partes spõte discedunt.

factus dominus irreuocabilis,non video quin iste spontaneus vltroneusq; ab eo contractu discessus habeat vim alterius nouæque venditionis.Et ita quidem ,vt ex ea debeantur altera laudimia,alteráque gabella,ex statuto iubente solui gabellam ex cõtractu,vt videre licet apud Guil.Cu. Alb.Angel.& Paul.Cast.in.l.ab emptione.ff.de pact.Bal.in.l.3.§.cõtrarium.ff.de cõtrar.act.tut.Ange.con.94.cùm lis & quæstio,col.pe.vers.videndum igitur restat,cum alijs cõcord.adductis à Firmia.in tract.gabellarum in.5.parte prin.quæst.5.& in.8.parte prin.3 . parte eiusdem quæst.14.atque etiam à nobis inf.titu.seq.§.6.glos.2.in verbo,les loyaulx coustemẽs. Præsertim verò cùm nostra consuetudo loquatur non tantùm de venditione, sed aliis contractibus æquipollentibus venditionibus. *carta.335.*

40 ¶ Sed hoc tamen ita intelligendum est,vt etiam consanguineus prioris venditoris,qui posteà redimit,admittatur ad retractum prioris illius vẽditionis,& consequẽter posterioris,qua scilicet à priore discessum est:si tamen sit adhuc intra tempus redimendi.iuxta ea quæ latissimè dicemus in.d.seq.titu.§.j.in verbo,seront preferez.Et sic is prioris venditoris cõsanguineus præferetur consanguineo emptoris: cùm ius sit illi quæsitum ante secundam venditionem, quæ ex discessu prioris manauit,quod ius competit non tantùm aduersus ipsum emptorẽ priorem, sed & alios quoscunque,ad quos res ipsa peruenit,vt etiam dicemus.d.ti.seq.§.3.in prin.

Quæst.Retractus an habeat locum re uendita nondum tradita.

41 QVID AVTEM SI QVIS vẽdidit simpliciter,sed nõ tradidit,an sit locus retractui? Quod plerisque indubitatum posset videri,quia consuetudo simpliciter loquitur de venditione,nec de traditione aut alienatione siue dominij translatione quicquam dicit. Igitur satis est,si fuerit res vendita §.j.Insti.de empti.& vendi.vbi emptio & venditio contrahitur,simulatque de precio conuenerit, quanuis precium nondum numeratum sit, & sic antequàm dominium sit translatum:neque enim transfertur nisi priùs numerato precio.l.quod vendidi.ff.eo. tit.&.§.venditæ,Inst.de rer.diuis?Hincque dicit Bar.in.l.si fideiussor.§.meminisse.ff.de lega.j. quòd iussus vendere à testatore dicitur satisfeciss̃e ex solo titulo vẽditionis,etiam si non tradidit,ar.l.in numerationibus.ff.de solut.& sequuntur Bal.Angel.& Paul.Cast.in.d.§.meminisse, cum concord.ibi adductis ab Alexand.& Franc.Are.con.6.vilò instrumẽto,in.j.dubio,& Soci.con.133.profectò,columna.2.versicu.sed nunc subtilius,libro .j.quod repetitur consilio. 174.lib. 2.& Philip.Decius in.l.singularia,con.7.ver.secũdò ex prædicto.ff.si cert.pet.& con. 645.præsupposita,colum.2.vers.sed maior,licèt contrarium voluerit Bart.sibi contrarius in. l.vxorem.§.agri plagam, circa medium.ff.de leg .3. Et si quis sub pœna promisit vendere , & posteà vendidit,& non tradidit,satis promissioni fecit,nec incidit in pœnam. Bal.in.l.vl.C.de pact.inter empt.& Franc.Aret.d.con.6.col.2.vers.sed dubium remanet.& iterum con.28.diligenter,col.j.& Ias.con.41.in duabus,col.3.vers.nec obstat si diceretur,lib.3.& Philip. Deci.in l.cùm fundus.§.seruum tuum imprudẽs,in.j.no.ff.si cert.pet.& con.502.ex duobus,col.2. vers.secus est in eo.&con.seq.superioribus,col.2.ves.sed ratio ista.Ludo.Gozad.in.l.2 . C.de pact. inter empt.& vendit.& cons.38.in causa nobilium,col.3.numero.10.

Emphyteuta aut uasallus an cadat emphyteusi aut feudo ex uenditione sine traditione.

42 ¶ Et huc quoque pertinet text.in.l.alienatum,in prin.ff.de ver.signi.vbi ita scribitur.Alienatum non propriè dicitur,quod adhuc in dominio venditoris manet:venditum tamen certè dicetur.Ex quibus verbis apertè intelligis id propriè esse venditum,quod etiam manet in dominio venditoris:quia res non fuit tradita.Et ar.illius text.iuncta glos.j.Imo.in.c.potuit,colum. 22.vers.aduerte tamẽ.& ibi quoq;Barb.col.3.vers.sed quid si non tradidit,ext.de locat.& ipse Barb.in cap.2.colum.4.vers.limita etiam procedere,ext.de feudis,& in repe.rub.de reb . eccles.non.ali.col.10.vers.nonò limita.& Guid.Pap.con.147.consilium,colum.antepe.vers . sed restat,adseueranter tradunt,emphyteutam ob solam venditionem sine traditione cadere emphyteusi. Nam text.ibi,& similiter in.l.vlt.C.de iur.emphyt.loquitur de venditione , non de alienatiõe.Et in eadẽ op.fuit Pet.nescio quis doct.antiquus,quẽ refert Collect.in.d.c.potuit, col.4.vers.quid si emphyteuta,qui & ipse ita de hoc loquitur, vt nescias , sitne eius sententiæ, an contrariæ.Et facit etiam.l.quidam in testamento,vers.secundùm hoc igitur.ff.de fideicom. liber.& quod tradit Cy.post Pet.in.l.vlti.§.sed quia nostra maiestas. C.com.de leg.cùm quærit,vtrùm debeatur laudatiuum ex venditione,quæ resoluitur,& cuius dominium redit ad alium ex caussa antecedenti:& distinguit,vtrùm consuetudo laudimiorum loquitur simpliciter de venditionne:& tunc debetur ex ea etiam rescissa,ob causam præcedentẽ:quia sufficit,quòd res semel vendita fuerit,etiam si non duret.l.si quis. C.de inst.& subst. Secus si loquatur de alienatione.

43 ¶ Sed contra Pet.illum à Collect.relatum,Imo.& Barb.in illa specie.d.l.vltima.&.d.cap. potuit,tenet vniuersa propè cohors scribentium,vt scilicet ex sola venditione non cadat emphyteuta,nisi processerit ad traditionem.ij sunt Specul.titul.de loca §.nunc aliqua, versiculo.95. Ioannes Andr.Paul.Liaz.& Ant.in.d.cap.potuit.Pet.Iacob.titul.de actio.in rem pro re emphy.quæ cecidit in commis.colum.4.in paruis,vers.item circa.Alberi.& Saly.in.d.l.vlti . vterq; colum.vlti.& Ioan.Fab.col.j.& Ias.char.pe.vers.decimonono.C.de iu.emphy.Bald.cõ.9. factum tale est anno domini,col.2.vers.quæritur.vtrùm,lib.j.quod repetitur consil. 188.lib.3.& idem Bald.con.415.præmittendum est,circa medium,eodem.lib.j.& con.160.quæritur vtrùm si emphyteuta,vers.considera,lib.3.Anto.con.34.casus emphyteuta vendens, & consi.37.Leu

Universidad de Deusto
Biblioteca

gus quidam,in fi.Ro.in.l.sequitur.§.idem Labeo.ff.de vsucap.Paul.Cast.in.l.j.§.si rem depositam.ff.depositi.Raph.consi.41.ad primum quæsitum,Alter Raph.Fulgo.con.2.Petrus tenetur,in.j.dubio,& con.11.emphyteuta,col.j.Alexand.in.l.si à me,& iterum in.l.statuliber,colũ.j.ff.ad leg.Falcid.& con.173.viso themate & scripturis,colum.2.versic. quinimo,lib.2. quod repetitur consi.91.lib.3.vbi id dicit sing.& idem Alexan.con.76.in causſa & lite vertente,colum.2.nume.5.lib.7.Franc.Aret.qui & id dicit sing.in.l.continuus.§.cùm quis,colum.2.vers. quantùm autem.ff.de verbo.obliga.& Barb.sibi in eodem cap.contrarius,videlicet in.d.cap. potuit,colum.7.vers.in glo.potuit,ext.de loca.Fran.Cur.senior,qui hanc dicit esse communiorem op.con.8.viso instrumento,paulò ante fi.Guid.sibi contrarius deci.Delph.101.si quis rem,& deci.162.fuit etiam decisum,ad finem,& consi.126.de anno domini,paulò ante finem, & consilio.147.consilum pro R.in.6.dubio.& consilio.192.ex facti narratiõe,columna.2.versic.& præmissa dico,& in tracta.de pœnitẽtia iuris,in.10.quæsti.Ias.in.l.filiusta.§.diui,in.j.leg. columna.7.vers.secundò contra differentiam ff.de leg.j.Hip.Marsſing.412.plures sunt.Alci. in.d.l.alienatum.ff.de verb.obl.Stepha.Bertran.con.45.pridem de anno domini,in.j.dubio, lib.j.Fran.Rip.lib.2.respon.clerici.nu.18.

44 ¶Mouetur Speculhuius sententiæ auctores,& cæteri eius assectæ hac ratione,quoniam vẽdere cum effectu accipi debet.l.j.§.hæc verba.ff.quod quisq; iu.& cap.relatum,de cle.non resid. & cap.hæc autem verba,de pœniten.di.j.Perfecta autem venditio non dicitur ante traditionẽ. §.venditæ.inst.de rer.diuis.& c.cum Ioannes,ad prin.de fid.inst.& dicemus latiùs inf.eo.§.gl. 10.in verbo,dedans lan,in.20.quæst.vers.nam & contractus.Quæ ratio multùm accedit ad casum nostræ consuetudinis,quæ vt iam sæpius diximus,& dicemus sæpissimè, huc omnino respicit,vt res maneat in familia siue genere venditoris.Igitur si non fuerit trasſatum dominium vt non est,nisi res tradita fuerit,vt dictum est,& probat etiam text.in.l.traditiõibus.C.de pact. & l.si ager.ff.de tei vend.cum si nihil est,quod locum faciat nostræ consuetudini,nisi si traditio facta fuerit:cùm ex sola venditione nõdum exierit res è dominio,& sic è familia & genere venditoris.Et hanc rationem considerauit Ioan. Fabri.in.d.§.j.inst.de empt.vend.ad hũc nostrum casum,vt scilicet nondum re tradita non competat consanguineo ius retrahendi: præsertim si retrahentes ab ea discesserint.quod & voluit Chass.in hoc eodem titulo.§.j.in verbo, vendu,in prin.

45 ¶Idem autem quod in emphyteusi diximus,& in feudo obtinere,vt scilicet non cadat in cõmissum ex sola venditione sine traditione,& ita rei dominio nondum translato, satis probat text.in cap.j.§.callidis,ibi vendunt,& in aliõs transferunt,& ibi Andre.Iser.& Bald.subobscurè,& Mart.Laud.qui eum.§.legit cum princi.column.2.versicu.not.secundum,& Card. Alexand.columna.2.eiusdem cap.1.in princi.& rursum in.d.§.callidis,colum.j.tit.de prohi. feud. ali.per Fed.& voluit idem Bald.in.d.cap.j.in prin.vers.sed si specialiter.& ipse And.in cap.si inter,in princi.& ibi quoque Aluar.& Matthæ.Afflict.ti.de vasal.qui cõtrà cõsti.Loth.ali.& in cap.j.& ibi item Aluar.columna.6.titu.de prohib.feud.ali.per Loth.& in cap.j.& ibi etiam Aluar.columna.2.& Card Alexan.columna quoque.2.titu.quid iuris sit.Pet.Iaco.in titul. de act.in rem pro re feud.contra empto.colum.3.in paruis,vers.item est notandum.Bal.in cap.j. §.aũt si liuellario,col.vlt.vers.sequitur in text.aut pignori,& ibi etiam Aluar.Mart.Laud.qui eum.§.legit cum.§.similiter,colum.vlt.vbi id dicit sing.& ibi quoque Card.Alexand.col.2.ti. qui.mo.feu.amitt.le.j.& idem Bald.in cap.j.§.denique,col.2.vers.item no.quòd iste tex.& ibi Mart.Laud.col.vlt.Aluar.in.43.conclus.titulo quæ fuit pri.cau.amit.benef.& idem Bald.in cap.j.col.j.in.3.not.in fi.tit.de ali.feud.& con.482.magnifici,col.2.vers.quartus passus,libr. j.& con.215.proponitur quòd inuestituræ,colũ.2.vers.item nec transtulit,lib.2.& consi.349. qui litem habebat,in prin.eodem.lib.2.& con.276.ad euidentiam,in prin.lib.5.quod reperitur con.315.eo.lib.& iursus idem Bald.con.403.quidam nobilis,in princ.eo.lib.5.Ioã.Ray.in cap.1.§.habito,col.3.versi.quæro quid si vasallus.tit.de prohi.feud.ali.per Fed. Paul. Cast.in. d.l.j.§.1.si rem depositam.ff.de posit.Alex.con.30.quoniam omne datum, col.5.versi. pro hoc facit,lib.j.quod repetitum est con.2.lib.5.Corne.con.11.in præsenti,col.14.sub litera.o.lib.3. Fran. Areti. consilio. 6.viso istrumento,columna.3.versiculo,& est aduertendum,& consi. 14.viso & diligenter,columna.3.versicu.& est aduertendum.Cardinalis Alexand.in capi.j.§. præterea,col.j.titu.de capi.Cor.Guid.Pap.in.d.deci.Delphi.161.ad fi.& in.d. tract. de pœnitentia iuris,quæsti.10.lac.à S.Georg.in. tract. feud.in verbo, cum pacto de non alienando, col.2.vers.item quo dixi.Barb.con.51.scripsit sapientiæ fons,col.13.vers.& vlteriùs præmitto. lib.j.Fran.Cur.Iunior etiam in tract.feud.in.4.parte prin.col.eiusdem partis.47.ver.10.quæro nunquid ad hoc vt vasallus.Ferdi.Loaz.in repetit.d.§.diui,char.15.nu.284. Corset.in suis sing.in verbo,alienatio,vers.per alienationem.Hippo.Marsſing.412.quia plures sunt caussæ. Bap.à S.Blasio,in tract. differentiarum,versiculo centesimo decimo nono vasallus vendendo.Zazius in epito.feudo.parte.9.char.3.vers.13.fallit,iterumque parte.10.char.j.vers.secundò fallit. Matthæ. Afflict. in constit. Siciliæ incip. constitutionem diuæ memoriæ, col. 11. vers. secunda conclusio.& Molend.vbi supra nume.2.

46 ¶Et huc quoque pertinet quod in casu d.l.1.§.si rẽ depositam. ff. de posi. voluit glos. ibi,& post eam

post eam Bar.& alii,quòd ei locus non est ex sola venditione,nisi ad traditionem processum sit.Sed & Bal.con.314.quædã sunt,col.2.lib.3.respondit in casu statuti prohibentis sub pœna venditionem hæreditatis in extraneum,eum in statutum non incidere, qui tantùm vendidit, nec tradidit.Ex quo & illud fit,vt si stante statuto eodem,quis extraneo vendiderit, & posteà ei facto ciui tradiderit,valet alienatio,inspecto scilicet tempore traditionis, non venditionis, vt respondit Paul.Cast.con.286.videtur quòd dicta sententia,quem refert,non designato tamen numero con.& sequitur Ioã.Crot.in.d.§.diui,colum.23.vers.quartò limitatur.Et vt redeamus ad Bal.is,con.243.tempore,lib.4.tradit gabellas debitas pro emptione mercium non deberi,nisi sint traditæ:tunc enim(inquit)emptio perficitur,cũ res traditur.Ideo si quis emat in loco vel tempore gabellarum debitarum rem sibi tradendã in loco vel tempore, quo non debentur:ex huiusmodi emptione nullo modo debentur:inspecto scilicet loco aut tempore traditionis,non venditionis:nisi in principio actum sit ita fieri in fraudem gabellarum. Et idem propè voluit ipse Bald.con.253.licèt istæ allegationes,eo.lib.4. vbi id latè & scienter disputat.De quo tamen vide eundem con.sequẽ.quod est.254.in quæstione prædicta,& in.l.j. C.de nund.& Firmia.in tract.gabellarum,in.2.parte.8.partis princ.quæst.14.Et aliquid dicemus in versicu.ab hinc.2.

Vendens & nõ tradens nõ incidit in poenam statuti.

Tempus traditionis inspicitur,non venditionis.

Locus item traditionis.

47 ¶Et è diuerso si contractus factus sit in loco vbi gabella non debetur,traditio autem in alio loco,vbi debetur,tunc inspecto loco traditionis debetur,vt voluit ipse Bald.in.l.multum,col. vlt.versi.pone ergo dicit,& ibi quoque Saly.in fi.C.si quis alteri,vel sibi.Nam & aliàs contractum fuisse videtur non in eo loco quò negocium gestum est,sed quo pecunia soluẽda aut res tradenda est.l.3.ff.de bo.auth.iud.poss.& l.contraxisse.ff.de act.& obli.glo.in.l.hæres absens. §.vlt.& ibi Bal.& Angel.ff.de iud.& in cap.Romana.§.nec enim,in verbo,respondere,& ibi Domi.& Phi.Frã.de foro comp. lib.6.& voluit etiam Io.And.in cap.in obscuris in fi.de reg. iur.lib.6.Sed vt propiùs accedamus ad casum nostræ consuetudinis:Matthæ.Afflict. in tract. protomixeos,in prin.col.15.vers.itẽ quæro pone quòd facta est,& vers.seq.tradit retractũ non habere locum nondum re tradita & soluto precio,nisi de eo habita fuerit fides.

48 ¶Ego verò scio in Francia maiori ex parte id obseruari,vt ex sola venditione sit locus retractui,etiam si nondum res tradita fuerit,nec solutum precium,idq; ni fallor,iure optimo: tum quia nostra consuetudo simpliciter loquitur de venditione,vt diximus in prin.huius quæstio. Venditio autem solo cõsensu perficitur ante traditionem perfectione essentiæ,vt scientissimè probat Franc.Areti.in.l.si fideiussor.§.meminisse,colum.2.vers.super secũdo.ff.de leg.j. Ideoque Masue.ti.de retractu,colũ.vlt.§.item pone emptor,vers.quid de domino,dicit quòd dominus potest petere laudimia ex huiusmodi venditione ante traditionem,etiam si lis sit inter emptorem & venditorem super traditione rei.sufficit enim(ait)rem esse venditam.l.j.&.2.C. de rescind.vend.Imò verò Steph.Bertran.con.199.viso casu,lib.j.respondit hoc casu deberi laudimia,etiam si contrahentes ante traditionem discesserint â contractu.

Laudimia debẽtur ex venditione sola,re etiã nondũ tradita.

49 ¶Tum quia licèt emptor nõ sit dominus ante traditionem,tamen ei competit actio ad rem sibi tradendam,& dominium in se transferẽdum,si venditor erat dominus. l.ex empto,in prin. ff.de actio.empt.& l.in conuentionalibus,in fi.ff.de verbo.oblig.& sic ad rem immobilem: cũ actio cõpetẽs ad rẽ immobilẽ cẽseatur immobilis,vt latè dicemus inf.eo.§.in gl.7.in verbo,ou aultres choses pour immeubles,in prin.Nã & qui actionẽ habet ad rẽ,ipsam quoq; rẽ habere videtur.l.qui actionem.ff.de regu.iur.cum concord.ibi adductis,& facit optimè ad hanc rationem text.in simili in.l.sicut.§.si debitor.ff.quibus mod.pign.vel hypot.solu.vbi si permiserit creditor rem pignoratam vendi,eamq; debitor vendiderit,nec tradiderit,pignus extinguitur,æquè ac si tradidisset:licèt adhuc sit in bonis debitoris,quia is ex empto tenetur. Et licèt aliquo respectu minus sit habere actionem,quàm rem ipsam.l.minus, eodem titul. tamen negari non potest,quin ea actio censenda sit immobilis:cùm res ad quam competit, sit immobilis,vt diximus,& ita semper locus est nostræ consuetudini,vt latè dicemus in.d.gl.7.

Qui actionem habet ad rem, eam ipsam habere videtur.

50 ¶Et hac eadem ratione Bald.in.d.l.j.circa medium.C.de nundi.tradit quòd si tempore nundinarum factus fuit contractus,& non traditio, non cessat priuilegium illius. l. concessum nundinis:cùm iam ex contractu astricti sint contrahentes ad ipsum implendum, licèt implementum fiat post nundinas,argumen.l.3.§.scio.ff.de minorib.Sed & Bartol.in.l.multum,colũmna.2.& ibi Paul.Castr.& Franc.Areti.post eum de verbor. obligationib. dicunt, quòd si ex statuto extraneus acquirere non possit rem immobilem,nec eandem quoque stipulari poterit,quoniam vt dicit idem Paul..Castr.qui id sequitur.d.consi.286.videtur quòd dicta, colum.j.lib.2.ex huiusmodi stipulatione sequeretur alienatio,& allegat tex.in.l.si ad resoluendam,& ibi Barto.& Saly.C.de præd.minor.vbi qui non potest alienare rem immobilem,nec eandem quoque promittere po[illegible] de quo & nos latiùs dicemus in titul.sequen.in fin.quæstione.quinta.

Qui acquirere non potest,nec stipulari põt.

Qui alienare non potest nec promittere potest.

51 ¶Præterea quid si dijs placet,interest emptoris excipere aduersus consanguineum offerentem precium,rem sibi nondum fuisse traditam.Illud autem receptum est,& apud nos in prijs obseruatum,vt sicuti non auditur agens sine interesse.l.si patroni.§.qui fideicommissariam,ibi,secundùm quæ,& ibi Angel.& Alexand. ff.ad.S.C.Trebellia. & l.sed nec legata-

Agens non auditur sine interesse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rios, cum l.seq.ff.de cond.fur.&l.qui fundum.ff.locat.&l.sin autem.§.si homo.ff.de rei vendic.&l.si quis ex argentarijs.§.ex hoc edicto,& ibi Alberi.ff.de eden.&l.j.§.si reus,& ibi not. ff.de eo per quem fac.erit.Bar.in.l.si vnus.§.ante omnia,in.3.no.ff.de pact.Pet.Anc.con. 119. pluribus,post prin.& doct.vbique.Quin & si desinat sua interesse,desinit & actio competere. l.procuratorem.§.mandati actio.ff.mand.&l.si seruus.ff.de condict.furt.&l. ex conuentiõe, & ibi Alexan.& Philip.Dec.C.de pact.Bar.super hoc tamen distinguens in.l.qui autẽ.§.illud. ff.si quis cautio.Ita nec excipiens quoque audiendus est sine interesse.l.ille à quo.§.si de testamento,qui est.j.& ibi etiam Alexand.in prin.ff.ad.S.C.Trebel.&.l.qui liberis,in fi.ff.de bon. pos.secun.tab.Angel.in.l.exitus,vers.quinimo,& ibi Alexand.col.2.vers.&subdit.ff de acqui. pos.idem Alexã.& Philip.Deci.in.d.l.ex cõuentione,& ipse Deci.con.418.visa,col.3.vers. in quarto,& doct.item vbiq;.Et id quidem propemodum generale est,vt nemo audiatur sine interesse.Nam de appellante probatur in.l.j.ff.de appel.nõ recip.& in.c. cũ inter.R.ext.de elect. Et de opponente in cap.veniens,le.2.vers.cũ igitur,de testib.& voluerunt Inno.& Ioan.And. in cap.super his,in verbo,excludatur,de accusati.Pet.Anch.con.297.efficacibus,col.4. versi. est ergo videndum,& Paul.Cast.in.l.2.colũ. j.vers.alij verò casus.C. de edict.diui Adr.tol.Et de stipulante in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.obli.Et ita quidem,vt si primùm tempore scilicet stipulatiõis interesset,postea antem desierit interesse,nõ cõmittatur stipulatio,nec agi possit.l.pater dotem, quæ est vlt.in prin.ff.rem rat.hab.quã dicit no.Ro.con.123.negari,vers. vltimò idem.De quo tamẽ vide plenissimè Alberi.in.l.4.§.Cato,colum.11.numero.35.& seq. ff.de verb.oblig.

Nec excipiens quoque.

Nec appellãs.
Nec opponens.

Nec stipulãs.

52 ¶ Tamen vt reuertamur ad casum nostrum,si contrahentes re nondum tradita, & antequam consanguineus venerit ad retractum,discederent à venditione, quod nudo consensu possunt. l.ab emptione.ff.de pactis.&.l.j.C.quam lic.ab empt.disced. fortè postea non audiretur consanguineus.Et id est quod voluit Ioan.Fab.in.§.j.Instit.de empt.& vendi.& Matthæ. Afflict. in tract.proto.in verbo,scriptum est,col.4.vers.septimò no.in fi.Et in hanc rem est consuetudo expressa Turoniæ hoc eodẽ tit.de retraict.§.3.in fi.Et in hac quæstione vide omnino quæ dicam inf.eo.§.in gl.10.quæ est in verbo,dedans lan.in.20.quæstio.vbi tracto,an tempus retrahẽdi currat à tẽpore vẽditionis,an verò traditionis,& iterum.§.vlt.in gl.2.in.14.q.&quæ scribam inf.titu.procedente.§.j.in verbo,a tel temps,quæ est gl.2.nu.63.cæterùm & hic, & iterũ. §.6.in verbo,les loyaulx cousteme ns,cùm latissimè tracto,vtrùm ex venditione,à qua partes discedunt,debeantur laudimia.Et vide etiam Carol.Molend.hanc eandem nostram quæstionem abundantissimè tractantem in consuet.Paris.ti.j.§.13.nu.4.& multis seq.

Re nõdum tradita si dissoluatur venditio,an admittatur consanguineus.

fol.89. mũ.108.

53 ILLVD QVOQVE QVAERI POTEST. Si quis promisit alteri vẽdere certo aliquo precio,an ex huiusmodi promissione competit ius retrahendi. Quod videtur,tum ea quã diximus ratione in præcedenti quæst.quòd ex hac promissione cõpetit actio ad rẽ immobilem(nam de ea semper intelligimus)vendendam,quæ actio immobilis esse censetur. Et quia etiam is satis vendere censetur,qui tractat vendere,& ita promittit de vendendo,vt dicit Bald.in capi.in causis,columna.j.ext.de electio.Et qui prohibetur vendere,promittere quoque se venditurum prohibetur.vt dicit idem Bal.in.l.vltima.per illum text.C.ad legẽ Falcid. & Barto.& Saly.in.l.si ad resoluendam.C.de præd.minor.vbi etiam est bonus text. & dicemus latiùs ti.procedente,in fi.eiusdem tit.nu.30.& hæc quidam,& diximus etiam alicubi suprà in hac eadem glo.

Quæst. an ex promissione vẽdendi competat retractus.

54 ¶ Tu tamen dic contrarium.Nam consuetudo nostra,vt hîc vides,in verbis quæ commentamur per verbum vendendi loquitur,si aulcun a vendu:aliud autem est vendere,aliud promittere de vendendo,secundùm Iac.Bu.& Angel.in.l.j.per illum tex.C.de pactis pigno. vbi ex eo dicunt,quòd si ex statuto debetur gabella ob venditionem , non debetur ex promissione vendendi,cum multis aliis si.& concord.à me collectis infrà titu. seq.in fi.in.5. quæsti.vbi de hoc plenissimè omnium(ni fallor)tractabo. Quod autem dictum est de actione competente ad vẽditionem', illud certum est eum qui id promisit, non posse cogi ad ipsam venditionem faciendam,sed tantùm ad pecuniam numeratam condemnatur,sicut euenit in omnibus faciendi obligationibus.l.si quis ab alio.§.j.ff.de re iud.cum si.& dicemus alibi pleniùs.

55 ¶ Sed id velim intelligas,nisi is qui ita promisit,postea rem ipsam ei cui promissio facta est,tradiderit,& vicissim ab eo precium acceperit. Nam id facientes videntur venditionẽ ipsam perfecisse,& in actum venditionis consummatæ deduxisse.vt à Soci. cùm ea species ex facto contigisset,scienter responsum est,con.170.in præsenti consultatione,lib. 2.& ab eodem repetitũ in.l.si ante.ff.sol.mat.quod & post eum latissimè disseruimus inf.d.titu.seq.in fi.in .8. quæstio. vbi omnino vide.Nam illic eam Soci.sententiam aduersus Ias.multis rationibus defendimus.

Quæst. quid si post promissionem res tradita fuerit.

56 SED QVID SI QVIS non vendit rem suam,sed venditioni ab alio factæ consentit, an cõsanguinei ipsius consentientis admittantur ad retractũ?Quod non videtur,quia aliud est vẽdere,aliud vendenti consentire.l.aliud est vendere.ff.de reg.iur.cum si. At tu tamen vide quæ scripsimus in nostris Legibus connubialibus,in verbo, contracter ,in duodecima quæstione. & in repetitione legis,si vnquam,in verb.donatione largitus,in viceſima prima.q. C.de reuo. don.& ex ibi scriptis apertè intelliges,cõsanguineos cõsentientis alienationi rei suæ admittẽdos esse ad

Quæst. an retractus habeat locum in cõsensu venditionis ab alio factæ.

esse ad retractum,vt etiam concludemus inf.eo.§.glo.9.in verbo,ou lignagier,nume.105.sed vt ad cætera,& seq.ibi omnino vide.

Quæst. an retractus habeat locum in vendi tione ita facta, vt res inempta sit si consanguineus velit retrahere.

57 QVID DENIQVE SI RES ita fuerit vendita,vt si consanguineus velit retrahere, ea sit inempta,an nihilominus poterit consanguineus retrahere?Matthæ.Afflict.in tracta.promixeos in verbo,scriptum est,col.5.vers.sed quid si res,quærit an tũc habeat locum ius congrui,quod competit vicino.Et primùm(inquit)videtur habere,quia huiusmodi conditio censetur apposita in præiudicium vicini:& res inter alios acta tertio non præiudicat.& subdit facere bonum tex.in.l.qui balneum,&.l.qui potior.ff.qui pot.in pig.hab.Subiungit autem contrarium quoque videri,quia talis venditio pẽdet ex futuro euentu.nã si vicinus non petit ius congrui,tunc res est vendita:si petit,ipso iure resoluitur.Potest autem venditio fieri sub conditione.§.pe.Insti.de empti.& vendi.Sed & potest fieri venditio ad arbitrium tertij.l.vlt.C.de contrahen.emptio.Et tandem dicit se hanc partem putare veriorem esse,per.l.si hominem. ff. de vsucap.

58 ¶ Verùm id non est sine scrupulo,cùm id pactũ vedeatur esse appositum in fraudem consanguinei,ne scilicet retrahere possit:cùm tamen contrahentes facere non possint nec tacitè, nec expressè;quin retractus locum habeat,vt etiam dicit ipse Matth.in eodem tractatu,in verbo,licèt enim suprà diximus,col.antepe.vers.item quæro de alia quæstione,vbi & ex hoc dicit,non impediri consanguineum per pactum reuẽdendi etiam in venditione appositum,quin admittatur ad retractum,& præferatur venditori,de quo & nos dicemus infr.tit.seq.§.j.glo.7.in verbo,seront preferez,in prin.& seq.vbi & alios adducimus id ipsum tenentes, & alios quoque qui contrà tenent,eo casu venditorem præferri.Et ego certè putarim,quòd si verè & nõ fraudis consilio fuerit id pactum appositum,quòd scilicet venditor malit rem ad se redire,quàm apud alium quenuis , si non maneat apud emptorem fortè amicissimum:non erit locus retractui,aliàs locus erit.Fraudis autem consilium ex eo detegi,quòd cùm consanguineus peteret retractum,& ita locus esset resolutioni,contractus tamen non fuit à contrahentibus aliter re vera resolutus,sed diutius post conditionem mansit res apud emptorem,vt priùs erat,ar. l. sicut.§.superuacuum,& ibi Bar.ff.quib.mod.pig.vel hypothe.sol.& dicemus in simili inf.eodẽ. §.in glo.14.in verbo,ou equipolent a vente,nume.35.nec hic tamen,& pleniùs in nostro tracta.constituti.in.9.limitatione.

59 ¶ Quòd si existente conditione resolutionis,eam verè contrahentes faciunt: Tunc fortè non erit locus retractui,sed venditor rem ipsam ex hac resolutione recuperans præferetur consanguineo volẽti retrahere,vti etiã in casu pacti reuendendi præfertur,secũdùm opinionem, quã nostra consuetudo & vniuersa Gallia sequitur,vt plenè dicemus in.d.verbo, seront preferez. Nihilq; propemodũ differre videtur hoc pactum,de quo tractamus à pacto reuendendi,quantùm ad id de quo quærimus pertinet:nisi quòd in hoc reuendendi,tacitè & ex natura ipsius venditor præfertur consanguineo:in alio autẽ quodam modo expressè.Et huc pertinet quæstio tractata ab Alberi.in.l.is qui.§.si ab ignoto.ff.de manu.de eo qui ita donauit filio emancipato,vt si posteà contingat filiũ scelus quodpiam perpetrare,ex quo bona eius publicentur, donatio pro non facta habeatur.

Quæstio retractus.

60 NEC OMISERIM TAMEN eundem Matthæ.Afflict. continuò post quæstionem præcedẽtẽ,& hãc subiũxisse. Si cũ ex statuto vẽditor nõ solues gabellã nõ possit petere preciù, & venditor eã non soluisset,peteretq; ẽptor rẽ sibi tradi exemptione,& consanguineus ex iure congrui,quid hîc statuendum est?& dicit quòd vẽditor tenetur ad tradendam emptori, nec tamen tenetur emptor ad precium,vt voluit Bal.in.l.mortis,quæ est vlt. vers.item inducitur. C.de peri.& com.rei vend.Et consequenter(inquit)Afflict.habet locum ius congrui.Subditq; quòd si res nondum fuerat tradita emptori,debet solui precium venditori.Si tradita fuerit,reddi bebet emptori:qui & ipse debet restituere venditori.Neque id preciũ est illud conuentum,quòd ex statuto venditor petere non potest,sed aliud quod datur ob ius congrui:ad quod trahi non potest statutum,quod stricti iuris est.Et quod occasione rei meæ ad te peruenit,meum est.l.hæc conditio.ff.de cond.& demonst.&.l.nam hoc natura,&.l.indebiti.ff.de cõdi.indeb.Hæc Afflict.qui dicit hanc opinionem ĩniti maxima æquitate.Cui tu adde quę in eodem illo casu scribit Bar.in.l.bona fides.ff.de act.empt.& Saly.in.d.l.mortis,& Firmia.in tract. gabel.9.parte prin.eademq; vlt.quæst.19.

AVLCVNS BIENS. GLO. III.

Emphyteusis an veniat appellatione bonorum.

1 BONORVM APPELLATIONE VENIT emphytheusis,ex sententia Spe.tit.de locat.§.nunc aliqua,vers.156.& Ioã.And.in addi.illius in eo ipso.§.vers.109.& aliorũ quos tibi cõgessimus in repe.l.si vnquã,in verbo,bona,nu.10.Quibus addes Iac.Bel.in.§. emphyteusim,in authen.de non alie.reb. eccle.& Pet.Ancha.in.l.quod dicitur,col.6.vers. circa secũdũ,& ibi Ias.col.8. nu.31.ff.de verb.obl.& eundẽ Iaso.con.152.super feudo,col.3.vers.tertiò principaliter,lib.2.vbi id dicit singu.& Philip.Decius consi.389.visa longa serie,in fi.Ex quo potes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quæst. Retractus an habeat locum in vendi tione rei emphyteuticæ.

intelligere & emphyteusim contineri in hac consuetudine, vt scilicet si res emphyteutica venditur, in ea locum habeat retractus. Id quod etiam non obscurè voluerunt Guilel. Cu. Ray. Forl. Alberi. Bald. & Angel. in l. imperator. ff. de pactis, dum dicunt per illum text. dominum præferri consanguineo in retractu rei emphyteuticæ, cum multis alijs concordan. quos videbis inf. eodem titu. §. 21. in prin. Sed & illud apertè, vt scilicet retractus in ea re locum habeat, voluit Alexand. con. 27. viso themate, colum. 2. vers. quantùm autem ad secundum, lib. 6. vbi etiam plus dicit, id scilicet statutum habere locum in rebus emphyteuticis & libellarijs, quas quis tenet à principe. & Seba. Neapodanus in prima consuetudinem de iure congrui, in verbo, alicuius, & Matthæ. Afflict. in tracta. proto. col. totius operis. 11. vers. item quæro an ius, vbi & id dicit obseruari, & non obscurè Cæpol. con. causarum ciuilium. 44. in quæstione, colũ. 2. & seq. con.

2 ¶ Et ita quidem id procedit, vt etiam admittatur consanguineus ad retractum rei emphyteuticæ ecclesiasticę, vt pŏt videri clăculũ voluisse Bal. cŏ. 300. statuto cauetur quòd liceat debitori, lib. j. quẽ ad eã sentẽtiam citat, sequitur, & extollit Iaſ. con. 224. principale dubium, colũ. vl. vesicu. octauò istud statutum, lib. 2. & expressè etiam voluit nulla vtriusque mentione facta Matth Afflict. in tracta. proto. col. 11. vers. item quæro an ius. Sed id tamen Bald. ipse vbi sup. intelligit, nisi dominus directus rem ipsam emphyteuticam emerit. neque enim tũc ius esse cõsanguineo redimendi, moueturq; sŭbtili (vt ipse met dicit) ratione, quam ego in alio non absimili casu adscribam, infr. in verbo, ou autres choſes censees pour immeubles, quæ est gl. 7. nume. 59. incip. ego verò vt tandem, de quo tamen vide quæ & ipse dicam infrà. eo. §. in. verbo, on equipollent à vente, quæ est gl. 14. nu. 110. sed & illud quærendum, & tribus seq. An autem & illud verum sit, quod diximus de emphyteusi ecclesiastica, dicemus latè inf. eo. §. in verbo, lachapteur, quæ est glo. 13. nu. 3. quòd si hoc statutum, & plenius nu. 8. sed vnum non omiserim, & seq. vbi omnino videre poteris.

An & in emphyteusi ecclesiastica.

3 SED MAIVS DVBIVM EST. An feudum comprehendatur in huiusmodi statuto: cùm alijs in generalibus feuda non contineantur, vt videre licet in cap. generali, & ibi doct. tit. si de feud. contro. sit inter do. & agna. vass. & in c. j. ad fi. & ibi glo. & Cardi. Alexand. col. 2. in. j. no. tit. de capi. qui cur. vendi. vbi in generali alienatione non continetur feudum, ni si nominatim dictum sit. de quo etiam per Mart. Laud. & Card. Alexand. in cap. j. vtrunque in fi. tit. de inue. de re ali. fac. & latè per Alexand. con. 16. viso dicto themate, col. 2. vers. quò autẽ ab bona, lib. 2. & con. 168. requisitus, col. 2. vers. fortificãtur prædicta, lib. 2. quod repetitur cõ. 20. lib. 5. & Lud. Gozad. con. 26. in causa illustrissimorum, col. 9. nume. 51. & doct. vbique. Vn de nec in generali donatione bonorum comprehenditur. Guid. Pap. con. 214. circa materiã, col. 4. vers. sed in casu, & iterum col. 6. vers. sed restat aliud, & con. seq. vertitur quæstio, col. j. & con. 218. indubitanter, col. pe. vers. ad octauum. Nec in generali hypotheca. Guido. Pap. in omnibus propè locis suprà citatis. Nec in rescriptis simpliciter impetratis veniunt bona feudalia, nisi de eis specialis mentio facta sit, vt no. voluit Bald. in cap. cùm ordinem, colũ. 2. vers. istud capi. est arg. & ibi etiam Philip. Deci. col. j. ex. de rescript. per text. ibi. Sed id melius probat tex. in cap. ex parte. B. ext. de fo. compe. Idq; dicit sing. Iaſo. d. con. 224. in prin. & iterũ cõ. 70. super vtraque, col. pe. vers. confirmo & secundò, lib. 3. & multùm extollit cons. 252. vera & iuridica, col. j. lib. 4.

Quæstio. an res tractus habeat locũ in feudis. Feuda non cõprehendi in generalibus dispositionibus.

4 ¶ Similiter statutum de dote lucrãda non habet locũ in re feudali, cap. j. §. quãuis, & ibi Bal. Mart. Laud. qui ita dicit publicè disputasse, & Card. Alexan. tit. de inuest. de re ali. fac. & idem Bal. ĩ cap. j. & ibi Aluaro. Mart. Laud. & Cardi. Alex. ti. an marit. succ. vxo. ĩ bŭfi. & ĩ cap. j. in prin. col. 3. vers. quæro an consuetudo, & ibi Cardi. Alexand. col. 6. vers. eiusdem initij, titu. de prohib. feud. ali. per Fed. & ipse Bal. in authen. res quæ, col. 2. vers. quęro si ex forma statuti. C. com. de lega. Iac. Aluar. in. d. cap. j. §. callidis, tit. de prohib. feud. alie. per Fed. & in cap. j. in prĩ. & ibi quoque Marti. Laud. titu. de inuest. quã Tit. accept. à Semp. & Fran. Aret. in. l. 2. colũ. j. vers. debes etiam scire, & ibi quoque Fran. Ripa. col. 4. nu. 19. ff. so. mar. & Iaſo. in. l. j. col. 6. ver. not 1 etiam quòd istud. C. de ſum. tri. vbi dicit sing. ad hoc tex. in. d. §. quanuis. Albert. Brun. in tractatu statutorum fœminas repellentium, in. 23. quæst. 8. arti. Nec itẽ dispoſitio. d. l. j. nec authen. præterea. C. vnde vir & vxor habent locum in feudis, vt de primo est tex. in. d. cap. j. tit. an mari. suc. vxo. & ibi doct. & Alexand. in ea ipsa. l. j. col. vlt. vers. succesiuè, & ibi quoque Iaſ. col. 2. in. 6. fal. Phi. Deci. qui id optimè declarat, col. 3. vers. 6. & vltimò, & Steph. Bertran. cõ. 59. voluissem, in. 13. eodemq; vltimo dubio, lib. 2. & Benedict. in repe. cã. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, nume. 801. ver. quartò fallit, ext. de testa. De secnndo est etiam tex. in d. cap. j. §. quanuis, tit. de inuest. de re ali. fac. & voluit Roma. qui id dicit se consuluisse contra multos, in. d. authen. præterea, & ibi quoque Alexand. in fi. & Iaſ. colũ. 3. vers. limita tamen, & Franc. Pep. in repe. in fi. & Mart. Laud. & Cardi. Alexand. in cap. j. §. donare, vterq; in fi. titul. qual. olim feud. ali. pot. Nec. d. authẽ. res quæ. C. com. de lega. habet locũ in bonis feudalibus. d. §. donare, & ibi Bal. & alii, cum alijs multis cõcord. adductis à Iaſ. in. d. authẽ. col. 8. vet. an autem res prohibita, & iterum col. 11. vers. 6. limita, & con. 89. aggredior, col. 4. vers. 2. quia dicta, lib. j. Cui adde Guid. Pap. d. con. 214. col. 5. & d. con. 218. vbi sup.

5 ¶ Nec venit feudum in generali bonorum obligatione. Spec. tit. de pign. in prin. vers. vltim. Bal. in. d. c. j. in prin. col. j. vers. sed nunquid si contrahat, & ibi etiam Mar. Laud. col. 2. vers. nota secundum, & Card. Alex. colum. 2. in vers. eiusdẽ initij, ti. de prohib. feud. ali. per Fed. Paul. Caſt. in. l. tutor. §. vlti. ff. de pigno. actı. Ro. in. l. si constante, in princ. ff. sol. mat. vbi reprehendit Bar. qui aliud sensisse videtur ibi in. 3. quæst. j. partis. Alex. con. 16. viso dicto themate, col. vltı. versi. quinimo dicit, lib. j. & con. 168. requisitus, col. 2. ver. fortificãtur prædicta, lib. 2. quod repetitur iterum con. 20. lib. 5. & idem Alexan. con. 2. ex narratis, in prin. lib. 4. & con. 124. super primo, colum. 3. eo. lib. 4. & con. 41. viso themate & his, col. j. lib. 6. quod repetitur con. 95. cod. lib. 6. Iaſ. con. 6. exhibentur, col. 8. vers. nec obstat si diceretur, & col. vlti. ver. non obst. tertium, lib. 3. & Matthæ. Afflict. in constit. constitutionem, colum. pen.

6 ¶ Nec in generali facultate legitimandi censetur data potestas legitimãdi ad feuda, nisi id nũ cupatim exprimatur, vt latè respondit Signo. con. 218. quidam dominus Ioãnellus, ferè per totum, & Alex. con. 60. visa legitima ratione, colum. j. lib. j. Card. Alex. in. c. per venerabilem. §. quòd autem, char. 11. vers. quæro sextò principaliter, qui fili. sunt leg. Soci. consi. 3. in causa domini. Guid. col. 3. vers. 2. quòd dicta, lib. 3. nisi (inquit) ex verbis colligi possit de volũtate principis. Guid. Pap. sing. 857. in generali. Iaſ. d. consi. 70. col. 4. vers. hoc tamen nõ obst. lib. 3. Philip. Dec. in. l. j. col. 2. ad prædicta. ff. si cert. pet. & con. 76. licèt in casu, col. j. & iterum vltim. & con. 389. visa longa serie, col. 2. vers. eodem modo videtur. & Fran. Ripa. in. l. j. col. 8. nume. 53. ff. de vulg. & pup. Tametsi id non placeat Lan. Gali. in. l. 2. colum. 3. vers. ex hac conclusione. ff. de verb. oblig. Sed is solus est, licèt alleget Soci. d. con. 3. lib. 3. vbi tenet priorem partem, vt iam diximus. Nec etiam simpliciter legitimati vt succedant, intelliguntur legitimati ad feuda, nisi id nominatim sit expressum. c. naturales, iuncta glos. quam omnes ibi & vbique sequũtur, tit. si de feud. fue. contro. inter do. & agna. vaſ. & Hosti. Io. Calde. Anto. & Card. Flo. in. c. lator, ext. qui fili. sunt legit. Per. Ferra. ti. for. lib. quo agitur ad reuo. feud. in verbo, nec superstitibus, col. 2. vers. inde quæritur. Step. Bert. con. 112. visis quibusdam, nu. 25. lib. 2. & Gali. in. d. l. 2. col. 3. vers. limita modò, de verb. oblig. cum alijs multis concord. ab Antonio Rubeo congestis con. 33. circa dubium.

7 ¶ Nec in generali renuntiatione veniunt bona feudalia, vt tradit Bal. in authen. in successione, ante fi. C. de suis & legi. & in c. j. colum. 3. ver. sed quid si filius viuo patre, & ibi Iac. Aluar. char. vlti. tit. an agna. vel filius, & Bald. qui & idem quoque dicit de emphyteuticis, con. 437. quædam puella, col. vlti. lib. j. Et illud de bonis feudalibus sequitur Mart. Laud. in. d. c. in generali, tit. si de feud. fuer. cont. Fran. Aret. qui id dicit no. in. l. qui superstitis, col. 5. vers. & vtrùm in renunciatione. ff. de acqui. hæred. & Soci. con. 74. super controuersia, colum. 2. vers. quarta conclusio. lib. 3. Card. Alex. in. c. j. ad fi. tit. de eo qui fi. fecit ag. Philip. Deci. in. d. l. j. ff. si cert. pet. & d. con. 389. vbi sup. & Iaſ. in. l. gallus §. quidam rectè, colum. pen. in priori lect. ff. de lib. & posth. vbi id dicit sing. & con. 96. dominus Bonioannes, in fi. lib. j. & con. 207. in præsenti, in prin. lib. 2. quibus locis dicit de hoc esse bonum text. in. d. c. j. tit. de eo qui fi. fe. ag. & consil. 7. pro reuerendissimo. colum. 5. vers. secundò facit, lib. 3. & iterum. d. con. 132. col. 2. vers. item per generalem, lib. 4. & Catel. Cota. in memor. incip. feudum debet. & Matthe. Afflict. in. d. constitutione, constitutionem diuæ memoriæ, vbi sup. Nec in generali mandato, vt tradit idem Matthæ. in consti. Siciliæ incip. si quando fortè, colum. 2. in. 2. no. Nec in generali fideicommisso. Bart. post Dy. in. l. si patroni, in prin. ff. ad. S. C. Trebel. Mart. Laud. in. c. j. in fi. ti. de leg. corra.

8 ¶ Et id quidem generale est in omni dispositione generali, vt scilicet in ea non comprehendãtur bona siue iura feudalia, nisi de illis mentio specialis & expressa facta sit. cùm eorum natura ab alijs bonis sit separata, non obscurè sentit Signo. d. con. 218. & apertius Bal. post Iaco. Ardi. con. 207. quæstio est spurius, col. j. in fi. lib. 2. & Card. Alex. in. c. j. ad fi. ti. de inuest. de re alie. facta, & in. d. c. generali. & Philip. Dec. con. 139. cuius superscriptio incipit, an & quando fœmina in fi. Vt tamen intelligas alliud esse in dispositione vniuersali, ex sententia eiusdem Dec. d. con. 389. col. vlti. vers. non obst. quòd tacita, per multa quæ illic allegat.

9 ¶ Igitur vt ad casum nostrum longo veluti postliminio redeamus, cùm nostra consuetudo loquatur generaliter de bonis, nulla alia feudorum mentione facta: non videntur ea comprehẽdi: præsertim cùm etiam appellatione bonorum simpliciter feuda non contineantur, si verum dicit Iaſon, in. d. §. quidam rectè, vbi suprà, & iterum in posteriore lect. eiusdẽ. §. col. vlti. per. d. text. in. d. c. in generali, & Matth. Afflict. Deci. Neapo. 14. Ioannellus, col. vlti. & in constit. Siciliæ incip. apostantes, col. 2. in. 4. no. & in. d. constit. si quando fortè, col. 2. in. 2. no. & in constit. si quis in posterum, columna 8. in. 5. not. & in constit. Comes & Baro, column. penul. & in constit. cùm iustitiæ, colum. 2. in. 5. not. & in constit. hac ædictali, colum. pen. & Lud. Gozad. consil. 26. vbi sup.

10 ¶ Verùm Io. Fab. in. §. j. post princ. Instit. de empti. & vend. apertè sentit statutum admittens consanguineos ad retractum, habere locum in feudis. atque etiam Cepol. caus. ciuil. con. 44. in quæstione, colum. 2. vers. item illud statutum, cùm in casu in quo illic consulit, asserit nõ locum esse retractui propterea quòd venditio facta fuerat domino inconsulto, ideóque nullius erat momenti, secundùm ea quæ diximus in glos. præcedenti num. 5. sed hîc scire velim. Sed &

Universidad de Deusto
Biblioteca

in eadem est sententia idem Cæpola eiusdem operis con.47. in causa vertente inter dominum Iacobum, vt scilicet si ea venditio valeat, admittatur consanguineus. Idē quoque ex facto cōsultus respondit, multisque rationibus confirmauit Iaſ.con.224. videretur prima cōsideratione, per totum lib.2. vbi loquitur de simili statuto præferēte vicinos. quod & expressim voluit, licèt ipse Cæpo.non alleget, Bal.in tract.proto.colum.5.vers.sed vtrū ius protomixeos, & Matthæ.Afflict.in eodem tract.col.11.vers.item quæro an istud ius proto.per tex.in.c.j.§.sed etiam res, tit.per quos fi.inuest.& diximus sup.in rub.num.13.sed vt redeamus.

11 ¶ Et hoc quidem minimè dubium est, præsertim apud nos, quibus feuda sunt instar bonorū hæreditariorum, & veluti patrimonialia, maximè quantùm ad eorum alienationem pertinet, vt tradit Io.Fab.morum atque consuetudinum Gallicarum præ cæteris scriptoribus peritissimus multis quidem in locis, ex quibus vnum tantùm subiiciam huic loco accōmodatissimū, videlicet in.§.vlti.Insti.de assig.lib.vbi ex hoc quoque dicit, quòd in hoc regno feuda cōprehenduntur in generali bonorum alienatione. Cætera autem illius & aliorum multorum in id ipsum loca videbis à me copiosè congesta sup.tit.nostrarum consuetudinum.2.§.j.qui est omnium huius vol.14.in glos.2.num.quoque.2.qui locus est eius rei proprius & peculiaris. Et si nihil aliud esset, quàm quòd apud nos liberè alienari possunt, tamen ex hoc solo in omnibus debent censeri patrimonialia, vt in simili voluit Pet.Anch.con.125.visis & diligenter ruminatis, col.pen.ver.ex istis infero.& planius Philip.Dec.con.586.in causa quæ Mantuæ agitatur, col.2.vers.& attenta dicta consuetudine. Nec tantùm apud nos hodie feuda sunt hæreditaria, sed & apud alios quoque, vt testis est Sebast.Neapodanus in consuetu.Neapoli.incip.& si testator, in verbo, disposuit.& Matth.Afflict.deci.Neap.140.tene menti.

12 ¶ An autem verum sit quod sup.ex Iaſ.& Afflict.diximus bonorum appellatione feuda non cōtineri, nē illud dissimulantes prætereamus, cognosces ex iis quæ scripsimus in.l.si vnquam, in verbo, bona, num.10. sed vtrum veniat. Quibus tamen tu prætereà adde Iaſ.ipsum sibi contrarium.d.con.152.super feudo, col.3.vers.3.principaliter, lib.2.vbi id dicit singu.& in.l.quod dicitur, col.8.num.31.ff.de verb.oblig.& Philip.Deci.d.con.389.in fi.& quod scribit glos.in cap.j.vers.nouiin verbo, suorum bonorum, in princ.tit.per quos fiat inue.feudum esse in bonis vasalli, ar.l.bonorum.ff.de verbo signifi.& eam glo.sequuntur Bald.Mar.Laud.& Card. Alex.ibi.& ipse Iason con.57.visis literis, colum.3.vers.sextò facit, libr.3.& Philip.Deci.in.l. quod euincitur.ff.de regu.iur.& idem voluit idem Bald.con.352.materia feudorū, col.2.lib.j.

FONS. Glo. 4.

Ager. Prædium. Locus. Fundus. Possessio.

1 FVNDVS QVID sit, & quid ab agro, prædio, loco, possessione distet, reperies in.l.locus est, & .l.quæstio, & .l.fundi.ff.de verb.signifi. In quibus Laurentius Valla perspicacissimi vir ingenii, sed arrogantissimi, in.9.libr. Elegātiarum cap.41.sibi visus est non vnam obseruasse antinomiam, prætereaq; cōtendit male possessionem fuisse definitam, & intellectam à nostro iurisconsulto in.d.l.quæstio. Sed eius intempestiuam impudentemque audaciam alacriter retundit Alcia. noster tum in.d.l.quæstio, tum in lib.de quinque pedum præscriptione, & in responsione doctæ disputationis Petri Castellani quæ eum librum continenter sequitur. Et de his quoque nonnihil Io. Maria Cataneus in doctis illis commentariis epistolarum Plinij Secundi li.5.in ea epistola cuius initium est, video. Cæterùm Festus Pōpeius, Fundus (ait) dicitur ager, qui planus sit ad similitudinem fundi vasorum. Fundus quoque dicitur populus esse rei, quam alienat, hoc est, auctor. De quo & aliquid videre licet apud Ciceronem in oratione pro Cornelio Balbo. Seruius autem fundum ab eo dici tradit, quòd sit omnium rerum fundamentum. Nam & Plautus in Trinummo fundum vsurpauit pro fundamento cuiuslibet rei.

SERVITVTES. Glos. 5.

Seruitutes sint ne mobiles an immobiles. Retractus an habeat locū in venditione seruitutum. Incorporalia nec mobilia esse nec immobilia.

1 SERVITVTES PER SE consideratas neque mobiles esse, neque immobiles, sed tertiam quandam speciem constituere tradit Panor.in.c.nulli.col.3.vers.quid autem in seruitutibus, extrà de reb.eccle.nō ali. exemplo eius, quod dicitur de actionibus, vt plenissimè tractabim? inf.eo.§.in verbo, ou aultres choses censees pour immeubles, nume.j.& multis seq. Et hanc Panor.sententiam sequitur Alex.in addi.Barc.in.l.mouentiū.ff.de verb.sig.& con.52.viso themate & statutis, col.vlti.vers.tertiò moueor, lib.j.vbi ex hoc dicit, quòd statutum prohibens alienationem rei immobilis irrequisito cōsorte, non habet locum in alienatione seruitutis.& Iason loquēs in statuto huic nostro simili, scilicet quòd proximus possit retrahere rem immobilē oblato pretio, vt item non habeat locum in his seruitutibus, con.194.superuacuò, circa medium, lib.2.Nam illud generale est, vt quæ sunt incorporalia, ea nec mobilia nec immobilia propriè dicantur, secundùm Bald.in.c.j.§.sciendum, versi.ext.quærit, tit.de feud.cog.& Lapus alleg.91.in primis videndum est, ad fi.Alex.d.con.52, col.vlti.vers.& quòd ea quę non sunt,

¶ Et

2 ¶ Et hæc quidem vera sunt, sed vbi necesse est, vt reponātur inter alterutra, id est, mobilia aut immobilia, certè ea immobilibus annumerantur, vt dicit Panor.in.d.c.nulli, & Alexā.in.d.l. mouentium. Nam & Anto.& Imo.in.d.c.nulli, simpliciter hæc veluti immobilia existimant, quia adhærent immobilibus: negántque alienari posse à prælato ecclesiæ, sicuti nec alia immobilia. quod & satis declarat tex.in c.2.eod.ti. lib.6.quo prohibentur prælata alienare bona immobilia ecclesiarum, siue iura ipsarum. Quo in loco glos.no.iura siue incorporalia poni inter immobilia, idémque ius statui in vtrisque, vt ibi patet, atque etiam in.l.vlti.C.de long.temp. præscrip.vbi incorporalia vsucapiuntur vt immobilia. Sed & quòd seruitutes inter immobilia computantur, tenet Alex.con.211.ponderatis verbis statuti, colum.2.versi.prætereà negari non potest, lib.6. Nam hæ (inquit) adhærent rebus immobilibus: ideò & immobilia esse censentur.l.si aliena.§.hoc iure.ff.de vsucap.atque etiam Philip.Fran.qui eandem addit rationē, in.d.c.2.de rebus eccle.non.alie.lib.6. Et est glos.apertissima in.l.j.in verbo, intelliguntur.C. de vsucap.transfor.& facit text.in.l.sed si pecunia, quæ est.3.§.simili modò.ff.de rebus eorum, vbi seruitus in fundo minoris imponi non potest: nec quæ ei debetur, remitti sine decreto, tāquam scilicet ea sit immobilis. Et facit etiam.l.j.ibi, vel seruitutem, iunctis illis verbis præcedentibus, siue mobiles sint, siue soli. *Incorporalia an alienari possit à prælato.*

3 EX QVIBVS ETIAM facilè intelliges & hæc procedere in iure siue seruitute pascendi pecoris in fundo alieno, ea etiam quam diximus, ratione: nam & id ius cohæret ipsi fundo, proindéque reale est.l.pecoris.ff.de ser.rust.præd.&.§.inter rusticorum, Instit.eo.ti.de ser. rustic.prædi.& no.ad aliud propositum Philip.Deci.con.283.pro resolutione, col.3.versi.non obstat dictum. Quicquid autem solo cohæret, id immobile esse censetur, ex sententia Alex.& Philip.Fran.vbi sup.& sæpius dicemus in glos.seq. *Ius pascēdi pecoris censeri immobile.*

4 SED ET SERVITIA QVAE vocamus, quæ scilicet quotānis aut certis aliis tēporibus ab aliquibus, nobis præstari debent, inter immobilia quoque reponit Specul.ti.de restit.spol.colum.pen.ibi, sed adhuc contra prædictos, & ibi etiam Bald.in addi.illius, atque iterum idem ipse Bal.in.c.vlti.tit.de feu.cogni. Ideóque & in iis locū habet hic noster retractus. Quod intellige de seruitiis quæ debentur ratione rei immobilis, quæ nos vulgò in Pictauia (bians) vocamus, de quibus sæpissimè in nostris consuetudinibus fit mentio. nam cùm hæc solo cohæreant, immobilia quoque, vt diximus, censeri debent. *Seruitia inter immobilia reponi. Retractus in seruitiis.*

IBI RENTES. Glos. 6.

Reditus vnde dicti.

1 REDITVS HOS ANNVOS vulgò vocamus, verbo quidem latino, quod ex eo dictum est, quòd singulis annis reditus ipse redeat, quo etiam verbo vsus est Ouid.lib.2.de Ponto.

At reditus iam quisque suos amat. Et lib.Amorum.1.

Turpe thori reditu census augere paternos.

Ex quibus locis intelligis scribendum esse reditus cum simplici.d. Nam aliàs versus non staret: quanquam alii & maxima quidem ex parte redditus scribunt, credúntque à reddendo dictos, vt quos reddat fundus, & hanc etymologiam huic verbo assignat è nostris Corn.cō.289. videtur in hac, colum.2.vers.& licèt in stricta, lib.j.miror autem venisse in mentem Bar.in.l.filio.ff.de liber.& posth.reditum dici quasi retro datū. Sed vtruncūque sit, hoc verbo vtitur Plinius Senior lib.17.c.8.& Iunior libr.9.epistolarum ad Paulinum.& Aul.Gellius libr.15.c.j.& nostri iurisconsulti vbique, vt in.l.æquissimum.§.j.ff.de vsuf.& in.l.si fundum per fideicommissum.ff.de leg.j.& in.l.codicillis.§.j.ff.de lega.2.& in.l.nomen.§.vni.& rursum in.l.prædiis. §.Titio, iterúmque.l.cùm quis in princ.ff.de leg.3.& in.l.si reditus.ff.de fund.instr.& in.l.pe. ff.de vsu & vsuf.leg.& in.l.liberto.§.vlti.ff.de annu.leg.& in.l.alumnæ, in princi.ff.de adi.leg. & in.l.deducta.§.hæreditatem.ff.ad.S.C.Trebel.& in.l.nam si non sit.§.j.ff.de dam.inf.& in. l.Titia.ff.de solu.& alibi sæpe. Ex quibus etiam locis intelliges hanc reditūum appellationem latiùs patere, quàm vt has rentas, quas vocamus, id est, pensitationes generales aut speciales significet.vt etiam videre licet ex glos.in.c.generali, in verbo reditus, de elect.lib.6.& in cle.1. in verbo, fructuum, & ibi Card.Flor.in.4.not.de reb.eccle.non ali.& Inno.in.c.pastoralis, in verbo reditus, & ibi quoque alij ext.de donat.& Alberi.in.l.Paulus.§.j.& iterum in.l.in pecudum.ff.de vsuris, & in.l.frugem.ff.de verbo.signifi.& Angel.in.l.litibus, colum.vlt.C.de agri. & censi.lib.11.& con.312.prout patet, col.3.& Paul.Cast.con.353.commodum col.j.lib.item. j.& con.374.super istis duobus, in princ.lib.2.Card.Flor.in cle.j.col.j.in.9.no. de excess.præla.Raph.Co.162.visa copia, colum.j.& Soci.consi.37.in causa Antonij, colum.4.versi.demò confirmatur, lib.4.

2 ¶ Nec interim tamen prætermittam has rentas vectigalia latinè appellari, quo verbo in eo sensu vsus est Paulus in.l.arbores.§.vltim.ff.de vsufr. Et hinc prædium & ager siue fundus vectigalis, qui scilicet his obnoxius est.ff.si ager vectig.& in.l.item prædia.ff.fami.ercisc.& in.l. communi, in princ.& iterum.§.j.ff.de com.diuid.& in.l.j.in princ.ff.quib.mod.vsufr.amit.& in.l.sciēdum.§.j.ff.qui satisda.cog.vbi declaratur quis ager vectigalis dicatur, & in.l.ei qui.ff. de seruit.& in.l.qui scit.§.ff.de vsur.& l.lex vectigali.ff.j.de pigno.& alibi sæpe. Et apud Sue- *Vectigalia quæ dicantur. Agri vectigales.*

tonium

Universidad de Deusto
Biblioteca

tonium in Cæsare. Agrum Campanum ad subsidia reipublicæ vectigalem relictum dimisit extra sortem. Scribit autem Iulius Fronto in libro de limitibus agrorum, solitos veteres quos agros de hostib⁹ capiebāt, alios veteranis in præmia assignare, in alios colonias deducere, quosdam mancipibus in longum tempus locare, vt annuam aliquam mercedem principi darent. & hos vectigales dici.

3 SED VT AD NOSTRAM cōsuetudinē veniam⁹: Io. Fab. §. vlt. col. vlt. ver. sed ego moueo. ff. de duob. reis, dicit ex consuetudine multorum locorum Franciæ retractū habere locum in venditione huiusmodi redituum generalium. Et huius etiā rei consuetudo est expressa Niuernensium hoc eodem tit. §. 18. Illud autem, quantùm ad ius cōmune pertinet, certū est eos ex propria suáque ipsorum natura nec mobiles esse, nec immobiles, sed tertiam quandam speciem constituere, vt tradit Panor. in c. nulli, col. 3. versic. quid autem de reb. eccle. non ali. quem sequitur Alex. in addi. Bar. in l. mouentium. ff. de verbo. signi. & Maria. in tracta. oblationū. in. 8. libello, in. 6. q. col. 2. vers. sed iuxta prædicta: vt quæ nec tāgi nec palpari possunt, nec loco circunscribuntur, sed ad eos tantùm competit actio, quæ etiam propriè nec mobilis, nec immobilis est, vt diximus in præcedenti glo. & dicemus posteà effusissimè.

Retractus an habeat locū in venditione redituum generalium.

Reditus annui sintne mobiles an immobiles.

4 ¶ At vbi trahendi sunt ad alterutrum eorum, certè immobilium naturam sequūtur, vt illi ⁹ si affirmant. Ex quo fit vt plerique omnes dicāt annuos reditus inter immobilia computari,] er. l. si quis inquilinos. ff. de leg. j. & l. iubemus nulli, in prin. & ibi glos. in verbo, annonas. Bart. in fi. Bal. Pau. Cast. & alij. C. de sac. eccle. & l. hac edictali. §. his illud, & ibi glo. Cy. & Bal. in vtraque lect. C. de secun. nupt. & l. quemadmodum. C. de agri. & cens. lib. xi. & §. j. ver. si vult enim, & ibi Angel. & rursum. §. vlti. cum glos. & ibi item Angel. in authen. de non ali. &. §. quoniam autem, vers. si verò habet reditus, iuncta glos. in verbo reditus, in authen. vt hi qui obli. se hab. perhi. & c. j. & ibi Bal. col. 2. in verbo annua, tit. de contro. inue. inter vas. & epi. & c. j. §. sciendum, & ibi etiam Bal. post prin. tit. de feud. cogni. & omnium expressissimè in cle. exiui. §. cúmque annui reditus, de verbo. signi. hæc enim sunt propria illius verba, Cúmq; annui reditus inter immobilia censeantur à iure.

5 ¶ Et id præterea voluerunt Spec. Io. And. & Bald. in addi. ipsius tit. de restit. spoli. §. nunc dicamus, col. pen. ibi, sed adhuc contra prædictos. Zenzel. in extra. Io. 22. incip. ad conditorem, in princ. in verbo, mobilium. Fed. Senen. consi. 12. fratres prædicatores, col. 2. vbi ex hoc dicit fratres prædicatores esse horum incapaces. Alberi. in l. mouentium, in fi. ff. de verbo. signi. Bar. in tract. minoricarum, lib. 2. di. 6. c. j. Alber. in. 3. parte stat. q. 13. item quæro an publicatis, vers. tertio casu. Bal. in Authen. ingressi. col. 8. ver. ex quibus præmissis. C. de sac. eccle. & in. l. j. in. 2. no. C. de suffrag. & in. l. etiam, col. 3. vers. modò quæritur. C. de exec. rei iud. & in. l. nō ignorat, col. vlt. C. qui accus. poss. & in. c. cùm Mar. Ferra. col. 3. vers. ibi præbendis, ext. de consti. & in. c. statuimus, ext. de transact. & in proœ. feud. col. 6 vers. sed hīc quæro quomodo, & ibi Card. Alex. col. quoque. 6. vbi & ipse Bal. adiicit rationem: quia omnes res ex quibus percipiūtur fructus inter immobilia computantur. sed ex his fructus percipiuntur: quia id fructus est quod singulis annis renascitur, glos. in. l. diuortio. §. si vir. ff. sol. mat. Et subdit idem Bal. nihil interesse, an annua præstatio sit circa eandem rem, an circa diuersas: vt si vno anno præstetur frumentum, alio aliud. l. nec interest. ff. quan. di. leg. ced. & l. si fundus. §. quod in sementem. ff. sol. ma. Et rursus idem Bal. in. d. c. j. in verbo, annua, ti. de contr. inter epi. & vas. & in. c. j. in fi. tit. de pac. te. & con. 29. casus vir donauit, col. 2. lib. j. & con. 238. ad veritatem, ante fi. eo. lib. j. & con. 424. hæc verba quòd quilibet, col. 2. lib. 2. & con. 210. quæritur de tali casu, post prin. lib. 3. & con. 182. casus talis est Rex Cypri, col. 2. ver. in cōtrarium videtur, lib. 5. Io. Fab. in l. si certis, col. 3. in paruis, vers. item dic quòd reditu. C. de pactis. Angel. con. 328. Anastasius, col. 5. vers. 5. propter importantiam. Domi. con. 40. Titius condidit testamentum, col. 2. vers. in contrarium arguitur. quod con. iisdem verbis reperio inter con. Fulg. con. 104. eodem initio, Panor. in disput. incip. Augerio, col. antep. Imo. Ro. & Barb. in l. Stichum. §. j. ff. de verb. oblig. Per. Ancha. in. c. 2. col. 2. vers. quid de annuo, de reb. eccle. non alie. lib. 6. vbi dicit ad hoc no. illum tex. in. d. §. cúmq; annui. Imo. in. c. nulli, col. vlti. vers. vltimò tangit, ext. eod. tit. & in cap. j. in. 4. no. per tex. ibi, eodem quoque tit. Card. Flo. con. 66. in dubio præmisso, post prin. Pau. Cast. con. 130. præmittendum est, lib. 2. Ro. con. 188. in hac causa, in fi. & con. 302. ego hunc contractū, ante fi. Alex. cō. 103. visis scriptis, col. 5. vers. tertiò respondeo, lib. 2. & con. 179. in causa & lite vertēte inter hæredes, col. j. lib. 6. & con. 15. attentis suprà narratis, post medium, lib. 7. Fran. Are. consi. 10. casus talis est, quidam Titius, col. 2. vers. his tamen non obstantibus. Barb. con. 22. deum inuocent, col. 2. lib. 3. & con. 70. illud in medium referam, col. 13. vers. & ex superiùs dictis. eod. lib. 3. Phil. Fran. in. c. 2. in prin. circa medium, de reb. eccle. non alie. libr. 6. Steph. Bertran. con. 283. etiā si appellatione, col. j. lib. 3. Matth. Af. qui ex hoc dicit, in his reditibus esse locū retractui, in tract. proto. col. ii. vers. item quæro quid si vendantur annui reditus.

Fratres prædicatores redituum annuorum incapaces.

6 ¶ Et ex hoc præter ea quæ diximus sup. fit, quod voluerunt Guil. Cu. Ray. & Cy. in. l. sciendum, in prin. & ibi quoq; Bar. col. vlti. ver. quæro quid si iste, & Bal. col. vlti. Aber. col. 4. Ang. & recētiores. ff. qui satisd. cog. hos annuos reditus excusare à satisdatione non secus atque possessionem immobilium. quod etiam voluit Cy. ipse in. l. hac edictali. §. his illud. C. de sec. nupt.

Reditus annuos excusare à satisdatione.

Fit item

Fit item quod tradit Bal. in. d. l. iubemus nulli, post prin. minorem non posse cum authoritate curatoris alienare hos reditus sine decreto iudicis. quod & voluit ipse Bal. consil. 518. quod est postremum omniū, lib. 5. Alex. Barb. & Bertr. in con. sup. alleg. Sicuti nec hos reditus annuos ciuitatum vendi posse sine solennitate, quæ in venditione rerum immobilium requiritur, probat tex. in. l. vlti. & ibi Bar. & Io. Plat. C. de vend. reb. ciuit. lib. xi. Nec annuos quoque reditus ecclesiæ. d. l. iubemus nulli, & ibi omnes. C. de sac. eccle. Petr. Anch. & Imo. in. c. nulli, extr. de reb. eccle. non alie. & in. d. c. 2. & ibi etiam Domi. col. 3. vers. de reditibus, eo. ti. lib. 6. & Imo. in cle. j. col. j. eo. quoque ti. & in. c. potuit, col. 21. ver. item etiam videtur, de locat. Nec qui nō potest vendere res immobiles, hos annuos reditus constituere potest, Bal. in. c. ad audientiam, le. 2. col. 2. ver. in glo. j. ext. de rescript. Fit etiam quod ab eodem Bal. traditur in. d. l. etiam, col. 3. C. de exec. rei. iudi. executionem sententiæ æquè fieri posse in debitorem annuæ pensionis, vt in debitorem rei immobilis. quod sing. & menti tenendum dicunt & sequuntur Alex. & Ias. in l. à diuo Pio. §. sic quoque, ille col. 2. hic. j. ff. de re iud. Quod item dicitur feudum quod nō nisi in bonis immobilibus constitui potest, in his posse constitui. ita enim voluerūt Bal. & Card. Alex. in proœmio feudorum quibus locis sup. citauimus. & Mart. Laud. in. §. j. col. 2. vers. quæritur in iuribus, tit. qui fend. dare poss. Card. Alexā. in. c. sciendum, col. j. tit. de feud. cognit. & Fran. Cur Iunior in tract. feud. in. j. parte quæst. 6. col. 3. vers. circa verò quartum. Et quòd publicatis bonis immobilibus publicarētur & ij reditus Ang. Ro. & Alex. in. l. si constante. §. vlt. ff. sol. mat. Et quòd huiusmodi reditus eodem tempore vsucapiuntur, vt cætera bona immobilia, Bal. in. d. a de quarta, col. j. vers. item isti reditus, ext. de præscript.

Minorem sine decreto nō posse eos alienare.

Nec ciuitatē.

Nec ecclesiam.

Eos constituere non potest, qui res mobiles nō potest alienare.

Executioni annuos reditus, vt in res immobiles.

Feudum in annuis reditibus

potest cōstitui.

7 SED HAEC PRIMO IN TELLIGENDA sunt, cùm reditus sunt perpetui, aut certè ad longum tempus, secus si ad modicum, ex sententia Zenzel. in. d. extrauag. Io. 22. incip. ad cōditorem, col. j. in verbo, mobilium, & Bal. in. d. l. hac edictali. §. his illud, col. j. in nona lect. C. de sec. nup. & in. d. c. cùm Mart. Ferra. & ibi latè Barb. col. 41. de constit. & in. c. querelam, col. vlt. vers. reuoco in dubium, de elect. vbi allegat Fed. loco non designato, sed nos statim annotabimus. & idem Bald. in. d. c. j. in fi. & ibi etiam Mart. Laud. col. 2. ad fi. & Card. Alexand. col. pen. vers. dicit tamen hic, tit. de pac. tenen. & in. c. j. titu. de feud. gard. & in. d. §. sciēdum & ibi Card. Alex. colum. 2. tit. de feud. cog. & in. c. j. col. vlt. titu. de contr. inter epi. & vas. vbi loquitur de annuis reditibus perpetuis, vel quasi. & Fed. Senē d. con. 12. & iterum con. 82. in quodam capitulo. Domi. in. d. c. 2. in prin. col. vlt. & ibi etiam Philip. Fran. col. 2. de reb. eccle. non alie. lib. 6. Card. Flo. in. d. §. cumque annui reditus. Alex. & And. Alcia. in. d. l. mouentium. & idem Alexand. in. d. l. si constante. §. vlt. col. vlti. ff. sol. mat. & in. d. l. sciendum, colum. vlt. & ibi quoque Ias. col. pen. vers. secundò limita. ff. qui satisd. cog. vbi ex hoc limitant quod sup. diximus, annuos reditus excusare à satisdatione Franc. Arcti. d. consil. 10. vbi sup. Barb. in repe. rub. de reb. eccle. non ali. col. 12. ver. decimotertiò limita. & d. cō. 22. col. 2. & seq. lib. tertio. Matthæ. Afflict. id trahens ad retractum nostrū, in. d. tract. proto. vbi sup. & Benedic. in repe. capit. Raynutius, in verbo, cætera bona, num. 8. ext. de testa. Et bene facit quod scribit Panor. in capit. nimis, in. 2. no. ext. de excess. prælat.

An præcedentia procedāt in reditibus medici temporis.

8 ¶ Id quod declarat Maria. Soc. in. d. tract. oblationum, in. 6. q. 8. libelli, ad fi. procedere, nisi eadem esset ratio prohibitionis in reditibus annuis modici temporis, vt longi: nam tunc & hi cōputantur inter immobilia, ex eo quod scribit Bart. in. d. tract. minoric. libr. 2. di. 6. c. j. & 2. vbi concludit. d. §. cumq; annui reditus, habere locum, etiam si esset aliquid diurnū, vel menstruū, vel in aliud tempus constitutum: cùm hoc repugnare videatur statui, & regulæ Franciscanorū. Et quia etiam vbi est eadem ratio, eadem est iuris dispositio. l. illud. ff. ad leg. Aqui. cùm si. dicítque idem Maria. idem sentire Bal. in. d. authen. ingressi, vbi sup. in ratione sui dicti. Mihi autem nec Bart. nec Bald. id voluisse videntur, quod apud eos videre licet. Fateor autem quòd si in aliquo casu eadem esset ratio in reditibus modici temporis, quæ in longi, idem de vtriusque esset iudicandum: sed non propterea sequitur illos esse cōputandos inter immobilia, quādo videmus multa in quibus idem ius statuitur de mobilibus & immobilibus. Nec tamen intelligas, annuos reditus, ob id quòd redimi possint intra aliquod tempus vel simpliciter, non censendos esse perpetuos, propter ea quæ dicemus infr. eod. §. glos. 14. in verbo, ou equipollēt à vente, ad fi. num. 119. secundò intellige. & 2. seq.

Perpetuum tēpus quod dicatur.

9 ¶ Perpetuum autem tempus, vt id in transcursu dicam, dicitur quod est ad triginta annos. §. j. Instit. de perp. & tempo. actio. & glo. in authen. si quas ruinas, in verbo, dentur. C. de sac. eccle. & in. §. perpetua. 10. q. 2. Panor. in. d. c. nulli, colum. j. de re. eccle. non alie. cum concord. quos alibi abundè afferam. Aliàs autem dicitur aliis multis modis, vt per glo. Alberi. & Bald. in. l. j. ff. pro soc. & glos. in cap. reperiuntur. j. q. j. & in. d. §. perpetua. 10. q. 2. Bald. in. l. vlti. in princ. j. lect. ff. de constit. princ. & con. 372. tempore. li. 4. Per. Anch. con. 327. discurrit, colum. 2. & inter con. Ioan. Cald. ti. de verbo. signifi. con. 17. perpetua. Luc. Pen. in. l. quicunque. C. de fund. Reipu. li. xi. Fulgo. con. 156. visis themate, columna vltim. Corne. con. 59. diu post consilium, colum. j. li. 2. & latissimè Barb. in. l. Sticum aut Pamphilum. §. stipulatio, col. 2. & 3. ff. de verb. obliga. & con. 44. sapienter scripsit, columna j. lib. 2. & con. 53. præclarè, colum. pen. eod. lib. 2. & con. 20. clementissimum deum, colum. 2. lib. 4. Alexand. in. l. 2. in princi. colum. j. ff. sol. ma.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& con.60.omisso multiloquio,colum.2.vers.& per hoc apparet,lib.j.& con.71. circa hæsitationem,lib.6.Soci.con.84.accuratissimè,colum.2.vers.quibus tamen non obst.lib.3.& remissiuè per Feli.in cap.ne Dei,ante fi.de simo. *Lõgum tẽpus.* Longum verò tempus dicitur decem annorũ,glo. in.l.cùm de in rem verso.ff.de vsur.& in.l.si filius.C.de pet.hæred.& vtrobique doc.cum multis etiam concord.à me collect.sup.tit.proximo.§.j.in glos.4.in fi.& voluit nũcupatim in hoc casu,reditus annui.Card.in.d.§.cumque annui reditus,in fi.

10 SECVNDO PRINCIPALITER limita quod dictum est annuos reditus inter bona immobilia collocari,vt scilicet procedat pro tempore futuro.nam quantùm ad reliquias,quarum iam cessit dies(arreagia vulgus nostratium appellat)& pro quibus exigendis iã competit actio,hæ inter mobilia assignantur,vt expressim voluit And.Alcia.in.d.l.mouentiũ. ff.de verborum signi.& ante eum,licèt nõ alleget,Bald.in.cap.j.columna vlt.vers.quid de pẽsionibus,tit.de pac.tenen.& non obscurè in cap.quæ in ecclesiarum, colum.4.vers.sed statim quæritur,ext.de constit.& Soc.con.100.incip.cùm baptistę,num.2.vers.item si essemus,lib. j.& clanculùm etiam Franc. Rip.in repet.l.rem quæ nobis,numero.16.ff.de acqui.poss.& apertissimè Card.Molend.in consuet.Parisi.titu.j.§.j.glos.j.numero.36.in fi.Et ita quidem in practica obseruamus,vt mobilibus cedant.Et est expressa consuetudo apud Aurelianos c.174. quo in loco commentarii magis muti sunt quàm pisces:atque etiam apud Borbonios cap.281. Niuernios,titu.quelles choses sont reputees meubles,cap.7.Et vide tamen quod in simili dicã infr.eo.titu.§.32.glos.j.num.81.tamen prior,& seq. *Reliquiæ præteritæ reditus annui an inter mobilia connumerentur.* *Consuet. de eadem re.*

11 TERTIO LIMITA POST Bald.in.d.§.sciendum,tit.de feud.cog.vt procedat in præstatione annua reali,vel mixta, non etiam in mera personali,pro qua non competit petitorium,nec ideo possessorium,vt not.in.l.vlt.ff.quor.bono.& à Cy.in.l.si certis.C.de pact. Et idem propè Guil.Cu.in.d.l.sciendum,& ibi quoque Bart.Alber.ipse Bald.Alexand.& Iason.ff.qui satisd.cog.dum dicunt annuos istos reditus tum demum releuare à satisdatione tãquam immobilia,cùm debentur super re immobili,quæ illis præstãdis est obligata:secus si simpliciter debentur actione personali,per.l.vlti.§.vlti.ff.de cont.empt.iunct.§.si fundus,versic. diuersa,in.d.l.sciendum.Illam quoque distinctionem posuit Franc. Aret.d.con.10.vbi sup.& Barb.in.l.sed si ex stipulatu,col.14.vers.adde etiam inquantum,Ro.dicit.ff. de verb.obligat. *Quid in reditu merè personali*

12 ¶ Sed aduerte,quoniam Cy.& doct.vbi sup.primo loco allegati nõ tractant expressè, vtrùm annua præstatio sit inter immobilia an mobilia annumeranda:sed illud tantùm,an ratione cessationis huiusmodi præstationis possit intentari possessorium,aliis affirmantibus, aliis negantibus:nec tamen eorum ratio aut fundamentum in hoc est,quòd sint mobiles,aut immobiles: sed aliis ducuntur rationibus,vt videre licet apud eos,& Io.And.& Panor.in cap.peruenit,de censibus.Bald.in repe.l.2.colum.6.vers.sciendum est autem.C.de ser.& aq.& cano.in.c. querelam,de elect.& Signo.con.222.in quæstione,nume.4.Domi.in cap.nullus.2.q.2.& Panor. in cap.sicut,in.j.no.ext.de re iud.& con.23.in causa quæ ad præsens,in.j.dubio,lib.2.Ro.cõ. 211.in casu propositæ consultationis,in.3.dubio. Angel.Aret.in.§.j.colum.2.Instit.de interd. Fely. in cap.conquestus,paulò ante fi.de fo.compe.& Steph.Bertran.con.38.existimo,colũ.j. lib.j.& con.120.tristi.eo.lib.j.Matthæ.Afflict.decis.Neap.395.pro decisione.& Phi.Dec.cõ. 136.in causa reuerendi,col.j.& dicemus aliquid infr.§.32.num.49.sed id satis. *Possessorium an possit intentari pro reditu annuo.*

13 ¶ Illam autem Guil.Cu.& aliorum in.d.l.sciendum,distinctionem nuncupatim refellit Maria.in.d.tract.oblationum:quoniam pro locatione(inquit)cõpetit actio merè personalis:vnde sicut sine debita solennitate non est licitum prælato locare in perpetuum,vel ad longũ tempus,cle.j.de reb.eccles.non alie.ita nec debet esse licitum hos annuos reditus etiam personales,cùm sunt perpetui vel longi temporis,alienare.Et sunt multi non contemnendæ authoritatis,qui simpliciter tenẽt annuos reditus releuare à satisdatione, nulla facta distinctione sint reales,an personales.Ita enim tenuit Cy.ipse in.d.l.hac edictali.§.his illud.C.de secundis nup. & Angel.in.d.l.sciendum,colum.j.vers.sequitur in litera.Nostra autẽ consuetudo apertè declarat has annuas præstationes etiam merè personales, veluti immobilia censeri,in essque nostrum retractum habere locum,cùm dicit,Rentes generales assises generalemẽt sur le vẽdeur.

14 ¶ Illud autem certum est,quòd si huiusmodi reditus debentur à fisco aut aliàs ex publico, vt sunt impressita quæ vocant,siue bãchum,quod etiam appellant,Venetiarum,Genuæ,vel Lugduni, tunc licèt non debeantur ex rebus immobilibus,æquè tamen releuant à satisdatione,ac alia bona immobilia,vt voluit Raph.Fulg.in.d.l.sciendum,& ibi post eum Alexand.column. vlti.& Iason,column.pen.versic.tertiò limita,hac ratione moti,quòd fiscus & respub.semper sunt soluendo.l.2.ff.de fund.dot.Et ita(inquit Alexand.)loquitur.d.l.iubemus,in princ.cum glos.Super hoc autem in vniuersum,an scilicet & quando huiusmodi reditus connumerantur inter immobilia,sunt & aliæ huius regni consuetudines,vt videre licet apud Parisienses cap. consuetudinum eius loci.57.& Meldenses cap.66.& seq. vbi etiam expressè dicitur in his locum esse retractui. Senonenses cap.31.iuncto cap.34.vbi & idem dicitur,& iterũ cap.10. Trecenses cap.66.& cap.148.vbi etiam tractatur de retractu.Victriacenses,capit.131.& Belquercenses,capi.31.Aurelianenses cap.175.& 262.Engolismenses capit.55.Bituricenses titu.de retraict.cap.j.Burgundiones eo.tit.c.octauo. *Reditus annui à fisco,repub. aut aliàs ex publico debiti à satisdatiõe excusant.* *Consuetudines aliquot regni quæ reditus annuos inter immobilia connumerant.*

SED

15 Sed DVBITARI POSSET,an emptiones horum redituum annuorum sint licitæ, intelligo de his generalibus,quos etiam vulgus rentes generales appellat,vti etiam facit nostra consuetudo,alij vocant hypothecques,rentes à rachapt,rentes volantes,quarum fit mentio in postremis constitutionibus Ludo.12.cap.71.Iason liuellos vocat in.l.j.col.14.ver.quartò quæro in.j.lect.& col.9.vers.quid autem de pecunia,in.2.lect.C.de sum.tri. Id quod sæpius agitatum est,& disputatum à theologis nostrisque scriptoribus, qui multa in vtranque partem adduxerunt,quæ non est opus huc transcribere,quia iam nimiùm inculcata res est,& veluti in rẽ iudicatam transacta,licitas esse has emptiones,si modò fraus absit & inteiueniat iustum precium,sicuti voluerunt Inno.Host.Ioan.And.Anto.Cardi.Flor.Panor.Io. Ana.& alij in capi. in ciuitate,de vsur.ipse Ioan.And.in addi.Spec.in rub eiusdem tit.idem Panor.in capit.conquestus,col.vlt.vers.octauus casus,eo.tit.& abundè in disput.incip.Augerio,in vlt.dubio.Oldra.con.207.vniuersis,vbi ita dicit fuisse determinatum in curia Romana.Bald.in.l.j.colũ.7. vers.& hoc facit ad quæstionem.C.de iis quæ pœnæ no.& in cap.j.colum.pen.vers.extrà quæro,de iureiu.& in cap.j.ad fi.tit.si de feud.vas.ab ali.inter.& con.154.instrumentum,lib.2.& latè con.133.& quòd dictus,per totum,lib.3.& con.200.quæritur de tali casu,eo.li.3.& cõ.292. quia ex facto,lib.5.Alber.in.l.iubemus nulli.§.vlti.colum.3.vers.quid de tali contractu. C.de sac.eccles.& in suo vberrimo lexico,in verbo,vsura,le.3.vers.quid de illis.Pet.Ancha.latè cõ. 30.dubitari solet.Laur.Rod.in cap.consuluit,in.11.quæsti.& seq.de vsur. Ro.co.302.ego hũc contractum,& Raph.Co.cõ.181.proponitur.Panor.in sua disput.incip.Augerio,in.4.eodémque vlti.dubio.Paul.Cast.con.289.præsens dubium,libr.2.Barb.con. 66.scribitur præclarè, col.3.& seq.lib.2.Ambro.Vigna.in tract.quem de vsuris scripsit super.c.salubriter,in multis locis,eo.tit.Iason in.d.l.j.locis sup.allegatis.C.de sum.tri.& Stheph.Bertran.con.5. viso processu,num.4.lib 3.& Franc. Ripa.lib.1.responsi.cap.19.recipiendo. Et è Theologis scholasticis(ij enim soli quantùm ego legerim tractarunt)Anto.Flo.in.2.parte summæ,tit.j.ca.8.vers. alius contractus,& seq.vsque ad versi.pen.eiusdem cap.8.Bapti.Salu.in sua summa,in verbo, vsura,leg.2.in.2.quæsti.Richard.in.2.quotlibet.quæsti.23.ar.3.Ange. Cla.in eodem verbo,le. j.vers.44.Io.Gerson.in libro de contractibus.Pet.Vbert.in libro cui titulum nuncupauit de cultu vineæ.c.2.4.partis.Conrad.in tract.de cõtract.q.79.& iterũ quæst.82.vbi latissimè omnium hanc rem disputat.& è philosophis Philip. Melãcthon in epitome moralis philosophię, vbi eam item scientissimè tractauit.Et ita declaratum est à summis pontificibus non semel cõuocato fratrum concilio,vt patet in extrauag.hodie,& extrauag.seq.sub.tit.de empt.& vend. vbi id dicitur procedere,etiam si appositum sit pactum reuendi. *Licitã esse horum redituũ generalium comparationẽ,modò fraus absit.*

16 ¶ Verùm huiusmodi emptiones sunt nonnihil suspectæ,ab issque semper abstinui , & amicos abstinendos censui,vti etiam fecit Inno.in.d.cap.in ciuitate,& Steph.Bertran.con.170.si non sine,lib.3.& iterum con.206.quod est eiusdem initij,eod.lib.3.Idcoq; odiosæ sunt nostris sanctionibus principalibus,vt patet ex illis secundis ordinationibus,quas vocant,regis Ludo.12. eod.cap.71.quo cauetur non nisi quinque postremorum annorum reliquias peti posse, ob id, vt ibi nuncupatim dicitur,quòd huiusmodi contractus sunt odiosi,& restringendi.Quanquã scio & hos passim approbari,modò sit iustum precium,nec aliud sit quod eos viciet , vt paulò post dicemus. *Redituũ generalium comparationem suspectam esse.*

17 ¶ Quòd autem sit iustum precium venditionis huiusmodi annuarum pensitationum,intelliges ex.d.extrauag.hodie.Paul.Eleaz.in cap. salubriter,ext.de vsur.Bart.in.l.in lege Falcidia. ff.ad legem Falcidiam.Bald.in.l.vlti.§.præterea,col.2.vers.adhuc est dubium.C.de iur.dot.& in cap.consultationibus,col.2.versi.sed nunquid valeat,ext.de offic.de leg.Cæpo.con.causarum ciuilium.15.circa casum,col.vlti.& ex Theologis Ioan.Capistrano,in tract.de vsur.char. 4.versi.secunda quæstio circa decem.Qui in ea sunt sententia vt decem pro vno sit iustũ precium.& huic op.adstipulatur text.in.l.Papinianus.§.vnde si quis.ff.de inof.testa.vti illum declarat Cor.con.265.circa primum,col.2.versi.& maximè,lib.j.Et id video apud antiquos nõstros fuisse obseruatum. *Iustum precii horum redituũ generaliũ quod esse dicatur.* *Decẽ pro vno secũdum quosdam.*

18 ¶ Alij censent quindecim per.l.si quis argentum.§.sinautem donator,vers.in reditibus.C.de donat.Et hanc secuta est consuetudo Montargiensium cæterorumque Lorriẽsium in reditibus feudariis,titul.des droictz & cens censuelz.§.10.& seq.& ad hanc omnium proximè post quincũces accedunt semisses vsuræ, ita ex eo dictæ quòd sint dimidia centesimæ. Hæc autem ita dicta est, quod centesimo mense fortem conficiat , vt iam satis Hermolaus Barbarus in Plinium,Soc.in.l.3.§.item si reipublicæ.ff.ad leg.Falcid.& Budæus in lib.de asse.i.multis certisque argumentis docuerunt. Igitur semisses ducentesimo mense fortem ipsam æquant.quæ si ad verum calculum reuoces , liquidò comperies fortem centum vno quoque anno sex vsurarum conficere:quod paulò minus est,quàm vnum pro quindecim. Has autem vsuras semisses omnibus hominum generibus concessit Iustinianus noster in.l.eos.C.de vsur, Nam & eas Plinius lib.14.cap.4.ciuiles & modicas esse dicit.Vt hinc facilè cognoscas Accursium nostrũ hìc hallucinatum fuisse,qui in.l.j.in fi.C.de his quib.vt indig.interpretatur.10. pro.20.in anno.qui error ex alio eius & nostratium errore manauit, qui arbitrabantur centesimam vsurã (cuius semis dimidia est,vt diximus)sortem in anno æquare.& inter hos glos.in.§.hos ius, in *Quindecim secundùm alios.* *Semisses vsuræ quæ dicantur.* *Semisses vsuræ permissæ.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Menſtruæ vſuræ.

verbo,centeſimæ.10.q.2.dū non intelligerent olim vſuras menſtruas fuiſſe,id eſt,ſingulis quibuſque menſibus penſitari præſtariſque ſolitas.quod tamē diſcere debuerant ex.l.Publia.§.Lucius.ff.depoſi.&.l.cùm ſtipulati ſumus.ff.de verbo.oblig.vt omittam externorum teſtimonia, quorum plurima affert Budæus vbi ſup.& Hieronymus Groſlotius adoleſcens ſuprà vires ętatis doctus in commentario.l.lecta.ff.ſi cert.pet.

19 *Viginti pro vno iuſtum eſſe precium ſecundum quoſdam.*

¶Alij rurſus vt redeamus ad principale inſtitutum arbitrantur.20.pro vno iuſtum eſſe precium,der gloſ.in.l.perpetua,in verbo,iuſta,quæ eſt vlti.C.de ſac.eccleſ.quæ dicit iuſtam penſionem eſſe eam,quæ.20.annis valorem rei conficit,per text.in.§.ſi verò alicuius eccleſiaſtici, in authen.de non ali.vbi & id not.Angel.atque etiam Raph. Fulg.& Paul.Caſt.in.d.l.perpetua.&. Specul.titul.de loca.9.nunc aliqua verſi.dicitur autē,qui eſt ſub.7.quæſt.Rom.conſil. 369.circa primum,colum.2.verſic.ſecūdò ſi conſuetudo.& conſil.423.pro pleniori,poſt prin. Corne.d.conſil.265.colum.2.verſi.in his enim rebus,lib.j.& conſil.181.viſis nonnullis,colum. 25.verſ.nam iuſta merces,lib.2.& conſil.291.quod eſt eiuſdem initij,colum.5.verſi.inſuper dicti,lib.3.& conſil.285.viſo proceſſu,colum.3.verſ.non refert,eod.lib.3.& Steph.Bertran.con. 318.quàuis,num.2.lib.3.vbi id dicit ita communiter teneri.& Cæpola in tract. de ſimulatione contractuum.in.3.præſumptione,colum.j.Guid.Pap.con.180.circa proceſſum,colum.j.verſi. ſecundò præmitto,& iterum verſi.Et his.& Iaſon.in.l.ſi fundum per fideicommiſſum,colum. 2.verſ.item adde.ff.de leg.j.& huic æſtimationi omnino conueniunt vſuræ quincunces, quæ vncia vna ſunt minores ſemiſſibus.& ita appellantur,quòd quina annua ſingulis centenis pariant. Sed nos de huiuſmodi æſtimationibus pleniſſimè dicemus infr.tit.de notaires.§.2.vbi locus eſt eiuſce rei peculiaris. Sed interim illud tantùm lectores admonuerim ſanctiſſimum Senatum noſtrum Pariſienſem huiuſmodi venditiones ad decem aut maius precium infra duodecim tolerare,nec reprobare contractus ita factos, ſed eos reducere ad quindecim. Si autem precium ſit duodecim, non aliter reducere, quanuis ſit infra.15.Cenſuit enim Senatus huiuſmodi vſuram vnius pro duodecim eſſe temperatam,vti etiam cenſuit Ioan.And.in addi.Spec. tit.de vſur.in.j.addit.

Senatus Pariſienſis quid in hac redituum generaliū emptiōe obſeruet.

20 *Poſſintne cogi creditores aſſignationem horū reditui accipere.*

NEC DENIQVE PRAETERMISERIM in hac annuarum penſitationū mentione id vnum,de quo ſæpius dubitari vidi,debitores earum poſſe cogere creditores, vt capiant aſſignationem ſiue(vt Galli noſtri vocant) aſſietam earum, id eſt, vt pro eis in ſolutū accipiant fundum quempiam,per text.in.l.ſi quis argentum.§.ſi verò,& ibi Bal.qui eum.§.legit cum prin.huius.l.colum.vlti.verſi.ſi verò no.quòd ſi debitor. C.de donat.vbi tamen ipſe Bald.dicit nonnullos dicere id ibi ſpeciale eſſe in caſu donationis huiuſmodi penſitationum fauore donantis,ſed ſecus in alijs caſibus.Et id tanquam ſing.reaſſumit Iaſon in.l.nō ampliùs. §.cùm bonorum.ff.de leg.j.vbi & id prætereà dicit no.tanquam quotidianum.Sed & pro honorabili laudat idem Iaſon in.l.2.§.mutui datio,col.pen.ver.17.fallit.ff.ſi cert.pet.Et id quoque ſingu.dicit Catel.Cota memor.incip.ſolui non poteſt,poſt prin.& not.Pet.Gerar.à Pet. ſing.34.manda memoriæ.Et facit etiam text.in.l.filiuſſa.§.apud Marcellum,ante fi.ff.de leg.j. & quod ſcribit Ioan.And.in addit.Specu.titu.de inſtrumenti ædit. §.dicto de impugnatione, verſi.nunc dicamus de inuentario,iu addit.incip.de Trebellianica,ibi,ſed adhuc quæritur.& Collect.in cap.paſtoralis, colum.3.verſi.item quid ſi quis,ext.de donat. Et facit etiam text.in authen.hoc niſi debitor.C.de ſolut.& quod no.à Corſe.& Aufre.in deciſ. Tholoſ.quæſt.68. item fuit quæſitum ſi creditor.

21 ¶Verùm Paul.Caſt.con.47.vltra ea quæ ſuperiùs,colum.vlti.in vlti.dubio,lib.2.tenet omnino non audiendum eſſe debitorem,qui petit aſſignari fuudum creditori,cuius reditus ſufficiant ſoluendo debitu annuo.Nam ille(inquit)text.in.d.§.apud Marcellū,& quod tradit Io. And.vbi ſup.loquuntur,quādo alicui eſt relictum prædiū,iſque iuſſus eſt præſtare onus quodpiam ex reditibus eius prædij,quo caſu nō tenetur vltrà quàm ex eo percipitur.Ideóque ſi velit id relinquere creditori,liberatur.Nō ſic quando quis tenetur in genere. ideóque ſi nō perciperetur ex vno prædio,teneretur ex aliis.l.quidam teſtamento.ff.de leg.j.propterea non debet audiri volens aſſignare vnum prædium,& ita omnino liberari:quia cùm ſit ipſius periculum,id in creditorem tranſferret.quod eſſe non debet in ſua poteſtate,ar. l.3.§.j.ff.de iureiur. Hæc ille.Et idē voluit Maſuer.ti.de loca.& iure emphy.§.item ſciēdū,per quædā iura quæ mihi nihil facere videntur.& hac etiam ratione, quòd aliud pro alio creditori inuito ſolui non poteſt.Quibus adde quod ſcribit Bald.in.l.creditor,la.2.ff.ſi cert.pet. quòd ſi onus quodpiā reale eſt,& habens originē principaliter à re ipſa,debitor liberatur rē eā creditori cedēdo.Sed vbi debetur à perſona ratione perſonæ,ſecus eſt:quia concernit totum patrimonium præſens & futurum,per multa ibi ab eo allegata,quæ ſunt omnibus obuia.Et vide etiam quæ de renūciatione emphyteuſis & feudi dicturus ſum infr.cod.tit.§.34.Et adde ad id quod ſup.dictū eſt, nonnullos dicere id quod ſcribitur in.d.l.ſi quis argentum.§.ſi verò,eſſe ſpeciale fauore donantis,& id quidem tenere Barb.in rub.ext.de donat.colum.vlti.

OV AVL-

OV AVLTRES CHOSES CENſées pour immeubles Gloſ.7.

Actiones cenſeantúrne mobiles an immobiles.

1 QVIVSMODI VIDERI POSSVNT actiōes,quę cōpetunt ad res immobiles:nā & eę cēſentur immobiles:vt è cōtrario quę ad res mobiles cōpetūt,mobiles,ex ſentētia gloſæ & aliorū in.l.j.C.ſi.aduer.trāſact. & glo.in.§.hæc ergo,in verbo, numerāda,in authē.de non alienan. Dy.& Bar.in leg.poteſt.ff. de auth.tu.Pet.à Bel.pert.in leg.vltim.colum.2.verſicu.item poteſt ſaluari. C. in quib .cau.in inte.reſti.non eſt neceſ.Zenz.in extra.Ioan.22.ad conditorem, in prin.in verbo,mobilium.Fed.Senen.con.12.fratres prædicatores, col.vlti. Collect. in cap. nulli,col.vltim.verſi.nunquid ergo nomina,de reb.eccle.non alie.Bar.& Ange.in.l.ſi ſic legatum.§.vlt.cum.l.ſeq.in fi.ff.de leg.j.Bald.in leg.iubemus,la.2.in prin.C.de ſac.eccle. & in leg. ita demum,in fi.C.de collat.& in.c.j.§.ſciendū.col.j.tit.de feud.cog.& con.247.prę miſſo ſtatuto, col.2.lib.j.& cō.477.recolo,col.2.verſi.porrò,lib.5.Ange.in.l.j.§. fuit quęſitum, & ibi. Ro.ff.ad Treb.&.in.§.aliud quoq;,col.2.ver.ſed iuxta hoc quęro,in authē.de æqual.doti.Panor.con.63.quędam domina,col.4.lib.2.Io.Plat.in.l.2.§.ad filiorum,circa medium.C.quando & quib.quar.pars lib.10.& in.l.j.in prin.C.de impo.lucra.deſcrip.eo.lib.Alexand.con.16. viſo titulo quæſtionis,col.vlt.verſi.fortificantur prædicta,lib.j.& con.31. quod eſt eodem initio,col.2.verſ.ſed ita eſt,lib.j.quod repetitur con.111.lib.4.niſi quòd huius initiū eſt, viſo themate quæſtionis.& rurſus idem Alexand.con.125.viſis & conſideratis,in fi.eo.lib.j. & con.49. viſo proceſſu,col.j.lib.3.& con.53.viſis & conſideratis,col.2.verſ.2.principali,eo.lib.3.& con. 92.perſpectis diligenter.col.2.verſ.& ſicut dixi,lib.6.& con.141.viſo ſtatuto,col. vltim.lib.7. Maſuer.titu.de executi.§.item nomen ſeu actio.Barb.con.22.deum inuocent, colum.3. verſ. ita in propoſito,lib.3.Corne.con.236.diligenter,col.pen.verſ.nec etiam ob.lib.4.Card.Alexand.in.d.cap.j.in prin.col.pen.verſ.ſed quid de nominibus,tit.de pace tenen.Philip.Deci.in leg.qui actionem,poſt prin.ff.de reg.iur.Iac.à.S.Georg.in tract.de Roydis ſiue operis,colū.5. verſi. tertiò pro hac parte. Stepha.Bertran.con.74.ponitur in facto,nume.7.lib.2. & cō.105. quod eſt eiuſdem initii,nume.14.eo.lib.2.Anto.Rub.con.61.tota difficultas, colū.j. Matthæ. Afflict.in conſt.Siciliæ incip.circa violentiarum,col.vlt.Et de hoc eſt expreſſa cōſuetudo Niuernenſium,tit.quelles choſes ſont reputées meubles,cap.7.

Actiones minorum an ſine decreto poſſint alienari.

2 ¶Quæ ſententia multis comprobari poteſt.Primùm enim actiones competentes ad res mobiles vſucapiuntur triennio:ad res immobiles.10.vel.20.annis.§.j.verſ.& ideo,Inſti.de vſucap. & tradit Bal.in.l.non eſt,ante fi.C.qui.non ob.long.temp.præſcrip.Et facit.l.corruptionem, & ibi gloſ.in verbo,excludere.C.de vſufr.Et etiam de iure canonico, quod requirit.40.annos ad vſucapiendam rem immobilem eccleſiæ,idem tempus requiritur ad vſucapionē actionis,quæ pro ea competit,cap.ad aures,de præſcrip.Item actiones competentes minoribus ad rem immobilem ſine decreto alienari non poſſunt:ad rem mobilem,poſſunt,vt no.per gloſ.& doct.in.d.l.j.C.ſi aduer.tranſact.& Bar.con.50. Gilius Petri,col.j. & con.70.reuerendiſſime domine,col.2.verſ.quartò præmitto.& in.l.ſi ad reſoluendam,& ibi quoque Bal.per illū text. C.de præd.mi. Angel in.d.l.j.§.fuit quęſitum,circa medium.ff.ad S.C. Trebel. Ioan. Plat.in.l. vlt.C.de vend.re.ciui.li.11.vbi & idem dicit de actionibus competentibus ciuitatibus pro rebus immobilibus. Alexand.d.con.125.viſis & conſideratis,col.2.ver.modò ſic ius agendi,lib. 1.vbi hanc dicit eſſe communem doct.concluſionem vbique approbatam. & con.27. attentis narratis,col.vlt.lib.3.& .d.con.53.vbi ſuprà,& iterum colum.4.verſ.ſed certè,eo.lib. 3. & latè Corſ.qui ad hoc multa allegat , deci. Tho.q.403.item fuit quæſitum, an tutor poſſit dare. & multi ex ijs quos ſup.citauimus.Idem de actionibus competentibus eccleſiæ tradit Bald.in authen.hoc ius,paulò ante finem.C.de ſac.eccleſ.Hinc & ſtatuta prohibentia alienationem immobilium trahuntur ad actiones rerum immobilium,Corne.d.con.236.vbi ſup.lib.4. Et generaliter eandem ſolennitatem requiri in alienatione actionis rei immobilis,quæ & eiuſdē rei requiritur,reſpondit Alex.d.con.27.ad fi.lib.3.

Actiones diuiduæ aut indiuiduæ ex re ad quā cōpetunt.

3 ¶Sed & aliàs videmus,quòd aliis quoq; reſpectibus eiuſmodi cēſentur actiones & obligationes,cuinſmodi ſunt res,ad quas competunt:videlicet diuiduæ.aut indiuiduæ.l.2.§.& harū, & ibi Iaſ.col.3.in.j.no.ff.de verb.oblig.&.l.4.§. Cato,& ibi Dy.Bart.col.9.in.5.quæſt. Ange.& recentiores,eo.tit.& l.ſtipulationes non diuiduntur,& ibi Bart.in.2.oppo.& iterum col.9.in 2.quæſt.j.partis,Paul.Caſt. Alexand.in.j.no.& Iaſ.in.2.no.eo.quoque tit.idem Bart.in. leg.ſi vt certo.§.ſi duobus,col.2.ff.commod.&.in.l.Græcè.§.illud.ff.de fideiuſ.Similiter ſi id quod

Actio certa aut incerta ex re ipſa.

eſt in obligatiōe certum eſt,facit certā actionis cauſam:ſi incertum,incertam.l.vbi.ff.de verb. oblig.Et generaliter quod in actione eſt,eam modificat,vt noſtri loquuntur.l.ſi eum.§.vlti.ff. ſi quis cautio.Nam & qui actionem habet ad rem recuperandam,ipſam rem habere videtur.l. qui actionem.ff.de reg.iur.& ibi concord.Nec intereſſe videtur,habeat quis pecuniam in numerato,an verò in nominibus:& in vtroque idem ius ſtatuitur.l.j.§.exactio.C. de rei vxo. act. & leg.magis.§.non paſſim.ff.de reb.eor.&.l.2.§.mobiles.C.quādo & quib.quarta pars,lib.10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Actionis natura & qualitas ex re. 4 Et in vniuersum actiones adsumunt naturam & qualitates rerum, pro quibus competũt, vt in pulchro casu respondit Corne.con.188.circa hanc consultationem,in fi.lib.2.

Finis rẽ qualis sit demonstrat. ¶ Adhæc si essent exactæ res mobiles,vel immobiles,ad quas actiones dãtur,essent omnino vt erant ante exactionẽ.Ergo & ita ante exactionem censeri debent.Nã finis demonstrat, qualis res sit censenda.l.sed & si quid.§.j.ff.de vsufr.& cap.fraternitatis.§.vlt.ext.de frig.& malef.Et voluit Spec.huc respiciens,nẽpe vt res sit censenda mobilis vel immobilis ex fine,in tit.de fructib.& interes.§.scias igitur,ver.sed quid si debeo.& dicemus latiùs infr.in eadem glos. nume. 44.incip.tum etiam quia finis.Denique ad hãc sententiã citatur.l.nepoti.ff. de fund. instruct. & leg.quæsitum.§.vltim.ff.de lega.3.& alia huiusœmodi iura.

Duæ limitationes ad ea quæ dicta sunt. 5 ¶ Hanc autem opinionem duobus modis limitat Bald.in cap.sciẽdum,colum.j.titu. de feud. cogni.Primùm vt procedat, nisi in casibus, in quibus inuenitur separata iuris dispositio super actionibus,vt in casu leg.à diuo pio.§.in venditione.ff.de re iud.Secundum,vt procedat in dispositione legis: nam in dispositione hominis actiones personales nunquam continentur appellatione mobilium vel immobilium,nec etiam chirographa in quibus continentur nomina debitorum,leg.Caius,in prin.ff.de leg.2.Et hoc sequitur Mart.Laud.in.d.c. sciẽdũ, post prin. & ibi quoque Card.Alex.col.2.

Qui dicunt actiões inter bona immobilia reponendas. 6 AT SVNT QVI ACTIONES indiscriminantiũ reponũt inter bona immobilia, videlicet glo.in.l.vlt.C.in quib⁹ cau.in integ.rest.nõ est necess.ar.l.ait prætor.§.j.ff. de iur.delibe.& glo.in cap.2.in verbo,iura,de reb.eccles.nõ alienan.lib.6.dũ no.ex eo tex.iura atq; oĩa incorporalia poni inter immobilia;ibi enim idẽ ius in vtrisque statuitur.& facit(inquit).l.vlt. C.de long.temp.præscript.vbi incorporalia prescribũtur,vt immobilia.Sed & allegat.d.l.iubemus,la.2.§.j.C.de sac.eccles.Et in hac quoq; est sententia Specul.tit.de rest.spo.§.nũc dicamus,col.pe.ibi,sed adhuc cõtra prędictos,& ibi Ioan.And.in addi.qui allegat.d.glo.& rursum ipse Spec.tit.de cessi.actio.§.j.ver.sed nunquid minor, dum simpliciter negat minorem posse cũ authoritate tutoris sine decreto sua iura cedere.& Alberi.in.l.j.C. si aduers.transact.vbi & illud dicit,actiones esse immobiles suapte natura,sed regulariter censeri secundũ naturam rerum,pro quibus competunt.Et facit vltra prædicta: quia quod incorporale est,moueri,nõ potest.l.seruus.§.incorporales.ff.de acq.rer.do.Et hinc generaliter iura incorporalia immobilibus comparari tradit Saly.in.l.si.à creditore,in fi.C.de actio.& oblig.

Qui contrà inter mobilia. 7 NEC DESVNT QVI è diametro contrarij cẽseant nomina esse mobilia, aut mobilium loco haberi,vt glo.in.d.l.mouentiũ.ff.de verbo.signi. dum primùm dicit ea videri esse immobilia,cùm moueri non possunt,per.d.§.incorporales.Et subdit posse dici,ea mobilia esse,ar.d.l.2.§.mobiles.C.quan.& quib.quar.pars,& nihil aliud dicit,tãquam videatur huic posteriori opinioni inhærere,vt alibi protestatur in .l.qui filiũ.ff.ad.S.C.Trebel.Et huic opinioni videtur præterea adstipulari tex.in.d.§.exactio,iuncta glo. in verbo, incorporalibus, & ibi etiam Bald.& text.in.d.l.potest.ff.de autho.tut.& ibi glos.quæ per eum tex.ius facit minori alienandi actionem cũ authoritate tutoris sine decreto iudicis, contra quam suprà diximus ex

Cõsuetudines. Specul.Et hanc opinionem secuta est consuetudo Aruernien sis,titu.16. qui est, Des achaptz, lotz & ventes,cap.10. Ideò & ex consuetudine eiusdem gẽ.eo.titu. De retract. qui.23.est. cap. 23.retractus non habet locum in venditionibus nominum debitorum & actionum, non magis quàm mobilium.hæc enim omnia iungit.Secuta quoq; est consuetudo Borbonien sis,cap. 281.& iterum.c.443.vbi & ex hoc dicit in his non esse locum retractui.

Aliorum in ea re op. 8 ALII RVRSVM in ea sunt sententia,vt sit distinguendũ, an aliquid debeatur respectu rei immobilis,vt tributum,decimæ,affictus(quẽ vocãt)& tũc actiones in eas res competentes sint cõnumerandæ inter bona immobilia. Sin verò pro nominibus & debitis cõpetant actiones personales,hæ mobilib⁹ annumerẽtur,licèt pro re immobili debeãtur,per.l.liberto.§.Luci⁹.ff.de an.l.iũcta.l.vlt.§.vlt.ff.de cont.empt.Et hos dicit fortè nõ malè dicere Alberi. in authen.hoc ius,col.5.ver.alij distingunt.C.de sacrosan.eccle.& respondet ad.l.sciendum.§. item qui,ver.eum verò.ff.qui satisd.cog.qui videtur facere contra eam op.vt ex hoc quoque intelligas eam illi placuisse.& id voluisse videtur idẽ Albe.in.l.vlt. in prin.ff.de dona. dũ post aliorum in hac re op.tandem se remittit ad ea quæ scripsit in.d.authen.hoc ius.

Aliorũ itẽ opi. Actiones tertiã speciẽ constituere. 9 SED ET MVLTIS placuit nomina & actiones neq; mobiles esse,neque immobiles,sed tertiam quandam & separatam speciem.& inter cæteros Spec.titu.de fructi. & interes.§. scias igitur,vers.sed pone prælatus,ibi,secundò quæritur,& ibi etiam Ioan.Andr. in addi.illius,in ver.sed quid si debeo,qui cõfestim illum sequitur.Bar.& Raph.Fulgo.in.l.quã Tuberonis.§. vlt.ff.de pecul.ipse Bar.in.l.si conuenerit.la.2.in princ.ff.de pigno.act.& in.d.l.j.& ibi etiam Fulgo.C.si.aduer. trãsact. vbi dicunt nomina nõ cõprehendi in donatione rerũ mobilium &

Actiones non cõprehendi in donatione aut legato bonorũ mobilium & immobilium. immobilium.idem Bar.qui & hoc idẽ dicit in hac specie donationis,in.l.Centurio,col.7.ver. vel quid fit.ff.de vulg.& pup.& in.l.vlt.vers.quid si legatur.ff.de vsufr.l.vbi idem dicit de legato bonorũ mobiliũ & immobilium.& con.51.Bonauentura,ad fi.& con.234. Lena Mactarelli,colum.2.quod idem est cum præcedenti,nisi quòd habet aliud initium,& vtrobiq; illud dicit de legato.& Oldra.consi.219.factum tale est dominus Rex Franciæ.Alb.Gãd.in suo opere maleficiorũ,titu.omnium postremo,colum.antepe.versic.item pone in statuto, vbi dicit quòd

quòd si omnia bona mobilia & immobilia homicidæ debeant publicari, non cõprehendũtur nomina debitorum.& Guid.Suz.qui idẽ dicit in sua disput.incipien.pone quæst.de facto statutũ est in ciuitate Pergami.Alberi.qui idẽ quoq; affirmat, in tertia parte statutorũ,quæst.13. item quęro an publicani.Pet.Iac.in sua summa,titu.de act.ex testamento,col.7.vers. item oĩa bona mea,cum multis sequen.vbi id latè disputat Lapus alleg.92. imprimis videndum est, ad fi.Bald.in.l.j.in prin.C.de præto.pig.& in.l.si arrogator,col.antepe.ff.de adop.& in.l.si constante.§.vlt.in fi.& ibi etiam Alex.ff.sol.matri.vbi & illud dicũt de publicatione bonorũ mobilium & immobilium,idem Bald.in cap.vigilanti,col.2.vers.nec ob.dictũ, extrà de prescrip. & con.46.quidã nomine Cola,ad fi.lib.2.vbi ex hoc dicit quòd substitutio facta de bonis mobilibus & immobilibus non est vniuersalis nec directa.& consi.423.Andreas,lib.5. & cõ.485. qui legat,lib.4.quib⁹ con.illud dicit de donatione bonorum mobilium & immobilium. Ange.consi.328.consultatio prædicta, vbi ex hoc dicit executores deputatos ad exucutionem bonorum mobilium & immobilium nihil iuris aut facultatis habere in nomina & actiones.Aluar.in.d.c.j.§.sciendum,titu.de feud.cogni.Card.Flo.in cle.j.in prin.in.10.&.11. quæst. & ibi quoque Imo.colum.pen.de reb.eccle.non alienan.vbi ipse Card.illud quoque dicit de publicatione & donatione.& idẽ Card.con.66.statuto ciuitatis Tergesti,vbi id dicit maximè procedere in statutis.& latiùs con.72.sigillatim ad singula,colũ.j.Imo.in.c.ex parte,quod est pen. circa medium, ext.de consu.vbi & illud dicit de legato bonorum mobilium & immobilium. Panor.in ca.relatum,leg.2.in.j.no.de testa.Pau.Cast.con.226.dico dictum Ser. Francisci, circa medium,li.j.Maria.in tracta.obla.in libello.8.in.6.quæst.Bened.Capra.consi.9.punctus quidam magister,colum.2.versi.circa secundum,& con.28.punctus fuit quidam Ser. col.vlti. & con.66.punctus quidam Bernardus,colum.3.& consi.78.pũctus Bunarellus, colum.3.quibus locis loquitur de legato bonorum mobilium & immobilium.& con.131.in nomine domini cùm vt præsupponitur,in fi.Alexand.in.l.j.colum.3.ff.de vulg. & pup. substi.& con.9. visis verbis testamenti,colum.vltim.lib.j.& con.45.habita,colum.4.versi. primò enim, eo lib.j.& con.52.viso themate,colum.vlti.eo.lib.j.& consi.12.viso themate,colum.3.versic.nec dici potest,lib.2.& consi.109.viso themate quæstionis,colum.3.lib.4.& consi.68.quia consultationẽ hanc,in.2.dubio,lib.6.& con.171.in causa & lite,colum.3.vers.pro confirmatione,eodem libro.6.& latè consi.244.ponderatis,eod.lib.6.Franc.Aret.in leg.ea demũ.C.de colla. & con. 54.in causa magistri Blasij,colum.vltim.Corne.latè consi.104. circa primum,colum.3.lib.2. vbi ob id dicit valere donationẽ omnium bonorum mobilium & immobilium, præsentium & futurorum:cùm in ea non contineantur actiones & nomina.& consi.173.quod est eodem initio,ad fi.lib.3.& consi.6.in hac consultatione,colum.2.lib.4.vbi & id dicit procedere in materia quoque fauorabili, & consi. 54.in themate,columna.2.versic.ex alio etiam, eod.lib.7.& consi. 64. in casu præsentis consultationis, columna secunda, versicul.& verbum, libro.7.& consi.188.quia petitio,colum.2.ver.& non clauduntur,eod.lib.& consi.316. in consultatione, in fi.eod.lib.4. Barb.in cap.relatũ,col.j.de testa.vbi illud dicit de legato.Guid.Pap.deci.Delphi.291.appellatione bonorum,vbi etiam dicit ob id valere illam generalem donationem, de qua nuper diximus,& deci.341.suprà quæstione,ver.sed an publicatione, vbi illud dicit de publicatione.& deci.499.testator quidã,vbi loquitur de legato. & con.52. factum tale est Ioanneta,col.vlt.vbi idem dicit.& consi.60.ad dubia elicita,in.2.dubio,vbi etiam dicit valere donationem illam generalem omnium bonorum mobilium & immobiliũ præsentium & futurorum.& con.215.vertitur quæst.col.2.vers.quia,etiã Soci.si.is est, qui & illud dicit de donatione,in tracta.fal.regula.108.donatio omnium bonorum,in.j.fallent.vbi dicit no.voluisse Bald. con.incip.Naphydus,Ang.Aret.in.§.i.Insti.de inut.stipu.vbi ex hoc dicit in obligatione omnium bonorum mobilium & immobilium non comprehendi nomina & actiones. Iaſ.in.l.stipulatio hoc modo concepta,ante fi.ff.de verb.oblig.vbi etiam ex hoc dicit valere illam donationem generalem,de qua suprà iam sæpius diximus,atque ita se consuluisse:& postea reperisse Bald.idem quoque consuluisse,con.234.lib.2.de quo postea loquemur, nulla alia eiusdem, nec aliorum mentione facta,atque de hac re multùm gloriatur, tanquã admodum recõdita & abstrusa,cùm vix aliam apud nostros frequentiorem reperias. Et idem Iaſ.in.d. l.à diuo.pio.§. in venditione,colum.2.vbi etiam meminit sui illius con.ff.de re iud.& ita verè consuluit con. 5.strenui col.4.versi.secundò pro ista parte,lib.3.Philip.Deci.in eo.casu loquens con.30.cui⁹ superscriptio incipit,donatio omnium bonorum,colum.j.versi.quartò Iacobus donauit,iunctis his quæ latè dicit colum.vltim.versic.quartò non obst. & con.237. in casu in.1.dubio. & con.381.visis his,colum.2.& consi.387. quæritur an dominus, colum.2.& consi.414.viso eleganti,colum.vltim.& consi.461.præsens consultatio,in.j.dubio.Catel. Cota. qui id dicit singul.memor.incip.bonis publicatis,vers.quid autem in donatione.& iterũ memor.nomina debitorũ.Stepha.Bertrã.cõ.159.si in pacto,post prin.lib.j.& con.59.voluissem,nu.2.lib.2.quibus etiam locis dicit valere donationem illam,& consi.11.etiam si dum esset,nume.6.lib.3. & cõsi. 107.viso consultationis themate,nu.j.eodem lib.3.& consi.162.Catarina,nu.2.eo.lib.3. & con. 213.ponitur in facto,nu.3.eo.lib.3.& cõ.85.viso instrumẽto,ad fi.lib.4.& con.168. donatio, in fi.eo.lib.4.&.cõ.175.nõ dubito,in prin.eo.lib.4.& cõ.190.indultũ,nu.3.eo.lib.4. Alciat.in.l.

Iasonis gloria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vlt.in glo.vl.col.3.C.de pactis,Ber.Lādri.in addit.Bar.cō.50.Gili⁹ Petri.Frāc.Ripa:in.l.j.nu. 6.ff.de pigno.Et oēs vbique præter vnum Pau.Eleaz.in ca.2.de rebus eccle.nō ali.lib.6.

10 ¶Ad hanc ſententiam adfertur.d.l.à diuo pio.§.in venditione.ff. de re iud. & d.l.quā Tuberonis.§.vltim.ff.de pecul.&.d.l.2.verſicu.ſed vbique,iuncto verſ.nobiles,& verſ.in exigendis. C.quando & quib.quar.pars,li.10. in quibus ſeparatim diuiſimq; ſtatuitur de bonis mobilib⁹ & immobilibus,& nominibus.Et.l.ad eum,in prin.ff.de donat.vbi nomina & mobilia ponuntur vt diuerſa,cū dicitur quicquid habes tā in nominibus quàm in rebus mouentibus.&.l.oēs in prin.&.l.benè à Zenone,verſic.& nemo.C.de quad.preſcrip. vbi etiam actiones & iura ſeparatim nominantur à rebus mobilibus & immobilibus. Adferuntur quoque à multis nō admodum pertinēter hæc iura,videlicet.l.cogi.§.ſed & miles.ff.ad.S.C.Trebel.&.l. ſi mihi Mætia.ff.de leg. 3.&.l.ſi cū pupillus.ff.rem pup.ſal.for.&.l.j.in fi.&.l.3.in prin.ff.pro ſocio. & leg. ea quæ in nominibus.C.fa.herciſc.

Nomina & mobilia poni vt diuerſa.

11 ¶Nec deſunt ſuæ huic ſententiæ rationes.Illa enim dicuntur eſſe eadē ſpecie,quæ & ſubſtantia,& natura,& eorūdem effectuum productiōe ſunt eadem,vt dicit Dy.in cap. ſine poſſeſſione,col.3.verſ.duæ poſſidendi qualitates,de reg.iur.lib.6. Actiones autem à mobilib⁹ & immobilibus in his omnibus differunt: Nam primùm horum ſubſtantia eſt viſibilis,corporea,palpabilis.Ideóque & in loco,vt videre eſt,conſiſtunt.Actionum autem & nominum inuiſibilis,incorporea,impalpabilis.§.j.Inſtitu. de reb.corpor.& incorporalib.&.leg.ciuitates.ff. quod cuiuſcūq; vniuerſ.nā & ius quod incorporale eſt,manu apprehēdi nō poteſt,vt etiā dicit Quintilianus lib.5.cap.10.Ideoq; etiā nullo hæc loco circunſcribuntur.l.ſi fideicommiſſum. §. tractatum.ff.de iud,l.Caius, in prin.ff.de leg.2.&.l.vxorem.§.legauerat.ff.de leg.3.&.l.cū de Lanionis.§.vlt.ff.de fund.inſtr.&.l.ſi mihi.§.j.ff.de leg.3.vbi probatur & id procedere in quantūcunq; generali,atq; etiā vniuerſali diſpoſitione.Ex quo fit, vt ſi dono quicquid Fontenai habeo,non cōprehenduntur nomina & actiones,etiam ſi inſtrumenta eorū eò loci ſint, aut ibi debeantur,ſecundū Bald.in.l.j.in prin.ff.de ſtat.homi.cum multis concord.à me traditis in repet.l.ſi vnquam,in verb.bona.nu.nu.9.quid autem ſi quis donat.C.de reuoc.dona.

Quæ eadē dicuntur ſpecie. Actionum ſubſtantia.

12 ¶Hinc quoq; fit,vt cū mobilia & immobilia verè poſſideantur.l.3.in prin.ff.de acq.poſſ.nomina tamen & cætera iura incorporalia verè non poſſidentur.l.ſequitur.§.ſi viā.ff. de vſucap. & leg.ſeru⁹.§.incorporales,& ibi no.ff.de acq.rer.domi.&.c.cū eccleſia,in verbo,quaſi poſſeſſionem,de cauſ.poſſ.& prop.Ideo nec illorum dominium transfertur,niſi facta traditiōe, & ſic poſſeſſione apprehenſa.l.traditionibus.C.de pact.&.l.ſi ager.ff.de rei vendicat . In his autem cùm traditionem non recipiant,vt dicitur in.d.§.incorporales,ſufficit in id patiētia.l.ſi ego.§. j.ff.de publici.Bar.in.l.quoties,per illum text.ff.de ſeruitu.& Bald.in.l. per diuerſas , colum. pen.in.14.quæſt.verſi.item cùm ceſſio.C.mand.cum ſimi.Et ceſſio pro traditione habetur,vt not.glo.in.l.vlt.C.quando fiſ.vel priua.& in.l.vlt.in prin.in verbo , portionibus. ff.de donat. Bar.& Bald.in.l.j.vterque col.3.de act.& obliga.Bald.in.l.ſi ea lege.C.de vſur.Signo. con.71. factum ſic ſe habet,dominus epiſcopus,col.3.verſ.ſed incorporalia.Ange.conſi.179.viſis prædictis,colum.5.verſ.concludo igitur.& conſi.208.viſo dicto puncto, ante medium , cum ſi.Nā omnium vbique ea eſt ſententia , licēt Bald. ſibi contrarius contrarium dixerit conſi.285. caſus coram R.colum.2.verſ.ſed & illud,lib.2.& Iaſ.conſi.111.aduertendum eſt,colum.2. verſecundò principaliter,lib.4.vterque per text.& gloſ.in.l.planè.ff.famil. herciſcun. vbi tamen glo.rectè intellecta dicit contrarium.At ipſe Bald.in hoc diſtinguit in.d.l.traditionibus, ad fi. C.de pac.& in.l.j.etiam ad fi.C.com.vtriuſque iudi.& Alex.con.184.in cauſſa, col.2. verſ.vltra prædicta,lib.6.vt dicemus inf.eo. tit §.6.glo.j.nu.9.nec obſtat.

Actiōes nō verè poſſideri.

Iura traditionē non recipiunt.

Ceſſionē in iuribus pro traditione eſſe.

13 ¶Item vt ad alias rationes redeamus,mobilia triennio,immobilia longo tempore. x. vel.xx. an.vſucapiuntur.Actiones verò perſonales regulariter ſunt perpetuæ.l.2. C.de conſti.pec, & l.ſicut,&.l.omnes.C.de præſcript.xxx.vel.xl.an.vt hinc clariſſimè intelligas eas actiones aliter atque bona mobilia & immobilia cenſeri. Vt tamen illud poſtremò nō omiſerim , rerum mobiliū & immobilium dominia à nobis prorſus ſeparari: nunquā autem actiones directas,veluti oſſibus affixas,tāquā character impreſſum perſonæ.l.quis ergo caſus,in fi.& ibi glo.&. Bar. ff.de pecul.& dicemus latiùs infr.eo/§.26.in glo.j.verſ.16.actiones.

Actiones directas oſſibus eſſe affixas.

14 IN TAMVARIIS AC diuerſis ſentētijs Bald.iūgens ſimul primā op.illā ac proximè præcedentē,in.d.l.quā Tuberonis.§.vlt.ff.de pecul.& in cap.in fi.prin.titu. de pac.tenen. dicit nomina debitorū,ſi ſubſtantiā reſpiciamus,neq; mobilia eſſe neq; immobilia: ſi ſimilitudinē,dicuntur mobilia,cū debetur aliquid mobile:immobilia,ſi immobile.nec aliud præterea dicit.Id quod nihil aliud eſt,quàm ſi dicas nomina nō eſſe mobilia aut immobilia,ſed æquiparari ſiue adſimilari mobilib⁹,ſi mobilia debētur:immobilib⁹, ſi immobilia. qđ & idē penè voluit Aluaro.in.d.c.j.§.ſi verò pacis,col.vlt.& Mart.Laud.in eo.c.j.col.2.verſ.ſed quid de nominibus,& Card.Alexā.etiā col.pe.ver.eiuſdem initij.& Bar.& Fran.Arc.in.d.l.j.C.ſi.aduer. tranſ.& Ang.in.d.l.vlt.in fi.C.in quib.cau.in inte.reſti.nō eſt neceſſ.Alex.conſ.49. viſo proceſſu,col.j.verſ.& dato quòd ipſa actio,lib.3.& nonnulli ex iis quos ſup.citauimus.

Alia op.an actiones ſint mobiles an immobiles.

15 ALII ALITER DICVNT, vt videlicet actio reſpectu ſui ipſius nec mobilis ſit, nec immobilis eſſentialiter:ſed iudicetur accipiturq; tāquam tertia quædam ac ſeparata ſpecies,ſi

Alia item.

cies,ſi nō neceſſe ſit,vt de ea iudicetur tanquā de re mobili vel immobili. Quòd ſi neceſſe ſit, vt vtri illorum accedat,quia conſtat de omnibus bonis actum fuiſſe,vt ſi ſtatutum dicat,quòd in omnibus bonis agnati & cognati ſint hæredes,ita vt agnatis deferantur immobilia, cognatis mobilia.Vel ſi aliter expediat alterutris accedere,vt cùm quæritur an iura vel actiones cōpetentes minoribus vel eccleſiæ poſſint alienari ſine decreto:& tunc de ijs iudicamus, vt de re ad quam competunt,ſecundùm illam primam opinionem. Et ita declarant & diſtingunt Iac. Are.Bar.& Alcia.in.d.l.mouentium.ff.de verb.oblig.Bart.in.l.poteſt.ff.de autho.tut.&.d.cō. 50.Gilius Petri.Bald.con.247. præmiſſo ſtatuto,colum.2.lib.1.&.d.con.242.ſuper infraſcriptis dubijs,in vlt.dubio lib.2.&.d.con.423.Andreas lib.3.Ange.in.d.l.ſi conſtante.§.vl.& ibi etiam Ro.ff.ſolu.mat.idem Ange.in.§.j.in authen.de non ali.&.d.con.328.col.3.verſ. in contrarium,& col.ſeq.ver.non ob.obiectio quinta.Imo.in.d.cap.nulli,col.vltim.verſi.vlti.tāgit, & ibi quoque Panor.colum.3.verſi.ſed eſt dubium,ext.de reb.eccle.non alienand.idem Imo. Pet.Ancha.Domi.& Philip.Franc.in.d.cap.2.eod.ti.lib.6.Card.Flor.d.con.66.&.d.cō.72. colum.3.Paul.Caſt.in.d.leg.quā Tuberonis.§.vlti.ff.de peculi.& in.d.l.j. C.ſi aduer.tranſact. Ro.con.509.circa propoſitam conſultationē,in.4.dubio.Alexand.in.d.l.à diuo Pio.§. in venditione,in.j.not.ff.de re iud.& latè con.244.per totum,lib.6.Corne.con.229.licèt claram,in fin.lib.4.Guid.Pap.d.con.52.Soci.con.101.viſo teſtamento Antonij,col.vlt.lib.j. quod iterū repetitur con.185.lib.2.Card.Alexand.in.c.j.§.ſciendum,colum.2.tit.de feud.cog.Auferri.in deci.Tholoſ.quæſt.315.item fuit quæſitum teſtator legauit.Steph.Bert.cō.245.ponitur in facto,colum.2.verſi.ex quo facto,lib.j.&.d.con.109.lib.4.

16 CAETERVM IACOB. BEL. in.d.§.j.authen.de nō ali.fuit in ſing.op.Nēpe actionē reſpectu ſui eſſe immobilē. At ſi conſideratur reſpectu rei ad quā competit,intereſſe an tractemus de fauore,an de odio , an verò & de vtroq; mixtim.Primo & ſecundo caſu cenſeri vel mobilem vel immobilem,prout fauor & odiū ſuadebit,ita ſcilicet vt fauor obtineat,odiū vincatur.Tertio caſu conſiderandū eſſe,vtri magis attribuatur,fauori,an odio , vt ſecundū id iudicetur,per.d.l.corruptionē.C.de vſufr.&.l.ſicut,in prin.C.de ſeruit.&.l.vlti.ad fi.C. de præſcrip.lōg tēp.Et ita vt vides Iac.ipſe ſemper quò fauor illum ducit,ſequitur. Et illum ſequitur nuncupatim Lucas Pen.in.l.vlt.col.2.C.de vē.re.ciuit.lib.11.& Pet.Ferra.tit.forma libelli in act.reali,in verbo,veris ac legitimis,col.antepe.ver.ampliùs quæritur an actio perſonalis,& vi detur etiam ſe qui Alberi.in tertia parte ſtat.quæſt.13.item quæro an publicatis bonis.& Saly. cū aliqua tamen diſtinctione,in.d.l.iubemus,la.2.C.de ſacro.eccle.Sed id eſſe falſum ſatis apparet ex ijs quæ ſup.diximus de donatione & legato bonorum mobilium & immobilium.

Alia quoque.

17 IDEOQVE MALO INHAERERE præcedēti diſtinctioni, quæ vt cōmunior eſt, ita & verior.Sed quam tribus aut quatuor modis non contemnendis intelliges. Primò vt procedat in actionibus,quæ cōpetunt ad certam ſpeciem.Nam ſi ad genus cōpetunt,vel etiam ad quantitatē in genere,ſemper faciunt tertiā & ſeparatam ſpeciem. Nam actio per ſe nec mobilis eſt nec immobilis,vt plerique omnes fatentur:nec etiam genus aut pecunia in genere & in forma in qua eſt in obligatione,mobilis eſt vel immobilis:genera enim ſunt in intellectu , non in ſenſu. Tange enim , ſi potes,genus humanū, vel genus pecuniæ, vel ſeruorum,vel moue illud,& certè non potes.Hæc propè Lapus.d.alleg.92.imprimis vidēdum eſt,in fin.& ſequitur. dicitq; ſing.& à nullo alio doct.tactum.Ro.in.d.l.ſi conſtante.§.vlt.colum.2.ver. illas tamen. ff.ſolu.matr.&.d.conſi.509.in.4.dubio.& Alexand.in addi.Bart.in.d.l.mouentium. ff.de verbo.ſignifi.&.d.conſi.68.ad fi.lib.6.& Card.Alexan.in.d.cap.j.§.ſciēdum,colum.2.tit.de feud. cog.& Soc.d.con.101.colum.vltim.lib.j. Alber . Bru.in tracta.ſtatutorum excludētium fœminas,in.8.art.quæſt.26.lib.1.ante fi.& Chaſſ.in commētarijs conſuetudinū Burg.tit. de droictz appartenans à gens mariez.§.2.in verbo,tous meubles,col.3. ver. ſed nunc. Sed & illam Lapi ſententiam ſequitur Barb.in cap.nulli,in fi.de reb.eccle.non ali. vbi contrà quàm à Ro. vbi ſuprà dictū fuerat,dicit id fuiſſe dictum à Bar.in.l.j.C.ſi aduer.tranſact.ſed aut is errat, aut codices Bar.qui circunferuntur,ſunt mendoſi.

Actiones ad genus aut quantitatem in genere ſemper eſſe tertiam ſpeciem.

18 SECVNDO INTELLIGE quæ dicta ſunt procedere,niſi ex cōmuni vſu loquendi actiones cōtineantur ſub mobilibus vel immobilibus . Is em̄ cōmunis vſus in ea re,vt ſemper aliàs,magis ſequendus eſt,quàm propria verborum ſignificatio, vt expreſſim & in hac ſpecie reſpondit Oldra.d.con.219.& Ioan.And.ipſius diſcipulus,qui ferè id & penè totum con. repetit, nulla tamen magiſtri mētione facta, vt ſæpe aliàs,in addi.Specul.d.titu.de fructib.& intereſ.§.ſcias igitur,ver.ſed quid ſi deb eo,p multa iura ab vtroq; allegata,vt per eos videre poteris.Et id ſequitur & dicit ſin.Fely.qui multa ſimilia aggregat in proœmio decretalium, col. 3.circa medium.

Actiōes ex cōmuni vſu loquēdi eſſe mobiles vel immobiles.

19 TERTIO INTELLIGE,vt actio quæ cōpetit ad rē immobilē cenſeatur immobilis: quæ ad rem mobilē,mobilis.Niſi tamē ſit diuerſa ratio,verbi gratia,augmētū dotis poteſt fieri in rebus immobilibus,vt augmentū ipſum habeat idē priuilegiū prælationis quod dos habet:nō etiā in mobilibus,cū maritus obnoxi⁹ eſt creditoribus,authē.ſed iam neceſſe.C.de donat. ante nupt.&.§.aliud,in authē.de æqual.doti.An igitur,(inquit Angel.in poſteriori loco, col.j.ver.ſed iuxta hoc.)poterit dari in augmētū dotis,actio ad rē mobilē marito obnoxio cre

Diuerſa ratio actiones diuerſas cenſeri facit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditorib⁹. quod nõ videtur, cũ censeatur mobilis. Contrariũ itẽ videtur, quia datio rei mobilis hoc casu prohibetur propter fraudẽ quæ cogitari potest, dũ simularet vxor tradere, & vir accipere, quod nõ traderetur, vt ibi dicitur: sed huiusmodi fraus fieri nõ potest, cũ datur nomen debitoris in augmentũ: cũ clarè pateat id quod datur, sicut cũ datur res immobilis. Ideo cessat ratio prohibitionis. Tamen concludit nec nomen quoq; dari posse, ostendendo declarandoq; & hic quoque fraudẽ excogitari posse. Ideo cùm sit eadẽ ratio in nominib⁹ & actionibus ad rẽ mobilẽ, vt in re mobili, idẽ ius statuẽdũ est. Ex quo nõ obscurè sentit aliud fuisse statuẽdũ, si ea ratio cessasset. Ad quod etiam facit, quod in simili dicimus infrà, in eadem glo. nume. 100. sed illud procedit, vbi loquemur de mobilibus preciosis.

20 QVARTO INTELLIGE, nisi dispositio ita generaliter loquatur, de quibuscũque bonis mobilibus & immobilibus, vt si statutũ prohibeat quæcũq; bona siue mobilia sint siue immobilia in extraneos transferri, de actionibus quoque actum videtur. Nã illa dictio quibuscunque, propter generalitatem etiam ad casus improprios trahitur. Et ita voluit Alcia. in. d. l. mouentium. ff. de verbo. signifi. Nam in simili, vt hic subiungit, videmus, ꝙ quicunque hæres etiam impropriũ hęredem comprehẽdit, vt tradit Ro. quem ille allegat in. l. id tempus. §. j. ff. de vsucap. & cùm de quibuscunque contractib us loquimur, etiam de abusiuis intelligitur, vt latè Hippo. Mar. qui multa talia congerit, in. l. vnius. §. cogniturum, colum. 4. vers. modò rede undo, cum multis seq. ff. de quæst. Hæc propè Alcia.

Actiões an cõpræbendantur appellatione quorũcunque bonorũ mobilium & immobilium.

21 ¶ Cui adde Soci. multa scribentem de huiuscemodi vniuersali dictiõe, con. 297. viso priuilegio, colum. 3. lib. 2. Et quod pulchrè tradit Bald. in. l. j. in. 34. quæst. ff. de rer. diui. & in. c. imperialem, in prin. colum. penul. sed quid si concessum, titu. de prohib. feud. ali. per Fed. ꝙ feudum concessum mihi & successoribus meis quibuscunque transit ad extraneos hæredes & legatarios, qui impropriè sunt hæredes, & alios qui aliàs non admitterẽtur. & sequuntur Panor. con. 3. nitar in præsenti, in. 3. dubio, lib. 2. Ro. in. l. etiam, in prin. & ibi etiam Alexand. colum. vlt. ff. solu. matri. & ipse Ro. subdubitans tamen in. d. l. id tempus. §. j. idem Alexand. in. l. quod dicitur, la. 2. colum. pe. vers. & dum dicit. ff. de verbo. oblig. & in. l. quædam. §. nihil interest, & ibi etiam Ias. vterque statim post prin. ff. de eden. & idem Alexand. in. l si patroni, in prin. colum. pe. vers. aliam limitationem. ff. ad. S C. Trebel. & in. l. Gallus. §. etiam, colum. 2. versic. hoc tamen fallit. ff. de lib. & posth. & con. 7. attentis. colũn. 2. nu. 8. li. 6. & con. 95. repetitus, colum. 2. vers. nec ob. quòd dicta, lib. 7. Corne. con. 16. aperta frõte, colum. 4. vers. & maximè, lib. j. Ias. in. l. cum filiosa. colum. 15. versic. succesſiuè, inquantum Bar. ff. de lega. 1. vbi id dicit sing. & in l. 2. §. prætor ait, colum. 2. vers. tertiò fallit. ff. qui satisda. cog. & l. quocunque, in prin. in. 2. no. ff. de verbo. oblig. & in. l. 2. colum. 69. in. 14. quæst. C. de iur. emphy. & in prælud. feud. colum. 15. versi. tertiò. limita, vbi etiam tenet, quòd vi huius dictionis vniuersalis feudum transit ad fideicommissarium, & con. 27. dominus Ioannes, colum. 2. versi. & si diceretur, lib. 3. & con. 55. statutum nouum, col. 2. ver. prætereà & tertiò, eod. lib. 2. & consi. 89. spectabilis, colum. 4. vers. quintò bene facit, lib. 3. & consi. 115. statutum nouum, colum. 8. vers. secundò adest, lib. 4. & inter con. Alber. Bru. consi. 9. dñs Ioãnes, col. 3. ver. vnde põderando, & Soci. con. seq. visa quæstione, col. 1. & Ludo. Gozad. consi. 6. prima facie, col. 6. nume. 43. & seq. & con. 8. in hac causa,

22 colum. 5. & con. 14. col. pen. nume. 22. & consi. 103. videtur, colum. 2. versi. tertiò faciunt.

¶ De quo etiam per Barb. in repe. l. cùm acutissimi, colum. 66. vers. & ex istis sequitur. C. de fideicom. & Soci. in. l. si rem legatam, in fi. ff. de except. & con. 19. pro decisione, columna prima, lib. j. & Fely. in cap. quia. g. columna vltima, extrà de iud. & in cap. in præsentia. colum. 11. vers. sed inquantum, de prob. & Geor. Nat. in repet. cap. quanuis, columna. 74. versi. & ista faciunt, sub nume. 207. de pact. libro sexto. & Philipp. Deci. con. 395. in causa magnifici, col. vlt. & cõ. 529. Philippus, col. j. & cõ. 599. cõsului, col. j. ver. sed hìc nõ ob. Steph. Bertrãd. cõ. 264. viso cõ sultatiõis themathe, col. j. lib. 2. & Matthæ. Afflict. in cõst. Sciliæ incip. comes, col. pe. in. 4. no. & deci. Neapo. 386. in cã petitionis, col. 2. Catel. Cota memor. feudum cõcessum, & iterum memor. priuilegia, vbi ex hoc dicit huiusmodi dictionem (quicunque) multùm extendere dispositionem etiam vsq; ad improprietatem. rursumq; memor. quibuscũq;. Fran. Cur. iunior in tract. feud. in. 3. par. quæst. vl. & cõ. j. & seq. Frã. Rip. in. l. quæsitũ. §. si quis cũ tutor. ff. de privil. cred. & in. l. ex facto. §. si quis ita, nu. 16. ff. ad. SC. Treb. Alber. Bru. cõsi. 24. quòd nobilis, in fi.

23 ¶ Ad quod etiam facit, quod scribit gl. in verbo, quibuscũque, de iudi. quã dicit singu. Barb. con. 18. clementissimũ, col. pe. lib. 4. & cõ. 21. eiusdẽ initij, col. 8. co. li. 4. & eã expẽdit idẽ Barb. con. 35. omnipotentẽ, col. antepe. co. li. 4. & cõ. 41. immortalẽ, col. 2. co. lib. 4. vbi & eam dicit sing. & mirabilẽ. & con. 48. clementissimũ, col. 3. li. 4. Et alia glo. in cle. j. in verbo, quauis, quæ est. 2. ibi & Imo. qui eã dicit sing. de re iud. & in cle. 2. in eod. verbo, quæ est vlt. de reb. eccle. non alienan. Ex quibus posterioribus Ias. con. 96. dominus Ioannes, colũ. 2. vers. quartò in dicta, li. 3. dicit huiusmodi dictiones cõprehẽdere casus non expressos etiã maiores. & con. 147. per decretum, colum. vlti. li. 4. vbi & alia quædam similia allegat. & priorem quoq; in id expẽdit Alex. d. cõ. 95. col. j. vers. prætereà, li. 7. & Cepo. qui eam dicit no. cõ. cã crimi. 14. pro declaratiõe, col. 3. vers. nec obst. si dicatur. & Barb. con. 12. scribitur, col. 8. li. j. vbi & ad id allegat gl. in cle. ne Romani, de elect. & rursũ cõ. 21. præclarè, col. 5. nu. 16. li. 2. & cõ. 23. sapiẽtissim⁹, col. j.

eod. lib. 2. & consi. 26. sapienter, colum. 2. & eo. li. vbi & alios allegat. & consi. 87. illud, colum. 5. lib. 3. & d. con. 21. col pen. lib. 4. vbi item alios citat. & Maria. consi. 15. visis prædictis, col. 12. vers. item videtur. & Lud. Gozad. con. 26. in cã illustrissimorum, col. 7. nu. 45. & con. 103. videtur primò, col. 2. in prin. & alibi sæpe in suis con.

24 ¶ Facit prætereà glo. in. l. vlt. in verbo, per quancunq;. C. qui legi. perso. & glos. in ca. q̃uis, in verbo, quaslibet. & ibi Domi. in. 2. no. de ele. li. 6. & in cle. ne in agro. §. j. in verbo, quomodolibet, de stat. mona. & in cle. 2. ver. ne igitur, in eo. verbo, de sen. exco. & quod tradit Zenz in extrauag. Io. 22. incip. ad onus, in verbo, quibuscũq;. Archi. Io. An. & Domi. in ca. indẽnitatib⁹. §. si qua verò, de elect. lib. 6. Io. An. in. c. statutũ. §. in nullo, in verbo, quomodolibet, de rescript. lib. 6. & in cap. j. §. pe. in eo. verbo, de cleri. ęgro. eo. lib. 6. Bar. in. l. generali. §. vxori. ff. de vsufr. leg. Bal. in. l. vlt. col. j. C. sine cẽsu vel reliq. & in. d. c. in præsentia, col. 4. ver. nota quòd nomen, extrà de probat. Angel. consi. 288. viso themate, col. 3. ver. hoc etiã adiuuatur. Saly. in. l. 2. col. 2. C. de noxa. Domi. in. c. decet, in prin. col. 3. de immu. eccles. lib. 6. Alex. in. l. & si seuerior, colũ. 2. C. ex quibus cau. infa. irrog. & cõ. 117. visis sup. narratis, col. 2. li. j. & con. 118. in casu de quo quæritur, col. 2. lib. 5. Cepol. in tract. cõtractuũ simulatorũ, in. 2. casu prin. Soci. cõsi. 3. in causa domini, col. vlt. li. 3. Ias. cõ. 63. per reformationẽ, col. 3. vers. imprimis moueor, lib. 3. Apud quos omnes videbis huiusmodi dictiones ampliare dispositionẽ. Quibus succinit Tullius epistio. ad Brutũ. 5. dum interpretatur legem Iuliã de sacerdotijs, quę erat huiusmodi. Qui petit, cuiusuis ratio habebitur. Apertè (ait) indicat posse rationem haberi etiam non præsentis. Ibi enim Cicero expendit vim illius dictionis cuiusuis, vt etiam absentes comprehendat.

Ciceronis loc⁹

25 ¶ Sed quod propiùs ad illam Ro. & Alcia. sententiã accedit, D. Bened. in sua copiosissima & laudatissima repe. c. Raynutius, in verbo, cætera bona, nu. 8. ext. de testamẽtis, scribit ꝙ si quis donat omnia bona sua mobilia & immobilia, comprehenduntur iura & actiones, propter illã dictionem, omnia, per tex. in. l. j. §. fi ex fundo. ff. de hæred. insti. qui tex. tamen, nisi multũ fallor, nõ admodũ eò spectat. Subdit q; ipse Bene. ꝙ licet actiones nõ cõtineãtur in loco, nec veniat appellatiõe bonorũ in loco existẽtiũ, vt etiã sup. dixim⁹: tñ si quis ita donet bona sua mobilia & immobilia hìc & vbiq; existẽtia, cõprehẽduntur actiones, propter illã distinctionẽ vbique.

Appellatione bonorũ vbique existentium an veniant actiones.

26 ¶ Sed hęc dicta Bened. nõ omino sunt sine scrupulo, quia quantũ ad primũ, multi ex ijs quos sup. citauim⁹ nu. 9. sed & multis placuit, tenẽt cõtrariũ: nec dictio, omnia, tã latè patet, q̃ dictio quæcunq;: cũ illa tantũ gnalis sit, hęc vniuersalis. Et fortè etiã non semper procederet: vt hæc dictio (quæcunq;) actiões comprehenderet, cũ huiusmodi dictiones quantũuis vniuersales & præcisæ sæpe restringãtur, vt per glo. in. l. promittendo, in prin. in verbo, cõditionis, in fi. ff. de iu. dot. & in. l. emancipati, & ibi etiam Bar. ff. de adop. quæ interpretatur verbum, quocunq;, scilicet idoneo, & glo. etiã, quę id idẽ facit in. l. 2. C. vbi de rati. agi opor. & in. l. j. C. de fid. instr. & in. l. j. C. de sacro. eccle. quæ etiã interpretatur dictionẽ vnusquisq;, habilis ad testandum, cũ concord. ibi à recentioribus collectis, & ab Alex. Soci. & Ias. in. d. l. 2. §. prętor ait. ff. qui satisd. cog. Barb. con. j. pręclarè. col. 5. versic. & licèt statutum, lib. 2. & con. 57. eiusdẽ initij, col. 8. ver. cùm ergo Papa, eo. lib. 2. & Soci. con. 260. in causa Nanutensis, col. 10. versic. sed ad ista, lib. 2. vbi probat nõ semper procedere quod diximus, dictionem vniuersalem includere maiora expressis. Nam & eæ dictiones limitãtur & restringuntur secundùm naturã actus cui attribuuntur, vt pulchrè dicit Bald. loquens de dictione quandocunq;, consi. 67. quia ex facto, colum. 2. ver. nec obst. si dicatur, lib. 3. quod extollit Catel. memor. quandocunq;.

Dictiones vniuersales plerũque restringi.

27 ¶ Et idẽ voluit ipse Bald. loquens de dictione quibuscunq;, in. c. j. §. donare, col. 2. ver. sed dubitari potest, & ibi etiã Mart. Laud. & Card. Alex. ad fi. titu. quali. olim feud. ali. pot. vbi ex hoc tenent contrarium eius quod sup. ex eodẽ diximus de feudo concesso mihi & hæredibus quibuscunq;, vti etiã facit ipse Bal. in. l. cùm virum, col. vlti. C. de fideicõ. & Alex. sibi contrarius con. 30. quoniã omne datum, col. 4. vers. 8. quia vasallus, lib. j. Fran. Are. & Soci. in. d. l. Gall⁹. §. etiam. Bar. sibi item contrarius in rub. de feud. col. 2. & con. 63. sapienter, col. 9. ver. & adduco, li. j. & d. con. 23. sapientissimus, col. 2. vers. quia reuera, lib. 2. & Iaco. à S. Georgio, in tract. feud. in verbo, & quibuscunq; hæredibus, col. j. & Franc. Curt. senior, consi. 83. deus pius, col. 5. vers. & si opponatur. Philip. Deci. sibi contrarius consi. 185. in causa istorum, col. 3. versic. 2. respondetur, & Ludo. Gozad. d. con. 26. in causa illustrissimorum, con. 5. nume. 35. Quibus & tu adde quæ dicam infr. titu. procedente. §. j. glos. 2. quæ est in verbo, a tel temps, nu. 9. eam autem sententiam. Et quod tradit Signo. con. 110. testator, col. 3. versi. prætereà verò.

87 ¶ Hinc q; vt redeamus propiùs ad casum nostrum, Corne. consi. 49. in præsenti consultatiõe, lib. 3. respondit in legato omnium & quorumcunque immobilium (nã hæc ibi expressim ponebantur, non contineri nomina & actiones, non obstantibus illis verbis, per multa iura, quæ illic allegat, præsertim verò per. l. quæsitum. §. Papinianus quoque. ff. de fundo instr. quæ vtitur verbo, oĩa. & l. vxorẽ. §. legauerat. ff. de leg. 3. quę vtitur verbo, quidquid, & l. q̃sitũ. §. j. eo. titu. quę eadẽ dictiõe vtitur. & l. si mihi Męuia, in prin. eo. quoq; tit. quę vtitur illis verbis, cæterisq; vniuersis, & rursum. §. j. eiusdem leg. qui vtitur vno vniuersali, & duobus generalibus, ijs scilicet, nullo omnino excepto, cum omni instrumento, & repositis omnibus. & adde etiam tex. in leg. Caius, in prin. cũ dicitur, cum omnibus quæ ibi sunt. ff. de leg. 2. Quibus etiã mot⁹ Steph.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bertran.con.77.difficultas,col.j.in fi.li.2.respondit per huiusmodi verba generalia non cõtineri iura & actiones.Sed & Iason nũcupatim quoq; .d.con.5.col.4.lib.3.respondit donationẽ quoruncunq; bonorũ mobilium & immobiliũ non cõprehendere nomina & actiones. Quãquã in casu illius statuti prohibentis alienare quæcunq; bona mobilia & immobilia in extraneos,non admodum dubitarem,quin etiam nomina cõprehenderentur ex verisimili mẽte statuẽtium & subiecta materia,ob quam sæpe recedimus à verborum proprietate, vt latè docuimus in repe.l.si vnquam,in verbo,reuertatur,nu.30.incipiente,fallit.2.& sequenti.

29 ¶ Quantum autem ad secundum dictum Benedict.quo scilicet asseruit in donatione bonorũ mobilium & immobilium hîc & vbique sitorum nomina & actiones comprehendi, id vtique magis mihi dubium est,quoniam in nullo omnino loco nomina contineantur,vt sup. dictum est,& probatum.Ideo & contrarium in illo ipso casu Bened.tenuit Corne.d.cons.104.colũ.3. lib.2.& Soci.d.con.101.col.2.vers.sed his non obst.lib.j.& Iason etiam.d.con.5.libr.3.& Phi. Deci.cõ. 30.cuius superscriptio incipit,donatio omnium,colum.j.ver.quartò Iacobus.& alij multi quos citauimus sup.nu.9.sed & multis.Et satis probant text.nuper à me citati. Nam & Bald.con.77.verba Cy.lib.5.tradit hunc sermonem,hîc & vbique terrarum,intelligi de loco idoneo,per iura ibi allegata,vt intelligas eas dictiones non ita generaliter intelligendas,vt putat Bened.Et facit text.in.l.si mihi.§.j.ff.de leg.3.de quo sup.diximus,nu.11. nec desunt suæ.& glos.in.l.qui loco certo,in verbo,quolibet,quæ est vlt.ff.de cond.indeb.& in.l.j.etiam in glo. vlt.in fi.ff.de eo quod certo loco,quæ vtrobique intelligunt ea verba(quolibet loco) scilicet idoneo.Et earum authoritate Fran.Are.in.l.j.col.antepen.ff.si.certum pet.dicit dictionẽ hãc (vbique)non ita præcisam esse,quin eandem interpretationem recipiat. & idem propè dicit idem Are.in.l.j.col.pen.vers.dicamus ergo.ff.solu.matri.

Si retractus ad bona immobilia simpliciter cõpetat, an ex ad actiones ad rẽ immobilẽ competat.

30 SED VT TANDEM REDEAMVS ad casum nostræ consuetudinis.Si ea dispositio fuisset simpliciter retractum habere locum in bonis immobilibus, non comprehendisset nomina & actiones etiam ad rem immobilem competentes, vt nuncupatim responderunt duo proximæ tempestatis lumina,Ias.& Philip.Deci.ille consi.164.superuacuò videtur, columna prima,vers.ego vltra adducta,lib.2.hic.consi.300.visa petitione,colũ.2.Quibus accedo, præsertim cùm hæc nostra consuetudo frequentiori nostrorum calculo à iure communi abhorreat,vt diximus suprà,in rub.nu.60.quamobrem.Ideóque in ea nullo pacto comprehenderẽtur nomina sub appellatione bonorum mobilium & immobilium,ex sententia Lapi. d. alleg. 92.in fi.At cùm nostra consuetudo vlterius procedat,dicátq; non solùm,biẽs immeubles,sed etiam choses censées pour immeubles,nihil est quod amplius dubitãdum sit, quin actiones ad rem immobilem competentes contineantur:licèt enim non sint immobiles, tamen haud dubiè immobilibus comparantur,vti suprà diximus.

Quæst. An retractus competat in vẽditione facultatis redimendi.

31 EX QVO INFERTVR ad vnũ,quod quotidie in facto cõtingit,vt si quis vẽdat facultatẽ redimẽdi rem immobilẽ à se prius venditã ea lege,vt emptor teneretur reuẽdere restituto ei precio intra aliquod tẽpus,vel etiã perpetuò.nam ea facultas vendi potest, vt cauetur infrà eo.ti.§.26.Certè est locus retractui huiꝰ facultatis ex hac nostra consuetudine. Nã cũ huiusmodi facultas & actio ꝓ ea cõpetens secundũ.l.2.C.de pact.inter empt.& vendit.censeatur immobilis,vt quæ competat ad rem immobilẽ,secundùm ea quæ latè sup.diximus. & nuncupatim voluit & respondit Alexan.con.27.attẽtis narratis,ad finẽ li.3. vbi & ob eam, quam diximus,rationem tradit in venditione huius facultatis adhibendas esse solẽnitates,quæ adhiberi debent in venditione rerum immobilium.quem sequitur Hiero. Cagno.in rep.d.l.2.col.9. ver.3.quæro.C.de pact.int.empto.Consequenes est & eam esse huic retractui obnoxiam.Et id quidẽ voluit Carol.Molend.in consue.Paris.tit.j.§.25.in.8.q.non semel.Et de hoc est expressa consuetudo apud Borbonios.c.consuetudinum eius loci.484.

Quæst. An retractus cõpetat in vẽditione decimarũ, & aliorum similium.

32 ITEM IVRA DECIMARVM & aliarũ portionũ,quas quis ex fundo alieno percipit(terragia & complanctus vulgò nostri appellãt) hæc,inquam,iura inter immobilia quoque numerantur:quia immobilibus adherent,& stabile subiectũ habent,& in actu semper permanens.Hæc enim propè sunt verba Bal.in.j.col.2.in verbo,annua,titu.de contro.inter vas. & epi.& sequitur Alex.con.211.ponderatis verbis statuti,col.2.vers. præterea negari non potest,lib.6.vbi & ad hoc dicit bene facere.l.rerum mixtura,&.l.eum qui ædem.ff.de vsucap. & quod habetur in.l.si cõuenerit.§.si nuda,& quod ibi scribunt doct.ff.de pig.acti.Et facit quod statim dicam inf.num.huius glo.38.& ex hoc fit.

An & in vẽditione vectigalium & aliorũ id genus.

33 ITEM IVS PORTORII aut alterius vectigalis (passagium & gabellas nostrates appellãt)& cæterorum id genus,etiã immobiliũ iure cẽsentur,vt scribit Bald. in cap.j.§.sciẽdum,post prin.tit.de feud.cog.per no.in.c.j.tit.quæ sunt rega.Et sequitur Aluaro.in.d.§.sciẽdum.Matthæ.Afflict.qui ob id dicit ius retractꝰ in ijs habere locũ,in tract. proto.col.10.ver. itẽ quæro quid si vẽdatur.& Zasius in epitome feudorum,parte.4.Quibꝰ adde & ipsum Baldum in.l.stipẽdia.C.de execu.rei iud.vbi dicit ius colligendi passagi, quod competit ratione rei,æquipari bonis immobilibus,quia eis cohæret, per ea quæ no. Dy.in.l.ergo.ff.de acq.rer. domi.& idẽ voluit Franc.Are.con.154. consultatio proposita,col.vlt.versi.2.præmittendum, vbi & ex hoc dicit ꝙ huiusmodi res prescribuntur,eo modo,quo res immobiles,secundũ Bar. in.l.

in.l.publicanus.§.in vectigalibus.ff.de public.& vecti.& in.l.iusto.§.non mutat. ff. de vsucap. & Cano.post Innoc.in.c.de quarta,ext.de præscrip.Et quod huiusmodi ius solo cohæreat, tenet etiã Bar.in.l.locare,in fi.ff.locat.Bal.in.in.l.si ea lege,in fi.C.de vsur.& con.243. ius percipiendi,li.5.& Ias.con.81.communitas,col.4.versi.quartò facit,lib.3.

34 ¶ Adde,inquã,quod Paul.Eleaz.in cle.j. de reb.eccle.non ali.exponens verba illius text. qui ꝓhibet concessionẽ iurium,redituum & possessionum, ecclesiæ ad vitã,interpretatur verbum iurium in huiusmodi iuribꝰ colligendi percipiẽdiq; passagium & collectas. Et ex hoc infert ea iura comparari immobilibus,sicuti & alibi quãtum ad vsucapionẽ.l.vlt.C. de præscrip. long. tẽp.& quò ad alienationẽ.c.2.de reb.eccle.non ali.li.6.vbi dicit no.hæc iura computari inter immobilia.Subdit tamen Pau.Eleaz.ꝙ in.d.cle.j.& etiam in.d.c.2.cõlligitur cõtrarium, quia vtrobiq; ponuntur vt diuersa.Steph.quoq; in ea.cle.j.dicit ea non cõparari immobilibꝰ quò ad omnia.l.à diuo Pio.§.in vẽditione.ff.de re iudic. vbi ponuntur vt diuersa, & inducit quod suprà de nominibus & actionibus diximus.& eos simpliciter retulit Card.Flo.in.d. clement.j. in prin.in.9.quæsti.& ibi etiam Imo.col.7.eadémque pen.ver.ex prædictis.Quibus adde Collect.in.c.nulli,col.2.versi.sed nunquid iura,eo.tit.de reb.eccle.non alienan.

35 ¶ Ex quibus potes intelligere hîc omnino dicendum esse,id quod suprà diximꝰ de ipsis actionibus in prin.huius glos.& multis seq.ver.& quæ præterea in præcedentibus, glo.de seruitutibus,& annuis reditibꝰ,vt scilicet hęc iura,de quibus nunc loquimur,per se & ex propria eorum natura non sint mobilia neque immobilia:sed cùm necesse est, vt alterutrorum naturam adsumant,pro immobilibus sint censenda,de hísque vt de immobilibus esse iudicãdum, vt in vniuersum de cæteris iuribus tradit glos.in.d.cap.2.in verbo,iura,& ibi Archi. Ideóque haud dubiè sub hac nostra consuetudine comprehenduntur.

Quæst. An retractus habeat locum in vẽditione fructuum pendentium.

36 IDEM VIDERI POTEST, si vendãtur fructus pendentes:quia hi inter immobilia reponuntur à glo.in.c.j.§.sciendũ,in verbo,cohærentibus,tit.de feud.cog.vbi ex hoc dicit feudũ posse in his constitui.quã sequuntur Marti.Alua.& Card.Alex.ibi.& Zasius, in epito. feudo.parte.4.col.j.vbi id dicit cõmuniter teneri,de quo posteà dicemus.Sed & inter immobilia collocantur à Specu.tit.de fruct.& interes.§.j.ver.sed pone prælatus,& Flor.in.l.si fur.ff.de vsufr.nã hi sunt pars fundi.l.fructus pendentes.ff.de rei vend.ídq; non solũ in rei vendica.sed & in actione personali.l.vlt.§.fructꝰ.ff.quę in frau.cred.& plenè declarat Bar.in.l.si filiusfa.§.cũ fundum,in fine,& ibi Bald.Angel.Raph.Imo.Pau.Cast.& Alex.ff.de verbo.obligat. Bald.& plenius Salycet.in.l.fructus.C.de act.empt.& Angel.con.331.an in restitutione,colũ.1. Franc. Aret.in.l.cum filiofa.col.9.& ibi quoque alij recentiores.ff.de leg.j. Ideo & de his iudicãdum est,vt de fundo:cùm quæritur an cedant mobilibus an immobilibus,secundùm Bald. in cap.j. col.vlti.ver.quæro quid de fructibus,titu.de pace tenen.Propterea Matthæ. Afflict. in const. Siciliæ incip.grandis,col.3.in.4.not.scribit quòd in confiscatione bonorum mobilium non veniunt fructus pẽdentes,cùm sint pars soli quod & idem voluit in const.incip.si quando aliquam,in.9.no.& iterum ante fi.& reprobat glo.ibi contrarium tenentem. Et id ante eum videtur sensisse Bald.quẽ non allegat,in.d.c.j.paulò ante fi.tit.de pac.tenen.& ibi quoque Marti.Lau.col.2.vers.quæro cùm text.dicat.& Card.Alex.col.pen.vers.eiusdem initij.

Supplemẽtum legitimæ in fructibus pendentibus.

37 ¶ Adeo aũt hi fructus cẽsentur pars fundi,vt Ang.in.d.l.fructus.ff.de rei vẽdi.adseuerarit posse de huiusmodi fructibus fieri supplementum legitimæ filio,quãuis habere debeat ipsam legitimã de substantia bonorum patris,& non de fructibus.l.scimus.§.repletionẽ,& authen.nouissima.& vtrobique doct.C.de inoffi.testa.quod dictum dicit fin.Ias.in.d. le.cum filiofa. columna vltima.ff.de leg.j. Sed & hoc voluit,licèt Iason non meminerit,idem Angel.in.l. Centurio,col.2.ff.de vulg.& pup.substi.& ante eum Iaco.But.quem citat Ang.in posteriore loco, in.leg.iubemus. C.ad Trebel.& eos sequitur Soci.consi.93.circa primum,colum.8.vers.probatur etiam dicta op. lib.j.

Decimatores an prohibere possint ne ipsis inscijs fructus colligantur.

38 ¶ Et ex hoc fit,vt qui habet partẽ in fructibus ratione decimæ,aut aliàs:habeat partẽ & in fundo,cùm fructus sint pars fundi:ideo potest prohibere domino,ne fructus eo inscio colligat, vt hac ipsa ratione voluit Specu.& post eum Ioan.And.& Bald.in additio.ipsius,titu.de deci.§. j.col.vlt.versi.vlti.quæritur.Idem Ioan.And.post alios antiquiores à se relatos in cap.ex parte leg.2.& ibi quoque Collect.& Panorm.extrà eo ti.Lucas Pen.in.l.2.colũ.5.in verbo,aspectu. C.quando & quib.quar.pars,li.10.Card.Flo.con.146.notum sit,post prin. Alex.in.l.diuortio. §.vlt.col.vlti.vers.iuxta hoc vnum.ff.solu.matri.Guid.Pap.qui ita dicit fuisse iudicatũ in curia Delphi.quæst.283.exactor decimarum.& con.20.ex processu,nu.j.verf.ad primum.Aufre. in deci.Tho.quæst.109.item fuit quæsitum si intentio alicuius, & iterum quæst.432. item fuit quæsitum nunquid rusticus.Iacob.à S.Georg.qui hos non citat,sed alios,qui id tamen nõ dicunt,in tracta.de Roydis siue operis,col.vlt.vers.rursus quæro homines mei.

Idem iuris in parte quod in toto.

39 ¶ Quibus illud quoque cõsequens fit,vt quemadmodum fundus ipse res est immobilis, ita & fructus quoque pendentes,cuius pars sunt, immobiles sunt,eo argumẽto,idẽ iuris esse in parte,quod in toto.l.iurisgentium.§.adeò,versi.si igitur in totum.ff.de pactis,&.l.quæ de tota, in principio,& ibi glos.& Bartol.ff.de rei vendicatio.&.l.pars.ff.pro derelict.&.leg. qui scit,in prin.ff.de vsur.& l.si seruus.ff.de acquiren.heredi.& cap.pastoralis.§.sed cùm totum, extrà de

Universidad de Deusto Biblioteca

offi.deleg.cum simi.Sicuti ergo in fundo integro locum habet retractus, ita & in parte ipsius,
id est,in fructibus pendentibus habere debet,vt pars suo toto conueniat,cap.quę contra.8.di-
stinct.Et ita tenuit expressim Matthæus Afflict. in tracta.proto.colum.10.versic. tertiò no. &
etiam nulla illius mentione facta, Chasse.in consuetudinibus Burgundię,hoc eod.titu.de re-
traictz.§.j.in verbo, heritaige,columna secunda,versi.5.sed iuxta hoc quæro.Et Ar.Ferro.lo-
quens de magnis arboribus nondum excisis diuenditis,in consuetud. Burgid. hoc quoque tit.
§.15.per.l.Quintus.ff.de actio.emmpt.Et alibi loquens generaliter in fructibus pendentibus,
videlicet.c.25.eiusdem tit.in fi.

Prohibitus rem alienare nec fructus eius alienare pōt,nec in ea vsumfructū constituere.
Vsusfructus in feudo constitui non potest.
Nec in emphyteusi.
Qui non nisi de parte potest disponere, nec de fructibus quoque potest vltra eam partē.
Retractus non habet locum in venditione vsusfructus.

40 Nam & aliàs videmus, quòd proh bitus alienare aliquam rē non potest & eius fructus nō-
dum perceptos alienare. Quod hinc planum fit, quòd eius rei non potest constitui vsus vel v-
susfructus.l.vltim.C.de reb.ali.non alie.&.c.non liceat, in princ.ibi,nec in vsufructu rura da-
re.12.quæst.2.& no.Bar.in leg.codicillis.§.instituto.ff.de leg.2.& Raph.Fulgo.consi.93.ad id
de quo,colum.2.vers.item loquitur.& facit authen. nouissima. C.de inoffi. testa. Et de feudo
voluit glos.vt solet à nostris citari, in cap.j.§.j.in verbo, alienationes, titul.de cap. Corra.Io.
Blanch. in sua summa,tit.quib.mod.feud.amit.versic.nunquid possit vsumfructum.Iaco.Ar-
diz.etiam in sua summa, eod.tit.§.cùm prędictum sit,vers.nunquid poterit visufructus. Andr.
Iser.in.c.imperialem, in prin.& ibi quoque Iaco.Aluaro.& Card.Alexand.colum.4.ver.quę-
ro an vasal.& Io.Ray.in.§.habito,char.11.in paruis,versicu.quæro nunquid vasallus possit in
feudo,tit.de prohib.feud.ali.per Fed.Alexand.qui eam glo.dicit communiter approbari,con
si.18.attentis narratis in themate,col.j.lib.5.quod repetitur consi.118.lib.6.Iacob.à S. Georg.
in tract.feudo.in verbo,ita etiam quòd ipsi,colum.penult.versic.subsequenter quæro. Franc.
Curt.iunior in eodem tracta.in.4.parte prin.col.44.versicu.15.quæro.Et idem de emphyteu-
si tenuit Ro.sing.622.scis quòd emphyteuta.Franc.Cre.no.85.emphyteuta.Hiero.Tortus in
leg.iubemus,la.2.in princi.C.de sacro.eccle. Sed nec aliter potest vasallus vel emphyteuta vē-
dere futuros fructus feudi vel emphyteusis,secundùm Azo.in summa instit. de vsufruct.§.j. in
fine.De quibus tamen vide quæ dicam infrà,eadem glo.nume.46.& hinc videmus,& seq. Sed
& si quis ex statuto non possit vltra quartam partem bonorum relinquere extraneo,nec potest
quoque de fructibus disponere vltra eam partem,vt ex facto respondit Soci.d. consi. 93. in.3.
41 dubio,quod est in.7.colum.vers.circa tertiam dubitationem,& duab.col.seq.lib.j.vbi ad hoc
multa allegat,quæ omnibus videre promptum est.

Fructus pendētes venire in vēditionem.
Atque etiam in dationem in solutum.
vide.j.fol.330.nu 2.et nu.9.
Et in legatum fundi.
Et in fideicommissum.
Et in concessionē in feudum.
Qui feudum amittit,fructus pendētes eiusdem amittit.

TAMEN NON POSSVM accedere Matthæo Afflict. Chasse. & Ferro. qui dicunt
retractum habere locum in venditione horum fructuum pendentium. nam eorum fundamen-
tum ex eo adsumitur,quod diximus,fructus pendentes esse partem fundi , quod ego planè fa-
teor,cùm considerantur tanquam accessorij,ac veluti appendices ipsius fundi,vt scilicet ven
dito fundo fructus pendentes cōprehendantur in venditione,cùm adhuc illi hæreant.l.Iulianus
§.si fructibus.ff.de acti.empti.&.d.l.vlt.§.vt fructus.ff.de his quæ in fraud.credit. Et idē in fun
do dato in solutum respondit Franc.Aret.con.160.longa est,col.6.versicu.circa quintum.Et
idem in concesso ad fictum respondit etiam Ro.con.10.quæstionis. Et idem quoque in legato
fundo,vt etiam fructus veniant,dicunt Iacob.Are.& Bald.in.l.si quis bonorum. ff. de leg.j.&
ipse Bald.in.l.j.col.2.versi.quæro quid de fructibus.C.de vsur.& fructi.lega.cum cōcord.tra-
ditis à Corne.consi.200.ad euidentiam dicendorum,col.3.versi.ex quo infertur,libr.4. & est
bonus text.in leg.si pendentes.ff.de vsufruct.& in.l.in lege Falcidia placuit. ff. ad leg. Falcid.
Idémque in fideicommisso respondit Iason consilio.331.istæ duæ mulieres,col.pen.ver. quin-
tò dum quæritur,libro secundo.

Et qui fundum publicat,fructus publicat.
Qui fundū tenetur vēdere, fructus excipere non potest.
In restitutione rei,siue per sententiam,siue aliàs,& translato eius dominio, fructus pēdentes ipsius continentur.

Et idē in fundo concesso in feudū voluerunt Dy.Bar.Salycet.Imo.Floriē.Raph. Co. Pau.
42 Cast.Pet.Besu.Angel.Are.Alexand.Franc.Aret.& Iason in.l.cum filiofam.ff.de leg.j. & Bal.
in.l.j.in.14.quæstio.ff.de rerum diuisio.per.d.§.fructus.& idem Bald.in dicto cap.j.col.vltim.
versi.adde quod dicit,& ibi quoque Card.Alexand.colum.2.versi.no.text.ibi, tit.an agna.vel
fili.per.d.§.si fructibus.& Marti.Laud.& ipse Cardi.in cap.j.§.vlti.in fi.titu. qui feud.da.poss.
Petr.Anca.& Imo.in cap.per tuas,ad finem,extrà de donat.& Iaco.Aluaro.in cap.j.§.his con
sequenter,titu.hic fini. lex. Et qui feudum è diuerso amittit, & fructus quoque pendentes a-
mittit, Baldus in dicto cap. primo,ead.columna vltim.versicu.quærit Odo.an agn.vel fili.Et
qui fundum publicat, & fructus pendentes publicat,Bald.in cap.j.in princ. columna vltima,
versicul. quæro quid de fructibus, titu.de pac. tenen.Franc. Aret.consi.10.casus talis est, co-
lumna prima,vbi id dicit valde not. Et qui fundum vendere certo precio damnatus est,nullos
fructus eius rei excipere potest: quia id precium ad totam causam fundi pertinet.l. qui concu
binam.§.si fundum.ff.de leg.3. Et cùm res restitui debet , intelligitur cum fructibus pendenti-
bus,Bald.in cap.j.ver.si qui ex parte,in verbo,succedere,tit. de pace constan.Et sententia quæ
rem adiudicat,cum ijs quoque fructibus intelligitur,vt videre licèt apud Matthæ.Afflict.deci.
Neapol.188.si conuenitur,col.j. Et si dominium fundi in alium transfertur ipso iure,intelligi-
tur cum fructibus pendentibus.quod ex facto respondit Steph.Bertran.con. 8. etiam si sentē-
tia,col.j.lib.primo.Et qui sacerdotio(quod vulgò beneficium vocant)renunciat,& illius quo-
que fructibus pendentibus renunciare censetur.Alber.in.l.diuortio,in princ.col. antepenult.
versicul.

versi.ex prædictis.ff.solut.mat.Et rei vendicatio,quæ datur ad fundum,competit etiam acces-
soriè ad fructus pendentes,& ita intelligitur.d.l.fructus pendentes, quæ ob id sita est sub titu.
de rei vend.& aliæ similes.Quæ omnia probant id quod suprà diximus,fructus pendentes esse
veluti appendices ipsius fundi,si cum fundo considerantur.

Fructus pēdentes separatim venditi pro separatis habentur.
Bonis mobilibus iussis distribui fructus pēdentes debent distribui.
In fructibus pendētibus cadit sequestrū.
Fructus statim colligendi pro collectis habētur.

43 At si per se diuisimq; ac separatim consideratur,vt quia sine fundo venduntur,statim à fun-
do separandi:debent censeri,tanquam si iam essent separati,tum ar.l.cętera.§.sed si separauit,
& ibi not.ff.de leg.j.& .l.pen.& ibi Bar.ff.de milit.testamento , cum multis si.à me collectis in
legibus connubialibus,post.l.postremam,in ea quæst.an sponsa sit in potestate sponsi, vt vxor
mariti. Qua ratione Pau.Cast.con.132.videtur dicendum quòd dictum frumentum,colum. 2.
versi.breuiter ego puto,lib.j.respondit testatore iubēte omnia bona sua mobilia distribui,fru-
ctus immobilium pendentes in hoc legatum venire , vt qui breui sperantur fieri mobiles, arg.
dictæ.l.penult.& eius quod voluit Bar. (vt ipse allegat, sed non est in meo codice) in.l.vlti.ff.
de requir.reis,quòd in fructibus pēdentibus cadit sequestrum, ac si essent separati à solo,licèt
sint pars soli: quia breui sperantur separari,& ita cēsentur res mobiles.In ea autem.l.vlt. text.
est,fructus inter mouentia, id est mobilia , vt interpretatur glos. haberi, vt hi vendi debeant,
preciúmque eorum in deposito esse:nec illic declarat,an loquatur de fructibus adhuc pendē-
tibus,an de iam collectis: quanuis & de pendentibus intelligere videatur. Illud autem dictum
Pau. sequitur Philipp.Deci.consi.472.testator legauit, colum.j. Et idem voluit Ias.in.l. si.fi-
deiussor.§.si satisdatum,col.j.versicu.secundò no.ff. qui satisda.cog.vbi erranter allegat.l.j.§.
vlt.& ibi Bar.ff.de req.re.Porrò ipse Bar.quem illi non citant,in.l.diuortio.§.interdum,ver.
quæro quidā soluto. ff.solut.matr.dicit per glo.in verbo,reddet,ꝙ fructus proximè recolligē-
di habentur pro collectis,& sequitur Ias.ibi col.vlti. vbi id declarat.& in.l.admonēdi,colum.
11.versi.decimò facit quòd fructus,in lect.ff.de iureiur.& in.d.§.sed si separauit , col.3.versi.4.
inquantum.ff.de leg.j.

Finis inspiciēdus.
Finis declarat qualis sit res.

44 Tum etiam quia finis,ad quem quodlibet negocium tendit , potiùs inspiciendus est, quàm
quod præsens est.l.si idem.§.vltim.& ibi Paul.Cast.ff.de iurisdict.om.iud.&.l.si domum.ff.lo-
cat.&.l.qui bona.§.qui inter.ff.de dam.infect.&.l.adeò.§.illud.ff.de acquiren.rerū domi. Nā
finis ipse declarat,qualis sit res censenda.l.sed & si quid.§.j.ff. de vsufru.& cap. fraternitatis.§.
vltim.extrà de frigid.& malef.& voluit per eos tex.Specul.ex hoc probans aliquid esse censen
dum mobile vel immobile secundùm finem,in titu.de fructib.& interes.§.scias igitur, vers.sed
quid si debeo.nam & iustum est à fine omnia denominari,secundùm Aristotelem , quem citat
è nostris Bald.consi.272.super eo quod quæritur,colum.j.lib.j.& idem dicit ipse Bald. in re-
petitio.l. Aemilius,colum.4.versic.& scias quòd libellus.ff.de minori.& Alberi.in. l.j. colum.
2.versic.& an sit.ff.de origine iur.per.l.rem non nouam.C.de iudi.& alia iura.& Signo.consi.
23.quæstio disputata,colum.3.sub numero.16.Et facit etiam.l.si qui adulterij.C.de adulter.&
l.reprehendenda.C.de institut.& substitut. & quod scribit ipse Baldus consilio. 250. in quæ-
stione domini Milani,colum.j.lib.j.& Soci.in rub.ff.de verborum obligat.colum.vltim.pau-
lò ante finem, vbi dicit, quòd cuius naturæ est finis, eiusdem sunt & ea quæ tendunt ad eum
finem, per.l.oratio.ff.de sponsalib. At finis intentióque eorum qui hos fructus emunt , eísque
vti fruíque volunt, ea est , vt statim quàm maturi fuerint,eos ad eorum vsum decerpant,& ita
mobiles faciant , vt proinde furti teneantur , qui eos à fundo separauerint animo contre-
ctandi . d.leg.si fur.ff.de vsufruct.&.l.si cretæ,&.l.si seruus communis.§.locaui,& leg.inficiā-
do.§.vltimo,& leg.fullo.§.primo.ff.de fur. quanuis ea actio pro solis mobilibus detur.l. qua-
re.ff.de vsucapio.& §.quòd autem,Instit.eodem tit.Ex quo illud planū fit, hos fructus pro mo
bilibus censeri.

Argumentum de toto ad partē,nō necessariò concludit, nec simpliciter
Nunquā verò cum est diuersa ratio.

45 Tū postremò quia non necessariò concludit illud argumentū de toto ad partē,glo.in.l.j.§.
si ex dodrante,in verbo,argumentū.ff.de colla.bonorum, nec simpliciter quidē , sed secūdùm
quid,vt voluit glo.in.l.si quid earum.§.j.ff.de leg.3.Et horū est bonus tex.in.l.si.quis aliā.ff.de
solu.& in.l.tutor vrgētibus.§.j.ff.de minori.& in.l.statuliberos.l.j.§.1.ff. de statulib. Nūquam
verò procedit,cùm est diuersa ratio totius & partis.l.cum de indebito,versi.sed hoc ita , & ibi
Salycet.in.4.not.ff.de probat.&.l.sed si lege.§.adeò, & ibi glos.in verbo,dimidiam.ff.de peti.
hæred.&.l.papinianus.§.sed nec impuberis.ff.de inoffi.testament.&.l.ex mille. ff. de euicti. &
tradit alia quoque glos.in.l.qui hominē,in prin.in verbo,Titio,de solut.& in clemē.2.in ver-
bo,defensor, de non alienan.rebus eccles.Petrus à Bell.Pert.in repetitione. l.iurisgentium.§.
adeò,colum.2.in secunda opposi. & ibi quoque Bart.etiam in.2.oppo.Alberi.colum.2.versi.
item opponit , & etiam recentiores.ff. de pact.Cy.Salyce. & alij.in.l. cùm notissimi.§. in his.
C.de præscript.xxx.vel.xl.anno.Alberi.in leg.si plures,paulò ante finem.ff. de accusat. Card.
Flo. Panor.Barb.& Fely. in cap.pastoralis.§. item cùm totum,extrà de off.deleg. Corne.cō-
si.10.transeamus,colum.4.versicu.nec obst.argumen.lib.3.Franc. Aret.in.l.5.in princ.colum
2.versicul.confirmatur ista.ff.de verbo.obliga.cum simi. collectis à Phi. Deci.in.l. cuius effe-
ctus.ff.de regu.iur.& Nicol.Eueral.in locis legalibus,in loco,de toto ad partē. Ex quo & aliàs
videmus fructus pēdentes non censeri partē fundi in nonnullis alijs casibus,scilicet in extima-
tione fundi donati ad effectum insinuationis : neque enim fructus ipsi augent æstimationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.in ædibus.§.j.& iterum.l.cùm de donatione.ff.de donati.quod non ob aliud est, quàm quòd in eo casu est diuersa quæpiam ratio. At hîc longè est diuersa ratio vtriusque, scilicet fundi, & fructuũ: imò verò in fructibus cessat omnino ratio nostræ consuetudinis: quæ est vt bona maneant in familia: nã manere non possunt fructus statim perituri, siue eos decerpas, siue intactos in fundo relinquas: cùm manere id tantũ dicatur, quod durat.l.vlt.§.vlt.in fine.ff. de liber.leg. &.c.quia in omnibus, in fi.de vsufruct.cum similibus à me adductis in repet.l.si vnquã, in verbo, susceperit liberos, nume.164.incipien.denique.tex.hic.

manere quid dicatur

Fructus feudi & emphyteusis an & quomodo vendi possint.

46 ¶ Et hinc videmus q̃ licèt feudum vel emphyteusis non possint alienari vel obligari sine consensu domini, per iura vulgata: nec item accipi in causam iudicati, vt per oẽs contra glo.in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dam.infect. Possunt tamen eorũ fructũ vẽdi vel donari ad modicũ tẽpus, vel etiã q̃diu vixerit vasallus, secũdũ diuersitatẽ opinionũ. Possunt itẽ in causam iudicati, capi vt de primo, scilicet de alienatione voluit And.Iser.in capi, imperialẽ, in prin.& ibi Bal.col.3.ver.q̃ro nũquid si ex cõsuetudine, vbi tũ distinguit Aluar. & Mart. Laud.col.2.ver. nũquid vasallus,& Card. Alex.col.4.ver.quæro an vasalli possit, tit.de prohi.feu.ali.per Fed. vbi dicũt q̃ licèt vasallus nõ possit constituere vsumfructum in feudo.l.arboribus.§.vlti.ff.de vsufr.potest tamen vendere fructus totius illius tẽporis, quo feudum apud se futurum est: quia prohibitus vendere idem, non prohibetur vendere fructus illius.d.l.codicillis.§.instituto.ff.de leg.2.&.l.pater, in prin.ff.de leg.3.idem And.in cap.codẽ, titu.de leg. Cor. & in cap.j.titul.an ag.& in cõsti.Siciliæ incip.constitutionem diuæ memoriæ, in fi.& ibi Matthæ. Afflict.col.7. ver.itẽ quæro vtrùm habens.Iac. Ardi.in sum.tit.quib.mod.feud.amit.§. itẽ quæritur an possit vendere ius percipiendi fructus.Alberi.in.l.monumenta,ad fi.C.de lega. Bald.in.l. voluntas,col.2.vers.illud certum est.C.de fideicom.vbi dicit, q̃ vasallus potest vendere fructus ad modicum tempus: quia illud non est alienatio.& in.l.vsufructu,col.vlt.ver.illud est certum,& ibi Alexand.in prin.ff.sol.mat.vbi idẽ dicit ipse Bal.& in.c.donare,in prin.titu.quali.feud.ali. pot.nam non dicitur (inquit) rẽ alienare, qui fructus alienat, ar. d.l.in ædibus.§.j.ff.de donat. & idẽ Bald.in.cap.j.§.aut si libellario, colũna.6.titu.quib.mod.feud.amitt.leg.j. per illos text. &.l. peto.§.prædium,le.ff.de.leg.2.&.l.cõmuni diuidũdo.§.cũ de vsufr.ff.com. diuid.& rursum in.c.j.paulò ante fi.ibi,quæro vasallus,titu.de succeſſ.feud.Ioan.Fab.in.§.item seruiana, colum.7.vers.quid de ipso feudo,& ibi Ias.nume.115.Institit.de actio.& Ioãnes Raynãdus, in.§. habito,colum.11.in paruis,vers.quæro nũquid vasallus,tit.de prohib.feud.ali.per Fed. Marti. Laud.in.d.c.j.col.2.versic.item no.quòd agnati,titu.an agna.vel fili.Alexand. consi. 68.visis duobus consilijs,lib.j.repetito con.165.lib.2.colum.3.versi.& per istud etiam.&.d.con.18.col. 2.versi.pro hoc etiam facit,lib.4.repetito con.118.lib.6.Isc.à S.Georg.in tract.feud.in verbo, ita etiam q̃ ipsi,col.pen.versi.aduerte quia licèt.Ias.in.l.filius fa.§.diui,colum.11.vers.duodecimò limita.ff.de leg.1.in.2.lect.Matthæ.Afflict.in consti.Siciliæ,incip. si quis post litem,col. 5.versic.sed iuxta hoc quęro,& Franc.Cur.iunior in tract.feud.in.4.parte in princi.colũ.44. versi.15.quæro.Zasius in epitome feud.parte.10.char.11.vers.tertia conclusio.

Vsusfructus an in emphyteusi cõstitui possit.

47 ¶ Et facit etiam eorum sententia, qui contra q̃ ex alijs suprà diximus, voluerunt emphyteutã posse constituere vsumfructum in re emphy.sine consensu domini. Ita enim censuit Pet. Iac. tit.de acti.in rem pro re emphy.colum.14.in paruis,ver.quæstio sed an emphyteuta.Bal.in.l. j.§.idem in fundo,quem legit cum prin.eiusdem.l.per illum text.ff.quib⁹ mod.vsufr.amit.Saly.in.l.vlti.col.pen.versi.nunc sequitur,& ibi quoque Ias.col.34.versi.nunquid autem emphyteuta.C.de iur.emphy.Alex.& Ias.in.l.3.§.ex contrario,ille col.14.versic.quærit Bar.quot possunt,& iterũ col.pe.ver.facit pro eo q̃ heri dixi.hic col.itẽ.14.ver.no.diligẽter.ff.de acq.poss. Alex.cõ.12.c.super eo quod quæritur,in fi.lib.j.Catel.Cota qui id dicit sing.memor. empbyteuta non potest.Steph.Bertran.cõ.143.pro faciliori,post prin.lib.4.Ias.cõ.123. viso testamẽto,col.2.vers.confirmatur quia emphyteuta,lib.4.quo etiam in con.paulò antè,versi.sed prẽmissis,idem tenuit de feudo,per tex.loquentem de seruitute,in.c.j.§.quid ergo,tit . deinue. de re.ali.fac.Et respondet ad glos.in cap.j.§.j.titu.de capit.Corra.quæ vt dixi suprà nume.40.dicit contrarium,vt scilicet ea intelligatur,non posse constitui vsumfructũ in re feudali in prẽiudicium domini,sed tamen in præiudicium vasalli & hęredis ipsius posse,vt etiam dicit in.d. §.ex contrario,vbi suprà.Sed & idem in eo ipso.§.ex contrario,respondet ad.l.vltim.c.de reb. ali.non alie.qua omnino innituntur,qui alterius sunt sententiæ.

Quid in feudo.

Fructus feudi & emphyteusis an in causam iudicati capi possint.

48 ¶ Quòd autem fructus huiusmodi rerũ capi possint in causam iudicati, voluit And.Iser.ĩ.d. consti.si quis post litem,& ibi quoq; Matthæ.Afflict.vbi suprà.& Specu.titu.de exec. sentẽ.§. sequitur videre,paulò ante fi.& tit.de primo & secũ.decret.§.restat.versi.& idẽ in vasallo.Iac. Ardi.tit.& rub.an pignus iudiciale contrahi possit.Bar.in.l.si.finita.§.si de vectigalibus,vers. sed quæro quid si agatur,& ibi Imo.col.2.qui intelligit in subsidiũ alijs rebus non extantibus, & alij præsertim Alex.omniũ latissimè.ff.de dam.infect. Ange.& ipse Imo.& Ro.in.l.eorum, eo.quoque tit. idẽ Ange.in.l.pro hærede.§.si quid tamen,& ibi Pau.Castr.Alex.& Fran.Aret. ff.de acqui.hæred.Bald.in.c.cõtingit,col.antepe.ver.quæro quid in alijs iuribus,ext. de dol. & contu.& in.d.c.imperialem,col.3.vers.quæro nunquid si ex consuetudine,& ibi Aluar.col. pe.tit.de prohi.feud.ali.per Fed.vbi tamen dubitat,quantũ ad feudũ pertinet,& ibi etiã Ray. in.§.ha-

in.§.habito,char.9.in paruis,versi.quæro an possit in re feudali.idem Bald.in.l.vsufructu,col. 2.vers.item ex prædictis patet.ff.solu.matr.Aluar.in cap.j.§.quid ergo,paulò ante fi.& ibi etiã Marti.Laud.colum.2.& Card.Alex.colum.vltim.tit.de inue.de re ali.fac.& idẽ Aluar.in cap. j.§.vltim.in.34.conclu.titu.quæ fuit pri.cau.bene.amit.& in.c.si vasallus de beneficio, colũ. 3.in.3.oppo.titu.si de feud.vasal.fuer. cont.Alexand.consi.124. super primo quæsito, colum. 3.lib.4.& consi.11.viso processu, circa medium, lib.5.& Fran.Aret.consi.14.viso & diligenter, colum.7.versicul.sed quid opus.Matthę.Afflict.deci.Neapo.26.fuit dubitatum.Ias.in leg.cętera.§.sed si separauit,in.8.no.ff.de leg.j.& Fran.Ripa,in.l.j.colum.3. nume.13. & iterum colũ. 17.nume.37.ff.de pigno.& Ioan.Lupus in repe.rub.de dona.inter vir.& vxo.§.12. post mediũ. Et hæc est communis op.licèt Bal.nulla in re non sibi contrarius teneat contrarium, con.182. Petrus de firmo,lib.3.de quo etiam tu eum videto con.306.verba inuestituræ,lib.j.& Matthę. Afflict.in.d.constit.Sicilię incip.si quis post litem,col.4.in.6.no.& Anto.Rub.consi.164.circa primùm,col.vlt.vers.pro resolutione,& Alber.Bru.con.37.dum quæritur.

49 ¶ Et idẽ de cæteris rebus quæ alienari non possunt, vt de præbenda,& alijs id genus, vt scilicet eorũ fructus capi possint in causam iudicati,per.l.incõmodis,& ibi Bar. qui id intelligit,si desunt alia bona,& ibi item Imo.Alexand.& alij.ff.de execu.rei iudic.& in cap.2.ibi,alioquin de reditibus eorũ,& ibi glos.& docto.extrà de fideiuss.glo.& doct.in.l.stipẽdia. C.de execu.rei iud. Specu.dicto tit.de pri.& secund.decre.§.restat,ver.quid si reus nõ habet nisi reditus.& in d.titu.de execu.senten.§.sequitur,ad fi.vers.quid si debitor habet.Bald.qui id intelligit,modò reseruetur clerico aliquid,vnde possit viuere,in dicto cap.contingit,col.6.ver.quid de reditibus,extrà de dol.& contu.Panor.in cap.reprehensibilis,col.vlt.de appel.Domi.in cap.si propter,in.j.no.de rescrip.& quæ dicemus infrà eo.tit.§.26.in glo.j.nu.11.ex sententia.

Quid de aliis rebꝰ quæ alienari non possunt.

50 ¶ Sed & facit, quòd licèt decima pignorari aut vendi non possit, tamen possunt fructus eiusdẽ, per cap.vestra, quod est.2.ext.de loca.Specul.ti.de pigno.§.j.col.vlti.vers. quid de decima, vbi etiã dicit quòd in laicũ transferri possunt.vt & dicit Alberi.post Iac.Are.in.l.in ędibus.§. j.ff.de donat.idem Alberi.in.l.monumenta.C.de legat.Ioan.Faber in. d.§. item seruiana,col. 7.vers.quid in decima,& ibi quoque Ias.nu.110.Inst.de actio.& idẽ Fab.in.§.item finitur,post prin.Inst.de vsufr.Bal.in.d.l.vsufructu,col.vlt.& ibi Alexand.in.3.no.ff. sol.mat. & ipse Bal. consi.44.ad euidentiam,in.j.dubio,lib.3.& Panor.in cap.2.col.4.versi.hinc est quòd fructus, ext.de iudici.& ante hos glo.in cap.alienationes,in verbo,præbendam.& ibi Arc.col. vlti.12. quæst.2.& glos.no.in cap.quanuis, in verbo concesserit,ext.de deci.quæ dicit fructus decimæ posse concedi laico ad tempus vitæ suæ,per.d.cap.2.de loca,de qua per Panor.ibi , & in capi. adhæc,ad fi.eo.titu.vbi eam dicit sing. Sed est similis in cap.vlt.in verbo,non licere.16.quæst. j.Et eas sequitur Iason con.73.dubitatur an valida,colum.5.versi.quartò moueor,lib.3.& voluit etiam Ro.sing.657.fructus ecclesiæ. Similiter licèt vsusfructus cedi nõ possit.d.§. item finitur,potest tamen fructus illius,vt dicit glo.ibi,& est bo.text.in.l.arboribus.§.j.ff.de vsufr.& in.l.si vsufructu.& leg.cùm in fundo.§.quòd si mulier.ff.de iur.dot.& dicemus inf.eo.ti.§.26. in glo.j.nume.43.secundò vsusfructus.

Fructus decimæ vendi posse etiam laico.

51 ¶ Hucq; posset videri referendũ, quòd licèt minor nõ possit alienare res immobiles sine decreto.C.de præ.mi.per totũ,&.ff.de reb.eorũ etiá per totũ. Potest tamẽ earum fructus liberè vendere, sicut maior, glo.in l.j.C.si aduer.vsucap.quã ita pro sing.referunt & sequũtur Angel. & Imo.in.l.j.ff.ad Trebel.cũ multis alijs cõcord.adductis ab Alex.con.49. maturè põderatis, col.2.vers.fructus enim,lib.j.& con.37.considerati,col.2.ver.tertiò negari non potest, lib.4. & con.92.perspectis,col.2.lib.6.Philip.Deci.in authen.qui rem,col.2.versi. secundò intelligit.C.de sacro.eccles.& Stepha.Bertran.consi.334. licèt fructus,lib.j. Sed hoc profectò nihil huc pertinet: quia de fructibus iã perceptis loquuntur, qui haud dubiè mobilibus annumerantur, secundùm Spec.tit.de fructi.& interes.§.j.colum.2.vers.sed pone prælatus.& Philip. Deci.qui alios allegat, con.472.testator, colum.j. Et sanè fructus sunt ex ijs rebus quæ seruando seruari non possunt.l.procurator tutorum.ff.de procur. Porrò generale est fructus rerũ prohibitarum alienari, posse tamen vendi pro toto tẽpore vitæ eius qui prohibitus est, vt per Bar. in.d.l.codicillis.§.instituto.ff.de leg.2.& Iason in.d.§.diui,vbi sup.

Minor potest alienare fructus rerũ immobilium.

52 ¶ Ex quibus vt tandẽ concludamus, apertissimè constat fructus pendentes nõ esse censendos immobiles, quantùm ad alienationem pertinet. Ideóq; in venditione eorum nõ esse locum retractui. Fateor tamen quòd si aliquis vendiderit fundum simpliciter, quo casu fructus pẽdentes censentur esse venditi cum fundo, vt diximus: & consanguineus velit retrahere, & fructus quoq; pendentes retrahet, si illico retrahat: vel pro rata tẽporis, secundũ nostrã consuetudinẽ. inf.tit.procedente.§.5. Et ita procedit quod diximus fructus pendentes esse partem fundi: neque enim separata videtur venditio fundi & fructuum, sed vnica tãtùm.d.l.vlti.ff.quæ in frau. cred. Et ita quidem, vt si ex statuto soluatur gabella ex frumento & vino vendito, siue simpliciter ex venditione fructuum, non debeatur ex venditione fundi aut vineę, in quibus frumentum aut vuæ maturæ sunt, cùm eorum non sit facta simpliciter venditio, sed accessoriè cedant agri venditioni. vt voluerunt And.Pisa.Guil.Cu.Alberi.& Bald.in.l.non solùm.ff.de.in interesti.& idem Alberi.in.2.parte statutorum, quæst.226.pone statuto.

Cõclusio quæstionis an retractus habeat locum in venditiõe fructuũ pendentium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

53 ¶Et secundũ hanc nostram op. vt videlicet in venditione huiusmodi fructuum pẽdentium nõ habeat retractus locum, est expressa consuetudo Cenomanię cap.413. Borboniæ cap.443. Andegauiæ cap.402. Turoniæ hoc eo.tit. de retraict.§.32. quorum postremorum locorum commentarij nihil aliud de ea re dicunt, quàm quòd contrarium videbatur, per.d.l. fructus pendẽtes. Meldensium autem consuetudo cap.69.& tribus seq. tractat quando & quomodo isti fructus pendentes censeantur mobiles vel immobiles. Sicuti etiam Melodunensium cap.47. Mõstrolensium cap.91. Borbonensium cap.284.& Aurelianensium cap.273. Andegauensiũ cap. 239.& seq. Belquercensium cap.42. Artesiensium cap.95. Carnutensium cap.61. Niuernensiũ tit. quelles choses sont reputées meubles. c.2.3.&.4. vbi simpliciter dicitur hos fructus pendentes immobiles censeri. vti & Laudunensium in Viromandia, tit. omnium. j.§.2. Prioribus autẽ concinit Bald. in cap.j. in prin. titu. de feud. cogni. qui intelligit glos. ibi volentem feudũ posse constitui in huiusmodi fructibus, vt diximus suprà in princ. huius quæst. numẽ. 36. modò hi fructus sint annui, aliàs secus. Quod autem priuatim pertinet ad venditionem magnarum arborum nondum excisarum, de quibus suprà ex Ferro. diximus, est aliud quod hanc rem magis ambiguam reddit, ꝙ scilicet non sint annuæ excisioni destinatæ neque aptæ. ideo in illo paulò ampliùs cogitandum est.

Consuetudines Franciæ de retractu fructuũ

54 ITEM SI VSVSFRVCTVS rei immobilis venditur, est locus nostro retractui, si credendum est Matthę. Afflict. in.d. tract. protomixeos, colum. totius operis. 10. vers. item quæro quid si vendatur vsusfructus, atque etiam Chasse. hoc ipso titulo, de retraict. §.j. in verbo, son heritage, colum. 2. vers. quærit vlterius idem.& Ferro. in consuetu. Burdiga. hoc quoque tit.§.25. ¶Et mouentur quia vsusfructus est pars fundi, & ideo immobilis est. allegant priores. l. 4. ff. de vsufru.& alia quædam iura, quæ vel omnino non sunt, vel id non dicunt, sicuti nec. d.l. 4. sed id tantùm, quòd vsusfructus in multis casibus pars dominij est.

An retractus habeat locum in venditione vsusfructus rei immobilis.

55 ¶Scio tumen text. qui dicit eum qui vsumfructum fundi stipulatur, similem ei esse, qui partem fundi stipulatur, in leg. qui vsumfructum. ff. de verb. oblig.& facit etiã text. in l. si à reo. §. si reo ff. de fideiuss.& in leg. si ab emptore. ff. de euict.& in. l. cum filius. §. si dominus. ff. de. l. 2. Sed id quomodo intelligitur, disces ex glo. Bart. Angel. Imo. Alexan.& Soci. in. d.l. qui vsumfructũ. glo.& alijs præsertim Alcia. in. l. rectè diximus. ff. de verb. signi. Scio item vsumfructuariũ censeri quadam ex parte dominum ipsius rei. l. si vsusfructus, ibi, ei quasi domino. ff. de aq. plu. arc.& leg. in venditione, in princ. ff. de bo. autho. iudi. pos.& leg. liber homo qui bona, in fi. princ. ff. de verbo. oblig. quod vel hinc intelligi potest, quòd si quis in libello dixerit se dominum, & probauerit se tãtùm esse vsumfructuariũ, obtinebit, vt per Alex. post alios in leg. naturaliter. §. nihil commune, colum. 3. ver.& facit ad quæstionem,& ibi quoque per cęteros recentiores. ff. de acqui. poss. Sed videbis ibi quomodo & id intelligatur. atque etiam apud Guil. Cu. Bart. & Bal. in rub. C. de vsufr. Nam sunt & alij multi tex. quibus probatur vsumfructuarium domini appellatione non contineri, vti. l.j. §. qui seruum, qui est. 2. ff. de. S. C. Sylla.& l. qui falsus. §. vlti. in fi. ff. de iniur.& bene facit. l. 2. §. sed & vsusfructuarius, iunctis prędcedentibus. ff. de relig. & sumpti. fune.& l. item apud Labeonem. §. si vsumfructum. ff. de iniur. Sed & tu de hoc priuatim vide Bar.& Angel. in. d.l. in venditione, de bo. autho. iudi. poss.& Alex. cõ. 129. puto de iure, circa medium, lib. 2. quod & inculcatum est con. 4. lib. 5.& omnino Carol. Molend. acris ingenij & iudicij virum in consuetud. Parisiẽ. tit.j §.j. glo. j. nu. 4.&. 5.

An partẽ fundi stipulatur qui vsumfructũ stipulatur. Vsusfructuarius quadã ex parte dominus rei.

56 ¶Scio deniq; Bar in, l. iusto. §. nõ mutat. ff. de vsucap. adserere vsumfructum inter immobilia cõputari, per. l. corruptionẽ. C. de vsufr.& idẽ tenuisse Alberi. in. l. mouentiũ, in fi. ff. de verbo. signifi.& Alexan. qui neutrũ citat in addi. ipsius Bart. in. l. iubemus nulli, in fi. prin. C. de sacro. eccles. per text. in ea ipsa. l. §. vlti. Glo. autẽ in. d.l. corruptionẽ, in verbo, excludere, dicit vsumfructum etiam rei mobilis æquiparari rei immobili, per. d. §. non mutat.& prętera. l. vlti. in fi. C. de præscrip. long. temp.& l. sicut. C. de seruit.& aqua.& idem quoque voluit ipse Alberi. in leg. vlt. ad fi. ff. de requi. reis. Et ad hoc quoque facit, licèt non allegẽt, tex. in. l. 3. §. nec vsusfructus. ff. de rebus eorum. vbi nec vsusfructus pupilli alienari potest sine decreto, quod in rerum immobilium alienatione requiritur. Similiterq; dicit Imo. in cle. j. colum. 5. vers. an autem rectores, de reb. eccles. non ali. quòd sicuti res immobiles ecclesiæ sine decreto alienari non possunt, ita nec super illis vsusfructus constitui, cùm is sit pars dominij, per. d.l. 4. ff. de vsufr. Et facit quod scribit Saly. post Pet. in d.l. vlti. col. vlt. in. 4. quæstio. C. de long. temp. præscrip.

Vsumfructus inuter immobilia cõputari.

Vsumfructũ nõ constitui super rebus ecclesiæ.

57 ¶Idem tamen Alex. con. 52. viso themate, colum. vlt. vers. tertiò moueor, & seq. lib. j. expresse tenuit non esse locum retractui in venditione vsusfructus, vsus, vel habitationis, cùm ea iura sint incorporalia, ideoq; nec mobilia nec immobilia propriè, vt voluit Bal. in. c.j. §. sciendum, tit. de feud. cogni. cũ alijs multis, quos citauimus sup. in alijs multis quæst. præcedentibus, atq; etiam in duab. glos. etiam præcedentibus. Sed quibus potes addere Lucam Pen. in. l. 3. eademq; vlt. col. 2. C. de vend. reb. ciuit. li. 10. vbi etiam expressim dicit vsumfructum nec rem mobilem esse, nec immobilem, sed neutrum aliquid per se existens, vt sunt cætera iura. quod & idem dicit Corne. con. 147. omisso, col. 2. vers. his tamen non ob. lib. 4.

Retractus an habeat locum in venditione Vsus vel habitationis.

58 ¶Sed aduerte lector quia Alex. d. cõ. 52. loquitur in casu statuti loquẽtis simpliciter de retractu rerũ immobiliũ: quod, vt dicit & alij multi, vt alibi plenè diximus, sumendũ ac intelligendum est,

dum est propriè, scilicet de re quæ propriè est immobilis. Nostra autem cõsuetudo vlterius loquitur: nam postquam de immobilibus locuta est, adiicit & de rebus quæ pro immobilibus cẽsentur. hæc enim sunt verba quæ nunc commentamur, ou aultres choses censées pour immeubles. Ideo plerisque videri posset, quòd si vsusfructus siue vsus & habitatio (nã hæc omnia placuit post Alexand. iungere) constituerentur ad aliquod longum tempus, pro certo quopiã precio, cõsanguineus posset id ius retrahere restituto illo precio, instar eius quod sup. diximus de reditu annuo, in glo. præcedenti.

59 ¶Ego verò, vt tandem meum interponam iudicium, in ea sum sententia, vt retrahi nõ possit: quando huiusmodi vsusfructus venditur proprietario: quia tunc non ampliùs est in rerum natura, sed suppressus atq; extinctus per cõsolidationẽ. §. vlt. Insti. de vsufr. qui text. ne hoc omittã, vtitur hoc consolidationis verbo non sine claro exẽplo, quando Virg. lib. j. Georg. & Plin. lib. j. epistolarum simplici verbo solidandi vsi sint. Sed & consolidandi & consolidationis verbo vsus est Vlpianus, in. l. idem Neratius. §. j.& in leg. idem est. ff. de vsufru. accresc.& Tryphonius in leg. cũ in fundo. §. quòd si vxor, in fi. ff. de iur. doti.& Tullius lib. epistolarum 5. ad Rufum, quanquam sunt qui ibi aliter legant. Sicuti etiam, vt redeamus, de seruitute dicimus, quæ etiam per consolidationem extinguitur. leg. si tibi homo. §. vltim. ff. de leg. j. cum fi. Ideo nõ potest reuiuiscere, quod funditus sublatum est: instituit autem de nouo rem peremptam possibile est, sed non eadem res est, leg. qui vsumfructum areæ. ff. de vsufr.& leg. qui res suas. §. aream. ff. de solut. & leg. si nauis. ff. de rei vendi. Ergo cùm vsusfructus sit per consolidationem consusus, lui à consanguineo non potest, sed quasi re peremptа emptor liberatur à statuti necessitate, leg. quòd te. ff. fi cert. pet. Et his rationibus motus Bald. con. 300. statuto cauetur, in fin. libr. j. respondit, quòd stante hoc nostro statuto, quod concedit consanguineo facultatem redimendi restituto eodem precio, si dominus emphyteusim emerit, non poterit consanguineus venditoris eam redimere. de quo nos diximus sup. in verbo, aucuns biens, post prin. Sed tamen vide quid de hoc dicto Bald. dicam inf. eo. §. glos. 14. in verbo, ou equipolent à vente, nume. 111. hinc̃q; videmus, & duobus sequen. Illud autẽ quod de proprietario diximus, qui emit vsumfructum nuncupatim voluit Ar. Ferro. in consuetud. Burdigal. hoc titu. de retractu. §. 25. versicul. sed tamen.

Si vsusfructus venditur proprietario, an sit locus retractui

Consolidatiõis verbum. Solidãdi verbũ

60 ¶Si autem vsusfructus commoditas alteri quàm proprietario venderetur, secundũ. l. necessariò. §. vlti. ff. de peri.& com. rei vendit. nam ipse vsusfructus extraneo vendi nõ potest. l. si vsusfructus. ff. de iur. doti.& diximus sup. in prædcedenti quæsti. & dicemus latiùs inf. §. 26. in glos. j. nume. 43. secundò vsusfructus. Aut si dominus super suum ipsius fundũ alteri vsumfructũ prescio accepto cõstituerit, vix quoque crederẽ his casibus esse locum retractui, de quo est cõsuetudo expressa Parisiensium cap. 181. Meldunensium cap. 49. Turonẽsium tit. de retraict. cap. 31. quo loco videbis quid de hac re dicant commentarij. Cenomanensium cap. 113. Andegauẽsium cap. 402. vbi etiam cõmentarij. Borbonien sium cap. 463. Et aliàs videm⁹, quòd licèt possessio bonorum immobilium excusẽt à satisdatione, non tamen vsusfructus eorum. l. sciẽdũ. §. possessor, le. 2. ff. qui satisd. cog. sed hoc tamen alijs fit rationibus, vt ibi per Cy. Angel. Alexan. & Ias. quæ quidem huic loco non admodum cõueniunt. Et omnino vide quæ diximus in prædcedenti quæsti. quia multùm huc quoque faciunt.

Cõsuetudines de retractu vsusfructus.

61 NEC TANTVM DVBII EST, si vsusfructuari⁹ è diuerso acquirit proprietatẽ, an sit locus retractui, cũ id cõcedant oẽs, quos statim aduocabo, dũ id tantũ pro dubio habẽt, vtrũ is vsusfructuarius qui cogitur rẽ cedere consanguineo, perdat vsumfructũ, qui ei competebat, antequam emeret proprietatẽ. Quod statim prima fronte videtur. nã cũ semel sit extinctus per consolidationẽ siue per confusionem, vt dicit text. in. l. si fructuarius. ff. vsufr. quemad. caue. nõ potest ampliùs reuiuiscere. l. Meuius. §. duorũ, ibi, neq; reuocari actionẽ semel extinctam. ff. de leg. 2. cũ multis si. Sed quod ad hunc casum specialiter pertinet, est text. in leg. si tibi. ff. qui mo. vsusfr. amit. ius omne vsusfructus amitti, si vsusfructuarius proprietatẽ acquisierit, nec, vt ibi intelligit Bal. in epitome, reuiuiscit. Et text. omnium optimus, quem tamen nullus hoc in casu allegat, in leg. is cuius. ff. de leg. 2. vbi si proprietarius serui instituit hæredem vsufructuariũ, & eundem seruum alteri legauit, nõ poterit ipse vsusfructuarius retinere vsumfructum. Et quòd hoc casu de quo loquimur, nõ recuperet vsumfructũ, expressim tenet Guil. Cu. in leg. si maritus. C. de inof. testa. Et faciunt quæ sup. diximus in precedenti dubio.

Quæst. Si vsusfructuarius acquirit proprietatem, an sit locus retractui.

Et si locus sit retractui an is perdet vsumfructum.

62 ¶Faciũt item alia multa ad hãc sententiã. Primò quòd vsusfructuarius emendo à proprietario videtur ei cõsentire. l. cùm pater. §. libertis, & ibi Bart. in pe. quęsti.& Imo. ff. de. l. 2.& l. Titius, in prin. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol.& quod voluit Io. And. in cap. qui tacet, col. 2. vers. secundum principale,& in fi. de reg. iur. lib. 6. cum concord. à me adductis in legibus cõnubialibus in gloss. 5. quæ est in verbo, expres, in. 3. limitatione. Ex quo sequitur ꝙ ius illud vsusfructus remisisse videtur, leg. si debitor. §. j.& leg. sicut. §. venditionis. ff. qui. mod. pig. vel hypo. sol. Secundò quia vsusfructus ad eum actum peruenit, à quo incipere non potest, cùm rei suæ nemo possit esse vsusfructuarius, leg. vti frui, in prin. ff. si vsufr. pet. ergo viciatur, leg. pluribus. §. & si placet,& l. existimo. ff. de verb. oblig. cum si. Tertiò quia res semel liberata est ab eo onere vsusfructus, ergo nunquam in illud recidit. l. solita quæ ex vl. C. de remis. pig.& quod in simili

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicitur in.l.eius.qui.§.j.ff.de iu.fisci.& quod diximus in nostris legibus connubialibus in glo. j.in.4.eademq; pen.quæst.in qua illud dissero,an fœmina quæ per matrimoniũ liberatur à patria potestate ex statuto vel consuetudine,recidat sub eius potestatem soluto matrimonio. Et hanc opinionem tacitè secuta fuisse videtur consuetudo Borboniorum cap.463.

63 ¶ Sed Iac.Are.cuius opiniones,vt alicubi testatur Bar.semper de mente iuris veniunt,in.d.l. si maritus,de inof.testa.distinguit,vtrúmne vsufructuari⁹ emptor proprietatis ignorabat hãc retractus consuetudinem, & non perdit vsumfructum emendo proprietatem:sed eum à cõsanguineo retrahente reuocabit,per.d.l.si maritus, &.l.si ignorans.ff.locat.&.l.generali.C.de tabula.lib.10.An verò sciebat,& tũc sibi debet imputare,per.l.propter veneni.§.neptis.ff.de.S.C.Sylla.&.l.hæredem.ff.de his quib.vt indig.Et hanc opinionem sequitur Pet.à Bel.Perti.in d.l.si marit⁹.& Alberi.Rosac.tum in.d.§.neptis,tum quoque in.j. parte statutorum quæst.91. sed pone aliquis habebat.& quisquis est in margar.Bal.in verbo,alienatio,colum.vltim.

64 ¶ Verùm.Cy.Angel.& Paul.Cast.in.d.l.si maritus,indistinctè tenuerunt nõ amitti vsumfructum,cùm nihil emendo deliquerit,per.l.dominus,in prin.ff.de vsufr. vbi est optimus text. & quia etiam absurdum esset,vt consanguineus plus retraheret siue consequeretur, quàm vẽditor haberet ante venditionem.Et cùm hic retractus fiat restituto precio,fueritque solutũ precium proprietatis tantũ,&non vsusfructus:certè etiam sola debet,& potest proprietas retrahi: & non vsusfructus,cuius reddi non potest precium solutum,cùm solutum non sit.Ideo nõ habent locum verba nostræ consuetudinis,quæ loquuntur de precij soluti restitutione.ergo nec ipsa cõsuetudo.l.4.§.toties.ff.de dam.infect.cum multis si.à me collectis in repe.l.si. vnquam, in verbo,libertis,numero.2. Nec debuit emptor propter huiusmodi metum temerè cõmodũ suum relinquere,leg.illud.ff.de pet.hæred.Nec ob.(inquiũt).d.l.si tibi.ff.qui mo.vsufr.amitta.vbi reuocatur plena proprietas:& vsusfructus nullatenꝰ reuiuiscit:quoniam ab initio legatarius habebat proprietatem,cui solidatus est vsusfructus, qui posteà nõ reuiuiscit. Sed in hoc casu consanguineus reuocans venditionem nihil iuris in re habebat. Et hanc quoque partem secutus est Bald.in tractatu proto.columna tertia,versic.sed pone vsusfructuarius: nisi tamen (inquit) fuisset in dolo.& Matthæ.Aflict.in eodẽ tract.colum.20.versic. item quæro vsusfructuarius. & Franc. Cre. singu.57.testator legauit, vbi id dicit sing.& Hiero.Cagno.qui & hoc trahit ad retractum conuentionalem, quod multò plus habet dubij,in leg.2.in.26.quæst.C.de pac.int.empt.& vend.& Bohe.in hoc eo.tit.§.3.colum.pen. vers.sed quæritur vnus. Et pro ea considerationẽ precij proprietatis tantùm soluti,bene facit tex.in.l.cùm in fundo.§.vxor.ff.de iu.doti.quem nullus tamen citat.

65 ¶ At Bal.l.ipse in.d.l.si.maritus,de inof.testa.distinguit,vtrùm consuetudo sit rescissoria, id est,disponat rescindendo venditionem,an verò translatoria iuris emptoris in agnatum reuocantem,quæ scilicet disponat transferendo id ius ab vno in alterũ. Et primo (inquit) casu potest retineri vsusfructus:quia rescissa causa rescinditur effectus,per text.ibi. Secũdo autem casu retineri non potest,per.l.cùm filius.§.dominus, in prin.ff.de leg.2.nisi fortè propter iustam ignorantiam,vt in.d.§.neptis.Igitur,vt ipse subiungit , in consuetudine rescissoria restituitur vsusfructus:in consuetudine autem translatoria distinguitur scientia ab ignorantia. Hæc ille, quem sequitur Albert.Brut.in tracta.statutorum,in verbo, vendere,columna secunda,versic. statutum seu consuetudo.

66 ¶ Saly.in.d.l.si maritus,postea quàm retulit Bal.vt sup.subdit sibi videri in eo remanere dubium,quando scilicet statutum dicatur translatorium iuris emptoris,vel non: & vtrũ totius, an partis tantùm,quæ ad eum peruenit ex venditione.Et ideo(ait)videtur ponderandum, an in eo apponantur illa verba,oblato precio soluto,siue pro eodem precio:& tunc de re vendita & appreciata tantùm, nõ de pluri fit reuocatio.Ideoq; vsusfructus deducitur,vt sic ex quãtitate oneris iniuncti colligatur mens statuti, & portio restituenda,ar.l.vtrùm.§.vlt. ff.de reb. dub.& leg.quoties.ff.ad.S.C.Trebel.Aut illa verba non apponũtur,sed simpliciter dicitur agnatum posse reuocare rem venditam,nulla precij mentione facta:& tunc esset inspiciendum, an id statutum esset in pœnam emptoris:verbi gratia,si statutum dicat quòd nullꝰ possit emere rem immobilem,nisi priùs requisitis agnatis eius qui vendere vult , & ipsis aliquo tempore expectatis : alioquin possit agnatus rem ipsam aduocare:tũc enim quia emptor dereliquit aduersus statutum,non requirens nec expectãs consanguineos,non poterit vsumfructum deducere,per.d.§.neptis,cum si.Aut statutum ita dicit, quòd possit agnatus aduocare oblato precio simpliciter sine hac adiectione,soluto,nec alterius verbi,ex quo possit constare, quòd intelligat de precio soluto: & tunc si ad precium totius rei referatur,non deducetur vsusfructꝰ: cùm appreciatus intelligatur. Si verò ea verba interpretentur de soluto:& tũc deducetur,ar. d.l.vtrùm,&.d.l.quoties.Et post hæc subdit Saly.istarum interpretationum videri æquiorem secundam & veriorem,per no.in.l.3.in glos.in verbo,reddito.C.quod me. caus.in istis tamen pleniùs fore cogitãdum,cùm casus occurreret. Ex quibus planè intelligis Saly. hîc ancipitem esse.Cæterùm ipse in leg.dudum,colum.2.vers.quæro si vsusfructuarius.C. de contra. empti. eandem quæstionem ponit,sed omnino se remittit ad ea quæ scripsit in.d.l.si maritus.

67 ¶ Denique Masuer.& legum & consuetudinum Franciæ peritissimꝰ in titu.de retractu.§. itẽ si ille.

si ille,fuit in alia prorsus sententia: Nempe hoc casu remansurum apud emptorem vsumfructum,nisi sciret,cùm emit,rem apud se non permansuram:quia tunc ius confusum nõ restituitur,per.d.l.propter veneni.§.neptis.ff.de.S.C.Sylla.sed æstimatio tamen restituetur,iuxta.l.j. ff.de act.empt.Subiungitque secus fortè esse de cõsuetudine,& nihil præterea dicit:& ita quidem,vt nescias ad quid referendum sit quod dicit de consuetudine.Nouissimè verò Carol. Molen.vir acuti subtilisque admodum ingenij alia multa super hac re scripsit in Consuet.Paris.tit.1.§.13.glo.5.in.6.quæst.quæ tu ibi videre poteris.

68 ¶ Pro ea autem op.quæ relinquit vsumfructum emptori,facit optimus text. à nullo eorũ qui hanc rem tractarunt memoratus.in.l.à liberto.ff.de bo.libert.cuius verba,quia huic rei maximè conueniunt,subnectẽda censuimus.A liberto suo hærede instituto Seius vsumfructũ fundi Mæuio legauit:libertus Mæuio hærede relicto decessit.quæro cùm contra tabulas testamẽti petierit Seii filius aduersus Mæuium, vtrùm deducto vsufructu pars debita fundi ei restituenda sit,an solida:quia eorum bonorum acceperit possessionẽ,quæ liberti fuerint,cùm moreretur filius,Respondi,vsumfructum in caussam pristinam restituendum puto.Hæc in eo loco,vbi vides proprietatem ab eo acquisitã fuisse,qui vsusfructuarius erat, vtpote cui primùm vsusfructus relictus erat ab hærede testatoris:deinde proprietatem vsuifructui annexam,cùm ille vsusfructuarius fuerit institutus hæres à proprietario.Tamen quanuis testamẽtum illius hæredis à filio domini bonorum possessione cõtra tabulas fuerit expugnatũ atque rescissum, nihilo secius vsusfructus in caussam pristinam restituitur.Facit & tex.in.l.legatum est.§.vlti.ff. de leg.j.vbi fundus legatus talis dari debet,qualis relictus est.Ideo siue ipse fundo hæredi seruitutem debuit,siue econuersõ,licèt confusione domini seruitus extincta sit,pristinum ius ei restituendum est.Et similis propè text.in.l.huiusmodi.§.hæres.ff.eod.titu.& in.l.Papinianus. ff. de seruit.Facit item text.in.l.rei cuius.ff.com.prædi.Et quod scribit Alberi.in.d.l.dominus. ff.de vsufr.quòd si reuocatio contractus habet caussam præcedentem veram vel præsumptã, reuocato iure proprietatis,non extinguitur vsusfructus,per.d.l.si maritus.

69 ¶ Et quod in simili dicimus,quòd licèt rei suæ pignus sine hypotheca consistere non possit.l. si rem alienam,la.2.ff.de pigno.acti.&.l.neque pignus.ff.de reg. iur. Sicuti nec vsusfructus vt diximus.Tamen id intelligitur, cùm res est irreuocabiliter siue incommutabiliter acquisita, aliàs secus:nam tunc non videtur discessisse à vinculo pignoris.l.ex sextante,quæ est pen.§.Latinus,& ibi Pet.Iac.Ra.Cy.& Bart.ff.de except.rei iudi.&.l.debitor,& ibi quoque Bar.Paul. Cast.& Alexan.ff.ad.S C.Trebel.&.l.in rebus,& ibi Bald.colum.pen.C.de iu.dot.&.l.in bello.§.si quis seruum,& ibi Bart.ff.de capti.& postli.reuer.&.l.non quocunque , in princi.ff.de lega.j.&.l.j.& ibi Iac.Aret.Cy.in.3.oppo.Bald.ad fi.& Ioan.Fab. C.si antiq.credi.&.l.j.& ibi Cy.C.de his qui in prio.credi.loc.succed.& ar.l.debitor.ff.de separa.&.l.si prior.ff.qui potio. in pig.hab.& voluit glos.no.in.l.qui à debitore,eo.tit.& in.l.eleganter,in prin.in verbo,finita,& ibi quoque Bar.in.j.oppo.& Bald.super glo.j.in princ.ff.de pigno.acti.Bar.in.l.si finita. §.Iulianus,colum.pen.vers.sed circa hoc.ff.de dam.infec.Bald.in.l.j.colum.2.vers.quæro nũquid si testator.C.com.de leg.& con.123.quidam Alexander,col.2.lib.j.vbi eam priorem glo. dicit not.& ex hoc in pulchro casu consuluit ibi,& con.167.Titius vẽdidit,paulò ante si.eo. lib.j.& con.180.præsuppositis verbis,colum.j.vers.in contrarium videtur,eo.lib.j.Ange.con. 208.viso dicto puncto,colum.vlti.Paul.Cast.in.d.l.huiusmodi.§.qui seruum, in fi.& ibi Alex. colum.j.ff.de leg.j.Franc.Are.con.160.longa est ista,col.7.vers.secundò hoc probatur. Soci. con.170.in præsenti consultatione,col.4.vers.non obst.secundum,libr.2.Philip. Dec.in.d.l. neque pignus.in.j.not.Matthæ.Afflict.dec.Neap.8.quidam Philippus,num.j.& dec.16. fuit in relationibus,num.3.&.4.

Pignus nõ perditur per acquisitionem domini reuocabilis.

70 ¶ Et idem dicimus de seruitute,videlicet cùm quis acquirit dominium fundi seruientis irreuocabiliter,confunditur seruitus,nec amplius reuiuiscit.l.si communi,& ibi not.ff.de ser.rusti.præd. At si reuocabiliter,non extinguitur,aut certè restituitur.l.legatarius, & ibi Imo.Frã. Are.& Ias.in.5.no.ff.de lega.j.& Alexand.consil.69.circa primum,in fi.lib.5.& facit.l.si ei.ff. com.præd.&.l.Papinianus.ff.de seruitut.Idémque de actionibus confusis per aditionem hæreditatis,vt restituantur amissa hæreditate,etiam culpa hęredis,modò dolus absit,vt est tex.in d.l.propter veneni.§.neptis,& ibi Bart.Bal.Angel.& alij.ff.de.S.C.Sylla.&.d.l.hęredem,& ibiquoque Bart.ff.de his quib.vi indig.&.l.eum qui.§.vlti.ff.de inoff.test.&.l.eum bonis. §.j. ff.de acqui.hęred.cum alijs multis si.quę videbis infr.tit.seq.§.2.glo.j.num.10.tertiò acquisitio,& multis seq.& iterum num. 12.igitur licèt,& seq.Hîc autem vt ad casum nostrum redeamus,proprietas non est acquisita irreuocabiliter emptori,cùm ab eo possit consanguineus retrahere.Nõ mirum igitur,si vsusfructus non extinguitur,sed manet interim,ita vt si res aduocetur per agnatum,non propterea perditur vsusfructus.

Nec seruitus.

Nec actio cõsumpta amissa hæreditate.

¶ Et ego quidem in hac sum sententia , nisi si consanguineus emisset contra prohibitionem statuti,vt sup.diximus ex Saly. Aut nisi ipse emptor versatus sit in dolo , vt etiam diximus ex. d.§.neptis,qui nuncupatim dolum exigit,vt hoc casu non integretur actio semel consusa,neque culpam in id sufficere.Præsertim verò,si ipse vsusfructuarius, cùm emit proprietatem, protestatus fuerit saluum sibi fore ius vsusfructus , si res ab eo retrahatur : nã tunc haud dubiè

Universidad de Deusto
Biblioteca

non amittit ſuum vſumfructum,per id quod in ſimili de pignore reſpondit Bal.d.con.123.lib. j.per text.in.l.ſi debitor.§.ſi in venditione,qui eſt.j.ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſol.& etiam eſt bo nus tex. in.d.l.debitor.ff.ad Trebel.Et faciunt alia iura,quæ dicunt proteſtationem cõſeruare ius proteſtantis,quæ ſunt propè infinita.

72 EX QVIBVS POTES facilè intelligere,quid dicendum ſit in hac ſpecie, quam non ſemel vidimus ex facto agitari.Mæuius conducit fundũ à Titio ad quatuor annos,& fortè integram annorum quatuor penſionem in ipſo contractu ſoluit. Poſteà & ipſe durante adhuc conductione emit eundem fundum à Titio locatore. Deinde conſanguineus Titij fundum ex noſtra conſuetudine retrahit. An nihilominus poſt retractum Meuius ſua conductione integra potietur? Nam & conductio extincta fuit per emptionem eiuſdem rei, cùm rei ſuæ conductio (ſicuti nec vſusfructus,quod iam diximus) conſiſtere non poſsit. d.l.neque pignus. ff.de reg.iur.&.l.ei à quo.ff.de vſucap.&.l.qui rem.C.de loca. cum ſi. Igitur & hîc dicendum eſt,quod de vſufructu diximus, cùm vtriusq; eadem omnino ſit ratio,vt ſcilicet conductio teneat poſt retractum.

Si conductor emat rem conductam quæ retrahitur, an poſt retractum duret cõductio.

73 ¶ Niſi tamen hæc conductio facta fuiſſet in fraudem conſanguineorum, vt vel deterrerentur à retractu venditionis, quam contrahentes præcogitauerant, propter huiuſmodi conductionem fortè factam ad longos annos,& paruo quidem precio:vel ſi nihilominus retrahant, nõ ob id deterriti propter magnã rei affectionem,id interim lucri emptor faciat,vt fructibus fundi multis annis potiatur ſoluta parua penſione,per ea quæ in ſimili dicemus infr.tit.procedẽte.§.3.glo.j.numer.15.tamen ſi eam,& tribus ſeq. Nam & quæ diximus ſup.de vſufructu,ſeruitute,actionibus confuſis,& cæteris huiuſmodi,intelliguntur,modò fraus & dolus abſit,vt etiã diximus.

Quid ſi in fraudem locatio facta fuerat.

74 ¶ Ex multis autem hîc fraus & dolus præſumitur, de quibus plenè per Bart.& recentiores in l.poſt cõtractũ. ff.de donat.eundem Bar.con.65.Petrus Nicolæ.& Ang.con.48.ex dicto themate,in.dubio,& Raph.Co.con.155.Antognolus,colum.2.& pleniſſimè per Cepolam in tracta.de ſimulatione contractuũ. & Alciat.in.l.ſi maior. C.de tranſact.& Chaſſe.hoc eod.tit.de retraictz.§.9.in verbo,ſi la fraude eſt trouuée,& Matthæ.Afflict.in tracta.proto.in verbo,niſi quis,column.3.verſ.ſciendum eſt,& multis ſeq.per.3.aut.4.colum. Ex quibus tria tantùm aut quatuor hîc ſpecialiter deſignare viſum eſt,quia priuatim ac peculiariter huc ſpectant. Primùm igitur,ſi res viliùs fuit conducta,per text.nuncupatim loquentem in conductione & locatione,in.l.quinetiam,ibi,minoris locata.ff.de calum.& in cap.donare,& ibi Bald.in verbo, in fraudem eſſe. Mart.Laud.& Card.Alexand.vterque col.j.& in vlti.no.titu.qual.olim feud. ali.pot.vt interim omnittam vulgaria illa iura,in cap.ad noſtram,de empti.& vendi.& capit. illo vos,de pigno.cum ſimili.

Ex quibus hæc fraus præſumatur.

An ſi vili precio cõductio facta ſit.

75 ¶ Præſumitur item,ſi breui quopiam tempore facta fuit locatio ante venditionem: quia tunc videtur fuiſſe cogitatum de venditione facienda:locationem autem priùs in fraudem factam. l.ſi ventri.§.vlti.& ibi Barth.& Angel.ff.de pruil.credi.& l.dubium,ibi,breui tempore reſciſſum eſt.C.de repud.&.l.ſed Iulianus.§.ſed ſi filius.ff.ad.S.C.Maced.& cap.officij,& ibi gloſſ. prima,& Panor.colum.j.in.3.not.de elect.&.c.2.ibi,in proximo,de renunci.lib.6.prout eum tex.expendit Philip.Franc.ibi,in.4.no.tametſi non admodum mihi ad id facere videatur.

Si bauld multõ ante venditionem.

76 ¶ Nam & aliâs ex breuitate temporis fraudem dolum & ſimulationem præſumimus, vt per gloſ.in cap.definimus.xviij.quæ.2.Cy.poſt Iac.Are.in.l.ſi quis poſt hac,colum.2.in.2.quæſti. & ibi Bald.colum.quoque.2.verſi.ſi verò dubitetur,in.2.præſumptione,& Angel.col.j.C.de bono.proſcrip.Guil.Cu.in.l.j.poſt princ.ff.de rer.diui.Alberi.& Bart.in.l.poſt contractum, illum colum.3.verſ.vel dic conſiderandum,& iterum colum.vlti.verſi.quærunt Iac.hunc,colum.quoque.3.in.5.præſumptione.ff.de donat.& eundem Alberi.in.l.j.§.j.ff.ſi quis teſta. libr. & in.l.etiam.C.de donat.inter vi.& vxo.& in.l.j.in fi.ff.de ſtat.homi.& ipſum Bar.in. l.de pupillo.§.ſi quis prætori.col.3.ver.octauò quæro,& ibi Iaſ.col.7.verſ.in octaua quæſti.ff.de op. no.nunci.& eundem Barth.in.l.2.circa medium,& ibi Corne.C.de rep.hæredi.Bald.in.l.eam quam,columna.10.veſicul.ſed ſubiungitur.C.de fideicom. & in.l.nam & nocere,in.2. lectio. poſt medium.ff.de pact.& in.l.per diuerſas,in vltim.quæſtio.C.manda.& in.l.j.column.3.ver. & ille dicitur.C.de ſer.fugi.& in.l.non eo minus,colum.vlti.ver.quæro an aſſocians.C.de accuſa.& in.l.legem,column.j.verſi.in contrarium.C.de pact.& in.l.j.colum.4.ver.quartò quæro.C.de inoffic.donati.& in.l.ſolent.§.vlti.in.5.quæſtio. ff.de offi.procon.& in cap.veritatis, ver.ſed nunquid orta,ext.de dol.& cont.& in addit.Specul.titul.de dona.§.j verſi. item pone aliquis,& con.493.multiloquium,colum.2.verſic.certè ego,lib.4.Saly.in authen.ſed iam neceſſe.C.de donati.ante nupti.Angel.in.l.res vxoris,circa medium.C.de donat. inter vir.& vxor.&.d.con.48.ex dicto thematis,poſt princi.& con.141.ſuper primo puncto, circa medium. Raph.Co.con.51.teſtator,in fi.& con.173.Galuanus,columna.3.verſi.amplius,& con.219.arbitror,col.pen. verſ.ſecunda ratio.alter Raph.Fulgo.con.179.dubia,in fi.2.dubij,& con.198. in quæſt.col.j.& Pet.Anch.con.99.egregiè,circa medium.& con.251.ex his,col.j.& con.257. ſi prædicta,etiam circa medium,& con.430.fuiſſet,in fin.Imo.conſi.55.in caſu præmiſſo,colũ j.Pau.Gaſt.& Corne.in.l.ſi quis hęredem.C.de inſtitu.& ſubſtitu.& eundem Pau.conſil.388.

plus

plus quatuor,in fi.lib.j.Rom.conſil.68.viſis,columna.j.verſicul.ex his.Ioan.Ana.conſi.23.licèt prima facie,poſt princip.Alexand.& Soci.in.l.j.in fi.princip.ff.ſi ex noxa cau.aga.& eundem Alexand.conſil.86.lætatus ſum,circa medium,lib.7.& conſil.184.viſo proceſſu,column. 2.verſic.prætereà quando,eod.lib.7.Barb.conſi.57.illud in medium,colum.antepenul.lib.3. Fran.Are.in.c.tertio loco,column.vlti.de probati.Guid.Pap.conſil.65.viſo themate,colum. 13.verſic.de voluntate. Soci.con.90.in cauſa magnifici,colum.4. verſ.ex quo inferunt, lib.3. Franc.Cre.ſing.6.tu ſcis quòd quicquid.Iaſon com.19.in præſenti,colum.2.verſi.nec obſt. lib.4.& quisquis is eſt inter con.ipſius,con.120.iuridicum,col.2.ver.item bene,eo.lib.4.nam ex prin.con.ſeq.ſatis liquet illud con.non eſſe laſo.Stepha.Bertran.conſil.236.multa, nume. 21.in fi.lib.j.Philip.Deci.in.l.certi condictio.§.ſi nummos,colum.4.verſi.ſecunda concluſio. ff.ſi cert. pet.& in.l.principalibus,colum.2.verſ.quintò præſumitur,eo.titul.& conſi.525.viſis his,in fi.Fran.Ripa.lib.3.reſponſo.c.8.Perona.nu.5.Io.Lup.in repe.Rub.de donati.inter vir. & vxo.§.30.col.vltim. Et diximus etiam ſup.in præfat.nume.omniũ poſtremo.& dicemus quoque inf.in glo.14.huius.§.in verbo,ou æquipolent a vente,numer.37.ſed & ſi.& ſeq.vbi etiam tracto quantum temporis in id intelligi debeat. Et ex his intelligere potes,non abs re Tiberiũ Cæſarem quempiam è quæſtura remouiſſe,quòd vxorem pridie ſortitione ductã poſtridie repudiaſſet,veluti id in fraudem feciſſet.quod à Suetonio in vita illius traditum eſt.

Tiberii iuſtum iudicium.

77 ¶ Et id præſertim cùm eodem tempore fit locatio & venditio,aut confeſtim fit venditio poſt locationem:nam tunc vterque contractus factus fuiſſe videtur,alter alterius contemplatione & reſpectu.l.j.§.quæ onerandæ.ff.qua rer.acti.non. dat. Et ita quidem,vt multis placeat cenſeri debere vnum & eundem contractum.l.cùm antiquitas.C.de teſta.&.l.hæredes palam.§.vno contextu.ff.eod.cum alijs in vtroque illo dicto multis concord.à me latè congeſtis in repeti.l. ſi vnquam,in verbo,donatione largitus,nu.101.ſed & hoc tamen,& ſeq.& dicemus etiam inferiùs in tit.ſeq.§.j.gloſ.5.in verbo,in limine contractus,in prin. Ex quo & illud fit, vt conſanguineus vnum retrahens alterum quoque retrahat,ſuccedátque in vtroque in locũ emptoris.

Si cum tractatur de venditione locationem priùs faciunt.

78 ¶ Sed & factum in fraudem videri poteſt, ſi cùm ipſi contrahentes cogitant tractantque de venditione,hanc ipſam locationem & conductionem priùs faciunt,etiam ſi emptio & venditio non continuò pòſt ſequatur,vt in ſim.li dicitur in.l.ſed ſi maritus.§.ſed ſi conſtante. ff.qui & quib.& quæ latiùs dicemus inf.eo.§.in gl.14.quæ eſt in verbo,ou æquipollent a vẽte,nu.19. ſimiliter permutatio,& multis ſeq. Sunt autem hæc de re, vtrùm videlicet poſt retractũ teneat conductio,expreſſæ quædam conſuetudines,vt apud Cenomanos.c.433.quo cautum eſt conſanguineum retrahentem non teneri ſtare conductioni factæ emptori ante venditionem,quin ea extinguitur propter præſumptionem fraudis,& ibi tamen nihil dicunt commentarij. Et ſimiliter apud Borbonios.c.477.vbi tamen diſtinguitur ex tempore venditionis poſt locationem,vt ibi videre poteris.Et Dunenſes.c 84.Vtrùm autem conſanguineus qui retraxit tenea tur ſtare locationi factæ ab emptore,dicam titul.ſequenti.§.3. gloſſ.j.numero. 12.ſed & illud, & ſequent.

Conſuetudines an locatio tenet at poſt retractum.

79 SED ET EX SVPRADICTIS apertè intelligitur,quid ſtatuendum ſit in hac ſpecie. Titius cùm haberet annuum vectigal ſuper fundum quempiam,tandem eundem fundum emit,atque ita confuſum eſt huiuſmodi vectigal, cùm res ſua nemini ſeruiat, vt iam ſup. ſæpius diximus. Vtrùm igitur ſi conſanguineus fundum redimat,tenebitur ad id vectigal præſtandum poſthac emptori? De qua re nuncupatim loquitur Chaſſe.in hoc eo.tit.de retraictz. §.8.vbi & ipſe allegat noſtrorum ſententias in.d.l.ſi maritus.C.de inof.teſta. Sed & eundẽ vide.§.ſeq.col.pe.in addi.vbi tractat,an hoc caſu huiuſmodi vectigal erit loco precij.

An poſt retractum maneat ſaluum vectigal antiquum emptori.

80 NVNC AVTEM VT AD ALIA tranſeamus ad hanc noſtram gl.pertinentia, Quæro quid ſi quis hęreditatem ſiue ſucceſſionem ſibi obuentam aut quotam illius partẽ vendiderit: eſtne locus retractui? Maſuer.in tit.de retract.§.item ſi hęres,ſcribit non eſſe locum: quia hęreditas complectitur mobilia & credita:& quia res ſingulares non cenſentur eſſe venditæ:ideo nec pro eis debetur euictio,niſi nominatim conuenit.l.j.C.de euict. Cui adde ad cõfirmationem poſterioris rationis,quòd adeò ea procedit,vt emptor hęreditatis non poſſit ſingulas ipſius res vſucapere pro emptore,vt not.gloſſ.ſing.in.l.j.§.j.in verbo,vniuerſę.ff.de vſucap.pro dot.nec ſi ab alio poſſidentur,vendicare. Bal.qui eam glo.dicit ſing.conſi.208.caſus coram R.col.2.lib.2.

Quæſtio an retractus habeat locum in vendi tione hæreditatis.

81 ¶ Ego autem contrà cenſeo,ſcilicet locum eſſe in hoc caſu retractui, tum quia hęreditas eſt ius incorporale,quod inter immobilia collocatur, vt ſup.diximus numer.6.at ſunt qui actiones. Tum quia non ſolùm comprehendit mobilia, ſed & immobilia illis multò digniora.l. ſciendum,in princip.ff.qui ſatisda.cogan.&.l.j.C.de vſucap.tranſfor. Nam mobilium vilis & abiecta eſt poſſeſſio.l.ſi rem mobilem,& ibi gloſſ.ff.de acquir. poſſeſſ.Ideóque immobilia ad ſe trahunt mobilia, vt eodem iure in re eadem cenſeri debeant,non ediuersò.l.eum qui.ff.de vſucap.&.l.longè.ff.de diuer.& temp.preſcript.vti ſi res mobilis & immobilis ſimul poſſidentur,mobilis non niſi tempore, quo immobilis vſucapitur. Et generale eſt vt magis dignum trahat ad ſe minus,capit.quod in dubijs,de conſecra.eccleſ. vel alta.& capit.1.eod.titul. libro 6.& vtrobique concord.& quod voluit gloſſ.in capitul.de ieiunio,in verbo, celebrari.lxxvj.

Immobilia ad ſe trahunt mobilia.

Minus dignum ad magis dignũ trahunt.

Universidad de Deusto Biblioteca

di.& Bald.in.l.2.in principio.C.com.de legat.Cardi.Floria.in clementin.j.in.6.quæstio. versicul.sextò quia propter, de supple.negli.prælat.Roma.in.l.2.in princip.ff.de verbo.obliga. & con.443.quò ad primum,col.vlt.vers.vltimò quando in aliquò,vbi alia quædam iura allegat.Alexand.con.82.in caussa,vertente,in fi.lib.j.cum si. Atque vt id quòd potẽtius est trahat ad se naturam minus potentis,cùm simul permiscentur,cap.si duo ex tribus,& ibi Domi.in.3.not.de offi.deleg.lib.9. Ad quod etiam facit quod not.Panor.in.c.cùm non sit.in.3.not.per illum text.ext.de deci.

Hæreditas delata pupillo nõ potest sine decreto repudiari.

82 ¶ Ex quibus etiam fit,quòd cùm tutor non possit alienare bona immobilia pupilli sine decreto.C.de præd.minor.per totum.& de reb.eo.ff.etiam per totum. Certè etiam non potest sine decreto repudiare hæreditatem siue bonorum possessionem pupillo delatam : quia est quædã alienatio vniuersitatis,quæ apta est comprehendere mobilia & immobilia. Ideo æquiparatur alienationi immobilium,& requirit eandem solennitatem ex natura propriæ aptitudinis.Hęc enim propè ad verbum scribit Bald.in.l.bonorum.in.5.quæstio. C.qui admitt.ad bonor.poss.quæ sumpsit ex Bar.in.l.tutor.ff.de bonorũ pos.ti.generali.de quo etiã plenissimè per Corne.con.11.in præsenti,li.3.Sed & idẽ Cornel.con.236.diligenter,col.pen.ver.nec etiã obs.iunctis præcedẽtibus,lib.4.tradit prohibitionem alienationis immobilium trahi ad alienationem hæreditatis,in qua sunt bona immobilia.

An retractus habeat locũ in venditione mobiliũ & immobilium simul.

Feudum constitui potest in mobilibus & immobilibus simul.

83 ¶ Igitur & in hoc casu hæreditas ratione illius aptitudinis,de qua per Bald. vbi sup. habetur pro immobili,vt sit locus retractui. Nam & aliâs videmus,quòd licèt pro rebus mobilibus nõ competat interdictum,vnde vi.l.j.§.hoc interdictum,leg.2. versic.illud vtique.ff.vnde vi. Tamen si mobilia cum immobilibus sint coniuncta vel ex hæreditate,vel quia in domo siue fundo sita sunt,pro illis quoque accessionis nomine competit.d.l.j.§.planè si quæ,&.l.pen.eod.titul. Et licèt item feudum in immobilibus tantùm constitui possit,non etiam in mobilibus:potest tamen in vtrisque simul,ex mente Iacob.Bel.& Bald.in cap.j.§.sciendum, & ibi expressiùs Marti.Laud.in fi.& Cardi.Alexand.colum.vlti.titu.de feudi cogni.arg.l.si quando. C.de bo.vac.lib.10.Et faciunt quæ à Bal.ipso scripta sunt in.l.per diuersas,in.4.quæst.C.mandat.

84 ¶ Nisi quis diceret esse locum retractui respectu bonorũ immobilium,non etiam mobilium, vt vtraque suo iure censeantur,vt fit in.l.hæreditatis,in fi.& ibi glos.& doct.C.de peti.hæredi.& in simili voluit Bald.in ipso retractu,in tract.protomixeos,col.vlti.versicu.item pone quòd quis.Et in alio simili Ferro.Host.Guil.Cu.in consuetud.Burdigal.12.de feudis.§.24.Sed huic sententiæ obstat quod tradit Iac.Are.in.l.qui concubinam. ff.de le.3.quòd si venditur fundus cum fructibus vno precio,debentur laudimia totius illius precij,quanuis si fructus suo separatim pretio venditi fuissent,non deberentur laudimia ex precio eorum,& sequitur Guid.Pap.singu.492.si venditur fundus.

Consuetudines de retractu vẽditiõis mobiliũ cũ immobilibus.

85 ¶ Si tamen id admittimus,vt vtraque suo iure censeantur,id certè intelligendum est volente emptore.nam eo inuito fortè non cogeretur consanguineo cedere parti rei emptæ vno precio,vt dicemus inferiùs.§.23.in glos.j.Porrò autem Aurelijs consuetudo est,quæ in hac ratione retractus dicit mobilia vendita cum immobilibus sequi naturam immobilium, cap.cõsuetudinum eius loci.299.Et similiter in Cenomania,cap.etiam consuetudinũ eius regionis.371. Et prætereà in Andegauia,cap.361.Atque apud Montargienses cæterosque Lorrienses hoc ti.de retraict.§.22.Apud Borbonios autem,cap.472.hoc in casu,videlicet cùm venduntur mobilia cum immobilibus, est in optione emptoris relinquere consanguineo retrahenti ea quæ immobilia sunt pro rata precij,& sibi retinere mobilia,aut totum relinquere recepto integro precio.Pro qua quidem consuetudine optimè faciunt quæ dicam inferiùs.§.11. gloss.7.in verbo,il y sera receu pro rata,nume.3.at in casu,& iterum in.§.23.glos. 2.nume.9.& ego sanè,vbi omnino videas.At ex consuetudine Aruernorum, titu.de retraict, qui.23.est,capit.item.23.in venditione successionis vniuersalis non habet locum retractus. Laudimia autem domino soluuntur pro rata immobilium,vt scribitur tit.des achaptz,lotz,& ventes,cap.7.

Si in hæreditate sunt tantùm bona mobilia, an ea vendita sit locus retractui.

86 ¶ Ex supradictis autem satis intelligi potest, quòd si in hæreditate nulla sint bona immobilia, sed tantùm mobilia,non est locus retractui. Præsertim cùm tunc cessaret ratio retractus. Nam & aliâs videmus,quòd hæreditas in qua sunt tãtùm mobilia,inter mobilia computatur. Ideóque & eam potest minor sine decreto iudicis diuidere aut alienare,ex sententia,glos.& Bar.in l.inter pupillos.ff.de autho.tut.quam sequitur de iure digestorum Franc.Are.con.22. diligenter,col.j.licèt secus dicat de iure Codicis,quo etiam res mobiles quæ seruãdo seruari possunt, alienari prohibentur,per.l.lex quæ tutores.C.de admini.tutel.Sed tamen non negat, quin res mobilis censeatur.Ex quo illud confestim consequitur quod diximus , retractum non habere locum,vt qui in immobilibus tantùm obtineat. Et ex his facilè intelliges, an retractus habeat locum,cùm simul venduntur mobilia & immobilia,& an pro omnibus.

Quæsti.an retractus habeat locum in naue vendita.

87 ¶ SED QVID DE NAVE VENDITA? Ea enim speciem quandam habet domus atque habitationis,vt videre licet,& probat text.in.l.pen.§.vlt.ff.de his qui deiece.vel effud.iuncta.l.j.ibi,in eũ qui ibi habitauerit,eodem tit.Ex quo Alberi.in.d.§.vlt.vt à nonnullis citatur,no.quòd.l.plerique.ff.de in ius vocã.qua prohibitũ est,quempiã de domo sua in ius vocari,habet locum & in naue,vt ab ea non liceat dominum in ius vocare. Quod tamen non reper

r eperi in codice Alberici,qui circũfertur. Aut illud ibi scribit quod nõ lõgè abest,ꝙ statutũ puniẽs assultũ factũ ad domũ,habet locũ & ĩ assultu facto ad nauẽ.Sed & idẽ in.2.parte statut. quęstio.35.itẽ quæritur si ex statuto,in fi.tradit quòd si ex statuto imponatur maior pœna percutienti aliquem in domo sua,quàm foris,si quis in naue dominum percusserit, æquè punietur,ac si in domo percussisset,per.d.§.vlti.Quod multum est no. cùm loquatur in materia statutaria & pœnali.& eum sequitur Barb.in.l.si ita stipulatus essem abs te,col.2.ff.de verb.obliga.Et D.Igne.in.l.j.§.domini.le.3.num.66.ff.de.S.C.Silla.trahit verba illius.S.C.loquẽtis de domo ad nauem,quanuis Ro.ibi reclamet.

88 ¶ Et id confirmat text.in.l.naue.ff.de euictio.vbi nauis & domus æquiparantur, & de vtroq; idem ius statuitur,& in.l.in eadem.§.vlt.ff.ad le.Iul.de vi publi.vbi nihil interest,deiectus quis sit domo agróve,an naui sua,vt deijciens teneatur lege Iulia de vi publica,& in.l.si vniuersas, in prin.ff.de acquir.poss.& in.l.rerum mixtura,in princi.ff.de vsucapi.& in.l.si nauis.ff.de rei vendic.vbi nauis æquiparatur tabernæ & arcæ. Et quod tradit Bald.in.l.certi iuris,column.2.in.4.quæstio.versicu.quid de conducente.C.locat.quòd nauis æquiparatur prædio vrbano, non rustico.Et sequitur Cep.in seruit.vrba.præd.titul.11.qui est de seruitu.vrb.& rustic. column.j.versi.quid de naui.& Philip.Decius in.l.nemo de domo.de regu.iur. Alij autem potiùs rustico quàm vrbano adsimilant,scilicet Iaso.& Fran.Rip.in repe.l.quominus,in.18.quęstio.eadémque vlti.Barth.ff.de flumi.quod & hinc non alienum est. Et huc quoque pertinet, quòd Alexand.& Iaso.in.l.si domus,ille in fi.hic autem column.3.versicul.secundò amplia.ff.de leg.j.tradunt distinctionem,quæ in eo text.fit in domo , habere locum & in naue simpliciter legata,per glos.in.l.quod in rerum.§.vlti.in verbo,specialiter,eo.titul.& aliâs sæpe domus & nauis eodem iure regulantur,vt per Bart.in.l.ex diuerso,colum.j.ff.de rei vendic.& Franc. Are.con.160.longa,colum.j.

Nauis æquiparaturne prædio rustico an vrbano.

89 ¶ Ego tamen in nostro casu retractus aliter censeo,eo argu. ductus,quòd cùm interdictũ vnde vi ad res tantùm immobiles pertineat,non etiam ad mobiles.l.j.§.illud vtique. ff.de vi & vi armat.hinc infertur paulò pòst,scilicet in.§.si quis de naue,quòd si deiectus sit quis de naue, nõ est illi interdicto locus,non magis quàm si de vehiculo esset deiectus. Et in id vt scilicet nauis censeatur & sit mobilis,eum text.expendit Iaso.con.170.nomine,col.2.vers. secundò facit, & iterum col.6.vers.non ob.secundùm,lib.2.Et hoc quoque confirmat alius text. optimus in.l.vim facit.§.quod in naue.ff.quod vi aut clam,vbi ita scribitur,quod in naue fit,vel in alia qualibet re vel amplissima,mobili tamen,non continetur hoc interdicto.Nam & alibi scribitur,illud interdictum ad ea tantùm opera pertinere,quę in solo fiunt.l.j §.hoc interdictum ad ea,&.l.si alius.§.notauimus,eo.tit.

Nauis res mobilis.

90 ¶ Et huc spectat quod tradunt Andr.Pis.Pet.Ray.& Alberi.in.l.sciendum. ff.qui satisd.cog. dum tractant,an nauis & cæteræ res immobiles quæ multùm molis ac ponderis habent , excusent à satisdatione,vt res immobiles,& tenet Andr.eas excusare,cæteri negant : quia non sint immobiles.Ergo fatentur omnes has esse mobiles,sed alij quodammodò immobilibus ob pondus & molem æquiparant.Et quod scribit Angel.in.l.foramen,in fi.ff.de seruitut.vrba.præd. quòd licèt domui seruitus imponi possit,non tamen naui,cùm ea sit modicùm duratura.& sequitur Cepo.in tracta.de serui.rustic.prædi.tit.de naue,in princ. Proptereáque Roma.in.d.l.j.§.domini appellatione leg.3.ff.de.S.C.Silla.non ijs accedit quæ diximus in priori parte ex Alberi.Sicut nec ei quod & ibi diximus in casu.d.l.plerique. ff.de in ius vocan.vti nec & Iason in ea ipsa.l.plerique,ille col.7.vers.circa duodecimam quęstionem,hic col.j.ver.sextò procedit.& Philip.Deci.in.d.l.nemo de domo,numero.3.ff.de regul.iur.& Ripa.in.d.l. quominus, vbi sup.Nam vt etiam dicit Barb.in repe.rub.de reb.eccle.non ali.col.6.versi.quinimo appellatione,dicit speciale esse in casu.d.l.pen. §.vlti.ff.de his qui deie. vt illic appellatione domus nauis comprehendatur.Ideóque non obscurè sentit, quòd stante statuto , ne extraneus possit acquirere rem immobilem,poterit acquirere nauem. Et aliâs sępe vltra prędictos casus multũ interest inter domum,& nauem,vt videre licet in.l.si quis res.§.aream.ff.de solutio.& in.l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verbo.obliga.quo in loco Bart.& Alexand.col.vlti.nuncupatim dixerunt nauem esse rem mobilem,domum immobilem.hincque adsumunt differentiam, quę illic fit inter vtrãque.Et ita aliquando respondi,cùm post mortẽ domini Ludouici à Trimollia eius vidua mobilia ipsius ex consuetudine contenderet.

Nauis an à satisdatione excuset.

91 ¶ IDEMQVE EADEM RATIONE POTES dicere de molendinis , quæ instar nauium super flumina meant ac veluti ambulant , cuiusmodi multa sunt in Ligeri flumine, & in Pado , vt attestatur Barthol.in.l.quominus , in. 18. quęstio.ff.de flumin.& in Tiberi , vt tradit Paulus Castr. in.l.fluminum , in principio circa medium. ff.de damn.infect. Nam & hęc rebus mobilibus aggregantur , vt expressim dicit Francisc. Ripa.in. di.l.quominus,numero centesimovigesimosexto,vbi ex hoc dicit ea contineri legato mobilium,posseque alienari à tutore & prælato sine solennitate. Tametsi alia molendina , quę tanquam domus in terra aut in ripis fluminum fiunt , illísque adhærent , sunt immobilia , vt satis ex se patet , & voluit Bald.in capit.contingit , columna penul.versicul.quęro nunquid molę,extrà de dol.& contume.vbi plus dicit molas ipsius molendini non esse mobilia,sicuti nec

Quæsti.an retractus habeat locum in molẽdinis quæ meãt & remeant & aliis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Molendinum an prædium rusticum, an vrbanum.

tegulas domuũ, quandiu illi sunt applicitæ: quia vna contignatio est. l. eum qui ædes. ff. de vsu capi. Idem autem in. d. l. certi, columna. 2. super quarta quæstione, versi. quid in molendino. C. locat. tradit molendinum esse prædium rusticum, quem sequitur Iason in. d. l. quominus, in. 19 quæstione, in fi. Et Ripa ibi, in. d. nume. 126. præterquam quod ad molitorem pertinet. Contrà tamen vrbanum dicit Fortu. Gartia. in. l. item quia, columna quarta, versic. ex his inferri. ff. de pactis. At Angel. in. l. non solùm. ff. de petitio. hæredi. scribit molendina in fluminibus posita, & quæ deteriora quotidie fiunt, suntque in cõtinuo periculo, alienari posse à prælato & tutore, quod dicit menti tenendum, & sequitur Ripa vbi suprà, & Anton. Rub. qui id dicit singul. nec habere contradicentem, con. 138. viso & diligenter, columna prima. Alberic. autem in. d. l. pen. §. vlti. ff. de his qui deie. vel effud. & in secunda parte statutorũ, quæstione tricesima quinta item quæritur si ex statuto, in fine, æquiparat molendinum domui, etiam in statutis & pœnalibus. Ex hisque Francisc. Curt. iunior in tractatu feud. parte prima, quæstione sexta, column. 3. versic. & ex hoc etiam, tenet quòd in molendinis tanquam in rebus immobilibus potest feudum constitui.

Feudum in molendinis constituitur.

92 ¶ At Alberi. in. l. quæsitum. §. cellarium, quem legit cum. §. si aliqua parte, colligit ex eo tex. & d. l. cùm fundus, molendinum non esse partem fundi. Ideóque computari inter mobilia. quod dicit notandum, & facere pro restitutione rerum dotalium: quia mobilia restituuntur post annum, immobilia verò statim. Et sic (inquit) molendinum restitui debet post annum. Id quod putat esse verum, quando ipsum molendinum est solùm ad molendum rusticæ familiæ deputatum, per. d. l. cùm de lanionis. §. cùm de villico, versi. idem consultus. & l. dolia. §. vltimo, eodem tit. Aliàs autem esse partes fundi, per. d. §. asinam. Hæc ille.

93 ¶ Cæterùm ex consuetudine expressa Turonum titu. de choses qui sont reputées meubles ou heritaiges, cap. 1. & 2. Molendina illa quæ in nauibus sunt, mobilia sunt: cætera autem immobilia. quo loco videbis quæ in eam rem ab interpretibus scripta sunt. Atque idem apud Lorrienses in præfectura Montargij titul. droictz de successions. §. 22. eodémque vltim. Sed & ex consuetudine Borboniorum, capit. 282. huiusmodi molendina naualia, atque etiam ea quæ vento mouent, censentur mobilia. vt etiam Niuernorum, titul. quelles choses sont reputées meubles, cap. 8. & Aurelianorum, cap. 271. præter pedem & pilum horum molendinorum vento molentium, vbi nec commentarij quicquam dicunt quod huc pertineat. Similiter apud Artesios, c. 98. quædam illic nominata huiusmodi molendinorum immobilia sunt, cætera mobilia. Et tu tamen interim vide Bal. con. 107. an molendinum, lib. 3.

Consuetudines de molendinis.

94 ¶ Porrò autem illud quod de molis molendino applicitis tradit Bal. in. d. c. contingit, de dol. & contu. vbi sup. citauimus (ne & illud hîc omittam) sequitur Iaso in repe. d. l. quominus. in. d. 19. quæsti. versi. adde tamen quòd molæ. ff. de flumi. Sed id intelligendum est, ne tu hîc fallaris, secundùm ea quæ posteà dicemus de columna domus, num. 113. quæro igitur. Et vide omnino text. nuncupatim loquentem de molis, in. d. l. quæsitum. §. cellarium, & in. d. l. cùm de lanionis. §. asinam, & in. l. cùm fundus. ff. de fund. inst. quibus & illud probatur, quod ad hunc locum maximè pertinet, molas ad fixas partes esse ædificiorum: aliàs verò instrumento contineri, si sint operi rustico deputatæ.

95 ¶ SED ET IN EA CONTROVERSIA dominæ viduæ Trimollien sis interrogatus fui, vtrùm munitiones castrorum, cuiusmodi sunt catapultæ, Baliſtæ, Bombardę, quas vocant, & cætera id genus bellica munimenta censerentur esse mobilia, vt sic ad viduam pertinerent: an verò immobilia, vt contrà ad hæredes: quæ res quoque huc spectat, vt sciamus, sítne in his retractui locus. Et sanè Bal. in. c. si quis de manso, colum. 2. versi. & illa ratio, tit. de cõtr. in vest. vt apud eum legitur, sine vt in nostris codicibus legitur, si de inue. feud. contr. fue. dicit quòd concesso castro in feudum, intelliguntur concessæ munitiones, quæ sunt pro custodia castri posítę perpetua patrissa. destinatione, quanuis non sint affixę, vt trabuchi, manganellę, balistę, & similia, nihilque aliud allegat. Et id sequitur Card. Alexandr. ibi. & etiam Iason qui id multùm sing. dicit in prælud ijs feudo. col. 8. versi. & per hoc quod feudum. &. Catel. Cota memor. castro mihi concesso, vbi & id dicit memoria dignum. Et pro ea decisione, licèt non allegent, est bonus text. in l. fundi. §. Labeo, versic. castella. ff. de actio. empt. & in. l. cętera. §. hoc senatusconsultum, leg. 2. ff. de lega. j. cum alijs si. vt videbis infrà titul. 25. §. 11. in prin. Sed & ante Bal. Oldra. quem nec ipse Bald. nec illi allegant, con. 163. quòd nomina debitorum, respondit legato castro ędere arma, quę in castro erant ad defensionem ipsius, & allegat alia quędam iura, ex quibus & illud intelliges id procedere, etiam si aliquando ea aliò transferantur. Et est idem con. ijsdem propè verbis inter con. Bald. consil. 478. vtrùm nomina debitorum, li. 3. vbi tamen est subscriptio ipsius Bald. qui nullam Oldra. facit mentionem, quanuis is fuerit ętate multò superior. Et id consil. tanquam Oldra. referunt & sequuntur Pet. Anch. Anto. & Barb. in. capit. cùm dilecti, extrà de donat. & Mart. Laud. in tracta. de castellanis, versiculo. 4. legato castro.

Quæsti. an retractus habeat locũ in venditione machinarũ bellicarum castri.

Machinæ bellicæ castri sint ne inter mobilia aut immobilia connumerãdæ.

99 ¶ Idem autem Bald. in. l. vlti. in. j. lect. col. 2. versi. item si princeps. ff. de consti. prin. dicit quod si princeps concedit mihi quoddam fortalicium (vt ipse loqitur) in quo sunt multa munimenta, ea cedunt cõcessioni: nec distinguit sintne affixa, an nõ. quin allegat multa iura loquẽtia de rebus

rebus non affixis, vt hinc intelligas eum etiam de his intelligere. Et idem voluit Pe. Anc. in. d. c. cùm dilecti, in fi. ext. de dona. ar. l. Sciæ. §. tyranni, & ibi Bar. ff. de fund. instru. & Philip. Deci. con. 516. quoniam causa ista, colum. vlt. Et hanc partem nuncupatim secuta est consuetudo Mõstrolien sium. c. 12. &. Borbonien sium. ca. 286. quibus cauetur hæc censeri loco immobiliũ. Et similiter Niuernen sium titu. quelles choses sont reputees meubles. c. 10.

Consuetudines de munimentis bellicis.

97 ¶ Contrarium tamen videtur voluisse text. in. l. Lucius. §. collegio. ff. de leg. 3. vbi legato fundo, vti optimus maximúsque est, non censentur legatæ machinæ, nec vasa vinaria, id est, cuppæ & dolia, quæ in cella defixa sunt. Ex quo potes intelligere, hîc esse latens aliud quippiam, quod machinas à legato excludit, quàm quòd fundi nõ sint: cùm & ea dolia, cùm affixa essent, fundi etiam esse censerentur. l. dolia. ff. de contrah. empt. & l. granaria. & l. pen. §. si dolia. ff. de acti. empti. cùm si. Et tamen in illo tex. legato non cedunt, sicuti nec ipsæ machinæ, nisi in eo sit mendum, quod suspicor: nam & aliàs pugnaret è diametro cum dictis iuribus. Ideo gloss. & Bart. super eod. text. veluti mussitant. Et huic parti fauèt quod respondit Bald. con. 232. fœmina regulariter, lib. 3. quòd licèt fœmina non succedat in castro feudali, per. c. j. §. hoc notandũ, titu. qui feud. dar. possunt, succedit tamen in munimentis ipsius castri, si ei non adhæreant, per l. fundi nihil. ff. de acti. empti.

98 ¶ Ego autem quantùm ad nostrum retractum priuatim pertinet, in ea sum sententia, vt si castrum vendatur cum suis machinis bellicis, aut simpliciter, & nihilominus machinæ comprehendantur, ex sententia Oldra. Bal. Pet. Anc. Anto. Marti. Laud. & Phil. Deci. hæc omnia venire in retractum, quem facit consanguineus: nam retractus eum reponit transfértque in locũ emptoris, & cedunt machinæ castro, vt aliàs mobilia immobilibus, vt diximus sup. numer. 81. ego autem contrà, & sequen. Si autem machinæ non veniant in eam venditionem simpliciter factam, secundùm. d. §. collegio, nihil est quod dubitemus nec eas venire in retractum. Sed & si huiusmodi machinæ per se & sine castro vẽduntur, ea & si antè fuissent immobilia: tamen cùm à venditore separentur, ex ea venditione desinunt esse castri, fiuntque mobilia, vt colligitur ex glos. in. d. l. fundi, in princ. Et vide quod in simili diximus sup. de fructibus pendentibus, num. huius glos. 43. at si per se, & dicemus de columna affixa ædibus, infr. in ea. glos. num. 113. quæro igitur quid de columna.

Decisio quæstionis.

99 ¶ QVID VERO DE MOBILIBVS preciosis, an & in eis habeat locum retractus? Quod videtur ex glos. comparante huiusmodi mobilia immobilibus, cùm agitur de prohibitione alienationis, vt scilicet prohibita alienatione immobilium, aut simpliciter, aut sine aliqua solennitate, censeatur & horum mobilium precioſorum prohibita, quæ quidem glo. est in. c. tua, in verbo, tractatu, ext. de his quæ fi. à præla. quam sequuntur & commendant Ant. & Panor. ibi. Et est si. glo. in. c. j. in verbo, abstinentes, quæ est glo. vlti. de cleri. ægro. libr. 6. & voluit etiam Ioan. And. & Barb. in. c. 2. ext. de donat. Anto. Card. Flor. Panor. & ipse Barb. in. c. seq. idem Pan. in. c. contingit, col. 2. versi. concluderem sic, extrà de transact. & in. c. nulli. colũ. 2. versi. in glo. 2. ext. de reb. eccle. non alienan. Domi. in. c. j. col. 3. in fi. eo. tit. lib. 6. & Phi. Fran. in. c. 2. col. j. in fi. eo. quoque titu. & lib. & Card. Alex. in. c. sine exceptione, col. 4. versi. 7. fallit. 12. quæst. 2. Et huius rei est optimus tex. loquens de gemmis ac margaritis, & cæteris mobilibus precioſis, quem omnes propè in id allegant, in. l. lex quæ tutores. C. de admi. tut.

Quæsti. an retractus habeat locum in mobilibus precioſis.

100 ¶ Sed illud procedit in casibus de quib⁹ loquũtur, quia in illis par est ratio párq; preiudiciũ. Verùm vbi est diuersa ratio, mobilia precioſa nõ habent vim & naturã immobilium, quod ex eo constat, quę cùm possidens immobilia releuetur à satisdatione. l. sciendum, in princ. ff. qui satisda. cog. tamen qui mobilia precioſa possidet, non releuatur: nisi talia sint, quæ difficilè cœlari au transportari possint: vt scilicet magis habenda sit ratio eius difficultatis, quàm precij, vt colligitur ex no. à Pet. Guil. Cu. Cy. Bar. Ange. Pau. Cast. Alexand. Soci. & Iaso. in. d. l. sciẽdum. Nempe cùm ratio diuersitatis inter mobilia & immobilia in eo casu ea sit, quòd minor sit suspitio fugæ in eo, qui immobilia possidet, quàm qui mobilia tantùm: quia illa haud facilè cœlari possint aut transferri, hæc contrà facilè. Ideo si quis immobilia quædam vilia tãtùm possideat, non releuatur ab ea satisdatione, vt per text. in. l. creditores. ff. de priuil. credi. voluit glo. j. in. d. l. sciendum, & ibi quoque Bar. Bal. Angel. Alexand. & Iason, qui id multis similibus confirmauit, & iterum glo. in. l. si fideiussor. §. vlti. eodem. titu. & Angel. in. §. hinc nobis, col. j. versi. super glo. j. in authen. de hæred. & falcid. quia scilicet ea non tanti sunt, vt ob ea relinqueret fugæ consilium. Sicuti è contrario si mobilia magna multáque sint, vt verisimiliter non sit ea relicturus, nec eadem facilè possit cœlare aut transportare, eximitur eo onere satisdãdi: nec solum precium inhoc consideratur, nisi & illa difficultas adsit. De quo etiã per Paulum Cast. con. 31. clarum, colum. vlti. lib. j. & Guid. Pap. in tracta. prę sumptionum, columna. 7. versi. ficuti non cadit.

101 ¶ Ex quo planè constat rationem tantùm inspici: cùm si eadem ratio sit in mobilibus, quæ in immobilibus, non necesse est satisdari. & si ratio cesset in ipsis immobilibus, satisdari necesse est. Ratio autem nostrę consuetudinis non potest adaptari ad huiusmodi mobilia, quantumlibet precioſa. Quinetiã cõtra id quo à sup. diximus de prohibitione alienationis, habem⁹ glo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in.c.is cui,in verbo,immobilium,in prin.de elect.lib.6.quæ apertè declarat in prohibitione alienationis rerum immobilium non comprehendi mobilia preciosa.quo in loco Pet.An.Domi.& Philip.Fran.no.ex ea,quòd prohibitus alienare immobilia,potest alienare bona mobilia preciosa,nisi quando vniuersaliter esset prohibita alienatio omnium rerum vel bonorum. De quo & tu vide Fely.in.c.vlti.col.3.ver.quid autem de rebus,de accusa.Ex quibus concludo non esse locum retractui in huiusmodi mobilibus preciosis.Tametsi D. Ferro.aliud sensit in consuet.Burdig.tit.de feudi.§.20.pag.1.in fi.

102 ¶QVID DE PECVNIA destinata ad emptionem prædiorum? Nam licèt simpliciter pecunia sit res mobilis,vt per se patet,& voluerunt Cy.Bald.Alberi.in.l. ea demum. C.de collati.& Specul.tit.de fructi.& interes.§.j.vers.quid de libris.& Bald. con.416.præmittendũ est, col.2.li.2.& apertè probat text.in.§.& quia parum,in authen.d enupti.vbi postquam disposuit de rebus immobilibus,subiunxit hæc verba. Si verò vniuersa conscripta est fortè in pecuniis, aut in aliis mobilibus rebus:& ad hoc eum text.no. Angel.ibi,& est similis tex. in authen.hoc nisi,in prin.ibi,in pecunia vel alia re mobili.C.de solut.Vnde & pecunia legato mobilium cedit.Philip.Deci.con.381.visis his quæ accuratè,col.j.vers. tertia conclusio,& con.472.testator legauit,col.j.vbi & ad hoc allegat optimum text.in.l.si chorus.§.j.ff.de leg.3. Et facit quod scribitur à Bal.con.449.punctus talis est in omnibus,col.2.ver.in contrarium,lib.4.& in.c.j. col.2.in verbo,vel nummos,tit.si de feud.vas. ab ali.interpel.vbi dicit, quòd ideo in pecunia feudum constitui non potest,quia mobilis est.quod & ante eum dicit glo.ibi,in verbo,in feudum,& alij quoque doc.ibi.

Quæstio,an habeat locũ in pecunia destinata ad emptionem prædiorum. Pecunia res mobilis.

103 ¶Sed & non modò mobilis sit,sed huiusmodi,quæ seruando seruari non possit.Barto.in.l.si ex legati causa,& ibi quoque Ro.Fran.Are.Barb.ff.de verbo.obligã.per text.in authen.vt hi qui oblig.se perhi.res mino.& in.l. Aristo.§.vlti.cùm.l.seq.ff.de in.delib.& in.§.constituitur, Insti.de vsufru.& glos.in.l.interdum,vbi & ipse Bart.col.j.Saly.col.2.& latè Iason.col.3.ff.de cond.indeb.respondéntque Ro.& Barb.vbi suprà ad.l.lex quæ tutores. C.de admi.tuto.quæ videtur voluisse contrarium.Et voluit item ipse Bart.in.l.j.§.fuit quæsitum, col.j.per glo.ibi, & ibi quoque Alexand.& cæteri recentiores.ff.ad.S.C.Trebel.& idem Barth.in.l.potest pupillus,col.2.vers.quæro vtrùm si in obligatione.ff.de authori.tut.& in.l.si quis pro eo.§.j.paulò post medium.ff.de fideiusso.& in.l.j.col.j.C.si aduer.transact.& con.70.reuerendissime domine,col.j.versi.item præmitto.Angel.in.d.§.& quia parum,in authen.de nupti. Panor.in.c. nulli,col.3.vers.de pecunia,& ibi latè Barb.col.3.vers.quid de pecunia, extrà de rebus eccles. non ali.Pet.Anc.in.c.2.col.1.ad fi.eodem tit.lib.6.& con.116.secũdùm ordinem,col.3.vers.secundò.Franc.Aret.post Ro.in.l.diuortio.§.interdum,col.4.vers.addit dominus meus.ff.sol. mat.& ipse Ro.sing.103.tu habes quòd pecunia.Phil.Fran.in.c.j.§.vlt.circa medium,de cleri. egro.lib.6.Corn.con.38.viso libello,col.3.vers.insuper fuerunt,lib.3.& con.49.in præsenti cõsultatione,col.2.vers.hinc dicimus,eodem li.3.& con.105.visis attestationibus,col.vlt.eodem lib.3.Alex.con.92.perspectis diligenter,col.j.lib.6.& Barb.in.l.2.§.& harum,col.15.ver.addo ego quòd in quãtùm.ff.de verborum obligat.Phil.Deci.cõ.409.viso con.col.2.Steph.Bert. con.100.visis propositis,nume.13.lib.j.& con.216.functus, nume.2.lib.3.Et probatur in l. hoc senatusconsultum,in princ.&.§.1.& in.l.quoniam pecuniæ. ff. de vsufruct.ea.re.quæ vsu consu.& in l.Iulianus.ff.de peti.hæredit. vbi est tex.apertissimus, & in.l.nouissimè. C. de admit. tut.iuncta.d.l.lex quæ tutores,eod.tit.& in cap.vlt.ibi,pecuniâ quæ vsu consumitur,vbi Cardi.Flor.& Imo.ad hoc no.extrà de pigno.Citantque nonnulli in eam communem sententiam Aristotelem lib.4.Ethicorum,cap.1.dicentem,vt ipsi dicunt, & habet antiqua translatio, pecuniarum vsum consumptionem esse.Verùm non is fuit in eo loco sensus Aristotelis, sed hic, vsum pecuniarum in sumptibus & erogationibus consistere. quod obiter dicere voluimus,vt intelligant lectores,quantùm nostris credendum sit in huiusmodi authorum citationibus.

Aristotelis locus.

104 ¶Sed vt redeamus,cùm pecunia sit mobilis,nec seruando seruari possit,vt est communis sententia,consequens est,vt ea sine decreto alienari possit à minore,glo.in.d.l.1.§. fuit quæsitum,prout eam expẽdit Bart.& alij ibi,& idem Bart.in.d.l.si ex legati causa, vers. quid ergo si debet,& in.l.potest pupillus.& Bal.qui propè vbique eam glos.dicit sing.in.l.si curatorem habens,colum.2.ver.hîc adde vnum.C.de in integ.resti.mino.& in.l.sed si ex stipulatu,in fin.ff. de verbo.obliga.& in.l.quòd si fortè,quam legit cum.l.ratum.§.vlti.in fin.ff.de solut.& in.l.j. circa prin.ff.de reb.eor.vbi & eam peregrinam dicit.& in.l.j.colum.2.& ibi etiam.Angel.col. item.2 ff.solut.matrim.& in.l.etiam,post medium.C.de fideicom.vbi etiam loquitur de prælato.& in.d.l.j.C.si aduer.transact.& in.l.singularia,column.4.vers.quintò est speciale,& ibi Alex.colum.6.vers.item dicit esse.ff.si cert. pet.& idem Bald.con.247.præmisso statuto, col. 2.lib.j.Saly.in.l.tutores vel curatores,in.2.not.per illum text.C.de admi.tut.Angel.in.d.§.& quia parum,ante fi.vbi & illam glos.dicit not.& Panor.loquens etiam de prælato.in.d.c.nulli.Ro.d.sing.103.Et Fran.Are.in.d.§.interdum.& Barb.qui eam glos.dicit sing.in.c.cùm cõstet,col.j.de pigno.Et Fran. Curt.senior con.72.princeps,col.4.vers.quinta conclusio.Et idẽ de pecunia ecclesiæ voluerunt Panorm.Petr.Ancha.& Barb.vbi suprà, & Alexand. d.con. 92.lib.6.

Pecunia minoris sine decreto alienari potest.

Pecunia res est quæ seruando seruari non potest.

105 ¶Licèt igitur pecunia,vt id repetã,sit res mobilis,& quæ seruando seruari non possit,& quæ ideo possit à minore & prælato sine solennitate alienari: Tamẽ si ea destinata sit emptioni prædiorũ,ea vicem rei immobilis obtinet, vt dicit Raph.Co.in.l.à diuo Pio.§.vlt.per illum tex.ff. de re iud.& in.l.cætera.§.sed si separauit.ff.de leg.j.Ideo nec ea sine decreto iudicis alienari potest,sicuti nec alia immobilia minoris,per.l.quid ergo.§.vsuras,versi.quid ergo, & ibi Ro. vt ab omnibus citatur.ff.de contra.& vti.act.tut.& voluit idem Ro.in.d.l.si ex legati causa, col. 4.& ibi quoq; post eum Fran.Are.col.etiam.4.vers.addit etiam dominus meus:& Barb.colũ. 13.vers.adde etiam inquantum dicebat.ff.de verb.oblig.& rursum idem Ro.d.sing.103.tu habes quòd pecunia,vbi & ad hoc dicit tex.in.d.§.vsuras,vnicum & sing.& à nemine præterquã à se annotatum.& cõs.188.in hac causa,col.vlti.in vlti.dubio,vbi & illum tex.dicit no. Fran. Cre.qui item illum sing.dicit sing.59.pecunia est.Barb.in.d.l.2.§.& harum,col.16.vers.itẽ fallit nisi pecunia.ff.de verb. oblig.& in.d.c.nulli.col.pe.de reb.eccles.fiast.non ali.& in cap.possessiones,col.secũda,eodẽ quoque tit.& in cap.2.col.pen.de solutio.& in addi.Bal.in.d.l.etiã. C.de fideicõ.& cõ.14.clementissimi,col.2.vers.& si quispiã,lib.2.vbi dicit sing.tex.ĩ.d.§.vsuras. Firmia.in tract.gabellarũ,in.2.parte.8.partis prin.col.j.ver.& propterea.Ioan.Lup. in repet. rubr.de donati.int.virũ & vxorẽ.§.38.col.2.vers.& pecunia.Ant.Corse.in sing.in verbo,pecunia.Chasse.ĩ cõsuetud.Burgũd.ti.des droictz appartenãs a gẽs mariez.§.2.in verbo,tant meubles,vers.quid autem de pecunia,& iterum in.§.eiusdem.tit.24.in verbo,sont assignez ou promis,& latissimè atque scientissimè Ferronus qui fœliciss imè ornatum dicendi cũ legum & sta tutorum interpretatione copulauit,in commentarijs consuetud.Burdiga.titu. de dote §.6.& rursum titu.de testamentis.§.13.Fran.Rip.in.d.l.j.columna.2.numero.9.ff.ad S C.Trebel.vbi etiam dicit in id tex.sing.in.d.§.vsuras.Et benefacit quod in casu non admodùm dissimili tradit Ioan. Gal.in suis aresti s,quæsti.67.

Pecunia ad emptionem prædiorum destinata sit ne mobilis an immobilis.

106 ¶Et facit etiam tex.in.d.l.si chorus.§.j.iterumq; in.l.si fundus.ff.de leg.3.quarum authoritate Lucas Pen.in.l.vlti.C.de muneri.patri.li.11.tradit pecuniam fœnori destinatam nõ continẽri appellatione mobilium.Et hanc quoque partem non mediocriter fulcit,quod ab Alber.scriptum est in secunda parte statut.quæstio.205.item quæro duas pulchras quæstiones, quòd ex statuto disponente mulierem,quæ superstes est marito,ei succedere in dimidia parte bonorũ immobilium,ea habere debet dimidiam partem eius pecuniæ,quæ deposita est ad comparationem prædiorum,per.l.& si non sint.§.quid ergo.ff.de aur.& argen.leg.& l.granaria.ff.de acti. empti.Et eum sequi videtur Barb.in.d.rub.de reb.eccles.non ali.colum.52.versi.& in quantùm sub numero.122.

107 ¶Verùm huius postremi dicti contrarium voluerunt Iacob.Ra.Cy.Ray. Bald. Angel. Imo. Floria.Alexand.Franc.Are.& Iason in.d.l.cætera.§.sed si separauit.ff.de leg.j.nempe eam pecuniam non haberi pro immobili,nec dimidiam eius partem vxori cedere,ex illo Alberi. statuto,per tex.ibi,& in.l.cùm in fundo.§.si fundus,ibi,sed non vt vice corporis.ff. de iure delibe. Et in hanc quoque sententiam aduocat ipse Franc.Are. illum textum qui est fundamentum prioris partis,videlicet in.d.l.quid ergo,versi.quid ergo.nam ibi(inquit)illa pecunia solo iussu iudicis potest in aliam causam conuerti.Sed & Alexan.eo in loco illam Ro.sententiam expressim reprobans,dicit eum textum in.d.l.quid ergo,non id probare,ad quod Ro. expendit, vti etiam facit idem Alexan.in.d.l.j.§.fuit quæsitum,col.j.vers.quod sing.limita,& ibi quoque Iaso.ff.ad.S C.Trebel.& idẽ Alexan.in.d.l.à diuo Pio.§.vlti.ff.de re iudica.& Fely.in cap. cũ adeo,col.3.vers.vnde dicunt,extrà,de rescrip.Sed & vltra supradictos in eadem sentẽtia,vt sci licet pecunia destinata in emptionem prædiorum non veniat appellatione immobilium in materia statuti vel consuetudinis loquentis de re immobili,fuit Lud.Bol.con.39.domina Dorothea,col.vlti.licèt vt ipse dicit aliàs secus.Barb.autem in cap.j.col.vlti.ext.de feud. dicit speciale esse in pecunia pupilli & minoris,vt si ea sit destinata in emptionem prædiorum, pro re immobili habeatur,per tex.in.d.vers.quid ergo,quem ad hoc dicit sing.Secus autẽ esse in alio rum pecunia.Ideóque tenet contrà Alberi.vbi sup.

Destinatio an habeatur pro re perfecta.

108 ¶Aduerte lector quia huius cõtrouersiæ cardo in eo vertitur,an destinatio habeatur pro re perfecta,de quo latè tractat ipse Alberi.in.2.parte statutorum.d.quæstio.205.Barto.& alij in d.§.sed si separauit.Alexand.con.98.aliàs de facto consultus,vers.& non ob.quòd destinatio, vbi id dicit esse brocardicum,vt nostri appellant.& Fran.Are.con.6.viso instrumento diuisionis,in.2.dubio.& latissimè omnium Fely.in.d.cap.cùm adeo,colum.2.vers.de destinato,& sequen.Ideóq; non amplius hîc immorandum ducimus:quia apud eos plenissimè videre poteris:& quia etiam hæc quæstio,quantùm ad retractum pertinet,videtur esse propemodùm inutilis:quia quomodò vendetur hæc pecunia ita destinata,nisi alia pecunia eiusdem valoris & æstimationis,quod omnino inutile esset,& ridiculum,vt dicit tex.in.l.si fundus,in fi.ff.ad leg. Falci.cùm scribitur,si.50.aurei legati sint,si.50.dedisset,dicendum est inutile esse legatum, & magis ridiculum esse.quod & in simili dicit glo.in.d.l.cùm pater.§.pater qui filio,in verbo,hæreditatis, & ibi Bar.ff.de lega.2.& Pau.Cast.loquens in casu retractus,con.430,circa primum quæsitum,colum.j. versi. præterea videretur,lib.2.

Pecunia affectionem non recipit.

109 ¶Nisi diceres quòd fortè erat pecunia ex antiquo & preciosissimo auro conflata,quæ alia pe

Nisi sit pecunia antiqua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunia non eiusdem bonitatis, licèt eiusdem valoris ex edicto principis erat, diuendita est: quia fortè hæc magis erat in vsu, vt videmus hodie nostros solares aureos magis in vsu esse, quàm vel nobiles aut angelos, aut aureos antiquos, quos vocant: & ita ex hoc procedebat aliqua vtilitas. quo casu non procedit, quod sup. proximè diximus, vt voluit illa eadem glo. quam suprà citauimus, in d. §. pater qui filio. per tex. in l. peto, in prin. ff. de leg. 2. & Paul. Cast. vbi suprà. Et pro hac consideratione vtilitatis posset videri facere text. in §. quoniam autem, ibi, antiqua pecunia cadere, in anthentic. vt qui oblig. se habe. perh. res mino. & in l. numismatum. ff. de vsufruc.

61 cuius hæc verba sunt: Numismatum aureorum vel argenteorum veterum (quibus pro gemmis vti solent) vsusfructus legari potest. Et quod voluit Bald. in l. quæ fideicommissum. ff. de lega. secundo, de eo qui recepit monetam nouam pro veteri. Ex quo & illud Plauti in proœmium Casinæ.

Qui vtuntur vino vetere, Sapientes puto,
Et qui libenter veteres spectant fabulas.
Antiqua enim opera & verba quum nobis placent,
Aequum placere est ante veteres fabulas.
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comediæ,
Multò sunt nequiores quàm nummi noui.

Et his adstipulatur quod tradit Suetonius in Cæsare. c. 54. eum promercale aurum per Italiam prouinciasq; diuendidisse. Nam promercale dicitur, quod præter vsus vendentis venale exponitur, vt apud eundem de illustribus grammaticis, vbi de Palemone loquitur. Quamquàm ex schola quadragena annua caperet, ac non multò minus ex re familiari, cuius diligentissimus erat, cùm & officinas promercalium vestium exerceret. Et Columellam lib. 1. cap. 8. de magistro pecorum loquentem. Néue (ait) negocietur sibi, pecuniamq; domini aut animalibus aut alijs rebus promercalibus occupet. & Paulum iurisconsultum in l. quòd si eæ. ff. de impen. in reb. dotal. fac. quòd si eæ res in quibus impensæ factæ sunt, promercales fuerint &c. De cuius verbi significatione vide per Ioan. Baptist. Pium annotationum posteriorum, cap. 94. & Alcia, in lib. 1. prætermissorum, in verbo, promercalis. nam te amice lector huius rei obiter admonitum voluimus.

110 ¶ Sed quid hæc faciant cæteri di iudicent. neque enim mihi admodum arridենt, cùm certa sit nummorum æstimatio, nec in eis cadat probabilis affectio, vt no. in l. nummis. ff. de in lit. iurã. & in l. si ita. ff. de fideiuss. & per glo. vlti. in l. sed & si certos. ff. de leg. 1. dum ea iura allegat Barto. & alios, in l. si pœnam, & iterum in l. liber homo, la. 2. §. decem mihi. ff. de verbo. oblig. & in in l. j. col. 8. vers. quoddam est interesse. C. de sen. quæ pro eo quod inter. & in l. cùm fundus. §. seruum, colum. 3. versi. venio. ff. si cert. peta. Bald. consi. 494. in primis, colum. vlti. versicul. non ob. quod allegat, lib. j. Alex. con. 42. viso processu, col. 2. versicu. accedit quia etiam, lib. 6. Nam & Pau. Cast. d. con. 430. li. 2. expressim in eo quod suprà diximus, distinguit vtrùm id quod ab alio traditur, sit totum pecuniarum, & tunc procedat quod supradictum est, id esse inutile & ridiculum. An verò consistat in speciebus, & tunc satis sit, vt vna sit altera gratior, vt aliquam sic vtilitatem consequi videatur, per. d. l. peto. Quod autem de antiqua pecunia suprà diximus ex authen. vt hi qui oblig. nihil huc pertinet, quoniam ibi non aliud significatur, quàm quòd satius est tutori siue curatori in tuto pecuniam minoris adseruare, quàm vsurarum appetitione eandem pecuniam quam antè habebat, Id est, sortem ipsam, vt traducit Haloãder, amittere, vt sæpe fit debitorum inopia. Alia autem quid ad hanc rem faciant, cæteri (quod iam diximus) videant.

111 *Quæsti. de pecunia redacta ex venditione rei immobilis.*

QVID AVTEM DE EA pecunia, quæ redacta est ex venditione rei immobilis, an ea quoque immobilis censeri debeat. Masuer. titu. de societa. §. item nomina seu debita, dicit hãc pecuniam eiusdem naturæ censeri, cuius res erat, ex cuius venditione cõfecta est, vt quæ sit subrogata in locum illius, & id videntur voluisse Raph. Fulgo. Alex. Fran. Are. in. l. ea demum. C. de collati. Sed è diuerso contrarium censuisse videntur Ia. Ra. Cy. Alberi. Bal. Carne. & Phil. Deci. ibi, dum omnes tractant eam quæstionem, de qua dicemus infrà in fin. huius tit. in tertia quæstione. Et id nuncupatim, vt videlicet hæc pecunia sit & mobilis, & inter mobilia computanda, tenuit Firmia. in suo vberrimo indice in verbo, bona mobilia, versi. 4. allegans Bald. in dict. l. ea demum, & ita huddubiè obseruamus. In vtranque autem partem faciunt, & alia multa quæ dicemus inf. eodem titu. §. 32. nu. sed & illud potest quæri, & multis sequen. ibi omnino vide. & in dict. 3. quæstione finis huius titu. quia quantum ad id, de quo nunc tractamus, non admodum vtile est, vt diximus in præcedenti quæsti. fol. 234.

112 *Quid de pecunia posita in bãchis, vt vocant.*

SED QVID DE EA pecunia quæ posita est in banchis (vt vulgò appellant) campsorum? cuiusmodi sunt Lugduni, Genuæ, & Venetijs. Et has quidem inter immobilia reponit Bal. ille omnium nostrorum scriptorum copiosissimus simul & subtilissimus, in. cap. cùm causa, ad fi. ext. de re iudic. vbi & ex hoc dicit, quòd fratres mendicantes non possunt eam pecuniã quam ex venditione rerum immobilium redegerunt in huiusmodi banchis ponere, quò ex ea caput siue sortem, aut vt ipse vocat, capitale faciant. Non video tamen quomodo retractus in hac pecunia possit habere locum, cùm non nisi simili pecunia redimi possit, vt diximus suprà nu. ab

nu. ab hinc. 4. & seq. 90. Nisi si fortè difficile esset pecunias in istis banchis ponere, ob idq; vtile foret consanguineo in eam vtilitatem succedere. *Quid de columna domui affixa aut cæteris rebus positis vt perpetuò maneat.*

113 QVAERO IGITVR QVID de columna domui affixa, quæ quidẽ columna venditur, aut etiam de alia quauis re eius generis etiam affixa, aut non affixa, sed quæ tamen posita est, vt perpetuò maneat. An tunc erit locus retractui? quod videtur, quia quæ in ædibus sunt causa perpetui vsus, eadem ædium fiunt. l. fundi. §. Labeo. ff. de acti. emp. Idque etiam si aliquando tollantur, in eadem. l. §. item constat, &. l. malum. §. vltim. ff. de verbo. signific. vbi ita scribitur. Structuram loci alicuius ex tabulis factam quę æstate tollerentur, & hyeme ponerentur, ædium esse ait Labeo: quoniam perpetuo vsui parata essent: neque ad rem pertinere, quòd interim ponerentur. Et facit lex debitor. ff. de pigno. & l. 3. §. j. ff. de trit. vino & oleo leg. Idq; procedit etiam si non sint affixa, vt probatur in d. §. Labeo, vers. castella. & in l. cætera. §. hoc senatusconsultum, leg. 2. ff. de leg. j. Ex quo no. Iac. Are. Bald. Alex. & Ias. in fine, quòd cùm venditur domus, ea quæ in ea sunt posita, vt perpetuò maneant, cedunt emptori, quod Bal. ipse dicit tenendum menti, & sequitur etiã idem Ias. in. l. beneficium, columna. 2. ff. de consti. princi. Aliàs autẽ distinguitur, sintne affixa vel defossa, an non. l. dolia. ff. de contra. empt. & l. granaria, & l. pe. §. si dolia. ff. de acti. empt. & l. Titius. ff. de acq. rer. do. & ibi concord. in glo. Sed quibus addere potes. l. instrumenta fundi, versi. conseruandi. ff. de fun. instr. cùm dicitur conseruandi causa sunt dolia, licèt defossa non sint, & cuppæ, & l. quæsitum. §. specularia, & l. cùm fundus, eod. tit. & l. librorũ. §. chartis. ff. de leg. 3. Ex quibus potes intelligere ea ædium esse, quæ ædibus sunt affixa: cætera non esse. nisi ibi sint causa perpetui vsus posita. Dequo latiùs diximus tit. nostrarum consuetudinum. 25. §. 11. qui est omnium huius voluminis. 301. ibi enim est proprius ac peculiaris locus eius rei, iterumq; in nostro tract. primigeniorum quæsti.

114 ¶ Verùm Matthæ. Afflict. in tract. protomixeos, colũ. totius operis. 13. versicul. subsequenter quæro, & post eum Chass. in consuet. Burgund. hoc eo. tit. de retraictz. §. j. in verbo, son heritaige, colum. pen. versi. quæro vlterius aliquis, in ea fuit sententia, vt in huiusmodi rebus non sit locus retractui, si ea separata sint ab ædibus: tunc enim licèt priùs, cùm scilicet ædibus erant affixa, essent immobilia, tamen ea fiunt separatione mobilia, vt dicunt no. à gloss. in. d. l. fundi. ff. de act. empt. quæ tamen de hoc nihil mihi dicere videtur, & is erat Chass. mos, vt quicquid ab alijs scriptum reperiret, eo cõfestim sine delectu nõ expurgatis mendis & erroribus suos libros infarciret. Tamen eorum sententiæ haud grauatim accedo, per ea quæ suprà diximus de venditione fructuum pendentium. & vide quod tradit Bartol. loquẽs de tigno, in. l. binas. ff. de seruit. vrba. prædio.

115 *Quid de piscibus asseruatis in piscina.*

SOLET ETIAM QVAERI, an pisces qui sunt in piscina, stagno, viuario, lacu sint mobilibus, an immobilibus assignãdi, & an cedant fundo vendito, necne? De quo tu vide optimum text. in. l. funes. §. pisces, cum. l. seq. & ibi Alex. in addi. Barto. ff. de actio. empt. Guid. Pap. deci. 91. consuetudo generalis, colum. vlti. Bertran. Capr. in. c. j. §. sciendum, tit. de feud. cogni. Claud. Seysel. in suo tract. feudo. tit. quæ res in feud. dar. pos. colũ. 2. vers. sed de quibusdam dubitari potest. Bohe. in consuet. Biturig. titu. de feud. §. 5. & Zasium in epito. feud. parte. 4. col. j. & nouissimè Chass. in illis consuet. Burgun. tit. des droictz & appartenances a gens mariez. §. 2. in verbo, tous meubles, col. penul. versi. & dic in hac materia, & Carol. Molend. in consuet. Paris. titu. j. §. j. glo. 8. nu. 17. 18. 19. & 20. Ex quibus etiam intelliges quid dicendum sit de columbis, quæ sunt in columbario siue peristerotropho: & cuniculis qui sunt in garenis (quas vocamus) Eadem enim horum est ratio. & de columbis nũcupatim tractat idem Molend. in. d. §. 8. nume. 33. 34. 35. Sed & de piscibus sunt quædam priuatæ consuetudines Franciæ de his nuncupatim statuentes, vt apud Meldenses capi. 127. Melodunenses. c. 47. Victriacenses. c. 37. & iterum capi. 114. Aurelianenses cap. 81. & iterum cap. 93. quorum postremorum locorum cõmentarij muti sunt, quantùm ad eam rem pertinet, magis quàm ἀκέφαλος τε τῆς. Borbonienses cap. 285. Blesenses. c. 100. & iterum capi. 229. Niuernẽses tit. quelles choses sont reputées meubles. §. 5. Laudunenses in Viremandia, titu. j. §. 2. Tu tamen præterea vide tex. in. l. 3. §. item feras. ff. de acqui. poss. qui huic rei præstat aliquod argu. *Consuetudines de huiusmodi piscibus.*

116 *Consuetudines de huiusmodi piscibus.*

SED ET QVAERI POTEST quid dicendum sit de domo exẽptili, & quæ solo affixa non est, aut si affixa sit, continuò eximi potest & solet. De quà loquũtur And. Iser. & Car. Alex. in cap. j. §. si vasallus, tit. hîc finit lex, & huiusmodi ea fuit, vt à multis accepi, quã rex Angliæ extrui fecit nostro tempore apud Guynas & Arderam, cùm ipse Rexque noster in eum locum visendi sui gratia conuenissent. Columella autem lib. 8. rei rusticæ. c. 11. iubet exẽptile pauonibus stabulum fieri, id Græcis ἐξαίρετον & ἐξαίρεσιτον dicitur. Et id quidem decidi potest ex no. ab Accurs. in. §. cum in suo, in verbo, inædificatur, in princi. Insti. de rerum diuis. iuncto text. quem ea glos. allegat, scilicet in. l. Titius. ff. de acquir. rer. do. & similiter ex tex. in. l. j. §. plane si quis de ligneis, iuncta glo. in verbo, cohæreat. ff. de vi & vi arma. iuncto etiam. §. illud vtique, eiusdem. l. j. vt interim memineris non continuò Diogenis dolium immobile fuisse celen- *Quid de domo exemptili.*

117 dum, quòd eo vice domus vteretur. *Exemptile stabulum.*

CAETERVM QVID DE homine adscriptitio, quid etiã de boue & asino, & alijs similibus etiam fundo instruendi illius gratia additis? Et certè Bald. in. l. t. colum. 6. versicul. *Diogenis dolium.*

Quid de homine adscriptitio.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quia in boue & aſino additis fundo.

tertiò opp.C.de ſer.fugit.dicit ſeruum adſcriptitium eſſe portionem fundi,& inter immobilia computari,per.l.iubemus.C.de ſacro.eccle.&.l.ſi quis inquilinus.ff.de leg.j.Licèt enim naturaliter ſit corpus diſcretum à fundo,eſt tamen pars inſtrumentalis ipſius fundi: nec tamē id(inquit)obtinet in boue aut aſino,qui licèt ſint inſtrumenta fundi, tamen mobiles ſunt.l.j.&.2. C.de verbo.ſignificat.Id enim in ſolo homine contingere,vt glebæ annexus cenſeantur immobilis.Hæc ille.quem ad verbū propè refert & ſequitur Matthæ.Afflict.in conſtit.Siciliæ,incipien.errores,col.1.in.2.no.Sed & illud de homine probat text.in.l.3.ff.de diuer.& tempo.præſcrip.cuius verba ſunt.Longæ poſſeſſionis præſcriptionem tam in prædijs quàm in mancipijs, quæ in prædijs morantur,quæ partes fundi ſunt,locum habere manifeſtum eſt.& in.§. emphyteuſim,ibi,aut mancipij ruſtici,in authen.de non alienand.& in.c.nulli,in illis verbis,ruſticum mancipium,extrà de reb.eccle.non alienan.& ibi Pet.Anc.in.j.not.& Panor.in.2.no.Et ideo cùm feudum conſtitui non poſſit,niſi in immobilibus.c.j.§.j.tit.de feud.cogni.Poteſt in huiuſmodi hominibus,vt voluerunt Marti.Laud.& Card.Alex.ibi col.j.

118 ¶Quod tamen intellige,tantiſper dum hic homo adſcriptitius in gleba eſt,id eſt,glebæ inſiſtit,inſeruit,& adhæret:quòd ſi glebam deſeruerit,pro mobili cenſendus eſt,ex eo quod poſt Iac.Ra.voluerunt Cy.& Alberi.in.l.j.ille in.2.quæſt.in fi.alter colum.2.verſicu. item quærit. C.vti poſſid.quòd ſi adſcriptitius in gleba eſt,pro eo competit vtile interdictum. vti poſſidentis:quia interim pars fundi eſt,& cenſendus eſt tanquam immobilis.Sin à gleba receſſit, competit vtile vtrobi.quod pro mobili datur.Id quod etiam voluit Roſ.eo.ti.verſic.ſed an hoc inter dictum habet locum pro adſcriptitijs.& Ioan. Andr.in addi.Specul.titu.de cauſa poſſeſ.& prop.col.2.verſi.pro ruſticis,per.l.pe.ff.pro ſocio,&.l.arbor.ff.com.diuid.&.d.l.3.ff.de diuer.& tēp.præſcrip.in illis verbis,quæ in prædijs morantur.Et facit quod alibi dictum eſt de fructibus,vt quandiu pendent inhærentq; fundo,pars fundi eſſe cenſentur,ſeparati aūt minimè.

Quid de inſulis ambulantibus.

119 QVID VERO DE inſulis maris,fluminis,aut ſtagni ſemper fluctuantibus,& quæ non vno in loco permanent,ſed huc & illuc,vt aura & venti impellunt,tanquam naues meant,ac remeant,& quod de nauiculis ipſis dicit Cato rei ruſticæ cap.j.ambulant.Cuiuſmodi nos duas vidimus in ſtagno quopiā huius regionis.Diony.Alicarnaſſeus nōnullas memorat lib.j. rerum Roma.Plin.autem plurimas lib.2.nat.hiſt.c.97.& Seneca authoritate Theophraſti,lib.3.nat. quæſt.Et Labeo quoq; iuriſconſultus de his loquitur in.l.pe.§.idem iuris.ff.de acqui.rer. domi.Et eę quidem poſſent videri mobiles & immobiles eſſe,id eſt,mobiles eo nomine,quòd moueantur:immobiles,quòd non vbiuis moueantur,vt cæteræ res mobiles : neque enim eas extra mare,flumē,aut ſtagnum in quo ſunt,vehere,deferre,tollere,auellere potes.Sicuti ergo mare,flumen,ſtagnum inter immobilia numerantur,tamet ſi aqua eorum moueatur:Ita & huiuſmodi inſulæ,quæ eis perpetuò inhærent,tametſi non eodem ſemper loco,debent etiam cenſeri immobilia,vt in ſimili dicit Ange.in.§.hæc ergo,qui eſt.2.in authen.de non alienan.& Alexand.conſi.211.ponderatis verbis,colū.2.verſ.præterea negari,lib.5.& Philip.Franc.in.cap.2. in prin.colum.2.de reb.eccle.non alie.lib.6.cum ſimili.vt patet ex multis quæ ſuprà diximus. Et quia etiam ex huiuſmodi inſulis fructus quotannis percipimus,ac ſi omnino ſtabiles eſſent. Ideoq; & immobiles eſſe cenſentur,ex doctrina Bald.in prœmio feudorum,columna.6. verſicu.ſed quæro quomodo.

Quid de maceria.

120 ILLVD DENIQVE quæri poteſt,quid de ædificio cuius parietes ſunt ſine cæmento, aut calce,aut alio genere ferruminis(id maceria ſiue maceries dicitur,& vulgò ſiccus paries) Et id quidem ſoli naturam atque conditionem ſequitur,vt eſt text.nuncupatim loquens de huiuſmodi maceria,in.l.ſi precario.ff.com.pred.vbi Bald.no.(inquit)quòd ædificium ſequitur ſolum,etiam ſi ſit murus ſine calce,quem vulgò appellamus murum ſiccum.Ideo ſi quis venderet fundum,non ei liceret hinc tollere huiuſmodi murum.Hæc ille.Paul.autem Caſt.ibi in fi.paſteaquam ex eo text.no.id ædificium cedere ſolo,ſubdit tamen contrarium potuiſſe videri,cū id fundamentum non habeat ſub terra.& ideo(inquit)bene notandum ad declarationē legum de hac re loquentium,nec recolo alibi hoc vidiſſe.Sed & illum text.dicit ad hoc valde notandum Alexan.in.l.j.§.nunc videamus,in fine.ff.de no.ope.nunc.& illud dictum Bald. ſequitur & idem quoque Alexand.in addi.Bar.in.l.j.§.ſi quis quod in publico . ff. ne quid in loc.public o.Quod autem ad maceriæ ſignificationē,& ſpecies eiuſdem pertinet, vide Varronē lib.j.rei ruſtiæ.c.14.& Donatum in Adelphos Terentij,interpretantem illud,

Maceria quid ſit.

Atque hanc in horto maceriam iube dirui.

LE PARENT GLO. 8.

Vera rerū vocabula amiſſa.

Parentes qui dicantur.

1 VERVM EST QVOD GRAVITER pronunciat Cato ille Vticenſis apud Saluſtium in Catil.Iampridem equidem nos vera rerū vocabula amiſimus.Et longo ante temporū interuallo ſcripſerat Plato in Cratylo, nomina vetera diuturnitate temporis diſtrahi,confundi,peruerti.Quod vel hîc, ſi aliàs vnquam,ſatis conſtat,quòd illi qui probè verborum proprietates intellexerunt,parentes,aſcendentes tantùm vſque ad tritauum , ſuperiores autē

maiores

Parentes pro conſanguineis quibuslibet.

maiores appellabant.Sed poſtea obtinuit omnes in infinitum aſcendentes vtriuſque ſexus parētes dici.l.quique.§.parentes.ff.de in ius vocan.&.l.j.in prin.&.l.iuriſcōſultus.§.parentes.ff. de gradi.affi.&.l.appellatione parentis.ff.de verb.ſigni.Verùm tandem parentes diximus omnes ſanguine ex quacunque parte coniunctos.& ita nos vulgò lingua vernacula ſermocinantes vſurpamus,vti etiam adfirmat diuus Hieronymus in ſecunda contra Ruffinum Apologia. In quo etiam ſignificatu vſus eſt Lampridius in vita Alexādri Seueri,dum ſcribit Amicos & parentes Alexāder,ſi malos reperit,aut puniuit:aut ſi vetus amicitia vel neceſſitudo non ſiuit puniri,dimiſit à ſe dicens,His carior eſt mihi reſpublica. Iulius quoq; Capitolinus de Marco Antonino refert,quòd adoptatus in aulicam domum,omnibus parentibus ſuis tantam reuerentiam,quantam priuatus exhibuit.& Trebellius Pollio in vita Probi.Quo tempore(ait) Valerianum Flaccum adoleſcentem nobilem parente è Quadorum liberauit manu.Subditque epiſtolam ipſius Valeriani eo quoque verbo in eodem ſenſu vtentis.Suſcipe Probe pro re publica,ſuſcipe coronam auream pro parente,&c.Et Flauius Vopiſcus in Aureliano. Sandarionem(ait)quem in præſidio illic Aurelianus poſuerat, cum ſexcentis ſagittarijs occiderunt,Archilleo quidem parenti Zenobiæ parantes imperium.Et diuus Ambroſius in tranſlatione Aegeſippi lib.j.in oratione Herodis ad ciues,quæ eſt in cap.39.eius lib. Vnde(ait) curæ erit mihi,vt ſponſores concordiæ adiungam liberis meis ,parentes amicoſq;. Et iterum paulò pòſt cap.ſeq.Abducebat amicos regios parenteſque,& præcipuè fratrem regis. Et Iulius Firmicus aſtrologus celebratiſſimus li . Matheſeos.3.cap.13. Mercurius in quo loco cum Marte ab horoſcopo conſtitutus,pigros faciet,humileſque in omnibus actibus , & in omni fortuna, & qui cum parentibus vel affinibus aſſiduas inimicitias exerceant . Et ante hos Saluſtius qui inter primos ſcriptores latinos ab omnibus ponitur,in oratione Syllæ ad Bocchum. Parentes abundè habemus.ita enim nonnulli intelligunt,quanquam ad alium ſenſum trahi poteſt.Poſſetq;,eodem modo videri Tullius linguæ latinæ parens in hac quoque ſignificatione accepiſſe Philippi.5.nullæ excuſationes ſunt:meus amicus eſt,ſit patriæ prius: meus cognatus eſt,an poteſt cognatio propior eſſe quàm patriæ,in qua etiam parentes continentur ? Porrò Donatus interpretans illud Terentianum in Hecyra, Cùm te poſtputaſſe omnes res pro parente intelligo.Bene(ait)parente:quod nomen commune & cum patre eſt,& cum omnibus quos hæc neceſſitudo coniungit,hæc ille.Hincq; etiam parētela pro cognatione ab ipſo Capitolino in Gordianis vſurpatur.

Parentela.

2 ¶Et vtrunque in iure canonico ſæpiſſimè reperimus , ſcilicet parentes pro conſanguineis, parētelā pro conſanguinitate,vt de primo in capitulo vlt.ex. qui cleri. vel vouen .vbi qui primùm conſanguinei ſunt vocati,mox parentes appellantur.& etiam ni fallor,in capitulo ſecundo de ſucceſſ.ab inte.& in capitulo primo,& ibi gl.in verbo.conſanguinei,& Archid.3.quęſt. 5.De ſecundo in cap.cauſam matrimonij,de offi.deleg.& in cap.cùm in tua,& capi . ſicut, de teſtib.& cap.cùm in tua,de ſponſa.& mat.& cap.fraternitatem, vbi Panor. in.2.not. dicit eſſe vulgare cuiuſdam loci,de ſepult.& cap.porrò,in.2.locis,de diuor.& in cle.j. verſic. cæterum, de iureiuran . vbi gloſ.dicit text . alludere ad vlgarem ſermonem Italorum , &.c. ſi verum , in 2.locis.31.q.2.&.c.ſicut etiam,in.2.locis,& cap.de cōſanguinitate.35.q.3.& cap.ad ſedem, ante ſi.in tribus locis, & cap.porrò,in.2.locis,& cap.parentelæ.35.q.5.& in cap.de parentela in 3.locis,& cap.ſeq.35.q.6.& cap.ſalubriter.35.q.7.Sed & in vſibus feudorum ita plærunque reperitur,vt in cap.j.titu.queadmo.feud.ad fil.pert.vbi Bald.no.illum text.ad ſtatutum,quo caueţur,ne fœmina ſuccedat extantibus parētibus maſculis,vt intelligatur de agnatis,& ibi quoque Aluar.no.illum textum dicens poſt ipſum Bald.quòd loquitur ſecundùm vulgare & groſſo modo,atque etiam Cardi.Alexand.colum.2.qui Bald.ſequitur,& illum quoque text.in id expendit Alexand.conſi.89.circa primum,colum.vlti.verſ.non obſt.ſtatutum,lib. 6.& eſt ſimilis tex.in.c.2.tit.de conſuet.rec.feud.

3 ¶At in iure ciuili nuſquā reperitur , niſi fortè in authen.nam Ang.in.§.œconomis,in authē. de alien.& emphyt.adſerit illic in eo ſenſu vſurpari,trahitque ad ſtatutum prohibens,ne parentes rebellium poſſint gerere magiſtratum.& ſequitur Barb.in repetitione.l . cùm acutiſſimi,colum. 50.verſ.quid ſi teſtator dixerit.C.de fideicom.& Iaſ.in.l.2.quem legit eum.d.l . qui que.§.prætor ait.ff.de in ius vocan.& Alcia:in.d.l.appellatione parentis . Quanquam in.d.§. œconomis,propriè accipitur.nam poſtquam parētes & liberos nominauit,mox addit,& alios qui genere vel affinitate ſunt coniuncti . & hoc planè indicant græca verba illius conſtitutionis,quæ ſunt huiuſmodi ἐν τοῖς γονεῦσι τε παισὶ&c. Verùm in hac impropria ſignificatione poſſet videri meliùs accipi in.§.quia verò plurimas,verſicu.ſi nolēte,& paulò infrà,& aliis pleriſque locis,vt lice.mat.& aui.niſi græcum quoque refragaretur, quod declarat in propria accipi.Sed an & quando propriè vel impropriè ſit ea vox accipienda, vel in ſtatutis , vel aliis diſpoſitionibus,vide Barb.vbi ſuprà,Fran. Aret.in.l.cùm quidam.§.quod dicitur,col.j..verſ. ſed quæritur quid,in verbo,parentes.ff.de acqui.hære.Corne.conſil.133.quanuis videatur, li. 2.& quæ in ſimili diximus ſuprà titu.17.§.4.qui eſt omnium huius volu.200.in glo. 3. in verbo,ſon nepueu en droicte ligne, vbi tracto de appellatione nepotis in illa vulgari ſignificatione,qua pro filio fratris accipimus.Vſquequò autem progrediatur vulgò ſignificatio parente-

Universidad de Deusto
Biblioteca

læ,& quos comprehendat, plenè videbis apud Soci.con.37.viso teſtamento,per totum, lib.3. & aliquid etiam per Alexand.con.222.ponderatis verbis,columna ſecunda, verſicu.nec etiam dict⁹,libr.6.

Baſtardi an poſſint retrahere.

4 SED ID VNVM HOC in loco non prætermiſerim,quod priuatim ad noſtrum hunc tractatum pertinet,Barto.in.l.pronunciatio.§.familiæ.ff.de verbo.ſigni.ſcripſiſſe hanc parentis & parentelæ appellationem naturæ eſſe,non iuris: eaque ſignificari comprehēdique baſtardos,quos vocamus.& ſequitur Fran.Are.in.d.§.quod dicitur,colum.2.verſic.& aduerte quòd verbum parentela.& Philip.Deci.conſil.365.viſo conſilio,colum.2.verſicu.& vlterius. Et idē voluit Bald.conſi.146.præmiſſis verbis,colum.1.in fin.lib.2.Ex quo poſſet videri baſtardos, & in hac conſuetudine loquente de parentibus comprehendi,vt ſcilicet admittantur ad retractum,cùm etiam nobis ſit cum illis conſanguinitas & cognatio.l.&.nihil.ff.de ritu nupt. vbi ſcribitur,nihil intereſſe ex iuſtis nuptijs cognatio deſcendat,an non. Præſertim cùm in fauorabili diſpoſitione,cuiuſmodi hanc eſſe nōnulli contendunt,vt diximus ſuprà in rub. numero. 56.ex his autem,includantur etiam naturales.l.parentes.ff.de in ius vocando.&.l.Lucius, la.2. §.dante.ff.de lega.2.cum ſi.& voluit Barto.in.l.quia ſemper. ff. de in ius vocando.& Rapha. Fulgo.conſilio.109.item ſi qua quæſtio,columna penultima,verſiculo,& in propoſita quæſtione,vbi ex hoc reſpondit naturales comprehendi ſub ſtatuto iubente cauſſas conſanguineorum compromitti. Et ita in caſu noſtræ conſuetudinis tenuit Bagoil.in ſua diſputatione retractus.& poſt eum Bohe.in conſuetudi.Bitur.hoc eodem titulo.§.j.in fin.nihil tamen in hoc allegantes.

Baſtardi an veniant appellatione cōſanguineorum.

5 ¶ Et ſi huius rei cardo in hoc verteretur,an appellatione parentum,patrum,matrum, liberorum,filiorum,conſanguineorum,coniunctorum,proximorum,& aliorum id genus ſanguinis, generiſque,& familiæ nominum veniant naturales,poſſem hìc in vtranque partem multa adducere,quæ vel iuſtum volumen poſſent conficere,ex ſcriptis ab omnibus noſtris legum interpretibus in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad. S C. Trebel.& in.l.generaliter.§.vlti. C.de inſti. & ſubſti.& in.l.vlti.C.de verbo.ſigni.& in cap.in præſentia,extrà de probat.& in clemen.j.de baptiſ.Cy.in.l.quiſquis,in.4.quæſt.C.ad leg.Iul.maieſt.Barto.conſi.229.cauetur ſtatuto.Bal. conſi.441.ad euidentiam præmittenda ſunt,lib.3.& conſi.318.matrimonium,in.8.dubio,lib.4. Pet.Anc.conſi.187.apud me.Raph.Fulgo.conſi.159.Seius,colūm.3.Alexand.conſi.60.viſa legitimatione,lib.2.Barb.conſi.27.ſcripſit doctiſſimus,colum.17.& iterum.21.lib.1.& conſi. 41. immortalem,colum.6.& ſequen.lib. 4. Vt tamen non prætermittam quod priuatim in appellatione parentum tradidit Guil.Cu.in.l.parentes.ff. de in ius vocan.& poſt eum Alberi. in. 2. parte ſtatutorum, quæſt. 142. quærit Guil. de Cu. quòd ſi loquimur de parentibus in ijs quæ ſunt iuris naturalis tantùm,comprehenduntur ea appellatione naturales tantùm. Si in ijs quæ ſpectant ad ius ciuile,intelligitur de iuſtis naturalibus & legitimis.

Barbara vocabula interdum vſurpanda.

6 ¶ Sed non eſt opus in illum labyrinthum ingredi, cum alia via hæc res de qua tractamus expediri poſsit. Nam duabus rationibus nothi iſti, id eſt, non legitimi non admittuntur ad hunc retractum. Primùm,quia in ijs ceſſat ratio retractus,quæ eſt,vt iam ſæpius diximus, & dicemus pleniùs infrà in. §. 26. vt res maneat in familia,& agnatione. At baſtardi (ſic enim ſæpius hæc verba merè quidem barbara,ſed vulgò recepta vſurpo,vt faciliùs ab omnibus intelligar, quando & Tullius,ſi credimus Boëtio in commentarijs Topicorum eiuſdem Tullij, non tam proprijs nominibus quàm notioribus nonnunquam vſus ſit. Et Proculus noſter ſe verbis quibuſdam abuti dicat,vt faciliùs intelligeretur,in.l.inſula, in fine.ff.de acqui. rer. domini.) Baſtardi igitur,vt illud reſumam,non dicuntur eſſe de familia vel agnatione,vt per Bar.in.l. pronunciatio.§.familiæ.ff.de verbo.ſigni.Bald.conſi.168.proponitur quòd quidam,col. 2. lib. 5. Pau.Caſt.conſi.178.ſuper eo verò quod quæritur, poſt prin. lib. j. cum alijs multis concord. à me congeſtis in tractatu nobilitatis. Sed nec cum illis cognatio eſt aut coniunctio,ex parte patris, vt dicit Dy.in quodam ſuo conſi.incip.in Chriſti nomine amen, diligenter conſiderato, in fine,quem ita refert & ſequitur Ange.con.401.in quæſtione,in fi.per text. in. l.ſi ſpurius.ff. vnde cogna.& in.§.vlt.in authen.quib. mod. na.effi. ſui. Secundum, quia ius retractus per omnia ſequitur ius ſucceſsionis ex noſtra conſuetudine,inf.cod.tit §.11.&.13. At ex noſtra etiam conſuetudine, baſtardi non ſuccedunt nec patri,nec matri. ſup.conſuet.noſtrarum,tit.19. §. j. qui eſt omnium huius volu.228. Nec de iure quoque communi ab inteſtato ſuccedunt patri. l.humanitatis.C.de nat.lib.cum ſimilib.ſed nec matri quidem,niſi ſecundùm diſtinctionem. l. ſi qua illuſtris.C.ad.S C.Orphi.Ideo nec eis ius retrahendi competit.

B ſtardi non ſunt de familia & agnatione.

Baſtardi an & quomodo ſuccedant.

Ad Retract. nec filios quidē legitimos baſtardorum admitti.

7 ¶ Et id quidem expreſsè tenuit Maſue.in tit. de retractu.§.pe.incip. item filij illius, vbi etiam plus dicit,quòd filij legitimi baſtardorum non admittuntur ad retractum rerum venditarum à conſanguineis ipſorum baſtardorum.quod haudubiè verum eſt,per textum (licèt non alleget)in.l.vlt.& il i doct. C. de nat. lib.cum multis concord. à me collectis in tractatu primogeniorum. q. Et idem tenet per omnia Matthæ.Afflict.in tract.proto.colum.19.verſic. item quæro an conſanguineis baſtardis,& verſi. ſed iuxta hoc quæro, vbi & idem quoque dicit de filiis legitimis baſtardorum. & D.Bened.in repe.c.Raynutius, in verbo,& vxorem nomine Adelaſiam,numero. 715. item quòd inter eos,& ſeq.ext.de teſta. vbi etiam dicit è contrariò patrem matremq;

matremq; naturales filij baſtardi, & eorum conſanguineos non admitti ad retractum rerum venditarum ab ipſo baſtardo.& ante hos Ange.cuius nullus horum meminit, conſil.191.ſuper puncto,colum.3.verſ.deſcendo igitur ad ſecundum,ſcribit in prohibitione alienationis inconſultis conſanguineis,vt ſi ſecus fiat,ius ſit ipſis conſanguineis rem alienatam ad ſe reuocare,nō vocari baſtardos,cùm hi ſint omni beneficio indigni. Et hoc quoque in caſu noſtro tenuit Philip. Deci.conſi.471.iuridicam,ea ratione,quòd ius cognationis reſidet tantùm in legitimis, ideo nec baſtardos comprehendi in hoc ſtatuto,nec legitimos quoque ex eis. & nouiſſimè Ferro.in conſuetudi.Burdigal.hoc eodem titu.§.5.colum. penulti.& iterum .§. 10.verſicul. præterea ſpurij.

Si baſtardus vē dit,an ipſius cō ſanguinei ad mittantur ad retractum.

Cùm baſtardus ſuccedit poteſt retrahere.

8 ¶ Sed hæc velim intelligas,vt ſi baſtardus matri ſuccederet,vt de iure communi nonnunquā ſuccedit,vt diximus,nec is conſuetudine prohiberetur ſuccedere:hoc certè caſu putarem & illi ius eſſe retrahendi rem à matre aut eius conſanguineis venditam,per id quod etiam diximus id ius per oīa exæquari iuri ſuccedendi,iunctis his quæ affatim in ſimili diximus in repe.l.ſi vnquam,in verbo,ſuſceperit liberos,num.51.& id puto verum eſſe. Et id nuncupatim voluit quiſquis is eſt,qui addi.ſcripſit in Benedict.in.d.cap.Raynutius,quo loco nuper citauimus, ſiue idem ſcriptor fuit, ſiue alius. & Ferro.in conſuet. Burdigal. hoc titu. vbi nuper quoque deſignauimus. Ex conſuetudine autem Pictonum,vt diximus, baſtardi nec matri quidem ſuccedunt,quod & propè in vniuerſa Gallia obſeruatur,vt retulit Maſue. tit. de ſucceſſ. verſ. item naturalis tantùm. Eſt autem Pariſienſis conſuetudo capit. 186. in hæc verba, qui neſt habile a ſucceder,comme vng baſtard,ne peult venir a retraict lignagier. Et eadem omnino eſt conſuetudo Borbonienſis,capit.436.& Niuernenſis hoc eodem titu.cap.25.

Conſuetudines de baſtar dis.

Filii legitimi baſtardorum an admittātur ad retractum.

Quid verò è cō trario.

9 ¶ Intellige & ſecundò, vt licèt baſtardi non admittantur ad retractum rerum venditarum à patre vel matre,cui non ſuccedunt,aut eorum conſanguineis,poſſuut tamen earum quæ venditæ ſunt à ſuis ipſorum liberis legitimis retractum petere. & è diuerſo eorum liberi rerum ab ipſo patre baſtardo venditarum. & ipſi quoque liberi, & alij ab illo baſtardo legitimè deſcendētes inter ſe: vt pote qui ſibi quoque inuicem ſuccedunt. Ita enim & in retractu nuncupatim voluit Maſue.in.d.§.pe.titu.de retractu.& Bened.ind.repe.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelaſiam,nume.716.de teſta. Et in eam rem eſt expreſſa conſuetudo Britonum hoc tit.§.26.eodemq; vltimo.

Legitimati an poſſint retrahere. Familiā per legitimates cōſeruari.

10 VERVM QVAESTIONIS EST, Vtrùm legitimatus,quem vocant,id eſt,reſtitutus natalibus admittatur.de qua re poſſem & hìc multa adducere,quę legitimatos ipſos vel admittunt,vel reijciunt,quæ pleniſſimè videre poteris in,d.noſtra repe.l.ſi vnquam,in verbo,ſuſceperit liberos,nu.52.ſed in dubium vocatur,& multis ſeq. Ex quibus vnum tantùm afferam, quod huic loco eſt appoſitiſſimum,ſcilicet agnationem & familiam (in qua verſatur ratio huius retractus,vt nuper diximus) conſeruari per legitimatos,vt nuncupatim voluit Ange.conſi. 17.comes Brandiſius,colum.pe.verſ.prætereà concludendo.& Saly.in authen.item ſine legitimis,col.j.C.de nat.lib.& in.l.imperialis.§.ſic itaq;.C.de nupt. Alex.conſi.2.viſis codicillis,colum.5.verſi.ad prædicta bene,lib.j.Barb.cōſi.68.omnipotentem,col.4.verſi.tertiò facit,& colum.ſeq.ver.item maſculus,lib.4.vbi & dicit voluiſſe Dy.in titu.de ſucceſſ.ab inte.& Soci.cō. 63.viſis teſtamento,colum.antepe.verſi.nec diſpoſitio,lib.3.cum multis alijs cōcor.à me adductis in.d.l.ſi vnquam,in.d.verbo,ſuſceperit liberos,nume.68.& ex hoc poſtremo,vbi & hoc quoque probauimus.

Si baſtardus legitimatus Veniat, an ſit locus retractui.

11 ¶ Ideoqúe poſſet videri huiuſmodi legitimatos eſſe ad hunc retractum admittendos. Qua in re Matthæ. Afflict.in.d.tract.proto.d.verſ.item quæro an conſanguineis baſtardis, cenſet expreſſim eos audiendos eſſe ad retractum venientes.& ſequitur Arnal.Ferro.d.tit.de retraict.§. 10. D.autem Bened.in repe.d.c.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelaſiam,nume.187. incip.prætereà non ſuccedit.ext.de teſta.in ea eſt ſententia,vt legitimatus, cùm patri tantùm ſuccedat,nō etiam cæteris conſanguineis poſsit,vi huius conſuetudinis retrahere vendita à patre,non item à cæteris conſanguineis. Sed ibi loquitur in legitimato per reſcriptum.nam in numero.181.eiuſdem gloſſ.ſcripſerat ſimpliciter legitimatum per matrimonium admitti ad retractum.

12 ¶ At Philip.Deci.ampliſſimum con.de hac quæſtione edidit,ſcilicet con.275.le.2.nam is numerus typographorum errore eſt duplicatus,cuius initium eſt,in cauſa quæ Lucæ agitatur,in 3.eodemque vlti.dubio,in quo concludit,id beneficium retrahendi rem,quod à ſtatuto agnatis conceditur,non competere legitimatis:in quam rem multa allegat,ſed præcipuum eius fundamentum eſt,quòd id ſtatutum debet propriè & ſtrictè intelligi: Legitimatos autem non propriè dici legitimos.illum omnino vide,& quæ diximus in repe.l.ſi vnquam, vbi ſuprà, atque etiam in noſtro tracta.primogenituræ,& ex dictis in eis locis intelliges,quid ſit dicendum hìc. Sed his addas quod à Pau.Caſt.reſponſum eſt conſ.178.ſuper eo verò quod quæritur, colum. 2.verſi.item confirmantur prædicta,lib.j.ſtatutum commpellens conſanguineos ad compromiſſum,intelligi de legitimis & naturalibus,non etiam de legitimatis. Idq; generale eſſe in ſtatutis.quod admodùm confirmat ſententiam Deci. Et ex his quoque intelliges, an ſi baſtardus legitimatus vendat,ſit locus retractui. De quo eſt expreſſa conſuetudo Auxerrenſiū ſiue Alti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

siodorensium,hoc eodem titu.§.13.qui est omnium.40.locum esse.

13 EX IIS AVTEM QVAE diximus apertè datur intelligi,nec alios admitti qui non succedunt,verbi gratia,si ex statuto mulier non succedit,ea quoque non retrahet, vt expressè & in hac specie voluit ipse Bened.in.d.cap.Raynutius,in verbo,duas habens filias, colum.2. nume.4.Nam huiusmodi filia(vt id etiam addas)tanquàm exhæredata non est sua, sed extranea.Bar.in.l.j.§.sciendum.ff.de suis & leg.Bald.in.l.maximum,ad fi.C.de libe..præte.Ro.in.l. apud Iulianum,§.idem Iulianus.ff.ad Trebel.Alex.qui id scienter declarat,consi.131.transmis sum est,li.j.vti etiam facit Ias.consi.105.Ioanna,colum.vlt.lib.4.& doct.vbique.Quin & paria sunt nō extare omnino,& extare,& non succedere.l.2.§.sed si sint sui,& ibi Bar.ff.ad Tertul. &.l.j.§.filium,& ibi quoque Bar.ff.de bono.possess.cont.tab.&.l.j.§.si pater emancipatus,& §.si pater in potestate,& ibi item Bar.ff.de coniung.cum eman.lib.Guil.Cu.& Bal.in authen. nouissima.C.de inoffi.test.& in.l.maximum vitium,colum.5.versic.item quæro nunquid.C.de lib.præt.vbi & ad hoc alia iura allegat.& idem Bald.in.l.in substitutione, per illum textum.ff. de vulga.& pup. Alexand.consilio .154. viso titulo, colum .4. versiculo prætereà confirmo, libro.7.

Quæst.An foemina, quæ ex statuto non succedit,possit retrahere.

Foemina quæ nō succedit pro extranea habetur.

14 ¶Et id quidem posset videri verum esse,vt scilicet mulier quæ ex statuto à successione repellitur,à tetractu quoque repellatur:si omnino fœmina repellatur,etiam non extantibus masculis,atque simpliciter & sine dotatione:aliàs enim si tantùm à masculis repellitur,admittitur ad retractum:ita tamen vt si masculi veniant,ei præferantur,vt in successionibus,vt in simili dicitur infr.eo.tit.§.12.Et similiter si nō nisi dotata repellitur,admittetur ad retractum:si etiam nō dotata,non admittetur.illa enim facit partem cæteris,hæc non facit,ex communiori opinione eorum,quos statim citabimus.& hìc omnino vide quæ scripsimus in.d.l.si vnquam, in verbo, susceperit liberos,nume.84.sed illud hìc quæro,& multis sequen.vbi latè disserui.an filia quæ non succedit ex statuto reuocet donationem ex ea lege.ex quibus etiam intelliges, quid in hoc casu dicendum sit.

15 ¶Quibus tamen addes quæ tractantur à nostris,vtrùm filia à statuto excluſa computetur in numero liberorum,vt cæteris partem faciat,an vero faciat eorum legitimam augere.De quo per Barto.Bald.Alberi.Ange.Imo.& Pau.Cast.in.l.planè.la.j.§.si duobus.ff.de leg.j.Bald. Alberi.Ange.& Raph.Fulgo.in.l.Papinianus.§.vnde si quis.ff.de inoffi.test.Bald.in.l.qui repudiantis,in addi.eo.tit.& in.l j.§.in primo,colū.2.versicu.oppo.dicitur hìc qui non admittitur hìc,& multis seq.& ibi quoque Ange.C.de ead.tol.& eundem Bald.Alberi.Imo.Raph.Co.& Pau.Cast.in.l.huiusmodi.§.si Titio,le.j.ff.de leg.j.& ipsum Bald.in.l.j.in.6.quæst .ad fi.& ibi etiam Ro.in.4.queſt.C.quando non pet.par.& in authen.nouissima,in vlt.quæst.& ibi etiam Alberi.Angel.Saly.Fabia.Gioch.in repet.char.13.versi. secundò quæritur,& alios recentiores.C.de inoffi.testa.& eundem Bald.consi.61.super puncto de computatis,lib.1.& con. 498. factum super quo,columna secunda,eodem lib.j.& consi.156.clausula codicillaris,colum.2.circa medium,lib.2.& consilio.490.statuto cauetur quòd filiæ,lib.4.Alber.in.l. si duo . ff.quib. ad libert.perue.non lic.Ang.in.d.l.Papinianus.§. quoniam autem quarta,ad fi.& consil.105. statuto cauetur quòd si aliquis,ad fi.& con.300.punctus talis est statuto ciuitatis.& Raph.Co. con.35.in nomine domini amen stante statuto.Pau.Cast.latè con.52.super primo puncto quâ ta sit,lib.1.& cōsi.286.quoniam fundamentum,per totum,co.lib.j.Alexand.qui alios citat,cō. 197.perspectis verbis,colum.pe.vers.accedit etiam,lib.6.Franc.Curt.senior,qui alios quoque allegat con.5.Astulphus,Soci.consi.84.visa prædicta,colum.vlt.ad fi.libr.j.& con. 150. dominus &c.& nos introducere,colum.11.versi.postremò hæc conclusio,& alibi sæpe in eo con.eo. lib.j.& con.241.circa primam,colum.15.versi.ad secundum,libr.2.& consi. 288. circa primam quæstionem,colum.9.versi.præterea hanc partem,& iterum colum . 12.versicu. primum probatur,ibi,hanc etiam partem,lib.2.& latissimè con.quod ponitur in lect.ipsius post titu.de except.cuius initium est,super præmissis,in.3.dubio,vti etiam facit Corne.consi. 197. circa primum,propè per totum,lib.j.& consi.303.plura quæsita,colum.2. versi.deueniendo, cum multis sequen.eo.lib.j.& con.199.in hac consultatione,lib.3.Iason consi.65.assumo, post prin. li. j.& Guid.Pap.deci.Delphi. 295. an filiusfa.& deci. 599. item etiam in dicto. & Anto. Rube. consi. 122. præsupponitur. Et de hac quoque re loquuntur nonnullæ consuetudines, vt apud Aruernos,tit.12.qui est des successions.§.32.& Borbonios.310.

Fœmina quæ ex statuto repelli tur;an partem faciat cæteris.

16 SED ET EX ISTIS APERTE probatur adoptiuos filios aut patres aut alios nobis sola adoptione coniunctos non admitti ad retractum:vt qui in hoc regno Franciæ non succedunt,teste Masue.in tit.de probat.versi.item si defunctus.& Benedict.in repe.c. Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,nume. 760.& diximus in repe.d. l. si vnquam , in verbo,susceperit liberos,numero. 17. nec hic quidem, vbi & alia multa huc pertinentia videre poteris. Et quia etiam in eis cessat ratio consuetudinis retractus, quæ est ne res exeat de genere. Qua ratione id quod diximus, retractum non habere locum inter adoptiuos tenet expressè Ioan. Fab. in. §. j. colum. vlt. versi. & hæc faciunt ad quæstionem ,Instit. de acquir. per arro.& idem Bened.vbi suprà,nume.760.& Ferro.in hoc tit.§.6.colum.penult.& iterum. §.10.colum.j.

Consuetu.de ea re.

Quæstio . An adoptiui admittantur ad retractum.

Adoptiui in Frãcia non succedunt.

¶Quibus

17 ¶Quibus & nos accedimus,cùm id ius sit sanguinis,quod ad alios quauis ratione transire nō potest,vt latè dicemus infrà eod.tit.§.26.Quanuis cōtrarium tenuerit Gerald.Bagoil . in sua disput.retractus,& illum simpliciter retulerit,tanquam secutus fuisse videatur D.Bohe.præses ornatissimus in consuetud.Biturig.in hoc eod.ti.de retraict.§.j.in fi.Hic autem pro sua in nos cæterosq; omnes humanitate mihi copiam fecit illius disputationis Bagoilli, quam anxiè diu ac vbique perquisiueram,nusquam tamen reperire potueram:sed is confestim quā ab eo postulaui per D.Franciscum Caldenetum regium in eadem curia Burdigalę senatorem meritissimū amicum nostrum intimum ad me humaniter misit.

18 ¶Sed vt ad institutum redeam,idem quoque eadem ratione dices de coniunctis cognatione spirituali,quos vulgò patrinos,& matrinos,filiolos,cōpatres,& commatres vocamus,de quibus & nos multa diximus in.d.repet.l.si vnquam,in eodē verbo,susceperit liberos,nu. 21 . nec item spirituales,& multis seq.vbi latè videre poteris quæ ad hanc nostram sententiam faciunt, sed illud præcipuè quòd ipsi sibi inuicem nō succedunt,ex sententia Anto.in cap.transmissæ, qui filij sunt legi.& Panormi.in.c.tanta,eo.titu.& aliorum multorum inibi à nobis citatorū. Et id in nostro casu retractus,vt scilicet isti nō admittantur ad eum,nuncupatim voluit Benedict.in.d.cap.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,numero.764.& Petrus Rebuf.in.177.priuilegio scholasticornm,pa.eiusdem.8.

Quæst.An spirituales coniũcti admittãtur ad retractum.

19 PROBATVR ITEM EX superioribus monachos & alios religiosos,qui ex nostra cō suetudine non succedunt,suprà titu.de successions,qui est omnium tit.17.§.9.qui est omnium huius vol.219.non admitti ad retractum.quod & tradit Benedic.in.d.c.Raynutius.in. d . verbo,& vxorem nomine Adelasiam,nu.220.& Chass.in vlt. æditione consuetud.Burgun.hoc eo dem.tit.§.j.in verbo,le plus prochain,in fi.& est in id expressa consuetudo Niuernensium hoc titu.§.25.Quòd si succederent,vt de iure communi succedūt.l.deo nobis.C.de episc.& cle. cū simi.posset videri & hos admittendos ad retractum:præsertim cùm iura sanguinis retineant,vt dicit Lapus alleg.109.in quæstione proposita,& alleg.seq.& Panor.in capi. 2.ad fi.de postul. & in cap.quia nos,de testa.Adeoq; etiam iura suitatis.d.l.deo nobis.§.hoc etiam, & ibi Bald. colum.vlt.C.de episco.& cleri.& voluit etiam Barto.in authen.si qua mulier,colum.2. versic. cùm autem minuatur.C.de sacro.eccle.Bald.in.l.cùm in adoptiuis.C.de adop.& in.l.sub conditione,& ibi Alexan.ff.de libe.& posth.& in.l.apud hostes,colum.vlt.C.de suis & legi.& in.l. nepotes.& ibi quoq; Ang.ff.de his qui sunt sui iur.& in.l.si proponas,columna.j.in addi.ff.de inoffi.testa.& con.183.factum proponitur tale,colum.2.lib.5.& con.448. sanctus Franciscus, eodem lib.5.Pet.Anc.in cap.de cætero, extrà de testib.Ro.sing.37. vtrùm nobilis.Pau . Cast. con.293.ego Paulus,colum.vlt.lib.j.Ange.Aret.in.§.emancipati,colum.3.versi.tertiò fallit,In stit.de hæred.quæ ab intest.defer.& Ias.in.l.qui se patris,col.3.C.vnde lib. vbi allegat multos alios concord.& in.l.Gallus.§.si eius,colum.3.ff.de libe.& posth.& in.l.patre furioso, colum. penult.versic.intellige tamen.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& Philip.Dec.in authen. ingressi,colum.2.versi.noto primò.C.de sacro.eccle.Et hæc sententia vera est,licèt ipse ipse Bald.vt aliàs sæpe sibi contrarius cōtrarium teneat in.l.si ex causa.§.Papinianus.ff.de minor. in vtraque lect.Nisi diceres in eo quoque cessare rationē retractus,ne res exeat de genere, quia quod acquirit monachus,nō acquirit generi sed monasterio.Et de eo possumus dicere,quod de muliere leges dicunt,cum finem esse suæ familiæ.l.pronunciatio,in fine.ff.de verbo. signifi ca . Et id verius esse credimus.

Quæst.An religioſi admittãtur ad retractum.

Monachi iura sanguinis retinent.

Atque etiam iura ſuitatis.

20 HINC POTES ETIAM colligere vtrùm etiam retrahere possit ecclesia siue monasterium,quod quis ingressus est,& ita habetur loco filij,vt plerique existimant,innixi authoritate authen.nisi rogati.C.ad Trebel.&.§.sed hæc præsenti,in authen.de sanctiss.episco . &.cap. in præsentia,de probati.Nam & si hoc verum esset,quod negat Barto.in dicta authenti.nisi rogati,& in authen.si qua mulier.C.de sacrosan.eccle.& alij multi quos tibi collegimus in.d.l.si vnquā,in verbo,susceperit liberos,nu.41.sed & sunt.Tamē quia id esset impropriè & per quādam veluti similitudinem,vt dicit Bald.in.l.filium,colum.j.ff.de his qui sunt sui iur.& in.l . cū acutissimi,colum.j.C.de fideicommiss.nec id quidem semper & indiscriminatim, sed ad hunc tantùm finem,vt excludatur substitutus sub ea cōditione,si quis decesserit sine liberis, de qua re tantū loquūtur illi tex.ex sententia ipsius Bald.in.d.l.filium.& in.d.authen.si qua mulier, in 3.no.& Pano.in.d.c.in præsentia,colum.5.vbi etiam plenissimè recentiores.Et quia etiā cessat ratio retractus,cùm monasterium non sit de genere aut familia venditoris,imò nec sit in familiam ipsius reditura res à monasterio redempta.Nemini opinor dubium erit,non esse monasterium admittendum.

Quæſt.An eccleſia ſiue monaſterii quod quis ingreſſus eſt poſſit retrahere.

Monaſterium an ſit loco filii. & quomodo.

21 SED DVBIVM EST, vtrùm is qui ingressus est monasterium profitendæ religionis causa,possit ante professionem tacitam vel expressam retrahere,tanquam nōdum religiosus: an verò non possit,tanquam religiosus,aut pro religioso habitus.Et sanè videtur hic quodāmodo religiosus,licèt nō omnino irreuocabiliter:& ita quidem,vt qui in eum manus violentas iniecerit,peræquè in canonem,si quis suadente,incurrat,ac si professus esset,capi.religioso. §.j.de sentē.excommu.libr.sexto.ex quo gl.in cap.beneficiū,in verbo , conferendum , colum. j.versicul.sed nunquid constituto,dicit eum fingi religiosum.Ideo gloss.in clemen.j.in verbo,

Quæſt.An ingreſſus monaſterii ante profeſſionem poſſit retrahere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

religiosus.de elect.trahit eum text.loquentem in religioso ad nouicium, per tex.ad hoc expressum in cap.nullus,eodem titu.libr.6.Sed & persona ecclesiastica esse censetur,cap.duo sunt.12. quæst.1.Ideóque necesse est eum conueniri coram iudice ecclesiastico,non etiam seculari.Hostien.in cap.statuimus,col.2.in verbo,posse,extrà de regular.Archid.Ioan.And.Domi.& Philip.Fran.in.d.cap.religioso.Io.And.in.d.cap.benficium,& ibi quoque Domi.& Philip.Fran. & Fed.Senen.consi.32.quæstio talis est quidam de populo,colum.penult.versic. subsequenter quæritur,& iterum col.vlt.versi.veruntamen.

Nouicius gaudet priuilegio. c.si quis suadẽte vide infrá. xxx.

22 ¶Ex quo etiam fonte manat illud quod à plerisque magna authoritate traditum est,huius nouitij qui intra annum moritur,ante scilicet professionem,bona acquiri monasterio,non hæredibus sanguinis.nam id voluerunt Iaco. Rauan . Petr . à bel. perti.& Raynerius Forli. in authen.ingressi,& ibi quoque Cy.colum.j.in.2.quæsti.qui id tamen dicit durum esse.C.de sacro sanct.eccles.Bar.qui id tamen relinquit Cano.in authen.si qua mulier,in fi C.eod.tit. per tex. in.c.vlt.extrà de succ.ab intest.Anto.in cap.in præsentia,col.13.versi. quæro an si monachus, & ibi etiã Barb.& Deci.de probat.Petrus Ancar.in cap.cùm causam,extrà de electi.& in.c.2. columna.j.in.5.not.de testam.& consi.69.circa donationem,columna.3.versi.sed istud est pulchrum. Nam vt ibi dicit,hic quantum ad possessionem verè translatus est ad religionẽ,& quæ religiosis adhærent,religiosa sunt l.quę religiosis.ff.de rei vend.&.d.cap.religioso.& idẽ quoque voluit Barb.in clemen.j.col.7.in paruis,versicu.& ex istis,de elect.

Nouitii moriẽtis ante professionẽ bona monasterio acquiruntur.

Sed vide in nume.xxviii.

23 ¶Et hinc quoque fit,quod tradit Gof.doctor antiquus in cap.de his,& ibi post eum Hostien. col.vltima,versic.quid si quis,& Ioan.And.ad fi.extrà de sepult.canonicam huius nouicij portionem qui decessit ante professionem, non deberi priori ecclesiæ, cuius erat ante ingressum, cùm eius desierit esse parochianus per ipsum ingressum,& idem voluit ipse Ioan.And.in cap. relatum,ante finem,eod.tit.& Pet.Ancha.in dicto capite,cùm causam,& dicto consilio.69.& Barb.in dicta clemen.j.col.7.versicu.& ideo vidi dubitari, de elect . Et quod non absimiliter tradunt Lapus,Pet.Anch.& Philip.Fran.in cap.cùm nullus,per tex.ibi,iuncta glo.in verb. religiosi,de tempo.appel.lib.6.huiusmodi nouitios posse ordinari ab episcopo, in cuius dioceesi est monasterium,in quod ingressi sunt,tanquam ex solo ingressu sine alia professione censeantur esse dioceseani illius episcopi.

Nouitii canonica portio debetur priori ecclesiæ.

Nouicius ordinatur ab episcopo monasterii.

24 ¶Et huc pertinent duo dicta illius glossæ,in capi.beneficium, de regularib.lib.6.primum, nõ posse sacerdotium conferri huic nouitio,per dictum cap.religioso.& alia quæ ibi allegat, & eam sequuntur Lapus,Pet.Anch.& Domi.ibi.Alterum,hunc non esse necesse vocari ad electionem ecclesiæ,cuius erat canonicus,per infinitas propè rationes,quas scientissimè adducit, & eam sequuntur Ioan.Mona.Ioan.Andr.Paul.Eleaz.Ioan.Ligna . Lapus , Domini.& Petr. Anchara.ibi,& idem Anca.in dicto consilio.69.Et aliud ipsius glo.dictum in cap.2.in verbo, ingredi,de procurato.libro sexto,quòd nouicius non potest esse procurator,non magis quàm professus,per dictum capit.religioso,& capit.j.de regularibus,eodem libro.& sequũtur Paul. Eleaz.Domini.& Philippus Francisc.ibi.Quibus adde quod nec arbiter esse potest,ex sententia ipsius Paul.Eleaz . in disputatione incipienti quæstio de re actori daiudicata.& sequitur Domini.in dicto cap.beneficium,in fine.& ibi quoque Philippus Franc . columna.3. versi.& an ipse.

Nouicius non potest esse procurator,nec arbiter.

25 ¶Et facit vltra prædicta,quia cùm hic nunc sit in statu & habitu monachali & religioso , debet & nunc secundùm eundem statum & habitum iudicari.l.item apud Labeonem . §.si quis virgines.ff.de iniur.& capit.si verò.le.2.de sententia excommuni.cum similibus.nam & secundùm eum debet viuere.c.si cupis.16.quæstione primę,vt citat Pet.Ancha.d.consilio.69 . licèt non admodum mihi facere videatur.Sed est bonus text.in cap.recolentes,extrà de statu mona.cùm dicitur,vt qui similem cum alijs vitam suscipiunt,similem sentiant in legibus disciplinam. Præsertim verò cùm ea animi destinatione ingressi (vt credi par est,per.c.2.ibi,quod tamen non præsumitur,de regula.libro.6.)sint monasterium,vt ibi perpetuò maneant,quæ destinatio pro actu completo,& perfecto haberi debet,licèt fortè aliquo casu aut impedimento interuerti possit.l.cùm quidam.&.l.& si non sint.§.infecti,versicul.quid ergo.ff.de auro & argento leg . cum alijs multis concordan.à me congestis in nostris legibus connubialibus, in ea quæstione,an consuetudo loquens in vxore habeat locum in sponsa. Id autem maximè debet procedere in hoc casu , in quo aliàs fauore religionis debet sufficere aliquid incœptum esse,sicut cùm quis pollicetur in opus reipublicæ.l . prima. § . cœpisse . ff. de pollicit.

Exstatu & habitu præsenti quis iudicãdus.

Origo & principium inspiciendum.

Animus ex sequentibus æstimandus.

26 ¶Et hæc maximè procedunt,cùm hic nouicius non moritur,aut non exit à monasterio intra annum probationis,sed ipsum annum & professionem perficit.Nam hic postremus animus & euentus retrotrahitur ad principium,vt sic à primordio tituli posterior formetur euentus.l.j. C.de impo.lucra.descrip.lib.10.vbi glo.in verbo,primordium,dicit ex origine cuiuslibet causæ quid statuendum sit distingui,per multa iura illic allegata,quam in hoc dicit not. ipse Pet. Anc.cõs.7.in quæstione,colum.vltima.Et id cuius status pendet ex futuro,debet iudicari secundùm euentũ.l.lex Cornelia.ff.de vulga.& pupil.Ex sequentibus enim colligitur cuiusmodi animus fuerit in præcedentibus.l.sed Iulianus . §.perinde,ibi, intelligendum ab initio sic accepisse

accepisse.ff.ad S.C.Maced.&.l.si vxori.§.vlti.& ibi no.ff.de leg.3.cum alijs multis concord.à me collectis in repet.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,nu.205.& id quidem.

27 ¶Preterea quandoque dispositio est concepta à principio sub conditione : quandoque autẽ purè etiam à principio,sed resoluenda sub futura conditione vel in diem.Et primo quidem casu nullas quidem vires habet ante conditionem vel diem.l.cedere diem.ff.de verbo . significa. cum alijs multis similibus adductis suprà in gloss.2.in verbo,a vendu,nume.21. sed & illud,& seq.Secundo autem,statim operatur effectum puræ dispositionis,ex doctrina gloss.in.l.2.ff. de in diem addict.cum multis quoque concordant.à me collectis infrà titu.sequen.§.2. in gloss. j.numero.74.ex quibus vides.Obligatio autem ingredientis monasterium videtur à principio pura,sed sub conditione resoluenda,videlicet si non placuerit intra annum vel ante professionem,vt satis probatur ex cap.super,extrà de regulari.cùm dicitur ad priorem statum redire:& rursum ibi,in eadem veste in qua venerint reuertantur,& in capi.significatum,ibi , pœnitens à religione recesserit,eodem titulo.& in capi.statuimus,ibi, ad priorem statum redire, eodem quoque titulo.& in capitulo primo ibi,ad seculum remeare,eodem titulo,libro sexto, & sæpe aliàs.Et ita per ea iura voluit Pet.Anc.d.consilio nonagesimosexto & sequitur Philip. Decius in authenti.ingressi,columna.1.C.de sacrosanct.eccle.& consi.330 . conlusio , colum. vltim.Ex eóque dicit ipse Anca.hos nouicios qui ingressum per professionem expressam vel tacitam confirmauerint,censendos quantum ad contractus ab eis factos intra tempora probationis fuisse religiosos.Ideóque & solennitates aliásque constitutiones iuris canonici attendendas esse in illis:quicquid sit de ijs qui moriuntur vel exeunt ante ea tempora.Sed & Philipp.Deci. in illo priore loco dicit ita debere intelligi omnes effectus prouenientes ex ingressu monasterij,scilicet legitimationem,bonorum dedicationem,voti liberationem, dignitatis ecclesiasticæ & nobilitatis priuationem,vt scilicet purè ab initio teneant,sed sub conditione illa resoluantur.

Obligatio ingredientis monasterium puráne sit an cõditionalis,vide infra nu.xxxv.

28 ¶Sed paululum aduerte lector.Nam hic nouicius interim scilicet durante probatione retinet omnia bona sua,& beneficia,vt scribitur & not.in cap.quod à te,ext.de cleri.coniug.& in dicto cap.beneficium,de regular.libro sexto,nec ea tantùm,in quibus habet ius in re,sed & ea in quibus ius ad rem solùm habet,vt tradit gloss.nota.ibi,in verbo,conferendum,col.j. versic. sed quid dices,quam sequuntur Archi.Ioan.Mo.Ioan.And.Domi.& Philipp.Frã.ibi, nec bona tãtùm propria,sed & clientelaria,id est,vt vulgò dicimus feudalia,neque enim ea nouicius perdit ante professionem,vt voluerunt Marti.Laud.& Cardi.Alexand.aduersus And.Iser . in cap.qui clericus,titul.si de feud.fuerit contro.Neque enim hic religiosus est,aut censetur cum effectu,vt expressim dicit text.in dicto cap.religioso.§.j.de sententia excom.eodem lib . sexto, quod idem est,ac si dicatur simpliciter non esse religiosus:nam effectus omnibus in rebus inspiciendus est.l.j.§.hæc autem verba,in fine.ff.quod quis.iur.&.l.si mater.C.de institu.& substitu.& verba quoque cum effectu accipienda sunt.d.§.hæc autem verba,in princi.Ex quo sequitur,vt quod effectu caret,& appellatione & nomine caret.l.4.§.condemnatum.ff.de re iudi.& capi.si homo,& ibi glo.j.27.quæstio.j.cum si.Vnde sumptus videtur fuisse vulgaris ille versus,quem ponit gloss.in cap.admonere.35.quæst.2.

Nouicius retinet omnia bona & beneficia.

Si re priueris,nec nomen habere mereris.

Et quòd non sit verè religiosus,tenet Barto.in.l.2.C.ne sacr.baptis.reit.Sicuti etiam nouicia non dicitur monialis.Bald.consi.199.omnia pacta,in fi.lib.5.

29 ¶Ex quibus & illud fit,vt quod religiosis denegatur,scilicet velle & nolle,cap.nõ dicatis. 12. quæst.j.cum simi.habeãt isti nouitij,vt probat tex.in dicto cap.beneficium,ibi,nisi ad id ipsius accedat assensus,& ibi id nuncupatim not.Archi.Pet.Anc.Domi.& Philip.Frã.atque etiam testamenti factionem,quæ religiosis denegatur,authen.ingressi.C.de sacrosanct.eccle. & cap. 2.extrà de testa.& cap.nolo.12.quæst.1.& cap.quia ingredientibus.19.q.1.& ita quidem denegatur,vt nec consuetudine quidem aliud induci possit,Bald.in dicta authen.ingressi,colũ.j.in 2.not.& Maria. Soci.qui id dicit no.consi.13.præsens,colũ.1.Ea tamẽ his nouicijs conceditur, gloss.in cap.2.in verbo,indicijs,& ibi Arch.Ioan.And.Domi.& Philip.Franc.de regulari.lib. sexto.Inno.Hostiẽ.Ioan.And.& Collect.in dicto cap.2.de testamen.& idem Hostiẽ.in summa eodem.tit.§.quis possit,versicu.idem puto.Ioan.Fab.in dicta authen.ingressi,in principio.Domi.in dicto cap.beneficium,columna.3.verf.pro ista parte.

Nouiciis velle & nolle nõ tollitur.

Testamenti factionem nouiciis non denegari.

30 ¶Sed & hac ratione quòd hic nouicius non sit religiosus,dicebãt Inno.& Ab.Antiq.in cap. statuimus,extrà de regulari.eos qui hunc percusserint,nõ incidere in canonem,si quis suadente.Quanquam Hostien.ibi,colum.2.in verbo,posse,contrarium tenet:quia licèt(inquit) non sit religiosus cum effectu,negari tamen non potest,quin sit sub protectione & veluti tutela ecclesiæ.& sequitur Ioan.And.ibi,circa medium,in verbo,infra annum.& hæc opinio approbatur in dicto cap.religioso,vt diximus in principio huius quæstio.Et bene facit quod traditum est à D.Rota.in.166.notab.quòd mulieres,in nouis.Sed id nõ adfert præiudiciũ huic sententiæ,cũ fateantur & hunc non esse religiosum cum effectu,sed alia ratione mouentur.

Qui nouicium percusserit an sit excommunicatus.

¶Sed & ex his fit,vt abbas non possit absoluere huiusmodi nouicium , qui ante ingressum incurrerat in dictum canonem, si quis suadente , quanuis professum posset.Ita enim voluit

Abbas nõ absoluit nouiciũ a ce

Universidad de Deusto
Biblioteca

no si quis suadẽte, in quẽ ante ingressum incurrerat.

Inno.in cap.monachi,extrà de senten. excommu. ea ratione quòd hic nondum est persona religiosa. & Ioan. And.in cap.cùm illorum, colum.2.in verbo,enormis,eodem titu.& in.d.cap. religioso, & ibi quoque Lapus,Pet. Anc. Domi. & Philip. Fran. eodem quoque titul. lib. 5. Specul. eodem item tit.§.j.colum.vlti.versicu.quid si verbero. Hostien. in summa eodem etiã tit.§.possit,in fi.& nemo (quod sciam)contradicit,præter Archi.in dicto cap. religioso. Sed quid faciet solus aduersus tot tantósque milites,quando ne Hercules quidem contra duos, vt est in vetere prouerbio.

32 *Nouicii nõ desinunt esse de populo.*

¶Nec ab his longè distat quod à Ioanne illo Calderi. viro (vt dicit Baldus consil. 226. igitur, libro. 1.) magnæ virtutis & scientiæ, traditum est in tractatu de eccle. interdict. in secundo membro,quæstio. 26. quòd huiusmodi nouitij ante professionem non desinunt esse de populo, etiam in materia odiosa. Id quod constanter sequitur Fely. ille qui recentiores omnes & copia & iudicio facilè superat, in capit. ecclesia sanctæ Mariæ, columna. 26. versicu. & de prædictis, extrà de constit. In quo illud ante omnia aduerte, quod dicunt procedere etiam in odiosis, ob id quòd ex communi sententia in odiosis appellatione populi clerus non contineatur,per cap.si sententia,de sentẽ.excommunic.libro sexto,de quo per Pet.Anca.Inno. & Panor.in cap.j. de præben.lib.6.& alios citatos à recentioribus in dicto cap. ecclesia. Ex quo intelligis nec hunc nouicium appellatione cleri vllo modo contineri: nec in hoc de quo agimus,inspiciendum esse,sitne materia odiosa,an fauorabilis.quod multa quæ dicta sunt in priori sententia subuertit.

Nouicium appellatione cleri non uenire.

33 *Ante professionem an quis dicatur ingressus religionem.*

¶Hanc quoque partem confirmat quod traditum est à quibusdam, vouentem ingredi religionem,non liberari voto per ingressum, si ante professionem exeat. quod & è theologis voluit diuus Thomas Aquinas.2.2.quæstion.189.de quo & tu vide Domi.post alios in capit. qui post votum,de regulari.libro sexto,vt non omittas Specu.titu.de statu monacho. §.1. versicul. 17.dum loquitur de eo qui se promisit monachum facere. Quodque ab alijs scriptum est,conditionem,si quis intrauerit religionem,non impleri per simplicem ingressum sine professione. Ita enim voluerunt Raph.Fulg.Pau.Cast.Alexand.& Corne.in.l.si quis hæredem. C. de institu.& substitu.à quibus non longè abest Bal.ibi,post medium,& voluit etiam Imo.in. l.in substitutiõe.ff.de vulg.& pup.substitu.Fely.& Philip.Deci.in cap.in præsentia, vterque column. 25.versicul.in ea. glo. ibi ita teneat, extrà de probat. cum alijs concordantijs ab vtroque inibi adductis, de quo tamen vide amplius per Iasonem & Decium in dicta lege,si quis hæredem, & eundem Decium dicto consilio.330.colum.2.versicu.non obstat quòd filia.Et text.in ca.quãuis,iuncta glos.in verbo,ingredi,& ibi doct.de procur.lib.6.

Argu. à matrimonio carnali ad spirituale.

34 *Monachus an ꝙs dicatur ante professionẽ.*

¶At illam tamen sententiam hæc ratio defendit, quòd non dicitur quis ingredi religionem ante professionem,Bar.in authen.si qua mulier,columna vltima.C.de sacrosanct.eccle.Raph. Fulgo.& Alexand.in.d.l.si quis hæredem.& idem Alexand.in.d.l.in substitutione, colum.vlti. ff.de vulg.& pup.substi.& Barb.in.d.clemen.j.colum.7.versic.nota secundum, de elect. vbi id dicit singu.& consi.38.difficile,columna.5.versicu.nec etiam obstat,lib. 3. Ideo nec quis dicitur monachus ante professionem,glos.in dicto cap.j.in verbo,dedicanda, extrà de religio. domi.Domi.& Philip.Fran.in cap.j.vterque in.j.not.per illum textum,de regular. libro.6. & est optimus textus.in cap.ad apostolicam, ibi, & verè monachus est censendus, iunctis præcedentibus,extrà eod.tit.& in cap.si seruus sciente,& ibi not.Domi.post principium. 54. distinct. & in cap.j.17.quæstio.2. cum vetatur nouicius fieri monachus ante annum probationis. Ideoque ibi satis probatur hunc nouicium interim percipere fructus sacerdotij. quod & voluit Bart. Brix.quæstio.69.quidam clericus.

35 ¶Porrò obligatio huius ingressus (quicquid de ea re diximus suprà, numero. 27. præterea quandoque) conditionalis iam statim ab initio esse videtur, si scilicet placuerit intra annum probationis, vt non obscurè voluit glos. in capit. statuimus, in verbo, nisi euidenter,in duobus locis, extrà de regularib. & apertissimè Roff. Bene. quæstio. Sab. 4. Farulfus intrauit monasterium, in. j. parte, versicu. item iste voluit. Pet. Anca. sibi in hoc contrarius, in. d. capit. beneficium, columna vlti. de regu. lib. sexto,& rursum in cap.accessorium,colum.14. versicul.6.oppo.de reg.iur.eod.lib.1.Et id optima ratione probatur, argumentando scilicet à matrimonio carnali ad spirituale,vti argumentatur glos.in.l.generali.ff.de ritu nup.& doct.in cap.illud, ext.de præsumpti. Promissio enim & constitutio dotis habet tacitam conditionem, si matrimonium sequatur.l.stipulationem. &.l.dotis promissio. ff. de iure dot.cum simi. à me latè congestis infrà tit.seq.§.2.nu.53.ad octauum,& seq.Ergo & hìc debet intelligi conditio, si sequatur professio.

36 ¶Hacque ratione & aliis multis tenet ipse Petr. Ancha. in dicto cap. beneficium, contra id quod suprà diximus ex eodem & alijs, bona nouitij mortui ante professionem acquiri monasterio, imò (inquit) acquiruntur hæredibus sanguinis, idemque dicit se in publica disputatione Paduæ tenuisse, & idem quoque alia disputatione voluisse Guid. Fulgi. In qua etiam sententia fuit Imo. in dicto capit. in præsentia, & ibi quoque Panormit.colum.ante penult.versicu. item est dubium,& Barb.sibi contrarius ibi in addi. ipsius. & Pet. Pau. Consen. num.186.& sequen.& ipse Imo.in.cap.2.& ibi item Barb.columna.j.& sequen.extrà, de testamen.

men. Raph. Fulgo. in dicta authen. si qua mulier, colum. vlti. & ibi quoque Ias. colum. item vltima. C. de sacrosanct. eccle. Philip. Franc. in. d. capit. beneficium, colum. 2. versicul. & pro declaratione. & Benedict. Cap. consil. 145. punctus quidam iuuenis, circa medium. & non obscurè etiam videtur voluisse Ioan. Fab. in dicta authen. ingressi, in princi. Et bene facit quod in simili traditur à Roffr. Bened. vbi suprà. & Barth. Brix. quæstio. domi. 18. quidam inuita vxore, de eo qui intrauit monasterium inuita vxore,quæ postea illum reuocat, vt ei bona sint restituenda.

49 ¶Sed & contra id quod suprà in contraria parte diximus, nouitium canonicum non esse vocandum ad impendentem electionem prælati,tenuit simpliciter Archid.in.d.cap. beneficium. Quin omnes citati pro alia parte intelligunt illud procedere in electione,quæ iure collegij ad eum pertinet, non quæ proprio ac singulari, vt in patrono. Vti etiam contra illud quod & in priori parte dictum est,nouicio non posse conferri beneficium,tenet Philipp.Franc.in.d.cap. beneficium,colum.2.hac ratione,quòd hìc consentire potest,vt ibi scribitur,& suprà quoque diximus. Potest item redire ad seculum.c.statuimus,eod.tit.& suprà item dictum est. Imò verò (vt subdit) consentiendo & beneficium acceptando videtur ipse religioni renunciare, sicut & econuerso,ar.c.j.ext.de reg.iur.& facit (inquit)quod no.in cle.gratiæ,de rescrip.

Nouicii status in pendenti.

30 ¶Quid igitur hìc dicendum est in casu nostro? Et certè negari non potest, & etiam omnes fatentur hunc esse in statu dubio,& pendenti,præsertim quantum ad ea iura, quæ illi ad rem cõpetunt,per.l.j.§.si pendeat.ff.ad S. C.Maced.& ita inter cæteros voluerunt Archidia. & Ioan. And.in.d.capi.beneficium.& simpliciter Pet. Ancha.ibi,per textum in simili, in capi. fraternitatis,de frigid.& malefi.& in cap.si fortè,de elect.lib.sexto.& idem Anca.dicto cõsi. 69.per. d.l.lex Cornelia.ff.de vulg.& pup. Quibus & illud addes aliàs in pendenti esse, an quid acquiri debeat.l.seruus.§.j.ibi,in pendenti est cui proprietatem acquirat. ff. de acqui.re. domi. &.l. qui res suas.§.rem autem,ibi,& vtique cuius fuerit euentus declarat.ff.de soluti.cum alijs multis simi.quæ videbis infr.in fi.huius tit.in.3.quæst.versic.quibus addes. Sicuti etiam in pendenti est,vtrùm quid valeat,néne,per id quod traditum est ab Alber.Bar.& Ang. in. l.si sic legatum.§.vlt.per text. ibi, in verbo,proinde.ff.de leg. j. cessionem actionis quæ competit minori ad fundum vel pecuniam factam ab ipso minore sine decreto iudicis pendere ex euentu solutionis:nam si debitor soluat fundum,nõ valebit:si pecuniam,valebit. de quo & nos latè quoq; dicemus in.d.fi.huius tit.nu.22.& hoc admodum.

Decisio princip.quæstionis.

31 ¶Quod autem pendet,non est pro eo quasi sit, vt dicit text.in.l.is damnum. §. quod pendet. ff.de reg.iur.propterea hic nouicius nondum est monachus,aut etiam non monachus,sed pendet status illius. Si igitur postea professionem faciat,non valebit retractus interim factus: quia res acquireretur monasterio, contra rationem & mentem consuetudinis. Si redeat, valebit. Cautione igitur res hæc expedienda est, vt scilicet caueat hic nouicius retrahens rem se restituturum emptori,si professionem faceret,vt in simili dicitur in.l.cùm socij. ff.com.diuid. & si. adductis infr.eod.§.gloss.18.in verbo,le pris que la chose aura cousté,numero.44.pro quibus, & sequen. Sed quia ex nostra consuetudine, & ea quidem propè generali in hoc regno, bona ingredientis monasterium non acquirantur monasterio, sed hæredibus sanguinis:nihil video, quod impediat nouicium retrahere.nam vel sibi acquirit,si redeat: vel proximioribus, si non redeat.Et ita res semper in familia manebit.

Professionem non retrotrahi ad tẽpus probationis.

32 ¶Nec omiserim tamen quod scienter responsum est à Pau. Cast.consi.432.cùm statutum,colum. 2. versi. tertiò principaliter, libr. j. professionem non retrotrahi ad tempus probationis,quod dicit probari,ex.d.cap. beneficium,de regular. libr. 6. vbi beneficium nouicij alteri non potest conferri,nec valet ipso iure collatio,nec confirmatur si sequatur professio. Nam si professio (inquit) retrotraheretur,huiusmodi collatio penderet à futuro euentu,& secuta professione confirmaretur.l.proinde.ff.si cert.peta.Ideo autem non confirmatur,quia non retrotrahitur. l. si à Titio. ff.de rei vendic.&.l.apud Celsum.§. si à Titio. ff. de do.ma. & met. excepti. Exnocque dicit donationem factam nouicio non aliter valere, quàm si obseruata fuerit solennitas statuti laicorum, quanuis religiosi & aliæ personæ non subsint huic statuto. debet enim attendi status temporis donationis, qui certus est: non futurus, qui erat incertus, vt qui poterat non profiteri.l.statuliberi à cæteris,in princip.ff.de statulibe. &.l. si ex duobus. §. idem Marcellus. ff. de in diem adiect. At tempore donationis nondum erat religiosus, sed secularis,per.d.cap.religioso. §.vlti.de senten. excommu. lib. 6. Igitur iudicandum est de hac donatione ac si facta sit seculari,non autem religioso siue monasterio. l. sub conditione. ff. de assig.libert.& no.per Bar.in.l.Julianus verum debitorem,ad fi.ff.de condi. indeb. hæc propemodum Pau. Ca.

Nouicium haberi pro laico.

Quæst. An clericus secularis admittatur ad retractum.

33 SED CONSEQVENTER QVAERO, quid de clerico seculari, an admittetur tãquã cõsanguineus vẽditoris, quod mihi indubitatũ videtur:quãdo eius rei sit textus expressus in cap.constitutus,de in'integ.restitu.vbi Petrus Ancha.in septimo nota.& Panor.in quinto not.id annotant, infertque ipse Panormit. ex eo, clericos vti posse statuto vel consuetudine laicorum merè fauorabili,& generali. de quo etiam dicit esse bonum text. in cap.dilecti,de foro competen. Et idipsum quoque voluit idem Panorm.in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, col.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vlt.& ibi Fely.in.7.iterumque in.8.quæstio.de consti.& ipse Panormita. in cap.ex literis, post princi.de vita & honesta.clericorum. Lapus alleg.101.in ciuitate Florentiæ,columna. 5. versicu.quod autem. Bald.in.l.j.colum.7.versi.sed hîc vlterius quæritur.C.de sum.trinit. Anto. in cap.quæ in ecclesiarum,de consti.& in cap.quod clericis,colum.penul.de for.compet. Raph. Com.con.41.in nomine &c.ad primum,in fi.Domi.in cap.vlt.in prin.colum.vlt.de offi. deleg.libr.6.Card.Floren.in cap.perpēdimus,in.2.quæstio.ad fi.iterumq;, in.8.quæst.ext.de sententen.excom.Alexand.consi.211.ponderatis his omnibus,colum.penul.lib.2 & consi.seq.visa facti narratione,colum.j.Matthæ.Afflict.qui de hac nostra cōsuetudine loquitur in tracta.protomixeos,colum.12.versi.item quæro an si clericus.Philip.Dec.consilio.114. cuius superscriptio incipit,quando clerici,colū.2.vers.sed tamen his.& idem loquēs quoque priuatim de hac nostra consuetudine,consi.282.viso puncto,col.3.vers.vlti.quęritur,vbi etiam ostendit id procedere,si statutum nuncupatim loqueretur de clericis,ex multorum sententia,quos inibi citat, vt videre poteris:neq; enim opus est hîc diutius immorari,cum habeamus textum expressum: & quia etiam nostra consuetudo communis est laicorum & clericorum,vt dicemus posteà latius in verbo, lachapteur,post principium,vbi tractamus,an ècontrario si clericus emerit, teneatur ex huiusmodi consuetudine rem cedere consanguineo venditoris volentis retrahere. Si tamen scire vis alios multos in hac quam diximus, generali sententia concordantes, vide in nostro tractatu primogenituræ, quæstione quadragesimaprima in qua abundè disseruimus, vtrùm primogenitus clericus possit vti iure primogenituræ delato à statuto.

34. *An statutū possit arcere clericos à retractu. Valet statutum ne clerici gaudeant beneficio statutorum.*

SED CIRCA ID DVBIVM EST, an statutum de retractu possit excludere ipsos clericos à beneficio ipsius retractus, statuendo scilicet expresse, ne eo vti possint.& id quidem verum est, quia valet statutum, ne clerici gaudeant beneficijs statutorum. Bal. in.l.si quis curialis, per illum textum, in penult.not.C.de episcopis & cleric. vbi dicit & Rapha.Fulgo.post eū, quòd licèt statutum laicorum non possit clericis auferre ius commune, tamen protectionem & beneficium ipsius statuti auferre potest.& rursum idem Baldus in.l.de quibus.colum.8.versiculo.6.quæritur an clerici,& ibi quoque Ias.columna.2.versiculo,sed pulchrum dubiū est. ff.de legi.vbi dicunt quòd statutum laicorum potest excipere, siue reijcere clericos à beneficijs ipsius statuti: quia hoc non est contra ecclesiasticam libertatem: qui enim impedit beneficium, non facit iniuriam, vt est bonus textus (licèt non allegent) in.l.iniuriarum. §.si quis de honoribus.ff.de iniur.& idem Baldus post Iacobum Butriga.in authen. cassa, columna prima, versiculo, tertiò quæro,& ibi quoque Salycet.in.5.iterumque in.10.quęstio.Fulgo.& Pau. Cast.circa medium.C.de sacrosanct.eccle.Idem Bald.cōsi.261.licèt statutum,lib.tertio, quod repetitur consilio.270.eodem libro.Petrus Anchara.in repetitio.capitu.j.in vndecima quæstio.princip.versicul.in hac prælegata,quæ est in.33.chart.columna vltima, in paruis, extrà de constitu.Panormi.in repetitio.capit.ecclesia Sanct.Mar.columna.13.versicul.quintò quæritur.& ibi Philipp.Deci.colum.19.versicu.tertiò Abbas infert,de constit.Corne.cōsilio. 61. licèt videatur,columna.2.versiculo & huiusmodi statuta,libro quarto,Alexand.in.l.nolle, circa medium.ff.de acquirend.hæredit.& in.l.filiusfamil.§.diui,columna.5.versicul.item inquantum.ff.de leg.j.& consilio.210.statutis,columna.4.versicu.tamen alia ratione,& multi sequentibus,libro secundo,& consilio.111.videretur,columna.3.versicul.ad prædicta, libro septimo, vbi dicit hanc esse communem conclusionem docto.vbique,& consi.115. visa scriptura,columna penulti.versicul.&.si diceretur,eodem libro septimo.Barb.consilio duodecimo, scribitur apud Prophetam,columna vltim.libro.j.Soci.in.l.2.columna.3.versicul.& ista etiam.ff.de his quæ pœno.& consil.97.abundè,columna vltim.versicul.nec puto,libr.primo. & consil.122. præstantissime doctor,colum.vlti.versicu.& ad illud,eod.libro.j.vbi declarat,quemodo id intelligarur.Deci.consilio.83.in causa accusationis,colum.penult.versicu.sextò respondetur. & d.consilio.114.colum.prima,& .d.consilio.275.le.2.(nam vt iam sæpius diximus,is numerus duplicatus est,) incipien. in causa quæ Lucæ, columna tertia, versicul. capio secundum dubium, vbi expresim loquitur de casu nostri retractus, iterumque in addition. eiusdem consil. columna secunda, versicul. secundum etiam principale. & Catel. Cot. memor. clerici ligantur, versicu. & ideo in proposito. & Francisc. Ripa. libro primo, respons. cap. 4. mater, numero tertio.

35. *An autem possit statutum semel factum in fauorem clericorū reuocari.*

Et id quidem minimè dubium est, si sit eadem constitutione cautum, ne scilicet clerici gaudeant priuilegio eius constitutionis. Nam si primum simpliciter facta fuisset constitutio quæpiam in fauorem clericorum, dubium est non modicum, an postea reuocari posset, propter text. in.l. priuilegia, vbi per Bart. C. de sacro. eccle. & in. c. ad apostolicam, de simo. & in. c. vouit, vbi Inno. & alij, extrà de iudi. & in. c. vlt. ext. de rebus eccle. non alienan. & per Salyc. in authen. cassa, colum. 2. versicul. quæro quintò, eod. tit.& Domi.in.c.j.colum. 4.versicu.oppo.vltimò.de consti. libr.5.Alexand.latè.d.con.210.statutis,columna.4.&.5.lib. 2.& Soci.consi.241.circa primam difficultatem,col.2.versic.circa.2.& multis seq.lib. 2. & latè Fely.in.d.c.ecclesia sanctæ Mariæ,col.36.ver. duodecimò. & Alciat. in tract. præsumptionum regula.3.præsumptione.33.nu.4.

Et vt

36 ET VT REDEAMVS AD eos qui non succedunt. Quæri potest, an ingratus aduersus patrem possit retrahere rem ab eo venditam. Et idem quæri potest de alio cōsanguineo vēditoris. D. Bened.in.d.repe.c.Raynutius,in verbo,in eodē testō relinquens,le.2.nu.27. negat hunc filium admittendum,ar.cap.j.§.quæsitum.tit.de cap.qui curi.vend.& cap.j.§.insuper, titu.de prohib.feud.ali.per Fed.vbi (vt ipse dicit) si filius ipsius vasalli dominum offenderit, deinde vasallus feudum extraneo vendiderit, iste filius qui si feudum habuisset, fuisset ob eam offensam eo priuatus, si velit iure proximitatis oblato precio illud retrahere, non admittetur, nisi dominus offensam remisisset. Verùm illi tex. hoc non dicunt, sed illud quòd filius vasalli, qui dominum viuente patre offenderit, eo mortuo non succedit in feudo, quod quantùm hîc faciat, cæteri diiudicent. Sed si quid facit, vide Baldum in dicto.§.insuper,& glo.in cap.primo.§. & quia vidimus, in verbo, frater, tit. de his qui feud. dare possunt.

Quæst. An ingratus admittatur ad retractum.

37 Et sanè si pater qui rem vendidit, filium ob ingratitudinem iustè exhæredauit, fortasse dici posset, nec hunc qui posteà vult retrahere, esse admittendum, cùm patri non succedat, per ea quæ iam suprà diximis. Licèt aliàs filius etiam hæres patris admittatur ad retractum rei à patre mortuo venditæ, vt latè dicemus in glosa sequenti, numero. 47. verùm quærimus. Quòd si non est exhęredatus, aut aliàs tanquam indignus ab hæreditate ipsius repulsus, quod aliquando fit citra ingratitudinem, vt videre licet ex titu. C. his quib. vt indig. non video quid illi opponi possit, ne admittatur. vt de eo diximus, qui non mala mente parentis est exhæredatus: nam nec is à iure patronatus repellitur. l. si patronus testamento. §. si quis non mala. ff. de bo. libert. & voluit Bartolus. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi, columna vltima. ff. de ope. libe. & consilio. 55. dominus Amatus, post medium, & consilio. 60. quæstio. ista, in. secundo dubio. Nec etiam à feudo. vt tradit Iacob. Ardi. titulo de succesio. feudi, sub rubricella, an filius succedat in feudo. §. item quæritur si exhæredatus filius, & Odoff. in sum. titulo qui feud. dare poss. & titul. de succes. feud. in princip. Andr. Iser. in capitulo. j. eodem titul. Mart. Laud. in capi. j. §. & quia vidimus, colum. 2. versi. quartò circa eandem, & ibi quoque Iac. Alua. colum. penulti. versic. quæro ab extra. & Card. Alexand. colum. 5. verficu. circa eandem regulam quæro, titulo, qui feud. dar. poss. Iac. à S. Geor. in tract. feud. in verbo, præsentes, colū. 2. vers. quæro subsequenter. & Francis. Curt. Iunior in eodem tracta. 3. quæs. in princi. 3. partis. Præsertim si hic ipso iure non est priuatus, secundùm ea quæ latè diximus in repetitone. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nume. 288. incip. 27. cùm quis, & sequen. Et idem si non iustè sit à patre exhæredatus, vt in simi. dicitur in. §. soluto, in authen. de nupt. & de feudo tradit Ange. ibi. & P. Ferra. titu. for. libelli quo agitur ad reuoc. feud. in verbo, nec superstitibus, colum. 3. versicu. septimò excluditur. & omnes quos suprà proximè citauimus. Et hæc quidem omnino vera esse censemus, licèt D. Ferronius in commentarijs quos eleganter simul & scienter edidit in consuetud. Burdigal. simpliciter tenuit exhæredatos non arceri retractu, hoc eod. titul. §. 10. & iterum. §. 16.

Quid de exhæredato.

38 Porrò exhæredatus ipse à patre, posset venire ad retractum rerum ab alijs suis consanguineis venditarum: tum per text. in. l. si ex patronis. §. Iulianus. ff. de bonis liber. tum quia patris exhæredatio eum non facit alienum à genere, id est, non facit, quin sit eius generis & sanguinis. Hæc enim iura à patre tolli non possunt. l. ius autem. ff. de pact. &. l. eum. ff. de interd. & releg. &. l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. &. l. filiusfamil. §. cùm pater. ff. de leg. j. vbi filius exhæredatus potest reuocare rem prohibitam alienari extra familiam. & l. abdicatio. C. de patri. potesta. quæ priuatim loquitur de abdicatione. quæ ipsa exhæredatio est, aut vt nonnullis placet, aliquid maius exhæredatione, & eam tamen semper continens, de quo tu omnino vide Alciatum in libro dispunctionum. 2. capit. 28. Et facit etiam text. in. l. vel quæ, in princi. versicul. exhæredatis, iuncta. l. familiaria, quæ proximè illam præcedit. ff. de relig. & sumpti. fune. Nam in posteriori. l. scribitur, familiaria sepulchra dici, quę quis fibi familiæq; suæ constituit. In priore autem traditur id ius concedi exhæredatis, humanitatis gratia: nisi specialiter testator iusto odio commotus eos vetuerit. Ex quo intelliges exhæredatos non ijs priuari, quæ sunt familiæ. facit item text. in. l. si quis fuit hæres, eo titu. vbi id scribitur, si quis fuit hæres, deinde ablata sit ei hæreditas quasi indigno, magis est, vt penes eum iura sepulchrorum maneant, &. l. pro hærede. §. si quid tamen. ff. de acquir. hæred.

39 Nam & aliàs exhæredatus à patre succedit alijs consanguineis, vt qui propter exhæredationem non desinat esse consanguineus. l. prima. §. post suos. ff. de suis & legiti. nec id tantùm in cæteris rebus, sed & in feudo quoque, vt nuncupatim voluerunt Iacob. Ardi. & Iaco. Aluar. & Iacob. à sancto Georgio, & Franciscus Curtius Iunior in locis suprà in duobus ab hinc versicu. allegatis. Et horum est optima ratio. nam hæreditas, siue ius succedendi omnino discretum est à cognatione, adeoque à filiatione Bar. in. l. is poteſt, colum. secūda, versic. est & aliud, & ibi quoque Pau. Cast. Franc. Are. Ias. & alij recentiores. ff. de acquiren. hæred. cum multis concord. à me traditis in repe. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nume. 259. nec id quidem. C. de reuo. donat. quanquam gloss. à nemine, quem legimus (nisi me fallit memoria) memorata vtrunque confundit. in. l. j. §. j. in verbo, cognationis. ff. de iur. & fact. igno. dum illic interpretatur iura cognationis pro cognatione ipsa.

Exhæredatus in feudis succedit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

40 ¶Et hæc quidem vera sunt in casu nostro, nisi si fortè hic exhæredatus à patre aliter admitti non posset, quàm si veniret ex persona patris exhæredantis: verbi gratia, si alius proximior eũ excluderet cessante repræsentatione patris: quia cùm tunc non possit venire ex persona aut re

Exhæredatus veniens ad retractum ex persona exhæredãtis, an admittatur ad retractum.

præsentatiõe illius qui eum exhæredauit, nihil video, quin à proximiore excludatur. & id quoque probatur ex. d. l. si ex patronis. §. Iulianus, versiculo, quòd si ab auo. ff. de ope. libert. Nec tamen interim omittemus, quod Ioan. Crot. in repetitio. l. filius fami. §. diui, columna penulti. versicu. nonò quæritur. ff. de leg. j. tradit excellentes doct. Bononiæ, cùm testator quispiam vetuisset hæredes quædam bona alienare: & si alienarent, eadem ad suos descendentes peruenire: & vnus filiorum eiusdem testatoris vnum ex filijs suis ex iusta causa exhæredasset, & alterum instituisset: respondisse illum ita exhæredatum non admitti ad ea bona alienata, quibusdam rationibus, quas illic adfert Crotus, qui se dicit eorum consilio subscripsisse, alijs tamen rationibus, quas & ibi ipse adducit, nec vllam tamen facit mentionem eorum quæ suprà diximus.

41 ¶Nec item omiserim ex constitutione protomixeos edita à Federico, consanguineos qui atroces iniurias vel manus impias in venditorem intulerint, aut alijs modis inibi declaratis eum læserint, non esse admittendos ad retractum rei ab eo venditæ. Hinc(; occasione sumpta Matthæ. Afflict. in commentarijs eius constit. in verbo, licèt enim suprà diximus, columna. j. &. 2.

Quæst. An admittatur ad retractum qui atroces iniurias venditori intulerit.

multas quæstiones adscribit. & inter cæteras vtrùm id procedat, si patri venditoris huiusmodi iniuriæ illatæ sunt, qui viuens conquestus non fuit. Et è contrariò, an & hæredes eius qui eas intulit excludantur. Cui adde in vtroque quæ nos scripsimus in repe. l. si vnquam, in verbo, si sceperit liberos, numero. 174. ad quod idem, & duob. seq. & quantum ad secundum membrum, vide quæ in simili scribit Bald. in cap. j. §. hoc quoque, colum. 3. versicu. consueuit quæri, & item colum. vlti. versicul. tertio casu, & ibi quoque alij, titu. de succes. feud. & in. c. j. titu. si vasal. feud. priue. cui deferatur.

42 ¶Illud autem planum est, si filius sponte sua paterna hæreditate se abstinuerit, non propterea amittit ius retractus in rebus etiam à patre venditis, argumento. l. filij, in prin. ff. de iure patro.

Quid de eo qui sponte se hæreditate abstinuit.

vbi filij hæreditate paterna abstinentes ius patronatus quod habent in libertis paternis, non amittunt. & id nuncupatim in specie nostri retractus voluit D. Ferronus in cõsuetudines Burdigalenses hoc eodem titu. de retractu. §. 10. arg. d. l. filij. Id quod admodum confirmat quod suprà diximus de filio non mala mente exhæredato.

43 HACTENVS DIXIMVS de consangnineis, qui non succedunt rerum venditoribus, aut alijs eiusdem familiæ, & quibusdam eius rei appendicibus. Cætera autem quæ personas ipsorum consanguineorum respiciunt, quæ & ipsa plurima sunt, in glosã proximè sequentem reijcimus. Cuius rei te lector amantissime admonere hîc ideo voluimus, ne cùm superiora omnia legeris, fortè aliquod dubium conquirens, quod ad ipsos consanguineos pertineat, existimes nil aliud superesse, abeasque minimè contentus.

OV LIGNAGIER. GLO. 9.

1 ITA QVOQVE VVLGO consanguineum vocamus, tanquam linearium dicas à linea, more Gallis peculiari, qui in huiuscemodi vocibus. g. literam in lingua sua vernacula addunt, vt linea, ligne: vinea, vigne: tinea, tigne: aranea, araigne: Britannia, Bretaigne: Aruernia, Auuergne: Alemania, Alemaigne. Hæc autem pronunciatio lignagier à linea fit, vt iam diximus, veluti qui sit eiusdem lineæ, id est progenici, siue consanguinitatis. Nam ea dictio(linea) propriè significat filum illud, quo fabri materiarij vtuntur ad signandam materiam, quoniam ex lino fiat: hincq; trahitur ad omne filum ac funiculum, qui ex lino aut alia re simili fieri solet, vt in. l. inter eos. ff. de acqui. rer. dominio. Nam & lineo pro funiculo vsus est Vitruuius, lib. 4. cap. item que, & inde linea margaritarum, in. l. lineam. ff. ad leg. Falcid. &. l. vlt. §. vlt. ff. de aur. & arg. &. l. si quis vxori. §. si linea. ff. de furtis. & hinc diximus vti margaritis pertusis in linea. l. si seruus. §. si cùm maritus, vbi Budeus. ff. ad leg. Aqui. Sed & à nostris quoque iurecõsultis trahitur ad cognationẽ gradus, seriemq; ac ordinẽ & limites, vt in. l. stemmata. ff. de gradi. offi. vbi ita scribitur. Stemmata cognationũ directo limite in duas lineas separantur: quarũ altera superior est, altera inferior. Ex superiore verò & secundo gradu trãsuersæ lineæ pendẽt &c. &. in. l. iurisconsultus. §. sed & ex lateribus, eo. ti. &. l. si quis prioris. §. in illo, ibi, ex materna linea. C. de secun. nupt. &. l. vacãtia. C. de bon. vacã. li. 10. vbi dicitur, sanguinis linea. &. c. veniens, ibi, linea consanguinitatis, ext. de sponsal. &. c. j. §. contra filios, de scisma. lib. 6.

Linearius.

Linea.

Lineum.

Linea margaritarum.

2 ¶Scribit autem Ioan. And. in commentarijs in arborem consanguinitatis, lineam hac in re dici collectionẽ personarum ab eodem stipite descendentium gradus cõtinentem, numerósque distinguentem. quod & post eum tradit Signo. con. 93. factum sic se habet quidam nomine. & Bald. siue is sit Saly. inter con. ipsius Bald. con. 334. in quęstione quæ vertitur in ciuitate Tergesti, col. 3. vers. secundò qnotupliciter, lib. 3. quod con. repetitur inter con. Pet. Anc. consi. 95. eodẽ initio, & Barb. in repe. l. cum acutissimi, colum. 53. vers. quid si testator dixit, quandiu de linea

linea mea erunt. C. de ficeicom. & Cardi. Alex. in arbore consanguinitatis, colum. j. versicu. linea verò est. & iterum colum. 5. versicul. in ea. glo. in linea. & Philip. Deci. con. 365. viso consilio, colum. 2. versi. & vlterius, & ante hos omnes Hosti. in summa. tit. de consangui. & affinit. §. quid de linea.

3 ¶Si autem alia quædã scire vis de linea, cõperies apud multos ex illis quos citauimus, & præterea Bald. con. 321. testamento cauetur, lib. j. & con. 339. quæritur vtrùm de linea, libr. 3. Paul. Cast. in. l. maritus, colum. vlti. C. de procurat. & con. 111. visis & ponderatis, columna vlti. lib. 1. Raph. Co. con. 2. proponitur, colum. j. Soci. consil. 33. circa præsentem, colum. 4. lib. 3. Philip. Deci. in. l. 2. in princ. C. de succes. edict. & consil. 379. requisitus, colum. j. versi. sed capio aliud, & iterum versi. non ob. quod, suprà, & multis seq. Quis autem dicatur de linea paterna & materna, videbis apud Bar. con. 10. viso statuto communis Tudeoti.

4 HIC IGITVR NOSTRA consuetudo, vt id tandem repetam, eos vocat lignagiers, qui sunt consanguinei, id est, sese sanguine contingunt, ac veluti eiusdem sunt sanguinis. Nam & hîc & vbique in hoc tractatu (ne quis erret) voco consanguineos, non vt ius ciuile intelligit, id est, fratres tantùm eodem patre genitos. l. j. §. consanguineos, in princ. &. §. j. ff. de suis & legi. &. §. j. versi. itaque, Inst. de legi. ag. succes. & in authen. de consang. & vteri. fratri. in rub. & nigro post princip. Græci hos ὁμοπάτριους vocant, vt vterinos ὁμομήτριους. Et in hac significatione consanguineum accepisse videtur Virgilius, cum scribit li. 6. Aeneido s,

Cẽsanguinei qui.

Tum consanguineus lęti sopor.

Nam secutus fuisse videtur Homerum & Hesiodum qui vocant ὕπνον, id est, somnum κασίγνητον, id est, fratrem mortis, ille quidem lib. 14. Iliados. hic in Theogonia. Et ita quoque accepit Claudianus in epigrammate de pijs fratribus,

Somnus frater mortis.

Nam consanguineos eadem cùm forma figuret:
Hic propior matri fit, tamen ille patri.

Sed intelligo consanguineos secundùm ius pontificium, id est, qui quoquomodo sunt sanguine coniũcti vel ex patre, vel matre, & quocunque gradu & sexu se attingant, vt in toto tit. præsertim verò in. c. tua nos, & in. c. nõ debet, extrà de cõsang. & affini. & in. c. postremò, & ibi gl. j. Ioan. And. & propè omnes, de appella. & omnium optimè in. c. ad sedem. 35. quæsti. 5. de quo & per Archi. in. c. j. 3. q. 5. & Ioan. And. in. c. sciant cuncti, de elect. lib. 6.

5 ¶Et ita quoque intelligit communis vsus loquendi, vt refert Alberi. in. l. si is qui, ad fi. ff. de adopti. & Bart. in. l. cùm quidam. §. quod dicitur, le. j. col. 2. vers. sciendum tamen est, & ibi quoque. Bal. in. j. opp. Imo. Rap. Co. Pau. Ca. col. 4. Alex. col. vlti. quẽ omnino videas. & Frã. Are. in. 2. nota. ff. de acqui. hæred. Bald. in. l. vlti. circa medium. C. de verbo. signific. Pet. Anc. in repet. c. j. in. 14. quæst. princip. versi. quæro vlteriùs de verbo, consanguinei, qui est in charta. 70. colum. 4. in paruis, extr. de constitu. Raph. Fulgo. con. 119. proponitur quòd Federicus, colum. vlti. Paul. Ca. con. 421. quòd ista mater, col. j. lib. j. Alexand. con. 82. in causa vertente inter Petrum, colum. j. versi. item potest, lib. j. & con. 229. ponderatis his, colum. 3. versic. nec ad prædicta ob. lib. 6. & con. 153. viso themate, colum. j. lib. 7. Barb. in repet. l. cùm acutissimi, col. 52. ver. quid si testator dicit sine cõsanguineis. C. de fideicom. & Philip. Fran. in. d. c. postremò, col. 3. & in. d. c. sciant, post princ. de elect. lib. 6. & in cap. si pater, colum. pen. versic. vigesimo tertio, de testa. lib. 6.

6 ¶Et ita quoque accepisse videtur Plautus in Pœnulo, cum dicit. Meis consanguineis nolo te iniustè loqui: nec enim de fratribus ibi loquitur. Et Virgilius lib. 7. Aeneidos.

Plauti locus. Virgilii locus.

Et consanguineo toties data dextera Turno.

Neque enim Turnus erat frater Amatæ, de qua ibi loquitur, sed filio Venilę sororis ipsius Amatæ. Et iurisconsultus quoque in. d. l. cùm quidam. §. quod dicitur, de acquir. hæred. si credimus glo. ibi, in verbo, consanguineum. Vnde & à nostris annotatum, id consanguinei nomen multis modis in iuribus nostris accipi, vt per Corne. con. 21. videtur prima facie, colum. 2. lib. j. & con. 13. ad huius, colum. 5. versi. quin insuper, lib. 2. & con. 40. in hac consultatione, colum. vlti. eod. lib. 2. & con. 167. eiusdem initij. lib. 2. Nam & sanguinis vocabulum, vnde consanguinei dicti sunt, generale est & ad agnatos, & ad cognatos, vt patet ex. l. hac parte, quę est. 2. ff. vn de cogn. &. l. vel si sanguine. ff. de manumis. vind. vbi ita scribitur, vel si sanguine eum contingit: habetur enim ratio cognationis. & in. l. vacantia, vbi id no. Io. Plat. C. de bono. vacant. lib. 10. & voluit etiam Signo. de consanguineis loquens, con. 196. cùm in terra, vbi & alia allegat. & apud Tullium in oratione pro Sexto Roscio Amerino. Sic se res habet iudices. Magnã vim, magnam necessitatem, magnam possidet religionem paternus maternusque sanguis. Virgilius autem li. 6. Aeneid. dicit Aeneam fatum sanguine diuũm, quòd filius Veneris esset. Porrò scio à philosophis & medicis disputatum, sanguinẽ maternus ad conceptionem aliquid conferat, vt videre licet apud Atistotelem, lib. de generatione animalium. j. c. 19. Plutarchum de placitis philosophorum lib. 5. c. item. 5. Censorinum de die natali cap. 4. Galenum in lib. 2. de semine. & iterum de vtilitate partium, lib. 14. Auicẽnam, li. 3. Fen. 20. tractatu. j. c. 3. Auerroem. 2. Colliget. c. de iuuamentis testiculorum. Albertum Magnum de animalibus lib. 9. tract. 2. capi. j. & multis seq. Petrum Aponensem in Conciliatore, differentia. 37. Nicolaum Florẽtinum Serf. v.

Sanguinis Vocabulum & ad agnatos & cognatos pertinere.

Sanguis maternus an ad conceptionem cõferat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

monum lib.6.tracta.j.cap.12.& Iacobum Forlinienſem quæſtionum in libros Tegni.ca.37.& nouiſſimè Cælium Rhodig.lectionum antiquarum lib.3.cap.42.& è noſtris aliquid tradit Fede.Senen.con.301.magiſter.

7 ¶ Ex illa autem conſanguineorum appellatione in ea ſignificatione,quam diximus,cõſanguinitatis vocabulum productum eſt,pro omni illa coniunctione ſiue neceſſitudine ſanguinis & paterni ac materni,vt.l.j.&.l.conſanguinitatis.C.de legi.hære.&.l.j.poſt prin. C.de impo.lucra.deſcript.lib.10.& apud Virgilium lib.2.Aeneidos.

Cõſanguinitas & ad fœminas pertinet.

Illi me comitem & conſanguinitate propinquum,&c. Et lib.5.eiuſdem operis.

Et conſanguineo lachymans commendat Aceſtæ.

Et Liuium lib.ſeptimo ab vrbe condita,Ceritem populũ miſericordia conſanguinitatis Tarquinienſibus adiunctum fama ferebat.Quanuis & ſæpe etiam accipiatur propriè pro agnatione,& ea neceſſitudine quæ eſt ex maribus tantùm,vt in.l.ſi ſpurius.ff.vnde cognati,vt interim omittam noſtrates illos Archi.& Ioan.And.in.cap.j.in verbo,conſanguinitatis,de ſponſa.lib.9.qui ad hæc multa iura ponitificia afferunt.

8 EX ILLO AVTEM LOCO lib.2.Aeneidos Virgilij conſtat propinqui appellationem eodem pertinere.Nam & Tullius lib.j.Offi.quo loco de gradibus humanæ ſocietatis diſſerit,eos generali nomine propinquos vocat,qui ſangnine iuncti ſunt. Et ne putes eum huius nominis ſignificationem ad propinquitatem vicinitatis referre.Is ſtatim hæc verba ſubiungit.At ſi lis in iudicio ſit,propinquum potiùs & amicum,quàm vicinũ defenderis.Et paulò ante dixerat.Sequuntur connubia,& affinitates:ex quibus etiam propinqui. Et in libro de amicitia.Ita ciues potiores ſunt quàm peregrini:& propinqui quàm alieni:cùm his enim amicitiam natura ipſa peperit,ſed ea non ſatis habet firmitatis.Namque hoc præſtat amicitia propinquitati,quòd ex propinquitate beneuolẽtia tolli poteſt,ex amicitia autem nõ poteſt. Sublata enim beneuolentia,amicitiæ nomen tollitur,propinquitatis manet. Et in eodem quoque ſignificatu poſuit Saluſtius in bello Iugurthino.Fratre meo atque eodem propinquo ſuo interfecto.Et Valerius lib.4.ca.4.Conſulióque vxoris ac propinquorum Scipionis cõſtituta dote.Et Lucanus lib.2.

Propinqui qui dicantur.

Pignora nulla domus,nulli coiere propinqui.

Et Propertius libro ſecundò ad Cynthiam.

Quin etiam falſos fingis tibi ſæpe propinquos,

Oſcula nec deſunt qui tibi iure ferant.

Nam vt id intelligas,mos erat apud Romanos,vt mulieres & ij qui eas aliquo ſanguinis vinculo attingebant,ſeſe oſculo exciperent,& ſalutarent,vt tradit Plutarchus tum in vita Romuli,tum in libro de claris mulieribus,tum denique in problematis Romanorum. c.6.& Plinius lib.14.c.13.& Gellius lib.10.c.23.

Oſculorũ mos inter propinquos.

9 ¶ Sed vt redeamus,in eadem ſignifi catione accepit iuriſconſultus in.l. Lucius.ff.de peti.hære.& in l.cùm pater.§.à te peto,qui eſt pe.ff.de lega.2.& in.l.pater filium,in prin.& in.l.pamphilo.§.j.ff.de lega.3.& in.l.j.in princip.& iterum in.l.qui filium.ff.vbi pupil.edu.deb.& in.l. capitalium.§.omnia.ff.de adult. Atque etiam imperator in.l.officiales.C.de epi.& cler.& in.l. cum ancillis.C.de inceſt.nup.& in.l.j.C.vnde vir & vxor.& in.l.vlti.C.de verbo.ſignificat.& in.l.vlti.C.de teſta.milit.Nam & Bald.con.334.in quæſtione quæ vertitur,col.2.verſic.& circa hoc,lib.3.ſcribit eos dici propinquos ſimpliciter & abſolutè loquendo, qui de iure ciuili vocantur ad ſucceſſionem ab inteſtato.quod etiam reponitur inter con. Pet.Ancha.con.95.ſub nomine Bart.Saly.& illum aduocat ſub ipſius Pet.Anc.nomine nulla Bald.aut Saly.mentione facta,Barb.in repet.d.l.cùm acutiſſimi,col.52.ver.quid ſi teſtator dixit,ſi filius meus deceſſerit ſine propinquis.C.de fideicom.& Steph.Bertran.con.30.punctus,num.j.lib. 4.vbi & alios multos citat.Sed quia hæc appellatio propinquorũ ad alia quoque pertinet,ideo ad tollendam eam dubitationem,demonſtrandámque hanc,de qua loquimur,generis propinquitatem,ſunt qui hanc generis adiectionem ponunt. vt apud ipſum Saluſtium in Iugurth.in oratione Micipſæ ad filios. Obteſtórque te,vt hos qui tibi genere propinqui beneficio meo fratres ſunt,charos habeas.Nam & in eodem loco etiam coniunctos ſanguine dicit.

10 ¶ Et inde quoque propinquitatis nomen pro eadem cõiunctione ſanguinis deriuatum.vt in.l.2.ad fi.C quando & quib.quar.pars.lib.10.cùm dicitur,extraneum quinentiam hæredẽ propinquitatis quidem iure diſcretum.& in.l.j.verſi.ex his.C.de impo.lucra.deſcrip.10.lib.10.& in cap.quoties,ext.de teſtibus.Et apud Tullium ipſum lib.5.de finibus.Si amicitiæ, ſi propinquitates.Et in libro de amicitia.Aſciſcántque ſibi quaſi propinquitate coniunctos, atque natura.& in eo loco,quem ſuprà citauimus.& Cæſarem.li.2.belli Gallici,propterea quòd propinquitatibus affinitatibúſque coniuncti,&c.Et Quiutilianum lib.4.cap.j.Perſonis applicãtur non pignora modò,ſed propinquitates,amicitiæ,interim regiones,&c.Et Valerium maximum lib.2.cap.item.2.vbi de Quinto Fuluio. Quid enim tam difficile factu, quàm communioni nominis ac familiæ veteris propinquitatis ſerie cohærenti virgarum contumelioſa verbera adhiberes & Suetonium in Othone.ca.j.Pater L.Otho materno genere præclaro,multarúmque

Propinquitas.

tarumque & magnarum propinquitatum.

11 SED ET IN EADEM ſignificatione cognati nonnunquam accipiuntur,vt in.l.j.ff. de in offic.teſta.& in.l.cùm plures.§.cùm tutor.ff.de admiſt.tut.& in.l.j.§.vlti.& iterum in.d.l. qui filium.ff.vbi pup.educ.deb.& in.l.ſi quis filio,in princi.& iterum in.§. eius qui,in fi.ff.de iniuſt.teſta.& in.l.item prætor.ff.de ſuis & legi.hæred.& in.l.in metallum.& in.l.pater,in princip.ff.de lega.3.& in.l.capitalium.§.famoſos.ff.de pœnis,& in.l.j.in princi.ff.de cada.punit.& in.l.ſi fortè,& in.l.caſtrenſe.ff.de caſtrẽ.pecu.& in.l.& qui,in princip.ff.de muner. & hono.& in.l.hæc autem.§.j.ff.ex quib.cau.in poſ.eat.& in.l.j.§.j.ff.ad leg.Iul.repe.& in.l.j.C.de mulie. quæ ſe prop.ſer.iunxe.Et ita quoque accipit Tullius in libro de partitionibus oratorijs.Sítne æquum amicos cognatis anteferre.Et in oratione pro Sexto Roſcio Amerino.De amicorum cognatorumque ſententia Romam confugit.Et rurſus.Tot propinqui cognatíque optimè cõuenientes.& Saluſtius in bello Iugurthino.Coram amicis & cognatis huiuſcemodi verba fertur habuiſſe.Rurſumque. Vos mihi cognatorum,vos affiniũ loco ducerẽ.Et in oratione Marij. Ad hoc alij ſi deliquêre,vetus nobilitas,maiorum fortia facta, cognatorum & affiniũ opes præſidio adſunt.& Cato ille, aut quiſquis is fuit,non contemnẽdus author,Cognatos cole.Nã & cognati dicuntur,quaſi vnà communitérve nati, vel ab eodem orti progeniti.l.non facilè. §.j.ff.de gradi.affi.

Cognati pro coniunctis.

12 ¶ Et hinc etiam cognatio illa,eadem ſanguinis coniunctio,vt ſubiungitur in eadem.l.non facilè.§.cognationis,& in.l.ſicut autem.ff.de legit.tuto.& in.l. nec ei.§.j.ff.de adopt.& in rubro & nigro Inſti.de gradibus cogna.& in.l.vt vim.ff.de iuſti.& iur.vbi ſcribitur,quòd inter homines cognationem quandam natura conſtituit,ſed ibi ea ſignificatio latiùs patet.& in.l.ſi verò, §.hæc autem.ff.de ijs qui deie.& apud Tullium in Verrem oratione ſeptima.Nulla tibi Quinte cùm iſto cognatio eſt. & Quintilianum lib.4.cap.j.Quare in primis exiſtimetur veniſſe ad agẽdum ductus officio vel cognationis,vel amicitiæ.Cognatus enim & cognatio generalis eſt omnium appellatio,ſiue per fœminas,ſiue per mares attingant:non item agnatus & agnatio.l. iuriſconſultus.§.j.&.2.ff.de grad.affin.Quanquã hodie ad vnum redacti ſunt,vt alibi dicem°.

Cognatio pro ſanguinis coniunctione.

13 ¶ NECESSARII itẽ dicuntur in hoc eodem ſenſu,ſcilicet pro ijs qui ſe ſanguine contingunt,in.l.ait prætor.§.vlti.ff.de minor.&.l.congruit.ff.de offic.præſid.&.l.j.§.vlti. ff.de eo qui pro tu.&.l.impuberibus,in prin.ff.de ſuſpect.tu.&.l.magis puto.§.in primis.ff.de reb.eor. &.l.affectionis.ff.de donatio.&.l.3.&.l.benignius.ff.de lib.cau. &.l.non tantùm,& ibi gloſ.ff. de appel.&.l.ſi filijs.C.qui pet.tuto.&.l.quanuis adulterij.C.de adult.&.l.j.C.de impo.lucra, deſcrip.li.10.Et apud Tullium in oratione pro P.Quintio. Non ab homine alieno, neque ab aliquo calumniatore atq; improbo, ſed ab Equite Romano propinquo & neceſſario ſuo &c, Feſtus antem Põpeius authoritate Galli Aurelij neceſſarios eos dici tradit qui aut agnati,aut affines ſunt,in quos neceſſaria officia conferuntur præter cæteros.

Neceſſarii qui dicantur.

14 ¶ Et hinc quoque neceſſitudo dicitur ea illa coniunctio, in.l.vlti.& ibi gloſ.ff.de iuſti.& iur. & in.l.in fideicommiſſi.§.cùm polidius,ibi,propinquorum neceſſitudini,& ibi quoque gloſſ. ff.de vſur.&.l.ſi tutor.ff.de ſuſpect tut.&.l.hæc autem.§.j.ff.qui.ex cau.in poſ.eat.&.l.officiales,ad fi.ibi,propinquorum neceſſitudo. C.de epiſ.& cler.&.l.j.C.vnde legit. Et apud Pliniũ Iuniorem lib.epiſtolarũ.10.Neceſſitudines eius inter meas numero, & filiũ in primis. Quanquam ea appellatio neceſſariorum & neceſſitudinis generalis eſt ad omnem amicitiam,affinitatem,familiaritatem,ſocietatem,hoſpitium pertinens,vt probatur in.l.j.&.2.ff. in ius voc.vt eant,vbi etiam Guiſ.Bar.& alij declarant quæ ſint neceſſariæ perſonæ.& in.l.Iulius.ff.de cõd. & demon.&.l.j.§.conſequens.ff.de ſuſpect.tut. &.l.capitalium.§.omnia.ff.de pœnis.&.l.ſi filium,& ibi gloſ.C.de lib.cau.ne lõgè,nec ex externis ſcriptoribus exempla petamus,quæ plurima ſunt,& omnibus obuia.Ex quibus vnum citaſſe ſatis erit ex Tullio ad Seruium Sulpitiũ, lib.epiſtolarum famil. 13. Cum Lyſone Patrenſi eſt mihi quidem hoſpitium vetus, quam ego neceſſitudinem ſanctè colendam puto. Et paulò pòſt,ſed eo vehementius à te contẽdimus, vt Lyſonem in finem neceſſitudinémque tuam recipias. Porrò neceſſitatem quoque pro iure affinitatis ſiue conſanguinitatis,vti & neceſſitudinem,nonnunquam à probatiſſimis ſcriptoribus poni probat Aulus Gellius authoritate Cæſaris lib.noctium Atticarum.16.c.3.

Neceſſitudo.

Neceſſitas pro iure affinitatis.

15 ¶ PROXIMI ETIAM hi vocãtur, qui nobis ſunt ſanguine quouis modo cõiuncti.l. dudum.C.de contra.empti.quæ.l.ad noſtram conſuetudinem pertinet,& in eo loco gloſſ. exponit proximis,id eſt, conſanguineis. & Bald.in fi.dicit quòd proximus intelligitur per lineã ſanguinis. Et hinc occaſione ſumpta, quòd is text.loquitur de proximis & conſortibus,declarat quid inter vtroſque intereſt. Et ſimilis tex.loquẽs de proximis in eodem ſenſu, in.d.l. quãuis adulterij.C.de adulter.&.in.l.quicunque. C.qui admit.& in.l.j.C.de mulier.quæ ſe propr. ſer.iunxer.&.d.l.diuus.ff.de offi.præſid.& de huius vocis ſignificatione in hunc ſenſum videbis apud Philip.Franc.in.c.ſi pater,char.pen.verſic.vigeſimo ſeptimò,de teſta.lib.6.& Barb. in repe.l.cùm acutiſſimi,char.15.verſic.quid autem ſi teſtator dixerit, ſi filius meus deceſſerit ſine proximis.C.de fideicom.& Steph.Bertran.con.30.pũctus,numero.3.lib.4.Et cùm ita accipitur,vim atque ſignificationem poſitiui tenet,vt tradit Priſcianus lib.3.c.2.

Proximi qui dicantur.

16 Ex quo item proximitas pro cõſanguinitate,in.l.capitis,&.l.ſi ſpurius.ff.vnde cog.&.l.Seius.

Proximitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.ad. SC. Trebel.&.l.j.post princi ff.de iur.& fact.ignor.&.l.j.& iterum.l.item prætor. ff.de suis & legi.hæred.&.l.si bonorum,quæ est.2.C.qui admit.vbi id Iason no.in primo not.&.l.j. C.de bono.pos.secũ.tab.&.l.j.iterumque.l.ad intestati.C.de leg.hære.&.§.vlt.Insti.de succes. cog.& in.§.j.& ibi glo.in verbo,proximitatis,Insti.de serui.cogna.& apud Quintilianum,lib. 3.cap.8.Quod accidit,etiam si de vnà re quærantur aliqua:sed eam plures petant, vel eodem iure,vel proximitatis,vel diuerso:vt cùm hic testamento, ille proximitate nitatur, & è nostris quoque declarat Oldra. con.153.videretur quòd filius.Et nos quoque aliquid dicemus, infr.§. 11.in glo.j.numero.1.2.&.3.Et quia etiam appellatio proximi ad alia quoque pertinet.Ideóq; ad submouendam dubitationem,ostendendámque priuatim hanc generis proximitatẽ,ei nõ nunquam additur hæc generis adiectio,ita videlicet,proximus genere. vt apud Terentium tũ in Adelphis,tum in Phormione.Quod & de propinquo suprà diximus.Ex proximo autem ita fit proximitas,vt antiquis maximitas à maximo,& optimitas ab optimo,vt Nonius Marcellus probat primum authoritate Lucilij,alterum Plauti.

Proximus genere.

17 ¶GENTILES QVOQVE & ij dici possunt,ex illo Varronis loco,li.j.rei rusticæ.c. 2.Duo(inquit)in primis spectasse videntur Italici homines colẽdo,possẽtne fructus pro impensa ac labore reddere:& vtrùm saluber locus esset,an non. Quorum si alterum decollat,& nihilominus quis vult incolere,mẽte est captus,& ad agnatos & gẽtiles est deducẽdus.Id quod repetit,sed ad Portium Catonem referens Columella,libr.j.eiusdem materiæ, cap.3.Hìc ergo gentiles & agnati vocantur,quos simpliciter proximos appellant Marcus & Commodus imperatores in.d.l.diuus,cùm rescribunt,mente captos & furiosos ad securitatem proximorum pertinere.Quæ lex sumpta fuisse videtur ex legibus Platonis,qui lib.11.de legibus,in hãc sententiam scribit.Nemo furiosus palàm in vrbe, sed furiosum propinqui domi quomodocunque possunt,custodiant: quod nisi fecerint,mulctantur.Nam & in ea.l.diuus,puniuntur propinqui,qui ne gligenter furiosos asseruauerint.Ea autẽ verba,quibus furiosi ad agnatos & gentiles deducuntur,sumpta sunt ex legibus.12.tabularum,vt videre licet apud Tullium, si is est, lib.rhetoricorum primo ad Herennium.& iterum in libro de inuentione,qui haud dubiè eius est.Nam in vtroque loco ex ijsdem legibus illud citat. Si furiosus exisset,agnatorũ gentiliumque in eo,pecuniáque eius potestas esto.Cuius etiam loci legum decemuiralium mentio fit in. l.sæpe.ff.de verbo.significa. Quanquam & ea.l.intelligi potest de alia.l.12.tabul. & à Tullio in.d.lib.j.ad Herennium,memorata,quæ ad hunc quoque locum pertinet.Si paterfa.intestatus moritur,familia pecuniáque eius agnatorum gentiliumque esto. Idem autem Tullius lib. j.Tusculanarum quæstionum.Seruium Tullium regem gentilem suum vocat,quòd originem ex eo duxisset,si credimus Silio,Plutarcho in vita ipsius,Eusebio de temporibus,& Eutropio. de quo affatim in nostra tractatione nobilitatis. Et idem Tullius in lib.de vniuersitate tradit homines deorum immortalium quasi gentiles esse.Nam vt dicit Festus Pompeius authoritate Cincij,gentilis dicitur ex eodem genere natus,& is qui simili nomine appellatur.

Gentiles qui.

Ad agnatos & gentiles deduci.

Lex Platonis.

Lex.xii. tabularum.

18 ¶Hinc autem Gentilitas pro consanguinitate apud Plinium Iuniorem, aut alium, quisquis is fuit,authorem certè probatissimum in libro de viris illustribus. Gentilitas eius Manlij cognomine iurauit,ne quis postea Capitolinus vocaretur.Et in panegyrico,Videlicet quòd manifestum erat,quanto cum dolore laturi seu potiùs nõ laturi homines essent,destringi aliquid & abradi bonis,quæ sanguine,gentilitate,sacrorum denique societate meruissent.Et ante eũ Tullius de oratore lib.j.In ea causa fuit oratoribus de tota stirpe ac gentilitatis iure dicendũ. Hinc autem gentilitiæ hæreditates dictæ Suetonio in Cæsare cap.j.& gentilitia monumenta eidem in Nerone,cap.50.vbi scribit reliquias ipsius Neronis gentili Domitiorum monumẽto conditas.Hæc autem leges nostræ familiaria sepulchra vocant,in.l.familiaria.ff.de reliq.& sumpti.fune.Quanquã scio hæc vocabula gẽtilium & gentilitatis à doctissimis viris aliò quoque referri.vt per Alcia.in.d.l.sæpe,& li παραφέργων.j.capi.12.& seq.& Budeum frequenter in annotationibus.ff.& dicemus etiam plenissimè in eodem tract.nobilitatis,statim post princi. Theologi autem gentiles eos vocant,qui Christo non credunt, vt videre licet apud Augustinum Homilia.28.

Gentilitas.

Gentilitiæ hæreditates.

Gentilitia monumenta.

Familiaria sepulchra.

19 ¶QVINETIAM TRIBVLES hi à nonnullis appellãtur,quòd scilicet sint ex eadem tribu,id est,propinquitate,affinitate,consanguinitate.Terẽtius in Adelphis.Sed quis illic est,quẽ procul video?Est ne hic Hegio Tribulis noster?Tullius in oratione pro Sexto Roscio Amerino. Quasi verò mihi difficile sit quanuis multos nominatim proferre (ne longiùs abeam)vel tribules vel vicinos meos,&c.Et in oratione in Vatinium,paulò ante fi.Tamen te omni honore indignissimũ iudicat,si te vicini,si affines,si tribules ita oderint,vt repulsam tuã triumphum suum duxerint.Et paulò infr.Si cognati respuunt,tribules execrãtur, vicini metuunt,affines erubescũt.Et lib. epistolarum familiarum.13.ad Seruiũ Sulpitium.Lucio Cossinio amico & tribuli tuo valde familiariter vtor.Et eodem lib.ad Ticium.L.F.Rufum, Lucius Custidius est tribulis & municeps & familiaris meus.Et ad Quintum fratrem li.3.epistola.j.Ego ex magnis caloribus in Arpinati summa cum amenitate fluminis me refeci ludorum diebus,Philotimo tribulibus commendatis.Et ad Atticum lib.j.epistola.13. Tribulis em̃ tuus est,& Sextus pater eius nummos vobis diuidere solebat. Liuius libr.2.ab vrbe condita.Vetus Claudia

Tribules qui.

Claudia tribus additis postea tribulibus,qui ex eo venirent agro, appellata. Et Martialis libr. 9.de Partheniana toga.

Nunc anus & tremulo vix accipienda tribuli,
Quam possis niueam dicere iure tuo.

Et Horatius in epistolis.

Vt cum pileolo soleas conuiua tribulis.

Hieronymus cæterique omnes qui libros Bibliorum traduxerunt,contribules hos vocant, vt Leuit.25.cap.&.2.Machab.4.& Paul.j.ad Thessal.2.Quanquã sunt qui & aliõ referunt significationem horum vocabulorum.

Contribules.

20 ¶AFFINES DENIQVE licèt propriè dicantur viri & vxoris cognati, dicti ab eo quòd duæ cognationes,quæ diuersæ inter se sunt,per nuptias copulantur.l.non facilè.§.affines.ff.de gradi.affi.Ex quo illud Ciceronis lib.Officiorum.j.Sequuntur connubia,affinitates, ex quibus etiam plures propinqui.Et in.5.in Verrem actione. Vectius tuus affinis,cuius sororem habes in matrimonio Et in oratione pro.P.Quintio. Affinitas liberis istius viuis diuelli nullo modo poterit.Et illud item Valerij Maximi lib.8.cap.j. Attilium reum imminentis dãnationis periculo Q.Maximi soceri pauca verba subtraxerunt, quibus affirmauit,si in eo crimine sontem illum ipse comperisset, dirupturum se fuisse affinitatem.Illúdq; quod scribitur in.l.affinitatis.C.com.de succes.Affinitatis iure nulla successio permittitur.Tamen nonnun quam affines vocamus consanguinitate coniunctos,vt tradit Festus Pompeius.Et in hac significatione accipi videtur.in.l.vlti.ff.vbi pupil.educ.deb.& in.l.ius familiarium.C.de religio.& sumpt.fune.& quod minimè dubium est,in.l.si mulier.ff.de dona.inter vir.& vxo.Nam quem primùm cognatum appellauerat,eundem postea affinem vocat. Et affinitatẽ quoque pro cõsanguinitate accipimus,vti & haud dubiè accipitur in.c.j.35.quæst.3.& in cap.hæc salubriter. 35.quæst.8.vti etiam annotarunt Archi.Ioan.And.& Domi.in.c.j.de sponsal.lib.6.& ita quoque accipitur in.l.si verò.§.hæc autem actio.ff.de ijs qui deie.& apud Plinium lib.8.epistolarum ad Rufinum,ea epistola cuius caput est,falsum est.In quo denique omnibus affinitatibus pro cuiusque officio gratia oblata est.Nam ibi loquitur de filijs fratribus, & fratrum filijs. Et Suetonium in Iulio Cæsare capit.j.Per Mamercum Aemilium,& Aurelium Cotam propinquos & affines suos veniam impetrauit.

Affines qui.

Affinitas.

21 ¶EX EO AVTEM quod nostra consuetudo loquitur simpliciter de cõsanguineo,plane est quemcunque admitti etiam non proximiorem. Sicuti cùm de vicino etiam simpliciter loquimur,de omni vicino etiam non proximiori intelligitur.l.non solùm,in prin.ff.de ope.no.nunc. Ex quo not.Alberi.& Iason,quòd si statuto cauetur,vt vicini teneantur resarcire damnum,nisi capiant delinquentes:ij vicini intelliguntur,qui remoti sunt.si modò vocem exclamantis audire possint.l.j.§.eodem autem tecto.ff.ad Silla.vbi & id not.Bald.quod & latiùs tractat Bart.in.l.si tertius,in prin.ff.de aqua plu.ar.vbi etiam loquitur de quodã statuto Tudertino loquente item de vicinis.Et post eum Pet. Anc.in rep.cap.j.in.14.quæst.princ.versic. vlterius quia sæpe,qui est in charta.72.in paruis,extrà de constitutio.

Quæsti. an ad retractum admittatur quilibet propinquꝰ.

Vicini qui.

22 ¶Sed & ipse Iason vbi suprà trahit illum text.ad statutum,quod mentionem facit de consanguineis vel coniunctis:vt intelligatur etiam de remotis: nisi statutum adijciat,proximis.Ideo (inquit)si statutum iubet in contractibus mulierum vel minorum interuenire duos cõsanguineos,videtur satis esse,vt consanguinei etiam remoti adhibeantur,sicuti etiam tenent Bart.& Bald.si penitius inspexeris,in.l.transactionem.C.de transact.& Angel.con.160.domina Catarina,col.pen.versic.item est attendendum.& iterum con.170.item statuimus. & id dicunt obseruari de consuetudine Iac.Bu.& Saly.in.l.vlti.C.de testa.milita.& in.l.j.C. vnde vir & vxor. quãuis ipsi de iure communi contrarium teneant,& alij multi quos allegat & sequitur Iason vbi suprà,quem videas in eo loco,& iterum in.d.l.j.in fi.C.vnde vir & vxor.& in.l.vlti.ad fi.C. de verb.signi.& Alex.in.d.l.vlt.etiã ad fi.C.de testa.milit.Satis enim est nunc ea loca designasse.Sed & ad eũ iurisconsulti tex.in.d.l.nõsolùm,proximè accedunt externorũ scriptorũ sententiæ,quas afferem̃ in nu.26.sed vt maturè.Sed hìc omnino vide quæ dicemus infrà.eo.ti.§.11. gl.4.in verbo,doibt recepuoir le premier lignagier,nu.3.tamẽ in ea sum,vbi & id ostẽdo quod suprà diximus consanguineum etiam remotum admitti ad retractum,iuris esse,& id quoque nostra consuetudo nnucupatim declarat.d.§.11.rursumque.§.14.

Statutũ iubens consanguineos adhiberi an etiam de remotis intelligitur.

23 ¶Sed & id intelligendum est,si modò is sit intra decimum gradum: nam si sit vltra eum gradum,non admittetur,vt nũcupatim in specie nostri retractus voluit & respõdit Cepola causarum ciuilium consi.43.clarissimè.colum.j.& seq.motus hac ratione, quòd agnati & cognati vsque ad decimum tantùm gradum succedunt,secundùm glos.in authen.in successione, & ibi Bart.& Ioan.Fab.C.de suis & legi.& in.l.certum,quæ est vlti.in glos.etiam vlti.& ibi Bal. colum.4.versi.quò ad secundam quæstionem,& alij doct. C.vnde legi.& in.l.iurisconsultus.§. parentes,& ibi Alberi.ff.de grad.affinit.& in.l.octaui.ff.vnde.cog.& in.l.vacantia, & ibi Angel.C.de bon.vacan.& in.§.vlti.& ibi Ioan.Fab.& alij,Instit.de succes. cog.& in.§.hactenus, in verbo,longè,Insti.de grad.cog.& in.§.si verò neque fratres,in princip.in authenti.de hære-

Quæsti. Intrã quem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dita.ab inteſt.veni.Azo.in ſumma.C.de legi.hæredi.col.2.verſicul.vocantur agnati.Hoſti.in ſumma.de conſan.& affin.§.vſque ad quotum gradum,verſi.vlti.Pet.& Cy.in.l.cùm rem alienam.C.de legat.Bald.in.cap.j.col.vlti.& ibi quoque Marti.Laud.& Cardi.Alexand.titul.de feud.march.vbi id tamen intelligunt in alijs ſucceſſionibus,quàm comitum & baronum:nam in his ſucceditur in infinitum,donec ſint agnati primi ſtipitis,& idem Bal.conſi.469. ſtatuto cauetur quòd bona,in fi.libr.j.vbi dicit in hoc gradus computandos eſſe ſecundùm ius ciuile. & con.129.factum proponitur in terminis,in vltim.dubio,lib.2.& conſi.293.primò dicam de bonis,poſt medium,lib.2.& conſi.330.in hoc concordati,colum.2.lib.3.Ange.in.l.ſciant,col. j.C.de legi.hære.Raph.Fulg.conſil.45.quoniam Franciſcus,col.2. Mathef.in tract.ſucceſſionum,in.3.arti.prin.verſi.tertio loco,ibi, & vocantur omnes,& ibi Ludo. Bol.in addi.& idem Bol.conſil.69. Cornet.colum.3.Angel.Aret.in.§.ſi plures,in fi.inſti.de leg.ag.ſucceſ.Pet.Ferrar.titu.for.libel.pro hæredi.ab inteſt.in verbo,nulliſque ſuperſtitibus,col.9.in paruis,verſic. viſo ſufficienter.Bened.Cap.con.omnium.j.circa quod,col.4.verſi.ad idem & quintò,& iterum con.136.& ſi videatur,col.j.rurſumque vlti.& Cardi.Alex.in.cap.j.§.& quia, col.antepe. verſi.cadit hic pulcher,titu.qui ſend.dar.poſ.Philip.Deci.qui etiam excipit comitatus & baronias,conſi.85.cuius ſuperſcriptio incipit,de gradibus,col.j.&.2.& Iaſon.in.l.exigendi,col. j.verſicul.ſeptimò extende.C.de procur.Ludo.Gozad.con.26.in cauſa illuſtriſſimorum,col. 5.verſic.quartò fortiùs.

Decimus tantũ gradus admittitur ad legata & fideicõmiſſa

24 ¶Ex quo fit,vt etiam in legato aut fideicommiſſo relicto propinquis ſiue conſanguineis intelligitur de his tantùm,qui ſunt intra decimum gradum,non de vlterioribus gradibus,vt pulchrè & no.reſpondit ipſe Deci.ex facto interrogatus conſi.321.in cauſſa quæ Alexandriæ agitatur,colum.2.verſicul.circa primum,iterumque con.323.cùm ſit quòd nobilis, ante ſi.per id quod voluit Bald.ſiue is ſit Salyc.ſiue Pet.An.in.d.conſil.à nobis ſuprà in princip.huius glo. citato,videlicet.334.lib.3.conſil.ipſius Bald.&.95.conſil.Pet.Ancha.quòd ſcilicet is tantùm admittitur ad huiuſmodi relictum,qui vocatur ad ſucceſſionem de iure ciuili.Et bene etiã facit quod ſcribit Paul.Caſt.conſi.383.notandum eſt ad euidentiam,in fi.lib.j.& Alci.in.l pronunciatio,in verbo,neptes,iterumque in verbo,agnatorum,ad fi.ff.de verbo. ſignifi.Et quod tradit gloſ.in.cap.poſtremò,in princip.& ibi omnes doct.ext.de appel.vbi dicunt eos tantùm conſanguineos dici,qui ſunt intra gradum ſucceſſibilem,& multi ex illis loquuntur etiam de decimo gradu.

25 ¶Porrò illam Cepolæ ſententiam requirentem conſanguineum eſſe intra decimum gradũ, vt admittatur ad retractum ſicuti ad ſucceſſionem, fulcit quod noſtra conſuetudo vbique dicit ius retractus ſequi per omnia ius ſucceſſionis,vt infrà.§.11.&.§.13.Et vide quid dicam inferiùs in hoc eodem.§.gloſ.16.in verbo,declarer le lignage,numer.4.ſed & huius noſtræ.& iterum.d.§.11.in gloſ.j.nume.9.ſed hanc tamen ſententiam. Ex conſuetudine autem Senonũ debet conſanguineus volens retrahere,eſſe intra ſeptimum gradum,vt ſcribitur in.40.cap. conſuetudinum eius gentis.Similiter & Borbonicrum,cap.434.vbi præterea is gradus nuncupatim excluditur.vti & Niuernenſium hoc titu.§.j.vbi dicitur retractum non habere locum,niſi vſque ad ſextum gradum conſanguinitatis incluſiuè.At ex conſuetudine Britonum conſanguineus admittitur vſque ad nonum gradum,vt ſcribitur tit. conſuetudinũ eius gentis.15.qui eſt des premeſſes & retraict lignagier.§.j.

Conſuetudines de gradu retrahentium.

26 ¶Sed vt maturè redeamus ad id quod ſuprà diximus de vicino remotiori,& vt noſtri dicunt, non immediato,vtrùm ſtatutum prohibens alienare irrequiſito vicino intelligatur etiã de huiuſmodi vicino remotiori ſiue non immediato,vide Petr.Anch.conſil.160.præſupponitur in themate & latè Corne.qui tamen Pet.Anch.non meminit,conſil.29.in præſenti conſultatione,lib.j.Cæterùm autem legimus apud authores primæ claſſis,vicinum proximum: tãquam is quoque vicinus dicatur,qui nõ ſit proximus.Nam Plautus in Mercatore.Tuus amicus & ſodalis,ſimul vicinus proximus.Terentius in Hecyra.Deſpondent ei natum huius vicini proximi.Tullius lib.3.officiorum.Quærit ex proximo vicino,num feriæ quædam piſcatorũ eſſent. Et libr.2.epiſtola.ad Atticum.Caius Arrhius proximus eſt vicinus.& è noſtris Paulus in.d.l. non ſolùm,in prin.ff.de ope.no.nunc cùm dicitur,non ſolùm proximo vicino.& Vlpianus in. l.j §.quod ait.ff.de cloac.ibi.& tam ad proximum vicinum quàm aduerſus vlteriores. Quod optimè facit ad id quod ſuprà diximus verſ.ab hinc.5.Nam vt in his locis dicitur vicinus proximus, ita & alibi dicitur cognatus proximus. Terentius in Adelphis, Hegio his eſt cognatus proximus. vbi Donatus interpres, Bene (ait) addidit proximus, nam multi gradus ſunt propinquitatis in affinitate,& cognatione.

Vicinus proximus.

Cognatus proximus.

Quæſtio an Banniti admittantur ad retractum.

27 ¶CAETERVM QVIA IN præcedenti gloſſ. tractauimus de conſanguineis qui non ſuccedunt,& quibuſdam quæſtionibus acceſſorijs.Hîc de alijs multis eorum perſonã cõcernentibus diſſerendum ducimus. Quæro igitur, an Bannitus (quem vocamus) poterit vti beneficio huius conſuetudinis.Bened.in rep.capit.Raynucius, in verbo,in eodem teſtamento relinquens,le.j.numer.142.expreſſè in hoc caſu negat hunc admittendum, ſi perpetuò eſt bannitus, per.l.amiſſione.§.qui deficiunt.ff.de cap.di.& ibi not.per Bart.qui dicit & poſt eũ Bald.& vterque poſt Iac.Arc.in.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Trebel.quòd banniti beneficia ei-

Banniti beneficia amittunt.

uitatis

uitatis vel regni ſiue iuris municipalis amittunt,non autem iuris communis:niſi ſint bãno imperiali obnoxij.quod & tradunt.Cy.Bar.Bald.Saly.Ange.& alij in.l.j.C.de hæred.inſti.Bar. Bald.& Imo.in.l.eius qui.§.j.ff.de teſta.idem Bart.in.l.certa forma,per illum tex.C.de iur.fiſci,lib.10.Bald.in.l.Gallus.§.& quid ſi tantùm,col.pen.ff.de lib.& poſthum. & conſi.25.ad dictum condemnatum,lib.4.Saly.in.l.j.C.de hæreti.Pau.Ca.con.55.ſuper primo quæſito, col. j.lib.j.Corne.conſi.55.reperio,col.3.verſicul.& inſuper,lib.2.Franc.Curt.ſenior qui hanc dicit eſſe communem op.cõ. 60.dux Philippus,colum.10.& ſeq.Ludo.Bolo.cõ.70.in prin.vbi & alios multos allegat.

28 ¶Quod certè ex eo dependet,an banniti noſtri temporis comparentur deportatis,an relegatis,de quibus iura loquuntur. De qua re vltra illos vide Iac.Aret.in tracta.Bannitorum,cuius initium eſt,Ticius filiuſſa.Specul.tit.de inſtru.edi.§.compendioſe,verſi.quid de bannito.Bar. in ſua diſput.incip.Lucanæ ciuitatis.Bald.con.289.præmiſſis verbis,lib.1.Angel.in ſua diſpu. incip.duo adinuicem.Pet.Ancha.con.179.filio.Fulgo.in.l.3.C.de epi.& cleri.Pau.Ca.Alex. & alios recẽtiores in.d.§.ex facto.eundem Paul.conſil.212.omiſſo,lib.2. Alexand.con.26.circa primum,col.j.&.2.lib.j.& conſil.75.viſis & diligenter,col.j.eod.lib.j.& conſil.116.animaduerſis,lib.2.cum alijs multis adductis ab ipſo Alexand.in.d.locis.Quibus adde Iaſo.amplè declarantem,an quãdo banniti amittunt beneficia ſtatutorum,atque etiam iuris communis,cõ. 166.videretur,& duobus ſeq.li b.6.

Banniti quibus æquiparantur.

29 ¶Sed & ex alio defendi poteſt ea Bened.ſententia: quia bannitus perdit ius agnationis & filiationis(non intelligas,vt perdat ipſam agnationem,aut filiationem:neque enim id fieri poteſt,vt ex ſe ſatis patet, & ex ijs quæ diximus,ſuprà in præcedenti gloſſ.num.38.porrò.Nam & ius earum ab ipſis ſeparatum eſt & diſcretum,vt latè docuimus in repe.l.ſi vnquam,in verbo, donatione largitus,nume.259.incip.nec id quidem) Banniti igitur,vt repetam,perdunt ius agnationis & filiationis,vt conſtat ex not.per Bar.in.l.ſi adulterium cum incœſtu.§.liberto.ff. de adult.& in.l.eos.ff.de recepta. quibus locis dicit,quòd ſicut ciuitas perdit bannitum,ita & eum perdunt pater & cæteri agnati & cognati,per.l. poſtliminiũ.§. filius.ff.de capti.& poſtliminio reuer.vbi hæc verba ſcribuntur:quia pater ſic illum amiſit, quemadmodum patria.Et id quidem expreſſè,vt ſcilicet Bannitus perdat ius agnationis & filiationis,tradit Alexand.d.conſi. 75.col.3.verſicul.pro hoc facit,lib.j.Igitur ſi id ius amiſerit,ratione cuius retractus competit, conſequens eſt & ipſum ius retractus amittere.Tu tamen cogita an hæc in bannitis huius regni procederent,neque enim id auſim aſſerere.

Banniti perdũt iura agnatiõis.

30 ¶SED ET ILLVD HOC in loco in quæſtionem venit,an venditor ipſe ſit audiendus volens retrahere.Quod videtur,nam quod permiſſum eſt eius conſanguineis propter ipſum, multò magis eidem cẽſetur conceſſum,authen.multò magis.C.de epi.& cler.cum ſi.præſertim cùm in eo æquè ac in conſanguineo locum habeat ratio noſtræ conſuetudinis proſpicientis familiæ:ergo & idem ius ſeruãdum eſt.l.illud.ff.ad leg.Aqui.&.c.inter corporalia,ext. de tranſla. præla.cum ſi.Imò & maior eſt ratio , cùm ſit ſibi ſuæque familiæ veluti propior ac proximior,quàm alius nemo,vt tradit Ioan.And.in addi.Specul.titul.de coniuncta perſona. & Bald.conſi.339.quæritur vtrùm de linea,in.j.dubio. & Ouidius,ſi is eſt,in epiſtola Acontij ad Cydippen.

Quæſti.an Venditor ipſe poſſit retrahere.

Proximus ſibi quiſque eſt.

Hæc mihi ſe pepigit,pater hanc tibi primus ab illa,
Sed propior certè,quàm pater,ipſa ſibi eſt.

Et Terẽtius in Andria.Proximus (inquit) ſum egomet mihi.Et vt eſt in veteri prouerbio apud Ariſto.lib.Moraliũ.9.c.8.& Theocritum Idyllio.16.Charites nuncupato,& Athenæo.libr.9. γόνυ κνήμης ἔγγυον.i.genu ſura propius.Et apud Plautum in Trinummo. Tunica propior pallio eſt.

Genu ſura propius.

Tunica pallio propior.

31 ¶Ideoque in ſimili Pau.Caſt.in.l.filiuſſa.§.diui,column.2.ff.de legat.j.tradit quòd ſi teſtator prohibuerit rem quampiam alienari extra familiam, quoniam ea ſit maiorũ:ea prohibitio valet,vt ibi dicitur:nec ſolùm alij eius familiæ,ſed & is qui alienauit poterit alienationem retractare,ar.l.quemadmodum.C.de agri.& cenſ.lib.11.& ſequuntur Ambro.Opizo.& Ferdi.Loaz.in.d.§.diui,illi quidem,col.5.hic colum.7.ad fi.2.no.Et facit etiam text.in.l.ex hoc edicto. §.ſi quis.ff.de ali.iud.mut.cau.fac.vbi ita ſcribitur.Si quis alienauerit, deinde receperit, non tenetur hoc edicto.Qui venditori ſuo redhibet rem,non videtur iudicij mutandi cauſſa alienare.Cuius text.arg.Alberi.ibi nuncupatim in hoc noſtro caſu dicitur voluiſſe,quòd admittitur ipſe venditor ad retractum, & præfertur alijs conſanguineis.nam ita eũ refert & ſequitur Franc.Ripa.in.l.j.col.pen.verſic.ſed pone quòd ipſe.ff.de priuil.cred.Sed ibi illud non dicit, ſed aliud,de quo alibi diximus.

Res alienari prohibita an à venditore re tractari poſſit.

32 ¶Idque maximè omnium debet habere locum,ſi venditor ipſe non ſua ſponte,ſed neceſſitate adactus,cui ne dij quidem reſiſtunt,ſi credimus veteri prouerbio,vt non immeritò Tullius lib.2.officiorum iuſſerit parendum eſſe neceſsitati, & alibi dicemus latiùs. Si quis igitur coactus oppreſsuſque neceſsitate fortè æris alieni,aut alia honeſta cauſsa ad alienationem proceſſerit,non ſecutus illud genus hominum horribile & pertimeſcendum,qui vt inquit Tullius in oratione pro Publio Sylla,tanto amore ſuas poſſeſsiones amplexi tenent, vt ab his membra

Quid ſi neceſſitate adactus quis alienari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuelli citius ac distrahi posse diceres: quíque sibi cognationẽ cùm prædijs esse existmãt suis. Si quis (inquam) vt fidem suam liberaret, suósque creditores non à se fortè, sed à suis maioribꝰ factos dimitteret, domum suam vendat non aliter venditurus, posteáque locupletior factus dei beneficio ex improuiso (vt dicitur) apparentis, intra tempus suæ familiæ concessum velit rem ad se, atque ita ad suam ipsius familiam retrahere, quid est quod ei imputari possit aut debeat, vt non sit audiendus, sicut cæteri eiusdem familiæ?

33 *Quem de euictione &c.* ¶ Ego tamen cum multis censeo, eum omnino non admittendum. Nam cùm ipse hauddubiè de euictione teneatur, etiam si id expressim pactum non sit, nisi è diuerso contrarium sit conuentum. l. non dubitatur. C. de euict. cum si quæ afferemus infrà eo. ti. §. 29. glos. f. vlti. nume. 4. eodémque vlti. certè eundẽ repetentem rem quam ipse vendiderit, exceptione summoueri pos se nemini dubium est: quáuis alio iure ius ipsum quæsierit. Improbè enim rem à se distractam euincere conatur. Hæc enim propè sunt verba. l. vendicantem. ff. de euict. Et cùm ipse teneatur emptorẽ aduersus alios defendere, cõsequens est, vt eũ ipse non debeat nec possit impugnare. l. frater à fratre, ibi, porrò eum quem aduersus extraneum defendi oportet &c. ff. de condi. indeb. &. l. altius. ff. si seruit. vendit. vbi ita scribitur, quia quod alium facientem prohibere debuit, id ipse committere non debuit, & ibi glo. adducit concord.

34 *Venditor nõ tenetur de euictione ex retractu consanguinei. Multi casus in quibus vẽditor non tenetur de euictione.* ¶ Sed hæ rationes, tametsi à nonnullis in hanc rem afferuntur, parum tutæ sunt, quando hoc casu, cùm consanguineus ex hac consuetud. retrahit, non tenetur venditor de euictione: quia cùm res non ideo euincitur, quòd nõ sit vẽditoris, sed iure speciali, non tenetur venditor emptorem defendere, per no. in. l. minor, in prin. ff. de euict. Et quia etiã id ius retrahẽdi cõtra emptorẽ cõpetit ex iuris municipalis permissione, & ex emptoris vtpote extranei persona, nõ vẽditoris: propterea nõ tenetur vẽditor de euictione, ar. l. si per imprudentiã, & ibi no. & l. hoc iure, cũ. l. seq. & l. si seruũ, & l. fundum, & l. si mancipiũ. ff. de euict. Quin & si ex persona vtriusq; res euincitur, non debetur euictio. l. sed & si, & ibi no. eo. ti. Præterea emptor intelligere debebat se id dare oportere consanguineo petenti & offerenti precium: ideo sibi imputandũ, si nihilominus emat. l. quid te, in fi. ff. si cert. pet. exẽplo illius qui fundũ alienũ sciẽs cõparauit: neque eũ is de euictiõe agit, nisi expressè de euictiõe sibi puiderit. l. si fundũ. C. de euictio. & dicemus pleniùs infr. eo. ti. §. 12. in gl. j. nu. 7. incip. sed hoc de euictione. Nã & aliàs cũ res euincitur ex natura negotij siue rei, non debetur euictio: sed sibi debet imputare, qui sic cõtraxit, gl. no. in. l. si familiæ, in glo. vlt. vers. itẽ quid si vni. & ibi Guid. Suz. Ricar. Malũ. Cy. Bar. qui eã glos. dicit sing. Bal. Saly. & alij. C. famil. hersc. & Bald. in. c. j. §. rursus si fidelis, circa medium, & ibi quoque Mart. Laud. qui eã dicit valde singu. Aluaro. & Cardi. Alex. tit. qui. mo. feud. amit. idẽ Laud. in. c. j. col. j. ver. pone duo, & ibi quoque Cardi. Alex. col. itẽ. j. ti. si de feud. vas. ab aliqui. interp. fuer. vbi illam glo. signandam esse dicunt Fran. Are. con. 3. cõsultatio, in prin. & per totum id con. Fran. Curt. senior con. 49. memoriæ, col. 18. nu. 71. & consi. seq. quod est eiusdẽ initij, col. 68. num. 383. & seq. Fran. Ripa. lib. j. respon. c. j. defuncto, num. 62. & seq.

35 *De eadem re.* ¶ Ad hæc cùm huiusmodi euictio procedat ex ipso contractu venditionis, & post ipsum contractum, & non ex causa ipsum antecedente: certè etiam hoc casu non tenetur venditor de euictione. l. 3. ff. eo. tit. ibi, hîc autem hæc actio postea esse cepit, &. l. Lucius, in prin. ibi, post cõtractam venditionem, eodem tit. & l. j. ibi, quæ ex præcedenti tempore causſam euictionis parant. C. de peri. & con. rei vend. Et expresse in hoc casu, vt non teneatur venditor de huiusmodi euictione, tenet Masuer. tit. de retractu. §. item secũdùm opinionẽ. & Matth. Afflict. in tract. proto. in verbo, vt infra. 30. dies, in fi. Et est expressa consuetudo apud Meldenses ca. 96. Super eo tamen quod suprà dixi, nisi sibi de euictione prouidisset, vide quid dicam infrà in eadẽ glos. num. 55. sed id tamẽ, vbi videbis, an sufficiat generaliter caueri de euictione. Quid autẽ si promissum sit quomodocunque res euincatur, videbis etiam infrà in fi. huius titu. quæstio. 22. vbi etiam videbis, quid si venditor dicat emptori extraneo, & ignoranti consuetudinem retractus, rem non esse obnoxiam retractui.

36 *Interdũ retractare potest qui de euictione tenetur.* ¶ Quin & si fateremur venditorem hoc casu teneri de euictione, non cõfestim necessariò sequeretur eum repellendum à retractu. Nam plærumque potest quis actum retractare, etiam si de euictione ipsius teneatur, vt in. l. Seia. ff. de euicti. vbi hæres iure proprio potest rem à suo prædecessore venditam reuocare: & nihilominus tenetur de euictione, & etiam in. l. si, tibi. & l. vlti. C. eo. tit. de euictio. cum si. adductis ab Alexand. in. l. si mihi & tibi, in prin. ad fi. ff. de legat. j. & con. 109. viso processu, col. 2. vers. nec ad hoc ob. lib. 4. & Philip. Deci. con. 185. in causa istorum nobilium, col. vlti. vers. nec ob. quòd iste. & con. 445. in casu, col. 10. vers. sed responderi potest. Quibus adde Raph. Fulgo. con. 67. paterfa. col. 3. Sed id dictum sit ex abundanti. nam illi casus videntur esse extraordinarij, & irregulares, nec ad alios trahendi, cùm regula sit lippis & tonsoribus non ignota, quem de euictione tenet actio, eundem agẽtem repellit exceptio, quæ probatur in. d. l. vendicantem, cùm si. Illud autem é diuerso (ne id omittam) verum est, eum qui vẽdidit, licèt non teneatur de euictione, non posse tamen eiusdem rei ex alia causa quæstionem mouere. l. & si is. ff. de distract. pig.

37 *Nemo retractat quod* ¶ Igitur vt redeamus ad id quod diximus, venditorem non admitti ad retractum, sunt & aliæ rationes efficaciores, quàm quod suprà de euictione diximus. Nam primùm nemo retractare potest

potest quod à se legitimè factum est. l. post mortem. ff. de adop. & l. cùm profitearis. C. de reuo. dona. & l. creditoribus. C. de ser. pig. dat. manu. & ibi plenè no. & l. j. C. de remiss. pig. & ca. veniens, extrà, de fili. præsbyte. & cap. cùm super, de concess. prœben. & cap. diuersis, de cleri. coniug. Prætereà venditor quantùm in se est, vẽdendo alienum se facit, vt in simili dicit Bald. con. 9. factum tale est anno domini, colum. 3. versi. & si quæratur, lib. j. quod repetitur con. 188. lib. 3. videtúrque renunciasse beneficio cõsuetudinis, quæ vult rem manere in familia, cùm ipsemet alienando extra familiam posuerit: nam & tacitè & facto renunciamus, cap. inter monasteriũ, & ibi glos. in verbo, renunciasse, extrà de sentent. & re iudi. & ibi concord. cũ alijs multis à me traditis infrà titu. omnium nostrarum consuetudinum. 24. §. 2. Si igitur huic iuri renunciauit, non potest ampliùs eo vti. l. si quis in conscribendo. C. de pact. cum si.

à se legitimè factum est. *Vendẽs se alienum facit.* *Facto renunciamus.*

38 ¶ Item hæc consuetudo id ius retrahendi solis consanguineis tribuit, non etiam vẽditori. Ergo in illis tantùm obtinet: in hoc autem, qui omissus fuit à consuetudine, debet ius commune seruari. l. si verò. §. de viro. ff. sol. mat. Nam & quod certis personis contra aut etiam præter ius commune concessum est, id cæteris denegatum censetur. l. assiduis, à contrario sensu. C. qui poti. in pig. hab. & optimus text. in leg. vocatio. ff. de muner. & hono. Et aliàs vnius inclusio est alterius exclusio. l. cùm prætor, & ibi glo. ff. de iudi. cum si. Et si consuetudo idem intellexisset de venditore, æque de eo, ac de consanguineis ipsius expressisset. l. j. §. sinautem ad deficientis. C. de cad. tol. & cap. inter corporalia, post medium, de translat. prælat. & cap. ad audientiã, de deci. cum si. à me congregatis in. le. si vnquam, in verbo, libertis, numero. 3. Nec ex præsumpta & verisimili mente disponentium fit extensio personarum, sed tantùm casuum, leg. si quis ita. §. si quis cùm ignorat. ff. de testat. tutel. Raph. Co. Franc. Aret. & Iason in. l. Gallus. §. & quid si tãtùm. ff. de liber. & posthu. cum multis si. & concordan. à me quoque collectis in. d. verbo, libertis, numero. 23. Denique vbi verba legis aut statuti deficiunt, deficit & ipsius dispositio. l. 4. §. toties, & ibi Barth. & recentiores. ff. de dam. infect. & cap. indemnitatibus. §. sed cùm eas. de elect. libr. 6. cum multis item si. & concordan. etiam à me adductis in. d. l. si vnquam vbi suprà nume. 2.

Personarũ extensio non fit, vt casuum. *Verbis legis deficientibus deficit ipsius dispositio.*

39 ¶ Nec dici potest venditorem suijpsius esse consanguineum vel propinquum: id enim naturæ repugnat, vt vnus ipse sit & ipsius coniunctus, sicuti dicimus id quod simile est, non idẽ ipsum esse, ex Aristotelis sententia, quam citat & approbat glo. in. l. quod Nerua, in verbo, dolum, in fi. ff. depos. & voluit glo. in. l. 3. §. vlti. in verbo, à reo. ff. de duob. reis. & in. l. j. in prin. in verbo, sed ego quemadmodum. ff. quod iussu. & in. c. capitulum, & ibi Imo. & recẽtiores, extrà de rescrip. & in. c. bona fides, in glo. magna, post prin. extrà de depos. & in. §. tria, vers. si quis verò iudex, in glo. 2. post medium. 3. q. 7. Bal. in. l. meminimus, in prin. C. de legi. hæred. Quibus concinit illud Quintiliani aui in decla. 345. Hoc ipso (inquit) bene apparet aliud esse quod simile est. Et videmus quòd mulier quæ suos consanguineos facit affines marito, nõ tamen affinis ei est, vt no. glo. in. §. affinitatis, Instit. de nup. & Bald. qui ex hoc consuluit in pulchro casu ad hunc locum admodum pertinenti, con. 375. concessa est, lib. 4. vide tamẽ quæ dicam infrà eodem. §. in verbo, en telle quantite quil vouldra, quæ est glo. 21. nume. 7. quin & si hæc.

Nemo sibi consanguineus. *Nullum simile idem.* *Vxor non est affinis viro.*

40 ¶ Ideóque vt tandem hanc rem concludamus, non ferendus est venditor volens retrahere rẽ à se venditam vi huius consuetudinis, licèt consanguinei ipsius admittantur. Quod expressim & in hac ipsa specie voluit, & ex facto interrogatus respondit Ro. con. 251. clarissimè, vbi & de hoc dicit esse casum à contrario sensu, si quis rectè intueatur, in. l. bona fides, ibi alicuius legis beneficio pecuniam rei venditæ debere desijsset. ff. de acti. empt. & Flor. à S. Petro, inter cons. Pet. Anc. consi. 371. quòd dicta domina, col. j. versic. quartò ista domina, iunctis ijs quæ dicit in fi. & D. Io. Igne. qui hos non allegat, in rep. l. dudum, col. 24. vers. plus dicit Pau. C. de contra. empt. & nouissimè. D. Ferro. in consuetu. Burdigal. hoc ti. §. j. in fi. & iterum. §. 16. ver. sed quod nuper. Et idem quoque tenuit in statuto præferente vicinum. Matth. Afflict. in tract. protomixeos, col. 23. ver. itẽ quæro pone ꝙ ego habeo. Et hoc credo verissimum, licèt quispiã in marga. Bald. in verbo, alienatio interim, ver. alienatio, interim dicat venditorem esse admittẽdum ante consanguineos de æquitate, non etiam de stricto iure, & allegat Alberi. in. j. parte statutorum. q. 79. qui tamen non loquitur de hoc casu, sed de illo, an si emptor admiserit venditorem ad redimendum, poterint nihilominus cõsanguinei retrahere, de quo nos alibi dicemus in tit. seq. §. j glo. 7. in verbo, seront preferez, nume. 18. ex hac autem, & seq.

Decisio primæ quæstionis.

41 ¶ FATEOR TAMEN QVOD si statutum nostrum simpliciter prohiberet fieri alienationem in alios quàm in consanguineos, quod fieri potest, vt diximus suprà, in rub. nume. 14. nam & quod plus est, & seq. Si quis extraneo venderet, posset fortè venditor restituto precio hãc alienationem à se factam contra prohibitionem statuti retractare, ar. le. j. & ibi Bal. C. de lib. cauſ. & leg. 2. & ibi glo. & doct. C. si aduers. rem iudi. & l. murilegi. C. de murileg. li. 11. &. d. l. quemadmodum. C. de agri. & censi. eo. lib. 11. & quod no. glo. Bar. & alij in. d. l. post mortem. ff. de adop. Cano. in. d. cap. diuersis, de cleri. coniug. & in cap. si quis presbyterorum, extrà de rebus eccle. non ali. & alibi latiùs diximus. Et ita in his terminis loquitur Pau. Castr. & qui eum sequuntur in. d. l. filiusfamili. §. diui. ff. de lega. j. quos suprà citauimus numer. 31. ideóque, cùm scilicet prohibitum est alienari in extraneum. Ideo alienans ipse (vt dicunt) potest retra-

Quid si statutum simpliciter prohiberet alienationẽ, præterquã in consanguineos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctare alienationem.

42 ¶ Sed aduerte quia contrarium eius quod tenuit Paul.Cast.& assecłæ illius in illo casu,vt scilicet non possit alienans eam alienationem à se factam reuocare,tenuit idem Paul.Cast.consi. 453.de eo quod primo loco quæritur vtrùm appellatione,in fin.lib.1. Et hoc quidē credo verius,per textum,in.l.vnum ex familia.§.fed si vno,&.§.sequen.ff.de leg.2.& in.l. cùm pater.§. libertum.ff.eodē.titu. Et per id quod suprà diximus, alienantem alienando alienū se fecisse.& quod tradit Barth.in.l.non dubium,colum.3.vers.oppo.quòd secundum,& ibi glo.Fulgo.colum.10.C.de legi.quòd contractus factus contra legem aut statutum,licèt sit aliàs nullus, non tamen quantùm ad eos qui contrahunt,de quo diximus suprà eo.§.in glo.2.in verbo,a vendu, nu.8.incip.quanquā potuisset,& dicemus etiam,infrà.§.26.in glo.2.in verbo,non estās dudict lignaige,nume.8.tamen Geral.& seq.

43 ¶ SED ET IN ALIO CASV posset ipse venditor retrahere, videlicet si vendiderit consanguineo, qui posteà rem ipsam alteri extraneo vendiderit:nam tunc poterit prior ille venditor tanquā consanguineus secundi venditoris retrahere à secundo emptore: quia eo casu non reuocat priorem illam venditionem à se factam, sed posteriorem . ita voluit Floria.à S. Petro.d.cons.371.inter con.Pet.Anc.ad fi.illius. motus eo.arg.quòd conuentio facta super vno contractu non trahitur ad alium,leg.si vnus.§.ante omnia.ff.de pactis. Idem quoque censuit Sebastia.Neapodanus in commentarijs constitutionis incip.si ex vno, in verbo, nolentibus, hac itē ratione motus: quia ratio cur primus venditor non possit retrahere, ea est,quoniam ipsemet vendidit : quæ hīc cessat in secunda venditione, ex qua aliud ius nouum exoritur. & sequitur Matth. Afflict.in.d.tract. proto.colum.23. versicu.sed iuxta hoc quæro, vbi id intelligit, quando emptor sponte alteri vendidit,secus si consanguineo primi venditoris ex necessitate huius consuetudinis. Cui ego accedo : quia ista secunda venditio facta est ex consequentia prioris. Ideo sicut prior venditor non potest priorem illam à se factam reuocare,ita nec posteriorem illius consectaneam,aut si mauis,consectariam, arg.leg.cùm principalis.ff.de regu.iur.cum.si.

Quæst. Si quis vēdidit proximo qui postea extraneo vendit,an prior vē ditor poterit retrahere.

44 ¶ Ad illam autem priorem sententiam,qua dictum est venditorem ipsum admittēdum esse ad retractum alterius venditionis factæ à suo emptore consanguineo,qui alteri extraneo vēdidit, optimè facit tex.à nullo eorum,qui eam tradiderunt,memoratus,in.c.j.titu.de eo.qui finē fecit agna.vbi is qui renunciauit feudum suo agnato,non excluditur, quin posteà moriente eo sine liberis admittatur ad idem feudum,nisi omnino,aut vt alij legūt, domino renunciauerit. De quo per doct.ibi.& Bal.in.l.j.in.50.q.ff.de rer.diui.Car.flor.con. 129. dubia principalia, in.3.dubio. Alex.con.13.perspectis his,col.j.&.2.lib.5.& eundem,atque etiam Iaso in.l.j.§.veteres,illum col.pen.ver.optimè facit,hunc col.10.versi.2.pro ista.ff.de acquir.poss.quo etiam in loco tradunt post alios multos ab his citatos,quòd si quis renunciauerit successioni patris, non prohibetur succedere fratri in illis ipsis bonis,quæ ex successione patris obuenerunt,cum alijs concord.traditis à Philip.Deci.consi.379.requisitus,col.j.& nos latissimè alibi dicemus. Et interim vide quid dicam infrà, in eadem glos.nu.129.incip.sed in duobus,& seq.& iterum nume.159.sed his maturè. Quanq̄ in contrarium nonnihil facit quod à Bal.scriptum est in.c. j.§.vlti.col.quoque vlt.versi.sed pone concessum,& ibi quoque Aluar.ad fi.Marti.Laud. col. 3.versi.eodem modo,& Cardi. Alex.paulò ante fi.titu.de contro.inue.

45 ¶ EX QVIBVS ET ILLVD facilè intelligere potes, ipsum venditorem in alio nō admodum dissimili casu posse rem à se venditam postea retrahere , videlicet si vendidit etiam extraneo, à quo consanguineus ipsius retraxit,vi nostræ consuetudinis: posteà autem idem cō sanguineus alteri extraneo vendit,quo casu etiam apud eos,quibus est ius retrahendi bona patrimonalia tantùm,licet huiusmodi res ita retractas & postea extraneo vēditas retrahere,vt dicemus infrà eo.tit.§.32.nume.5.cęterum,& seq.Ideóque & ille primus venditor poterit hanc rem à suo consanguineo,qui eam retraxerat,venditam retrahere,illis ipsis rationibus, quas in præcedenti casu diximus. Nihil enim inter hunc casum & illum interest, nisi quòd hīc primo loco res est vendita extraneo,à quo consanguineus retraxit.ibi consanguineo,qui posteà vendit extraneo.& q̄is hīc plusculum esset dubij, ob id quòd ipse vēditor extra familiam ab initio vendidit,tamen quia vendendo familiam iure retractus non priuauit,si retracta sit in eā familiam,& postea vendita,nihil est quod eum arceat à retractu huius posterioris venditionis,vt diximus in eo præcedente casu.Et ita quoque expressim in hoc casu statutū est apud Lorrienses in præfectura Montargij hoc tit.§.4.

Quid si consanguineus qui retraxit ab extraneo alteri vendat.

Consuetudo.

46 ¶ AT MVLTO MAIVS dubium est,vtrum filius vēditoris possit retrahere post mortem patris, cuius hæres est.nam ante mortem fortè non est dubitandum,propter tex.in.c.constitutus,ext.de in inte.rest.quem ad hoc expendit Henr.Boh.ibi,statim in prin.quem(vt id obiter dicam)insignem doct.vocat Soci.consi.248.nunquid ex duobus,col.vlti.lib.2. & pręclarum idem Soci.con.266.in causa,col.16.versi.postremò,eo.libr.2.Et quia etiam nostra consuetudo,infrà.§.11.dicit proximiorē venditoris,& sic eum qui illi post mortem debet succedere,cęteris in retractu esse præferendum.vt hinc planè possis intelligere,nihil obesse cōsanguineo,quòd sit successurus venditori. Nam & videmus filiū vasalli qui alienauit feudū antiquū

Vtrū filius venditoris possit retrahere.

posse

posse eam alienationem sibi reuocare,in eóque præferri cæteris agnatis,si alienatio facta est iure vel consuetudine permittente,vt no.And.Iser.Iac.Aluar.& Cardi.Alexand.& omnes præter vnum Pet.Cerue.in.ca.Ticius,ti.si de feud.fuer.contro.& in.cap.j.§.& si cliētulus,tit. de alienati.feud.& in cap.j.§.hoc quoque,tit.de succes.feud.Bal.in cap.j.§.vlti.ad fi.& ibi Marti.Laud.col.2.versi.secundo casu,& Cardi.Alexan.col.4.versicu.eiusdem initij, titu.quæ fuit pri.ciui.bene.amit.idem Bald.con.276.ad euidentiam,in fi.li.5.quod repetitur con.315.eo.li. 5.Franc.Curt.Senior con.83.codémque pe.capio primùm in quo quæri videtur,col.j.& Iac.à S.Geor.in tract.feud.in verbo,& cum pacto de non alienando,col.10.versi.sed quæro vtrū filij.Iason con.56.magnificus,col.3.versi.sed præmissis non ob.lib.3.& Fran.Curt.Iunior in tra ct.feud.in.4.parte prin.chart.antepen.versi.quartò circa præmissa.

47 ¶ Verùm quærimus de filio,qui iā successit patri venditori mortuo.Ideóque non videtur audiendus ad retractandam venditionem,non magis quàm ipse vēditor:cum hæres & defunctus censeantur esse vna eadémque persona,in authen.de iureiur.à mori.præsti.post princi.ex quo non potest hæres venire contra factum defuncti.l.cùm à matre.C.de rei vendi.&.le.si ab ea.C. de nego.ge.&.l.successores.C.de solu.&.l.si vxor.C.de bonis autho.iudi.possi.&.l.si fundum, ibi,neque ei successisti.C.de reb.ali.non alie.&.l.si à Ticio.ff.de pigno.&.l.j.ff.de excep.rei vēdi.& in.l.venditrici.C.de reb.ali.non ali.cuius hæc verba sunt,ad hunc locum maximè pertinentia. venditrici succedenti perfectam rectè venditionem rescindere ad dominum reuocare non licet. Subditúrque,nec ex propria quidem persona eum id facere posse.quod & satis probat.d.l.cùm à matre.Ex qua etiam apertè intelligitur id procedere,etiam si hæres non teneatur de euictione.quia ibi emptor sciebat rem à se emptam esse alterius,ideóque non tenebatur venditor de euictione,ex.l.si fundū.C.de euicti.& dicemus plenè infrà eo tit.§.12.glo.j. nume. 7.sed hoc de euictione.Et ita etiam voluit glo.in.d.l.cùm à matre,& ibi quoque Io.Fab. Bal. & Paul.Cast.& Raph.Fulgo.con.67.paterfamilias,col.2.versi.his tamen non obstan.& Lancel.Gali.in.l.4.§.Cato,col.28.versi.& sic in hac.ff.de verbo.obligat.Sed & id quoque procedit,etiam si hæres fecerit inuentarium,ex sententia And.Iser.in.cap.j.titu.an agna. & Marth. Afflict.Deci.Neapol.240.in causa Cubelli,col.vlti.& Raph.Fulgo.d.con.67.colum.2.ver. quod tamen ita,vbi tamen id declarat.

Quid si pater venditor mortuus est,& ei filius successit, an & is possit retrahere.

Hæres non venit contra factū defuncti.

Nec ex propriā quidē persona.

Nec ipse non teneatur de euictione.

Nec si ipse fecerit inuentariū.

Hæres in omnibus eiusdem iuris,ac defunctus.

48 ¶ Nam hæres non potest esse melioris conditionis,quàm defunctus.l.in omnibus.§. non debeo.ff.de reg.iur.Ideóque dicitur in.l.Colla.ff.de his qui vt indig.quòd quæ à defuncto habē te liberam administrandi sui patrimonij potestatem facta sunt,non possunt reuocari ab ipsius hęrede etiam pupillo.Et scribitur in leg.pen.C.de resti.mili.ea quæ à patre geruntur,non decet pro disciplina militari à filijs in irritum reuocari.& in.l.si ab eo.C de libe.caus.ictibitur, filios adeundo hæreditatem patris voluntatem defuncti suo consensu cōfirmare. Et vt tradit Bar.in.l.Lucius,circa medium,filius hæres patris cogitur habere ratum factum illius, per. d.l. cum à matre,&.l.ex qua persona.ff.de reg.iur. Hæres enim est eiusdem potestatis ac iuris,cui⁹ & defunctus fuit.l.hæredem.ff.de regu.iur.& factum defuncti censetur factū hæredis,& econuerso.Angel.con.185.Brunellus,per.le.vxorem.§.agri plagam.ff. de lega.3.ideo qui promittit de facto suo tantùm,& de facto hæredis promittere videtur,Bar.in.l.si seruus,la.2.ff.de cōdic. furt.Bal.in.l.vlti.C.de acti.empt.cum alijs concord.adductis ab Alex.con.18. attētis narratis, col.vlti.lib.5.& à nobis infrà titu.seq.§.j.glo.6.in verbo,ou ses heritiers,numero.4.verū contra hæc.& faciunt etiam quæ scripta sunt à Pet.Anc.con.26.in quæstione,ad fi.& consi.244. quia quæstio,col.j.vbi in hanc sententiam multa collegit:& Philip.Deci.consi.547.viso puncto,col.j.versi.his tamen non ob.

49 ¶ Inde autem fit,vt agnati hæredes vasalli qui feudum alienauit,non possint reuocare alienationē ab eo factā:quā tamen aliās reuocare possent,si hęredes nō essent,vt declarat Iacob.à S. Geor.vbi suprà,ver.aduertite ad id,vbi & alios allegat.Cui adde alios quoque multos, qui & idē de filijs dixerunt,videlicet Iac.Bel.in.l.j.§.hoc quoque,& ibi Bal.co.vlt.Marti.Laud. col. 3.ver.quæro an factū. Aluar.& Cardi.Alex.col.vlt.tit.de succes.feu.Pau.Ca.cōs.207.dico dictum Bartholomeum,in prin.li.2.vbi & alios allegat.& iterum cons.290.visa suprascripta facti narratiōe,col.vl.ver.ex prędictis patet,eo.li.2.Matth.Afflict.qui alios quoque allegat, deci.Neapol.112.inter dominā,circa mediū.& Zaziū in epitome feudorū par.9.quæ est de feud. alienati.char.6.in paruis,ver.quib⁹ cōsequens est.Et est optimus tex.à nullo horū citat⁹, in.l. filiussa.§.cū pater.ff.de legat.j.vbi si pater testamento ,phibuerit rem alienari extra familiam, si filius eius alienauerit in extraneum,non poterunt filij hęredes ipsius alienantis reuocare. Et ita in nostro casu retractus,vt scilicet hæres nō possit tanquā cōsanguineus retrahere rē à suo prędecessore venditā,respōdit Flor.à S.Petro inter con.Pe.Anca.cōs.371. quod dicta domina, col.j.versi.4.ista domina,iūcto eo quod dicit in fi.cōs.dum respondet ad obiectū in priori loco.& Steph.Bert.cō.7.nō vidi,li.j.& obscurè Pet.Anc.in.d.c.cōstitutus,col.vlt.in.4.oppo.

Hæres non reuocat feudum à defuncto alienatum.

Decisio princi. quæstionis.

50 ¶ Contrarium tamen in eodem casu retractus non obscurè declarat tex.in.d.c.cōstitutus . nā ibi pater qui vēdiderat,iam obierat,cū filij eius beneficio nostræ consuetudinis retrahere voluerunt,vt liquidò cōstat ex illis verbis,quondam.C.pater illorum.Ea enim dictio (quondā) denotat qualitatem cui adiungitur aliās fuisse,nunc autem amplius non esse.l. eius qui in pro-

Dictio quondā quā vim habet

Universidad de Deusto
Biblioteca

uincia,in verbo,defuncti,& ibi Saly.& Ro.col.2.ff.si cer.pet.&.l.cui eorum.§.affinitatis.ff.de postulan.vbi Saly.refert,quòd cùm aliquis petiuisset in iudicio aliquid, tanquam esset sui iuris,& hoc non probasset,is tamen obtinuit,ob id quòd in positione partis fuisset adscriptum, talis quondã filius,& sequitur Cardina. Floren.in ca.vlt.de test.cogen.vbi Fely. adducit multos concord.vt ibi videre licet,sed quibus addere potes Ioannem And.in cap.cùm contra, in princip.& ibi post eum Barba.etiam in princ.de pigno.Iacob. But.in.l.cùm aliquis. ff.de iur. delibe.Bald.cons.407. in quæstione quæ vertitur inter scholam,col.3.versi.tangitur & quartò,lib.j.& consi.seq.quidam ciuis,colum.2.& con.164.à libello,colum.j.lib.4.Saly.in.l.intestata,per illum textum.C.de donat cauſ.mort. & Raph.Co.consi.43. in quæstione Francisci, circa medium,& con.71.in nomine domini amen,viso processu,colũ.j.Imo.consi.110.in causſ. quæ vertitur, ante fi.quibus locis dicunt hanc dictionem significare eum cui apponitur, esse mortuum.& Alexand.qui alios quoque citat,consi.14.visis & consideratis,colum.3.lib.6.Tametsi contrarium tenuit Imo.sibi contrarius in cap.ex parte,in fi.extrà de for.cõpet. quia hæc dictio(inquit)de futuro quoque tempore dicitur.& Cardi.Alexan.in capit.ex tenore,in.j.no. qui fili.sunt legi.& Iason in.d.l.cius qui,in fi.princi. Quorum sententiam probat illud Virgilianum lib.6.Aeneidos.

Nec Romula quondam
Vllo se tantum tellus iactabit alumno.

Vbi & hoc annotat Seruius Maurius,aut vt alij vocant,Marius.atque illud Horatianum libr. sermonum.2.Saty.2.

Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam.

Illúdque Portij Latronis in Catilinam. Lucem nanque nescio quam de domo Cornelia quõdam prodituram fore. Verùm id rarum est,nec in ea significatione vnquam intellectum fuit à conditoribus decretalium,nec conueniret rationi recti sermonis in illis verbis,quondam filiº talis,quibus verbis loquitur.d.cap.constitutus,si de futuro tempore intelligeretur. quis enim vnquam fando audiuit,talis qui erit filius talis?

51 ¶Igitur vt redeamus,non immeritò dicebat Pet.Bieri.præceptor Hérici Boh.esse tex.de hac re,quam tractamus,in.d.c.constitutus,vti refert ipse Boh.ibi,qui tamen id negat ibi probari, quia nõ dicitur,cp pater fuisset mortuus,nec quòd filius ei successisset. Sed prima illa ratio nõ subsistit,vt diximus:quantùm autem ad posteriorem,fateor illic expressim nõ dici, quòd filius successisset patri,sed etiam contrarium non dicitur.& est iuris præsumptio, quòd ei successit. vt dicit glo.in.§.j.versſ.vt autem,in verbo,parentes,in authenti.vt hi qui oblig.se hab.perh.res minor.quam sequitur Bald.in.l.apud hostes,colũ.vlti.C.de suis & legi.vbi & eam dicit singu. & in cap.j.colum.j.titu.an agna.vel fili.& Ro.& Alexand.col.2.in.l.necessarijs.ff.de acquirẽ. hæred.& Alexand.in.leg.si cùm dotem.§.transgrediamur,colum.3.versicu.in hoc articulo.ff. sol.mat.Iason.in.le.non hoc,colũ.j.C.vnde legi.& Fran.Ripa.in.l.quod te,nume.58.ff.si cert. pet.Super quo tamen vide glosſ.Bar.& alios in.d.l.necessarijs.Barb.in cap.ex præsenti.colũ.j. versi.& pondera istum tex.ext.de pigno.& in.c.j.in prin.extrà de solut.At illis cõcinit authoritas diui Pauli ad Galathas.4.Si filius est,& hæres quoque est.Cuius meminit glo.in.l.j. C.si. mi.ab hære.se absti.Nam & quod plus est,filius hæres est patris, etiam si abstineat expresse vel tacitè,leg.j.§.qui sunt in potestate.ff.si quis omiſ.cauſ.testa.&.leg.cùm quasi.§.sed & si suus.ff. de fideicom.liber.verum est enim fuisse aliquando hæredem,& sufficit aliquo momento fuisse,le.vlti.ff.de condi.instit.& qui semel hæres fuit,nuuquam desinit esse hæres,iuribus vulgaribus.de quo tamen vide D.Igne.in.l.§.si pater,nume.25.ff.de.S C.Silla.

Filiº iuris præsumptione hæres patris.

52 ¶Ipse tamen Boh.vt ad eum redeamus,hanc eãdem partem tenuit,vt filius hæres admittatur ad retractum,non quidem per illum textum,vt diximus,sed per le.debitor.§.vlti.ibi,quia non quasi hæres.ff.ad Trebellia.Cuius etiam authoritate ita dicit vidisse se disputando teneri Aurelijs ab Alano quodam doct.nepote diui Yuonis.& in id alia quoque iura allegat,vt ibi videre potes. Subdit tamen quòd consuetudo Franciæ obtinet contrarium.Sed & hãc eandẽ sententiam,vt filius hæres admittatur,secuti sunt Masuer.in titu.de retractu.§.item secundũ opinionem.Nicolaus Eueral.in locis legal.in loco de tanquam,colum.pen. vbi id dicit singul. & D.Boh.hoc titu.de retraict.§.3.ad fi.& nouissimè Ioan.Nicola.Arela.in commentar. leg. generaliter,in secunda parte,numero.34.C.de secundis nupti.& Ferro.in consuetudine Burdigal.hoc eodem titu.§.10.vbi & idem dicit in cæteris hæredibus, & iterum.§.16.vbi est consuetudo expressa eius generis in cã rem.Et facit vltra supradicta,quòd aliàs hęres potest iure proprio reuocare rem venditam à defuncto,licèt is non potuisset.l.Seia.ff.de euicti.&.le.si tibi,& leg.vlt.C.eo.

Quid autem si abstineat.

53 ¶Sed hoc temperat Masuer.vbi suprà,nisi ipse venditor expressim conueniſſet nõ venire aduersus hanc venditionem,& se pro euictione obligasset,quia tunc(inquit)filium hęredem ipsius agentem ad retractum summouet exceptio euictionis, & nihil allegat. Sed pro eius sententia facit quod post Iac.Bel.tradit Bal.in cap.j.§.hoc quoque,colum.vlti.titu.de succeſſ. feud. quòd si pater agnatus vasalli non solùm simpliciter consensit alienationi feudi factæ à vasallo,sed & se pro ea obligauit,non potest filius hæres ipsius eam reuocare,per.le.quæ à patre.C. de resti.

Quid autem si pater promisit non venire contra venditionẽ, & se pro emtione obligauit

de resti.mili.& ca.j.titu.an agna. vel fili.& eum sequuntur Marti.Laud.Aluar.& Cardi.Alex. in.d.§.hoc quoque.& Iacob.à S.Georg.in tract.feud.in verbo, & cum pacto de non alienando,colum.10.versic.sed dubitatur nunquid,& Zasius in epitome feudorum parte. 9. chart.4. versi.hoc quoque quarto loco.Et idem voluit ipse Bald.con.89.dominus Thomas,in fi.lib.j. per.l.conditionis incertum.C.de pactis.

Consentiẽs nõ tenetur de euictione.

54 ¶Cuius postremi dicti ratio est,vt & id illis addas,quia qui simpliciter consentit non tenetur de euictione,nisi expressim eam promittat,vel se obliget,leg.exceptione.C.de euictio. &.l. inter stipulantem,in prin.ff.de verbor.obligat.prout eum text.allegat Iason in eadem propè materia loquens,in leg.quoties ab omnibus, in.2.no. C. de fideicom. & facit etiam quod tradit Bald.in.l.qui se patris,colum.antepen.versicu. tu verò considera. C. vnde lib. & post eum Iason.consi.7.pro reuerendissimo,colum.2.versic.3.principaliter,libr.3. & Pet.Anc. consi.76. per modum consilij,in.4.dubio,vbi & illud dicit,non teneri de euictione,qui simpliciter consentit venditioni,quod & ante hos tenuit Inno.in cap.si quis,col.2.versſ.item no.extrà de reb. eccleſ.non ali.& Bald.in marga.in verbo,euictio,versicu.3.Ex quo & illud fit,vt hęres ex propria persona possit contrauenire,vt etiam respondit Raph.Fulgo.consi.67.paterfamilias,col. 3.versicu.in eo autem.

Quid itẽ si venditor promisit rem fore tutã á retractu.

55 ¶Sed id tamen quod tradit Masuer.non sic generaliter crederem procedere, quando vendẽs non teneatur de euictione,quæ fit per retractum,vt latè diximus suprà nume.3.quæstio.incip. sed hæ rationes:sed ita demum posset obtinere,si venditor expressim promisisset rem tutam & securam se præstiturum etiam aduersus retractum consanguineorum.Neque enim cùm ex natura rei ea euincitur,sufficit vt locum habeat euictio,generaliter de euictiõe stipulari,sed opus est expressim in hunc casum stipulari,vt voluerunt Guil.Suz.Ryc.Malum.Cy.Barth.Bald.& Angel.ita intelligentes,glo.ibi.in.le.si familiæ.C.fami.hercis.per quædam iura illi allegata ab ijsdem,& Marti.Laud.& Cardi.Alexan.qui id dicuntur in cap.j.colũ.j.titul.si de feud.vasſ.ab ali.interpre.fuer.quod intellige vt dicam infrà in fine huius tituli in.22. quæstione. Si igitur venditor in hunc casum expresſè promiserit,tunc hæres ipsius etiam in ea promissione expressim non comprehensus similiter tenebitur,vti & ipse promittens,leg.si pactum.ff.de pactis,cũ multis si.à me collectis suprà titu.omnium nostrarum consuetudinum.9.§.3.in prin.vbi abũde probauimus omnes obligationes & promissiones actiuè & passiuè transire ad hæredes etiam tacitos. Idcóque & hîc hæres exceptione illius promissionis patris summoueretur, leg. Seia.ff.de euictio.

Quid si promisit eam tradere liberam.

56 ¶Et idem videri posset,si venditor promisisset tradere rem liberam vacuam & expeditam,per id quod in simili tradit Bald.consſ.102. punctus super quo,colum.2.versic. præterea venditor. Sed hoc tamẽ non admitto, quia id debet intelligi secundũ statuta ciuitatis,nisi expressim aliter cautum fuerit,per no.à Dy.Bar.Angel.& alijs in.l.hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad Trebellianum,cum alijs multis concordan.à me collectis in repet.le.si vnquam,in verbo, susceperit liberos,numer.84.incip.sed illud hîc quæro.Et quia etiam qui id promisit, tacitè in id tenebatur,leg.ex ijs prædijs,& ibi Angel,C.de euict.&.le.3.§.j.&.le.in venditione.ff.de act.empti.& cap.cùm Ioannes, & ibi glosſ.in verbo, vacuam.Imo.in.j.no.& cæteri extrà.de fid.instr. & voluit etiam glo.in.le.cùm venderes.ff.de contrah.empt.Cy.post Pet.in.l.si pro fundo,in fi.C.de transac.Bal.in.l.quoniam.C.de compens.& consi.167.Ticius vendidit,col.j.lib.j.& consi.85. prẽmissis verbis,lib.5.repetito con.460.eod.lib. & Iason.in repe.l.quominus,in.7.quęst.Bar. col.eiusdem.q.2.ff.de flumi.cum si.Ideo eius rei expressio nihil mutat conditionẽ iuris & constitutionem.l.non rectè.C.de fideiuſ.Nec hoc casu sufficit generalis promissio,nisi descendatur ad speciem retractus,vt diximus in præcedenti versſ.

Venditor semper tenetur rẽ tradere liberã.

Hæres potest venire cõtra factum defuncti quod in fraudẽ eius tendit.

57 ¶Quid verò si quis dicat non solùm hoc casu,sed & in illo præcedenti filiũ aut alium hæredẽ venditoris nõ impediri,quominus possit retrahere,cùm hæres possit venire contra factum defuncti,quod ipsum tendit ad fraudãdum eundẽ hæredem beneficio legis vel statuti,le.2.vbi Bar.Bal.& Pau.Cast.C.si in fraudẽ patro.& voluit Cy.post Pet.in.l.1.col.1.in.1.oppo.C.eod. ti.& Alberi.in rub.eiusdẽ tit.col.2.ver.circa.l.2.Bal.in.l.j.col.4.versſ. quæro vtrùm iuramentum,& ibi Saly.in.9.q.C.de inof.donati.ipse Bal.loquẽs de retractu feudi alienati à defuncto, con.215.proponitur quòd inuestituręcol.2.ver.3.respondetur,lib.2.Bar.qui id declarat,con. 65.Pet.Nicole.col.j.ver.si verò ex hoc.& Alex.qui alios citat,con.75.visa breui,ad fi.libr.5.& Fran.Curt.Senior con.1.circa primum,in fi.& Iason,con.7.pro reuerendissimo, col.7. versſ. nec ob.si diceretur,lib.3.& con.55.statutum nouum,col.6.ver.& ad illud,eo.lib.3. & con.64. in causſa caducitatis,col.3.versſ.nec obstat si diceretur,eo.lib.3.& consi.168. in causſa & lite, col.vlt.lib.4.Zasius consſ.18.cum superioribus,nume.22.li.j.Est autem apud multos statutum expressum, vt hæres venditoris possit retrahere,vt apud Meldenses cap. 96. & Burdigalenses cap.12.Sed est contrarium statutum apud Meldunenses.c.54.& Cenomanenses.c.377. nisi, vt ibi dicitur, hæres ante mortem venditoris semel vocasset emptorem in ius in causſa retractus. Et idem in Andegauia.c.367.Et in Borbonia,vbi non fit ea distinctio.c.485.

Consuetudines de retractu hæredis vẽditoris

58 ¶SED QVID DE FILIOFA. qui nulla adhuc bona habet, quia pater & mater adhuc viuunt, nec aliunde sibi quicquam obuenit, & fortè adhuc est impubes & infans, sed pa-

Quæstio an filiusfa.cui nulla

Universidad de Deusto
Biblioteca

bona sunt, possit retrahere rē a patre venditam, vt quotidie fieri videmus, num id possit Chasse.in commentarijs

ter venditor tanquam administrator illius, aut etiam ipse filius, aut alius ipsius nomine vult retrahere rem à patre venditam, vt quotidie fieri videmus, num id possit Chasse.in commentarijs consuetudinum Burgundiæ hoc ipso tit.de retraictz.§.j.in glos 2.in vlti.quæst. multa in simili propemodum quæst.allegat, quæ vix intelligo.& cōcludit huiusmodi nlium, atque etiam emācipatum non posse retrahere,& pro firmissimo omnium fundamento citat text.loquentē tantùm de filiofami.in leg.si venditor.§.sed & si pupillus.ff.de in diem.ad. quo dicit probari filiū non posse emere fundum à patre venditum. Sed is text.vt dicam quod sentio, non id ita simpliciter dicit, sed illud tantùm, quòd pater non potest addicere filio suo, quem habet in potestate, fundum quem alij vendiderat sub pacto addictionis in diem, sicuti nec seruo proprio, quia his casibus emptio non valet: quod quidem non aliud est, quàm quòd inter patrem & filiumfa.aut dominum & seruum non constat venditio, vt & de patre & filio est tex.in. leg.2.ff. de contra.empt.quod longè distat à nostro casu: quia hîc filius non emit à patre, sed ab alio, cui ipse vendidit, vi consuetudinis redimit.quod multùm differt, vt ex ijs patet, quæ diximus suprà in rubri.nume.16.incip.valet igitur. Et si ea ratio haberet aliquid momenti ad casum rē tractus, certè nihil pertineret ad filium emancipatum de quo etiam ipse loquitur. Et quantùm ad filiumfamil. is etiam maior & ditissimus nunquam admitteretur ad retractum rei venditæ à patre, cùm nec diuitiæ nec ætas quantumlibet grandis eximant patria potestate, leg. vltim.§.vbi autem in vnum, ibi cuiuscunque ætatis fuerint. C.de bon.quæ liber.glos. in leg.vlti. §. pupillus.ff. de verbor.obligat. quæ loquitur de sexagenario, & in.§.j.in verbo, patresfamilias, insti.de nupti.

Ex consuetudine Franciæ filiifa.sibi acquirunt.

Qui quidquam facere non potest, nec filiorū nomine potest.

59 ¶ At huius rei difficultas in hoc est, quòd iste filius nulla bona habet, vt dixi, ex quibus preciū venditionis possit conficere: sed pater qui ipse per se & directē nō potest redimere, vt suprà diximus, subijcit nomen filij, vt indirectè, & mutuato alieno nomine id faciat, contra leg. qui in seruitutem.ff.de bonis liberto. vbi qui suo nomine possessionem bonorum accipere non potest, nec liberorum quoque nomine potest.& leg.quæritur, eod.titu.vbi dicitur ad verbum, ne qui suo nomine à bonorum possessione summouentur, per alios (de filijs autem is locus nuncupatim loquitur) eam consequantur. & ibi concord. in glos. Et illius text. authoritate scribit gl. no.in.l. diui fratres, in princ.in verbo, fuisse.ff.de iur.patro.cùm tractat, an delictum patris eiusdémque patroni noceat liberis. Si tale (inquit) ius sit, ex quo patri possit acquiri, puta si vult liberto succedere tanquā patronus: tunc patre viuente filius qui adhuc in eius est potestate, repellitur: secus si pater decesserit, vel alio modo filius fuerit sui iuris factus, per.d.le. quæritur. & eam glos.sequitur Barth.in leg.j.in fi.ff.de interdict. & releg. & Alexand. consi. 23.opportunè, colum.2.versicul.4.libr.j. Et facit etiam quod per eundem tex. scribit Bald.in cap.j.§.hoc quoque, colum.3.versic.accedit quæstio, titu.de succes.feud. Et præterea tex.in.l. 3.§. verbum potestatis, & in leg. Sulpitius.ff.de donat. inter vir.& vxor. vbi quemadmodum vxor non potest donare marito, ita nec filio mariti in eius potestate constituto, quia vt ita dicitur, patri quæritur. Et etiam videmus quòd pater author fieri non potest, vt filio suo quid tradatur, cùm id faciens sua authoritate sibi acquirat, le.j §.sed si author.ff.de autho.tut. Et facit item tex.in leg.debitor.§.debitoris.ff.de pigno.actio. vbi filiusfa. non potest emere rē patris ex pecunia profectitia, & id ibi not.Barthol.& Bald. Et textus denique in leg. Aemiliº. §.id quod.ff.de minori. vbi filijsfa. post emancipationē minoribus nō succurritur, in id quod patri acquirunt.

Ex consuetudine Franciæ filiifa.sibi acquirunt.

60 ¶ Et hæc quidē fortè procederent, si quæ filius in potestate cōstitutus acquirit ex pecunia patris, omnino patri acquirerentur, vt est de iure communi.l.cùm oportet, in prin.C. de bo. quæ lib.& plenè traditur à Corn.con.235.circa hanc, lib.1. Sed ex nostra cōsuetudine sibi acquirit, nō patri: nec ex ijs quæ acquirit, quicquam pater habet præterquam quòd facit fructº suos ad ætatem.20.aut.25.annorum ipsius filij, etiam si à patre bona processerint, vt scribitur tit.huius volu.28.§.pen.& vlt.qui sunt totius vol.320.& 321. Estq; ferè generale in vniuersa Gallia, vt filiusfa.sibi acquirat, non parentibus: quādoquidem potestas illa patria in hoc regno vel nō habet locum, aut certè modicum, vt etiam affirmat glos.in.§.ius autem, in verbo, Romanorū, insti.de patri potest.& affatim diximus suprà titu.16.qui est, des successions.§.7.qui est omnium huius volu.211.in glos.1. Ideo si etiam pater ipse de suo pecunias tribuat ad redimendū id quod à se venditum est, cedit tamen commodo filij: cùm emptum ex pecunia alicuius, eius nō sit: sed ipsius, cuius nomine emptio facta est.l.si ex ea.C.de rei vendi.cum simi.

Quæsita à filio ex pecunia patris an ipsi quæratur an patri.

61 ¶ Nam & id ex multorum sententia procedit etiam in nostro casu, videlicet in re quæsita à filio suo ipsius nomine & periculo ex pecunia patris, vt scilicet ea filio quæratur, non patri. Ita enim nuncupatim voluit Ro.in authen.ex testamento.& iterum in.l.illud.C.de collat.& con. 469.quò ad primum, colum.2.versi.tertio casu, & Pau.Ca.in.d.le.cùm oportet, in prin.colū. 2.versi.sed quid si filius.C.de bonis quæ lib.& Soci.con.61.circa primum dubium, col.2.vers. ex qua cōclusione, li.4.& Ioan.Crot. in repet.l.frater à fratre, in.30. quæst.ff. de condi.indeb. in quibus locis illi post antiquiores latissimè tractant, an & quando quæsitum à filio ex pecunia patris ipsi patri acquiritur. Sed quibus addere potes Bald.con.259.factum sic se habet quidam nomine Titius, lib.5.Angel.consi.85.pater habens plures filios.& consi.112. Vannucius, colum.

colum.2.Corne.consi.152.ad euidentiam, lib.3.& in subscriptione consi.213.in cip.Philip.Decius consuluit, eod.lib.3.Soci.latissimè con.92.circa primum, colum.9.versi.circa secundum, vsque ad fi.consi.lib.j.& con.162.considerata, col.j.& seq.propè vsque ad fi.con.lib.2.& con. 192.capio difficultatem, in.j.dubio, eo.lib.2.

Pater emēs nō mine filii censetur ei donare

61 ¶ Et potest pater eam pecuniam, ex qua res vendita retrahitur, donare filio in sua potestate cō stituto, ex patria nostra cōsuetudine, supra tit.14.qui est, de donationis.§.3.qui omnium est huius vol.183. Et cùm ipse emit nomine filij, censetur ei donare.l.filiæ cuius.C.famil. erciscū. vbi etiam patet rem ita emptam esse præcipuam filio in iudicio familię erciscē.& l.2.C.si quis alteri vel sibi.& voluit Bar.in vtroque loco.& præterea in.l.quæ dotis.ff.solu.matri.& in.l.j.§. sed nec castrense. ff. de collat. bono. & in tract.de duobus fratribus, in.4.quæstione primæ partis. Ange.in.d.l.filiæ cuius, iterúmque in.l.si donatione,& ibi quoque Raph.Fulgo.Paul.Ca.Ro. & recentiores.C.de collat.& Corne.consi.235.circa hanc consultationem, lib.j.

Vxor emēs suo nomine ex pecunia viri sibi acquirit.

62 ¶ At dicet aliquis, pater poterit reuocare huiusmodi donationē, atque ita res cedet ipsius cōmodo. Cui responderi potest id admodum esse ambiguum, per ea quæ postea dicemus, versicu. abhinc.2.præsertim apud nos, qui expressam consuetudinem habemus in.d.§.320. quà pater etiam ea quæ ab eo ad filium profecta sunt, nō potest impedire, vt ea loquitur, id est, vt satis declarat, non potest facere, quin filius ipse eis liberè & sine patris impedimēto vtatur, fruatur tāquam suis, post vigesimum annum eiusdem filij matrimonio mancipati, aut.25.non mācipati. Et si id concedamus, vt scilicet possit reuocare, non propterea patris erit ea res retracta ex ea pecunia donata: vt in simili dicimº, quòd si vxor emit pro se & proprio nomine ex pecunia viri verè vel præsumptiuè, tamen dominium ipsius rei sibi quæritur: quanuis teneatur, quatenus locupletior facta est.l.j.&.l.multùm, in princ.& ibi doct.C.si quis alter.vel sibi.&.l.& si de tua. C.de donat.inter vir.& vxor.Bar.in.l.& si instrumenta, in fi.per eum tex.& ibi quoque Ange. C.de fid.instr.& iure hastæ fiscæ.lib.10.& Bald.consi.67.punctus talis est domina Magdalena, colum.j.versi.secundo casu, lib.4.Ang.con.141.super.j.puncto, in prin. Et idem de fratre emē te de pecunia communi, vt res sit ipsius solius, leg.qui aliena.C.si quis alteri vel sibi,&.l.si patruus, secundùm vnam lect.& ibi Bar.& Bald.C.com.vtriusque iudi.cùm aliis multis cōcord. à me adductis tum alibi, tum infrà, eo.tit.§.32.nume.17.nec denique.

Similiter & frater emēs ex pecunia communi.

63 ¶ Verùm huic rationi non admodum fidendum videri posset, propter ea quæ tradit Ioā.Plat. in.d.l.& si instrumenta, illud intelligens quod suprà diximus de re empta nomine vxoris ex pecunia mariti. N isi ea res esset empta ex pecunia ab ipso marito donata, tunc enim res ipsa marito acquiritur, potéstque is eam vendicare, vt econtrariò vxor rem à marito emptam ex pecunia vxoris illi donata, per.l.vxor marito.ff.de donat.inter vir.& vxor. quem simpliciter sequitur Io.Lup.in repe.rub.de dona.inter vir.& vxo.§.60.col.5.versic.sed in casu. Sed ille tex.nūcupatim loquitur, cùm maritus aliàs non est soluendo, vt etiam dicit Bald.ibi.& glos.in.l.si filij tui, in glos.j.in fine.C.eodem tit.Bart.in leg.si vt proponis, in fine, & ibi quoque ipse Bald. in.5.quæstio. Angel.paulò ante fi.& Pau.Cast.in fi.C.de rei vendi. Ex quibus Ange.dicit eum tex.ita intellectum esse singu. Et id quidem Ang.in.d.l.si filij tui, in fi.dicit generale esse in omnibus, qui rem quampiam emunt nomine alieno ex sua tantùm pecunia. Sed de hoc vltimo vi de Bald.in.d.l.fi vt proponis, in.3.quæst.iterúmque, in.d.5.quæst. Verùm ex ijs potes intelligere nihil hæc obesse nostro casui.

Pecunia quam pater donat filio an sit patrio

64 ¶ Quanquam & illud præterea dici potest eam pecuniam, quā pater donat filio, non esse patris, nec ei acquiri, per id quod voluit glos.nota.in.d.frater à fratre, in glos. magna, ad fi.ff.de condi.indeb. quòd quando obligatio descendit immediatè à patre in filium, non reacquiritur ipsi patri, licèt secus sit, quando aliunde prouenit. Quam glos.approbant omnes doct.ibi. Et eam ad dominium & donationē à patre factā filio trahit Iason ibi, in lec.char.pen.ver.assumo sextā, & Ferdi.Loaz.in repe.l.filiusfa.§.diui, char.15.nu.103.ff.de leg.j. Et pro hoc optimè facit quod dicimus in simili, quòd licèt per seruum domino quæratur, si tamen vnus dominorum aliquid donet seruo communi, nihil hinc sibi quæritur, sed alijs dominis tantùm ipsius donantis socijs.l.verum.§.si seruo communi, & ibi glosa, & Bald.ff.pro soci.&.l.si Eros.ff.de opti.lega. Et quod in alio simili scribitur in.l.sicut.§.idem Papi.ff.quib.mod.vsufr.amit.

Pater tacitè emancipat hoc casu.

65 ¶ Sed & hoc casu attentari potest, patrem qui nomine filiifa. facit istum retractum, atque in id confert pecunias, videri tacitè filium suum quantùm ad illum actum emancipare, per id quod in simili not.tradit Oldra.con.26.pater cōsensit filiæ, quòd si sint duo fratres in potestate patris, vnus potest alteri donare bona profectitia consentiente ipso patre.l.si permittente. C.ad S.C.Maced.& leg.tam his.ff.de donat.caus.mort.nam consentiendo (inquit) videtur emancipare filium quò ad eum actum. Et idem nulla ipsius mentione facta, tenet eius discipulus Ioan. Andr.in addit.Specul.titu.de instr.edi.§.porrò, versi.quid si filiofa.& Franc.Aret.qui id dicit sing.& nouum, nutans tamen, in.l.placet, col.2.versi.est & alius.ff.de acquir.hæred.& Iason.in fi.l.j.§.hoc autē, in.ff.ad S.C.Trebel.in vtraque lec.& in leg.si is qui pro emptore, col.4º.numero.179.item adde.ff.de vsucap.

Nullū dolī aut fraudis præmium.

66 ¶ Denique si diceremus patrem posse reuocare hanc donationem,& ita ad se retrahere, quod ipse nomine filij iure sanguinis retraxit, cùm ipse suo ipsius nomine retrahere non posset, fraus

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipsius patris subijcientis nomen filij cederet illius lucro & cõmodo, quum iniquum sit ob suũ facinus aliquid lucri facere, vt dicit.l.si ab hostibus.§.j.ff.solu.matri.&.l.vl.in fi.C. de reb.credi.&.l.itaque,in princ.ff.de furt.cùm dicitur,sed nemo de improbitate sua cõsequitur actionẽ. & le.si.remunerandi.§.Maurus.ff.mãdat. vbi ita scribitur,nullam actionem eum propter suam caliditatem habere.&.l.ita demum.ff.de arbi.vbi dicitur,ne quis doli sui præmium ferat, &.l. verum.§.tempus.ff.pro socio,vbi scribitur,æquum non esse dolum suum quenquam releuare,&.l.j.in prin.ibi,nec vel illis malicia suasit lucrosa.& iterum.l.ne ex dolo,ibi,ne ex dolo suo lucrentur.ff.de dol.mal.& sed.& si.§.planè,in fine,ibi,ne & sua calliditas prosit.ff. ad exhib. & leg.penultim.C.de legat.vbi dicitur, vt non accipiat fructum suæ calliditatis. & leg.dubium. C.de repud.vbi idem propè text.est.& leg.2.C.qui mili.non pos.lib.12.& cap. sedes.& cap.ex tenore, extrà de rescrip. & cap.ex literis,quod est.2.extrà de dol.& contu.&.cap.ad nostram, de empt.& vendi.vbi ita scribitur,quia igitur fraus & dolus cuiquam patrocinari non debent. & cap.pastoralis.§.vlti.de offi.deleg.& cap.statuimus,eod.tit.lib.6.& cap.dictum. & ibi gloss. 30.quæst.j.& bene facit.l.2.ff.de eo per quem fact.erit.& ibi concord .in glos.&.l.siue hæreditaria.ff.de negot.gest.&.l.relegatorum.§.vlt.ff.de interdict.& releg.

68 ¶ Et quanquam pater faciat fructus suos acquestuum sui filij vsque ad ætatem.20.aut.25. annorum ipsius,secundùm distinctionẽ nostrę consuetudinis suprà à nobis citatæ.Si harum rerũ à se prius venditarum & posteà nomine filij retractarum,etiam fructus suos faciat, vt aliorum acquæstuum,de quo posteà dicemus,id certè non est cõsiderabile,nec quidquam mutat ex nostra sententia:cùm id quod principale est,non ei quæratur,arg.d.l.j.ff.de autho.tut. nec quod principale est, vitiatur ob accessorium siue sequelam vitiosam.l.Papinianus.§. sed nec impuberis.ff.de inof.test.&.l.pupillari.ff.de vulg.& pup.substi.& l.post legatum.§. qui principale. ff.de his quib. vt indig. nec etiam vitiatur dispositio facta in persona expressa & capace,ex eo quod quæritur alteri non capaci.l.si sponsus.§.si maritus.ff.de donatione inter virum & vxorem,&.l.si is qui.ff.de liber.legat.Quibus rationibus motus Signo.con.114.thema sic se habet quidam habẽs filium, consuluit auum qui filium spurium hæredem instituere non potest,posse tamẽ nepotem ex eo legitimum instituere, etiam si vsusfructus ipsi filio acquireretur.de qua re latissimè diximus in tractatu primogenitur.q.12. Et facit etiam quod dicemus infrà eo.ti.§. 26.in glos.1.nume.30.5.intellige.

Principale non vitiatur propter sequelam vitiosam.

69 ¶ Et hãc quidem partem,vt scilicet filiusfa.aut pater ipsius nomine possit retrahere rem à patre venditam,nuncupatim & in hac ipsa specie tenuit Claudius Marletus vir sanè legum peritissimus,quantùm ex hoc vno ipsius con.cõijcere potuimus, quod positum est inter con. Chasse.con.23.decessit Catarina,colum.5.versi.item & quòd filius, vbi expressim reprehendit ipsum Chasse.contrarium tenentem,quo loco suprà citauimus:dicitque eum & hãc sententiam aliquando fuisse secutum,sed postea fauore cuiuspiam amici contrarium consuluisse : & cùm postea commentaria illa in Burgundionum consuetudines ederet,veritum fuisse veriorem partem sequi.Sed & eam sententiam nouissimè secutus est D. Ferronus regius apud Burdigalam consiliarius in commentarijs consuetudinum eius gentis hoc eodem titu.§.10.& ante hos Masuer.in hoc quoque eodem tit.de retractu.§.item filiusfa.vbi dicit hauddubiè huiusmodi filiũ admitti ad hunc retractum,quò ad proprietatem,& fortè etiam quò ad vsumfructum,qui fortè hoc casu patri non quæritur,ar.l.cùm non solùm.§.j.versi.siue ex contrario,cum authen.exceptis.& seq.C.de bon.quæ lib.

Pater alĩ nõ debet de bonis quibus priuat⁹ est.

70 ¶ Cui in hoc articulo,cùm scilicet dicit vsumfructum hîc patri non quæri,subscribit tex.in.c. j.§.si verò violator,titu.de pace tenend.Ex quo no.Bald.columna.3.totius princi.& post eum Marti.Laud.Aluar.& Cardi. Alex. quòd quando pater priuatur quibusdam bonis quæ quidẽ vel eorum portio reseruatur filijs,pater ex illis ali non debet.quod & idem voluit Bald.ad hoc no.illum textum,quem dicit no.in authen.bona damnatorum,col.2.versi.hîc quæro dicit statutum.C.de bonis dam.& Soci.con.124.viso statuto inclytæ ciuitatis,columna tertia, versiculo,confirmatur ista op.lib.tertio.Sed & hoc propius fulciunt,qui in illa specie de institutione nepotis ex spurio,de qua nuper ex Signo.locuti sumus,dicunt vsumfructum eo casu patri non quæri,etiam si id dictum non fuerit.Inter quos est Bar.in.l.Gallus.§.quid si is,in fine. & ibi etiam Ange.Imo.Franc.Aret.columna.3.& latè Alexan.col.4.Soci.col.2.versi.tertiò principaliter.ff.de lib.& posthu.idem Bart. consi.118.Oducius,colum.2.Bald.consi.388.respondendo ad dubia,colum.2.lib.5.Salycet.in.l.vlti.col.vlt.C.de natu.libe.Paul.Ca. consi. 467. viso dicto puncto,colum.pe.versi.ad aliqua,lib.2.Guid.Pap.con.94.effectus,colum.3. versic. præterea cùm patri.Steph.Bertran.consi.96.etiam si verum esset,col.j.versi.& quod dixi,lib.3. cũ alijs concord.adductis à recentioribus in.d.§.quid si is,& Alex.con.88.omissis tribus,in.6. dubio,lib.7.Aut certè,si vt quibusdam placuit,ponatur clausula,ne vsusfructus patri quæratur, tunc hauddubiè valebit institutio,vt per eundem Barto.in.d.§.quid si is,colum.j.& ibi quoq; Soci.colum.j.versi.secundò in quæs.& Bald.cõ.146.titulus principis,col.2.lib.j.&.d.con.388. col.2.lib.5.& Alberi.in.l.adoptiuuũ.§.j.ad fi.ff.de in ius voc.

Patri spurio nõ quæritur vsusfructus bonorũ relictorũ filiis ei⁹ ab auo eorũ

71 ¶ Facit & quod scribit Bald.in.l.tutor.§.quæ tutoribus.ff.de excus.tut.post Paul.Liaz.& Ange.quempiam Aurelianũ,quòd pater executor testamenti potest eligere filiũ pauperem,ita tamen vt

men vt sibi vsusfructus non quęratur.& id sequitur Bened.Cap.con.54.punctus quidam Angelus,colum.pen.Et quod à plærisque traditur , quòd licèt pater non possit authoritatem accommodare filio ad suum ipsius commodum.d.l.j.ff.de autho.tut.Tamen potest filio quęrenti , aut etiam vni ex filijs donanti alteri præstare authoritatem,sed hoc faciens non sibi quærit vsumfructum.Ita enim voluit glo.in.dicta.l.j.in prin.in verbo,non acquirit,in fi. & ibi quoq; Dy.& Bar.tum versi.quid si pater,tum item versi.quęrit glo.ff.de autho.tut. Bald.in sua margar.in verbo,parentes,colum.j.versi.pater consentire potest,vbi in hoc dicit eam glosi.sing.Et ad hæc omnia facit optimè text.in.l.imperator.ff.ad S.C. Trebel.& in.l.Aemilius.§.j.ff.de minori.cum simi.Imò sunt qui hoc casu constanter censent quæri vsumfructum patri: cùm in cõsequentiam,& non principaliter quęratur,vt per Ioan.And.post Pet.Cer.in addit.Specul.tit. de instru.edi.§.porrò,colum.j.versic.quòd si filiusfa.De quo & tu vide Bald.in.l.bonorũ, col. vlt.versicu.& ex prædictis.C.qui admitt.ad bono.possess.& consi.290.hæ quæstiones,colum. j.lib.3.& Barth.in.l.impuberem.§.j.ff.de fals.

Pater executor eligẽs filiũ pauperem non habet vsumfructum.

Pater authoritatem præstans an sibi quærat vsumfructum.

72 ¶ Sed & huc spectat tex.in.l.3.§.denique ver.sed an hoc auxilium.ff.de minori.vbi si filiusfa. minor iussu patris obligatus sit,is restituitur ex his causis quæ ipsius interfunt, sed ea restitutio minimè patri prodest.Et tex.optimus in.le.Sulpitius.ff.de donat.inter vir. & vxor. vbi si mulier patri fundum tradiderit , vti restituat filio:si id egit,vt maritus interim ex eo aliquid commodi sentiret,nõ valet traditio: alioquin si solo eius ministerio vsa est,valet.Vides igitur ex eo text.quòd maritus aliàs prohibitus non potest nec debet aliquid commodi sentire ex eo quod vxor donat filio.Et hanc quoque partem adiuuat,quod cùm olim non valeret donatio à matre facta filio,quia patri quæreretur,vt suprà diximus.Certè si aliquo casu ei non quæreretur, valebat donatio,vt satis constat ex.d.l.j.§.verbũ potestatis suprà allegato,versi. sed si in castra. Ex quo inferunt Iac.Are.& Bal.qui eum.§.legit cum.§.qui in eiusdẽ,quòd cùm hodie quęsita à filio non quærantur patri,nisi quò ad vsumfructum.d.l.j. &.l.cũ oportet. C. de bono.quæ liber.potest etiã hodie mater filio donare,saltem quò ad proprietatem . Imò sunt qui hoc casu, cu mater donat filio,dicunt valere omnino donationem,nec ex ea quęri vsumfructũ patri.Ita enim voluerunt Azo.in summa.C.de dona.inter virum & vxo.col.2.versi.item & quæ cõtingunt.& seq.& Iaco.Are.& Mar.in.l.si constante.C.eo.tit.de quo & tu vide Cy.& Bal. ibi. Et facit denique quod scribit ipse Bal.in.c.j.§.hoc quoque,col.3.versi.accidit,tit.de succes.feud. quòd si pater vasallus feudum alienauerit,sdque ad filium ob id veniat,non quęritur patri per filium.& sequitur Fran.Are.con.14.viso & diligenter,col.7.versi. venio ad septimum.

Mater an possit donare filio, & an quæratur vsusfructus patri.

73 ¶ Concludo igitur posse patrem administratorem filij etiam impuberis in sua potestate cõstituti,vel etiam alium ipsius curatorem,aut ipsummet redimere siue retrahere ex nostra cõsuetudine rem à patre venditam. Id quod etiam admittit consuetudo Burdigalẽsis.c.13.Sed ita vt fortè secundũ Masuer.non quęratur ipsi patri eius rei vsusfructus,aut aliud commodum:quod tamen vltimum non assero, propter ea quę suprà diximus.sed vtcunque sit,nihil quãtùm ad id pertinet venditoris interest,præsertim cùm proprietas sit retrahentis.Et quia etiam si id concedimus:aut etiam quòd ob id vel aliàs non possit pater administrator filij eo nomine retrahere,cùm suo non possit.Vide quid præterea fateri necesse est. Nempè quòd si alius quàm pater consanguineus filij ex parte matris iam mortuæ (ne quis nobis objiciat id quod cauetur in.§. 16.huius tit.)vendiderit aliquid,non possit pater administrator filij eo nomine eadem ratione retrahere : nam ipse quidem pater suo nomine non potest ,cùm non sit consanguineus vẽditoris.Ergo si aduersariorum ratio efficax est,nec nomine quidem filij , qui nulla adhuc bona habet:quia sibi (vt dicunt)acquiret vel proprietatem,vel vsumfructum: nec filius quoque admittetur.cùm acquireret patri,qui non est consanguineus venditoris . Et tamen nemo sanæ mentis id admittet.Ideóque nec hîc sequendam esse opin.Chasse. arbitror. præsertim verò in filio emancipato,id enim omnino sine dubio est.

Decisio principalis quæstiõis.

74 ¶ Verebar cùm hæc cõmentarer,ne si quando Chasseneus hunc locũ legeret,pro more suo vehementiùs in nos excandesceret,quòd ab eius opinione ausi fuissemus dissentire.Eam enim ob causam iam olim in nos stomachum eruperat.nã pridem in quadam sectione ex nostris in Pictonum consuetudines commentarijs,cui de legibus connubialibus titulũ nuncapauimus,semel atque iterum ab eius sententia discessimus:ita tamen vt honorificã semper de eo mentionem fecerimus,plus fortè ei gratiæ,quàm res & veritas concedebant, ttibuentes.Is aũt erroris sui conscius,cuius eo in loco admonitus fuerat,in duabus postremis commentariorũ suorum in Burgundię consuetudines editionibus palinodiam ceu alter Stesichorus canit, sententiam mutat,vsurpatis quoque nostris testimonijs,quibus lapsum eius planè ostenderamus.Quod tamen adeo cautè & veteratoriè ab eo factum est , vt non nisi à perspicacissimo lectore diligentiúsque intuente deprehendi posset.Nã cùm aliàs,si quæ ex priori editione immutasset,emendasset, detraxisset, aut etiam addidisset, additionis notula significare consueuisset, eo tamen loco , quo in nostram sententiam adductus suam mutauit , eam additionis notam consultò prætermisit , scilicet ne eam recantationem indicaret, quæ gloriæ hominis velut tenebras allatura videbatur,qui omnia à se vel dicta vel scripta ἀκήρατα esse semper voluit:vel (quod conijcio & verisimilius est) vt apud eos qui duo posteriora illa commentaria tantùm euoluissent,

Author ab initio Chassenei se asserit.

Vide in legibus cõnubialibus,in glo.11. in Verbo, ne peult versi.& in hãc, & seq.Vide Chas. titu. des droictz & appartenantes a gẽs mariez, in verbo,ne peult faire, versi.sed in hoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non etiam priora,me falsæ calumnioſæque reprehenſionis aut criminationis reum faceret. Eâ autem coniecturam cœpimus,q̃ etiam nos in eo libro quem Catalogum gloriæ mundi inſcripſit,plagij inſimulare conatus fuerat.dicebat enim compilatas à me Lod. Cælij Rhod.lucubrationes lib.13.c.7.ex eóque pulchritudinis laudes,quas in noſtris legibus connubialibus deſcribo,corraſiſſe,diſſimulato tamen & ſuppreſſo ipſius Cælij nomine.Sed eam criminationem falſam comperiet quiſquis eum in manus ſumpſerit.Nam illic nihil eſt omnino ſcriptum,de laudibus pulchritudinis , quod in illis noſtris legibus ſit quoque adſcriptum, præter vnum Procli locum. Neque tamen Cælius quis Proclus ille fuerit (multi enim authore Suida fuerunt) declarat:neque librum,in quo ea ſcriberentur,cùm is multos ſcripſerit,deſignat:imò nec ſententiam illius niſi conciſè & carptim deſcribit.Ego autem Proclum illum Lycium Platonicum eſſe oſtendi,librum nuncupatim annotaui, tum etiam ex eo ſententiam integram exſcripſi , vt liquere exiſtimem à me lecta primùm & diligenter Procli ſcripta, ex quibus quæ à Cælio accepta putauit,in noſtros illos commentarios traduximus. Nec verò tam tardi ingenij vnquam fuimus,vt recentiores commentarios legendos potiùs', quàm antiquos illos ſanctoréſque claſſicorum authorum libros:riuulos,quàm fontes ſectandos exiſtimauerimus.Id enim ex quo literas amplecti cœpimus,ſtuduimus,vt omni genere ſcriptorum inſtructa eſſet nobis bibliotheca:atque in hac cura ita verſati ſum⁹, vt ταυτὴν τὴν βιβλιομανίαν luculẽtę fraudi rei noſtræ familiari futuram agnati gentiléſque non ſemel clamitauerint.Hæc paucula lector humaniſſime habui,quę tibi obiter exponerẽ,vt intelligeres,quàm immeritò nobis ſuccenſuerit olim Chaſſeneus, tantáſque in nos tragedias excitarit,nulla etiamnum à me iniuria vel tãtilla laceſſitus.Locus autem hic me admonet imò vrget acerrimè vt enumerem,demonſtrem, deſignémque pluſquàm ſexcẽtas paginas integras, quas Chaſſeneus ex noſtris illis legibus cõnubialibus(vt de alijs authorum vigilijs taceam)nec immutato quidem vocabulo,atque adeò cũ calcographorum mendis , in illo ſuo catalogo pro ſuis vſurpauit.eas enim deſignari ſibi expetebat bellus ille literator Annellanus.Sed vt idipſum in ſecundâ ædítionẽ illius noſtri operis ſemper reieceram⁹,opportuniore loco & aptiore facturi,ita & plurima alia omitto hic prudens,quorum etiã te admonere conſtitueramus,niſi mors hominis aliàs docti, & vt ab alijs audiuimus,probi nobis allata incœpto deſiſtere ſuaſiſſet.

75 *Quæſtio.an pater tanquã adminiſtrator vteri vxoris aut curator ipſius poſſit retrahere. Vterus poteſt hæres inſtitui. Vtero legari põt & donari. Vtero cõpetit in integ.reſtit. Et actio negotiorũ geſtorũ.*

¶SED VT AD INSTITVTVM redeamus,illud quæritur, an pater ipſe tanquã adminiſtrator ventris ſuæ vxoris,id eſt filij nondum nati,qui ſcilicet in ventre vxoris eſt,poſſit hũc retractum facere?nam & hoc in facto vidimus?Finge igitur(ne incidamus in dubium præcedentis queſtionis)quòd poſthumus ille fuit à quopiam hæres inſtitutus,quod fieri poteſt,vt patet per tit.de liber.& poſthu.aut quòd quiſpiam ei bona aliqua legauerit vel donauerit?Nã & id quoque fieri poteſt.l.qui quartam.§.ſi eius, & leg.qui filiabus,in princip.&.§. ſi quis ita. ff.de lega.j.Ex illis igitur bonis vult pater vt adminiſtrator ventris aut etiam alius curator ventri datus retrahere rem à patre aut etiam alio conſanguineo(hæc enim omnia ſimul expediã) venditam,vtrùm poſſit?Quod videtur,quia vterus in his quæ ſuum ipſius commodum reſpiciunt,pro iam nato habetur,le. qui in vtero.ff.de ſtat.ho. & ibi concord.in gloſſ.ideóque & ei competit in integrum reſtitutio.l.etiam ei,& ibi doc.ff.de minor.quem ad hoc dicit ſing. Bal. in rub.extrà de in integ.reſti.ad fi.& in cap.j.colũ.j.verſ.ſecundò no.extrà de preſcrip.Et actio negotiorum geſtorum,vt voluêre gloſ.& Barth.in.l.cùm pater.ff.de nego.geſt.Et bonorũ poſſeſſio contra tabulas.ff.de ven.in poſ.mit.per totum.Mittitúrque in poſſeſſionem legatorum, leg.communi.§.ſed & ſi.ff.com.diuid.Nam ei directò & per fideicommiſſum relinqui poteſt, leg.cùm inter.C.de fideicom.libert.Eſque dari poteſt curator.l.j.§.quoties,eod.titu. &.l. Titius,quæ eſt pen.§. ſi à prætore.ff. de excuſa.tu.cum ſi. Atque etiam tutor ex teſtamẽto patris. d.l.cùm pater.ff.de neg.geſt.&.§.cùm autem,inſti.de tutel.Succeditque etiam in his quæ ſunt dignitatis hæreditariæ,& adminiſtrat per curatorem,Bald.in.l.vltim.in fi.C.de teſta.milit. Ex quo Cardi.Alexand.in.c.j.col.2.verſi.quid ſi dominus,tit.quæ fuit pri.cau.bene.amit. tradit, quòd ſi dominus moriatur relicta vxore prægnante,dandus eſt vẽtri curator,à quo vaſallus petet inueſtituram nomine ipſius ventris,cuíque fidelitatem præſtabit.

76 *Vterus non eſt in ptãte patris. Vterus nõ rumpit teſtamẽtũ. Vtero tutor dari non poteſt.*

¶Contrarium quoq; videtur,quia pater non poteſt eſſe adminiſtrator filij,niſi eius quẽ habet in poteſtate.vt no.in.l.j.C.de bon.mater.At vterum non habet in poteſtate.l.vlti.ff.de collat. bono.&.l.vlt.ff.de aſſig.liber.&.d.§.cùm autem,inſti.de tutel.cùm dicitur, ſi modò in ea cauſa ſint,vt ſi viuis parentibus naſcerentur,in eorum poteſtate fierent:necdum enim vterus ſuus eſt,le.j.§.toties,ibi,inter ſuos hæredes futurum erit.ff.de ven.in poſ.mit.& in.d.§.cùm autem, cum alijs multis ſi.& concor.tex.& doc.à me collectis in repet.l.ſi vnquam, in verbo, ſuſceperit liberos,nu.24.ad hæc vterus.In quo toto cælo errauit Alexan.qui contrarium dicit,in.l.ſi filius qui patri,col.6.verſ.fallit in poſthumo.ff.de vulg.& pupil.vti etiam facit Soci.in.l.j.colum.28.verſi.nec ob.allegata,eo tit.Propterea nec rumpit teſtamentum,donec natus ſit.l.3.in prin.ver.ex his apparet.ff.de iniu.teſt.cum ſimi.Nec etiam tutor ei dari poteſt.l.ſi nemo tutorem.§.vl.ff.de teſta.tutel.&.l.ventri.ff.de tuto.& cura.da.ab his.&.l.j.§.ſi quis quaſi,iuncta gl. ff.de eo qui pro tu.& glo.in rub.ff.de tut.& Io.Plat.& Angel.Are.in.d.§. cùm autem,inſtit.de tut.Nec contrarium probat.d.l.cùm pater,de neg.geſt.quia ibi magis adminiſtrauit de facto, quàm

quàm de iure,vt dicit glo.& doct.ibi.Dictus autem.§.cùm autem,de tutel.& ſimiles tex.loquẽtes de tutoribus datis poſthumis , intelliguntur, vt ſint tutores ipſis poſthumis natis.nam & hi poſthumi dicuntur.Is autem curator ventri datus continuò decedit ſuo munere, quàm infans natus eſt,le.j.§.tam diu.ff.de ven.in poſ.mit.& voluerunt Io.Plat.& Ange.Are.in.d.§.cùm autem.Et ad hæc omnia optimè facit text.in.l.tutor,quæ eſt.4.§.ſi curator.ff.de ſuſpe.tut.vbi tamẽ glo.hallucinata fuiſſe videtur,dum in hoc facit diſcrimẽ inter iudicem & teſtatorem?Cur autem tutor huic ventri dari non poſſit,curator poſsit , ratio hæc eſt,ni fallor, quoniam tutor principaliter datur perſonę,curator bonis,vt no.in.§.certæ,inſt.qui teſt.tut.dar.poſ?At is qui nondum natus eſt,perſona non eſt,nec homo,nec animal,vt ex ſententia Empedoclis,Diogenis,Herophili & aliorum plenè diximus in repe.l.ſi vnquam,in verbo ſuſceperit liberos,nume ro.125.quinetiam is infans,& ſeq.C.de reuoc.dona. Tametſi aliter ſentit authoritate Hippocratis,& duorum capitum noſtrarum legum,Galenus in eo libro,cui hunc titulum nuncupauit,vtrùm conceptus in vtero ſit animal?Sed alicubi in eo libro dicit potentia eum cõceptum eſſe,at actu tum fore,cùm in lucem æditum erit.

77 ¶Et ego quidem in eadem repe.& gl.nume.122.ſed & illud,& multis ſeq.vbi tractauim⁹,vtrũ hic infans nondum natus faciat locum ei.l.multa in vtráque partẽ adduximus,quæ & ad hunc caſum noſtrum pertinent,vt ibi videre poteris?Sed vt breuiter hanc rem definiã ac concludã, illud veriſimum eſt,patrem non eſſe adminiſtratorem filij nondũ nati , vt ſuprà oſtenſum eſt. Ideóque Bald.con.126.quidam nobilis,lib.j.quod propè ad verbum repetitur con.137.eo.lib. j.niſi quòd copioſiùs in poſteriore loco rem ipſam diſſerit,ſed vtrobique reſpõdit, patrem aut auum paternum non poſſe tanquam adminiſtratorẽ vteri aliquid facere?Et idem quoque ſine mentione Bald.tradidit Alexan.con.171.viſo proceſſu,col.vlt.verſ.non ob.quòd Io.lib.2.?Cũ autem nec tutor ei dari poteſt,vt diximus,& nemo contradicit?Curator autem hauddubiè dari poteſt,ſique pro nato habetur,cùm de commodis eius quæritur,vt etiam diximus.Nõ video cur curator ei à iudice datus non poſsit eius nomine hunc retractum petere:ſicuti & poteſt bonorum poſſeſſionem,vt & ſuprà diximus?Nam & is modò poſtea naſcatur,ſuccedit, & rumpit teſtamentum,obſtátque cęteris remotioribus.l.pen.§.quandiu.ff.vnde legi.&.l.j.§.ſi quis proximior.ff.vnde cogna.cum ſi?Ex quo etiam potes intelligere eum ad retractũ admitti , qui per omnia ſequitur ius ſucceſſionis,vt ſcribitur infrà eo.tit.§.11.&.§.13?Verùm executio ipſius retractus manebit in pendenti,tãtiſper dum in vtero eſt,vt colligitur ex dictis iuribus, atque etiã ex.d.l.vlt.ff.de colla.bono.&.l.antiqui.ff.ſi pars hæredi.petatur. *Vter⁹ an ſit homo aut animal Deciſio princi. quæſtionis.*

78 ¶Quanuis ſciam Philip.Deci.conſ.222.viſo puncto,col.j.in hoc ſtatuto nuncupatim loquẽtem,reſpondiſſe nondum natum tempore venditionis nõ admittendum vi huius ſtatuti ad retractum,ea ratione motum,quòd is tunc non poteſt dici filius aut cõſanguineus venditoris,de quo loquitur ſtatutum,per.d.l.vlt.ff.de colla.bono?Sed quod pace tanti viri dixerim, ille tex. id non dicit?Et contrariũ probatur in.d.§.ſi quis proximior?Sed pro eius ſententia eſt expreſſa conſuetudo Britonum.c.veterum conſuetudinum eius gentis.51.in fi. & reformatarum hoc eo.ti.§.14.?Et ad eam optimè facit quòd in his quæ ſunt ſtricti iuris poſthumi nõ includuntur, le.ſi prægnans,&.l.ſi vacce,quæ illam confeſtim ſequitur.ff.de euict.&.l.non quocunque.§.Iulianus.ff.de lega.j.& id authoritate illorum text.voluit Alberi.poſt Oldra.in.d.l. qui in vtero. ff.de ſtat.homi. & iterum in prima parte ſtatutorum quæſt.134.ciuitatis Paduæ,vbi ex hoc dicit,quòd ſtante ſtatuto, vt in locum decurionis demortui aſſumatur quiſpiam ex proximioribus ipſius?Si moriatur decurio relicto patruo,& filia prægnante,præfertur patruus vtero,licèt hic proximior eſſet,cùm naſceretur:nam ſtatuta(inquit)ſunt ſtricti iuris,ideo in his nõ includuntur poſthumi,vt iam diximus?Hic autem caſus noſter eſt iuris ſtricti,cùm etiam ſit ex ſtatuto,vt ille caſus Alberi.& quia etiam retractus per ſe conſideratus eſt ſtricti iuris, vt dicitur infrà.§.huius titu 35?Et ſimile eſt quod tradit Bald.etiam poſt eund.Oldra.in.l.idẽ erit,in.j.lect. circa medium.ff.eo.tit.de ſta.homi. quòd ſi ſtatuto cautum ſit, vt in locum demortui ſumatur proximus ex eiuſdem genere, & nemo ſit natus,ſed ſit aliquis in vtero,non expectandum eſt vt naſcatur: ſed alius confeſtim & ſine vlla dilatione aſſumendus eſt,per leg.petitionem.§.quando autem.C.de aduo.diuer.iudi.& leg.nullus,quæ eſt.j.ibi, ſtatim atq; illum fata ſubduxerint. C.de agen.in reb.lib.12.& idem voluit Alber.in.d.l.petitionem.& Angel.in.le.Arethuſa,col. 2.verſi.quid ſi de genere.ff.eod.titu.de ſtat.ho. *Poſthumi in iis quæ ſunt ſtricti iuris non comprehenduntur. Vterus an poſſit ſub.rogari in locũ decurionis demortui.*

79 ¶Verùm hæc poſſent procedere , niſi noſtra conſuetudo ſtatuiſſet ius retractus ſequi per oĩa ius ſucceſſionis,vt diximus?Cùm igitur poſthumi admittãtur ad ius ſuccedendi,ſequitur & eos admittendos eſſe ad ius retrahendi?Nec tamen ea iura ſuprà in princi.allegata ad probandum poſthumos non cõprehendi in his quæ ſunt ſtricti iuris,huc pertinere videntur:neque enim in illis tractatur vtrùm poſthumi admittantur,an non,vtrúmue habeantur pro nati , nécne : ſed illud tantùm,vtrùm venter acceſsoriè veniat in venditione matris:& an eo cuicto agi poſſit de cuictione,nécne:quæ res quantùm ab hoc caſu differat planum eſt?Iura autẽ poſtremò à Bal. & Ange.citata,nihil etiam de vtero dicunt , ſed tãtùm præcipiunt ſtatim & ſine vlla dilatione alium in locum demortui ſubſtitui,& id fauore collegij,vt dicunt ipſi Bald.& Ang.nam & hic eſset periculũ in mora,nõ etiam in caſu noſtro.Ideo & in illa mea ſententia perſto , vt ſcilicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

vterus admittatur ad retractum.

80 ET HAEC QVIDEM INTELLIGO, si is vterus erat conceptus tẽpore venditionis, ex qua ius est quæsitum consanguineis? Si enim postea cõcipiatur, maius dubium est, an sit admittẽdus. Nam d.§. si quis proximior, id quod diximus intelligit, si hic qui in vtero esse dicitur, viuo eo de cuius bonorum possessione agitur, fuerit conceptus: nã si post mortem, neque obstabit alij, neque ipse admittetur: quia non fuerit proximus cognatus ei, quo viuo nõ est conceptus. Et simile est quod scribitur in.l.j.§.sciendum.ff. de suis & legiti. Suos quidẽ posse succedere, si modò mortis testatoris tẽpore vel in rebus humanis, vel saltem concepti fuerint. Et iterum in.l. Titius, eo.ti. vbi qui post mortem sui aui cõcipitur, is neque legitimam hæreditatem eius, tanquam suus hæres, neque bonorum possessionem, tanquã cognatus accipere potest: quia lex duodecim tabularum eum vocat ad hereditatem, qui moriente eo de cuius bonis quæritur, in rerũ natura fuerat. & in.l. item prætor, in prin. eo. tit. vbi prætor edicto suo proximitatis nomine bonorũ possessionẽ pollicetur his, qui defuncto mortis tempore cognati fuerũt. & in.l. si quis filius exhæredato, in prin. & ibi Bar. ff. de iniust. test. vbi dicitur, sed hoc ita, si aui mortis tẽpore in vtero nepos fuerit. cæterũ si postea cõceptus fuerit, Marcellus scribit neque vt suũ, neq; vt nepotẽ aut cognatũ ad hereditatẽ vel bonorum possessionem posse admitti. Cuius. l. authoritate Bart. in. l. nã ad ea, post prin. ff. de legib. negat posthumum conceptũ & natũ post mortẽ testatoris rumpere testamentum. Et tex. in. l. Paul. §. Paulus. ff. de bon. lib. vbi etiã dicitur hos post mortẽ aui cõceptos nõ admitti ad hæreditatẽ legitimã, neque ad bonorũ eius possessionem, & in. l. verum, iuncta glos. ff. de bono. poss. secun. tabu. & in. §. cùm autem, versi. planè, Insti. de hære. quæ ab inte. defe. vbi qui post mortem aui conceptus est, eũ nullo iure cognationis tetigit. Ideo nec suus illi hæres existet. & ibi glos. asserit eum illi nullo iure succedere. quam sequuntur Bal. Io. Fab. Io. Plat. Angel. Are. & alij ibi.

Quæstio. an cõcepti post vẽditionẽ admittãtur ad retractũ

Cõceptus post mortẽ defuncti neque admittitur neque obstat aliis.

81 ¶ Ex quo tradunt oẽs nepotem, qui post mortem aui conceptus est, ei non succedere. glo. Cy. Bal. Saly. Paul. Ca. & alij in. l. si quis filium. C. de inoff. test. glo. Bar. Bal. Angel. Sal. qui ita dicit omnes tenere, Raph. Corn. & alij in. l. vlt. C. ad. S. C. Orphi. gl. in. d. l. item prætor. & in. l. cũ emãcipati. ff. de colla. bono. & in. §. cùm quæritur, & ibi doct. insti. de hære. quæ ab intesta. defe. & in. §. hi etiam, insti. de legi. ag. succes. Cy. Bal. Ang. Raph Pau. Ca. & Corn. in. l. qui se patris. C. vnde libe. Cy. & Alberi in authen. itaque, vterque col. j. C. com. de succes. vbi dicit Cy. hunc nec iure ciuili nec prætorio succedere. Alberi. in authen. cessante, ad fi. ff. C. de legi. hære. Bar. in. l. iura, ad fi. ff. de legi. & in. l. vlt. col. vlt. versi. quæro quid si filia. ff. ad. S. C. Tertul. Bald. in. l. affinitatis, col. j. ver. item no. quòd in hac. C. com. de succes. & con. 67. quia statutum, post prin. li. j. quod & iterum repetitur alio tamen initio, con. 398. punctus talis est Antonius, lib. 3. vbi ex hoc dicit hos post mortem conceptos non cõprehendi in statuto loquẽte de nepote vel cognato. & con. 111. ad cõseruationem, col. j. ver. j. casu, lib. 2. vbi rationẽ reddit, quia nulla iura consanguinitatis habuit cum auo. & con. 132. quanquã super hoc, col. j. co. li. 2. & cons. 342. casus super quo, in fi. co. li. 2. & con. 393. ad euidentiã, circa medium, eo. li. 2. & con. 407. punctus talis est Antonius, post prin. lib. 3. quod quidem æditum est in eadem specie, qua & prima illa duo repetita suprà à nobis citata. & Bonacurs. inter con. eiusdem con. 131. circa prædicta, col. j. li. 2. Ange. con. 321. dominus Iordanus, col. 2. vbi & id dicit procedere in materia feudali. Pet. Anc. con. 365. in themate proposito, col. j. Ro. con. 442. vt decisionem, col. 2. Pet. Ferra. in tit. forma libel. pro hære. ab inte. in verbo, nullisque superstitibus, col. 3. Corn. cons. 165. ad euidentiã, col. j. li. j. & con. 7. quæstio est pulchra, col. j. li. 2. Et idem in aliorum successionibus voluit Raph. Fulgo. qui id tamen optimè declarat, con. 45. quidam Franciscus. & cons. 94. ex facto proponitur. & Ang. Aret. in. §. j insti. de legi. ag. suc. & Bapt. Cacia. inter con. Soci. in subscriptione, con. 152. casus iste, quę subscript. omnium est postrema, lib. j. & docto. vbique.

Nepos post mortẽ aui conceptus ei non succedit.

82 ¶ Vides igitur ex supradictis hunc qui posteà cõcipitur nec succedere, nec ei de cuius successione agitur cognatũ esse. Scis itẽ ius retractus & successionis idẽ esse, vt suprà sępius diximus. Ex quibus facilè consequitur nec hunc ad retractum esse admittendum. Præsertim cũ habeamus tex. in. l. si ita fuerit. ff. de lega. 3. probantẽ eum qui nondum natus est, non censeri esse de familia. Quod & ex eo quoque probatur, ꝙ in fideicõmisso purè relicto familiæ illi tantũ vocantur, qui fuerunt tẽpore mortis testatoris, le. cum ita. §. in fideicom. ff. de lega. 2. & voluit Io. And. post Lamber. Ramp. in addi. Specul. in rubri. de testa. col. 3. ver. item Lambertus, vbi addit rationem, quia nondum sunt in rerum natura, cùm substitutio locũ obtinet. & Signo. con. 172. testator, col. 2. ver. prętereà ex coniecturata, & con. seq. in nomine & c. A. pater, col. item. 2. & ver. eiusdẽ initij. Pet. Ancha. & Imo. in. ca. indicante, extrà de testa. Alex. con. 22. visis ac etiã perlectis, col. 2. versi. quò ad vltimum, li. 3. & con. 26. videretur fortasse, col. 2. versi. contra nepotem, & iterum col. vl. ver. non ob. quòd. d. Thamarotius, co. li. 3. & cons. 12. visis & perlectis, col. 2. versi. sed præmissis non ob. li. 4. quod idem est cum illo. 22. li. 3. & Io. Baptista, aut quisquis alius fuit, con. seq. adsit spiritus sancti gratia, col. 3. Soci. in le. si cognatis, col. antepenult. versi. quarta & vltima conclusio. ff. de reb. dub. & con. 49. viso instrumento, col. pen. versi. solùm tamen videtur, li. j. & con. 113. suprascripti, col. 3. ver. arbitror, eo. li. 3. & con. 10. consyderatis, col. 2. ver. comprobo etiã, li. 3. vbi & hoc refert consuluisse ipsum Alex. & Ioã. Bap. à S. Se-

Nondum cõceptus non est de familia.

Nondum cõcepti non comprehenduntur in fideicommisso purè relicto familiæ.

ucr. &

uer. & se subscripsisse. & idem Soci. con. 69. viso testamento Ioannis. col. 5. ver. prætereà etiam ex alio, eo. li. 3. & con. 51. visa facti enarratione, col. pe. li. 4. vbi hoc intelligit, nisi aliud appareat de mente testatoris. Philip. Deci. in rub. C. de succes. edic. in prin. & con. 205. in causa illorum nobilium, col. j. vers. 3. hoc idem. & consi. 364. visis his quæ accurratè, col. j. ver. eiusdem initij. Crot. & Ferdi. Loaz. in repe. l. filiusfa. §. diui, ille col. 41. vers. 7. quæritur, hic nume. 528. & seq. ff. de lega. j. Alciat. in. l. pronunciatio, in verbo, agnatorum. ff. de verb. sig. Anto. Rub. consi. 28. circa præmissam, col. 2. versi. & si dicatur, & iterum col. seq. ver. item ex quo. & Iason inter cõ. illius con. 37. circa dubium, col. 2. versi. 2. moueor. & Steph. Bertran. con. 15. ex themate, nume. 37. lib. 4. vbi & id trahit ad casum non longè nostro dissimilem.

83 ¶ Sed & idem quoque obtinet, ne id omittamus, in legato puro relicto cognatis siue consanguineis, vt scilicet non nisi illis competat, qui sunt concepti tempore testamẽti vel mortis testatoris, & sic eo tempore quo legatum defertur, non qui posteà concepti sunt, per text. in. d. l. si cognatis. & ibi Bar. & alij. & inter cęteros latissimè qui mos ei propè perpetuus est) Soci. ff. de reb. dub. & voluit etiam Ro. con. 231. præmissorum doc. in prin. & iterum con. 134. pro declaratione, in. 4. dubio, vbi id intelligit, nisi aliud appareret de volũtate testatoris. & ipse Soc. d. con. 49. col. pen. vbi suprà in versi. præcedenti, li. 1. & quisquis is fuit inter con. Alex. d. cons. 14. adsit spiritus, col. 3. lib. 4. Benedic. in repe. cap. Raynutius, in verbo, & soboles, nu. 38. extrà de testa. & bene facit. l. qui filiabus, in prin. ff. de lega. j.

Nec in legato.

84 ¶ Et hæc alijs multis rationibus & doct. sententi, s fulciuntur. Nam glos. in le. qui se patris, & ibi Bar. C. vnde libe. tradunt conceptum post emancipationem patris non venire appellatione agnatorum, & sequitur Bald. in. l. meminimus. C. de legi. hęre. & Philip. Deci. qui alios allegat, con. 13. cuius superscriptio incipit, an appellatione, col. 3. versi. & licèt hodiè. de quo tamẽ vide Bal. & recentiores in. d. l. qui se patris. facit & quod scribit Specula. tit. de feud. §. vlt. col. j. in ea quæst. an Felonia, quam vocant, noxia malo dicere, patris clientis, id est vasalli, vt & ipsi vocant, noceat filio, dicit quòd si feudum cepit ab auo, cóque viuente nepos conceptus non est, ei nihil obest patris noxia, quia ex persona aui nihil petere potest, cùm inter vtrunque nulla consanguinitas fuerit, per. d. §. si quis proximior, &. d. l. si quis exhæredato. Sed & Bar. in. d. l. item prætor. ff. de suis & legi. tradit, quòd si banniantur nobiles & eorum filij & nepotes, non comprehenduntur qui posteà concepti sunt. quod & voluerunt Bal. & Ange. Are. in. d. §. cùm autem, Insti. de hære. quæ ab intest. defe. Idem autem Bal. in. l. voluntas, in fi. C. de fideicom. dicit quòd prohibitio alienandi extra familiam intelligitur de conceptis tempore testamẽti vel mortis, per tex. ibi, & in. d. l. si cognatis. Idem Bal. con. 488. casus talis est, quidã Titius, li. 3. scribit, quòd si testator substituit proximiores, intelligitur de his qui erant cõcepti tempore mortis suæ. & cons. 334. factum tale est magister Ambrosius, col. 2. li. 4. dicit hos nepotes post mortem aui conceptos nunquàm originem eius sequi, nec in fauore, nec in odio: vt qui ei nũquam fuit agnatus aut cognatus. & con. 150. proponitur quòd quidam testator, in j. dubio, li. 5. vbi dicit quòd statutum quo cautum est neptem dotatam ab auo non succedere dotanti, nec descẽdenti ab eo, non habere locum in ea quæ viuo ipso auo concepta non est: vt quæ tunc propriè neptis eius non sit: nec post mortem ipsius potest incipere esse neptis eiusdem. Subiũgítque id non solùm procedere in materia successionum, sed etiam generaliter. Ideóq; & in statuto prohibente, ne militum nepotes intrent in palatium. quaquam in casu illius statuti contrariũ consuluit ipse Bal. alio con. scilicet. 176. statuto cauetur, eo. lib. 5.

Cõceptus post emancipationẽ patris non dicitur agnatus.

Noxia patris in dominum, an noceat filio.

Multa de conceptis post tempus.

85 ¶ Sed vt redeamus, idẽ Bal. con. 162. quidã Franciscus, in fi. eo. li. 5. tradit huiusmodi nepotes pauperes ex filio spurio hauddubiè eligi posse ab executoribus testamenti aui, quo bona iussa sunt distribui inter pauperes, licèt dubitetur de cæteris anté natis. Et Corn. con. 197. circa primum, post prin. lib. 1. quòd auus non potest facere testamentum nepoti nondum concepto tẽpore mortis illius, nec ei substitutionẽ facere: cũ nunquam fuerit in eius potestate, nec censeatur fuisse ipsius cognatus vel consanguineus. Et Angel. Perig. in repe. l. in suis, col. 9. ff. de libe. & posthu. dicit eam le. non habere locum in eo qui post mortem aui conceptus est. Et Franc. Aret. inter con. Soci. in subscriptione cons. 152. casus iste, (ea autem subscriptio est in colũ. 8. eiusdem con. li. j.) dicit quòd licèt dubium sit, an appellatione filij in testamento veniãt nepotes, tamen si ipsi nepotes nondum erant concepti tempore testamenti, nec tempore mortis testatoris, tunc hauddubiè non comprehenduntur, per no. in. d. l. si cognatis. In qua etiam sentẽtia fuit Bapt. Cacia. ibi in sua subscriptione à nobis suprà citata, col. 2. versi. concurrit etiam. Et facit denique tex. in. l. emancipatum. §. si quis conceptus. ff. de senato. vbi non dicitur fuisse filius senatoris, nisi qui conceptus fuit, dum pater senator fuit. Et generale est, vt inspiciatur qualitas tempore conceptionis. l. ex libera. C. de suis & legi. & le. ex facto. §. ex facto. ff. ad. S. C. Trebel. & l. emancipatum. §. j. ff. de senato. cum si. Et quod scribit Alberi. in. l. diuo, in princi. C. de quæstio. & Pau. Cast. Cast. con. 252. viso puncto, col. 2. versi. bteuiter, li. 2.

Alia de huiusmodi conceptis post tempus.

86 ¶ QVANQVAM ET ADVERSVS hæc alia multa adduci possunt. Primũ text. in le. peto. §. fratre, iuncta glossa, in verbo, familia. ff. de legatis. 2. vbi si res quæpiam sit prohibita alienari extra familiam, si alienata fuerit, poterunt etiam hi qui post alienationem concepti sunt, & nati eam reuocare, etiam si cæteri omnes, qui erant ius familiæ tempore aliena-

Cõceptos post venditionẽ posse reuocare alienationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionis,ei consenserunt.Et ita per eum textum voluit Rapha.Fulgosius in.le.quoties,la.j.C.de fideicom.& sequuntur Corneus & Iason ibi,idque dicit Iason esse de mente Ioan.Ana.consi. 47.illud præsupponitur,& id esse notandum,& digito ligandum,quia quotidianum.Et id clarius voluit Ludo.Bol.in additio.ipsius Anan.in fine,& Benedic.qui id singu.dicit, in repe.c. Raynuti⁹,in verbo,& soboles quam gestabat in vtero,nu.49.de testamentis.Philip.Deci.cõ. 38.circa primum dubium,col.2.vers.3.consyderandum.& consi.468.superiori anno,col.pen. versicu. & dominæ Aluisiæ,& consi.498.viso casu proposito,col.4.versicu. non obst.dominæ.Crot.Ferdi.Loaz.& Fancis.Ripa.in repetitio.dicti.§.diui, ille col.41.versicu.7.quæritur. alter numero.528.& sequen.hic columna.3.numero.10. Et idem propemodum voluit Rapha. Co.in.l.cùm ita.§.vltimo.ff.de legatis.2.& Alciat.in dicta.l. pronunciatio, in verbo, agnatorum.ff.de verb.sig.& facit quod de reuocatione fideicommissi tradit Alex.con.101. super primo,col.pe.versi.nec ob.si diceretur,lib.7.

87 ¶Facit & quod passim asseuerant doct. nostri, quòd si quis recepit emphyteusim vel feudũ pro se suis filiis & nepotibus,etiã admittuntur ij qui post mortẽ ipsius concepti sunt.Ita enim voluit Bar.in d.l.Item prætor.ff.de suis & legi.in.l. quod dicitur patrem, paulò ante fi. & ibi quoque Imo.& Alex.col.9.vers.item addit hic Angel.inquantùm.ff.de verbo. obli. & Bal.in l.si in personam,col.2.versi.modò sequitur.C.de fideicom.& in.d.l.qui se patris,col.vl.C.vnde libe.& in.d.§.cùm autem,& ibi quoque Angel.Are.Insti.de hære.quę ab intest.defe.& in. c.i.col.5.versi.item quæritur,pone nepos,ti.an agna.vel fil.&.d.cõ.176.col.2.ver.vnde si quis, li.5.& con.200. feudum sub ista forma,in prin.cod.li.5.Pau.Ca.in.d.l.si quis filium,col.3.ver. eodem modo si aliquis.C.de inoffi.testa.Marti. Laud.in.c.j.§.hoc quoque,col.4.versi.quæro pone Titius,& ibi quoque Cardi.Alex.col.pe.versi.quæro de alia quæstione,ti.de succes.feu. Bened.in repe.d.c.Raynutius,in verbo,& soboles quam gestabat in vtero, num.47. de testa. Philip.Deci.in rub.C. de succes.edic,.post prin.& con.445.in calu à me trãsmisso,col.4.versi.non ob.quòd domina.

Cõceptos post mortem primi vasal.aut emphyteutæ admitti ad feudũ & emphyt.

88 ¶Et id quidẽ satis probatur ex tex.in.d.c.i.§. hoc quoque sciendũ,ti.qui feud.dar.poss. cùm scribitur agnatos admitti vsque ad septimum gradũ.Nam impossibile est, vt qui septimo gradu distat ab eo qui primũ accepit in feudum,fuerit eo viuo conceptus. Et ista quidem impossibilitas, vt dicit Bal.in.d.c.j.an agna. vel fili.apparet per rerum naturam, nec indiget alia probatione.l.vbi autem,versi.illud dubitationem,ibi,ipsa natura manifestissimũ est.ff.de verb. oblig.Sed & hoc dilucidiùs probatur ex tex.in.c.j.ti.si vas.feud.priue. cui defer.cùm dicitur,vsque ad infinitũ.quos etiam tex.in hoc quod diximus,expendit.Bal.con.215.proponitur quòd inuestituræ,col.2.vers.ex quibus concluditur,li.2. Cui adde & aliũ huius posterioris similem. in.c.j.ti.de nat.succes.feud.Quando autem vel ad septimũ tantùm gradum, vel in infinitũ succedatur in feudo,ne huius differentiæ insciusbinc abeas,videbis apud Aluar.in.d.c.hoc quoque,& Cardi.Alex.ibi,in.§.& quia,col.antepe.

89 ¶Et huius quidẽ sententiæ, vt redeamus in viam, ratio apertissima est, quia vt dicunt propè omnes,quos suprà citauimus,& prætereà Bar.in.l.si quis filio exhæredato, in prin.ff.de lib.& posthu.id quod suprà tam latè diximus,non admittendos eos qui post mortẽ eius, de cuius bonis agitur concepti sunt,intelligitur in successionibus hæreditatijs tantũ,non etiam in cæteris rebus,quæ citra hæreditate nobis obueniũt:nã nec id in iure patronatus attenditur.d.l.Paul⁹. §.Paulus.ff.de bo.liber.quã & ad id quid diximus annotat,& dicit singularem Ro.sin.297.cõceptus post mortem.Et hæc est communis op. quãuis Ang.d.& Raph.contrarium tenuisse videantur in d.l.quòd dicitur patrem.ff.de verb.obli.& ipse Ang.d.consi.421.D.Iordan⁹,col.2. ver.in materia aũt. Quin sunt q dicũt illud tãtũ procedere in successionib⁹ab itestato.& in iis Raph.Fulg.34.dña Catarina,col.2.versi.nec me mouet,vbi & ex hoc tenet nõ procedere i sub stitutionib⁹ & fideicõmissis, cõtra quã dixim⁹ ex multorũ opi.suprà numero.82.vides igitur.

Cõceptos post mortẽ admitti ad ea quæ non iure hæreditario obueniunt.

90 ¶Hanc quoque partẽ fulcit,quod à feudorũ interpretibus traditũ est, agnatos natos post alienationẽ feudi admitti ad reuocationẽ illius, nõ minus quàm si nati fuissent tempore alienationis.nec distingunt vtrúmne concepti essent eo tempore,an non.ita eñ generaliter voluerunt And.Iser.Mart.Laud.Iac.Aluar.& Cardi.Alex.in.d.c.j.§.hoc quoque notandũ,tit.de succes. feud.& Zasius in epitome feudorum parte.9.char.3.vers.veruntamen si posteà.& Philip.Deci.consi.395.in caussa magnifici,in fi.Id quod huc multùm facit,quia admodùm cõuenit cum nostro retractu.Subdúntque illi quos citauimus ex commentarijs in.d.§. hoc quoque notandum, tempus præstitutum agnatis ad reuocandum non currere nascituris.de quo etiam per Frãc.Curt. Senior.cõs.83.deus pius,col.4.ver.& si opponatur. Quod eò volui dicere,vt hinc intelligas in huiusmodi casibus maiorem fauorem tribui nascituris quàm natis.Quanuis id apud nos non obtineret in casu retractus,propter id quod statuitur infrà eo.ti.§.35.vide tamen super hoc vltimo,an videlicet currat vsucapio aduersus nascituros,Bal.in.ca.j.in.2.no.& ibi Fely.col.2.versi.subdit Bal.extrà de præscri.& Io.Franc.Bal.in tracta.præscriptionum,in.23. casu.j.partis.6.partis prin.numero.44.

Nec illis tẽpus in id statutum currit.

91 ¶Denique licèt concepti post mortẽ non admittantur ad successionẽ ex propria ipsorũ persona.Tamẽ admittuntur ex persona parentũ iure videlicet trãsmissionis,ac veluti repręsentationis

Cõceptos post mortẽ admitti ad successionem ex persona parentum.

tionis,vt voluerũt oẽs ,ppè quos suprà citauim⁹,cũ locuti sum⁹de successiõe nepotũ cõceptorũ post mortẽ aui.& præter eos Dy.in.l.Gallus,in fi.magnę dist.ff.de li. & posth.Cy. Bar.Bal. Saly.Pau.Cast.& oẽs in.l.j.C.de his qui ante aper.tabu.Cy.Bar.Bald.in.j.q.&Raph.in.d.l.si quis filiũ.C.de inof.testa.Bar.& Angel.in.d.l.si quis filio,in prin.ff.de libe.& posthu.idẽ Bar. in.d.l.quod dicitur patrem,ante fi.& ibi quoq; Imo.Alexã.& Iasff.de verb.obli.Bal.& Sal.in leg.vlt.C.ad.S.C.Orphi.vbi Sal.dicit id cõmuniter teneri.idem Bal.in.l.si in personã, colũ.j. ver.extrà opponitur,& ibi quoque Raph.Pau.Cast.& Corn.C.de fideicom. idem Roma.qui id dicit sing.d.consi.442.Cornelius,qui id declarat & limitat,consi.70.duo veniunt,in fi.li.4. Franc.Aret.in leg.ventre,col.antepen.versi.tu autem dicas.ff.de acqui.hæred.& consi.143.visa,columna.4.versi.ista dubitatio.Iason,consi.34.ad motiua,col.2.versi.nec obst.quòd,in eodem lib.j.& consi.105.Ioanna,in fi.lib.4.Sed id quomodo sit intelligendum , dicam infrà eo. titu.§.11.in verbo,ou ceulx qui les representent.& videbis apud Raph.in.d.le.si.quis filium.& Bened.in.d.ca.Raynutius,in verbo, & soboles quam gestabat in vtero, numero.40.& multis seq.de testa.Sed vt redeamus,cũ in retractibus quis veniat ex representatione & persona suorum maiorum, vt expresse cauetur in.§.13.huius ti.Potest videri hic conceptus post venditionem,saltem si sit conceptus ante annum venditionis siue notificationis, qui ex nostra consuetudine datur consanguineis,esse admittẽdus,si notificatio facta fuerit, iuxta.§.vlt.huius tit.sin minus intra.30.annos,secundũ ea quæ dicem⁹ infrà hoc ipso.§.in verbo,dedãs lan, quæ est gl. 10.numero itẽ.10.incip.ex quibus constat.Cũ & aliàs quantùm ad id spectat, inspiciendum sit tempus conditionis,vel diei cedentis,vt statim dicemus numero ab hinc.4.ex quibus vides.

92 ¶Sed aduerte quia retractus non cõpetit ex die vel sub conditione,sed confestim venditione facta:tamen ius est consanguineo petendi retractum intra annum,si notificatio facta sit:aut etiam intra.30.annos,si facta non sit,vt diximus.Sicuti etiam ius succedẽdi siue adeundi cõpetit statim à morte defuncti,nec tamẽ proximus ab eo iure excluditur,nisi.30.annorum spacio, vt no.in.l.licèt.C.de iure delib.cum alijs multis cõeor.à me traditis in repe.l.si vnquã,in verbo,reuertatur,nume.311.incipiente,quod & confirmo. Et tamen omnes necessariò requirunt aliquem esse conceptum tẽpore mortis,vt succedere possit ex sua persona:nec satis esset,si nasceretur intra.30.illos annos.Nam quod dictum est de repræsentatione haud dubiè procedit, si modò is qui repræsentat & qui petit retractum,sit consanguineus vẽditoris:neque enim aliter audiendus est,vt hic patet in text.huius.§.Et tunc iste cõsanguineus potest venire ex repręsentatione maiorum suorum,vt vel excludat alios,aut cum alijs admittatur ob illam repręsentationem,alioquin excludendus,secundũ id quod cauetur infrà.§.11.Sed cùm illi deest illa qualitas consanguinitatis,ratione cuius competit retractus,eo tempore, quo ipse retractus defertur,cùm nondum sit conceptus,quomodo ad eum admitti potest?

Retractus an competat ex die vel sub conditione.

93 ¶Nisi quis diceret,q⁹ etiam successio ab intestato competit ratione cõsanguinitatis , & tamẽ ad eam admittitur ex persona & repræsentatione maiorum, is qui concipitur, & nascitur post mortem,vt plenè suprà diximus.Sed & illud quoq; dici posset non omnino esse paria,post vẽditionem concipi in casu retractus,& post mortem aui in casu successionis. Nam in priori casu is qui concipitur & nascitur post venditionem,continuò quàm natus est,fit consanguineus venditori:nisi fortè venditor ipse post venditionem & ante conceptionem & natiuitatẽ illius mortuus fuisset,quia tunc dici non posset hunc ita conceptum,fuisse aliquãdo consanguineũ venditoris.At in successionibus nullo pacto potest qui concipitur post mortẽ alicuius ei consanguineus esse,qui iam dum hic concipitur,desijt esse in rerum natura.

Cõsanguinitas ex tẽpore venditionis cõsyderatur.

94 ¶Sed & ijs responderi potest,non satis esse,vt quis post venditionem sit consanguineus venditoris,sed requiritur eã qualitatem adesse tẽpore venditionis,vt expressim voluit Philip.Deci.con.222.viso puncto,col.j.Et in simili quoque statuto respondit Corn.con.151.in hac consultatione,col.j.lib.3.Ibi enim statutum erat,vt vicinus siue socius venditoris posset retrahere rem vicinam siue communem venditam eo irrequisito.& id statutum dicit Corne.esse intelligendum in eo tantũ,qui erat vicinus vel socio tempore venditionis:nec satis esse, si postea fieret:quoniam qualitas adiuncta verbo debet intelligi secundùm tempus ipsius verbi.l. in delictis.§.si extraneus.ff.de noxal.&.l.quod ait.§.Iulianus,eo.tit.&.l.j.§.tutoris. ff. quod iussu.cũ si.& idem quoque voluit Io.Bap.Rosel.inter cõ.Pau.Ca.consi.249.statutum,post prin. lib.2.

Quæstio. si venditio pendet ex die vel conditione an satis sit cõceptum esse tempore diei vel cõditionis.

95 ¶EX QVIBVS VIDES HANC rem dubiã relinqui.Si tamen priorẽ partẽ sequi malis,vt scilicet nõ admittãtur qui post venditionẽ concepti sunt,quæ mihi verior visa est.Eã ita intelligere poteris,vt ꝑcedat in vẽditione pura.Quòd si ea ex die vel conditione pendeat, id est,sit cõditionalis vel in diẽ,ij quoq; vocabũtur,qui cõcepti fuerint tẽpore cõditionis aut diei cedentis,etiã si nondũ concepti erant tempore vẽditionis. Satis enim est qualitatem affore tempore cõditionis aut diei,vt in fideicõmisso voluerunt maxima ex parte hi quos suprà citauimus,nu.82.incip.vides igitur ex supradictis,ne eos iterum hîc repetam,& prætereà Raph. Fulg.consi.44.Domina Catarina,col.2.versi.nec me mouet.Ro.consi.408.in proposita quæstione,in fi.& Pau.Ca.con.16.viso dicto puncto.in.4.dubio,li.2.& Iason consi.206.viso testamento,col.j.ver.quantùm ergo,lib.2.& Steph.Bertran.con.23.ex themate,col.8.nu.36.& iterum,col.14.nu.65.lib.4.& Philip.Deci.con.217.in casu proposito,in fi.& consi.299.in caussa

In fideicõmissis an qualitas diei vel conditionis inspiciatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mihi commissa,colum.4.versi.sexta conclusio.& nouissimè Anto.Rub.con.28. circa præmissam,colum.3.versi.item ex quo.Et probat text.in.l.eum qui post.ff.de condi.& demō.& l.intercedit.ff.de lega.præstan.& l.cùm pater.§.hæreditatem,le.j.in.fi.ff.de lega.2.& l.si in personam,& ibi Bal.C.de fideicom.nam si id obtinet in vltimis voluntatibus, & in statutis quoque obtinere debet,quę earum naturam mutuantur,& imitantur,secundùm Bar.& recentiores in leg.j.C.de his quibus vt indig.cum concor.ibi traditis ab Alex.& à me quoque in fi.huius tit. in.3.quęstio.versicu.denique.Et generale est,vt sufficiat quamlibet qualitatem inesse tempore, quo cedit dies dispositionis,vt per.d.leg.si.cognatis.ff de reb.dubijs,voluit Bald.con. 491. Petrus de cessa, post prin.l.j.

96 ¶Verùm hæc limitatio non omnino certa est, quandoquidem non desunt qui etiam negant in fideicōmisso conditionali, aut aliàs pendente ex incerto euentu admitti cōceptos post mortem testatoris.Et inter cæteros Pet.Anc.& Imo.vti à nonnullis citantur,in.c.indicante,de testa.per.d.l.peto.§.fratre.ff.de leg.2.& Ro.sibi contrarius cons.438.in caussa cōsultationis,in 4.dubio,per multa quæ illic allegat,quæ tu ipse videre poteris. quanquam in casu in quo loquitur,aliud definiat,propter verba quædam testatoris,quibus hoc ipsum disposuisse videbatur.& Alex.consi.184.viso themate dicti Siluestri,col.j.lib.2.per tex.in.d.§.fratre, & iterū cōs. 220.viso testamento,in fi.eo.lib.2.per.d.§.fratre,& l.vlt.vers.hoc etiam volente,& ibi no.per Cy.C.de verbo.signi.& Soci.con.73.capiendo primum,col.8.versi.3.ad idem facit,lib.4.etiā per.d.§.fratre,cum glos.& Bapt.Cacia.inter con.illius in.d.vlti.subscriptione consi.152.eiusdémque vlt.lib.j.Et hoc quoque satis voluisse vidētur Salustii.Perusi.Maria.Soci.& Frā. Are. in suis subscriptionibus.d.con.dum in casu substitutionis,de qua ibi tractatur, quæ pendebat ex futuro euentu, reijciunt eos qui nondum concepti erant tempore testamenti nec tempore mortis.& Philipp. Deci.consi.95.substitutio facta,colū.pen.vers.tertiò principaliter.Et facit quod dicam infrà vers.ab hinc.2.ibi,& facit etiam.

Nati aut concepti tempore venditionis an cæteris præferantur.

97 ¶QVOD SI TIBI MAGIS placet ea pars quæ admittit ad retractū conceptos post venditionem,ita eam intelliges,vt eis tamen præferantur,si qui tempore venditionis nati erāt aut concepti,quemadmodum ij illis præferrentur ad reuocandam rem à testatore prohibitam alienari extra familiam,si ea alienata fuerit, vt per quædam iura voluerunt Io.Crot.& Ferdi. Loaz.in repe.l.filiusfa.§.diui,ille quidem col.45.in.7.quæst.vers.consydera aliquos casus,hic autem numero.528.& seq.ff.de leg.j.& ante eos Pau.Ca.cuius illi non meminerunt,cons.247. in caussa quæ vertitur Saonæ,colū.4.vers.nunc venio ad illa,lib.4. vbi & alia quædam ad hoc allegat,vt apud eos videre licet.

Qualitatem tẽpore cōtractus consyderari,nō dici aut conditionis.

98 ¶Et hanc opi.adiuuat,quod post Oldra.tenuit Alber.in.j.parte statutorum. quæsti.134.ciuitatis Paduę statuto cauebatur.Quòd si ex statuto in locum demortui subrogari debeat proximior ad munus quodpiam vel magistratum, is præferendus est, qui tempore mortis reperitur proximior,ei qui posteà nascitur,per multa illic ab eo allegata, quod & nos suprà retulim° in eadem glos.numero.78.quāuis sciam.Et id nunc upatim sequitur Barb.in repe.l. cùm acutissimi,col.53.versi.& in quantùm superius dixi.C.de fideicom.Quibus illud addere potes, eum dici proximiorem defuncti,qui proximior est tempore mortis.§.ita demum tamen.Insti.de hę red.quæ ab ante.defer.& no.glo.Bar.& alijin.l.qui se patris.C.vnde liber.& latè Soci.qui aliios citat con.153.pulchra,col.9.versi.2.quòd satis,quod consi.primum est,libr.2.Et facit etiā quòd in contractibus consyderatur qualitas,quæ adest tempore ipsorum contractuum,nō autem conditionis aut alterius futuri cuētus,cùm quærimus,cui quid acquiri debeat.l.si filiusfa. & ibi Bar.& recentiores.ff.de verbo.oblig.& leg.quæ legata. & l.seq.ff.de reg.iur. & leg.2.§. id quoque.ff.de colla.bono.& .l.vlti.ff.de stip.seruo.& Bar.in.l.si rem meam.ff.de verb. obli. Alex.con.232.ponderatis,col.j.lib.6.De quo tamen vide text.in.l.quidam cùm filium. §.vlti. & ibi doc.ff.de verbo obli.

99 ¶Verùm Geral.Bago.in sua disputatione retractus,versi. quæro sequenter aliquis est proximior,in ea est op.vt qui intra annum post venditionem nascitur proximior vēditori,præferatur antè nato remotiori,qui nondum egit ad retractum,nullumq; ideo ius sibi quæsiuit. nihil tamen allegat,nisi sit mendum in meo codice.Sed tamen respondet ad.l.filiusfamil.& le. quæ legata,quas nuper allegauimus.In illis enim(inquit inspicitur initiū,vt acquiratur certę cuidam personæ,scilicet patri filijsa.contrahentis.Hic autem non est certa persona, cùm vocentur omnes consanguinei,sed ea persona ex tempore certificabitur, sciētúrque quis erit proximior intra annum huic iuri retrahendi præstitutum,quisve ad retractum se offeret. Ideo cùm nondum id appareat,attendendus est ille qui proximior est tempore quo agitur.

100 ¶Et hanc Bago.sententiam simpliciter referunt & sequuntur sine alia allegatiõe aut iurium aut rationum Boher.in consuetud.Biturigum hoc eo.ti.§.2.& Sainxon.in consuetud.Turoniæ hoc quoque tit.§.j.in.10.quæsti.& idem tenuit Ferronus in consuet.Burdigal. hoc itē tit. §.9.Et pro illa ipsius Bago.consyderatione nonnihil facit tex.in.§.proximus autem, Instit.de legi.agna.succes.vbi scribitur proximum eum mortuo intestato fore requiri eo tempore, quo mortuus est is,de cuius hæreditate quæritur.Si autem is testamento facto decesserit,id tempus inspicitur,quo certum esse ceperit nullum ex testamento hæredem extiturum:quod quidē aliquando

quando longo pòst tempore declaratur: in quo temporis spacio sæpe accidit, vt proximiore mortuo proximus esse incipiat,qui moriente testatore non erat proximus. Et est similis propè tex.in.l.post consanguineos.§.interdum,versi.proximum.ff.de suis & legit.quæ etiam iura citat Chasse.in commentarijs consuetu.Burgund.hoc ipso tit.§.j.in verbo,le plus prochain,ad fi.vbi & eam quæstionem posuit,nec tamen eam soluit.

101 ¶At illi tex.si solerter inspiciantur,sunt contra hanc op.Bago.nam si quis decesserit intestatus,inspicitur tempus mortis eius,vt sciamus quis sit proximus,isque solus obtinebit hæreditatem,si velit: etiam si cæteri primi eam petierint,ad eámque egerint:neque enim locus est occupationi.Sicuti nec hoc in casu ij qui sunt remotiori gradu possunt retractum occupare in prę iudicium proximioris,vt latè tractabitur infrà eod.tit.§.11. Igitur cùm iste sit proximior tempore venditionis,ex qua ius retrahendi defertur,& acquiritur consanguineis,sed ita vt proximus quisque cæteris præferatur,quomodo fieri potest,vt casus superueniēs,ex proximiore faciat non proximiorem?& ita eum priuet eo iure sine facto aut culpa ipsius.l.id quod nostrum. ff.de regu.iur.cum si.Nam quod dictum est de testamento facto nihil ad hunc casum pertinet, quia cùm id factum est,ex eo pendet,quis hæres futurus est: cùm autem non factum est,ex morte pendet,vt illis ipsis iuribus declaratur:sicuti & in nostro casu ex vēditione id ius de quo tractamus,pendet: nec aliquid est quod suspendat,quemadmodum in iure succedendi testamentum id ius suspendit.

102 ¶Sed tamen pro hac opin.Bago.facit,quod ab Alberi.post alios antiquiores disputatum est, & diffinitum in.j.parte statutorum,quæsti.136.ex prædicto statuto.Cuius species talis est.In ciuitate Paduæ duo erant statuta: vnum,quòd potestas in locum demortui decurionis deligeret vnum ex proximioribus ipsius mortui. Alterum, vt decurio posset in suum locum alium sibi proximiorem deligere. Titius decurio mortuus est relicto fratre & ipso decurione, & filio alterius fratris antè mortui,non decurione quidem illo,sed tamen idoneo. Frater secutus secūdùm statutum sese munere abdicauit, & suum ipsius filium in suum locum delegit, petítque se à potestate ex priore statuto in locum Titij fratris mortui assumi. Nepos ex fratre è diuerso se dicebat esse substituendum patruo, cùm tempore mortis ipsius esset proximior idoneus: nam alter patruus superstes eo tempore erat decurio,ideo substitui nō poterat,cùm vicē duorum obtinere non posset:& licèt posteà abdicato munere inciperet esse proximior idoneus,id tamen sibi non obesse, cùm tempus mortis inspiciendum sit. & in hanc partem multa allegat, & inter cætera id potissimùm quod suprà diximus,versicul.80.& hæc quidem intelligo, scilicet qualitatem proximitatis ex tempore mortis esse metiendā:nec admittēdos eos, qui posteà concepti sunt, etiam si proximiores fuissent, si antè nati aut concepti fuissent. Concludit tamen Alberi.aliorum opiniones secutus non inspiciendum esse tempus mortis,sed subrogationis, id est, executionis statuti, & quo res ipsa ad effectum & consummationem perducitur, per multa iura,quæ inibi videre poteris,respondétque ad illa priora iura,& alia quæ pro parte nepotis fuerant allegata, vt illic videre poteris. nam iam de hac re propè nimium diximus.

Tempus mortis non inspiciẽdum sed executionis statuti.

103 ¶Ideo & ei finem fecerimus,modò priùs dixerimus quod à Fed. Senen.& alijs tractatum est, huic loco non intempestiuum,con.26.casus talis est,quidā est ingressus, cuius species talis est. Quidam professus fuerat ordinem diui Francisci,interímque mater eius mortua fuerat,cuius hæreditatem ille Franciscanus adire non poterat,vt cuius ordo ille incapax esti:posteà hæreditate iacente,& nondum adita ab eo qui proximo gradu sequebatur illū filium,is transit ad ordinem diui Benedicti,aut alium,cui licet in communi habere proprium. Quærebatur vtrùm hoc secundum monasterium possit petere eam hæreditatem etiānum iacentem in præiudiciū illius sequentis,& post multa à multis illic in vtranque partem adducta,tandem concluditur hunc sequentem præferri,cùm iam à tempore mortis defuncti fuerit illi acquisitum,atque delatum ius succedendi priore illo tanquam incapace postposito. Et eum non obscurè sequitur Ro.con.296.circa declarationem.Quod quidem è diametro contrarium est illi Alberi.op.

Capacitas tempore mortis inspicitur.

104 ¶Huius autem dubij decisio aliqua ex parte hinc pendet,vtrùm ius retrahendi statim à cōtractu venditionis competat,an à tempore oblationis factæ à consanguineo. Ipse autem Alberi.in ea est opi.vt non nisi ab oblatione competat,cùm dicit venditorem, si retraxerit ante oblationem consanguinei,non viam præcludere retractui.hoc enim voluit in.l,ex hoc edicto. §.si quis.ff.de ali.iudi. mut.cau.fac.& in.j.parte statutorum quæsti.87.item quæro statuto cauetur.& Franc.Rip.in.l.j.col.pen.ver.sed pone quòd ipse venditor.ff.de priui.cred.& Chasse.hoc eo.ti.de retrai.§.10.in verbo,au seigneur Feodal.col.vlti.& iterum in gloss.seq.col.2. versi.ego tamen,rursumque in verbo,au prætudice du lignagier,post princ.de quorum in eam rem dicto dicemus infrà,ti.seq.§.j.glo.7.numero.23.& hæc verissima.In contraria autem sententia,vt scilicet id ius continuò vēditione facta competat consanguineo, voluit videri Guil. Cu.& post eum Paul.Cast.in.l.j.§.scientiam,quam ipse Pau.legit cum prin.eius.l.ff.de tributoria.& Bald.in rub.C.res inter alios acta,col.j.ver.not.quòd ex consuetudine.& Philip.De-ei.con.88.cuius superscriptio incipit,valet statutum,co.j.& consil.647.requisitus,column.j. Quibus accedo,vt dicam latiùs in eadem illa gl.7.§.j.ti.seq.per totam eam gl.præsertim verò

Quæsti. an retractus competat a venditione, an ab oblatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

numero.36.& ego sanè,& seq.Nam & cùm quid alteri defertur ex legis vel statuti dispositione,id continuò acquiritur etiam ignoranti, & sine alia agnitione, præterquam in hæreditatis acquisitione.Dy.& Bart.in.l.j.§.an bona.ff.de iur.fisci,per text.ibi,& alia iura ab iis allegata, & Angel.consil.81.domina Maria,colum.j.versicu.tertiò ex natura. Quod eò volui dicere,ne quis caueturconsanguineum forsitan ignorare huiusmodi contractum, eúmque nondum id ius agnouisse.

105 ¶Sed VT AD CAETERA pergamus,quæ consanguineorum personam respiciunt. Pone quòd maritus ex statuto possit vendere rem dotalem vxore consentiente,idque fecit.Vtrùm consanguinei mariti,an vxoris admittentur ad retractum? Alberi.in.j.parte statutorum, quæst.98.item præsupposito,refert And.Pisa.hanc quæst.latè,& subtiliter in vtranque partẽ disputasse,tandémque censuisse neutros admitti, quoniã hæc res nõ potest dici de genere viri: ideo quantùm ad eum cessat statutum. Consanguineus autem vxoris admitti non debet, quia ipsa non vendidit,& nihil prætereà dicit.Cui potes addere quantùm ad vxorem, quòd venditio attribui debet vendenti,non consentienti.c.pastoralis,& ibi Collect.col.j.versi.ista decretalis,extrà de dona.&.c.j.in prin.ne sede vac.lib.6.&.c.si annum,de iudic.eo.lib.6.& quæ no. in.c.cùm ecclesia vulterana,ext.de elec.quæ iura in id allegat Collec. vbi suprà.nã & aliud est vendere,aliud vendenti consentire.l.aliud.ff.de re.iur.Ideó que iura in vno loquentia non habent locum in alio.l.si pater.§.vlti.&.l.si minor.la.j.ff.de manumiss. vindic.cum si. propterea Bald.in.l.11.in.20.quæst.C.de rescin.vendi.tradit quòd si tu rem meam vendidisti me consentiẽte & participante precium,tibi tantùm competit beneficium.d.l.2.non etiam mihi : quia tu propriè vendidisti, nõ ego,per.d.l.si pater.Sed & videmus consentientem simpliciter non teneri de euictione,vt vendentem.l.euictione.C.de euic, & diximus suprà latiùs numero.54.cuius postremi.

Quæsti. Vẽdita dote á viro an illius cõsanguinei,an & vxoris admittãtur ad retractum.

Venditio attribuitur vendenti non cõsentiẽti.

Aliud vẽdere, aliud vendenti consentire.

106 ¶Ego tamen puto consanguineos vxoris esse audiendos.Nam quæ diximus de vendente, & consentiente,tum demum tantùm obtinẽt,cùm est diuersa vtriusque ratio: quòd si eadem sit, eodem iure vtrunque procedit.Bart.& Bal.in.l.vlti.C.de pact.Bal.& Saly.in.l.2. C.si aduer. dona.ipse Bal.id trahens & ad statuta in.l.filiusfa.in princ.col.j.ff.de proc.Hìc autem eadẽ est omnino vtriusque ratio: nã mulier ob ipsius consensum rem amittit.l.2. C.de remis.pig.& ibi concor.in gloss.Ideóque non minus res exit extra familiam, quàm si ea ipsa vendidisset. Item quia mens consuetudinis loquentis de vendente magis consyderanda est,quàm verba ipsius.l. scire oportet.§.aliud,ibi,sed & si maximè.ff.de excus.tut.cum concor.à me collectis in repe.l. si vnquàm,in verbo,libertis,nume.38.incipi.ex quibus & illud.C.de reuocandis donationi.Et talis mens potiùs dicitur esse declaratiua,quàm extensiua,vt no.in.l.Cæsar.ff.de publica.& vectiga.& dicemus inferius in.§.20.& voluit Barb.loquens in simili casu de consentiente alienationi,con.48.deum inuocent,col.antepe.versi.2.ostendo,lib.3.

Nisi eadem sit vtriusque ratio

107 ¶Mens autem nostræ consuetudinis est,quòd si res transeat in extraneos titulo venditionis, habet locum retractus:quæ quidem mens & hìc habet locum. Imò verò & verba nostræ consuetudinis id ipsum adstruunt,cùm non tantùm loquantur de contractu venditionis,sed de alio æquipollente venditioni. Hìc autem consensus venditioni præstitus vim habet venditionis,quãtùmad id de quo loquimur.Super quo vide omnino quæ scripsimus in legibus cõnubialibus,in glo.3.in.12.quæstio.& in dicta.l.si vnquàm,in verbo donatione largitus,in.21.quæstione,quæ est in numero.278.& seq. Denique omnibus perspicuum est, si statuentes de hoc casu interrogati fuissent, idem quoque respondisse de hoc casu,vt de venditione.ergo & idẽ seruandum est.gloss. & doctores in.l.tale pactum.§.vltim.ff.de pactis.cum concordant.à me latè conscriptis in dicta.l.si vnquam, in principio,numero.55.inter tam multa.Et idem etiam in nostro casu tenuit Molend.in consuetudi.Parisi.titul.primo.§.13.gloss.6.in princ.

108 ¶QVID AVTEM CVM vir & vxor & quilibet insolidum vendunt pensionẽ quampiam annuam generalem,id est,vne rente generale: An vtriusque consanguinei admittãtur,& an insolidum. De qua re latè dicemus posteà,in.§.31.num.j.Sed & in num. seq.eiusdem. §.31.videbis,quid cùm vterque & quilibet insolidum vel simpliciter vendunt rem quæ est alterius eorum tantùm:nam locus est huic rei inibi aptissimus. Idèo in eum has quæstiones reücere maluimus,sed hìc meminisse non inutile visum est,ne si quis hanc gl.legat,fortè has perquirens,putet à me intactas fuisse,spéque sua frustretur.

Quæsti. in aliũ locum reiectæ.

109 ¶SED IN HAC CONSANGVINEORVM materia non alienum fuerit quærere, an consanguineus venditoris possit huic iuri retrahendi renunciare? In qua re breuiter dicendum posse,ex illa generali regula,qua cuilibet permittitur renũciare suo fauori.l.si.quis in conscribendo.C.de pactis,cum multis alijs concordanti. adductis à glo.ibi,& in. c.si diligenti,extrà de for.compe.Et ita nuncupatim,ne authoritate deficiamur,voluit Masue. in tit.de retractu.§.si ille cui.& Math. Afflic.in tractatu protomixeos,in verbo,scriptũ est,columna vlti.in.11.no. Et in non longè dissimili casu est textus in.§.porrò,ibi,per refutationem, titu.quali.olim feud.pot.alie.vbi Mart.Laud.& Cardi. Alexand.vterque column.j.id not.De quo tamen vide quæ plenius dicam infr. numer.119. incipi. primus igitur casus, & multis sequentibus.

Quæsti. an cõsanguineus possit iuri retract⁹ renunciare.vide omnino inf. 119.& seq.

¶SED

110 ¶SED QVID SI NON IPSE cõsanguineus emptori,sed venditori promisit se hoc iure non vsurum. An id proderit emptori? Math.Afflic.in tractatu proto. vbi suprà,columna vltima,versiculo,sed quid si vicinus,dicit primum videri,quòd sic:quia fit accessio de vendito ad emptorem.l.de accessionibus.ff.de diuer.& tẽpora præscript.& est bonus textus in.l.dolia.§.primo.ff.de contrahenda emptione,& in.l.si tibi decem.§.pactũ.ff.de pactis. Deinde subdit in contrarium facere,quòd alteri stipulari nemo potest.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verborum obligationibus. Tandem tamen definit hoc pactum esse reale, ideóque transire cum ipsa re, quanuis sit factum venditori soli : quia res transit cum sua causa.l.pignoris.ff.de pignoribus,&.l.si conuenerit vt nomen.§.si fundus.ff. de pignoris actione.&.l.si debitor.C.de distracti.pignorum,cum simi.Et ita videtur intellexisse Masuer.vbi suprà si non oscitanter inspiciatur,quia supponit ex ibi allegatis ius retractus nondum competere, & ita venditionem non esse factam, cùm fit renunciatio, cui standum esse dicit. Quanquam huius contrarium voluit Chasse.in consue.Burgun. hoc eodem titul.§.10.in gloss.vltim.versicul. sed quæro.Sed tu hìc quoque vide quæ in hac re dicam infrà numero.124.sed in duobus, & sequen.& numero.127. tertius casus.

Quid si consanguineus promiserit venditori hoc iure se non usurum. vide infra.124.seq. &.127.

111 ¶PLVS DICIT IDEM Matth.in.d.trac.§.j.col.13.vers.subsequenter quæro,quòd si consanguineus permiserit,& vt ipse loquitur,dederit licentiam consanguineo vendendi cui velit,non poterit posteà rem venditam retrahere? Quanquam dicit primùm videri ob id consanguineum non perdere ius redimendi:quia id ius ante venditionem ei non competebat,ergo nec ei potest renunciare.l.in repudianda,&.l.qui superstitis.ff.de acqui.hære.&.l.si ita scriptum.§.si sub conditione.ff.de leg.2.&.l.spẽ.C.quæ res pig.obli.pos. Item quia cum emptore nihil actum est,ergo ei nihil prodesse potest pactum cũ alio factũ, quia res inter alios acta,&c. Cõcludit tamẽ cõtrariũ,quia pactũ vẽditori factũ prodest emptori.d.l.si tibi decẽ.§.pactũ.&.l. item in duobus.§.personale,&.l.iurisgentium.§.pactorum.ff.de pact. Et multò fortiùs (inquit) hoc procedit si pactum fuerit reale,quia renunciatum est huic iuri:nam tunc videtur actum,vt nullo modo vlterius ad id ius admittatur,ar.l.j.§.quibus.ff.de succes.edic.cum si. Tu tamẽ hìc vide quæ dicam plenius infrà.d.versic.tertius casus,qui est in numero.127.& seq. & iterum in versi.quartus casus,qui est numero.131.& seq.

An cõsanguineus venditoris ei ius fecerit vẽdendi cui velit, posit venire ad retractũ. vide.127.& seq.&.131.

112 ¶QVIN IN FORTIORI casu, & citra permissionem aut consensum, Si venditor obtulerit vendendam rem consanguineo,iusto precio,& noluerit consanguineus emere, videtur non amplius esse audiendus volés retrahere,per tex.in.l.qui Romæ.§.cohęredes.ff.de verbo.oblig.vbi qui tenetur alij vẽdere,si is alius fuerit requisitus,& noluerit emere, poterit liberè alteri vendere. Quem tex.sing.faciunt Dy.Bal.& Ang.ibi,& nota.Bar.etiam ibi, illiúsq; authoritate asserunt ipsi Dy. Bar.Imo.Franc.Are.& Soci.ibi,quòd prohibitus alienare extrà familiam,poterit vendere extraneo,si priùs illis qui sunt de familia denunciauerit,qui noluerint emere,præsertim duobus mensibus expectati.Et idem voluit Bald.in.c.j.§.sed etiam res,in verbo,pro æquali precio, titul.per quos fi.inue. Saly.& Angel.in.l.vlti.per illum text.& ibi quobue Iason colum.7.versicul.octauò principaliter.C.de iure emphy.& idem Bald.in tract.protomixeos,colum.j.versi.sed.tunc quæro.Angel.qui requirit trinam denũciationem,con.243. multi consortes,vbi etiam negat eum text.alibi reperiri.Rom.sing. 761.facio pactum.& con. 27.viso themate,colum.vlti.versi.primo.& con.182.in casu proposito,in fi.quibus locis illum tex.dicit sing.Pau.Cast.in.l.filiusfa.§.diui.ff.de leg.j.in lec. Paduana, & ibi etiam Iason in.2. lect.colum.11.versic.nonò limita,& Ferdi.Loaz.in repeti.numero.533.& seq.& idem Pau.in.l. quoties.C.de fideicom.dum allegat Bartho.in.d.§.cohęredes.& con.447.si iste masculus,colum.j.lib.j.Io. Plat.in.l.j.colum.2.versi.& quando quis. C.non licere habi.metro.lib.11. Soci. consi.227.præsens consultatio,colum.6.versic.secundò fortius,lib.2.Et simile quippiam voluit Bart.in.l.codicillis.§.instituto,ad fi.ff.de leg.2.Bald.in.l.voluntas,colũ.j. C. de fideicom. & in.c.cùm inter dilectos,col.2.versicu.ibi comitis,extrà de fid.instrumen.At tu hìc vide quæ dicam infrà num. 143.quintus casus,& seq.

An cõsanguineus qui rẽ oblatam renuit emere, posit eã alteri venditã retrahere. vide 143.& seq. Si familia recuset emere,potest res extrà familiam post duos menses alienari.vide. 144.

113 ¶IMMO ETSI VENDITIO facta fuerit præsente cõsanguineo, & contradicente, aut protestante, videtur non esse posteà audiendus, per id quod maxima apud nos authoritate voluit glos.in.l.cùm proponas filios.C.de pactis, quòd si alienetur res prohibita alienari,eo præsente & non contradicente,cuius fauore facta est ea prohibitio,& in quem transferri debet,is ita sibi præiudicat,vt non ampliùs possit eam alienationem retractare, arg. l.cùm pater.§.libertis.ff.de leg.2.&.d.l.quoties.C.de fideicom. & ita per illam gloss.consuluit Rom.consil.457.circa propositam consultationem,in fi.Sed hìc vide quæ dicam infrà num. 154.nec est.

An cõsanguineus præsens venditioni potest retrahere sed & vide. 146.& seq.

114 ¶Et id quidem in feudo alienato à vasallo,agnatis præsentibus, & non contradicentibus sue protestantibus,vt scilicet posteà non possint eam alienationem reuocare,tenuit Iacob.à S. Georgio,cuius authoritas in materia feudali magna est,in tractatu feudorum,in verbo,& cum pacto de non alienando, col.2.versicul. sed quid si vasallus, vbi & idem dicit voluisse Bald.in ca.primo. §.donare,columna.2.titulo qualit. feud. alien. olim po.dum allegat dictam.l.sicut. §.venditionis.ff.quibus modis pigno. vel hypothec. soluitur. Monétque ideò ipse Iacobus

Præsens alienationi prohibitæ an sibi præiudicet. vide. 154.& seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt agnati caueant,ne sint præsentes alienationi feudi.Sed tu hîc omnino vide quæ dicam infrà num.148.nec verum est.

115 ¶Et simile quippiam tradit glosa vt à multis intelligitur,& citatur in.c.primo.in verbo,per-missione,titulo de prohibitione feud,alienat.per Lotha. quòd si domino præsente & non cõtradicente vasallus feudum vendat, non poterit dominus eam venditionem reuocare, argumento.§.si autem aliquis,titulo si de iuuestit.int.domi.& vasal.lis oria.Patientia enim sine cõtradictione habetur pro consensu expresso,argumento.l.quidam.ff.de euictioni.&.l.si verò.§. inde Papinianus.ff.mandati,&.l.si vt proponis pater.C.de nupti.Nam & intelligitur consentire, qui præsens non contradicit, argum.l.ad honorem.§.vltim.ff.de decurio.Nisi fortè (inquit)sciat vbique ius suum durare, dum tacitè consentit,argument.d.l.sicut.§.non videbitur. ff.quib.mod.pign.vel hypo.solui. Et subdit. Et hæc vera sunt, quando ex certa scientia consentit,aliàs potius videtur errare.l.secunda.ff.de iudicijs.Ex quibus sanè intelligitur in ea māsisse opinione, vt dominus sibi præiudicauerit, si præsens tacuerit, nisi errauerit. Et ita eam glosſ.intelligunt & sequuntur Iacob.Bel.Mart.Laud.Aluar.& Card.Alexand.ibi. & Iacob. Ardi.in summa,titul.quib.mod.feud.amitt.sub rub. si dominus consentiat alienationi.Iacob. Aluar.in.§.vltim.concluſ.32.& ibi quoque Cardi. Alexand.columna.5.verſicul.& sciendum, titul.quæ fuit pri.cauſ.benef.amit.& ipse Aluar.qui ita dicit communiter teneri,in.c.j.§.præterea,titul.quib.mod.feud.amit.le.j.& Iason in.l.quæ dotis,column.ante penulti.verſicul.decimus quartus.ſolut.matri.vbi id dicit not.& in.l.si fundum per fideicommiſſum,columna. 6. verſicul.ſimiliter ſi vaſallus.ff.de leg.j.vbi eam gloſſ.dicit valde no.& conſil.227.Carolus, columna.7.verſicul.ſextò facit,lib.2.vbi & eam quoque dicit valde not.Et Franc.Curt.Iunior in tract.feud.in.16.caſu.4.partis princip.colum.65.verſic.& in primis quæro. Et idem in alienatione rei emphyteuticæ facta præsente domino,reſpondit Ioan.Ana. conſil. 90.quia dubium iſtud.& ante eum Guil.Cu.& eius authoritate Alberi.& Paul.Caſt.in.l.j.§.ſcientiam.ff.de tribu.actio.

Agnati præsentes alienationi feudi an poſint eam alienationem reuocare vide infr. 148.

116 ¶A quibus non longè abeſt quod ſcriptum eſt ab alia gloſſ. in.d. c.j.§.præterea,in verbo,regreſſum,in duobus locis,titu.quib.mod.feud.amit. Quòd ſi præſente & non contradicẽte eo, ad quem feudum iure debet obuenire,alius fuerit de feudo inueſtitus,is videtur huic inueſtituræ conſentire:nec eam reuocare poteſt,perl.2.&.l.hypothecas.C.de remiſ.pign.&.l.decuriones.§.vlt.ff.de decurio.&.l.2.ff.ad municip.&.l.creditor,in fi.ff.de regul.iur.&.l.j.C.de fund. fiſca.lib.10.Et eam gloſ.ſequitur Iaco.Bel.in.d.§.præterea.& Albert.Bru. con.40.contra dominum,paulò ante fi.& interum con.80.omnipotentis dei,col.5.verſ.plus dixit,vbi & illud aſſerit quod nuper de alienatione emphyteuſis diximus præsente domino,nonnullos etiam allegans,qui contrarium tenent,vt dicemus poſtea nume.146.ſextus idémque,& vide etiam quę dicemus infrà num.136.faciunt item.

Consentire videtur inueſtituræ qui patitur alium inueſtiri, vide.153.

117 ¶Sed quid in his ſimilibus diutius immoramur,quando ipſe Guil. Cu.author inter noſtrates grauiſſimus,hanc rem nuncupatim atque in ſpecie decidit in.d.l.j.§.ſciẽtiam. ff.de tribu. acti. per eum text.cuius verba hîc ſubnectere voluimus?Si igitur ſcit & non proteſtatur,& non cõtradicit,tenebitur actione tributoria.Ideo Guil.ſi ex ſtatuto (inquit) conceditur proximiori retrahere rem immobilem à conſanguineo venditam,reſtituendo precium venditionis, & ea res vendita fuerit preſente & patiente proximo,perdit ius retrahendi,vt hîc dominus deducẽdi quod ſibi debetur.& facit.l.Ticius.ff.quib.mod.pig.vel hypo.ſol.debet ergo proteſtari de iure ſuo.Nec obſt.l.ſicut.§.non videbitur,eod.titul.quia ea loquitur de iure quæſito, cui non cenſetur præſens renunciare,ſi non contradicat, quia ſcit ius ſuum vbique durare. hæc autem lex loquitur in iure nondum quæſito,ſed incipit quæri eo tempore, quo fit venditio. vnde facilius impeditur acquiſitio.& id quidem refert,& dicit no.Paul.Caſt.in.d.l.j.§.ſciẽtiam,quam legit cum princip.eius.l.&.Cepol.conſil.cauſarum ciuilium.47.in cauſſa vertente,column.2. verſicul.& licèt ſtatutum. Et idem expreſſim voluit nullo tamen illorum memorato, quiſquis is eſt qui ſcripſit repe.in.l.j.C.de fund.rei princip.lib.11.in.12.regula.j.conſiderationis.Sed tu ſuper ijs omnino vide quæ dicam infrà.d.numero. 146.& ſeptem ſequent.vbi huic ſententiæ non accedo.

118 ¶EX ISTIS AVTEM OMNIBVS poſſunt colligi ſex caſus admodum neceſſarij ad hunc tractatum. Primus,cùm fit expreſſa renunciatio huius iuris poſt emptionem factã, & ita iure iam competente. Secundus,cùm fit empturo,non emptione facta, & ſic etiam nondum eo iure competente. Tertius,cùm fit domino vendituro tatùm. Quartus,cùm renunciatur expreſſè huic iuri, ſed conſanguineus expreſſè conſentit futuræ, aut præſenti alienationi. Quintus, cùm conſanguineus ante venditionem extraneo factam requiſitus à domino rei eam noluit emere. Sextus,cùm conſanguineus præſens eſt venditioni, & non contradicit,aut proteſtatur. Quos omnes paulò ampliùs quàm ſuprà dictum eſt, volumus ſigillatim diſcutere.

119 ¶PRIMVS IGITVR caſus, cùm fit expreſſa renunciatio huius iuris emptori facta venditione, omnino eſt ſine dubio. Nam cùm ius ipſum ſit illi iam quæſitum, & eidem expreſſè renunciet in fauorem emptoris, non eſt ad id ampliùs admittendus, cui ipſe renunciandum

Renunciatio iuris retractatio valet. vide ſupra.c.x.

ciandum putauit,l.ſi quis iuſiurandum.C.de reb.cred.& iureiur.& ibi concord.in glo.nec remittenti actiones ſuas dandus eſt ad eas regreſſus.l.quæritur.§.ſi venditor.ff.de ædil.ædic.&.l.j.§.qui ſemel.ff.de ſucceſ.edict.&.capi.quàm periculoſum,& ibi not.7.quæſt.j.&.d.c.j.§.præterea,titu.quib.mod.feud.amitt.& capi.cùm inter R.& ibi gloſſ.in verbo, quod ex conſenſu, ext.de elect.cum ſi.Ideóque vera eſt Maſuer.in hac re ſententia quam ſuprà adduximus nume ro.109.ſed in hac.

120 ¶SED SVPER HOC quæro,quid ſi non ita ſpecialiter renunciauit, ſed tantùm generaliter promiſit nullam ſe controuerſiam facturum ſuper fundo vendito. An ex hoc excludatur ab hoc iure retractus,quod videtur,per.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis fortè.ff.de verborum obligatio.vbi not.Ange.quòd is qui promiſit non moturum ſe controuerſiam ſuper domo,nec id quidem facere poteſt ſuper vſufructu aut alio iure.Ex quo & in ſpecie noſtræ conſuetudinis expreſſè voluit Matthe.Afflict.in tractat.proto.in verbo,prohibemus,column.vltima,verſiculo,ſed quæro quid ſi promiſit, quòd hoc caſu non poterit conſanguineus retrahere. Ad cuius ſententiæ confirmationem vide multa, quæ longè latéque aceruauimus in repetitio.l.ſi vnquam , in principio,ipſius.l.numero.112.nunc autem reſtat, & multis ſequentibus.

Sed an ſatis ſit generaliter remittere nullam controuerſiam ſe facturũ

121 ¶SECVNDVS CASVS de renunciatione facta empturo ante venditionem, nullum aliud habet dubium,quàm quòd ſit renunciatio iuris futuri,quæ poſſet videri non eſſe valida,per iura ſuprà allegat.numero.111.plus dicit , cum alijs concordant. adductis à gloſſ. in.l.j.in gloſſ.magna,in.j.oppo.C.de pact.Nam vt etiam dicit Bald.in.capit.j.column.j. verſiculo ſecunda concluſio, titulo impera. Lotha.contra naturam renunciationis eſt, vt extendatur ad futura, per.d.l.ſi ita ſcriptum.§.ſi ſub conditione.ff.de legat. ſecundo,& alia iura ibi allegata.

Quid de renũciatione facta empturo ante venditionem.

122 ¶Sed omnia illa iura vel loquuntur de ſimplici renunciatione,ſine mentione iuris futuri, ad quod ideo in dubio non trahitur.vel ſi de eo quoque exprimatur, certè loquuntur & intelliguntur de ea renunciatione, quæ fit abſente parte, & ideo nihil aliud eſt quàm pura meráque renunciatio. Verùm cùm fit tanquam pactum,& ſic præſente parte,valet,etiam ſi aliter de pacti nomine mentio non fiat:quia ſatis eſt,vt fiat parte præſente, vt habeat vim pacti,vt probatur in.d.l.j.& ibi gloſſ.Pet.à bel.parti.Iac.Aret.Bart.Signo.in repetit.Alber.column.j.Fulg. Paul.Caſt.& recentiores,qui expreſſè tradunt,hoc caſu præſentiam partis haberi pro conſenſu.C.de pactis,&.l.& hæredi.§.item filiusfamil.& ibi Bartho. ff.cod.titul.&.l.in plurium,& ibi Alber.in fi.ff.de acquir.hæred.&.l.j.ff.de cura.bon.dan.&.l.j.§.ſi quis ante,& ibi Oldra.& Alberi.ff.à quib.appella.non pot.&.l.vlti.in fi.C.de tempo.appel.gloſſ.in.c.ex multiplici , in verbo,quietus,& ibi Ioan.And.& Panor.extr.de deci.Iac.Aret.& Bald.in.l.is qui hæres.ff.de acquir.hæred.Roffre.Beneuen.quæſti. Sabba.9.ſeruitutem.D.à Rota.deciſi.287.licet appellationi,in princip.in nouis.& deciſi.832.primus, in antiquis.Collect.in.c.vltim.in princi.ext. de pactis.Bart.in.l.Pomponius,la.j.ff.de nego.geſt.Signo.conſil.71.factum ſic ſe habet domi nus epiſcopus,column.j.verſicul.item ſimili.& conſil.159.ſuper dubijs,colum.2.numer.5.Bal. in.l.ſed & ſi quis,col.j.in addi.ff.ſi quis cautio.& in.l.is qui hæres,in princ. col.j.ff.de acquir. hæred.& in cap.j.titul.de eo qui fin.fec.agna.Saly.in.l.ſi vt certo.§.j.colũ.3.verſ. quod etiam probabat.ff.de pign.actio.Raph.Fulgo.con.67.paterfa.colum.3.& conſil.192. quidam emit ab aliquo,colum.j.Imo.con.52.in caſu præmiſſo.& con.78.viſis ac ponderatis,colum.2.verſ. 2.pro hoc faciat.Card.Flor.con.129.dubia principalia,in.2.dubio. Ro.con.22.pro propoſitæ,col.j.verſ.contrarium.Corne.conſil.51.Licèt in hac,col.pen.verſ. ſolet enim,lib.2.& con. 144.quod eſt eodem initio,col.4.ver.& licèt fortè.lib.3.Soci.qui id optimè declarat,con.230. viſo teſtamento,colum.j.in fi.cum ſequen.lib 2.Philip.Deci.in.l.poſtquam,column.3.verſ.2. videndum eſt.C.de pactis.Licèt contrarium videatur voluiſſe Franc.Are.omnium propè ſolus in.d.l. j.ad fi.eod.tit.

Iuri futuro & quærendo facilius renũciatur quàm præsenti & quæsito.

123 ¶Imò videmus quòd facilius renunciamus iuri futuro ſiue quærendo, niſi aliud obſtet,quàm præſenti & quæſito,vt patet ex eo quod pulchrè ſcribit Bald.in.l.illud,colum. 3.in.3.quæſtio. C.de ſacro.eccleſ.& alijs multis quæ latè congeſſi in noſtra repe.l.ſi vnquã,in verbo,donatione largitus,numero.147.ſed hoc tamen,& multis ſequẽt.C.de reuocan.donat.& latiſſimè ſuprà titu.omnium huius volu.2.§.vlti.qui eſt omnium huius volu.24. Vt omittam interim valere renunciationem iuris futuri,quod ſaltem ſpe competit.l.quod Seruius. ff.de condicti.ob cauſ.& voluit Floria à S.Pet.hoc in caſu expreſſim loquẽs,inter con.Pet.Anc.con.371.quòd dicta domina,col.j.verſ.tertiò hoc idem.

124 ¶SED IN DVOBVS iſtis primis caſibus quæſtionis eſt, quid ſi is emptor,cui ea renũciatio facta eſt vel ſpecialiter vel generaliter (vt vtrunque caſum cõprehendamus) alteri poſtea vendat. An ab iſto ſecundo emptore poterit conſanguineus retrahere, non obſtante huiuſmodi renunciatione facta priori emptori.Iacob.Rebuf.in.l.vnicuique,in fin.C.de proxi.ſacr.ſcrini.lib.12.poſt multa in vtranque partem allegata, concludit poſſe.& ſequitur Chaſſe.in hoc eodem titul.de retraict.§.10.in gloſſ.vltim.in fin.Et ante hos Floria.à neutro memoratus.d.conſilio.371.column.vltim.verſicu.nec ob.etiam.nam conuentio (inquit) facta ſuper

Si emptor cui renunciatũ eſt alteri vẽdat an conſanguineus qui renunciauit poſſit retrahere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vno contractu non trahitur ad alios.l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pact.& faciunt quæ diximus suprà numero.43.sed & in alio, & sequent. Sed quibus adde optimum textum, in capitulo, cùm inter, extrà de renunciat. vbi qui renunciauit beneficio, non ob id prohibetur idem cõsequi ex nouo iure post renunciationem acquisito, & ibi glos. adducit alia quædam similia.

125 ¶Quanquam dubium id facit, quod etiam suprà diximus numero.110. sed quid si non ipse, & quæ dicam tribus numeris sequen. Et præterea quia si consanguineus, qui promisit non retracturum, nihilominus possit retrahere ab alio secundo emptore, cùm non possit à priore, cui id ius renunciauit, is primus emptor tenebitur secundo de euictione, cùm non vendiderit rem liberam, sed obnoxiam huic retractui. l. ex ijs prædijs. C. de euict. Et ita in idem recidet incommodum, quod passurus fuisset, si ipsi sibi non seruata fuisset ea renunciatio sibi facta, adeóque ad eum redundabit illud ipsum incommodum: perindéque erit, ac si ab ipsomet iste consanguineus retraheret, non obstãte ea renunciatione, quod fieri non debet, vt in simili dicitur in.l.4.§.j. cùm dicitur, alioquin dum à conreo meo petitur, ego inquietor. ff. de libe. lega. &. l. si ex duobus. ff. de nego. gest. ibi, eò quòd si data fuerit aduersus eum actio, necesse erit & eum perstringi, qui vetuit. & in.l.vlti.§.vltim. C. de vsur. rei iudi. cùm dicitur, cùm enim interuẽtor soluere compellebatur, & ipse reum ad inuitam solutionem coercebat. Et facit etiam tex. in.l. aduersus. ff. de arbit. vbi scribitur. Nã τῇ δυνάμει, qui à fideiussore petit, à reo petit. Id est, per quandam possibilitatem, vt interpretatur Alci. lib. 2. disputncti. cap. 9. quasi si diceres potẽtialiter, siue effectualiter, his enim verbis vulgaribus non vereor vti, vt vulgo etiam intelligar.

Paria sunt àte, & ab alio cui teneearis petere.

126 ¶Nec quicquam in contrarium mouet ea ratio Floria. fateor enim quòd si iste primus emptor esset similiter consanguineus istius consanguinei, qui retractui renunciauit, posset is renuncians ex eo capite reuocare iure retractus hanc secundam venditionem, non obstante illa renunciatione, quæ facta fuit super prima venditione. & ideo non trahitur ad aliam venditionem, ex qua & aliud ius retrahendi competit. Et sic conuentio facta super vno contractu non trahitur ad alios, secundùm rationem Floriani. Necsic teneretur primus emptor de euictione, vt diximus sup. eadem glo. num. 34. sed hæ rationes. At hic vult retrahere vi prioris vẽditionis, & tanquam consanguineus primi venditoris. nam ex secunda venire non potest, cùm non sit cõsanguineus venditoris.

Renuncians cõsequitur ex no uo iure.

127 ¶TERTIVS CASVS cùm fit renunciatio domino vendituro ante venditionẽ, plus habet dubij, ob id quod dictum est suprà dum de hoc casu loqueremur, alteri per alterum stipulari paciscíve non posse. Quod procedit, vt id addas non tantùm vt non pariat actionẽ, sed nec exceptionẽ quoque. l. si actionẽ, secundùm lect. Iaco. Ra. Pet. Cyn. & Saly. C. de pactis. Et quod prætereà dicitur, pactum factum cum vna persona non habere locum cum alia. d. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pactis. Ex quo fit vt si pactus sim, ne à me néve à Ticio quid petatur, non proderit Ticio, etiam si mihi hæres extiterit. l. si tibi decem. §. si pactus sim. ff. cod. titul. Et quod item dicimus valere renunciationem siue repudiationem iuris sui quò ad aduersarium, cui renunciamus: non quò ad alios. l. suus & l. sicut, & vtrobique Bald. C. de repud. hæred. & l. iubemus. C. ad. SC. Velleianum. & l. vlt. ff. de interrog. actio. Et quod denique dictum est, non valere renunciationem iuris futuri, iuribus suprà alleg. numero.111. plus dicit. Et hanc partem nuncupatim tenet Chasse. in hoc eodem titu. §.10. in glos. vlti. vers. sed quæro.

Quid si renũciatum sit domino vendituro ante venditionem.

128 ¶His tamen non obstantibus sequor in ea re Matth. Afflictic. & Masueri. suprà à nobis citatos numero.110. sed quid si non ipse. Quia sicut pactum cum venditore factum nocet emptori. l. venditor. ff. commu. prædio. & quod voluit Ioan. And. in addi. ad Specul. in rub. de præscript. colum. 2. Ideóque exceptio rei cohærens, quæ nocet venditori, nocet & emptori, aut alteri singulari successori. l. apud Celsum. §. de auctoris, & ibi Alberi. ad fi. ff. de dol. mal. except. & l. idemque. §. j. ff. pro socio & l. creditor. ff. de diuers. & tempo. præscrip. Bart. qui id latè disputat post Dy. in l. doli. §. de nouati. Franc. Aret. qui alios citat, con. 16. præsupponitur, in fi. Nam factum ipsius venditoris nocet emptori. l. vlti. & ibi Dy. & Bart. ff. de ope. no. nunciat. & l. stipulatio ista, in princ. versic. sed si se, &. §. sicut. ff. de verbo. obliga. & l. fluminum. §. adijcitur. ff. de dam. infec. & voluit Roffre. Bene. quæsti. Sabba. 10. seruitutem, in solut. quæsti. & Alberi. qui & alia iura citat post Iac. Aret. in l. qui bona. §. si aliena. ff. de damno infect. Bald. qui ex hoc in pulch. o casu consuluit, consil. 202. ad euidentiam, colum. j. lib. 2. & Angel. con. 259. quædam domina, colum. j. Ita & pactum venditoris prodest etiam emptori: potéstque emptor ipse vti exceptione venditoris, vt patet ex iuribus allegatis. d. numero.111. plus dicit, & prætereà ex. l. ait prætor eius rei, iuncta glos. & l. etiam, quæ confestim sequitur. ff. de iureiur. vbi iuramentum venditoris nocet emptori. Ex quo Barth. Bald. & Saly. ibi no. ius excipiendi transire in singularem successorem, subditque ipse Bald. etiam in id facere. l. in venditione. ff. de actio. empt. & l. in iudicio. ff. fami. hercis. Idque no. Dy. in. d. l. fluminum. §. adijcitur. & in. cap. is qui in ius, col. 1. de regu. iur. lib. 6. vbi & alia iura allegat: & Iac. Are. in. l. qui bona. §. si alieno. ff. de dam. infect. & Imo. con. 128. visis post medium.

Pactum venditoris nocet emptori.
Exceptio quæ nocet venditori, an noceat ẽptori.
Pactum venditoris prodest emptori.
Excipiendi ius transire in singularem successorem.

129 ¶Quibus adde & tex. in. l. in hoc iudicium. §. si inter. ff. commu. diuid. & ibi Bar. atque etiam text. in. l. vltim. ff. de except. rei vend. & tradit. vbi exceptio eius tituli prodest secundo emptori. & in. l. dolia. §. j. ff. de contra. empt. cuius hęc verba sunt, cum qui in locũ emptoris successit, eisdem

Idem.

eisdem defensionibus vti posse, quibus vẽditor vti potuisset, & in. l. inuitus. §. plerunque. ff. de reg. iur. vbi ita scribitur: plerunque emptoris eadem caussa debet esse circa petendum ac defendendum, quæ fuit auctoris, & l. si à te. §. vltim. ff. de exceptio. rei iudicata. vbi exceptio rei iudicatæ transit à persona auctoris ad emptorem. & est similis text. in. l. si mater. §. Iulianus, &. §. si egero, qui est vltim. & in. l. exceptio, eod. titul. quorum authoritate dicit Barthol. in. l. 3. colum. 2. versicul. sed si opposuerit, & ibi quoque Bald. Saly cet. & alij. C. quod me. caus. quòd exceptiones ex persona venditoris transeunt ad emptorem. & idem Barthol. in. l. si tertius. §. si quis priùs, column. vltim. ff. de aqua pluui. arcen. vbi etiam est bonus text. & Bald. in authen. qui rem. colum. 2. versicul. subsequenter quæro. C. de sacro. eccles. & Saly. in. l. si cùm militaribus, ad fin. C. de resti. milit. Alexand. in. l. quædam. §. nihil interest, in. j. not. ff. de eden. Fran. Are. qui dicit procedere in iure personali, consil. 70. in caussa quæ vertitur, circa medium. & Corne. consil. 30. in præsenti, colum. 2. vers. & sic ius, lib. 1. & consil. 110. licèt videatur, colum. 3. vers. & secundùm hoc, lib. 3. & consil. 172. visa copia column. vltim. ver. verùm quia mihi, eo. lib. 3. Barb. con. 12. illud afferam, colum. 3. versi. capio nunc tertium, lib. 4. Iason consil. 92. circa primum, colum. vltim. lib. 1. & consil. 89. in præsenti, column. 2. ver. sextò facit, & iterum in fin. con. lib. 3. vbi tamen id declarat. Hincque Bald. consil. 456. Seia origine, in fi. lib. 1. respondit laudum latum pro venditore, sicuti & transactionem ipsius prodesse emptori. Nã & vt dicit Alberi in. l. damni. §. emptor prædij, column. 2. ff. de damno infect. post nescio quem in summa. insti. de actio. Emptor & venditor vna persona esse censentur ex vi successionis, sicut hæres & defunctus. Sed hæc, ne fallaris, procedunt in iuribus realibus quæ scilicet rei cohærent, eámque concomitantur: cuiusmodi id ius est, vt placuit multis ex his quos suprà citauimus, & dicemus latiùs postea in §. huius titulo octauo, in glossa. 5. licèt Francisc. Aret. vbi suprà aliter dicat.

Quid in iure personali.

130 ¶Et ex his quoque tollitur quod dictum est, alteri neminem stipulari posse: quia etiam si venditor emptori nuncupatim stipulatus non fuerit, tamen ex alio capite pactum ipsius prodest emptori, in eumque ipsum transit, per ea quę dicta sunt. Sed & illud prætereà dici potest, id nõ procedere, cùm interest eius qui alteri stipulatur, tunc enim valet stipulatio, vt apertè ostendit text. pro alia parte suprà allegatus, in. l. stipulatio ista. §. alteri, in illis verbis, nihil interest mea, & ibi glos. & omnes, & expressius in. §. si stipuler, &. §. si quis insulam. ff. de verbo. obliga. Et vtque adeò quidem, vt si post stipulationem incipiat interesse stipulatoris, reconualescat stipulatio, vt placet Bart. in. d. §. alteri, & ibi Alexand. in fi. qui alios multos adducit. Hic autem multùm interest venditoris, ne consanguineus possit retrahere ab emptore, quia sic rem suam pluris vendet, quàm si obnoxia foret retractui, vt satis diximus suprà in rub. huius titul. numero. 27. prætereà & in hoc. Ex quo illud consequens fit, hoc casu vẽditorem posse suo emptori stipulari. Quod autem dictum est de renunciatione iuris futuri, satis abundéque diluitur ex his quæ diximus suprà numero.122. sed omnia, & sequen.

Alteri possumus stipulari, cum nostra interest.
Et satis est, vt postea intersit.

131 ¶QVARTVS AVTEM CASVS, cùm consanguineus consentit alienationi, posset procedere, vt is consensus ei in retractu obesset, si statutum, aut consuetudo ita dispo neret, ne liceret alienare in extraneos irrequisitis consanguineis, aut ijs qui sunt de familia vẽditoris, pro vt etiam loquitur constitutio Federici de iure protomixeos, in quam commentaria edidit ipse Matthe. Afflict. quem ad hunc casum citauimus suprà numer.111. plus dicit. Sed hic in nostra consuetudine, nec in vlla alia huius regni nihil tale est: quia potest quilibet cuilibet vendere insciò & inconsulto consanguineo: sed si id fecerit, ius est ipsi cõsanguineo retrahendi intra annum. Cui iuri non debet videri renunciare consentiendo venditioni, cùm id sit omnino separatum ab ipsa vẽditione: nec eam videtur improbare, qui retrahit, vt diximus suprà in rub. num. 16. valet igitur.

Cõsanguineus cõsentiens vẽditioni an possit retrahere.

132 ¶Maximè cùm in dubio non præsumatur quis renunciare iuri suo. l. cùm de indebito. ff. de probat. cum multis concordan. à me traditis in repe. l. si vnquam, in princip. l. numer. 124. ad de & quod scribit, & iterum in verbo, donatione largitus, numero.168. in dubio autem, & sequen. Et quia etiam per solum consensum sine pacto, aut renunciatione quis sibi non præiudicat in iure futuro, quod etiam sibi competit ex caussa de præsenti, per tex. in. l. j. §. quod ait, & ibi Barthol. ff. quor. leg. Bart. Bald. & alij in. l. j. C. de pactis, dum declarant. d. §. quod ait, contra glos. ibi. & Socin. qui illum text. in. d. §. quod ait, dicit not. consil. 230. viso testamento, col. j. lib. 2. Et videtur de hoc esse text. in specie, in cap. constitutus, ext. de in inte. resti. vbi qui cõsenserat alienationi factæ à patre, admittitur tamen ad retractum vi huius consuetudinis. Et ita in iure retractus feudalis, vt scilicet dominus non prohibeatur eo vti, ob id quòd venditioni consenserit, tradidit Caro. Molend. in consuetud. Parisi. titul. j. §. 13. numer. 8. & multis seq. vbi & consequenter idem firmat in hoc nostro retractu municipali.

133 ¶Contrarium tamen in hoc ipso casu voluit Floria. in consilio suprà sæpius à nobis citato, videlicet. 371. inter con. Pet. Anc. incip. quòd dicta domina, versicu. tertiò hoc idem, iunctis ijs quæ scribit ante fin. eius consil. & Ioa. Igne. qui illius non meminit, in repet. l. dudum. C. de contrahen. emptio. per quædam iura probantia censeri renuntiatum beneficio per actum cõ

Universidad de Deusto Biblioteca

trarium. Quibus & ego accedo, non tantùm ea ratione, cui vix fidere ausim, propter ea quæ suprà diximus, sed & alijs multis. Primùm, quia aliàs hic consensus nihil operaretur, essetq; superuacuus, nisi induceret renuntiationẽ huius iuris, quod minimè dicendum est.l.si stipulatus.ff.de vsur.& no.per Bald.in rub.de empt.& vendit.in.9.quæst.cum alijs multis concord. à me latissimè congestis in nostro opere, cui titulus est, nihil frustra. Sed & hæc ratio non semper cõcluderet, quia aliquando aliud posset operari, vt si consentiens haberet rem obligatam, de quo dicemus versi.ab hinc.4.

Consensus non debet esse superuacaneus.

Patronus consentiens donationi non potest eam reuocare. Nec filius consentiens patri donanti omnia bona sua. Fili⁹ vasalli nõ potest reuocare alienationẽ cui consensit.

134 ¶ Deinde videmus in simili, quòd si patronus consentit donationi factæ à liberto, eam nõ poterit postea reuocare Fauiana.l.non videtur.ff.si quid in frau.pat.& glos.in.l.2.& ibi omnes. C.eodem, vbi etiam Iac.Ra.& Cy.in vlti.quæsti. dicunt esse idem in filio, qui consensit patri donanti omnia bona sua, vt postea non possit donationes illas inofficiosas reuocare. Similiter quanuis filius vasalli possit reuocare feudum alienatum restituto precio, si tamen consenserit alienationi, & nihilominus velit eam reuocare, non est ei mos gerendus, cap. Titius filios, & ibi glos.Bald.& alij, titu.si de feud.defunct.contro.sit inter do.& agna.& voluit etiam Pau.Castren.con.190.visa suprascripta, col.2.ver.restat nũc videre, lib.2.quia qui consentit inquiũt) sua iura perdit.l.cùm quædam, post medium.C.de admit.tut.Sed & de alijs quoque agnatis est tex.in.c.j.in prin.& ibi.glo.in verbo, consentientibus, titu.de ali.feud.pat.& in.c.præterea,& ibi Bal.& alij, titu.quib.mod.feud.amit.& voluit Iac.Bel.in.c.j.§.vlt.ad fi.& ibi etiam Aluar. in.30.conclusi.& Card.Alex.col.5.titu.quæ fuit pri.cau.bene amit.& Bal.con.16.facti euidẽtia, in fi.lib.j.& Pau.Cast.con.84.quæstio ista vertitur, lib.2.& Franc. Are.con.3.consultatio præmissa, eo.lib.3.& de vtrisque Alber.Bru.consil.80.circa primum, col.5.versi. & quia considerata.

Multa de consentientibus alienationi vt reuocare non possint.

135 ¶ Præterea tex.est in.l.cùm pater.§.libertis.ff.de leg.2.quòd si testator libertis prædium reliquit: ac petijt, ne id alienarent: omnésque excepto vno partes suas vendiderint: qui non vẽdidit, cæterorum partes, quibus non dedit alienandi voluntatem, integras potest petere. Ex quo constat argu.à contrario sensu, quòd si is consenserit, nec ipse quidem reuocare poterit. Ideóque ibi ex eo no.Bar.à pari procedere actum celebrare, & ei consentire. Et eum quoque text. in id trahit in simili casu Bal.con.319.matrimonium, in.8.dubio, eodémque vlti.li.4. Et de hac quoque re est text.apertus & directus in.l.quoties ab omnibus, & ibi not.Bald.in vltim.not. & Angel.C.de fideicommis.cùm concord.ibi adductis à gloss.vltim.& Bart.in.l.si fundũ per fideicommissum.ff.de leg.j.Bald.consil.102.punctus super quo, lib.2.Raph.Co.consi.33.quidam ponamus.B. Raph.Fulgo.consil.213.domina Simona, columñ.vlti.Rom.consil.457.circa propositam, colum.2.versi.tertiò non est dubium.Alexand.con.184.viso themate dicti Siluestri, post princ.lib.2.& con. 150.viso themate,& his, in fi.lib.7.Soci.consil.44.viso testamẽto, colum.j.& iterum pen.libr.4.Iason in.l.filiusfamil.§.diui, col.10. versic.octauò limita.ff.de leg.j.in.2.lect.

Dominus consentiens vasallo alienanti nec ad precium quidem agit.

136 ¶ Faciunt item multa, quæ suprà diximus de consentiente venditioni alterius, in locis suprà in eadem glos.allegatis numero.106.ego tamen puto.Et text. optimus in.l.codicillis.§.j.ff.de leg.2.vbi si quis insulam libertis vtriusque sexus ita legauit, vt ex reditu eius masculi duplum, fœminæ simplum percipiant, eamque alienari vetuit: & ex consensu omnium libertorũ ab hærede venundata sit, nulla eis nec ob precium quidem consequendum est actio. Cuius.l.authoritate Iac.Are.Cy.& Bald.in.l.dotalem seruum.ff.solu.matri.dicũt, quòd si dominus consentiat vasallo aut emphyteutæ vendenti, videtur remittere totum ius suum, ita vt nec ad preciũ agere possit. Et sequitur Afflict.deci.Neapo.112.inter dominam, ad fi. Et facit, vt subdit Bald. vbi suprà.l.sicut.§.venditionis.ff.qui mod.pig.vel hypo.so.Cuius etiã authoritate Paul.Cast. consi.84.quæstio ista vertitur, colum.2.lib.2.respondit eũ, qui debuit inuestiri de feudo, si cõsentiat alium inuestiri, statim sibi præiudicare.& sequitur Philip. Deci.con.389.visa longa serie, colum.4.vbi & alia iura allegat,& de hoc latè diximus in tracta.primogenituræ.q.22.& vide etiam quæ diximus suprà num.116.à quibus.

137 ¶ Sed & faciunt alia multa iura, quibus cauetur consentientem alienationi rei suæ, aut sibi obnoxiæ, non posse ampliùs eam repetere, nec eam venditionem infringere.d.l.si fundum per fideicommissum.& l.nihil.§.j.& ibi Alberi.ff.de lega.j.& l.quidam ex parte.ff.de euictio.& l. mater.C.de rei.vendic.& l.fideiussor impetrauit.§.pater.ff.de pignor. & l.si debitor.§.j.& l. si consensit, in princip.& l.Ticius.§.j.& l.Lucius,& l.Paulus.ff.quib.mod.pignor.vel hypo. sol.& cap.pastoralis, ext.de donat.cùm si.à me collectis in repet.l.si vnquam, in verbo, alienatione largitus, numero.279.verùm in ea. Et quod ex hac ratione respondit Rom.con.87.circa id de quo quæritur, colum.j.& Corne.con.3.in præsenti, colum.j.& iterum pen.lib.3. Vt tamen non omittamus text.optimum in.l.vltim.C.de remiss.pign.vbi indignum est eum, qui semel consensit alienationi rei sibi hypothecatæ,& hoc modo ius suum respuit, eandem rẽ, etiã si ad priorem dominum redierit, vendicare, vel tenentem inquietare. Hæc enim verba sunt illius.l.quam Bar.& Saly.dicunt singul.in eo quod dicitur, etiam si ad debitorem redierit. Nam sunt & alia multa iura probantia ex simplici consensu creditoris in alienatione rei pignoratæ ius pignoris amitti.l.si probaueris, & l.cum te, pro vt eam intelligunt Baldus, Salycetus, & alij eod.

alij, eodem.titulo.& l.si debitor.C.de distract.pigno. Et idem quoq; de iure vsusfructus scribitur in.l.apud Celsum.§.quæsitum est, si cùm fundi.ff.de dol.excepti. Nam & qui consentit alienationi, ipse quodam modo alienat.l.& sic.ff.solu.matrimo.& l.in ædibus.§.quòd si filius.ff.de donati.& voluit per ea iura Alberi.in.l.iubemus, in fine.C.ad senatuscon.Vellei.& facit etiam vltra supradicta in hanc nostram sententiam tex.in.l.si consentiente.C.de donat.ante nupti.

138 ¶ Nec obstat huic posteriori sententiæ tex.qui omnium maximè vrget in.d.cap. constitutus, ext.de in inte.restit.quem suprà pro priori parte adduximus.quia ille qui ibi consenserat venditioni, minor erat, vt ibi expressè dicitur, & in integrum aduersus huiusmodi consensum restituitur. Ideoque is text.stat ab hac nostra sententia, tanquam scilicet ille minor, qui consenserat, nõ potuisset vti bñficio hui⁹ cõsuetudinis, ob cõsensum ab eo præstitũ, nisi fuisset restitutus in integrum. Cætera autem omnia, quæ pro alia parte allegata sunt, nihil omnino obsunt, vt patet ex iam dictis pro hac nostra op.& ijs etiam quæ diximus suprà.d.numero.106.ego tamen puto, ne hic iterum repetam.

Quid si consanguineus cõsentiat venditioni nomine officii. Quid si ex statuto quo cõsanguineus debet consentire.

139 ¶ SED HANC NOSTRAM sententiam velim intelligas, vt procedat, nisi iste consanguineus consentiret venditioni, non quidem nomine priuato, sed officij sibi à iure communi, vel municipali, aut à magistratu commissi: verbi gratia: si cùm ex statuto requiratur consensus propinquorum in contractibus mulierum, aut minorum, cuiusmodi sunt multa statuta in Italia, propinquus quispiam adhibitus fuerit contractui mulieris, vt ipse contractus valeat: eius consensus nihil ei præiudicat, quin iure suo vti posit.l.cùm quædam. C.de admini. tuto. &.§.si tutor, Insti.de inofic.testa.Ita enim in ea specie voluit Bal.d.con.102.col.2.versic.præterea regula, lib.2.ad quod etiam dicit facere no in.l. Caius.ff.de pigno. actio. vbi qui vt testis fuit adhibitus instrumento alienationis, non præiudicat sibi in hypotheca rei alienatæ.

Quid si vt testis vel notarius.

140 ¶ Et generale est, vt testes & notarij etiam subscribentes instrumento, sibi & suis iuribus non præiudicent.vt etiam probatur in.l.Titia cùm testamento.§.Lucia, & ibi Bartol. & Baldus. ff.de leg.2.& voluerunt glo.& Bar.in.l.sicut.§.non videbitur.ff.quib.mod.pig.vel hypo.solu. Bar.in.l.quæ dotis, ad fi.ff.solu.matri.Pau.Cast.in.l.emptor.§.Lucius.ff.de pactis,& in.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus, col.j.ff.de verbo.oblig.Corn.con.208.videtur in hac consultatiõe, colũ.2.lib.4.Card.Alexan.in.ca.j.§.præterea, colum.2.titu.quib.mod.feud. amit.Matth. Afflic. in tractatu promixeos, in verbo, vt infra.xxx.dies, col.6.versicu.sed pone quòd cõiunctus, vbi loquitur nuncupatim in casu nostræ consuetudinis, vt scilicet testis, aut notarius instrumẽto venditionis subscriptus non sibi præiudicet, quin tanquam consanguineus venditoris possit rerrahere.Et facit etiam quod vulgò dicimus officium suum nemini debere esse damnosum.l.sed & si quis.ff.quemadmo.testa.aperi.& l.videlicet.ff.ex quib.caus.maio.& l.si seruus. §.quod verò.ff.de furtis, cum si.

Quid si vt aduocatus, procurator, tutor, & curator iudex adhibetur.

141 ¶ Quanuis contra id quod de teste diximus, videtur esse tex.in cap.ex literis, extrà de transac. Sed tu ibi vide glo.& doct.Sed & in eo & in tabellione. Alberi.in.d.l.Caius, col.2.ff. de pigno. acti.distinguit, sitne actus, qui sola contradictione impediri potest, nécne.vti etiam facit Petr. Bel.Pet.in.l.fideius.§.j.in fi.ff.de fideius.Quid autẽ de aduocato & procuratore adhibito à vẽditore in consilium ineundi contractus, vel conficiendi instrumenti, dicam infrà hac eadem gloss.numero.263.nec tamen,& duobus sequen.Et quid de tutore vel curatore vendente vel authoritatem præstante, etiam ibi numero.266.quid igitur si tutor. Et quid de iudice rem subhastatam adiudicante, ibi, numero.267. ex quo etiam.Et quid de fideiussore venditoris, numero sequenti.

An hæres consentiẽtis admittatur ad retractum.

142 ¶ HIC AVTEM QVAERI potest, an saltem hæres illius qui consensit alienationi, sit admittendus ad retractum, tanquam consanguineus. Nam & in fideicommisso ita pluribus relicto, ne liceat alienare, quanuis is qui consenserit alienationi, non eam posit ampliùs reuocare, vt suprà diximus. Dubium tamen est, an qui ex eo nascetur, posit reuocare. de quo videbis tex.in.l.peto.§.vlti.iuncta glo.in verbo, ex familia.ff.de lega.2.Bald.Rapha.Fulgo.Corne. & Iason in.d.l.quoties ab omnibus.C.de fideicom.& Raph.Co.d.cons.33.vbi etiam loquitur de hærede.& Crot.in repe.l.filiusfa.§.diui, col.40.vers.secundò ex dictis.ff.de lega.j. Sed quod ad casum nostrum pertinet, ego pro constanti habeo, hæredem consentientis, si consanguineus sit, posse vti hoc iure retractus, non obstante consensu sui prædecessoris, per ea quæ latè diximus suprà in hac eadem glo.numero.46.at multò maius,& seq.vbi tractauimus, an hæres venditoris sit admittendus ad retractum.

Cõsanguineus qui noluit emere an posit retrahere. vide suprà cxii.

143 ¶ QVINTVS CASVS se exhibet, in quo hauddubiè censeo consanguineum non propterea priuari iure retractus, quòd priùs à venditore requisitus noluit emere. Quid enim sibi id præiudicare debet, quòd maluit expectare venditionem,& rem intra annum sibi à statuto concessum redimere, quo interim pecunias in id necessarias sibi colligeret, cõpararet, explicaret? vt vtar verbo iurisconsulti in.l.debitoribus.ff.de re iud.quas fortè tunc non habebat, cùm fuit requisitus. Certè non debet, nõ magis quàm filio, qui dicit se nolle hæredem institui, quia malebat habere ab intestato, ex sententia Cy.in.l.si quando, in vlti.quæsti.C.de inoff.test.ar.l. mater.ff.eodem titu.& l.j.§.generaliter.ff.de lega.præsta.Et faciunt quæ diximus in præcedenti casu,& quę item dicemus in seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

144 ¶Nam quod suprà dictum est,prohibitum alienare extra familiam,posse tamen,si consanguinei noluerint emere,nihil ad hunc casum pertinet,vt iam sæpe diximus:quia nulla est eiusmodi prohibitio,sed tantùm permittitur consanguineis redimere restituto precio,& ita approbato contractu.Vt interim omittam multos esse contrariæ opinionis,vt scilicet non possit eo casu fieri alienatio,etiam si consanguinei voluerint emere,videlicet Saly.Raph.Co.Pau.Ca.sibi contrarium.Alex.& Iasonẽ sibi quoque contrarium in.d.l.qui Romæ §.cohæredes.ff.de verbo.obliga.& latè Ioan.Ana.con.47.illud præsupponitur,vbi etiam hinc concludit,quòd si vasallus agnatis priùs requisitis,& nolentibus emere vendat feudum parernũ extraneo,poterunt nihilominus agnati reuocare huiusmodi alienationem,per multa quæ illic allegat.& ibi quoque Lud.Bolo.in adsti.ipsius,& Ioan.Crot.in repe.d.l.filiusfami.§.diui,col.8. versicu. secunda sit conclusio.ff.de lega.j.vbi & id confirmat alijs rationibus.& Alber.Bru.consil. 80. circa primum,colum.j.

Agnati recusantes emere possunt nihilominus reuocare alienationẽ. Dominus qui noluit emere nõ priuatur iure prælationis.

145 ¶Et idem si vasallus obtulerit rem vendendam domino, qui distulerit duos menses,vt ex hoc non priuetur iure prælationis,voluit Carol.Molen.in consuetud.Parisien.titu.j.§.13. numero 6.Quin & si alia sententia verior sit,ea tamen intelligitur,cùm est sola prohibitio alienationis:quòd si præterea mandatum sit rem in familia relinqui:tunc sola requisitio non impedit quin in familiam reuocetur,ex sententia Barto.in.d.§.cohæredes. De quo tamen vide Pau.Ca.d.con.444.col.j.lib.j.Et in nostro casu retractus id nuncupatim voluit D.Ferro.in cõsuetud.Burdiga.hoc eodem titu.§.9.in fin.atque iterum titu.de testamentis.§.14.colum.2.versic. quod nuper,& de hoc est etiam expressa consuetudo Normanorum,capite consuetudinũ eius gentis.115.cuius titulus est,de querele de fif vendu.&c.

Consuetudo.

146 ¶SEXTVS IDEM QVE postremus casus minimè omnium est dubius: neque enim vllo modo sibi præiudicat cõsanguineus,si eo præsente res sit vendita,cùm ideò passus est vẽnire,quòd iciebat ius retrahendi sibi durare,vt in simili dicitur in.d.l.sicut.§.non videbitur.ff. qui.mo.pig.vel hyp.solui.Nam licèt is tex.loquatur in iure quæsito, non tamen sequitur aliter dicendum in iure qnerendo,tametsi id faciliùs impeditur & amittitur quàm quæsitũ. Imò verò minus quis censetur sibi præiudicare in iure futuro siue quærendo,quàm in præsenti & quæsito,vt videre licet ex glo.vti à multis citatur,in.l.si à substituto,in prin.ff.de leg.j.& Bart. in.l.si fundum per fideicommissum,col.2.vers.secundo casu,eo.titu.& in.l.quæ dotis,colũ.3. versi.procedo vlterius.ff.sol.matr.Soci.in.d.l.cùm proponas,in fi.C.de pactis.

Cõsanguineus præsens vendi tioni potest eã retrahere.Vide supra.cxiii. & sequen.

147 ¶Ideóque & Pau.Castr.in.d.l.j.§.scientiam.ff.de tributo, quem suprà numero.117 . sed quid in his,citauimus,posteaquam retulit sententiam Guil.Cu.qui dicebat consanguineum præsentem & non contradicentem venditioni non admitti ad retractum,vti diximus in eodem numero.117.dicit id esse notandum,si verum est,sed se non ponere pro certo.hæc enim sunt eius verba.Ex quibus intelligis aliud le sentire,nec abs re quidem,præsertim cùm consanguineus impedire non possit,quòminùs ea venditio fiat.Ergo ipsius præsentia & taciturnitas ei nocere nõ potest,ex communi regula tradita à glosso.in.d.l.Caius,& ibi quoq; Bartol.ff.de pigno.acti. & glosso.in cap.nõnne,de præsum.& in cap.plærunque,in glosso.j.2.quæstio.7.& in cap.10.is qui tacet,de regu.iur.libro.6.& latè Bartol.in.d.l.quæ dotis.ff.solu.matrimo.per multa iura vbique ad hoc allegata.Idque etiam si ipse consanguineus fuerit præsens, tanquam notarius, aut testis venditionis,vt probatur in.d.l.Caius,& ibi gl.Bar.& alij,& suprà diximus numero . 139. sed hanc nostram,& seq.

Præsentia eius qui contradicere nõ potest nõ nocet.

148 ¶Nec verum est,quod suprà numero.114.& id quidem,ex Iaco.à S. Georgio diximus, agnatos præsentes alienationi feudi,& nõ contradicentes siue protestantes sibi præiudicare,ea quã nuperrimè diximus ratione:nec illud dicit Bald.quem ipse allegat,in.c.j.§.donare,titu . quali. olim feud.ali.pot.nec tex.in.d.l.sicut.§.venditionis.ff.qui.mod.pig.vel hypo.sol.ab ipso Bald. eo in loco citatus:quia is tex.non simpliciter loquitur de præsente,sed de cõsentiente,siue permittente,cùm ibi dicitur,legare permisit.& omnes vbique eum text.intelligunt de consentiente,vt videre licet ex ijs quę latè diximus in repe.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,vers. 279.verùm in ea sum.C.de reuoc.donat.De consanguineo autem consentiente venditioni, vt sibi præiudicet in iure retractus,abunde diximus suprà in.4.casu.Nam etiam.d.l.sicut.§.nõ videbitur,nuncupatim facit differentiam inter præsentem simpliciter,& consentientem , vt ille sibi non præiudicet,hic contrà. Et quòd agnatus presens alienationi feudi,& tacens non sibi præiudicet,expressim tenuit Fran.Curt.Iunior in tract.feud.in.4.parte,char.totius operis.42. versicu.nuquid autem in casibus,iterúmque chart.47.versi.2.limitatur.

Agnatum præsentem alienationi feudi non sibi præiudicare. Vide sup. cxiiii.

149 ¶Sed & in alio casu,quem post præcedentem continenter suprà adduximus de domino, qui præsens venditioni non contradicit,sunt alij qui contrà quàm suprà diximus tenent,eum sibi non præiudicare , quin possit venditionem ipsam retractare , ea quam diximus ratione , quòd sciebat ius suum sibi fore integrum.In hac enim sententia fuere And.Iser.subobscurè,atq; etiã Bal.dum hanc op.ponit postremam,in.d. cap.j.tit.de prohi.feud . alie.per Lotha.& senserat etiam glo.ibi,quæ pro contraria parte à nonnullis citatur,quæ tamen adeò obscurè loquitur, vt vix scias in vtram partem inclinet.Et illam pro hac parte nominatim allegat,& sequitur,& sing.dicit Ro.sing.715.de solennitate,vbi & in hanc quoque partem trahit Bald.vbi suprà, &

Nec dominum quoq; vide supra.115

Idem

Idem quoq; voluit Bertrã.Capri.in.d.c.j.in.prin.titu.de prohi.feud.alien.per Loth.& in.c. imperialem,in prin.& ibi quoque Card.Alexan.statim post princ.& Ioan.Ray.in.§.habito , col. 25.in paruis,versi.quæro dicitur hic prohiberi,titu.de prohi.feud.ali.per Fede.Feli.in.c.ex ratione,col.4.versi.& per istam regulam,de præscrip.Iaco.à S.Geor.in tractat.feud.in verbo,& cum pacto de non alienando,colum.6.versic.sed hoc cadit.

150 ¶Et idem in emphyteuta,qui simpliciter vendit rem emphyteuticam præsente domino.& tacente,vt sibi ipse dominus non præiudicet,in iure emphyteutico,nec necesse habeat de suo iure protestari,contra id quod suprà eodem in loco diximus ex Io.Ana. nuncupatim voluerunt Pe.& Cy.in.l.vlti.& ibi quoque Alberi.col.j.Ange.col.vlti.& Iason col.pe.in.23.quæst.C.de iure emphyteu.quãuis secus esse dicant,si emphyteuta rem expresim venderet pleno iure præsente domino,& non contradicente:tunc enim dominus ipse nõ reclamans aduersus huiusmodi venditionem ita pleno iure factam sibi præiudicat.

Idem in emphyteusi.

151 ¶Sed & si illud non procederet in casu venditionis feudi , vel emphyteusis , quæ vasallus & emphyteuta vendere non possunt sine consensu domini,ideoq; posset dominus impedire ne vendant.Non tamen procederet in casibus in quibus quis vendere potest altero inuito.vt hîc quilibet potest vendere rem suam inuito consanguineo:quo casu præsentia cum taciturnitate non operatur consensum,sed semper ius suum præsenti & tacenti durat,vt iam suprà diximus: nec opus est protestatione,quia prouidentia legis vel statuti ei sufficit,vt expresè dicunt Bal. & Card.qui tamen alterius est partis,quantùm ad vasallum,in.d.c.j.tit.de prohib.feud. alien. per Lotha.Ex quo etiam in simili fit,vt si quis adsit,cùm eius res à testatore legatur & taceat, non sibi præiudicet,vt not.glo.in.d.l.si fideiussor.§.pater.ff.de pigno.& in.d.l.Caius, de pign. acti.Bal.in.d.c.j.in princ.versic . quid si patior,titu.de prohibi.feud.alie.per Loth.Imo.in.d.l. quæ dotis,col.vlti.ff.solu.matri.Alexan.con.20.ponderatis his,col.pe.ver.sola præsentia , lib. 3.Iason in.d.l.si fundum per fideicommissum,col.vlti.ff.de leg.j.

Nec in his opus est protestatione.

Præsens legatorei suæ nõ sibi præiudicat.

152 ¶Et si quispiam hîc diceret,quòd id quod dicitur,præsentiam & taciturnitatem non haberi pro consensu,non procedit inter coniunctos,per.l.si seruus.ff.de donat.int.vir.& vxo. glo.in l.quæ dotis,& ibi Bart. col.pe.ff.solu.matri.& facit.l.Procula.ff.de probat.quam & ipsi allegant.Sciat eam priorem.l.procedere,quando consanguineus non simpliciter tacuit,sed vltrà rem de qua agebatur tradidit.vt pulchrè expendit Bald.in.d.l.cùm proponas filios,paulò ante fin.C.de pactis,& Iason con.3.circa primum,colum.4.versi.& dum succesiuè,lib. j.& facit quod dicemus infrà,numero ab hinc.4.In.d.autem.l.Procula,alia multa interuenerunt cõsensui adstipulantia,videlicet taciturnitas non tantùm eius temporis quo actus cõficitur,sed longi posteà temporis,& sæpius facta computatio rationum:quorum si vnum aliquod absit, non est locus,ei.l.vt dicunt Barto.Bald.& Floria.ibi post glosso.in.l.libertis quos.§.j.in verbo,si conditio.ff.de ali.& cib.leg.

Præsentia inter coniunctos an habeatur pro consensu.

153 ¶Sed & quod postremo loco pro alia parte dictum est de inuestitura feudi alteri facta præsente eo,ad quem feudũ ipsum obuenire debebat,glo.quam ad id citauimus in ca.j.§. prætereà,titu. quib.mod.feud.amit.non id asseueranter,nec constanter affirmat.vt ex eo patet cùm dicit, ni si dum tacitè consentit,intelligat ius suum vbiq; durare,per.d.l.sicut.§.non videbitur.ff. quib. mod.pig.vel hypo.soluit.Et contrarium non obscurè voluerunt Andr.Iser.simpliciter in.d.§. prætereà.& ibi quoq; Bald.Alua.& Card.Alex.dum vltra præsentiam & taciturnitatem requirunt alium actum consensui suffragantem,vt ibi apud eos omnibus videre licet.

Inuestitura de alio facta an præiudicet proximiori præsenti supra . cxii

154 ¶Nec est quod decedendum sit ab hac nostra sententia,propter glo.suprà nu.113 . pro altera parte allegatam,in.d.l.cùm proponas filios.C.de pactis:quandoquidem ea non videtur illam sententiam constanter fitmare,cùm ei continuò subijciat hæc verba.Sed contra.ff.de leg.j.l.si fundum per fideicommissum.Et tamen ea tanquam sit in priori sententia,reprobatur à Barto. Bald.Ioan.Fab.Pau.Cast.Alexan.& Iaso.& omnibus ibi.& Bald.qui eam dicit cõmuniter ab omnibus reprobari,in.l.j.col.vlti.C.de bon.mater.Bar.& alijs in.d.l.quæ dotis.ff.solu. matri. Iaso.in.d.l.filiussa.§.diui.in.2.lect.col.11.versi.tertiodecimò limita,& ibi quoq; Io.Crot.char. antepe.versi.prima sit conclusio.ff.de leg.j.Fabia.in tracta.de empti.& vendi.in.3. parte prin. quæstio.34. Nisi tamen si quis dolosè ac fraudulenter tacuit,secundùm Alber. in.l . fideiussor. §.j.ff.de pigno.& in.l.2.col.5.versi.nonò.ff.solu.matri.Bald.& Saly.in.d.l.cùm proponas.& eũdem Bald.in.l.quoties,la.j.col.j.versi.quæro nunquid ille.C.de fideicom.& in.l.Ticia cùm testamento.§.lucia.ff.de lega.2.& Ro.in contraria parte allegatus consi.457 . in fin.ita expressim eam glo.intelligens.Et in similibus voluerunt And.Iser . in.d.cap.imperialem, in prin.tit. de prohi.feud.alien.per Fed.& Imo.in.l.cùm vir.col.8.versi.& adde etiam prædictis.ff. de vsucap.& Alex.con.109.viso processu,col.3.versi.plus dico quòd si apparet,lib.4.Et de hoc est bonus tex.quem omnes propè in id citãt,in.l.si sine.C.ad Velleia.& etiam in.d.l.2.& ibi Alberi, post alios.C.si alię res pigno.data sit.

Nisi dolosè tacuerit.

Cõsanguineus præsens & dolosè tacens sibi præiudicat in retractu.

155 ¶Et huc quidem referri potest,quod nuper diximus de domino qui tacuit,cùm emphyteusis venderetur pleno iure:nam tacere dolo videtur.Hîc autem quis dolus esse potest in consanguineo præsente alienationi,& tacente:nisi si fortè cùm res venderetur cuipiam extraneo ignoranti hanc retractus consuetudinem,& interroganti,an ea consuetudo locum haberet,nõ em-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pturo si locum haberet,venditor aut alius quispiam respondit,nullam hîc esse talem consuetudinem,præsente quidem consanguineo,& ex composito,& de industria tacente, quò emptor non desisteret ab emptione.Et tunc crederem illum non esse admittendum ad retractum, non magis quàm dominum ad reuocandam alienationem,qui cùm res pleno iure venderetur, tacuit.videtur enim vterq; emptorem dolo circunuenisse.Et facit tex.in simili in.l.tenetur,& ibi Bart.ff.de acti.empt.& in.l.emptorem.§.denique eo.titu.

156 *Quid si vltra præsentiã aliud facit vide.clix.*

¶Aut etiam si præter præsentiam aliquid ipse consanguineus feciſſet,quod consensum arguret,vt etiam nuper diximus de agnato proximiore,qui passus est alium inuestiri,vt si in nostro casu consanguineus euictionem se præstiturum spopõderit,vel emptori persuaserit vt emeret, vel etiam ipse scripserit instrumentum venditionis.vt de primo est text.in.l.exceptione. C. de euictio.iuncta regula.l.vendicantem.ff.eodem titu.De secundo,in.l.si quis affirmauerit.ff. de dolo.mal.Et his casibus dicit Alciat.in.d.l.cùm proponas,eam gloss.defendi posse.Et ibi etiã Iason duos illos priores adscripsit.Et hos quoque posteriores Bald.in.d.§.Lucia.De tertio est tex.optimus in.d.l.fideiussor.§.j.ff.de pigno.Et pro ijs faciunt multa quæ collegimus in nostris legibus connubialibus,in verbo,expres,versic.limita tertiò,vt ita procedat,& multis seq. quibus docuimus,quòd cum vltra præsentiam & patientiam alicuius aliquod eius dictum factúmve interuenit,quod consensui adstipuletur,habetur pro expresso consensu.

Quid si persuasit emptori vt emeret.

Quid si instrumentũ emptionis scripsit.

157 *Quid si consilium actui præbuerit.*

¶Et præterea facit tex.no.in.cap.arbitri,ad fi.ext.de arbitr.cùm ibi dicitur,cum episcoporũ fuerit præsentia & consilio roboratum.Ex quo no.Panor.ibi,colum.2.versi. episcopus ergo, quòd consilium habetur pro consensu.& illum quoque text.ad hoc expendit & commendat Ro.in.l.quæ dotis.ff.solu.matrimo.& Soci.in.l.2.§.voluntatem,post prin.eo.titu.iterum con. 261.visis literis,col.9.versi.primum quod per illa,lib.2.vbi ex eo dicit,quòd præsentia in actu cum collaudatione ipsius habet vim cõsensus.& Corset.qui illum dicit sing.in suis sing.in verbo,minor ſi ex dispositione,ante fi.& omnium optimè facit text.suprà sæpius citatus in. d.l.si cut.§.non videbitur.ff.qui.mo.pig.vel hypo.solui.dum loquitur de eo qui vltra præsentiam subscripsit in tabulis emptionis.Nam id (inquit) faciens consensisse videtur.vti etiam voluit Bald.in.c.j.§.præterea,titu.qui.mod.feud.amit.vbi loquitur de eo,qui cùm ad eum feudum ex

Quid si subscribit in tabulis emptionis.

successione peruenire deberet,subscripsit inuestiturę alteri factæ,& allegat.l.vlti.C.plus valere. Et idem dicit de eo qui sigillum suum apposuit,per.l.2.C.de reb.ali.non alie.Et idem in vtroque consuluit.Ro.con.303.hæc scriptura.Sed & illud de sigillo voluit ipse Bald.Saly.& Paul. Ca.in.d.l.2.post glo.ibi.idem Bald.in.l.in fraudem.ff.de testa.mili.& in cap.cum ecclesia,col. j.versi.si tamen episcopus,de ele.vbi illum tex.& glo.in.d.cap.2.dicit singu.& in cap.cùm clamor,post princ.de testib.& in cap.j.colum.3.in verbo,sigillo communi,titu. de pace constan. & con.175.factum proponitur,col.2.lib.j.& con.354.quæritur vtrum,lib.3.Bar.in.l. quæ dotis,in fi.& ibi quoq; Ro.& Alex.ff.sol.matri.Pau.in.l.si procuratorem.ff.de procur.Barb. cõ. 86.illud referam,colum.5. versi.præterea faciat,lib.3.& doc.sæpe.

158 *Quid si preciũ emptionis reciat.*

¶Sed & facit ad supradicta text.in.l.quidem ex parte,& ibi glo.& docto.ff.de euicti.vbi præsens venditioni ab alio factæ,& non contradicens,& præterea precium illius recipiens, censetur illi consentire.& eum tex.& in.d.§.non videbitur,in id expendit Alberi.in.l.Caius,post medium.ff.de pigno.actio.Et quod in eandem sententiam scribit Panor.in cap.non iniustè,colũ. 2.versi.& ex hoc cape,ext.de procur.quòd vbi tractatur de præiudicio alterius,si is vltra taciturnitatem facit aliquem actum,qui assentiri videatur,ea taciturnitas habetur pro cõsensu,per quædam ibi ab eo allegata.& sequitur Iason consi.227.Carolus colũ.7.versicu.6.facit libr.2. & vide etiam quæ dicemus infrà in eadem glo.nu.268.postremo.& quæ diximus suprà numero 139.sed hanc nostram,& seq.

159 *Si consanguineus non retraxit in prima vẽditione,an poterit in secunda ab eodem facta qui rem recuperauit.*

¶SED HIS MATVRE relictis,quæro quid si cùm quis semel fundum vendidisset, consangnineus eius non retraxit,& tempore retrahendi transacto, iterum redit is fundus in dominium venditoris, & ab eo iterum venditur.vtrùm consanguineus qui in priori venditione neglexit retrahere,nunc in alteraîd possit facere?Quod prima statim fronte posset videri non posse,ar.l.vlti.C.de remiſ.pigno.&.l.j.§.qui semel.ff.de succes.edic.&.l.sicut.C. de repud.hære.Verùm Lucas Pen.in.l.vnicuiq;.C.de proxi.sacro.scrini.lib.12.contrarium tenuit, tum per illũ tex.in fi.qui in id est optimus,tum quia ex noua causa nouum producitur remedium,ar.l.si mater.§.eandem.ff.de except.rei iudi.&.l.si filius.§.Paulus.ff.de bonis liber. &.l.j. in fi.C.de impo.lucra.descrip.lib.10.

160 *Mandatarius potest præbendam quam neglexerat petere si iterum vacet petere.*

¶Quæ quidem Lucę sententia adiuuatur hac altera Lapi sententia in.c.si clericus,de prębẽ. lib.6.Nam in eo tex.in.§.verùm,scribitur quòd si is cui mandatum est prouideri de præbenda in ecclesia,cuius is canonicus est,negligenter omiserit petere præbendam proximè vacantem, poterit tamen huiusmodi negligentia non obstante aliam proximè vacaturam petere. Quid igitur(inquit Lapus)si illa prima quam neglexit petere:iam alteri collata iterum vacat:poteritne eandem petere?& tenet quòd sic,quasi ex nouo iure.l.cùm seruus,&.l.si seruus.ff. de ali. lega.&.c.ex trãsmissa,ext.de renuncia.neque enim censetur esse illa prima sic neglecta præbẽda,sed alia propter nouam vacationem.Et illum sequuntur Pet.Anc.in.d.c.si clericus,colum. vl.ver.quærit Lapus.& Domi.& Philip.Fron.in.d.§.verũ,ille colũ.2.vers.sed quid si post,hic

circa

circa medium illius,ver.ex quibus cognosces quomodo id intelligendum sit.

161 ¶Nec obstant(vt id quoque addam Luc.pen.)iura pro alia parte allegata,quia ea loquuntur de eodem iure,quod quidem,si quis semel emiserit per confusionem,vel renunciationem,non amplius est,vt dicunt,audiendus eodem illo iure vti volens.Hic autem retractus, qui pro prima venditione competebat,non is est,qui nunc pro alia competit.Ideo exclusio, aut priuatio illius,siue renunciatio non inducit priuation em,vel renunciationem istius,etiam in re eadem, vr patet ex his quæ diximus suprà eadem glo.numero.44.ad illam autem.& probatur quoque in.l.iubemus.C.ad Vellei.& in.l.si domus.ff.de seruit.vrb.præd.& in.l.si mihi.ff.de seruit.rusti. præd.&.l.si priùs,post princ.ff.de aqua plu.arcen.&.l.nec is qui.§.j.ff.de acqui.hæred.&.l. sum.C.de iur.delib.&.l.quoties duplici.ff.de regu.iuris.& voluit Alberi. post Guid.Suz. in.l. damni,la.j.§.Sabini.ff.de dam.infect.& Signo.consil.169.quæstio.numero.16.& Ro.consi.132. vt retulit,in fi.& consilio.168.circa primum,in princ.vbi & alia iura allegat.& Paul. Castren. consil.70.breuiter,in princ.lib.2.Et faciunt quæ diximus suprà in eadem glosſ.numero.43. sed & in alio,& seq.

Renunciatio vnius non inducit renunciatio nẽ alterius etiã in re eadem.

162 ¶QVID AVTEM SI STATVTVM sit in loco,ne quis extraneus,aut (vt nostri loquũtur)forensis possit acquirere immobilia intra limites eius loci,vtrùm venditoris cõsanguineus eiusdem loci possit rem immobilem eius loci venditam retrahere?Quod videtur, per text.in.l.qui officij.ff.de contrahen.emptio.vbi qui in prouincia militat,prædia comparare in ea prouincia prohibetur,præterquam si paterna distrahantur,cum si.à me collectis suprà in præfatione siue rubrica huius titul. numero.45.adstipulatur.Ex quibus tamen illud vnum resumam.Fabianum à monte S.Sab.in tracta.emptionis,& venditionis,in.31. quæstio. primę partis princ.ex eo asserere prohibitos emere vel acquirere,posse tamen ea emere & acquirere, quæ fuerunt maiorum.Id quod etiam voluit Iason in.l.principalibus,columna.3.versic.quintò limita.ff.si cert.peta.vbi & ex hoc limitat eum tex.prohibentem,ne qui prouinciam regunt, negocientur.

Cõsanguineus extraneus an possit retrahere stante statuto prohibente ne extranei possint acquirere.

163 ¶Quibus adde & quod voluit glo.in.l.j.C.qui.ad conduc.præd.fisca.ac.non licet.lib.11.dum à text.ibi prohibente palatinos à conductione fundorum principis,excipit fundos qui fuerunt maiorum,per.d.l.qui officij,& si.Et ex hoc Ioã.Plat.ibi loquens nuncupatim de hoc statuto prohibente extraneos acquirere,id intelligit,nisi acquirerent res quæ fuerunt maiorum.Sed & Oldra.consi.94.eleganter circa negocium,multis probat,prohibitionem legis vel hominis de non alienando,intelligi de alienatione quæ fieret in extraneos,sed non inter eos qui sunt eiusdem generis.& sequitur Fran.Ripa.lib.responsorum secundo,cap.35. feudalibus constitutionibus,numero.26.De quo & nos quoque diximus suprà in eadem prefatione,numero.53.prę terea quanuis.

164 ¶Et facit quoque in hanc sententiam,quod Pet.Anc.tradit Barto.consuluisse,quem & ipse sequitur in repe.cap.j.in.12.quæstio.princip.versicul.reperio ipsum Barto.qui est in.44.char ta,columna.j.in paruis,de constitu.quòd stante eo statuto,de quo nunc quærimus,vt scilicet forensis non possit acquirere rem immobilem in ciuitate. Et alio statuto, quòd quarta pars bonorum interficientis applicetur cõsanguineis interfecti.Ipsi consanguinei eam quartam bonorum immobilium consequentur,non obstante primo illo statuto. Ex hócque scribit ipse Pet.Anc.se consuluisse Triuisij,vbi erat statutum,quòd dos mulieris adulteræ acquiratur marito.Maritus forensis ex posteriori statuto acquiret dotem vxoris Triuisanæ adulterę ibi dotẽ habentis.Et hoc postremum repetit idem Pet.Anc.in cap.statutum.§.cùm autem,col.2.versi. & similis quæstio est,de rescript.lib.6.& sequitur Barba.in rub.de reb.eccle.non ali.colum.4. quartò limita,& consi.48.prę clarè,colum.4.versic.& ad hoc adduco,lib.2.& con.51.scripsit, col.3.vers.& præmitto,eodem lib.2.& con.59.à Ioue,colũ.3.lib.3.& con.50. clementissimum, col.pe.vers.tertiò respondeo,lib.4.& con.86.magnus,col.5.vers.& ad hoc,eodem lib.4.& inter con.Alexâd.con.135.eodémque vltimo,clementissimi,columna quarta,versi.& adduco, li. quarto.Et facit quod etiam respondit Raph.Fulgo.con.102. præsuppositio statuto Veronæ, colum.vltima,huiusmodi statuta prohibentia extraneos acquirere non impedire acquisitionẽ legalem,per multa quæ illic allegat. Vtrunque autem dictum sequitur Stephanus Phede.in tractatu de legum interpretatione,parte secundà,char.sexta,versicu.item quæritur statuto cauetur.Ideo nescio quis (nam authoris nomen non inscriptum est) in quodam tractatu de retractu,qui impressus est inter alios quosdam tractatus in quinta quæstione nuncupatim tenet,stante hoc statuto,ne liceat extraneo acquirere, posse tamen consanguineum extraneum retrahere.

Statutum vnũ ab alio interpretationem sumit.

165 ¶Quanuis contrarium posset etiam videri ex eo,quod clanculum voluisse videtur Bart.in.l. ventre,vers.tertius casus,& ibi etiam Angel.in repe.ff.de acquir.hęred.quòd in casu dicti statuti prohibentis extraneos acquirere,non poterit consanguineus extraneus etiam proximior de functi succedere in bonis eius loci,in quo id statutum est.Quod & apertiùs voluit Fran. Aret. ibi,colum.10.versi.circa tertiam regulam,cum multis seq.& rursum in.l.Pantonius.§.j.versi. & hoc est,eo.titu.vbi id dicit sing.& Iason in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege,colum. vlti.versic. limita decisionem.ff.de verb.oblig.Ferdi.Loaz.qui & id quoque dicit sing.in repe.l.filiusfa.§.

An qui non potest acquirere, non possit etiã succedere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diui,char.8.nu.157.secundò sing.limitat.ff.de leg.j.

166 ¶Sed huius postremi dicti contrarium voluerunt Bar.Imo.& Pau.Ca.in.d.§.ea lege,per.l. cũ pater.§.cùm inter.ff.de leg.2.sumendo argumentum de dispositione testatoris ad dispositionẽ statuentium:nam ibi dicitur,quòd si testator prohibuerit heredem alienare extra familiam,poterit tamen post mortem ipsius hæredis proximior eius ei succedere.Et hanc quoque rem obtinere,etiam si non sit de familia testatoris.Et ita eum text.intelligunt Imo.& Raph.Co.ibi, cum multis alijs concord.à me collectis infrà eodem titul.§.26.in gloss.j.numero.4.sed si id recipias,& sequen.Et illud quoque in casu statuti prohibẽtis alienare in extraneum,sequuti sunt Io.Crot.& Ferdi Loaz.sibi in eadem.l.contrarius,in repe.d.§.diui,ille colum.23.versic.3.limitatur,hic numero.399.tertiò limitatur,& idem ante eos voluit,licèt non allegant,Raph.Co. consi.84.præsuppositio casu,col.j.

167 ¶Et hanc opinionem confirmat Tullius,qui in oratione pro L.Flacco constantissimè defendit Consules,prætores,cæterósque magistratus,quibus ius nõ est in sua prouincia emere,acquirere:posse tamen hæreditates,quæ sibi obueniunt,recipere,Et est text.apertissimus in.d.l. milites.§.vlti.ff.de re milit.Cuius hæc verba sunt.Milites si hæredes extiterint, possidere ibi prædia non prohibentur.& in.l.j.§.pe.versic.sed & si iure.ff.de fals.vbi licèt tutor & curator nondum reddita ratione,non possint contrahere cum fisco,tamen iure hæreditario possunt succedere in fiscalem contractum.Ex eoq; not.Barto.quòd si sit statutum,ne nobilis recipiat cessionem aduersus popularem,poterit tamen succedere in actione aduersus eum,nec incidet in pœnam statuti,& sequitur Panor.in.ca.j.colum.2.versi.itẽ vide glo.ext.ne cleri.vel mona.& Barba.in.l.si ex legati caussa,colum.6.ff.de verb.oblig.vbi illum text.dicit sing.& con.14.clementissimi,colum.3.lib.2.& con.j.magnus,colum.17.versic.prætereà adduco,lib.3.& con.60.illud in medium,colum.6.eod.lib.3.Et tex.in.l.decurio qui.ff.de decurio.cuius etiã hæc verba sunt. Decurio qui prohibetur cõducere quædam,si iure successerit in cõductionem,remanet in ea. Quod & in omnibus similibus seruandum est.& vbique concord.in glo.Et ar.illius postremæ. l.dicit glo.not.in.d.cap.j.in verbo,conductores,ne cleri.vel mona.quòd clerici quibus conductionibus interdicitur ab eo textu,si tamen conductoribus succedant,in ipsis conductionibus remanẽt.quem sequitur & dicit no.Panor.ibi,col.2.& sing.dicit Barb.in.d.l.si ex legati,vbi suprà,&.d.con.14.lib.2.& valde no.d.con.60.lib.3.Et facit quod voluit glo.in.l.j.in verbo,id ex caussa,versi.sed quomodo potest.C.de eden.& Bald.con.291. ad euidentiam,col.3.versi. item est manifesta,& col.seq.versi.eo modo videamus,lib.2. ex quibus probatur posse nos retinere quæ nobis per successionem obueniunt,quæ aliàs non possemus acquirere.cum alijs similibus adductis à Barb.& Fely.in cap.quia.5.de iudici.& eodem Barb.omnibus locis suprà ex eo citatis.& facit etiam.l.hæres.ff.pro soci.

168 *Verba prohibitionis an ad acquirentem, an alienantem dirigantur, vide num interfit.*

¶Illud autem scio quosdam distinguere,vtrum extraneus prohibeatur acquirere,vt sic verba statuti dirigantur ad acquirentem:ita scilicet,ne extraneus acquirat:an verò ad alienantem, ita scilicet,ne quis alienet in extraneum:vt videlicet primo casu procedat,quod suprà primo loco diximus,scilicet proximiorem non admitti?Secundo autem casu admitti,vt per Iaso.& Ferdi.Loaz.in.d.§.diui,illum quidem in.2.lect.col.20.versi.secundò valde no.limita:hunc. d.char.8.numero.157.secundò regulariter limita.Nam & in simili casu ita distinguit Angel. quem tamen neuter eorum memorat,con.228.punctus talis est statuto Florentiæ.

169 *Correlatiuorũ idem iudicium etiam in correctoriis & odiosis.*

¶Verùm ego hanc differentiam minimè recipio,ob regulam quòd prohibito vno correlatiuorum,& aliud quoque prohibitum censetur.l.vlti.& ibi Bar.Angel.& alij.C. de indic. vidui. vbi & hoc probatur procedere in correctorijs.&.l.j.C.de cupres.ex luc.Daph.lib.11.vbi & id probatur etiam in pœnalibus obtinere,& in casu de quo loquimur,scilicet prohibitæ emptionis sub pœna:nam & sub eadem pœna venditio censetur prohibita,& ibi no.Barto.& eum tex. ad id dicit sing.Bald.con.104.sex sunt,col.2.versi.prætereà imperator,lib.j.& est etiam bonus tex.in.c.vlti.& ibi Io.Ligna.ne cleri.vel mona.lib.6.cum multis si.adductis latè à Iaso.in d.l.vlti.& rursum in authen.quas actiones,col.7.versi.tertiò principaliter.C.de sacro.eccle. & in.l.si priusquam,colum.pe.versi.sed aduerte quia ista.ff.de ope.no.nunciat.& con.112. in primis,col.j.versi.& in primis,li.2.

170 ¶Si ergo quis prohibetur alienare in extraneum,& extraneus quoque censetur prohibitus acquirere,& è diuersò,vt etiam non obscurè sentit Bar.in authen.sacramenta puberum, colum. 2.C.si aduer.donat.& in.l.si quis pro eo,in.5.membro.ff.de fideiuss.quibus locis scribit, quòd si verba statuti diriguntur ad contrahentem cum muliere vel minore,etiam ipsa mulier & minor censentur esse prohibiti.& apertissimè voluit Bal.in hoc casu loquens,consi.349. statuto Placentiæ,col.2.versi.solutio si verba,lib.j.vbi dicit nihil referre,an subditus prohibeatur alienare in extraneum,an è diuersò,propter naturam correlatiuorum.per.d.l.vlti.de indic. vidui. & idem repetit ipse Bald.con.310.ad euidentiam,col.j.lib.3.& Pau.Ca.in.l.is cui bonis,col.vlti.versi.sed si interdictio,& ibi quoque Imo.Raph.Alex.col.2.ver.addo in terminis.Fran.Are. col.3.versi.adde etiam circa,& iterum col.5.versi.item adde ad ea.ff.de verbo.oblig.Licèt ipse Bal.vt sæpe aliàs contrarium dixerit,consi.482.magnifici viri,col.j.versi.modò est dubium,li. j.sed prior sententia commnnior est,& verior.

¶Ideo

171 *Quid si prohibitio alienationis sit vniuersalis.*

¶Ideo Fran.Aret.in.d.l.ventre,& in.d.l.Pautonius,vbi suprà,subdit ad ea quæ suprà ex eo diximus,quòd si statutum simpliciter prohibeat alienare in extraneum,vel etiam ipsum extraneũ acquirere,non intelligitur de extraneo qui succedit ab intestato.At si in statuto(inquit)prohibente apposita sit dictio vniuersalis,maximè geminata:tunc & de eo qui succedit ab intestato intelligitur,secundùm doctrinam Bar.in.d.l.ventre.Nam in ijs terminis loquitur Barto. videlicet quòd forensis prohibetur acquirere sub quocũque titulo:nam vt ea verba aliquid operentur,videtur prohibita indistinctè omnis alienatio siue acquisitio,& sic successio ab intestato,per id quod in simili voluit gloss.in.c.j.in verbo,alienationes, de excess.prælat.lib.6.quòd per verbum vniuersale(quibuscunq;)ibi positum,prohibitio illius.c.aliquid plus operatur,& compræhendit.

172 ¶Et ita quoque præter,& ante ipsum Aret.respondit in statuto prohibente alienationem veris vniuersalibus,Cardi.Flor.con.135.redemptoris &cęt.puto filias prędictas.& idem quoque tenet Philip.Deci.con.23.cuius superscriptio incipit,an & quando ex prohibitione,colum.2. versi.5.quia verba,& con.222.viso puncto,colum.2.versi.sed his nullo modo,vbi loquitur in statuto prohibente id ius retractus alienari quouis titulo volũtario vel necessario.& con.481. in casu de quo Perusij,col.2.versi.vel secundò responderi potest.& con.535.viso copioso, col. j.dum allegat Fran.Aret.in.d.l.ventre.Et optimè facit quod in simili tradit Bald.consi.49.dominus,lib.3.dum ponderat ea verba,quouis modo alienare.Et quæ de huiusmodi dictionibus vniuersalibus suprà scripsimus in glo.7.quæ est in verbo,ou autres choses censées pour immeubles,nume.20.quartò intellige,& quatuor seq.

173 ¶Sed nec id quoq; in hoc casu indubitatum est,quando Angel.contrarium aliquando ex facto responderit in prohibitione,nec liceret aliquo modo alienare,nec quouis titulo in alium transferre,in con.57.domina Andrea,quem nuncupatim sequutus est Alex.con.155.visis & accuratè consideratis,col.j.&.2.lib.2.& Iason,qui id admodum extollit,in.d.§.diui,in.2.lec.col. 20.ver.limita istam no.regulam,& col.seq.vers.2.principaliter,& in.l.si ita quis promiserit.§. ea lege,col.pe.versi.limita quando.ff.de verbo.oblig.& cõ.101.super præmissa,col.2.vers.addo etiam,lib.j.& iterum con.120.in præsenti,col.2.ver.2.principaliter, eo.li.j. rursumq; con. 96.dominus Ioannes,col.6.versi.imò fortius,rursumq; versi.istam decisionem,lib.4.& voluit prætereà Raph.Co.quem recentiores non citant,con.84.præsuppositio casu,col.j.Pro quibus etiam faciunt quæ diximus suprà in.d.glo.7.nuper allegata,nume.26.sed hæc dicta,& seq. Cæterùm Barb.con.43.præclarè scribitur,col.14.versi.& si quispiam diceret,lib.j.respondit prohibitum ex statuto alienare in extraneum,nec in coniunctum quoq; extraneum alienare posse, per multa quæ ibi allegat.Ideo cogita.Et vide omnino quæ dicam infrà eodem titul.§.26.in glo.j.numero.4.sed & si id recipias,& seq.Et ex ijs quoque potes intelligere, an tunc consanguineus retrahere poterit.

174 *An qui non potest emere, non potest etiam retrahere.*

¶EX ILLIS AVTEM quæ diximus in præcedenti quæstione satis constat,non omnino certum esse quod scripsit quisquis is fuit,qui repet.fecit in.l.j.C.de fund.rei pri.lib.11.in 10.regula.j.considerat,eum qui de iure commui emere non potest,nec posse quoque retrahere, per.l.verum.§.si seruo communi.ff.pro socio,&.c.prohibemus.ext. de deci.subiunxitque duo exempla.primum de fœmina,& surdo,qui vt non possunt feudum emere,ita nec retrahere à cõsanguineo venditum.secundum id est,si papa concessit quibusdam nobilibus,vt ipsi & eorum successores in recta linea possideant quasdam decimas,& vnus hæredum descendẽtium eas vẽdiderit,non poterit proximior collateralis eas retrahere.Ego verò vt in illis ipsius exemplis ei accedo,nisi si(quantùm ad primum)fœmina in feudis succederet,vt facit ex consuetudine Galliæ,de qua alibi dicemus,non ob id simpliciter quòd isti emere non possunt,sed quia in huiusmodi rebus non succedunt,ideo nec retrahere possunt,vt latè tractauimus suprà in glo.præcedenti,vbi inter cætera & illud quoque differuimus,an fœmina quæ ex statuto à successione repellitur,retractu quoque excludatur,vt ibi videre poteris nume.13.ex ijs autem.Illa autem duo iura(vt sic cum nostris loquar)ab illo scriptore citata,quæ & nos suprà designauimus,non illud probant quod dicit.Fateor tamen incapaces cuiuspiam rei eandem retrahere non posse,si vendita fuerit,& in ea re illum sequor.

175 ¶Præsertim verò si is cuius potissimùm interest,id impediat.quis enim dubitat quin dominus feudi venditi possit intercedere,ne fœmina,clericus,mutilatus,demens,aut qui aliàs ei seruire non potest,& qui ideo sunt feudorum incapaces,retrahant ipsum feudum venditum iurè proximitatis?Quin item princeps vel eius procurator possit interuenire,ne cõsanguineus hostis ipsius,aut aliàs sibi suspectus retrahat castrum limitaneum siue limitrophum?& certè nemo vt opinior dubitat:quando nemini liceat huiusmodi castra detinere,nisi cui princeps ipse permiserit.l.quicunq;,& ibi Bar.& Io.Plat.C.de fund.limit.li.11.At si princeps id non impediat,non video,cur possit solus emptor idipsum impedire, quicquid dicat aut sentiat ille repetitor.d.l.j.C.de fund.rei pri.in.3.fal.2.considerationis,quando nec de iure quidem principis, sicuti nec alterius possit alter excipere,ex sententia gloss.in.l.his consequenter.§.& ibi doc.ff.fami.hercis.

176 ¶RVRSVS QVAERITVR,quia consuetudo nostra loquitur de consanguineo in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid si plures consanguinei simul volunt retrahere.

singulari,cùm dicit,le parent ou lignagier,quid si plures eiusdem gradus simul petunt se admitti? Videtur eos non esse audiendos:nam regulariter numerus singularis vnum tantùm comprehendit.l.vlt.& ibi Bar.& alij.ff.ad S.C. Trebellianum,cùm si. Ideo videntur sese mutuo cõcursu impedire.l.quoties.ff.de vsufruc.&.l.si fuerit,in prin.ff.de reb.dub.cum multis si.à me collectis in tractatu primogenituræ quæstio. Sed ne ego te diutius morer, vide quæ de hac re latè scribemus infrà eo.titu.§.11.in.glo.10.quæ est in verbo,tous y doiuent estre receuz pro rata, quia illic est locus huic rei proprius & particularis.Ego autem hîc illud tantùm dixerim,quòd licèt numerus singularis vnum tantùm includat vi numeri,ex mente tamen loquentis potest plures includere,vt dicit Bal.in.l.cùm inter,per illum text.C.de fideicom.liber. Et id quoque probatur in.l.qui filiabus.§.j.ff.de lega.2.& in.l.si plures,& ibi Barto.ff.de lega.3.& in.l.si quis ita,& ibi quoque Barto.ff.de testa.tutel.cum si.Id quod eò tantùm dicere volui, ne quis putaret obesse quod suprà diximus. Cætera autem ad hanc quæstionem pertinentia videbis in dicto.§.11.

177 *Vtrùm fœminæ possunt retrahere ex statuto loquente de masculis vide vsque ad numerũ ccxliii.*

¶ ET QVIA HAEC nostra consuetudo loquitur etiam de consangnineo in genere masculino cùm dicit,le parent ou lignagier: nam quanuis illa dictio parentis latinè pronunciata sit communis generis,vt etiam scribitur in.l.4.§.parentes.ff.de in ius vocan.tamẽ in vulgari sermone,cum eo articulo(le)videlicet le parent,est tantùm masculini generis,quia si fœmininum pronũciare volumus,dicimus la parẽte.Etenim,(le)est articulus maris:& (la) fœminæ.Quæro igitur vtrùm admittitur mulier consanguinea.Angel. con. 191. super puncto, loquens in dispositione testatoris huic nostræ consuetudini non admodum dissimili,quantùm ad hanc quæstionem pertinet,videlicet,ne liceat alienare sine consensu consangnineorũ, aliàs res alienata ad eosdem consanguineos redeat. Dicit primùm in princ.eius con.cùm hæc dispositio sit odiosa,per.l.dudum.C.de contra.empti.videri fœminas in ea non comprehendi,per.l.j.§.toties.ff.de vent.in poss.mit.vbi in odiosis masculinum non concipit fœmininum, &.l.j.§. vlti.ff.de iure immu.vbi priuilegium concessum generi,non ad eos qui ex fœminis nati sunt, pertinet. Tandem verò scilicet colum.vlti.concludit & fœminas admitti ad reuocationem illius alienationis:quia testator non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus.l. de precio. ff.de publi.in rem actio.& quia eas admittere est fauorabile:ideo fœminæ sub masculis comprehenduntur.l.si ita scriptum sit filiabus.ff.de leg.2.&.l.qui duos.ff.de leg.3.Nec obstat(inquit)quòd testator videtur habuisse rationem familiæ, vt scilicet ipsius dignitas conseruaretur,& quòd mulier transit in alienam familiam:quia hodie sublata est differentia sexus,& nullo iure diuino,canonico,& iure ciuili hodie prohibitum est fœminas vorari. Hæc propemodum Angelus.

178 ¶ Nos verò quoniam res hæc in hoc casu retractus adeo dubia visa fuit,vt eius decisio petita fuerit ex responsis,& con.doctissimorum virorum,vt postea dicemus.Ideo eam plenius tractare decreuimus,& vsque ad numerum.243.vt si huius rei te tedium capiat, illuc continuò trãsilias. Pro priori igitur parte,quæ fœminas reijcit,illud facit,quòd masculinum non concipit fœmininum ex proprietate sermonis,sed extensiua interpretatione,vt probatur per tex. optimum à paucis annotatum in.l.cùm in adoptiuis.§.quæ in filio.C.de adopti.vbi ita scribitur, quæ in filio diximus,hæc in filia extendimus,& similem tex.à paucioribus item annotatum in.l.iubemus,quæ est pe.in fin.C.de præpo.sacri.cubi.lib.12.cùm dicitur,hæc omnia quæ super cubicularijs sancimus,etiam ad cubicularias extendi decernimus.& tex.ab omnibus in id expẽsum in.l.pronunciatio,in princ.ff.de verbo.signifi.quę vtitur verbo porrigitur,quod idem est, vt extenditur.l.si fratres.§.idem respondit.ff.pro socio,& videre licet apud Plautum in Mercatore.Porrige brachium,præhende,iam tene.Et in Casina.Compressa palma an porrecta ferio?Sed & idem verbum sæpe ad extraneam & propè iniuriosam interpretationem refertur, vt probat tex.in.l.2.ibi,ad iniuriam nostram porrigitur.ff.de lib.cauf.& in.l.impuberi.vbi idẽ propè tex.est.ff.de admini.tuto.& in.l.fideicommissaria.§.etiam fideicommissaria. ff.de fideicommiss.liber.cùm dicitur,quam sententiam iure singulari receptam ad cætera fideicommissa relicta porrigi non placuit.& in.l.imperator,in fi.ff.de postu.vbi ita scribitur,ne cui pœna tempore determinata contra sententiæ fidem vlteriùs porrigatur. Et facit tex. probans id verbum improprietatem significare,in.l.j.§.licet.ff.de tributo.actio.Et quod tradunt Angel. & Iason in.l.quanuis,ille post prin.hic colum.2.versi.secundò diligenter.C.de impub.& alijs subtilitu.& D.Benedict.in repet.cap.Raynutius,in verbo,si absque liberis,leg.2.numero.20.& sequen.ext.de testa.

Masculinũ an cõcipiat foemininũ ex proprietate,an extensione vide etiã nume. ccxxiii. & sequen.

Porrigendi verbum.

179 *De eadem re.*

¶ Et quòd id sit ex interpretatione extensiua,voluit glo.in.l.seruis legatis,in princip.ff.de lega.3.Dy.& Bar.& Alber.in.l.j.ff.de verbo.signifi.Iacob.Bu.& Barto.in.l.si quis in tantam. C.vnde vi.& idem Iaco.in.l.j.in prin.ff.de pecul.Alberi.in.l.ait prætor.§.j.ff. de nego.gest.& in.l.iusta.ff.de verbo.signi.Bald.in.l.vlti.col.6.versicu.item impropria locutio.C. de hæredi. instit.& in addit. Specul.titu.de disputat.& allegat.§.post hoc,versicu.vel ibi masculinum.Angel.in.d.l.quicunque.colum.j.C.de ser.fugit.Cardi.Flor.con.135.Ticius ciuis Feltrensis,colũ. vlti.Per.Anca.in cap.generali,ad fi.de elect.lib.6.Panor.con.36. casus quidam Andreas,colum.2.vers.tertiò facit,lib.j.& Raph.Co.con.166.visa copia,colum.j.alter Raph.Fulgo. consil.1.8

si.18.Solumucia,colum.j.& con.34.domina Catharina,col.j.Alexan.con.61.super eo de quo quæritur,colum.j.lib.j.& con.65.quoniam,colũ.3.vers.octauò,lib.6.quod repetitur,cons.119. eodem lib.& idem quoque con.234.puto,col.j.nume.4.eodem etiam lib.6.& consil.181. viso processu,col.vlt.lib.7.Corne.con.138.placet mihi,colum.3.versi.facit pro prædictis, lib. 2.& con.202.pluries,col.2.versi.cùm verbum filijs,lib.3.& consi.275.in præsenti consultatione, colum.2.lib.4.vbi & in id allegat Ioan.Fan.Ioan.Ligna.& Ricar.Saly.in quibusdam consi. & Benedic.Cap.consi.62.punctus Anderas,colum.vlt.Iason in.l.qui filiabus,columna.2.versic. secundò salua,& iterum col.sequen.versi.tu autem argue.ff.de lega.j.Soci.con.73.capiẽdo primum,columna.j.lib.4.Philip.Deci.con.453.consultum fuit,post medium.& Vincent. Hercu. apud ipsum Deci.consi.568.domina,colum.j.versi.2.adducit,& doc.vbiq;.Hæc enim est communior atq; receptior op.

180 ¶ Ex quo confestim sequitur,quòd cùm statuta non recipiant interpretationem extensiuam.l. constitutionibus.ff.ad mnnicip.vbi Barto.ex hoc no.ea esse stricti iuris,& plenè no.in.l.de quibus.ff.de legib.& per Bar.in.l.omnes populi,in.4.quæstio.6.quæstio.prin.ff.de iustit.& iur.& Signo. in repe.l.Cæsar.ff.de publica.& vectig.& Alber.in.j.parte statutorum.q.9.item quæro quæstionem rotatam.& Pe.Ancara.post alios in repe.c.j. char. 73. in paruis, vers. sed venio ad quartum, ext.de consti.Certè etiam in statutis masculinum non concipit fœmininum, vt nominatim & simpliciter voluit Dy.in.d.l.j.ff.de verbo.signi.Signo.in repe.d.l. Cæsar. & con.220.factum sic præsupponitur,col.vlt.Bart.con.229.cauetur statuto,col.2.vers. circa secũdum,Ioan.Fantu.in cap.si quis suadente.17.quæst.4.Fulgo.d.consi.34.Card. Flo. in cap. quintauallis,ext.de iureiur.vbi & dicit ita consuluisse se,vt verè consuluit con.135. redemptoris,&cæt.puto filias,versi.sed pro ipsis filiabus.& Raph.Fulgo.d.con.34.& Soci.si is est,in tractatu fal.regula.255.masculinum,in.3.fal.

Statuta stricti iuris.

In statutis an masc. concipiat fœmi. vide etiam numero.cciii.

181 ¶ Nec in alijs quoque quæ,vt statuta sunt stricti iuris,cuiusmodi sunt contractus.l. quicquid astringendæ ff.de verbo.oblig.cũ si.ideo nec in his masculinum comprehendit fœmininũ,vt asserit Guid.Suz.in.d.l.quicũq;,& ibi etiam Alber.col.3.versi.sed quid in contractibus.C.de ser. fugiti.& ipse Guid.in.l.veteribus,in princip.& ibi Iason.ff.de pactis.idem Guid.in.l.si quis id quod.ff.de iurisd.omni.iudi.Archi.eiusdem Guid.discipulus in.d.c.si quis suadente.17.q.4.Hẽri.Boh.in.c.mulieres,ext.de sent.excõ.Collec.in.c.Raynaldus,col.j.ext.de testa.Raph.Co.cõ. 166.colum.j.vbi id dicit procedere præsertim in contractibus stricti iuris,Imo.in.d.l.si ita scriptum sit filiabus,in prin.col.2.ff.de leg.2.& in.l.cũ vir.ff.de condi.& demon.& in.l.quod dicitur,char.vlti.& ibi etiã Alex.col.11.vers.subdit tamen quòd inquantum.ff.de verbo.oblig.& idem Imo.in.c.potuit,col.vlti.& ibi quoq; Barb.ad fi.ext.de locat.vbi ipse Imo.ita dicit consuluisse, vt verè fecit,cõ.38.in casu præmisso,ver.nec obstat si dicatur.Ro.in.l.sed si hac.§. qui manumittitur,& ibi quoq; Alex.& Iason,& Soci.in.§.liberos.ff.de in ius vocan.idem Ro. in.l. 2.in prin.col.7.vers.sequitur quintò principaliter,& ibi etiam Barb.colum.14.versicu.& allego,& Iason.col.vlt.ff.de verb.obli.vbi id Ro.& Barb.dicunt sing,& idem Ro.con.35. visa facti serie,in.2.dubio.Alex.in.l.si extraneus,colum.3.& ibi Iason colum.pe.ff.de condi.ob caus. & idem Alex.con.61.super eo de quo quæritur,col.j.lib.j.& cõ.80.viso & opportunè,col. vlt. eo.lib.j.& cõ.113.viso instrumento treugæ,colũ.2.versicu.& constat,lib.2.& con.205.consideratis verbis dictæ inuestituræ,col.3.versi.& similiter videmus,eo.lib.2.& cõ.11.ponderatis his, col.9.versi.præterea dictus,lib.3.& con.125.attentis verbis inuestituręcol.j.versic.benè facit, & iterum colũ.3 versi.& ideo,lib.5.Corne.con.84.de duobus,col.vlti.versi.appellatione autẽ filiorum,lib.1.& con.166.quatuor,col.7.versi.accedit quòd aliàs,lib.2.& con.199.in præsenti consultatione,col.20.versi.circa alienationes,eo.lib.2.& con.211.quanquam in præsenti, col. 2.versi.tamen his non ob.lib.3.& con.271.de hac consultatione,col.4. versi. nec ob.adducta, lib.4.Barb.con.15.clemẽtissimi,colum.pe.versi.& si quispiam,lib.j.& cõ.63.sapiẽter scribitur. col.7.versi.& ex superius,eo.li.j.& con.56.sapienter scribit,col.pe.versi.& circa hoc,libr.2.& con.seq.præclarè,col.6.versic.cùm ergo loquatur,eo.lib.2.& con.39.bene etenim cuncta,col. pe.lib.3.& con.66.illud in medium,col.antepe.eo.lib.3.& con.7.col.vlt.lib.4.& cons.19. clementissimum,col.antepe.versic.sed istis,eo.lib.4.& inter con.Alex.con.52. circa hanc dubitationem,col.pe.versi.& si quispiam,lib.4.& Philip.Franc.in cap.generali,col.j.versi.& adde vnum,de elect.lib.6.vbi iddicit no.Soci.con.42.subtiliter & abundè,col.vlti.versi.confirmatur hoc,lib.4.Iason in.l.2.col.68.versi.vltra Saly.& scribentes,& iterum col.71.versic. vicesimoprimò quæro.C.de iure emphy.& in priore loco id dicit sing,& idem Iason in.l.j.col.3.versic. quartò facit.ff.si quis in ius voc.non ierit.& in.l.maritus,col2.versi.considerabam.C. de procur.& in.l.quæ de legato,col.2.versic.hinc est quòd si testator.ff.de leg.j.& in.l. vt liberis,col. 3.versicu.hinc etiam dicit.C.de collatio.& con.39.nota dubitatio,colum.j.lib.j.vbi & id dicit singu.& consi.115.in quæstione quę vertitur,colũ.pe.versicu.obstat vnum,eo.lib.j. vbi tamen hoc limitat,nisi essemus in fauorabilibus.Fely.in cap.quoniam,columna.2.extrà de simo.vbi id etiam dicit singu.Hippo.Marsi.qui & id quoque singu.dicit singu.191.sæpius iam dixi. Stepha.Bertran.cons.46.viso casu,in fi.lib.j.Philip.Deci.in cap.in præsentia,columna.17. ver-

Cõtractus stricti iuris in cõtractibus an mascul. concipiat fœmi.vide etiã xxvii. & sequẽt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sicu. vltimò secundùm Abba. extrà de probatio. & con. 171. in causſa venerabilium, colum. pe. versicu. prætereà & secundò. & con. 201. in causſa præſtantiſsimi, col. 2. & con. 567. in caſu occurrenti, circa medium. Ferdin. Loaz. in repet. l. filiusfamil. §. diui, char. 8. nume. 179. facit etiã secundò. ff. de lega. j. Anto. Rub. con. 22. teſtator, col. 2. nume. 6. & con. 106. viſo ſuprascripto, col. 2. Fran. Ripa. in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus, col. 14. numero. 59. ff. ad Trebel. Ludo. Gozad. con. 20. prima facit, in prin.

182 *Sententiæ ſtricti iuris.*

¶ Similiter in ſententijs, quæ cùm & ipſæ ſint ſtricti iuris. l. j. iuncta glo. C. ſi aduer. rem iudi. & l. Paulus, la. 2. ff. de re iudi. vti per ea iura voluit Angel. con. 135. punctus eſt Albertus, columna. j. & eſt etiã & bonus tex. in. l. j. & ibi Bar. C. ſi plures vna ſenten. & in. l. Iulianus verum debitorem. ff. de condi. indebi. & in. l. ſi pupillorum. §. ſi prætor. ff. de reb. eo. & in. l. diui fratres. ff. de lib. cauſ. & in. l. ſi à te. ff. de exceptio. rei iudic. & voluit etiam Bar. in. l. expreſsim, columna. 2. ff. de appella. Bald. in. l. cùm hi. §. cui, circa medium. ff. de tranſact. Paul. Caſt. conſi. 207. viſis omnibus, columa. j. lib. j. cum ſi. adductis à Soci. conſi. 134. viſa petitione, columna. j. verſicul. prætereà dato, lib. j. & Philip. Deci. con. 348. de duobus, columna vlti. verſic. ſed breuiter. columna. 3. verſicu. quibus tamen non ob. Ideo nec in ipſis fœmininũ concipitur ſub maſculino, ſecundùm Imo. in. d. l. ſi ita ſcriptum ſit filiabus. ff. de leg. 2. Barba. in. d. cle. j. in. 6. char. verſicu. ſexto caſu, de elect. & Philip. Deci. in. l. 2. columna penul. verſicu. ſed tamen de ſententia. ff. de regul. iur.

In ſententiis an maſcul. concipiat fœmininũ, vide. ccx.

Reſcripta ſtricti iuris.

183 *In reſcriptis an maſc. concipiat fœmi. vide xxiiii.*

¶ Prætereà in reſcriptis, cùm etiam ſint ſtricti iuris, cap. cùm dilecta, &. c. ſignificante, & ibi glo. ext. de reſcrip. cum multis ſi. non comprehrnditur etiam fœmininum in maſculino, ſi credimus Vincen. Medio. quem inter ſummos doct. ponit Bald. in. c. iurauit, colum. 2. ext. de proba. hinc accaſione ſumpta quòd glo. ibi dicit ſe fuiſſe ipſius diſcipulum, & illum quoq; valentiſ ſimũ canoniſtam appellat Panor. in. c. ſi quis contra, in lec. col. 4. extrà de fo. cõpe. & eximium idem Panor. in. c. cũ cõtingat, col. 2. extrà de iureiur. (id enim obiter dicere voluimus.) Is autẽ illud ipſum voluit in. c. ſignificauit, & ibi poſt eum Barb. non contemnendus author, col. 4. & ſeq. extrà de reſcrip. & idem quoq; voluit Ioã. Ligna. in. c. cùm in multis, quod eſt. 2. eo. tit. li. 6. quem & ipſum canonum & legum & philoſophiæ ſummum & illuſtrem capitaneum appellat ipſe Barb. in tract. de præſtantia Gardi. in. j. parte. j. partis, columna. 8.

184 *Priuilegia ſtricti iuris.*

In priuilegiis an maſcul. cõcipiat fœmi. vide. 205.

¶ Item in priuilegijs, cũ & ipſa ſint ſtricti iuris. l. ſi quando. C. de inofficio. teſta. & l. 2. §. meritò, & §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loc. publi. etiam maſculinum non concipit fœmininũ, ex ſententia eiuſdem Vinc. in. d. c. ſignificauit. & Signo. loquentis de priuilegio legitimandi ſpurios, vt non contineat ſpurias, con. 184. in quæſtione vertente inter durãtẽ. & iterũ cõ. 219. in nomine domini amen, factum ſic ſe habet anno domini, col. pe. verſi. prætereà priuilegium. Io. Ligna. in. d. c. cùm in multis. Card. Flo. con. 135. Titius ciuis, col. vl. verſ. prætereà conſyderandũ. Alter Cardi. Alex. in. c. per venerabilẽ. §. quòd autem, col. antepe. verſ. annectitur quoq;, extrà qui ſil. ſunt legi. Fran. Cur. ſenior con. 9. Ticinenſi ſtatuto, col. vl. Iaſon, qui id dicit ſing. in. l. 2. in prin. col. 4. verſ. pro eadem parte. ff. de verb. ob. Philip. Deci. in. l. in omnibus cauſis, col. 2. verſ. & priuilegium. ff. de reg. iur. & con. 453. conſultum fuit, per totum, vbi ita dicit fuiſſe conſultũ ab excellentiſſimis doct. & con. 516. quoniam cauſſa, col. vl. Hipp. Marſi. qui hoc multum extollit, ſing. 536 habuiſti iam ſuprà.

185 *Teſtium dicta ſtricti iuris.*

In dictis teſtiũ maſcul. an concipiat fœmininum.

¶ Poſtremò in dictis teſtium, quæ item ſunt ſtricti iuris, vt no. in. c. in præſentia, extrà de proba. Ideoq; nec maſculinum complectitur fœmininum, vt placuit Alex. con. 181. viſo proceſſu, colum. vlt. li. 5. Nam ſi in contractibus, vt iam ſuprà diximus, id non fit, quia verba eorum ſunt interpretanda cõtra eum, qui illis innituntur. l. veteribus. ff. de pac. quam rationem omnes aſſignãt, vt dicemus poſteà: eadem quoq; ratione & in dictis teſtium id obtinet, cùm etiam eorum verba interpretanda ſunt contra producentem, vt no. gloſſ. in. d. c. in præſentia, in verbo, dubium, & ibi Inno. Hoſt. Imo. & Panor. & dicemus latiùs infrà eod. §. gloſſ. 16. quæ eſt in verbo, declarer le lignage, numero. 4. ſed & huius.

In odioſis an maſcul concipiat fœmi. vide 211. & ſeq.

186

¶ Ad hæc iſtud noſtrum ſtatutum retractus, vt ad alias rationes tranſeamus, eſt contrà ius cõmune, & odioſum ex communiori noſtrorum ſententia, quos tibi congeſſimus ſuprà in rub. ſiue prefati. huius tit. numero. 60. quoniam ſunt multi, & ſequen. Conſtat autem iu diſpoſitionibus odioſis, & quæ ſunt contra ius commune, maſculinum non concipere fœmininum, vt expreſſim voluit glo. & omnes poſt eam, in. d. l. j. ff. de verbo. ſigni. gloſſ. Dy. Imo. & alij in. d. l. ſi. ita ſcriptum ſit filiabus. ff. de lega. 2. glo. in. d. l. j. §. toties, in verbo, filia, & ibi Barto. ff. de vendi. in poſ. mit. Archi. in. d. c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. Io. And. Imo. & Domi. in. c. generali, de elect. lib. 6. Guil. Laud. in clemen. j. & ibi etiam Cardi. Flo. in. 2. quæſti. de ſepul. Cy. poſt alios in. d. l. quicunq;. C. de ſer. fug. Bart. in. d. l. j. in fi. ff. de pecul. Signo. con. 154. queſtio talis eſt verum eſt, col. vl. & con. 172. teſtator, col. 3. & d. cõſi. 184. & d. con. 219. col. pe. Bald. con. 6. factum tale eſt quidam nomine Blaſius, col. 2. lib. 5. vbi ex hoc dicit, quòd ſtatutum loquens de torquẽdo adultero non habet locum in adultera. Domi. in. c. indẽnitatibus. §. ſanè, col. 2. de elect. lib. 6. Cardi. Flor. in. d. cle. j. eo. titu. de elect. & in clemen. j. in. 5. oppo. poſt Pau. Liaz. ibi, de conſan. & affini. Alex. con. 135. circa primum dubium, colũ. 4. verſi. alia ratio eſt, lib. j. & conſil. 24. animaduerſis, colum. 2. verſic. nec ſtatutum, & iterum colũ. antepe. verſic. non obſtat etiam ſi dicatur, lib. 2. &

con. 148.

conſ. 148. viſis quæ in themate, col. pe. verſ. prætereà ſi diceremus, lib. 6. & conſi. 153. viſo thema te, col. 2. verſ. prætereà dictum ſtatutum, li. 7. Mathesil. in tract. ſucceſ. ab inte char. vl. verſ. item circa hoc dubitatur. Cepol. cauſſarũ criminalium con. 26. magnificè, col. pe. verſ. alia ratio eſt, quod ad verbum repetitur præter paruum quoddam initium, inter con. Alex. d. cõ. 135. lib. j. Philip. Deci. con. 39. conſului aliàs, & omnes quos inferiùs allegabo duobus ſeq. verſi.

187 ¶ Nam Bald. in. d. l. quicunq;, col. 3. verſ. attende hìc. C. de ſer. fugi. dicit, quòd ſi ſtatuto cauetut, vt exiſtente patruo nõ ſuccedat auus maternus, non excluditur auia materna, & ſequitur Alex. con. 45. habita, col. 2. verſ. ſecundò principaliter, li. 7. & con. 141. viſo ſtatuto, col. j. eo. li. 7. Corne. in. l. illam, col. j. C. de collat. & con. 12. in hac conſultatione, col. pe. lib. j. & con. 94. circa primum dubium, col. j. li. 2. & con. 214. non ſequẽdo, col. 2. verſ. tamen non ob. eo. lib. 2. & con. 206. viſo ſuprascripto, poſt prin. li. 3. & con. 191. videtur in præſenti, col. vl. li. 4. & conſil. 271. de hac cõſultatione, col. 4. verſi. item aliàs, eo. li. 4. vbi id dicit no. Barb. in. d. cle. j. char. 6. in paruis, de elec. Geor. Nata. qui id dicit ſing. in tractatu ſtatutorum repellentium fœminas, in. 14. quæſt. 3. quæſt. prin. Sed & idem quoq; Bal. in. d. l. quicunque, ſtatim poſt ea quę ex eo diximus, ſcilicet ver. ſed pone ſtatuto cauetur quòd filij, tradit ſtatutum expellens filios bannitorum à ciuitate, non comprehendere filias. quod & voluerũt Iaco. Arc. Cy. Alberi. Saly. & Ange. ibi. & idem Alberi. in. d. l. ſi quis id quod. ff. de iuriſdic. om. iudi. & in. 4. parte ſtatutorum queſt. 66. item quærit Iac. Pet. Anc. in. d. c. generali, col. vl. de elec. li. 6. Fran. Are. cõ. 39. in facto dicitur, col. j. Barb. in. d. cle. j. char. 7. de elect. Geor. Nat. in. d. tractatu ſtatutorum repellentium fœminas, in. 9. quæſti. 3. quæſt. prin. verſ. ſecundò dicit. Sed & mox ſubdit Bal. ſtatutum cogens patrem aſſignare legitimam filio nõ cogere matrẽ. & ſequitur Pe. Anc. qui etiam generaliter loquitur de omni materia odioſa, in repe. d. c. j. in vlt. quæſti. prin. verſ. quæro de ſtatuto quod loquitur, de conſtitu. Alex. d. conſilio. 45. vbi ſuprà, li. 7. *De eadem re.*

188 ¶ Quin idem Bal. in. l. illã. in prin. C. de colla. tradit, quòd ex ſtatuto vt patruus excludat matrem, amita eam nõ excludit. & ſequitur Corne. ibi, col. j. vbi etiam dicit quòd ſtatutum excludens auunculum propter patruum, nõ excludit materteram. & ita dicit obtinuiſſe in facto prorio, & multos doc. Peruſinos & Senenſes ita conſuluiſſe. Et ita quoq; conſuluit Bald. à Bartho. inter con. ipſius Corne. con. 11. ſtantibus dictis, li. j. & ipſe Corne. in ſubſcriptione illius, vbi id dicit procedere, etiam ſi eſſet ſtatutum in loco, vt maſculinum cõciperet fœmininum. & idem Corne. con. 82. licèt in hac, col. 4. verſi. & aliàs, lib. 4. vbi item dicit ita conſuluiſſe Bene dic. Cap. Io. Petru. Maria. Soci. Thomam Docti. & Franciſ. Aret. & eorum conſil. ſubſcripſiſſe omnes doct. Peruſinos, & ſecundùm eorum conſilium fuiſſe iudicatũ in cauſſa ardua, &. d. con. 191. col. vlt. li. 4. & d. con. 271. col. 4. verſ. item Bal. eo. li. 4. vbi præter illos, quos ſuprà nominauimus, dicit item conſuluiſſe Bald. à Bartho. Philip. Fran. Et idem in ſimili, vt ſcilicet ſtatutum excludens patruum non excludat amitam, tenuit Paul. Caſt. con. 119. hæreditas, ante fi. li. j. vbi & illud reſpondit, ſtatutum excludens ſororem fratre exiſtente, à ſucceſsione alterius fratris, non excludere à ſucceſſione ſororis. quod & idem conſuluit Benedic. Cap. d. con. 62. punctus Andreas in. 4. dubio. *De eadem re.*

189 ¶ Quod ei ſimile eſt quod ſcribit Archi. in. d. c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. quòd ſtatutum excludens matrem à ſucceſsione filij, non excludit à ſucceſsione filiæ. quod & voluit Alber. in. d. j. numero. 4. ff. de verbo. ſignifi. Imo. in. d. l. ſi ita ſcriptum ſit filiabus. ff. de lega. 2. Domi. in. d. c. generali, colum. 4. verſ. & per hoc infertur, de elect. li. 6. Alex. d. con. 234. lib. 6. & d. con. 45. col. 2. li. 7. Barb. in. d. cle. j. char. 6. in paruis, de elect. Geor. Nat. qui id dicit ſingu. in. d. tract. ſtatutorum repellentium fœminas, in. 9. quæſt. 3. quæſt. prin. ſub numero. 156. Simile quoque eſt quod tradit Bald. in. l. diuturna, in. j. lect. ante fi. ff. de legib. quòd ſtatutum præferens primogenitum in ſucceſsione patris, non trahitur ad ſucceſſionem matris. De quo & nos latè diximus in tracta. primigeniorum in. 9. quæſti. *De eadem re.*

190 ¶ Et in vniuerſum, ſtatutũ excludens matrem, aut aliàs fœminas, ſiue etiam cognatos propter agnatos, non excludit propter agnatas, Bal. aut vt nonnulli volunt Fran. Alber. cõ. incip. Martinus Ioannes de Florentia, quod repetitur inter con. ipſius Fran. con. 152. & ponitur quoque inter con. Ange. in duobus locis. primum ſcilicet con. 281. ſub nomine Bald. vt declarat Ange. qui idem conſulit in ſeq. con. quod incipit, ſubtiliter. deinde con. 344. ſub nomine ipſius Fran. Alber. & idem Ang. con. etiam ſeq. incipi. primo matris. & Io. Ana. con. 4. viſis ſtatutis, in. 2. dubio. & ibi Lud. Bolo. in addi. Corne. conſi. 13. ad huius conſultationis, col. 3. verſi. & habeo, li. 2. & con. 336. primum conſultationis articulum, colum. 3. ver. idem etiam in ſimili, li. j. & cõ. 224 non ſequendo ordinem, col. 3. li. 2. & d. con. 271. li. 4. quibus etiam locis dicit idem conſuluiſſe ipſum Frãc. Alber. Io. Fautu. Io. Ligna. & Ricar. Saly. & Philip. Dec. cõ. 563. duo dubia, col. vl. verſ. venio ad ſecundum, vbi tamen aliud dicit in caſu de quo loquitur, propter verba quædã ſtatuti. Ideo & ex ſtatuto præferente primogenitum filium non præfertur primogenita, Bal. in. l. in multis. ff. de ſtat. homi. & in. l. omnes populi, col. 7. verſ. tertiò quæro quæ ſunt illa. ff. de iuſti. & iure. Pet. Anc. in repe. d. c. j. in. 14. quæſti. prin. verſi. circa primum, vtrùm ſcilicet extendatur. qui eſt in chart. 73. in paruis, extrà de conſtitu. cum multis alijs concordan. à me adductis in. d. tracta. primogenituræ quæſti. *De eadem re.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

191 ¶ Deniq; ſtatutũ prohibens filiumfa.obligari ſiue cõtrahere ſine cõſenſu patris,non trahitur ad filiamfa.licèt in ea ſit eadẽ immo maior ratio,quã in filio.ita enim expreſſim cũ ex facto fuiſſet interrogatus Raph.Fulgo.reſpondit cõ.75.in facto proponitur,col.3.verſ.ſed certè illud.& Alex.qui illius non meminit.d.conſi.29.preclarè ſubtiliter,col.3.verſi.nec ob.etiã dictæ renũciationi,lib.3.& iterum con.234.puto circa dubium,col.2.verſ.hoc etiam præſupponitur,lib. 6.Philip.Deci.in.d.l.2.col.antepe.verſi.in contrarium autem facit.ff.de reg.iur.

De eadem re.

192 ¶ Et hæc maximè obtinent in ſtatutis & alijs diſpoſitionibus odioſis odio irrationabili(quod verbum eſt.l.vl.C.de ſecun.nup.)Cuiuſmodi eſſe videtur ſtatutũ noſtrũ,ex ſententia glo.in.c. mala.8.diſt.quæ dicit id noſtrum ſtatutum irrationabile,vt diximus ſuprà in rub.nu.33. quid referã multa.In his enim nunquã maſculinũ concipit fœmininũ,vt voluerũt Iac.Arc.Dy.Cy. Alber.Bal.Saly.Ange.Raph.& Pau.Ca.in.d.l.quicũq;.C.de ſer.fugi.Idẽ Iac.in.l.quiſquis.C. ad leg.Iuliã maieſt.Bar.in.d.l.j.ff.de verb.ſign.& in.d.l.j.§.ſed & ſi incertũ,& ibi quoq; ante eũ ipſe laco.Arc.& etiã Alber.ff.de vent.in poſſ.mit.idẽ Alber.in.4.parte ſtatutorũ,queſt.66.itẽ quærit.Ia.Signo.d.con.172.colũ.3.verſ.his præmiſsis.& con.ſeq.in nomine domini.A pater, col.4.verſ.venio ad quartũ,& ſeq.Bal.in.l.ſi ita,circa mediũ.ff.de inoff.teſta.Pet.Anc.in.d.c. generali,col.2.verſ.quærit gl.& ibi quoq; Domi.col.2.verſ.cõcludendo hãc materiã,de elect. li.6.Cardi.Flo.in.d.cle.j.in.2.quæſti.de ver.ſig.Fulgo.con.121.ſuppoſita bulla,col.2.& conſi. 203.viſis inſtrumento,col.vl.Fran.Aret.d.con.39.col.j.Calca.cõ.48.viſo dicto caſu,poſt prin. Corne.d.con.335.lib.j.&.d.con.94.col.j.lib.2.&.d.con.224.eo.li.2.& con.96.licèt videatur, col.2.verſi.accedat,iunctis ſeq.lib.3.Alex.con.148.viſis quæ in themate,col.pe.verſic. præterea ſi diceremus,li.6.Barb.in.d.cl.j.char.6.in paruis,de elect.& con.16.clementiſſimi,colum.3. ver.& vt meis,li.j.& cõ.50.clemẽtiſſimũ,col.6.ver.& ſi opponatur,li.4.Philip.Deci.cõſi.64. cuius ſuperſcriptio incipit,in crimine,col.j.& doc.vbiq;.Ea eſt enim vniuerſalis propè omnium ſententia.Et ad hoc plurimi allegãt.d.l.quiſquis.§.ad filias.C.ad leg.iul.maieſt.&.d.l.j. §.toties.ff.de vent.in poſſ.mit.quanquam nonnulli qui tamen ipſi ſunt huius ſententiæ, negãt id illis iuribus probari.Et facit quod ſcribit Bald.in.l.ſeruus.C.communi.de ſucceſ.quòd maſculinum non concipit fœminum in ijs quæ ratione carent.

Quid de odioſis odio irrationabili.

193 ¶ Deinde ratio huius cõſuetudinis ea eſt,ne res exeat è familia vel genere,vt diximus ſuprà in rub.& dicemus poſteà in.§.26.in glo.j.nu.38.quare aũt.fœmina autẽ familiæ finis eſt,vt quę in aliã familiã abit,nec ſunt eius liberi in familia,à qua ipſa venit.l.pronunciatio.§.vl.&.l.familiæ.§.fœminarũ.ff.de verb.ſig.Familia aũt agnatio & domus idẽ ſunt,gl.Bal.& Pau.Ca.in.l.peto.§.vl.ff.de lega.2.gl.in.l.vl.ff.de cap.diminut.quæ exponit familiã pro iure agnationis,& in l.j.§.penul.ff.de ven.inſpici.que itẽ exponit familiarum,id eſt,agnationũ,& allegat bonũ text. in.d.l.pronũciatio.§.cõmuni,vbi primùm ſcribitur,cõmuni iure familiam dicimus omnium agnatorum.deinde quoq; paulò pòſt,rectè eiuſdẽ familiæ appellabuntur,qui ex eadem domo proditi ſunt.Et Iac.Are.& Bal.in.l.j.in princ.ff.de S.C.Silla.Pau.Ca.in.l.cũ ita.§.in fideicõmiſſo,in prin.ff.de lega.2.Corne.con.40.in hac conſultatione,col.vl.ver.nec ob.quòd dictus, lib.2.Nã & domus pro familia plerunq; vſurpatur.Tullius li.10.epiſtolarum familiarium.Ego neceſsitudinem coniunctam habui cum domo veſtra,ante alquantò quàm natus es.Et lib.13. Quę ne enumerem,totam tibi domum commendo,& alibi ſæpe.

Fœmina familiæ finis.Familia,agnatio, domus idem.

Domus pro familia.

194 ¶ Hinćq; dicunt omnes,quòd ſtatuta repellẽtia fœminas à ſucceſsionibus,ideo facta ſunt vt bona maneant in familia & agnatione,ar.d.l.j.§.pe.ff.de ven.inſpi.Ita enim voluerũt Iac. Arc. & Cy.in.l.j.C.de adul.Io.And.in addi.Specu.in rub.de ſucceſ.ab inte.verſi.eſt ſciẽdũ,cũ alijs propè infinitis à me collectis ſuprà ti.17.§.4.qui eſt.cc.omniũ huius volu.Ideo cũ ſit & huiꝰ cõſuetudinis eadẽ ratio,vt ſcilicet bona maneãt in familia & agnatione, fœminæ debẽt ab eius beneficio repelli, nec debẽt ſub maſculino cõprehendi.Nã & Alex.d.con.45.col.vl.verſ. quarto probatur,li.7.dicit quòd in ſtatutis quæ reſpiciunt fauorẽ familiæ & agnationis, maſculinũ nõ cõcipit fœmininũ,cũ nõ ſit eadẽ vtriuſq; ratio.& idẽ dicit Soci.con.90.abũdè & ſubtiliter, in fi.lib.j.& Philip.Deci.con.453.cõſultũ fuit,col.2.verſ.poſtremò ad idẽ.& con.495.viſo eleganti,col.3.verſ.& ratio.Et idẽ quoq; in teſtamentis.Nã ſi teſtator loquẽs in maſculino iuſſerit bona manere in domo,non cenſentur fœminæ vocatæ,vt dicit Soci.conſi.63.viſis ſtatuto, col.9.verſi.itẽ poſt mortẽ,& iterũ verſi.prætereà teſtator,li.3 quia licèt(inquit) fœminæ ſint de domo & familia.l.voluntas.C.de fideicom.Tamen tranſeunt in alienas familias.

In iis quæ familiæ ſunt, fœminas repelli vide.134.

195 ¶ Et hæc certè videtur oĩno eſſe ſine dubio,quia illud perpetuũ eſt in materia differẽti, quæ ſcilicet nõ æquè cõuenit aut cõgruit fœminis,vt maribus,& in quibus itẽ eſt diuerſa vtriuſq; rõ:nũquã maſculinũ cõcipit fœmininũ,etiã in materia quãtũlibet fauorabili,ex oĩm de hac re ſcribẽtiũ ſnia.nemo enĩ in hoc diſcrepat,vt in re nõ cõtrouerſioſa(vt vtar verbis Liuij ad fi.li. 3.ab vbe cõdita)fruſtra nõ imoremur citãdis ſcriptoribꝰ.Vt tamẽ illud nõ omittamus,id etiã procedere,ſi in loco ſtatutũ ſit,vt maſculinũ cõcipiat fœmininũ:quia nec tũc in materia differenti cõcipiet,vt pulchrè & no.reſpõdit Bal.cõ.47.factũ tale eſt ſtatuto cõis Aretij,lib.5.quia tale ſtatutũ ſemper ſecũdũ ius cõe intelligitur,vt tradũt Bal.nouel.& Corne.inter conſi.ipſius Corue.con.11.ſtantibus dictis ſtatutis,li.j.& Philip.Deci.con.531.accuratè,col.2.verſ.& ex his.

In materia differenti etiam fauorabili maſculi.nõ cõcipit fœmi. Controuerſioſa dictio Luiana.

196 ¶ Quod autẽ de genere etiam dctũ eſt,quia multi qui de hac re loquũtur,dicũt huius ſtatuti hanc eſſe

Genus an ad

hãc eſſe rationẽ,ne res vẽdita exeat de genere. Similiter fœmina generis ſui finis eſt,vt & familiæ,quod apertè probat tex.in.l.j.§.vlt.ff.de iure immu.vbi imunitates datæ generi ad eos qui ex fœminis nati ſunt,nõ pertinet.Ideoq; & gl.in.l.j.ff.de proba.dicit genus in ea.l. ſignificare agnationẽ,& gẽtẽ,cognationẽ.& id ſequũtur Bar.& Ange.ibi,Bal.in.c.ſi pater,& poſt eũ Philip.Fran.col.antepe.verſ.decimotertiò,de teſta.lib.6.& Pet.Anca.in.c.vbicunq;,col.2 verſi. quid de verbo generis,de pœnis,lib.6.& Ro.in.l.j.in prin.ff.de S.C.Silla.vbi & idem dicit de appellatione generationis,& Corne.con.190.plures,col.2.verſi.& ſic generatio,lib.3.qui & ex hoc dicunt fœminas non comprehendi ſub nomine & appellatione generis vel generationis: & Barb.con.57.præclarè,colũ.j.& iterũ col.pe.& vl.li.2.& Steph.Bertran.con.30.punctus, nu.3.lib.4.Et idẽ quoque de illa generationis appellatiõe voluit Pau.Ca.cõ.244.viſo, col.2. in.3.dubio,lib.2.& Laurẽ.Palat.in tracta.ſtatutorũ fœminas repellẽtiũ,char.8.col.j.Quorum omnium ſententiam nõnihil fulcit illa vetus Aegyptiorum opinio,qui teſte Diodoro Siculo, li.j.bibliotheces,aut vt alij cõputant.2.exiſtimabant ſolum patrem eſſe generis authorem, matrem autem & nutrimentum & locum infanti præbere.Et hæc quidem ſunt,quæ pro illa ſentẽtia faciunt,quæ aſtruit abigendas eſſe fœminas ab hoc noſtro retractu.

fœminas refertur.vide. 236.& ſeq.

Quid de generatione.

Aegyptiorum vetus opinio.

197 ¶ VERVM EGO IN HAC ſum opinione,vt fœminæ ad eũ admittãtur,ſecutus ſentẽtiã Ang.loquẽtis in diſpoſitiõe teſtatoris huic noſtro ſtatuto admodũ affini,qua ſcilicet pro hibuerat alienari rẽ quãpiã ſine cõſenſu cõſanguineorũ,aliàs rẽ ipſam alienatã ad eoſdẽ redire cõſanguineos,vt diximus ſuprà in princ.huius qõnis.Nã & ſtatuta cõparãtur vltimis volũtatibus,eorũq; naturã ſequũtur,& ab illis quoq; interpretationẽ mutuãtur,vt no.in.l.j.per gl.Bar. Rapha.Corne.& Alex.C.de his quib.vt indig.cũ multis alijs concor.à me cõgeſtis in fi.huius ti.in.3.q.Sed & nũcupatim in ſpecie huius ſtatuti aut alterius in hac re nõ diſſimilis,quòd ſcilicet præfert cognatos extraneis in vẽditione rerũ immobiliũ,reſpõdit Cepola fœminas quoq; cõſanguineas cõprehendi,cõ.cauſſarũ ciuiliũ.65.quòd dñs,in fi.vt omittã aliud ipſius con.videlicet.62.in quæſtione de qua,in.2.dubio,vbi & in pari ſtatuto præferente prolem extraneis, reſpondit etiam fœminas proximas contineri.

Deciſio princip.quæſtio. an fœminæ admittantur ad retractum.

198 ¶ Et hæc quidẽ nõ immeritò.Nã & aliàs in materia indifferenti,cuiuſmodi eſt noſtra cõſuetudo,vti poſteà oſtẽdemus,appellatiõe cõiunctorũ,propinquorũ,cõſanguineorũ,proximorũ,cognatorũ,quibus verbis ea latinè ſignificãtur,quibus noſtra cõſuetudo & lingua noſtra vernacula vtitur,cũ dicit le parẽt ou lignagier,vt diximus ſuprà in prin.huius gl.cõprehẽdũtur etiã fœminæ,vt de cõiũctis cõſuluit Alex.con.115.circa dubitationẽ,col.vl.ver.tertiò põt reſpõderi,li.2.& cõ.79.Frãciſcus,col.vl.li.6.& cõ.125.viſo proceſſu,col.4.ver.nõ ob.etiã ſi diceretur. li.7.vbi loquitur de ſtatuto iubẽte cauſſas cõiũctorũ cõpromitti.& Philip.Deci.in.d.l.2.colũ. 13.verſ.ſecus eſſet in materia,& iterũ col.pe.ver.decimò notãdũ eſt.&.d.cõ.223.in caſu propoſito,col.j.nu.2.& con.269.cõſultus,col.2.& Ludo.Gozad.conſi.20.prima facie,nume.8.

Coniunctorum appellatio ad fœminas quoque refertur.

199 ¶ De propinquis voluit Bal.cõ.334.in qõne quæ vertitur in ciuitate Tergeſti,col.2.li.3.quod quidẽ con.etiã ponitur inter cõ.Pet.Anc.con.95.& illud con.tanquã ex ipſo Pet.Anc ad hoc nuncupatim citat & ſequitur Barb.in repe.l.cũ acutiſsimi,col.52.ver.quid ſi teſtator dicit ſi filius meus deceſſerit ſine propinquis.C.de fideicõ.& Iaſon in omnibus propè locis citatis infrà nu.218.deniq; & in materia.Sed & ex Bal.quoq; citat & ſequitur Philip.Dec.in.d.l.2.colũ.13. in paruis,verſ.ſecus eſſet,& rurſus col.pe.verſ.idẽ eſt appellatione.ff.de reg.iur & in.l.j.colũ.3. verſ.ſeeũdò principaliter not.C.vnde vir & vxor.&.d.cõ.223.col.j.nu.2.& con.466.ſtate ſtatuto,col.3.nume.11.& con.570.caſus de quo quæritur,nume.10.& Gozad.d.con.20.

Propinquorum item.

200 ¶ De conſanguineis,etiam cenſuit Corne.con.222.quãquã in hac cõſultatione,ferè per totũ, li.3.& apertè quoq; colligitur ex Bal.con.201.in prouincia,col.vl.verſi.itẽ quò ad articulũ,iũcto prin.con.li.j.& con.9.hæc eſt copia,dũ in caſu de quo ibi loquitur,videlicet in ſtatuto prohibente mulieres vel minores cõtrahere ſine cõſenſu aut præſentia cõſanguineorũ, negat mulieres appellatione cõſanguineorũ cõtineri ob diuerſitatẽ rationis,& quia materia nõ cõueniebat fœminis:quoniã imbecillitas mulierũ ob eã prohibitarũ cõtrahere,nõ poterat aliarũ mulierũ imbecillitate ſuppleri:quaſi ſcilicet ſine hac ratione fuiſſent cõprehenſæ.nihil enim aliud allegat ad eas abigendas,quã quod diximns.Et idẽ voluit ipſe Bal.in alijs multis locis per meallegatis in legibus connubialibus,in prin.verſi.prætereà idem Bald.vt ibi videre poteris.

Conſanguineorum item.

201 ¶ De proximis quoq; idẽ voluit ipſe Bal.d.con.6.li.2.& con.113.ſuper primo puncto,in prin. iũcto ti.illius con.li.4.dũ ab appellatione proximi excludit fœminã ob ea verba,ex linea paterna,tanquã ſine illis fuiſſet incluſa.& con.120.ſuper primo pũcto facit dubitationem, eo.lib.4. vbi loquitur de ſtatuto requirente preſentiam proximorũ.& Ange.con.289.viſo facto & ſtatutis,col.j.quẽ ita refert & ſequitur Philip.Dec.in illis locis nuper citatis,& prætereà con.253. proponitur,col.2.&.d.cõ.269.col.2.& con.527.in ciuitate,col.2.ver.non ob.&.d.cõ.570.vbi ſuprà. Et dicit in.d.l.2.de regu.iur.id procedere de proprietate ſermonis horum verborum,tãquam ſemper & in omni materia id procedat.De quo tamen vide quid poſt alios dicit Corne. d.con.222.vbi ſuprà,li.2.Et de cognatis,hæc enim dictio pro coniũctis,proximis & conſanguineis intelligitur,vt diximus ſuprà in eadem gl.nu.11.Sed & in eadem,probat apertè illud Terẽtij in Phormione.Neque cognatus extra vnam anniculam quiſquam aderat.

Proximorum item.

Cognatorum item.

Universidad de Deusto
Biblioteca

202 ¶Sed & idẽ de appellatione posterorum,voluit quisquis is est inter con.Anto.con.9.viso pũcto & quæsitis,col.j.nisi si(inquit)aliud suadeat subiecta materia,per multa quæ illic in hæc allegat,& Philip.Deci.qui alios citat,con.269.consultus ab illustri, col.j.in fi.& nouissimè Ludo.Goza.con.20.prima facie,num.8.& iterum con.45.visis,col.3.num.13.Et in id quoque citatur Pet.Anc.con.339.pro maiori intelligentia,col.4.ver.tertiò quòd proles fœminea. Sed is ibi non de appellatione posterorum,sed posteritatis loquitur.Ideo nihil ad hunc locum pertinet.Sunt autem qui & eam posteritatis appellationem,vt id obiter dicam,ad masculos tantùm referant.De quo præter alios multos vide Alex.consi.160.viso themate, lib.2.Sed nos de hoc pleniùs dicemus infrà num.208.cæterùm hac in re,& num.239.cæterùm.d.l.

203 ¶Idque etiam generale est vt in omni materia indifferenti masculinum concipiat fœmininũ, secundùm Iac. Aret.Cy.& Alberi.in.d.l.si ita scriptum sit filiabus.ff.de lega.2.& omnes quos posteà in multis versi.seq.citabimus.ex quibus cõnstabit id quoque procedere in materia stricta,odiosa,pœnali,& correctoria. Nã primùm in statutis,quæ sunt stricti iuris,vt diximus,procedit,vt voluit ipse Iac.Aret.qui distinguendum dicit inter odiosa & fauorabilia. Cy.Alberi. qui id totum in ratione posuit,vt si eadem sit ratio,cõcipiat:aliàs minimè, & alij in.d.l.quicũque.C.de ser.fug.Cy.in.l.j.co.vlti.C.quæ sit long.consue.Cyn.& Bald.sibi contrarius in. d.l. si ita scriptum sit filiabus.Bal.in.l.iura,la.j.ad fi.ff.de legib.& in.l.j.in princi.col.vlti.& ibi etiã Angel.in.§.verba.ff. de pecul.idem Bald.in.d.l.in multis.ff.de sta.homi.& consi.460.Ioannes, col.2.ver.reuertor,li.j.vbi & id sing.dicit procedere,etiam si in loco sit statutum,vt statuta ad literam intelligantur.& con.376.dicit statutum,lib.2.vbi etiam dicit procedere,etiam si statutum contineat odium,modò nõ irrationabile.& con.433.domina Ioanna, lib.3.& in addi. cõ. 47.factum tale est statuto communis Aretij,lib.5.Saly.in.l.2.col.pen.versi.secundò infero. C. de nox.actio. Angel.d.consi.189.colũ.j.Alber.in.d.l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iud.& in.j. parte statutorum quæsti.9.item quæro quæstionem rotatam,col.vlti.vbi id dicit communiter teneri,& quasi per totum mundum,vt ipse loquitur.Pet.Anc.con.112.superstite domina, col. j.vbi & id dicit generaliter procedere in omni statuto siue odioso siue fauorabili. Imol.in.l.si constante.§.vlti.& ibi quoque Alex.col.vlti.ff.solut.mat.vbi & ipse Alexand. dicit procedere etiam in odiosis odio non irrationabili.idem Imo.in.d.l.si ita scriptum sit filiabus,col.j.Fulg. sibi contrarius,con.63.Blasius,col.3.versi.superest.&.d.con.203.visis instrumento,col.vlt.Panor.in.c.mulieres,ante fi.extrà de sent.excom.vbi etiam dicit procedere in statutis odiosis nõ irrationabili odio.Paul.Cast.consil.427.inhærendo puncto,col.2.versi.breuiter his non obst. lib.j.Raph.Cor.d.consi.84.præsupposito casu,col.2.Raph.Fulgo.con.63.Blasius,col.3.versi. superest.& con.203.visis instrumento,col.2.versi.illud sanè.Barb.in.d. cle.j.char.6.in paruis, de elec.Alex.con.65.repetito con.119.quoniam omne datum,col.vlti.lib.6.&.d.con. 125.vbi suprà,lib.7.& latissimè omnium Franc.Curt.senior consi.9.Ticinensi statuto,col.4.ver.veritatem puto,cum multis seq.vbi & alios multos in id citat, qui id tenent.& prætereà dicit,nihil interesse,à quibus proferatur masculinum à statutó ne,an à lege: sed illud tãtùm inspici, sit ne materia differẽs,an indifferẽs:siue an sit eadẽ ratio,an diuersa in mare,& in fœmina.Et hãc affirmat esse cõmunẽ opi. & nouissimè Hippo.Marsil.qui alios quoq; allegat sing.39. capias vnũ.

In materia indifferenti mascul. cõcipit fœmini.

In statutis mascul.cõcipit fœmi. vide. 180.

204 ¶Similiter in rescriptis,quæ & ipsa stricti iuris sunt,vt diximus, idẽ quoq; procedere,vt in iis fœmininũ sub masculino intelligatur,probat text.in.d.c.significauit,& ibi Io.And.Card. Flo. Imo.& Panor.& alij,extrà de rescript.vbi sub illa clausula,& quibusdã aliis cõtinentur fœminæ.& voluit etiam Compostel.in.c.sedes,eo.tit.Archi.in.d.c.si quis suadente.17.q.4.Io. An. Lap.Io.Fantu.Domi.& Philip.Fran.in.d.c.cùm in multis,quod est.2.de rescrip.lib.6.Collec. in.c.Raynaldus,col.j.extrà de rescrip.Henri.Boh.in.d.c.mulieres,de sent.excom.Imo.in. d.l. si ita scriptum sit filiabus.ff.de leg.2.Domi.in.d.c.generali,colum.4.versi.quarto casu,de elec. lib.6.Barb.sibi contrarius in.d.cle.j.char.6.versi.septimo casu,eo.titu.

In rescript.mascul.cõcipit foemi.vide.183.

205 ¶De priuiligijs,quę itẽ sunt stricti iuris,vt etiam dictũ est,idẽ voluit Archid.in.d.c.si quis suadente.Bal.in.c.ad audientiã,le.j.col.vlt.vers.quæro nũquid in priuilegijs,extrà de rescrip.vbi & id dicit vsu cõi esse receptũ,vt masculinũ vbiq; cõcipiat fœmininũ,si põt adaptari. Collec. in.d.c. Raynaldus,col.j.de rescript.Hẽr.Boh. in.d.c.muleres,Domi.in.d.c.generali,col.3.ver. tertio casu.Corne.con.177.circa quod est primò videndum,col.2.vers.his tamen non ob.li.4. Barb.in.d.cle.j.char.6.versi.quinto casu,de elect.& con.57.preclarè scribitur,col.5.vers. prætereà est magnopere,li.2.vbi tamẽ id intelligit in præiudicium concedentis,non tertij.Iason sibi contrarius in omnibus locis,quæ tibi citabimus infrà numero.218.deniq; & in materia. Philip.Deci.sibi quoq; cõtrarius in.d.l. 2.col.antepe.ver.quintò videndum est.ff.de regu.iur.

In priuilegiis mascu.concipit foemini.vide. 184.

206 ¶De contractibus,qui stricti iuris quoq; sunt,vt diximus,voluit Barto. subobscurè in.d.l.j. ff.de verbo.signi.Bald.in.l.2.col.j.& ibi apertiùs Salyc.in.17.quæsti.C.de iure emphyte.idem Bal.in.d.l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius vocan.Ange.consi.118.auia pro nepte,post princip. Domi.in.d.c.generali.Pe.Anc.consi.125.visis & diligenter,col.j.Alex.sibi contrarius consil.j. ponderatis,colũ.7.vers.per prædicta patet.Barba.sibi etiam,sed de industria atque ex professo contrarius in.d.cle.j.char.7.de electio.vbi se dicit bis pro alia opi. contraria consuluisse, sed tamen perperam, vt ipse fatetur, & quod non leuiter attendendum est, ibi sine vlla suspicione

In contractib⁹ mascu,concipit foemininũ.vid. 181.

spicione loquitur,cùm in con.parti suæ fauere vellet,vt sæpe eidem & multis euenit.& Philip. Dec.con.570.casus de quo,paulò ante medium,& con.607.viso puncto,col.pe.

207 ¶Scio autem nonnullos hìc distinguere, vtrùmne contractus loquantur de filijs,an de liberis: vt scilicet filiorum appellatione fœminæ non comprehendantur,liberorum contrà comprehẽdantur,vt per Alex.in.d.§.liberos,colum.j.& ibi etiam Iason.post princ.& ipsum Alexan. in.l. quod dicitur,la.2.colum.antepe.versi.ad prædicta.ff.de verbo.oblig.& latè per eundem Iaso. in.d.l.si quis id quod,colum.6.versicu.limita quatuor modis.ff.de iurisd.om.iudic.& in.l.maritus,col.2.versi.nunc autem melius.C.de procur.& alibi sæpe.& Philipp.Deci. partis quidẽ magis caussam agens,quàm iuris.d.con.223.col.2.versi.secundò respondetur.& con.236. non parua difficultas,col.3 versi.& in tali substitutione.& con.433.visa copia,columna vlt.& con. 567.in casu occurrenti,circa medium.Sed idem in locis minimè suspectis videlicet in lect. hãc planè differentiam refellit,scilicet in.d.l.2.char.pe.versi.prædicta conclusio,& seq.ff.de regu. iur.& in.c.in præsentia,colum.18.versi.si tamen volumus,extrà de probat. Nec ea etiam Alexan.placuit.d.con.61.super eo.col.vlt.lib.j.& eam refellit tex.in.l. donationes quas parentes. C.de donatio.inter vi.& vxo.cùm dicitur,liberos cuiuscunq; sexus.& in.l.vlti. C. de iniurijs, in illis verbis,liberis masculini sexus,vel filiabus.Quanquam illi text. nonnihil etiam faciunt aduersus hanc sententiam.

Fliorum & liberorum appellatio in hac re an sit diuersa.

208 ¶Cæterùm hac in re illud debes intelligere,quòd qui contrarium tenuerunt, scilicet masculinum in contractibus non concipere fœmininum,quos suprà citauimus,hac potissimùm ratione maxima ex parte innituntur,quòd verba contrahentium,qui ea scilicet protulerunt, aut ad quorum commodum & vtilitatem censentur fuisse prolata,quique his innituntur, eaque in suum fauorem trahunt,& qui ideo contendunt masculinum complecti fœmininum,debuerunt apertiùs legem dicere:& si id non fecerint,contra eos interpretandum est,per.d.l. veteribus,& ibi Barto.& alij.ff.de pactis.Ideoq; è contrario si quis in eo stat pro contractu,vt masculinum non concipiat fœmininum,cùm etiam apertiùs id dicere potuit,verba sunt contra eum interpretanda,vt scilicet concipiat.per.d.illam rationem,& quia ex regula iuris communis debet concipere.Ita enim pulchrè declarat Corne.con.171.repetito diuino numine, colum. vlti. lib.3.Sed & idem.d.con.177.colum.3.vers.& videmus,li.4.dicit quòd si extensio masculini ad fœmininum tendit in fauorem eius,pro quo in contractibus verba dubia sunt interpretanda, masculinum hauddubiè concipit fœmininum.quod propè in idem tendit.Et in eandem quoq; sententiam inclinare videtur idem Corne.con.233.in hac consultatione,col.j.eod.lib.4. Tanquam scilicet id totum ex eo pendeat,vtrùm verba masculina veniant in fauorem eius qui illis innititur,an non. Sed Alcia.meo iudicio in hoc cæteris meliùs censens,in.d.l.j.ff.de verb. sig. tenet masculinum in contractibus simpliciter & indistinctè fœmininum concipere in materia indifferenti:nec aliquid imputandum esse contrahenti, quòd apertiùs non dixerit. Satis enim apertè loquutus est,qui iuris regulam sequutus est.Nam inferiùs docebimus eam esse iuris regulam, vt scilicetregulariter masculinum concipiat fœmininum. casus autem in quibus non cõcipit,speciales esse.Et idem quoque ante Alcia. voluit Philip.Deci.in.l.2.char.pe.versi.postremò aduertendum.ff.de reg.iur.& nouisimè Carol.Molend.in consuet.Paris.tit.j.§. 12.numero quinto.

Ratio eorũ qui dicunt masc. in in contractibus non concipere foemininum.

Apertè loquitur qui regulã iuris sequitur.

209 ¶Quibus adde optimum tex.in.c.ex literis,extrà de sponsal. vbi in contractibus ad communẽ verborum intelligentiam recurritur,& cogitur vterq; verba prolata in eo sensu retinere,quem solent rectè intelligentibus generare.hæc enim sunt verba eius.c.Si ergo ex legum regula, atque etiam ex communi loquentium vsu,vt suprà diximus,numero.205.masculinum concipiat fœmininum:quid imputari potest contrahentibus,si id aliter non expresserunt?secuti & legum & communis vsus intellectum.Sed & ad id quod de regula dictum est,adde quòd id non dicitur dubium,de quo est regula,vt dicit Barto.in.l.quoties.ff.si quis cautio.& in.l.2.colum.j. ff si quis in ius voca. non ier.cum concordant.adductis à Philipp. Decio,in.c.translato, columna.2.de constitu.in.2.lect.Et quod dicimus secundùm regulam esse pronunciandum,nisi contrarium probetur,vt dicit Bald.in.l.si tutor, in fine.C.de ser.com.manu.& in.c.j. columna.2. extrà de ali.iud.mut.cau.fac.& Alber.in.2.parte statutorum,quæstio.158 si ex forma statuti ad fi.Signo.qui multa citat,con.22.in quæstione,colũ.4.numero.9.Pet.Anc.consi.368.dubium, paulò ante medium.Corne.consi.204.quanquam,in prin.lib.3.& con.323.animaduertẽs, col. j.lib.4.& con.323.animaduertens,colum.j.lib.4.Zasius con.8.cùm in caussa,numero.34.& cõsil. 9.quondam,numero.53.Quibus adde gloss.in rubri.de regu.iur.libro.6.paulò ante fi. quæ dicit eius esse potiorem caussam,pro quo facit regula:necesseque esse aduersario probare, quare in eo casu non est locus regulæ.quam gloss.sequitur Panor. in rub.vt lit.non contesta. in prin.& est alia similis in cle.vlti.in glo.pe.de rescrip.quam etiam sequitur & dicit singu.& valde not.Pet.Anc.in.l.post dotem,colum.3.versi.extra glo.ff.solu.matrimo. cum alijs concord. adductis à Iaso.in.d.l.2.colum.6.ver.nota istam doctrinam.ff.si quis in ius voc.& Philip. Deci in.d.l.j.col.2.ver.vnde in casibus.ff.de reg.iur.Nec tamen omiseris eundẽ Deciũ,consi.8.cũ in caussa,viso puncto,post princ.& con.475.in caussa quæ Mantuæ,col.j.&.con.498. viso casu. col.j.numero.5.& con.552.viso eleganti,col.j.nume.4.& seq.vt omittã aliã glo.quæ dicit fir-

Communis verborum intelligentia in contractibus.

Dubiũ nõ est, de quo est regula.

Secundum regulam pronunciandum est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mos nos inniti debere regulæ vt Bononiensi carocio, ea est in l.omnis diffinitio, in prin. ff. de reg.iur. quam sæpe citat Raph.Co. vt in con.117.A. in testamento, colum.vlt.& con.129. nobilis domina, col.2.& con.179. facta fuit, col.j.& con.190. eodemq; vlt.col.2.& ante eum Bal.in c.2.col.vlti.de feud.dat.in vic.leg.cõ. Et vide etiam Fran.Curt.Seniorem, qui alios adducit, cõ.10.ecclesia, post medium,& con.seq.statuto Parmensi, col.j.versi.vltimò faciat.& con.72. princeps, col.4.numero.51.& con.seq.magnificè, post prin.& con.77.super motiuis, col.4.numero.28.& Steph.Bertran.con.117.ex literis, col.vlt.li.4. Et ad supadicta omnia facit text.in leg.suus quoque.§.puto.ff.de hære.instit.& in.c.venerabilibus.§ potest quoque, de senten.excom.lib.6.quos in id citat idem Fran.Curt.Senior col.57.super eo, col.8.nu.36.& Iason cons. 114.ad obiecta, col.2.in prin.lib.j.& tex.in.c.ad decimas, in fi.de restit.spolia.lib.6. quod & in id citat Steph.Bertran.con.50.recordor, col.j.li.4.

210 ¶ Denique & de sentẽtijs, quæ stricti etiam iuris sunt, sicuti item suprà diximus, vt & in eis masculinum concipiat fœmininum, nõ obscurè voluit Archi.dum loquitur de verbo iudicis, in. d.c.si quis suadente.17.q.4.quem satis videtur sequutus fuisse Bal.in.l.Gallus, in princip.col. vlti.versicu.in glo.quæ incipit, abundat.ff.de libe.& posthu.cùm dicit eum illo in loco dixisse meliùs de hac re conceptionis masculini & fœminini, quàm alium neminem. Et illum expresse sequitur Cy.post Ia.Ra.in.d.l.quicunque, colum.3.& ibi quoque Alberi.col.2.versi.& prædicta.C.de ser.fugi.Henri.Boh.in.d.c.mulieres, de sen.excom.& Alex.d.con.j.colũ.7. vbi suprà, lib.5.vbi & id ad arbitria trahit. Et idem quoque voluit Collec.in.d.c. Raynaldus, colũ.j. de testa.dum etiam loquitur de verbis iudicis.

In sentẽtiis masculi. cõcipit fœminum vide. 182.

211 ¶ Idémque & in materia pœnali, & sic odiosa, vt maiori nostrorum parti placere video, obtinet, vt masculinum concipiat fœmininum, per tex.in.d.l.si quis id quod, versicu.sed & vtrunque.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi Alberi.Pau.Cast.Soci.& Iason id no.& text. omnium optimum à nullo tamen (quod sciam) annotatum in.l qui domum, iuncta.l.mater.ff.de adulte. Nã quod primo loco dixerat, qui domum suam præbuerit, vt stuprum adulteriúmve fieret, quasi adulter punitur: ita secundo loco intelligit, vt mulier quoque eo capite legis, quòd domum suam præbuerit, teneatur.& id posteriore loco annotauit Alber. Sed & id quoque voluit glo.in leg.j.in verbo, sponsam.C.de rap.virgi.quæ trahit illum text.punientem sponsum rapientem spõsam, & sponsam rapientem sponsum, quam sequuntur Bald.& Angel.ibi,& alij quos citabimus infrà eod.tit.§.20.in glos.j.numero.4.prætereà hæc consuetudo. Et idem quoque voluit gl.in. d.l.quisquis, in verbo, minus.C.ad leg.Iuli.maie.quę trahit eam.l.punientem filios ob læsam à patre maiestatem, ad læsam à matre maiestatem.& eam sequuntur Pet.à Bel.Pert.Cy.& communiter alij præter Saly.ibi.sequitur etiam eandem glo.Ange.Aret.in tracta.malefi.in verbo, & hei tradito, numero.12.& aduertendum est.& Iason consi.106.proponuntur duo dubia, col. 2.lib.4. Et idem quod ea glos.voluit eam referendo alia glos.in cap.statutum fœlicis, in verbo, inane, de hæret.lib.6. Et similiter glo.in.d.l.si constante.§.vlti.ff.sol.matri.dum trahit leg.vlt. ff.ad leg.Iuli.de vi priua. loquentem de creditore,& eum punientem de vi, ad mulierem: quasi scilicet illud masculinum creditoris complectatur creditricem. Ex eóque no.Bald.Imo.Paul. Cast.& Alex.ibi, quòd statutum puniens violẽtiam habet locum & in mulieribus. Híncque dicit Alex.ipse etiam in pœnalibus,& odiosis masculinum concipere fœmininum. Et glo.in.l.si quis in tantam, in glo.magna, in prin.C.vnde vi, quæ dicit.d.l.quæ pœnalis est, trahi & ad fœminas,& eam sequuntur Alberi.Bar.Bald.& omnes ibi.& glo.in.l.cùm proponas, in vlti.glos. C.de transact.dum loquens in fœmina, de qua etiam loquitur ille tex.dicit esse locum.l.si quis maior, eod.titu.quæ loquitur in masculino,& hauddubiè pœnalis est. Id quod etiam voluit ea glos.non allegata, Fulgo.in.d.l.si quis maior, in vna lect.& ibi quoque Ant. ab Alexandro, in j.no.Franc.Cur.Senior in repe.col.2.&.3.Hiero.Tortus, Iason Aquen.& ipse Iason in.d.l.cũ proponas, col.j.& con.118.in causa & quæstione, col.4.versi.2.principaliter, lib.j. & alijs in locis infrà allegatis, num. 218.denique & in materia. De quo tamen vide Fulgo.in alia lect. Tho. Parpal.Hiero.Cagno.& Alcia.in.d.l.si quis maior.

In materia pœnali & odiosa masculi. cõcipit fœmininum, vide. 186.& seq.

212 ¶ Sunt & glo.iuris canonici id astruentes quod diximus, constitutiones pœnales loquentes in masculino fœmininum comprehendere, videlicet in.d.c.si quis suadente.17.q.4. & ibi post eã Archi.qui illum tex.dicunt procedere in mulieribus, vt etiam probat text.in.d.c.mulieres, extrà de sent.excom. Et alia glo.in.c.2.versi.ad id autem, in verbo, ætatem excludens, extrà de baptis.quæ dicit text.in.l.si quis eum telo.C.de sicar.qui repetitur in.c.eiusdem initij, de pœnitẽ. dist.j.habere locum & in fœmina. Et alia item glo.in.d.c.j.in verbo, si quis,& ibi post eam Domi.& Philip.Frã.de elect.li.6.& iterum in.d.c.generali, in princ.in verbo, vniuersos,& ibi etiã Pet.Anc.eo.tit.& in cle.j.& ibi Guil.Laud.Cardi.Flor.in.2.quæsti.& Imo. col.j. de sepult.& in cle.j.in verbo, quoslibet, in fi.& ibi Pau.Eleaz.de regular.

De eadem re.

213 ¶ Sed & sunt alij quoque plerique eius sententiæ, videlicet idẽ Paul.Eleaz.in cle.j. & post eum Cardi.Flor.in.5.quæst.de baptis.& iterum vterq; in cle.j.§.in prin.de reb.eccle.non ali. Zenze.in cle.j.& ibi Card.Flo.in.5.quæst.& Imo.col.2.ver.sed an hîc cõprehenduntur, de priuil. Iac.Are.in.d.l.j.de ventre in pos.mit.Hosti.in.d.c.Raynaldus, col.3.in verbo, masculus, de testa.Guil.Suza.in publica dispu.pro vt illum refert & sequitur Alber.in.j. parte statutorum.d. quæst.9.

quæsti.9.col.vlti.vbi & hoc dicunt procedere, etiam si in statuto pœnali dictum sit, quòd non recipit interpretationem. Nam illa (inquiunt) verba debẽt intelligi de futuris interpretationibus, quas iudices aut alij vellent facere: non de his quæ iam sunt factæ à iure communi, vt scilicet masculinum concipiat fœmininum: statuta enim dant formam futuris, non præteritis. l.leges.C.de legi.& ipse Alberi.in.2.parte eiusdem quæsti.107.item quæro an statutum loquens de filijs, paulò ante finem.& in.l.j.§.j.ff.de cõsti.pecu.& Gandi.in tractatu malefi.in rubric.de aliquibus quæstionibus varijs in materia malefi.col.3.ver.quæstio talis insurgit. Bonifa.Vitel. in eodẽ tracta.tit.quid sit accusatio, num.125.Cy.in.l.j.col.vlti.C.quæ sit long.consuet. Bart. in.d.l.j.ff.de verb.obliga.& in.d.l.j.§.ted & si incertum.ff.de ven.in pos.mit.dũ vtrobique allegat.d.l.si quis id quod,& in.d.l.iura, in fi.ff.de legib. Bal.in.l.si ita.ff.de iniust.testamen.& in.c. prætereà si quis, in fi.titu.de prohibitio. feud.alienat.per Fede. vbi illam constitutionem punientem vasallum feudi amissione, trahit ad fœminam: quia natura (inquit) realis est masculũ cõplecti fœminá.& eum sequũtur Marti.Laud.Aluar.& Cardi.Alex.ibi.& rursus idem Bal.in addi.d.con.47.lib.5.Lapus & Philip.Franc.in.c.j. de excess.prælato.lib.6.Angel.in.d.l.j.§.verba.ff.de pecul.Card.Flo.post alios antiquiores in.d.cle.j.in.2.quæstione, & ibi quoque Barb. char.6.in paruis, de elect.idem Barb.d.con.16.clementissimi, col.3.ver.& vt meis, lib.j.Philip. Deci.con.64.præsupponitur tempore, col.j.Hippo.Marsi.in.l.si quis viduam, num.5.& seq.ff. de quæstio.& con.86.post redditũ, col.3.ver.sed quando sumus: Et in materia odiosa simpliciter voluit Franc.Aret.in.l.vlti.§.j.in vlti.no.ff.de verbo.oblig.

214 ¶ Nec me latet multos ex illis, præcipuè verò glo.suprà citatis, loqui in legibus aut statutis ventibus verbo, si quis, ideóque posse videri nihil pertinere ad hunc locum: quoniam ea dictio (quis) non tantùm masculina est, sed & fœminina, vtrunque scilicet sexũ significãs, vt probat illud Plauti in Epidico. Quis isthæc, quam tu osculum mihi ferre iubes, tua filia? Et iterum in Aulularia. Dic mihi si audes quis ea est, quam vis ducere vxorem. Et iterum quis ea, nã est optima. Et Terentij in Eunucho. Quandoquidem illarum neque quisquam te nouit. vbi Donatus interpres id annotat. Rursúmque in eadem fabula. Hunc oculis suis nostrarum nunquam quispiam nouit. Et quisquis is fuit ex antiquioribus, quem Varro citat, lib.2.linguæ latinæ, vbi verbum nuncupare declarat. Quis tu es mulier, quæ me insueto nuncupasti nomine. Idque fit Græcorum imitatione, quibus suum τίς quod est eiusdem significationis, est etiam communis generis, vti etiam hæc annotauit Priscianus lib.13. Ex quo & illud scriptum videri potest in.d. l.j.ff.de verb.signi. verbum hoc (si quis) tam masculos quàm fœminas comprehendit. Quo in loco Alciatus vir proprietatis verborum scientissimus hanc rẽ nõ animaduertit, sed illud post alios nostros iuris interpretes ei rei attribuit, quòd ea dictio (quis) refertur ad hominẽ, tanquã si quis dicat, quis homo, quæ quidem dictio est cõmunis generis. Et huc quoque referri potest tex.in.d.l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iudi. nam cùm primùm posuisset verba prætoris, qui vsus fuerat eadem dictione, ita scilicet, si quis id quod iurisdictionis perpetuæ causa, &c. posteà subiungit, sed & vtrunque sexum prætor complexus est. Vt minùs mirum sit quod refert Bal. in.d.l.si quis in tantam, col.1. C.vnde vi: Richar.Saly. in sindicatu condemnatum fuisse in.9. libris, quòd Florentiæ iudicasset, si quis, non comprehendere fœminam. de quo etiam latè per Philip.Deci.con.339.consului aliàs, col.j.& con.507.in causa Mutiensi, etiam col.1.

Quis dictio masculina & fœminina, vtrunque significãs, vt probat minina.

Plauti locus animaduersus.

Terentii locus.

Tis, communis generis.

215 ¶ Sed ad hæc poteris dicere, id apud veteres tantùm fuisse obseruatum, vt ea dictio (quis) fœmininé poneretur, vt tradit ipse Donatus in illo priori loco Terentij. Sed & in posteriore dicit antiquè ibi poni in fœmino. Et similiter Priscianus lib.13. id dicit apud vetustissimos fuisse obseruatum, tanquam scilicet ea fœminina significatio in illa dictione ex vsu abijsset, & hodie tantùm in masculino genere intelligeretur. Quod & probat tex.apud nos in.l.si quis, in princ.C.ad.SC.Tertu. cùm dicitur, si quis vel si qua, & in.l.sed & si quis, post princi. ibi, item quis quæve præposuit. ff.de insti.act.& in.l.quoties, ibi, aliquis vel aliqua. C.de suis & legi. Nã & ea dictio (aliquis) ex (quis) componitur. Et ideo non videtur Iurisconsultus in dictis iuribus suprà allegatis ad illam iam obsoletam abolitámque significationem respexisse, sed ad suorum temporum frequentiorem vsum, quo quis de sexu tantùm masculino diceretur: vti etiam fecisse in casu simili planum est in.l.Herennius.ff.de verbo.sign.vt & ibi scienter annotauit Alciatus in verbo, eundem sexum. Ideóque & nonnulli è nostris dicunt nihil interesse, quantùm ad id de quo loquimur, id est, cùm tractatur, an masculi. concipit fœmi. dispositio vtatur eo verbo (quis) an alio masculino. in qua sententia fuit Rapha. Fulgo.in.d.l.quicunque. C.de ser. fug. Io.Fantu.& Richar.Saly.in quibusdam consi.citatis à Corneo, consi.222.col.3.versi.præterea consanguineus, lib.3.

De eadem re.

Quis vel qua.

Quis quæue.

Aliquis vel aliqua.

216 ¶ Quòd si quis in nos retorqueat illum textũ, in.d.l.si quis. C.ad Tertul.& illos similes, quasi scilicet sub dictione (si quis) non fuisset comprehensa fœmina, nisi subiunxisset, vel si qua, alias enim ea adiectio esset superuacua. Sciat illud sæpe à Iurisconsultis & Imperatoribus factitatũ in omnibus propè masculinis, vt.l.2.§.j.ibi, filius filia, nepos neptis. ff.de adopt.l.4.§.j.ibi, patronum patronam.& rursum patroni patronæque.ff.de in ius voc.&.l.2. C.codẽ.vbi est similis tex.&.l.in lege, in multis locis.ff.de testib.&.in.l.qui habet, in princ.& iterum.§.j.&.l.quod dicitur,&.l.muto itẽq; mutæ.ff.de tut.&.l.& mulieri.§.j.ff.de cur.fur.&.l.Gall⁹, ĩ prin.ff.de li.

Locæ infinitæ, in quibus mas. & fœmi. simul ponũtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& posthum.vbi dicitur,si quis mihi ex eo nepos siue quæ neptis natus natáve erit, vbi gloss. dicit hoc vltimum abundare,cùm neptis contineretur sub nepote,de qua re dicemus in sequē. versi.sed tamen velim id animaduertere te,quod ibi dicitur,si quis nepos,siue quæ neptis: non autem si quis nepos neptísve:quasi perperam quis & neptis cohæsissent.& in.l.j.§.penul.& vlt. &.l.sequenti.ff.de posthu.&.l.2.§.j.ff.de capi.dimi.&.l.2.in princi.&.3.ff.ad leg. Aquil.&.l.j. in principio.ff.de ser.corrupti. &.le. doli.§.si seruus seruáve, eodem titulo. &.l. vt tantùm.§. de filio filiáve, quæ est.j.ff.de ser.corrupti.&.leg.j.§.penul.atque etiam vltim.&.le. sequenti. ff.de postula.&.l.quid ergo.§.primo.ff.de ijs qui not.infam.&.l.3.§.curatori.ff.de negoc. gest. &.l.secunda.ff.de opere.libe.&.l.prima.ff.de iure patron.&.l.more,&.l.si seruum.§. prætor.ff. de acquiren.hęredita.&.l.j.§.de matris.&.§.impubes,&.l.tertia.§.subuenitur,&.§.si quisquam, &.§.de his,&.§.item sine.ff.de.S.C.Silla.&.l.Lucius,la.secunda.&.l. certum, &.l. posthumorum.ff.de hæredi.instituēd. &.l.secunda.§.prætor ff.qui satisdare cogantur.&.l.ait prætor, in princi.ff.de hæredi.institu.&.l.j.in princ.ff.furt.aduer.naut.&.l.patronus patrona.ff.de re iudicia,&.l.neque si procurator,in duobus locis.ff.de acquiren.re.domi.&.l.cùm quasi. §.j. ibi, liberi libertæque.ff.de fideicommisso.libert.&.l.vltima,in princi.ibi,si quis natus natáve erit, eodem titulo.&.l.si quis necandi.C.ad legem Corneliam de sica.cùm dicitur,si quis necandi in fantis piaculum adgressus adgressáve sit.In quibus etiam duobus postremis locis illud quoque notandum dictionem (quis) simul iungi cum mare & fœmina,contra id quod nuper diximus. &.l.maritus.§.hoc quinquennium,& duobus.§.seq.ff.de adul.in quo.§. quinquennium, hæc etiam verba sunt,quis pustulatus postulatáve est,atque ita dictio, quis, vtrique sexui iungitur. &.l.si postulauerit.§.haberi,&.§.quæstioni,&.§.si reus reáve.ff.eodem titul.&.l.j.multis in locis.ff.de partici. &.l.j.in principi.ff.de libe.exhibendi.&.l.2.ibi,equus aut equa.ff. de capti.& postli.reuer.&.l.tertia.§.sed & curatorem.ff.iudi.solu.&.l.filij,in princip.&.§.senatores, ff.ad municip.&.l.si is qui.ff.ad leg.Iuli.de vi publi.&.l.libertus.ff.de tuto.& cur.dat.ab his,&.l.vltima.ff.de tutel.& ratio.distra.&.l.inter.ff.de admi. tut. &.l.cùm quis.§.vltimo.ff.de lega.3.&. l.Quintus Mutius,in princ.ff.de annu.leg.&.l.lege,in tribus locis.ff.de testib.&.l.interest. ff. de liber.cau.&.l.j.§.j.ibi,dominus dominave.ff.si quis testa.liber &.l.liberorū.ff.de verb.signi, &.l.2.C.de patri.qui fili.vendi.&.l.j.in multis locis.C.de his qui ante aper.tabu.&.l.si defunctus,etiam in multis locis,& iterum in.l.si matre,&.l.quotis.C.de suis & legi.&.l. fœminæ.§. vltimo.& iterum.l.hac edictali,in princip.&.§.his illud,versicu. mobilium, in multis locis,atque etiam.§.omnibus.C.de secund.nupt.&.l.illam,etiam in multis locis,rursumque in.l.illud, in multis quoq; locis.atq; item in.l.vt liberis.C.de colla.&.l.precibus.C.de impe.& alijs substi.&.l.neq;.C.de procu.&.l.2.C.qui & aduer.quos,&.l.quicquid,&.l.si viua.C.de bonis mater.&.l.j.&.l.2.&.l.quæcunque.C.de bonis quæ libe.&.l.iubemus, nō semel,tum in prin.tum in.§.eiusdem.C.ad Trebel.&.l.j.etiam non semel.C.de posthum.hære.insti.&.l. si ab eo,&.l.si maior.C.de legi.hære.&.l.in successione filij vel filiæ,quæ est.2.C.ad Senatusconsultum Tertulianum,&.l.si defunctus.C.de suis & legitimis,&.l.si qua mulier, multis in locis, &.l.mater, etiam non semel,eodem titulo,&.l.nuper.C.de natura.liberis,&.l.vltima.C.de meta.& metal. libro.11.Nec tantùm id à Iurisconsultis obseruatum video,quando & Virgilius libro.j. Georgicorum,ita scripserit.

Dijque deæque omnes,studium quibus arua tueri.

Dii deæque. Et libro.6.Aeneidos.

Dijque deæque omnes,quibus obstitit Ilium,&c.

Quod accepisse videtur ab Homero,lib.9.Odysseæ.

ὑμεῖς δ' ἐισορόωτε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι,id est,

Vos autem inspiceretis dij omnésque deæ.

Et libro .8.Iliados.

Κέκλυτέ μεν πάντες τε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι.

Audite me omnésque dij,omnésque deæ.

Quem versum repetit & libro.19.eiusdem operis,& in hymno Apollinis,& paulò pòst eodem libro.8.

πάντες δ' ἐξάπτεσθε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι.

Omnes detrahite dij omnesque deæ.

Ex quo illæ vetustæ notæ.D.D.S.id est dijs deabus Sacrum. Et simile est illud ipsius Homeri. Et lib.24.Iliados.

ὄφθε τρῶες καὶ τρωϊάδες ἔκτορ' ἰόντες,

Aspicite Troiani & Troianæ Hectora venientes.

Et Horatius,lib.carminum.3.ode.34.

Vos ò pueri & puellæ.

Et Tullius in oratione ad equites Roma. antequam iret in exilium, Cæteráque dij dæque immortales.Et iterum,Quāobrem testor deos deásque omnes.Et Suetonius in Tiberio.c.35. Eos eásque omnes,ne quod refugium in tali fraude cuiquam esset,exilio affecit.

¶Neque

217 ¶Neque enim inconueniens est id exprimere,quod sub alio verbo sine alia expressione inclu debatur,ad tollendam anxiam & morosam quorundam dubitationem,vt probat tex.in.l.stipulationes commodissimum.ff.de verb.oblig.& in.l.qui mutuam,in princ.ff.manda.& in.l.quæ dubitationis,& ibi Philip.Deci.qui affert alios concord.ff.de reg.iu.cum alijs multis à me cō gestis in repe.l.si vnquam,in verbo,reuertatur,numero.22.sed quòd hìc respōdeatur.& hanc eius rei rationem nuncupatim reddidit Corne.in.d.l. si quis vel si qua,in.j.not.C.ad Tertulianum. *Exprimere quod in alio verbo intellige batur.*

218 ¶Denique & in materia correctoria masculinum concipit fœmininum,vt satis ostendit glos. in.d.l.Gallus,in princ.in verbo,neptis,& ibi Rapha.Co.qui eam ad hoc dicit no.& Iason,col. 13.versi.item in quantùm,& Lancel.& Gali.in repeti.numero.34.ff.de liber.& posthu. & eam quoque glo.ad hoc expendit ipse Iason in.d.l.si quis id quod,col.2.versi.septimò dicta regula. & con.140.quod est primum omnium,lib.2.incip.spectabilis,col.3.versic.similiter & fortius, & con.seq.Christophorus,col.2.versi.similiter & adhuc,itemque consi.seq.venerabilis quondam dominus,colum.3.versi.similiter & fortius.Licèt aliter intelligat Alex. in.d.l. Gallus, in prin.col.5.versi.in glo.in verbo,neptis.Cuius tamen rationibus respondet Iason in.d.l. si quis id quod.Et probatur quoque hæc sententia optimè ex text.in.§.consequens,&.§.si defunctus, in verbo,solis fratribus,in authen.de hære.ab inte.veni. Ex quo text.sumitur authen.post fratres.C.de legiti.hære.vbi dispositio authen.corrigens antiqua iura sub verbo, solis fratribus, includit & sorores.quem text.ad hoc annotauit Franc.Cur.Senior.d.consi.9.colum.6.versi. & pro ista. *In materia correctoria masculi.cōcipere fœmininum.*

219 ¶Vt omittam in testamētis & substitutionibus id regulariter procedere,vt probatur in.l.qui duos,& in.l.seruis legatis.ff.de lega.3.&.l.si quis ita,in princ.ff.de test.tutel. &.d.l.si ita scriptū sit filiabus.ff.de lega.2.&.d.l.iusta.ff.de verbo.signifi.Io.And.in.d.c. Raynaldus, col.2.& ibi quoque Anto.& alij,extrà de testa.Pet.Anc.con.120.pro clariori,versic.vlteriùs aduertendū. Alexand.consi.55.ponderatis,col.vlti.versi.prætereà illa verba,lib.3.& consi.17. circūspectis, colum.3.versi.quartò quia in dispositione,lib.7. Corne.con.83.videtur in hac consultatione, colum.j.versi.tamen his non ob.lib.j.&.d.consil.177.colum.3.versic.& videmus in simili,lib. 4.Philip.Deci.con.568.domina,colum.vlt.ver.secundò principaliter,& doct.vbique.Quod hìc tamen non contemnendum est,cùm vt iam suprà diximus, statuta sequantur naturam vltimarum voluntatum. *In testamentis & substitu.mā sculi.concipere fœmininū.*

¶Ex quibus omnibus illud planum fit regulariter (neque enim id vocabulum refugio, quo vsus est Vlpianus in.l.3.§.sed & si errauit.ff.de in rem verso.& in.l.regulariter.ff.de pet.hæred. & Iulianus in.l.si seruo,in prin.ff.de vsufru.)& in materia indifferenti masculinum concipere fœmininum.Casus autē in quibus non concipit, speciales esse & singulares,& vt alij appellant,fallentiales:quod etiam satis vult glos.in.d.l.si ita scriptum sit filiabus.ff.de legat.2.Paul. Eliaz.in.d.cle.j.§.j.& ibi Cardi.Flor.de reb.eccle.non alie.vbi id dicit regulare & in odio,& in fauore.Signo.con.172.& seq.suprà alleg.Angel.in.d.l.quicunque,& ibi clarissimè Fran. Are. in.j.no.C.de ser.fugit.idem Ange.con.289.viso facto,post princ.Car.Flor.in cle.j.ver.si quis, in princip.de reb.eccle.non ali.vbi & id dicit procedere siue tractemus de fauore,siue de odio. Raph.Fulg.con.121.supposita bulla,col.2.Panor.in.d.c.significauit,in.2.not.de reseri.Christo.Porc.in.§.si quis filiabus,col.2.versi.ex hac glo.institu.de legi.agna.suc.Corne.d.con.171. paulò ante fi.lib.3.&.d.con.222.col.3.versi.prætereà consanguineus,eod.lib.3. &.d.con.177. col.2.versi.& ideo verba,lib.4.& con.275.in præsenti consultatione,col.vlt.versi.nec ob.adducta,eod.lib.4.Barb.in repe.l.cùm acutissimi,col.vlti.versi.adde etiam.C.de fideicom.Soc. in tract.Fal.regula.255.masculinum regulariter.Iason in.d.l.si quis id quod. Alciat. in.d.l.j.ff. de verbo.oblig.& in.l.patroni,eod.titul. *Regulariter dictio. latina. Mascul.regulariter concipit fœmini.*

221 ¶Et in id benè facit tex.in.d.l.qui duos,in fi.ff.de leg.3.vbi ita scribitur, sexus masculus semper fœmini.continet:nam ea dictio (semper)apertè ostendit eam esse regulam,cùm sit vniuersale affirmatiuum.Saly.in.l.j.in princ.C.quomodo.& quā.iud.& Soci.qui multa iura allegat,con. 11.circa præsentem,col.2.ver.& insuper,lib.j.Nam & dictio (plerunque) qua etiam vtitur ea.l. & quæ nec tam præcisa,nec tam generalis est,vt probat tex.in.l.procuratoris.§.licèt.ff.de tribu.act.cùm dicitur,plerunque enim hìc apparatus ex merce est,immò semper. hæc inquā dictio (plerunque) eam vim habet,vt etiam regulam faciat,ex multorum sententia,videlicet glo. & Imo.in.l.non dubitamus.ff.de condi.& demonst.& glos.in.l.2.in verbo,si enim.C.per quas perso.no.acqui.Dy.& Nicol.Neapo.in.l.j.in prin.per illum tex.ff.de tutel.& ratio distrah.idē Nicol.Neapo.Alberi.Saly.Rapha.Alex.& Franc.Aret.in.l.si plures,quam legunt cum.l.qui plures hæredes.ff.de vulg.& pup.idem Alber.in.l.si vt certo.§.commodatum,in prin.ff. commod.& in.2.parte statu.quæsti.158.si ex forma statuti,post medium.Bar.in authen.vt sine prohi.mat.in fi.per text.ibi,& alia iura quæ allegat.Sal.in.l.iubemus.§.vlt.C.de sac.san. eccles.& in.l.post sententiam,post princ.C.de sent.& interlo.om.iudi.& in.l.quæ adulterium,circa medium.C.de adulte.Rapha.Co.con.73.dominus Tomeus,colum.3.versi.in contrarium autem. Alexan.si quis iniquum.in prin.ff.quod quisque iur.& cō.50.visis & opportunè,col.j.li.j.Corne.consil.30.in præsenti, colum.j.versi.tamen prædictis,lib.j.& con.68.licèt hanc,col.2. vers. *Semper dictio vniuersalis facit regulam. plerunque dictio facit regulam.*

dictio au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictio autem,lib.4.vbi loquitur in materia,& Philip.Deci.in.l.j.numero.13.ff.de regu.iur. Et bene facit tex.in.l.3.§.j.iuncta glo.in verbo,plerũque.ff.de offi.præfec.vigil.& in.l.ti nominatim.§.j.ff.de condi.& demon.& in.l.tutela,iuncta.l.vlti.ff.de tutel.& in.l.j.C.ad leg.Corn. de sica.& in.c.inspicimus,de reg.iur.lib.6.vti è diuerso dictiones (interdum & quandoq;) denotant exceptionem.vt de prima probatur in.l.interdum.ff.de minori.&.l.interdum,in princ.& ibi Saly.ff.de condi.indeb.&.l.interdum,& ibi etiam Saly.in prin.ff.qui potio.in pigno.hab. & voluit Signo.con.155.in processu,col.4.ver.item certi sunt.& Alber.in.l.ait prætor.§.interdum.ff.de neg.gest.vbi dicit hanc dictionem significare casum specialem. De secunda voluerunt Raph.Fulg.& Philip.Deci.in.l.2.in prin.ff.si cert.pet.& idem Deci.in.c.quoniam,col.j. in.2.no.de proba. Sed redeundo ad dictionem (plerũque) facit quod dicit Fran.Aret.in l.existimo,col.j.ff.de verb.oblig.quòd ea dictio (plerũque) significat ali quid frequẽtiùs fieri. quod & probat illud Terentij in Andria, Tùm si quis magistrum cepit ad eam rẽ improbum,ipsum animum ægrotum ad deteriorem partem plerũque applicat. Et illud quoq; Tullij,lib.2.de diuinatione. Quid enim proficit,cùm in medium mare fulmen iecit? quid cùm in altissimos mõtes,quod plerũque fit. Et omnium apertissimè probatur in.l.legatis seruis.§.si vnus.ff.de leg.3. Sicut & illa dictio (interdum) significat raritatem,vt de vtroque probatur in.l.j.§.duo autem sunt,ver.æstiua.ff.de aqua quotid.& æsti.cùm dicitur,castra æstiua,quibus interdũ etiam hyeme,plerũque autem æstate vtimur. Ideóque significat regulariter esse contrarium Dy.in.l.nemo plus iuris.ff.de regu.iur. Alberi.in.l.interdum,in prin.ff.de acqui.pos. Quanquam etiã aliquando ea dictio (plerũque) idem significet quod interdum siue nonnunquam,sed rarenter,vt apud Quintilianum,si is est,in.15.declamatione. Excussa sunt plerũque languentium verberibus,redemptáque debilitate vicia:ignibus,vulneribus interdum profutura grassata sunt, &c. Ita enim eum locum nonnulli intelligunt. Quãuis & alij illud plerũque pro frequẽtissimè scribant ibi accipi. Quibus & ego malo accedere,quãdo & plerique, ex quo illud aduerbium fit, vim illã natiua habeat,vt significet plures & ex maxima parte,vt apertè probat illud Salustianũ in bello Iugurthino. In diuisione orbis terræ plerique in parte tertia Africam posuere. Pauci tantũmodo Asiã & Europã. Illúdque eiusdẽ libri, Prætereà ex Latio fortissimũ quẽq; plerosque militia,paucos fama cognitos accire. & tex.in.l.3.ĩ prin.ff.ad.SC.Macedo.ibi,publicè paterfa.plerisq; videbatur. & in.l.continuus.§.cùm ita.ff.de verbo.oblig.cùm dicitur,vt maturè perueniat,id est,eo tempore quo plerique eiusdem conditionis homines solent peruenire. & quod ibi not.Bar.Angel.Franc.Are.& alij recẽtiores illud interpretantes de maiori parte hominum.atque etiam in.l.adoptiuum.§.vlti.ff.de in ius voc.ibi,plerique Iuliani sententiã probant. Ideóque & ex ea dictione fit etiam regula.l.plerique.ff.de in ius voc.& alibi sæpe.

Interdũ dictio significat exceptionem. Quandoque dictioi dẽtidem. Plerũque frequentiam denotat.

Interdum rari tatem. Plerique dictio de maiori parte.

222 ¶ Nec omittam,quod etiam ex lege diuina masculinum concipit fœmininum,vt probat text. in.c.maiores,vbi & id notat Panormitanus post principium,extrà de baptismo. Et id quoque annotat diuus Augustinus,libr.7.quæstionum,enarrans illud Iudicum.c.vndecimo. Quicunque primus fuerit egressus de foribus,mihíque occurrerit,eum holocaustum offeram domino. Solet (inquit) scriptura masculinum pro quolibet sexu ponere, sicut & de Abraham dictũ est. Surgens à mortuo,cùm eius vxor mortua esset. In eo autem iudicũ loco hauddubiè in illo masculino intellecta est fœmina,vt ex inferioribus verbis eiusdem cap.declaratur. Et id quoque poetæ receperunt. Nam Licinius ille Caluus,quem doctissimũ fuisse Tullius,Catullus,Quintilianus,Seneca,& eruditi omnes fatentur,ita scribit.

In lege diuina mascu. concipit fœmininum.

Et apud Poetas.

Pollentémque deum Venerem.
Et eum secutus Tibullus,lib.j.eleg.2.

Deæ dii dictæ.

Num Veneris magni violaui numina verbo?
Ita enim nonnulli legunt, Et Virgilius,lib.2.Aeneidos,de eadem loquens.
Descendo,ac ducente deo flammam inter & hostes
Expedior.
Et alibi,lib.7.de Iunone aut Alecto etiam loquens.
Nec dextræ erranti deus affuit.
Quãuis Seruius in dictis locis id aliò referat, & aliò item Macrobius aliorum authoritatẽ,lib. 3.Saturnaliorum.c.8. Nam & Venerem ἀφρόδιτον masculinè Aristophanes quoque vocauit, vt & ille annotauit. Sed illum priorem locum Virgilij Donatus in Adelphos Terentij ad hanc nostram sententiam propemodùm detorquet.

223 ¶ Nec omnibus placuit quod suprà dictũ est,masculinum cõcipere fœmininum ex interpretatione extensiua. quin dicunt multi id fieri ex proprio significato, aut certè ex interpretatione cõprehensiua,per tex.in.d.l.j.ff.de verb.sign.cùm dicit,cõplectitur,& in.d.l.si quis id quod, ff.de iurisd.om.iudi.cùm etiam dicit,complexus est,nam id verbum cõplectendi significat veram & propriam significationem,vt Bar. & omnes asseuerant,& satis probant illi text.cùm in priore ita dicatur, verbum (si quis) tam masculos quàm fœminas complectitur. & in posteriore ita vtrunque sexum complexus est. nam nisi verè ac propriè intelligeretur,fatendum esset & mares sub illis verbis masculinis nõ verè ac propriè contineri,cũ de vtrisque simul loquantur. Et id etiam confirmat glo.in.d.l.j.de verb.signi.dicens id esse ex mente disponentis,vt fœminæ

Masculi. an cõcipiat fœmi. ex extẽsione vide. suprà.178.

Complectendi verbum.

minæ comprehendantur,quod idem est ac si diceret, quod est ex proprio significato, sicuti & eam glos.intellexit,& ita sequutus est Cardi.Flo.sibi in hoc contrarius,in.d.cle.j.colum.3.in. 3.quẽsti.& ibi quoque Barb.chart.6.& seq.in paruis,de elect.& idem Barb.in repe.rub.de fid. instr.col.8.& iterum inter con.Alex.con.52.circa hanc dubitationẽ,col.2.li.4. vbi expressim eam sententiam sequitur.& latè Fran.Curt.Senior.d.cons.9.col.7.vers.& fortiùs corroboratur,& multis seq.

224 ¶ Nam vtipsi dicunt post Dy. in.c.vlt.ad fi. de regu.iur.lib.6.lex & mens legis idem sunt. id quod etiam apertè probat tex.in.l.nominis & rei.§.verbum.ff.de verb.signi.vbi ita scribitur. verbum ex legibus sic accipiendum est,tam ex legum sententia,quàm ex verbis.quem tex.& ad hoc quoque nostrum propositum cõceptionis fœminini in masculino adducit Bal.d.cõ.433: domina Ioanna,col.vlti.lib.3.vbi ex hoc dicit hanc interpretationem esse expositiuam,nõ extensiuam.dicítque procedere,etiã si ratio sit tacita,per.l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excu.tut. vnde tacitè statutum dicitur id,in quo eadem ratio reperitur.l.his solis,in verbo, satis tacitè. C.de reuo.dona.&.l.vlti.in prin.C.de indic.vidui. Sed & illum quoque tex.ad hanc cõceptionem fœminini ex masculino,affert Pet.Anc.con.112.superstite domina,col.j. vbi ex hoc quoque dicit id quod suprà diximus,videlicet id procedere ex interpretatione comprehensiua, & expositiua,non extensiua.& Corn.d.con.222.col.3.versic.nec obst.tex.lib.3.

Lex & mẽs legis idem.

225 ¶ Quibus addere potes multa à nobis collecta in repe.l.si vnquam,in verbo,libertis,num.37. quorum sententia,& seq.C.de reuocan.donat.quibus apertè ostendimus mentem & rationem legis,& ipsam legem idem esse:& quod ex mente & ratione legis est, idem quoque esse ex proprio legis intellectu,& non extensione. De quo etiam aliquid dicemus infrà eo.§.20.num.2.&. 3.fatentur autem omnes,quòd si constat de mente proferentis, vt velit in masculino comprehendere fœminam,certè comprehenditur,per.l.Lucius.§.quæsitũ.ff.de leg.3.nec vllus est scribentium,qui hoc neget. Sed satis constat de mente proferentis,si eadẽ est ratio,quæ & ipsa mẽs est,vt diximus. Si igitur eadem est ratio,consequens est vt comprehendatur ex proprio significato. Ideo cùm hæc nonnihil (vt verisimile est) cogitaret Bar.in.d.l.j.in prin.col.vlt.ff.de pec. nec tamen satis videret,quid sibi dicendum esset,fuit in extranea admodum op.vt scilicet masculinum conciperet fœmininum,non ex interpretatione extẽsiua, quod quidam dicebant, & ipsemet alijs in locis: nec ex proprio quoque significato: tanquam interim hæreret in salebra.

Masculsemper concipit fœmini. vbi de mente proferentis constat.

226 ¶ Et ad supradicta optimè facit quod scribit Cy.nõ semel,masculinum concipere fœmininũ vi rationis. Id enim voluit in.d.l.quicunque.C.de ser.fug.& in.d.l.j.colum.vlti.C.quæ sit lõg. consuetu.& in dicta.l.si ita scriptũ sit filiabus,& ibi post eũ Bal.ff.de legatis.2. & Alberi.in.d. l.j.in fi.prin.ff.de pecul.& Henri.Boh.in.d.c.mulieres,ext.de sent.excõ. Nam quod ex ratione fit,idem & ex mente & ipsa lege fit,vt diximus. A quo non longè distat quod pulchrè dicit Bald.in.l.vlti.in.14.quæsti.C.de hære.instit.quòd & si masculinum non concipiat fœmininum propriè secundùm rationẽ recti sermonis,concipit tamen propriè & verè secundũ rationem recti iudicij. quod (vt subdit) legistæ ponderant,si eadẽ sit ratio,ar.d.l.vlti.C.de indi.vidu.tol.

Masculi. concipit fœmi. vi rationis.

227 ¶ Et faciunt quoque tex.qui dicũt appellatione masculini generis fœminam contineri,vt in.l. si quis ita,in prin.ff.de test.tutel.& in.d.l.qui duos.ff.de leg.3.& in.l.legatis seruis.§.iumẽtis,& l.seruis legatis,ibi,sed pueris,eo.ti.&.l.patr.&.l.liber.ff.de ver.sig.nã id verbũ (cõtineri) proprietatẽ sermõis ostẽdit,secũdũ Bar.in.l.cui eorũ.§.affinitates.ff.de postu.& in.l.liberorũ,col. 5.vers.ego hæc probo.ff.de ver.sig.Per.Anc.loquentẽ in hac materia.d.con.112.Barb. in.l.j.§. eadẽ,col.3.ff.de verb.obl.& in.d.repe.rub.de fid.instr.col.6.versi.quor autẽ modis, & rursum col.seq.vers.& si fortè quis velit.& in rep.rub.de reb.eccle.nõ alie. col.7.vers.sed in veritate. & in.d.cle.j.char.6.de ele.vbi etiã loquitur in hac materia.& con.29.illud in mediũ afferã,col. vlti.in princ.lib.3.Feli.in.c.peruenit.le.j.col.j.de testi.cog.Soci.in.l.j.§.si stipulanti,col.j.ff. de verb.obl.Iason in.l.serui electione,quæ est.5.§.j.col.vlti.versi.2.contra cõclusionẽ. ff.de leg.j. & in.l.j.col.2.ff.de vulg.& pup.substi.& in.l.Gallus.§.instituẽs,num.11.ff.de lib.& posth.& in. §.j.char.8.in paruis,vers.in fi.glo.disputat,& ibi quoque Gomess.nu.46.& iterũ nu.72.instit. de actio.& Philip.Deci.in.l.2.§.creditũ,col.j.in.2.no.ff.si cer.pe.& cõ.570.casus de quo quẽritur,in prin.vbi de hoc casu nostro loquitur. Alcia.in.c.quòd ledẽ,nu.65.ext.de off.ordi. Pro quibus facit tex.in.l.inter stuprũ.§.vlti.ff.de verb.sig.vbi scribitur,cõmune nomẽ vtrũque sexũ continere.nã in cõfesso omnibus est id esse ex sermonis proprietate.& tex.in.l.3.§.hæc verba.ff.de neg.ge.cùm dicitur,& si his verbis nõ cõtineatur,pro adiecto tamẽ debet accipi.& in. l.sed & si.ff.de leg.j.& tex.in.§.item seruiana,ibi,eam propriè rẽ cõtineri dicimus,instit.de act. quãuis & hic pesterior in cõtrariũ trahi posset. Nã & cõtrarium etiam,vt id obiter dixerim,tenuit Franc.Are.in.d.l.Gallus.§.instituẽs,col.2.& Iason malè sibi in hoc cõueniens in.l.emãcipata,col.pen.versi.caue tamẽ ad illud.C.qui admit.& Fely.etiam sibi contrarius in rub.ext.de fid.instru.col.2.versi.nec obst.quòd illud.& ibi quoq; Philip.Deci.& Barb.in.c.nulli,per illũ tex.ext.de reb.ali.nõ ali.Alcia.in.l.j.§.j.si stipulãti,nu.15.& ibi Lancelot.Gali.col.2.ff.de verbo.obligat.& idem Gali.in.leg.j.l.j.i.j.oppo.Bar.de vul.& pup.& Caro.Molẽ.qui præterea dicit id cõmuniter teneri,in consue.Parisi.ti.j.§.j.numero.5. Pro quorũ sentẽtia (licet non allegent) est tex.in.l.proximi.ff.de verbo.signi.vbi ita scribitur,proximi appellationẽ etiã ille cõ-

Continendi verbũ an proprietatem ostẽdat.

Universidad de Deusto Biblioteca

tinetur qui solus est,& tamen scribitur in.l.j.§.proximus.ff.vnde cogna.proximus accipitur e-
tiam qui solus est,quanuis propriè proximus ex pluribus dicitur. ex quibus locis inuicem col-
latis apertè vides illud verbum in priore loco positum improprietatẽ significare. vti etiã pro-
batur ex.l.in legibus.ff.de testib.iuncta.l.si qua.§.j.ff.de rit.nupt.Ex quibus potes intelligere id
verbum proprietatem vel improprietatem significare ex subiecta materia. Vt etiam satis decla
rat Bar.in.d.l.liberorum,col.5.versi.pro hoc etiam,de verb.signi.Sed vt redeamus facit etiam
ad hanc nostrã principalẽ sententiã tex. in.l.illa verba optimus.§.pueri.ff.de ver.sig.vbi puelli
appellatione etiam puella significatur:quod verbum clarissimè indicat hanc esse verbi signifi-
cationem,non extensionem.Sed & id confirmat,quòd etiam nonnunquam per masculinũ fœ-
mininũ tantùm, nõ etiã ipsum masculinũ intelligitur.l.plerunque.§.si serui,in prin.vbi id no.
glos.quæ affert concord.ff.de iur.dot.

Significãdi verbum.

228 ¶PORRO AVTEM DVO sunt præcipua,quæ videntur in hoc nostro casu
suadere,masculinum non concipere fœmininum,quæ à nobis suprà tacta sunt. Primum , quia
id statutum potest videri esse contra ius commune,& odiosum odio quidem irrationabili.Se-
cundum,quia non conuenit fœminis vt maribus,cùm ratio cõseruandæ agnationis & familiæ
mares tantùm respiciat:quo in casu & aliàs semper in differẽti materia(vt suprà diximus)nũ-
quã masculinũ cõcipit fœmininũ.Quos quidem duos obices si summouerim⁹,clarũ erit quod
probare intendimus.Igitur primũ illud,quòd scilicet id statutũ sit cõtra ius cõe, multi nõ ad-
mittunt,& ij quidẽ ex primoribus legum interpretibus,quos videbis suprà in præfati.siue rub.
nu.21.ex quibus multis placuit.Qui autẽ videntur velle cõtrarium,quos etiã citauimus in ea-
dem rub.num.60.quãobrẽ sunt multi,& seq.magna ex parte non loquũtur in terminis nostræ
cõsuetudinis,sed aliorũ statutorum simpliciter prohibẽtium vẽdi alijs quã cõsanguineis,con-
sortib⁹,aut vicinis:aut sine eorũ cõsensu,& requisitiõe.Et id quidẽ haudubiè estcõtra ius cõe,
vt probat tex.in.l.dudum.C.de cõtra.emp. Nostra autẽ cõsuetudo nihil tale disponit, sed po-
tiùs permittit vendere extraneis,ipsis consanguineis inscijs & renitẽtibus:sed eis tãtùm ius fa-
cit retrahendi soluto precio,& ita approbata venditione,vt satis ostensum est in ea rub. quod
longè distat ab illis statutis.Et sic id nostrum statutum est tantùm præter ius cõmune,cùm nul
la lex sit,quæ id nuncupatim prohibeat,quod nostra consuetudo permittit.

229 ¶Ex quo si verum sit,confestim sequitur,ęquè in ea masculinum comprehendere fœmininũ,
ac si proferretur à iure communi,vt expressè tradit Bal.in.l.diuturna,in.j.lec.ad fi.ff.de leg.&
Domi.in.d.c.generali,col.3.de elec.lib.6.vbi & huius rei rationem reddit:quia huiusmodi cõ
suetudines recipiunt interpretationem à iure communi.c.ex literis, de consti.&.c.de cætero,
&.c.ad audientiam,de cleri.non resi.Et idem quoque voluit Alexand.consi.65.repetito cons.
119.quoniam omne datum,col.vlti.lib.6.& Barb.in.d.cle.j.in.6.char.in paruis,versi.secundo
casu,de elec.Et ita vt ipsi Domi.& Barb.dicunt,potest intelligi quod scribit Archi.in. d.ca.si
quis suadẽte. 17.q.4.cùm dicit statuta ecclesiastica concipere fœmininum sub masculino,etiã
in materia odiosa.quæ fuit etiam sententia Hosti.in.d.c.Raynaldus,col.3.in verbo,masculis,
extrà de testa.& Henri.Boh.in.d.c.mulieres,de sent.excom.Et licèt isti assignent quandam ra
tionem diuersitatis inter statuta ecclesiastica & secularia,tamẽ hæc videtur melior ratio,vt di-
cunt ipsi Domi.& Barb.quia clerici non possunt statuere contra ius commune,sed tantùm se
cundùm vel præter ipsum ius,cle.ne Romani,& ibi gloss.in verbo, tolli,de elect.& voluit etiã
Hosti.in.c.vlti.de offi.archi.& Io.And.in.c.vlti.de appel.lib.6.& Cardi.Flor.con.2.circa sta
tutum.Ergo sicut ius commune extenditur,ita & alia statuta. Nec ea quoque prior ratio pla-
cet Collec.in.d.c.Raynaldus,col.j.de testa.

In statutis præter ius commune masc.haudubiè concipit fœmininum.

230 ¶Quin si concedamus id nostrum statutum esse contra ius cõmune, vt nõnullis & mihi pro-
pè placuit.Tamen ex eo non continuò infertur,quòd masculinum in eo non concipiat fœmi-
ninum.Imò verò cùm in eo sit indifferens materia, & eadẽ in vtroque sexu ratio,vt posteà di-
cemus,consequens est,& vtrunque sexum in masculino comprehẽdi,vt latissimè probat Frãc.
Curt.Senior.d.con.9.Ticinensi statuto,vbi in id multos alios doct.multásque nec contẽnen-
das rationes affert,vt ibi omnibus videre licet,& latè etiam suprà diximus,nume.218.denique
& in materia.Et faciunt etiam quæ scripsimus,nume.223.nec omnibus placuit,& seq.Quibus
& hanc vnam rationem addiderim,nondum à nobis in hac materia tactam, quòd constitutio
etiam correctoria ad eum casum extenditur,qui potest comprehendi sub lata & impropria si-
gnificatione casus expressi,quando in vtraque eadem est ratio,ex sententia glos.in authen.mi-
noris debitor,in verbo,à curatione.C.qui tut.dar.pos.& in.§.sed & si quis,in verbo, ad cura-
tionem,in authen.vt hi qui obli.& in cle.j.in verbo,eligatur,de elec.Ro.qui ad hoc eas glo.ci-
tat & commendat,con.129.licèt magna,versi.2.ratio,cum alijs multis concord.à me adductis
in repe.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,num.145.similitérque renunciatio.Cuius rei
rationem posuimus in.d.num.223.nec omnibus, & seq.quoniam scilicet id fit ex mente legis,
& cætera,vt ibi videre poteris.Sed fœmininum comprehenditur sub masculino saltem ex lata
& impropria significatione, ex omnium nullo discrepante sententia : si non ex propria,quod
nonnulli voluerunt.Igitur & hìc comprehenditur.

231 ¶Nec omnino interim fatendũ est istud statutum esse odiosum,cùm multi teneãt esse fauora-
bile,vt

bile,vt diximus etiam in rub.num.56.ex his autem quæ tam latè.Et si odiosum esset,vt alij mul
ti voluerunt,id vtique non esset ex ea parte, de qua hìc tractamus ,scilicet ex parte consangui-
neorum.Nam quantum ad eos dici posse videtur id statutum esse fauorabile,licèt quantùm ad
emptores esset odiosum. Ideóque quantum ad interpretationem verborum,quæ ipsos consan
guineos inuitat,est extẽdendũ,licèt alio respectu esset restringendum,vt in simili voluit gl.not.
in.l. 2.in verbo,liberis. C.de in ius voc.quòd hæredibus extraneis patroni debetur reuerẽtia,
per text.ibi,licèt hæredes extranei liberti non debeant.l.pe.ff.de obseq.liber.quia ex parte pa-
troni est fauor, ideo prorogandus. Ex parte autem liberti est odium , ideo restringendum, per
iura per eam allegata.Per quam glos.Bald.Saly.& recentiores,qui adducunt concord.ibi, di-
cunt statutum,ex quo filius excludit filiam,est fauorabile ex parte filij,& ideo extendẽdum, vt
etiam comprehendat nepotem. At ex parte filiæ est odiosum,ideo restringendum. Sed tamen
super hac ratione quia non mihi admodum placet,vide quæ diximus suprà in rub.huius ti.nu.
64.cæterum remota.

Constitutio correctoria ad casum extenditur qui comprehenditur sub lata significatione.

232 ¶Sed & illud hoc in loco non prętermittendum est,statuentes,dum id statutum conderẽt,nul
lo odio emptorum motos fuisse,vt id ipsum statuerent,sed simpliciter & mero fauore consan-
guinitatis,ne scilicet res exiret extra consanguinitatem,vt sæpius iam diximus. Ideo & simpli-
citer fauorabile videri potest esse iudicandum:cùm in id de quo hìc tractamus,scilicet vt intel
ligamus,vtrùm statutum sit odiosum,an fauorabile,principale propositum statuentium sit cõ-
syderandum.l.qui exceptionem,& ibi Bar.&. Bal.ff.de condi.indebit.&.l.si quis nec causam,
in princ.&.l.rogasti.ff.si cert.pet.& ipse Bald.loquens nuncupatim in hac materia conceptio
nis fœminini ex masculino.d.con.433.domina Ioãna,lib.3.cum alijs multis concord. à me tra-
ditis infrà eo.tit.§.30.num.5.& ex hoc.Ex quibus vnum hic nõ omittemus,qui hac ratione ex-
pressim dicit hoc nostrum statutum retractus esse fauorabile.Is est Alex.con.197.in causa ver-
tente inter Ser.Sulimanum,col.j.lib.7.

233 ¶Sed fac econtrariò hoc statutum esse simpliciter odiosum,vt multis etiam placuit.Id tamen
non est odio irrationabili:cuiusmodi esset,si statueretur aut disponeretur,vt filij bannitorum
expellantur,aut aliter alius pro alio puniatur,vt filius exhæredetur sine causa, & similia ab his
adducta,qui dicunt in statuto odioso odio irrationabili masculinum non concipere fœmini-
num,quos suprà citauimus:neque enim quippiã tale est in nostro statuto.Et satis est teste Bal.
ex aliorum sentẽtia,in.d.l.si ita.ff.de iniust.testa. vt statutum etiam odiosum habeat rationem
quandam motiuam,vt ipse loquitur,ad hunc finem, de quo tractamus, vt scilicet masculinum
concipiat fœmininum.Cui adde multa quæ diximus suprà in rub.nume. 75.ad id autem. Nec
in hoc accedo glo.in.d.c.mala.8.dist.quæ dicit hanc consuetudinem esse irrationabilem,cùm
ea non sit sine ratione,nec ea quidem contemnenda,vt patet ex multis quæ diximus in.d.rub.
Igitur si sit aliquod odium,cùm tamen id irrationabile non sit,fatendum id non impedimen-
to esse,quin masculinum concipiat fœmininum in materia indifferenti,& in qua eadẽ in vtro-
que sexu est ratio,secundùm Iaco.Are.Ange.Rapha.& Pau.Cast.in.d.l.quicunque. C.de ser.
fugit.Alber.in.l.vlti.C.de secun.nupt.& in.d.l.si quis in tantã,col.j.C vnde vi.Bar.in.d.l.j.ff.
de verb.signi.Pau.Eleaz.& Car.Flor.in.d.cle.j.de elec.Paul.Cast.consi.276.puto sine dubio,
col.j.lib.2.Franc.Are.consi.39.in facto,col.j.cum alijs multis suprà citatis.

Odium irrationabile.

234 ¶Reliquum est,vt ostendamns id quod iam sæpe suprà diximus, videlicet hanc huius cõsue-
tudinis materiam esse indifferentem,eandémque in vtroque sexu rationem:hic enim cardo est
totius huius controuersiæ. Quod vt intelligas,scire debes eos, qui huius consuetudinis ratio-
nem afferunt,ita eam scripsisse,vt si alicubi dixerint,ne res exeat de familia,alibi etiam de gene
re,alibi item de consanguinitate aut parentela,aut alijs nominibus meram & simplicem con-
iunctionem sanguinis significantibus,vt non ad mares tantùm,sed & ad fœminas quoque re-
spexisse videantur.Et si de familia aut genere,vti in priori parte dictum est,tãtùm loquuti fuis-
sent,non tamen fœminas exclusisse viderentur.Quando,vt de priori primùm loquamur,illud
nomen familię non tantùm ad agnatos,id est mares,& ex eis descendentes pertineat,sed etiam
ad cognatos,id est,omnes propinquos,vt etiam intelligit.l.vlti.C.de verbo.sign.secundùm cu
ius intellectum glo.in.l.cùm ita.§.in fideicommisso.ff.de le.2.dicit eam dictionem ita accipiẽ-
dam,cùm aliquid relinquitur familiæ,quod & ea lex vlti. dixerat. Nam & si nomen ipsum fa-
milię interdum pro agnatione specialiter intelligitur:tamen de proprietate ipsius verbi etiam
fœminæ & descendentes ex eis intelliguntur,vt voluerunt Oldra.Bald.& Pau.Cast.in.d.l.vlt.
C.de verbo.significat.

Retractus materia indifferẽs vtrique sexui.

Familiæ nomẽ etiã ad cognatos pertinere vide supr.194. hac glos.

235 ¶Quod inde manat,quòd hodie sublata est differentia sexus & agnationis , vt suprà diximus
in prin.huius quæsti.ex sentent. Ange.loquentis in casu huic nostro simillimo.& probatur in.
l.lege,& in authen.cessante,& authen.post fratres autem,& authen. post fratres fratrũque. C.
de legi.hæredi.&.l.maximum vicium.C.de liber.præte.&.§.j.versic.nulla,&.§.consequens,in
fi.&.§.nullam verò,&.§.ex his autem,in authen.de hæred.quæ ab intest.defe.& in.§.nostra,in-
stit.de exhæere.liber.cum multis simi.congestis à Philip.Deci.in.d.l.2.num.92.ff.de regu.iur.
& fusiùs à nobis suprà tit.17.§.4.qui est omnium huius voluminis.200.Videmúsque & fœmi-
nas & ex iis descendentes succedere ex generali Frãciæ cõsuetudine & retractũ instar succes-

Sexus & agnationis sublata differentia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sionis esse, eamque per omnia sequi, vt cauetur infrà eo.tit.§.11.&.§.13. Ideóque & in huiusce-modi materia retractus masculinum concipit fœmininum, vt & in materia successionis tradit Per.Anc.con.120.pro clariori decisione,col.2.versi.vlteriùs aduertendum. & Deci. con.527. in ciuitate,colum.2.

236 ¶ Quantùm autẽ ad appellationẽ generis,ea quoq; ad fœminas refertur, & ad descendẽtes ex eis,nisi subiecta materia repugnet,vt ꝓbatur ex.l.j.&.3.§.j.ff.de liber.caus.&.l.eum qui, ibi, quæ verò non à patre,sed à genere tribuerentur.ff.de interd.& releg.&.l.cõmunium.§.si verò sine liberis,versi.illo videlicet.C.de natu.liberis.&.l.liberorum,ibi, cognationũ singularũ, iunctis illis verbis,omnibus qui ex eodem genere orti sunt.ff.de verbo.signi. & in.c.nouit,ibi, ex cuius genere rex ipse dignoscitur descendisse,iuncta expositione Hosti.& Ioan.And.in verbo,noscitur descendisse,& Anto.in.4.not.ext.de iudi.& illum quoque text. ad id expendit & dicit not.Cardi.Alexan.in arbore consanguinitatis,col.12.versi.nota ex superioribus,& in.c. j.§.hoc quoque,col.4.versi.sed quid si aliquid conceditur generi,tit.de succes.feud.Et ita etiã voluit glo.in.§.oportet autem,in prin.in authen.de mãdat.prin.quæ interpretatur dictionem (generi) positã in tex.id est,agnatis,& cognatis.& alia glos.in.§.j.in verbo,generi,in authen.de incest.nupt.quæ exponit,generi,id est,cõsanguineis.Ex qua Angel. ibi not.eos esse de genere, qui sunt cõsanguinei.Et licèt hoc verbũ (consanguinei) nonnũquã strictè sumatur pro ijs qui descenderunt ex eodẽ patre,tamen vulgò accipitur pro omnibus coniunctis ex alterutro parẽte,vti suprà latè diximus post prin.num.5.& seq.Et ita accipit glos.& Angel.vbi suprà,vt satis apud eos patet.Et ita quoque eam glos.intelligit & sequitur Bal.in.l.j.post prin.ff.de probat. dicítque de hoc esse tex.in.§.hos quoque,in authen.de mand.prin.Et hoc quoque secutus fuisse videtur Bar.in.d.l.j.cùm dicit genus accipi pro parentela.Raph.Fulgo. con.132.quidã Ser. Secretus.& Ioan.Plate.in.l.vacantia,ad fi.C.de bo.vacan.lib.10.& latè Steph.Bertran. consi. 249.viso consultationis themate,col.j.lib.2.

Generis appellatio ad fœminas quoque refertur.

237 ¶ Et in hãc sentẽtiam est illud Tullij Philip.3.Cùm tu eodem materno genere soleas gloriari.Et illud Salustij in bello Iugurthino, in duobus locis,materno genere impar. Cũ in priore loco loqueretur de Iugurtha,in posteriore de Dabare.Illúdque Virgilij Aeneid. lib.6.de Aenea loquentis.

De eadem re.

Et mi genus ab Ioue summo.

Nam illi genus erat ab ipso Ioue per Venerem Iouis filiam eiusdem Aeneę matrem:quanquã sunt qui & genus Anchisis patris ipsius Anchisiæ ad Iouem quoque referunt. Illud quoque eiusdem Virgilij lib.11.Aeneid.

Genus huic materna superbum

Nobilitas dabat.

Et Cornelij Taciti lib.17.Pater cõsularis,auus Prætorius, maternũ genus impar. Et Plinij, si is est,in libro de viris illustribus. Pirrhus rex Epirotarũ materno genere ab Achille, paterno ab Hercule oriũdus.Et Suetonij in Iulio Cæsare.Amitæ meæ Iuliæ maternũ genꝰ à regibꝰ ortũ.& in Othone,Pater Lucius Otho materno genere præclaro.Et Iustini,lib.23. de Hierone. Sed maternum genus sordidum.Et vbique apud scriptores probatissimos verborum proprietatum obseruantissimos.

238 ¶ Nã & verbũ generationis,quod est eiusdem originis, & ad fœminas & ex ijs natos refertur, vt probatur in.c.statutũ fœlicis,de hæret.lib.6.& voluit gloss.in.§.alienationis,in verbo,& in perpetuũ,in fi.dum loquitur de tertia generatione,in authen.de non alie.iũcto tex.quẽ ea glo. allegat in.§.emphyteusim,eo.ti.qui loquitur de masculis & fœminis,& nepotibus,neptibúsq; eorũ.Et hoc quoque videtur intellexisse Iac.Bu.post Azo.ibi,& Spec.in tit.de loca.§.nũc aliqua,ver.155.dũ apertè dicit,ꝙ nepos ex filia est de generatione recipientis.Et voluit etiã Bal. in.l.2.col.2.ver.quæro quãdo per præscriptionẽ.C.de iure emphy.& latè Imo.cõ.62.post exhibitũ.Fulgo.d.con.132.Pet.Anc.con.44.primò de viribus,col.j.& Pau.Ca.in.l.j. C.de cõdi. inser.& con.300.viso quodã processu,col.2.lib.2.& consi.316.supradictus dominus, co.lib.2. qui ad hoc multa allegat,vt apud eos omnibꝰ videre licet.Alex.qui id dicit procedere ex propria significatione,con.61.super eo de quo quæritur,paulò ante fi.li.j.& latissimè Corn. con. 219.ex duplici capite,col.3.versi.nã est aduertendũ,& seq.lib.2.& con.190.pluries,col.2.ver. his tamen non ob.& seq.lib.3.& con.233.in hac consulatione,col.3.versi.& quæ habentur,lib. 4.Bened.Capra.inter con.illius,con.51.videtur primò dicendum,col.3.ver.sed in contrarium videtur,lib.3.Bar.in repe.l.cùm acutissimi,col.vlti.versi.adde etiã Do.C.de fideicom. & con. 57.prẽclarè,col.10.versi.& vltra prædicta,lib.2.vbi tamen dicit secus esse in materia stricta,sed is in hoc solus est.Maria.con.25.dominus Frãciscus,in.j.dubio.Philip.Frãc.in.c.si pater,char. vlti.versi.sextò quid si fiat,de testa.lib.6.& Philip. Deci.con.223.in casu propositio,col.2.versi. sed tamen diligenter,vbi dum multos ex posteremis allegat, confundit appellationem generis & generationis.& con.495.viso eleganti consilio,col.j. & Ludo. Gozad con.20.prima facie, nume.8.Et hanc sententiam fulcit Plinius li.8.c.44.Et quæ non primo initio generare cœperit.Et iterum eodem cap.Contráque mulos,quos asini & equæ generarent.Ex quibus locis apertè constat verbum generandi de fœminis quoque dici.

Generationis nomen & ad filias.

¶ Cæterùm.

239 ¶ Cæterũ.d.l.j.§.vlt.ff.de iure immu.suprà in contraria parte allegata,ad probãdum appellatione generis non venire natos ex fœmina,nõ simpliciter loquitur de genere,sed & simul de posteris,ita scilicet immunitates datæ generi posterísque ad eos, qui ex fœminis nati sunt,nõ pertinent.Et tamen satis constat nomen posterorum & posteritatis regulariter fœminas & natos ex eis continere,vt euidenter probat,d.l.cùm acutissimi,& ibi no.Raph.Co.colũ.j.Barb.in repet.char.13.& Corne.colum.item.j.C.fideicom.&.l.iurisconsultus.§. parẽtes. ff. de gradi.affi. &.l.si venditor,iuncta.l.vel quæ paterfa.versic.liberis autem,& versic.exhæredatis.ff. de religi. & sumpti.fune.&.l.j.C.de impo.lucra.descrip.lib.10.& omnium optimè cap.j.versic. circa nationes,de scisma.lib.6.cùm dicitur,ipsíq; posteris dicti Ioannis per masculinam & fœmininam lineam descendentibus.& voluit etiam Bald.in cap.j.col.j.versi.sed immediate,titu.de eo qui sibi & hære.Anto.latè con.9.viso puncto,in.j.dubio.& Pet.Anc.con.339.pro maiori,colum.2. versicu.quò ad primum. Imo.in.d.l.si ita scriptum sit filiabus,in prin.ff.de leg.2.Paul.Cast.in leg.quia tale,quam legit cum.l.maritum,colum.2.versi.si autem concedatur,& ibi etiam Alex. colum.3.versic.quid autem si priuilegium.ff.solu.matri.Cardi.Alexan.in cap.j.§.hoc quoque, colum.vlti.titu.de succes.feud.& Philip.Deci.con.527.in ciuitate,colum.2.nume.6.& consi. 570.casus de quo,numero.11.& Anto.Rube.con.16.in causa Ioannis, colum.4.versi.non obmodò.Quanuis Alexand.ipse videatur tenere contrarium con.160.viso themate,colum.3.lib. 2.& expressius Barb.qui multa in id citat consi.57.præclarè,colum.8.versic.& vltra prædicta. De quo vide Alber.in.d.l.j.§.vlti.ff.de iure immuni.& in.l.vlt.colum pen.versic.ad contraria. ff.de consti.prin.& in le.cognoscere.§.liberorum.ff.de verbo.signi.& plenissimè Io.Cro.in repe.l.filiusfa.§.diui,col.4.in.3.no.per totum.ff.de lega.j.

240 ¶ Ex quo facilè intelligere est,id quod dicitur in.d.l.j.§.vlti.ff.de iure immuni. & similiter in cap.vbicunque,de pœnis,lib.6.quod & ipsum fœminas à posterorum appellatione excludit, §.*vlt. ff. de* obtinet tantũ in suis casibus,& propter subiectũ argumentum,id quod apertè intelligit glo.in *re immu.* d.l.si ita scriptũ sit filiabus,in prin.& in.d.c.vbicũque,& ibi etiam Pet.Anc.in.4.no. & Lucas Pen.in.l.vlti.col.pe.C.de colla.prædi.ciuil.lib.11.Anto.d.con.9.Imo.in.d.l. si ita scriptum,&. d.con.62.Raph.Fulgo.d.con.132.Pau.Cast.in.l.quia tale,& ibi quoque Alex.vbi suprà.ff.sol. mat.& idẽ Pau.Ca.d.con.316.supra alleg.Cardi.Alex.in arbore consanguinitatis,col.12.versi. nota ex superioribus.Alex.con.160.viso themate,lib.2.Iason qui ad hoc dicit sing.glos.in.d.l. si ita scriptum in.l.j.colum.vlti.ff.de consti.prin.Philip.Fran.in.d.c.si pater,vbi suprà,& versi. Fran.Curt.Seni.con.74.super memorata,col.3.versi.2.obstare videtur.Philip. Deci. in.d.l.2. numero.95.& seq.ff.de regu.iuris.&.d.con.223.colum.vlti.& con.32.cuius superscriptio incipit,an fœmina,colum.vlti.Catel.memor.immunitates,in.j.&.3.limitati. vbi & illam glos.dicit sing.Steph.Bertran.d.consi.249.lib.2. Franc.Ripa. lib.2.respon.cap.26.Allobrogum,nume. 19.Si igitur ea sunt specialia in suis casibus, sequitur in cæteris casibus illud non procedere.l. quod verò,&.l.ius singulare.ff.de legib.Sed & quãtùm ad.d.c.vbicũque,id quod diximus etiã ex eo constat,quòd non tantùm de posteris loquitur,sed etiam de filijs,à quorum etiam appellatione filias excludit.Et tamen certum est filiorum appellatione filias regulariter contineri.l. si quis ita,in prin.ff.de testa.tutel.

Posterorũ, & posteritatis ap pellatio ad fœminas quoque refertur.

241 ¶ Igitur vt concludamus,cũ fœminæ & descendentes ex eis sint de familia,genere,consanguinitate,linea,& parentela,ex quibus duobus vltimis vocantur les parẽs & lignagiers, de quibus loquitur nostra consuetudo,vt diximus in princ.huius glo.atque etiam in glo.præcedente, linea enim non tantùm de maribus,sed & fœminis & descendentibus ex eis dicitur, vt probant iura suprà in prin.huius glo.allegata,&.d.c.j.de scismat.lib.6.Parenteláque etiam ad vtrunq; sexum refertur,vt diximus & probauimus in.d.glo.præcedente.Proindéque in fœminis sit eadem ratio,quæ in maribus,quantùm ad nostram consuetudinẽ pertinet:præsertim cùm secundùm iura nouissima,atque etiam nostram & generalem Franciæ consuetudinẽ fœminę vt mares succedunt,nihil est quod eas impediat & descendentes ex eis rettahere,vi nostræ consuetudinis.Quòd si fortè non succederent, id omnino sequendum est, quod diximus suprà in glos. præcedenti,quæ est in verbo,le parent,numero.13.ex his autem.

Decisio quæstionis principalis. fol.44

Linea de fœminis etiã dicitur

242 ¶ Et cum his finem facimus huic quæstioni ex qua latissimè intelligere poteris,an & quãdo & quomodo masculinum concipit fœmininum:quanquam duo nostræ tempestatis legum principales Iason & Philip.Deci.copiosissimè omnium de hac re scripserunt, ille in.d.le.si quis id quod.ff.de iurisd.omn.iud.hic in.d.l.2.ff.de reg.iuris.sed quibus tamen multa ex ijs quæ diximus addere poteris.Verùm quia nõ omnia à nobis tacta sunt,sed ea tantũ quę visa sunt ad nostrã quæsti.pertinere.Ideo vide eosdẽ & alios quos suprà citauimus, præsertim verò Signo.d. con.172.testator,ferè per totũ.& præterea Zenze.in extrauag.Ioan.22.incip.execrabilis,versi. nos itaque,in verbo,filijs,in prin.Albert.in.d.l.si quis id quod,colum.j.nume.3.ff.de iurisd.omni.iud.& in leg. si pater.ff.de testa. tutel. Bald.in.§.vlti.insti.qui dar. tut.testa. poss. & in.l. in multis.ff.de statu.homi.& consi.186.quia allegationes,col.j.lib.j.& consi.168.domina Ioanna, colum.3.versicu.5.sit videndum,lib.3.& con.227.præmissis verbis,colum.2.lib.5.Signo.consi. 135.in nomine,in.j.dubio.Angel.consi.67.ex themate,colum.j.Saly.in.d.l.quicunque,colum. j.C.de ser.fugit.& in.l.si serui,colum.pe.versi.2.infero,C.de noxa.& inter con.Bal.con.334.in

Qui de materia conceptionis masc.& fœminini scripserunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæstione,colum.2.versicu.3.circa hoc,lib.3.quod & reponitur inter consi.Pet.Anc.consi.95. & eundem Pet.Anc.con.120.pro clariori,ante fi.& Raph.Co.consi.117.A.in testamento,in.j. dubio.Paul.Cast.consi.427.inhærendo,lib.j.& con.340.quia suprà,colum.2.versic.ad id autem,lib.2.& consi.355.ad primum quæsitum,in.2.dubio,eo.lib.2.Alexan.con.80.viso & oportunè,colum.j.&.2.lib.1.& con.135.circa primum,colum.4.versi.quia quando,& multis seq.eo. lib.j.& consi.24.animaduersis,colum.2.versi.nec statutum,& iterum colum.4.versi. nec obst. quòd statutum,lib.2.& consi.115.circa dubitationem,colum.vltim.versic.3.eod.lib.2.& consi. 134.animaduersis diligenter,colum.2.versi.2.pro hoc,lib.6.& consi.17.circunspectis, colum. 3.versic.4.& multis seq.lib.7.& Franc.Aret.consi.39.in facto dicitur, penè per totum,& Cepol.consi.26.magnificè,colum.4.versicu.præterea etiam,quod consi.insertum est inter consi. Alexand.consi.136.circa primum,lib.j.Barb.in cap.si quis,colũ.j.de reb.eccle.non ali.& con. 50.clementissimum,colum.6.versi.facit quod voluit,lib.4.Corne.consi.83. videtur in hac,lib. j.& con.13.ad huius,colum.2.versi.tamen videtur,lib.2.& con.14.in præsenti,colũ.2.versic.& successiuè,eo.lib.2.& con.202.pluries,lib.3.& con.221.visis certis,eo.lib.3.& consi.7. reperio, colum.vltim.lib.4.& consi.151.videtur in hac,colum.j.eod.lib.4.& consi.169.multùm diffusè, eod.lib.4.&.d.consi.233.per totum,eo.lib.4.&.d.consi.271.lib.4.& consi.275.in præsenti,eo. lib.4.Cardi.Alexand.in cap.j.§.& quia, colum.2.versic.no.ex isto text.titu.qui feud.dar.poss. Soci.con.55.visis consilijs,lib.3.& con.163.visis testamento,col.9.versi.secunda ratio est, eod. lib.3.& con.100.in dubitationibus,colum.2.lib.4.& in tracta.fal.si eius est, regula.255.masculinum.& Iason.con.69.quòd secunda,in princ.lib.3.D.Guymierum in prag.sanx.titu.de electio.§.j.versi.& cùm humanæ,in verbo,abbatis.& Hippo.Marsil.sing.20.masculinum, & iterum sing.39.capias vnum.& singu.317.filiorum.Philip. Deci.con.15. cuius superscriptio incipit,an appellatione filiorum.& consi.339.consului,in.j.dubio.& consi.465.viso eleganti, tũ in princ.tum col.2.numero.9.tum denique,colum.seq.numero.14.&.15.& consi.568.domina,ferè per totum.& consi.574.in causa in qua agitur,col.2.versi.circa testamentum.& Frã.Curt. Iuniorem con.60.viso igitur puncto.& Gomes. in commẽtarijs regular.Cãcellariæ,regula de infirmis resignantibus infra.20.dies,quæst.6.

243 ¶Et sunt quoque alij.text.præter eos,quos suprà citauimus,de hac re loquentes,quos præter-
Tex. de eadem re præter citatos superius. mittere noluimus,videlicet in.l.hæc autem.ff.de adopti.&.l.ait prætor, quæ est.3.§.j.& §.alterius.ff.de nego.gest.vbi ita scribitur.hæc verba,si quis,sic sunt accipienda,siue quæ.nã hęc verba nuncupatim volui hic ponere,propter ea,quæ suprà diximus de dictione,quis. & in leg.2.§. quod ait.ff.qui satisd.cog.& in.l.j.§.j.ff.de consti.pecuni.& in.l.j.§.de eo.ff. de pecul. & in.l.ait
Lombardorum lex de hac re. diuus,in prin.ff.de iure fisci.& in.l.sed & si.§.hoc senatusconsultum.ff.ad S.C.Mace. & in.l.3. §.j.ff.de liber.homi.extul.Ex legibus autem Lombardorum masculinum non concipit fœminum,vt scribitur in titu.de eo quod pater habet necesse filijs relinquere.l.à nostris, & retulit Alberi.cùm aliàs,tum in.l.liberorum.ff.de verborum significat.

244 ¶SED IN HAC TRACTATIONE consanguineorũ illud quæri potest. Titius
An consanguinei eius qui ratificat vẽditionem nõ suo nomine factã admittãtur ad retractum. vendidit fundum Meuij,non tamen ipsius meuij nomine,sed suo ipsius vendentis proprio.Postea autem Meuius fundi dominus eam venditionẽ ratificat:an consanguinei ipsius Meuij admittantur.Dubium enim facit,quòd Meuius ratificare non potuit , quod ipsius nomine gestũ nõ est.l.si pupilli.§.sed si ego,& ibi gl.Bart.Alber.& alij.ff.de nego.gest.&.l.si seruus.ff.de precar.& cap.cùm quis,de sen.excom.lib.6.& cap.ratum,& ibi Dy.de regu.iur.eod.lib.6.Si ergo ratificare non potuit,& sic inutilis fuit ea ratificatio:Consequens fit vt ex ea cõsanguinei admitti non debeant,per ea quæ latè diximus suprà eo.§.in glo.2.quæ est in verbo, a vendu , numero.5.sed hic scire velim,& multis sequent.

245 ¶Sed id quod diximus ratificare nos non posse,nisi quod nostro nomine gestum est, procedit
Ratificare non possumus quod nostro nomine factũ non est. Sed quomodo id intelligatur. quantùm ad alterius præiudicium. At quantùm ad ipsius ratificantis præiudicium attinet, valet ratificatio.l.mater,& ibi glo.& Bal.C.de rei vendicat.&.l.j.iuncta glo.in verbo,nã & si cognitis.C.si in com.eademq; cau.&.l.si fundus.§.j.& ibi Bar.ff.de pigno.&.l.aliena.§.j.ff.de pigno.actio.&.l.cùm incertus,& ibi Alberi.ff.de leg.j.glo.& doct.in.d.cap.ratum.Cy.in.l.vẽditioni,in prin.C.pro empto.Bar.in.l.j.§.sed & si cùm quis.ff.de vi & vi arma.& in.l.Põponius, in prin.col.vlti.versi.aut quæris vtrùm.ff.de nego.gest.Alberi.in.l.vltim.colum.2.versi.itẽ hęc regina.ff.ad S.C.Velleianum.Guid.papa con.54.cùm in facti narratione,col.vlti.ver.non ob. cùm ex aduerso.& plenè Philip.Deci.in cap.semper qui non prohibet,colum.3.versi.prædicta regula.ff.de reg.iuris.Igitur cùm ratificando eam venditionem sibi præiudicet,tanquam si ipse vendidisset,aut ei ab initio consensisset,non video cur consanguinei illius non admittãtur. Et faciunt quæ diximus suprà in eadem glo.numero.105.sed vt ad cætera, & seq.vbi tractauimus , an consanguinei eius qui consentit venditioni rei suæ, admittantur ad retractum. Et ea quoque quæ dicemus in glo.seq.in.12.quæsti.

246 AT MAIVS DVBIVM EST. Si Meuius ipse dominus non ratificat , sed per-
An cõsãguinei eius qui permittit mittit emptorem possidere,& fortè tandẽ vsucapere rẽ ipsam suam ab alio venditam.An consanguinei ipsius retrahere aut aliter conqueri possint,ne sic ea res exeat ex eorum familia? Nã qui vsucapere patitur, is veluti pacisci & alienare videtur,leg. alienationis.ff.de verb. signifi.

Per quam

Per quam Dy.ibi,& Bart.in.l.filiusfa.§.diui,colum.vlti.ff.de lega.j. dicunt quòd qui patitur rem vsucapi,videtur consentire:& sequitur Crot.in posteriore loco in repe.colum.41.versicu. vltima fit conclusio.& idem videtur voluisse gl.in.l.si mulier.§.j.in verbo,ratum.ff.quod met. caus.& in.l.2.in fi.glo.magnæ.C.quæ sit long.consuetu.& Oldra.consi.172.quia omnes , colũ. 2.Si præterea præscriptio.& Alberi.in.l.imperium,numero.37.ff.de iurisdi.om. iud.nam & vsucapio habet vim contractus,& pacto æquiparatur,Bal.in.l.j.colum.j.in.3.no.& alibi sæpe in ea.l.& ibi quoque Saly.etiam in.3.no.C.de fernit.& aqua,& ipse Bal.in.l. liberti,col.pe.versi. quæritur de eo.C.de ope.liber.& con.112.de generali,col.vlti.lib.2.& Saly.in.l.j.§.ad hæc,col. j.C.de anna.excep.& Alex.con.59.attentis verbis,col.4.versi.fortiùs voluit,li.3.Soci. con.86. in causa communitatis,col.vlt.lib.j.quod repetitur con.166.lib.2.& Matthę.Afflict.deci.Neapo.13.vertitur in dubium,num.5.Ex quibus & illud fit,quod post Pileum tradit Ioan. And.in addit.Specul.in rub.de feud.versi.28. Pil.fuit,quòd si tertius quispiam vsuceperit feudum aduersus vasallum,& ab hoc tertio dominus feudum reuocauerit & euicerit, non poterit vasallus à domino recuperare:quia vasallus ipse quantũ in se fuit patiendo feudum vsucapi,idipsum alienasse censetur,per.d.l.alienationis.& sequitur Bal.in cap.j.§.vlti.colum.3.versi. quæro pone quidam tertius.& ibi Cardi.Alex.in.§.præterea si inter,colum.vlti.titu.de prohibi.feud.alien. per Fed.& Panor.in cap.ad audientiam,col.pen.ext.de præscrip.

tit rem suã vsu capi, amittat tur ad retractũ.

Qui patitur vsu capere, consentire & alienare videtur vide. ccl.

Vsucapio pacto æquiparatur.

247 ¶Sed & hinc quoque fit,vt quæ acquiri non possunt, nec vsucapi quoque possint. Ioan. Mo,
Quæ acquiri nõ possunt,an vsucapi possint. Ioan.And.& Domi.in cap.2.de præbend.lib.6.Panor.in.c.ad aures,& in cap.caussam, per illum tex.de præscript.Soci.vbi suprà. Et quæ alienari prohibentur,etiam vsucapi prohibita cẽsentur.l.si fundum.ff.de fund.dota.&.l.2.& ibi glo.Bart.qui eam legit primam,Bal. & Angel. C.de vsuca.pro empt.&.l.quẽadmodũ,& ibi Io.Plat.col.vlt.C.de agri.& cen.li.11.Azo in summa.C.de vsu.pro ẽpt.versi.impeditur enim quandoque.Barto.in.l.2.§.si à pupillo, post prin. ff.eo.titu.& in.l.vbi lex.ff.de vsuca.Bald.in.l.acceptam,in.22.quæst.C.de vsur.Marti.Laud.in cap.j.col.j.& ibi Cardi.Alexan.colum.2.titu.de inue.de re ali.fac.vbi loquuntur de feudo alienari prohibito.Fabia.in tracta.de empti.& vendit.in.4.quæst.prin.colum.18.versic.circa octauum.Steph.Betran.con.118.alienatio,in fi.lib.j.cum si.adductis ab Alexan. con.j . ponderatis, colum.vlti.versi.præterea statutum,lib.4.& recentioribus in.d.§.diui.& Corne.con.294. videtur prima facie,colum.pe.versic.tamen his non ob.l.3.quibus adde Iaso.con.166.videretur, in fi.lib.2.& Ioan.Lup.in repe.rub.de donat.inter vir.& vxo.§.17.col.5.versi. ex quo etiam.& Zasium con.15.in causa,nu.25.lib.2.

248 ¶Nec qui alienare prohibetur,potest pati rem vsucapi in præiudicium alterius.Pau.Ca. con.
Qui alienare prohibetur. an possit pati vt res vsucapiatur.Vsucapio an currat contra prohibitũ alienare. 44.circa præsentem casum,in fi.iunctis præcedentibus,lib.2.& clariùs Iac.Aluar . in cap . j.§. hoc quoque,colum.vlti.titu.de succes.feud.Philip.Deci.consi.445.in casu,colum . 5.numero. 28.Nec similiter currit vsucapio contra prohibitum alienare,glo.in.l.j.ibi,sed die quò ad opinionem,& ibi quoque doc.C.si aduer.vsucap.& in.l.nõ est incognitum.C.quib.non ob . lon. temp.præscrip.& in.d.l.vbi lex,in verbo,nihil prodest,in fi.& ibi Bar.& alij.ff.de vsucap.Et faciunt scripta à Bald.in authen.hoc ius porrectum , colum.2.versicu. adde quod est quoddam C. de sacro.eccles.& in leg.vltim.in.16.opposi.C.de edict.di.Adri.tol.& Firmia. in tracta.gabellarum,in.3.parte.8.partis prin.in.9.quæst.in prin.vbi dicit quòd statutum loquens de alienatione habet locum in vsucapione.

249 ¶Sed hæc non sunt perpetua.sunt enim qui contrariũ tenent,vel distingunt, vel limitãt mul-
An & quomodo vera sint quæ dicta sunt. tis subnixi iuribus & rationibus,vt videre licet per ipsum Bar.post Guil.Cu.in.d.§.diui, & ibi quoque Raph.Co.Alex.& recentiores in.12.quæsti.Bar.& præterea Iac.Rap.Pet.à Bel.Perti. Iac.Butr.Cy .Bar.& Saly.in.l.vlt.C.in quib.caus.in inte.resti.non est necess.Bal.in.l.j.col. antepe.ver.3.op.sic.cum multis sequen.C.de ser.fugit.& in.l.2.ad fi.C.de vsucap.pro empt. Panor.latè in cap.cùm non liceat,col.3.versic. & circa istam partem,cum multis seq.& ibi Barb. col.4.versi.& circa istam primam partem,ext.de præscrip.Alexand.d.con.59.vbi suprà libr.3. Corne.con.38.in hac consultatione,col.8.versi.nec obst.q; res prohibita,lib.1.Fran.Aret.in.l. multùm,col.2.ff.de verb.obl.Soci.con.75.circa presentem,col.2.versi.hoc probo,lib.1.& cõ. 251.quoniam in præsenti,col.pe.lib.2.& con.266.in causa quæ vertitur,col.17.versi . amplio dico,cum multis seq.eo lib.2.& con.43.visis,col.vlti.lib.3.

250 ¶Nec id quidem quod suprà de consensu diximus ex Dy.& Bar.in.d.§.diui , transijt omnino
An consentiat qui patitur vsũ capere. in rem iudicatam,cùm glo.teneat cõtrarium in.l.j.§.si quis actionem,in glo.vlti.ff.de dol. mal. & ibi Bal.qui dicit pro ea facere in ar.l.diuus.§.nec intra.ff.de restit.in inte.& idem Bald. qui eam gl.dicit no.in cap.j.§.si quis per.30.colum.2.versi.& scias quòd præscriptio,tit.si de feud. fuer.cõtro.& in auhen.ad hæc,colum.3.versi.reuertor igitur.C.de vsur.& in cap.ad audiẽtiã, col.2.versi.item no.solam,ext.de præscript.& in.l.traditionibus,colum.2.versicu.venio ad secundum.C.de pactis,& in procœmio feudorum,colum.6.versi.porrò directum.& Alex . consi. 92.perspectis diligenter,colum.6.versic. venio ad sextum,lib.6.vbi videbis quid sentiat de illa Ioannis Andre . deci.de vasallo qui passus est feudum vsucapi.Et in id multùm facit text. quem nullus eorum citat,in.l.si extraneus,& ibi Barto.ff.de donati. inter vir. & vxo . Et hoc quoque probatur ex eo,quòd ignorans non consentit.l.si per errorem.ff.de iurisdict . omni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vsucapione nõ tollitur naturalis obligatio.

iud.& tamen contra eum vsucapitur.l.vlt.& ibi Bal.& Ange.C.de præscri.long.temp. & latè dicemus infrà eo.titu.§.35.eodemq; pe.in verbo,ignorans.Præterea vsucapione nõ tollitur naturalis obligatio,vt consensu Cy.Bar.& Bal.in.l.cùm quis.C.de iur.& fac.igno.Bar.in leg.si quis iniquum.§.vlti.ff.quod quisque iur.& Bal.in.d.authen.ad hæc,vbi suprà.C.de vsur.

251 *Decisio princi. quæstionis.*

¶Et ego sanè in nostro casu arbitror,quòd interim dum nondum completa est vsucapio, nõ possit consanguineus domini retrahere:nam is nec vendidit,nec venditioni per vsucapionem, quæ nulla dum facta est,consensisse visus est.At post vsucapionem completam,& ita re iam alienata,& sic posita extra familiam domini,ex interpretatiuo eius consensu (ita enim appellat Bald.in.d.§.si quis actionem,aut si maius ficto,vt dicit Bartho.in.l.vlti.colum.pen. versi.item op.quòd secundùm.C.in quib.cau. in inte.rest.) atque etiam ex ipsius domini alienatione, vt dicit.d.l.alienationis, de verbo.signifi.fortè sustineri posset consanguineum intra annum ipsius vsucapionis completę esse admittendum.Quod & hinc vltra prædicta probatur,quòd ipse dominus rei post vsucapionem ipsius potest repetere precium venditionis factæ ab illo non domino, tanquam scilicet ipsemet vendiderit,leg.mater.C.de rei vendic.&.l.j.C.de reb. alie.non ali. & ibi concord. in gloss. & voluit etiam glos.in leg.j.in glos.vltim.& ibi Barth.ff. de distracti. pigno. qui & idem dicunt de creditore.Bartho.& Alberi.in.l.vlt.ff.de nego.gest. & idem Alberi.in.l.si pupilli.§.sed si ego,colum.vltim.in prin.cod.titu.& Raph.Fulgo.qui id negat esse dubium,consi.137.quia ex facto.Corne.qui & id dicit esse clarum,consi.199. in hac consultatione,in fi.lib.3.

Dominus repetit precium rei suæ ab alio venditæ & vsucaptæ.

252 *Fraudibus obuiandum.*

¶Et si aliter diceremus,facilè fieret fraus retractui per collusionem domini,emptoris,& venditoris.Cui obuiandum occurrendúmque est leg.cùm hi.§.si cùm lis.ff. de transac. & leg.vlti. §.j.ff.de suspec.tutor.& leg.qui sub prætextu.C.de sacro eccles.&.l.j.in princi.ff.si quis omis. cau.testa.&.c.quanto,de diuortijs,cum si.Quanuis Do.Igneus in repe.l.dudum.col.vlt. vers. quid autem in præscriptione.C.de contra.empti. videatur simpliciter tenere nõ esse retractui locum in vsucapionibus,licèt subobscuriùs loquatur,vt sæpe aliàs.Pro quo facit saltem vt cõ sanguinei domini non admittantur,quia qui rem alienam à non domino sibi traditam vsucapit,eã habere videtur à tradente,non à domino.l.indebiti.§.sed & si posset.ff.de condi.indeb. &.l.si alienam,in prin.& ibi Alberi.ff.de donat.caus.mort.An autem in hoc casu, quo aliena res venditur,possit consanguineus vendentis retrahere,diximus suprà eo.§.in verbo, a vendu, numero.17.quid item si aliquis,& sequ.Vtrùm autem & quomodo cẽseatur in vsucapione interuenire voluntas eius,contra quem vsucapitur,vide vltra supradictos per Fran.Bal.in tract. præscrip.in.j.parte,in.5.quæsti.prin.colum.j.

Qui vsucapit rẽ habet à tradente non à domino.

253 *Duobus cõsanguineis vendentibus an alter alterius partẽ possit retrahere.*

ILLVD QVOQVE IN DVBIVM vocatur.Duo fratres aut aliter consanguinei vendunt rem quampiam fortè communem.vtrùm vnus eorum poterit retrahere partẽ alterius,tanquam consanguineus ipsius:nam suam hauddubiè non potest,vt suprà latè diximus in hac eadem glo.nume.30.sed & illud,& multis sequen.sed nec alteram quoque posse retrahere crediderim:nam tametsi ex multis vendidoribus suam quisque partem tantùm vendere censetur.l.si mihi.& Titio.ff.de verbo.obligat.&.l.reos.§.cùm in tabulis.ff.de duob.reis,cũ si. Tamen vnus censetur cæteris cõsentire.l.cùm pater.§.libertis, & ibi Dy.& Bar.ff.leg.2.&.l.Titius,in prin.ff.quib.mod.pign.vel hypo.sol.&.Bal.in.l.vlti.C.ad S.C.Macedo.Philip. Corn. con.51.licèt in hac,colum.2.versicu.& licèt,lib.2.cũ alijs multis si.& concord. à me traditis in nostris legibus connubialibus,in verbo, expres, versicul. secundum autem probatur.Et facit etiam.l.quoties.C.de fideicom.Ex qua Bald.& Corne.ibi no.paria esse plures simul vendere, vel inuicem consentire.Si igitur consensit, nõ potest retrahere,vt latè etiam diximus suprà in eadem glo.numero.131.quartus autem casus,& multis seq.

Duobus vendẽtibus alter alteri consentire videtur.

254 ¶Et id quoque adiuuat hæc ratio:quia cùm ambo vno precio vendiderunt rem communem, censetur vna eadémque emptio & venditio:nec verisimiliter emptor nisi eam totam erat empturus.l.si quis aliam.ff.de soluti.cum multis si.à me collectis infrà eo.tit.§.23.in glo.j. Ex quo fit,vt alter vendendo partem suam videatur cõsensisse,vt totũ etiã venderetur: nã vnũ volentes censemur id omne velle, sine quo ad id quod emptor vult peruenire non potest.l.ad rem mobilem,& le.ad legatum.ff.de procur.&.l.2.ff.de iurisdict.omni.iudi. Et propter id quidem censetur emptor emisse:id enim censetur inesse,ar.l.iurisgentium.§.quinimmo.ff.de pactis,& leg.lecta.ff.si certum pet.a.cum si.etiam à me collectis infrà titu.procedente.§.j.in verbo,in limine contractus,in prin.& censetur esse pars contractus,ar.l.fundi partem.ff. de contra. empti.cum alijs multis si.à me quoque aceruatis eodem seq.titu.in rub.nume.19.& id quidem, & seq.Et facit etiam quod dicemus infrà in fi.huius titu.in.12. quæstio. Et idem quoque hac in quæstione tenuit Carol.Molend.consuetu.Parisi.titu.j.§.13.gloss j.nume.13. alijs tamen rationibus,vt ibi videre poteris.

255 *Quæst.an alius pro consanguineo possit oblationem retractus facere.*

NEC ILLVD ITEM OMITTENDVM, Vtrùm alius pro consanguineo sine mandato possit huiusmodi oblationẽ retractus facere. Quod posset videri, exẽplo eius, quod dicimus oblationem precij redemptionis posse fieri non tantùm à redempto, sed à quocunque alio, vt redemptor cogatur restituere redemptum pristinæ libertati, leg. cùm & postliminij,ibi, oblatum precium à te vel ab alio.C.de capt.& postli.reuer.quam Bar. Bal.

Bal.& Saly.ibi in id trahunt,vt sicut alius pro alio potest soluere.l.soluendo.ff.de negoc.gest. & ibi concord.& eo quidem ignorante,le.soluere.ff.de solut.& ibi quoque concord.Ita & offerre & consignare,vt debitori contingat liberatio:quod & optimè probatur in leg. qui decẽ. §.j.versi.sed quid si ignoranti,& ibi quoque glo.& Bar.ff.de soluti.& facit text. modò non ostanter legatur,in leg.j.& ibi Bal.colum.2.ff.de nego.gest.& in.l.ex morte,versi.similiq; modo.C.de pactis conuen.& voluit etiam glos.in.l.solutionem,& ibi quoque Bart.colum.j.ff.de soluti.& glo.Cy.Iac.Bud.Alberi.Bal.& Angel.in.d.l.obsignatione.C.eo.titu.Alberi.qui hãc dicit esse communem opinionem,in.l.acceptam,colum.3. versicu.sed nunquid extraneus. C. de vsur.Ange.& Paul.Cast.qui id dicit perpetuò menti tenendum,in le.tale pactum.§.post diuisionem,per eum tex.& ibi quoque Iason.ff.de pactis.Ange.in.§.illud,post prin. per illũ text. in authen.vt exac.instan.dot.Corne.con.85.videtur,colum.2.versic.& vbi debitum, lib.4.& Iason con.74.puto quòd præsens,in fi.lib.j.

Alius offerens & deponẽs potest alteri liberationem.

256 ¶Et facit quod à multis traditur,solutionem canonis à quocunque factam, etiam ignorante emphyteuta,impedire,ne is emphyteusi cadat,vt per And.Pisa.Guili.Cu.& Bal.in.l.solennibus.C.de rei vendicat. & ipsum Bald.in.l.arboribus.§.quid tamen.ff.de vsufruct.Pet.Anc.cõsil.44.primò de viribus,col.vlti.versic.ex quibus.Ro.consi.103.visò propositæ quæstionis,in princi.& Alexand.consi.71.videretur,paulò ante fi.libr.j.Lancel.Deci.in.l. apud Iulianum.§. hæres,colum.2.ff.de lega.j.cum alijs multis concord.adductis à Iaso. in.l.2.col.20. versi.vigesimòquintò.C.de iure emphy.Et videtur probari in.l.lex vectigali.ff.de pigno.Nam & generale est,vt cùm tractatur de conseruatione iuris realis,non refert à quo quid fiat.d.§.quid tamen.&.l.qui fundum,& ibi Bar.&.l.nam satis,in princ.ff.quemadmodum serui. amit.&.l.j.§. quæsitum.ff.de aqua quotid.& æsti.&.forma.§.si cùm ego.ff.de censib. & voluit Bartho.in leg.sequitur.§.si viam, ad fi.ff.de vsucap.Bald.consi.307.verba, in princip.lib.2. Anto.in repet.cap.vlti.post medium,versicu.tertiò dicebam,ext.de caus.pos.& propri.Paul.Cast.in.l.cũ seruus,& ibi Iason ad fi.ff.de verbo.oblig.Rom.d.consi.103.& iterum con.491.in casu propositæ,post medium,& Iason qui & illud dicit de emphyteusi con.49.in præsenti consultatione, colum.j.lib.j.Et similiter generale est,vt ad pœnam euitandam nihil referat,quid à quo fiat,vt per Dy.Bar.Ange.& Imo.in.d.l.cum seruus.ff.de verbor.oblig. Bal.in.l.vltim.colum.2.C.de nego.gest.&.d.con.307.Ioan.Fab.in.l.vlt.per illum text.C.si macip.ita.fuer.ali. vt manu. vbi & illud quoque dicit de conseruando iure!Sed tu super eo quod de pœna euitanda diximꝰ,vide recentiores in.d.l.cum seruus,& Fely.in cap.contingit,colum.j.&.2.op.de senten.excom. & Philip. Deci.in.l.inuito.ff.de regul.iuris.

Emphyteuta nõ cadit alio solue te canonem.

Nõ refert quid a quo fiat ad cõseruationem iuris realis.

Et ad pœnam euitandam.

257 ¶At hic casus noster longè est ab illis diuersus.In illis enim nihil interest creditoris,à quo solutio fiat,an à debitore,an ab alio nomine ipsius.Ideóque & ab alio potest fieri oblatio.Quãquam non defuerunt qui & huic sententiæ non assentirẽtur.& inter cæteros Hosti. in summa titu.de oblati.§.j.versicu.& necesse est quòd ipsemet,per text.in.l.ait prætor.§.illud.ff.quæ in fraud.credito. Nisi(inquit)tertius in iudicio offerat,per id quod in simili dicitur,in leg.si rem alienam.ff.de pigno.acti.&.l.item liberatur.§.qui paratus.ff.qui mo.pig.vel hypo.sol.Nam & si extra iudicium offerat,& deponat,potest,si velit,in suos vsus cõuertere.l.debitor.ff.de vsur. &.l.acceptam,in fi.C.eo.titu.Sed quod iam diximus,communis op.huic contraria est,tanquã nihil(vt inquiunt)intersit creditoris.

258 ¶Emphyteuta autem certat de damno vitando, ne scilicet perdat emphyteusim ob cessationem solutionis.ideo non mirum,si alterius solutio impedit,ne id damnum patiatur:& etiã dominus in eo casu libenter accipit solutionẽ pensionis,vt hîc posset facere emptor,si vellet,scilicet admittere alium nomine consanguinei ad retractum soluendo precium. Sed cogi nõ debet nec potest,vti nec dominus cogi posset inuitus ab alio recipere solutionem pensionis emphyteuticæ:cùm eius interfit,non solùm ratione solutionis ipsius,sed & recognitionis dominij,vt voluit Bald.in.d.l.acceptam,colum.vlti.in.25.quæst.& ibi quoque Saly.in vlti. quæsti. C.de vsur.& Iason qui id censet singu.in.d.le.2.eadem colum.20.in.26.quæsti.C.de iure emphyt.Et in seq.quoque quæstione constanter firmat oblationem & consignationem hoc casu non prodesse emphyteutæ.&.d.consi.49.colum.2.versicu.prædictis,lib.j.& iterum.d.cõs.74. puto,in princip.eo.lib.j.& Steph.Bertran.consi 320.sententia,colum.2.in prin.lib.j.& Hippo. Marsil.qui id no.dicit sing.367.nemo prudens.& Lancelo.Gali.in.l.4.§.Cato,colum.18.ver. 2.videtur.ff.de verbo.oblig.

Emphyteuta nõ cogitur solutionem ab alio recipere.

259 ¶D.autem.l.lex vectigali.ff.de pigno.loquitur de creditore, cuius priuatim interest pensionem solui,ne res quæ illi pignorata est,cadat in cõmissum, & ita suo pignore priuetur. de quo nos speciatim & latiùs dicemus infrà eo.titu.§.36.eodémque vlti.glos.2.nume.19.& facit etiã text.vbi videre poteris.Porrò autẽ in hoc casu nostro aliter interest emptoris,quàm ratiõe restitutiõis precij:nempe ne ab eo res quam ipse emit, auferatur.Ideo nec inuitus potest,nec debet cogi admittere alium nomine consanguinei volẽtem ipsum precium restituere, & ita rem retrahere.

fol.258

260 ¶Sed nec sufficit hunc alium habere mandatum, nisi & illud emptori, cui hanc oblationem facit,exhibeat,per leg.si quis inficiatus,& ibi Bart.ff.depos.& idem Bar.in.l.grege.§.j. versic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

An satis sit habere mandatū sine ostensione illius.

sed aduerte quòd si denunciatio.ff.de pigno.& in.l.non solùm.§.morte,col.8.versi.quæro an talis protestatio.ff.de ope.no.nunci.Bal.in.l.tutor,in prin.2.lec.ff.de minori.cum alijs multis si.& concord.adductis infrà eo.tit.§.36.eodémque vlt.in glo. 2.in.2.quæst.Et quid si de eo doceat post annum retractus an satis sit,videbis infrà in glo.seq.in verbo,dedans lan,in.15.quęst. Et quid si offerat cautionem de rato, videbis ibi in seq.quæst. An autē hoc casu requiratur mā datum speciale, & vtrùm coniuncta persona,aut procurator cum libera admittatur,intelliges ex ijs quæ latè dicemus in eadem glo.in.17.quæstio.& sequen.& iterum in glos.13.in verbo, lachapteur,numero.31.an autem sit,& quatuor seq.& rursum in.§.36.in glo. 2.in verbo,notiffier au greffe,nume.14.ex quibus potes.

261 VTRVM AVTEM CONSANGVINEVS pupillus possit huiusmodi oblationem retractus facere per se,& sine tutoris authoritate,dicam inferius in verbo, lachapteur, nume.25.sed & ex ijs,& sequen.vbi etiam videbis de infante, quoniā eo in loco illud veluti in consequentiā venit prioris quæstionis,qua diſſerimus, vtrū è cōtrario hęc oblatio possit fieri pupillo aut infanti sine authoritate tutoris.verùm eius rei lectores hîc admonere volui, quoniam spectat ad interpretationem verbi,quod nunc commentamur.

262 QVID DENIQVE si duo insolidum,vel simpliciter vendant rem quæ alterius rantùm est,quòd sæpissime contingit præsertim in viro & vxore, an vtriusque consanguinei, an verò alterius,& cuius admittentur ad retractum huius rei,vide infrà eo.titu.§.31.per totū, maximè verò nume.2.sed hic locus.

263 NEC TAMEN IN HAC TRACTATIONE consanguineorum illud omittendum ducimus. Suprà in eadem glos. numero.139. sed hanc nostram, & sequent. tractauimus, an consanguineus venditoris adhibitus vt testis vel notarius instrumento vēditionis sibi noceat, vt non possit venire ad retractum huius venditionis. Quæro igitur nunc,quid si consanguineus assistebat venditori tanquam aduocatus aut consiliarius ipsius,dum contractus iniretur,vel instrumentum conficeretur. An & hic audietur veniens postea ad retractum? quod videtur ex ijs quæ in eo loco diximus de teste & notario. Sed etiam in contrarium vocat text.in leg. post legatum.§. sunt qui putant .ff.de his quib. vt indig. vbi ei deneganda est actio ex testamento,qui ipsius testamenti accusatori affuerit,id est, eius aduocatus fuerit. Nā vt scribit Donatus in prologum Andriæ, & iterum in Phormionē Terentij non semel, adesse propriè dicūtur aduocati. Ex quo & illud Plinij iunioris lib.2.epistolarum. Ego & Cornelius Tacitus adesse prouincialibus iussi. Et lib.3. Aderā Beticis,mecúmque L.Albinus. Sed & in hanc sententiam, vt redeamus,est alius text.in leg.vltim.in prin.ff.de inoffi.test. vbi qui aduocationem præbet petenti legatum ex testamento, remouetur ab accusatione testamenti: quoniā per huiusmodi aduocationem approbauisse & cognouisse testamentum videtur. Ex quo Bal.ibi no.officium aduocati esse periculosum,trahíque in argu. quòd aduocatus in causſa insinuationis testamenti non possit postea ex sua persona testamentum rescindere,& est(inquit) mirū quomodo processus eum afficit.& sequitur Ange.Aret.in.§.si tutor, insti.eod.titu. Accursius autem in.d.l.vlti.opponit de.l.inter officium.ff.de rei vendica.vbi aduocatus assistens vendicanti rem ipsius aduocati aduersus alium,dominium suum non admittit. Sed hanc antinomiā ita soluit ipse Accurs.vt speciale sit in.d.leg.vltim.in querela, quæ odiosa est.vel hîc(inquit) sciens,ibi ignorans,ar.leg.mater,eo.tit.de inof.testa.Et certè.d.l.inter officium, nuncupatim loquitur in ignorante, vt etiam expendit idem Accur.ibi, & glo.& Hostien. in cap.ex literis, ext.de transact.vbi est & text.eum qui alterius fuit aduocatus,sibi in re controuersa præiudicare,quod & ipsi intelligunt in sciente.

A deesse qui dicantur.

A duocati officium periculosum.

264 ¶ At ipse Accurs.in.d.leg. inter officium, posteaquam dicit quod suprà ex eo diximus, eum textum loqui in ignorante,quærit quid in sciente,& dic (inquit)secus esse,per.d.l. vlti. de inoffi. testa.vel dic idem,si modò scierit ius suum durare.l.sicut.§.non videbitur.ff.qui.mo.pig. vel hypo.solui. Verùm Bartho.in.d.l.inter,post Iac.Bu.dicit id quod scribitur in.d. le.vltim. ideo procedere,quia solus consensus potest approbare testamentum. In casu autem.d.l.inter, non sufficere solum consensum ad amissionem dominij.l.si quis vi.§.differentia.ff.de acquirē. poss.& idem propè voluit Angel.in eadem.l.inter. Ex quo potes intelligere secundùm eorum sententiam,cardinem huius dubij, an per aduocationem sibi quis præiudicet,in hoc verti, an res in qua præstatur aduocatio,huiusmodi sit, cui solus cōsensus sufficiat,an non: vt primo casu obsit aduocatio,tanquam per eam consensum præbere censeamur:secundò non noceat,ꝙ is consensus non satis sit,vt nobis præiudicemus. An autem sufficiat consensus consanguinei in venditione ad eum repellendum à retractu,amplissimè diximus suprà eadem glo. nume.131. quartus autem casus,& multis seq.

265 ¶ Sed hîc paululum aduerte lector,ne decipiaris. nam verum est solo ac nudò animo dominium non amitti,per text.in.d.§.differentia.sed hic non nudus est,cū interponatur super contractu venditionis eius rei ab alio factæ:& hic cōsensus adeò efficax est, vt consentiens sua iura perdat.l.cùm quędam.C.de admi.tuto.cum alijs multis si.à me adductis suprà,numero.134. deinde videmus,& seq.nā hic consentiens huiusmodi venditioni censetur,& ipse quātū ad suū præiudicium spectat,vendere,vt etiam latè diximus suprà numero.106.ego tamen puto.Igitur

posset

posset videri hâc rem debere potius decidi per illam distinctionem. An hic aduocatus sciebat sibi ius retrahendi competere,& sic sibi noceat in eo iure,consentiendo venditioni,si solus cōsensus in id sufficiat,per.d.l.vlt.ff.de inoffi.testa.& d.c.ex literis,de trāsac. An verò nesciebat, quia fortè extraneus erat,& minimè sibi noceat,per.d.l.inter officium. Et quod dictum est de aduocatione,idem & de procuratione dictum intelligas,quia.d.l.vlt.de vtroque loquitur, & ibi etiam Bald.atque in vtroque eadem est in omnibus ratio,quantùm ad hāc rem pertinet. Ex quo etiam intelligis,quid si consanguineus tanquam procurator alterius rem quampiam vendidit,an & is poterit retrahere.vide tamen Imo.consi.57.viso quodam instrumento,vbi respōdit dominum qui rem suam tanquam procurator alterius scienter locat alteri,non sibi præiudicare in eius rei dominio.& vide etiam quæ dicam in seq.quæsti.

Quid de procuratore an & is possit retrahere

266 QVID IGITVR si tutor aut curator vēdidit rem pupilli vel adulti,aut ipse pupillus vel adultus cum authoritate tutoris vel curatoris sui consanguinei. An & tunc idem tutor vel curator poterit retrahere? De quo videtur idem iudicandū ac de aduocato aut procuratore,præsertim eùm.d.c.ex literis,expressim loquitur de eo qui authoritatem præstat negocio,& ibi id expendunt docto. Veruntamen aliud est in istis, qui non spōte sua, sed ex necessitate officij id faciunt. Ideo id suum officium exequentes non sibi præiudicant.d.l.cùm quædam.C. de admi. tuto.& §.si tutor,insti.de inof.testa.vbi glo.bene huiusmodi differētiam intellexit,dum opponens de.d.l.vlt.ff.eo.titu.ita eos tex.conciliat,vt in.d.l.vlt. aduocatus & procurator sponte ibi faciebant,cùm illa officia sint spontanea.§.mandatum,insti.mandat. At hîc(inquit) ex necessitate,quia tutela ex necessitate susciputur.l.necnon.ff.de tuto.& curat.dat.ab his.atque etiam ex necessitate geritur.l.j.in prin.ff.de admi.tut.& id quoque sequuntur Io.Plat.Ange.Aret.& Viglius Zuichemus in.d.§.si tutor,ē quibus hic postremus subiungit,quòd si quis iussu magistratus aduocationem præstiterit,parendi necessitas eum excusabit.quod & ante eum, licèt nō alleget,nuncupatim voluit Alberi.in leg.post legatum.§.aduocatum.ff. de his qui vt indig.& idem quoque voluit glo.in.d.l.vl. Aliter autem distinguit Io.Fab.in.d.§.si tutor. Et facit quod in simili tradit glo.in.l.procurator qui pro euictione.ff.de procurat.

An tutor vel curator qui vendidit,aut authoritatem in venditione præstitit possit retrahere.

Officium suum nemini debet esse dānosum. Iterum de aduocato.

267 EX QVO ETIAM potes intelligere,quòd si res immobilis cuiuspiam debitoris fuerit subhastata,& demum à iudice decreto suo plus offerenti adiudicata, quo casu etiam habet locum retractus secundùm nostram consuetudinem,& alias pleraſque huius regni,quanquam de iure sit dubium,vt dicemus infrà eo.§.in glos.14.in verbo,ou equipollēt à vente,numero.8. secundò intellige,& multis seq. Certè ipse iudex consanguineus debitoris non ex eo prohibetur vti iure retractus,vt etiam in non admodum dissimili casu voluit Carol. Molend.in consuetu.Paris.titu.j.§.18.nu.3.in fi. Ad quod etiam prēter ea quæ diximus in præcedenti versi.fāciunt quæ diximus suprà in eadem glo.nume.139.sed hanc nostram,& seq.

An iudex qui interposuit decretum venditioni possit retrahere. fol.109.

268 POSTREMO quid de fideiussore venditoris fortè adhibito pro euictione rei venditæ, vtrùm si consanguineus sit venditoris,poterit accedere ad retractum? quod non videtur, quoniam fideiubens censetur consentire contractui,pro quo fideiubet.l.j.§.sed & si serui,& ibi gl. & docto.ff.quod iussu.& l.exceptione,& ibi Bald.& Alber.C.de euictio. iuncta.l. vendicantē.ff.eo.tit.& l.Pomponius.§.j.ff.in quib.caus.pig.vel hypo.tacit.contra. Et voluit etiam Ioā. And.in addi.Specu.in titu.de actore.§.j.versi.quid si præsente.& Bald.in addi. eiusdem in tit. de reo.§.j.colum.vlti.versi.quæro ad perfectionem,& Alberi.in.l.Caius,colum.2.versic. item fideiussor.C.de pigno.actio.& Raph.Fulgo.con.67.paterfamil.colum.2. versi. ipse autem fideiussor.Hinc ꝙ Bald.subdubitans tamen in.d.l.exceptione,dicit quòd stante statuto,vt filius non possit se obligare sine consensu patris,si ipse pater pro filio fideiubeat, satisfactum est statuto,cùm id faciens consentire videatur. Idque pro indubitato voluit idem Bal. in sua marga. in verbo,statutum,versicul.pen.& Alexand.in.l.is qui hæres.§.vlt.colum.j.ff.de acquir.hæred. & Soci.consi.80.præsens consultatio, columna tertia,ver.capio primùm,lib.quarto. & Hippo.Marsi.consi.9.adiuua me,colum.antepen.versicu.sed posito,lib.j. Et facit etiam tex.in.d.l. post legatum.§.sunt qui putant.ff. de his quib. vt indig. Et vide etiam quæ diximus suprà eadem glos.numero.156. aut etiam si prēter, & sequen.Sed & vide Carol.Molend.qui dicit non propter id priuari consanguineum iure retractus, in.d.consuet.Paris.titul.j.§.13.glos.1.nume. 11.& iterum.§.14.numero.3.

An fideiussor venditionis.

Pater fideiubens pro filio censetur et consentire.

269 ET CVM HIS statueram finem huic glos.facere. sed se offert casus ad eam pertinens, de quo & nunc interrogatus sum. Quispiam vt consanguineus vēditoris emptori oblationem retractus fecit.emptor illum fatetur consanguineum,tamen alijs rationibus eum non vult admittere,ꝙ dicat contractum non esse vēditionis,aut venditioue sonantis: vel quòd ille non venit intra tēpora retractus. Posteà verò quia in processu litis cōpertū est contrariū, scilicet illū contractum esse veræ venditionis,aut ei æquipollentis, actorémque venisse intra annum.emptor negat illum esse consanguineum,confessionemq; consanguinitatis a se factam sibi prēiudicio futuram,cū non epistolis,non nudis asseuerationibus,siue confessionibus consanguinitas constituatur aut probetur.l.non epistolis,&.l.non nudis.C.de probati.&.l. neq; professio. C.de test.vti nec contrà tollitur.l.ius agnationis.ff.de pactis,& bene facit text.in.l. cùm falsa. C.de iuris & fac.igno.& alia multa à nobis collecta infrà eo.titu.§.32.numero.34.contrarium

Emptor qui cōfessus est consanguinitatem agētis ad retractū an eādē possit postea negare et quomodo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoque. Quæ cùm aliâs ſemper procedunt, tum verò maximè in ijs quæ naturæ ſunt, cuiuſmo
di conſanguinitas eſt, quippe cùm natura ipſa immutabilis ſit. §. ſed naturalia, inſti. de iure na-
tur. gent. & ciui.

270 ¶Ego tamen reſpondi contrarium, videlicet ſtandum eſſe emptoris confeſſioni, niſi doceat
de errore illius, per tex. in leg. j. §. Iulianus. ff. de libe. agno. qui loquitur de agnitione filij, & in
cap. per tuas, extrà de probat. qui & de eadem re loquitur, dicítque nihil in id facere iuramen-
tum eius, qui hanc confeſſionem vult reuocare. Et ita ſcilicet huiuſmodi confeſſionem pro-
bare tenet Cy. in. d. l. non epiſtolis, in. j. quæſti. & ibi quoque Bal. col. j. verſi. 3. caſu, & Saly. cir
ca medium. & Pet. Anca. con. 159. rationes, col. 2. ver. venio ad ſecundum. Quãquam non ne-
ſcio in hoc fuiſſe à noſtris variatum, vt videre licet ex gloſ. Bart. Angel. & alijs in. d. l. non epi-
ſtolis. & gloſ. Bart. Bald. Angel. Saly. Raph. Ro. Pau. Alex. Corn. Fran. Aret. & Iaſo. in. d. l. ne-
que profeſſio, de teſta. Bartho. in. d. leg. j. §. idem per contrarium. ff. de libr. agno. & cano. in. d.
ca. per tuas, de probat. ex quibus tamen intelliges hãc quam diximus eſſe communem opi. Nã
Releuare in vulgari ſignificatione. & in ſimili videmus, quòd licèt ſententia non conſtituat conſanguinitatem, ea tamen eandem
probat. d. l. j. §. vlti. de li. agno. Debet igitur emptor probare errorem, vt eam confeſſionem re-
uocare poſſit. In gallia autem noſtra neceſſe eſt gratiam huius confeſſionis à principe impetra
re, quod nos vulgò releuare dicimus, non ſine exemplo antiquitatis. nam & hoc verbo in ea ſi-
gnificatione vſus eſt iuriſconſultus in. l. etiam. §. j. ff. de minori.

271 EST ET ALIVD quod me hinc abire non ſinit. Nempe quod ab Arnol. Ferro. in cõ-
Quæſti. an excõicati admittãtur ad retractum. ſuetud. Burdigal. hoc eodem tit. §. 7. tractatum reperimus, vtrùm proximus venditoris excom-
municatus (quem appellant) ſit ad retractum admittendus. quod & nos differere decreuimus,
tum quia huc priuatim nonnihil pertinet: tum quia & ad alia pleraque nõ inutile eſt. Igitur vt
paulò longius eam rem repetamus, nec tamẽ interim extrà chorum ſaltantes, vt ex calce lique-
Excommunicationis ortus. bit. Excommunicatio hæc (quam vocamus) ab antiquorum & Græcorum & aliorum ritibus
legibúſque ortum habuiſſe videri poteſt, non à diuo Paulo, vt Canoniſtæ & Theologi opinã-
Druydum excõmunicatio. tur. Cæſar enim lib. 7. commentariorum quo loco noſtrorum Druydum mores ac ritus deſcri
bit, de his in hæc verba loquitur. Si quis aut publicus aut priuatus eorum decreto non ſtetit, ſa
Excõmunicati ſacrificiis interdicti. crificijs interdicũt. hæc pœna apud eos eſt grauiſſima. Quibus ita eſt interdictũ, hi numero im-
piorum ac ſceleratorum habentur, his omnes decedunt, aditúmque ſermonémque difugiunt,
ne quid ex contagione incommodi accipiant, neque his petentibus ius redditur, neque honos
Excommunicati impii. vllus cõmunicatur. Hactenus Cęſar. Quis autem prima ſtatim fronte non videat illam pœnam
eam eſſe, quam nũc excommunicationem vocamus. Excommunicati enim primùm ſacrificijs
Excõmunicatis communicare prohibitum. interdicuntur. c. clerici, & ferè per totum titu. ext. de cle. excom. mi. &. c. ſi quis epiſcopus, &. c.
placuit, & alijs multis. 11. q. 3. Deinde hi impij quoque veluti proprio & peculiari vocabulo ap-
pellantur. c. certum. 24. q. 3. Præterea his communicari prohibetur aut ſermone, aut menſa, aut
Excommunicati vnde dicti. conſuetudine, aut alio quouis pacto, ca. ſicut. &. c. excommunicato, &. c. qui communicauerit,
& alijs multis. 11. q. 3. Ob ídque excommunicati dicuntur quòd ſint extrà hominum fidelium
Excõicatis ius denegatur. communicationem ſiue communionem poſiti, vt dicit Archi. in. d. c. ſicut. His etiam petenti-
bus ius denegatur. c. intelleximus, extrà de iudici. &. c. exceptionem, extrà de excep. &. c. j. eo. ti.
Excõmunicati dignitatum & beneficiorũ incapaces. lib. 6. &. c. j. de reſcrip. eo. quoque libr. Neque honos vllus communicatur, vt qui ad dignitates
& beneficia (quæ vocant) aſſumi promouerí que non poſſint, ca. cùm dilectus, ext. de conſuetu.
& ca. cùm bonæ, de ætat. & quali. &. c. ad probandum, de ſent. & re iud. &. c. poſtulaſtis. & cap.
ſeq. de cleri. exco. mini. cum ſi. Quod & in dignitatibus ſecularibus obtinet, vt patet ex. c. ve-
Excõmnnicati infames. nerabilem, verſi. nunquid enim, ibi, ſacrilegum quẽcunque vel excommunicatũ, & rurſum ver.
ſunt enim notaria, & ibi Panor. conſi. 5. verſi. nota ibi, ſcilicet, excommunicatio, extrà de electi.
& voluit etiam Cardi. Flor. in cap. perpendimus in. 40. oppo. extrà de ſentent. excommuni. &
Philip. Deci. in. c. dilecti, col. j. extrà de excepti. Sunt enim ipſi infames, vt dicit gloſ. in. c. j. ver.
Excommunicationis pœna grauiſsima. niſi iuſta, in verbo, infantia, quam no. ibi Bal. & recentiores, tit. quo temp. miles. & alia gloſ. in
cap. j. §. vlti. in glo. vlt. ad fi. titu. per quos fiat inue. & eſt optimus text. quem neutra allegat, in
ca. infames. 6. q. j. quem dicit vnicum Ro. ſing. 678. an excommunicatus. Hoc tamen vltimum
quomodo intelligatur, videbis apud Inno. & alios in. c. teſtimonium de teſti. & Archi. in ſum-
ma. 4. q. j. & Ro. ſing. 685. incip. in principio huius. Denique hęc pœna vt apud Druydes olim,
ita & hodie apud nos omnium eſt grauiſſima. c. corripiãtur. 24. q. 3. De quo abundè per Fely.
in cap. qualiter. l. 2. §. vlti. col. 10. verſi. vlteriùs tangit, leg. 2. (ſunt enim eadem col. duo. verſic.
eius initij,) extrà de accuſa.

272 ¶Pręterea Plato philoſophus omnium grauiſſimus & in ſanciendis legibus nulli ethnicorum
Platonis excõmunicatio. ſecundus ad fi. propè libri. 9. de legibus. Εαὶ δέ τις (ait) ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον
μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν, ἐξ ἄστεως εἰς τὴν ἄλλην χώραν, καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω, μὴ δὲ
εἰργόμενον, κολαζόντων αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς, καὶ πάντως, ὡς ἂν ἐθέλωσι, κατελθὼν
δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. ἐὰν δέ τις τῷ τοιούτῳ, ὅσοι ἐλεύθεροι, συμφάγῃ, ἢ συμπίῃ, ἢ τινα τοιαύτην
ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἑκὼν, μήτε εἰς ἱερὸν
ἔλθῃ μηδὲν, μήτ᾽ εἰς ἀγορὰν, μήτ᾽ εἰς πόλιν ὅλως, πρότερον ἢ καθήρηται νομίζων κεκοινω-

νηκέναι

νηκέναι ἀλιτηριώδους τύχης, id eſt. Si quis de vi parentibus allata dãnatus fuerit, primũ quidẽ
ex vrbe egrediatur, in exiliúmque perpetuum proficiſcatur, ac ſacris omnibus arceatur. Eum
autem qui non ſe arcuerit, agronomi verberibus cædant, & omnino, vt hi quidem voluerint:
reuerſus verò ex exilio morte mulctetur. Si quis verò ex liberis hominibus cum tali viro vel co
mederit vel biberit, vel re alia quacunque cum eo communicauerit, atque adeo ſi ei obuiã fa-
ctus eum ſua ſponte tetigerit: neque in templum ingrediatur, neque in forum, neque omnino
in vrbem priuſquam purgetur. putet enim ſe cum homine ſceleſto communicauiſſe. Hæc ille,
quæ & omnino ferè ſimilia ſunt huic noſtræ religionis Chriſtianæ excommunicationi, vt pla-
nè demonſtrauimus. Et hoc intelligens Marſilius ille Ficinus philoſophus & Theologus ſan-
ctiſſimus & doctiſſimus in eo argumento quod edidit in decimũ librum de legibus ipſius Pla
tonis poſt prin. hæc ſcribit. Ac ne quid nos lateat, ad impietatem etiam pertinet familiaritas
& communio omnis, ſeu in cibis, ſeu verbis cum ijs inita, qui ob nefaria ſcelera arcentur à ſa-
cris: qui & contaminati cæteros quoq; vel ipſa propinquitate contaminant. Quia quidẽ de ea
re in calce noni libri ita pertractat, vt vaticinari viſus ſit execratiões quotidie factas à noſtris,
prophanos à communione eccleſiæ propellentibus. Hęc Ficinus.

273 ¶Quin apud Athenienſes illos, à quibus maxima parte Romani leges noſtras mutuati ſunt, *Athenienſium excõmunicatio.*
antiquitus erant publicę quædam deteſtationes, veluti in eos, qui viam non monſtraſſent er-
ranti, vt ſcribit Tullius lib. Officiorum. 3. In quarum locum ſucceſſiſſe hanc noſtram excõmu
nicationem tradit Eraſmus Chiliadis primæ Centur. 2. c. 84. quo tractat illud prouerbium
ἀρᾶς ἱερόν. i. deuotionis, ſiue malis, execrationis tẽplũ. Plutarchus autẽ in vita Alcibiadis tradit
ipſos Athenienſes decreuiſſe vt miniſtri miniſtræq; ſacrorum Alcibiadem veluti impiũ ac ne-
fandum hominem execrarentur. Earum autem vnam neglecto populi decreto dixiſſe ſuppli-
cationum ad ſe non execrationum officia pertinere.

274 ¶Romanos quoque his diris & execrationibus vſos fuiſſe, vt qui illis eſſet obnoxius, dare gra *Romanorũ excõmunicatio.*
uiſſimas pœnas, maximóque infortunio affici neceſſe eſſet, author eſt idẽ Plutarchus in Craſ-
ſo, vbi & tradit Acteium Trib. Pleb. his diris confixiſſe Craſſum in Parthos proficiſcentẽ. Ex
quo & illud Lucani lib. 3. Pharſaliæ.

Craſſumq; in bella ſecutus
Sæua Tribunitiæ vouerunt prælia diræ.

Et illud quoque Tullij lib. j. de diuinatione, Marco Craſſo quid acciderit, videmus dirarũ ob-
nunciatione neglecta. Et de huiuſmodi quoque diris fit mentio Plinio lib. 28. c. 2. haud multò
poſt prin. Et de diris execrationibus Liuio lib. 6. tertiæ decadis, cuius hæc verba ſunt. Qui vi-
ctus acie exceſſiſſet, eum ne quis vrbe, tecto, menſa, lare reciperet: diram execrationem in popu
lares obteſtationémque quàm ſanctiſſimam potuerunt, aduerſus hoſpites compoſuerunt. Hęc
ille, in quibus vides viuam noſtræ excommunicationis imaginem. Iterúmque. c. 8. his adhorta-
tionibus execratio dira adiecta, ſi quem à propoſito ſpes mollitiáve animi flexiſſet. Rurſumq;
lib. 10. 4. decadis. Huius atrocitas facinoris nouã velut flammam regis inuidiæ adiecit, vt vul-
gò ipſum liberóſque eius execrarentur: quæ dirę breui ab omnib⁹ dijs exauditæ, vt ſęuiret ipſe
in ſuum ſanguinem, effecerunt. Has quoque deuotiones à Suetonio in C. Caligula vocari pu
tat Beroal. illius interpres.

275 ¶Ideo cùm excommunicatio non ſit iuris canonici inuentum, non mirum videri debet, ſi &
in foro quoque ſeculari, nedum eccleſiaſtico ſiue canonico ea proponi & allegari poſſit, vt vi
dere licet ex gloſ. no. in. l. j. & ibi quoque Bal. Fulgo. qui illam dicit ſing. & Iaſ. C. de iur. & fac.
igno. & gloſ. in. c. præceptum. 32. q. 5. & in. d. c. j. §. ſi quis igitur, in verbo, opponit, & ibi Hoſti.
Archi. Io. And. Lap. Pet. Anch. Domi. & Philip. Franc. de except. lib. 6. & Specul. titu. de exce-
ptio. §. nunc dicendum, verſi. & not. quòd iudex, & ibi Io. And. & Bald. in addi. Cy. Bal. & alijs
in leg. placet, per tex. ibi. C. de ſacro. eccle. eod. Bald. in leg. quoties, ad fi. C. de iudic. & in. l. vl.
colum. j. C. ſi à non compet. iud. & in. d. c. intelleximus, colum. 2. ver. quæro nunquid, extrà de
iudici. & in. c. exceptionem, verſi. quæro nunquid, extrà de exceptio. & in cap. contingit, col. 7.
verſi. porrò ſi iudex, de dol. & contu. Lapo, alleg. 92. inſpeximus, colum. 3. per tex. optimum &
expreſſiſſimum in id à paucis expenſum, in. c. decernimus, de ſent. excom. lib. 6. Io. Ana. & Fe-
ly. in. c. poſtulaſti, extrà de homicid. vbi etiam eſt bonus text. Ro. d. ſing. 685. in id allegans. l. hi
qui ſanctam. C. de apoſtat. Guid. Pap. deci. Delphi. 220. Ioan. col. j. & in ſtatuto Delphi. incip.
ſi quis per literas, in verbo, communi ęſtimatione fide dignos. Fely. in. c. tuæ, colũ. 2. ext. vt lit.
non conte. & in. c. prudentiam. §. ſexta, in princ. & ibi Philip. Decio, in. 2. no. ext. de offi. deleg.
Aufrer. in tracta. reprobationum teſtium, in verſ. excommunicatus. Iaſ. in. l. eleganter. §. ſi quis
poſt tranſactionem, colum 2. in fi. ff. de condict. indeb. & Philip. Deci. in. c. eccleſia ſanctæ Ma
riæ, conſi. 20. verſi. 12. de conſti. Et bene etiam facit tex. in cap. domino, tit. hic finit lex. Corra.
& ſecundùm nonnullos in authen. credẽtes. C. de hæret. Nam quod pertinet ad. d. l. placet. C.
de ſacro. eccle. quam nonnulli in hoc annotarunt, nihil omnino huc facit. Nam verbum acri-
moniæ, quo ea. l. vtitur excommunicationem non ſignificat, vt ibi putat Accurſius. & Io. Mo.
in. c. j. paulò ante fi. de ſtat. regul. lib. 6. ſed aliud omnino, de quo, vt alios omittam vide gloſ. in
cap. licet de immu. eccle. lib. 6. & Archi. in. c. attendendum. 17. q. 4.

Universidad de Deusto Biblioteca

276 ¶Igitur vt concludamus, si exceptio excommunicationis obijci potest & in foro seculari, illud consequens est consanguineum excommunicatum vocantem in ius emptorem, vt ab eo retrahat rem venditam, posse hac exceptione repelli. Et id quidem verum est de iure communi. At apud nos ex consuetudine generali Franciæ huiusmodi exceptio in foro seculari non admittitur, vt scribit Io.Fab.in.§.quòd si tutor, col.pen.instit. de curato.& Aufreri.Deci.Tholos.189.item fuit quæsitum an excommunicatus. Et in eandem rem est Bononiæ expressum statutum, vt referunt Iac. Bu. & Bald.in.d.le.placet, non aliter disputantes an huiusmodi statutum valeat, tanquā tacitè illud approbare videantur.& Io.Ana.in.d.c.postulasti, de homicid. vbi expressè negat id statutum valere, sicuti & Philip.Deci.in.d.c.ecclesia sanctæ Mariæ, loco suprà allegato.& sentit etiam Lapus.d.alleg.92.dum dicit non admittentem huiusmodi exceptionem videri facere aduersus libertatem ecclesiasticam, per.d.c.decernimus, de sent. excom. lib.6. Verùm potiùs se Canonistæ ruperint, quàm vt id apud nos obtineat. Ideóque nihil video quod moribus nostris impediat consangnineum excommunicatum venientem ad retractum. Quod & Ferro.vbi suprà placuit, qui mihi ansam præbuit, vt hanc quoque rem retractarem vix aliâs hoc in loco tractaturus.

DEDANS LAN. GLO. 10.

Annorū diuersitas. Archadum annus. Aegyptiorum. Iberorum. Chaldeorum. Acarnanum. Romanorum.

1 PRISCIS illis temporibus non vnus omnibus annus fuit. Nā vt scribit Plinius togatorum doctissimus lib.7.naturalis historiæ, cap.48. Annum alij æstate vnum determinabant, & alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, sicut Archades, quorum anni trimestres fuêre. Quidam lunę senio, vt Aegyptij. Itaque apud eos aliqui & singula milia annorum vixisse produntur. Id quod & post eum recensuit diuus Augu.lib.de ciuit.dei.15.c.12.& ante vtrunq; Diodorus lib.j.Bibliotheces. Xenophon quoque, si is fuit, in libris qui eius titulo de ęquiuocis circunferuntur. Aegyptij (ait) vtuntur anno quandoque menstruo, sæpe bimestri, nō rarò trimestri, nonnunquam solari: quæ varietas etiam ex nostris, qui ab eis literas habuerūt, sapientes fecit aberrare. Iberis annus quadrimestris vt plurimùm est, rarissimè solaris. Contrà Chaldei cū in antiquitate disciplinarum suarum vtantur menstruo, in cæteris semper solarem se intelligere fatētur. Plutarchus in Numa Pompilio. Quidam (inquit) ex Barbaris trium: ex Græcis autem Archades quatuor. Acarnanes sex mensium anno vsi sunt. Aegyptijs mēstruus annus fuit, deinde mēsium quatuor, vt aiūt: quare qui vel nuperrimè eam regionem incoluerint, vetustissimi videntur esse, annorúmque incredibili multitudine in familiarū deductionibus differunt: quippe qui menses in numerum annorum collocent. Romanis quoque ab initio annum fuisse decem mensium multis cōiecturis probat, duósque à Numa fuisse additos scilicet Ianuarium, & Februarium. In qua etiam sententia Ouidius fuit statim circa initia, lib.j.fastorum.

Tempora digereret cùm conditor vrbis, in anno
Constituit menses quinque bis esse suo. Et paulò post,
At Numa nec Ianum, nec auitas præterit vmbras.
Mensibus adtiquis addidit ille duos.

Gellius quoque lib.3.noctium Atticarum, cap.16.scriptū reliquit fuisse, qui existimarent Homeri tempore sicut Romuli annum fuisse non duodecim mensium, sed decem: in eam opinionem adducti, propter versus Homericos Neptuni alloquentis puellam à se recenter compressam lib.11.Odysseæ.

χαῖρε γύναι φιλότητι, περιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ
τέξεις ἀγλαὰ τέκνα, ἐπεὶ οὐκ ἀποφώλιοι εὐναὶ
ἀθανάτων. Id est.

Nunc gaude dilecta, ast cùm se euoluerit annus,
Illustres (neque enim sunt vana cubilia diuûm)
Natos nixa dabis.

Lauiniorum. Græcorum. Carum.

Solinus Collectaneorum cap.3. Annus (inquit) apud Aegyptios quatuor mēsibus terminabatur. apud Archades tribus. apud Acarnanes sex. In Italia apud Lauinios tredecim, quorum annus trecentis septuaginta quatuor diebus ferebatur. Subdítq; quod de Romanis suprà ex Plutarcho diximus. Macrobius quoque lib.j.Saturnaliorum, ca.8. Anni certus modus apud solos Aegyptios fuit. Archades annum suum tribus mensibus explicabant. Acarnanes sex. Gręci reliqui trecentis.54.diebus annum proprium computabant. Diuus autem August. lib.de ciuita. dei.12.c.10.cum Solino ac alijs ferè consentiens dicit apud Aegyptios annum quatuor mensibus finiri. Cēsorinus in eo libro quem de die natali ad Cerellium scripsit. In Aegypto (ait) antiquissimum ferunt annum bimestrem fuisse. Deinde à Bihone rege quadrimestrem factū. nouissimè Arminō ad tredecim menses & dies quinque produxisse. Item in Achaia Archades trimestrem annum primùm habuisse dicuntur. Cares autē & Acarnanes semestres habuerunt annos inter se dissimiles, quibus alternis annis augescerent, aut senescerent.

¶Et hæc

Annus ciuilis. Annus naturalis. Annus scholaris siue vertens. Annus magn⁹ siue mūdanus.

2 ¶Et hæc quidem de anno ciuili, quem sibi populi siue gentes pro arbitrio constituerunt. De naturali autem siue solari aut vertente, & de magno siue mundano, & alijs differentijs multa apud eosdem authores scripta cōperies, quę non duximus huc transponenda. Et apud nos quoque de ipso anno naturali videbis in leg.ita vulneratus.§.extimatio.ff.ad leg.Aquil.& in.l.3.§.minorem.ff.de mino.& in.l.cùm hæres.§.Stichus si hæredi.ff.de statulib.vbi scribitur, annū constare ex continuatis diebus.365.& in.l.cùm Bissextns, & iterū in.l.anniculus non stati.n.ff. de verbo.sign.& doc.in illis ipsis locis, pręsertim verò Alciat.in.d.le.cū Bissextus, & in.c.quadragesima, & ibi glo.de consec.di.5.glos.& docto.in.c.quæsiuit, ext.de verb.sig.& in.c.si propter, in verbo, primi anni, de rescrip.lib.6.Archi.in.c.si papa, de priuil.eo.li.6. Lucā Pen.in.l. siue ex Prætoriano, colū.j.&.2.C.de execu.& exac.lib.12.Aluar.in.§.his consequenter, colū.3. vers.nota annum, tit.hîc finit lex.& in.c.j.col.2.versi.nota militem, tit.quo tempo.mil.Philip. Frāc.in.c.quàm sit.§.electus, col.2.quibus locis videbis multas quæstiones ad hanc anni mentionem pertinentes, quas breuitati consulentes prætermisimus, loca designasse cōtenti.

Annus vsualis. Ceremonialis. Legitimus.

Sed & nostrates alias annorum species, ne id omittamus, ponunt scilicet vt sint alij vsuales, alij cerimoniales, alij legitimi, vt videre poteris apud Archi.Io.And.& Domi.in.d.c.si propter, de rescrip.lib.6.neque enim in istis diutiùs immorari decreuimus.

Quæstio vtrū annus retractui datus censeretur si expressus non fuisset.

3 SED VT AD NOSTRAM consuetudinem accedamus. Eam sanè, si nullum tempus certum huic retractui statuisset, de anno tamen, vt multis placet, intelligere oportuisset, ex sententia Bal.Aluar.Marti.Lauden.& Cardi.Alex.in.c.Titius, tit.si de feud.fuer.cont. vbi ex eo tex.no.quòd agnatus proximior, cui ius est reuocandi alienationem in extraneum factam, eam facultatem perdit, nisi intra annū veniat, monétque Bald.agnatos, vt bene aduertant, nec sinant id temporis labi, nisi velint eo iure excludi. Et idē voluit ipse Bald.in.c.j.§.hoc quoque, col.pen.ver.7.conclusio, in illis verbis, & nota quòd si per annum, titu.de succes.feud.vbi dicit quòd tacendo per annum perinde est, ac si consensisset alienationi. & con.249.verba inuestituræ, paulò ante fi.lib.2.Ro.consi.22.pro propositæ, ad fi.& iterum consi.70.visis themate, col.2.ver.3.istam sententiam, quibus locis dicit illum text. ad hoc sing. rursumq; ipse Ro.in.l. j.ff.in ius vocat.vt eant.& in repe.rub.de arbit.colum.15.vers.11.quia emphyteusis.& in.l.prętor ait.§.vlti.ff.in addi.& ibi Iason colum.vltim.ff.de no.ope.nuncia.Paul.Cast.con.84.quęstio ista vertitur, colum.2.lib.2.vbi dicit illum text.no.Alex.in addi.Bart.in.l.sicut.C.de præscrip.30.vel.40.an.vbi id trahit ad statutum huic nostro simile, quo scilicet admittitur vicinus ad retrahendum rem alienatam in extraneum, vt videlicet nisi intra annum veniat, non audiatur: quāuis in statuto nihil de tempore sit definitum.& idem Alex.in leg.si mihi & Ticio, col. vlti.ff.de verbo.oblig.& in.l.j.§.permittitur.ff.de aqua quot.& æsti.etiam in addi. ipsius Bart. & Barb.in.c.plerunque, colum.5.de rescript.vbi ita dicit se ex facto respondisse. & iterū in ca. mandatum, numero.42.eo.titu.Fran.Curt.Senior consi.48.super cōtrouersia, in fi.j.addi.Iason in leg.petens, colum.4.versi.2.no.quod facultas.C.de pactis, vbi & trahit ad casum nostræ consuetudinis, dum allegat.c.constitutus, de in inte.resti.idem Iason in.l.2.col.6.ver. circa quod bene no.C.de iure emphy.& con.92.facti præsentis, col.7.versi.istis sic in facto, lib.j. & consi.159.super facto, colum.2.versi.aggredior tertiam, lib.2.vbi & ad casum nostrę consuetudinis trahit.& con.7.pro reuerendissimo, colum.3.versi.7.facit, lib.3.Feli.in cap.quæ in ecclesiarum, chart.vlti.in.7.declaratione, versi.tamen quia in hoc, de constit.Iaco.à San.Geor, in tracta.feud.in verbo, & cum pacto de non alienando, col.5.versi.& aduertite quòd pręmissa.Philip.Deci.con.222.viso puncto, col.4.versic.4.prædicto Francisco, in fi.& consi.275 in caussa quæ Lucæ agitatur, col.6.versi. & ex omnibus supradictis.& con.395.in caussa magnifici, ad fi.Hippo.Marsi.sing.54.in multis partibus, vbi nuncupatim loquitur de hoc statuto. Lud.Gozad.in repet.l.qui se patris, col.34.versi.infero & sextò.C.vnde libe.Zasius in epitome feudorum, parte.9.char.5.versi.in præmissis.Fran.Balb.qui etiam loquitur in casu nostræ consuetudinis, in trac.præscrip.in.4.parte.4.partis prin.in.20.q.colum.vlti.

Annus concessus agnatis ad reuocationem emphyteusis.

4 ¶Et ex hoc inferuut plerique, eam facultatem, quæ competit agnatis emphyteutæ, vt scilicet finita emphyteusi per generationem, sibi potiùs quàm extraneis concedatur, de qua per Bart. in.d.l.j.§.permittitur.ff.de aqua quoti.& æstiua, & latè diximus suprà in rub.nume.41.huc itē pertinet, & seq.illam (inquam) facultatem anno tantùm durare. Ita enim expressè voluerunt Ro.& Iason in.d.l.prætor ait.§.j.ff.de no.ope.nume.idem Rom.in.d.rub.de arbit.& in consi. suprà allegatis.Alex.in omnibus quoque locis suprà citatis.Barb.in.c.j.colum.pen.ext.de locat.Franc.Curt.Senior.d.con.48.colum.4.vers.& præmissa etiam clarè procedunt.& iterum in fi.j.addi.Cardi.Alexand.in.c.j.col.4.versi.tamen istam facultatem, tit.quemadmo.feud.ad fili.perti.& Iason in omnibus con.suprà designatis. & prætereà in.d.l.2.colum.6.versic. circa quod.C.de iure emphy.& Fran.Balb.in.d.tracta.præscrip.vbi suprà.Franc.Ripa, qui intelligit de anno ab inuestitura, in.l.j.colum.2.versi.3.declara.ff.de priuil.credi.& Matth.Afflic. in consti.Siciliæ incip.vt de successionibus, colum.16.in.17.quæsti.& Ludo.Gozad.con.71.in caussa domini, colum.j.

5 ¶Et hæc sententia confirmatur ex tex.in.c.j.§.porrò, titu.quali.olim feud.pot.ali.vbi facultas, quę competit domino ad reuocādum alienationem feudi factam à vasallo, durat enim an-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Annus dominio concessus ad reuocationē feudi alienati.

no tantùm. Ex quo no. Bald. in verbo, annali silentio, quòd annale silentium habet vim repudiationis, & vt ipse loquitur (post eum text.) refutationis. ad quod etiam dicit facere. l. facta. §. si quis bonorum. ff. ad S.C. Trebel. & quod no. in le. si ego. ff. de nego. gest. Sed & ad hoc facit tex. in cap. j. §. vltim. titu. si de inuesti. int. do. & vas. lis oriat. vbi si vterque & dominus & vasallus noluerint iurare in casu illius text. si vasallus per annum possedit tacente domino, is solus iurabit. Ex quo & ipse Bald. no. quòd in materia feudorum annalis possessio inducit præscriptionem pro vasallo.

Annale silentium pro repudiatione.

6 ¶ Subdítque Bald. ne id prætermittam, nullo alio in loco esse eum text. de anno. Id quod forte verum est in eo casu, sed alibi sæpe in iure vltra loca superius citata est annalis præscriptio, in l. j. §. vlti. ff. si quis cautio. & in l. vlt. ff. de eden. & le. j. §. vlti. ff. si quis ius dic. non ob. & l. j. §. Largius. ff. de succes. edict. & l. j. ff. quan. actio de pecu. est an. & sepe in titu. ff. de pecul. & leg. j. §. item si quis. ff. ex quib. cau. maio. & l. sciendum. §. vlt. ff. de ædil. edict. & l. j. ff. de requi. reis. & l. j. in prin. ff. si quis testa. lib. & l. si verò. §. hæc autē. ff. de his qui deie. vel effud. & l. vel post annum. ff. de ali. iudi. mut. cau. fac. & l. j. §. vl. ff. de interd. & l. j. ff. de calumnia. & l. si cohæred. §. j. ff. quis ord. in bo. poss. ser. & l. 2. §. confestim, & l. filij. §. j. ff. ad S.C. Tertul. & l. ait prætor. §. annus, & §. hæc actio post annum. ff. de his quæ in frau. cre. & l. vlti. C. eo. ti. & l. j. C. de anna. excepit. & l. emancipata. C. qui admit. & l. si non conuicij. C. de iniur. & l. vlti. C. de dot. cau. non numer. & l. 2. in fi. C. de ædil. acti. & l. 2. C. vnde vi. & l. vlti. §. finautem à locis. C. de iure delib. & l. 2. C. vi bono. rap. & le. j. §. exactio. C. de rei vxo. acti. & l. si quis emptionis. §. sed & si quis. C. de præscript. 30. vel. 40. an. & l. 2. C. de naufra. lib. 11. & l. qui grauatos. C. de censibus, & censit. eo. lib. 11. & §. j. insti. de perpetu. & temp. præscript. & §. cū igitur plures, versi. liberis, instit. de bono. possess. & §. si quis autem non implens, in authen. de hæredit. & falcit. & §. omnem, versicu. si verò propositis, & versicu. si verò intra, in authent. de litigio. & §. si seruus sciente, in authent. de sanctissi. episco. & cap. plerunque, extrà de rescript. vbi glos. & Hosti. in verbo, post anum, no. hic (inquiunt) annalem præscriptionem, & alia iura citant, quæ ibi videre poteris, & in cap. quoniam frequenter, in princi. ext. vt lite non contest. vbi etiam glo. in verbo, infra annum, alia item iura adducit, & in cap. rursus. 11. q. 3. & in c. longinquitate. 12. q. 2. & in cle. sicut, de appel. & in alijs locis à me adductis infrà in glo. seq. nume. 63. & quoniam, & duobus seq. & à Dy. in tract. præscrip. & Matth. Afflict. in constit. Siciliæ incip. prædecessorū, versi. item tene menti.

Annus pro tēpore apto & sufficienti.

7 ¶ Et cùm annus omnes menses semel concludat, censetur tempus omnibus rebus agendis aptum & sufficiens. Ideóque legislatores plerunque appellationem competentis temporibus de anno interpretari solebant, vt videre est ex l. fortissimi. C. de erog. mili. an. lib. 12. vt nōnulli ex ea assumunt. Sed id hauddubiè satis ostendit prouerbialis hyperbole. Nam cū moram longam significare volumus, anno id exprimimus. Terentius in Heauton. Et nostin mores mulierū? dum moliuntur, dum comuntur, annus est. Quod & ab Oldēdorpio animaduersum est variarum lectionum tomo. 2. pag. 160. Bal. autem. in l. vsuræ. C. de usur. dicit per glos. ibi temp⁹ simpliciter prolatum de anno intelligēdum esse. De quo & nos aliquid dicemus ti. seq. §. j. in glos. 2. in verbo, a tel temps, nume. 4. Annuum autem tempus pro annali (vt id obiter dicam) vsurpauit Tullius in oratione pro L. Flacco, & sursus in quadam ad Atticum epistola, & alibi sæpe, & Paulus noster in l. ex quibus. ff. de interdic.

Tempus de anno intelligitur. Annuū tempus pro annali.

Annus quare agnatis conceditur.

8 ¶ Sed nescio quonā modo incogitantes huc diuerterimus. Igitur vt redeamus, aduertendū est quod ille. §. Titius, tit. si de feud. fuer. cōtr. quo omnes innituntur, ad probandum ius reuocādi alienationem cōpetens agnatis anno præscribi, si subtiliter expēdatur, nihil facere videtur ad casum nostrę cōsuetudinis. Nam ratio quare intra annum debet agnatus reuocare alienationem in casu illius. §. ea est, secundùm Bal. Aluar. Mart. Laud. & alios ibi, quia inuestitura feudi, de qua est quæstio, debet peti intra annum. c. j. §. præterea, titu. de prohi. feud. ali. per Fed. & in c. j. tit. de capit. Corra. Ideo lapsus anni facit, vt agnatus non sit ampliùs audiēdus: quę ratio nihil omnino facit ad casum nostræ consuetudinis, nisi fortè ageretur de retractu rei feudalis, sicut scitissimè annotauit Ias. in d. l. prætor ait. §. vlti. ad fi. ff. de no. ope. nunciat. & Philip. Deci. in hoc sibi contrarius con. 328. in casu proposito, col. 2. vers. solùm supereſt.

Quid si aliena tio facta sit in prorsus extraneos.

9 ¶ Præterea ille lapsus anni procedit quando alienatio facta est in agnatum quempiam remotiorem, vt scilicet agnatus proximior intra annū reuocare debeat, aliàs nō admittatur. Quòd si in prorsus extraneum facta fit, tunc agnati admittuntur vsque ad. 30. annos, secundùm glos. quā sequuntur And. Iser. Bald. & alij ibi. & idem voluit ipse Bald. consi. 16. facti euidentia, col. j. lib. j. Paul. Cast. con. 84. col. 2. lib. 2. & Iaco. à S. Georg. vbi suprà, & Alex. in. d. l. si mihi & Titio, col. vlti. ff. de verb. oblig. & con. 15. visis narratis, col. pe. versi. non ob. lib. 5. vbi id dicit cōmuniter teneri. Iason consi. 159. super facto, in fi. lib. 2. & consi. 7. pro reuerendissimo, in fi. lib. 3. Philip. Deci. consi. 144. quoniam ex facto, colum. 2. versi. 3. non dato, & iterum consi. 208. ad clariorem, colum. 3. & con. 395. in casu magnifici, ad fi. & Franc. Balb. in. d. tracta. præscript. in 7. q. 4. partis. 4. item partis princi. & Anto. Rub. con. 85. viso & diligenter, colum. 2. & Alber. Bru. consi. 66. dubitatur, colum. 3. versicu. sed maior. Quanuis Bald. in hoc teneat contrariū sibi contrarius, consi. 197. quòd cōsentiente, in prin. lib. 3. Sed prior op. verior est & cōmunior, vt di-

vt diximus. Et sic quoque dominus reuocat alienationē feudi intra. 30. annos. c. j. §. j. & ibi glo. & docto. tit. de capi. Corra.

Si annus non esset præstitutus retractui quod tempus intelligeretur.

10 EX QVIBVS CONSTAT eum tex. in. d. c. Titius, abesse à casu nostro. Et ego quidem in ea sum sententia, vt si statutum aut cōsuetudo admittens consanguineū ad retractū nō præscriberet huic rei aliquod certum tempus, sed simpliciter statueret cōsanguineum posse rē venditam restituto pretio redimere, sine alia temporis præfinitione, id posset non solùm intra annum, sed & postea quandocūque. l. j. §. meminisse. ff. de ven. inspi. & l. iurisperitos. ff. de excu. tut. & l. seruus. C. de pœnis. & quod no. Inno. in cap. ex literis, de constit. Id quod ego intelligo intra. 30. annos, & non vltrà: quia eo tempore tollitur omne ius atque actio competens priuato contra priuatum. l. sicut, & l. omnes. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno, & l. 2. C. de constit. pec. cum si. Et ita in specie huius nostri casus respondit Pau. Cast. ne authoritate carcamus, consi. 430. circa primum quæsitum notandum, in prin. lib. 2. & Cepol. con. causarum ciuiliū. 43. clarissimè, col. vlti. in princ. & Philip. Deci. qui illorum non meminit. d. con. 222. colum. vlti. ver. vlti. non est omittendum, & dicemus etiam infrà. §. 36. codémque vlt. in verbo, notifier au greffe, in. 13. quæst. Et vide quæ dicam infrà, numero. 16. nec omiserim.

Quid si emptor alteri vēdiderit.

11 SED ID TAMEN INTELLIGO, si res vendita semper māserit in manibus emptoris. Quòd si ipse emptor alteri vendiderit, vt poteſt, sicuti declaratur, infrà eo. tit. §. 12. licèt consanguineus possit & ab isto secundo emptore retrahere, vt etiam ibi cauetur. Posset tamen dici hunc secundū emptorem, si rem possederit. 10. annis inter præsentes, & 20. inter absentes tueri se posse aduersus retractum consanguineōrum, vt in simili dicimus de actione hypothecaria, quæ licèt à debitore aut eius hærede aduersus creditorem non nisi. 30. vel. 40. annis tollatur. l. cùm notissimi, in prin. & §. j. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno. Tamē ab extraneo emptore, vel donatario possidente cum titulo & bona fide tollitur. 10. vel. 20. annis. l. j. & 2. C. si aduer. credi. & vbique glo. & doct. & Specul. titu. de præscri. §. j. vers. sed de hypothecaria, & omnes passim. Etiam si is emptor vel donatarius sit vniuersalis omnium bonorū, vt tenuit & à senatu Parisiensi diffinitum tradidit Ioan. Gal. in suis arestis, quæsti. 38. Et præsertim quia apud nos cōsuetudo expressa est titu. de præscriptions. §. j. qui est omnium huius vol. 235. Quòd cū quis iusto titulo acquirit bona immobilia, eáque bona fide ac pacificè possidet. 10. annis continuis inter præsentes, vel. 20. inter absentes, potest eadem defendere aduersus omnes, qui ea ipsa contenderent, aut super ea vectigal aut aliud onus prætenderent.

Quid si secundus emptor sit vniuersalis.

12 ¶ Et id quidem hauddubiè (ni fallor) procederet, si non esset tempus aliquod præstitutum, vt diximus. Aut si nō aliam haberemus cōsuetudinem infrà eo. titu. §. vlti. qua cauetur id tempus anni concessum consanguineo ad retrahēdum currere ex eo die, quo venditio relata est in acta. Cùm igitur non currat ante id tempus, nec cōsuetudo distinguat, sit ne adhuc res apud emptorem, an apud aliū, posset videri consanguineum indistinctè admittēdum, saltem intra illos. 30. annos, de quibus suprà loquuti sumus. l. de precio. ff. de public. in rem acti. & l. j. §. quod autem. ff. de aleæ lusu, & aleat. cum si. Nisi dicas illam consuetudinem debere intelligi secundùm ius commune, quo præscribitur à tertio acquirente cū bona fide, eod. 10. aut. 20. an. spacio, vt per totum titu. C. de præscrip. long. temp. etiamq; in actionibus & iuribus, quę durant maiori spacio aduersus alios, vt probauimus de hypothecaria. Nam statuta debēt interpretari secundùm ius commune, & vt minus id lędant, quàm fieri potest. l. 2. C. de noxa. actio. & c. cùm dilectus, ext. de consue. Et præsertim cùm habeamus consuetudinem in hoc conformem iuri communi in. d. §. j. de prescriptions. Et secundùm quam, etiam si esset iuri communi contraria, debemus hanc nostram consuetudinem intelligere, ex sententia Pet. Anca. consi. 94. ista domina, circa medium, versi. non ob. quod istud ar. & consi. 422. viso puncto, colum. 2. versicu. non ob. si dicatur. & Philip. Deci. con. 11. quoniam iudicantium, colum. 3. versic. quia statuto: nā & aliàs statuta statutis, vt leges legibus concordare expedit. c. cùm expediat, in princip. de elect. lib. 6. & promptum est. l. j. C. de inof. dotib.

Cōsuetudo à cō suetudine etiā iuri contraria interpretationem mutuatur.

13 ¶ Nec causari quis potest, quòd in hoc casu res quæ à priore emptore iterum venditur, est affecta & obnoxia retractui consanguineorum, transireq; debet in alium cum sua caussa & onere. l. si conuenerit vt nomē. §. si fundus. ff. de pigno. acti. & l. si debitor. C. de distrac. pigno. & ibi concord. in glo. Nam & ea iura loquuntur in pignore & hypotheca, vt scilicet cum his, & sic cum sua caussa res transeat in emptorem. Et tamen vt diximus, is emptor aduersus ea vsucapit minori tempore, quàm debitor aut eius hæres vsucepisset. tametsi etiam ius crediti sit multò fauorabilius, quàm retractus: creditor enim hic certat de damno vitando, ne scilicet suū debitum amittat: consanguineus de lucro captando, ex sententia Bar. in. l. vltim. in fi. C. in quib. cau. in integ. resti. nō est ne. & in. l. etiam, la. 2. ad fi. ff. de minori. & dicemus pleniùs infrà nume. 121. certum est, & seq. Imò quòd plus est, non solùm hypothecaria eo spacio. 10. vel. 20. annorū præscribitur à tertiò, sed in integrum quoque rei dominium, vt diximus.

Actio quod metus caussa quo tempore præscribitur.

14 ¶ Sed & hinc videmus, q̄ licèt actio, quod metus caussa, duret. 30. annis aduersus eū qui metū incussit. Tamen si res alteri fuit vēdita, ea actio aduersus ipsum emptorē longo tēpore scilicet 10. vel. 20. annorū extinguitur. l. si vi, quę est. 3. & ibi gl. Cy. Bar. & alij. C. quod me. cau. Ex quo Angel. ibi in fi. dicit post Bar. & alios, q̄ omnes actiōes personales in rē scriptæ cuiusmodi hęc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Actiones personales in rem scriptæ quo tẽpore præscribuntur.

est,aliàs aduersus tertiũ non cõpeteret,vt dicemus infrà eo.tit.§.8.in verbo,le iugé qui en peult cognoistre nu.6.porrò,huiusmodi igitur actionales personæ in rẽ scriptæ tollũtur longo tempore.quod Angel.ipse dicit no.sicut etiã dicit Alex.ibi.col.3.vbi id intelligit,quãdo quis possidet cũ titulo & bona fide,vt in.d.l.3.aliàs esset contra.l.hæreditatis.C.de petit.hæredi.vbi petitio hæreditatis,quæ & ipsa in rem scripta est,non tollitur longo tẽpore,quod ideo fit,quia ea non datur regulariter contra titulo possidentem.l.regulariter.ff.de petitione hæreditatis,vnde & si aliquo casu datur,ea tollitur spacio longi temporis.l.vlti.in fi.& ibi.glos.vlti. & docto. C.de edict.di. Ad tol.Id quod cò volui dicere,vt harum legum antinomiam, quæ videri poterat,discutere.Et cum his quoque concordat Rapha.Co.consil.54.Leonardus,in fi. & Franc. Balb.in tracta.præscrip.in.4.parte.3.partis princi.in.j.quæsti.versic.ampliatur.Et aliàs quoq; secundum emptorem rei primò alienatæ à minore sine decreto aliter ipsam vsucapere, quã primum emptorem,probat.l.possessiones,&.l.vlti.C.si quis igno.rem mi. Vt tamen non omittã, quòd cùm is qui vacuam absentis possessionem occupat,eam non nisi.30.vel.40.annis vsucapit.l.vltim.C.vnde vi.si tamen eam in tertium alienauerit,is.10. vel.20. annis vsucapit, vt tradit glo.vlt.in eadem.l.& ibi quoque Oldra.Alberi.& Bar.

Petitio hæreditatis quo tempore tollitur.

15 ¶Nec mouet in casu nostri retractus id quod suprà diximus, quòd non currit tẽpus aduersus retractum nisi à die notificationis factæ in actis.Illud enim verum est,vt nõ currat præscriptio anni,de qua ea consuetudo loquitur in.§.vlti.huius ti. Hæc enim sunt verba illius. Lan du retraict baillé par la coustume court du iour que lacquisition sera notifiée,&c.non autem negat aliam præscriptionem currere,si notificatio facta non fuerit. Ideóque currit & perficitur spatio.30.annorum,vt ibi dicemus in.13.quæsti.2.glo. Quin & si dictum esset expressim præscriptionem temporis non obstare,non per id summota esset præscriptio.30.vel.40.annorum, ex sententia glos.in.c.j.§.præterea,in verbo,præscriptione,& ibi Iac.Bel.Nicol.Neapo.Bal.Marti.Laud.Aluar.& Cardi.Alex.ti.de capi.Corra.cum multis concord.à me adductis infrà titul. procedente,in.§.j.in verbo,à tel temps,numero.12. sed & huc spectat. Et id quidem intelligeretur quantùm ad emptorem, non autem quantùm ad tertium acquirentem, per ea quæ diximus.Quod tamen hic non firmo,nec enim necesse est, cùm consuetudo nõ aliter præscriptionem temporis summoueat.Scio autẽ Carol.Molend.in consue.Parisi.titu.j.§.13.in fi.in simili casu in ea esse sentẽtia, vt nec tertius emptor præscribat nisi.30.annis.

16 ¶Nec omiserim quosdam esse in hac Gallia magni nominis, qui in ea item sunt sententia,vt per emptorem præscribatur retractui competenti cõsanguineis per.10. annos inter præsentes, &.20.inter absentes,etiam si nulla facta sit notificatio,hac ratione subnixi, quòd actiones reales tolluntur eo tempore.C.de lon.tempo.præscrip.per totum,& in nostra consuetudine titu. præcedente,qui est des prescriptions,vt diximus suprà,numero.12.& id quidem.Et idem de iure communi in actionib⁹ in rem scriptis cuiusmodi hæc est,vt etiam diximus numero ab hinc. 2.Sed quantùm ad hoc postremum de actionibus in rem scriptis,intelligunt qui id dicũt, quãtùm ad tertium,non quantùm ad eum qui contraxit,vt & suprà de actione de dolo dictum est. Nam & quod ius commune sanxit de actionibus realibus, atque etiam nostra illa consuetudo in.d.titu.præcedente,intelliguntur de iuribus competentibus alicui tertio ante tempus venditionis,aut alterius contractus particularis. Hic autem id ius competit ipsis consanguineis ex ipso contractu,vt tradit Bald.in rub.C.res inter ali.acta,versicu.not.quod ex consuetudine.& Philip. Deci. consi.88.cuius superscriptio incipit, valet statutum, colum.j. & alibi sæpe diximus.Igitur non sumus in casu illius præscriptionis longi temporis à iure communi & consuetudine nostra introductæ:vt omittamus iuri succedendi,siue adeundi, siue immiscendi non nisi.30.annis præscribi,vt not.in.l.licèt.C.de iure delib.cum alijs multis concord.à me traditis in.l.si vnquam,in verbo reuertatur,nume.311.quod & confirma.Sæpe autem diximus id ius retractus per omnia sequi ius successionis.

17 ¶Ex consuetudine autem Britonum.c.220.& iterum constitutione.5. veterum consuetudinũ emptor si semel contractum suum publicè proposuerit,tutus erit à retractu spacio.10.annorũ, & sine ea denunciatione.15.an. At reformatis cõsuetudinibus aliter statutum est, vt patet hoc eodem tit.§.5.Verùm ex consuetudine Laudunensium & aliorum Viromandiensium huius ti. §.5.qui est totius.3.partis.79.Si emptor possedit rem.10.annis,non ampliùs auditur cõsanguineus ad retractum, nisi veniat intra annum post eos.10.annos. Sed ex consuetudine Neustriæ, quam nunc Normandiam vocamus,si publicatio contractus facta non fuerit, vti ibi disponitur,consanguineo ius retrahendi competit intra.10.annos,vt refert Igneus in.l.j.§.si cùm omnes,numero.12.ff.de S.C.Silla.Et vide quæ dicam infrà in.§.vlt.huius titu.in glos.2.in verbo,

Consuetudines de tempore retractus.

18 notifier au greffe,in.13.quæsti.

¶VERVM ILLVD SVPER HOC scire necesse est,quid si notificatione non facta apud acta,emptor prior possedit rem.15.annis,& posteà vendit rem alteri: quãtùm tempus huic secundo emptori restat,vt præscribat retractui? Vtrùm scilicet necesse sit, vt possideat illos decem annos,quibus sine prioribus illis.15.poterat præscribere,& sic illi.15.priores sint illi inanes & superuacanei:an verò de aliquo tẽpore ei proderunt,& quãto, vt nõ sit ei opus integro decẽnali tempore.Et certè non ei debent esse inutiles,cũ emptor vtatur accessione vendi-

Tẽpus duorum emptorũ quomodo sit numerandũ ad præscriptionem retractus.

toris ad

toris ad perficiendam præscriptionẽ.l.dolia.§.j.ff.de contra.empt.&.l.2.§.emptori.ff. de vsucap.pro empt.cum si.Cùm igitur primus ille emptor possederit tantùm temporis quantùm satis erat ad dimidium totius, si semper rem tenuisset, restat vt huic secundo emptori necesse sit possidere alterum dimidium eius tẽporis,quo ipse solus sine accessione potuisset præscribere, scilicet quinque annos,& sic pro rata & portione vtriusque.vt in simili scribitur in authen.q si quis,& ibi glo.& doct.C.de long.tempo.præscrip.& in.§.de præscrip.in authen.vt spõsa largi.& glo.in.l.malæ fidei,& ibi Pet.Cy.Saly.in.6.quæst.C.de long.tẽp.præscri.Bar.in authen. quas actiones,ad fi.C.de sacro.eccle.Bartho.Brix.in.22.quæsti.Domi.Titius prædium.

Cõsanguineus an post annũ sit audiendus.

19 ¶SED GVM NOSTRA CONSVETVDO notificatione facta annũ retractui præstituerit.Satis hinc intelligitur cõsanguineũ post annũ non esse audiendũ, vt etiam expresse & in hoc casu respõdit Pau.Ca.con.430.circa primũ,lib.2.& iterũ,con.351.prædicta reformatio,eo.lib.2.nã fruſtra(inquit)in posteriori loco,statueret tempus vnius anni cõsanguineis,si lapsus eius temporis eos non excluderet,per glo.in.l.j.§.cùm dicitur.ff. si cui plusquàm per.l.Falci.&.l.3.§.diuus.ff.de iure fisci,&.l.si legatario.§.vlti.ff.de fideicom.liber.&.l.4.§. vlt. co.titu.&.l.à quo,in fi.ff.de dam.infec. & quod no.Inno.in.c.cùm in tua,extrà qui mat.accus. pos.& Bar.in.l.Aristo.ff.de iure delib.Nã & quod certo tẽpore permittitur,posteà taciteè prohibetur.l.statuliberũ.§.stichum.ff.de leg.2.&.l.j.§.si mulier.ff.de libe.agno.Hæc Paul.Cui ad-

fol.143. de quæ dicam latiùs infrà eo.tit.§.3.in glo.4.eadémque vlti.nume.2.& seq.& rursum tit.seq.§. j.glos.2.quæ est in verbo,a tel temps,numero.44.præterea emptor,& multis sequen.

Quid si post annũ emptor sollicitauerit consanguineum ad retrahendum.

20 ¶TV TAMEN ID INTELLIGE, nisi lapso anno emptor denunciarit consanguineo,vt ad huiusmodi retractum veniat,nam illo venienti non poterit ipse emptor opponere id tempus esse transactum,vt expresse & in hoc casu voluit Cepola cautel.97.aut ex aliorum librariorum computatione.68.incip.si petens se mitti,per not.ab Inno. & alijs in.c. cùm inter, de excep.Bar.& alijs in.l.cùm mulier.ff.sol.mat.eodem Barth.in.l.fi suspecta.ff.de inoffi. test. Bal.in.l.testamento,in fi.C.de testi.Angel.in.l.j.§.stipulatio,colum.6.ff.si cui plusquam,per.l. Falci.Anto.in.c.exhibita,col.pen.de iudic.Et hoc dictum pro digno notatu retulit & sequutus est Iason in.l.de pupillo.§.seruo,circa medium.ff.de no.ope.nunci.& Pe.Rebuf. in cõcordat.in rub.de consti.in verbo,interesse putantes,col.antepe.versi.ex quo infertur.Et hanc sententiã omnium optimè fulcit.l.AEmilius,versi.dicebam.ff.de minori.&.l.quòd si nolit.§.in factum.ff.de ædili.edic.&.l.post diem.ff.de legi.commis.Et faciunt etiam quæ dicam infrà in fi. huius tit.in.6.quæst.& tit.seq.§.j.in verbo,a tel temps,numero.59.illud autem scire, & seq.vbi & alia allegaui.rursumq;.§.4.eiusdem seq.tit.in glos.vlt.numero.2.& quod scribit Alberi.in.l. 2.col.3.versic.quid si dominus.C. de iure emphy.& in.l.commissoriæ,& ibi quoque Saly.in fi. per illum tex.C.de pactis inter emp.& vendi.

Quid si ignorãs tẽpus lapsum id fecerit.

21 ¶Sed hoc tamẽ intelligendũ est,si modò emptor sciens prudénsque id denunciauerit consanguineo,secus aũt si ignoranter. Quid enim si erranter putet annum durare, aut procuratorem cui demãdauerat,vt emptionẽ in arca referret,nondũ id feciſſe,cũ tamen feciſſet, & annus posteà effluxiſſet:aut si quis emptori succesſerit,nec reſciuerit notificationem factã fuiſſe à defuncto,cuius rei iustã habet ignorãtiæ causam.l.qui in alterius.ff.de reg.iu.cũ si.Certè ei subueniẽ-

Renũciatio ad ignoratæ non trahitur.

dum est.l.sed & si.§.vlt.ff.si quis cautio.&.l.vlt.ff.ad S.C.Mace.&.l.si quis delegauerit.ff.de nouatio.nec enim renunciatio etiã expressa trahitur ad ius ignoratum.l.mater.ff. de inoffi. testa. cum alijs à me adductis in repe.l.si vnquam,in prin.nume.96.incip.secundo modo.

Ignorãs sibi nõ præiudicat.

22 ¶Hinc dicit Speculator per aliqua ex dictis iuribus,in tit.de locat.§.nunc aliqua,versi.24. & iterum.26.quòd dominus ignorans rem fuisse cõmissam propter canonem non solutũ,non sibi præiudicat recipiendo solutionem pensionis.Et idem tenet Dy.in.l.Meuius.§. si duobus, & ibi quoque Bald,& Imo.ff.de leg.2.Cy.in.l.2.in.4.quæst.& ibi Alber.qui alios antiquiores citat,col.4.& ibi etiã latè Iason col.43.versi.quarta principalis.C.de iure emphy.& Anto.cons. 22.visis punctis,col.2.versi.nunc ergo videndũ.& Alex.con.106.magnificè prætor,col.5.versi. vel etiã potest responderi.Et Hippo.Marsil.in.l.qui ignorãs,nu.29.ff.ad leg.Corn.de sica.vbi id dicit sing.& iterum in.l.qui falsam,col.98.ff.ad legẽ Corne.de fals. Et simile quidpiam voluit Bal.in.c.j.col.2.ver.sed pone quòd post annum,ti.quo tempo.mil.quòd dominns post tẽpus petendæ inuestituræ præstitutum recipiens vasallum videtur remittere culpam,nisi id per errorem iustum & non supinum fecerit,per multa iura ibi per eum allegata,probantia neminẽ ignorantẽ remittere videri.& sequuntur Marti.Laud.Iac.Aluar.& Cardi.Alex.ibi,illi, col.2. hic.4.& idem voluit,licèt non dicãt,glo.ibi,in verbo,& mensem.& Io.Ray.in.c.j.§. præterea si quis.in.17.quæstio.& iterũ in.§.insuper,col.pe.ti.de prohi.feud.ali.per Fede. Sed & ipse Speculat.titu.de præscrip.§.j.versi.quid si colonus fundũ,& seq.dicit,quòd si emptor qui emit à colono aut emphyteuta & vsucepit, nihilominus pensionem præscriptione temporis completa obtulerit, aut promiserit ignorans se vsucepisse,sibi non nocet,etiam per quedã ex dictis iuribus.& ibi sequitur Io And.in addi.Et facit etiam quod scribit idem Io.Andr. in addi. eiusdẽ tit.de no.ope.nunci.§.j.in fi.vt tamen intelligas in Francia opus hìc esse impetrare gratiam huius rei à principe,quod nos vulgò,estre releué,appellamus.

23 NEC TAMEN INTELLIGAS hoc casu,cũ scilicet emptor sciens post tempus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Intra quod tempus admittitur consanguineus post tempus sol licitatus ab emptore.

anni transacti denunciauit cõsanguineo, vt veniret, ipsum consanguineũ semper postea admitti: quia debet venire intra modicum aliquod tempus post eam denũciationem: quod magis intellectu percipi potest, quàm dici. l. ratum. ff. de solu. alioqui enim non admitteretur, vt in simili dicit glo. in. d. l. A Emilius, in verbo, restitui, in. 2. solu. oppo. ff. de minori. quam ita intelligit & signandam dicit Bar. ibi, in. j. col. & eam dicit sing. Bal. etiã ibi in lect. & iterũ in sua margar. in verbo, interpellatio, versi. 3. & eandem auream ide Bal. in. l. & si post tres, in lect. 2. vers. 2. casu. ff. si quis cautio. sed & sing. & menti tenendam ipse Bald. in. c. j. in verbo, quàm citiùs, & ibi Marti. Laud. qui & eam aureã dicit, & Card. Alex. colũ. j. qui & eam dicit sing tit. de noua. for. fidel. & idem Bald. qui id tẽpus committit arbitrio iudicis, in. c. j. §. ad hęc, post prin. & ibi quoque post eum Mart. Laud. & Gardi. Alex. tit. hîc finit lex Cornelia. Rom. consi. 27. viso themate, paulò ante finem. Imo. in. l. j. §. item si ita. ff. ad leg. Falci. Iason qui eam dicit valde no. in. l. si ex legati caussa, col. 3. versi. principaliter. ff. de verborum obliga.

Tẽpus quod magis intellectu percipi potest quam dici.

24 ¶ Et id profectò æquum est arbitrari, vt confestim id fiat, cùm primùm fieri potest, cùm sit veluti quædam conditio potestatiua, per. l. rogo. ff. quan. dies lega. ced. iuncta. l. hæc conditio. ff. de condi. & demon. Id quod Pet. Anc. consi. 331. visis diligenter actis, colum. 2. versi. 3. aduertẽdum, intelligit etiam si in huiusmodi conditionibus apposita fuerit dictio quandocunque: trahíque ad facultatem retrahendi quandocunque concessam vẽditori ab emptore, qui casus est nostro proximus. Idq; si certum facere volumus, putarim arbitrãdum id fieri debere intra octo dies, qui ab hac nostra consuetudine. §. 3. huius tit. statuuntur. Nam si non dantur ibi nisi octo dies, etiam oblatione facta intra annum, quo tempore cogitur emptor, velit nolit, recipere consanguineum: multò magis si eum velit admittere post annum, quo tempore non cogitur, tum quia in dubio emptor videatur intellexisse de tẽpore consuetudinis, iuxta no. in simili per Dy. Bar. Angel. Imo. Rapha. Co. & alios recentiores in. l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. cum multis si. à me adductis in repe. l. si vnquam, in verbo, susceperit liberos, numẽ. 84. sed illud hic quæro. C. de reuoc. dona.

An confestim id fieri debeat. An intra octo dies.

25 ¶ Tum ne consanguineus abutatur liberalitate emptoris, dum prolixiùs tempus contendit sibi deberi ex eo quòd liberè ipse emptor concessit, quàm si ex necessitate illũ admisisset. Sic eñ plus fauoris haberet necessitas, quàm liberalitas, contra. l. si quis graui. §. vtrũ, & ibi no. à Bar. Bal. & Angel. ff. de S. C. Silla. cum concord. à me quoque collectis in. d. rep. in verbo, donatione largitus, numero. 92. quarta declaratio. Quãquam contra hanc rationem facit text. in. l. q̃ si. §. restitutio, & ibi Bar. ff. de mino. & in. l. cùm postulassem. §. j. ff. de dam. infect. & . l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cog. vbi Soci. dicit eum tex. semper ad id allegari, vt magis sit faciendum subueniendúmque ei qui facit ex necessitate, quàm qui libens facit, & . l. si dictum. §. si compromisero. ff. de euict. cùm dicitur. nulla enim necessitate cogente id feci, & . l. tutori. ff. de neg. gest. Dy. & Alberi. in. l. de curatore. §. vlti. ff. de cura. bonis dã. idem Alberi. in. l. actione. §. Labeo. ff. pro soci. & in. l. si pupilli, in prin. ff. de nego. gest. Pet. Anca. consi. 159. rationes, col. j. versicu. 2. & consi. 280. visis, circa medium. Imo. in. l. 4. §. Cato, col. j. & ibi Lancel. Gali. col. 23. versi. secundò. ff. de verb. obli. Franc. Curt. Senior. consi. 84. codémque vlt. super quotidiano, col. vlt. Bap. Cacial. in repe. l. admonendi, col. 10. versi. non obstant. ff. de iureiur. & doct. fæpe, illud quod suprà diximus subinde proponentes, magis ei faueri & succurri, qui coactus quàm qui volens quid facit. Sed illud procedit in prohibitis, aut suspectis, aut id genus cæteris. nã in alijs satis constat. D. O. M. voluntarium militem diligere.

Tẽpus cẽseri prorogatum in alterũ tãtũ.

26 ¶ Igitur si quis illis rationib⁹ nõ cõtentus præfractè vellet defendere maius aliquod tẽpus requiri ad eum repellendum, sciat ad summum hæc verba aut similia extendi non posse, nec debere (si non toto cœlo errem) nisi ad alium annum, qui ab initio ex statuto competebat: nam temporum prorogationes & renouationes ita intelliguntur, ne ad prolixius tempus extendantur, quàm primum ipsum tempus, quod ab initio constitutum erat, ar. authẽ. qui semel. C. quomodo & quando iud. & . l. sancimus. C. de fideiussoribus. & authenti. ei qui. C. de appellatio. & . l. si iudex. ff. de iudici. & . c. præsenti. 5. quæstione. 2. & quod de prorogatione compromissi tradit Bal. consi. 101. nobiles viri, col. vlt. versi. venio ad quintum, li. 3. & in. c. quintauallis, col. pe. versic. data est potestas, extrà de iureiur. & in. c. vl. col. pe. ver. dubitabatur insuper, & rursum ver. vt vnum scias, extrà de consuetu. & Lafran. Bri. in tracta. de arbit. chart. 5. & Fely. & Philip. Deci. in. c. de caussis, ille col. 2. versi. 2. limita, hic col. j. versic. & aduertendum, extrà de offi. deleg. idem Deci. in cap. sua nobis, col. j. in fi. de appella. & Hippo. Marsil. sing. 52. prorogatio cõ promissi, vbi id dicit sing.

An intra annũ

27 ¶ Et id saltem hauddubiè procedit, cùm in prorogatione aut renouatione nõ apponitur certum tempus, sed ea fit simpliciter sine præfinitione temporis: tunc enim sine controuersia intelligitur tantùm facta de altero tanto tempore, quanto primum tempus durabat, vt de continuatione tacitæ societatis, & locationis respõdit Bal. con. 448. punctus super quo, col. 2. versi. si autẽ hoc non apparet, li. 4. per tex. inter cæteros optimũ in. l. in ijs. §. vxor. ff. sol. matri. Nã & aliàs videmus prorogationem censeri factã cum ijsdem qualitatibus & conditionibus. leg. 2. §. sed si iudex. ff. de iudic. cum alijs multis sumi. & concor. à me collectis infrà tit. procedente. §. j. glos. 7. in verbo, seront præferez, nume. 27. ex quo fit. Nam & quelibet renouatio tacitè recipit quicquid

Prorogationẽ tẽporis cũ iisdẽ qualitatibus et cõditionibus facta cẽseri vide versi. seq. in fi.

quicquid priùs inerat, vt no. Bartho. in. l. si mihi & Titio, paulò ante fi. ff. de verbo. oblig. Bald. in. l. j. col. pe. versicu. sed quid si dominus. C. quando non peten. par. cum concord. adductis ab Alex. con. 30. quoniam omne datum, col. 2. versi. & licèt noua, lib. j. quod con. duplicatur, consi. 2. lib. & ab eodem Alex. con. 107. in causa Nicolai, col. 2. ver. insuper ostensum. & Philip. Deci. con. 407. visis & diligenter, col. 3. versi. confirmatur.

Tẽpus augmẽti imitari naturã tẽporis principalis.

28 ¶ Et tempus quoque augmenti debet intelligi secundùm naturam & qualitatem tẽporis principalis, vt in pulchro casu respõdit Alex. con. 118. stantibus terminis, in fi. lib. 3. per tex. in. l. item quæritur. §. qui impleto. ff. locat. & . l. legem. C. eo. tit. & . l. inter socerum. §. cùm inter. ff. de pact. dota. & . l. etiam. C. de iure dot. Et id generale est in quolibet augmẽto, vt sequatur naturã principalis, vt latè dicemus infrà eo. §. glo. 17. in verbo, le pris que la chose aura couste, num. 51. nam & hæc, & seq. Et faciunt etiam scripta à Bal. in. l. A Emilius, in addi. col. vltim. versi. item no. q̃ pœna. ff. de minori. & con. 350. verba compromissi, col. 2. ver. modò sequitur, lib. 5. Ideóque etiam putarem in nostro casu consanguineum posse venire intra annum, posteaquam emptor illi denunciauerit, vt veniret: nisi eam consuetudinem haberemus, quæ non nisi octo dies tribuit post admissionem. Quanquam contra eam rationem quam adduximus de eadẽ qualitate prorogationis, facit quod tradit Bal. in. l. legem, circa medium. C. locat. quòd licèt renouatio siue prorogatio censeatur fieri sub ijsdem modis, non tamen sub ijsdem temporibus, per glo. ibi, & tex. in. d. §. qui impleto. & sequitur Iason con. 49. Innocentius, col. 3. lib. 3.

Quid si emptor interpellat cõsanguineum vt veniat intra duos menses.

29 ¶ Quòd si quis non satis confidat his quę diximus, veritus ne & post annũ hic consanguineus admittatur, ego ei consulo, quò se hoc vano timore eximat, vt interpellat ipsum cõsanguineũ, vt rem redimat intra duos menses, alioquin illum se non ampliùs admissurum. Nam tunc elapsis ijs duobus mensibus, ea obligatione se exuit, qua promiserat ei cedere ea re restituto precio, vt in retractu conuentionali in hoc eodem casu respondit Ro. d. con. 27. in vlti. dubio, per no. sing. vt ipse dicit à Bar. post Dy. in. l. qui Romæ. §. cohæredes, per eum tex. ff. de verbo. obli. quod Ro. con. retulimus infrà tit. seq. §. j. in gloss. 2. in verbo, a tel temps, num. 62. quid verò si iam. De illo autem Bar. dicto nos alibi plenius diximus.

Tempus retractus an posit prorogari de consensu partium.

30 EX QVIBVS POTES intelligere, nõ rectè censuisse quosdam interpretes cõsuetudinum (quos honoris caussa tacco) qui scripserunt tempus à statuto præstitutum retractui non posse prorogari de consensu emptoris & consanguineorum, & in id allegant Alex. cõ. 24. inspecto processu, lib. 4. qui id non dicit, sed illud tantùm, quòd tempus instantiæ præfixum à statuto prorogari non potest consensu partium, sicuti nec tempus in id præscriptum à iure cõmuni, quod longè est diuersum. Illud planè fateor quòd licèt emptor possit admittere consanguineos venditoris post annum ad suum ipsius præiudicium, non tamen domini feudalis aut consanguineorum ipsius emptoris, quin possit dominus petere laudimia ex huiusmodi reuenditione, & consanguineus vi illius retrahere: tanquam sit noua venditio, & ea quidem spontanea, & minimè necessaria, vt etiã voluit Carol. Molend. in consue. Parisi. tit. j. §. 23. in. 12. quæstione. Idque etiam maximè quantùm ad consanguineos, si fuerit tempus statuti prorogatum ante ipsum tranlactum: neque enim id fieri potuit in aliorum præiudicium, sed tantùm prorogantium. l. si cùm hermes. C. de loca. & . l. item quæritur. §. qui impleto. ff. eo. & latissimè dicemus infrà tit. proximo. §. j. glos. 7. in verbo, seront præferez, nu. 32. præterea quia etiam, & seq. Et faciunt quæ etiam trademus eodem seq. tit. §. 6. in. glo. 2. quo loco tractãmus, an laudimia debeantur ex reuenditione facta venditori.

Tempus legis non tam facilè mutari potest quàm hominis.

31 ¶ Præsertim verò in hoc casu, in quo statutum est tempus à statuto vel lege cuius mutandi nõ tanta est nobis facultas, quãta eius temporis, quod à nobis conuentũ est: hoc enim semper prorogare possumus, illud sæpe non possumus, etiam in nostrum præiudicium, vt in casu. l. properandum. C. de iudic. no. gl. ibi in prin. in verbo, triennij, ibi, itẽ an potest prorogari. & ibi quoque Bart. col. j. ver. circa hanc legem, & Bal. col. 2. versi. venio ad quæstionem. Saly. col. item. 2. versi. quæro an terminus. Alex. & alij recentiores. & glos. in. l. 2. §. sed & si iudex, in verbo, inhibita, & ibi quoq; Alberi. ad fi. ff. co. tit. Bal. in. l. quòd si nolit. §. vlti. in fi. ff. de ædili. edic. in lect. anti. & in. c. j. §. hoc quod nos, col. pen. versi. quintò no. quòd tempore, tit. de pact. constan. Ro. con. 174. spectabilis dominus, col. 2. cum alijs concord. adductis ab Alex. d. con. 24. col. vlti. li. 4. & con. 137. in caussa & lite vertente, col. j. lib. 2. Cui adde Mari. Soci. id latè, tractãtem, in. ca. venerabilis, in. 16. arti. prin. ext. de iudic.

Tẽpus appellandi an prorogari possit.

32 ¶ Et in tempore ad appellandum præstituto voluit Zenzel. in extrauag. Io. 22. incip. suscepti, versicul. nos de illo, in verbo, decem dies, tit. de elect. Bald. in authen. hodie, col. 2. versicu. quid si est appellatum. C. de appellat. & in authen. ei qui, col. vlti. ver. quæro nunquid tempus appellandi. C. de tempo. appella. & in. l. centurio, in fi. ff. de vulg. & pupil. substi. Pau. Ca. & Ro. in. l. 2. ff. de re iud. & idẽ Ro. in rep. rub. de arbit. col. 15. ver. 30. & Corset. in suis sing. in verbo, appellatio, ver. appellatio interponi. Et in tẽpore etiã cõstituto ad p̃sequẽdã ipsam appel. vt ꝓbatur in cle. appellationẽ, & ibi gl. & doct. de appel. Zenzel. vbi supr. Io. And. in addi. Spec. ti. de appel. parte. 2. §. nũc breuiter, ver. licèt autẽ detur ãnus. Bar. in auth. si tũ. C. de tẽp. appel. Bal. in. l. eos, col. 2. ver. modò quærit gl. C. de appel. Mathesa. no. 24. nota quòd tẽpus. Quãquam huius cõtrariũ tenet ipse Bal. in. d. authe. ei qui, col. vlt. ver. quæro nũquid partes, & ibi Saly. col. vl. ver.

An tempus prosequẽdæ appellationis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæro ab extrà,& idem Saly.in.d.authen.si tamen,eo,tit.de tempo.appel.& Ro.in.d.rub.de arbi.vbi sup.& Maria.Soc.vbi etiam suprà in.2.membro.16.art. De quo latiùs per Parno.in.c.ex ratione,col.2.versi.sed circa hoc versatur,& ibi omnino Feli.col.j.versi.secundò dum firmat,extrà de appel. Sed satis est ostendisse non semper ius esse partibus prorogandi temporis à lege vel statuto præstituti,etiam in prejudicium ipsarum.

33 SED QVID SI CVM consanguineus intra annum dixisset emptori velle se retrahere rem venditam,& emptor respõdit,venias toties quoties volueris,ego te libenter admittã. An post annum audietur consanguineus? Ego vidi aliquando hanc controuersiam coram me agitari. Consanguineus enim dicebat ex illis verbis se post annũ esse admittendum. Ego secundùm emptorem pronunciaui,motus doctrina Ang.in.l.cùm stipulatus sim mihi à Proculo,& ibi Im.col.3.ff.de verbo.oblig.quòd per verba generalia promittentis soluere ad omnem petitionem & voluntatem alterius,non censetur renunciatum præscriptioni temporis: nam debẽt ea verba intelligi,prout tacitè res inerat,ideo nihil operantur.l.si decem cùm petiero.ff.de verbo.oblig.& l.Titia hæredis.ff.de condi.& demon.iuncta.l.3.ff.de leg.j.& sequitur Alex.cons.170.visis statutis,col.2.ver.nec prædictæ cõclusioni,li.7.vbi ex hoc respondit,quòd stãte statuto,quòd si creditor habens instrumentum non egerit intra triennium instrumentum sit nullũ, non tollitur illius statuti præscriptio per verba debitoris promittentis soluere ad omnẽ voluntatẽ petitionẽ & requisitionẽ creditoris.

Cõsanguineus, cui emptor dixit venias toties quoties an admittatur post annum.

Ad omnem petitionem.

34 ¶Quibus adde quòd per hæc verba affirmatiuè concepta, semper,omni tempore, perpetuò, quandocunque,& similia non videtur exclusa præscriptio temporis, quæ aliàs curreret,le. in cognitione,in prin.cum glos.in verbo,semper.ff.d.S.C.Silla.&.le.j.cum gl.in verbo,præscriptionem.C.de bo.mater.& voluit Bal.in.l.j.ff.solu.ma.per.d.l.iuncta.l.in rebus.C.de iure do. & idem Bal.in.l.quòd si nolit.§.si quid ita.ff.de ædili.edic.Ro.in.l.j.ff.de vsuc.& in rub.de arbit.col.15.versi.12.per sententiam.Franc.Are.in.d.l.cùm stipulatus sim mihi à Proculo,col.2. sed quærit hic Angel.cum alijs multis quæ in hanc sententiam colligemus infrà titu.seq.§.j.in verbo,a tel temps,num.2. & hoc sanè.& seq. Nam & aliàs verba sunt intelligenda secundùm subiectam materiam.l.si stipulatus.ff.de vsur.& plenè diximus in repet.l. si vnquam, in verbo, reuertatur,numero.30.fallit secundò,& seq.C.de reuocan.donat.Et facit quod ex Pet.Anc.diximus suprà,numero.24.& id quidem,& quæ scribam in.d. verbo, a tel temps, numero.8.sed plus dicit.Et quod etiam no.respondit Ro.con.15.plura sunt,in.4.eodémque vlti.dubio,quòd si fuerit præstitutum tempus ad proponendas petitiones aduersus potestatem, non obest eidẽ potestari,qui se promisit præsentaturum toties quoties opus fuerit,vt post tempus cogatur se repræsentare.

Semper, & aliæ huiusmodi dictiones nõ tollunt præscriptionem.

34 ¶EX SVPRADICTIS igitur,vt hoc in summa dicam,quinque hîc sunt potissimùm notãda. Primum,quòd si nullum est tempus statutum retractui,consanguineus intra.30. annos admittitur aduersus emptorem: & intra.10.annos inter præsentes,&.20.inter absentes, aduersus tertium,qui ab emptore emit. Secundũ,q̃ cùm statutum vel consuetudo certũ tempus ipsi retractui præstituit,non est consanguineus post id tempus audiendus. Tertium, quòd si transacto tempore statuti emptor sciens prudẽsq; denunciauit consanguineo,vt veniret ad retractum,non poterit illum venientem intra legitimum tempus suprà declaratũ summouere. Secus si ignorans. Quartum,illo casu,quo emptor admittit consanguineum post tempus statuti,consanguinei emptoris qui reuendidit,admittuntur ad retractum huius posterioris vẽditionis,ex eáque debẽtur laudimia domino,tanquã ex noua & voluntaria venditione. Quintũ,q̃ si consanguineo intra tempus statuti declaranti se velle retrahere, emptor responderit se illum quoties vel quandocũque voluerit admissurum,ei nihilominus currit tempus statuti.

Summa omniũ præcedentium.

36 SEXTO IGITVR vt ad alia pergamus: Quæro quid si vẽditione facta suboritur cõtrouersia inter emptorem & venditorem,fortè super traditione rei venditæ, quia venditor negat,aut aliter impugnat venditionem,& interim labitur annus. vtrùm nihilominus admittitur consanguineus intra annum finitæ controuersiæ. Quod videtur, quoniam non dicitur scire alienatam rem fuisse ante exitum litis,ar.l.quandiu.C.qui admit. Et ita in hac specie nuncupatim voluit Iaco.Ra.in.l.contra maiores,& ibi quoque Pet.à bel.perti.vers.dicit hic.Cy.col.2. versi.item facit hæc.l2.& Bal.qui id dicit no.col.2.ver.ecce aliam quæstionem cõsuetudo est, & Saly.in fi.C.de inoffi.test.idem Bal.in tracta.proto.col.5.versi.sed pone quòd Titius. Collect.in.c.constitutus,col.pen.versi.& vt perfectius,extrà de restit.in integ.Masue.tit.de retract. col.vlti.versi.item pone emptor agit.Guid.Pap.decis.257.cauetur de consuetudine, in princ. & omnes propè glossematarij consuetudinum Franciæ.

An currat tempus retractus, dum res est cõtrouersa inter emptorem & venditorem.

37 ¶Sed & facit tex.in.c.cõmissa,& ibi glos.in verbo,pacificam,& doct. de elect.lib.6.vbi tẽpus anni præstitutũ ad promotionem ordinis sacerdotalis ei qui beneficium curatum obtinuit,nõ ei currit, quandiu lis ab initio mota pendet super huiusmodi beneficio. Et quod traditum est ab Hosti.Io.And.& Panor.in.c.quoniam, extrà de iure patro. quòd pendente lite super potestate eligendi non currit tempus præfixum electioni faciendæ. & id clanculum probatur in.c.2.ext.de in integ.restit.quanquã secus sit,si lis sit super iure patronatus,per.d.c.quoniã,& rursum.c.eam te,&.c.cùm propter,eo.tit. sed id fit in hoc casu propter specialem peculiarémque ac singu-

Tẽpus promouendi ad sacerdotium nõ currit beneficio cõtrouerso.

ac singularem quandam rationem,vt no.omnes in.d.c.quoniam.ex quo possumus intelligere ius commune in cæteris casibus esse incontrarium.leg. in ijs quæ contra, &.l.ius singulare.ff. de leg. Nam & Panor.con.94.in quæstione,hæredum,colum.4.versi.non ob.secundò,libr.2. respondit emphyteutam non esse in mora soluendi canonẽ,quandiu tertius ei de re emphyteutica quæstionem facit,nec potest illius possessionem assequi,ar.d.l.quandiu.

Nec tẽpus eligendi pendẽte lite super iure eligendi.

38 ¶Et idem quoque in vasallo qui non est in mora petendi inuestituram,quandiu patitur controuersiam feudi ab alio,qui ipsum feudum occupat,voluere Guil.Cu.Bal.Saly.Raph.Fulgo. & Paul.Cast.in.l.solennibus.C.de rei vendica.& idem Bal.Iac.Alua.& Cardi. Alex.in.c.j.tit. quæ fuit prim.cau.bene amit.per.d.l.quandiu. And.Iser.in.c.j.in prin.tit.de capit.Corra.Pet. Anc.con.174.dominus,col.vlti.Marti.Laud.in.c.j.in fi.tit.qui.mod.feud.amit.l.2.Step.Bert. con.104.etiam,col.j.nu.6.lib.2.& iterum con.15.ex themate,nu.13.lib.4.Guid.Pap.deci.Delphi.165.sed iuxta.Alber.Bru.consi.38.visis,col.2.versi.nec ob.Fran.Curt.Iunior in tract.feud. parte.4.in.23.causſa priuationis,col.vlt.ver.7.imitanda est.Idẽ denique si controuersia sit inter hæredes scriptos & venientes ab intestato de viribus testamenti,non currit interim tempus executionis ipsius testamenti,vt per Pet.Ferra.qui tamen distinguit,titu.forma libel.quo agit. ad redi.rati.tutel.in verbo,ac executores,co.5.ver.vlteriùs quæritur. Et facit quod post Guid. Suz.tradit Alberi.in.j.parte statutorum,quæsti.177.item quæritur statuto cauetur.

Vasallus nõ est in mora si patitur feudi controuersiam.

39 ¶Verùm hæc quantùm ad retractum nostrum proximitatis pertinet, non sunt sine scrupulo apud nos,quibus est expressa consuetudo,id tempus retractus currere ignorantibus, minoribus,absentibus,infrà hoc eodem titul.§.35.Nam & Carol.Molen.in consue.Parisi.tit.j.§.42. in.5.eadémque vlti.quæst.negat controuersiam à tertio motam impedire cursum retractus feudalis.Cui & ego in ea re accedo.Præsertim cùm alia consuetudine.§.36.tempus currat à notificatione contractus apud acta. Veniat igitur consanguineus,si libeat ad retractum, & ei cedet emptor cum onere illius litis motæ,vt in simili dicemus in venditione facta cum pacto reuendendi infrà tit.seq.§.2.

40 SEPTIMO QVIA IN præcedenti quæsti.locuti sumus,cùm controuersia est inter emptorem & venditorem,aut etiam aliũ extraneũ prætendentem rem ad se pertinere,quæro quid si ea sit inter ipsum emptorem & consanguineum etiam contendentem rem suam esse, & ideo eam vendicantem,tãdémque ipse consanguineus succũbit,& interim tempus anni labitur,an nihilominus poterit intra annũ finitæ cõtrouersiæ vti hoc iure retractus? Io. Fab.hãc quæstionem nuncupatim posuit in.d.l.contra maiores,& rursus in.§.qui autem,insti.de excusa.tu.& vtrobique dicit eum admittendum. Et in id optimè facit.d.l.contra maiores,vbi pendente quæstione nullitatis testamenti non currit tempus querelæ! Ex quo etiam not.Iac.Aret. Cy.Alberi.Paul.Cast.& recentiores,quòd pendente quæstione nullitatis sententiæ non currit tempus appellandi.quod & voluerunt Iac.Aret.Cy.Bar.Alberi.in.l.quandiu.C.qui admit.ad bono.poss.& Bal.in.l.qui testamento,per illum text.ff.de excus.tut.Bart.in.l.si expressim,col. 5.versi.circa tertium.ff.de appel.& in.l.j.C.quando prouo.non est necesse.Angel.in.l.Paulus. §.j.col.2.vers.& vnum scias.ff.de vsur.Raph.Co.con.36.proponitur quòd.A.iudex,post prin. Hippo.Marsil.sing.152.succumbens.

Quid si cõtrouersia est inter emptorem & cõsanguineũ. Pendente nullitate testamenti non currit tempus querelæ. Pendẽte nullitate sententiæ non currit tempus appellãdi. Quomodo superiora intelliguntur.

41 ¶Quod tamen intelligunt Bald.in.d.l.contra maiores,& Angel.in.d.l.Paulus.§.j.& Rapha. Co.vbi suprà.d.col.j.& iterum in fi.& multi ex alijs quos citauimus,si probabili ratione motꝰ, victus ille sententiã dixit nullam. Secus si improbabili & temeraria: tunc enim currit tempus appellandi,ne illi sua temeritas prosit,ar.l.negotiorum,in princ.ff.de appella.&.l.si longis.C.de execu.rei iudi.&.l.tutor,in prin.ff.de vsur.Et ita intelligendus est Guid.Pap.qui tenet simpliciter tempus currere,deci.Delphi.436.cùm in materia,in.70.quæst. Sed & in nostro illo casu retractus Io.Fab.in.d.§.qui autem,intelligit id quod suprà ex eo diximus, nisi consanguineus sciens prudẽsque eam litem mouerit,eo scilicet animo,ne tempus ei curreret,per text.in.l.cũ quidam.ff.de bono.poss.&.l.quòd Seruius.ff.quod vi.aut clam.Et id quidem præsumitur,scilicet scienter cautímque & fraudulenter fecisse,ex eo quòd succumbit.l.tutor vel curator.ff.de admi.tit.&.d.l.negotiorum.ff.de appel.nisi aliàs de bona fide appareat.d.l.qui testamento.ff. de excus.tuto. Quã Fab.sententiam approbat Igneus in repe.l.dudum,char.7. col.3.versi.addo vnum quod no.C.de contrahen.emptio. Quibus hîc adde quæ dicemus infrà.§.4. gloss.3. quæ est in verbo,aura cours contre le retrahant,nu.j.2.&.§.12.in gloss.2.num.4.quartò quod terminus.

Qui succumbit censetur in mala fide fuisse.

42 OCTAVO QVAERO quid si res fuit vendita sub conditione, an tempus statim curret à tempore contractus,notificatione facta secundùm priuatam nostram consuetudinem,an verò à conditione impleta. Et videtur statim currere,nõ aliter expectato conditionis euentu,per.l.j.§.biduũ.ff.quando appel.sit.&.c.biduum,in prin.2.q.6.vbi si feratur sententia sub conditione,statim ex die latæ sententiæ tempus ad appellandum computandũ est: nec expectandus est dies,ex quo conditio ipsius sententiæ extiterit. Et ita in specie nostræ consuetudinis nuncupatim authoritate illorum iuriũ tenuit Guid.Pap.deci.Delphi.257.cauetur de cõsuetudine,col.j.ver.sed iuxta præmissa,& nihil aliud allegat.

Venditione facta sub cõditione, an tempus currat ante cõditionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

43 ¶Sed ad huius sententię comfirmationem facit, quòd in contractibus conditionalibus debet inspici tempus contractus, non conditionis, le. si filiusfa. & ibi Barthol. & alij. ff. de verbo. obliga. & l. 2. §. ea quoque. ff. de colla. bono. & l. vlti. ff. de stipulat. fer. & l. quæ legata, & l. sequen. ff. de regu. iur. & quæ traduntur à gloss. & docto. in l. si vxorem. C. de condi. inser. & Bartho. in l. si rem meam. ff. de verbo. obliga. vti etiam locum contractus non conditionis impletæ inspiciendum esse tradit glos. quam omnes sequuntur in l. si vxor. ff. de iudic. Nam & venditio conditionalis statim est perfecta, antequam extiterit conditio, vt dicit text. in l. necessariò. §. si ita res. ff. de peric. & commo. rei vend. Et adeò quidem, vt non liceat alteri contrahentium inuito altero ab ea discedere, vt dicit gloss. ibi, & in l. j. in princi. C. eodem titu. & in §. j. insti. de empt. & vend. & Hostien. in summa eodem titul. §. 2. in fi. & Saly. in. l. sicut, columna. 2. versicul. quæro ab extra. C. de act. & oblig. & doct. vbique. Ex quibus fit, vt creditor conditionalis teneatur ius suum opponere aduersus subhastationes intra tempora statuti, non expectata conditione, ne excludatur adueniente posteà ea conditione, vt nota. voluerunt Christo. Castel. Raph. Co. Petr. Besut. Hieronym. Tortus, & Iason in. l. si stipulatus fuerim. §. cùm stipulamur. ff. de verborum obligat. & Catel. Cota. qui id dicit sing. memor. statuto vel decreto, in prin.

Tempus cõtractus inspici nõ conditionis.

44 ¶Sed & ex iis fiunt quæ Bal. tradit in. l. j. ad fi. C. de mundi. Primum quòd si ex statuto non debet solui gabella ex contractu facto in nundinis, si in illis fiat contractus conditionalis, cuius conditio extet post nuudinas, non debetur gabella, inspecto scilicet tempore contractus, non conditionis. Ita enim eum refert & sequitur Francisc. Aretin. in. leg. hæres quandoque, column. vltim. ff. de acquiren. hære. vbi id dicit singul. & consilio. 11. procedendum est breuiter, columna. j. Et id quidem verissimum est: quia ibi censetur fuisse contractum, vbi inter partes conuenit, non vbi conditio euenit, gloss. in. l. si vxor. ff. de iudici. arg. d. l. si filiusfa. ff. de verbo. obliga. Ideóque ibi debet solui gabella, vbi contractus est initus, non in loco conditionis, vt per Firmia. in tracta. gabel. in. 5. parte princip. quæsti. 11. & iterũ parte. 6. quæsti. j. vbi & alia multa in id allegat. atque etiam in. 3. parte. 8. partis princip. quæsti. 27. Alterum dictum Bald. in. d. l. j. de nundi. huiusmodi est, quòd si statutum prohibet contrahi super bonis rebellium, etiam contractus conditionalis non tenet, licèt conditio existat post rebannitionem. quod dictum sequitur Iason in. d. l. si filiusfa. in prin. de verb. oblig.

ex cõtractu cõditionali an debeat gabella et ex quo tẽpore.

45 ¶Verùm Guil. Cu. loquens in hoc casu retractus in. l. j. §. annus. ff. quan. actio de pecul. tenet expectandam esse conditionem, vt tempus consanguineis currat, per text. ibi, qui ad hoc est optimus. &. l. Titius, quæ est pen. §. procedit autem. ff. de excus. tut. & sequitur Alberic. in. d. §. annus. & in. j. parte statutorum, quæstio. 97. sed nunquid proximior, in fin. quibus locis ad hoc quoque citat. l. tali, in princip. ff. de iure dot. vbi etiam est tex. optimus in ratione, cùm dicitur, ne si aliàs obseruaremus, &c. &. l. bouem. §. si sub conditione, qui est vlti. ff. de ædili. edic. vbi item est optimus text. & priori quoque loco allegat. l. Caius. ff. de excusa. tuto. Sequitur item Bald. in tractat. proto. colum. 5. versiculo, sed quæro quid si aliqua res, vbi etiam allegat le. j. ff. de iure delibera. Et idem voluit Geral. Bago. in sua disputatione retractus, vbi & ad hoc quoque bonum textum allegat in le. cùm notissimi. §. illud. C. de præscriptio. 30. vel 40. ann. Sed & in eadem opinio. fuit Sebast. Neapodanus in tractat. de iure congrui, in verbo, emit. & Matthæ. Afflict. in tracta. protom. in verbo, licèt enim suprà diximus, columna antepenultim. versicul. sed an si vendita, motus quia non transfertur dominium nisi impleta conditione, secundùm Barthol. in. l. si is qui pro emptore, in. 4. quæsti. principi. ff. de vsucap. & facit (inquit). l. cedere diem. ff. de verbo. obliga.

Cõtra tempus conditionis inspiciendum.

46 ¶Cui adde & alia iura id quod diximus probrantia, scilicet dominium non transferri ex cõtractu aut alio actu conditionali, nisi conditione existente. l. ei qui ita hæreditatem. ff. de condi. instit. &. l. qui hæredi. §. vltim. ff. de condi. & demon. &. l. qui absenti. §. j. & ibi Barto. & alij. ff. de acqui. poss. &. c. super eo, extrà de condi. appo. & ibi gloss. quæ adducit coneord. & diximus in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, numero. 225. deinde quia huiusmodi, vbi & alia quædam huc pertinentia attulimus, vt ibi videre poteris. Sed quibus addere potes. l. hæc venditio. ff. de contrahen. empt. ex qua probatur tum demum conditionales venditiones perfici, cùm impleta fuerit conditio. Ex quo nec ex ea ante euentum conditionis agi potest, nec debentur laudimia, nec ius prælationis aliàs competens domino, nec ob eam rem emphyteuta cadit in commissum, quæ omnia latè executi sumus suprà eodem. §. in verbo, a vendu, quæ est gloss. secunda, numero. 21. sequen. & illud in dubium, & sequent. vbi & alia multa diximus his conuenientia, vti etiam faciemus titulo seq. §. 2. glossa. j. numero. 72. ad decimum septimum.

fol. 15.

47 ¶Nec interim omittam text. in. l. vltima. §. finautem auaritiæ. C. commi. de lega. cuius authoritate Bald. consil. 351. item ad illud, libro. 3. tradit fideicommissi conditionalis vsucapionem non currere antequá existat cõditio. Et regulare est, vt aliàs nõ currat tempus, nisi impleta cõditione, vt voluit Bar. qui id dicit multùm no. in. l. si cui legetur, in fi. princi. & ibi post eũ Bal. Ange. Raph. Floria. Alex. Fran. Aret. & Iason. ff. de le. j. Bal. in. l. id quod pauperibus, col. 3. ver. secundò an iste annus. C. de episc. & cleri. & in. l. j. in 12. quæst. C. de his quæ pœnæ no. & in ru.

C. de

C. de contrah. empt. in. 23. quæsti. Nam & cùm tempus aliàs apponitur actui, qui dependet ex futuro euentu vel facto alterius, id non currit pendente dubio euentu. l. 3. §. si quis hæredi. ff. de statuli. &. l. si cui. ff. de leg. 3. &. l. si rem. §. vlt. ff. de pigno. act. &. l. si mãdauero Titio. ff. man. glo. in. l. in illa stipulatione, si calendis. ff. de verb. oblig. Soci. qui alios citat, consi. 76. visa facti contingentia, col. 4. ver. confirmatur alia bona ratione, lib. j. vt non mirũ videri debeat quod respondit Pau. Cast. con. 21. ad primum quæsitum, in. j. dubio, lib. 2. quòd si ex statuto præsumi tur venditio simulata, ex eo quòd vẽditor stat in possessione certo aliquo tempore, id tempus non currit in venditione conditionali, nisi impleta fuerit conditio, per multa etiã ibi allegata. Et vide quæ scribit Ang. con. 266. dictum legatum, in fi.

48 ¶Nec huic sententiæ posteriori obstat. d. §. dubium, &. d. c. biduũ suprà in prin. huius quæsti. citata, quæ loquuntur de sententia lata sub conditione: quia speciale est in eo casu: in cæteris autem temporum præscriptionibus secus est, per iura suprà allegata, & expresè voluere Bart. & alij. in. d. §. dubium. & glo. in. d. c. biduũ. Rationem autem huius specialitatis assignat Bar. vbi suprà, authoritati rei iudicatæ, vt etiam facit Nico. Neapoli. in. d. l. si cui legetur. §. j. ff. de le. j. & ibi quoque Alex. in prin. illius. l. & Iason col. vlti. qui & aliam rationem affert, quia quando iudex sententiam fert sub cõditione, statim incipit grauare partem. Ideo statim incipit curre tẽpus ad appellandũ, eò maximè quia quando cõditio extabit, retro fingitur purè iudicatum fuisse à tempore sententiæ, vt & aliàs. l. sub cõditione. ff. de solutio. ideo statim appellari debet, vt not. in. d. c. biduum. Super hoc tamen relinquit cogitandum.

Quare in sentẽtia tẽp° ipsius, non conditionis inspicitur.

49 ¶Ego autem quantùm ad id quod postremo loco dicit, non ei accedo: quia illa eius ratio cõcluderet tam in contractu, quàm in sententia: cùm in vtroque cõditio retrotrahatur, vt in cõtractu probat. d. l. sub conditione, ab eo citata, & aliæ infinitæ. De sententia verò, vt hoc illi ad dam, voluit Bald. in. l. non dubium, col. 5. in. 5. oppo. C. de legibus, vbi id dicit probari in. l. generaliter, post prin. C. de reb. credi. & de hoc quoque per ipsum Bald. in. c. prætereà requisisti, col. j. versi. opponitur, extrà de appella. Bart. in. l. si is qui pro emptore, col. 15. versi. ex his cùm assiderem, & ibi quoque Iason col. 65. versi. iuxta prædicta, cum multis seq. ff. de vsucap. Id autem quod primum dicit Iason satis placet, nam ex eo quòd quis lædi potest, vt ex sententia cõditionali, iam lædi censetur, glo. in. l. si quis iniquum, quæ est. 3. §. j. ver. hæc pœna, in verbo, experitur. ff. quod quisque iur. vbi Bald. eã no. pro appellantibus qui dicunt se læsos, ob id quòd lædi possunt. & bene facit tex. ibi. Et hanc rationem ei quod de sententia conditionali dictum est, assignat Bald. post Inno. in. c. quòd ad consultationem, col. 2. versi. vlterius no. ext. de re iudi. & Panor. in. d. c. prætereà requisisti, col. 4. versi. & quanuis hæc op. & ibi quoq; Philip. Frã. col. 3. extrà de appel.

De eadem re.

Læditur ex eo quod lædi potest.

50 ¶Idem autem Bal. in. l. si prædium, col. 3. vers. sed pone celebratus. C. de ædili. act. aliter de hac re loquitur. nam si cõtractus (inquit) est cõditionalis, non potest interim dum pẽdet, agi redhibitoria, vel quanto minoris: quia vbi non potest esse obligatio, non potest esse resolutio, per. d. l. bouem. §. si sub conditione. ff. eodem tit. Aliud autem est in sententia conditionali. d. §. biduum, quia ibi non petitur absolutio, sed iniquitatis declaratio: vnde vbi petitur absolutio, vt in sententia excommunicationis, non currit tempus appellandi. d. c. prætereà requisisti, extrà de appel. quo in loco videbis omnes doct. super interpretatione. d. §. biduum.

De eadem re.

51 ¶Adeò autem lædit sententia conditionalis (vt id quoque addas) vt si condẽnatus etiam ante conditionẽ efficiatur de foro alterius iudicis, tamen adueniente conditione manet ligatus, vt tenuit Barthol. Brix. in quæstionibus venerabilibus, quæsti. 42. esto quòd sententia, per. d. §. biduum. De quo tamẽ & similib° vide gl. in. c. à nobis, le. j. in verbo, nõ nisi subditi, & ibi Pano. de sent. excõ. & in. c. Salonitanę, in verbo, sub excõicatiõis. 63. dist. Archi. in. c. 2. de cõsti. li. 6. Io. And. in. c. cùm sunt, de reg. iur. eo. lib. Bal. in. d. c. prætereà requisisti, col. 2. ver. quæro pẽdente, & ibi Card. Alex. col. 2. versi. quòd si lata, ext. de app. Lapum allega. 48. magister, col. 2. & Panor. in. c. vlt. col. pe. & ibi quoque Ant. de offic. dele. & Pet. Anc. con. 158. ex narratis, col. vlti. Cæterùm etiã in sentẽtijs cõditionalibus cũ de alio quærim°, quàm an tempus currat appellationi, certè tẽpus nõ currit ante conditionẽ impletã, vt in pulchro casu sing. voluit Bald. in. l. data, col. antepe. ver. sed pone aliquis fuit. C. qui accus. nõ possunt, vbi id videre poteris.

De eadem re.

52 ¶Igitur vt repetamus in venditione conditionali non currit tẽpus retrahendi consanguineis ante impletã conditionem: quando & videri posset, non priùs esse eos admittendos, ex ijs quæ diximus suprà eo. §. in glos. 2. quæ in verbo, a vendu, nu. 21. sed & illud. & seq. Ex quo etiam infertur, vel si nulla alia esset ratio, illis interim tempus non currere. l. j. in fi. C. de anna. exce. &. l. j. C. de bo. mater. cum si. Sed tamen aliæ sunt rationes hanc rem minimè dubiam relinquentes, vt patet ex ijs quæ diximus. Id quod tamen velim intelligas, nisi is qui ita sub cõditione vẽdidit, non expectata conditione rem emptori tradiderit. Nam cùm tunc etiam ante impletam conditionem dominium transferatur. l. dotis fructus. §. vlt. &. l. seq. ff. de iure dot. & latè dixim° suprà in eodem verbo, a vendu, num. 28. quòd si prior, & seq. vbi etiam ostẽdimus ex huiusmodi venditione conditionali secuta traditione emphyteutam & vasallum cadere re ipsa vẽdita. & alia multa diximus huc pertinentia. Etiam crederem hoc casu tẽpus currere, nisi & ipsa traditio fuerit etiam conditionalis, vt ibi quoque diximus.

Quid si ante cõditionẽ res fuit tradita.

fol. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

53 Sed & hoc quoque ita putarem procedere, si traditio facta fuerit in ipso instrumento vēditionis, vt quia apposita est clausula precarij siue constituti, aut quia notarij attestantur in eodem instrumento, rem ipsam in eorum præsentia fuisse realiter traditam: ita scilicet vt consanguineus, simul vbi resciuerit venditionem esse conditionalem, sciat quoque rei traditionem: Aut etiā aliter traditio ita facta fuerit, vt verisimiliter consanguineū non latuerit, non magis quàm ipsa venditio, quia scilicet palàm & in propatulo facta est, aut etiam emptor palàm incumbit possessioni. Nam quid si traditio & possessionis apprehensio adeò clandestina sit, vt de industria ita verisimiliter facta fuerit, quò consanguineus caperetur fraudaretuŕque retractu? dum videns vēditionem conditionalem fortè sibi ob oculos ex composito obtrusam, & cuius ideo retractandæ tempus non currit, ignorans autem traditionem occultam, non se ad retrahendū accingit, putans ei tempus, vt fert contractus, nō currere. Et certè nullus est vel prudentissimus quisque, qui non hac specie, veluti hamo, non secus ac piscis caperetur. Nemini autē fraus sua prodesse aut patrocinari debet. l.2. C. qui mili. non pos. lib.12. &.c. series, &.c. ex tenore, ext. de rescript. cum si. à me adductis suprà in verbo, ou lignagier, numero.67. denique si diceremus. Et si aliter diceretur. esset viam aperire fraudibus, cum id quotidie fieri posset, cui obuiandū est. l. cum hi. §. si cum lis. ff. de transac. &.c. quanto, de diuor. cum si. Et hic est quædā præsumptio fraudis, ob id quòd seorsum & occultè præter consuetudinem factum est. ar. l. vlt. ff. de rit. nup. & eorum quæ dicemus infrà tit. seq. in rub. numero.12. secundùm, & seq. Et aliàs in certis casibus, vbi est quæstio de præiudicio alterius, non sufficit clādestina traditio, vt patet ex scriptis ab And. Iser. Iac. Aluar. & Cardi. Alex. in. c. j. tit. qui succes. feud. dar. tene. Et faciunt etiam quæ dicam de ignorantia aduersarij nostri à nobis procurata, infrà. §. 35. glo. 4. in verbo, ignorans, numero. 29. septimum è diuerso. Vide tamen quid in simili dicat Arno. Ferro. in consuetud. Burd. ti. de retractu. §. j. pag. 6. versi. & ideo.

54 ¶ Intellige præterea generaliter quod dictum est in conditionalibus non currere vsucapionē, nisi conditione impleta (Id enim volui obiter dicere, licet non admodum ad nostrū retractum pertineat) vt scilicet procedat, nisi cōditio talis esset in potestate partis, tunc enim si negligat adimplere, æquè aduersus eum currit vsucapio, acsi conditio impleta fuisset. l. j. §. qui sub conditione, & ibi Guil. Cu. & Bald. ff. si omis. cau. testa. idem Bald. in. l. eum qui. C. eod. titu l. Ro. cod. 84. circa id quo quæritur, column. 2. versi. secundò per id quod dicimus. & Fran. Balb. in tractat. præscript. in. 3. quæsti. prin. 4. partis. 4. etiam partis prin. col. 2. versic. 2. per ea.

55 NONO QVAERO quid si res vendita fuerit cum pacto legis commissoriæ vel adiectionis in diem. A quo tempore curret annus datus consanguineis ad retrahendum. An à vēditione ita facta, an verò à conditione resolutoria cessante, vide per Do. Bohe. in cōsuetudinibus Biturigum hoc eo. tit. §. j. vbi hanc rem latè tractat, definítque non currere tēpus nisi cessante dicta conditione. de quo & nos tractabimus in titu. seq. de retraict conuentionel. §. 2. vbi videre poteris. Sed vnum hîc dixerimus, id procedere, cùm huiusmodi pacta fiunt sub conditione, vti plurimum fieri assolet: secus si purè facta fuerint, sed ita vt sub conditione resoluantur, vt qūq; etiā fit, attestāte iurisconsulto in. l. 2. ff. de in diē adic. & in. l. 2. ff. de leg. cōmi. tunc enim aliud dicēdum esset, vt patebit ex ijs quę dicemus in. d. §. 2. ti. se. nu. 60. sed & illud quoq;.

Tempus retractus quādo currat in re vendita cum pacto legis commiss. vel addic. in diem.

56 DECIMO QVAERO quid de venditione facta cum pacto de reuendēdo intra certum tempus restituta precio. An tempus currat statim à contractu venditionis, an à tēpore huius facultatis redimendi finitę: multum enim interest inter huiusmodi pactum reuēdēdi, & illa adiectionis in diem, & legis commissoriæ, de quibus locuti sumus in præcedēti. q. Illā enim ipso iure resoluunt sine alia traditione, hoc minimè, vt latè dicam infr. d. ti. seq. §. j. in glo. vltima.

Quid in re vēdita cum pacto reuendendi.

Alia quæstio.

Quid igitur dicendum sit in hoc casu, videbis latissimè in eo ipso ti. seq. §. 2. vbi est consuetudo, quæ de hac re loquitur. Et ibi quoque videbis quid in alio casu huic affini dicēdum sit, videlicet si quis vēdit ānuum reditum pecuniarium cum facultate redimēdi restituto precio intra certum aliquod tēpus. Et si id nō fecerit, exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc, cedit fundum loco illi reditus: vēditor autē non redimit intra illud tempus, & sic fundus manet emptoris. Poterítne consanguineus post annum ab illa facultate transacta fundum retrahere, an verò debuit intra annum contractus venire. Cuius tamen rei volui hîc admonere lectores, vt hîc id ipsum conquirentes habeant locum, vnde possint depromere.

57 VNDECIMO QVIA HAEC consuetudo præbet annum consanguineis, alia autem in. §. 11. dicit anteponēdos esse proximiores remotioribus. An ipsi remotiores possunt cogere proximiores, vt nō expectato anno integro retrahāt intra aliquod certum tēpus, arbitrio iudicis statuendum. Iacob. Ra. & post eum Cy. Alberi. & Pau. Cast. expressè loquentes de hoc casu in. l. vlti. C. de furt. scribunt posse cogi, ar. illius. l. &. l. j. ff. de cur. bo. dā. &. l. mācipiorum. ff. de opti. leg. id quod ipse Paul. dicit singu. & mēti tenendum, quia quotidie potest contingere. Et idem tenuit ipse Alberi. in. l. dudum. C. de contrah. empt. & in. j. parte statutorum quæstio. 90. quid si proximior. Et quisquis est in margar. Bald. in verbo, alienatio, colum. vltim. & Geral. Bago. in tract. retractus, versi. quæro quando proximior, in. 2. conclu. & Bened. in repet. c. Raynucius, in verbo, & vxorē nomine Adelasiam, numero. 156. ext. de testa. & Igneus in repe. d. l. dudum. colum. 26. versi. vnum autem circa prædicta, cum multis seq. C. de cōtrah. empt. &

Qu. An remotiores possint cogere proximiores ad retrahendū ante tempus.

Boher. in consuetu. Biturig. hoc eodem tit. de retraict. §. 2. col. pen. versi. sed quid an remotiores. & Albert. Brunus. con. 67. dum dubitatur, ad fi. & Ferro. in consuet. Burdigal. hoc quoq; tit. 54. & Chassa. in postrema æditione commentariorum in consuetudines Burgūdiæ. hoc itē tit. §. j. in verbo, le plus prochain, col. 3. versi. sed quæro sunt plures, & iterum. §. 2, col. j. versicu. aduerte tamen, vbi dicit semper se fuisse in ea op. quāuis in duabus prioribus æditionibus cōtrariam sententiam tenuisset in. d. §. j.

58 ¶ Quorum sententiam non mediocriter fulcit, quod scribit glo. in. l. quādiu institutus, in verbo, instituto, post medium, & ibi quoq; omnes propemodū scribentes. ff. de acqui. hæred. quòd creditores hæreditarij possunt petere, vt hæredi statuatur tēpus ad adeūdam hæreditatem, per d. l. j. ff. de cura. bonis dam. &. l. 4. ff. de bo. auth. iud. pos. &. l. si quis instituatur. ff. de hære. insti. Et post id tempus non auditur hęres. l. diffamari. C. de ingen. manumis. &. l. si accusatoribus. C. de accus. & alijs iuribus ibi allegatis. De quo etiam per Corne. con. 302. licèt in propositione, col. j. lib. 3. Et quod etiam voluit alia glo. in. c. vlti. in verbo. duntaxat, ibi, quia capitulum poterat, de consuet. lib. 6. quòd cum canonicis ex consuetudine competit ius optandi præbēdā, quo casu illis statuitur tempus. 20. dierum, per. d. c. vlti. potest capitulum antiquiori aliud breuius tempus statuere, puta duorum dierum ad optandum, vt sic post id tempus detur locus sequentibus: & si hoc non fecerit, sibi imputet. Et ibi eam glo. sequuntur omnes.

59 ¶ Ego tamen de hoc casu retractus multum dubitarem, stante consuetudine cuiusmodi est apud nos infrà eo. §. 11. vbi expressè cauetur, quòd licèt proximiores cæteris sint præferendi, tamen non sunt impedimēto remotioribus, quin possint, si priores venerint, intra annū retrahere, sed ita vt proximioribus posteà venientibus intra eum annum cedere debeant. Iura autem illa, quibus innituntur illi doct. & quæ præterea suprà citauimus, loquuntur in casibus, in quibus nulla patet via posterioribus, nisi prioribus exclusis. quæ res est admodum diuersa. de quo & tu vide tex. in. d. l. quandiu institutus. vbi scribitur. ideo instituto posse à prætore, subſtituto petente, tempus præstitui ad adeundam hæreditatem, vt nisi id faciat intra id tempus, locum faciat subſtituto: quia ipsi subſtituto locus non est, quandiu institutus admitti potest. Et sic ibi apertè declaratur à cessante ratione, atque etiam à contrario sensu, quòd si subſtitutus admitteretur à principio, nihil esset, quo cogi posset, ac deberet institutus adire ante tempus in id à iure concessum. Ideóque per illum tex. Pet. Anc. in. c. cum in tua, col. j. versi. item in versi. atq; etiam per tex. ibi, dicit quòd quando plures ad idem admittuntur ordine successiuo, præfigitur priori terminus.

60 ¶ Quòd autem dictum est de creditoribus hæreditarijs, id ideo est, quia interim, nondum scili cet adita hæreditate, agere non possunt, nec suū debitum reposcere. Similiter in casu. d. c. vlti. de consuet. posteriores non poterant optare, quādiu locus esset antiquioribus. Hîc autē remotiores offerre possunt & retrahere, vt dictū est. Ideo non possunt cogere proximiores ante tempus illis à consuetudine concessum: nec iudex illis petentibus potest id tempus abbreuiare, vt nostrorum verbo vtar. l. 4. §. si quis cōdēnatus. ff. de re iud. cum si nec enim indultū à lege vel statuto beneficium est cuiquā auferendū. c. indultū, de reg. iur. lib. 6. vbi glos. id dicit procedere in omnibus tēporibus cōcessis à lege, sine tacito vel expresso mādato iudicis. De quo tu plenissimè vide per Imo. Ro. & Alex. in. l. 2. ff. de re iud. Anto. Panor. & latissimè Feli. in. c. cùm sit Romana, extrà de appel. Ita tamen vt non omittas glo. quæ id quod diximus tradit in simili casu, in. c. si tibi absenti, in verbo terminum, de præben. lib. 6.

61 DVODECIMO, QVAERO, quid si quis vendat rem vxoris aut alterius, nomine ipsius vxoris aut alterius domini, qui posteà eā venditionē ratificat. Currítne tempus consanguineo à tempore venditionis, an verò ratificationis. Nam multa sunt quæ rem dubiā faciunt. Primū enim, vt inspici debeat tempus contractus, illud est, quòd ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur. l. licèt. ff. de iudi. & l. vlti. C. ad. SC. Mace. &. ca. ratihabitionē, de reg. iur. lib. 6. cùm si. Etiam in ijs quæ requirunt speciale mandatum. l. quòd si de speciali, & ibi Bald. ff. de mino. &. l. vlti. § j. & ibi Philip. Deci. in. 2. not. ff. quòd quisque iuris, &. c. vlti. de iureiu. lib. 6. &. c. j. de homici. eo. lib. 6. Archi. in. c. qui ad agendum, de procurat. eo. lib. 6. Oldra. con. 199. pro fundamento, col, vlti. Io. And. in. c. cupientes. §. quòd si per. 20. de elect. eod. quoque lib. 6. Bal. & Saly. in. l. si maritus. C. manda. vbi Bal. dicit tex. in. d. §. quòd si de speciali, esse ad hoc no. & idem Bal. in. l. multùm, col. 2. versic. sed nunquid ex sola, & ibi quoque Saly. col. 3. C. si quis alteri vel sibi. Angel. in. d. l. licèt, col. j. ff. de iudi. Alex. con. 78. viso & diligēter, col. 4. versi. nec prædictis ob. lib. 5. quod iterum repetitur con. 26. lib. 6. & idem Alex. con. 133. circa executionem, col. 2. versi. posset etiam ad cautelam, eo. lib. 6. Feli. in. c. nonnulli. §. sunt & alij, col. 7. versi. amplia quintò, extrà de rescript. & in. c. sicut, le. 2. in fi. extrà de simo. Iason. in. l. si quis mihi bona. §. iussum, col. 5. versi. secundò inquantùm. ff. de acqui. hære. Philip. Deci. in. l. semper qui nō prohibet, col. j. ff. de re. iuris. Alcia. in. c. cùm nō ab homine, nu. 70. ext. de iud.

Q. an tempus currat a tempore venditionis, an ratificationis factæ a domino rei venditæ.

62 ¶ Quāuis tamen sciam nonnullos inea esse sententia, vt quæ requirunt speciale mandatum, ratificari non possint. in quibus subobscurè videtur fuisse Accursius in. l. per procuratorem. ff. de acqui. hæred. & in. d. l. si maritus. C. mandati. Sed huius contrarium expressim ille ipse tenuit in. l. proinde. §. j. in verbo, absentem. ff. ad leg. Aquil. & in. l. cùm fundus. §. seruū, in verbo,

Ratificari possunt quæ speciale mandatū requirunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

præstaret.ff.si cer.pet. Et huic posteriori sententiæ magis accedo. eíque astipulatur bonus tex. in.l.3.§.si procurator.ff.quod quisque iuris,cùm ibi dicitur,si hoc ei specialiter mandaui, vel ratum habui.

63 ¶ Sed è contrario quòd tempus ratihabitionis debet inspici, facit quod in simili consuluit Bald.con.14.punctus nunquid illi,lib,5.& Paul.Cast.con.217.videtur dicendum quod tẽpus, lib.j.vbi in casibus,de quibus loquuntur, concludunt tempus non nisi à ratificatione currere. Et hæc quoque ratio huc spectat,quia huiusmodi ratificatio facit,vt ea venditio censeatur esse facta ab vxore,aut alio domino ratificante,non ab ipso vẽditore.l.si pupilli. §.item quæritur, in illis verbis,sed ratificatio fecit tuum negotium,& iterum in.§.seq.& ibi no.ff.de neg.gest.& voluit Spec.tit.de iudi.§.2.versi.ratihabitione,vt ab omnibus vbique allegatur,sed est in versi. ex prædictis,iunctis seq.Cy.Bar.Bal.& alij in.l.si pecuniam.C.de neg.gest.ex quibus Bald.expressim dicit,quòd tum demum incipit currere præscriptio actionis quæ hinc oritur, cùm ratificatio facta fuerit,& idem Bar.in.l.j.§.sed & si cùm quis,paulò post prin.ff.de vi & vi arma. & in.l.Pomponius,in prin.non semel.ff.de neg.gest.& Franc.Are.con. 127.eximie,col.2.ver. & præmitto.Soci.con.158.visis processu,col.3.versi.item in prima causa,lib.2.Philip.Deci.in. d.l.semper qui non prohibet,col.2.versi.& quando laudum.ff.de regu.iur.& con.281.viso pũcto,col.2.versi.& cùm ipsorum.

Ratificatio facit censeri actũ esse ratificãtis.

64 ¶ Nam & aliàs semper qui dat robur actui,qui aliter esset inutilis,ipsum actũ conficere censetur,secundùm Iac.Bel.in.§.interim,in authen.de manda.princ.Bart.& alios in.l.& quia,quam legit cum.l.more.ff.de iurisdi.om.iudi.Bal.in.l.ex placito,col.3. C.de re.permut.Ro.con.98. quò ad id de quo,in prin.cum si.nam gestum nomine alterius non habet robur, nisi cùm ratũ habitum est.c.si tibi,de præben.lib.6.Ideo non nisi ab eo tempore ius est quæsitum consanguineis ipsius vxoris aut alterius domini: neque enim potuissent retrahere,cùm nondum res vendita esse censeri posset à suo ipsorum consanguineo,donec venditionem ratificauerit.Ex quo sequitur nec illis tempus ante currere.l.j.C.de bo.mater.&.l.j.in fi.C.de an.except.cum si.

Actũ facit qui ei robur dat.

65 ¶ Et vt tempus ratificationis inspici debet,ita & locus,potiùs quàm prioris cõtractus. Face nim alium rem meam nomine meo vendidisse Pictaui,& eam me venditionem ratam habuisse in hoc nostro oppido Fontenaij.Censetur contractus hic factus,vbi ratificatio facta est,nõ Pictaui,vbi contractus factus est.Ita enim expressim voluit Alber.in.l.dummodo,quæ est.2.in fi. prin.ff.de procur.quia (inquit) ante ratificationem contractus non tenebat.l.qui absenti.ff.de acqui.pos.& cùm ad perfectionem actus duo requiruntur,dicitur ex vltimo perfici ac consumari.l.quoties.C.de rei vendic.quæ quidem rationes & ad nostrum casum peculiariter pertinent.Et huius quoque sententiæ quantùm ad locũ,fuit glo.quam ille non citat,in cle.j.in verbo.collato,& ibi quoque Pet.Anc.& Imo.qui eam glo.dicunt sing.vt lit.penden.

Ratificationis locus in spiciẽdus non cõtractus.

66 ¶ Nec ratihabitio retrotrahitur, nisi in præiudicium eius qui ratum habet, non alterius,arg. l.si partem.§.vlt.ff.quemad.ser.amitt.&.l.j.§.si quis filium.ff.si tab.testa.nullæ exta.&.l.potior. §.j.ff.qui potiõ.in pigno.habeã.& voluit glo.in.l.si indebitum.§.si procurator,in verbo,cõmitti,& ibi Bar.ff.rem ra.hab.glo.& Io.And.in.c.ratihabitionem,de reg.iu.lib.6.Spec.ti.de obli. & sol.§.j.versi.item pone obligasti,qui quidem ver.in quibusdam codicibus est sub ver.quid si ago contra.Guil.Cu.Bart.Bald.& Saly.in.l.aliena res.ff.de pig.act.Alber.in.l.vlti.col.j.& ibi Bald.post prin.qui id declarat.C.ad S. C.Vellei.Bart.in.l.bonor.ff.rem ra.ha.& in.l.si vxor. §.si quis vxorem.ff.de adul.Bal.in.l.obseruare.§.posthæc,col.3.versi.circa quintum.ff.de offic. procõ.& in.l.ordo,ad fi.C.de exec.rei iudi.& in authen.ei qui,col.j.ver.quæro nunquid postquam.C.de temp.appel.& in.l.j.col.vlti.per illum tex.& ibi etiam Sal.col.2.C.an ser.ex suo facto.& quisquis est inter con.ipsius Bal.con.223.proponitur quòd vnus,col.j.lib.2.Ang.consi. 279.punctus talis est in consilijs,in fi.Pau.Cast.con.228.pro declaratione,lib.j.& con.195.visis his quæ narrantur,colum.3.versi.& ex hoc videtur,lib.2.Fran.Are.in.l.Pantonius,col.3.ff. de acqui.hære.Alex.con.41.visis & optimè,col.2.versi.sed ita est,lib.4.&.d.con. 78.col.4.vbi suprà,lib.5.& con.167.quoniam res,col.j.lib.6.Soci.con.126.in causa secũdi decreti,ante medium,lib.4.Feli.in.d.c.sicut,le.2.col.vlt.versi.sextò fallit.Iason in.l.filio quẽ pater,col.4.versi.item facit quod ratihabitio.ff.de lib.& posth.& in.l.Pomponius.§.quæsitum,col.j. ff.de acqui.pos.& in.l.si is qui pro emptore,col.32.versi.tertia ratio. ff.de vsuca.Philip. Deci.in.d.l. semper qui non prohibet,col.3.versi.tertia regula principalis. & con.247.in causa magnifici Baronis,col.pen.ver.sextò & vltimò.& con.460.viso puncto,ad fi.Matthe.Afflic.deci.Neap. 286.Iac.& deci.335.pro decisione,num.12.

Ratihabitio nõ retrotrahitur in præiudicium tertii.

67 ¶ Ex quo illud fit,quòd si ex quolibet contractu aut alio actu,ex quo ius quæritur, debet solui gabella intra mensem à die contractus:& quispiã aliquid vendidit nomine alterius,qui postea venditionem ratificauit,debet ex illo statuto solui gabella ei,cui debetur tempore ratificationis,non autem ei cui debetur tempore illius venditionis,vt à nõnullis dicitur voluisse Bal. in.d.l.obseruare.§.posthæc,in.10.q.ff.de offi.procõ. ea quã diximus ratione, quòd ratificatio non retrotrahitur in præiudicium alterius. Id quod commendat & sequitur, dum simpliciter allegat Franc.Are.in.l.si Stichum,§.stipulatio,ad fi. & ibi quoque Barb.col.19.ff.de verbo. oblig.Sed caue quia Bal.vbi suprà videtur tenere contrarium.

Ratificationis tempus inspicitur non actus.

68 ¶ Est autem generale,vt cùm quid retrotrahitur,intelligitur in præiudicium eorum,qui actũ faciunt,non aliorum.Siue id sit collatio.c.si pro te,de rescrip.li.6.Siue confirmatio.c. si apostolicæ,de præben.eo.li.6.Siue fictio,vt voluerũt Argen.& Paganinus & Vbertinus inter cõs. Bald.con.16.in dei nomine &c.visis testamẽto,li.4.ar.no.per Cy.in.d.l.vl.C.ad Maced.& probatur in.l.stipulatio de dote.ff.de iure dot.& in.l.in insulam.§.vltimo.ff.soluto. matrimo.quæ iura in id allegat Cardi.Flo.consil.105.consilium redditum, columna.4.versi.item retrotrahitur.Siue legitimatio.§.liceat igitur,& ibi Ang.in authen.qui.mo.nat.effi.legi.Barto.& omnes in.l.gallus.§.& quid si tantùm.ff.de lib.& posth.& ibi concor.traditæ à recentio.& latè etiam diximus in tracta.de iure primigeniorum,quæsti.Siue etiam restitutio.l.& si fine.§.sed quòd Papinianus.ff.de minori.&.l.vlt.C.de sen.pas.&.c.quãuis,de reseri.lib.6.D.à Rota decis. 558. postquam Ticius,in antiquis,quę iterum ponitur inter decis.Bernard.Bisgueti in deci.Rotę, ti.de rescrip.c.14.eiusdem initij,cum cõcor.traditis ab Alex.in.d.§.& quid si tantum.& Iaso. con.139.in causa quæ vertitur,col.2.li.j.Siue actus factus vi mandati præcedentis, vt in pulchro casu respondit Bald.consi.198.ad intelligentiam,col.vl.vers.aliud punctum,lib.j.Siue cõditio,vt voluit Philip.Deci.in.l.pecuniam,col.vlt.ff.si cer.peta.per ea quæ suprà diximus de ratihabitione.& hoc ante eum voluit Bald.in.d.l.j.columna vltim.per eum tex. & ibi quoque Saly.colum.j.C.an seruus ex suo facto,& expressius Alexan.qui id dicit sing.con.228. ponderatis,columna secunda,lib.6.Et id quoque apertè ante hos sensit Hosti. in summa ti.de condi.appo.§.quæ conditio,colum.2.versicu.quid si contraho cum vna.& Collec.in.c. super eo, in princ.extrà eo.tit.

Collatio non retrotrahitur in præiudicium aliorum.
Nec fictio.
Nec legit.matio.
Nec restitutio.
Nec actus factus vi mandati præcedentis:
Nec conditio.

69 ¶ Præterea quod dicitur ratihabitionem trahi retro,id quidem est secundùm fictionem, non veritatem,vt tradit Barto.in dicta.l.si is qui pro emptore,colum.4.versi.ecce exemplum ratihabitio.& ibi Iason,colum.31.versicu.secundus articulus.ff.de vsucapi.& idem Barto.in.l. per fundum,post medium.ff.de serui.rusti.prædio. Alex.& Philip.Deci.vbi suprà.idem Alexã.d. consi.78.colum.4.versicu.secundò respondeo,li.5.& Iason in.d.l si quis mihi bona.§. iussum, colum.5.versi.tamen aduerte.ff.de acquiren.hæred. Vt i etiam de conditione probatur in.l.potior,ibi perinde est.ff.qui potio.in pigno.hab.& voluit Pet.Anc.in.c.j.in princip.& ibi quoq; Cardi.Flo.in colum.vlti.de concess.præben.& Cardi. Alex.in.c.præterea requisisti, colum.2. vers.sed quæ est ratio,extrà de appellat. Et illi quidem quos citauimus magna ex parte dicunt hanc fictionem non habere locum,nisi vbi adest æquitas.l.postliminij,ad princi.ff.de capti.&. l.nec vtilem.ff.ex quib.caus.maio.& hoc præsertim voluit Barto.in.d.l.si is qui pro emptore, colum.3.versi.ad solutionem,& in.d.l.per fundum. Hic autem esset prorsus contra æquitatem, si cùm fortè dominus,cuius nomine fundus venditus est,ratum haberet vno die tantùm ante annum contractus,consanguineus non nisi illum vnum diem haberet ad retrahendum: neq; enim ille (vt diximus) antè potuisset.Aut si dominus ipse post annum ratificaret, excluderetur omnino à retractu.

Ratihabitio retrotrahitur fictè non verè. Et cõditio quoque.
Retrotrahitur nõ nisi ex æquitate.

70 ¶ Item huiusmodi fictio non habet locum in statutis,sed mera rerum veritas inspicitur,vt not. idem Barto.in.d.l.si is qui pro emptore,in.3.quæsti.prin.quo loco loquitur de fictione inducti ua,ante fin.Nam quod per fictionem fit,id impropriè fieri dicitur.l.lege Cornelia,vbi Bald.ff. de testa.Ar statuta non debent impropriè & fictè intelligi.l.j.ff.hæc verba,& ibi doct.ff.de neg. gest.&.l.prætor ait.ff.de suis & leg.&.c.in nostra,extrà de iniur. Barto.in.l.j.§.hoc interdictum de cisterna,per text.ibi cum glos.ff.de fonte,& omnes vbique. Hic autem sumus in materia statuti loquentis de venditione ab alio facta,vt eius consanguinei admittantur ad retractum. Igitur debet intelligi propriè,inspecto tempore quo venditio ipsa sortitur effectum per ratificationem: non autem eo tempore ad quod ipsa ratificatio fictè retrotrahitur

71 ¶ Denique postquam fatemur hanc esse fictionem,illud confestim consequitur, vt ea non fiat in præiudicium tertij, ex sentẽcia glo.in.c.quia circa,extrà de priuil. Doct.in.l.hac edictali. §.his omnibus.C.de secund.nup.Pet.Anc. cõ.106.dubitatur,col.j.in fi. Et cum his finem huic quæstioni facio,modò illud vnum dixerimus ex iis quæ dicta sunt liquidò apparere, non esse accedendum Io.Ferrario viro alioqui non mediocris eruditionis,qui in.d.l. semper qui non prohibet,in.fi.ff.de regu.iur.illam Bart.sententiam in. d.l. si is qui pro emptore, ratihabitionẽ ex fictione mandato æquiparari,ad minutias iuris pertinere dicit, nihilque interesse, quantùm ad efficaciam & rei consecutionem,quis vel ex mandato,vel ex ratificatione obligatus sit.nam licèt id verum sit in multis, etiam in aliis multis multùm interest inter vtrunque, vt satis patet ex supradictis.

Fictio non fit in præiudicium tertii.

72 DECIMOTERTIO quæro consanguineus obtulit pretium emptori intra annum vẽditionis:& quia emptor recusauit eum admittere, illum in ius vocauit: & antequam lis contestaretur,consanguineus per annum cessauit à litis prosecutione. An postea audietur? Certum est autem de iure cõmuni,quòd si lis contestata est, actio etiam annalis perpetuatur (hoc enim verbo,vt id obiter dicam,non vereor vti post nostros iurisconsultos in.l.si.seruum.§.sequitur, &.§.nunc videamus,multis in locis eius.§.ff.de verb.obli.& in le.si à colono.§.j.ff.de fideiuss.& Tullium in oratione pro Publio Sylla,vt immeritò id verbum Gulielmus Insulanus damnauerit.) Igitur vt repetam,per litem contestatã perpetuatur annalis actio.l.2.C.quan.libel. princi.

Quid si consanguineus agens ad retractum cessat per annum.
Perpetuãdiverbum latinum.

l.v.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid si lis non dum sit contestata.

datus,& dicemus posteà pleniùs & declarabimus quomodo id intelligendum sit. Hic autem cũ lis nondum fuit contestata,tantùm fuit interrupta siue interpellata præscriptio annalis. Ideoque non nisi alio anno à tempore cessationis durat actio.l.cùm notissimi.in princ.&.l.sicut.C. de præscribt.30.vel.40.an.iuncta.l.naturaliter,cum ibi no.ff.de vsucap.& optimè & scientissimè declarat glo.in.d.l.sicut,in uerbo,per executorem,in fi.& ibi Bal.col.j. vers.ibi in iudiciis, & rursum col.seq.vers.not.bene pro eo.& Ange.col.item.j.& etiam glo.in.d.l.cùm notissimi, in prin.in verbo solam conuentionem.& ibi Bart.post prin.Io.Fab.& alij.Saly.in ea ipsa.l.in. §.imò.colũ.2.vers.quæro tertiò,& iterum in.l.vlt.eo.quoq; tit.Bart.in.l.vlti.in prin.versicu. quæro vtrùm,&.ibi Pau.Ca. Alex.Soci.& Iason.ff.de eo per quẽ fac.erit,& idem Barto.in.l.2. §.vlti.& ibi quoq; Imò.ff.de vsucap.pro emp.Alberi.in.l.2.colum.penul.C.vbi in rem actio. Ange.in.l.j.colum.j.C.de anna. exce. & consi.124.Solus domini Dalmacij,in fi.& con.299. quidam Cicolus,in.j.dubi.Io.And.Anto.Panor.& alij in.c.illud,de præscri.Fran.Are. consi. 30.viso themate,ad fi.Ang.Are.in.§.pœnales,& ibi quoq; Iason.char.antepe. numero.110. insti. de act.& Barba.consil.9.vbi Cristus,colum.vltim.lib.3.Guid.Pap.decis.Delphi.416. cùm quæritur,colum.2.versi.sed dubitatur.Et ita in spicie nostræ cõsuetudinis tenuit Chasse.in cõmentarijs consuetudinum Burgund.hoc eodem titu.§.j.in verbo,dedans lan & iour, columna 2.versicu.item aduerte.

73 *Quid si contestata. Actio annalis vt cæteræ perpetuatur litis contestatione,*

¶ At si lis fuit contestata,actio perpetuata est,vt diximus.quod intelligendum est ita, vt actio non duret tantùm anno,vt ante,sed.40.an.vt multis placuit,aut.30.ann.aut etiam minori tẽpore,vt volunt alij,vt dicemus duobus seq. versi.nec enim dubitandum est,quin etiam annalis actio perpetuetur per litis contestationem,cum tex.habeamus in.d.l.2.C.quan.libel. princ.datus. Nam & videmus quòd actio rescissoria,quæ & ipsa annalis est.l.In honorariis,ver. sed cùm rescissa.ff.de act.& obli.&.§.rursus,& ibi late recentiores,Institit.de act perpetuatur per litis cõtestationem.vt not.glo.in.d.§.sed cùm rescissa,super verbo,sed redditur,& in.l.vlt.in verbo,finiendamque litem.C.de tempo.in inte.rest.& in.l.ult.in verbo,finiendę.C.de dol.& in.d.l.vl. in verbo,extendimus.C.de præscrip.30.vel.40.an.Bal.in.l.vlt.colũ. vlt.C. qui. ex cau.maio. Imò.in.l.2.§.si rem.ff.de vsucap.pro empt.Alex.in.d.l.vlt.in prin.col.3.ff.de eo per quem fact. erit.Iason in.l.nã & posteà,quam legit cũ.l.ait prætor.§.si is qui temporali,in.j.no.per.tex.ibi iuncta glo.in verbo,temporali,quæ ponit exemplum in actione iniuriarum.ff.de iureiu.

74 *Ad quod tempus perpetuantur actiones.*

¶ Sed hic scire debes quod suprà diximus,nonnullos ita intelligere banc perpetuationem, vt actiones quæ durant.30.ann.perpetuentur per litis contestationem in.40.ann.Sed si actio sit breuioris temporis,quàm.30.annorum vt redhibitoria,vel quãto minoris,& aliæ huiusce modi,ea in.30.tantùm annos perpetuetur.Ita enim voluisse videtur glo.non oscitãter lecta & perpensa in.d.l.cùm notissimi.§.immò,in verbo.interrupta,& ibi apertius Saly.col.vlt. versicu. sed quid dicendum.C.de præscrip.30.vel.40.anno.& idem Saly.in.l.vti.in.2.quæsti.& iterum in fin. eodem.titul.& Feli.qui id dicit not.& sing. in.d.c.illud,columna. 2. versicu.limita tamen egregiè,ext.de præscrip.& Soci.in.d.l.vlti.colum.2.versicu.circa secundum.ff. de eo per quem fact.erit.

75

¶ Alios autem esse.qui tenent eas actiones,quæ minori tempore durant,quàm.30. annorũ,ita perpetuari,vt tempori quo præscriberentur,addantur propter litis contestationem decem anni:vt si durent.10.annis,perpetuentur in.20.annos:si durent.20. perpetuentur in.30.& sic de alijs:quemadmodum scilicet actioni,quæ.30.est annorum,adduntur quoque.10.vt perpetuetur in.40.annos.In hac enim sententia fuit Angel in.d.l.2.§.vltim.ff.de vsucap.pro empt. Sed tu tamen de hoc vide omnino Imo.ibi.& Alexand.in.d.l.vltima.in princip. columna tertia. ff.de eo per quem fact.erit.& Iaso.in.d.§.pœnales,numero.112.& multis sequen.institutio. de actio.& Cornel.consil.180.multùm diffusè, columna.2. versicul. itaque claris,libro tertiò & Fran.Rip.in.l.nemo,columna antepe.numero.118.ff.de lega.j.Nam eius rei sufficit admonuisse lectores.

76 *Quid in præscriptionibus statutorum.*

¶ Et hæc quidem quantùm ad præscriptiones iuris communis.Sed dubium maius est in ijs quę sunt ex statuto,præsertim non conueniente cum iure communi,ex eo quod scribit Bald.in.c. cùm non liceat,columna.2.versicu.quæro pone quòd statutum,extra de præscrip.vbi hæc pro pemodum scribit.Statutum inducit præscriptionem decem annorum in quacunque actione reali & personali.Nunquid actio per litis contestationem perpetuetur in.40.annos, cùm statutum de perpetuatione nullam mentionem faciat.Quod videtur,quia iste casus perpetuationis est à statuto omissus,ergo relinquitur dispositioni iuris communis. In contrarium videtur quia istud statutum discrepat à iure communi,præsertim in actionibus personalibus: cùm ergo recessum sit à iure communi non passumus interpretari statutum secundùm ipsum ius commune,arg. l.qui cum vno.§.qui post.ff.de re milit.nam quoties statutum aliquid addit vel detrahit tacitè vel expressè iuri communi,efficitur ius municipale: nec recipit sub auditum intellectum à iure communi,quia lex quæ corrigitur,nouam legem non interpretatur.l. vltima. C.de iudic.viduit.tol.Et hanc Bald.doctrinam nuncupatim sequitur Alexand. consilio. 227. ponderatis narratis,columna.2.versicu.& idem determinat,libr.6.& iterum consil. 249. perspectis & ponderatis,colum,vlti.lib.6.& Io.Fran.Balb.in tract.præscrip.in vlti.q. 4.partis.6.

Statuta a iure communi discrepantia an ab eo interpretationem sumant.

De eadem re.

eiusdemq; vlti.partis princip.

77 ¶ Quamuis ipse Alex.tractans an statutum correctorium aut derogatorium iuris communis assumat interpretationem ab eo,& inter cætera allegans Bald.vbi suprà videatur voluisse contrarium in.l.vlt.§.in computatione,columna.vltim.C.de iure deliber.& Philip. Deci.consil. 445.in casu ad me transmisso,columna.8.versi.non ob.quòd illa constitutio. Sed eam Bal. in ea re sententiam confirmat & alia non absimilis,si non eadem sit,eiusdem Bald in.l. maximum vicium,colum.4.versi.vlterius quæritur de tali.C.de libe.præteri.quòd statutum iuris cõmunis derogatiuum non recipit interpretationem ab ipso iure communi,per.l.j.§.hunc igitur.C. de Iustini.Cod.confir.&.l.j.§.repetitia.C.de emend.Iustini.Cod.& alia quædam iura. quod dictum commendat Pau.Ca.in.d.§.in computatione,& ibi quoque Cornel.paulò ante fin. & Ro.qui tamen dicit ausum se consulere contrarium,quamuis non reperisset à quopiam impro batum,in.l.si quis priore.ff.ad.S.C.Trebel.& Soci.qui id dicit singu.in.l.cùm filiussa.colum. 4.vers.secundò inquantùm.ff.de verb.oblig.Et vide quòd & in simili tractant Paul. Cast.& Corne.in authen.quod sine.C.de testa.in casu statuti disponentis, vt in testamentis sufficiant duo aut tres testes.

78 ¶ Subdit autem Bald.vt ad eum redeamus,in.d.c.cùm non liceat,quod ad hunc casum maximé pertinet,ex eo quod dictum est fieri,vt præscriptio statutaria currat minoribus, licèt detur restitutio in integrum.c.constitutus,extra de in integ.restitu. quia petens restitutionem non reprobat statutum,sed approbat.l.cùm minor.§.vlti.ff.rem rat.habe.Sed ille qui diceret præscriptionem non currere,directè veniret contra statutum,quod est impossibile.l.prospexit. ff. qui.& à quib.Ideò(inquit)multa priuilegia habent locum in præscriptionibus statutorum. Hæc ille.Ex quibus apertè intelligit in casu nostræ consuetudinis non procedere quod dictum est de perpetuatione actionis per litis contestationem:nam.d.c. constitutus, ab eo allegatum loquitur expressim de hoc nostro statuto retractus,tanquam in præscriptione illius non sit ob seruanda illa perpetuatio,quæ ex iure communi est,de qua antè locutus fuerat. Sed & subdit Bald.hinc,quoque fieri,vt fortè ex præscriptiõe statutaria quæratur directum dominium, etiã si de iure cõmuni non nisi vtile quæratur.de quo nos alibi latius dicemus in nostro tractatu,cu ius titulus est,nihil frustra.Sed tamen interim vide quæ in casu huius quæstionis dicemus infrà in fi,huius titu.in.5.quæsti.

79 ¶ Vt tamen non omittamus contra illud dictum Bald.videri aliud dictum ipsius in.l.superuacuam,quæ est vlti,in.3.no.per illum text.C.de tempo.in inte.resti.dum ibi dicit,quòd præscriptio decennij inducta à statuto in locum præscriptionis.30.annorum sapit eandem naturam. Et idem penè dicit in.l.in contractibus,in princ.in.j.no.per illum text.& ibi quoque Saly. in prin.C.de non numero.pecu.vbi & hoc Bald.ipse dicit esse menti tenendum.& idem Bald.in c.j.§.porrò,in verbo.30.annos,tit.quali.olim pote.feud.ali.vbi & illud quoque dicit quòd sicut præscriptio.30.annorum currit adultis,non pupillis.l.sicut.C.de præscript.30.vel.40. annorum.ita & præscriptio statutaria.10.annorum subrogata loco illius.id quod etiam dicit no. & idem Bald.in.d.l.sicut,colũ.j.versi.& hoc est vtile,& rursum colum.vlt.versi.nota bene, & ibi quoque Angel.col.2.versi.not.hanc doctrinam,vbi dicunt quòd ea præscriptio.10. annorum in actionibus personalibus à statuto inducta æquè interrumpitur per citationem,& perpetuatur per litis contestationem,vt præscriptio.30.annorum,quæ est de iure communi,quod itẽ Ange.dicit esse menti tenendum,& rursus ipse Bald.in.l.properandum,col.2.versi.modò quęro quid si statutum.C.de iudici.& in.d.l.vlt.in prin.col.2.vers.quęro hic in præscriptionibus statutarijs.& ibi Alex.& recentiores.ff.de eo per quem fact.etit.& in.c.j.§.si quis per.30. colũ. vlt.vers.quęro vtrum si statutum,titul.si de feud.defun.fuerit contro.inter do.& ag.vbi dicit quòd si per statutum abbreuiatum fuerit tempus præscriptionis.30.annorum, in eo tanquam subrogato habet locum distinctio.l.si quis emptionis.C.de præscriptio.30.vel.40.anno. Ioan. And.post Richar.in addi.Specul.titu.de appel.parte.2.§.nunc breuiter, versi.licèt autem detur annus,& versi.eiusdem addi.incip.subdit autem,vbi ex hoc dicit quòd quibus casibus tempus iuris communis non currit,puta cùm stat per iudicem,vel quia partes compromiserunt,vt in authen.si tamen,& authen.item si appellatione.C.de tempo.appel.non etiam currit tẽpus statutarium in locum illius subrogatum.Et quibus casibus currit tempus iuris communis sed datur restitutio,vt in authen.ei qui appellat,eo.titu.eisdem hoc curret,& dabitur restitutio.& alia quę ibi subiungit,vt videre poteris.& rursus idem Io.And in addi.ipsius Specul.titu.de iu di.de leg.§.restat,versi.quid si in statuto.Bar.qui non obscurè sentit quod suprà diximus de interruptione & perpetuatione præscriptionis statutarię,in.d.l.cùm notissimi,in prin.versi. & sic facit ad quęstionem.C.de præscrip.30.vel.40.an.& in.l.in omnibus.ff.de act.& obli.& in.d. l.2.§.vlti.& ibi apertius Angel.qui tamen hanc perpetuationem in ea præscriptione statutaria aliter intelligit atq; alij,vt suprà diximus,& ibi item Imo.ff.de vsucap.pro empti. Saly.c. qui etiam id aliter intelligit,vt & suprà diximus,in.d.l.vlt.C.de præscrip.30.vel.40. annorũ. Imo. in.l.dies,in prin.ff.de dam.infec.Ro.con.38.in casu proposito,ad fin.Pau.Ca.cõ.42.visa qua dam,colum.j.lib.j.& con.229.venditio ista,post princ.lib.2.& con.393.pro euidentia, colum. j.eodem li.2.& con.436.ad secundnm.eo.lib.2.& consi.466.in casu præmisso, versi. pro hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam facit,eo.lib.2.Steph.Phede.in li.de legum interpretatione,parte.j.char.8.versi.vnde infertur.Corne.d.con.180.multùm diffusè,col.2.in prin.lib.3.Calca.con.11.quod non præsumatur,colum.14.versi.& præterea.Alex.in.l.ne quis,col.2.in fi.ff.de feri.vbi dicit generaliter pręscriptionem breuiorem inductam à statuto in locum longioris inductæ à iure communi,habere per omnia eandem naturam;& con.42.in caussa & lite,col.j.vers.& tale tempus,lib.3.& cō.24.inspecto processu,paulò ante fi.lib.4.& con.56.quoniam omne datum,col.antepe.versicu.nonò,lib.6.quod iterum inculcatur con.119.eo.lib.6.Fran.Are.cons.131.consultissimè,paulò ante fi.Alex.in addi.Bar.in.l.sequitur.§.si viam,in fi.ff.de vsucap.latè Feli.in.d.c.illud, col.2.versi. circa ciuiles,ext.de pręscrip.Iason.in.d.§.pœnales,nu.115.inst.de act.& in.l.nemo potest,in.2.lect.col.antepe.ad fi.ff.de lega.j. Philip.Deci.consi.566.viso consilio,col.2.versicu.tertiò principaliter,& Io.Frā.Balb.in tractatu præscriptionū,in.28.q.prī.4.partis.4.itē partis prī.& iterum in.j.parte.6.eiusdemq; vlt.partis princ.in.23.casu colu.eiusdem.4. versic.idem est. Et hæc est communis op.licèt Pau.Ca.sibi contrarius contrarium videatur voluisse,con.184.videtur dicendum,col.j.&.2.lib.j.

Subrogatum sortitur eandē naturam. Etiam si in aliquo discrepet. Quid si tempus statuti non succedit in locum temporis iuris communis.

80 ¶ Sed hìc aduerte lector,quia hæc possunt procedere,quando præscriptio inducta à statuto succedit loco pręscriptionis iuris communis:tunc enim,vt omnes illi dicunt,iure subrogationis debet sortiri eandem vim & naturam.l.si eum.§.iniuriarum.ff.si quis cauti.&.c.ecclesia, le.j.ext.vt lit.pen.& cle.j.de supplen.negl.pręlat.cū si.Etiam(vt hoc illis addas quos suprà citauimus) si subrogatum in aliquo discreparet:nam nihilominus in alijs sequetur eādem naturam, vt dicit Pau.consi.73.repetito con.265.licèt ista domina Lisa,paulò ante fi.lib.j.& Phili.Deci.consil.190.circa primum dubium,col.3.vers.quartò hoc idem.& consi.543.in casu proposito, col.2.vers.tertiò hoc confirmatur.In casu autem nostri statuti id tempus anni præstitutum retractui non succedit loco alterius temporis,aut præscriptionis iuris communis:immo statuentes sic per se & de nouo id tempus præstituerunt sine subrogatione alterius temporis iuris communis: vtpote cùm retractus ipse non sit de iure communi,vt latè diximus suprà in rub.Ideoq; nec id tempus sortitur naturam temporis iuris communis,vt expresim & in casu.d.c.constitutus,loquentis de nostro voluit Inno.in.cap.ex ratione,colum.j.& ibi quoque Hosti. colum.2.& Ioan.And.colum.3.ext.de appel.& Bald.in cap.j.versicu.nisi iusta,colum.j.versi.ex his insurgit,titul.quo tempo. mil. & Alexand.d.consil.65.quoniam omne, column. penulti. libro. 6.quod repetitur consil.119.eodem lib.& Matthe.Afflic.deci.Neapol. 370. tria dubia,numero.3.& bene facit quod voluerunt idem Inno.Hosti.& Ioan.And.in.d.cap.constitutus,illi in fin.hic,columna vltima,dum concordant eum text.cum.l.vltim.C.in quib.caus.in integr. restit.non est necessa.

Decisio principalis quæstionis.

81 ¶ Et ego quidem,vt tandem interponam meum iudicium,vix adduci possum,vt credam huiusmodi tempus anni & diei à nostro statuto introductum sine subrogatione alterius temporis iuris communis,perpetuari per litis cōtestationem,ac ne protrahi quidem aut proferri in longius tempus quàm in alterum tantùm,id est,annum & diem.Et ita aliquando audiui fuisse obseruatum & iudicatum in nostro supremo Senatu Parisiensi.quanquam hodie dicitur contrarium obseruari.Et ita videtur tenere Ar.Ferronus in consuetu.Burdigal.hoc eodem titul.§.j.colum. vltima,vbi tamen paulò obscuriùs de hac re loquitur.Et pro illa nostra sententia, vltra prædicta facit,quòd in remedijs extraordinarijs & quæ sunt stricti iuris,cuiusmodi est nostra consuetudo,vt iam toties diximus,& attestatur nostra consuetudo infrà eo.titu.§.35. eodemq; pe.litis contestatio actionem non perpetuat.l.Papinianns.§.j.& ibi gloss.& docto.ff.de minor.& l.vlti.&.ibi glo.in verbo,finiendamq; litē.C.de tempo.in inte.resti.& in.l.vlti.& ibi glo.vlti.C.de dolo.Caue tamen quia priores text.loquuntur de in integrum restitutione tātū, posterior in actione de dolo.Ex consuetudine autem Cenomanorum cap.419.ex sola citatione in causa retractus,non tantùm interrumpitur actio,sed etiam perpetuatur.Et idem quoque Andegauorum ca.408.nec tamen dicunt in quod tempus.

Cōsuet.de quæstione princip.

Citatio inualida non interrūpit. Litis contestatio inualida non perpetuat.

82 ¶ Sed illud interim non omittemus.Id quod suprà diximus,præscriptionem interrumpi citatione,& perpetuari litis contestatione,intelligendum esse,cùm vtraque est valida:si autem sit inualida,neutrum operatur,vt de citatione dicemus infrà eo.titu.§.8.in glo.2.numero.3.quod tamen.De litis autem contestatione satis probat tex.in authen.offeratur,in fi.& ibi gloss.& docto.C.de litis contesta.quod tamen intelligit Saly.ibi columna vltima,quando ipsa citatio vel litis contestatio ab initio nulla est: secus si ex post facto & per lapsum instantiæ annulletur : nā tunc durant interruptio & perpetuatio iam factæ,vt no.glo.in.l.properandum.§.& si quidem, in verbo,iudicij,& ibi quoque Barto.columna.2.versicu.quæro vtrùm ista absolutione. Bald.Angel.Saly.Pau.Cast.& Iason.C.de iudici.Bald.in.l.vltim.per gloss.ibi.C.si tuto.vel cura. interue.& in.l.2.columna.4.versicu.circa secundam partem,& ibi Alexand.colum.5. versicul.j.quòd licèt.& Iason col.pe.versi.adde inquantum,& Philip.Deci.nu.51.& sequē.C.de eden. & Raph.Co.con.92.in nomine,&c.viso subscripto ,circa medium,& Philip.Franc.in cap.vt debitus,col.4.versi.tertia conclusio,extrà de appel.& Maria.Soci in cap.venerabilis,in.27. arti.princi.de iudic.Nam vt omnes propè dicunt,effectus earum est iam consummatus,nec,vt dicit Saly.in.d.anthen.offeratur,illa annullatio retrotrahitur.

¶Quod

De eadem re.

83 ¶ Quod autem dictum est suprà,litis contestationem inualidam non interrumpere præscriptionem,vt ad id redeamus,voluit etiam glo.in.l.si pater.C.ne de statu defun.& in.d. cap. vt debitus,in verbo,coram idoneo,in fi.& ibi Ioan.And.Anto.Panor.Philip.Fran.& cæteri recentiores,extrà de appel.& in cap.ex tuarum,in verbo,non putantes,de purg.cano.& omnes propè in.c.illud,ext.de pręscrip.Sed nec illud pretereundum (ne erres) solam citationem non omnem semper interrumpere præscriptionem de iure ciuili,vt videre poteris apud Barto.in.l.2.in fi.C.de seruit.& aqua.& in.l.vlti.in princ.& ibi recentiores.ff.de eo per quem fac. erit.& in.l.sicut.C.de præscrip.30.vel.40.an.& Alexan.in addi.ipsius in.l.cùm notissimi, in prin.eo.titu.cum si.At de iure canonico semper interrumpit,vt quę in mala fide cōstituat, vt pulchrè voluit Bald.in.d.l.2.colum.2.versicu.vlteriùs quęritur.C.de seruit.& aqua.& sequitur Franc.Cre.qui id dictum dicit singu.& à nemine ponderatum,sing.101.tu scis quòd præscriptio, vbi & id dicit esse de pane lucrando,ita enim loquitur.

Quid si consanguineus post annum ratificet oblationem ab alio factā eius nomine.

84 DECIMO QVARTO QVAERO, Quid si quis tanquam procurator & nomine consanguinei venditoris offert precium emptori,petēs eo se nomine ad retractum recipi, cùm tamen eius rei mandatum non haberet, sed ipse consanguineus post annum id quod ab illo gestum est nomine ipsius,ratum habet:An id sit satis,vt obtineat, tāquam venerit intra annum? quod statim prima facie videri posset,quoniam ratihabitio mandato æquiparatur, & retro ad tempus actus trahitur.l.vlti.C.ad.S C.Macedo.&.l.hoc iure.§. deiecit.ff. de reg.iur.& cap.ratihabitionem,eo.titu.lib.6.& ibi concord.Idq; etiam in ijs quæ requirunt speciale mandatum. l.quòd si de speciali.ff.de minori.cum alijs concord.à me adductis suprà eadem glo.in.12.quæsti.in prin.

Ratificatio debet fieri intra tempus quo certus fieri debuit.

85 ¶ Tu tamen dic non esse audiendum,per tex.in.l.bonorum,quæ est pe.& ibi Alberi.Bar. Ange.& omnes.ff.rem rat.hab.quo apertè probatur id quod dictum est,tum demum procedere & non aliàs,cùm rati habitio fit intra id tempus,quo actus ratificatus fieri poterat:nā verba eius.l.ea sunt.Bonorum possessionem ab alio agnitam ratā haberi oportet eo tempore,quo adhuc in ea causa sit,vt peti posit.Itaque post centesimum diem ratum haberi non potest.& est idem tex.in.l.vlti.ff. quis ord.in bono.pos.ser.Et est in simili tex.in.l.j.in princ.iuncta glo.In verbo, quod mox.ff.de appel.recip.& in cap.non solent,etiam in princ.iuncta gloss.in verbo, mox.2.quæst.6.& voluit glo.in.d.cap.ratihabitionem,statim post princ.& ibi quoque Dy. & Guil.à monte Laud.& alia glo.in ca.quàm sit,in verbo,petere,in fi.& ibi Ioan.Mona.Ioan.And.Pet.Anc.Domi.& Philip.Fran.de elect.libr. 6.& glo.in cap.cupientes.§.quòd si per.20.in verbo, propositam,eo.titu.Pet.Bel.Perti.quęsti.214.dum quæritur vtrùm ratihabitio.Alberi.qui id trahit ad multa in.d.l.bonorum.D.à Rota deci.428.si habens,circa medium,in nouis. Specu.titu.de appel.parte.2.§ j.versicu.porrò,& ibi Bald.in addi.& idem Bald.in.d.l.vlti.columna.j.versicu.tertiò quando actus,& ibi quoque Alberi.colum.2.vers.vltimò notandum.C.ad Macedo.& in.l.obseruare.§.post hęc,colum.2.versicu.est autem notandum,& iterum in addi.ipsius.§.circa medium,& ibi quoque Alberi.col.2.versicu.alij dicunt.ff.de offic.procon.& in.l. quid ergo,in.j.lect.in fi.ff.de his qui no.infa.& in authen.hodie,colum.2.vers. quæro nunquid aliquis possit.C.de appel.& in cap.quoties,de pactis.& con.44.iste dominus Cristophorus,colu.vlti.lib.2.& con.141.thema huiusmodi,colum.2.eo.lib.2.& con.417.primum dubium est, colum.2.vers.sed vltra tunc quæsita,eo lib.2.vbi ex hoc in pulchro casu consuluit.& con.101. nobiles viri,ante fi.lib.3.& con.57.punctus quæstionis talis est quidam vsurarius,col.j.versic.prætereà vitium,lib.5.Raph.Fulgo.con.154.super eo quod primò,in princ.Panor.& Bened. Cap.in capi.cùm venissent,ext.de resti.spolia.idem Panor.in cap.accedens,de præben.Pau. Cast.& Fran.Are.in.l.Pantonius,vterque colum.3.ff.de acqui.hæred.Pau.Ca.consil.281.in causa ista quinque principaliter,colum.pe.versicu.prætereà aliud,lib.j.Marti.Laud.in cap.j.§. sed vtrū, in prin.titu.per quos fiat inue.Corne.con.110.iu iudic.col.4.vers.& si hodie,lib.2.& con.120.viso dicto puncto,columna.j.libr.3.& consi.221.visis certis,columna vltim.eodem lib.3.& cōsil.292.visis nonnullis,colum.2.eod.lib.3.vbi loquitur de ratificatione appellationis non facta intra tempora appellandi.Fran.Are.consi.16.præsupponitur,colum.3.versicu.circa secundum dubium.& consi.94.respondeo,in fi.Alexan.consi.135.ponderatis his,columna.2.libr. 2.& consi.78.viso & diligenter ponderato,colum.3.versicu.tertiò respondeo,lib.5.quod repetitur consi.26.lib.6.vbi dicit singu.ad hoc text.in.d.l.bonorum.Guid. Pap.deci. Delphi. 436.cùm materia,in.94.quæstio.& Soci.consi.16.anno domini,columna.8.versicu.nec ob.si vltimò,lib.4.Iason qui id optimè declarat,quomodo sit intelligendum,post alios in.l.si is qui pro emptore,numero.128.incipi.secundus articulus.ff.de vsucap.cum alijs quoque concord. collectis à Philip.Deci.in.l.semper qui non prohibet,columna.2.versicul.2.regula principalis. ff.de regu.iuris.

Adhærere appellationi debemus intra tēpora appellationis.

86 ¶ Quibus illud vnum addiderim ex eo fonte id manasse,vt qui adhærent appellationi ab alio factæ simpliciter,vel etiam pro se & adhærentibus,idipsum facere debent intra tempora appellandi,alioqui nō admittuntur,vt per.d.l.bonorum,voluit glos.in.d.cap.vt circa.§.alioquin, in verbo,adhęrentes,in fi.& ibi etiam Guil.Laud.Archi.Domi.& Phili.Fran.de elect.libr. 6.&. D.à Rota deci.225.adhærentes,in nouis.& Bald.in.d.authen.hodie,colum.2. versicul.quæro

Universidad de Deusto
Biblioteca

nunquid aliquis.C.de appel.Fran.Are.in.l.Pantonius,colum.3.versicul.& primò quòd illa.ff. de acqui.hære.& Guid.Pap.dicta decis.Delphi.436.in.78. quæstio! De quo & tu vide Ioan. Andr.in cap.j.columna penul.versicu.sed nunquid,de elect.lib.6.& in cap. concertationi, de appell.eo.lib.6.& Ioan.Gallum in suis arestis quæst.150.cap.vltim.vbi & ex hoc dicit,quòd re

Ratificatio renunciationis appellationis intra tempora ipsius fieri debet.

nunciatio appellationis facta nomine alterius debet ratificari ab appellante intra tempus octo dierum,quod ex ordinationibus regijs huiusmodi renunciationi statutum est! Et facit etiam quod de declaratione rei obscuræ tradit idem Ioan.Andr.in cap.in alternatiuis, de regul. iuris libro.6.in mercuri. Et quod de purgatione moræ voluit Bald.d.consilio.57. columna prima,libr.5.vt scilicet fieri debeat intra tempus,quo actus geri potest! Et quod de protestatione dicitur in.l.secunda,& ibi Bald.versicul.deinde videamus.C.de his qui per met.iudic. & in capi.vltimo.& ibi docto.de appella.&.Bald.in.l.2.in.2.lect.columna.2.versicu.& nota quòd protestatio.ff.de mino.

Idē de declaratione rei obscuræ.

87 ¶Et facit ad hanc nostram sententiam,quòd id tempus anni & diei est de forma & solennitate consuetudinis,vt & alia huiusmodi tempora,ex sententia Bald.Saly.& Iaso.in authentic. quæ supplicatio, per illum text.in illis verbis,nisi sub hac forma,iuncta gloss.C. de precib. imper. offer.cum alijs si.& concord.à me collectis infrà eodem titu.§.3.in gloss.4.numero.3.& hanc sententiam fulcit.At eadem solennitas quæ requiritur in actu,eadem quoque & in ratificatione necessaria est,arg.l.si vt proponis,la.2.C.de nupti.&.l.nuptiæ.ff.de rit.nupti.& per eos tex. voluit Ro.consil.12.viso facto proposito,columna vltim.versicu.ad secundum autem.& Phili. Deci.con.532.pro vera resolutione,colum.j.& consi.536.in causa quæ agitatur Mantuæ,colū. 2.versi.ad ista etiam respondetur.Et facit quod tradit Barto.in.l.hæredes palam. §. sed quid post,circa medium.ff.de testa.& Soci.consi.92.in causa domini Antonij,columna.5. versicul. confirmatio enim,libro tertio.Igitur cùm sit consanguineus extra tempus consuetudinis, quo modo poterit adhuc ratificare? cùm ei desit quod est de forma ex solennitate retractus,vt scilicet intra annum fiat.& id in nostro casu retractus expresse voluit Chasse.in hoc titulo de retraictz.§.primo,in verbo,le peult racheter,columna secunda,versicul.& in hoc casu,in postrema æditione.

Idem de purgatione moræ.

Idem de protestatione.

Eadem in ratificatione solennitas quæ in actu ipso.

88 SED QVID si consanguineus promisit intra annum ratificare,non aliter tamen ratificauit,an id satis sit,tanquam id ipsum vim ipsius ratificationis habeat,per id quod in simili voluit Ioan.And.in addi.Specul.in rub.de oblig.& soluti.columna. j.cum alijs multis concord.à me adductis infrà titu.sequen.in fi.numero.26.quorum authoritate,cum si.Ego tamen id non satis esse censuerim,sequutus sententiam Pau.Ca.consi.281.in causa ista quinque principaliter, colum.penul.versicul.prætereà aliud,lib.j.vbi dicit aliud esse ratificare,aliud id ipsum promittere.Ideoq; non sufficere,vt quis promittat ratum habere intra tempus,quo actus geri potest, nisi & id intra id tempus id faciat.Et id confirmant alia multa,quæ & nos collegimus in eodem fine,titu.sequen.nu.41.sed quorsum,cum multis seq.

An satis sit intra annum promittere ratificare.

Aliud ratificare,aliud id ipsum promittere.

89 ¶Sed huic tamen sententiæ obstare videtur,quòd promittens habere ratum satis habet ratū, nec alia ratihabitio requiritur.l.si procuratorem absentem,cum glo.in verbo,ratum.ff.de procur.&.l.si sine.§.cùm autem,& ibi glo.in verbo,nihil.ff.rem rat.hab.Bald.in.l.j.colum.2.in vltima oppo.C.de procur.Fran.Are.consi.90.in causa istorum,in princ.& iterum consil.100. longitudo,in.j.dubio,columna.2.vbi & alios citat.& Lancel.Gali.qui id ex istis assumit quod suprà diximus,in.l.4.§.Cato,colum.9.versi.duodecima.ff.de verbo.oblig. Sed ne fallaris, id non ita simpliciter probatur ex illis locis,sed illud tantùm,quòd si quis mandauit,& promisit ratum se habiturum,non est opus alia ratihabitione,cùm solum ipsum mandatum per se sufficiat.Et idem si simpliciter mandauit.l.si procurator,in prin.& iterum in.§.Celsus.ff.de condi. indeb.Ideo etiam in isto nostro casu,si consanguineus cuipiam mandasset, vt retraheret rem quampiam venditam à suo consanguineo,promittens ratum se hunc retractum habiturum:certè tunc non opus est alia ratihabitione.At si non præcesserit mandatum,crederem non satis esse promittere ratum habiturum,nisi re vera ratum habuerit.

Promittens ratificare satis habet ratum.

90 QVID AVTEM & hæc erit DECIMAQVINTA QVAESTIO: si is qui hāc oblationē fecit,habebat mādatū expressum iam à tēpore ipsius oblationis,fedde eo nō docuit nisi post annū:& hoc quoq; casu nō esse satis opinor:quia paria sunt nō facere aut minus sufficiēter facere intra tēpus statutū,cap.si quis iusto,versi.si aūt nullus,iuncta gl.in verbo, admitti,de elect.lib.6.Cuius argu.Lapus alleg.22.an sufficiat procuratorem,negat sufficere procuratorem præsentare intra quatuor menses,nisi & intra id tempus fidem faciat de mandato patroni.Cui adde esse item paria non esse,& non apparere.l.duo sunt Ticij,& ibi Bald.ff.de testa.tutel.& cap.solennitates,le.j.de con.di.j.cum si.Ex quo sequitur,si non appareat intra tempus,perinde esse,ac si id ipsum non fuisset intra idem tempus.Sed si mandatum aut ratificatio intra ipsum tempus non extitisset,nihil actum fuisset,vt diximus in præcedenti quæsti.Ergo & idem si de eo intra tempus non apparuerit.Paria enim sunt, vt resumamus,non esse in tempore,& non apparere in tempore,per.d.iura & si.Et optimè facit tex.in.l.de pupillo.§.qui procuratorio,in illis verbis,etiam si verus sit procurator.ff.de no.ope.nuncia.Ex quo Iason no.in 4.no.quòd etiam verus procurator repellitur,si non constet de mandato,& eam adducit, quā diximus,

Quid si habēs mandatum ad retrahendū nō docet de mandato nisi post annum.

diximus,rationem,quòd paria sunt aliquid non esse vel esse,& non apparere. Et facit etiam ad supradicta glo.in cle.causam,in verbo ,specialiter, in fi.de elect.& quod in eodem casu scribit Thomas Fastolus in deci.Rotæ,causa.15.dubio.35.tertiò dubitatur.

91 ¶Quod no.quia fortè multi responderent contrarium.Nam etiam pro cōtraria sententia facit quod scribit Specul.titu.de procur.in.4.parte.§.j.versic.sed si receptum erat,vbi in casu.c. j.de elect.lib.6.Si aliquis(inquit)tanquam procurator alterius in termino sibi præstituto obiecerit crimina aduersus electum,& intra illud tempus non docuit de mandato,quod iam antè habebat: quia fortè non recordabatur, nihil ei obstabit mandatum non fuisse exhibitum.Sed tu hic tamen omnino vide Alexand.consi.78. viso & diligenter ponderato,colum.2.versi.sed præmissis non ob.cum multis sequen.lib.5.quod iterum repetitur consi.26.lib.6.& Fran.Rip. in cap.cum M.ferra. numero.137. extrà de consti. & præterea quæ ab eodem Specul.scripta sunt in.d.§.j.versicu.quid si appellans,& versi.seq.d.tit.de procur.& Archi.in cap.2.de procu. lib.6.& Card.Flor.in cle.2.in.18.eadémque vltim.quæst.co.quoque titu.vbi multa videbis ad hanc quæstionem pertinentia.& vide item D.à Rota deci.248.nota quòd vbi ad requestam, in antiquis.& iterum deci.586.quidam qui non erat,etiam in antiquis.& Bart.consi.73. quæritur vtrùm procurator.

92 VERVM PLVS dubitationis est, & DECIMO SEXTO, An iste qui alteri⁹ nomine facit hanc retractus oblationem, admittendus sit offerens cautionem de rato. Quod videtur per tex.in.d.l.de pupillo.§.qui procuratorio.ff.de no.ope. nunc. suprà in præcedenti quæsti.alleg.vbi qui nomine procuratorio nunciat,si de mandato eius dubitatur,auditur satisdans eam rem dominum ratam habiturum.Cuius authoritate scribit Bar.in.l.qui absentem,in 3.no.ff.de procur.q̄ sicut quādo petitur aliquid in iudicio,requiritur cautio de rato, ita quoque quando extra iudiciū aliquid petitur.quod etiam dicit probare text.in. d.l. qui absentem. Et ita sentit satis esse cùm dubitatur,caueri de rato,etiam in actibus extraiudicialibus.

Quæst.an admittatur tert⁹ nomine cōsanguinei offerens cautionem de rato.

Cautio rati an & quando sufficiat.

93 ¶In contrarium facit quod scribit Bald.in rub.extrà de procur.colum.2. versic. procurator ad protestandum.Quòd procurator non admittitur ad protestandum cum cautione rati: sed debet facere fidem de mandato,per.l.si quis inficiatus.ff.de posi! Porrò idem Bal. in cap.corā, colum.2.versi.extrà quæro vtrùm,extrà de offic.deleg.vtrùm (inquit) ad protestādum debeat admitti procurator,de cuius mandato dubitatur,offerendo cautionē rati.Respōde sic, si protestatio tendit ad iudicium,per.d.l.qui absentem.ff.de procur.Nam qui protestatur, partibus actoris fungitur.l.si res quam.ff.de euicti.Sed si protestatio tendit ad dandum vel soluendum, necesse est offerre instrumentum mandati.d.l.si quis inficiatus:quia in hoc debet præcisè constare de mandato,vt no.in.l.non solùm.§.qui alieno.ff.de procur.Hæc Bal.quem sequitur Iason in.d.§.qui procuratorio,in.3.not.Et ita videtur hîc non satis esse cauere de rato, sed faciendam esse fidem de mandato! Et vide quæ dicam infrà in.§.vlti.huius titu.in glo.2.in.2. itē quæsti.& Bald.con.118.quia plenissimè,colum.2.versic.& in omnibus,lib.3.

94 CAETERVM EX IIS quæ dicta sunt,suboritur illud dubium,& erit DECIMA SEPTIMA quæstio. An procurator generalis sit hîc audiendus: An verò requiratur mandatum speciale.Id quod satis colligi potest ex eo quod scribit Bald.d.con.118.colum.2. versic. sed remanent dubia,lib.3.vbi allegat cap.constitutus,extrà de in integ.restit.quod loquitur de casu nostri retractus.Sed & de hoc nuncupatim tractat Chasse.in postrema editione suorū cōmentariorum in consuetu.Burgundiæ,hoc eodem titu.in.§.j.in verbo,le peult rachapter, col. 2.versic.sed an proximus, vbi videtur concludere,exigi mandatum speciale. Ideo nec coniunctam personam esse audiendam sine mandato.Ibi eum vide,& quæ dicam infrà in eodem.§. in glos.12.in verbo,lachapteur,numero.34.sed vtrum,& iterum in.§.vlti.huius titu.glos.2.in.3.q. Et adde quod scribit Paul.Cast.in.d.l.de pupillo.§.qui procuratorio, ad fi.ff.de ope.no.nunciat,quòd procurator generalis ad lites non potest interpellare,protestari,denūciare.& sequitur Alexand.con.78.viso & diligenter,col.4.versic.3.corroborantur,li.5.quod repetitur con. 26.lib.6.& Franc.Ripa.in.l. quod te,nu.56.ff.si cert.pet.Neque enim huiusmodi procurator ad lites,etiam si sit cum libera,potest recipere solutionem,vt dicemus infrà eodē.§.glos.13. in verbo,Lachapteur,nume.33.quod tamen intellige.

Quæ.an ad rē tractum requiratur speciale mandatum.

An autem admittatur cōiuncta persona.

An procurator ad lites.

95 ¶Et quantùm ad coniunctam personam,adde etiam text.probantem eam non posse denunciare,in.l.tutor,in prin.& ibi no.Bald.ff.de minori.& voluit etiam Fely.in cap. cùm Mar.Ferra.colum.19.in.7.conclusione,versi.hanc conclusionem,extrà de consti.Et text.qui videtur è diuerso probare coniunctam personam posse huiusmodi retractum intendere,in ca. constitutus,in princip.cùm dicitur, pro se ac fratre suo, & ibi glos.extrà de restit. in integ.Sed tu vide ibi Pet.Ancar.in.j.no.& Panor.colum.pen.versic.in glos.j.Illud autem in confesso est quòd si consanguineus sit minor,& præterea ius vitæ,vt meritò bonis ei interdici possit, id est,prodigus,mente captus,aut furiosus, tunc coniuncta eius persona pro eo admittitur ad huiusmodi retractum,vti ad cætera omnia,quæ mandatum speciale requirunt,per.l.patri,in princi. & ibi Bar.& Bal.ff.de minori.

De coniuncta persona.

96 ¶Et illud tamen memineris,vt redeamus ad id quod de speciali mādato dictum est, quòd si id certè requiratur,vti & ego censeo,nihil tamen impedit,quin & si retractus oblatio facta fuerit

ab alio

Universidad de Deusto Biblioteca

Quid si intra annum consanguineus ratificet.

ab alio sine speciali mandato,tamen intra tempus anni & diei ratum haberi possit à consanguineo,cuius nomine facta est,per.l.quòd si de speciali.§.j.ff.de minori. & cap. vlti.de iureiuran. lib.6.& cap.j.de homi.eo.lib.6.Bal.qui illum priorem tex.dicit no.& Saly.in.l.si maritus. C. manda.cum multis concord.à me traditis suprà in hac eadem glo.in.12.quæsti.in princi. Nec abs re diximus intra tempus anni & diei,propter ea quę diximus suprà eadem glo.numero.85. tu tamen dic.

Et si coniuncta persona possit, an requiritur ratificatio.

97 ¶Et si quis fortè contenderit sufficere mandatum generale,vt nihil non apud nos controuersum est,ideoq; & coniunctam personam indiscriminatim esse admittendam sine mandato, iuxta.l.exigendi.C.de procur. Hoc tamen sciat esse intelligendum, dummodo consanguineus postea ratificet,alioquin inutile sit quod à coniuncto ita actum est.l.3.§.sed & fortè,& ibi Bart. ff.iudi.solui,&.l.diem.§.j.ff.de po.&.l.j.C.qui.res iudi.non nocet.glo.in.l.fideiussor,in fi.ff.de nego.gest.Inno.in cap.auditis,extrà de elect.& in cap.accedens,de præben.Hosti.& Ioan. Andre.in cap.ex parte decani,& ibi quoque Bal.col.3.vers.quæro nunquid,& Imo.colũ.j.de rescrip.Bar.in.l.qui mihi donatum,colum.j.vers.quęro quid de coniuncta.ff.de dona. Alexand. consi.40.circa primum,in fi.lib.5.Franc.Aret.cons.26.factum super quo,colum.pe.ver.circa quartum.Corne.consi.104.constat,col.penul.lib.2.Iason in.d.l.exigendi,col.3.vers.12. limita. Nec proinde satis sit ratificare,nisi id fiat intra annum à statuto in id præstitutum, secundùm ea quæ diximus.d.nume.85.

An procurator cum libera. An & filius pro patre.

98 ¶Et hæc procedunt in cæteris coniunctis.verùm pater pro filio admittendus est ad retractũ, etiam si in id requireretur speciale mandatum,vt requiri censet Chasse.Nam is ea potest agere pro filio,quæ mandatum speciale exigunt.d.l.patri, in prin. & ibi Bald.ff.de minori.& voluit etiam Cy.in.d.l.exigendi,colum.2.in.4.quæstio.C.de procura.& Ioan.And.in addi.Specul. titu.de coniuncta persona,colum.vlti.Angel.in.l.qui aliena.§.quanquam.ff. de nego. gest.Pet. Anc.loquens in casu retractus,in cap.constitutus,in.j.no.extr.de resti.in integr. Philip. Deci. in.l.filius,numero.6.C.de pactis.At non filius pro patre id facere potest,vt colligitur ex.d.l.filius,& ibi Bal.& Philip.Deci.in.2.no.Et vide quæ dicam infrà in glo.13.nume.35.& ita quidẽ. Nec tamen omittendum est,etiam procuratorem cum libra admittendum esse,vt aliàs semper in ijs quæ sunt specialis mandati.l.nam & nocere,& ibi glo.Bal.& Alex. ff. de pactis, cum aliis multis concord.à me congestis infrà eo.§.in dicta glo. decima tertia, in verbo, lachapteur,nu. 31.an autem sit satis.

An pater pro filio sine mandato admittatur.

Quæst.an mandatum non mo[illegible] ostendere, [illegible] legere [illegible]

99 ET POSTEAQVAM eò peruenimus,quæro & DECIMO OCTAVO, An satis sit eum qui tanquam procurator consanguinei facit hanc oblationem retractus, ostendere siue porrigere instrumentum mandati,an verò necesse sit vt legat,aut legendum præbeat.vide cap.appellatio,de appel.lib.6.vbi ita scribitur, Appellatio,quam in scriptis iudici à quo appellare volebas,te porrexisse proponis,non potest ex eo, quòd coram ipso lecta non fuerit, rationabiliter impugnari,& ibi gl.in verbo,lecta,quæ & id trahit ad alios quosdam casus.& cle. caussam,de elect.dum ibi dicitur,porrecto & perlecto,quasi scilicet alterum sufficiat.quod & ibi ãnotat glo.in verbo perlecto.Per quem tamen tex.dicit Bar.in.l.non solùm.§.morte,column.7. in materia protestationis prohibitoriæ.ff.de no.ope.nũci.quòd si quis denũciat debitori debitoris,ne soluat,debet ei ostendere instrumentum debiti,vel ei exemplum illius dimittere.Et idem dicit ipse Bart.nisi quòd nihil de exemplo dicit,in.l.grege.§.j.colum.2.ver. aduerte quòd si denunciatio.ff.de pigno.& in.l qui in alterius.ff.de regul.iur.vbi omnia hæc copulat, scilicet instrumentum ostendere,illud legere,& ipsius exempla tradere. Saly.in. l.mora, colum.3. versicu.ex prædictis patet.ff.de vsur.per.l.si quis inficiatus.ff.de pos.& alia iura.& Bald. consi. 447.in puncto,columna.j.libro.3.Et Soci.si is est,in tract.fal.regula.79.in.j.fal. vbi idem dicit de cessionario,qui notificat debitori,secundùm.l.tertiã.C. de nouati. vt scilicet legat instrumentum cessionis,vel exemplum eius dimittat,quod etiam dicit ipse Barto.quem non citat in.l.prima in princip.in vndecima quæstione. ff. de not.oper.nunci.vbi tamen vtrunque ponit,vt scilicet ostendat,legatque instrumentum,& eius copiam (vt loquitur) tradat,per. d. cle.caussam.

100 ¶Idem Bart.in.d.§.morte,paulò post ea quæ suprà dicimus,videlicet versi.quæro an talis protestatio,dicit,quòd si quis tanquam procurator alterius facit protestationem,debet aduersariũ certiorem facere de mandato,instrumentum illius ostendendo,sicut (ait) suprà dixi de mandato,argu.d.l.si.quis inficiatus.Sed & postea quoq; scilicet colum.11.versicul.tertiò principaliter,dicit quòd cùm fit alicui protestatio,vt det vel faciat id ad quod est obligatꝰ facto alieno, ea debet fieri cum expressione caussæ,& notificatione,& ostensione instrumentorum,& ea legendo vel exemplum eorum dimittendo,per.d.cle.caussam,de elect.Et illum sequitur Iason ibi,colum.14.versicu.quarta cõclusio.Subdit autem Bar.paulò pòst,quòd si desunt instrumenta,debet fieri fides per testes.

101 ¶Húcque etiam spectat quod tradit Pet.Anc.con.372.pro declaratione istorum trium,ad fi. quòd non censetur inducta notitia siue scientia sententiæ,etiam si ostensa fuerit,nisi tenore illius perlecto,per.d.cle.causam,& no.à Barto.in.d.§.morte.Ideóque & interim non currit tempus appellandi,vt dicit Iason con.159.super facto,colum.pe.versi.tertiò facit,lib.2. vbi etiam allegat

allegat no.in.d.cle.caussam,& Specul.titu.de citati.post princ.& iterum tit.de appella. parte. 2.§.qualiter,vers.cautus etiã sit.& Archi.in.c.quàm magnum.23.q.4.qui tamen id non dicunt, sed illud quòd non creditur ei qui dicit se appellasse,nisi ostendat instrumẽtum appellationis. Sed & Rebuf.noster in tracta.nominationum in.14.quæstio.nu.120.ex his concludit eum qui insinuat literas gradus vel nominationis,eas debere legere,vel earum exemplum tradere.Et faciunt quæ in simili tradit Maria.con.24.visis diligenter,col.9.versi.3.principaliter,& Alex. cõsi.95.visis processibus,colum.pe.versi.superest,lib.2.

102 ¶Ex quibus potest intelligi & in nostro casu eum qui tanquam procurator alterius facit oblationem retractus,debere instrumẽtum mandati ostendere,illudque legere, siue legendum dare, vel ipsius exemplum tradere.Alioquin is nihil agit,nisi tamen stet per emptorem,quominus id fiat:quia fortè cùm iste procutator oblationem faceret,ostenderétque mandatum, & se ad legendum pararet,is continuò aufugit.Nam tunc peræquè habendum est, ac si lectum fuisset instrumentum,vt in casu.d.clemẽ.causam,voluit Card.Flor.ibi,post Pau.Eleaz.in.decimatertia quæstio.Nam & videmus (inquit) in simili,quòd qui impedit,ne citatio ad eum perueniat,habetur pro citato,cap.quoniam.§.porrò,extrà vt lit.non contest. Et eum sequitur Barba.in.d. cle.causam,colum.12.in paruis,vers.sed quid si tu vis,& ipse Rebuf.in.d.14.quæsti.numero.85. vbi & id trahit ad insinuationem gradus vel nominationis.Et aliàs semper cùm per alium stat, quominus quid fiat,id vtique pro facto habetur,in ipsius præiudicium.l.Labeo scribit si mihi bibliothecam.ff.de contrah.empt.& latè dicemus infrà eo.titu.§.15.in verbo,depuys la litiscontestation,nume.7.idque perpetuũ est.Et hîc etiam vide quæ dicemus infra.§.2.in gloss. j.nu.8. quid autem si cùm emptor,& sequen.

Quid si stet per emptorem ne ei legatur.

103 ¶Quod autem diximus de tradendo exemplari instrumenti,id intellige,si emptor id postulet: aliàs enim satis est procuratori ostendere authenticum instrumentum,etiam si aliter eius exemplar non tradat,vt etiam apertè probat.d.cle.causam,qua omnes in hac materia innituntur.& voluerunt Cardi. Flor. & alij ibi.& idem Cardi.in cle.constitutionem.§.insuper,in fi.eodem titul.& Domi.à Rota deci.168.si in causa,in nouis.& sequitur Fely.illos tantùm,non etiam eũ tex.citans in.c.cùm contingat,colum.pen.versicu.non obstat ratio,extrà de rescrip.& in.c. cũ M.Ferra.columna.20.versicu.quarta conclusio,extrà de constit.vbi illum text.citat.& Franc. Ripa.in.l.quod te,numero.62.ff.si certum petatur.& optimè facit quod à Barto. responsum est consil.230.domine Iacobe. & quod dicemus infrà versicu.ab hinc.4.ad fi.atque ita vbiq; in id genus negocijs vtimur.

Quid si emptor nõ postulet exemplar.

104 ¶Cuius autem expensis (ne id prætermittamus) debet dari id exemplar, cùm dari debet,intelliges ex no.à glo.in.d.cle.causam,in verbo,porrecto,& ibi Ioan.And.Zenzel.Guil.Laud.Pau. Eleaz.Ioan.Ligna.Anto.Cardi.Flor.in princ.in.21.& iterum.22.quæstio.Imo.colum.9. super ea gloss.Panor.& Barb.atque etiam ex alia glo.in cle.2.versi.similiter,in verbo, oblatos, & ibi quoque Cardi.Flo.in.5.quæstio.& Imo.eius cle.colum.vlti.de appel.& glo.in cle.sæpe, versic. non sic tamen,in verbo,pronunciatio,& ibi etiam Cardi.Flo.in.8.quæstio.& Imo. colum. 10. nume.59.& Geor.Nat.in repe.super glo.in verbo,formam,de verbo.signi.Specul.tit.de libel. obl.§.j.versic.actoris.Cy.in authen.offeratur,in.7.quæstio.& ibi Barto.in.j.quęsti.Alberi.col. 2.vers.sed nunquid actor,& Bald.colum.j.C.de litis contest.Guil.Cu.& Bald.in.l.j. in prin.& ibi Ange.in.§.j.ff.de eden.Ray.Bar.Alberi.& Angel.in.l.2.§.defendi,in fi.ff.qui.ex cau.in poseat.Bar.in.l.j.in fi.C.de procur.Collec.in.c.vlti.colum.vlti.versi.sed quid iudex appellationis, extrà de no.ope.nuncia.Ioan.Fantu.& Domi.in.§.offeratur.3.quæst.3.& Panor.in cap. j.in fi. extrà de libel.oblat.& in cap.2.in.3.no.eo.tit.Lanfran.in repe.cap.quoniam,in verbo, petitiones,in fi.de probati.Panor.in cap.per tuas,colum.vlti.& ibi Feli.col.2.de testibus.Pet.Ferra.titu.for.libel.in actio.rea.colum.3.versi.quid ergo si pars.

Cuius expensis exemplar dari debet.

105 SED CONSEQVENTER dubitari potest,& DECIMO NONO, vtrũ sicuti non necesse est procuratori tradere exemplar instrumenti mandati,nisi id petatur ab ẽptore,cùm fit oblatio,vt diximus versic.ab hinc.2.nec quoque necessarium sit ostendere huiusmodi instrumentum,nisi etiam petatur.Quod placet Bal.loquenti de protestante nomine alieno, in cap.Cumana,columna.4.versicu.si quis protestatur,extrà de elect.Et idem in notario renũciante parti laudum quod appellat,vt etiam non necesse sit instrumentum ostendere, nisi aduersarius petat,respondit Bartol.d.consilio.230.domine Iacobe.Et idem in cessionario debiti denunciante debitori,ne illud soluat creditori,vt scilicet non necesse sit aliud quicquam ostendere,ac nec caussam quidem huius denunciationis exprimere, nisi petatur, tenent Specul. & Ioannes Andre.in addi.illius titul.de procuratore,parte.j.§.vltimo,columna quoque vltima, versic.sed nunquid sufficit.Et in procuratore denunciante emptionem domino nomine emptoris,vt non teneatur ostendere mandatum,Carol.Molend.Paris.consuetu.tit.j.§.13.gloss.11. numero.2.

An necesse sit ostendere mandatum etiam si non petatur.

106 ¶Nam aliàs cũ quis facere aliquid tenetur,intelligitur,si petatur ab aduersario.l.dies. §. hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.&.l.2.§.quod ait.ff.quor.legat.&.l.peto.§.vltimo ff. de leg.2. &.l.si quis filium.§.stipulatio.ff.de colla.bono.&.l.ita stipulatus,& ibi Dy.Barto.in. 7. oppo. 10.partis,& iterum in.6.quæsti.Angel.Imo.Raph.Co.Alex.& alij.ff.de verbo.oblig. & cap.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad fi.de sepul.lib.6.cum alijs concor.traditis ab Alexan.in.d.l.ita stipulatus.& Philip.Deci.cõ. 2.cuius superscriptio incipit,pœna non committitur,col.2.versi.sed tamen hoc non ob.& à nobis abundantissimè supà titu.huius volu.consuetudinum.7.§.10.qui est omnium eiusdẽ volu.72.in verbo,offrir.Nec videtur aliqua ratio differentiæ,vt quis potiùs nõ teneatur dare exẽplar mandati,nisi petatur:quàm id ipsum ostendere,nisi etiam petatur.

107 ¶ Verùm ipse Bal.in rub.C.depositi.col.j.in.4.quæstio.dicit quòd si quis repetat depositum nomine & tanquam procurator alterius,non est necesse excipi eum non esse procuratorem, quando petit extra iudicium,per tex.quem dicit no.in.d.l.si quis inficiatus.ff.eo.titu.In iudicio autẽ secus.Ex quo vides in huiusmodi actibus extraiudicialib',etiam si taceat qui interpellatur, nec opponat de mandato,nihil ei obesse,nisi alter mandatum ostendat.& hoc quoque non obscurè sentiunt ij quos citauimus in duabus præcedentibus quæstionibus,& quos etiam citabimus infrà eodem titu.§.vlti.glo.2.in verbo,notifier au greffe,numero.2.quæro,& sequen.Et aliàs cùm volumus aliquid consequi ad quod consequendum debemus aliquid facere, tenemur id etiam non rogati facere,vt expresim voluit Bald.in cap.licèt,titu.si de feu.defunct.sit conten. inter do.& ag.per tex.in.l.si residuum.C.de distrac.pigno.& sequitur Iason in prælud.feu.colum.22.versi.4.ad idem.& Philip.Deci.con.421.plenè & subtiliter,colum.2.numero.11.Et bene facit quod voluerunt Imo.Alex.in addi.Bar.in.l.stipulatio.§.si quis autem.ff. de ope.nota. nunci.cum si.Estque apertum & euidens discrimen inter ostensionem siue exhibitionem mandati,& dationem exemplaris eiusdem.in primo enim casu nisi procurator ostendat instrumentum,nihil est cur ei credendum sit. In secundo verò iam facit quod in se est ostẽdendo instrumentum:nihilque est, quod aduersarius conqueri possit exemplar non fuisse sibi datum, nisi ipse petat.

108 VIGESIMO QVAERO vtrùm istud tempus anni currat statim à venditione facta ante traditionem rei,an verò tum demum facta traditione. Quæ quæstio pẽdet ex eo, quod tractauimus suprà eo.§.glos.2.quæ est in verbo,a vendu,numero.41.quid autem si quis vendidit,& multis seq.vtrùm scilicet retractus habeat locum in simplici venditione sine traditione, an verò requiratur traditio,vt locum habeat.Sed vltra ea quæ ibi diximus, posset videri non currere tempus consanguineis,nisi à traditione,per id quod voluere Barto.Bald.Ange.Raph. Floria.Pau.Ca.Alexan.Fran.Are.& Iason in.l.si cui legetur,in princ.ff.de lega.j. quòd si emptor promisit soluere precium intra certum tempus,non ei currit tempus,nisi à die rei traditæ,ar.l.tali.ff.de iure dot.& idem voluit ipse Bald.in.l.vlti.§.j.ad fi.ff.de rescin.vẽdit.& in rub. C.de contra emptio.colum.vlti.in.23.quæst.& Saly.in.l.2.in fi.eod.tit.& Pau.Ca.con.217.videtur dicendum quòd tempus,paulò ante fi.lib.j.& Fran.Are.qui id dicit no.con 93. confide ratis,col.vlti.& Angel.Are.in.§.actionum autem,col.4.versi.vnum tamen tene menti,insti. de actio.vbi id dicit no.& menti tenendum.& Guid.Pap.singu.873.si res vendatur,vbi & ex hoc dicit,quòd tempus statutum à contrahentibus ad redimendum rem venditam restituto precio, nõ currit nisi à tempore traditionis.de quo & nos dicemus infrà titu.seq.§.j.glo.2.in verbo,a tel temps,nume.63.cæterum & hîc.

Quæst.an tempus retractus currat statim à venditione ante traditionem.

109 ¶ Et facit quod in simili traditum est ab eodem Guid.Pap.deci.Delphi.165.sed iuxta, tempus anni & diei datum emptori ad fidelitatem præstandam domino,non currere statim à die emptionis,sed tantùm à die traditonis,siue adeptæ possessionis,per id quod voluerunt Guil.Cu. Bald.Saly.Raph.Fulgo.& Pau.Ca.in.l. solennibus.C.de rei vendic. huiusmodi tempus non currere non possidentibus.de quo dicto & nos quoque diximus suprà in eadem gloss.numero, 37.sed & facit,& sequen.Et huc quoque pertinet quod scribitur in cap.commissa,de elect.libr. 6.annum promotionis ad sacros ordines non currere à tempore collationis siue impetrationis beneficij,sed adeptæ possessionis.Et quòd sæpe aliàs tempus traditionis etiam in venditionibus spectandum sit,est text.in.l.si aliena,in principio.& .l.si is qui.§.si est testamento, & l.iusto errore.§. & si possessionis.ff.de vsucap.&.l.secunda in principio.ff.de vsucap.pro emptio. Sicuti etiam in cæteris rebus.l.de diuisione.ff.solu.matrimo.&.l.si sponsus, in princip.ff. de donati.inter vir.& vxo.

110 ¶ Nam & contractus non omnino perfectus est ante traditionem,sed ab ea vltimam perfectionem accipit.l.j.& ibi glo.& Cy.C.de peri.& comm.rei vendit.&.§.venditæ.insti. de re.diuis.& cap.cùm Ioannes,circa princip.extrà de fide.instru.glo.in.§.j.in princip.institu. de contrah. empt.Bal.in.l.ab emptione,col.j.versic.3.ff.de pactis,cum si.Ex quo videmus simplicem venditionem sine traditione non impedire,quin alij possimus rem eandem vendere,& eius dominiũ tradendo transferre.l.quoties.C.de rei vendica.cum si.atque etiam alteri obligare.l.vlti.§.Lucius,& ibi glo.in verbo,obligauit.ff.de donati.gloss.in.l.j.in verbo,perfectam,& ibi And.Barul.Barto.colum.2.versi.quæro dicitur hîc,Bald.colũ.3.versicu.vltimò no.Lucas Pen.tum in. colum.vlti super ea gloss.& Ioan.Plat.colũ.j.versic.sed quæro res alteri.C.de iure fisci,lib.10. ex quibus Bar.dicit illum text.in.d.§.Lucius,sing.& Alexan.in addi.Barto.in.l.si quis argentum.§.j.C.de donati.& Philip.Deci.con.646.præsupposita,col.1.Hincque publicatis bonis eu iuspiam,publicatur res ab eo vendita,necdum tamen tradita,l.si fundus,ibi,nam & si vendideris.ff.de locat.quem sing.& mirabilem dicit Ro.singula.427. nunquid confiscatis.Et in casu huius

Contractus à Venditione vltimam perfectionẽ accipit.

huius retractus,vt nõ currat tempus ipsius ante traditionem,tenuit expresè Bal.in tracta.pro tomixeos,col.pe.versi.2.quia non constat.

111 ¶ Tu tamen sequere quæ diximus in.d.verbo,a vendu,vbi suprà.Nam & Signo. expressim de hoc casu loquens con.81.in quæstione vertente inter Nigrum,col.2.versic.hîc sic positis, respõdit annũ & diem huic retractui præstitutum currere statim à tempore venditionis ante traditionem rei,per.l.sciendum.§.vlti.ff.de ædi.edict.& quia cùm lex disponit de tempore respectu actus,incipit id tempus currere statim à die illius actus.l.ait lex.ff.ad leg.Aquil.&.l.annus.ff.de calum.&.l.mariti.§.sex mensium.ff.de adult.&.l.j.§.dies.ff.de libe.agno.&.l. vlti. ff. de manumiss.testa.Hæc Signo.quæ proximè accedunt ad casum nostræ consuetudinis,quæ quidem disponit de tempore anni & diei respectu huius actus,qui est vendere,cũ dicit,si aulcun à vẽdu &c.

112 ¶ Sed & Alberi.in.l.si filiussa.§. cùm fundum,paulò post medium,versi.item facit ad alium.ff. de verbo.oblig.expresè etiam dicit in casu consuetudinis concedentis retractum rei immobilis alienatæ in extraneum intra annum,huiusmodi tempus anni currere statim facta venditione,non expectata traditione,tum per.l.si sub conditione.ff.de solut.tum quia traditio videtur habere necessariam consequentiam ad contractum,le.j.&.l.ex empto,in prin.ff.de contra.empti.Ideóque ex tunc fictione iuris videtur dominium trãslatum,ar.l.potior,&.l. qui balneum. ff. qui potiores in pig.hab.Et idem quoque non obscurè videtur voluisse Saly.post Cy. in le. contra, in fi.C.de inoffi.testa.

113 ¶ Et facit quod tradunt Iac.Aret.Ray.Cy.Barth.Bald.Alberi.& Saly.in.l.assiduis,cõtra,aut verius præter glo.ibi.in verbo,hypothecam.C.qui potio. in pig.habe. quòd hypotheca dotis contrahitur ex die promissæ ipsius dotis:etiam si traditio longo pòst interuallo facta fuerit:cũ ille trahatur ad diem promissionis,à qua necessariam consequentiã habuit,per.l.j.ff.eo. Quod & idem voluerunt Cy.& Alberi.in.l.cùm tibi.C.eo.ti.Raph.Fulgo.con.216.proponitur,col. j.& Paul.Cast.consi.294.in causis,col.vltim.lib.j.& Soci.consi.269.pro inuestigatione, colũ. 3.versi.4.& vlti.lib.2.Steph.Bertran.con.304.visis duobus,in prin.lib.j. Sed caue quia id speciale est fauore dotis. Aliàs enim secus est.d.l.potior.ff.qui potio.in pign. hab.&.l.diuersis.C. eo.&.l.Ticius.ff.quæ res pign.obli.poss.Sunt autem multæ consuetudines in Gallia,quæ circa hoc nostrum dubium expressim disponunt,quas videre poteris.Sed & vide quæ dicam infrà in §.36.eodémque vlti.huius titu.in glo.2.in.14.quæsti.

114 VIGESIMO PRIMO QVAERO quid si quis ita vendiderit,vt ius aut dominiũ in emptorem nõ trãsferatur,nisi post mortem venditoris.Id enim fieri posse satis ostendit text. in.l.j.C.vt actio.ab hæred.& glo.in.l.vlti.in verbo,accommodauerat.C.de pactis.& in .l. hæreditas.C.de pac.conuen.& in.l.j.ff.de testa.cum alijs multis concord.à me traditis in tract.primigeniorum in.5.quæstio.Et ego tres aut quatuor similes venditiones ita factas vidi.An igitur tunc tempus currat à tempore contractus,an verò à tempore mortis vẽditoris?Certè si retractꝰ non competeret,nisi à tempore traditionis,iuxta ea quę dicta sunt in præcedenti.q.frustra id in dubium reuocaretur.nisi diceretur,ꝙ etiã hoc casu posset procedi ad traditionẽ ante tempus, hoc nũcupatim acto,vt ius percipiẽdorũ fructuũ differretur in tempus mortis vẽditoris. Sicuti & põt procedi ad traditionẽ rei legatæ ante mortem testatoris,à qua tamen legatũ,& nõ antea vires assumit.l.Lucius Ticius in testamento.ff.de leg.2.& plenè dicemus in tracta.nostro de vtraq; possessione ciuili & ciuilissima.Sed quia etiã mihi semper potior visa est ea sentẽtia,quæ traditionem non requirit.Ideo nõ mihi ociosum esse videtur & id quærere.

Quæst.reuendita ita vt non nisi post mortẽ venditoris res ad emptorem transeat, à quo tempore currat tempus retractus.

115 ¶ In quo sanè non ambigimus,quin si contractus iste purus sit, sed cuius dominij aut percipiẽdorum fructuũ ius dilatum sit in aliquod tempus aut mortis,aut aliud,competat retractus cõfestim contractu inito,non expectato tempore,vt de gabella quæ debetur ex contractu nuncupatim voluit Bar.in.l.sancimus,in fi.per illum tex.& ibi quoque Ioan. Plat.circa medium. C. de consuli.li.12.& Iacobus à S.Georg.in tracta.de Roydis siue operis,col.10.nu.63. quid autẽ si contractus. Ex quo & ipse Plate.infert,ꝙ præsens emptor gabellarum eam habebit,non qui erit eo tempore in quod effectus venditionis dilatus est. Si ergo ius retractus iam competat, nihil viderur,quin tempus eius currat,si modò ex nostra priuata consuetudine.§.vlti.huius titul. contractus in acta relatus fuerit.

116 VIGESIMO SECVNDO quæro quid si consanguineus proximior obtulit precium emptori,qui eum non admittit:Ideoq; lis inter eos oritur,interimque annus exijt,tãdem proximior liti renunciat. An consanguineus remotior admitti debeat? Et certè si ob huiusmodi renũciationẽ datũ sit preciũ,locus erit retractui nõ quidẽ rei primũ vẽditæ,sed huius actionis retractus intentatæ ab illo proximiore cõsanguineo,cui ob preciũ renunciatũ est,per ea quæ diximus suprà in glo.7.in verbo,ou aultres choses censées pour immeubles,nu.j.&.2.rursum. 31. ex quo infertur.& quæ dicemus infrà in glo.14.in verbo,ou equipolent a vente,nume.74. hæc autẽ quæ dicta sunt. At si consanguineus sponte suanullo accepto precio renũciauit,nullus patet locus retractui aliorum consanguineorum,cùm hæc renunciatio ita facta nullo pacto æqui polleat venditioni,& annus venditionis iam effluxerit.

Quæ.Si consanguineus qui emptorẽ in ius vocauit,post annũ liti renunciauit. An remotiores admittũtur.

117 ¶ Ni fortè de collusiõe,perfidia,& preuaricatiõe ipsius proximioris appareat,ex eo quod in simili dicitur in.l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iureiur.&.l.j.§.si tamen.ff.de liber.ho.exhi.&.l.

Quid si de cõl-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iussone appareat.

intra quatuor,in prin.ff.de diuer.& tempo.præscrip.qui tex.ad hoc est optimus,&.l.j.§.vlti.ff. de iure fisc.Quid enim si proximior ideo hanc retractus oblationem fecit,vt cæteri consanguinei remotiores scientes se ab eo excludi atque summoueri,ad retractum non accedant,vt in simili dicitur in.l.si pupilli.§.vlti.ff.de negot.gest.& in.l.in commodato.§.sicut.ff.commod.cùm dicitur,suscepisset enim fortassis alius,si is non suscepisset.Vix enim quisquā videns proximiorem iam ad oblationem retractus venisse,in iúsque ob id emptorem vocasse,ad retrahendum se offeret.Quid igitur si interim tempus retrahendi trāseat,ac postea ipse proximior liti renūciet. Sicque cæteri maneant perpetuò illusi & exclusi?

118 *Quid si consanguineus passus est se vinci cū vincere potuisset.*

¶Et idem quoque si consanguineus non expressè renunciauit liti,sed passus est se vinci, cùm posset vincere.Neq; enim id obesse debet cæteris consanguineis remotioribus,quin & ipsi admittantur etiam lapso retractus tempore,vt in præcedente casu.Nam licèt aliàs valeat sententia lata aduersus tutorem non sponte ipsius,etiam si res immobilis pupilli ex ea sententia amittatur,propter authoritatem rei iudicatæ.l.sed si pecunia,quæ est.3.§.itē quæri.ff.de reb.eo. Ex quo parata est via (vt dicunt Alberi.& Bar.ibi) fraudandi minores subijciendo alium qui rem eorum immobilem vendicet:hoc tamen intelligit Alberi ibi,nisi collusio detegatur,per.l.j. & leg.cum non iusto.ff.de colluf.deteg.Cui adde iura suprà in præcedenti versi.allegata.

119 *Bissextus in tēpore retractus vtrùmne pro vno die,an duobus censendus sit.*

VIGESIMO TERTIO quæro,quid si bissextus sit in eo anno, qui consanguineo currit. An dies intercalaris ei proderit, vt scilicet annus eo die auctus existimandus sit? Quod vtique verum esse videtur,per text.in leg.2.ff.de diuer. & tempo.præscrip. Nam & aliàs id biduum pro vno die habetur.l.3.§.minorem.ff.de minor.&.l. cùm bissextus.ff.de verbo.signi.& cap.quæsiuit,ext.eo.titu. Sed id tamen non omnino clarum est in nostro casu, quia illud procedit in fauorabilibus,non etiam in odiosis,vt per.l.cùm hæres,quæ est.4.§.Stichus si hæredi. ff.de statu libe.voluit glo.in.d.c.quæsiuit,in verbo, quasi pro vno,in fi.& ibi quoque Hostien. & Panor.& alia glos.in cap.si propter,in verbo,primi anni,in fi.de rescrip.libr.6. & in.c.nullus,in glos.vltim.55.dist.& Bald.qui glos.in.d.c.si propter,dicit sing.in marg.in verbo, dies,in princ.Ideo hæc quæstio ex eo pendet,vtrúmne retractus sit fauorabilis,an odiosus.de quo latè diximus suprà in rub.huius titu.vbi videre poteris. Tu autem hîc vide quæ etiam de bissexto dicemus infr.§.3.glo.2.ver.vlti.

120 *Si consanguineus intra annum adire emptorem non potuit hostibus itinera occupantibus,an ei sit subueniendum.*

VICESIMO QVARTO quid si cùm consanguineus adiret emptorem,vt ei offerret precium,reperit iter occupatum ab hostibus aut prædonibus,vt tutò transire non potuerit intra annū,an illi ob id aut aliam quāpiam difficultatem,subueniendum sit? quod videtur,ar. leg.si vehēda.§.idem iuris.ff.ad leg.Rhod.de iactu.&.l.non exigimus.§.j.ff.si quis cautionibus, &.l.Celsus.§.j.ff.de recep.arbi.cum infinitis similibus,à quibus difficultas excusat, collectis à recentioribus post antiquiores in.l.quod te.ff.si cert.pet. Sed hæc quidem omnia procedunt, cùm tractamus de damno vitando.Quòd si lucrum consectemur,tunc difficultas nihil nos excusat,vt voluisse videtur glo.in.l.vsufructu constituto,quæ est.4.C.de vsufru.per leg.vxori,la. j.ff.de vsufr.lega.& Bal.in.l.2.per text.ibi.C.de vsur.& fructi.lega.& expressissimè voluit Frā. Ripa.in.d.l.quod te,nume.49.Et bene facit,vt & ipse dicit,tex.in leg.sciendum.ff.ex qui cau. maio.vbi scribitur,in ijs casibus restitutionis auxilium maioribus datur, in quibus rei duntaxat suæ persequendæ gratia queruntur:non & cùm lucrifaciēdi ex alterius damno auxilium sibi impartiri desiderant.

121 *Retrahētes certant de lucro captando.*

¶Certum est autem consanguineos venientes ad retractum, tractare de lucro captando, ex sententia Inno. Hosti. & Ioan.Andre.in cap. constitutus, colum. 2. in verbo, offerre, & ibi quoque Pet.Anca.in.8.no.ext.de integ.resti.vbi loquentes in casu.d.c.quod loquitur de hac nostra consuetudine,dicunt minori subueniri etiam in lucro.& ibi apertissimè Panor.colum. 2.in.6.no.& Bartho.etiam loquentis in casu.d.c.constitutus,in.l.vltim.in fi.C.in quib.cau. in inte. resti.& in leg.etiam,la.2.in fi.ff.de mino.& Alexand.con.65.quoniam omne datum,col. 7.versi.nonò dictum statutum,lib.6.quod repetitur con.119.eod.lib.& Philip.Deci.cons.556. viso consilio,colum.2.

122 *Lucrum est ius speciale conseruare.*

¶Quod & hac ratione probatur,q̄ qui agit de cōseruando iure speciali,is de lucro captando agit,testimonio glo.in.l.2.§.j.in verbo,cōsensus,in fi.& ibi Angel.& Lance.Deci.ff.de iudi.& Fran.Ripæ.in.l.centurio,col.9.nu.25.ff.de vulg.& pupil.& in.l.filiusfa.§.diui,nu.82.ff.de leg. j.Sed & videmus quòd qui certat de beneficio,is de lucro captando certat,vt probat text.in.c. dudum,ibi,vbi de lucro.d.C.tantùm agitur,& ibi Domi.col.j.ver.no.quòd vbi agitur,& Philip.Franc.qui eum tex.dicit sing.in.10.no.de prēben.lib.6.Sed tu interim vide super hac quæstione,quæ dicemus infrà eo.titu.§.2.glo.4.nume.5.quid tamen,& seq.

Qui de beneficio certat, de lucro certat.

123 *Quæstio de anno retractus.*

VIGESIMO QVINTO Titius vendit Sempronio fundum, ea lege vt possit eum redimere intra tres annos: Titius ipse duobus mensibus ante id tempus trium annorum vendit eidem Sempronio eam facultatem redimendi. Certum est in venditione huiusmodi facultatis locum esse retractui,ex sententia Alexand.con.27.attentis,ad fi.lib.3.& diximus suprà in glos.7.in verbo,ou autres choses,nume.31.ex quo infertur.Nunc ergo quæritur,vtrū consanguineus Titij volens retrahere huiusmodi facultatem,& consequenter vi illius fundum primo loco vēditum,debeat venire intra illud tēpus triū annorum. An verò etiā possit post id tēpus scilicet,

scilicet intra annum à venditione illius facultatis.Quod videtur per hanc nostrā cōsuetudinē quæ dat annum ad retrahendū.Et ita aliquando fuit iudicatum à quopiā iudice huius nostræ Pictauiæ.De quo interrogatus respondi,mihi videri eum malè iudicasse.Nam lapsu eorū triū annorum extincta est illa facultas,nec licúit postea retrahere,vt respondit Angel.consi.199.Titius rem quā emit,& dicemus latè titu.seq.§.j.glo.2.in verbo,à tel temps,nume.40.quid autem si huic,& multis seq.Quomodo ergo poterit eam facultatem extinctam lapsu illius temporis, aut fundum vi illius redimere? cùm quod extinctum est,ampliùs non sit.l.quoties.§.vltim. &.l. qui vsumfructum,in princ.ff.de vsufr.&.l.repeti.§.rei mutatione,&.l.quid tamen.§.j.ff.quib. mod.vsusfr.amit.

124 ¶Nam & venditio quæ de huiusmodi facultate facta est,nullo pacto eius tempus prorogauit. Quod vt clarè intelligas.Fac Ticiū eam facultatem vendidisse alteri tertio, non emptori fundi.Discēsne cōsanguineum Ticij qui eam facultatē ab illo tertio retraxit,posse intra annū quidem venditionis illius facultatis,sed post illud tempus triū annorum redimere fundum à Sempronio emptore.& certè nemo nisi prorsus à communi rerum sensu alienus id dixerit. Quid autem interest,quantùm ad tempus facultatis,venditor eam alteri vendiderit,an emptori? Et si aliter diceremus in hoc casu nostro: consanguineus plus consequeretur,quàm venditor haberet ante venditionem,aut emptor etiam ipsius facultatis:nempe quòd posset retrahere post tēpus facultatis,cùm venditor aut emptor eiusdem non potuisset.quod minimè dicendum est,vt expressim voluerūt Cy.Angel.& Pau.Ca.in.l.si maritus.C.de inof.testa.& latè diximus suprà. §.j.in.d.glo.7.in verbo,ou autres choses,numero.64.verùm Cy.Igitur quod hîc de anno dicitur in nostra consuetudine,intelligitur,nisi interim res ipsa extinguatur.nam & quod extinctū est,cedi non potest.l.decem.ff.de verbo.oblig.&.c.ad dissoluendum,ext. de despon.impub. & dicemus latiùs infrà.§.26.glo.j.nume.53.decimotertiò quod extinctum est. Et vide etiam quæ dicam infrà in fi.huius titu.q.31.versi.vlti.eius quæsti.

125 VIGESIMOSEXTO quæro,quid si emptor præsens non sit,cui hæc oblatio fieri possit,nec habet domiciliū,nec vxorem,nec procuratorem,vtrùm interim currat id tempus cōsanguineo. Et non currere adstruit tex.in.l.quòd si nolit.§.in caussæ.ff.de ædil.edict.& in simili in le.cùm quidam.§.si pupillo.ff.de vsur.Sed tu hîc vide quæ dicam infrà eo.§.in glo.13. in verbo, lachapteur,numero.21.quid denique,& latiùs.§.9.in glos.vltima,quæ est in fin.illius.§.numero.17.sed quid si ignoratur,& multis sequen.vsque ad fin.eius glos.vbi etiam reperies,quid tūc consanguineo faciendum est.

Si non sit cui oblatio fieri possit, an tempus currat.

AN ET IOVR GLO.11.

1 DE ANNO QVAEDAM in glos.superiore diximus.Nunc & de die alia quædam dicenda ducimus. Diem igitur habemus & naturalem & ciuilē.Naturalis,vt à Censorino scriptum est ad.Q.Cerellū tempus dicitur ab oriente sole ad solis occasum: cuius principium mane appellauere antiqui,vel quia tunc manat ab oriente dies,vt tradit Varro lib.5.de ling.latina:vel quia ab inferis locis.i.à nibus veniat:aut quod verius existimat Macrobius lib.j.Saturnal.c.3.boni omnis caussa.Mane enim veteres bonum dicebant,vnde dij ipsi inferi manes dicti sunt, quos bonos putabant: cuius contrariū est immane,vt immanis belua,immane facinus.De quo etiā per Seruium enarrantē illud.3.Aenei. Stant manibus aræ. Porrò Caius Titus Probus in Epitome.10.lib.Valerij Maximi (nisi sit suppositititius liber) tradit Mammios dictos, qui mane æditi erant,vel ominis caussa quasi boni.Manum enim (inquit) antiqui bonū dicebant,quod & Varro vbi suprà scripserat.Occasus verò suprema tempestas dicebatur.vnde illud ex duodecim tabularū legibus,quas decēuirales nuncupamus,apud Macrobium & Censorinum.

Diesnaturalis.

Mane.

Manes.

Immane.

Mammii.

Suprema tempestas solis occasus esto. Ortus autem & occasus tantùm nota sunt in ipsis legibus duodecim tabularū,sed post aliquot annos adiectus est meridies,accenso Consulum id pronunciante.vt scribit Plin.libr.7.c.60.eodemque vlti.Ex quo hic versus. Vbi primùm accensus clamarit meridiem,quem citat Varro li.2.linguæ latinę.vbi dicit prēconē accēsum dictū,quòd acciebat.Asconius autem accensum ministrum interpretatur. Aliter Nonius Marcellus capite de doctorum indagine,ipsius Varronis authoritate de vita patrū lib.3.Ciuilis verò dies (vt ad Cēsorinū reuertamur) vocatur tempus,quod fit vno cœli circūactu,quo dies verus & nox continetur,vt cū dicim⁹ aliquē dies.30.tātū vixisse,relinquitur etiā noctes intelligere. Hmōi dies, sicut memorāt Var.in li.rerū hūanarū,Tul.in auguralibus,Plin.li.2.c.79.Aul⁹ Gel.in li. quos noctes Atticas inscripsit,quas veri⁹ luces dixeris,li.3.c.2.Serui⁹ Maurus,aut vt alij vocāt,Marius in.li.5.Aenei.Macrobius quo loco suprà citauimus,& ipse Censorinus, & Beda in lib.de rōne tēporū.c.2.& iterū li.de natura rerū.c.5.atq; etiā è nostris Accursius post Ioan.antiquum glossatorem in.l.more.ff.de ferijs,& Io.And.in.c.consuluit,cosum.2.ext.de offi.deleg.Alij aliter obseruarunt,Babilonij & Persę inter duos solis exortus.i.à solis exortu ad exortum eiusdē astri diē statuerūt.Id quod ab Hebręis supsisse videtur,quibus dies cōputabatur à manè vsq; in manè,vt tradit diuus Augu.li.j.de Genesi aduersus Manichęos,interpretans illud principium

Suprema tempestas.

Accensus.

Ciuilis dies.

Babiloniorum dies.

Persarum.

Hebræorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Athenienſium. Manichæorũ. Vmbrorum. Etruſcorum. Romanorum. Aegyptiorum. Hipparchiorũ.

Geneſis. Et factum eſt veſpere & manè dies vnus. Quanquam Chryſoſto. in Matthæũ, Homili. 81. poſt prin. tradit Iudęos à veſpere ſemper dies numerare ſolitos. Sed & Athenienſes inter duos occaſus, videlicet ab occaſu ad occaſum. Quos ſecuti Manichæi cenſebãt diem à veſpera incipere, vt ſcribit Aug. vbi ſuprà. Vmbri & Etruſci à meridie in meridiem. Romani, Aegyptij, & Hypparchij à media nocte ad mediam noctem proximã. Itaq; Paul. Iuriſcõ. in. d. l. more, hæc ſcribit. More Roma. dies à media nocte incipit, & ſequentis noctis media parte finitur. Itaque quod in his. 24. horis. i. duabus dimidiatis noctibus & luce media actum eſt, perinde eſt quaſi quauis hora lucis actum eſt. quæ eadem propè verba repetuntur in. d. c. conſuluit. De hoc ciuili Romanorum die Gellius non dubitat Virgilium intellexiſſe non expoſitè quidem atq; apertè, ſed vt hominem decuit poëticas res agentem, recondita & quaſi operta & veteris iuris ſignificatione, cùm ſcribit li. 5. Aenei.

Toquet medios nox humida curſus,
Et me ſæuus equis oriens efflauit anhelis. Vbi & hoc annotauit Seruius, qui tamen in alijs multis diſſidet à cæteris ſcriptoribus.

2 ¶ Cuius rei rationes plurimas adducit Plutarchus ille Polyhiſtor problematum Romanorum cap. 84. Cur, inquit, diei principium de media nocte numerãt? An quòd reſpublica ab initio militari more & inſtituto conſtituta eſt? In re autem militari multa noctu vtiliter occupantur. An

Dies ortus agẽ di, nox conſilii.

diei ortum agendi principium eſſe voluerunt, noctem vero conſilij & apparationis? Oportet autem præparatos rem aggredi, non agentes præparari, vt Myſon ad Chylonem vnum de ſeptem dixiſſe fertur, dum per hyemem vannum conficeret. An quemadmodum meridies finis eſt multis reipublicæ gerendæ, ſic noctẽ intempeſtã actionũ omnium initium eſſe oportere ſtatuerunt? Cuius rei maximum argumentum eſt, magiſtratum Romanum poſt meridiem fœdus facere non ſolere. An occaſu quidem & ortu principium & finem diei capere licet? Nam ſi multitudinis iudicio principium diei, cùm ſol emergere cœperit, incipit: noctis verò initium, cùm penitus occiderit, terminauerimus: æqualitatem diei ac noctis (quod æquinoctium dicimus) non habebimus: quam enim noctem diei parẽ maximè videmus ea die, cui cõparatur ſolis ſpacio, ac magnitudine breuior reperitur? Nam quod Mathematici afferunt, & huic rei medicinam afferentes, diei ac noctis veriſſimam rationem conſtituunt centrum ſolis cùm finientem attingat, omnem euidentiam & claritatem funditus tollit: neceſſe eſt enim accidere, cũ multũ lucis etiã ſub terra ſit, & nos radijs ſuis iam ſol vndique colluſtret, vt diem nondũ eſſe fateamur. Quare cũ ob dictas cauſſas ortus diei & occaſus principium difficillimè capi poſsit, relinquitur aut vt mediũ diẽ, aut mediã noctẽ principiũ diei ſtatuamus. Potiùs autem ſecundum: fertur enim à nobis meridie ad occaſum: à media verò nocte ad orientem ad nos redit. Hæc ille.

3 ¶ Dies ergo naturalis ex antiquorum ſententia, vt repetamus, id tempus dicitur, quod à luce eſt ad tenebras: cuiuſmodi vulgus omne diem ſimpliciter nũcupat, vt tradit Plutarchus in eo loco. & Plinius. d. c. 79. lib. 2. & è noſtris Bald. qui ex eo hanc diẽ vulgarẽ nomine peculiari appellat in. c. 2. de feri. Sed & ſacræ literæ ſtatim circa initia Geneſis, diuiſit (inquiunt) lucem à tenebris, appellauitq; lucẽ, diẽ: tenebras, noctem. vnde illud Ambroſij.

Dies vulgaris.

Qui manè iunctum veſperi Diem vocari præcipis.

Dies artificialis.

Hunc quoque diem nonnulli è noſtris perperam vocant artificialem. Et de eo loquitur tex. in. l. j. verſi. nec verò, & ibi Angel. no. C. de cuſto. reo. quem & expendit & dicit no. Bal. in ſua margar. in verbo, dies, ad id quidem, quòd dies dum diſtinguitur à nocte, incipit à primo ſolis ortu, & deſinit in eius occaſu, vbi & nox incipit. Quod facit ad ſtatuta grauiùs punientia delicta noctu commiſſa. De quo etiam per Bar. in. l. Ticius. §. Lucius, & ibi quoque Bal. Angel. Imo. Rapha. Co. Alexan. Fran. Are. & Iaſon. ff. de libe. & poſthu. eundem Bar. in. l. aut facta. §. tempus, & ibi latè Alexan. in addi. ipſius. ff. de pœnis. & in. l. qui duos. §. j. ff. de manu. teſta. Ioan. And. Cardi. Flor. Panor. Ioan. Ana. & Feli. latè in cap. ſi perſondiens, vbi etiam eſt bonus tex. extrà de homici. Bal. Ange. Alberi. Pau. Ca. & Alexan. in. d. l. more. ff. de feri. Alberi. in ſecunda parte ſtatutorum, quæſtio. 19. deinde quæro ſtatuto cauetur. Albert. Gandi. in tracta. maleſi. in titu. de pœnis, numerò. 42. prætereà pone contineri. Ange. Are. in tracta. maleſi. in verbo, de nocte vt mandatum eſt, in princ. & ibi Auguſt. Ari. in addi.

4 ¶ Hic tamen dies vulgaris, ne id omittam, per ſtatuta terrarum poteſt aliter præſcribi, augeri, vel minui, vt ſcilicet dies cenſeatur eſſe vſque ad primum vel ſecundum ſonũ campanæ, deinde verò noctẽ, vt videre licet apud Io. And. & Panor. in. d. c. ſi perſodiẽs, de homici. Alberi. in. d. l. more, ad fi. ff. de feri. Bar. Bal. & Ro. in. l. j. §. hoc aũt ſenatuſcõſultũ. ff. de. S C. Sylla. Bald. in. l. vlti. & ibi quoque Saly. & Philip. Corne. C. de his quib. vt indig. & ipſum Bald. in. c. vlti. col. 3. ver. adde q̃ quando, de offic. deleg. Angel. in. l. ſi quis mortis. §. ſurdus, eo. quoque ti. & cõ. 194. viſis proceſsibus, col. vlti. verſ. videamus igitur. Saly. in. l. non minorem, col. 2. verſi. quæro tũc quando dicemus. C. de tranſac. Pet. Anca. in repet. c. j. char. 63. in paruis, ver. in iſta materia, ext. de conſti. Ange. Are. & Augu. Ari. in. d. tract. maleſi. vbi ſuprà. Ex quo fortè aliqui ex noſtris hũc diem (quod iam diximus) artificialem appellant.

Dies à ſtatutis præfinitus.

5 ¶ Dies autem ciuilis eſt ſpatium. 24. horarum, quibus ſcilicet reſolutio totius cæli abſoluitur. duodecim enim ſigna ſunt in Zodiaco: ac ſingula ſi ortũ ſimul & occaſum conſiderem°, binas horas

horas occupat. At nunc vulgus diẽ hũc, qui huiuſmodi. 24. horarum ſpatio conficitur, naturalem erranter appellat, & ipſum quoque, vt ſæpe aliàs, ſecutꝰ noſter Accurſius, Pau. Ca. & Iaſon, de quo magis miror, in. d. l. more, & idem rurſum Accur. in. l. ideoq;. ff. de vſucap. & in. l. 2. §. cuiuſq;, & ibi quoq; Bar. ff. de verb. ſigni. & in. l. j. ff. de ope. liber. & in. §. hinc nobis, in prin. in authen. de hære. & falci. Benedic. Plumbi. in. l. j. ff. de manumiſ. & noſtrates vbiq; præter Alciat. in. d. §. cuiuſq;. & ex externis quoq; ſcriptoribus ita intelligit Bocatius de genealogia deorum lib. j. c. 34. Petrus Lombardus in. 2. ſententiarum, di. 13. Nicol. Lyren. Gene. j. cap. & omnes ferè noſtræ tempeſtatis ſcriptores.

Dies legalis. Dies emergẽs. Dies conuentionalis. Dies eccleſiaſticus.

6 ¶ Cæterùm Pau. Ca. in. d. l. more, & poſtea ipſe Iaſon alias tres dierum ſpecies præter ſupradictas deſcripſerunt, videlicet legalem, ſiue emergentem, alteram conuentionalem, tertiam eccleſiaſticam. Legalis (inquiunt) ea dicitur, quæ computatur de momento ad momentum, & eodẽ illo momento deſinit, quo incœpit: vt ſi hac hora, quæ cõq; ea ſit, promittas aliquid facere intra vnum diem, is quidem dies, qui nunc incipit quũ promittis, deſinit die procedente eadem illa hora. l. 3. §. minorẽ. ff. de minori. & d. l. j. ff. de manumiſ. & l. j. §. dies, verſ. quid ergo, cum gloſ. ff. quan. appellan. ſit. & l. in omnibus. ff. de actio. & obligat. & authen. hodie, & ibi no. C. de appel. & de hoc multa per Bald. in. d. c. 2. extrà de feri.

7 ¶ Dies conuentionalis is eſt, de quo inter contrahentes cõuenit. De quo ipſe Pau. dicit loquitur ex. in. l. eum qui certarum, in prin. ff. de verbo. oblig. Ideo ſi partes de certa forma diei conuenerunt, ea ſeruanda eſt: cõtractus enim ex conuentione partium leges accipiunt. l. j. §. ſi conuenerit. ff. de poſt. & l. in conuentionalibus. ff. de verbo. oblig. & l. cõtractus. ff. de reg. iuris. Quòd ſi nihil dictum eſt, ſed ſimpliciter de aliquo die actum eſt, intelligitur de die naturali. 24. horarũ (ita enim hunc appellat, vt iam diximus) qui & noctem comprehendit. d. l. eum qui certarũ. & §. in diem, inſti. de verbo. oblig. Adijcit & Iaſon rationem, quia verba ſimpliciter prolata debet intelligi naturaliter, & non ciuiliter. l. vlti. C. de his qui veniæta. impe. cum ſi. Quæ ratio non admodum tuta eſt, propter ea quæ ſuprà diximus, hunc diem non naturalem dici. Sed vtcũque ſit de hac ratione: id tamen verum eſſe puto, quod dictum eſt. idq; affirmat Archi. in. c. quod à patribus, in verbo, ſabbati. 75. di. vbi & ex hoc infert, q̃ ſi quis promiſerit & iurauerit ſe quicquam daturum aut facturum aliquo certo die, non erit periurus, ſi id dederit fecerítue intra meam noctem ſequentem illum diem, & allegat glo. quæ idem voluit in. c. j. de cõſe. di. 3. in principio. & hoc ſequitur Bal. in. c. ego. N. col. j. ext. de iureiu. & Domi. in. c. conſuluit, col. pe. & ibi quoq; Dec. extrà de offi. deleg. & Feli. in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ, col. 19. verſ. quinta declaratio, ext. de cõſti. Idq; etiam ita in ſanctis literis intelligitur, vt tradit diuus Auguſtinus in pſal. 70. illud interpretans, Tota die ſalutem tuam &c.

De quo die ſimpliciter intelligitur.

8 ¶ Et huc pertinet quod à multis dicitur, q̃ ſi partes noctu contractũ inierunt, quod facere poſſunt. l. non minorem. C. de tranſac. de eoque fuerit notarius rogatus inſtrumentum conficere, poteſt is notarius diem huic inſcribere, ſine mentione noctis: nec id agens falſum committit. In no. & alij poſt eũ in. d. c. cõſuluit, ext. de off. deleg. Bald. qui id dicit ſingul. Imo. & Fran. Are. in. l. qua ætate. ff. de teſta. idem Bal. in. d. l. non minorem, in princ. & ibi quoque Pau. Ca. & Iaſon, & ipſe Bal. Angel. & Alexan. in. d. l. more. ff. de feri. Bald. in. d. l. vlti. C. de his quib. vt indig. & in. d. cap. 2. extrà de feri. Ioan. Plat. in. l. j. colum. 2. verſicu. ſed nunquid cùm notarius. C. de apo. pub. lib. 10. Alexand. con. 190. plura narratà ſunt, colum. 5. verſicu. prætereà illud, lib. 6. Et facit quod in ſimili tradit Bald. in rubri. extrà de offic. deleg. col. 3. verſicu. item no. quòd citatus. Verùm ipſe Bal. in. d. c. conſuluit, col. 2. verſi. quæro quando contractus, dicit, quòd licèt id verum ſit quod diximus, tutius tamẽ eſt, vt notarius inſcribat horam noctis, vt ex eo appareat, vtri diei præcedenti an ſequenti actus attribuatur, propter ſtatuta, quæ permittunt concordiam fieri intra certos quoſdam dies.

Contractus nocte factus ex die deſignari poteſt.

9 ¶ Ex his autẽ facilè apparet, non immeritò fuiſſe accuſatos ab Ephoro, Cumæo, Tullio, lib. officiorum. j. Strabone. lib. 9. Geographiæ, & Zenodoto in adagiorum collectaneis, Thraces illos, qui pactis cum hoſtibus aliquot dierum inducijs, nihilò ſecius noctu populabantur agros hoſtium. quod cùm quererentur aduerſarij, tanquam inducias illi violaſſent, reſponderunt nihil præter pacta feciſſe: dies enim pepigiſſe, noctu autem tantùm incurſaſſe dicentes. Ex quo ipſi Ephorus, Strabo, Zenodotus ortum eſſe illud prouerbium ſcribũt, θρᾴκιος παρεμβασις, id eſt, Thracium commentum, aduerſus eos qui pacta eludunt callido commento: nam cùm de diebus ſimpliciter pactum eſſet, nec de noctibus quicquam actum fuiſſet, intelligẽdum erat de diebus, qui & noctes comprehendunt, vt diximus. Cuius rei etiam mentionem facit è noſtris Pet. Anca. in repe. d. c. j. in. 5. q. prin. in fi. videlicet in. 15. charta in paruis, ver. in hac quæſtione, ext. de conſti. Sed & contra eos faciebat, quòd in his quæ pariter die noctuq; fieri poſſunt. in dubio intelligendum eſt de huiuſmodi die. 24. horarum, qui & noctẽ cõtinet, vt diximus ſuprà verſi. ab hinc. 2. atque etiã no. Bal. qui hoc dicit no. in. d. l. more, per eũ tex. & ibi quoq; Iaſon. ff. de feri. Quin caſus eſt expreſſus, inducias eſſe ſeruandas etiam noctis tempore, in. c. j. in verbo, poſt occaſum ſolis, vbi & hoc no. Anto. ext. de treug. & pac.

Thracum vafricies. Thracium commentum.

10 ¶ Sed hoc tamen primùm tempera, vt nõ procedat, vbi fraus aliqua cõmitti poſſet, ſi intelligeremus noctem comprehendi, vt expreſſiùs voluit Bald. in. d. c. ego. N. colum. j. de iureiur. vbi

Nox in die non intelligitur vbi

Universidad de Deusto
Biblioteca

fraus subesse potest.

& hoc dicit committi arbitrio boni viri,& ita intelligendam esse gl.in.d.l.more.ff.de feri.quæ dicit actum videri,vt debitor die soluat,non nocte.de quo etiam per Guil.Cu.Bar.Alberi.Bal. Angel.Pau.Ca.& recentiores ibi,ita eam glo.intelligentes.& Bald.in.l.acceptã, in.2. q.C. de vsur.Saly.in.d.l.non minorem.C.de transact.Panor.in.d.c.2.col.2.versi.& hoc intellige, extra de feri.Nempe quòd noctu vix dignosci potest,probane sit moneta,quam debitor vult soluere, an reproba.

11 *Nec quãdo materiæ subiecta dissuadet.*

¶ Secundò intellige & generalius non procedere,quando subiecta materia aliter suaderet,vbi gratia,paterfamilias simpliciter conduxit operarios pro aliquo certo salario singulis quibusque diebus, intelligitur de illis diebus quos vulgus artificiales vocat,id est,à summo mane ad vesperas,& non de diebus.24.horarum,qui scilicet noctes continent:quia huiusmodi operæ non solent noctis tempore præstari,secundum Azo.in summa.C.de oper.liber.& Alberi.in d.l.more,& est bonus tex.in.d.l.j.& in.l.medicus.ff.de ope.liber.& in l.2.in fi.ff.de annu,leg. Nam & Bald.in.d.c.j.de treug.& pace,dicit quòd tum demum appellatio diei simpliciter prolata intelligitur de die naturali,id est,vt ipse intelligit,in quo nox continetur,si ei adaptari possit,non alias,vt in.d.c.consuluit,de offi.deleg.Fed.autem Senen.consi.44.factum. tale est statuto cauetur.tradit quòd si statutum punit delictum commissum die sacro diuo Ioanni,is qui nocte media eius diei deliquit,non est ea pœna statuti puniendus: quoniam huiusmodi statutum videtur factum ob reuerentiam eius sancti,cuius festum vesperis finitum est,per no.in cap. alma,quod est vlti.§.adiicimus,de senten.excommunic.lib.6.& idem penè voluit con .256. quod est eiusdem initij,& sequuntur Ro.Pau.Cast.Alex.& Iason,qui & alias rationes addit,in .d.le. more,& Fely.in.d.c.consuluit,col.3.& ibi quoque Deci. & idem Eely.in .d.c. si perfodiens.de homi.& in.c.ecclesia sanctæ mariæ,col.18.versic.quinta declaratio,ibi,scias tamen, de constit. & Catel,Cota in memor.diem,col.vlti.

12 *Oblatio retractus an noctu fieri possit.*

¶ Ex quibus potes intelligere an oblatio retractus,de qua hæc nostra consuetudo loquitur,noctu fieri possit,forte ante noctem mediam postremi illius diei eius temporis, quod datur ad retrahendum? Et similiter oblatio pecuniarum quę debet fieri intra.8.dies,postquam consanguineus est admissus ad retractum,secundùm.§.3.infrà eo.ti. De quo etiam vide per Chasse. hoc ti. §.j.in verbo,dedans lan & iour,col.jversi.sed quæro quidam cosanguineus.& iterum in uerbo, le prix,in addit,incip.adde quod etiã,& præterea uide Alberi.in.d.l.more,col.j.versalia quæstio.ff.de feri.Bal.& Ange.in.l.obsignatione.C.de soluti.Bald.in.l.acceptam,in.2.q.& ibi etiã Ange.col.j.in.3.no.& Saly.col.3.ver.circa quod dic.C.de vsur.Bal.in.l.vlti.col.vlti. C. de fideico.Saly.in.d.l.non minorem.C.de transac.Marti.Laud.in simili in.c.j.col.3.ver. quæro an vasallus,& ibi quoq; Cardi.Alex.col.antepe.ver.eiusdem initij tit.quo tempo.miles.Feli.in . d. c.consuluit,col.3.ver.creditor non cogitur,& quæ dicam tit.procedente de retract conuentionel. §.j.in glo.7.quæ est in verbo,seront preferez,nu.40.illud autem scire,& seq.? Quibus locis comperies id fieri posse nocte eius diei,quo tempus finitur propter periculum rei tempore periturę.vt etiam in simili dicimus quòd ferijs dei & diuorum,si iurisdictio sit peritura,potest ferri sententia,aut aliud quidpiam fieri,quod occasione illius momenti sit periturum.l.omnes.C.de feri.&.c.licèt,&.c.vlt.ext.eo.tit.& quod no.Aufreri.in deci.Tholosa.q.159.item an exceptio. Non teneri tamen emptorem recipere nostu precium propter periculum improbæ monetæ, vt suprà dictum est vers.ab hinc.2.

13 *Dies ecclesiasticus varius.*

¶ Postremò dies ecclesiasticus non vniformis est,sed varijs modis ex rerum differentia sumitur. Nam quantùm ad indulgentias,quas vocant,& cætera priuilegia constituitur à vesperis in vesperas inclusiuè,cle.j.in fi.versi.in primis autem festis,de reliq.& vener.sancto.glo.in.d.c. alma.§.addijcimus,versi.in cæteris festiuitatibus,in verbo,assumptionis.de sent.excom.lib.6. Calder.in tract.de eccles.interd.in.6.membro,questi.56.Fely.in.d.c.consuluit,col.3.versi. in priuilegijs.& in.d.c.ecclesia sanctæ Mariæ,vbi supra de constit. Cuiusmodi etiam dies statutus sabbato ex lege Mosayca,in qua scriptum est,de vespere in vesperam celebrabitis sabbata vestra,Leui.23.quod & reperitur in.d.c.2.de feri. Et hoc quoque obseruandum est in festorũ obseruationibus.c.j.in prin.& ibi glo.de consec.di.3.&.c.j.& ibi quoque glo. Anto.Imo. Panor. ext.de feri.nisi aliud consuetudo induceret,quæ in hoc seruanda est.c.2.eo.titu.

14 ¶ Quantùm autem ad esum carnium dies post cœnam incipit.ca.de esu carnium,de cõsec. di. 3.glo.& Panor.in.d.c.2.de feri. Quanquam gloss.in.d.c.j.de consec.di.3.primùm dicit hoc casu diem constitui à media nocte ad sequentem mediam nostem,& ita dicit habere consuetudinem. Deinde verò dicit incipere à vesperis,per.d.c.de esu. Quantùm verò ad collationem ordinum,dic vt scribitur in.c.quod à patribus,& ibi glo.& Archi.& iterum in.c. quod die domi nico.75.di.& in.c.literas,ext.de tempo.ordi.& ibi Imo.& omnes. Quantùm deniq; ad officia diuina,vide tex.glo.& docto.in.d.c.2.de feri.gl.in.d.c.alma,vbi suprà.& ibi Io.And.& Hosti. in summa titu.de feri.§.qualiter,versi.est tamen notandum.Archi.in.d.c.quod à patribus,& in

15 d.c.j.de consec.di.3.& Feli.in.d.c.consuluit,col.3.versi.3.conclusio.

Dies pro tempore tempestiuo.

¶ Nec illud omiserim quod ad tractationẽ diei pertinet,hanc ipsam diei appellationẽ sæpe significare tempus & id quidẽ tẽpestiuũ & maturũ,vt probat illud Virgilij lib.4.Aeneidos. Sed cadat ante diẽ.Et rursus eodẽ libro.Sed misera ante diẽ.Et Ouidij libro.j.Metamorph.

¶ Filius

Filius ante diem patrios inquirit in annos.Et in epistola Saphus ad Phaonem.

Ante diem lachrymas ossa bibêre meas. Et libro.4.Fastorum.

Et pecus ante diem partus ædebat acerbos Et Statius libro.2.Syluarum.

Sic tener ante diem vultu gressúque superbo.Vicerat æquales.Et Iabo. in le.eum .ff. de annu. legat. Quod alii ante tempus dicunt,vt in.l.pecuniam,in fi.ff.si erit pet.& sæpe apud authores probatissimos,vt diximus in.l.si vnquam,in verbo,& postea,numer.16.de dictione. Sed & pro tempore simpliciter sępe ponitur, Tullius ad Atticum: Dies autem nõ modò leuat luctũ hũc, sed etiam auget,& alibi sæpe.

Dies pro tempore simpliciter.

16 SED VT HIS OMISSIS accedamus ad nostram consuetudinem. Quãquã ea non omnino sunt aliena.Nescio qua ratione hic dies anno est additus,nisi fortè ad tollendã ancipitem illam,si qua alia est,controuersiam. An dies confecti negotij & ex quo terminus aliquis statuitur,computetur in termino,verbi gratia,hoc die qui primus est mensis Octobris fit contractus venditionis,siue,vt loquar,in terminis.§.vlti. hoc eodem titu.fit notificatio ipsius contractus apud acta,ex quo quidem notificationis die incipit currere tempus anni cõcessum retractui,vt ibi scribitur? Dubium igitur est,an in eo anno computatur hic dies contractus siue notificationis illius,an verò non computatur. Nam si computabitur, annus retractus finietur vltimo die mensis Septembris proximè futuri,& sequens annus iterũ incipiet in primo die mensis Octobris confestim sequentis,vt expresse scribitur in.l.j.& ibi Alberi.ff.de manumiss. & in.l.ideóque,cum.l.præcedenti,& ibi quoque idem Alberi.ff.de vsucapi.& in.l. qua ætate. §.vtrum.ff.de testa.&.l.si ante.ff.sol.mat.& voluit Bald.con.457.reuerendus pater,lib.j.vbi & idem dicit de mensibus & diebus. Annus enim non nisi.365.dies continet.l. cùm hæres.§.Stichus fi hæredi.ff.de statulib.& diximus in glo.præcedente,versi.2.Quod si nõ computabitur, & ita non incipiet annus nisi crastino die,qui erit secundus huius mensis Octobris,finietur die primo eiusdem mensis anni sequentis.quæ res admodum dubia est in iure nostro.

Dies contract⁹ an computetur in termino.

17 ¶ Sunt enim qui tenent diem termini siue assignationis,vt vulgus vocat,nõ computari in termino,sed debere intelligi de proximis sequentibus diebus,iuxta.l.eum qui calendis, in princi. ff.de verbo.obliga. In qua op.fuit glo.in.l.vbi lex.ff.de regul.iur.& in.c.quisquis, in verbo,ex ea.4.quæst.5.gl.Inno.Goffre.Philip.& Hosti,in.c.super eo,le.2.extrà de appel.But.Ray.Bar. Alber. Angel.Saly.Pau.Cast.& Ro.in.l.j.post glo.ibi.ff.si quis cautio.Specul.titu.de citatio. §.viso,versi.pen.incip.item no.Ioan.And.post Hosti.in.c solet,de senten. excom.lib.6.Fran. Vercel.in.c.quàm sit,de elect.eo.lib.6. Bald.& Angel.in.l.2.ff.de anna.except. Idem Bal.in.l. si ea,col.vlti.ver.item not.quod terminus.C.qui accus.pos.Imo.in. Gallus,in prin.ff.de libe.& posthu.Ipse Imo.Petr.Anc.& Domi.in.ca.frequens,quod est.j.de resti.spoli.lib.6.idem Imo. Petr. Ancha. & Domi.in cap.frequens,quod est.1.de restitut.spoli.libro.6.Idem Imo. in clesicut,colũ.3.de appell.& consil.11.in casu præmisso, circa medium.Paul.Cast. consil.498.dies dati termini,in princip.lib.j. Alexand. in.l.Labeo,paulò antè fin.ff.de iureiur. Soci.si is est,in tracta.fal.regul.91.dies termini.

Dies actus an in termino cõputetur.

Qui non computari dicunt.

18 ¶ Et huic sententiæ suffragari videtur tex.in.d.l.vbi lex,de regu.iur.cuius hæc verba sunt,vbi lex mentionem facit duorum mensium,& qui sexagesimo primo die venerit,audiendus est: nã mensis absolutè & simpliciter prolatus sine relatione certi mensis, intelligitur de. 30. diebus. tex.in.l.si maritus præuenerit.§.hæc in maritis,& iterum in.l.miles.§.sexaginta.ff.de adulte & glos.in.l.vlti.§.j.in verbo,sexaginta.C.de iure delib.Bal.in authen.qui semel,circa fi.C.quo.& quan.iudex,cum alijs multis concord.à me collectis suprà tit.huius voluminis consuetudinum omnium primo.§.12.in verbo,par checun moys? Igitur cum in.d.l.vbi lex,adijciatur vnus dies post sexagesimum,satis datur intelligi in illis duobus mensibus primum diem, quo scilicet terminus datus est,non fuisse computatum: alioquin is qui sexagesimo primo die veniret,nõ esset intra duos menses,& propterea non audiretur termino iam præterito. Facit & ad hanc sententiam tex.in.d.c.frequens,de resti.spoliat.lib.6.& in.c.pia.versic.si quis igitur,de except.eo.lib. 6. Quibus tamen aliqui respondent,quod loquuntur in casibus claris & certis,in quibus scilicet ita fuit expresse dispositum,de quo postea dicemus.

Qui cõputãdũ.

19 ¶ Alij enim contrà computandum esse diem termini affirmant,in quibus sunt glo.vt à multis citatur,in.l.Gallus,in prin.in verbo,proximis,& ibi Iaco.Are.Bal.sibi contrarius Alber.Angel.sibi quoque contrarius,& Alexander.ff.de liber.& posthu. gl.Bar.Brixi.in.c.anteriorum. in princ.& ibi etiam Ioan. Fan. & Archidiaconus.2.quæst.6.Cy.Baldus sibi contrarius Alex. & Iason in.d.l.j.ff.si quis cautio.Iacob.Aret.in.l.j.§. sed si maritus.ff.de lib.agno. Specul.sibi item contrarius,tit.de appella.parte.2.§.restat,versi.sed nunquid dies.Ioannes And.secũ quoque pugnans,Bal.Imo.Panor.Cardi.Alexan.& Philip.Deci.in.d.c.super eo,le.2.de appel.idẽ Io.And.in.d.c.pia,& in.d.c.frequẽs,& ibi etiam.Paul.Eliaz.& Philip.Fran.ad fi.ipse Ioã.Andre.in.d.c.quàm sit,in verbo electus.& ibi etiam Zenzel.Domi.& ipse sibi contrarius & Philip.Fran.de elect.lib.6.& Idem Ioan.And.in.c.cupientes,colũ.j.in verbo,post consensum,eodem tit.lib.6.D.à Rota deci.208.terminus,in nouis. Bal.in.l.eos.§.si autem,col.2.non semel. C.de appel.& in.l.si quãdo,in.5.quæst.C.de testib.& in.l.si duob⁹.§.sed & si quis,in fi.C.com. de legat.& in.c.cum vigesimum,post medium,extrà de offi.delega. vbi id dicit esse commune

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnium temporum, vt fiat computatio de momento ad momentum, nisi aliud exprimatur, vel nisi sit tempus vtile, quod habet tuas intercapedines. & con. 246. proponitur quòd dictum cõpromissum, lib. 5. vbi ad hoc multa allegat, & subobscurè in l. si ante nuptias. ff. solut. mat. Zenzel. Anto. & Cardi. Flor. in d. cap. sicut, de appel. lib. 6. Angel. consi. 404. Paulus Cẽtolini. Pe. Anc. in c. si propter, col. 3. versic. sed quæro post gloss. de rescript. libr. 6. Domi. in d. c. solet, in prin. col. 4. versi. an in isto termino, & ibi etiam Philip. Franc. col. 2. post medium, de sent. excõ. lib. 6. idem Domi. con. 91. præmitto quòd possessori, col. 2. ver. 3. excluditur. Philip. Corne. qui hanc dicit esse communem op. con. 279. in hac consultatione, col. 2. versi. quicquid autem sit, lib. 4. & nouissimè Carol. Molen. in consuetu. Paris. §. 4. num. quoque. 4.

20 *Tempus an de momẽto ad momẽtum computetur.*

¶ Nam tempus (inquiunt multi ex ijs) regulariter computatur de momento ad momentum. d. l. 3. §. minorẽ. ff. de minori. Nisi si in certis casibus aliud exprimatur, vt in. l. in vsucapionibus, cum. l. seq. ff. de vsucap. & ita quoque tradit Bal. in. c. cùm in cunctis, col. j. versic. no. quòd in episco. ext. de elect. & in. c. j. §. sancimus, col. 2. versi. sed quæro nunquid, tit. quo temp. miles. Lucas Pen. in. l. siue, col. 2. C. de exce. & exac. lib. 12. Cardi. Flo. in cle. causam, in prin. in. 18. quæsti. de elect. Nam & tempora regulariter sunt continua, glo. in rub. ff. de diuers. & tempo. prescrip. & ibi quoque Bar. quam glo. in hoc sing. dicit Barb. consi. 50. præclarè, col. 4. ver. facit ad hoc, lib. 2. & Steph. Bertran. con. 83. super isto, post prin. lib. 2. & eandem ordinariã Cepo. con. causarum criminalium. 71. visa prius, col. 2. versi. & iste annus. & idem voluit Alberi. in. l. siue pars, ad fi. C. de dilat. & Bar. in. l. genero, in. 2. oppo. ff. de his qui not. infa. Et huic quoque sententiæ adstipulatur text. in. c. propter. 2. quæsti. 6. vbi dies quo quis literas accipit, vt eat, computatur in termino. & in. l. biduũ. §. dies, & ibi glos. in verbo, subtraxisse. ff. quan. appel. sit, & in authen. hodie, & ibi Bal. & Angel. C. de appel. & in. §. j. in authen. de appel. & intra quę tempora. vbi tẽpus appellandi statim à lata sententia currit de momento ad momentum. quod & voluerunt alij multi, quos retulit Io. Ana. con. 93. viso processu, col. pen. versic. venio nunc ad inuestigandum, & ibi quoque Ludo. Bol. in addi. col. item pen. versi. condescendo. Quibus adde Alberi. in. l. j. §. si mulier. ff. de liber. agno. & in suo dictionario, in verbo, ex die mortis. Sed posset dici eos tex. loqui in casu expresso & speciali. Nam. d. gloss. in. d. §. dies, illud assignat fauori rei iudicatæ, tanquam aliud sit in cæteris casibus. Et ad id quod dictum est, tempus currere de momento ad momentum, respondent qui alterius sunt sententiæ, id verum esse posteaquam tẽpus incœpit currere, non antè.

21 *Prior opi. de cõsuetudine seruatur.*

¶ Ego priorem partem sequendam esse potiùs arbitror, tum quia de consuetudine solet obseruari, id attestantibus Alberi. & Fulgo. in. d. l. j. ff. si quis cautio. & Bald. in. l. cos. §. si autem. C. de appell. Domi. post Paul. Eliaz. in. d. c. frequens. §. j. versi. no. ex ista glo. de resti. spolia. lib. 6. Cardi. Alex. & Philip. Decio, qui tamen alterius sunt op. in. d. c. super eo, le. 2. illo col. 4. versi. sextò limitabitis, hoc col. 5. versi. secundò fallit de cõsuetudine, de appel. lib. 6. Guid. Pap. deci. Delphi. 270. an dies termini. Est enim optima legum interpres consuetudo. l. si de interpretatione. ff. de legib. Tum item quia in hoc dubio, in quo legem certam non habemus, quæ hoc apertè definiat, nisi in certis quibusdam casibus, æquiorem ac benigniorem partem sequi debemus. l. benignius. ff. de legib. & l. placuit. C. de iudi. cum si. benigniº autem & æquius est, ne quis vnius diei lapsu excludatur à iure sibi competente. l. j. ff. de nego. gest. & l. j. ff. de vsucap.

22 *Limitationes prioris opi. Hinc, ex abhinc includunt die.*

¶ Igitur si hanc op. sequaris: eam limitabis primò procedere, nisi dispositio, de qua quęstio est, loqueretur per huiusmodi dictiones, hinc vel abhinc, verbi gratia, hinc ad decem dies, siue ab hinc decem dies, aut decem diebus. Nam tunc dies termini computatur in termino, ex sententia Iac. Bu. Bart. Ro. & Iaso. in. d. l. j. si quis cautionibus. Ray. & Imo. in. l. huiusmodi, la. 2. ff. de ver. obli. Io. And. in add. Spec. ti. de dila. §. dilationum, ver. sed pone iudex. Dy. & Albe. in. l. pater. ff. de adul. Bal. in. d. l. cos. §. si autem, col. 2. ver. quæro autẽ an dies. C. de appel. Ang. d. con. 404. col. 2. versi. & hoc importat aduerbium. Imo. Domi. & Philip. Fran. in. d. c. j. de resti. spoli. lib. 6. per. d. c. biduum. Paul. Ca. con. 217. videtur dicendum quòd tempus, versi. quãtùm verò, lib. j. Alex. con. 75. ponderatis, versi. quinimo ille dies, lib. 2. quod repetitur con. 56. li. 6. Guid. Pap. d. deci. 270. vbi tamen dicit aliter seruari. Sed & de hoc est bonus tex. in. l. placet, iũcta glo. in verbo, abhinc. C. de sac. san. eccl. quã ad hoc dicit sing. Ro. in. d. l. j. ff. si quis cautio.

23 *Quando statuitur terminus ab actu.*

¶ Secundò limita non procedere, quando statuitur terminus ab actu, non à die actus, puta si in casu nostræ consuetudinis diceretur, quòd consanguineus admittitur intra annum à venditione, siue notificatione venditionis: tunc enim computaretur tempus de momento ad momentum, vt scilicet inciperet ab ipsa venditione vel notificatione ipsius, cap. ex parte, & ibi Cardi. Alex. in. j. no. extrà de sponsa. glos. in. d. c. anteriorum, in prin. 2. q. 6. & in cle. causam, in verbo, ab interpositione, & ibi Imo. colum. 8. super ea gloss. & Bar. col. ii. versicul. nota quòd dicit, & iterum colum. 28. super eadem gloss. de elect. Io. And. in addi. Specul. d. tit. de cita. §. viso, col. vl. versicul. item nota, reprehendens ipsum Specul. qui ibi tenet contrarium. & rursus. d. titu. de dilat. §. dilationum, vbi suprà. Bald. in. l. cum anterioribus, columna. 2. versicul. sed dubitatur. C. de tempo. app. Imo. Domi. & Philip. Franc. in. d. c. frequens, vbi & id dicunt probari in. d. c. biduum. Panor. in. d. c. super eo, le. 2. column. 4. & ibi etiam Cardi. Alexand. columna quoque. 4. versicul. limitabitis. 3. extrà de appel. & Io. Ana. d. con. 93. colum. vlti.

¶ Nec

25 ¶ Nec tamen fuit Specul. vbi suprà solus in contraria op. cùm & idem cum eo tenuit Bal. hîc (vt aliàs sæpe) sibi contrarius in. l. scire oportet. §. aliud autem. ff. de excusat. tu. vbi no. ex eo, quod (à) præpositio diuidit, & ideo (inquit) si statutum dicat, quòd lis finiatur à tempore litis contestatæ ad tres menses, dies litis contestationis non computatur, per illum text. & l. ratio. §. vlti. ff. de act. empt. & c. statutum, de præben. lib. 6. Et pro eis facit text. in. l. Thais. §. hærede. ff. fideicom. libert. qui quidem videtur nullam facere differentiam, siue dicas à die aut ex die testamenti facti, siue dicas à tempore, aut ex tempore testamẽti facti. nam in eodem casu quod prius per vnum dixerat, mox per alterum dicit, tanquam nihil inter vtrunque intersit. Et hîc vide quę dicam infrà in septima limitatione alterius op. num. scilicet huius gl. 55. sed vt intelligas, & seq. Et tamen etiam interim vide quid de hac dictione (ab) scribit Bal. in. c. j. col. j. ver. ibi ab initio, extrà de summa trinita.

26 ¶ Tertiò limita hãc op. quæ non computat diem termini in termino, vt procedat quando ipse terminus statuitur absenti in loco quopiã remoto. Secus si præsenti statuitur, quia tunc dies ipse termini computabitur, si credimus Alberi. in. d. l. j. in fi. cõmenti, vt nostri vocant. ff. si quis cautio. vbi ita se ex facto obtinuisse dicit coram magnificis viris, quibus visum est eam ipsam. l. j. propriè loqui in istis terminis. Subdítque quòd istud videtur sentire Guido Suza. ibi, & clarè id ipsum tenere Archi. in. d. c. frequens. Et idem quoque tenuit Bald. in. d. l. eos. §. si autẽ, col. 2. C. de appel. per. d. l. j. si quis cautio. & Corne. d. consi. 279. col. 2. ver. nec tenendo, lib. 4.

Si terminus assignatur absenti in loco remoto.

27 ¶ Sed si ista limitatio esset vera, vt dicit Iason in ea. l. j. confunderetur practica communis palatiorum, quæ tenet simpliciter diem termini assignati non computari in termino, & esset cõtra mentem Barthol. & aliorum prioris sententiæ, quorum ea ratio est, quoniam intelligitur de proximis diebus posteà sequentibus: quæ ratio æquè habet locum in termino statuto præsenti, atque absenti. Nec aliquid facit. d. l. j. quæ non loquitur in die quo terminus statuitur, sed de vltimo die ipsius termini, qui sine controuersia computatur in termino, vt ibi probatur, & in. l. j. §. quod dicimus. ff. de succes. edic. & l. in omnibus temporalibus. ff. de acti. & obliga. & l. pater. § sexaginta. ff. de adul. & l. si quis sic dixerit. ff. de verbo. signif. & voluit Imo. in. d. c. pia, in verbo, computato, extrà de excep. Specul. tit. de appel. §. restat, versi. sed nunquid dies. & tit. de dila. §. dilationum, versic. quid si dicatur. Bart. in tract. de cita. col. 2. in. 8. quæsti. Bal. in. d. l. eos. §. si autem, colum. 2. versic. sed nunquid vltima dies. & in. d. l. j. col. 2. versicul. secundò quæro. ff. si quis cautio, & Pet. Ferra. ti. forma respon. rei conuenti. in glo. j. colum. 2. versi. quid ergo si per iudicem, & Ang. d. con. 404. & ex externis scriptotibus Aulus Gellius li. noctium Atticarum. 12. c. 13. vbi qui pronunciare intra calendas iussus est, in die calendarum potest pronũciare. Et Nonius Marcellus sub ti. de doctorum indagine. Et ita intelligunt. d. l. j. plerique omnes ibi, vt dicit ipse Iason. Sed & illa rectè intellecta palàm ostendit diem, quo tempus præstituitur, non computari in ipso tempore, cùm ibi dicitur, præter eum diem, quo cautum promittitur: nec potest dici illic absenti fuisse diem præstitutum, cùm is ipse, cui præstitutus est, promisit sistere in ipsum diem.

Dies vltimus computatur in termino.

28 ¶ Quartò limita procedere, nisi dies siue tempus fuerit præstitutum ad aliquid faciendum dãdúmve, postquam aliquid factum fuerit. vt si diceretur in nostra consuetudine, intra annum postquam emptor notificauerit &c. nam tunc tempus currit de momento ad momentum, cõtinuò quàm illud factũ fuerit, vt voluit Ange. d. con. 404. col. 2. ver. hoc confirmatur, per text. in. l. si ita fuerit libertas, versf. sed si ita scriptum sit. ff. de manu. testa. & d. l. in vsucapionibus, cũ. l. seq. ff. de vsuca. & idem quoque voluit Domi. in. c. fœlicis. §. vlti. col. 2. de pœnis, lib. 6. & ante hos glo. quam tamen non memorant, in. c. concertationi, in verbo, sciuerit, de appel. lib. 6. Super quo vide quæ dicam infrà in. 7. limitatione alterius op.

Cum tẽpus statutum est postquã quid factũ fuerit.

29 ¶ Quintò limita procedere in tempore à natura præstituto: nam cùm viam naturæ potiùs sequi debeamus, quàm artis (est enim natura omni arte potior potẽtiórque) Sítque artis & iuris ciuilis, non naturæ, vt prima illa dies non cõputetur in termino: Relinquitur, vt hoc casu, quo natura ipsa tempus præstituit, prima dies computetur, vt etiá dicitur voluisse Bal. in. d. l. Gallus, in prin. in. 6. eademque vlti. quæsti. ff. de libe. & posthu. & in. l. qua ætate. ff. de testa. Et ita illum refert & sequitur Soci. in. d. tract. fal. regula. 91. in. j. fal. verùm Bal. in posteriore loco nõ id mihi dicere videtur.

Cum tempus à natura præstitutum est.

30 ¶ Sextò limita etiam non procedere, quando magis interest eius cui terminus statuitur, vt dies quo statuitur, cõputetur in termino: quia fortè eo die produxit aut vult producere sua instrumenta, quibus producendis præfinitum tempus fuerat: tunc enim is dies computabitur, vt eo possit producere, & valeat productio, vt voluit glo. in cle. j. de appel. quam ita allegat Soci. vbi suprà in. 2. fal. verùm ego illam gloss. non reperi, & credo quòd voluit allegare glo. in. d. cle. si cut, in verbo, à die, in prin. eo. ti. quæ tradit, & post eam Guil. Laud. & Anto. diem quo tempus j. C. de nupt. vbi dicit quòd licèt cùm iudex statuit terminum octo dierum ab hoc die ad probandum, non computetur hic dies in termino, sed præter hunc habeat octo dies, valet tamen probatio hac die facta: quia quòd non computatur, fit fauore illius, quod non debet in eius læsionem detorqueri. Et sequitur Fely. in. c. j. col. 2. versic. & dum iste, extrà de præscrip. Et simile

Cum eius interest, cui tempus statuitur, vt dies computetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est quod tradit idem Bal.in.l.vlti.col.2.versi.ex quo determinatur.C.de tempo.appel.quòd si statutum dicit quòd fiat concordia intra decem dies à die inchoati processus, præter eum diē debent alij octo dies computari: valet tamen concordia eo ipso die facta, quia cedit lucro cōcordantis, per gloss.in.d.c.sicut, quam dicit notabilem laudabilémque ac singularem.& sequitur Barb. in add.illius, qui & eam glo.dicit sing.

31 ¶Et idem generaliter & in omni casu voluit ipse Bald.in.d.l.à caligato, versic.sed pone quòd iudex, ibi, modò restat.C.de nupt.& in.d.l.eos.§. si autem, col.2.versi.quæro autē.C.de appel. licèt posteà in versi.modò reuoco in dubium, tanquam sui oblitus à prima sententia discedere videatur, secutus Pau.Eleaz.qui tenet contrarium in.d.c.frequens. Sed prima illa est verior.cuius etiam sunt Archi.& Io.And.in.c.statutum, quod est.3.totius tit.& ibi Domi.col.3.de præben.lib.6.& Corne.d.con.279.col.2.versi.potest autem pro concordia, lib.4.& Fran.Are.qui illam glo.dicit sing.in.l.si ex duobus, col.j.ff.de duob.reis.& Cardi.Alex.qui & illam sing.asserit, in.d.c.super eo, col.4.versi.sed vnum tene menti, ext.de appel.

32 *Quid si id cedat incommodo statuentis terminum.* ¶Et hoc maximè procedit, si id cederet commodo eius, qui terminum statuit,& contrà incōmodo eius, cui statuitur: tunc enim omnino interpretandum esset contra statuētem, vt scilicet dies computetur in ipsius incommodum, vt sic ei imputetur, quòd apertiùs legem non dixerit. l.veteribus.ff.de pactis,&.l.Labeo.ff.de contrah.emptio,&.c.contra eum, de reg.iuris, lib.6.& ibi concor. Nam & videmus quòd verba dubia sunt contra stipulantem interpretanda.l.quicquid astringendæ.§.j.ff.de verb.oblig.&.§.j.insti.eo.& faciunt quæ diximus suprà in verbo, ou lignagier, numero.208.cæterùm hac in re. Et ita quoque expressè in hac specie, de qua tractamus, voluit Domi.in.d.c.statutum, col.3.ibi, sed vbi materia.& Corne.d.con.279.col.3. versi. & ideo non immeritò.

33 *Si sequeretur absurdum.* ¶Septimò limita non procedere, si sequeretur absurdum, nisi dies quo statuitur terminus, cōputaretur in eo termino: nam tunc ad tollendam huiusmodi absurditatem computabitur, ex ijs quæ no.Cy.in.d.l.à caligato.C.de nupt.& voluit etiam Bal.con.457.reuerendus pater, col.3.ibi, aut sequeretur absurdum. iterumque versi.secunda ratione, lib.j.vbi ponit exemplum absurditatis, vt ibi videre poteris. quod quidem con.repetitur, con.461.lib.3.& iterum con.412. lib.5.nisi quod non est omnium idem princip.

34 *Si iungitur actus cum tēpore quod est de initio ipsius.* ¶Octauò limita etiam non procedere, vbicunque iungitur actus cum tēpore, quod est de initio ipsius, verbi gratia, si quis instituerit nepotem, qui nascetur intra decem menses à die mortis filij: nam tunc dies ille mortis computatur in illis decem mensibus.l.Gallus, in prin.ff.de libe.& posth. Item in iureiurando ita concepto, Iuro ab hoc die esse fidelis: nam & dies huiusce iurisiurandi continetur.c.j.tit.de no.for.fidel. Similiter si quis promittat soluere, etiá præsens dies includitur: quia est quædam integritas temporis, quæ primum principium non excludit.l. lecta.§.vlti.ff.si cert.peta. Hæc propè Bal.d.con.457.col.3.lib.j.

35 *Quādo subiecta materia suadet.* ¶Nonò limita, vt non procedat, quando subiecta materia ostendit tempus ipsum primum includi, ac computari in termino: tunc enim includitur, vt cùm scribitur in ca.capellanus, extrà de feri. Ne celebrentur nuptiæ à tribus diebus rogationum vsque ad octauum diem post pentecosten: nec similiter à septuagesima vsq; ad septem dies &c. Illic enim illi tres dies rogationum integri, atque integra septuagesima includitur, scilicet propter subiacētem materiam, vt ibi annotat Bal.& bene facit quod tradit Alber.in.l.vlti.§.j.ff.de Senato. Et super hoc quoque vide quæ dicam infrà in.10.limitatione alterius op.quæ est num.60.

36 *Cum statuitur tempus ad tollendum priuilegium.* ¶Decimò item limita, vt etiam non procedat, cùm statuitur terminus ad tollendum priuilegium contra iius commune, tunc enim computatur dies termini in ipso termino, vt voluerunt Anto.& Imo.in.d.cle.sicut de appel.in id ipsum referentes tex. suprà sæpius à nobis citatū in. d.l.3.§ minorem.ff.de minori. Nam & aliàs semper videmus priuilegia iuraq; specialia restringi, iura autem communia extēdi.l.quod verò,&.l.in ijs quę contra,&.l.ius singulare.ff.de leg. &.l.si verò.§.de viro.ff.solu.mat.cum si.

37 *Cum ex verbis disponentiū cōstat diem computandum.* ¶Vndecimò limita non procedere, vbi ex verbis constitutionis statuentis terminum apparet eam velle diem cōputari, vt in casu.c.j.31.dist.vbi dicitur, à præsenti die nullus episcopus subdiaconum facere præsumat, nisi qui se victurū castè promiserit. Nam ibi dies includitur ex verbis legis, vt dicit Domi.post Io.And.in.d.c.statutum, col.3.ibi, aut nō apparet quis intellectus, & ibi quoque Philip.Fran.col.2.de præben.lib.6. Et huc referri possunt tex.in.d.l.biduum.§. dies.ff.quan.appel.sit,& in.d.authen.hodie.C.de appel.& in.§.j.in authē.de appel.& intra quæ tempora,& in.c.propter.2.q.6.suprà à nobis citati, numer.20.nā tempus, quibus expresè cauetur diem termini in casibus, de quibus loquuntur, computari in termino. Et facit quod dicemus in prima limitatione alterius op.

38 *Cum & ex aliis quoque iuribus.* ¶Duodecimò limita procedere, nisi etiam ex alijs iuribus constaret diem computandum esse in termino, verbi gratia, scribitur in.§.non autem.76.dist.à die dominicæ resurrectionis vsque in diem Pentecostes non indici obseruanda ieiunia. In quo tempore comprehenditur is dies resurrectionis: quia per alia iura dies dominicus ieiunijs eximitur.c.j.extrà de obser.ieiunio.& hoc quoque annotarunt Domi.& Philip.Franc.in.d.c.statutum. Et generale est, vt iura ex alijs iuribus interpretationem mutuentur, etiam contra propriam verborum naturam, vt diximus in no-

in nostra repetitione.l.si vnquam, in verbo, reuertatur.num.30.fallit secundò,& iterum nume. 56.duodecimò fallit.

39 *Extunc, diē includit.* ¶Decimotertiò limita non procedere, vbi dispositio vteretur hac dictione, extunc, ita videlicet, facta venditione extunc consanguineus habet annum ad retrahendum: quia huiusmodi dictio (extunc) denotat extremitatem illam temporis venditionis, vt scilicet continuò incipiat annus, per no.in.d.l.Gallus, in prin.& ibi Ange.Franc.Are.& propè cæteri recentiores. ff.de libe.& posthu.& in.l.si ijs legatum, quæ est.4.§.j.ff.de condi.& demon.& ibi concord.in gloss. verùm habemus glo.quæ relata ad tex.apertissimè contrarium dicit, vt scilicet hæc dictio (extunc) non faciat, vt dies termini non computetur in termino. Ea est in.c.super eo, le.2.in verbo, recepisse, extrà de appel.quā sequuntur Inno.Gof.Philip.& Hosti.ibi, verùm ea glos.post eam op.subiungit.ar.contrà.l.j.§.præsens,&.l.continuus actus.ff.de verbo.oblig.quibus scilicet cauetur, quòd post interrogationem confestim debet sequi responsio, scilicet antequā partes diuertāt ad alios actus. Quasi etiam hic in continenti tempus computetur. Et illam postremam op.sequuntur & dicunt veriorem Guil.Naso.Io.And.Collec. Bald.Imo.Panor.& quisquis est, qui addi.in eum fecit,& Cardi.Alexan.& alij recentiores, innixi maxima ex parte vi & natura huius dictionis, extunc. Et bene etiam facit tex.in.c.vt super, in verbo, extunc, de appel. lib.6. Et quod scribit Archi.in.c.cùm in tua, quod est vlti. paulò ante fi. de consuet.lib.6.vbi nuncupatim dicit hanc dictionem facere vt tempus currat de momento ad momentum. Et idē quoque nominatim voluit Guil.à monte Laud.in extraua.Io.22.incip.suscepti regiminis, quę ponitur inter extra.communes, sub titu.ne sed.vacan.in verbo, extunc.ea autem extrauag. (ne erres) etiam ponitur inter alias extrauag.ipsius Io.22.sub tit. de elec.cum commentarijs Zenzel.Porrò hac dictione (extunc) vsus est Apuleius, lib.7.Asini aurei.Extunc (ait) pœnæ reseruatus. *Extunc dictio Apuleiana.*

40 *Cum tēpus apponitur ad expirationem beneficii.* ¶Decimoquartò limita vt etiam non procedat in tempore appositio ad expirationem beneficij: nam huiusmodi tempus currit de momento in momentum, vt per tex.in.l.3.§.minorem.ff. de minori. voluit Bal.ibi, quem nuncupatim refert,& sequitur Matthe.Afflic.in constit.Siciliæ incipi.appellationum tempora, col.3.in.4.no.

41 *Cum cōstat de hora aſſignationis.* ¶Decimoquintò limita vt non procedat, cùm constat de hora assignationis termini: nā tunc quoque semper fit computatio de momento ad momentum. hæc enim fuit sententia Bonifa. Vitel.in tracta.maleficiorum, in ti.forma citationis accusati, num.27. vbi generaliter dicit diē citationis non computari in termino, per.d.l.j.ff.si quis cautio.&.d.c.super eo, leg.2.de appel. nisi constet de hora assignationis. nam tunc fit computatio de momento ad momentum, per. d.l.3.§.minorem.ff.de mino.& alia quædam iura suprà allegata, quibus probatur tempus currere de momento ad momentum: nec tamen in illis declaratur, cōstétne de hora, an nō, nec ego id verum esse puto, per ea quæ diximus.

42 *Limitationes secundæ op.* QVOD SI POSTERIOREM partem sequi malis, quæ asserit diem termini regulariter computari in termino, vt tempus illico currat de momento ad momentum. Eam quoque multis modis limitabis. Primò igitur limita, nisi lex aut constitutio ipsa tempus statuens declaret non computari, vt in.d.c.frequens, de resti.spolia.& in.d.c.pia, versi.si quis igitur, de except.cod.lib.6.& in.d.c.statutum, de præben.eo.quoque libr.6.vbi & ipsi Domi.& Philip.Fran.id expendunt,& Bald.d.con.457.col.3.versi.dubitatur, lib.j. Nam cùm casus legis est expressus, nihil est quod amplius dubitare debeamus.l.ancillæ,& ibi Bal.in. 3.not.C.de furt.cum si. Et facit quod diximus suprà in.11.limitatione prioris partis. *Cum ipsa dispositio id declarat.*

43 *Cū & aliæ id declarant.* ¶Limita secundò, vt etiam procedat, nisi ex alijs quoq; iuribus appareret tempus termini non esse computandum, quia tunc nec computari debet, verbi gratia, scribitur in.c.in veteri, ad fi. 77.dist. vt leuitæ à vicesimo quinto anno suæ ętatis consecrentur. quod debet intelligi, non cō putato illo vicesimo quinto anno: quia ex aljs iuribus leuita ordinari non potest, nisi vicesimū quintum annum peregerit.c.de his.28.dist.& ita tradit Domi.vbi suprà. & facit etiam quod diximus in.12.limitatione primæ partis.

44 *In pœnalibus & odiosis.* ¶Limita tertiò, vt non procedat in pœnalibus & odiosis. in his enim dies termini non computatur in termino, vt voluerunt subdubij tamen Archi.& Io.And.& eorum authoritate Philip. Franc. qui id dicit tanquam sing. esse menti tenendum, in.c.fœlicis.§.vlti.de pœnis, libr.6. moti hac ratione, quòd huiusce modi dispositiones sunt restringendæ.c.statutum, de elec.lib.6.& in. c.odia, de reg.iur.eo.lib.6.& idem voluerunt ipse Archi.Domi.& Philip.Fran.in.d.c.statutū, le.j.de præben.lib.6. Et facit quod in simili, an scilicet dies bissextilis pro vno an pro duobus habeatur, ad computationem anni tradit gloss. distinguens inter odiosa & fauorabilia, in ca.fi propter, in verbo, primi anni, ad fi.de rescript.lib.6. de quo diximus in gloss.præcedenti in.23. eademque pen.quæsti. Facit item quod diximus suprà in.6.limitatione prioris partis.

45 ¶Ex quibus vt id non intēpestiuè concludam, ac definiam, potes facilè intelligere, totum id de quo tractamus, ad fauorem vel odium negotij dirigendum, vt scilicet dies termini computetur, vel non cōputetur, prout fauor vel odiū suadebit vel dissuadebit. Sicuti etiā tradunt Guil. Laud.Anto.& Imo.in.d.cle.sicut de appel.& Paul.Eleaz.in cle.causam,& ibi quoq; ipse Imo. col.8.versi.ab interpositione,& Barb. col.28.ver. in glo.in verbo, de elec. Corne.d.con.279.

Universidad de Deusto
Biblioteca

col.2.versi.poteſt autem,lib.4.Et aliàs dictiones dubiæ ſunt vel excluſiuę vel incluſiuę, prout conſtitutiones ſunt odioſæ,aut fauorabiles,vt per glo.& doc.in.l.id eſt.ff.de dol.mal.& Oldr. conſi.49.conſueuit,col.2.verſi.de ad.Cy.& Saly.in.d.l.à caligato.C.de nupt.& Iac.bu.in authen.hoc ius.C.de procura.

46 ¶ Vide tamen Domi.& Philip.Fran.in.c.prouida,in fi.de elec.lib.6.qui ex eo quod voluerũt Archi.& Io.And.ibi,no.quòd in pœnalibus ſit computatio de momento ad momentum. Sed ijdem & prætereà Philip.Fran.in.d.c.fœlicis.§.vlti.de pœnis,lib.6.dicunt è diametro contrarium,vt in pœnalibns dies termini non computetur in termino,nec fiat computatio de momẽto ad momentum.Id quod Philip.dicit ſing.menti tenendum.Sed hæc quæ videtur contrarietas,ita diſſoluitur,vt in iſtis ſcilicet pœnalibus vel computetur vel nõ computetur,prout eſt fauor vel odium,vt ex illis videre licet. Sed & tu prætereà vide hîc omnino Alberi.in.d.authen. hoc ius,col.3.verſi.quid ergo,cum multis ſeq. C.de procur.& Pet. Anc.in.c.licèt canon,col.j. verſi.item no.quod cùm,de elect.lib.6.

47 ¶ Limita quartò,vt etiam non procedat quando aduerſus eum faceret qui terminum conſtituit,& è contrario cederet eius commodo,cui ſtatutus eſt,vt dies ipſius termini non computaretur in termino:nam tunc non computaretur,aſſumendo ſcilicet eum intellectum,qui cõtra eum facit,qui potuit legem apertiùs dicere,per.l.veteribus.ff.de pactis,& alia ſimilia iura ſuprà allegata in.6.limitatione prioris partis,ver.& hoc maximè.Ita enim voluerunt Domi.& Philip.Franc.in.d.c.ſtatutum,de præben.lib.6.& Corne.d.con.279.col.vlti.lib.4.

Cum facit contra eum qui terminum ſtatuit.

48 ¶ Limita quintò,vt item non procedat,quando lex vel ſtatutum idem ſtatueret, quod ius cõmune in re quapiam,quę debet expediri intra certum aliquod tempus:nam tunc etiam ſi de iure communi intelligeretur,vt deberet fieri de momento ad momentum,computato die termini in termino,tamen vt ſtatutum aliquid addat ad ius commune, nec ſit ſuperfluum, debet intelligi,vt non computetur.Ita voluit & reſpondit collegium Paduanum inter con.Alex.conſ. 87.in nomine &c.nos docto.ad fi.li.7.per no.per Bar.& alios in.l.4.§.prætor.ff.de dã.infec.cũ alijs concord.quas afferemus infrà eo.tit.§.9.in gloſſ.2.ſuperverbo,a ſon domicille,nume.56. contrarium tamen,& latiùs in noſtro tracta.cui titulus eſt,nihil fruſtra.Et faciunt etiã ea quæ ſcripſimus in repe.l.ſi vnquam,in verbo,reuertatur,num.37.tertiò fallit,& ſeq.vide tamen quæ nos ſcribemus no.§.9.glo.2.num.50.quintò item,& multis ſeq.

Cũ lex vel ſtatutum idem ſtatuit quod ius cõmune.

49 ¶ Limita ſextò,vt procedat niſi diſpoſitio ita loquatur intra annum poſt diem contractus: nã tunc is dies contractus non computabitur,glo.in.d.c.frequens,in verbo,proponitur,& ibi Archi.Imo.Domi.& Philip.Fran.de reſti.ſpolia.lib.6.& gloſſ.in.c.quod à patribus,in glo.j.poſt medium.75.diſt.Specu.tit.de cita.§.viſo,col.vlti.verſi.item nota,& Io.And.in.c.cupiẽtes,col. j.in verbo,poſt conſenſum,de elec.lib.6.vbi facit differentiam,an dicatur poſt conſenſum, an verò poſt diem conſenſus:primo enim caſu diem computari, ſecundo non computari,vt in ſimili diximus de dictione(à)ſuprà num.24.ſecundò limita & ſeq.& dicemus verſi.abhinc.2.& alijs quoque ſeq.Nam & hæc dictio(poſt)&(à)eandem habent ſignificationem, vt etiam diximus in.d.repe.l.ſi vnquam,in verbo,poſteà,num.18.his adde.

Cum diſpoſitio dicit intra annum poſt diẽ.

50 ¶ Porrò hæc dictio(poſt)apertè declarat eum diem,cui adijcitur, non cõprehendi,vt probat text.in.l.ſi cui legetur,in verbo,poſt biennium,& in verbo,præſentibus,& ibi Franc.Are.col. 2.ff.de leg.j.& in.l.ſi ita fuerit libertus.ff.de manu.teſta.& voluit Alber.in ſuo dictio.in verbo, poſt diem ſabbati.Bart.in.l.2.§.creditum,colũ.2.verſic.aduerte,& ibi quoque recẽtiores.ff ſi cer.pet.& Saly.in.l.ſi pacto,col.5.verſi.ad.l.nuda.C.de pactis,& patet ex alijs, quæ diximus in. d.repet.l.ſi vnquam,in verbo,poſteà.Sicuti & de dictione(poſteà)etiam tradit Alberi.in.l.j.§. qui præſens,numero.4.ff.de verbo.obliga.vbi dicit eam dictionem ſignificare actum perfectũ, & non pendentem,per.l.nam & poſteà.ff.de iureiu.&.l.ſi quis poſteà.ff.de iudic.Hinc que ſupremus noſter ſenatus Pariſienſis cenſuit ordinationem regiam, quam vocamus,quæ ius facit relinquendæ appellationis intra octo dies poſt ſequentes,his quidem verbis,dedans huict iours apres prochains enſuyuans,non comprehendere diem appellationis,ſed præter eum alios octo dies concedi.Ea autem ordinatio eſt.16.earum quas Carolus ſeptimus ſanxit.

Poſt, dictio ſeparatiua.

Poſtea quoque.

pagina 306. cum ſequẽti 62

51 ¶ Limita ſeptimò non procedere, quando ea diſpoſitio quæ tempus ſtatuit, præponit huiuſmodi dictiones (à,ab,ex) diei, ex quo terminus ſtatuitur, verbi gratia, à die contractus,ab appellationis die, ex die notificationis:tunc enim is dies non computabitur,vt de primis,ſcilicet à,& ab,quæ eundem omnino ſenſum,eandémque vim & naturam habent,voluit gloſ.in.d. cap.ſtatutum,in verbo numerandum, paulò ante fin.ibi,tertium quod non fit,de præben.lib. 6.& ibi ſequunrur Imo.& alij,qui ex hoc dicunt hanc dictionem (à) reguraliter poni excluſiuè.& eſt gloſſ.ſimilis in.d.clemen. ſicut,in verbo, à die, in princip.& ibi Archid.Io.Andr.& Cardin.Flor.de appella.& voluit idem Io.And.in addi.Specul.titul.de cita.§.viſo,verſic.pen. ſuprà à nobis citato,& titu.de dila.§.dilationum,verſicul.ſed pone, ipſe Archi.in.c.j.column. 6.in verbo,à die,de elect.lib.6.& in cap.aliter, quod eſt vltimũ.3.quæſti.5.Iacob. Aret.Angel. & Alexand.in.d.l.Gallus,in princip.ff.de liber.& poſthu. Alberi.in.l.vltim.ff.de ſena.Bald.& Alexand.in.d.l.j.ff.ſi quis cautio.idem Bald.in.l.vltim. in princip.columna.2.verſicul.ſed illud non eſt.C.de tempo.appel.& in.l.ſcire oportet.§.aliud.ff.de excuſ.tut.& in.d.l.eos.§.ſi autem,col.

Cum apponuntur dictiones à, ab, ex.

tem,col.2.verſicu.quæro autem an dies.C.de appell.& in.l.ratio.§.ſi per venditorem, in vtraque lect.ff.de acti.empti.& in.l.à caligato,verſicul.ſed pone quod iudex.C.de nupt.& in.d.ca. ſuper eo,le.2.column.j.& ibi Panor.Cardi. Alexand.in.3.limitatione,& Philip. Deci.colum. 5.verſi.iſta concluſio fallit,de appell. Angel.d.con.404.in fi.Pet.Anc.con.413.vltra rationes, in fi.Imo. Domi.& Philip.Franc.in.d.c.frequens,de reſti.ſpoliato.idem Imo.& Franc.Are.in. l.ſi ex duob.in prin.ff.de duob.reis.ex quibus ipſe Aret.dicit ſing.gl.in.d.cle.ſicut.Domi.in.c. j.in vlti.no. de elect.lib.6.Alex.con.42.in cauſſa,colum.2.verſ.reus autem,lib.2.& con.114.viſa ſcripturarũ,col.j.in fi.lib.5.Collegium Paduanum inter con.ipſius Alex.d.con.87.col.vlti. lib.7.Fely.in.c.j.colum.2.verſi.& dum iſte tex.ext,de præſcrip.Ferdi.Loaz.in repe.rub.de iuſti.& iure,col.9.num.68.& ſeq.

52 ¶ Et hoc credo eſſe verius,licèt Zenzel.tenuerit contrarium in.d.cle.ſicut.& Archi.in.d.c.ſtatutum,col.j.in verbo,à die,de præben.lib.6.& Raph. Fulgo.in.d.l.j.ff.ſi quis cautio. Nam hæ dictiones,a,& ab,ſuapte natura,niſi aliud obſtet,ſunt excluſiuæ & ſeparatiuæ,vt præter ſupradictos voluit gloſſ.in.d.l.ratio.§.ſi per venditorem,in fi.ff.de actio.empti.& in.d.l.ſi ex duob., in prin.in verbo,ab altero,& ibi Angel.ff.de duob.reis.Cy.& Saly.in.d.l.à caligato.Bart.in.l. meminiſſe,in prin.ff.de offi.procon.Oldra.latè con.49.conſueuit dubitari,col.j. Signo.conſ. 101.factum ſic ſe habet infans,col.2.verſi.prætereà cum diffinitio. Bald.qui not,tamen diſtinguit in.l.nuptæ.§.ſenatores.ff.de ſenato.& in.l.militis codicilis.ff.de teſt.mili.& in.c.cæterùm, col.pen.verſi.item ſcias,extrà de iudi.& in.c.j.col.2.de ſeq.poſ.& fruct.& in.c.excommunicatis,quod eſt pe.& ibi Barb.in.2.no.extrà de off.legat.& idem Bal.in.c.ego.N.de iureiu.& plenè ac pulchrè.d.con.457.col.3.lib.j.repetito in alijs duobus locis, vt ſuprà diximus,& conſil. 357.nota pro duce,col.2.verſi.ſequitur, lib.5.Pet.Anc.in.d.c.ſtatutum,col. 2.in.5.not.de præben.lib.6.Lucas Pen.in.l.j.ad fi.C.vt nemo ad ſuum patro.lib.11.Pet.Ferra.in tit.forma capi. acto.in verbo,vſque ad calendas Ianuarij.cum alijs concord.adductis ab Alexan. in addi.Bar. in.l.patronus.§.Sempronio.ff.de legat.3.&.d.con.42.lib.3.& Maria.in.c.literæ,col.12,extrà de dilatio.& Corne.con.259.quæritur à me,col.vlti.lib.j.

A, & ab, diſtiones ſeparatiuæ.

53 ¶ Quod & ex eo ſatis probatur,quòd qui rectè ac propriè loquũtur,ijs dictionib⁹,à,&ab pro dictione poſt,quæ & ſeparatiua eſt,vt diximus in præcedenti limitatione, ſæpe vtuntur, vt de priore Pomponius noſter in.l.2.§.quod ad magiſtratus.ff.de orig.iur. vbi ita ſcribitur.& veluti ſecundum locum à regibus obtinebat,id eſt,vt annotat Zazius, poſt reges.neque enim is rex erat.& Suetonius in Cæſare. Plebs ſtatim à funere ad domum Bruti & Caſſij cum facibus tetendit. & Plinius libr.25.c.5.Hoc contingere,ſi à conceptu ſuccus continuus bibatur in paſſo, & paulò poſt. Quarto die à balneo coire eos: & latè diximus in repetitio.l.ſi vnquam,in verbo, poſteà, numero.18.his adde quòd cum.De dictione etiam(ab)eſt illud in eundem ſenſum Plauti in Pœnulo. Iam ab re diuina credo apparebunt domi,& Columellę,li.11.c.15.Poſt hæc quæ diximus ouillum,& ab hoc caprinum eſt. Et Ouidij triſtiũ,libr.4.Elegia.10.eadémque vltima.

A, & ab, præ poſt.

Tu mihi quod rarum eſt,viuo ſublime dediſti
Nomen,ab exequijs quod dare fama ſolet.

Vt interim omittam Accurſium ita hanc dictionem exponentem, in.l.neminem,in prin.C.de decurio.lib.10.Nec interim prætermittã quoſdam eſſe qui inter huiuſmodi dictiones(à & ab) diſcrimen faciunt, quantùm ad vim excludendi vel includendi, vt per Alberi.in.l.j.§.æſtatem. ff.de aqua quoti.& æſtiua.

54 ¶ De dictione(ex)ea enim ſupereſt,vt ſcilicet præpoſita diei eum diem excludat, teſtis eſt Bal. in.d.l.vlti.in prin.vbi ſuprà allegauimus.C.de tempo.appel.& in.d.l.j.& ibi Paul.Ca.& Alex. ff.ſi quis cautio.& idem Bald.in.l.vlti.col.2.C.de iure domi.impet.ipſe Alex.in add.Bar.in.d. l.pater.§.ſexaginta.ff.de adulte.Fely.in.d.c.j.vbi ſuprà,extrà de præſcript.Et huc quoq; referri poteſt glo.in.d.c.quiſquis,in verbo,ex ea die.4.q.5.Nam & hæc dictio tempori appoſita etiã poſt ſignificat.Plautus in Perſa.Bonus volo ex hoc die eſſe, quod neque fiet,neque fuit.Et Plinius lib.epiſtolarum.10.ad Traianum Athletæ domine ea quę pro Iſelaſticis certaminibus cõſtituiſti,deberi ſibi putant,ſtatim ex eo die quo ſunt coronati.Quod & probat tex.in.l.j.§.j.iũcto.§.ſi mulier.ff.de liber.agno.Nam in eodem caſu nunc loquitur per dictionem (poſt)nunc per dictionem(ex)quaſi ſint eiuſdem omnino ſignificationis.Sed ſuper hoc tex.vide quod dicam infrà verſi.ab hîc.3.Et dicit Bald.conſ.196.ſtatuto cauetur, paulò ante fi.lib.4.quod hæc dictio(ex)eſt ſeparatiua,per.l.j.§.ex incendio.ff.de incen.rui.naufra.Nec omiſerim tamen plærosque grãmaticos ſic eas dictiones(à,& ex)ſeparauiſſe,vt à fundo venire ſit non ex intimo ipſo fundo,ſed ex loco,qui proximus eſt fundo,venire.Ex fundo autem, ſit ex intimo ipſo fundo venire,quæ ſententia ſi vera eſt,vt certè vera eſt,& placuit Tullio in oratione pro Aulo Cecina,ea quæ diximus hoc verſi.omnino deſtruit.

Ex, dictio, an ſit paratiua.

55 ¶ Sed vt intelligas,quid interſit inter hanc limitationem,& ſecundam prioris partis, Hîc quidẽ ſtatuitur tẽpus à die actus,ideo nõ niſi finito die ĩcipit.Illic verò ſtatuitur ab ipſo actu,ideóq; & ab ipſo actu finito continuò computatur. Tamen Barth.in.d.l.pater. §.ſexaginta,de adult. affirmat nihil differre, dicas ex die diuortij, an ex diuortio.Nam tex.ibi dicit,à diuortio,quod

Verãne nẽ ſit hæc limitatio & ſecũda prioris op.

Universidad de Deusto Biblioteca

tex.in.l.præcedenti.§.ſex mẽſium.&.§.ſeq.dixerat,ex die diuortij,ſicuti in.l.j.§.accuſationem.
ff.ad.S.C.Turpil.Et ſic(inquit)videtur,quòd in vtroque currit tempus de momento ad mo-
mentum.quod dicit eſſe tenendum pro ſtatutis.Cui adde & text.in.l. Thais.§. pro hærede.ff.
de fideicõ.liber.de quo tex.& nos diximus in.d.2.limitatione prioris partis, & text.in.l.j.§.ex
die quo.ff.de vi & vi arma.vbi primũ dicit,ex quo die quis deiectus eſt,poſteà autẽ dicit ex quo
quis deiectus eſt,vt etiam intelligas nihil referre dicas,ex quo quis deiectus,an ex quo die.Et ſa
nè planum eſt in caſu.d.§.fructus eſſe reſtituendos,non tantùm qui poſt diem deiectionis,ſed &
qui ipſo die poſt deiectionem percepti ſunt.Et etiam in.l.quæſitũ eſt.§.ex hoc.ff.de precario,
vbi primum dicit,ex eo tempore,ex quo interdictum editum eſt. & mox ſubdit, ex die interdi-
cti editi.Et in.l.Caius.ff.de excu.tuto.vbi his promiſcuè vtitur,ex qua die,& ex tempore nego-
tij,& in.l.tempus.ff.de vac.num.vbi quod primum dixerat ex eo die, poſteà dicit ex eo tempo-
re.& in.l.annus.ff.de cal.quæ etiam promiſcuè his verbis vtitur, ex eo tempore quo quid factũ
eſt,& ex die quo factum eſt.

56 ¶Et hoc quoque confirmat,quod tex.in.l.j.§.biduum.ff.quan.appel.ſit,ſcribit tempus ad ap-
pellandum præſtitutum computari ex die latæ ſententiæ.Et tamen is dies in eo tempore com-
putatur,vt diximus ſuprà numero.20.nam tempus inquiunt. Et illic ſcriptis adde text. apertè
probantem illud quod ſcribitur in.d.§.biduum,vt ſcilicet illud biduum vel triduũ appellatio-
nis,intra quod illic iubetur appellari ex die latæ ſententiæ,ita debere intelligi,vt is dies ſenten-
tiæ in illo biduo vel triduo connumeretur.Is tex.eſt in ea ipſa.l.§.quod in ſententijs,quod cõ-
tinenter ſequitur.d.§.biduum,cùm dicitur,vel altera die vel tertia prouocetur.atque etiam in.
l.eos qui.§.ſi autem in iudicio.C.de appel.Sed illud fit,quia ita alijs iuribus declaratur iuxta ea
quæ ſuprà diximus in.2.limitatione huius partis.& in.12.alterius.Sed &in hanc partẽ facit tex.
in.l.eum qui iuſtum.ff.ad municip.vbi ita ſcribitur.Eius qui iuſtum patrem non habet, prima
origo à matre,exq́ue eo die ex quo æditus eſt,numerari debet.nam ridiculum eſſet,ſi is dies in il
lis verbis comprehenderetur. Niſi diceres id debere intelligi ſecundùm.6.limitationem prio-
ris partis,vt ſcilicet is dies cedat commodo iſtius, tametſi ex verborum proprietate non com-
prehendatur.

57 ¶Vt interim non omittas tex.in.d.l.j.§.j.ibi,intra.30.dies poſt diuortium connumerandos.&
in.§.ſi mulier,ibi,dies autem.30.continuos accipere debemus ex die diuortij. ff.de libe.agnoſ.
Nam priori loco dicit,poſt diuortium,non poſt diem diuortij : poſteriori autem ex die diuor-
tij,tanquam ea ſint eadem,nihilque interſit dicas poſt diuortium,ſiue à diuortio : an à die, ſiue
ex die diuortij,cùm tamen(à & poſt)vt ſuprà diximus,eandem ſignificationem & vim habeãt.
Ex quo & Alberi.in.d.§.mulier,hæc duo loca inuicem conferens aſſerit in eo caſu diẽ diuortij
computari.Et tex.in.l.ſi in Aſia.§.vl.ff.de poſ.vbi apertè ſignificatur ea verba ex die quo quid
actum eſt,ipſum quoque diem comprehendere.Et vt id quoque comprobemus authoritate ex-
ternorum ſcriptorum,Liuius grauiſſimus author lib.4.belli Maced.vt pax(ait)ex authoritate
Senatus confirmaretur,ex qua die ſcriptę conditionis pacis editæ Nabidi forent,ea dies vt in-
duciarũ principium eſſet.Nam & hìc vides his verbis(ex ea die)eam ipſam diem contineri.

De dilatione expectatoria.

58 ¶Limita octauò,vt non procedat in dilatione expectatoria,quæ datur parti , vt veniat,aut ſi-
mile quidpiam faciat.nam huiuſmodi dilationes nõ includunt diem termini,vt voluit Bal.in.
d.c.ſuper eo,le.2.col.j.de appel.ita intelligens tex.in.d.l.j.ff.ſi quis cautio.Nam vt ipſe ſubdit,
huius dilationis propria ac genuina natura eſt differre.l.& ſi poſt tres.ff.eo.ti.&.c.cõſuluit,ex-
trà de offic.deleg.& id ſequitur Cardi.Alex.in.d.c.ſuper eo,col.4.verſ.fallit quartò.

Quid in dilatione legali.

59 ¶Limita nonò id quoque non procedere in omni dilatione legali, quæ ſcilicet à lege vel ſta-
tuto præſtituitur : nam nec in ea dies termini computatur in termino, ex æquitate illa expreſſa
in.d.c.frequens,de reſti.ſpolia.lib.6.& in.d.pia,de excep.eo.lib. quæ quidẽ aquitas extenditur
ad ſimilia,adeóque ad omnes dilationes legales.ita enim voluit Bal.in.d.l.eos.§.ſi autem,col.2.
verſ.aut non procedit.C.de appel.& ſequitur Card.Alex.in.d.c.ſuper eo,col.4.in.5.limitatio-
ne,de appel.Et ſi id verum eſt,multa ex ijs corruent,quæ ſuprà diximus.

Quid ſi ſubiecta materia aliud ſuadeat.

60 ¶Limita decimò,vt procedat,niſi ex ſubiecto argumento ſuaderetur diẽ termini non eſſe cõ-
putandum in termino.Nam id totum,an ſcilicet computandus ſit,an nõ, aſsignat ſubiectæ ma
teriæ Bal.in.c.capellanus,ext.de feri.vt etiã diximus ſuprà in.9.limitatione prioris partis,quæ
eſt in num.35.Nam & aliàs ſemper & in vniuerſum ſubiecta materia ad ſe veluti trahit ſignifica
tiones interpretationéſque verborum,etiam contra vim & naturam propriam eorum.l.ſi vno,
in prin.& ibi glo.Bar.& Bal.ff.loca.cum alijs multis concord.à me latè cõgeſtis in repe.l.ſi vn-
quam,in verbo,reuertatur,num.31.incip.& aliàs etiam videmus.

Deciſio princi. quæſtionis.

61 IGITVR VT REDEAMVS ad ſpeciem noſtræ cõſuetudinis, cùm res hæc de
qua agim⁹,vtrùm ſcilicet dies termini cõputetur in termino,ſit admodũ ãceps & dubia,& quę
cõtrarias habeat opiniones multis rationibus & authoritatibus ſubnixas , recipiátq; multas v-
trinque limitationes.Crediderim noſtram conſuetudinem , aliáſque loquentes de anno & die,
hunc ipſum diem adieciſſe,qui annũ terminaret eodem die menſis,quo incepit,atque ſic cõpu
tato die termini:quod idẽ eſt ac ſi annus ſine adiectiõe diei ſtatueretur,& dies nõ cõputaretur.
id eſt,vt facilius oẽs intelligant,nihil intereſt,ãnúſne ſimpliciter ſtatuatur,an ãn⁹ & dies.eſtq́ue
idem per

Annus ſimpliciter & annus & dies an differãt

idem per omnia terminus:quia cùm annus ſimpliciter dicitur,intelligitur,nõ cõputato die ter
mini:& cùm annus & dies,computato.nec video quare anno dies adijcitur,niſi ad ſummouen
dam illam controuerſioſiſsimã controuerſiam,vtrùm dies termini computetur in termino.

62 ¶Id quod omnino clarum eſt in caſu noſtræ conſuetudinis,quæ in hoc caſu nunc annum ſim-
pliciter ſtatuit infrà.§.19.20.21.32.& vlti.nunc annum & diem,vt hìc,&.§.8.11.14.17.27.28.30.
31.35.vt hinc neceſſe ſit intelligere eundem eſſe omnino terminum,qui alicubi annus dicitur,
alibi annus & dies:annus ſcilicet,non computato die termini:annus & dies,computato:ne no
ſtra conſuetudo eodem in titulo & caſu ſecum diſſideat.Nam & ex multis Franciæ conſuetu-
dinibus aliæ retractui annum ſimpliciter præſtituunt,videlicet Pariſienſium . Ambianenſium.
Monſtrolienſium,& Arteſienſium.Aliæ annum & diem,ſcilicet Meldenſium. Meldunenſium.
Senonenſium.Trecenſium.Caluimontenſium in Baſſigniaco.Victriacenſium. Carnotenſium.
Aurelianenſium. Turonenſium.Cenomanenſium.Andegauenſium.Bleſenſium. Dunenſium
Angoliſmenſium.Rochelenſium.Burgundionenſium.Morinenſium.Sed & apud Auxerrien-
ſes quos Altiſſiodorenſes vocant,conſuetudo retractus nunc de anno ſimpliciter loquitur, nũc
de anno & die.vt noſtra. Nam.§.j.huius titu.qui eſt omnium.32.primùm loquitur de anno &
die,deinde de anno,&.§.3.qui eſt omnium.34.de anno.& vltimus,qui eſt.53.de anno & die. Si-
militer apud Londunenſes & alios Viromandienſes partis.3.titu.8.§.j.qui eſt.75.eiuſdem.3.par
tis,ſit mentio anni & diei.&.§.5.qui eſt.79.eius partis,&.§.ſeq.ſit mẽtio vnius anni ſimpliciter.

Conſuetudines de tempore retractus.

63 ¶Et quoniam etiam videmus in caſu huic noſtræ conſuetudini omnino ſimili,videlicet in fa
cultate conceſſa agnatis retrahendi feudũ extraneis vẽditum, quòd annus ſimpliciter ſine diei
adiectione conceditur.c.ſi Titius,titu.ſi de feu.feuerit contro.ex quo multi hunc annum à no
ſtra conſuetudine conſanguineis conceſſum proditum exiſtimant,vt latè diximus ſuprà in pro
xima glo.poſt princi.quaſi ſcilicet idem ſit illic annus,vt hìc annus & dies.Et aliàs quoque vi-
demus quod.c.j.&.2.extrà de eo qui mit.in poſ.loquuntur ſimpliciter de anno,qui datur reo
ad reuocandam miſsionem in poſſeſſionem,de qua ibi.At.c.cùm veniſſent,eo.titu.in eodem ca
ſu loquitur de anno & die,vt etiam illinc intelligas,nihil inter vtrunque differre. Quod tamen
non intelligens Bal.in poſtremo loco col.2.verſi.item no.quod de anno,dicit legibus id cautũ
eſſe,quod de anno ſimpliciter dicitur.ſed de die addito illi anno nulla lege cautum reperiri,ſed
iudices illic diẽ addidiſſe ex ſua forma.At ſimile eſt,quod tex.in.c.puella.20.quæſti.2.& in.c.2.
extrà de regu.loquentes in eodem caſu illic annum ſimpliciter ſcribit, hìc annum & diem. id
quod perceperunt gloſ.Inno.& Hoſti.in poſteriori loco, ſupplentes ex eo reliquos, nec tamen
rationem reddentes.

64 ¶Et hanc noſtram ſententiam non mediocriter confirmat, quod ad noſtram conſuetudinem
priuatim pertinet,quòd text.in cap.conſtitutus,extrà de reſtitu. in integ.qui de hac noſtra con
ſuetudine expreſſam facit mentionem , his verbis vtitur,intra annum & diem à tempore con-
tractus:ex quibus verbis,(à tempore contractus)apertè datur intelligi diem ipſius contractus,
in illo anno & die computari,per ea quæ ſuprà diximus in.2.limitatione prioris partis, quæ eſt
in nu.24.Et huc referri poteſt quod ſcribit Anto.in.d.ca.2.paulò ante fi.extrà de regula. quòd
ſi vnus teſtis deponit de anno, alter de anno& die, nõ propterea viciatur eorum teſtimonium,
arg.eius quod diximus in fi.præcedentis verſi.

65 ¶Sunt autem,ne hoc prætermittamus,& alij text.loquentes in alijs caſibus de anno & die non
quidẽ in iure ciuili,aut canonico(quantùm ego nunc meminerim)ſed in uſibus(vt vulgus no-
ſtratium appellat)feudorum,videlicet in.c.j.titu.quæ ſit pri.cau.bene.amit.& in.c.vltim.tit.de
prohib.feud.ali.per.Lothar.& in.c.præterea ſi quis,titu.de prohib.feud.ali.per Fede. & in cap.
j.titu.de capi.Corra.in quibus locis nec glo.ordi.nec cæteri doc.quos hactenus legimus,quan-
tumlibet oculatiſſimi nihil omnino loquũtur de hac,quam tractamus,quæſtione, nec quare il-
le dies ſit anno additus,verbum quidem vllum faciunt.videant cæteri,ſi aliam rationem afferre
poterunt.Ego autem(quod iam dixi)nullam video.

66 SED QVIA ETIAM ſuprà tractauimus,an dictiones quædam ſunt excluſiuæ & ſepara
tiuæ,an verò incluſiuæ,non penitus intempeſtiuum,nec ab hac tractatione alienum erit,ſi de
alijs quoque ſaltẽ remiſsiuè,vt noſtri loquuntur,diſſeramus.Igitur de dictione,vſque,vide text.
gl.Bar.Alberi.latè,& alios in.l.patron⁹.§.Sẽpronius.ff.de lega.3.gl.& alios in.l.id eſt.ff.de dol.
ma.gl.Iac.Bu.Alberi.& Saly.in authen.hoc ius.C.de procu.gl.Inno.Io.And.Colle.& Panor.
in.c.j.extrà de ordi.ab epi.qui renun.epi.glo.in.c.quãuis,in verbo,vſq;,de præben.li.6. Oldr.
d.con.49.col.j.Archi.in.c.ſi gratioſè,de reſcrip.lib.6.Io.Andr.in.c.2.extrà de oblig.ad ratio.
Paul.Eleaz.in repe.c.cùm dilectus,in prin.ext.de fid.inſtru.Cy.Bal.Saly.& alios in.d.l.à cali-
gato.C.de nupt.Pet.Iac.tit.ſuper condic.ex moribus,col.5.verſi.ſed poteſt dici.Bar.Imo.Frã.
Are.& alios recẽtiores in.l.eum qui certarum,in prin.ff.de verbo.oblg.Ipſum Bar.& Bald.in.
vtraq; lec.in.l.meminiſſe.ff.de offi.procon.Henric. Boh.in.c.cõſtitutus,extrà de reſt. ſpolia.
Alberi.in.l.vl.§.j.verſi.vltimo.ff.de Senat.Bald.in.l.ſi oleum.§.meritò.ff.de dol.mal. & in.l.
filiuſfa.in prĩ.& ibi quoq; Imo.ff.d.legat.j.& in.l.poſt duos.C.de aduo.diuer.iudi.& ĩ.l.2.col.
2.& ibi Iaſon col.57.verſi.decimò iuxta prędicta.C.de iure ẽphy.& in authẽ.hoc ampli⁹,colũ.
vlti.C.de fideicõ.& in.c.cùm dilecti,non ſemel,& ibi Panor.colum.j.extrà de do.& contu.&

Vſque,dictio ſit ne excluſiua an incluſiua.

Universidad de Deusto Biblioteca

in cap.vltim.column.j.extrà de dila.& in cap.capellanus,circa medium,extrà de feri.& in cap.
venerabilis,colum.j.versicu.sed hîc quæro,eodem titulo.& in.c.significante,colum.2.vers.sed
si non apparet,de rescript.& in.c.sicut, post princip.de cohabi.clerico. & mulier.& in.c.pri-
mo.§.& quia vidimus,colum.7.versicu. extrà no.titu. qui feud. dare poss.& in cap.primo.§.si
quis de Manso,colum.4.versicu.quæro de flum.inibus,titulo de contro.inuesti. & consi. 410.
verba dicunt,post princip.& iterum ante finem libri.j.quod repetitur.consil.413.lib.5. & eun-
dem Baldum consi.448.concessa est,libro.3.quod repetitur consil.375.lib.4.vbi decidit,an si
fuerit concessa emphyteusis vsque ad tertiam generationem,cõputetur primus recipiens. Lu-
cam Pen.& Ioan.Pla.in.l.peculiari.C.de proximis sacro.scrip.li.12.Angelus in.§.primo,in au
thentica, vt ab illustri.Imola in leg.prima.ff.de conditionibus instit.& con.10.in casu præmis-
so,in.j.dubio.Marti.Laud.post Andr.Iser.in.§.& quia vidimus,colum.pen.versi.quæro an di-
ctio,& ibi quoque Cardi.Alexan.colum.pen.in versi.eiusdem initij,titu.qui feud.dar.pos.Pet.
Ferra.titu.forma cap.quando test.prod.ad æter.rei memoriam, in verbo,vsque ad calendas Ia
nuarij.Alex.consi.111.circa primum,col.5.versi.& prædicta,lib.3.& con.26. consyderatis ver-
bis,ad fi.lib.4.& con.114.visa scripturarum,col.2.lib.5.& con.125.attentis verbis,col.j. & seq.
eo.lib.5.Barb.in repe.l.cùm acutissimi,col.vlti.versi.adde Ang.C.de fideicom.Soci.consi.25.
dominus Franciscus,colum.2.ver.quare assumo,lib.j.& è Grammaticis Priscianum lib.j.& è
Theologis diuum Augustinum in psal.13.enarrantem illud. Non est qui faciat bonum vsque
ad vnum.Et in psal.112.super illud. A solis ortu vsque ad occasum.

67 ¶De dictione(ad)vide text.in.l.non putabam,& ibi Alberi.ff.de condi. & demon. & in.l.qui
Ad dictio. filium.§.vlti.versic.ad annum.ff.ad S.C.Treb.& in.l.qui duos.§.j.ff.de manu.testa.& in.l.qui-
dam Hyberus,cum glo.in verbo,ad parietem,& ibi Bar.ff.de seruit.vrb.præd.& glo.in.l.mili-
tis codicillis,in prin.& ibi Bar.& Bald.ff.de testa.milit. Archi.in.c.præsbyter, in prin.78.dist.
& in.c.ecclesias.13.q.j.Oldra.d.con.49.col.2.ver.de ad,quòd includat.Ioan.And.in.d.c.si gra
tiosè,de rescrip.li.6.Alber.in.d.authẽ. hoc ius,col.2.C.de procura.& in.l.ordinata,paulò an-
te fi.ff.de liber.cau.& in dictionario,in verbo,ad.Bar.& Bald.in.l.si cui legetur,in princ.& ibi
quoq; Alex.& Frã.Are.col.2.ff.de leg.j.Bal.in rub.ff.solu.mat.circa medium,& in.d.c.si quis
de manso,col.4.vbi suprà ti.de contro.inue.& con.31.presuppositis verbis,lib.4.quod repeti-
tur con.356.eo.lib.4.Imo.d.con.10. Floria.in.l.item sic.§.qui habet.ff.de seruit.rusti.prædio.
Alex.con.54.viso processu,col.3.ver.itaq; pro dimidia,li.5.& Cepol.con.2.super casu,col.3.ver.
5.hoc probat.Pet.Ferra.loco alle.in prece.ver. Vt tamen interim nõ omittas multis grãmati-
cis hoc interesse inter ad,& in,vt in theatrũ ire sit theatrũ intrare.Ad theatrum verò ire,in locũ
Ad & in,an differant. theatro proximum ire.Nec illud quoque,hãc dictionem(ad)interdũ idẽ significare,quod post.
Tullius ad Atticum lib.12.Aut nescio quid intersit,vtrùm illuc nunc veniam,an ad decem an-
nos.Rursumq;,solebat me pungere,ne Sampsicerani merita in patriã,ad annos sexcentos ma-
iora viderentur,quàm nostra.Super quo &tu videas è nostratibus Alex.con.137.in caussa & li-
te vertente inter Lancelotum,col.3.versi.peccat & in alio,li.2.

68 ¶De dictione(vltra)vide tex.in.l.si vltra,& ibi Iac.Bu.Bal.& Ang.C.de fideicõ.omnes pro-
Vltra. pè in.c.Raynutius,extrà de testa.& ibi prçcipuè Bened.in repe.in verbo , Alterochæ filiæ im-
puberi vltra doté,in prin.gl.in cle.j.in verbo,facere, & ibi Steph.Guil.Laur. Imol.col.3.super
eadẽ glo.& Card.Flor.in.22.q.de vsur.Io.Mo.in.c.j.de tempo.ordi.li.6.Bar.in.l.qui ita.ff. de
dot.præleg.Bal.in authen.ad hæc,col.2.ver.sed dubitatur.C. de vsur.& in.l. posthumus,col.j.
in addi.ff.de inoffi.testa.& in.l.eũ qui.§.qui iniuriarũ,col.vlt.vers.& prædicta.ff.si quis cautio.
& in.c.vl.col.j.ver.& ex hoc no.tit.de fratri.de nouo.bene.inue.& con.473.quidã emerunt,in
prin.li.j.quod repetitur con.411.li.5.Imo.in.c.vltra tertiã,extrà de testib.Raph.Co.con.111.ci-
uis quidã Flor.col.2.ver.pro parte negatiua.Raph.Fulg.conf.40.dominic.testator,col.2.Ro.
in.d.l.j.ff.si quis cautio.Corne.post Saly.in.l.filiam.C.de colla.& con.13.quãuis videatur, col.
2.ver.item si obijceremus,& iterum ver.nec ob.quod suprà,li.j.Barb.con.74.omnia quç faci-
tis,col.6.li.3.glo.prag.san.tit.de friuo.appel.§.quodq; ante,in verbo,vltra.Steph.Bertran.cõ.
369.ponitur,col.2.li.2.& con.164.ponitur in prin.li.4.Philip.Deci.con.190.circa primũ du-
bium,col.vl.versi.4.quod repetitio.& con.290.domina Blasia,col.j.post prin.iterùmque col.
2.&.3.versi.nec ob.quòd illa dictio.& con.423.negari,col.j.vbi & alios citat.

69 ¶De dictione(citra)consequens est dicere,nam hæc & illa sunt veluti opposita , vt per Baldũ
in addi.d.con.411.lib.5.& probat illud Horatij.

Est modus in rebus,sunt certi deniq; fines,
Quos vltra citráque nequit consistere rectum.

Vltra citróque. Et illud Plinij,lib.10.c.23. Et quanuis vltrà citráq; peruolent , nunquam tamen aduenisse vs-
quam,nisi noctu existimantur.Sicuti vltro citróque.l.si quis ex argentarijs.§.rationẽ.ff.de edẽ.
&.l.seruus meus.ff.manda.&.l.quemadmodum.§.vlti.ff.de condict.indebi.&.l.2. in princi.ff.
de nego.gest.&.l.Labeo primo.§.j.ff.de verborum significa. & Tullius in actiõe in Verrem.7.
Monumentum sceleris audaciæq; suæ voluit esse in conspectu Italiæ,vestibulo Siciliæ, præter-
Vltro citróque. uectione omniũ qui vltro citróq; nauigarent.Et in oratione pro Sexto Roscio Amerino. Po-
steà homines cursare vltrò & citro non destiterunt. Et libr.6. de republ.in somno Scipionis.

Multísq; verbis vltro citróque habitis ille nobis cõsumptus est dies.Et li.2.de natura deorum.
Sic naturis his,ex quibus omnia cõstant sursum deorsum,vltro citróque cõmeantibus mundi
partiũ coniunctio continetur.Cæsar lib.1.belli Gallici,cùm sæpe vltro citróq; legati inter eos
mitterẽtur. Var.li.3.de re rustica,Pisciculi vltro citróq; cõmeant.Pli.li.13.c.17. Quin & exer-
citus pastos accepimus vltro citróque cõmeantes per Africã.Sueto.vltro citro sine cõiunctio-
ne dicit in Caligula.c.19. Per hũc pontẽ vltro citro cõmeauit. Igitur vt redeamus,de dictione *Vltro citro sine copula.*
(citra)vide Bal.in.l.falsus,col.3.ver.& no.de ista dictione,& ibi Ang.in repe.col.2.& seq.C.de
furt.Bal.in.d.l.si eũ.§.qui iniuriarum,col.vlt.ff.si quis cautio.& in.l.indicia,ad fi.C.de rei vẽ- *Iterum de dictione citra.*
dic.& in.l.transigere.C.de trãsac.& in sua marg.in verbo,citra.&.d.con.473.in prin.li.j.Bar.
in.l.Celsus,col.vlt.ver.sed circa huiusmodi.ff.de vsucap.Lucã Pen.in.l.1.col.2.C.de iure fisci,
li.10.Domi.cõ.18.Christi nomine inuocato quia copiosè,in.2.dubio Pau.Ca.cõ.314.super eo
quod quæritur,col.3.ver.3.facit,li.1.Alex.con.45.visis attestationibus,col.2.ver. sed illa ver-
ba,lib.2.& con.108.in caussa & lite vertente inter dominos,col.3.ver.secundus testis,eo.li.2.&
con.118.in caussa & lite vertente inter Antonium,col.pe.ver.& similiter dicunt,eo.li.& consi.
88.quoniam omne datum,ad fi.lib.5.& con.98.cõsyderatis his,etiam ad fi.eo.li.5.Cardi.Alex.
in.c.nominationes.§.venales.2.q.6.& Phili.Deci.in.l.certum,in prin.C.vnde legi.

70 ¶De dictione(ante)vide l.qui ante calendas,& ibi docto.præsertim Alex.& Fran.Aret.ff.de *Ante.*
verb.obli.&.l.eũ qui ita.§.qui ita stipulatur ante,eo.ti.glo.in.d.c.anteriorũ,in prin.2.q.6. Ol-
dra.d.con.49.col.vlt.Io.And.in.c.præterea,le.2.col.2.in verbo,infra.20.dies, extrà de appel.
& Alber.in.d.authẽ.hoc ius,col.2.C.de procu.& in dictionario,in verbo,ante.Et facilè intel-
ligere possumus ex ijs quæ diximus de dictione,post,suprà nume.49. limita sextò. Nam hæ di-
ctiones(ante & post)sunt earundem virium & naturæ,seq; mutuò respiciunt,vt latè docuimus
in repeti.l.si vnquam,in verbo,& posteà,nume.11.C.de reuocan.donatio.

71 ¶De dictione(intra)vide text.in.l.si stipulatus fuero decẽ.ff.de verb.obli.& in.l. si quis sic di- *Intra.*
xerit,& ibi Alcia.ff.de verbo.sig.& in.l.j.§.si intra,vers.quod dicimus.ff.de succes.edic.& in.l.
ex facto.§.itẽ quæro,versi.sed finis,iuncto præcedenti,& ibi Fran.Aret.col.vl. vers. no.vl.ff.de
vulg.& pupill.& glos.in.d.c.anteriorum,in prin.2.q.6.Oldra.d.consi.49.Iacob.Aret.Ray.&
Bart.in.l.qui ita.ff.de dot.præleg.Alber.in.d.authen.hoc ius,col.2.C.de procu.& in dictiona-
rio,in verbo,intra.Bar.in.l.j.§.cùm vrbẽ,ad fi.& ibi Alber.& Bal.in.§.in initio.ff.de offi. præ-
fect.vrb.eundem Bal.in sua marg.in verbo,intra.& con.115.super primo puncto,lib.1.Anto.in.
d.c.præterea,de appel.Panor.in.c.j.in.2.no.de autho.& vsu pali.Cardi in proœmio cle.§. nec
sanè,in.3.q.Ro.& Fran.Are.in.d.l.qui ante calendas.ff.de verb.obli.Alex.conf.8.videtur for-
tasse,col.2.ver.præterea etiam,li.4.& con.211.ponderatis verbis,colum j.lib.6.& Corne.cons.
244.licèt in hac,col.3.versi.quia nonnunquam,lib.j.Soci.con.211.breuiter,in princip.lib.2.&
ex externis scriptoribus Gellium lib.12.noctium Atticarum.c.13.

72 ¶Nec in hoc omittendum est hanc dictionem(intra)& dictionem(extra)sibi ex diametro ad- *Extra.*
uersari,vt patet ex.l.j.§.siue autem.ff.de aqua quoti.& æsti.vbi ita scribitur. Siue autẽ intra vr- *Intra et extra.*
bem sit aqua,siue extra vrbem,huic interdicto locus erit,& glos.in.l. si fines,in fi.C.de euictio.
Ex quo & illud Ennij in.12.annalium apud Priscianum lib.6.

Occumbunt multi lçto ferróq; lapísq;,
Aut intra muros,aut extra præcipe casu.

Atque illud Horatij li.epistolarum primo,epistola.2.

Illiados intra muros pugnatur,& extra.

Sicuti etiam intra & extrinsecus,quæ ab extra fit.Columella lib.12.rei rusticæ.c. 43. Hæc vasa *Intra & extrinsecus.*
& opercula extrinsecus & intra diligenter picata esse debent.Atque etiam intra , & post,li.j.in *Intra & post.*
prin.ff.de vi & vi arma.cùm dicitur,tantummodo intra annũ,post annum verò,&c.&.l.in ho-
norarijs,in prin.ff.de act.& obl.vbi scribitur,hçc etiam post annum darentur, cçtera intra an-
num.& in.l.2.§.si primus.ff.de bono.pos.secun.tab. Constat autem has dictiones extra,extrin-
secus & post,excludere,vt etiam de(post)nuper diximus.

73 ¶De dictione(præter)quã & ea dictio(extra)repræsentat,vt in eo loco Plauti in Amphitrio- *Præter.*
ne. Vt mihi extra te vnum mortalis nemo corpus corpore contigit. & Terentij in Phormio-
ne.Neque cognatus extra vnam amiculam quisquam aderat.Quibus planè constat extra signi
ficare præter,vt alibi sæpe apud probatissimos authores. De hac igitur dictione præter , vltra
id quod iam subolere potes ex eo quod diximus,vide tex.in.l.si ita legatum.& ibi Barth. Saly.
Rapha.Co.& Iason.ff.de legatis primo.&.l.Seia.§.vxori,& ibi Dy.Alberi.& Bart.ff.de annu.
leg.&.l.j.& ibi glos.Bart.Saly.vtrunque quidem in fi.Bald.Alberi.& alios.ff.de pign.actio. &
in cap.quæsitum,extrà de tempo.ordi.& in.c.decet,& ibi Arch.de immu.eccles.libr.6.glos.&
Archi.in cap.Ebron.13.quest.2.Inno.in.c.dudum.l.2.in fi.& ibi quoque Anto. & Panor.col.
5.de elect.& in cap.literas,& ibi etiam Hosti.Panor.colum.pe.Feli.in fi.& alios,de præsumpt.
Oldra.d.con.49.colum.vlti.Paul.Eleaz.& recenti.in cle.j.de sum.trinita.eundem Paul.Ioan.
Lig.& Imol.in cle.multorum,de pœnis.Cy.Bart.Bald.Saly.& alios in.l.actione.C.de transac.
Collec.in.c.tua nobis,col.2.versi.præter hæc,extrà de deci.Alberi.in.d.authen.hoc.ius,col.2.
C.de procur.& in leg.Cæsar,colum.2.versic.4.collige.ff.de public.& in dictionario in verbo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

prẽter,& in.l.qui bona.§.si quis quia.ff.de dam.infec.Bar.in.d.l.si quis eum.§.qui iniuriarum, & ibi Bal.col.vltim.versi.modò veniamus,& seq.& recentiores.ff.si quis cautio.eundem Bart. in.d.l.qui ita.ff.de dot.præleg.Azo.à Ramengis in repe.c.nos in quenquam,col.6. versic.cùm quæritur vtrùm dictio.2.q.j.Bald.in.l.sed & hæ.§.prẽter.ff.de procur. & in.l. si tutor reipublicæ.§.vlt.ff.de tutel.& ratio.distra.& in.l.data.col.10.versi.& si dicatur.C. qui accusa. non pos. Luc.Pen.in.l.ex eo,col.j.C.de agen.in reb.lib.12.Ang.in repe.d.l.falsus,col.2.& seq.C.de furt. & in.l.si vltra.C.de fideiuss.& con.294.quoniam in vltimis voluntatibus,col.2.versi.descendo ad primum.Anto.in.c.2.extrà de offi.vicar.Panor.in.c.cùm ab omni,in.4.no.de vit. & hone. cleri.Rapha.Co.d.consi.111.ciuis quidam,col.2.versi.eò magis.Card.Flor.in cle.j.in prin.in.j. oppo.de sum.trini.& in cle.1.§.verùm,in.7.no.de hæret.Ro.& Iaso in.d.l.j.vtrunque col.3.ff.si quis cautio.eundem Ro.con.328.præsens consultatio,colum.j.Io.Plat.post And. Baru.in.l.agentes,colum.2.versi.& no.quòd dictio.C.de ag.in reb.li.12.Ange.Aret.in.§.cùm autem,col.j. versic.nota ibi præter bona,insti.de act.Barb.in.c.si quis præsbyterorum,col.vlti.extrà de reb. eccle.non alie.&.d.con.74.col.6.lib.3.Franc.Are.in.l.quicunque,in.2.no.C.de ser.fugi.Corne.in authẽ.hoc amplius, col.2.C.de fideicom.Cardi.Alex.in.c.si quẽquam.§.in omnibus,numero.j.2.q.3.glos.prag.san.titu.de elect.§.si aliter,in verbo,præter,& iterum titu. de his qui in missa.§.j.Fran.Rip.in.c.cùm M.Ferra.in.13.no.sub numero.19.extrà de consti.

74 *In* ¶ De dictione(in)quæ omnino aut propè eiusdem significationis est,atq; dictio intrà, de qua nuper diximus,vt scribit Gellius eo.c.13.li.12.& probat tex.in.d.l.j.§.quod dicim⁹.ff.de succes. edic.An igitur sit exclusiua an inclusiua,vide text.in.d.l.si quis sic dixerit,& ibi quoque Alcia. ff.de verb.sign.& Oldra.d.con.49.col.vlt.& Signo.cõ.16.statuto ciuitatis,in prin.& Alber.in d.authẽ.quod ius,col.2.& in dictionario,in verbo,in,& latissimè omnium Bar. & Bal.in.l.Gallus.§.ille casus,& vtrunq; quidẽ col.vlt.& ibi etiam recentiores.ff.de libe.& posthu.Bar.consi. 109.cõtra Titium,ver.2.quia dicit.Bal.in rub.ff.solu.mat.col.j.&.2.& Imo.in cle.causam,col. 5.versi.quid autem si in ostio,& iterũ col.9.ver.glo.in domo,de elect.& Panor.in cle.vlt. col.2. versi.aliud importat,de æta.& quali.Pet.Ferra.tit.forma.c.quando testes prod.ad æter. rei memo.in verbo,vsque ad calendas,col.j.& omnino Alexan.qui alios multos citat.d.con.137.lib.2. quo loco suprà citauimus in dictiõe, ad.Et Alcia.lib.παρέργων.2.c.23.vbi probat hãc præpositionem cum accusatiuo casu vsque significare,vt apud Vergilium li.9.Aeneidos.

Aequasset nocti ludum,in lucémq; tulisset.

Et Martialem lib.j.

In lucem semper Acerra bibit.

Cui adde eundem Martialem lib.7.

In lucem cœnat Sertorius.

75 *Circa.* ¶ De dictione(circa) ea enim nonnunquam pro,in,accipitur, vt apud Titum Liuium lib.9. ab vrbe condita. Nam & circa omnia defecerunt in omnibus. Vide & tu Bald.in.l. Rutilia.ff. de contra.empt.& vendi.& in cap.dilecto,extrà de testi.& in.d.c.vlt.colum.j.versi. & ex hoc titu.de fratri.deno.bene inuesti.

76 *Infra.* ¶ De dictione(infrà) vide Inno.in.c.pia,col.j.in verbo,cõputato,extra de except.Oldr.d.con. 49.col.2.Ioã.And.in.d.c.prætereà.l.2.colum.2.in verbo,infra,20.dies,extrà de appel.Collec. in.c.j.in prin.& ibi quoq, Panor.col.j.in.j.no.extra de cle.cõiug.Bal.in sua marg.in verbo,infrà,&.d.consi.115.li.4.Alber.in.d.authen.hoc ius,col.2.C.de procu.& in dictionario in verbo, infrà.Card.Flo.in.d.proœmio cle.§.nec sanè,in.3.q.& in cle.j.§.præfatæ,de stat. mona. Panor. in.c.ex parte,in.2.no.ext.de rest.spo.& in.c.cùm virum,in.j.no.ext.de regula. Corne.d.consil. 244.licèt in hac,col.3.versic.quia nonnunquam,lib.1.Pet.Ferra.in titu.forma respon.rei conuen.in verbo,in termino,col.2.versi.quid ergo si per iudicem.

77 *Supra.* ¶ De dictione(supra)ea enim opponitur illi dictioni infra, & sese vtraq; mutuò atque ex opposito respiciunt,vt patet ex.l.peregre,in fi.prin.ff.de acqui.post.cùm dicitur, cùm supra terrã, an infra terram possideã.& in.l.j.in multis locis.ff.de gradi.affi.& apud Quintil.libr.11.c.3.eodémq; vlt.quo loco tractat de cultu oratoris.Nam infra mulierũ est,supra centurionũ.& Tullium lib.4.Academicarum quæstionum.Suprà,infrà,dextrâ,sinistrâ,ante post.Et libr.epistolarum familiarium.9.epistola postrema.Supra me Atticus,infra Verrius.Vt super & infer,pro suprà & infrà,apud Catonem rei rusticæ.c.149.Ex calendis septẽbribus prato sicco decedat,vbi pyrus florere cœperit prato irriguo,vbi super inferq; vicinus permittet, tum decedito. Nisi illic super inferq; vicinus pro supero inferóque vicino accipiatur.Nam continuò subdit,vel diẽ certam vtrique facito,vt hæc verba ad superum & inferũ vicinum referantur. De hac ergo dictione supra,vide glos.in.d.l.Seia,in verbo,suprà.ff.de dot.præleg.Iac.Aret.& Bar.in.l.qui ita, eo.tit.Bal.in sua marg.in verbo,supra.Ange.d.con.294.quoniam in vltimis voluntatibus,col. 2.versi.descendo ad primum.Ro.in.d.l.j.ff.si quis cautio.Alex.consi.194.consyderatis,colũ.3. versi.satis est ergo,li.2.Vt tamen interim non,nescias & hãc dictionem pro præter, de qua etiã suprà diximus,nonnunquam accipi.Virgilius lib.2.Georgi.

Supra & infra.

Super,& infer.

Supra pro præter.

Rara sit,an supra morem sit densa,requiras.

78 *Super.* ¶ De dictione(super)vidè tex.in.l.diuortio.§.quod in anno.ff.solu.matri. & ibi Dy.Alberi.& Iaso.

Iaso.qui exponunt hæc verba tex.super annuam mercedem,id est, vltra siue præter. In qua etiã significatione vsurpauit & ipse Virgilius lib.6.Aeneidos.

Super & Garamantas & Indos,
Proferet imperium.

Et Liuius libro.7.secundi belli Punici. Marcellus etiam aduerso rumore esse,super quàm primò malè pugnauerat:quia vagante per Italiam Annibale media æstate Venusiam in tecta milites abduxisset,super quàm,id est præterquam.Et Plinius libro epistolarum.5.ad Maximũ. Auget me super ista casus istius.Idq; propè solenne fuit Cornelio Tacito.Nam lib.3.Super eas ciuitates quas memoraui.Iterúmque.Super tot senatores aduersos.& libr.4.Super cõsulatum & triumphalia de Getis gloriæ fuerat bene tolerata paupertas,& alibi sepe.

79 *Absque.* ¶ De dictione(absq;)nam & de ea quoque circa hanc vim inclusionis & exclusionis à nostris disputatur,vide gl.& Archi.in.c.non est nostrũ.23.q.5.Arch.in.c.qui generaliter,in versic.nedum,& ibi etiam Io.And.Domi.& Philip.Fran.de procura.lib.6.eundem Archi.& Domi.in cap.statuto,versi.sanè,de deci.eo.lib.6.Oldra.d.con.46.col.vlti.Alberi.in suo dictionario, in verbo,absque.& in.d.authen.hoc ius,col.2.C.de procura.Bald.in.d.l.data,col.vlti.versic.& si dicatur.C.qui accu.non pos.Lucam Pen.in.l.si quis,ad fi.C.de fabri.lib.11.

80 *De.* ¶ De dictione(de)nam & ea ad hoc examẽ à nostris quoque reuocatur. Sitne exclusiua an inclusiua,vide Archi.in.c.j.13.distin.Alex.in addi.Bar.in.l.ratio.§.si per venditorem.ff. de actio. empti.& Fely.in.c.quia indicante,col.vlt.extrà de præscrip.

81 *Iuxtà.* ¶ De dictione(iuxta)nam & ea interdum pro intra accipitur,vide gl.& Bar.in.l.quidam Hyberus.ff.de seruit.vrb.prædio.Io.Are.in.l.testamentum.C.de insti.& substi.Archi.in.c.venerabilibus.§.vl.in verbo,iuxta,de sent.excom.Nicol.Mat.in.l.admonendi.ff.de iureiur. Alberi.in d.authen.hoc ius.C.de procur.& in dictionario in verbo,iuxta.Ange.in.l.militis codicillis,in prin.ff.de testa.milit. Alex.con.120.omissis,col.j.vers.nam respondeo,lib.2.&.d.con.8.videtur fortasse,col.2.versi.prætereà etiam assumendo,& iterum versi.7.nam præsupponitur,lib.4.& de alijs multis huiusmodi dictionibus,videbis per Oldra.d.con.49.

VENIR PAR DEVERS LACHAPTEVR GLO. 12.

Nõ satis est oblationẽ retrãctus facere apud acta.

1 IGITVR NON SATISFACIVNT huic nostro statuto, qui huiusmodi oblationem faciunt apud acta aut coram iudice, eámque posteà notificari faciũt emptori, eúmque citari faciunt processurũ in materia retractus,vt iam à multis fieri vidimus.Nam hic dicitur, quòd consanguineus debet adire ipsum emptorem.Et infrà in.§.9.dicitur,quòd si consanguineus nõ possit reperire emptorẽ,debet offerre vxori aut domicilio ipsius.quo in loco in fi.illius.§.nos de hac re pleniùs dicemus,ibi omnino videbis.

Retrahens debet suo periculo precium ad emptorem deferre.

2 SED ET EX HOC quòd dicitur consanguineum adire debere emptorem,& ei offerre precium, satis intelligitur,etiam si nihil aliud id suaderet, debere consanguineum id facere suo periculo,per text.in leg.vlti.& ibi Bald.colum.2.versi.& nota quòd debitor. C.de condi.infer.& cap significãte,extrà de pigno. Quid autem si semel detulit precium ad emptorem, qui recusauit accipere, ideo vocatus in ius victúsque ac condemnatus est admittere cõsanguineum ad retractum: qui quidem cõsanguineus (ne ei tempus curreret)iterum defert precium, sed in itinere ab hostibus vel prædonibus spoliatus est, sine vlla ipsius culpa:an tũc id cedet periculo ipsius,an emptoris.Et idem quæri potest in tractatu cõuentionali.Et id quidem cognosces ex scriptis à Bar.in leg.item illa,in princip.ff.de constit.pec.& ex text.in leg.qui decem, in prin.ff.de solut.vbi inter cætera illud scribitur. Etenim non est æquum teneri eum pecunia amissa,qui non teneretur,si creditor accipere voluisset.

LACHAPTEVR. GLO. 13.

An quilibet emptor teneatur admittere consanguineum.

Indefinita an æquipolleat vniuersali.

1 CONSVETVDO NOSTRA hic simpliciter loquitur de emptore,tãquam scilicet quilibet emptor,quisquis qualisve cunque is fuerit,teneatur rem venditam consanguineo offerenti precium cedere,per not.à glossi.in.c.vt circa, in verbo,aliorum,de elect.lib.6.& Bar.in.l.si pluribus.ff.de lega.2. in quibus locis tractant,an & quando & quomodo indefinita æquipolleat vniuersali,de quo etiam per Dy.in rub.de regu.iur.lib.6.& ibi latius Pet.Anca.col.3.ver.3. quæro & Philip.Fran.& Oldra. con.100.in executione.Inno.in.c.auditis, in verbo, exceptionem, & ibi cæteros,presertim Panor.extrà de prescrip.Iac.Bel.& Saly.in.l.si necessarias.§.si annua. ff.de pigno.act.Ray.Forl.in repe.l.omnes populi,char.pen.versi.quæritur ergo. & ibi Bart.in 6.quæsti.prin.versic.vt igitur videamus.ff.de iusti.& iure.Alberi.in.l.si ita scriptum.§.si pluribus.ff.de leg.2.Bart.in.l.qui ædificiũ.ff.de seruit.vrba.prædio.& in.l.j.ff.de reg.iuris.Bal.in.l. stipulatio ista,in princ.ff.de verbo.obli.& in.l.si seruitus,& ibi quoque Alberi.ff. de serui.vrb. prædio.& in.c.ex parte.M.col.pen.vers.porrò,& iterum versi.ista igitur,extrà de appel.& cõ. 52.casus talis est statuto ciuitatis,post medium,lib.j.quod repetitur consi.384.lib.5. & eundem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bal.consi.180.ad euidentiam,colum.2.lib.2.& Alberi.in leg.Cæsar,nume.14.15.&.16.ff.de publica.Angel.in leg.pen.C.de impub.& ali.substi.Panor.in.c.2. extrà de coniug. lepro. Philip. Franc.in cap.cùm in multis,in prin.de rescript.lib.6.& Alex.consi.110.visis acutissimis,colum. j.lib.j.& con.33.consyderatis verbis,propè per totum,lib.7.cũ simi.Et an id & quomodo procedat in statutis,videbis apud Bar.in.d.l.omnes populi,char.pen. versi. iuxta præmissa quæro, & ibi Alex.in addi.ff.de iusti.& iure.

2 ¶Sed hîc quæstionis esse potest. An clericus emptor siue etiam ecclesia hîc comprehendatur, vt scilicet si emerit, teneatur cedere consanguineo offerenti. Nam quòd econtrariò clericus consanguineus hac consuetudine vti possit, minimè dubium est, cùm text. sit in eã rem apertissimus in cap.constitutus,extrà de resti.in integ.& latè diximus suprà in verbo,le parent,quæ est glo.8.numero.33.sed consequenter quæro.Sed ille text.non definit,an è diuerso clericus qui emit,cogi possit ex huiusmodi consuetudine cedere consanguineo.Tamen vt non intremus in maximum illud pelagus, an & quando statuta laicorum ligent clericos & ecclesiã, non est mihi dubium,quin clericus aut ecclesia emens fundum teneatur consanguineo redimenti cedere ex hoc statuto,quod non laicorum tantùm est, sed commune & clericorum & laicorum, vt quod ab vtrisque & communi omnium consensu conditum est & approbatum, sicuti & alia hoc volumine consuetudinum inscripta.Ideo & omnes vel clericos ipsos ligat, ex sententia Bal.in ca. cùm venissent,colum.2.versicu.oppone dicitur,& ibi etiam Ioan.Ligna. Panor in.2.no. extrà de eo qui mitti.in possess.ita intelligentium eum text. in quo papa iubet decidi causas clericorum secundùm consuetudinem patriæ,dicítque Bald.eum textum ad hoc multùm no. & idem voluit ipse Bald.in cap.imperialem,colum.3.versicu.quæro nunquid si ex consuetudine, & ibi quoq; Marti.Laud.tit.de prohibi.feud.ali.per Fed.Ioan.Ligna.in.c.quod clericis,& ibi Fran. Aret.colum.vltim.de for.compe.Anto.& Imo.in.c.ecclesia sanctæ Mariæ,& ibi etiã Fely.col. 34.versic.secundus casus,& Philip.Deci.propè per totum,de consti.Imo.in.c.ad nostram, per illum text.de proba.Panor.con.72.circa primum breuiter, col.2.versic.præterea papa.l.j.vbi etiã dicit ita debere intelligi.d.c.cùm venissent,&.d.c.cõstitutus.vt hinc facilè conijcias, quod & hoc intelligit procedere in casu nostræ cõsuetudinis,de quo illud.c.loquitur, & allegat præterea.c.cùm causa,de re iudica.à contrario sensu,vbi & id Panor.ipse no.in.3.no. & Alexand. consi.211.ponderatis his omnibus,col.j.lib.2.Fran.Aret.consi.45.visis articulis,post prin.Cardi.Alex.in.c.j.in fi.10.dist.& in.c.qui clericus,col.j.titu.si de feud.fue,contro.inter do.& agna. & Rochus Cur.in repe.c.vlt.in.j.limitatione.11.quæsti.extrà de consue.& hęc est cõmunis nostrorum sententia,quam nos sequendam ducimus,quanuis reclamet more suo Barb. consi.65. referam in medium,col.antepe.lib.4.

An & clericus teneatur.

Statuta cõmunia laicorũ & clericorum clericos ipsos tenere.

3 ¶Quòd si hoc statutum esset laicorum tantùm,Bal.in tractat.protomixeos,col.5.versi.sed pone quòd res fuit vẽdita,dubitat,an ligaret clericos & ecclesiam, & nihil aliud quàm dubitat.At ipse con.300.statuto cauetur in.2.dubio,lib.j.tenet expressim & in hac ipsa specie,quòd eos nõ ligat.Imò verò & quòd non habet locum in rebus feudalibus & emphyteuticis ecclesiæ. quem ita refert & sequitur Iason con.152.vera & iuridica,col.vlt.lib.4.de quo tamẽ vltimo posteà dicemus nume.8.sed vnum, & seq. Sed & illud de clericis nuncupatim in hoc statuto voluerunt Imo.& Panor.in.d.c.constitutus.& idem Imo.in.d.c.ecclesia sanctæ Mariæ.& Alex. clanculũ con.27.viso themate,in prin.lib.6.dum dicit huiusmodi statutum valere saltem quãtum ad id, vt laicos liget.& apertissimè con.143.viso statuto,versi.& dictum statutum,iunctis præcedentibus,li.7.& Matthe.Afflic.in tracta.proto.tum in prin.tum col.11.versi.item quæro an istud ius congrui,vbi tamen loquitur de ecclesia,non de clericis:tum denique in verbo,est autem,col.4. versi.sed quid si clericus,vbi etiam de clericis loquitur.

Quid si id statutum est laicorum tantum.

4 ¶Quanquam contrarium in clericis expresse tenuit idem Afflic. in eodem tracta.eadem col. 11.versi.item quæro an si clericus.& Sebast.Neapodanus in tract.congrui, in proemio, super verbo,tenorem. Et ego quoque ausim intrepidè huic sententiæ accedere, sequutus doctrinam Bar.in.l.cunctos populos,col.9.vers. quintò quæro vtrùm statuta.C.de sum.tri.vbi dicit statuta generalia laicorum,in quibus scilicet nulla fit mentio clericorum aut ecclesiarum,sed tamen tendunt aduersus ea quæ illis competunt non tanquam priuilegiatis,sed vt cuilibet de populo, illos ligare, dummodo sint honesta, & allegat.d.c.constitutus, quod vt iam toties diximus, loquitur de hoc nostro statuto, vt etiam hinc intelligas Bar.de eodem quoque intelligere.& idẽ voluit ipse Bart.in repe.l.de quibus, col.vl.ff.de legib. Lapus allegat.81.non valuit actus, col.j. Barb.in rub.de reb.eccles.non ali.char.13.col.vlti.& seq.char.col.j.& con.14. clementissimi, col.3.versi.secundò præmitto,lib.2.& con.65.referam in medium,col.11.& seq.lib.4.quibus locis affert concord.Et hanc quoque sententiam videtur fuisse secutus Anto.in.d.c.constitutus, dum ex eo no.quòd statutum laicorum ligat clericos,quantùm ad eorum patrimonium,apertè ex hoc significans clericos hoc statuto ligari.Et hoc quoque in hoc eodem statuto non obscurè sensisse videntur Cyn.in.l.neq;.C.de hære.insti.& ibi quoque expresse Bal.in fi.vbi dicit quòd hæc consuetudo tanquam prædialis ligat clericos, per.d.c.constitutus.& Alberi.in.j.parte statutorum, quæstione.94.quid si vendita est res. & Alexand.apertissimè loquens in alio statuto huic nostro simili,videlicet quòd consortes præferantur in venditione domus,consilio.143.viso sta-

Statuta generalia laicorum an ligent clericos.

so statuto Mediolanensi,libro.7.

5 ¶Et in simili item videmus,q̃ statutum ne immobilia alienentur in extraneos,cõprehendit clericos & ecclesiã,vt voluit Iac.Bu.in authen.cassa.C.de sacrosan.eccles.& in.l.assiduis.C.qui potiti.in pigno.hab.& latè Signo.consi.21.statuto ciuitatis Mediolani,vbi in hoc affert.15.rationes, quas ibi videre poteris.Bal.in rep.l.j.col.8.ver.sed quid si statutum disponit.C.de sum.trinit.& in.d.c.ecclesia sanctæ Mariæ,col.2.ver.idem videtur dicendum,de consti.& in.c. quæ in ecclesiarum,col.2.versi.sed hîc quæritur nunquid statutum,eod.tit.& in.c.clerici,col.j.versi.sed hîc quæritur de tali dubio,de iud.& con.174.præsupponendum est,lib.5. Saly. vt à nonnullis citatur,in repe.l.j.ad fi.C.de sacrosan.eccle.vbi dicit id se disputasse apud archiepiscopum Mediolanensem conuocato consilio Mediolanensi,& alijs iurisperitis, & rursum in.d.authen.cassa,colũ. vlt.eo.ti.vt etiã à quibusdã citatur,sed non in lec.ipsius reperi.Cardi.Flor.in.c.perpendimus,in 9.quæsti.de sentẽ. excommunicationis,vbi id dicit consuluisse Fran.Alber.& abundè Barba.in rep.d.rubri.de non alie.reb.eccle.in secundo dubio.&.d.con.14.col.5.& seq.lib.2. & consi.46. difficile est,col.vl.lib.3.& abundantiùs con.30.illud in medium afferam, lib.4.&.d.con.65.col. 7.ver.sed ista verè non obst.eod.lib.4.vbi id dicit singu.& Iason in.l.filiusfami.§.dfui,in.2.lectu. col.15.versicu.& licèt ista sit communis senten.ff.de leg.1.Philip. Deci.consi.14. placet mihi & omnibus,col.3.versi.6.vt etiam supradictum.Ex quibus etiam multi tenent valere statutum expressè prohibens alienationem fieri in clericos & ecclesiam. Et videbis multa hanc sententiam confirmantia in nostro tracta. primigeniorum quæsti. 39. & in nostris legibus connubialibus, in glos.vltim.quæsti.17.quanquam sunt multi qui tenent cõtrarium,vt in illis locis videre licet. Vt omittamus in hoc nonnullos distinguere inter clericos & ecclesiam,vt per Angel.consi.47. quidam Franciscus,colum.vlti.

Statutũ ne immobilia alienẽtur clericos & ecclesiã.

6 ¶Præterea cùm papa in.d.c.constitutus,statuerit clericos hoc statuto vti posse aduersus alios, satis ostendit & declarat & alios è diuerso aduersus clericos vti etiam posse, vt id fiat quod quisque iuris in alterum statuerit,ipse eodem iure vtatur. quem titulum Vlpian⁹ ita exorditur. Hoc edictum summam habet æquitatem, & sine cuiusquam indignatione iusta. Quis enim aspernabitur idem ius sibi dici,quod ipse alijs dicit,vel dici efficit. Quę quidem Rhadamãthi lex est teste Aristotele lib.Ethicorum.5.c.item.5.

Rhadamẽti lex

Si quod quisque facit idem patiatur & ipse,
Id iustum fiet denique iudicium.

Quæ si in cæteris obtinẽt,certè etiam magis in clericis & ecclesia,ar.c.j.§.sed diuersum,ti.quod no.glo.in.§.hoc & eius, de ali.feud.ius, in verbo,vt plus.10.q.2.& Hosti. Imo.& Panor.in ext. de empt.cap.j.& vendi.cum si.à me adductis in nostris legibus connubialibus in.9. lege connu. versicu.sed tamen ad primæ.Quòd si Canonistæ id non admittant, videant si diuis placet, qua fronte, quo pudore suam hanc æquitatem canonicam,quam nobis passim & vbique voce pluſq̃ Stentorea prædicant,conclamant,intonant,tueri possunt: præsertim aduersus doctrinam illam Christianam,qua vetitum est, alijs fieri,quæ nobis fieri nolumus,& præceptum è diuerso,vt cęteris faciamus, quod nobis fieri volumus, Thobiæ.4. Matthæi.7. vbi scribitur hanc esse legem & prophetas, & Lucæ.6. & meminerunt decreta canonica statim in fronte operis, & in ca.dilecti,extrà de maio. & obedi. vbi glos.in eam sententiam affert nescio quos versus.Et eam quidem Alexander Seuerus imperator tametsi ethnicus clamabat sæpius,idque per præconem,cùm aliquem emendaret,dici iubebat:Quod tibi fieri non vis,alteri ne feceris.author AElius Lampridius in vita illius, qui & id dicit illum à Christianis didicisse. Ad quam etiam sententiam pertinet lib.j.ff. de solutio. quam Bald.in leg.j.colum.j.C.de his quæ pœnæ no.dicit in id sing. vt quis in alio non aliter iudicet, quàm in se iudicare vellet.& repetit Ro. qui & eum text. dicit no.con.55.si volumus.

Aequitas canonica.

Aliis nõ facias quod tibi fieri non vis.

Alexander Seuerus.

7 ¶Vt interim prætermittam multos esse non infimæ doctrinæ,atque authoritatis scriptores(ne in hac re authoritate caream)qui in ea sunt sententia,vt si clerici vti volunt consuetudine & statuto contra alios, & aduersus se quoque alios vti patiantur,necesse est, in quibus est Bald.in.d.l. de quibus,col.9.ver.6.quæritur an clerici.ff.de legi.& in le.omni nouatione.C.de sacro.eccle. & in leg.j.in.6.quæsti.C.de contrahen.empt.& in leg.in legatis.C.ad legem Falci.& in.l.vlti.§. si verò postquam.C.de iure delibe.& in cap.vlti.col.2.versi.quæstio stat,de vita & honesta.cler. & con.227.honestus vir,col.2.ver.prętereà iste rector,lib.j.Raph.Co.con.83.quia causa,col.j. Panor.in.d.c.ecclesia sanctæ Mariæ,colum.vlti.versi.si verò statutum,& seq.extrà de consti. & & con.6.casus super quo,lib.j.Alex.consi.269.statutis accuratè perspectis, colum.pen.versicu. secundo principali,lib.2.& con.seq.ponderatis his,colum.j.versic. confirmatur per id,& seq.& Soci consi.97.abundè,col.versi.confirmantur,lib.j.vbi & alios allegat Philip. Franc. qui id dicit sing.in.c.possessor,colum.3.versic.& idem etiam,de reg.iur.li.6.& Franc.Balb.in tract.præstrip.in prima parte.5.partis prin.col.4.versi.5.fallit Philip.Deci.con.452.visa instructiõe,col. 3.versi.& idem in statutis.& Francis.Rip.lib.j.responsi.c.4.nume.5. Quod tamen quomodo intelligant Cano.videbis apud eos in.d.c.ecclesia sanctæ Mariæ. Neque enim hîc diutiùs immorandum ducimus,cùm ista cõsuetudo,vt diximus, iuxtà sit clericorum atque Laicorũ,ideo omnium consensu ac fine controuersia vtrosque ligat. Ex constitutione autem protomixeos in fi.

Clerici vtẽtes consuetudine aut statuto laicorum ea refutare nõ potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eiusdem,nuncupatim excipitur ecclesia. Quis autem iudex hoc casu aduersus clericum emptorem sit adeundus,secularísne,an ecclesiasticus,dicam inferiùs.§.8.in glos.5.in verbo,le iuge qui en peult cognoistre,nume.15.ex his autem.

An retractus habeat locũ in rebus emphyteuticis & feudalib⁹ ecclesiæ.

8 SED VNVM NON omiserim quod priuatim spectat ad illud, quod suprà nu.3. quòd si hoc,diximus ex Bal.& Iaso.sententia,hanc nostram consuetudinem non habere locum in rebus feudalibus & emphyteuticis ecclesiæ. Nam illud minimè verum esse arbitror, etiam si hæc consuetudo non ligaret ecclesiam vel clericos: quod enim dicitur, hos non subesse statutis laicorum, intelligitur eatenus tantùm, quatenus de eorum præiudicio agitur. Quòd si agitur de præiudicio laicorum, etiam in rebus ecclesiasticis, verbi gratia in emphyteusi, de qua loquimur,rei ecclesiasticæ concessa cuipiam laico.Is certè subijcitur,quantùm ad eas res pertinet, legibus laicorum,secundũ Pe.Anc.con.125.visis & diligenter,col.vlt.ver.per prædicta tollitur, & con.433.postq̃ ista domina,in prin.ver.nõ obstat quòd bona ecclesiarũ.Pau.Ca.cõ.194.viso statuto cõmunis Florẽtię,in fi.li.j.vbi nnucupatĩ loquitur de statuto huic nostro admodũ affini. & con.290.visa suprascripta facti narratione,in fi.lib.2.Raph.Co.loquẽs in decima, quã laicus tenet in feudum ab ecclesia,con.83.quia caussa de cimalis,col.j.Alex.con.9.ponderatis his,col.j. lib.5.Barb.con.14.scripsit propheta,col.vlt.ver.ad hoc respondeo,li.j.Feli.in.c.quę in ecclesiarum,col.vl.de consti.Philip.Deci.in authen.cassa,col.2.ver.no.2.C.de sacro.eccle. & con.139. cuius superscriptio incipit,an & quando fœmina,col.j.versic.nec ob.quod ista sunt.& Soci.inter con.Albert.Bru.consi.7.reuerendi patres,col.2.versic.3.probatur.& ipse Bru.in tracta.statutorum repellentium fœminas,in.8.membro quæsti.22.colũ.3.vers.& prædictam. Et benè facit quod ante hos omnes scribit Bald.consi.9.factum tale est,col.pen.versic.surgit hîc nouum dubium,lib.j.& quod etiam no.Panor.in.c.ex transmissa,in.5.no.per eum tex.extrà de for.cõpet.& Steph.Bertran.con.79.monsieur mon compere,nume.4.lib.j.

9 ¶ Hucq́; nuncupatim & in casu nostrę consuetudinis,vt scilicet retractus habeat locum in emphyteusi ecclesiastica,respondit ipse Iason palàm hîc secum pugnans, sed vtrobiq; clientis partes secutus,con.224.principale dubiũ,col.vlt.li.2.vbi & in hanc sententiã trahit Bal.d.cõ.300. lib.j.suprà allegato pro cõtraria sententia,& quã ipse alibi,vt suprà quoq; diximus,pro alia sententia citauerat,adeo hac in re sibi malè cõstat. Et idem quoq; respondit Alexan.à Iaso.nõ memoratus,con.27.viso themate & his quę egregiè,colum.2.in.2.dubio,lib.6.Sed & idem voluit Matth.Afflic.nullum horum memorans in tracta.proto.col.10.versi.item quæro an ius. vbi & idem dicit sentire Neapod.in.j.consuetudine de iure congrui,in verbo alicuius.

10 ¶ Hæcq́; omnia quodam modo confirmat quod à Soci. responsum est, consi.45.supponitur in facto,lib.3.quòd stante statuto,ne res alienetur in extraneum,etsi id fuerit factum, possit proximior restituto precio rem ad se reuocare. Si ex tribus fratribus vnus ingressus sit monasteriũ, ideóque portio bonorum communium in ipsum monasterium transierit,iuxta authen.ingressi. C.de sacro.eccles.& posteà fuerit à monasterio ea portio in extraneum alienata, poterunt eius fratres vi illius consuetudinis eam reuocare, per multa illic allegata, quæ sunt omnibus obuia. habent enim locum ex quo possunt depromere, si quid opus sit. Super eo tamen quod diximus in duobus præcedentibus versi.vide Pet.Anca. consi.44.primò de viribus,colum.vltim.versi. ex quibus omnibus. Panor.in cap. quæ in ecclesiarum,in.3.no.ext.de constit.Cardi. Flor.con. 2.circa statutum,versicu.item in hæreditate.& Alexand.con.169.viso themate,col.j.&.2. lib.2. vbi videntur ei aduersari.

An retractus habeat locum in re vendita à clerico.

11 EX HIS AVTEM POTES intelligere, quòd si clericus rem immobilem vendiderit,eius consanguineus admittetur ad retractum. Quanquam potuisset contrarium videri ex ijs quæ respondit Fran.Rip.lib.j.respon.c.2.clerici,in.j.dubio,statutum illud de quo suprà locuti sumus in præcedenti versi.nõ impedire clericos,quin possint rem immobilem alienare in extraneos.Sed & col.3.nuncupatim dicit statutum retractus non habere locum in vẽditione facta à clerico.Nam vt hoc illi addas,id per indirectum esset contra libertatem clericorum, qui ob id rem suam minoris sunt venditurí,scilicet propter onus rei annexum.l.si venditor.§.j.in fi.ff.de ser.expor.cum si.à me traditis infrà titu.seq.in rub.nume.18.quartum quod in ea,& seq. Quarat

Gabella an debeatur ex venditione facta ab ecclesia vel clericis.

tione Bal.con.31.statutis ciuitatis,circa medium,lib.j.respondit, quòd si onus gabellæ sit annexum contractui,statutum iubens eam solui ex venditione à venditore,non comprehendit venditiones factas ab ecclesia: nam licèt ipsa ecclesia nõ soluat eam gabellã, tamen in hoc grauatur, quòd minoris rem vendit,ob id quòd venditor debet eam soluere,& idem tenet ipse Bald.con. 496.punctus quæstionis talis est statuto ciuitatis,col.2.versi.interdum statutum non grauat, li. 4.Licèt(inquit)sint qui aliter teneant,quos ipse aliter non citat.

12 ¶ Et profectò multi tenent, & est communis op.emptores rerum ecclesiasticarum nõ gaudere immunitate gabellarum siue vectigalium ordinariorũ,licèt ecclesia gaudeat.Ita enim voluit glo. in cle.vlti.in verbo,non negociandi,& ibi etiam Pau.Eleaz.& Imo.col.j.de cẽsib.Archi.& Io. And.in.c.quanquam,& ibi etiam Pet.Anc.qui tamen distinguit,Domi.& Philip.Fran.eod.tit. lib.6.Dy.Alber.Bar.& Pau.Ca.in.l.licitatio.§.mercatores,per illum tex.ff.de publica.Specul. & Bal.in addi.illius titu.de immu.eccle.§.j.ad fi.Fed.Sen.consi.111.quæstio talis est an diœcesamus Bar.in.§.antenuptiali,in authen.de non elig.secun.nup.Ioan.Fab.& Saly.in.l.vniuersi.C. de vectig.

de vectig.& commis.Bal.con.496.punctus quæstionis,lib.4.vbi de hoc pulchrè loquitur.Cardi.Flor.consi.12.in dubijs præmissis,in primo dubio.Ioan.Plat.in.l.qui immunitatem,column. 2.versi.& adde.C.de muneri.patri.lib.10.& in leg.senatorum. C. de digni.libr.12.Pet.Ferra. in titu.forma super solutione pedagiorum,in glos.vltim.colum.vlti.versic.quid autem dicendum. Alexand.in.l. quia tale,col.3.versic.ex prædictis potest.ff.sol.matr.Guid.Pap.deci. Delphi.208. iuxta materiam,in prin.Iason ih authẽ.quás actiones,col.pen.versi.& per illum text.C.de sacro. eccle.& con.20.Laurentius,col.3.versi.moueor in primis,li.j.Bertachi,in tracta. gabellarum,in 7.parte prin.colum.5.versi.sed quid in emente.Philip.Deci.in.l.in omnibus caussis id obseruatur, col.j.vers.& ex ista regula.ff.de reg.iuris,& con.48.cuius superscriptio incipit,priuilegium immunitatis,in prin.Fran.Ripa lib.respon.3.ca.22.quia consuetudo,col.pe. Et hanc dicit Bal. d.con.496.lib.4.vbique locorum obseruari.Et idem de eo qui emit à fisco, vt non excusetur à solutione vectigalis,tenet Bar.in.l.j.C.de nauicula,lib.11.& in.d.§.antenuptiali,in authen.de nõ elig.Sed quantùm ad casum nostrum pertinet,cùm & ipse clericus emens non eximatur hoc statuto, vt diximus,multò minùs is qui emit à clerico.

Si pupillus aut minor emerint an locũ habeat retractus.

13 QVID AVTEM si emptor sit pupillus vel minor,an is tenebitur reuẽdere consanguineo venditoris offerenti precium,quod non videtur, cùm non possit rem immobilem sine decreto alienare: proindéque etiam non possit, cùm emit,dare venditori facultatem redimẽdi, per text.in leg. si ad resoluendam.C.de præd. mino.& voluit Alberi.ibi, & Ioan.Andr.in addi.Specul.in rub.de pactis,colum.j.& Pau.Ca.consi.112.viso tenore,ad fi.lib.j.Sed nos de hoc vltimo casu plenissimè dicemus infrà titu.seq.in fi.numero.2.& multis seq.Quantùm verò ad hunc nostrum retractum municipalem nos planè credimus minorem atque etiam pupillum,immo & infantem vel eorum tutorem aut curatorem teneri admittere consanguineum venditoris ad retractum,atque ei reuendere ex nostra consuetudine,per tex.in.l.si sine.§.Lucius.ff.de admini.tuto. ex qua probatur & id Bar.ibi no.consuetudinem respiciẽtem rem minores etiam ligare, eamq́; dicit sing.Bald.in.c.vlt.col.3.versi.vltim.de materia,extrà de consuetudine,in id vt consuetudines quæ sunt circa res,imponant legem pupillis,& ijs quoque qui in vtero sunt. Ex coq́; passim

Minores tenentur statutis.

no.à nostris minores & pupillos teneri statuto compellente consanguineos & affines ad cõpromissum,vt per Bal.Saly.Pau.Cast.& Alex.in.l.vlt.C.de in inte.restit.ex quibus Bald. ipse.negat eos restitui aduersus huiusmodi statutum,cum alijs multis concord.à me traditis infrà eo.tit.in fi.nume.54.d.autem.§.vbi omnino vide. Sed tamen velim intelligas minorem ipsum non posse consanguineo tempus statuti prorogare,vt etiam de retractu conuentionali dicemus in fi.tit. seq.numero.17.secundò quæro,& seq.

Oblatio retractus fieri potest hæredi emptoris.

14 QVID IGITVR si emptor minor est vel pupillus,aut emptor maior mortuus est,& reliquit infantem vel pupillum hęredem.nam & hæredi emptoris potest hæc oblatio fieri, vt probatur ex.c.constitutus,de in inte.resti.vbi & id no.Pet.Anca.in.10.no.& faciunt quæ dicam infrà ti.seq.§.j.in verbo,ou ses heritiers,in prin.& multis versi.seq. Aut quid si ipse etiam emptor in furorem incidit,& fortè annus est fini proximus,ita vt non satis supersit temporis ad dãdum illi tutorem aut curatorem, poterítne hæc oblatio retractus fieri infanti aut furioso sine tutoris aut curatoris authoritate,vide text.in.l.operis.ff.de no.ope. nuncia.quæ dicit eam nunciationẽ fieri posse infanti & furioso:nec tutoris authoritatem exigi,qua in rem fit, non in personã. Ac iunge.l.vlti.eo.ti.ex quano.Bar.& alij illud nũciationis remedium esse in rem scriptum, quemadmodum etiam hæc retractus oblatio in rem quoque scripta est,vt dicemus infrà eod.ti.§.8.in glo.5.Ex quibus conuincitur posse & infanti & furioso ex simili ratione fieri hanc oblationem sine tutoris aut curatoris authoritate.

Oblatio hæc an fieri possit infanti,aut furioso,& quomodo.

15 ¶ Quod & astruit tex.in.l.si dictum.§.vlt.ff.de euictio.vbi ita scribitur, pupillo autem sine tutoris authoritate posse denunciari, si tutor non appareat, receptum est.Id quod mirabile dicit Bald.in.l.libera,col.vlti.C.de senten.& interlo.om.iud.Et eum tex.dicit no.Angel.Are.in.§.actionum autem,col.10.versic.& prædicta procedunt,Insti.de actio.& Anto.Burg.in.c.vlti.col. 2.extrà de empti.& vendit.Et per eum tex.dicit Matth.Afflic.in tracta.protomixeos, in verbo, vt intra.30.dies,col.6.versic.sed quid si ille,quòd denunciatio quæ ex ea constitutione fieri debet cõsanguineis socijs & vicinis,potest fieri pupillo,si maior est infante.Sed & huc spectat tex. in.l.de pupillo.§.nunciare,ibi puero vel puellæ.ff.de no.ope.nunciat. vbi pupillo potest denũciari nouum opus,& ita eum tex.intelligit Alber.in.l.j.§.j.col.2.versi.incontraium.ff.de admi. tut. qui & ex hoc dicit in omnibus actibus extraiudicialibus posse denunciari minori. Facit itẽ text.in.l.si finita.§.si pupillus.ff.de dam.infec. vbi si pupillus tutorem non habeat,quo authore damni infecti promittat,missio in possessionem locum habebit.

Pupillus solus an citari possit

16 ¶ Facit denique tex.in.l.minor etiam.ff.de minor.& l.hæc autem,in prin.& iterum.l.apud Iulianum.§.vlti.ff.quib.ex cau.in poss.catur.Cuius authoritate innixus Bart.in.l.j.§.j.versi.quęro qualiter fiat.ff.de admi.tut.& rursus in.l.qui habet.§.si pupillus,ad fi.ff.de tutel.dicit, ꝙ si solus pupillus citetur,valet citatio:nam intelligitur quòd compareat per se vel legitimam personam. & quòd (inquit) valeat talis citatio,ex hoc apparet,quia si nemo compáret ad defendendum pupillum,fit missio in possessionem bonorum.Et illum satis sequi videtur,dum ad illum simpliciter remittit Angel.in leg.sed si ex stipulatu.ff.de verbo.oblig. & idem palàm voluit ipse Angel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in leg.quiq; , quæ est.4.& ibi quoque Pau.Ca.qui eam.l.legit cum.l.2.ff.de in ius vocand.& alter Angel.Are.id etiam affirmans in infante,in.§.neque tamen,col.3.vers.an autem illa, Insti.de autho.tut.& Panor.con.29.in quæstione præsenti,col.vlti.lib.2.Sed & huc pertinet quod tradit Bal.in repe.l.Aemilius,col.2.versic.item ad excusandum.ff.de minori. quod ad excusandam moram protestantis,potest fieri protestatio pupillo.

17 ¶ Contrarium tamen apertè suadere videtur tex.in.d.l.sed si ex stipulatu, de verbo.obli.vbi ita ad verbum scribitur.Sed si ex stipulatu Stichum debeat pupillus , non videbitur per eum mora fieri,vt eo mortuo teneatur,nisi is tutore authore, aut solus tutor interpelletur. Cuius text. authoritate gl.in.l.mora,in verbo,difficilis est,in prin.ff.de vsur.ita moram diffinit, cùm quis maior.14.annis non habens curatorem,(quia si haberet, æquipararetur pupillo) interpellatus per diei appositæ lapsum,vel per litis contestationem,& cætera quæ ibi sequũtur,ea enim nihil huc pertinent.& illum quoque textum in hoc expendit Alberi.in.d.l. sed si ex stipulatu, colũ.2.nu. 5.& in leg.qui Romæ.§.cohæredes.ff.de verbo.oblig.quòd pupillo sine tutoris authoritate fieri non potest denunciatio, de qua is tex.loquitur.Nec obstat(inquit).l.si dictum.§. vltim.de euictio.quia ibi fauor erat pupilli,vt ei posset denunciari Id quod etiam dicit idem Alberi.in.d. leg.mora,colum.7.nume.26.iterúmque colum.vltima, nume.31.in fi.Bald.autem in.d.l.Aemilius,posteáquam dixisset quod suprà ex eo diximus numero præcedenti,scilicet posse fieri protestationem pupillo ad excusandum moram protestantis,continuò subdit, eam non posse fieri ad constituendum pupillum in mora,per.l.cùm filiusfa.§.in hac.ff.de verbo.obli. Et idem propè dicit Paul.Cast.consi.240.effectus,colum.2.versicu.super secundo,lib.j.cùm dicit.d.l.si dictum.§.vltim.procedere,cùm agitur de conseruando iure denunciantis, non etiam cùm agitur de constituendo pupillum in mora.Id quod multùm est notandum ad casum nostræ consuetudinis:nam consanguineus volens offerre eò spectat, vt conseruet id ius suum, non vt pupillum in mora constituat. Sed & quod pupillo fieri non possit, facit text.in ea ipsa leg. Aemilius , ibi, denunciationibus, vt precium solueretur, tutoribus sæpe factis.ff. de minori. & leg. de pupillo,in princi.ff.de ope.no.nuncia.de qua posteà dicemus nume.26.sed vnus.Et facit etiam quòd oblatio ei fieri debet,cui solui potest , & debet.l.si reus.ff.de procu. & dicemus latiùs infrà eod. titu.§.9.in fi.nume.4.sed & quòd,pupillo autem solui non potest sine tutoris authoritate.l.cõtrà,in princip.ff.de pactis.

18 ¶ Et certè hæc res admodum dubia est.Nam primùm quod de citatione dictum est,res est adeo incerta,vt Pau.Ca.in.l.si ex legati,cum qua legit.d.l.sed si ex stipulatu , non ausus sit quicquam asseuerare,quãuis plures,vt ipse dicit,viderit dubitari,& allegat Specul. tenuisse contrariũ eius quod diximus ex Bar.nec tamen locum designat,sed is est,in titu.de pri.& secun.decre.§.restat, ver.sed pone quòd pupilli.Bal.autem in.d.l.sed si ex stipulatu,ita de hac re loquitur,vt videatur velle,quòd si pupillus tutorem habeat,non satis sit solum pupillum citari.Et idem dicit in adulto habente curatorem.Secus autem esse,si pupillus vel adultus tutore vel curatore careat: tunc enim procedit op.Bar.vt ij sollicitari possint.Item in sua marg.in verbo,citatio, colum.4.vers. citatus etiam minor,dicit quòd minor citatus debet legitimè cõparere , scilicet cum tutore vel curatore,licèt in citatione id dictum non sit,vt dicit velle glos.sing.in leg.si minor.ff.de bo.autho.iudi.pos.non tamen condemnatur in expensis,si legitimè non compâret,secundum Inno. in cap.si aduersarius,de eo qui mit.in pos.hæc ille.

19 ¶ Verùm hæc res,quod iam diximus,multùm ambigua est: Sed si de ea pleniùs scire velis, vide Imo.Ro.Alexã.& omnino Fran.Aret.& Barb.post antiquiores in.d.l.si ex legati.Ex quib⁹ etiã cognosces,an quãdo & quomodo denunciatio,notificatio , & id genus cætera possunt fieri ipsi pupillo,atq; etiã adulto habentibus,vel nõ habẽtibus tutorẽ,aut curatorẽ.Super quib⁹ etiã vide Bar.Pau.Ca.& Iaso.in.l.2.C.de cõdi.fur.Io.Fab.in.§.vl.co.pe.ver.de pupillis,Insti.de pœna temere.litig.Bald.in.d.l.si dictum.§.vltim.ff.de euictio.& in leg.vltim.in princip.C.si propter publi.pensi.& in leg.donatarum.C.de acquir.poss.& in.l.non eò minus,in fi.C.de procur.& in.d. leg.operis,& ibi quoque Alberi.Imo.Pau.Cast.& recentiores.ff.de oper.no.nuncia.Raph.Co. in.d.l.de pupillo.§.nunciatione,& ibi Alexand.col.2.versi.item no.cod.titul.Saly.in.d.l.mora, col.2.versi.iuxta hoc quæro,& multis seq.ff.de vsur.Cardi.Flor.in cle.religiosus,in.5.quæsti.de procur.Imo.Pau.Ca.& Alexan.in.l.contra pupillum.ff.de re iudic.eundẽ Imo.con.110.in causa,in.3.dubio.& omnino Ro.in.d.l.si ex legati,col.vlt.de verbo.obli.Alexan.in.l.neque.ff.de in ius vocan.Fran.Are.con.26.factum super quo cõsilium postulatur,col.3.vers.& circa primũ,& multis seq.Maria.Soci.in.c.j.col.40.versi.7.quæro de pubere, & iterum versi.8.quæro quid si conueniendus est furiosus,ext. de libel. obla.& eius filium Barpt.Soci.consi.107.cor mundum &c.vt in quæstione,col pen.versi.transeo ad secundum,vsque ad fi.con.lib.j.& latè etiam Barb. in.c.Raynucius,colum.32.vers.nota ibi filios,ext.de testa.Matthe.Afflic.deci.Neapo.266.fuit in consilio.Philip.Deci.con.449.visis duobus,col.2.versi.3.contra executionem.& con.549. requisitus.& Anto.Burg.in.d.ca.vlti.col.2.versi.& fortè ista,ext.de empti & venditi.& Carol. Molen.in consuet.Parisi.titu.j.§.13.glo.11.nume.7.& seq.Nec omiserim pupillum in vno casu hauddubiè citari posse,vt scilicet ei detur curator ad litem,vt voluerunt Rayn.& Alberi.qui id dicunt speciale,in.d.l.qui habet.§.si pupillus.ff.de tutel.

¶ Quid

2 ¶ Quid autem de infante dicẽdum sit,præter ea quæ suprà in princ.huius quæstionis diximus, videbis apud Bal.in cap.j.col.pe.versic.de citatione infantis , titu.de mili.vas.qui contu.est.& tex.prohibentem simpliciter infantes & furiosos in ius vocari, in.d.l.4.in prin.ff.de in ius vocan.De quo etiã per Ioan.And.in addi.Specul.titu.de reo.§.j.in addi.incip.quærit Goffre. Et ex scriptis in his locis,& versic.superiori,facilè intelliges,nisi omnino cæcutias,vtrùm & quomodo poterit fieri hæc nostra retractus oblatio infanti,pupillo,adulto, habentibus aut non habentibus curatorem,iunctis etiam ijs quæ dicemus in quinque seq.versi.Vt tamen non prætermittas,infantem etiam cum tutoris authoritate nullum actum gerere posse, sed solum ipsius tutorem omnia gerere debere.l.j.§.j.ibi, ita tamen vt pro ijs qui fari non possunt.ff.de admi.tut. &.l.infanti.§.j.C.de iure deliber.& l.restituta.§.j.ff.ad.S C.Trebel.&.l.pe.in prin. C.eo.& volueruntglo.Bal.& Angel.in.l.donatarum.C.de acqui.pos.& quæ dicemus infrà numero.25.sed & ex his,in fi.& seq.etia in fi.Ex quo fortè defendi posset huiusmodi oblationem infanti, nec cũ authoritate quidem tutoris,fieri posse.

An tempus retractus currat emptore pupillo non habente tutorem.

3 ¶ Quid denique si hìc dicamus in casu nostro,quòd si pupillus aut infans non habeat tutorem, non currit interim tempus retractus consanguineo, cùm non sit, cui possit offerre , vt in simili de pupillo dicitur,in.l.cùm quidam.§.si pupillo.ff.de vsur.Quo in loco glo.veluti aduersus.id pugnans,hæc dicit.Sed nónne possum petere ei tutorem dare: & sic facere,vt ei possim soluere? l.qui potest.ff.de reg.iuris.&.l.ait prætor.§.j.ff.de minor. Sed mox id iaculum ita obtundit , vt scilicet ille tex.loquatur in pupillo,posterior in adulto.Nec ibi aliquid dicunt doc.præter vnũ Floria.qui id dicit declarandum ex.§.inuiti,insti.de curat.&.d.l.qui habet.§.si pupillus.ff.de tutel.Ego verò vt tandem interponam meum iudicium,arbitror his casibus,vt interrumpatur tẽpus,adeundum esse iudicem,iuxta.l.vt perfectius.C.de anna.excep . Quanquam Bal.in.l.si pater,ad fi.C.ne de stat.defunct dicit citationem factam infanti aut furioso perpetuare iurisdictionem.Idem autem in authẽ.offeratur,col.2.versi secundo casu.C.de litis contesta.dicit quòd si citetur pupillus sine tutoris authoritate,non interrumpitur præscriptio, quam & ipse & cæteri nostrates appellant.Sed tu prætereà vide quæ dicam infrà versicu.ab hinc.5.& infrà eo.titu. §.9.glo.vlti.numero.17.sed quid si ignoratur,& seq.

Hæc oblatio an possit fieri soli tutori pupilli.

4 ¶ Illud autem non prætermiserim posse huiusmodi oblationem fieri soli tutori pupilli , vt & cæteras denunciationes.d.l.Aemilius,in prin.ibi,denunciationibus,vt precium solueretur,tutoribus sæpe datis.ff.de minori.& in.d.l.sed si ex stipulatu.ibi,aut solus tutor interpelletur.ff.de verbo.oblig.vel pupillo cum authoritate tutoris.d.l.j.§.j.ff.de admi.tuto.vbi probatur nihil referre,an tutor pro pupillo,an verò ipse pupillus tutore authore iudicium suscipiat.& simile dicitur in.l.si consensit,in prin.ff.quib.mod.pig.vel hy.sol.Et idem quoque in adulto & curatore ipsius statuitur,in.d.l.j.§.j.nisi quòd(vt quidam intelligunt)in illis est electio tutoris,in his è diuerso actoris,quod non admittunt Iaco. Are.& Alberi.ibi.De quo etiã latè per Mari.Soci.in. d.c.j.col.40.versic.septimò quæro de pubere,ext.de libel.oblat.

An soli curatori minoris.

5 ¶ Ex quibus intelligis & oblationem fieri quoque posse curatori adulti . Nam & huic etiam solui potest.l.quod si fortè.§.quid ergo,versic.curatori quoque,& ibi Bar.ff.de soluti,&.l.j.C. si aduer.soluti.& facit.l.j.§.vlti.ff.quod iussu.Et quod prætereà à multis dicitur curatorem sine minore posse petere restitutionem in integrum, glo.in.l.cùm post mortem.§.j.in verbo,non petat , & ibi Alberi.qui eam dicit no.in col.vlti.versic.item quæro an beneficium.ff.de admi. tut.Nec tamen omnia potest tutor solus facere,quæ facere potest cũ pupillo,vt patet ex.l.neq; C.de procur.& no.per glo.& doc.in.l.iusiurandum quod ex conuentione.§.pupillus.ff.de iureiuran.& Alexan.con.254.abunde,col.2.versi.nec tũc ob.& versic.hoc etiam probatur,lib.6.

An solus tutor possit peragere quod à pupillo cũ eius authoritate inceptũ est

6 ¶ Vtrũ aũt si pupillo aut adulto cũ authoritate tutoris vel curatoris fuit facta oblatio,& cũ illi consanguineũ nõ admisissent, fuit & ipse pupillus vel adultus etiã cum tutoris aut curatoris authoritate citatus,atque sic lis contestata. Poterístne posteà tutor vel curator solus cætera agere sine pupillo,atque ita solus citari ad productionem testium?Et ferè eò iam decursum est,vt possit,ob tex.in id expressum in.l.si ideo.ff.de euicti. Ita enim voluit Bal.in.l.si quando,col.3.versicu.nonò quæritur.C.de testi.vbi eum tex.dicit no.& in.l.cùm & minores,in fi.C.si aduersus rem iudic.& Paul.Castren.& Alexand.in leg.ex contractu,post princi.ff.de re iudi.vbi & eum text.dicunt no.

An pupillus sine tutore,aut minor sine curatore possint hãc oblationem facere.

7 SED ET EX IIS OMNIBVS poteris etiam intelligere, an è diuerso consanguineus pupillus sine tutore,aut adultus sine curatore poterit huiusmodi oblationem facere. Sed tu prætereà circa id vide text. in leg.pupillus.ff. de acqui.rer.do. vbi pupillus quantùm acquirendum non indiget tutoris authoritate. quod & probat text.in leg.j.§...ibi, Offilius.ff.de acquir.poss.& in leg.quanuis.§.vltim.eod.titu.& in.l.sequitur,quæ est.4.§.j.ff. de vsucap. & in.l. seruum.ff.rem pup.sal.fore. Vide item text. in.d.l.non eò minus. D.de procur.vbi sententia lata pro minore siue curatore valet:minoribus enim ætas in damnis subuenire, nõ in rebus prosperè gestis obesse consueuit.Id quod etiam intelligit in pupillo glo.in.l.neque,in verbo,interueniente,ver.sed quid si citra, eo.ti.& in.l.j.in verbo,aduersus te,in prin.C.qui legi.perso.Imò & in infante quoque tenuit Angel.Aret.in.d.§.neque tamen,col.vlti.insti. de autho.tut. & iterum in.l.furioso.ff.de re iudi.De quo tamen vide Bart.Raph.& Alexand.ibi.At in vniuersum

Universidad de Deusto
Biblioteca

pupillus sine tutoris authoritate conditionem suam meliorē facere potest.l.1.C.de autho.prest. &.l.neque.C.de contra.& commit.stipul.& omnium optimè in.§.j.insti.de autho.tut.cum alijs
An & infans. multis si.à me collectis in legibus connubialibus in glo.6.in.7.quæsti.Quod intellige de maiore infante.nam infans nec ad suum quidem commodum quicquam facere potest.l.j.in princi. &.l.mulier.ff.de verbo.obli.& diximus suprà nume.20.quid autem.

26 ¶ Sed vnus hic est scrupulus non modicus ex.d.l.de pupillo,in prin.ff.de no.op.nunci. vti nō aliter rata pupilli habetur nunciatiō,quàm intercedente tutore authore.Sed ex no.ibi à Barth. Angel.Imo.Alexan.& Iaso.loquētibus in casu illius.l.potes in hoc casu nostro dicere,quòd pupillus carens tutore,& non habens copiam iudicis, potest ipse per se offerre: tamen postea cùm habet eius copiam & tutorem, iterum offerre debet,& ea posterior oblatio retrahetur ad priorem,ar.§.si quis ipsi prætori,eiusdem leg.& respondent Alexand.& Iason quibusdam rationi-
Iterum de infante. bus Raph.Co.& Hieronymi Torti,qui ibi tenuerūt contra Bar.& sequaces.At Matth.Afflic. loquens nuncupatim in nostro casu, in tracta. proto. in verbo, vt intra.30.dies,colum.6.versic.sed quid si ille,in ea est sententia,vt pupillus possit offerre,& ei quoque offerri possit sine tutoris authoritate, si tutor desit,modò ipse pupillus sit maior infante,per.d.l.si dictum.§.vlti.ff. de euictio.Sed si adhuc infans sit,non possit:quia ea ætas quicquid videt,ignorat.l.2.C. de fal. mo.nec aliud dicit.

27 EX SVPERIORIBVS AVTEM & illud quoque suboritur dubium. Si plures
An satis sit vni ex tutorib⁹ aut curatoribus offerre. sint tutores infantis,siue curatores furiosi.An satis sit vnum ex ijs adire,eiq; offerre.Et id quidem verissimum est.l.consilio.§.vlt.ff.de cura.furio.&.l.si ex pluribus.ff.de autho.tut. &.l.2.§. si plures.ff.de cura.bo.dan.&.l.j.C.si ex pluri.tut.&.l.vlti.C.de autho.præstan.cum si.& in illis locis reperies,quomodo id intelligendum est.Sed non tamen illud prętermittam,quòd si tutela in multos tutores diuisa est per prouincias,aut aliàs,non satis esset oblationem fieri ei,cui ea prouincia deputata non est.vt est tex.optimus in.d.§.si plures,& in.d.l.vltim.C.de autho.præstan.& in le.2.C.si ex pluribus tuto.cum si. Et idem si pluribus datis tutoribus vni aut quibusdam tantùm administratio concessa est,nec enim alijs offerri posset.l.& si pluribus.ff.de autho. tuto. Quomodo autem intelligatur,vide ibi per glo.& docto. Quid autem si quis verus tutor est,non tamen gerit tutelam,an hic poterit oblationem retractus facere pro pupillo,& an ei fieri potest, disces ex.d.l & si pluribus,& ibi glo.in verbo,concessa non est,& ibi doc.ff. de autho. tut.& leg.pupillum,& ibi quoque glo.& docto.ff.de acqui.hæred.Ex quibus etiam intelliges an ecōtrariò vnus ex pluribus tutoribus & curatoribus possint offerre & retrahere. De quo & tu videas text.in.l.decreto.§.j.ff.de admi.tut.& Specul.titu.de procuratore.§. ratione autem formæ,versi.quid si duo,& seq.

28 SED ILLVD EST quæstionis,idémne sit in duobus emptoribus eiusdem rei,an scili-
An satis sit vni ex multis emptoribus offerre. cet satis sit alteri tantùm offerre,quod posset videri,exemplo eius quod scribitur in.d.l.de pupillo.§.si plurium.ff.de opp.no.nunci.cuius hæc verba sunt. Si plurium res sit,in qua opus nouum fiat,& vni nuncietur,rectè facta nunciatio est,omnibúsque dominis videtur denunciatū. & in.l.vlti.C.de duob.reis,vbi interruptio facta aduersus vnum ex reis debendi, omnibus nocet.Ideóque dicunt doc.ibi,citationem vnius eorum interrumpere contra alios.de quo etiam obiter per Ioan.And.Anto.Imo.Panor.& Feli.in cap.pastoralis.§.quoniam,ext.de rescrip. & Hippo.Marsi.con.84.vias tuas,col.3.versi.& facit etiam nam citatio.Et ad hanc quoque partem facit.l.pen.ff.eo.de duob.reis.&.l.mora.§.vlt.ff.de vsur.Et quod no.glos.in.c. si capitulo, in verbo,factam,ad fi.& ibi quoque Pet.Anc.& alij,de consuet.prœben.lib.6.& quod tradit Rebuf.in concord.titu.de regia ad prælaturas nominatione faciēda, in verbo, à die recusationis, sufficere recusationem factam à summo pontifice,eius qui à rege nostro fuerit nominatus,notificari vni ex sollicitatoribus regis.Et in tractatu nominationum,quæsti.14. numero.62.satis esse fieri insinuationem nominationum vni ex vicarijs collatoris,& quæ dicemus infrà in fi.huius titu.quæsti.12.versi.ex quo fit.

29 ¶ Ego verò,vt omittam quod à nostris in.d.§.si plurium,distinguitur,sitne denunciatio in rē, an in personam.Putarim non satis esse hoc casu vni offerre,vt alteri oblatum esse videatur,esq; noceat,cùm ius vtriusque sit diuiduum. Ideóque quod vni factum est, alteri non præiudicat: sicuti è diuerso quod ab vno factū est,alijs non prodest in huiusmodi rebus diuiduis.d.§. si pluriū dominorū, ver.si pluriū & ibi Ia.Aret.Bar.& Ang.quāuis in reb⁹ indiuiduis sec⁹.l.loci corpus.§.si fundus.ff.si serui. vendi.Hinc que scribitur in le.j.§.denunciari, qui est pen.ff. de vent. inspici. ꝙ si plures simul sunt successuri, omnibus facienda est ea denunciatio, de qua in cod. tit. tractatur, & similiter in.l.rem quæ.§.j.ff. de euict.omnibus vēditoribus aut corū omnibus hæredibus esse denunciandum, vt teneantur de euictione. & in leg.j.ff. de iure delib. vbi omnibus dominis vnius serui hæredis instituti tempus ad deliberandum præstituendum est. Et hoc confirmatur, quia cùm oblatio necessaria est, ei vtique facienda est, qui potest recipere, & offerentem liberare,leg.si reus paratus.ff.de procur.Bald.in leg acceptam, colum.3.in 3.quæsti.C.de vsur.At hîc vnus emptorum non potest pro alio pecuniam recipere,nec cessione rei facere.Et vide quod in simili dicitur à gl.in cle.j.in verbo, facienda,de renunci. non satis esse reuocationem mandati ad resignandū,vt nostri appellant,beneficium concessi denunciari

vni ex collatoribus.quódq; item differitur à Rebuffo in tractatu nominationum,in.14.q.prin. nu.80.vtrùm scilicet cùm collatio ad duos spectat,satis sit alteri insinuare nominationem.

30 ¶ Sed hæc intellige,nisi vnus eorum integram rem ipsam venditam posset,quia tūc illi for-
Quid si vnus eorū rem totā possidet. tè satis esset oblationem facere,per ea quæ latè dicemus infrà titu.procedente.§.j.glo.6.in verbo,ou ses heritiers,nume.41.nunc autem,& tribus seq.Nisi fortè hic diceret se eam rem possidere nomine vtriusque,secundùm.l.communis seruus.ff.de acqui.pos.&.l.meritò.ff.pro socio. Ideoq; nec se posse cessionem rei non consentiente socio facere in illius præiudicium, per.l.j.& leg.portionem.C.de.con.rer.ali. Sed tunc dicerem consanguineum qui possessorem solum secutus est,non esse in mora quin ea declaratione facta possit & alterum emptorem in ius vocare, etiam si tempus transierit,modò ne negligat id ipsum quamprimum facere,secundùm id quod scribitur infrà eo.ti.§.12.& ibi no.

31 AN AVTEM SIT satis testatò cōuenire procuratorē emptoris,eiq; huiusmodi obla-
An hæc oblatio possit fieri procuratori. tionem facere? Et tradunt nostri sufficere procuratorem specialem vel generalē cū libera interpellari,per.l.procuratoris,in princ.& ibi glo.ff.de tribut.&.l.procurator cum libera.ff.de procura.Secus de generali siue libera,cuius scientia domino nō præiudicat.l.apud Celsum.§.quæsitum est an de procuratoris.ff.de dol.except.Ita enim inter cæteros scribit Albe. & Saly.in.l. mora,ille col.4.nume.15.col.3.versi.quæro quartò.ff.de vsur.vbi & ita dicunt intelligi.l. itē veniunt.§.petitam.ff.dol.excep.qua probatur denunciationē factam procuratori non nocere domino:nam & id per eam.l.voluit Alberi.in.l.j.§.j.col.3.versi.an autemdenunciatio.ff.si quis ius dicen.non obtemp.Sed tu tamen hîc vide quæ scribam infrà eo.tit.§.9.in glo.vlt.nume.7.& ex his quoque,& duobus seq.& quæ etiam dixi suprà eo.§.in glo.10.quæ est in verbo,dedās lan,numero.97.& si quis fortè.Bal.autem in tract.protemi.col.j.versi.sed nunquid sufficit,tradit denunciationem quæ debet fieri ex constitutione protomixeos cōsanguineo venditoris,posse fieri procuratori cum libera,non alteri.

32 ¶ Porrò autem satis constat paria esse habere mandatum speciale,& generale cum libera, tam
Mandatum generale cū libera æquipollet speciali. in contractibus,quàm iudicijs.l.nam & nocere,& ibi glo.Bal.qui id dicit no.& Alexan. qui eā leg.legit cum.§.vlt.l.rescriptum.ff.de pactis.&.l.procurator cui generaliter,& ibi Ricar.& Alberi.ff.de procura.&.l.mandato,& ibi glo.& Bar.ff.eo.ti.&.l.iusiurandum quod ex conuētione.§.vlt.& ibi glo.in verbo, vniuersorum,Bar.Alexā.& cæteri recentiores,è quibus Iason in.2. no.ponit sex limitationes.ff.de iureiu.&.l.sed si vnius.§.procuratorem autem.ff.de iniuri.&.c. qui ad agendum.§.vlti.& ibi omnes,de procura.lib.6.Cy.Bal.qui dicit id valde quotidianum, & Saly.in.l.illud.§. j.ff.de minor.idem Cy.in.l.j.C.etiam per procur.Io.Fab.in.§. procurator, col.2.insti.de his per quos age.poss.vbi id declarat.Cano.in.c.vlt.extrà de dila.Pau.Ca.in.l.per procuratorem,in fi.ff.de acqui.hæredi.Panor.in.c.petitio,post medium de procurat.Alexand. in.l.si procurator,col.j.C.eo.titu.& con.22.viso instrumento,col.2.versi.attento,lib.j.& consi. 44.viso & discusso,col.j.versi.sed concessio,lib.2.quod repetitur con.28.lib.6.& idem Alexan. con.133.circa executionem,col.j.eo.lib.6.Iason qui id dicit sing.in.l.indebitum, in.2.no. ff. de condic.indebi.Feli.in cap.nonnulli.§.sunt & alij,extrà de rescrip.Catel.Cota in memor.incip. procurator generalis.Matth.Afflic.in constit.Siciliæ incip.si quis in posterum,column.3.in.3. quæsti.& deci.Neap.305.in causa Martini,nume.4.Philip.Deci.consi.493.viso tenore,col.j.& con.690.visis dubitationibus,col.11.

33 ¶ Quod tamen intelligе vt non procedat in procuratore generali ad lites etiā cum libera: neq;
Quid in procuratore generali cum libera ad lites. enim is solutionem recipere potest.l.hoc iure,& ibi docto.ff.de solu.& no.in.l.si procurator.ff. de condi.indebi.& Bar.in.l.qui Romę.§.Callimachus.ff.de verbo.oblig.Neque is potest interpellare,protestari,denunciare,vt diximus suprà in glos.10.in verbo, dedans lan,nume.94.cæterum ex his.Quando autem,& quomodo,& quibus verbis censeatur quis habere mandatū generale cum libera,videbis apud Pet.Cy.& Bar.in.l.j.ff.de offi.procu.Cæsa.Pet. Cy.Bal. Saly. & Raph.Fulgo.in.d.l.si procurator.C.de procurat.Ioan.And.& Panor.in.d.c.petitio,eo.titu. Bar.in.l.creditor.§. Lucius.ff.mandat.Bal.in.c.j.§.nomina,in fi.tit.de pace cōstan. Domi.post alios in.d.c.qui ad agendum,cum concord.adductis ab Alex.d.con.44.lib.2.repetito consi.28. lib.6.& præterea con.52.viso primo puncto,col.2.nume.6.lib.item.6.
Mandatum generale cum libera quando censeatur esse concessum.

34 SED VTRVM hæc oblatio possit fieri cōiunctæ personæ emptoris.Et sanè quę requi-
An hæc oblatio possit fieri coniunctæ personæ. runt speciale mandatum,coniunctis sunt interdicta,nisi & ipsi mandatū speciale habeant.l.patri,iuncta.l.illud.ff.de minori.& latè per recētiores,qui multos allegant,in.l.exigēdi.C.de procur.& in.d.c.nonnulli.§.sunt & alij,extrà de rescrip.& Soci.con.120.cùm in præsenti,col.3.ver. postremò,lib.j.quod repetitur con.231.lib.2.Nec eis solutio fieri potest,& si facta fuerit, non liberatur,soluens,leg.non solùm, quæ est.3.& ibi Bar.colum.2.versic.text.iste inducitur,Alberi. colum.j.Imo.Alexand.in princip.& alij.ff.solu.matri.&.l.2.& ibi quoque glos.quæ intelligit, etiam si offerat cautionem rati.Bar.& Alberi.ff.vt leg.no.cap.&.l. qui hominem.§.si gener.ff. de solutio.& leg. qui aliena.§. quanquam. ff. de negot.gest.& leg. filius, & ibi docto.C.de pactis.glo.in leg.vero procuratori,in verbo,administratio,& ibi Bar.ff.de soluti. Specul.in tit.de coniuncta persona,colum.vlti.versic.item coniunctæ.Guil.Cu.in.l.sin autem, in princi.& ibi Bar.& Alberi.ff.de nego.gest.Cy.in.d.l.exigendi.Bar.in.l.hoc iure.ff.de soluti. Alberi.in le.2.
Coniunctæ per consanguinitatem an soluendo possit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

col.pe.ver.item allegatur.ff.solu.matrimo.& in.l.sed & hæ,in prin.col.2.versi. item quærit ipse.ff.de procurat.Bal.in.l.j.C.de solut.& in.l.j.ver.quæro vtrùm coniunctę.C.quib.res iudi.nõ nocet,& in.l.tutori,in fi.ff.de neg.gest.Pau.Ca.con.165.visis & ponderatis,col.2.ver.sed constat,li.2.Alex.cõ.4.videretur inspectis,col.3.ver.tamẽ quia cõiunctæ,li.2.& con.37. viso dicto instrumẽto,post prin.li.3.Fran.Aret.con.136.clarissimè,col.j.ver.ad tertiũ.Soci.d.cõ.120. vbi suprà.Guid.Pap.decisi.Delphi.526.executio,ver.sed vtrùm.Frã.Ripã in.d.c.cũ M.Ferra.nu. 60.ext.de constit.Ste.Bertrã.cons.238.literæ compulsoriæ,lib.j. Et est communis op.vtriusq; illius sententiæ,tametsi Philip.Deci.solus,ni fallor, vtranque euertere conatus est in.d.c.cum M.Ferra.col.5.versi.secunda conclusio,quibusdam rationibus motus, quibus scitè respondet Franc.Ripa ibi.Receptum est autem oblationem ei tantùm fieri posse, qui potest recipere, & offerentem liberare,vt diximus suprà numero.29.ego verò, & dicemus plenius infrà eo.ti.§.9. glo.vlti.ferè per totum,præsertim verò nume.4.sed & quod plus.

35 *An filio pro patre & è diuerso possit fieri hæc oblatio.*

¶ Et ita quidẽ hęc procedũt,vt ne filio quidem pro patre possit fieri hæc oblatio:vtpote cùm nec ei quidem solui possit,vt videre est ex.d.l.filius.C.de pactis.vbi & id Bald.& Philip.Deci. no.Patri autem pro filio potest,vt expressim voluit Angel.in.d.l.qui aliena.§.quanq̃.ff.de nego.gest.nam & is facere potest pro filio alia,quæ requirunt speciale mandatum,per.l.patri, in prin.& ibi Bald.ff.de minori.cum concord.à me adductis suprà eo.in glo.10.in verbo, dedãs lan,numero.98.& hæc procedunt. Sed illud de solutione, intelligit Philip.Deci.in.d.l.filius, procedere,quando soluitur patri vt legitimo administratori bonorum filij, vti ipse est.l.j.C.de bonis mater.nam vti coniunctæ personæ simpliciter solui non potest, per text.in.d.l.filius. Et sanè etiam.d.l.patri,de minori.satis ostẽdit ibi fillium fuisse in potestate patris , cùm dicit,quia patris periculum agitur, qui de peculio tenetur.Et id confirmatur,quia nec matri quidem,aut auiæ solui potest, non magis quàm cæteris coniunctis , vt expressim respondit Alexan.d.con. 37.in princip.lib.3.Neque enim(inquit)ea est legitima administratrix bonorum filij vel nepotis,ca.filiæ,in prin.ff.de soluti.cum alijs ibi per eum allegatis.Ex quo potes intelligere tum demum hanc oblationem patri posse fieri pro filio,si eius sit legitimus administrator, aliàs secus, matri nullo modo posse.

An matri fieri possit pro filio.

36 *Si capitulum emerit,cui & quomodo debet fieri oblatio.*

NEC VNVM PRAETERMISERIM, de quo etiamnum ex facto controuersia est.Si capitulum alicuius ecclesiæ emit rem quampiam immobilem , poterit ab eo consanguineus retrahere,vt satis suprà diximus numero huius gl. 2.& multis seq.An igitur hoc casu satis erit conuenire prælatum huius capituli,vt decanum,aut alium huiusmodi, aut etiam syndicũ: & ei hanc retractus oblationem facere.Et idem quæri potest in alia quapiam vniuersitate, quæ id emit obnoxium retractui.Super quibus vide tex.in.l.omnes.§.hoc nihilominus ,& ibi Bald. qui eum.§.legit cum prin.l.C.de epi.& cleri.& glo.no.in.l.non potest dolo, in ver.item quid si citetur,& ibi Bart.& Alberi.ff.de regu.iuris.aliam glos.in.c.si capitulo,in verbo,factam,& ibi latè Pet.Anc.col.vlt.de concess.præben.li.6.Bar.& Alberi.in.l.j.illum in.§.& si fortè, hunc in §.j.ver.vlti.ff.quod vi aut clam.eũdem Bar.in.l.vlt.ff.quod cuiusque vniuersi,& in.l.j.C.de iure reip.lib.11.& in extrauag.ad reprimendum,in verbo,citatum.& Ioan.Fab.in.l.de actore, ad fi.C.quan.tuto.vel curat.& Ange.con.196.ex themate,col.2.& alios quos citat(ne hìc sim lõgior)Alexã.in addi.Bar.in.d.l.non potest dolo,& præterea latissimè Barb.in cle.causam.col. 17.in paruis,ver.quid si appellatio,& multis seq.de elec.& Guid.Pap.deci.221. in causis. In ea autem specie in qua id dubium contigit,soli prælato facta fuerat oblatio , & is solus citatus in materia retractus,& interim transierat annus retractus,dicebátque prælatus non rectè factam fuisse oblationem & citationem,nec deinde admittendum esse consanguineum , anno iam elapso.Et idem quæri potest in retractu conuentionali.

37 *Quid si emptore mortuo hæreditas iaceat.*

SED QVID SI emptor mortuus sit,hæreditásque eius iaceat.Cui & quomodo debeat fieri oblatio retractus?Et certè si curator datus sit hæreditati , vt plerunq; fit , vt patet ex toto tit.ff.de curat.bonis dando,&.l.debitor,post prin.ff.de nego.gest.ei offerri debet:sin minus,satis erit ipsi hæreditati vocanti offerre:nec requiritur,vt priùs curatorem constituere cõsanguineus faciat,vt de denunciatione quæ fit venditori ob euictionẽ,respondit Paul.Cast.con.240. effectus primi,col.2.vers.super secundo,lib.j.per tex.loquentem in pupillo,in.l.si dictum.§.vl. ff.de euictio.Nam hìc(inquit)agitur de conseruatione iuris denunciantis tantùm , non etiam de constituenda hæreditate in mora,vti & in nostro casu retractus cõsanguineus certat de suo iure retractus conseruando.Sequitur & dicit sing.Barb.in cap.vlt.in fi.de empti.& vendi.vbi tamen numerus illius com.est corruptus.Sed tu super hoc vide quæ scribit Fran.Aret.con.26. factum super quo,col.3.versi.nec ob.si diceretur,& quæ nos in simili diximus de pupillo hęrede emptoris suprà hac eadem glo.nume.14.quid igitur,& multis seq.& quæ item dicemus infrà eo.ti.§.9.in glo.vlti.versi.vlti.

38 *Si rex emerit, an ab eo retrahi possit.*

POSTREMO ILLVD quæri potest.An si rex noster emerit domũ, poterit consanguineus venditoris ab eo retrahere.Ioan.Gallus inter aresta anni.1283. hoc posuit, consanguineis ius non esse retrahendi rem emptam à rege. & loquitur de comitatu Guynarum empto à rege,cui filius venditoris oblationem fecerat. Quæ res hinc pendet vtrùm princeps ligetur statutis aut consuetudinibus subditorum . Et non ligari respondit Cardi. Floren.consi.2.circa

statutum.& sequitur Fely.in cap.j.col.10.versic.quarta declaratio,extrà de constit. & Rochus Curt.in repe.cap.vlti.in.9.quæsti.princ.de consuet.per multa iura illic allegata. Dicitq; & id procedere,etiam si ad talem consuetudinem inducendam interuenisset consensus principis,vt ibi videre poteris.Sed illud priùs ante hos voluit Bald,quem nullus illorũ citauit. in,d.c.j.pauló ante fi.extrà de constit.

39 ¶ Quod tamen intelligendum est,nisi statutum aut consuetudo naturali ratione innitatur, vt pulchrè dicit Bal.in.c.j.§.vltim.colum.j.titu.qui feud.da.pos.Nam potentius(ait)est ius naturale,quàm principatus.& sequitur Mart.Laud.in tracta.de principibus,ver.305.bonæ & naturales,& Rochus vbi suprà.Cui concinit quod & idem Bal.scribit in.l.2.col.7.versi.item no.q si Papa.C.de seruit.& aqua,nullam authoritatem principis vel senatus posse id facere,ne princeps ipse sit animal rationale,mortale:aut posse eum absoluere à lege naturæ,vel dictamine rectæ rationis,vel legis æternę,& sequitur etiam Fely.in.d.cap.j.colum.10.versi.quinta declaratio,de const.Illud autem certum est cõsuetudinem regni regem ipsum ligare,vel testimonio ipsius Bal.in authen.omnes peregrini,col.2.versi.consuetudo feudorum.C.com. de succes. & in cap.j.ver.& no.hìc quòd princeps,titu.de nat.feud.& Soci.con.58.super propositа, col.j.lib.3. Et ita intelligendus est Ioã.Fab.in.l.digna vox.C.de legi.cùm dicit principem fortè (ita enim loquitur)ligari consuetudine terræ,per quædam iura ab eo allegata.Ex cõsuetudine autẽ protomixeos Federici in fi.eiusdem nuncupatim excipitur curia,quam expressim interpretes eiusdem constitutionis intelligũt pro fisco,& republica : sed aliud esse dicunt in imperatore vel rege,vt per Matth.Afflic.ibi,colum.vltim. quem vide. & Ferro.qui & de hoc priuatim loquitur in consuet.Burdig.titu.de feud.§.7.post prin.

OV EQVIPOLLENT A VENTE. GLOSSA. 14.

1 *Sonãdi verbũ.*

SIMILIA PROPE VERBA sunt infrà eodem titu.§.17. in fi.ibi.ventẽ ou qui sonne vente.Et iterum.§.27.ibi de vente ou qui le sonne. Ex quibus verbis clarè datur intelligi hanc consuetudinem non in venditionibus tantùm veris & proprijs locum habere , sed & in alijs contractibus æquipollentibus venditioni,& eandem sonantibus,id est,repræsentantibus,effingentibus,referentibus, vt in illo Vergilij loco lib.j.Aenei.

Namque haud tibi vultus
Mortalis,nec vox hominem sonat.

Et iterum lib.6.

Maiórque videri,
Nec mortale sonans.

2 *An retractus habeat locum in datione in solutum.*

HVIVSMODI AVTEM est datio in solutum,cùm scilicet fundus soluẽdi causa datur,ita enim loquitur.l.vel soluendi.ff.de public.in rem actio.siue cùm pro soluto datur: nã & ita loquitur.l.eleganter,in prin.ff.de pigno.actio.Ea enim datio vicem venditionis obtinet.l.si prædium.C.de euictio.Cuius authoritate subnixi Io.Fab.& Alberi.ibi,tenent hoc nostrum statutum retractus,etiam si de venditione simpliciter loquatur, habere locum in datione in solutum.Id quod etiam tradit ipse Alberi.in.l.cætera.§.sed si separauit,& ibi Iason col.2.vers.item per istum tex.ff.de leg.j.& idem Alberi.in.j.parte statutorum quæst.88. supposito statuto prædicto,& iterum in.2.parte,quæsti.2.ex prædictis oritur,colũ.j.versi.ex prædictis colligi potest. Bald.in tracta.protomixeos,col.5.versi.sed vtrùm hæc constitutio.Ioan.Plat.in.l.j.col.2.versi. item est arg.C.de fund.patri.lib.11.Ludo.Bolo. con.21.stat statutum.& iterum con.25.in amplissimo,col.4.Philip.Deci.con.160.in causa monasterij,col.2,& con.586.in causa quę Mãtuæ agitatur,col.2.Io.Crot.& Ferd.Loaz.in repe.l.filiusfa.§.diui, ille colum.15.hic.40.nume. 227.ff.de leg.j.Fabia.à monte S.Sab.in tract. empti.& vendit.in.21. quæstio.5.quæstio.princi. Boher.in hoc eodem titu.§.3.colum.j.Chasse.in eo.titu.consue.Burgun.§.9.nume.5.Alcia.li. 2.de verbo.si.char.10.versi.lex ait rem venditam.& Carol.Molen.in consuet. Paris.titu.j.§.13. glo.5.in.10.quæst.& Ferro.in consuetu.Burdigalæ hoc eo.titu.§.25.in princ.Et de hoc cõsuetudo expressa Senonensium.c.54. & Trecensium.c.165. & Auxerrensium siue Altissiodorensium hoc titu.§.22.quæst.qui est omnium.53.

Consuetudines de hac re.

3 ¶ Et pro his vltra eum text.sunt & alij multi probantes dationem in solutum instar venditionis esse,videlicet.l.eleganter,in prin.& ibi Bart.Bal.& Pau.Ca.qui dicit eum text.ad hoc semper allegari.ff.de pigno.actio.& l.vlti.ff.ex quib.cau.in pos.eat.& l.si plus,versi.& si iussu.ff.de euicti.& l.sequitur,quæ est.4.§.de illo,versic.idémque fore.ff.de vsucap.& l.apud Celsum.§.si quis autem,versi.auctoris.ff.de dol.except.& l.senatus,in prin.ibi,quanuis non vt vẽdat detraxit,sed vt exsoluat.ff.de leg.j.vbi probatur & hoc procedere in constitutione pœnali,& hoc ibi annotant Alberi.& Iason in.5.no.qui eam.l.legunt cum.d.§.sed si separauit,qui est vlti.d.l.cętera,& idem Alberi.in.d.quæst.2.2.partis statutorum,vbi suprà citauimus,& And.Barul.in.d. l.j.C.de fund.patri.lib.11.

De eadem re.

4 ¶ Et vbique nostri illud conclamant,dationem in solutũ haberi pro venditione, & ex hoc passim multas quæstiones decîdunt.& inter cæteros Oldra.consi.37.ad primam quæstionem,in.3. quæstio.Cy.Bartho.Bald.Saly.& Angel.in.l.libera.C.de sent.& interlo.iudi.Alberi.in.l.j.C.

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

com.vtriusque iudic.Bartho.in.l.j.§.cùm prædium,colum.2.ff.de pigno.& in.l.à diuo.§.si pignora.ff.de re iudi.& in.l.si quis aliam,colum.j.ff.de solut.& cõ.121.in quæstione domini Cioli,circa medium.& Pet.Iac.titu.de acti.ex empto redhib,colum.j.& tit.de acti.in rẽ pro re emphy.col.8.versic.item & in datione in solutum,& iterum col.12.versic.item si res detur.vbi loquitur de laudimijs.Bald.con.150.Antonia,lib.j.& con.300.statuto cauetur,colum.j.eodẽ lib.j.Alber.in.2.parte statutorũ quæstio.207.aliquibus in ciuitatibus.Imo.con.8.in casu præmisso,colum.vlti.ver.circa tertium.Raph.Co.con.4.domina Stella,ad fi.& con.29. quidà Gionterius,col.2.versi.ad secundum,alter Raph.Fulgo.con.134.in quæstione versa,colum.2.versi. sed & illud,vbi tamen dicit hanc non veram esse & directam emptionem.& con.137.quia ex facto,in fi.j.dubij.& con.190.visis toto processu,colum.2.versi.secundò principaliter.Paul.Ca. consi.266.videtur dicendum,colum.2.versi.tertia ratio,& iterum col.seq.versi. & sic concludo,lib.j.& con.165.visis & ponderatis,col.2.versi.secundò videtur,lib.2.& con.326.super primo quæsito,ante fi.eo.lib.2.Ro.consi.450.præsens dubitationis articulus.Franc.Aret. consi. 32.diligenter consideratis,colum.2.versic.nec ob.si dicatur,vbi ex hoc dicit generaliter,quicquid de venditione dicitur,& in datione in solutum habere locum. & consi.148. in quæstione proposita,colum.2.versicu.his tamen non ob.& consi.160.longa est ista consultatio,colum.5. versicu.venio ad quartum.Guid. Pap. qui & ex hoc dicit deberi laudimia domino ex datione in solutum,sicut ex venditione,consi.46.in facto præsupponitur,colum.2.versi.plus posset cõ siderari.Philip.Deci.vltra loca suprà allegata,con.409.viso consilio,colum.2.& consi.558.in caussa magnifici,post prin.& con.587.coràm magnificis,col.2.& consi.592.in caussa dominæ, ad fi.Matthe.Afflic.deci.Neapol.335. pro decisione, nu.18.& iterum deci.368. in caussa nobilium,col.j.iterum deci.sequen.col.item.j.Ex quibus multi intelligunt,& hoc in statutis procedere,vt apud eos videre licet.

De eadem re.

5 NON DESVNT TAMEN qui in casu nostræ consuetudinis, de qua hîc tractamus,negãt eam habere locum in huiusmodi datione in solutum.Hi sunt Specul.tit.de emptio. & venditio.§.nunc dicendum,leg.2.versic.sed pone statutum.vbi & id dicit fuisse obtẽtum, & ibi quoque Ioan.And.in addi.atque etiam in cap.constitutus,col.vlti.& ibi item Anto.& Pet. Anca.In.3.oppo.dum allegat Specul.vbi suprà,extrà de resti.in integ. Alberi.sibi contrarius in.l.statuliberi.§.Quintus.ff.de statuli.dum dicit post Albert.Odof.hoc nostrum statutum habere locum in venditione propriè sumpta tantùm, non etiam in cæteris alienationibus, & in leg.si vsumfructum,in prin.ff.de liber.cau.vbi idem dicit.& in.l.dudum.C.de cõtra.empti.dũ simpliciter allegat Specul.vbi suprà.Lucas Pen.in.l.vlt.col.j.ver.itẽ qui non potest.C.de prædi.curi.lib.11.Ioan.Por.in.d.l.Senatus.ff.de lega.j.Alexan.in addi.Bar.in.d.l.litis.ff.pro empt. & con.76.visis dubitationibus,col.3.lib.5.dum etiam citat Specul.vbi suprà.Franc.Are.con. 124.eximie domine,col.pen.vbi id dicit singu.Corne.consi.166. quatuor vertuntur,colum.5. lib.2.Gerar.Bago.in sua repeti.retractus,versicu.secunda cõclusio est,quòd in re data,vbi hac non vulgari anchora innititur,quòd datio in solutum habet vim venditionis in fauorem eius cui fit: ideo in eius lesionem non debet retorqueri.Guido Pap.deci.257. cauetur consuetudine,in fi.Feli.in cap.vlt.colum.pen.versi.fallit tertiò,extrà de accusatio.Firmia. in tractatu gabellarum in tertia parte.8.partis princ.in.3.quæstione,versicu.in quæstione tamen proposita. & in.4.quæstio.Iason con.150.videretur prima consideratione,col.2.versic.2.& fortiùs,lib.4. Sebasti.Neapoda.in tractatu de iure congrui.Philip.Deci. sibi etiam contrarius consi.18.viso puncto,colum.2.versicu. nec ob. quod dicitur. & consi.586. in caussa quæ Mantuæ agitatur, columna secunda,Ioan.Crot.in repet.l.filiusfa.§.diui,colum.16.versic.tertiò adducitur, & iterum colum.34.versicu.tertia sit conclusio,& ibi quoque Ferdi.Loaz.char.24.numero.485.& Franc.Ripa.nume.101.ff.de lega.j.Iaco.à S.Georg.in tracta.deRòydis,col.9.versi.item dubitatur an præsupposita.

6 Mouentur hi præter eam,quam iam diximus, & alijs multis non contemnendis rationibus, quas hîc ascribere supersedimus, loca designasse contenti,præsertim cũ res ista in terminis nostræ consuetudinis minimè sit dubia:quia non de cõtractu tantũ venditionis,sed & alijs æquipollentibus, & venditionem sonantibus,vt suprà in princip.huius glos.diximus, loquitur nostra consuetudo.Ideóque habet locum & in improprijs & indirectis venditionibus,etiã si alàs non comprehenderetur datio in solutum appellatione veræ ac propriæ venditionis. De quo etiam videbis per Raph.Fulgo.d.consi.134.in quæstione versa coram domino capitaneo,col. 2.versi.sed & illud.

Quid si detur in solutũ alterius speciei debitæ.

7 TAMEN SI TENEAS in terminis iuris communis statutum admittens consanguineos ad retractum rei venditæ simpliciter,habere locum in datione in solutum.Id debes intelligere duobus modis.Primo videlicet,cùm datur fundus in solutum pecunię debitę.Nam si in alterius speciei debitæ solutum daretur,nihil esset quod ad venditionem accederet,vt per glo. Cy.Bar.Bal.& alios in.d.l.libera.C.de senten.& interlo.iudi.glo.in.l.si quis aliam,& ibi Bart. qui id optimè declarat,col.j.ff.de solu.Nam vt dicit ipse Bar.cũ soluitur species pro specie,est quædã permutatio:sed quãdo soluitur species pro pecunia,est quædã emptio. Ideo in hoc nostro casu,cũ scilicet datur species pro alia specie,nõ esse locum retractui ex hoc statuto nostro, expressim

expressim tenuit Ludo.Bolo.hanc quoque differentiam faciens.d.consi.25.in amplissimo,col. 4.versi.plus voluit.Quod tamen intellige secundùm ea quæ dicam infrà in eadem glos.nu.40. sed & hæc omnia,nisi scilicet daretur res mobilis pro immobili,vt ibi videre poteris.

Quid si pro specie mobili.

8 Secundò intellige,vt habeat locum retractus in datione in solutum voluntaria,quæ fit ab ipso debitore creditori:non etiam in necessaria,quæ fieret à iudice pro executione rei iudicatæ,per. l.cùm fidei hæredis.ff.de fideicommiss.liber.Ita voluit Ioan.Plat.post alios antiquiores in.d.l. j.columna.2.versicul.item est argum.C.de fund.patri.libr.11.Masuer.titul.de executio. & subhast.§.item in precij distributione, ad fin. & Iason in.d.l.cætera.§.sed si separauit,columna.2. versicul. item per istum text.ff. de legat.j.Matthe.Afflict.in tracta.protomixeos,in verbo,licèt enim suprà diximus,columna.6.versicul.sed iuxta prædicta quæro.Ferdi.Loaz.in.d.§.diui,nu. 228.& iterum nume.485.& Fabia.in.d.tractatu emptionis & venditionis, vbi suprà,& Deci.d. con.160.colum.2.Nam & quando debitor sponte dat creditori rem aliquam pro debito, id in iure appellari solet dare in solutum,vt patet in iuribus suprà allegatis nume.2.&.3.sed & vende re quoque appellatur.l.in numerationibus,in prin.ff.de solut.Cùm verò datur à iudice in causam iudicati,vix ita reperies appellari,sed potiùs addicere creditori.d.l.à diuo Pio.§.si pignora. & sæpe aliàs in eadem.l.ff.de re iudic.quod annotatum fuit ab Alexand.con.52,viso themate & statutis,colum.j.lib.j.

Quid in datione necessaria à iudice facta.

Dare in solutũ & addicere creditori quid differant

9 Nec aliàs huiusmodi datio in solutum necessaria (si datio in solutum vocari possit) comprehenditur in statutis loquentibus de venditionibus,vt tenet Alber.in.l.Sematus,in prin.ff.de lega.j.& in.2.parte statu.q.2.ex prædictis oritur,tum in prin.tum in versi.ex prædictis colligi potest,quibus locis loquitur de statuto prohibente alienari in extraneos.& iterũ.q.207. in aliquibus ciuitatibus.& Ro.loquens in statuto huic nostro non absimili,ne scilicet liceat vendere rẽ immobilem irrequisito consorte,con.107.circa id de quo quæritur,per totum. Alexan.loquẽs in eodem statuto.d.con.52.etiam per totum,lib.j.& Iason in.d.l.cætera.§.sed si separauit, colũ. 2.versicul.item per istum tex.ff.de le.j.vbi etiam loquitur in illo statuto prohibente alienationes in extraneos.Philip.Deci.d.con.160.in caussa monasterij,col.2.Ludo.Gozad.loquẽs in eodem statuto con.103.videtur,col.pen.nume.21.cum alijs multis concord.coaceruatis à Boheri. in consuetudinibus Biturigũ hoc co.ti.de retraictz.§.3.

Venditionis appellatione an veniat datio in solutum necessaria.

10 Nec ex ea quoque dominus habet laudimia,quanuis ex venditione habeat,vt voluerũt Guil. Cu.Bart.Bald.Raph.Fulgo.& Paul.Cast.in.l.si ideo.ff.de condi.furti.Iason in.l.vlti.colum.12. in.7.quæstione,versi.ista decisio.C.de iure emphy.de quo tamen vide infra numero abhinc.4. Nec ea prohibetur fieri sine consensu domini,vt dicit idem Iason post alios in.d.l.vlti.column. 32.versicul.quintò quæro,de iure exphy.& in.l.voluntas,column.j.C.de fideicommiss.Matthe. Afflic.qui & alios quoque citat decis.Neapoli.191.Abbas Russillus,in.j.dubio. De quo tamen vide quæ latiùs de hac re diximus suprà eo.§.in verbo,ou autres choses cẽsées pour immeubles, quæ est glo.7.numero.48.quòd autem fructus,& quæ etiam dicam infrà eadem gloss.d.numero ab hinc.4.

An ex ea debeantur laudimia vide num.xiiii. in prin.

11 Et generale est,vt quæuis alia venditio necessaria non contineatur in prohibitione alienationis.l.diuus.ff.de peti.hære.&.l.peto.§.prediũ,& ibi Alber.& alij.ff.de lega.2.&.l.pater,in prin. & ibi Alberi.ff.de lega.3.&.l.2.iuncta gloss.& ibi no.à doct.C.de fund.dota.&.l.j.ff. eodem tit. &.l.alienationes,& ibi Alberi.ff.fami.hercis.&.l.non solùm.§.j.ff.de ali.mut.iudi.cau.fac.&.d. l.cum fidei.ff.de fideicom.liber.&.l.j.C.de litigio.Bart.in.l.si stipulatus fuerim,in prin.colũ.j. versicul.videamus rationes,& iterum versicul. ex quo not.ff.de verbo.obligat.Bald.consil.40. maritus ex delicto,circa medium,lib.j.& con.284.præmissis verbis cuiusdam statuti,post princ. eod.lib.j.Alberi.in.l.sed si pecunia,per eum text.ff.de reb.eorum,& in.l.si aliquis, numero.3.ff. de donati.& in.l.quoties,colum.vltim.numero.12.ff.de pœnis,& in.j.parte statutorum quæsti. 110.statuto Parmę.& in.2.parte quęstio.2.ex prędictis,column.1. vbi loquitur de statuto prohibente alienare in extraneos.Ange.consil.7.in dei nomine amen ex dicto themate, column.1.Saly.in.l.vlti.columna.1.C.de reb.alie.non ali.latè Ro.consil.107.circa id de quo.& consi.219.ex themate consultationis,col.2.versicul.secundò idem euidenter.Paul. Cast.consi.317.super primo quęsito,in.1.dubio,libr.2.Alexand.consil.55.ponderatis his,colum.2.versi.accedit ad confirmationem,lib.3.& Matth.Afflict.loquens in materia protomixeos in consti.ipsius in verbo, licèt enim,column.vlti.versicul.sed rursus quęro,cum concord.quos videre poteris apud Frã. Cur.seniorem consil.27.magnificus vir,colum.8.versicu.corroborantur prędicta.Ludo. Bol. consil.43.Ser.Iacobus,colum.2.versi.tertiò prędmitto,& seq.versicul.& sic ex hoc. Iason in.d.l. filiusfa.§.diui,colum.4.versi.octauò & vltimò,cum multis seq.in.2.lect.& ibi Ferdi. Loaz.nu. 216.& Fran.Ripam num.24.& seq.ff.de leg.1.

Alienatio necessariã nõ cõtinetur in prohibitione alienationis.

12 Et hęc quidem fortassis vera sunt,quantùm ad ius commune pertinet,& ex quibusdam quoque consuetudinibus obtinet,vt Turonię hoc titul.de retraictz, capit.24.& Morini ca.18.nisi vt ibi declaratur, Et in Comitatu Burgundię titul.reachaptz.§.12. At nos contrariam consuetudinem expressam habemus infrà.§. omnium totius huius voluminis consuetudinum postremo, qua cauetur & his quoque venditionibus,quę fiunt à iudice in causam iudicati,locum esse retractui. Et habent similem consuetudinem in ducatu Burgundię in hoc eodem titul. §.9.

Consuetudines de retractu dãtionis in solutũ factæ à iudice.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi Chasse.satis multa de hac re scripsit,vt ibi videre licet omnibus. Et eadem quoque apud Parisienses est consuetudo. cap.182. Melodunenses.c.112. Senonenses ca.39. Trecenses.c.147. Calmontenses in Basigniaco.c.c.115. Cenomanenses.c.421.vbi tamē id limitatur.atque etiam apud Andegauenses.c.410. Aruernienses titu.de retraictz.c.37. Engolismenses. c.76. Altimarchienses.c.279. Marchienses.c.286.quod est.26.huius titu. Altissiodorenses,quos nunc Auxerrenses vulgò appellant,hoc tit.§.10.qui est omnium.41. Niuernenses hoc quoque tit.§.28.& Valesienses hoc item titul.§.5.qui est omnium.83.

13 ¶ Et has quidem consuetudines,ne ratione defici videamur,hac non omnino contenenda fulcire poteris. Nam quod fit à iudice rem ipsam adiudicante creditori vel alteri vltimo licitatori,cessetur fieri ab ipso debitore,qui primò sponte debitū creauit. Ideóque æquè tenetur de euictione,ac si ipse fecisset.l.si ob causam,& ibi Bart.Bal.& alij.C.de euictio.& l.si pignora.ff.eodem titul.& l.eleganter,in prin.ff.de pigno.acti.& l.libera.C.de senten.& l.profectitia,in prin. ibi,sed & si proponis prætorem.ff.de iure doti.& l.j.C.si in cau.iudic.pig.capt.sit.& no.gloss. in l.j.§.hæc verba,in verbo,exceptione,& ibi Bar.& Alberi.ff.ne vis fiat ei,& glo. in.l.id quod nostrum,in.2.atque in.5.oppo.ff.de regu.iuris. Cy.in l.emptorem,in.j. opp.C.loca. Signo.qui & ex hoc dicit hanc censeri alienationem voluntariam,con.73.factum sic præsupponitur,paulò ātea si.Bar.in.l.j.in prin.col.pe.ver.sed quid si executor.ff.de acqui.pos.Bal.in auth.& qui iurat,col.pe.ver.modò ego quæro.C.de bo.auth.iud.pos.& in.c.quoniā frequēter.§.vlt.in fi.ext. vt lit.nō conte.vbi ex hoc dicit,quòd cùm iudex dat in solutū creditori rem debitoris ex præcedenti contractu debitoris, videtur ipsemet debitor dedisse,qui est casus noster.idem Bald. in cap.j.column.penultim.versicul.si verò sequestratio,extr.de seque.poss.& fruct.& con.306. verba inuestituræ,post medium,lib.j.vbi & idem dicit.& consil.61.in ista quæstione, column. 2.versicul.secundò ex alio fundamento,libr.2.& consi.257.dicta tenuta,lib.4.vbi ex hoc dicit, quòd si non valet factum partis,nec factum quoque iudicis,qui vi illius facti partis processit.& consil.327.quoniam pro debito,lib.5.Angel.consil.5.visis instrumentis,column.j.& cons.203. ex primo,ad fin.vbi tamen dicit,& ostendit id per omnia non procedere.Saly ce.post Dy. in.l. cùm notissimi.§.Immo, columna.2.versicul.ex quo patet. C.de præscript.xxx.vel.xl.anno. & in.l.ordo,in fi.C.de execut.rei iudic.Petr.Ancha.consil.86.pro faciliori, columna secunda,& consil.207.in quæstione,colum.j.versicul.secundò probo.Alexand.con.11.viso processu,post princip.libr.5.vbi ex hoc dicit, quòd si iudex creditori rem feudalem adiudicarit, non poterit vasallus eam adiudicationem infringere,cùm eam ipse fecisse videatur. Et huiꝰ ratio optima est: nam cùm id à voluntate originem habuerit, vt in simili dicitur in. l.in commodato. §.sicut.ff. commo. Consequens est quicquid inde sequitur,voluntarium quoque existimari,vt not. in.l.j. versicul.quòd si existant, iuncta gloss.in verbo, pacto.C.de natura. liber.& Bald.d.con.306. in fin.libr.j.

Factum iudicis factum partis.

14 ¶ Ex quo Bal.ipse in hac re secum pugnans,& contra quàm suprà nume.10.diximus,respondit eo ipso con.306.in hoc casu,cū videlicet res à iudice datur in solutū siue adiudicatur,ęquè deberi laudimia domino,ac si ipse debitor vendidisset.& idē voluit Pet.Iacob.tit.de actio.in rem pro re emphy.col.8.versi.item in datione.& Masueri.in tit.de executi.& subhast.d.§.itē in precij distributione.& iterum in tit. de locat.& iure emphy.in fi.& nouissimè Carol.Molēd. in cō suet.Paris.ti.j.§.13.glo.5.num.48. Quibus malo accedere, quàm alteri cōtrariæ sentētiæ,tum ea quā iam dixi ratione:tū & hac,nam qui alienare prohibetur,eo quoque interdicitur,ex quo alienatio sequitur,etiam ex legis vel statuti dispositione:tanquàm nihil interfit alienes,an id facias, ex quo sequitur alienatio.l.codicillis.§.matre,& ibi Bart. ff.de leg.2.& l.vlti. C.de legi.tut.vt à multis citatur.& cap.j.§.vltim.titulo de inuesti.de re ali.fac.gloss.in l.si ita quis.§.ea lege,& ibi Bald.qui eam dicit not.dignam.Raph.Co.Franc.Aret.qui eam dicit not.Iason,qui & id dicit, ff.de verbo.obliga.Bartho.in.l.peto.§.fratre.ff.de lega.2.Bald.in.l.j.colum.3.in.3.quæsti.C.de inoffici.doti.& in.l.ea lege,col.4.versi.tertiò quæro.C.de condi.ob cau.& in.l.hac edictali,col. 2.versicul.modò hæc incidunt.C.de secun.nupti.& in rubri.C.qui admit.in fi.& in.l.quoties, in princ.C.de fideicom.vbi ad hoc dicit singu.tex.in.d.cap.j.titul.de inuesti.de re ali.fac.atque etiam gloss.in.d.§.ea lege.& idem quoque Bald.in authent. præterea,columna.2.versicul. vlteriùs etiam not.C.vnde vir.& vxor.& in capit.qualiter, extrà de pactis, vbi & ad hoc sing.dicit. d.glo.& in cap.j.columna.2.titul.an marit. succes.vxo. & consil.127.quidam nobiles receperunt,libr.j.& consil.284.præmissis verbis, circa medium,cod.lib.j. & consil.52.substitutio facta,column.j.lib.2.& consil.26.super puncto præmisso,colum.j.versicul.secundò videtur,lib. 4.& consil.122.quæstio formatur,eo lib.4.Angel.consil.7.ex dicto themate,colum.2.versi.tertius casus est.Raph.Co.consi.2.proponitur,colum.3.versicu. ad tertium,vbi dicit no.glo.in.d. §.ea lege.Panor.consi.117.videtur primò quòd maritus,col.vlti.lib.2.Pau.Ca.con.348.viso casu & alienationibus,column.2.versicul.& si dicatur,lib.2.& quisquis is est inter con. illius cō. 462.incip.glo.in authen.colum.j.eodem lib.2.Alexand.consil.55.ponderatis,columna.2.versi. aut prohibitio,lib.3.& consil.158.circa primum dubium,colum.j.lib.5.Fab.à monte S.Sab. in tracta.empt.& venditionis in.4.quæstio.princip.column.pen.versicul.prima est.Franc.Aret. in leg.in dubus.§.vbi duo, in fin.ff.de duobus reis, vbi ex hoc dicit prohibitum alienare sub

Alienatione prohibita & id ex quo ea sequitur,prohibetur

pœna,

pœna,incidere in pœnam,licèt immediatè non alienet,si præcedit factū ipsius,ex quo sequitur alienatio.& is rursum in.l.si seruum,in princ.colum.j.in.3.no.per illum tex.ff.deverbo.obliga. vbi idem omnino dicit.& con.14. viso & diligenter,colum.5. versicu.ex his infertur.Soci.con. 241.circa primam,col.14.versicu.secunda ratio est,& iterum col.vlti. & con.35.visa narratione facti,in.j.dubio,colum.2.versic.his tamen non ob.lib.4. vbi & illam glo.admodum extollit, & ex hoc in pulchro casu consuluit.& Philip.Deci.in cap.quæ in ecclesiarum,colum.13.versicu.ista tamen conclusio,extrà de constitu.& con.44.cuius superscriptio incipit,statutum,col. 2.versicu.& ad hoc facit,& con.445.viso casu,col.5.versicul.& qui non potest.& cons.479. in controuersia,colum.j.ad fi.& con.502.ex duobus,col.j.Et bene facit tex.in.l.in illa stipulatione per te non fieri,in princ.ff.de verbo.oblig.& in.l.inter stipulantem,in prin.ff.eo.& in.l.in lege. ff.locat.& in.l.facere.ff.de verbo.signifi.

Alienatio necessaria quæ dicatur.

15 ¶ Et huc quoque pertinet quod scribit Bal.con.20.quid importent,lib.2.vbi declarās ea verba testatoris,vt non obstante substitutione posit institutus alienare pro suis necessitatibus,distinguit an ea necessitas ex casu venerit,vt quia incidit in latrones:an data opera,vt quia sponte primùm contraxit debita,vel commisit aliquod maleficium:vt scilicet hæc necessitas alienādi quæ ex eo prouenit quod sponte fecit,non cōprehēdatur in illis verbis testatoris:tanquā necessarium non dicatur,quod habuit principium voluntarium,per multa iura,quæ ibi allegat.

Quid si necessitas habeat causam vetustiorē.

16 ¶ Et hæc haud dubiè vera sunt,cùm hæc alienatio necessaria fit ex causa primùm voluntaria sequente prohibitionem alienationis,id est, pro debitis contractis post ipsam prohibitionem: nam tunc hæc alienatio non propriè dicitur necessaria,quæ à prohibitione alienādi eximatur, sed tum demum,cum habet causam vetustiorem. Ita enim declarat tex. in.d.l.alienationes,& ibi Alberi.ff.fami.herciscē.& Angel.con.243.multi consortes,post princ. Quod tibi admodum notandum est,quia vbique reperis generaliter & indistinctè dici,alienatione simpliciter prohibita,necessariam non censeri prohibitā,vt suprà diximus. Nam id tantùm intelligitur,cùm habet causam vetustiorem non aliàs.

17 ¶ Quid igitur est,vt ad nostrum casum redeamus, vt cùm quis vendere rem immobilem non possit,quin consanguineus ipsius eandem possit retrahere restituto precio, atque etiam dominus cessante consanguineo,aut ex ea vēditione habere laudimia,possit tamen id facere, ex quo sequatur venditio non obnoxia retractui & laudimijs:præsertim etiam quòd nec indirectè fieri possit,quod directè fieri prohibetur.l.si duobus,& ibi glos.vlti.ff.de nego gest.& l.vltim.C.si mancip.ita vere.ne prostit.& c.detestanda,de præbē.lib.6. Et prohibito aliquo prohibētur & ea,ex quibus ad id peruenitur,vt etiam optimè probat.d.l.vlti.vbi scribitur,eam quæ ita vendi tur,ne prostituatur,nec in caupona quidem sub specie ministrandi detineri,ne fraus dictæ legi fiat,oportet. Nā vt dicit Bal.ibi,& videmus vbique in nostra Gallia,satis videtur prostitui,quę in caupona siue taberna aut diuersorio tenetur, hinq; gl.ibi,id no.quod nos sup.diximus, cùm quid prohibetur, & id per quod ad illud peruenitur,& allegat etiam.l.oratio.ff.de sponsa. &.§. j.insti.vi bono.rapto.de quo tu plenissimè vide per Cy.& Bal.in.l.j.C.si rector prouin. Ex quo etiam videmus feudum dari non posse in solutum creditoribus inconsulto domino,nisi id consuetudo permitteret.Bald.in.c.j.colum.3.versicul.quæro nunquid si ex consuetudine, titul. de prohib.feud.ali.per fede.Philip.Deci.d.consil.445.in casu ad me transmisso,columna.5.vers. & ista videtur.

Nil refert sit ne mulier in lupanari, an in caupona vel taberna.

18 SED ANTEQVAM HINC abeamus,vnū tibi notādum est in hac tractatione dationis in solutum,quod pauci animaduerterunt. Illud scilicet,quòd si fundus à iudice factis subhastationibus adiudicetur creditori.id quidem est,vt nostri vocant datio in solutum, quæ necessaria ab ijs dicitur:quòd si alteri adiudicetur fortè plus offerenti,id non est datio in solutum,sed mera venditio,vt not.tradit Bald.con.300.statuto cauetur quod liceat,colū.j.lib.j.per tex.in.l.ordo.C.de execu.rei iudic. Ideo (inquit) statutum loquens de datione in solutum nō haberet locum in hoc casu,quia nullo modo potest adaptari verbis statuti,arg:l.vlti.C.de prædi. curi.lib.10. Loquitur autem Bald.in statuto huic nostro simili, vt scilicet consanguinei possint reluere rem in solutum datam. Ex quo illud no.quòd licèt statutum loquens in venditione habeat locum in datione in solutum, vt multis placuit. Tamen è contrario statutum loquens in datione in solutum non habet locum in venditione.

Quid si res tertio addicatur à iudice.

Retractus an habeat locū in permutatione si fundus datur æstimatus.

19 SIMILITER PERMVTATIO æquipollet venditioni, cùm pro fundo datur alius fundus æstimatus.Immo verus est contractus venditionis,vt voluit glos.in.l.j.in verbo,taxata,& ibi etiam Nicol.Mat.qui id assignat proposito vendendi & emendi,Bart.Bal. & Saly.C.de rer.permut.Pau.Cast.in.l.j.col.2.versi.adhuc oppono.ff.eodem,vbi id dicit procedere etiam in statutis,& ijs quidem odiosis.Nam si sit (ait) statutum,vt de cōtractu venditionis soluatur gabella,soluetur de huiusmodi venditione. & sequitur Philip.Deci.d.cons.160.in causa monasterij,col.2.& Ludo.Bol.con.21.stat statutum,& iterum con. 25.in amplissimo,vbi id dicit sing.& vtrobique etiam dicit statutum hoc nostrum loquens de retractu rei venditæ habere locum in tali contractu.

Æstimatio in dubio facit vēditionem.

20 ¶ Nam & aliàs æstimatio regulariter & in dubio facit venditionem.l.j. §.æstimatarum, &.§. æstimatas.C.de rei vxo.actio.& l.3.& ibi Bartho.ff.loca.& l.plerunque.§.si ante.ff.de iure do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti.vbi dicitur,quòd est vera venditio,&.l.quoties,eodem quoque tit. vbi dicitur re huiusmodi cuicta competere actionem ex empto.&.l.quoties,& ibi Bal.ad fi.C.eo.item titul.& glo.in.l.si inter,& ibi quoque Bal.& Io.Fab.eo.quoque titul.& glo.in.l.in rebus,in prin.in verbo,æstimatæ,& ibi etiam doc.C.eo.tit.Bal.in.l.cùm dotem,in prin.eo.quoque titu.& in.l.ex conuentione,col.j.versi.tertio casu.C.de pactis,vbi id pulchrè declarat.Bar.in.l.si vt certo.§.videndum, col.vlti.ff.commo.& in.l.j.§.j.col.2.ff.de æstimat.acti.Alex.con.79.eleganter, col.2.ver. tamẽ hoc non ob.lib.5.&.con.156.viso instrumento,col.j.ver.secundo,lib.6.Fran.Are.con.84.diligenter,col.2.versi.videndum ergo,vbi & id optimè declarat.Fran.Cre.sing.18.habebis.Corn. con.j.pro decisione,col.4.versi.itaque fuerunt,lib.j.Soci.consil.289.difficultas,col.j.versicul. sed præmissis,lib.2.& Steph.Bertran.con.235.adeo,colum.j.numero.2.lib.j.& con.158.si prætextu,numero.j.lib.4.& Philip.Deci.consi.682.in caussa dominæ,colum.2.versi.tertiò nõ obstat,& Anto.Rube.con.5.pro fundamento,col.j.Io.lup.in repe.rub.de donat. inter vir.& vxo. §.17.colum.3.versi.istud tamen.

21 ¶ Ex quo etiam dicit Imo.in.c.potuit,col.9.versicu.tangit etiam hîe,ext.de locat.quòd si emphyteuta dedit in dotem bona emphyteutica æstimata, venditio est, in qua requiritur consensus domini,vt in cæteris meris venditionibus, licèt non requiratur in simplici datione in dotem.quod & antè eum voluit Specul.tit.de locat.§.nunc aliqua,versi.110.& alij quos infrà afferemus num.108.ex his autem.Et facit text.in.l.precij.C.de resein.vẽditi.& quod scribit glo.in. l.naturalis.§.sed si scyphos.ff.de præscrip.verb. Ethæc quidem,nisi natura principalis contractus repugnaret,Cy.& Bald.in.l.j.ille col.vlti.hic.3.versi.3.quæro.C.commo.Pet.Anc.consil. 72.tantam,paulò ante fin.

Quid si natura principalis cõtractus repugnat.

22 ¶ Et hæc maximè procedunt, si is cui datur fundus æstimatus, suum quem pro eo tradit,vænalem habuerat, & exposuerat, vt nuncupatim tradit ipse Nicol. Mat.in.d.l.j. C. de rerum permut.& Angel.in.l.secundum.§.j.ff.de ædil.edic.per text.quem dicit sing.in.d.l.j.Nã & propositum præcedens illius qui quærit emptorẽ,& declarat se velle vẽdere,multùm facit ad præsumendum venditionem fuisse postea factam,licèt instrumentũ loquatur de permutatione, vt satis patet ex eo quod in simili scribunt Host.Io.And.Collect.Ant.Panor.Bar.& Anto.Burg. in.c.ad nostram,de empti.& vendi.vbi dicunt quòd si probetur debitorem prius quæsiuisse pecuniam super tali fundo,& postea eum fundum vendidisse eodem precio,quod quærebat,præsumitur contractus ita factus in fraudem vsurarum,& vt sit potiùs cõtractus pignoris,quàm vẽditionis.& sequitur Paul.Ca.cons.109.visa petitione prædicta,col.j.lib.2.Lauren.Rodulph.in tracta.vsurarum,quæsti.60.in prin.& latè alter Laur.Calca.qui affert concord.con.25.Titius nobilis,col.vlti.& consi.seq.prima facie,col.9.versi,& est maxima conjectura.Steph. Bertran. con.236.viso processu causæ,col.2.num.7.lib.2.

Quid si is qui dat,ante venalem habuerat.

De eodem.

23 ¶ Et idem penè voluit ipse Hosti.in summa tit.de vsur.§.qualiter contractus,in princ.& Bart. Bal.Pau.Ca.& alij in.l.pacta nouissima.C.de pactis.Bal.Ange.Imo.& alij in.l. si quis cùm aliter.ff.de verbo.oblig.Frã.à Cappolis inter cõ.ipsius Bal.cõ.299.in quæstione,col.j.lib.4.Angel.& Imo.in.l.quoties.§.sed si cùm primum.ff.de hęre.instit.& Iason in.l.Ticia.§.idẽ respõdit. ff.de verb.oblig.qui dicit de hoc esse text.no.in.l.4.§.si ab ignoto.ff.de manumiss. Et facit etiã quod post Odof.scripsit Bal.in.l.emptione,post prin.C.plus val.quod agit.& con.114.secũdũ ea,lib.3.& Philip.Deci.con.167.in caussa quę coram reuerendo,col.vlti.ver.nec ob.quòd nõnulli. Et quod item in simili tradit Bar.in.l.qui in aliena.§.si is qui.ff.de acqui.hęred.& Bal.in. l.si literas.C.manda.& Ro.con.91.visis ac percunctatis,col.3.ver.2.idem.

Tractat° fraudem & simulationem detegit magis quàm quod sequitur.

24 ¶ Et id propè perpetuum est,vt contractus simulatio & fraus declaretur detegatúrque ex tractatu præcedenti.Et id quidem magis quàm ex sequenti,secundùm Iac.Are.in.d.§.si ab ignoto,Iac.Bu.in.d.l.pacta nouissima,& ibi Bar.col.j.Bal.col.2.& recentiores.C.de pact.Bal.in.l.j. in.10.quęsti.C.si ser.exter.& in rub.ext.de pactis,col.3.ver.transactio simulata.& cons.299.in. q.vertente,lib.4.Paul.Cast.in.l.cùm seruus,col.2.ff.de condi.& demon.Alex.con.20.clarissimè,col.7.versi.prętereà ad hoc,lib.7.Barb.con.25.scribitur sapientię,col.2.libr.j.Iason in.l.3. §.filiusfa.col.3.ff.de libe.& post.& in.l.si ita sit ascriptum,col.2.vers.tertiò facit.ff.de lega.j.& con.217.immunitas,in fi.lib.2.& con.12.in capitulis,col.2.vers.sed præmissis non ob.lib.3.vbi id dicit sing.& Catel.Cota.in memor.contractus simulatus.

De eodem.

25 ¶ Nam & clausula prędcdes est maioris efficaciæ ad declarationẽ sequentiũ, quàm è cõuerso, glo.in.l.quisquis,& ibi Bar.ff.de leg.3.idẽ Bar.in.l.si quis ex argentarijs.§.si initiũ,col.j.& ibi Iason.ff.de edẽ.& in.l.auia,in princ.ff.de condi.& demon.& in.l.filiũ.ff.quan.dies legat. ced.Ro. con.104.pater reuerende,col.2.versi.prętereà & si.& con.503.diligenter inspectis,col.j.Raph. Fulgo.Paul.Ca.& Iason in.l.j.C.de liber.pręter. Alex.in.l.patris & filij,ad fi.ff.de vulg.& pupi. substi.& con.51.viso themate,col.j.lib.3.Mathes.qui id dicit sing.no.151.nota sing.dictũ.Corn. con.242.circa primum quęsitum,col.4.versic.& solet dici,lib.4.Franc.Aret.in.l.cum filiosa. col.4.vers.in glo.posita super verbo,relictus,& ibi quoque Iason col.vlti.ff.de leg.j.idẽ Iason in.d.l.si ita sit,col.2.ver.2.in contrarium facit.ff.de lega.j.& consi.64.in primis videretur,col. pen.versic.nec ob.si huic,lib.j.& con.198.consului,col.2.lib.2.&.d.con.217.ante fi.li.2.& iterũ con.6.exhibentur duo,col.5.ver.quartò principaliter,lib.3.rursúmque d.consi.12.in capitulis,vbi

lis,vbi suprà,co.lib.3.& consi.79.super vsufructu,col.j.eo.lib.3.Card.Alex.in.c.j.col.2.titu.de vas.decrep.ætat.& Philip.Deci.con.339.consului aliàs,col.vlti.& con.500.in caussa quæ Mantuæ,col.3.versi.& quia clausula.

De eodem.

26 ¶ Quod ex hoc patet,quòd conditio posita in institutione intelligitur repetita in legato posteà facto.l.duos,&.d.l.auia,& ibi Bar.ff.de condi.& demon.non autem in legato antè facto.d.l. filium,in prin.& ibi glo.in verbo,peti posse,& ibi quoque Bart. & alij.ff.quan.dies lega.ced.& voluerunt multi ex ijs quos suprà citauimus. Et facit quod scribit Bald.in.l.quoties, la.2.in fi. per tex.ibi.C.de fideicom.quòd antecedens non sapit naturam sequentis:contrà verò sequens antecedentis sapit.Et quod tradunt Panor.& Ioan.Ana.in cap.in tantùm,in.3.no.per illũ tex. extrà de simo.quòd fortiùs declaratur venditio,quãdo preciũ præcedit traditionem rei, quàm è contrario.Quin plus videtur voluisse Paul.Cast.con.173.præsuppositis,in prin.lib.2.ea quæ post venditionem perfectam fiũt,eam non facere præsumi simulatam,per quædam iura ibi allegata.De quibus tamen vide tex.qui videtur probare cõtrarium,in.c.inquisitionis,de appell.& per eum tex.voluit Corne.con.313.aliàs,col.4.versi.non obst.quòd clausula,lib.4.& quod tradit ipse Corne.con.4.diu post consilium,col.3.versi.sed repetitio,iunctis præcedentibus,lib.2. & Philip.Deci.con.14.cuius superscriptio incipit,vtrùm valeat aditio,col.3.versi.& probatur vlteriùs,& iterum versic.non ob.quòd potiùs.& ante hos Bar.in.l.sicut.§.superuacuum,per illum text.ff.quib.mod.pign.vel hypo.solu.cum simili.à me adductis in tracta. constituti.in.9. limitatione.

An tractatus præcedens in id sufficiat.

27 ¶ An tamen & quando sufficiat tractatus præcedens ad præsumendam fraudem vel simulationem contractus sequentis,vide eleganter Bald.in.l.multùm,colum.2.C.si quis alteri.vel sibi.& latè con.21.punctus quæstionis,in.2.dubio,lib.4.&.d.consil.229.eo.lib.4.Barth.in.l.pacta nouissima,versi.& per hoc dicebat.C.de pactis.Angel.con.273.tunc præsupponitur, ante fin.& omnino Iaso.in.d.l.Titia.§.idem respondit.ff. de verbo.obligat.& Chasse.consil.25. ex multis præsumitur,per totum, vbi loquitur in casu nostræ consuetudinis de quadam permutatione facta in fraudem consanguineorum,& quæ diximus suprà in rub.huius tit.numero.77.hæc tamen intelligenda,& sequen.vsque ad fin.ipsius rub.& quæ item dicemus infrà titul. seq.in fin. in.4.quæsti.

Retractus an habeat locũ in simplici ac mera permutatione.

28 QVID AVTEM IN alia permutatione simplici & pura,& sine sequenti rei permutatæ venditione aut promissione vẽditionis,de qua loquitur Lud.Bol.d.con.25. vtrùm habeat locum hæc nostra consuetudo?Et sanè locum habere respondit Alex.con.197.in causa vertente inter Ser.Sulimanum,col.j.lib.7.hac ratione motus, quòd id statutum est fauorabile. Cuius sententiam cõfirmat quod in simili tradit Bald.con.171.istud statutum,lib.4.Et id quidẽ posset videri verum,prælertim in istis terminis nostræ consuetudinis, quos nunc commentamur, videlicet,ou equipollent a vente.Nã permutatio vicina est emptioni.l.2.ff.de rer.permut. immò & vicem emptionis obtinet.l.2.C.eo.tit.&.l.Ticia,& ibi Bal.ff.de iure doti.&.l.apud Celsum.§.si quis autem,versi.auctoris.ff.de dol.excep.Et qui rem permutatam accepit, emptori similis est.l.vlti.ff.quib.ex cau.in pos.eat.&.l.sciendum.§.deinde.ff.de ædil. edic. Ex quo & permutatio pro venditione à probatissimis scriptoribus vsurpatur,vt dicemus infrà eo.titu.§.30. glo.j.num.19.incip.ex hac autem. Consuetudo autem nostra hîc nominatim loquitur de contractibus æquipollentibus venditioni,vt diximus.

29 ¶ Vt iam nihil hîc obsit,quod multi aduersus illam Alex.sententiam negant,statutum permittens consanguineo retrahere rem venditam,habere locum in permutatione.videlicet Goffre. Io.And.Anto.& Pet.Anc.in.c.constitutus,extrà de in inte.restit.& idem Ioan.And.in addit. Specul.tit.de empti.& venditi.§.nunc dicendum,le.2.versi.sed pone statutum.Bald.in tracta. proto.col.4.versi.& ista constitutio.& consil.174.statutum prohibens,lib.4. dum allegat Spec. vbi suprà,Luc. Pen.& Ioã.Plat.in.l.vlti.hic colum.j.alter.2. C.de prædi.curia.lib.10.Pau.Ca. qui huius rei optimam reddit rationem,in.l.j.col.j.C.conf.vtriusque iudic.Alex.dũ allegat Io. And.vbi suprà,con.76.visis dubitationibus,colũ.3.lib.5. Sebasti. Neapodanus in tractatu de iure congrui,in verbo,emit.Girard.Bago.in sua disputatione retractus,versicu.3.conclusio est quòd in permutatione.Matthe.Afflic.in tracta.proto.in verbo,licèt enim suprà diximus,colũ. 4.versi.no.ex tex.ibi.Io. Igne.in repe.l.dudum,col.antepen.versic.sed an is qui prohibetur.C. de contra.empti.Ferdi.Loaz.in repe.l.filiusfa.§.diui,in.8.quæsti.ff.de lega.j.& Ferro. in consuetudines Burdigal.c.25.huius titul.

Statuta de Venditionibus non habent locũ in permutationibus.

30 ¶ Vt interim eos taceam,qui generaliter dicunt statuta loquentia in venditionibus non habere locum in permutationibus, quos videre poteris apud Alexand.d.consil.76.colum.3.vers. pro hoc bonus,lib.5.& Fabia.in tracta.emptionis & vendit.in.2.quæsti. princi.col.2.versicul. quintò & vltimò fallit,cum multis seq. Barb.in rub.extrà de rer.permut.col.2.versicul.vtrùm autem statutum.Iason in.l.dedi,la.2.colum.2.versicu.not.tertiò.ff.de condi.cau.data.& in.l.j. col.4.versi.an autem lex.ff.de rer.permut.& in.§.actionum,numero.123.instit.de actio.& Fran. Purp.in.l.2.col.pen.ff.si cer.pet.Sed ita ne omnino prætermittas Bald. in.d.l.dedi,columna.j. versi.extrà hoc no.in lec.noua,& iterum in antiqua,post medium,& in.l.j.colum.2.versi. quid si statutum.C.de rer.permutat.&.d.consi.174.lib.4.& Alberi.loquentem in statuto præferẽte

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominum in venditione rei,& id limitantem, nisi fraus interueniret,in.j.parte statuto. quæsti. not.statuto Parmæ.

31 ¶Nam & semper aliàs venditio propriè sumpta(vt sumi debet in statutis) non comprehendit permutationem,vt patet ex tex.in.c.j.vbi id nuncupatim no.Panor.in.j.no.ext.de his quæ fiũt à præla.& voluit etiam Bald.in.l.cùm hi.§.si cui.ff.de transac.in.j.lect.Nam hæc(quod iam diximus)non videntur obstare,quominus comprehendatur permutatio in nostra consuetudine, quæ non simpliciter loquitur de venditione,sed & de alijs contractibus æquipollentibus venditioni,vel eam sonantibus.Permutatio autem ei æquipollet,vt diximus,ergo & ipsa comprehẽdi in ea videtur.

32 ¶Verùm aliud est in nostra cõsuetudine,quod ipsam permutationem ab ea secludit,declarátque eam non esse obnoxiam retractui,videlicet restitutio precij,quæ non potest habere locum in vera ac propria permutatione.ideo nec ipsa consuetudo.quia cùm verba legis vel statuti locum non habent, nec lex quoque ipsa aut statutum.l.4.§.toties.ff.de dam.infec. cum multis simi.& concord.à me adductis in.l.si vnquam,in verbo,libertis, post prin.C.de reuoc.dona.Et vbi fit mentio precij,intelligitur tantùm venditio propriè sumpta.l.vlti.& ibi glo.& Bar.C.de præd.curi.lib.10.cum concord.suprà à me collectis in verbo,a vendu,quæ est glo.2.in prin.Et licèt consuetudo addat contractus æquipollentes venditioni, tamen debet intelligi,vt sit precium,aut aliud æquipollens,vt posteà dicemus. Et quia denique secundùm communem vsum loquendi,qui attenditur etiam contra propriam significationem.l.librorum.§.quod tamẽ Cassius.ff.de leg.j.cum si.venditio non comprehendit permutationem,vt nos ipsi apertè videmus. & voluit Panor.in.d.c.j.in j.nota.in fi.de his quæ fiunt à præla.& Corne.con.73. quanuis videatur,col.j.versi.cùm precium,lib.4.

33 ¶Et ne de hac re quantùm ad nostros Pictonienses pertinet,dubites:habemus de hoc expressam consuetudinem declarantem non esse locum retractui in mera permutatione, infrà. §.30. vbi videbis,quid si mera non sit,quia scilicet pro specie datur alia species & precium.Suntque & aliæ in eam expressæ consuetudines,vt apud Meldenses,c.108.& seq.Melodunenses.c.43.Senonenses.c.32.Ambianenses.c.47.in fi.Aurelianenses.c.284. Turonenses hoc tit.de retractu. c.19.Cenomanenses.c.351. Andegauenses.c.46.Blesenses.c.203. Marchienses.§.8.huius titul. qui est omnium eius gentis.297. Altimarchienses.c.254.Niuernienses hoc item titul.c.19.Valesienses hoc quoque titul.§.4.qui est omnium.85.Altisiodorenses siue Auxerrenses hoc tit. de retraict.§.2.qui est omnium.33. Senlites siue Siluanectenses hoc tit.§.4.Laudunẽses & alios Viromandienses huius titul.§.16.qui est totius.3.partis. 90. Et aliæ quas paulò pòst designabimus.

Consuetudines de retractu per mutationis.

¶Atqui si ea expressa consuetudo non fuisset,res non erat omnino indubitata:quandoquidẽ

34 licèt vbi fit mentio precij,intelligatur de venditione propriè sumpta,vt dictum est,tamẽ id nõ obtinet,cùm statutum non simpliciter loquitur de venditione,sed & de alienatione:tunc enim licèt fiat mentio precij,nũ intelligitur de propria vẽditione,sed & de permutatione;& id quod pro ea datur,tenebit locum precij,vt intelligi potest ex Ioã.And.& alijs post eum in.c.potuit, extrà de loca.dum dicunt.l.vlti. C.de iure emphy.habere locum in permutatione, cùm vtatur vẽrbo alienandi:licèt etiam de precio loquatur. Et id expresè & in statuto huic nostro simili ex facto consultus respondit Alexand.consil.63.in causa,column.j.versic.confirmo,lib.7.Igitur cùm nostra consuetudo loquatur de contractu æquipollenti venditioni, videretur permutationem in ea comprehendi,non obstante illa mentione precij.Sed cùm habeamus consuetudinem expressam,nihil amplius quantùm ad nos dubitandum est.

35 NEC HIC TAMEN omiserim,quòd Io.Igne.in repet.d.l.dudũ,col.antepe.ver.sed an is qui prohibetur,& multis seq.C.de contra.empt.ita variè de hac re loquitur,an scilicet cõsuetudo retractus loquens de venditione habeat locum in permutatione,vt videatur dubius in hac re mansisse.Nam primùm asseueranter tradit habere,authoritate Guil. Cu.in.l.2. C.de vsucap.pro empt.& Nicol.Spinel.in.d.l.vlti.C.de prædi.curi.lib.10. Tandem tamen post multa videtur in hoc stare,vt si permutatio fuerit sine fraude,quod cognoscitur(inquit)cùm res permutatæ remanent apud contrahentes secundùm contractum,non habet locum retractus,aliàs habet.Cui haud ægrè accedo,quia & maior pars eorum qui tenent retractum non habere locũ in permutatione,id intelligunt,modò fraus absit,vt per Io. And.in addi.Specul.vbi suprà allegauimus,numero.29.& Matthe.Afflic.in.d.tracta.proto.loco etiam ibi allegato.Et quod Ign. dicit de re permutata quæ remanet apud eum,qui eam ex permutatione cesserat, illud semper aliàs procedit,vt cùm post alienationem res manet apud alienantem, præsumatur fraus, & simulatio aduersus tertium.l.sicut.§.superuacuum,& ibi Bart.ff.quib.mo.pign.vel hypo.sol. & idem Bart.in.l.post contractum.ff.de dona.cum alijs multis concord. à nobis collectis in tracta.constituti.in.9.limita.

Quid si res permutata manet apud priorem dominum.

36 ¶Quantùm autem tempus requiritur, vt possideat alienans ad præsumendam eam fraudem & simulationem,videbis apud ipsum Barth.in.d.locis.vbi post alias op.concludit id relinqui arbitrio iudicis. De quo & tu vide Bald.consil.70.apparent,colum.2.ver.super secundo,lib. j.& Angel.consil.48.ex dicto themate,post princi.& Barb.in.c.ille vos,col.2.de pigno.Ex his autem

Quãtum tẽporis in id requiratur.

autem satis intelliges,non in id sufficere modicum quodpiam tempus,vti etiam censuit Spec. tit.de dona.§.j.ver.item pone aliquis.Imo.in.d.c.illo vos,col.10.extrà de pign.& con.55.in casu præmisso,col.j.versi.in contrarium.& Alex.consi.161.viso ac diligenter,ad fi.lib.6.& Iason con.36.factum sic se habet,col.vlti.lib.j.Consuetudo autem Borboniorum.c.459.loquens expressim de hoc casu nostro,huic rei annum præstituit.

Consuetudo.

37 ¶Sed & si possessio post contractum tradita fuerit,sed posteà non longo interuuallo fuerit retradita permutanti,qui fortè eandem rem quam tradiderat ex permutatione aut aliter recuperauit,præsumitur etiam fraus & simulatio,tanquam id ab initio fuerit conuentum, vt nuncupatim voluit Carol.Molendi.in consuet.Parisi.tit.j.§.32.in.22.quæsti. & ante eum Masuer.ti. de emp.& vendi.col.j.§.item & dicitur contractus,per no.per Bart. in.d.l.post cõtractum.Cui adde eundem Bar.con.65.Petrus Nicole,col.2.versi.secũdo modo dicitur, vbi scribit contractum dici simulatum,fictitium, aut imaginarium,quãdo modico tempore durat,quia emptor venditori citò reuendit,per.d.l.4.§.si ab ignoto.ff.de manu.cum si.adductis à Soci.consi.127. quoniam in præsenti,col.5.versi.præterea arguitur,& iterum versi.comprobo & quartò,lib.3. Sed quibus adde quod in simili tractat Bal.in.l.per diuersas,in.20.eadémque vlti.quæsti.C.mãdati.an ex restitutione precij facta à venditore præsumatur venditio simulata, & distinguit vtrúmne statim restitutum fuerit,an ex interuallo,per.l.si ventri.§.vlt.ff.de priuil.cred.& sequitur Cepola,in tractatu simulatorum contractuum in.2.casu princ.De quo & per eundem Bal. con.298.inter Dominicum,post medium,lib.3.cum alijs similibus quæ videbis suprà in rubr. huius tit.versi.vlt.& iterum in glo.huius.§.7.in verbo,ou autres biens immeubles,numero.75. præsumitur item,& seq.

38 ¶De hoc autem sunt expressæ plurimæ huius regni consuetudines declarãtes, cùm alter permutantium emit posteà rem à se datam causa permutationis,locum esse retractui rei, quam accepit ob eam permutationem,tanquam eandem emisse videatur,videlicet Melduni.c.44.Aurelijs.c.304.vbi tamen id intelligitur,cùm res permutata emitur intra annum.Et idem in Caluimonte in Bassigniaco.c.38.& Montargij apud Lorrienses hoc eodẽ tit.c.25. Et in Turonia, nisi quod præterea datur optio consanguineo retrahendi vtram rem malit,vt cauetur hoc eodem tit. de retraict.c.20.Et idem quoque in Cenomania.c.412.& Andegauia.c.401.& Borbonia.c.454.quæ simpliciter loquitur sine anni aut alterius temporis prefinitione.Posteà autem. c.450.scribitur contractum permutationis præsumi simulatum & fraudulentũ,si alter permutantium reperiatur intra annum possessor eius rei, quam in permutatione alteri reliquerat. In comitatu autem Burgundiæ,titu. reachaptz.§.14.ita cauetur,in permutatione non esse locum retractui, nisi subsit fraus,quæ ex eo detegitur,quòd statim post permutationem alter contrahentium rem à se datam redemit.Quantùm autem temporis huic rei de iure communi statuẽdum sit,vt fraus ob id præsumatur,iudici arbitrandum relinquit Angel.in.d.l.si ventri.§.vlti. ff.de priuil.credito.Ro.in.l.j.§.j.ff.de verbo.oblig.Cepola in tract.simulationis contractuũ,in. 2.casu prin.versi.quando autem dicatur.Barb.in.c.illo vos,col.2.de pigno.Philip.Deci.con. 235.in causa magnifici,col.2.versi.quintò præsumitur.& diximus in simili casu suprà numero ab hinc.2.Quædam autem consuetudines huic rei annum præscribunt,vt iam diximus,& præterea consuetudo Victriacensis.c.30.

Consuetudines de ea re.

Quãtum temporis in re requiratur.

Consuetudines

39 ¶Ex ijs autẽ quæ diximus potes intelligere,quòd non tantùm cùm permutans rem à se ex permutatione relictam recuperat,sed etiam cùm simpliciter in ipso contractu permutationis, aut incontinenti post(nihil enim inter vtrunque refert,vt latè dicemus tit. seq.§.j.in verbo,in limine contractus)conuenit inter ipsos contrahentes, vt alter possit rẽ quam tradit recuperare restituto aliquo precio,ea permutatio censetur esse facta in fraudem cõsanguineorum. Ideóque & ij admittuntur tanquam ex simplici ac mera venditione.Quod & ex facto in hac eadem specie respondit Ludo.Bol.consi.25.in amplissimo,per totum,vbi in id allegat multa,quæ tu ipse videre poteris.atque etiam Chasse.consil.item.25.ex multis præsumitur,& id apertè probatur in.d.§.si ab ignoto,cum ibi no.Et de hoc quoque est expressa cõsuetudo apud Andegauos.c. 353.cum seq.Et ad hęc omnia faciunt quæ suprà diximus ex Alberico,numero. 30.vt interim, & quæ etiam dicemus infrà tit.seq.in rub.numero.9.& vt hæc postrema,& seq.& in fin.eiusdẽ tit.nume.27.quibus proximè.

Quid si in ipso contractu aut mox dicatur vt possit recuperare.

Consuetudo.

40 ¶SED ET HAEC OMNIA quibus diximus non esse locum retractui in permutatione vera & non fraudulenta,intelligenda sunt,cùm ea fit de re immobili cum re etiam immobili.Quòd si pro re immobili datur mobilis,etiam inæstimata (id quod dico, quia si esset extimata,esset venditio.l.quoties.C.de iure dot.& suprà diximus numero.20.nam & aliàs extimatio.)Si igitur,vt repetam,datur res mobilis etiam inestimata pro immobili, est locus retractui eius rei immobilis, ac si vendita simpliciter fuisset, ex multis nostrę Galliç consuetudinibus, vt apud Meldunenses, capit.56.Senonenses.c.43.Trecenses ca.158.Cenomanenses.c.358.&.c.363.&.c.369.& seq.Aurelianenses.c.287. Turonenses titul.de retraictz, ca.11.& iterum.c.18.ibi,deniers ou equipollent en meubles.& cap.21.ibi,deniers baillez ou lequipolent. Andegauenses.c.346.&.c.352.&.c.359.Aruernienses tit.des retraictz.c.30.Borbonienses. cap.352.& sequẽ.Altisiodorenses siue Auxerrenses hoc eodem titul.§.14.qui est omnium.45.

Quid de permutatione quæ fit de immobili cum mobili.

Consuetudines de ea re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lorrienſes in prefectura Montargij hoc quoque ti.§.9.& ſeq.Niſi ſi vinum detur vt ibi ſtatuitur,nec tamen video cur in hoc vinum à cæteris mobilibus ſeparauerunt.

41 ¶ Quod non ſine ratione à tot conſuetudinibus ſtatutum videri poteſt. Et ſanè pro his facit, quòd precium largè dici poteſt quicquid pro re datur,licèt non ſit in pecunia numerata,vt patet ex,l.ſeruorum.§.j.ff.de ſtat.homi.&.l.ſi quenquam, poſt prin. C.de epiſco.& cleri.& id per illos tex.voluit Pet.Iaco.id trahens ad ius retractus feudalis,& laudimiorum,titu.de act.in rem pro re emphy.col.8.verſi.item precium. Vide tamen quod ſtatim poſteà ſcribit in eadem colũ. verſi.item fortè & ſi non ſit,vbi diſtinguit,vtrùm ea res mobilis,quæ datur pro immobili,conſiſtat in genere,an in ſpecie. Sed & col.12.ver.item ſi res detur,id intelligit,cùm res ipſæ mobiles conſiſtunt in pondere,numero,& menſura. Huiuſcemodi enim res recipiunt functionẽ in ſuo genere,ſicut pecunia numerata.l.2.§.j.ff.ſi cer.pet.& in illis eadẽ ratio eſt,vt in pecunia,ergo & idem ius.l.vlt.C.ad leg.Fal. & cùm ratio diuerſitatis reddi non poteſt,nec diuerſum quoque ius.l.à Titio.ff.de verb.oblig. Hæc ille.

Precium largè ſumptum.

42 ¶ Cui adde quòd pecunia largè ſumpta non ſolùm pecuniam numeratam comprehendit, ſed & frumentum,vinum,oleum,atque id genus cætera,quæ pondere, numero,menſura conſiſtũt. d.l.2.§.creditũ,& ibi gl.in verbo,pecunia,& doc.ff.ſi cer.pe.&.l.talis ſcriptura,in prin.ff.de le. &.l.j.in prin.iũcto ſi.ff.de calũnia,vbi & id probatur procedere in materia pœnali, vti & ex eo expẽdit Anto.in ſua diſpu.incip.Bononiẽ. Sed tu vide de hoc Philip.Deci.in.d.§.creditũ,in.2. no. Ariſtoteles autẽ ſtatim in prin.lib.4.Ethicorũ,Pecunias appellat res omnes,quarũ æſtimatio ponderatur nummo. Et facit etiam text.in.l.ſed Iulianus.§.mutui.ff.ad.S. C.Maced. Adde prætereà, quòd huiuſmodi res mobiles,quæ facilè vſu conſumuntur, præſertim quæ pondere,numero,menſura conſtant, cenſentur datæ æſtimatæ, etiam ſi non æſtimatæ datæ ſunt, vt voluit gloſſ.in.l.æſtimatæ.ff.ſolut.matri. per.l.res quæ.ff.de iure dot.vti eam nuncupatim ſequitur Io.Lup. in repet.rubri.de donat.inter vi.& vxo.§.17.columna tertia,verſicu.item dicendum eſt.

Pecunia largè ſumpta.

43 ¶ Vide etiã Boh.qui indiſtinctè tenet hoc caſu locũ eſſe retractui rei immobilis,quę permutata eſt cum re immobili,in conſuetudinibus Biturigum,hoc eodem tit.de retraictz.§.j.in gloſ.j. col.4.verſi.quid ſi permutans,nec tamen aliquid allegat. & Chaſſe.idem omnino tenentem in conſue.Burgund.hoc eodem titu.§.j.in verbo,le pris,colum.j.verſic.quæro quid veniat,vbi in id illud allegat,quòd nomine precij continetur quicquid datum eſt, etiam ſi non ſit pecunia.l. fundi partem.ff.de contrah.empt.& ibi Bal.qui multa allegat.Super qua ratione vide quæ dicam infrà tit.procedente de retraict conuentionel,in rub.numero.19. & id quidem credo. Sed & idem quoque tenuit Sainxon in conſuet.Turoniæ hoc eo.titul.§.10.& quiſquis is eſt,qui librum eum edidit,cui tit.eſt,le grand conſtumier de France,hoc ipſo tit.de retraictz.col.pe.vbi nec ipſe quicquam allegat,& nouiſſimè Carol.Molend.in conſuet.Pariſi.tit.j.§.13.glo.5.num. 49.vbi tantùm loquitur de datione in ſolutum rei immobilis pro rebus mobilibus, vbi tamen limitat,niſi eſſent res mobiles preciosę,tanquam & hæ pro immobilibus habeantur,& nihil allegat. Sed nos de hoc latè diximus ſuprà eo.§.in gloſ.7.in verbo, ou aultres choſes,nu.99.quid verò de mobilibus,& ſeq. *cartra 36.*

Quid ſi res immobilis detur pro mobili precioſa

¶ Porrò vti hæc non eſt propriè venditio,cùm precium non ſit niſi in pecunia numerata.§.

44 item precium,& ibi no.inſti.de emp.& vendi.nam & precium propriè refertur ad ipſam numeratam pecuniam,vt dicit Bal.con.98.Bectonus,col.2.verſic.in contrarium,lib.j. quod repetitur cõ.383. lib.5.per.l.vlti.C.de prædi.curi.lib.10.Sed & ipſe Bal.in.l.j.col.2.ver.reuertamur. C.de rerum permu.dicit,quòd pecunia eſt forma & materia precij,& bene facit gloſ.in.l.2.ff. de contra.empti. Ex quo & idem Bald.in.l.ſi domus.§.vlti.ff.de lega.j.dicit quòd cùm.l.vlti.C. de iure emphy.loquatur de precio, non habet locum ſi pro re emphyteutica non datur pecunia numerata,ſed frumentum aut aliud quidpiam ſimile,quod eſt contra illam Pet.Iac.deciſionem. Et ita quidem quod diximus procedit, vt etiam ſi quis emeret pro marcha aut libra auri vel argenti,non tamen eſſet emptio,vt voluerunt Io.Fab.& Ange.Areti.in dicto.§.preciũ. Sicut igitur(vt repetam)hæc non eſt propria venditio. Ita nihil propius ad eam accedit, vixque dici poſſet non ei æquipollere, quod ſatis eſt, vt habeat locum retractus,ſecundùm hanc noſtram conſuetudinem,in ijs verbis,quæ nunc commentamur. Aliàs autem ſi contrarium diceretur,in facili eſſet,vt quotidie fieret fraus retractui, non dando precium,ſed vel aurum vel argentum infectum,vel vaſcula,catenas,monilia,& alia huiuſmodi ornamenta aurea,aut argẽtea,vel aliud quidpiam,quod tam facilè & expeditè expẽdi poſſet,quàm pecunia numerata. Et aliàs videmus latam eſſe differentiam inter permutationem,quæ fit de re immobili cum re etiã immobili,& eam quæ fit cum re mobili,quantùm ad ius & commodum familiæ. In illa enim licèt vna res immobilis exeat è familia,tamen in eam alia quæ & ipſa immobilis eſt vt prior ingreditur,quæ eandem naturam & vim ſortitur,vt dicemus infrà eo.tit.§.32.numero.26.neque enim hic caſus. Ex hac autem permutatione rei immobilis cũ mobili nihil tale manet in familia.Ideo multùm læderetur,niſi ei ius eſſet retrahendi. Quid autem ſi permutetur res immobilis cum annuo reditu,& quid ſi is reditus ſit redimibilis,cognoſces ex ijs quæ dicã infrà numer. 119.ſecundò intellige,& ſeq. fol.117.

Quid ſi pro marcha aut libra auri.

¶ Ex

45 ¶ Ex quibus & illud minus dubium eſt,ſi res quæpiam immobilis tradita ſit pro ſacro quopiã præcipuè extante in arca,licèt huiuſmodi pecunia ſpeciei locũ obtineat,non quãtitatis.l. planè vbi.§.j.&.l.ſed & ſi certo,&.l.ſi ſeruus legatus.§.qui quinq;.ff.de le.j.&.l.in ratione.§.diligenter. ff.ad leg.Falci.&.l.ſi certos.ff.de verb.obl.gl.in.l.hæc venditio.§.huiuſmodi.ff.de contra.emptio,cum ſi.Verùm Io Igne.in.l.3.§.ſi conditioni,verſi.& ſi aliud,nũero.26.& iterum.30.& ſeq. ff.de.S.C.Silla.multis nititur oſtendere hanc eſſe venditionem,nec contrariũ probare tex.qui pro alia parte citantur.Ideoq; & ex huiuſmodi contractu tanquam ex venditione deberi laudimia domino.Nam etiam,inquit,aliter pateret via apertiſſima fraudibus.Ego verò non neceſſarium nunc exiſtimo determinare,ſitne huiuſmodi contractus venditio,an alius contractus.Satis enim eſt,vt æquipolleat venditioni:nec intereſt,an ea pecunia ſit cenſenda ſpecies, an quantitas.ſufficit enim vt detur res mobilis pro immobili,vt ſit locus retractui,per ea quæ ſuprà diximus.Si quid tamen pleniùs vis videre de huiuſmodi pecunia ſiç data, vide glo.in.l.cùm fundus.§.ſeruum,in verbo,vendicare,& ibi Bar.col.3.verſi.venio ad verſi.& alios.ff.ſi cer.pet.& Imo.in.c.bona fides,col.5.verſi.ſed iuxta prædicta,extrà de depoſi.

Quid ſi pro pecunia extante in arca.

46 SED HOC IN LOCO quæſtionis eſt,quia ſuprà diximus,retractum non habere locum in permutatione,niſi ea facta fuerit in fraudem conſanguineorum:cùm ſcilicet inter contrahentes actum eſſet,vt fieret venditio,tamen conficeretur inſtrumentum tanquam permutationis. Quid ſi de hac re lis eſt inter conſanguineum volentẽ retrahere,aſſerentemq; hanc fraudem ita initam fuiſſe:& emptorem defendentem nullam fraudem ſubeſſe,ſed veram eſſe permutationem.vtrùm venditor, quem conſanguineus in teſtem fraudis producit,ſit teſtis idoneus? Super hoc nuncupatim Alex,d.conſil.197.in cauſſa vertente inter Ser.Sulimanum,col.2.verſi.nec ob.quod allegatur,li.7.reſpondit illum eſſe teſtem idoneum,nec ob id repellendũ, quòd ſit vnus ex contrahentibus,& quòd videatur ſuam turpitudinem allegare: cùm nullum ex hoc commodum ſentiat.l.omnibus,cum ibi no.C.de teſtib.& l.nullus, cum glo.ff.eodem.& penè per docto.in.c.inſuper.&.c.cùm nuncius,extrà co.ti.& alia quæ allegat.

Si ſit controuerſia inter ẽptorem & conſanguineum de ſpecie contractus an venditor ſit teſtis idoneus.

47 ¶ Immo vt ſubdit Alex.cùm iſte de ſuo ipſius facto teſtificetur,videtur eſſe ſtandum eius ſolius teſtimonio,vt no.decidit Salicetus in.l.ſi quis decurio,col.j in.4.oppo.per illum tex.cùm ibi no.C.de falſ.& Pau.Caſt.in.l.ſeruos.C.de teſtib.in quibuſdam loc,per.l.quæro.§.vl.ff.de ædil. edic.vbi tamen dubitat.ſed id aſſeueranter tradit ipſe Pau.con.368.viſis actis & actitatis, in fi. prout illũ citat Alex.& alij quidam.Sed illud reperire non potui.Verùm vltra ea quæ ipſe Alex. allegat,idem voluit ipſe Pau.con.34.ego Paulus,col.2.li.j.quod repetitur con.293.eo.lib.j.& idem Pau.con.84.viſa dicta facti narratione,col.3.verſic.ſuper ſecundo,eo.li.j.per.d.l.quæro,in fi.& iterũ con.277.quia per primũ,in fi.eo quoq; lib.j.per illũ ipſum tex.atque etiã perl.cũ pro batio,ff.de probatio.rurſumq; conſi.399.priuſquã iura fierẽt,col.2.eo.li.j.itẽq; conſi.109.viſa petitione prædicta,col.j.li.2.& in.l.quicunq;,ad fi.C.de ſeruis fugi.vbi tamen requirit alia quædam indicia,& in.l.ſi debitorem.in fi.ff.de noua.& Firmia.in ſuo fœcundiſſimo indice,in verbo,teſtes duo.& Soci.conſil.28.viſis tectamẽto,col.2.verſi,tertiò quia illi ſacerdotes,li.3.& cõ. 49.in cauſſa epiſcopi,col.j.verſi.quinimo fortius, eo.li.3.dum allegat Saly.vbi ſuprà. Philip. Deci.conſi.56.in cauſſa appellationis,col.2.verſi.& hoc maximè.& con.342.in cauſſa partus, col.j. verſi.prima eſt.& con.650.in cauſſa vt vulgò dicitur,col.2.vbi dicit quòd ſi etiam id non eſſet verum,negari tamẽ non poteſt,quin talis probatio ſit potẽtior. Alciat.in.l.j.§.eodem,col. 2.ff.de verb.oblig.Matth.Afflic.in deci.Neapo.369. Alphonſus, col.2.ver.fuit concluſum. Hippo.Marſil.in practica cauſſarum criminalium.§.diligenter,numero.131.vbi id dicit ſing.& iterum con.111.clementiſſimi dei,col.2.verſic.item dicta confeſſio.Zaſius conſi.2. tametſi, numero.30.li.2.vbi id tamen relinquit arbitrio iudicis,& ante hos omnes Oldra.cuius nullus horum meminit,conſi.95.ex forma iſtius,colum.penul.ar.l.Theopompus.ff.de dot.præle.&.l.interrogari.C.de quæſti.

An ſolius venditoris teſtimonio credendum ſit.

An ſit credendum vnius teſtimonio de ſuo facto.

Prælato an creditur in præiudiciũ ſuæ eccleſiæ.

48 ¶ Et facit quod voluit glo.in.c.vlti.in fi.& ibi Panor.colũ.pe.verſ.ego ſoluendo,extrà de præſcrip.quòd licèt prælato confitenti non credatur in præiudicium eccleſiæ.c.2.& ibi gloſſ.in verbo,conuentuum,de teſtib.lib.6.cum ſi.hoc tamen fallit cùm confitetur de eo quod ipſemet fecit,ar.c.poſtquam.25.q.2.& idem quoque voluit gloſſ.in.c.dudum,le.2.in verbo,de veritate, verſi.ſed non credo,ibi,reſpondere de eo quod ipſe fecit.extrà de elect.quam & in hoc expẽdit Barb.conſi.54.à Ioue,colum.pe.lib.4.& quod etiam ſcribit Barto.in.l.cùm filius,in prin.col. vlt.ff.de verbo.obliga.& in extrauag.ad reprimendum,in verbo,per nuncium,in fi.Inno.in.c. non ſine,quod eſt.2.de arbit.Et quod prætereà tradit Pau.Ca.in.l.2.§.ſi abſens.ff.ſi ex noxa. cau.aga.quòd vbi quis non eſſet teſtis integer,& ita non faceret ſemiplenã probationem: quia eſſet vilis vel infamis infamia facti,tamen ſi teſtificaretur de ſuo facto,faceret ſemiplenam probationem.Et hoc ſequitur Philip.Deci.conſi.363.in cauſſa quæ agitatur,colũ.j.Et quod item non obſcurè ſentit Bald.in.l.is qui putat,in fi.& ibi quoque Angel.Imo.Pau.Ca.& Fran. Are. ff.de acqui.hæred.quòd teſtis etiam de negatiua facti ſui deponens ſolus probat,per tex.ibi,& in.l.& è contrario,& in.l.nec is,quæ eam.l.confeſtim ſequuntur,vide tamen quid dicam verſic. ab hinc.3.Et aliàs ſemper magis creditur ei qui de ſuo facto deponit aut confitetur,quàm qui de alieno,vt voluit Inno.in.c.inquiſitionis,in verbo,ſe aſſerunt,in fi.extrà de accuſa. Fed. Se-

Teſti non integro an credatur de ſuo facto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nen.con.119.nulli dubium est,col.vlti.Io.Fan.inter consi.Io.Calde.titu.de testib. consilio.2. an si opponatur.& Anto.in.c.cùm caussam,de testi.Franc.Areti.consilio.71.diligenter & maturè,columna.2.versicu.secundò conuincitur.& Ludo.Gozad.consil.13.in hac caussa,colum. penul.numero.60.

49 ¶ Cæterùm text.in cle.j.de prob.qua verbis narratiuis papæ omnino creditur,intelligitur, cũ de suo ipsius facto agitur,non si de alieno,vt satis constat ex verbis ipsius,ibi, feciſſe narramus, vbi glo.super ijsdem verbis,& Imo.colum.2.super eadem gl.& Card.Floren.in.8. quæstio. & alij.& idem Cardi.consi.128.in quæstione,colum.j.versi.item etiam principi.Oldra.con.258. Innocentius,col.2.vers.item non ob.c.literis.Alberi.post Oldr.in authe.si quis in aliquo, numero.7.& iterum.8.C.de eden.Fed.Senen.con.117.casus talis est Ioannes,Lapus alleg.7. disceptat.& alleg.67.clementina.Angel.con.368.sereniſſimus,in prin.Ro.consi.180.si admittimus, col.j.versi.tertiò quia.Domi.con.53.Gregorius,col.pe.versic.sed quia,Alex.con.112.versi. visa copia,colum.2.versi.accedit.Franc.Are.con.165.sicut,col.3.versicu.sed adhuc.Nicol. Mil.in suo repertorio,versi.probationem faciunt.Iason consi.34.ad motiua,col.antepe.versi. & primò dico,lib.j.& Steph.Bertran.con.112.visis quibusdam,colum.vlti.numero.36.lib.2.& Phili. Deci.con.373.viso consilio,colum.2.versi.tertia conceſſio.& consil.543.sereniſsimus, colũ.2. versi.circa primum.Ex quibus intelliges non admitti probationem in contrarium, cùm papa suum factum narrans super eo se fundat.sed admitti cùm alienum narrat.Quid autem si agitur de facto sui prędecessoris,videbis apud Imol.in.d.cle.j.col.pe.& ibi Cardi.Flor.in.9. quæst. & Alex.consi.15.visis narratis,colum.j.versicu.sufficeret etiam,lib.5.& Fran.Rip.lib.j. respon. c.j.defuncto,nume.28.

Papæ an & quomodo credatur de suo aut alieno facto.

Vtrum de facto prædecessoris.

50 EGO VERO HVIC Alex.dicto in hoc casu nostro accedere vix possum:quando & ipse alibi generaliter tradiderit non esse vnius dicto credẽdum,etiam de suo ipsius facto.Ita enim voluit i.d.§.si absens,& ibi quoque latè Iason per multa,quæ vterque allegat,quæ illic in promptu sunt omnibus.& iterum ijdem Alex.& Iason in.d.l.nec is.ff.de acquir. hæred. & ipse quoque Alex.latè con.192.perspecta facti narratione,col.5.versi. & quanuis lib.6. vbi post alios à se ibi relatos respondet ad.d.l.si quis decurio.& ipse item Iason in.l.admonendi,char.pe. versi. vltra alia scripta.ff.de iureiur.& Fran.Cur.senior in tracta.de testib. in.66.eadémque vl. conclusione.imò & ipse quoque Pau.Ca.sibi contrarius consi.337.primò quæritur posito quod de vero mutuo,versi.item non obstat quòd hæc confessio,li.j.

Vnius dicto etiam de suo facto non credendum.

51 ¶ Tum quoque quòd idem ipse Pau.Ca.in.d.§.si absens,ad id quod suprà versi.ab hinc.3. diximus,videlicet quòd testis non omnino idoneus,si deponat de suo facto, facit semiplenam probationem,addit id ipsum non procedere,si is testis haberet affectionem ad caussam:quia illi nihilo magis tunc crederetur,quòd de suo facto deponeret. Et huic consentiens Philippus Deci.d.con.56.hoc etiam nuncupatim intelligit,cùm nihil illius interest,qui de suo facto deponit. Hìc autẽ sumus in eo casu.Primùm quia iste est consanguineus,ideo suspectus propter affectionem,vt si omnino non repellatur,eius tamen fides plúsve minúsve minuatur, prout proximior est,aut remotior,per not.in.l.parentes.C.de testib. Deinde qnia eius quodam modo interest, vt res maneat in sua ipsius familia, ob spem fortè succedendi in futurum, aut etiam retrahendi ac recuperandi rem ipsam,si ab eius cõsanguineo retrahente vel eius hæredibus iterum vendatur.Vel item quia nostra interest & priuatim & publicè,vt salua sit nostræ familiæ dignitas.l.j. §.sed & si seruus.ff.de vent.inspi.quæ quidem absque diuitijs conseruari non potest.Bal. in id multa allegans inter con.Ange.consilio.68.repetito consilio.281.Marti.Io.de Florentia, colũ. 2.versicu.secundò ratione.& Alberi.in.2.parte statutorum,quæstio.107.item an statutum loquens de filijs,colum.j.versicu.item inspicienda est,cum infinitis si.& concor.à me alibi copiosissimè collectis.

52 ¶ Et expressim quòd nostra interſit,nostris consanguineis,& in familia nostra bona immobilia conseruari,ne authoritate hac in re careamus,tenuit Ange.con.243.multi consortes, colũ. j.per.l.si in emptionem.ff.de minori.& alia iura.& Soci.con.131.in præsenti consultatione,col. 5.vers.subsequenter sequitur,lib.j.per.l.si cui fundus.ff.de leg.2.&.d.l.si in emptionẽ.&.l.& si æquo.ff.de leg.2.atq; etiam Iason con.411.omissis,colum.3.lib.3.cuius dictum retulimus suprà in rub.numero.40.deniq; ex illa.& Philip.Deci.con.461.iuridicam,paulò ante fi.Sed hæc ratio haberet tantùm locum in retractu municipali,de quo tractamus,non etiam feudali, scilicet si dominus contenderet esse contractum venditionis,& non permutationis.Ideoq; peteret sibi rem cedi restituto precio,aut laudimia:quia tunc nulla esset affectio venditorum, quantùm ad id de quo diximus.

53 ¶ Nec interim omiserim,quod in eam nostram sentẽtiam scribit Matthe.Afflic.in tracta.proto.in verbo,nisi si quis,colum.vlt.vers.sed quid si dato,quòd si venditor fateatur simulatione contractus,quam tamen neget emptor.Facit venditor semiplenam probationem, ita quidem, vt sit locus delationi iuramenti in supplementum probationis,secundùm.l.in bonæ fidei.C. & iureiur.&.l.admonendi.ff.eo.tit.Nisi si(inquit) emptor probaret venditorem esse inimicum ipsius,aut aliud quidpiam,quod eius fidem aut tolleret,aut minueret,ex sententia glo.in.l.j.C. qui & aduer.quos.& nihil aliud allegat,& simpliciter sequitur Chasse.in consuet.Burgun. hoc titu.§.12.

An deferendũ sit iusiurandũ ex venditoris testimonio.

titu.§.12.in verbo,ou par le serment des contrahens,colũ.3.versi.sed quæro pone.Ex quorum sententia vides venditorem solum non facere in hac re plenam ac integram probationem simulationis.In qua re mihi cum illis conuenit,sed non video quòd cõsanguineo in hoc casu deferendum sit iuramentum in supplementum probationis simulationis,nisi fortè ea esset de facto ipsius consanguinei.Nam de facto alieno alium iurare iniquum est.l.Marcellus.§.j. ff. rer. amot.& ibi concord.in glo.Idq; etiam in iureiurando suppletiuo,vt probat tex.in.l. iusiurandum & ad pecunias,in prin.& ibi glos.in verbo,certioretur.ff.de iureiur.glo.in.d.l.in bonæ fidei,in glo.magna,& in.d.l.admonendi,in verbo,exacto,& vbiq; docto.Et facit quod in specie non admodum absimili,& in casu retractus scribit Arn.Ferro.in hoc ti.de retractu,in.§.17. col. j.in consue.Burdiga.

54 ¶ Sed & illud quoq; hìc scias in contraria specie,quòd si is qui contraxit & dicitur vendidisse,quanuis instrumentum loquatur de permutatione,in testem adductus dicat fuisse veram permutationem,vt in instrumento continetur,id multũ ponderis & momenti habet ad eius rei probationem,etiam si sint indicia & coniecturæ simulationis,adeò quidem vt Bald. consilio.389 quòd dictus contractus,lib.4. responderit,quòd si vnus venditorum dicat contractum esse simulatum & pignoraticium,sintq; in eam rem præsumptiones validæ & efficaces: tamen si alter venditorum in iudicio agnoscat contractum esse verum,ei omnino standum est:isq; contra rias præsumptiones veluti delet, tollit,abolet,per.l.vltimã. C.de duobus reis. quod est multùm notandum,quia vix alibi reperies.Tu autem adde & text.in.l.duobus.§. ex duobus. ff. de iureiuran.

Si venditor concordet cum instrumento an id purget suspicionem fraudis & simulationis.

55 AT HIC CONSEQVENTER quæri potest.Emptor & venditor extra iudiciũ consanguineo absente confessi sunt contractum simulatum & in fraudem cõsanguineorum factũ. An huiusmodi confesio fidem faciet.Quod videtur.nam huiusmodi confessiones,licèt nõ inducant obligationem.gl.in.l.cũ de indebito.§.vl.& ibi docto.ff.de proba.cum si. sufficiunt tamen ad probationem.l.Publia.§.vlti.ff.depo.& latè Cy.in.l.generaliter,in.1.2.&.4. quæsti.C. de non numera.pecu.Bal.in.l.cum falsa,in.5.oppo.C.de iuris & facti ignoran.vbi & ex hoc dicit has confessiones transferre onus probationis in confitentes.Omnino autem probant cùm agitur de declaratione actus cuiuspiam dubij ab eo facti qui confitetur,vt voluit Bar.in.l. cùm quis decedens.§.codicillis,col.2.vers.prædicta verò.ff.de lega.3.per tex.in.l.vxori.§.vlt. vbi & idem Bar.ff.eo.ti.&.l.si auia.C.de iure delibe.

An stetur confessioni extrâ iudiciali contrâ bentium de simulatione contractus.

56 ¶ Prætereà per huiusmodi confessiones alijs factas probatur animus fraudandi,vt voluit glos. no.in.l.Fulcinius.§.quis sit autem,in verbo,animus,post princ.ff. quib.ex cau.in posses.ea.& ibi Bar.qui id dicit probari ex.l.Labeo.ff.de suppel.lega.cum.l.quæro.§.vlti.ff.de ædi.edic.Idque dicit esse menti tenendum.Et ex his & alijs quibusdam Matthe.Afflic.loquens in hoc nostro casu in tracta.proto.in verbo,nisi quis,col.2.vers.sed quid de confessione,tenet huiusmodi confessiones satis esse ad probandam fraudem,& simulationem contractus factam aduersus consanguineum.Et ei accedo,præsertim si sint aliæ fraudis coniecturæ,etiam leuiusculæ,secundùm ea quę in simili latè diximus in repe.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,numero.88. sed vtrunq; sit.C.de reuoc.dona.

57 NEC TAMEN INTERIM dubium relinquit ipse Matthe.versi.continenter sequẽti eum quem suprà designauimus,huiusmodi fraudem & simulationem posse probari testibus aduersus instrumentum,post glosſ.in.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.præsid.& in.§.si verò tale, in authen.de instru.cau.& fid.Bald.in.l.j.col.2.vers.denuo quæro.C.plus val.quod agit.Ioã.Fab. in.§.item verborum,col.4.versi.vnde vt hoc.Insti.de inutil.stipul.& Imol.in.c.ad nostram, extrà de emptio.& vendic.& alios vbique.Satisque sunt(vt ipse Matthæ.subdit)ad eam rem duo testes,vt tradit Specul.in titu.de instru.edi.§.restat,versic.sed pone.& Bal.in.l.in exercendis.C. de fid.inst. Tametsi glo.in.d.§.si verò tale,teneat quatuor in hoc exigi.Sed ea posset procedere, cùm quis directò vellet probare contra instrumentum: hìc autem nihil tale probare volumus, sed nec indirectè quidem cùm fatemur instrumẽtum ita fuisse confectum,vti est,sed aliud fuisse verè actum à contrahentibus,aliud simulatè scriptum,secundùm illum tit.plus valere quod agitur,quàm quod simulatè concipitur.Sed ad primum adde Petrum Anca.226. ad corroborationem,in tertio dubio,post Cy.Nico.Matth.Barto.& Bald.in.d.l.j. plus val. quod agit.latè tractat, an & quando admittatur probatio testium de simulatione contractus aduersus instrumentum.

Simulatio contractus an possit probari testibus contra instrumentum.

An duo testes sufficiant.

58 IMO VERO & huiusmodi fraudes & simulationes contractuum non tantùm veris & apertis probationibus deteguntur,sed & coniecturis & præsumptionibus,& indicijs.l. dolum, in verbo,indicijs.C.de dolo malo.&.c.illo vos,de pigno.&.c.ad nostram,de empt.& ven.Idq; perpetuum est in omnibus his quæ clam & fraudulenter fiunt.l.non omnes.§.à barbaris. ff. de re iudi.cum alijs multis à me collectis infrà titu.seq.in rub.numero.34.nonum quod ad probãdum.Quibus autem coniecturis id fiat reperies apud Barto.& recentiores in.l.post contractũ. ff.de dona.& eũdem Bar.con.65.Petrum Nicole.Ang.consi.48. ex dicto themate,in.j. dubio. Raph.Co.con.155.Antognolus,in.3.dubio.Cepolam in tracta.simulationum cõtractuũ. Matheum Afflic.loquentem in casu nostræ consuetudinis,in tracta.proto.in verbo,nisi quis,col.3.

An hæ simulationes possint probari coniecturis.

Et quibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

verſ.ſciendo,& multis ſeq. Alcia.in.l.ſi maior.C.de tranſact.Chaſſe.in conſuetudi.Burgundiæ titul.de retraictz.§.nono.in verbo,ſi la fraude eſt trouuee. & nos quoque nonnulla poſuimus ſuprà in gloſſ.7.in verbo,au aultres choſes cenſees pour immeubles, numero.74.ex multis, & ſequent.

59 *An ſatis ſit in genere dicere contractum ſimulatum.*

AT IN HAC FRAVDIS & ſimulationis mentione illud non prætermittendum, non ſatis eſſe conſanguineum in genere dicere contractum eſſe ſimulatum,fraudulentum,fictitium,niſi & ipſe ſpecies ac modos ſimulationis aut fraudis ſigillatim edat, præſertim ſi id reus vocatus in ius in cauſa retractus petat,vt proinde ſciat cedereне an contendere debeat. Quod nos aliquando cùm id ex facto contigiſſet diximus,ſecuti Bart.d.conſi.65.col.2. vbi multis iuribus probat & in agente & in excipiente allegantibus fraudem aut ſimulationem procedere. & Bald.in.l.ab Anaſtaſio,in fi.per illum tex.C.manda.Pet.Anc.226.ad corroborationem, in 2.dubio.Pau.Ca.in.l.iuriſgentium.§.dolo,& ibi Alex.qui eum.§.legit cum.§.pactorum. ff. de pactis,vbi & ipſe Alexan.id dicit diligenter eſſe notandum.& idem Alexand.conſilio.112. viſo ſuperiore,columna.j.lib.3.& conſilio.28.in cauſſa,columna.3.modò ſic,in fi.libr.5. Ex quibus etiam intelliges præſertim ex Pau.& Alex.in.d.§.dolo,non ſatis quoque eſſe probare cõtractũ ſimulatum in genere.

60 *An retractus habeat locum in tranſactiõe. Vaſallus an poſſit tranſigere de feudo. vide infrà.66.*

SED VT AD ALIA tranſeamus,quæro an hic retractus noſter habeat locũ in tráſactione.Et certè ex conſtitutione protomixeos,non habet locum,vt ſcribitur in eadem conſtitutione,verſ.in cauſſa verò dotis,vbi Matthe. Afflic.in verbo,licèt eñ ſuprà diximus, colum. 8. verſi.decimò no.id eo argumento confirmat,quòd licèt feudum vendi non poſsit ſine conſenſu domini,poteſt tamen de eo liberè tranſigi.c.ſi vaſallus,titu.ſi de feud.fuer.cõtrouer.&.c.j.ti. de contro.inue.inter vaſal.& ali.de benefi.& voluit Specul.titu.de arbit.§.reſtat,verſi. ſed nũ quid vaſallus,licèt(vt ſubdit)ſecus ſit in regno Siciliæ per conſtitutionem cuius caput eſt, diuæ memoriæ.Hæc ille,& nihil prætereà.Sed & idem vt ſcilicet retractus locum non habeat in retractu,tenuit Ferro.in conſue.Burdig.hoc eo.tit.§.25.iterumq;.§.28.quibuſdam alijs rationibus,quas ibi videre poteris.

61 *Tranſactio an ſit contractus, vide infrà numero.65.*

¶ Quibus adde quòd tráſactio non eſt propriè contractus,vt dicit gloſſ.in.l. contractus, in prin.C.de fid.inſtr.Ex quo Bal.& Saly.ibi negant ex tranſactione deberi gabellam, quam vocant,quæ ex ſtatuto debetur ex quolibet contractu.Ex quo & illud ſequitur,nec conſuetudinẽ noſtram,quæ nuncupatim hîc loquitur de contractu,cũ dicit,par contract de vente,vti & aliæ propè omnes,habere locum in tranſactione.Id quod apertè declarat conſuetudo Turonorum hoc eodem tit.de retraictz.c.24.& Cenomanorum.c.370.Niſi(inquiunt)facta fuerit in fraudem,declaratq́ue poſterior,quomodo poſsit dici facta in fraudem.de quo etiam,ne id prætermittamus,per Bald.Marti.Laud.Cardi.Alex.& alios in.d.c.j.tit.de controuer.inter vaſ.& ali. de benefic.& in.c.j.in princip.columna.4.verſicu.quæro an vaſallus,titu.de prohibi. feud.ali. per Fed.& Fran.Curt.Iuniorem in tracta.feud.in.4.parte princip.in.7.quæſtio. etiam princi. quæ eſt in.42.charta.

Tranſactio an ne debeat gabella

Conſuetudines de ea re.

62 *Quid ſi res maneat apud poſſidentem.*

¶ Verùm videri poſſet inſpiciendum eſſe,vtrúmne fundus ex tranſactione ei dimittatur,qui ante non poſsidebat,dato ab eo aliquo precio:an verò apud eum maneat,qui poſſidebat: multùm enim inter vtrunq; intereſt,vt videre licet ex.l.ſi pro fundo,& ibi Barto.& Bald.C.de tranſact. gloſſ.Barto.& alijs in.l.ex cauſſa.C.pro empto.glo.Alberi.& Barto.in.l.j.ff.eo.titu.quorum ea eſt ſentẽtia,vſucapionem pro tráſacto habere locum in re quæ traditur nomine tranſactionis. non etiam in re petita,quæ dimittitur apud poſſeſſorem.& glo.in.l.ſtipulatio iſta,in princi.in verbo,ſucceſſores,& ibi Ange.paulò poſt medium,& recentiores.ff.de verbo.oblig.Barto.in.l. naturaliter.§.nihil commune,colum.3.verſi.pro declaratione,& ibi recẽtiores poſt eum. ff.de acqui.poſſ.& in.l.eius rei,in prin.ff.de rei vendic.Bal.in.l.j.col.j.verſic. ſed nunquid poteſt.C. de bonis mater.& in.l.cùm ij.§.ſi cùm lis,in.2.lect.ff.de tranſac.Saly.poſt Petrum & alios in.l. ſiue apud acta,colum.6.verſ.ſed extra glo.oppo.C.de tranſac.Alex.conſi.168.requiſitus,col.2. verſi.& pactum,lib.2.quod repetitur conſi.20.lib.5.Ange.Are.in.§.ſi quis poſtulante,colum.3. verſ.in eadem ibi quo caſu,inſti.de actio.& Corne.conſi.196.circa præſentem,colum.3.verſic. quinimo titulus,li.2.& Steph.Bertrañ.con.j.viſo conſultationis themate,in.10.dubio,lib.j. Ex quibus cognoſces in primo caſu acquiri titulum,tranſferri dominium,& vſucapiendi cõditionem produci,& euictionem deberi. In ſecundo minimè.

63 *Conſuetudo.*

¶ Ex quo etiam per conſuetudinem expreſſam Andegauorum.c.360.ex tranſactione ex qua is qui poſsidebat,relinquit rem alteri,eſt locus retractui. At ſi ea remaneat apud poſſeſſorem, nõ eſt ei locus,etiam ſi pecuniam alteri refundat.Et fortè ea conſuetudo cæteris æquior eſt,& rationabilior.Conſtat autem,cùm res datur ex tranſactione accepta pecunia,deberi laudimia, vt dicit Pet.Iaco.titu.de act.in rem pro re emphy.col.12.verſ.item ſi res detur ex cauſſa tranſactionis.Licèt ſecus ſit,ſi relinquatur apud poſſidentem,vt placet Sanxonio in cõſuetudinibus Turoniæ titu.comme hommage ſe doibt offrir a ſon ſeigneur.§.vlt.colum.j.& Chaſſe.tit.des cenſez.§.j.in verbo retenue,col.3.verſi.aduerte ad cautelam.& ante hos Stepha.Bertran.conſ.321. viſo caſu in prin.lib.j.Et facit quod & ipſe Chaſſe.tradit in tit.des fiefz.§.8. eodémq; vltim. in gloſſ.j.colum.4.verſ.nunquid autem.Sed & idem in tit.des retraictz.§.j.in verb.vẽdu, colum. 2.verſicu.

2.verſ.quid ſi dimittatur,tenet nuncupatim retractum non habere locum,cùm ex tranſactione dimittitur res penes poſſidentem aliquo dato vel recepto.

64 ¶ Ego verò & tunc quoque cùm res manet apud ipſum poſſeſſorem,dato aliquo precio, arbitror locum eſſe retractui,non ipſius quidem rei, ſed iuris ſiue actionis tranſigentis, qui à ſe rem omnino abdicauit:habet enim ea tranſactio ſpeciem quandam venditionis illius iuris.d.le.j.ff. pro empt.vbi poſſeſſor qui litis æſtimationem obtulit,pro emptore incipit poſsidere,& expreſſiùs in.l.litis,eo.tit.vbi litis æſtimatio eſt ſimilis emptioni.& idem propè tex.eſt in.l.ſed & ſi.§. ſi lis.ff.de publi.in rem actio.& vbique concord.in gloſ. Et ſi ſcio nonnullos facere diſcrimen an quid ſit datum cauſſa tranſactionis,an pro litis æſtimatione,vt not.in.d.le.j.pro empto.Sed id mihi nunquam placuit,ſicuti nec Io.antiquo gloſſatori.& vtrunque etiam confundit tex.in. d.l.eius rei.ff.de rei vendic.vbi glo.& Bar. non videntes quà elaberentur, dicunt ibi tranſactionem impropriè poni, & exponunt tranſegiſſe,id eſt,receſsiſſe à lite.Et quanquam hæc non ſit propria venditio,vt ſatis probant illi tex. tamen ſatis eſt in caſu noſtræ conſuetudinis, vt ſit ſimilis venditioni,cùm ea loquatur de contractu venditionis,& æquipollente venditioni .Si tamen ãpliùs ſcire velis quid ſit lis æſtimata,vide Tulliũ in oratione pro Aulo Cluentio Habito.

65 *Tranſactio cõtractus eſt.*

¶ Et quicquid ſuprà dictum eſt, tranſactio ipſa contractus eſt, vt probant multa iura, & inter cætera,d.l.contractus,in princ.C.de fide inſtr.quanuis glo.vt diximus,aſſerit id intelligi impro priè.atque etiam tex.in.l.cùm te tranſegiſſe,ibi,ſi de fide contractus.C.de tranſact.& in le. vlt. C.de litigio.dum à generali regula loquente de contractu excipit tranſactionem.& in le.ſi donationis.in fi.C.quod met.cau.vbi Bald.ſecum ipſe diſsidens(quod propè ei perpetuũ eſt) affirmat ex tráſactione deberi gabellam,quam ſtatutum iubet ſolui ex contractu,quod ipſe dicit eſſe notandum.& eum ſequitur Alex.in.d.l.ſiue apud acta,colũ.pen.C. de tranſac.& Firmia.in tractatu gabellarũ,in.3.parte.8.partis prin.in.11.q.Sed & quòd contractus ſit,tenuit Bar.in.l. ſiue apud acta,colum.4.verſi.his præmiſsis.Pau.Ca.con.379.primò vendendum eſt, poſt princip.libro.j.Sed & alienationis quoq; ſpecies eſt,vt etiam probat text.in.l.j.§.vtrùm autem, ibi at ſi tranſegit.ff.ſi quid in fraud.patro.quem in id nuncupatim expendit ipſe Bald. in. l. j.poſt princip.& ibi quoq; Saly.C.ſi aduer.tranſac.& voluit etiam ipſe Bald.in.c.contingit,column. j.in.2.locis,extrà de tranſac.& Fed.Senen.con.94.caſus talis eſt prælatus,non ſemel.& Signo. qui alios tex.& doc.citat conſi.71.factum ſic ſe habet dominus epiſcopus,col. 2. verſicu. circa primum,& multis ſeq. Alex.con.129.ponderatis,col.j.verſi.nec etiam obſtat,lib.j.& Iaco.à S. Georg.in.l.nulli,in priori lec.ff.de tranſac.Ideo ſi ex ſtatuto debeatur gabella ex alienatione, aliàs contractus eſt nullus,debetur & ex tranſactiõe,ex qua alienatio ſequitur,vt pulchrè reſpõdit Ang.conſi.215.thema tale eſt,colum.vl.Imò verò idem Ang.con.230.inſtrumentum, dicit appellatione emptionis comprehendi & tranſactionem,ex eaq; ſimiliter deberi gabellam, atq; ex propria emptione.

Tranſactio alie nationis ſpecies.

66 ¶ Et licèt Bald.ipſe in.d.c.j.ad fi.tit.de contro.inue.inter vaſal.& ali.de benefi.quærens an vaſallus poſsit tranſigere de feudo,diſtinguat,vtrùm tranſigat dimittendo feudum poſſeſſori, an id ipſum non poſsidenti tradendo:vt primo caſu poſsit,quaſi non videatur alienare: ſecundo non poſsit,per tex.quem dicit vnicum in.d.l.ſi pro fundo.C.de tranſact.& eũ ſequuntur Marc. Laud.Aluar.& Card.Alex.ibi.& idem voluerit ipſe Bald.in.c.j.col.4.verſi.caueat tamen,ti.de prohib.feu.ali.per Fed.& Aluar.in.d.c.ſi vaſallus,tit.ſi de feu.fuer.contro.Ro.con.166.viſo diligenter,in.j.dubio.Alex.con.41.viſo themate & his,poſt medium,lib.6.quod duplicatur cõſi. 95.eo.li.6.& Fran.Aret.qui tamen in ſecundo membro contradicit,conſi.14.viſo & diligẽter, col.7.verſi.prætereà poſito.& Iaco.à S.Geor.in tracta.feu.in verbo,& cum pacto de non alienando,colum.3.verſ.ſubſequenter.& Iaſon loquens etiam de emphyteuta in.l.vlti.char.pe.ver. decimò quæro.C.de iure emphy.& Chaſſe.ti.des fiefz.§.8.in verbo,en alienation & tranſport, col.4.verſi.nunquid autẽ,& ſeq.& Ferro.in cõſuet.Burdig.ti.de feudis.§.16.in princi. Tamen ego illis non omnino accedo,quando & aliàs qui rem dimittit apud poſſidentẽ,cenſeatur tráſferre,& alienare.l.quædã mulier.ff.de rei vend.& l.ſi ſponſalibus.§.ſi mulier.ff.de iure dotium. & l.qua ratione.§.interdum.ff.de acqui.re.do.&.§.interdum,inſti.de rer.diuiſi.& declarat Saly.in.l.j.ad fi.C.de act.& oblig.& ſatis eſt è mente Dy.in.c.poſſeſſor de regu.iur.lib.6.& Bar. in.l.ſi culpa.ff.de rei vendica.

67 ¶ Nec eſt quod ſpeciale ſit in tranſactione,vt nonnulli contendunt,& inter cæteros Bal.in dicto.c.primo,titu.de controuer.inue.inter vaſallum & alium.& Alex.in.d.l.ſi pro fundo, colũ. 2.verſi.vltimò,no.& Stepha.Bertran.conſi.321.viſo caſu,lib.j.& conſilio.255. quæſitum eſt,libro.3.& alij multi ex ijs quos ſuprà citauimus,numero.62. verum videri:refragantibus tamen Saly.cet.in dicta.l.ſi pro fundo.Angel.Roma.& Iacob.Puteo.in dicto.§.nihil commune. Quibus ego malo accedere,rationibus ab illis adductis,& quia etiam quantùm ad caſum noſtrum priuatim pertinet,eadem eſt omnium ratio.Et habemus gloſſam ſingula.in.l.cùm ij.§.ſi vni,in verbo,tranſactione.ff.de tranſact.quæ no.eum qui ob tranſactionem rem poſsidenti relinquit, alienare:ideóq, & hoc caſu requiri,decretũ iudicis,quod aliàs requiritur in alienatiõe rei.Et eã ſequitur Iaſon ibi in fine.& Bartol.& ipſe Iaſon in dicta.l.nulli,eodem titu.atq; per eam dicũt prælatos cęteroſq́ue adminiſtratores non habere facultatem etiam per tráſactionẽ relinquẽdi

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem immobilem ei qui eam possidet, sine decreto. Id quod dicunt perpetuò menti tenendum, & præterea Iason singularissimum. & Fran. Curt. Iunior in tracta. feud. vbi suprà citauims, qui ob id dubitat de eo quod suprà dictum est de vasallo transigente, & dimittente feudum apud possessorem.

68 ¶ Nam & doct. vbiq; tenent procuratores principis nõ posse ita transigere, vt res maneat apud aduersariũ, nec distingunt, possidebat ante, necne: nec enim (inquiunt) id magis facere possunt, quàm minor aut curator ipsius. l. non solùm. C. de prædi. mino. Secus (inquiunt) si rem ipsam retineant, quia id agentes conditionem principis faciunt meliorem. Ita enim voluit gloss. no. in d. l. nulli. ff. de transac. quam sequuntur Barto. & alij ibi. & Panor. qui idem dicit de prælatis in c. contingit, col. 2. versicu. concluderem sic, ext. de transac. vbi eam gloss. dicit not. & iterum in c. veniens, colũ. j. eodem ti. & con. 56. videtur primò, circa medium, lib. j. & iterum consi. 62. illud de iure quæritur, colum. j. eo. li. j. & Ro. con. 50. idem in præfata, & doct. vbiq;. Et idẽ quoq; de patre administratore filiifa. dicit Bal. in. d. l. j. colum. j. versi. quæro an pater, per illum textum. C. de bonis mater.

69 ¶ Nam vt dicit Philip. Deci. in. l. cùm te proponas, quæ est. 2. C. de transac. transactio alienatio est, cùm res per eam abdicatur, secus si retinetur. Ex quo illud fit quod tradit Ioã. Ray. in. c. imperialem. §. habito, col. 24. in paruis, versi. quæro an per iudicium, tit. de prohi. feu. ali. per Fede. ex transactione si res dimittatur, deberi laudimia, per glo. in. d. l. ex caussa. C. pro emp. non si retinetur, per. l. dedi. §. subtilius. ff. de condi. ob cau. quia tunc potiùs videtur redimere vexationem. c. dilectus, ext. de simo. & ita dicit tenere Oldra. alicubi nullo alio certo loco citato. Et id nuncupatim sequitur Steph. Bertran. d. consi. 321. lib. j. & Ferro. in consuetu. Burdig. titu. de feudis. §. 16. in prin.

70 ¶ Quid quòd gloss. in. d. l. non solùm, in verbo, dedisti. C. de prædi. mino. in ea est sententia, vt minor per transactionem non solùm non possit rem à se possessam dare, sed nec alteri possidenti dimittere. Nam cùm tex. ibi ita dixisset. Igitur & tu si fratribus tuis per transactionem fundũ dedisti, vendicare eum potes. Accursius in. d. verbo, dedisti, hæc ad verbum scribit. Secus si fundum, de quo litigabat minor, dimisit aliquo dato nomine transactionis, argu. l. præses. C. de trãsac. immo idem. l. cùm ij. §. si cùm lis. ff. de transac. Et Saly. ibi posteaquam retulit eam Accurs. sententiam, subiunxit. Sed dicet quis, hic non alienat, quia simpliciter dimittendo nõ dicitur vel le transferre dominium, vt no. in. d. l. siue apud acta. C. de transact. &. d. l. ex caussa. C. pro empt. & probatur in. l. si super possessione. C. de transa. Et ego respondeo quòd contra se parat exceptionem, qua obstante vendicare non posset, si transactio teneret. Et sic in effectu videtur alienare, & circunueniretur senatusconsultum. Hæc ille. Cæteri autẽ doc. præter Io. Fab. nihil de ea gl. dixerũt tanquam eam tacitè approbantes, secundùm. l. item quod Sabinus, in fi. ff. de hære. insti. & dicemus infrà eo. tit. §. 35. glo. 4. nu. 45. nam minores. Ipse autem Io. Fab. in. d. l. nõ solùm, nuncupatim tradit opus esse decreto in transactione facta à minore, si relinquit rem immobilẽ, non si retinet.

71 ¶ In eadem quoq; sententia fuit & alia glo. in. d. l. j. in verbo, vteris. C. si aduer. transac. & illam ibi expresim sequuntur Bar. Bald. Saly. & alij. Nam vt dicunt ipsi Bal. & Saly. licèt res quæ ex caussa transactionis dimittitur, propriè non dicatur alienari, per. d. l. si pro fundo. C. de transac. tamen quia exceptio perpetua ad eam rem defendendam paratur possessori, censetur esse quædam species alienationis, per tex. in. l. j. versicu. at si transegit. ff. si quid in fraudem patr. & ar. l. vlti. C. de reb. ali. Et sic (inquit) Saly. paria sunt alienare vel perpetuam exceptionem contra separare. Sed & illam quoq; glo. sequitur Alberi. in auth. hoc ius, colum. 4. versi. rursus si ecclesia. C. de sacrosan. eccles.

72 ¶ Deniq; qui per transactionem dimittit ius siue actionem, quam habet in re immobili ab alio possessa, & ipsam quoque rem remittere vel cedere videtur. l. qui actionem. ff. de reg. iur. Et cùm id faciat accepto precio, quid dubitandum est, quin id habeat vim venditionis iuris siue actionis, quæ ad rem immobilem competit. Ideoq; & immobilis censeatur, secundùm ea quæ latè diximus suprà eodẽ ti. in glo. 7. in verbo, ou aultres choses censées pour immeubles, nu. j. & sequẽ. vnde & consequens est & hoc respectu competere ius contractus, vt ea ipsa verba apertè declarãt, & ibi diximus nu. 30. sed vt tandem, & etiam in glo. 2. in verbo, a vendu, nu. 49. tum quia lapsi: vt omittam, si aliter diceremus, facillimè fraudem retractui fieri, relinquendo primùm possessionem, & posteà super proprietate transigendo. Et secundùm hanc nostram sententiam vidi arrestum supremi nostri senatus Parisi. pro domino de Puyrobert Engolismẽsi super dominio des Vmbrayes, quod ego ab eodem Senatu delegatus executioni demandaui.

73 ¶ Porrò autem ne id lectores fallat, sunt qui hac in re ita distinguunt: an scilicet quis simpliciter litem siue controuersiam remittat, & is nihil dare censeatur: an verò ius suum siue actionem remittat, & is dare censeatur. hæc enim fuit sententia eius qui vbiq; omnium propè sententiarũ fuit, scilicet Bal. in. d. l. j. colum. j. versi. sed nunquid potest. C. de bonis mater. Et idem propemodum voluit ipse Bald. in. l. si inter vos. C. commu. vtri. iudic. cùm dicit. l. si pro fundo, habere locum quando celebratur contractus super instantia litis tantùm, secus verò quando concernit rem ipsam, vt in eo tex. & sequitur Iason in. d. l. si pro fundo, col. vlt. versi. vnde alibi dicit. & Bertran.

tran. d. con. 255. quæsitum est, li. 3. & Anto. Rub. consi. 152. videretur primò, colum. 2. versic. non obstant modò. Sed vt liberè dicam quod sentio, nihil hic video præter verborum quandam diuersitatem, rerum nullam video.

74 ¶ Hæc autem quæ dicta sunt, retractum habere locum in hoc casu, intellige secundùm ea quæ diximus, & specialiùs hic dicenda sunt, ne quis erret, vt scilicet consanguineus admittatur ad retractum, non rei quidem ipsius, de qua transactum est: sed iuris quod ipse transigens remisit: nec enim plus consequetur consanguineus ex ipso retractu, quàm trahebat transigens. Et sic si transigens possidebat, & ipse quoq; consanguineus possidebit, sine præiudicio iuris ab alio prætensi. Si non possidebat, nec retrahens possidebit: sed poterit prosequi ius, quod transigenti cõpetebat, & quod idem remiserat. Vt in simili dicimus de minore restituto, vt si læsus fuerit in vendendo tantùm, non in transferendo possessionem, quia eam emptor possidebat: tunc ei nõ restituetur possessio, sed tantùm actio quam ad rem habebat. l. qui proprio, & ibi glo. Bart. Alberi. & alij. ff. de procu. vt scilicet id fiat, quod ibi dicit Bar. vice prouerbij apud nos iactatum, illud reddit restitutio quod abstulit lesio. & voluit idem Barto. in. l. si quidem. C. de prædi. mino. & in. l. quod tempore, col. j. C. de resti. milit. & in. l. vl. col. 3. versi. venio ad vltimum. C. de sentẽ. pas. & Alber. in. l. si res æstimata. §. j. post prin. ff. de iure dot. Bal. in repe. l. Aemilius, colũ. 9. ver. nunc ad propositum. ff. de minori. & Paul. Ca. consi. 248. visis paulò ante fi. li. 2. & Ang. Are. in §. rursus, col. 3. versi. quartò præmitte, insti. de act. quod & probatur in. l. quòd si minor. §. restitutio. ff. de minori. vbi ita fit restitutio, vt vnusquisq; integrum ius suum recipiat. Et facit etiam optimè tex. in. l. j. C. si aduer. transac. vbi si minor restituitur aduersus transactionem, competũt veteres actiones, quæ scilicet ante transactionem competebant: quasi scilicet partes in eundem statũ reponantur, in quo erant tempore transactionis. & in. l. sed & si per prætorem. §. si feriæ. ff. ex qui. cau. mino. cùm dicitur, sed cùm feriæ repentinæ eximunt, restitutio duntaxat ipsorum dierum faciendæ est, non totius temporis, cum si quæ dicemus infrà. §. 23. gl. j. nu. 69. adde & tu. Et faciunt no. in. c. ex ratione, de appella. & quod tradit Ange. con. 310. in proposita, col. vlti. Et ita quoque dictum est eo aresto suprà nobis citato, vt scilicet consanguineus admitteretur ad retractum iuris & actionis, non rei. *An ex transactione admitta tur consanguineus ad retra ctũ rei an actionis.*

75 ¶ Illud tandem non omiserim, quod Bald. vbiq; malè sibi constans (quod egerrimè de tãto viro pronuncio) in. d. c. j. ti. de contro. inter vas. & aliud, posteaquam dicit ea quæ suprà num. 97. nec est, ex eo retulimus, illud confestim subdit, quod omnino superioribus contradicit. Et nota (inquit) quòd in omnibus alijs contractibus is qui dimittit, transfert, & alienat, per. d. l. quædam mulier, &. d. l. si sponsalibus suprà allegatis. Tamen secus est in contractu transactionis, quod est (vt ipse dicit) no. dignum. & videtur sequi Card. Alex. ibi, col. 2. Sed hoc vt iam diximus, è diametro omnibus ijs quæ suprà dicta sunt, aduersatur. & expresim reprobat Firmi. in tractatu de episcopo, in. 4. parte li. 4. col. 36. versi. dubitari posset an prohibitus. Quid autem de his sentiat Chasse. videbis apud eum in commentarijs Burgundi. tit. des fiefz. §. 8. eodemq; vl. in verbo, en alienation, nu. 21. & iterum des retraictz. §. j. in verbo, vendu, paulò ante fi. iterumq; in ti. des censes. §. j. in verbo, retenue, etiam paulò ante fi. Et vide etiam Carol. Molend. Parisi. consuet. titu. j. §. 22. in. 21. quæstio.

76 CAETERVM HAEC SPECIES in quæstionem vocatur: Duo socij in re quapiam communi, cùm eam diuidere vellent, nec fortè commodè possent, ad licitationem rem deduxerunt, & ei qui licitatione vicit, integra res fuit adiudicata, vel per iudicem super hoc aditum, vel etiam communi consensu partium, iuxta. l. item Labeo. §. j. ff. fami. herc. cum si. adducti à Soci. con. 160. in præsenti, col. vl. in vl. dubio, lib. 2. Vtrùm igitur consanguineus eius qui ex ea licitatione precium accepit, possit partem illus ab eius socio, cui tota res adiudicata est, vi huius statuti retrahere. Et huius certè quæstionis sub me iudice lis est. Ideo nunc non definio, sed mihi & cæteris cogitandum relinquo, sed ita vt interim videas, quod in re non admodũ dissimili respondit Pau. Ca. consi. 144. dubium videtur facere, li. j. & no. per Barto. in. l. & ideo. ff. de condi. furt. & Guid. Pap. deci. Delphi. 48. est etiam, in fi. & deci. 411. dominus directus, versi. sed an ex remissione. & Iaso. post alios multos in. l. vl. col. 32. versi. sextò quæro. C. de iure emph. vbi tractat an emphyteutæ & vasalli possint, & quomodo, inter se diuidere emphyteusim & feudum. *Retractus an habeat locum ex diuisione, si ad licitationem processum sit.*

77 ¶ Sed & tu vide tex. loquentem in hoc casu in. l. communi. §. si debitor. ff. commu. diui. in illis verbis, quam per adiudicationem emit, ex quibus intelligis hanc emptionem quoq; appellari, diciturq; ibi actionem ex empto ex huiusmodi adiudicatione oriri. Nam etiam scribitur in. l. j. C. con. vtri. iudi. diuisionem prædiorum vicem emptionis obtinere, ibiq; declaratur à doct. quomodo intelligatur. Eiusq;. l. authoritate dicunt Specu. & Io. And. ti. de feud. §. quoniam, versi. 33. vasallum non posse cum alio feudum diuidere. de quo tamen vide Bald. in. c. j. in prin. col. 3. ver si. quæro an vasallus, ti. de prohi. feu. alie. per Fede. cum alijs multis citatis à Iaso. in. d. l. vlt. de in re emphy. quo loco suprà citauimus, & præterea Steph. Betran. consi. 304. visis duobus, in. 4. eodẽq; vl. dubio, li. j. Sed & per illum tex. Pet. Ferra. in ti. forma libel. pro hære. vel re singu. diuid. in verbo, domum vnam, tradit quòd ex huiusmodi diuisionibus, quibus tota res emphyteutica vni tribuitur, debentur laudimia pro partibus cohæredum. quod & idem tenet Io. Ray. in *Diuisionem habere vicem emptionis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

c. prætereà ducatus, char. 4. in paruis, versi. quæro an pro diuisione, ti. de prohib. feud. ali. per Fed. de quo & tu vide Corset. deci. Tholo. 75. item fuit quæsitum si ex diuisione, & ibi Aufre. qui multos allegat, & Steph. Bertran. con. 112. puto, in fi. lib. j. & con. 78. ex casu, in. 2. dubio. li. 4. & Iaso. in. d. l. vlt. col. 12. versi. septimò quæro. C. de iure emph. An autem debeatur collecta siue gabella (quam vocant) ex diuisione, quæ à statuto iubetur solui ex alienatione, vide Alberi. statutorum parte. j. q. 110. statuto Parmæ. & Ro. cõ. 182. in casu proposito, in. 2. dubio. & Barb. cõ. 14. clementissimi, col. 3. lib. 4. Sed & vtrũ is cui restitutio facienda est, tenetur stare diuisioni rei communis subiectæ ei restitutioni, an non teneatur non magis quàm venditioni, vide ipsum Alberi. in auhen. res quæ, numero. 7. C. commu. de leg.

78 ¶ Et si de ea re plura scire velis, vide Matth. Affli. in tracta. proto. in verbo, licèt enim, colũ. 9. sed dubitatur. & seq. & Chasse. hoc ti. de retraict. §. 9. versi. item quæritur quid in diuisione. & Molendi. in cõsuet. Parisien. tit. j. §. 22. in. 22. q. vide item text. qui necessariam vocat huiusmodi adiudicationem, quæ fit in diuisione rerum cõmu. in. l. si pignori. ff. fami. hercis. Dubium enim est vtrùm retractus habeat locum in alienationibus necessarijs, de quo latè disputauimus suprà hac glo. nume. 8. secundo, & multis seq. Quid autẽ si ita diuidatur hæreditas inter hæredes, vt alter omnia mobilia habeat, alter omnia immobilia. An hic censeatur emisse partem alterius in huiusmodi immobilibus, vide Guid. Pap. con. 46. in facto præsupponitur, per totum, præsertim versi. plus posset consyderari.

79 QVAESTIONIS QVOQVE EST, An retractus habeat locum in locatione saltem ad longum tempus. Nam ex ea transfertur & possessio & vtile dominium, vt de possessione voluit glos. in. l. 3. §. ex contrario, & in. l. si quis ante, & ibi Alex. col. 4. versi. glo. super verbo, nouissimè. ff. de acqui. poss. & in. l. si vt certo §. si duobus vehiculum. ff. commo. & probatur in. l. sciendum, in princip. versicul. sed & etiam. ff. qui satisd. coga. vbi Bald. & post eum Alex. dicunt in huiusmodi possessione verificari (vt ipsi loquuntur) statutum loquens de possessione, tanquam scilicet huiusmodi conductor ad longum tempus censeatur propriè & verè possidere. & idem Bald. consil. 325. dubitatur primò, ad fin. lib. j. & Masue. titul. de loca. §. item iste conductor. Imo. in cle. j. colum. 3. numero. 21. de reb. eccles. non alie. & Alexan. consi. 120. visis narratis, ad fi. lib. 3. & consi. j. ponderatis his, colum. 2. lib. 4. Barb. consi. 8. illud afferam, col. 8. li. 4. vbi multa iura in id allegat.

An retractus habeat locum in locatione lõgi temporis. Ex ea locatiõe transit possessio

80 ¶ De vtili autem dominio no. in j. & l. seq. ff. si ager vect. & voluit Fed. Senen. con. 123. quæritur, an institutio, circa medium. Bar. post Dy. in. l. j. §. quod autem ait. ff. de superfi. & in. l. pe. §. instituto, & ibi quoq; Bald. ff. de leg. 2. ipse Bal. in rub. C. de iure emph. Sal. in. l. vl. col. vl. versi. quæro an prohibita. C. de reb. ali. non alie. Ange. in. §. scire autem, in authen. de nõ alie. Imo. in d. cle. j. de reb. eccle. non alie. & consi. 68. in casu præmisso, col. vlti. Panor. in. c. ex literis, col. 2. versi. in glo. j. extrà de iure patro. Rapha. Fulgo. consi. omnium primo, illustris, col. j. vbi id dicit procedere, etiam si locator vtile tantùm dominium habet. Flori. in. l. in hoc iudicium. §. si conueniat. ff. commu. diui. Mart. Laud. & Cardi. Alex. in. c. j. §. donare, statim post prin. ti. qualiter olim feu. pot. ali. Fran. Are. con. 55. in causa mihi proposita. Alex. con. 68. visis duobus, col. 2. li. j. quod repetitur consi. 165. lib. 2. & idem Alex. con. 112. videtur in præsenti consultatione, col. 2. eo. lib. j. & consi. 105. viso themate, col. 2. lib. 3. &. d. con. j. col. pe. li. 4. & con. 17. viso instrumento, col. 2. eo. li. 4. & con. 117. viso processu, colum. pe. eo. li. 4. & con. 69. circa primum, ad fi. lib. 5. & con. 122. viso processu, columna. j. eo. lib. 5. Corne. consi. 243. circa primum, columna. 2. lib. 3. Soci. consi. 5. subtiliter, colum. 2. lib. 4. Iason in. l. vltima, columna. 34. versicu. quartò quæro. C. de iure emphy. Iaco. à S. Georg. in tracta. feud. in verbo, & cum pacto de non alienando, col. 5. versicu. quæro vlteriùs nunquid. Steph. Bertran. consilio. 126. locatio, in principio, libro. 2. & docto. vbique.

Et vtile dominium.

81 ¶ Et ita quidem vt prohibita alienatione censeatur & hæc locatio prohibita, vt voluit glos. in. l. vlti. & ibi Bald. & alij. C. de pactis pig. & glo. in cle. j. in verbo, locationes, & ibi Card. versicu. vlt. de reb. eccle. non ali. Dy. Barto. Bal. Imo. & omnes in. d. l. pe. §. instituto, contra glo. ibi. ff. de leg. 2. Bald. in. c. j. in prin. colum. 4. versic. & an nomine, titu. qui feu. da. po. & in. c. j. §. aut si libellario, in fi. ti. quib. mo. feu. amit. & con. 357. reuerendus pater, post princ. libr. j. cum multis concor. traditis ab ipso Alex. in. l. si filio. §. si vir in quinquennium, col. vl. ff. solu. ma. & in. l. si domus. §. si fundus, colũ. vlt. ff. de leg. j. & Barb. in repe. rubri. de reb. eccle. non ali. in. j. q. princ. versic. octauò limita, qui est in col. 6. & Fely. in. c. quæ in ecclesiarum, colum. 30. versicu. vbi autem fieret, extrà de consti. & Philip. Deci. con. 142. cuius superscriptio incipit, an & quando alienatio, col. 2. versi. sed prædictis, & copiosissimè à nobis suprà ti. omnium huius vol. 3. §. 12. qui est omnium eiusdem voluminis. 36.

Hæc locatio alienatiõe prohibita, censetur esse prohibita.

82 ¶ Imò verò prohibita simpliciter venditione, etiam nulla alienationis mentione generaliter facta, prohibita est & hæc locatio, ex sententia Rofre. Bene. questio. Sabba. 8. Viterbiesis, & Bal. in auth. & qui iurat, colũ. antepe. versi. vlteriùs quæro. C. de bonis autho. iud. possi. Alex. d. con. j. col. 4. lib. item. 4. Firmia. in tractatu gabellarum in. 4. q. prin. in. 22. eademq; j. vl. q. colum. eiusdem. 2. versi. & aduerte, vbi id dicit sing. & iterum in. 3. parte. 8. partis prin. col. 2. versi. nec omitto. Iason. in. d. l. vlti. vbi nuper citauimus. C. de iure emphy. & con. 28. nunquam putaui, colum. j. lib. j.

Et venditione quoque simpliciter prohibita. Ex ea locatiõe debentur laudimia.

j. li. j. vbi id dicit multum no. Philip. Deci. con. 204. in causa reuerendissimi. & Fran. Ripa. in. l. filiussa. §. diui. nume. 100. ff. de leg. j. Ex cáque debentur laudimia, vt ex venditione, vti voluit Specul. ti. de loca. §. nunc aliqua, versicu. 123. cum duobus versicu. seq. Pet. Iaco. tit. de acti. in rẽ pro re emphy. col. 8. versi. item precium. Imò. in. c. potuit, col. 9. versicu. item quæri potest an emphyteuta possit locare, ext. eo. ti. Alex. d. con. 68. colũ. j. versi. sed ita in proposito, quod repetitur con. 165. li. 2. Philip. Deci. d. con. 204. Et sicut emphyteuta non potest vendere domino inconsulto, ita nec hic conductor lõgi temporis, Bar. in. d. l. j. §. quod autem. ff. de superfi. quem sic intelligit, & id dicit sing. Fran. Are. d. con. 55. col. j. versi. quid plura. Ideóq; ex huiusmodi locatione res cadit in commissum, vt ex venditione, vt respondit Bal. con. 415. præmittendum est ad euidentiam quòd titulo, in prin. li. j. Ex hisque fit, vt. l. æde, & l. emptorem. C. loca. non habeãt locum in huiusmodi locatione, vt sing. respondit Ang. con. 2. certum est, colum. vlt. versi. item actio. Tu tamen super eo quod diximus in prin. huius versi. vide Barb. in rub. de reb. eccle. non ali. col. 7. numero. 40.

Conductor lon gi temporis nõ potest vendere inconsulto domino. Ex ea locatiõe res cõmittitur.

83 ¶ Ex quibus satis apparet, hanc locationem ad longum tempus haberi pro venditione, magis quàm pro simplici locatione, aut certè ipsi venditioni adæquari aut æquipollere: quod satis est, vt locum habeat retractus ex nostra consuetudine, in istis verbis, ou equipollent à vẽte. Nam & simplex ipsa locatio ad non longum tempus proxima est venditioni, iisdémque iuris regulis consistit, vt scribitur in. l. 2. in prin. & iterũ in. §. j. ff. loca. &. §. j. &. §. adeo, insti. eo. Hinćq; lex loquẽs in venditione trahitur ad locationem. §. precium, in fi. insti. de empt. & vendi. vbi & hoc tradit Ang. Are. in vlt. not. ad statutum. etiam exorbitans & correctorium, per glo. in. l. quod verò. ff. de legib. & in. l. si quis seruo, & ibi Bar. & alios. C. de furtis.

84 EGO TAMEN CONTRARIVM ARBITROR, quia si etiã locatio esset perpetua, non videretur esse locus retractui: nam huiusmodi locatio est viribus & effectu quædã concessio in emphyteusim, & idem de vtroque iudicandum, vt dicit Ang. in. d. §. scire autem, in authen. de nõ alie. Imo. in. c. nulli, col. 3. versi. & nota etiã, & iterũ in c. ad audientiã, col. j. versi. itẽ aduerte, de reb. eccle. non ali. & Raph. Fulg. con. 240. pro euidentia. & Fran. Are. con. 110. cõsyderatis diligenter, col. 1. versi. itẽ etiã in priuato, & Steph. Bertran. con. 311. adhærẽdo, col. 2. versi. quòd autem, li. j. & con. 129. locatio, in prin. li. 2. Et satis probatur ex tex. eas æquiparãte in authẽ. qui rẽ, ibi conductã vel in emphyteusim acceptã. C. de sacr. eccle. vbi Deci, id dicit procedere, cũ est eadẽ vtriusque ratio, & est similis tex. in. l. omnes. C. de fun. patri. li. 11. ibi, emphyteusim vel conductionẽ quolibet genere largitatis de nostra liberalitate meruerint. Sed & hoc clarius probat text. in. l. j. C. de offi. comi. sac. pal. ibi, totius perpetuarij. hoc est emphyteuticarij iuris: Nam ius perpetuarium id certè est, quod ex conductione perpetua competit. Et hinc perpetuarij dicti conductores, qui in perpetuum rem ipsam conduxerint. vt constat ex. l. j. &. 3. atque etiam vlti. C. de locati. prædi. ciuil. lib. 11. Ideóque æquè hac perpetua conductione cadit is perpetuarius conductor, ob cessationem solutionis triennij, atque ex vera illa emphyteusi, vt sentit Bar. in. l. vectigalia. §. j. ff. de publica. & apertè voluit Bal. in. c. quærelam, ad fi. extra de iureiu. & Ang. in. §. scire, in authen. de non alie. & Panor. in. c. propter sterilitatem, in vlt. no. ext. de loca. & Raph. Fulg. & Philip. Deci. in. d. auth. qui rem. Soci. con. 167. non inutilis, col. 2. versi. quibus iam declaratis, li. 2. & alibi sæpe in eo. con. tradit minimum differre huiusmodi locationem ab emphyteusi. & voluit etiam Pet. Ferra. tit. forma libel. ad ficti præstationem, in glos. j. in prin. vbi dicit, quòd quando fit hæc locatio ad longum tempus, ea transit in emphyteusim. & Fulg. d. con. 240. vbi illud quoque dicit, quòd huiusmodi conductor alienare non potest inscio domino: sicut nec emphyteuta. & Iason qui & idem voluit in. l. vlt. col. j. C. de iure emphy. & id quoque ante hos voluit. Bar. in. l. j. §. quod autem. le. 2. ff de superfi. de quibus tamen, ne decipiaris, vide Alber. in. d. l. vlt. versi. sed nunquid hæc lex. C. de iure emphy. & omnino Fran. Aret. con. 55. in causa mihi proposita, propè per totum. Sed vt id tandem caput concludam, in emphyteusi non est locus retractui ex alia consuetudine infrà eo. tit. §. 33. de qua re ibi dicemus,

Retractus an habeat locũ in locatiõe perpetua. An locatio per petua per omnia habeat vim emphyteusis.

Perpetuarii qui dicantur.

85 ¶ Sed & quod ad locationem ad longum tempus nec tamen perpetuum, priuatim pertinet: Satis constat in ea locum non habere rationem retractus, quæ est, ne res exeat de familia, vt iam sæpius diximus. Nam finito tempore locationis res omnino redit ad locatorem, & sic in familiam. Imò verò nõ desinit esse in familia, cum locator maneat dominus directus. nam vtile dominium tantùm (quod iam diximus) ex huiusmodi locatione tranfertur, verùm ob id proprietas nõ censetur esse translata, sed manet apud locatorem. d. leg. j. §. j. ff. si ager vecti. &. l. si domus. § vlt. ff. de leg. j. Ex quo fit, vt nec per talem locationem ad longum tempus censeatur ademptum legatum, vt admittur per venditionem, aut aliam alienationem, vt no. confulit Alex. cons. 168. stantibus his, li. 6.

Iterum de locatione ad longũ tempus.

86 ¶ Sed id intelligendum posset videri, cũ precium siue pensio huiusmodi locationis longi temporis soluitur singulis quibusq; annis, vt fieri communiter solet. Sed si ita fieret, vt pro vniuerso illo lõgo tẽpore locatiõis cõductor vnũ tantũ preciũ soluat, verbi gratia mille aureos p 20. aut 30. annis, posset dici & eam locationẽ esse retractui obnoxiam: nihil enim videri interesse, inter huiusmodi locationem, & venditionẽ tẽporalem fundi siue fructuum multorũ annorum, de qua per Bar. in. l. coten. §. qui maximos. ff. de publi. & vecti. & in. d. l. j. §. j. paulò ante fi. ff. de superfi.

Quid de locatione ad longũ tẽpus cuius vnicũ est precium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& in.leg.j.& ibi quoque Sal.colum.2.in 2.oppo.& Raph.Fulg.C.de iure emphy.& eundē Bar. copioſiſſimè in ſua diſputatione incip.publicanus.& Bal in.l.licet in 5.q.& ibi quoque alios.C. locat.& addi.Specu.co.ti.§.j.colum.2.Ang.con.15.quæcunque,col.j.Pau.Ca.in.leg.2.quam legit cum.j.§.adeo.ff.loca.Per.Anc.Imo.& Barb.in.c.propter ſterilitatem,ad fi.ext.eo. quoq; tit. & eundem Pe.con.402.pluribus rationibus.Alex.con.3.viſo inſtrumento,col.j.li.j.& con. 108. perfectis verbis,col.2.verſi.corroboratur,& ſeq.l.3.& con.84.ponderatis his,col.2.verſi.& tantò fortius,li.6.Corne.latè con.38.quàuis in præſenti,col.j.&.2.lib.2.& con.12.licet diffuſè, col. j.li.4.Barb.in rub.extr.de emp.& vendi.colum.j.& in.c.propter,col.vl.de loca.& Fab.à monte.S.Sab.in tracta. emptionis & venditionis,in.5.q.pri.colum. eiuſdem.6. verſi. circa tertium. Soci.conſ.88.conſyderata.col.j.&.2.li.j.& con.156.pro fundamento,in prin.li.2. Philip. Deci. con.4.cuius ſuperſcriptio incipit,an augmentum,in fi.

87 ¶ Et quanuis partes ita cõtrahentes nuncupatim vtantur verbis locationis & conductionis, nõ propterea locatio eſt & conductio, ſed potius emptio & venditio, conſyderato ſcilicet & inſpecto rei ipſius effectu,non verborum prolatione.l.ſi vno, in prin.ff.locati.& l.inſulam.ff.de præſcr. verb.aut pone is & quod voluit Bal.in.l.2.ver.ſed iuxta hoc quæro.C.cõmo.& in ru.C.de iure emph.in.j.q.& Alex.de hoc noſtro caſu loquens in addi.Bar.in.d.l. coten.§. qui maximos. ff.de publi.& vecti.cum aliis multis ſimilibus & concor.à me.latè congeſtis infrà eo ti.§.30.nume.11.& hæc quidem,& iterum.§.32.gl.j.nume.34.contrarium videtur.Sed ita tamen, vt videas Ang.d.con.2.

88 Niſi hîc quoque diceres,quòd etiam ſi huiuſmodi locatio habeat vim venditionis,non tamen perpetuè,ſed temporalis,cuiuſmodi ea ipſa eſt.Statutum autem noſtrum aut aliquid quidpiam loquens de venditione,intelligendum eſſe non temporali ſed perpetua,ar.l.j.§.vl.cum.ll.ſeq.ff.ſi ager vect.cum ſi.præſertim cum propria venditionis natura eſt,vt ſit perpetua.l.de cõtractu, & l.non eſt.C.de reſcin.venditi.atque etiam dominiorum quorum gratia ipſæ venditiones fiunt.l. cum manu.§.vl.ff.de cõtra emp.vt & eadē dominia ſint perpetua, vt dicit Bal.in.c.j.col.2.verſ. dicit lac.ti.de eo qui ſibi & hæredi. Ex quò fit vt venditio temporalis fundi veluti facta contra propriam peculiaremque ipſius naturam cenſeatur eſſe facta in fraudem vſurarum.Bal.in rubr. C.de vſur.ad fi.& Ro.in leg.& Ro.in.l.ſi quis cùm aliter,in.8.fal.ff.de verbo.oblig.

Quid in vēditione tēporali.

89 ¶ Igitur non ſine ratione Gerald. Bag.in ſua diſputa.retractus,& poſt eum Boher. in conſue. Biturigum hoc titu.§.j.verſicu.item non habet, tenent retractum non habere locum in re data ad vitam,& non in perpetuum.Cuius & alia eáque optima ratio eſt,licèt non dicant,quia tunc res aliquando reditura eſt in familiam venditoris, finito ſcilicet tempore ipſius locationis, de qua nunc loquimur,aut ſi etiam venditionis dicere malumus. Ideo videtur ceſſare ratio noſtrę conſuetudinis,vt ſuprà diximus. Sed his obſtare etiam videntur, quæ diximus de vēditione annuorum redituum ad longum tempus ſuprà eodem.§.in gloſſa 5.quæ eſt in verbo,rentes, numero.7.ſed hæc primò.Ideo & tu ſuper his cogita.Et ſi ſcire vis quæ & quando dicatur locatio ad longum tempus,vide quæ ſcripſimus in.d. §.12.tit.3. Cæterum ex conſuetudine Britonum hoc eodem tit.§.16. in locatione excedente quatuor annos habet locum retractus proximitatis. Ex antiqua autem conſuetudine eius gentis,ſatis erat vt annum excederet.c.antiquarum conſuetudinum.120.

Conſuetudo.

90 SED ET SI SCIRE velis,anī donatiõe inter viuos aut cauſſa mortis,legato, cõpẽſatione,& aliis huiuſmodi multis ſit locus retractui,vide Matthę.Afflic.in tractat.proto.in verbo, licèt enim ſupà diximus,colum.8.in 10.no.verſi.ſed an in compenſatione,& ſeq & poſt eũ Chaſſe.in hoc tit.§.9.alióſque conſuetudinum interpretes, præſertim verò Boher. Et prætereà quãtùm ad donationem pertinet,Alberi.& Bened.Plumb.in.l..ſi vſumfructum,in prin.ff. de liber. cau.vbi etiam tractant de datione in dotem.vti etiá facit Matth.Afflic.vbi ſupra col.3.in.5. no. Sed & vide de ipſa donatione.Pet.Anca. qui contrà tenet in ea locum non habere,in.c. conſtitutus,col.vl.in.3.oppo.extrà de reſti.in integ.& Paul.Ca.loquentem in ſtatuto huic noſtro ſimili,con.194.viſo ſtatuto communis Florentiæ,lib.j.& Geral.Bago.in ſua diſputatione rerractus verſi.quæro præſuppoſita quæſtione,vbi etiam in.4.cõcluſione eius quæſti.& in quæſti. ſeq.tractat an retractus habeat locum in conceſsione in emphyteuſim.de quo & nos dicemus infra.eo. tit.§.33.Vide item de donatione conſuetudinem Laudinenſium & cæterorũ Viromandenſium huius tit.§.16.qui eſt totius 3.partis 90.Et quid de donatione remuneratoria, vel mutua, dicemus etiam infrà.§.25.Et quid item de donatione & venditione ſimul factis, cùm ſcilicet vendẽs id donat,qđ pluris eſt.dicem⁹ infrà hoc eo.§.in verb.le pris quę la choſe aura couſté,quę eſt glo. 18.numero.11.ſed in hac,& multis ſeq.Et quid denique in donatione in feudum, cõlliges ex no, per glo.Iac.Bel,& alios recẽtiores in.c.1.§ j.tit.per quos fiat inueſti.& alberi.in.j.parte ſtatutorum,queſti.92.ſed nunquid prædictum.& quæ ſcripſimus in.l.ſi vnquam,in verbo, donatione largitus,in.19.quæſtione,qua tractamus,an ea lex habeat locum in feudi conceſsione. & nuncupatim in caſu retractus per Arn.Ferr.in conſuetu. Burdigalenſes.hoc titu. c. 25. col.2. verſi. ſi autem res, vbi dicit non eſſe locum retractui in huiuſmodi feudali conceſsione.Et de compẽſatione vide conſuetudinem Auxerrenſium ſiue Altiſsiodorenſium hoc quoque tit.qui eſt omnium.53.

Retractus an habeat locũ in donatiõe inter viuos, aut cauſa mortis.

An in compẽſatione.

An in legato.

An in datione in dotem.

Conſuetudo.

An in datione in feudum.

Conſuetudo.

SED

91 SED ILLA MENTIO dationis dotis,de qua ſuperiori ver.locuti ſumus, hanc ſpeciem in memoriam reuocat,quam non ſemel vſu euenire vidimus. Pater cùm filiam nuptui dat, pro dote illius tradit viro mille aureos, quos vir ipſe promittit reddere intra duos annos à ſoluto matrimonio: & ſi id non fecerit, conſtituit ſponſæ quinquaginta aureos annuos perpetuò ſoluendos, aut etiam cedit fundum quempiam pro ſolutione illius dotis.vir moritur, nec hæredes ipſius intra illud tempus duorum annorum reddunt illos mille aureos.ideoque mulieri quæguinei viri mortui petunt retractum eorum intra annum cedentis conditionis: neque enim antè currit illis tempus, vt diximus ſuprà in verbo, dedans lan, in.8.q.Mulier contradicit negans ius eſſe retrahendi ex hoc contractu dotali, & qui eſt veluti quædam dotis ſolutio? Leges enim aut ſtatuta aliquid generaliter diſponentia non habere locum in dotibus, niſi de eis ſpecialis facta ſit mentio,ex ſententia Saly.in.l. vlt.in princ.in 4.no. per illum tex. C.de iure dot. & facit.l. promittendo,in prin.ff.eo.tit.cùm dicitur,promittendo dotem omnes obligantur cuiuſcunque ſexus conditioniſque ſint.Tanquam ſcilicet ea.l.ita vniuerſaliter loquens videatur derogare aliis legibus,quæ perſonas inhabiles redderent ad ſe obligandum. Atque ita Saly.vbi ſuprà ſequitur Bald.nouellus in tractatu dotium in ſexta parte in.47.ſpeciali,in fin.& in ſeq.etiam ſpeciali. vbi & ex hoc dicit ſtatutum exigens conſenſum aut præſentiá conſanguineorum aut aliorum in contractu mulieris,non habere locum, cùm mulier ſe obligat pro dote alicuius mulieris.Sequitur etiam Ioan.Lup.in repe.rub.de donat.int.vir.& vxor.§.16.colum.3. verſicu. & ideo non eſt. vbi & ex hoc dicit generalem alienandi prohibitionem nõ cenſeri prohibere ob cauſſam dotis.& Ludo.Gozad.conſi.43.videtur,colum.2.nume.12.& conſi.97.prima facie,colũ.2.nume.7.Ex quo & Bald.conſi.359. quemadmodum imperator, libr.3.pulchrè reſpondit leg.bene à Zenone,& leg.omnes.C.de quadri.præſcrip. quantuncunque generaliter loquantur,non habere locum in præiuditium dotium.

Leges generales an habeant locũ in dotibus.

92 ¶ Et vtrunque illud dictum Saly. & Bald.ſequitur & commendat Iaſon conſil.171. viſo inſtrumento dotis,colum,vltim.lib.4.vbi & ex hoc reſpondit leg.ſi vnquam.C.de reuocand.donatio. non habere locum in datione dotis.& idem Iaſon in lib.j.colum.3.verſicu.confirmatur.ff.ſoluto matri.vbi illud dictum Bald.dicit ſing.Ex eóque dicit, quòd ſtatutum generale aliquid requirens pro ſolennitate actus non habet locum in inſtrumento dotis. Et ipſe Iaſon in leg. ſi conſtante,colum.13.verſi.quid tenendum,eod.lib.j.vbi & illud dictum Bald.dicit ſing. & in.l. quod dicitur,in.2.no.ff.de verb.oblig.vbi & illud dictum Saly.dicit ſing.vti etiam facit idem Iaſon in leg.filiuſſami.§.diui,colum.9.verſi.ſeptimò facit,in.j.lect.& ibi quoque Ioan.Crot.column.17. verſicu.ſextò pro iſta parte.ff.de legat.j.& conſi.60.dubitatur,colum.j.lib.3.vbi & id dicit ſing. & Catel.Cota memor. dos habet. Sed & illud item ſequitur idem Iaſon in authen. res quæ, colum.7.verſi.3.facit.C.com.de legat.Et illud quoque dictum Bal.ſequitur Soci.con.121.prę-mittenda eſt,colũ.5.verſic.poſtremò,lib.4.& Hippo.Marſil.ſing.442.vulgata.Sed & ipſe Bald. conſi.126.vxor agens,lib.2.reſpondit ſtatutum diſponẽs emptorem ad cridas (vt ipſe loquitur) non poſſe inquietari,nõ procedere in cauſſa dotis.& ſequitur & dicit ſing.Catel. Cota memor. ſtatuto vel decreto,verſic.non omitto.Deniquè Barb.in addi.ipſius Bald.in cap.j.§.donare, tit. qualiter olim feud.pot.ali.tradit ſtatutum prohibens bona alienari in forenſes non comprehendere cauſſam dotis.

De eadem re.

39 ¶ Et generale eſt, vt lex aliquid nouiter ſtatuens non procedat in caſibus ſpecialibus & priuilegiatis, cuiuſmodi eſt cauſa dotis, niſi de eis expreſſa fiat mentio,leg. in teſtamentis, & ibi Raph. Fulgo.C.de teſta. iuncta leg.hac conſultiſſima, in princip.& ibi gloſ.Ro. Cornel: & alij recentiores.C.qui teſta.facer.poſſ. & leg.ſi adulterium.§. liberto.ff.de adulter. vbi diſpoſitio Galli generaliter permittens occidere adulterum non trahitur ad patronum à liberto inuentum, qui ſpecialiter prohibetur occidi. quam ad id quod diximus expendit, & dicit no. Iaſon in leg.cohæredi.§. qui diſceretas,in 4.no. ff. de vulg. & pupil. Et facit gloſ.in leg. ſciendum, in princip. & ibi Bartho. & docto.ff. qui ſatisd. cogun. & gloſ.in leg. ex teſtamento,& ibi Bapt.à San.Seuer.& Philip.Deci.C.vnde libe.& gloſ.in authen.de hære.quæ ab inteſt.defer.in princi. in verbo, vacantibus, Bartho.in extrauag.ad reprimendum, in verbo, non obſtantibus. Paulus Caſtren.conſi. 427. inhærendo,colum.j.lib.j.Panor.in cap.verùm,colum.5.verſic. nunc quæro de poteſtate, extrà de for.compet.Domi.in cap.vltim.colum.j.de immu.eccleſi.lib.6. Franc. Aret.in leg.Pantonius,columna quinta.ff.de acquirend.hæred.Bapt.à San.Seuer.in leg.omnes populi,char.31.verſicu. decimò quæritur.ff. de iuſti. & iure.Iaſon in l.ſi fideiuſſo.§. ſi ſatisdatũ, colum.3.verſicu.ſecundò nam regula.ff.qui ſatisdare cog. & in leg.iuſiurandum & ad pecunias, in fi.ff.de iureiur.& in leg.j.§.ſed & ſi mihi,colum.4.ff.de verb.oblig.& in d.leg.j.col.3. verſicu. 3.no.ff.ſol.matri.& in leg.poſtquam liti.in fi.C.de pactis.& in leg.fratres,col.2.C. de inoff.teſta & in leg.quoniam in prioribus,in prin.colum.2.C.eo.tit. & in authen.ex cauſſa, cõlum. 6. C. de libe.præteri.& alibi ſæpe.& Fely.in c.j.col.7. verſic.ſecunda diſpoſitio, extrà de reſcrip. vbi & alios multos concord.affert.

Lex noua non procedit in caſibus ſpecialibus.

94 ¶ Et hæc maximè debent procedere in conſtitutionibus odioſis, qualis hic retractus à maiori parte noſtrorum eſſe cenſetur, vt diximus ſuprà in rub.numero.60.quamobrem. Cùm è diuer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dotem non cõprehẽdi sub generali renũtiatione.

sos dos sit ſemper & vbique præcipua & fauorabilis.d.l.j.ff.ſol.matr. cum ſi.odia autem reſtringenda ſunt,& fauores ampliandi.c.odia,de regu.iuris,lib.6.cum ſi.Hínc que doti in dubijs fauẽ dum eſt.l.in ambiguis.ff.de iure dot.&.c.vlti.de re iudi.Ex quo nec dos ipſa comprehenditur ſub generali renunciatione,ſecundùm Imo.in.c.2. & ibi quoq; Domi.columna penul.& apertiùs Philip.Fran.colum.4.verſi.quid autem ſi filia.& Geor.Nat.in repe.col.7.verſi.tu adde ad hæc,de pactis,lib.6.cum aliis multis concor.à me traditis in repe.l.ſi vnquam;in verbo,ſuſceperit liberos,nu.96.& in vtraque.C.de reuoca.dona.Cuius rei argumento Matthæ.Afflict.deciſi. Neapo.111.fuit dubitatum,nu.10.tradit in generali reuocatione contractuum non cõtineri cõtractum dotis. Ex quibus & illud conſequens fit, non debere dotem compræhendi in generali diſpoſitione.

95 *Dotis datio nõ requirit conſensum domini. Nec ex ea debẽtur laudimia*

¶ Et hanc ſententiá nõ mediocriter adiuuat,quod in nõ longè diſsimili Pe.Iaco.doctor apud nos celeberrimus,in ti.de actio.in rem pro re emphy.col.9.in paruis,verſi.c.item excepta dationem in dotem,excipit dationem dotis rei inæſtimatæ à generalitate.l.vlt.C.de iure emph.vt ſcilicet in ea non requiratur conſenſus domini,cùm res eſt emphyteutica,quę datur in dotem:nec ex ea quoque debentur laudimia, quanuis ſit titulus oneroſus, nempe vt ipſe dicit propter fauorem dotis,per.d.l.j.ff.ſol.mat.cum ſi.Et idem quoque tenuit Specul.ti.de loca.§. nũc aliqua, verſi.110.& Saly.in.d.l.vlt.col.3.ver.ſed an dominus.C.de iure emphy.Io.Ray.in.c.j.§. habito, char.4.in paruis,verſi.quid autem ſit in re emphyteutecaria, tit.de prohi.feud.aliena.per Fed. & Guid.Pap.deci.Delphi.48.eſt etiam aduertendum.& Io.Berbe.in ſuo viato.ti.de locat. adfi.Immo nec ſi dicatur æſtimata,debentur laudimia,ſi credimus Iaſo.in.d.l.vltimã,column.11.in 9.quæſtio.C.de iure emphy.& Steph.Bert.an.conſi.380.duo ſunt,in.2.dubio,lib.2.de quo tamen vide infrà numero.108.ex his autem,& ſequen.Ex conſtitutione autem protomixeos nuncupatim ſtatuitur ius congrui non habere locum in contractu dotis.

96 *Deciſio princi. quæſtionis.*

EGO VERO HOC IN CASV cenſeo locum eſſe retractui. Hæc enim eſt aut venditio facta pro pecunia dotali,aut certè ipſius dotis in re immobili in ſolutum datio: quæ & ipſa habet vim venditionis:& in ea locum habet retractus,vt latè diximus ſuprà in hac eadem gloſſ.numero.2.huiuſmodi autem eſt,& multis ſequen.Nec conſuetudo noſtra excipit cauſſam dotis,ſed generaliter loquitur in venditione, aut alio contractu venditionem ſonante,& ei æquipollente:ex quo ſequitur & eam noſtram conſuetudinem includere cauſſam dotis.

Statutum generale comprehẽdit perſonas & cauſſas priuilegiatas.

Nam ſtatutum generale comprehendit etiam perſonas & cauſſas priuilegiatas,qui in caſu illius non reperiuntur habere priuilegium, per textum no.in.l.in fraudem.§.vl.ibi, quia generalis eſt iſta determinatio,vbi id no.no.Bal.ff.de teſta.mili.& idem Bal.in.l.omnes populi,ante ſi.verſi. item no.quòd generale ſtatutum.ff.de iuſti.& iure.& Philip. Deci. qui propè vbique eum tex. dicit no.in.l.j.col.2.verſi.& ampliatur.ff.de reg.iuris.& in.l.nemo poteſt,in prin.eo.tit. & in.l. quo tutela.§.j.in princ.eo.quoque titu.& in.l.j.col.2.in.3.no.per illum tex.C.de eden. & in.d.l. ex teſtamento.C.vnde lib.& in.l.j.col.4.verſicu.vltimò no.C.de ſenten.quæ pro eo quod inter, & in ca.cùm ordinem,col.2.ext.de reſcrip.& in.c.ſedes apoſtolica,colum.5.verſi. & in tantùm hoc procedit,eo.titu.vbi dicit ex hoc ſe aliàs conſuluiſſe Florentiæ,ſtatutum ſimpliciter cõcedẽs iuriſdictionem quibuſdam perſonis habere locum,etiam in cauſſa dotis,quæ in eo caſu non reperitur ſpecialiter priuilegiata. Et id verè ita conſuluit con.5. in cauſſa dominæ Mariæ, vbi & ex hoc reſpondit diſpoſitionem quandam ſtatuti, de quo ibi loquitur, includere cauſſam dotis,dicítque eum text.ad hoc eſſe not.& eum quoque in id no.idem Deci.con. 48. cuius ſuperſcriptio incipit,priuilegium,col.2.& con.61.an vaſallus cogatur,col.j. & con.131. reuocatur in dubium,columna tertia,verſic. non obſtat quod dicit. & conſi.301. in cauſſa quæ Ferrariæ,per totum,vbi & illud de dote nuncupatim dicit,trahítque ad quoddam ſtatutum Ferrariæ.& con. 531. accuratè, colum.j.verſicu.nec obſtat.& conſil.536.in cauſſa quæ agitatur, columna ſecunda,verſicu.tertiò principaliter,vbi & illud item de dote aſſerit.& Franc. Ripa in.l.j.column. 4. numero.14.& ſequen.ff.ſol.mat.& iterum in.l.j.col.8.numero.60.ff.de vulg.& pupil.& Ludo. Gozad.con.97.prima facie,col.2.numero.7.

Dotem comprehendi in generalibus diſpoſitionibus.

97 *De eadem re.*

¶ Nam ſpecialia,quæ vocamus,ſiue priuilegia non ſunt amplianda, nec ad alios caſus trahenda.l.quod verò,&.l.ius ſingulare.ff.de legi.cum ſi. Ideóque ſi quid ſit ſpeciale in vno caſu, non ſequitur ſpeciale eſſe in aliis,vt dicit Alexan.in.l.ſi pecuniam,col.j. C.de nego. geſt. nec in dubio à regula diſcedendum eſt,gloſſ.in.l.omnis diffinitio.ff.de regu.iuris.& in rub.eiuſdem titu. lib.6.cum ſi à me latè congeſtis ſuprà in glo.9.in verbo,ou lignagier,nume.209. quibus adde. Et hinc videmus(vt id quod de dote ſpecialiter diximus , noſtris iuribus comprobemus) quòd in diſpoſitione generali.l.ſicut.&.l.omnes.C.de præſcrip.30.vel.40. an. qua ſcilicet actionibus perſonalibus præſcribitur ſpacio.30.an.includitur cauſſa dotis, vtpote cui eodem ſpacio præſcribitur.l.in rebus.§.vlti.C.de iure doti.Bald.conſi.4.factum tale eſt quidam Lucius,lib.3. & con.231.actioni.in prin.lib.4.De quo latè per Corne.con.56.in hac conſultatione,per totum, lib.4.& con.93.quia cauſſa,col.2.verſi.& conſtat,eo.lib.4.& Fran.Balb.in tracta. præſcriptionum,in.j.quæſtio.4.partis principi in prin.

98 ¶ Videmus item quòd etiam in cauſſa dotis non debent ſolennia iudiciorum omitti. leg. vlti.C.de

C.de ſent.quæ ſine cert.qnan.quam ad hoc dicit no.Bald.conſi.172.incipi.Dy.in.l.curator, eõlum.vlti.verſi.& licèt verum ſit,lib.2.Et ex ea no.Bald.ipſe ſuper eadem.l.quòd licèt cauſſa dotis ſit priuilegiata,tamen in ea non valet ſententia incerta & obſcura,vti nec in cæteris.Et quòd à ſententia lata in fauorem illius poteſt appellari,& de illius nullitate agi:ſicut & in alijs cauſſis, quod non ob aliud eſt,quàm quòd in his rebus non reperitur priuilegiata.Cui conſonat.l.ſi cũ ea,quæ eſt.3.C.de dot.promiſ.ibi,iure iudiciorum,ex qua etiam probatur in cauſſa dotis procedendum eſſe,vt in cæteris,iure iudiciorum.& ad hoc eam.l.notat Imo.in.l.j.& ibi quoque Fran. Are.col.2.ff.ſolu.matri.quãquam illic mâlo legere more iudiciorum,vt aliàs ſæpe legitur,videlicet in.l.ſi pater.C.de pactis.& in.l.ſi mancipia.C.ſi quis alteri vel ſibi.&.l.2.C.de probat.&.l. ſi is quem.C.de ſtat.def.quæ verba accommodatiora ſunt ad hanc noſtram ſententiam , quàm ſi dicas,iure iudiciorum.

More iudiciorum.

99 *De eadem re.*

¶ Et facit etiam text.in.l.ait prætor.§.ſi cùm mulier,& in.l.hac in factum,rurſumq; in.l.omnes. §.ſi vir vxori,iterumq; in.l.vlti.ff.quæ in fraud.credito.vbi patet dotem in caſu illius titu . non eſſe magis priuilegiatam,quàm cæteras cauſas.Et.l.de diuiſione,& ibi Bald.Imo.& omnes recentiores.ff.ſolu.matri.vbi ex ſolo contractu,nec in dote quidem ſine traditione tranſfertur dominium,ſicuti nec ex alijs contractibus.l.traditionibus.C.de pactis.Et dicit Bald.conſi.7.punctus talis eſt domina.A.in fi.li.3.quòd dos extra ſuos caſus ſpeciales remanet ſub regulis iuris. Hínque Pet.Anca.conſi.94.iſta domina Ioanna,trahit ſtatutum requirens certam formam in obligatione minorum,ad contractum dotis,tanquam ſcilicet ſtatutum generaliter ſoquens includat cauſſam dotis.

100 *De eadem re.*

¶ Quæ omnia etiam confirmat tex.in.l.vlti.C.ad.S C.Velleia.vbi dicitur , conditores legum ſæpe fauore dotium ſeueritatem legum mollire,vt hinc intelligas non ſemper & in omni caſu id procedere.Et vt aliter eum text.ad noſtram hanc ſententiam inducas, illíc nouiter ſtatuitur, illud S.C.non habere locum,cùm mulier ſe pro dote obligat,veluti ante illam nouam conſtitutionem etiam cauſſa dotis includeretur in generali diſpoſitione illius S.C.aliàs ea.l.eſſet ſuperflua.Et ſimile eſt in fiſco,qui doti æquiparatur,vt dicit gloſſ.in .l.2 . C.de iure fiſci.& probat text.in.l.ſecunda.C.de priuil.fiſci.& voluit Barto.in.l.j.columna penul.ff.ſolu.matri.& docto. vbique.Nam is non eſt priuilegiatus,niſi quatenus expreſſim reperitur,gloſſ.in.l.item veniunt. §.in priuatorum,in verbo,publica.ff.de peti.hære.Raph.Fulgo.conſi.127.quidam nomine, colum.2.& doc.vbique.

101 *Generalis diſpoſitio omnes caſus includit etiã in quibus eſt maior ratio.*

¶ Et aliàs generalis diſpoſitio legum vel ſtatutorum includit omnes caſus,licèt in vno maior ratio eſſe videatur,quàm in alio.l.j.§.quòd autem.ff.de aleat.& facit.l.vlti.§.vxori.ff.de aur.& argen.lega.&.l.j.§.& generaliter.ff.de lega.præſtan.& voluit Philip.Deci. in multis conſil.ſuprà numero ab hinc.5.citatis,& præterea conſi.20.in cauſſa iſtorum,colum.2.verſicu.quartò vt ſuprà dixi.& conſi.29.cuius ſuperſcriptio incipit , an detur reſtitutio,colum.2.verſic.primò hoc probatur,& conſi.104.an creditor,colum.2.verſ.ſecundò quia tex.& conſi. 503 . ſuperioribus, col.j.& conſi.669.viſo & perlecto,colũ.j.& Ludo.Goza.conſi.35.breuiter, colum.2 . nume.6. & con.51.in hac cauſa,col.7.numero.24.& con.103. videtur primò,nume.3,& alibi ſæpe in ſuis con. Nam è diuerſò ſicut verba generalia comprehendunt actus fauorabiles,vt diximus:Ita & verba arctatiua ſiue reſtrictiua eoſdem reſtringunt,quanuis maior in eis ratio ſit,vt reſtringi nõ debeant,vt no.in.§.manifeſtum,in authen.de reſti.fideicom.& voluit Bald.conſi. 456.recolo, paulò ante fin.libro.5.

102 *Etiam in odioſis.*

¶ Sed & hæc procedunt in odioſis,vt ſcilicet generalis diſpoſitio odioſa generaliter intelligatur,ex ſententia Ange.in.l.vlti.columna vlti.verſicu.tertiò quæritur.ff.de conſtitu.princ.cum concord.à me adductis in repe.l.ſi vnquam,in princ.numero.115.& hæc etiam.Sed quibus adde & Philip.Deci.in.c.ſedes,colum.2.in.3.no.extrà de reſcrip.& Ludo Gozad.conſi.50.prima facie,colum.3.numero.13.& conſi.ſeq quod eſt eiuſdem initij,colum.vlti.numero.23 . Imò verò in odioſis,ſimul & pœnalibus,ex glo.no.in.cap.contra chriſtianos,in verbo,procedendi,de elect.lib.6.quam citat & ſequitur Imo.in authen.ex teſtamento,& ibi quoq; Alexan.columna. 3.C.de collati.& Ludo.Gozad.con.19.dubitatum,col.9.numero.17.vbi & ad hoc citat.l. cùm lege.ff.de teſta.& iterum.d.con.51.

Et ſimul pœnalibus.

103 *Reſponſio ad contraria.*

RESTAT NVNC RESPONDERE ad contraria.Nam quòd primo loco adducitur dictum Saly.in.d.l.vltim.C.de iure doti.Certè is ibi illud non dicit,quod ex eo ſuprà dictum eſt,& ad quod illum multi allegant,videlicet conſtitutionem generalem non comprehendere caſum dotis : & ſi id diceret,toto cælo erraret, vt liquidò patet ex ſupradictis. Sed is loquitur in caſu particulari , & ſecundùm ſpeciem propoſitam in.d.l.vltima,in princip.qua cauetur in cauſſa dotis non requiri inſinuationem.Ex quo no.ipſe Saly.quòd ſi ſtatutum diſponeret,vt inſtrumentum inſinuetur,id non habet locum in inſtrumento dotis:quia illa ſtatuti generalitas debet reſtringi ſecundùm ius commune,quod in eo caſu dotem priuilegiat,ſi ita mihi loqui permittam.Et ita illum declarat & intelligit Philippus Decius.in.l.j.columna. 2.ff. de regu.iur. &in.l.ex teſtamento,in vltima not.C.vnde libe.& in.d.ca.ſedes,de reſcriptio.& . d. conſi.5.& conſi.496.in cauſa domini operarij,columna ſecũda,verſicu.quia reſpondetur.& d. conſi.536.vbi ſuprà.& Catel.Cota.memori.dos habet,in fin.& Fran.Ripa.in locis ſuprà alleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

104 ¶ Et id quidem iure optimo. Nam per constitutiones generales non censetur auferri priuilegium in eo casu à iure communi concessum. l. decurionibus, & ibi gloss. Barto. & Ioan. Plat. C. de Silentia. lib. 12. quam ad id sæpe expendit & extollit Bald. vt in l. j. ante medium. C. de nouo Codi. confir. & in l. non plures, in fi. C. de sacro. eccles. & in l. vlti. in fin. C. si cont. ius vel vtil. publi. & in c. ecclesia sanctæ Mariæ, colum. 2. versicu. item generalis, extrà de constitu. vbi eam. l. dicit ad hoc esse singu. & in c. j. versicu. nisi iusta, & ibi quoque Marti. Lau. & Cardi. Alexan. titu. quo tempo. mil. vbi etiam omnes dicunt sing. & idem Bald. consi. 112. de generali, columna. 4. versi. sed posito, lib. 2. vbi & eam dicit no. & consi. 132. casus quidam vocatus Rufinus, columna vlti. lib. 3. cum alijs multis & eiusdem & aliorum concord. latissimè congestis ab Alexand. aut, quod magis puto, Barb. inter con. illius, consi. 123. scripsit ecclesiasticus, columna. 5. versicu. faciat quod voluit glo. & multis sequ. lib. 4. & eodem Barb. con. 56. sapienter, columna antepe. versi. præterea adduco, lib. 2. & consi. 23. à Ioue, col. 2. lib. 3. & consi. 7. illud afferam, col. pe. lib. 4. sed à me latiùs suprà titu. proximo, qui est des prescriptions. §. j. qui est omnium vniuersi voluminis. 235. in gloss. 10. quæ est in verbo, ne aultres personnes priuilegiees. ibi enim eius rei est sedes propria ac peculiaris.

Per constitutiones generales non censetur auferri priuilegium eo casu concessum.

105 ¶ Et sic ex ijs quæ tam latè suprà diximus, facilè nisi omnino cecutias, illud potes intelligere, vt id tandem summatim dicam, dispositionem generalem comprehendere etiam casus quantùuis priuilegiatos & fauorabiles, nisi in eo tamen casu, in quo ea generalis dispositio statuit, habeant priuatum propriúmq; ac speciale priuilegium, sicuti scienter & doctè, vt semper aliàs, scribit & declarat Bal. omnium nostrorum ingeniosissimus in d. l. omnes populi, quo loco suprà designauimus. ff. de iusti. & iure. Aliàs enim esset ex vno priuilegio in certo quopiam speciali casu infinita alia in omnibus casibus producere, immensúmque aliorum super alia aceruatorum priuilegiorum cumulum facere, quod de legibus Liuius scribit lib. 3. ab vrb. condi.

106 ¶ Et ita quoque diluuntur ea omnia quæ dicta sunt & adducta pro priori parte. Quãquã & illud quoque dici potest, quantùm ad dictum Bald. in. d. l. bene à Zenone, illic esse alia præter fauorem dotis, quæ cum mouerunt, vt diceret in casu de quo loquitur, non esse locum. d. l. vt patet ex. d. Bald. consi. 359. lib. 3. Quod autem dictũ est de odio retractus, si odiosus est, quod multi negant, vt etiam diximus in. d. rub. numero. 56. ex his autem. Tamen id nihil impedit, quin vt generalis est retractus consuetudo, etiam generaliter intelligatur, quãtũcũque odiosa sit, ex sententia Angel. in. l. vlti. col. vlti. versi. tertiò queritur. ff. de consti. princi. cum alijs concord. à me adductis in repe. l. si vnquam, in princ. numero. 115. & hæc etiam procedunt in odiosis. C. de reuoca. donat.

107 ¶ Quod & postremò dictum est in ambiguis fauendum esse dotibus, id quidem fateor: sed nihil hîc ambiguum est, cùm verba generalia generaliter intelligantur etiam in casibus aliàs fauorabilibus, & priuilegiatis, & in quibus maior est ratio, vt non debeant compræhendi, etiámque si dispositio ipsa odiosa sit, vt suprà diximus. Vt interim illud taceam, quod tollit omnia cõtraria, videlicet ex hoc retractu, qui in hoc casu fit, nihil fieri præiudicij doti mulieris: quando & talis restituatur à consanguineo retrahente, qualis viro data fuit: & sic non deteriore loco dos est, quàm ante esset, vt vtar verbis. l. cùm maritus. ff. de pactis dotal. Et interim tamen bona illa immobilia quæ ex familia exierant, in eãdem redeunt. Et ita sua mulieri dos, suumque familiæ ius saluũ manet. Sicq; suum vtrique ius tribuitur: quæ vera est & germana iustitia. l. iustitia, in prin. ff. de iure natu. gen. & ciui. Sed tu interim vide quid de his statuat consuetudo Aruernorum, tit. des achaptz lotz & ventes, cap. 16. Borboniorum cap. 403. 405. & 467. & Burgundionum titu. des droictz apartenans a gens mariez cap. 24.

Cõsuetudines.

108 EX HIS AVTEM quæ in præcedenti quæstione diximus, potes intelligere, quòd si res immobilis æstimata data fuerit in dotem, locus erit retractui, non obstante quocunque fauore dotis: præsertim cùm dos æstimata ex hoc non minuatur, faciátque æstimatio censeri venditionem, liberetúrque maritus soluto matrimonio reddendo precium. l. quoties, & ibi gloss. & doct. C. de iure doti. & l. plerunque. §. si ante. ff. de iure doti. vbi dicitur quòd est vera venditio. Ideóque Petrus Iacob. qui tanti fecit dationem dotis, vt eam exemerit à laudimijs, & iure retentionis domini emphyteutici, cùm dos data est inæstimata, vt suprà diximus. Si tamen ea æstimata fuerit, censet & laudimia & retentionem habere locum, in eodem titul. de actio. in rem pro re emphy. columna. 8. versiculo item & in datione in dotem. & idem voluit Specul. titul. de locat. §. nunc aliqua, versiculo. 110. Alberi. qui id declarat, in l. seruos. ff. fami. hercis. Saly. in. d. l. vltima, columna. 3. versicu. sed an dominus. C. de iure emphy. Imo. in cap. potuit, colum. 9. versi. tangit etiam hîc, eo. titu. Ioan. Ray. in. d. cap. j. §. habito, char. 4. versicul. quid autem sit in re emphyteutecaria, titu. de prohib. feud. ali. per Fed. Masueri. titu. de empti. & vendi. §. item si res detur. Guid. Pap. deci. Delphi. 48. est etiam aduertendum. Aufre. in deci. Tholo. quæstio. 278. item si aliquis dat. & quæ diximus suprà hac eadem gloss. numero. 19. similiter permutatio.

An retractus habeat locum in datione dotis æstimatæ.

109 ¶ Quanquam huic receptę propemodum sententiæ non accedit Iason, non quidem fretus fauore dotis, sed alia quadam nõ vulgari anchora innixus, quòd scilicet dos est necessaria alienatio. Ita enim tenuit in. d. l. vltima, columna. 12. in. in. 9. quæstione. C. de iure emphy. & Steph. Bertrã.

Bertrã. d. con. 380. in. 2. dubio, lib. 2. & Arn. Ferronus in cosuetu. Burdigal. titu. de feudis. §. 19. Et quòd hoc casu dotis scilicet æstimatæ retractus locum habeat, nuncupatim tenuit Matthe. Afflic. in tracta. protomix. in verbo, licèt euim suprà dicimus, colum. 3. versicu. item quæro quid si datur. Cuius decisio admodum notanda est, quia loquitur in casu cõstitutionis expresim stantis, vt in dote non habeat locum hic retractus. Et tamen dicit habere locum, si ea æstimata data fuerit.

110 SED ET ILLVD QVAERENDVM ducimus, quod & nos ex facto contingere vidimus. Emphyteuta aut vasallus renunciat domino emphyteusim aut feudum non quidem simpliciter, sed accepto precio, aut alia re mobili quæ in hoc casu habet vim precij, vt suprà diximus in hac eadem gloss. numero. 40. sed & hæc omuia. vtrùm igitur hoc casu locus sit retractui? Quod non videtur, quia id fit ex natura contractus feudi vel emphytensis, quibus renunciari potest, illi quidem de iure communi feudorum, secundùm communem op. Et vtrique de consuetudine, vt scribitur infrà eodem titu. §. 3. 4. vbi de hoc latè scribemus. Ideóque hæc est potiùs naturalis quædam reuersio siue consolidatio, aut etiam reunio, vt nostri loquuntur, dominij vtilis cum directo, quàm venditio, aut aliud æquipollens venditioni. Sicut dicimus, quòd si res reuertatur ad venditorem ex pacto appositio in contractu, non est locus retractui: quin præfertur is ad quem reuertitur, consanguineis, vt expresse cauetur infrà titul. procedente. §. j. Nam & hic ex pacto tacitè & ex dispositione legis aut statuti intellecto reuertitur. velit enim nolit dominus, ex natura contractus potest vasallus & emphyteuta renunciare, vt diximus.

An retractus habeat locum in renunciatione feudi vel emphyteusis accepto precio.

111 ¶ Hîncq; videmus, quòd huiusmodi renunciatione, de qua tractamus, facta, & ita re ex ea renũciatione reuersa ad dominum, extinguntur resoluuntúrq; seruitutes, hypothecę, pignora & alia quæuis onera huic rei ab emphyteuta aut vasallo prius imposita. c. j. §. rursus, & ibi Bal. Aluar. Mart. Laud. & Cardi. Alexan. titu. quib. mod. feud. amit. qui quidem tex. nuncupatim loquitur de renunciatione facta domino à vasallo. Et dicunt illi docto. ideo id quod diximus procedere, quòd ea facultas renunciandi inerat iam statim à principio contractus ex natura rei. Et ne dubites, est sententia Bald. consi. 300. statuto cauetur quòd licèt, lib. j. quòd si emphyteuta vendiderit domino rem emphyteuticam, non potest proximior ab eo retrahere. & idem voluit Masuer. titu. de loca. & iure emphyt. §. item si emphyteuta. Quod quidem si procedat in vẽditione, multò magis in hac renunciatione.

Renunciatione feudi facta domino an resoluatur hypothecæ. vide numero seq.

112 ¶ Veràm cùm aliquando hæc controuersia coram me ageretur, pronunciaui consanguineum esse admittendum restituendo precium, aut aliud loco precij datum vel remissum. Nam in ea specie remissæ fuerant quædam reliquiæ pensionis, quas vulgò arreagia vocamus. Neque enim ea renunciatio ita facta est, quæ ex natura rei conceditur, cùm pro ea facienda dominus dat precium, vel aliud loco precij, vel etiam remittit reliquias præteritas: Id enim faciens, non vt dominus, sed vt extraneus facit. Idque fit ex vtriusque consensu, & tanquam nouus contractus. Ea autem quæ fieri permittitur ex natura rei, simplex est, tenetúrque dominus velit nolit eam admittere, modò renuncians soluat ipsas reliquias siue pensiones præteriti temporis, vt scribitur suprà titul. omnium. 5. §. secundo, qui est omnium huius voluminis. 42. & voluit etiam Specul. titul. de loca. §. nunc aliqua, versiculo vndecimo, & ibi Bald. in addi. illius. Ergo vt concludam, si dominus dat precium, vel etiam remittit, cùm non cogatur id facere vt dominus, sequitur necessariò eum id facere vt extraneum. Propterea quę nec tunc resoluuntur iura seruitutis, hypothecæ, & alia onera à vasallo vel emphyteuta antè imposita, vt nuncupatim in hoc casu voluit Petrus Iacob. titul. de acti. in rem pro re emphy. columna. 11. versicul. item est notandum, rursúmque columna. 19. versicul. & est notandum. & Ioan. Ray. in cap. j. §. habito, char. 10. in paruis, versicu. quæro an vasallus posit imponere, titu. de prohibit. feud. ali. per Fede. & Masuer. titu. de loca. §. item vtilis dominus. & Guid. Pap. deci. 575. emphyteuta potest, cum alijs concord. à me traditis infrà titu. sequen. qui est de retraict conuentionel. §. 3. in gloss. j. numero. 11. quid autem de feudo. & dicemus etiam infrà eodem. tit. §. 34. nu. 6. sed ex his, & seq.

Retractus an habeat locum si emphyteuta vẽdiderit domino vide. cxiii.

113 ¶ Nec his obstat. d. §. rursus, in priori parte allegatus, quia loquitur de simplici renunciatione, quæ fit ex natura prioris contractus, nulla re à domino data aut remissa. Nec magis ob. quod dictum est de consolidatione, quia ea non facit quin res consolidata censeri debeat alio iure, quã ea, cui consolidatio fit. l. Meuius. §. fundo. ff. de lega. 2. &. §. si cui. insti. & ibi Ioannes Fab. qui & id trahit ad feuda à domino consolidata. de quo & nos dicemus infrà eodem titul. §. 32. gloss. j. numero. 72. sed & illud dubium est. Quod autem dicit Bald. d. consilio. 300. lib. j. & Masuer. d. titul. de emptio. & vendi. verum est de iure communi, ex quo dominus semper præfertur consanguineo in reuocatione alienationis emphyteusis, vt latè dicemus infrà eodem titul. §. 21. non mirum igitur, si ipse dominus emerit, non audiendum esse consanguineum. At de consuetudine Franciæ emphyteuta non habet ius retrahendi rem emphyteuticam, quod ei de iure communi competit, ex. l. vltim. C. de iure emphy. Immo verò & si id ius haberet, tamen consanguineus ei præferretur ex consuetudine nostra & generali huius regni, vt videbitur infrà. d. §. 21. vbi etiam docebimus id & de iure communi procedere in feudo, vt scilicet consanguineus

Universidad de Deusto
Biblioteca

vasalli venditoris domino præferatur. Vide tamen hîc quæ ipsi nos scripsimus suprà eodem §. gloss.7.in verbo,ou aultres choses censées pour immeubles,numero.50.ego verò vt tandem. Vt interim non omittamus D.Ferro.in consuetudi. Burdiga. hoc. titulo.§.28.in ea fuisse sententia, vt in simplici cessione facta domino pro censu & reliquijs locus sit retractui proximitatis.

114 *Retractus an habeat locum cum res ceditur vt creditoribus soluatur.*

ILLVD QVOQVE QVAERI potest,An si quis cedat rem quampiam ea lege, vt cessionarius æs alienum cedentis suscipiat,id est,vt omnes intelligant, cum eo onere, vt ipse cessionarius soluat debita cedentis,siue ipsius creditoribus satisfaciat. Vtrùm iste contractus habet vim venditionis,vt in eo locum habeat retractus.Ioan.Fab. in.§.precium,iu princ. institu. de empti.& venditio.tractat quæstionem non admodum dissimilem de venditore qui rem cedit pro modico precio,ea lege vt emptor satisfaciat creditoribus,quibus res obligata erat;vtrùm illud onus censetur esse de precio? Et dicit primùm ita videri,per.l.mortis causa capitur. §. vltimo.ff.de donatio.caus.mort. Et id quidem indubitatum est,cùm debita sunt certa & specificata. Subditque facere.l.cùm is.ff.de fideiusso. Et ea quidem iura, vt dicam quod sentio,non hîc admodum conuenire videntur. Quin idem in.§.item precium,circa medium,eodem titulo,quærit an si rem tibi concedam,ea lege vt satisfacias creditoribus:vtrùm ea satisfactio erit de precio,vt de eo solui debeant ventæ vel laudimia domino. Et dicit non videri, quia non est precium certum, per. d. §. precium,dicitque etiam facere.l. hæreditatem. ff. de donati. quæ nec mihi in hoc multùm arridet. Vtrunque tamen Fab. dictum sequitur Boher. in hoc eodem titul.§.tertio,columna item tertia,versicul. & pro hoc facit. Sed huic quod dictum est de laudimijs aduersantur Corse.& Aufre.in deci.Tholo. quæstione. 279.item si aliquis dat omnia.

115 ¶ Illud autem scio ad venditionem requiri precium,& id quidem certum.d.§.precium, & ibi gl.in verbo,sed & certũ.Sed nec illud ignoro onus vẽditori appositũ,siue sit certũ,siue incertũ, esse tanquam partem precij.l.fundi partem,& ibi Bald.ff.de contra.empti.&.l.si sterilis.§.si tibi. ff.de acti.emptio.& dicemus latiùs infrà titul.sequen.in rubric.numero.19.& id quidem credo. At in nostra consuetudine nullum omnino est precium,cuius id onus satisfaciendi creditoribus pars esse possit.l.tenetur.§.j.in verbo,nõ intelligitur.ff.de acti.empt. Sed quærimus de cessione,quæ fit simpliciter cum eo onere satisfaciendi,quo casu si debita sint in pecunia numerata,& sint certa,hauddubiè venditionis vim habet,per ea quæ diximus:nihil enim referre video, an vendenti soluas certum precium,an creditoribus illius eo mandante tantùm pecunię.Et id quidem est quod voluit dicere Ioannes Fab. Sed si debita sint incerta,aut etiam non consistant in pecunia numerata,tunc ea res pendet ex eo quod suprà diximus in eadem gloss.numero.40. Sed & hæc omnia,& ex ijs quoque quæ dicemus infrà eodem titul.§.25.vbi tractabimus de donatione ob causam,& donatione remuneratoria,ex quibus facilè intelliges,quid hîc dicendum sit. Et tu tamen vide text.qui huiusmodi conuentionem,venditionem appellat,in.l.Stichus.§. Titius.ff.de condict.indeb. Et vide etiam consuetudinem Cenomanorum cap. 369.& Andegauorum capitulo.359.& Aruernorum titul.des achaptz lotz & ventes, qui est omnium titul. 16.cap.tertio.

116 *Consuetudines Creditores an rectè possint agere aduersus eũ cui debitor rẽ cessit ea lege vt creditoribus satisfaceret.*

¶ Si autem scire vis(vt id in transcursu dicam)quod scire admodum tuà interest,vtrùm creditores possint recta via & sine cessione debitoris agere aduersus huiusmodi emptorem, vt sibi soluat,vide ne te hîc diutius teneam, Bald.Ange.& Saly.in.l.quoties.C.de donat.quæ sub modo.& Soci.con.236.placet conclusio,in princi.lib.2. Et quod in simili tractat ipse Bald. consi. 315.ponitur quòd antiquitus,lib.3.vbi comperies,an hic emptor poterit nihilominus opponere præscriptionem præcedentis temporis:quod admodum notandum est,vix enim alibi reperies,quanuis sæpe viu euenire possit. Et vide etiam text.in.l.seruo legato.§.si testator,& ibi no. ff.de lega.j.

NEC TAMEN ILLVD prætermittemus,quòd habemus consuetudinem expressam suprà titul.nostrarum consuetudinum.2.qui est,des droictz de ventes & honneurs, & de prendre la chose par puissance de fief.§.sexto,qui est omnium consuetudinum. 19. quòd si in solutum siue assignationem (vulgò aſsiete dicimus) annui cuiuspiam reditus vel pensitationis generalis (vulgò vocamus rente generale) detur res quæpiam immobilis, consanguineus ius habet retractus huius rei immobilis,tanquam si ab initio,id est, tempore venditionis illius reditus fuisset ea res vendita eodem precio, quo reditus ille venditus est. Et nisi ea consuetudo idipsum expresim statuisset, aliter fuisset dicendum,per ea quæ diximus suprà eadem gloss. numero. 7. tamen si teneas, iunctis præcedentibus. præsertim cùm hic detur res immobilis pro alia immobili. Nam isti reditus censentur inter bona immobilia, vt latè diximus suprà eodem titul. gloss. 6. in verbo, rentes, ideo p erinde est, ac si fieret permutatio rerum immobilium cum mobilibus,vt etiam latè diximus suprà eadem glo.numero. 40. sed & hæc omnia,cum tribus sequen.iunctis etiam præcedentibus, quibus de permutatione loquuti sumus.

117 *An retractus habeat locum in assignatione fundi pro annuo reditu.*

118 *Quid si statim*

¶ Sed hæc duobus modis intelliges,primo nisi intra breue aliquod tempus post venditionem huiusmodi annui reditus,fuisset hæc datio in solutum siue assignatio facta: quia tunc videretur ab

tur ab initio actum fuisse,vt id fiert.l.si ventri.§.vlti.ff.de priuil. credit.cum multis concord. à me traditis suprà eodem titul.§.j.glo.7.in verbo,ou autres choses censées pour immeubles,numero.75.præsumitur item,& sequen. Et id quidem tempus arbitrio iudicis intelligitur secundũ Angel.in.d.l.si ventri,cum alijs concord.à me quoque traditis suprà eadem gloss.numero.38.de hoc autem. Antiqua autem consuetudine,quę obseruabatur ante reformationem,in id præstitutum erat tempus vnius anni,vt scilicet si intra annum dabatur illa datio in solutum siue assignatio,esset locus retractui,ac si ab initio,res fuisset vendita,non etiam si post annum. Sed in reformatione illud tempus fuit sublatum,& simpliciter statutum vt scribitur in.d.§.19.

post venditionẽ annui reditus id fiat.

Sed quod tempus in id intelligatur.

119 ¶ Secundò intellige,vt scilicet non esset locus retractui cessante ea consuetudine,si modò is annuus reditus esset perpetuus & nõ luibilis,vt sic loquar,id est,qui redimi ex lege venditionis nõ posset. Quòd si redimi posset,& intra tempora redimendi fieret hæc datio in solutum,videretur locus esse retractui huius rei traditæ in solutum: cùm reditus non perpetuus non censeatur immobilis,sed mobilis,vt diximus suprà in.d.glo.6.numero.7.sed hęc primò. & ita in hac specie retractus tenet Carol.Molend.in consuet.Parisi.titul.j.§.13.glos.5.in.10.quæsti.in fi.Et in id facit quod satis videtur esse,vt redimi possit,etiam si postea non redimatur,arg.l.cùm in secundo, versi.vlti.ff.de iniust.rup.& irri.testa.Et huius quoque sententiæ satis esse videtur D.Ferro.in consuetudi.Burdigal.titul.de feud.§.20.Et his succinit consuetudo Altissiodorensium, aut vt nunc vulgò appellatur Auxerrensium titu.de rente fonciere volages & hypoteques.§.3.qui est omnium.155.

Quid si is ănuꝰ reditꝰ erat luibilis.

Consuetudo.

120 ¶ Quanquam contrà id facit,quòd reditus in perpetuum constitutus non videtur ob id minùs censeri perpetuus,quò redimi possit,per.l.sufficit.ff.de condi.indebi.& ibi concordan.per Iaſ. Cui adde glo.in.vlti.paulò ante fin.extrà de soluti.& in.c.vltim.in verbo,perpetuas,& ibi Ioan. And.& Dom.de rescrip.li.6.& dicam pleniùs titu.seq.§.2.numero.38.quid quòd censetur,& sequen.ideóque nec is mobilis etiam cẽsendus est,quòd redimi possit,donec redẽptus fuerit,vt latè dicemus infrà in fi.huius titul.in.3.quæsti. Et si quis diceret id ex futuro euentu pendere, secundùm ea quæ ibi dicam,posset responderi considerandum esse præsentem statum rei,quo scilicet res nondum redempta est,vt scilicet res sit censenda, cuiusmodi nunc est, vt in simili scribit Cy.in.l.vlti.colum.2.in.j.oppo.C.de sen.passis.Ideo hîc paulò ampliùs cogitãdum relinqui mus.Nam & ipse Carol.Molendi.sibi in casu non absimili propemodum contrarius in illis ipsis consuetu.Paris.titul.j.§.23.in 23.eadẽq; vlti.quæsti.dicit.quòd in permutatione rei immobilis cum alia etiam immobili,sed redimibili,& quæ verè etiam redempta fuit non est locus retractui,nisi sint aliæ fraudis coniecturæ.Idem quoque in eadem gl.in.18.quæsti.in eadem propè specie distinguit inter reditum annuũ quem generalem vocant,& inter reditum funciarium quem etiam appellant,vt ille cùm redimibilis est,vicem obtineat pecuniæ,hîc minimè.D.autem Ignetus in.l.3.§.si conditioni,versi.& si aliud,num.46.ff.de.SC.Silla.tradit simpliciter venditionem censeri si fundus permutatur cum annuo reditu redimibili. Ex consuetudine autem Laudunẽsium in Viromandia,tit.j.§.3.annuus reditus etiam redimibilis censetur immobilis:sed si redimatur,pecunia hinc redacta censetur mobilis.Tametsi eadem videtur dicere contrarium quantùm ad primum casum.2.partis tu.j.§.7.

An retractus habeat locũ in permutatione rei immobilis quæ redimi potest, & postea redimitur.

121 ¶ Sed hæc fortè obtinerent,nisi si hauddubiè,aut certè verisimiliter atque euidenter certũ esset rem ipsam redimibilem redemptum iri. Quid enim si res ipsa multò pluris valet, quàm vendita est,multúmque incommodi allatura est ei qui potest redimere,nisi redimat:ísque iam habet paratam pecuniam,vt breui speretur rem redimi vertíque in pecuniam. id enim fortè habendũ est,ac si iam factum esset,vt in simili tradit Bald.in.l.si pro ea,in.6.quæstio. C.mandat.& in cap. j.column.vltim.versicul.sed quid si nondum,tit.quib.mod.feud.amit.le.j.& Angel.in.l.mulier. §.j.ff.ad SC.Velleia.Panor.in.cap.ecclesiæ,in.3.no.extr.de immunit.eccles.& Fely.in cap.eam te,colum.17.versic.alia est dummodo,extrà de rescript.Et nonnihil facit quod à Cepola scriptũ est in tractatu simulationis contractuum,in.15.præsumptione, de fundo vendito cum pacto de reuendendo,qui huiusmodi est,vt venditor verisimiliter sit redempturus,& quæ dicemus infra tit.procedente.§.3.glo.j.num.15.tamen si eam,& quatuor seq. & iterũ num.21.constat,& iterũ.§.5.glo.4.in verbo,pro rata temporis,num.15.illud quoque.

Quid si verisimiliter res redimi debet.

Consuetudo.

122 ¶ Illud autem pro certo habemus,quòd si alius quàm debitor det rem quampiam immobilem pro reditibus annuis,verbi gratia,is cui debetur huiusmodi reditus,eũ permutatum alio quàm debitore cum re immobili,non est locus retractui huius rei immobilis,his rationibus,quas diximus in prin.huius quęstio.Nam tunc vera est permutatio rei immobilis cum immobili, nec ad hunc casum trahendus est.d.§.19.cùm sit exorbitans à regulis iuris retractus.l. quod verò.ff.de leg. &.l.si verò.§.de viro.ff.solut.matrim.cum si.nec etiam huic casui conueniunt verba illius. §.cùm dicit in eo casu perinde haberi,tanquam si ipse debitor,& qui annuum illum reditum cõstituit,eam rem quam postea dat in solutum,vendidisset.Ideo nec dispositio illius.§.potest habere locum.l.4.§.toties,& ibi Bar.& alij.ff.de dam.infect.cum multis si.& concord. à me traditis in repe.l.si vnquam,in verbo,libertis,num.2.præsertim verò si ille annuus reditus non posset redimi,nam si redimi possit,& verè redimeretur restituto eius precio, tunc essemus in dubio, de quo in præcedenti versi.

Quid si alius quàm debitor det annuum reditum pro fundo.

Et quid si is reditus sit luibilis

Universidad de Deusto
Biblioteca

123 SED NEC OMISERIM aliam ſpeciem ad hunc locum pertinentem. An ſi quis vendat fundum certo aliquo precio, quod ipſum remittit ſiue donat emptori, habeat locũ retractus. In qua re illud mihi dicendum videtur poſt Carol. Molen. in conſuet. Pariſien. titu. j. §. 13. glo. 5. in. 13. quæſtio. vt ſi ex interuallo remiſsio facta fuerit, maneat venditio, vt de locatione ſcribitur in. l. ſi tibi habitationem. ff. locat. Ideóque locus eſt retractui, & conſanguineus reddet id precium quod cedet lucro emptoris. Si verò in continenti, & ſi donationis cauſa id factũ fuerit, is contractus cenſetur eſſe donatio. l. cùm in venditione. ff. de contra. emptio. & l. empti. C. eo. & glo. vtrobique. & præterea in. l. 5. §. vlti. in fi. ff. pro ſocio. Ideóque non erit locus retractui. Si autem alia cauſſa, vt propter remunerationem, tunc dicendum cenſeo, vt in donatione remuneratoria. nam & hìc contractus cẽſetur eſſe donatio remuneratoria, per iura poſtremo loco allegata. Quid autem dicendum ſit in ea donatione, an ſcilicet retractus locũ habeat, dicemus infra §. 25. Idem ſi ſit alia cauſa quæ faciat cenſeri venditionẽ. Quid enim ſi venditor remittit precium, vt emptor ſatiſſaciat creditoribus. de quo & nos ſuprà diximus hac eadem glo. nume. 114. illud quoque quæri, & ſeq. Et idem per omnia, vt ſcilicet inſpiciẽda ſit ea cauſſa, ob quam remittitur precium, per eadem iura, quanquam in hoc non omnino idem dicit Molen. vbi ſup.

Si venditor remittit precium emptori, an ſit locꝰ retractui.

124 ILLVD ITEM QVAESIERIM. Ego eram extranſactione tibi (vt aliquando fieri vidimus) aut aliàs obligatus ad vendendum tibi fundum, & poſtea me ea obligatione liberans eum tibi vendo. An tunc habeat locum retractus? Et poſſet videri locum non habere, per id quod in ſimili ſcribit Bart. in. l. ſi pupillus. ff. ad. leg. Falci. quòd ſi ſtatutum diſponit deberi gabellam ex quolibet contractu, ex quo ius alicui quæritur, præterquam de inſtrumento ſolutionis. Si quis alteri promiſerit rem vendere, & poſtea volens ſe ea obligatione liberare vendit, non debetur gabella ex ea venditione: quia licèt ex ea videatur ius quæri, tamen etiam cauſſa liberationis & diſſoluendæ obligationis concurrit, quæ principalis cauſſa eſt, & potiùs inſpiciẽda, vti de Falcidia ibi no. & ſequuntur ibi Nico. Nea. Alberi. & Pau. Caſt. in lect. Bono. & idem Alberi. in. 2. parte ſtatutorum, quæſtio. 221. quid ſi ſtatuto. & de hac re ita loquitur Alberi. in vtroque loco, tanquam ſtatuto ſimpliciter cautum ſit, vt de omni contractu ſoluatur gabella, præterquam ex cõtractu ſolutionis, ſine illa adiectione, ex quo ius quæritur, & vtrobique etiam addit illam rationem, quòd cauſſa originalis debiti inſpicienda eſt. l. qui id quod. ff. de dona. Secũdùm quam rationem videtur nec locum eſſe retractui, vt pote cùm locum non habeat in originali contractu, ſcilicet in promiſsione vendendi, vt diximus ſuprà eod. ti. & §. j. in glo. 2. quæ eſt in verbo, a vendu, num. 53. illud quoque quæri.

Retractus an locum habeat in vẽditione facta poſt obligationẽ præcedẽtem de vendendo.

125 ¶ Aduerte tamen quòd in illa ſpecie Bart. non omnes conueniunt. Angel. enim in. d. l. ſi pupillus, negat Bart. ipſum id quod diximus aſſeueraſſe, ſed tantùm eum text. in arg. induxiſſe, putátque contrarium eſſe dicendum, aliàs facilè fieret fraus ſtatuto, primùm promittendo, deinde vẽdendo, quia tunc gabella non deberetur, nec de promiſsione, nec de venditione, quod minimè dicendum eſt, & id dicit ita ſeruari. At Imo. eodem in loco diſtinguit, an ſtatutum dicat ex contractu, ex quo ius quæritur, ſoluendam gabellam, & tunc ea ſoluenda eſt ex promiſsione venditi: quia per eam quæritur ius, quo ſcilicet obligatur promittens. An verò dicat ex contractu, ex quo ius in re quæritur, & tunc poſſet teneri op. Barthol. ſi de fraude non appareret. At Paul. licèt in lect. Bononienſi ſecutus fuiſſet Bart. vt iam diximus. Tamen in lect. Padua. dicit eã fraudem non debere prodeſſe, cùm fieret fraus de contractu ad contractum. l. fraus. ff. de legib. Subdit tamen quòd ſi ex promiſsione ſoluta fuerit gabella, non ampliùs debebitur ex venditione, vt no. Bart in. l. vlti. §. quoties. ff. de publica. vti etiam voluit Paul. Caſt. conſil. 266. videtur dicendum quòd dictus, in princ. lib. j. Denique Alexand. in. d. l. pupillus, tradit, quòd ſi aliter non appareat de fraude, ſtaret cum Bart. cum eo temperamẽto Imo. Nec ob. (inquit). d. l. fraus, quia de alio caſu loquitur, vt per glo. in. l. contra legem. ff. de legib. & in. l. non dubium, col. 4. verſic. redeo ad oppo. C. eod. titul. de quo & tu vide Firmia. in tracta. gabel. in. 5. parte princi. q. 5. & in. 3. parte. 8. quæſtio. princip. quæſtio. 14.

De eadem re.

126 ¶ Ego verò, vt tandem meum iudicium in noſtra ſpecie retractus interponam, illud opinor, vt quemadmodũ ex ſimplici promiſsione vendẽdi, ſi venditio non ſequatur, nõ eſt locus retractui: ita hauddubiè locus eſt in venditione, quæ ex promiſsione ſequuta eſt. Statutum enim loquitur de venditione. Quis autem dubitat hanc eſſe venditionem, & eam quidem propriam, licèt præceſſerit promiſsio? Nec quicquam intereſt, quantùm ad rationem noſtræ conſuetudinis pertinet, præceſſeritne promiſsio, an non. Igitur cùm verba noſtræ conſuetudinis, ratióque ſiue mẽs & ſententia ipſius in hoc concurrunt, qua fronte poſſet quis dicere, non eſſe ei locum. l. miles. §. quidam. ff. ad. l. Iul. de adult. vbi ita ſcribitur, opinionem tuam & verba legis, & ſententia adiuuant. & in. l. diui. ff. de iure patro. in illis verbis, magis viſum eſt nepotem neque verbis, neq; ſententia legis excludi, cum ſi. ideo Bald. in tracta. proto. col. 3. verſi. quid ſi teſtator, conſtanter aſſerit locum eſſe huic iuri proto. ſi teſtator hæredi mandauerit rem quãpiam vendi, & poſtea hæres vendiderit, quanuis conſtitutio proto. loquatur de contractu non de teſtamento. Sed nos de hoc caſu Bald. pleniſsimè tractabimus infrà in fi. tit. in. 2. quæſti. vbi videre poteris.

Deciſio quæſti.

127 QVID VERO de tradita pignori, an retractus locum habeat? id quod nuncupatim tractauit D. Igneus præſes celeberrimus in. l. j. §. ſeruus, num. 3. ff. de S C. Silla. diffiniuſtque locum non

An retractus

cum non habere, cùm ſemper debitor maneat dominus, per text. ibi, &. l. generaliter, in prin. ff. qui. & à quib. vbi dicitur quòd pleno iure res ipſa debitoris eſt, & . l. j. §. per ſeruum. ff. de acqui. poſ. & . l. ſtatuliber. ff. ad leg. Falcid. Et ita quidem, vt hoc illi addas, vt vel inuito creditore eam poſsit in alium tranſferre. l. ſi debitor. C. de diſtracti. pign. & ibi concordan. in gloſ. Sed & illud quoque addes non prohiberi pignus accipere, qui emere prohibetur. l. in quorum. ff. de pigno. Ideo (inquit Bart. ibi) extraneus à ſtatuto prohibitus emere immobilia non prohibetur eadẽ pignori capere, quem ſequitur Barb. in rub. de reb. eccleſ. non ali. col. j. Sed hoc intelligit Igne. niſi tanti ſit pignorata, vt nulla ſpes ſit luitionis, per. l. qui habebat, in prin. ff. de leg. 3. & no. à Iaco. Ra. & alijs poſt eum in. d. j. l. §. per ſeruum. ff. de acquir. poſ. Cui item adde quæ latè tradidimus ſuprà eo. in rubri. num. 36. & vt gloſſ. Sed ita vt non prætermittas contra id quod dictum eſt in princ. eſſe gloſ. in. l. quemadmodum, in verbo, vendi. haud multò poſt princ. C. de agri. & cenſi. lib. 11. quæ dicit prohibita venditione cuiuſpiam rei, eiuſdem pignus cenſeri prohibitum, tanquam ſcilicet venditionis appellatione contineatur pignoris. Et in hoc eam dicit not. Bald. in margar. in verbo. venditio, circa medium. Sed eam videri eſſe contra textum in. l. ſi pupillorum. §. ſi prætor. ff. de reb. eorum vbi permiſſa venditione non cenſetur permiſſa obligat. nec cõtra.

habeat locũ in datione pignoris.

Quid ſi res tanti ſit pignorata, vt nulla ſpes ſit luitionis.

128 SED ILLVD DVBITARI POTEST. Si tibi fundum vendiderim pecunia à principe reprobata, an erit locus retractui. Ioan. Fab. in. §. item precium, verſi. quid ſi eijcit, inſtit. de empti. & vendi. hanc dicit non videri emptionem, quia pecunia debet habere publicam authoritatem. l. j. ff. de contra. empti. Cui in hoc adde quod in ſimili dicam infrà eod. §. in glo. 18. in verbo, le pris que la choſe aura couſte, in. 5. quæſtio. & iterum in gloſſ. 20. in verbo, dor ou dargent, nume. 11. at illud, &. 4. ſequen. Subdit autem Fab. & Angel. Aret. poſt eum fortè hunc contractum tenere, vt innominatum. l. cùm manu. §. vlti. ff. de contrah. empti. & . l. empti. C. eo. titul. & alijs iuribus ibi allegatis. Et ego ſanè licet hæc non ſit propriè emptio & venditio, tamen ſatis æquipollet venditioni, vt in ea locum habeat retractus, iuxta ea quæ latè diximus ſuprà glo. 14. num. 40. ſed & hæc omnia, & quatuor ſequen.

An retractus habeat locũ in venditione facta pecunia reprobata.

ET LES DOIT DECLARER QVELQVE SOYT EN GENERAL. GLO. 15.

1 NOTA HAEC VERBA, quia multi decipiuntur, dum in oblatione mentionem faciunt eorum quæ emptor acquiſiuit à tali, ſine alia declaratione rerum: nam id non ſufficit, vt patet ex ijs verbis, iunctis præcedentibus, quibus fit ea mentio rerum acquiſitarum à tali, & tamen ſubiungit conſuetudo eas debere declarari ſaltem generaliter: quaſi nõ ſatis ſit loqui de rebus à tali acquiſitis, niſi aliter declarẽtur ſaltem generaliter. Ita videlicet, telle meſtayrie auec ſes apartenances, les dommaines ſis in tel lieu, vne maiſon ſiſe en la ville de Fontenay, vne piece de pre ſis en la prayrie de Fõtenay, & id genus cætera. Et hæc nota, quia hæc noſtra cõſuetudo, cũ dicit, & les doit declarer & c. loquitur verbo neceſſitatis. l. prætor, in prin. ff. de eden. & . l. j. §. j. ff. quod quiſque iur. gloſſ. ordinaria in. l. 3. § j. in verbo, oſtendere. ff. ad exhib. & in. c. propoſuit, in verbo, non debet, & ibi Panor. circa medium, ext. de appel. & gloſſ. in cle. attendentes, in verbo, debeant, & ibi Cardi. Flor. qui eam dicit ſing. in. 9. no. & Panor. col. 2. qui & illam dicit ſing. de ſtat. mona. & glo. in cle. diſpendioſam, in verbo, valeat, de iudici. & in. c. ſi aliquis, in verbo, reuocari debet, & ibi etiam Bald. tit. apud quem vel quos. Alberi. in. l. vnum ex familia, in princ. ff. de lega. 2. & latè Bart. in. l. 3. colum. j. C. de pigno. & Panor. in. c. intelleximus, colum. 2. de iudici. & in. c. j. colum. 2. verſi. ſecundò etiam, ext. de dolo & contumacia, & in. c. cùm locum, colũ. 2. de ſponſalibus, & in. c. j. in fi. de deſpon. impub. quibus locis dicit glo. in. d. cle. attendentes, eſſe no. & ſemper menti tenẽdam. Ana. in. c. 3. de adulter. Fely. in. c. nam concupiſcentiam, columna. 2. verſi. de verbo, debet, de conſtit. Iaſon in. l. qui iuriſdictioni, col. 2. nume. 8. de iuriſdic. om. iudi. Philip. Deci. con. 340. pro reſolutione, in prin. & Steph. Bertran. con. 211. punctus, num. 6. lib. 4. Ludo. Gozad. con. 51. in hac cauſſa, poſt prin. Fort. Garc. in repe. l. Gallus. in princ. colũ 24. verſi. item hoc clarè. ff. de libe. & poſthu. Quibus in locis aut eorum maiori parte videbis an id ſemper procedat. De quo etiam vide gloſ. in. c. j. 25. q. j. & Alex. con. 224. viſis, in fi. lib. 2.

Conſanguineus volens retrahere an debeat rẽ declarare, & quomodo.

Debet verbum neceſſitatis.

DECLARER LE LIGNAIGE. GLO. 16.

1 ON ABS RE DEBET conſanguineus ſigillatim ſingulos conſanguinitatis gradus clara computatione diſtinguere, vt de teſtibus ſuper conſanguinitate deponentibus dicit tex. in. c. licèt ex quadam, verſi. teſtes autem, & ibi Panor. col. vlti. ext. de teſtib. Cuius tex. authoritate Pet. Anc. conſil. 52. pro clariori deciſione, colum. 2. verſi. vlteriùs quæritur, reſpondit in caſu ſtatuti iubentis fideiuſsionem præſtari à cõſanguineis offenſi, conſanguineis offendentis, ad probationem cõſanguinitatis neceſſe eſſe gradus diſtinctos probari: nec ſatis eſſe, ſi probetur, quòd ſe pro conſanguineis habuerunt, & tra-

Cõſanguineus volens retrahere debet declarare gradus cõſanguinitatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Probatio cõsanguinitatis per tractatum & alia id genus, an habeat locũ in aliis quàm in patre & filio.

staverunt: quia huiusmodi probationis genus non reperitur in iure proditum in alijs quàm in patre & filio, viro & vxore: non etiam inter alios, ac ne fratres quidem, vt per Cy. in. l. non epistolis. C. de probat. Nam quandoque quis fraterna charitate diligitur & nominatur, licèt frater non sit. l. nemo. ff. de hæred. instit. vnde tales nominationes consanguinitatis non concludunt probationem illius: nec ea cadit in aliquem ex quinque sensibus corporis, ex quibus debet reddi ratio sufficiens depositionis, aliàs non probat, vt dicit Inno. in. c. cùm causam, ext. de testi. Sed aduerte tamen quod Pet. Anc. malè allegat Cy. in. d. l. non epistolis, vt qui eius quod suprà ex eo dictũ est de fraternitate, contrarium ibi teneat, post Pet. & eos sequitur Alberi. & Paul. Cast. in eodem loco. verum est tamen Iac. Ra. illam priorem op. tenuisse, vt refert ipse Cy.

2 ¶ Tu tamen ad Pet. Anc. quantùm ad eam ipsius rationem pertinet, adde maximam atque apertissimam esse differentiam, cur aliter sit iudicandum inter alios, quàm inter patrem & filiũ. Hãc scilicet, quia nominatio filiationis potest multùm præiudicare patri, cùm teneatur filios alere. l. j. & per totum titu. ff. de libe. agno. & filias dotare. l. vlti. C. de dot. promis. & l. qui liberos. C. de rit. nuptia. Item tenetur filios instituere, vel exhæredare, aliter ipsius testamẽtum ruit. l. inter cætera. ff. de hæredi. instit. quod quidem non est in alijs. Ideo non est verisimile quempiam adeo facilè & leuiter alium nominare filium, qui nõ sit, quàm fratrem aut consobrinum, aut aliàs cõsanguineum: cùm maius ex illo, quàm ex hoc sit incommodum accepturus, arg. l. cùm de indebito. ff. de probatio. cum similib.

De eadem re.

Filiationis nominatio an præiudicet aliis quam patri.

3 ¶ Sed quod multò plus est, ea nominatio filiationis probat in prejudicium ipsius patris tantùm ita nominantis, non etiam alterius tertij, si credimus Iaso. qui ita ex facto sing. respõdit con. 106. spectabilis & clarissimè, colum. j. versi. 2. & adhuc, lib. j. ad id quidem adducto, ex ea communi regula, res inter alios acta alijs non præiudicat: & quia speciale est, vt sententia de hac re lata inter patrem & filium faciat fidem quò ad omnes. l. 2. §. planè, & ibi Bart. ff. de libe. agno. & per Cano. in. c. caussam, le. 2. ext. qui filij sunt legit. & in. c. pen. & ibi glo. ext. de re iudi. Ergo nec trahendũ est (inquit) ad nominationem l. ius singulare. ff. de legi. cum si. Quòd si verum est, notabile quidem est, sed nunc non aliter examino.

4 ¶ Sed & huius nostræ decisionis alia quoque est ratio. Nã vt diximus suprà in verbo, lignagier, quæ est glo. 9. num. 23. sed & id intelligendum, non omnis cõsanguineus admittitur ad retractũ, sed is tantùm qui posset succedere, si esset omnium proximus, id est, qui intra decimum gradum est. Igitur asserendo & probando simpliciter se esse consanguineum, sine certa graduum computatione, incerta est probatio, quę potest includi vel non includi intra eum decimum gradum: ideo non releuat. c. in præsentia, extr. de probati. & vt dicit glos. ibi, in verbo, dubium, & post eã Inno. in fi. Hosti. in illo eodem verbo, Panor. & Imo. talis incerta probatio interpretatur contra producentem. quam glo. ad hoc dicit sing. Bald. in. l. quoties. §. si quis ita. ff. de hæred. institu. & no. eam dicit Iason con. 36. in caussa mota, column. 3. versi. prætereà, lib. 3. & voluit etiam Barth. in. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudici. & in. l. inter stipulantem. §. j. colum. vlti ff. de verbo. oblig. & D. à Rota. deci. 194. nota, quòd verbum, in antiquis. Alexand. cons. 181. in caussa & lite, col. j. sed testes, lib. 2. & Iason in. l. 2. col. 2. versi. 2. adde. C. vnde legi. & doct. vbique.

Probatio dubia aduersus producentem.

5 ¶ Et ex illa quidem glo. in. d. c. in præsentia (ne & id prætermittam) potes intelligere id etiam procedere in casu fauorabili, vt quæ & in casu fauorabili loquatur. & ad id eam expressim expendit & sequitur Alexand. consil. 152. viso processu caussæ, column. j. lib. 5. & Philip. Deci. consili. 321. in caussa quæ Alexand. columna. 3. versicul. venio ad secundum. & consil. 461. in caussa quæ nomine, post princip. & consi. 524. visis his, colum. vlti. & consil. 531. accuratè & diligenter, col. j. in fi. Quãuis in hoc vltimo contrarium videatur voluisse Bald. in. c. j. in verbo, die lunæ, tit. de pac. constan. Sed prior op. verior est, cùm propter causam fauorabilem alteri non debeamus iniusticiam facere. c. ex tenore, de for. compet.

Etiam in fauorabilibus.

6 ¶ Illi autem Pet. Anc. sententiæ in. d. con. 52. respondet & alia Alexand. consil. 82. in caussa vertente inter Petrum, column. j. & 2. lib. j. vbi dicit quòd stante statuto, vt causæ consanguineorũ vsque ad quartum gradum compromittantur, non satis est, si testes interrogati super consanguinitate dicant eos esse consanguineos, nisi gradus declarauerint. Et vtranque Pet. Anc. & Alexã. deci. sequitur Philip. Deci. d. consi. 321. per totum, maximè verò columna. 3. & seq. & iterum. d. consil. 524. column. j. & d. consil. 531. colum. 2. & Alciat in tracta. præsump. regula. j. præsumpt. 28. num. 9. Sed & illud Alexand. quoque sequitur idem Deci. in. c. postremò, columna. 2. ext. de appell. & consil. 13. cuius superscriptio incipit, an appellatione, columna. 2. versicul. secundò nõ sufficit. & consil. 222. viso puncto, column. vlti. versic. 6 hoc idem confirmatur, vbi loquitur in casu nostri retractus. Et bene faciunt no. à Panor. in. c. tua nos, in. 2. no. & ibi Cardi. Alexand. in. j. no. ext. de consan. & affi. & Benedic. Capra, con. 156. cùm vt mihi præsupponitur, in. j. dubio. & Lafran. Oria. in repe. c. quoniam contra falsam, in materia depositionis testium, col. pe. ver. subsequenter est videndum, ext. de probati.

Cõsanguinitas & filiatio quomodo probari potest.

7 ¶ Aliàs autem quomodo probãda sit consanguinitas, vel etiam filiatio, & vtrùm sufficiat probare quasi possessionem, & quòd quis pro tali sit habitus & nominatus, & vtrùm hoc casu sufficiat testimonium de auditu, vel de fama, aut verba enunciatiua instrumentorum in antiquis, vide per glos. & doct. in cap. Michael, de fili. presby. & in cap. trãsmissæ, qui fili. sunt ligit. & omnes in. d.

c. licèt ex quadam, & in. c. per tuas, & ibi maximè Bald. colum. 2. & Panor. de probat. & in. l. non nudis. C. eo. tit. Iac. But. Alberi. Bal. in lec. anti. & Ang. in. l. j. ff. eod. quoque tit. Cy. & alios in. l. si vicinis. C. de nupti. Bart. in. l. 2. §. idem Labeo, colum. 2. versi. quæro qualiter potest. ff. de aqua plu. arc. & in. l. j. §. idem per contrarium, & ibi quoque latè Alberi. ff. de libe. agno. & in. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel ali. iuris. & in. l. j. §. j. & ibi item Alberi. ff. de quæstio. Signo. consil. 55. si quæratur. Bald. in. l. non potest. ff. de adopt. & in. l. j. colum. 11. versicul. quò ad secundum, & iterum in. l. non ignorat, colum. j. & ibi quoque Angel. C. qui accu. non pos. & in. l. neque professio, & ibi item Angel. & recentiores. C. de probati. & in. l. non epistolis, & ibi etiam Angel. Saly. & Paul. Cast. C. eodem titu. & in. l. si posthumus. §. vlti. & ibi alios. ff. de libe. & posthu. & in. l. sed & hæ, paulò ante fin. princip. ff. de procurat. & consil. 74. verba domini, libro primo, & cõsi. 134. in primo testamento, colum. j. eod. li. j. & consil. 180. mortuo filio, lib. 3. Iaco. But. Saly. & Floria. in. l. quidam. ff. de probat. Saly. in. l. j. ff. de testib. Angel. in. l. vxorem. ff. de manu. testa. & consil. 87. pro decisione, in fi. & consil. 136. in quæstione, colum. 2. in. 2. dubio. Lap. alleg. 54. factum, columna. 2. Anto. & Petrus Anca. in clem. si summus, de sentent. excommunicat. eundem Anca. consil. 225. videtur prima facie. & ipsum Anto. Panor. & alios in capit. cùm dilectus, de succes. ab inte. Raph. & Corne. in. l. lege. C. de legi. hære. Fulgo. consilio. 138. visis præcepto, in. 2. dubio. & consil. 184. visis quodam processu. Panor. in. d. c. tua nos, in. 2. no. de consan. & affin. & in cap. series, etiam in. 2. not. de testib. Paul. Cast. consil. 56. super primo quæsito, columna. 2. versicul. item non obst. lib. j. & consil. 151. viso puncto, eod. lib. j. & consi. 434. respondeo per ordinem, in. j. dubio, eodem libr. j. Barb. consil. 27. scripsit doctissimus, in. j. dubio, & iterum colũ. antepen. versicul. capio aliam, libr. j. & consil. 14. deum, columna. 7. versicul. restat nunc videre, libr. 3. & consil. 68. omnipotentem, in. j. dubio, lib. 4. Corne. consil. j. in præsenti, colum. 10. versicul. & modò deueniendum, lib. 3. & consil. 78. viso processu, propè per totum, eo. lib. 3. Alex. consil. 51. viso & discusso, per totum, lib. j. & consil. 25. in caussa vertente, column. pen. libr. 4. & consil. 90. in caussa & lite, column. 2. nnmero. 7. & seq lib. 6. & consil. 181. viso processu, lib. 7. & consi. 195. reddito, eodem libr. 7. Franc. Aret. consil. 37. sequendo ordinem, in. 2. dubio. Lafran. Oria. in repe. d. c. quoniam contra falsam, in testium depositionibus, colum. antepen. versi. subsequenter quæritur, & seq. Soci. consil. 89. in caussa agitata, column. 2. versicul. 2. principaliter, lib j. & consil. 120. cùm in præsenti, colum. 6. versicul. sed hic cadit, eod. lib. j. quod con. repetitur consil. 231. lib. 2. & eundem Soci. con. 47. in præsenti consultatione, colum. 2. versic. postremò, lib. 4. & Iaso. consil. 106. spectabilis, lib. j. & con. 114. ad obiecta, colum. 4. versicu. nec ad hoc obst. & multis seq. eod. lib. j. & consilio. 102. Ser. Benedictus, ferè per totum. lib. 4. Philip. Deci. consil. 13. cuius superscriptio incipit, an appellatione, colum. 2. versicul. secundò principaliter. & consil. 54. in caussa domini, per totum. & consil. 153. in effectu quæritur, columna. 2. versic. & ita patet. &. d. consil. 321. & consi. 595. pro resolutione. & Matthe. Afflict. in constitu. Siciliæ incip. exceptiones filiationis, in. j. not. & deci. Neapo. 25. in caussa petitionis. & Alcia. in tracta. præsumptionum, regula, 3. præsumptione. 38. num. 4. & sequent. Anto. Rub. consil. 16. in caussa Ioannis, colum. pen. versi. præmissis. & Ludo. Gozad. consil. 12. in hac causa ex ciuitate, & seq.

Apellãs debet docere se intra decem dies appellasse.

Acceptans beneficium debet probare intra mensem se acceptasse.

8 ¶ Sed hîc non omittendum est, quòd ea quæ suprà diximus, non sufficere probare consanguinitatem, nisi probetur gradus, qui ad aliquid admittitur, confirmat quod in simili dicitur, nõ satis esse aliquem probare se appellasse, nisi etiam probet intra decem dies appellasse. Nam id apertè probatur in. c. Romana, versic. si verò, & ibi apertissimè Io. And. de appel. lib. 6. & voluit etiá Specul. titu. de appel. §. de officio, versi. pen. & Do. à Rota deci. 94. nota quòd vbi aliquis acceptauit, in antiquis, vbi ex hoc inferunt non sufficere probare aliquem acceptasse beneficium, nisi probetur intra mensem acceptasse, in casu element. j. de concess. præben. & idem Do. à Rota deci. 125. sufficit appellanti, in nouis. Compost. qui ita dicit obtinuisse, in. c. cũ dilecti, & ibi Anto. in fi. de elect. Paul. Eleaz. in repet. c. tertio loco, colum. 2. de probat. Philip. Franc. in. c. 1. colum. pen. versicul. extr. glo. ext. de appell. cum alijs multis concord. adductis à Fely. in. c. quod ad consultationem, col. antepe. ver. 2. conclusio, ext. de re iudica.

9 ¶ Nec tamen me latet Masuer. in titul. de probat. §. item si fiscus possidet, in ea videri op. fuisse, cùm est controuersia inter fiscum, qui bona mortui occupauit tanquam vacantia, & alium qui se dicit hæredem illius defuncti. Satis esse hunc probare ad excludendum fiscum, quòd ipse & defunctus publicè & communiter existimabantur esse consanguinei siue cognati, & quòd ita se inuicem mutuóque vocabant. Verùm idem postea se declarãs in. §. item & si defunctus, ita de hac re loquitur, vt videri velit, necesse esse probare lineam gradumque consanguinitatis, incipiendo à primo stipite, aut certè à primo gradu, qui est fratrum, per. d. capit. licèt ex quadam, de testib. & alia quæ ibi allegat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TIT. DE RETRAICT LIGNAGIER §.1.
OFFRANT LEDICT RETRAYANT PAYER GLOS. 17.

1 ERGO NON DEBET cõsanguineus expectare, vt precium petatur ab emptore, sed id offerre debet vltro & sponte non petenti, non interpellãti, lacessẽti, prouocãti, rogãti, per gl.in cle.sæpe, ī verbo, nec essariò, post prin.de verb.sig. quæ dicit id propriè offerri, quod nõ petẽti offertur, per.l.fideicõmi.§.si rẽ.ff.de leg.3.&.c.literas, ad fi.ext.de resti.spolia.&.c.interpolita, in fi.ext.de appel.quam glo.ad hoc expendit, & sequitur ibi Panor.col.2. & Geor.Nat.in repe.col.75.& ipse Panor.in.c.peruenit, ad fi.ext.de deci.vbi & hoc dicit notari in auth.offeratur.C.de lit.cõte.Pet.Ferra.tit.forma.libel.in acti.rea.in glo.j.col.3.ver.quid ergo si pars.& Philip.Deci.in.l.filiæ licèt.C.de collationibus. Et hoc quoque voluit Lucas Pen.in.l.2. col.5.in verbo, offerri.C. quã.& quib.quar.pars, lib.10.& in l.j.circa mediũ.C.de greg.domini, li.11. & in.l.vlti.colũ.4.in verbo, volũtate.C.de re.mili.li.12.& ī.l.vl.ī verbo, offerre, per tex.ibi.C.de agẽ.ī reb.eorũ, li.12.

Consangineus an vltro offerre debeat precium, & etiã si non petatur. Offerendi verbũ an vltroneã oblationem requirat.

2 ¶ Et est optimus quoque tex.præter superiores in.l.2.§.j.ff.quor.legat.cũ dicitur, nõ debet offerre satisdationẽ, sed petenti moram non facere.& in.l.si fundus.§.vlt.ff.de leg. cõmis.ibi, vtrũ tũc habeat locũ, si interpellat⁹ nõ soluat, an verò si nõ obtulerit.& in.l.j.§.nõ exigit.ff.vt in pos. legat.ibi, non tamen satisfactio debet offerri legatario, sed sufficit siue desiderauerit, &c. Et facit quod tradit glo.in.c.cupiẽtes.§.si verò, in verbo, contẽpserint, de elect.lib.6. Et probat item illud Valerij Maximi lib.5.c.9.ad fi. Ac mortis oblatæ, quàm datæ vitę fœlicius beneficiũ. In quibus verbis vides offerri inuito, dari voleti.& illud Tullij in oratione pro Sexto Roscio Amerino. Atque os tuũ nõ modò ostẽdere, sed etiã offerre, quasi diceret ostẽdere postulantibus, offere nõ postulãtibus, imò & inuitis. Et apertiùs in epist.j.li.15. epistolarũ familiariũ, cũ oblatũ metum scribit. Et illud Terentij in Hecyra. Offerre iniuriã tibi me imminẽti iniquũ est. Et alibi in eadẽ fabula. Nã viciũ oblatũ est virgini, vbi Donatus interpres. Quasi (ait) nõ expectãti & nolẽti. Rursusque in ea ipsa fabula. Illis fors obtulerat aduẽtũ meũ. vbi & ipse Donat⁹, Offerri (inquit) dicuntur tã bona quàm mala, si insperata obijciantur aspectibus. Móxque subdit. Oblatũ dicitur in vtranque partẽ, quicquid expectationẽ præuenit. Sed & idẽ enarrãs illud eiusdẽ Terentij in Adelphis. quando vitium oblatum est. Oblatum (ait) dicitur, quod offertur inuito.

3 ¶ Ideóque sunt qui in casu.l.Iulian⁹.§.offerri.ff.de acti.empti. tenẽt debere preciũ offerri, etiã si nõ petatur, vt agi possit ad rẽ vẽditã. in quib⁹ est Pet.Anc.cõ.331. visis diligenter, col.j.& Ro. aliud tamẽ agens, cõ.204. pro discutiẽda veritate, col.pen.ver.& hæc de secũdo. Et id quoq; non obscurè sentire videntur Bal.Raph.Fulgo.Fran.Are.& Philip.Deci.in.d.l.filiæ licèt. C.de collat.& Imo.in.l.stipulatio.§.si quis autem.ff.de ope.no.nunci.& Alex.con.173.viso & diligenter cõsiderato, in fin.li.6.& Pet.Ferra.in tit.forma libel.in causa venditi, in verbo, suprascriptũ pre

Emptor agens an teneatur offerre precium, si non petatur.

4 ¶ At sunt quoq;, qui cõtra in casu.d.§.of- (ciũ.& Philip.Dec.cõ.412.plenè & subtiliter, col.2. ferri, negant necesse esse, vt offeratur preciũ, sed tatũ exceptionẽ cõpetere precij nõ soluti asserũt, quasi verbũ offerẽdi nõ indicat necessitatẽ, nisi petatur. Inter quos est Bar.in.l.si duo patroni.§.si quis iurauerit, ãte fi.& ibi Iaso.col.2.ff.de iureiu.& Bal.sibi cõtrarius in.l.si traditio, col. 2.in.3.q.C.de acti.empt.& in.l.j.col.vlti.versic.quæro quid si est legatus. C.de vsu.& frue. leg. & in.l.j.in fi.C.de ijs quæ sub mod.leg.& in.l.j.col.2.versi.hìc occurrit dubium, ibi, breuiter dico. C.ne lice.in vna eadémq; causa ter.prouo. Raph.Co.in.l.eũ qui ita stipulatur decẽ.ff.de verbo.oblig. Ro.& Alex.sibi cõtrarij in.d.l.filiæ licèt.C.de collat. Frã. Aret.sibi quoque contrari⁹ in.l.si mora, col.4.vers.sed dubiũ remanet.ff.sol.matri. Feli.in.c.in tãtũ, colũ.vlti.ext.de simo. Iason in.l.admonendi, col.5.ff.de iureiur.& in.l.iurisgentium, in princ.in.3.no.ff.de pact.& in.d.l. stipulatio, in.j.no.ff.de not.ope.nun.& in.l.vniuersa.C.de preci.imp.offe.& in.§.actionum, colum.18.versi.an autem si emptor, insti.de actio.& Steph.Bertran.con.154.alienatio, paulò ante fi.lib.2.& Philip.Deci.con.298.viso instrumento, post prin. Et vide Pau.Ca. loquentem in casu retractus, con.146. nulli dubium est, in fi.lib.j. De quo dicemus in glo.seq.nu.13.ego tamen.

5 ¶ Verùm in casu.d.§.offerri, aliud est, quod suadet illud verbum, offerri, intelligẽdum esse, si petatur, ob subiectã materiam, & cõtra propriã vim & naturam eius verbi, vt sæpe aliàs fit, vti latè diximus in repe.l.si vnquã, in verbo, reuertatur, nu.31.& aliàs etiã videmus. C.de reuo.donat.& in casu.d.§.offerri, voluerũt ij quos in posteriori parte citauimus. Quod quidem nõ est hìc in casu nostræ consuetudinis. In quo ideo debemus sequi propriam ac peculiarem vim & naturam illius verbi, quod vltroneã & spõtaneã exhibitionem significat, nõ petitã, nõ fortuitã, vt dixim⁹: & probat illud Tullij in oratione ad Põtifices. Domus ardebat in palacio, nõ fortuitò, sed oblato incendio. Et lib.11.epistolarum ad Brutum, in ea epistola, cuius initium est, eo tẽpore, Romæ delectus habetur, totáque in Italia, si hic delectus appellandus est, cùm vltro se offerunt omnes.

Et Mimus ille Publi.Syri. Bis est gratum quod opus est, si vltro offeras.

Et illud quoque Vergilij ecloga tertia.

At mihi sese offert vltro meus ignis Amyntas.

Et libro.8.Aeneidos.

Et anti-

Talibus affata est dictis, séque obtulit vltro.

Et antiquus ille poeta Lucilius apud Nonium Marcellum. Homines ipsi hãc sibi molestiã atque erũnã offerũt, ducũt vxores. Et similis tex.apud nos in.d.l.fideicõmiss.§.si rẽ suã, ibi, debitor vltro pecuniam obtulerat.ff.de lega.3.& in.l.si quis rogatus, ibi, vltro is qui eam debet offerre.ff. de fideicom, libert.& in.l.qui hominem.§.si uullo.ff.de solut.vbi est similis text.& in.l.j.§.sed si maritus, ibi, vltro custodes offerat.ff.de libe.agn.& in.l.semper.§. cõductores, ibi, vltro se offerant.ff.de iure immunitatis.& in.l.2.ibi vltro se offerre.C.de iure emphy.& in.d.l.vlti.versic.vt autem.C.de re mili.lib.12.cum dicitur spontanea voluntate offerẽtibus.& in.l.deuotum, in fi. ibi, si quid sponte contra præceptũ nostrũ, probati fuerint obtulisse.C.de meta.& epid.eod.lib. 12. Quãquã & ij vltimi loci in cõtrarium flecti possent, tanquam frustra eæ dictiones (vltro & sponte) additæ fuissent, si intellectæ essent in verbo (offerendi.) Et hoc quoque apertè videtur probare tex.in.l.si debitor.ff.de soluti.cũ dicitur, si debitor offerret pecuniã, quæ peteretur. Et ita id verbum nuncupatim intelligit Cardi.Alex.in.c.cum in tua, in.2.no.ext.de sponsa.

6 ¶ Verùm tamen vix quispiam negabit id verbum ex propria ac genuina vi sua intelligi de spontanea oblatione, vnde consequens est & ita in nostro statuto intelligendum: tum quia verba statutorum propriè intelligenda sunt.l.3.§.hæc verba.ff.de nego.gest.cum si. Tũ quia hæc oblatio est de forma & solẽnitate, vt declarat.§.8.infra eo.ti. ideo ad admussim obseruãda est, per no.plenissimè in.l.j.ff.de libe.& posth. Tũ deniq; quòd cũ quis vult aliquid nouiter cõsequi, ad quod quidem consequendum necesse est aliquid fieri, id debet sponte offerri, vt voluit Bal.in.c.licèt, tit.si de feud.defun.fit contro.inter do.& agna.per text.in.l.si residuum.C.de distrac.pigno. & sequitur Iason in prælud.feudorum, col.22.versi.quartò ad idem adduco.& Philip. Deci.d.cõ. 421.col.2. Et facit quod voluit glo.in.l.ædiles, la.j.§.vlti.per illum tex.ff.de ædil.edic.& Angel. in.§.si verò, col.pen.versi.quæritur vlterius, in authen.de exhib.reis, Alexand.in addi. Bar.in.d. l.stipulatio.§.si quis autem.ff.de ope.no.nunci.& con.205.visis ijs quæ narrantur, col.2.versic. quinimò & si nulla, lib.2.cum multis alijs, quæ tibi affatim collegimus supra ti.nostrarum consuetudinum.7.§.10.in gl.j. vbi omnium abundantissimè tractaui, an quis teneatur sponte offerre, quod facere ipse teneatur: an verò possit expectare, vt petatur, ibi omnino vide.

Ad aliquid nouiter consequẽdũ opus est spõtanea oblatione.

7 ¶ Nec illud tamen denique prætermiserim id verbum offerendi non tantùm spontaneam atq; vltroneam oblationem propriè significare, sed & gratuitam quoque & liberalem, id est, vt cùm quis quid offerre debet, intelligitur, vt proprijs ipsius offerentis sumptibus & impẽsis id faciat: & non illius, cuĩ ea oblatio fieri debet, vt voluit nuncupatim glos.in cle.2.in verbo, oblatos, & ibi quoque Imo, colum.vlti.& Cardi.Flor.in versicul.verum, in.3.no.de appel.& Pet. Ferra.d. titul.forma libel.in acti.rea.in glo.j.colum.3.versicu.quid ergo si pars. De quo tamen, ne id pro re omnino iudicata accipias, vide Georg.Nat.in repe.clemen sæpe, versi.non sic tamen, in glos. super verbo, formam, de verbo.sign. quibus locis multas ac pulchras quæstiones ex hoc decidit, vt apud eum quisque videre poterit. Sed & tu vide quos allegaui supra in verbo, dedans lan, in. 18.q.ad fi. Nemo autem negabit in casu nostræ cõsuetudinis, quin cõsanguineus suis ipsius sumptibus teneatur hanc oblationem facere.

Offerendi verbum gratuitam oblationem significat.

8 SED QVAESTIONIS EST, an iste consanguineus, qui venit ad retractũ, debeat in promptu exhibere pretiũ, idque offerre: an verò satis si dicat se paratũ soluere. Et sanè.c.constitutus, ext.de restitu.in integ.de hoc casu retractus loquens, his verbis vtitur, precium sint offerre parati, hínc neque occasione sumpta Pet.Anc.in.11.no.ex eo.not.sufficere agentem ad retractum dicere, se paratum soluere precium. Et sic (inquit) .l.Iulianus.§.offerri.ff.de actio.empti, quæ dicit emptorem agentem ad rem, debere offerre precium. debet ita intelligi, vt satis sit dicere se offerre paratum, etiã si non tradat: idque faciens dicetur satis offerre: verùm ante condemnationem debet is qui ita obtulit, facere quod obtulit. ad quod dicit optimè facere.l.fundus.ff. de rescin.venditi. Subdit tamen quòd Barto.in.l.prætor ait.§.si paratus.ff.de ope.no.nunci.in ea est sententia, vt iura loquentia de parato soluere, intelligantur, vt ad manum habeat pecuniã, per.l.seruus si hæredi, in fin.ff.de statulib.&.l.qui decem.§.idem responsum.ff.de solut. Et facit (inquit) quod no.Ioan.Andre.in capit.vt circa, in glo.super verbo.præstito, de elect.li.6. Hæc ille. Nos autem de hoc latiùs dicemus infra eo.§.in glo.19.quæ est in verbo, luy deſement acertené du pris, numer.4.sed illud, & seq. Sed quantùm ad nos pertinet, habemus consuetudinem, quæ super hoc priuatim disponit infra eo.tit.§.3.quem tu videas.

An consanguineus veniẽs ad retractũ debeat offerre pecuniam ad manũ paratam.

fol.130.

LE PRIS QVE LA CHOSE AVRA COVSTE. Gl.18.

1 HIC NVNCVPATIM exprimitur esse restituendum id precium, quod ab extraneo emptore datum est: siue id magnum sit, siue paruum. Ideo non ferendum esse consanguineum, qui minus precium offerret, causatus in quod of fert, iustum esse ad verum rei precium, neque è diuerso emptorem, qui à consanguineo peteret maius precium, quàm dedit, quia sibi maius illud precium ab alio offerretur. Quòd si id statutum non expressisset, de eo potuisset dubitari: nam cum statutũ sim-

Precium vendi tionis offerri debet, nõ aliud minus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

An autem maius posset ẽptor petere quod dicat id esse iustũ precium vide infrà.9.

pliciter præfert' cõsanguineum extraneo' in venditione rei familiæ, videtur cõsiderasse iustum rei precium. quod non ideo dici aut censẽri debet huiuscemodi, quòd ab vno aut altero fuerit datum aut oblatum: quoniam precia rerum non constituuntur ex affectione singulorum. l. precia rerum. ff. ad. le. Falcid. &. l. si seruus. ff. ad. leg. Aquil. Ideoque Accursius in. l. 2. in glossa. magna, in vlti. q. C. de rescin. vendit. dicit iustum precium esse æstimandum non vnius aut alterius licitatione, sed communi regionis æstimatione, ex rei qualitate & quantitate redituũ, per multa iura, quæ illic allegat. Cui & tu potes addere, quod & in hoc attendi debet, quanti res vendi posset in loco publico, in quem omnes conueniunt, per. c. j. ibi carius vendant, quàm in mercatu vẽdere possent, ext. de empti. & vendi. & voluit Barthol. in. d. l. precia rerum. §. j. ff. ad leg. Falcid. & in. l. septem, per illum text. C. de erog. milit. an. lib. 12. si is est, qui ibi scripsit, nam de hoc à quibusdam dubitatur.

2 ¶ Hucque etiam pertinet tex. in l. licitatio, in prin. ff. de publica. & vecti. vbi licitatio quæ calore licitantis vltra modum solitæ conductionis inflauit, non facilè est admittenda. & in. l. ad officium, in fi. cũ ibi no. C. cõmu. diuid. vbi non admittitur animosior licitator ad impediẽdam adiudicationem fieri consorti, iusto precio. Ex quo not. Bal. & Saly. quòd si consors offerat iustũ & æquũ preciũ, nõ admittitur animosus licitator extraneus. dicuntque eũ tex. esse ad hoc singu. Facit & tex. in. l. j. in fi. C. de metallar. & metal. lib. 11. Ex quo no. Bar. quòd si colonus velit vendere partẽ suã fructuũ, debet alijs præferre dominum emere volentẽ, si modò iustum precium offerat quod dicit menti tenendum, tanquam scilicet nõ cõsideretur id preciũ, quod ab alijs reperitur, sed tantũ quod iustũ est. Et tex. in. l. si fideiussor. §. meminisse. ff. de leg. j. vbi damnatus vendere, intelligitur iusto precio, & ita eũ tex. intelligũt glo. Bar. Bal. Imo. Raph. Co. & recentiores ibi. & tex. in. l. si possessor hæreditatis. §. vlti. ibi, verum precium debet præstari. ff. de peti. hæred. & in. l. cum quasi. §. si plures, & iterum. l. seq. §. si is cuius. ff. de fideicom. libe.

3 ¶ Facit & quod in casu fermè huic nostro simili voluerunt Angel. Raph. Co. Paul. Ca. & Iason in. l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de verb. oblig. per multa iura ex supradictis, quòd si quis ex pacto teneatur vẽdere aliquid cõsorti, si velit emere, magis quàm alij extraneo, sufficit vt cõsors offerat iustũ preciũ, etia si alius quispiã maius offerat. & ita dicit ipse Angel. fuisse disputãdo determinatũ à Marti. Fan. Addũt Raph. & Pau. hãc rationẽ: quia si consors teneretur tãtum precium dare, quãtũ ab alio reperiretur, facilè posset fraus fieri, submittẽdo à vẽditore extraneũ, qui multò plus offerret, quàm iustũ preciũ, & tũ nollet emere. Et idẽ quoq; tenuit Matthę. Afflic. in cõstitutione Siciliæ incip. ad subiectorũ, in. 4. eodẽque vlt. no. vbi & id trahit ad ius congrui, quod huic nostro retractui simile est.

4 CONTRARIVM tamẽ, vez vt cũ quis teneatur ex pacto vel statuto præferre cõsortẽ, aut consanguineum, intelligatur, si tantum precium dare velit, quantum ab alio reperitur, etiã si iustum excedat, voluit Io. And. in addi. Specul. tit. de empti. & vendit. §. nunc dicendum. l. 2. ver. sed pone statutum est, in fi. illius versi. & Bald. in. d. l. 2. in fi. & ibi nouissimè Pantal. Cal. in repe. etiam in fi. C. de rescin. vendit. & Saly. in. l. dudum, col. 2. ver. quæro statuto cauetur. Imo. Alex. Fran. Aret. & Soci. in. d. l. qui Romæ. §. cohæredes. Ro. in. l. si eum, in prin. ff. si quis cautio, Alua. & Cardi. Alex. in. c. j. §. sed & res, tit. per quos fiat inuesti. Fran. Are. in. d. l. si fideiussor. §. meminisse, in prin. ff. de lega. j. Iason secũ hîc pugnans in. l. vlt. col. 6. versi. septimò principaliter. C. de iure emphy. & Fab. à mõte San. Sa. in tracta. de empti. & vẽdit. parte. 3. q. 20. ver. sed tũc quæro, & iterum parte. 5. col. 7. versi. sed quæritur an valeat. & Guid. Pap. sing. 780. in emptione.

5 ¶ Ab his stat tex. in. d. l. vlti. de iure emphy. ibi, tantam quãtitatem, quantam ipse re vera ab alio accipere potest. ex quo no. Saly. ibi col. j. & Iason vbi supra, quòd domino volente emere rẽ emphyteuticam, non tenetur emphyteuta aliquid minuere ex precio, quod ab alio reperitur, nisi aliter conuentum fuerit. Et ita quoque eum tex. expendit Oldra consi. 34. quæstio talis est quidã tenens, ante fi. & post eum in eadem quæsti. licèt non alleget, Ioan. And. in addi. Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua, ver. 72. & vtriusque nomine suppresso Alberi. in. l. per fundum, col. 2. ver. vltimò facit. ff. de seruit. rusti. prædi. & similis text. quem mirum est effugisse omnes, qui de hac re loquuntur, in. c. potuit, ibi, quantum sibi ab alijs offertur, ext. de locat. Et facit etiam tex. in. d. c. j. §. sed & res, ti. per quos fi. fuest. ibi, pro æquali precio. Ex quo no. Bal. Aluar. & Car. Alex. quòd agnatus qui cæteris præfertur in venditione feudi, debet dare id preciũ quod ab alijs reperitur. quod & idem tenet per eum tex. Iac. à S. Georg. in tracta. feud. in verbo, & cum pacto de non alienando, col. pe. ver. verùm quia. dixi. & Fran. Curt. Iunior in eodem tracta. in. 4. parte princ. 4. eiusdem partis pe. versi. quintò & vltimò. Et facit item tex. in. c. porrò, ibi, æquali precio, ti. quali. olim feud. ali. pot. vbi dominus qui potest redimere feudũ alienatũ, debet reddere idem precium. quod & ibi no. Bald. Marti. Laud. & alij id limitantes. nisi appareret de fraude: multi enim (inquit Bald.) precia confingunt in fraudem aliorum.

6 ¶ Similiter & tex. in. l. pen. iterumque in. l. vlti. & vtrobique Bar. aut quisquis is est. C. de locat. prædi. ciuil. lib. nõ. vbi antiquior colonus fisci debet præferri extraneis in noua conductione, dũ modò idem precium offerat, quod & cæteri, quos text. expendit & dicit no. Bart. in. l. cotè. §. agri, quem legit cum initio ipsius. l. ff. de publica. & vectiga. Et tex. in. l. in fundo, ibi, si paratus est dominus tantum dare, quantũ habiturus est possessor. ff. de rei vẽdica. vbi est optimꝰ tex. qꝙ qui alij

alij prefertur in venditione alicuius rei, debet tantum dare, quantum alius est daturus. Et in leg. prętor. §. in eum, ibi, quantum perciperetur, si distracturus esset. ff. de bonis autho. iud. poss. Et in leg. si quis vxori. §. vlti. ibi, tanti æstimandus est, quanti emptorem potest inuenire. ff. de furt. & in leg. seruus fugitiuus, in prin. ibi, quanti emptore inuenerit. ff. de condi. furti. Ex quibus fit quòd cùm res venditur ad hastam, debet plus offerenti dari, leg. 2. & 3. C. si propter publi. pensi. & in authen. hoc ius porrectum. C. de sacro. eccles. Idque dicitur & censetur esse iustum precium, vt dicit. d. leg. 2.

7 ¶ Prætereà venditor debet seruari indẽnis, ne ex eo quòd ipse cogitur alteri vendere, damnum indebitè patiatur, coactus scilicet minus precium accipere, quàm ab alijs potest habere, ar. d. l. ad officium. C. commu. diuid. Nam priuilegiũ siue facultas illa prælationis debet intelligi sine damno tertij, scilicet ipsius venditoris. l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publi. cum si. Et facit etiam quod scribit Bald. in leg. 2. C. de comm. re. alie. quòd licèt fiscus possit ratione cõmunionis totam rem vendere, vt scribitur in ea. l. tamen putat, quòd id debet facere requisito consorte. Nam si is vult tantum dare, quantum alius, debet præferri, per. l. j. ff. de priuil. credit. quæ quidem. l. loquitur de cognatis.

8 ¶ Et hæc maximè debent procedere in casu nostræ consuetudinis: nihil enim peccauit emptor extraneus emendo: neque enim consuetudo eum prohibet emere, sed tantùm facit ius consanguineo retrahendi, atque ad se veluti venditionem reuocandi, seq; ita in locum vẽditoris collocãdi atque subrogandi, vt plenè diximus suprà in præfatione siue rub. Nihil est igitur, quare nõ idem precium restituere debeat: tum quòd subrogatus eiusdem est naturæ, vt is m cuius locum substituitur, & succedit. l. imperator. §. vlti. cum. l. seq. ff. de leg. 2. & c. ecclesia, leg. j. ext. vt lit. pe. & ibi concord. in glo. in verbo, successerunt: tum quòd ipse quoque emptor, vt venditor, debet manere indẽnis. l. debet, in fi. ff. de ædili. edic. & l. intra vtile. §. vendentibus. ff. de minori. ex quo Bald. in ca. caussam, col. j. ext. de testib. dicit quòd emptor à quo res retrahitur, debet seruari indẽnis. & eum tex. ad hoc dicit no.

9 ¶ Nam & alioquin in casu nostro ipse emptor duplici afficeretur iniuria. primùm quidẽ quòd cogeretur inuitus reuendere consanguineo, contra. l. dudum. C. de contra. empti. Secundùm qꝙ partem precij à se dati sine vlla ipsius culpa aut peccato amitteret, contra. c. sine culpa, de regu. iuris lib. 6. & ibi concord. Est autem receptum, non debere quempiam duplici onere aut damno affici. l. nauis. §. cùm autem, & §. cùm ergo. ff. ad. le. Rhodi. de iactu. & l. cogi. §. in de quæritur. ff. ad SC. Trebel. & l. iure. ff. de iure doti. & l. si cùm dotem. §. si pater, & ibi glo. ff. solu. matri. & l. pe. ff. de dote præleg. & c. atsi clerici. §. vlti. ext. de iudi. & ibi concor. in fi. & plenissimè diximus suprà titu. huius voluminis consuetudinum. 2. §. 10. qui est omnium eiusdem volu. 23.

10 ¶ Et hanc quidem postremam sententiam in casu nostri retractus sequor. Licèt Fran. Ripa aliter distinguat in. d. l. j. in fi. ff. de priuil. credit. Nam aut (inquit) statutũ dicit, quòd agnatus possit retrahere simpliciter, & intelligitur pro iusto & cõmuni precio: aut dicit, quòd agnatus præferatur cæteris, & intelligitur pro precio quod ab alijs repetitur. Nam & ipse Ripa in eadem ipsa. l. col. 3. nu. 13. dicit, id quod dicitur, emphyteusi finita præferri hæredes emphyteutæ petentes eam renouari extraneis. de quo latissimè diximus suprà in rub. huius titu. nu. 71. huc item pertinet, & seq. ita intelligi, si modò ipsi hæredes tantum precium offerat, quantum ab alijs extraneis repetitur. Super eo autem quod de fraude suprà diximus, vide quæ dicam infrà. §. seq. in verbo, sans fraude. Sed interim vide. Ar. Ferro. in consuetu. Burdigal. hoc eo. titu. §. 7. in fi. vbi id dicit quod suprà in prin. diximus, scilicet non audiendum emptorem petentem à consanguineo sibi reddi maius precium quàm quod dedit, quia id ab alio sibi offeratur.

11 SED IN HAC TRACTATIONE precij, quæro primò. Petrus vendidit Fráciſco fundum centum aureis, & id quod pluris valet, ei donat. Consanguineus vult totum retrahere restitutis tantùm illis centum aureis. venditor vult prętereà sibi restitui precium eius quod pluris valet, quod sibi fuit donatum. Aut etiam dicit non esse locum retractui, quia quod excedit precium centum aureorum, pluris valet, quàm illi centum aurei: ideo non est iste contractus censendus venditio, sed donatio, considerato scilicet eo quod prævalet, iuxta ea quæ dicemꝰ infrà. §. 30. Aut denique paratus est cedere rei venditæ vsque ad concurrentiam illius summę, reliquum autem vult retinere, tanquam donatum, & sic non obnoxium retractui. Quid hîc dicendum est? Bald. in tracta. protomixeos, in vlti. quæsti. hanc nuncupatim quæstionem posuit, scripsitq; id tantùm restituendum esse, quod numeratum est, & nihilominus integro fundo cedendum: quia videmus (inquit) in simili, quòd victus victori non soluit salarium aduocati, qui gratis patrocinatus est. Bart. in. l. stipulatus. ff. de fideiuss. Et quia etiam quando partim aliquid venditur, partim donatur, & ita fit mixtio contractuum, præsumitur fraus, & reuocatur res venditа, vt no. Guil. Cu. in. l. si tibi decem, in prin. ff. de pactis. Et quia illa generalis & indiscreta clausula donationis eius quod pluris est, nihil aut certè modicum operatur: ideoque nõ impedit remedium. l. 2. C. de rescin. vendit. Hæc ille.

Si venditur res certo precio, et donatur quod pluris est, quod restituere debeat cõsanguineus retrahẽs. Quia si eo casu emptor dicit nõ esse locum retractui.

12 ¶ Cui adde in. j. ratione de aduocato gratis patrocinante, quod de ea re latè dicemus infrà. §. 29. glo. 4. nu. 5. & seq. Et in. 2. ratione adde item Cy. Alber. Bar. ipsum Bal. & Ange. in. d. l. si tibi decem, in prin. & eundem Bald. con. 149. proponitur quòd ex causa, col. j. libr. j. & quæ no. in. l. ab

Quid si cedere velit vsque ad concurrentiam precii tantum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Donatio eius quod pluris valet an impediat l.2.C.de rescin.vendi.

Anastasio.C.mand.Et in postrema ratione adde etiam, quòd idem voluêre Alberi.Bartho. ipse Bald. Angel.& Saly.in.d.leg.2.Bartho.in leg.si quis donationis.ff.de contra.emptio.idem Bar. Imo.Raph.Co.Paulus Cast.Alexand.Franc.Aret.& Iason in leg.si quis cum aliter.ff.de verbo oblig.Bald.in leg.cùm filius.§.pater,per illum text.ff.de leg.2.Panor. & recentiores in ca.cum caussa,ext.de empti.& vendit.Imo in cap.cum contingat,colum.56.versi. item aduerte inquãtum dixi.ext.de iureiur.Corne.consi.11.in præsenti consultatione,colum.2.lib.3. Angel. Aret. in.§.actionum autem,colum.9.versi.quid si in instrumẽto,instit.de actio.vbi ponit quibus verbis in hoc vtendum sit ad excludendum remedium.d.l.2.Sed & quod plus est Alberi.in.l.donari,in prin.ff.de donati.tradit huiusmodi donationẽ nullius esse momenti,quia videtur non spõtanea esse,sed ex necessitate venditionis,tanquam ipse vendens non possit maius precium habere,ideóque quod pluris est donat.

13 ¶Ego tamen in casu huius cõsuetudinis reperi in primo vol.con.Pau. Ca.in fi.consi.146.incipientis,nulli dubiũ est,speciem quandã alterius con.nihil omnino ad ipsum præcedens cõs.sed nec ad sequens quoque pertinentẽ.Sed hunc casum nostrum prorsus respicientem. Quo in loco Pau.ipse,aut quisquis is fuerit,asserit consanguineum,qui vi huius statuti vult retrahere rem certo precio venditam,& in eo quòd pluris valet donatam,debere restituere precium partis donate,nedum id quod numeratum est:nec tamen eum debere succumbere, si à principio non obtulerit,dummodo postea lite pendente obtulerit.l.si rem.§.vlti.ff.de pig.acti.Et quia etiã si non tulit,poterat pro eo ferri sententia sub conditione,si soluat,per no.à Bar.in authẽ.hoc amplius. C.de fideicom.& per.l.4.§.illud.ff.de fideicom.liber.Hæc ibi.

Quid si sciens pluris valere id donet.

14 ¶Verùm ego priori sententiæ accedo,si vendens ignoranter donet:quòd si sciat rem suam pluris valere,sciénsque ac prudens donet,quod pluris est,vera est in eo pluri donatio: nec habet locum.d.l.2.de rescin.vendit.vt dicit Bart.ibi,& Bald.in.2.quæsti. Saly.in.8.q.& Angel. colũ.3. & idem Bar.Imo.Raph.Co.Ro. Alex.Fran. Aret.& Iason in.d.l.si quis cùm aliter.Bald.in.d.l. cùm filius.§.pater,per text.ibi.ff.de lega.2.& in repe.l.& si post tres,colum.10..versi.sed quid si quis vendit.ff.si quis cautionibus,& cõn.3.casus talis est quidam Petrucius,lib.3.& con.394.super primo puncto,in fi.lib.4.Pet.Anc.Imo.& Panor.in.d.c.cũ caussa,& ibi quoque Anto.Burgos,col.7.versi.circa vltimam.Masuer.tit.de empti.& venditi.§.item si venditor. Alex.con.125. visis & consideratis,colum.6.ver.non ob.igitur primũ,lib.j.Angel.Aret.in.d.§.actionum autẽ, vbi suprà,de actio. Soci.con.215.visa prædicta,col.j.lib.2.quod repetitur con.22.libr.4.vbi & illud dicit.l.si vnquam.C.de reuo.donat.habere locum in huiusmodi donationibus ita factis,& & rursum consi.48.viso instrumento venditionis,colum.2.versicu.quartò potest defendi,li.4. Steph.Bertran.consi.103.nihil,in fi.lib.j.consi.169.visis dubijs,colum.j.eod.libr.j.& consi.168. illud,paulò ante fi.eo.lib.j.& consi.191.nihil,numero.2.eo lib.j.& consi.227.vidi,nume.quoq;. 2.eod.lib.j.& consi.328.multa,eod.lib.j.& con.4.parum refert,colum.2.in prin.libr.2.& consi. 69.recordor,nume.j.lib.2.& consi.107.etiam si prætendi,in prin.eod.lib.2.consi.91. ex propositis,ad fi.lib.3.& con.284.ponitur numero.6.&.7.eod.lib.3.Iason.consi.151.contra cõsultationem,col.2.versi.item in dicto,lib.4.Alcia.post Ro.in.l.2.in prin.nume.16.ff. de verborũ obli. & est de mente Guil.Cu.& Bart.in.d.l.si tibi decem,in prin. Et ita intelligi debẽt nonnulli,qui simpliciter tenent non esse locum.d.l.2.cùm vendens donat quod pluris est, ex quibus est Pet. Iac.tit.de act.ex vendi.col.2.versi.attamen.

Donatio eius quod pluris est, requirit insinuationem.

15 ¶Ideoq; tunc,cùm scilicet scienter donatur,quod pluris est:illud ipsum quod pluris est,requirit insinuationem,vt alia simplex donatio,vt tradunt ipsi Pet.Anc.& imo.in.d.c.cùm caussa,& Ro.in.l.2.in prin.col.4.& ibi quoque Alciat.nume.16.ff.de verbo. obl.per.l. cùm hic status.§. pen.versi.idem respondeo.ff.de dona.inter vir.& vxor.&.l. si quis donationis.ff. de contrahen. emp.& idẽ quoq; voluit Alex.in.d.l.si quis cùm aliter,col.4.ver.itẽ quę sunt.ff.de verbo.oblig. vbi tamen subdubitat.& Firmia.in tract.gabel.in.3.parte.8.partis prin.in.12.q.in fi. Soci.d.cõ. 215.col.1.lib.2.Et reprobat Ro.vbi suprà Calde.aliter tenentem con.2.tit.de emp.& vendi.hac ratione motum,quòd inspicitur id quod principale est,ar.l.si quis nec caussam.ff.si cert.pet.quę ratio etiam si quid ponderis habet,nihil tamen ad casum nostrum pertinet, & de ea latè dixim' in repe.d.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,num.4.id quod primo loco, & seq. C.de reuoc.donati.& dicemus etiam infrà eo.tit.§.30.in glo.j.numero.2.& seq.

16 ¶In hoc autem de quo principaliter tractamus,illus animaduertendum est, quòd si illa clausula sit perfunctoriè,& veluti ex more & stilo notariorũ posita,vt in multis locis fieri assolet,& propè semper,vt attestatur Ange.expressim de hoc ipso loquens in.d.l.2.C.de rescin. vendi.crederem eam non esse magni momenti:tum per ea quæ scripta sunt ab ijs quos citauimus:tùm & per ea quoque,quæ latè diximus in.d.l.si vnquam,in prin.nume.122.ad huius tamen posterioris. At si ex animo,non leuiter,non neglectim,non oscitanter fuerit apposita:quod ex verbis & forma eius donationis apparère potest,& ex qualitate & conditione contrahentium,vt etiã videtur intellexisse Bart.vbi suprà & Carol.Molend.de hoc retractu loquens in consuet.Parisi.tit.1.§.13. glo.5.in.12.quæsti.certè scienter videtur apposita,vt donationẽ eius quod pluris es,operetur.Id quod totum arbitrio iudicis relinquendum est, vt etiam tradit Fabia. à monte S.Sab.tracta. de emp.& vendi.in.8.parte princ.in.4.quæsti.

¶Vt tamen

17 ¶Vt tamen te non fugiat,quod scripsisse dicitur.Azo.ille vbique à nostris laudatus,in summa tit.de rescin.vendi.quòd si venditor dicat se donare quod pluris res vendita valet, pro meritis & seruitijs emptoris,non est locus.d.l.2.de rescin.vendi. Ita enim eum refert & sequitur Bald. in.l.si quis donationis.ff.de contrahen.emp.quasi scilicet propter eam mentionem meritorum id videatur fuisse seriò & scienter factum.quanuis Azo.in meo Codice nihil dicat de meritis. Et facit etiam quod scribit idem Bald.in.l.per diuersas,in.3.quæsti.C.manda.& Alex.con.28. in caussa,col.2.versi.3.responderi potest, lib.5. Multi autem ex supradictis asserunt,non inutilem eam esse donationem,si facta fuerit cum dictione vniuersali,videlicet, id totum quod pluris valet,siue quantũcunque,&c.

Quid si ea donatio fiat pro meritis.

Quid si fiat cũ dictione vniuersali.

18 ¶Igitur vt concludamus casum,qui ad nostram consuetudinem pertinet. Si is qui vendit donat quod pluris est scienter & ex animo, vt sic donatio sit existimanda in eo quod excedit precium:tunc vt sciamus,an sit locus retractui,id certè sequi debemus, quod de permutatione ita facta,vt alter contrahentium precio suppleat quod pluris est, latè dicemus infrà eo.ti.§.30. vbi inspicitur vtrùm maius sit precium,an species.Id quòd etiã in hac specie,de qua hic tractamus, secuta est consuetudo Aruerniæ tit.de retraict.c.35.& seq.Borboniorum autem consuetudo.c. 451.censet rem ita venditam esse obnoxiam retractui,restituto tantũ precio venditionis, nulla omnino huiusmodi donationis ratione habita.Idemq; in simili casu statuit eadem consuetudo.c.401. Verùm apud Aruernienses hoc tit.de retraict.c.35.aliter statuitur,vt ibi videre poteris.Porrò Chasse.hoc eodem tit.de retraictz.§.j.in verbo,le pris,col.j.ver.2:quæro,tradit simpliciter hanc donationem eius quod pluris est esse partem precij,per.l.fundi partem,& ibi no. per Alberi.ff.de contrahen.empt. Et idem quoque quæri potest in retractu conuentionali, si nihil aliud dictum sit,quàm vt venditor possit redimere. Et ex his quoque intelliges quid dicẽdum sit,si res vẽdita sit certo quopiam precio ex quo venditor donat vel remittit emptori portionem,an scilicet consanguineus debeat integrum id precium reddere,an verò possit deducere quod donatum est,vel remissum.De quo etiam per Carol.Molen.in consuet.Parisi.ti j.§.13. glo.8.in.j.quæstione.iterúmque in.3.videre poteris.

Decisio princi. quæstionis.

Consuetudines de ea re.

Quid si vẽditor donat partem precii.

19 QVAERO SECVNDO quid è diuerso si is qui emit, etiam donat, verbi gratia, Ticius emit fundum centum aureis,& in eodem instrumento,vel paulò pòst donat alios centũ aureos venditori propter merita,quod & ego vidi ex facto aliquando contingere:& interrogatus an iste emptor debeat soluere laudimia, non solùm ex prioribus centum aureis impositis in precium venditionis,sed & ex aliis quoque donatis. & vtrum etiam consanguineus qui vult eũ fundum retrahere,teneatur soluere vtrosque centum aureos, an alteros tantùm. & idem etiam quæri potest in retractu conuentionali.Respondi quantùm ad laudimia, cùm ea donatio facta esset in contractu venditionis vel statim pòst,quod idem est,vt latè dicemus infrà tit.procedẽte. §.1.in verbo,in limine contractus, quæ est glo.5.ferè per totum,videtur eam esse factam contẽplatione & caussa ipsius venditionis,essẽque veluti accessionem precij eius venditionis,vt quæ ei insit.l.iurisgentium.§ quinimo.ff.de pactis,cum multis si.à me cõgestis in repe.l.si vnquã, in verbo,donatione largitus,num.101.sed & hoc tamen, & seq. Ideóque soluenda esse laudimia ex vtroque precio,camque donationis appellationem in fraudẽ domini videri appositam,nisi emptor probaret ea merita interuenisse,quæ huiusmodi donationem mererentur,ar.l.qui testamẽtum.ff.de proba.cum si.In huius tamen rei reputatione cõsiderandam esse ac inspiciendã fundi venditi veram æstimationem, an scilicet ei conueniat illud primum precium sine additamento alterius,ar.eius quod in simili tradit no.glo.no.in.l.1.§.1.in verbo agendo, & ibi Bart. qui eam dicit valde not.ff.de superfi.& Bal.in.l.ex conuentione.C.de pactis,cum si.

Si is qui emit donat aliquid vltra precium, an retrahẽs id restituere debet.

20 ¶Quantùm autem ad retractum, nihil est quod emptor quæri possit, si consanguineus vult tantùm soluere illos centum aureos pro precio inscriptos, non etiam alios quos ipse iam asseruit donauisse pro meritis, vel simpliciter in eo ipso contractu,ex quo ius est quæsitum cõsanguineo,in cuius præiudicium retractare non potest,quod à se factum est.l.vlti.ff.de pactis,cùm multis concord.à me collectis infrà tit.proximo,in verbo,seront preferez, quæ est glos. 7. numero vicesimo, neque id quidem mirum,& seq. Nimis enim indignum est, vt quod is sua voce dilucidè protestatus est,id postea infirmet, testimonióque proprio resistat. l. generaliter, in fin.C.de non nume.pecu. Quam enim ob rem,si diuis placet,is dicet partem illam precij in titulum & appellationem donationis conuertisse, nisi vt fraudem domino faceret, minúsque laudimiorum ei solueret? Sed ille mox audiet, fraudem fecisti, fraudem patere: vt id fiat, quod scribitur in lege, sed & partus.§. primo. ff. de eo quod metus cau. quod fecit,passus est. Atque illud Ausonianum in trimetris.

Fraudem fecisti, fraudem patere.

Compedes quas ipse fecit,ipsus vt gestet faber.

Illud quoque Gellij ex antiquioribus lib.4.noctium Atticarum.c.5.

Malum consilium consultori pessimum.

Malum consilium consultori pessimum.

Quod & è nostris aduocat Maria.in repe.c.ad audiẽtiam,in.77.q.7.q.princip. extrà de homi. & in cle.j.de foro compe. Et vt scribit Ecclesiasticus.c.27. Facienti nequissimum consilium super ipsum deuoluetur. Et diuinus ille poeta Psal.7. Incidit in foueam quam fecit? Nam nec auditur fraudem suã allegãs,Bart.in.l.post contractum,col.3.ver.sed an venditor.ff.de dona.&

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fraudem aut turpitudinem suã allegans an audiatur, vide 24.&.25.& 72.

con.56.Petrus Nicolæ,in prin.Bal.in.l.emptione,circa medium.C.plus valere quod agit.Per. Anca.con.226.ad corroborationẽ,col.j.Scribitur enim in.l.cũ profitearis.C.de reuocan. don. cùm profitearis te in fraudem alterius donasse, professionem inhonestam continere intelligis, & in.l.si creditoribus.C.de ser.pig.dat.manu.vbi ita scribitur.Nam ipse manumissor,si fraudẽ se fecisse creditoribus vt reuocet libertates,audeat dicere,audiri non debet,nec hęredes eius.Et optimè facit.l.transactione finita.C.de transac.& l.filios.C.de reuocan. his quæ in fraudem credit.&.c.inter dilectos,extrà de dona.cum concord.vbique à glo.adductis.

Eadem res an diuerso iure cẽ seri possit.

21 ¶At dicet quispiam,quomodo assumemus diuersam interpretationem in eadem re, vt scilicet quautùm ad dominum,non stetur ei donationi quantùm autem ad consanguineos stetur? Cùm vna eadémq; res non possit diuerso iure censeri.l.eum qui ædes.ff.de vsucapi.& l.j.versi.nec ratio patitur.ff.de rei permut.&.l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pupil.substi.&.l. Ticiæ.ff.de condi. & demon.&.c.cognouimus.12.q.2.&.c.cùm in tua,de deci.&.c.quia circa,de priuil. & cle.j.de elec.cum multis concord.à me adductis in repe.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,num. 322.tertia ratio.Nec possit quoque eadem res contrarios effectus operari.c.si quis cum in ęgritudine.58.distin.&.c.2.versi.sed adhuc,& ibi glo.in verbo,incompatibilia,extrà de Baptis? Cõtraria autem sunt, vt stetur,& non stetur eidem donationi,vt videre est.

Verbum vnum eodem loco diuersimodè accipi.

22 ¶Cui confestim illud respondeo, non esse nouum aut mirandum , vt etiam idem verbum eodem in loco diuersis respectibus diuersimodè accipiatur,glo.in.leg.2.in verbo,manumitti.ff.de offi.procon.quæ id multis iuribus probat.& in.l.Plautius,in verbo,procuratorem.ff.de procurat.& in leg.certi condictio,in prin.in verbo, non potero,& ibi Alber.colum.4. versicu.2.no. ff.si certum peta.& in.l.contractus,in prin.C.de fid.instru.& in.l.j.in glo.vltim.C.de pœna iudi.qui malè iudica.& in cap.j.§.callidis,in verbo,reuertatur,titu.de prohi.feudi.ali. per Fede.& in.c.Raynaldus,in verbo,legauit,de testa.& in cap.auditis,in verbo cassatam,in princ. de elect. Et probatur etiam in leg.pater Seuerinam.§.conditionum,& ibi glos.Bartho.& alij.ff.de condi.& demon.& in.l.j.& ibi Iason.in.2.no.C.de Carbo.edicti.& in.l.1.& ibi glo.in verbo, cadere. Oldra.& Alberi.C.de rest.in integ.mino.& in cap.cùm dilectus,& ibi glos.in verbo,electio, Cardi.& Panor.colum.5.super eadem glo.extrà de consuet.& in cap.magnæ, vbi & idem Panor.in.4.no.extrà de voto.& in.c.quod in dubijs,iuncto.c.inter alia, quod illud confestim sequitur,vbi & ipse Panor.& Fely.de senten.excõ.& voluit item Hostien.in cap.plerunque,post prin.de rescript.Archi.in ca.presbyterum,in verbo,præcipimus.28.dist.& in.c.sic viue,in verbo elegerit.16.quæsti.1.Ange.in.l. Papinianus.§.sed nec impuberis,in fine.ff.de inoffi.test.Ro. consi. 480.in casu,colum.j.& latè Barb.qui propè vbique tex.in.d.c.cùm dilectus,dicit ad hoc sing.in.l.j.in prin.colum.3.vers.dicunt hic docto.ff.de verbo.obliga.& con.27.scripsit, col.15. & si dicatur quòd vna,lib.j.& consi.64.scribitur libro Hester,col 8.versi.item potest etiam dici.eo.lib.1.& con.17.clementissimi,col.6.vers.præterea pondero,lib.2.& con.34.pręclarè,col. 14.versi.nec ob.cùm allegatur,eo.li.2.& consi.43.sempiterna,colum.pen.eo.lib.2.quibus locis & alia ad hoc allegat.& Philip.Deci.in.l.in testamento,col.3.versi.3.regula,post Alex.ibi.C.de testa.& in.c.quoniam abbas,in prin.de offi.delega.

Diuersis respectibus eadẽ res diuerso iure cẽ setur.

23 ¶Nam & eadem res ex diuersis caussis & rationibus potest diuerso iure censeri , vt probatur in leg.miles.§.pro parte.ff.de leg.2.vbi in prælegatis pars habetur iure hæreditario, pars iure legati.Et voluit Cald.per eum text.in leg.filium quem,colum.3.in.4.oppo.C.famil. herciscum. & Panor.in.d.c.cùm in tua,paulò ante fi.de decr.Quin duo contraria ex re eadem posse procedere diuersis respectibus tradit glo.in.c.2.in verbo,lex ciuilis,de arbit.lib.6.Anto.in.c.vlti.in lec. col.pe.& ibi Panor.super gl.in verbo,rationabilis,in fi.& Rochus Cur.ccl.24.vers.limita tertiò,extrà de consuet.& Domi.qui multa eius rei exempla posuit,in.c.illud.12.dist.Quibus cõcinens Aristoteles lib.3.Physicorum tradit eandem caussam interdum esse contrariorum effectuum diuersis rationibus.Cui concinens Galenus lib.3.de simplicibus medicamentis,ca.13.& seq.ostendit simplicia medicamenta vires nonnunquam contrarias obtinere , diuersis rationibus.quod & nostri admittunt,vt per Bar.in.l.si pupillus,in prin.in.2.opp. & ibi quoque Ang. & Pau.Ca.ff.ad leg.Falci.Hinc(; reprobare possumus,quod approbauimus,diuerso respectu.l. Pomponius.ff.de neg.gest.&.l.3.§.vlti.ff.rem rat.habe.&.l.cũ interdictæ.C.arbi.tut.& per eos text.voluit Bal.in.c.cùm Vintonien sis,paulò ante fi.de elect.Et quis ex eodem facto potest cõsequi præmium & damnum diuersis respectibus,vt patet ex.c.inter opera,extrà de sponsa.iũcto cap.maritum.33.dist.& declarat Ioan.And.in.c.impurari,de reg.iur.lib.6.in mercur.& Collec. in cap.dilectus,extrà de rescript.De quo & nos multa scripsimus in nostro tractatu nobilitatis, quo loco disserimus de nobilitate iudicum, vbi omnino vide.

Allegans turpitudinem.

24 ¶Sed & aliud est,quod in hoc nostro casu facit pro emptore:quia id quod suprà diximus nõ licere allegare suam turpitudinem, intelligitur agendo: excipiendo autem id licet, vt dicit Bald. in.l.post mortem,ad fi.ff.de adopt.Imò verò & replicando quoque siue adiuuando suam intentionem, id etiam actori licet facere,ex sententia Bartho.in.l.iusiurandum quod ex cõuentione. §.procurator,colum.pen.& vltim.ff.de iureiu.& ipsius Bald.in.l.j.colum.2.versicu. quæro hic vtrùm iste,& iterum in.l.2.C.de condi.ob tur.cau.& Philip.Deci.qui id dicit no.con.14.cuius superscriptio incipit,vtrùm valeat aditio,colum.vlti.& con.587.coram magnificis, col.vl.ver.

ad hoc

ad hoc respondetur,& Io.Bapt.Castel.in sua disputa.incip.magnificus,charta pe.ver.item &.3. Nam exceptio & replicatio à pari procedunt.l.2.ff.de except.Ioan.And.& alij in.c.2.extrà eo. Hic igitur cùm emptor reus sit,& excipiat de fraude precij,nihil esse videtur,quod impediat huiusmodi allegationem,excipiendo.

De eadem re.

25 ¶Sed hoc certè non est perpetuum,sed multas declarationes,restrictiones,& distinctiones recipit,vt videre licet apud Bar.vbi suprà quem ad hanc rem videre poteris,& Alber.in.l. transactione finita.C.de transact.Panor.post Anto.in.c.cùm super,col.vlti.de concess.præben.& Cepol.caussa.criminal.consi.59.Franciscus,col.j.versi.nec ob.dum dicitur,& multis seq.& col.2. versi.3.& versi.4.& latè Barb.post alios,in.c.inter dilectos,colum.1.2.&.3.extrà de dona.& Fely.etiam post alios in.c.lator,col.1.&.2.extrà de re iudic.& Franc.Rip.in.c.cùm M. Ferra.nume.61.de constit.& dicemus aliquid infrà in hac eadem glos.in.8.quæsti.nume.72. aut etiã. Sed vnum interim non omiserim Barb.consi.8.illud afferam,col.vlti.lib.4.post alios ab eo citatos, in ea fuisse sententia, vt liceat contrahenti dicere contractum vsuarium,etiam si suam turpitudinem alleget.Sed hoc vtique verum est in eo qui dat , vt hinc lucrum aut commodum percipiat, vt videre licet apud omnes,qui de ea re locuti sunt.

In retractu an preciũ monetæ venditionis, an ipsius retractus inspiciatur.

26 QVAERO IGITVR ET TERTIO, quid si precium est mille aureorum solarium,quorum singuli tempore venditionis valebant.45.solidis nostris, vt nunc cùm hæc commentamur, valent nostri principis edicto: mox autem à principe augetur precium, vt sæpe fieri vidimus,vt cùm consanguineus vult retrahere,vealãt.46.solidis:aut è contrario eorum preciũ minutum est:vtrum horum preciorum inspiciendum sit, cùm fit retractus:an priùs illud, quod fuit tempore cõtractus:an posterius,quod currit tempore retractus? vide glo.in.c. quis ignorat. 32.q.4.& in.c.conquerẽte,in verbo,solidos,extrà de offi.ordi.clo.in.l.cùm quid , & in.l.vinũ, & in.l.quod te.ff.si cer.peta.& in.c.olim,& in.c.cum canonicis,extrà de censi.& in cle.2.de deci.Inn 2.Hosti.Ioan.And.Collect.Bald.Henri.Boh.Anto.Imo.& Panor.latè in.c.quanto,de iureiur.Hosti.in summa tit.de censi.§.ex quibus,vers.quid si moneta mutetur.Specul.& Io.And. in titu.de oblig.& solut.§.nunc aliqua,versi.vlti.Oldra.consi.13.cùm quæstio esset. & consi.31. thema tale est,quidam condens testamentũ.Andr.Iser.in cap.j.tit.quæ sunt regal,Cy.in.l.in minorum,in.9.q.versi.restat modò.C.in quib.cau.in inte.resti.non est necess.Collec.in.c.indicante,col.j.versi.quid si testator,extrà de testa.& in.c.Odoardus,col.2.versi.sed quam pecuniã , de solu.Bar.Bald.Alberi.Ang.& Rapha.Co.in.l.Paul.la.j.ff.de solu.Bar.in.l. cùm certũ.ff.de auro & argen.leg.& in.l.nummis.ff.de in litem iuran.& in.l.res in dotem.ff.de iure dot. Bald.in.l. illud,col.vlti.versi.viti.quæro.C.de sacrosan.eccle.& in.l.acceptam,in.17.q.C. de vsur.& in le. vltim.in prin.col.j.versi.item quæro quid si aurei.C.com.de leg.& in.l.si quis argẽtum,in prin. colum.2.versi.consului pauci sunt dies,post Cy.ibi.C.de dona.& con.499.quæstio ista, lib.j.& con.seq.quod est vlt.eius li.incip.in quæstione qua quæritur.& con.269.super eo quod quæritur,li.2.& con.213.punctus quæstionis talis est dati fuerunt,li.5.Alberi.in.l.2.col.pe.ver.deinde quæro si emphyteuta,& ibi laso.colũ.26.in.36.q.C. de iure emphy.Io.Fab.in.d.§.j.insti.quib. mod.tol.oblig.& in authen.hoc nisi.C.de solu.Imo.in.l.in ratione.§ diligenter.ff.ad leg.Falcid. Panor.con,56.quòd solutio,li.2.Ro.consi.123.circa primũ.Io.Ana.in.c.j.col.j.versi. vtrùm autem,extrà de iudeis.Pet. Ferra.titu.for.libel.in actio.hypo.in verbo,relaxandum iure pignoris, col.j.ver.quid ergo si misso,& multis seq.vsq; ad fi.huius glo.Fran.Aret.consi.11.procedendum est.& con.84.diligenter,col.j.& con.111.conyderatis,col.j.Calca.con.14.Mãfredus,& cõ.seq. viso instrumento,col.12.versi.& pro vera declaratione.Corne.consi.287.in hac consultatione, col.pe.ver.deueniendũ,& seq.vsque ad fi.con.lib.j.& con.181.visis nonnullis,charta pe.col.vlti. vers. restat vt deueniã ad tertiũ,lib.2.& con.231.de pluribus,col.pe.versi.restat vt deueniã ad dubitationes,& seq.lib.3.Barb.cõ.19.clementissimũ,per totũ,lib.4.Iorda.Briciũ in tracta.monetæ,qui est inter tracta.Io.Ray.ferè per totũ.Guid.Pap.deci.Delphi.493.si fiat monetæ.Maria. Soci.con.6.prædicta consultatio,li.j.& con.298.pro fundamento,per totum,li.2. Hiero.Cag. loquentem de retractu conuentionali,in repe.l.2.in.31.q.C.de pac.inter empto.& venditorem. Matthe.Afflic.deci.Neapol.90.hoc tempore.& iterum deci.194.filiussa.Steph.Bertran.consi. 168.illud est certum,in prin.lib.j.& consi.261.viso themate,in.2.dubio,eo.lib.r.

Quid si moneta bonitate intrinseca facta est deterior.

27 EX QVIBVS ETIAM aut certè bona eorum parte intelliges quid dicendum sit, si ea moneta quæ solui,aut reddi debet,fit deterior non quidem æstimatione cõmuni & vsuali, sed bonitate intrinseca:verbi gratia,aurei qui tempore venditionis valent.45.solidis, eodẽ sunt valore,cùm fit retractus:tamen ex edicto principis facti sunt aurei huiusmodi , auro non adeo puro, vti erant : vtrùm tunc consanguineus cogetur accipere hos nouos aureos? De quo,vt iã diximus,comperies apud multos ex ijs quos citauimus in præcedenti versic. Sed præter eos vide Corne.con.109.viso puncto,in prin.lib.4.vbi dicit hanc esse omnium propè sententiam, vt si post contractum pecunia fiat deterior bonitate ea intrinseca,debet solui ac reddi secundùm bonitatem temporis contractus,non solutionis:etiam si nulla mora eius,qui reddit pecuniã, intercesserit.De quo etiam per signo.con.74.quæstio talis ponitur quidam colonus,& Steph.Bertr. con.312.visis & diligenter,col.j.lib.1.& Nicol.Mil.in suo repertorio,versic.pecunia,& latè per Anto.Rub.qui & alios citat,con.17.præsupponitur in facto,vbi etiã loquitur de retractu con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uentionali,& iterum consi.48.viso instrumento,vbi & in eadem specie loquitur.

28 *Quid si moneta in contractu venditionis sit æstimata.*

QVARTO QVAERO, quia ij quos citauimus in præcedenti quæstione loquuntur cùm simpliciter facta mentio est certæ speciei monetæ sine adiectione valoris ipsius,vt si quis emerit centum aureis, ducatis,nobilibus, & cæteris huiusmodi. Quid igitur si adiectus fuerit valor, vt si dictum sit rem emptam centum aureis solaribus, quorum quilibet tempore venditionis valet quadraginta quinque dozanos, vt vulgò vocamus. Nam sæpe apud nos ita fiunt venditiones,pour le pris de cent escus sol.valant a present chascune piece quarãte cinq solz, vtrùm tunc idem dicendum sit,ac si id adiectum non fuisset,tanquam scilicet eius expressio,quod tacitè inerat,nihil immutet conditionem iuris,l.non rectè.C.de fideiuss.&.l.aliquando.ff. de condi. & demõ. An verò ea res faciat perpetuam eius monetæ æstimationem,licèt posteà valor immutetur, argu. eius quod dicitur æstimationem facere venditionem,rémque ita æstimatam manere periculo siue damno vel lucro eius qui eam accepit.l.j.§.æstimatarum , &.§.æstimatas. C. de rei vxor.actio. cum concordan.à me traditis suprà eodem.§.glos.13.in verbo, ou equipollent a vente,numero.20.nam & aliàs.& iterum nume.108.ex his autem.Sed tu de hac nostra quæstione priuatim vide Barb.consi.19.clementissimum,lib.4.& etiam Franc.Aret.consi.84.diligenter,colum.vlti.versi.venio igitur.

29 *Quid si moneta à principe sit abolita.*

QVINTO QVAERO,quid si venditio facta sit precio centum ducatorum,& posteà intra annum retractus id genus monetæ à principe est abolitum, atque interdictum: vtrùm emptor tenebitur à consanguineo veniente ad retractum, & centum ducatos nunc prohibitos offerente, eosdem recipere, & sic eum admittere ad retractũ. an verò audietur postulans sibi reddi precium in alia moneta, cuius vsus non interdictus est? vide Cy.post Pet.Iac. & Odof.in.d.l. in minorum,in. 9.quæsti.vbi suprà.C.in quib.cau.in inte.rest.non est necel.& Collec.in cap.j. colum.2.versi.sed quid si mutuasti,extrà de commod.& Bar.in.d.l.quod te.ff.si cert. peta.& ibi plenissimè Alex.qui alios multos citat,colum.2.versi.iuxta hìc tradita,& multis seq. & ibi quoque Franc.Ripa.numero.24.ff.si cert.peta.vbi omnino videas. & præterea Bald.in.l.vlti. col. j.versic.sed pone iuro.C.de non numera.pecu.& Cardi.Flor.post alios multos ab eo allegatos, in cle.2.in.13.q.de deci.& Ioan.Fab.in.l.acceptam,ad fi.C.de vsur. Et quæ dicemus infrà eo.§. glo.20.in verbo,dor ou dargent,in vlti.quæsti.& in seq.tit.§.4.glo.2.num.1.Et id quoque intelliges ex multis quos citauimus in.3.quæsti.

30 *Si precium venditionis sit in auro, an oblatio fieri possit in argento aut moneta alterius speciei vel formæ.*

SEXTO QVAERO, si precium venditionis est centũ aureorum coronatorũ. An audiendus est consanguineus,qui vult restituere precium in moneta argentea, aut etiam aurea alterius formæ scilicet aureorum solarium,aut veterum quos vocamus,vide text. Bart.Angel.& alios in.l.Paulus,la.j.ff.de solu.glos.Bald.Franc.Are.Iaso.& Philip.Deci.in.l.2.§. mutui datio. ff.si cer.pe.Io.And.in.c.peccatum,ad fi.j.art.in Mercur.de reg.iur.li.6.Bart.in.l.quæ extrinsecus.ff.de verbo.obli.Io.Fab.in.d.§.j.insti.qui.mo.tol.oblig.Bal.in.d.l.si quis argentum,col.2. versi.quærit glo.quid in pecunia.C.de dona.& con.130.quia obligationes,libr.5.Masuer.tit.de solu.§.item si sis obligatus.Io.Plat.in.l.j.C.de collat.æris,lib.10.& in.l.j C.de vete.numis.pote. lib.11.Maria Soci.d.con.6.prædicta consultatio,col.j.&.2.Fran.Curt.Seniorem in tracta. monetarum in.9.quæstio.& ex scriptis in ijs locis facilè intelliges,quid hìc dicendum sit.

31 *Consuetudines de eadem re.*

¶ Ex consuetudine autẽ expressa Borboniorũ.c.consuetudinum eius loci.432. satis est preciũ reddi in moneta aurea vel argẽtea,etiam si non sit eiusdẽ speciei. Et id quoque im omni casu obseruari de consuetudine tradit Bar.in.l.diuortio.§.ob donationes,circa mediũ.ff.solu. matri.& in.l.j.§.vlti.in fi.ff.de aur.& arg.leg. Huius autẽ rei consuetudinem esse obseruandam tradit ipse Bar.in.d.l.quæ extrinsecus.&.Bal.in.d.l.si quis argentum vbi suprà.& Ioã. Plat.in.d.l.j.C.de collatio.cris,li.10.& in.l.j.C.de arg.preci.eo.li.10.& omnes passim de hac re loquẽtes. At ex cõsuetudine Niuernẽsi ti.de retraictz.§.14.nõ refert soluatur precium in auro aut argẽto etiam si non sit eiusdem speciei,cuiusmodi precium erat,nisi intersit emptoris. De hac autem quæstione nuncupatim tractat Carol.Molen.consuetudinum Parisi.tit.j.§.13.glo.in.2.quæsti.

32 *Si in venditiõe non fuerit solutũ integrũ precium an cõsanguineus id ipsum nihilominꝰ soluet.*

SEPTIMO QVAERO,Si in ipsa venditione non fuerit solutum integrum precium, sed vel totum ipsum,vel partẽ eius promisit emptor soluere intra aliquod tẽpus. & interim consanguineus vult retrahere:& offert id tãtùm precium quod solutum est,& promittit,cũ dies redidui cesserit,idipsum soluere,& liberare emptorem. At emptor postulat sibi integrum precium solui,cùm in id sit obligatus.Cepola con.caussarum ciuilium.46.circa dubia,col.2. nuncupatim de hoc casu loquens in ea est sententia, vt ipse consanguineus debeat totum soluere: quia statutum (inquit) non distinguit,soluerísne emptor totum preciũ,an partem: ergo nec nos distinguere debemus.I.de precio.ff.de publici.in rem actio.Cuius hæc verba sunt maximè ad hunc locum pertinentia. De precio nihil exprimitur,vnde potest coniectura capi, quasi nec sententia prætoris ea sit,vt requiratur,an solutum sit preciũ,an non. Et etiam suadet (inquit) ratio, ne emptor duplex damnum patiatur,vnum quod ab eo auocetur res empta,contra.l.dudum.C.de contra.empt. Alterum quòd non sit securus de precio. Hæc Cepola.

33 ¶ Cui quantùm ad rationem duplicis damni,adde quæ diximus suprà in eadem glos. numero. 9.nam & alioqui. Quantùm ad rationẽ securitatis, adde etiam multùm interesse,an apud te habeas preciũ,quo tu te possis illico cedente die liberare ab ea obligatione soluendi precium: an verò

verò actionem tantùm aduersus alterum,vt id faciat,arg.l.minùs.ff.de reg.iur.&.l.si debitor.in fi.ff.de furt.&.§.furti autem,insti.de obli.quæ ex delic.nasc.& eorum quæ dicemus infrà eo.tit. §.29.in glo.2.nume.3.nec satisfacit. Nec ideo obstare videtur,si consanguineus offerat emptori cautionem de restituendo precio die cedẽte: quia satiùs est suam sibi rem saluã fore, quàm tabulas cautionis habere,atque incertum illius euentum spectare.l.suspectus.ff.de suspec. tuto.& leg.pupilli.ff.quod fal.tuto.autho.& facit.l.cogi.§.si pater,in fi.ibi,iub incerto cautionis.ff.ad S.C.Trebelli.& le.qui ita institutus.§.j.ibi, propter fragilitatem cautionis,eo.ti.& plus cautionis est in rem quàm in personam.l.plus cautionis.ff.de regu.iur.& melius est possidere quàm in personam experiri.l.1.§.1.ff.de superfi. Et facit etiam in hanc partem bonus text.in.l.si cui legetur.§.vlti.ff.de lega.j.cùm dicitur,interest enim fideiussoris solui potiùs mihi,quàm ipsum conuentum mandati actionem intendere: nec interest,soluendo sit,nè ne.

An opꝰ sit cautione, vide. 43. 44. 45. 46. Cautionis fragilitas.

34 EGO TAMEN (neque enim dissimulabo iudicium in hac re meum) diuersum censeo, videlicet consanguineum non teneri soluere precium non solutum , & cuius soluẽdi dies nondum cessit,nõ magis quàm ipsum emptorẽ,in cuius locum ille ex nostra cõsuetudine subfituitur,atque subrogatur. Ideóq; non deterioris debet esse conditionis, quàm ipse emptor.l.j.§.hæc actio.ff.si quis test.lib.esse iuss.&.c.ecclesia,le.1.extrà vt lit.pendẽ. cũ si. præsertim cùm mora solutionis sit quædam veluti diminutio precij, vt est tex.optimus,in.l.circa legẽ.ff.ad leg. Falci. cũ dicitur,quia interuallum temporis & interusurium huius spatij minorem facit quantitatem. & iterum in.l.in quantitate.§.in diem.ff.eo.ti.ibi,tantò minùs erogari ex bonis intelligendum est, quantùm interea,donec dies obtigerit,hæres lucraturus est ex vsuris.& idem penè text.in.l.qui quadraginta.§.vlt.eo.quoque tit.& facit text.in.l.1.§.quis creditori,ibi,propter repræsentationis commodũ,eo.tit.& in.l.in lege Falcidia non habetur,co.itẽ tit.ibi,medij enim temporis cõmodum computatur.& in leg.si mandauero tibi,vt pro me.ff.mand. & leg. generaliter.§. si cui legatum,versic.planè si fortè.ff.de fideicom.liber.&.l.si constante.§.quoties.ff.solut.matri.vbi cùm quis soluit ante tempus,debet ei deduci interusurium medij temporis,& in leg.eum qui.§. melior.ff.de in diem addict.vbi si solutio facilior,aut maturior offeratur,melior conditio afferri videtur,etiam si precio nihil sit additum.& in.l.melior.§.si hæres.ff.ad Treb. & in.l.ait prætor.§.si cùm in diem,&.§.pactum.&.l.omnes.§.vlt.ff.quæ in frau.cred.

Mora solutionis precii diminutio est. Interusurii habenda ratio. Commodum reputationis & solutionis ante tempus consyderandum.

35 ¶ Ex quibus sit,vt qui ante vel post diem soluit, plus vel minus dicitur soluere.l.cum qui.ff. de annu.lega.&.l.sosidum.ff.de solutio.&.l.si cui.§.minùs.ff.de verbo.signi.&.§. fideiussores, insti.de fideiuss.&.§.tẽpore,insti.de actio.&.c.j.extrà de plus petiti.& Bal.con.211.licèt vos,co.1.li. 5.Et dicitur fieri commodum creditori,si ante diem ei soluatur, eiusq; solius respectu valet legatum.l.1.§.si quis creditori.ff.ad leg.Falci.&.l.debitor,in prin.ff.de lega.2.Et facit.l. cùm quis vxori,in prin.& iterum.l.mulier.ff.de dot.præleg.cùm fit mentio de commodo prælegationis, & repræsentationis.&.l.si prædio.§.j.in fi.ff.de in diem addict. Cuius authoritate Bart.in.l.à diuo Pio.§.sed si emptor.ff.de re iudica.dicit vendere rẽ non præsenti pecunia,sed solutione precij in tempus delata,est vendere minori precio.& post eum Bald.in.l.inciuile,circa medium.ff. de rei vendi.& in.l.& si instrumenta,post medium.C.de fide instru.& iure hastæ fisca.libr.10.& Cepo.con.caussarum ciuilium.10.factum,col.1.& Iason con.36.tota dubitatio,col.vlt.ver.non video,lib.j.Et quod scribit Signo.con.35.casus talis est quidam Iac.col.4.nume.10. Bald.consi. 185.quod post mortem,lib.j.& con.297.& si præmittere,post prin.lib.2.& Ang.consi.127.visis,in fi.vbi dicit,quòd non est verisimile debitorem soluere ante tempus,quia sic donaret commodum medij temporis.& Corne.con.258.in hac consultatione,col.pe.versi.tũ quia fortè,lib. 1.& con.11.in præsenti,col.4.hìc tamen minimè,lib.3.& consi.303.videtur prima facie,colũ.4. versi.ex quibus patet,co.lib.3.& con.32.licèt secundùm,col.pen.versi.prout aliàs,lib.4.& Otto Lapus inter consi.Soci.con.151.consyderatis,col.1.versi.2.consydero,lib.j.

De eadem re.

36 ¶ Vt tamen interim non omittam,quod pulchrè scribit Bal.in authen.& qui iurat,col.14.ver. quæro mulier est missa.C.de bonis autho.iudic. possi.per.d.l.si constante.§.quoties , vbi etiam Iac.ff.solu.matri. quòd si hæredes viri volunt statim post mortem ipsius restituere dotem consistentem in re mobili , cuius tamen restituendæ actio non nisi post annum competebat,secundùm.l.1.§.exactio. C.de rei vxo.act. Igitur si non expectato eo anno, vt id repetã,restituant dotem, poterunt detrahere interusurium medij temporis. Quod dictum dicit mirabile,& sequitur Alexand.in leg.diuortio.in princip.colum.6.versi.plus autem & mirabilius.ff.solut.matri. & dicit etiam sing.Iaso.in.l.qui Romæ,in prin.in.1.no.ff.de verb.obli.& Catel. Cotta memor. dos soluto matrimo.& idem voluit ipse Bald.in.l.in omnibus,in.2.lectu.in fi.ff.de iudi.dũ simpliciter allegat Iac.in.d.§.quoties.

De eadem re.

37 ¶ Quin aliàs semper si quãdo quis cogitur soluere ante diem,intelligitur detracto interusurio medij tẽporis,vt voluit gl.no.in.l.1.in gl.vl.& ibi Cy.Bal.Ang.& Sal.C.de cõdi.ex lege, per.d. l.si cõstante.§.quoties. Et si quis ignoráter ante diẽ soluerit,potest repetere id medij tẽporis cõmodum,glos.vti à multis expẽditur,in.l.cùm quis,& ibi Iac.Bu.Bal.ad.fi.Raph.Fulgo.in repe. char.vlt.& Iason col.vl.C.de iuris & facti ignor.Mart.Sil.Iac.Bu.Alber.Fulgo.& Iason.in. d.l. in diẽ.ff.de condi.inde.Bar.& Imo.in.l.si.socer.§.Lucius.ff.solu.matri.Imo.in cap.vlt.extrà de solu.licèt & alij teneant contrarium,quos videbis apud Iaso.in.d.l.cùm quis,& in.d.l.in diem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

38 ¶Sed & hinc dicitur,quòd dies solutionis,sicut summa precij, est pars contractus.l.1.§.editiones.ff.de eden.& Bar.in.l.1.col.vlt.versi.an autem tale debitum.ff.de condi.indebi. & in.l.lecta, col.pen.versi.aduerte.ff.si cert.pet.& Bald. consi.48.inter cætera,post prin.lib.j. & Maria.Soci.con.15.visis prædictis,col.vlt.vbi & per eum.§.dicit dilationem esse partem precii,& Philip. Deci.consi.46.viso puncto,col.1.versi.accedit,& iterum col.2.versi.quartò.Ita tamen vt super hoc videas Pau.Ca.cō.234.dubium stat in eo,in fi.lib.j. Sicuti & è diuerso dicimus aliud quodcuis pactum,quod apponitur in contractu ad commodum vēditoris, esse adiectionem & partem precij.l.fundi partem.ff.de contrahen.emp.vbi ita scribitur:nam hoc ipsius precium fundi videtur,quòd eo pacto venditus fuerat.& l. si sterilis.§.si tibi.ff.de act.empt.cum si.à me collectis infrà ti.procedente de retraict conuentionel,in rub.nu.18.quartum quod in ea,& seq. & in nostris legibus connubialibus in glo.6.in.9.quæsti.vbi videre poteris,ne hîc repetam. Igitur vt id caput concludam,si consanguineus redimens cogitur reddere id precium, cuius dies nondum cessit, cariùs plurísque redimet, quàm emptor emerit: cùm tamen æquali precio possit redimere,vt significant hæc verba,quæ nunc interpretamur.

Dies solutionis pars cōtractus.

39 ¶Nec dici potest emptorem manere obstrictum ac obligatum venditori post cessionē à se factam cōsanguineo vi istius statuti: quia cùm id faciat ex necessitate, videtur esse liberatus ea obligatione solutionis precij,ad quod tenebatur ratione fundi sibi venditi,quem iam non tenet:sed alij coactus à statuto cessit:nec ideo ratione illius debet cogi soluere,ar.l.ex his,&.l.si post perfectam.C.de euictio.&.l.habitationum.§.ante precium.ff.de peri.& cōmo.rei vēdi.& optimi tex. in.l.1.in prin.ff.ad Trebl. vbi omnes actiones,quæ in hæredes competebant, transferuntur in fideicommissarios,quibus hæreditas ex necessitate restituta est. Alias autem hoc statutū esset omnium nequissimum,quòd cogeret emptorem rei sibi venditæ cedere, aliumq; in sui ipsius locū reponere,& nihilominùs precium eiusdem rei soluere: cùm ex eo,quod quis inuitus facit, nullū ei debeat parari præiudicium.l.& ideo,in.2.responso.ff.de condi.furt.&.l.si pignori, circa fi.ff. fami.hercii.&.l.peto.§.prædium.ff.de leg.2.&.l.qui autem.§.apud Labeōē.ff. quę in frau.cred. & leg.interdum,&.l.nouissimè.§.1.ff.quod fal.tut.autho.&.l.si quis quasi.ff.de S.C. Silia. &.c. vltim.& ibi glos.in verbo,inuita.5.dist.& voluit Barth.qui & alia iura allegat,in.2. quæsti.ab eo disputata incipi.Pisanæ ciuitatis,colum.j.versi.3.hoc probat, & dicemus infrà eo.titu.§.29.in glo.2.nume.2.ego verò. Et hîc vide quæ dicam infrà nu.47.tandem verò.

Ex eo quod quis inuitus facit nullum sibi debet parari præiudicium.

40 ¶Quòd si venditor causetur,quæratúrque,se huius consanguinei fidem secutum non fuisse si cum eo ab initio contraxisset:quòd fortè non satis esset idoneus aut facultatibus aut conueniēdi facilitate,iuxta.l.2.in prin.ff.qui satisf.cogun.aut etiam esset rixosus,potens,& cauillator. Hæc enim tantùm habent virium,vt nomen debitoris ob ea minoris æstimetur,vt per Bar.Paul. Ca. & Fran.Aret.in.l.si quis stipulatus sit stichum.§.si quis ita stipulatus.ff.de verbo.obliga.cū alijs multis si.adductis à Iason.in.l.2.colum.6.versi.in eadem glo.ibi,si rixosus.ff.solu.matri. Ab hoc igitur consanguineo vix nec sine magno negocio & certamine ius suum se obtenturum, id est, precium venditionis consecuturum: cùm è diuerso emptor,cum quo contraxit,sit vir bonus,& qui illico fidem suam liberare soleat.Ideóque ei diem ad soluendum facilè & libenter concessisse. Quibus astipulatur text.in.l.eum qui.§.melior,versi.idem ait.ff.de in diem ad.ibi,& si persona idoneior accedat ad emptionem.

Res minoris æstimatur ob cōueniendi difficultatem.

41 ¶Huic ita responderi potest. Quid enim si venditio ea lege facta fuisset, vt venditor posset rem intra aliquod tēpus restituto precio redimere,nónne eo prætextu poterit venditor impedire,ne cōsanguineus offerens precū admittatur,quasi nō sit facilè ab eo fortè litigioso,potēte, cauillatore intra dictum tempus redimere ex lege venditionis: nec ideo cum ipso consanguineo vnquam contraxisset,vti cum emptore contraxit viro quidē bono & lites execranti. Et certè non propterea intercedere poterit,ne consanguineus admittatur,cū ab initio sciret ius ei esse ex statuto venditionem sibi auocandi,atque ita se in locum & ius emptoris veluti transfundendi, per tex.optimum in.l.si quis domum.§.idem quærit.ff.locat.cùm dicitur,si sumptus fecit in fundū, quasi quinquennio fruiturus & ait non recepturum: quia hoc euenire posse prospicere debuit. &.l.si creditores.ff.de priuil.credit.&.l.2.ff.solu.mat.&.l.qui bona.§.cùm inter, &.§.de illo,& leg.in hanc.ff.de dam.infec.&.l.si idem cum eodem.§.vlti.& ibi glo.& Bar.ff.de iurisdi. omni. iudi.&.l.vlt.§.sed quia nostra,& ibi Cy.& Bald.col.2.versi.deinde no.C.cōmu.de lega. & Bar. latè in.l.inter stipulantem.§. sacram,col.pe.ver.oppo.dicitur hîc.ff.de verbo.oblig. Bal.Marti. Laud.Aluar.& Cardi.Alex.in cap.rursus si fidelis,ti.qui.mo.feud.amit.Alber.in.2.parte statutorum,quæsti.232.sed pone statuto,in fi.& Pau.Cast.con.65.viso quodam libello,col.2.versic. item narrari debebat,lib.1.& Alexan.consi.52.viso primo puncto,col.3.lib.6.& consi.65.quoniam omne datum,col.4.versi.3.quotiescunque,lib.6.

Sibi imputet qui cogitare debuit.

42 ¶Et præsertim cū id quod euenire potest, fit ex dispositione legis aut statuti. tunc enim haud dubiè id euenire posse cogitare debuit:nec ei subuenitur, nisi id prospexerit.l.sed & si per prętorem.§.si feriæ.ff.ex quib.caus.maio.& Cy.in.d.l.vlti.§.sinautem sub cōditione.& facit.l.Seruius.ff.quod vi aut clam,&.l.diuortio.ff.de nego.gest.&.l.si vina quæ in dolijs,versi.planè.ff.de peri.& commo.rei vendi.& quod scribit glo.in cap.vlti.in verbo,terminum,in fi. & ibi docto. extrà ne præla.vices suas.Archi.in.c.alienationes,colum.vlt.12.q.2.Bald.consi.182. Iocata fuit, colum.

De eadem re.

col.vlti.lib.1.& con.255.abbas fecit,circa medium,eod.lib.j.& Floria.loquēs in casu nostrę cōsuetudinis,inter con.Pet.Anca.con.171.quòd dicta domina.

Cōsuetudines de hac quæstione nostra.

43 ¶Verùm apud Trecenses cap.161.consuetudo est consanguineum retrahere volentem,debere soluere integrum precium etiam non solutum,nec cuius soluendi dies adhuc cessit:aliàs nō admittitur.Apud Senones.c.48.de hac re in hæc verba scribitur,quæ libuit huc transcribere. Ità si aucuns achaptent heritages a payer a certains termes, le retrayant aura lesdictz termes, mes quil donne bonne seurté au vendeur de payer audict terme. Car le vendeur ne changeroyt son debteur,sil ne luy plaisoit.Et si ledict retrayant ne le fait, il ne sera receu, sil ne baille argent ou gaiges a lachapteur ou au vendeur.quæ omnia verba id summatim sonant,hoc in casu non esse admittendum consanguineum nisi soluat aut det fideiussores vel pignus. Et eadem consuetudo est apud Borbonienses.c.470.& Victriacenses cap.126. & Auxerrenses siue Altissiodorenses hoc eodem tit.§.18. qui est omnium.49.

44 ¶Pro quibus facit quod in diuisione societatis non potest alter sociorum,qui debita contraxit in caussam societatis,deducere pecuniam,quā debet in diem creditoribus:sed sufficit,vt ei præstetur cautio soluendi,cùm dies cesserit.l.omne,&.l.si socij sumus,quę cōfestim sequitur.ff.pro socio.&.l.cùm socij.ff.commu.diui.& voluit Ange.qui id trahit ad fratres diuidentes peculiū, in.l.frater à fratre,col.3.versi.in textu ibi & si,per illum text.in ver. igitur & si,iuncta glo.in verbo,indemnis,& ibi Crotus in repe.col.6.ver.3.no.ff.de condi.indeb.& Raph.Fulgo.con.209. duobus,col.2.versi.ex ea quoque.& quod tradunt Cy.& Bart.in.l.certum.C.fami. hercis. Et id quidem in casu nostro seruari satis equum est,& esse seruandum tradit Masuer.in titu.de empt. & vend.§.item si aliquis,in fi.& bene facit text.in simili in.l.si possessor hæreditatis.§. sed & si ob venditionem.ff.de pet.hæredi.

Quando cautio dāda sit aut non danda, iudicātis religioni relinquitur.

45 ¶Ego verò intercedente venditore(nihil enim interest emptoris) id iudicis arbitrio relinquēdum censeo:fretus authoritate Bal.qui in.c.significauit,circa mediū,extrà de testib.scribit non semper esse cauendum,sed demum quando iudex arbitratur id faciendum,per.l.si creditores.ff. de priuil.credi.&.l.3.in prin.ff.de condi. cau.data.vbi tex.est,vt ipse dicit,optimus.& facit etiā tex.in.l.fideicōmissa.§.si quis illicitè.ff.de leg.3.& in.l.in omnib⁹.ff.de iudi.&.d.l.inter omnes. ff.qui satisd.cogun. Et his duabus posterioribus motus Fran.Aret.in.l.2.in prin.col.4.ff.solu. matri.dicit regulariter nō esse cauendum,nisi ex iusta caussa.& glo.quoque in.d.l.in omnibus, in fi.id etiā relinquit arbitrio iudicis. Quid enim si consanguineus admodū suspectus est,vt nō tutum sit ei rei venditæ cedere non numerato precio saltem sine cautione, exigendáne ea erit? iuxta ea quæ tradit glo.in.d.l.inter omnes in fi.& Bal.in authen.hoc nisi debitor,in fi.C. de solutio.cum simi. Quid è diuerso si consanguineus est admodū vir bonus,nec tamen potest reperire cautionem,quia fortè extraneus est:num ob id priuabitur beneficio retractus?& id iniquū esset,vt in simili dicit Bar.in.l.seruum.§.ait prætor,ver.prætereà sequeretur.ff.de procu.& Ro. con.61.Florentina,col.j.ver.3.quia sequeretur. Et facit quod scribam infrà eo.ti.§.5.nume.1. fo.149.

De eadem re.

46 ¶Vt tamen non omittam quod scribit Paul.Cast.in leg.stipulationum,la.2.in princ.ff.de verbo.obliga.iudicem posse ex arbitrio,cùm sibi æquum videbitur, cauere iubere,etiam in casu in quo id iure scriptum non reperitur.idq; ex arbitrio sibi à lege dato, per le.quòd si Ephesi.ff.de eo quod certo loco.& idem videtur voluisse Ioan.Fab.in.§.prætoriæ,colum.2.ver. quid ergo. insti.de diuer.stipul. At Alex.in.d.l.stipulationum,post princi.putat,quòd si æquitas reperitur scripta in iure,licèt non in specie,sed vel in genere vel etiam in simili,tunc iudex procedens de similibus ad similia potest compellere ad cauendum,per.l.nō possunt.ff.de legib. At si moueretur æquitate quadam nec in eo casu scripta,nec in simili,neminem esse cogendum,per.l.placuit. C.de iudi.&.c.vlti.ext.vt de transac.

47 ¶Tandem verò post hæc reperi Guid.Pap.hunc casum aut certè non dissimilē tractasse,con. 161.Claudius Martini.de emphyteuta qui vendidit emphyteusim non præsenti pecunia,sed certis temporibus soluenda.Dominus autem vult retinere rem iure prælationis. An teneatur soluere precium non expectatis illis solutionis temporibus. Et credo (inquit) quòd non teneatur, sed satis est,vt soluat temporibus adiectis in venditione: quia si emptori integrum precium cōfestim solueretur,consequeretur maius commodum quàm emphyteuta, cui per terminos solui debet.Subdit tamen id verum esse, si sit facilis conuentu ad consequendum precium temporibus præstitutis,iuxta.d.l.2.ff.qui satisf.cog. Quòd si is primis temporibus non soluerit, subuenietur emptori aduersus emphyteutam agentem ad solutionem precij condictione sine caussa: quia licèt dictus emptor teneretur actione ex vendito emphyteutæ ad huiusmodi preciū, ea tamen caussa,ob quam precium ipsum petitur,reducta est ad non caussam: cū res ab emptore fuit per dominum iure prelationis auocata: quo etiam casu competit cōdictio indebiti,& soluti repetitio.l.si fullo.ff.de condi.indebi.& quod ibi not. Bart. Subditque de hoc esse casum apertū secundùm vnam lecturam glo.in.l.Iulianus.ff.de condi.inde.& ita tenere Ang.Aret.in.l.vlt.in fi.ff.à qui.app.non li. Et ideo (inquit) ad vitandum huiusmodi circuitum,putarem veriùs dicēdum,dominum debere se obligare,& cum fideiussoribus ad solutionem precij faciendam emphyteutæ temporibus conuentis.Hæc ille propemodum.

48 ¶Nouissimè autē Carol. Molend.in suis in cōsuet.Parisien.cōmenta .tit.1.§.13.glo.8.nume.5.

Universidad de Deusto Biblioteca

hanc eandem quæſtionem adſcripſit in retractu feudali,ſimulq́; in hoc retractu proximitatis.dicítque ſimpliciter,quòd ſi tempus ſolutioni appoſitum in ipſo contractu venditionis,vel etiam ſeorſum,ſed per modum reformationis aut renouationis contractus,tunc prodeſt retrahenti,vt venditori profuiſſet ceſſante retractu:quia omne commodum & incommodum cõtractus trãſfertur in retrahentem. Si verò tempus datum ſit ſeorſum à venditione,& ex liberalitate venditoris vel alia diuerſa cauſſa,non prodeſt retrahẽti: cũ huiuſmodi dilatio nihil habeat cõmune cũ venditione,nec ideo cum retrahente. Ideo tenetur retrahens ſtatim ſoluere. Sed ſi quæratur an debeat ſoluere emptori,an venditori:& idem dicendum eſt,ac ſi preciũ eſſet purè debitum, nõdum tamen ſolutũ. Ideo retrahẽs non tenetur illud ſoluere emptori:& ſi id fecerit,non liberabitur à venditore,à quo in ſubſidiũ emptore non ſoluente poſſet conueniri hypothecaria,& fortè rei vendicatione,ſi fides de precio non ſit habita, vel fraudulenter extorta. Niſi ſi vẽditor cõſentiat ſolui emptori,quia tunc illi præciſè ſolui debet intra tempus à conſuetudine pręſtitutũ, aliàs conſanguineus cadet retractu. At ſi non conſentiat venditor, tamen conſanguineus ſoluẽs emptori euitabit periculum amiſſionis retractus , nõ tamen liberabitur à venditore,quin ab eo conueniri poſſit. Poteſt autem omne periculum euitare & liberationem conſequi conſignando,per no.in.l.acceptam.C.de vſur.& in.l.obſignatione.C.de ſolut. Hactenus Molẽd.qui & in ſeq.quæſti.quæ eſt in numero.7.dicit retrahentem debere cauere ſe ſoluturum venditori, cùm dies ſolutionis ceſſerit,& alia quædam ponit principalem quæſtionem tangentia,quæ vix,vt verum fatear, intelligo. Sed ſi vis ſcire an & quãdo aliàs debitor in diem teneatur cauere ſe ſoluturum die cedente,vide tex.glo.& docto.præſertim Bald.in.2.lect.in.d.l.in omnibus.ff. de iudic. & Cy.in eundem Bal.in.l.vniuerſa.C.de precib.nuper.offer.

Cum cautio dãda eſt,an & quãdo ſufficit iuratoria.

49 ¶ Sed dubium eſſe poteſt,an cùm hoc caſu conſuetudo requirit cautionem,aut ſi etiam de iure communi tenetur dare,vti placuit Guido.Papæ, ſatíſne ſit conſanguineo dare cautionẽ iuratoriam,ſi aliam dare non poſſit:neque enim noſtris tantùm Pictonibus(quod ſæpe aliàs diximus)ſed alijs quoque ſcribere,quantũ locus atq; occaſio permittere poteſt, ſtatuimus. Id quod intelligere poteris ex no.à glo.Cy.Bar.Bal.Ang.Pau.Ca.& cæteris in.l. vſufructu, quæ eſt.4. C.de de vſufru.glo.& doct.in.c.qua fronte,extrà de app.& in.c.ex parte,le.j.de verb. ſigni.Bal. in authen.cui relictum,col.2.verſi.ſed quid de eo,& verſi.attende hîc.& ibi Iaſon, col.vlt.C.de indic.vidui.& eodem Bal.in.l.1.§.1.in fi.C.de aſſer.tol.& in.l.1.& ibi Pau.Ca.Alex. Soci & Iaſon latiſſimè in.l.j.ff.qui ſatiſda.cog.& Franciſ.Aret.in.l.2.in prin.col.4.ff.ſolu.matri.cũ alijs multis concor.adductis ab ipſis Alex.Soci.& Iaſo.ibi.Quibus adde Car.Alex.in.c. qua fronte, col.3.verſi.glo.in verbo,cautione,extrà de ap.& Guid.Pap.deciſio.Delphi.189.circa materiã, & deci.250.ſed ſi non poteſt.& ipſum Iaſon.in.l.1.colum.vlti.C.de procura.

Si emptor ſuppleuit preciũ, an id cõſanguineus reſtituere debeat.

50 OCTAVO QVAERO Emptor poſt venditionẽ ſuppleuit primum precium in ipſa venditione appoſitum,tanq̃ id non ſatis iuſtum fuiſſet:vtrùm conſanguineus redimens ſoluere debeat emptori non ſolũ primum,ac principale precium,ſed & hanc precij acceſſionẽ,ſiue ſupplemẽtum.quod videtur,per id quod in ſimili ſcribitur in.l.debet.ff.de ędil.edic.vbi is qui redhibet,non ſolũ debet recipere pecuniam,quam dedit:ſed & ſi quid acceſſionis nomine dederit. Et in.l.in tantũ.ff.de liber.cau.vbi is qui in libertatem proclamat,cùm ſe ante venundari paſſus eſſet,non ſolùm precium,ſed & quod precio acceſſit,reddere tenetur.

Augmẽtum an ſit eiuſdem naturæ ac id cui additum eſt.

ibi 181. vſq; 226.

51 ¶ Nam & hæc acceſſio precij ſiue mâlis dicere augmentũ,ſiue ſupplementum, ſiue additamentum,eſt eiuſdẽ naturæ,& eodem iure regitur,vt primũ,cui additum eſt.l.etiam,& ibi Bal. qui id trahit ad multas quæſtiones,& alij.C.de iure dot.&.l.inter. §. cũ inter, & ibi Alber.ff.de pactis dotali.&.l.1.& iterum.l.ſi conſtante,& ibi Bal.C.de dona.ante nup.&.l.ſi conuenerit.§.ſi nuda, & ibi Bar.Bal.& Pau.Ca.ff.de pign.actio.&.l.ſi ex toto,in prin.&.l.quod in rerũ.§.ſi quis poſt. ff.de leg.j.& ibi cõcor.in gl.cũ alijs multis ſi.& concor.à me latè collectis in repe.l.ſi vnquã, in verbo,donatiõe largitus,nu.181.verùm quantũ ad tex. Quibus addere potes tex.in.l.ſi proprietati.ff.de iure dot.vbi augmentũ dotis dicitur eadem dos,non noua.& hoc ibi no.Bald. Ex quo fit, vt ſicut valet donatio patris in filiumfa.pro dote.l.Pomponius.ff.fami.herciſcun. ita & pro augmento dotis,vt voluit Franc.Are.in.l.placet,col.2.verſic.extrà glo.ff.de acqui.hæred.Iaſon in rubr.ff.ſolu.matrimo. Adde(inquam)& tex.in.c.1.extrà ne ſed ſine vacan. & in.c. quanto,de cenſib.& in.§.poſtquam.15.q.1. Quibus innixus Corne.con.32.licèt in propoſitione,colum.4. verſi.confert etiam lib.3.dicit ſupplemẽtum legitimæ & aliud quoduis aſſumere naturam eius, cui ſuppletur,ſiue adiungitur,& allegat etiam quædam ex ſupradictis iuribus.

De eadem re.

52 ¶ Adde etiam tex.in.c.vlti.§.j.& ibi Domi.de conceſ.præben.lib.6.& quod tradit Abbas antiquus in.c.per tuas,extrà de donati. quòd alienare de nouo non dicitur, qui iã factam donationem ſupplet.quem refert & ſequitur Bal. in ſua Marga.in verbo,alienatio,verſic.vlt. & Bertha. in tractatu gabellarũ in.3.parte.8.partis princ.in.9.quæſti. Atque etiã quæ ſcripta ſunt à Ioan. Mona.in.c.diſpendia,col.j.de reſcript.lib.6.Oldra.con.240.ſuper eo,col.2.verſi.2.tale ius.Signo.conſi.65.quidam nomine Martinus,paulò ante finem.Alberi.in.l.de quibus, column.41. numero.165.ff.de legib.& in leg.quia actionum.ff.de præſcrip.verbis.Bald.in cap.j.§.ſi quis de manſo,colum.2.verſic.opp.nam lege cauetur,titu.de contro.inueſti.Saly.in.l.ſcimus, in prin. C.de inoffi.teſta.Rapha.Fulgo.con.40.dominus,colum.2.Card.Flo.in.cle. ſtatutum,in.3.op.
de elec.

de elec. Imo.cõ.34.viſis & põderatis,in fi.Cepol.con.cauſſarũ criminaliũ.8.dicẽdum eſt,col.j. Soci.cõ.153.pulchra,col.9.ver.reſpõdeo quòd minus,li.2.& con.254.viſa,col.vlt.poſt prin.eo. li.2.& cõſ.296.in pręſenti,col.2.ver.cõfirmatur,eo.li.2.Fran.Curt.ſeniorẽ con.57.ſuper eo, col.5.verſic.his ſic præmiſſis,& multis ſeq.Philip.Deci.con.141.ad plura,colum.j.in.2. dubio.

Quid in iis quæ ſunt ſtricti iuris.

53 ¶ Et ita quidẽ hæc procedunt,vt etiã ea quæ ſunt ſtricti iuris,ad augmentum trahantur, vt de ſententia iudicis patet ex.l.ſi opus,vbi id nuncupatim no.Alber.ff.quod vi aut clam,&.l.quanuis,iuncta gloſ.in verbo,perinde.ff.de bo.autho.iud.poſ.&.l.ſed cum patrono.§.quãuis,in fi.j. reſpon.ff.de bono.poſſ. Et de priuilegio quoque probatur in.c.ex parte,extr.de deci. & voluit ipſe Alber.in.d.l.ſi opus.Conſtat autẽ ſententiã & priuilegium eſſe ſtricti iuris , vt de ſententia traditur in.l.Paulus,la.2.ff.de re iudi.& de priuilegio in.l.ſi quãdo.C.de inoffi.teſta.& alibi latiùs diximus. Et horũ eſt optima ratio:Nã & aliàs acceſſio cedit principali.l. & ſi nõ ſint.§.perueniamus.ff.de auro & argent.leg.& acceſſoriũ ſequitur naturam ſui principalis.ff.de reg.iur. & cap.acceſſorium,eo tit.lib.6.&.c.cùm dilectos extrà de fi.inſtrumen.cum cõcor. vbique adductis à glo.& doc. Et vide quæ dicam infrà ti.ſeq.in fi.in.38.q.verſi.tum etiam quia.

De eadem re.

54 ¶ Contrà quoque videtur ex tex.in.l.pacta conuenta,in fi.prin.ff.de contrahen.emp. vbi ſcribitur,quod ſi omnibus integris manentibus,de augendo precio rurſus conuenit, receſſum à priori contractu,& noua emptio interueniſſe videtur.& quod per eã.l.tradit Bald.in.l.itẽ quod dictum eſt.§.j.ff.de in diem add.& ſimilis tex.in.l.2.ff.de reſcin.vendi. vbi ita ſcribitur,ſi quã rem à te emi,eandem rurſus à te pluris minoríſve emero,diſceſſimus à priore emptione. Super quo tamen vide Ang.Pau.Ca.& recẽtiores in.l.iuriſgentiũ.§.adeo.ff.de pactis.& Alex.conſ.cõ.79. circa primũ,col.pe.in.7.dubio,atq; etiã in.10.li.j. Et facit etiã tex.in.l.qui fundũ.§.j.ff. pro emptore.vbi fundus emptus,& quod ei poſteà adiectum eſt,cenſentur eſſe diuerſæ naturæ,& noua præſcriptione,quantùm ad id,opus eſt. Et quod etiã tradit Cy.poſt Pet.in.l.j.verſi.2.quæritur. C.de fideiu.mino. quòd ſi minor vendiderit prędiũ,& dederit fideiuſſores,poſteà verò petierit ſibi ſuppleri quod deerat ex iuſto precio,cõmittitur ſtipulatio aduerſus fideiuſſores , quãuis res non exeat è manibus emptoris , quia propter illud ſupplementum cenſetur eã habere ex noua venditione,per tex.in.l.ſi fundus.§.j.verſi.cùm igitur.ff.de euict.

Adiectio vel detractio rem nouam efficit.

55 ¶ Et quod etiam dicimus quòd cùm quid additur vel detrahitur,id rem nouã efficit.l. ius ciuile,& ibi Guil.Bar.Bal.& Alber.ff.de iuſt.& iure.&.l.cùm in plures.§.lege dicta.ff.loca.&.l.Valerianus.ff.de præto.ſtipula.&.l.vlt.C.de nouatio.& voluit per ea iura Bald.con.436.quęritur ſi factum fuit,circa mediũ,lib.1.Cui adde & tex.in.l.j.§.ſi quis ſimpliciter,verſi. cùm adijcit, & ibi Ang.& alios.ff.de verb.obli.& in.l.tribunus.§.vlt.ff.de teſta.mili.& glo.in.c. hi qui authoritate,& ibi Pet.Anca.de præben.lib.6.Bar.Bal.& omnes in.l.edita,dũ loquuntur de emendatione libelli.C.de eden.Alberi.in.l.ſæpe,col.2.ff.de offi.præſid.Bal.in.l.pe.ff. de excu.tut.& in leg.ſi cõſtante,circa mediũ.C.donatio.ante nup.& in.l.ſi à te,poſt prin.C.de pactis inter emp. & vendi.& in.l.non dubiũ,col.4.verſi.ex hoc infertur quòd ſi ille.C. de legi.& con.327.pridie, col.4.verſi.videtur igitur,lib.j.& con.348.factæ fuerunt,col.3.verſ.item ille qui adijcit, lib.j.& con.142.quidam dominus Paſinus,col.j.lib.2.& con.215.proponitur quòd inueſtituræ, col.3. quæſtio eſt,eo.li.2.Ang.in.l.& quia,col.vlt.ff.de iuris.om.iud.Pet.Anc.cõ.54.apparet,colũ.1. Ro.con.45.ſuper eo.Alex.con.151.in cauſſa Bartholini,in prin.li.6.Soci.conſi.87.penſatis his, col.vlt.li.4. Ex quo etiã fit,vt ſi veteri inſtrumento aliquid addatur,debetur noua gabella, quã vocant,tanquam de nouo inſtrumento,vt voluerũt Anto.& Io.Ana.in.c.iudęi, quod eſt.3.per gloſ.ibi extrà de iude. De quibus tamen vide quæ dicam infrà ti.ſeq.in fi.quæſti.36.

et in folio. 357.

Contractus diſceſſio nõ præiudicat iis quib⁹ eſt ius quæſitum.

56 ¶ Conſtat autem nouum contractum alteri non præiudicare,cũ quo initus non eſt.l.vlti.ff.de pactis.Bar.in.l.in diem.ff.de aqua plu.arc.Bal.conſi.371. Matiolus,lib.j.cũ ſi.nec item contrahentes poſſe perfecto contractu ab eo diſcedere,quibus ex eo ius eſt quæſitum,ſine eorum conſenſu.l.ſicut.§.vltim.ff.de nouati.&.l.id quod noſtrum.ff.de reg.iuris.cui regulę tanquã firmamento debere nos inhærere,affirmat Bald.conſi.327.pridie, col.vlti.lib.1.Idq́; etiam ſi id ius ex eorum contractu manarit,vt probat.d.l.vlti.de pactis &.l.ſi poſt mortem.§.vlt.ff.de bono.poſ. cont.tab.&.d.l.ſi conſtante.§.exceptis.C.de dona.ante nup.vbi Bal.no. quòd quando ex contractu vel occaſione contractus per diſpoſitionem legalem eſt ius quæſitum alicui tertio re vel ſpe,non poteſt ab illo contractu recedi in eius non conſentientis præiudicium.&.l.apud Iulianum,& quæ ibi no.Bald.Ang.Imo.Pau.Caſt.& recentiores.ff.de leg.j.& quòd no.glo. & doct. in leg.certi condictio.§.ſi nummos.ff. ſi cert.pet.& latè Cor.con.65.colum.2.& ſeq.li.3. & Iaſon con.213.in præmiſſa,col. 4.verſi. confirmantur prædicta,lib.2.& dicemus latiùs infrà titu. procedente.§.1.in verbo,ſeront preferez,numero.20.neque id quidem mirum,& ſeq.Nec alteri per alterum iniqua conditio afferri debet.l.non debet.ff.de reg.iur.

57 ¶ Quid plura? nam vt propiùs accedamus ad hunc noſtrum caſum Guil.Cu. cuius quanta ſit authoritas,vbique videre poſſumus apud Bar.& Alberi.qui ad illum paſſim tanquã ad ſacram anchorã cõfugiunt. Guil.(inquam) Cu.in.d.l.iuriſgentiũ.§.adeò.ff.de pactis, quæſtionẽ ponit huic noſtræ tam ſimilem quàm ouum ouo. Quidam(inquit) emphyteuta vẽdidit fundũ,poſteà vult minuere vel augere preciũ. An id poſſit in præiudiciũ domini? Et refert quoſdã diſtinguere,dominúſne ſciebat huiuſmodi venditionem,nécne:vt primo caſu poſſit,ſecũdo minimè,per

Universidad de Deusto
Biblioteca

leg.sequitur.§. Labeo.ff.de vsucap.verùm id sibi non placet per quædam iura ibi allegata. Subiungit alios dicere,non posse præiudicari domino in augendo precio, in minuēdo contrà. Sed nec hoc ei placet,per.l.si dubitetur.j.respon.ff.de fideiu. Tandē verò concludit neutro casu fieri præiudicium domino,cui iam ius erat quæsitum: etiam si id fiat ante rei traditionem,per quędam ex iuribus suprà à nobis citatis.& eum nuncupatim sequitur ipse Alber.in.d.§.adeo,colū. vlti. Nihil autem magis simile est,quàm retractus proximitatis retractui feudalis,& ferè semper æquo passu procedunt.

58 ¶ Nec obstant allegata in contrarium: quia loquuntur & intelliguntur quantùm ad eos qui cō traxerunt: non autem quantùm ad alios,quorum interest: quibus ipsi contrahentes postea præiudicare non possunt, vt diximus. Alioquin enim hoc in nostro casu liberum esset contrahētibus tantum precium, quantum vellent præter primum adiicere,& ita consanguineum à cōtractu repellere, tāto scilicet precio deterritum: quod iniquum foret,ar.l.in fundo.ff.de rei vendi. & leg.si seruos.ff.de pigno.act.& leg.sed an vltro.§.j.ff.de nego.gest.& quæ dicemus infrà titu. seq.de retraict conuentionel.§.7. in glo.j.numero.5.secundò declara. Nam & aliàs augmētum non sortitur naturam principalis, cùm est præsumptio fraudis aduersus tertium,glos.in authen. sed iam necesse.C.de dona.ante nup. Bart.in.l.ait.§.j.quem legit cū prin.ipsius.l.ff.quæ in frau. credi.& in.l.j.colum.vltim. C.de iure fisci,lib.10. Pau. Cast.con.290. visis his quæ suprà narrantur,col.4.versi.item allegatur,lib.1.

Augmentū nō sortitur naturam principalis,si sit præsumptio fraudis.

59 ¶ Vt interim omittam ea quæ diximus,augmētum siue supplementum esse eiusdem naturæ & iuris,vt principale: procedere,cùm eadem est ratio, nō cùm diuersa est,vt per.d.l.qui fundum. §.fin.pro empto.voluit Corne.con.240.in præsenti consultatione,colum.vlt.versi. nec obstat quod augmentum,lib.3. Et generale est,vt accessorium non sequatur naturam principalis, cū ratio vtriusque diuersa est.l.sed & si is,& ibi Bald.C.de prædi.minor.& l.si tibi.§.de pignore, & ibi quoque Bald.ipse.ff.de pactis.& voluit Bart.in.l.ita stipulatus,in.12.oppo.ff.de verbo.obli. Bal.in.l.non dubium,in.14.op.C.de legib. Alex.con.4.circa primum quæsitum,col.6.ver.nec mirum,lib.j.Soci.con.41.in præsenti consultatione,col.6.ver.posset quis ad prædicta,lib.4.& latè Philip. Deci.in.d.l.cùm principalis.ff.de reg.iur.

Nec cum est diuersa ratio.

60 ¶ Vide igitur lector,an hìc sit distinguendū, vtrùmne id supplementum factum fuerit incontinenti omnibus adhuc integris manentibus: & tunc infecta censeatur prior venditio adeoq; posterior consistat,quasi nulla præcesserit,vt nuncupatim scribitur in.d.l.2.ff.de rescind. vendi.à quibus verbis non admodū distant verba.d.l.pacta cōuenta.ff.de contrah.emp.quæ nos adscripsimus suprà nu.54.cōtra. Præsertim quia quod incontinenti factū est,inesse censeatur ipsi cōtractui.d.l.iurisgentiū.§.quinimò.ff.de pactis.& l.lecta.ff.si cert.peta.cū multis cōcor.à me adductis infrà tit.proximo.§.j.glos.5.in verbo,in limine contractus,nu.j.& seq.& in repe.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,nu.101.sed & hoc tamē.C.de reuo.dona. Ideóque hoc casu hauddubiè consanguineus teneatur reddere precium,quod postremò placuit.

Quid si factum fuerit incōtinenti rebus integris.

61 ¶ An verò rebus non integris, quo casu infectam emptionem facere non possumus, vt eadem leg.2.scribitur. Et tunc interesse vtrùm hæc adiectio precij fiat ex sententia iudicis, cùm scilicet emptor intentasset remedium.l.2.C.de rescin.vendi.aut aliud competens,iudexq; pronunciasset,supplendum esse precium, & id quidem sine collusione partium.& tunc debeat consanguineus id cum priori precio reddere: cùm sententia in consequentiam ei obsit, vel inuocato arg. leg.authore.C.de cuict.& leg.Papinianus.§.si ex causa.ff.de inoff.testa.& leg. ex contractu.ff. de re iudi.& quod no.Angel.in leg.in cognitione,in fi.per glos.ibi.ff.de S.C.Silla. & idē Ang. Imo.Raphael.Alexand.& Iason & cæteri recentiores, qui afferunt concord.in leg.filiussa.§.diui. ff.de leg.j.& Alexand.qui concor.quoque adducit,cons.156.puto esse verum,per totum,lib.2. & Philip.Deci.con.342.in causa partus,colum.vlti. Quibus adde Mart.Laud.Ia. Aluar.& Car. Alex.in cap.j.§.quid ergo,tit.de inuc.de re.ali.fac.ex quibus intelliges id verum esse,nisi probaretur collusio,quod iam diximus.

An consanguineus ad id sit vocandus.

62 ¶ Idemq; si in ius vocatus non expectata sententia suppleuerit, cū verè læsio esset vltra dimidiam iusti precij,neque enim tenetur temere litigare,& malam iniustamq; causam tueri & defendere,per no.à Bar.Bald.in.l.Herennius.§.j.ff.de cuict.Bald.in.l.emptor,& in.l.si cùm quæstio.C.cod.titu.Ioan.Andr.& alijs in cap.si venditori,extr.de emp.& vend.& quæ statim dicemus. Nec sponte id fecisse videri potest qui ad id à iudice cogi potuisset,licèt aliter coactus nō fuerit,vt pulchrè voluit Pet.Anca.cons.159.rationes,colum.2.versic.4. hoc probo,& post eū Franc.Aret.cons.24.quatuor dubia,in.2.dubio,versic.præterea ad hoc,vbi & ex hoc dicunt, consanguineos qui nullo præeunte iudicis præcepto compromiserūt, id videri fecisse coactos, cùm ad id tenerentur ex statuto,& in id multa allegant & inter cætera optimum text.in leg.nouissimè.§.j.ff. quod fal.tut.auth.in illis verbis; quid enim si compulsus, aut metu ne compelleretur, authoritatem accommodauerit.& quod ibi not.Bald.paria esse aliquid fieri coactè, aut timore coactionis,per eum. text. Quibus adde alia multa si.collecta à Fel.& Philip. Deci. in ca. cùm M.Ferra.illo,colum.11.versicu.an autem liceat: hoc colum.12.versicu.secundò Ab.ext.de consti.& eodem Deci.in.l.1.col.vlti. C.de eden.& in.l.velle,post prin.ff.de reg.iur.& con.178. in causa quæ proponitur,colum.vlti.

Quid si non est sententia,sed erat læsio vltra dimidium iusti precii.

Sponte non facit qui cogi potest,& an si aliter non cogatur.

¶ At si

63 ¶ At si sponte ipse emptor suppleuerit. Et tunc aut res ipsa non exigebat supplementum, quia nulla interuenerat læsio. & hoc casu nemo non negabit consanguineum non teneri ad restitutionem huius supplementi omnibus modis spontanei. Aut verò læsio re vera interuenit, & emptor sponte bonam fidem agnoscens suppleuit. Et videri posset non id sibi fraudi futurum,arg. leg.atqui natura.§.cū me,& ibi Alber.ff.de neg.gest.& l.emptorem,in prin.& ibi glo.in verbo, posse,& doc.ff.de act.empt.& l.Quintus,etiam in prin.ff.manda. Nam & quilibet tenetur bonam fidem agnoscere,etiam rei alienæ administrator.l.quoties. §.sicut.ff.de admit.tut.& l.qui solidum.§.etiam.ff.de leg.2.& Alber.in.l.præses,in fi.C.de transact.& in.l.properandū,in prin. colum.12.versi.item tutor.C.de iudi.cum his quæ latiùs diximus in repe.l.si vnquam,in verbo, donatione largitus,nume.164.intellige & quintò. Quibus adde glo.in.l.2.in verbo, instātia,& ibi Cy.in.9.q.C.de iur. calum.emptorem posse bonam fidem agnoscere, & nihilominùs agere de euict.quod etiam astruunt ij quos citauimus in præcedenti ver.& quod etiam tradit Pet.Anca.consi.154.quia primò,col.j.& quod latè tractat Panor.in.c.vlti.col.pen.versi.4.glo. extrà de præscript.an prælatus teneatur bonam fidem agnoscere.

Quid si læsio erat intra dimidium.

Bona fides an & agnosci debeat, vide. 65.

64 ¶ Sed in hoc illud animaduertendum est,quia aut læsio est supra dimidiū iusti precij, quo casu actio de iure cōpetit,& possunt ideo habere locum quæ diximus. Aut est infrà illud dimidiū,& tunc licèt actio in foro contentioso non competat,cùm liceat intra eos limites contrahentibus sese decipere.l.in causæ.§.pen.ff.de minori. Id tamen non obtinet in foro,quod cōscientiæ appellant,secundùm Inno.Anto.Panor.Io.Ana.& Fely.in.c.in ciuitate,ext.de vsur.cū multis cōcord.à me latè adductis in nostris legibus connubialibus in.l.9.versi.ex quibus palàm est, cum multis seq. Quid igitur faciet emptor,quem cōscientia huiusmodi læsionis exagitat, atque eius cura remordet? expectabítne annum retractus? At fortè interim morietur. An satis erit admonere consanguineos? at quos? cùm fortè numerus,vt assolet,sit infinitus,nam agnatio genus & familia cuiusque est veluti quædam ciuitas,vt ex Aristotele dicit Bald.consi.50.in primis videndum est,colum.2.lib.4. Ideoq; is numerus emptori certus esse non possit,propter difficilem numerationem,vt videre est,& in simili dicit.l.vsufructuarius venari.§.si viuarijs.ff. de vsufru.& Bald.loquens de pauperibus vnius ciuitatis,in repe.l.j.colū.4.ver.sed quæritur quare pauperes. ff.de leg.j.& Pau.Ca.loquēs de repræsalijs, con.78.super eo quod primo loco,col.2.ver.breuiter,lib.j.& facit etiam text.in.l.in ratione.§.si filio,ibi propter calculi confusionem.ff.ad.l. Fal. & in.l.j.§.prætereà,ibi,ita sint permixtæ vt impossibilem separationem effecerint.ff. de separa. & in.l.si alieni.ff.de solu. Nec si omnes admoniti fuerint,fortè satisfacient.

Rursus de læsione intra dimidium.

Difficultas numerandi & separandi.

65 ¶ An igitur ipsemet satisfaciet? At non tenebitur consanguineus reddere iure fori, non magis quàm ipse emptor tenebatur: nec licuit emptori in præiudicium alterius bonam fidē agnoscere,vt dicit Bald.consi.249.lib.j.repetito consi.400.lib.4.cuius in vtroque loco initium est, in libris thesaurariæ,colum.2.per text.in.l.si quis ex argentarijs,in illis verbis,humilis & deplora- tus.ff.de edendo.& .d.l.Quintus.ff.manda. Nam nec officialis publicus potest agnoscere bonā fidem, etiam si eius arbitrio negocium relictum sit, nisi ea iuncta sit obligationi,per no.à Barth. in.l.j.§.hæc verba.ff.ne vis fiat.vnde nec vnum quidem nummum potest soluere ex æquitate capitis sui.l.si is cui.§.Flauius.ff.de solu.vt tradit Paris Pute.in tract.de syndicatu, in verbo, arbitrium,colum.vltim.versi.officiales.

Rursus de bona fide agnoscenda.

66 ¶ Sibíne igitur emptor imputabit? quòd ab initio non iusto precio emerit, vt sic solus culpam luat,qui & ipse solus culpam cōmeruit: & ibi tantùm sit pœna,vbi & noxia est.l.sancimus.C.de pœnis,&.c.quæsiuit,extrà de his quæ fi.à maio.par.capit.& ibi concor. Quibus adde optimum text.in leg.si communis.ff.de noxa.act.vbi qui sui facti nomine pœnam meruit, ab alio etiam socio quicquam non debet consequi. Sed id obtinet, si dolo ipsius aut aliàs ex proposito ea læsio interuenerit. At si re ipsa,eo nec sciente nec impellente,sed incogitāte læsio interuenerit, nihil est quod timendum sit in foro conscientiæ,si credimus Calde.in repe.c.nauiganti,colum.5. ver. tertiò op.contra duos,& ibi Panor.col.vlt.extrà de vsur.cum alijs multis concord. à me adductis in.d.9.lege connubiali,versi.illud tamen quod diximus.

Culpā luat qui culpam commeruit.

Iterum de bona fide.

67 ¶ Præsertim cùm si non nisi petita restitutione,aliquid aduocari à me potest,non teneor in foro conscientiæ,si non ea petatur,ex sententia Inno.in ca.quia plerique,colum.2.versi. sed quid dices,de immunitate ecclesia.& in.c.cùm olim,& ibi quoque Host.& Io.And. & omnes in verbo,deductiones,extrà de censib.& Alex.con.66.visa facti narratione,col.2.versi. & posito,li.6. Sed id quomodo intelligatur videbis,ne erres,apud eundem Inno.in.d.c.quia plerique. Quā quā Imo.in.c.apostolicæ,super glo.in verbo,præscriptione,de donat.tradit simpliciter, emptorem qui scit cotractum posse rescindi,esse in mala fide,nec posse rem præscribere,per.l.in causę,la.j. §.vltim.ff.de minori.& sequitur Alex.secum ipse pugnans con.54.circa primum,col.vlt.eo.li. 6.vbi nuncupatim loquitur in casu.d.l.2.C.de rescin.vendi. Licèt Anto.in.d.c.apostolicæ, dicat se non recordari,vbi id sit decisum,nec decidat.

De eadem re.

68 ¶ Verū vt id caput finiam,apud Cenomanenses consuetudo est in hunc casum nostrū expressa, cap.consuetudinū eius loci.375.quo cauetur id supplemētum factū sine fraude ante citationem factam in causa retractus,aut manus iniectionem,id est saisimentum siue saisinam, vt vulgò loquimur, appositam in rem venditam, donec emptor reperiatur,accedere precio venditionis,

Consuetudines in casu nostræ quæstionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deberéque consanguineum retrahentem id restituere. quo in loco commentarij nihil omninò dicunt. Et eadem est apud Andegauenses. c. 365. nisi quòd addit authoritatem iustitiæ. & Borbonienses cap. 431. Et Niuernienses hoc tit. c. 12. nisi quòd non loquitur de manus iniectione, sed tantùm citatione. Et de hac quoque quæstione aliquid tetigit Carol. Molend. in consuetu. Parisi. tit. 1. §. 13. glos. 8. in. j. quæsti. vbi videbis.

69 NONO QVAERO, quid si emptor vltra precium venditionis in ipso contractu & eodem vestigio mutuauit venditori. 20. aureos, id enim aliquando factum vidimus. vtrum contuauit an cõsanguineus id mutuum reddere debet. sanguineus veniens ad retractum teneatur reddere illos. 20. aureos, saltem actione sibi cessa ab emptore in venditorem. Quod videtur. nam id mutuum, quòd factum est cõtemplatione venditionis, est pars precij leg. fundi partem. ff. de contrahen. emp. & cap. cùm Ioannes extrà de fide instru. cum aliis concord. adductis infrà titu. seq. De retraict conuentionel, in rub. numero. 18. quartum quod in ea, & seq. Nam & hinc fit, vt venditio non debeat censeri facta fuisse eo tantùm precio, quod venditioni attributum est, sed & possit rescindi ob eam rem, cuius contemplatione facta est. l. cùm te. C. de pactis inter empto. & vendit. fac. Et in hac sententia fuisse Pet. refert Gerar. Bago. in sua disputatione retractus, versic. quæro quidam fœnerator, per quædam ex dictis iuribus & rationibus. & mox subdit Pet. Ra. tenuisse consanguineum nõ teneri mutuum reddere, sed vtilitatem ipsius, scilicet quãti interrest emptoris nõ mutuasse, illud enim esse partẽ precii. l. ratione. §. vendere, qui est. j. ff. ad legem Falcid. Et nihil prætereà dicit.

70 ¶ Quid tamen si aduersus hæc quis ita dicat. Aut mutuum illud non est factum contẽplatione venditionis, & nullo illius respectu: & tunc nihil ad venditionem pertinet, nec propterea ad retractum. Aut fuit factum illius contemplatione, quod præsumitur, cùm simul vtrũque factum fuerit, per ea quæ dicta sunt, & quæ dicemus infrà titu. procedente de retraict conuentionel. §. j. in verbo, in limine contractus. & diximus etiam in repe. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nume. 101. sed & hoc tamen, & seq. C. de reuo. dona. & probat etiam text. in leg. si venditor. §. vltim. in fi. ff. de ser. expor. & glos. in. d. l. fundi partem, in verbo, vendidisti. ff. de contrahen. empti. sed aduertendum quòd ea glos. malè collocatur super primo verbo, vendidisti, quod est in princip. eius. l. sed debet poni super secundo, cùm dicitur, fundum vendidisti, vt clarè liMutuũ date nihil sperantes. quet. Si igitur, vt repetamus, id mutuum factum est ob vẽditionem, tunc videtur esse vsuarium cùm debeat esse merè gratuitum, iuxta illud Lucæ. 6. Mutuum date nihil inde sperantes. & no. glo. Bartho. & alij in casu simili in leg. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pet. & Bal. post alios antiquiores in leg. cùm allegas, colum. 2. versicu. sed hîc dubitatur. C. de vsur. cùm si. Quomodo igitur emptor poterit allegare suam turpitudinem, vt id mutuum à consanguineo, aut quod eius interest, exigat. l. cùm profitearis. C. de reuo. dona. & c. inter dilectos, ext. de dona. cum si. allegatis suprà in eadem glo. in. 2. quæsti.

71 ¶ Nisi dicas id quod interest etiam ex mutuo, non haberi pro vsura, vt not. glos. & doc. in. l. j. C. de sum. trin. & in. l. curabit. C. de act. empti. & in. l. 2. C. de vsur. & in. c. conquestus, extrà. eo. & glo. in. c. quoniam multi. 14. q. 4. & Bald. con. 479. factum super quo, col. 2. vers. in contrarium videtur, li. j. & con. 395. ius naturale, post prin. li. 5. Cardi. Flor. con. 78. amice. Alex. cõ. 147. perspectis instrumẽtis, colum. j. lib. 5. Corn. cons. 113. visa petitione, ante fi. li. 3. & Soci. con. 133. profectò, col. j. li. j. quod repetitur con. 174. li. 2. cũ aliis concor. collectis ab Alexan. consi. 222. super titulo quæstionis, col. j. lib. 2. & Iason. con. 151. contra consultationẽ, in fi. li. 4. & Stepha. Bertr. con. 109. etiam si verum sit, lib. 3. Philip. Melanth. in epitome moralis philosophiæ. Idq; etiam si solùm interfit ratione lucri cessantis, saltem in ijs qui negociari solent, per tex. in. l. non vtique. §. vlt. ff. de eo quod certo loco. & voluit Inno. in. c. sacro, de sent. excom. Cy. in authen. ad hæc, in pen. quæsti. & ibi Bal. col. 2. versi. sed quid in vsura. & Saly. C. de vsur. Ioan. Calde. in. c. nauiganti, in. 3. quæsti. extrà eo. tit. Bar. in. l. j. col. 9. ver. venio ad vltimam partem. C. de sent. quæ pro eo quod inter. Pet. Anca. Panor. & Io. Ana. in. d. c. conquestus. eundem Pet. in clemen. j. §. sanè, de vsur. & in cap. peccati venia, in. 6. quæst. princi. de reg. iuris, lib. 6. & consi. 118. in quæsti. quæ vertitur, colum. 2. Panor. in. c. p. &. g. in princip. de offi. delega. & in cap. dilecti, in vltim. no. de foro competen. & in cap. cùm venerabilis, colum. 3. versicu. aduerte an vsuræ, de excep. & consi. 64. venio ad primum, colum. 4. versi. valuit insuper, lib. j. Rapha. Co. consi. 139. P. Laicus, colũ. vltim. Franc. Aret. qui alios allegat, consi. 9. eleganter & verè, colum. vl. Alexan. d. con. 222. col. j. & iterum vltim. lib. 2. & consi. 141. viso themate eum dubijs, colum. j. lib. 5. & con. 31. viso themate prædicto, colum. j. post princ. & iterum col. 3. versi. 2. non obstat, lib. 6. & con. 52. viso primo, col. 2. eo. lib. 6. & consi. 77. viso processu, colum. vlti. eo. li. 6. & consi. 200. perspectis, col. j. eo. lib. 6. Corne. d. consi. 113. colum. vltim. lib. 3. Guid. Pap. in tracta. de contractibus illicitis, colũ. 2. versi. sed circa hoc quæro. Philip. Deci. qui & alios quoque citat, consi. 39. iuridicam, colũ. 2. versi. nec obst. si dicatur, & consi. 111. cuius superscriptio incipit, de illo qui vẽdit, colum. 3. versi. tertiò generaliter. De hoc tamen vltimo vide omnino eundem Deci. qui id non admittit in. d. c. cùm venerabilis, colum. 5. versi. & istud interesse, de except. & ante eum Soci. in. l. de diuisione, colum. vlti. versi. aliquando & sextò. ff. soluto matrimonio.

Quid in lucro cessante.

72 ¶ Aut etiam nisi dicas hunc emptorem posse allegare suam turpitudinem excipiendo, cùm tractet de dãno vitando, ex sententia ipsius Philip. Deci. con. 587. coram magnificis, colum. vltim. versi.

Allegatio turpitudinis.

versi. ad hoc respondetur Sed id parum tutum est, quia non ita simpliciter intelligitur, vt dicit Deci. si is est, sed tum demum quando ea turpitudo excipiendo allegatur aduersus participẽ ipsius turpitudinis, non aliàs, vt voluit Io. And. in addi. Specul. tit. de donatio. §. j. versi. item pone aliquis. Bar. in. l. iusiurandum quod ex conuentione. §. procurator, colum. pen. versi. & pro huius declaratione. ff. de iureiur. Saly. in. l. aliàs, col. pen. eo. tit. Anto. & Panor. in. c. cùm super, extra de concess. præben. Alex. post alios antiquiores in. l. de tutela, col. 2. C. de in integ. resti. & cõ. 59. viso instrumento, ad fi. li. j. quod repetitur con. 39. lib. 5. nisi quòd huius initium est. viso statuto. & Cepola caussarum criminalium consi. 58. Franciscus, col. 2. versi. secundò respondetur. Franc. Aret. con. 65. in præsenti consultatione, colum. vltim. versi. ampliùs si hæres & latè Fely. in cap. lator, colũ. j. extrà de re iudic. An autem & quando & quomodò aliàs quis possit allegare suam turpitudinem aut fraudem, vide omnino Panor. in. d. c. cùm super & Soci. consi. 264. visis in instrumento, col. 3. vers. circa primum, & multis seq. per. 4. aut. 5. col. lib. 2. præter eos quos tibi suprà citauimus hac eadem glo. numero. 24. sed aliud est, & seq.

73 DECIMO QVAERO. res vendita fuit centum libris, nec additum fuit Parisiẽsibus, aut Turonensibus. Consanguineus autem retrahens vult dare Turonenses, quia minoris valẽt. emptor petit Parisienses, quis iustius induit arma. Et sanè text. habemus in leg. semper in stipulationibus. ff. de reg. iuris quòd si non apparet in cõtractibus, quid actum sit, id sequi debemus, quod in regione, in qua id actum est, frequentatur. Quo in loco Accursius ponit speciem huic nostræ omnino similem. Si vẽdo (inquit) tibi rem quampiam decem libris, & tu dicas sensisse de Veronensibus, ego de imperialibus, si non constet quid actum sit, mos regionis spectãdus est. Si autem in ea regione vtraque moneta æqualiter in vsu est, minor spectabitur: nam in ea. l. subiungitur, quòd si mos regionis non appareat, quia varius est, ad id quod minimũ est, redigenda summa est. Id quod etiam optimè probatur in leg. nummis. ff. de lega. 3. vbi ita scribitur, nummis indistinctè legatis, hoc receptum est, vt exiguiores legati videantur, si neque ex cõsuetudine patrisfami. neque ex regione vnde fuerit, neque ex contextu testamenti possit apparere. Hæc ibi, quæ si obtinent in testamentis, multò magis in contractibus, cùm in testamẽtis plenior fiat interpretatio. l. in testamentis. ff. de reg. iur. &. c. cùm dilecti. in fi. extr. de don. Et ita etiam tenet Pet. Iac. tit. de cert. condic. gener. ex stipu. §. j. versi. sed quid si non fuisset. *Si res vendita sit cẽtum libris simpliciter, an consanguineus reddet Turonenses, an Parisienses.*

74 ¶ Sed hæc ita intellige, vt tamen ante omnia inspiciendum sit, quod verisimilius est, per. l. obscuris. ff. de reg. iur. vbi ita scribitur in obscuris inspici solet, quod verisimili° est: aut quod plerunque fieri solet. Quo etiam loco ipse Accursius eandem speciem pro exẽplo posuit, asseruitq; quod diximus, scilicet id primo loco inspiciendum esse, quod verisimilius est. Si enim inquit) res vendita digna erat, quæ venderetur decem libris imperialibus, aut maiori precio: non est verisimile contrahentes de vili moneta egisse, nec è contrario. Id quod etiam dicit in. d. l. semper in stipulationibus, ibi, item actum intellige & Guil. à monte Laud. in. c. inspicimus. de reg. iur. li. 6. & Alexan. consi. 33. consyderatis verbis, colum. 2. lib. 6. Ad quod etiã facit in simili dicit glo. no. in. l. j. §. j. in verbo, agendo, & ibi Bar. ff. de superfi. de qua re & nos diximus suprà in. 2. q. huius glo. versic. j. in fi. Et facit etiam alia glo. quæ verisimilitudinem anteponit cæteris coniecturis, & rationibus, quibus rem dubiam interpretamur, in. l. veteribus, in glo. magna, ante fin. & ibi quoque Bar. Bald. in addi. & Angel. ff. de pactis, cùm alijs concord. à me adductis in repe. l. si vnquam, in prin. nu. 54. ex hoc albo. C. de reuo. dona. *Verisimilitudo in primis inspicienda.*

75 ¶ Cæterum si plura scire velis de hac nostra quæstione, vide Oldra. cõ. 168. ad primam quęstionem, in. 1. 2. &. 3. dubio. & Pet. Iaco. ti. de certi condic. generali ex stipulatione, colum. j. versi. sed quid si non fuisset. & Saly. in. l. quicunque, colum. 2. versic. sed pone quod statutum. C. de seruis fugitiuis. & Alexand. consi. 21. visis his, per totum, lib. j. quod repetitur con. 37. lib. 5. & omnino Maria. Soci. scriptorem copiosissimum, vbi semel animum ad scribendũ appulerit, con. 6. prædicta consultatio, col. pen. ver. quæritur quid iuris. & Barpto. Soci. dignum tali patre filium, cõ. 147. circa primum, col. 3. ver. circa secundum, li. 2. vbi & abũdantissimè tractat, an legatũ quodpiam sex millium florenorũ intelligatur de largis, an de grossonibus, vt ipse appellat, an & de minimis. & multa allegat in omnem partem, quæ huc non minimum pertinent, atque etiam Cornel. con. 244. videtur prima facie, col. 6. versi. viso hactenus, lib. 2. ex quibus etiam locis intelliges, an potius inspiciendus sit mos regionis, in qua contractus celebratur: an vero originis contrahentium: an denique eius, quam frequentare soliti sunt. An verò cùm ad regionem spectare debemus, ad locum contractus: an autem ad eum in quo res quæ venditur sita est. Et certè Guido Suz. & Alberi. in. l. si fundus. ff. de euictio. loquentes de diuersis mensuris dicunt eam potiùs quæ est loci contractus, quàm situationis rei esse inspiciendam, per eam. l. &. l. an in totum. C. de ædifi. priuat. &. l. venditor. §. si constat. C. commu. prędi. *Si ad regionẽ spectatur, vtra spectãda sit, an contractus situationis rei.*

76 VNDECIMO CONSEQVENTER QVAERO, an saltẽ standũ sit assertioni vẽditoris, qui simul cũ emptore affirmat intellectũ & actũ fuisse de Parisiẽsibus, id est de maioribº. Quæ res decidi potest ex eo quod scribit Ang. in. l. petẽs, col. 3. versi. in ea glos. ibi alij, & ibi post eũ Raph. Fulg. C. de pactis, ꝙ quãdo contrahentes declarãt suam intentionẽ circa preium, non refert quo tẽpore id faciant, incontinenti scilicet, an ex interuallo, cùm tractatur de ipsorum præiudicio. Sed si agatur de præiudicio tertij, non ei quicquam præiudicat declaratio *An de hac re credatur cõtrahentibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

facta ex interuallo: verbi gratia, si vendidi librum decem libris, quo casu ex statuto debetur gabella fisco pro ratione precij: si incontinenti conueniat inter contrahentes, quòd intelligatur de libris minoribus, de illis tantùm debet solui gabella: quia tale pactum incontinenti appositum dat legem contractui. l. iurisgentium. §. quinimo. ff. de pactis. Secus si ex interuallo id fiat, quia non nocebit fisco aut publicano, cui est ius quæsitum.

77 ¶ Verùm Philip. Deci. in ea ipsa. l. petens, col. 2. constanter asserit id demũ procedere, si à principio in contractu esset expressum de libris maioribus: quia à tali contractu non possunt partes postea recedere in præiudicium fisci, vt voluit Bal. in. l. si constãte, col. 2. C. de dona. ante nupt. cum alijs multis concord. à me traditis infrà titu. seq. §. 6. super verbo, les loyaulx coustemens, nume. 10. ex ijs autem, & alibi sæpe in ea glo. At in terminis (inquit) Angel. cùm in cõtractu fuit simpliciter dictum de decem libris, videtur quòd etiam ex interuallo possit à cõtrahentibus declarari, quòd de minoribus intelligebant. Nam declaratio semper fieri potest, vt voluit ipse Angel. in. l. cùm proponas, col. j. vers. quid autem si non appelletur. C. de bonis autho. iudi. possid. cum alijs concord. ab eodem Decio traditis in cap. pastoralis, in fi. de except. & in cap. pastoralis. §. verùm, in 3. not. de appel. nec enim ipsa declaratio quicquam noui inducit. l. hæredes palàm. §. sed & si notam. ff. de testamen. Ideo non potest dici ius esse quæsitum tertiò, vt declarat Paulus Castr. in ea ipsa. l. hæredes palàm. §. si quid, cum quo legit. d. §. sed & si notam, columna prima, in fine. Ego verò in casu nostro arbitror contrahentes ex interuallo non posse declarare contra id quòd verisimile est: aut si id cessat, contra morem regionis: aut vtroque cessante, intellexisse se de maioribus in præiudicium cõsanguinei, cùm de minoribus, cæteris cessantibus, intellectum videri ius commune statuerit, vt diximus & probauimus in præcedenti quæstione. Et vide quæ dicam infrà eo. titu. §. 2. in glo. j. numero. 23. at maius dubium, &. 2. seq.

Declaratio semper fieri potest

Decisio quæstionis.

78 DVODECIMO QVAERO, fundus venditur centum aureis, è quibus emptor in ipso contractu soluit quinquaginta, alios autem quinquaginta fatetur venditor se antè recepisse, nec tamen aliter constat de receptione siue numeratione eorum. Quæritur an consanguineus teneatur stare illi cõfessioni, & ita reddere cẽtum illos aureos, an vero quinquaginta, quos constat fuisse numeratos, & traditos in contractu. Hæc res profectò quotidie vsu euenit. nam prope maior pars venditionum ita facta est, & tamen id nũquam vidi in dubium reuocari, quin semper consanguinei venientes ad retractum totum illud precium spõte offerant, & persoluãt: quanuis hæc res non sit absque dubio: nam cùm in instrumento non continetur vera numeratio, sed tantùm confessio numerationis, præsumitur fraus, nec statur huic confessioni. l. per diuersas, ibi, tantum modò solutarum pecuniarum, & ibi glo. in verbo, solutarum, & Bar. colũ. 2. post Iac. But. & Ray. Forli. C. mãdat. & in. l. ab Anastasio, ibi, quæ præstauit, & ibi, pecunijs acceptis, & rursum ibi, re ipsa persoluit, atque item ibi, quod datum esse cõprobatur, eo. tit. quod dicit Bar. vbi suprà procedere quantùm ad tertium non contrahentem, eum scilicet cõtra quẽ fit cessio, non verò quantùm ad ipsum cedentem. & id dicit se pluries consuluisse, & Fran. Pisa. & alios multos doc.

Si venditor in instrumento vẽditionis confiteatur se precium vel partẽ ipsius recepisse, an idipsum consanguineus reddet.

L. Per diuersas & l. ab Anastasio intellect. vide. 85. 86.

79 ¶ Et idem quoque voluerunt Saly. Angel. & Pau. Ca. in. d. l. per diuersas, ille col. 4. vers. quẽro. tũc quintò, alter col. j. hic in fi. Iac. Aret. in suo tracta. de cessio. acti. & Iac. Bel. in. §. aliud, in authen. de æqua. doti. idem Saly. in. l. 2. col. 2. vers. sed vltra istos. C. ne lice. pot. vbi respõdet ad allegata quædam in oppositum. Bal. in. l. deo nobis, col. 2. versic. 5. no. C. de epi. & cleri. & in. l. vl. col. 2. vers. in hac lege. C. de sponsa. & in ca. quia verisimile, col. 2. ext. de præsump. & con. 285. casus coram. R. colum. vlti. lib. 2. & con. 438. an possessio, co. 2. li. 5. & D. à Rot. deci. 177. cessio, in addi. vers. deinde quæro, in nouis. Panor. in. c. vlt. col. 3. versic. 5. præsumitur, de ali. mut. iud. eau. fact. Imo. dum allegat Bart. vbi suprà in. l. Titia, in princ. ff. de verbo. obli. & con. 55. in casu præmisso, col. 2. vers. nec ob. si dicatur quòd dictus. Ioan. Plat. in. §. item si quis, in fi. insti. de inuti. stipulat. Raph. Co. con. 68. in præsenti quæstione, col. 3. Paul. Ca. con. 252. viso quodam, col. 2. vers. respondetur, lib. 2. Nicol. Mil. in suo reperto. vers. cessio actionis præsumitur. Cornel. qui hanc dicit esse communem op. nec ab ea discedendum, con. 230. videtur prima facie, libr. j. Cepo. caut. secundùm vltimam computationẽ. 21. pater. & Guid. Pap. deci. Delphi. 567. an cõpensatio, vers. circa hanc, & in tracta. præsumptionum, col. 25. vers. in cõtractu cessionis. & Soci. con. 97. in causa magnifici, col. 4. vers. 2. in primo, lib. 3. Et dicit Bal. in. d. l. 2. ne lice. potenti. sæpe pro hac parte fuisse iudicatum.

80 ¶ Et hanc partem mirum in modũ confirmat, quod à Specul. & Ioan. And. in addi. illius scriptum est tit. de confessis. §. nunc videndum, vers. sed nunquid patris confessio. Quòd sola patris confessio de recepto etiam cum iuramento non præiudicat filio in legitima, nisi aliter constet de reali numeratione pecuniæ confessæ. Neque enim potest pater filium priuare legitima, cap. Raynucius, & cap. Raynaldus, ext. de testa. vt pote cùm filius ipse in ea sit tanquam creditor. l. Papinianus. §. si quis impubes. ff. de inoffi. testa. Et idem non obscurè voluit Bartho. in le. cùm quis decedẽs. §. codicillis, col. j. vers. præterea testator, & ibi quoque Alberi. circa mediũ. ff. de lega. 3. & apertissimè Anto. qui Specul. nuncupatim citat, in cap. pen. col. 2. & ibi etiam Pano. colum. vl. in prin. ext. de re iudic. & Raph. Co. con. 31. testator, colum. j. & Ioan. Plat. in. d. §. item si quis, ad fi. insti. de inuti. stipulat. Cepola. d. cautela. 21. Alex. in. l. vlti. col. pen. ver. ex præ-

Patris confessio de recepto an præiudicet legitimæ filii.

dictis. ff.

dictis. ff. de re iudi. & con. 45. habita super his, col. vlti. lib. j. & con. 26. viso & considerato, col. j. lib. 2. quod repetitur con. 143. lib. 5. & rursum idem Alex. con. 18. non minuitur legitima, in fi. li. 4. & con. 57. visa breui, in prin. lib. 5. Barb. in. d. c. Raynucius, col. 59. vers. 2. cõsidero quòd licèt, & ibi quoque Benedic. in verbo, si absque liberis moreretur, le. j. num. 27. de testa. & idem Barb. con. 17. clementissimum, col. 3. lib. 4. Lancel. Deci. in. l. si constante, in prin. col. 8. ff. sol. mat. Iason in. l. si arrogator, col. 10. vers. nota tamen perpetuò, & seq. ff. de adopti. & in. l. j. col. 2. versic. 5. & fortius. ff. de eo per quem fac. erit, vbi id dicit sing. & in. l. nam posteaquam, quam legit cum l. ait prætor, la. 2. §. sed & quis, col. j. ff. de iureiur. & in authen. vnde si parens, col. j. C. de inoffi. testa. Stepha. Bertran. con. 71. pro faciliori, col. vlti. lib. 4. & Alcia. in. c. cùm contingat, nume. 26. ext. de iureiur. & Chasse. in titu. de successions. §. 2. in glo. vlti. col. pen. vers. prima est, & nouissimè Beron. Fernan. in repe. l. in quartam, in 3. præfatione. 3. articu. 2. conclus. vers. intellige. 1. ff. ad leg. Falcid. Quod maximè notandum est, cùm omnium sit maximus parentum affectus in liberos, vt latissimè docuimus in repe. l. si vnquam in prin. C. de reuo. donatio. nec tamẽ is tantus affectus tollit suspicionem fraudis, quæ ex sola confessione oritur.

81 ¶ Et ita quoque obseruandum fore in hoc nostro casu suadet hęc ratio: nam si cogerentur consanguinei stare huic confessioni numerationis, sine alia ipsius probatione: liberum esset contrahentibus eos fraudare, & inuicẽ colludere, vt ab eis fortè cupidis (vti solent esse) retrahendi plus nummorum, quàm solutum sit, corraderent, & sibi communicarẽt. i. repetita, & ibi no. ff. de fid. instru. &. c. super eo. ext. de eo. qui cogno. consan. vxo. suæ, & dicemus latiùs ad aliud propositũ infrà eo. tit. §. 2. in glo. j. num. 23. at maius dubium. Fraudibus autem & malicijs occurrendũ est, nec eis debet via aperiri. l. cùm hi. §. si cùm lis. ff. de transac. &. c. vlti. de elec. libr. 6. & vtrobique concord. in gloss. Et bene facit quod expressim in nostro casu retractus voluit Aegidius Bellamera consi. j. factum est tale episcopus, col. 6. vers. sed vtrùm testes, post Iacob. Are. & Pet. à bella pertica, quos & ipse citat, in. l. sciendum. ff. de verbo. obligat.

82 ¶ Nam & hinc etiam videmus, quòd confessioni mariti de receptione dotis non statur in præiudicium creditorum, nisi constet de vera numeratione, gloss. in. l. assiduis, in verbo, datæ, & ibi Bald. ante fin. C. qui poti. in pig. hab. cùm alijs multis concord. à me abundè collectis infrà titu. seq. de retract conuentionel. §. 4. glo. 6. in verbo, consigner, num. 13. sed ex illo tamen. & est optimus tex. in. l. si quis posthac, in prin. C. de bo. dam. vbi confessio dotis receptę non præiudicat fisco, cui bona mariti sunt confiscata: nisi verè constet de numeratione. Sicuti nec confessioni procuratoris, tutoris, executoris, & aliorum huiusmodi de recepta pecunia, vti etiam latè diximus in eodem. §. 4. gloss. 6. numero. 11. & huius optima. Nec etiam cõfessioni debitoris in præiudicium creditoris, vt per Soci. con. 78. visis actis, col. 2. vers. verum est quod non arbitror, lib. 4. & dicemus infrà titu. seq. §. j. in verbo, seront preferez, quæ est glo. 7. numero. 46. & pro priori. Ideoque creditor posterior, de cuius vera numeratione constat, prætertur priori, qui tantùm habet confessionem debitoris. l. Titius. ff. quæ res pigno. obli. pos. quam sic intelligunt glo. Bal. & Angel. in. leg. diuersis. C. qui poti. in pig. habe. & ad hoc quoq; allegat ipse Bal. d. leg. assiduis, cum glo. & etiam glo. in. d. l. si quis posthac, in princ. vide. s. nu. 91.

Confessioni mariti de receptione dotis an stetur in præiudicij creditorũ.

Item an confessioni procuratoris & aliorum huiusmodi vide xc.

An debitoris in præiudicium creditoris.

83 VERVM PRO CONTRARIA parte facit, quòd confessio partiũ de receptione & numeratione probat veram & realem numerationem. l. pecuniæ, & ibi Bald. C. de solutio. & l. vlti. ff. de institor. acti. Adeo vt statutum loquens de solutione, procedat in confessione, vt voluit Bald. in. l. si non sortem. §. indebitum, col. 2. ver. quid de excep. fictæ solutionis. ff. de condict. indebi. per optimum tex. in. l. si accepto latum. §. j. ff. de acceptila. & sequitur Philip. Dec. in l. 2. §. vlti. col. 5. vers. postremò Bart. ff. si certum petatur. Ideóque & huiusmodi confessio æquè præiudicat alijs accessorijs, consequentibus, siue consectaneis, atque succedaneis, vt fideiussoribus, mandatoribus, creditoribus confitentium, sicut ipsis cõfitentibus, quod hinc clarè probatur, quòd illis, vt confitentibus ipsis, competit aduersus huiusmodi confessionem exceptio non numeratæ pecuniæ. l. tam mandatori, quæ loquitur de mãdatoribus, & fideiussoribus, & l. si cui, quæ loquitur de creditoribus. C. de non numera. pecu. & ad id eos text. expendit Raph. Fulgo. ibi, & con. 133. proponitur probatum, col. j. vers. cæterùm si lapsa, & cõ. 205. Raynaldus, vbi trahit ad omnes, quorum interest: tanquam scilicet non opus eis esset exceptione nõ numeratę pecunię aduersus huiusmodi confessionem, nisi ea ipsi obstricti essent, nec enim leges superflua remedia impartiuntur. l. in causę, in principio. ff. de minor. &. l. j. C. de thesaur. libr. 10. & ibi concordant.

Confessio partium de solutione probat. Etiam in statutis. Et aliis quoque cõsectaneis nocet.

84 ¶ Hinc neque etiam videmus satis esse fideiussori, aut alteri qui alium promisit seruare indemnem, probare solutionem à se factam per solam confessionem creditoris, sine alia probatione numerationis, vt possit agere aduersus debitorem, vt voluit nostratium docto. facilè princeps Bartho. consil. 160. Titius promisit. Paul. Cast. qui ita etiam dicit ex facto consuluisse Frã. Tigri. in. l. duobus. §. j. colum. j. & ibi quoque Alexan. col. 2. ff. de iureiurando. & idem Paul. Ca. consil. 64. quæritur vtrùm fideiussori, lib. j. & ipse Alexand. consil. 25. viso instrumento contractus, columna 2. versicul. secundò oportet, lib. 2. & con. 123. quoniam abundè, lib. 6. Cepola cõ. 12. dubitatur, vbi alios multos citat. Philip. Deci. in. d. l. 2. §. vlti. vbi suprà si cert. peta. & consil. 493. viso tenore, col. j. & Matthę. Afflic. dec. Neap. 91. iterũ in causa Alexã. num. 3. rursumque

Fideiussor ex sola confessione creditoris agit contra debitorem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deci.94.sunt duo socij.& deci.150.rex Alphonsus,col.pe.de quo nos alibi quoque dicemus.

85 ¶Quod autem dictum est de.d.l.per diuersa,&.d.l.ab Anastasio, non ob aliud fit quàm quòd ibi est præsumptio fraudis,ob legis in illis casibus prohibitionem.Ideóque non statur cõfessioni,sicuti nec aliàs in casibus prohibitis.l.qui testamentum.ff.de probat.&.l.cùm quis decedens. §.Titia.ff.de lega.3.cum multis concord.à me collectis in repe.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,numero.77.sed cõtrarium,& seq.C.de reuo.donat.Quam rationem in casibus dictarum legum inter cæteros adducunt Saly.& Paul.Cast.in.d.l.per diuersas.& Raph. Co.d.consilio. 68. vbi id dicit generaliter procedere in casibus , in quibus potest cadere suspitio fraudis.

De.d.l.per diuersas & l. ab Anastasio.

86 ¶Quanquam sunt & qui in casibus.dd.ll.tenent etiam confessionem numerationis siue receptionis facere fidem,hac ratione,quòd præsumitur bona fides tam respectu cõtrahentiũ, quàm eorum quos in consequentiam contractus ipse attingit,& in quos vi illius obligatio descendit, arg.l.intra vtile.§.vendentibus.ff.de minori.Ita enim post Nicol.Mater.voluit Bald.sibi cõtrarius in.d.l.per diuersas,col.j.C.mandat.atque in.d.l.2.circa medium.C.ne lice.potenti.& cons. 261.quidam Laurentius,lib.2.Raph.Fulgo,d.consi.205.id tamen intelligens,modò tẽpora exceptionis non numeratæ pecuniæ lapsa sint.& iterum con.217.viso exẽplo, col.vlti.& con.242. Constilius.& Paul.Cast sibi item contrarius con.393.pro euidentia, in fi.lib.2.& Franci.Aret. subdubius con.136.clarissimè,col.2.& Pet.Ferra.qui hanc op.dicit esse æquiorem,in titul.forma libel.in cau.venditi.in verbo,cessit & mandauit,col.3.versi.postea quæritur.Quotquot autem de ea re loquuntur,vel expressè,vel certè tacitè declarant quòd in cæteris casibus,in quibus nulla alia est fraudis suspitio,standum est confessioni.

De iisdem.

87 ¶Nam & quod postea dictum est de confessione patris ex Speculato.& alijs,si id verum est, id quoque est propter interdictum legis,quæ scilicet,vt iam diximus, non permittit patri præiudicare filio in legitima.Quanquam,vt dicam quod sentio,non possum illi sentẽtiæ adhærere,quis enim vnquam crediderit patrem nisi omnis naturæ expertem habere animum & consiliũ fraudandi liberos?eósque externis in legitima postponẽdi contra omnem iuris præsumptionem.l. cùm auus.ff.de condit.& demon.&.l.cùm acutissimi.C.de fideicom.cum alijs multis concord. & si.à me collectis in repe.l.si vnquã,in princ.C.de reuocan.donatio.Nisi quantitas rei & qualitas personæ huic præsumptioni adstipularetur.quod etiam in hoc casu expenderunt Anto. & Panor.in.d.c.pen.de re iudica.& facit quod dicam versi.seq.Nec tamen id omnino placuit Alexand.in.d.l.vlti.eo.titu.cùm dicit nolle circa id insistere.

De confessione patris.

88 ¶Sed & quod mox dictum est de confessione numeratæ dotis, non ob aliud quoque fit, quàm ob fraudis suspitionem, & interdictum legis,vt nuncupatim tradit Bal.con.251.quo rei debendi,col.2.in princ.lib.3.in id allegans eadem iura quæ suprà citauimus. & alij quoque multi eorum,qui de hac re loquuntur.Quanquam & in hoc quoque casu multi tenuêre contrarium, vt scilicet standum sit confessioni viri,præsertim si renunciatum sit exceptioni non numeratæ pecuniæ:aut si tempus huic exceptioni præstitutum,sit transactum , vt plenè videre poteris apud Bart.in.d.l.assiduis,col.vlti.vbi id dicit obseruari,quod multùm notandum,& ibi quoque Alberi.col.j. & Saly.col.vlti.in.8.quæstio.Raph. Co.qui hanc dicit esse communem op.cámque etiam in practica obseruari.d.con.31.testator,in.ff.dubio,vbi & alios multos in id allegat.& alterum Raph.Fulgo.d.con.133.col.j.&.d.con.205.Imo.in.c.ex literis,extrà de pigno.& Alexan. d.con.123.col.2.non semel,lib.6.& Soci.omnium latissimè in.l.j.col.10.versic.postremò doct. hîc,cum multis sequen.propè vsque ad fi.l.ff.solut.matrimo.& Iason in.d.l.duobus reis,col.2. ff.de iureiur.Guid.Pap.sing.599.versi.vtrum.l.& Anto.Rub.consi.78.præsupponitur,colũ.3. versi.vlti.facit.apud quos & videbis alios multos id tenuisse.

De confessione viri.

89 ¶Sed quibus addere potes Bald.consi.352.quæritur an confessio,lib.3.vbi & idem constanter tenuit,nisi si ex qualitate personarum & quantitate aliter esset dicendum ex no.in.l.3.C.de dot. promis.Cui accedit & Raph.Co.d.con.31.cùm dicit stari huic confessioni etiam aduersus creditores,nisi ex alijs qualitatibus posit esse suspicio. Et ego similiter idem dicendum esse in nostro casu censeo,vt scilicet consanguineus teneatur stare huic confessioni vẽditoris:nisi ex qualitate personarum,& rerum,& quantitate precij,aut alijs coniecturis sit verisimilis suspitio fraudis.huic enim sententię astipulantur & alij multi quos sup.citauimus.

De eadem re.

90 ¶Quod autem de procuratore,& cęteris continenter dictum est , non caret scrupulo,quando multi tenent contrarium,vt videre poteris apud Fed.Senen.con.54.eodem modo,in fin.Bald. in.l.nam & nocere,ad fi.ff.de pact.Raph.Co.d.consil.31.in.2.dubio,in fi.Paul.Ca.consil.34.ego Paulus,lib.j.& alios multos,vt videbis titul.seq.§.4.glos.6.numero.12.& hęc quidem. Et vtruncunque sit in eo casu,tamen parum facit ad speciem,de qua tractamus:illic enim tertius cõfitetur in prejudicium domini:hîc dominus ipse in suũ ipsius prejudiciũ,& consequenter aliorum,quod longè abest ab eo casu.

De confessione procuratoris.

91 ¶Nec interim tamen omiserim iura,quibus innituntur, qui suprà asseuerauerunt creditorem posteriorem habentem instrumentum de vera numeratione , preferri priori habenti instrumentum de confessione , non id probare.Nam quantùm ad.d.l.Ticius. ff. quę res pign.obli. post.ibi constabat ex subsequenti numeratione confessionem precedentem veram non fuisse,

An creditor posterior probans veram numerationem

D.autem

D.autem.l.assiduis,cum glos. loquitur de priuilegio prælationis,nec tamen negat quin mulier præferatur posterioribus pro dote confessa,nec tamen eum intellectum (vt iam diximus) omnes admittunt.Quod denique dictum est in.d.l.si quis posthac,facit fauor fisci,vti etiam hęc sci tissimè expendit Fran.Ripa.in.l.priuilegia,col.4.numero.23.ff.de priuil.credi. quanquam illã sententiam esse æquam dicit.Sed tu prætereà potes dicere eam.l.si quis posthac, debere intelligi,si fiscus sit intra tempora proponendæ exceptionis non numeratæ pecuniæ.ita enim intelligit glo.ibi in verbo,dotalium,cùm dicit fiscum sicuti & cęteros quorum interest,posse excipere de non numerata pecunia,per.d.l.si cui.C.de non numer.pecu.Ex quo apertissimè vides glo. in ea esse sententia,vt.d.l.si quis posthac , intelligatur secundùm.d.l.si cui,de qua & nos suprà diximus,numero.83.verùm pro contraria.Et ita eam glos.expẽdisse videtur Bar.in.d.l.assiduis, colum.vlti.in pen.quæstio.C.qui potio.in pign.hab.& Fulgo.d.consi.133.&.d.consil.205.&.d. consil.217.& Paul.Ca.in.l.si marito,in prin.ff.solut.matri.

præferatur priori probanti cõfessionem vide supra.lxxxii. L. si quis posthac intellectus.

92 ET QVOD DE SIMPLICI confessione diximus, idem quoque dicendũ videtur,si de illo precio ante soluto constabat tantùm ex schedula præcedente,vt item sæpe contingit.Nã posset videri hanc nõ maioris esse momenti,quantùm ad id de quo tractamus,quàm simplicem & verbalem venditoris confessionem appositam in cõtractu:cùm ea schedula sit priuata ipsius confitentis scriptura,& quam potuit repetita atque anticipata die conficere,& ostẽdere notarijs instrumentum venditionis conficientibus,vt de ea mentionẽ facerent in ipso instrumento,atque ita ex composito consanguineos circunueniret,secundùm ea quæ latissimè dicemus infrà titul.procedente de retraict conuentionel.§.j.glo.7.quæ est in verbo,seront preferez,numer.42.nunc autem in mentem venit,& multis seq.

Quid si de precio soluto ante venditionem cõstet ex schedula.

93 ¶Verùm maior est ratio,vt credatur huic schedulæ, quæ vltra confessionem producit obligationem,quam literarum vocamus,vt patet in rub.& nigro insti.de litera.obliga. Vnde obligato ipso principali obligantur quoque accessorij,& alij qui in consequentiam veniunt , per.d.l.tam mandatori,&.d.l.si cui,C.de except.non numera.pecun.Id quod etiam scitissimè expẽdit Corne.d.consil.230.paulò ante fin.libr.2.Prætereáque habemus text.in.l.Lucius.§.tutelæ.ff.de admini.tuto.quòd creditur apochæ tutoris de solutione debiti pupillaris sibi facta durante tutela: etiam si ea producatur finita tutela,& ibi glo.in verbo,apochæ,quæ intelligit de apocha confessionis,& Raph.Co.consil.24.testator filio,colum.2.vbi reprehendit Bart.in.d.§.tutelæ , id aliter intelligentem.& idem Raph.consilio.31.testator,in testamento,columna.2.in fin.3.dubij.& Barb.consil.18.difficile,columna.5.versic.quartò faciat,lib.3.& consil.54.à Ioue,column.antepen.lib.4.vbi & ipse reprehendit Bart.licèt idem sibi contrarius eam sequatur consilio.17.clementissimum,colum.4.versi.nec ob.sed is vtrobique ius suæ partis, magis quàm legum sequitur,vt sæpissimè facit. Quod semper intellige,nisi probabilis sit suspitio fraudis,iuxta ea quę suprà diximus.Et vide hîc prætereà quæ latè dicemus in.d.seq.titul.§.4.in verbo, consigner, numero.6.sed in hac tractatione,cum multis seq.vbi tracto pleniùs,an confessio de receptione pecuniæ alijs præiudicet.

Apochæ tutoris creditur etiam finita tutela.

94 CAETERA AVTEM QVAE AD rationem precij venditionis, de quo hîc priuatim loquimur pertinent,ne tu in hac tractatione prætermissa putes,videbis infrà eod. tit.§.29.in glo.4.quæ est in verbo,& autres semblables,vbi disserimus,an reddendę sint emptori gabellæ quas vocamus,& tributa,& ca quæ proxenetis,& domino,cuius res vẽdita fuit,vt ratam venditionẽ haberet,& alia quoque huiusmodi.Illinc igitur poteris assumere quæ tibi videbis esse hîc necessaria. Sed & tu prætereà vide infrà titu.seq.§.6.in verbo,les loyaulx coustemens,vbi & alia multa huc quoque pertinentia tractauimus.

LVY DEVEMENT ACERTAINE DVPRIS. Gl.19.

1 NEQVE ENIM dum incertum ei est precium,in mora soluendi esse potest. Omnia enim debent esse certa & liquida, vt quis in mora constituatur.l.in fideicommissi,in principio.ff.de vsur. quem text.ad hoc not. Bald.ibi,in lect. antiqua,quòd mora contrahi non potest,nisi debitum sit liquidum:ad quod etiam dicit facere text.in.l.cùm fideicommissum.ff.de confes.& idem Bald.in.l. acceptam,in.6.oppo.C.de vsur.per glo.ibi,in verbo,vsuras,& tex.in.l.2.C.de vsur.& fructi.lega.& idem Bald.in.l.si residuum.C.de distract.pigno.per tex.ibi, & in.l.statuliber,&.l.seruus si hæredi.ff.de statulib.& Ange.in.l.4.§.ait prætor.ff.de re iudica. vbi ad hoc dicit sing.tex.in.d.l.statuliber.idem Angel.in.l.prætor.§.si quis paratus,& ibi quoq; Imo.& Ro. ff.de no.ope.nunciati.& ipse Ange.in.l.si mora.ff.solut.matri.& Raph.Fulgo.consil.201.domina,colum.2.Pet.Anca.consil.235.prima facie,versicul.prætereà.Alexand.in.l.si insulam,colũ. 8.versicul.octauò fallit.ff.de verbo.obligat.& consil.49.inspectis & ponderatis,column.j.versicul.& præsertim,lib.2.& consi.130.in caussa Strazarolorum,columna.3.versicul. & sic etiam, libr.4.& Iason in.l.quod te,colum.3.ff.si cert.peta. Aliàs autẽ hoc in casu esset in facultate cõtrahentium fraudandi consanguineos cælando precium,dum annus abiret.

An consanguineus sit in mora soluendi precii cuius incertus est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ At illud non omittendum, quòd de iure communi, cùm id quod offerri debet, non est liquidum, aut omnino, aut partim, debet offerri quod liquidum est. at pro eo quod non est liquidum, necesse est verbo offerre se soluturum, cùm liquebit: & de eo offerre fideiussores, per text. not. in d.l. statuliber, vbi Dy. eum in id esse singul. dicit, licèt sit similis in d.l. seruus si hæredi, in fin. ff. de statulib. & voluit Bar. in l. si finita. §. item videamus. ff. de dam. infect. & Bald. & Angel. in d.l. si residuum. & idem Bald. in c. quoniam frequenter. §. in alijs, paulò ante fin. extr. vt lit. non contesta. vbi ad hoc dicit not. priorem illum tex. Angel. & Imo. in l. 4. §. ait prætor. ff. de re iudica. & in l. si mora. ff. solut. matrimonio. & in d.l. prætor. §. si quis paratus, & ibi quoque Ro. ff. de ope. not. nunci. & in l. si insulam, in 7. fal. ff. de verbo. obliga. & ipse Angel. qui & illum priorem text. dicit singul. in d.l. 2. in fin. C. de vsur. lega. quam primam legit illius titul. & Florianus in l. j. §. Papinianus, circa medium. ff. de vsur. vbi dicit in id sing. text. in d.l. statuliber. Pau. Cast. consi. 270. vlio puncto, column. 2. versi. & videtur, li. 2. Cepola, qui illum quoque tex. dicit sing. cautel 51. secundùm priorem computationem, incip. no. quòd vbi. Alexand. consil. 24. inspecto processu, colum. vlti. versicul. posset etiam dici, lib. 4. &. d. consil. 130. vbi suprà. & Barb. in l. 2. §. & homini, colum. 9. versi. ego allego. ff. de verbo. obligat. & consi. 36. sapienter, colum. 14. numero. 28. lib. 2. & Soci. qui id multùm commendat, in l. j. colum. 2. vers. quam conclusionem. ff. qui satisda. cogan. & consil. 80. in quæstione, colum. 3. versic. prætereà & secùdò, lib. 3. cum alijs multis concord. adductis à Boher. in consuetu. Biturig. hoc eo. tit. c. 4.

An necesse sit offerre fideiussores de non liquido.

Quid si consanguineus diues sit.

3 ¶ Quod tamen intellige in debitore inope aut suspecto: nam in seruo loquuntur iura suprà allegata. Secus autem in eo qui idoneus esset, vt per multa probat Alexand. in d.l. si mora, colũ. 2. versicul. tertiò fallit. ff. solut. matri. & in d.l. 4. §. ait prætor. ff. de re iudica. vbi & id alio modo limitat, ibi eum omnino vide. At Franc. Ripa. in d.l. si insulam, columna. 14. numero. 67. ex sententia Fran. Aret. consil. 163. verum est, aliter hanc rem diffinit. Nam aut (inquit) offerens vult aduersarium constituere in mora, vt consequatur aliquod lucrum, & tunc tenetur debitor offerre fideiussores, & ita loquitur d.l. statuliber. Aut vult tantùm se excusare à mora, vt euitet pœnam vel interesse: & sufficit simplex oblatio sine fideiussore. vtrunque omnino vide, ne diutius te hîc teneam.

4 ¶ Sed illud tamen non prætereundum, quòd eo casu quo fideiussores quis offerre debet, non intelligitur, vt eos præsentes offerat: sed satis est vt dicat paratũ se statim offerre, vt voluit Imo. in l. si dubitetur, in princip. ff. de fideiuss. ar. l. si is à quo. ff. vt in posses. lega. & sequitur Alexand. qui id dicit no. in d.l. 4 § ait prætor. ff. de re iudic. Et huic sententiæ suffragantur verba d.l. statuliber, ibi, satisdare paratus est. Nam multùm interest, an quis offerat se paratum soluere, aut dare fideiussores, vel aliud quippiam facere: an verò rem ipsam inpræsentiarum offerre, vt per glossa Barthol. & Baldus in l. fundus, in principio. ff. de rescinden. venditi. & glossa in, capit. vt circa, in verbo, præstito, de elect. libro. 6. & Fed. Senen. consilio. 18. quæstio talis est an vsurario, post medium, & clariùs consil. 22. an vsurario, column. pen. Et pro hac sententia non obscurè facit text. in d.l. fundus, in illis verbis, professus esset paratum se esse vectigal exsoluere solidum, iunctis illis verbis, nõ priusquam emptori, &c. Et tex. in l. si debitori. ff. de iudic. cum dicitur, si paratum dicat se soluere, audiendum eum, dandúmque diem cum competenti cautela ad soluendam pecuniam. & in l. de die. §. planè. ff. qui satisd. cogan. ibi, paratúmque se dicat in municipio cauere. nam ea verba non possunt intelligi de præsenti cautione. Et quod tradit glo. in d.c. cupientes. §. si verò, in verbo, contempserint, & ibi Domi. & Philip. Franc. de elect. lib. 6. & Bald. in c. j. colum. 2. versi. quæro, nunquid protestatio, extrà de eo qui mitti. in pos.

An autem præsentes fideiussores offerri debent.

Paratus quis dicatur.

5 ¶ Quanquam sunt & alij multi in ea sententia, vt tex. in d.l. statuliber, & alij loquentes de parato soluere, aut dare fideiussores, aut aliud facere, intelligantur, vt in præsentia soluant, aut dent fideiussores, aut quippiam aliud faciant. videlicet Bart in d.l. prætor ait. §. si quis paratus, & ibi Angel. cùm vtitur ijs verbis, & ecce fideiussores. Imo. sibi contrarius, & Paul. Cast. qui id dicit no. & Iason qui eum. §. legit cum. §. siue autem, ante si. ff. de ope. no. nunci. Idem Barth. in l. item liberatur. §. j. ff quib. mod. pig. vel hypo. solu. vbi & tex. id innuere videtur. Angel. in d.l. 2. C. de vsur. dum vtitur his verbis, offero tibi hunc fideiussorem, & expressius in d.l. si mora, column. j. ff. sol. matri. vbi nuncupatim dicit non satis esse, si debitor dicat offerre se paratum, sed debere eum habere fideiussorem ad manum. Petr. Anca. loquens in casu retractus in c. constitutus, in. 11. not. extrà de restit. in integ. & in d.c. cupientes. §. si verò, quem legit cum. §. ad hæc, in fin. de elect. libr. 6. dum simpliciter allegat Barthol. in d. §. si quis paratus. & idem Anca. consil. 86. pro faciliori, column. 2. & iterum consil. 235. prima facie, in princip & con. 331. visis diligenter, col. j. & Alexand. sibi contrarius. d consil. 130. columna. 3. versic. & si diceres, lib. 4. & consil. 66. visa facti narratione, column. vlti lib. 6. & Pet. Ferra. qui id dicit sing. ti. forma. libel. in causa venditionis, in verbo, suprascriptum precium.

De eadem re.

6 ¶ Et hæc sententia text. quoque sulcitur, scilicet in d.l. seruus si hæredi, in fi. de statuli. & l. qui decem. ff. de solut. in id allegatis à Bar. in d. §. si quis ipsi prætori. & l. si peculium, in fi. ff. de statulib. & d l. fundus, de rescin venditi. etiam allegatis ab eodem Barto in d.l. item liberatur. §. j. Sed postremus tex. facit pro priori sententia vt diximus. Verùm posteriori illi sententiæ adsipulantur alij tex. videlicet in l. quærebatur, quæ est pen. ff. qui pot. in pigno. hab. ibi, finge Seiũ paratũ esse

De eadem re.

esse offerre, iunctis illis verbis, & oblata ab eo summa, ex quibus intelligis ea verba, paratum esse offerre, idem esse, atque simpliciter offerre. & in d.l. item liberatur. §. j. vbi scribitur, qui paratº est soluere, meritò pignus videtur liberasse. Nam constat eum non consequi liberationem, nisi solutio re ipsa fiat. nec in id satis esse, si dicat paratum se esse soluere: vbi enim facto opus est, verba non sufficiunt, vt dicere veluti prouerbio solemus. ad quod plerique omnes citat. d.l. qui decem. §. j. versi. idem responsum, de solutio. &. c. j. & ibi glos. ext. de eo qui mit. in poss. cum si. & nos quoque aliquid de hoc dubio diximus suprà in glo. 17. in verbo, offrant, &c. in fi. & vide etiã interim consuetudinem Auernienſium hoc titul. de retraict, qui est. 23. §. 10. & Bohe. vbi suprà citauimus num. 2. in fin. An autem & quando paratus dicatur de simplici verbo, vide Bal. distinguentem in d. §. si quis paratus.

fol. 119.

Vbi opus est facto verba non sufficiunt.

Cõsuetudo de hac re.

DOR OV DARGENT. GLO. 20.

1 HIS VERBIS, SIVE appellatione auri & argenti non continentur nummi siue pecunia signata. l. cùm aurum, in principio, & l. Quintus Mutius libro. §. j. ff. de aur. & arg. lega. quibus cauetur, auro & argento legato pecuniam signatam siue nummos non contineri. & in posteriore loco id annotant Dy. & Alberi. Et alibi pecunia atque aurum & argentum vt diuersa ponuntur in l. prætoriæ stipulationes. ff. de prætor. stipulat. & in l. si pro mutua. C. si cert. pet. & in l. si quis sepulchrum. §. vltimo. ff. de relig. & sumpti. fune. Pet. Ferra. tit. forma libel. pro lega. rei singula. in principio columna. 31. in paruis, versicul. nunc venio, & Philip. Deci. qui ex eo in pulchro casu respondit, consil. 381. visis his quæ accuratè, in principio. Ideóque posset videri hîc offerendum esse aurum & argentum in massa, vel in lamina, vel in vasculis, annulis, ornamentis, & alijs huiusmodi rebus.

An consanguineus offerre debeat pecuniam signatam, aut aurum vel argentum non signatum.

Auri & argenti appellatio.

2 ¶ Sed id mihi non placet, tum quia ex vulgari & communi vsu loquendi, qui inspiciendus est. l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de legat. 3. etiam in statutis & alijs speciebus strictis, vt dicemus in. §. sequent. in glos. j. numero. 5. & ex communi, & sequent. Ex communi (inquam) vsu loquendi per aurum & argentum vulgò intelligimus nummos aureos, atque argenteos. Sicut etiam Hebræi & antiqui Romani ea appellatione pecuniam significabant, vt dicemus infrà eodem. §. numero. 5. & sequent. Tum quia negari non potest, quin huiusmodi nummi aurei & argentei sint aurum & argentum, tamen legato auri & argenti non contineri, ob id quòd tempore iurisconsultorum non facilè quisquam auri aut argenti numero nummos computabat. Ideo & si appareret contrà sensisse testatorem, ij eo legato comprehenderentur, vt nuncupatim scribitur in d.l. Quintus. §. j. Hîc autem satis constat nostram consuetudinem intelligere de moneta siue pecunia signata, propter communem vsum loquendi, atque etiam propter subiectam materiam, cùm agatur de solutione precij, cuius appellatio propriè ad pecuniam signatam refertur. §. item precium, & ibi no. Instit. de empti. & vendit. & voluit Bald. consil. 98. Bectonus, columna. 2. lib. j. quod repetitur consi. 385. lib. 5. Id autem facit subiecta materia, vt ob eã verba impropriari debeant. l. si vno. ff. loca. & abundè diximus in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, numero. 31. & aliàs etiam videmus.

De eadem re.

3 IN QVIBVSDAM AVTEM locis hæc verba, quæ nunc commentamur, coniunctiuè ponuntur, ita videlicet dor & dargent, vt Rochellæ, cap. consuetudinum eius loci. 29. & Burdigalæ, cap. 17. & seq. iterum. c. 25. & apud Lorrenses in præfectura Montargij hoc ti. §. j. vt tunc videri possit necessarium esse vtrunque offerri, vnum scilicet nummum aureum, & alterum quoque argenteum. l. si hæredi. ff. de condi. instit. cum concord. ibi à glos. adductis. Sed ego libens quærerem, quid si res quæpiam sit vendita tam vili precio, vt nullus sit nummus aureus infra id precium, verbi gratia, precium est decem solidorum nostrorũ, certè apud nos nullus est nummus aureus, qui id precium non excedat. Cogetur ergo consanguineus tunc & nummum aureum præter argenteum offerre? Et absurdum est quidem, vt quis plus teneatur offerre quàm quod reddere debet. Item quid si vendita res est centum aureis, quo casu ex multorũ sententia debent & centum aurei reddi, nec cogitur quis monetam argenteam recipere, vt videre licet apud multos, quos citauimus in glos. præcedenti in. 6. quæsti. Quid igitur causæ est, vt veniens ad retractum necesse habeat offerre monetam argenteam, quam emptor cui fit oblatio, recipere non tenetur? An igitur intelligemus ea verba, dor & dargent, disiunctiuè, vt scilicet ea copulatiua (&) pro disiunctiua (vel) intelligatur, vt aliàs fieri suadet subiecta materia. l. sæpe, & ibi plenissimè Alciatus. ff. de verbo. significa. & per Bart. in l. j. in princ. ff. de iusti. & iur. & in l. si is qui ducenta. §. vtrùm, & ibi quoque recentiores. ff. de reb. dub. & Raph. Co. aut quisquis is fuit, inter consil. illius, consil. 7. visis compromisso, columna. 14. versicul. Item non obst. quòd arbitri. Panor. in c. 2. colum. 2. extr. de rescript. cum si. Et id non obscurè sensit Ferronus qui duos illos posteriores. §. consuetud. Burdig. à nobis suprà citatos latinè interpretans coniunctiuam il lam vertit in disiunctiuam.

An necesse sit offerri vnũ nũmum aureũ, & alterum argenteum. Cõsuetudines.

4 SED QVID SI OFFERATVR nõ quidẽ argẽtea aut aurea moneta, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

An satis sit æream monetam offerre.

ærea, satísne erit? quod non videtur, cum hæc consuetudo nuncupatim mentionem faciat auri & argenti quæ hauddubiè ab ære separata sunt, vt satis ex se patet, & probat tex. in. l. æquissimũ. §. vnde quæsitum. ff. de vsufruct. cùm dicitur, auri, argenti, æris fodinas, & in. l. si id cùm aurum. ff. de verbo. obligat. & in. l. si cùm aurum. ff. de solutio. & in. l. j. in prin. & iterum. §. j. ff. de pigno. acti. & in. l. quid tamen. ff. de contra. emptio. & in. l. in venditionibus, eod. titu. in. l. j. ff. de pigno. vbi Alberi. hinc occasione sumpta differit, an ars alchimiæ sit licita, & in. l. Titia. §. vlt. ff. de aur. & arg. lega. & in. l. j. & ibi glo. C. de collati. æris, lib. 10. atque etiam illa verba duodecim tabularum apud Tullium statim post principium lib. 3. de legibus ascripta. Tribuni æs, aurum, argentúmve publicè signanto. Et illud Homeri lib. 2. Odysseæ.

ὅθι νητὸς χρυσὸς ἠὲ χαλκὸς ἔκειτο

Et lib. 5. iterúmque. 13. &. 14. &. 22. &. 23. eiusdem operis. Et lib. 6. Iliados.

χαλκόντε χρυσόντε & cætera.

Et lib. 13. Odysseæ.

ὅσσον τ' ἀντ' ἐφόρει χρυσὸν ἠὲ ἀτειρέα χαλκόν.

Et lib. 9. Iliados non semel.

νῆα ἅλις χαλκοῦ ἠὲ χρυσοῦ νηησάσθω.

Et lib. 22. eiusdem operis.

ἀλλα μὲν χαλκόν τε ἅλις χρυσόν τε δέδεκτο

Et alibi sæpe. Ex quibus etiam potes intelligere horum differentiam esse & in pecunia signata, vt omittam quod scribit Plinius libr. 34. capit. j. in princ. proxima dicantur æris metala, cui & in vsu proximum est precium, immo verò & ante argentum, ac penè etiam ante aurum Corinthio. Eam autem differentiam satis ostendunt antiquæ illæ notæ. A. A. A. F. F. id est, ære, argento, auro, flando, ferundo, siue flauo ferunto.

5 ¶ Ego tamen censeo satis esse offerri monetam æream, vt satisfiat nostræ consuetudini loquenti de auro vel argento. quoniam ex communi vsu loquendi, quem sequi debemus, vt diximus statim in princ. huius glo. appellatione auri & argenti omne genus monetæ, cuiuscunque materiæ ea sit, intelligimus. quòd ab Hebræis profectum videri potest, qui & ipsi ea appellatione auri & argenti omnem pecuniam significabant, vt tradit Diuus Augustinus libro septimo quæstionũ in libros iudicum. c. 17. huc referens illud Esaiæ. 52. gratis venditi estis, & non cum argento redimemini. Et illud diui Petri priore epistola. c. j. Non enim auro & argento redẽpti estis, sed precio sanguinis agni immaculati. Cui addere potes & illud eiusdem Esaie. c. 43. Non emisti mihi argento calamum. Et. c. 55. Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite. Et rursum venite, emite absque omni argento atque iterum, quare appenditis argentum non in panibus. Et prouerb. 3. Melior est acquisitio eius, negociatione argenti. Et actorum. c. 3. Argentum & aurum non est mihi. Et iterum. c. 20. Argentum & aurũ aut vestem nullius concupiui. Et talia sunt alia multa, & propè infinita loca sacrorum Bibliorum.

De eadem re.

Hebræi aurum & argentũ omnem pecuniam vocabant.

6 ¶ Veteres quoque Romani pecuniam numeratam argenti appellatione continebant, vt patet ex illis verbis Tullij in Topicis. Nam quid interest, cum hęc sumpseris, Pecuniam numeratam mulieri deberi, cui sit omne argentum legatum, vtrùm hoc modo concludes argumentum. Si pecunia signata argentũ est, legata est mulieri. Est autem pecunia signata, argentum, legata igitur. An illo modo. Si numerata pecunia, & cætera quę sequuntur. Sed & idem Tullius in eodẽ libro hęc scribit. A genere sic ducitur argumentum. Quoniam argentum omne mulieri legatũ est, non potest ei pecunia, quę numerata domi relicta est, non esse legata. Forma enim à genere, quo ad suum nomen retinet, nunquam seiungitur: numerata autem pecunia nomen argenti retinet. legata igitur videtur. Hęc ille, qui formam eam vocat, quam alij speciem appellant, vt ipse alibi eodem libro testatur. & declarat Boëthius eodem in loco, cùm dicit. Cùm igitur omne genus, id est, omne argentũ legatũ sit, nulla species excipitur. At numerata pecunia argentũ est. fit igitur, vt numerata quoque pecuuia legati vocabulo possit includi. Et ita quoque Terentius: argentum pro pecunia accepit: in Phormione. Argentum inuentum est Phedrię. & iterum. Argentum accepi, tradidi lenoni. Et paulò pòst, Ne cùm hìc non videant me, conficere credant argentum suum. Et in Adelphis, dabitur à me argentum, dùm erit commodum. Et Salustius libro secundo historiarum, apud Priscianum libro decimo. Argentum mutuum arcessiuit.

Romani itẽ Argentum pro pecunia.

7 ¶ Sed etiam vulgò, & ex communi vsu loquendi nostrorum Gallorum, monetam æream simpliciter argentum vocamus: quod videtur longè dissidere à propria aut certè recepta iã à multis seculis significatione. Nam omne genus monetę antiqui ęs vocare sunt soliti. Cato in re rustica. Fundum ęribus tribus emptum possidebat. Plautus in Aulularia. Ibi ad postremum redit miles, ęs petit. Terentius in Phormione. Ancillam ęre emptam suo.

Aes omne genus monetæ dictum.

Et Horatius lib. sermonum. 2. saty. 2.

Et frustra mortis cupidum, cùm deerit egenti
Aes laquei precium. Et Virgilius ecloga. j.

Non vnquam grauis ære domum mihi dextra redibat. vbi Landinus interpres id annotauit. Et apud nostros iurisconsultos in. l. 2. ff. ad le. Aqui. vbi ita scribitur. Qui seruum alienum, quadrupedem vel pecudem iniuria occiderit, quanti id in eo anno plurimi fuerit, tantum æs dare domino damnas esto. & in. l. 3. ff. de ali. & cib. leg. vbi legitur minimi æris, pro minimo precio. & in. l. si quis in pignore. §. j. ff. de pigno. acti. vbi fit mentio de re ampla ad modicum æris pignorata. & alibi sæpe in nostris legibus.

Aerarium.
Obærati.
Aes alienum.
Aes militare.
Tribuni ærarii
Quæstores ærarii.
Aeruscare.
Auarus.
Aes mutuum.
Aeris prodigo.
As.
Argenteus nũmus primum signatus.
Aureus nummus primum signatus.
Pecunia vnde dicta.
χάλκου ἀχαλκεῖ.

8 ¶ Ex quo etiam scribitur in. l. etiam. ff. de verbo. significa. aureos quoque nummos æs dici. Et hinc quoque, vt scribit Plinius libr. 33. capit. 10. & iterum libr. 34. capit. j. ærarium, obærati, æs alienum, æs militare, tribuni ærarij, quęstores ærarij. De quibus & aliquid traditur à Varrone ad fin. libr. j. & iterum in lib. 3. de lingua latina. Et item Aeruscare Festo Pompeio dicitur, æra vndique, id est pecunias colligere. & Auarus Nigidio libr. vndetricesimo commentariorum, tãquam auidus æris, quod tamen non placet Gellio lib. 10. c. 5. Sed & hinc æs mutuum Salustio in bello Iugurthin. Prodigus æris Horatio in arte poetica. Vtilium tardus prouisor, prodigus æris, Et as quoque ab ęre dictum prodidit Varro lib. 2. Analogię. & eius authoritate Pris. lib. de ponderibus & mensuris.

9 ¶ Hęc autem hinc fluxisse videntur, quòd apud priscos Romanos nullus vsus esset monetę aureę vel argenteę. sed es solum esset in precio habitum vsque ad primum propè bellum punicum. Quinque enim ante id bellum. Q. Fabio Maximo consule argentum est primò signatum bigarum & quadrigarum nota, anno vrbis conditæ quingentesimo octogesimo quinto. Atque anno pòst secundò & sexagesimo aureus nummus primum percussus est, authore Plinio. d. lib. 33. c. 3. Eutropius autem Romanæ historiæ lib. 2. tradit primo bello punico, quo Regulus à Xantippo Lacedemonio duce Carthaginẽsium captus est. argenteum nummum in vrbe figuratum esse. Primus autem Ianus æs signauit, si credimus Draconi Corcyreo in suis commentarijs de lapidum generibus, & illius authoritate Athenæo, atque Macrobio lib. j. Saturnaliorũ. c. 7. Aut etiam Seruius rex Romanorum, vt ex authoritate Timei retulit Plinius vbi supra proximè, & id quidem vt dicit, nota pecudum, vnde & pecunia dicta est, cum anteà rudi ære vterentur.

10 ¶ Vnde ortum est (quod iam diximus) vt quancunque pecuniã æris appellatione intelligamus, Græcorum etiam imitatione, qui χάλκον, id est, æs pro qualicunque pecunia accipiunt. vnde ἀχαλκεῖ apud Lucillium lib. 2. epigrammatum.

ἑρμοδότου τὸ δὲ δόγμα τὸ πάνσοφον, εἴ τίς ἀχαλκεῖ.
μηκέτι πωλείτω θεὸς ὁ χιτωνάριον.

Quod ita transtulit Alciatus noster in. d. l. etiam. ff. de verbo signi.

Hermodoti hoc dogma est, quisquis miser indiget ære,
Philosophi assumat pallia, diues erit

Et ex ijs quæ diximus exijt illud Ouidij libro fastorum primo.

Aera dabant olim, melius nunc omen in auro est,
Victaque concessit prisca moneta nouæ.

Cæterùm text. est in. l. quæ extrinsecus, iuncta gloss. in verbo, denarios. ff. de verbo. obligat. probans, quòd interroganti de pecunia aurea, si respondeatur de ærea, vel è diuerso, valet stipulatio, quanuis aliàs rerum diuersitas eam viciaret. §. si de alia. iustit. de inutili. stipulat. & ita cum text. cum gloss. expendit Bald. in. l. singularia columna. 4. versiculo decimo est speciale. ff. si cert. peta. Sed tu vide Alexand. ibi column, a sexta versiculo, aliud etiam speciale secundum eum.

Vnde χάλκου ἀχαλκεῖ.

11 AT ILLVD QVOQVE QVAESTIONIS est. quid si consanguineus offerat nummum reprobum, vt vocat Vlpianus in. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pigno. acti. siue adulterinum, vt appellat Tullius libr. 3. officiorum, & Plinius, lib. 33. c. 9. & imperator in. l. j. in principio. C. de fal. mo. & in. l. 2. C. quib. ex cauſ. ſer. pro præ. liber. acci. & ipse Vlpianus in. l. lege, in princ. ff. ad. leg. Corne. de fal. & in. l. sacrilegij. §. qui cum in moneta. ff. ad leg. Iulia. pecul. Apuleius autem li. 10. meta. adulterum & nequam aureum vocat. Ex quo & adulteratores monetæ dicuntur, in. l. aut facta. §. euenit. ff. de pœnis. Nos vulgo falsum dicimus, vt in ea rub. de fal. mone. & in. l. vix certis. ff. de iudici. & in. l. qui falsam. ff. de falsis. & apud Plinium vbi. supra. Sicuti falsa pondera in. l. arbitrio. §. de eo. ff. de dol. mal. Nam & falsum & adulterinum pro eodem ponuntur in. l. si quis legatum, in princ. ff. eodem titu. Quid igitur si offeratur nummus reprobus siue adulterinus aut falsus. Dic nihil agi, quia falsus denarius non est denarius gloss. in. l. omnes, per illum textum loquentem de falsa fide. C. de hæret. quam sequitur Io. Plat. in. l. j. circa medium. C. de vete. numis. pote. libr. 11. & eam valde elegantem didit Alexand. consi. 104. statutum loquens, columna. 2. versicul. pro hoc hìc ego, libr. j. & singul. Barb. consilio. 43. præclarè scribitur, columna. 9. numero. 16. libr. j. Licèt sit & alia ei similis in capitul. vera. 45. dist. quæ præterea dicit falsum iudicem non esse iudicem, nec falsam iustitiam esse iustitiam, nec falsum tutorem esse tutorem. l. Paulus. ff. de verborum significat. ex qua etiam probatur, falsum testamentum non esse testamentum, & modium iniquum, id est falsum? vt interpretatur Accurs. non esse modium? quod & de statera modio proxima tradit Gelenus libro

An nummus reprobꝰ ponit offerri.
Nũmus reprobus.
Adulterinus.
Nequam.
Falsus.
Falsa pondera.
Falsus denariꝰ non denarius.
Iudex.
Iustitia.
Tutor.
Testamentum.
Modius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Statera.

περὶ εὐεξίας,id est de bona habitudine. Statera(inquit)falsa siue iniusta nō est simpliciter statera,sed statera falsa,Sed & illud de testamento falso proba.l.2.§.j.ff.que admo.testa.ap e.Et illud quoque de falso denario dicit Io.Ana.illam tantùm posteriorem glo. allegans,in.c.quàm graui,col.vlti.extra de falsis.& Geor.Nat.in repe.c.quanuis,col.45.sub numero.143.de pactis,lib.6.Et simile est quod de falso instrumento tradit Bal.in.l.si non sortem.§.j.post prin.ff.de cōdi.indebi.nempe id non esse instrumentum.Ideo si ex statuto nulla exceptio possit opponi contra instrumentum guarentigiatum,poterit tamen cōtra illud opponi,quod est falsum,per.d.l.Paulus,de verbo.signifi.Per quam etiam atque.d.l.2.§.j.quemad.testa.ap.idem Bald.in.c.licèt causam,col.5.extra de probat.dicit falsum testem non esse testem.

Falsum instrumentum.

Falsus testis.

12 *De iisdem rebus.*

¶Igitur vt concludam,consanguineus qui falsum nummum offert,is nummum offerre non cēsetur,nam nec huiusmodi nummus liberat soluentem.d.§.qui reprobos. Ex quo etiam dicebat Vbertus Bobi.quem refert & sequitur Ioan.And.in addi.Specul.titu.de crimi.falc.quòd si qui ludunt ad par & impar,non debet computari nummus falsus in numero cæterorum,quibus luditur:nisi ludentes illum esse falsum resciuissent.quod & sequitur Alexan.d.con.104.col.2.ver.accedat ad prædicta,lib.j.& Georg.Nat.in.d.c.quanuis,vbi suprà.& Matthę.Afflic.in constit.Siciliæ incip.adulterinam,in.j.quæsti.Sed & Dy.in.l.cuiusque.ff.ad.leg.Iuli.maiest.dicit per illum tex.in.§.j.quòd qui pecuniam reprobam conflauerit vel abraserit,non incidit in pœnā statuti punientis falsificantem vel abradentem pecuniam.Et sequitur Alberi.ibi,qui ita dicit fuisse iudicatum à rege Franciæ,& allegat prætereà in ar.l.fundi,in prin.ff.de acqui.possess.Sequitur item & dicit no.Philip.Deci.in.l.quòd te,col.3.versi.sed quæritur an ista.ff.si cert.pet.Denique glo.in.l.lecta,in verbo,proba.ff.eod.titu.dicit simplicem promissionem factam de dandis nummis intelligi de probis.& sequitur Bar.ibi in.j.oppo.Angel.colum.2.in fi.& Saly.colum.quoque.2.versi.no.ex ista glo.& recentiores.Hínque respondit,Steph.Bertran.con.213. Christi,& cætera.viso casu,lib.j.manus munitionem(quam vocat)factam ex pecunia reproba non impedire clamorem,de quo ibi loquitur,quin is fieri possit,tanquam si nulla munitio facta sit,per.d.§.qui reprobo.

13 *Quid si offeratur nummus nō legitimi ponderis.*

QVID AVTEM SI NVMMVS est probæ quidē materiæ,sed nō legitimi pōderis.Dic nec illius oblationem valere, quando & is nummus falsus quoque dicatur, vt apertè probat tex.in.c.quanto.extra de iureiur.in illis verbis,monetam aut falsam aut legitimam esse credebas,iunctis illis verbis precedentibus,quæ tamen circa mortem eius fuerat legitimo pondere defraudata.& & ibi etiam no.Hosti & Ioan.And.vterque in verbo,legitimo pondere, & ibi quoque Bald.colum.j.ver.ibi falsata.Nam(vt etiam ibi dicit glo.j.in verbo,patris) tria requiruntur in moneta,vt ea proba sit:videlicet quantitas pōderis,materia,& publica forma,per.l.j.ff.de contra.empti.& sequitur Bald.in eo.c.quāto,quo loco supra citauimus,vbi dicit quòd quantitas requiritur ad substātiam,forma ad authoritatem.& Saly.in.l.2.C.de falsa mo. Raph.Co.consil.138.hoc maximè propositum,ad fin.& latè Ioan.Ana.post alios in. c.ad falsariorum,extrà de crimi.falsi,& Fab.à monte.S.Sab.in tracta.emptionis & venditionis,in.5.quæsti.prin.colum.j.&.2.& Matthę.Afflict.in.d.constit.adulterinam,in.4.quæsti.Et facit tex.in.d.l.j.C.de vete.numis.pote.li.11.& ibi And.Barul.Bar.& Ioan.Plat.qui & ipse ad veram monetam requirit illa tria quæ diximus,dicitque vnum quod admodum est notādum,quòd creditor non tenetur recipere monetam probæ speciei,sed illigitimi ponderis,etiam pro tanto, quanti valet,per eum tex.à contrario sensu,& quia etiam huiusmodi moneta falsa dicitur,per.l.quicunque.ff.de falsis,quæ illud non dicit,sed apertè probatur in.d.c.quanto.

14 *Quid si non vsualis sit.*

QVID DENIQVE. Si offeratur nummus & probæ materiæ, & legitimi ponderis,sed qui apud nos non sit vsualis & expendibilis, vt cum nostris loquar. Dic nec hîc quoque oblationem valere.Nam statutum loquens de moneta intelligitur de vsuali & expendili,in loco statuti,vt ex facto respondit Alex.d.con.140.statutum loquens,col.j.lib.j. per tex.in ele.2.ibi,ad monetam currentem,& ibi glo. Guil.à monte Laud. Pau. Eliaz. Pet Anc. Cardi. Flor. Panor.& plerósque omnes,de deci.& alios multos doct.ab ipso Alexan.in illo consi.allegatos,quos ibi videre poteris,ne hîc iterum inculcem.Et subdit ipse Alexand.colum.eiusdem consil.2.versi.nec obstat si quispiam,nōn satis esse,si quis hunc nummum non vsualē posset dare cuipiam campsori,qui saltem aliquid minus daret,vt in regionem extraneam transmitteret, in qua vsualis esset.Nam lex(inquit)considerat quod frequentius accidit.l.j.§.si quis.C.de lati.liber.& c.quia sæpe,de resti.spoliato.cum alijs concord.ibi ab eo adductis.Super quo vltimo dicto vide Roffre.Bene.quæsti.Sabba.15.Aemilius,dum tractat, an pecunia reproba soluta per debitorē secundùm arbitrium campsoris liberet soluentem.

Quid si pro tāto offeratur quanti apud cāpsores valet.

15 *De moneta itē non vsuali.*

¶Sed & tu ad principale dictum Alexand.adde text.optimum in cap.vltim.in fin.ibi,quinque solidorum vsualis monetæ,extra de maled.vbi gloss.in hoc dicit inspiciendam esse consuetudinē regionis,per.l.si seruus.§.si nu.ff.de leg.j.&.l.nūmis.ff.de leg.3.&.l.cum de lanionis.§. asinā,in fin.ff.de fund.instruct. Et Hosti.quoque in.d. capit.vltimo in verbo, vsualis, qui & ad hoc.prætereà allegat.l.imperatores.ff.de contrahen.emptio.&.l.j.in principio.ff.de flumin.& cap.ex literis.l.j.extra de sponsal.Et hos sequuntur Panor.& Ioan. Ana.in.d.ca.vlt.Adde(inquam) Hosti.& Ioan.And.in.d.cap.quanto,in verbo,legitimo pondere,de iureiur.vbi dicitur mome

tam tribus modis reprobari,ex materia pondere,& cursu,quia scilicet non currit, nec recipitur vt consueuit.Et faciunt etiam scripta ab Oldra.consi.31.thema tale est,quidam condens.&Corne.consi.287.in hac cōsultatione, col.4.versi.deueniendum est,libro.j.& consi.321.de pluribus,colum.pe.versic.restat,lib.3.& Fab.à monte.S.Sab.in tracta.emptionis & venditionis,in.5.quæstio.prin.col.4.versicu.vlterius est notandū.& Philip.Deci.consi.668.secundum ea,vbi respōdit non valere despositionem factam ex pecunia non vsuali.&D.Cos.Guy.in prag sancti.in tit:de annatis.§.item fuit, in verbo,vsuali. Et vide etiam hîc quæ dicam infra titu. procedente.§.4.in verbo,faire son offre,quæ est glo.2.

EN TELLE Q VANTITE Q VIL VOVL. GLO.21.

An satis sit hîc vnum nummū offerre.

1 QVIDAM HINC TRAHVNT NON SATIS ESSE VNVM nummum, id est, vel quadrantem quem liardum Galli appellant, vel Caroleum quem vocamus,vel alium vnum,sed plures necessariò esse offerendos, tanquam ea verba(en telle quantité)numerum veluti significent,vt probatur in.l. si ita legatū,in prin.& ibi Iac.Are.Bar.& alij.ff.de lega.j.& in.l.hæc enunciatio.ff.de verbo.signi. Qui quidem numerus in vno consistere non potest: vnum enim non esse numerum, sed principium numeri,scribit Macrobius lib.de somnio Scipionis,non semel. & è nostris Ancursius in.l.si quis ante.ff.de acqui.pos.& in.§.affinitatis,insti.de nuptiis. & Bal.in. ca. cū in iure,circa medium, extra de elec.& Angel.con.56. quæ reformatio, ante fi. Et scribit Priscianus lib.5.in titu.de numero,quòd in vno propriè numerus non dicitur,sed abusiuè.Et optimè facit tex.in.d.l.si quis ante,vbi vnus nummus & precium tanquam diuersa ponuntur,veluti nummus non sit precium,siue in eo non possit consistere.

Quātitatis verbum an numerum significet.

Vnus nō est numerus.

2 ¶Verùm dispeream,nisi isti,licèt sint ex primis nostræ Galliç iurisconsultis,toto(quod aiunt) cœlo errant.Nam & si quantum & quantitas ad numerum quandoque referuntur,vt suprà diximus,non tamen ad id tantùm,sed & ad amplitudinem,id est,mensuram, atque pondus,vt apertè probat.l.quisquis.ff.de lega.3.& voluit glo.j.in.l.j.& ibi Bar.post prin.C.de actio. & obligat.& in.l.generaliter, in verbo, partem.C.de episco.& cleri.quæ quidem de vno æquè dicuntur,atque de multis,sicuti ætiam qualitas, latitudo, longitudo, & alia id genus. Nam & qualitas & quantitas idem subiectum propemodum respiciunt.l.qui bonis.ff.qui.bo.ced.pos. vt & illa alia,vti videre licèt.

Iterū de quātitate.

3 ¶Dicimus enim qualis quantúsque vir,equus,ager,fundus:nam & in.l.certum.ff.si cer. pet. dicitur qualis quantáque,de re quapiam.& in.l.eum soluta.ff.de condi.indeb. & in.l. stipulationū quædam.ff.de verbo.obligat.& iterum in.l.si constante.C.de donat.ante nupti.fit mentio quātitatis,& æquè in vno tantū procedunt,ac in pluribus,vt omnibus videre licet.Plautus in Amphitrione de vno tantum loquens Obsecro hercle quantus & quàm validus est. Et iterum in eadem fabula,quantus amator dicit.Et Plinius in Panegyrico.Sæpe ego mecum.P. C.tacitus cogitaui,qualem quantum esse oporteret,cuius ditione nutúque maria,terræ,pax, bella gerantur. Et Virgilius libro secundo Aeneidos:

Qualísque videri
Cœlicolis,& quanta solet.

Et iterum libro tertio.

Nam qualis quantúsque cauo Polyphemus in antro.

Et Homerus lib.24.Iliados de Achille

ὅσσος ἔην, οἷός τε, θεοῖσι γὰρ ἄντα ἐῴκει.

Quantus erat qualísque,deis enim contrà similis erat.

De eadem re.

Et è nostris Specul.in titu.de fructib.& interesse.§.viso,col.j.versicu.sed quomodo,dicit quantitatis appellatione comprehendi quamlibet rem singularem,per.d.l.quisquis.ff.de lega.3.Ideóque vix possum accedere Alciati sententiæ, qui in libro primo eius quod inter est, fecit in hac re discrimen inter quantum & quantitatem.

Sit ne differētia inter quantum & quātitatem.

4 ¶Sed vt hæc lucidius intelligas.Aristoteles in libro κατηγορίας in quolibet subiecto decē prædicamenta constituit,inter quæ & quantitatem reposuit.ex quo potes intelligere,& de vno dici. Et id quoque post eum astruxerunt è nostris Azo.in procemio summæ. C. & Bal.in.l.de quibus col.antepe.& seq.ff.de legib.Et bene etiam facit tex.in.d.l.quisquis, & quod ibi scripserunt glo.& Bar.ff.de leg.3.& in.l.aut facta,in prin.ff.de pœnis, vbi delicta septē modis consideranda sunt, inter quæ reponit qualitatem,& quantitatem.Postea autem in.§.quātitas,scribitur, quantitatem discernere furem ab abigeo.Nam qui vnum(inquit)suā surripuerit,vt fur coërcebitur. Et in.l.j.§.quòd autem ait.ff.ne quid in flu.public.quæ loquitur de quantitate aquæ.Ex quibus vides & quantitatem de vna re dici.

Quātitas inter prædicamenta.

5 ¶Quid quòd ipse Aristoteles lib.Politicorum primo.c.6.scribit nummum signo quopiā primum fuisse impressum,ad demonstrandam illius quantitatē.Ex quo etiā clasissimè omniū intel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ligis quantitatem de vno nummo dici, cámque pro æstimatione nummi accipi, vti etiã apertissimè probat. l. cum affirmes. C. de libe. cau. vbi dicitur, dato nummo certæ qnatitatis. vt hinc liquidò cognoscas hæc verba en telle quãtitè) significare talis çstimationis, põderis, magnitudinis, quam consanguineus offerens voluerit, ita scilicet vt nihil interesit, an sit denarius simplex, an duplex, an liardus, an item solidus æreus, aureus, argendus.

Quantitas duplex.

6 ¶ Nam vt id clarius declarem, scire debes duplicem esse quantitatem: vnam quam continuam appellant, alteram discretam: illam dici de re vna, & ad numerum nil pertinere: hanc autẽ de pluribus, & ad numerũ referri, vt tradit Aristoteles in eo lib. κατηγοριῶν cap. 6. & colligitur ex no. à Bar. & aliis in. l. qui quartam. ff. de lega. j. eodẽ Bar. in tracta. de testib. cap. 27. incip. qualitas. Bal. in authent. hoc amplius, ante fi. C. de fideicõmiss. & in. l. data, colum. 7. versicu. dicit testis falsum. C. qui accu. non pos. & in. l. j. colum. 3. versicu. modò ego quęro. C. de senten. quæ sine cert. quãti. & clariùs in capi. cum causam, colum. 5. versicu. secundum prædicamentum, extra de testib. vbi scienter dicit, quantitatem continuam esse augmentum substantiæ. l. inficiendo. §. infans. ff. de furtis. quæ loquitur de infante, qui ita creuit, vt adolescens fieret. & ita in eo est quantitas cõtinua, id est, augmentum substantiæ, quantitas autem discreta est augmentum numeri. Hęc ibi ex schola philosophorum. Nam & Galenus non minus philosophia quàm medicina illustris, in libro de differentiis morborum. Neque (ait) cuipiam obscurum est vtranque passionem, tam quę ad numerum, quàm quæ ad magnitudinem pertinet, in prædicamento quantitatis posse locari. Siquidem quantitatis aliud continuum, aliud discretum, quod & quantum propriè, sicuti & cõtinuum, ποσὸν apud Græcos appellatur. Ex hisque illud est Quintiliani lib. 2. cap. 4. Quantitatem quæ dupliciter à posterioribus diuisa est, quàm magnum, & quàm multum sit.

In vno nummo cõsistit mutuũ.

7 ¶ Quin & si hæc non subsisterent, necessarióque quantitas ad numerum tantùm referretur, non tamen concluderet, vnum hic nummum non satis esse ad oblationem. Nam scribit Alberi. post Pe. Cy. & Oldra. in. l. 2. §. mutui datio, colum. pe. versicu. item quæro, & ibi quoque post eos Philip. Deci. in princ. in vtraque lec. ff. si. cert. pet. quòd in vno nummo consistit mutuũ quia vnus est principium numeri, & idem iudicamus de principio actus, quod de ipso actu, per. l. non ideo. C. de hære. instit. Et idem quoque voluerunt Cy. Bal. Angel. & Cornel. in. d. leg. non ideo, vbi ex hoc dicunt, emptionem posse fieri vno nummo. & rursum idem Cy. in. l. maritus, & ibi quoq; Pau. Alexan. & Iaso. C. de procurat. Bar. in. d. l. si quis ante, & ibi quoque Alexan. Fran. Arc. & Iason. ff. de acqui. pos. Collec. in cap. vt mensuræ, extra de empti. & vendit. Bal. in. d. §. affinitatis, insti. de emptio. Pau. Ca. in. l. j. col. j. C. vnde vir & vxor. & con. 190. nouiter reuocatur in dubiũ, colum. j. lib. 2. vbi & ex hoc dicit idem iuris esse de vnitate, ac de nume: sicut quod iuris est in affinibus, idem esse in viro & vxore: qui ipsi non sunt propriè affines, sed principiũ affinitatis, per d. l. maritus. & ex externis scriptoribus Laurentius Valla lib. j. Dialecticæ. c. 2. vbi fortius tenet & probat vnum esse numerum, vti etiam è nostris voluit Io. And. in procemio. vj. & Philip. Deci. in. d. §. mutui datio, in priori lec. Nam & quodammodo vir & vxor affines etiam dicuntur. d. l. non ideo, &. l. quòd Seruius, & ibi glo. Bar. & Bal. ff. de cõdi. causa. da. Et facit quod de vno tradit Bal. in. c. j. §. & quia vidimus, ad fi. titu. qui feud. dar. pos.

Idem iudicandum de principio actus ac de ipso actu.

Numerus pluralis an in vno procedat.

8 ¶ Et hæc hauddubiè procedunt, cùm eadem est vtriusque ratio. Sicuti etiam in simili dicimus, numerum pluralem & in vno quoque procedere, si eadem sit ratio, ex sentẽtia Archi. Ioan. And. Domi. & recentiorum in. c. j. de rer. permutat. lib. 6. Bal. & Pau. Ca. in. l. j. C. de condi. inser. cum aliis concord. à me collectis in repe. l. si vnquam, in verbo fuerit liberos, numero. 215. sed vtrumcunque sit. Vt amplius (ni fallor) non sit dubitandum, quin satis sit vnum nummum offerri. Id quod etiam apertè indicat. §. huius titu. 3. in verbis, & la piece dor ou dargent quil aura consignè. & rursus. §. seq. ibi. & perdera la piece dor ou dargent quil aurabaillé, sed apertius in. §. 7. ibi, mes suffit faire offre dune piece dor ou dargent, quæ verba cũ clara sint, nullus iam est dubitationi locus relictus, quantum ad nostram consuetudinem pertinet.

Quantitas iuncta pecuniæ an semper numerum significet.

9 ¶ Sed vnum tamen non omiserim, quod admodum astipulatur priori illi sententiæ. Illud scilicet, quòd quando hæc dictio quantitatis adiũgitur pecuniæ, semper numerum significat. l. hæc venditio. §. huiusmodi, & ibi glo. & Bal. ff. de cõtra. emptio. idem Bal. in. d. l. j. col. 2. versi. sed immediatè. C. de acti. & oblig. & Fabia. à monte. S. Sab. in tracta. empti. & venditi. in. 5. quæstione prin. col. 5. versi. circa. secundũ. Sed an is tex. id probet, videant cæteri. Super eo autẽ tex. & glo. illius vide Bar. in. l. seruus legatus. §. qui quinque. ff. de lega. j. & Rom. in. l. si certos nummos. ff. de verbo. obligati. At huius contrarium suprà probauimus ex Aristotele, qui quantitatem dicit esse in vno nummo, quod & nostræ leges, vt diximus, astruunt. Et satis videmus eandem rationẽ esse, siue quis vnum nummum, siue plures offerat.

An pro duabus oblationibus diuersarũ venditionum satis sit vnum nummũ offerre.

10 AD MAIVS PERPLEXIVSQVE dubiũ est. Si consanguineus faciat duas vel tres oblationes simul, scilicet duorum aut trium contractuum diuersorum, verbi gratia, emisti à me vnum fundum certo precio, posteà alio contractu emisti alterum. An sufficiat consanguineo meo venienti ad retractum harum duarum vẽditionum, offerre vnum nummum, qui plures minores valeat, scilicet Caroleum, qui decem denarios valet. Posset videri hoc casu non satis esse. sed tot esse offerendos, quod sunt contractus, ad quorum retractum venit consanguineus. Nam pro quolibet contractu vnus ad minimum nummus offerẽdus est. Si ergo sunt diuersi ac separati contractus, etiam diuersi ac separati nummi sunt offerendi, vt suus cuique nummus sit attributus: præsertim cum hæc à consuetudine pro forma & solennitate sint obseruanda, vt declarat. §. 7. & 8. infrà eo. titu. & in. d. §. 7. expresse cauetur offerendam esse vnam peciam, vt vtar verbo Gallis peculiari, quo etiam vtitur consuetudo nostra. Qui sit ergo vt vna pro duobus aut tribus separatis contractibus sufficiat, cum forma precisè ac specificè adimpleri debeat, vt no. Bal. Angel. Imo. Paul. Ca. & recentiores, qui afferunt concord. in. l. j. ff. de libe. & posthu.

Formæ omissio in minima parte viciat.

11 ¶ Ita quidem, vt eius omissio in qualibet vel minima parte actum viciet. Anto. & Panor. in cap. Pisanis, quod est vlt. extra de restitu. spoliato. cum concord. adductis à Feli. in. c. cum dilecta, col. 2. versi. amplia decimò, extra de rescript. & Philip. Deci. in. cap. prudentiam, in. 4. no. de offi. deleg. & dicemus etiam in titu. seq. §. 4. glo. 6. numero. 30. & quia etiam. Idque etiam in actibus quantũuis fauorabilibus. l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verbo. obligat. Bal. in. l. testamẽtum. C. de testa. & con. 250. considerandum est. li. 5. & Iason. con. 191. placet mihi, col. j. lib. 2. vbi etiam dicit procedere in causis pijs, ne quis interim causetur retractum esse fauorabilem, de quo tamẽ diximus latè in rub. Sed nec ei aliquid addi, aut detrahi potest. Bal. in. l. vlti. colum. 2. C. de suis & legit. & alibi latius diximus. Nec ea quoque potest per æquipollens adimpleri, glo. in clemen. j. in verbo, tertio, de vita & honesta. clerico. Bart. in. l. non sunt liberi. ff. de statu. homin. cum concordant. adductis ab Alexand. in. d. l. j. colum. vlti. ff. de liber. & posthu. & Feli. in. d. cap. cum dilecta, extra de rescrip. & Hippo. Marsi. consil. 27. solennem, colum. 2. & 3. lib. j. ne quis etiam causetur vnum maiorem nummum multis minoribus æquippollere. De eo tamen quod diximus de omissione in minima parte, vide quæ dicam infra titu. procedente. §. 4. glo. 6. d. numero. 30. & duobus seq.

Fauorabilibus & piis cau sis.

Formæ nil addit, nil detrahi.

Forma per æquipollens adimpleri nõ potest.

12 ¶ Sed & ea res indiuidua est. l. hæredes palam. §. vlti. & l. si is qui, & ibi Bal. in. j. no. ff. de testa. cum si. Nam diuiso formam corrumpit, vt dicit Bal. in. l. si seruus, circa mediũ, in addi. ff. si quis cautio. & vt idem quoque scribit in. l. Pedius, post prin. in addi. ff. de arbit. forma est de genere indiuisibilium, cùm quælibet mutatio in forma, totum viciet, secundùm Iac. Bu. in. l. certi condictio. §. quoniam, & ibi quoque Alberi. col. vlt. ff. si. cert. peta. quo etiam in loco Bal. ipse col. 3. versicu. oppone quòd vtile est, dicit formam esse indiuisibilem, vt & dicit in. d. l. testamẽtum. C. de testa. vbi etiam eam dicit inseparabilem, quod idem est. Ideóque in ea vtile per inutile viciari. quæ etiam fuit sententia Bar. in. l. Græcè. §. illud, per illum tex. ff. de fideius. Angel. Imo. & recentiorum in. l. j. §. sed si mihi. ff. de verbo. obligati. At idem Bal. in. c. cùm adeo, col. 2. versi. contenti ex paruo, extr. de rescrip. dicit quòd forma ex integritate consistit. Sed & ipse in. l. si veritas, in. 2. no. per illũ tex. C. de fideicõ. dicit, quòd omnis solẽnitas est indiuisibilis, ne quis etiã hic causetur hanc rem non formam esse, sed solennitatem. & Alex. in. l. is qui quadraginta. §. quædã. ff. ad leg. Falcidi. & Philip. Deci. con. 532. pro vera resolutione, col. j.

In forma vtile per inutile viciatur.

Solennitas omnis indiuidua.

Conditio non scinditur.

13 ¶ Hinc q; fit, vt conditio diuidi scindique non possit. l. qui duobus, &. l. cui fundus. ff. de condi. & demonstra. &. l. fistulas. §. per fundum. ff. de contrah. empti. &. l. si ita fuerit, in princ. ff. de manu. testa. & voluit Cy. in. l. si plures. C. de cõdi. inser. Alberi. in. l. statuliberos. §. j. in prin. ff. de statulib. & Angel. con. 168. testator in omnibus, colum. j. Alex. con. 75. in causa & lite, paulò ante fi. lib. 7. & doc. vbique. Nempe quia conditio formam inducit, & solennitatem. Bal. in authen. matri & auiæ, colum. j. C. quando muli. tutel. offi. fung. pos. cum aliis multis concord. adductis à recentioribus in. l. 2. §. vlti. ff. de vulg. & pupil. substi. & à me copiosius infra titu. procedente. §. 2. nume. 3. sed quæstionis est, & seq. Vt hinc intelligas nihil hic obesse, si quis diceret quòd si liardus, qui tres denarios valet, fuerit oblatus pro tribus contractibus, ita diuidetur, vt quilibet denarius eius liardi cuilibet etiam contractui assignetur. Nam id posset procedere in rebus diuiduis, non in forma quæ indiuidua est. Super eo tantùm quod de cõditione diximus, vide. l. cui

Cõditio formã inducit.

14 vsufructus, in prin. ff. de vsu & vsufru. lega. &. l. qui putat, in prin. ff. de acqui. hæredit.

Nummus scindi non potest.

¶ Porrò nummus ipse in partes diuidi aut scindi non potest. Si enim ita fieret, ab eo auferretur forma publica, quæ necessariò in eo requiritur, iuxta. l. j. ff. de contrah. empt. &. l. j. & ibi docto C. de vete. numis. pote. lib. 11. & glo. in. cap. quanto, in verbo, patris, extra de iureiur. & Bal. con. 494. sciendum est quòd moneta, post princ. lib. j. & consi. 476. casus talis est dominus, colum. j. lib. 3. & Raph. Co. con. 138. hoc maximè, colum. vlti. vbi etiam dicit, quòd authoritas monetæ non ex materia tribuitur, sed ex forma, qua perempta perimitur & ipsa rei substantia, vt in simili tradit glo. in. l. qui vsum fructum, in verbo. facta. ff. de vsufruc. & alia quæ in id allegat. Ideóque pecunia communis multorum non per scissionem, aut diuisionem singulorum corporum condicitur, sed per numeros totius. l. nam & si fur, & ibi glo. Iac. Bu. Alberi. Fulgo. Pau. Ca. & recẽtiores. ff. si certum pet. &. l. cum Stichus. ff. de soluti. glo. in. l. singularia, in. 6. speciali pecuniæ, & ibi Bar. Alberi. Fulgo. Rom. Alexan. & Iason. ff. si cert. peta. ex quibus Alexand. rationem reddit, quia si corpus ipsum cuiuslibet nummi diuideretur, redderetur inutile.

Naues sectæ.

15 ¶ Et sane si quis nummum scinderet, perinde faceret, ac si naues singulas diuideret, quod fecisse dicitur Quintus fabius Labeo, qui cum à rege Antiocho, quẽ bello superauerat, ex fœdere ícto, dimidiam partem nauium accipere deberet, medias omnes secuit, vt eum tota classe priuaret. Author Valerius, lib. 6. c. 3. & è nostris retulit Floria. in. leg. si familiæ, quæ est antepe. ff. famili. hercisc. vbi & hoc improbat, & allegat. d. l. nam & si fur. §. vlti. qui loquitur de nummis, ex quo

Universidad de Deusto Biblioteca

apertè intelligis illum idem intelligere de nummis ipsis. Hinc & iocus Caselij Iurisconsulti qui mercatori cuipiam interroganti quonam modo nauem cum socio diuideret, respondit. Nauem si diuidis, nec tu nec socius habebis. Author Macrobius Satur. lib.2. ca. 6. Nam & hic si Caroleus inter duos diuidatur, neuter sociorum Caroleum habebit. In ea autem. l. nam & si fur. §. vlti. Iacob. But. & Alberi. ex eo inferunt ad quæstionem de vetula, quæ vendidit dimidiam partem ficuum, quas emptor petebat medias omnes etiam diuidi, volēs scilicet facere locum prouerbio συκαμερίζειν, id est, ficos diuidere. Cuius miminit Martialis lib.5. epigrammatòn in Calliodorū. Adeo autem nummus omnino scindi non potest, vt nec radi quoque impune possit. l. quicunque. ff. ad leg. Cornel. de falsis. Illud autem indiuiduum dicitur, cuius partes separatæ mutant diffinitionem totius, & cuius integritas minui non potest, stante realitate ipsius subiecti, vt sunt verba Bal in. c. j. §. j. col.2. versi. sed quare dicitur, titu. de contro. inue.

Caselii iocus. συκαμερίζειν Prouerbium. Indiuiduū quid dicatur.

16 ¶ Quòd si quis aduersus hæc dicat, quòd licèt nummus reipsa diuidi non possit sine corruptione ipsius, tamen intellectu & commoditate potest: vt sic ex ipso intellectu & mente singularitas diuidatur resoluatúrque in pluralitatē, vt in simili dicunt Guil. Cu. & Alberi. loquētes de equo, in. l. vbi autem, ff. de cōdi. ob turp. cau. & Bal. in. l. cùm inter, per illum tex. C. de fideicom. libertat. Nam intellectus potest alio modo res considerare & metiri, quàm sint secundùm corpus, vt per Bar. in. l. ambitiosa, colum.4. versicu. sed contra op. ff. de decre. ab ord. faci. & quod no. in. c. prætereà, de appel. & per Pau. Ca. consi.245. videtur dicendum dictam separationem, lib. j. quod repetitur con.315. eo. lib. vbi ex hoc dicit, quòd licèt iura incorporalia non patiantur cōmixtionem, neque separationem corpore, intellectu tamen patiuntur, vt probatur in. l. ea quæ. C. fami. ercis. vbi ipso iure & ex lege, & sine diuisione hominis diuiduntur, licèt aliàs non recipiant diuisionem. Quod huc proximè accedit. Huic statim illud respōderi potest, quòd cùm pluralitas vel singularitas est de forma, nō fit resolutio vnius in alterū, ex sententia gl. no. in. l.3. §. hoc autē à superiore. ff. de itinere actúque priuato. Prout illam intelligit, & dicit sing. Nicol. Eueral. vir certè legalis doctrinæ peritissimus in locis legalibus, in loco à numero, vbi & de hoc dicit esse tex. in. l. cū hi. §. si prętor. ff. de transactio. Et facit etiam ad prædicta, quod in simili dicitur in. l. de pupilllo. §. si in pluribus. ff. de ope. noui nunciati. quòd si in pluribus locis opus fiat, non sufficit vna nunciatio pro omnibus, sed sunt plures necessariæ, & consequenter plures remissiones. Ibique dicit Bar. in prin. id procedere, etiam si ea loca adeò sint propinqua, vt in omnibus simul exaudiri possit vnica nunciatio.

Intellectu diuiduntur aliâs indiuidua. Pluralitas vel singularitas formalis nō resoluuntur in vtrūque.

17 VERVM tamen contrà facit tex. no. in. l. accipienti. ff. de autho. tuto. cuius hæc verba sunt. Accipienti & edenti iudicium idem tutor author vtrique fit. Sed hoc vtrum ita est, si bis author factus est, an & vna authoritas sufficiat, eo animo, vt ad vtrūque pertineat: dubitat quidē Pomponius: sed fortiter defenditur sufficere vnam authoritatem. Et eum tex. Bar. ita summat, vt cū nostris loquar. Vna voce potest interponi authoritas duobus diuersis actibus. Et sic vides Bar. intelligere eū tex. etiam in diuersis actibus, vt & intelligunt glo. & Alberi. ibi, quod magis mirum est, cùm authoritas pro forma interuenire debeat, vt per docto. in. d. l. j. ff. de libe. & posthu. & Fran. Are. in. l. Gallus, in prin. col.3. versi. ex quibus iuribus, eo. tit. cum si. Et tamē vna (vt vides) authoritas, id est, vna verborum conceptione prolata satis est pro duobus actibus. Quanquam eum tex. malo intelligere in vno eodémque actu, eodémque iudicio siue caussa, in qua scilicet alter pupillorum actor est, alter reus, vt etiam intelligi posse cōtendunt glo. & Bar. ibi, & ita non admodum obstat his quæ pro contraria parte dicta sunt. Tu tamen cogita. nam si Pomponius vnus ex præcipuis nostris iurisconsultis dubitabat, quid hic dicēdum esset, quis nostrùm non dubitabit? Sed quod multùm mireris, nec Accursius nec alij hoc in loco declarauerunt, quam ob rem potissimùm illic esset dubitandum, sed iā ex ijs quæ diximus planè intelligis.

Vna authoritas an multis actib9 sufficiat.

18 ¶ Facit item contra illā sententiam glo. no. in. c. propriè, in verbo, trium milium, de conse. di.4. quòd vnica aquæ infusione & verborum prolatione possunt plures baptizari, per eum tex. quo traditur Petrum apostolum vno die tria milia hominum baptizasse. neque enim id aliter quàm suprà diximus fieri potuisset. & idem quoque voluerunt Hosti. & Io. And. in. c. j. vterque col.2. extr. de baptis. idem Hosti. in summa eiusdem ti. §. quæ sit eius forma, colum.2. versi. licèt autem. Io. And. in. c. delictū, & ibi quoque Alberi. nu.7. & .8. de reg. iuris, li.6. nā vt id scias, Alberi. etiā in quædam. c. illius tit. commentaria edidit. Lap. alleg.8. præsentatus, paulò ante medium, & è Theologis diuus Thomas in.4. senten. di.3. q. j. ar.2. Id quod multùm hic notandum est, cùm ex omnium & Theologorum & Cano. sentētia nihil magis sit è forma, quàm illa aquæ immersio, & verborum prolatio. Tamen Hosti. & Io. And. in. d. c. j. dicunt tutius esse, vt singuli baptizentur, per quædam iura ab his allegata. Thomas autem vbi suprà tradit eum peccare, qui sic vniuersim multos baptizat.

Vna aquæ infusio & verborū prolatio an pluribus baptizādis sufficiat.

19 ¶ Tu autem interim ad comprobationem prioris sententiæ, qua dictum est videri necesse esse duos nummos offerri ad retractum duorum contractuum, vide tex. in. l. patris & filij. ff. de vulga. & pupil. substi. vbi quia patris & filij impuberis testamentum pro vno eodémque testamento habetur, vt etiam dicitur in. l. qui plures liberos. §. j. ff. eo. titu. & in. l. pe. ff. quemadmo. testa. operi. & in cap. si pater, de testa. lib.6. Ideo etiam ijdem testes eadémque signa sufficiunt, id est, vna pro omnibus solennitas: tanquam scilicet à contrario sensu contrarium videatur, si non vnum idémque

Testamētū patris & filii vnū censeri vnámque in eo satis esse solēnitatē.

idémque testamentum censetur: quia tunc solennitas in vno apposita, in altero repeti iterarísque deberet, vt etiam clariùs aperit tex. in. l. si quis eum. §. j. eodem titu. de vulga. & pupil.

20 ¶ Sed quod ad posteriorem sententiam facit, Bar. in. d. l. patris, ad fi. asserit, & post eum cæteri recentiores, quòd si in eadem charta scripta sint plura diuersáque testamenta, sufficiūt ijdem septē testes oībus his simul adhibiti, atque etiā vna voce, ar. l.4. ff. de duob. reis. Quin plus voluerunt Iac. Are. Iac. Ra. Pet. Cy. in addi. Alberi. Bal. Angel. Imo. Alex. & Fran. Are. ibi, vt etiam id procedat, si simpliciter fuerunt testes adscripti in ea charta continente simul plura testamenta, nec expressum est ꝙ pro omnibus sint adhibiti: tamen illi pro omnibus adhibiti esse censentur, & sufficiunt, per tex. in. l. si quis ex argentariis. §. si initium. ff. de eden. quo in loco idem voluit Bar. colum.12. versicu. septimò dixi, & Bal. post Nicol. Mate. in. l. omnium, col.2. versic. sed Nico. C. de testa. vbi tamen dicit hoc non esse dubium in testamentis connexis. d. l. patris & filij, quasi dubitet de aliis. & Steph. Bertran. con.44. venditio, col. vlti. ante fi. lib.2.

Testamētis plurib9 an vna sufficiat solēnitas. An testes censentur adhibiti omnibus testamentis eiusdem chartæ.

21 ¶ Tamen in hoc vltimo casu, in quo scilicet id expressum non est, cōtrarium voluerunt Raph. & Pau. Ca. in. d. l. patris & filij, requirentes scilicet expressam omnium testamentorum mentionem, & sequitur Angel. Are. in. §. igitur, in fi. insti. de pupil. sub. & Viglius Zuichemus Phrysius vir & eloquentia & legum peritia clarus in eodem loco, & latiùs in. §. sed & vnum, qui est pe. instin. de testa. ordi. Nam speciale est (inquiunt) in testamēto patris & filij, vt vna pro omnibus solennitas sufficiat, vt satis declarat. d. l. patris & filij. ex hoc significans in alijs alteram tantùm requiri, ar. l. quòd verò. ff. de legib. Quod & Ioan. Fab. ibi in. fi. sensisse videtur, cùm dicit loquens de hoc casu. Caue tamen quòd testes pro vtraque parte rogentur, & aliæ solēnitates obseruētur.

De eadem re.

22 ¶ Sed pro alia sententia rursum facit, quod traditum est à Bal. & Saly. in. l. eò quòd à multis, per illum tex. C. si cer. peta. quòd vna subscriptio vnúmque sigillum tabellionis potest authenticare, vt ipse Bal. loquitur, id est, authenticos efficere mille contractus præcedētes, quibus scilicet subest vna subscriptio, atque vnum sigillum. Ideo vt & ipse subdit, quod de tempore dicitur in. d. l. si quis ex argentariis. §. si initium. ff. de eden. habet locum & in subscriptione, & in signo tabellionis. quod admodum est no. & idē propè voluit ipse Bal. in rubr. C. de fid. instru. col.7. versi. modò incidit hic quæstio. & Angel. in. d. §. si initium, in princ. & in. l. Lucius. ff. de testa. mili. Raph. Fulgo. con.56. quæritur modò, in fi. Sephan. Bertrand. consi.200. viso casu, colum. j. lib. j. & .d. consi.44. venditio, colum. secunda in princ. lib.2.

De eadem re.

23 ¶ Facit etiam tex. in. l. Titia. §. vlti. ff. de verbo. obligat. vbi ita ad verbū scribitur. Quoties pluribus specialiter pactis stipulatio vna subijcitur, quanuis vna interrogatio, & responsum vnum subiiciatur, tamen perinde haberi, ac si singulæ species in stipulationem deductæ fuissent. & alia quoque multa similia, quæ nos colligemus infrà titu. procedente. §.2. numero 167. quòd autem hic adducitur. Ex quibus vnum non prætermittam, huic loco accommodatissimum, quod tradunt Angel. & Fran. Are. in. l. duo rei, per illū tex. ff. de duob. reis, sufficere pluribus libellis vnicam contestationem litis vna oratione complexam, per tex. in. d. l. accipienti. ff. de autho. tut. & sequitur Barb. in. cap. illo vos, colum. j. extrà de pigno. Nam constat litis contestationem esse de forma & solennitate iudicij.

Vna pluribus libellis contestatio.

24 ¶ Illud autem quod suprà in priori sententia diximus de nunciatione operis, quæ fit pro pluribus locis. Ideo fit (neque enim id omittendum) quia in re præsenti fit nunciatio, vt dicit tex. in. d. l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de ope. no. nunciatio. & vt dicit Bar. ibi, quilibet locus debet nominari & demonstrari. Idcircóque debent fieri tot nunciationes, quot sunt diuersa loca. l. scire debemus. ff. de verbo. obligat. Ex qua ratione refellitur quod idem Bar. dicit de locis vicinis, ex quibus vna nūciatio exaudiri potest, vt nō satis sit: quia data tali vicinitate diceretur in re pręsenti omnibus nunciari. Et ita dicebat Iacob. Are. ibi, quem (licèt reprehendat ipse Bar.) sequūtur tamen Raph. Co. Pau. Ca. & Iason ibi.

Vna nunciatio pro pluribus locis aut operis an sufficiat.

25 ¶ Et ex his redditur admodū dubia ac perplexa hæc nostra quæstio. Tamen omnibus introspectis in eam potiùs sententiam inclinarem, vt satis sit pro multis retractibus multorū scilicet cōtractuum simul factis vnum tantùm nummum offerri, qui æstimatione minorum nummorum diuidi possit, háncque quæstionem esse de bono & æquo, in quo genere plerunque sub authoritate iuris scientiæ perniciosè erratur, & post Celsum adolescentem scribit Paulus in. l. si seruū. §. sequitur. ff. de verbo. obligat. Quanquam huic scio responderi posse retractum non esse ex bono & æquo, sed potiùs ex summo strictóque iure, vt dicemus infrà eo. titu. §.35. eodémque pe. in verbo, destroict droict.

Quæstio. prin. decisio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De retraict Lignagier.

§. 2.

ET SI lachapteur respond quil luy plaist recepuoir ledict retrahant audict retraict: Il peult prendre & recepuoir ledict offre en deduction & rabat du pris. Et doibt declarer par serment le pris, que la chose luy couste, & monstrer son contract. Et si le retrayant veult, il luy peult faire faire serment, que cest le loyal pris, quil a paye sans fraude.

MONSTRER SON CONTRACT. GLO. 1.

1 *Aliud cõtractꝰ aliud instrumẽtum.*

VID HIC vult dicere nostra consuetudo his verbis, ostendere suum contractum? Qua in re illud te scire oportet aliud esse cõtractum, aliud instrumentum: sicut aliud continens, aliud contentum, leg. rerum mixtura, & l. eum qui ædes. ff. de vsucap. Et id quidem satis ex eo liquet, quod nostris legibus statuitur, valere contractum sine instrumento. l. cùm res. C. de probatio. & l. cum instrumentis. C. de fide instru. Est igitur id strumentum scriptura notarij de conuentione partium. Contractus verò est ipsa conuẽtio, vt declarat Bar. in l. si quis legatum, col. 2. versi. aduerte appello. ff. ad leg. Corne. de falsis. & Bal. in l. vlt. C. de falsa cau. adiec. lega. vbi facit differentiam inter contractum dotis, & instrumentum dotis. & con. 444. ad euidentiam, in princ. lib. j. Anto. & Panor. in rub. extrà de fide instru. Pet. Anca. in repe. c. j. char. 42. in paruis, vers. sequitur alia quæstio, extrà de consti. Alex. con. 122. viso processu vtriusque, col. j. ver. quòd etiam alia, li. 2. Firmia. in tracta. gabel. in. 6. parte prin. quæsti. 2. & iterum in. 3. parte. 8. partis princip. in. 25. quæsti. & Soci. con. 32. in præsenti, col. 2. versi. quibus non obstat, li. 3. & doc. sæpe.

2 *Renunciãs instrumento non renunciat contractui.*

¶ Et vt magis differentiam hanc intelligas. Qui renunciat instrumento, nõ intelligitur renunciare contractui in eo contento, sed tantùm probationi ipsius instrumẽti, vt voluit Bal. in l. Laceo. §. j. versi. quid si quis. ff. de pactis, per. l. 3. C. de fide instr. Et viciato annullatóque instrumento, non viciatur annullatúrque contractus, si modò de eo aliàs appareat. Imo. Raph. Co. Pau. Ca. Alex. & Iason in. l. seruum filij. §. cum qui chirographum. ff. de leg. j. idem Rapha. in. l. huiusmodi. §. si ita, eo ti. Pau. Ca. con. 44. videtur dicẽdum dictum compromissum, col. j. versi. constat autẽ, li. j. & latiùs con. 60. notandum est primò quòd licèt, colum. j. li. 2. & iterum con. 75. notandum quòd præfatum statutũ, in. j. dubio, eo. li. 2. & Firmia. vbi suprà Alex. con. 170. visis statutis, col. j. versi. pro hoc facit, lib. 7. & Soci. consi. 2. in causa testamẽtaria, post prin. li. 3. & con. 62. in causa domini Antonij, col. 6. versi. primum probatur, eo. li. 3. Fely. qui alios citat, in. c. capitulũ, col. 14. versi. & pro istis facit, extrà de rescript. & Steph. Bertran. con. 270. perseuerando, numero. 2. & 3. li. 3. & con. 34. etiã suppositio, in prin. li. 4. & Philip. Deci. con. 169. cuius superscriptio incipit, dispensatio, col. j. & ante hos, licèt nullus memorarit, Ang. loquens de instrumento mandati, con. 292. visis omnibus, col. 2. versi. super secundo.

Nec è diuerso.

Nec item è conuerso viciato contractu viciatur instrumentum, quod magis mirum est, sed id tamen voluit Signo. con. 145. in quæstione vertente inter Iulianũ, col. j. versi. nec ob. si dicatur. & Pau. Ca. duobus locis posterioribus. Quãquam huius vltimi contrarium tenet Bal. in l. vl. col. vl. C. de litigio.

3 *Statutũ de vno loquẽs non habet locũ in altero. Aliud statutũ, aliud contentũ in eo.*

¶ Porrò idem Bald. in. d. l. vl. C. de fal. cau. adiec. lega. dicit quòd statutum loquens de vno non habet locum in altero. & sequitur Phili. Deci. con. 17. viso puncto, col. vl. Ideóque & Imo. con. item. 17. in causa, paulò ante fi. respondit, ex statuto iubente solui gabellam ex quolibet instrumento, eam non deberi ex contractu facto sine instrumento, aliud enim (inquit) instrumentum, aliud contractus. Et in simili etiam dicimus aliud esse statutum, aliud quod in eo cõtinetur. Ideóque si quis iurauerit seruare id quod statuto continetur, non liberatur iureiurando, etiam si statutum reuocetur, aliud verò si iurasset seruare statutũ, vt nuncupatim dicit Bal. in præludiis feudo. col. 5. versi. item nos dicimus, & post eum Phili. Deci. in. c. cùm venerabilis, col. 15. versi. sedo. cundò istam conclusionem, de excep.

4 *Cõtractus pro instrumento iterdũ sumitur Literæ pro instrumẽtis Ciceroni.*

¶ Veruntamen hæc nostra consuetudo hìc contractum vsurpat pro instrumento, vt satis indicant ea verba (monstrer son contract) neque enim contractus ipse oculis monstratur, sed instrumentum siue scriptura ipsius. & apertiùs declarat. §. 22. huius tit. qui loquens de hoc eodem casu, & alio simili vocat literas, quas hìc contractum appellat. Nam & literas probatissimi scriptores pro instrumentis vsurpant. Tullius in oratione pro P. Quintio. P. Quintius in Galliam ad res pro instrumentis vsurpant. Tullius in oratione pro P. Quintio. P. Quintius in Galliam ad

nis, & omnes literæ. Et rursum ipsa nostra consuetudo suprà tit. 2. §. item. 2. qui est. 16. totius vol. consuetudinum, & aliis seq. vocat etiam contractum in illo alio casu simili. Quin in nostris legibus non nũquam reperimus emptiones pro instrumentis emptionum, vt in. l. 2. C. quę res pig. oblig. poss. vbi glo. id expendit, vti vtiam facit in. l. j. §. j. in verbo, habitationem. C. commod. Et aliàs sæpe in statutis instrumentum appellatur contractus, vt videre licet apud Pau. Ca. d. consil. 44. consil. j. lib. j.

Emptiones pro instrumẽtis emptionum.

5 ¶ Et ex communi quoque vsu loquendi apud Gallos ita instrumentum vocare solemus, nomine scilicet contractus: secundùm quem loquendi consuetum morem & statuta nostra intelligere debemus. l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. & l. Labeo, & ibi Barto. ff. de supel. lega. & c. ex literis, le. j. extrà de sponsa. & c. quanuis, & ibi Anto. & Panor. de verb. signi. & c. quãquam, & ibi Domi. 2. q. 7. glo. in. c. nonnulli, in verbo, duas dietas, in prin. extrà de rescrip. Bar. loquẽs in statutis, in. l. j. in prin. ff. de suis & legit. Bal. con. 139. factum tale est. D. A. ante fi. li. 2. vbi etiam id nuncupatim dicit procedere in statutis. & conf. 184. statuto ciuitatis Veronæ, post medium, eo. li. 2. vbi ex hoc dicit quòd appellatio vulgi pro iure habetur. & con. 414. quædam sunt locutiones, ante fi. li. 3. Rapha. & Pau. Ca. expressim quoque de statutis loquentes in. l. cùm quidã §. quod dicitur. ff. de acqui. hære. Rapha. Fulgo. qui & ipse de statutis loquitur, con. 119. proponitur, col. vl. cum si. collectis à Fely. in procemio decretalium, & Alex. & recentioribus in rubr. ff. de oper. no. nuncia. & Barb. consi. 34. præclarè, colum. 16. versi. stat modò, lib. 2. & cõ. 57. præclarè, colum. pe. eo. lib. 2. & conf. 88. sapienter col. 3. versi. capio modò, li. 4. & Philip. Fran. in. c. j. col. j. de iniur. & dãno dat. li. 6. vbi id dicit procedere & in statutis, & in diuinis scripturis, & in priuilegiis, & in rescriptis. & in. c. quã sit. §. j. colum. 2. de elect. li. 6. vbi & id prætereà docet procedere in cõtractibus, & in vltimis voluntatibus. & in. c. cupientes, colum. 2. eo. ti. & li. & Philip. Deci. con. 146. cuius hæc superscriptio est, dubia de quibus, colum. 2. & con. 540. quæritur in effectu, colum. 2. & Steph. Bertr. consi. 180. visis, numero. 2. lib. 4. Ex quibus etiam intelliges, id procedere in materia exorbitãti & correctoria, aut aliàs stricta & odiosa, vti etiã expressè voluit Ang. Are. in. §. j. in fi. insti. de legit. agnato. succes. & Matthe. Matte. no. 96. vnum mirabile, & Philip. Deci. con. 440. quæritur, colum. 2. versicu. & ad hoc facit. cum aliis concord. adductis à Fely. in. d. procemio, colum. 2. versicu. ex quibus, & colum. 4. versi. & adde Do. & alibi sæpe in eo procemio.

Ex cõmuni vsu loquendi cõtractus pro instrumento. Communis vsus loquendi seruandus in statutis. Et in diuinis scripturis. Et in priuilegiis. Et i rescriptis. Et in contractibus. Et in vltimis voluntatibus. Cõmunis vsus loquendi præualet omni pro priæ significatiõi. Et omni regulæ, & omni constitutioni. Et in quacũq; materia.

6 ¶ Vt tamen interim non omittam quod dicit Bar. con. 58. Annarellus, circa medium, quòd cõmunis vsus loquendi & intelligendi præualet omni propriæ significationi. quod & repetit con. 138. hæc est copia, ad fi. vbi & ex hoc dicit quòd id procedit in statutis, & rursum con. 141. statuto vrbis veteris. & con. 159. visa quadam constitutione, colum. j. vbi & illud prætereà dicit, ipsum communem vsum loquendi præualere omni regulæ, omníque constitutioni in intelligẽdis sermonibus. quod & ante ipsum dixerat Oldra. con. 168. ad primam quęstionem, in. 3. dubio. Et quod etiam tradit Panor. alios citans in. d. c. nonnulli, colum. j. extrà de rescrip. in interpretatione cuiuscunque dispositionis primò recurrendum esse ad communem vsum loquendi. Cui simile est & quod Alex. fæpissimè scripsit omnes dispositiones recipere interpretationem ab hoc communi vsu loquendi, vt consi. 9. visis verbis testamenti, colum. j. versi. nec obstat si diceretur, li. j. & con. 5. circa primũ, colum. vlt. in prin. li. 3. & con. 26. videretur fortasse, post prin. eo. li. 3. & cõ. 49. viso processu, in fi. eo. li. 3. & cõ. 124. super primo, in fi. li. 4. At Panor. ipse in. c. j. colum. pe. versad vnum tamen aduertas, extrà de iudi. scribit communem vsum loquendi in quacunque materia semper præferri proprio significato, siue id eliciatur ex difinitione, siue ex etymologia, siue ex iuris authoritate. Idem in. c. 2. colum. j. in. 2. no. extrà de arbit. dicit id procedere in omni materia quantumlibet odiosa & restringibili. & sequitur Philip. Deci. con. 472. testator, colum. 2. versi. in secundo dubio. Denique hæc procedunt, etiam si statutum sit, vt intelligantur statuta ad literam siue vt iacent. Nam nihilo secius in iis sequendus est communis vsus loquendi, ex sentẽtia Iac. Bu. in. j. consti. ff. & Bal. in. l. omnes populi, col. pe. versicu. tertiò. no. ff. de iusti. & iure. Anto. in procemio decretalium, & ibi quoque Panor. colum. 3. & Fely. qui & alios allegat, colum. 5. versi. secundò amplia. Sed quibus adde Alex. qui id dicit no. con. 211. ponderatis, post prin. li. 6. Iason. 205. in occurrenti, colum. 5. versi. item est aduertẽdum, li. 2. Imò verò Rapha. Fulgo. con. 27. proposita, colum. j. dicit communem vsum loquẽdi dare propriam significationem vocabulo, per quædam ex iuribus suprà allegatis.

Etiam si statuta debeant intelligi ad literam.

7 EST IGITVR HIC ostendere siue exhibere contractum idem quod instrumentum ipsius contractus. Quod intellige, vt non satis sit chartam, siue membranam, siue papyrum, siue etiam pergamenam aliãve materiam, in qua contractus scriptus est, ostendere, siue exhibere consanguineo, nisi eius legendi copia fiat, si id petat, vt proinde certior fiat de contractu & precio ipsius, per id quod in simili tradunt D. à Rota deci. 168. si in causa beneficiali, in nouis, & Fely. in. c. cùm contingat, col. pe. versi. non ob. ratio, extrà de rescrip. De quo & nos abundè diximus suprà eodem ti. §. j. in verbo, dedans lan, in. 18. q. vbi omnino vide. Causa enim huius ostensionis siue exhibitionis est, vt consanguineus certò sciat, vt diximus, ipsum contractum & preciũ eiusdem, vt intra tempus octo dierum, vt seq. §. subiungitur, curet restituendum ipsum prediũ, alioquin excludendus à retractu, nisi id faciat, ad quam rem nihil efficeret solius chartæ ostensio fi-

An satis est chartã siue mẽbranam consanguineo ostendere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ue exhibitio. vnde & in simili scribitur in.l. Aristo. in prin.ff.de iure delibe. hisque copiam inspiciendorũ instrumẽtorum facere, vt proinde instruere se possint, &c. Nam & aliàs verba sunt cum effectu intelligẽda, leg. si per alium, quæ est pe. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius vocat. est. & ibi concord. in glo. Et vt scribitur in. leg. locum. §. hoc interdictum. ff. de tabu. exhibere est materiæ ipsius apprehendendæ copiam facere. Et in leg. quod & lex. §. ait prætor. ff. de libe. homi. exhi. exhibere est in publicum producere, & videndi tangendique facultatem præbere, remque ipsam extrà secretum habere. Et in. l. 2. §. inspectio. ff. quemad. testa. aper. ita scribitur, inspectio tabularum etiam lectionem earum indicat. Id quod eò dicere voluimus, quòd aliquando vidimus emptorem qui volebat repellere consanguineum cui offerenti chartam emptionis ostenderat, iurauerátque contractum preciúmque eius esse verum, & sine fraude, vt hîc fieri statutum est: & tamen noluerat consanguineo petenti eius legendi copiam facere, tanquã satisfecisset statuto huic nostro, posteáque octo dies effluxerant, intra quos consanguineus precium non obtulerat. Et cùm lis coram me ageretur, admisi nihilominus consanguineum.

Quid si cõsanguineus se subducat ne ei cõtractus legatur.

8 QVID AVTEM SI CVM emptor offerret, exhiberétque instrumentum emptionis consanguineo, is aut videre aut legere noluit, & abijt. An nihilominus ei curret tempus octo dierum, de quo in. §. seq. Quod verum est, vt in simili tradit Cardi. Flor. in cle. causam, in princ. in 23. q. de elect. Perinde enim habendum est, ac si eum legisset, cùm per eum steterit quòd non legerit. l. Labeo scribit si mihi. ff. de contrahen. emp. cum multis si. & concord à me collectis infrà eo. tit. §. 15. glo. 2. in verbo, depuis la litiscõtestation, numero. 7. idque perpetuum est. Quibus adde glo. in. c. si capitulo, in verbo, factum, de concess. præben. li. 6. quæ dicit, quòd si quis impedit, ne sibi fiat præsentatio, ea pro facta habetur.

Citatio pro facto habetur cũ citandus facit ne citetur.

9 ¶ Et idem dicit ea glo. de citatione, & eam in hoc quoque sequitur ipse Cardi. Flor. in cle. j. in. 5. oppo. de for. compet. De quo est text. in. c. quoniam. §. porrò, & ibi Bal. & latè Maria. post alios, col. 3. extrà vt lit. non conte. & voluit etiam Inno. in. c. cùm inter, le. 2. extrà de electio. & Bar. in. l. j. §. sed & Aristo. & ibi quoque Albe. in vers. quod si vi. ff. quod vi aut clam, per tex. ibi. & D. à Rota deci. 271. si de mandato, in nouis. & Pau. Ca. in. l. 4. §. prætor ait, circa medium. ff. de dam. infec. & Ang. Are. in. §. pœnales, col. 2. versi. in glo. corrupisset, instit. de actio. & bene facit text. in cle. j. versi. quia verò, de iudi. & in cle. 2. vt lit. penden. Et simile de denunciatione, quam emptor de lite sibi mota facere debet venditori, tradit text. in. l. si dictum. §. si præsente. ff. de euict. cùm dicitur, simili modo tenetur qui curauit, ne sibi denunciari posit, & est similis text. in. l. si ideo. §. præsenti. ff. eod. tit. & voluit etiam glo. j. in. c. vlt. & ibi Io. Andre. Cardi. Flor. & pleriq; omnes, extrà de emptio. & vendi. Et idem de interpellatione probat text. in. d. l. j. §. sed & quis, versi. sed & Aristo. iuncta gloss. in verbo, posit. ff. quod vi aut clam. quem text. in id dicit sing. Bald. in sua marga. in verbo, interpellatio, versicu. 2. Et item de exhibitiõe nominum & insinuatione gradus & nominationum, tenuit. D. Cos. Guy. in prag. sancti. tit. de colla. §. statuit, in verbo, spectat. Et idem de defensa, quam Neapolitani vocant, tradit Matthe. Afflic. in constitu. Siciliæ inci. iurisgentium, colum. 7. versi. iuxta hanc quæstionem. Et de quacunque prohibitione & nunciatione Alber. in. d. l. j. versi. quòd si vi, per eum tex. Et vide quæ diximus suprà eo. ti. §. j. in verbo, dedans lan, in. 18. q. versi. ex quibus potest, qui est in numero. 102.

Idem de denũciatione. Idem de interpellatione. Idẽ de exhibitione. Idẽ de prohibitione.

10 ILLVD QVOQVE non omittendum est, quod aliquando ex facto contingere vidimus, non satis esse ostendere exemplum instrumenti, per tex. in simili in. l. sancimus. C. de diuer. rescrip. vbi in hæc verba scribitur, sancimus vt authentica atq; originalia rescripta non exempla eorum insinuẽtur. & est idem tex. in. §. sancimus. 25. q. 2. neq; enim consanguineus tenetur credere huiusmodi exemplo, authen. si quis in aliquo. C. de eden. Et generale est, vt in omnibus huiusmodi intimationibus authentica instrumenta necessariò sint exhibenda, per tex. in cle. causam, de elect. in illis verbis, porrecto videlicet sibi sub scriptura authentica, &c. iuncto si. eiusdẽ, vbi ita scribitur. Idem quoq; in alijs casibus obseruari voluimus, in quibus requiritur intimatio facienda. & voluit Ro. alia quædem allegans con. 336. circa propositum, col. 2. versi. cæterũ nec sufficit. & Alex. qui alia multa citat, con. 95. visis processibus, col. pe. versi. supereſt, lib. 2.

Si nullũ factũ est instrumẽtũ vẽditionis quid hic fieri oportet. Et an satis sit testibus fidẽ facere.

11 SED QVID SI NVLLVM confectum est instrumentum de venditione, nam vt suprà diximus nõ necessariò requiritur. Quid igitur hîc fieri debet, vt currat illud tempus octo dierum consanguineo? Satisne erit fidem testibus de venditione & ipsius precio facere consanguineo? vt in simili tradit Barto. loquens in protestatione, in. l. non solum. §. morte, col. 11. versi. circa primum. ff. de ope. no. nuncia. Nam & pares vires obtinent testes & instrumenta. l. in exercendis. C. de fid. instru. & c. cùm Ioannes, de fid. instru. Imò & appellatione instrumentorum testes veniunt. l. j. ff. eo. tit. & c. peruenit, leg. j. de testib. cog. Specul. tit. de dilatio. §. vlti. versi. item no. quòd cùm datur, cum multis alijs si. & concord. ibi collectis à recentioribus. Idq; propriè, si credimus Barto. & Alciat. in. l. notionem. §. instrumentorum. ff. de verbo. significa.

De eadem re.

12 ¶ Et si magis credendum esset ijs qui dicunt id non verè, sed ex interpretatione procedere, inter quos est Accur. in. d. §. instrumentorum. & Alberi. in. d. l. in exercendis. & Rapha. Co. consi. 97. stante dicto statuto, col. 3. versi. item licèt. Imo. in rub. de fide instru. & alij multi quos videbis apud Fely. in. d. c. peruenit, & in rub. extrà de fide instru. & ibi quoque Philip. Deci. & Matthe. Afflic. in consti. Siciliæ in cip. Iurisperitorum, colũ. 5. versicu. quærit hîc And. Tamen cùm hîc sit

hîc sit eadem ratio in vtrisq;, nihil prohibet, quin alterum sub altero comprehendatur, etiam in constitutionibus odiosis, vt probatur in. l. filium habeo, in prin. ff. ad Macedo. iuncta. l. iusta interpretatione. ff. de verbo. signifi. & no. à Barto. in. l. liberorum, in. 2. q. princ. eo. titu. cum multis alijs concor. à me traditis in. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, numero. 145. similitérque renunciatio.

Arg. de instrumentis ad testes & e diuerso.

13 ¶ Præsertimq; id debet procedere in casu nostræ consuetudinis, quæ videtur vsa fuisse verbo instrumenti (nam vt diximus ita intelligitur) quoniam frequentius venditiones rerum immobilium, de quibus hîc agitur fiunt per instrumenta. Ideóque non videtur exclusisse eas quæ sine instrumentis fierent, modò testibus probentur, per ea quæ latè dicemus infrà eodem titu. §. 20. numero. 4. propterea hæc consuetudo, & seq. Et aliàs valet argumentum de instrumentis ad testes, & è conuerso. gloss. & doct. in. l. j. C. de vsur. glo. in. c. Abbate. §. vlt. in verbo, censeretur, & ibi Domi. colum. vlt. de re iudica. lib. 6. Iason consi. 137. viso & accuratè, colum. j. lib. 4. quod satis probatur ex. d. l. in exercendis.

Lex. vlt. de edicto diui Adr. tol. an habeat locum in testamento nũcupatiuo.

14 ¶ Et huic sententiæ concinit quod voluit gloss. no. in. l. vlt. in verbo, depositionibus, in fi. C. de edic. diui Adria. toll. quod beneficium eius. l. quod datur hæredi ostendenti testamentum non cancellatum, non abolitum, nullaque parte viciatum, vt scilicet mittatur in possessionem hæreditatis, habet locum in hærede instituto in testamento nuncupatiuo, cuius nulla est scriptura facta, sed de quo constat testibus: tanquam eorum attestatio à iudice accepta & in scriptis redacta habeat vim testamenti in scriptis conditi. & eam gloss. sequuntur Ia. But. Guil. Cu. Barto. Bald. in. 3. q. Ang. qui dicit sing. Saly. Alex. Corne. & Philip. Deci ibi. idem Iac. But. in. l. vl. & ibi Bal. col. 3. versi. idem si dicta. C. de fideicom. Alex. consi. 93. repetitus, col. vlti. lib. 6. Philip. Deci. in. c. 2. col. vl. versi. decimo quartò, extrà de probatio. Ex quibus Alex. d. consi. 93. respondit, quòd si ex forma statuti instrumentum donationis debet insinuari intra mensem, alioqui donatio irrita est, Si de donatione non est factum instrumentum, sed ea testibus probata est, & eorum attestatio publicata, debet donatarius intrà mensem ab ea publicatione insinuare donationem: alias ea irrita manebit, ac si post instrumentum de ea donatione factum, ea non fuerit insinuata. Quę res non ab hoc casu nostro longè distat. Ange. autem in. d. l. vlti. aliud vuum ex ea glo. dicit, quòd dicit etiam sing. & mirabile, quòd si ex statuto instrumenta publica habeant executionem paratã, & de debito non fuit confectum instrumentum, sed de eo posteà fuit facta probatio testibus, quorum dicta in scripturam redacta sunt, ea scriptura non secus habebit executionem, ac instrumentum, si quod confectum fuisset. & sequuntur recentiores ibi præter Iaso. sequitur etiam Alex. d. consi. 93. lib. 6. & Mathes. no. 5. nota quòd contractus. & Fely. latè in. c. sicut, col. 3. in. j. declaratione, extrà de re iudica. Hippo. Marsi. sing. 484. si vera loqui.

Statuta de instrumentis habent locum in testibus quorũ dicta in scriptura redacta sunt, & publicata.

15 ¶ Quòd si hæc non placeant in casu nostro, quia ex communi vsu loquendi, qui in statutis inspicitur, vt diximus suprà in eadem glo. numero. 5. & 6. testes non dicuntur instrumenta, vt dicunt Bar. & Alcia. in. d. §. instrumentorum. Imo. Fely. & Philip. Deci. in. d. rub. de fide instru. Fran. Are. con. 51. si detur, post medium. & Firmia. in tract. gabel. in. 3. parte. 8. partis prin. in. 35. quæstio. Ideo nec in ipsis statutis testes comprehenduntur appellatione instrumentorum, ex sententia Imo. in. d. rub. & Iac. Bu. in. d. l. j. ff. de fide instru. Igitur fortè dici posset nec quidem absre, in hac quæstione nostra nos esse extrà casum nostræ consuetudinis, si desit instrumentũ: ideóque nec si testibus facta fides fuerit, currere illud tempus octo dierum consanguineo? Nam vbi verba statuti non conueniunt, nec statutum quoq; ipsum habet locum. l. 4. §. toties, & ibi Bart. & alij. ff. de dam. infec. cum multis si. à me adductis in repe. l. si vnquã, in verbo, libertis, in prin. C. de reuoc. dona. Nec enim à verbis statuti recedendum est. l. quod constitutum, & ibi Bart. in prin. ff. de testa. mili. Et quod statutum nõ dicit, nec nos dicere debemus. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acqui. hæredi. Bald. in. l. omnes populi, paulò ante fi. ff. de iusti. & iure, cum multis alijs concord. à me latè coaceruatis, in. d. l. si vnquam, in verbo, libertis, numero. 4. verba enim legis. Et quod omissum est à statuto, id pro omisso habetur, nec in eo locũ habet statutum, sed ius commune. c. pe. de iureiur. & c. in nostra, de iniur. Bal. in. l. si plures, col. 8. versi. iuxta prædicta formatur. C. de condi. inser. cum alijs concord. à me quoq; congestis suprà omnium nostrarum consuetudinum titu. 5. §. 4. in glo. j.

Testes non dicũtur instrumẽta ex communi vsu loquendi.

Probatio instrumentalis multis casibus de iure requiritur.

26 ¶ Nec nouum aut mirum est, quòd consuetudo nostra requirit probationem siue ostensionem instrumentalem, quando & in multis casibus de iure communi idem quoq; requiritur, vt in. l. si alterius, ad fi. C. si minor se maio. dixer. & authẽ. sed nouo iure. C. si cert. pet. & l. testiũ. C. de testib. & l. generaliter. C. de nõ nume. pecu. & c. porrò, extrà de priuile. & c. j. de cẽsib. li. 6. cũ alijs multis si. illic adductis à gl. in verbo, in scriptis, & alijs doct. ibi, atque etiã à glo. in. l. contrahitur. ff. de pigno. & Specul. tit. de instru. edi §. restat, versi. sed quid si vnus. & Guid. Pap. dec. Delphi. 582. reperitur, ver. sed quæ sunt illa. Hinc ó3 valet statutum aut consuetudo hanc probationem instrumentalem requirens, omnémque aliam reijciens. Ray. in. l. cùm quædam. ff. de iurisdic. omnium iudi. Iaco. But. Barto. Bald. Ro. Soci. & alij recentiores in. l. certi condictio. §. quoniã. ff. si cert. pet. Specul. ti. de probatio. §. videndum, versicu. sed pone. Io. And. in addi. eiusdem tit. de fructib. & interes. §. vlt. colum. pe. versi. Do. Iaco. But. disputauit. Bald. in repe. l. 2. ad finẽ. ff. de lega. 2. & consi. 133. casus talis quidam fuit, ad medium, lib. 5. Ang. in. §. j. in fi. in authẽ. vt sine

Statutum requirens probationem instrumẽtalem valet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prohib.mat.Saly.in authen.cassa,colum.pe.C.de sacrosan.eccle.Pet.Anca.in repe.c.j.in.14. q. prin.versi.circa istam extensionem,qui est in charta.75.colũ.j.extrà de consti.& in.c.accessoriũ, char.antepe.versi.quartò quæro,de reg.iur.lib.6.Imo.in.c.auditis,extrà de in integ.resti.& in.c. 2.& ibi Anto.& Panor.de proba.Barb.con.19.scripsit propheta,col.2.li.j.Alex.consi.68. viso processu,colũ.j.lib.3.quod duplicatur con.57.li.6.cum aliis multis concord.quos videbis apud Fely.& Philip.Deci.in.d.c.2.de probati.

17 ¶ Et hæc est communis opin. quanquam scio nonnullos id non admittere,& inter alios Bald. consi.317.punctus super quo consilium petitum fuit,in fi.lib.4.Et priorem confirmat quòd valet pactum in eandem rem,vt respondit idem Baldus consil.33. verba instrumenti, columna.j. lib.j.& Alber.post alios multos antiq.in.l.si quis in conscribendo,columna.3.numero.12.C. de epis.& cler.Rapha.Fulg.consi.120.super eo quod primo,columna.2.versicu.super secundo, & consil.208.proponitur quòd quidam,per totum.Quanuis huius item contrarium teneat gloss. in.d.authen.vt sine prohib.mat.in verbo,senatus,& ibi Ang.de quo & tu vide Alexan.in authẽ. iubemus,versicu.quæ autem posit,post Ange.ibi.C.de iudi.& in.l.quod de bonis.§.j.in principio.ff.ad leg.Falcid.& Soci.in.d.l.certi condictio.§.quoniam,columna vlti.in fin.ff.si certũ petatur.& Matthe.Afflic.qui & id atque illud de statuto tractat in procemio constitutionum Siciliæ in.21.quæstio.columna eiusdem.5.versicu.sextum exemplum,quibus locis & alios multos allegant.

Similiter & pactum.

18 ¶ Igitur vt redeamus,cùm citra ostensionem instrumentalem nullum sit à nostra consuetudine statutum tempus solutioni precij,in id vt excludatur consanguineus,sed hic casus sit ab ea omissus nec ius quoque commune aliquod tempus in id præstituerit,cùm de ea re nihil omnino loquatur.Consequens est,vt id sequamur quod ius ipsum commune generaliter statuit in ijs casibus,in quibus specialiter de certo tempore non disposuit,vt scilicet id tempus arbitrio iudicis statuatur.l.j.in fine.ff.de iure deliberan.nec standum sit huic octo dierum spacio, quod post ostensionem instrumenti nostra consuetudo statuit.Nam & aliàs iudex statuit tempus intra quod quid faciendum est: aliàs tempore transacto is cui præstituitur, non audiatur, ne res diutius in pendenti maneat cum alieno discrimine, vt in.l. mancipiorum .ff. de opti. lega.& in lege,si quis hæreditatem.§.planè.ff.de petitio.hæredita.& leg. si seruus, quæ est quarta.ff.de bonis authori.iudic.possi.& leg.si quis instituatur.§.primo.ff. de hæredi. instituend.& alibi sæpe.

An hoc casu prin.iudex statuet tempus.

19 ¶ Nisi tamen diceres hunc casum,quo sit fides testibus de venditione & ipsius precio, non censeri omissum à consuetudine,cùm sit par eadémque ratio instrumenti & testium,vt diximus.ergo pro expresso & comprehenso habendum est,ex sententia Bald.in.c.inter corporalia, colum. j.extrà de transla.præla.per no.in.l.vlti.C.de indicta viduit.& Signo.consilio.14. super infrascriptis,colum.vltim.per multa quæ illic allegat,quæ tu videre poteris. & dicemus pleniùs infrà eodem titu.§.20.gloss.j.numero.11.eodémque vlt.Et aliàs omissum non censetur,quod simile est expresso.l.si extraneus.ff.de condi.ob cau.&.l.vlt.§.vl.ff.manda.&.l.si quis mihi bona.§. sed si mandaui,& ibi Bald.& recentiores.ff.de acqui.hæredita.& voluit gloss.in.l.si cùm dotem, in verbo,mulieri,post princi.ff.solut.matrimo.& in.l.Gallus.§.& quid si tantùm,in verbo,emãcipatus.ff.de libe.& posthu.Oldra.aut alius nescio quis apud illum consilio.224. istæ sunt allegationes,columna.8.versicu.non ob.quod dicebatur.Bald.in.l.sed si mors.ff.de dona.inter virum & vxo.& in.l.mater,per illum text.C.de inst.& substi.cum si.Sed & quod omissum est propter rariorem vsum,non censetur omissum in eo, quod expressum est ob frequentiorem, vt suprà diximus,& patet ex multis quæ dicemus infrà eodem titul.§.20.numero quarto. & multis sequen.

Omissum nõ cẽsetur in quo est eadem ratio.

Nec quod simile est expresso.

Nec quod omissum est ob rariorem vsum.

20 ¶ Verùm his non ob.adhæreo priori sententiæ,quia consuetudo ipsa quæ retractum contra aut secundùm alios præter ius commune induxit,non exclusit consanguineum hoc octo dierum tempore,nisi post ostensionem instrumenti,quod ex communi vsu loquendi, vt diximus, testes non comprehendit.Igitur quod non dicit consuetudo,nec nos dicere debemus, vt & diximus. Præsertim verò cùm non sit tam prompta,tam expedita,tam probata,vt sic dicam,probatio,quę fit testibus,quàm quæ instrumentis.Nam hauddubiè prompta est,& præsens,& vt sic dixerim, in numerato probatio instrumentalis,ex sententia Bald.in.l.2.C.de edic.diui Adri.tol. cùm dicit,quòd quis dicitur incontinenti probare,cùm habet instrumentum in manibus, idq; ostendit sine alia dilatione.& sequitur Philippus Decius consi.424.proponitur, columna .2. Estq; realis probatio,vt tradit Soci.post alios consi.59.in caussa nobiiium,col.2.versi. primum clarè patet,li.3.Sed & ipse Bal.sæpe appellauit instrumentum,probationem probatã,vt in.l. quoties, in fin.C.de iudi.& in.l.2.colum.j.versi.sed iuxta hoc quæro.C.quan.fisc.vel priua.& in.l.vl.C. de vsur.pupil.& in.l.interest,in.2.no.C.de solu.& in auth.qui semel,colũ.vlti. C.quo.& quan. iud.& in authen.qui contra,col.j.versic.sed hìc quæritur.C.de non nume.pec. vbi loquitur generaliter de scriptura.& in.c.consuluit,col.2.in fi.versi.sed nunquid ad videndum,extrà de offi. deleg.& con.454.quidam Ioannes,col.j.ibi in contrarium,lib.j. vbi dicit iustrumentum esse ius probatum.Et allegatur idem Bald.illud idem de probatione probata dixisse,in.l.imperator,la.j. in.j.lec.columna secunda,versicu.sed an poterit.ff.de statu homi.quòd instrumentum est veritas apparens,

Instrumentalis probatio prõpta, expedita, præsens,in numerato,realis.

Instrumentum, probata probatio.

apparens,probatio probata non probanda,nec quæ indiget discussione,sine disceptatione fori: nihil enim potest allegari contrà,quando veritas est notoria.Ita enim eum allegat Iason in repeti.l.admonendi,colum.53.versicu.successiuè Bar.ingreditur,qui est sub numero.154.ff.de iureiu.& in.l.j.in prin.colũ.5. versi. circa primam,qui est sub numero.10.ff.de no.ope.nuncia.& con.124.factum sic se habet,in princi.lib.j.& con.137.viso & accuratè,col.3.versi.sed præmissis, lib.4.verùm Bald.in eo loco,vt videre licet,non loquitur de instrumento,sed de veritate apparente,quam dicit esse probationem probatam,&c.vt diximus ex eo. Sed illud primum ex Bald. & alijs omnes vbique citant & sequuntur.& inter cæteros Maria.Soci.in cle.j.de procur.& cõ. 12.quoniam,ad fi.Philip.Deci.con.36.cuius superscriptio incipit,exemplum,col.j.& consi.118. viso,col.j.& consi.183.in cõtrouersia in prin. Hippo.Marsil.in.l.si quis,numero.140.ff.de quæstio.Et id quoque ante eos omnes volunt Io.And.in addi.Specul.tit. de procuratore.§.ratione autem formæ,colum.j.

Euidens.

21 ¶ Atqui hanc probationem instrumentorum euidentem esse probat tex.in.c. cùm dilecti,ibi, ex tenore instrumenti euidenter appareat,& hoc ibi no.Panor.in.j.no.& Barb. colũ.2. extrà de donatio.& in.c.cùm inter,extrà de re iudic.quem ad hoc annotat Barb.ibi,& in.c.ad nostram, col.vl.extrà de empt.& vendi.& in.c.cùm contingat,de rescript.vbi etiam est tex.ibi, ex ipsorũ tenore deprehendens euidenter.& in.c.auditis,de in inte.resti.& in.c.euidentia,de accusa.& ipse Barb.qui alia iura allegat,con.18.clementissimi,col.4.versi.ad hoc est aduertendum, & colũ. pe.versi.& est ponderanda,lib.j.& consi.44.scribitur,col.7.versi.& illud dicitur,eod.lib.2.& Soci.con.127.quoniam,col.3.versi.præterea de tali,lib.3.vbi & ad hoc allegat.c. cùm accessissent,ibi,propter quod euidenter apparet.Sed & euidentissimam alius tex.in.c.licèt causam,ibi, ex priuilegijs euidentissimè colligatur,extrà de proba.& ibi id quoque no.Anto.col.7.versi.nota hìc in duobus,& iterum col.9.versi.venio ad versi.ex premissis.& Panor.col.3.in.13.no.Fely. & Philip.Deci.qui concor.afferunt,vterq; col.8.ille in.11.no.hic in.13.

Euidentissima.

22 ¶ Sed & hanc esse manifestam dicit glo.in.d.l.vlt.in verbo,manifestum.C.de reb.cred.& Alex. consi.37.viso,col.4.in fi.versi.attento,li.2.& consi.135.circa primam dubitationem,colum.2. numero.5.lib.6.& consi.62.in caussa,colum.2.versi.secundò fortificatur,li.7.& Soci.d. consi. 127.vbi suprà,li.3.vbi etiam allegat tex.in.d.c.cùm contingat,de rescrip.in illis verbis,si verò ex literarum inspectione manifestè tibi constet,& in.c.accedens,le.j.ibi,& manifestè pateret,& ibi, cùm manifestum esset,extrà vt lite non contest.& facit etiam tex.in.c.cùm olim,ad fi.extrà de verbo.signi.& idem voluit Philip.Deci.d.consi.36.&.118.Sed & manifestissimam dicit Franc. Are.in.l.si duo,colum.2.versi.primum etiam dictum.ff.de acqui.hæred.& est bonus text. quem non allegat,in.l.si pluribus,ibi,ex sciptura manifestissimus esset.Et liquidam quoque Alexã.d. consi.137.lib.6.& Barba.con.16.præclarè,col.10.versi.modò in proposito,lib.2. Et patentem Panor.in.c.cùm olim,in vlti.no.per illum tex.de censib. Et certam etiam non obscurè voluit Barto.in.l.j.in prin.colum.2.versi.venio ad quæsti.ff.de oper.no.nuncia.cùm dicit certum id esse,quod constat ex instrumento.& sequitur Barb.in.d.c.ad nostram,colũ.vlt.de empt.& vendi. & in.d.c.cùm dilecti,colũ.2.de donati.& in omnibus propè locis suprà citatis. Et indubitatam Philip.Deci con.389.visa longa serie,col.4.versi.secundò in dicto.Et notoriam Bald.loquens in vniuersum de scriptura in.l.generali,col.j.in vlti.no.C.de sacrosan.eccle.& Ange.consi.49. de dictis,post medium.& consi.301.visis,col.j.& Panor.in.d.c.cùm olim, de censib.& Philip. Deci.con.423.negari,colum.2.versi.quibus tamen non ob.Et talia multa congerit Iason in locis suprà allegatis.& Philip.Deci.con.682.in caussa dominæ,in prin.Sed quibus & illud adde quod scribit Bal.consi.233.si per instrumenta,paulò post prin. lib.j. instrumentum habere vim diffinitionis,& consi.249.super libris,ad fi.lib.j.repetito con.400.li.5.de ipso instrumento illud dici posse,noli me tangere.

Manifesta.

Manifestissima

Liquida.

Patens.

Certa.

Indubitata.

Notoria.

Instrumentum habet vim diffinitionis.

Instrumentum Noli me tangere.

23 ¶ Vt iam non mirum sit,si in multis casibus potentior sit & efficatior hæc probatio, quæ fit instrumentis,vt suprà diximus,numero.16.nec nouum,& seq.& etiam affirmat gloss. in rub.ff. de fide instru.ob id dicens,tit.de fide instru.præcedere tit.de testibus,& Fed.Senen.consi.148. casus talis est,aliqui sunt,col.j.vide tamen quæ in simili propè casu huius nostræ consuetudinis scribit Carol.Molendi.Parisi.consuetudi.j.§.13.in gloss.12. Ex consuetudine autem Marchiæ hoc titul.§.10.qui est omnium.269.iuncto præcedenti.Si emptor non habet literas emptionis, tempus quod inibi datur ad soluendum precium currit à tempore notificationis & affirmationis factæ ab emptore coram iudice vocato consanguineo.

Efficatior probatio quæ fit in strumentis.

Consuetudo.

24 ATMAIVS DVBIVM est,si nec instrumentum,nec testes sint de contractu: sed contrahentes soli circa notarios,testes,arbitros huiusmodi emptionem & venditionem cõfecerunt,confisi vterq; de fide alterius.Credétne igitur illis consanguineus,præsertim cũ de eorũ facto agitur?l.quæro.§.vlt.ff.de ædili.edic.& quæ latè diximus suprà co.ti.§.j.gl.14.in verbo, ou equipollent a vente,nu.47.imò vt subdit,& seq.An potiùs nõ eis credetur in sui fauorẽ,& in præiudiciũ cõsanguineorũ?l.Seia,in princ.ff.ad Velleia.&.l.si quis in graui.§.j.ff.de S.C. Silla. & quod in simili tradit Ang.in.l.petẽs.col.3.C.de pactis.& diximus suprà in gl.18.nu.76.vndecimò consequenter,& sequen. Nam & ipsi potuerunt in vicem colludere in damnum alterius,& maius precium inter se confingere, vt vel consanguineos repellant, vel ab eis plus nummo-

Quid si nec instrumẽtum nec testes sunt de venditione.

Universidad de Deusto Biblioteca

rum corradant,ar.l.repetita,& ibi no.ff.de fide instru.& est optimus tex.in.c.super eo, extrà de eo qui cogno.consan.vxo.suæ.

De eadem re.

25 ¶Ideo & Pau.Ca.con.74.in caussa mota per dominam,col.2.versi.sed dubium est,li.2.loquẽs in casu nostri statuti dicit,quòd si contrahentes asseuerant contractum venditionis esse simulatum ad repellendum consanguineum,qui vult retrahere:non illis creditur in præiudicium ipsius consanguinei,nisi de simulatione appareat ex verisimilibus coniecturis, præsumptionibus, & indicijs.de quo & nos diximus suprà in glo.2.in verbo,a vendu,numero.16.an autem.Et facit quod scribit Cyn.in.l.j.C.de contra.& cõmit.stipula.vbi in casu retractus competentis consanguineo tractat,quid dicendum sit,si producitur instrumentum venditionis sine certo precio.Nam & hìc fecit emptor,vt non certo posit constare de precio.Et ita nuncupatim in nostro casu voluerunt Iac.Are.& Pe.à Bel.Pertica in.l.sciẽdũ.ff.de verb.obl.prout eos citauit, & secutus est Aegid.Bellamer.consi.j.factum est tale episcopus,col.7.vers.sed vtrùm testes.

26 ¶Quod autem dictum est illis magis esse credendum,quòd de eorum facto hìc agitur, id sanè procederet,si nulla esset suspitio affectionis,nec eorum quicquam interesset, vt tradit Pau.Ca. in.l.2.§.si absens.ff.si ex noxa.cau.aga.& Philip.Deci.con.56.in caussa appellationis,col.2.ver. & hoc maximè.& etiam diximus in eadem glo.in verbo,ou equipollent a vente,numero.51.tum quoq; quod idem.Aut si non esset etiam suspitio siue præsumptio fraudis aduersus alium,vt hìc est ex eo quòd contrahentes omiserunt facere,quod fieri solet ad cautionem & securitatem emẽtium,scilicet instrumentum conficere.Qua enim de caussa,si dijs placet,id omiserunt, præsertim emptor quod sibi profuturum erat ad iuris sui tutelam & probationem,nisi alterius sui ipsius commodi gratia,ar.l.cùm de indebito.ff.de probatio.cum simi.

Decisio quæstionis.

27 ¶Quid igitur hìc fiet?ego arbitror, si consanguineus nolit stare contrahentiũ assertioni de precio,quòd dicat maius precium ex composito fuisse ab illis confictum sui fraudandi caussa:Id certè arbitrio iudicis ex iusto valore rei esse constituendum : tanquam emptor id effecisse videatur, vt cùm sua culpa aliter de precio verè certóque constare non possit,ad arbitriũ boni viri sit confugiendum,ar.l.vlt.C.de contrahen.empt.&.§.precium,instit.eo.&.l.si fundum.ff.mand.& no. per Cy.in.d.l.j.de contra.& commit.stipu.& Bal.in.l.j.col.j.versi.denuo quæro quid si iuro.ff. de iureiuran.Alberi.in.l.hęc venditio.§.huiusmodi,in fi.ff.de contrahen.empt.Raph.Co.& recentiores in.d.l.sciẽdum.ff.de verbo.obliga.Alexan.in additi.Bar.in.l.quod sæpe.§.j.ff.de cõtra.empt.& con.18.viso processu caussę vertentis inter Anto.col.j.lib.j.& Matthę.Afflict.deci. Neapo.83.in caussa antiqua,numer.6.& in tract.protomixeos,in verbo,vt intra 30.dies, col.7. versi.secundò no.Nam & aliàs vbi precium est incertum,locus est arbitrio iudicis.l.j.& ibi Bal. C.de com.ser.manu.&.l.officio.ff.de contrahen.empt.&.l.vl.in fi.C.de iure domi.impet.Et vide super hac quæsti.quæ scripsimus suprà.§.j.in.d.glo.18.numero.76.vndecimò,& seq. & quæ etiam dicam infrà in fi.huius titu.in.18.quæstione.

28 QVID VERO si confectum fuerit instrumentum de venditione,sed quod non attestatur precium fuisse numeratum,sed tantùm venditorem fuisse confessum se anteà id precium aut partem ipsius recepisse,vt sæpe fit. Stabítne consanguineus huic confessioni,vt sic cogatur illud precium dare,si velit retrahere,non aliter probata numeratione.Nam & tunc peræquè esse videtur quantùm ad ipsum precium pertinet respectu consanguinei,ac si instrumentum confectum non fuisset.Nihil enim hìc aliud est,quod probet precium,quàm partium confessio, vt no.per gl.& doct.in.l.si ex cautione.C.de non nume.pecu.Ergo nihil etiam distare videtur hoc dubium à præcedenti. Sed hanc rem abundè tractauimus suprà eo.ti.§.j.in verbo,le pris que la chose aura couste,in.12.q.vbi videre poteris.

Quid si de venditiõe facta sit schedula priuata.

Instrumenti appellatione an contineatur priuata scriptura.

29 POSTREMO ILLVD QVAERITVR.Si de venditione non factum fuit publicũ instrumentũ,sed tantũ priuata venditoris scriptura,qua profitetur se eum fundũ vendere tali precio. An emptor satisfacit huic nostræ consuetudini,eam ostendendo consanguineo offerenti,& affirmando iureiurando esse veram,& precium in ea contentum,ita vt ipse consanguineus teneatur intra octo dies precium restituere.Quod videtur,nam vt iam suprà diximus, nostra consuetudo loquens de contractu,intelligit de instrumento ipsius contractus. Appellatione autem instrumenti continetur(& id quidem propriè)scriptura priuata vt notatur in.l.notionem.§.instrumentorum.ff.de verbo.signi.Ita vt si statutum sit tempus ad producenda instrumẽta,debeant & intra id tempus produci priuatæ scripturæ.Bald.authoritate Specul. innixus,in. l.j.col.2.versi.iuxta hoc quæro,& ibi etiam Pau.Ca.col.quoq;.2.versi.in gl.2.C.de iuramẽ.cal.

30 ¶Ex communi tamen vsu loquendi,vt & ipsi dicunt,& Bar.ante eos,priuata scriptura nõ cõtinetur appellatione instrumenti.& voluit etiã Ro.con.23.nescio,in.2.dubio,& Fran.Are. cõ. 51.videtur dicendum,circa medium.& Fely.in procemio decretalium,col.3.in fi.Cui quidẽ vsui astipulatur tex.in.d.l.j.dum separatim loquitur de literis,& instrumentis.Et ibi gloss.interpretatur literas pro priuata scriptura,instrumenta pro publicis.Suprà autem nume.4.huius glo. ostẽdimus nostram consuetudinem literas alibi vocare,quas hìc appellat contractum siue instrumẽtum.Ex quo & illud liquidò declaratur hanc consuetudinem etiam intelligi de priuata scriptura,& similis est tex.in cle.j.de procu.quæ sic incipit, instrumento vel literis.Et ex hoc quoque Imo.ibi in prin.dicit in stricta significatione instrumenti,non comprehendi scripturam,priua-

tam.quod

tam.quod dicit esse notandum propter statuta.quod & latiùs tractant Fely.& Deci.in rubrica. de fide instru.Sed id nostrum principale dubium ex eo pendet,an huiusmodi scriptura faciat fidem in præiudicium consanguinei,præsertim quantùm ad veritatem precij. de quo nos diximus suprà. §. j. in gloss. 18.in verbo, le pris que la chose aura cousté, numero .92. & quod de simplici, & sequen.iunctis præcedentibus in quæstio.11.eiusdem gloss.Et licèt suprà eadem gloss.numero.24.at maius,& duobus sequen.ostenderimus multum esse dubij,an assertioni venditoris credatur de precio.Tamen non adeo dubitandum est in schedula,ex ijs quæ diximus in. d.gloss.18.vbi suprà citauimus.

IL LVY PEVLT FAIRE FAIRE SERMENT. GLO.2

Emptor an præter instrumentum teneatur precium iureiurãdo affirmare.

1 QVID HOC REI EST,vt posteaquam emptor ostenderit instrumentũ venditionis,quod facit plenam fidem de precio:cogatur tamen,si id petat consanguineus,iureiurando ipsum precium affirmare,contra.l.vlti.§.illo.C.de non numera. pecu.&.c.2.extrà de proba.quod expressim damnat consuetudinem,quæ vltra probationem instrumenti vel testium requirit iusiurandum partis.Ex quo Bald.ibi colum.2. versi. item in isto,dicit quòd si pars iam perfectè suam intentionem probauerit,non tenetur ampliùs iurare de calumnia:licèt etiam dicamus id iusiurandum præstari debere,quandocunque placuerit iudici,si præstitum non fuerit in contestatione litis.c.j.de iura.calum.lib.6.& voluit Bal.in. l.j.§.sed quia veremur.C.eo.tit.Et illud priùs dictum Bald.pro sing.commendat Iason in repe.l. admonendi,col.41.versicu.condescendo.ff.de iureiu.dicitq; mirandum esse,quòd nullus Cano. ipsius meminerit.& rursus ipse Iason in.l.iusiurandum,& ad pecunias.§.qui iusiurandum, in.j. no.eo.titu.vbi tamen nonnihil dubitat.& Catel.in memor.incip.iuramentum calumniæ, versi. sed hæc omnia.At hæc in vniuersum quomodò intelligantur,videlicet vt facta probatione iusiurandũ non exigatur,videbis amplissimè per doct.in.d.c.2.præsertim Panor.Fely.& alios recẽtiores,quos omnino videbis.

An hæres emptoris teneatur poßitque id iusiurandum præstare.

Multa de iureiurando hæredis.

2 SED QVAESTIONIS EST,An & hæres emptoris iam mortui teneatur, posítq; id iusiurandum præstare,& quomodo:vt consanguineo currat tempus octo dierum,secundùm. §.seq.Et sanè quòd posit & debeat,præbet arg.tex.in.c.j.§.si quis se,&.§.seq.qui est vlt.titu. si de inuest.inter do.& vasal.lis oria.vbi vasallus iurat se vel patrem suum fuisse inuestitum. & ita de facto patris & ibi glo.reddit duas rationes:nam persona(inquit)patris & filij vna esse intelligitur.l.vlt.C.de impub.& ali.substi.&.§.ei qui tuo,insti.de inutil.stip. Et vnũ est sacramentum defuncti & hæredis.§.j.in authen.de iureiur.à mori.pręsti.Et id quoque expendit Bald.in.d.§.si quis,dicítque eam glo.esse notandam,& ibi etiam Marti. Laud.& Cardin.Alex.Sed & idẽ Bald. in.§.j.eiusdem ti.in prin.in verbo,successoribus,dicit per tex.ibi,quem ad hoc quoque dicit notandum,quòd ius probandi per sacramentum transit ad successorem.

De eadem re.

3 ¶Quibus adde glo.in.l.pe.§.vl.qui incipit,hoc iudicium.ff.ne quis eum,quæ & ipsa dicit facultatem iurandi in litem contra eum,qui vi exemit in ius vocatum,transire ad hæredes.& eam glo.no.& sequuntur Bal.Ang.Ro.Pau.Ca.Alex.Soci.& Iason ibi,qui & ipsi magna ex parte id trahunt ad iuramentũ,quod defertur contra dolosum,vt contra tutorem,qui non cõficit inuentarium,iuxta.l.alio.C.de in lit.iuran.& similes,vt scilicet transeat ad hæredes minoris, quãuis è diuerso non transeat contra hęredes dolosi.l.vlt.eo.ti.& voluit Barto.in.l.in actionibus,col.vlt. & ibi quoque Saly.Ro.& Alex.ff.eo.Sed & hoc trahunt Pau.Alex.Soci.& Iason in.d.§.hoc iudiciũ,ad iuramẽtũ,quod defertur cõtra violentũ,ex.l.si quando.C.vnde vi.&.c.vl.ext.quod me. cau.quod etiã voluit Alex.in.l.qui bona.§.qui damni,in fi.ff.de dam.infe.& Barb.aut quisquis is fuit,in addi.Bal.in.d.§.j.ti.si de inue.inter do.& vasal.lis oriatur.& Iason in.d.l.si quãdo, col. pe.Et id generale esse in omni iuramento à lege vel statuto delato,voluerũt Ro.& Alex.in . d.§. hoc autẽ iudiciũ.& Philip.Deci.in.l.edita,col.12.vers.non ob.quod suprà.C.de eden.& Matth. Afflic.deci.Neapo.169.in dicta caussa.& Zasius in.l.ait prætor,la.2.col.vlt.ff.de iureiur.

De eadem re.

4 ¶Quibus etiã cõcinit quod magna authoritate censuit Barto.omnium huius ordinis nostrorum interpretum facilè princeps in.l.gerit,col.2.versi.his visis,& iterum col.4.versi. venio ad quartum,rursúmq; col.6.ver.quædã sunt in quibus non est hæc præsumptio.ff.de acqui.hære. quòd cũ dubitatur,an quod quis fecit,fecerit animo adeũdi hæreditatem,nécne,standũ est in indifferẽtibus,quibus scilicet potuit adire,aut non adire,iuramento illius qui fecit,si viuit:aliàs hęredis illius,qui eius volũtatem certiùs nouit.l.si quis à filio.§.si quis plures.ff.de leg.j.Cuius quidem quantùm ad hæredẽ pertinet,cæteri doct.ibi non meminerũt,nec in.l.pro hęrede,eo.ti.vbi & hoc ipsum tractarunt.sed totum id recensuit,& sequutus est Alex.cõs.126.viso processu caussæ vertentis inter Ioannem,col.2.lib.7.& Philip.Deci.in.d.l.edita,col.12.versi. his tamen non obstantibus,vbi ex hoc tenet contra Bar.ibi,& alios quosdam,qui dicunt libellum ab ipso actore tantùm,non etiam ab hærede eius posse declarari.

De eadem re.

5 ¶In diuersum tamen mouet,quod non debet quis de alieno facto iurare.l.Marcellus.§.j.ff. rer. amo.&.l.videamus,in prin.ff.de in litem iuran.Et quòd hæres certò nescit quid defunctus egerit.l.qui in alterius.ff.de reg.iuris.&.c.cùm quis,eo.titu.li.6.Cuius rei argu.Bald. in.l.in bonę

Universidad de Deusto
Biblioteca

fidei,col.vl.C.de iureiur.tradit inramentum necessarium,quod defertur à iudice in supplementum probationis,non deferri hæredi,qui verisimiliter ignorat iura eius cui successit. & sequitur Alex.con.39.vertitur lis,col.vlt.lib.5.& Iason qui dicit not.in repeti.l.admonendi,col.111. vers.secũdus casus clarus est.ff.eodem.& Soci.in.d.l.pe.§.hoc iudicium,paulò post medium.ff. ne quis eum.& con.194.subtiliter,col.2.versi.confirmatur hoc idem,lib.2.& Stepha.Bertr. cõ. 288.illud existimo,in prin.lib.j.Nam nec aliàs id iuramentum defertur,nisi ei qui rẽ verè & certò scit,vt per glo.in.l.in bonæ fidei,in verbo,exacto,& ibi doct.& in.d.l.admonendi,in glo.vlt. circa medium,& ibi Bar.col.vlt.& alios.Et Lap.alleg.86.in causa,col.vlt.

6 *De eadem re.* ¶ Et alibi idem Bal.videlicet in.l.3.in fi.prin.eo.quoque titu.de iurciuran,negat statutum de stãdo iuramento damnum passi,intelligi de hærede ipsius.nec similiter promissionem siue conuentionem standi iuramento alterius.Et primum dictum scilicet in statuto sequitur Alex. in.l.qui bona.§.qui damni.ff.de damno infecto.Secundum autem in conuentione vel promissione sequuntur Ro.& ipse Alex.Soci.& Iason in.d.l.pen.§.hoc iudicium.ff.ne quis eum,& idem quoque voluit Guil.Cu.in.l.cùm debitoris,ad fi.C.de iudici.& ipse Bald.in rub.ff.de iureiur. in fi. Qui & ibi generalius dicit facultatem aut ius iurandi non transire ad hæredes.quod & idem dicit in.l.2.ff.de condi.indebi.& con.314.vtrùm dictus contractus,in.4.dubio,lib.5.& vbique ferè allegat ipse Bald.l.generaliter,in princ.C.de iureiur.vbi iuramentum alicui à iudice vel parte delatum non transit ad hæredem,vti etiam no.Io.Fab.ibi in princ.Et facit.c.veritatis, extrà eo. vbi iuramentum ex parte iurantis est personale,nec egreditur illius personam.de quo & nos latè diximus suprà titu.omnium.9.qui est de tenir noblement en fief.§.3.qui est omnium huius vol.90.quo loco plenissimè dissero,vtrùm filius vasallli qui iurauit domino fidelitatem,teneatur & ipse iurare,& quare.

7 *De eadem re.* ¶ Quid ergo hic dicemus?Ro.ad sedandam harum sententiarum controuersiam, sæpe ita distinxit.An scilicet iuramentum deferatur à lege,vel eius ministro,id est,iudice legis ipsius authoritate,& hoc casu transeat ad hęredes:quoniam lex semper loquitur.l.Arriani.C.de hęreti.Et sic æquè tunc respicit personam hæredis,atq; olim defuncti.& ita procedat glo.in.d.§.hoc iudiciũ. An verò iuramentum deferatur ab homine,& sic ex voluntate partium:& tunc non transeat ad hæredem.d.l.generaliter:nam alia est conscientia defuncti,de qua confisus est is, qui iuramẽtũ detulit:alia hæredis,quã is non approbauit,ar.l.cuius bonis.ff.de cura furio.Ita voluit ipse Ro. in.d.§.hoc iudicium,& in.d.§.qui damni,in nouis addi.vbi dicit sing.glo.in.d.§.hoc iudicium. & rursum.d.l.3.§.vlt.ff.de iureiur.& in.l.iusiurandũ quod ex conuentione,in fi.princ.cod.ti.& pleniùs consi.290.in casu propositæ consultationis,col.2.versi.præterea tunc quæritur.& Soci.qui id dicit no.in.d.§.hoc iudicium,& ibi latè Iason colũ.vlt.& idem Iason in.l.si quando,colũ.pe.versi.quæro succesiuè.C.vnde vi.

8 *De eadem re.* ¶ Ex quibus videtur non rectè dixisse Bald.in.d.l.3.de iureiur. statutum de stando iuramento damnum passi non intelligi de hærede:cùm à lege vel statuto deferatur.Et ita eum in hac specie nuncupatim reprehendit Ro.ibi,& Iason in.d.§.hoc iudicium.nec item verum dixisse Ioan. Fab.in.d.l.generaliter,in princ.C.de iureiur.cùm tradit subdubitans tamen & per verbum (forte)loquens,quod iuramentum conuentionale,si videlicet inter contrahentes conuentum sit, vt credatur iuramento eorum super eo quod interest,transit ad hæredem cõtrahentis,per.§.ex cõditionali,insti.de verb.obli.qui nihil omnino loquitur de iuramento,sed de stipulatione condi tionali,quam dicit ad hæredes transmitti,quod nihil huc pertinet.

9 *Quid si hæres veritatem non nouerit.* ¶ Sed quod dictũ est de iuramento delato à lege vel statuto vt transeat ad hæredes, intelligendum est,modò ipse hæres certò nouerit veritatem negocij,id est,vt cum nostris loquar,sit bene informatus de veritate,vt expressè voluerunt Bald.Mar.Lau.& Car.Alex.in.d.§.j.ti.si de inuesti.inter do.& vasal.lis oria.dum ita eum tex.intelligunt.ex quo notauerant ius & facultatem iurandi transire ad successorem,vt suprà diximus.Et sequitur & trahit ad omnes casus, in quibus iuramẽtũ transit ad successores,Iason in duobus illis locis proximè designatis.& Soc.d.cõ.194. vbi suprà,li.4.& Catel.Cota,qui id sing.dicit,memor.incip.iurandi facultas.& sentit Ro.d.con sil.290.& Steph.Bertrã.con.100.visis,in.5.dubio,nu.25.lib.j.Et hoc quidẽ probabile est,ne hæres subeat anceps periuriũ,quod ne fiat,iudex debet prospicere.l.videamus,post princip.ff.de in res subeat anceps periuriũ,quod ne fiat,iudex debet prospicere.l.videamus,post princip.ff.de in litem iuran.cum simi.Et bene facit quod dicit glosſ.in.l.maritus,in princip.& ibi Barto.in.j.oppo.ff.de quæstio.& ipse Barto.in.l.admonendi,colum.vlt.versi.his præmissis.ff. de iureiuran.& Bald.in.c.vl.colũ.vlti.versi.secundo casu,extrà de offic.deleg.& Pau.Cast. consilio.296.visis actis,colum.3.versi.sed subest vnica,lib.j.Et quod etiam scriptum est ab Alberi.post Iaco. Bel. in.l.vlt.colum.2.versi.item si fuisset.C.de fideic.eum text.qui iubet hæredem iurare,intelligi,si is scit negocium,de quo illic agitur,non aliàs.

10 *An hæres teneatur iurare de veritate an tantum de credulitate.* ¶ Et ego quidem in hoc casu nostro,quo quis iurare cogitur,satis esse arbitror, si hæres iuret credere se id verum esse precium,quod in instrumento continetur.Et ita faciens satisfaciet statuto,vt in simili traditur in.c.j.§.vltim.titu.de not.feud.& ibi no.Bald.Marti.Laud.Aluar.& Cardi.Alexan.Nam & aliàs videmus in his,quorum certa non est scientia, vt in peritis cuiusciplam artis,& cæteris huiusmodi,sufficere iuramentum de credulitate,etiam in teste.l.j. in principio,ibi,renunciauerunt videri,& ibi glosſ.& Bartol.ff.de vent.inspicien.& in. c.literis, ibi ea vt

ea vt credebant intentione,& ibi quoque glo.Anto.colum.2.& Panor.in.2.not.extrà de præsumpt.& iterum in.c.tertio loco,ibi,dixerunt se pro certo credere,& ibi quoq; item Anto.eo. titu.quos text.ad hoc annotat & dicit not.Bald.in.l.solam,colum.2.in.5.quæstio.C.de test.Quibus adde alium text.optimum in.c.quoties,in fi.ibi,& credere ita esse,extrà eo.ti.de testib.& ibi latè Anto.Imo.Panor.& Fely.colum.3.versi.limita tertiò,vsq; ad fi.propemodum eius.c.& in. c.licèt ex quadam,paulò ante finem,in ijsdem verbis,eo.ti.de testibus.& in.c.quoties,& ibi glo. & docto.&.c.de testibus,&.c.vlti.in fi.extrà de purga.cano.Et quod scribit Ioan.Andre.in.c. fraternitatem,colum.5.super glosſ.2.extrà de frigid.& malefici.& in addi.Specu.titu.de teste.§. opponitur,versicu.item quod deposuit de credulitate.Barto.in procœ.ff.in princip.colũ.vlti. & in.l.in summa.§.Labeo,in fi.ff.de aqua pluui.arc.&.in.l.3.ad fi.ff.de adulter.Bal.in.l.data,col.7. versi.nec excusatur.C.qui accus.non poss.& in.l.2.§.quod obseruari,colũ.2.C.de iur.calum. & in.c.dudum,le.2.colũ.2.extrà de elec.& in.c.quia indicante,post princ.extrà de præscrip.Ang. in.§.hinc nobis,col.pe.versi.super glo.eadem ibi de credulitate,in authen.de hære.& falci.& in §.j.in authen.vt hi qui obli.se.Anton.& Imo.in.c.proposuisti,& ibi quoq; Panor.colum.pe.& Fely.colum.3.in.3.conclusio.extrà de probatio.idem Ant.in.c.quosdam,extrà de præsump.& in.c.j.per illum tex.de scruti.Alua.in.c.j.§.hoc quoque,col.2.tit.qui feud.dar.pos.Alexã. consi. 24.animaduersis his,col.4.versi.nec obstat si istæ mulieres,& paulò pòst vers.bene facit,li.2.Cepo.caussarum crimi.con.28.magister Iac.col.5.versi.nec quod dicant.& consi.62.magnificè,colum.2.versi.sed prædicta.Iason in rubr.ff.de iureiuran.col.3.versic.supradictam regulam,& versicu.secundò limita,& iterum col.4.ver.octauò & vltimò limita.Hippo.Marsil.in repe.rub.C. de probatio.col.4.in prin.& sing.19.tu scis clarum esse.

Iuramẽtum in credulitatis in quibus sufficiat

11 *Tertius possessor an in nostro casu teneatur iurare.* EX QVIBVS ETIAM potes intelligere quid dicendum sit in tertio possessore, cui scilicet primus emptor vendidit,& cui quidem tertio possessori consanguineus primi venditoris fecit oblationem retractus,vt facere potuit,vti cautum est infrà.§.12.huius ti.Nam & videmus quòd super alieno facto defertur iusiurandum iudiciale,& si is cui defertur dicat se dubitare,aut ei remittitur iusiurandum,aut datur spacium vt certioretur.l. iusiurandum & ad pecunias,in prin.ff.de iureiur.Sic & tutor adigitur ad iusiurandum super fideicommissis à patre pupilli relictis.l.cùm etiam.C.eo tit.Et contra mulierem iuratur ab aduersario,eam non esse prægnantem.l.3.§.quacunq; versic.deniq;.ff.eo.quoque ti.Ex quibus Imo.con.147. in causa inter Franc. columna. 2.,nec dicat quis,respondit,iudicem posse deferre iuramentum parti de facto alieno,cuius veritatem se scire profitetur.At Bald.con.225.quæstio est de terra,ante fi.lib.j. respondit,partes teneri respondere per verbum credit,vel non credit,non solũ super facto sui prędecessoris,sed etiã penitus alieno,si positio facit ad caussam.quod vix alibi reperies.Et hic vtiq; putarim etiam hunc tertium cogendum esse ad iurãdum,credãtne id esse verum precium, quod instrumento continetur,vti de hærede diximus.

An incurrat in periurium qui iurauit de credulitate.

12 AN AVTEM hoc casu hæres vel hic tertius incurrat in periurium,si id quod se iurauit credere verum esse,sit falsum,vel non credere,sit verũ:vide gl.in.c.requisisti,in verbo,hi qui iurauerunt.33.q.j.Fed.Senen.con.23.Titius electus in prælatum.& Alexan.nescio quem,inter cõ. eiusdem Fed.con.255.domine Alex.in responsione.Bal.in.d.§.quod obseruari,in.3.not.& Pet. Anca.in.c.2.de iura.cal.lib.6.Panor.in.c.ex literis,col.vlti.ext.de iureiu.Ioan.Ana.post Card. Flor.in.c.cùm oporteat,col.pe.extrà de accusa.& Fely.in.c.j.col.vlti.extrà de litis contesta.Et vide etiam quod in simili dicit Imo.in.c.proposuisti,super glo.2.extrà de probat.

An primus emptor qui alteri vendidit teneatur iurare.

13 SED ILLVD IN DVBIVM vocari potest in illo casu,de quo numero ab hinc. 2.locuti sumus,cùm videlicet primus emptor alteri tertio rem vendidit, vtrũ nihilominus primus ille emptor tenebitur præstare id iusiurandum,de quo tractamus,si id consanguineus petat. Quid enim si contrahentes in instrumento ementiti sunt precium,& ne emptor cogatur iurare,vendit aut aliter cedit alteri amico nescienti verum precium,interposita inter eos fide tacita restituendi rem eandem primo emptori,cùm ei libitum fuerit(id fiduciam antiqui vocabant, vt dicemus tit.seq.in rub.nu.35.& seq.)Sicq; erit aperta via fraudandi consanguineum, eũque grauandi excessu veri precij,quod vtiq; ferendum non est.l.in fundo.ff.de rei vẽdica.&.c. vt circa in prin.&.c.auariciæ,de elect.lib.6.cum simi.Et certè si probabilis esset fraudis suspicio, posset dici & eum primum emptorem cogendum,non obstante cessione ab eo facta,argu.eorũ quæ dicimus de ali.mut.iudi.cau.fac.per totum eum titu.præsertim verò in.l.3.§.opus,& ibi Barto. qui eum dicit multùm esse menti tenendum,trahitque ad alium casum,vt ibi videre poteris.& dictum illius dicit multùm sing.Iason in.§.sed istæ,col.3.versi.vnũ tamen,insti.de actio.& quod etiam in simili dicitur in.l.si bonæ.ff.de noxa.actio.& quod tradit Bal.post Odof.in.l.quoties, col.2.versi.iuxta istam partem.C.de rei vendica.

Cedentis confessio an noceat cessionario.

14 ¶ At si nulla sit alia fraudis suspitio,tunc incidimus in illud dubium,an cedentis confessio noceat cessionario,de quo per Dy.Ray.& Bar.in.l.seruum filij.§.j.ff.de lega.j.eundem Bar.post ipsum Dy.in.l.facta.§.si hæres,colũ.2.versi.quęro vtrùm cõfessio,& ibi Imo.& Pau.Ca.ff.ad Trebel.& eundem Bar.in.l.si actor,colum.2.versi.ad horum declarationem.ff. de procurato.& in l.si cùm emptore,in fi.ff.de pactis.& in.l.si partẽ,& ibi Floria.in.§.j.ff.quemadmo.seruit. amit. Specul.Ioan.And.& Bald.in addi.ipsius tit.de cessi.act.§.j.colum.2.versicu. sed nunquid sola.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cy.& Saly.in.l.vlti.C.de procura.vbi etiam tractant,an cedens tencatur iurare.Pet.Iaco.tit. de rei vendi.vti quæ competit ex ceſſi.col.pe.Anto.in.c.quâuis,colũ.2.extrà de re iud.Rapha.Co. con.155.Antognolus,col.3.verſi.ad id autem.Alex.conſi.46.circa primum,col.2.verſi.ſuper ſecundo,lib.j.& Ludo.Gozad.conſi.3.in cauſſa mihi tranſmiſſa,colum.2.nume.8.Nam ſi confeſſio non obſit,fruſtra quærimus de iureiurando illius,quod nihil profuturum ſit cõſanguineo, nihilq; obfuturum ſecundo emptori.Ideo ſufficiet iuſiurandum ipſius ſecundi emptoris,vt dicimus de procuratore in rem ſuam,cuius ſolius in negocio cuius eſt procurator,vertitur commodum & incommodum.Ideo & eius quoque ſolius exigitur iuſiurãdum calumniæ,& non domini,vt not.per gloſſam,& alios in.l.non ſolùm,in principio.ff.de procurato.& Barto. in.d.l.ſi actor,eodem titu.cum ſimi.

15 *An audiatur cõſanguineus volens probare cõtrarium eius quod iuratum eſt.*

SED ET AN in caſu noſtræ conſuetudinis,cùm ſcilicet emptor iurauit verum eſſe id precium,quod in inſtrumento emptionis continetur,admittetur conſanguineus ad probãdum cõtrarium,videbis poſteà latè hoc eodem titu.§.4.vbi multa de ea re ſcripſimus,& dicemus etiam aliquid infrà eo.tit.§.5.nu.5.vtrùm autem,vbi allego Chaſſe.qui hæc latiſsimè diſputat in commentarijs conſuetudinum Burgundiæ hoc eodem tit.de retraict.§.12.in verbo,ou par ſermẽt des contrahens,col.3.verſi.item iuramentum,& ſeq.illum videre poteris.

16 *Quid ſi emptor recuſat affirmare precium. Conſuetudo.*

QVID DENIQVE Si emptor requiſitus à conſanguineo precium iureiurando affirmare,id nolit facere.Et ſanè ex conſuetudine Marchienſium hoc eodem tit.§.11.qui eſt. 270. omnium conſuetudinum illius gentis,is priuatur re ipſa ab eo empta eáque conſanguineo adiudicatur.Quod de iure vix obtineret,niſi ſi fortè emptor à iudice iuſſus id facere,ſub pœna priuationis rei,idipſum recuſaret.Sed tu hìc vide omnino no.in.l.j.§.j.& iterum.§.hoc autem iudicium.ff.ſi quis ius dicen.non obtempe.& in.l.qui reſtituere.ff.de rei vendic.& ex ibi ſcriptis intelliges quid hìc dicendum ſit.

SANS FRAVDE. GLO.3.

1 *Cõſanguineus an teneatur reddere aliud precium quam verum ipſum.*

NEQVE ENIM TENETVR cõſanguineus reddere,niſi id precium quod re vera & ſine fraude fuit traditum,ex eo quod in ſimili tradit Baldus in. l. ſecunda in fi.C.de reſcin.vendi.quòd ſtante ſtatuto,vt conſors præferatur extraneo in venditione,ſi extraneus offerat.20.conſors.15.tantũ,id dicens eſſe iuſtũ preciũ,certè nõ auditur ipſe conſors,niſi tantum det,quantum ab alio offertur,dum modò id ſit ſine fraude,& colluſione,& pactis æqualibus,per.l.vbi.ff.de in diem addict.ſed credo quòd voluit allegare.l.ſi venditor precio,eo.tit.quæ multùm ad hoc facit,cùm prior nihil huc ſpectet.& ſequitur Saly. in.l.dudum, col.2.verſi.quæro ſtatuto cauetur.C.de contra.empt.& Ro.in.l.ſi eum,in prin.ff. ſi quis cautio.Iaco.Alua.& Cardi.Alex.in.c.j.§.ſed & res,tit.per quos fiat inueſti. Rapha.Co. Franc.Are.Soci.& Iaſon in.l.qui Romæ.§.cohæredes.ff.de verbo.obliga.vbi & ipſe Are.dicit, quòd in hoc multùm ſolers & prudens iudex eſſe debet,vt videat ſi poſsit perpendere fraudem, in qua(inquit)deprehendenda multùm facit enormis læſio precij,cum alijs coniecturis:quia ad hoc coniecturæ ſufficiunt.l.apud Celſum in princip.cum glo.ff.de dol.mal.excep.cum ſi.

2 ¶ Et de hoc eſt text.in emphyteuta,qui vult vendere rem emphyteuticam,in.l.vltim.C. de iure emphyteutico,in illis verbis,quantum precium ab alio re vera accipi poteſt.& iterum ibi, tantã præſtare quantitatem,quantam ipſe re vera ab alio accipere poteſt: nam cùm dicitur re vera, plane datur intelligi omnem fraudem,colluſionem,mendacium abeſſe debere,vt etiam ibi not. Salyc.colum.3.verſi.quęro emphyteuta volens vendere,vbi & ad hoc allegat tex.in.l.eum qui,vercùm igitur,ibi,falſus emptor.ff.de in diem addict.& idem quoque voluit Specul.titul.de loca.§. nunc aliqua,verſiculo.92.& Collecta.in capitul.potuit,columna quarta,verſiculo,ſed quid ſi retulit,eod.titu.Et huc quoque pertinent,quæ ſcribunt Bal.Mrti.Laud. Aluar. Cardi. Alex.in.c. porrò,poſt princ.tit.qual.olim feud.ali.po.quòd cũ ibi dicitur,quòd dominus poteſt æquali precio redimere feudum alteri venditum,illa verba,æquali precio,ponũtur ad exclu dẽdã fraudem:multi enim(inquit Bal.)cõfingunt precia in fraudẽ aliorũ.nam vt cæteri dicunt,ſi emptor & venditor colludant de maiore precio,id quidẽ precium non attẽdetur,per dictã l.vltimam.C.de iure emphyteutico.

§. 3.

ET LESDICTES choſes ainſi declarées,Ledict retrayant na que huyt iours a payer ou paracheuer de payer ledict pris. Car ſi dedans les huyt iours il na paye, ou paracheue de payer le dict pris,il ne ſera plus receu au dict retraict. Et pert ladicte piece dor ou dargent,quil aura conſigne ſeulement,en faiſant le dict ofre de retraict.

ET LESDICTES CHOSES DECLAREES. Glo.1.

1 *Quid requiritur vt cõſanguineo præcludatur via retrahẽdi. Cõſuetudines.*

ERGO EX NOSTRA HAC conſuetudine cõſanguineus non eſt in mora ſoluendi precium venditionis,niſi primùm emptor oſtenderit exhibueritque ipſi conſanguineo ſuum contractum,id eſt,inſtrumentum,vt declaratum eſt in præcedenti.§. prætereáque precium ipſius iureiurando affirmauerit. quod non diſſimiliter apud Pariſienſes ſtatuitur.c.conſuetudinum eius gentis. 177.atque etiam apud Meldenſes.c.102.Engoliſmenſes cap.57.& Sanctonenſes Angeriacos.c.46.niſi quòd hìc non loquitur de inſtrumenti oſtenſione, ſed tantùm quòd emptor debet facere fidem de vero contractu & precio, ad hoc vt conſanguineus debeat ſoluere intra ſtatutum tempus.

NAQVE HVYT IOVRS. GLO.2.

1 *An hic.§. præcedat,ſi emptor non ſponte ãte citationem cõſanguineũ admiſerit.*

ID TVSANE intellige procedere,in caſu de quo loquitur noſtra cõſuetudo, videlicet cùm emptor oblatione à conſanguineo facta eum libens & citra controuerſiam admittit. Quid enim ſi recuſet,ideóque in ius vocatur, ibíque fortè diutius litigat,tandémque videns fortè conſanguineum longiùs abeſſe à loco iudicij, aut etiam illum eam pecuniam,quam in principio paratam habebat,in ſumptus litis conſumpſiſſe, aut aliter ea decidiſſe,dicit ſe eum ad retractum admittere,exhibétque ſuum cõtractum, cũque & precium eius iureiurando firmat.Iam ſumus extra caſum noſtræ conſuetudinis.Ideóque cũ in hoc caſu non reperiatur ſtatutum tempus,iudex arbitrabitur intra quod tempus cõſanguineus precium afferet.l.j.§.vlti.ff.de iure deliberandi,vbi ita ſcribitur, cùm dicit tempus, nec adijcit diẽ, ſine dubio oſtendit eſſe in ius dicentis poteſtate,quam diem præſtituat.&.l.cõtinuus.§.cùm ita, in prin.ff.de verbo.obliga.&.l.ſi.domus.§.pecunia. ff.de leg.3. Alioquin enim in hoc caſu eſſet paratiſſima apertiſſimáque via emptoribus fraudandi conſanguineos, dum id agerent quod diximus.Quod minimè ferendum eſt.l.in fundo.ff.de rei vendicatio.cum ſi. Et veriſimile eſt ſtatuentes,ſi de hoc cogitaſſent,aut interrogati fuiſſent,ita ſtatuiſſe:ideóque pro ſtatuto habendũ eſſe,ex ſententia glo.in.l.tale pactum.§.vlti.ff.de pactis,cum infinitis propè ſimil. & concord.à me adductis in repe.l.ſi vnquam,in prin.num.55.inter tam multa.C.de reuo.dona.

2 *Creditor an cõſtituat debitorẽ in mora eũ interpellando poſt recuſationem accipiendi debitum.*

¶ Et aliàs videmus,quòd ſi creditor oblatam pecuniam noluit accipere,& poſteà debitorẽ reperiat,eúmque non valentem tunc ſoluere interpellat,non eum conſtituit in mora,tanquam id agendo in dolo verſari cenſeatur.l.ſi & per emptorem.§.vlti.in fi.iuncta gl.vlti.ff.de actio.emp. &.l.illud,ibi,cùm omnia integra eſſent.ff.de peric.& commo.rei ven.& voluit Specula. titulo, de arbit.§.vlti.verſi.pone igitur.& Paul. Ca.qui illam gloſ.dicit ad hoc not.in.l.ſi reus paratus, col.2.verſi.in glo.ibi,qui præſente.ff.de procura.& in.l.prætor ait.§.ſi quis paratus.ff.de operis noui nunciatione.& Alexander in.l.ſi ſeruum Stichum.§.ſequitur,columna prima.ff.de verborum obligat.

3 *Cõſuetudines.*

¶ Et facit quod ſcribit idem Paul.Caſt.in.l.de pupillo.§.ſi is cui.ff. de ope.no.nuncia.Et text. in.l.3.§.ſi quis hæredi.ff.de ſtatulib.cùm dicitur,ſed quid ſi data opera traxerit, an ob id ſtatim, vt adita eſt hæreditas,ad libertatem perueniat?quid enim ſi tunc habuit, poſt aditam hæreditatem habere deſijt.Et facit etiam text.in.l.aut qui aliter.ff.quod vi aut clã,qui loquitur de eo qui arctat aduerſarium.& quod in ſimili tradit Alberi. poſt Rayn.in.l mora,col.vlti. numero.32.ff. de vſur.Et ita nuncupatim & in hoc caſu ſtatuit conſuetudo Aurelianenſis.c.290. Nam cùm c.præcedenti ſtatutum fuiſſet conſanguineo tempus.24.horarum ad ſoluendum emptori precium venditionis,cùm ſponte ipſe cõſanguineus ab emptore admiſſus eſt ad retractum, mox eodem.c.290.quod confeſtim ſequitur,ſubdit quòd ſi ſuper retractu lis oriatur poſt conteſtationem,eſt in arbitrio iudicis tempus ſoluendi præſtituere. Et eadem propè eſt conſuetudo apud Senones.c.56.Et Lorrienſes in præfectura Montargij hoc tit.§.12.Et vide etiam quæ dicam infrà in fi.huius tit.q.5.

4 *Quid ſi ſine mora aut culpa cẽ-*

¶ Et hæc quidem vera ſunt in ea ſpeciẽ, de qua locuti ſumus, cùm videlicet emptor iniuſtè recuſat.Quid enim ſi nulla ipſius culpa interuenit,ſed fortè è diuerſo conſanguineus diem capta

 uit,qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptoris in iudiciũ vocatus est.

uit qua emptor domo abesset,& ei oblationem facit ad domum,eumque citat in caussa retractus ad longum diem,quo emptor adest iudicio,agnoscitque retractum, & suum contractum exhibet,illumque iurat verum esse.Vel etiam consanguineus emptorem ipsum conuenit, qui eũ cõtinuò admittit ad retractum,& confestim vterque iudicium adeunt pro liquidatione impensarum,& liquidatione facta emptor cõtractum exhibet,& eum iurat verum esse,vt dictum est. Et tunc crederem esse locum huic nostræ consuetudini,nec iudicem posse id tempus octo dierum producere:quin si id fecerit,curret tamen id tempus consanguineo,per id quod in simili voluerunt Guil.Cu.& Alberi.in.l.cùm post mortem.ff.quan.actio de pec.est anna.quòd si ei cui cõpetebat exceptio non numeratæ pecuniæ,& ex biennio restabant.15.dies tantùm,iudex præstituerit tempus vnius mensis ad eam proponendam,is tamen post eos quindecim dies, qui biennium integrum conficiunt,non admittetur,ar.illius.l.&.l.propter litem.§.j.ff.de excu.tuto.Et illud in vniuersum constat,iudices non posse tempora à lege vel statuto sine ministerio iudicis præfinita producere,nec mutare in præiudicium partium,per.l.si verò solùm,in fin.in authen. de nupt.Dy.in.c.indultum,col.4.de regu.iuris,lib.6.& Alberi.in.l.in senatus.§. vlti.num.2.ff. ad S.C.Turpilia.cum concord.à me traditis infrà.§.8.glo.2.num.14.sed & pro ea.Et vide etiã quæ diximus suprà.§.j.in gl.10.in verbo,dedans lan,num.31.præsertim & seq. Ego tamen hoc casu appellandum à iudice tutius censerem in nostra Francia,in qua omnino parendum est sententiæ,vel appellandum,nec locus est nullitati,quam vocamus,in sententijs.

5 *An in hoc tempore octo dierum comprehẽdatur dies ostẽsionis instrumẽti & iurisiurandi.*

VTRVM AVTEM IN HOC octo dierum spacio statuto præfinitoque solutioni precij comprehendatur is dies,quo emptor post ostensionem instrumenti & affirmationem precij admisit consanguineum,vt sic istud tempus currat de momento in momentum. An verò præter eum diẽ erunt & alij octo dies,planè intelliges ex his quæ generaliter super huiusmodi dubijs latissimè tractauimus suprà huius tituli.§. primo , in verbo, & iour,vbi videre poteris.

6 *Quid si id tempus cadat in bissextum.*

¶Sed quid si id tempus octo dierum incidat in diem bissextum,an is cõnumerabitur pro duobus,an pro vno tantùm.Et certè si de anno ageretur,id biduum pro vno haberetur in fauorabilibus:& pro duobus,in odiosis,vt diximus suprà eo.ti.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,num.119. vigesimo tertiò. At hic non de anno,vt illic,sed de diebus agitur,scilicet de octo diebus, quo casu semper id biduum bissexti pro duobus diebus computatur.Ita enim voluit Iacob. Rauẽ. & post eum Alber.in.l.tertia.§.minorem.ff.de minori.& est optimus tex.in. l.2.in postremo casu illius.ff.de diuer. & tempora. præscriptio. vti eum text.intelligit Hugo. relatus ab Accursio, quanquam aliter intelligunt Ioan.& Bulg.vti & is retulit.Verùm sententiam Hugo.& Bar.ibi, & omnes,vt ipse dicit,sequuntur.

A PAYER. GLOS. 3.

dematerix cõpẽsationis

1 *an emptor teneatur consanguineo cedere habita fide de precio.*

HOC IN LOCO in mentem venit glo.no.in.l.j.in verbo, necessitatem. C.de com.ser.manumis.quę hanc nobis doctrinam præscripsit.Quòd cùm quis à lege vel statuto cogitur alteri vendere,vt in eo casu,& alijs multis collectis à gl. in.l.Iulianus.§.idem Celsus.ff.de act.emp.& in.l.nec emere, & ibi quoque Guil. Cu.Alberi.& Iason.C.de iure deliber.& alijs quos adduximus suprà in rub.huius titul. numero.15.imò & quod etiam in fin.His igitur casibus, & alijs si qui sunt,quibus quis cogitur,tum demum is cogitur,si priùs soluatur precium,neque enim tenetur habere fidem de precio,vt ibi(inquit ea gl.) innuitur,& per.d.l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.emp. Et ad hoc illam glo.expendit,& sequitur Bal.ibi.

2 *An consanguineus posit compensare.*

SED QVAESTIONI EST, an hìc sufficiat compensare debitum, quod videtur cùm id vim solutionis habeat.l.si debitor.ff.qui potio.in pig.habe. vbi scribitur,cũ creditum compensatur,perinde haberi,ac si creditori pecunia soluta esset: nec enim interesse soluerit,an compensauerit,ex qua Alberi.ibi & nostri docto.vbique annotant eum soluere,qui cõpensat,vt per Bartho.Brixi.quæsti.venerabili.33.quæritur vtrùm excommunicatus. Bart.in.l. aufertur.§.qui compensationem.ff.de iure fisci.& in.l.diuortio.§.ob donationes, in.2.oppo.ff. solut.matri.Alberi.in.l.si quid à fideiussore,post prin.& in.l.quod Labeo.ff.de compen.Bald. in.l.2.post prin.C.de compensa.& in.l.tam mandatori,col.2.versi.sed hìc dubitatur.C.de non num.pecu.Ange.consi.259.quædam domina,colum.2.Raph.Fulg. consi.131.Gaspar,colũ. pe. & cons.141.Nanues,paulò ante si.Paul.Ca.qui & id dicit procedere in statutis, cons.328.quod Nanues,colum.j.lib.j.& Corne.consi.111.videtur,colum.2.in litera.e,libr.4.& doct.vbique.Et id quoque probat tex.in.l.vel permutauit.ff.de libera.cau. vbi dedisse intelligendus est,qui cõpensauit.&.l.dedisse.ff.de verbo.signific.vbi est similis tex.& facit.l.amplius.ff.rem rat.hab.Idque intantum,vt licèt conditio debeat impleri in forma specifica,vt nostri loquuntur, nec possit per æquipollens impleri.l.Meuius,&.l.qui hæredi.ff.de condi.& demon. habeatque vim solennitatis,& eius quidem non leuis.Bald.in authen.matri & auiæ,column.j. C.quan.muli.tute. offi.cum multis concord.à me adductis infrà tit.seq.§.2.num.3.& eò quidem. Et formæ,vt tradit Philip.Deci.consil.11.quoniam,columna.6.versi.solùm contra testamentum. Tamen conditio

Etiam in statutis.

Etiam in implẽda conditione.

tio soluendi impletur per compensationem.l.si peculium.§.de illo.ff.de statulib.quam & in hoc expendunt doct.vbique.

3 *Etiam in iuramento vide infrà.6.*

¶Et huius quidem.l.ar.Bart.in.l.amplius,colum.vlti.& ibi quoque Ang.Raph.Co.& Alexã. in addi.Bar.ff.rem rat.habe.tradunt eum qui iurauit soluere, non incurrere in periurium,si cõpensat.quod & idem voluit Io.Fab.in.§.in bonæ fidei,colum.4.versi.quid ergo dices,& ibi etiã Io.Plat.colum.j.ad fi.instit.de actio.Bald.in.c.ad nostram.l.j.versicu.quæro an qui iurauit,& ibi quoque Panor.columna vlti.versicul.sed contrarium,extrà de iureiur.vbi & ipse Bald.dicit id procedere,etiam si quis iurauerit se soluturum verè,& non per iuris fictionẽ:quia ista fictio realiter idem est quod veritas,& eandem habet vtilitatem:& ideo exorbitat ab omni regula fictionum.l.singularia.ff.si cert.pet.& idem Panor.in c.cùm dilectus,colum.8.versic.alium casum, extrà de ordi.cogni.& in.c.cùm inter,column.pen.ver.ad hoc quòd no.extrà de exceptio.Imo. in.l.Iulianus,la.j.ff.de condi.& demon.Ro.in.l.eum qui.§.j.ff.de iureiu. Alexand.consi.12.ver. viso themate.antescripto,colum.vlti.ver.non obst.sextum ar.lib.2.Soci.qui hanc rem latè examinat in.d.l.Iulianus,colum.pen.versi.vltimò quærit.ff.de condi.& demon. vbi tamen in fi.id intelligit procedere in debito post iuramentum cõtracto.Tynda.qui similiter intelligit in tracta.compensationis,colum.29.versi.redeamus ad materiam,vbi & id latissimè disserit.& Steph. Bertran.consi.j.in fi.lib.j.& cons.94.puto,columna.2.numero.7.lib.2.& consil.153.existimo, colum.2.nume.11.eod.lib.2.& consi.44.pro pleniori,col.2.lib.4.Aufre.deci.Tholo.j.&.1.fuit quæsitum,& iterum deci.139.item fuit quæsitum si ego.

Et eo quoque de soluendo vere & nõ per fictionem iuris.

Etiam in debito post iuramẽtum contracto.

4 *Emphyteuta compensans nõ cadit emphyteusi.*

¶Et hinc quoque videmus, quòd emphyteuta,qui non soluit pensionem biennio vel triennio cùm dominus tantundem ei deberet,non cadit emphyteusi,si sit paratus compensare,vt post alios antiquiores voluerunt Spec.& Io.And.in additio.illius.ti. de locat.§.nunc aliqua,ver. 79. Ab.antiquus in.c.bona fides,& ibi Anto.in.vlti.no.& Imo.colum.6.& Panor.colum.vltim.& Barb.colum.item vltim.extrà de deposi.Odof.& Rapha.Fulg.in.l.si constat.C.de compensat. Alberi.in.l.cùm aliter.ff.eo.tit.& in.l.2.colum.5.versi.si dominus erat,qui est sub numer.16.& ibi Iason colum.16.versi.decimonono.C.de iure emphy.Io.Fab.in.§.in bonę fidei,& ibi quoq; Io.Plat.& Iason charta vltim. Zasius colum.pen.instit.de act.Bald.in sua marga.in verbo,emphyteuta,col.2.versi.emphyteuta potest.Ro.dum Specul.vbi suprà allegat,consil.204.pro discutienda,colum.2.versi.nec refragatur.Soci.con.99.in caussa eximij,column.2. versi.secũda dubitatio,lib.j.& Fran.Curt.Senior,qui id dicit in palacijs obseruari, consil.71.super controuersia,col.pen.versi.transeo ad tertium. Et neminem hactenus legi,si me non fefellit memoria,qui contrarium teneat præter Guil.Cu.& Pet.Iac.qui eum citat in titu. de actio.in rem pro re emphy.colum.3.versi.item est notandum quòd si prædicto. Et facit etiam quod ab Ang.respõsum est consi.132.quidam nomine Nicolaus,quòd si ex statuto non potest opponi, nisi exceptio solutionis,poterit tamen compensationis.& sequitur Alexand. d.consil.12.column.vltim.versic. non obstat sextum,lib.2.& Guid.Pap.deci.Delphi.171.reperio,columna vltim.& iterum deci. 174.vlterius,in fin.rursusque in commentarijs statuti de literis compulsorijs, vbi id dicit vidisse se semper obseruari.& Iacob.Rebuf.in.l.nemo carcerem,in addi.C.de exact. tributo.libr.10. Anto.Bauer.in tracta.de virtute iuramenti,numero.33.& Steph.Bertran.consil.289.tria,colũ. prima libr.2.

Quid si statutũ tollat omnẽ exceptionem præter solutionem.

5 *Dominus compensat.in retractu feudali.*

¶Et nuncupatim in casu retractus feudalis admittendum esse dominum ad compensandum, tenuit Carol.Molend.in suis consuetud.Paris.commentarijs tit.j.§.13.glo.7.num.10.vbi & hãc addit rationem. Nam vt verè soluatur,non stat per compensantem,sed per aduersarium,qui dissulit soluere,quæ ratio probatur ex.l.3.§.cùm igitur.ff.de statulibe. cùm dicitur proinde defendi potest,& si non vult exigere,vel ipse soluere,vt hinc habeat vnde conditioni pareat,libertatẽ competere,quem tex.in id expendit Bart.in.d.l.amplius,ad fi.ff.rem rat.habe.Addit & Molẽd. vt ad eũ redeamus,hæc maximè procedere in hoc casu retractus, cùm emptor potiùs debita sua soluere,quàm aliena acquirere debuerit. Sed id tantùm obtineret in debito contracto ante acquisitionem. Hanc autem potes addere rationem ad hunc nostrum retractum, quòd cùm res à consanguineo retrahitur,emptor vicem subit venditoris, vt qui vendere consanguineo debet eodem precio, venditori autem precium petẽti potest obijci compensatio.l.si ex venditione,& ibi docto.C.de compensat. Nam & ea locum habet in omnibus actionibus & realibus,& personalibus,& mixtis.l.vlti.& ibi Bald.C.eod.tit.

Compensatio an sit vera solutio.

6 *De eo quod suprà dictum est iuramento.*

¶Aduerte tamen quia id in nostro casu non est sine dubio, quandoquidem compensatio non vera & propria,sed ficta atque impropria solutio est,per.d.l.Iulianus,la.j.ibi,quasi dederit.ff.de condi.& demonstr.quam doct. vbique ad compensationem trahunt. Hincque occasione sumpta Bar.ibi in fi.dicit eam.l.facere ad eam quæstio.de qua suprà diximus,vtrùm qui iurauit dare,à iuramento liberetur compensando,de quo(inquit)in.c.ad nostram.l.j.extrà de iureiuran. ex quibus videtur secum hac in re pugnans tenere compensationem,non liberare à iuramento: quia gloss.Inno.Hosti.Io.And.Collecta. Anto.Imo.sibi contrarius,& omnes præter Bald. & Panor.id tenent in eod.c.per eum tex.& ibi inter cæteros Fely.col.vlti.dicit hanc esse communem opi.& Io.Ana.& Maria.in.c.querelam,eo quoque tit.Ro.in.l. stipulationes non diuidũtur.ff.de verbo.obliga.dum tractat,an iuramentum faciat precisè cogi ad factum Matthes.no.

Universidad de Deusto
Biblioteca

54.nota quod iuramentum. Alex.sibi contrarius con.91.visis actis,col.2.versi.2.principaliter,li. 2.Franc.Aret.con.99.longitudo,col.2.versic.3.vbi & hanc dicit esse communiorem op.Iason latè in l.eum qui.§.j.col.j.&2.ff.de iureiur.& in l.si pecuniam,in prin.col.pen.ver.3.facit.ff.de condi.ob cau.& in.d.§.in bonæ fidei,col.pen.& ibi etiam Zasius,colū.vlti.insti.de act. & idem Iason con.41.in duabus,col.2.versi.prætereà dominus Io.lib.3.& Steph.Bertran. sibi contrarius con.154.voluissem,nume.2.lib.j.& consi.305.viso casu,col.j.co.lib.j.& Matthe. Afflic.deci.Neapo.163.die.7.vbi tamen intelligit,si debitor non adeo opprimatur paupertate,vt possit soluere.& deci.381.quædam hypolita,col.j.& Ludo.Gozad.consil.32.dominus,col.2. versi.nō obstat & secundum,& con.99.videtur,col.j.num.4.

7 ¶Igitur vt longo veluti postliminio redeamus ad nostrum casum retractus proximitatis. Si cō pensatio sit ficta solutio,vti verè est,& nemo contradicit, quomodo de ea intelligentur statuta loquentia de solutione,quæ propriè verè ac strictè,non fictè,non impropriè,non latè intelligēda sunt,vt vbique nostri conclamant. Præsertim autem hoc nostrum statutū quod plerique existimant esse contrarium iuri cōmuni,& prætereà iniuriosum ac graue. vt diximꝰ supra in rub. num.60.quamobrem sunt multi,& seq. Verùm eæ rationes non procederent in retractu conuē tionali,vt qui multò fauorabilior sit hoc proximitatis, nempe qui ex conuentione partium est: ideo non dubito,quin in eo sit admittenda cōpensatio. Nisi si quis diceret,verba quoque contractus strictè esse interpretanda.l.quicquid.ff.de verbo.obligat.cum s. Quod autem suprà diximus de emphyteuta compēsante,vt id obiter dicamus,nō est sine dubio,vt videre licet in addi.Pet.Iac.quo loco suprà citauimus,cuiuscunque illæ addi.sint,authoris enim nomen non inscribitur.

Decisio quæstionis.

Quid de retractu conuentionali.

8 SED SI RECIPIMVS eam opi. quæ dicit sufficere compensationem in retractu proximitatis,quæri potest an necesse sit consanguineū expressim declarare emptori velle se cōpensare,an verò si taceat,& interim labatur tempus,quo solutio fieri debuit,excludetur à retractu,tanquam solutione non facta. Quod videri posset. Nam licèt compensatio ipso iure fiat,intelligitur si petatur,per.l.vlti.C.de compens.glo.& doct.in.d.l.si constat,eo.lib.cum concord. à me collectis in.l.si vnquam,in verbo,reuertatur,num.13. Verùm Ioan.Fab.in.d.§.in bonæ fidei,vbi suprà in ea est sententia,vt semper & in omni casu in quo cessatio solutionis affert præiudicium,quantùm ad pœnam,vsuras,interesse,vel aliàs in quocunque effectu morę,fiat ipso iure compensatio, sine alia declaratione siue petione, per rextum ibi.& quia vbi nulla mora est, ibi nulla quoque petitio est:vel si quædam est,potest exceptione summoueri.l. nulla intelligitur.ff.de re iudica. &.l.lecta,in fin.ff.si certum petat. Cùm igitur effectus compensationis tollat effectum petitionis,vel ipso iure,vel per exceptionem,sequitur quòd & omnem moræ effectum tollit, quocunque modo mora contrahi possit.

An necesse sit consanguineū expressim declarare cōpensationem ante tempus.

Cōpensatio an ipso iure & quomodo fiat.

9 ¶Et idem quoque voluit Pet.Iac.in.d.titul.de actio.in rem pro re emphy. vbi suprà.Alberic. in.l.si quid.ff.de compensatio.Imo.in.d.c.bona fides, columna.5.versicul. vlteriùs potest quæri,ext.de depos.vbi loquitur in illo casu emphyteutæ,qui ne cadat emphyteusi, vult compensare,& id dicit menti tenendum.& Pet.Anc.consi.6.pro parte,column.3.in.4.dubio,vbi ex hoc pulchrè dicit impediri præscriptionem.& consil.235.prima facie,ante fi.& Soci.in eodem casu loquens in.d.consi.99.vbi suprà,lib.j.& similiter Iason in.d.l.2.in.19.quæsti. versicul.vnde videretur.C.de iure emphy. Et id generale esse,vbi agitur de euitanda pœna,vel vsuris, vt per gl. & doct.in.l.j.& in.d.l.si constat.C.de compensat.& Panor.in.d.c.bona fides,colū.vlti.Rapha. Fulgo.consil.196.ad id de quo,column.j.& Alexand.consil.74.viso titulo,column.j.versic.sed præmissis,libr.5.& consil.196.visis,columna.2.lib.7.& doct.vbique. Sed vide.vtrùm id tutum sit in hoc casu,in quo consanguineus venit iure speciali,tractátque nō de damno, sed potiùs de lucro,vti asserunt Hostien.Ioan.And.& Petr.Anca.in cap.constitutus, extrà de in inte.restitu. & diximus latiùs suprà.§.j.in glosſ.10.in verbo,dedans lan,in.24.quæstio. In retractu autem cō uētionali nihil est,quod in hoc dubitare debeamus, vtpote in quo vēditor certat de damno vitando.

Quid in retractu conuentionali.

10 ¶Ex quibus soluitur & aliud quod hìc oriri posset. An scilicet necesse sit adiri iudicem, vt fiat hæc compensatio:an verò & extra iudicium fieri,siue opponi possit, Nam si non opus sit aliam huius rei fieri declarationem,frustra de iudice quærimus. Cæterùm Alberi.in.l.si quid à fideiussore.ff.de compensat.tradit compensationem opponi posse extra iudicium,idque communiter teneri & obseruari.& idem quoque dicit ipse Alberi. post Iac.But.in.l.debitor.ff.de nego.gest. affirmans satis esse,vt eius rei fiat protestatio coram testibus. Et id quidem fieri tutius est,etiam si communiter tenetur,nulla opus esse protestatione,aut declaratione cū agitur de vitanda pœna,vsuris,aut interesse,vt diximus in præcedenti versi.

An necesse sit adire iudicem, vt id fiat.

11 SED ET ILLVD IN DVBIVM venit. Si consanguineus in promptu probare non possit debitum,quod sibi ab emptore deberi contendit, sed breui quopiam tempore probaturum se offert:quod fieri potest,cùm quantùm ad id idem est iudicium debiti liquidi,& non liquidi,sed proximè liquidandi,vti per.l.vltim.C.de compensatio. voluit Barthol.in.l.in compensationem,in fin.ff.de compensat. Quæro igitur quantum tempus in id statuendū est. Quidam id relinquunt arbitrio iudicis,glosſ.in.d.l.vltim.in verbo,indaginem,& ibi Iac.Ra.Petr.à bel.

Quid si consanguineus nō possit in promptu probare debitum.

Perti.Cy.in.10.quæst.Bal.in.2.op.& Saly.col.2.in.7.opp.iidem Pet.Iacob.& Ange.Aret.in. §.in bonæ fidei,insti.de actio.Collect.Anto.& Barba.in.d.cap.bona fides,extrà de depo.Baldi in.l.si ex falsis,colum.2.versic.sed talis obiectus.C.de transactio.& in.l.in ea.C.de compensa.& in authent.& consequenter,colum.2.versi.extrà quæro nunquid liquidato. C.de sentent.vbi id intelligit,modò non excedat duos menses.& Soci.consi.65.conclusio,colum.3.versi.confirmo hoc,lib.4.& Steph.Bertran.consi.289.tria,colum.2.numero.7.lib.2. Alij simpliciter dicunt id fieri posse,& debere intra ipsos duos menses,per.l.aufertur.§.qui compensationem.ff.de iure fisci.in qua op.fuere glo.in.d.c.bona fides,in glo.vlti.in fi.& ibi Hosti.& Io.And.vterque in fin. de depos.& Dy.in.d.§.in bonæ fidei,in vlti.quæst.& ibi quoque Nicol.Neapo.in.4.quæsti. gl. & Iason num.74.insti.de actio.

12 ¶Alij denique intra tempus quod daretur reo ad soluendum,per.d.§.qui compensationem.ibi enim dari duos menses,quia idem tempus præstituitur debitis fiscalibus.l.in fraudem.§. fiscalibus,eod.tit.& olim omnibus condemnatis dabatur.l.debitoribus.ff.de re iudic. Ideo si nullum tempus datur ad soluendum,nec ad liquidandum dari debet.Ita enim voluit Bar.in.d.§.qui cō pensationem.Bald.in.d.§.in bonæ fidei,& ibi quoque Ioan.Fab.columna.8.in paruis, versi.sed quid vocas,insti.de actio.Petr.Ancha.Imo.& Panor.qui tamen distinguit in.d.ca.bona fides de depos.& Alexand.consi.61.& si puto,col.j.lib.3.quod consi.repetitur consi.95.lib.5.& Tyndarus in tracta.de compensa.char.pen.versi.vtiliter circa præmissa,vbi id temperat. Igitur in casu nostro has omnes op.iungendo crederem id faciendum intra tempus arbitrio iudicis statuendum,modò non excedat tempus octo dierum, quod datur ex nostra consuetudine ad soluendū precium,vti & in retractu feudali voluit Carol.Molend.in.d.tit.j.§.13.glos.7.ad fi.vbi ex ijs infert,quòd si dominus volens retrahere non habet promptas probationes debiti,& velit deferre iuramentum emptori,id facere potest,modò emptor iurare possit intra tempus in id statutum. nam si ab eo loco absit longiùs,vt id præstare non possit,imputandum est domino,qui ita se arctauit:& nisi soluat intra tempus,cadet retractu.pro quo est optimus tex.in.l.2.§.si quis tamen, ibi,sic ipse se arctauerit.ff.si quis cautio.& in.l.cùm postulassem,in prin.ibi,quia tardius experiri ceperim.ff.de dam.infect. Et facit quod in simili tradit Bal.in.l.si à te.C.de pact.inter empto. & vendit.

Quid si consanguineꝰ deferat iuramentū emptori.

13 SED ET ILLVD QVAERI POTEST, si cōpensatio hìc locū habeat. Quid si consanguineus accepit cessionem debiti à creditore emptoris, an & hoc debitum poterit compensare cum precio,de quo vide glo.in.l.si quis in rem suam,in verbo,& nō in fraudem,& ibi Bart.Bal.& Angel.ff.de procurat.Dy.& Bar.in.l.doli.ff.de nouat.& eundem Dy.in cap.is qui in ius,colum.vlti.de reg.iur.lib.6.Specul.in titul.de procura.§.vlt.versi.sed nūquid. Cy.Ioan.Fab.Alberi.Bal.Angel.& Saly.in.l.eius.C.de compensat.Bart. in.l.qui duos,in prin. ff.de leg.2.Alber.in.l.j.col.2.ver.item quærit cùm hìc.C.etiam ob chiro.& in.l.apud Celsum. §.de auctoris dolo.ff.de doli mal.excep.& in.d.l.doli,col.j.nume.4.& seq.ff.de nouat.& in.l.in his officijs.ff.de reg.iuris..Ioan.Fab.in.d.§.in bonæ fidei,colum.vltim,versicul .itē potest quæri,insti.de actio.Pet.Iac.in titul.de rei vendicat.vtili.quæ competit ex cessi.col.3.ver.item non cogitur.Imo.in.d.c.bona fides,colum.5.versicul.potest etiam quæri,extrà de depos.it.Paul.Ca. consi.181.viso puncto,col.2.versic.quod autem exceptio,lib.j.Steph.Aufre.deci.Tholo.93.itē fuit quæsitum si coram,ad fi.Matthe.Afflict.d.deci.Neapo.163.die.7.col.2.versicu. sed in dicto processu. Quanuis scio multos ex ijs loqui in specie diuersa,an videlicet compensatio possit opponi aduersus cessionarium,sed eorum multæ rationes ad hūc quoque contrarium casum pertinent. Et hæc quidem omnia obtinent & in retractu conuentionali.

An consanguineus possit compensare debitū creditoris cuiꝰ cessionē habet.

14 POSTREMO QVIA HAEC nostra consuetudo vtitur verbo,soluendi, cùm dicit payer. Quid si intta hos octo dies consanguineus offerat idoneos fideiussores, aut pignora,nec aliter soluat. Dic non id esse satis. neque enim offerre aut dare fideiussores quantunuis idoneos soluere est,per tex.in.l.4.§.ait prætor.ff.de re iudica.vbi cōdemnatus soluere non liberatur dando idoneos expromissores,& in.l.quòd si non soluere.ff.de pigno.actio.& in.l.item liberatur.§.qui paratus.ff.quib.mo.pig.vel hypo.soluit ex quo Bar.ibi pulchrè dicit condemnatum ad pœnam pecuniariam:& si eam intra certum tempus non soluerit,ad pedis amputationē: non liberari ab hac posteriori pœna dando fideiussores.quod & idem tenet ipse Bart.non obscurè in.l.si pecuniæ,per eum tex.ff.vt in poss.lega.& in.l.eum qui.ff.de priule.cred.& apertissimè Bald.in.l.j.paulò ante fi.& ibi quoque Ro.& Alexand.col.j.& Iason col.quoque.j.per glos. ibi,quam ipse Bald.dicit singul.ff.qui satisd.cog.& Alex.in.d.l.4.§.si ex conuentione,& ibi item Iason in.d.§.ait prætor,in.j.no.Angel.Aret.in tracta.malefic.in verbo,quas si non soluerit,le.j. num.9.sed vnum.Pet.Ferra.in titul.forma libel.in act.hypo.in verbo,satisfacere de debito memorato,col.j.versi.sed hìc insurgit,& Philip. Deci.in.l.nemo dubitat.ff.de reg.iuris,licèt Bar, ibi dubitet,relinquátque indecisum.

An satis sit vt consanguineus offerat fideiussores aut pignora.

Condemnatus soluere an liberetur dando pignora aut fideiussores.

15 ¶Sed illam sententiam confirmat,quod idem Bartho.tradit in.l.statuliberos.§.si quis acceperit.ff.de statulib.& in.l.j.ff.de custo.reo. quòd si ex statuto condemnatus ad pœnam quampiam pecuniariam,si eam non possit soluere,capite punitur, non se huic pœnæ eximit offerendo fideiussores:de quo tamen vide Angel.& Imo.in.l.j.ff.de iniusto testa. Facit item optimè text.in.

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c. cùm aliquibus, extrà de re iudic. vbi condẽnatus ad tradendam possessionem cuiuspiam rei, non satisfacit dando pignora. ex quo Bal. ibi dicit condemnatum ad soluendum, non intelligi soluere, offerendo pignora & fideiussores. Ideo (inquit) si is qui condemnatus est in centum, & nisi ea soluerit intra aliquod tempus, in duplum, non liberatur à duplo, offerendo pignora vel fideiussores, de quibus etiam vide Barb. latè con. 15. preclarè, in. 1. dubio, lib. 2. Et ad hæc omnia facit glo. in. l. satisfactio. ff. de soluti. Sed id intellige in casu nostro, cùm precium est certum & liquidum, alioquin satis erit offerre fideiussores id ipsum soluẽdi, cùm liquidatum fuerit, per text. in. l. statuliber. ff. de statulib. cum si. & concord. à me traditis suprà. §. j. in gl. 19. in verbo, luy deuement acertioré du pris, nume. 2. & seq.

16 ¶ Adeo autem vera sunt quæ suprà diximus, vt si debitor promiserit soluere, vel dare pignora, aut fideiussores, intra aliquod tempus, non liberabitur offerẽdo pignora vel fideiussores, sed cogi nihilominus præcisè poterit soluere, vt voluerunt Guil. Cu. & Bar. in. l. quanuis, in prin. per eum text. ff. de pigno. acti. & Bald. in margari. in verbo, alternatiua, versiculo. 5. & sequitur Paul. Cast. in. d. l. 4. §. si ex conuentione, in fi. ff. de re iudi. vbi id dicit perpetuò menti tenendũ. & rursum in. l. cùm proponas, la. 2. etiam in fi. C. de transact. & Alexan. in. l. j. colum. j. ff. qui satisd. cog. vbi id dicit sing. & Fely. in. c. inter cæteras, colum. 2. extrà de rescrip. & Catel. Cota qui & id singu. dicit memor. alternatiuorum. Tametsi Rom. in. d. l. j. qui satisd. cog. tenuerit contrariũ, per. l. pen. ff. quib. mod. pig. vel hyp. soluit. Et pro eo bene etiam facit quòd in alternatiuis electio est debitoris. l. plerunque, ad fi. ff. de iure doti. cum si. Sed. d. l. pen. non probat Ro. sententiam, quia ibi creditor sponte recipit, vt ibi quoque no. Quod autem de alternatiuis dictum est, procedit cùm quælibet earum est in obligatione: secus si vna tantùm sit debita, altera verò pro illius cautione siue securitate promissa, vt multi ex supradictis scienter declarauerunt.

Debitor qui promisit soluere vel dare pignora an liberetur ea dãdo. In alternatiuis an sit electio debitoris.

17 ¶ Non omittam tamen ad prædicta bene facere tex. in. l. promissor. §. vltim. ff. de constit. pecu. cuius hæc verba sunt. constituto satis non facit, qui soluturum se constituit, si offerat satisdaturum. Et quod per eum text. voluit glosſ. in. l. vltim. §. j. in verbo, cogendum, ibi, sed si simpliciter. ff. si cert. pet. quòd qui simpliciter promisit, non liberatur dando fideiussores. nam creditori satisfieri debet, quemadmodum voluit. l. si rem. §. omnis. ff. de pigno. acti. Et eam glos. Bal. ibi, & post eum Ludo. Bol. in secundis interpretationibus dicunt sing. ad id quòd debitor incarceratus ob debitum, non potest carcere liberari offerendo fideiussores. Id quod etiam dicit idem Bald. in sua marga. in verbo, debitor, columna. 2. versic. si debitor propter debitũ. Nisi (inquit) fuerit incarceratus ob fugæ suspitionem: tunc enim datis fideiussoribus esset relaxandus, per. l. si fideiussores. §. vltim. ff. qui satisd. cog.

NE SERA PLVS RECEV. GLO. 4.

Quid si simpliciter consuetudo tẽpus statuisset.

1 VID SI HAEC CONSVETVDO, id non adiecisset, sed simpliciter statuisset tempus octo dierum, vtrùm elapso eo tempore consanguineus esset audiendus ad purgandam moram. Quod videri posset ex eo quod scribit glos. in. c. cupientes. §. quòd si per viginti, in verbo, expectati, lib. 6. quòd tempus à lege

Tempus legis vel statuti an priuationẽ inducat sine purgatione moræ.

præstitutum ita demum tantùm inducit priuationem iuris, absque moræ purgatione, si sit canõ latæ sententiæ, aliàs minimè. & ibi eam sequuntur Ioan. Mo. Archi. Ioan. Andre. Paul. Eleaz. Pet. Anc. Imo. Domi. & Philip. Franc. ibi, & Angel. consil. 64. quoniam nihil est, colum. j. cum alijs multis concord. quos tibi abundantissimè collegi in nostris commentarijs in. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, num. 255. decimum quod à superioribus. C. de reuo. donatio. Hîc enim nihil est, quod videatur esse latæ sententiæ.

2 ¶ Contrarium tamen verius est ex his verbis, ne sera plus receu, quę purgationem moræ tollũt: nam si posset purgare moram, reciperetur. Et quia etiam cùm à lege vel statuto tempus statuitur, post illud tempus non admittitur quis ad purgandam moram, etiam si id adiectum non fuerit, vt expressè voluit Inno. in. c. cùm in tua, & ibi quoque Panor. columna vltim. & Cardi. Alexand. colum. antepen. versi. quæro tertiò circa prædicta, extrà qui matr. accus. pos. per text. in. l. vlti. ff. de decret. ab ordin. faci. quæ. l. loquitur de lege municipali. & in. l. ob cõmissa. C. de adul. Et idem etiam voluit Bald. in. l. diffamari, column. 2. versicul. expedito tex. C. de ingenu. manumiss. vbi & ad hoc dictos tex. allegat, & ex hoc not. differentiam temporis à lege vel statuto præfiniti, & à iudice. & idem Bald. in. l. j. in prin. C. de in inte. resti. vbi dicit quòd lapsus termini tacitam renunciationem inducit, per tex. ibi, & in. l. bonorum. ff. rem rat. habe. & not. in. l. si ego. ff. de neg. gest. vbi & ipse Bald. idem voluit ex glosſ. ibi, & idem Bald. in. l. si ea, columna vltim. versic. & not. quòd in termino hominis, & rursum versicul. quæro vtrùm quando. C. qui accus. non pos. & in authen. ad hæc, col. pen. versicul. si ego diffamo. C. de vsur. & in. l. acceptam, in. 21. quæstio. C. eo. ti. & in. l. j. col. 7. in. 26. oppo. C. qui admit. & in. l. obseruare. §. ad hæc, col. 2. ff. de offic. procon. & in. l. 2. per illum tex. eo. tit. & in. c. personas, versicul. pone statutum, & versi. sed nunquid mora, & iterum versic. deinde, & seq. extrà de appella. & in. c. j. col. j. versicul. & ex isto text. titul. quo tem. mil. & in. c. j. §. porrò, titulo qual. olim feud. ali. pot. & consil. 466. Andreas,

Temporis lapsus tacitam renunciationem inducit.

In. 2. dubio, lib. j. vbi dicit quòd renunciare videtur, qui non paret terminis à lege statutis, per. l. 2. C. de iure emphy. & l. facta. §. si quis bonorum. ff. ad Trebel. & not. in. d. l. si ego. Alberi. in. d. l. bonorum, colum. j. num. 2. ff. rem rat. habe. & Angel. in. l. properandum, in prin. post medium. C. de iudi. vbi id intelligit, si non opponatur, & allegat. l. si maritus. §. præscriptiones. ff. de adulter. & l. mariti lenocinium. §. sex menses, eo. titu. idem Angel. Imo. & Alexand. in. l. si insulam. ff. de verbo. obligat. Pet. Anca. in. c. quàm sit, colum. 2. versi. item no. quòd negligentia, de elec. lib. 6. Alexan. consi. 133. circa executionem, in fi. lib. 6. Guid. Pap. consi. 38. nedum inferiores, colũ. vlti. versi. quia mora. Feli. in. c. 2. colum. antepen. versi. item intellige, nisi esset terminus legis, extrà de constitu. Soci. consil. 63. in causa vertente, colum. 3. versic. nec etiam dicere, lib. j. Matthe. Afflict. loquens de iure congrui, & alios quoque allegans in ttacta. protomix. in verbo, vt intra. xxx. dies, col. 9. versic. quartò no. & est etiam optimus tex. præter illos in. l. sed si vnius. §. si ante. ff. de iniurijs, cuius hæc verba sunt. nam & si nuda voluntate iniuriam remisit, indubitatè dicendum est extingui actionem iniuriarum, non minùs quàm si tẽpore iniuria fuerit abolita. & quæ dicemus infrà titul. procedente. §. j. glo. 2. in verbo, a tel temps, numero. 49. adhæc cùm venditor, & sequent.

3 ¶ Et hanc sententiam fulcit quòd qui non obseruat tempus constitutionis, non dicitur eius formam obseruare. Bal. & Saly. in authen. quæ supplicatio, ille ad fi. hic in. j. no. & ibi quoque Iason in. 4. not. C. de preci. impera. offeren. per illum text. in illis verbis, nisi sub hac forma, iuncta glo. & etiam per tex. in. l. scire oportet §. consequens. ff. de excus. tutor. cùm dicitur, non aliter audietur, nisi obseruauerit constitutum tempus: quæ verba non longè distant à verbis his nostræ consuetudinis. & voluit quoque Paul. Cast. in. l. qui Romæ. §. Callimachus, in fin. & ibi quoque Iason col. 4. versic. quintò no. ff. de verbo. obligat. & idem Pau. in. l. si in lege, in prin. ff. de loca. vbi ex hoc infert ad tempus à statuto præstitutũ. & Feli. qui id dicit sing. in. c. cùm dilecta, colũ. 9. versi. octauum signum, extrà de rescript. & Iason in. l. non erit. §. si neque, quem legit sub. l. ait prætor, quæ est. 3. versi. 2. vltra scribentes. ff. de iureiur. & in. l. in pupillari, in. 2. not. ff. de vulg. & in rub. C. qui admit. col. 2. & con. 166. vertitur quæstio, col. pe. versi. confirmatur, lib. 2. & con. seq. col. vlti. & con. 191. placet mihi, col. 2. versi. secundum principale, eo. lib. 2. & con. 48. totus iste contractus, col. j. versicu. similiter tempus, lib. 3. & con. 53. circa primum, post princ. eo. lib. 3. quod repetitur con. 132. lib. 4. vbi ad hoc alia multa allegat. & Matth. Afflict. in constit. Siciliæ incip. exceptiones, col. 4. in princip. Albert. Bru. in tracta. de forma & solennit. actus, in rub. ex quibus consistunt forma & solennitas, versi. 27. & Catel. Cota qui id dicit sing. memorab. tẽpus constitutionis, & Rebuf. noster in tracta. nominationum, in. 14. quæstio. prin. numero. 6.

Tempus constitutiõis pro forma est.

4 ¶ Sed quibus addere potes Bal. qui idem voluit con. 169. statuto ciuitatis Ianuæ, versic. tertiò, quia meta temporis, & iterum versicu. sed quia non fuit obseruata forma, lib. j. & iterum consi. 172. statuto cauetur quòd debeat, circa medium, eo. libr. j. & vide etiam eundem Bal. in. l. liberti, colum. 5. versi. quandoque ex illis. C. de ope. libert. & in. l. omnes populi, col. pen. versi. item not. ff. de iustit. & iure. & in. d. l. obseruare. §. posthæc, col. 2. versi. est etiam hîc notandum. ff. de offic. procon. vbi dicit quòd recedere à tẽpore, est recedere à forma, per. d. l. qui Romę. §. Augerius. ff. de verb. oblig. & l. Thais. §. inter. ff. de fideicom. liber. & l. statuliberi. §. vlti. ff. de lega. 2. & eundẽ Bal. in. l. ordo, circa medium. C. de execut. rei iudica. & in authen. qui semel, col. 4. C. quom. & quan. iudex. & in cap. licèt, col. j. extrà de supplen. negli. præla.

De eadem re.

5 QVID TAMEN SI IVSTVM aliquod impedimentũ superuenerit, quod prohibuit ne consanguineus intra id tempus octo dierum solueret. An ita excusabitur, vt post tempus id possit facere? Matthe. Afflic. in tracta. protomix. in verbo, vt intra. xxx. dies, colum. 6. ver. sed iterum quæritur, tradit tempus ei non currere, per. l. j. C. de anna. excep. cũ si. Cui adde optimum tex. in. d. l. ob commissa. C. de adulter. quæ etiam excipit iustum impedimentum. & in. d. l. scire oportet. §. sufficit, qui continenter sequitur. d. §. consequens, & eũ ita temperat, vt si quis propter ægritudinem, vel aliam necessitatem, puta maris, vel hyemis, vel incursus latronum, aut aliam aliquam similem, constituto tempore non poterit venire, ei est ignoscendum. Et id quidẽ in tempore præstituto à lege municipali, voluit expressim Bal. in. d. l. diffamari, vbi suprà citauimus. C. de ingenu. manu. Et faciunt quæ scripsi suprà. §. j. in glosſ. 10. in verbo, dedans lan, in. 24. quæsti. & scribam infrà titu. seq. §. j. glo. 2. in verbo, a tel temps, num. 57. sed tamen vide, & seq.

An impedimẽtum excuset cõ sanguineũ qui intra octo dies non soluit precium.

6 ¶ Et hæc quidem maximè procederent, si subesset magna quæpiam euidénsque caussa, per. l. diuus. ff. de restit. in integ. & l. & si. ff. de reg. iuris, quibus in locis ita ad verbum scribitur. Et si nihil facilè mutandum sit ex solennibus, tamen vbi æquitas euidens exposcit, subueniendum est. Et facit. c. significante, extrà de pigno. Verùm id apud nos vix reciperetur: quãdoquidem in huiusmodi retractibus nec absentiæ, nec ignorantiæ, nec ætati subuenitur, adeò stricti iuris sunt, vt cauetur infrà. §. pen. eodémque. 35. huius titul. & ita vt nec his quidem restitutioni locus pateat, vt ibi latè tractabimus. Præsertim verò cùm hîc tractetur de lucro cõsequendo, per ea quę diximus suprà. §. j. glo. 10. in verbo, dedans lan, nu. 121. certum est, & seq.

De eadem re.

7 SED ET IN DVBIVM potest illud vocari, si nondum transijt annus retractus, an hic qui venit ad retractum, & admissus fuit, nec tamen pecunias intra hos octo dies em-

Quid si consanguineus qui nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

soluit, intra id tempus nouam oblationem facit.

ptori obtulit,& ideo exclusus est à sua oblatione, vt hîc dicitur, audiendus tamen sit,si iterum vult facere nouam oblationem retractus, intra ipsum annum contractus. Vide omnino quæ latissimè scripsimus infrà eod.titulo.§.2.gloss.7.quæ est in verbo, le retrayant en descherroyt, numero.3.quid igitur, & multis seq.vsque ad fin.eius gloss. Sed ita tamen,vt hîc perpendas verba nostræ consuetudinis hoc in loco,quæ sunt huiusmodi, Il ne sera plus receu au dict retraict, quæ videntur perpetuò consanguineum repellere.Sed vide quæ dicam in.d.§.8.glo.7.numero.24.& hæc certè.

§.4.

OVTESVOYES silachapteur quant on luy offre lè retraict,declaire certain pris,& en a faict serment,& le monstre par le contract:ce nonobstant si ledict retrayant ne se y veult pas tenir, & veult monstrer quil y a eu fraude, & que ce nest pas le vray pris, il sera receu a le prouuer, & ce pendant ne courra pas ledict temps de huyt iours contre luy.mais sil ne le preuue,& il soit trouué a lintention de lachapteur, ledict temps de huyt iours aura cours contre le retrayant, & ny sera plus receu,& perdra la piece dor ou dargent quil aura baillé seulement.

IL SERA RECEV A LE PROVVER. GLO.1.

vide ff.fol.149.nu. 1.cum sequen.

Statutum quòd disponit stari iuramẽto an tollat probationẽ contrariam. Qui tollì negant.

1 VBICVNQVE EX LEGIS VEL statuti dispositione defertur iuramentum, potest nihilominus aduersarius probare contrarium, etiam si sex ipsa aut statutum diceret stari iuramento, ex sententia gloss.in.l.2.§.si absens,& ibi Pau.Cast. ad fin.Alexand. Socin.& Iason.ff.si ex noxa.cau.agat, è quibus ipse Paul.dicit eam gloss.singul. Et idem voluit, vt ab omnibus citatur, Azo.in summa. C.ad leg. Aquil. quanuis in meo codice non reperi.Cyn.& Bald.in.l.j.C.si aduersus.liber. Ioan. Andr.in capit. statutum, columna.3 in verbo, iuramentum,& ibi Domi.in.§.cùm verò, de rescript.libr.6. Tancre. in suo libro quæstionum,titul.de probat.in.6.quæstio.Iacob.Aret.Angel. Imo.Paul.Cast.Rom. & Alexand.in.l.qui bona.§.qui damni,in principi.per illum text. ff.solut.matri.Iacob. Bu.Bal. & Salyc.in.l.j.C.de re iudic.Alberi.in.2.parte statutorum,quæstio.13.item quæro si statuto vel reformatione. Bald.in.l.si tutor petitus,ad fin.C.de peti.tuto.vbi loquitur de statuto,quo statuitur credi publicæ formæ contra magnates.& in.l.qui accusare, columna.2.versicul.vltimò not.hîc.C.de edend.& in.l.vltim.columna.4.versicul.ex hoc deciditur.ff.de feri.& in.l.diuus, versicul.quartò est argum.& ibi Angel.circa medium.ff.de milit.testa.& idem Bald.in.l.j.& ibi etiam Salyc.C.de reb.credi.& in.l.contra negantem,in fin.& ibi item Salyce.etiam in fin. C.ad leg. Aquil.& in capit.j.columna.j.in verbo,credatur,titul.si de inuest.inter do.& vasal.lis oria. Angel.in.l.qui restituere,columna.2.per illum textum.ff.de rei vendicat.& in.l.qui vas,in principio,per illum text.ff.de furt.& in authent.de exhib.reis,in principi.etiam per illum text.& in. §.oportet, in authenti.de iudic.Salyce.in.l.prima per glossj.C.de reb.cred.& iureiur.& in.l.ea quidem,in.10.quæstio.C.de accusat.Petr.Anchar.in capit.j.in.14.quæstio.principal. versicul. circa hæc quæro vlteriùs, qui est in chart.59.in paruis, extrà de constitut.& in capit. semel malus,columna.5.de regul.iuris libr.6.Panor.in capit.continebatur,& ibi Gof.Cald.Ioan.Zach. & Cardi.Alexand.extrà de despon.impub.idem Panor.in capit.proposuisti,in.j.not.& ibi Fely.columna.j.&.2.& Philip.Deci.in.3.not.de probat.idem Panor.consil.51.videtur primò stãdum,versicul.quintò adduco,libro.j.Rom.in.l.si duo.ff.de acquiren.hæredit.& in.l.admonendi,columna.15.& seq.& ibi etiam Alexand.columna.34.Francis.Curt. Senior in repe.char.22. columna.4.versiculo,& pro ista parte,& multis sequent. & Iason etiam in repet. column. 109. versicul.ex ista communi,qui est in numero.304.& sequen.ff.de iureiur.idem Roma.con.102. super eo quod primò quæritur,columna.2.vbi ex hoc dicit, quòd stante statuto quod debitor elapsis decem annis iurando debitum fuisse solutum, ipse liberatur: potest tamen probari cõtrarium. & allegat. l. videamus.§.item videndum, iuncta.l.vltima. ff.de in lit.iurand.& idem Roma.consilio.241.spectabiles domini, in principio. Paul. Cast.in. l.vltima.ff.de prætor.stipul.Steph.Phederi.in suo opere de legum interpretatione,parte.2.char. 5.versiculo,item si statuto cauetur. Angel.Aret.in tracta.maleficiorum, in verbo, necnon ad denunciationem Ioannis Ambrosij, numero.15.& ibi Augustin.Ari.numero.16.& sequent. Cepol. cautel. secundùm nouam impressionem. 104.multa sunt statuta. Alexander consilio.114.in causa & lite vertente circa filios,columna.j.& alijs seq.libr.4.quod iterum repetitur consilio. 47.libro 6.& idem

idem Alex.con.91.in causa & lite pendente,col.2.in fi.eo.lib.6.Barb.latè in tracta. de præstan. Cardi.in.2.q.2.partis.Soci.con.55.præstantissime doctor,col.vlt.lib.1.& in tracta.fal.regu.380. statutum mandans.Feli.in cap.præterea,in fi.de testib.cog.& in.c.pastoralis,col.10.vers.& generaliter,extrà de except.Iason in.l.si quando,col.4.vers.pro ista op.C.vnde vi.& in.d.l.videamus.§.deferre,col.vlti.in prin.& iterum in.d.l.vlti.ff.de in lit.iuran.& in.l. ait prætor, quę est. 3.§.iurat,colum.2.ff.de iureiur.rursumq; in.l.eum qui.§.in popularibus, col.3.eo.titu.Philip. Deci.cons.83.in causa accusationis,post princ.Matthe.Affric.in constitu.Siciliæ incip. qui de aleatoribus,in.5.no.Hippo.Marsi.in repe.rub.de probatio.col.30.versic.non tamen omittto. & in.l.j.§.si serui,col.j.ff.de quæsti.& Catel.Cota memorab.damnum datum.

Qui cõtrà tolli asseuerant.

2 ¶Quanquam scio quosdam (vt nihil est in iure nostro non controuersum) qui in hoc casu nõ admittunt probationem contrariam. In quibus sunt Iac. Are,sibi contrarius, & Raph. Fulgo. in.d.l.j.C.si aduer.liber.Nam illa (inquiunt) probatio, cui lex vel statutum stari præcipit, est iuris & de iure,vnde non potest reprobari.Et eius quoque sententiæ sunt Ioan.Mo.& Io. Fan. in cap.eos,de tempor.ordi.lib.6.D.à Rota deci.79.nota quòd vbi quis impetrat, in antiquis. Alberi.clanculum in.d.l.qui bona.§.qui dãni.ff.de dam.infec.Bal.subobscurè sibi quoque cõtrarius in.l.non est.C.quod met.cau.& apertiùs in repe.l.2.char.vlti.versic.sed ponè quòd statutum.ff.de iureiuran.per tex.in.d.l.3.versi.proderitq;,eo.titu.& in.l.2.C.eo.titu. & arg.l.vlti. C.de fideiuss.& idem Bal.in ea ipsa.l.3.in prin.col.2.versi.circa sextum,de iureiur.

Potest probari contra iuramẽtum viri dicentis se carnaliter vxorem cognouisse.

3 ¶Sed prior illa sententia, vt communior est, ita vt plerunque fit) verior.Ex qua tanquam ex fonte perenni multi riuuli veluti manarunt.Et primùm quidem id quod dicit glo.in.d.c. cõtinebatur,in verbo,viri standũ est,& ibi Panor.& plerique omnes,extrà de despon.impub.quòd licèt tex.eo in loco dicat standum esse iuramento viri dicentis se vxorem carnaliter cognouisse,vt ibi tex.loquitur.Potest tamen vxor probare contrariũ,per tex.in.d.c.proposuisti, de probati.vbi etiam glo.Panor.& alij idem dicunt,extrà de probat.& similiter glo.in.c.j.extrà de frigi.& malefi.& in.c.quod autẽ.27.q.2.& in ca.si quis acceperit.32.q.j.& ex Theologis scholasticis hoc idem tenuit Richar.in.4.sentent.di.34.in expositione tex.& iterum in arti.2.q.j.

Ignorantia iuramento probatæ cõtrariã pro bationem recipit.

4 ¶Hinc etiam prodiit quod voluit alia glo.in.d.c.eos,in verbo,affectata,de tempo. ordi. lib.6. quòd licèt ignorantia probetur per solum iuramentum illius,qui se dicit ignorasse,cap.si verò, le.2. extrà de sentent.excom.& cap.vlti. extrà qui mat.accusa. posse,cum si.potest tamen probari contrarium. Quam glo.in hoc expendit Imo.in.d.l.qui bona.§.qui damni.ff.de dam.infec.Roma.in.d.l.admonendi,colum.15.& ibi Iason in repet.col.110.in.2.locis,videlicet versicul.tertiò per glo.& versi.inter cæteros.ff.de iureiur.& idem Ro.d.con.102. quibus locis eam glo. dicunt sing.& Fely.in cap.cognoscentes,colum.vlti.& ibi quoque latè Philip.Deci.in.2.lect. etiã col. vlti.extrà de constitu. Et idem etiam ea glo.tacita,voluit Bart.in.l.si cui.§.iisdem,versi. quæro dicit ipse.ff.de accusat.& Fely.in ca.quosdam,colum. vlti.versi.sextò est aduertendum, extrà de præsumpt.& Hippo. Marsili.in.d.rub.C.de probati.colum.28.

Animus itẽ iuramento probatus.

5 ¶Nec dissimile est quòd cùm cætera quæ in animo consistunt, probentur solo eius iuramento,qui aliquid dicitur habuisse in animo,ex sententia illius glo.quæ quotidie in id allegatur in.§. sed istæ,in glo.magna,circa medium,instit.de actio.cum aliis multis cõcord. illic adductis à Iaso.& à me alibi omnium copiosissimè. Potest tamen eius rei contrarium ab aduersario probari, vt voluit.Bart.in.l.2.§. si à pupillo,versicu.oppo.suprà eo.ff.de vsucap.pro empt.& in.l.is potest,colum.5.versicu.aliquando ipse hæres dicit.ff.de acqui.hæredi.& Aegid.Bellamer.deci.45. exceptio.Fely.in ca.accedens,le.2.col.6.versicu.octaua conclusio,extrà vt lit.penden. Iason in d.§.sed istæ,colum.25.versi.tertiò ad nostram glo.institu.de actio.

Nuncii quoque iurati renuciatio.

6 ¶Sed & hinc prodiit quod voluit alia glo.in.c.proposuisti,in verbo,non probatur,in prin.82. di.quòd licèt credatur nuncio,& executori iurato,in his quæ ad suum ipsius officium pertinet. ca.cùm parati,& ibi docto.extrà de appella.& l.magis.§.illud.ff.de reb.eo.cum aliis multis si.& concord.à me latissimè adductis infrà eodem titu.§.8.in verbo,deux records, propè per totam glo.Potest tamen probari contrarium.Et idem voluit glo.in.§.item testes,in verbo,in executoribus.4.q.3.Archid.in.c.venerabilibus,col.2.in verbo,citatus,de sentent.excom.lib.6. Imo.in d.l.qui bona.§.qui damni,& ibi Alexand.colum.j.ff.de damno infec.& idem Imo.in.d. ca.proposuisti,& ibi Fely.colum.j.extrà de probat.& traditur à multis in cap.quoniam contra falsam, eod.titu.& in dicto ca.cùm parati,extrà de appel.& ibi maximè Philip.Franc.& Cardi.Alexãd. ille colum.7.versicu.tertiò quæritur,hic colum.pe.versic.sed quid si statuto. & Pet.Iac. in titu. de acti.de consti.pecu.colum.pe.versic.nec etiam deberet.& Guid.Pap.in tracta. præsumptionum,colum.5.versicu.an debeat præsumi,& deci.Delphi.628.non debet de iure.& singu.409. versicu.Pet.Iaco.& Steph.Bertran.con.27.si hîc esset,lib.j.

Itẽ impedimẽtum.

7 ¶Huc item pertinent duo Inno.dicta.Primum in.c.quia propter, colũ.pe.extrà de elect.quòd licèt in casu illius ca.stetur iuramento eius qui se dicit fuisse impeditum.Contrarium tamen potest probari.Alterum est, prout à quibusdam citatur, in cap.vltim.ad fin.extrà quod met. cau. quòd licèt de expensis aduersus contumacem stetur iuramento partis præcedente taxatione iudicis,in odium contumacis.l.properandum.§.& si quidem.C.de iudici.poterit tamen probari contrariũ.Sed Inno.hoc ita nũcupatim nõ dicit,sed aliud quod omnino alienũ nõ est, videlicet

Expensæ cõtra cõtumacẽ iuramento affirmatæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

condẽnatũ ex eo iuramento appellare posse,si videat eum qui iurauit excesisse. Et ita eũ sequũtur Ioan. Andr. Anto. Imo. ibi. & idem Imo. dũ simpliciter allegat Inno. vbi suprà, in. l. ait prætor. §. 1. in fi. & iterum in. l. quod iusit, col. 2. ver. item adde. ff. de re iudica. & ipse Anto. in. c. cũ dilectus, de ordi. cogni. Tu autem vide quæ de hoc dicam latiùs infrà in. 6. limitatione.

Decurionum arbitria.

8 ¶ Eiusdem quoque monetæ est, quod à Bar. scriptum est in. l. ambitiosa, col. antepe. ver. visis & examinatis. ff. de decre. ab ordi. faci. quòd licèt credatur decurionibus in suis arbitrijs, non solũ quantùm ad ipsos statuentes pertinet, quod prorsus indubitatum est, ex. l. vlt. ff. de hære. institu. sed etiam quantùm ad alios, per text. in. d. l. ambitiosa, secundùm vnam lect. dũ dicitur, quòd debet rescindi. Si enim eis non crederetur, nulla opus esset rescisione. & per alia quædam ibi ab eo allegata. Tamen contrarium probare poterit, vel ex euidentia facti. l. si fortè. ff. de castren. pecul. vel aliàs, vt ibi apud eum omnibus videre licet.

Libri rationũ.

9 ¶ Sed & eodem spectant duo Panor. id est, ipsius Bartho. similæ placita. vnum in. d. consi. 51. videtur primò stãdum, lib. j. quòd licèt testator disposuerit, quòd de re quapiam stetur libris rationum, & ideo sit illis credendum: poterit tamen probari contrarium. Alterum consi. 68. cuius exordium est, quanquam super vacatione, in fi. lib. 2. quòd si ex forma statuti credi debeat libris

Libri officialiũ

quorundam officialium, tamen per id non tollitur facultas aduersario probandi cõtrarium eorum, quæ in huiusmodi libris scripta reperiuntur, per no. in. d. c. continebatur, de despon. impub. iuncto. d. c. proposuisti, de probati.

Publicũ instrumentum.

10 ¶ Et hæc quidem eo fulciuntur argumento, quòd licèt credatur publico instrumento. l. cũ precibus. C. de probati. cum si. Et similiter testibus idoneis. l. in exercendis. C. de fid. instru. cum si. Tamen admittitur probatio in cõtrarium. d. l. cùm precibus, &. c. 3. loco, &. c. licèt causſam, extrà de probat. & cap. inter dilectos, extrà de fid. instru. & cap. cùm Ioannes, ad fi. eo. titu. & cap. in nostra, &. c. ex tenore, extrà de testib. &. c. suborta, ext. de re iudic. Imo. cõ. 138. in quæstiõe, col. 1. versicu. in contrarium, & doc. vbique. Et idem de confessione, vt scilicet confessus admittatur

Confessio.

ad probandum contrarium l. error. C. de iuris & fac. ignorant. Azo in summa. C. de confes. col. 2. versicu. item confessus. & Inno. in cap. cùm olim, paulò ante fi. extrà de censib. & Alberi. in. l. de ætate, in princip. ff. de inter. acti. Et semper aliàs plena probatio potest contraria probatione tolli, vt no. Panor. & Philip. Deci. in cap. post cessionem, vterque in. 3. no. per illum tex. loquentem de sigillo & literis episcopi, extrà de probat. & quod per illum quoque text. dicit glos. in. c.

Quæcũque plena probatio.

2. in glos. vltim. de fid. instru. vt præsumptio præsumptione, leg. diuus. ff. de in integ. restit. & le. mater, & ibi Bald. & Saly. C. de calum. & cap. quia verisimile, & cap. illud, &. c. literas, extrà de præsumpti. cum si.

Ea quæ cõmittuntur conscientiæ alicuius.

11 AMPLIABIS PRIMO hæc omnia, vt procedant etiam in his quæ committuntur conscientiæ alicuius. Nam licèt tunc deneget ur appellatio, vt video placuisse glo. in. c. statutũ. §. assessorem, in verbo, relinquatur, & ibi Pet. Anc. qui eã dicit sing. Imo. Domi. & Philip. Frãc. de rescrip. li. 6. & Bal. in. l. 1. in. 2. lec. col. pen. in. 4. q. ff. de lega. 2. & in. c. si sacerdos, versi. quæro papa commisit, extrà de offic. ordi. Anto. Imo. & alijs in cle. j. de iure patro. Paul. Ca. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de no. ope. nunciat. Ang. Are. in. §. sed istæ, col. 6. versic. no. etiam ex glos. & ibi quoque Iaso. col. pen. versic. vlti. non omitto, insti. de actio. Tamen poterit probari contrarium, si de magno aliquo præiudicio agatur. glo. habes in. d. cle. j. in verbo, oneramus, de iure patro. quam singu. putat Bald. in. d. l. j. col. 1. C. de reb. credi. & eam quoque sequitur Imo. in cap. j. col. vlt. de constit. Ro. in. d. l. qui bona. §. qui damni. ff. de damno infecto. Domi. post Lapum in cap. 2. col. vl. de iuramento calum. lib. 6. vbi & illam glo. dicit notabilem. & Iaso. in. d. §. sed istę, vbi suprà, instit. de actio. Barb. in tractatu de præstan. Cardi. parte. 2. quæsti. item. 2. col. 4. versic. 3. casu. Idemq; ea glos. tacita voluit Bald. in repe. l. 2. colum. 26. versicu. sed ibi cùm est quæstio. ff. de iureiur. Licèt contrariũ simpliciter voluerunt D. à Rota deci. 79. nota quòd vbi quis impetrat, in antiquis, per. d. glo. in. d. §. assessorem.

Probatiões ex ficta cõfessione.

12 AMPLIA SECVNDO VT PROCEDAT etiã in probationib⁹, quę ex cõfessione ficta procedunt, ex eo quod voluerunt Saly. Angel. Pau. Castr. Alex. Iason, & cæteri recẽtiores in. l. si is qui, per illum text. C. qui testa. face. possunt, quòd licèt aliquis à statuto habeatur pro confesso ac conuicto, ac si verè esset confessus ac conuictus. Tamen admittitur probatio in contrarium, videlicet de innocentia illius. quod & ipsum voluit Ioan. And. in addi. Specul. tit. de positio. ver. veruntamen, qui est in. j. colum. Bald. in. l. 2. §. quòd si actor, in duobus locis. C. de iura. calum. & in. l. ita demum, colum. 2. versicul. restat vnum quærere. C. de procurat. Anto. in cap. vltim. colum. vltim. extrà. de confess. Imo. latè in leg. creditor. §. iussus, colum. 3. versicul. & pro ista parte. ff. de appella. Francis. Aret. consil. 147. visa consultatione & statutis, in primo dubio, & Alciat. in tracta. præsumptionum, regula tertia, in vigesimasecunda præsumptione, numero. 7. Nam cùm vera probatio admittat probationem contrariam, vt nuper diximus, multò magis ficta.

Nisi statutum vlterius procederet.

13 NVNC LIMITANDA HAEC SVNT multis modis. Primo vt procedãt, nisi statutum vlteriùs procederet, statuendo non admitti probationem in contrarium, vel aliter ita pedem figeret, vt nostri loquuntur, vt apertè ex eo constaret id censere, vt quia diceret necessariò standum esse iuramento, secundùm Bald. in. d. l. j. colũ. j. & ibi quoque Saly. circa medium.

C. de

C. de reb. credi. & eundem Bald. in. d. c. j. col. j. in verbo, credatur, tit. si de inuest. inter do. & vasal. lis oriat. Ro. in. d. l. qui bona. §. qui damni, & ibi Alex. col. 3. ff. de dam. infec. Cepol. cautel. secundùm postremam editionem. 104. multa sunt statuta, in fi. vbi ad hoc dicit optimè facere glo. in. l. si non fuerit. ff. pro socio. & Soci. fal. 380. statutum, in. j. fal. Fely. in. c. pastoralis, column. 10. versi. & generaliter, extrà de exceptio. & in. d. c. proposuisti, colum. j. de probati. August. Ari. in addi. Angel. Aret. in tracta. maleficiorum, in verbo, nec non ad denunciationem, nume. 17. & sequen. Iason in. l. si quando, col. 5. versi. 3. contrà. C. vnde vi. Et facit text. in simili in. l. diem. §. stari. ff. de arbit. & in. l. vlti. ad princ. cum ibi no. C. eo. titu.

Quid & si statutum habeat pro plenaria probatione.

14 SECVNDO LIMITA, vt non procedat, si statutum diceret illud iuramentum haberi pro plenaria probatione, aut fide: quia per hoc repellit contrariam probationem, secundùm glo. in cle. j. in verbo, fuisse narramus, de probati. quam sequitur Anto. qui dicit no. & Imo. ibi. & Ro. qui hoc ita ex ea limitat in. d. l. qui bona. §. qui damni, col. 3. & Alexan. col. 2. ff. de dam. infec. idem Ro. in. l. si duo. ff. de acqui. hæredit. Alexand. in. l. 2. §. si absens, colũ. 2. ff. si ex noxa. cau. agat. vbi eam glo. dicit reputari sing. & consi. 114. in causſa & lite vertente, versi. nec obstat si dicatur, lib. 4. quod repetitur con. 47. lib. 6. Barb. qui eam vbique dicit sing. in. l. sciendum, colũ. 114. ff. de verbo. oblig. & in repe. cap. Raynaldus, col. 21. extrà de testa. & in repe. l. cum acutissimi, col. 36. C. de fideicom. in tracta. de præstan. Cardi. in. 2. parte quæsti. 2. col. pen. versicu. & ex istis. & con. 2. sapienter, colum. 3. lib. 2. & consi. 78. illud in medium, colum. pen. lib. 3. Feli. in. c. graue, colum. vltim. extrà de offic. iudi. & in. d. c. proposuisti, col. 1. de probati. Philip. Deci. cõ. 83. in causſa accusationis, colum. j. Anto. Corset. in suis sing. in verbo, plenaria. Hippo. Marsil. in. d. l. j. §. si serui, col. 1. ff. de quæstio.

Quid si pro plena.

15 ¶ Id quod intelligit Alex. d. con. 114. quo loco suprà citauimus, cùm statutum nominatim vtitur ea dictione, plenaria, de qua etiam loquuntur plerique omnes, quos suprà citauimus. Secus (ait) si statutum vteretur dictiõe, plena, ita scilicet, habeatur pro plena probatione. Nam nihilominus poterit probari cõtrarium. quia duo (inquit) testes efficiunt plenam probationem, vt dicit glos. in leg. admonendi. ff. de iureiur. & in. l. in bonæ fidei. C. eo. titu. & sunt iura ad hoc vulgaria. Et tamen non est dubium, quin huiusmodi plena testium probatio possit cõtraria probatione reprobari, vt suprà diximus, & probatur in cap. licèt causſam, extrà de probat. Et nunc patim sequitur Iason, qui id dicit nouum & mirabile, in. d. l. 2. §. si absens, colum. 1. versic. limita prædictam conclusionem. ff. si ex noxa. cau. agat.

Plenariũ quid dicatur.

Plenum item.

16 ¶ Sed hìc paululum aduerte, lector, quia nihil interesse videtur inter plenam & plenariam probationem: nam quemadmodum plenarium dicitur, quod adiectione non indiget, Archi. in cap. licèt, quod est. 2. de prœben. li. 6. Ita & plenum quoque dicitur, cui nihil addi potest. c. bene quidem, in prin. 96. di. &. c. si omnia, in fi. 6. q. j. Hostiensis in. c. per venerabilẽ, extr. qui filij sint legit. Bal. con. 383. quando super facto, in prin. lib. 3. vbi nominatim vtrunque æquiparat, & plenũ & plenarium. Et Raph. Co. con. 187. dominus, post medium. Et alibi dicit ipse Bal. in. d. l. admonendi, col. 5. in. j. q. quòd plena probatio dicitur, quæ nulla adiectione indiget, cum alijs multis concord. à me collectis in repe. l. si vnquam, in fi. nu. 10. quid autem & in hoc. C. de reuoc. donatio. Sed quibus addere potes optimum text. in. l. si cùm dies. §. j. ff. de arbit.

De eadẽ re.

17 ¶ Ideóque & expressim in casu de quo loquimur, Barb. in. d. l. cùm acutissimi, col. 36. nullã etiã faciens differentiam inter vtrunque allegat text. in. d. cle. j. de probatio. ad hoc quidem, quòd si statutum dicit aliquid haberi pro plena aut plenaria probatione, non potest cõtrarium probari. & idem quoque Barb. consi. 17. clementissimi, colum. 2. lib. 2. loquendo de plena probatione, allegat etiam. d. glos. ita apertè sentiens, nihil referre, hoc casu dicas plenam, an plenariam. Sicuti item facit idem Barb. d. con. 2. colum. 3. versic. præterea est aduertendum, lib. 2. Et aliàs etiam videmus iura promiscuè his verbis vti, vt colligitur ex cap. quoniam vt ait, in fi. ibi, potestatem plenariam, extrà de vit. & hone. cleric. & cap. cùm inter, & cap. suborta, extrà de re iudic. & cap. præterea, in fi. de offic. deleg. & cap. quia sæpe, de elect. lib. 6. & cap. quanquam, de censib. eo. li. 6. Et bene facit glos. in cle. vlti. in verbo, restituerint, de censib. quæ quam plenariam restitutionem primùm appellat, mox eandem plenam vocat, ita clarissimè sentiens nihil esse discriminis inter plenum & plenarium. Nam & Bald. consi. 381. concessio arbitri, in princip. lib. j. interpretatur plenariè, id est, plenè.

Contra suprà dicta.

18 ¶ Et ego quidẽ, vt tandem meũ interponã iudicium, censeo nihil interesse inter plenam & plenariã probationem, nisi q̃ primũ latinũ est, alterũ (ni fallor) barbarũ. Ideo vt cõtra plenã probationẽ admittitur probatio, vt satis suprà probauimus: ita quoq; cõtra plenariã, vt expressè etiã voluit Fran. Are. vir optimi omniũ ingenij atque iudicij, in. d. l. si duo, col. 2. ff. de acquir. hęred. qui dicit illam glo. pro alia parte allegatã nihil eò pertinere, quia loquitur in assertione Papę, in quo speciale esse videtur, propter supremã illius excellentiam, ad quã (vt hoc illi addam) ob singularem industriam explorata eius fide & grauitate assumptus est, meritoq; ei ante alios credendum est, iuxta. l. j. ff. de offic. præfec. præto. Ex quo videmus, quòd aliàs solius papæ testimonio creditur. c. cùm à nobis, extr. de testib. vt hinc facilè appareat in materia probationis plus momenti esse in dicto & assertione illius, quàm alterius. Et quòd in casu. d. cle. j. de probat. sit speciale in papa, vt non admittatur contraria probatio, voluit etiam Bartholus, quem tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fran.ipſe Aret.nõ citat,in.d.l.ambitioſa,col.antepe.verſi.viſis & examinatis.ff.de decre.ab ordi.faci.& id non obſcurè ſentiũt glo.& docto.in ea ipſa cle.& apertè probant verba illius nuncupatim loquentia de papa.nam ſi idem de aliis voluiſſet, idem quoque in aliis expreſsiſſet.l.j.§. ſinautem ad deficientis.C.de cad.tollen.&.c.inter corporalia,poſt mediũ,extrà de tranſlat.prælat.&.c.ad audientiam,de deci.cum ſi.

19 ¶ Ideo ſubdit Aret.vt ad eum redeamus, quòd in aliis nõ videretur eſſe verũ,quod dicit.d.glo. *De eadẽre.* Nam plus eſt dicere,quòd probatio ſit manifeſtiſsima,vel liquidiſsima,vel euidentiſsima, quàm quòd ſit plenaria. Et tamen licèt tex.in.d.c.licèt cauſſam,de probat.dicat quòd per priuilegia & inſtrumenta fit manifeſtiſsima ſiue euidentiſsima probatio,poſſunt tamen reprobari,vt iam ſatis ſuprà diximus. Et etiam cõtra præſumptionem iuris,quæ eſt liquidiſsima probatio,glo. in.l. ſi tutor C.de peric.tut.cũ aliis multis concord.adductis à me in repe.l.ſi vnquam,in verbo,donatione largitus,nume.133.ad hæc ſi verum.C.de reuo.donat.tamen admittitur probatio in contrarium.l.ſiue poſſidetis,& ibi no.C.de probat.vnde illa (inquit) glo.non eſt trahenda ad conſequentiam. Et rurſus idem Are.col.ſeq. verſi. de eo autem quod ſuprà dixi,ad hanc ſententiam corroborandam adducit,quòd licèt conſuli conceſſa ſit pleniſsima iuriſditio.l.ſi in aliquam.ff. de offic.proc.quę nuncupatim eo verbo, pleniſsima, vtitur. Tamẽ poteſt illius ſententia per appellationem reprobari.l.à proconſulibus.C.de appel.

20 ¶ Sed & in hac ſententia ſolus non fuit Are. ne quis vereatur vnius aduerſus multos ſentẽtiam *De eadem re.* ſequi. Nam & eam ſequitur Philip.Deci.ſibi contrarius,ſed in lec.nec in vno tãtùm loco,videlicet in cap.cognoſcentes,in.2.lec.ad fi.ext.de conſtit.& in.d.c.propoſuiſti,col.2.verſi.2.videtur,de probati. Quibus locis & hęc addit,quòd cùm ſtatutum dicit,quòd iuramentum habetur pro plenaria probatione,id ſatis operatur quod integrat (ita enim loquitur verbo quidem latino,ſed quod non habet eam ſignificationem, quam intelligit) id eſt,integrum reddit iuramentum. ad faciendam probationem,cùm aliàs non ſit plena probatio.c.vlti.ext.quod met.cau.vnde non debet vlteriùs operari,vt excludat probationem legitimam in contrarium, ar.l.ſi quando.C.de inof.teſta.&.c.cùm dilectus,de conſuetud. Quibus etiam adde quòd ea glo.nõ aſſeueranter affirmat quod ex ea omnes colligunt, ſed dubitanter loquitur,dũ dicit, & hoc fortè vult litera infrà,ibi,fidem plenariam.

21 TERTIO LIMITA vt procedant,niſi etiam dicat ſtatutum,quòd pleniſsima fides adhibeatur,ſiue quòd pleniſsimam faciat fidem:quia tunc etiã non poterit probari contrarium, *Quid ſi ſtatutũ habeat probleniſsima probatione.* vt voluit Anto.in.d.cle.i.& ibi quoque Imo.col.3.verſi.no.bene ex glo.de probat.& Ro.in.d. l.ſi duo.ff.de acqui.hæred.iterúmque in.d.l.qui bona.§.qui damni,& ibi quoque Alexan. col.2. ff.de dam.infect.vbi & Roma. hanc adiicit rationem,quòd cùm dicitur pleniſsima, idem eſt,ac ſi diceretur omnimoda probatio,quæ excludit probationem contrariam,vt mox dicemus in ſequen.limitatione. Et idem voluit Soci.d.regula.380.in.2.fal.& Feli.in.d.c.graue,colum. vltim. extrà de offic.iudi.& in.d.c.paſtoralis,vbi ſuprà,de excepti.& in.d.c.propoſuiſti,colũ.j.de probati.& Hippo.Marſil.in repe.rub.C.de probatio.colum.30.ver.limita tamen prædicta,& ſing. 357.extant ſtatuta. Et faciunt quæ de pleniſsima munitione,& ſecuritate, & liberatione dicam infrà eo.tit.§.35.glo.4.numero.38.quæ ſententia. Sed tu ſuper hac limitatione vide quę dixi in præcedenti limitatione,cùm ex Fran.Aret.loquutus ſum de pleniſsima iuriſditione,& quæ etiã dicam in ſequen.limitatione.

22 QVARTO IGITVR LIMITA, niſi ſtatutum dicat,quòd omnimodo ſiue omnino credatur iuramento,ſiue quòd iuramentum omnimodam fidem ſiue probationem faciat. *Quid ſi pro omnimoda.* tunc enim nec contrarium probari poteſt, vt poſt Bald.in exceptionibus iuris canonici,voluit Ro.in.d.l.ſi duo.ff.de acqui.hæredi.& in.d.l.qui bona.§.qui damni, & ibi quoque Alexan.col. 2.ff.de dam. infect.per glo.in cle.j.in verbo, omnimodam,de foro compet. Et hoc quoque voluit Barb.in.d.l.ſciendum,colum.14.ff.de verb.obligat.per illam eandem glo. quam dicit ſing. & Soci.d.regula.380.in vltim.fal.& Feli.in.d.c.graue,colum. vlti.de offic.iudi. & in.d.c.propoſuiſti,de probat.& in.d.c.paſtoralis,de excepti.& Hippo.Marſil.in.d.l.j.§.ſi ſerui,colũ.j.ff.de quæſtio.& ante hos Alberi.quem nullus eorum citat in.2.parte ſtatutorum,quæſti.13.item quęro ſi ſtatuto vel reformatione.

23 ¶ In quam ſententiam facit tex.in.l.antiquæ,in princip.verſicu.ſed & ſi quidem,ibi, omnimodo eſſe credendum.C.ad S C.Velleia.& ibi gloſ.quæ expreſſè negat illic poſſe probari contra- *De eodem. Omnimoda dictio præciſa.* rium.& text.in.§.vltim.Inſtit.de tutel.vbi lex interpretatur, quòd quando vult omnimodo ſtari aſſertioni teſtatoris approbantis perſonam, illud verbum exponitur ſine cauſſæ cognitione. & ſic patet quòd iudex non poteſt inquirere,vtrùm ea aſſertio ſit vera an falſa.Et quod habetur in.l.quoties,in prin.iuncta glo.ff.de noxal.& in.l.ſi cum exceptione.§.ſed & ſi quis.ff.quod metu.cau.vbi probatur hanc dictionem(omnimodo)idem ſignificare quod præciſè, cum aliis multis concord.à me collectis in.d.repe.l.ſi vnquam,in verbo,reuertatur,numero.73. eſt enim & hæc dictio.C.de reuoc.donat.

24 ¶ Et hæc quidem propè omnia allegat Fran.Aret.in.d.l.ſi duo,de acqui.hæredi.vbi primùm in *De eodem.* col.eius.l.2.videtur dubitare, an hæc limitatio ſit vera, quoniam glo.in.d.cle.j.de for.compet. qua maximè innituntur,qui hanc limitationẽ aſtruunt,non dicit quòd hæc dictio(omnimodo) ſignificet

ſignificet aliquid præciſè,ita vt non poſsit probari contrarium,quãdo apponitur facultati probandi:ſed illud tantùm,quòd vbi conceditur alicui omnimoda iuriſditio,intelligitur concedi merum imperium,quod aliàs in ſimplici conceſsione iuriſditionis non cõprehenderetur, per. l.imperium,cum ibi no.ff.de iuriſdit.om.iudic.& le.j.§.j.ff.de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.& ita(ait)bene probat.d.gloſ.quòd ea dictio(omnimodo)propter ſui vniuerſalitatem, vt ipſe loquitur,ſe plus oſtendit,quàm ſimplex conceſsio,ſed non eatenus tamen, vt probationem excludat.Et quia etiam ille tex.in.d.l.antiquę,poſt illa verba,omnimodo eſſe credendum,addit quòd nullum auxilium competit mulieri,ac ſi diceret nõ ampliùs eſſe diſceptandũ: quod fruſtra eſſet additum,ſi id priora verba ſignificaſſent. Tandem verò col.ſequen.verſi.& quia ſuprà diximus, videtur huic limitationi adhærere, per.d. §. vlti.inſtit.de tutel. & per tex.& glo.in.d.l.ſi cum exceptione.

25 ¶ Verùm philip. Deci.in.d.c. propoſuiſti,col.3.verſic.tertiò fallit,de probat.intrepridè tenet contrarium:quia licèt ſtatutum(inquit)loquẽs per verbum(omnimodo)videatur præciſè loqui,hoc tamen intelligitur quantùm ad integrandum, id eſt,vt ipſe intellgit,integrum reddendum iuramentum, vt habeatur pro probatione integra: cùm aliàs non ſit legitima probatio,vt ſuprà diximus ex eodem in.2.limitatione,ad fi. Et in hoc ſatis ſtatutũ operatur, etiam ſi probatio contraria non excludatur, vt & ibi diximus.Ideo Bal.in ſimili in.l.vlti. C.de contra.empt. ſcribit,cp licèt contractus emptionis poſſit cõferri in arbitrium tertij,vt quod ab illo dictũ fuerit,omnino ſeruetur, tamen ſi iniquè arbitretur, ab eo receditur.l.ſi libertus.ff.de ope.liberto. nam verbum(omnino) congruam recipit determinationem. Et reſpondet Decius ad cõtraria: quia, vt ipſe dicit,non loquuntur in materia probationis,niſi.d.l.antiquę,in qua nõ admittitur probatio in cõtrariũ,quia aliàs dictio illa(omnimodo)nihil operaretur, cũ loquatur in inſtrumẽto,quod aliàs per ſe & ſine alio adminiculo plenè probat.l.cũ precib⁹.C. de probatio.Ideóque vt ea dictio aliquid operetur,nõ admittitur probatio.Sed & tu vltra eũ dicere potes quòd ea lex vlteriùs procedit declarãdo nõ admitti probationẽ.ideo nihil facit ad hanc partẽ,ſed potiùs contrariam,vt diximus ſuprà ex Fran. Are.Et adde etiam quæ diximus in duabus præcedẽtibus limitationibus, nihil enim video quare omnimoda probatio plus habeat roboris,quàm plena ſiue plenaria aut etiam pleniſſima probatio,de quibus inibi diximus.

26 QVINTO LIMITA, vt procedat,quando ſtatutum ſimpliciter diceret ſufficere iura- *Quid ſi ſtatutũ ſimpliciter dicat ſufficere iuramentum.* mentum ad probationem,tunc enim hauddubiè poſſet probari contrarium. Secus ſi diſponeret ſtandum eſſe iuramento. Tunc enim nõ audietur volens probare contrariũ,etiam ſi ſtatutũ expreſſè non reijciat probationem contrariã,ex ſententia Bal.ita nominatim intelligẽtis,in.c. nonnulli,col.pe.ext.de reſcrip.vbi ita dicit tenere Io. And.in.c.ſtatutũ,de reſcrip.lib.6. Et idẽ rurſus voluit ipſe Bal.in.l.3.in fi.prin.ff.de iureiur.vbi ad hoc allegat tex. cum glo.in.l.vlt.ff.de in litẽ iuran.Sed & idem voluit Alber.in.d.l.j.C.ſi aduer.libert.per.l.j.ff.ſi men.fal.mod.dix.& Step.Bertran.con.27.ſi hîc eſſet quæſtio,verſi.ſed nos non ſumus,lib.j.

27 ¶ Si hoc verum eſſet, palã atque apertè deſtrueretur eorũ doctrina,quos ſuprà in princ.huius glo.citauimus,quorũ maior pars nũcupatim loquitur de ſtatutis diſponentibus, vt quorundã iuramento ſtetur,& inter cæteros Bald.ipſe ſibi,vt ſępe aliàs & propè ſemper,contrarius,in.d. l.j.& ibi quoque Saly. C. de reb.credit.& rurſus idem Bal. in.d.l.ſi tutor,ad fi. C.de peri.tuto. & Angel.in.d.l.qui vas,in prin.ff.de furtis. Hos enim ſatis fuit ex tãto aceruo nunc aduocaſſe. Et idem præterea reſpondit Steph.Bertran.& ipſe ſibi contrarius con. 7. etiam ſi caueretur,in prin.li.2. Et ideo hanc limitationem expreſſè carpit Iaſon in.d.l.2.§.ſi abſens,col.2.verſi.ſecundò dicta cõcluſio.ff.ſi ex noxa.cau.agat. Cui ego haud grauatim accedo.nam et ſi leges vbique conclament ſtandum eſſe inſtrumentis publicis & teſtibus, nõ propterea tollitur facultas probandi contrarium,vt iam ſæpius diximus.

28 SEXTO LIMITA non procedere, ſi is aduerſus quem iuratur, fuit contumax,vel in *Quid ſi is contra quẽ iuratur eſt contumax vel in dolo.* dolo,vt cùm iuratur aduerſus ſpoliatorem,ex.d.l.ſi quando.C.vnde vi:quia tunc cõtra iuramẽtum probari non poteſt,vt voluit Imo.loquens per verbum, fortè,in.d.l. qui bona.§.qui dãni, & ibi quoque Ro.ff.ne dam.infec.& iterum ipſe Imo.in.d.ca.propoſuiſti, & ibi etiam Franciſ. Aret.ext.de probat.per.d.l.ſi quando,in fi.cùm dicitur,condemnare oportet.& leg. ſi per aliũ. §.in eum autem.ff.ne quis eum,qui in ius vocat.eſt,& authen.hodie.C.de iudic. quæ nihil huc facit,ſed credo eum voluiſſe allegare authen.poſt iuſiurandũ,eo.titu.Sed & idem voluit ipſe Imo. in cap.vlti.colum.6.& iterũ.8.& ſeq.& ibi quoque Panor.colum.vlti. extrà de his quæ vi metúſve cau.fi.& Alexand.in leg.admonendi,colum.pen.verſic.in ea.ibi.l.ſi quando.ff. de iureiuran.Angel.Aret.in tracta.malefi.in verbo,nécnon ad denunciationem,nume. 15. vbi & ad hoc allegat.l.j.C.deſer.fugit.quæ nihil huc facit. *L.ſi quãdo.C. Vnde vi,an admittat probationẽ cõtrariã.*

29 ¶ Et idẽ videtur voluiſſe Inno.in.c.cùm dilectus,col.j.in verbo,& alijs,ad fi. extrà de ordi.cog- *De eadẽ re.* nit.& Bar.in.d.l.admonendi,col.3.verſi.2.oppo.ff.de iureiur.cùm dicit, quòd ſentẽtia lata ex iuramento præſtito ſecundũ.d.l.ſi quando,non retractatur ob inſtrumenta nouiter reperta, & ſequuntur Angel.& Alex.ibi vterq; col.vlt.& Iaſon in lec.col.11.verſ.limita prædictam.& Bal. in.l.videamus.§.deferre,in lec.antiqua,& ibi quoque ipſe Ang.ad fi.ff.de in litem juran.& Anto.in.d.ca.vlti.etiam ad fi.extrà de his quæ vi metúſve cauſ.fi. Quaſi ſcilicet non liceat quoquo

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo impugnare aut reprobare huiuſcemodi iuramentum,& ſententiam vi illius latam.

30 ¶ Verùm contra hanc limitationem,vt ſcilicet liceat probare contrarium aduerſus id iuramẽ-
De eadem re. tum præſtitum ex lege aduerſus contumacem aut doloſum,expreſſim tenuit Alexand.ſibi con-
trarius in.d.l.qui bona.§.damni,colum.vlti.& iterum in.d.§.deferre,colum.vlti.& Barb.in tra
cta.de præſtan.Cardi.in.2.quæſtio.2.partis,col.2.verſi.10.faciat.Fely.& Philip.Deci.in.d.cap.
propoſuiſti,vterque col.2.de probat.Et expreſſim etiam in caſu.d.l.ſi quando.C.vnde vi,vt cõ
trarium probari poſſit,tenuerunt Inno.Ioan.And.& Anto.in.d.c.vltim.de his quæ vi metúſve
cau.fi.& Angel.in.d.l.qui vas,in prin.ff.de furt.Imo.ſibi item contrarius in.l.quod iuſsit,colũ.
2.de re iudic.& in.l.ait prætor.§.j.ad fi.eo.titu.& Barb.in.d.tracta.de præſtan.Cardina. vbi ſu-
prà,col.2.ver.10,facit.& Augu.Ari.in addi.Ange. Are.vbi ſuprà.& Iaſon qui hoc latiſſimè om
nium diſputat,& tandem hanc op.ſequitur in.d.l.ſi quando,colum.4.&.5.vbi reſpondet ratio-
nibus aduerſariorum,præterquam.d.l.ſi per alium.§.in eum autem.ff.ne quis eum qui in ius vo
ca.eſt &.d.authen.poſt iuramentum.C.de iudic.

31 ¶ Tu autem ad.d.§.in eum autem,potes dicere illud ibi fuiſſe ſtatutum in pœnam, ob graue il-
De eadẽ re. lius delictum,qui vi exemit,vt ibi expreſsim declaratur. Et ibi præterea conſtat de mente legis,
quæ vlteriùs procedit id diſponendo,vt inſpiciatur non quod in veritate eſt, ſed quanti res eſt
ab actore æſtimata,etiam ſi is calumniatus ſit. Secus ſi ſtatutum ſimpliciter loqueretur, nam in-
tentio eius videri non poſſet,vt alter ex falſo iuramento lucraretur.In.d. quoq; authen. poſt iuſ
iurandum,lex etiam vlteriùs progreditur, declarando non ampliùs eſſe inquirẽdum de taxatio-
ne iurata.Vel ad eam poteris aliter reſpondere,ſecundùm ipſum Augu.Ari.vbi ſuprà, erranter
tamen poſt Angel.allegãtem authen.ſed nouo iure.C.de ſer.fugi.loco (ni fallor).d.authen.poſt
iuſiurandum.nam.d.authen.ſed nouo iure,non magis quidẽ,quàm illa alia authen.hodie,quic-
quam ad hunc locum pertinet.Sed vide num voluerit allegare authen.ſed nouo iure,in fi.C.de
pœna iud.qui mal.iudi,vbi ſi quis litigantium iurauerit ſe non dediſſe,vel promiſiſſe in caſu de
quo loquitur, poſſe tamen intra decem menſes poſt ſententiam probari contrariũ. Aut etiã au-
then.hodie.C.de repu.in illis verbis,ſed qui iurauerit,ſi falsò iuraſſe conuincatur. Sed hæc iura
facerẽt contra aliam ſententiam.

32 ¶ Eius autem quod ſuprà diximus ex Bar.& alijs,de inſtrumentis nouiter repertis in caſu.d.l.ſi
De eadem re. quando,contrarium nuncupatim & ex profeſſo tenuit Ro.in repe.d.l.admonendi,col.10.& ibi
quoque Fran.Curt.ſenior char.antepe.De quo & tu vide Alex.ibi,col.pen.& Iaſo.in repe.col.
18.nume.39.qui eſt in verſi.nota etiam prædicta,& iterum col.110.nu.257.verſic.in ea glo.ibi itẽ
datur.& Fran.Ripã nu.69.& ipſum Alexand.in.d.l.videamus.§.deferre,col.vlti.ff.de in lit.iu-
ran.& eundem Iaſo.in.d.l.ſi quando,col.6.verſi.quid autem eſſet.

33 SEPTIMO LIMITA, vt procedat cùm ſtatutum diſponit de iuramento partis, vt
Quid ſi ſtatutũ diſponat de iu-ramento officialis. ſcilicet ei credatur:nam tunc contrarium poterit eius aduerſarius probare.Secus ſi diſponat de
iuramento officialis,cui ſtari idipſum iubet.Nam tunc ampliùs contrarium probari non pote-
rit.Ita enim expreſsim voluit Angel.in.d.l.qui bona.§.qui damni.ff.de dam.infect. Sed commu
niter tenetur contrarium.nam maior pars eorum quos ſuprà in prin.huius glo.adduximus, ex-
preſsim loquuntur in ſtatutis diſponentibus credi iuramẽto officialis,& tamẽ admittunt pro-
bationem contrariam.Alij ſimpliciter loquuntur de iuramento, cui ex lege vel ſtatuto ſtari iu-
betur,nec diſtinguunt inter officiales & alios.

34 OCTAVO LIMITA, vt procedat, niſi iuramentum præſtitum ſit præſente & ta-
Quid ſi iuramẽtum præſtetur præſente & ta-cente aduerſario. cente aduerſario,cuius intereſt:nam is poſtea non audietur volens probare contrarium,vt no.
voluit Calde.in.c.ſtatutum.§.cũ verò,& ibi etiam Domi.col.4.verſi.ſed an contra iuramentũ,
& Philip.Fran.col.vlti.de reſcriptis lib.6.& Feli.in.d.c.propoſuiſti; col.2.de probat. vbi id di-
cit eſſe no.& addit rationẽ,quia etiam in præiudicialibus taciturnitas in iudicio habet vim cõ-
ſenſus.l.cùm oſtendimus.§.vlti.ff.de fideiuſ.&.c.2.de accuſa.lib.6.Sed & idem quoq; tenet D.
Aufrer.in deci.Tholoſ.q.237.item quidam Bononienſis.

35 ¶ Sed hoc quoque non admodum tutum eſt,tum quia regulariter tacens non videtur conſen-
tire in præiudicium ipſius.l.inuitus.ff.de procurat.&.d.l.qui vas.§.vetare.ff.de furt.cũ ſi.Præſer
tim in iſto caſu,quo tacens non poteſt impedire illud iuramentũ à ſtatuto delatum, per no.ple-
niſſimè per Bar.& recentiores in.l.quæ dotis.ff.ſolu.matri.& diximus ſuprà co.tit.§.j.glo.9.in
verbo,ou lignagier,nu.146.ſextus idémque poſtremus.Nec ab omnibus recipitur quod ſuprà
diximus de taciturnitate iudiciali,vt alibi copioſè diximus.Tum quoque quia facultas proban
di contra iuramentũ ſeparata eſt ab ipſo iuramento:ideo licèt tacens videatur conſentire reſpe-
ctu iuramenti,vt ſcilicet alter iuret,ſicuti à ſtatuto diſponitur, non propterea neceſſariò infer-
tur tolli facultatem probãdi contrarium.Sicut etiam cùm reus qui tacet,dum actor probat ſuã
intentionem teſtibus aut inſtrumentis,non ob id excluditur à contraria probatione, vt ſæpius
ſuprà diximus.Quod autem Calde.& alij in priori parte dicunt,iure non probatur,vel etiã po-
teſt habere locum in caſu.d.§.cùm verò,in quo non agitur de magno præiudicio.& in eo ſuffi-
cit iuramentum de iure communi.Secus videtur in ſtatuto,quod ſtrictè eſt interpretandum,cũ
ſit contra ius commune,& de magno præiudicio agatur. Ideóque Philip. Deci.ijs propemodũ
rationibus motus hanc partem ſequitur in.d.c.propoſuiſti.

HAS

36 HAS AVTEM LIMITATIONES quæ reijciunt probationem contrariam, *Probatio per rei euidentiam admittitur,etiã ſi probatio reiiciatur. Huiuſmodi probatio omnium optima.*
etiam ſi veræ eſſent,& ſi quæ aliæ huiuſmodi ſint.Intellige vt non procedant,ſi cõtrarium pro-
baretur per rei euidentiam,& aſpectum.Nam vt ſcribit Azo in ſumma.C.ad.l.Aquil.nulla vn-
quam virtus fuit excludere huiuſmodi probationem,prout eum multi allegant,quãuis idipſum
non reperi in meo codice.ſed ita eum citat & ſequitur Bald.in le.contra negantem,in fi.C.eo.
titu.& in rub.C.de probatio.col.j verſi.redeo igitur ad primum, vbi hinc dicit, quòd hæc pro-
batio eſt omnium optima & ſuperlatiua probationum:quia illi ſunt veriſſimi ſermones,qui cõ-
cordant cum rebus ſenſatis,ex Ariſtotele,& Auerroe.& probatur, vt dicit, in.l.ſi irrupto.§.ad
officium.ff.fini.regun. Et idem penè ex eiuſdem Azo.authoritate dicit ipſe Bald.in.l.j.C.ſi ad-
uer.liber.& in.l.pen.in fi.C.de peri.tuto.& Ioan.Plat.in leg.j.paulò ante fi.C.de cano.fru.vrb.
Roma.lib.11.Cepola cautel.ſecundùm poſtremam editionem.104. multa ſunt.Barb.in cap.eui
dentia, extrà de accuſat.vbi id admodum extollit, & in cap.j.colum.41.de offi.ordi.& conſ.7.
clementiſſimi,colum.4.lib.j.Alexand.in leg.eum qui.§.vltim.colum.pen.ff.de iureiur. & con.
116.poſteaquam in caſu magnifici,ad fi.lib.j.vbi ex hoc dicit quòd nunquam talis probatio in-
telligitur eſſe excluſa.& rurſum conſi.186.viſis ſubtiliſſimis,colum.4.verſi.& dicit Bald.lib.2.
& conſi.35.viſo proceſſu,colum.4.lib.4.& conſi.63.ſtantibus his,col.pen.verſic.accedit quòd
vbicunque,cod.lib.4.quod con.iterum repetitur con.39.lib.6.Fran.Curt. Senior in repe.d.l.
admonendi,tum alibi,tum col.89.verſi.immo volunt doc.ff.de iureiur.Iaſon in.l.eum qui.§.in
popularibus,colum.3.ff.eo.titu.& in.l.j.colum.6.verſic.circa aliud.ff.de ope.no.nunciat.& in.
d.l.videamus,colum.vlti.iterúmque in.l.vlti.ff.de in lit.iurand.Philip.Deci.in.c. cum ſpeciali.
§.porrò,in.2.no.extr.de appel.Catel.Cotta memori.incip. damnum datum.Hippo. Marſil.in.
d.l.j.§.ſi ſerui,colum.2.de quæſt.& in repe.rub.de probat.colum.30.verſic.quod tamẽ puto.&
And.Alcia.in tracta.præſumptionum parte.2.numero.16.

37 ¶ Et hanc quoque ſententiam fulcit,quod à Bald.ſcriptum eſt in.l.ſi quis quęſtibus,ad fi.& ibi *De eadem re.*
quoque Saly.col.vltim.verſi.quæro an pòſt.C.de teſtib. quòd quanuis quis pòſt didicit teſtifi-
cata non admittatur ad probationem,non tamen per hoc reijcitur ea probatio, quæ fieret per
euidentiam facti.Id quod etiam dicit tenere Specul.titu.de probat.§.videndum,verſi.hoc quo-
que,& ſequitur Roma.in repe.l.ſi verò.§.de viro,in.31.fal.ff.ſol.matri.vbi tamen dicit & quidẽ
verè Specul.vbi ſuprà id non dixiſſe.& idem Ro.in repe.rub.de arb.colum.9. verſi. item fallit
ſi per euidentiam. & Steph.Bertran.con.337.non puto,col.2.lib.j.& Mathæ.Afflic.deci.Nea-
pol.216.quotidie,nume.3.Confirmat quoque eam ſententiam,quod tradit idẽ Bald.in.l.j.in fi.
C.de ſent.reſcin.non poſ.quòd per euidentiam facti poteſt reprobari ſentẽtia ſine appellatione,
per.l.confeſſionibus.ff.de interro.acti.Nam & ſententia quæ per euidentiam facti nulla eſt,nũ-
quam tranſit in rem iudicatam.c.fraternitatis,circa medium, & ibi Inno.& alij, extrà de frigi.
& malefi.& ſequitur Alexan.d.conſi.63.vbi ſuprà lib.3.& Iaſon conſi.21.venerabilis, colum.2.
verſi.2.lib.1.cum ſi.adductis ab ipſo Iaſo.in.d.l.j.ff.de op.no.nunciat.

38 ¶ Vt iam nihil dubitandum ſit,quin huiuſmodi probatio, quæ fit per euidentiam & aſpectum *De eadem re.*
rei,ſit omnium optima, vt ſuprà diximus ex Bal.& voluit etiam idem Bald.in.l.deo nobis,colũ.
3.ver.ſed ponamus quòd dubitatur.C.de epi.& cleri.per.c.quod autem interrogaſti.27.queſti.
2.& ante eũ quoque voluit Inno.in.d.c.propoſuiſti, extrà de probat. per text.in.c. nec aliqua.
27.quæſti.j.quem nuncupatim refert & ſequitur Paul.Caſt.conſi.174.contra ſuperiùs conſul-
ta,col.2.verſic.nec obſtat quòd decretum,lib.j.& conſi.81.in cauſa quæ vertitur inter reueren-
dum,colum.3.verſi.3.inducit,lib.2.& Cepola conſi.cauſarum criminalium.3. in cauſſa quere-
læ,colum.j.Glo.autem in.c.ad noſtram,leg.2.in verbo,requirit,de iureiur.dicit nullam eſſe va-
lidiorem probationem,quàm per euidentiam facti.& voluit etiam Barb.qui alios citat, con.7.
clementiſſimi,col.4.verſi.item ille notarius,lib.1.

39 ¶ Nec omiſerim quòd illam op.non mediocriter adiuuat,id quod non obſcurè voluit gloſ.in. *De eadem re.*
l.j.§.hoc interdictum pertinet,verſi.ſiue ſupremæ tabulæ,in verbo,imperfectam.ff.de tabul.ex-
hib.quòd ſi à ſtatuto reiectæ ſint omnes exceptiones,illæ tamen obijci poterunt, quæ ex inſpe-
ctione inſtrumenti vel contractus ſiue ſententiæ aut alterius actus,à quo reiectæ ſunt, apparent.
Et hoc apertiſſimè voluit Bald.in.l.ex prædſis.C.de euictio.& latè Ro.qui alia multa ſimilia al-
legat,con.42.viſis quæ egregiè.& aliquid præterea per eundem conſi.51.attentis his,paulò an-
te fi.Et de hoc quoque pleniſſimè dicemus infrà titu.de notaires,titu.27.§.j.

40 INTELLIGE SECVNDO vt reijciatur in illis caſibus probatio cõtraria,niſi quis *Statutum reiiciens probatio-nem non eã tollit quæ admittitur cõtra præſumptionem iuris & de iure.*
vellet probare contrarium ijs modis,quibus admittitur probatio contra præſumptionem iuris
& de iure,vt nuncupatim voluit Alexand.in.d.l.qui bona.§.qui damni.colũ.pen.ff. de dam.in-
fec.& Augu.Ari.in addi.Angel.Aret.in tracta.malefi.in verbo, nécnon ad denunciationẽ,nu.
17.Hos autem modos ſcies ex gloſ.& doc.in authen.ſed iam neceſſe.C.de donatio.ante nupti.
& iterum in corpore authen.vnde ſumitur,& Ro.in.l.ſi duo.ff.de acquirend.hæred.Alexan.in
leg.inter ſtipulantem.§.j.ff.de verbo.obliga.& conſi.91.in cauſſa & lite,colum.vlti.li.6.& Ca-
no.in cap.is qui,extr.de ſponſali.& omnium copioſiſſimè And.Alciat. in tracta. præſumptio-
num parte.2.per totum.

41 POSTREMO NON OMISERIM ſimilẽ eſſe apud Senones conſuetudinem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Consuetudines Aliæ consuetudines.

cap.53.consuetudinum eius loci.& etiam Trecences.c.164. vt scilicet admittatur consanguineus ad probandum verum precium contra iuramentum emptoris.atque in ijs locis subiungitur,qua pœna puniendus est emptor qui ex probatione consanguinei compertus est falsum iurasse.Sed & apud Burdigal.admittitur ad id consanguineus non obstante iuramento emptoris. §.huius titu.15.qui est.18.omnium eius gentis consuetud. Tu autem vide quomodo apud cæteros puniuntur emptores,qui verum ipsum precium mentiti sunt, videlicet apud Genomanenses.c.383.& seq.Andegauenses.c.374.& si quæ aliæ de hac re loquuntur. Ex consuetudine autē Britonum post huiusmodi iuramentum præstitū petente cōsanguineo, non admittitur ipse cōsanguineus ad probandum contrarium,vt scribitur hoc eodem titu.§.8.

ET CE PENDANT NE COVRRA PAS LE TEMPS. GLOSSA.2.

1 *Consanguineo non currit tempus si probauerit emptorē nō declarasse verum precium. Denūciatio nō veri precii pro non facta habetur. De eadem re.*

ENTELLIGE SI PROBET NON ESSE verum precium, vt postea declaratur verbis seq.nam vt scribitur in.l.si quis.ff.de vsur. si quis solutioni moram fecit,iudicium autem accipere paratus fuit,non videtur fecisse moram,vtique si iustè ad iudicium prouocauit.Cuius authoritate Roma.consi.244.pro euidētia,circa medium,dicit eum non esse in mora,qui ex iusta caussa litigat,& alia quoque iura allegat.Sed & hac etiam ratione non currit tempus consanguineo,quia declaratio non veri precij ab emptore facta non plus habet virium,quàm si nullum omnino precium declaratum fuerit,arg.l.qui.§. cùm igitur.ff.de in diem ad.&.l.sicut.§.non videbitur,in fi.ff.quib.mod.pig.vel hypo.solui.Et ita in emphyteuta non verè denunciante domino precium, quod se dicit ab alijs reperire, vt scilicet perinde sit,atque si non denunciauerit,tenuerunt Ioan.Fab.Saly.& Iason in.l.vlti. per illū text. ille quidem col.vlti.iste col.4.vers.quæro emphyteuta volens vendere,hic col.6.in.6.item no. C.de iure emphy.Hosti.in.c.potuit,col.j.in verbo,offeratur,per illum tex. & ibi quoque Ioan. Andr.etiam col.j.& in eodē verbo,Collec.col.4.vers.sed quid si retulit,Imo.in.j.no.Barb.col. 1.& alij extrà de locat.Specul.eo.tit.§.nunc aliqua,ver.92.& Steph.Bertrā.consi.155.ponitur in facto,ante fi.lib.2.Ludo.Gozad.con.47.visis instrumentis, col.2.nu.7.

2 *Emphyteuta mentiens verū precium cadit emphyteusi.*

¶Et vide quæ dicam infrà.§.36.eodémque vlti.in glo.2.nume.2.hîc autem multa. Et quod tradit Carol.Molend.in consuetu.Parisi.titu.j.§.13.glo.8.in fi.quòd si contrahētes maius precium finxerūt,ideóq, dominus feudalis ea precij magnitudine deterritus acceperit laudimia. Si postea ei innotescat minus fuisse precium, potest redire ad retractum rei, restitutis aut deductis laudimijs. Id quod etiam voluit Ferronus in commentarijs consuetud.Burdig.titu. de feudis.§.8. Sed & plus voluit Pet.Iac.tit.de acti.in rē libellus generalis, ibi,effectus quia emphyteuta,quòd emptor rei emphyt.domino mentiens verū preciū,vel vt minus laudimiorum soluat , vel ne rē accipiat iure prælatiōis,cadit emphyteusi.& sequitur Guid.Pap.deci.Delphi.171.reperio,ad fi.

AVRA COVRS CONTRE LE RETRAYANT. GLOSSA.3.

1 *Litis euentus ostendit dolum & malam fidē.*

ALIAS ESSET LIBERVM cōsanguineo malignè negando verū precium statuto nostro,quod in id tempus prestituit,illudere, & sibi arte improba idem tempus trahere. Et id quidem scienter & dolosè , atque sine iusta caussa fecisse censendus est ex litis euentu,in qua succubuit.vt nuncupatim voluit Ioan.And.vt à quibusdam citatur,in.c.1.de elec.lib.6.in nouella.& Bald.& Saly.in.l.properandum.§.finautem alter-vtra,vterque post princip. per illum text.C.de iudici.idem Bald.in.l.contra maiores,in fi.C.de inof.testa.& Ioan.Fab.loquens in nostra materia retractus,in.§.qui autem,instit. de excus.tuto. per quædam iura ibi allegata,& quæ aduocauimus suprà.§.j.glo.10.quæ est in verbo, dedans lā, nume.41.quod tamen.

2 *De eadē re.*

¶Quibus adde text.in leg.accusaturus.ff.de adult.&.l.si pater.C.ne de stat.defunc.&.l.quòd si nolit.§.si mancipium.ff.de edili.edic.& glo.in.l.j.in verbo,quòd si non docueris,& ibi doct.C. de aduoc.diuers.iudi.& in.l.Herennius.§.vlti.ff.de euicti.Et quod per ea iura postremò allegata tradit Bald.in authen.ei qui,post prin.ibi,quæro appellans.C.de tempo.appel.quòd si appellans ineptum libellum proposuerit,super quo fuerit diutiùs disceptatum, & tādem pronunciatum eum esse ineptum,currit tempus frustratori.Subditque idem esse in eo qui misit procuratorem non idoneum,& diu fuit disputatum de mandato,quod tandem fuit pronunciatū esse inualidum,nam similiter currit tempus sua culpa,& allegat.c.Nicolao, ext.de probat.&.l. si procuratorem.§.tutorem.ff.mand.Et simile huic postremo dicto quippiam tradit Bart.in.l.2.§.nō solùm,per illum text.ff.ad S C.Tertul.& in.l.si finita.§.Iulianus,col.3.ver.sed quid si prima.& ibi quoque Alexand.col.10.versi.item adde.ff.de dā.infect.& D.à Rota deci.102.fatalia,in fi.in nouis.& Paul.Castr.in.l.diuus.ff.ad leg.Falcid.Et vide etiam text.in.l.nemo rem suam vtiliter.

§.j.ff.

§.j.ff.si cert.pet.vbi in mora esse dicitur,qui sine iusta causa litigat. & quæ dicam infrà.§.12. in glos.2.numero.4.

3 *Quid si consanguineus nō probauit, tamen probabiliter dubitauit.*

SI TAMEN CONSANGVINEVS probabiliter dubitabat de veritate precij, ideóque in controuersiam eius venit,posset videri,etiam si succubuit, tempus ei nō cucurrisse, per text.in.d.l.2.§.non solùm.& no.per Iac.Aret.Pet.Dy.Cy.Bald.Saly.Pau.Cast. & Iaso. in. d.l.contra maiores.C.de inoffi.testa.Angel.in.l.Paulus.§.j.colum.2.versic.& vnum scias.ff.de vsur.Raph.Co.consi.36.proponitur,colum.j.Ro.& Fran.Are.in.l.quandiu institutus.ff.de acqui.hæredit.Philip.Deci.in cap.ex ratione,col.7.vers.quod tamen verum,extrà de appel.cum his quæ scripsimus suprà.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,nume.41. quod tamen intelligunt. Tamen non auderem discedere à generalitate,vt ita loquar,huius consuetudinis, quæ sine delectu ac distinctione statuit tempus currere ei qui succubuit,præsertim in stricta materia , cuiusmodi retractum esse pronunciauit nostra consuetudo infrà.§.35.& vt multis placuit, odiosa , vt diximus suprà in rub.huius titu.numero.60.quamobrem sunt multi , & sequen. Consulo igitur,vt consanguineus, nisi omnino certus sit de probatione haud veri precij aduersus instrumentum, soluat integrum precium in instrumento comprehensum , ne vt morator cadat retractu , cùm protestatione repetendi,id quod reperietur ex exitu causæ esse vltra verum precium, secundùm ea quæ dicā in simili.in.§.sequenti,nume.2.Et sic tutus erit,& tamen repetet,quod indebitè solutum comperietur.

4 *Morator. Morosus.*

¶Et quia vsi sumus vocabulo illo moratoris,illud hîc obiter dicere voluimus,nos moratorem appellare,quem morosum nostrates vbique appellant,pro eo scilicet qui moram cuipiam rei facit. Cùm tamen morosus non id significet sed difficilem,intractabilem,fastidiosum. Plautus de amore loquens in Trinummo.Is mores hominum moros & morosos efficit. Tullius lib. de Senectute. At sunt morosi & anxij & difficiles senes. Et lib.j.de oratore. Vsque adeo morosi sumꝰ, vt nobis non satisfaciat.& lib.epistolarum fami.7.ad Trebatium. Quàm sint morosi qui amāt, vel ex hoc intelligi potest,&c. Et Horatius lib.carminum.j.ode.9. Donec virenti canicies abest Morosa. Et hinc morositas apud Tullium in eo.lib.de senectute. Et morosè apud Vlpianum no strum in.l.solet.§.non verò.ff.de offi.procon.& Plinium lib.18.cap.13.Ideóque & ea vox à moribus deducta esse videtur, vt placet Donato in Hecyram Terentij. Morator autē à morādi verbo,qui scilicet moratur,siue moram nectit,vel cunctatur. Liuius lib.2.ab vrb.cond. Nouémque Tribunorum aduersus vnum moratorem publici commodi auxilio delectum cōsules habent. Et libr.4.belli Punici. Et ad viginti millia aut moratorum aut palantium per agros interfecta. In hac etenim significatione verbum morādi sæpissime intelligitur, vt in leg.si seruum,in prin. versic;si autem alienus.ff.de verbo.obliga.vt scribitur,posteaquam moratus est solutionem , id est,vt rectè interpretatur Accursius,distulit,& in.l.si vsufructus.ff.de vsufruct.leg.cùm dicitur, moratúsque in ea danda,&c.& in.l.si quis in hoc,in fi.ibi,imponere non morentur.C.de epi.& cleri.& in.l.2.C.de vsur.& fructi.lega.qui tex.loquitur de hæredibus qui legata morantur.& in leg.si ea.C.qui accusa.non pos.quæ loquitur de ea quæ accusationem moratur: Et apud Terentium in Heauton.Egomet cōuiuas moror,hoc est vt interpretatur Donatus, in mora detineo. Hinc; moratoria præscriptio in.l.2.C.de precib.imper.offer.id est,dilatoria, vt rectè interpretatur Accursius.& moratoriæ ambages in.l.vlti.C.de compensat.Et moratoria cautio in.l.cùm possessor.§.vlti.ff.de censib. Et moratoria cunctatio, in.l.tutor qui repertorium.§.j.ff.de admituto.Alciatus autem noster vbique moratoris verbo in hac nostra significatione vtitur.

Morādi verbū

Moratoria præscriptio. Moratoriæ ambages. Moratoria cautio. Moratoria cunctatio.

§.5.

SE DEMANDEVR en matiere de retraict a la requeste du defendeur est tenu iurer & affermer que la poursuite quil faict en matiere de retraict est pourluy, & en son nom, & a son profit, & sans fraude. GLOSSA.1.ET VNICA.

1 *Cōsanguineus tenetur iurare se retrahere ad suum cōmodū. Sed an teneatur de ea re cauere.*

AD QVOD HIC STATVITVR, ex eo fit,quod etiā statuitur inferiùs,eo. titu.§.26,vbi omnino vide quæ dicam,& vide etiam tex.huic loco accommodatissimum,in.l.peto.§.vlti.ff.de leg.2.vbi si testator prohibuerit,ne res hæredi relicta alienetur,sed vt in familia maneat: si res alienata fuerit,admittetur proximus quisque ad reuocandum,petendúmque rem ipsam alienatam:sed ita tamen si paratus sit cauere, sę eam rem in familiam relicturum,aliàs ei denegatur condictio. Non ausim tamen asserere cōsanguineum esse onerandum cautione,cùm consuetudo tantùm affirmationem & iuramētum ipsius exigat, si postuletur,arg.leg.j.§.fin autem ad deficientis.C.de cadu.toll.&.c. inter corporalia , extrà de transla.præla.cum si.nec superfluis cautionibus sit vtendum.l.hæc stipulatio.§.diuus.ff.de lega. no.caue.Paul.Ca.con.207.visis omnibus,col.1.in fi.lib.j.nec debeamus obligationes ex obligationibus facere.l.4.§.ait prætor.ff.de re iudica.&.l.dedi,in prin.&.l.mulier, & ibi no.ff.de cōdi.ob cau.& quod no.Bart.in.l.3.§.nunc de effectu.ff.de libe.lega.& quæ scripsimus suprà.§ 1.

t.v.

Universidad de Deusto Biblioteca

glo.18.in verbo,le pris que la chose aura cousté,nume.45.ego verò,& seq.

Sed vtrum emptor protestari debeat se repetiturum si contrarium cõpertum postea fuerit.

2 ¶Verùm ego optimum atque tutissimum iudicarem, vt emptor protestetur saluum sibi ius futurum eam rem condicendi reuocandíque, si ex pòst facto compertum fuerit consanguineum in fraudem hoc retractu vsum fuisse, vt posteà alteri cederet, iuxta leg. si debitor.§.j.ff. qui.mod. pig.vel hypo. sol.& leg. at si quis.§.plerique.ff. de religi.& sump.fune.& leg.si tamẽ. §.cùm redhibitoria.ff.de edil.edic.glos.in leg.eleganter,in princip.in verbo,finita,in fi. & iterũ in verbo,pro soluto,& ibi Bartho.versic.ad secundum, & Bald.qui id trahit ad similes contractus,colum.j.ff.de pigno.act.& similis glos.in.l.si quis aliam.ff.de solu.& in leg.libera. C.de sen tent.& Bald.in cap.1.circa medium,titu.de benefi.fratr.& Alexan.cons.79.circa primum,col. pen.versi.consulo tamen,lib.j.& doct.vbique.

Vtrum autem ei subueniatur, si contrarium postea appareat.

3 ¶Verùm & sine huiusmodi protestatione putarim, comperta fraude, esse consanguineo subueniendum aduersus calliditatem eius,qui talem fraudem commentus est,vt in simili dicitur in leg.j.§.quæsitum.ff. de separ. Neque enim suus cuiusque dolus aut fraus sibi prodesse debet,le. sed & si.§.planè, in fi.ff.ad exhib.& cap.2. extrà de dol.& contu.cum multis concord. à me adductis suprà eod.§.1.in glos.9.in verbo,ou lignagier,numero.67.denique.nec alteri obesse debet.c.si compromissarius.§.j.de elec.lib.6.præsertim cùm fraus & dolus huius cõsanguinei dederit caussam cessioni ei factæ ab emptore,vt qui callidè & fraudulenter nomen suũ prętexuit, atque ita emptorem circũuenit. Ideo & ea cessio nulla est:& si valeat,tamen rescindenda est,per no,in.l.eleganter,in prin.ff.de dol.ma.cum si. Quid enim id aliud est, quàm de persona ad personam statuto fraudem facere:quod qui facit,nihil egisse videtur.l.si responsus,in prin.ff.de do na.inter vir.& vxo.& no.in.l.contra. ff.de legib.cum si.

Quomodo ea fraus deprehẽditur.

4 ¶Ea autem fraus deprehendetur ex argumentis, coniecturis, & verisimilitudinibus, & inter alias, si statim post retractum alij extraneo cedat, per leg.si ventri.§.vlti.ff.de priuil.credit.&.c. officij,extrà de elect.& quod voluit Bartho.in leg.post contractum,in.5.præsumptione fraudis. ff.de donatio.& quæ diximus suprà hoc eodem titu.§.j.glos.7.quæ est in verbo, ou aultres choses censées pour immeubles,nume.75.præsumitur item & seq.& iterum glos.14.in verbo,ou equipollent a vente, nume.37.sed & si possessio.Et super hoc priuatim nonnullæ cõsuetudines Galliæ prouiderunt. Nam apud Turones si consanguineus qui retraxit, vendat rem alij intra annum retractus, poterit emptor, à quo res retracta est,eandem ad se reuocare restituto precio, quod ipse accepit ab illo consanguineo, vt scribitur in consuetudinibus eius loci, titu. des retraictz.c.15.quo in loco aliquid dicunt commentarij.Et similiter apud Cenomanos.c.408.& etiam Andegauos.c.398.

Consuetudines de hac re.

Vtrum emptor poterit probare contra iuramentum consanguinei.

5 VTRVM AVTEM si petente consanguineo emptor iuramentum præstiterit retractũ se pro se & non alio facere, & sine fraude, secundùm hunc.§.debeat posteà admitti consanguineus ad probandum contrarium, latè tractat Chasse.hoc eodem titu.de retraictz.§.12.in verbo, ou par serment des contrahens,columna tertia,versicu.item iuramentum,& seq. At is non omnino loquitur in casu nostræ consuetudinis iubentis emptorem iurare, si postulet consanguineus,vti etiam facit.§.suprà proximus.& tamen ibi potest probari contrarium, quod & nos ibi latissimè tractauimus. Ex consuetudine autem Aruerniæ hoc eo.ti.c.34.si consanguineus semel iurauerit id de quo hîc quærimus,emptore id ipsum postulante,ipse emptor non est ampliùs audiendus volens probare contrarium.& idem propemodum ex consue.Burdig. hoc quoque tit. §.17.vbi Ferro.id iuris esse dicit.Et id fortè verius est. Nam quod traditur in.d.§. præcedente, procedit in suo casu,nec ad alios trahendum est.Tamen ex cõsuetudine Senonum.c.50.admittitur ipse consanguineus ad probandum contrarium.

Consuetudines de ea re.

Consuetudines

6 SVNT AVTEM QVI ad hanc nostram consuetudinem, quæ iubet consanguineum iurare sine fraude se ad retractum venire, afferunt leg. de pupillo.§.qui opus.ff. de ope. no. nunci.& leg.qui bona.§.si quis.ff.de dam.infect.quibus cauetur eum qui nouum opus nunciat,quiq; sibi petit caueri de damno infecto,debere iurare non calumniæ caussa id se facere.quod quantùm nostræ consuetudini conueniat, cæterorũ sit iudicium.Est autem apud Britones consuetudo omnino huic nostræ consuetudini similis,cap.consuetudinum antiquarum eius gentis.51.reformatarum autem huius titu. de retraict lignagier.§.13. Et apud Valesios hoc eodem titu.§.8.qui est omnium.89.

An emptor audiendus sit petẽs verbis quibusdam conceptis in diuum quempiam.

7 D.AVTEM Ferro.in.d.§.17.huius titu. consuetu.Burdiga. hinc occasione sumpta tractat, Si emptor ita peruicax sit, vt non contentus vulgari & communi iureiurando requirat solenne aliquod iusiurandũ præstari à consanguineo, quod ei fortè persuasum est conceptum in verba cuiuspiam diui iusiurandum esse efficacissimum ad punienda periuria:an ei mos sit gerendus?Eum ibi vide afferentem ex optimis scriptoribus exempla quibus docemur non vanum esse, periuriorum certis quibusdam locis perpetratorum præsentem patentémq; vindictam esse.

§.6.

§.6.

SI AVCVN vend aucune rente generallement sur tous ses biens, ou quil oblige tous ses biens a la payer, Le seigneur du fief ny a ventes ne honneurs, & ne peult auoir ladicte rente par puissance de fief: Suppose ores que tous les biens du vẽdeur feussent tenuz en fief dudict seigneur: Mais le lignagier sera bien receu au retraict.

NY AVENTES NE HONNEVRS. GLO. 1.

Laudimia an debeãtur ex vẽditione annui reditus generalis.

Quid si postea fund⁹ detur in solutum huius reditus.

1 IDINTELLIGE SECVNDVM aliam cõsuetudinẽ suprà tit.huius vol. consuetudinum.2.§.6.qui omnium est eiusdem vol.19.nisi venditor post venditionem huius annui reditus siue vectigalis fundum quempiam dederit in solutum,vt maneat eo vectigali annuo liberatus,vulgò dicimus bailler assiete.Nam tũc domino ius est accipiendi laudimia vel rem ipsam restituto precio,ac si ab initio fundus ipse fuisset vẽditus, quia vt expressim dicit Paul.Ca.consi.165.visis & ponderatis,col.2.vers.2.videtur,lib.2.fingũtur hoc casu bona in solutum data iam ab initio venditionis,& vt ipse loquitur, per priùs vẽdita. Ideóque & hac etiam ratione admittetur consanguineus ad retractũ ipsius rei ita datæ in solutum huius vectigalis generalis, vt etiam nuncupatim cauetur eodem.§.6.titu.2.De quo tamẽ vide quæ scripsi suprà.§.j. in glos.14. in verbo, ou equipollent a vente, numero.117.nec tamen illud,& seq.

Laudimia an debeãtur ex vẽditione vectigaliũ prædiariorum.

Solarium.

Locus iuriscõsulti recẽter emendatus.

2 SED QVIA HIC DICITVR quòd ex venditione huiusmodi vectigalium generalium non debentur laudimia.Dubium relinquitur,an etiã non debeantur ex venditione horum vectigalium prędiariorum,siue fundiariorum aut etiam fundalium,si ita nobis loqui permittimus,vt id dicamus à fundo,sicut Plautus in Sticho dicit fontalis à fonte, id est, vt omnes intelligant,rentes foncieres,emphyteuticas possumus dicere,vel liuellarias,vt & nostri loquuntur.Solarium simpliciter appellat Vlpianus in.l.j.§.si quis nemine.ff.ne quid in loc.publi.vbi ita scribitur.aut si nõ obstat,solarium ei imponere.Vectigal enim hoc sic appellatur solarium, quòd pro solo pendatur,hæc ibi.Et ausim constanter asseuerare(vt hoc in transcursu dicã)solarium esse legendum in.l.etiam.ff.qui potio.in pigno. habe. & non salarium, vt vulgò scribitur,neque enim salarium temere reperias pro pensione aut vectigali.Sic ergo intrepidè legito il lam.l.etiam superficies in alieno solo posita pignori dari potest, ita tamen vt potior caussa domini sit soli,si non soluatur ei solarium.

Iterum de laudimiis vectigalium prædiariorum.

3 ¶Sed vt tandem redeamus ad propositum,videtur in hac specie laudimia non deberi. Nã consuetudo id ius laudimiorum tribuens nuncupatim loquitur de venditione fundi,& qui quidem est in feudo ipsius domini,vt patet ex.§.j.suprà titu.omnium huius volu.consuetudinum.2.qui quidem.§.est omnium etiam hui⁹ vol.14.in illis verbis,le seigneur foncier,& plus prés du fons, & en fief,du quel est ladicte chose,&c.& alijs multis seq.§.huiusmodi autem vectigal siue pensio fundus non est,nec aliud quidpiam corporale,sed res prorsus incorporalis, vt sunt cætera talia iura,de quibus satis diximus suprà.§.huius ti.j.in verbo, rentes, nec in loco consistunt.l.Caius Seius.ff.de legat.2.&.l.vxorem.§.legauerat.ff.de legat.3.&.l.quæsitũ est.§.Papinianus, &.l.cùm de lanionis.§.vltim.ff.de fun.instru.& diximus in repe.l.si vnquam,in verbo, bona, nu.9.quod autem si quis donat,C.de reuoc.dona.& suprà in eodem.§.j.gl.7.in verbo,ou autres choses cẽsées pour immeubles,nume.11.nec desunt suæ.

De eadem re.

4 ¶Et id quidẽ in casu nostro,ne authoritate hac in re careamus,apertè voluit Pet.Iacob.in Gallicanis moribus præter magnam iuris peritiam instructissimus, in tit.de acti.in rem pro re emphy.col.pen.ver.item si posteà,vbi dicit quòd in ciuitate Podiensi & alijs vicinis, si huiusmodi annui reditus,de quibus loquimur,venduntur,est locus laudimijs,vel retentioni eorum restituto precio venditionis à domino. Quod dicit esse contra ius ciuile, nec tamen aliquid allegat. Et col.seq.versic.& est notandum,dicit quòd talis reditus siue pensio annua, est res incorporalis.ideo non potest esse emphyteuticaria:quia emphyteusis in rebus soli tantùm consistit, vt colligitur ex.l.1.ff.si ager vecti.&.§.adeo,Insti.de loca.

De eadem re.

5 ¶Nos verò diuerso iure in nostra hac Pictauia vtimur, vt scilicet ex venditiõe horum redituũ siue pensionum fundalium soluantur laudimia domino feudi,in quo sita sunt loca huic reditui obnoxia.Idq; iure,ni fallor,optimo.Nam cùm nostra consuetudo hîc & alibi, videlicet tit.huius voluminis consuetudinum.2.§.6.qui est.19.totius voluminis, neget deberi laudimia ex reditibus siue pensionibus generalibus,etiamsi omnia bona sint illis obligata, quid toties in illis negando,aliud quàm fatetur deberi ex alijs scilicet fundalibus.l.cùm prætor.ff.de iudi.& leg.ex eo.ff.de testib.&.c.qualis.25.dist.Id enim instar est argumenti à contrario sensu, quod fortissimum est.l.j.in prin.versi.huius rei.ff. de eo cui man.est iurisdictio. procedítque etiam in statutis,vt inibi constantissimè tenetur,& fortissimè probatur à scriptoribus recentioribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De eadem re.

6 ¶Nam & hic reditus fundo, qui pro eo concessus est, prorsus inhæret, habétque perpetuum ac stabile fundamentũ, vt in simili dicit Bald. in. c. j. col. 2. in verbo, annua, titu. de contro. inter vas. & epr. & diximus suprà hoc eodẽ tit. §. j. glo. 7. in verbo, ou aultres choses censées pour immeubles, nume. 32. item iura decimarum. Et de seruitutibus loquens Alex. consi. 211. ponderatis verbis statuti, colum. 2. versi. præterea negari non potest, libr. 6. & Philip. Franc. in. c. 2. in princip. col. 2. de reb. eccles. non ali. lib. 6. Ex quo sequitur, vt quale quale sit, pro ipso solo habẽdum sit: nec minùs pro eo competat interdictum vnde vi, quàm pro solo ipso, vt in simili item dicitur in leg. j. §. planè si quis. ff. vnde vi. Et id in specie huiusmodi redituum, vt scilicet pro eis competat possessorium, atque pro rebus illis obnoxijs, voluit Bald. in repet. l. 2. col. 7. versic. sciendum est autem. C. de seruit. & aqua, cum aliis concord. à me traditis infrà eo. ti. §. 32. glo. vlti. nume. 79. sed id satis, & seq. atque etiam præcedenti, vbi & aliter docebimus, hos reditus sequi omnino naturam rei, ratione cuius debentur.

De eadem re.

7 ¶Nam & ij sunt veluti pars ipsius fundi, & eum sequuntur, in cuiuscunque manum veniãt, ita vt fundus ipse non persona conueniatur. Ideóque & possessores ipsius reliquias eius reditus etiam præteriti temporis, quo non possederunt soluere coguntur, leg. imperatores. ff. de publi. & vectig. & leg. 2. &. 3. C. sine cen. Et licèt multi dicant illud speciale esse in fisco, & secus esse in alijs, vt per Specul. titu. de loca. §. nunc aliqua, versicu. nonò, & versicu. duodecimò, & Alberi. in leg. pro hæreditarijs. C. de hære. acti. & Masuer. titu. de loc. §. item dominus, & seq. Tamen apud nos & indifferenter & sine delectu obseruatur. Tu autem hîc vide Hosti. Ioan. And. & Panor. in cap. pastoralis, extrà de deci. & eosdem Ioan. Andr. & Panor. atque etiam Pet. Anc. in. c. cùm homines, eo. tit. Archi. in. c. si quis laicus. 15. quæsti. j. Fede. Senen. consi. 81. laicus. Alberi. in leg. vltim. colum. 2. versi. quærit dominus. C. de iure emphy. Pet. Anc. in. c. statuto, colũ. vltim. versi. sed nunquid idem, de deci. lib. 6. & consi. 386. in lite, colum. j. versi. item etiam ad pẽsiones, & col. 2. versi. non obstat. l. imperator. & Ioan. Plat. post. Bar. in. l. vlti. C. de fide instru. & iure hast. fisc. lib. 10. & in. l. j. in. 2. no. C. de anno. & tribu. eo. lib. 10. & in. l. quisquis, quæ est. 3. in. j. no. versi. ad præterita. C. de agri. & censi. lib. 11.

Possessores an teneãtur soluere reliquias præteriti temporis.

Commoda eum sequi debẽt quẽ incommoda sequuntur.

8 ¶Et quia etiam ob hãc annuam pensitationem, cui fundus obnoxius est, ipse fundus post hac non tanti venditur, quãti, si liber esset, venderetur, vt par est, & probatur in simili in. l. fundi partem, iuncta glo. in verbo, vendidisti. ff. de contrahen. empt. & in. l. si venditor. §. vlt. in fi. ff. de ser. expor. Ideo cùm ex hoc huiusmodi incõmodum fiat domino, vt non tanta laudimia ex eius vẽditione consequatur, æquum est vt huius incõmodi sarciendi caussa ipse dominus laudimia cõsequatur ex venditione huius pensionis, ex qua illud incommodum procedit. l. secundùm naturam. ff. de reg. iur. &. c. qui sentit onus, eo. titu. li. 6. cum concord. vtrobique adductis. Alioquin autem esset in facultate subditi ius domini inscij, atque etiam inuiti & reluctantis minuere, rem sui feudi in emphyteusim, aut liuellum concedendo, & sic rem deteriorem faciendo, vt cùm veniret, minutum esset ius laudimiorum, cõtra regulam. l. id quod nostrum. ff. de regu. iuris. cui quidem regulæ tanquam firmamento inhærere debemus, vt pulchrè dicit Bald. con. 327. pridiè, col. vlt. lib. j. & alibi diximus. Id autẽ cessat si ex venditione horum reditũ, qui id ius minuunt, quantùm ad venditionem fundi, soluantur laudimia: quia quod vni deest, suppletur repleturq; per alterum.

Arg. ab emphyteusi ad feudũ & è diuerso.

9 ¶Nec obstat quod primo loco dictum est huiusmodi reditus siue pensationes non esse in loco aut fundo, & ita nec in feudo, cùm apud nos feudum respectu soli dicatur: quia imo cẽsetur esse & in loco & in feudo, cùm ipsi loco & feudo cohæreant, vt suprà diximus, & probauimus ver. ab hinc. 3. Eæ autem leges, quas suprà in contrarium adduximus ad probandum iura incorporalia non consistere in loco, & si quæ aliæ sunt similes, non loquuntur de huiusmodi iuribus realibus & solo cohærentibus, sed de actionibus, nominibus, & alijs iuribus merè personalibus, & quæ personas ipsas veluti vmbræ sequuntur, non rem aut solum. Ex quo nonnulli in ea sententia sunt, vt quemadmodum in rebus corporalibus requiritur traditio ad dominij trãslationem: ita & rerum incorporalium corporalibus inhærentium, licèt secus sit in merè incorporalibus. Ita enim voluit Baldus in leg. traditionibus, paulò ante fi. C. de pact. & in leg. j. etiam ad fi. C. commu. vtriusque iudi. & Alexand. qui alios citat, consil. 184. in caussa & lite, columna secunda, versi. vltra prædicta, lib. 6.

Traditio rerũ incorporaliũ corporalibꝰ inhærentium.

10 ¶Nec hîc quoque moror, quòd Pet. Iac. vbi suprà tradit ius emphyteuticarium non posse cõsistere nisi in rebus soli, non etiam in rebus incorporalibus: quandoquidem iura ab eo allegata id necessariò non probant. Et ex omnium opi. feudum consistere potest in his reditibus annuis, vt voluerunt Bald. & & Cardi. Alexand. in proœmio feudorum, vterque colum. 6. & diximus suprà in. §. j. huius titu. in verbo, rentes, numero. 6. & ex hoc præter ea. Ratione autẽ feudi in Gallia debentur laudimia, vt ex hoc intelligas, nihil ad hũc casum pertinere illam Pet. Iac. rationem, quia ex emphyteusi non concluditur ad feudum, nec è diuerso. Bartho. in leg. vt iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. liber. Bald. in cap. j. colum. 5. verficu. sed caue tibi, titu. an agna. vel fili. Imo. in cap. ex parte, colum. 15. extrà de feud. Alexand. consi. 30. quoniam omne datum, col. 6. ver. non ob. leg. 2. li. j. quod duplicatum est consi. 2. lib. 5. & idem Alex. consi. 44. viso themate, colum. 2. versi. pro hoc bene facit, eo. lib. 2. cum. si.

¶Porrò

11 ¶Porrò statutum est Parmæ, vt ex venditione annuorum fictuum, vt vocant, qui debentur super fundo vel domo, debeãt solui domino duo solidi tam à venditore quàm emptore, vt refert Alberi. in. j. parte statutorum. q. 110. statuto Parmę cauetur, vbi tractat, an ex diuisione huiusmodi fictuum etiam ea laudimia solui debeant. Est & apud Bituriges consuetudo expressa, vt solui debeant laudimia ex venditione horum reditũ, de quibus loquimur, tit. de consue. feud. & cen sua. §. 4. vbi D. Boher. id putat esse iuris feudorum. & iterum. §. 16. eiusdem ti. Sic & apud Parisienses ex venditionibus annuorum redituum super re immobili constitutorum debẽtur laudimia. c. consuetudinum eius loci. 57. & tribus seq. Et idem apud Meldenses, si modò is reditus est perpetuus, & nõ luibilis. c. 95. &. c. 98. & Meldunenses. c. 127. & Senonenses. c. 203. &. 229. quod nũncupatim loquitur de his pensitationibus fundalibus. Turonẽses. c. 38. & sequẽti. Caluimontenses in Bassigniaco. c. 24. Victriacenses capitu. 31. Aurelianenses capitu. 110. quod & loquitur de venditione redituum constitutorum super re immobili. & capitu. 112. quod loquitur de venditione redituum constitutorum super re immobili. Cenomanenses. c. 310. Andegauenses capi. 162. &. c. 295. Blesenses. c. 126. vbi fit mentio expressa de vectigali siue pensione fundali. Dunenses. ca. 42. Engolismenses. c. 16. & duobus seq. vbi eadẽ propè est consuetudo, quæ hîc apud nos est. Et Montargienses cæterosq; Lorrienses tit. des droictz & cens censuelz. §. 34. qui nũcupatim loquitur de annuis reditibus fonciarijs (vt vocamus) aut constitutis super fundis.

Cõsuetudines.

§.7.

ET NEST PAS de necessité, que loffre de retraict & declaration de lignage soit faict en la presence du sergẽt. Et suffit de prouuer loffre faict a partie, & le lignage par tesmoings en la cause. Et nest mestier de cõsigner ce dequoy lon faict offre de retraict par proximité de lignage. Mais suffit faire offre dune piece dor ou dargent, offrant de parfaire comme dict est.

ET SVFFIT. GLO. 1.

Sufficit.

1 VBI IN ALIQVA DISPOSITIONE apponitur id verbum, sufficit, nihil aliud quàm quod exprimitur in ea, requiritur ad validitatem & perfectionem actus, nec alio adminiculo indiget. ea vis est huius verbi, glo. in. c. statutum, in prin. in verbo, canonicis, de rescrip. lib. 6. quam sequitur Domi. ibi, col. 2. in fi. & ibi quoque Philip. Frã. qui eam dicit sing. col. j. ex hoc; dicunt quòd id verbum non requirit alias qualitates adesse, quàm expressas. quod dicunt no. pro statutis. Sed & eã gl. sequitur Panor. in. c. j. col. j. & ibi etiam Barb. extrà de postu. præla. vbi illam admodũ extollunt. & rursus vterq; in. c. vlt. de succes. ab inte. & ipse Panor. & Card. Alex. in. c. cùm locum, vterq; in. 3. no. extrà de sponsal. vbi eam glos. dicunt no. & idem quoq; Panor. in. c. cùm apud, in. 2. no. & ibi etiam ipse Card. Alex. col. j. eo. ti. & in. c. tuæ fraternitati, post medium, & ibi idem Cardi. col. 7. ver. 9. eo. quoq, tit. rursumq; vterq; in. c. vlti. de sponsal. duor. ipse Panor. in. c. quoniam contra falsam, col. 19. versi. no. bene hoc dictum, & ibi quoq; Barb. col. 6. extrà de proba. & idem Panor. in. c. 2. col. 12. nu. 33. de ordi. cogni. & in. c. j. col. 2. vers. no. in. §. cæterum, de excep. Ro. in. l. cùm mulier, col. 10. versi. præterea ponderа. ff. sol. mat. Barb. in. l. sed si ex stipulatu, col. 19. vers. ego pondero. ff. de verbo. obligat. vbi illam glos. dicit sing. & con. 6. scriptum est, col. 12. vers. & si quispiam opponat, lib. & con. 8. sapienter, col. 4. ver. item etiã ipse, lib. 2. & con. 34. præclarè, col. 18. versi. & si quispiam quærat, eo. lib. 2. Fely. in. c. verum, col. 2. de for. compet. & in. c. j. in. 7. not. de sponsi. Philip. Deci. consi. 37. in caussa rigorosæ accusationis, col. 1. Quanuis videatur esse contraria alia glo. in. c. cõsuluisti, extrà de celebr. misi. Sed Panor. in. d. c. quoniam, de probat. dicit illam priorem procedere, nisi aliter à iure caueatur, aut materia subiecta aliud suadeat, per. d. c. consuluisti, iuncto. c. sufficit, de consc. dist. 1. Et ita etiam dicit Anto. Corset. in repe. rub. de iureiur. col. 5. & in suis sing. in verbo, sufficit.

PAR TESMOINGS GLO. 2.

Citatio retractus potest probari testibus.

1 EX IIS VERBIS atque etiam ex. §. seq. ibi, mais lon faict communement, satis apertè innuitur citationem quoque quæ fit in materia retractus, posse probari testibus sine alia renunciatione nuncij. quod & generaliter de citatione voluit Innoc. vt à multis citatur, in. c. quoniam contra falsam, in fi. extrà de probat. at id non expresse dicit, sed generaliter acta iudicialia posse probari testib⁹. Sed de citatione priuatim voluit Bal. in. l. consentaneum, col. vlti. ver. quid si nuncius. C. quomo. & quan. iudex. & Anto. in. c. cùm dilecti, extrà de dol. & contu. & Barb, qui alia quædã similia colligit, con. 71. illud afferã, col. vlti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtrũ cõsanguineus teneatur consignare & deponere precium.

1 EXAMEN DE IVRE COMMVNI emptore recusante precium accipere, deberet consanguineus illud consignare & deponere, vt expressè & in hoc casu voluerunt Hosti. & Ioan. Andr. in cap. constitutus, & ibi quoque Pet. Anc. in. 14. not. de in integ. resti. per leg. acceptam. C. de vsur. vbi & hoc nuncupatim tenuit Ioan. Fab. in id etiam allegans leg. 2. in fin. C. de iure emphy. & idem Fab. in. §. ex non scripto, colum. 3. versicu. circa quartum, Instit. de iure natur. gent. & ciui. Stepha. Bertran. consil. 98. voluissem, columna secunda, lib. 2. Chasse. in cõmentarijs consuetudinum Burgundiæ hoc eod. titu. §. j. in verbo, en rendant, in prin. Quanquam nominatim contrarium respondit ex facto interrogatus idem Chasse. nullum horum memorans, consil. 41. quia casus super quo, vbi quisque videre poterit rationes, quibus ad id dicẽdum mouetur. Nec tamen solus fuit Chasse. in ea opi. idem enim tenuit Geral. Bagoil. quem nec is quidem citat, in sua disputatione retractus, per leg. qui decem. ff. de solut. & leg. quidam. ff. si cert. pet. & respondet ad. d. leg. acceptam, quòd ea loquitur, quantùm ad impediendum cursum vsurarum. Et eum sequutus fuisse videtur Boher. titul. de la retenue des choses vendues en fief. §. vltim. in consuetu. Bituri.

Consuetudines in eam rem.

2 ¶ Suntq; in multis locis Galliæ expressæ consuetudines, vt hoc casu fiat consignatio : aliàs vel consanguineus cadat retractu, vel fructus non lucretur. Primum enim est Caluimõtensium in Baisigniaco. c. 112. Monstrolienſium maritimorum cap. 72. Arueruienſium titu. de retraict. c. 7. & cap. 38. Blesensium. c. 196. Biturigum titu. de retraict lignagier. c. 4. Secundum est Meldensium, cap. 85. Ambianensium. c. 47. Artesiensium. c. 87. Niuernensium, huius titu. 58. & Comitatus sancti Pauli. c. 40. & Altæ Marchiæ. c. 254. & seq. & Marchiæ. c. 261. & seq. In alijs autem locis debet precium consignari, nisi malit consanguineus in qualibet caussæ expeditione idipsum re ipsa offerre, vt apud Senonenses. c. 31. Trecenses. c. 151. Victriacenses. c. 126. In alijs autem locis non requiritur consignatio, sed tantùm oblatio, aut in omnibus caussæ expeditionibus, aut in aliquibus, vt apud Parisienses. c. 177. Melodunenses. c. 23. Carnutenses. c. 172. Borbonienses. ca. 428. Dunenses. c. 82. Quid autem apud Laudunenses & cæteros Viromandenses videbis in consuetudinibus eius gentis. 3. partis titu. 8. §. 9. qui est totius illius partis. 83. & duobus seq. At Ioannes Gallus in Aresiis Parisienſibus sub quæsti. 159. ver. cuius caput est, quando retrahentibus, dicit diuersa super hoc aresta lata fuisse. Paduæ autem ex statuto debet deponi precium, teste Cepola, con. 43. clarissimè, & iterum consi. seq.

Consignatio & depositio an & quando requiratur.

3 ¶ Si autem scire vis, an & quando aliàs de iure communi, & ad quid requiratur consignatio & depositio, vltra oblationem, vide glos. in leg. 2. in verbo, legem, & ibi Cy. & Alberi. colum. 2. Bald. colum. j. Angel. colum. 3. Saly. colum. vltim. & nouissimè Iaso. nume. 182. C. de iure emphy. Specul. & Ioan. Andr. in addi. illius titu. de loca. §. nunc aliqua, versicu. 34. Barth. in. d. l. acceptam, & ibi Bald. in. 3. oppo. & iterum in. 21. quæsti. & Alberi. latè colum. j. versic. circa quod, & multis seq. & Bartho. in leg. creditor, quæ est pen. & ibi alios. C. de distrac. pigno. eundẽ Bar. in leg. sed & si alia, & ibi Saly. ad fi. ff. de constit. pecu. & in leg. si insulam. ff. de verbo. oblig. & in leg. interdum. §. j. & ibi Alexand. & alios recentiores, eod. tit. & in leg. Celsus. §. vltim. ff. de arbit. Henr. Boh. in. c. constitutus, de in integ. resti. Bald. in authen. adhæc, colum. vlti. C. de vsur. Petr. Anc. con. 331. visis diligenter, colum. j. Imo. & Alex. in. l. si seruus. ff. de vulg. & pupil. substi. Pau. Castr. in. l. 2. quam legit cum. 1. & iterum in. l. si à te, post Cy. ibi. C. de pactis int. empto. & vendi. & in. l. si reus paratus. ff. de procura. Franc. Aret. con. 163. verum est. & Steph. Bertran. con. 97. voluissem, nume. 2. lib. 2. & nouissimè Ferro. in consuetu. Burdig. hoc, titu. de retraict. §. 14. vbi huiusce rei ponit aliquot regulas.

Si consanguineus preciũ de positum recuperat, an retractui renũciare videatur.

4 SED DVBIVM EST, quid si consanguineus, qui non tenetur deponere, tamen deposuit, & posteà depositum recuperauit, quo casu videtur renunciare depositioni. l. debitor. ff. de vsur. & leg. 1. in fi. & ibi Angel. qui id admodum no. C. qui pot. in pig. habean. & leg. si priusquam. C. de distract. pign. & voluit Ioan. Fab. in. d. l. acceptam, paulò ante fi. C. de vsur. & Bal. in le. obsignatione. C. de solutio. An etiam renunciasse videatur oblationi, quæ sola per se & sine depositione sufficiebat. Dic quòd nõ, per. d. l. debitor, & voluit etiam expressè Fab. in. d. leg. acceptam, & Chasse. consi. 71. quia casus, colum. vltim. & vide quæ dicam infrà titu. proximo, in. §. 4. glos. 10. eadémque vlti.

Quid si non legitime deposuerit.

5 ¶ Idémque si non legitimè deposuerit, quia cùm depositio non sit necessaria, si ea non rectè fiat, non nocet, vt expressè voluit Soci. consi. 80. in quæstione quæ vertitur, colum. 3. vers. præterea & secundò, lib. 3. arg. leg. 1. C. de rei vxor. actio. & eius quod voluit glos. in leg. vinum. ff. si cer. pet. de libello inepto oblato in caussa, quæ libellũ non requirit. & Bald. in leg. j. in prin. ff. de eden. Cui & tu adde text. iuncta glos. in. l. qui testamento. §. per contrarium, & ibi Bald. & Fran. Aret. in fin. ff. de testa. & in leg. 3. & ibi Bald. ff. de testa. milita. & in cap. bonę, leg. 2. & ibi Panor. colum. 4. versicu. vltim. no. de elect. & in. c. cùm dilecti, & ibi Anto. colum. 2. eod. titu. & glo. in. §. multis, Instit de liberti. & quæ propè infinita collegimus suprà titul. omnium. 8. §. item. 8. qui est omnium huius volu. 46.

CONSI-

Cõsignare quid sit.

6 CONSIGNARE AVTEM, quo verbo vtitur nostra consuetudo, vt id scias, vulgò pro deponere accipimus, quanquam frequentissimè sint diuersa, vt patet ex. d. l. acceptam, dum dicitur, consignatã in publico depone. & l. 2. ibi, pecuniam obsignatam in caussam depositi habuerit, eo. tit. de vsur. & l. cùm hæres, in prin. ff. de statulibe. ibi, vel deponere in ædem pecuniã consignatam oportet, & alijs infinitis huiusmodi iuribus, vt l. creditor. C. de pigno. & l. vlti. C. de luit. pigno. & l. nec creditores. C. de pigno. actio. & l. vlti. eo. ti. & l. 2. C. de pact. pigno. & l. j. in fi. ff. de vsur. & d. l. debitor, eo. tit. & l. qui mutuam. §. j. ff. manda. & l. tutor pro pupillo. §. j. ff. de admi. tuto. & l. fideiussor qui minor. ff. de fideiuss. & l. si soluturus, in princ. ff. de solutio. & l. die. §. j. ff. depos. & l. 2. ad fin. C. de iure emphy. Qui quidem text. vt ex ijs videre poteris, in eadem significatione vtuntur nunc hoc verbo consignandi, nunc obsignandi, quod frequentius est. in. ff. cùm alterum hoc nostrum sit etiam crebrius in. C.

De eadem re.

7 ¶ Hinc autem apud nos ea significatio inualuit, quoniam pecunia & alia quæuis consignata, siue (vt vtrũque copulemus) obsignata in sacculo aut tolle aut alia re deponi solebant, vt patet ex illis iuribus, & l. j. §. si pecunia. ff. depos. & l. vlt. ff. de leg. cõmis. cùm dicitur, & sacculum cũ pecunia signatorum signis obsignauit. & l. videamus. §. qui vinum. ff. loca. & l. prima. versi. sinautem socius, ibi sigillo impresso in ædem sacram deponere. C. de com. seruo. manu. Quin in nostris legibus obsignare simpliciter pro obsignatã deponere reperimus, vt in l. tutor. §. 1. in duobus locis. ff. de vsur. Sed & aliquando consignare dicimus pro dare consignatum, quod non longè distat à nostra vulgari significatione, id est, cõsigner entre les mains de quelcun, vt in. l. j. ibi, susceptori aurario consignari. C. de apo. public. lib. 10. & in. l. j. ibi, thesaurorum præpositis consignari præcipimus. C. de cano. largi. tit. eo. lib. 10.

De eadem re.

8 ¶ Canonistæ consignationem vocant confirmationem chrismatis in. c. j. vbi Hosti. & Io. And. ita interpretantur, extrà de relig. domi. & c. baptizãdis, & ibi glo. in prin. j. q. j. Aliter Tullius in oratione pro P. Quintio. Tabulæ maximæ signis hominum nobilium cõsignantur. & Plautus in Curculione. Eamus intrò, vt tabulas consignemus. Et in Trinummo, Epistolas duas, eas nos consignemus, quasi sint à patre. Et in. l. Iulianus. §. idem Iulianus. ff. de act. empt. Posteà legẽ cõsignauit, &c. Ibi autem loquitur de lege venditionis. Sed & alibi Cicero scilicet in oratione pro Cluentio in alia significatione videtur intellexisse. Sed errat vehementer si quis in orationibus nostris, quas in iudicijs habuimus, authoritates nostras consignatas se habere arbitratur. Omnes enim illæ orationes caussarum & temporum sunt, non hominum ipsorum ac patronorum. Et lib. Acade. q. 10. de Themistocle loquens. Itaque vt literis consignamus, quæ mandare memoriæ volumus: sic ille in animo insculptas habebat. Quo in loco videtur posuisse hoc verbũ pro imprimo, incido, insculpo. Vt & in epistolis famil. Hanc commendationem quam his literis consignare volui, scito omnium esse gratissimam. Hinc idem actione prima in Verrem, consignatam literis quæsturam dicit. Et lib. 3. de legib. Consignatam literis memoriã. Et lib. 1. Tusc. quæst. Consignatas in animis notiones. Alibi autem, Consignatum pro testato posuit idem author, sci licet in lib. j. de diuinatione. Quem enim non moueat clarissimis monumẽtis testata consignatáque antiquitas. Et in oratione pro Deiotaro.

De eadem re.

9 ¶ Sed & aliter Portius in ea elegantissima aduersus Catilinam declamatione. Hi sunt quidem, quos in foro quotidie in oculis ciuium calamistratos, ac vestibus collucentes passim obuolitare cernimus: fortunas omnium popularium, atque otium ciuitatis luminibus consignantes. Et rursus. Transeo rem illam simillimam prodigio, cùm manè iste iã coacto senatu redũdantibusque subsellijs seriùs in senatum præter consuetudinem venisses, quod nulli non oculi te Senatorum statim consignarunt ingredientem, demisso vultu, pallore terribili, luminibus errantibus, ac facie præ se ferente nescio quid inusitatæ credulitatis. Quibus in locis videtur Portius accepisse pro notare, obseruare. Alium eius verbi significatum & vim tradit Soci. consil. 93. circa primum, colum. 2. lib. j.

Pecuniæ depositæ consignatæ quid à non cõsignata differat.

10 ¶ Illud tamen te scire volumus, nonnullis placuisse aliquid interesse in deposito pecuniæ cõsignatæ, & non consignatæ: primo enim casu non videri datam facultatem vtendi ea pecunia, in secundo autem videri. Ideóque in primo non transferri dominium rei, eámque manere in periculo deponentis: in secundo contrà per omnia, quia ad tantũdem solùm tenetur in genere, per. d. l. die. §. 1. & ibi glo. & leg. si sacculum, eod. titu. scilicet depos. qui postremus locus vtitur verbo signandi, vt inde intelligas idem esse, quantùm ad id, de quo tractamus, siue dicas cõsignare, siue obsignare, siue simpliciter signare. Et facit quoque ad ea quæ diximus, text. in leg. in naue. ff. locat.

11 ET QVIA EX MVLTIS consuetudinibus Galliæ, atque etiam de iure communi ex multorum sententia, consignatio & depositio requiritur in nostro retractu proximitatis, sicut diximus suprà eadem glo. nu. 1. & 2. vti etiam in retractu conuentionali etiam ex nostra cõsuetudine requiritur, vt scribitur tit. sequenti. §. 4. hic omnino vide quę scripsimus in toto illo. §. quo multa dubia illic soluimus, quæ & in hoc nostro retractu euenire possunt, cùm in eo consignatio necessaria est.

chap. 32 o/

Universidad de Deusto
Biblioteca

§ 8.

MAIS IL CONVIENT *que toutes les solennités de retraict soyent gardées: Cestassauoir la declaration du lignage, ou offre de le declarer. Loffre de pecune, offrant a parfaire. Requeste de receuoir au retraict. Adiournement formel en cause de retraict, & sur reffuz dargent. Lequel adiournemeut soit baillé par le sergent ordinaire, ou autre ayant pouoir a ce par commission ou commandement du iuge. Et que toutes les choses soyent faictes dedans lan & iour. Et que ledict adiournement soit baillé deuant le iuge qui en peult congnoistre. Autrement le retrayant en decherroit. Mais son faict communement toutes lesdictes choses en la presence du sergent, pource quil est creu dudict offre faict a partie, & de ladiournement sans autre preuue. Pourueu toutesuoyes que ledict sergent en faisant adiournement ait deulx recors. Et quil les nomme en sa relation.*

REQVESTE DE RECEVOIR AV RETRAICT. GLOSSA. 1.

1 *Vtrum oës huius. §. solennitates necessario seruari debeant.*

ALLVD VOS primo loco, Pictones mei, monitos volo, vt ne minimam quidem partem eorum, quæ hîc nostra consuetudo veluti in vnum corpus redegit pro solennibus (ita enim expresim vocat) nostri retractus omittatis, nisi retractu ipso cadere velitis, vt etiam posteà nuncupatim subiungit eadem consuetudo, cùm dicit, autrement le retrayant en decherroit. & voluit etiam expresim in simili statuto retractus Alexãd. consi. 138. viso puncto & dubiis, colum. 2. versi. ex alio, lib. 7. & nos quoque latissimè docebimus in glo. 7. huius. §. Sed hîc tamen statim in fronte id vobis ob oculos ponere duximus, quò vos cautiores sitis. nam & aliàs paria sunt, vt & illud quoque dicam, aliquid non facere intra tempora ad id præstituta, aut facere non impletis solennibus. l. si bonam. C. de admini. tuto. cum simi.

2 *An sit necessaria expressa requisitio consanguinei.*

¶ Sed vt ad rem veniamus, non ab re nostra consuetudo id requirit, vt expresim petatur ab emptore, vt consanguineum offerentem admittat. Nam quoties quispiam vult aliquid consequi ab aduersario per protestationem, necesse est vt illud protestando petat ac requirat: quia protestatio requisitoria debet habere conclusionem. Hæc sunt verba Bald. in cap. 1. columna. 2. in prin. titu. si de feud. vas. ab aliq. interpel. Ideo & tu quoque caue, ne hanc requisitionem omittas, quam etiam de solennitate esse dicit nostra consuetudo, quæ & de hoc quoque locuta fuerat suprà in. §. j. in illis verbis, & requerir audict achapteur, quil le vueille recepuoir au retraict, & cæte. Et facit quod in simili traditum est à Iacob. Aluar. post alios in cap. 1. colum. penulti. versicu. quæro ab extra. & ibi post eum Cardi. Alex. colum. antepenul. versic. post Aluar. quæro, titu. quo tempo. mil. quòd non satis est hæredem vasalli comparare coram domino, eiq; narrare mortem patris sui, & cætera: sed debet nuncupatim petere inuestituram, aliàs feudo priuatur, per tex. in. c. 1. ibi, inuestituram petendo, titu. de cap. Corra.

Vasallus debet nuncupatim petere inuestituram.

3 *Leuis solennitas.*

¶ Nec audiendi sunt qui dicunt hanc esse leuem solennitatem, quæ ideo omissa nõ vitiat, per. l. j. §. j. ff. de vent. inspi. Quia id non leue videri debet, quod sæpius obseruandum iubet consuetudo, & quidem cum clausula decreti irritantis, quam in si harum obseruationum subiicit, dicens, autrement le retrayant en decherroit. Ideóque id censetur datum pro forma, ex sententia Bald. & recentiorum in. l. j. ff. de liber. & posthu. & Petr. Ancha. in repe. c. 1. char. 24. in magnis, versicu. quæro statuto cauetur quòd notarij, ext. de constit. & in cap. ea quæ, colum. 4. versicu. quandoque iudex non recipit, de regu. iuris lib. 6. & aliorum vbiq;. Nam & antè vsa erat nostra consuetudo verbo necessitatis, cùm dicit in princip. huius. §. mais il conuient, quæ vulgò idem significant quod oportet, necesse est.

Decretum irritans formam inducit.

4 *An consanguineus satis videatur requirere cum facit oblationem.*

¶ Nec dicat aliquis, satis videre consanguineum requirere emptorem, vt se recipiat, ei simplicem illam oblationem, fiat hæc de qua loquimur, requisitio. Nam primùm in vtroque loco fa cit mentionem de oblatione rerractus rei immobilis venditæ à consanguineo, deinde dicit consanguineũ debere requirere, & cæt. Igitur nec simplex oblatio sufficit, nec in ea potest intelligi ea requisitio cõtineri, vt satisfactũ sit nostræ cõsuetudini, quę vtrũq; requirit, & quidẽ nũcupatim. Et bene facit præter iura & loca vulgaria, quod in simili tradidit Signo. cõ. 155. in processu, colum. 3.

colum. 3. versicul. prætereà non obstat quòd dicatur: & quod diximus suprà numer. 2. ex Alcia. & Cardi. Alexand.

5 *An si requisita hic fuerint omissa poterit consanguineus emẽdare.*

QVID AVTEM si id omissum sit in oblatione, aut aliud ex ijs, quæ hîc requiruntur, an posteà poterit emendare coram iudice. Quod verius est, si tempora largiantur, quia scilicet sit intra annum retractus: nam posteà nullus est emendationi locus. l. accusaturus. ff. de adulter. cuius hæc verba sunt. Accusaturus adulterij, siquidem circa inscriptionem errauerit, si tempora largiantur, emendare non prohibetur. Cuius arg. Bar. in. l. edicta, col. 2. versic. circa quod dicas, & ibi quoque Bald. in. 2. lect. col. 2. versic. nunc ponamus. Alexã. & cæteri recentiores. C. de eden. dicunt libellum in substantialibus tunc demum emendari posse, si tempora ad agendum præstituta nondum effluxerint. de quo etiam per Maria. Soci. in. c. j. char. vlti. versic. nonò fallit, extrà de libel. obla. Cogita tamen an & id fieri poterit, posteaquam semel id oppositum fuerit ab emptore impugnante oblationem, quia non rite facta sit, ex ijs quæ dicemus infrà eodem. §. glo. 6. in verbo, le retrayant en decherroit, num. 26. sed & videri.

Quid si oppositum fuerit.

ADIOVRNEMENT. GLO. 2.

1 *An sola oblatio interrũpat sine citatione.*

VIDESIGITVR LECTOR amantissime, & quidem apertissimè ex his verbis, non satis esse oblationem atque requisitionem, de qua consuetudo nostra loquitur, factam fuisse ad interrumpendum siue interpellándum tẽpus anni retractui præstitutum, nisi citatio interuenit. Quod & expresim & in hoc casu voluit Ioan. Fab. in. l. acceptam. col. 2. versi. sed an sola oblatio. C. de vsur. tum per tex. in. l. 2. in fine. C. de iure emphy. tum quia non reperitur oblatio inter modos interrumpendi, vel perpetuandi, licèt in contrarium (inquit) faciat. l. Celsus. ff. de arbit. Cui adde interpellationem extraiudicialem non interrumpere præscriptionem. l. alienam. ff. pro empto. glos. Bal. Alex. & Iason in. l. vlti. ff. de eo per quem factum erit, & dicemus plenius infrà tit. seq. §. j. in verbo, consigner, quæ est glo. 6. eius. §. numero. 37. eodémq; pen. at illud cõstat. Illud autem certum videri potest, hanc præscriptionem sola citatione interrumpi, vt cæteras statutarias. Bart. in. l. 2. §. si rem. ff. pro empto. & in. l. in omnibus. ff. de actio. & obliga. & Panor. in. c. illud, columna. 3. versic. sed dubitatur, extrà de præscript. Sed tu tamen vide Bald. in. l. vltima, in principi. versicul. quæro hîc, & ibi Alexandrum columna. 3. versicu. reliqua. ff. de eo per quem factum erit.

An verò sola ipsa citatio interrumpat.

2 *Quid si dies assignetur extra annum.*

ET QVANQVAM NECESSE SIT, vt hæc citatio fiat intra id tẽpus anni, vt patet ex supradictis, & apertè declarat nostra consuetudo. Non tamen requiritur, vt dies à nuncio præstitutus comparitioni, id est, quo adesse ad iudicium debet emptor, sit etiam intra ipsum tempus: nam sola citatio in his tempus interrumpit, vt latè diximus suprà eo. titul. §. primo. glos. 10. in verbo, dedans lan, in. 13. quæstione. Et de hoc est expressa consuetudo apud Melodunenses. c. 30. Senonenses. c. 31. & alios quos statim desygnabimus, & id quidem æquissimum est. quid enim si fiat oblatio vltima hora vltimi diei anni, id quod haud dubiè fieri potest: nam intra tempus est qui in vltimo momento est, ex sententia Bald. in. c. de causis, colum. 2. extrà de offic. deleg. & consil. 34. statuto seu capitulo, col. 2. versic. cùm ergo statutum, lib. 5. vbi hoc multis probat; & dicemus latè infrà tit. seq. §. j. glos. 7. in verbo, seront præferez, numero. 40. illud autẽ scire. Si igitur, vt repetam, fiat oblatio illo vltimo momento temporis, & emptor renuat. Certè non poterit ita citari, vt dies assignationis, quam vocant, cedat intra annum, præsertim si iudex longiùs absit. Igitur satis est, vt citatio fiat intra ipsum annũ, etiá si dies, qui assignatur, sit extra.

Consuetudines de ea re.

Citatio potest fieri vltimo mẽto temporis.

3 *Citatio debet esse specialis vt interrũpat, vide. §. 5. & 6.*

QVOD TAMEN intellige duobus modis. Primo si citatio sit specialis, scilicet pro tali causa. nam si esset tantùm generalis ad respondendum actori simpliciter, eá nullo modo interrumperet præscriptionem, duabus rationibus, vna scilicet descendente ex nostra cõsuetudine, altera ex iure communi. Prior igitur hęc est, quòd nostra consuetudo hic requirit, vt hęc citatio sit specialis, & vt dicit. formalis, en cause de retraict & sur refuz darget. hęc enim sunt verba nostrę consuetudinis. Igitur si citatio aliter fiat, non obseruata hac forma, omnino non valet, vt dicit Bald. in. l. non sunt liberi, in. j. lect. ff. de sta. hom. cum aliis multis concor. à me adductis in glo. seq. Ideóque hoc tantùm nomine, quòd est inualida, non interrumpit, ex sent. Bar. & Alberi. in. l. accusaturus. ff. de adult. & ipsius Bar. in authen. offeratur, colũ. 2. versic. quęro circa finem, & ibi Saly. column. vlti. C. de lit. contesta. Bald. in. l. cùm notissimi. §. imò, columna. 2. ver. & do tibi. C. de præscript. 30. vel. 40. annorum. & in. l. vltima, in princip. circa medium, & ibi Socin. columna. 3. versicu. tertiò limita. ff. de eo per quem fact. erit. & in. c. quoniam contra falsam, columna. 3. versicul. ibi citationes, extrà de probat. & in. c. tua nos, column. penultim. de cohaleri. & mulie, Angel. consil. 200. in ciuitate, columna. 2. cum concord. collectis à recentioribus in rubri. ff. de in ius vocan. & Philip. Francisi. in. c. vt debitus, columna. 3. versicul. secunda conclusio, extrà de appella. & in. c. cùm plures, column. vltima. de officio delega. lib. 6. Maria. Soci. in. c. vltimo, column. antepenulti. extrà de libel. oblatio. & Ioan. Fran. Bald. in tractatu præscriptio. in. 3. parte. 6. ciusdémque vltimę partis principa. numero. 47. & Fely. in capitul. ex tenore,

Citatio facta non obseruata forma statuti non valet.

Citatio inualida non interrũpit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

colum.3.versic.regula non præstat,de rescript.& in.c.illud,columna.3.versicul. dum subdit,de præscript.& Iaso.in.l.licèt,columna.2.C.de procura.& in.§.pœnales,char.vltima,numer.130. Iinstitu.de actio.Quibus etiam adde Matthe.Afflic.deci.Neapolita.366.in pleno,ad fi.

4 ¶Sicuti nec etiam huiusmodi inualida citatio perpetuat iurisdictionem,glossa vltim. in.c.cùm plures,& ibi Ioan.Andre.paulò ante finem,& etiam Petr.Anca.column.vltim.versi.quæro tertiò,& Dominic.columna quoque vltim. & Philip.Francisc.columna. 3.versiculo, tertiò tenementi,de officio delegati,libro.6.per multa iura ibi allegata,cum concordant. adductis à Fely. in ca.gratum,columna prima,versiculo vtrùm actus nullus,& sequent. extrà de officio delegati. & Ioan.Lup.in repet.capit.per verstras,chart.totius illius tituli.88.columna.3. versiculo. ad ista bene facit,cum multis sequent.de donationibus inter virum & vxorẽ. Quibus adde Pet. Ancar.consilio.16.viso processu,columna.2.Nec similiter fit præuentio siue præoccupatio iurisditionis per citationem nullam,vt dicit Ioan. Andreas in dicto capitul.cùm plures.& rursus in.c. proposuisti,per illum textum,in verbo,legitimè,& ibi quoque Panormita.colum. prima, in.5.nota.& Maria. Soci.etiam column.j.in.4.nota.& iterum column.7.versic.quintò quæro, de foro compe.

Citatio inualida non perpetuat iurisditionem.

Nec etiam facit præuentionem.

5 ¶Altera ratio est, quia talis citatio generalis,etiam si valeret,de quo Innocen.in.c.consuluit, extrà de officio delegati.Guil.à monte Laud.in.c.j.columna.4.in verbo,officialis,de foro cõpeten.libr.6.Cy.in.l.quoties.C.de fideicommiss.Bald.in.l.consentaneum, columna.2.versicu. quartò no.& ibi Saly.columna.j.versicul.sed an sit.C.quomodo & quando iudex.D.à Rot.deci.342.retento,in nouis.& Alber.in.l.prima post princip.ff.de in ius vocan.Non tamen interrumperet,vt not.voluit Bartho.in.l.vltima,& ibi quoque Saly.colum.2.in.5.quæstio. & Ang. non semel.C.de anna. exceptio,& Alberic.in.l.sicut, columna.2. C.de præscript. 30. anno.& Guid.Pap.deci.Delphi.411.cùm quæritur,columa.2.versicul.quod intelligo.& Iason qui alios allegat in dicta.l.vltima,in princip.columna.2.versi.tertiò limita.ff.de eo per quem factum erit. & Ioan.Franc.Bald.in dicto tracta.vbi suprà proximè,num.44.vbi ad hoc allegat bonum text. in clemen.2.in fi.vt lit.penden.vbi citatio non inducit litis pendentiam, nisi in ea talia sint expressa,quibus citatus possit plenè instrui,super quibus in iudicio cõuenitur,& ibi quoque gl. vltima.Imo.columna vltim.& Cardin.Floria. in.3.nota.& iterum in.5.quæstio. & alij quoque. Et faciunt not.per Pet.Bald.& Ange.in.l.vltima.C.de duobus reis. Specula.titul. de citatio.§. contra,versic.item quòd in ea nulla caussa.Ro.consil.369.circa primum, colum.2.versi.illã autem citationem.& Barb.consil.8.clementissimi,colum.pen.versi.multis videtur,lib.j.& tex.in. l.aut qui aliter.§.si quis se denunciauerit.ff.quod vi aut clam.

Citatio genera lis an valeat.

An & ea interrumpat.

Citatio genera lis non inducit litis pẽdentiã.

6 ¶Sed Bald.id non admitit,consi.299.proponitur quòd iam sicut,in fin.libro.2. Nam speciale (inquit) est in citatione,vt ea generalis & indiscreta interrumpat præscriptionem: quia citans id est,citari faciens videtur omne ius suum intentasse,per.d.l.vltimã.C.de anna.except.& not. in.l.si quis intentione.ff.de iudic.Verùm ex.d.l.vltim.& ibi not.à Bart.in fin.facilè intelliges citationem omnino generalem,ita scilicet factam,vt citatus veniat de iure responsurus,non sufficere ad interrumpendam præscriptionem,nec tamen omnino specialem requiri,id est,vt descẽdamus ad speciem nostri casus,satis est,vt emptor citetur respõsurus super oblatione retractus ei facta ab actore,& vt declarat nostra consuetudo,en matiere de retraict,& sur reffuz dargent, etiam si non exprimatur speciatim,cuius rei,& à quo emptæ:sed non sufficeret si simpliciter citaretur responsurus petitionibus actoris,vt sæpe fit, etiamsi nostra consuetudo non exigeret eã formam.Quod autem dixi de specificatione rei,intellige,vt saltem generaliter res ipsa declaretur in oblatione retractus,vt dictum est suprà in.j.§.huius tit.glosl.15.in verbo, & les doibt declarer quelque soit en general.

An debeat esse omnino specifica.

7 SECVNDO INTELLIGE quod dictum est satis esse citationem fieri intra annum,etiam si dies illius extra annum cederet:dummodò non tam longum tempus præstitueretur,vt consanguineus videatur illudere ac circunuenire consuetudinem.Id quod arbitrio iudicis relinquendum est,consyderata qualitate personarum,negocij,& distantia locorum, argu.huius quod in simili no Bald.in.c.j.§.ad hæc,post prin.& ibi quoque Marti. Laud.& Card. Alexand.titul.hìc finit lex Corra. cum alijs concord.à me traditis suprà eodem titul.§.j.in glos. 9.quæ est in verbo,dedans lan,numero.23.nec tamen intelligas.& sequent.Súntque priuatæ in hanc rem quorundam locorum consuetudines.Nam Victriaci.c.consuetudinum eius loci.126. satis est citationem fieri intra annum,etiam si dies extra id tempus cedat,modò tempus citationis non excedat.40.dies.Idémque apud Engolismenses,nisi quòd octo dies tantùm huic rei statuuntur.Ad id autem quod dictum est de non longo tẽpore,facit.l.2.in fi.prin.ff.de custo.reor. & ibi multæ concord.in glo.

Quid si longũ tempus præstituat post annũ.

Consuetudines de eare.

8 QVID AVTEM, Si consanguineus, qui emptorem citari fecit, ad iudicium non adfuit,id est,non comparuit,non venit ad diem constitutũ in citatione, qui fortè extra annũ est,aut etiã intra ipsum,sed interim antequam faciat iterum citari emptorem in caussa retractus,annus labitur. An posteà admittetur volens prosequi retractum post annum ipsum,tãquã scilicet ea prima citatio iterruperit præscriptionem.Et certè nõ audiedus est. Neque em aliter citatio interrũpit,quàm si actor,qui citari fecit,compareat:eo autẽ non cõparante circũducitur edictum,

An citatio ex qua consanguineus non cõparuit die ab illo ipso dicta interrumpat.

edictum,perindeque habetur,ac si nulla citatio interueniisset.l.& post edictum.ff.de iudic.& c. j.de dol.& contu.li.6.Ideoque non interrũpitur præscriptio,vt expressè dicit Bal.in.d.l.& post edictum, in vtraque lec.id quod etiam dicit notatu dignum,& rursum in.l.vlti.in prin. & ibi quoque Alex.col.4.versi.& quid si facta.Soci.colum.3.versi.secundò limita,& Iason col.2.versic.eiusdem initij.ff.de eo per quem fac.erit.& idem Bal.in.l.j.ff.de in ius vocan.& in.l.more,in fi.ff.de iurisdic.om.iudic.& in.c.consuluit,col.2.versi.pone quòd aliquis,extrà de offic.delega. & in addi. Specula.titul.de citatio.colũ.vlti.Alexand.& Iason in rubr.ff.de in ius vocan.Idem Alexand.in addi.Bar.in.l.cùm notissimi,in prin.de præscript.30.vel.40.anno. Lafran.in tract. de arbit.parte.7.quæsti.32.& Philip.Franc.qui id dicit singul.& menti tenendum in.c.vt debitus,col.3.versi.tertia conclusio,ext.de appel.Fely.in.d.c.illud,col.3. versi.prima est quòd licèt, & iterum col.pe.versi.prima conclusio,ibi,& è conuerso,de præscript.Iason in.§.pœnales,nume.130.qui est col.pe.Insti.de act.& Matthe.Afflic.in rub.consti.Siciliæ.95.quæ est de exordijs præparatorijs iudiciorum,col.2.&.d.decisi.366.in pleno,columna vlti.numero.14. & Hippo. Marsi.sing.291.præscriptio.& Franc.Balb.in tracta.præscriptio.in.3.parte.6.eiusdémque vlt. partis princi.char.51.numer.43.& ante hos Guil.Cu.quem propè omnes citant in.l.sicut.C.de præscript.30.vel.40.anno. Nam & aliàs videmus quòd contumax non potest allegare pendentiam litis,tanquam scilicet quantùm ad eum nihil pendeat,qui non comparuit. Bar.in.l.vbi ceptum.ff.de iudic.& in.l.quanuis.ff.de damno infecto.& in.l.sepulchri.ff.de sepulc. viol.Alexã. in.l.de die.§.vltimo,circa medium.ff.qui satisda.cogun.& Franciscus Ripa in.l.2.colum.2.nu. 8.ff.de re iudica.Hippo.Marsi.sing.239.contumax.

Contumax non potest allegare litis pendentiã.

9 SED AN HOC CASV poterit iudex aliquod temporis spacium expectare cõsanguineum qui non adfuit ad iudicium die ei dicta, id est, ad quam citatus fuit? Quod videtur saltem in tres aut quatuor plus minúsve dies,per.l.& si post tres.ff.si quis cautio. Aut ad minimũ in diẽ crastinum,secundùm dictum.c.consuluit,de officio dele.Neque enim magnum dãnum est in mora modici temporis.l.si debitori.ff.de iudic.nihilque ex obligatione mora paucorum dierum minuit.l.si in leg.§.colonus.ff.loca.Ex quo no.glo.paruam moram non æstimari, & allegat alios multos tex.concordantes. Quibus adde &.l.si ab hostibus.§.vltimo.ff.ex quibus cau.maio.&.l.j.§.qui præsens.ff.de verbo.obligatio.&.l.continuus,in prin.eod.tit.&.l.duos.§. duo.ff.de duobus reis.&.l.cùm antiquitas.C.de testamen.&.l.plerique.ff.de ritu nuptia.&.l.nõ dubium.C.de repudi.&.c.potuit,extrà de loca.Ideóque Alberi.in.l.j.C.de verbo.signifi. dicit per quædam ex dictis iuribus,quòd parua mora,mora non est.

An iudex possit expectare consanguineũ qui non comparuit.

Parua mora.

10 ¶Verùm Bald.consil.268.factum tale est ad instantiam, post medium,libr.j.dicit id quod diximus,iudicem posse paucis diebus expectare eum qui non comparuit, procedere in citato,nõ etiam in citante,per.l.vt vitem,quæ est vlti.§.vlti.& ibi no.per Dy.& Bart.ff. quod vi aut clam. ibi enim vt dicit ipse Bal.protestans obtinet vicem citantis, & quia etiam,vt & ipse subdit, citans iam consensit in termino præfixo,quem ipsemet appossuit: Ideo non debet ei prorogari.c. oblatæ,extrà de appel.Et id satis videtur voluisse idem Bald.in.l.si ea, colum.vltim.versic. vltimò no.C.qui accus.non pos.& Inno.in.d.c.consuluit,per.l.& post peremptorium.ff.de iudic. Et hæc est pulchra atque notanda limitatio ad.d.c.consuluit,quam addes ad alias inibi appositas à Fely.qui huius minimè meminit.

Actor an expectandus.

11 ¶Porrò ipse Bald.in.c.j.col.3.versic.dubitatur si citatus,extrà de iudic.in.2.lect.quærit nunquid citatus teneatur expectare aduersarium saltem per diem vel horã.& videtur(inquit) quòd non,per.d.l.vt item.§.vlti.& ibi Dy.& Bart.Subdit autem incontrarium videri,quòd si æquitas moueat iudicem,id debet decernere,vt expectetur citator: nam id potest facere è contrario, vt scilicet citator expectet citatum.d.c.consuluit. Ergo & hic idem facere potest: quia æqualitas debet seruaui in iudicio.l.vlti.C.de fructi.& liti.expen.Tãdem concludit,id esse in arbitrio iudicis,quia contingere potuit,vt citans fuerit impeditus.l.3.§.si ad diem.ff.de re milit. qui tamen text.non de hac re loquitur,sed de eo qui ad diem commeatus non venit,vt pro emansore aut desertore habeatur.nisi fortè casibus quibusdam detentus sit,propter quos venia dignus esse videatur.Ibi enim agitur de pœnę excusatione in nullius præiudicium.Super quo etiam vide eundem Bald.in.d.c.consuluit,col.2.versic.quæro pone quòd aliquis,aliter eum text. in.d.l.vt vitem.§.j.intelligentem.Nam & expresse Panor.in.d.c.consuluit,col.2.versic.in glos.2.ibi expresse tener,& ibi post eum Philip.Deci.col.4.versic.in glo.2.idem.c.habere locum & in actore,per eum tex.in verbo,& earum altera.

De eadem re.

12 ¶Cæterùm illam priorem Bald.sententiam hac ratione potes confirmare, quòd actor non tam facilè potest moram purgare, quàm reus,vt videre licet ex eodem Bald.in.d.l.& si post tres,col. 3.versicul. sed contra istud.& iterum versic. opponitur quòd non sit possibile. ff.si quis cautio. & Bar.in.l.hæc conditio,la.2.in fi. ff.de condi.& demon.& in.l.si insulam,col.vlti.in.9.q. ff.de verbo.obli.Cuius optima ratio est.Nam maior etiam est contumacia actoris,quàm rei.c.causam extrà de dol.& contu.iuncta gl.magna in ver.prætereà dicitur hìc.&.c.vlti.extrà de eo qui mitti.in possess.&.c.j.& ibi glos.j.de dol.& contu.lib.6.&.c.j.4.q.4.D.Rota.deci.48.valet citatio in nouis.& deci.384.fuit dubitatum, paulò ante medium etiam in nouis.& deci.457.no.clemẽ.in antiquis.& Bal.in.d.l.si ea,col.vlt.vers.& no.C.qui accu.nõ pos.& in.l.cùm mulier,col.

Actor non tã facilè purgat moram.

Actoris maior contumacia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

6.versicul.videamus igitur.ff.solut.mat.pet tex.in.l.si & per emptorem, in princi.ff.de actione empt.& Stephanus Bertran.con.267.si pactum,num.6.lib.3.

13 *Cõsuetudines.*

¶ Et illud quidem certum est,quòd si consuetudo certum tempus præfiniuit,sicuti Victriacen sis ad.40.dies,& Angolismensis ad octo,vt suprà diximus,& citans id integrum tempus consue tudinis in citatione appposuit,non poterit iudex in præiudicium consuetudinis & citati, cui ex lapsu eius temporis ius excludendi quæritur,id tempus prorogare, per id quod not. & pulchrè scribit Panor.in.c.sæpe contingit,col.4.versi.in ea glo.ibi iudex,ext. de appellatio.limitans.d. capit.consuluit,vt non procedat, cùm ius est quęsitum parti,vt si per contumaciam in tempo re appellatio sit deserta,per glosſ.ibi,in verbo,procuratore.quod bene notandum monet,& sequitur Alex.in.d.l.si finita.§.Iulianus,col.17 ver.limita etiam dictum.ff.de damno infec.& Fely.in dicto.c.consuluit,col.2.versic.2.limita,per not.in.l.cùm stipulatus.ff. deverbo.obligatio. De quo tamen vide Philip.Franc.Perus.in dicto.c.sæpe,colum.8.versicul.in eadem glos.ibi facere,de appella.& in.c.personas,colum.pen.versicul.3.quæritur,eo.titul.& Geor.Nat.in repe. clemen.sæpe,in prin.colum.42.versi.2.fuit opin.& consil.sequen.versicul. tu sequere eandem. & iterum versic.non etiam obstat quòd iudex.& Philip. Deci.in dicto.c.consuluit,column.3. versi.item limitatur tex.hic nisi elapsa,vbi aduersus hanc sententiam quædã veluti tela inijciũt, vti apud eos videre poteris.

Iudex an possit expectare in præiudiciũ partis cui est ius quæsitum.

14 *Iudex quæ tempora prorogare non potest.*

¶ Sed pro ea facit tex.in.l.adulter.C.de adulterijs,vbi præscriptiones temporis datæ reis auferi non debent. Ex quo & illud fit quòd nec tempus prosequendæ appellationis, nec petendę in integrum restitutionis potest à iudice prorogari.l.nemo.C.de tempori.appellationum,glosſ.in capit.tum sit Romana,in verbo,recisius,de appellationibus. Nec tempus statutum ad probandam exceptionem excommunicationis,etiam ex causſa,glos.in capit.pia.§.si quis igitur, in verbo,octo dierum,& ibi Dominic.columna vltima, de excep.lib.6. Nec regulariter aliud quod uis tempus à iure sine ministerio iudicis statutum,vt per Iacob. Aret.& Cy.in.l.j.C.de dilat.& in authen.qui semel.C.quo.& quan.iud.Dy.in.c.indultum,colum.4. de regul.iur.libr.6.Bald. in authen.iubemus,colum.2.versicul.veritas est.C.de iudi.Alber.in.l.siue pars.C.de dilatio.& in.l. Senatus.§.vltim.ff.ad SC.Turpil.& in.l.2.§.j.ff.de iure delibe.& in.l.vltim.colũ.vlti.ff.de feri.& in.l.2.colum.j.& ibi quoque Imol.Raph.Co.qui hanc op.dicit esse communem.ff.de re iudic.cum alijs multis concord.illic adductis à Iaso.qui & eam sequitur,& latè confirmat.Et faciunt etiam scripta à Cepola causſarum criminalium consil.64. primum dubium, columna.3. versi.quinimo si iudex,& quæ diximus suprà.§.j.in glos.10.in verbo,dedans lan,numer.31.præsertim,& seq.At si nondum esset trãsactum tempus retractus,aut tẽpus à statuto citationi præstitutum, res posset esse quadantenus dubia,nec hìc tamen aliter iudicium meum interponam.

15 *Citatio cui renunciatum est, an interrũpat.*

ILLVD QVOQVE quæsierim.Consanguineus intra annum venditionis citari fecit emptorem in causſa retractus.Posteà verò huic citationi renunciat,deinde eo anno vẽditionis transacto,sed intra annum ab illa citatione cui renunciauerat,iterũ facit citari emptorem processurum in ea causſa retractus.emptor negat eum admittẽdum,quòd tempus anni retractus lapsum sit. Consanguineus autem replicat intra illud tempus citationem fuisse factam, quæ interrupit id tempus in alienum annum,iuxta ea quæ diximus suprà eod. titu.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,numero.72.decimotertiò quæro. Quis iustiùs induit armaꝰEgo censeo consanguineum non esse audiendum.Neque enim ea citatio,cui renunciatum est,interrupit præscriptionem,ex sententia Bal.in.l.nam & si,per eum tex.in.§.j.ff.de inoffic.testam.

16 *Consanguineus exemplum citationis emptori relinquat si petat. Atque etiam si non petat.*

SED ET ILLVD postremo loco animaduertendũ est,vt cùm consanguineus citari facit emptorem in causſa retractus,ei(si petat)exemplum citationis relinquere faciat: alioqui enim emptor non tenetur comparere,vt scribit Specul.titul.de citatio.§.iam de citatione, versicul.hoc autem facto,per.c.quoniam contra falsam,&.c.vlti.extrà de proba.& Nicol.Mil. in suo repertorio,in verbo,copia,versicul. vltim.vbi in id dicit esse meliorem text. in clement. causſam,in fin.de elect.Et idem fortè si non petatur,ob nouam Francisci regis nostri constitutionem.c.22.qua iubetur huiusmodi exemplum citationis relinqui citato, aut eius familiæ vel hostio,etiam si non petatur.Ideo si emptor citatus non compareat, & interim annus retractus transeat,periculum est,ne posteà non admittatur consanguineus, cùm citatio debitè facta non fuerit,iuxta ea quæ diximus suprà numer.3.& sequenti. Ad illud autem quod in ea constitutione dicitur,id exemplum dari debere sumptibus actoris, qui scilicet in ius reum vocat, vt id obiter dixerim,vide glosſ.& docto.in.d.clemen.causſam,& quod in simili tractatur ab Alber.in.l.desertorem.§.si præsidis,post Oldrad. ibi.ff.de re mili.& Guid.Pap.deci.Delphi.cẽtesimadecimasexta,actor,ĩ fi.& alijs plerisque à me citatis suprà. §. primo, in glos. decima,in verbo,dedãs lan,numero.104.

cuius autem.

Formel

FORMELEN CAVSE DE RETRAICT & surrefeuz dargent. Glos. 3.

1 VM CONSVETVDO hanc formam huic citationi præscripserit, necesse est eam obseruari: quandoquidem non obseruata forma citationis à statuto tradita ea prorsus inutilis est.Bal.in.l.j.in lect.antiqua,& ibi Soci.in.4.no. ff.ne quis eum.& idem Bald.in.l.non sunt liberi,in.j.lect.ff.de statu homi.& in. l.cessante,col.vlt.ver.sed nunquid hoc sit verum.C. quomodo & quando iudex. & in.c.vlti.versicul.item no.quòd duo,extrà de feri.& consil.213.vt apparet,in fi.lib.4.Angel. consil.186.repetito consi.216.visis igitur,colum.j.in fi.Pet.Ancar.consi.97.in quæstione,colũ. vltima.Imo.consi.item.97.in causſa quæ vertitur,columna.3.versi.circa tertium.& consil.110. simili initio,in.j.dubio,& consi.120.viso processu inquisitionis,in.6.eodémque vlti.dubio,vbi & alios in id citat.Alexan.consi.137.in causſa,colum.3.versi.peccat & in alio,& seq.lib. 2.Soci. consil.59.viso elegantissimo,colum.2.versic.sit ergo,lib.j.& Guid.Pap.consil.119.ex processu, colum.3.versicul.ex quibus.Ideóque caue,ne & hanc formam prætermittas,nisi retractu excludi velis,tametsi leue nonnullis id esse videatur : quod & iam te suprà admonuimus in principio huius.§.Nam & aliàs modus formáque citandi à statuto præscribi potest, secundùm Bald. in.l. prima,colum.2.versic.modus autem.C.quomodo & quando iudex.& Alexã.in addit. Bar.in.l. inter accusatorem.ff.de public.iudicijs,vbi citat alios concord.

Si in citatione non fuerit obseruata forma hic tradita cadit consanguineus retractu.

PAR COMMISSION. GLO.4.

1 IC OMNINO VIDE ad huius scilicet loci interpretationem,quæ latissimè dicemus infrà tit.de loffice des sergens,qui est omnium huius volu.tit. 28.§.j.in glo.j.vbi locus est huius rei domesticus & peculiaris.Ibi enim inter alia multa videbis,an & quãdo, & quis nuncius possit citare sine mandato iudicis,& an ei credatur dicenti se citasse, aut aliud quidpiam fecisse ex mandato iudicis. de quo etiam aliquid dicemus infrà in eodem.§.in glos.9.quæ est in verbo,deulx recors numer. 20.hinc denique procedit.

Nuncius an possit citare sine mandato iudicis.

LEIVGE QVIEN PEVLT CONGNOISTRE.

GLOSSA. 5.

1 ED QVI SEST IS IVDEX? An domicilij ipsius emptoris,an verò rei venditæ,quam vult retrahere consanguineus? Chasse.in cõsuetudines Burgundiæ hoc eodem tit.des retraictz.§.j.in verbo,le peult rachapter,multis nititur probare actionem,quam consanguineus habet ad huiusmodi retractum ex cõsuetudine,personalem esse.Igitur iudicem loci,in quo res vendita sita est, non esse adeundum,sed iudicem emptoris,qui in ius vocatur.Cuius & tu sententiam confirma,quoniam in merè personali actione reus cõueniri non potest in loco rerum, de quibus agitur,sed in loco sui domicilij,vt no.glos.in.l.forma.§.si verò quis agrum,& ibi Bart.ff.de censib. & idem Barto.& alij in.l.vltima.C.vbi in rem actio.Bald.in.l.vltima,paulò ante medium.C.de præscript.long.temp.Ro.consil.197.Franciscus,in prin.vbi id dicit probari in.l.quod legatur. ff.de iudici.& Iason consi.8.reiectis,col.j.lib.j.

Quis iudex in retractu adeũdus sit domicilii emptoris an rerum.

Cuiusmodi est actio competẽs ad retractum vide.3.6.8.

2 ¶ Et hac quoque ratione,quòd cùm agitur ad distractum, forũ rei sequi debemus.l.2. & ibi gl. & docto.C.vbi & apud quem.& voluit Signo.consil.162.factum sic se habet duo quorum, vbi dicit not.text.in.d.l.2.& Saly.in.l.j.col.3.C.de sum.trinita.Ang.in.§.ad hæc,in authen.vt spõsali.largi.& doct.vbique.& facit.l.si suspecta.§.vlti.ff.de inoffi.testa.Qua etiam ratione D.Ferronus meritissimus regis consiliarius in consuetudines Burdig.§.j.illam eandem sententiam in causſa retractus secutus est.nõ enim dubiũ(iquit)quin ad distractũ agat,qui ad retractũ venit.

In distractu forum rei sequimur.

3 ¶ Verùm Io.Fab.quem & ipse Chasse.allegat, sed ad aliud quidpiam,in.§. ex iure scripto,colũ. 3.versi.circa quartum,Insti.de iure natur.gent.& ciuil.nuncupatim loquens de hac consuetudine retractus proximitatis,dicit ex ea posse agi actione reali, vel cõfessoria,si sit ius incorporale. Nã & vt idẽ quoque dicit in.l.2.in.4.c.C.quæ sit longa consuet.Si cõsuetudo tribuit ius in re, agitur actiõe reali.Hæc autẽ ius in re satis tribuere videtur,cùm præbeat actionẽ aduersus quoscunq; rẽ detinẽtes.Ex quo cõsentaneũ fit,vt etiã iudex rei,quæ petitur,adiri possit, vt in cæteris actionibus realibus,per.l.vlt.C.vbi in rem act.& in.l.j.C.vbi de hæred.agi opor.

4 ¶ Et huic sẽtẽtiæ cõcinit,quod à Pau.Ca.respõsum est cõ.335.laudatio & inuestitura,in vlt.dubio,libro.j.quòd pro iure prelationis competente domino aut eius cessionario, quod est ius incorporale,competit aduersus venditorem actio confessoria, vel quasi.§.ęquè si agat, Institu. de actio & quod not.Inno. in.c.inter quatuor, de maiori. & obedi. quæ quidem actio competit contra quencunque detentatorem & turbatorem eius iuris.l. si quis diuturno. ff.si seruit.vendic.& not.per Cy.in rub.de vsufruc.Hęc propè Paul,quæ admodum notanda sunt : quia id ius

Ad laudimia quæ actio competat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

laudimiorum aut retentionis restituto precio magnam habet cognationem cum hoc iure retractus, & sæpissimè à nostra consuetudine coniunguntur, vt infrà. §. 21. & seq. &. §. 33. & alibi sæpe. Nam & illud ius retentionis domini vocatur etiam apud Gallos retractus feudalis.

Consuetudo retractus realis.

5 ¶ Sed & ipse Io. Fab. vt ad eum redeamus, in l. j. colũ. 6. in paruis, versi. in tertio casu. C. de sum. trini. dicit, quòd hæc cõsuetudo cõcernit rẽ, & attẽdi debet cõsuetudo loci, in quo res ipsa quæ vendita est, & ex retractu petitur, sita est. l. Ticium. §. tutor, qui est vltim. ff. de admi. tut. & alijs. ll. ibi allegatis. De qua re etiam diximus suprà in. §. huius ti. j. in glo. j. in prin. sed & hîc repetere volui, quoniam præbeat maximũ argumentũ, iudicẽ quoque eius loci esse adeundũ. Id quod etiam

Consuetudines.

expressè statuitur apud Borbonienses. c. consuetudinum eius loci. 427. Cenomanenses ca. 392. vbi plus dicitur omnes propinquos iudices rerũ, si sint in diuersis iurisditionibus, esse adeũdos, vel superiorem omnium ipsarum rerum capacem. & idem quoque apud Andegauenses. c. 382.

Actio retract° in rem scripta vide. 8.

6 ¶ Porrò Cepola bis scripsit, actionem quæ ex hoc statuto retractus datur, esse personalem in rem scriptam, videlicet primùm, consi. caussarum ciuilium. 43. clarissimè, colum. 3. versi. secundò principaliter. & iterum consil. 65. quòd dominus Hieronymus, versi. primùm quia actio. Et id quidem verissimum est, neque enim competit merè personalis, vt dicit prìore loco, cùm nullus contractus vel quasi interuenerit inter emptorem & consanguineum, ex quo oriri possit actio personalis, iuxta. §. j. & ibi no. insti. de actio. Neque, vt hoc illi addam, si esset merè personalis, sequeretur rem & tertium possessorem, scilicet singularẽ successorem ipsius emptoris, quod

Actio merè personalis non sequitur rẽ aut tertium possessorem.

tamen facit, vt cauetur infrà eodem. §. 12. &. §. 27. & in omnibus propè Galliæ cõsuetudinibus. Nam personalis actio ita vocatur, quòd personam ipsam obligatam sequitur, non rem siue singularem successorem. l. cum cui. C. de actio. & obliga. & l. cog. §. vnde quæritur. ff. ad Trebel. &. l. vlti. C. de hæred. actio. & l. cum fundo, & ibi Bald. ff. de seruit. rustico. præd. & l. j. C. de condi. indebi. cum si.

Etiam si obligatio sit cõtracta habito respectu ad rẽ vide ifrà. 14.

7 ¶ Id quod procedit, etiam si obligatio principalis sit contracta habito respectu ad rem transeũtem in personam singularis successoris. l. quædam. §. nihil interest, & ibi Iaso. col. 2. versi. quartò tu pondera. ff. de eden. & l. cùm hæreditas ex caussa, & l. si hæres institutus. §. vlti. ff. ad Treb. & l. vlti. §. j. ff. de contrah. emptio. Ro. Franc. Are. & alij recentiores contra Angel. in. l. quæ neptis, quæ est pen. ff. de acqui. hære. & idem Rom. consi. 417. in proposito casu, col. 2. Pau. Ca. cõ. 329. visis & consideratis, colum. 2. versi. nec etiam transit, lib. j. Franc. Are. con. 25. viso themate, col. 2. & con. 70. in caussa, colum. j. Iason in. d. l. j. §. hæres præcepto, colum. j. versi. extendo istam regulam. & consil. 128. videretur in præsenti, colum. 2. versic. tertiò vltra dominum, lib. 4. & cons. 149. in quæstione, col. vlti. eodem lib. 4. Et bene facit quod tradit glo. in. l. j. §. opus. ff. de ali. iud. mutan. cau. fac. & Bar. in. l. vlti. ff. de no. ope. nunci.

Actio in rem scripta sequitur rem & possessorem.

8 ¶ Igitur licèt hęc actio sit quodam modo personalis, videlicet condictio ex statuto. l. j. cum ibi no. ff. de condict. ex leg. vt sunt cæterę condictiones. l. actionum, in prin. ff. de act. & obliga. & §. appellamus, Insti. de actio. non tamen merè personalis est, sed in rem scripta, cùm sequatur possessorem. l. 3. §. j. cum gloss. in verbo, est autem personalis, & ibi omnes. ff. ad exhib. & l. vlti. & ibi Bar. & alij. ff. de no. ope. nunci. & l. si tertius. §. si priusquam, & ibi glo. & idem Bart. & alij. ff. de aqua plu. arcen. & l. emptor, & l. post venditionem, eod. tit. & l. metum. §. vlti. & iterùm. l. si cum exceptione. §. in hac, rursùm que. l. si ipsa. ff. quod met. cau. Barth. Bald. Ange. & alij in. l. si vi, quę est. 3. C. eod. tit. vbi optimè declarant post gloss. ibi, vnde nascitur huiusmodi actio personalis in rem scripta, quę datur contra tertium possessorem. Alberi. post Pet. loquens de quadam condictione ex lege vlti. C. vnde vi, in ea ipsa. l. colum. 2. versi. item quęrit. vt ex hoc intelligas non omnem condictionem ex lege vel statuto esse merè personalem. idem Alber. loquens de interdictis in. l. j. §. illud tenendum. ff. quor. lega. & Bald. in. d. l. si cum exceptione. §. aliquando, in. 2. lect. ff. quod met. cau. & in. c. j. ver. sed contra hoc, tit. de cõtrouer. int. domi. & empto. feud. vbi loquitur in casu huiꝰ nostri simili, & Saly. in. l. exhibitionis, in prin. C. ad exhib. vbi dicit actiões personales in rem scriptas dici, quòd comitantur possessorem. & Franc. Aret. in. l. 4. §. Cato, col. 7. versi. tu adde quòd eandem. ff. de verbo. obliga. & Steph. Bertran. con. 32. preci, colum. 2. num. 8. lib. 2. & consil. 89. datio, ante fi. eod. lib. 2. & ipsemet Chasse. nuncupatim loquens de hoc nostro casu in. d. tit. des retraictz. §. 11. in glo. vlti. versi. sed qua actione. Nã & videmus & alijs quoque casibus condictionem ex lege vel statuto esse in rem scriptam, vt in. l. 2. & ibi glos. & docto. C. de debit. ciuit. lib. 11. & Petr. Ferrar. titu. de actio. in rem pro re emphyt. col. 5. in paruis, versi. item est notandum quòd in casu.

Decisio principalis quæstiõis.

9 ¶ Ex quo illud confestim sequitur, quòd vterque iudex adiri potest, & rei venditę, & emptoris, qui conuenitur, prout actor elegerit, ex sententia Inno. & Bald. qui dicit perpetuò menti tenendum, in. c. dilectus, le. 2. extrà de rescript. & eiusdem Bal. in. d. l. vlti. col. j. versi. nota bene, & ibi etiam Angel. col. j. in eodem versicul. C. de prescrip. lon. tempo. qui dicunt, quòd sicut in actione reali potest conueniri reus in foro suo, & rei, de qua agitur, vbi actor maluerit, per. d. l. vlt. & ibi glo. & docto. C. vbi in rem actio, & l. j. C. vbi de hęre. agi. &. d. l. cùm in longi, & glo. & doct. in. c. vlti. de for. compe. Inno. in. c. dilectus, le. 2. post prin. de rescrip. Bal. in. c. quia nõnulli, col. 2. versi. quęro quid in pluribus, extrà de rescript. Alber. in rub. ff. de muner. & honorib. numer. 36. Paul. Eleaz. in clement. j. & ibi Cardi. Flor. in princip. in. 37. eadémque vltima quęsti. de reb. ecclę.

Actio in rem scripta & in loco rerum, & domicilii rei intẽtari potest.

ecclesi. non alie. Archi. in summa. 3. q. 6. cum simi. adductis à Maria. Soci. in. c. sanè, colum. 7. in. 12. declaratione, extrà de foro competen. Ita & in actione in rem scripta, ca. ex parte, eodem titu. vbi & ipse Innocent. statim post principium idem tradit, & post eum Hosti. & cæteri, & Ro. d. con. 197. in princ. vbi loquitur de actione mixta, vt etiam facit Specul. tit. de citat. §. 2. versiculo, & not. quòd si actio. & Barthol. in. d. l. vlti. C. vbi in rem actio. & Bald. in. l. j. in fi. C. de peti. hære. Quod eò volui dicere, ne quis caussetur esse diferimen inter actionẽ in rem scriptam, & mixtam, vt plerisque placuit, & videre licet ex scriptis à Dy. in. §. j. & ibi Ioan. Fab. & Iason. in versicul. omnium, Insti. de actio. & eodem Dy. & Alberi. in. l. si tertius. §. si quis prius. ff. de aqua plu. arcen. & Nico. Neapo. & Ias. in. §. quædam, eo. ti. Alber. Alex. & Iason in rub. si cert. peta. & probatur in. l. actionis. §. mixtæ. ff. de actio. & obligat. ex quibus præsertim Dyn. & Alberi. in. d. §. si quis priùs, intelliges & has actiones mixtas magis reales esse, quàm in rem scriptas. Et de interdictis quæ in rem scripta sunt. l. j. §. interdicta. ff. de interdict. vt in eis vterque iudex etiam adiri possit, probant duo tex. simul iuncta in. l. j. C. vbi de posses. agat. & in. l. 2. & ibi glo. & Bald. C. de interdic. & voluit etiam Alberi. in. l. j. numer. 13. ff. eo. ti. Et hanc opi. in casu nostri retractus secuta est consuetudo Borbonensis. c. 427.

Similiter actio in rem scripta.

Et actio quoque mixta.

Interdicta etiã vtrobique intẽtari possunt.

Consuetudo.

Actio item hypothecaria.

10 ¶ Et in simili videmus quòd actio hypothecaria, cùm nõ sit etiam (vt multis placet) merè realis, plus tamen inhærens rei quàm personæ, vt per gl. in. l. si tibi decem. §. de pignore. ff. de pactis, intentari potest & in loco rei hypothecatæ, & in loco domicilij defensoris, vt voluit glos. no. in §. j. in verbo, hypotheca, in authen. vt omnes obe. iudi. quam sequitur Bal. in. l. cùm ex caussa, quę est. 2. C. mandati. vbi eam dicit esse no. cámque se allegare solitum. & in. l. duumuirum, in fi. C. de decurio. lib. 10. & in. c. nonnulli, col. vlti. versi. an hypothecaria, extrà de rescript. vbi eam glo. dicit sing. & limitat, vt ibi per eum. & Maria. Soci. in. d. c. sanè, colum. 4. in. 7. declaratione, de for. compe. Quanquam sunt, ne id prætermittam, qui eam dicunt esse simpliciter realem, vt per gl. in. §. hæres, insti. de obliga. quæ ex quasi cont. nascun. Bart. & plerosque omnes in. d. §. de pignore, & in. l. debitor, in prin. ff. ad Treb. & Bald. in. l. j. C. si vnus ex pluribus. & consi. 485. statuto ciuitatis Cumarum, post medium, lib. j. & consil. 256. visa petitione, lib. 5. & inter con. illius, Christo. Castel. & alios in addi. consil. 477. recolo me, eo. lib. 5. & Fran. Are. qui eam glos. in. d. §. hæres, dicit not. in. l. 4. §. Cato, col. 7. versi. sed ista ratio. ff. de verbo. oblig. & latè per Iaso. post alios in. d. §. item Seruiana, nume. 119. & seq. vt omnino dubium non sit quin intentari possit coram iudice rei controuersæ, vt præter illos voluit Specula. post Vbert. idem quoque dicęs de actione mixta, in titul. de compe. iudic. adi. §. j. ver. 7.

De eadem re.

11 ¶ De quo non admodum laboro, tum quia huc non multùm pertinet, tum quia quanuis esset merè realis, tamen hauddubiè quis ea posset conueniri in loco domicilij, per. d. l. vltim. C. vbi in rem actio. Et vide etiam Innoc. in ca. postulasti, in fi. & ibi quoque Ioan. Andr. post medium, & Panor. de for. compe. qui faciunt differentiam inter actionem hypothecariam & pignoratitiam. illam enim posse intentari coram iudice rei, de qua agitur, quia in rem est: hanc autem minimè, quia personalis est. c. cùm contra, extrà de pigno. & Inno. in hoc vlt. dicto sequuntur Bal. & Angel. in. d. l. vlti. C. de præscript. longi tempo. de quo etiam vide Collect. in ca. forus, numero. 51. extrà de verbo. signific. & ipsum Bald. in. j. c. ad fi. tit. de feud. dat. inui. leg. commis. & Saly c. in. l. pignoris. C. de pigno.

Prælati regni Franciæ nõ cognoscunt de actione hypothecaria.

12 ¶ Sed nec interim tamen omittendum, quod tradit Ioan. Fab. in. d. §. item Seruiana, col. 9. versi. & facit quòd prælati, Insti. de actio. prælatos regni Frãciæ, quibus est interdicta cognitio actionum realium, non posse cognoscere de hypothecaria. quod & idem post eum dicit Benedi. in repet. c. Raynucius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, numero. 324. & iterum. 340. & seq. de testa. & tradit Ioã. Gallus in suis arestis, quęstio. 112. c. eiusdẽ. 2. fuisse à Senatu Parisiensi pronunciatum, extraneum posse conueniri actione hypothecaria coram iudice rerum. & est aliud quoque arestum inter ea quæ collegit Aufrerius, aut quisquis is fuit, numero. 66. Et id quoque de iure procedere respondit Petr. Anca. consil. 140. primum dubium, col. vlti. versicul. vlteriùs aduertendum. Sed nescio quomodo incogitantes huc processimus propemodum extra chorũ saltantes.

An distinguendum sit in prin. quæst. vtrũ retractus intẽtetur contra emptorem an contra tertium.

13 ¶ Quid tamen si illud denique dicemus huiusmodi actionem, quæ ex hoc statuto retractus cõpetit, merè personalem esse, cùm intenditur aduersus primum emptorem, qui scilicet ex suo cõtractu obligatur ad reuendendum consanguineo, vi huius statuti. At cùm intenditur aduersus tertium, cui res cessa est per primum emptorem, in rem scriptam, esse censerique realem, vti de actione hypothecaria tradit Alberi. in. d. l. 3. §. j. ff. ad exhiben. Nam aut agitur (inquit) aduersus debitorem obligatum, & tunc est personalis: aut aduersus extraneum possessorem, & est realis. Nec obst. (vt subdit) quòd ea actio veniat ex obligatione & contractu: quia non consideratur caussa remota, sed proxima: nec ago ex contractu, sed ex iure mihi quęsito per contractum. Sicut & dominium mihi quęritur ex contractu, & tamẽ nõ ago ex eo contractu, sed ex dominio per cõtractum quęsito. Hęc ille, quę mirè conueniunt huic nostrę actioni, quę ad retractũ cõpetit. Et idẽ propè dicit ipse Alber. post Iac. Bu. in rub. ff. de pigno. Nec inconueniẽs est, vt id addas, vnam eandẽque rem esse diuersę naturę diuersis respectibus. l. miles. §. pro parte. ff. de lega. 2. Bal. in. l. filiũ quem, colum. 3. in. 4. oppo. C. fami. hercisc. Panor. in. c. cùm in tua, extrà

Universidad de Deusto
Biblioteca

de deci.cum alijs multis ſi.& concord.à me adductis ſuprà. §.j.gloſſa.18.in verbo, le pris quæ la choſe aura couſté,numero.22.cui confeſtim,& ſequent. Et ſi id quidem verum eſt, primus emptor omnino conueniri debet coram iudice ſui domicilij. Alij verò vel coram iudice etiam ſui domicilij,vel coram iudice rei de qua agitur.

14 *De eadem re.*

¶ Sed huic diſtinctioñ non accedunt plerique omnes,quos citauimus ſuprà numero. 8.igitur licèt.inter quos eſt & ipſe Alberi,vt ibi videre poteris.Imò verò ſunt & qui in ea ſunt ſentẽtia, vt ſi actio perſonalis competat pro re quapiam immobili,poſſit & ea intentari coram iudice eiꝰ rei.Ita enim magna authoritate non obſcurè affirmat Specul.d.titul.de citatio. §.2.verſiculo, & nota quòd ſi actio,cùm dicit duas dietas computari à loco,in quo eſt res quæ petitur,etiam ſi agatur actione in rem ſcripta,aut etiam non in rem ſcripta.quod quidem non procederet,niſi dicamus reum poſſe conueniri in eo loco,à quo trahi non poteſt vltra duas dietas, per.c.nonnulli,extrà de reſcript.Id quod ex eo annotauit & menti tenendum dixit Paul. Caſt.in.d.l.vltima, colum.j.C.vbi in rem actio.quia id(inquit) ſubſtantiale eſt, quanuis Barthol.ibi teneat contrarium,per gloſſ.in.l.forma §.ſi verò quis.ff.de cenſi.& text.in.l.quod legatur. ff.de iudi.Sed pace tanti viri,videtur is text.probare contrarium.Et vide circa principalem quæſtionem quę dicemus in ſequen.verſi.

15 *Clericꝰ emptor coram quo iudice ſit conueniẽdus in cauſſa retractus.*

EXIISAVTEM quæ diximus potes lector intelligere, ſi clericus emerit,& conſanguineus venditoris velit eum pro retractu conuenire,nam alibi diximus clericum emptorem hac noſtra conſuetudine teneri ſuprà.§.j.gloſſ.12.in verbo,lachapteur,numero.4.quanquam,& ſeq.vtrùm igitur conueniendus ſit coram iudice eccleſiaſtico, an & coram ſeculari conueniri poſſit.Et ſanè ſi opinionem Chaſſe.ſequeremur, omnino eſſet eccleſiaſticus iudex adeundus. neque enim clericus in perſonalibus conueniri poteſt coram iudice ſeculari.In realibus verò,& in rem ſcriptis quanquam de iure communi noſtrates variant.Tamen generali Franciæ cõſuetudine obſeruatur,vt in his adeatur iudex ſecularis aduerſus clericos, vt plenè dicemus ſuprà eodem titul.§.32.numero.81.tamen prior.Et ne dubites de actionibus non merè realibus,lo.Fab. quem in eo loco,& nuper verſicu.abhinc.3.citauimus,in.d.§.item Seruiana,vbi ſuprà,Inſtit.de actio.tradit interdictum eſſe prælatis Fráciæ,ne cognoſcãt de actionibus hypothecarijs.Et ſcio id vſitatum eſſe in Francia,vt in cauſſa retractus aduerſus clericũ,iudex ſecularis adeatur.Quanuis Neapodamus in tit.de iuris cõgrui conſuetudine incip.ſi eccleſia.& in prœmio ſuper verbo,tenorem,& poſt eum Matthe.Afflic.in tracta.de iure protomixcos,col.12. verſi.item quæro an ſi clericus,tenent iudicem eccleſiaſticum eſſe adeundum.

16 *Quid agendũ cum res venditæ ſunt diuerſarum iuriſditionum.*

SED ILLVD DVBIVM EST, Si plures res vno cõtractu & precio vẽditæ ſunt, quæ ſunt in diuerſis iuriſditionibus, nec fortè emptor habet domicilium, ita vt neceſſe ſit cõſanguineum ſequi iuriſditionem rerum venditarum: An ſatis ſit adire vnam ex ijs iuriſditionibus,& quam: an verò omnes adeundæ ſunt.Et certè diximus ſuprà nume.5.ſed & ipſe,nonnullas conſuetudines iubere omnes adeundas,aut certè ſuperiorem. Quid autem de iure ſit dicendum intelliges ex ijs quæ dicemus infrà eod.tit.§.36.eodémque vlti.gloſſa. 3.in prima quęſtio. Pro illis tamen conſuetudinibus, quæ iubẽt omnes iudices adiri, faciunt quæ in ſimili tradunt Bart.& Bald.in.l.iuriſperitos.§.j.ff.de excuſat.tuto.& quæ dicemus infrà eo.d.§.36. gl.3.nu. 23. ſunt & multi,& ſeq.Et pro illis quæ dicunt ſuperiorem omnium adeundum, facit op. Laur.in clem.j.de reb.eccle.non ali.quòd in alienatione rerum eccleſiaſticarũ quæ ſunt in diuerſis diœceſibus ſatis eſt authoritas diœceſis, cui ſubeſt monaſterium,de quo tu vide pleniùs Card.Flo. in.d.cle.j.in prin. in vlti.quęſt.& quod in alio ſimili traditum eſt à Panor.in.c.ſanè,ad fin.& ibi Maria.col.4.ver.6.declaratio,de foro compet.

17 *Si emptor declinet iuriſditionẽ,an id impediat ingreſſum litis, an verò in cauſam principalem ſit reiiciendum.*

ILLVD AVTEM denique quæſierim.Quid ſi cõſanguineus conueniat emptorem coram iudice ,in cuius iuriſditione dicit rem venditam eſſe ſitam , vel ipſum emptorem habitare.Emptor verò negat & rem ipſam,& ſuum domicilium eſſe eius iuriſditionis , ſed alterius:ideo declinat ab huius iuriſditione.Vides enim huiuſmodi exceptionem habere vim peremptoriæ,quanuis vt dilatoria prôponatur.Nã ſi hìc non ſit iudex competens,& interim tranſeat tempus retractus,conſanguineus omnino retractu repellitur. Quid igitur hìc faciendum eſt?vtrúmne hęc exceptio impediet litiſconteſtationem cauſſę principalis:an verò quia tangit negocium principale,reiſcienda ſit in cauſſam principalem. Et certè poſſet videri ſatis eſſe conſanguineum proponere rem vel domicilium emptoris eſſe iuriſditionis huius iudicis , cùm ſatis ſit allegare in libello qualitatem concludentem iuriſditionem iudicis, per.l.pen.C.de iuriſdi.om. iudi. Et id dependeat à principali cauſſa,qua actor ipſe cadet niſi id verũ in ipſa principali cauſſa oſtendat,per.l.cùm quędam puella,quę eſt pe.§.quoties.ff.de iuriſdi.omni.iudic.&.l.ordinata.C.de libera.cau.Nam & ita in ſimili voluit glo.ordi.in cle.diſpendioſam,in verbo,vſuris , in prin.& ibi Imo.ſuper ea glo.de iudi.Inno.in.c.cùm ſit generale,poſt medium,ext.de for.compet.Guid.Suza.Bart.Raph.Fulgo &.Alexand.in.l.2.ff.ſi quis in ius vocat.idem Fulg.in.l.pręſciptione.C.ſi con.ius vel vtili.publi.Lapus latè allegat.59.in dei nomine amen,prętatus.& allega.65.nunquid eccleſia.& alleg.72.in.q.vbi tamẽ obſcurè loquitur.Pau.Ca.in.d.l.cũ quędã, tũ poſt prin.tũ ver.item quęro.ff.de iuriſd.om.iudi.Io.Ray.in.c.j.§.prętereà ſi inter,char.7.in paruis,verſicu.quæro iuxta ſtatim dicta,titu.de prohibi.feud.alienat. per Feder.

¶ Verùm

18 *De eadem re.*

¶ Verùm ſunt qui in huiuſmodi ſpeciebus dicunt requiri ſummariam cognitionem,antequam reus cogatur litem conteſtari in principali.& inter hos glo.in cap.j.de offi.delega.lib.6. Inn.ſi bi contrarius,Anto.Imo.& Panor.in cap.ſuper literis,de reſcrip.Idem Innó.in cap.Romana.§. contrahentes,in verbo,contractibus,& ibi quoque Archid.Io.And.ſibi etiam cõtrarius,& Domi.de foro compet.lib.6.& rurſum ipſe Inno.& Anto.in cap.cæterum,de iudici.Archid.in ca. j.§.notoria,de cenſib.lib.6.Ioan.Andr.& Anto.in cap.ſi clericus,& ibi latè Panor. tum col.2. in.vlti.no.tum col.ſequen.verſicu.ſed pro ſubtili,& ibi quoque Cardi.Flor.& latiſſimè Maria. Soci.id multis modis poſt Anto.diſtinguens,col.6.verſi.circa vndecimum argumentum, extrà de for.compet.Ioan.Calde.in cap.j.in.4.quæſti.extrà de rapto.Cy.qui & ipſe diſtinguit. Iacob. But.Bar.ſibi cõtrarius,& Bal.in.4.queſtio.in.d.l.preſcriptione. idẽ Bal.& Raph.in.l.ſi quis ex aliena.ff.de iudic.Alberi.poſt Pet.in.d.l.2.col.5.verſicu.ſed pone quòd iudex,& ibi quoq; Barptho.Soci.qui hanc dicit eſſe communiorem op.col.vlti.ff.ſi quis in ius vocat. Pet. Ancar. in cap.poſtulaſti,de foro compet.Imol.in.l.quidam conſulebat.ff.de re iudic.Matthe.Afflict.deci. Neapo.297.pluries.

19 *An emptor repulſus ab illa declinatoria poſſit illam proponere in vim peremptoriæ.*

¶ ET SI HANC op.ſequamur,quæſtionis eſt,ſi huiuſmodi habita ſummaria cauſſæ cognitione emptor repulſus eſt ab huiuſmodi exceptione propoſita in vim dilatoriæ,An nihilominùs poterit proponere in vim peremptoriæ,vt repellat cõſanguineum à retractu ex eo capite, quòd citatio facta non fuerit coram iudice competenti,vt hæc cõſuetudo noſtra requirit.Et ſanè omnes propè,quos citauimus pro vtraque op.ſentiunt,vt poſsit,preſertim verò & expreſſè Alberi.in.d.l.2.col.6.ver.ſed nunquid poterit.ff.ſi quis in ius voca.& Bald.in.d.l.præſcriptione,col. vlti.verſi.vltimò no.& præter hos Archi.& Ioan.And.in.cap.j.de litiſconteſt.lib.6 . Quanquã contrarium tenet Ioan.Mona.ibi.& Pet.Ancar.con.372.pro declaratione,col.2.verſi.item aduertendum.Signo.autem hanc rem latè diſputat con.27.quæritur an exceptio,& tandem diſtinguit,vt ibi videre poteris.Sed & tu vide Bar.Bald.Angel.Raph.Fulgoſ.& Alex.in.l.eleganter. §.j.ff.de condi.indebi.Bald.in.l.nam & poſtea,in princ.& ibi Zazium,qui eam.l.legit cum.l.ait prætor.ff.de iureiur.

20 *An acta facta in illa cognitione dilatoria faciunt fidem in principali negocio.*

CAETERVM SI PRIOREM teneas,quæ & ipſa communior eſt,in dubium vocari poteſt,vtrùm probationes & cætera acta facta in ea ſummaria cognitione adhibita, cùm propoſita fuit hæc exceptio in vim dilatoriæ,faciant fidem in principali negotio , in quo & ea exceptio proponitur in vim peremptoriæ.De qua re etiam Alberi.loquens in.d.l.2. colũ.6.verſicu.ſed nunquid acta.ff.ſi quis in ius vocat.negat facere fidem,cùm ad alium finẽ facta fuerint. Et in hac quoque ſententia eſt Panor.in.d.cap.ſi clericus,colum.penul.de foro compet.Sed id quidem hinc pendet,an acta facta in iudicio ſummario faciant fidem in plenario,de quo latè per omnes in.l.is apud quem.C.de eden.vbi recentiores adferunt multas concord.vbi videre poteris,ne hìc fruſtra inculcem.Sed etiam latè videbis per Maria.Soci.in.d.c.ſi clericus, colum . vlti.de foro.competen.

AVLTREMENT GLO.6.

1 *Aliàs. Aliter. Alioqui. Hæ dictiones conditionem faciunt.*

HAEC VVLGARIS DICTIO ea eſt,quam latinè dicimus, aliàs,ſiue aliter,& alioquin,ſiue alioqui,quæ quidem dictiones faciunt conditionem: tanquam ſi dicas,ſi id factum non fuerit.quod probatur primùm de prioribus,in.l. diuortio,poſt princ.& ibi glo.in verbo,aliàs.ff.de negoci.geſtis. & in.l.aliàs , & ibi quoque gl.ff.de iureiur.De poſtrema,in.l.ſi finita.§.ex hoc edicto,& ibi etiã glo.in verbo,alioquin.ff.dam.infec.& in.l.eleganter.§.ſi dolo malo,qui eſt pe.& ibi gloſſ. ff . de dol.mal.& in.l.omnino,& ibi item glo.ff.de impen.in re dota.fac.& in.l.ſi cui,& ibi gl.ff . de fideicom.liberta.& in.c.conſtitutus,in verbo,alioquin,& ibi quoque docto.extra de teſtib.Et de vtraque voluit Bar.qui alia iura allegat,in.l.j.col.3.&.4.in.4.&.5.quæſt.ff.de condi.& demon. vbi etiam oſtendit has dictiones habere alias ſignificationes.& ruſſus in tracta.de aluco, col.2. in verbo,aliàs.& Corne.conſi.253.licèt,col.2.verſi.& maximè,lib.j.conſi.313.aliàs per me, colũ. j.verſi.nam huius,lib.4.& Soci.con.51.præſtantiſſimè,col.vlti.verſi.quartò principaliter , lib.j. Et de dictione alioquin vide etiam Alberi.in ſuo lexico,in verbo,alioquin,vtrũque Saly.& Roma.in.l.2.in fi.prin.& ibi etiam Philip.Decium col.2.in.5.notabili.ff.ſi certum pet.& Panor. in.c.quoniam,paulò ante fi.extrà de deci.& Iaſo.in.§.in perſonam,col.3.nume.8.Inſti. de actio. Et vide denique quid de eis dictionibus dicemus titu.procedente.§.4.glo.7.in verbo, en main de court,nume.14.& ego id puto.

2 *Et reſoluũt dicentes in ſpoſitiones in quibus ponuntur.*

¶ Porrò huiuſmodi dictiones ſunt reſolutiuæ eius diſpoſitionis,in qua proferuntur:ſi non concurrant in actu omnes qualitates præcedentes,vt de dictione alioquin dicit Domi . qui id dicit no.pro ſtatutis & priuilegijs,in quibus ponuntur,in.capitu.vt circa.§.alioquin . & ibi quoque Philip.Fran.col.j.per gloſſ.ibi,in eo verbo,de elec.lib.6.Tu autem præterea vide de dictione (aliter) Bal.in.l.vlt.col.vlt.verſi.tex.autem.C.de ſuis & legit.Et de dictione (alioqui) Philipp. Fran.poſt Archi.& Ioan.And.in cap.mandato,col.j.de præben.lib.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Non aliter nec alio modo.*

¶ De vi autem huiusmodi verborum, non aliter, nec alio modo, vel simpliciter, non aliter, vide Bal. post glo. in l. si quidem, col. 2. versi. no. glo. C. de except. & eundem Bal. in authent. ingressi, col. 3. versi. item si protestor. C. de sacro. eccles. & in cap. j. §. denique, col. vl. & ibi Marti. Laudē. & Cardi. Alex. vtrunque in fi. titu. quæ fuit pri. cau. bene. amit. Angel. cō. 254. hæc quæstio, post prin. Cardi. Flor. in cap. 2. & ibi quoque Panor. col. vlti. versic. vltimò hic quæro, extrà de feud. & eundem Cardi. in. c. vlt. & ibi item Panor. col. 2. versi. item si fiat, extrà ne cleric. vel vouentes. Iac. Aluarot. in. c. j. in prin. versi. quæro quid si vasallus, titu. de prohibi. feu. alie. per Feder. Alex. con. 3. viso instrumento, colū. 2. versi. confirmo, lib. j. Fran. Curt. Senior con. 8. viso instrumento, propè per totum, vbi & alios allegat. Soc. con. 40. in præsenti, col. pe. lib. j. & con. 251. quoniam, col. 5. versi. postremò, lib. 2. & Iaso. in. l. non solum. §. morte, col. 13. versi. quartò ad istam regulā. ff. de ope. no. nunciat. & con. 4. Nicolaus, col. pe. versi. quintò moueor, li. j. & consi. 162. in caussa contradictionis, col. 4. versi. secundò quòd dicta, lib. 2. & con. 202. magnificus, col. 7. versi. tertiò & fortius, co. lib. 2. & Philip. Deci. consi. 281. viso puncto, nume. 4. & iterum in fi. & con. 360. perscrutatis, col. 3. versi. sed respondetur. & Fran. Rip. in cap. cùm Marti. Ferra. nume. 80. de constitu. & lib. 3. respon. cap. j. donauit, nume. 3. Anto. Rub. con. 146. circa primū, post prin. & Ludo. Gozad. con. 3. in caussa, col. 5. nu. 22. & seq. & quæ dicemus infrà tit. procedente. d. §. 4. glo. 7. in verbo, en main de court, nume. 14. & ego id puto.

LE RETRAYANT EN DE CHERROIT, GLO. 7.

1 *Omnes qualitates statuti ob seruari & probari debent.*

NAM VBICVNQVE AGITVR EX consuetudine vel statuto, vt in hoc casu, debēt ad vnguem obseruari, concurrere, & probari omnia, quæ à statuto ipso aut consuetudine requiruntur: aliàs agens succumbit, vt voluit Soci. qui id dicit sing. con. 55. le. j. (nam sunt duo eiusdem numeri) præstantissime doctor, colum. 2. lib. j. allegans id voluisse Bar. & Bal. in. l. in caussis. C. de accusat. apud quos tamen non reperi. Sed ad id optimè facit quod dicit gl. quā & ipse dicit sing. in. l. mancipia, in verbo, aduocādum, & ibi Iac. Bu. Raph. Fulgo. & Pau. Ca. C. de seruis fugit. Nicol. Neapo. & Bald. in. l. j. §. item illud. ff. de. S C Silla. Bar. in. l. diuus. ff. de testa. mili. & in. l. absentem. ff. de pœnis. Et facit etiam quòd omnes qualitates requisitæ à statuto præsertim exorbitante sunt expressim intentandæ & probandæ, secundùm Ioan. And. in. c. j. in verbo, Christianorū, de homi. lib. 6. Bal. in. l. si quis non dicam rapere, col. 3. versi. & in istis omnibus. C. de episc. & cle. Pet. Anc. con. 27. de titulis, col. 2. versi. istæ autem qualitates. Corne. cō. 199. in præsenti, col. 22. versi. item ad impugnandum, lib. 2. & consi. 87. visis actis, col. j. versi. tamē his non ob. lib. 3. & con. 165. profectò, col. j. versi. & primò, co. li. 3. & con. 175. licèt in præsenti, colū. vlti. co. lib. 3. & con. 216. in caussa vertente, column. 2. versicu. his tamen non ostan. eodem lib. 3. & consilio. 241. videtur in hac, columna secunda versicu. solum est instandum, eodem, lib. 3. & consilio. 327. animaduertens, columna. j. versicu. qui autem, lib. 4. Alexan. cōsilio. 172. visis & oportunè, colum. 2. versicu. quinimo, lib. 2. quod repetitur consi. 41. li. 4. & idem Alex. consi. 225. eodémque vlti. viso processu, col. j. versi. & vbicunque, lib. 2. & consi. j. viso processu inquisitionis, col. 6. versi. hoc probo per id, lib. 3. & con. 82. viso processu caussæ, colū. 4. ver. sed ad hoc statutum, co. lib. 3. & con. 3. super processu, col. 2. lib. 4. & con. 129. super primo, post princ. li. 7. & con. 138. viso puncto, col. vlt. co. li. 7. vbi loquitur nuncupatim de statuto requirente certas quasdam qualitates in retractu, de quo loquimur. & con. 184. viso processu, col. pe. nume. 12. co. lib. 7. & Fran. Curt. Senior con. 74. super memorata, col. 3. caruit ergo. & Soc. d. consil. 55. post prin. li. j. & con. 63. in caussa vertente, col. 2. versi. capiendo etiam, co. lib. 2. & con. 220. visis compromisso, columna pe. versicu. primò quia illa verba, eod. lib. 2. & consi. 57. in caussa filiorum, col. 6. versi. præterea Carolus, lib. 3. & con. 27. visis instrumentis, col. 3. versi. secunda est, lib. 4. & con. 47. in præsenti, col. 2. versi. nec statutum, co. li. 4. & con. 65. concluso, col. j. ad fi. co. li. 4. & con. 104 visis compromisso, col. 5. vers. primo quia illa, co. lib. 4. & Franc. Cur. Seniorem consi. 74. super memorata, col. 2. versi. caruit ergo. Iason. consi. 164. absolui, col. 2. versi. quartò facit, li. 2. & cō. 170 nomine, col. antepe. versi. primò quia nō est, co. lib. 2. & Philip. Deci. cō. 13. cuius superscriptio incipit, an appellatione, col. 2. versi. difficultas est, & con. 18. an statutum, col. 2. versi. cùm ergo statutum. & consi. 356. in caussa dominæ Mariæ, col. j. & con. 434. placet. & con. 440. superioribus, col. item. j. & con. 444. concurrit patruus, col. 3. numero. 16. & con. 520. in caussa Pistorien si, col. vlti. & con. 524. visis his, col. j. & con. 540. queritur in effectu, col. j. & consi. 550. iuridicam, circa medium. & con 589. in caussa quæ in ciuitate, col. 2. versi. secundò principaliter. & con. 626. ad dubium, col. j. & con. 661. in casu de quo, col. j. & Steph. Bertrā. con. 30. lecto processu, col. j. li. j. Ant. Rub. con. 16. in caussa Ioannis, col. 5. versi. tertium dubium.

2 *De eodem.*

¶ Et bene facit tex. in. l. j. §. ait prætor, & quod ibi no. Bar. ff. ne quid in flu. publi. & in. l. pe. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius voc. & in. l. 4. §. docere, & ibi Ang. ff. vi bono. rapt. & l. cum actū. ff. de neg. gest. & l. si fortè, in fi. & ibi Barto. ff. de castr. pecu. & in. l. Fulcinius. §. cùm hoc edictū, & ibi idem Barto. ff. ex qui. cau. in pos. eat. & in. l. diuus. & ibi Barto. & alij. ff. de re iudi. & quod scribit

scribit gl. in. c. j. §. sanè, in verbo, absque penuria, & ibi etiam Io. And. de statu regu. lib. 6. & glo. in cle. vlt. de rescrip. Bar. in. l. non solùm. §. sed vt probari, & ibi Iason. ff. de oper. no. nunci. & in. l. j. §. idem quæsitum. ff. de aqua quoti. & æsti. & in. l. absit. C. de priui. domus augu. li. 11. Bald. in repe. l. edita, col. 11. versi. circa sextum. C. de eden. & in. l. hi qui ad ciuilia, col. vl. versicu. modò ex hoc. C. de app. & in. l. certi conditio. §. quoniam, col. vlt. ff. si cert. pet. & in. l. Titia, & ibi Imo. & Ro. ff. solu. mat. & in. c. licèt caussam, col. 5. ver. sed quæro vnde, & ibi Panor. numero. 31. extrà de prob. Ant. Imol. & Panor. in. c. 2. & ibi latè Fely. colū. 12. versi. restringitur quinque modis, extrà de rescrip. Panor. in. c. Pisanis, per eum text. extrà de resti. spolia. & in. c. Abbas, col. 2. versicu. item probatur, extrà quod met. cau. & in. c. significauit, in vlt. no. per eum tex. extrà de appel. & consi. 42. ex multis, col. 2. versi. sed his non ob. lib. j. & consi. 78. viso toto processu, colū. j. versi. item videtur mihi, co. lib. j. Barb. qui & alios citat, cōn. 15. clementissimi, colū. 6. versi. præterea accedat, lib. j. & con. 44. scribitur, col. 5. versi. & faciat, co. li. j. & con. 17. clementissimi, col. 5. versi. prętereà est aduertendum, lib. 2. & Fran. Ripa, lib. 2. interpretationum in. c. inter cæteras, nume. 66. de escri. Hippo. Marsi. consi. 96. proximis, colū. j. & in practica caussarum criminalium. §. quoniam, numero. 52. & iterum. §. & quia, numero. 11.

Vtrum consanguineus quia non obseruauit has solennitates excludatur ab hoc retractu

3 QVID IGITVR SI CVM consanguineus has solennitates non obseruasset, fuit ob id repulsus, excluſúsque ab huiusmodi retractu, & emptor contrà absolutus? Tamē quia nōdum annus effluxerat, iterum intra ipsum annum consanguineus facit oblationem retractus obseruatis istis solennitatibus. An sit audiendus? quod videtur exemplo eius qui agit pendēte & nō impleta conditione, ideóque reus absoluitur: nam nihilominus existente conditione poterit iterum agere, nec ei obstabit exceptio rei iudicatæ. l. si mater. §. eandem, versicu. & ideo si fortè sub conditione. ff. de excep. rei iudicatæ. & l. grege. §. si sub conditione. ff. de pigno. & l. bouem. §. si sub conditione. ff. de ædili. edic? Quorum tex. authoritate glo. in. l. j. in princi. in verbo, nec tenere. ff. si men. fal. mod. dixe. scribit quòd qui proposuit intentionem siue actionem ineptam, ideóque à iudice repulsus est, potest tamen redire ad aptam. De quo est etiam tex. in. l. sed & si pupillus. §. si institoria, & ibi glo. Bald. & expresiùs Alberi. & Saly. ff. de instito. actio. & l. Bebius, in fi. & ibi Alberi. ff. de pac. dotal. & in. c. coram, & ibi Pet. Ancar. in. 4. no. extrà de rescrip. & in. c. examinata, extrà de iudic. & voluit etiam Signo. qui alia multa iura allegat, con. 142. in quęstione vertente inter dominum Gabrielem, col. 2. versic. præterea in simili. Et de procuratore, qui ineptam actionem proposuit, voluit Alberi. in. l. si procuratorem, col. 4. versi. quid si procurator. ff. de procurat. Sic & in hoc casu qui summotus est, quòd solennitates non obseruauerit, idem ijs obseruatis, si sit intra tempus, est audiendus.

Victus ob ieptā actionē potest ad aptam redire.

Exceptio rei iudicatæ non nocet, si noua causs si superuenit.

4 ¶ Et simile est quòd si actor petens rem quampiam ideo victus est, quòd reus rem ipsam non possideret, si postea reus possidere ceperit, poterit idem actor iterum agere, nec summouebitur exceptione rei iudicatæ. l. si à te, in prin. & l. si rem meam, & l. si quis ad exhibendum, quæ continenter sequitur. ff. de excep. rei iudic. & l. procurator ad exhibendum, in princi. ff. rem rat. habe. & l. quoties. §. vlt. & l. sed si postea. ff. de noxa. actio. & l. neque, quæ est. 3. C. ad exhib. nempe quia caussa illa repulsionis cessat. Et generale est, vt non obsit huiusmodi exceptio rei iudicatę, si noua caussa superuenit. d. l. si mater. §. eandem, in prin. & l. si is qui hæres, in princ. ff. de exceptio. rei iudica. vbi si is qui hæres non erat, hæreditatem petierit, & postea factus hæres eandem hæreditatem petat, exceptione rei iudicatæ non summouebitur. & l. hæreditas. C. de peti. hæredit? Hinc- que Pau. Ca. con. 313. ista pronunciatio, lib. 2. respondit, quòd si quis iudicem ineptè & non obseruata forma statuti recusauit, ob idque fuerunt dictæ recusationes reiectę, nō prohibetur postea rectè atque ordine easdem proponere.

Actus non consumitur ex primo ipso actu qui non sortitur effectum, vide. xvii.

5 ¶ Et facit quod scribitur in. l. hæc conditio filiæ, in prin. ff. de condi. & demonst. quòd si legatū relictum est filiæ, si nupserit: si ea nondum nubilis ætatis nupserit: vel etiam coniuncta sit ei, cuius nuptijs ei interdictum sit, non censetur paruisse conditioni? Sed si postea alteri vtiliter nupserit, conditioni paruisse censetur, & legatum obtinebit. Cuius. l. authoritate Bald. in. l. inuitus, in fi. C. de procurat. dicit quòd quando primus actus non consumit effectum secundùm intentionē disponentis, non intelligitur tantùm de primo actu, sed & de vlterioribus. Infertque ex eo post Pet. quòd si procurator constitutus sit ad appellandum, non solùm de prima appellatione intelligitur, per quam non habemus effectum secundùm intentionem mandantis, sed de alijs quoque. & sequitur Ro. in. l. 2. char. pe. ff. de re iudi. & consi. 504. in casu propositæ consultationis, vbi & ad hoc multa alia iura allegat, quæ tu videre poteris. & Maria. in. c. de illis, col. 9. versi. & prædicta faciunt, extrà de condi. appo. & Feli. in cap. 2. in. 5. limitatione, de treug. & pac. & Iason in. l. apud Iulianum. §. si quis alicui, col. vlt. ff. de verbo. obliga. Philip. Deci. consi. 22. cuius superscriptio incipit, si pronunciatur, col. j.

De eodem.

6 ¶ Et huc quoque spectat tex. in. l. qui per salutem. ff. de iureiuran? Ex quo no. Saly. ibi, quòd qui nullam & inutilem electionem fecerunt, possunt aliam validam facere. Sed & Bald. ibi ex eo quoque no. quòd licèt omissio formæ reddat actum nullum, tamen idem actus poterit iterum fieri cum debitæ formæ obseruatione? Et id quod alibi dicitur, dispositiones debere intelligi de primo actu. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signifi. cum si. intelligi de primo actu valido, & rite facto, ad quod etiam allegat. d. l. hæc conditio filię. Et idem quoque per illos duos tex. voluit ipse

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bald.in cap.olim,col.2.versi.ibi & iterum,extrà de rescrip.& con.142.quòd iudex non potuerit,paulò post medium,lib.4.Pau.Ca.con.103.viso testamento,tum col.j.tum ante fi.consi.li.j. Feli.in.d.cap.2.in.j.limitatiõe,de treug.& pac.Iason in.l.diuortio.§.quod in anno,in.3.limitatione.ff.sol.mat.Alcia.in.d.§.hoc sermone.

De eodem.

7 ¶ Quibus adde optimum tex.in.l.is cuius.§.vlti.ff.de adulter.vbi ita scribitur,si quis adulterũ & adulteram simul detulerit,nihil agit,poteritque quasi neutrum detulerit, rursus à quo velit initium facere:quia nihil prima delatione egit.& tex.in.l.2.in prin.in versi.data,& ibi glo. Bart. & alij,& iterum in.l.cùm ita.§.j.versi.secundùm quod.ff.de opti.lega.vbi per electionem nulliter factam non consumitur ius eligendi.& ita eum quoque priorem tex.not.glo.Bart. Alberi.& alij in.l.serui electione.ff.de lega.j.& Roffre.Bene.quæsti.Sabb.j.Romana. Adde etiam glo.in. c.Daibertum,in verbo,reiterari.j.q.7.& quod de arbitro,qui perperam arbitratus, an iterum possit arbitrari,tradunt glo.in.l.proposita,& ibi Dy.& Bar.qui eam.l.legit cum.l.societatem.§. arbitrorum,col.2.versi.quærit glo.& Saly.qui hæc omnia legit cum prin.d.l.societatem,colũ.2. versi.quæro primò.ff.pro socio.Cy.post Pet.in.l.vlt.in.7.quæsti.& ibi quoque Bald.in.4.q. C. de contrahen.empt.Et quod de compromisso quod non est sortitum effectum, voluit Bald.in. l.veluti.§.hæc vox,& ibi Alex.& recentiores.ff.de eden.& in.l.fideicommissa.§.si quis decẽ.ff. de lega.3.& con.362.primò videndum est,lib.5.& Ro.con.504.in casu propositæ,cum si.

Maximè cum irritus est ob formam nõ seruatam.

8 ¶ Et hæc quidem hauddubiè vera esse videntur,cùm primus actus irritus est ob formam vel solennitatem non seruatam.nam & is reiterari poterit, quanuis secus esset si peccatum sit in materia.Ita enim voluit Corypheus ille Gallorum doctorum Petr.à Bel.Pertica,vti illum refert & sequitur practicorum excellentissimus Alberi.in.d.l.serui electione,in prin.ff.de leg.j.per text. in.l.quid tamen.ff.de arbit.Hic autem retractus sit irritus ob non seruatam solennitatem:igitur ea seruata iterari repetíque potest.

Et quando est facta concessio vel facultas ad certũ tempus vide.18.

9 ¶ Denique illud quod dictum est de primo actu non procedit,quando est facta concessio vel facultas ad certum tempus,vt in hoc casu,in quo potest consanguineus intra annum redimere: quia non intelligitur pro vna vice,sed toties quoties,& quandiu durat huiusmodi tempus.l. sicut in annos,in prin.ff.quib.mo.vsufru.amit.quem ad hoc expendit Raph.in.l.si mihi & Titio. ff.de verbo.oblig.& Alex.in addi.Bar.in.l.j.ad leg.Iuli.maiesta.vbi & ad hoc dicit facere tex.in. l.græce.§.& post litem.ff.de fideiuf.& Fely.in.d.c.2.in.4.limitatiõe,de treug.& pac.& ante hos Bald.quem nullus citat,con.34.statuto seu capitulo,col.vlt.lib.5.vbi & ad hoc allegat.l.si sterilis.§.vlt.ff.de actio.empti.& l.qui fundum vendebat.ff.de contrahen.emp.Et his adstipulatur, quod idem Bald.respondit consi.76.forma statuti,colum.2.li.2.quòd si ex statuto possit maior intra annum obseruatis quibusdam solennitatibus repudiare hæreditatem,postea autem ad id non admittatur.Si quis maior non solenniter repudiauit,& sit elapsus annus,non ampliùs auditur.At si nondum annus trãsierit,poterit iterum solenniter repudiare,cùm sit actus iterabilis, nihil tamen in id allegat.

Somnia & fata non primo actu consumi.

10 ¶ Sed non omiserim tamen oblectamenti cuiuspiam externi gratia, somnia fataq; , quę natura duce veluti feruntur,vno ac primo actu non consumi aut finiri.Nam vt scribit Artemidorus Daldianus li.de somniorum interpretatione.2.c.12.Cùm quidam procus puellam sibi desponsatam habens,in somnis sibi visus fuisset desidere super ariete,& ex ipso ex anteriore parte decidere.Quispiam somniorum interpres id somnium sic exposuit.Vxor tua scortabitur, & vt dici solet,cornua tibi faciet.Ob quod somnij præsagium recusans diutius nuptias,& tandem vix ab amicis persuasus duxit illam ipsam,quæ illi desponsata erat,eámque præ somnij timore obseruanter & anxiè custodiebat.Et illa quidem cùm annum inculpata vita vixisset,decessit. At ille putans somnij minas iam prætergressas esse,ídque suum impetum perfecisse, aliam duxit vxorem, quæ ad vltimam scortationem progressa est.Atque ita is fatum somnij impleuit.Ex quo planè vides naturæ vim,quam vbique leges vti magistram sequuntur,non vno actu,non vnis ijsdéque primis nuptijs fuisse contentam,sed eam ad alias quoque sequentes produxisse.

Contra præcedentia.

11 ET HAEC QVIDEM SVNT, quę fortiter defendunt eam sententiam, vt iterũ admitti debeat consanguineus,qui à retractu summotus est, quòd solennia non obseruarat:modò sit intra tempus ipsius,& eum solenniter exequatur.Verùm sunt alię multę magnæque rationes,quæ in contrariam sententiam nos quoque vocant,imò veriùs trahunt:hæc prima est.Nam hic consanguineus in nostro casu victus est,& repulsus à retractu,quòd non adhibuit aut nõ probauit adhibuisse solennitatem,quæ necessariò ex statuto requirebatur:ergo perpetuò repellitur, atque excluditur exceptione rei iudicatæ,per no.in.l.Iulianus.ff.de condi.indebi.& per Bar.in. d.l.si quis ad exhibendũ.ff.de excep.rei iudi.Et quod voluerunt Pet.& Saly.in.l.j.in fi.C. si sæpius in inte.resti.quòd minor,qui semel petijt restitutionem in integrum,& victus est,quia non probauit,non est audiendus,si iterum petat restitutionem,probare volens.Sed nec aliàs regulariter huiusmodi restitutio potest nisi semel intentari,vt videre licet in illo eodem tit.& per Signo.con.72.factum sic præsupponitur,quod huc bene facit,cùm & illud remedium extraordinarium sit,vti & hic noster retractus.

De eodem.

12 ¶ Præterea qui ante solutionem agit pignoratitia, licèt non rectè egerit, tamen si offerat in iudicio pecuniam,debet rem pignoratam, & quod suà interest, consequi.Hæc sunt expressa &

sa & formalia,vt nostri vocant,verba.l.si rem alienam.§.vlti.ff.de pigno.acti.Ex quibus apertissimè declaratur,huiusmodi oblationem esse inutilem,nisi fiat ante sententiam,vt etiã ex eo text. colligit Bal.con.50.secundus creditor,lib.j.vbi hoc argumento respondit,cùm ex facto interrogaretur,quòd si secundus creditor habens ius offerendi priori creditori,ex.l.j.C.si antiq. credi. in id egit,vt reciperetur,nec tamen postea debitè obtulit,ideóque prior creditor absolutus est, non ampliùs ei patet via iterum offerendi priori creditori.

Oblatio ante sententiam faciẽda.

13 ¶ Quò etiam spectat tex.in.l.si finita.§.postea.ff.de dam.infec. vbi posteaquam quis possidere iure dominij iussus est,ob omissam cautionem,non ampliùs erit locus oblationi cautionis, ne nullus rei finis inueniatur,nisi si quibusdam vel ætate,vel qua alia caussa subueniatur.Hæc enim propemodum verba sunt illius tex.Et id ita intelligit communis op.vt ne intra biennium quidem admittatur debitor,quod aliàs datur ad rem recuperandam,ex.l.vlti.C.de iure domi. impe. vt voluerunt Imo.& Pau.Ca.in.d.§.postea.Angel.in eadem.l.§.si plures,col.vl.Alexan.in eadem quoque.l.§.Iulanus,col.pe.versi.item inquantum,contra Bar.ibi,cum aliis multis concor.ibi ab eo traditis.& Philip.Deci.con.558.in caussa magnifici,col.j.& con.592.in caussa dominæ, per totum.Quod eò voluimus dicere,vt intelligeres nihil quantùm ad hanc rationẽ obstare,si quis diceret,nullum hîc finem fore, cùm consanguineus non nisi intra vnum annum admittatur: nihil ergo prohibet quin pluries intra id tempus admittatur:cùm finis omnibus oblationibus ipsu eius temporis imponatur,atque ita cessabit ea ratio infinitatis.Nam & illo casu.d.§. postea, volebat Bar.admittendum esse debitorem ad offerendum intra biennium,tanquam scilicet is finis foret ei oblationi,& tamen ab omnibus eius op.reijcitur.

Secunda oblatio cautiõis nõ conceditur.

Sed nec prima oblatio post cõclusionẽ in caussa.

14 ¶ Et hæc sanè eò magis obtinent,quòd post conclusum à partibus in caussa,non licet ijsdem offerre,vt probat tex.in.c.pastoralis,extrà de cau.pos.& propri.Ergo multò minùs post sententiã absolutoriam,quæ transiuit in rem iudicatam:nisi ius offerendi reseruatum fuisset per ipsam sententiam.l.cùm eorum.C.de sentent.& interlo.om.iudi.& ar.l.si soror.C.de collat.Nam & in simili videmus,quòd emendare actionem siue libellum nullo casu licet,nisi vsque ad sententiam, idipsum attestante Barto.in.l.edita,col.2.versi.hoc præmisso,& ibi quoque alijs.C.de eden. Lata igitur sententia nullus emendationi locus relictus est.Et facit etiam tex.in.l.in delictis.§.vlti. ff.de noxa.acti.vbi sententia absolutoria parit exceptionem rei iudicatæ,si iterum eadem actione agatur,etiam cum adiectione alterius qualitatis,& ibi id no.Bar.& Bal.

Actio emendari non potest post sententiã.

15 ¶ Adhæc hic consanguineus offerendo precium & petendo retractum à consuetudine introductum,se veluti adstringit ad ea omnia facienda,quæ consuetudo iubet obseruari ad retractum obtinendum:quod tamen non fecit pendente iudicio.Ideo ampliùs agere nõ poterit,nisi ei subueniatur ob iustum errorem.l.qui habebat,& ibi glo.& docto.ff.de instit.actio. Præsertim cùm hic non vsus sit beneficio consuetudinis,vt vti debuit,sed abusus sit non vtendo forma ab eo tradita:ideo id omnino amittere debuit,ar.cap.vt priuilegia,extrà de priuil.cum si.Nam & qui legem contempsit,eius auxilio vti non potest.l.auxilium,in fi.ff.de minorib. & expressiùs in.l. vlti.§.sinautem postquam.C.de iure deliber.& ibi aliæ concord.in glo.quibus adde, cap. quia frustra,extrà de vsur.vbi etiam glo.affert concord.Et eius ar.Soci.con.51.præstantissime, col.j. versicu.octauò & vltimò,respondit,ꝙ qui statuto vtitur non obseruata solennitate illius,priuatur beneficio ipsius.& in id alia quædam allegat.Porrò Barpt.Brixi.quæsti.Venerabili.82. quæritur vtrùm committens,dicit id generale esse:& si aliquo casu contrarium reperiatur,id esse speciale.vti etiam post eum dicit Alberi.in.d.l.auxilium.§.j.Et facit quod faciens semel contra priuilegium,illud perpetuò perdit.l.2.C.de iure domi.impe.&.cap.cùm accessissent,& ibi no. extrà de priuil.& no.ab Inno.in cap.accedentibus,de priuil.& Pau.Ca.consi.431.videtur dicendũ quòd dicta,col.j.lib.j.cum si.

Priuilegiũ amittit,qui eo abusus est.

Et beneficium statuti,qui eius solennitatẽ nõ obseruat.

16 ¶ Adde & hîc duos tex.alterum iuris ciuilis,alterum canonici,primum in.l.accusaturus.ff. de adulte.cuius hæc verba sunt.Accusaturus adulterij si quidem circa inscriptionẽ errauerit,& tempora largiũtur,emẽdare nõ prohibetur,ne caussa criminis aboleatur.vides enim ibi eũ qui accusationẽ instituerit, nec solẽnia impleuerit,iterũ admitti implẽdo solẽnia intra tẽpus accusationi præstitutum:sed hoc quidem speciali quadam ratione,ne scilicet caussa criminis aboleatur: quæ ratio hîc nihil omnino pertinet:quare ea cessante,cessat & dispositio.l. quod dictum est.ff.de pact.cum si.Et cùm id fiat singulari specialíque illa ratione,satis declaratur ius commune esse in contrarium.l.ius singulare,&.l.quod verò.ff.de legib.Secundùm est in cap.commissa,in versic. porrò,de electi.lib.6.vbi si quis semel fuerit priuatus beneficio curato,quòd intra annum ad sacerdotium non sit promotus,nõ poterit ea vice iteratò id beneficium eidem conferri.Ex cóque no.Pet.Anc.ibi,in.5.no.quòd priuatus ecclesia propter culpam suam,est effectus inhabilis ad eandem illa vice.

Dispositio intelligitur de primo actu.

17 ¶ Postremò facit illa regula,de qua suprà locuti sumus,quòd dispositio aliquid concedens intelligitur de primo actu,nec iterari potest,per.d.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verbo.signifi.cum multis si,& concord.tex.& doct.adductis à Feli.in.d.c.2.de treuga.& pac.& Iaso.in.l.duobus.§. j.ff.de iureiur.& in.d.l.diuortio.§.quod in anno.ff.sol.mat.& à nobis(quod citra iactantiam dictum sit)omnium latissimè suprà titu.omnium huius volu.10.qui est de rachaptz.§.5.qui est omnium eiusdem volu.134.vbi est propria & peculiaris huius rei materia.Nec quantùm ad id,sem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Etiã in ualido. per verum est,quod in contraria parte diximus,id procedere in primo actu valido,vt videre licet per Bar.& alios in.l.2.§.j.ff.de opti.lega. Ray. bald.Imo. Alexan.& alios in.d.l. ferui electione.ff.de legat.j. Bald.in.l.vlti.colum.4.versicu.quartò quæro.C.de contra.emptio.& in.d.l.qui per salutem.ff.de iureiur. Ioan. And. Domi.& Imo.in ca.si compromissarius.§.j. de elec. lib.6. Feli.post antiquiores in.c.in literis,in.8.limitatione,extrà de offi.deleg.

18 ¶ Ad id autem quod primo loco dictum est de eo qui primùm proposuit actionem ineptam & succubuit,vt nihilominus possit ad aptam redire. Illud verum est,cùm illa apta actio competit alio iure,vt satis declaratur in.d.l. Bebius,ad illud allegata,in fi.ipsius.l.& ibi glo.j.in fi.& Alberi.ff.de pact.dotali.& hoc quoque adstruunt omnia iura allegata pro parte contraria. Quod autem postea sequitur de facultate concessa ad certum tempus,vt iterari possit durante eo tempore,illud potest responderi procedere in actu successiuo,vt in casu.d.l.sicut in annos.ff.qui. mo. vsuf.amit.vbi legatus siue concessus est vsusfructus alicui vsque ad aliquod certum tempus. Hìc autem loquimur de actu momentaneo,& quod breui aliquo tempore conficitur,atque expeditur,videlicet de iure offerendi.quod quidem ipsum permittitur fieri intra aliquod tempus,sed id fit atque expeditur vno atque momentaneo actu. Sicuti & ius eligendi conceditur etiam intra aliquod tempus,scilicet trium mensium,cap.ne pro defectu,extrà de electi. Et tamen aliquando,si semel ea facta fuerit etiam inutiliter,id ius extinguitur,nec iterari potest,etiam intra tempus id concessum,vt suprà diximus ex Saly. & no.in capit. auditis, extrà de electio.cum si.à me collectis in repe.l.si vnquam,in verbo,reuertatur, numero .301. C. de reuocandis donationibus.

Etiam in facultate concessa ad certum tempus.

Præsertim si is qui fecit sit in culpa.

19 ¶ Et hæc quidem omnia maximè procedunt cùm is qui primum actum fecit inutiliter,in culpa fuit.tunc enim hauddubiè eundem iterare non potest,vt pulchrè voluit Bald.consi.227.per sanctissimũ, lib.4.ar.l.quæsitum.ff.quan.act.de pecu.est anna. Et satis probatur ex.d.cap.cõmissa,& quod ibi dicit Pet.Ancar.de electio.lib.6.à nobis suprà cita. Ex cóque quod qui scienter eligunt aut postulant indignum,iterum eligendi facultatem amittũt,cap.gratum,extrà de postulatio.prælat.& cap.bonæ,le.2.& cap.cùm in cunctis.§.vlti.& capit.cùm Vintonensis. §. vlti.de elect.cum si. Et idem de fideicommissario,qui scienter elegit pauperes incapaces,voluit Bartho. in.d.l.2. versicu.data,colum.j.ff.de opti.lega. Atque ex eo quod executor datus à papa ad conferendum beneficium,si inutiliter contulit,potest iterum conferre vtiliter, nisi id primum faciẽs errauerit in iure,vt voluit Inno.in cap.j.de re iudica.& Cardi.Flor.qui id dicit no. consi. 104. post redditum,col.2.versicu.ad aliud dubium.

20 ¶ Hìc autem maxima est in eo culpa,qui vti volens beneficio huius consuetudinis omittit formam & solennitatem illius,errans in iure municipali omnibus lippis & tonsoribus cognitissimo,& interim tamen fatigans vexánsque emptorem multis magnisque sumptibus,impensis,laboribus,molestijs,quæ sequi solent litigantes,etiam si victoriam reportarint,vt satiùs sit semel vinci,quàm sæpius vincere,aut diutius litigare,vt docet experientia,& non obscurè innuit tex. in.l.minoribus.xxv.annis subuenitur.ff.de minorib. Ex quo illud Martialis li.7.epigrammaton.

Litium sumptus, labores, molestiæ.

Lis te bis decimæ numerantem frigora brumæ
Conterit vna tribus Gargiliane foris.
Ha miser & demens viginti litigat annis
Quisquam,cui vinci Gargiliane licet.

21 ¶ Vt non immeritò scriptum sit in.l.item si res.§.vlti.ff.de ali.iudi.mut.cau.fac. Hæc enim verecunda cogitatio eius,qui lites execratur,non est vituperanda,cum alijs multis in hanc sententiam adductis ab Alberi.in.l.etiã,in prin.ff.vt lega.no.caue.& Luca Pen.in.l.litibus.C. de agri. & censi.lib.11.& nouissimè à Matthe.Paco.in suis commentarijs in titu.de mandat.apostol.§.& vt obtinetur,in prin.& Pet.Rebuffo in proœmio concordatorum,in verbo,sumptibus. Vt tamè interim non omittas quod scribit Tullius lib.2.officiorum,admonens à litibus,quãtùm liceat, & nescit an paulò plus etiam quàm liceat,abhorrere. Essèque non modò liberale nonnunquam de iure suo decedere,sed etiam fructuosum. Cui concinens glo.in.c.pe.ext.de empti.& vendit. tradit eum magnum commodum consequi,qui à lite recedit.ideo (inquit) propter instrumenta post transactionem reperta non instauratur lis.& sequitur Anto.qui & ex hoc dicit(quàm verè cæteri videant)valere transactionem factam ab ecclesia,etiam non probata alia vtilitate.& Panor.in.c.j.in.j.no.de transac. Alexan.con.66.visa facti narratione,col.4.versi.sed in proposito,lib.6.& Philip.Deci.con.479.in controuersia,col.3. Idem autem Tullius in oratione pro Cecinna,appellat sollicitudinem & periculum litium.finis(inquit)sollicitudinis ac periculi litiũ non à patre relinquitur,sed à legibus. Si autem hunc iterum admittamus ad retractum,quo iam sua culpa decidit, quid aliud quàm lites tam molestas & execrandas,vt diximus,ex litibus serimus? contra.l.4.§.ait prætor.ff.de re iudic.& l.terminato,in fi.C. de fructib.& lit.expen.

De eadem re.

22 ¶ Nec tamen omittendum est consanguineum,qui hìc vult retrahere rem ab emptore vi huius consuetudinnis,certare de lucro captando,non de damno vitando,vt patet ex no.à Barto. in.l. vlti.in fi.C.in quibus caussis in inte.restit.necess.non est,& in.l.etiam la.2.ad fi.ff.de minor.dum vtrobique allegat cap.constitutus,ext.de in inte.restit.quod expressim loquitur de nostra consuetudine retractus,& pleniùs diximus suprà.§.j.glo.10.numero.121.certum est.& seq. Ideóque si quæ

Consanguineus certat de lucro.

si quæ iura videntur iterum admittere eum qui semel in solennibus errauerit, ea certè loquuntur,cùm tractatur de damno vitando: nec ad hunc nostrum casum trahẽda sunt: neque enim par eadéque ratio videtur amittere debitã,& lucra non capere.l.vlti.C.de codicil. Nec ignorantia iuris excusat in lucro,aut quasi lucro captando.l.3.& ibi glo.& omnes.C.de iuris & fac.ignor.& non tantùm masculos,sed nec fœminas quoque.l.quanuis.C.eo.tit.cum si. Et vide hìc quæ dicã latiùs infrà eodem tit.§.35:eodemque pe.glo.2.in verbo,mineurs,numero.7.& hæc maximè, & seq.& iterum in glo.4.quæ est in verbo,ignorans,nu.26.quintum quòd ignorantia.

Ignorántia iuris non excusat in lucro.

23 ¶ Id quod etiam notandum est ad ea quæ suprà diximus de subueniendo in hac re ob ætatem, iustum errorem,aliámve iustam caussam. Quanquam & illud quoque dici potest,hoc in casu nõ esse subueniendum nec ætati,nec sexui,nec rusticitati, nec ignorantiæ, aliis duabus rationibus, præterquàm quòd hìc tractatur de lucro captando. Quarũ hæc prior est,quòd hæc omnia à nostra consuetudine obseruari iussa in retractu sunt formæ & solennitatis,vt hìc declaratur: cuius quidẽ omissio nullos omnino excusat.l.vlt.C.de testa.iuncta gl.in.l.ambiguitatis, eo. ti.cũ aliis cõcord.à me adductis infrà titu.procedente.§.4.glo.7.in verbo,en main de court,nu.14. & ego id puto. Altera hæc est,quòd in his quæ ad rigorem iuris conseruandum sunt introducta, cuiusmodi hæc sunt,nemini etiam parcitur,vt voluerunt glo:Bar.Bald.& Pau.Ca.in.l.cùm quis. C. de iuris & fac.igno.cum alijs concord.etiam à me collectis in illa eadem glo.numero.16.& quia etiam,& seq. Ex quo fit etiam,vt tempus retractus currat minoribus,absentibus,& ignorantib⁹, vt cauetur inf.eod.§.pe.etiam sine spe restitutionis,vt ibi dicemus.

An subueniendum sit consanguineo errãti.

24 ¶ Et hæc certè multò magis obtinerent in casu.§.3.suprà eodem,vbi si emptor admiserit cõsanguineum ad retractum,debet consanguineus intra octo dies soluere emptori precium venditionis,aliàs non recipietur ampliùs ad eundem retractum,id est,vt vtar verbis illius.§. Il ne sera plus receu audict retraict,quæ verba significant perpetuam exclusionem. Nisi quis diceret ea intelligi de eo retractu,quem priùs intentauerat,ex natura illius dictionis(dudict)id est,dicti,siue eiusdem siue supradicti,& similiæquæ referuntur tantùm ad præcedentia,nec habent tractum ad futurum tempus.l.j.§.cum qui,& ibi Bartol.qui eum.§.legit cum.§.hoc edicto.ff. de postul.& declarat etiam idem Bartol.in.l.talis scriptura.§.vltim.vers.quæro ergo quid si testator.ff.de leg.j. & Fran. Are.con.21.si diligenter,col.j.vbi loquitur de dictione(dicta)& Corne.con.248. circa hanc,col.j.versi.quia ad hoc,lib.j.& Soci.con.250.in caussa Bononiensi,col.pe.versic. secundò hoc deducunt,lib.2.vbi loquitur de dictione,eidem.Philip.Deci.con.277.consultus,colũ. j.& consi.377.visis,col.3.versi.nec obstat.& Fran.Ripa.qui loquitur de dictione(dictos)in.l.filiusfa.§.diui,numero.111.ff.de leg.j.& Lud.Gozad.con.29.videtur,col.3.nume.15.& con. 31.in hac caussa,in prin. Et hanc interpretationem adiuuat quod tenuit Lapus in quadam sua disputatione,negligentem petere apostolos intra tres dies sibi præstitutos,licèt sit ob id exclusus à prosecutione prioris appellationis à se interpositæ,tamen durante grauamine potest iterum appellare,si sit intra tempus appellandi.& sequitur Domi.in cap.si clericus.§.verùm,& ibi quoque Philip. Fran.in.4.no.de præben.lib.6.

Dictiones dicti,& eiusdẽ.

25 ¶ Sed dici potest in casu nostro,hunc retractum,quem vult nunc facere consanguineus, eundẽ esse quem facere voluit,quanuis sint diuersæ oblationes,caussæ,& instantiæ. vt si quis eandem rem alia instantia vendicare voluit,à qua re antè ob defectum quempiã repulsus fuerat;est enim semper eadem res. Vt tamen intelligas huiusmodi dictiones(idem & dictum)non per omnia referri ad præcedentia,nec cum omnibus qualitatibus,vt per ipsum Bar.in.l. si cui.§.j de leg.j.& Angel.Aret.in.§.j.col.j.Institu.de legi.patro.tutel. At apud Cenomanenses sunt verba clariora pro perpetua exclusioue,cùm dicit loquẽs in eodem casu,icelluy lignagier ny sera iamays receu, vt patet.c.consuetudinum eius loci.386. Et eadem quoque verba in illo ipso casu scribuntur in Andegauensium consuetudine.c.376. Et similia verba apud Blesenses.c.96.quæ sunt huiusmodi,sans ce quil puisse iamays demander ledict heritage par retraict. Et idem videntur intellexisse Melodunenses.c.60.dum faciunt ius alteri consanguineo retrahendi,si sit intra annum: quasi huic qui cecidit retractu ob aliquẽ defectum,vt ibi dicit,pręcludant viam retrahẽdi. Porrò Ferro.in consuetu.Burdig.hoc eodem tit.§.15.col.2.versic.ait lex nostra,tenuit in casu illius.§. qui omnino similis est.d.§.3.huius nostri ti.non ampliùs admitti cõsanguineum,qui intra octo dies precium venditionis non soluerit.

De iisdem illis dictionibus. Cõsuetudines.

26 ¶ Sed & videri posset continuò quàm agitari ceptũ est de viribus oblationis retractus,quia emptor conuentus dicit ipsam oblationem esse nullam ob non seruatam solennitatem consuetudinis,viam esse præclusam consanguineo ad adhibendam posthac eam solennitatem, etiam intra tempora retractus,eo quidem argumento,quòd licèt facultas insinuandæ donationis aut alterius contractus,si ei non sit à statuto tempus præstitutum,duret.30.annis,arg.l.licèt.C.de iur. deliber.& l.cùm notissimi.§.sed cùm illud,& ibi glo.in verbo,opponere.C.de præscripti.xxx. vel.xl.anno,& glo.in.l.j.§.ad hoc,in verbo.pro socio.C.de anna.excepti.cum si. Tamen si iam fuerit obiectum aduersus donationem,quòd nulla est ob omissam insinuationem. nõ ampliùs poterit confugi ad remedium insinuationis. Ita enim respondit,subdubius tamen,Angel.qui id dicit no.con.179.visis prædictis instrumentis,col.vlti.versi.secundò est videndum,per.§. illud,in authen.vt fili.frat.& authen.eò decursum.C.de donati.ante nupti.& l.vlti.C.de iure doti. & se-

Cõsanguineus ante posit emendare defectum solennitatis, posteaquam ei obiectus fuerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

quitur Alexan.in addit.Bar.in.l.Modestinus,in prin.ff.de donatio.& con.237.perspectis his,in fi.lib.6.vbi & id dicit no.& Fran.Aret.con.123.in causſa quæ vertitur,col.2.versic.prꝛterea cũ ibi dicatur.& Hippo.Marsi.sing.489.quando à lege,vbi id dicit sing.Sed id non probat Anto. Cana.in tracta.de insinuationibus,col.3.in.3.quæsti.Ideo & in hoc ampliùs cogitãdũ relinquo. Vide tamẽ interim Bal.in.l.j.§.finautem ad deficientis,ad fi.C.de cadu.tol.Et quod etiam in simili tradit Iac.Aluaro.post Iac.Ardi.in.c.j.in prin.col.2.versꝰ.quæro quid si vasallus,tit.quid iuris si post ali.feud.Quòd eo casu quo recuperatio feudi à vasallo venditi ei prodesset,ne eo caderet,intelligitur dũmodo nondum sit super ea re mota controuersia,ar.l.mancipiorũ.ff.de optio.lega.& sequitur & dicit no. Philip.Deci.con.160.in causſa monasterij,in fi.

Cõsanguineus qui succubuit, nõ poterit agere post tempus.

27 ILLVD AVTEM CERTVM EST, quòd si interim,scilicet pendente illa instantia retractus,qua consanguineus cecidit ob non seruatas solennitates vel alia quacunque causſa exierit dies actionis,scilicet annus post notificationem,non poterit ampliùs ipse consanguineus venire ad retractum.quia fortè dicit per illam priorem instantiam fuisse id tempus interruptũ: quia per iudicium,in quo actor succubuit, non interrupta est præscriptio temporis, vt post Pau.Ca.in quodam consi.voluit Fely.in.c.illud,colum.vlti.in.14.conclusione, extrà de præscriptio.& Ioan.Franc.Balb.in tract.præscriptio.in.3.parte.6.eiusdémque vlti.partis principalis,numero.57.Et faciunt quæ diximus suprà in gloss.10.in verbo,dedans lan, numero.83. sed illud interim.

An consanguineus in causſa appellationis implere poterit solẽnitates.

28 SI TAMEN ILLVD admittamus,vt ante sententiam possit id fieri,etiam si fuerit oppositum,modò sit intra tempora:fatendum est & post sententiam quoque in causſa appellationis fieri posse,si nondum annus exierit,per id quod generaliter scribitur in.l.per hãc.C.de tempo.appel.& quod de denunciatione quæ fit venditori,voluit gloss.in.l.si rem quam.§.quolibet, in verbo,prænnitur,in fi.& ibi doc.ff.de euicti.& quod de oblatione precij,ad quam tenetur secundus creditor ex.l.j.C.si antiquior creditor,tradit Matthe.Afflict.deci.Neapol.16.fuit in relationibus,in fin.vide tamen in contrarium text.in clemen.2.de testibus.Sed ibi illud statuitur quòd eadẽ est ratio nõ admittẽdi in causſa appellationis in eo casu, quæ & in causſa principali.

POVRVEV. GLO.8.

Dummodo

1 HAEC GALLICA DICTIO ea est,quam latinè diximus dũmodo,quæ modum facit.Bar.in.l.quibus diebus.§.vl.colum.2.versꝰ.quid de dictione,dummodo.ff.de condi.& demon.per.l.cùm ab eo.ff.de contra.emptio.& Bald.in.c. dudum,le.2.col.6.versꝰ.& hæc faciunt ad quæstionem,extrà de elec.vbi dicit eã non facere conditionem,sed obligare ad sic faciendum.& Corne.consꝰ.130. viso, col.3.versꝰ.potest,lib.3.& Philip.Deci.con.327.viso casu,col.2.versꝰ.nec prædictæ.Ex quo & illud potes intelligere necessariò hîc requiri duos testes,alioqui non credetur nũcio.Nam & aliquando quoque huiusmodi dictio conditionem facit,præsertim cùm rei imperfectæ iungitur,vt patet ex.c.vt præteritæ,de elec.lib.6.& voluit Domi.post Pau.Eleaz.in.c.nõ potest.§.j.col.vlti.versꝰ.nota bene,de preben.lib.6.& Steph.Bertran.con.201.Christi,col.3.numero.5.lib.j.Sed & alia de huiusmodi dictione vide per glo.in.d.c.non potest,in verbo,retinere. & D.Rot.deci.231.ordinatio,in nouis.Porrò Guid.Pap.con.205.circa processum,col. antepenultimo versꝰ.2.est dictũ,dicit nuncupatim hanc vulgarẽ dictionẽ,pourueu,facere conditionem,& eũ sequitur Fran.Ripa lib.2.respon.c.9.princeps,col.j.

An necesse sit nuncium habere duos testes, vt ei credatur de oblatione.

Pourueu.

DEVX RECORS. GLO.9.

An nuncio sine testibus credatur.

1 MAGNVM DIV INTER veteres certamen fuit,solíne nuncio (ita vulgò apparitorem vocamus,nec fortè malè,cùm Cicero in.6.in Verrem actione scripserit,nuncio prætoris accersitus)an igitur soli nnncio,sine testibus credendum sit.Fuerunt enim qui simpliciter negarunt esse credendum,afferentes in eam sententiam.l.vl.C.de bonis vacã.lib.10.&.l.j.C.de curios.lib.12.& quod in simili habetur in.l.j.C.de manda.princ.& in.c.cùm contingat,ext.de rescrip.& in.c.cùm in iure,de offi. iud.deleg.Et quod vnius vox nec cõdemnat,nec iustificat.c.admonere.32.q.2.&.c.licèt ex quadam,ext.de testib.cum si.Ideóque nec soli tabellario creditur.§.si verò absunt,in authen.de hære.& falci.Ac nec soli quidem iudici aut arbitro.l.ne in arbitris.§.pe.C.de arbit.&.c. quoniam contra falsam,de probat.Ergo multò minùs nuncio soli,cùm pro iudice aliàs præsumatur.l.2. C.de offi.ciuil.iudic.Pro nuncio nequaquam.l.ne diu.C.de pœnis,quæ loquitur de praua & venali perfidia horum apparitorum.

Nuncius, Ciceronis vox pro apparitore.

Nuncios viles assumi.

2 Ideo viles esse dicit Fed.Senen.con.119.nulli,col.vlti.& Bald.in.l.si vt proponis,in prin. C. de executi.rei iudica.& Matthe.Afflic.in constit.Siciliæ incip.prosequens,col.4.in.8.no. Imò & vilissimos quoque ipse Bal.in.l.vlti.col.pe.in.8.quæst.C.de edic.diui.Adri.toll.Nam & videmus hodie in id munus assumi viles atque etiam infames,vt & scribit Collec. in.c. cùm dilecti. ad fi.ext.

Infames an possint esse nuncii.

ad fi.ext.de do.& cõtuma.& Barto.in extra.ad reprimendum,in verbo,nunciũ:ex quo dicit nec infames ab eo munere repelli.l.nec infamis.C.de decurio.lib.10.&.l.j.C.de infa.eo.lib.& idem post eum dicit Angel.Are.in.§.quadrupli,col.5.versꝰ.quæro an credatur,Institu.de actio.& in tracta.malefici.in verbo,Petro publico & iurato nuncio,in prin.Quod & voluerunt Hostien. & Io.And.in.c.prudentiam,in verbo,nuncium,& ibi quoq; Bal.qui id dicit no.dignũ,col.2.& Fely.ad fi.prin.ext.de offic.deleg.Saly.in.l.tres denunciationes.C.quo.& quan.iud.vbi viles ribaldos eos vocat.& Philip.Fran.in ca.cùm teneamur,colũ.vlti.extrà de appel.An tamẽ verum sit hoc postremum dictum,vide Augu.Ari.in addi.Ang.Are.vbi suprà.

3 Et in hac quidem sententia,vt soli nuncio non credatur,fuisse videtur glo. in.d.c.quoniam contra falsam,in verbo,citationes,de probat.cùm dicit soli nuncio publico & iurato credi in foro ciuili secundùm consuetudinem.At de iure communi(ait) videtur non esse ei credendum, nisi alias legitimè constet.Et alia quoq; glo.in.c.quod sicut,in verbo,vocatos,ext.de elec.& ibi Vincent.qui dicit citationem esse probandam duobus testibus,vel publico instrumento.& Iac. Bald.in suo tractatu de primo & secundo decreto,post princ.vbi ob id consulit,vt duo nuncij mittantur.Et hanc opi.secuta est hæc nostra consuetudo, quæ generalis est in Francia ex regijs constitutionibus,vt dicemus postea.

Qui soli nuncio credi negãt

4 Alij dixerunt illi esse credendum,si non fuerit negatum.At si is qui dicitur citatus id neget, & secũdùm aliquos iuret se non fuisse citatum, illi magis credendum est.In qua sententia videri voluit Hosti.qui simplicem negationem requirit,in.d.cap.quoniam contra falsam,in verbo,citationes,le.2.in fi.de probat.Specul.qui iuramẽtum exigit, & alios antiquiores allegat,in titu.de citatione.§.sequitur,versic.sed nunquid credetur soli nuncio.Ioan.Fab.in.l.ea quidem, colum. 2.C.de accusat.cum ea tamen moderatione,vt nuncio in modicis tantùm credatur:sed & adhuc pars(inquit)auditur,si iuret contrariũ.& Nicol.Mate.qui etiam de iuramento loquitur,in lect. Bar.in.l.scire oportet.§.sufficit,in fi.ff.de excu.tuto.

affirmant.si non fuerit negatum.

5 Alij quoq; voluerunt ijs credi in ijs quæ concernunt officiũ eorum,verùm tamen contrariũ posse probari à parte.Quam sententiam secuta est glo.in cap.proposuisti,in verbo,non probatur,post prin.81.di.& postea subdit contrarium ipsum probari per iuramentum partis,per quẽdam iura illic allegata,quod omnino conuenit cum præcedenti op.& alia glo.quæ omnino idẽ voluit in.§.item testes,in verbo,in executoribus.4.quæstio.3.Et diximus suprà eo.tit.§.4.in gl. j.numero.6.sed & hinc prodijt.& in ea glo.alia multa si.adduximus.Quibus adde Bonif.Vitel. in tracta.malefici.titu.forma citat.accusati.numero.16.

Qui & id affirmant iniis, quæ concernunt eorum officium. fol.145.

6 Alij rursus censuerunt credendum esse nuncio publico,& iurato in citationibus tantùm, nõ etiam in cæteris.quæ sententia fuit glossꝰ.in cap.cùm parati,extrà de appel. Ioan.de deo, Ægid. Guid.Suza.Rolan.& Gandi.prout eos retulit Ioan. And.in addi.Specul.in.d.titu.de citat. vbi suprà.& voluit etiam de citatione Ioan.Regius apud Fed.Senen.con.142.cuius exordium est, domino Ioanni,colum.penul.versicul.non obstat relatio nuncij.Barto.in tractatu de citatione, in.11.quæsti.Et de citatione item voluit Bald.in.l.vt perfectiùs,colum.vlti.versic.vndecimò.C. de anna.excepti.vbi ita dicit obseruare generalem consuetudinem.& Alberi.in.l.j.§.quies.ff. de offic.præfec.vrb,

Qui & id ipsum affirmant in citationibus tantum.

7 Alij item dixerunt nuncio credi debere in modicis,vbi scilicet versatur paruum aliquod præiudicium,non autem in ijs quæ sunt maioris cuiuspiam præiudicij.& ij sunt Vbert.Bob. & Albert.Gali.vt retulerunt Specul.& Ioan.And.vbi suprà.Sed & eius op.fuit Iaco.But.in.d.l.j.§. quies.ff.de offic.præfec.vrb.Bald.in.l.magis puto.§.illud.ff.de reb.eorum.& in.d.c.cũ parati, post prin.versic.quæro vtrùm credatur.Lucas Pen.in.d.l.j.colum.2.versic.vel de breuitate.C. de curios.lib.12.Ioan.Fab.vt suprà diximus,in.d.l.ea quidem.C.de accusat.Ioan.Plat.in.l.apparitores,in.3.no.C.de exacto.tribut.lib.10.Et sic quoque videtur voluisse Specul.titu. de remis. §.vtile,versꝰ.sed nunquid remissio,in fi.

Qui in modicis tantũ, vide infrà.xxx.

8 Alij prætereà fuere in ea sententia,vt soli nuncio,qui dicit se citasse,credi debeat,nisi sit persona suspecta.Ita enim voluit Ange.laudatissimus iuris interpres in.d.l.vt perfectiùs,colum.vlti.versicu.item nota quòd nuncio.C.de anna.excepti.vnde,vt subiungit, cautela est vt nuncij ipsi faciant conficere instrumenta de eorum citationibus,ne scilicet sua ipsorum fides in dubium & discrimen vocetur.Et cum hac sententia propemodum conuenit ea, quæ mox continenter sequitur.

Qui intelligũt nisi sit suspecta persona.

9 Nam & alij id totum,de quo disputamus,arbitrio iudicis reliquerunt: potiúsne scilicet credet nuncio,an verò ei quem dicit se citasse.quid enim(inquiunt)si nuncius sit vitæ diffamatissimæ,alter notæ fidei & integritatis?Considerabit ergo iudex qualitatem personarum,& negocij: & huic vel illi magis credet,iuramento ab eo exacto,vel etiam non exacto.Et ita voluit Hosti. in.d.cap.cùm parati,col.2.in verbo,suus nuncius.& ibi etiam Collec.in fi.& Panor.col.3.& idẽ Hosti.in summa titu.de contu.§.qualiter deprehendatur,qui est.2.colum.2.versicu.quid si absens est.Archi.in.d.cap.proposuisti,colum.2.versicu.in ea glossꝰ.ibi verbo nuncij.& in cap.venerabilibus,colũ.2.in verbo, citatus,de sentent.excom.lib.6.latè Pet.Iaco.titu.de actio.de constituta pecunia libellus,colum.penul.versicu.nec etiam deberet credi.Ioan.Andr.in addit. Specul.vbi suprà in titu.de citati.Collect.in capitu.cùm dilecti,in fin.extrà de dol.& contu.Bald.

Qui arbitrio iudicis relinquũt vide.xxxi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

post Iacob.Are.in.l.j.§.j.in fi.ff.quemadmo.testa.aper.& in.d.capit.quoniam contra falsam,colum.7.versic.quæro an relationi,extrà de relatio.Angel.in.l.hæc autem.§.non defendi.ff.quibus ex caussis in possess.ear.Saly.in.d.l.tres denunciationes,col.2.versic.sed an erdatur nuncio.C. quo.& quan.iud.& in.l.abientem,colum.3.in.6.quæsti.C.de accusat.latè Maria.qui alios adducit in repe.rubr.de dilat.in 16.artic.Angel.Aret.in.d.§.quadrupli,colum.5. versicu.quid autem si dicat,Instit.de actio.& in.d.tractatu malefic.in verbo, Petro publico & iurato nuncio. Guid. Pap.dec.Delphi.628.non debet de iure,& in tractatu præsumptionum,col.5.versic.sed an debeat præsumi.& Iason in.l.properandum.§.& si quidem,col.3.versic. quid autem si nuncius. C. de nupti.Matthæ.Afflict.in constitu.Siciliæ incip.edictorum,col.3.versi.quartò no. & Stepha. Bertran.con.27.si hic esset,numero.j.lib.j.

10 *Qui simpliciter dicũt credi.*

¶ Alij denique simpliciter asserunt credendum esse nuncio,per.d.l.j.§.cura carnis,versi. quies, vbi & hoc voluit Bald.ff.de offic.præfect.vrba.&.l.magis puto.§.ne tamen,& ibi etiam gloss.& Bar.ff.de reb.eorum.&.l.si quis decurio.C.de fals.&.l.apparitores.C.de exact.tribut.lib. 10.&. d.cap.cùm parati,de appel.& cap.bonæ,le.j.de elec.&.d.cap.cùm dilecti,de dol.& contu.& cap. si fortè.65.di.Et ita quoque voluit Inno.in.d.cap.quoniam contra falsam,colum.j.in verbo,citationes,& ibi Imo.& Feli.& Fed.Senen.consi.119.nulli dubium est,ante fi.Barto. in .d. extrauag.ad reprimendum,in verbo,per nuncium,ad fi.vbi id dicit seruari in practica.& in.l. diuus, la.2.colum.2.versi.tertiò quæro.ff.de custod.reo.Bald.in.l.j.§.si quis neget,ad fi.ff. quemadmo. testa.ape.Imo.qui ita quoque dicit seruari,& Philip.Franc.& Philip. Deci.qui hanc dicit esse communem opinio.in.d.capit.cùm parati.Roma.qui alios multos citat, consi.497 .diligenter perscrutatis,colum.2.versic.secundò potest responderi.Ludouic.Bol.qui etiam alios adducit, consi.52.cor mundum &c.& in præsentia breuibus vtar,colum.2.Et hãc quoque op.dicit vbique seruari Specul.d.titu.de citati.vbi suprà.

11 *Et id verũ,modò sit publicus & iuratus.*

ET HAEC QVIDEM EST,vt diximus,communior op.quam & sequendã(quantùm ad ius cõmune pertinet)ducimus:nam aliter vt dictum est,& dicemus latiùs postea,in hoc regno Franciæ vtimur.Sed id cum moderationibus quæ sequuntur,intelligi debent.Et primũ dummodo is nuncius sit publicus & iuratus,secundùm glo.in.d.cap.cùm parati.Barto.in. d.§. cura carnis.& Bald.in.l.2.C.de sportul.vbi dicit quòd propter iuramentum statur renunciationi nuncij.Et ita ferè omnes,qui de hac re loquuntur,intelligunt,vt videre licet ex ijs, quos suprà citauimus.

12 *An necesse sit nuncium in quolibet actu iurare.*

¶ Sed hoc tamen intelligas, vt non necesse sit in quolibet actu nuncium iurare,sed satis est eum in principio iurasse se fideliter suum officium executurum,vt fieri solet,& debet.& ita voluit Bald.in.d.l.magis.§.illud,ad fi.ff.de reb.eor.& in.d.l.2.de sportu.arg.authent. in isto iuramento.C.de iura calum.vbi id dicit seruare consuetudinem.& non obscurè Angel.Aretí.in.d. tracta.malefi.in verbo,necnon ad denunciationem,numero.5.& iterum in.d.verbo,Petro publico & iurato nuncio,post princi.& Barb.in tracta.de præstant.Cardin.in.2.parte quæstio . 2.colũ. 4.versicul.tu adde quòd iura.& apertissimè Cardin.Alexand.in.d.c.cùm parati, colum.6. versiculo,& ante omnia,de appella.& Matthe.Afflict.in constitu. Siciliæ incip.in ciuilibus, in.2. no.in principio. Sicuti è diuerso sufficit semel in perpetuum esse remissum,nec per singula remittendum esse.l.quæ sub condit.§.vlt.ff.de condit.institu.

13 *Et in iis tantũ quæ illi sunt cõmissa,creditur.*

SECVNDO INTELLIGE vt ei tantùm credatur in ijs quæ sunt illi à iudice demandata vel commissa,& ex officio quoque ipsius dependent:non etiam in alijs,vt voluit nomi natim Cy.in.l.ea quidem,col.pe.versi.iuxta præmissa.C.de accusat.Barto.in.d.§.cura carnis,& ibi etiam Bald.in versic.& sanè.& idem Bart.in.d.extrauag.ad reprimendum, vbi suprà citauimus.& omnes penè,quos suprà adduximus,& præter eos latissimè Corneus cõ.79.vilo processu,col.2.lib.3.& omnes,quos statim citabimus.

14 *An credatur nuncio dicenti se esse verberatum aut iniuriis affectum.*

HINC NON creditur nuncio renuncianti citatum se verberasse,aut aliam sibi intulisse iniuriam,Ioan.And.in addi.Specul.titu.de contu.§.j.versicu.circa secundum.& Bal.aut quis quis is fuit,in practica,quæ vulgò titulo ipsius circunfertur,in rub.de quæstio.& citationib.in. 11.quæstio.Anto.Imo.& Panor.in.d.cap.cùm parati,Pet.Iaco.d.titu.de constitu.pecu.Pau.Ca. consi 165.visis & ponderatis,colũ.2.versi.tum etiam quia licet,lib.2.Cardi.Flor.in cle.j.in..8.q. de do.& contu.Domi.in cap.venerabilibus.§.fecus,de senten.excom.lib.6.Corne.d.consi.79. lib.3.Angel.Are.in.d.§.quadrupli,col.5.versic.quæro an credatur,Insti.de actio.Guid . Pap.in. d.tracta.præsumpt.vbi suprà.&.d.deci.628.vbi dicit id verum esse de iure,sed aliter ex consuetudine Franciæ Delphinatus obseruari.& sing.409.versi.Pet.Iac.vbi nihil dicit de ea consuetudine.Cardi.Alex.in.d.c.cùm parati,col.pe.versi.sed pone quòd nuncius,de appel.Iason id dicens esse no.in.d.l.properandum.§.& si quidem,col.2.versi.adde quòd conclusio,de iudic.& in leg.age,col.pe.C.de transactio.& Hippo.Mars.sing.560.habemus.Stepha.Bertran.consil.249. quoniam,col.j.lib.j.Matthe.Afflict.in constitu.Sicilię incip.in ciuilibus,in.2.no.ad fi.Alciat.in tracta.præsump.regula.3.præsump.14.numero.5.

15 ¶ Nam & quod facit ad huius opinionis comprobationem,Bar.&.Bald.in.d §.cura carnis.asserunt nuncio credendum esse,cùm de suo ipsius facto agitur,non si de alieno,nisi afferat alias probationes.d.l.j.C.de curios.libro.12.non ad hoc quidem,vt subdit Barto.vt ad eius simplicem re-

cem renunciationem puniatur maleficium:sed bene ad eum finem, vt inquisitio possit formari, per.d.l.diuus,la.2.ff.de custo.reo,&.d.l.ea quidem.C.de accusat.& idem dicit Bal.con.34.statuto seu capitulo,col.3.versi.itẽ secundũ,lib.5.& Ang.Are.vbi suprà proximè.Illud autẽ planũ est aliàs semper magis alicui credi de suo ipsius facto,quã alieno,vt latè docuimus suprà in.§.j.in gl. 14.in verbo,ou equipollent a vente,nume.47.imò vt subdit,& multis seq.

Et vtrũ saltem vt inquisitio formetur.

16 *An ei credatur quòd citatus respondit se non venturum.*

HINC QVOQVE NON creditur nuncio renuncianti citatum respondisse se nõ venturum,aut alia similia,quia non spectant ad eius officium,vt voluit idem Ioan.And.vbi suprà proximè.& Bal.in.d.§.cura carnis,in addi.& in.l.diuus,in.j.lec.col.j.& ibi etiam Ange.col. 2.ff.de in inte.restitu.& in addi.Specul.titu.de sent.versi.citatio debet esse legitima,& in.d. cap. cùm parati,col.j.versi.sed ecce nuncio,& ibi quoque Anto.Imo.& Panor.de appel.Imo. in cle. j.col.8.versi.in quarto & vltimo casu,de dol.& contu.Domi.in.d cap. venerabilibus, versi.fecus,de sentent.excom.lib.6.Pau.Ca.d.consi.165.lib.2.Nicol.Mil.in reperto.versicu.nuncius si refert.Corneus dicto consi.79.lib.3.Iason in.d.§.& si quidem,colum.3.Matth.Afflic.in.d.constit.Siciliæ incip.in ciuilibus,col.2.in fi.2.not.Et bene facit quod ex Barto.& Bald.in.d.§. cura carnis,diximus in præcedenti versi.

17 *De eadem re.*

¶ Sunt tamen qui in hoc tenent contrarium,vt scilicet credatur nuncio de responsione citati, qui se negauit venturum.In quibus est Barto.in.l.tres denunciationes.C.quo.& quan.iudex.& Cardi.Flor.in.d.cle.j.in.8.quæstio.versi.ego puto quòd relationi,de dol.& contuma.Imo.sibi contrarius in.l.si finita.§.Iulianus.ff.de dam.infect.& latè in.d.l.ex consensu.§.vltimo,colum.5. versicu.circa primum.ff.de appel.& in cap.ad petitionem,& ibi quoque Ioan.Ana.extrà de accusa.Philip.Franc.& Deci.vterque latè in.d.cap.cùm parati.Et hoc quoque à multis dicitur voluisse Barto.in.d.l.ex consensu.§.vltimo,post gloss.ibi de appel.& in.l.vltima . ff.de in inte . restitu . quibus tamen locis nihil de hoc dicit,sed tantùm disputat,an ea responsio facta nuncio faciat verum contumacem,vt post hac citari non debeat.de quo etiã per ipsum Bartholum in. d.l.tres denunciationes.& Bald . in.l.deberi.C.de fideicom.libert.Cardin.Floren.vbi suprà,& alios multos collectos à Feli.in.d.cap.ad petitionem,col.9.versi.item dicit hic,& colũ . sequen. versicu.item circa prædicta,de acculat.

An responsio negatiis se venturum, faciat eum verum contumacem.

18 *De eadẽ re. An credatur nũcio de ea respõsione. Cõsequẽs maius non accedit antecedenti minori.*

¶ Et horum quidem firmissima omnium ratio est,quia hæc responsio est veluti de appendicibus & connexis ipsius citationis:quæ cùm ei commissa sit,& ei in hoc credatur,videtur esse cõmissæ appendices,& ea quæ veniunt in sequelam & consequentiam ipsius citationis, cuiusmodi est responsio citati,vt ex ea sciatur,an citatus velit cõparere,ar.l.2.ff.de iurisd.omn.iud.& cap. prætereà,de offi.deleg.Sed huic rationi respondet Iason in.d.§.& si quidem,quòd vera contumacia,quæ ex huiusmodi responsione efficeretur,est aliquid grauius quàm ipsa citatio : & cum consequens maius est antecedenti,non ei accedit,ex sententia Bar.in.d.l.2.& Roma.in.l. illud. ff.de acquiren.hæredita.& probatur in.l.pe.§.illo.C.de necess.ser.institu.Sed hæc Iaso . responsio non omnino tuta est,quando non omnes consentiant huiusmodi responsionem citati inducere veram contumaciam,vt per doc.in locis suprà allegatis.

19 *De eadem re. Licet non credatur nuncio, non tamẽ adeo exacta probatio requiritur.*

¶ Vtruncunque autem sit de hac ratione,certè in hoc omnes conueniunt,quòd nuncio creditur in his tantùm,quæ commissa sunt eius officio,siue quæ ad eius officium pertinent,nõ etiam in ceteris.Sed non inter eos conuenit,vtrùm hoc de quo agimus,scilicet responsio citati ad nũcij officium pertineat,vt scitè sicut cætera omnia,annotauit Corne.d.cõsi.79.lib.3.vt ibi latè videre poteris.Illud autem crediderim quòd licèt non omnino crederetur nuncio de huiusmodi responsione,tamen non adeo plena exactaq; probatio ipsius requiritur, vt non obscurè sentit Bald.in.d.§.cura carnis,cùm dicit simpliciter non credi nuncio de hac responsione,quantũ ad plenum præiudicium.

20 *An ei credatur dicenti se citasse ex mandato iudicis.*

HINC DENIQVE procedit,quòd non creditur nuncio dicenti se citasse mandato iudicis,nisi aliter de mandato appareat,vt pote cùm id non dependeat ab ipsius facto & officio, vt voluit Ioan.And.in addi.Specul.titu.de contuma.vbi suprà.Cy.& Bald.in.l.vlti.C.de exhiben.re.Bar.in.d.§.cura carnis,& in.l.sciendum.ff.de verbo.obli.Bal.in.d.l.magis puto.§.illud. ff.de reb.eor.& in.c.j.col.4.versi.tertiò quæro vtrùm,titu.de mili.vas.qui contu.est.& cõsi.63. solùm de subscriptione,circa medium,lib.5.Saly.in.l.cùm clericis in.2.no.C. de epi.& cleri.& in.l.absentem,colum.2.in.5.quæstio.C.de accusat.Pau.Cast.d.consi.165.lib.2. Imo. & Philip. Fran.in.d.c.cùm parati,vbi hoc tamen ipse Imo.intelligit,nisi aliter ex consuetudine diutina obseruatum fuisset.& ibi Cardi.Alexan.colum.7.versicu.sed qualiter.Alexan.qui alios allegat, in.l.sciendum,colum.10.numero.46.ff.de verbo.obligat.Guid.Pap.sing.87.versi.non statur dicto.Milis in.d.versi.nuncius si refert.latè Corne.d.consil.79.lib.3.& Fran.Ripa.in.c.j.char.pe. versicu.tertiò amplia,extrà de iudici.& Steph.Bertran.consil.234.vnicuique,numero.6.lib . 3. Et dicemus latiùs infrà in titu.de sergens.§.j.Et vide etiam Alciat.in.d.14.præsumptione.3.regulæ,numero.3.

21 *Si de minima quæpiam re nunciet.*

HANC AVTEM limitationem qua negauimus credi nuncio in ijs quæ ad suum ipsius officiũ nõ pertinẽt,nec ex eo dependent:intellige nisi agatur de minimo aliquo præiudicio, vt de omnibus in vniuersum officialibus voluit Inno.in.c.j.extrà de fide instrumen.Bald . Panor . & omnes recẽtiores in cap.post.cessionem,extrà de probati.idẽ Bal.post.Cy.in.l.pacta nouissima,

Universidad de Deusto
Biblioteca

columna vltima.C.de pactis.Panor.in capitul.cùm in eccleſiis,columna vltima,extrà de maio.& obed.& in.d.c.j.chart.vltima,verſicul.an autem ſi appareat,extrà de iudici.& bene facit textus in cap.j.extrà de cleri.pereg.

22 *Si dicat miſſe in poſſeßionem bonorum alicuius.*

PORRO AVTEM ex eo quod diximus credi nuncio in his quæ pertinent ad eius officium,procedit,quòd ſi mandatum fuerit mittere creditorem in poſſeſsionem bonorũ Ticij debitoris:ídque renunciet nuncius ſe feciſſe, nõ ſolùm ei creditur in eo quod miſit in poſſeſsionẽ, ſed & quòd bona illa ſunt Ticij,niſi aliud oſtendatur,ſecundùm Bal.in.l.j.per glo. ibi.C. de priuil.fiſci.& in.l.2.col.3.verſi.ſed hîc dubitatur.C.quã.fiſc.vel priua.prout à multis citatur,quãquam ibi loquitur,cùm fuit expreſſè commiſſum,vt inquireret,quæ eſſent bona debitoris,ideo huc nihil pertinet.Sed illud clarè voluit Saly.in.l.ob maritorum,col.j.verſi.iuxta dictum.C. ne vxor pro mari.& Imo.in.l.à diuo Pio.§.ſic quoque.ff.de re iudic.Alexan.in ea ipſa .l.§.ſi ſuper rebus,col.7.verſi.item circa hoc.Philip.Deci.qui ita dicit ſe Senis reſpõdiſſe,in.d.c.cùm parati,ad fi.& Alcia.in.d.14.præſumptione regulæ.3.numero.4.

23 *Si dicat ſe ad domum citaſſe, quia citatũ præſentem non reperit.*

EX EO QVOQVE FIT,vt credatur nuncio dicenti ſe non potuiſſe reperire citãdum.Ideóque eum domi citaſſe.d.l.properãdum.§.& ſi quidem,ibi,nec ita actoris pars fuerit inuenta,iunctis illis præcedentibus verbis,per executorem negocij,& ibi Bald.col.2.verſic. etiam ex hoc tex.Et videtur etiam voluiſſe Bart.in.l.j.§.permittitur.ff.de libe.agno.in fi.2.no.dum cõſulit, vt nuncius dicat ſe eum diligenter perquiſiuiſſe:& quia illum non potuit reperire,ad domũ citaſſe.& expreſsiùs voluit ipſe Bar.in.l.ſi tamẽ,in fi.ff.de lega.2.& in.l.4.§.prætor, colũ. j. verſ.ſed qualiter apparebit.ff.de dam.infec.& Bal.etiam ſubobſcurè in.l.vlti.col.j.C.de iure domi.ipe.& Panor.apertè in.c.cauſſam,col.3.verſ.quid aũt ſi iudex,extrà de dol.& cõtu.& Philip. Deci.in.d.cap.cùm parati,& Alciat.in.d.14.præſumptione regulæ.3.numero.3.

24 *An præſumatur perquiſiuiſſe,ſi non dicat expreſſe.*

¶ Quod tamen intellige,ſi ipſe nuncius renunciet id ſe feciſſe:quòd ſi ſimpliciter diceret citaſſe ad domum,non præſumitur eũ perquiſiuiſſe,vt dicit Bar.in.d.l.4.§.prætor,colũ.2.verſ.ſed quod debet nuncius referre.& ſequitur Anto.in.d.c.cauſſam,col.pe.& ibi Panor.col.3.de dol. & cõtu.& idem Panor.con.84.arbitror,poſt prin.lib.2.vbi & hoc dicit procedere,etiam ſi nũcius in fine ſubiungeret omnia ſe feciſſe ſecundùm ius commune,& formam ſtatutorũ:nõ enim pro eo præſumitur,qui vilis eſt perſona,vt pro iudice,ar.no.in.l.j.C.de vſur.& idem quoque voluit Imo.in.l.ſciendũ,& ibi latiùs Fran.Are.col.12.verſi.adde etiam inquantum.ff.de verb. obl. vbi ipſe Areti.nuncupatim palinodiam canit contrariæ ſententiæ,quam ſtatim adducemus.& Ro.conſi.454.in re præſenti,col.2.& Alex.in.l.hæres inſtitutus,col.2.verſi.refert etiam.ff. de acqui.hære.& conſi.137.in cauſſa & lite vertente inter Lancelotum,col.3.ver. prætereà in citatione,lib.2.& conſi.201.in cauſſa & lite vertente inter magiſtrum,col.j.verſi.& licèt in actis.d. lib.2.& conſi.2.conſideratis his,in prin.lib.3.Philip.Deci.in.c.quoniam,colum.10.verſicu.& prædicta concluſio,ext.de probatio.

25 *De eadem re.*

¶ Quanquam huius contrariũ voluit Bald.in.l.ſcire oportet.§.multa verò,ante fin.ff.de excuſa.tuto.vbi id dicit ſeruari in practica iudiciorum.Pau.Ca.in.d.l.4.§.prætor ait,poſt princip. ff.de dam.infect.Ipſe Roma.hîc ſibi palàm contrarius in.d.l.hæres inſtitutus,& ibi quoque Frã. Are.colum.j.in fi.& iterum colum.2.verſicu.ſed ad primam quæſtionem.ff.de acquiren.hæred. quia vt ipſi dicunt,præſumitur legitimè factum propter facientis officium,vt in ſimili no.in.l. acta.ff.rem ratam haberi,& in.d.l.4.§.abeſſe.ff.de dam.infect.cenſetúrque ipſe nuncius voluiſſe facere actũ validũ,& efficacẽ.l.pro hærede.§.Papinianus.ff.eo.ti.de acquir.hæredi.

26 *De eadem re.*

¶ Sed prior ſententia verior eſt,& ſeruatur in hoc regno.Sed illam tu tempera, vt procedat, niſi nuncius renunciet citaſſe ſe ad domum,prout illi mandatum erat:quia tunc æquè valet, ac ſi expreſſè declaraſſet eum reperire non potuiſſe,ideóque ad domum illum citaſſe,vt colligitur ex dictis Bald.in.d.l.properandum.§.& ſi quidem.C.de iudici.Pet.Ancar.& Cardi.Flor.in.d. cle. j.de dolo.& contu.& eiuſdem Cardi.in.d.cle.j.de iudi.& Ro.conſi.497.diligenter perſcrutatis. & Alex.in.d.l.4.§.prætor ait,vbi & hoc ſenſiſſe videtur Bar.col.j.& eiuſdem quoq; Alex. conſ. 219.ponderatis his,col.2.verſi.& ſimiliter præſuppono.lib.6.

27 *De eadem re.*

¶ At hoc tamen intellige,ſi in commiſsione ſiue mandato iudicis de citando ſit nominatim expreſſum,vt citetur quis perſonaliter,ſi reperiri poſsit:ſin minùs,ad domum:quia tunc cùm nuncius ſimpliciter renunciat citaſſe ſecundùm formam ſui mandati vel commiſsionis,ſatis videtur renunciare illum ſe perquiſiuiſſe,vt mandatum erat.Secus ſi id non exprimeretur in mandato iudicis:nam licèt ita intelligatur ſecundùm intellectum iuris, tamen ad illud quod de iure tantùm intelligitur, nec aliter expreſſum reperitur, non refertur relatio nuncij, vt ſatis declarant ij quos ſuprà citauimus.& prætereà Panor.d. conſilio.84.libro ſecundo.Alexand.d.conſilio.2.libro.3.Soci.conſilio.56.viſo proceſſu,colum.2.libro.4.& Philip.Deci.in.d.cap. cùm parati,colũ.pe.& in.d.cap.quoniam,vbi ſuprà,de probati.Et aperta eſt vtriuſque differẽtia:quia primo caſu fit relatio ad id quod facti eſt,ſcilicet ad mandatũ iudicis:ideo perinde habetur pro expreſſo in ipſa relatione,atque in ipſo mandato expreſſum eſt.l.ait prætor.§.j.& ibi Bart. ff.de re iudica.&.l.in ſumma,in prin.eo.tit.cum multis ſi.à me collectis in legibus connubialibus, in verbo, expres, verſiculo,ſed & ſextum genus.Secundo autem caſu fit relatio ad ius, quod veriſimiliter non cadit in ſenſum nunciorum iuris omnino imperitorum, vt etiam de teſtibus dicitur

dicitur in.d.l.j.C.de vſur.

28 *An ei credatur de bonorum diſcußione.*

POSTREMO EX EO quod diximus credi nuncio in his quæ ad ſuum officium pertinent,illud quoque manauit,quòd illi creditur de diſcuſsiõe bonorum alicuius, videlicet cùm renunciat nulla illius bona mobilia reperiſſe,ideoq; manum in immobilia iniecisse ſecundùm ordinem.l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iudicat.vel etiam ſi renunciat nulla omnino bona rei principalis reperiſſe,nulla alia opus eſt diſcuſsione vt agi poſsit contra fideiuſſorem. hæc enim fuit ſententia Bar.qui id dicit ſeruari de conſuetudine,in.d.§.in venditione,col.2.verſicu. quæro qualiter conſtabit,& ibi Alexan.tum col.9.verſic.alia practicatum in fin.& eiuſdẽ Bar. poſt lac. Are.in authen.hoc ſi debitor,quam legit cùm.l.perſecutione,col.2.verſi.quæro dicitur hîc.& ibi quoque Saly.col.2.in.9.quæſti.C.de pigno.vbi tamen ipſe Barto.dicit cautiùs & tutiùs in hoc adhiberi duos nuncios.& ipſius Barto.in.l.in illa ſtipulatione ſi calendis,col. vlti. verſi.quæro qualiter,& ibi Alexan.col.quoque vlt.& Fran.Are.col.penul.verſic.& ad modos. ff.de verbo.oblig.& rurſum ipſius Bar.in.l.ſtipulatio.§.habet,colum.2.verſ.formo vobis,& ibi latè Iaſon,col.j.verſi.quærit Bart.ff.de operis no.nunciat.& eiuſdem Bar.in.l.2.§.ſi dubitetur, col.2.ff.quemadmodum teſta.aper.& conſi.90.dilecto domino,col.penul. verſi.item ſciendum eſt.Sed ipſe Bar.in dictis locis,ne quis erret,expreſsim loquitur,quando nuncius ad hoc nominatim mittitur,vt inquirat.

29 *De eadem re.*

¶ Sed & quòd nuncio de huiuſmodi re credatur,ſimpliciter tenet Signo.qui pulchrè declarat, quid hoc caſu facere debeat nuncius,vt excuſsio legitimè facta dicatur,conſil.57.creditor, ferè per totum.& Bald.in authenti.ſed hodie,circa medium.C.de actio.& obligatio.& in.d.l.2.C. quan.fiſcus.vel priua.& in.l.magis puto.§.illud, in fin.ff.de reb.eor.& Alexand.in.l.exitus,in princip.ff.de acqui.poſſeſſ.& Maſuer.titu.de executi.verſicu.item quanquam de iure.& Guid. Pap.deci.Delphi.628.non debet.Et idem de diſcuſsione,quæ fit de perſona,an ſcilicet inuenta ſit ad hoc,vt poſsit procedi contra correum,vt ſcilicet credatur nuncio, voluit Bartolus in. l.3.§.j.in.8.quæſtio.eadémque pe.ff.de duob.reis.Sed illud hîc obiter dixerim poſtremis conſtitutionibus regis noſtri Franciſci ſancitis menſe Auguſti,anno domini.1539.arti.74.illum ordinem mobilium & immobilium in executionibus fuiſſe ſublatum.vti etiam in Delphinatu iam diutius factum fuiſſe teſtatur ipſe Guidon Pap.deci.Delphinat. 281.in ſtatuto.& iterum deci. 568.de iure.

Cõſtitutio regia.

30 *An vbi verſatur graue præiudicium.*

TERTIO PRINCIPALITER intellige,vt credatur nuncio, præterquam tamen in his,in quibus verſatur graue aliquod alterius præiudicium:nam tunc ei ſoli non creditur,vt nõ voluit Barto.in.d.l.diuus,la.2.colum.3.verſicu.tertiò quæro.ff.de cuſto.reo.& Alexan. conſi.75.videtur in præſenti conſultatione,colum.penul.verſicu.& ſi dicatur,lib.4.& Philip. Deci.conſi.94.in caſu ad me tranſmiſſo,colum.2.verſicu.ſimiliter ſcriptura, & ij omnes quos ſuprà citauimus numero.7.alij item dixerunt.Et bene etiam facit quod ſcribit Federicus Senen. conſilio.142.domino Ioanni,colum.pe.& Bald.in.c.cùm dilecti,colum.pe.verſicu. oppo.dicitur hîc,extrà de dol.& contu.

31 *Quid ſi eius & citati qui id negat, qualitas aliud ſuadeat.*

QVARTO ITEM principaliter intellige,vt nuncio credatur,niſi ipſius qualitas,eiúſque qui citatus dicitur,& id negat,aliud ſuadeat.Quid enim ſi fortè nuncius ipſe eſt opinionis prorſus illaudatæ:contrà autem alter,qui dicitur citatus,& tamen negat,integerrimæ fidei.Tũc certè iudex poterit ex ijs,atque etiam ex qualitate negocij,& cæteris argumentis arbitrari non eſſe ſoli nuncio credendum,ſecundùm eorum opinionem,quos ſuprà adduximus numero.9. nam & alij.quam quidem opi.cum cæteris ita concordauit,atque veluti conciliauit Phil.Deci. d.c.cùm parati,colum.pe.de appell.

32 *Deciſio principalis quæſtiõis. Regia ordinatio.*

ET HAEC QVIDEM quantùm ad ius commune pertinet,obtinent.Sed quia quotidiana propè experientia compertum eſt huiuſmodi nuncios nõ eſſe admodum probatæ fidei, multáſque fraudes,calũnias,ac falſitates anteà perpetraſſe.Ideo primis ordinationibus(quas vocant)regijs Ludouici duodecimi.c.56.ſancitum eſt(quod & noſtra conſuetudo hoc in loco ſtatuit)vt tum demum eis credatur,ſi ſecum habuerint duos teſtes in ſuis renunciationibus inſcriptos.nec hoc caſu,vt ſubdit ea regia ſanctio,admittendam eſſe partem ad dicendum contrariũ: quod intelligendum eſt,niſi nuncij renũciationem falſam aſſerat,& aduerſus eam de falſo inſcribat,iuxta ea quæ alibi latè diximus.

33 *An autem omnino credatur duobus nunciis*

SED QVAERITVR, An ſtante noſtra conſuetudine,aut etiam dicta ordinatione regia,credatur duobus nuncijs ſine teſtibus.Et id quidem verum eſt,vt multi voluerunt, qui in ea opi. fuerunt,vt ſoli nuncio non credatur,ſed tum demum,ſi ſint duo:& qui etiam conſulunt adhiberi duos nuncios ad tollendam dubitationem,quam ſuprà tractauimus,an ſoli nuncio creditur,& inter hos apertè id voluerunt Vber.Bob.Alber.Gal.& alij quos citat Io.And.in addi. Specu.ti.de citatio.§.ſequitur,verſi.ſed nunquid.& ipſe Specu.in eo ipſo.§.ſequitur,verſi.precedenti.Iaco.Bal.in ſuo tractatu de primo & ſecundo decreto,poſt princip.Signo.d.cõ.57.creditor,col.3.verſi.item præmitto.Bar.poſt Iaco.Are.in.d.authẽ.hoc ſi debitor,quam legit cum. l.perſecutione,col.2.verſi.quæro dicitur hîc.C.de pigno.Saly.in.d.l.tres denunciationes,colũ. 2.C.quo.& quando iudex.& in.d.l.abſentem,col.3.in.6.quæſtio.C.de accuſ.Ang.in.l.hæc aũt. §.non defendi.ff.quib.ex cau.in poſ.ea.Ange.Aret.in tractatu maleficiorum, in verbo,Petro

Universidad de Deusto
Biblioteca

publico & iurato nuncio.

34 *Duobus iudicibus creditur.* ¶ Sicuti & in simili dicitur, quòd licèt iudici soli non credatur de actis causſæ.c.quoniam contra fallſam, de probatio. tamen si sint duo, illis creditur, vt voluerunt Inno. & Hostien. ibi, in princip. ar.c.cùm dilecti, extrà de accusa. & c. inter dilectos. §. præterea, extrà de excess. prælato. & sequitur Bald. cum quadam tamen limitatione ibi, colũ. 7. versi. restat aliqua dicere. Et idem quoque voluit Archi. in. c. statuendum. 2. q. 6. vbi & id dicit Romanam curiam obseruare. & Lucas Pen. in. d. l. j. colum. 2. versi. vltimò no. C. de curios. lib. 12. Et facit quod in simili scribit Bal. cõ. 45. statuto Papiæ, circa medium, li. j. Et quod etiam vbique traditur, regulariter duobus testibus omnimodam fidem adhiberi.

35 *An duobus notariis sine testibus.* ¶ Et ex his nonnulli ex nostratibus illud assumunt, quòd cùm de iure communi instrumentum à solo notario subscriptum non faciat fidem sine duobus testibus, vt not. gloss. in . §. si verò absunt, in verbo, quantùm ad hoc, & ibi doct. in auth. de hære. & falcid. Satis est si duo notarij sine testibus instrumentum conficiant. & ita vtimur in Gallia propè vniuersa. Quanquam contrarium nuncupatim in hoc casu tenuit Bald. in. c. 2. col. 2. versi. sed pone quòd vnus, extrà de fide instru. & consi. 413. duo sunt statuta, lib. j. & iterum consi. 444. statuto cuiusdam oppidi, lib. 5. Pro cuius sententia optimè facit, quod scribit gloss. in. d. §. si verò absunt, in verbo, tabularij, cum qua simpliciter transeunt docto. ibi. & Ioan. Fab . in. §. item verborum, colum. vlti. versic. item quæro, Instit. de inut. stipul.

36 *De eadem re.* ¶ Faciunt quoque multa, quæ in simili tradit Bal. ipse consil. 128. cùm quidam vsurarius, col. 2. versi. sed ponamus, lib. 3. & Corne. in subscriptione con. 68. consuluit, col. eiusdem subscripti. j. lib. j. & consi. 77. licèt autem per totum, eo. lib. j. & Iason consi. 97. statutum Bononiense, lib . 4. quæ in illis locis videre poteris. Ex quibus intelliges, non tutum esse conficere instrumentum coram duobus notarijs sine testibus, cessante consuetudine contraria, aut generali, cuiusmodi est in tota penè Gallia, vt diximus: aut speciali, qualem habemus infrà tit. de notaires. §. 2. qui est omnium huius volu. 3 23. ex quo cognosces maius robur tribui instrumento à duobus notarijs cõfecto, quàm ab vnico cum duobus testibus. de quo nos ibi latiùs dicemus . Nec mouet quod dictum est de duobus nuncijs. nam bona pars nostrorum censent credendum vni nuncio, nullúsque requirit duos tests cum eo. Magis autem vrget illud de duobus iudicibus, quandoquidem cum vno iudice requiritur publica vna persona, aut alij duo, vt nuncupatim scribitur in. d. c. quoniam.

§. 9

SI LE RETRAYANT ne peult trouuer lachapteur, il suffict de faire loffre a sa femme ou a son domicile.

A SA FEMME. GLO. 1.

1 *An oblatio retractus possit fieri vxori pro viro.* HABEMVS TEX. in. l. aut qui aliter. §. sed & Seruius. ff. quod vi aut clam, quo cauetur absente fœmina satis esse viro eius aliquid denunciari. id quod Accursius ibi in prin. assignat ei quod scribitur in. l. 2. & l. maritus. C. de procurato. scilicet maritum pro vxore posse agere sine mandato, tanquam scilicèt is sit legitimus procurator. Vel id fit (inquit) quia vxor id scire statim præsumitur, quod maritus scit, ar. l. si legibus. C. de episco. audi. de qua posteriori ratione satis multa diximus in legibus nostris connubialibus in. l. 12. in prin. Et dicit Bar. in. d. §. sed & Seruius, quem legit (ne tu erres) cum. §. & si fortè, quòd sufficit protestari aut denunciare marito ad excusandum à dolo, non tamen in præiudicium vxoris, cui factum mariti præiudicare non debet, vt patet per totum ti. C. ne vxor pro marito.

2 ¶ Et authoritate illius tex. scribit no. Iason. in. l. vltima, char. vlti. versic. 17. quæro. C. de iur. emphy. quòd si emphyteuta fœminæ velit fundum emphyteuticum alienare, satis est id marito denunciare, eritq; perinde ac si ipsius vxori fuisset denunciatum, & dicit ad hoc illum text. no. iun & à glo. declarando tamen, vt ibi per Bartolum. In quo tamen ipse Iason palinodiam cecinit in. l. non solùm. §. morte, colum. 10. versicu. quærit Barto. ff. de oper. no. nuncia. vbi illud latissimè disserit, an sufficiat denunciare marito pro vxore, post Barto. ibi, & in. d. §. sed & Seruius. & Ange. in. l. mora, in princ. colum. 3. versi. 3. quæro. ff. de vsur. quos omnes vide, ne hic te diutius teneam. & similiter Fely. in. c. cùm M. Ferrarien sis, colum. 20. versicu. nona conclusio, extrà de cõsti. Vt tamen non omittam, quòd Ioan. And. in. c. in generali, colum. 7. in paruis, versi . sed quæro habeo, de reg. iur. in Mercur. tenet simpliciter sufficere protestationem fieri marito pro vxore, per. d. §. sed & Seruius. & id quoque voluit Alberi. in. d. l. maritus, in fin. & in. l. si rem. §. quolibet, paulò ante si. ff. de euicti. per. d. l. maritus. & quia (inquit) vir & vxor sunt vna caro. l. 2 . C. rer. amot. & l. vlti. §. vlt. ff. de furt.

SED

3 SED A NE DIVERSO cùm aliquid denunciandum est marito, satis sit vxori pro marito denunciare, qui est casus nostræ consuetudinis. Et certè si illa secunda ratio Accursij habet aliquid in hac re momenti, cùm dicit vxorem id statim scire præsumi, quòd maritus scit: ea multò plus ponderis hîc habebit. quis enim nescit mulieres loquaciores viris esse, nihilque non effutire solitas, vt omnium copiosissimè docuimus in illis nostris legibus connubialibus, in ea le. 12. versi. quanuis ergo, & multis sequen. Sed & ea ratione cessante, quod dispositum est in viro, in. d. §. sed & Seruius, vt scilicet satis sit viro denunciare in causſa vxoris ea absente, idem quoque dispositum in fœmina debet censeri, vt scilicet sufficiat absente viro vxori eius denunciare, per. l. vlti. & ibi latè Bar. Bald. Ange. & alij præsertim recentiores, qui afferunt concord. C. de indict. vidui. vti etiam faciunt in. l. si priusquam, col. pe. versi. sed aduerte. ff. de oper. no. nuncia. & in authen. quas actiones, col. 7. versic. tertiò principaliter. C. de sacro. eccles. *An è diuerso viro pro vxore.* *Argu. à reciprocis in viro & vxore valet*

4 ¶ Sed hæc postremà ratio (alia enim simul excutietur) tum demum procedit, cùm qualitas & ratio ob quam in vno est aliquid statutum, est in altero: quòd si abest, cessat dispositio. l . curatores. C. de interd. mat. & l. vlti. cum glo. vl. C. de rescind. vend. gloss. in. c. j. in verbo, sub excommunicatione, & ibi doct. extrà de loca. Bart. Ro. & alij in. l. multùm interest. ff. de verbo. obliga . idem Bart. Bald. Ange. & alij in. l. multùm interest. ff. de verb. oblig. idem Barto. Bald. Ange. & recentiores in. d. l. vl. C. de indict. vidui. & ibi cõcord. à Iaso. Cessat autem in fœmina illa qualitas procuratoris, quæ est in viro: qui (vt diximus) est legitimus vxoris procurator: quæ quidem qualitas est vera, aut certè præcipua & principalis ratio, quare quod denunciandum est vxori, potest ea absente eius viro denunciari: nam vt dicit Bart. in. d. §. morte, colum. 6. versi. circa quartum, & iterum col. pe. versi. quæro cui debet fieri, denuciatio siue protestatio debet fieri parti principali, si reperiri possit: aliàs fieri potest procuratori, vel viro, vel etiã amicis, vt dicit in priori loco. l. si dictum. §. vlti. ff. de euictio. & . d. l. aut si aliter. §. & si fortè. *Nisi sit diuersa vtriusque ratio*

5 ¶ Sed quia Bar. loquitur etiam de amicis, in quorum & quidem præcipuorũ numero vxor collocanda est, ex illo versu Propertij lib. 4.

Omnis amor magnus, sed aperto in coniuge maior.

Et latè diximus in. l. si vnquam, in prin. numero. 12. quid quòd licèt amor . Certè & alia quoque ratio est, cur non æquè admittenda est denunciatio facta vxori pro marito, ac marito pro vxore: quia mulier non ita potest intelligere, quod sibi denunciatum est, vt posteà viro renunciet, illúmque certiorem faciat, sicut vir facit, cuius quidem ob eam causſam inter cæteras id munus est peculiare ac proprium, vt causſas ac negocia forensia & extranea curet atque administret, quæ sunt mulieribus interdicta. leg. secunda. ff. de regu. iur. & plenè diximus in illis nostris legibus connubialibus. l. 10. proindéque & ipse vir vxorem suam defendat, non vxor virum. l. j. §. vlti. &. l. seq. ff. de iniur. qua ratione innixus ipse Accur. in. d. §. sed & Seruius, expresim tradit non satis esse vxori denunciare, quod viro est denunciandum: licèt è diuerso fieri possit, per illum text. Et aliàs videmus, quòd dispositum est in vno correlatiuorum, non habere locum in altero, quando est diuersa ratio, vt præter Baldum in. d. l. vltim. de indict. vidui. voluerunt Barto. Angel. Floria. Nell. à . S Gemini. & alij recentiores ibi, per. d. leg. vltima. C . de rescin . vendi. & . d. l. j. in fi. cum. l. sequen. ff. de iniur. nam & has quoque in id citat Iason in. d. l. vlti. cũ alijs multis, vt ibi videre poteris.

6 ¶ Ex quibus satis apparet, non perperam scripsisse Iacob. Areti. & post eum Guid . Pap . deci. Delphi. 445. an valeat citatio, in prin. & iterum consi. 121. indubitanter, in. 5. dubio, non valere citationem mariti in personam vxoris, vt contra eum tanquam contra contumacem possit procedi. Quod tamen intelligit ipse Guido in dictis locis, nisi ea citatio fieret in personam vxoris, in domo habitationis viri, per quædam iura quæ in id allegat: præsertim si ei detur copia (exemplar siue etiam exemplum vult dicere) citationis, per gloss. quam dicit not. in . l. licèt . C . de repud. Subditque quòd in curia parlamenti Delphinatus hic stylus obseruatur, quòd quando citatio facta in domo habitationis, & in personam vxoris verisimiliter præsumitur venisse ad notitiam viri, ea citatio reputatur valida, & proceditur contra eum tanquam contumacem, vbi maximè non agitur de magno præiudicio. Illum vide & quæ ibi allegat. Senatus autem Parisiensis, vt audio, non admittit huiusmodi citationes, nisi citacio affixa sit domui. Ideo nec quod hic dicitur in retractu, trahendum est ad alias citationes siue denunciationes. l. si verò. §. de viro. ff . soluto. matrimo. cum si. *Citatio viri in personam vxoris an valeat.*

7 ¶ Illud autem sciendum est maritum censeri habere domicilium ea in domo, in qua vxor & familia ipsius habitat. l. j. §. domum, ibi, vbi larem matrimonio collocauerint. ff. de libe. agno. Ideó que sufficit eum citare ad eam domum habitationis vxoris, vt apertè voluit Inno. in. c. si aduersarius, quod est vlt. col. j. & ibi quoq; Hosti. & Io. And. extrà de eo qui mitti in possess. & idem Innocen. in. c. ex parte. B. post princip. extrà de foro competen. Bart. qui intelligit, etiam si tũc absit ab ea domo, in. d. l. j. §. permittitur, per tex. ibi, iuncta gl. in verbo, manere. ff. de libe. agno. Matthæus, & post eum Cardi. Flo. in cle. j. col. 3. in. 2. quæsti. de iudic. Bened. Capra consi. 142 . punctus quidam Bartholomeus, in. 2. dubio. & Guid. Pap. in tract. præsumpti. col. 9. versi. præsumitur clericus, & Alciat. in tract. eiusdem titu. regu. j. præsumpt. 35. & facit tex. in. l. 2. C. vbi senato. vel clarissi. Nam vbi maritus abest ab vxore, præsumitur illum latitare, vt dicunt Innocẽ. Hosti *Vir cẽsetur habere domiciliũ in ea domo, in qua vxor habitat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Io.An.in.d.c.si aduersarius.& Ang.in.l.properandum.§.& si quidem,paulò ante medium.C. de iudici.& Barb.in clemen.causſam,char.antepe.de elect.vbi id dicit singu.Sed vide an id procederet etiam si vir & vxor seorsum habitarent,honorem tamen matrimonij inuicem habentes, vt nonnulli faciunt præsertim principes viri,vti attestatur iurisconsultus in.l.cùm hic status.§. si mulier.ff.de donat.inter virum & vxo.& facit.l.nihil.ff.rer.amota.Et ex his potes intelligere, An & huiusmodi oblatio & citatio in causſa retractus possit fieri ad eam domum, in qua vxor emptoris habitat.

Sed quid si vir & vxor seorsum habitant.

A SON DOMICILE. GLO.2.

1 *Oblatio citatio denunciatio,& alia huiusmodi an possint fieri ad domum.*

POTEST DENVNCIATIO atque citatio fieri ad domum illius, cui aliquid est denunciandum,aut qui citâdus est.l.scire debemus.§.qui autem.ff.de excu.tuto.&.l.aut qui aliter.§.& si fortè,& ibi gl.& doct.ff.quod vi aut clàm,&.l.j.§.permittitur.ff.de libe.agnos.&.l.4.§.prætor ait,& ibi Bar.& alij.ff.de dam. infec.&.l.vim passam.§.nupta priusquam.ff.de adulte.&.l.vt perfectiùs.§.sinautem.C.de anna.except.&.c.causſam,extrà de dol.& contu.& cap. si aduersarius, quod est vlt.de eo qui mit.in pos.& cle.causſam,versi.quòd si forsan,de elect.& voluit glos.in.l. vl.in glo.magna,in fi.ff.de restit.in inte.& Specu.tit.de cita.§.sequitur,versi.sed nunquid sufficit denunciare.Bar.in.l.licèt.C.de repud.Alber.loquês de peremptorio,in.l.j.§.item cum edicto.ff.quæ senten.siue appel.rescin.idem Alberi.loquens de denunciatione,in.l.si item.§.quolibet.ff.de cuictio.& in.l.mora,col.4.numero.16.ff.de vsur.& in.c.præsumitur,de reg.iur. lib.6. nam is(ne erres)in fi.tit.ff.de reg.iur.commentaria edidit in quædam.c.eiusdem tit.lib.6. Bal. in.c. Cumana,col.4.ver.quædam est protestatio,extrà de elect.vbi loquitur de protestatione,& in.c.quoniam,in prin.col.vl.versi.quæro nunquid sufficiat,extrà vt lit.non contesta.& in.c.j. col.4.tit.de milit.vas.qui contu.est.& doct.vbique.

2 *Et quid in criminalibus.*

¶Idque non solùm in ciuilibus,sed & in criminalibus quoque,vt voluit glo.in.c.caueant,quod est.2.3.q.9.Cy.in.l.si accusatoribus,post medium,versicu.quæritur hîc qualiter,& ibi quoque Bald.colũ.2.versi.in eadem glo.ibi,non inuentus.C.de accusa.Specu.tit.de accusatione,parte.3. §.j.versicu.sed nunquid sufficit si ad domum.Alber.in.l.j.colum.pe.versicu.sed nunquid.C. de hære.instit.& in.d.l.vim passam.§.nupta.ff.de adulter.per eum tex.Bar.in.l. inter accusatorem, versicu.sed quæro vbi debet citari,& ibi etiam Imo.ff.de publi.iudi.Bald.in.d.l. vt perfectiùs, colum.2.versi.attende etiam quia citatio,& ibi quoque Ange.colũ.2.& idem Bald.in.l.& post edictum,in prin.ff.de iudic.Saly.in.l.absentem,in.2.quæstio.C.de accusat.Ange.Aret.in tracta. malefi.in verbo,iudex commisit quòd Caius & alij inquisiti citarentur,colum.3.versi.quæro an sufficiat citari.Alex.qui hanc dicit esse communem op.in.l.4.§.prætor ait,colum.2. ff. de dã. infec.Alex.con.120.viso processu,in fi.lib.7.Et hoc de consuetudine obseruari dicunt Alber. Gand.in tracta.malefi.tit.de citatione facienda,colum.2.versic.sed nunquid sufficit.& Alberi. Rosa.in tracta.statutorum in.4.parte quæstio.51.sed nunquid ex citatione,qui tamen videntur sentire aliud esse de iure communi,rationibus per eos allegatis,vti etiam facit Augu.Ari.in addi.Angel.Are.vbi suprà.Sed nos in Francia priorem partem sequimur.vti etiam olim sequebãtur prisci Romani apud quos,vt tradit Plutarchus in vita Gracchorum,more maiorum si quis capitali iudicio accusatus non veniebat ad se defendendum,eum domi ante ianuam consistens nomenclator citabat.

Mos antiquus Romanorum.

3 *In quibus casibus non sufficit citatio ad domum.*

IN NONNVLLIS TAMEN casibus non sufficit huiusmodi citatio ad domum, vt videre licet apud Inno.Bald.Panor.& cæteros in.d.c.vlt.extrà de eo qui mit.in pos.D.à Rota in addi.deci.48.valet citatio ad domum,in nouis.Io.And.in.d.c.præsumitur,de regu.iur.li. 6.in mercũ.Barto.in.l.si tamen.ff.de leg.2.Io.Fab.in.§.vl.col.vl. versic.quid si non reperiatur, Instit.de pœ.teme.litig.Bal.in.d.l.vt perfectiùs.C.de anna.excep.Ant.& Imo.in.d.cle. causſam, de elect.Pau.Cast.in.d.l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infect.Soci.in tracta.fal.regula.2.incip.absens regulariter,& iterum regula.53.citandus personaliter.

4 *Excommunicari an quis possit ex citatione ad domum.*

¶Ex quibus duos tantùm,qui quotidie occurrunt,numerabo.primus est quòd ex huiusmodi citatione quis non potest excommunicari tanquam contumax,sed debet personaliter apprehendi.Inno.in.d.c. vlt.col.j.& ibi etiam Collec.post prin.& Panor.col.vl.de eo qui mit. in possess. per.c.sacro,extrà de sen.excom.Vincen.in.c.ad reprimendum,in fi.de offi.ordina.Bal.in.d.l.vt perfectiùs,col.2.versi.in glo.super verbo,domiciliũ.& in.l.in actionibus,in antiqua lect.in fi.ff. de in litem iuran.Io.Fab.in.d.§.vlt.vbi suprà,Insti.de pœna.teme.litig.D.à Rota deci.271.si de mandato,in nouis,& deci.367.si committatur,col.2.etiam in nouis.Pau.Ca.in.d.§. prætor ait, col.j.Ro.con.482.in casu præmisso,col.2.versi.quòd ad secundum.Fely. qui id dicit sing.in.c. cùm sit Romana,col.5.versi.& vt circa,de appel.vbi declarat quomodo id sit intelligẽdũ. Quãquam glo.à paucis annotata apertè sentit contrarium in.c.caueant.3.q.9.Sed Cardi. Alex. ibi eam reprobat,& priorem sententiam sequitur.

5 *Citatio quæ fit*

¶Secundus casus,cùm quis citatur ad examinationem testium ad perpetuam memoriam.nam nec isto

nec isto casu sufficeret citare ad domum,nisi periculum esset in mora.Inno.in.c.significauit,ad fi.de testib.Ioan.And.qui tamen distinguit,in.d.c.præsumitur.Cy.in authen. sed & si quis,versi. quæro modò,& ibi quoque Ioan.Fab.qui id declarat.Bald.& Saly. C.de testib.per text.in.§. & hæc omnia,in verbo,admonitum,& iterum ibi,propter eius proteruitatem & audaciam,in authen.eo.tit.Bar.& Alberi.post Dy.in.d.§.prætor ait,ille col.2.versi.Dy.inducit,hic colũ.j.post prin.vbi etiam distinguunt,sed aliter.Alberi.in d.l.vt perfectius.C.de anna excep.& in.l.de pupillo.§.si quis fortè,in fi.ff.de ope.no.nuncia.Bald.in addi.Specul.d.tit.de cita.§.sequitur,versi. sed nunquid sufficit.& in sua marga.in verbo,citatio,colum. 2.versi.citatio non sufficit. Anto. & Imo.in.d.clemen.causſam,idem Anto.in.c.vltim extrà qui mat.accu.pos.Floria.in.l.in lege Aquilia.§.j.col.2.ff.ad.l.Aquil.Mathesa.not.133.nota quòd citatio. Firmia.in tracta.de episco. in.3.parte lib.j.colum.4.versic.nec quando examinatio. Alexand.consil.204.super themate,& dubijs,ad fin.libro.2. Matth.Afflict.in constitut.Siciliæ incipi.probationum incursibus,colũ. 3. in.3.nota.

ad excommunicationem testiũ ad perpetuam memoriam, an possit fieri ad domum.

6 *An hæc citatio ad domum valet in his,quæ sũt magni præiudicii.*

¶Nec defuerunt qui tenuerunt generaliter hanc citationem non astringere citatum in omnibus,quæ sunt magni præiudicij,sed tantùm in his quæ sunt leuioris cuiuspiam præiudicij.Id enim voluit Petr.Anca.in clemen.j.in vlti.no.de iudi.per id quod scribit Inno.in.d.c.vlti.de eo qui mit.in pos.& voluit etiam Mathesa.d.not.133.& Augu.Ari. qui id valde commendat in.d.l. 4.§.prætor ait.ff.de no.ope.nuncia.& in addi.Angel.Are.in tract.malefi.vbi suprà.Quin etiam fuerunt qui generaliter negauerunt citationem fieri posse ad domum, nisi in casibus in iure expressis.Nam & id voluit Inno.in.d.c.significauit,ad fi.extrà de testib.& Cardi.Flor.qui id dicit no.con.13.dominus Cato.& Philip.Deci.con.460.viso puncto,col.vlti. versic.& vlteriùs.Sed vt suprà diximus de causſis criminalibus,ita & in omnibus in Gallia seruamus, vt valeat huiusmodi citatio rite facta,secundùm ea quæ statim posteà subijciemus.

7 *Quid si illis casibus citãdus latitet.*

¶Illos autem casus,in quibus de iure talis citatio non sufficit,intelliges nisi citandus latitet,vt per Inno.& alios in.d.c.vlti.de eo qui mit.in pos.Dy.Bar.Paul. Cast.& alios in.d.§.prætor ait. Ioan.Andr.in.d.c.præsumitur.Bald.in.d.l.vt perfectiùs,colum.2.& in.d.c. significauit,colum. 2.versic.quæro an isti fundatores,extrà de testib.Imo.in.d.cle.causſam, columna.11.versic.vult ergo glosſ.Mathesalanus in dicto not.133.in fin.Et ad id bene facit textus,in capitul.j.extrà qui matri.accus.pos.& in.c.quoniã.§.j.& seq.extrà vt lite non contest.& in.c.perlatum,qui fili.sunt legit. Quis autem latitare dicatur,videbis in.l.Fulcinius.§.quid sit autem latitare.ff. quibus ex causſ.in pos.eat.& in.l.eum qui.ff. de priuil.credito.& per glosſ.in.l.satisſque.ff.de in ius vocan. Innoc.Ioan.Andr.& Barb.in.c.consultationibus,extrà pe offic. delega.Specula.titul.de pri. & secund.decreto.§.nunc dicamus,versicul.illud autem.Bald.in authent.& qui iurat,colum.antepen.versicul.modò ego quæro de bonis autho.iud.pos.& Philip. Deci.in.l.non videtur defendere,in princip.ff.de reg.iuris.& Matthe.Afflict.in consti. Siciliæ.incip.si quis post litem,col. 3.in.3.nota.

8 *Quæ requirũtur in hac citatione.*

¶CVMAVTEM sit hæc citatio siue denunciatio ad domum, multa requiruntur. Primum,vt ea fiat in scriptis,ac per literas domum affixas.Inno.Ioan.Andr.& alij in.d.ca.vlti. de eo qui mittun.in pos.Bald.& Angel.in.d.l.vt perfectiùs,vbi etiam est bonus tex.Alber.in.d. l.4.§.prætor,col.j.versic.est etiam notandum.ff.de dam.infect.Bald.in.l.consentaneum, colũ.j. & iterum vlti.& ibi quoque Saly.colum.j.in.2.no.per illum text.in verbo,literis.C.quomo.& quan.iudex.& in.l.si finita.§.non autem,colum.2.ff.de dam.infect.& in authent.hodie,colum.j. C.de appel.& in.d.c.Cumana,vbi suprà in prin.de elect. & in sua margar. in verbo,citatio,col. pen.versi.citatio quando fit ad domum.Angel.in.§.omnem,col.antepen.vers.ex hoc casu patet, in authen.de litigio.vbi expressimè omniũ illud dicit de affixione schedulæ citationis. Firmia. in tract.de episc.in.3.parte lib.j.versic.concluditur ergo valere.Alex.in addi.Barto.in.l.2.C.de colla.fund.fisca.lib.11.Barb.in clem.causſam,col.19.in paruis,ver.vnde poterit.de elect.Guid. Pap.sing.419.si quis mandetur,in prin.Cardi.Alex.in.c.j.col.2.tit.de mili.vas.qui contu.est.& Iason in.§.quadrupli,col.4.versicu.illud autem diligentissimè,Instit.de actio.Et est etiam bonus tex.in.l.4.§.toties.ff.de dam.infect.cùm dicitur,libellum ad ipsas ædes proponere,& ibi glos.in verbo,libellum,& ibi id expressim no.Bald.in fi.Et facit quod scribit Saly.in.l.vltim.in fin.C. de nego.gest.& tex.in.l.item veniunt.§.præter hæc,ibi,aut denunciatum esset ei literis.ff.de peti. hæred.Et hoc videntur intelligere nonnulli,cùm nemo domi reperitur, & inter cæteros Inno.in.d.c.vlti.& Guid.Pap.d.sing.419. Sed nos ita vtimur,vt semper necesse sit schedulam citatoriam appendi ædibus.

Quæ requirũtur in hac citatione. Ea primum debet fieri literis domum affixis.

9 *Idque in loco patenti.*

¶Secundùm, vt huiusmodi schedula citationis ponatur in loco patenti,non in angulo,aut sub hostio,vt tradit Bald.in.l.sed & si pupillus.§.de quo palam,per illum text.in verbis,non in loco remoto,sed euidenti.ff.de instito.act.in lect.antiq. Angel.in.d.§. omnem,vbi nuper designauimus,in authen.de litig.vbi nuncupatim dicit,quòd ea schedula infigenda est ipsi hostio,siue valuis domus.quod & nos in Gallia obseruamus.Cataldinus in tracta.syndicatus.c.125.incip.adde quòd si schedula.Fely.in.c.ex parte decani,colum.4.versic.facit quod notat, extrà de rescript. Hippo.Marsi.in repe.rub.de fideiuss.numero.177.& consil.122.clementissimi, colum.2.versic. & faciunt dicta.Et id voluerunt qui dicunt hanc citationem publicè fieri debere,inter quos est

Universidad de Deusto
Biblioteca

Archi.in.c.j.col.6.in verbo,infra mensem,de elect.lib.6.

10 ¶ Tertium requiritur,vt ea schedula citatoria nõ confestim amoueatur,sed illic dimittatur, vt
Nec schedula continuò amoueatur. possit peruenire ad notitiam citati,aliàs non valet citatio.Bald.in.d.l.sed & si pupillus.§.proinde si dominus,ar.illius tex.ff.de insti.actio.Panor.in.d.c.vlti.in.3.no.extrà de eo qui mit.in pos. per tex.ibi,qui dicit,eam publicè fieri debere.quod bene facit ad præcedentem versic. atque etiam per.c.vlti.de elect.lib.6.ipsi Catal.Fely.& Hippo.Marsil.in locis allegatis in.d.præcedenti versiculo.Nam & aliàs appositum non censetur, quod continuò remouetur, vt latè diximus & probauimus in repetitio.l.si vnquam, in verbo,susceperit liberos, numero. 141.hæc autem, & multis sequent.

11 ¶ Nec tamen necesse est,vt nuncius referat quanto tempore ea schedula manserit, vt dicit Bar.
De eadem re. in extraua.ad reprimendum,in verbo,publicè,& Matthe.Afflict.in consti.Siciliæ incip.citationis literæ,col.4.in.5.not.versic.sed an dicta citatio.Nam vt id certò referre posset,necesse esset, vt is longo tempore dies noctésque continuò ante ianuam citati maneret: quod admodum difficile,ac durum esset.Porrò si ea citatio peruenit ad noticiam citati,is ea astringitur, etiã si illico schedula citatoria amota aut abrasa fuerit,vt no.dicit Bald.in authen.qui semel,col.pe.versi. in glo.vt veniat,per glos.ibi,in verbo,tribus edictis.C.quo.& quando iudex,& facit quod dicá infrà numer.16.quid autem.

12 ¶ Quartum,vt ea citatio siue appositio eius schedulæ citatorię fiat hora & tempore congruo,
Et fiat hora cõgrua. vt dicit Panor.in.d.c.vlti.vbi suprà,de eo qui mitti.in pos.& Fely.in.d.c.ex parte decani,colũ. 4.versic.& nota quòd talia,vbi dicit id non debere fieri clandestinis temporibus,quibus rerum gestarum verisimiliter non habetur noticia,puta hora prandij,aut vespertina.Et licèt quantùm ad horam prandij,vix illud reciperemus,tamen horam serotinam omnes (ni fallor) intempestiuam huic rei dicerent,& multò magis nocturnam:neque enim id ea hora fieret patenter atque palàm,vt fieri debet,sicuti suprà diximus,& mox dicemus.quanuis Chasse.videatur de iure admittere citationes noctu factas,in ti.des iustices.§.6.in glos.j.ad fi.

13 ¶ Quintum,quòd huiusmodi citatio fiat alta voce,vt voluit Archi.in.d.c.j.col.6.in verbo,in-
Atque alta voce. fra mensem,de elect.libr.6.& Bald.in.l.diffamari,per illum text.in verbo,vocitasse.C.de ingenuitis.& consil.126.citatio facta,in.j.dubio,lib.4.Lucas Pen.in.l.quoties, quæ est pe.in nn. C.de dignit.lib.12.& Card.Flor.post Matthæ.in clemẽt.j.in.2.quæstio.in fi.de iudici.& Barb. qui ad id illum tex.in.d.l.diffamari,dicit not.in.l.sciendum,colũ.59.in prin.versic.quartò.ff.de verbo.obli.& Soci.consil.56.viso processu,colum.2.versi.sed clarum est,lib.4.Et optimè facit tex.in.d.c.vlti.extrà de eo qui mitti.in pos. in illis verbis,denunciatione publicè domi facta. & glo.quæ ijsdem verbis vtitur,in.c.quoniam.§.porrò,in verbo,impedit,in prin. vt lit.non contest.quomodo enim publicè fiet,nisi alta voce,& cunctis audientibus id fiat?& quod dicit glos. in.c.caueant.3.q.9.sufficere,si citetur aduersarius publicè ad domũ,&c.& facit quod dicit Bar. in.d.extraua.ad reprimendum,in verbo,publicè.verùm id in Gallia non obseruamus.

14 ¶ Postremum,quòd requirendi sunt amici aut vicini, qui id citato renuncient,aut si velint,de-
Et requisitis amicis aut vicinis. fendant.l.item ait,in fi.&.l.seq.ff.ex quib.cau.maio.glo.in.d.c.causſam,de dolo & contu.& in. d.clem.j.in verbo,ex certa scientia,& ibi Panor.& Card.Flor.in.6.quæsti.de iudi. Inno.in.d.c. vlti.in fi.extrà de eo qui mit.in pos.& Ioan.Fab.in.§.vlti.col.vlti. versi.quid si non reperiatur, Insti.de pœna teme.liti.vbi dicit quòd hæc citatio,quæ fit domi,ita debet publicè fieri, vt familia citati si quæ sit eam sciat:sinminus,vicini & cognati.& Angel.in.d.l.vt perfectiùs,colum.2. C.de anna.except.Et id quidem in Gallia obseruamus,vt nõ valeat talis citatio,nisi nuncius in-
Iniunctio, verbum latinum in significatione vulgari. iungat cuipiam ex familia citati, aut vicinorum,vt citatum ipsum certiorem de ea re faciat.Et id vulgò iniunctionem vocamus non ineptè,quãdo Plautus in Bacchidibus,& Suetonius tum in Tiberio.c.18.tum in Caligula.c.itẽ.18.hoc iniungendi verbo in hac significatione vsi sunt.

15 ¶ Nec sunt tamen (ne quis erret)ipsi vicini,aut amici propterea citãdi.l.cùm proponas,& ibi
Nec tamen illi sunt citandi. Pet.Cyn.& alij.C.de bo.autho.iud.pos.& glos.& alij in.d.c.causſam, de dol.& contu.Collect. in.c.consultationibus,in fi.de offic.delega.Bald.in authen.qui semel, col.2.versi.no.quòd vox, & ibi quoque Saly.colum.etiam.2.versic.eiusdem princip.C.quo.& quando iudex,& idẽ Bald. in.d.c.vlti.colum.vlti.versic.quæro quando reus,de dol.& contu.Cardi.Flor. in.d.clem.causſam.§.quòd si forsan,in.3.quæsti.de elect.Nisi tamen in quibusdam casibus annotatis à Bal.in. d.authen.qui semel,vbi suprà.& Soci.in tractatu fal.regula.52. citatio amicorum. Nec etiã necesse est nuncium ingredi eam domum, ad quam fit citatio,sed satis est hæc omnia fieri ante eã. glo.in.d.clem.causſam,in verbo, in domo,& ibi Imo.col.9.versi.glo.in domo,de elect.

16 QVID AVTEM si hæc omnia non fuerint obseruata, tamen citatio peruenit ad
An hæc citatio non rectè facta officiat, si perueniat ad noticiam. noticiam non rectè citati,an illum afficiat,vt comparere teneatur,quod videtur ex.d.clc.causſam,in fi.de elect.Et ita per eum text.tenuit Ro.consil.410.vt clarior reddatur,versic. secundò quòd quanuis,vbi & id dicit generaliter,quòd citatio illegitima cũ noticia subsecuta ita ligat, sicut citatio legitima.& ad hoc dicit illum tex.no.Et id sequitur & extollit Hippo.Marsi.in repe.rub.de proba.numer. 371.teneas tamen menti,vbi & id dicit sing.& iterum singu.256.generalis citatio valet,in fi.& Gomes in regulas Cancel.regula de non indicando iuxta formam supplicationis, quæstio. 16.numero.68.Et facit quod scripsimus suprà numero.11.nec tamen in fi.

Sed id

Sed id certè vix reciperetur in nostra Gallia.Si tamen vis scire,quomodo probatur citatum habuisse hanc citationis noticiam,vide glo.in.d.clc.causſam,in verbo,plena.& Cardi.Flor.ibi in. 5.quæst.post alios antiquiores. *Quomodo id probatur.*

17 SED ILLVD EST indubitatum,quòd si quis non rectè citatus ad edictum re-
Quid si non recte citatus compareat. spondeat,id est,compareat,is purgat omne viciũ citationis,nec eã impugnare potest.l.j.in prin. & ibi glo.in verbo,sententia valebit,in fi.Iac.Ra.Alber.col.j.versic.ex ista. Bal.in.3.no.& Alexand.in.2.no.& Iason in.3.quoque no.ff.de feri.Nam vt & ipsi dicunt,citatio nõ fit,nisi vt quis compareat,& ideo præsentia sine citatione sufficit,secundùm communem opi. vt not.in.l.j. ff. de in ius vocan.& per Cano.in.c.j.extrà de iudici.& nos latè diximus tit.omnium primo.§.vlt. in verbo,ne excepter dadiournement,qui quidem.§.est omnium huius volumin.365.sed quia perperam & ineptè collocatus est,eum sub.d.titulo primo posuimus,vt sæpe aliàs fecimus.

18 ¶ Sed vt redeamus,id quod diximus omne citationis vicium tolli per comparitionem partis,
De eadem re. tenet etiam Panor.consil.38.tria sunt,colum.j.versi.non obstat aliud motiuum,lib.j.vbi ita dicit debere intelligi text.& Bar.in.l.aut qui aliter.ff.quod vi aut clam,& eãdem quoque quã suprà rationem adducit.Et idem quoque tradit Domi.in.c.quoniam,col.3.versicu.quæro quid si fuit facta,de elect.lib.6.Alexand.consil.123.viso processu causſæ,col.2.versi.pro quo etiam facit,lib.2.vbi & ad hoc allegat & dicit no.glo.in.d.l.j.de feri.& Fely.in.c.ex tenore,col.3.versic. regula non præstat,extrà de rescript.& in.c.illud,colum.4.ver. quarta declaratio,extrà de præscript.vbi & ad id alia quædam allegat,& in.c.gratum, col.2.versic. secundò no.& limita,de offic.delega.vbi id dicit diligenter no.Philip.Deci.in.c.cùm causſa,col.j.in.3.not.in fi.extrà eod. tit.& consil.187.cuius superscriptio incipit,contra tertium,colum.3.versi.non obst.quòd citatio.& consil.449.visis duobus consilijs,colum.2.versic.præterea dato q̃ in citatione.Matthe. Afflict.deci.Neapo.2.Serenissimus,col.2.versi.nec obst. q̃ non fuit.Ioan.Franc.Balb.in tract. præscript.in.3.parte.6.& vltimè partis prin.numero.48.Io.Lupus in repet.c.per vestras,char. totius titu.66.col.1.ver.& ratio huius,extrà ve dona.inter vir.& vxor.Franc.Ripa.in.c.1.char. pen.nume.90.in fi.extrà de iudic.& Ferro.in consuetudi.Burdig.hoc tit.de retractu.§.15.in fi. Et facit quod scribit Inno.in.d.c.cùm causſa,in prin.& ibi Panor.ext.de offic.deleg. & Bal.in authen.si omnes,col.2.ver.deinde no.q̃ tex.C.si vt se ab hæredit.absti.& Iason in.l.vlt.in prin. col.3.ver.ista limitatio.ff.de eo per quem fact.erit.

19 ¶ Quod tamen intellige de tali vicio,ob quod citatus non arctabatur siue adstringebatur ad cõ
Quid si teneba tur cõparere. parendum,vt in casu.d.l.j.de feri.vbi citatus ad tempus feriarum non tenebatur comparere, & ideo comparendo purgat vicium,ea ratione,q̃ citatio non fit,nisi vt citatus compareat: ideo si compareat,cessat effectus citationis,quantùm ad id. Et secundùm eam rationem, quam omnes ei quod diximus assignant,debemus id dictum intelligere,& ad limites eius restringere:nam limitata causſa limitatum producit effectum.l.in agris.ff.de acqui.re.domi.cum si. Quid enim vt loquamur in casu nostræ consuetudinis,si nuncius qui citare poterat, citauit emptorem respõsurum petitionibus consanguinei generaliter, certè hæc citatio in materia retractus non valet, cùm debeat esse specialis in causta retractus,& super refutatione pecuniæ, vt cauetur supr.eod. titul.§.8.Ideóque ea non interrumpit præscriptionem anni,qui datur consaguineis ad retrahendum,vt diximus in eodem.§.8.in glos.2.num.3.quod tamen intellige,& seq.Vel etiam quid si ea citatio fit specialiter, sed anno illo iam transacto,intra quem fieri debuit, aliàs consanguineus cadit retractu,vt etiam ibi dicitur. Tamen vtroque casu debet comparere emptor citatus, aliàs vt contumax condemnabitur & mulctabitur.l.j.ff.si quis ius dicen.non obst. &.l.si quis ex aliena.ff.de iud.&.c.veniens,& ibi glosſ.in verbo,propter contumaciam,in princ.quæ adducit concord.extrà de accus.& voluit etiam Inno.qui & alia iura citat,in.c.2.col.pen.versi.si autem nil turpe,extrà de dilat. Quis ergo dicet,q̃ comparendo purgauit ea citationis vicia, vt scilicet in primo casu interrupta sit præscriptio, & secundo casu admitti debeat consanguineus, quanuis non sit intra annum,ob ib q̃ emptor comparuit,vt comparere debuit?

20 SED ET HIC DE ALIIS multis præter ea quæ iam tractata sunt circa hu-
Hæc citatio in qua domo oriatur, ginisne,an domicilii fieri debeat. iusmodi citationem,quæ fit ad domum,vt ad eam redeamus, tractandum ducimus. Primò igitur quæro,in qua domo quóue domicilio possit hæc citatio fieri, originisne illius qui citatur, an habitationis ipsius?Et videtur originis.l.libertus.§.præscriptio.ff.ad municipa.gl.in.l.ciues. C.de incolis, li.10.& in.l.j.C.de municip.& orig.eo.lib.magis enim debet attendi causſa naturalis,quàm accidentalis.l.qui habet,in prin.& ibi Bart.ff.de tutel.cum si.à me adductis infrà eo. titulo.§.30.in glosſa prima,numero.26.secunda ratio.Ex quo etiam dicit Angel.consilio.440. magister Iacobus,columna prima,quòd domicilium originis potentius est quouis alio domicilio.

21 ¶ Contrarium tamen est verius.nam cùm simpliciter fit mentio de domicilio, intelligitur ha-
Domicilii habitationis cæteris præfertur. bitationis,glo.in.c.statutum.§.cùm verò in verbo,vnam dietam,& ibi Petr.Anca.Domi.qui eã dicit sing.& Philip.Fran.qui dicit no.de rescript.lib.6.Bal.in.l.vlti.col.12.versic. sed hîc quæritur.C.de edic.di.Adri.tol.& in.l.de quibus,col.8.versi.quintò quæritur.ff.de legibus.& con. 31.statuto ciuitatis,circa medium,libr.3.Anto.qui eam glos.dicit sing.consil. 21.viso puncto & quæsito,ad fin.idem Anto.Imo.& alij in.c.vlti.& ibi præcipuè Fely.colũ.11.versic. circa forum

Universidad de Deusto
Biblioteca

domicilij,de for.compe.Alex.in.l.cùm quædam,col.2.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi dicit eam gloſ. ſignanter no.& in addi.Bar.in.l.aſſumptio.§.j.ff.ad municipa.& con.16.viſo tit.quæſti.col.vlt. lib.j.vbi eam dicit valde no.& con.101.ex inſpectione dictorum ſtatutorum,col.2.ver.comprobatur,lib.3.Soci.in.d.l.cùm quædam,col.2.ver.notabis tamen.ff.de iuriſdi. omn.iudi.& conſ. 79.ſi eſſemus in terminis,col.3.verſi.primum principale,lib.4.Fely.in.c.j.in fi.de ſpõſa.Iaſon in.l.j.col.5.ver.circa hanc concluſionem.C.de ſum.trinit.in lect.Padua.Philip.Deci.in.l.ſi eadem,in.2.no.ff.de offic.aſſeſ.Steph.Bertran.conſil.109.etiam ſi verum,poſt prin.lib.j.& Matthe.Afflict.deci.Neapo.384.non ponam,nume.7.

22 ¶ Et facit glo.quam vbique doct.dicunt ſing.in clemen.j.in verbo,ſubditos,in fi.de for.cõpe. quòd quis dicitur propriè ſubditus ratione habitationis.quam ſequitur Imo.ibi,qui in id multa allegat.& Bald.in.l.omnes.§.ſi non apparitor.C.de epi.& cleri.Pet.Anca.in.c.Romana.§.contrahentes,de for.compe.lib.6.Panor.qui eam gloſſ.dicit nota.in.c.j.in fin.& ibi quoque Fely. extrà eod.tit.Paul.Caſt.conſil.44.videtur dicendum dictum compromiſſum,col.vlti.li.j.Alex. in.l.aſſumptio.§.j.in addi.Bart.ff.ad municip.vbi eam quoque dicit no.& in.d.l.cùm quædam, vbi eam dicit elegantem,& ibi etiam Soci.ſequitur.& Corne.conſil.323.animaduertens,colũ. 2.lib.4.Barb.in proœmio Clem.§.hæc ſanè,colum.4.verſic.quis autem propriè. Socin.d.con. 79.Fely.quem tamen videas ſuper ea glo.in.d.c.vlt.vbi ſuprà,de foro compe.& in.d.c.j.in fin. de ſponſa.Ex quo Pet.Ancar.conſil.438.iſta ſententia,pulchrè dicit eum propriè dici Genuẽſem qui ibi habitat,per.l.prouinciales.ff.de verbo.ſignificat.Et id ſequitur,& dicit not.Philip. Deci.conſil.352.viſo puncto,colũ.j.Imò & quod plus eſt iura etiam exorbitantia loquentia de domicilio originis habent locum & in domicilio habitationis,vt voluit gloſ.no.in.c.præſenti, verſic.ſanè,in verbo,originis,& ibi Domi.& Philip.Fran.qui id trahunt ad repreſalias quas vocant,de præben.lib.6.

Subditus propriè ratione habitationis.

23 ¶ Et in ſpecie huius quæſtionis, quòd videlicet citatio debet fieri ad domum habitationis,eſt text.expreſſus,in.l.4.§.prætor ait,ibi domum in qua degit,& rurſum ibi, habitationem habeat. & ibi not.Alberi.ff.de dam.infect.& in.l.j.§.domum,ibi,hoſpitium ſi in ciuitate maneat,& quę ſequuntur.& ibi Bart.ff.de libe.agno.& in.d.cle.cauſſam,verſic.quòd ſi forſan,in illis verbis,in domo quam ipſe appellatus habitare communiter conſueuit,de elect.Et voluit gloſſ.in.d.clem. j.in verbo,domum,& ibi Imo.columna.9.verſicul.gloſſ.habitare,de foro compe.Specula.titu. de accuſatione.§.qualiter,verſic.ſed nunquid ſufficit citatio. & rurſus tit.de appellatione,parte.2.§.qualiter autem,verſic.cautus etiam ſit.Ioan.Andr.in.d.c.vlti.colum.pen. de eo qui mit. in poſſeſ.Compoſtel.in.c.nonnũlli,de reſcript.Alberi.in.4. parte ſtatutorum, quæſtio. 51.ſed nunquid ex citatione.Bald.in.d.l.vt perfectiùs,colum.2.C.de anna.except.& in.l.ab eo,colum. 3.verſicul.ibi,requiſiuit.C.quo.& quando iud.& Rapha.Co.con.146.Simon Helias,in.j.dubio.Ro.con.454.in re præſenti,colum.2.

De principali quæſtione.

24 ¶ Et id quidem omnino verum eſt,& eſt communis omnium opinio: & eſt optima ratio,quam etiam adducit Raph.Co.vbi ſuprà,quia ideo fit citatio ad domum, cùm perſona nõ reperitur, vt familia citati ei citationem renunciet.Nam illa quæ in contrarium adducta ſunt in prin.huius quęſt.loquũtur & intelliguntur procedere,quò ad munera perſonalia,iniuncta ſcilicet perſonæ ratione ſuæ originis:non autem quantùm ad alia,quæ accidentaliter,vt noſtri loquuntur, contingunt:in quibus potiùs inſpicitur quod accidentale eſt,quàm quod originale, vt pulchrè & ſcienter ſcribit Bald.in.d.l.j.C.de municipa.& orig.lib.10.& Iaſon in.d.l.j.vbi ſuprà citauimus.C.de ſum.trini.

De eadem re.

25 ¶ Hinc autem fit,vt ſi nuncius referat ſe citaſſe reum,aut aliquid ei denunciaſſe ad domũ ſimpliciter,ſine illa adiectione,in qua habitat,ſiue habitare conſueuit , non valet ea citatio, tanquã incerta atque indiſcreta,etiam ſi dicat illum non reperiſſe, vt expreſſim voluit Bart. in.d.l.4.§. prætor ait,colum.2.verſic.ſed quid debet nuncius referre.& Alex.conſil.2.conſyderatis his de quibus,colum.3.verſic.alia ratione poſſet,lib.3.vbi tamen dicit id non omnino ponere pro cõſtanti, tanquam ſcilicet de ea re ſubdubitare videatur.Sed tu ſuper hoc omnino vide Ro.eundem Alexand.& Franc.Aret.in.l.hæres inſtitutus. ff.de acquiren. hæredit.& quæ in ſimili diximus ſuprà.§.præcedenti,gloſſ.6.quæ eſt in verbo,deulx recors,numer.24.quod tamen intellige,& duob.ſequent.

An valeat hæc citatio,quæ ſimpliciter dicitur fuiſſe facta ad domum ſine mẽtione habitationis.

26 EX IIS AVTEM QVAE diximus,ſatis patet, ꝙ ſi citandus habet multa domicilia,in quibus habitet,nunc hîc,nunc illic,inſpiciendũ eſt illud,quod frequentiùs habitare cõſueuit,de quo præter text.in.d.clemen.cauſſam,& ibi gloſ.in verbo,communiter,Ioan.And.& alios,vide & Bart.& Bald.in.l.quòd ſi dubitet.ff.de acquir.hęredi.& Bart.in.l.cùm de lanionis. §.Sabinus.ff.de fund.inſtruct.Bald.in.c.dilectus,le.2.colum.2.verſicu.quęro an ſi quis habet,& ibi Cardi. Flor.extrà de reſcript.& ipſum Bald.conſil.234.decretum magnifici, colum.2.libro primo,& ipſum Cardi.in.c.ex parte.B.de foro competen.& in clemen.prima,in.25.quęſtio.co. titul.Anto.in.d.c.cauſſam,de dolo & contuma.Ioan.Ferra.in titul.forma reſpon.rei conuenti,in verbo,in termino,column.3. verſicu.ſed pone in caſibus. Firmia.in tractatu de epiſcopo, in.3.parte,libr.primi,columna.3.Lafran.Oria.in repet.c.quoniam contra falſam,in materia citationum,quęſtio.4.Alexand.dicto conſil.2.colum.3.verſicu. alia ratione,lib.3.Philip.Franc. in.c.

Quid ſi citandus habet multa domicilia in quibus habitet.

in.c.ſtatutum.§.cùm verò,col.penul.verſi.quid autem ſi reus,de reſcript.libr.6.Nam & quis in eo loco habitare dicitur,in quo habitat maiori parte anni,licèt tunc præſens non ſit,glo.in.d.l. prima,in verbo,maneat,& ibi Bar.col.2.ff.de libe.agno.Bald.in.l.ſi quis ad declinandam,colũ. pen.verſi.nunc breuiter.C.de epiſco.& cler.Pau.Caſt.in.l.2.colum.j.C.de iuriſd.omn.iud.vbi plus dicit illum cenſeri in eo loco aſſiduè habitare.& Matthe. Afflict. deciſ.Neapo.384.non ponam,numero.11.Et facit ad ſupradicta quod voluerunt gloſ.& Inno.in.c.omnes, de maio.& obedi.& Bart.in.l.aſſumptio.§.iuris prudentibus.ff.ad municip.

27 ¶ Sed hoc intelligunt multi, cùm ignoratur,vbi nunc cùm fit citatio,habitet:nam ſi id certum ſit,debet citatio fieri in ea domo,in qua eo tempore habitat,cùm citatur:etiam ſi æquali aut maiori parte anni alibi conſueuerit habitare.Id enim voluit Bart.in dicta.l.4.§.prætor,column.j. verſicul.ſed quid ſi maior,& ibi quoque Ange.circa medium,Paul.Caſt.qui id dicit procedere, etiam ſi necdum ibi habitaſſet tres dies,column.2.verſicul.item inquantùm.ff.de damno infect. Nam & tempus citationis in hoc inſpiciendum eſt,ſecundùm Specul. titul.de competen.iudi. aditi.§.j.verſic.ſed nunquid ſufficit eum citare.& titul.de citatio.§.ſequitur,verſi.ſed nunquid ſufficit denunciare.Bonifa. Vitel. in tracta.maleficio.titul.forma citatio.accuſa.colum.prima, verſic.ſed qualiter debet fieri citatio.Bald.in.l.vlti.ante finem,in prima lect.ff.de in integ.reſti. Paul.Eleaz.Anto.& Imo.in dicta clemen.cauſſam,& ipſe Imo.conſ.105.in cauſſa quæ vertitur, colum.prima,Roma.dicto conſil.454.columna.2.Cardi.Flor.conſil.113.Do.Cato,in fi.Raph. Co.dicto conſil.146.colum.prima.Corne.conſil.57.in cauſſa vertente inter priorem,colum.4. verſicul.aduerte etiam,lib.3.& conſil.52.in hac conſultatione,colum.2.& iterum vltima,lib.4. Franc.Aret.ſubobſcurè in dicta.l.hæres inſtitutus,tum col.2.tum.3.ff.de acquir.hæred.& Philip.Deci.conſil.460.viſo puncto,colũ.vlti.& eſt optimus tex.in.d.l.4.§.prætor,in illis verbis, domum in qua degit.

Quid ſi certum ſit,in qua domo habitat tempore citationis.

28 ¶ Quanquam ſunt qui ſimpliciter tenent,quòd ſi quis æqualiter habitet in duabus domibus, poterit citari in alterutra earum.id enim voluit glo. in dicta clemen.cauſſam,verſi.quòd ſi forſan,in verbo,communiter,& ibi Ioan.And.& Cardi.Flor.in.4.quæſtio.de elect.Bartho.in.d.l. quòd ſi dubitet.ff.de acquir.hæredita.Bald.in.c.j.col.4.verſi.ſi ſtatutum dicit,titu.de milit.vaſ. qui con.eſt.Firmia.in tracta.de epiſcopo,in.3.parte, lib.primo,colum.3.verſi.poſſet autem dubitari.Et hoc videtur probare text.in.l.Labeo,& melius in.d.l.aſſumptio.§.iuriſprudentibus,& in.l.eius qui manumiſit.§.Celſus.ff.ad municipal.Et bene facit quod tradit Hoſtienſis in ſumma titul.de foro competen.§.quibus ex cauſſis,qui eſt ſecundus,colum. prima, verſicul.& nedũ in vno.A quibus non longè diſſidet quod ſcribit Raph.Fulg.con.76.factum ſuper quo,colum. 2.quòd quis poteſt citari ad eam domum,in qua ſolet habitare,etiamſi tunc non habitat,cùm citatur.Sed has contrarias opinio.concordare nititur Alexan.in.d.l.4.§.prætor ait,colum.3. ver. ex prædictis infert.& ante eum Angel.& Paul.Caſt.ibi, & Panor.in.d.c.cauſſam,colũ.3.extr.de do.& contu.vt apud eos videre poteris.

Quid ſi æqualiter habitat in duabus domib⁹

29 ¶ Nec omiſerim quod ſcribit Angel.Aret.in.§.vlti.col.3.verſicu.quid ſi habet plures, Inſtitu. de pœna teme.litigan.quòd ſi quis habet duas domos diuerſis tẽporibus, poteſt citari vel in ea, in qua ſæpius habitat,vel in ea quam tempore citationis habitat.At Bald.fuit in opin. prorſus omnibus contraria.Nempe quòd ſi quis habitat duas domos diuerſis temporibus,vt ſuprà, poterit etiam in ea citari,in qua non frequentiùs habitat. Ita enim reſpondit conſi.234.decretum magnifici,colum.2.lib.primo.Et idem voluit Alber.poſt Guido. Suz.in.d.l.4.§.prætor,colũ. prima,numero.5.ff.de dam.infect.Quod poſſet procedere ſi tunc habitaret in ea domo, in qua non tam frequenter habitat,ſecundùm illam Angel.Aretin.ſententiam. Sed Bald.videtur aliter intelligere.Cæterùm Corne.ne id quoque prætermittam,dicto con.52. colum.vlti.libr.4.dicit ſolitam habitationem in hoc caſu eam dici,quæ ſolita eſt habitari tempore citationis, ſcilicet eo anno,& alijs proximis.Nam ſi fuit ſolita habitatio,iam ſunt multi anni,quæ deſijt ſolita eſſe hoc anno,& alijs proximis,non valeret citatio ibi facta:id eſt,illa qualitas ſolitę habitationis conſyderatur reſpectu anni citationis,& aliorum proximorum,non etiam remotiorum, & ad hoc allegat multa,quæ tu videre poteris.

De eadem re.

30 SED SVPER HOC ILLVD dubitari poteſt. An quis citari poteſt in ea domo,quam nunc habitat,& habitauit diutius,in qua tamen domicilium non conſtituit.verbi gratia,ſcholaſticus in loco ſtudij non cenſetur conſtituiſſe domicilium,niſi per decẽnalẽ habitationem.l.2.C.de inco.lib.10.vtrùm igitur poterit citari in ea domo, quã in loco ſcholarũ habitat ſtudij gratia.Dic ꝙ ſic,vt voluit Zenzel.in.d.cle.cauſſam,& ibi Imol.col.4.ver.reſpõdet ad materiam,de elect.& Hoſtien.in.d.c.vlti.extrà de eo qui mit.in poſſeſ. Et bene facit tex. in.l.lex Cornelia.§.ego puto.ff.de iniur.& quæ ſcribit Hoſtiẽ.in.c.ꝙ clericis,in verbo, Pariſius commorantes,extrà de for.compe.

Scholaſticus an citari poſſit in domo,quã habitat in vniuerſite.

31 VTRVM AVTEM QVIS citari poſſit ad domum hoſpitij ſiue diuerſorij? Dic ꝙ non,quia ibi habitare non cenſetur.l.prima.§ habitare.ff.de his qui deiect.vbi Bar.Alberi.Bald.& Floria.ex hoc nuncupatim no.citationẽ ibi fieri non poſſe.& allegat præterea ipſe Bald.not.à Iacob.in.d.l.4.prætor ait.ff.de dam.infect.& no.quoque in dicta clemen. cauſſam, in verbo,communiter,de electio.& idem etiam voluit ipſe Bald. qui & id dicit voluiſſe Vber.

An hæc citatio poſſit fieri in domo diuerſorii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Crem.in.l.ea quæ,in fine.C.quomo.& quan.iud.vbi & ad hoc quoque allegat.l.primam.§.domum.ff.de iniur.& idem quoque Bal.in dicto.c.vlti.colum.2.versi.& est tertia domus,ext.de eo qui mit.in possess.Sed & idem voluit ipse Bart.in dicta.l.prima.§. permittitur,paulò post medium.ff.de libe.agno.Ange.in.l.j.§.vlti.in princi.per eũ text.ff.furt. aduer. naut.& Alex. in dicto. §.prætor ait,col.2.& Barb.in repe. rub. de reb.eccle.non alie.col.6.in fi.septimæ limitationis. & in.d.cle.claussam,col.39.vers.quid autem dicatur.& Philip.Deci.in.l.nemo de domo,numero.3.ff.de regu.iur.dum allegat Bal.in.d.l.ea quæ.

32 ¶Sed hoc tamen duobus modis intellige.Primo quidem vt id nõ procedat,si is qui citari debet,non habet aliquam habitationem propriam, tunc enim posset citari in eo hospitio, in quo frequentiùs conuersari consueuit,vt voluit Bar.in eo ipso.§. prætor ait,col.2. versi.quid si non habet.per.l.2.& ibi no.C.vbi de crimi. agi oport.& not. per Inno.in.c.quia propter,in verbo, illud autem penitus,extrà de elect.Secundo etiam modo intellige procedere,nisi quis decreuisset in hospitio diutius habitare:nam quandiu illic habitabit, videtur & illic posse citari,per.d.l. lex Cornelia.§.domum,& ibi Bar.& iterũ.d.§.ego puto.ff.de iniur. Et hoc satis videtur voluisse Floria.in.d.§.habitare,dum loquitur de eo qui conduxisset hospitium ad non modicum tempus,per.l.lex Cornelia.§.domum.

Quid autem si citandus nõ habet aliam habitationem.

Quid itẽ si decreuit ibi diutius habitare.

33 EX QVIBVS OMNIBVS supradictis satis intelligis denunciationem siue citationem fieri posse ad domũ habitationis citati,etiam si non sit eius propria,sed conductitia,aut precaria,aut alia id genus.quod apertè declarat tex.in.d.l.4.§. prætor ait, versi.sed domum,& ibi Bal.& alij no.ff.de dam.infec.& voluit etiam glo.in.d.cle.causam.§. quòd si forsan,in verbo,habitare,& ibi Car.Flor.in clemen.j.in.j. no.& Imo.tum col.4.vers.quid si non habet:tum col.9. versi.glo.habitare,de elec.Inno.in.d.c.vlti.ad fin.de eo qui mit.in pos.Bald.consil.242.quia veritas,colũ.j.li.j.per.l.hæres absens.§.at si quis,&.§.at si quo.ff.de iudi.& Car.Flor.in cle.j.in.10. no.de for.compe.Et facit etiam tex.in.d.l.lex Cornel.§.domum.ff.de iniur.& in.d.l.j.§ habitare,de his qui deiect.& in.l.qui domum,versicul.appellamus,& ibi Alberic.ff.ad leg.Iul.de adul.

An in domo cõductitia.

34 SED QVID DE vagabundo, aut alio qui non habet propriam aut conductitiam habitationem:qua in domo quóue alio in loco citari debet,& potest.vide glos.Cy.Bar.Bal.Sal.& Angel.in.l.prima.C.vbi de crimi.agi opor.glos.in dicta.l.4.§.prætor ait,in verbo,habitationem,& ibi Bar.columna.2.versic.quid si non habet.& Alberic.columna prima,versicul.est etiã valde.Innocen.in dicto.c.vltimo,ad finem.& ibi quoque Hosti.de eo qui mittitur in possess.& in.c.quia propter,columna.5.in verbo,illud autem penitus, extrà de electio. Speculat.& Ioan. Andre.in additio.illius,in titu.de competen.iudic.adi.§.primo,versicul.sed quid si debitor vagatur,qui quidem versicu.est sub.40.casu.& eundem Specula. titul.de accusatio.parte.3.versi. si autem sit vagabundus.Bal.in dicta.l.vt perfectiùs,colum.2.in duobus locis. & ibi etiam Angel.columna quoque.2.C.de anna.exceptio.Angel.in dicta.l.hæres absens.§.primo,columna.3. versicul.& qualiter sit citandus.ff.de iudici.Imol.in dicta clemen.causam,columna.9.versicul. an autem sufficiat,de electio.Cardi.Flor.in dicta clemen.prima,in.28.quæstio,de foro competen.Panormita.c.vltimo,columna.6.versicul.potest intelligi,& multis sequen.eodem titu.Ioã. Ana.in.c.primo,extrà de rapto.Maria.Soci.latè in.c.licèt,columna.20.versicul.secundò quæro vbi vagabundus,extrà de foro competen.Petr.Ferrar.in titu.forma respon.rei conuenti,columna.4.versicul.quid autem si nullam.Matthe.Afflict.in constitu.Siciliæ incip. citationis literæ,columna.4.versicul.quartò no.Firmi.in tracta.de episcopo,parte.3.lib.j.columna. 4.ver. octauò quærò.

Quid de vagabundo.

35 QVID AVTEM de exule,siue bannito vel perpetuò,vel ad tẽpus,qua item in domo aut loco citari possit? Nam & de hoc aliquando in materia retractus dubitari vidimus. Id autem cognosces ex. l.ad cognitionem, & ibi nota.à docto. ff.ex quibus caus.in possessio. eat.& Alberico illo,cui laus practicæ præ cæteris tribuitur,in.l.relegatorum.§.hæc est differentia.ff. de interdict.& relega.vbi dicit non meminisse se ita clarè legisse,quàm in dicta.l.ad cognitionẽ. Sed vide tamen textum in.l.filij.§.relegatus,& iterum in.l.eius qui manumisit.§.vltimo. ff. ad municipal.

Quid de exule.

36 QVID ITEM de monacho.& certè Innocen.in.c.ex ore,circa medium,& ibi quoque Hostien.columna vltima,Ioan.Andre.etiam circa medium,& Panormita. colum.item vltima,extrà de priuile.dicunt monachum non alibi habere domicilium, quàm in suo monasterio. & sequitur Bald.in sua margarita,vbi dicit de hoc esse meliorẽ textum totius iuris in.l.omnes, in fine princ.ibi,in suis laribus & domicilijs constituti.C.de episcop.& cleric.& sequitur etiam Barba.in clementi.causam,columna.54.versicul.& limita prædicta,de elect. Et vide Bar.in.l.j. col.2.ver.iuxta prædicta.ff.ad municip.& in.l.ciues,circa medium. C.de incolis,lib.10. Docto. in.c.postulasti,de foro compe.& Per.Ancar.post Lap.in.c.vlti.in.4.no.de officio deleg.lib.6. dum tractant cuius loci monachi sunt ciues.

Quid de monacho.

37 QVID AVTEM de domo beneficij ecclesiastici,id est,sacerdotij.nam & hoc quotidie versatur in causis forensibus.Id quod intelligo,si citandus ibi non habitat: quia si habitet, res est sine dubio,per ea quæ suprà diximus.An igitur valeat citatio facta in domo beneficij in quo beneficiarius non habitat? vide text.glo.Inno.tum colum.j.non semel,tum in fi.in.d.c.vltim.& ibi quoque

An clericus citari possit in domo beneficii.

ibi quoque omnino Bald.circa medium,Imo.Card.Flor.Panor.& Barb.extrà de eo qui mit. in pos.glos.in.c.quia in tantùm,in verbo,plures,in fin.& ibi quoque Panor. ad fi.& latiùs Philip. Deci.ext.de præben.Inno.Hosti.Io.And.Anto.& Pano.in.d.c.ex ore,quibus locis suprà citauimus,ext.de priui.Archi.omnino in.c.statutum,col.5.in verbo,actor & reus,& ibi Ioan.And. col.pen.& Domi.& Philip.Fran.vtrunque in.§.cùm verò,illum colum.4.hunc col.j.de reseri. lib.6.eundem Archi.in summa.3.q.6.& in.c.si clericus.11.q.j.Spec.tit.de accusatione.§.j.versi. sed nunquid sufficit.&.§.seq.& ti.de cita.§.j.versi.& no.quòd si.Collect.in.c.ex parte,col. vlti. extrà de foro cõpe.Io.And.Anto.Panor.Maria.& Barb.in.d.c.postulasti,co.ti.Io.And.& Anto.in.c.vlti.eodẽ quoque tit.Bald.in.l.omnes,in.2.no.C.de epi.& cleri,& in.l.senatores,in fin. ff.de senat.& in.l.ab eo,col.vlti.vers.& no.quòd quoddam.C.quo.& quan.iud.& in.d.l.vt perfectiùs,col.vlti.ver.ad sententiã non sufficit,in duobus locis,& ibi quoque Alber.col.2.num.4. & Ang.etiã in duobus locis.C.de anna.excep.& eundem Bald.in.c.dilectus.l.2.circa mediũ,& ibi etiam Anto.Imo.Domi.ext.de reseri.D.à Rota deci.48.valet citatio ad domũ, in.j.addi.in nouis,& iterũ deci.82.in causa,etiam in nouis.& deci.228. voluerunt, etiam in nouis. & deci. 523.nota quòd in causa,in antiquis.Io.Fab.in.§.vlti.col.pen.versi.quid si non reperiatur,Insti. de pœna teme.litig.Ant.& Panor.in.c.causam,de dol.& cõtu.Ro.con.342.quò ad primũ,col. 2.versi.est etiã nulla.& con.361.in casu,colũ.2.vers.nec refragatur.& omnino Card. Flor.in.d. cle.causam.§.quòd si forsan,in.3.no.& latiùs in.4.opp.rursúmque in.2.quæst.& ibi latè Barb. col.49 ver.nota quòd licèt quis,de elect & eundem Cardi.in clem.j.in.2.quæsti.de iudi.& Masue.ti.de adiournamentis,qui est omnium.j.in.§.item & similiter.Steph.Bertran.con.101.quanuis non sit,lib.3.& omnium latissimè Fely.in.d.c.dilectus.l.2.col.j.& multis seq.extrà de reseri. Suprà autem in præcedenti glos.diximus quid de domo habitationis vxoris, vtrùm vir absens ad eam domum citari possit,ibi vide.

39 SED ET QVAESTIONIS est de eo qui detinetur in carcere fortè ob maleficium,an poterit citari ad domum solitæ habitationis,aut quo alio in loco.Et certè glos.no.in. l.2.& ibi quoque Bal.Saly.& Ange.C.quib.ex caus.maio.in integr.restitu.tradunt eum citandũ in domo solitæ habitationis.& sequitur idem Bal.in.l.vlti.in.2.lectu.post princ.ff.de in integr. restitu.vbi eam dicit no.& in.c.dilectis,col.2.versi.ibi plenariam,& ibi quoque Philip.Franci. col.prima,extrà de appellatio.vbi ipse Bal.eam dicit singul.& Guid.Pap.singu.85.citatio ad sententiam.Sed si scire vis plenius an & quomodo incarceratus citari debeat,& possit,vide Bar.in. l.2.in fine,& ibi Saly.Angel.Paul.Cast.Ro.Alexand.columna prima,in fine.& plenissimè Iaso. in.7.not.ff.de in ius vocan.Barthol.in.l.is qui reus,colum.vltima,& ibi Imo.ff.de publi.iudic. & ipsum quoque Barto.consilio.228.Catarina accusauit,columna.2.versicu.quintò quia ipsa. Bald.in.l.ignorare,in fine.C.de restitu.milit.& in sua marga.colum.3.versicul.citandus nõ est. Salyce.in.d.l.2.quibus ex caus.maio.Angel.consilio.65.per habentem,versicul. super secundo. Imo.Paul.Cast.in.l.quæsitum.ff.de re iudica.eundem Paul.in dicta.l.2.C.quib.ex caus.maio.& in.l.sed & si quis.§.j.ff.si quis cautio.& consilio.321.visis actis,in fine,lib.j.& Francis.Aret.consilio.131. consultissime domine Collateralis in causa Ioannis, in fine,& Philip.Francũ.in dicto.c.dilectis.Matthe.Afflict.in tractatu protomixeos,in verbo,vt intra.30.dies,columna.9.versicul.quintò nota.

Incarceratus qua in domo citari debet.

39 SECVNDO PRINCIPALITER quæro, An necesse sit citationem domi factam venisse ad notitiam citati,vt ob eam adstringatur. Plerique omnes negant id necessarium esse, tanquam sit in culpa,quòd non reliquerit procuratorem,aut alium qui nunciare possit.& inter hos glos.in.l.ex consensu.§.vltimo.ff.de appel.& expressiùs in.l.prima.§.vltim.ff. quando appellatũ sit.& in.l.prima.§.item cùm ex edicto,in verbo,propositum,& iterum in verbo,notiam.ff.quæ sentent.sine appella.rescinden.& in dicta.l.vt perfectiùs,in verbo, domicilium,per illum textum,& ibi quoque Bald.qui & hoc dicit procedere in criminalibus,colum.2.versi.attende etiam,& Salyce.etiam columna.2.in.3.oppositione.C.de anna.exceptio.& in.c.caueant, & ibi Card.Alexan.3.quæstione.9.Innocen.in.c.ex literis,extrà de excess.prælato.& in.c.ex tue, colum.2.in verbo,edictum,extrà de cleri.non residen.Speculat.titu.de citati.§.sequitur,versic. sed nunquid sufficit denunciare.Ioan.Andr.in.c.præsumitur,de regu.iuris, libr.6.in mercuri. Dy.in.l.4.§.abesse,& ibi Paul.Cast.in dicto.§.prætor ait,colum.prima, & iterum.2.ff.de dam. infecto. Iacob.Ra.& Alber.in.l.si quis postea.ff.de iudic. Gof.in summa,vt lite non contestat. §.item quæritur quid si edictum.& Alberic.in.l.properandum,in princip.columna.5.numero. 11.C.de iudic. Bart.& Saly.in.l.licèt,per illum text.iuncta glo.C.de repud.& idem Saly.in dicta. l.ab eo,& ibi quoque Angel.per illum textum.& Barb.in additio.Bald. C.quomodo & quando iudex.Cardi.post Zenz.in clementi.prima,in.11.notabi.de foro competen.& omnes vbiq. Et idem de citatione quæ fit per edictum voluit Barth. in.l.& post edictum,in.2. quæstio.ff.de iudici.licèt nonnulli in citatione,quæ domi fit,teneant contrarium,nisi saltem ei familia denunciarit,scilicèt Iacob.Ra.& Alberi.in.l.satis.ff.de in ius vocando.Matthe.Afflict in constitutio. Siciliæ incip.citationis,in primo notabi.in fine.vbi & alios allegat,qui id tamen non dicunt,& iterum columna eiusdem constitutionis.5.versicul.an autem si ista,rursúmque columna penultima,in.14.nota.

An necesse sit hanc citationẽ venire ad notitiam citati.

Universidad de Deusto
Biblioteca

40 ¶Est tamen illud verissimum,quòd quilibet scire præsumitur,quod ad eius domum,quam inhabitat,est denunciatum,glo.in.l.si tutor,in verbo,ostenderis,& ibi Bartol.& Baldus.C.de pericu.tut.Iacob.Aren.& Bald.in.l.scire oportet.§.oportet.ff.de excusatio.tutorum.& Bar.in.l. quidam decedens.§.vltimo.ff.de adminis.tuto.Alberi.in.d.l.vt perfectiùs,colum.2.numero.5. C.de anna.except.vbi id dicit notandum.Bald.in.c.quoniam frequenter.§.porrò,extrà vt lit. non contesta.vbi id tamen ita intelligit,vt sit eius rei leuis præsumptio,nec ob id quis cõstituatur in vera contumacia, nisi ei fuerit denunciatum à domesticis & amicis: de quo posteà dicemus.& idem Bald.in repetitio.l.primæ,column.antepenulti.versicul.tertiò quæritur.ff.de lega.2.& in.d.l.ab eo,columna.3.versicul.sed nunquid præsumitur, vbi & post Iacob. Aren.vbi suprà hoc intelligit,nisi esset absens in loco multùm remoto.idem Bald.autquisquis is fuit,inter consil.illius consil.295.Petri Lombardi,columna prima,lib.3.& consil.126.citatio facta ad domum,in.j.dubio,libro.4.Angel.in.l.de tutela,in.2.not.C.de in integr.restitut.Fulgo.consil. 76. factum super quo,columna vlti.Firmia.in tractatu de episcopo,lib.j.parte.3. versicul.subdi potest alia.

Præsumitur quis scire,quod ad domum eius est denunciatũ.

41 ¶Porrò ipse Ange.con.186.repetito consi.216.visis igitur supradictis,colum.j.scribit ex citatione domi facta præsumi domesticos & familiares id denunciasse citato,per no.à glos.in.l.si legibus.C.de episco.audien.intermisso tamen aliquo spatio,intra quod verisimile sit citatum eorum notitiam habuisse,quæ domi gesta sunt.l.Titius.§.Lucius.ff.de libe.& posthumis.Ideóque Iason,si is est,quidam enim non leuibus argumentis ducti dicunt esse Alexand.in.§.sed istæ,columna.25.versicul.& per ista puto,Institu.de actio.reprehendit Bald. qui in.l.2. §.penultim. in fine.ff.si quis cautio.dicit stari iuramento alicuius,an quod ei denunciatum est ad domũ ipsius, ad suam ipsius notitiam peruenerit:quoniam,vt dicit ipse Iason,cùm præsumptio sit ad eius notitiam peruenisse,non creditur eius iuramento,ad probandum contrarium, per multa quæ ibi allegat.Tamen illud dictum Baldi sequitur ipse Alexã.in.l.de pupillo.§.nunciationem, colum. vlti.ff.de no.ope.nuncia.& in addi.Barto.in.l.inter omnes.§.rectè.ff.de furt.& Alcia. in tracta. præsumptionum,regula.3.in.16.præsumptione, numer.2.Sed & idẽ quoq; voluit Nicol. Mat. in lect.Barthol.in.l.scire oportet.§.sufficit,in fine.ff.de excusat. tuto. & sequitur etiam & dicit sing.Firmia.in tracta.de episc.lib.j.parte.3.col.3.ver.potest autem citatus.

De eadem re.

42 ¶Ex ijs autem illud consequitur, quòd ex hac citatione siue denunciatione aut notificatione facta domi inducitur præsumpta tantùm scientia,& non vera,sicuti nec vera contumacia,vt voluit glos.in clemen.causam,in gloss.penul.& ibi Barb.columna.19.versicul. vnde poterit citari,de elect.& Oldra.& Alberi.in.l.j.§.item cum edicto.ff.quæ sentent.sine appell.rescin.&.D.à Rota deci.49.si fertur sententia,in nouis.& iterum deci.364.cùm iura, etiam in nouis.& deci. 500.nota si feratur,in antiquis,vbi ex hoc dicunt tempus appellandi non currere statim à tempore huius denunciationis,sed tantùm à tempore notitiæ,vt & ipsi volunt deci.137.appellatus, in nouis.& sequitur Philip.Francis.qui tamen limitat in cap.bonæ,columna.6.versicul.octauò debet appellari,extrà de appel.& in.c.concertationi,paulò ante fin. eodem titul.libr.6. & Firmia.in.d.tracta.de episcopo,libro.j.parte.j.columna.2.in.7.quæstio.& iterum eiusdem lib.parte.3.versicul.extrà dicit,vbi ex hoc tradit, eum cui denunciatum est domi,posse appellare,etiã post tempus appellationi præstitutum.quod & voluit Bald.in. l.ea quæ, columna secunda. C. quo.& quando iudex.& iterum in.l.consentaneum,columna.3.versiculo,quæro vtrùm in hac, eodem titul.& Petr. Ancara.consilio.372.pro declaratione,paulò ante finem. Et ita in hoc regno vtimur.Vide tamen glo.in dicta.l.prima.§.vltimo.ff.quando appella.sit.& Bald.in.l.prima. C.quib.ex caus.maio.& in authentic. hodie, columna secunda,versicul. & scias.C.de appellat. vbi de hoc latiùs. Sed & eundem vide in cap.primo,columna.3.versicul.item nota quòd iudex, titul.de milit.vasal.qui contumax est, vbi dicit post Iacobum Arenarium, quòd verus contumax est, si quis citatus ad domum sciuit se citatum, & non comparuit. quod & voluit eo non memorato Alexander in.l.properandum.§. & si quidem, columna secunda,versiculo, ex hac solutione.C.de iudi.de quo tamen vide Alberic.post alios ibi columna.10.versicul. ex prædictis.

Appellandi tẽpus non currit à tempore denunciationis factæ domi.

43 TERTIO PRINCIPALITER QVAERO,An ista citatio siue denunciatio aut oblatio ad domum fieri possit,etiam si citãdus possit reperiri:an verò tum demũ tantùm,si fuerit perquisitus, & non inuentus. Aliqui dicunt indiscriminatim hanc citationem fieri posse,etiam sine perquisitione citandi,per dictam.l.scire oportet.§.qui autem.ff.de excusatione tutor.cùm dicitur,vel in faciem,vel ad domum:quasi nihil interfit, vtrùm horũ fiat,cùm in alternatiuis sufficiat alterum fieri.c.in alternatiuis,de regulis iuris libro.6.cum concordant. ibi adducti.Et est propè similis textus in dicta clement.prima, de foro competen.cùm dicitur, personaliter,vel ad domum. Et in hac opinione expresim fuit Dynus in.l.prima, in principio. ff.de liberis agnoscen.& Lucas Pen.in.l.prouincialium;columna prima,in fine.C.de erogatio. milit.anno. libro.12.& Florianus in.l.prima.§.habitare, columna prima.ff.de ijs qui deiect.vel effud. & Nicol. Neapolita.in lect.Bartho.in dicta.l.scire oportet.§.oportet. ff.de excusatione tutorum.

Citatio aut denunciatio an fieri possit sine perquisitione personæ.

Qui dicunt fieri posse.

Qui contra negant.

44 ¶At maior pars atque potior constanter affirmat,hanc citationem esse succedaneam eius quæ fit in

fit in faciem,vt videlicet fieri non possit, nisi cùm citandus perquisitus inueniri non potuit, per textum optimum in.d.l.prima.§.permittitur.ff.de liberis agnoscen.cùm dicitur,aut ad domum denunciare,si nullius eorum copiam habeat,& ibi not.Iacob.Are.Alber. & Bart.& text. in dicta.l.4.§.prætor.ff.de damno infecto,ibi,dum ei qui abierit,priùs domum denunciari iubeam,& ibi etiam not.Dy.sibi contrarius,Ricard.Malumb.Bart.Alberi.Imo.Pau.Cast. Alex. qui hanc dicit esse communem opinionem,& alij.ff.de damno infect.& etiam text.in.l.aut qui aliter.§.primo,ibi,& si fortè non sit,cui denuncietur.& ibi Alberi.in.3. notabili.ff. quod vi aut clam.& in dicto capitulo causam,& ibi glos.in verbo, ad domum.Panormita. columna prima, versicul.& primò not.Barb.& alij, de dolo & contu. & in dicta elemen.causam,versicu. quòd si forsan,& ibi Pau. Eleaz.Imo.columna prima, & iterum.3.versicu.ex prædictis patet.& Barb. char.antepenulti. versicu.quid autem si iudex,de electio.glos.in.l.si inita.§.si plures,paulò post princip.glos.magnæ.ff.de damno infec.Innocen. & propè omnes in dicto. c. vltimo, de eo qui mit.in possess. Specul.titu.de accusatione.§.primo, versicu.sed nunquid sufficit. Archi. in cap. primo,columna 6.in verbo, infra mensem,de electio.lib.6. Guil.à monte Laud.in cap.primo, in verbo,contemnant,de foro competen. lib.6. Bonifac. Vitel.in tracta. malefici.in titu.forma citationis accusati,colum.prima,versic.sed qualiter debet fieri. Collecta.in cap.cùm in tua,versicu.quid si apparitor,qui ma.accusare possunt.vbi ex hoc quoque dicit post Petrum Bo.quòd si apparitor veniens ad domum eius quem vult citare,eum in itinere reperit,nec aliquid ei dicit, sed iter suum continuans domum eius adit,ibique eum citat,non valet huiusmodi citatio. Bar. in tractatu de citatio.quæstio.2.Alberi.in.l.prima,columna penulti.versicu. sed nunquid.C.de hæredi.instituen.& in.l.vt perfectiùs.C.de anna.exceptio.vbi tamen dicit vidisse se vbique seruari contrarium.& in.4.parte statutorum,quæstio.51. sed nunquid ex citatione. Bald.in.l. vltima, columna prima.C.de iure domi.impet.& in dicta.l.scire oportet.§.primo.ff. de excusatio. tutorum.& in.l.si accusatoribus,columna.2.C.de accusat.& in cap.primo,columna.4. versicu. dicit Andre.de Pis.titũ.de milit.vasal.qui contu.est.& consilio. 48. si creditor,libro. 3. vbi & id dicit procedere in oblatione, quæ alteri debet fieri, vt scilicet domum fieri non possit, nisi perquisito eo, cui fieri debet.& consilio.145 inuentarium,columna prima, lib. 4. & in sua margar.in verbo,citatio,columna prima,versicul.citatio ad domum non est, vbi in id dicit singu. glos.in dicto.§.si plures.Lucas Pen.in.l.penulti.in fine.C.de dignit.lib.12.Fulgo.consilio.76. factum super quo,columna prima. Panormitanus in clemen.prima.& ibi quoque Cardi. Flor. in.2.quæstio de iudiciis,& idem Panormi.consi.43.ex omnibus,colum.prima, lib. 2. & consil. 84.arbitror indubiè,eod.lib.2.idem Cardi.in clemen.prima,in.10.not.de foro competen. Ange. Are.in.§.feræ,columna vltim.Insti.de re.diuisi.& in.§.omnium autem,qui est vlti.colum.2. versicu quæro an sufficiat,Insti.de pœna teme.litig.Ro.consil.454 in re præsenti,colum.2.Nicol.Mil.in suo repertorio,in verbo,citatio prima debet fieri personaliter.Maria.in tracta.de cita.arti.17. versicul.circa septimum.Ferra.in titu.forma respon.rei,in glos.2.colum.3. versicul. ampliùs quæritur. Alexand.consil.2. consyderatis, in princip.lib.3.Lafran.in repeti.cap.quoniam contra falsam,in materia citationum,columna prima, versic. tertiò quæro, de proba.Firmi.in tracta.de episcopo,in.3.parte lib.j.colum.3.versicu.congruenter.Corne.consi.52.in hac consultatione,colum.2.versi.est etiam aliud,lib.4.Guid.Pap.consil.121.indubitanter,in.5. dubio.& singu.82.citatio potest fieri.Card.Alexand.in cap.j.colum.2.titu.de mili.vas. qui contu. est.& omnes vbique de hac re loquentes.Et hoc apertè exprimit nostra consuetudo hîc,cùm dicit, si le retrayant ne peult trouuer lachapteur. Alternatiua autem, quæ in quibusdam iuribus reperitur,vt diximus in præcedenti ver.nõ electionis est,sed ordinis:vt scilicet seruetur prior, si fieri possit:sinminus,posterior,vt alia iura declarant in princip.huius versic. alllegata:nam & similis interpretatio fit in cap.mandato,de præben.lib.6. cum aliis concord. adductis per glos. ibi,& in.d.c.in alternatiuis,de reg.iuris lib.6.

45 ¶Id quod tamen nonnulli intelligunt, nisi quis semel fuerit citatus in faciem. Nam satis erit postea, vt dicunt, eum citari ad domum,etiam si ipse possit reperiri. Ita enim voluit Innocen. in.d.cap.vltim.colum.j.de eo qui mit.in possess.D.à Rota deci. 48. valet citatio,in princip. in nouis.& deci.395.nota valet citatio,in antiquis.Bart.in.d.l.j.§. permittitur, colum. j. ff.de lib. agno.& in.d.l.4.§.prætor ait,col.j. versi.sed quæro an est necesse.ff.de dam.infec.per no.in.l. & post edictum.ff.de iudic.& in authen.qui semel.C.quo. & quan.iud.Bald.in.d.l. vt perfectiùs, colum.2.& ibi quoque Ang.colum.item.2. C. de anna.excep.& in cap. significauit, colum.2. versi.quæro an isti fundatores,extrà de testib.& in.d.c.j.titu.de mili.vas.qui contu.est,& in sua marga.in verbo,citatio,colum.j.versi.citatio ad domum sufficit.Matthe.Afflic. in consti.Siciliæ incip.citationis literæ,in.j.no.Nicol.Mil.in verbo,citatio ad domum ad sententiam.

Quid si semel fuerit citatus in faciem.

46 ¶Intelligunt & alij,vt ante litis contestationem omnino quis debeat citari in personam, si reperiri possit. Post autem litem contestatam possit indiscriminatim,& sine alia perquisitione citari domum. Nam hoc quoque voluit ipse Innocen. in dicto cap.vltimo, columna.2. de eo qui mit.in possess.& Cy.in authen.sed & si quis,in.j.quæstio.C.de testibus,per text.in.d.l.ab eo,vbi idem voluit Bald.colum.vltim.versicu.& nota quòd post litem contestatam.C.quomo.& quãdo iudex.Bart.in.d.l.4.§.prætor ait,colum.vlti.versi.& dico quia ille,& ibi Alberi.colũ.j.ff. de

Quid si lis contestata.

dam.infec,& idem Alberi.in.d.l.vt perfectiùs,post medium.C.de anna.except. Bal.in.d.c.j.col. 4.versi.quæro vbi quis citatur,tit.de mili.vas.qui contu.est.& Ro.d.consil.454.in re præsenti, colum.2.Floria in.l.in lege Aquilia.§.si debitum,col.2.versi.item aduerte quòd quando.ff.ad.l. Aquiliam.& Matthe.Afflic.qui alios allegat, in constitu.Siciliæ inci.probationum incursibus, col.3.in.3.no.Cardi.Alex.in.c.caueant,colum.2.3.q.9.

47 *Quid si semel comparuit in iudicio.*

¶ Intelligunt item alij,vt citatio semper fieri possit ad domum,quãdo citatus antè etiam semel comparuit in iudicio. Hæc enim fuit sententia Bar.in.d.l.j.§.permittitur,in.2.nota.ff.de lib.agno.& in.d.l.4.§.prætor ait,colum.j.vbi suprà,in illis verbis, si verò ab initio. & rursum colũ. vlti.versi.& dico quia ille,& ibi etiam Pau.Cast.post prin.& Alex.qui affert concordant. col.4. ff.de dam.infec.&. D.à Rota.d.deci.48.in nouis,&.d.deci.395.in antiquis. Collect.in.d.c.vlti. colum.j.de eo qui mit.in possess.Pet.Ferra.in titu.forma respon.rei conuenti,colum.3.Firmia. in.d.tracta.de episco.vbi suprà,versi.nec prætereo quòd citatio.D.Aufrer.in stylo curię parlamenti.§.item sciendum est.Nicol.Mil.vbi suprà proximè,versic.ab hinc.2. Sed tu de hoc vide plenissimè per Alexan.in.d.§.prætor ait,colum.vltim.vbi hanc opin.defendit aduersus Imo.& Ro.ibi,& alios citat,qui & ab hac opi.stant.eum ibi omnino videto. Nos autem passim vtimur vt semper in personam fiat,si inueniri possit,aliàs ad domum.

48 *Quid in causis extraordinariis.*

¶ Sed & deniq, id nõnulli intelligũt,vt procedat in causis ordinarijs,& quæ nullã celeritatem desyderãt extraordinariã. In alijs aũt,vt in caussa dãni infect.ex.l.j.ff.de dam.infec.alijsq; quę pronuntur in.l.vlt.ff.de appel.recip.sufficiat partẽ nõ reperiri in iudicio, vt ad domũ citari possit, vt expresim voluit Bar.in.d.l.4.§.prætor ait,col.j.ff.de dam. infec.vbi est optimus text. in hæc verba prætor ait,dũ ei qui aberit domũ denunciari iubeã.Abesse aũt videtur, & qui in iure non est. Is enim loquitur in caussa dam.infec.quæ celeritatem desyderat,vt diximus. nam in alijs,vt subdit Bar.non satis esset illum abesse in iudicio,de quo dicemus in quæstione sequenti.

49 *An necesse sit citandum perquirere in tota Vrbe vel quomodo.*

QVARTO IGITVR CONSEQVENTER QVAERO. An citandus, vt reperiri possit,conquiri debeat in tota ciuitate vel prouincia. An verò satis sit in sua tantùm domo. Et hoc quidem sufficere videtur,vt tradit glos.no.in.§.si verò etiam quidem, aliàs incipit,si verò semel,in verbo examinet, in authen.de exhi.reis.quam sequitur Bald. qui eam dicit sing.in.l.consentaneum,colum.vlti.C.quo.& quando iudex.& rursus in sua marga.in verbo,citatio,col.j.versic. citatio ad domum non est.& Ro. qui & eam dicit sing.d.consi.454.colum.2. ver.nec quidem necesse.& Barb.in.d.cle.caussam,char.antepe.de elect.atque ita in Gallia vtimur. Sed tu tamen de hoc vide pleniùs Inno.& Cardi.Flor.in.d.c.vlt. de eo qui mit in poss. Hosti.Anto.& Panor.latè in.d.c.caussam,de dol.& cont.Bar.in.d.l.j.§.permittitur.ff. de lib.agno. & in.d.§.prætor ait,col.j.& ibi quoque recentiores,& maximè Alex.& Panor.d. consi.43.col.j. versi.2.moueor,lib.2.Cardi.Flor.post antiquiores in.d.cle.caussam,versi.quòd si forsan,in.j.q. & ibi quoque Imo.col.3.de elec.Ferra.tit.forma respon.rei,in glos.2.col.3.verfic.sed circa hoc. Lafran.in repe.d.c.quoniam contra,in materia citationũ,col.2.versi.sed dubitatur in casu.Cardi.Alex.qui eam glo.dicit sing.in.d.c.j.col.2.tit.de milit.vas.qui contu.est.& Matthe. Afflic. in d.constitu.Siciliæ incip.probationum incursibus,col.3.versi.an autem nuncius.Sed ante omnia vide tex.in.l.1.§.dies,versi.adeundi.ff.quan.appel.fit. An autem credatur nuncio dicenti se perquisiuisse citatum,nec inuenisse, ideóque se domum illũ citasse,diximus suprà.§. proximo glo. 6.quæ est in verbo,deulx recors,nume.23. ex eo quoque fit,& duobus seq.

50 *Si statutum dicat quem posse citari in faciem vel ad domum, an cõquiri prius debet.*

QVINTO ITEM CONSEQVENTER QVAERO, quid si statutum dicat simpliciter,quòd quis possit citari in faciem,vel ad domum,vt fit de iure communi,vti suprà diximus in principio.3.quæstionis: non aliter exprimendo,vt priùs cõquiratur,quàm citetur domum. An & tunc tamen primùm conquiri debet,vt domum citari possit, vt de iure communi diximus in dicta.3.quæsti. In qua re doctores nostri variant. Sunt enim nonnulli,qui dicũt id statutum esse intelligendum secundùm ius commune,ideóque nec tunc citationem domum fieri debere,nisi cùm citandus inueniri non potest. In hac enim sententia fuit Franciscus Rampo.in.l.vlti.§.in computatione.C.de iure deliberãdi,prout eum retulere Imola.cius discipulus, & Romanus in. d.l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infect. Fuit & in hac sentẽtia Matheſalanus in.85. notabili,mirabile dictum.& Steph.Pheder.vir cui paucos anteponere ac ne æquare quidem siue comparare ausim,in suo laudatissimo opere de legum interpretatione,in.2.parte princi. pag.2. dum reprehendit Bart.contrarium tenentem in.d.l.4.§.prætor ait,de dam.infect. vt postea dicemus.& rursum expresiùs eiusdem partis pag.12.versi.& ex prædictis. Nam & sunt qui generaliter dicunt statuta omnino esse interpretanda secundùm ius commune, & non vt aliquid addant.& inter cæteros Inno.Hosti.Ioan.Andr.& Compostel.in.c.caussam quæ,de rescrip.& Saly.in.d.l.vlt.§.in computatione.C.de iure delibe.cum concord.ibi adductis à Corne.& cæteris recentioribus.Quibus adde Alcia.Paradoxorum,lib.5.c.15.

51 *Statuta iuri cõsona idipsum confirmant.*

¶ Cuius sententiæ multæ sunt,nec leues rationes. Prima,quia statuta iuri communi cõsona videntur inducta ad confirmationem ipsius.l.quia actionum.ff.de præscrip.verbis.&.§.j.versi.aliquando,Insti.de bono.posses. Ergo non debent ius cõtrarium inducere,aut operari.l.legata inutiliter.ff.de leg.j.&.l.cùm vinum,& ibi Alberic.ff.de trit.vino.& ole.lega.cum si. præsertim cũ eadem res non debeat iure diuerso censeri.l.cum qui ædes.ff.de vsucap.&.c.quia circa, extrà de priuil.

priuil.cũalijs cõcord.à me collectis in repe.l.si vnquã,in verbo,donatione largitus,nu.232. tertia ratio. Id quod tamẽ esset,si huiusmodi statuta ius cõmune confirmarent, & idẽ infirmarent. Et hãc itẽ rationẽ ita cõfirma,quia lex in dubio non præsumitur ijsdẽ verbis vnã rẽ diuersis modis terminare.l.nam hoc iure.ff.de vulg.& pupil.&.l.quãuis.ff.de impub.& alijs substi. cum si.

52 *A legibus antiquis nõ facilè discedendum.*

¶ Secũda ratio,quia cùm leges communes sint multò antiquiores istis legibus municipalibus, & longiori tempore,& pluribus in locis,vtpote in vniuerso propemodum orbe obseruatę,non est ab ipsis facilè & in dubio discedendum.l.minimè.&.l.si de interpretatione.ff.de legib. Nam & à consilijs maiorum nostrorum & prudentiorum non est recedẽdum.c.j.&.c.ne innitaris,extrà de consti.& hinc vetustatis authoritas dicitur,in.§.illud,in prin.in authen.de appel. & facit. c.ita dominus.19.distin.cùm dicitur,quod accepit à veteribus non sequendo,& ibi glo.& text. in.l.testamenta omnia.C.de testa.vbi ita scribitur, mos nanque retinendus est fidelissimæ vetustatis.& alia propè infinita à nobis congesta in nostro tractatu primigeniorum. Constat autem præter legum nostrarum antiquitatem, eas à deo per ora principum fuisse promulgatas.l.2.& ibi not.ff.de legib.&.l.vlti.C.de prescrip.long.tẽpo.& diximus suprà in rub.nu.11. igitur satis. Aut certè per iurisconsultos summos æquitatis arbitros.c. responsa.2.dist.

53 *De eadem re.*

¶ Tertia ratio hæc est.Licèt aliquãdo liceat,atq; expediat leges antiquas mutare.c. non debet, in prin.extrà de consan.& affini.& ibi concor.à glo.& doc.quod & ex externis scriptoribus astruit Liuius grauis author ex.L.Valerij oratione li.4.belli Macedonici, & epistola Artaxerxis, quæ scribitur Esther.16.eodémq;.c.vl. Tamen in rebus nouis cõstituendis euidens esse vtilitas debet,vt recedatur ab eo iure,quod diu æquũ visum est.l.12.d.de consti.prin.&.c. cũ consuetudinis,& ibi glo.vlt.extrà de consue.&.d.c.non debet.& Aristoteles ille Stagirita omniũ philosophorum summus lib.2.Politicorũ.c.6.ad finẽ,multis magnisq; rationibus ostendit,veteres leges vel paulò deteriores non facilè mutandas esse. Ipse aũt Liuius eod.lib.4. Adeo(inquit)nihil motum ex antiquo probabile est: veteribus,nisi quæ vsus euidenter arguit,stari malunt.& Plutarchus in libro Politicorũ ad Traianũ,scribit nouis legibus ingenia populi moderari velle nõ modò nõ facilè,sed nec tutum quidẽ omnino esse. Vt omittã Platonẽ in Minoe miris multisq; modis ac rationibus ostendere legem immutabilem eandémque esse & permanere debere. Cui concinens Cicero lib.3.de re publica,apud Lactantium de vero cultu,qui est lib.6.c.8.Est quidem(inquit)vera lex recta ratio naturæ congruens,diffusa in omnes,constans, sempiterna, &c. Et post pauca. Huic legi nec propagari fas est, neque derogari ex hac aliquid licet, neque tota abrogari potest. Nec verò aut per Senatum,aut per populum solui hac lege possumus.

54 *Statuta iuri cõmuni consonæ censeri esse ius commune.*

¶ Quarta,non est absurdum statuta idẽ omnino concedere atque statuere,quod ius ipsum cõmune: atque sic existimari,censerique ipsum ius cõmune & vetus, non aũt statutum aut ius nouum,vt per glos.& doct.in.c.j.de cõsti.lib.6.Bar.& alios in.l.j.in prin.ff.ad.l.Falci.cũ alijs multis concor.ibi adductis à recentioribus.Et est bonus text.in.c.pastoralis, extrà de fide instru.& in.c.ex parte,le dernier,& ibi Anto.de verborum significatio. Quia potiùs credendum est,statuentes voluisse aut legem veterem fortè obscuram aut ignotam declarare & omnibus innotescere, aut aliquam prauam consuetudinem apertè contrariam, vel etiam dubiam tollere.l.vlti. ibi,ne tamen simplices animos ambiguitas moueat.C.de indic.viduit.&.l.j.§.sed sciendum,ibi, idem dixisse,ne qua dubitatio superesset.ff.de ædili.edic.&.l.j.in princ.ff.de æstima.acti.cum alijs si.à me adductis infrà eo.tit.§.21.glo.j.nume.4.at vnum hîc hon omiserim.

55 *Statuta loquẽtia in materia iuris cõmunis ab eodẽ interpretationẽ recipere.*

¶ Quinta ratio eadémque huius loci postrema hæc est. Statutum loquens in materia iuris communis recipit omnes interpretationes,limitationes,ampliationes, & restrictiones ipsius iuris.l. ius autem ciuile,à contrario sensu.ff.de iustit.& iur.&.l.Cæsar.ff.de publi.& vectig.&.l.2.C.de noxali.&.l.vlt.C.de testa.milit.&.c.cũ dilectus,& ibi Anto.Imo.& alij,extrà de consuetud.vbi etiam verba consuetudinis sunt improprianda,vt concordent conueniántque cum iure cõmuni,&.c.cùm ad audientiam,& ibi Panor.de cleri.nõ resid.& iterum cap.cùm dilectus,& ibi Io. And.& idem quoque Panor.eo.tit.& voluerunt Inno.Hosti.Compostel.Ioan.Andr. & Panor. in cap.caussam quæ,de rescrip.cum infinitis si.& concord.à me congestis in libro, cui titulum nuncupaui,nihil frustra,vbi & aliàs multas rationes pro hac parte afferemus.

56 *Qui contrariũ tenent.*

CONTRARIVM TAMEN, vt scilicet in casu dicti statuti possit reus citari in faciem,vel ad domũ primo loco & sine alia personæ perquisitione, vt id statutum hoc addere videatur iuri communi,nec sit superuacuum,magna authoritate censet Bart.vt iam diximus post Dy.in.d.l.4.§.prætor ait,col.2.versi.quæro quid si statutum,& ibi quoque Imo.Pau.Cast. Ro. & Alex.ff.de dam.infect.Anto.in.c.caussam,& ibi etiam Panor.col.3.de dol.& contu. idẽ Anto.in cle.caussam,& ibi quoque Imo.col.4.versi.quid etiã si statutum,de electio.ipse Panor.in. d.c.caussam,ad fi.de rescrip.& in.d.c.cùm dilectus,col.5.ver.3.modo,de cõsuet.& in rub.de regular.& in.c.pastoralis,in prin.dũ allegat Bar.in.d.§.prætor ait,extrà de appel.& in.d.c.ex parte,col.2.de verbo.signifi.& con.19.videndum est primò,post medium,lib.1.& con.91. postulato,&c.quò ad primum,col.2.eo.lib.j.& con.36.circa primũ dubium,col.vlt.in prin.li.2.& cõs. 42.in quæstione domini,post medium,eod.lib.2.Imola in.d.c.vlti.de eo qui mitti.in possessio. Fulgo.con.76.factum super quo,in.j.dubio.Ioan.Plat.in.l.palatinas.C.de collat.fund. fisca.lib. 11.Barb.in.l.stipulationum.§.satisacceptio,col.3.ff.de verbo.obligat.& con.18.clementissimi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

col.vlt.lib.1.& con.51.scripsit sapientiæ fons,col.12.co.lib.1.& con.23.sapiētissimus,col.3.libr. 2.& con.50.præclarè,col.5.co.li.2.& con.51.illud in medium referā,col.4.li.3.& inter cō.Calca.con.28.illud afferā,col.4.ver.procedo ad incœptum.Ferra.in tit.forma respon.rei conuēti, in glo.2.col.4.ver.sed quid dices.Lafran.in repe.c.quoniā contra,in materia citationum,col.1. ver.si tamen statuto.Philip.Frā.in.c.pastoralis,col.1.extrà de appel.Soci.si is est,in tract.fal.regula.53.citādus personaliter,in vlt.fal.& nouissimè Alciat.in li.1.de verb.signifi.char.5. Suntq; huius partis multæ,magnæque ratiōes,quas huc adducere esset immēsi & operis & laboris.Sed nos hæc affatim abundeque tractabimus in nostro illo libro,nihil frustra,vbi videre poteris.

57 *Qui distinguūt*

¶ Nec desunt tamen qui in hac re distinguunt, sitne quæstio magni præiudicij, an modici: vt priori casu obtineat prima opinio,quæ dicit necesse esse priùs personam inquiri, etiam in casu huius statuti.Posteriori,secunda prævaleat.In hac enim opinione fuit Imo.in.d.l.4.§. ait prætor, & ibi quoque Roma.qui id dicit satis esse æquum.ff.de dam.infect.de quo latissimè disputat Barb.in.d.cle.caussam,vbi suprà citauimus, de elect.vbi omnino vide,neque enim decreuimus hanc rem aliter disputare.

IN FI. EIVSDEM §. GLOSSA.3. ET VLTI.

1 *Vtrum oblatio retractus primo loco possit fieri apud acta*

HIC ERGO DICITVR, quòd si consanguineus nō potest reperire emptorem,debet offerre vxori,vel domicilio.Sed quid de eo, quod iam sæpius ex facto vidimus.Nā plerunque consanguineus primo loco facit huiusmodi oblationem apud acta iudicis,eúmque per nuncium publicum denunciari facit emptori,eumque citari super ea oblatione retractus processurum,& interim fortè trāsit annus retractus,nec fit alia oblatio emptori, aut eius vxori vel domicilio, vt hìc iubetur fieri.An satis erit?Ego de ea re aliquando interrogatus respondi id quidem non esse satis.Nam cùm statutum nostrum nuncupatim requirat adiri emptorem : & si reperiri non possit,eius vxorem,aut domicilium:non est satisfactum statuto.Nam & de iure communi citationes,denunciationes,& alia id genus fieri debēt vel personæ,vel domicilio, vel certis casibus procuratori,vel si cætera desint,proclamare sine edicto publico,vt plenè no.in leg.4.§. prætor ait.ff.de dam.infect.cum si.

2 *Persona primū requirēda, etiā in extraiudicialibus. Citatio per edictum publicum omnium postrema.*

¶ Immo nec cætera locum habent,nisi cùm persona reperiri nō potest,vt plenè diximus suprà in glo.præcedenti,in.3.quæsti.prin.& apertè declarat nostra consuetudo,cū dicit, si le retrayāt ne peult trouuer lachapteur.Nam & id non solùm procedit in citationibus,sed & in alijs denūciationibus etiam extraiudicialibus,vt scilicet in eis quoque sit primo loco requirēda persona, vt nuncupatim scribit Ioan.Fab.in.§.vlti.paulò ante fi.Insti.de pœn.teme.litig.Et quod fit per edictum publicum siue per præconem (vt id obiter & plenius dicā,dixi enim superius) est omnium postremum,id est,cùm cætera illa remedia desunt,vt per Bar.in extraiud.ad reprimendū, in verbo,per edictum,post prin.Bal.in.l.vt perfectius,col.2.non semel.C.de anna.except, & in. l.inter minores,in.j.lect.in fi.ff.de resti.in inte.Cardi.Flor.in cle.j.in.j.quæst.de iudici.& est bona glo.in.l.si finita.§.si plures,post prin,in versi.vel si non inuenitur.ff.de dam.infect.quam ita allegat,& dicit no.Bald.in sua margar.in verbo,citatio per præconem, vbi tamen erranter eam citat ex.§.Iulianus,eiusdem.l.

3 *Consignatio et depositio non debet fieri, nisi cū pecunia oblata recusatur.*

¶ Quin cùm solutio facienda est alicui,tū demū oblatio, consignatio,& depositio debet fieri, quando ille dolosè recusat accipere,& non aliàs,vt est text.not.in.§. illud quoque, in authen.vt exact.instan.dor.cum si.Nec enim cōsignare & deponere soluere est.Bar.in.l.item liberatur.§.j. ff.quib.mo.pig.vel hypo.soluit.vt nec restituere est.Paul.Cast.con.65.viso quodā libello, col.j. ver.quædā aliæ causſæ,lib.1.in id allegans Bar.in.l.si constante,in.5.q.2.quæst.princ.ff.sol. matri.& in.l.si quis sic stipuletur,eo.titu.Nam solutā pecuniam intelligimus,si numerata sit creditori.l.solutam,in prin.ff.de solutio.Et bene facit quod tradit Philip.Deci. loquens de expensis contumaciæ,con.34.cuius superscriptio incipit,an & quando,col.vlti.versi. postremò.

4 *Oblatio ei facienda est,qui potest liberare*

¶ Sed & quod plus est,cùm oblatio necessaria est,ea facienda est ei,qui potest recipere, & offerentem liberare,non alijs.l.si reus paratus.ff.de procurat.in illis verbis, huic loco accommodatissimis.suspectus videri potest,qui præsente domino pecuniam non obtulerit. quam quidem. l.ad hoc annotat Bald.in.l.acceptam,colum.3.in.3.quæstio.C.de vsur.Ideo Bald. ipse in ea.l.si reus,eam no.pro debitoribus absentium creditorum,qui non reperiunt,cui offerant: vt adeant iudicem,& illius mandato deponant.Subdítque tamen tutiùs esse, vt priùs fiat aliquod proclama.per no.in.l.si eo tempore.C.de distract.pigno.& in.l.si prædio.ff.de in diem adiecti.& in.l. Labeo.ff.de nauti.fœno.& hoc quoq; vóluit ante eum Bart.in.d.l.si reus paratus,in fi.& eos sequitur Corne.con.312.videtur in hac,colum.vlt.versi.dicēt non fit,lib.4.& Steph.Bertran.cōs. 320.sententia,col.2.versi.fuerunt item, lib.j.

5 *Prædictorum confirmatio.*

¶ Quid plura?cùm text.habeamus id expressim probantē,nihil scilicet prodesse consignationē & depositionem pecuniæ,nisi ea priùs fuerit oblata ei,cui solui debet,in.l.2.& ibi Saly.in.j.no. C.de vsur.quā ad hoc expēdit,& citat glo.in.d.l.acceptā,in glo.vlt.post prin.& ibi quoq; Ang. col.vlt.ver.sola verò depositio,eo.tit.de vsur.Nisi tamē,vt dicit ea glo.absens sit is, cui solutio; proindeq;

proindéque oblatio facienda est,per tex.optimum,qui & id quoque probat quod diximus, adeundum scilicet esse primo loco creditorem,in.l.si creditor,eo.tit.& sequitur Pau.Ca.qui optimè eam glo.declarat,in.d.l.acceptam,colum.pen.versi.quantùm ad secundum, & ibi ante eos Azo in summa eiusdem tit.in.fi.Et idem quoque voluit & respondit Iason consil.9. venerabilis aut reuerende,colum.pen.versi.minùs etiam valet,libr.j.Et facit quod tradit Bald.in.l.cùm hi. §.vlti.in.j.lec.ff.de transac.quòd si ex statuto pœna corporalis succedat pecuniariæ,si hæc soluta non fuerit,non sufficit pecuniam deponere apud fiscum,vt euitetur pœna corporalis.Et tradit generaliter Ludo.Gozad.consi.71. in caussa domini,colum.3.numero.7.depositum nihil prodesse,quando est persona cui solui potest,& allegat alios,vt ibi videre poteris.

6 *De eadem re.*

¶ Ideoque Iason ipse,aut si quis alius fuit,inter con.ipsius,con.216.Gabriel, respondit in casu eiusdem Iaso.qui fundum emerat ea lege,vt venditor posset redimere intra certum tempus offerendo precium vēditionis:venditorē non satisfeciſſe ei legi,qui non adito Iasone fecerat oblationem & consignationem precij apud acta,vel alibi iussu iudicis,eúmque citari fecerat processurum in ea caussa reuenditionis.Nam eum primùm debuisse ire ad domum Iasonis,& ei offerre precium,& eo recusante consignare,ex sententia Bar.in.l.item illa,in princ.col.2.ff. de constit.pecu.vbi dicit quòd quādo per solutionem vel oblationem volo mihi aliquid acquirere,teneor ire ad domum creditoris,licèt etiam sit diuersi fori,per.l.cùm quidam.C.de condi.insert. &.l.pen.in fi.ff.de condi.& demon.Et idem tenent Cano.in.c. significante, extrà de pigno.& Saly.in.d.l.acceptam,col.3.versi.distinguo sic pro præsenti.& Pet.Anca.con.86.pro faciliori, vbi & alia multa in id allegat.& Pau.Cast.in.d.l.pen.de condi.& demon.Bal autem in.d.l.item illa,etiam in princ.col.j.dicit,quòd cùm volumus constituere aliquē in mora per interpellationem,debet ea interpellatio fieri ad personam eius,cui fit:& si is non reperitur,debet fieri ad domum ipsius,per.l.si dictum.§.vlti.ff.de euicti.& alia iura.

Ad domum creditoris etiā diuersi fori debet ire, qui sibi vult acquirere.

7 *An satis sit offerre procuratori.*

ET EX IIS QVOQVE potes intelligere,non satis esse consanguineū offerre procuratori emptoris.quod & in simili voluit glo.in cle.caussam,versi. intimatio verò,in verbo,appellatum,& ibi Cardi.Flor.in.7.quæsti.& Imo.col.antepe.de electi.lib.6.Bar. loquens de protestatione,in.l.4.§.prætor ait,col.2.ver.an debeat fieri.ff.de dam.infect.& in.l.non solū.§.morte,col.pe.versi.quæro cui debeat fieri ista protestatio.ff.de ope.no.nunciatio.Bal.in.l.item veniunt.§.petitum,per eum tex.ff.de peti.hæredita.Alberi.in.d.l.si dictum.§. vlti.ff.de euictio. & in.l.mora,col.4.nu.15.versi.sed nunquid.ff.de vsur.hoc intelligens, nisi sit procurator cum libera.& rursum in.l.j.in princ.col.vlti.ff.de libe.agno.vbi respondet ad eum text.qui videbatur astruere contrarium.Roma.& Alex.qui eam glos.dicunt sing.& Iason qui eam dicit not. in illo ipso.§.in ea quæsti.cui & quo tempore fiat protestatio inhibitiua.Io.Mo. & Ioan. And.in cap. generali,de regu.iuris lib.6.idem Ioan.And.in cap.vlti.de dol.& contu.Ioan.Fab.in.§.vlt.col. pen.versic.sed nunquid sufficit,& sequen.Insti.de pœna teme.liti.& in.l.in minorum, col.j.C. in qui.cau.in inte.restit.non est necesſ.vbi etiam intelligit, nisi habeat liberam. Et idē fortè (inquit) si generalem.Paul.Cā.in.l.si procuratori,in fi.ff.de verbo.oblig.cum his quæ diximus suprà.§.j.in glos.13.in verbo,lachapteur, nume.31.an autem sit,& seq.Sed quibus adde non rectè solui nisi creditori,aut ei qui ab eo habet mādatum speciale vel generale cum libera.l.vero procuratori,in prin.& .l.qui hominem.§.si Titium.ff.de soluti.& id per eos text.voluit Alex.consi. 120.ponderatis,colum.2.lib.5.& doc.vbique.

Sed an primū procuratori, an domicilio offerri debet.

8 *An in subsidiū.*

¶ Quod intelligunt omnes,nisi in subsidium,cùm scilicet copia domini haberi non potest,secundùm tex.no.in.l.aut qui aliter.§.& si fortè.ff.quod vi aut clam, vbi ita scribitur.Et si fortè non sit cui denuncietur,neque dolo malo factum sit,ne sit:amicis denique,aut procuratori, aut ad domum denunciandum est.& in.d.l.4.§.prætor ait,de dam.infect.cùm dicitur, quòd si nec habitationem habeat,ad ipsum prædium erit denunciandum,vel procuratori eius,& ibi Alber. col.j.versi.vidi dubitari,dicit citationem ad domum debere præcedere eam,quæ fit ad procuratorem.& dicit ita se obtinuisse,per eum tex.& tex.in.l.meminerint.C.vnde vi, vbi scribitur in hæc verba,conueniendos dominos locorum esse:aut si fortè defuerint, eorum actores ad insinuandas sententias,procuratoréque esse quærendos.& ibi Bar.col.2.versi. quæro dicitur hìc, atque etiam optimus text.in capit.caussam,& ibi glo.in verbo,ad domum,post prin.& alij, extrà de do.& contu.Alberi.loquens de denunciatione,in.d.l.si dictum.§.vlti.ff.de euictio.& docto.vbique.Sed ad illud quod diximus suprà ex Alberi.scilicet citationem procuratoris eā præcedere debere,quæ fit ad domum,vide omnino Bar.in.l.4.§.prætor ait,colum.2.versicu.quæro an debeat,& ibi quoque Imo.& Roma.ff.de dam.infecto.Anto.in cle.caussam, & ibi quoq; Imo.col.4.versi.quæro vlteriùs,& Barb.char.pen.ver.sed antequam citatio, de electi.Anto.& Panor.in.d.c.caussam,de dol.& contu.

In dubio quod tutius est sequendum est.

9 ¶ Ego verò in hoc casu nostræ consuetudinis tutius esse arbitror,vt si emptor absit, fiat oblatio vxori aut domicilio,vt satisfiat huic nostræ consuetudini:& si desint, procuratori. Quanquam sustineri potest satis esse,si fiat procuratori,cùm ipse dominus abest,per ea quę dicta sunt. Sed obuiandum est,quātùm maximè fieri potest,periculo diuersitatis opinionum : & quod tutius est, sequendum, exemplo summi pontificis in cap.vltim.versicul.quia verò,ibi, quod tutius est sequentes, extrà de presby. non bapti.Nam & id in dubio aliàs semper faciendum mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

net.c.ad audientiam,extrà de homi.&.c.illud,de cleri.excommuni.& ibi concor.in glos.quibus & tu addere potes.l.4.§.toties.ff.de dam.infect.&.l.ea quæ in partes.§.1.ff.de reg.iuris.

10 *Quid si fiat procuratori, non ignorante domino.*

¶ Sed & id quod de procuratore dictum est,posset fortè alio modo intelligi,vt scilicet non valeat oblatio ei facta,nisi non ignorante emptore ipsi procuratori facta sit, vt de denunciatione, quam facit emptor venditori,vt adsit liti motæ super re vendita, dicitur in.d.leg. si dictum.§.si præsente.ff.de euicti. Verùm nec id mihi tutum satis esse videtur,illis rationibus suprà adductis: præsertim quòd oblatio ei facienda est,qui recipere potest,& liberare,vt diximus suprà num.4. Id quod procurator minimè facere potest sine speciali mandato, aut omnium negociorum administratione,vt suprà diximus nume.7. Adeo vt dubitetur,possitne solui procuratori dato ad exigendum,quado & nonnulli teneant,ei solui non posse,& inter hos Specul. titu.de procurato.§.vt autem,versi.notabiliter,& Roma.in.l.non solùm,quæ est.3.ff.solu.matri.& Guid.Pap. deci.Delphi.526.executio,in fi. Quanquam in hoc vltimo maior pars nostrorum contrarium tenet,vt videre poteris apud Alexan.in.d.l.non solùm,colum.2.in.2.no. Illud autem inter omnes conuenit procuratorem ad lites etiam cum libera non posse recipere solutionem.l. hoc iure,& ibi doc.ff.de solu.& no.in.l.si procurator.ff.de condi.indebi.Bart.in.l.qui Romæ.§.Callimachus.ff.de verbo.oblig. Quid autem de alio procuratore cum libera,diximus suprà.§.j.glo. 13.in verbo,lachapteur,d.numero.31.an autem sit satis,& seq.

An solui possit procuratori dato ad exigendū Quid de procuratore dato ad lites cū libera.

11 *Quid si procurator emptoris præsentis et tacentis admittat cōsanguineum.*

¶ Verùm si procurator præsente domino & tacente,nomine illius admitteret consanguineum offerentem ad retractum, posset videri id præiudicare domino non contradicenti, ex sententia Inno.in.c.ex parte decani,in verbo,protulistis,versi.& ex hoc, extrà de rescrip. cum multis cōcord.adductis per Roma.con.170.sciebant,in prin.& Alex.in.l.2.§.voluntatem,col.2.versic.& de materia.ff.sol.matri.& in.l.vlti.col.26.vers.pro hoc etiam & quartò,cum multis seq.ff.de re iudic.& con.157.viso instrumento,col.3.ver.bene facit,lib.2.& Barb.cons.6.scriptum est,col. 5.lib.1.& con.70.præclarè,col.3.versi.præmitto,lib.2.& consi.17.à Ioue,col.2.&.3.lib.3.& cō. 73.eiusdem initij, col.5.lib.3.& con.46.illud adducitur,col.4.versi.præterea videtur, lib.4.& consi.62.Paulus,col.pen.cod.lib.4.& consi.71 illud afferam,col.2.cod.lib.4.& Fely.in.c.fraternitatis,col.4.extrà de testib.& Matthe.Afflic.deci.Neapo.308.Franciscus,nume.6.7.8. Sed ij propè omnes loquuntur de actibus iudicialibus. & multi eorum expressè dicunt aliud esse in extraiudicialibus.& præter eos Cardi.Flor.in.d.c.ex parte,& iterum in.c.cùm olim,leg.j.de offi.deleg.& Alexand.consi.80.viso,col.4.versi.3.respondeo,lib.4.vbi & alios citat.

12 *De eadem re.*

¶ Sed nec omnes id concedunt in iudicialibus,& inter hos ipsemet Inno.sibi contrarius,Anto.& Imo.in.c.quāuis,de re iudic.allegantes in id.l.j.C.quib.res iud.non nocet.&.l. sed & hæ. ff.de procurato.& alia quædam iura.atque etiam Dy.in.l.vlt.in sua distinctiõe,& ibi etiã Raph. Co.ff.de re iudic.per.l.iam tamen.§.in hac,leg.2.ff.iudic.sol. & not.in.l.etiam.C.mandati,& in leg.ex parte,in princip.in glo.ff.famil.hercis.& præterea Cy.in.l.si pecuniam. C. de nego.gest. per.d.§.in hac.Anto.& Imo.in.d.c.ex parte decani, de rescrip.idem Imo.in.d.c.cùm olim,le.j. de offic.deleg.& in.d.§.voluntatem:Cardi.Flo.in cle.j.de procurat.Domi.in.c. qui ad agendū, eo.tit.libr.6.Alex.d.con.80.quo loco suprà citauimus,lib.4.vbi & alios quoque citat.& Barb. qui alios item allegat,con.46.scripsit,col.3.vers.capio modò,lib.2.Ea autē.l.si dictum.§.si præsente,quæ alias sententias iuuat(ne id omittam)loquitur in simplici denunciatione.

13 *Dominus sciēs & tacens videtur cōsentire procuratori excedenti mādatum.*

¶ Quanquam & aliud est,quod & priorem illam sententiam confirmat,nempe quòd dominus sciens procuratorem excedere mandatum,& non contradicens, videtur consentire, per.d.c.cū olim,leg.j.juncta glo.in verbo,protinus,in prin.& ibi Panor.& alij,extrà de offi.deleg.&.c.j.in fi.extrà de lit.non conteſt.Ioan.Mona.in.c.cùm quis,& ibi quoque Io.And.& Domi. vterque col.j.de sent.ex com.lib.6.vbi allegant alia iura.And.Iser.in.c.j.§.pen.titu.de prohibi.feud.aliena.per Feder.Oldra.con.199.pro fundamento,col.2.versi.ad istud respondetur,vbi & alia multa iura allegat.D.à Rota deci.428.si habent,col.2.in nouis.Anto.in.c.cæterùm,col.vlti.versic. quid si dominus,extrà de re iudi.Imo.in.d.l.vlti.in vlti.char.ff.de re indic.Nicol.Mil.in suo repertorio,versi.procurator si aliquid,& iterum versi.ratificare potest, cum alijs multis concord. collectis ab Alexand.d.con.80.col.4.vers.nec ob.lib.4.& con.84.super consultatione,colum. j.lib.5.& Fely.in.d.c.cùm olim,leg.1.col.2.versi.nota ibi statim. Ex quibus etiam poteris intelligere id procedere in actibus requirentibus speciale mandatū. Quibus etiam adde Philip. Deci.con.437.repetito con.672.quæritur breuiter,col.j.& con.672.post prin.

14 *Tacens an pro consentiente habeatur.vide.16*

¶ Sed & id quoque multi non admittunt, constanter affirmantes id tantùm procedere in casibus quibusdam specialibus. Alias autem regulariter sciens & patiens non haberetur pro cōsentiente, nisi in ijs quæ ad sui ipsius commodum spectarent, per.l.filiusfa.§.inuitus.ff.de procur. Ita enim expressè & intrepidè voluit Saly.doc.non paruæ authoritatis in.l.j.§.magistrum autē. ff.de exercito.actio.& sequitur ipse Alexan.d.consi.80.vbi etiam suprà citauimus. Et idem ante eos,licèt non allegent,propemodum voluit Bal.qui nulli vnquam sententiæ defuit,vt sæpius diximus,quisque omnium nostrorum doc.copiam superauit,in.d.c.ex parte decani,col.3.vers.sed immo videtur,extrà de rescrip.dum respondet ad.d.§.magistrum.& ante omnes expressim Bar. in.l.j.in princ.ff.de nego.gest.quem nuncupatim citat & sequitur Alex.loquens in casu solutionis factæ alteri,qui est casus noster,con.120.ponderatis,colum.2.lib.5.

¶ Sunt

15 *Mandatum rē nouare videtur,qui reuocatum patitur excercere.*

¶ Sunt aūt(ne & id prætermittā) qui dicunt q̄ si procurator meus à me scilicet ad aliquid cōstitutus,& postea reuocatus exerceat id suum munus me sciente,& patiente,videor tacitè mandatum meū renouare. Ita enim voluit Imo.in.d.c.ex parte decani,de rescript.& in.d.c. cū olim. l.j.de offi.deleg.& in.d.l.2.voluntatem.ff.solu.matri.& in.d.l.vlti.ff.de re iudica. & Domi.in.d. c.qui ad agendum,de procur.lib.6.Alex.d.con.128.in fi.lib.6.ar.no.per glo.in.l.semper qui nō prohibet.ff.de regu.iuris.& in.l.si pecuniam.C.de nego.gest.&.l. cùm quis.§.j.ff. de solutio.& in.l.cùm filius.§.hæres.ff.de leg.2. Et id quidem ex eo cōfirmatur quod in simili dicimus de renouatione locationis,in.l.item quæritur.§.qui impleto.ff.loca.cum si.

16 *Decisio quæstionis.*

¶ Ego aūt,vt id tandē diffinia,arbitror emptorē præsentem & nō contradicētem, cùm consanguineus alteri tanquā procuratori aut negociorū gestori nomine ipsius emptoris pecuniam offert,& soluit pro retractu,sibi præiudicare,hac ratione,quòd cùm aliquis scit alium gerere actū, qui eo inuito geri non potest,nec contradicit:is videtur ei actui consentire.l.vlt.ff. quod cū eo. & no.glo.in.c.is qui tacet,circa medium,de reg.iuris,lib.6.cū si. Nemo aūt inuito & contradicente me potest recipere solutionē,quæ mihi fieri debet.l.inuito.C.de solut.&.l.vero procuratori.ff.eo.ti.&.c.ea te,extrà de iureiur. Qua ratione Guid.Pap.deci.Delphi.173.in dicto,tenuit dominum scientem & patientem alium recipere solutionē pensionis emphyteuticæ nomine ipsius,sibi ita præiudicare,vt emphyteuta,qui sic soluit,liberetur:nec cadat emphyteusi.

17 *Quid faciendum est,cū emptor nec vxorem,nec domiciliū,nec procuratorē habet*

SED QVID SI IGNORATVR, quo in loco sit emptor qui abest,nec fortè habet vxorem,nec domicilium,nec procuratorem,quibus hanc retractus oblationē possit facere. Quid ei faciēdū est? Et tūc certè satis erit adire iudicē, vt in simili dicitur in.l.in cōtractibus.§. in omni,ibi,vel si abesse,&c.C.de non numera.pecu.& in.l.si creditori,in fi.cū dicitur,absente verò creditore præsidem super hoc interpellare debueras,& ibi Bal.& Saly. C.de vsur. Et facit tex.in.l.vt perfectiùs,post princi.& ibi Bar.C.de anna. excep.& in.l.2.ff.de nauti.fœno.& in.§. hæc de præscriptionibus,versi.is autem.16.quæst.3.& quod voluit Bar.in.l.si reus paratus,in fi. & ibi post eum Pau.Ca.paulò ante medium.ff.de procurato.quòd quando aliquis vult soluere, vt pœnam euitet,nec reperitur is,cui soluere debet, potest adire iudicem, & coram eo offerre. quod & voluerunt Inno.Hostien.& Io.Andr.in.c. significante, in verbo,remiserit,extrà de pigno. Multæ autem huius regni cōsuetudines super hoc casu priuatim prouiderunt, vt apud Senonenses.c.46.Trecenses.c.159.Turonenses tit.de retraictz,cap.38.Cenomanenses cap.362.& 423.Andegauenses.c.351.Borbonienses.c.429.

Consuetudines de ea re.

18 *An necesse sit adire iudicem.*

HAEC TAMEN INTELLIGE, vt scilicet possit adiri iudex à cōsanguineo.Sed vtrùm id necessarium sit,ne tempus ei labatur, quæstionis est.Et profectò necessarium esse tradit ex presūm in huiusmodi rebus Hosti.in summa titul.de oblati.§.j.versic.item requiritur.& Bar.in.d.l.si reus paratus.& nō obscurè sentiunt cæteri suprà citati. Quibus addere potes quod tradit Bald.in.c.j.paulò ante fi.post glos.ibi, extrà de eo qui mitti.in possess.quòd cautio,quam tex.ibi iubet dari,debet offerri & præstari parti,si adsit: sinminùs,iudici:& si is quoque absit, apud acta nomine publico actorum,per.l.non quasi.ff.rem pupil.saluam fore. Et facit etiam tex. in.d.l.vt perfectiùs.C.de anna.excepti.cum si.

19 *An necesse sit protestari.*

¶ Verùm Alex.con.92.perspectis,col.4.versi.nec ob.quod no.lib.j.tradit illam sententiā intelligi in casib us,in quibus requiritur consignatio & depositio,vti etiam loquitur.d.l.si reus,& ibi declarat Bal.& Pau.Ca.& ipse Bar.in.l.si seruum.§.videamus,in fi.ff.de verbo.obligat.& in l.item illa.ff.de consti.pecu.vbi dicit satis esse, si debitor non habeat cui soluat,protestetúrque se paratum soluere,si haberet.Sed & Alberi.in.l.acceptam,col.3.versi.sed quid si creditor.C.de vsur.dicit,quòd si creditor abest,nec reliquit procuratorem,nō incidit debitor in pœnam,per. l.pecuniæ.§.j.&.l.cùm quidam.§.si pupillo.ff.de vsur.&.l.item illa.ff.de constit.pecu. Cautius tamen esse adire iudicem,& protestari,per.d.l.si creditrici.& Bal.in.l.in contractibus.§.vlti.C. de non numera.pecu.dicit quòd cùm aduersarius non potest reperiri,sufficit protestari.& idē quoque voluit ipse Alexan.consil.20.circa consultationem, col.2.lib.7. Et facit quod in simili tradit Cardi.Alexā.in.cap.j.col.2.versi.quæro si vallasus,titu.quæ fuit pri.cau.amit.bene.quòd si vasallus non possit inuenire dominum,vt ab eo petat inuestituram,sufficit idipsum protestari coram testibus.

20 *De eadem re.*

¶ Quin Alex.ipse.d.cō.92.vbi sup.lib.j.cōstāter asserit,cū aduersarius nō reperitur,nō necesse esse id protestari,per.l.si fundus.§.Marcellus, qui est vlti.ff.de lege cōmis. &.d.l.pecuniæ.§.j. ver.si tamē.& iterū.d.l.cū quidā.§.si pupillo.ff.de vsur.Quod & idē respōdet Ioan.Ana.con.5. visa narratiõe,col.2.ver.& dato quòd nō,& ibi Ludo.Bolo.in addi.illius cō.ver. nec obstat doctrina,& latè Frā.Are.cō. 163.verū est,quē omnino vide i.3.primis col. & Philip.Deci.cō.566. promisit. Anto.paulò ante fi.Et faciūt quæ scribit ipse Alex.cōs.41.visis,col.j.& sequē.lib.4.Et quod scribitur in.l.si dictū.§.si præsente,ver.& si nihil.ff.de euicti.vbi si emptor qui vult denūciare venditori,vt adsit liti motæ super re vendita, non potest scire vbi venditor sit,æquè committitur stipulatio aduersus eū,ac si sibi denunciatū fuisset:etiā si nihil venditor fecerit,quò minùs ei denunciari possit. Et in hanc sententiam inclinant qui in huiusmodi rebus dicunt esse tutius,aut consulunt protestari,tanquam id sentiant non esse necessarium. Id enim facit Bart. in. l.j.§.dies,ver.vltimò no.C.quādo appel.sit,& Panor.in.c.caussam, col.j. in fi.extrà de re iudic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

21 ¶ Verùm tex.in.d.l.2.& ibi Alber.ff.de nauti.fœno.requirit protestationem,nam ita scribitur, *De eadem re.* si nemo sit qui à parte promissoris interpellari possit,id ipsum testatione complecti debere, vt pro petitione id cederet.Et facit etiam tex.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori,& ibi glo.Bart. in.16.quæsti.Ro.Alex.sibi contrarius,col.3.versi.item not.& cæteri.ff.de no.ope.nunciat.& in leg.vlti.ff.de lege commiss.in.c.pastoralis,in fi.& ibi Anto.extrà de offi.ordi.& in cap.vlti,& ibi quoque Anto.& Imo.extrà de appel. Et voluit etiam glos.in.c.1.§.si quis verò aliquod,in verbo,potestatem,tit.de pac.tenen.& in.c.1.in verbo,mandatum,versi.si verò primus,extrà de rescrip.& in.c.plerunque,in fi.& ibi Anto.& Imo.eo.titul.& in cap.cupientes.§.quòd si per.20. in verbo,proposita,post prin.de elect.lib.6.quę etiam dicit tutius esse,non semel tantũ,sed pluries protestari:& ibi quoque Archi.in glo.magna.Ioan.Andr.Imo.& Domi.& Lucas Pen.qui alia multa in id citat,in.l.qui gratuatos,colũ.2.in verbo,muneribus. C.de censi.& censi.lib.11.& Barb.consi.50.præclarè,col.6.versi.cùm ergo in casu,lib.2.

22 ¶ Et faciunt no.ab Inno.in.c.ex transmissa,col.j.de præscrip.& Alber.loquente de vasallo,qui *De eadem re.* non potest recipere dominũ,à quo inuestituram petat,in.l.si præses.C.de epi.audi.Bald.in.d.l.si reus.ff.de procu.Bar.in.d.l.j.§.dies,in vlt.no.ff.quan.appel.sit.Bal.in.d.c.j. vbi suprà,de eo qui mitti.in possess.vbi in casu illius.c.si pars & iudex absint, dicit necessariã esse eius rei ꝓtestationem,per.d.l.vt perfectiùs.& idem Bal.de intimatione loquens in.l.in contractibus.§.vlti.C.de non numera.pecu.etiã per.d.l.vt perfectiùs.Anto.in.c.ex ratione,circa mediũ de appel.& con. 27.visis præsentibus,col.j.Iaco.Aluaro.& Cardi.Alex.in.d.c.1.in prin. vterque col.3.titu.quæ fuit pri.caus.amit.bene.& Marti.Laud.in.c.1.tit.de leg.Corra.loquentes etiã de vasallo qui nõ reperit dominũ.& Panor.in.c.plerunque,col.vlt.extrà de rescrip.& Alex.latè post Bald.in leg. properandũ.§.sinautem vtraque,col.2.ver.vt autem appareat.C.de iudici.& cõ.164. viso processu,col.2.versi.bene facit,lib.2.& con.120.ponderatis,in fi.lib.5.vbi nuncupatim loquitur cũ abest is cui solutio fieri debet,cum alijs multis concord.adductis à Cardi.Alex.in.c.vlti.colũ.2. versi.habens aliud,extrà de appel.Scio autem nonnullos distinguere, an impedimentũ sit ex facto aut absentia iudicis,an aliunde,vt per Matth.Afflict. post alios deci. Neapol.50.iudices,nu. 3.&.5.Et vide quæ dicam infrà eo.tit.§.15.glos.2.nume.9.secundò intellige. & quæ etiam diximus suprà eo.titu.§.j.in glo.13.in verbo,lachapteur,nume.21.quid denique.

23 ¶ Et licèt,si protestatio sit necessaria,cautiùs sit sæpius protestari , vt suprà numero abhinc.2. *An sit necesse sæpius protestari.* diximus ex quorundã sententia.Illi tamen non dicunt id esse necessarium,vti certè non est.sufficit enim semel protestari,vt nuncupatim tradit Fely.in capit.cum M.Ferra.col.25.versi.sexta conclusio,extrà de constit.per tex.in.l.Ticia Scio.§.vsuras,qui est.j.& ibi Bar.& Imo.ff.de lega.2.& glo.in cle.j.§.requisierunt,de hæret.& Bar.in.l.mora,in prin.ff.de vsu.qui quidem loci loquuntur in interpretatione,vt eam semel fieri sufficiat.Cui in hoc adde glo.in.d.c.cupientes. §.quòd si per.20.vbi suprà,& ibi quoque cæteros,de elect.lib.6.& glo.in cle.j.in verbo , factã, in fi.& ibi Imo.col.5.super eadẽ glo.& Cardi.Flo.tum in.2.no.tum in quæstio.25.de deci.cum alijs multis concor.traditis ab eodẽ Fely.in.c.ex literis,col.4.super glos.j.illius.c.extrà de constit.& Matthe.Afflic.in tracta.proto. in verbo,vt intra.30.dies,col.5.versi.item quæro.Nisi tamen(inquit Fely.ibi)in certis casibus,quos illic adscribit,vt videre apud eum poteris.nihil em pertinent ad nostrum casum.Sed quod sufficiat semel protestari,tenuit Bart.quem ipse Fely.nõ allegat in.d.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori,col.2.in.3.oppo.ff.de no.oper.nunci. & Bal.in.l. Aemilius,col.2.versi.sæpe non est.ff.de minorib.& Nicol.Mil.in suo repertorio,ver.protestationem sufficit.De quo & tu prætereà vide Bald.in.c.ex ratione , in fi.extrà de appel.& Cardi. Alex.in.d.c.vltim.colum.2.versi.no.ex tex.extrà de appel.vbi alios multos citat.

24 ¶ Verùm illud ambiguũ est,an hoc casu quo emptor nõ comparet,nec est cui hæc oblatio fieri *An sit itẽ necesse consignare.* possit:necesse habeat consanguineum consignare & deponere.Et ego sanè id non necessarium esse arbitror,ar.l.pecunię.ff.de vsur.& l.Celsus.ff.de arbit.&.c.cùm tu,extrà de vsur.& quod in simili casu voluit Specul.tit.de loca.§.nunc aliqua,ver.21.loquens de emphyteuta,cui non cõparet dominus,cui soluat pensionẽ,vt non opus ei sit consignare & deponere,per iura suprà allegata.Præsertim cùm priuatis moribus nostris in casu retractus non necessaria sit consignatio, vt scribitur suprà.§.7.Ideo satis est non esse cui offerri aut solui debeat, sine consignatione, & depositione,vt latè per Alex.con.92.per Specul.col.3.versi.aut ob.quod no.glo.lib.1.Sed quãtùm ad illud de emphyteuta vide eundem Specul.in.d.§.nunc aliqua,versi.19.& iterum versic. 34.& Iaso.qui alios multos citat,in.l.2.col.21.versi.20.quæro.C.de iure emphy.

25 ¶ Sed id tamen omnino animaduertendũ est,quòd in eo casu nostro cùm scilicet nullus est,cui *An illis confectis,si postea emptor cõpareat,opꝰ sit iterum ei offerre. Et quid si temporis iam lapsa sunt.* offerri possit.ideo consanguineus vel adiuit iudicẽ,vel protestatus est,& consignauit si hæc necessaria sunt. Tamen si posteà emptor ipse comparuit,debet consanguineus intra tẽpora retractus,si nondum lapsa sint,& fieri possit:aut si lapsa sint,non indiligenter eum conuenire, eíque hanc retractus oblationem facere,per id quod in simili voluit Bar.in.d.l.de pupillo.§.si quis ipsi prętori,col.2.in.3.oppo.& ibi quoque Imo.Ro.Pau.Ca.col.j.& Alex.col.2.vers.item fallit si habeo.ff.de no.oper.nunc.quòd si emptor fuerit protestatus non posse se denunciare venditori litem motam,quia abest,& ignoratur vbi sit:si postea compareat , debet ei denunciari.& Anto.in.c.vltim.extrà de appel.qui & id trahit ad casum illius cap.vti etiam facit Imo. ibi,col.pen. & Matthe.Mathes.in.d.leg.j.§.dies,& ibi quoque Angel.Aret.colum.3.versic. quæro si volens. ff.quan. appel.sit,per text.in.d.§.si quis ipsi prætori. Et quod etiam in simili voluit Andr.Iser. Mart.Laud.Iaco. Aluar.& Cardi.Alexand.in cap.j.titul.quo tempo.mil.loquentes de cessantibus inimicitijs in casu illius capit.Et hęc omnes intelligunt semper procedere,cùm protestatio fit ad consequendum ius quoppiam de nouo.vt hìc fit in casu nostri retractus , quo consanguineus tendit ad retrahendum acquirendúmque rem nondum sibi competentem.Et ad id optimè facit glo.in.d.§.quòd si per.20.in verbo,proposita,paulò ante fi.dum dicit sibi tempus nõ currere, donec Papa copiã sui fecerit.& ibi Archi.Ioan.And.in nouella,Domi. & Philip. Fran.& prætereà Anto.in.c.plerunque, & ibi quoque Imo.col.2.extrà de rescript.

26 ¶ Ad id autem quod diximus sup.in princip.prędecedentis versicu.quòd si tempora retractus la- *De eodem.* psa sint,cũ emptor apparet,is non negligenter admonendus ac conueniendus est à consanguineo,qui illi faciat oblationem.Facit ea glo.in.d.§.quòd si per.20.in.d.verbo,proposita,in prin. dum dicit, dummodò posteà non sit negligens,per text.in eo.cap.§.insuper,vbi tamen omnino vide glo.in verbo,prędsentauerint.Et facit etiam id quod scribitur infrà eod.titu.§.12.in fi.in illis verbis,pourueu toutesfoys quil ny ayt negligence notable , vbi & nos aliquid de ea re dicemus.Id autem totum arbitrio iudicis relinquimus , per no.in simili à glos.in.c.j.§.cùm verò in mora,versi.sed quando,& ibi Archi.Ioan.And.Domi.& Philip.Franc. ne sede vacant.lib.6.& alia glo.in cap.si clericus,in verbo,negligenter,vers.quando autem,& ibi etiam Ioan.And.Domi.& Philip.Fran.de pręben.eo.lib.& glo.in cle.caussam,in verbo,commodè,in princip.& ibi quoque Pau.Eleaz.Cardi.Flor.in.29.q.de electi.Ioan.Andr.in.c.vlti.in verbo,mora,& ibi etiã Bal.col.2.vers.nota hic dicit,extrà de electi.Et eodem Bald.post Iaco.in.l.tutor si petitus,paulò ante fi.ff.de tutori.& cura.dat.ab his.& quod item in alio simili voluit glo.in.l.& si post tres, in prin.& ibi quoque cæteri doct.ff.si quis caut.cum alijs concor.à me traditis in repet.l.si vnquam,in verbo,omnia vel partem aliquam,nume.30.quin & alias,versi.& cùm semel,& versi.& in vniuersum.C.de reuoc.donat.Arbitrari autem ita iudex debet,vt nec præcipiti festinatione, nec moratoria cunctatione consanguineus vtatur,iuxta text.in.l. tutor qui repertorium.§.j.ff. de admi.tuto.& ibi concord.in glos. Quod non aliud est,quàm si dicas eum maturare,& quod *Festina lentè.* in vetere prouerbio dicitur,σπεῦδε βραδέως,id est,festinare lentè debere , idque ex qualitate negocij,personarum,& loci,vt dicit glos.in.d.c.si clericus.Et vide quæ scripsimus suprà.§.j.in verbo,dedans lan,numero.23.nec tamen.

27 EX SVPRADICTIS AVTEM potes intelligere,quid consanguineo faciendum *Quid si hæreditas emptoris iaceat.* sit,si fortè emptor mortuus sit,nec sit qui eius hæreditatem adierit:sed ea iacet toto illo tempore quod præstitutum est retractui,ita vt nemo sit cui cõsanguineus offerre possit.Sed & tu prętereà vide quæ in simili diximus suprà.§.1.glo.12.in verbo, lachapteur,numero.14.quid igitur si emptor,& multis sequen.vbi tracto quid cõsanguineus facere debet,si emptor decesserit relicto infante hærede,qui nẽdum habet tutorem.Et quod etiam à nostris disseritur , quid agendum sit emphyteutæ,cùm dominus decesit relicta hæreditate iacente toto tempore,quo is pẽsionem soluere debet,ne cadat emphyteusi.de quo vide Specul.tit.de locat.§. nunc aliqua, ver. 19.Hosti.in summa eod.titu.§.quid sit de natura,col.2.versicul. quid si hæreditate.Dy.in cap. cùm quis in ius,de regul.iuris lib.6.Alberi.in leg.4.§.cæterùm.ff. de dam.infect. & in.l.2.colũ. 4.versi.nunc ad alias,& ibi quoque Bald.in fi.& Iaso.in.12.quæstio.quæ est sub numero.61.C. de iure emphyt.& eundem Alberi.in.l.4.§.prætor,colum.2.vers.item collige.ff.de dam.infect. Alexand.consi.92.perspectis his,col.3.versi.ad hoc quod no.lib.j.& con.172.visis & opportunè,colum.2.versi.& in proposito,lib.2.

§.10.

LE MARY a cause de sa femme peult faire offre de retraict, & requerir adiournement,sans ce que la femme y soit,pour cause des choses uẽdues par les lignagiers de ladicte femme.

1 NEC ID QVIDEM TANTVM FACERE potest, sed & ꝓsequi in iudicio,sdque etiã sine consensu vxoris,vt cauetur suprà titu.15.§.4.qui est omnis huius voluminis.196.De iure autem communi maritus pro vxore potest agere sine mandato,& sine cautione rati in rebus parafernalibus, vel cùm cautione in cæteris rebus(de dotalibus non loquor,in quibus maritus ius habet vberius.l.doce ancillam.C.de rei vendicat. cum si.)Sed quæ de alijs diximus, scribuntur ac notantur in leg.3.§.sed & si.ff.iudica.sol.& in leg.2.& le.maritus.C. de procurato.& in cap.constitutis, extrà eo.& vbique glo. & doc.& latè Alexand.consi.42.super præmisso,colum.6.versic.nec ob.quòd dicta bona,lib. 1.& Corne.consi.190.ad euidentiam,colum.3.lib.3.vbi plus dicit,quòd maritus censetur habere mandatum ad administranda bona parafernalia,per tex.quem dicit ad hoc sing.in.l.si ego.§. pen.& vlti.ff.de iure doti. *Marito an pro vxore possit oblationẽ retractus facere.*

2 SED QVAERITVR AN ADMITTATVR maritus ad hunc retractum no-

Universidad de Deusto Biblioteca

An autem admittatur nomine proprio.

mine proprio,sine mentione vxoris.Et vt intelligas quam vim habeat id dubium. Fac maritum Titiæ consanguineæ venditoris non tanquam maritum istius Ticiæ ,sed proprio suo nomine & simpliciter oblationem fecisse,emptorémque renuentem illum admittere citari fecisse , interímque annum & diem retractus transijsse.Reum autem conuentum defendere retractum, quia hic non sit consanguineus venditoris. hunc autem replicare se maritum esse Ticiæ consanguineæ,posséque ex hac nostra cõsuetudine facere oblationem retractus.Reum duplicare, illum in oblatione nullam fecisse vxoris mentionem,id est,non tanquam maritum illius , sed simpliciter & suo nomine obtulisse.Ideóque se iusta de caussa illum non admisisse , interímque tempus retractus transijsse,nec posse illum mutare suæ oblationis nomẽ ac qualitatem, aut eam aliter declarare post tempus,in præiudicium ipsius emptoris,vt in simili tradit Io.Andr. loquens in declaratione rei obscuræ,in.c.alternatiuis,de reg.iuris lib.6.

Tutor nomine proprio agere non debet.
Nec pater legitimus administrator.
In dubio quis censetur actum facere nomine proprio.

3 ¶Ego censeo maritum oblationem non simpliciter suo nomine , sed tanquam maritum talis vxoris suæ facere debere, vt etiam declarat hęc nostra consuetudo in illis verbis,le mary à cause de sa femme.& id quidem iuris est,per text.in leg.3.§.sed & si fortè,ibi, vel vir vxoris non , & rursum.§.sed quod de tutore,ibi, non tamen quasi tutor.ff.iudica.sol. Et de patre legitimo administratore filij voluit Petr.Anca.in cap.accessorium, colum.14.versicu.quid si excommunicato, de reg.iuris lib.6.Nam & aliàs in dubio quis actum facere videtur nomine proprio , non alieno.l.& magis.ff.de solutio. & leg.Papinianus, & ibi glos.& Alberi.ff.mandati.&.l.si ita stipulatus fuero.§.Chrysogonus,& ibi Bartho.ff.de verbo.obliga.& leg.pro hærede.ff.de acquir.hæredit. quod pulchrè & scienter declarat Maria. Soci.in capitul.j.in.7.articul.princip. quæstio.6.extrà de libel. oblat. Et facit etiam text.in leg.j.§.vltim.ff.de no.ope.nuncia.vbi vsufructuarius potest nunciare nomine proprietarij, non suo : & text.in leg.j.ff.de offic.procur. Cæsar. & quod tradit glos.in leg.sciendũ.§.tutores,in verbo,habentur.ff.qui satis. cogan. & quod item scribit Ioan. Andr.post Guid.Suz.in addi. Specu.titu. de coniuncta persona.§.j.colum.j. quòd coniuncta persona quæ admittitur ad agendum debet agere nomine coniuncti, non proprio nomine,per leg.exigendi.C.de procurato.ibi,actionem patris nomine dirigat. De quo etiam per Bar.in.l.vero,in princ.ff.de solut.& Maria.in.d.c.j.colum.37.versi.15.quæro,de libel.obla. Et ita quoque tradit in simili Carol.Molen.nihil tamen allegans in consuet.Parisiensi,tit.j.§.j.glo.j.in.9.quæsti.Ideo si interim ante huiuscemodi declarationem annus exierit , non erit postea admittendus,per ea quæ dicta sunt.

Quid si dicat se maritum simpliciter.

4 ¶Sed id intelligas,si simpliciter & nomine suo hic maritus hanc oblationem faciat , vt si dicatur:Meuius fecit oblationẽ,&c.Secus si dicatur,Meuius maritus Ticiæ.nam licèt non aliter dicat id se facere nomine vxoris, ita tamen satisfacere videtur , adijciendo eam qualitatem, maritus Ticię.Vt in simili dicitur de eo qui se dicẽs procuratorem alicuius, actum quempiam facit: nam id videtur facere nomine & tanquam procurator illius:licèt aliter non exprimat, per text. loquentem in institore,in.l.vlti.& ibi Bar. qui etiam trahit ad procuratorem.ff. de instit.actio. & voluit glo.in.l.quacunque,in verbo,procurator.ff.de procur.& Bart.in.d.l.3.§.sed & si cùm tutor.ff.iudic sol.& in.l.j.§.nunciatio,columna.2.versicu.aut apponitur nomen.ff.de ope.no.nunciat. Alberi.in rub.C.de procurat.numero.4.& in leg.quoties quis aliam.ff.de verbo.obligat.& in leg.j.§.j.ad fi.ff.de admi.tuto.vbi loquitur de tutore , & in id quoque allegat textũ loquentem in procuratore,in.l pen.ff.si quis cautio.& idem Alberi.in.l.cùm post mortem.§.j.numero.2.eo.tit.de admini.tuto.Bal.qui eam glo.in.d.l.quacunque,dicit no.in.l.j.in fi.C.de senten.& interloq.omni.iudi.Maria. Soci.in.d.c.j.in.7.ar.prin.quæsti.6.de libel.oblat. vbi id latè prosequitur.Et bene facit glo.in.l.post mortem.§.1.in verbo,rectè recusat.ff.quan.ex fac.tuto.Et ita nuncupatim voluit in eo,qui tanquam maritus agit,Bald.in cap.constitutis,ver. quæro cum glo.extrà de procurato.

Quid si aliter declaret negocium ad vxorẽ pertinere.

5 ¶Et idem si retrahẽs aliter declaret negocium ad vxorem pertinere,vt si dicat se velle retrahere rem venditam à tali consanguineo vxoris suæ.Is enim satis ex hoc declarat se facere nomine vxoris,tametsi aliter non exprimat,per ea quæ in simili tradit Bar.in.l.si pupilli.§.j.col.2.versic. si verò non dicit.ff.de nego.gest.quòd licèt quis non dicat expresſim se negociũ facere procuratorio nomine alicuius : si tamen expresſit caussam,quare id faciebat tangentem illum alterũ, satis videtur facere nomine illius,per tex.ibi,in illis verbis , vt creditorem tuum vel pignus tuũ liberet:quod no.(inquit)quia ob expresſionem caussæ præsumitur actus fieri contemplatione siue nomine eius,ad quem ea caussa spectat. Ad quod etiam facit, quòd aliàs dicimus limitatam caussam limitatum producere effectum.l.in agris.ff.de acqui. rer.domi. cum multis si.& concord.à me traditis infrà eo.tit.§.35.nume.49. sed nec omiserim.

Quid si expresſim vt procurator vxoris faciat,cùm nõ haberet mãdatũ.

6 QVID AVTEM, vides hìc maritum suo iure,& per semetipsum sine vllo vxoris adminiculo tanquam maritum tantùm hanc actionem posse intendere,& prosequi.Quid autem si id non ita facit,sed nuncupatim tanquã procurator vxoris, cùm tamen mandatum haberet: vtrùm valebit iudicium,ac si suo illo iure ac nomine fecisset,quo facere poterat. De qua quęstione Ro. interrogatus multa è re nata in vtranque partem adduxit,consi.446.primus propositæ consultationis articulus , in primo dubio, & tandem concludit nõ valere iudicium,ibi illũ vide,atque etiam in con.496.primus consultationis articulus,etiam in.j.dubio, vbi in non longè disſimi-

li casu

li casu idem respondit,multis quoque in id adductis,quæ ibi videre poteris.

Cõiuncta persona si agat vt procurator sine mandato,nõ valet iudiciũ.

7 ¶Sed tu tamen illis addere poteris,quod tradunt Bal.& Saly.in.l.j.ille col.j.versic.vlteriùs op.hic,col.2.versi.op.quòd etiam,& ibi quoque Anto.ab Alex.C.de procurato.quòd licèt coniũcta persona admittatur ad agendum sine mandato,si tamen vult agere , vt procurator sine mandato,non valet iudicium,per ea quæ no.glo.in.l.filius,in glos.vlti.ibi, vel hìc pater.ff.qui satis.cog.& idem voluit ipse Bal.in.c.nonnulli,col.2.vers.nota si quis impetrat,& ibi quoque Barb.in.§.sunt.& alij,vbi item Fely.col.14.versic.limita secundò,extrà de rescrip.& rursus idem Bal.in.c.ex parte decani,col.3.vers.sed quid si coniuncta,eo.tit Alex.& Iason in.l.exigendi,ille col.2.in vlt.fal.hic col.3.in.6.fal.C.de procurat.vbi & Iason nuncupatim sequitur illud Ro.consil. sicuti etiam facit in.d.l.si maritus,col.2.versi.quid autem maritus.C.eo.titu.Quibus ego malo accedere,quàm Barb.sibi cõtrario in.d.c.ex parte decani. Et ad id facit optimè tex.in.l.3.§.sed & si fortè.ff.iudic.sol.vbi nuncupatim scribitur,quod eis agere permittitur,non facit eos procuratores.Ex quo Dy.& Alberi.ibi negant hos etiam post litem contestatam posse procuratores constituere. Adde item quæ etiam in simili latè diximus suprà titu.omnium.7.§.9. in glo.2. Et vide etiam Bald.in.l.j.C.quibus res iudic.non nocet.

An spõsus pro spõsa posſit hũc retractum facere.

8 AN AVTEM ET IDEM possit facere sponsus,sicuti & maritus.Alberi.in.d.l.maritus,dicit eam.l.habere locum in sponso de præsenti,per.l.non sine.C.de bonis quę libe.&.l.si vxor.§.2.ff.de adulte.Et id approbat Iason in.d.l.maritus,col.2.versi.2.extende, & hac ratione confirmat,ꝙ priuilegia vxoris habent locum in sponsa de præsenti.l.2.§.vlti.ff.de priuil.credito.Tamen subdit,illud tantùm procedere in his quæ pertinent ad dotem , non etiam cæteris in rebus.Ideóque cauendum,propter illud quod tenet Bar.in.l.quod Seruius,per illum text. ff.de condi.ob caus.Hæc ille.Sed tu de his vide quæ plenisſimè omnium scripsimus in nostris legibꝰ connubialibus,in glo.j.post vlt.l.connubi.quo loco tractamus,an sicut vxor ex nostra consuetudine est in potestate mariti,nec potest sine eius authorititate contrahere, ita & sponsa sponsi. & ex ibi scriptis intelliges,quid & hìc dicendum sit. Has aũt duas quæsti. Ferronus apposuit in.§.19.tit.de retractu consuetudinum Burdig.qui quidem.§.est huic nostro omnino similis , quo in loco videbis,quid de hoc sentiat,& iterum in.§.23.col.vlti.tractat hanc de sponsa.

An maritus putatiuus.

9 SED VTRVM MARITVS putatiuus id quoque possit facere.Quod videtur ex sententia Alberi.post Vber.Bobi.in.d.l.maritus.C.de procurato.vbi tenet maritum putatiuũ, sicuti & verum posse interuenire pro vxore sine mandato.Sed Iason ibi tenet contrarium,pręterquam cùm dotis quæstio est:propterea quòd credit matrimonium putatiuum habere priuilegia veri circa dotem,nõ etiã in reliquis.Et eum simpliciter sequitur Chasse.in tit. des droictz apartenans a gens mariez.§.5.in prin.col.3.versi.extende.Sed tu circa hoc vide,quę latè scripsimus in nostris legibus connubialibus,in glo.6.eadémque pen.in.30.quæstio. in qua tractamus, an consuetudo quæ cõtractibus interdicit mulieribus sine authoritate mariti,habeat locum in viro putatiuo,& multò abundantiùs declarabimus in.2.editione.

Si maritus sit filiusfa. an requiratur patris consensus.
Et quid si is sit minor.
Quid item si vxor sit minor.

10 QVAESTIONIS QVOQVE est.An si maritus sit filiusfa. requiratur consensus patris. De quo vide apud Chasseneũ in.d.tit.&.§.in glo.1.col.5.ver. pro sexta extensione. Et ibi quoque in col.6.versi.maius est dubium,videbis,quid si maritus sit minor.Cui in hoc adde quæ scripsimus in legibus cõnubialibus in glo.6.in.5.quæst.vbi tractamus,an vir minor possit vxori accommodare consensum & authoritatem ad contrahendum.Et paulò pòst ipse Chasse. etiã differit,quid in nostro casu,cùm vxor è diuerso minor est,maritus aũt maior, an possit ipse maritus pro vxore sine alia authoritate curatoris interuenire.Cui adde Paul.Ca.con.106. incipiẽdo à secundo,col.j.li.2.vbi differit,an vxor minor possit contrahere cũ authoritate & cõsensu mariti maioris in casu statuti requirentis consensum & authoritatẽ viri in contractibus vxoris.

An vxor posſit prohibere virũ
Quid si in contractu matrimonii dictũ sit virũ non posse pro iuribꝰ vxoris agere ea in vita.

11 ¶Idẽ quoque Chasse.in eod.§.& glo.j.col.5.ver.extendo quintò, rursúmque in eodẽ.§.in glos.super verbo,es droictz possessoires,col.vlt.versi. vtrùm autẽ mulier,tractat an vxor hoc in casu possit intercedere,ne maritus agat nomine ipsius,& respondit non posse.Cui adde Carol.Mol.in consuet.Paris.tit.j.§.13.glo.j.nu.47.Deinde verò idem Chasse.col.vlt.eiusd.glo.j.versi.quæro de quæstione,etiã tractat,quid si in contractu matrimoniali conuentum sit , ne maritus inuita vxore possit pro iuribus ipsius agere,non obstante contraria consuetudine.Cui adde quæ in simili differit Ioã.Fab.in rub.Instit.de nupti.& in.l.de fideicommisso.C.de transact.& quæ dicemus in nostro tracta.primigeniorum in quæsti. qua quęrimus possítne primogenitus renunciare iuri primogenituræ ei à statuto delatæ.Sed & de his omnibus nos abundantisſimè tractauimus suprà nostrarum consuetudinũ tit.15.qui est,de la puissance, authorité & administration des maris.§.4.qui est omnium consuetud.196.quo cautum est,ius esse marito sine vxore agendi pro iuribus ipsius vxoris & eandem defendendi,vbi omnino videas,ne hìc repetam.

Quid de marito qui vxorem domo exegit.
Maritus qui sine caussa uxorem exegit indignꝰ lucro dotis.

12 ILLVD ITEM QVAERITVR, an maritus qui domo sua vxorem exegit atque expulit,possit nihilo secius ad hunc retractum rerũ à consanguineis ipsius vxoris venditarũ venire.Ferro.in.d.titu.de retractu.c.23.ad fi.negat eũ admittendũ,si sine iusta caussa eã expulit,cũ etiam lucro dotis se reddat indignũ,ex sentẽtia Bal.in.l.j.§.sed scimus.C. de lati.liber tol.Ioan.Ana.in.c.j.colũ.3.versi.& facit quod dicetur,ext.de infan.& langui.expos.Pau.Ca.& Alex.qui id dicit no.in.l.si ab hostibus.§.j.ff. solu.matri. & eiusdẽ Alex.cons.78.viso & diligenter,colũ.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lib.5.quod repetitur con.26.li.6.Iniquum enim esse maritum propter facinus sperare lucrũ dotis.d.le.si ab hostib.§.si vir.ff.solut.matri.&.l.fine.C. de nego.gest.At si iusta caussa expulit, audiendum esse maritum:neque enim debere eum ex facto legitimo prægrauari, ar.l.sancimus.C. de admi.tuto.&.l.nemo damnum.ff.de reg.iuris.Hæc ille quibusdam à nobis adiectis.

13 ¶Sed quibus addere potes,quantùm ad primum caput pertinet,ꝙ si maritus sine caussa vxorẽ expulit,tenetur ei reddere dotem,ex sententia Io.And.in addi.Specul.tit de dote post diuort.§. 1.col.3.in addi.incip.dicit Odof.& Bal.in.l.vlt.in fi.C.de senten.quæ sine cert.quanti.&.in.l.r. col.1.C.de priuil.dot.& in.c.ex parte,col.2.ver.itẽ no.ꝙ mulier,ext de consuet.& Pau.Ca.in.l. cùm mulier,la.j.col.2.in.3.no.ff.solu.mat.Fran.Aret.& Soci.in.l.2.in prin.illius col.2.versi.reperitur alius:huius autem col.3.versi item limita.ff.eo.tit.Et id quidem credo verissimũ, quidquid dubitarit Alex.in.d.l.2.col.3.ver.item adde sextum,&.d.consi.78.lib.2.repetito cons.26. in prin.Neque ei quoque succedit ex capite,vnde vir & vxor,vt constanter affirmant Paul.Ca. Alex.& Iason in.l.j.C.vnde vir & vxor,de quo &.tu vide Benedic.in repe.c.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,nu.800.versi.2.fallit,de testa.

Is tenetur reddere dotem.

Nec ei succedit

14 ¶Et quòd similiter tenetur hoc casu vir vxorem sic iniuria exactam alere, vt tenent Iac. Aret. Cy.Alber.Bal.& Saly.in.l.quod in vxorem.C.de nego.gest.& Bar.in eo tractatu,quem de alimentis edidit,col.vlti.versi.quæro an maritus.& Bal.in.l.2.col.item.2.versic.3.dubitatur.C.de legat.Angel.Imo.& Alex.in.l.si cùm dotem.§.si autem,quem ipse Ang.legit cum.§. si maritus. ff.solu.matri.& Raph.Co.con.175.domina Andreiola.Ro.con.517.in casu propositæ consult. col.1.Pau.Cast.consi.65.viso quodam libello,col.2.&.3.lib.1.Guid. Pap.decis.Delphi.439.an vir teneatur,ver.si vir verberet.& consi.127.de hoc anno, col.j.& iterum paulò ante fi.& Soci. con.286.visa protestatione,per totum,lib.2.& idem nõ obscurè videtur ante hos voluisse glos. in.c.significasti,in glos.j.ad fi.& ibi quoque alij.C.de diuort.& Hostien. in summa tit.si mulier petat in virum.&c.§.j.ver.quid ergo de expensis.& Specul.tit.de sponsal.§.vltim.versi.quid de expensis,qui est.2.Et adde glo.loquentem de monasterio expellente monachum in.c.j.in verbo, languidis,& ibi Io.And.ad fi.de infir.& langui.expo.de quo etiam Inno.in.c.cùm olim.l.2. col. 2.in verbo dederat,extrà de priuil.Specul.tit.de statu.mo.§.j.versic.24.quæritur quid si abbas, & Bald.in sua marga.in verbo,monasterium,versi.monachus expulsus.

Et vxorem alere tenetur.

De monacho iniustè expulso

15 ¶Ego tamen non parũ dubito de primo illo dicto Ferro. Nã ea quę allegat, & quæ adduximus ad ipsius sententiæ confirmationẽ,hauddubiè ꝓcedunt,quãdo agitur de lucro & cõmodo mariti,& dãno vxoris.Nam tunc cùm vir vxorẽ iniuria pepulerit,id proculdubiò non debet cedere ipsius viri lucro,& vxoris incõmodo. Hîc autẽ è diuerso tractamus de lucro vxoris.Quis enim non videt,si maritus eo nomine retrahat rem à consanguineo ipsius vxoris venditã,eam tota tam quæri vxori ratificanti,si ius cõmune inspicimus:aut certè ipsius dimidiã partẽ, cum facultate retrahẽdi alterã partẽ intra annum à soluto matrimonio,restituta media parte precij,ex nostra consuetudine infrà eo.ti.§.16.& seq. Quod igitur fauore vxoris sine caussa expulsæ introductũ est,non debet in eius lęsionẽ retorqueri.l.quod fauore.C.de legib. Nisi si fortè hoc casu vellet vxor suo ipsius nomine rem totã ab initio retrahere, atque sic maritũ à retractu & beneficio consuetudinis ob iniuriosum illud & iniquum repudium repellere,quodæquius est.

Quid si vxor exacta vult retrahere ad suũ commodum.

16 ¶Illud autem minimè dubium est,quòd si vxor sua sponte nulla vi,nulla ratione,maritũ dimiserit,non tamen ob id perdit ipse maritus id ius retrahendi nomine vxoris,vti nec alia iura,quę sibi in eam competunt,vt non obscurè voluerũt propè omnes,quos suprà citauimus. Cui etiã sententiæ astipulatur quod in simili tradidit Specul.tit.de statu mona.§.j.versi.41. vagationem monachi sine expulsione non priuare monasterium iure suo,quod habet in monachũ, & sequitur Pet.Anc.con.424.pro clariori intelligentia,col.2.Et idem voluit Inno. cuius illi non meminerunt in.d.c.cùm olim,vbi suprà,de priuil.per text.optimum in.c.quãto,extrà de offic.ordi.& Gaspar Calde.inter cons.Io.Cald.titu.de hæreti.consi.10.diaconus,in fi. Et id quoque in nostro casu retractus non obscurè voluit Ferro.d.§.23.huius titu.in fi.

Quid si vxor sua sponte virũ dimisit,an vir nihilominùs poterit retrahere

17 ¶At si matrimonium inter eos fuerit diremptum quò ad thorum, vt plerunque fit communi vtriusque consensu,aut aliàs,videtur id ius non ampliùs competere viro,vti nec cętera iura matrimonialia,per tex.in.l.j.§.j.ff.vnde vir & vxor.vbi si diuortium inter virum & vxorem secutũ sit,non inter se succedunt,vt aliàs facerent,etiam si iure duret matrimonium,vt in quibusdã casibus illic declaratis.Et illum tex.annotarunt glo.Pet.Cy.Bal.Io.Fab.Pau.Corne.Alex.& Iaso. in.l.r.C.cod.titu.in id quod diximus coniuges non sibi succedere,si ante mortem diuerterunt. Tu tamen de hoc vide omnino Philip.Deci.ibi,colum.2.versi.4.pari ratione,vbi in hac re ponit tres casus.Primum quãdo de iure facta fuit separatio thori.Secundũ quando sine iusta caussa id factum fuerit:sed ob quampiam controuersiam,quæ inter eos intercesit.Tertium cũ communi vtriusque consensu licitè factum fuerit.ibi eum omnino vide. Ex quibus intelliges quòd si facta fuerit separatio quantùm ad bona, vt sæpe fit apud nos, nullum ius administrationis aut aliud marito superesse in bona vxoris.Ideóque nec licere marito hanc oblationem facere, non magis quàm extraneo.

Quid denique si matrimoniũ vtriusque consensu sit diremptum.

18 CAETERVM ILLVD QVOQVE quęri potest,vtrũ soluto matrimonio tenea-
Vtrum maritus qui retraxit tur maritus aut eius hæredes hanc rẽ ita retractã à consanguineis vxoris, reddere ipsi vxori, aut hæredibus

hæredibus eius.Et primũ videtur ꝙ non,per.l.vsufructu legato.ff.de vsufruct.vbi si vsufructua rius missus sit in possessionem vicinarũ ædium damni infecti caussa, is iure dominij possidebit, nec quicquam amittit vsufructu finito.Et facit quod scribitur in.l.cũ manifestissimi.§.sed cùm in secundũ.C.de furt.vbi si commodatarius rem commodatam & pœnam exegit à fure, non tenetur domino pœnam restituere,cùm suo periculo persecutus fuerit.In contrarium autẽ facit. l.quoties,&.l.non solùm.ff.de iure doti.vbi si maritus occasione dotis aliquid cõsecutus fuerit, id quidem soluto matrimonio cum dote reddere debet.Sed hoc postremum intelligit Ang.post Franc.Tigri.in.l.at vbi.ff.de petit.hæredit.in eo quòd vir consecutus est ab vxore vel patre ipsius,vti ea iura loquuntur.Secus si ab alio extraneo.tunc enim restituere non tenetur,cùm omnia incrementa ad ipsum pertineant,per.l.dotis fructus.ff.de iure doti.&.l.pro oneribus. C.eo. titu.Et id sequitur & dicit valde notandum Fran.Cre.sing.688.si maritus.

à cõsanguineis vxoris,teneatur sol.mat.ei vel eius hæredibus reddere.

19 ¶Porrò Bal.in tractatu protomixeos,statim post prin.posteaquam dicit marito, vt domino rei dotalis vicinæ alterius rei venditæ competere ius congrui,per.l.doce ancillam.C. de rei vẽdic. Subiungit hanc nostram quæstionem,vtrũ scilicet soluto matrimonio tenebitur maritus restituere rem à se retractam eo iure congrui. & allegat in vtranque partem nonnulla ex ijs quæ suprà citauimus. Tandem verò monet videri doc.in.l.vlt.ff.solu.matri.quo in loco Pet.Dy.Bar. & ipse Bal.& Angel. tractant, an si maritus constante matrimonio consecutus fuerit occasione castri dotalis bonorũ confiscationẽ,multas,aut cætera huiusmodi,ea debeat soluto matrimonio restituere.In qua re Dy.ibi censuit restituẽda,Pet.& Bart.contrà non restituenda.Bal. & Ang. distinguunt inter bona immobilia confiscata,quæ territorio siue solo cohærẽt:& alia, quæ non cohærent,cuiusmodi sunt pœnæ pecuniariæ.illa enim restituenda esse,hæc minimè. & sequitur Ioan.Ana.in.c.2.in vlti.no.ext.ne prælа.vices suas.Sed Imo.in.d.l.vlti.sequitur Bar.nisi si delictum esset tale,ex quo res feudalis concessa in feudum à muliere deberet cõfiscari. de quo & tu vide latiùs per Alberi.in.d.l.vsufructu legato.ff.de vsufru.& in.l.si verò,in princ.col.3.nume.5. ff.solu.matri.& Bened.in repe.c.Raynucius,in verbo,cætera bona,nume.36.

De eadem re.

20 ¶Apud nos autẽ habemus consuetudinem expressam in hoc casu nostro,qua scilicet cautũ est rem ita à marito retractam manere communẽ inter maritũ & hæredes vxoris, vel è contrario, iure societatis matrimonialis,quæ locum habet in Gallia inter virum & vxorem. Verùm vxori aut eius hæredibus soluto matrimonio cõpetere ius retrahẽdi partem mariti aut hæredũ ipsius, restituto dimidio precio.nam hæc nuncupatim scribuntur infrà cod.tit.§.17.vbi etiam ostẽdemus multas tales esse in Gallia consuetudines.Sed & tu in hac quæstione vide omnino quæ dicam infrà in fi.huius tit.quæst.25.vbi tracto,si durante tempore retractus,& ante ipsum factum res quæpiam ceciderit in cõmissum,an cedat lucro emptoris,an retrahentis:nã ea res nonnihil ad hunc locum pertinet.Et quæ etiam alibi disputo,an quæ alluuione rei venditæ accreuerũt post venditionem ante retractum,sint retrahenti restituendæ,infrà tit.seq.in fi.quæsti.14. Et vide etiam Carol Molen.in simili casu huic nostro tit.Paris.consuetu.j.§.13.glo.j.nume.48.

Consuetudo.

21 SED ET ILLVD quæro, Maritus nomine vxoris egit ad retractum, & victus fuit: vel quia non docuit de consanguinitate vxoris,vel ob aliud quippiam: & necdum tempus retractus transijt: vtrũ vxor ipsa nunc fortè vidua, aut à iudice authorata posit intra tẽpora de integro oblationẽ facere,vt ei non obsit exceptio rei iudicatæ.Hæc quæstio ab illa depẽdet, qua nostrates quærunt,vtrũ postquam maritus egit rei vendicatione pro re dotali,& succubuit,possit nihilominus vxor soluto matrimonio iterum agere ad eandem rem.de qua per Pet.à Bella Perti. Cy.Guil.Cu.Ray.Bar.Bal.Alber.Ang.& Pau.Ca.in.l.doce.C.de rei vendicat.Guil.Bar.Ang. Fulgo.Alex.& Iaso.in.l.de die.§.quidam,quẽ nonnulli legunt cum.§.j.ff.qui satisd.cogan. Paul. Ca.in.l.maritus.C.de procurato.& in.l.Ticio centum.§.vlt.col.2.versi.5.& vlt.ff.de condi.& demon.Alex.in repe.l.sæpe,super glo.quæ est in verbo,de proprietate,ad fi.ff.de re iudic.

Si maritus pro vxore egit & succubuit,an vxori postea agenti obstabit exceptio rei iudi.

22 POSTREMO ET ILLVD quærendũ ducimus,An ꝓcurator mariti possit agere ad retractũ rei venditæ à consanguineo vxoris,& fac hunc procuratorẽ constitutũ à marito cũ libera,vel cũ speciali mandato agendi ad retractum consanguinitatis, ne incidamus in dubium à nobis alibi tractatũ,an procurator simplex possit hanc oblationẽ facere. Hãc quęstionẽ in genere posuit Chasse.in loco suprà sæpius citato,scilicet titu. des droictz & apartenances à gens mariez.§.5.in glo.j.col.2.ver.sed quæro quid in procuratore,& duobus seq.vbi quærit,an procurator mariti eo absente possit cõparere pro vxore illius tanꝙ procurator mariti, & multa in vtrãq; parte allegat,& tandẽ concludit procuratorẽ simpliciter constitutum à marito nõ posse cõparere in causis,quas potest maritus intentare nomine vxoris. Sed nec posse maritũ constituere procuratorẽ ad comparendũ pro vxore.Et ego sanè in ptiore casu idẽ cẽseo, quod Chasse.tum per ea quæ allegat,tũ quoque per ea quæ diximus suprà nu.2.&.3.nã si maritus suo nomine id facere nõ potest,vt ibi dicitur,multò minùs ꝓcurator illius,suo quoque noĩe cõstituetur.

An procurator mariti possit hoc casu agere ad retractum.

An maritꝰ possit constituere procuratorẽ in hunc casum.

23 ¶In secundo aũt casu aliter cẽseo,qtùm ad casum nostræ consuetudinis pertinet.Nã satis constat eos,qui suo nomine actionẽ habẽt ex persona alterius,ob id ꝙ suã priuatim interest,procuratoris dãdi facultatẽ habere.l.sed si vnius.§.idem ait etsi nepoti.ff.de iniur. quam in hoc expẽdit Bal.in.c.vl.col.j.ext.de iura.calũ.Imò verò & si alieno noĩe actionẽ habẽt,si tamẽ sua quoq; interest,idẽ quoque ius habẽt cõstituẽdi procuratoris:vt de patre administratore filij,quẽ habet

De eodem. Pater administrator potest cõstituere procuratorem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in poteſtate,& in cuius bonis vſumfructū habet, ꝓbatur in.l.j.C.de bon.mater.ita enim eā intelligunt Bar.Bal.& alij,reprobata gl.ibi.& Paul.Ca.cō.34.ſuper primo dubio,ad fi.li.2.Alex. & Iaſo.in.l.præſes.C.de tranſact.& latiùs diximus in repe.l.ſi vnquam,in princ.nu.29.quorum omnium.Eſt autem ex noſtra conſuetudine eademq; propè generali in Gallia vxor in poteſtate mariti:bonorúmque ipſius habet maritus ipſe adminiſtrationē,eorúmque fructus perceptos cōſtante matrimonio ſuos facit.Quid igitur impedit,ne procuratorem facere poſsit?

Reſponſio ad rationem. Char.

24 ¶Quod aūt Chaſſe.pro ſuæ iplius ſententiæ fundamēto allegat Specul.tit.de cōiuncta perſona,col.1.dicere,ꝙ licèt coniuncta perſona & alij quidā admittantur ad agendū, non tamē eorū procuratores,per tex.in.l.3.§.ſed & ſi fortè.ff.iudica.ſol.admodū fallitur Chaſſe.neque enim id dicit Specul.neque is tex.in.d.§.ſed & ſi fortè:ſed illud tantū ꝙ licèt eis permittatur agere, id tamen nō facit eos procuratores,vt etiam ex eo tex.diximus ſuprà nume.7. & voluit etiam per eū tex.Bald.in cap.ex parte decani,col.3.verſi.quæro nunquid coniuncta,ext.de conſtitu. & idem quoque voluerunt D.à Rot.deci.142.in cauſſa,ad fi.in nouis.Sed & prætereà allegat Chaſſe.ipſos D.à Rot.deci.676.nota quòd coniuncta,in antiquis,qui id re vera dicunt coniunctas perſonas,licèt poſsint agere, non poſſe tamen conſtituere procuratores, qui agant pro coniuncta perſona.Sed id nihil facit ad noſtram quæſtionem, in qua mariti priuatim intereſt, próque ſuo iure maritali agit,vt ſatis ſup. diximus.

De eadem re.

25 ¶Nec tamen putes id aduerſari ijs,quæ diximus ſuprà.d.nu.2.&.3.nam illic locuti ſumus de eo qui ſimpliciter ſuo nomine actionem intendebat:hîc de eo qui iure maritali id facit,quāuis non addat nomine vxoris ſe facere,verbi gratia, vt meliùs intelligas . Si Sempronius maritus Ticiæ agat ad retractum rei venditæ à Meuio:qui quidem eius conſanguineus non eſt, ſed vxoris, ſed id tamen non exprimit.ſed ita agit.Sempronius petit ſe admitti ad retractum rei venditę à Meuio:is certè non erit audiendus,ſed ſuccumbet,etiam ſi ſe probet eſſe maritum Ticiæ,& Meuiū eſſe illius conſanguineum.Et id eſt quod diximus ſup.d.nu.2.&.3.Si autem ſic dicit Sēpronius, maritus Ticiæ petit ſe admitti ad retractum rei venditæ à Meuio conſanguineo vxoris, ſatis eſt etiam ſi non dicat nomine vxoris,vt etiam diximus nume.4.Et ita hauddubiè poterit procuratorem conſtituere,vt agat ad retractum.Et ſi aliter diceremus,ſequeretur nunquam maritum iure mariti poſſe procuratorem conſtituere.Et hanc noſtram ſententiam videmus vbique & citra omnem controerſiam obſeruari.

Vtrum vxor ſine marito fortè abſente poſſit retrahere.

26 NEC TAMEN ILLVD prætermiſerim quod aliquādo ex facto cōtingere vidimus. Quia hîc dicitur maritum pro vxore poſſe offerre & retrahere.Vtrùm vxor ipſa ſine marito idipſum poſsit facere.Et quod hanc rē magis dubiam apud nos facit,illud eſt,quòd moribus noſtris vxor eſt in poteſtate viri,nec habet ſuorum bonorum adminiſtrationem,ſed vir:nec poteſt adeſſe in iudicio,& litigare ſine authoritate ipſius,vt ſcribitur ſuprà tit.noſtrarum conſuetudinum.15.§.1.qui eſt omnium totius voluminis.193.in quem leges noſtras cōnubiales cōſcripſimus,& alijs.§§.ſeq.Et ſi quidē maritus abſit,& in adeò lōginquis partibus,vt periculum ſit, ne tempora labantur,poterit vxor eo non expectato retrahere, per id quod in ſimili reſpōdit Bal. con.488.ſequens quæſtio,lib.1.& con.394.ſtatuto,lib.5.cum alijs multis ſimilibus à me adductis in.dd.legibus cōnubialibus,in verbo,de ſon mary,in.1.quæſti.vbi etiam videbis num neceſsarium ſit in id adhibere auctoritatē iudicis, qui mariti præſentiam ſuppleat. Sed ad id quod de periculo diximus,vide prætereà Panor.in.c.cùm in veteri,colum.pen.ext.de electi.

Quid ſi ſit præſens & contradicit.

27 ¶Sed magis ambiguum eſt an id poſsit vxor facere marito non abſente,& fortè eo reluctante, vel quia dicit hunc retractum non eſſe ſibi & vxori commodum,vel quia non vult.Tu hîc omnino vide quæ in ſimili ſcribunt Bar.Bal.Ang.Imo.Ro. Paul.Ca.Alex.& omnes,in.l.ſi cū domino.§.eo autē tempore.ff.ſol.mat.Iac.Are.Cy.Bar.Bald.& alij in.l.vlti.§.neceſsitate.C.de bonis quæ liber.cū alijs multis à me quoq; congeſtis,in.dd. noſtris legibus cōnub.vbi ſuprà,quæſti.14.Ex quibus clarè intelliges,quid dicendum ſit in hoc caſu noſtro.

§.II.

LE plus prochain lignagier du vendeur ſil vient dedans lan & iour de ladicte vente,doit eſtre receu & preferé auant aultres lignagiers, ſi pluſieurs lignagiers y viēnent. Mais lachapteur doit receuoir le premier lignagier qui y vient. Et ſil la receu, ou luy a tranſporté la choſe aultrement que par retraict, & apres ce au dedans de lan & iour vient ung aultre lignagier qui vueille eſtre receu audict retraict, il luy doit notiffier, comme il a tranſporté la choſe à aultre,& le nommer.Et lors à celluy à qui auroit eſté faict ledict tranſport pourra venir ledict lignagier dedās lan & iour faire ſon offre de redict traict,& y deura par luy eſtre receu,ſil eſt plus proche.& ſil eſt en pareil degré, il y ſera

y ſera receu pro rata.Et ſi pluſieurs lignagiers y uiennent dedans lan & iour, qui ſoyent en pareil degré,ou ceulx qui les repreſentent, tous y doibuent eſtre receuz pro rata.Car repreſentatiō a lieu en retraict cōme en ſucceſsion.Toutesuoyes ſi celuy qui uient par repreſentation auoit freres & ſeurs,leſquelz ne uiennent audict retraict,en ce cas luy ſeul repreſente ſon pere & ſa mere, & uiendra au retraict pour telle part & portiō que ſon pere ou ſa mere euſt peu uenir. Mais ſiſes freres ou ſeurs uenoyent au retraict auec luy par repreſentation,tous enſemble ne ſeront receuz audict retraict,que pour une teſte.

LE PLVS PROCHAIN. GLO.1.

Proximus quis dicatur.

1 NIHIL VIDEO INTERESSE, dicas proximus, an proximior: ſicuti nec videt Bald.conſi.146.præmiſsis verbis,colum.1.in fi.libr.2. Nam proximo quis proximior eſſe non poteſt:cùm proximus is ſit, quem nemo antecedit.l.2. §.hæreditas,&.§.legitima.ff.de ſuis & legit.hæred.&.l.j.§.proximus.ff.vnde cognа.&.l.proximus.ff.de verbo.ſignifi. Idque etiam ſi ſolus ſit, vt hoc addam ex. d.§.legitima,&.d.§.proximus,& leg.qui duos, in princip.ff.de rebus dubijs, &. l.proximi, & leg.in vulgari, in princip.ff.de verborum ſignificatione. Sed id tamen impropriè, vt declarat.d.§.proximus,cuius hæc verba ſunt,proximus etiam accipitur, qui ſolus eſt:quāuis propriè proximus ex pluribus dicitur. & voluit Cardi.Flor.conſil.30.in hac dubia, colum. 3.verſicu.item nulla. Idq; optima ratione, quia proximus eſt ſuperlatiuum eius,quod propè dicitur,ex quo fit nomen comparatiuum propior,& ſuperlatiuum proximus, vt tradit Priſcianus lib.3.c.2. Sicuti ab intro, vel intra, vel intus fit interior, & intimus:ab vltrà,vel vltro, vlterior, vltimus : & à poſt, vel poſtea poſterior , poſtremus : quanquam ex proximus cùm pro cognato accipitur, vt ſcribit Priſcianus vbi ſuprà, fit aliud illud comparatiuum proximior,vt etiam (vt hoc illi addas)ex intimus intimior,& ſuperlatiuum intimiſsimus:& ex poſtremus,poſtremiſsimus apud Tertullianum ſtatim in initio libri de cultu fœminarum,& Apuleium in apologia,& in oratione Caij Gracchi ad populum apud Gelliū lib.15.cap.12. Quę ſi regularia eſſent,ſequeretur proximo quopiam alium eſſe proximiorem , & multorum proximorum alium eſſe proximiſsimum,ſi ita nobis loqui permittamus,vt in ſimili dicitur in.l.vbi autem.ff.de verbo. oblig. & dicemus pleniſsimè in noſtro tracta. le mort ſaiſiſtle vif,numero. ego verò dico. Vix autem reperies huiuſmodi comparatiuum (proximior) apud antiquos,præterquam apud Iureconſultos,vti & Priſcianus ſuprà expendit.

Vide plura de ſuperlatiuis & comparatiuis.

Proximus ſuperlatiuum. Intimus. Vltimus. Poſtremus. Intimiſsimus. Poſtremiſsimus.

Proximior.

Proximus etiā lōgo interuallo remotus modò nihil ſit mediū.

2 ¶Sed vt redeamus,proximus quis dicitur,etiā ſi longo interuallo ſit remotus,modò inter duo diſcreta nihil medium interpoſitum ſit,vt probat illud Vergilij lib.5.Aeneidos.

Proximus huic,longo ſed proximus interuallo
Inſequitur Salius.

Quo in loco id nōtat Seruius interpres , atque etiam Nonius Marcellus in libro , quem de proprietate ſermonum ſcripſit . Paulò autem ante Vergilium Tullius in libro de claris oratoribus ad Brutum. Duobus (ait) ſummis Craſſo & Antonio L. Philippus proximus accedebat, ſed longo interuallo tamen proximus. Auſimque conſtanter aſſeuerare Virgilium illud à Cicerone deſumpſiſſe, adeo verba ſunt ſimilia. nam & Virgilius ipſe illud ex ore eiuſdem Ciceronis exceptum vſurpauit lib.12. Aeneidos.

Virgilius à Cicerone multa mutuatus.

Magnæ ſpes altera Romæ.

Vt tradit Donatus,aut vt alij malunt Seruius,aut ſi quis alius eſt,qui vitam illam Virgilij edidit. Et alia quædam Ciceronis ab ipſo vſurpata recenſuit Macrobius lib.Satur.6.ca.2.ad fi.vbi inter ea & illud quod de proximo diximus,poſuit.

Iterum de ſignificatione proximi & proximioris.

3 ¶Si tamen pleniùs ſcire velis,qui proximi ſint,vel proximiores,vide Oldra.conſi.153. videretur quòd filius.Ioan.And.in.c.2.col.j.in verbo,proximi, ext.de conceſ.præben.Bald.in.l.dudum.C.de cōtra.empti.& con.469.ſtatuto cauetur,lib.j.& con.339.quæritur vtrū de linea, in prin.lib.3.& con.334.in quæſtione quæ vertitur,eo.lib.3. vbi & de propinquo & propinquiore loquitur,eſtq; id con.commune ipſius Bal.& Saly.idq; ipſum incultatur inter con.Pet.Anc. conſi.95.vide etiam Bar.conſi.10.viſo ſtatuto communis Tuderti,& ibi concord.per Landri. in addi.eius con.Quibus adde Lucam Pen.in.l.pro locis.C.de anno.& tribu.lib.10. & in rub. C.de proxi.ſacro ſcri.in prin.lib.12.& Corne.conſi.154.licèt in themate,colum.2.lib.3.& Philip.Deci.in.l.ſi bonorum,in prin.C.qui admit.

Propinquus propinquior.

4 ¶Vnum tantùm illud hîc dicere voluimus,quòd licèt proximus is ſit propriè,quem nemo antecedit , vt diximus:eò tamen ventum eſt , vt proximos vocemus omnes, qui conſanguinitatis iure aliquem attingunt,etiam ſi ante ſe alios habeant. Quod probatur ex.l.quanuis adulterij. C.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Proximos omnes dici qui iure sanguinis alios attingũt etiam remotissimos.
Lex cum rem rem alienã. C. de legat.

de adulter. vbi proximis necessariisque personis solummodò defertur copia accusandi de adulterio. Nam vt ibi dicitur, licet patruo accusare, etiam si frater extet. vides igitur ibi patruum dici proximum, quanuis frater extet eo quidem proximior. Et ex l. cùm rem alienam. C. de legat. vbi legatum rei alienæ ab ignorante factum non valet, nisi proximę personæ relictum sit. quod intelligitur etiam de iis, qui non sunt priores gradu : nam omnes intelligunt eam. l. de coniunctis personis simpliciter. & hoc satis apertè indicat glo. vltim. in prin. cũ dicit, quòd iudex æstimabit, quæ dicitur coniuncta persona: quam sequuntur Barto. Franc. Tigr. Ange. Saly. Raph. Fulgo. & Corne. ibi. Pet. autem & Cy. considerandam dicunt coniunctam personam vsque ad decimum gradum, qui tantùm succedere potest, secundùm no. in. l. octaui. C. vnd. cog. Et sic apertè declarant omnes, nõ necesse esse, vt quis sit in gradu priori, vt faciat locũ ei. l. loquenti de proxima persona. Et id expressè annotat Alciat. in. d. l. proximi, de verbo. signi. & satis apparet ex scriptis à Corne. consi. 32. licèt prima facie, colum. 2. versic. quia prout dictum est, lib. j. Et hìc quoque proximitas pro consanguinitate, vt latè diximus suprà eo. titu. §. 1. glo. 9. quæ est in verbo, ou lignagier, numero. 16. ex quo item.

An satis sit dicenti se proximiorem probare se esse cõsanguineum.

5 QVID AVTEM SI QVIS dicat se tanquam consanguineum proximiorem debere defuncto succedere, an sufficiet, si probet se simpliciter esse cõsanguineum mortui, de cuius successione agitur, an verò necesse sit, vt is probet nullum alium eo esse proximiorẽ? Et certè si controuersia sit inter duos consanguineos, is qui agit aduersus alterum possidentem, debet probare se esse proximiorem, cùm id sit fundamentum intentionis suæ, etiam si id negatiuum esset. l. hoc iure, & ibi Bart. & alij. ff. de verbo. obligat. & voluerunt etiam Barto. & alij in. l. in illa stipulatione si calendis, eo. titu. Innocen. & Ioan. And. in. c. super his, de accusat. cum multis si. & concord. à me collectis infrà eo. titu. §. 32. glo. j. numero. 94. nam & videmus, & seq. Et ita in hoc casu priuatim respondit Philip. Deci. consi. 321. in caussa quæ Alexandriæ agitur, col. 2. versi. vlteriùs etiam aduertendum, per multa quæ ibi allegat.

De eadem re.

6 ¶ At si extraneus teneat, aut sit quæstio inter vxorem aut fiscum, & hunc qui se dicit cõsanguineum satis erit probare se simpliciter esse fratrem aut patruelem, aut aliter coniunctum, vt voluit Raph. Co. in. l. is potest, & ibi etiam Alexand. colum. 4. versicu. sed iuxta prædicta, & Iason columna penulti. versicu. pone ago contra. ff. de acquir. hæredit. & idem Raph. in. l. sed & si de sua. quã legit cũ. l. hæres institutus, & ibi quoq; Ro. eo. tit. per. l. si scriptũ. C. de probat. & l. amitę. C. com. de success. & l. 2. C. de succes. edict. & idem quoque Raph. con. 43. in quæstione Frãcisci, vbi dicit nunquam vidisse se aliter in practica obseruari. & Corne. consi. 95. viso processu, colum. 2. versic. sufficit enim, lib. 4. & consil. 197. licet in hac consultatione, colum. 2. versic. sed licèt hæc, eo. lib. 4. vbi dicit & idem se aliàs bis consuluisse. & Alexand. consi. 179. visis ac ponderatis dubitationibus, colum. vltim. lib. 7. & Soci. in. l. si inter, colum. 2. versic. 3. colligitur. ff. de reb. dub. & consi. 89. in caussa agitata, colum. 4. versi. & si iterum, lib. j. & Steph. Bertran. cõ. 2. examinato, in. 2. dubio, colum. eius dubij vltim. libr. 2. & nouissimè Alciat. in. d. leg. proximi. ff. de verbo. signifi. & Franc. Ripa. in. d. l. in illa, colum. vlti. ff. de verbo. obligat. & nouissimè Caro. Molend. in suis commentar. Parisi. consuet. titu. 1. §. 22. num. 90. per multa quæ in eis locis videre poteris.

De eadem re.

7 ¶ Quanquam Angel. Are. in. §. actionum, colum. penulti. versicu. si ab intestato, Instit. de actio. in ea est sententia, vt non sufficiat probare eum, qui vult succedere esse consanguineum, nisi & se probet proximiorem esse. Et idem quoque voluit Francis. Areti. in. d. l. sed & si de sua, colum. 4. versicu. tangit etiam hìc, vbi & id dicit se aliàs respondisse, cùm ex facto ageretur in ciuitate Aretij, vti etiam retulit in dicta. l. is potest, colum. penulti. sed eius in id con. non reperi, credóque non fuisse cum cæteris impressum. nam in posteriori loco queritur exemplum eius sibi abesse. Sed & eius sententiæ fuit Alexand. sibi contrarius, sed foro (vt credere est) seruiens, cõsil. 124. viso processu, columna. 1. lib. 7. Suntque qui pro hac parte citant Specul. titu. de testa. §. sequitur videre, ver. est & alia bonorũ possessio, quæ dicitur vnde cognati, propterea q̃ in libello actoris hæc ponit, q̃ P. mortuus est, item q̃ intestatus, itẽ sum illi agnatus, itẽ quòd proximior. Et id quoque sensisse videtur Raph. Fulgos. consil. 184. visis quodam processu, colum. 1.

Ad lucrum omnes sua sponte accedunt.

8 ¶ Afferunt autem vtrique multas magnásque rationes, quibus suam sententiam defendunt. Sed ego priori sententiæ magis accedo, illa potissimùm ratione adductus, quòd is qui se propinquũ esse dicit, & probat, proximus & idem solus esse præsumitur, cùm socij nulli appareant: sitque verisimile & alios, si qui essent, ad aucupandum & occupandum id lucrum, atque, vt sic dicam, hæreditatem sine sacris quãprimùm aduolaturos, secundùm illud Terentianum in Phormione. At si talentùm rem reliquisset decem, primus esses memoriter progeniem vestram vsque ab auo atque atauo proferens. Cui concinit illud Græcorũ carmen vice prouerbij celebratum.

Diuitum omnes consanguinei.

τῶν εὐτυχούντων πάντες ἐσὶ συγγενεῖς. Id est ad verbum.

Felicium (siue mauis diuitum) omnes sunt consanguinei.

Ex quo & nos accedimus Iaso. dicenti hanc negatiuam, alios non esse hæredes, proindeque locum esse substitutioni, hoc ipso probari, quòd contrarium non probatur. Ita enim respondit consi. 34. ad motiua, in prin. lib. 1. vbi alia multa si. affert.

De eadem re.

9 ¶ Sed hanc tamen sententiam nostram velim intelligas, si is qui se probauit esse cõsanguineum, probauit

probauit quoque certũ gradũ suæ consanguinitatis. Nam non satis esset probare se simpliciter cõsanguineũ, per ea quę latè diximus sup. eo tit. §. j. i verbo, declarer le lignage, quãdo nõ omnes gradus admittantur ad successionẽ jac nec ad retractũ, vt etiã diximus in eode. §. j. glo. 9. in verbo, ou lignager, nu. 23. sed & id intelligẽdum. Et ita nunc apertim in hoc casu intellexit, & limitauit Philip. Deci. d. cõ. 321. col. j. versi. vlt. nõ obstat, iũctis his quę priùs scripserat, col. j. eiusdem cõ. versi. & pro agẽtibus bene facit. & Alciat. in tractat. præsumptionũ, regula. j. presump. 28. nu. 9.

De eadem re. Præfertur qui de tempore certo probat ei qui de incerto.

10 ¶ Et quòd haudubiè is qui se probauit esse consanguineũ certo gradu, debeat præferri ijs qui se simpliciter consanguineos esse probant. Facit vltra supradicta, quod in simili dicimus, quòd cùm est quæstio de prioritate, aut posteritate (vt ita cum nostris loquamur) temporis, is qui de certo tempore probat, etiam si aliter non probat de prioritate, præfertur ei qui de incerto tempore probat, secundùm Marti. Sil. Cy. & Bald. in. l. de rebus. C. de dona. ante nup. Bald. in. l. creditor qui, in lect. antiqua. ff. quì poti. in pign. habi. Saly. in. l. si debitor, versi. quæro pone fiscum. C. de priui. fis. Io. Plat. in. l. j. circa medium. C. de iure fisc. lib. 10. Soci. in. l. j. col. 2. versi. tertiò limita, & ibi quoque Iason, qui id dicit singu. col. item. 2. versicul. secundò sin. limita. Tho. Papalia, col. quoque. 2. versic. ista regula, & nouissimè Franc. Ripa. colum. 3. versicu. secundò limitatur. ff. sol. matri. & Philip. Deci. consil. 169. cuius superscriptio incipit, dispensatio facta, colũ. vlti. & Hippo. Marsil. sing. 319. hora in instrumentis. Catel. Cota memor. hora quandoque, & nouissimè Matthe. Pac. in tracta. de manda. apostoli. in. 6. parte, numero. j. & seq. & Franc. Ripa. in. l. si debitor, colum. 3. numero. 8. & seq. ff. de pigno. De quo tamen vide eundem Soci. consil. 67. eadem die prouidet, lib. 3. & Fely. in. c. pastoralis, colum. 3. ver. ratione vnius horæ, & ibi omnino Philip. Deci. distinguentem, colum. 2. versi. sed dubium est, extrà de rescript. & ipsum Deci. in. l. in ambiguis, colum. 2. ff. de reg. iur. & Rebuf. in tracta. de pacif. pos. numero. 299. & Alciat. in tracta. præsumptionum, regula. 3. præsumptione. 43. ante fi. Neq; enim omnino accedo priori illi sententiæ. quid enim si quis probet de postremo die vnius anni, aut de postrema hora vnius diei, præferetúrne alteri, qui tantùm de eo anno aut die probauit, sine alia specifica probatione temporis? & certè non præferetur, vt etiam nunc patim voluit Francis. Ripa. in. d. l. j. vbi suprà. ff. sol. matri. & nouissimè Guil. Ponta. Perusi. in. d. l. j. colum. 6. numero. 13. quartò limitatur, & seq. ff. sol. matri. De quo & tu vide Bald. nouel. in tracta. doti. in. 9. parte, in. 2. priuilegio, in fin.

Qui se petit admitti tanquã proximiorem, an probare debeat aliũ proximiorẽ mortuũ, an alius qui eũ dicit viuere.

11 ILLVD QVOQVE IN DVBIVM hoc in loco vocari potest, Quid si cõstet alium proximiorem aliàs natum fuisse, vt vixisse, qui nondũ excederet centum annos, si viueret. hæc enim longissima est hominum vita. l. an vsusfructus. ff. de vsufruct. & l. vltim. D. de sacro. eccles. vtrùm igitur necesse est hunc qui nunc se dicit esse proximiorem, ideóque tanquã talis vult succedere, probare illum, qui re vera esset proximior, si viueret, mortuum esse. An verò alius qui defendit, teneatur probare illum adhuc viuere, vide Rapha. Co. d. consil. 43. in quæstio. Franciſci, nam id consil. super hoc priuatim editum est. Et hæc quoque non inutilia sunt in materia retractus, stante scilicet statuto, vt ad eum proximior tantùm consanguineus admittatur.

Proximior an dicatur habito respectu ad vẽditorem, an ad eum â quo primũ res processit.

12 SED ET ILLVD QVAERI POTEST. An hìc in nostra consuetudine proximior dicatur & intelligatur habito respectu ad venditorem, an ad eum, à quo primùm res vendita processit eius familiæ. hoc enim à nonnullis in dubium reuocatum est. Et quod dubiũ facit, illud est præcipuè, quia ex multis Galliæ consuetudinibus illi tantùm consanguinei admittuntur, qui sunt ex eo stipite, vnde res vendita processit: ex nostra autem consuetudine licèt omnes admittantur, etiam qui non sunt eius stipitis, præferuntur tamen ij qui ex eodem stipite descenderunt, vt scribitur infrà. c. 14. Et quidem videntur præferri ij qui sunt proximiores stipiti, vnde res ipsa processit, etiam si non sint proximiores venditori, per text. in. l. is qui complures, iuncta gl. in. ff. fi. de lega. 3. vbi si fideicommissum fuerit relictum quibusdam ex libertis testatoris, ea lege ne de nomine suo aut familia exiret, vno eorum mortuo qui grauati fuerant, omnes pariter admittuntur, si velint: nec præferuntur coniuncti in re legata cæteris: quia vt dicit glos. ibi, omnes sunt pariter proximi testatori, per tex. in. l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. Et ita eam declarant Dy. Ray. & Bart. ibi. & idem voluisse videtur ipse Bart. in. l. si cognatis, versic. quæro quo ordine, iunctis his quæ dicit in fi. illius. l. ff. de reb. dubi. Ex quo apertè vides, quòd attendi debet proximitas gradus, respectu testatoris, non respectu grauati, in fideicommisso restituendo ijs qui sunt è familia, in specie. d. §. fratre.

De eadem re Fideicõmisso inter fratres relicto admittuntur fratres ex vno tantum latere cũ vtrinque coniunctis.

13 ¶ Et hoc quoque videtur probari ex. l. vlti. ff. ad Trebel. à contrario sensu. Nam ibi dicitur, q̃ si sit fideicommissum inter fratres, pariter admittuntur fratres ex vno latere tantùm cum fratribus ex vtroque: quia fuerant priùs directò inuicem substituti. Ergo à contrario sensu si nõ fuissent inuicem substituti, & sic prælati alijs fratribus in aliqua parte testamenti, ex sola inter se coniunctione non præferrentur. Ex quo etiam planè liquet attendi coniunctionem respectu primi testatoris, non grauati. Quod & probat alius text. iuncta glossa, & nota. à Bartho. in. l. hæredibus. §. vlti. ff. eod. titu. vbi licèt quando apposita est conditio, si decesserit sine liberis, naturales non faciant deficere fideicommissum, secundùm nota. in. l. ex facto. §. si quis rogatus, eodẽ quoque titulo: tamen quando huiusmodi conditio apponitur à fœmina testante, de

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cõditio grauã tis inſpiciendæ non grauati.

ficit: quia ei naturales ſuccedunt, niſi ſit illuſtris. l. ſi qua illuſtris. C. ad S. C. Orphi. Et idem prò voluerunt Angel. & Imo. in. d. §. ſi quis rogatus, vbi generaliter dicunt, in eadem conditione inſpiciendam eſſe perſonam grauantis, & non grauati, ſi ſint diſſimilis qualitatis, vt ſciamus an naturales faciant deficere fideicommiſſum.

14 ¶ Et vt ex tex. ad doct. tranſeamus, quanuis nec ij ſuprà omiſsi ſunt, hoc idem confirmat, quod

De eadem re.

tradit Barthol. in. l. Lucius, colum. vlti. in vlti. quæſti. ff. de vulga. & pupil. ſubſti. quòd ſi fratres ſunt inuicem ſubſtituti, pariter admittuntur fratres conſanguinei, & fratres vtriuſque lateris: ea inter cæteras ratione, quia ſubſtitutio intelligi debet ſecũdùm voluntatem teſtatoris. l. qui liberis. §. hæc verba, eodem titul. ſed pater eandem affectionem habet ad filios vtriuſque matrimonij, vt æquum eſt. §. pen. in authen. de nupt. & ſequuntur Imo. Alexã. Franc. Aret. Fran. Ripa. & alij recentiores in. d. l. Lucius. & idem voluit ipſe Bar. con. 54. Angelus Maciæ habebat. & Bald. & Nicol. Neapo. in. l. iam hoc iure. §. j. ff. de vulga. & pupil. ſubſti. & in. l. cohæredi. §. qui diſcretas, & §. qui patrem, eo. quoque titul. Bald. in. 5. quæſtio. Angel. Saly c. & Ro. in. l. in teſtamento. C. de teſta. mili. Imo. in. c. Raynucius, in materia reciprocæ ſubſtitutionis, extrà de teſta. vbi hãc dicit eſſe communem op. Pau. Ca. in. l. j. C. de impub. & ali. ſubſti. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe. & Alex. conſi. 30. viſo teſtamento, in primo dubio, lib. 2. quod con. iterum repetitur conſil. 16. lib. 6. & Philip. Deci. conſil. 186. quoniam ex facto, colum. j. verſicul. tertiò hoc in ſimili, & column. 3. verſi. tertiò non obſtat. Ex quo non obſcurè intelligitur conſyderari affectionem primi teſtatoris, & ſic coniunctionem eiuſdem.

15 ¶ Quod & hinc quoque probatur, quod ſcribit ipſe Bart. in. l. 2. in prin. in. §. quæſti. princ. in. 3.

De eadem re.

effectu, verſ. vlteriùs quæro an tacita, qui eſt in col. pen. ff. de vulg. & pupil. quòd tacita pupillaris non excludit fratrem pupilli, ar. l. cùm acutiſsimi. C. de fideicom. ne ſcilicet videatur fratrem filio prætuliſſe, & ſic conſyderata affectione, & voluntate teſtatoris. Et idem dicit in fratre conſanguineo tantùm, quia eadem eſt ratio, per. d. l. cùm acutiſsimi. Secus autem in vterino, vt hinc intelligas non conſyderari coniunctionem & affectionem ex parte pupilli, ſed teſtatoris. Quod & confirmat quod tradit idem Bar. in. l. re coniuncti, col. pen. ver. 3. quæro iuxta hoc. ff. de legat. 2. quòd quando agitur de hæreditate paterna teſtatoris, non attenditur maior coniunctio inter fratres. Ideóque vno mortuo ita admittitur conſanguineus tantùm, ſicut vtrinque cõiunctus. & ſequitur Crotus ibi, & Fran. Are. Iaſon, & Ripa. in. d. l. Lucius.

16 ¶ Et hæc quidem propemodũ, & alia multa in eandem ſententiam affert Soci. conſil. 249. ma-

De eadem re.

teria, colum. 11. verſicul. circa ſecundam difficultatem, cum multis ſeq. libr. 2. vt oſtenderet poſſe videri admittẽdum eſſe ad fideicommiſſum eum qui proximior eſt primo illi teſtatori: & non illi vltimo, qui deceſsit, aut alienauit. Id quod etiam aſſeueranter reſpondit Iaſon conſ. 215. ex Valentia, in prin. lib. 2. iterúmque con. 159. Odericus, etiam in prin. lib. 4. Et per quædam ex ijs rationibus tacito nomine ipſius Soci. Io. Crotus in repe. l. filiuſſa. §. diui, char. pe. ver. 4. quæritur. ff. de lega. j. tenuit, quòd ſi teſtator quiſpiam prohibuit bona ſua alienari extra familiam, quo caſu ſi alienatio facta fuerit, poſſunt ij qui ſunt eius familiæ alienationẽ reuocare, ita vt proximus quiſque primo loco admittatur, per. d. l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. Tunc proximitas conſyderatur ex perſona teſtatoris prohibentis, non hęredis qui alienauit. & illum ſequitur Ferdi. Loaz. in repe. eiuſdem. §. col. antepe. ver. & vt nihil omittatur, qui eſt num. 545. & ibi quoque Fran. Ripa. col. 7. num. 31. & idem Ripa. in. d. l. Lucius, col. vlti. & in. l. ex facto, in princip. ff. ad SC. Trebel. quibus etiam locis dicit quòd vltima ſubſtitutio, qua teſtator ſubſtituit proximiorem ſui generis, intelligitur de proximiore ipſius teſtatoris, non hæredis, aut præcedentis teſtatoris. Quod huc admodum pertinet, cùm ſtatuta & teſtamenta ſint veluti eiuſdem iudicij & interpretationis, ſecundùm glo. Bart. & alios in. l. j. C. de his quib. vt indig. cum concord. à me adductis infrà in fi. huius tit. num. 13. denique obligatio.

17 ¶ Supradictis autem adde quod reſpondit Bal. quodam conſi. incip. præmiſsis verbis ſtatutorũ, quòd ſi emphyteuſis ceſsit in portionem vnius ex fratribus, illo decedente non ſuccedit in ea eius proximior, ſed is qui ſtipiti proximior eſt, id eſt, ei qui emphyteuſim acquiſiuit pro ſe & generatione ſua. quod con. reperire non potui, ſed id citat Corne. conſil. 190. pluries, colum. j. ver. & licèt, & iterum colum. vltim. verſicul. non obſt. quod dicit, lib. 3. & iterum conſil. 42. videtur prima facie, colum. 2. ver. his tamen non obſtant. lib. 4. vbi & in idem dicit vidiſſe conſultum à Bald. Bar. & Bened. Capra. verùm ipſe in hoc admodũ dubitat. Et facit etiam quod tradit Pau. Ca. con. 338. ad primum quæſitum, col. 2. lib. 2.

idem tenet ciſuen. l. 73. fauri ubi dicit quita practicabile.

18 ¶ At ego nihilominus cenſeo proximiorem venditoris præferri, non proximiorem ſtipitis: tum

Deciſio princi. quæſtionis. Hæreditas deſinit eſſe defuncti per additionem hæredis.

quia noſtra conſuetudo hìc & vbique loquitur de proximo aut proximiore venditoris: tũ quia in ſucceſsionibus quas retractus in omnibus ſequitur, vt hìc dicitur, & infrà. §. 13. præfertur proximior defuncti non ſtipitis. quod hinc videre licet, quòd leges noſtræ de ſucceſsionibus ab inteſtato, eas vbique deferunt proximioribus defuncti. Nam de ſucceſsione & hæreditate eius agitur, non ſtipitis ipſius, cuius deſijt eſſe hæreditas, per additionem ſequentium, quorum gradatim facta fuit hæreditas, & patrimonium proprium. l. ſed & ſi plures. ff. de vulga. & pupil. ſubſtit. gloſ. Ro. Alexand. Franc. Areti. & cæteri recentiores in. l. j. §. veteres. ff. de acqui. poſſeſ. Barthol. in. l. vlti. column. j. ff. ad S C. Trebel. cum alijs multis concord. adductis à Iaſon. in. d. §. veteres.

§. veteres. & Fran. Cur. Seniore con. 45. ſtatuto ſeu conſuetudine, col. 8. in. 6. ratione. & Claudio Marleto inter con. Chaſſe. conſi. 23. deceſsit Catarina, vbi nnncupatim & in ſpecie huius noſtri caſus aſſeueranter reſpondit proximiorem reſpici ex venditore rei venditæ, cuius retractus petitur: non eius, à quo primùm ea res proceſsit. quod & ipſum tenuit Chaſſe. in conſuetudi. Burgundiæ hoc eodem ti. de retraictz. §. j. in verbo, dont vient lheritage.

19 ¶ Et hoc quoque in ſucceſsionibus feudorum obſeruatur, vt inſpiciatur proximitas vltimi va-

In feudis inſpicitur proximitas vltimi vaſſalli non primi acquirentis.

ſalli, non primi acquirentis, per. c. j. & ibi And. Iſer. ad fi. tit. de natu. ſuccеſ. feud. vti etiam expẽdit Bal. con. 200. feudum, paulò ante fi. lib. 5. & Soci. conſ. 86. viſis teſtamento, colũ. vlti. lib. 3. & con. 73. capiendo primum, col. 5. verſi. prædicta etiam probantur, li. 4. & Philip. Deci. con. 445. in caſu ad me tranſmiſſo, col. 4. num. 19. & ipſe Ripa. in. d. l. ex facto. Licèt aliàs in feudis ſemper reſpiciamus primum ſtipitem. Bal. in. c. j. col. j. ad fi. & ibi Marti. Laud. col. 2. tit. de eo qui ſibi & ſuis hæredi. & iterum in. c. j. §. vlti. col. 2. in verbo, magnum, tit. de ſucceſ. fratrum vel grad. ſucceſ. in feud. per eum tex. quem dicit no. & poſt eum Iaſon con. 7. pro reuerendiſsimi, col. 4. verſ. in primis, & iterum col. ſeq. verſi. tertiò deueniendo, lib. 3. & Philip. Deci. con. 193. cuius ſuperſcriptio incipit, in ſucceſsione, col. 2. & con. 390. quoniam ex facto, col. 2. & Fran. Ripa. lib. j. reſpon. c. j. defuncto, num. 78. Et bene facit quod ſcribit Ange. con. 110. ſanctiſsima, col. pe. & Calder. con. 13. titu. de feudis, conceſſum eſt. Ex quibus intelliges id quod dictum eſt de proximitate vltimi vaſſalli, non procedere in feudo non hæreditario, de quo etiam per Anto. Rube. cõ. 85. circa dubium, col. vlti. verſi. vlti. eſt aduertendum.

20 ¶ Et hoc quidem in caſu noſtri retractus nullo modo dubium eſſe poteſt apud nos: cùm conſuetudo noſtra, vt ſuprà diximus, in hoc ipſo. §. vtatur nuncupatim his verbis, le plus prochain lignagier du vendeur, & alibi ſemper loquitur de conſanguineo vẽditoris, vt ſuprà. § j. & infrà.

Per fideicõmiſſum ſucceditur teſtatori non grauato.

§. 14. Quæ autem ſuprà de fideicommiſſo dicta ſunt, nihil huc pertinent: quia per fideicommiſſum ſucceditur primo teſtatori, non ipſi grauato. l. cohæredi. §. cùm filiæ, ibi, nec fideicommiſſo. ff. de vulga. & pupil. ſubſti. & no. doct. vbique. Ideo fortè non abſurdum eſſet, vt proximitas in eo conſyderetur ex perſona ipſius teſtatoris, cuius ſucceſsio eſt? Quanquam & in hoc quoque contrarium conſtantiſsimè tenuit Soci. d. conſil. 249. Idque plurimis maximiſque rationibus, vt ibi omnibus videre in promptu eſt, dicitque ſe aliàs ita conſuluiſſe, & ſuo conſi. ſubſcripſiſſe Bald. à Barthol. & Corne. & ita fuiſſe obtentum, & idem cõſuluiſſe quoque Ang. & Paul. Caſt. nec tamen loca deſignat. & idem voluit ipſe Soci. in. d. l. ſi cognatis, col. pe. ver. ſexta & vlti. concluſio. ff. de reb. dubi. vbi & præter illos dicit ita conſuluiſſe Alex. & Ioã. Bapt. à S. Seuer. & ſeipſum ter aut quater. iterúmque ipſe Soci. in. l. hæredes mei. §. cùm ita, col. 6. verſi. ſecundũ eſt. ff. ad Trebel. vbi & idem dicit conſuluiſſe Bald. nec tamen locum deſignat. At Iaſon. d. con. 215. lib. 2. & d. con. 159. lib. 4. dicit illud eſſe conſi. 488. incip. talis caſus eſt quidam Ticius, lib. 3. quod tamen ad hunc locum nihil pertinet. Sed & idem cõſuluit ipſe Soci. d. con. 86. viſis teſtamento, col. 5. verſic. aliquando & quartò, & multis ſeq. vſque ad fi. conſil. lib. 3. vbi & multa in id allegat, traditque & illos quos ſuprà ex eodem citauimus conſuluiſſe. iterúmque idem Soci. cõ. 73. capiendo primùm, col. 4. verſi. ſed ſi excluderentur, & ſeq. lib. 4. & Steph. Bertran. con. 300. ſuppoſito teſtamento, col. 2. ver. & primò ad primũ, lib. 3. vbi etiam dicit ipſum Paul. cõſuluiſſe. Sed eius conſil. non fuiſſe impreſſum, ſicuti certè non eſt, niſi id ſit con. 300. lib. 2. cuius initium eſt, viſo quodam proceſſu, vbi aliquid de ea re dicit. Idem quoque voluit Anto. Rube. conſi. 36. eximij, colum. 2. verſic. ſtante iſto, & con. 38. memini, colum. vlti. verſi. ſed vt dixi, & con. 40. circa dubium, colum. 2. verſic. nec ob. ſi fortè. & conſil. 82. viſo eleganti, colum. j. & iterum vlti. vide tamen eundem conſi. 126. viſo teſtamento. Idem denique conſuluit Ludo. Gozad. conſil. 4. prima facie, colum. 5. numero. 17. vbi & idem dicit ipſum Soci. in alijs tribus con. non impreſsis conſuluiſſe, quæ dicit apud ſe habere.

ET PREFERE AVANT AVTRE LIGNAGIER. GLOSS. 2.

Conſuetudo retractus ſimpliciter admittẽs conſanguineos an cenſeatur proximiores cæteris præferre.

1 ET ITA EXPRESSE IN CASV NOSTRO voluit Alex. con. 27. viſo themate, in. 3. dubio, lib. 6. per text. in. l. vlti. & ibi not. per doct. maximè. Bal. & Saly. C. de verbo. ſigni. & in. l. cùm ita. §. vlt. ff. de lega. 2. Et ſimile eſt quod ſcribit Bald. in tracta. protomixeos, col. 3. verſicul. ſunt duo vicini, quòd ſi extet ſtatutum, vt in venditione præferatur vicinus rei venditæ, & ſi alteri fuerit venditа, poſſit eam vicinus retrahere reſtituto precio: ſi duo ſunt vicini, ſed vnus altero propinquior, is in ſolidum poterit ſibi retrahere, excluſo remotiori, per. l. adeo. §. inſulã. ff. de acquir. rer. domi. & l. triumuiri, in fi. ff. de re milit. & §. inſulã, Inſti. de re. diuiſ. Et idem in reuocatione feudi alienati, vt ſcilicet ex agnatis, qui prior eſt gradu, priùs admittatur, voluit Marti. Lauden. in. c. j. §. hoc quoque notandum, col. 4. verſicu. quæro an omnes, & ibi quoque Aluaro. & Cardin. Alexand. colum. 4. verſicu. eiuſdem initij, ti. de ſucceſ. feud. & omnes quidem per text. in. l. cùm ita. §. in fideicommiſſo. ff. de lega. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 AT ILLVD DVBIVM EST. Si tempore contractus venditionis factæ à tuo cõsanguineo tu illi proximior eras, sed interim intra annum retractui à nostra consuetudine præstitutum nascitur alius te proximior. Pone enim vt id intelligas, quòd tu sis consanguineus in quarto gradu, sed posteà nascitur filius ex fratre venditoris, qui fortè relicta vxore grauida mortuus est, is est te proximior: vter igitur vestrum præferetur, vide quæ latè disseruimus suprà eod. tit. §.j. in verbo, ou lignagier, quæ est glo. illius. §. 9. num. 80. & hęc quidem intelligo, cum multis seq. præsertim verò num. 97. quòd si tibi, & seq.

SI PLVSIEVRS LIGNAGIER Y VIENNENT. GLOS. 3.

1 *Si duo consanguinei petũt retractum diuersis iudiciis, & alter vicit quid agendum est.*

IGITVR CVM PLVRES consanguinei veniũt, debet admitti proximior. Quid autem si nullum ipsorum emptor admittit, quia eos negat esse consanguineos, vel eosdem venisse intra tempora retractus, vel etiam suum contractum esse obnoxium retractui, quia eum dicit esse permutationis, vel alterius, qui non sonat in venditionem: ob idque isti consanguinei cum in ius vocarunt in materia retractus, diuersis tamen instantijs & iudicijs. Tandem verò vnus eorum vincit. vtrùm victori ipsi perinde rem cedi restituíque oporteat, atque si aduersus alios res defensa non esset. Hanc quæstionem non semel in facto vidimus. Habes autem text. eam expressim decidentem, in causa petitionis hæreditatis, in. l. cùm idem, quæ est pen. ff. de peti. hæredit. quæ iubet rem victori restituẽdam, data priùs victo cautione aduersus alios rem ipsam defendẽdi. Venim est proprius peculiarísque casus eius. l. tametsi multi è nostris eam intelligunt de tertio opponente se executioni sententiæ, eámque dicit multùm no. & sing. Bald. ibi. Et id quidem intelligas quantùm ad restitutionem rei pertinet, de qua tantùm loquitur ea. l. Nam quantùm ad expensas causſæ, in quibus emptor condemnatus est, eas sine vlla cautione aut spe restitutionis refundere debet, cùm temere litigauerit. l. eũ quẽ. ff. de iudic. cum sit. Sunt autem & aliæ consuetudines declarantes quid agendum sit, cùm plures consanguinei veniunt simul ad retractum, vt apud Auxerrenses siue Altisiodorenses, hoc eodẽ tit. §. 16. qui est omnium. 47. Niuernienses hoc item ti. c. 17.

Quid de expẽsis causæ. Consuetudines.

DOIT RECEVOIR LE PREMIER LIGNAGIER. GLOS. 4.

1 *An remotiores admittãtur antequam proximior veniat.*

NISI ID NOSTRA CONSVETVDO expressè adiecisset, potuisset videri emptorem non teneri admittere nisi proximiorem. Nã cùm à lege vel statuto aliquid intra certum tempus defertur pluribus, ea lege vt aliqui eorũ cæteris præferantur, non admittuntur posteriores, dum locus est ijs, qui priori gradu sunt. l. si filius qui pater. §. cùm filius. ff. de bo. liberto. in illis verbis, & sine dubio qui sequentis gradus sunt, non admittuntur interim. &. l. 3. ff. de acqui. hæredi. &. l. si plures. ff. de iur. delibe. vbi assignandum est tempus ijs qui priori sunt gradu, vt dilibe-rent, num se admitti velint, antequam cæteri admittãtur. &. l. j. §. si intra centesimum, ibi, si mortuus sit prior, statim sequens admitti debet. ff. de succes. edict. & cap. ne pro defectu, extrà de elect. cum similib.

2 *Plures personæ cũ vocantur nomine generali, indefinito, vel collectiuo, intelligitur ordine successiuo.*

¶ Et quia etiam quando plures personæ sunt vocatæ sub termino generali, vel indefinito, vel collectiuo, puta familiæ, generis, cognatorum, consanguineorum, liberorum, posterorum, descendentium, & id genus similium, intelligitur ordine successiuo, vt scilicet proximior primo loco, & hoc cessante vel deficiente, is qui eum proximè sequitur, & cæteri deinceps. l. peto. §. fratre, qui est vltim. & iterum. l. cùm ita. §. in fideicommisso, & ibi Barthol. Bald. Imo. & alij. ff. de lega. 2. & l. hæredes mei. §. vltim. ff. ad Trebel. &. l. vltim. & ibi Bald. Angel. Rapha. Fulgo. & Paul. Cast. C. de verbo. significa. & voluerunt Barthol. vterque Rapha. & Fulgo. & Co. Franc. Aret. qui id dicit sing. quantùm ad nomen collectiuum, Alexand. Soci. qui id optimè declarat, & Iason in. l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de libe. & posthu. Barthol. in. l. si cognatis, col. vlti. ff. de rebus dub. Bal. in. l. j. post medium, per glos. ibi. C. de secund. nupt. in. 2. lect. & in. l. quoties ab omnibus, columna. 2. versicul. quæro quando est relictum. C. de fideicom. vbi loquitur in casu huic propè simili. Ioan. Raicinius inter consil. Angel. con. 38. quidam Io. decessit. & ipse Ang. consil. seq. visus instrumentis. Pet. Anca. & Imo. in. c. indicante, extrà de testa. idem Pet. in repet. c. j. in. 14. quæstio. princip. versi. & videtur quòd per prædicta, extrà de consti. Rapha. Co. consil. 106. mulier, col. 2. versicul. accedat. Paul. Cast. con. 383. notandum est, in princip. lib. j. Alex. consil. 26. videretur fortasse, colũ. 2. versic. secundò principaliter, & col. pen. versi. non obstat id quod habetur, lib. 3. & consi. 25. in causa vertente inter Antonium, colũ. j. lib. 4. & quisquis is fuit inter cõ. ipsius con. 14. adsit spiritus, colum. 4. versic. secunda conclusio, eo. lib. 4. Barb. con. 27. scripsit doctissimus, col. 10. versi. & adduco in medium, lib. j. & con. 28. clementissimi dei patris, col. j. &. 2. lib. 2. Corne. consi. 37. in hac consultatione, col. 2. lib. j. & con. 52. pro decisione, columna vlti. eo. lib. j. & con. 74. de duobus, col. j. eo. lib. j. & con. 263. primo aspectu, col. 2. versic. confirmantur

mantur prædicta, eodem lib. j. & con. 22. in hac consultatione, col. 5. versi. expedito, lib. 2. & con. 146. cuius est simile initium, colum. 6. versi. & licèt collectiuè, eod. lib. 2. & con. 65. diu post redditum, col. 2. versi. & insuper, lib. 3. & con. 159. in hac præsenti, col. 3. versic. vlti. hæc pars, libr. 4. Soci. con. 44. capio primam, col. j. lib. j. & con. 90. abundè & subtiliter, col. vlti. lib. j. vbi id dicit sing. in nomine collectiuo. & con. 86. visis testamento, col. 4. versi. capio nunc primùm, eo. lib. j. vbi & id pulchrè declarat. & con. 113. suprascripti, col. j. versi. prima quia verbum, eo. lib. j. & cõ. 37. viso testamento domini, col. j. lib. 3. & consi. 104. quoniam præsens consultatio, col. pen. eo. lib. 3. & con. 51. visa facti enarratione, col. 2. lib. 4. & Fran. Curtius Senior con. 74. super memorata, col. 6. versi. siue igitur. & Steph. Bertran. con. 30. punctus, in fi. lib. 4. & con. 105. quia in loco, post prin. eo. lib. 4. Philip. Deci. con. 205. in causſa istorum, col. j. & con. 208. ad clariorẽ rei demonstrationem, col. 2. versi. sed ista æquiparatio. & con. 248. visa petitione, col. 2. & consi. 513. in ciuitate, col. 3. numero. 9. & consi. 578. viso consilio, col. vlti. & consi. 619. in casu proposito, col. vlti. vbi loquitur in terminis similis statuti huius nostri, & consi. 662. accuratè. Et per multos ex supradictis intelliges id procedere, etiam cùm vocantur copulatiuè. Et vide quæ dicã infrà eodem. §. in glos. 6. nu. 2. porrò hæc nostra.

Etiam si uocentur copulatiuè.

3 ¶ Tamen in ea sum sententia, vt si etiam hæc nostra consuetudo non expressisset cõsanguineũ remotiorem esse admittendum, id tamen obtinuisset ex generali consuetudine, quæ simpliciter admittit consanguineum, per ea quæ diximus suprà eodem titul. §. j. in verbo, ou lignagier, quæ glos. est omnium illius. §. 9. numero. 21. ex eo autem, & sequent. Quibus adde, quòd cùm aliquid non integrè, nec in solidum multis defertur, quilibet eorum ad id admittitur, etiam si non sit primi gradus. l. 3. §. si plures. ff. de sepul. viol. Licèt is qui est in primo gradu, quandocunque veniat, sit præferendus, quantumlibet præuentus: modò sit intra tempus à lege vel statuto præstitutũ, l. si maritus, per totam illa n. l. & maximè, in. §. vlti. ff. de adulte. & latiùs dicemus infrà ti. precedente. §. 2. in glo. 1. nu. 81. ad vigesimum primum. & alibi sæpè in ea glos.

Mora non est, ubi non est petitio.

4 ¶ Id quod & hoc casu statuit nostra consuetudo, & est æquissimum. Nam si aliter non admitteretur vlterior consanguineus, quàm annus esset transactus, sequeretur quòd suus cuique consanguineo annus daretur secundùm ordinem graduũ, atque etiam in infinitum: nec posterioribus obesset annus priorum, quin ex suo quisque capite annum haberent. per not. in. c. 1. titul. quo tẽpo. mil. inue. pete. debe. cum simil. quæ affatim colligemus in eodem. §. 2. titul. sequent. Et quia etiam vbi non est petitio, ibi mora non est. l. lecta. §. pen. ff. si cert. petat. cum si. nec valenti agere currit præscriptio. l. 1. in fin. C. de anna. except. &. c. quia diuersitatem, de concess. prẽben. Quæ autem in priori parte adducta sunt, loquuntur in ijs quæ integrè & insolidum alicui deferuntur: & eo summoto, alijs. quo casu haud dubiè quãdiu priori competit id ius, alij posteriores nõ admittuntur: nam contra naturam est, vt quod ego habeo, tu idem habeas. l. 3. §. è contrario. ff. de acquir. hæred.

OVLVY A TRANSPORTE LA CHOSE. Glo. 5.

1 *Si emptor vendat rem consanguineo vẽditoris, an alius proximior poterit ab eo retrahere*

ERGO EX NOSTRA CONSVETVDINE si emptor vendat rem consanguineo venditoris, alij tamen consanguinei proximiores ipsius venditoris possunt retrahere. Aliud tamen statuitur in multis consuetudinibus aliarum regionum Franciæ, videlicet apud Meldenses. c. 99. & seq. Senonẽses. c. 41. Trecenses. c. 146. Caluimontenses in Baisigniaco. c. 114. Victriacenses. c. 126. & Borbonienses. c. 439. Altisiodorenses, siue Auxerrenses hoc eodem titul. c. 12. qui est omnium. 43. vbi intelligitur, modò id fiat sine fraude, & necdum emptor fuerit in ius vocatus. Tu autem hìc vide quę dicam infrà in glo. seq. nnmero. 6. & quia nostra, & multis seq. vbi abundè tracto, vtrùm si quis primo loco vendiderit suo consanguineo remotiori, possit consanguineus proximior retrahere.

SIL EST LE PLVS PROCHE. Glo. 6.

1 *Si & remotior retraxerit, an ab eo possit retrahere. Proximior.*

ET HOC QVIDEM est probabile ne alteri° scilicet remotioris festinatione huius proximioris ius lędatur. l. cùm solus. ff. de acqui. hęredit. Et quia cùm aliquid multis defertur non integrè, nec insolidum, is qui primo gradu est, semper admittitur int ra tempora legis vel statuti, quantuncunque pręuentus ab vlterioribus. l. maritus. §. vlti. ff. de adulte. & diximus suprà in glos. 4. huius. §. numero. 3. tamen in ea sum. Super hoc autem variè constitutum est à consuetudinibus Galliæ, vt videre licet apud Parisienses, ca. 168. Meldenses. c. 90. &. c. 68. & seq. Meldunenses. c. 24. Turonenses tit. de retraict. c. 5. &. 8. Cenomanenses. c. 380. & seq. & iterum. c. 406. Andegauenses, ca. 370. & seq. & iterum. 395. Carnutenses. c. 69. Aurelianenses. c. 276. Blesenses. c. 199. & duobus seq. Aruernienses titul. de retraict. c. 16. atque etiam duobus seq. Borbonienses, ca. 439. &. 441. Belquercenses, c. 10. Artesienses. c. 86. Burdigalenses. c. 9. vbi eadem propè, & ijsdem verbis est consuetudo, cuiusmodi hęc nostra est. Engolismenses capitulo. 61. Sanctonenses Angeriacos, capitulo. 47. &. 51. Britonienses hoc

Consuetudines variæ de ea re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eodem titulo.§.3.Altimarchienſes.c.267.Marchienſes.c.274.qui eſt.14.eiuſdem titul.Lorrieſes in præfectura Montargij,hoc titu.c.3.Niuernienſes hoc quoque titul.c.17.Laudunenſes alióſque Viromandenſes.3.partis tit.8.§.2.qui eſt.76.illius.3.partis.&.§.ſeq.Comitatum Burgũdiæ titu.reachaptz.§.3.Senlites ſiue Siluanecenſes hoc titul.§.4.Normanenſes tit.116.qui eſt,de querelle de fief vendu.§.chaſcun,& ſeq.

2 ¶ Porrò hæc noſtra conſuetudo vltra præcedentia non mediocriter iuuatur, arg.l.peto.§.vlti. ff.de lega.2.vbi ſi teſtator fratre hærede inſtituto petijt ne domus alienaretur, ſed in familia relinqueretur:ſi hæres alienauerit,omnes qui in familia fuerunt,fideicommiſſum petent,ſed ita vt proximus quiſque primo loco inuitatus videatur.cuius textus authoritate Oldra.conſil.178.factum tale eſt quidam nobilis,ita intelligit tex.in.c.j.ad fi.ti.de natura ſucceſſ.feud.qui in fi.dicit, omnes lineas æqualiter vocari,vt ſcilicet proximus quiſque primo loco cenſeatur eſſe vocatus. quod autem is tex.dicit æqualiter,non ſignificare æqualitatem vocationis,ſed diſtributionis inter vocatos,vt ſcilicet in capita veniant,non in ſtirpes,ar.l.libertus.§. præterito,in fi.ff.de bon. liber.Et ita quoque illum text.intelligunt Iacob.Bel.Andr.Iſer. Aluaro.Marti.Laud.& Cardi. Alexand.in.d.c.j.Anto.conſil.47.præmittendum eſt quòd quanquam,in fi.& Iaſon conſil.182. in præſenti conſultatione,col.3.verſi.iſta concluſio,& multis ſeq.& iterum col.pen.ver.nõ ob. quod dicit,lib.2.& neſcio quis Goneus(huius enim hoc nomen eſt)inter con.Albert.Bru.con. 72.tota,poſt medium,& Ioã.Ligna.& alij plerique inter con.eiuſdem con. 76.thema ſeu caſus, col.vlti.vbi etiam dicitur Bar.à Sali.& Franciſ.Rampo.ita conſuluiſſe.Tu tamen vide Signo. conſil.12.in caſu per vos,ante fi.& conſil. 93.factum ſic ſe habet, quidam nomine, & quæ etiam diximus ſuprà eo.§.in glo.4.nu.2.& quia etiam.

De eadem re.

Æqualitas in ſucceßione ſeu di quomodo intelligatur.

3 SED DVBIVM EST, an proximior qui retrahit à remotiori, qui ante retraxerat à primo emptore,teneatur ſoluere expenſas, quas ipſe remotior fecit ad retrahendum. Chaſſe.in commentarijs Burgundiæ hoc eodem ti.§.3.ver.ſed quęro an iſte, dicit quòd non niſi remotior priùs interpellaſſet proximiorem,vt retraheret:nam cùm proximior non poſsit per ſuum retractum deteriorem facere conditionem proximioris,quin ipſe poſsit totum eodem precio retrahere,nec in parte quidem illi poteſt præiudicare, augendo precium impenſarum maximè cùm cogitare debuit id euenire poſse, vt proximior retraheret.l.ſi domum.§.idem quærit. ff.loca.&. l.quibus diebus.§.j.ff.de conditio.& demonſtra.

Sed an proximior qui retrahit a remotiore,qui ante retraxerat,tenea tur ſoluere impenſas prioris retractus.

4 ¶ Cui addere potes quod plenè no.Bar.in.l.inter ſtipulantem.§.ſacram, & ibi recentiores poſt eum.ff.de verbo.obliga.conſyderanda eſſe atque attendenda,quæ veriſimiliter & facilè euenire poſsunt.cuius rei bonus eſt text.quem ipſe Bart.allegat in.l.bona fide.§.cùm inter,vbi & id no. Bal.ff.de dam.infec.cum alijs multis ſi.à me adductis ſuprà eodem titul.§.j.in verbo, le pris que la choſe aura couſté,quæ eſt glo.18.in.7.quæſtio.numer.41.huic ita.Et nuncupatim in caſu ſtatuti preferentis conſortem in venditione rei communis, tradit Floria.inter con.Pet.Anc.con. 161.quòd dicta domina,attendendum eſse ac cogitandum ab emptore,id quod ſuprà ex Chaſſe. diximus, ſcilicet conſortem rem ipſi emptori vẽditam poſse ad ſe reuocare,imputandúmque ſibi eſse,ſi id non cogitauit.verùm in hoc caſu tu ampliùs cogitato.neque enim id ſine dubio eſt, ſed nunc non abs re aliter non decìdo.

De eadem re.

5 QVID AVTEM SI GVM poſt venditionem conſanguineus quiſpiam remotior venditoris adit,conuenítque teſtatò alium conſanguineum proximiorem,eſque denunciat velle ſe rem venditam retrahere,ſi ipſe proximior nolit:ſi autem velit,negat ſe retracturum: quandoquidem id fruſtra faceret,cùm ipſe proximior nihilominus poſſet iterũ ad ſe retrahere. Proximior autem reſpondet remotiori,ſe omnino non retracturum:vtrùm poſteà audietur volens ad ſe retrahere ex proximiore,qui iam retraxerat,dicam poſteà in fi.huius titu.queſt.8.ſed hîc eius loci admonere lectores volui.

Quæſtio retractus.

6 ET QVIA NOSTRA CONSVETVDO hîc loquitur,cùm res initio venditafuit extraneo,à quo conſanguineus remotior retraxit, vt liceat nihiloſecius propinquiori ab eodem retrahere,tametſi res iam in ſuam familiã redijſſet.Quęro an & id procederet, ſi ab initio res vendita fuerit conſanguineo remotiori, vt ſcilicet poſsit propinquior ab eo retrahere. Quod videtur ex hac noſtra conſuetudine, cùm eadem videatur eſse ratio: quid enim intereſt, vtrũ res ab initio fuerit vẽdita conſanguineo remotiori,an extraneo, à quo remotior retraxit? Cui etiam rei argum. prębet quod cauetur infrà. §.26.ius retractus non poſse tranſferri alteri qui non ſit ex ea conſanguinitate,quaſi cuilibet conſanguineo cedi poſsit. Sed ibi non dicitur, an ea ceſsio,quę fieret remotiori prejudicet proximiori, de quo nos illic tractabimus. Verùm quantùm ad hanc noſtram conſuetudinem pertinet, conſtabit ex ijs quę ſtatim dicemus, non idem eſse,cùm quid ab initio venditur extraneo, à quo conſanguineus retraxit: & cùm etiam ab initio venditur conſanguineo.nam cùm primùm res venditur extraneo,ius apertum eſt omnibus conſanguineis retrahendi, ita tamen vt proximus quiſque preferatur, vt diximus ſuprà in eodem.§. in verbo, doibt recepuoir le premier. Cùm autem primùm venditur conſanguineo etiam remotioris gradus,non videtur eſse locus retractui,ceſsante eius ratione,quæ eſt, ne res exeat è familia: neque enim hîc exijt, cùm conſanguineo vendita ſit. Qua ratione hanc opin.ſequutus eſt Geral. Bago. in ſua diſputetione retractus, verſicul. quęro ſequenter res eſt vendita

Quid ſi res ab initio vendita fuit conſanguineo venditoris, an cæteri propinquiores poterunt ab eo retrahere.

eſt vendita alicui de genere.& Arnol.Ferronus in conſuetu.Burdiga.hoc eo.tit.§.5.licèt conetur etiam probare magna ratione contrarium ſtatutum fuiſſe in eodem.§.5.

7 ¶ Et hanc opi.præter illam rationis ceſsationem,adiuuant & alia multa.Primùm tex.in.l.peto. §.fratre,qui eſt vlti.ff.de leg.2.in illis verbis, in familia relinqueretur,iunctis illis verbis,extero hærede inſtituto.& iterum in illis verbis,familię domini reſtituturum,iunctis etiam illis verbis, ſed ſi domus ad exterum quandoque peruenerit.Ex quibus verbis colligitur à contrario ſenſu, quòd cùm res ex præcepto teſtatoris debet manere in familia,ſatis eſt,vt relinquatur vni è familia.Sed de hoc eſt apertior tex.in.d.l.vnum ex familia,in prin.& iterum in.§.j.iuncta glo.eodem titul. vbi ſi teſtator iuſserit hæredem fundum reſtituere vni ex familia,poteſt hæres vnum quẽlibet,etiam poſterioris gradus eligere:nec alij proximiores ex hoc conqueri poſsunt. Et tamen ſi non eligat,admittuntur ad fideicommiſsum omnes,qui ſunt de familia,ſed ita vt proximiores cæteris præferantur,vt dicit gloſ.ibi,in verbo,neceſſariæ,per multa iura,quæ allegat.& ſequuntur Rapha.Co.& Paul.Caſt.in.d.l.peto.§.fratre.& Soci.con.227.præſens conſultatio, col.9. verſi.ex quibus inferendo,libr.2.Ex quibus apertè intelligis,ſatis eſse alienationem fieri in aliquem de familia etiam vlterioris gradus,vt ceſſet fideicommiſsum:licèt ſi aduenisſet caſus fideicomiſsi ille tanquam remotior non fuiſset admiſsus.quod & ſolerter expendit Soci.vbi ſuprà. quod multùm facit ad id quod diximus in præcedenti verſic.vt licèt hæc conſuetudo,quæ facit ius proximiori retrahendi à remotiori, qui retraxit ab extraneo emptore, habeat locum in ſuo caſu:nec ſimile ſit,cùm res ab initio vendita eſt conſanguineo etiam remotiſsimo.

Alienatiõe prohibita extra fa miliam, an ſuffi ciat vni è fami lia etiam remotiori relinquere.

8 ¶ Sed & quod iuſsus in familia relinquere,poſsit vnum aliquem vel remotiorem è familia deligere,tenet vltra ſupradictos Rapha.Co.conſil.113.ſtatutum,col.2.Paul.Caſt.conſi.32.proprietarius,in fi.lib.j.Alciat.in.l.pronunciatio,in verbo,agnatorum,ad fin.ff.de verbo.ſignifi.Ferdi. Loaz.in repe.l.filiuſſa.§.diui,char.5.numero.105.ff.de lega.j.vbi etiam nuncupatim facit differentiam illam inter alienationem primo loco factam extraneo,& eam quæ fit alicui è familia:vt ſcilicet priore caſu proximior præferatur remotiori in reuocatione rei alienatæ:in ſecundo autem non poſsit proximior reuocare à remotiore.Et hæc quidem obtinere debent in interpretatione ſtatuti,quoniam iudicium ſtatuti & teſtatoris à pari procedit,ſecundùm gloſ.Bar.& alios in.l.j.C. de his quib.vt indig.cum alijs multis ſimi.ad me adductis infrà,in fi.huius titul.in tertia quæſtio.

De eadem re.

9 ¶ Sed ita tamen vt ſcias,alios eſse text.in hanc ſententiam,videlicet in.d.l.filiuſſa.§.pater.ff.de leg.2.vbi dicitur,verum eſt enim in familia reliquiſse,licèt vni reliquiſſet.Et in.l.pater.§.quindecim. ff.de lega.3.vbi ſi multis liberis teſtator fundum legauerit,iuſseritque,ne quis eorũ partem ſuam alienaret,poterit tamen vnus eorum in alterum eorum alienare,quanuis nõ in extraneum.Et in.l.voluntas.C.de fideicom.vbi Bald.col.2.verſicul.quæritur de duobus,dicit quòd vnus ex feudatarijs poteſt vendere ſuam partem feudi paterni alteri ex feudatarijs ſine conſenſu domini.Et iterum in verſiculo,pone conceſsum eſt,ſcribit quòd agnatus poteſt in alterum agnatum feudum alienare.quod & voluit idem Bald.conſil.216.fuit quidam nobiliſsimus, in fin. libr.2.& conſil.300.hoc initio,text.in.c.j.in princip.lib.2.vbi rationem reddit,quia non videtur alienatum,quod eſt in agnatorum corpore vel linea conſeruatum,per.d.l. voluntas, &.l.j. C.de impo.lucra.deſcript.lib.10.De quo latè ſuprà diximus in rubri.huius titul.numero.52.itẽ feudum.

De eadem re. Feudum an in agnatum alterari poſsit.

10 ¶ Quòd ſi quiſpiam dicat hos non declarare,vtrùm hæc alienatio facta in agnatos remotos,valeat in præiudicium proximiorum,vt ad ſe eam reuocare non poſsint,ſciat collegium Mediolanenſe,& prætereà Saly.& Chriſto.Caſtel.reſpondiſse,vt retulerunt Mart.Lauden.& Cardi.Alexand.in.c.Ticius,colum.vterque pe.verſicul.circa vltimum dubium,tit.ſi de feud. fuerit contro.inter do.& vaſal. feudum antiquum alienari poſse in agnatos remotiores,ſine permiſſu domini,idque in præiudicium proximiorum agnatorum,per text. in.c.j.titul.de ali.feud.pater.& in.c.j.§.ſed & res,ibi,tibi vel proximiori,& iterum ibi,à te vel ab alio proximiore,titu.per quos fi.inue.& in.c.j.§.& ſi clientulus,ibi fratri vel nepoti,ti.de alienat.feud.& in.l.fœminę.C.de ſecun.nupt.vbi mulier prohibita alienare lucrum, quod ex matrimonio percepit, id poteſt aſsignare vni ex liberis. Et quia etiam,vt dicunt,ceſſatio prohibens,ne feudum vadat ad extraneos, quæ ratio ad noſtrum caſum,vt ſuprà diximus,multùm pertinet. Et facit quod ſimpliciter dicit Cardi.Alexand.in.c.j.§.prætereà ducatus,tit.de prohib.feud. alien.per.Fede. quòd vaſallus etiam ſine conſenſu domini poteſt vni ex agnatis feudum antiquum relinquere,per.d.l. peto.§. fratre.ff.de leg.2.

An autem in re motiorem, in præiudiciũ proximorum. Vide nu.14.

11 ¶ Et hanc quoque partem confirmat tex.in.l.is qui complures.ff.de lega.3.& in.l.j.C.ne licebi.lib.11.& quod ſcribit Bald.con.498.factum ſuper quo,in fi.lib.j.prohibitionem alienationis non comprehendere filios inter ſe: apparet enim teſtatorem ſenſiſse, ne in extraneos alienarẽt, non in ſeipſos.quod idem penè voluit idem Bald.conſil.37.decreto,colum.2.verſicul.item nõ dicitur,lib.3.& conſil.377.quidam Alexander,ad fin.eo.libr.3.Et quod ab eodem Bald.ſcriptũ eſt in.l.j.colum.j.C.de com.ſeru.manu.quòd in caſu ſtatuti Florentini prohibentis domum alienari extra conſortes,poterit alienatio fieri in conſortem minimę partis,nec cæteri qui habẽt

Prohibitio alienationis nõ cõprehendit filios inter ſe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

maiorem partem,conqueri posſunt.quod dicit menti tenendum,tanquam ſcilicet ſit ſatis,quãtacunque parte eſse conſortem,vt excludantur cæteri.& ſequitur Pantal.Calde.in repe.l.2.colum.13.in fin.11.extenſionis.C.de reſcin.vendi.Et facit etiam quod tradit Iaſon con.236.an rex Romanorum,col.pen.verſi.item ſi aliquis,lib.2.

Emphiteutæ an inter ſe poſſunt alienare.

12 ¶ At dicet aliquis aduerſus hæc.tex.habemus in.l.cùm hi.§.ſed ſi pluribus.ff.de tranſacti.qua cautum eſt alimentarios inter ſe non poſſe tranſigere ſuper alimentis futuris,ſicuti nec cum extraneis.Cuius rei argumento Bal.ibi voluit,quòd ſi teſtator rem quampiam pluribus legauerit, prohibuerítque eam rem alienari,nec inter ſe quoque alienare poterunt.Sed nec (inquit) emphyteutæ eiuſdem rei poterunt vnus alteri inſcio domino vendere.Sed id certè fit,vt dicit Bal. eodem in loco,in huiuſcemodi caſibus,quoniam prohibitio alienationis eſt in rem.In alijs autẽ caſibus,de quibus ſuprà diximꝰ,in perſonam eſt,ne ſcilicet fiat alienatio in perſonas extraneas, & quę non ſunt de familia,ſicuti & noſtro caſu retractus. Sed & dici poteſt in caſu.d.§.ſed ſi pluribus,illud ſtatui,quia eadem eſt ratio prohibitionis inter ſeſe, & inter extraneos,nempe ne alimentarij fame pereant : neque enim minùs peribit qui cum conſorte tranſigit,quàm qui cũ extraneo.Hìc autem longè diuerſa eſt ratio,vt dictum eſt.

Conſuetudines de princi. quæſtione.

13 ¶ Denique ſunt apud noſtros Gallos multæ in hanc ſententiam conſuetudines,quę ſcilicet ius non faciunt retrahendi rem venditam conſanguineo remotiori,videlicet apud Pariſienſes,cap. 172.&.174.& expreſſiùs apud Meldenſes.c.91.Meldunenſes.c.22.&.27.Victriacenſes,cap.126. Carnutenſes ſubobſurè.c.175.&.c.ſeq. Aurelianenſes.c.276.Aruernienſes,titul. de retraict.c. 21.Borbonienſes.c.422.& expreſſiùs.c.439.Dunenſes.c.79.& Bituricenſes,titul.de retraict.c. 3.Senonenſes.c.41.Altimarchienſes.c.264.Niſi (vt ibi dicitur) volens retrahere eſſet ſocius in re vendita.Niuernienſes,hoc titul.c.16.vbi nuncupatim id dicit procedere, ſi venditio facta ſit à principio vni conſanguineo etiam remotiori,non itẽ ſi extraneo.Valeſienſes,titu.j.§.15.à cõtrario ſenſu,& iterum hoc titul. §.j.qui eſt omnium.82.etiam à contrario ſenſu. Laudunenſes, cæterósque Viromandenſes partis.3.titu.8.§.j.qui eſt.75.illius.3.partis,à contrario quoque ſenſu.& apertiſſimè.§.17.eiuſdem ti.qui eſt omnium eius partis.91.Senlites, ſiue malis, Siluanectẽſes hoc titu.§.j.Vt non leui ratione id factum conſtitutúmque fuiſſe à tot populis videri debeat, argument.c. prudentiam , in principio, extrà de offic. delegat.vbi ſcribitur,integrum eſſe iudicium,quod plurimorum ſententijs confirmatur,& ibi gloſ.concord.adducit. Quin ſunt præterhas,quæ etiam cùm cõſanguineus remotioris gradus ſemel retraxerit ab emptore extraneo, negant proximiorem admittendum,videlicet Senonenſes.d.c.41.Trecenſes autem.c.145.& ſequen.diſtinguntꝰ,vtrùm res ab initio fuerit vendita extraneo,an conſanguineo:primo enim caſu poſſe proximiorem retrahere à remotiori,qui retraxit ab extraneo : ſecundo non poſſe.& ſimiliter Caluimontenſes in Baſſigniaco.c.113.& ſeq. Et huc denique ſpectat quod ſcribit Ioan. Fab.in.§.j.in principio,Inſtit.de emptio.& venditio.conſuetudinem Franciæ eam eſſe, vt cùm quid venditur extraneo,poſſit proximus venditoris retrahere,tanquam ea conſuetudo non habeat locum niſi cùm venditur extraneo.

Aliæ conſuetudines.

VERVM HAEC RES NON adeò clara eſt, quàm videri poſſet ex præcedentibus rationibus.Nam primùm contra id quod ſuprà diximus,ſi vaſallus alienauerit feudum paternum in agnatum remotiorem,perinde poterunt proximiores ab eo reuocare,niſi ipſi conſenſerint,atque ſi in prorſus extraneum alienatum fuerit , vt eſt tex.omniũ optimus in.d.c. Ticius, & ibi doct.præſertim Marti.Laud.& Cardi.Alexand.titu.ſi de feud.fuerit contro.inter do.& agna.& voluit quoque And.Iſer.& Cardi.Alex.in.d.c.j.per illum tex.de alie.feud.pater.& idem And.in.c.j.tit.de ſucceſ.feud.Iacob.Bel.in.c.j.ad princip.& ibi quoque Bal.col.2. verſic.quæro an inter,tit.de prohi.feud.ali.per Fede.& collegium Bononienſe, vt etiam retulerunt Marti.Laud.& Cardi.Alexand.in.d.c.Ticius,dicítque ipſe Marti.ita iudicatum fuiſſe in cauſſa nobilium de Scarampis,in qua fuerunt producta dicta conſil.contraria collegij Mediolanenſis & Bononienſis.Et reſpondet vterque ad ea quæ in eodem conſ.collegij Mediolanenſis fuerũt adducta,vt ibi videre poteris,ne hìc repetam.& Bald.in.c.j.col.vlti.tit. de vaſal.qui cont.conſtit. Lothar.& latè in.c.j.col.3.verſi.pro vberiori,& ſeq.vſque ad fi.propè,& ibi quoque Aluar.titu. de ali.feud.& ipſe Bal.con.16.facti euidentia,col.j.lib.j.& conſi.170.ad euidentiam,col.j.lib.2. & conſi.265.ſuper eo quod excipitur,col.2.verſic.ſecundò probatur,lib.5.Io. Ligna.in clemẽ. vlti.& ibi quoque Imo.in fi.de iure patro.idem Ligna.inter conſ.Alberi.Bruni conſ.77.caſus talis eſt nobilis vir,vbi ad id multa allegat,quę illic videre poteris.Ro.con.22.propropoſitæ,ad fi.vbi ad hoc dicit ſingul.text.in.d.c.Ticius.Cardi.Alexand.& alij in.d.c.j.§.& ſi clientulus, tit. de alie.feud.Iacob.à S.Geor.in tracta.feud.in verbo,& cum pacto de non alienando,column.5. verſicu.& aduertũte quòd præmiſſa:& latiùs colum.9.verſic.ſed moueo vobis,vbi & alios in id citat idem tenentes.& Philip.Deci.conſi.395.in cauſſa magnifici,colum.j.& ipſe Alberi.Bru. cõ.36.circa præmiſſa,col.2.& omnes propè quos citauimus in rub.huius ti.nu.52.itẽ feudum.

Contra priorẽ ſententiam.

14

Fab.ſententia de quæſtio. prim.

15 ¶ Et per eum tex.in.d.c.Ticius Ioan.Fab.in.§. ita tamen demum,Inſti.de hære. quæ ab inteſt. defer.nũcupatim hanc noſtram quæſtionem decidit pro iſta parte, vt videlicet ſi res vẽdita fuerit alicui de genere remotioris gradus poſſit proximior retrahere vi conſuetudinis admittentis ſimpliciter conſanguineũ ad retractum. Ad quod etiam allegat.l.filio.ff. de inoffi.teſt.quæ non admodum

admodum mihi huc facere videtur,&.d.l.vnum ex familia.§.j.cum ibi no.ff.de lega.2.quem text. & nos ſuprà pro contraria parte adduximus.In qua re illud animaduertẽdum eſt,quòd id quod in ea contraria parte diximus ex illo text.vt ſcilicet ſatis ſit vni ex familia reliquiſſe,vt non ſit locus fideicommiſſo,intelligit glo.ibi,quam nullus ſcriptorum improbat,(veluti omnes ſequãtur)ſecundùm,l.item quod Sabinus,in fine.ff.de hæredib.inſtituen.cum ſimi.à me adductis infrà.§.35.codemq; pen.in glo.vlti.numero.43.nam minores,intelligit igitur ea glo.vt illud procedat,cùm vni ex familia relictum eſt.tunc enim poterit hæres vnum quemlibet ex ea familia eligere.Secus ſi familiæ ſimpliciter relictum fuerit:nam tunc hæres non poterit eligere remotiorẽ: quin ſi fecerit,admittantur proximiores ad reuocationem alienationis,per.l.cùm ita.§.in fideicommiſſo,eo.tit.& no.in.l.vlti.C.de verbo.ſignifi.cum cõcord.à me adductis ſuprà eo.§.gl. 4. in verbo,doibt recepuoir le premier lignagier,nume.2.

Fab.aſſecle.

16 ¶ Et ita intellectus tex.in.d.l.vnum ex familia.§.j.bene facit pro ſententia ipſius Fab.quem etiã expreſsim & in eius ſpecie ſequitur D.Benedi.in repe.c.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelaſiam,numero.606.extrà de teſta.vbi & alios allegat , qui tamen id non dicunt. Verùm idem reſpondit Philip.Deci.con.619.licèt in caſu propoſito, vbi & idem dicit conſuluiſſe Nicolaum à nobilibus,& Hormanotiodetum.Sed & idem voluit D.Io.Igneus multa in eam ſentẽtiam allegans in repe.l.dudum,col.17.verſic.quid autem ſi res fuerit,qui eſt in numero.24.cum multis ſeq.per.3.aut.4.colum.C.de contrahen.emptio.& Chaſſe.in hoc eodem tit.§.3. in prin.

Alienatio prohibita inter cõſortes an fieri poſſit in conſortẽ minimæ partis vide nu.11.

17 ¶ Et ad hanc quoque ſententiam facit quod reſponſum comperimus à Petro Anca. & Floria. à S.Pet.inter con.ipſius Anca.illo ſcilicet con.370.ante omnia videndum eſt.Flori.autem con. quod illud continenter ſequitur,cuius initium eſt,quòd dicta domina,quòd ſi ſtatutum præbeat facultatem conſorti reuocandi rem communem alienatam,ſi res quæpiam vendita fuerit vni ex conſortibus ex minore parte,poterit alius conſors ex maiore parte reuocare alienationem ab illo conſorte minoris partis,per multa in illis con.allegata.Et idem quoque voluit Fabia. in tracta.emptionis & venditionis,in.20.quæſtio.3.quæſtio.princi.paulò ante fi.per multa etiam illic allegata,quibus probatur multis in rebus eos præferri,qui maiorem partem habent.Et priores illos ad hunc noſtrum caſum citat & ſequitur Bohe.in conſuet.Bitur.hoc titu.de retraict.c.3 . in prin.Et id certè omnino contrarium eſt ei quod ſuprà in contraria parte adduximus in numero.11.ex Bald.in.d.l.j.C.de com.ſeruo.manu.Sed aduerte hìc,lector,quia Floria.vbi ſuprà, illud quod ex eo diximus,negat procedere,ſi ſtatutum ſimpliciter præfert conſortem: quia tunc non eſt ratio præferendi eum,qui habet maiorem partem,alteri.Sed ad contrarium dicendum , ſcilicet præferendum conſortem maioris partis in ea ſpecie,de qua conſulebatur,motus eſt,ſicuti & ipſe Petrus Anca.ex alijs verbis ſtatuti , vt inibi videre licet. Ideo non video quomodo ex illis hæc pars fulciri queat.

18 ¶ Sed in eam non obſcurè inclinat glo.in.c.conſtitutus,in verbo,cõſuetudinem,& ibi Panor. in.5.no.extrà de in integ.reſtitu.Nam cùm in eo text.fiat mentio huius conſuetudinis ſimpliciter,vt ſcilicet intra annum & diem liceat proximioribus offerre emptoribus precium. Ea gl.& Panor.loquentes etiam de ea conſuetudine dicunt eam talem fuiſſe,vt ſi quis rem ſuam venderet extraneo vel etiam alicui coniuncto remotiori,is qui proximior eſt alienanti , poſsit intra illud tempus offerre precium.Vides enim quòd glo.& Panor.vltra illum tex.qui eam conſuetudinem ſimpliciter appoſuerat ſine mentione qualitatis emptoris,adijciunt illa verba,extraneo vel coniuncto magis remoto,tanquam illam conſuetudinem intelligant,vt locum habeat, non ſolùm ſi extraneo,ſed etiam ſi coniũcto remotiori fuerit res vendita.Niſi tamen diceres & illud quoque intellectum fuiſſe ex verbis illius conſuetudinis in tex.appoſitis,cùm dicit,proximioribus: quaſi id ius ſemper competeret ipſis proximioribus,qui ſcilicet ſunt in propinquiori gradu,ſi remotioribus res fuerit vendita.Proximiores enim ij dicuntur,quos alius nemo antecedit.l.2.§.hæreditas,&.§.legitima.ff.de ſuis & legit.Nam & Barto.Bald.& alij in.l.tranſactionem.C. de tranſactio.faciunt diſcrimen vtrùm ſtatutum requirat conſenſum propinquorum ſiue conſanguineorum ſimpliciter in alienatione rerum minoris aut mulieris,quo caſu ſatiſfactum dicũt ſtatuto,ſi adhibiti fuerint conſanguinei remotiores.An verò requirat conſenſum proximorum ſiue proximiorum,quod idem eſt,aut propinquiorum,& tunc ſint adhibendi ij qui cæteros gradu antecedunt.Igitur cùm conſuetudo illius.c.cõſtitutus,loquatur ſimpliciter de proximioribus, ſatis declarat proximiores ipſos admittendos ad redimendum retrahendúmque à minùs propinquo,cui res vendita fuit oblato precio, ſicuti & ab extraneo.Cùm autem conſuetudo ſimpliciter admittit conſanguineum aut propinquum,vt facit noſtra conſuetudo ſuprà.§.j. quæ vtitur his verbis,ſe parent ou lignagier,poſſet videri ſatis eſſe,ſi vendita fuerit conſanguineo etiam remotioris gradus,vt ceſſet ratio ipſius.

Aliæ conſuetudines de princi. quæſtione.

19 ¶ Tu tamen cogita,neque enim auſim diſcedere à tam clara Ioannis Fab.& aliorum in hac re ſententia,quam etiam ſecutæ ſunt aliæ huius regni conſuetudines,ſcilicet apud Burgundos hoc eodem titulo,capitu.3.vbi & Chaſſe.quod iam diximus,hanc partem ſecutus eſt. Cenomanos capitul.406.Andegauos capitu.395.Aquitanos Burdigalenſes capit.8.quod eſt.5.huius titu. & Sanctones Angeriacos capitulo.51.Pro quibus vltra ea quę diximus,& illud quoque dici poteſt, quòd res alienata in conſanguineum remotiorem non eſt in tam propinqua familia,tam coniũ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cta venditori, quàm si proximus quisque eandem retraxerit: tunc enim erit in intima, & (vt sic dixerim) penitissima familia, ita vt postea ab eodem vendatur alteri extraneo, præponentur qui erunt proximiores ipsius, & sic primi venditoris. Contrà verò postponentur, si res manet apud illum vlteriorem qui extraneis vēdat, vt qui erunt eiusdem gradu remotiores. Imò verò potest euenire vt propinquiores ipsius primi venditoris non admittantur. Fac enim rem primùm venditam consanguineo, qui decimo gradu distat à venditore. Is enim est vltimus omnium, qui recipitur ad successionem & retractum, vt diximus suprà. §. j. gl. in verbo, ou lignagier, numero. 23. sed & id intelligendum. Posteà verò à nepote istius emptoris, cui successit, venditam extraneo. Certè filius primi illius venditoris non admittetur ad retractum huius rei, vt qui ab isto posteriore venditore distet vndecimo gradu. Et vt summatim id concludam, licèt res vendita consanguineo in remotiori gradu non exierit è familia siue genere venditoris, propior tamen est vt omnino exeat, nisi à proximiore retrahatur. Igitur iterum cogita. & vide omnino quæ dicam in sequen. quæstione.

20 *Si res vendita est vni ex proximioribus an cæteri eiusdem gradus possint retrahere in totum vel pro rata. vide in glo. seq. nume. 1.*

NAM MAIVS ILLVD dubium est, si res vendita fuerit vni ex multis proximioribus, an cæteri eiusdem gradus admittentur ad retractum. Nam non admittendos astruit text. in l. filiussa. §. cùm pater. ff. de leg. j. vbi si pater filio hærede instituto, ex quo tres habebat nepotes, fidei ipsius filij commisit, ne fundum alienaret, & vt in familia relinqueret: si extraneo reliquit, omnes admittantur ad fideicommissum: sinautem vni eorum tantùm reliquit, cæteri non admittuntur. Verum est enim in familia reliquisse, licèt vni reliquisset. Præterea nemo dixerit, si proximiori res vendita fuerit, alios consanguineos quæri posse: quando & feudum in proximiorē vel cæteris contradicentibus alienari possit. c. j. §. sed etiam, ibi, nisi tibi vel alij proximiori, titu. per quos fiat inuestit. Is autem dicitur proximior, quem nemo præcedit, etiam si alij sint eodem gradu. l. qui duos, in prin. ff. de reb. dubi. & §. proximus, Insti. de legi. agna. succes. Et ita nuncupatim in casu nostri retractus voluit Ferro. in consuet. Burdig. hoc tit. de retractu. §. 3. pag. 3. Et in eam rem est expressa consuetudo in comitatu Burgundiæ. §. 7. Et faciunt quæ diximus in præcedenti quæstione, in priori parte. Nam si à remotiore qui emit, nō possit proximior retrahere, multò minùs ab eo, qui æquali cum eo gradu est.

Consuetudo.

21 *De eadem re.*

¶ Verùm Bal. con. 38. dominus Thomas, lib. j. respondit in hac specie, quòd si vnus ex multis fratribus feudatarijs partem suam alienauerit in alium vnum ex pluribus, poterunt cæteri pro sua quisq; portione reuocare, per multa illic allegata, quæ tu videre poteris. & idem voluit ipse Bal. consi. 309. cùm essent plures, post prin. co. lib. j. per. c. j. in princ. titu. de succes. feud. & c. j. §. donare, titu. quali. olim feud. ali. poter. & c. j. titu. de grad. succes. in feud. & idem quoq; Bal. in. d. c. j. §. hoc quoque, col. vlti. versi. septima conclusio, titu. de succes. feud. quem in hoc postremo loco refert & sequitur Fely. in c. quæ in ecclesiarum, char. vlti. versicu. septima declaratio, ibi, & adde quòd si simul multi, de constit. Et idem quoque voluit Io. Ligna. inter consi. Alberi. Bru. consil. 67. casus talis est nobilis vir, vbi & ad hoc multa allegat. & Cardi. Alex. in c. Ticius, colum. 4. & seq. tit. si de feud. fuer. contro inter do. & agnat. Iac. à S. Geor. in tracta. feudorum, in verbo, & cum pacto de non alienando, col. 9. versic. in ista materia, & iterum col. seq. versi. secunda cōclusio. Zazius in epitome feudorum, parte. 9. char. 3. versi. item & secundò. Nec ij duo allegāt Bal. in. d. locis, sed tantùm in. c. j. tit. de vasal. qui cont. constit. Lothar. vbi de hoc nihil dicit, sed tantùm loquitur de alienatione, quæ facta est in remotiorem, vt scilicet ea reuocari possit à proximiore, de quo latè diximus in præcedenti quæstio. & nouissimè Albert. Bru. consi. 38. visis concessionibus, columna prima, vbi illud expressè dicit, non valere alinationem feudi in agnatum, pro proportionibus peruenturis ad alios agnatos ęquè proximos, in præiudicium eorum. Et bene etiam facit quod scribit Bald. in. c. j. sed res, versi. ego fui interrogatus, tit. per quos fiat inuestit.

22 *De eadem re.*

¶ Cæterùm Salyce. vir vtique iuris ciuilis prudentia clarissimus, duo super hoc consilia, & quidem contraria edidit. Primum, quo tenebat eos agnatos vasalli, qui æquali sunt gradu cum eo, in quem feudum alienatum est, posse ab eo pro sua quenque portione reuocare. Alterum, quo prioris meminit, & se in illo erasse ingenuè fatetur, asserítque constantissimè posse feudum vni ex proximioribus alienari: nec alios æquè propinquos conqueri, aut alienationem reuocare posse, per textum in c. generali, iuncta glossa, in principio tituli de alienatio. feud. pater. Et ita eum retulit Pet. Ferra. in titu. forma libelli, quo agitur ad reuocationem feudi, in verbo, nec superstitibus ex eo liberis masculis, col. 8. versi. circa autē præmissa, vbi & hoc in vtranque partem disputat, nec tamen aliquid concludit. Pro ea autē sententia, quæ admittit æquales gradu pro sua quēque portione, est consuetudo Cenomanorum. c. 406.

Consuetudo.

23 *An pater possit vni ex filiis feudum aut emphyteusim relinquere.*

¶ Et huc spectat alia controuersia, quę etiam inter nostros doc. est, vtrùm patet possit feudum vel emphyteusim vni ex filijs relinquere, ita vt cæteri reuocare non possint. Sunt enim qui dicūt posse, videlicet Specul. nutans tamen, tit. de loca. §. nunc aliqua, versi. 78. Iac. Ardiz. in summa tit. quib. mod. feud. amit. char. 12. §. ad prædictum, versi. verùm licèt non posit. Bald. in authen. si quas ruinas, col. 4. versi. iuxta hoc quæro. C. de sacro. eccle. & in. c. j. §. & quia vidimus, col. 2. versi. sed quęro de vno, post Iac. Bel. ibi, tit. qui feud. dar. poss. & consi. 451. Nobilis Marchio. in fi. lib. j. modò (inquit) cæteris liberis relinquat legitimam. & consi. 197. quòd consentiente, lib. 3. Imo.

Qui dicūt posse

3. Imo. in. l. si domus. §. vlt. ad fi. & in. l. idem Iulianus. §. si quis alicui. & in. d. l. filiusfami. §. cùm pater. ff. de lega. j. & in. c. potuit, ante fi. in pe. quæsti. versi. pro cuius declaratione, extrà de loc. Pet. Anca. con. 143. pro domina Paula, in. j. dubio. Pau. Ca. consi. 179. in caussa quam magnificus, cōsu. 3. versi. sed in contrarium, lib. j. Ro. consi. 35. visa facti serie, in vltimo dubio. Barb. latè con. 66. afferam in medium, colū. 5. versi. & licèt ista sint, & multis seq. lib. 4. & inter consi. Alex. post cō. 55. prospectis his, col. pe. & vlti. lib. 4. ipse Alex. sub dubius tamen consi. 12. perspectis, col. 2. versi. fortificari, lib. 5. & asseuerantiùs con. 27. videretur, col. j. co. lib. 5. Maria. consi. 25. dominus Franciscus, col. 4. versi. verùm his & similibus. Benedic. in repeti. c. Raynutius, in verbo, in eodem testamento relinquens, le. j. numero. 186. de testa. Philip. Deci. & ipse sub dubius, consi. 194. viso tenore, ante fi. Ludo. Gozad. consi. 25. in hac caussa, col. pe. versi. septimò.

24 ¶ Sunt qui contrà negant posse patrem vni filiorum relinquere, & in his And. Iser. in. c. j. titu. an agna. & in. c. j. & ibi Bal. sibi contrarius titu. de ali. feud. & idem And. in. c. j. in princip. & ibi Bal. col. 2. versi. pone ego recepi, & Aluaro. col. j. titu. de succes. feud. Oldra. consi. 137. perlectis, in primo dubio. Bar. in. l. iurisiurandi. §. si liberi, col. 2. versi. secundum dubium. ff. de ope. liber. & consi. 55. dominus amatus, quod consil. repetitur, consi. 60. quæstio. nisi quòd in huius prin. aliquid priori additur. Fede. Senen. consil. 228. factum tale est, duo fratres, in fi. Bald. in vtraq; lect. & Ange. post Iaco. Bu. quem ita dicunt consuluisse, in. l. ité videndum. §. nunc videamus. ff. de peti. hæred. idem Bald. & Salyc. in. l. si adulta. C. de hæred. actio. ipse Bald. in. l. j. in. 9. quæstio. ff. de re. diui. & in. c. imperialem, col. 4. ver. quæro vtrùm pater, & ibi Marti. Laud. paulò ante finem, & Io. Ray. in. §. habito, colum. 13. in paruis, versic. nec etiam potest, tit. de prohib. feud. aliena. per Fed. Saly. in. l. vlti. col. 3. versi. quæro an res emphyteutica. C. de iure emphy. Pet. Anc. sibi contrarius consi. 319. themate præsuppositio, in. 2. dubio. & Ro. sibi item contrarius in. l. j. in. 12. quæst. C. quando non peten. part. Rapha. Co. consi. 166. visa copia, col. 2. versi. tertia consyderatio. Io. Ana. consi. 37. viso puncto, in. 2. dubio. Pet. Ferra. tit. forma libel. quo agit. ad rē feud. in verbo, nec superstitibus, col. 4. versi. ex quo infertur. Alex. consi. 8. visis subtilissimis, colū. 4. versi. quinimo fortiùs, lib. 3. Corne. latè con. 199. in præsenti consultatione, col. 19. versi. his tamen non ob. li. 2. Barb. sibi etiam contrarius latè in rub. extrà de feud. col. pe. versi. vtrùm autem pater, vbi dicit ita se consuluisse, vti consuluit con. 66. afferam, col. 2. lib. 4. Franc. Curt. Senior con. 25. tria, in. 2. dubio. Iason qui hanc dicit esse communem opi. consi. 213. in præmissa, colū. 4. versi. ad prædicta, lib. 2. Philip. Deci. secum item pugnans con. 239. primò nō videtur, col. 3. versicu. vltimò non ob. & consi. 389. visa longa serie, colum. j. Ioan. Oldendorpius actionum iuris classe. 4. in actione emphyteutica. c. 7. in fi.

Qui distinguūt.

25 ¶ Sunt autem qui in hoc faciunt discrimen inter feudum & emphyteusim: vt scilicet in feudo non possit, in emphyteusi possit, ex ijs quæ scribuntur à Bald. in dicto. c. primo, columna. 4. versicu. quærit hic glos. titu. an agna. vel filius. & hanc opin. dicit communiorem Alexan. in dicta. l. idem Iulianus. §. si quis alicui. ff. de legat. j. de quo etiam plenè per Barb. consi. 89. illud, col. vlti. lib. 3. Sunt & qui distinguunt inter feudum antiquum, & nouum, vt illud vni non possit pater relinquere, hoc possit, vt per Andream Iser. in. c primo, per illum textum, à contrario sensu, tit. de alienatio. feud. pater. & Bald. in. l. qui se patris, columna. 6. versiculo, item quæritur si vasallus. C. vnde liber. & per Alexand. qui id tamen non admittit consi. 106. viso themate instrumenti, col. vltima, lib. 4. & consi. sequen. in caussa Nicolai, in princ. & dicam infrà eodem tit. §. 32. numero. 2. Sed & in feudo nouo à nonnullis distinguitur, an id gratis fuerit concessum, an non gratis: vt primo casu non possit pater vni ex filijs donare, in secundo possit, vt per Bald. in. l. j. ad fi. C. per quas perso. nobis acqui. vbi etiam distinguit vtrùm filij sint in potestate patris, an non. & Corne. consi. 37. circa primum, col. 4. in litera. l. lib. 3. & Benedi. Cap. inter con. illius con. 51. videtur primò, col. 2. eo. lib. 3. & Lud. Gozad. consi. 75. prima, colū. 2. numero. 14. Et vide etiam Maria. Soci. d. consi. 25. dominus Franciscus, col. 4. versic. vnde supereſt. Nec desunt qui indistinctè dicant id posse patrem, modò alijs legitimam relinquat, vt per ipsum Bald. con. 356. si vasallus, in. 3. dubio, lib. 5. Sunt præterea qui hanc rem ita discriminant, vt inter viuos possit: in testamento non possit, vt per Ludo. Bolo. in addi. Ioan. Ana. d. con. 37. in prin. eius addi. Sed & sunt qui referre dicūt, vtrúmne feudum sit hæreditarium, an non: vt primo casu possit, secundò minimè, vt per Alex. consi. 28. in caussa & lite vertente super feudo, colum. vlti. versi. confirmari possunt, li. 5. & Cardi. Alex. in. d. c. j. col. 6. versi. quæro post Bald. tit. de prohib. feud. alie. per Fed. vbi id latè disputat. Sūt denique qui aliter atque aliter distinguūt, aut limitāt, vt plenè videre poteris apud Corne. con. 282. viso dicto puncto, col. 6. vers. tertiò videtur, cum multis seq. & plenissimè laso. in. l. 2. in. 22. eadémque vlti. quæstio. C. de iure emphy. & Fran. Cur. Iuniorem in tracta. feudorū in. 4. parte prin. char. totius operis. 47. versi. ex prædicta regula. quos itidē omnes videre poteris, & ex ijs depromere, quæ ad casum nostri retractus in hac quæstione, quam tractamus, pertinent. satis enim mihi visum est, doct. nominatim ex locis designasse, eorúmque op. strictim indicasse. Tu tamen super ea nostra quæstione vide etiam quæ dicam infrà eodem titu. §. 26. in verbo, non estant du lignage.

Universidad de Deusto Biblioteca

IL Y SERA RECEV PRO RATA. GLO.7.

Vide in gl. præcedēti nu. 26. & sequen.

1 SIMILE EST QVOD A QVIBVSDAM dicitur voluisse Bal.in.c.j.ti.de vasal.qui cont.cōsti.Lothar.Quòd si sint plures agnati eiusdem gradus, & fiat alienatio feudi antiqui in vnū eorū,cæteri æqualis gradus poterūt reuocare eā alienationē,pro rata eorū portiōe.Et ita cùm refert & sequitur Iaco.à.S. Georgio in tracta.feud.ī verbo,& cū pacto de nō ali.col.10.ver.itē & secūdò. Quāuis Bal.vbi suprà id nō dicat,sed loquitur de alienatione,quæ facta est in remotiorē, vt diximus in glo.præcedenti nō semel.verùm ipse Bald.& alij à Iac.Geor.& Zazio minimè citati illud ipsum voluerunt in alijs locis à nobis designatis in.d.glo.præcedenti numero.21.verū. Cæterùm pro hac consuetudine,& contrà eam quoque diuersis respectibus facit tex.in.l.si finita.§.si plures.ff.de dam.infec.quo in loco illinc occasione sumpta Dy.& Bar.tractāt,an & quādo ordo temporis spectetur,vt inducat prælationem in iure,vti etiam faciunt in.l. priuilegia.ff. de priuil.credito.& in.l.cùm vnus.ff.de bon.autho.iud.pos.& ipse Dy.in.l.qui prior,de reg.iuris lib.6.Vnum autem est,quod videtur suadere hoc casu hunc proximum qui primus retraxit, cæteros eiusdem gradus debere anteire.Quia ex duobus æquale ius habentibus,potior est conditio occupantis aut alio modo præuenientis,vt tradit Ro.consi.47.visis,post prin. per multa iura,quæ nihil mihi facere videntur.Sed sunt alia multa probantia in his locum esse præuentioni,vt.c.si duo,de procura.lib.6.& alijs vulgaribus.

Vtrū emptor qui est in pari gradu possit retinere pro rata portione.

2 SED ET VIDEBATVR, QVOD emptor,qui est in pari gradu,non possit retinere pro rata,sed quòd omnino debeat cedere alteri consangnineo etiam remotiori.Nā ex quo ipse emit,confusum esse videtur illud ius,quod ex statuto competit,quantùm ad eum pertinet, ar.l.Stichum.§.aditio.ff.sol.matri.&.l.si debitori meo.C.de pactis,cum si.Tamen Matth.Affli. in tracta.protomixeos,in.§.j.col.14.ver.iuxta hoc quæro Ticius,dicit quòd in hoc casu,de quo loquimur,licèt actio quæ competebat huic consanguineo emptori ad retrahendum ratione proximitatis sit confusa,non tamen exceptio quæ competit ad retinēdum,per no.in.l.debitor.ff. ad Trebel.& in.l.j.§.pe.ff.de capit.dimi.Et ita dicit concludere Sebastia.Neapodanum in constit. incip.si in vno,in glo.vlt.ad fi.Et facit quod scripsi suprà in hoc titu.§.j.glo.7.in verbo,aultres choses pour immeubles,nume.69.& quod in simili,& seq.Sed & hìc vide quæ dicemus infrà eodem.§.glo.10.in verbo,tous y doibuent estre receuz pro rata.Tantùm autem abest vt de hac re sit dubitandum,vt etiam sint qui dicant hunc consanguineum emptorem cęteros consanguineos repellere etiam proximiores,nedum æquales,vt latè disputauimus in glossa præcedēti.Sed aduerte interim,quòd nostra consuetudo hìc non loquitur in consanguineo emptore,sed redēptore.Ideo quod hìc diximus,non omnino huic loco conuenit,sed tamen dicendum fuit.

Quid si emptor consanguineus vult in totū admittere cōsanguineū petentē se admitti pro rata.

3 AT IN CASV NOSTRAE CONSVETVDINIS illud non iutempestiuè quæri potest.Quid si iste vnus ex proximioribus,qui primo loco retraxerat,alteri eiusdem gradus venienti ad retractum,petentíque se admitti pro rata,vult offértque totum cedere restituto precio:negatque se illum aliter admissurum,nisi totum retrahat,quia nec ipse nisi totū quoque emisset:nec vult manere in communione eius rei.Igitur vel totum (inquit) retrahe,vel totum dimitte.Ille autem contrà petit ad suam tantùm ratam portionem admitti ex hac nostra cōsuetudine,in his verbis quæ nunc commentamur.Et sanè in fauorem huius,qui primùm retraxit,statutum est,vt possit alio eiusdem gradus veniente suam quoque ratam portionem retinere, ob id quòd ipse sit consanguineus in eodem gradu,quodque primus ipse retraxit.Quòd si contrà potiùs eligat totum cedere,quàm partem tantùm retinere,non video,cur alter idipsum recusare possit,tum ne quod in fauorem istius introductum est,in ipsius odium & læsionem retorqueatur.l.quod fauore.C.de legib.cum si.tum quoque arg.atque exemplo eius quod scribitur in.l.tutor.§.j.de minor.vbi si curator adolescētium prædia eis & sibi communia vendidit, eatenus tantùm venditio rescindenda est,quatenus adolescentium pro parte fundus cōmunis fuit: nisi emptor à toto contractu velit discedi,quòd partem empturus non esset.& quæ etiam in simili scribuntur in.l.si quis aliam,& quod ibi tradunt Barto.Ang.& Pau.Ca.ff.de solu.cū multis concordan.& simil.à me cumulatè traditis infrà.§.23.gloss.j.numero.j.& alijs multis sequen. quæ ibi videre poteris.

arta.206.

Consuetudines de hac re.
Si ex duobus dominis alter vult laudimia capere, alter rē redimere.
Quid si emptor totum offerat.

4 ¶De quo & tu vide quod in simili statuitur consuetudinum Turonensium hoc eodem titu.c. 22.& Cenomanensium.c.378.Andegauensinm.c.368.Aruerniensium ti.des emphyteoses & louages.c.10. iunctis duobus præcedentibus.& iterum tit.de retraict.c.29.iunctis etiā duobus præcedentibus.Borboniensium.c.448.& seq.vt non contemnendùm id videatur,de quo tot gentes & populi consenserunt.Quibus etiam concinit quod scribit Masuer.hoc tit.de retractu.§. vna vel pluribus.& Fran.Ripa.in.l.quominus,colum.vlti.versi.sed pone quòd volens.ff.de flumi.quòd si ex duobus dominis alter vult laudare,atque sic laudimia recipere pro sua portione, alter verò vult partem suam,restituto eius partis precio,retinere.Id quidem potest ex sententia Alberi.in.l.per fundum.ff.de seruit.rusti.prædio.per.l.hæredes.§.si meritò.ff.fami.hercíscun. Tamen si emptor ei totum offerat,restituto integro precio,is debet & cogitur totum retinere: vti etiam voluerunt Guil.Cu.& Alberic.in.l.si duo patroni,in prin.ff.de iureiur.Et quod post eundem

eundem Guil.Cu.scribit Ange.in.l.item cùm testamento,quam legit cum.§. non solū.l.si noxali.ff.de pecul.quòd si inconsulto domino emphyteuta vendiderit emphyteusim,poterit vnus ex pluribus hæredibus domini pro parte sua reuocare, & cæteri non reuocare. Tamen emptor poterit dicere,aut totum reuocetis,aut nihil.Quódque tradit Alberi.in.l.patri.§.j.ad fin.ff.de minor.Sed interim tamen vide quæ dicam infrà eodem tit.d.§.23.in glo.vlti.numero.4. cæterùm, iterúmque numero.6.ex istis denique,& duobus seq.Vide etiam quæ in simili tractat glos.in.l.2. in prin.C.de liber.& eo.libe.Bal.in.l.j.in.36.quæsti.ff.de re.diuis.Mart.Laud.in.c.vl.col. 2.ver. quæro vasallus,& ibi Gardi.Alex.col.2.versi.pro complemento,tit.qui.mod.feud.amit.le.j. vbi sequitur Angel.vbi suprà.

PRO RATA. GLO.8.

Pro rata quid significet.

1 QVID HOC PRO RATA significet, & quibus modis sumatur, videbis gloss.in.l.prima,in princip.& ibi omnino Philip. Deci.etiam in princip. C.vnde liber.& in.l.vltima,in verbo,pro rata,& ibi Bal.C.de dot.promis.& Inno.in.c.constitutus,extrà de religio.domi.& Bal.in authen.defuncto, col.vlt. versicul. sed opp.quòd pater,& iterum versi.modò quæro.C.ad Senatuscō.Tertul.& in.l.j.§.quòd si nemo,col.j.versi.super prima quæstione.ff.quod cuiusq; vniuersi. & in.l.vlti.col.j.versi.scias ergo.C.de impub.& ali.substi.& Pet.Vbal.in tracta.collectarum,quæsti.42.Sępius autē reperies hoc pro rata significare non ęqualiter siue pro virili,sed pro portione,vt in.l.in ijs.§.imperator.ff.de solu.vbi æqualiter & pro rata,vt diuersa ponuntur,cùm dicitur,æqualiter ad vtrāq; caussam proficit,quod solutum est,non pro rata.& in authen.si quādo. C.de constitu.pecu.& in.c.Raynaldus,versi.demum,extrà de testa.& ita eos tex.expendit Alex. consi.72.viso processu,col.3.versi.sed aduertendum,li.5.

De eodem.

2 ¶Illud autem sciendum,id nonnunquam pro rata simpliciter & sine alia adiectione dici,vt in dicto. §. imperator,& rursus in eadem.l.§.apud Marcellum,ibi,vtrùm pro rata,atque etiam in. l.Plautius,in princi.ff.de conditio.& demonstratio.& in.l.& si pauciores,&.l.sorori. ff. si pars hęredita.peta.& in.l.sic pro rata.ff.de religio.& sumpt.fune.& in.l.procuratoris.§.vltimo,& in l.illud,in princip.ff.de tribu.actio.& in.l.hinc quæritur,versicu.sinautem.ff.de pecul.& in.l.insulam.ff.qui potio.in pigno.habean.& in.l.interdum.§.primo.ff.de hæredi.institu.& in.l.si verò.ff.de mili.testa.& in.l.si libertus.§.primo.ff.de iure patro.& in.l.3.ff.de ali.& ciba.lega.& in. l.si pro patre.§.idem quoque.ff.de in rem verso.& in prima.l.apud eos.C.de debit.ciuit.lib. 11. & in dicto.c.Raynaldus.Sicuti & apud Liuium lib.ab vrbe condita.45.Pediti in singulos dati centeni,duplex centurioni,triplex equiti:tantùm pediti daturum fuisse credūt,& pro ratæ alijs. & Capitolinum in Antonino philosopho.Vicena milia nummum singulis ob participatum imperium militibus promiserunt,& cæteris pro rata,quanquam illud pro rata significare ibi videtur pro certa aliqua portione.In quibus locis rata est substantiuum.Ab alijs tanquam adiectiuū ponitur.Tullius in Tuscul.Omnia ista perinde vt cuique data sunt,pro rata parte à vita, longa aut breuia dicuntur.Cęsar lib.primo libelli Gallici.Quadraginta iugera in singulos proponit, & pro rata parte cēturionibus euocatisque.Et Vitruuius libro.4.c.item.4.Sinautem nona aut decima pro rata parte fiant.Pro rata quoque portione scribitur in dicta.l.prima.C.vnde liberi, & in dicta.l.vltima,de dotis promissi.& in.l.adhuc,in prin.ff.de vsufruct.& in.l.vlt.C.de repudi.& in dicta authentic.si quando.& in.l.si seruus.§.primo.ff.si quis cautio.& in.l.omnes. C. de coll.fund.patri,lib.11.& apud Tulliū in somnio Scipionis.Hic est ille qui interuallis cōiūctus imparibus,sed tamē pro rata portione distinctis,impulsu & motu ipsorum orbium efficitur.

Pro rata parte
Pro rata portione.

3 ¶Et pro rata regionis in.l.ex mille.§.quæsitum.ff.de euictio.Pro rata patrimonij,& pro rata pecuniæ,in.l.Ticius.ff.ad Senatuscon.Trebellia.& in.l.sed & si lege.§.quod autem.ff. de petitio. hæredita.Et pro rata ponderis in.l.3.§.vltimo.ff.de rei vendica.Et pro rata temporis,in.l.si quis domum.§.primo.ff.loca.& in.leg.si vno.§.vbicunque,eodem titulo.& in.leg.cùm in fundo.§. quòd si vxor. ff.de iure doti.Quod alibi pro portione temporis dicitur,in.l.quòd si domus,ad fin.iterumque in.l.qui insulam.§.primo.ff.loca.Et pro rata debiti,in.l.procuratoris.§.in tributum,&.§.vltimo.ff.de tribut.actio.Et pro rata suę quantitatis in.l.in imponenda.C.ad le.Falcidiam.Interdum simpliciter pro portione dicimus,quod & simpliciter pro rata dicitur,vt in.leg. Celsus.ff.de religio.& sumpti.fune.Nam & in dicta.l.sic pro rata, quæ paulò pòst sequitur,pro eodem ponit,pro rata.Sed & pro portione dicitur in.l.2.in princip.& iterum.§. cùm in eadem. ff.ad leg.Rhodi.de iactu.& in.l.sed si communis.ff.de contrahen.empti. & apud Catonem in re rustica,pro portione omnia ea facio.& Varronem in libro eiusdem titu.vt & lac pingue habeāt, & multùm pro portione.Et pro portione rerum apud Tullium in libro de oratore.Sed oportet vt ædibus ac templis vestibula & aditus,sic caussis principia pro portione rerum proponere,

Pro rata regionis.
Pro rata pecuniæ.
Pro rata ponderis.
Pro rata temporis.
Pro portione temporis.
Pro rata debiti.
Pro rata quātitatis.
Pro portione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 *Repræsentatio an habeat locũ in retractu.*

NISI ID CONSVETVDO NOSTRA expresisset, fortè non fuisset locus repræsentationi etiam inter eas personas, in quibus de iure communi locum habet repræsentatio: quia nostra consuetudo in princip. huius. §. nũcupatim præfert proximiorem cæteris, cùm dicit, le plus prochain lignagier du vendeur. &c. Et cùm fit mentio proximi siue proximioris, non comprehenditur, qui sequenti gradu est, licèt is sit qui priorem repræsentare soleat. l. iubemus, in princip. iuncto. §. vlti. & ibi docto. C. ad Trebel. & l. si libertus prætetito. §. si libertus. ff. de bo. liber. & voluit Soci. con. 252. visis instrumentis, col. 2. versicu. ad idem adducitur, & latiùs diximus in nostro tractatu primogenituræ, in quæstione, vter in eo iure primogenituræ præferatur, nepósne ex filio primogenito ante patrem mortuo, an secundogenitus filius, in. 23. ratione pro patruo contra nepotem.

2 ¶ Hinc, fit quòd cùm vbi relictum est aliquid familiæ, vocetur primo loco proximus quisque. l. peto. §. vlti. no. ff. de lega. 2. & l. cùm ita. §. in fideicommisso, eo. tit. & plenè diximus suprà in co. §. in glo. 3. in verbo, doibt recepuoir le primier lignagier, versi. 2. Certè ob id non admittuntur filij fratrum cum patruis: quia vbi consyderatur prioritas gradus, frater excludit filiũ fratris. l. 3. §. si duo. ff. de legitimis tutoribus. In qua sententia fuere Baldus, qui id dicit no. Raphael Co. Floria. à S. Petro, Iacob. Puteus, & Angel. Perigl. in dicto. §. in fideicommisso, cum alijs multis concordan. quorum tibi ingentem cumulum fecimus in dicto nostro tractatu primigeniorum, in illa ipsa concertatione nepotis & patrui, in. 34. ratione patrui, vbi etiam videbis, an id verum sit. nam multi etiam contrarium tenuerunt non contemnendis subnixi rationibus. vt ibi quoque videbis.

3 *Repræsentatio an habeat locũ in statutis.*

¶ Est & aliud quod potuisset videri impedire in hoc casu repesentationum, quia retractus non competit de iure communi, sed ex statuto aut consuetudine. edictum autem statuti non sic aperitur nepoti, vt edictum prætoris: quod etiam ei apertum non fuisset, nisi id prætor expresisset. l. si post mortem. §. vlt. ff. de bon. poss. cont. tabu. Ita enim voluit Bald. con. 30. præsuppositio statuto, col. 2. versi. secundò quæritur, lib. j. vbi ex hoc consuluit filium fratris non admitti cum patruo per repræsentationem patris ad succedendum ex statuto, tanquã scilicet repræsentatio locũ non habeat in his quæ ex statuto deferuntur. Et ita illum refert D. Benedic. in repe. c. Raynucius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, numero. 64. & rursum numero. 625. de testa. vbi tamen corruptè eum allegat, nec ei tamen assentitur. Sed de hoc nos multa dicemus in ttactatu primigeniorum, in ea quæstione, vter in iure primogenituę præferatur nepos ex filio primogenito, an filius secundogenitus.

4 *Repræsentatio iuris specialis est.*

¶ Illam tamen sententiam Bald. confirmant, quòd id ius repræsentationis competit ex iure quodam speciali, non autem communi, vt probat tex. qui id appellat priuilegium, in. §. si autem defuncti, in authen. de hæred. ab inte. quem ad hoc singu. dicit ipse Benedic. in. d. repetitio. in eodem verbo, numero. 616. Igitur cùm & retractus sit etiam ex iure speciali, non potest in eo habere locum repræsentatio, quæ & ipsa est iuris specialis, ne duo specialia in re eadem concurrant, cõtra not. in l. j. C. de dot. promiss. cum si. Quin & si repræsentatio esset beneficium iuris cõmunis, id tamen non haberet locum in ijs quæ deferũtur iure speciali, per tex. no. in l. mulieri & Ticio. ff. de condi. & demon. quem & ipsum dicit sing. idem Benedic. in. d. repe. in verbo, mortuo itaque testatore, le. 2. numero. 119. Et huc spectat ea controuersia an ius statutarium vel consuetudinarium sit transmissibile, de quo per Saly. in l. j. C. ad leg. Iuliam, in l. de adulte. & Ro. in l. ventre. ff. de acquiren. possef. & ipsum Benedic. loco suprà allegato, numero. 118. & multis sequenti. vbi & alios citat.

5 *Sed an hæc repræsentatio habeat locum, vt quis eum repræsentet, quo viuo non erat cõceptus.*

SED ID VNVM TAMEN hoc in loco notandum est, quod à paucis animaduersum admodum miramur, tum demum repræsentationem habere locũ, si is qui vult alium proximiorem repræsentare, viuo eo conceptus erat: aliàs enim ex persona illius, quo scilicet viuo nõdum conceptus erat, in eius locum venire non potest, vt pulchrè & scienter responderunt Fráci. Rampo. & Pet. Anca. inter consi. ipsius Anca. consi. 365. in themate propositio, colum. j. per. l. Ticius. ff. de suis & legit. & l. j. §. si quis proximior. ff. vnde cogna. & glo. in. §. hi autem, in princip. Institu. de legiti. agna. succes. Ad quod etiam faciunt alia multa, quæ nos abundantissimè collegimus suprà eodem titu. §. primo, in glos. 9. quæ est in verbo, ou lignagier, numero. 80. & hæc quidem, & multis sequen. vbi & hoc trãseunter attigimus. & quod dicemus numero sequẽ. in fi. & in loco inibi citato.

6 *De eadem re.*

¶ Verùm ego id vix reciperem in hoc casu nostræ consuetudinis, quæ hîc in verbis sequẽtibus dicit repræsentationem habere locum in retractu, vt in succesione. Alibi autem, videlicet titu. de successions, qui est omnium. 17. §. primo, qui est. 212. omnium. §. totius huius voluminis consuetudinum nostrarum, scribitur repræsentationem habere locum in infinitum, eatenus quidem, quatenus gradus consanguinitatis computari & probari potest. quibus verbis satis ostenditur, non esse necesse, vt quis sit conceptus eo viuo quem vult repræsentare: neque enim id fieri posset in infinitum, vt dicit ob eadem, verba in simili casu Bald. in. c. primo, titu. an agna. vel fili. & consi. 215. proponitur, colum. 2. lib. 2. & diximus suprà eodem titu. §. primo, in dicto verbo, ou lignagier, numero. 88. & id quidem. Vt interim illud omittam, quòd licèt ij qui post mortem cõcepti sunt, non admittantur ad succesionem, ex propria eorum persona, tamen admittuntur ex persona parentum, scilicet iure transmissionis, ac veluti repræsentationis, ex sententia Cy. Bart. Bald. Saly c. Paul. Cast. Corne. & aliorum in. l. prima. C. de his qui ante apert. tabul. & aliotũ multorum, quos collegi suprà in eadem glossa, in verbo, ou lignagier, numero. 91. denique licèt.

TOVS Y DOIBVENT ESTRE RECEVZ PRO RATA. GLOS. 10.

Si plures consanguinei eiusdem gradus veniunt, quid agẽdum.

1 IOAN. FAB. IN §. SI PLVRES, Instit. de legit. agnato. succes. loquens nuncupatim de casu nostræ consuetudinis. Si sunt plures (inquit) eiusdẽ gradus, qui veniant ad retractum, dicunt aliqui, quòd si sit eadem ratio omnium, vt quia æquè admittũtur ad succesionem, admittuntur etiam omnes ad retractum. Et ex hoc dicũt, quòd frater vtrinque coniunctus excludit omnes, qui ex vno tantùm latere sunt. Idémque eo in loco voluit Bartol. si is est, in ea lec. Institu. quæ nomine eius circunfertur, quod minimè credo, & ante vtrunque Pet. à Bel. Perti. nuncupatim etiam loquens de retractu, in authen. itaque, in fine. C. commu. de succes. Subdit autem Fab. quòd si nulli sint vtrinque coniuncti, tũc agnati in quæsitis ex parte patris, cognati matris admittuntur. l. de emancipatis. C. de legi. hæred. Vltra fratres & fratrum filios veniunt proximiores æqualiter, nulla ratione habita, vnde bona venerint, authen. post fratres. C. eodem, &. d. authen. itaque. Sed & subdit, quòd quicquid sit de iure, certũ est de consuetudine, eos qui æquales sunt, vt fratres consanguinei, vel ex iis descendentes, æqualiter admitti. Si non sint consanguinei, eos qui attinẽt ex parte eius, à quo bona processerũt, admitti, non alios. Sed super hoc vide quæ dicam infrà. §. 14. glo. 2. numero. 10. illud autem, &c seq.

Si vnus ex pluribus eiusdem gradus præuenerit, an cæteros excludat.

2 ¶ Bald. autem in tracta. protomixeos col. 3. versi. sed quid si sunt æqualiter, dicit hoc casu, cùm scilicet plures eiusdem gradus volunt admitti ad retractum, ambo debent consequi: aut præfertur qui prior prouocauit: aut si simul prouocauerint, locus est gratificationi, per multa, quæ illic allegat. quibus addere poteris & alia multa, quæ nos congesimus in tractatu primogeniture, in. 10. quæstio. in. 2. opi. At illud primum caput, de eo qui prouocauit, voluit quoque & in hoc casu Pau. Ca. qui Bal. non meminit, cõsi. 221. in hoc passu duo sunt, col. 2. lib. j. motus quia id ius reuendendi alteri est indiuiduum, vtpote quod continet rem tradi, quod & ipsum indiuiduum est. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. obligat. & no. Bar. in. l. cùm vsufructus. ff. de vsu fruct. Ideo cuilibet in solidum competit. l. 2. ff. de verbo. oblig. Ex quo fit (inquit) vt locus sit præoccupationi. l. si pluribus, in fi. ff. de legat. 1. & l. 2. ff. de duob. reis & l. si rem. §. si duo. ff. de donati. & l. si Titius. ff. de verbo. obligat. Et idem quoque voluit Alexan. qui solum Pau. memorat, con. 27. viso themate, in. 3. dubio, lib. 6. vbi dicit præoccupatum censeri per litem contestatam. & Ioan. Igne. qui nullum horum allegat, in repe. l. dudum, col. 28. versi. adde tamen vnum. C. de contra. empti. per alia multa iura quæ præoccupantem preferunt cæteris paribus, ibique etiam declarat quis præoccupasse dicitur, post Bar. Bal. & recentiores in. d. l. si pluribus, de lega. j. De quo etiam per gl. Bar. Bal. & alios in. l. pluribus. ff. de procura. glo. j. & docto. in. c. capitulum, extrà de rescrip. Ioan. And. in. c. si duo, de procurato. lib. 6. in nouella. Bald. in. l. si quis à multis, in. 2. lec. ff. de noxa. actio. Pau. Ca. & Alex. loquentes in specie huius casus, quibus locis suprà allegauimus. & eundem Alexan. in. l. inter eos, quam. l. legit sub. l. sunt qui, col. j. ff. de re iudica. & in. d. l. si Titius, in. j. no. ff. de verbo. oblig.

Præoccupare quando quis dicatur.

Iterum de principali quæstiõe

3 ¶ Hæc autem nostra consuetudo apertè declarat, omnes eiusdem gradus admitti pro rata, nulla præoccupationis ratione habita. Quod & idem de iure communi procedere censet Sebasti. Neapodanus in consti. de iure congrui, in fi. & in consti. si ex vno, in verbo, vnius. & Benedic. in repe. c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, numero. 608. de testa. & Matthe. Afflic. in tracta. proto. §. j. col. antepe. quæ est est. 21. totius tractatus, versicu. vltimò no. Quibus accedo hac ratione motus, licèt ipsi non dicant, quòd cùm aliquid competit pluribus nomine collectiuo, cognationis, vel familiæ, tunc proximiores existentes in eodem gradu simul concurrunt. l. cùm ita. §. in fideicommisso, & iterum. l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. Bar. in. l. si cognatis, cõ. lu. vlti. versi. quæro quo ordine. ff. de reb. dub. cum multis concord. adductis à Iaso. consi. 215. ex Valentia, col. 2. versi. sed præmissis, lib. 2. & à me suprà eodem. §. glo. 4. nume. 2. nã propè omnes ibi à me citati ad aliud quippiam, id quoque voluerunt. Nec etiam æquum videtur, vt alterius festinatione alterius ius lędatur. l. cùm solus. ff. de acqui. hæredit.

Quid si res empta sit indiuidua.

4 ¶ Sed id tamen intelligo, vbi res empta diuidua est. Quòd si ea indiuidua sit, putarem etiam extante nostra consuetudine locum esse prœoccupationi. Pone enim quòd vendita sit seruitus, in qua, vt dictum est expresè suprà. §. j. retractus habet locum, aut aliud quippiam indiuiduum, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod simul plurium esse non posit: tunc inter multos eiusdem gradus præferretur, qui prior occuparet: & si simul prouocarent, forte esset res dirimenda, vt expresse, & in hoc casu voluit ipse Matthe. Afflic. in d. tracta. proto. in d. §. j. colum. pe. versicu. item pone quòd pluribus, per quædam iura ibi allegata, quibus & alia multa addidimus in d. tracta. primigeniorum. d. quæsti. 10. Et idem in simili statuto respondit Pau. Cast. con. 221. in hoc passu, col. 2. versi. similiter non ob. li. primo. Et tu tamen vide quæ dixerim suprà §. j. in glo. 9. quæ est in verbo. ou lignagier, nu. 176. rursus quæritur. Et vide item Ferro. in consuetu. Burdigal. hoc titu. §. 3. statim post prin.

Cõsuetudines de eare.

5 ¶ De hoc autem, an scilicet & quomodo sit locus præoccupationi inter multos consanguineos venditoris eiusdem vel diuersorum graduum, sunt multæ expressæ Franciæ consuetudines: videlicet Parisiensibus. c. 176. Meldensibus. 90. Meldunensibus. 34. Senonensibus. 46. Trecensibus. 145. Caluimontensibus. 113. Aurelianensibus. 279. Turonensibus hoc titu. cap. j. Cenomanensibus. 380. Andegauensibus. 370. Aruernie&sibus hoc ipso titu. cap. 15. & tribus seq. Borbonie& sibus. 439. & duobus seq. Blesensibus. c. 199. & duobus seq. Engolisme&sibus. 61. Rochelensibus. 30. Bituricensibus hoc quoque tit. cap. 2. Burgundiensib⁹ hoc item titu. cap. etiam. 2. Artesiensibus. c. 86. Burdegalensibus. 6. Sanctonesibus. 47. & si quas tu ipse videre poteris.

Si ex duobus eiusdem gradus alter alteri mã dauerit retrahi fundũ qui vtri usque cõmodo cedat, an hic tenebitur communicare lapso tẽpore retractus

6 ¶ SED hìc in mentem venit quæstionis, quam nos semel ex facto contingere vidimus. Titius & Meuius erant eodem gradu propinqui venditoris. Titius Meuio mandauit, vt rem ipsam vẽditam retraheret, quæ vtriusque commodo cederet. mox verò Titius ipse ignorante Meuio eãdem ab emptore retrahit. An Meuius habeat actionem aduersus Titium, vt ei dimidiam partem rei redemptæ cedat, restituta etiam dimidia parte precij, si transactus fuerit annus retractus? Nã si nondum exiisset, hauddubiè agere posset ex hac nostra consuetudine, quæ ius facit consanguineo retrahendi ab alio consanguineo eiusdem gradus pro rata, si intra tempora retractus veniat. Sed hìc quærimus an post annum admittatur ob id mandatum, siue conuentionem, de qua locuti sumus. Et id quidem dubium decidimus ex casu. l. cum duobus. ff. pro socio, vbi si id solùm actum est vt fundus venditus emeretur, & mandãti communicaretur, aduersus eum qui emit nullam actionem competere. Si verò id actum sit, vt quasi commune negocium gereretur, societatis iudicio emptorem teneri, vt pro rata communicet. Nisi (vt dicit gl. ibi, in verbo, tenebat) is cui mandatum est, dolo vel culpa emere noluit: tunc enim fortè nihil ei communicabitur, ar. l. si fratres. §. si quis societatem, eo. titu. Et ibi Bar. & Bal. dicunt vtriusque ratione esse quod in priori casu mandatum est, quòd potest liberè reuocari. In secundo societas, in qua non est locus pœnitentiæ. Et idem quoque in retractu conuentionali dicere possumus, si fortè alter ex duobus qui fundum sub lege reuenditionis vendiderant, alteri eorum mandauerit retrahendum.

LVI SEVL. GLOSSA. II.

Si plures sunt eiusdem gradus quilibet insolidum admittitur.

¶ ET ID QVIDEM IVRIS EST, quoniam ex multis, qui sunt eiusdẽ gradus, quilibet insolidum admittitur iure accrescendi, si cæteri nolint, vt & nuncupatim in hac specie, de qua loquitur hęc nostra consuetudo, voluit & respondit Pau. Ca. con. 221. in hoc passu duo sunt, colum. 2. lib. j. iterúmque & expressiùs consi. 74. in caussa mota per dominam Dorotheam, ad fi. lib. 2. & aliquid diximus in preced. glo. vt videre poteris.

POVR VNE TESTE. GLOSSA. 12.

Si plures ad retractũ veniũt, an in stirpes, an vero in capita veniant.

1 ¶ MAGNVM INTER NOSTROS certamẽ fuit, éstque etiámnum, vtrũ cũ filij fratrum soli, & sine patruis succedunt: in capita, an in stirpes veniant. Sed illud primùm lectores scire oportet, quòd in successione ascendentium descendentes semper in stirpes vocantur, tam de iure. C. vt scribitur in. l. 2. & ibi Alberi. C. de suis & legi. &. §. cùm filius, Institu. eo. &. §. vlti. Instit. de hæred. quæ ab intesta. defer. quã etiam de iure authen. vt patet ex authen. in successione, & ibi Pau. Cap. & Corne. C. de suis & legit. Et id nemo non admittit, quod sciam, præter Ioan. Fab. in authen. cessante. C. de legit. hæred. & Soci. con. 104. quoniam præsens, col. 3. versicu. secũdum autem probatur, lib. 2. & ex antiquioribus Albert. Papien. vt eum retulit Alberi. in d. l. 2. de suis & legit. negans eam le. loquentem de neoptibus trahi ad posteriores.

Quid in successione consobrinorum siue patruelium.

2 ¶ In successione autem collateralium, qui sunt post fratres & fratrum filios, hauddubiè veniũt in capita ex omnium sententia. At in successione consobrinorum siue patruelium, verbi gratia, tres erant fratres aut sorores, decesit vnus relicto vno filio, alter duobus, tertius tribus filiis: deinde ille vnus ex primo decesit, cui cæteri patrueles succedũt: & nonnihil dubij est, succedántne in stirpes, an in capita. De quo per Bal. con. 198. ad euidentiam, in. 3. &. 4. dubio, lib. 3. Ioann. Ligna. inter con. Albert. Bru. con. 76. thema, col. pen. & Manti. Laudẽ. in. c. j. §. & quia vidimus, col. vlt. versi. tertia regula, titu. qui feud. dare pos. & in. c. j. col. vlt. titu. de gradi. succe. in feud. Si autem filij fratrum, id est, patrueles succedunt patruo simul cum alio patruo: in stirpes proculdubiò succedunt: nam necesse est, vt tunc in locum patris veniant: aliàs patruus tanquam proximior eos excluderet.

¶ Quòd si

Quid cum soli sine patruo interse succedũt. Qui in capita dicunt eos succedere.

3 ¶ Quòd si soli inter se patruo sine alio patruo succedũt. Et hoc quidem cimmerijs propè tenebris obscuri⁹ est, magnísque testibus res ista agitur. Nam in capita eos succedere, tradidit Azo. huius op. veluti anteignanus in summa. C. de legiti. hæredt. colum. 2. §. item iure n cuisimo, versicu. illud dubitari potest. & Accursius ipsius discipulus, nec eo magistro indignus, in. §. hoc etiam, in verbo, superstites, in fi. Instit. de legit. ag. succes. In quo illud scire debes, ob id præsertim, quòd idem Accurs. alijs in locis fuit in contraria sententia, vt postea dicemus, quòd Accursius ipse postremo loco scripsit in Institutiones, vt dicit Bald. consi. 272. casus talis est quidam testator, col. 2. lib. 2. vt hinc intelligas, hanc suam in eo loco op. cęteris esse veluti maturiorem, iuxta illud Diui Pauli. j. ad Corinthios. 13. Cùm essem paruulus, loquebar vt paruulus, & cætera quæ sequuntur, quam sententiam sæpissimè aduocat Barb. noster, cùm mutat sentẽtiam. Sed & è nostris Fran. Curt. senior con. 45. statuto siue consuetudine, col. 8. versicu. & ideo huic decisioni, dicit quòd cùm doct. nostri reperiuntur diuersas secuti fuisse sententias, postremas præsumi meliores & maturiores, & in id alios multos allegat. & idem dicit Philip. Deci. in postrema addit. consilio. 34. præstantiss. doctor, colum. eiusdem addit. 2. versicu. secundò principaliter. Sed non omnino certum est (neque enim postea quàm huc peruenimus id omittendum est quod ex Bald. dictum est) gloss. Accurs. in Institutiones esse omnium postremas: quia Petrus Iacob. titu. de action. in rem pro re emphyteu. char. antepenul. versicul. item quòd glossator, dicit Franc. Accurs. ipsius Accur. nostri glossatoris filium dixisse, patrem admodum iuuenem seri pisse gloss. in Institut.

Quidam fuerunt illius prioris sententiæ.

4 ¶ Sed vt ad institutum redeamus, eandem illam Azo. op. secutus est ipse Accursi. in. l. 2. §. hæreditas. in verbo, in tres partes. ff. de suis & legit. hæred. Alter Azo discipulus Roffre. in titu. de bono. pos. vnde cognati. §. vlti. versicu. vltimò quæritur. Hosti. in summa titu. de succes. ab intest. §. viso igitur, colũ. vlti. versicu. quid si factum filij. Vbert. aut vt alij vocant, Obert. Bob. in. d. authen. cessante. C. de legit. hæredi. prout ab alijs citatur. neque enim lec. eius habemus, nec quorundam aliorum, quos & posteà citabimus, vt si necesse sit sententias omnium numerare, magis quàm ponderare, quod queritur Plinius Iunior lib. epistolarum secundo ad Arrianum, id est, põderare caussas vocibus, nõ ratione, vt loquitur Cicero in oratione pro Cecinna, cognoscant lectores, vtra earum numero vincat. In hac igitur sententia fuit & Alberi. in. d. authẽ. cessante vbi & Oldra. dicit fuisse in hac sententia. & Guid. Suz. in quibusdam reportatis, vt vocant, & Cy. & Bal. in. l. j. §. vlti. ff. si pars hæred. peta. Iac. Bu. Bald. qui hanc dicit esse magis consonam literæ & naturæ, licèt aliàs consuluerit pro altera. & Saly. qui hanc dicit fortioribus argumẽtis fundatam, in. d. authen. cessante. Idem Saly. in authen. post fratres, la. 2. & ibi quoque Ioan. à monte. C. de legit. hæred. & ipse Saly. in. l. lege, in fi. eo. titu. Iaco. Bel. in. c. j. in fi. titu. de natur. succes. feudo. Bald. consi. 452. statuto ciuitatis maritus, colum. j. versicu. ex tertio, lib. j. Iac. Ardiz. in summa titu. de succes. feud. Manti. Laud. in. d. c. j. colum. vlti. titu. de gradi. succe. in feud. Bened. Capra. consi. 21. cùm de duobus, colum. vlti. vbi & hoc dicit communiter teneri, in quo admodum fallitur. & iterum consi. 104. viso & considerato, in. j. dubio. Angel. Arc. in. §. cùm hlius, Instit. de hæredi. quæ ab intest. defer. vbi hanc dicit esse veriorem de iure, quanuis si casus accederet, vereretur discedere ab op. glo. Bart. & Bald. qui contrarium tenent, propter immensam eorum authoritatem. Fortu. Gart. in repe. l. Gallus. §. idem credendum, colum. 19. versicu, ex superioribus. ff. de libe. & posth. vbi hanc latissimè doctissimèque defendit. Zazius in suis singul. intellect. iuris, vbi & hanc multis magnísque rationibus fulcit, atque iterum in epitome feudorũ parte. 8. in. 6. conclusione, vbi dicit hanc op. seruari in Germania, & approbatam fuisse cõstitutione Caroli quinti præsentis imperatoris in eam rem edita in conuentu imperij: vti etiam affirmat Ioan. Ferrarius in commentat. Insti. titu. de hæred. quæ ab intest. defer. in verbo, non in capita, sed in stirpes, in fi. vbi & dicit eàm constitutionem editam fuisse anno Domini M. D. XXIX. & nouissimè Iacobus Spiegellius in lexico iuris ciuilis, in verbo, in capita succedere, & Ferro. in consuetud. Burdigal. hoc titu. §. 6. colum. 3. versicu. de successione. Et hanc quoque secutũ fuisse Bul. & Ray. Forl. tradit Bal. in ca. j. in prin. titu. de succes. feud. & dicit idem Bal. in. d. c. j. titu. de natu. succes. feud. quòd omnes qui fuerunt ante Accurs. tenuerunt hanc opinionem. Et citatur quoque in hanc opionin. Albert. Papi.

Qui contrarium tenuerunt illos in stirpes succedere.

5 ¶ At sunt multò plures alterius sententiæ, vt scilicet ij succedant in stirpes videlicet ipse Accursius sibi contrarius, in. d. authentic. cessante, & ibi quoque Dy. Iacob. Arc. Pet. Cy. sibi quoque contrarius. Guil. Cu. Franc. Rampo. Ioan. Fab. Barto. qui dicit hanc fuisse ex opinionibus, in quibus Accursius primùm descisuit à maioribus, illúmq. in hanc partem consuluisse. Bened. Plumb. Angel. qui dicit opi. Azo. de iure antiquo securiorem esse: sed hanc de iure nouo procedere, & communiter præticari. Pau. Ca. dum hanc ponit posteriorem, alioquin obscuriùs. Raph. Fulgo. & Corne. qui & hanc dicit tanquam communem in decisionibus tenendam. C. de legi. hæred. idem Accurs. in. d. l. lege, in fin. C. eodem. titulo, & in. d. leg. j. §. vltimo, in verbo, vt puta, & iterum in verbo, vendicationem, & ibi etiam Barto. Angel. & Pau. Ca. clariùs quàm suprà. ff. si pars hæred. peta. idem quoque Accurs. in. §. reliquum, versi. si aũt defuncto, in verbo, fuerint, & ibi etiã Iac. Bu. secum pugnans, Bar. & Ange. in authẽ. de hęre. ab inte. veni. idẽ Iaco. Bu. Iac.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bel.ſibi etiam contrarius,& Angel.in.§.ſi verò neque fratres,eo.titu.Iac.Are.in.l.antiqui libero.ff.ſi pars hæred.petat.Specul.Ioan.And.& Bald.hîc vt aliàs ſæpe ſibi malè conſtans in titul. de ſucceſ.ab inteſt.§.j.verſi.ſed an filij,& ſeq.vbi & ipſe Specul.aſſerit Albert.Gali.idem tenuiſſe.Dy.in tracta.de ſucceſ.ab inteſt.colum.4.verſicu.ſed pone quòd aliquis.And.Iſer.in cap.j.& ibi quoque Bal.in verſi.his verò.Mart.Laud.& Cardi.Alexã.titu.de ſucceſ.fra.ſiue de grad.ſucceſ.in feud.Bar.in.l.poſt cõſanguineos §.hæreditas,quem legit cum §.agnati,& ibi quoque Angel.ff.de ſuis & legit.hæred.& conſi.173.ſuper hæreditate.Ioan.Ligna.in cle.plures,& ibi Imo. colũ.vlti.& Cardi.Flor.qui hanc dicit communiter approbari,colum.j.de iure patro.Bald.in.d. §.hoc etiam,& ibi etiam Ioan.Plat.& Chriſto.Por.Inſti.de legi.agna.ſucceſ.vbi & ipſe Bald.dicit hanc eſſe communẽ op.& idem Bald.qui idem dicit tenuiſſe Iac.Vero.in.c.j.§. & quia vidimus,colũ.j.in verbo,æqualiter,& ibi etiam Marti.Laud.col.vlti.& Cardi.Alexan.etiam colum. vlti.titu.qui feud.dar.poſ.& idem Bal.in.d.cap.j.in princi.col.2.verſi.ſed dubium eſt,& ibi etiã Aluar.titul.de ſucceſ.feud.& ipſe Bal.in.d.cap.j.ad fi.& ibi quoque Barb.in addi.ipſius,& Marti.Laud.titu.de nat.ſucc.feud.& idem Bald.in.d.§.hoc etiam,Inſti.de legit.ag.ſucceſ.& cõ.293. primò dicam,in prin.lib.2.& conſilio.342.caſus ſuper quo,in.2.dubio,lib.2.vbi tamen obſcurè loquitur.& conſi.185.factum eſt tale Fagonus,colum.3.lib.3.&.d.conſili.198.ad euidentiam, colum.j.verſic.ſecunda quæſtio,& iterum colum.2.verſicu.venio ad tertiam,eo.lib.3.& conſil. 408.ſuper eo,in fi.lib.4.Ioan.Fab.in.§.cæterùm,Inſtit.de legit.agna.ſucceſ. vbi hanc quoque dicit cõmunem.Imo.in.l.interdum,in prin.ff.de hæred.inſtit.Raph.Fulgo.con.12.ad id de quo quæritur,col.vlti.vbi & hanc dicit communem,Mathei.in tracta.de ſuc.ab inteſt.in.3.art.prin. verſicu.ſecundò dubitatur,& verſicu.quando autem ſuccedunt,vbi item dicit communem.& vtrobique etiam Ludo.Bol.in addi.vbi ita dicit ſe conſuluiſſe.Nicol.Vbal.in ſimili tracta.in.3. parte prin.colum.j.verſicu.ſed circa hoc quæro,vbi etiam dicit communem.Pet.Ferra.titu.forma libel.pro hære.ab inte.in verbo,nulliſque ſuperſtitibus,colũ.14.in paruis,verſicul.vlteriùs quæritur.Alexan.latè conſi.55.proſpectis his,colum.3.verſicu.confirmantur prædicta,& multis ſequen.lib.4.& ibi etiam Barb.conſi.quod illud continenter ſequitur,ſub eodem numero.& idem Alexan.conſi.29.perſpectis conſideratiſque,colum.j.lib.5.vbi & hanc aſſerit eſſe communem,nec ab ea in iudicando eſſe diſcedendum.Franc.Areti.conſilio.164.diligenter,colum.j. Corne.conſi.48.pluribus,colum.vlti.lib.j.Guid.Pap.deci.Delphi.134.ſed qualiter,vbi dicit non eſſe ab hac iudicando recedendum.Iaſo.con.173.circa primum,colum.2.verſicu.ſed præmiſſis non ob.lib.4. Phili.Deci.qui & hanc dicit communem,in.l.nepotibus.in princip.C. vn de legi.Benedic.in repe.cap.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelaſiam,numero.631. de teſta.Steph.Bertran.in.l.hac edictali,verſiculo,quam obſeruationem,numero.4.C.de ſecũ. nupt.vbi hanc dicit eſſe communem.& conſi.97.ponitur in facto quòd dudum anno,in.2.dubio,lib.j.& conſi.110.ponitur in facto quod Iacobus,eod.libr.j.& conſilio.325.ponitur in facto quod dudum fuit,ad fin.libro tertio,vbi tamen nonnihil dubitat.& conſilio ſecundo,viſo conſultationis themate,in ſecundo dubio,libro qnarto,vbi dicit eſſe communem.Iaco.à S.Georg. in tractat.feudo.in verbo,præſentes,columna tertia,verſiculo,ſed vlteriùs,vbi dicit ita ſe ſæpius conſuluiſſe.Franc.Curt.Iunior in ſimili tracta.feudo.char.tertia, verſiculo,quartò circa iſtam materiam,vbi item dicit eſſe communẽ,nec ab ea diſcedendum.Bohe.latè conſilio incipien.an filij duorum,quod con.poſuit poſt Dyn.de regu.iuris. Rochus Curt.in tracta.de iure patro. in verbo,ipſe vel is à quo cauſſam habuit,in ſecunda quæſtione.Fab.Gioch.in repeti.authenti. nouiſſima,in quinta quæſtione.4.q.princip.C.de inoffic.teſtament.Chaſſe.conſilio quadrageſimoſeptimo,ſuper deductis,colum.7.verſic.ſed quicquid ſit.Ioan.Oldend.in commentarijs legum.xij.tabularum titu.6.

6 ¶ Et omnium ſunt vtraque ex parte multæ & non contemnendæ rationes,quas apud eos videre poteris & hanc controuerſiam alicubi in loco opportuniori copioſiſsimè tractabimns, oſtendemúſque apertiſsimè,ni fallor,quis iuſtiùs induit arma. Vnum tamen παράδειγμα à natura ipſa profectum,nec omnino quoque contemnendum pro poſteriori op.hîc ſubijciemus. Nam ſi caudex quiſpiam ſiue truncus arboris duos ramos æquales emiſerit,vnus autem eorum in duos alios diuiſus ſit,vt plerunque fit,an ſinguli iſti duo ex vno producti tantum excipiant alimenti ſuccique ex eo trunco ſiue codice,ac ille alter? Et ſanè videmus hunc multò craſsiorem,amplio rem,obeſiorem,atque etiam longiorem euadere,quàm ſingulos illos duos:veluti natura legis magiſtra parẽnſque nos doceat ſingulos nepotes qui ex vno filio prodierunt,non tantum debere ab auo percipere,quantum vnus ex alio filio. Satis autem conſtat naturalem rationem tacitam quandam legem eſſe.l.cùm ratio.ff.de bonis dam. Sed ita vt id nunc tamen animaduertas,ſi id exemplum haberet aliquid momenti,non tantùm in hoc caſu,ſed ſemper aliàs cõcluderet in ſtirpes,non in capita ſuccedere oportere.

Naturale exemplum pro poſteriore ſententia

Et ſi ledict

§.12

ET ſi ledict achateur qui ainſi auroit receu au retraict autre lignagier,ou auroit tranſporté la choſe a aultre,ne deciaire & nomme celuy quil auroit receu audit retraict,ou aultre a qui il auroit tranſporté la choſe,& ne le notiffie au lignagier qui vient audit retraict. Icel luy lignagier en peult auoir ſon recours & action contre luy,& ſon intereſt. Et ne court point le temps dudit retraict contre luy,iuſques a ce quil ſoit & puiſſe eſtre informé qui eſt celuy a qui ledit achateur a tranſporté la choſe,& a qui elle appartient. Pourueu toutesuoyes quil ny ait negligence notable.

TRANSPORTE LA CHOSE A AVLTRE. GLOSSA. 1.

1 POTEST ERGO EMPTOR durante anno retractus rem alij vendere:eſt enim dominus, antequam ab eo retrahatur,cùm interim nõ poſsit manere res in pendenti ſiue in aere, vt noſtri loquuntur,iuxta no.per glo.in.l.ſi ego.ff. de ſolut.& per tex.in.l.ſi ex duobus.§.ſed & Marcellus.ff.de in diem addẽdo ſi primus venditor erat dominus,ipſe emptor alteri vendendo & tradendo trãſtulit dominium:ſi non erat dominus,traſtulit vſucapiendi conditionem: atque vſucapit emptor ad cõmodum conſanguinei poſtea retrahentis, arg.legis ſi alienam.ff.de donati.cau.mor.& leg. indebiti. §.ſed ſi nũmum,& quod ibi voluit glo.in verbo,agerem.ff.de condi.indebi. Hæc Pau.Ca.con.74.in cauſa mota per dominam Dorotheam,poſt prin.lib.2.& de hoc alibi quoque dicemus fol. 269 et 352

Vtrum ẽptor tempore retractus nondũ trãſacto poſsit rẽ alteri vendere.

An poſſeſsio emptoris cedat cõmodo conſanguinei retrahẽtis.

2 SED CESSANTE CONSVETVDINE poterat in dubium vocari,vtrũ conſanguineus poſſet retrahere à ſecundis emptoribus,propter id quod in ſimili traditur à Raph. Fulgo.in.l.ſi cùm venderet.ff.de pigno.& Alexan.latè con.10.videretur fortaſſe,lib.j.& Franc. Curt.Seniore con.12.Lucius Titius,cum concord.à me adductis infrà titulo,ſequen.§.j.in verbo,ſeront præferez,numero.6.at in pacto,& ſeq.& iterum.§.3.in glo.j.Tamen in hoc caſu poſſe rem retrahi à ſecundo emptore,voluit Maſuer.hoc eodem tit.de retractu,ver.item retractum petens,motus quia id ius rem ipſam afficit,ar.l.ſi via.§.ſi fundus.ff.de ſeruit.ruſti.prædi. & melius(inquit)facit.l.ſed vbi reſtitutio.ff.de minor.& l.poſtliminium.§.ſi is qui emerat,qui eſt pe. ff.de capti.& poſtli.reuer.Idem quoque conſuluit Pau.Ca.d.con.74.colũ.3.verſi.concluditur ergo,lib.2.& Ludo.Bol.con.25.in ampliſsimo,col.5.verſi.& nota quòd tale ius,vbi dicit quòd ſi etiam res vendita tranſiſſet per mille manus, poſſet tamen conſanguineus eam vendicare ab vltimo emptore,ar.eius quod in ſimili no.in.l.2.C.de reſcin.vendit.& in.l.minor,in princip.ff. de euict.& in.l.in cauſæ,in fi.ff.de minori.& ſequitur Chaſſe con.22.conſuetudine cauetur,colum.5.verſi.& ſic eſt,& in conſuet.Burgund.hoc eodem titu.§.11.in glo.vlti.in prin.vbi tamen nullum illorum allegat.& Boher.hoc quoque titu.§.2.

An conſanguineus poſsit retrahere à ſecũdo emptore.

Quid ſi res trãſierit per multas manus.

3 ¶ Et eſt etiam expreſſa conſuetudo Aruernorum hoc eodem titulo capit.12.& Normanorum, capit.115.cuius titulus eſt,de querelle de fief vendu.§.vltim.Marchianorum hoc titul.§.vltimo, qui eſt omnium.287.Auxerranorum,ſiue vt alij vocant Altiſsiodorenſium hoc quoque titulo, §.20.qui eſt omnium.51.& Comitatus Burgundiæ titulo,reachaptz.§.13.Et facit bonus text.in capit.conſtitutus,de in integ.reſti.qui dicit huiuſmodi retractus oblationem fieri poſſe emptoribus,vel eorum ſucceſſoribus. Succeſſores autem dicuntur etiam ij qui in rei tantùm dominium ſucceſſerunt,leg.fluminum.§.adijcitur.ff.de dam.infect.cum ſi.Et facit etiam text.in.leg. vltima.§.primo.ff.ad S C.Vellei.& in.leg.debitor.§.vltimo de pign.actio.Et idem de iure præſtationis competente domino,aut eius ceſsionario,vt in tertium exerceri poſsit,reſpondit Pau. Caſt.conſilio.335.laudatio & inueſtitura,in vlti.dubio,lib.j.Sed tamen vide quæ dicam in.d.titu.ſequen.vbi ſuprà.

Conſuetudines de ea re.

Succeſſores qui dicantur.

4 ¶ At hoc à quibuſdam intelligitur,cùm iſte tertius emit rem,de qua agitur:ſecus ſi titulo donationis aut alio non obnoxio retractui ab emptore habuit:quia tunc(vt illi dicunt) non poterit conſanguineus ab eo reuocare. Ita enim tenuit expreſsim Sebaſti.Neapoda.in tracta.de iure cõgrui,in verbo,poſſedit.& eius authoritate Matthe.Afflict.in tracta.protomixeos,in verbo,vt intra.xxx.dies,colum.penulti.verſiculo,vndecimò no.& iterum in verbo,licèt enimſuprà diximus,colum.3.verſicu.ſextò no.Niſi(inquiunt)facta fuerit donatio,poſtquam cauſſa fuit conſtata ſuper retractu inter conſanguineum & emptorem,& ita re effecta litigioſa,lege ſecunda,& authen.ibi poſita.C.de litigio.Vel niſi,vt & illi ſubdunt,id factum fuerit in fraudẽ cõſanguinei:

Quid ſi tertius rem habeat ex donatione aut alio titulo retractui non obnoxio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid si donatio fuit facta post litem contestatam.

tunc enim locus est titu. quæ in frau. credit. Et fraus præsumitur, si præuentus à consanguineo postea donauit. l. si quis postea. ff. de iudici. Vel si id fiat clàm. l. ìs qui. C. de rescin. vendit. Vel si post donationem alienans reperitur possidere. l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. Hæc illi.

5 *Quid si post præuentionem.*

¶ Sed horum sententia in eo quod primo loco dictum est, scilicet non posse rem retrahi ab eo qui titulo donationis, aut alio huiuscemodi rem ipsam ab emptore accepit, apud nos omnino nõ reciperetur. Nihil enim refert, quantùm ad id de quo tractamus, an tertius ille habeat titulo donationis, an venditionis, vt apertè sentiunt cæteri omnes, quos suprà citauimus. Immò verò maior videtur ratio, vt possit cuinci retrahíque ab eo, qui titulo gratuito liberali & lucratiuo rem ipsam ab emptore obtinuit, quàm oneroso, vt qui minus ex hoc sentiat incommodi. Ideo Sebastia. & Matth. non inniituntur aliquo iure communi, sed tantùm quibusdam constitutionibus, quæ apud nos non sunt. Quanquam pro eorum sententia nonnihil facit, quod à quibusdã doc. scriptum est in. l. 2. C. de rescin. vendit. eam. l. non habere locum aduersus tertium, nisi cùm in illorum contractu interuenit lesio vltra dimidium iusti precij, vt in primo. Super eo autem quod ab illis dictum est de venditione clàm facta, vide quæ dicam infrà titu. sequẽ. in rub. nume. 12. secundum, & seq. Et super eo quod postea dictum est de alienante nihilominus possidente, vide etiam quæ latè diximus in tractatu constituti. in. 9. limitatione.

Quid si clã fiat

Quid si ẽptor qui donauit, possideat.

De eadem re.

6 *An consanguineus teneatur reddere precii primæ venditionis an aliarum.*

SED QVAESTIONIS EST. An consanguineus debeat reddere precium prioris venditionis factæ à suo ipsius consanguineo: an verò precium secundę, quod fortè maius est. Et tu dic prioris, sed posterior emptor habebit actionem ex empto aduersus priorem emptorem, qui ei vendidit, vt in simili dicitur in. d. l. postliminium. §. si is qui emerat. ff. de capt. & postli. reuer. & in simili quoque voluit Pau. Ca. in. l. 3. col. 2. versicu. in fin. gloss. C. quod met. cau. Et nuncupatim in nostro casu censuit Geral. Bago. in sua disputatione rettactus, versicu. quæro cõsequenter rem Titio venditam, in. 2. conclusione. Et in hanc sententiam est expressa consuetudo apud Melodunenses cap. 35. & Victriacenses cap. 127. Cenomanenses. c. 411. Andegauenses. c. 400. Borbonienses. c. 460. vbi tamen requiritur consanguineum feciſſe suam diligentiam (vt vulgò loquimur) erga emptorem. Blesenses cap. 205. vbi tamen non loquitur de euictione. & similiter Niuernienses hoc. titu. cap. 13. Et vide tex. loquentem in non longè dissimili casu in. l. si tibi alienam, &. l. sequen. ff. loca. & alium in alio simili in. d. l. debitor. §. vlti. ff. de pigno. acti. ibi, pecuniam quam debuit.

An posterior emptor habeat euictionem contra priorem.

Consuetudines de ea re.

7 *Quid si prior posteriori declarauerit rem esse obnoxiam retractui.*

¶ Sed hoc de euictione intellige, nisi prior emptor posteriori declarauerit rem adhuc esse obnoxiam retractui: aut ipse secundus emptor eius rei sciens prudénsque fuerit, quia fortè fuerit præsens priori venditioni. Ideo id sciebat aut scire debebat ex consuetudine nota lippis & tonsoribus, vt est in veteri prouerbio, quo è nostris vsus est Bald. consilio. 372. contrarium, colum. j. lib. 5. Nec enim tunc aget de euictione, nisi de ea expressim conuenerit. l. si fundum, & ibi gloss. & doct. C. de euicti. &. l. si à matre. & ibi gloss. & doct. C. de iure doti. &. l. si fratres. C. commu. vtriusque iudic. &. l. vltima. & ibi gloss. & Saly. C. de com. re. ali. & gloss. in. l. non dubitatur. C. de euicti. & in. l. j. in verbo, emptor. ff. eodem titu. & in cap. audientiam, in fin. extrà de reb. eccles. non ali. Barto. in. l. cùm vir, colum. j. versicu. oppo. dixi. ff. de vsucap. Bald. Aluar. & Cardi. Alexan. in cap. rursus si fidelis, vbi & ipsi loquuntur de euictione in casu huic propè simili, ti. quib. mod. feud. amit. Saly. in authen. qui res, versicu. quæro circa primam. C. de sacro. eccles. Raph. Co. consi. 170. dominus Zambertus, colum. vlti. Pau. Ca. consi. 333. viso puncto, ad fi. lib. j. Alexand. consilio. 69. super eo, post princip. libr. 4. Corne. consil. 170. quia causa, colum. 3. versicu. & venditor, lib. 4. & doc. vbique. Super quo etiam vide quod in simili tradit gloss. in. cap. j. in principio, in verbo, bonæ fidei, & ibi etiam doc. tit. de prohib. feud. alienat. per Fed. & in. l. vlti. §. vlt. C. comm. de legat.

Quid si secundus emptor id sciebat.

8 *Quid si sciens à sciente quoque emit.*

¶ Quæ & tu notanter intellige, etiam si sciens à sciente quoque emit. nam nec tũc quoque agit de euictione, nisi de ea expressim caueat, vt satis probat tex. in cap. j. titu. de inue. de re ali. fac. & expressim respondit Ro. con. 396. in casu, colum. 2. versi. quò ad secundum. & Alexan. consil. 69. super eo quod quæritur, colum. j. versicu. nec etiam potest dici, lib. 4. quia sciens (inquit) nõ fit iniuria neque dolus. l. cùm donatio. C. de transact. &. l. j. §. j. & iterum. §. vltim. ff. de acti. empti. vbi & de hac quoque re est bonus tex. & idem quoque voluit Ange. Are. in. §. vltim. colum. j. in princ. Insti. de empti. & venditi. vbi etiam tractat, an saltem poterit emptor sciens repetere precium à venditore etiam sciente. De quo & tu vide Ioan. Lupum in repe. rub. de donati. inter vir. & vxor. char. 37. col. j. ad fi.

9 *Paria sunt scire & scire debere.*

¶ Et ad id quod diximus de eo qui scire debet, illud certè perpetuum est, vt inspiciatur quod quis scire & intelligere debet, id est, paria sunt scire, & scire debere. l. quod te, in fi. & ibi glo. Alberi. Bar. Bal. Ange. Saly. & propè omnes. ff. si cer. pe. &. l. si duo, & ibi Albe. & Ang. ff. de acqui. hæredit. ex quibus ipse Ange. dicit paria esse scire, & facilè scire posse, &. l. si Ticius, in princi. ff. de fideiuss. &. l. Iulianus, quæ est pe. ibi, qui sciret aut scire potuisset, & ibi Alberi. ff. ad S C. Macedo. &. l. quisquis. & ibi glo. vlti. C. de rescin. vendit. &. l. idẽ. §. j. ibi, intelligit vel intelligere debet. ff. ad leg. Aquil. &. l. qui fundum. §. seruus, & ibi Dy. & Alberi. ff. pro empto. & l. j. C. de periculo. &. l. prohibere. §. vltim. & ibi Alberi. ff. quod vi aut clàm. & gloss. in leg. mora, in verbo, difficilis,

difficilis, post principiũ. & ibi Saly. colum. 3. versic. prosequor alia verba. ff. de vsur. Et facit tex. in cap. j. §. si vasallus feudum, ibi, emptori ignoranti, & ibi Aluaro. in. j. no. titu. si de feud. fuc. cõtro. inter do. & agna. & quod scribit glo. in. l. quòd si minor. §. restitutio, in verbo, non ignoret. ff. de minor. & in. l. qui cum alio, in glo. magna, in fi. ff. de regu. iuris, vbi dicit parem culpam esse scire, & debere scire. & Pet. Iac. titu. de actio. ex empto melior & æquior, col. vlti. in princi. Bald. in. l. qui contra. C. de inceſt. nupti. vbi dicit eum haberi pro sciente, qui non vult scire. & consil. 240. præsuppositio statuto, lib. 2. & con. 395. pro domino Dinaldo, col. 2. versi. vnum tamẽ dico, eo. lib. 2. & Paul. Ca. consi. 65. viso quodam libello, col. 2. versi. item narrari debebat, li. j. & Alexan. con. 34. consideratis his, colũ. j. lib. 7. Et facit etiam optimus tex. à multis ex suprà dictis allegatus in. l. si quis domum. §. vlti. ff. loca. & alius quoque optimus in. l. regula. §. sed iuris. ff. de regul. iuris, vbi paria sunt scire, & facilè scire posse. Súntque & alij propè infiniti textus qui omnibus obuij sunt. Sed & facit præterea quod tradit gloss. in lege prima, in verbo, nesciẽti, & ibi Bald. columna secunda, versiculo, quæro quid si venditor. C. de ædi. edic. & quæ diximus suprà eodem titulo. §. primo, gloss. 18. quæ est in verbo, le prizque la chose aura coustẽ, numero. 41. huic ita, & quæ dicemus infrà. §. 35. in verbo, ignorans, numero. 27. sextum quòd in casibus, & sequen.

10 ¶ Et hæc quidem hauddubiè ita obtinent, vt primus emptor non teneatur de euictione, in id quod aliàs interest secundi emptoris, ne ab eo res retrahatur, vt regulariter venditor tenetur. l. euicta re. ff. de euicti. sed quátùm ad precium, in id videtur teneri, vt ipsum reddat, per. l. emptorem. §. vlti. ff. de acti empti. vbi qui etiam ex pacto non tenetur de euictione, tamen tenetur ad restitutionem precij, nisi etiam actum sit, ne teneatur de precio, vt dicit gloss. ibi. quam glo. dicit no. Bald. in. l. j. colũ. vlt. versi. tertiò non operatur. & ibi quoque Saly. col. quoque vlti. in. 5. q. C. de peric. & commo. rei vendi. Sed & illum tex. dicit no. idem Saly. in. l. si rem. §. quolibet tempore. ff. de euicti. & Ioan. Ray. in capi. j. §. habito, char. 13. versi. quæro quid si actum est, titu. de prohibi feud. ali. per Fed. Angel. Are. in. §. vlti. Instit. de empti. & vẽditi. & in. §. actionum autem, col. 13. versi. & aduertas, de acti. Et sing. quoque eum tex. dicit Iason in. l. stipulatio ista habere, colũ. pe. versi. & aduerte. ff. de verbo. obligat. licèt similis propemodum sit in. l. cum ea conditione, in princ. ff. de euictio. Et id quoque voluit glo. in. d. l. non dubitatur, & ibi etiam Alberi. C. de euicti. & in. l. si familiæ. in glo. magna, ibi, sed hoc casu. C. fami. hercis. vbi id limitat. & Ioan. Andr. post alios multos antiquiores in addi. Specul. titu. de empti. & vendit. §. vlti. in princ. Pet. Ferra. titu. forma libel. in causa vendi. in verbo, promittens, de euictione, in princip. & latè Corne. cõsil. 226. in præsenti, lib. 2.

Sed an illis posstremis casibus repetet saltem secundus emptor precium eius quod pluris emit.

Quid si actum sit ne & is teneatur de precio, vide numero. xiiii.

11 ¶ Verùm nec hoc casu, videlicet cùm scienter emit rem huiusmodi, videtur agi posse ad precium, nisi de eo stipulatus fuerit, per. d. l. si fundum, & ibi glo. & doc. C. de euictio. & glo. & Bald. in. d. l. non dubitatur. & gloss. in. l. iubemus, la. 2. §. sanè, & ibi Iac. Bu. Bald. C. de sacro. eccles. & gloss. in. d. l. vlti. C. com. re ali. & in. l. quemadmodum, in verbo, & emptor, & ibi Ioan. Plat. colum. 3. versicu. ex qua no. C. de agrico. & censi. lib. 11. & in. l. vlti. in glo. vlt. C. de fun. limit. eod. lib. 11. & in. l. j. in glo. quoque vlti. C. non licebit. eodem lib. & in. §. si quis igitur iurauerit, in authen. de non ali. & in cap. j. in verbo, bonæ fidei, & ibi Iaco. Bel. in. 11. quæstio. Marti. Laud. Ioan. Ray. in. §. habito, & cæteri, titu. de prohib. feud. ali. per Fed. & gloss. in. d. cap. ad audientiã, in fi. & ibi Lauren. Vicen. Gof. Inno. Pet. Perus. & Cardina. Florent. extrà de rebus eccles. non alie. Idem Innoc. & Ioan. Calde. in cap. si quis præsbyterum, eodem titu. Paul. Eleaz. in cle. 2. eo. quoque titulo. Saly. Raph. & Pau. Cast. in authent. qui res. C. de sacro. eccles. Pet. Ferra. vbi suprà, Marti. Laud. in cap. j. sed etiam res, colum. 2. versiculo, nota pulchram, titul. per quos fiat inuesti. & omnes vbique præter Angel. Are. qui videtur tenere contrarium in. d. §. vlti. colum. vlt. Insti. de empti. & vendi.

De eadem re.

12 ¶ Sed quod de stipulatione dictum est intelligi debet, nisi si quis contra interdictum legis emerit. tunc enim nec ad precium quidem agit, etiam si sibi stipulatione prouiderit, vt dicit glo. in. d. cap. j. de prohib. feud. alie. per Feder. quam sequitur Bald. colum. vlti. Iac. Aluar. colũ. 3. versicu. quæro subsequenter. Ioan. Ray. ibi in versi. habito, char. 14. in paruis, versic. quæro quid si cautum, & Cardi. Alexand. colum. 2. versicu. nota quòd solus. & colum. sequen. versicu. quæro subsequenter, & And. Iser. in cap. j. & ibi quoque Marti. Laud. & Cardi. Alexan. vterque col. j. titu. de inue. de re ali. fac. & dicit Mart. id esse no. & Io. Fab. in. d. l. si fundum. Quanquam glo. teneat cõtrarium in. d. l. quemadmodum, quam videtur sequi Cy. in. l. vlti. C. de litigi. Sed tu vide Saly. in. l. iubemus, la. 2. §. sanè. C. de sacro. eccles. & Cardi. Flor. in cle. j. in princ. in. 25. quæstio. de reb. eccles. non alie. & Angel. Are. in. d. §. vlti. col. j. Instit. de empti. & venditi. & Anto. Rub. cõs. 152. videretur primo, col. j. numero. 2. & 3.

Quid si quis emerit cõtra interdictum legis an recuperabit precium.

13 ¶ Sed & hæc procedunt, cùm sciens rem alienam emerit, is enim quod iam diximus, hauddubiè nec ad precium quidem agit, nisi de euictione expressim conuenerit. Secus in eo qui sciens emit rem venditoris subiectam restitutioni. tũc enim indistinctè agit ad precium, etiam si de euictione non sibi cauerit, per. d. l. vlt. §. emptor autem, qui est vlti. C. com. de lega. secundùm vnam lectu. gloss. quam sequuntur Marti. Sy. & Ioan. Fab. ibi, Bald. & Angel. in. d. l. si fundum, vbi & id tangit gloss. in verbo, contra iuris positi, post princip. De quo tamen vide gloss. in. d. cap. ad au-

Quid in re subiecta restitutioni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dientiam. Barto. Saly. Raph. Fulgo. Pau. Caſt. & Corne. in. d. §. emptor autem. Imo. in cap. cùm contingat, colum. 12. verſicu. ſed iuxta prædicta inſurgit, & multis ſequen. extrà de iureiur. & Rapha. Co. d. conſi. 170. in fi. & Ioan. Plate. in. d. l. quemadmodum, colum. 3. verſi. item fallit in emẽte. Corne. con. 2. circa primum, colum. 3. verſic. nec ob. d. §. & ſequen. libro tertio. Nam multi dicunt illud ſpeciale eſſe in caſu. d. §. emptor.

14 *Quid ſi ſpecialiter dictum ſit ne teneatur ob cauſſam retractus.*

¶ Porrò vnum aliud non prætermiſerim, id quod ſuprà diximus, venditorem re euicta teneri ad reſtitutionem precij, etiam ſi ex pacto non teneatur de euictione, tum demum procedere, ſi generaliter ita dictum ſit eum non teneri de euictione. Secus ſi ſpecialiter ne teneatur ob aliquã certam cauſſam. tunc enim re euicta ob eam ipſam cauſſam, non tenebitur ad reſtitutionem precij, per tex. no. in. l. qui libertatis, in princi. & ibi glo. j. Mar. Fan. Barto. & Bald. ff. de euicti. Bald. qui dicit menti tenendum, in. d. l. j. colum. vlti. verſicu. tertiò non operatur, & ibi quoque Saly. colum. item vlti. in. 5. quæſtio. C. de peri. & eommo. rei vend. & Pau. Ca. in. d. l. emptorem. §. vlt. ff. de acti. empti. Ro. qui illum tex. ſing. dicit, ſing. 384. ſi vendo rem, vbi etiam intelligit, cũ ſpecialiter de certa perſona cautum ſit. & Ange. Areti. qui etiam dicit ſingu. in. d. §. actionum autẽ, vbi ſuprà. & Anto. Burg. qui id quoque dicit ſingu. in cap. vltim. colum. 8. verſiculo. quid autem econtra, extrà de emptio. & vendit. Hippo. Marſil. ſingu. 656. venditor. & Carol. Molen. in conſuet. Pariſ. titu. j. §. j. gloſſ. 8. numero. 41. & Fran. Ripa. in. l. ſi aliquam rem, colum. penul. numero. 47. ff. de acqui. poſ. Ex quo intelligis quòd ſi expreſsim & ſpecialiter cautum ſit in hac ſecunda venditione, ne venditor, qui priùs ab alio emerat, teneatur de euictione retractus prioris venditionis, tunc hauddubiè nec ad precium quidem teneatur. Nec tamẽ interim omittemus quod ad hanc euictionis materiam pertinet, etiam ſi nihil ad retractum faciat, quòd pactum ne quis de euictione teneatur, non ei prodeſt, qui ſcit cauſſam ex qua res poſtea euincitur, & eam tacet. l. tenetur. §. vlti. & ibi Bar. ff. de acti. emp. & d. c. emptorem. §. deniq;, eo. titu. nam vt dicitur in poſteriori loco, hic dolo non caret.

15 *Si ſecundus emptor minoris emit quam prior emerat, quod preciũ reddet cõſanguineus.*

SED HAEC OBTINENT, cùm ſecundus emptor pluris emit, quã prior emerat. Quid igitur ſi minoris emit, verbi gratia. Ticius conſanguineus meus tibi vendit rem quampiam immobilem centum aureis. Tu intra annum, quo poteram rem eandem retrahere, eam ipſam vendis Sempronio ſexaginta tantùm aureis: vtrùm ego, qui volo retrahere ab iſto Sempronio ſecundo emptore, debeam reſtituere illud precium prioris venditionis, quod eſt centum aureorum: an verò precium tantùm poſterioris, quod eſt ſexaginta. Quod quidẽ ſtatim prima facie videri poſſet. Nam aliàs iſte ſecundus emptor ſine vlla ratione lucrabitur quadraginta aureos, vltra illos ſexaginta ab eo tantùm numeratos, niſi diceres & hos priori ẽptori, quò indemnis reddatur, eſſe reſtituendos. nam & aliàs ſecundus emptor locupletaretur cum iactura ipſius prioris emptoris, contra. l. nam hoc natura. ff. de condictione indeb.

16 *De eadem re.*

¶ Poſſet item videri integrum prioris venditionis precium eſſe reſtituendum ſecundo emptori, à quo res retrahitur. Nam vi prioris huius venditionis, & ad eam retrahendam venit conſanguineus, vt ſcilicet eam in ſe tranſferat, ſeque in locum prioris emptoris reponat. Ideoque vt non tenetur ſoluere niſi precium illius prioris, ſi poſtea alteri pluris vendatur, vt diximus in præcedenti quæſtione. Ita & ſi minoris poſtea vendita ſit, debet tamen reſtituere integrum precium ipſius prioris, vt contrariorum eadem ſit diſciplina, vt multis legibus probatur, ſed his potiſsimùm, quæ proximè ad hunc locum pertinent, ſcilicet. l. ſi ex toto, in princip. & l. quod in rerum. §. ſi quis poſt. ff. de lega. j. vbi quemadmodum ſi teſtator aliquid ex toto fundo

Contrariorum eadem diſciplina.

alienauit, id eatenus minuit legatum, quatenus alienatum eſt: ſic ſi adiecit, auget ipſum legatum, eo quod adiectum eſt: ita vt id augmentum legatario cedat: ſicuti id quod ſublatum erat, ei deperibat. Et. l. vlti. in fin. ff. de lega. 3. vbi hæc verba ſcribuntur. quomodo enim augetur, vbi ampliùs eſt in bonorum poſſeſsione: ſic vbi minus eſt, deducitur. Ex quibus Bar. ibi illud aſſumit, quod operatur propoſitum in propoſito, idem operatur oppoſitũ in oppoſito. Et. l. ſi mortis, in principio. ff. qui & à quib. cùm dicitur, Nam ſicut aucta hæreditas prodeſt libertatibus, ita nocet diminuta. Nam & ſicuti iſte ſecundus emptor, ſi ſciens pluris emiſſet, id incommodum ſenſiſſet, vt quod ſupra prius precium dediſſet, non accepiſſet à conſanguineo: ita & id commodum ſentire debet, vt id accipiat, quod eſt infra illud prius precium: quia ſecundùm naturam eſt commoda cuiuſque rei eum ſequi, quem ſequuntur incommoda. l. ſecundùm naturam. ff. de regu. iuris. & cap. qui ſentit, eod. titu. lib. 6. & vtrobique cõcord. in glo. Quanquam contra hanc rationem facit. l. ea lege, in princip. ff. loca.

17 *De eadem re. Quid ſi hæres primi emptoris ignorans minoris vendidit.*

¶ Nec eſt quod quæri debeat primus emptor, qui poſteà minoris vendidit, quàm ipſe priùs emerat, cùm id ſciens prudẽnſque id fecerit. l. cùm donationis. C. de tranſact. & l. j. §. vſque adeo. ff. de iniurijs. & l. nemo fraudare. ff. de regu. iuris. & ibi concord. quibus probatur illud vulgatum & vice prouerbij celebratum, volenti iniuriam nõ fieri, neq; dolum, quæ eſt Ariſtotelis ſententia libro Ethicorum ad Nicomachum. 5. capit. 11. eodémque vltim. At ſi ignorans id fecerit, vt quia non ipſe prior emptor, ſed hæres ipſius alteri vendidit, & quia ideo iuſtã habet ignorantiæ cauſſam. l. qui in alterius. ff. de regul. iuris. Fortè dici poſſet huic reſtituẽdum eſſe, quod poſterior emptor ſupra precium à ſe numeratum recepit à conſanguineo, ſicut è diuerſo reſtituere

reſtituere teneretur, quod ſupra idem precium recepiſſet à ſecundo emptore, re euicta & retracta à conſanguineo, reſtituto tamen precio prioris venditionis, vt diximus ſuprà in precedenti quæſtione, idque ex eadem illa regula contrariorum.

18 *De principali quæſtione.*

¶ Quid igitur hîc dicendum eſt? Et certè hæc res admodum dubia eſt, cùm in re ſimili variarint principes noſtrarum legum interpretes. Nam in. l. ſi vi, quæ eſt. 3. C. quod metus cauſ. ſcribitur, quòd ſi vi vel metu fundum venditum emptor alteri vendidit, venditor poteſt à ſecũdo emptore repetere reddito ei precio. Et Accurſius ibi in eo verbo, reddito, quærit quod precium reſtituendum eſt. & dicit reſtituendum eſſe primum precium tantùm, ſi minus eſt, argu. l. ſuper. C. de euicti. Quòd ſi maius ſit primum illud precium, quia ſcilicet ſecundus minoris emerit: & illud quidem quod minus eſt, id eſt, ſecundum precium, ſi agens volet, reſtituet. l. ſi cum militaribus. C. de reſtitutio. militis. At Petrus Cy. & Raymun. in eádem leg. tertia conſtanter tenent illud omnino reſtituendum, quod à primo emptore fuit datum, ſiue maius ſiue minus ſit: quia ſicut illi, ſi contra eum ageretur, illud primum preciũ eſſet reſtituendum: ita quoque ſecundo, in quem primus totum ius ſuum tranſtulit. l. emptor. ff. de rei vendica. & l. ſi in venditione. ff. de. actio. emptio. & l. dolia. §. j. ff. de contra. empti. Nec obſtat (inquiunt). d. l. ſi cum militaribus, quia ibi ſpeciale eſt, cùm creditor non remaneat in damno: quia ſua ſibi actio ſalua remanet ad reſiduum debitum, argumen. l. creditor. ff. ſi cert. petat. Subdítque Cy. poſt Pet. in. 3. quæſti. quòd ſi poſſeſſor rei non haberet cauſſam à primo emptore, non eſt illi reſtituẽdum precium, cùm id non ob aliud repetat, quàm quòd repræſentat perſonam prioris. Hîc autem cùm nullam ab eo cauſſam habeat, eum non repræſentat.

19 *De eadem re.*

¶ Barthol. autem in. d. l. 3. colum. 2. verſicu. quæro quid ſi precium, dicit, quòd ſi in inſtrumento venditionis dictum eſſet hoc modo, vendidit illam rem, & omnem rationem, quam habet in dicta re, ſiue pro dicta re, vt ſæpe fieri aſſolet: & tunc ea opinio Petri & Cy. procederet. Sed ſi res eſſet ſimpliciter vendita, tunc non tranſit niſi ius reale: nam iura quæ competunt perſonæ, non tranſeunt, niſi cedantur. l. in creditore. ff. de euictio. Et ideo (inquit) puto aduertendum, quomodo à reo opponatur exceptio. Nam ſi is opponat, non debere ſe rem reſtituere, niſi & ſibi reſtituatur precium à ſe datum, tunc habet locum dicta lex, ſi cum militaribus. Quòd ſi opponat reſtituendum eſſe precium ſimpliciter, nec adijciat ſibi, aut etiam adijciat, primo emptori, optimè procederet huiuſmodi exceptio: quia exceptiones ex perſona venditoris tranſeunt in emptorem. l. ſi à te, in fine, & lege, ſi mater. §. vltimo. ff. de exceptione rei iudicata. & hanc Bartoli ſententiam ad vnguem ſequuntur Angelus, Saly. & Rapha. Fulgo. in dicta lege tertia, & idem Saly. in. d. l. ſi cum militaribus, in vltima oppo. Et ad hanc rationem adde quæ diximus ſuprà eodem titulo. §. j. gloſſ. 9. quæ eſt in verbo, ou lignagier, numero. 128. his tamen nõ ob. & ſequen.

20 *Quid ſi tertius habeat ex cauſſa lucratiua. vi. nu. xxiii. Quid ſi non habet titulum à primo emptore, vide. xxii. & xxiiii. Si maius precium prioris vẽditõis reſtituitur, cuius cõmodo cedet, primi an ſecũdi ẽptoris, vide. xxiii.*

¶ At Bald. in ea ipſa. l. 3. circa medium, dicit opinio. Pet. eſſe veriorem, quia hoc ius retentionis, vt ſcilicet ſecundus emptor poſsit rem retinere, donec reſtituatur precium, ſapit defenſionem. Ius aũt defenſionis tranſit in ſingularem ſucceſſorem ſine vlla ceſsione, vt plenè not. à Dy. in. l. fluminum. §. adijcitur. ff. de dam. infect. & probatur vltra eum in. l. in hoc iudicium, in prin. verſicu. cæterùm ſi partem. ff. commu. diuid. Nec ob. (ait) d. l. in creditore, de euicti. ſicut nec. l. vlt. ff. de contrahen. emptio. quia loquuntur in iure agendi. Hincque ſubinfert ipſe Bald. quòd ſi etiam iſte tertius ſucceſsiſſet ex cauſſa lucratiua, vt quia ei primus empor rem donauit, nihilominus eſſet ei reſtituendum precium venditionis factę ab actore. Aliud autem, ſi poſſeſſor nullum titulum haberet ab ipſo primo emptore, quia nullum precium ei eſſet offerendum. Et per omnia eum ſequitur Paul. Caſt. in. d. l. 3. poſt medium, ſed addit, quòd id quod percipiet ſecundus emptor, plus quàm ipſe ſoluerit, tenebitur reſtituere primo emptori, vt omnes reponantur in ſuo ſtatu. quod voluit, vt ipſe dicit, fieri gloſſ. ibi in. d. verbo, reddito, poſt princip. niſi ipſe primus emptor ex cauſſa donationis ceſsiſſet tertio omne ius, quod habebat occaſione dictæ rei. non enim iſte ſecundus emptor aut donatarius debet lucrari cum aliena iactura, de quo tamen dicemus poſtea.

21 *De princi. quæſtione.*

¶ Poſtremò autem Alexan. in eadem. l. 3. colum. j. & 2. ijs propemodum omnibus ita recenſitis, maluit ſequi opi. Barto. & aſſeclarum illius, hac potiſsimùm ratione motus: quia licèt iura dicant, quòd ius excipiendi tranſit in ſingularem ſucceſſorem, non tamen dicunt quòd ſecundus emptor ſine mandato poſsit conſequi ſibi dari precium primi emptoris. Nec ob. (ait) reſpondeo data ad. l. ſi cum militaribus, quia ſimiliter & in hoc caſu primus emptor poterit repetere per condictionem ſine cauſſa, aduerſus primum venditorem, iuxta. l. j. ff. de condic. ſine cau. Et ita reſidet Alex.

22 *Item de cauſſa lucratiua.*

¶ In eo autem quod dictum eſt de re quæ ad tertium peruenit ex donatione, aut alia cauſſa lucratiua, Batto. & poſt eum Saly. ſimpliciter tenent idem dicendum, quod ſuprà ex ipſis diximus, quando res minoris vendita eſt ſecundo emptori. Nam & ius exipiendi etiam trãſit in ſucceſſorem ex cauſſa lucratiua. l. ſi tibi. §. pactum, in fin. ff. de pactis. Verùm in hoc nutat & cogitandum relinquit Fulgo. propter text. in. l. qui ſolidum. §. j. ff. de legat. j. vbi ſi emptor legauerit rem à ſe priùs emptam, & poſt mortem ipſius reſcindatur venditio reſtituto illius precio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet id precium legatario solui,quanuis aliàs regulariter euicta re legata non teneatur hæres de euictione.l.si à substituto,in fine.ff.eodem titu.& plenius in.l.si domus.§.de euictione,eo. quoque titulo.

23 ¶ Sed huic Alexander ipse continuò occurrit,negátque in.d.l.qui solidum.§.j.dici quòd legatarius posit contra rescindentem contractum opponere de precio sibi restituendo. Imò potius contrarium,scilicet quòd hæredibus emptoris est reddendũ. Postea verò ab ijs ipsis hæredibus, legatario,vt etiam intelligit glo.ibi,quæ dicit in hoc vtilem actionẽ ex testamento:vel officium iudicis competere legatario. Quod omnino facit,ne id omittam,contra illud,quod Paulus Ca. dicit,vt suprà ex eo diximus,quòd tertius debet restituere primo emptori id quod plus recepit, quàm quod ei dederat. Postea autem idem Alexander multis interiectis,& in fine illius.l. dicit quòd potest probabiliter sustineri,quòd licèt in successore singulari ex caussa onerosa posit procedere opinio ipsius Barrholi, cùm totum precium primi emptoris non debeat peruenire ad secundum. Tamen secus videtur in successore singulari ex caussa lucratiua,per.d. l.qui solidum.§.j.& hoc maximè caussa euitandi circuitus,arg.l.dominus testamento.ff.de condic.indeb. Sed & ipse Alexan.sequitur id quod diximus ex Pet.Cy.Bal.& Pau.Ca.quòd scilicet tertius,qui non habet caussam à primo emptore,non repetit precium,& respondet quibusdam rationibus,quæ ambiguum in hoc reliquerant Saly.vt ibi videre poteris.

De eadem.

24 ¶ Et ex his quidem omnibus potes hîc in nostro casu intelligere,quid dicẽdum sit,quando secundus emptor minori precio emit,quàm quo primus emerat,vtiùm scilicet ipsi secundo emptori,à quo cõsanguineus retrahit,restituẽdum sit preciũ suæ secũdæ vẽditionis tantùm,quod minus est:an vero primæ,quod maius est. Et cùm maius restituitur,vtrùm ei lucro cedat, an verò sit reddendum primo emptori. Quid item in vtroque si iste secundus non emit,sed ex caussa lucratiua à primo habuit. Quid denique si ab eo non habuit,sed aliũde,quia fortè ab alio emit, cùm res aliena vendi posit.l.rem alienam.ff.de contra.empti.cum si.aut etiam rem ipsam,quam vacantem reperit,aut derelictam occupauit. Sed & si prẽter ea scire velis,vtrùm agens posit restituere precium primo emptori,inuito secundo,videbis per glo.in.d.l.3.in verbo, reddito, in princ.& ibi quoque per Bar. Angel.Saly. Fulgo.& Alex.quos tu omnino videas.

An retrahens posit restituere precium primo,inuito secũdo.

25 SED VLTRA PRAEDICTA quoque illud quæri potest, vtrùm si consanguineus rem euicerit,retraxerítque à secundo emptore,restituto ei precio,quod ipsemet tradiderat,ita vt eo nomine conqueri non posit aduersus primum emptorem,qui ei secundo loco maiori precio vendiderat. Poterítne alio nomine agere de euictione. Paul.Cast.in.d.l.3. colum.2.versiculo,aduerte tamen,dicit in casu illius.l.quòd si res pluris valebat, quàm fuerat ei vendita,& quàm à consangnineo retrahente recuperauit, potest in id agere de euictione,per.l. Ticius.§.vlti.ff.de acti.empt.vbi expressim scribitur,quòd actio de euictione non tantùm continet precium,sed & aliud omne quod interest emptoris rem nõ euinci. Ex quo etiam potes intelligere,quòd si aliter eius interesset,quàm ob illam pluris æstimationem,illud eum consecutu rum. Vel,vt subdit Pau.potest agi ad duplum,si fuerit promissum,deducto precio quod recepit à consanguineo,per.l.cùm fundus vti optimus.ff.de euicti. Sed id tamen quod diximus de æstimatione pluris,& eo quod aliunde interest,intellige secundùm ea quæ diximus suprà in eadem glo.nu.7.sed hoc de euictione,& duobus sequen.

An secũdus emptor qui recepit preciũ,possit alio nomine agere cõtra primum.

26 NEC TAMEN HINC ABEVNDVM ducimus,priusquã lectores admonuerimus,quòd ex hac nostra consuetudine satis datur intelligi,consanguineum facta ei declaratione venditionis alteri factæ,non posse vlteriùs sequi primum emptorem,sed postremum. Quod & de iure dicit procedere Pau.Ca.con.74.in caussa mota per dominam Dorotheam,col.3.versicu.concluditur ergo,lib.2.per.l.quod sæpe.§.si res,circa medium.ff.de contra.empti.& .l.cùm fundum §.seruum tuum imprudens,& ibi glo.vlt.ff.si cer.peta. Quanquam Cepola caussarũ ciuilium consi.65.quòd dominus Hieronymus,tenet in casu similis statuti,quòd primus emptor conueniri potest,tenetúrque rem vendere & tradere consanguineo:nam vendendo(inquit)alteri videtur facere in fraudem,& malè facere,ar.l.vlti.§.finautem.C.commu.de legat.ergo & ipse conueniri potest.l.j.C.de ali.mut.cau.fac.& allegat etiam glo.in.l.2.C.de rescin.vendit. Nõ negat tamen aduersus vtrunque agi posse,sed ita vt conuentione vnius alter non liberetur,quin & ipse conueniri posit,per.l.vlti.C.de fideiuss. Sed Cepol.fortè loquitur in statuto prohibẽte alienationem fieri in alium quàm in consanguineum,quia in vniuersa penè Italia huiusmodi sunt statuta. Veruntamen non id declarat aliter ipse Cepola. At idem consil.43. clarissimè, colum.3. versicul.secundò principaliter,tradit possessorem tantùm hac actione conueniri posse, cùm ea sit in rem scripta.

An cõsanguineus poterit sequi primum emptorem, qui declarauit alteri se vendidisse

An alter alterius conuentione liberetur.

27 ET HAEC QVIDEM LOCVM habẽt,cùm primus emptor alteri vendidit ante oblationem retractus factam à consanguineo. Quid igitur si postea vendidit, & reticuit ipsi consanguineo offerenti,atque etiam in ius super retractu vocatus litem defendit,caussatus fortè contractum suum nõ esse obnoxium retractui,quia negat esse venditionis,aut alterius æquipollentis, & tandem victus est. An consanguineus qui obtinuit,poterit petere executionem sententiæ aduersus secundum emptorem, an verò necesse erit illum de integro compellare. Et idem

Si emptor durãte retractus litẽ alienet, & succumbat, an sentẽtia exe

idẽ quoque quæri potest in retractu cõuentionali. Vide omnino Bar.Paul.Ca.Alexand.& alios recentiores in.l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudica.& ipsum Bar.in.l.si quis missum.§.j. versicul.quæro quid si ante.ff.de dam.infect.& in.l.si creditores,colum.7.versicul.videamus ergo.C.de pignori.Bal.in.l.j.ante fin.C.de ali.iudi.muta.caus.fac.& in.l.ob maritorum. C.ne vxor pro marito.& in capitu.quia.V.col.vltima,versi.3.quæritur,extrà de iudi.& Roffre.Beneuen.quæstio.Sabbat.18.Albertus Alberic.in.l.chirographis.§.j.ff.de adminis.tuto.& Saly.in.l. vlti.in vlti.quæstione.C.de executo.rei iudic.Pau.Cast.in.l.certa.C. vt in posse ff.legat. Petrus Ferra.ti.forma libel.senten.diffin.in glo.j.colum.pen.versi.quæro an sententia.Matthe.Afflict. decis.Neapolit.396.in caussa comitis,colum.3.numero.9.& Cardin.Alexand. in capit.ex ratione,columna.22.versicul.sexta est quæstio,extrà de appel.& consuetudinem Victriacensem capit.127.

qui possit cõtra possessorẽ.

Consuetudo.

28 INTELLIGE AVTEM nostram hanc consuetudinem statuentem vt possit consanguineus retrahere à tertio emptore,vt procedat,si primus emptor ei sponte cessit. Sed quid si ab eo res euicta est per aliũ,an & tunc ab isto poterit cõsanguineus retrahere. Matthe.Affli.in tracta.protomixeos in verbo,scriptum est,col.4.versi.sed iuxta prædicta,negat tunc locum esse retractui,quia huiusmodi alienatio necessaria sit. Pro cuius ratione adde quæ scripsimus suprà eodem tit.§.j.gloss.14.in verbo,ou equipolent a vente,numero.8.secundò intellige,& sequent. Sed id vtique non perpetuum est.quid enim si ideo euicta sit ea res, quoniam venditor ille primùm eandem huic euincenti vendiderat,& tradiderat. Nónne & tunc admittetur cõsanguineꝰ aduersus eundem?& certè admittetur,non vt retrahat vi illius posterioris venditionis,sed prioris factæ ipsi euincenti.

Si res fuit euicta ab emptore per aliũ,an cõsanguineus retrahere possit ab hoc alio.

ET NE COVRT POINT LE TEMPS. GLOSSA. 2.

1 HOC IVRIS EST:ALIAS nemo non fraudaretur collusione emptoris & alterius,cui iterum clam venderet. Idque confirmatur multis similibus. Primò enim non currit instantia actori, si reus subterfugiens caussam trahat ac protelet,vt voluit glo.in.c.venerabilis,in glo.magna,extrà de iudici.quem dicit valde sing.Mari.Soci.ibi colum.j.& est bonus tex.in.l.intra vtile, in princip.& ibi Bald.in.4.no.ff.de minorib.& in.l.petendæ.C.de tempo.in integ.resti. & in.l.contra. C.de inoffi.testa.vbi & Bal.ponit alia multa similia.& Alexan.con.42.in caussa & lite,col.3.versicul. & istud,lib.3.vbi alios allegat.& consi.71.videretur,in prin.lib.5.& Philip.Deci.in.c.ex ratione,colum.8.versicul.vnde alia,extrà de appella. De quo tamen dic,vt per doct.in authen.ei qui. C.de tempo.appella.& in.c.ex ratione,extrà de appel.& Rom.in.l.2.ff.de re iudic.& Maria.Soci.post alios in.d.c.venerabilis,in.23.arti.princip.

Si primus emptor qui alteri vendidit id nõ declaret cõsanguineo,non ei currit tempus.

2 ¶ Secundò,quòd si ex forma statuti caussæ debent expediri intra certum tẽpus, alioqui pereũt litigatoribus:id tempus ei non currit,qui impeditur per moras & dilationes aduersarij, vt voluit Cy.in.l.vlti.in fi.& ibi quoque Bald.& Saly.per illum tex.C.de adulter.Iac.Bu.Bal.& Bal. in authen.clericus.C.de episco.& cleri.Ioan.And.in addi.Specul.titu.de dilati.§.j.versicul.sed pone. Dy.Cy.Bald.& Alexand.in addi.Bart.in.l.si cùm ipse,per tex.& glo.ibi.ff.de excu.tuto. vbi & id dicunt procedere, cùm aduersarius petit dilationem vltra illos tres menses, quia dicit habere se testes in longinquis partibus. Idque dicit ipse Bal.ibi notatu dignũ,declarátque quomodo id intelligatur.& Alexand.d.con.71.lib.5.& Iason consi.35.in quæstione,in secundo dubio,libro primo.

De eadem re Tempus non currit impedito per moras aduersarii.

3 ¶ Tertiò,quòd tempus alicui statutum ad probandum, ei nõ currit tantisper dum aduersarius differt respondere eius positionibus.l.j.& ibi Bald.colum.2.versi.vlteriùs no.C.de iura.calum. glo.vt à multis allegatur,in cle.sæpe,versi.& quia positiones,in verbo,post datione,& ibi Imo. colum.13.in declaratione illius glo.& Card.Flor.in.9.questio.post alios antiquiores,de verbo. signi.Bal.in.d.l.si cùm ipse,versi.secundò nó. & ibi etiam Alexan.in addi. Bar.ff.de excus.tuto. idem Bal.qui id dicit esse perpetuò notandum,in.l.vlti. col.4. versicu.iuxta prædicta quæro,& ibi quoque Pau. Ca.col.3.versicu.vltimò Bal.dicit.ff.de feri. vbi Pau. ipse declarat.& Alexã.d. con.42.lib.3.& d.consi.71.lib.5.& Iason consi.10.ex casu,colum.2.versic.istis sic in facto,lib.j. &.d.cõ.35.vbi suprà,lib.j.& Philip.Deci.in.d.capi.ex tenore,vbi suprà, de appel. Et facit quod in simili tradit Inno.in capit.pia,col.j.in verbo,octo,in fi.extrà de excepti.

De eadem re.

4 ¶ Quartò quòd terminus(ita enim sæpe eo verbo in hac significatione post nostrates vtimur) præstitutus actori ad probandum,non ei currit,donec aduersarius impugnat articulos ipsius,vt pote quos dicit non admittendos. Ita enim voluerunt Bal.Imo.Ro.& Fran.Aret.in.l.quandiu institutus.ff.de acqui.hæred.quod tamen intelligunt ipsi Ro.& Franc.Aret.cùm articuli erant admittendi,aut certè tales,vt probabiliter potuerit dubitari,admittendíne essent,an non:alioquin ei esset imputandũ, quòd haudubiè non admittendos proposuerit,per.l.2.§.non solùm. ff.ad Tertul.Alexan.in addi.Bal.in.d.l.j. C.de iura.calum. Et vide quod in simili diximus suprà

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eod.titul.§.j.glos.10.in verbo,dedans lan,numero.41.quod tamen.& iterum in §.4.gl.3.in verbo,aura cours contre le retrahant,numero.1.&.2.& quod tradit glo.in cap.cupientes,in verbo, videbitur,& ibi Domi.& Philip.Franc.qui adducit concord.de elect.lib.6.

5 ¶ Quintò quòd si actori statutus est terminus ad producendum,ísque petat sibi instrumenta edi à reo, vt ea producat in casibus in quibus reus tenetur edere actori, qui ponuntur à nostris doct.in.l.vlti.C.de eden.& Cano.præsertim recentioribus in capi.j.extrà de probat.non currit terminus probationis actori,quandiu reus differt edere,ex sententia Bald.in.l.j.§.vlti.per glos. vlti.ibi.ff.de eden.& idem propemodum voluit Alberi.post Iaco.Bu.in ea ipsa.l.j.§.edenda. Et hæc quidem omnia propè retulit & secutus est Iason in.l.si eum.§.qui iniuriarum, col.3.& seq. ff.si quis cautio.&.d.con.35.in.2.dubio,lib.j.eáque dicit notanda esse diligenter, quia quotidie veniunt in actum practicum. Nec tamen meminit Alexand. cuius in.d.con.71.lib.5.hæc omnia propè sunt.Et hoc quoque vltimum secutus est ipse Iason.d.consil.10.vbi suprà,lib.j.vbi id dicit singula.

De eadem re.

6 ¶ Postremò adde tex.optimum præter eos,quos suprà citauimus,in.d.l.si cùm ipse.ff.excus.tuto,Cuius hæc verba sunt. Si cùm ipse institueret,vt proferret excusationem,mora cõtradictionis impeditus est,quò minùs decreto liberaretur,excusationem rectè probari,scilicet post tempus in id constitutum.nam de eo loquitur,vt patet ex.l.præcedenti. Vt tamen nõ omittas quod à Paul.Cast.responsum est consil. 135.in causſa desertionis,col.pen.versi.illud etiam videtur,iterúmque in fi.lib.2.tempus appellationis prosequendæ non currere appellanti, dum aduersarius impugnat appellationem de desertione,per quædam ex iuribus suprà allegatis. & sequitur Deci.in.d.c.ex ratione,vbi suprà,de appel.Et facit quod traditum est à D.à Rota.deci.102.fatalia,in nouis,& deci.448.nota quòd fatalia,in antiquis.& ab Alberi.post Gui. in.l.vlti.in fin. C.in quib.caus.in integ.resti.non est necess.

De eadem re.

POVRVEV TOVTESFOYSQVILNY ait negligence notable. GLOSSA. 3.

1 NAMETSISTATIM non potuerit conuenire istũ secundũ emptorem,quem ignorabat: tamen cùm primùm eius noticiam habuerit,debet se non negligenter parare ad retractum,illísque oblationem facere,per id quod in simili voluit glo.in.c.cupientes.§ quòd si per.xx.in verbo,proposita,in princ.de elect.libr.6.quòd si quis misit nuncium ad proponendum ea quæ in eo text.fieri iubentur intra.xx.dies,fuerítque is nuncius impeditus, non ei nocebit:dummodo postea nõ sit negligens.de quo & nos plenius diximus suprà.§.9.in vlti.glos.nume.24.sed id tamen,& sequẽ. vbi videre poteris id arbitrio iudicis æstimandum esse, vti & in hoc eodem casu voluit Ferro. in consuetu.Burdig.hoc quoque titu.§.8.in prin.Sed & tu vide quæ scripsimus.§.j.in glo.10.in verbo,dedans lan,numero.23.nec tamen.

Si cõsanguineus resciuerit emptorem alteri vẽdidisse, an continuò debet illum alterũ cõuenire.

§. 13.

ET est & doit estre aucun reputé plus proche, & preferé quant au faict desdictz telz retraictz, ainsi & en ce quil seroit plus proche & preferé en faict de succession.

1 HIC SPECIALIVS EXPRIMIT quod suprà dixerat.§.11.scilicet retractum imitari naturam ac ius successionis.quod & tradit Masuer. in hoc tit. de retractu,in prin.Ex hócque iam multas quæstiones in hac materia retractus decidimus,& postea,vt locus occurret,decidemus.& vide quę dicemus in.§.sequen.in fi. numero.2.ex hac autem,& sequen. Cum hac autem consuetudine propemodum concordat & Parisiensium consuetudo cap.196.Cenomanensium capi.378.& sequen.Andegauensium capit. 368.& sequen.Angolismensium cap.62.vbi eadem propè verba sunt,quæ in hac nostra cõsuetudine.Sanctonum Angeriacorum capitul.52.vbi & eadem quoque sunt verba. Burdigalensium capitul.12.

Quis cẽseatur esse proximior in materia retractus. Consuetudines

§.14.

TOut homme lignagier daucun vendeur,soit de prochain ou loingtain degré,doit estre receu au retraict dedans lan & iour de la venditon facte par sondict lignagier. posé que la chose vendue ne soit pas du branchage dont le retrayant & le vendeur se appartiennent. Mes si dedans

si dedans ledict an & iour ung aultre lignagier du uendeur,& dont la chose uẽdue soit descendue,& regardant son branchage, uenoit contre lautre lignagier, qui premieremẽt lauroit prinse:posé que iceluy secund lignagier ne fust ores si prochain du lignage du uendeur,comme seroit le premier. Icelluy second la doit auoir, & touſiours seroit preferé,ueu que la chose seroit regardant son branchage.

NE SOIT PAS DV BRANCHAGE. GLO.1.

1 CONTRARIVM TAMEN dicit obseruari de cõsuetudine Ioan.Fab. in.§.si plures,in fi.Insti.de legi.agna.succeſſ. & contrarium etiam de iure communi obtinere expresse & in hac specie voluit Signo.consi.81.in quæstio. vertẽte inter Nigrum,colum.2.per tex.in.c j.titul.de gradi.succeſſ.in feud.idque maximè si ex nostra consuetudine in successionibus bona semper veniunt ad eos qui sunt eius stipitis, vnde ea processerunt, etiam si sint remotiores,de quo dicemus in glos.sequent. Nam & retractus per omnia sequitur ius atque naturam successionis,vt dictum est in.§.præcedente.Ex maiori autem parte consuetudinum Franciæ ij tantùm admittuntur ad retractum,qui sunt ex stipite siue linea rerum vẽditarum,vt apud Parisienses capit.172.Meldenses capit.87.Melodunenses capit.22.& cap.28.Senonenses capit.31. Trecenses capit.144.Caluimontenses in Basigniaco capi.112. Victriacenses.c. 126.Ambianenses capit.47.Monstrolienses maritimos.c.72.Carnutenses.c.171.Aurelianenses capit.276.quod tamen videtur limitare,vt non procedat inter fratres & fratrum filios,cap.278. Turonenses hoc titu.de retraict,capit.j.Cenomanenses.c.378. Andegauenses.c.368.Aruenienses eod.ti.de retraict,qui est omnium eius gentis consuetudinum.23.c.j. Cenomanenses.c.378. Andegauenses.c.368.Aruernienses hoc tit.de retraictz,qui est omnium eius gentis consuetudinum.23.c.j.& expressius.c.24.Borbonienses.c.422.&.434.Blesenses.c.193. Dunenses,ca.79. Bituricenses hoc tit.du retraict lignagier.c.j.&.2.&.3.Artesienses.c.85. Normanienses. c.consuetudinum eius nationis. 115.cuius titulus est, de querele de fief vendu.§.nul qui apartienne. Quanquam sunt & aliæ consuetudines huic nostræ similes, quæ scilicet admittunt consanguineos,qui non sunt ex linea aut stipite,vnde bona vendita prodierunt. Ita tamẽ vt ij qui sunt ex ea linea præferantur,vt apud Angolismenses.c.64.Rochelenses.c.32.Burgundienses hoc eodẽ tit.c.4.Burdigalenses.c.4.quod est.j.tit.de retraict lignagier.

An admittatur cõsanguineus non ex ea parte,ex qua res processit.

Cõsuetudines.

Cõsuetudines contrariæ.

IN FI.EIVSDEM.§. GLOSSA. 2.

1 IDEM VT SCILICET præferatur is qui est ex linea,vnde bona manarunt,alijs qui non sunt ex ea linea,voluit expresse in retractu Ioan.Fab.in.§.si plures, Instit.de legi.agna.succes.per tex.in.l.de emancipatis.C.de legit.hæredi.Sed ille tex. vt etiam dicit idem Fab.loquitur inter fratres & fratrum filios: nam post eos de iure communi non inspicitur vnde bona processerint, sed semper admittuntur proximiores exclusis remotioribus,authen.post fratres.C.co.titu.& diximus suprà.§.11.in glo.10.quæ est super verbo,tous y doibuent estre receuz pro rata,post prin. At consuetudo nostra indistinctè & generaliter disponit,vt proximi ex parte patris præferantur in bonis paternis:matris autem,in bonis maternis.Quod etiam dicit obseruari ex alia quadam consuetudine Floria.à S. Petro inter eon.Pet.Anc.consi.371.quòd dicta domina.& Benedic.in repe.c.Raynucius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,num.636.extrà de testa.

Et si admittatur,an ei præferatur qui est ex ea linea.

2 EX HAC AVTEM CONSVETVDINE quæ ita indistinctè,& generaliter,vt diximus,præfert in retractu eos,qui sunt ex linea, vnde res vendita exijt, iuncto eo quod scribitur in.d.§.11.suprà eo.repræsentationem habere locum in retractu, vt in successione,in qua vt scribitur suprà in tit.17.qui est des successions.§.j.qui est omnium huius voluminis consuetudinum.212.repræsentatio habet locum in omnibus speciebus successionum, & in infinitum,quandiu consanguinitas computari & probati potest.& quod item scribitur in §.13. suprà hoc tit.eum censeri proximiorem & præferendum in retractu,qui & in successione præfertur. quódque præterea scribitur in.§.32.eiusdem tit.in retractu acquæstuum admitti consanguineos ex parte patris pro dimidia parte, & matris pro altera dimidia. Atque eo quod scribitur suprà in titul.14.qui est de donations.§.j.qui est omnium.§.huius voluminis.181.quòd cùm quis non possit donare vltra tertiam partem bonorum patrimonialium, in præiudicium suorũ hæredum,& quis habeat bona patrimonialia alia ex linea patris,alia matris,videlicet centum patris,ducenta matris,non poterit donare integra illa centum patris,quanuis non excedant tertiã partem omnium:sed tantùm donare potest tertiam partem illorum cẽtum,in præiudicium hæredum lineæ paternæ.Et ex eo denique,quod etiam scribitur suprà titul. 16.qui est de testamẽs. §.3.qui est omnium eiusdem volu.208.non posse quempiam ex suis bonis patrimonialibus ali-

An ex consuetudine Pictauiẽsium paterna paternis,materna maternis semper cedant, vide vsque ad nu.xiiii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid donare aut relinquere vni ex ſuis præſumptis hæredibus, pluſquam alteri, ſiue bona reſpiciant lineam vnde is deſcendit, ſiue aliam.

3 ¶ Ex his igitur omnibus aſſumunt multi ex noſtratibus ſemper, & in omni ſucceſſione, & inter quoſcunque bona paterna paternis, materna maternis deferri, id eſt, bona ſequi lineam, ex qua primùm prodierunt. De quo tamen nullam aliam conſuetudinem expreſſam habemus, nec quæ hùc quicquá faciat, præter ſupradictas. At ex maiori parte conſuetudinum Francię, ſicuti in retractu, vt diximus in gloſ. præcedenti, ita & in ſucceſſione ſemper bona ſequuntur lineam, vt apud Pariſienſes. c. 145. & .147. Meldenſes. c. 42. & duobus ſeq. Meldunēſes. c. 99. Senonenſes. c. 59. & alijs. Ambianenſes cap. 40. Monſtrolienſes cap. 10. Aurelianenſes capitu. 251. Cenomanenſes cap. 378. Andegauenſes cap. 268. & .270. Aruernienſes titul. de ſucceſſions. §. 4. Borbonienſes cap. 315. Bleſenſes cap. 150. & ſeq. & iterum. 156. Dunenſes cap. 71. niſi in caſu cap. ſeq. Angoliſmenſes cap. 94. Rochelenſes ca. 50. Bituricenſes titu. des couſtumes concernans les teſtamēs, cap. 2. Burgundienſes titu. de ſucceſſions, capi. 8. Arteſienſes cap. 72. & .75. Sanctones Angeriacos cap. 97. & cap. 100.

Conſuetudines aliæ de ea re.

4 ¶ Quantùm autem ad ius commune pertinet, inter fratres, conſanguinei ſuccedunt in bonis paternis, vterini in maternis, glo. & doct. in. d. authen. poſt fratres. C. de legi. hæred. & in authen. itaque. C. commu. de ſucceſ. Franc. Alberg. inter con. Angel. conſi. 82. huic parti inhæreo, col. 2. Dy. in tracta. ſucceſſ. ab inteſt. columna. 4. verſicul. ſed pone quis moritur. Alexand. conſil. 5. conſideratis, columna. 2. verſicul. hæc confirmo, lib. 6. vbi poſt Paul. Ca. in quodam conſil. dicit & hoc procedere in ſpecie cuiuſdam ſtatuti, de quo ibi videre poteris. & doct. vbique. Et ad hoc quoque vbique citatur tex. in. d. l. de emancipatis. C. de legit. hæred. quem ad hoc dicit fing. Bar. ibi, & Matthe. Matheſ. in tracta. ſucceſ. ab inteſta. in. 5. arti. princip. verſicul. hoc procedit, & ibi Ludo. Bol in addi. eius loci, & iterum in addi. incip. vera eſt hæc deciſio. & conſi. 69. Cornelius, poſt princip. quibus etiam locis eum tex. dicit ſingu. Sed & eum quoque ſingul. dicit Angel. Aret. in. d. §. ſi plures, column. j. Inſtit. de legit. agna. ſucceſ. & poſtea etiam per multas quæſtiones declarat, quomodo id intelligendum ſit. & Iaſon qui etiam dicit ſingul. in. l. poſt dotem, in fi. ff. ſolut. matri. Et nullum reperio, qui contrarium in hoc teneat, præter Fulgo. in. d. authen. itaque. & Soci. conſil. 89. circa præmiſſum, column. 4. verſicu. non obſt. tertium, lib. 4. quibuſdam rationibus ibi adductis, licèt tandem dicat non eſſe tutum recedere à priori ſententia, vt quæ ſit communis.

Cōſanguinei in paternis, vterini in maternis ſuccedunt.

5 ¶ Sed ea tamen intelligitur, cùm vtrinque ſunt ab vno tantùm latere coniuncti: quòd ſi cum iis ſint alij ex vtroque, hi quidem alios ex vno tantùm repellunt in quibuſcunque bonis, vt non obſcurè voluerunt gloſ. & doct. in. d. authen. poſt fratres, & in. d. authen. itaque. Dy. in. d. tracta. ſucceſ. ab inteſt. colum. 4. verſicul. quid ſi decedit. Bart. ſi is eſt, & Ioan. Fab. in. d. §. ſi plures, Inſti. de legit. agnato. ſucceſ. Bald. in. d. l. de emancipatis. C. de legit. hæred. & conſil. 222. caſus talis eſt primo dominus, lib. 3. & conſil. 74. præmittendum eſt, in princip. eod. lib. 3. Roma. qui & id dicit procedere in ſucceſsione eius, qui ingreſſus eſt monaſterium incapax bonorum, con. 296. circa declarationem, in fi. Raph. Co. conſil. 66. Ioannes deceſsit, in princip. Pet. Ferra. titul. for. libel. pro hæred. ab inteſt. in verbo, nulliſque ſuperſtitibus, colum. 10. in paruis, verſicul. ſi ergo quæramus. Barb. conſil. 38. ſcribitur, colum. pen. lib. 2. Bertran. conſil. 68. viſo caſu, lib. 2. & cō. 211. ponitur, eod. libr. 2. Id quod etiam procedere in filijs fratrum dicit Ludo. Bol. d. conſil. 69. columna. 4. & ante eum Franc. Aret. conſil. 164. diligenter, colum. 5. verſicul. & primo viſo. & ante hos Bald. d. conſi. 74. in prin. lib. 4. & ante hunc quoque Ioan. And. in addi. Specu. in rub. de feud. ver. item præſuppoſito, per tex. in. §. reliquum, in authen. de hæred. quæ ab inteſt. defer. quem tex. ad hoc dicit ſingul. Fran. Aret. vbi ſuprà.

At vtrinque cō iuncti in omnibus ſuccedunt aliis excluſis. Vide num. 7. Etiā in filiis fratrū vide. nu. 7.

6 ¶ Et hæc ita procedunt, vt ſi etiam ex ſtatuto maſculus præferretur fœminæ, tamen fœmina vtrinque coniuncta præferretur maſculo ex vna tantùm parte coniuncto, vt ſingul. voluit Bald. conſil. 59. de iure communi, in fi. lib. 4. Sed & ſi ſtatuto cautum ſit, vt decedenti ſuccederent ab inteſtato proximiores ex linea paterna, tamen cōiuncti ex vtroq; latere nihilominus cæteris paruelibus ex linea paterna tantùm præferrentur, vt dicit Petr. Ancar. in repet. c. j. chart. 60. in paruis, verſicul. per prædicta non puto, extrà de conſtitut. & Socin. conſil. 252. viſis inſtrumentis, colum. 12. verſicul. ſecundò ego reſpondeo, lib. 2. & Philip. Deci. conſil. 484. æquitari, colū. 2. verſicul. & ſpecialiter.

Etiam ſi ex ſtatuto maſculus præferatur fœminæ. Etiam quoque ſi ex ſtatuto de cedēti ab inteſtato ſuccedāt proximiores ex linea paterna.

7 ¶ Sed tamen quod de filijs fratrum diximus non admittunt Matheſal. & Ludo. Bolo. in addi. ipſius in. d. tracta. ſucceſ. ab inteſta. in. 2. arti. princip. verſicul. item not. & Corne. in. l. quod ſcitis. §. ſinautem, colum. vlti. verſicul. nec ob. C. de bonis quæ liberis. De quo etiam per Pau. Ca. in. d. authen. poſt fratres, la. 2. & conſil. 83. id quod ſuprà concluſum eſt, lib. j. & Alexand. qui alios multos allegat, conſil. 166. ſuper propoſita, lib. 5. Sed & inter fratres ſunt qui illud quod ſuprà diximus non ita generaliter admittunt, quin dicunt vtrinque coniunctos non excludere cō ſanguineos tantùm, à bonis paternis, nec vterinos à bonis maternis, vt per Soci. conſil. 84. viſa prædicta, col. 5. ver. quia qua ratione, lib. j. Vtrùm autem iſtud procedat in iure accreſcendi, videbis apud Bar. in. l. re coniuncti, col. pe. ver. 3. quæro iuxta hoc. & Soci. qui id trahit ad ſubſtitutiones, con. 249. materia, col. 12. ver. 5. corroboratur, lib. 2.

Quid in iure accreſcendi.

Sed

8 ¶ Sed & vtrùm id procedat in patruis, vt vtrinque coniuncti alios ex vno excludant, hæc enim obiter & remiſſiuè dicere volui, vide Bald. conſil. 188. in ſubſtitutione, lib. j. & conſil. 346. quoniam vt proponitur, libr. 3. & conſil. 424. punctus talis eſt, Ticius deceſsit, libro. 3. & con. 204. præmiſsis verbis ſtatuti, libr. 4. & conſil. 330. dictus patruus, eodem libro. 4. & latiſsimè Corne. conſil. 219. licèt in hac, colum. 2. verſicul. itaque videndum eſt, cum ſeq. vſque ad fin. conſil. libr. 3. & Anto. Rube. conſil. 102. viſo caſu. Et vtrùm quoque in fratribus patruelibus, latè diſputat Alexand. poſt alios multos à ſe citatos con. 166. ſuper propoſita, lib. 5. vbi videre poteris. & Pau. Caſt. conſil. 83. id quod ſuprà, lib. j. Et vtrùm denique in alijs, vide Iac. Bel. in. §. ſi verò neque fratres, in pe. quæſt. & ibi quoque Barthol. in authen. de hære. ab inteſt. & eundem Bart. in. l. 2. §. legitima. ff. de ſuis & legi.

Quid inter patruos.

9 ¶ Nec tamen ſpecialiter omiſerim, vtrùm etiam procedat in patre & matre, auo & auia, vt ſcilicet præferantur fratribus ex vno tantùm latere, de quo vide gloſ. in. l. j. in verbo, potiorem. ff. de iuris & fac. igno. Dyn. in tracta. de ſucceſ. ab inteſt. Cy. in. d. authen. itaque, col. vlti. Signo. conſ. 6. Ticius, colum. j. Barto. in. l. 2. in prin. colum. antepe. verſic. vlteriùs quæro an tacitá pupillaris excludit fratrem. ff. de vulg. & pupil. & eundem Barthol. & Ange. in. l. j. §. filium. ff. de bono. poſ. contra tabul. Bald. latè in authen. defuncto, colum. 2. verſicul. iuxta iſtum ver. C. ad Senatuſcō. Tertul. & in. l. ſi quis filium, colum. vlti. C. de inoff. teſta. & conſil. 427. factum tale eſt Ioannes, ad fi. lib. 3. & con. 260. proponitur quòd mater, lib. 4. & conſil. 366. mater quæ tranſiuit, in fi. eo. lib. 4. & conſil. 439. iſta quæſtio, in prin. & iterum in fin. eod. lib. 4. & conſil. 446. æqua opinio, eod. lib. 4. Angel. in. §. conſequens, in authen. de hære. ab inteſt. & con. 166. ſi teſtator, paulò ante fi. & Cardi. Flor. conſil. 51. Ticius condidit teſtamentum, in. j. dubio, Paul. Ca. conſil. 421. q iſta mater, col. 3. verſi. ſextò & vltimò, lib. j. & Alexand. conſil. 167. videretur, colum. 2. verſicu. 5. quia licèt, lib. 5. & conſil. 5. conſyderatis, col. j. lib. 6. Barb. conſil. 37. ſcribitur ſapienter, column. antepe. verſi. capio modò aliam dubitationem, videlicet vtrùm præfatus, lib. 2. Corne. con. 169. multùm diffuſè, colum. 2. verſi. & per illum, lib. 4. Guid. Pap. con. 167. pupillus. Soci. conſ. 304. eodémque vltimo, viſo ſtatuto, per totum, lib. 2. quod repetitur conſ. 25. lib. 3. & Stepha. Bertrā. conſil. 125. viſo caſu, in. 3. dubio, lib. 2. & conſil. 220. Chriſti & c. viſo caſu, lib. 2. & conſi. 132. prouidus, numero. j. lib. 3. & conſil. 92. ponitur, etiam numero. j. eod. lib. 3. Et quid ſi ex ſtatuto ſoror excludat matrem, an tunc intelligatur de ſorore ex vno tantùm latere coniuncta, vide omnino Alexand. conſil. 45. habita, lib. 7.

Quid in fratribus patruelibꝰ. Quid in aliis. Aſcendētes an præferātur fratribus ex vno tantū latere.

10 ¶ Illud autem inter omnes, ſi non me fallit memoria, conuenit illud quod dictum eſt, vtrinque coniunctos præferri coniunctis ex vno tantùm latere, non procedere in rebus feudalibus. In his enim æquè ſuccedunt coniuncti ex parte patris tantùm, ac vtrinque coniuncti: quia cōiunctio ex latere matris non conſyderatur, per tex. in. c. j. §. his verò, & ibi Bald. in princip. Marti. Laud. col. eiuſdem. c. 2. verſi. quæro circa iſtam, & Cardi. Alex. col. 3. ver. eiuſdem initij, titu. de ſucceſ. feud. vel de gradi. ſucceſ. in feud. & voluit Iacob. Ardiz. in ſumma in rub. de ſucceſ. feud. ſub rubricella, an frater ex vtroque parente excludat fratrem ex patre tantùm. & And. Iſer. in. c. j. col. 2. titu. de natu. ſucceſ. feud. Bald. in. l. j. poſt prin. verſi. & per hoc determinatur. C. de legi. hære. Er conſi. 170. ad euidentiam, col. 2. verſi. item ſciendum, lib. 2. & conſil. 304. donatio, in fin. eod. lib. 2. vbi hanc dicit eſſe communem op. & veram magnorum doct. & conſil. 54. proponitur q quidam nobilis, lib. 3. & conſi. 222. caſus talis eſt primò dominus, eod. lib. 3. Marti. Laud. in. c. j. §. & quia, col. 6. verſi. quæro an vtrinque coniunctus, & ibi quoque Cardi. Alexand. colum. vlti. verſi. eiuſdem initij, tit. qui feud. dar. poſ. Alexand. conſi. 9. ponderatis his, in fi. lib. 5. Pet. Ferra. tit. forma, libel. quo agit. ad reuoca. feud. in verbo, nec ſuperſtitibus, col. 4. verſ. ſed quid ſi vnus. Soci. d. conſil. 304. ad fi. lib. 2. Philip. Deci. conſi. 444. concurrit patruus, col. j. Io. Crot. in rep. l. filiuſſa. §. diui, col. 2. poſt prin. & iterum char. antepe. ver. 4. queritur. ff. de lega. j. & Fran. Ripa. in. l. ex facto, col. 24. num. 98. ff. de vulga. & pupillari.

Quid ſi ex ſtatuto ſoror excludit matrem. In rebꝰ feudalibus vtrinque coniunctus non præfertur coniuncto ex parte patris.

11 ¶ Quo in loco Ripa. & illud ſimile adducit, quod traditum eſt à Iaſo. & recentioribus in. d. l. re coniuncti, vbi & ipſe Ripa. nume. 13. ff. de legat. 3. quòd ſtante ſtatuto, vt agnati ab inteſtato præferantur cognatis, frater vtrinque coniunctus non præferetur fratri ex parte patris tantùm coniuncto. Ex hócque dixerim quòd ſtante ſtatuto, vt ad retractum admittantur ij tantùm conſanguinei qui ſunt ex latere, vnde res vendita proceſsit, aut quòd ij præfetantur cæteris qui ſunt ex alio latere, tunc non præferretur conſanguineus vtriuſque lateris alteri, qui eſſet ex eo latere, vnde res proceſsit tantùm. Id quod adde ad id quod ſuprà diximus ex Io. Fab. in. §. 11. glo. 10. num. j. Et facit etiam quod in ſimili tradit Bald. d. con. 204. lib. 4. & Roma. conſi. 411. quatuor. & Iaſon conſil. 67. perſpectis, col. vlti. verſicul. confirmo etiam ex eo quod conſuluit, lib. j.

Quid in ſtatuto vt agnati præferātur cognatis. An in retractu præferatur vtrinque coniunctus ei qui eſt eius tātū lateris ex quo res proceſſit.

12 ¶ Sed vt è ſemita in viam redeamus, inter aſcendentes quoque paterna paternis, & materna maternis deferuntur, vt nonnullis placere video, per tex. in. d. l. quod ſcitis. §. ſinautem. C. de bonis quæ liber. Ita enim eum intelligunt Barthol. Angel. Paul. Caſt. & Alexand. in addi. Bald. ibi, idem Barthol. & Angel. in. d. authent. itaque. ipſe Barthol. in. d. l. poſt dotem, in fin. & ibi quoque Imol. qui eam gloſſ. dicit ſingul. paulò ante fin. Rom. & Iaſon column. penulti. & vlti. ff. ſol. matrimo. & rurſus idem Barto. conſil. 18. in nomine &c. viſo teſtamento condito, in. 4. dubio, & iterum conſil. 215. an ſi teſtamentum ſit nullum, etiam in. 4. dubio. nam & idem propè eſt cō.

Inter aſcendentes an paterna paternis, materna maternis deferantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quibus locis ipse Bartol.dicit cùm tex.ad hoc esse singul.Bald.consilio.104.factum tale est.Ser. Theus,ante fin.lib.2.& Marcus Perusi.inter consil.ipsius consi.111.viso dicto puncto,lib.4.atque iterum idem Bald.d.consil.446.æqua opi.eod.lib.4.Pet.Anc.consi.349.de iure communi do. & latè Ro. con.40.visis ac discussis,in.2.dubio.Paul.Cast.in.d.authen.post fratres autē. C.de legit.hæredi.Mathesal.in tracta.succes.in secundo arti.princi.versic.& hæc procedunt,& versi.aut supersunt,& ibi etiam Ludo.Bol.in addi.Corne.qui licèt nutet,dicit tamen hāc opi. æquam esse,consil.47.videtur,colum.2.versic.quia secundùm,lib.j.Alexand.con.150.themate, col.2.versi.præterea iuri consonum,lib.2.& con.168.visis ac ponderatis, col.3.ver.prædicta tamen affirmo,lib.7.Bald.Nouel.in tracta.doti.in.vlti.parte,colum.64.cum multis seq.vbi dicit quòd licèt contrarium in via disputationis sustineri posset,non auderet tamen ab hac opin.discedere.Guid.Pap.con.50.ex facto tradito,in.4.dubio.Iason consi.126.factum sic se habet,quidam dominus Victor,col.4.versi.decimò & vltimò,lib.j.Benedi.in repet.c.Raynucius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,num.636.de testa.& Anto.Rub.consi.79.viso instrumento. Et hoc quidem intelligit Ang.in.d.l.quod scitis,vt etiam procedat,si is de cuius linea bona sūt, remotior sit.

13 ¶ At sunt alij qui è diametro contrarium tenent,videlicet non esse inspiciendum ab vtro laterum bona processerint.& in his Dy.Ray.Forli.Bal.sibi contrarius,præterquàm in lucris dotalibus.Saly.nutabundus,Fulgo.Ro.sibi item contrarius.Io.à monte Sperello, & latissimè Corne.in.d.l.quod scitis,ex quibus ipse Corne.ita dicit fuisse consultum Perusij,& se quoque consuluisse.idem Dy.Cy.cùm dicit ascendentes eiusdem gradus æqualiter succedere. Ray.Saly.itē subdubitans,Fulgo.qui ita dicit se consuluisse, & Corne.in.d.authen.itaque.Bald.in authent. defuncto,col.j.in fi.& ibi quoque Saly.& Fulgo.C.ad Senatuconsi.Tertul.Bal.con.31. Angelus habet,in prin.lib.2.& consi.260.proponitur quòd mater,in fi.lib.4.latè Raph.Co.cui subscripsit alter Raphā.Fulgo.& alij multi consil.122.qualiter admittatur.Corne. etiam latissimè cōsi. 94.dominus Petrus,col.2.versi.his tamen non obst.lib.j.& consil. 186.circa hanc consultationē,col.3.ver.eiusdem initij,eo.lib.j.& consi.7.& si videatur,lib.3.& consil.265.circa istum articulum,lib.4.vbi & idem dicit consuluisse Benedi.Cap.vt & ipse consuluit consi. 34.& si præfato puncto,Ludo.Bol.sibi contrarius.d.con.69.Cornelius,col.4.versi.nihilominus prædictis non ob.Idque præsertim si ascendentes sint in dispari gradu,quia scilicet sint mater & auus paternus:nam mater præfertur auo in bonis vndecunque obuentis,vt per Benedi.Cap.con.149. cùm de pluribus,in.3.dubio.Vtrorumque autem sunt multæ magnæque rationes,quas huc adducere necessarium nō ducimus,cùm apud eos omnibus sint expositę.Coneedunt autem omnes inter alios,quàm de quibus suprà locuti sumus,non inspici,vnde bona prouenerint.

De eadem re.

14 ¶ Cæterùm vt redeamus ad nostram consuetudinem,illud certū est in retractu hauddubiè procedere,vt consanguinei ex ea parte ex qua res vendita processit,præferantur cæteris.nam id expresse hīc cauetur.quantùm autem ad successionem nullas in Pictauia,vt iam diximus,consuetudines alias habemus,præter eas quas suprà adduximus,quæ omnes sunt extra titulum,des successions,præter eam qua statuitur repræsentationem habere locum in quacūque successione in infinitum,vt etiam suprà diximus:sed ea si solerter inspiciatur,parum huc facit, neque vnū ex altero necessariò sequitur.quod hinc videre licet,quòd repræsentatio citra vllam controuersiā habet locū inter fratres & fratrum filios : post eos autem vocantur quicunque gradu sunt proximiores,authen.post fratres fratrúmque filios.C.de legi.hæred.& tamen non omnes concedūt inter ipsos fratres & fratrū filios paterna paternis,materna maternis deferri:quin sunt in vtrisque,qui contradicunt,vt suprà diximus.Præterea potest contingere,quòd si repręsentes vel aliquis eorum ex quibus descendisti,ego tamen essem te potior in successione omnium bonorum.Pone enim quòd sum frater vterinus eius qui decesit sine alijs fratribus,aut filijs eorū: tu autem es nepos patrui ipsius,id est,fratris patris eiusdem:tu patruum illum defuncti,qui tuus auus erat,repræsentas:ego tamen te repellam à successione fratris mei vterini,etiam in bonis paternis:cùm & ego repellerem illum tuum auum patruum fratris mei defuncti,quē repręsentas,si viueret,quantùm ad ius commune pertinet,& cessante consuetudine, vt semper & inter quoscunque materna maternis,paterna paternis deferrentur. Nec si nostra cōsuetudo dicit retractū per omnia sequi ius successionis , propterea concluditur econtrario ius successionis sequi ius retractus.Nec id dicit consuetudo : ideo per argumentum ab oppositis,aut aliud quidpiam nō debemus, nec possumus corrigere ius commune , vt alibi latè diximus. Sed quicquid sit, nostrates mordicus eam opinionem retentant , vt secundùm nostram consuetudinem bona in successionibus semper sequantur lineam.Et ita semper hactenus vsitatum est in nostra hac regione Pictauica.

De prin.quæstione.

15 ILLVD DENIQVE QVAESTIONIS EST, Duo fratres ex vtroque parente ita inter se vtranque & patris & matris hęreditatem diuiserunt , vt vni paterna cesserint,alteri materna:posteà alter eorum vendidit id totum quod sibi cesserat , puta paternā illam hereditatem.An consanguinei ex parte patris prę ferentur omnino consanguineis ex parte matris.Quod videtur,cùm ea bona à patre processerint.Ego tamē censeo & consanguineos quoque maternos esse admittendos pro media parte,id est,pro rata eius portione, quod is venditor

Quæstio optima retractus.

ditor ante diuisionem habebat in altera hæreditate materna, quæ alteri remansit. nam ea diuisio vim permutationis habet,imò vera est permutatio,quantùm ad eam rē pertinet,vt not.in.l.cùm pater.§.hæreditatem post mortem.ff.de lega.2.cum alijs concord.à me traditis infrà cod.titul. §.32.numero.88.quid verò in hac,vbi similem quæstionem decidemus. Res autē quam ex permutatione alterius rei habemus,cēsetur eiusdem naturæ & qualitatis,cuius ea erat , quam dedimus,quantùm ad id de quo tractamus,vt dicemus in illo ipso.§.num.26.neque enim.Ex quo etiam intelligis quid hīc dicendum sit in retractu.

16 SED ET HOC IN LOCO in mentem venit huius speciei mihi aliquando propositæ. Quispiam vendiderat fundum ad se pertinentem : consanguineus vxoris ipsius venditoris petebat admitti ad retractum eius fundi:emptor dicebat eum non admittēdum,cùm non esset consanguineus venditoris,sed tantùm vxoris eius,quę non vendiderat,nec erat domina fundi.Actor replicabat dicebátque,quòd si venditor eum non vendidisset,liberi communes eius & vxoris ipsius eum ex successione patris excepissent,& si eundem posteà vendidissent,ipse actor admitteretur tanquam consanguineus eorum,licèt fundus nō fuisset ex linea ipsius per huiusmodi consuetudinem.Et cùm hęc controuersia esset coram iudice quopiam ineptissimo, is sua sententia pronunciarat actorem admittendum , à qua emptor appellauerat,iudex:appellationis me consuluit. Respondi malè iudicatum fuisse. nam consuetudo admittit tantùm consanguineos venditoris,non etiam affines,cùm vbique dicit,le parēt du vendeur. Consanguinei autem vxoris,licèt sint affines mariti, tamen non sunt eius consanguinei,cùm nec vxor quidem ipsius sit consanguinea , aut proxima siue propinqua.l.j.& ibi docto. maximè Paul.Ca.& Alexand.C.vnde vir & vxor.& not.in.l.cùm rem alienam,vbi Bartho.Bal.Alexan.Corne.C.de lega.& Steph.Bertran.consil.236.multa sunt,column.vltim.lib.j.Ideo nec iura loquentia de cōiunctis siue consanguineis habent locum in affinibus. Quamobrem nec omnes hi admittuntur ad agendum sine mandato pro affine , ex sententia Inno. & Panor.in.c.nonnulli. §.sunt & alij, extrà de rescrip.

An consanguineus Vxoris admittatur ad retractum rei materni ab eo venditæ.

Vxor non est viri propinqua.

Affines nō admittūtur ad agēdum sine mādato.

17 ¶ Nec mouet quòd iste est consanguineus vxoris vel liberorum. Nam statutum,vt diximus,loquitur de consanguineis venditoris,non vxoris,aut liberorū:ideo ad eos non est trahendum.l.si verò.§.de viro.ff.solut.matri. Nec inspiciendum est id quod futurum fuisset,si liberi successissent,& posteà eam rem vendidissent,vt constat ex not.à gloss.& Bart.in.l.si diem. §.vltim.ff.de iurisd.iudi.& Cy.in.l.vlt.§.finautem sub conditione,& ibi Bald.in.§.sed quia.C.com.de lega.& Barthol.& alijs in.l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verbo.oblig. Proindéque nec futura personæ capacitas, quam vocamus, consyderanda est,sed tantùm ea quæ adest tempore actus.l. vsusfructus,& ibi Barto.ff.de stipula.seruo.& c.si eo tempore,& ibi latè doct.de rescript. Et facit propius.l.si cognatis,& ibi not.ff.de reb.dubi.&.l.cùm ita. §.in fideicommisso.ff.de lega.2. & quæ latè diximus suprà eod.titul.§.j.gloss.9.quæ est in verbo,ou lignagier,numero.82.vides igitur,& alijs multis sequen.

Capacitas præsens cōsyderatur, nō futura.

18 ¶ Vt prætermittam non certum esse,hos liberos aliquando eam rem percepturos,vel quia fortè morientur ante patrem,vel quia pater posset alio modo eam rem alienare,quàm venditionis, aut alio contractu æquipollente venditioni: & alia multa interuenire possunt, ne capiant,vt in simili dicitur in.l.naturalem.§.j.ff.de acqui.rerum domi. Cuius arg.tradit Barthol.post Guid. Cu.in.l.sciendum,in pen.quæst.quòd bona patris non releuant filium à satisdatione:quia multa possunt accidere,ne bona ipsa patris ad eum perueniant.& sequuntur recentiores ibi,& Alexand.in.l.in suis,columna.3.versicul.pro hoc facit.ff.de libe.& posthu.cum alijs multis si.à me collectis in legibus connubialibus in ea quæstione,an sponsa sit in potestate sponsi, vt vxor viri ex consuetudine. Et hæc quidem quæstio adeo parum dubia mihi visa est,vt eam indignam censuissem,quæ à me tractaretur,nisi in dubium aliquando vocatam vidissem.

Bona patris nō releuant filium à satisdatione.

19 ¶ Quanquam nonnihil dubium potuisset facere,quod tradit glo.vt plerique omnes eam intelligunt,in.§.mariti,in verbo,posteà,in fi.Insti.de nupt. quòd consanguinei vxoris succedunt marito deficientibus consanguineis eiusdem excluso fisco,& è conuerso. & sequūtur Nicol. Neapo.& Ioan.Plat.ibi,qui eam singul.dicunt:& Guid.Pap.singul.78.consanguineus. Verùm eam gloss.reprobant Ioan.Fab.& Angel.Aret.d.§.mariti,quem multi legunt cum.§.affinitatis,eiusdem tit.& idem Fab.in authent.præterea,in fin.C.vnde vir & vxor.nullo enim(inquit in priore loco)iure id potest probari. Imò verò,vt hoc ipsum addas,affinitatis iure nullam successionē permitti scribitur in.l.affinitatis.C.com.de succes. Bald.tamen in.l.j.versicu.item quęro si non extat,eodem titul.vnde vir & vxor,dicit eam gloss.esse veram in socero & genero,vt sibi inuicem succedant,excluso fisco,non etiam in cęteris transuersalibus. Verùm Rapha.Fulgo.Paul. Cast.Rom.Alexan.Corne.Iason,& Philip.Deci.in.d.l.j.id nec in socero quidem admittunt,sicuti nec ipsemet Bald.in.l.vlti.columna.4.versicul.item quęritur an sit inuenire. C.vnde legit. & Nicol.Vbal.in tract.de succes.ab intest.col.2.& Benedi.in repe.c.Raynucius,in verbo,vxorem nomine Adelasiam,numero.779.& iterum numero.781.de testa.& Stepha.Bertran.consi. 59.voluissem,in.6.dubio,lib.2.Cęterùm ipse Bald.in.d.l.affinitatis, col.2.versi.extrà quęro, de hoc cogitandum relinquit,vt sępe aliàs,ita hīc malè sibi constans.

Affines an fiscum excludāt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§. 15.

SILER RETRAYANT gaigne sa cause, il doibt auoir les fruictz escheuz depuys la litis contestation de loffre. Et doibuent estre deduictz en sort.

LES FRVICTZ. GLOS. 1.

An in hac restitutiõe fructuũ debeant deduci sumptus culturæ & collectorũ fructuũ.

1 SENTELLIGE TAMEN DEDVCTIS impendijs & sumptibus factis præsertim in cultura, & colligendis ipsis fructibus. Nam lex aut statutũ aut alia quæcunque dispositio loquens de fructibus, intelligitur deductis huiusce modi impensis, vt voluerunt gl. Bar. & Ange. in l. in fundo. ff. de rei vendica. & gl. in. §. ex diuerso, ver. certè illud, & ibi docto. Insti. de rer. diui. glos. in. c. cùm anteà, in verbo, fructus, & ibi Barba. col. 2. extrà de pigno. Iac. Are. Bar. & Alex. qui adducit concord. & alij recentiores in l. fructus, per illum tex. ff. solut. matri. idem Bart. in l. cùm quæreretur. §. vlti. ff. de lega. 3. & con. 186. Cucciarellus. & Specul. tit. de expen. §. j. versi. expensæ igitur. Bal. & Saly. in l. si quis sciens. C. de rei vendi. vbi & hoc dicunt procedere in malæ fidei possessore. idem Bald. in l. j. col. 3. per illum text. & ibi quoque Angel. C. de fructi. & liti. expen. & in l. neque. ad fin. C. de compens. & in. c. cùm M. Ferra. col. 2. versi. ibi prouentus, extrà de consti. & in. c. ad nostram, le. j. in. 4. not. per illum text. vbi etiam est bona glo. extrà de iureiur. & con. 53. remanentibus, in fi. lib. j. & cons. 323. proponitur quòd dominus, col. 2. lib. 2. Ro. con. 230. præsupponitur primò. Paul. Cast. consi. 239. super hoc facto, col. vlti. lib. j. Fran. Aret. con. 17. consyderatis, col. 9. vers. intelligimus tamen. & Fely. qui alios concord. affert, in d. c. ad nostram, col. j. & 2. & doct. vbique.

De eadem re.

2 ET vltra illos tex. sunt alij plurimi in id optimi, videlicet in l. si à domino vel à patre. §. vlti. ff. de peti. hæred. vbi dicitur ad verbum, Fructus dicuntur deductis impẽsis, quę quærendorũ cõseruandorúmque eorum gratia fiunt? Subditúrque & hoc procedere etiam in prædone. quem tex. dicit sing. & vnicum Ro. singu. 334. malæ fidei possessor. & etiam tex. in l. fundus qui dotis. ff. fami. herciscu. vbi dicitur, quòd nullus casus interuenire potest, qui hoc genus deductionis impensarum impediat. quem tex. ad hoc commendat, & dicit not. Ang. in l. ait prætor. §. per hanc. ff. de his quæ in frau. credit. Et tex. in l. diuortio. §. impendia. ff. solu. matri. vbi glos. & docto. adducunt quoque concord. & l. fructus, & l. vlti. ff. de oper. seruo. & l. si quis argentum, in princi. cum glos. & ibi quoque Cy. C. de dona. & l. fundi Trebatiani. ff. de vsur. & vsufruct. legat. & l. videamus. §. ex caussa, & ibi Angel. col. 2. in. 10. not. ff. de vsur. & l. quod in fructus, eo. tit. vbi ita scribitur. quod in fructus redigẽdos impensum est, non ambigitur ipsos fructus diminuere debere. & ibi quoque Angel. & l. si pupilli. §. sed & si quis. ff. de nego. gest. vbi etiam prædo repetit impensas, & ibi Bald. idem dicit de intruso. & l. quod priuilegium. ff. depos. & d. l. ait prætor. §. per hanc. ff. de his quæ in frau. credito. vt etiam fraudator sumptus & impensas necessarias deducit. & l. litibus, in fi. C. de agri. & censi. lib. 11. & c. j. & ibi glo. & Hosti. & iterum. c. 2. extrà de vsur. & est etiam glo. in. c. vobis, in verbo, quid ad caussas. 12. q. 2. & in. c. grauis, & ibi Panor. de restitut. spoliat. vbi & ea glo. adducit concordan. & in capit. ex literis, in verbo, amplius, de iureiur. Idque etiam procedit in foro, quod conscientiæ vocant, vt tradit a theologis scholasticis Ricar. in. 4. senten. dist. 15. art. 5. quæsti. 6.

Prædo impensas deducit.

Et intrusus. Et fraudator.

Lucrũ dicitur quod supereſt deductis impensis.

3 ET vt hæc specialiter quibusdam similibus confirmemus, huc spectat text. in l. Lucius. ff. pro socio, vbi dicitur, quòd lucrum dicitur quod supereſt deductis impensis. Cui affine est quod tradit gloss. in l. illud, in verbo, lucrum, & iterum in verbo, poterat, per illum text. & ibi Bald. & alij recentio. C. de colla. lucrum id dici, quod supereſt deductis oneribus. quam dicit singul. Bald. in sua margarita, in verbo, lucrum, versic. vltimo facit. & quod voluit glo. in l. per diuersas, in glo. vltim. circa medium, & ibi Barthol. Bald. Saly. Angel. & alij. C. manda. quòd precium iustũ actionis debet consyderari deductis expensis litis & laboribus, quæ interueniunt ad rei exactionem.

Iustum preciũ dicitur deductis impensis.

Impensæ deducuntur in æstimandis facultatibus.

Et in æstimando reditu.

deducto eo quod communiter impenderetur ad exactionem. & voluit quoque ipse Saly. in l. 2. columna. 2. versi. secundò si minori. C. ne lice. potenti. & Barb. qui eam gloss. dicit singul. in. d. c. cùm contra, column. 2. de pigno. & Fabia. à monte S. Sabini in tract. empt. & vendi. in. 5. quæstio. princip. column. 4. versicul. quid autem veniat. A quo nec longè abeſt, quod dicit glos. not. in. c. quoniam, in princ. per illum text. extrà de vita & hone. cleri. quòd in æstimandis facultatibus est habenda ratio impensarum. & idem in æstimando reditu dicit Bald. & Saly. in l. coheredibus. C. fami. herscis. & idem Bald. in d. l. neque, in fin. C. de compensa. & in l. j. §. exercitorem. ff. de exercit. actio.

Et in æstimanda donatione ad effectum insinuationis.

4 ET Nec ab his longo interuallo distat, quod scribit Bart. in l. quoties, per illum text. ff. ad le. Falci. quòd cùm donatio quę excedit quingentos aureos requirat insinuationem l. sancimus. C. de dona. si quis donet rem quampiam, quę pluris valeat, si nihil deducatur: minoris autem, deductis impensis & gabellis, non requiritur insinuatio: debent enim ad æstimãdam rem deduci impẽsæ, quam

quã decisionẽ pro sing. refert & sequitur Ro. sing. 202. dico vnũ, vbi dicit super hoc cõsuluisse. & Fran. Cre. qui & id sing. dicit, sing. 171. donatio vltra quingentos. & Alex. qui alios quoq; adducit, in d. l. quoties, & in l. vbi purè. ff. ad Senatusc. Trebel. & Fran. Are. in d. l. fructus, col. 3. ff. solu. matri. & con. 2. intellecta, col. 3. versi. & probatur primùm. & Iason in l. cùm quædam puella. §. j. col. 2. ver. 4. facit. ff. de iurisdi. om. iudi. & Firmi. in tract. gabel. in. 3. parte. 8. partis prin. q. 28. Catel. Cot. qui id quoque dicit sing. memori. statuto Mediolani cauetur, sub rub. de locat.

Et in æstimando precio.

5 THis finitimum est, quod ab eodem Bar. traditum est in l. sed si hoc, quam legit cum. l. si vir vxori §. cuidam, per illum tex. ff. de condi. & demon. q̃ stante statuto quòd de precio rei venditæ soluatur gabella trium denariorum pro libra, debent è precio deduci detrahíque ea quæ impensa sunt in proxenetas, & proclamata. in quo tamen distinguit, vt ibi videre poteris. & idẽ voluit ipse Bar. in l. quãtitas patrimonij, per tex. optimum ibi. ff. ad legẽ Falci. & in l. in lege Falcidia, etiam per illũ tex. ff. eo. tit. & in d. l. vbi purè. §. vl. & ibi Alex. & Fran. Ripa. ff. ad Treb. Ang. & Imo. in l. ciuitatibus. §. eum cui, qui est vlt. ff. de lega. j. idẽ Imo. consi. 138. præfatus Simus, col. j. ver. quòd autẽ dicti. Firmia. in d. tracta. gabellarum, quo loco nuper citauimus. Soci. in d. l. fructus, col. 2. & ibi Iaso. col. vl. ff. solu. matri. Fabia. in d. tracta. emp. & vend. in. 5. parte prin. vbi suprà citauimus. & Iaso. in d. l. cùm quædã puella. §. j. col. 2. ver. 3. cũ Bar. & Catel. Cot. vbi suprà.

Et in æstimando valore beneficii.

6 THeius dem farinæ est, quod tradit Bald. in. d. l. j. col. 2. ver. pone impetraui à Papa, per illum tex. C. de fruc. & liti. expens. quòd si quis impetrauit à Papa beneficium æstimationis centum ducatorum, & valet beneficium ducentorum, sed quæ deductis impensis & oneribus decedant ad centum tantùm, illi debetur eiusmodi beneficium, nec censetur valere nisi illos cẽtum ducatos. quod & idẽ tenuit ipse Bal. in. d. l. sed si hoc. §. cuidam, per illum text. ff. de condi. & demon. Rapha. Co. in. d. l. fructus. ff. solu. matri. Pau. Ca. Alex. Franc. Are. Iason & alij recentiores in l. non amplius, in prin. ff. de lega. j. è quibus tamen ipse Pau. subdubitat, an curia Romana id obseruaret, cùm tales gratiæ sint restringendæ, tanquam odiosæ. & Fely. in. c. ad aures, col. pen. versi. 12. conclusio, de rescrip. & in. c. causſam quæ, col. 8. versicu. tertia declaratio, eo. tit. & in. d. c. ad nostram, leg. j. col. 2. vers. ex his infertur, extrà de iureiur. Iason in. d. l. cùm quædam puella. §. j. in fi. ff. de iurisdi. om. iudi. & in. d. l. illud, in princi. & ibi quoque Philip. Deci. in. j. no. C. de colla. & idem Deci. con. 156. statuto cathedralis ecclesiæ, colum. j. Io. Lup. in repe. rub. de dona. inter vi. & vxor. char. 12. col. 3. vbi & id dicit statuisse Martinum secundum in regula cancellariæ in cip. Sanctissimus dominus noster. Rebuf. in tracta. nominationum, in. 9. quæsti. prin. nume. 35. & in repe. c. postulastis, num. 150. extrà de cleri. excom. mini. & Franc. Ripa. in l. j. §. si hæres, colum. 5. nume. 27. ff. ad Senatusc. Trebel. De quo & ante hos omnes per Io. And. in addi. Specul. in rub. de concess. præben. in vltim. quæsti. Cui consonat quod tradunt D. à Rota deci. 702. dic quòd si Papa, in antiquis, quòd si quis opponat beneficium pluris valere, quàm fuerit expressum in interpretatione, non auditur, nisi dicat deductis oneribus.

Et in æstimandis bonis ecclesiæ vacantis.

7 THDenique his omnibus adde tex. ab ipsis Rot. citatum, in. c. præsenti. §. porrò, de offic. ordi. li. 6. vbi scribitur, quòd si quis ex priuilegio vel consuetudine sibi prætendat competere bona ecclesiæ vacantis, debet intelligi de his tantùm, quæ solutis expẽsis, & salarijs famulorum, atque oneribus supersunt. quem text. ad hoc expendit glo. in. c. si tibi concesso, in verbo, fructus, de præben. eod. lib. quæ & ex hoc declarat illum text. & Domi. consi. 78. formantur ista, colum. vltim. vbi ex hoc dicit generaliter appellationem fructuum ecclesiæ intelligi deductis expensis ministrorum & onerum. Adde inquam quod voluerunt Bald. Ang. Rapha. Co. Pau. Castr. & recentiores in. d. l. non amplius, in prin. ff. de lega. j. quòd si ex statuto debet solui gabella ex legato, intelligitur de eo quod supereſt deductis oneribus, per illum text. quod & idem tenent Angel. in. d. ciuitatibus, eo. titu. & Firmia. in tracta. gabellarum, in. 5. parte. 8. partis prin. in. 2. quæsti. & alia quæ in hoc colligit Iason in. d. l. non amplius.

Et in æstimando legato.

Quid si quis iussus sit inferre fructus integros.

8 ET HAEC QVIDEM QVAE DIXIMVS de deducendis impensis ex restitutione fructuum intelligere debes, etiam si quis iubeatur inferre fructus integros, secundùm Bal. & Saly. in. d. l. j. vtrunque col. 2. C. de fruct. & lit. expen. per tex. optimũ in. l. j. in verbo, fructꝰ integros. C. de his quib. vt indig. nã ibi dicitur, q̃ hæres qui inultã reliquit necẽ testatoris, fructus hæreditatis integros reddere cogitur, vt malæ fidei possessor, sed alijs iuribus ꝓbatur malę fidei possessorẽ expensas deducere, vt suprà in prin. diximus & probauimus. & hoc quidem sequitur Fran. Aret. in. l. diuortio. §. vlti. col. 2. versi. pro intellectu. ff. sol. matri. idem Aret. & Alex. in. d. l. fructus, eo. tit. & allegant etiã ipsi Alex. & Iason tex. in. l. diuortio, eo. titu. quæ similiter loquitur de fructibus integris, & tamen intelligitur deductis impẽsis, per. d. l. fructus, quæ loquitur in eodẽ casu. Et idem quoq; voluit Corne. con. 289. videtur in hac, col. vl. ver. non ob. quod dixi, li. j.

De eodem.

9 THQuanquam huius contrarium expressè tenuit Ro. in. d. l. fructus, per tex. in. l. vlt. C. ad legem Falci. & in. l. Męuio. §. à me. ff. de lega. 2. & per glos. in. l. decem. ff. de fideicom. libe. & eum nuncupatim sequitur idem Alex. sibi contrarius cõ. 133. super quęsitis, ver. & similiter in proposito, lib. 5. & idẽ quoque voluit Barb. qui Ro. non meminit, in repet. c. Raynal. col. 65. ver. sed adhuc posset argui, ext. de testa. & Anto. Corset. in suis sing. in verbo, integrè. & Io. Lud. in repet. c. per vestras, extrà de dona. inter vir. & vxor. char. totius illius operis. 98. col. 3. versic. facit præterea, Nec mihi obstare videtur text. in. d. l. j. C. de his qui, vt indig. & in. d. l. diuortio: quia ibi non fit

Universidad de Deusto
Biblioteca

mentio integrorum fructuum respectu sumptuum, sed temporis: vt scilicet soluantur ab initio & ante controuersiam motam. Super quo vide quæ in simili à nostris doct. traduntur in ea quæstione, vtrùm si testator iusserit integram hæreditatem restitui, ex hoc videatur prohibuisse detractionem Trebellianicæ, vt per Bartho. Angel. Franc. Aret. Alexand. qui alios affert, in l. centurio. ff. de vulga. & pup. substi. & eundem Alex. consi. 5. circa primum dubium, colum. vlti. ver. circa secundum, lib. 3. cum aliis simi.

10 *Impēsæ nō deducūtur ex decimis prædialibus.*

FALLIT TAMEN PRIMO quod generaliter dictum est de deductione impensarum, vt non procedat in solutione decimarum prædialium: quia hę debentur ex fructibus sine aliqua deductione impensarum culturæ vel collectionis, per tex. in c. tua nobis, & c. pastoralis, & c. non est in potestate, & c. cùm homines, extrà de deci. & voluit etiam glos. in d. l. si à domino. §. vlti. in verbo, impensis, & ibi quoque Alberi. & Bald. ff. de peti. hæred. & omnes propè in d. l. fructus. ff. solu. matri. Hosti. & Gof. in summa titu. de deci. & Alberi. in d. l. fundus, in princ. ff. fami. hercis. & doct. vbique, nemo enim vnus contradicit. Nam text. illi adeo sunt in hanc sententiam aperti, vt nullo pacto cauillari possint.

11 *Quid si fisco solui debet certa pars fructuum.*

ET EX HOC INFERVNT (& hæc erit secunda fal.) Saly. & Paul. Cast. in d. l. fructus, quòd cùm fiscus & ecclesia æquiparentur. l. vlti. C. de sacro. eccles. Certè etiam si ex fructibus agri debet solui certa pars fisco, intelligitur non deductis impensis, quemadmodum nec in decima soluenda ecclesiæ. Et idem videtur voluisse, licèt à plerisque in contrariam sententiā allegetur, Bal. in. d. l. si à domino. §. vlti. Et hoc quoque expresim voluit Matthe. Afflic. in consti. Siciliæ, incip. quanto, in. 9. quæsti. & iterum in deci. Neapo. 252. magnificis, col. 4. versi. item vbi datur. Et facit pro ijs argumentum ab æquiparatis, vt scilicet dispositum in vno habeat locum & in alio, glos. vt communiter allegatur in l. si quis seruo, in fi. C. de furt. sed melior est glo. etiā loquens in pœnalibus, in c. si postquam. §. vlti. in verbo, prouisione, & ibi Domi. de elect. lib. 6. cū si. Sed ita, vt non omiserim, id quoque procedere in correctorijs ex sententia Bar. in authen. sed cùm testator, colum. 2. C. ad leg. Falci. & in l. Marcellus, in prin. ff. ad Trebel. & Iason, qui alia quædam affert, con. 133. in casu ad me transmisso, col. pen. versic. secunda regula, lib. 1. quibus adde glo. Zenze. in extraua. Ioan. 22. incip. ad onus, in verbo, electis.

Argumentum ab æquiparatis. Vide nu. seq.

12 *De eodem.*

¶ Verùm huius contrarium, vt scilicet fisco sint deducendæ impensæ, tenet idem Bald. vbique sibi contrarius, in d. l. j. col. j. versf. modò accidit. C. de fructib. ac lit. expen. vbi refert ita Bar. cōsuluisse. idem Bald. Angel. Imo. Rapha. Co. Ro. Alex. Franc. Are. Soci. & Iason in d. l. fructus. ff. sol. matri. Fely. in d. c. ad nostram, leg. j col. 2. de iureiu. Neque enim (inquiunt) eadem est vtriusque ratio, quia vt dicitur in d. c. tua nobis, decima est tributum animarum egentium, ideo est super omnia fauorabilis. l. sancimus. C. de sacro. eccle. Id autem quod fisco debetur ex fructibus agrorum, est tanquam gabella quædam, quæ contrà odiosa est, vt per Bar. in l. si pupillus. §. vlti. ff. ad leg. Falcid. Ideo non debet sumi argumentum de vno ad alterum, vt etiam de æquiparatis voluit glo. no. in. c. præsenti, in glo. j. de senten. excom. co. lib. 6. vbi Domi. col. 2. versic. nota bene, dicit, eam no. ad limitationem glos. in. d. capit. si postquam, quo etiam in loco ipse Domi. idē dicit. Præsertim verò in hoc casu, in quo æquiparatio, quæ fit de ecclesia & fisco, habet multas differentias, vt apud illos, maximè verò Alex. in d. l. fructus, videre poteris.

Gabella odiosa

13 *Quid in fructibus restituē dis ecclesiæ.*

¶ Ego verò arbitror, & in ecclesia quoque præterquàm in illo casu speciali decimarum, impensas esse deducendas ex fructibus. nam text. & glo. in. d. c. grauis, extrà de resti. spolia. qui statuunt hūiusmodi deductionem fieri, loquuntur nuncupatim in fructibus ecclesię restituendis. Ex quo etiam præter ea quæ diximus in præcedenti versicul. planissimè liquet falsam esse priorem illam Saly. & Paul. Castr. op. in. d. l. fructus. Quanquam Soci. ibi. colum. j. ita de ea re loquitur, vt videatur generaliter velle, ex fructibus, qui debentur ecclesiæ vel alteri piæ causæ ex dispositione hominis siue legis, non deducendas esse impēsas. In qua re toto cælo, quod dicitur, errat vt vides. Et quòd speciale sit in decimis, voluit etiam glo. in. d. c. pastoralis, in verbo, credimus, & ibi doct. post eam, de deci.

14 *Quid in fructibus decimæ personalis.*

QVOD AVTEM diximus, non deduci impensas ex decima ecclesiæ. Intellige primò secundùm ea quæ diximus, in decima reali. Aliud enim est in decima personali, quæ scilicet soluitur ex aliqua negociatione. nam ex ea deducuntur impensę, vt cauetur in. d. c. pastoralis, & ibi Inno. & alij, extrà de deci. glo. Alber. Bal. & Ang. in. d. l. si à domino. §. vlti. ff. de peti. hæred. Bal. in. d. l. j. col. j. & ibi quoque Ang. in fi. C. de fruct. & lit. expen. vbi rationē addit Bal. ipse, quia decimæ reales percipiuntur dei beneficio, sed personales hominis ingenio: quāuis totū procedat à deo, tanquā à prima causa & radice omniū entiū, vt etiā probatur in. d. c. tua nobis, de deci. Sed & alias huius rei ratiões videbis apud glo. & doct. in. d. c. pastoralis. & Soci. in. d. l fructus, col. j.

15 *Quid in decima prædiali debita Papæ.*

¶ Intellige secundò, quod diximus non deducendas esse impensas ex decima prędiali, procedere præterquā in ea, quæ Papę debetur: nam ex ea deducuntur, per constitutionē Ioannis vigesimi secundi, in cip. suscepti regiminis, pro vt retulit glo. in cle. 2. in verbo, taxationem, & ibi cæteri post eā, de deci. & Anto. in. d. c. cū homines, extrà eo. tit. & Fran. Are. in. d. l. fructus, col. 3. ff. sol. matri. & Matthe. Afflic. in. d. constitu. Siciliæ incip. quanto. Sed illa constitutio, vt habetur in nostris codicibus, qui vulgò circunferuntur, nihil omnino loquitur de detrahendis vel non detrahendis impensis, nec de decima quoque debita Papæ, sed de alia quadam specie decimæ, quæ

quæ illic iubetur dari vice ac loco nescio quorundam annaliū. & Zenz. ibi, in verbo, aliis ecclesiæ oneribus, disputat an in ea deducenda sint onera, & alia huiusmodi, vt ibi videre poteris.

16 *Quid in legato fructuum.*

FALLIT SECVNDO PRINCIPALITER quod dictū est impensas esse deducendas ex fructibus, vt scilicet non procedat in legato fructuum, quòd omnino esset inutile, si deducerentur impensæ: tunc enim non deducuntur, per text. in. l. qui cōcubinam. §. qui hortos, iūcta glo. no. ibi, quę id scienter declarat. ff. de leg. 3. & hoc quoque intelligit Bar. in. l. his verbis. §. vl. eo. tit. Frā. Are. & Iason in. d. l. fructus. Et hoc quidē, vt id illis addā, fulcitur ex regula illa generali, qua oēs dispositiones ita interpretari & intelligere debemus, ne sint inutiles, superuacuæ, inefficaces, vt latè tractabimus in nostro tracta. cui titulū nūcupauimus, nihil frustra.

17 *Quid de fructibus certæ mensuræ, aut quātitatis.*

FALLIT TERTIO, vbi ita cautū esset, vt de qualibet corbe frumenti ex illo agro collecti tantùm soluatur nomine gabellæ: vel si dicatur, dono tibi decē corbes frumenti ex eo fundo, aut aliis similibus verbis, expressa scilicet certa & determinata quantitate, aut mensura. Tūc enim non deducuntur impensæ, per. l. si debitor. §. verisimile, cum ibi not. ff. de contra. empt. & no. per Bar. & alios in. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. oblig. Ita enim voluit ipse Bar. Bal. Imo. Alex. Fran. Are. Soci. & cōmuniter omnes in. d. l. fructus. Bal. in. d. l. j. col. 3. C. de fruct. & lit. expen. & ibi Alex. aut quisquis est in addi. illius. Imo. in. l. sed si hoc. §. cuidam. ff. de condi. & demon. Panor. in. d. c. pastoralis, col. vlti. extrà de deci. Flori. in. l. videamus. ff. de vsur. Firmi. in tract. gabel. in. 2. parte. 8. partis princ. in. 5. quæst. Estque optima huius ratio. nam impensæ nō possunt minuere quod certum est & determinatū. l. meritò. §. à me. ff. de lega. 2. & facit. l. quod dicitur. ff. de impen. in re dota. fac. Quanquam Ro. in. d. l. fructus, huic sententiæ omnino non accedit, propter glos. in. l. si quis argentum. §. j. C. de donat. Cui tamen respondet Alex. ibi, colū. 3. & in addi. Bal. si is est, in. d. l. j. de fructi. & lit. expen.

18 *Quid cū quæritur de fructibus pendentibus.*

FALLIT QVARTO, quando nominātur fructus iam pendentes siue extātes, videlicet si quis donat omnes fructus, qui sunt in tali agro meo, siue fructus huius anni talis agri mei. Tunc enim debent intelligi integri, vt nunc sunt & sine deductione siue detractione expensarū. l. si pendentes, in prin. & l. quoties. §. si colono. ff. de vsufruc. & l. vlt. §. pe. ff. de his quæ in frau. credi. & voluerūt Bar. Bal. & alij in. d. l. fructus sol. matr. & Bal. in. d. l. j. col. 3. & ibi Pau. Ca. in fi. de fructi. & liti. expen. Panor. in. d. c. pastoralis, col. vl. Flori. in. d. l. videamus. ff. de vsur. Matth. Afflic. in. d. constitutione incip. quanto. Steph. Bertran. cons. 255. visis petitionibus, col. j. lib. j.

19 *Quid cum fundus ita datur, vt dominus certam portionem fructuum accipiat.*

FALLIT QVINTO, cùm dominus locat aut aliter dat fundū colendū ea lege, vt certā aliquam portionē fructuū accipiat: tunc enim debet habere eam partem integrā, & sine deductione impensarū culturæ, & colligendorū fructuum: tanquam scilicet colonus ponat impensas & operas pro reliquis partibus, quæ sibi ex fructibus agri alieni remanent, ar. l. si cum duobus. §. si in coeūda. ff. pro Soci. & est text. expresus in. d. c. tua nobis, de deci. vbi & hoc no. Inno. Hosti. Io. And. qui hoc dicit obseruari de generali consuetudine. Card. Flor. & Panor. in. 3. no. & idē Hosti. & Panor. in. d. c. pastoralis, eo. tit. Iaco. Are. Alber. Bar. Bal. & omnes propè in. d. l. fructus. ff. solu. matri. qui & hoc dicunt obtinere de cōmuni vsu & consuetudine. Cy. post Iac. Are. in. l. j. in fi. & ibi quoque Bal. in. 7. quæsti. C. pro socio. Io. And. in addi. Specul. tit. de loca. §. postquā, versi. quid si tibi locaui fundum. Iaco. Bu. Bar. Bal. & alij in. d. l. j. C. de fructi. & lit. expen. Albe. & Bal. in. d. l. si à domino. §. vlti. ff. de peti. hære. Corne. con. 289. videtur in hac, post prin. & iterum col. 3. versi. & hinc est quòd colonus, lib. j. & Matthe. Afflic. in. d. consti. quantò, & in. d. deci. Neapo. 252. col. 4. ver. propterea dicit: & Spteph. Bertrā. d. con. 255. col. j. nu. 4. li. j.

20 ¶ Et hanc quidē fallentiā (vt nostri appellant) hucpriuatim separatimque asscribere voluimus, vt res esset notior & apertior omnibus. Quanuis Panor. in. d. c. pastoralis, eam confundat, misceātque cum eo quod suprà diximus in decima prædiali, in prima fal. & cum eo quoque quod diximus in. 3. fallen. tanquam scilicet hæc omnia ex eodem veluti fonte oriantur. Cui tamen in hac re non omnino assentitur Iason in. d. l. fructus, in fi. ff. solu. matri. Sed satis mihi est hanc rem lectoribus obuiā atque expositā exhibere, relicta illa nō admodum vtili (ni fallor) disputatione.

21 *Quid si quis delinquat faciendo expensas.*

FALLIT SEXTO, vt scilicet fiat expensarum deductio in fructibus, nisi quis huiusmodi expensas faciēdo delinqueret, vt si fructus immaturos decerpserit. Nā tunc nō vtitur illo beneficio deductionis impensarum, nec repetitionis earum. l. si seruus seruum. §. si oliuā. ff. ad. l. Aquil. & ita generaliter voluit Flori. in. l. fundus. ff. com. diuid. vbi & ad hoc allegat. l. si fundi. ff. de rei. vendi. qui nihil mihi ad hoc facere videtur. Et fortè non habet locum, nisi in casu. d. §. oliuam, cùm videlicet decerpti sunt fructus immaturi. Nam & prædo etiam has impensas deducit, vt suprà diximus ex tex. in. d. l. si à domino. §. vlti. ff. de rei vendic. Et fraudator ex. d. l. ait prætor. §. per hanc. ff. de his quæ in frau. credi. Sed & quod de fructibus immaturis dictum est, intelligi debet secundùm. l. in fructu, quæ est pe. ff. de vsufr. lega. & in. l. si absente. §. syluā, & ibi glo. ff. de vsufruc. & dicemus infrà tit. seq. qui est de retractu cōuentionali. §. 5. in verbo, pro rata temporis, quæ est glossa. 4. numero. 15. illud quoque quæri.

22 *Quid in Venditione certæ portionis fructuū.*

FALLIT SEPTIMO, si quis venderet dimidiā aut aliā certam portionē fructuum. Nam is non deducet expensas, cùm homines ita vulgò dicant, hoc anno tantum fructuum percepi, nec vulgari modo expensas detrahunt, cui quidem vulgari modo standum est. l. cùm de lanionis. §. asinā. ff. de fund. instru. & l. anniculus. ff. de verborum significati. Ita voluit Bal. in. d. l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prima,col.j.C.de fructi.& lit.expen.Et id dicit generale,cùm nomen fructuũ apponitur ab homine in contractu.Quæ verba sunt Iacob.Arena.in dicta.l.fructus.ff.sol.matrimonio.& Frãc. Pisa.vt refert idem Bal.in dicta.l.si à domino.ff.de petitione hæreditatis.& idem quoque sequitur Saly.in dicta.l.prima post principium,& Panorm.in.d.c.pastoralis,ad fi.de deci.& Matthæ. Afflic.in.d.constitu.quanto.Sed tu hîc omnino vide recentiores super hoc,in.d.l.fructus.

23 *Quid si quid iubeatur solui ex fructibus.*

FALLIT OCTAVO, cùm fructus alteri non debent restitui,sed tantũ aliquid præcipitur solui,verbi gratia.Statuto cauetur,vt omnium fructuum ex prædiis collectorum soluantur sex denarij pro libra.Nam tunc non deducentur impensæ,vt dicit Saly.c.in dicta.l.prima,colum.2.versi.item quæro pone quòd statuto.C.de fructi.& lit.expen.Nam quòd leges (inquit) dicunt,impensas esse deducendas ex fructibus,loquuntur cùm fructus sunt alteri restituendi.In hoc autem casu aliud est,in quo fructus ipsi æstimantur,& pro libra sex denarij soluuntur,vnde à verbis statuti non est discedendum,quæ consyderant tantùm quantitatem perceptorum.Licèt(vt subdit)Bald.ibi sentiat cõtrarium.Et facit quod tradit Angel.in dicta.l. fructus, in fi.ff. solu.matrimo.& Fabia.à monte.S. Sabi.in tract.de emptio.& venditio.in.5.quæstio.principa. colum.4.versicu.quid autem veniat,ibi,aut simpliciter de qualibet.& Caro.Molendi. in cõsue. Parisien.titu.primo.§.24.in prima quæstio.in fi.

24 *Quid de impẽsis factis ad perpetuã rei vtilitatem.*

SED PRAETER EA QVAE dicta sunt.Primò quęri potest,Quid de sumptibus & impensis non illis quidem quæ factæ sunt caussa quærendorum colligendorúmque fructuum de quibus suprà diximus,sed quæ ad perpetuã rei vtilitatem pertinent.An & eæ deduci debent ex fructibus,vt illæ aliæ? Bal.in dicta.l.prima,colum.j.versi.quod dixi.C.de fruct.& lit.expen.dicit has expensas non minuere fructus,sed ob eas competere rei retentionem,donec solutæ fuerint,per.l.planè.ff.de petit.hæredita.At idem in.l.in insulam.§.fructus,qui est.j.ff.solu.matrim. tradit & has quoque impensas compensari cum fructibus, per.l. sumptus.ff. de rei vendica. & not.in.l.in fundo.ff.eo.titu.Tu autem hîc vide text.in.l.vel si vitis.§.j.& .l.quod dicitur, la.j.ff de impens.in re dota.fact.& ipsum Bald.in.l.diuortio.§.impendia.ff.solu.matri.Sed & de his dicemus infrà titu.seq.§.7.eodémque vlti.nam ille.§.de his specialiter loquitur.

25 *Quid de impẽsis factis pro custodia agri.*

SECVNDO QVAERO, quid de impẽsis factis pro custodia agri,domus, aut castri, ne scilicet ab hostibus capiantur,nève à furibus diripiantur:an & hæ deduci debent? De qua re non longius tractabo,sed tantùm vide text.& Bart.in.l.cũ quæreretur.§.prædiis,& ibi omnino Alex.in addi.ipsius Bar.ff.de leg,3.& tex.in.l.quod dicitur impensas,quæ est pe.& ibi etiã Bar. ff.de impen.in re dot.fac.& tex.in.l.si ita.§.vlti.ff.de fun.instr.& in.d.l.diuortio.§.impendia,& ibi Imo.Raph.Co.Pau.Cast.Alex.Fran.Are.& Iaso.ff.sol.matri.Bal.in.d. l.j.col.2.versi.quæro nũquid expensæ,& iterũ col.vl.versi.quæro nunquid sumptus.C.de fruct.& lit. expen.& consi. 302.ad euidentiã,col.j.lib.j.Imo.Rapha.Co.Pau.Ca.Floria.Ange.Perigl.& Iason.in.l.sumptus, quam nonnulli legunt cũ.l.domos.ff.de leg.j.Raph.Co.con.19.quidã nobilis.Pau.Ca.& Fran. Are.in.d.l.fructus.ff.sol.mat.Ro.sing.332.malæ fidei possessor potest.& Barb.con.56.omnipotẽtissimi,col.4.li.4.Has autẽ esse necessarias aut certè vtiles suo nos exẽplo docuit bonus ille paterf.qui Matthęi.21.& Marci.12.posteaquã vineã plãtauit,in ea cõtinuò turrim ędificauit.qua enim alia de caussa id egit, nisi illius custodiendæ gratia,vt scilicet ea hostes furésque arceret?

26 *Quid de bobꝰ emptis pro cultura agri & postea casu amissis.*

TERTIO QVAERO, quid si emi boues pro cultura fundi mihi venditi,quos casu quodã amisi,vtrùm in restitutione fructuũ potero eos deducere.Baldus in.d.l.prima.C.de fructibus & litium expen. negat deducendos:quia iste sumptus non est factus in re ipsa, argumen: l.damnum.ff. loca. quod dictum pro pulchro cõmendat,& sequitur Fran.Cre. not.133. tu scis quòd fructus,& pro singu. Catel. Cot. memor.incipi.fructus,vbi tamen de hoc dubitat, vt ibi videre poteris.Tamen pro Bal.facit text.in.l.prima.§.in necessariis.& in dicta.l. quod dicitur, la.j.ff.de impens.in re dotal.fact.vbi dicitur,eas demum impensas dotẽ minuere, quæ in dotem factæ sunt:cæterùm si extrinsecus,non habent in se reputationem.

27 *Fructus appellatione quid veniat.*

QVARTO QVAERO,quid veniat appellatiõe fructuũ.Super quo vide tex. in.l. qui fundum.§.vltim.ff.de contrahen.emptio.& in.d.l.diuortio.§.si fundum,& ibi docto.præsertim Alex.col.pe.ff.solu.matri.& in.l.pe.& ibi Bar.ff.de vsufruc.lega.& in.l.venationem,& in.l. in pecudũ.ff.de vsur.Inno.in.c.in literis,col.j.de restitu.spolia.& in rub.de re iudic.post mediũ, ibi,nomine autem fructuũ.Ioan.And.in.c.j.col.j.eo.tit.Specul.titu.de deci.§.j.versicu. vltimò quæritur,qui est pe.& tit.de loca.§.j.col.vlti.versi.illud autem quæritur.& in tit.de hæret.ad fi. Archi.in.c.ecclesias,col.vlti.13.q.j.Zenz.in extrauag.Ioan.22.incip.suscepti regiminis, in verbo,fructus,vbi etiam docet,quid interfit inter fructus & obuentiones.Bar.in.l.vlti.ff.solu. matri.&.& in.l.ex diuerso,colum.j.ff.de rei vendica.& in.l. cùm in plures,circa mediũ.ff. loca.& in.l.quædam.§.nihil.& ibi Angel.& Alexand.ff.de eden.Bald.in.d.l.j.col.3.versꝰ.extrà no.C.de fruct. & lit.expen. & in.l.pro oneribus,& iterum in.l.vbi adhuc,col.pe. C.de iure dot. & in.l. traditio,ad fi.C.de act.emp.& in.c.j.§.his cõsequẽter,in fi.ti.hîc finit lex Corra.& in.c.cùm M. Ferra.colum.2.versic. no.quòd nomine fructuũ,extrà de constit. Panorm.in.c.pastoralis,in fi. de deci.& in.c.salubriter,ad finẽ.& ibi Barb.de vsur.Ro.consi.79. visis themate & quæstione, colum.pe.versi.secũdò quia probatum est.Alex.& Iaso. in.d.l.diuortio, in prin. illum quidem, colum.9.versꝰ.in verbo,quarta:hunc autem,colum.2.ff.solu.matri.Alexan.consi.181.in caussa & lite

lite vertente coram arbitris,col.pe.& vlt.lib.2.& con.109.viso processu,ad fi.lib.4.Io.Ferra.in tit.forma libel.in actio.real.in verbo,simul cũ fructibus,in fi.& nouissimè Chasse.ti.des droictz appartenans a gens mariez.§.17.in verbo,& faire les fruictz siens,colum.2.versi.& similiter.

28 *Fructus percipiẽdi,nedũ percepti an sint restituendi.*

QVINTO QVAERO, vtrùm hîc sint restituendi fructus non modò percepti,sed & qui percipi potuissent aut à possessore,aut ab eo,cui restituẽdi sunt.intelliges ex scriptis à glos. Alberi.& alijs in.l.si fundum.C.de rei vendica.& glos.vlti.in.c.cùm caussa,& ibi Hosti.Io.Andre.& Panor.de offic deleg.D.à Rota deci.597. si spoliatus in antiquis. & Bernar. Bisguet.in deci.ipsius Rotæ tit.de restitu.spolia.c.11.an in condictione.Bar.Bal.Saly.& alijs in.l.domum. C.de rei vendica.Bart.& alijs in.l.fructus.ff.eodem quoque tit.& in.l.si nauis.§.j.eodẽ item tit. & Bar.in.l.apud Iulianum.§.fructus,& ibi Saly.Ange.Raph.Floria.Imo.Pau.Ca.Alex. Franc. Are.& Iaso.ff.de lega.j.Bar.& alijs in.l.2.C.de fruct.& lit.expẽ.Ange.in.l.si nauis,in fi.ff.de rei vendic.& consi.308.portio hæreditatis.Anto.& aliis,in.c.grauis, de restitu.spolia.Imo. consi. 73.in casu proposito,in fi.Ro.sing.335.malæ fidei possessor tenetur,& iterum.341.tu scis quòd malæ fidei.Matheſi.no.160.nota quòd malæ fidei possessor.& Fran.Cre.singu.134.tu scis quòd titulus.Franc.Are.con.17. consideratis,colũ.antepe.versi. de parte autem Nicolai. Cano. post glo.in cap.cùm contrà,extra de pigno.Barba.consi.80.illud,colum.7.versic.capio tertium,lib. 3.Fran.Curt.Senior consi.72.princeps,col.j.& seq.& vide text.in.l.sed & si.§.sed fructus.ff.de peti.hæredi.

29 *Quid si emptor sua iduſtria fructus uberiores percepit.*

SEXTO QVAERO,quid si è diuerso emptor percepit ex fundo vberiores fructus ob ipsius artificium & industriam in his rebus singularẽ,quos consanguineus ipse retrahẽs non fuisset percepturus,si fundum ipsum possediſſet.An & hos quoque emptor restituet.Vide Bald. & Ange.par nobile fratrum,in.l.cæterùm.ff.de rei vendic.& eundem Baldũ.in.l.si traditio, col. vlti.in.10.quæstione.C.de actio.empt.Saly.in.l.post perfectã,in fi.eo.titu.Bar.in.l.ratio.§.j. ff. eodem titulo.Roma.dicto singu.335.malæ fidei possessor tenetur. Ex his enim facilè intelliges quid in nostro hoc casu dicendum sit.Sed vt interim non omittas textum in.l.cùm hæreditas.ff. de petitio.hæreditatis.& in.l.cùm autem.§.vltimo.ff.de ædili.edic.

30 *Anemptor etiã preciũ operarum suarũ possit imputare.*

SETIMO QVAERO, An & emptor,à quo retrahitur,possit repetere aut deducere nõ tantùm sumptus & impensas à se factas gratia colligendorum fructuũ, de quibus suprà in principio latè diximus,sed etiã preciũ operarũ suarũ.Et id quidẽ propè sine dubio est, quando & malę fidei possessor id quoque imputet & reperat,ex sententia Bald.& Saly.c.in.l.si quis sciẽs. C.de rei vendicatione,vbi tamen Bald.dicit nullã eius rei esse legẽ expressã,cuius meminerit.& Pau. Cast.qui id dicit no.in. d.l.diuortio.§.impendia,col.2.ff.solu.matri.Et vide Bal.in.l.æde, col.3.versic.sed nunquid colonus.C.de locato,vbi dicit colonũ, qui propter non solutã pensionẽ expellitur maturis fructibus,huiusmodi operarum suarum precium repetere.

31 *Si emptor fructus integros restituit, an postea poterit ī pensas repetere.*

OCTAVO QVAERO, quid si ipse emptor fructus integros restituit sine deductione impensarum & operarũ collatatũ gratia ipsorum fructuum,an easdem poterit postea repetere,vide glo.in.l.qui exceptionem.§.j.in verbo,condici,& ibi doct.ff.de condi.indebi. Pet. Dy. Cy.Bald. & Saly.in.d.l.si quis sciens.C.de rei vendic.& quæ dicemus infrà titu. seq.§.7. glo.j. nume.7.quartò declara,ex quibus cognosces quid hîc dicendum sit.

DEPVYS LA LITISCONTESTATION. GLO.2.

Litiscõtestatio quãdo & quomodo fit.

1 APVD MVLTOS controuersia est, quando & quomodo fiat litiscontestatio, aliis dicentibus fieri per petitionem & responsionẽ negatiuã, aliis & per affirmatiuã quoque,vt scilicet cùm reus fatetur:aliis denique etiam per dubitatiuam.Quam rem aliter non ducimus speciatim tractandam, contenti, vt sæpe aliàs, sedes huius dissertationis præcipuas designare.De hac re igitur multa per glo.in cap.dudum,in verbo, responsionẽ,extrà de ele.doct.in.l.j.C.de litiscon.& in cap.j.extrà eo.titu.Specul.eodem quoque titu. §.nunc dicam, ferè per totum,& ibi etiam Ioan. And.Dominos Rot.deci.12. si pars rea, in nouis.Cy.in.l.2.in.4.quæstio.C.de iura.calum.Bar.& Bal.in.l.quòd si dubitetur.ff.de acquir.hæred.Bar.& alios in.l.si domus.§.in pecunia.ff.de lega.j.Bal.in.l.si reus paratus,in vtraque lect.& ibi quoque Paul.Cast.ff.de procura.Maria.Soci.in tractatu,quem priuatim fecit de litiscontestatio.in prin.Corne.consil.332.licèt plerunque,per totum,lib.j.Geor.Nat.in repe.cle.sæpe,in glos.super verbo,litiscontest.quæ est in col.81.& seq.de verbo.significa.

Cõtestatio unde dicitur.

2 VNum tamen hoc potissimùm loco impingam ab instituto nil prorsus dissentaneum, quod scribit Festus Pompeius vir antiquitatis peritissimus,lib.3. non semel. Contestationẽ hinc dici,quoniam ordinato iudicio vtraque pars dicere solebat.Testes estote.Quæ res mirũ in modum fauet eorum partibus,qui negant contestationem fieri per confessionẽ:quòd tũc nullis sit opus testibus,vel eorũ testimonio,qui apud diuũ Mattheũ.c. 26. clamabãt quid adhuc egemus testibus?siue vt scribitur apud Diuũ Lucã.c.22. quid adhuc desyderamus testimoniũ? Nam & si verum huius vocabuli etymum tradit Põpeius.Contestatio tãtùm fieri dicitur, cùm propter partiũ controuersiam opus est testibus, qui negotium dirimant. Ex quo & contestari est testes

Cõtestariquid sit. Testari.

ciere,vocare,nominare. Tullius in actione sexta in Verrẽ. Syracusis flens ac deos hominesque

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cõtestari quid sit. *Testari.* contestans clamare cœpit. Et in oratione pro. L. Flacco. Cùm ego te Flacce cœlum noctémq; contestans flens flentem obtestabar. Quod & testari etiam simpliciter dicitur. Idem Tullius in oratione pro Cecinna. Ego omnes homines deósque testor. Virgilius lib. 2. Aeneidos.

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum
Testor numen. Et lib. 3.
Per sydera testor. Et lib. 4.
Testor chara deos. Et paulò post.
Testatur moritura deos. Et Portius Latro in sua aduersus Catilinam declamatione. Testor noctem ipsam impiarum molitionum tuarum consciam ac testem &c. Et Hieronymus in vita Pauli Eremitæ. Quod ne cui impossibile videatur, diuum Iesum Christũ testor & sanctos angelos, &c. In qua etiam significatione Tullius testificandi verbo vsus in epistol. ad Atticũ lib. 10. Nam deos (ait) hominésque amicitiámque nostram testificor.

Testificari.

3 EX EO AVTEM quod nostra consuetudo dicit consanguineum, si obtineat, & fructus quoque à lite contestata obtinere. Satis declaratur fructus præcedentes emptoris manere, nec eos restituere debere: nam & interim scilicet durante tempore retractus est rei dominus, vt diximus suprà eod. titu. §. 12. in glo. j. in princip. Nec per huiusmodi retractum venditio retrahitur, vt ex tunc, vt nostri loquuntur, scilicet ex tempore vẽditionis, sed vt ex nunc, id est, ex tẽpore ipsius retractus: quia cùm facultas ipsius dependeat ex mera voluntate consanguinei, non retrotrahitur. l. vltim. ff. quæ res pigno. obli. pos. &. l. j. in fi. ff. qui poti. in pig. habe. Et ita voluit expressim Alberi. in. j. parte statutorum, quæsti. 97. sed nunquid proximior. & Paul. Cast. consi. 74. in causſa mota per dominam Dorotheã, colum. j. lib. 2. & Geral. Bagoil. in sua dispu. retractus, per multas rationes, quas illic allegat, & ad alias respondet, quæ videbantur innuere cõtrarium, vt ibi videre poteris. neque enim diutius immorari volumus in re non admodum ambigua. quando & id copiosissimè tractauit Io. Igne. in repet. l. dudum, colum. 26. nume. 41. versic. sed circa præcedentia, cum multis seq. C. de contrah. emptio. Et id quoque è Theologis tenuit Ioan. Gerson in tractatu de contractibus parte. j. consyder. 17.

Emptor à quo retrahitur, an reddat fructus ante perceptos

4 ET HAEC QVIDEM de tempore ante retractum siue litem, quæ super hoc mouetur. Nam de sequenti posset dubitari, an emptor debeat fructus restituere, vel à tempore oblationis, vel citationis, vel litis contestationis. De quo nominatim differit Pet. à bella Perti. in. l. vinum. ff. si cert. peta. vbi tandem concludit, fructus non restituendos, nisi à tempore litis contestatæ. & hoc sequi videtur Alberi. quo loco suprà citauimus, vbi & hoc in vtranque partem disputat, ibi vide. nam cùm nostra consuetudo id apertè definiat, non est opus hîc diutius immorari. Sed tu tamen in hoc quoque vide Ioan. Fab. qui post Iac. Ra. istud expressim voluit, in. §. actionum autem quædam, col. 2. versi. & ista faciunt, Institu. de actionib. Oldra. in. l. vltima. C. in quibus caussis in integr. restitu. non est necess. Guid. Pap. con. 257. cauetur de cõsuetudine, col. 2. ver. sed nónne in casu proposito. & latissimè Igne. in. d. l. dudum, vbi nuper citauimus. & Boh. titu. de retract. §. 4. colum. 2. versic. sed quid an emptor. Super hoc autem variæ sunt Galliæ cõsuetudines, vt videre licet apud Meldenses. c. 86. Melodunenses. c. 46. Senonenses. c. 31. Trecẽses. c. 151. & c. 166. Ambianenses. c. 47. Andegauenses. c. 380. Borbonienses. c. 482. Blesenses. c. 198. Angolismenses. c. 66. vbi eadem omnino est consuetudo, quæ hîc apud nos est. Rochelenses. c. 36. vbi & eadem est. Artesienses. c. 87. Lorrienses in præfectura Montargij. hoc titul. §. 21. Valesienses, hoc titul. §. 7. qui est omnium. 88. Laudunenses, & alios Viromandienses huius quoque titu. §. 20. qui est. 94. totius. 3. partis.

Emptor an reddet fructus à tempore oblationis, citationis, litisc̃testationis.

Consuetudines de ea re.

5 SED HIC QVAERITVR, quid si emptor de huiusmodi retractu in ius vocatus omnibus modis subterfugit, ne lis contestetur, vel euocatus ad edictum non respondet, aut alio modo moram facit litiscontestationi, fortè vt interim lucretur fructus. Dic quòd huiusmodi fuga, cunctatio, mora, dilatio, contumacia, frustratio habebitur pro litiscontestatione, & operabitur eosdem effectus, quos ipsa contestatio. l. si cum. §. qui iniuriarum, & ibi Alberi. colum. j. & Baldus qui negat alibi reperiri, Fulgosi. Roma. Alexã. Ludo. Bol. qui dicit eum textũ singu. in. 2. interpre. & Iason. ff. si quis cautio. & l. electio. §. si is quem, iũcta glo. vlti. ff. de noxal. & l. constitutionibus, ibi, quasi lite contestata. ff. de actio. & obligatio. prout illam intelligit glo. ibi, dum allegat dictum. §. qui iniuriarum. & Ioan. Fab. in. §. pœnales, colum. j. Institu. de diuer. & tempora. præscript. & text. quoque in leg. sed ad eos. ff. ex quibus caussis maio. & in. l. 2. C. vbi rem actio, vbi ad interrumpendam præscriptionem paria sunt, litem esse contestatã, & quòd non possit contestari propter partis contumaciam.

Quid si emptor subterfugit, ne lis contestetur.

Fugã pro contestatione litis haberi.

6 ¶ Et generaliter hanc moratoriam rei cunctationem, aut contumaciam haberi pro lite contestata, voluerunt præter iam allegatos Inno. in cap. statuimus, col. vltim. in verbo, absentia, extrà de elect. Iaco. Are. in leg. prima. ff. de vent. inspic. Cy. & Bald. in leg. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tuto. idem Cy. post Pet. in leg. sicut, in. 4. oppo. & ibi Alberi. nume. 3. C. de præscrip. 30. vel. 40. annorum. Barthol. in leg. j. ad finem princi. ff. de priua. deli. & Bal. in. l. more. C. de rei vendicatione, vbi ad hoc dicit singu. dictum. §. qui iniuriarum. idem Bald. in. l. j. colum. penulti. versicu. quæro nunquid actiones, & ibi quoque Ioan. Fab. in princ. C. ex delic. defunct. ipse Bal. in. l. magnam, ad finem. C. de contrahen. & commit. stipula. & in repe. l. & si post tres, col. 4. ver.

De eadem re.

sed con-

sed contra istud opponitur. ff. si quis cautio. & in. l. vlti. in prin. post medium, versicu. vnum est tamen, & ibi Alexan. col. 3. in duobus locis, & Iason colum. vlti. ff. de eo per quem fact. erit, vbi etiam ipse Bal. dicit singu. text. in. d. §. qui iniuriarum, & idem Bald. in. c. quoniam cõtra falsam, colum. 6. versicu. & scias quòd litis contestatio, extrà de proba. Angel. Imo. Roma. & Alexand. colum. 3. in. l. si insulam, & ibi quoque Franc. Ripa. colum. 7. num 134. ff. de verborum obligat. vbi ex hoc dicunt ita impediri moræ purgationem, sicuti per litis contestationem. Floria. in. l. inde Neratius. §. hanc actionem, versic. item quod dictum est. ff. de lege Aquil. Alexand. consil. 100. discussis, post prin. lib. 5. Fely. in. c. illud, colum. penult. versi. prima conclusio, extrà de præscript. Iason in. l. prima, colum. pen. C. quã. libel. princ. datus. Et facit etiam text. in. l. vltim. ff. de procu. & in. l. si finita. §. eleganter, secundùm intellectum Bar. ff. de dam. infe. & in. l. & qui data, iuncta glos. in verbo, vel litis. ff. ex quib. caus. maio. vbi absens litis vitandæ causa, pro præsente est. Et in illam sententiam expressa sunt statuta Florentiæ, & Prati, vt retulit Pau. Ca. con. 290. visis his quæ suprà, col. 2. versi. cæterùm non comparatio, lib. j.

7 ¶ Idque perpetuum est, vt cùm per alium stat quò minùs quid fiat, id pro facto habeatur in eius præiudicium. l. si ideo. §. præsenti, & l. si dictum fuerit. §. si præsente. ff. de euictio. & l. in executione. §. vlti. & ibi not. ff. de verborum obligat. & l. hæc venditio, & l. Labeo scribit si mihi Bibliothecã. ff. de contrahen. emptio. & l. iure ciuili, & l. quibus diebus, in prin. & ibi glo. & l. hæres, & l. cùm pupillus. ff. de conditio. & demonstratio. & l. dedi. §. vltim. & ibi Saly. in. j. no. ff. de condi. cau. dat. & l. 2. §. vlti. ff. quorum lega. & l. vltim. C. de conditio. inser. & l. prætor. §. si quis paratus, & §. deinde, & §. adijcitur. ff. de oper. no. nunci. & l. prætor ait. §. 1. ff. de dam. infec. & l. cui vsufructus, in prin. ff. de vsu. & vsufruct. lega. & l. si post diem. §. j. ff. quando dies lega. cedit. & l. j. §. qui sub conditione. ff. si quis omis. cau. testamen. & l. j. C. de his quę sub modo. & l. statuliberos. §. 1. & alibi sæpe in eadem. l. & iterum. l. seruus. §. 1. in princip. ff. de statulibe. & l. in iure ciuili. ff. de reg. iuris, & c. cùm stat, eo. titu. lib. 6. cum multis similibus adductis à glo. & doct. in duobus postremis locis. Et quod voluit glos. in rub. ff. de condi. & demonstra. & in. l. qui concubinam. §. vlt. ff. de lega. 3. & in. c. vlti. extrà de emptio. & venditio. & Bar. in con. 133. statuto ciuitatis Eugubij. Alberi. in. l. & si post tres, colum. 10. nume. 25. ff. si quis cautio. Bal. con. 112. præmisso, col. 2. in fi. lib. 3. & consil. 219. Pontius, col. 2. versi. hoc ad euidentiam, cod. lib. 3. & con. 444. quoniam substantia, post medium, lib. 4. Ang. con. 349. consultatio, col. 2. Rapha. Co. in. l. si marito. §. 1. ff. sol. mat. Pau. Cast. in. l. iubemus nulli. §. sanè. C. de sacro. eccle. Roma. con. 486. in casu propositæ consultationis, circa medium. Franci. Areti. consil. 120. in præsenti consultatione, col. 2. Soci. in. l. de diuisione, col. 2. versi. circa secundum. ff. solut. matri. & consi. 170. in præsenti consultatione, col. 5. ver. præterea respondeo, lib. 2. Iason in. l. hæc verba, quæ est. 3. in fi. ff. de lega. j. & con. 41. in duabus, colum. 3. versi. 2. principaliter, lib. 3. Philip. Deci. consi. 639. in occurrenti, colum. 2. versi. solùm ergo. & doct. vbique. Sed vnũ non omiserim à Ro. responsum cons. 423. quæstio discutienda, col. pen. si Papa qui promisit se papatu abdicare, id requisitus non fecerit, abdicationem siue renunciationem haberi pro facta, per multa ibi allegata, & sequitur Philip. Deci. in. c. porrecta, col. 3. ver. & hoc confirmatur, extrà de confir. vti. vel inut. Nec sine causſa dixi in prin. in eius præiudicium, vt id obiter dicam, quia quò ad tertium, non id habetur pro impleto. l. si oleum, in prin. & ibi Bal. ff. de dol. mal.

Factum censetur in eius præiudicium per quẽ stat ne fiat

8 ¶ Verùm quod dictum est huiusmodi rei cunctationem moratoriam, siue contumaciam haberi pro lite contestata in suum ipsius præiudicium, vt redeamus ad principale nostrum propositum, intelliges duobus modis, ni fallor, haud contemnendis. Primo quidem, vt procedat, nisi reus ipse iustam habeat causſam, vel non veniendi ad iudicium: vel si venerit, subterfugiendi, vt nuncupatim voluit Io. Fab. noster in. d. §. pœnales, Institu. de diuer. & tempo. præscrip. per text. in. l. ait prætor. §. vlti. ff. ex quib. cau. maio. Et huius quidem rei optima est ratio: nempe litẽ haberi pro contestata in odium rei, & vt eius dolus aut certè culpa in hoc puniatur, vt patet ex omnibus iuribus in prin. huius quęsti. allegatis. Ne scilicet quis ex suo dolo aut culpa id lucri reportet, vt fructus lucretur, vel præscriptio ab eo incepta nõ interrumpatur, vel vt semper moram purgare possit, contrà. l. sed & si. §. planè, in fi. ff. ad exhiben. ibi, ne ei sua calliditas prosit, cũ si. Igitur si nullus eius sit dolus aut culpa, nihil est cur id procedat.

Nõ in alterius?

Quid si iustam causſam habeat subterfugiẽdi.

9 ¶ Secundo intellige, si modò cessante mora aut contumacia aduersarij lis fuisset contestata: secus si non potuisset contestari, etiam si cõparuisset, nec cunctatus fuisset: quia dum reus frustratur, differt, cũctatur, moratur, non respondet: interim vel iudex abest, vel moritur actor, antequã lis potuisset contestari: aut alia mora iudici contingit, aut aliud impedimẽtum interuenit, quod impediuisset litem ipsam contestari, etiam si reus ad edictum consestim respondisset, nec tantillum quidem distulisset: nam tunc lis non habebitur pro contestata, argumen. eius quod dicitur in dicta. l. ait prætor. §. vlti. in fine. ff. ex quibus causſis maior. & l. & in totum. ff. de impen. in re dot. fact. & l. vlti. §. 1. ff. ad legem Rhodiam, de iactu. & l. si alius. §. est & alia. ff quod vi aut clam. Et quod à nostris traditur non nocere contumaciam non comparentis, quando si comparuisset, nihil actum fuisset propter absentiam iudicis. Ita enim voluit Barth. Brix. quæst. venerabili. 19. quidam citatus. per leg. 2. §. vlti. ff. si quis in ius vocan. non ier. & Alberi. in. l. properandum, in principio, col. 4. versi. sed quæro quid si actor. C. de iudic. & Pet. Anc. consi. 97. in quæstione. Et

Quid si lis non fuisset cõtestata, etiam si non subterfugisset.

Quia iudex aberat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vel quia aduersarius nõ comparuit.

idem cùm pars aduersa etiam non comparuit, vt est optimus text.in.c.primo,ibi, venienti reo, & ibi glos.Ioan.And.Dominic.& alij,de dolo & contuma.& idem Ioannes Andreas in.c.consuluit,colum.2.de officio delegati.Bartho. in leg.si finita.§.Iulianus,colum.2.versicu.procedo vlteriùs,& ibi Alexander colum.8.versicu.item inquantùm.ff.de dam infec.Pet. Anca.d.cons. 97.vbi id pulchrè ampliat ad casum statuti, de quo ibi loquitur, & in cap. cupientes.§. quòd si per.20.colum.j.de elect.lib.6.Alexand.consi.92.perspectis,colum.penult.versic.pro hoc facit, lib.j.Iason in rubr.ff.de in ius vocan.& in leg.2.de eo per quem fac.erit. & Bertran.cons.267. si pactum,in vlti.dubio,lib.3.cum si.

10 *Creditor debet probare se eo loci fuisse, vbi solutio fieri debuit.*

¶ Cui concinit quod tradit Guil.Cu.in leg.item illa,& ibi quoque Bar.colum.2.versic.quæro pone,& Alberi.ad fi.& Rapha.Fulgo.ff.de constitu.pecu.quòd si solutio debet fieri Florentiæ die Paschatis,& reus non probat se eo die Florentiæ affuisse,vt solueret:nec similiter actor probat se ibi affuisse,vt reciperet,non est probata mora contra reum ex lapsu eius diei,per eum tex. in versicu.proinde, & leg.arbiter si calendas.ff. de arbit.& idem voluit ipse Bart.in leg.cùm filius.§.vltim.ad fi.ff.de verbo.obligat.& in leg.continuus.§.cùm ita,circa medium,eod.titu.Signo.consi.141.in quæstione vertente inter Obertinum,in multis eius consi.locis.Pet.Anca.in. c.significante,de pigno.Floria.in.l.pecuniæ.§.1.ff.de vsur.Alexand.consil.172.visis & oportunè,colum.2.versic.ad idem facit,lib.2.& consi.41.visis & optimè discussis,colum.2.versicu.ad idem facit,lib.4.& consi.90.viso processu,colum.vltim.versi.nec ob.si diceretur,lib.5.& con. 210.ponderatis his,col.j.lib.6.vbi & alios concor.affert.& Philip.Deci.con.566.promisit Antonius,post medium.Et facit.l.si & per emptorem.ff.de acti.emp.Et vide quæ diximus suprà.§. 9.in glo.vltim.numero.19.verùm Alexand.& seq. Et id nuncupatim in casu nostro voluerunt Pau.Cast.Alex.& Iason in.d.l.eum qui.§.qui iniuriarum.ff.si quis cautio.Nam & aliàs vbi non habet locum veritas,nec fictio quoque.l.qui ad certum.ff.loca. Igitur cùm ob aliud impedimẽtum lis non potuit verè contestari,nec pro contestata quoque haberi debuit.

11 *Alia similia.*

¶ Et id quidem ijs quoque similibus cõprobatur.Nec enim tenetur quis de casu fortuito, quẽ culpa præcesit,si modò citra eam culpam contigisset.Bar.post Guil.Cu.in leg.si vt certo.§.sed interdum.ff.commo.& Bald.consil.145.casus talis est in quodãm instrumento,colum.4.versic. præterea cùm quæritur,lib.3. Nec mora debitoris certis casibus ei obest,vt teneatur de interitu rei,si res ita fuisset peritura apud creditorem, vt perijt apud debitorem.de quo in leg. si plures. §.1.ff.depos.& leg.si is qui,in princip.ff.de iure dot.per glo.Bartho.& alios in leg. quod te.ff.si cert.pet.glos.in leg.mora,in princip.& ibi latissimè Saly.colum.vltim.ff.de vsur. & glos.in leg. item si verberatum.§.vltim.ff.de rei vendic.& in leg.nemo rem suam vtiliter.§.1.& ibi docto.ff. de verbo obligat.Hosti.in summa de vsur.§.ex quibus causis,versic.& facit etiam.Cy.in leg.in minorum.C.in quib.cau.in integ.resti.non est necess.Bart.in leg.nemo.§.1.ff.de verbo.obligat. Saly.in leg.j.colum.j.versicul.quæro nunc latiùs.C.quod met.cau.Paul.Castr.in leg.si mora.ff. solut.matri.Et facit ad hęc omnia quod scribitur in leg.vltim.§.1.ff.ad leg.Rhod.de iact.& in.l. is qui.ff.ex quib.cau.maio.& in leg.si pecuniam.§.vlti.ff.de condict.cau.dat.

12 *Nõ omnis morbus lætalis interimit.*

¶ Nec imputari debet marito qui non adhibuit curam medicandæ vxori laboranti morbo incurabili.Paul.Cast.in.l.si ab hostibus.§.si vir.ff.solut.matri.per text.in.d.l.& in totum.ff.de impen.in re dot.fact. Quanquam huic non omnino accederem,quoniá non omnis cui lętalis morbus est,moritur, vt probatur ex leg.in ratione,la.j.§.si seruus testamento.ff.ad leg. Falci. & scribit Galenus lib.aphorismorum Hippocratis.6.cap.18. vt nec omnis qui mortiferè vulneratus est,moritur.l.j.§.vltim.ff.de Senatusc.Silla.& facit leg.qua actione.§.sed & si quis.ff.ad.l.Aquil. vbi scribitur aliud alij vulnus mortiferum esse solere. Et vt scribit Tullius ad Atticum lib.epistolarum.9.epistola.12. Aegroto dum anima est,spes esse dicitur.quod sumptum est,ni fallor,ex Theocriti Idillio.4.

Aegroto dum aĩa est,spes est.

Θαρσεῖν χρὴ φίλε βάττε, ταχ' οὔριον ἔσσετ' ἀμεῖνον.
Ελπίδες ἐν ζωοῖσε, καὶ ἐλπίσοι δὲ θανόντες. Id est,
Fidere Batte decet,meliùs eras forsan habebis,
Sperandum est viuis,functis spes nlla relicta est.
Et huc handdubiè alludit illud Virgilij,si is est,in obscœno carmine.
Dum viuis,sperare decet.

Extremis morbis extrema remedia adhibenda.

Et quia etiam nonnunquam morbi videntur lętales & incurabiles, qui non huiuscemodi sunt: ideo in illis non omittenda est cura atque diligentia:sed eò maior adhibenda, quò maius periculum imminere videtur: vt sicuti extremis morbis extrema remedia adhibẽda sunt,vt iubet Hippocrates lib.aphorismorum primo.c.6.& Tullius lib. officiorum.j. Ita & extrema summáque & exquisitissima cura & diligentia hiscе ægrotis adhibenda.

13 *An de consilio vel mãdato teneatur, qui alias facturo dedit.*

¶ Sed vt redeamus,huc quoque pertinet,quod multi negant,eum teneri ex consilio vel mãdato criminis committendi,qui aliàs id facturo dedit:de qua re quia non omnes conueniunt,vide glos.in leg.sępe.§.item dubitatum,in verbo,condici,& ibi Bar.& Alcia.ff.de verbo.signifi.glo. in.l.non solùm.§.si mandato,versi.Attilicinius,in verbo nolenti,& ibi Bar.col.vlt. & alij.ff.de iniur.& in.l.con. & ibi latè doct.præsertim Philip.Deci.ff.de regu.iur.& in.l.j.§.persuadere, in verbo,furtum facturus.ff.de seruo corrup.& in.§.interdum quoque furti, versi.ope,in glo.vlti.

Institu.

Institu.de obli.quæ ex delic.nascun.& in.c.nuper,in verbo,consilium impendendo.& ibi doct. extrà de sent.excom.Hosti.& Panor.in.c.ex literis, de excess.prælato.Dy.in.c.nullus ex cõsilio, extrà de regu.iuris,li.6.Pau.Eleaz.in clemen.j.& ibi Imo.col.4.de pœnis.Gandi.in trac.malefic.tit.de pœnis reorum,nu.36.Alberi.& Bal.in.l.ob hæc verba.ff.de his quæ not.infa.Bal.in.l j.colum.2.& ibi Iason col.4.versi.non omitto.C.de seruis fugit,& eundem Bal.in.l.data, colsi. 12.versi.consilium quoque pœna mortis.C.qui accusa.non pos.& in.l.non ideo minus,col.pen. in.12.quæsti.C.de accusa.& in.l.obseruare.§.post hæc,in.12.q.ff.de offici.procon.& in.c.j.col. 4.versi.quid si præstitit,post And.Iser.ibi,titu.quib.mod.feud.amit.& consi.250.in quæstione domini,col.2.versi.2.est videndum,lib.5.Ange.con.22.pro decisione.Cardi.Flo. in cle.j.in.16. quæsti.& oppo.eiusdem,de foro compe. Saly.in.l.j.colũ.8.C.de rapto.virgi.Imo.in. c.querelã, in fi.elect.Doct.in.c.1.extrà de offic. delega. Mathesal.no.97. nota q̃ is cuius consilio. Corne. consi.57.egregiè allegatur,col.2.versicu.& quando est par,lib.4.Ange.Aret.in.§.j.Insti.de mãdat.& in tracta.malefi.in verbo,& Sempronium Rodulphi,col.pen.versi.22.quæro, & ibi Aug. Ari.in addi.Cepol. cautel.65.vidimus quãplures,ad fi.Fely.in ca.sicut dignum,colum.4.versi. not.ibi animum regis,extrà de homici.

14 *Vasalli fuga in bello, licet domino non obsit priuat feudo.*

¶ Et hæc quidem puto procedere in casu nostro, tametsi interdum alijs in casibus aliter statuitur.Nam vasalli fuga in bello,licèt non obsit domino,nec ipsius intersit,punitur feudi amissione,vt no.tradit Bald.in cap.j.in princip.colum.2.versic.4.quæritur,& ibi Mart.Laud.colum.j. versi.quæro si vasallus,Aluaro.colum.2.versi.quæro ab extra.Cardi.Alexand.colum.3.versicu. eiusdem initij,tit.quib.mod.feud.amit.& Franc.Curt.Iunior in trac.feudorũ,in.4. parte princip.colum.eiusdem partis.4.versi.10.quæro.Sed illud fit in eo casu,tum alijs quibusdam specialibus rationibus,tum ea quòd ea res est pernicioſi exempli.l.capitalium.§.famosos, &.l.si quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœnis. Et vt illis id addas, illud potes de huiusmodi fugientibus dici,quòd plus exemplo nocent,quàm peccato.quæ sunt verba Ciceronis, lib.3.de legibus, vt proinde intelligas,nihil id ad superiores casus pertinere.

15 *Fructus à quo tẽpore debeantur in retractu conuentionali.*

SED QVIA HAEC NOSTRA consuetudo loquitur de retractu sanguinis tãtùm, nihil autem dicit de retractu conuentionali,à quo scilicet tempore debent fructus restitui, nec hoc quoque statuitur in tit.seq.qui est de ipso retractu cõuentionali.Ideo & nos hic quærẽdum ducimus,quid dicendum sit,si quis non admittat venditorem ad retractũ conuentionalẽ,ideóq; in iudicium trahitur,& tandem vincitur. Quid de fructibus statuendum? Videtur quòd nõ debentur etiam nisi à tempore litis contestatæ,cùm actio prescriptis verbis,quę competit pro retractu conuentionali,vt dicemus titu.seq.§.1.in glo.j.nu.2.sit stricti iuris,vt dicit glo.in.l.iurisgentium.§.quinimo.ff.de pactis,& in.l.pacta quæ contra.C.eo.tit. Ex quo sequitur id quod diximus,fructus non venire,nisi à tempore litis contestatæ.l.cùm fundus,in prin.ff.si cert.peta.

16 *De eadem re.*

¶ Tu tamen dicito hoc casu fructus deberi statim à tempore moræ, precio oblato & deposito, per tex.in.l.2.iuncta glo.in verbo,oblatam,& ibi omnes docto.C.de pactis inter empto. & vendit.quod & nos latiùs dicemus.d.tit.seq.§.5.in glo.2.in verbo,qui sont escheuz,nume.4. sed vt ad casum.Nam quod dicitur in actionibus stricti iuris,non venire fructus nisi à tẽpore litis cõtestatæ,procedit,vt dicunt Bald.Saly.& alij recentiores in.d.l.2.cùm peto quod meum nõ fuit: secus si meum fuit,per.l.videamus,la.2.§.si actionem.ff.de vsur.& l.qui se debere,ad fi.de condi.ob cau.& l.naturalis,in prin.ff.de condi.indebi.& l.sed Celsus.§.si fundus.ff.de contra. empti. De quo & nos latè dicemus infrà eo.tit.seq.§.5.glo.5.nume.5.vt hinc intelligas.

17 *Quid si cõsanguineus qui litẽ mouerat,integrum triennium cessauit.*

SED ET ILLVD NON omiserimus, quòd si consanguineus qui litem de retractu mouit,post litem contestatam triennio cessauit à prosecutione litis,ideóque perẽpta est instantia,secundùm no.in.l.properandũ.C.de iudi. ita vt non amplius admittatur ad eam causam exequendam,nisi impetrata à rege gratia huius cessationis,vt scilicet ei liceat litẽ renocare & prosequi,non obstante peremptione causæ,vt quotidie fit in Gallia. Certè si id fecerit,& admittatur,fructus tamen ab emptore sunt præscripti,ita vt ad eos non teneatur, etiam si in retractu sueeubuerit,secundùm glo.singu.in.l.sequitur,quæ est.4.§.fructus,& ibi Bart.ad fin. Angel.Imol. & Pau.Cast.qui eam glo.dicit no.& perpetuò notandam.ff.de vsucap.& Bar.in.l.3.colum.vlti. versi.item scitis,& ibi quoque Pau.Cast.col.2.versi.nota etiam casum,& col.3.versi.pone ergo, & Alex.col.vlt.C.quod met.cau.vbi Bar.ipse dicit id mẽti tenendum,quia millies in practicam venit.Bal.in.l.eos,in.5.oppo.C.de vsur.& in.l.j.col.j.versi.quæro nunquid fructus.C. de vsur. & fructi.lega.& in.l.ancillę,col.3.ver.itẽ dubitatur.C.de furt.& in.c.grauis,col.2.ver. sed nunquid post triennium,vbi dicit eam glos.sing.& ibi quoque Anto.& Panor.col.5.versi.aduertendum tamen,extrà de resti.spoli.& idem Bald.in cap.grauis,colum.2.versi.sed nunquid post triennium,vbi dicit eam glo.sing.& ibi quoque Anto.& Panor.col.5.versic.aduertendum tamen, extrà de resti.spoli.& idem Bald.in.c.vigilanti,col.2.ver.quæro emi rem,extrà de præscrip.vbi id dicit no.dignum.Saly.qui eam quoque dicit sing.in.l.2.col.j.C.de fruct. & lit.expen. idẽ Saly.& Flori.qui & eam dicunt sing.& bene no.in.l.in fideicommissi,in fi.prin.ff.de vsur. & rursus ipse Saly.in.l.neque,in fi.eod.tit.vbi etiam dicit sing.& in.l. Vaccæ.ff.de euict.vbi dicit vix reperiri similem.Panor.in.c.de quarta,col.pen.versi.2.limita,extrà de præscrip.Ro.consi.149. conclusionem,col.j.versi.secundum verò.Alex.in addi.Bal.in.l.& ex diuerso.ff.de rei vendicat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Soci.con.251.quoniam in præsenti,col.vlt.lib.2.vbi videbis quomodo id intelligat.& Francis. Cur. Senior,con.72.princeps defunctus,col.4.ver.sexta conclusio,& iterum col.vlti. versi.limitat tamen.Barb.con.80.illud,col.8.versic.& si quispiam,lib.3.Iason in.l.si me & Titium,col.j.versi.nota tamen quòd in omni.ff.si cert.peta. vbi nuncupatim loquitur de fructibus qui debentur in contractibus stricti iuris à tempore litis contestatæ,& ibi quoque Deci.qui tamen id intelligit in fructibus extantibus,non etiam in consumptis.& nouissimè Alciat.ibi.Idem Iason in.l.prætor ait.§.vlti.col.vlt.versi.5.& propius.ff.de oper.no.nuncia.vbi & eam glo. dicit sing. & Io.Franc.Bal.in tractatu præscriptionum,in.35.quæsti.4.partis.4.item partis principa.

18 ¶ Et huc quoque & propiùs spectat,quod voluit glos.sing.in.d.l.2.in fi.primæ glos. C.de fructib. & lit. expen. quòd licèt post litem contestatam reus teneatur de fructibus, vt ibi cauetur, cum simi. Tamen si lis fuerit triennio interrupta,non tenebitur ipse reus ad fructus postea perceptos.& eam glos.dicit no.& sing.Bar.ibi,licèt non sit eius sententiæ,vt statim dicemus.sed eã glos.expressè sequuntur Io.Fab.& Saly.qui & eam dicit sing.ibi.& Bald.in.d.c.grauis,ad fi.ver. quærenti iniustè,extrà de resti.spolia.& Maria.Soci.in tracta.de instantia,quem scripsit in cap. venerabilis,de iudi.in.27.prin.arti.nisi (inquit) instantia perierit,intentione actoris priùs plenè probata,dicitque & idem tenuisse Fab.à monte S.Sabi.idémque tenuit Fran.Bal.in tracta.præscript.in.4.parte.3.partis.6.eiusque vlti.partis princi.quæsti.2.D.Cos.Guy.in pragma.sancti. tit.de pacis.possess.post prin.in verbo,protestari.At contrariũ simpliciter tenent Pet.Cy. Bar. Alberi.Bal.Angel.& Pau.Ca.in.d.l.2.Bart.etiam nuncupatim illam glo.reprehendens in.l. cũ lite,col.j.ff.iudic.solu.& Alberi.qui tamen subditat,in.d.l.properandum,in prin.colum.5.ver. cùm prædicta.C.de iudi.Panor.idipsum quoque faciens in cap.causam quæ,colum.vl.extrà de testib.& in cap.illud,colum.vlti.ver.& ad prædicta,de præscrip.& nouissimè Io.Copus in tracta.de fructibus,lib.2.tit.4.cap.5.

De eadem re.

19 ¶ Ego verò scio priorem sententiam apud nos obseruari,& secundùm eam supremum Senatũ Parisiensem solere eos,qui gratiam litis peremptæ impetrarunt,admittere ad litis prosecutionẽ, sine restitutione fructuum præteritorum. Et ita censuit suo arresto lato die.13. mensis Aprilis anno domini.1518. inter magistrum & fratres Xenodochij,id est,hospitalis Parisiensis actores, & religiosas & abbatissam,vt vocant non malè,cùm Hieronymus ea voce vsus sit,& conuẽtum portus regalis.& iterum alio lato die octauo mensis Februarij anno.1505.& sæpè aliàs. Est autem consuetudo Aurelijs, cap.306.totius vol. consuetudinum eius loci,eodémque.31.tit.de retraict, fructus perceptos tempore interruptionis, quæ vt ibi dicitur, fit per cessationem vnius anni,& diei,non esse retrahentis,vbi commentarij nihil de hac re dicunt, nisi in id facere quod scribitur in.l.properandum.§.sinautem.C.de iudi.& in.l.consentaneum.C. quo.& quan.iud. quibus locis ne verbum quidem de ea re scribitur.Et eadem quoque consuetudo est apud Lorrienses in præfectura Montargij hoc tit.§.21.

Arestum. Abbatissæ dictio Hieronymi Consuetudines de ea re.

20 ET HAEC QVIDEM quantùm ad fructus collectos post oblationem. Quid autem de fructibus pendentibus eo tempore,quo fit oblatio?Et sanè hæc nostra cõsuetudo in hoc toto tit.nihil de his scribit.Sed tantùm in tit.seq.qui est de retractu conuentionali.§.5. vbi statuitur quid de his agendum sit,tam in hoc retractu municipali,quàm in conuentionali:nempe hos diuidendos esse inter emptorem & consanguineum pro rata temporis. de quo etiam vide quid statuerunt Medolunenses cap.consuetudinum eius loci.42.Cenomanenses.c.289. Andegauenses.c.380.Borbonienses.c.428.& cap.482.

Quid statuendum est de fructibus pendentibus. Consuetudines de ea re.

21 SED MANET HIC scrupulus,quia dicitur hæc fructus restituendos à litis contestatione,in eo autem.§.5.titu.sequen.dicitur fructus pendentes tempore oblationis & receptionis esse diuidendos pro rata temporis. Quid igitur si fiat contestatio litis,fructibus pendentibus.Et certum est quòd si tunc emptor admisisset consanguineum ad retractum, ij simul diuisissent eos fructus pro rata secundùm illam aliam consuetudinem. An igitur quia percepti sunt post litem contestatam,eos integros emptor restituet,nulla habita ratione temporis præcedentis litis contestationem.Et ego sanè id non putarim,sed eos deducendos, vt sic vna consuetudo siue statutũ secundũ aliud intelligatur.l. non est nouũ,& ibi Albe.& duabus.ll.seq.ff.de legib. Bar.in extrauag.ad reprimendum,in verbo,non obstantibus.Bal.in.l.omnes populi,col.8.versicu.modò quæro vtrùm.ff.de iustit.& iure.& in cap.j.colum.j.extrà de præscrip.Pet.Anc.in repe. ca.j.in. 12.quæstio.princi.versicu.reperio ipsum Bar.& alibi sæpe in ea quæsti.de constit.& in cap.statutum.§.cùm autem,colum.2.de rescript.lib.6.Iason in.l.si quis ex argentarijs.§.si initium,in. 4.no.ff.de eden.& in.l.triticum,super glo.2.ff.de verb.obligat.& Fran.Ripa.lib. respon.1.cap. 3.filia,numero.24. Id enim fieri debet potiùs quàm vt vnum alterum corrigat,glo.in leg.sciendum,in prin.in.2.quæstio.& ibi Barth.in prin.& alij.ff.qui satisd.cog. Etiam si posteriùs dicat, non obstante quocunque alio statuto.glo.in.§.1.in verbo,cuacuatus,in authen.de hære. quæ ab intest.defer.Bar.inextrauag.ad reprimendum,in verbo,non obstantibus,versi.sed quæro si in lege.& Ro.cons.40.visis,col.2.versi.breuiter.& con.57.in causa,post medium.Et idem quoque dici potest in retractu conuentionali,de quo etiam loquitur.d.§.5.tit.seq.

Emptor victus an restituet fructus pendentes tempore litiscõtestationis, an pro rata temporis. Cõsuetudo secundum aliam consuetudinem intelligitur.

fol.334.

DOIBVENT

DOIBVENT ESTRE DEDVICTZ EN SORT. GLOSSA.3.

LEGITVR HI FRVCTVS post litem contestatam percepti extenuabunt,id est,minuent sortem,scilicet precium venditionis, quod à consanguineo debet restitui:ita vt ipse non teneatur reddere,nisi quod residuum erit deductis his fructibus,vt de contractibus vsurarijs & pignoribus dicitur in le.ex prædijs.C.de vsur. & leg.j.& 2.de pigno.acti.& leg.si dominium.C.de pigno.& leg.j.C.de distract.pignor.vbi id dicitur fieri ipso iure, tanquam scilicet non necesse sit id opponere, vt etiam dicit Iason con.44. ad dubia, colum.3.versicu.ex prædictis,lib.j.Quod ad casum nostrum trahit Ferronus in hoc titu.de retraict.§.21.Idque multò commodius est consanguineo, quàm si primo loco oneraretur integra restitutione precij,& postea illi emptor hos fructus restitueret.Nam fortè consanguineus interim dum lis pẽdet,precium quod ad hunc retractum parauerat,vel cõsumpsit vel amisit, vt sepe fit.& fortè emptor illũ venientẽ nõ admisit,& de industria litem traxit,quò precium ipsum interim absumeret,& sic retractu excluderetur, dum id ampliùs numerare non posset. Sed & id rationabilius est,& æquius: vt scilicet euitetur circuitus.l.cùm fundus.§.seruum tuũ.ff.si cert. peta.& leg.dominus testamẽto.ff.de condicti.indebi.& ibi concor.in glo Et quòd id aliàs semper cùm fructus restitui debent, fieri debeat, facit lex, minor annis.25.cui fideicommissum.& prædia, & ibi expressè Bartho.ff.de minori.& lex, emptor,in princip.ff.de rei vendic.ex qua etiam Bart.no.fructus compensari cum precio.Verùm illi text.non videtur mihi id probare,nec reperio in alijs casibus,quàm in pignoribus & vsuris.

An fructꝰ percepti post litẽ contestatã extenuent sortẽ.

§.16.

EN tous lieux & cas ou le mary & la femme sont cõmuns en biẽs meubles & acquestz, si le mary retraict aucune chose vendue par les lignagiers de sa femme,ou par les siens propres,ou en son fief.Ladicte chose sera acquest commun entre eulx,cõme seroit vne aultre chose acquise dun estrãgier.

OV EN SON FIEF. GLOSSA.1.

LEGITVR SI MARITVS aliquid acquirit in suo feudo,licèt id cõsolidetur cum suo dominio, in quo vxor nihil habebat, ipsa tamen vi consuetudinis quæ facit communes virum & vxorem in quęstibus factis durante matrimonio,vt alibi statuitur,habebit dimidiam partem in hoc quod sic consolidatum est, vt etiam nuncupatim & in specie huius consuetudinis tenuit Ioan.Fab.in.§.si cui,per text.ibi,Institu. de legat.de quo nos latiùs dicemus infrà eodem titu.§.32.glos.j.numero.72.quin & illud dubium est.Et est similis consuetudo apud Cenomanos cap.300.Andegauos.c.284.Turonos titu.de retraict, ca. 30.Britones huius tit.§.21.22.23.24.& 25.Laudunenses & cęteros Viromandenses huius quoque titu.§.vlti.qui est omnium totius.3.partis.96.

Vxor habet mediam partẽ eorum quæ vir acquirit in suo feudo. Cõsuetudines.

SERA ACQVEST COMMVN. GLOSSA.2.

IDQVIDEM MIRVM EST, vt licèt maritus nõ sit consanguineus venditoris,poterit tamẽ vxoris suæ causa retrahere,& sibi rem retractam pro dimidia parte acquirere.Et ideo casus est,in quo qui non est consanguineus,tamen retrahit & sibi quidem.Sed id fit propter illam bonorum mobilium & quæstuum durante matrimonio factorum societatem,ratione cuius sibi acquirere potest,quæ aliàs non posset,vt latè dicemus infrà eo.tit.§.26.in glo.j.nume.30.quintò intellige,& alijs multis seq.vbi videre poteris.

An vir acquirat mediã partem rei retractæ ab vxore, vt cõsanguineæ venditoris,vide.§.sequent.

§.17.

MAIS si la femme va de vie a trespas la premiere,& la chose vendue & retraicte seroit regardant son branchage, ou en son fief. Les heritiers delle seront receuz dedãs lan & iour de la mort de ladicte femme a auoir le tout de ladicte chose, en payãt le my denier au mary ou a ses heritiers. Cest assauoir la moictie du pris que la chose aura cousté a retraire. Et si cestoit regardant le branchage du mary,ou en son fief, il sera semblablement

Universidad de Deusto
Biblioteca

receu & deura auoir le tout de ladicte choſe, en payant dedans lan & iour de la mort de ladicte femme aux heritiers delle le demy denier. Et ſemblablement ſeroit par le contraire, Ceſtaſcauoirſi le mary alloit de uie a treſpaſſement. Et na point lieu my denier fors en uente ou qui ſonne uente ſeullement.

Conſuetudines de hac re.

SVOD HIC DICITVR de rebus retractis vi huius cõſuetudinis, idẽ infrà. §. 20. ſtatuitur de rebus ſimpliciter emptis à conſanguineis alterutrius coniugum. Et his ſimiles ſunt multæ conſuetudines noſtræ Galliæ, videlicet Pariſienſium cap. cõ ſuetudinum eius loci. 184. Meldenſium cap. 93. & ſequen. Meldunenſium cap. 36. Senonenſium cap. 55. Trecenſium cap. 150. Ambianenſium cap. 48. Carnotenſium ca. 72. & iterum cap. 174. Aurelianenſium cap. 281. & cap. 283. Cenomanenſiũ cap. 300. & duobus ſequen. & iterum cap. 407. Andegauenſium cap. 96. & ſequen. & iterum cap. 285. rurſúmq; cap. 396. Sanctonum Angeriacorum cap. 64. & ſequen. Burdigalenſium cap. 26. & ſequen. Britonenſium ca. 41. &. 216. &. 219. antiquarum conſuetudinum. & reformatarum cap. 21. & multis ſequen. Bleſenſium cap. 207. Borbonienſium cap. 464. Lorrienſium in prafectura Montargij hoc titu. §. 5. &. 8. Auxerrenſium, hoc quoque titu. §. vlti. qui eſt omnium. 54. Siluanectenſiũ ſiue Senlitum, hoc item titu. §. 8. & ſequen. Rochelenſium cap. 40. ſic enim eos vocare mâlo, quàm Rupellenſium, & Rochellam ipſum oppidum, quàm Rupellam. nam & vulgò & lingua Gallica Rochele dicitur, non Rupelle. Eſt autem Rochela participium hebraicum, quod ſignificat mercatrix, ſiue quæ mercatur: quæ appellatio mirum in modum ei oppido conuenit, quo nullum aliud in tota Gallia, immo in vniuerſa Europa eſt mercatura celebrius. Vereor tamen ne iſta recens antiquiſsimæ adeóque honeſtiſsimæ politiæ immutatio è mercatrice mẽdicatricem (meretricem nolui dicere) eam faciat. Id quod dolenter refero ſortem miſeratus amicæ vicinæq; vrbis. Super eo autem quod hîc cauetur in hac noſtra conſuetudine, vide Ioan. Gal. in ſuis arreſtis, quæſtio. 68.

Rochela.

§.18.

ESpays de Touarcoys & aillieurs ou les acqueſtz ſont au ſouruiuant du mary & femme a exploicter le tout, a uiage & moytie en proprieté: Si eux ou lung deulx font aucuns acqueſtz, ou ledict my denier ayt lieu, & lheritier du defunct faict ledict offre de my denier. Ce nõ obſtant le ſouruiuãt prendra a ſa uie la moytie dudict acqueſt par le benefice de la dicte couſtume, qui ueult que leſdictz acqueſtz ſoyent au ſouruiuant, pour exploicter moytie en ꝓprieté, & moytie par uſufruict: & laultre moytie aura celuy qui ſera receu a loffre dudict my denier.

DE TOVARCOYS ET AILLEVRS.

IDEM QVIDEM EST QVOD STATVITVR infrà titu. huius totius voluminis cõſuetudinum. 23. qui eſt huiuſmodi, lẽ mariage ſolu quelz droitz appartiennent au ſouruiuant des conioinctz. §. 7. qui quidem eſt. 294. totius eiuſdem volu. quem quidem. §. atque etiam. §. proximè præcedentem huius titu. declarat hic. §. nec mihi videtur indigere alia interpretatione.

§. 19.

ET ſemblablement eſt lon receu eu payant le my denier dedans lan, quant le mary & la femme durant leur mariage acquierent aucune rente charges ou ſeruitutes, qui eſtoyent deues ſur lun deulx parauant leur mariage, ou ſur leur heritaige. Mes ſi ce auroit eſté vẽdu par eulx, ou lun deulx duraut leurdict mariage, & par eulx ou lun deulx retraict durant icelluy, Lacqueſt ou retraict ne ſeroit pas cõmun, & ſeroit admorty des le retraict que leſdictz conioinctz ou lung deulx en auroyent faict. & nen pourroyent riens auoir ne demander lung deulx, ne ſes heritiers ſur lautre.

ACQVERENT AVCVNE RENTE. GLOS. 1.

Conſuetudines.

SIMILIS EST PROPEMODVM conſuetudo Senonenſibus capi. conſuetudinum eius. 173. & Trecenſibus capitu. 82. Et vide etiam conſuetudinem Parſienſium capitu. 119. & Cenomanenſium capit. 391. & ſequen. & Andegauenſium capitu. 286. quæ & de hoc quoque caſu loquuntur.

NE SEROIT PAS COMMVN. GLOSSA. 2.

Patrimoniũ vẽditum & redẽptum retineat ptiũ an retineat naturam patrimonii.

1 TANQVAM SCILICET patrimonium, quod primùm vẽdidi, poſteáque redemi, non ſit noua acquiſitio, ſed priſtinam retineat patrimonij naturam, contra tex. in. l. ſi à me. ff. ad leg. Falcid. vbi res recuperata non dicitur eſſe apud recuperantem eo iure, quo prius erat. Ex quo Barto. ibi infert ad quæſtionem de emphyteuta, qui rem venditam recuperauit, vt propter id non liberetur à pœna, in quam vendendo incurrit. De quo Bar. dicto (ne rem iam ſæpius actam agamus) latiſsimè diſſerit Alexand. ibi. ſed latiùs tamen Iaſon in. l. vlti. char. pe. verſic. vigeſimò quæro. C. de iure emphy. & omnes in. l. j. §. ſi rem. ff. depo. & in cap. j. tit. 1. quid iuris ſit ſi poſt ali. feud. vaſ. id recup. & Franc. Cur. ſenior. conſi. 64. antiquiſsima, ante fi. & Philip. Deci. con. 160. in cauſſa mo naſterij, colum. vlti. & aliquid dicemus infrà titu. ſequen. §. j. glo. 7. in verbo, ſeront preferez, nu mero. 19. ideóque in ſimili. & in fi. eiuſdem titu. in. 30. quæſtio.

Emphyteuta re cuperans remã ſe venditam an effugiat pœnã cõmiſſi. vide infra. iii. & iiii.

2 Sed quod diximus in princip. confirmat, quod in ſimili tradit Ioan. Fab. in. §. ſi cui fundus, Inſti. de legat. quòd ſtante conſuetudine, vt mulier habeat partem in quæſitis à viro conſtante matrimonio, cuiuſmodi eſt apud nos, Si vir habebat quædam feuda ſibi quæſita ante matrimonium, ideóque vxor nihil habebat in eis, & contingat vt conſtante matrimonio quædam conſolidentur cum iſtis feudis: vt quia redeunt ad ipſum maritum feudi dominum ex aliqua cauſſa, mulier debet habere partem in his rebus conſolidatis: quia cenſentur alia & alterius naturæ, quàm prius illud ius dominij, atque tanquam alia & per ſe ſunt indicanda, per text. ibi, & in. l. Meuius. §. fundo. ff. de lega. 2. de quo nos latiùs dicemus infrà. §. 32. nu. 72. quin & illud. & ſeq. Confirmátque & hanc partem, quod ab Alexãd. reſponſum eſt con. 28. in cauſſa & lite, col. j. lib. 5. per. d. l. ſi à me, & l. quidam in teſtamẽto, in prin. & l. rogo. ff. de fideicõ. liber. & quod ab Ang. ſcriptum eſt, in. l. quod dicitur, la. j. ſuper glo. vlti. ff. de impen. in re dot. fac.

Vxor an habeat partem in re conſolidatis cum feudo mariti.

3 Vnum tamen non omiſerim, quod ad eum caſum pertinet de emphyteuſi ſiue feudo alienato & redempto, vt ſcilicet procedat, etiam ſi res fuerit vendita cum pacto de reuendendo. nam & ſi vi huius pacti ea redimatur à venditore, tamen non tranſit in eum ipſo iure, ſicut tranſiret ex pacto legis commiſſoriæ, aut additionis in diẽ, ſed opus eſt retraditione, vt voluerunt Bart. & Angel. in. l. j. ad fi. ff. de donati. & in. l. hominem, de vſucapi. cum aliis multis concord. collectis ab Alexand. conſil. 10. videretur fortaſſe, lib. j. & Franciſ. Curtio Seniore conſil. 12. Lucius Titius. & dicemus etiam in titu. ſequen. qui eſt de retractu conuentionali. §. j. in verbo, ſeront preferez, numero. 12 ſunt igitur.

Quid ſi emphyteuta retrahat ex pacto appoſi to in cõtractu.

4 Verùm ſi huiuſmodi pactum reuendendi eſſet appoſitum in ipſo contractu venditionis, & vi illius res recuperaretur, non cenſenda eſſet noua acquiſitio, neque ex cauſſa noua facta, ſed rediret in ſuam ipſius primam & propriam naturam, ar. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret, ibi, ſed formæ ſuæ redditur. ff. de pactis. nec dicitur ea res fuiſſe tranſlata in priorem venditorem, ſed illi reddita, vt dicitur in. l. filio quem pater. ff. de liber. & poſthu. & in ſimili in. l. ſi tibi pecuniam. ff. ſi cer. pet. & in. l. cùm pater. §. hdei tuæ. ff. de lega. 2. & in. l. cùm quis. ff. de dot. præle. Et facit etiam. l. voluntatẽ. §. j. ff. quib. mod. pign. vel hypo. ſol. cùm dicitur, ſed in priſtinam cauſam res redit reſoluta venditione. Et quod ex ea voluerunt glo. Barto. Bald. Angel. & alij in. l. vlti. C. de remiſ. pigno. Et eſt in ſimili bonus text. in. l. peculium eſt. §. ſi ære alieno. ff. de pecul. vbi res peculiares dicuntur, licèt totum peculium ære alieno ſit exhauſtum, ideo ipſo ære alieno ſoluto, non eſt opus noua conceſsione. nam origo & prima cauſſa inſpicitur. l. qui id quod, in princip. ff. de dona. & l. 2. §. paruſque refert. ff. de priuil. credit. cum ſi. adductis à Hiero. Cagno. in repe. rubricæ. ff. de origi. iuris, colum. 5. verſicul. ferè igitur. Quibus adde & text. in. l. qui poſſeſsionem. ff. de vi & vi arma. vbi qui poſſeſsionem ſibi ereptam recuperat, in priſtinã cauſſam reuerti intelligendus eſt. & in. l. ſi mater. §. eandem. ff. de except. rei iudic. vbi res quæ poſtliminio redit, eadem res eſſe intelligitur. & in. l. ex hoc. §. ſi quis. ff. de ali. iudi. mut. cau. fac. vbi ſi quis alieniauerit, deinde receperit, non tenebitur eo edicto, quaſi ſcilicet alienaſſe non videatur. Et in. l. ſi marito, verſi. planè ſi fundum. ff. de fun. dota. ex quo facilè probatur rem alienatam & poſteà redemptam eodem iure cenſeri, atque priùs erat. & in. l. ſi poſſeſſor. §. ait ſenatus, in fi. ff. de peti. hæred. vbi res redhibita manet hæreditaria, vt priùs erat. Et quod per text. in. d. §. ſi ære alieno, reſpõdit Pau. Caſt. conſi. 176. videtur dicendum dictam Mariam, in fi. lib. j. de quo dicemus infrà. §. 32. glo. j. numero. 87. huius quoque.

De eadem re.

5 Et id quidem in ea ſpecie rei venditæ, & poſtea recuperatæ ex pacto de reuendẽdo in contractu venditionis appoſito, nõ admodũ obſcurè voluit Bar. in. l. in diẽ, verſi. tota die contingit. ff.

De eadem re.

de aqua

Universidad de Deusto
Biblioteca

Retractus an habeat locũ in rebus venditis & postea redẽptis, vti in patrimonio.

de aqua plu.arcen.& Bal.in.l.ab emptione,in princ.versic.ex hoc no.ff.de pactis. & expressissimè Philip.Deci.consi.53.placet mihi,col.2.& iterum consi.88. cuius superscriptio incipit, vadet statutũ,in.j.dubio,vbi hanc rem latè tractat,& respondet ad.d.l.si à me,ad leg.Falcidi.ex hocq; dicit,quòd statutum præferens consanguineos in emptione rerum patrimonialium habet locũ in huiusmodi rebus patrimonialibus venditis,& postea redemptis vi pacti redemptionis appositi in contractu venditionis?& idem Philip.Deci.con.238.proponitur quòd nobilis, col.vlti. versicu. quintò quæritur. & Hiero.Cagno.in repe.l.2.in.8.quæstio.C.de pactis inter empto.& vendito.& Chassene.in titu.des droictz appartenans à gens mariez.§.25.& iterum hoc titu.des retraictz.§.j.in verbo,ancien,versicu.idem etiam,& Ferro.in consuetu.Burdigal.hoc item tit. §.11.& iterum.§.23.rursúmque.§.27.Et est optimus text.in.l.sequitur.§.item Labeo.ff.de vsuc. vbi & Bar.hoc idem tenet respectu ipsius rei,licèt alio respectu dicat esse distinguendum,vt ibi per eũ.Et facit item quod scribit idem Bar.in.l.si mihi & Titio,ad fi.ff.de verbo.obliga.Et vide omnino quæ dicam infrà eo.titu.§.32.glo.j.numero.29.quid autem de fundo,& titu.sequen. de retractu conuentionali.§.j.in verbo,in limine contractus,quæ est glo.4.in prin.

§.20.

Sile mary acquiert durant le mariage de luy & de sa femme aulcune chose des parens & lignagiers de sadicte femme,le seigneur feodal nen peut demander sinon les ventes & honneurs, & non pas auoir la chose pac puissance de fief. Car autaut est comme si elle auoit esté vendue à ladicte femme.Et en cestuy cas auroyt lieu offre de my denier pareillement que dessus.

1 *An hæc consuetudo loquẽs de viro & vxore habeat locũ in aliis sociis. Consuetudo.*

Hic.§.erat antepe.huius titu.sed eum hîc collocauimus, quia de eadẽ re loquitur vt præcedentes,qui & ipsi loquuntur de conquæstibus factis à marito & vxore ex consanguineis alterutrius ipsorum,nec loquuntur de alijs sociis bonorũ mobilium & conquæstuum,cuiusmodi sunt vir & vxor, sicuti nec vlla extot consuetudinibus Galliæ quæ idem statuunt, quas tibi congessimus in.§.17. præter vnã Borboniorum cap.464.quę nuncupatim loquitur de aliis sociis,cósque in hac re æquiparat,vt scilicet in his locus sit retractui dimidij precij. Sed cùm nostra, vt iam diximus,de illis non loquatur,sed tantùm de viro & vxore, posset videri dubium, vtrùm si vnus horum extraneorum sociorum durante eorum societate acquirat à consanguineo alterius, poterit alter aut hæredes ipsius intra annum solutæ societatis rem illã retrahere pro parte alterius, restituendo dimidium precij venditionis, quemadmodum vir & vxor aut eorum hæredes possunt. In qua re primùm considerandа est ratio huius consuetudinis loquentis de viro & vxore tantùm,vt proinde sciamus an trahenda sit ad alios.Ratio autem ea est,vt res in ea familia conseruetur,ex qua exiit,vt diximus suprà in præfatione huius titu.non semel,& dicemus postea in §.26.glo.j.numero.38.quare autem.in idque statuit tempus anni à tempore venditionis & notificationis factæ apud acta,quod quidem tempus non potest currere viro & vxori durante eorum matrimonio,atque sic durante eorum societate:nam non posset vnus ab altero retrahere, quin & eidem acquireretur ob societatem,ideóque illi esset inutile & inefficax beneficium cõsuetudinis & retractus,cóque indebitè fraudaretur,nisi ei aut hæredibꝰ ipsius liceret soluto matrimonio,id est,finita societate rem retrahere.

2 *De eadem re.* *Eadem ratio omnes casus decidit.*

¶Ideóque non tam simili,quàm eadem ratione aliquando interrogatus respondi idem statutũ videri de aliis sociis,vt si durante societate aliquid ab eis aut eorum altero cõparatum sit à consanguineo vnius,locus sit retractui dimidij precij intra annum à finita societate. Nam quando in pluribus casibus eadem est ratio,ea decidit omnes casus, non quidem per extensionem: sed sicut genus comprehendit species,sic generalis ratio comprehendit diuersas species casuum emergentium, vt pulchrè voluerunt Pet.& Cy.in.l.iura non in singulas.ff. de legib.& in.l. quod verò contra rationem,eo.titu.& Bal.in.l.de quibus,eo.quoque titu.& in authen.post fratres,le. 2.C.de legi.hære.& in capit.quia.V.paulò ante fi.extrà de iudi.vbi dicit quòd quæ rationis nexus connexuit, dispositio iuris non separat: nec id quidem contingit per extensionem, sed veriùs per tacitam dispositionẽ eiusdem,vt sing.(inquit)no.in.l.his solis.C.de reuo. donati. Pet. Anc.consi.96.super dicto,col.j. Pau.Ca.con.83.præsens casus,col.2.lib.2. vbi id eleganter declarat,cum aliis multis concor.& similib.à me congestis suprà tit.omniũ huius volu.9.§.27.in glo.j.& in repe.l. si vnquam,in verbo,libertis,numero.37.quorum sententia.

3 *De eadem re.*

¶Propterea non videtur obstare,si quis dicat consuetudinem non esse extendendam ad alios casus: quia vt iam diximus, hęc non extensio est, sed interpretatio,aut potiùs declaratio huius consuetudinis, quæ de viro & vxore tantùm loquuta fuisse videtur,non tam restrictiuè, quàm exemplariter

exemplariter,vt loquitur Bal.in re omnino simili in.d.l.de quibus,col.11.vers.item no.quòd nõ dicitur,per.l.imperium.ff.de iurisditio. omni.iud. Et vt ibi etiã dicit,non dicitur extendi constitutio etiam odiosa,quando extenditur ex mente eiusdem constitutionis,per no.à Io.Andr.in cap.si postquã,de elect.lib.6.in nouella.Immo verò ibi est glo.ordi.ipsius Ioan.And. in verbo, mente.& est similis glo.in.c.j.in verbo,Italiæ,de tẽpo.ordi.eo.lib.6.Ratio autem legis est mens eiusdem,vt dicit Dy.in cap.vlt.ad fin.de regu.iur.lib.6.Cy.in.l.j.& ibi idem Bal.C.quę sit longa consuet.& Alberi.in.l.sed sciendum.ff.ad.l.Pompe.de parricid. cum aliis multis concord.à me collectis in duobus illis locis nuper citatis.Et illud dictum Bald.in.d.l.de quibus, eò magis annotandum est,quòd loquitur in materia odiosa,atque etiam pœnali, vt expendit Alexan.in.l. sororem,colum.vlti.C.de his quib.vt indig.Et quanquam ea ratio nostræ consuetudinis,quam suprà diximus,non est expressa,ea tamen cùm sola sit,habetur pro expressa, ab eáque possumus sumere argumenta à simili,à cõtrario,& alia huiusmodi,ac si expressa esset,ex sententia glos.quã omnes ibi & vbique sequuntur,in.l.quantuis.C.de fideicom.cum infinitis propè concor.à me latissimè cumulatis in.d.§.27.in.19.limitatione.

4 ¶Præterea hęc consuetudo censetur locuta fuisse de viro & vxore,ratione frequentioris vsus, quia scilicet vir & vxor semper,nisi aliud conuentum sit, sunt communes & socij omnium bonorum mobilium & acquæstuum immobilium,vel citra aliam conuentionem, sed ex sola vi & natura matrimonij,ex nostra consuetudine,vt cautum est infrà titu.24.qui est de communité de biens.§.1.qui est omnium huius volu.282.Ideo & ad alias species societatis trahenda est glo.in. l.2.in verbo,filio præcedente,post princ.ibi,sed hoc frequentiùs contingit.& ibi quoque Iason col.4.ff.de vulga.& pupil.& glo.in.l.si is qui.§.quod dicitur,in verbo,per partes.ff.de iure doti.& in.l.non impossibile.ff.de pactis,& in.l.3.in glos.j.ff.de publici.in rem acti.& in.l.in facto, in glo.2.in fi.ff.de condi.& demon.& in authen.cassa.C.de sacro.eccles.& in.l.j.C.de his qui ad eccles.confug.& in authen. immo.C.de actio.& obligat.& in.l.j.in verbo,sponsam.C.de rapto. quæ dicit text.ibi punientem virum rapientem mulierem, procedere & in muliere rapiente virum,licèt rarò eueniat,quasi scilicet text.ille tantùm de eo fuerit locutus, quod frequentiùs cõtingit,nec ad id tantùm sit restringendus.Et hinc potes intelligere hoc etiam procedere in pœnalibus & odiosis.& illam glo.sequuntur Alberi.Bald.& Angel.qui illam dicit sing.ibi,& idem Bal.in.l.raptores.C.de episco.& cleri.& in.l.si ita.ff.de iniust.testa. & in capi.causam matrimonij,ad fi.extrà de probat.vbi & illam dicit sing.& in.c.ex cõquęstione,col.2.ver.sequitur quarta,extrà de restit.spolia.& Collec.in.c.peruenit,de adul.Barb.in.l.scire debemus,col.2.& iterũ in leg.sciendum,colum.86.ff.de verbo.oblig.& in cle.j.char.6.in paruis,de electi.vbi illã quoque dicit singul.& in addi.Bald.in cap.j.colum.4.titul.quib.mod.feud.amit.& consi.6.scriptũ est,columna septima,versicu.& licèt iura,lib.j.& consi.64.scribitur,col.pen.versic.& si opponatur,eo.lib.j.Franc.Curti.Senior consi.11.statuto Parmensi,col.pen. Iason qui illam dicit no. in.l.non hæc,col.33.versi.6.adde.C.vnde legi.Hippo.Marsil.consil.85.post redditum consiliũ, col.3.versi.pro quibus etiam.

Ratio frequentioris vsus non restringit.

Etiã in pœnalibus & odiosis.

5 ¶Secundùm quam sententiã perhibent veteres historici vxorem Phutifaris Aegyptij conatam fuisse rapere Ioseph:Phœdram,Hippolitum:Anthiam,aut vt Homerus lib.6.Iliados Anteiam, aut vt alij vocant,Stoenoben,siue Stenobeam,Priti,aut vt alijs vocatur, Præti, aut vt Homero eo.lib.6.& Horatio lib.carminum.3.ode.7.Proeti Argiuorum regis vxorem, Bellorophontẽ: Gidicam,Comminium priuignum suum:Auroram,Clitum:aliam,cuius nomen nunc non succurrit,Perseum:Aliam denique nescio quam,diuam Eugeniam,habitum viri mentitam.vt dicere possis,licèt id rarò contingat,vt dicit.d.glos. contingere tamen aliquando,sicut etiam dicit Angel.in.d.l.j.vidisse se Florentiæ comburi fœminam,quæ iuuenem rapuerat.

Fœminæ quæ viros rapuerunt.

6 ¶Sunt & aliæ glo.præsertim iuris canonici,quæ & id astruunt quod diximus:casus frequẽtiores,qui in legibus aut statutis memorantur,alios non adeo vsitatos,in quibus tamen eadem ratio est,nõ excludere,videlicet in cap.diaconus,& ibi quoque Domi.27.distinct.& in procemio decreta.in verbo,Bononiæ. & in cap.2.in verbo,reus,de confes.lib.6.quam & Domi.ibi dicit singu.in suo casu.atque etiam Barb.in.l.qui ante calendas,colũ.8.ff.de verbo.oblig.& valde solennem idem Barb.con.8.vbi Christus,ad fi.lib.3.& multùm elegantem ipse Barb.con.67.illud afferam,col.6.lib.4.& aureis literis scribendam ille ipse con.6.scriptum est,col.7.libr.j.Itẽ glo.in cle.1.in verbo,præsidentes,in fi.de rescript.Ex qua Anto.Pet.Anca.Imo.& Barb.ibi,illud generale assumunt quod diximus,quòd cùm de vno fit mentio ratione frequentioris vsus, fit & ad alium extensio,licèt de eo non fiat mentio.& illam glo.facit singu.Alexã.in addi. Bart. in leg.j.ff.de verbo.signifi.Barb.d.con.6.col.7.lib.j.& con.26.sapienter scripsit,colũ.8.lib.2. & con.28.clementissimi,col.2.in fi.& sequenti.eo.lib.2.& cons.97.ciusdem initij, col.1.eo.lib. 2.& Franc.Curt.Senior.d.con.11.col.pen.& Iason in repe.l.admonendi,col.48.ff.de iureiur.

Iterum de frequentiori vsu.

7 ¶Nec desunt,qui præter eas glo.alias quasdem & etiam text.in eam sententiam allegant, videlicet glo.in.l.tale pactum.§.vlt.ff.de pactis,& in.l.imperator.ff.de statu homi.& in.l.si mater.§. hoc iure.ff.de excep.rei iudic.& in.l.j.C.de his qui ante aper.tabul.& in.l.j.C.de nili agger. nõrupen.Et tex.in.l.scire oportet.§.1.ff.de excu.tuto.Nã & eũ in id citat Barb.in repe.l. cũ acutissimi,colũ.22.C.de fideicõ.vbi eũ dicit aureũ.& in repe.rub.de reb.eccle.non ali.in.3.dubio,

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

col.eiusdem.4.quæ est totius illius repe.42.vers.tu pondera,sub nu.172.vbi dicit sing. & cons. 48.clementissimum,col.3.lib.4.Sed quantũ illæ glo.& tex.ad hoc faciant,cæteri videant: mihi nihil aut parum facere videntur,sed eius rei lectores admonere volui, vt omnibus satisfacerem.

8 ¶ Sunt quoque & aliorum doct.sententiæ huic rei adstipulantes,videlicet Iac.Ra.in.l.si minor, *De eadem re.* & ibi Angel.ff.de adulter.Iac.Bu.cons.10.viso puncto,colũ.2.And.Iser.& Marti.Laud.in cap. j.post prin.titu.Imper.Lotha.Eug.Pap.Bar.in.l.j.§.j.in.j.oppo.ff.ad Trebel. & in.d.l.si mater. §.hoc iure.ff.de excepti.rei iudica.Bald.in cap.à crapula,de vit.& honest. cleric. vbi dicit ideo ibi mentionem de aromatibus factam non fuisse,quia pauci vtuntur,licèt idem sit iudiciũ quod de vino ibi memorato.Anto.con.10.casus talis est quædam generosa,colum.3. versicu.ex quibus concludo.Cardi.Flor.in cap.plerique,in.1.no.extrà de pactis,& in alijs locis vti à recẽtioribus citatur,vbi tamen id non dicit.Aluar.& Cardi.Alexand.in cap.1.§.si quis rusticus, tit.de pace tenen.Alexand.consi.65.quoniam omne datum,ad fi.lib.6.quod repetitur consi.119.eod. lib.6.Barb.in.d.l.cùm acutissimi,char.7.colum.j.C.de fideicom.& in cap.ad nostram, colum. 2.extrà de empti.& vendi.& in repe.d.rub.de reb.eccle.non ali.vbi suprà. & in cap.vlt.colum. 2.versi.pondera etiam,extrà de solut.& consi.42.illud in medium,colum.2.lib.1.& consi.23.sapientissimus dixit,colum.5.& sequen.lib.2.& consi.26.sapienter,colum.8.nume.19.eod.lib.2. & cons.30.sacro, colum.2.versi.præterea,& multis sequen.eod.lib.2.& con.36.sapienter,colũ. 11.versi.item Bar.eo.lib.2.& consi.66.scribitur,col.2.eo.lib.2.& con.50.illud afferam,colum. antepe.eod.lib.3.& consi.59.à Ioue, principium,colum.6.versi.& si subtiliter,eo.lib.3.& con. 82.clementissimi,col.j.lib.4.& alijs locis suprà ex eo citatis.Iason cons.112.in primis, col.pen. vers.nam dum dicunt,lib.4.& con.166.procedendo,ad fi.eo.lib.4.& Bened.in repe.cap.Raynucius,in verbo,si absque liberis.l.2.numero.32.de testa.& Franc.Curti. Iunior consi.6.præsupponitur in ciuitate,col.3.&.4.Philip.Deci.in.d.authẽ.cassa,col.2.C.de sacro.eccles. Anto. Corset.in suis sing.in verbo,frequentia.& Rebuf.in repe.l.j.in glos. in verbo,in omnibus casibus,nume.3.C.de sentent.quæ pro eo quod inter.& in tracta.nominationum,in.5.quæsti.prin. nume.25.& seq.& Anto.Rube.con.92.viso statuto,in fi.

9 ¶ Et hanc quoque sententiam fulcire possumus testimonio sacrarum literarũ.In lege enim Mo- *De eadem re ex sacris literis* saica in Hebræo cautum erat in hunc modum.Sacrilegam ne patiaris viuere.& sic fœmina tantùm expressa.Hunc autem locum traducens diuus Hieronymus masculum in locum fœminæ substituit,in hæc verba.Maleficos ne patiaris viuere,vt scribitur Exod.22.& repetitur in decretis canonicis.§.hinc apparet.23.quæst.5.Ideo autem scriptura Hebræa de fœmina tantũ loquebatur,quoniam in hoc crimen longè esset,quàm mas propensior, propterea quæ etiam in ea res esset frequentior:sed diuus ipse Hieronymus intelligens idẽ sancitum videri in masculis,quod in fœminis,masculum quoque in sua traductione expresit.vt interpretes Bibliorum eo in loco scienter annotarunt,atque etiam diximus in nostris legibus connubialibus in.8.lege,versicul.ex verberibus, quo etiam loco docuimus fœminas huic crimini,quàm viros esse magis obnoxias. Sed & in eodem capi.ita cauetur.Viduæ & pupillo non nocebitis. quo etiam in loco interpretes asserunt eã legem & de alijs quoque intelligendam,sed eam tãtùm expresisse,quòd frequentiùs accidebat.Item Deutero.25.scribitur,non ligabis os bouis triturantis in area fruges tuas.Id quod Rabi Solomon cæterique interpretes intelligendum dicunt de omni animali in re victui nostro accommodata operanti, sed tantùm de boue expressum fuisse, quòd in eo id frequentiùs accidit.

10 ¶ Sed & Tullius id quoque comprobasse censetur,cùm scribit,in oratione pro Aulo Cecinna, *De eadem re ex oratoribus.* Vim enim multitudinis restitui voluerunt,non solùm conuocatæ multitudinis:sed quia plerũque,vbi multitudine opus est,homines cogi solent,ideo de coactis compositum interdictũ est: quod etiam si verbo differre videbitur,re tamen erit vnum:& omnibus in causis idem valebit, in quibus perspicitur vna eadémque causa æquitatis.Et paulò post.Quibus enim rebus plerũque vis fit,eiusmodi hæ res appellantur interdicto:si per alias res eadẽ facta vis est,ea tametsi verbis interdicti non concluditur,tamen sententia iuris atque authoritate retinetur. Quanta sit autẽ authoritas Tullij etiam in decidendis caussis forensibus,ex eo satis constat quòd nostri iurisconsulti illum non semel nuncupatim citauerunt illius omnino authoritate innitentes,vt in.l.Fulcinius.§.quid sit autem.ff.qui.ex caus.in poss.eat. & in.l.Cicero.ff.de pœnis.Is enim fuit iurisperitissimus,vt videre licet ex suis orationibus,præsertim pro P.Quintio.Aul.Cecinna,& Aulo Cluentio Habito,ex qua citatur in.d.l.Cicero.& ex multis quoque epistolis ad Trebatiũ illũ nostrum iurisconsultum,& ex tribus item illis libris de legibus,quibus scientissimè interpretatus est legem.12.tabularum,tametsi eius rei peritiam aliquando dissimulauerit.

11 ¶ Ideóque vt reuertamur,si quis aduersus hanc nostram sententiã illud opponat, omissum à sta- *Omissum à statuto vel cõsuetudine haberi pro omisso.* tuto vel consuetudine haberi pro omisso,cap.penult.extrà de iureiur.&.c.in nostra,de iniuri.& Bald. in.l.si plures,col.8.versi.iuxta prædicta formatur.C. de condit.inser.& in.l.si mater.C.de insti.& substi.vbi & ad hoc multa congerit.& con.452.statuto ciuitatis,in prin.lib.1.Signo.cõ. 98.in Lombardia,col.2.ver.ex quo arguitur.& Alex.qui adducit concord.con.13.circa primũ, col.5.versicu.benefacit,lib.3.Barb.consi.35.clementissimi,col.pen.lib.1.& consi.10.sapienter, col.antepe.lib.2.& consi.sequen.illud afferam,col.16.eo.lib.2.& Philip.Deci.consi.188.in casu proposito,

proposito,cum si.Idque semper procedit in dispositionibus stricti iuris. Petr. Anchar.consili. *Nisi sit omissum ratiõe rarioris vsus. Aut nisi sit simi leexpresso, aut nisi in vtroque sit eadẽ ratio.* j.pro isto,circa medium.Huic confestim respõdebo,id verum esse,nisi illud sit omissum ratione rarioris vsus,per supradicta.Aut etiã nisi omissum sit simile expresso,aut sit in vtroque eadẽ ratio,per ea quæ item suprà diximus,& præterea per.l.si extraneus.ff.de condi.ob.cau.&.l.vlti. §.vlti.ff.manda.&.l.si quis mihi bona,§.sed si mandaui,& ibi Bald.& recentiores. ff.de acquir. hæredit.glos.in.l.si cùm dotem,in princip.in verbo,mulieri,post princip.ff.solut.matri.& in.l. Gallus.§.& quid si tantùm,in verbo,emancipatus.ff.de libe.& posthu.Oldra.con.224.istę sunt allegationes,columna.8.versicul.nec obst.quod dicebatur.Bald.in.l.sed & si mors.ff.de donat. inter vir.& vxor.& in.c.inter corporalia,columna.j.de transla.prælato.per nota.in.l.vlti.C.de indict.viduit.& Signo.consil.14.super infrascriptis,colũ.vlti.per multa quæ illic allegat.Vel in hoc vltimo reclamante Pet.Anc.in con.245.duo prima,col.2.ver.contrarium,per tex.in.c.cui de non,de præben.lib.6.de quo vide quæ dicam infrà.§.36.gl.2.in verbo,notifiier au greffe,numero antepenultim.& sanè, & duobus sequent.

§. 21.

COmbien que le seigneur feodal puisse auoir par puissance de fief la chose de luy tenue,en payant le pris quelle a cousté:toutesuoyes si aucun lignagier du vendeur vient dedans lan du retraict, il sera preferé audict seigneur feodal. Et aussi sera lachapteur receu a tenir la chose,sil est lignagier du vendeur.

GLOSSA VNICA.

1 HOC VTIQVE VERVM EST ex constitutionibus feudorum,vt scilicet agnati præferantur domino in reuocatione feudi alienati.c.j.§.porrò,in fi.& ibi glo.Iac.Bel.Bald.Marti.Laud.& alij,titul.qualiter olim pot.feud.alie.glos.Andr. Iser.Iac.Bel.Bald.qui hanc op.dicit æquam,Marti.Laud.Aluaro.& Cardi.Alexand.in capitu.j. titul.de succes.feud.Ioan.Fab.in.§.j.Insti.de empt.& venditi.Aluar.& Marti.Laud.in.c.j.§.vlt. col.vlti.& ibi etiam Cardi.Alexand.colum.antepen.ti.quæ fuit pri.cau.bene.amit.Cardi. Alex. in.c.Ticius,col.pen.titul.si de feud.fue.contro.inter do.& agna.& Masuer.ti.de retractu.§.itẽ sciendum est,& iterum titul.de locat.§.item proximior. Iacob.à S.Geor.in tracta. feud.in verbo,qui quidem inuestiti præstiterunt iuramentum,col.18.ver.quæro nunc nunquid.Licèt Pe. Corne.huic.op.contradicat in.d.c.j.de succes.feud. *Agnati præferuntur domino in reuocatione feudi.*

2 ¶ Sed priorem op.secutæ sunt pleræque omnes Franciæ consuetudines,vt Parisienſis capitu. *Consuetudines de eare.* 183.& Meldensis capit.113.& sequent.& Melodunensis capit.33.&.157.& Senonensis capit.36. Trecensis cap.27.Victriacensis capit.38.& iterum capi.124.Ambianensis capit.96.Monstrolensis cap.76.Belquercensis capit.16.Carnutensis capit.71.& iterum capit.173.Aurelianensis capit.288.Turonensis titul.de retract cap.8.& seq.Cenomanensis capit. 360.& ca.400.Andegauensis cap.348.& iterum cap.390.Aruernensis titul.de emphiteoses & louages,capitul.15.& iterum titul.de retract.capit.item.15.vbi tamen est quædam exceptio.Borbonensis capit. 438. Blesensis cap.208.Engolismensis cap.70.Rochelensis cap.37.Bituricensis titul.de retract,cap. quinto.Burgundiensis eod.titulo,capite.10.Burdigalensis capite quinto. Sanctonensis capi.51. Normanensis.c.consuetudinum eius nationis.115.cuius titulus est, de querelle de fief vendu, non semel.Britonensis hoc eodem titul.§.9.Altimarchiensis.c.274.Marchiensis, ca.281.Auxerrensis,aut vt alij vocant,Altissiodorensis,cap.37.qui est.6.huius titu.Lorriensis in prefectura Montargij eodem titul.§.11.Laudensis & cæteri Viromandenses partis.3.tit.9.§.5.qui est totius illius partis.102.& seq.Valesiensis titul.j.§.15.& iterum titu.de retract.§.6.qui est omnium. 87.Siluanectensis,aut vt vulgò appellant,hoc quoque titul.§.5.Niuernensis hoc item titu.§.22. Vt vix aliam tam frequentem apud Gallos reperias. Tamen in Comitatu Burgundiæ aliter statuitur,titul.reachaptz.§.5.

3 ¶ De iure autem communi secus est in emphyteusi,vt voluerunt Guil.Cu.Ray.Forl.Alberic. *Secus in emphyteusi.* Bald.qui dicit not.& Angel.in.l.imperator.ff.de pactis.ijdem Guil.Ray.& Alber.in.l.ex facto, in princip.per illum textum.ff.de pecul.Nicol.Neapol.& Aluar.in.d.§.porrò.Baldus in trac. protomixeos,columna.2.versiculo,cùm venditur res, qui quidem omnes dicunt, quòd stante consuetudine,quæ concedit facultatem vicino aut consanguineo retrahendi rem venditam,dominus emphyteusis illis præfertur,si velit retrahere,ex.l.vltima.C.de iure emphy.per tex.in.l.si cùm dotem.§.vltimo. ff.soluto matrimonio. & dicta.l.ex facto.ff.de pecul.& quia etiam, vt dicunt, consuetudo generalis non vincit specialem, quin è contrario specialis generalem.l. legatorum.§.qui plures.ff.de legat.2.&.l.vxorem. §.fœliciſsimo.ff.de legat.3.&.l.sanctio. ff.de pœnis, cum similib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 ¶Et idem quoque tenet Alexand.consilio.27.viso themate,col.2.libr.6.& Franc.Aret.qui id
De eadem re. dicit not.in.l.si mihi & Titio,column.vlti.ff.de verbo.obligat.vbi tamen erranter loquitur in feudo.Gepola causarum ciuilium.45.& si in alijs,colum.2.Masuer.titul.de locat.§.item si emphyteuta Iason in.d.l.vltim.columna.4.in.3.not.versicul.ex hoc text.C.de iure emphy.vbi & hanc rationem adijcit:quoniam statutum & consuetudo recipit interpretationem à iure ciuili.l.2.C.de noxal.& cap.cùm dilectus,extrà de consuetudin. cum simili.Sed de iure communi præfertur dominus alijs quibuscunque,per.d.l.vltimã.ergo secundùm eam debet intelligi huiusmodi statutum,quæ etiam ratio affertur ab Aluar. in.d.capit. porrò,quem tamen Iason non citat.Et præterea respõdet ipse Aluaro.ibi.d.c.porrò,præferenti in suo casu agnatos domino, quia ibi vterque dominus & agnatus reperitur eo iure & cõsuetudine priuilegiatus.In emphyteusi autem dominus de iure communi id priuilegium consequitur,scilicet per. d.l.2.vnde statutum postea superueniens debet intelligi sine præiudicio domini iam priuilegiati,arg.l.rescripta.C.de precib.impera.offer.Et facit quod not.in.l.ex verbis.C.de donat.inter virum & vxorem,& quæ latè diximus suprà eodem titul.§.j.glos.14.quæ est in verbo,ou equipolens a vente, numero.93.& generale est vt lex.& iterum numero.104.& id quidem iure optimo. Et idem tenuit Ioan. Oldendorpius actionum classe quarta in actione emphyteutica, in practica illius actionis.

5 AT VNVM HIC NON omiserim.Id quod hìc statuitur,præferri consanguineum domino , idem quoque statutum fuisse suprà titul.omnium huius volumin.2.§.9.qui est omnium totius volum.22.nisi quòd hìc prętereà additum est,ipsum consanguineum præferri, non solùm quando res alteri fuit vendita , vt tunc scilicet ante dominum possit retrahere : sed & cùm ipse primo loco emit,vt possit retinere.quanquam & id in alio satis contentum potuit
Superfluitas et repetitio toleratur , cum res fit clarior. set videri ob eandem rationem. Tamen quia hìc clariùs & dilucidiù, id scriptum fuit, & alioqui poterat videri dubium,propter ea quæ scripsimus suprà eodem titul.§.11.glos.7.quæ est in verbo,il y sera receu pro rata,numer.2.sed & videbatur.Ideo ob id tolerabilior est ea superfluitas(si sic nominari debeat)quæ ex repetitione huius.§.oriri posset. Nam & aliàs sæpe toleratur superfluitas siue eiusdem rei repetitio,cùm fit,vt,quod antè dictum est,clariùs, apertiùs,diludidiùs enarretur,ex sententia glos.in.c.j.in verbo,& filio,& ibi Domi.& Philip. Franc. de sum. trint.lib.6.& alia glos.in.c.licèt canon,in glos.2.& ibi quoque Domi.& Philip. Franc.de electio.eodem libr.6.& idem Domi. capit.si papa, de priuil.eodem quoque libro.& in proœmio decretalium,& ibi post eum Felin.in fin.vbi & ad hoc allegat text.in c.super quæstionum,iũcto.c.cùm te,extrà de offic.delega.& idem Domi.in.c.erit autem,ad fi.4.di.Panor.in.c.certificari,coium,2.ver.sed quæro quid si,de sepult.& in capit.solitæ,in glossa tanquam,in fin. & ibi
Et cum aliquid additur. quoque Feli.col.3.versi.idem quando id quod erat,de maiorita.& obedi.& Philip.Deci.in.l.2.§.vltim.colum.vltim.ff.si cer.peta.& in.l.quæ dubitationis,post princ.ff.de regu.iur. & Anto. Burgun.in.c.cùm caussa,in princ.extrà de empt.& vendit.vbi & ad hoc citat.l.Gallus.§.nunc de lege.ff. de libe.& posthu.& ibi Fran.Are.qui tamen loquitur de repetitione cum aliqua additione, vt hìc etiam est,qui tamen alius est casus,in quo etiam excusatur repetitio,vt voluit gl. in.l.librorum,in princ.in verbo,quòd si in codicibus.ff.de lega.3.vbi glossi.dicit,repetit, vt addat.& glo.similis in.§.ius autem gentium,in prin.Insti.de iure natu.gen.& ciui.quæ dicit,repetit de iure gentium,vt aliquid addat.& Domi.in.c.si tibi absenti,col.5.super glo.j.per eam glo. de præben.lib.6.& Angel.Aret.in.§.j.col.j.Insti.de his qui sunt sui vel ali.iuris.Feli.in locis suprà allegatis,in quibus & alios plerosque modos excusandæ superfluitatis congerit,post ipsum Domi.in locis ab eo relatis.

6 ¶Quibus & Anto.Burgun.in.d.c.cum caussa, de empti. & vendi.alios quoque modos addit.
Et aliis quoque modis. qui quidem omnes sunt notandi,vt dicit ipse Feli.ad statuta prohibentia articulos superfluos. Ad eum tamen modum excusandæ siue tolerandæ superfluitatis,ab illis inter cæteros adductũ, cùm scilicet quid repetitur diuersis respectibus siue ob diuersos effectus,adde illis Philip.Fran. & Philip.Deci.in.c.significantibus,in princip.de appel.& Franc.Cur.Seniorem consil.78.do mina Francischina,col.antepen.versi.& si diceretur , vbi & ipse multos eius rei modos posuit, vt per eum videre poteris , ne hìc tam copiosè ab alijs acta , iterum agamus.quod nonnulli faciunt aliorum scriptis suos libros infarcientes.quod cùm aliquando cõquestus fuissem de Chasseneo,cui id vitium propemodum solenne est : is adeo molestè tulit, vt in me nescio quem Ennellanum hostiliter armauerit.sed de his aliàs.

7. ¶Verùm illis omnibus addere potes alium modum , quem nobis suppeditat textus in.l.item
De eadem re apud Labeonem.§.ait prætor ne quid.ff.de iniur.videlicet cùm post generalẽ clausulam eadem res specialiter annectitur. Ea enim quæ notabiliter fiunt , nisi specialiter notentur,videntur quasi neglecta.& ibi glossi.adducit concord. quos ibi videre poteris. Sed & hoc in loco in mentem venit veteris illius prouerbij. δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν, Id est, bis & ter quod pulchrum est.quod adeo Platoni placuit,vt non sit contentus semel atque iterum aduocasse.illius
Bis & ter quæ pulchra sunt. enim meminit in Philebo , rursumque in Gorgia ,atque etiam in libro postremo de Legibus. Et ei quidem mirè concinit quod apud nos scriptum est in.l.prima. §.supradictis igitur. C. de emendat.

de emẽdat.Insti.Codi.in hæc verba. Nemini venit in dubium , quod repetita lectio probauit, hoc esse validum satisque formosum. Sed & ad primum casum vide text. in.l.j.§.sed sciendum. versiculo, vitiúmque. ff.de ędili. edict. vbi scribitur ędiles tollendæ dubitatiouis gratia , bis κατὰ τοῦ αὐτοῦ idem dixisse,ne qua scilicet dubitatio superesset. Vide etiam glo.in. c.non existimemus,in verbo,quia non discernimus , & ibi Archi.13.quæstio.2.& in.l.certi condictio, in princip.in glossi.2.ff.si cert.pet.& Specul.tit.de procurato.§.hoc autem,ver.sed oppone.& Panor.in sua disputa.incip.stante statuto,char.vlt.column.2.Nec ommittendum quod scribit Ioan. And.post Hosti.in.c.nimis iniqua,ad fin.de excess.præla.verba in instrumentis non posse nimis specificari ad tollẽdam dubitationem, & sophisticam interpretationem.& post eos Philip. Deci.consi.11.quoniam,col.9.versi.allegata.

§. 22.

ET si ledict seigneur est acertené du pris par lettres & serment dudict achapteur, & ledict seigneur ne uiegne payer ledict pris dedans huyt iours. Il en est forcloulx aussi bien que seroit le lignagier, s'il ne ueult monstrer le pris estre moindre comme dict est.

PAR LETTRES. GLOS. 1.

1 DEST, VT EMPTOR OSTENDAT domino instrumentum emptionis,esque legendum præbeat,si id petat dominus, iuxta ea,quæ latè diximus suprà hoc eodem tit.§.j.in glos.10.in verbo,dedans lan, in.18.q.& iterum in.§.2.eiusdẽ titu.in glo.j.ibi enim est eadem propè consuetudo,illícque reperies,quid dicendum sit,si nullum instrumentum de emptione confectum sit, & alia multa ad hunc locum pertinẽtia.
Emptor feudi debet domino ostẽdere instrumẽtum emptionis.

DEDANS HVYT IOVRS. GLOS.2.

2 DE IVRE COMMVNI in emphyteusi duo menses huic rei præstituti sunt:in feudo autem annus,vt de primo tex.est in.l.vlti.C.de iure emphyt.De secundo autem in.c.j.§.porrò,titul.quali.olim feud.ali.po.Hanc autem consuetudinem intelligas secundùm aliam,quæ est suprà titul.2.§.3.qui est omnium huius volumin.16.vt scilicet dominus ipse transacto hoc octo dierum tempore,nõ possit amplius rem ipsam ad se aduocare restituto precio iure feudi,non tamen priuatur suis laudimijs.Quod autem postea dicitur in nostra consuetudine,Sil ne veult monstrer,&c.intellige omnino secundùm.§.4.suprà eod.tit.& quæ ibi diximus in glo.2.&.3.
Quod tempus hac in re de iure communi sĩa tuitur.

§. 23.

ET si le lignagier ne ueult retraire le tout,il ne sera pas receu,s'il ne paye le pris. Mais le seigneur du fief sera receu pour la partie,qui sera tenue de luy en fief.

IL NE SERA PAS RECEV. GLO.1.

1 HOC IDEM STATVIT consuetudo Meldensium. c.cõsuetudinum eius gentis.104.quod posteà declarat.c.seq.& Aurelianensium.c.305.quod est.30.huius tit.de retraict,& Victriacensium.c.129.& Turonẽsium hoc eodem ti. de retraict. c.23.Borbonicnsium.c.349.Burdigalensium.c.30.qui est.27. huius titul.in fi. Sanctonensiũ. c.53. Niuernensium hoc quoque titul. §. 27. Nullámque scio quæ contrarium statuerit,prętерquam Britonum.c.51.antiquarum consuetudinum,& reformatarum,hoc eodẽ tit. §.11.& seq.& Comitatus Burgundiæ ti.reachaptz.§.9.Idque quod hìc statuitur,dicit procedere de iure communi Masuer.titul.de retractu.§.item vna vel pluribus.& Boher.hoc eod.tit.§.5. col.2.versi.sed nunquid si plura. Pyrrhus in.d.cap.30.tit.de retractu consuetudinum Aurelianensium.Ioan.Montolo.in promptuario vtriusque iuris,tomo.j.in verbo, redimere,versiculo. 2.in verbo,habebit licentiam.& Ferro. in.d.c.27.huius titul.atque, etiam.c.2.eiusdem titul. Et id quidem æquum est : nam emptor aliàs non erat verisimiliter empturus,quàm si tota apud se maneret , aut tota redimeretur , vt posteà dicemus. Et id quidem comprobat.l.quod autem.§. vltim.&.l.sequens,&.l.quòd si vno.ff.de in diem adictio.quibus cauetur,quòd si plures diner-
Cõsuetudines. An proximus posſit retrahere partem rei venditarum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sis precijs rem communem pro sua quisque parte vendiderint sub pacto addictionis in diem, si duo alteri addixerint, vnus addictionem eam nō admiserit, huius pars priori emptori empta manebit. Et per illum tex. in dicta. l. quòd si vno, respondit Baldus consilio trigesimo secundo, prę-supponitur in facto, libr. 2. & iterum consil. 34. in caussa ista allegantur, versicul. sed videndum, eodem libro. 2. quòd venditio plurium rerum facta vno precio non potest ratificari, quantùm ad vnam rem tantùm, sed debet in totum ratificari: nam non vnam rem (inquit) erat empturus.

2 ¶ Et huc quoque spectant alij tex. videlicet in. l. cùm eiusdem, & in l. ædiles aiunt. §. vltimo, &. l. *De eadem re.* si plura, &. l. Labeo, quæ est penult. §. idem ait. ff. de ædil. edict. vbi si plura mancipia vno precio fuerint vendita, & vnum eorum fuerit morbosum, omnia redhibentur: nec cogitur emptor non morbosa retinere pro rata precij. Id quod etiam ex illis legibus tradit Bald. in. l. si prædium, columna. 2. versicul. sed pone duas. C. de ædilit. actio. & Roman. consili. 396. in casu propositæ consultationis, columna. j. De quo tamen vide Signo. consil. 52. super prima, in princip. Huius autem rei authoritate suffulti Richar. Mal. Oldra. & post eos ipse Bald. in. d. l. cùm eiusdem, dixerunt, quòd qui plures res accepit in emphyteusim simul ac eodem contextu, & pro vna omnium pensione, si malè versetur in vna ex ijs, cadit omnibus, etiam in quibus nō est malè versatus. quo d & voluit idem Bald. in. l. æde, columna vltim. versicul. sed quid si ex pluribus, & ibi quoque non obscurè Alberi. columna penult. C. loca. dum Bald. ipse dicit in hac re distinguendum, vt in redhibitoria, per. d. l. si plura. & Alexand. consil. 118. in casu de quo quæritur, columna. j. lib. 5. & Barb. qui tex. in. d. l. cùm eiusdem, dicit omnium stupore dignum, in. l. 4. §. Cato, columna. 23. versicul. & adduco tex. ff. de verbo. oblig. & iterum in. l. scire debemus, columna. 6. versicul. ego vidi dubitari, eo. titul. quibus locis ita dicit se consuluisse, sicuti ipse fecit, consil. 36. sapienter scripsit, colum. 6. versicu. sed circa hunc articulum, & multis seq. lib. 2. & Iason in. l. si ita quis promiserit. §. calege, colum. vlti. ff. eo. ti. & Pyrrhus in commentarijs consuetudinum Aurelianensium, vbi suprà. Vide tamen quæ dicam infrà in hac eadem. glos. versic. 25. tertiò intellige, & seq.

3 ¶ Facit & text. in. l. si quis aliam. ff. de solutio. vbi si res in solutum data fuerit pro parte euicta, *De eadem re.* aut ex duobus fundis alter euictus sit, remanet integra obligatio: quia creditor eas res non accepisset, nisi pro solido eius fieret. De quo & tu vide. l. cùm plures. ff. de euictio. Facit item tex. in. l. si duos. ff. de contrahē. empti. vbi si duos quis seruos emerit pariter vno precio, quorum alter ante traditionem mortuus fuerit, in vno quidem non constat emptio: quia vt dicit glos. ibi, fortè non erat empturus, nisi vtrunque simul. & ibi sequitur Alberi. Et eius. l. arg. respondit Imo. consil. 39. visis ac ponderatis, conductorem plurium rerum vno precio siue vna pēsione pro omnibus, posse resilire à conductione omnium, propter vnam earum, qua frui non potest: quia reperta fuisset esse cuiuspiam monasterij. Sed & illo text. subnixi Iacob. Ra. & Cyn. in. l. si mihi & Titio, & ibi quoque Alexand. qui illum text. dicit not. columna. j. ff. de verbo. oblig. dicunt post glos. ibi, in verbo, non augeat, quòd ideo in. l. fundus ille. ff. de contrah. empti. est locus iuri accrescendi. quia verisimiliter venditor non erat partem venditurus, quod & dicit glossa in. d. l. fundus ille.

4 ¶ Et his quoque concinit textus in. l. fistulas. §. qui fundum. ff. de contra. emptio. vbi qui fun- *De eadem re.* dum ea lege emerit, vt soluto precio ci traderetur, si decesserit relictis duobus hæredibus, non potest vnus soluendo partem precij agere ex empto. & ibi reddit rationem Barth. ex. d. l. si quis aliam: quia scilicet venditor non nisi totum alienasset. & sequitur Alexand. consil. 76. visis dubitationibus, colum. 4. versicul. pro ista parte, lib. 5, Et illius text. auhoritate dicit ipse Barthol. in. d. l. scire debemus, in princip. circa medium, versicu. quæro cuius vtilitatis. ff. de verborum obligatio. quòd vbi tractatur de resolutione contractus, tunc vēditio plurium rerum facta vno precio censetur esse venditio. ideóque ob vnam rem resoluitur contractus & in alia. & sequitur Iason ibi. & Alexand. consil. 178. viso processu, colum. 2. versicul. alio principali fundamento, libr. 7. & Francis. Aret. qui declarat, quomodo id intelligatur, con. 129. consultissime domine Collate, licèt, colum. j. Sed & per illum text. dicit Paul. Cast. in. l. Iulianus. §. offerri, post princip. ff. de acti. empti. quòd si vnus ex hæredibus emptoris offert partem precij ipsum tangentem, non consequitur partem rei inuito creditore.

5 ¶ Sed & eodem respicit tex. in. l. tutor. §. curator. ff. de minor. vbi si procurator adolescentium *De eadem re.* prædia communia sibi & ijs quorum curam administrat, vendidit, catenus rescinditur venditio, quatenus adolescentium pro parte fundus communis fuit, nisi emptor à toto cōtractu velit discedi, quòd partem empturus non esset. Et in. l. si id quod. §. si ex decem. ff. de donat. inter virum & vxorem, vbi si ex decem donatis vxori à viro ipsa vxor seruos duos emerit, & eorum alter sit mortuus, alter decem dignus sit: interest vtrùm vno precio venierint, an diuersis: si vno, tota domus petenda: si diuersis, hoc solùm petendum, quanti emptus sit, qui supereſt. Et in. l. si libertus. §. si quis plures. ff. de iure patron. & in. l. & si vno, & quod ibi nota. Bartholus. ff. de acti. empt. & in. l. quòd si nolit. §. Marcellus, &. §. sequent. &. §. si venditori. ff. de ædili. edict. Et facit etiam textus in. l. qui pignori. ff. de pigno. vbi qui pignori plures res ac cepit

cepit, non cogitur vnam rem liberare, nisi vniuerso debito soluto.

6 ¶ In hanc quoque sententiam facit, quod à Barthol. responsum est, consilio. 195. Angelotus, *De eadem re.* quòd si quid detur à duobus in solutum creditori, cum pacto de reuendendo intra certum tem- *Datio in solutū* pus, vnus illorum non poterit pro parte redimere: quia non est verisimile, quòd vnam partem *à duob⁹ facta,* voluisset emere, vel retinere sine alia. & allegat quædam ex dictis iuribus, & hanc quoque ratio- *an posit ab al-* nem, quæ huc optimè quadrat. nam quando conditio siue facultas, quæ consistit in faciendo *tero redimi.* simpliciter, vel mixtim in dando & faciendo, ponitur etiam in persona duorum, tunc non potest impleri per vnum eorum pro parte. l. si ita fuerit, in princip. &. §. quæstio. ff. de manu. testa. *Facultas retrę* & nota. in. l. si plures. C. de condi. inser. Sed hæc facultas redimendi siue retrahendi consistit in *hendi cōsistit in* dando & faciendo. l. consilio, & ibi nota. ff. de curat. furi. & nota. glos. in. l. certi condictio. ff. si *dando & faciē* cert. petat. Nec obstat (inquit). l. legatum. §. vltimo, &. l. penultim §. primo. ff. de conditio. & de- *do.* monstra. quia illæ loquuntur in conditionibus in merè dando consistentibus, hic autem in dando & faciendo. Sed & illæ loquuntur in legatis, vbi fauorabilis fit interpretatio pro legatario contra hæredem scriptum, qui certat de lucro, vt regulariter fit in testamētis. Hìc autem loquimur in contractibus, in quibus interest contrahentis, ne pars tantùm apud se maneat. Hæres verò, siue totum siue pars apud eum maneat, semper lucratur, argumen. pro ea ratione. d. l. fundus ille, & quod ibi not. ff. de contra. empti. & alia quoque addit ipse Bar. huc pertinentia, quæ quisque videre poterit.

7 ¶ Et de hoc ipsius con. meminit ipsemet Bartho. in. l. cui vsusfructus. ff. de vsufruct. lega. vbi & *De eadem re.* idem voluit, & ibi quoque Lancel. Deci. & iterum quoque idem Barthol. in. d. l. si quis aliam, in fin. & ibi etiam Angel. & Paul. Cast. post princip. ff. de solut. Bald. in. l. 2. ad fin. & ibi Hiero. Cagno. in. 14. quæstio. C. de pact. inter empto. & vendito. & idem Bald. consil. 384. duo sunt, col. 2. lib. j. &. d. consil. 32. lib. 2. vbi præterea adducit duas rationes satis efficaces. Prior hæc est, quia si aliud diceretur, quis inuitus compelleretur ad cōmunionem, quæ immensas contentiones parit. l. in re communi. ff. de seruit. rusti. prædio. de qua re vide quæ dicam infrà numero. 14. sed vt ad alias. Altera ratio Bald. est quia pluris valet, plurisque emitur totum in toto, quàm pars respectu rei. l. Mæuius. §. in fundo. ff. de legat. 2. de qua etiam ratione dicemus plenius dicto numero decimoquarto.

8 ¶ Idem quoque voluit ipse Bald. d. consilio. 34. codem lib. 2. dum allegat Barthol. vbi suprà. at- *De eadem re.* que etiam Rapha. & Ioan. Por. in. d. l. si mihi & Titio. ff. de verbo. obligation. idem Rapha. in. l. cui fundus. ff. de conditio. & demonstra. & Paul. Cast. consilio. 221. in hoc passu duo sunt, ad fin. lib. j. Ioan. Plat. in. l. vltim. versicul. quid autem si quis emit. C. de agri. & mancip. libro. 11. & Alexand. consil. 143. viso statuto Mediolanensi, libro. 7. Francis. Capilistra Padua. in. l. j. in fi. C. quādo non petentium part. Socinus consili. 200. quoniam ex forma, columna penultim. versiculo, secundò dicitur, libro. 2. quod iterum repetitur consilio. 125. libro. 4. & idem Socin. consilio. 16. anno domini, ferme vbique, libro. 4. vbi dicit, quòd clara est conclusio, contra quam non reperit aliquem scribentium tenere. & Fabianus in tracta. de emptione & venditio. in. 2. quæstio. 7. quæstio. princip. & Iason qui & ita dicit ōmnes tenere, in. l. stipulationes non diuiduntur, columna. 12. versicul. expedita theorica. ff. de verborum obligat. Philip. Deci. in. l. eius qui. §. quas verò, columna. j. in. 5. not. ff. si cert. peta. Andre. Alciat. qui & hanc dicit esse communem opinio. in. l. 4. §. Cato, columna. 18. versicul. ex istis infertur, & ibi quoque Anton. Rub. ff. eodem titul. idem Alcia. in. l. si creditores, columna. 3. versicul. sed quid in hac quæstione. C. de pactis. & ipse Anto. Rub. consilio. 90. viso casu. Stepha. Bertran. consilio. 41. licèt contractus, libr. 3. Chasse. in commentarijs consuetudinum Burgundiæ titulo de rentes vendues à rachapt. §. primo, in. 4. quæstio. Ioan. Monto. in promptua. vtriusque iuris, vbi suprà citauimus, numero primo huius glossæ.

9 ¶ Et certè nullos reperi, qui contrarium assererent, si me non prorsus fallat memoria, præter *De eadem re.* Obertum Cremo. doctorē antiquum in. l. si legato. §. si Stichus. ff. de manu. test. & Firmi. qui illum citat & sequitur in suo illo vberrimo repertorio, in verbo, emptor retrouendens, versicu. 3. vbi ita dicit se cōsuluisse Senis in ardua quæst. & iterum in verbo, obligatus, ver. 125. Sed quid ij facerent aduersus tot legum proceres, & eos quidem tot armis rationum & legum munitos, ex quibus aliquot suprà adduximus, & paulò pòst quoque afferemus. Tu tamen vide quæ dicā infrà tit. seq. qui est de retractu conuentionali. §. j. in glo. 6. quæ est super verbo, ou ses heritiers, numero. 30. sed vt iterum. & Franc. Aret. d. con. 129. consultissime domine, colū. j. & Iaso. in. l. si duo patroni. ff. de iureiur.

10 ¶ Præcedentibus quoque adstipulatur, quod Bald. ex facto interrogatus respondit consil. 475. *De eadem re.* ad euidentiam, columna. 2. versicul. quia quæstio nostra, lib. j. quòd cùm locatio siue emphyteu- *Locatio in lon-* sis rei ecclesiæ possit fieri ad nouem annos tantùm, per not. in capitul. vltim. extrà ne præla. vi- *gi⁹ permisso fa* ces suas. Et si facta sit ad prolixius tempus, vicietur: quod est suprà eosdem nouem annos tan- *cta an in totū* tùm. l. sancimus. C. de donatio. Tamen id debet intelligi, si ea locatio ita facta fuerit, vt pro *vicietur.* singulis annis certa pensio soluatur: secus si pro omnibus simul vna tantùm pensio solui debet: quia tunc propter vnitatem precij eius contractus, diuidi non potest, totúmque viciatur, per dictā. l. cùm plura. ff. de ædili. edict. Quin sunt qui dicunt etiam in illo priore

Universidad de Deusto
Biblioteca

casu Bald.eam locationem siue emphyteusim non valere aduſque notem annos, ob id quòd eccleſia poſſet d...ere ſe non fuiſſe conceſſuram, niſi ad totum tempus in conceſsione comprehenſum, arg.d.l... quis aliam.&.d.l.cùm eiuſdem. Ita enim voluit hac ipſa ratione Bar. con.159. viſa quadam conſtitutione, in.4.eodémque vlti.dubio.& Lapus alle.80.quæris cùm locatio. & Alex.con.17.viſo inſtrumento, col.3.verſi.nec etiam ſi diceretur, li.4.vbi & alios citat, qui ſunt eiuſdem ſententiæ, alijs tamen rationibus moti. De quo tamen vide pleniſsimè apud Cardi. Alexand.in.c.j.in prin.col.penul.ver.ſed ſtat punctus, titul.qui feud.dar.poſſ.& Philip.Deci.in authen.qui rem, colum.vlti.C.de ſacro.eccle.vbi plurimos allegat in vtranque partem, ſed hîc tantùm dicere volui, quod ad hunc locum pertinet, & aliquid quoque dicemus infrà titu.ſequen.in fi.num.142.& id quidem,& ſeq.

11 ¶Hoc quoque ſpectat quod ſcriptum eſt à Raph.Co.conſil.41.ad primum quæſitum, verſi.ad
De eadem re. ſecundum reſpondetur,& rurſum paulò ante fi.quòd vnus cẽſetur contractus eſſe, ſiue ſuper vna re, ſiue ſuper pluribus contrahatur, quando eſt vnica quãtitas expreſſa, per.d.l.cùm eiuſdem, de ædili.edict. Ideóque (inquit) non poteſt is, cui conceſſæ ſunt plures res in emphyteuſim pro vna penſione, ſoluere partem penſionis pro rata vnius rei, & pro alijs non ſoluere. Et à Corne. conſil.38.viſo libello, col.3.verſi.& inſuper, lib.3.quòd ſi tibi dedi mandatũ de permutando fundum Titianum, aut eius partem dimidiam cum fundo Semproniano, aut eius parte dimidia, & tu permutaſti fundum illum Titianum cum dimidia fundi Semproniani, & cum fundo Seiano, non valet iſta permutatio, etiam quantùm ad dimidium fundi Semproniani, de quo habebas mãdatum, per.d.l.quòd ſi vno &.d.l.cùm eiuſdem.

12 ¶Et vt generatim confuſimque alia tibi congeram. Facit ad ſupradicta quod ſcribit Barthol.in
De eadem re. ſua diſputatione incip.publicanus, column.j.verſicul.quintò probatur. Alberi.in.l. patri. §.j.in fi.ff.de minori. Bald.conſil.44.iſte dominus Chriſtophorus, columna.2.verſicu. ſecundò quia non poteſt, libr.2. Alexand.conſil.76.viſis dubitationibus, column.4.in.3.dubio, lib.5.& con. 178.viſo proceſſu, columna.2.ad fi.& iterum column.vltim.verſicul.non obſtat etiam, libr.7.& Corne.conſil.125.viſo puncto, column.vltim.verſicul.& ſic,& ſequen.lib.j.& conſil.51. licèt in hac, col.2.in litera.F.lib.2.Soci.conſil.82.in cauſſa & lite, column. vlti.lib.3.& Philip.Deci.in d.authen.qui rem, in fin.C.de ſacro.eccleſ.& conſi.14.cuius ſuperſcriptio incipit, vtrùm valeat aditio, colum.j.verſicul.comprobatur etiam. Et priuatim ad id quod dictum eſt de pluribus rebus venditis vno precio, vt vna cenſeri debeant, facit text.in.l.prædijs.§.Titio,&.§. balneas, & iterum.§.vlti.ff.de lega.3.

13 ¶Et hæc quidem his rationibus fulciuntur. Nam obligatio de reuendẽdo continet rem tradi-
Rationes præcedentium. per tex.in.l.j.&.l.ex empto, in prin.ff.de acti.empti.&.l.ſi traditio.C.eo.&.l.in conuentionalibus, in fin.ff.de verbo.obligationi. Rem autem tradi eſt indiuiduum.d.l.ſtipulationes non diuiduntur, in princi.eo.tit.de verbo.obligationi. quia etiam facta, cuiuſmodi eſt reuendere.l.conſil. §.vlti.ff.de curat.furi.&.l.qui quadraginta.ff.ad leg.Falcid.&.l.2.§.item ſi in facto.& iterum.l. 4.§.Cato.ff.de verborum obligationi.& glo.in.d.l.certi condictio, in glo.magna.ff.ſi cert.pet. Bartolus in.l.vxorem.§.agri plagam.ff.de legatis.3.& in.d.l.cui vſusfructus. ff.de vſufructu.leg. vbi loquitur de hoc noſtro pacto. Baldus in.l.ex hoc iure.ff.de iuſtitia & iure.& Albericus in.l. vſus, in principio.ff.de vſu & habitat.& docto.vbique. Igitur facta, vt repetam, ſunt indiuidua. l.fideicommiſſa.§.penultimo.ff.de legat.3.&.l.ſi is qui.§.primo.ff.ad legem Falcidiam,&.l.ſi ita fuerit.ff.de manu.teſtament.& nota.in dict.§.Cato,& in dicta.l. ſtipulationes non diuiduntur. Et quòd obligatio rem tradi ſit indiuidua, tam quò ad ſolutionem, quàm quò ad obligationẽ, tenuit expreſsim Barthol.in.l.ſi vt certo.§.ſi duobus, columna.3.verſiculo, item op. duo rei.ff. commo.& in.d.l.ſtipulationes, quibus locis id probat multis rationibus, quas videre poteris. Tu tamen ad hanc rationem vide Fran.Areti.con.6.viſo inſtrumento diuiſionis.& Soci.d.cõſ. 16.anno domini, lib.4.qui affatim tractant, an emptor qui promiſit reuendere, teneatur ad tradendum,& dicemus alicubi in ſequen.titul.

14 ¶Sed vt ad alias rationes tranſeamus, non eſt tanta vtilitas & æſtimatio rei in parte reſpectu ip-
Aliæ rationes. ſius partis, quanta in toto reſpectu totius. d.l.ſi quis aliam.ff. de ſolutio.&.d.l.fundus ille, cum glo.ff.de contra.empti.&.l.Mæuius.ff.fami.herciſ.&.l.ſi quis id quod, in fin.ff.de in diem addicti.&.d.l.Mæuius.§.in fundo.ff.de legat.2.& gloſſ.in.l.j.in verbo.partis, & ibi etiam Saly.in. 5.not.C.com.diuid.Bartol.in.l.vxorem.§.agri plagam, in fin.ff.de legat.3. Bald.in.l.filium quẽ, columna.6.verſicul.ex qua lectura habes,& apertiùs columna.9.verſicul. vlteriùs quæritur.C. fami.herciſ.& d.conſil.384.lib.primo. Præſertim cùm præter intentionem emptoris incideret in communionem, ad quam nemo inuitus compellitur.l.ſi non ſortem.§.ſi centum.ff.de condic.indebit. Ea enim multa affert incommoda & difficultates.l.pater.§.dulciſſimis.& ibi doc. ff.de lega.2.&.l.in re communi,& ibi Bal. & Floria.ff. de ſeruitu.vrban. prædi. &.l. ſancimus. §.ne autem.C.de donatio.&.l.qui neque, in fin.ff. de rebus eor. cum alijs multis concord.à me traditis infrà titu.24.qui eſt de douaires. §.3.qui eſt.305. omnium noſtrarum conſuetudinum. Vnde & venditio partis multa etiam adducit incommoda, dicit Bald.in.l.j.§.in primo, colum. 3.verſic.extrà quæro.C.de cadu.tollen.per.d.§.ſi centum.&.l.2.C.quan. & quibus quarta pars, libro.10.

¶Et

15 ¶Et hac ratione dicit Bald.vbi ſuprà vnum huic loco maximè accommodatum, quòd ſcilicet *De eadem re.*
in contractu venditionis eſt locus iuri accreſcendi.d.l.l.fundus ille, ſecus in cæteris contractibus.d.l.ſi mihi & Titio.ff.de verborum obligatio. vt ſcilicet vterque & emptor & venditor maneat indemnis: quia veriſimiliter neuter erat partem venditurus & empturus, cùm partis vendi tio non minima habeat incommoda: per dicta iura. Id quod etiam ante eum voluit gloſſa in.d.l. fundus ille. Hanc autem rationem ita confirma, quòd cùm non ſit tanta vtilitas in parte reſpectu partis, quanta in toto reſpectu totius, vt diximus, ſequitur & ex hoc capite, id indiuiduum eſſe.l.j.§.ſi pecuniam,& ibi Bar.ff.depoſit. idem Bart.in.d.§.Cato.& in.d.l.ſtipulationes non diuiduntur, in.3.quæſtione, per.l.in executione, verſicu.2.ad opus, eo.tit.de verborum obligatio. & Bald.in.d.l.ſi plures.C.de condit.inſer.& Io.Berbe.in viat.iuris, tit. de loca.char.5. verſicul. ſolet & quæri.

16 ¶Reſtant aliæ duæ rationes, quæ mihi non viſæ ſunt omittendæ. Vna hæc eſt, quòd cùm vna *De eadem re.*
res aut plures vno precio emptæ ſunt, non debet precium particulari ſolutione diuidi.l.planè. ff.fami.herciſ.& no.in.l.quidam exiſtimauerunt.ff.ſi cer.peta.& in.l.tutor. §.Lucius.ff.de vſur. Altera & omnium poſtrema ex eo procedit quod generaliter dicimus, aut totum admittẽdum, aut totum repudiandum.l.cùm quæritur.in fin.ff. de admi.tuto. &.l.nam abſurdum. ff.de bon. liber.&.l.ſi ita ſtipulatio, in fin.ff.de oper.liber.&.l.quidam eulogio. C.de iure doti. cum alijs multis concord.à me adductis infrà titul.procedente, in fin.numero.5.faciunt & alia quoque, & ſequent.

17 EX IIS AVTEM QVAE DICTA SVNT, ſatis potes intelligere, *Quid in Vendi-*
quòd ſi etiam in vno cõtractu vel inſtrumento venditę ſint plures res, precijs in ſingulas res di- *tione plurium*
uiſis, videlicet domus centum aureis, fundus alijs centum, cenſentur eſſe plures ac diuerſæ ven- *rerum, ſingulis*
ditiones, vt probant iura quæ ſuprà in princip. huius gloſſ. adduximus, præſertim verò.d.l.cùm *preciis in ſingu.*
eiuſdem,&.d.l.ſi plura.ff.de ædil.edict.& præterea.l.quod ſæpe.§.in his.ff.de contra.emptio.&. *las res diuiſis.*
l.in bello.§.vlti.ff.de capti.& poſtli.reuer.& aſſerunt Franci.Areti.& Soci.in.l. ſi ex toto.§.vltimo, vterque in.2.no.ff.de lega.j.& idem Are.con.11.procedendum eſt, columna prima,& Fabianus in tractatu de emptione & venditione, in quinta queſtione princi. column.6.verſi.item diſtinctio,& ante hos Bald.conſil.66.factum tale eſt apparet, tum column.j.in princ.tum colũ. 2.verſicul.alij dicunt, lib.3.vbi ex hoc decidit pulchrum caſum.& idem Bald.in.l.vlti.§.præterea, column.2.C.de iure doti.vbi dicit per tex.ibi in verbo, pro ſingulis, quòd ſi in eodem inſtrumento plures res continentur, quæ quidem habeant diuerſa precia, dicuntur etiam plures venditiones. Ideo ſi alter contrahentium in vna re ſit deceptus vltra dimidium iuſti precij, in illa tãtùm habebit locum reſciſsio, ex.l.2.C.de reſcin.venditione, non etiam in alijs. Ita enim eum allegat, licèt id mihi dicere non videatur, Philip.Deci.conſilio.421.planè & ſubtiliter, columna.j. Sed id planè voluit ipſe Bald.alio in loco cuius Deci.non meminit, ſcilicet conſil.91.facti narratio, in fin.lib.2.vbi tamen intelligit, niſi in alijs rebus etiam ſingulariter æſtimatis tãtum eſſet lucri, vt in ea videri non poſſet fuiſſe deceptus: nam ex eodem contractu fit compenſatio vnius corporis ad aliud.l.ſi duorum.§.ſed rectius eſt.ff.de actio.empti. Hæc ille, qui & ipſe illud quoque poſtremum dixerat in.d.l.vlti.§.præterea, de iure doti.& eum ſequitur Franciſ.Are.qui nec illius conſil.meminit, in.d.l.ſcire debemus, colum.penult.ver.& adde duos effectus.ff.de verb. obligationi. Sed & ipſe Bal.& Ang.in.d.l.cùm eiuſdem, de ædili.edic.ſcribunt, quòd ſi ex ſtatuto debeat ſolui gabella ex omni contractu, ſi eodem inſtrumento venditæ ſunt plures res eodẽ precio, vna tantùm gabella debetur: ſi diuerſis diſtinctiſque in ſingulas res precijs, tot debentur gabellæ, quot ſunt res.& ſequitur Firmia.in tracta.gabellarum, in.15.quæſtio.5.partis princip.& Barb.d.conſil.36.colum.7.verſicul.& licèt, lib.2.& Philip.Deci.conſil.344.applaudent, colũ. 2.verſicul.ſecundus caſus.

18 ET IDEM QVOQVE cùm plures res ſunt emptæ vno quidem precio, ſed quod *Quid ſi vno*
poſtea in eodem contractu in ſingulas res diuiditur, verbi gratia, vendo domum & fundum tre- *precio, quod di-*
centis aureis, ſcilicet domum ducentis,& fundum reliquis centum. Nam & eo caſu cenſebun- *uiditur in ſin-*
tur plures venditiones, vt voluit glo.in.d.l.ædiles autem.§.ſi plura, verſi.fortè, in princ.& iterũ *gulas res.*
in glo.ſequen.rurſumque in.§.vlti.in verbo, vno precio, atque etiam in glo.vlti.ff.de ædil.edict. & in.l.cùm in ea, in glo.2.eod.tit.& Bar.in ſua diſputatione incip.publicanus, ad fin. vbi dicit notandum.& Fabia.à monte S.Sa.in tracta.de emptione & vendit.colum.omnium pe.vbi ſingu.ad hoc dicit gloſ.in.d.l.ædiles, in fin.& Anto.Corſe.in ſuis ſingul.in verbo, venditio, incipi. licèt plures, qui eſt in fin.illius operis, vbi dicit de hoc eſſe text.in.l.cùm duo ſerui. ff.de in diem addic. Super quo tamen vide Signo.con.53.ſuper prima, in princip.

19 SED ET IDEM DENIQVE, ſi ex contrario primùm fuerit diuiſum precijs in *Quid ſi è diuer-*
ſingulas res,& vnum ex omnibus coactum, videlicet hoc modo, vẽdo tibi domum ſexaginta au- *ſo precium in*
reis,& fundum quadraginta, quę quidem ſummę in vnum redactę faciunt centum aureos. Nam *ſingulas res di-*
nihilominus cenſentur eſſe plures venditiones, vt dicit Franc. Aret.in.d.l.ſcire debemus, col.3. *uiſum in vnum*
ver.& aduerte.ff.de verbo.obliga. vbi de hoc dicit eſſe text.no.&.ſingul.in.d.l.ſi plura, idque ex *cogitur.*
eo dicit probari, quod ſcribit Bartol.in.l.vbi fideiuſſor.ff.de ſolutio. quòd quando iudex in ſua ſententia exprimit diuerſrs ſummas pro diuerſis cauſſis, deinde dicit quòd omnes ſummæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

simul faciunt summam centum aureorum,in quam reum condemnat, non dicitur reus condemnatus in centum,sed in quantitates specialiter & diuisim expressas.

20 VERVM HAEC OMNIA velim intelligas tribus aut quatuor modis. Primo,nisi constaret emptorem aut venditorem non nisi omnes res empturum aut venditurũ fuisse:tunc enim licèt in singula capita precium sit constitutum,censebitur tamen vna vẽditio: nec poterit in quibusdam tantùm rescindi,vt est text.expressus in.d.l.cùm eiusdem. §.interdum. ff. de ædili.edict.vbi ponitur exemplum,in quo id manifestum est. Quo subnixus Philippus Decid.consil.421.columna.j.respondit, quòd si plures res singulis precijs eodem instrumento sint venditæ,quas tamen constat contrahentes non empturos aut vendituros fuisse,nisi omnes, huiusmodi contractus habebitur pro vna venditione: vnde & venditori agenti ad precium obstabit exceptio rei non traditæ,donec omnes traditæ fuerint. quæ quidem omnia ad hunc nostrũ casum sunt notanda. Et faciunt scripta à Signo.dicto consilio. 53.super prima quæstio. in primo dubio.

Quid si cõstet cõtrahentes nõ nisi omnes res empturos & vendituros fuisse.

21 ¶Quid enim dicemus in hac specie,cùm quis simul emit centum agri iugera, vel etiam fundũ quempiam simpliciter,non designato numero iugerum,vno tamen eodémque precio in singula iugera constituto,quorum alia sunt fertilia:alia sterilia,dicemúsne consanguineum posse retrahere fertiliora,soluto illo singulorum precio,relictis sterilibus? Et id certè iniquum foret & absurdum,per.l.qui vtilia,&.l.quisquis.C.de om.ag.desert.li.11.Et ita in hac specie voluit quisquis is est,qui repeti.fecit in.l.j.C.de fund.rei.pri.cod.lib.in.4.reg.fal.2. considerationis. Nam & vt ad illam rationem redeamus,hic emptor verisimiliter nõ erat sterilia empturus sine fertilibus,quanuis omnia æquali precio emerit.

Precio in singula iugera cõstituto an fertilia tantũ retrahi possint.

22 SECVNDO INTELLIGE procedere,nisi res duæ separatim & diuerso precio fuerint datæ in solutum pro vno ac eodem debito.exempli gratia,tu mihi debes ex eadem causa trecentos aureos,pro quibus tu mihi das in solutum duos fundos,vnum scilicet æstimatũ centum aureos,alterum ducentos:nam cùm tũc consyderata causa primitiua, esset vnum debitum indiuiduum,quòd scilicet debito non potuisset diuidere,& per partes soluere inuito creditore. l.tutor.§.Lucius.ff.de vsur.& habetur in.d.l.quidam existimauerunt.ff.si cert.petat.Ideo etiam ex postfacto non debet admitti particularis redemptio consanguinei, vt in hac specie nuncupatim voluit Pet.Besut.in.d.l.scire debemus,ad fin.princip.ff.de verbo.obligat.& sequitur Iason in.l.stipulationes non diuiduntur,column.14.versicul.ad ista etiam adde,eod.titu.vbi dicit ad hoc facere duos tex.scilicet in.l.tutor.ff.de fideiusso.ibi,tituli caussa respicienda est,& non titulus actionis.& text.not.in.l.id quod.ff.de donatio.ibi,caussam & originem constitutę pecunię prędalere.

An quæ dicta sunt in vẽditione,habeant locum in datione in solutum.

23 ¶Quibus & adde dationem in solutum omnino esse indiuiduam,eámque totam,vel ob minimam partem rescindi,atque infirmari.l.cùm ampliùs.ff.de reg.iuris.&.l.si non sortem.§.si centum.ff.de condi.indebi.vbi text.rationem adducit huc admodum pertinentem,ne scilicet quis cogatur inuitus habere communionem.& Bar.ibi dicit esse notandum pro dationibus in solutum,quæ quotidie fiunt,vt si fiant pro pluri quàm sit debitum, vicietur omnino. & sequuntur Fulgo.Paul.Cast.qui id dicit vtilissimum & quotidianum.Alexand. Franc. Curt.Senior in addi.illius.Soci.& Iason ibi.& Bald.subobscurè in.l.ordo,in pen.quæstio.C.de execu.rei iudi.& apertiùs in.l.certi conditio.§.quoniam,versi.secundus si iudex,& ibi quoque Fran. Aret.Soci, col.vlti.& Philip.Deci.col.j.in.3.not.ff.si cert.pet.vbi Bald.ipse ita dicit se consuluisse, vti fecit con.496.tenor literarum,col.3.versi.sed hîc occurrit,lib.j.& quisquis est inter con.eiusdem consi.223.proponitur quòd vnus hæredum,col.j.lib.secun.& rursus idem Bald.in.c.quoniam, §.si autem,col.j.versi.sed quid si missio,extrà vt lit.non contesta.Fulgo.consi.137.quia ex facto ius oritur,in.j.dubio,& consi.172.visis processu,colum.2.versi.hoc itaque recepto.& con.190. visis toto,colum.2.versi.nec quenquam moueat.Rapha.Co.in.l.iustè possidet, & ibi etiã Alexand.col.5.versi.ibi autem decretum,& Franc.Are.ff.de acquir.possef.Ro.Paul.Ca.& Alexan. qui id dicit no.& Iason in.l.j.§.sed si mihi,& ibi quoque Alciat.numero.22.ff.de verbo.obliga. & idem Ro.in.l.si is ad quem.ff.de acquir.hæredita.& consi.450.presens dubitatio,in fi.& cõsil.454.in re præsenti, col.2.versi.quinimò dicendum est.Floria.in.l.in hoc iudicio,col.j.ff.fami.hescis.vbi dicit Bart.ita se interroganti respondisse.Pau.Cast.in.d.l.si quis aliam,col.2.ver. adde quartum casum.ff.de solu.vbi id dicit singul.& consil.165.visis & ponderatis allegationibus,col.vlti.lib.2.vbi & id asserit procedere in minimo.Stepha.Bertran.consi.269.viso processu,numero.9.&.10.lib.3.Soci.consil.82.in caussa,paulò ante fin.lib.3.Philip.Deci.consil.403. quanuis in casu, col.5.& consi.587.coram magnificis,col.2.& Matth.Afflict.deci. Neapo.218. petita,non semel.& iterum deci.358.in caussa,ad fi.

Datio in solutum indiuidua.

24 ¶Et facit etiam quod in simili re distinguit Barthol.inter venditionem & dationem in solutũ, in.d.l.si quis aliam,de solutio.& post eum Francis. Aret.consil.129.consultissime domine,col. j.Sed aduerte quòd multi ex illis, quos suprà versicul.præcedenti citauimus, loquuntur in datione in solutum iudiciali.Súntque qui negant id procedere in conuẽtionali siue extraiudiciali.de quo vide Franc.Aret.& Soci.in.d.§.quoniam,& Iaso.in.d.§.si centum.& Philip.Deci.in. d.l.cùm ampliùs.& Alc.in.d.§.sed & si mihi.Intellige autem (ne id omittamus) ꝙ & si ea datio vicietur

An ea procedant in datione in solutum cõuentionali.

vicietur omnino,poterit tamen creditor rei sibi datæ tanquam pignori incumbere,donec soluatur verum debitum,ita tamen vt fructus sortem extenuent.l.Titia,cùm propter dotem. ff.de solu.quam in hoc dicit mirabilem Bald.in.d.c.quoniam.§.si autem,vbi suprà.

An autẽ creditor possit tunc pignori incumbere.

25 TERTIO INTELLIGE, vt non procedant superiora in feudo & emphyteusi.Nã & si plures res in feudũ vel emphyteusim & ijsdem pactis & oneribus concessæ fuerint,aut etiã vna eademq; res.Tamen si vasallus vel emphyteuta vnam rem ex multis,aut etiam partem vnius alienauerit,illam tantùm perdit,vt de feudo probatur in.c.j.ibi,si totum,totum perdet:si partẽ, partem perdet,tit.de vasal.qui contra consti.Lotha.& ibi glo.id intelligens ex eo colligit,neminem esse puniendum vltra quàm delinquerit,& allegat alia multa iura.& ibi quoque Bald. Marti.Lau.& cæteri recentiores.& etiam tex.in.c.si quis miles,in verbo totum,& ibi.Mart.Laud.& Cardi.Alex.qui id annotant & dicunt perpetuò no.tit.de feud.sine culp.non amit.& in.c.j. §.illud,& ibi gl.in verbo,retinet,& iterum in.§.denique,in verbo,scriptum,& ibi quoque Aluaro. in illo.§.illud,in.32.conclus.titu.quæ fuit pri.cau.benefi.amit.& glo.in.c.vasallus,in verbo, ex certa scientia, & ibi Marti. Laud.& Cardi.Alex.titu.si de feud.fuer.cont. inter domi.& agna. & glo.in.c.imperialem.§.callidis,in verbo,amittat,& ibi Bald.tit.de prohib.feud.ali.per Fed.gl. in.c.j.§.aut si libellario,& ibi quoque And.Iser.Bald.& Aluar.titu.quib.mo.feu.amit.idem Iser. in cap.j.in princi.colum.2.d.titu.si de feud.fuer.contro.inter do.& agna.Ioan.And.in cap.2.super glo.2.& ibi quoque Imo.col.2.& Panor.extrà de feud.contra glo.ibi.Ioan.Fab. in.§.si verò,Insti.de lega.Bald.in.c.j.col.j.& iterum colum.3.versi.quæro vtrũ propter peccatum, & ibi latè Cardi.Alex.in princi.titu.de alie.feud.Soci.& recentiores in.l.4.§.Cato.ff.de verbo. oblig. Philip.Deci.consi.697.non consonat,circa medium.& Caro.Molend.in consue.Parisien.titu. j.§.13.glo.5.numero.7.Et de emphyteusi voluerunt Guil.Cu.& Ange.in quibusdam lecturis,vt aliqui referunt,in.l.cùm Sillanianum.C.de his qui vt indig.Raph.Co.vt à plerisque citatur, in. l.quidam in iure.§.donationem.ff.de donatio.& Fran.Cur.Senior cõ.71.super cõtrouersia,col. vlti.& Iason in.l.vlti.char.pe.versi.13.quæro.C.de iure emphy.

Vasallus vel ẽphyteuta, qui partem vendit, an eam tantùm partẽ amittat.

26 ¶Super quibus tamen vide ipsum Bal.Mart.Laud.& omnino Cardi.Alex.id latè tractantem in.c.j.titu.quali.feud.olim ali.pote.& eundem Bald.in.c.j.§.hoc quoque,col.5.versi.tertia conclusio,titu.de succes.feud.& in.d.c.j.col.j.in.3.no.tit.de ali.feud.ipsum Cardi.in.d.c.j.col.j. tit. de vasal.qui cont.consti.Lotha.Roffre.Beneuenta.quæstione Sab.53.Ioannes. Hosti.in summa titu.de feud.§.quod hodie,post prin.& rursum.§.quibus modis,versicu.veruntamen.& Rapha. Co.con.41.ad primum,in.3.dubio.& Barb.in.d.l.4.§.Cato,col.21.versicu.mihi autem videtur. ff.de verbo.obliga.& con.36. sapienterscripsit,col.pe.& vlti.lib.2.& Bapti.Cacia.inter consil. Corne.con.67.dominus Ioannes,col.2.versic.sextò præmitto,lib.2.& ibi ipsum Cone.in subscriptione eiusdem con.ad fi.& Fran.Are.con.14.viso & diligenter,col.3.versi.vtrùm autem,& Fran.Curt.Iuniorem in tracta.feud.char.pe.4.partis,versi.restat tamẽ adhuc.Ludo.Gozad. cõ. 87.videtur,col.j.numero.5.& iterum colũ.3.numero.20.Et vide quod in simili tractatur ab Ange.con.168.ex isto dubio,col.j.in.2.dubio,vtrùm scilicet hæres qui in conficiendo inuentario vnam rem suppresit ac surripuit,ea tantùm priuetur,an omnibus.

De eadem re.

27 QVARTO MODO intellige hunc.§.nostrum,qui negat admittendum consanguineum volentem retrahere partem rerum venditarum vna venditione & precio, vt nõ procedat in casu no.quem ponemus in glo. seq. numero sexto ex istis denique, iunctis præcedentibus, in quem locum volui id reijcere, quia in eum admodum quadrat,sed hîc tantùm admonere lectorem volui,vt sciret casum esse,in quo hæc nostra consuetudo locum non habet.Et cum his finẽ huic tractationi fecerim,modò & præter ea quæ suprà diximus,lectores commonefaciam quorundam aliorum tex.ad hanc materiam pertinentium,videlicet in.d.l.si ex toto.§.vlti.de lega.j. & in.l.vxorem.§.agri plagam.ff.de lega.3.& in.l.prædijs.§.Titio,&.§.balneas,&.§.vlti.eo.ti.& l.communi diuidundo.§.si debitor.ff.cõmu.diuidun.

Alii tex.ad materiam pertinẽtes.

28 VERVM ANTEQVAM hinc abeamus,occurrit & hæc quæst.Suprà locuti sumus de venditione facta vni à duobus cum pacto de reuendendo.Quid si è diuerso vnus vẽdidit duobus fundum cum eo pacto,vtrùm venditor possit ab altero eorũ partem ipsius redimere.In qua specie interrogatus Steph.Bertrã.respondit eum posse.vtrũq; enim emptorem teneri in partes virilirer,l.reos.§.cum tabulis.ff.de duob.reis,vbi glo.adducit concord.Ita is voluit consi.41.licèt contractus,lib.3.vbi respondet ad id quod suprà diximus,quia vtriusq; casus est aperta differẽtia:nam nihil hoc casu de quo nunc loquimur,interest vnius ex emptoribus,si partem suam reuendat:in alio autem casu de quo tam multa suprà scripsimus,interest ipsius emptoris, qui vnus est,si partem rei reuendit,vt satis suprà ostendimus.

Re ab vno duobus vendita,an possit venditor ab altero partẽ ipsius redimere.

29 SED NEC IN HAC tractatione illud omittemus,quod aliquando ex facto contingere vidimus.Quispiam consanguineus meus vno eodemque precio ac contractu vendidit rẽ communem,ipsius scilicet & meam,vti factum in.l.portionem.C.de comm.rer.ali. Aut etiam duas res quarum altera ipsius est,altera mea.An ego sum audiendus volens retrahere partem, aut rem venditoris tantùm,pro rata precij,non etiam meam.Quod non videtur, propter nostram hanc consuetudinem,quæ non admittit consanguineum volentem retrahere partem rerum venditarũ,& rationes quas suprà adduximus:præsertim quòd emptor dicet se non fuisse empturũ,

Si vno contractu & precio quis vendit rẽ suã & sui consanguinei, An consanguineus poterit retrahere partem vẽditoris tantũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi rem ipsam integram, aut illas duas res simul. Ideo etiam non nisi vtrasque à se retrahendas

30 ¶ Contrà quoque videtur, quia sic ego cogerer emere partem siue rem meam, cùm rei suę nulla sit emptio. l. suæ rei. ff. de contra. emptione. Et si aliter diceremus, esset paratissima via atque apertissima volentibus fraudare consanguineos. quia semper cum portione aut re venditoris iũ gerent portionem aut rem consanguinei: qui ideo non posset rem & portionem venditoris retrahere, nisi & id damnum & incommodum pateretur, vt simul portionem aut rem suam emeret, eiusq; daret precium. Et si quis diceret quantùm ad hanc rationem pertinet, quòd consanguineus posset præstando precium rei suæ repetere. Tamen si & id procederet, in eo quoq; admodum admodum incõmodaretur, cùm multò satius sit precium ipsum tetinere, quàm solutũ repetere. l. 3. ff. de compensa. & l. postulante. ff. ad Senatusc. Treb. cum si.

De eadem re.

31 ¶ Nec potest emptor qui sic emit rem aut portionem alienam cum re aut portione venditoris se vindicare à mala fide, aut certè à culpa, si caussari velit se ignorasse rem alienam emere. neque enim debuit ignorare rem huiusmodi esse. nam sicut qui cum alio cõtrahit, est vel esse debet nõ ignarus conditionis eius. l. qui cum alio. ff. de regul. iuris, vbi glo. nuncupatim dicit eum esse in culpa qui id ignorat. Ita quoque pari ratione in culpa est, qui ignorat conditionem rei quam emit, argumẽto illo receptissimo de persona ad rem. l. qui plures liberos. ff. de vulga. & pupil. &. l. si quis inquilinos. §. si ita legatum. ff. de lega. j.

De eadem re.

32 ¶ Vide igitur num distinguendum sit, an venditor meus cõsanguineus rem aut portionem illã meam possidebat, nécne: vt si possidebat, necesse sit mihi totum precium reddere, & postea si velim pro rata rei meæ idem precium repetere, cùm & eam ipsam mihi necesse fuisset condicere, & repetere ab ipso venditore consanguineo meo possidente. Nam & videmus quòd in beneficio. l. vltim. C. de edic. diui Adri. tol. veniunt nõ solùm res quæ fuerunt testatoris, sed & eæ quoque quas ipse possidebat, etiam si non erat dominus. gloss. in. d. l. vlti. in verbo, fuerũt, & ibi Bar. Bal. Io. Fab. Ange. & alij. & facit tex. in. l. & non tantùm, in prin. ff. de peti. hære. & in. l. si quis libertatem, ibi, plus ait, eo. titu. & quod etiam scribit in simili Imo. in. c. cùm ad sedem, post princ. extrà de resti. spolia. Quodque à nostris traditur possessorem sacerdocij posse agere pro iuribus illius, & cogere debitores, vt sibi soluant: nec eos posse dominij quæstionem referre. Fed. Senen. cons. 103. parœcianus. & Panor. in. c. nihil, colũ. vlti. de elect. cum si. Et propterea etiam liberatur, qui huic possessori soluit, vt respondit Petrus Ancar. cons. 117. satis impertinens, circa medium. cum insi. concord. Ad hæc possum rem meam quæ ab alio possidetur emere ratione possessionis. l. si aliquam. ff. de acqui. poss. & l. si in emptione. §. rei suæ. ff. de contra. emptio. Nec prima facie præsumitur fraus ob possessionem quæ facit, vt venditor possidens præsumatur dominus. l. 2. C. de proba. cum si.

Quid si ipse vẽditor rem ipsi consanguinei possidebat.

33 ¶ An verò ego possim meo periculo contendere de proprietate rei meæ, antequam eius precium refundam, vt si ex euentu iudicij constet rem meam esse, non tenear pro eius rata precium soluere: sin aliter, tenear. ita tamen vt si interim tempus retractus exierit, non sim ampliùs admittendus, ar. eius quod in simili scriptum est suprà eo. tit. §. 4. & eorum quæ ibi latè scripsimus in glo. 3. in verbo, aura cours contre le retrayant, numero. j. & seq. atque etiam. §. j. in glo. 10. in verbo, dedans lan, numero. 40. septimò quia in præcedenti, & iterum in. §. 12. in gloss. 2. nume. 4. quartò quòd terminus. Ego verò tutius crederem id facere quod in præcedenti versi. dictum est.

An consanguineus possideũ tum litis proprietatis expectare.

POVR LA PARTIE QVI SERA TENVE DE LVY. GLOSSA. 2.

1 HOC IGITVR INTEREST inter consanguineum & dominum feudi, quòd consanguineus non potest retrahere partem rerum venditarum, sed debet totum retrahere, vel totum relinquere. Dominus autem id potest tantùm retrahere, quod est in feudo ipsius. Prioris multas rationes adduximus in præcedenti glos. quibus hoc addere potes, consanguineo id ius competere non tantùm ratione vnius rei aut partis, sed totius vno precio venditi. Ideo non mirum est, si vnam rem tantùm retrahere non possit, & aliam non retrahere. At domino non competit nisi ratione rei, quæ est in suo feudo. ideo eam tantùm potest retrahere sine alia. Alioqui ius domini posset illi auferri facillimè, facto contrahẽtium, miscendo scilicet aliquid etiam minimum, quod non esset in suo feudo. quod fieri nõ debet. §. sed non solùm, in authen. de nup. neque enim alteri per alterum debet iniqua conditio afferri. l. non debet. ff. de regu. iur. & ibi concord.

Dominꝰ an possit retrahere eã partem tantum quæ est in feudo ipsius. Vide infra nume. 4.

2 ¶ Atque ita in simili statuto, illo videlicet, vt vicinus habeat ius retrahendi restituto precio, vt hic habet consanguineus. Si quis vno contractu ac precio vendat res duas, quarum vna sit mihi vicina, altera non sit, possum retrahere eam quæ mihi vicina est, & alteram non vicinam relinquere. vt per multa expressim, & in hac specie tenuit Bald. in tracta. protomixeos, col. pe. versic. sed pone quòd quis habens, & post eum Matthæus Afflic. in eodem tracta. in verbo, scriptũ est, col. 2. versi. quartò no. vbi vterque dicit aliud esse, si totum id quod venditum est, esset mihi vicinum, & vellem partem tantùm retrahere: tunc enim non essem admittendus, sicuti diximus de cõsanguineo,

Et vicinus quo que rem vicinã.

consanguineo, qui ius habet retrahendi.

3 EX QVO ET EGO infero ad casum retractus feudalis, quòd si quis vno contractu & precio plures res emerit, quæ quidem omnes sunt in feudo eiusdem domini, non poterit is dominus iure feudi aliquas earum retrahere, & alias relinquere: nam tunc non sumus in casu huius consuetudinis, quæ loquitur quando pars tantùm est in feudo vnius, vt ipse scilicet eam partem tantùm possit retrahere: quòd si res omnes sunt in eiusdem feudo, non video cur possit partem retrahere, per ea quæ abundè diximus in præcedenti glo. & in hac etiam, in præcedentibus versi. Et secundùm hanc nostram sententiam est expressa consuetudo Aruernorum tit. 21. qui est, des emphyteoses & louages. c. 8. & seq. quibus statuitur non posse dominum retrahere iure feudali partem rerum feudalium, si omnes sunt in suo feudo. Quòd si sint in diuersis feudis, potest eas retrahere, & reliquas relinquere, nisi emptor ei totum offerat. quod idem repetitur tit. 22. qui est des fiefz. c. 22. & duob. seq. & est eadem consuetudo apud Altam Marchiam. c. 275. & seq. de quo vide quæ dicam inferiùs, numero. 8. & hæc faciunt, & seq. An autem cessante ea consuetudine in vltimo articulo possit emptor totum relinquere, vide quæ diximus suprà eo. tit. §. 11. in verbo, il y sera receu pro rata, quæ est glo. 7. eius. §. numero. 3. at in casu.

Dominus non potest rem vnã ex multis quæ omnes sunt in suo feudo, redimere. Consuetudines.

4 ¶ Cæterùm Guid. Pap. deci. Delph. 508. pone aliquis, dicit quòd si quis vno precio emit plures res, quæ sunt in dominio directo vel emphyteusi diuersorum dominorum, non potest vnus dominorum partem retrahere iure prælationis, per quædam ex ijs quæ allegauimus. Quod & ante eum, licèt non alleget, tenuerunt Guil. Cu. & Alberi. in l. si duo patroni, in princ. ff. de iureiur. per l. fundus ille. ff. de contrahen. empt. quos sequitur Iason in. l. stipulationes non diuiduntur, col. 13. versi. ad idem pro ista decisione. ff. de verb. obli. & Fran. Ripa. in repe. l. quominus, col. vlt. versi. sed pone quòd volens. ff. de flumi. Licèt contrarium videatur tenere idem Guid. Pap. deci. Delphi. 411. dominus directus, versi. sunt duo domini, vbi dicit quòd si in hoc casu vnus dominorum velit retinere, alter nolit, sed vult inuestire emptorem solutis laudimiis, vterque suo iure vtetur, per l. j. §. si alter ex hæredibus. ff. quorum legat. licèt (inquit) contrarium videatur, per leg. quòd si vno. ff. de in diem addic. quam citauimus in glo. præcedenti, in prin. & idem repetit sing. 465. versi. sunt duo domini. Sed tu hîc omnino vide quæ diximus suprà. d. §. 11. gl. 7. d. numero. 3. & seq. & quod in simili tradit Alber. post Ray. & Guil. Cu. in. l. communis. ff. de in ius vocan.

Quid si vnus dominorũ vult retrahere, alter laudimia accipere.

5 ¶ Et pro hac vltima op. & nostra etiam consuetudine, quæ ius facit domino retrahendi partẽ, quæ in suo feudo est, & op. Bal. & Matthe. Afflic. vbi suprà, vide Oldr. con. 34. quæstio talis est, & Io. And. qui præceptoris non meminit in addi. Specul. tit. de loca. §. nunc aliqua, versi. 72. & Alberi. ipsum, qui vtriusque nomen suppressit, in. l. per fundum, col. 2. versic. vltimò quærit. ff. de seruit. rustico. prædio. quibus locis tradunt, quòd si quis teneat in emphyteusim quædam molendina, videlicet à quodam capitulo pro octaua parte, & à quibusdam nobilibus pro aliis septem partibus, & iste emphyteuta vendit molendina cum consensu capituli & nobiliũ, vno excepto, qui vult partem suam, quam etiam habet pro indiuiso, sibi retinere iure dominij. Certè id facere poterit, per text. in. d. l. per fundum, & alia quædam iura: nec possunt alii consortes eundẽ in iure retentionis pro sua parte impedire, & sequitur Fran. Ripa. Alber. tantùm mẽtione facta, lib. respon. 15. c. j. sub rub. de feud. & iure emphy. & in. l. j. col. 11. numero. 41. ff. de pigno. Sed tu hîc vide Fran. Curt. Iuniorem in tracta. feud. quæsti. 6. 4. partis. & Io. Berbe. in suo viatorio iuris, tit. de locat. char. 5. versi. quæritur etiam è contrariò, & omnino Carol. Molend. in consuet. Parisi. tit. j. §. 13. in 6. quęst. iterumq; in. 7. & Ferro. in consuetu. Burdig. tit. de retractu. §. 2. versi. & si plures. & iterum tit. de feudis. §. 7. & iterum. §. 9.

De eadem re.

6 EX ISTIS DENIQVE infero, quòd si consanguineo non competeret ius retrahendi totum id, quod venditum est vno precio, verbi gratia, Meuius & Titius vendiderũt simul rem quampiam cõmunem, quia fortè eandem simul comparauerant. Consanguineus Meuij non potest iure consanguinitatis retrahere partem Titij, cuius non est consanguineus. Is certè potest partem Meuij tantùm retrahere. Et de hoc est casus, si non ofcitanter inſpiciatur, in. c. constitutus, extrà de in integ. rest. Nam ibi ij qui restituũtur in integrũ, nõ poterant redimere partẽ suam à patre eorum consensu venditam. Ideo quantùm ad eam partem alio remedio eis prouidetur. Tamen admittuntur ad retractum alterius partis vi consuetudinis, quanuis vtraque pars eodem contractu & precio fuisset vendita, vt ibi dicitur. Quod no. quia nondum vidi eum text. in id ab aliquo annotatum.

Si consanguineus non possit vnam partem retrahere, an poterit alterã.

7 ¶ Et hoc quidem confirmo alia ratione ex verbis nostræ consuetudinis, cùm dicitur, & si le lignagier ne veult retraire le tout. nam ea verba non possunt adaptari, nisi ad eum, qui potest retrahere totum, si velit. l. quis sit fugitiuus. §. idem ait si seruus. ff. de edili edic. vbi is dicitur non velle, qui potest facere, & non facit. & l. nolle adire, quæ est. 4. ff. de acquir. hære. vbi nõ videtur nolle adire, qui non potest. & l. pater Seuerinam, in prin. ff. de condi. & demonst. ex qua no. Bar. quòd non dicitur nolle nubere, quæ nubere non potest, quia nondum viripotens est. & l. ab administratione. C. de lega. ex qua no. Bal. quòd non nocet nolle ei, qui velle non potest. infertque post Iacob. But. ad statutum, quod punit declinantem iurisdictionem potestatis, vt non habeat locum in clerico, qui etiam si velit, non potest litigare coram iudice seculari, & sequuntur Angel. Rapha. Pau. Ca. Alex. Corne. & Iason ibi.

De eodem.

¶ Et hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 ¶ Et hæc faciunt pro consuetudine, quæ est in quibusdam locis Franciæ, videlicet quòd cùm ex eorum locorum consuetudine retractus non habeat locum in quęstibus, nec in rebus quoque patrimonialibus, quæ non processerunt à linea retrahentium. Si quis simul eodem contractu & precio vendat rem patrimonialem, & rem acquisititiam, aut etiam plures res ex diuersis lineis. Consanguineus venditoris ex altera tantùm linea poterit retrahere rem patrimonialem quæ ex sua processit linea, & alteram relinquere, quę est acquisititia, vel etiam est ex alia linea. Hęc enim est consuetudo Meldensibus. c.104. & Melodunensibus. c.57. Laudunensibus in Viromãdia huius tit. §.13. qui est totius. 3. partis. 87. & seq. Verùm Aurelianensibus res patrimonialis attrahit ad se rem acquisititiã. c. 299. At Turonensibus est in facultate emptoris admittere consanguineum, vel ad totum, vel ad eam partem, quæ ex linea eius est, vt scribitur hoc eo. tit. consuetudinum eius loci. c.22. Similiterque Cenomanensibus. c.378. & Andegauensibus. c. 368. Aruernensibus tit. de retraict. c.29. iunctis duobus præcedentibus. & Borbonensibus. c.447. & seq. Et Niuernensibus hoc quoque tit. §. 27. & Marchiensibus huius item titu. c.22. quod est omnium 282. & seq.

Si res patrimonialis & acquisitia simul vẽdantur, potest consanguineus rem patrimonialem tantum retrahere.

Consuetudines.

9 ¶ Et ego sanè in ea sum sententia, vt licèt his casibus, quibus consanguineus potest tantùm partem retrahere, possit eandem petere sine altera, oblato pro rata precio. Si tamen emptor offerat totũ eidem relinquere, rerestituendo integrum preciũ venditionis, tenetur consanguineus totũ retrahere, vel totum relinquere, per text. no. in l. tutor. §. j. ff. de minori. cùm dicitur. Respondi eatenus rescindi, nisi emptor à toto contractu velit discedi, quòd partem empturus non esset. & facit optimè text. in. l. communi. §. si debitor. ff. commu. diuid. atque etiam id quod voluerunt Guil. Cu. & Alberi. in. d. l. si duo patroni. ff. de iureiur. & quod diximus suprà cod. tit. §. 11. gloss. 7. quæ est in verbo, il y sera receu pro rata, numero. 3. at in casu, & aliquid etiam diximus suprà hac eadem gloss. numero. 3. & seq. Tametsi Bald. aliud videtur voluisse in tracta. proto. col. pe. versic. sed pone quòd quis, & ibi quoque Afflic. in verbo, scriptum est, colum. 2. versic. quartò no.

Sed quid si emptor res omnes offerat reuendere.

vide 182.

10 SED HIC DVBIVM aliud est, si è diuerso consanguineus vult totum retrahere, quod scilicet patrimoniale est, & quod acquisititium, an cogetur emptor ei totum relinquere, restituto integro precio? Dic quòd non, vt in simili voluit Alberi. in. d. l. si duo patroni. ff. de iureiur. quòd vnus ex duobus dominis rei emphyteuticæ non potest inuito emptore retinere totam rem emphyteuticam restituto toto precio, sed suam tantùm partem, per text. in. l. in bello. §. si seruus plurium. ff. de capti. & postli. reuer. & idem voluit ipse Alberi. in. l. pe. §. j. ff. loca. per. l. vlt. in prin. ff. de vulg. & pupil. substi. & l. si seruus duorum. ff. de acqui. hæred. quæ. l. non extat. & l. si seruus plurium. ff. de stipul. seruo. quæ item non extat. & puto codicem Alberi. corruptũ. Subditq; id videri expressum in. l. si hac lege. §. quoties. ff. qui & quibus manu. Et id quidem puto verisimum, licèt contrarium teneat Fran. Ripa. in. d. l. quominus, in fi. ff. de flumi. dicens id voluisse Soci. & Iason in. l. j. §. sed & quoties. ff. ad Trebel. qui id tamen non dicunt. Sed Soci. aliud quidpiam simile, de quo dicemus tit. seq. §. j. gloss. 6. in verbo, ou ses hæritiers, numero. 33. at maius, & multis seq. vbi etiam multa videbis ad hanc rem pertinentia, ibi omnino videas.

Quid è diuerso si cõsanguineus vult totum retrahere.

§. 24.

SI AVCVN achapte in globo & pour vng prix plusieurs choses estans en plusieurs fiefz & seigneuries, A luy est extimer & liciter que vault la chose estant en chascune desdictes seigneuries. Et a chascun desdictz seigneurs respectiuement apartient de estire dedans le temps de la coustume (qui est huyt iours apres ladicte exhibition de contractz) les ventes & honneurs, ou prendre la chose par puissance de fiefz.

GLOSSA VNICA.

1 HIC. §. FORTE MELIVS collocaretur sub tit. huius volu. 2. qui est des droictz de ventes & honneurs, & de prendre la chose par puissance de fief, quem collocauimus ante. §. 14. totius huius vol. Hìc tamen non omnino ineptè ponitur, quia veluti obiter & transeunter declarat vltimam partem præcedentis. §. vt plerunque fit in nostris legibus. Atque etiam hinc occasione sumpta declarabimus quæstionem huic maximè loco & titulo conuenientem. Quid enim si consanguineus emit vno precio res diuersas, & in diuersis feudis sitas, quo casu domini feudorum non possunt vti iure prælationis, cùm consanguineus ipse qui emit, eis præferatur, vt suprà cautum est huius tit. §. 20. & d. tit. 2. §. 9. quomodo igitur fiet hæc rerum emptarum æstimatio: nam in hoc casu fieri non potest, quod hìc scribitur, cùm hæc æstimatio ab emptore fit, vt postea dominus

Si consanguineus vno precio emit res diuersas diuersorum feudorũ, quomodo fiet æstimatio laudimiorum.

minus eligat vel laudimia, vel rem iure prælationis. Igitur æstimabit iudex, deducta scilicet aliarum rerum æstimatione, & facta omnium collatione, vt in simili dicitur in l. quod ex pamphila, & l. qui solidum. §. j. ff. de legat. 2. & optima glo. in l. si plura. ff. de ædil. edic. & Bal. loquens in statuto præferente vicinum extraneo, in tracta. protomixeos, colũ. vlt. versi. sed quomodo fiet æstimatio. & Matthe. Afflic. in eod. tracta. in verbo, scriptum, col. 3. versi. sed iterum quæro pone.

2 ILLVD AVTEM QVAESTIONIS est, si cùm emptor licitauerit rem, quæ est in feudo alicuius, dominus ipse queratur iniustam esse licitationem, id est, aut iusto precio minorem, cùm sciret emptor non vanis argumentis ductus, dominum non redempturum, quia fortè inops est nũmorum: aut è diuerso maiorem, cùm intelligeret dominum omnino redempturum propter vicinitatem, aut aliam huiusceomodi verisimilem affectionem. Ideo petit dominus, ne stetur licitationi emptoris, sed resipsa arbitrio boni viri æstimetur. Emptor autem negat id fieri debere, sed sequendam esse consuetudinem: quæ primùm illi ius facit licitandi, deinde & domino eligendi: vt scilicet si emptor modicè æstimet, dominus rem redimat: si immodicè, laudimia recipiat: eiúsque rei rationem esse, vt cogatur emptor iustè licitare: ne si iniustè ac malignè id faciat, mox suæ iniustitiæ & malignitatis pœnas luat: idque fiat sine lite aut sumptibus. Et certè clara est & aperta nostra consuetudo, licitationem esse emptoris, optionem domini: ideoque dominum ipsum caussari non posse iniquam esse aut iniustam emptoris licitationem, nec sequendam esse consuetudinem: nam vbi est casus legis vel statuti, ibi nulla est quæstio vel dubitatio. l. ancillæ, & ibi gloss. in verbo, quæstio. C. de furt. & cùm in verbis nulla est ambiguitas, non debet admitti quæstio voluntatis. l. ille aut ille. §. cùm in verbis. ff. de lega. 3. cum simi.

An dominꝰ possit queri licitatione in casu huius §. ab empto re facta, esse iniustam.

3 ¶ Et ita in simili quæstione respondit Corne. consi. 234. licèt in hac, per totum, lib. j. ibi enim huiusceomodi species est. Statuto Senarum cautum est, vt maior natu fratrum diuidat hæreditatem, & posteà minor eligat. Minor quispiam petebat recedi à statuto, & diuisionem fieri arbitrio iudicis: respondit Corne. eum non esse audiendum, sed omnino standum esse statuto, & diuisioni factæ à maiori, per multa alia illic allegata, quæ sunt in promptu omnibus. Sed & idem Corne. de eodem statuto loquens, consi. 239. visis statutis, lib. 3. negat arbitros posse ab eo recedere, sed id omnino sequi debere, si tamen ei locus sit, quia nullum aliud extat, quod id in aliqua certa specie impediat, aut partes tacitè vel expressè eidem renunciauerint. Et ex illic scriptis intelliges etiam maiorem non posse se huic diuisioni eximere inuito iuniore, cui posteà datur optio, vt sic etiam intelligas in casu nostræ consuetudinis, non posse emptorem hanc licitationem effugere.

De eadem re. Quid si ex statuto maior debet diuidere, minor eligere.

4 ¶ Quod tamen intellige in illo priori casu, vt scilicet licitationem ab emptore factam nõ possit dominus impugnare, vt suprà diximus, nisi in ea licitatione esset euidens quædam fraus aut iniquitas: tunc enim eam posset dominus ad arbitrium boni viri reuocare, argu. l. in summa, ver si. sinautem euidens calumnia. ff. de condi. indeb. vbi id quod datur ob trãsactionem, non potest repeti tanquam indebitum, licèt nulla res media fuerit: nam hoc ipsum quòd à lite disceditur, caussa videtur esse: nisi tamen euidens calumnia detegatur. Ex eoque limitant plerique omnes eam communem nostrorũ sententiam, quæ negat in transactione locum esse remedio. l. 2. C. de rescin. vendi. vt scilicet non procedat, si in ea sit euidens calumnia. Et facit quod per eum tex. voluit Bar. ibi, & in. l. sub prætextu instrumenti. C. de transactio. & glos. in. l. post rem. ff. eo. tit. & Angel. consi. 94. cùm lis & quæstio, colum. 6. versi. pro hac parte.

Quid si sit euidens fraus aut iniquitas.

5 ¶ Et vt id apertiùs intelligas, audi simile quippiam, quod huic loco admodum conuenit. Vetus lex erat, cuiusmodi est illud statutum Senarum, de quo suprà locuti sumus, vt frater maior diuideret patrimonium, minor eligeret. Cuius meminit Seneca lib. 6. declamationum, idque etiam non pauci dicunt ex legibus nostris esse obseruandum, vt latissimè scripsimus in nostro tractatu primigeniorum, quæsti. Finge igitur & aliam quoque legem esse, qua liceat filium ex ancilla tollere: nam & id Seneca eodem in loco ascribit. Quidam igitur cùm haberet filium legitimum, alium ex ancilla sustulit, deinde decesit. maior frater ita diuisit hæreditatem, vt totum patrimonium ex vna parte poneret, ex altera nothi matrem, sicque cogeretur minor frater, aut matre carere, aut integro patrimonio, id est, aut matrem apud alium in perpetua seruitute relinquere, aut mendicum & rerum omnium inopem manere.

De eodem. Senecæ elegãs declamatio.

6 ¶ Et certè nemo hoc in casu censeret standum esse huic diuisioni, sed eam omnino reijciẽdam, vt etiam nuncupatim è nostris dicit Pet. Anca. in repe. c. j. char. 15. in paruis, col. 3. versic. in hac quæstione, & est in fi. 5. quæstio. princip. extrà de cõstit. & Io. Plat. in. l. j. C. de his qui se defer. lib. 10. & in. §. vlt. Inst. pro soci. & Maria. Soci. con. 65. circa primam quæstionem, col. 6. versic. fit enim. & Steph. Phede. in suo opere de legum interpretatione, in. 2. parte princip. char. pe. motus hac ratione, quæ optimè facit ad hunc casum: quia lex dans fratri maiori facultatẽ diuidendi, semper intelligenda est voluisse excipere dolum, & captiosam diuisionem, arg. l. cum Aquiliana, in fi. ff. de transact. & l. si vxori. ff. de aur. & argen. lega. de quo & nos latiùs dicemus in. d. tractatu primogenituræ vbi suprà. Et ego quoque censeo, si simile quidpiam contingeret (quod vix fieret) eam licitationem esse reformandam. Est autem, ne id omittamus, eadem consuetudo & ijsdẽ omnino verbis apud Engolismenses. c. 71. & Sanctones Angeriacos. c. 54.

De eodem re.

Sed

Cõsuetudines.

Universidad de Deusto Biblioteca

Si dominus elegerit, an poterit variare.

7 SED ET ILLVD IN DVBIVM quoq; vocatur, vtrùm si semel dominus vnũ elegerit, vel laudimia, vel rem iure prælationis, poterit posteà variare. quod videtur ex. l. eum qui certarum. §.j.ff.de verbo.oblig.vbi qui habet electionem à lege, potest quoties volet, mutare voluntatem. Verùm hæc res in vniuersum patitur multas distinctiones atque limitationes, quas hîc referre prolixum foret. Ideo ibi vide plenissimè per glo. Bar. Bal. Ange. Imo. Pau. Cast. & Fran. Are. ex quibus planè intelliges, an, quomodo, quando, & quoties id fieri possit. Sed & tu vide text. in. l. si quis stipulatus sit, & ibi quoque doct. præsertim Alex. & Fran. Are. ff. de verbo. oblig. & in. l. si fundus. §. eleganter, & ibi doct. ff. de leg. commis. & in. l. huiusmodi. §. Stichum, & ibi gloss. Bart. & alios. ff. de lega. j. & in. l. statuliberum. §. j. & ibi glos. & Bart. ff. de leg. 2. & omnino glo. no. in c. gratia, in verbo, eligat, quæ est vlt. glo. & omnes doct. & quæ ab ijs allegantur, de rescrip. lib. 6. Dyn. in c. quod semel, & iterum in c. mutare, de reg. iuris, lib. 6. Bar. con. 101. Giraldus, in. 3. dubio. Alberi. in l. serui electione. ff. de leg. j. Bal. consi. 412. verba testamenti, ad fi. lib. j. & Zenzel. in extrauag. Io. 22. incip. suscepti regiminis, in verbo, transeat. Alex. Fran. Are. Iaso. & Fran. Ripam post alios antiquiores in. d. l. serui electione. ff. de leg. j. Ex quibus item locis intelliges an & hîc liceat emptori, qui semel licitauerit, variare.

Quid si deceptio interuenerit facto partis.
Quid si facto alterius.
Quid si mero errore eligẽtis.

8 ¶ Modò illud non nescias, posse semper vtrunque variare, atque ex integro licitari aut eligere si deceptus fuerit alter in licitatione, alter in electione fraude alterius partis. l. scyphi, quæ est. 4. cum. l. seq. ff. de opti. lega. Quid autem si fraude tertij, videbis per gloss. ibi, & in l. si quis affirmauerit, in prin. ff. de do. mal. vbi etiam est bonus text. & quæ in simili dicuntur in. l. eleganter, in prin. ff. de dolo ma. & in. l. qui cum tutoribus. §. qui per fallaciã. ff. de transact. & in l. vlti. in prin. in versic. planè, & ibi Bart. & alij. ff. de eo per quem fact. erit. & per glo. & doct. in l. j. C. de instit. & substit. Specul. tit. de aduo. §. vlti. versicu. sed quid si ex industria. & Bart. in. l. in testamento ita erat scriptum. ff. de condi. & demon. & Alberic. in. l. si quis cùm aliter, col. vlt. versic. expeditis. ff. de verb. oblig. & Ioan. Fab. in l. j. col. vltim. versicul. illud autem constat. C. de restit. mili. Et in multis ex ijs locis videbis, an aduersus illum tertium agi potest, præsertim in. d. l. vltim. de eo per quem fact. erit, de quo vide quid dicam infrà eod. tit. §. 35. in gloss. 4. in verbo, ignorans, numero. 32. sed hîc in dubium. Quid autem si sine fraude aut dolo partis vel alterius, sed mero errore eligentis, vide text. in l. mater, & ibi Bald. in vlti. not. vbi allegat Aristotelem. ff. de inoffi. testa. & Zenzel. vbi suprà.

Electionem in alium transire, si intra tempus ea facta non fuerit.

9 ILLVD AVTEM SCIRE debes, ꝙ cùm alicui datur electio intra certũ aliquod tempus facienda, si id nõ faciat, trãsit electio ad aliũ, siue detur electio à iure vel statuto. c. si pluribus, in fi. & ibi Domi. in versi. si verò, in. 3. no. de præben. lib. 6. & c. vlti. in fin. de cõsue. eo. li. 6. & in extrauag. Ioan. 22. incip. suscepti regiminis, versic. quam electionem. Siue ab homine. d. l. statuliberum. §. j. ff. de legat. 2. & l. mancipiorum, & l. si tibi. ff. de opti. lega. c. si tibi, de præben. glo. in d. c. vlt. in verbo, duntaxat, de consuet. lib. 6. Et vtrunque voluit Zenzel. in. d. extrauag. suscepti regiminis, in verbo, transeat. & Pet. Anc. in. d. c. si pluribus, in. 6. eodemq́ue vl. no. Et facit quod voluit glo. in. l. hæredes mei. §. si incerto, in prin. ff. fami. hercis. & in l. legato generaliter, in glo. j. circa medium. ff. de lega. j. & in c. inter cæteras, in verbo, quodcunque, extrà de rescriptis.

De eadem re.

10 ¶ Et id generale esse dicit Io. Fab. in l. cùm quidam, in fi. C. de verb. signific. vt scilicet si tempus fuerit præstitutum optioni, alteri deuolutum esse censetur transacto eo tempore, etiam si id dictum non fuerit, per. d. c. si pluribus. & l. si quis. C. de fideicom. libert. & l. j. ff. de optio. legat. & rursus idem Fab. in. §. si generaliter, ad fi. Insti. de lega. & Alberi. & Bart. in d. l. eum qui certarũ. §. j. ff. de verbo. oblig. vbi & ad hoc ipse Bart. allegat. l. j. cum. l. seq. ff. de. solut. Et hinc Pet. & Iaco. Aret. & alij nonnulli in ea. l. eum qui certarum. §. j. assumunt eam practicam, vt cùm quid est in electione alicuius, statuatur ei tempus ad eligendum: & si id non fecerit intra statutum tẽpus, transfertur electio in aduersarium. De quo tamen vide Imol. & omnino Fran. Aret. ibi col. j. & 2. Sunt autem & qui dicunt transacto tempore ad eligendum præstituto si electio facta non fuerit, censeri electam rem, quæ deterior est ei, qui eligere debuit, arg. l. scimus. §. pe. ff. de iure deliber. vt etiam per Bart. in. d. l. eum qui certarum. §. j.

An dominus petendo laudimia videatur elegisse.

11 ILLVD QVOQVE QVAERI potest vtrùm dominus simpliciter petẽdo laudimia ab emptore extra iudicium, videatur elegisse, vt ampliùs non possit petere rem ipsam. quod videtur, per id quod in simili dicitur in. l. Aemilius, ibi, precium petendo. ff. de minori. & quod tradit Alberi. in. l. 2. col. 4. versic. quid si dominus petit, & ibi quoque Iason col. 42. nume. 128. C. de iure emphy. dominum simpliciter petendo solutionem canonis sibi præiudicare in iure expellendi, in ijs casibus in quibus sibi præiudicium facit recipiendo. Et quod item scribit ipse Alberi. & Saly. in. l. commissoriæ. C. de pact. inter empt. & vendi. & quæ dicam infrà tit. seq. §. j. glo. 2. in verbo, à tel temps, numero. 61. quid autem si non. Sed tu de hoc vide Caro. Molend. in consuet. Parisien. tit. j. §. 14. numero. 4. Qua etiam in glos. alia multa tractat quæ ad hunc locum pertinent, ibi eum omnino vide. nam cùm vt iam diximus in princ. huius gloss. non sint propria huius nostri tit. ea omittenda ducimus.

An hæc iura licitandi & eli-

12 SED QVIA NOSTRA CONSVETVDO nuncupatim tradit facultatem emptori licitandi, & posteà domino eligendi, posset dubitari, an huiusmodi facultas transeat ad hæredem vtriusque. Sed tu vide text. in. l. illud, & ibi Bar. & alios. ff. de opti. legat. Ex quibus facilè

cilè

gendi transeant ad hæredes.

cilè intelliges quid hîc dicendum est, & vide etiam quæ dicam infrà eo. tit. §. 26. glo. j. numero. 72. vigesimo quartò. & iterum glo. 3. numero. 33. trigesimoseptimò.

§. 25.

EN CHOSE *mobilaire na poinct de retraict. Ne en donation par prouision de corps.*

EN CHOSE MOBILAIRE. GLO. 1.

An retractus habeat locũ in mobilibus, si vẽdantur cum immobilibus.

HOC INTELLIGE cùm ipsæ res mobiles per se venduntur. Quòd si simul cum rebus immobilibus, vel accessoriè & in consequentiam earum venduntur, videtur & res ipsas mobiles tunc venire in retractum, argu. l. eum qui. ff. de vsucapi. & l. longæ. ff. de diuer. & tempo. præscript. & l. j. §. planè si quæ, & l. pe. ff. de vi & vi arma. Sed tu de hoc vide quæ scripsimus suprà eo. tit. §. j. glo. 7. quę est in verbo, ou aultres choses censées pour immeubles, numero. 80. nunc autem vt ad alia, & multis seq. Ex quibus intelliges, quid hîc dicendum est.

NE EN DONATION PAR PROVISION DE CORPS. GLOSSA. 2.

Retractus non habet locum in donatione. Vẽditio pro donatione in sacris literis.

1 IN SIMPLICI DONATIONE non est dubium retractum non habere locum. nam ei locus est tantùm in venditionibus aut alijs contractibus ei æquipollentibus, vt dictum est suprà. §. j. vbi de hoc quoque diximus in gloss. 14. quæ est in verbo, ou equipollent à vente, num. 90. sed & si scire. Et idem, vt hîc, statuitur in cõstitutione protomixeos Federici, in versicu. caussa verò dotis. Quanquam scio venditionem in sacris literis sæpe pro donatione accipi, vt Psalmo. 43. Vendidisti populum tuum sine precio. Et Esaiæ. 52. gratis venditi estis, & non cum argento redimemini. Quod & annotat diuus August. lib. 7. quæst. in libros Iudic. c. 17. illud in eundem sensum intelligens, & vendidit eos in manu inimicorum suorum in circuitu. Nam scripturarum (inquit) locutio est, vt venditus, etiam qui donatur, dici possit. Quod an procedat in nostro iure, intelliges ex glo. & Bart. in. l. 2. ff. de vsucapi. pro empto. Cy. post Pet. in. l. vlti. in. 3. quæst. C. de rebus ali. non alienan. & Bald. in. l. voluntas, colum. 2. versic. modò restat quærere. C. de fideicom. Quicquid sit autem in alijs dictis casibus, id non potest procedere in casu retractus, in quo præcipitur restitui precium, vt dicitur in. d. §. j. Ideo debet intelligi de venditione propriè sumpta, vt ibi diximus in verbo, a vendu, quæ est glo. 2. num. j. & seq. vide tamen quos citauimus suprà eod. titu. §. j. in verbo, ou equipollens a vente, quæ est gloss. 14. d. numero. 90. sed & si scire vis.

Quid autẽ in iure nostro.

Retractus an habeat locũ in donatione ea lege facta vt donatari9 alat donantem.
Consuetudines de ea re.

2 CAETERVM HAEC DONATIO, quæ fit ob prouisionem corporis, id est, ea lege vt donatarius alat donantem, de qua suprà titul. 13. §. 7. qui est omnium huius volu. 186. & seq. est onerosa. Ideóque potuisset videri habere aliquid simile venditionis, vt dicemus in seq. versicu. idcirco & ex ea debentur laudimia, vt voluerunt Corser. & Aufrer. post alios in deci. Tholo. quæsti. 279. item si aliquis dat. Tamen hæc consuetudo nostra expressè statuit non esse in ea locum retractui. Sed is qui proximè successurus est donanti, habet facultatem subeundi huiusmodi oneris alendi donantem, & ita res donatas ad se reuocandi, præterquam mobilia & acquæstus, vt scribitur. d. titul. 13. §. 8. qui est omnium huius volu. 187. & seq. Et quòd in huiusmodi donationibus ob prouisionem corporis non sit locus retractui, sunt aliæ multę consuetudines, videlicet apud Melodunenses. c. consuetudinum eius loci. 52. Victriacenses. c. 39. & iterum. 125. vbi redditur ratio. nam ita donans videtur elegisse personam, fidem, atque industriam donatarij, cui se alendum committit. Borbonienses. c. 469. Tu tamen interim vide quod dicemus in seq. quæsti.

Quid de aliis donatiõibus remuneratoriis.
Consuetudines de ea re.

3 QVAERO IGITVR AN IN alia donatione remuneratoria, aut aliàs ob caussam, siue mutua aut reciproca habeat locum retractus. Et potest videri habere, ex nostra consuetudine quæ loquitur non tantùm de venditionibus, sed alijs contractibus æquipollentibus venditioni. d. §. j. At huiusmodi donationes habent vim venditionum, vt dicit Ioan. Fab. in. l. j. col. vlti. versicu. quid si duo. C. de inoffi. donat. & Guid. Pap. consi. 214. circa materiam, colum. 6. versicu. sed restat aliud. & consi. 218. indubitanter, colum. antepe. versicu. ad octauum, rursumq́; sing. 878. donatio, versi. si duo donent, vbi ex hoc dicit deberi laudimia ex huiusmodi donationibus. quod postremum ante eum voluit Pet. Iac. quem non allegat, tit. de act. in rem pro re emphy. col. 9. versi. item excepta datione in dotem. Et de hoc est expressa consuetudo Caluimontensium. c. 41. Victriacensium. c. 30. Turonensium tit. des rachaptz, & ventes. c. 15. in fin. & Blesensium. c. 121. vt non abs re Chasse. in titu. de retraictz. §. j. in verbo, vendu, numero. 5. constãter affirmarit

affirmarit

Universidad de Deusto
Biblioteca

affirmarit in huiusmodi donationibus esse locum retractui. quod & expressè statuitur in consuetudine Turoniæ hoc quoque titu. c. 34. Genomaniæ. c. 451. vbi tamen poteris videre, quid super hoc dixerint viri ecclesiastici in processu verbali (quem vocant) delegatorum principis. Vix tamẽ apud nos obtineri posset, vt in ijs donatiõibus retractus locũ haberet. Et nõ habere nũcupatim tradit Ferro. in consuetudines Burdigalenses hoc tit. c. 25. versic. idem erit. Et de hoc latissimè, vt solet, disputat Igne. in. l. 3. §. si conditioni, versic. & si aliud, numero. 52. & multis seq. vsque ad. 76. ff. de Senatusc. on. Sylla. vbi tandem videtur concludere non esse locum retractui. Et vide consuetudinem Valesiorum hoc tit. §. qui est omnium. 85. quo statuitur non esse locum retractui in donationibus puris & simplicibus & minimè onerosis, quasi secº sentiat in onerosis.

Consuetudo.

§. 26.

DROICT DE retraict qui vient par proximité de lignage ou consanguinité, ne peult estre transporté a aultre non estant dudict lignage ou branchage. Aultre chose est du conuentionel.

NE PEVLTESTRE TRANSPORTE. GLO. I.

1 *Ius retractus proximitatis an cedi possit. Qui negat posse.*

IVS QVOD competit consanguineis ex nostra consuetudine & vicinis, & consortibus ex alijs multis Italiæ statutis, cedi non posse extraneo expressè tenuerũt Pet. vt ab omnibus citatur, Cy. Bal. Alber. Ang. Sal. & Paul. Ca. in. l. ad officium. C. con. diui. Alb. in. j. parte statutorũ. q. 62. item quæro si ex forma. & iterũ. q. 89. sed an proximior. Ioan. Fab. in. §. j. col. vlt. Insti. de acqui. quæ fit per arrog. Bal. in tracta. protomixeos, col. 2. versic. quæro nunquid istud ius. Matthe. Afflic. in eodem tracta. §. j. colum. antepe. versic. vltimò no. & iterum in. §. vt infra. 30. dies, colum. 9. versicu. 3. nota. & quisquis est in margar. ipsius Bal. in verbo, alienatio, colum. vlti. Signo. consi. 81. in quæstione vertente inter nigrum, colum. 2. versicu. prætereà omisso. Lucas Pen. in. l. vlt. colum. j. in verbo, permutationes. C. de prædi. curi. lib. 10. Pau. Cast. in. l. apud antiquos, colum. 2. versicu. vltimò istam regulam. C. de furt. & in. l. j. §. vsusfructuarius, in fi. dum allegat Cy. vbi suprà, & ibi quoque Iason, colum. 3. versic. item circa istam. ff. de oper. no. nuncia. idem Pau. consi. j. videtur dicendum quòd dictus Christophorus, in princ. lib. 2. Rom. consi. 484. hoc quod vicinus. Alex. in. l. post dotem. ff. solu. matri. Ang. Are. in. §. actionum quoque, colum. 9. versic. quæro an istud ius, Insti. de act. & in. §. prætereà, le. 2. columna. 22. versi. postquam videmus de procuratore, Insti de excep. vbi tamẽ quodam modo nutat. Barb. cõs. 51. scripsit sapientiæ fons, colum. 19. versic. & si opponitur, lib. j. Soci. in. l. qui Romæ. §. cohæredes, colum. 3. in. 5. no. ff. de verb. obliga. Cos. Guy. in prag. sanxi. tit. de colla. §. sequitur, in verbo, alio, Ludo. Bol. consi. 25. in amplissimo, colum. 5. versic. & no. quòd tale ius. Iaco. à S. Georg. in. l. imperator. ff. de pactis. & omnium latissimè Io. Igne. in repe. l. dudum, col. 14. versic. his adde vnum articulum, cum multis seq. per. 4. colum. C. de contra. empt. & Bohe. in consuetud. Biturig. tit. de retraict. §. 3. colum. 4. versicu. sed an hoc ius. & Chasse. con. 21. le cas de noble & puissant, col. 12. versi. neantmoins par aultant. Io. monto. in promptuario vtriusque iuris, tomo. j. in verbo, redimere, versicu. 2. super verbo, licentiam habeat, in fine. Albertus. Bru. consilio. 80. circa primum, col. antepe. versicu. nec obstat si dicatur. Carol. Molend. in consuetudi. Parisien. tit. primo. §. 13. numero. 20. Ferro. in consuetud. Burdigal. hoc tit. §. j. col. 4. versi. ex his simul. & iterum. §. 6. colum. pe.

2 *Consuetudines in eã rem.*

¶ Et in id quoque est statutum Lucanum, quod id ius recompræ, vt alibi diximus appellat, ne scilicet liceat id ius alteri cedere, vt refert Philip. Deci. consi. 222. viso puncto, colum. 2. versic. sed his nullo modo obst. Et idem quoque statuitur apud Turonos hoc eod. ti. de retraict. c. 25. Aruernos tit. de emphyteoses. c. 20. & iterum tit. de retraict. c. 14. vbi prætereà additur consanguineum, si cesserit, cadere hoc iure. Borbonios cap. 457. Engolismos. c. 71. Sanctones Angeriacos. c. 55. Altimarchienses. c. 273. Marchienses. c. 280. qui est. 20. huius tit. ibique statuitur illum priuari iure retractus, qui conuincitur eum prosequi in fauorem alterius. Auxerrenses siue Altisiodorenses hoc quoque tit. §. 19. qui est omnium. 50. Niuernienses hoc item titu. §. 23. Valesienses hoc etiam tit. §. 8. qui est omnium. 89. Quanquam huius rei cõtrariũ nuncupatim in casu nostri statuti voluerunt soli omnium, quos hactenus legimus, nisi me fallit memoria, Pet. in. d. l. ad officium, arg. illius tex. in fi. vt in meo codice scriptum reperi. & Hẽri. Boh. in. c. sanè, in fi. extrà de priuil. eo tantùm argu. motus quòd minor potest cedere in integrum restitutionem. de quo dicemus in vlt. gl. huius. §. Et contrarium quoque in casu statuti prohibentis alienare in

Quidicunt posse.

3 *An admittatur hæres extraneus ad actionẽ retractº intẽtatã*

alios, quàm in consortes, voluit Albericus sibi contrarius in prima parte statutorum quæstione. 62. item quæro si ex forma.

SED QVOD DIXIMVS primo loco in casu nostræ consuetudinis, adeò verũ est, vt si consanguineus vi ipsius consuetudinis emptorem cõuenerit, vt ei rẽ cedat oblato precio, & lite pendente ipse cõsanguineus moriatur, extraneo hærede instituto, nõ admittetur ipse hæres ex

neus, vt nuncupatim voluit Ioan. Fab. in. §. ex contrario, in fi. Institu. de lega. vbi tamen hæc verba subdit. Contra. ff. de inoffici. testamen. l. posthumis. §. vltimo, qui non multùm ad hoc facit. tamen ex hoc potes intelligere Ioan. Fab. in ea re nutasse, seque ita obscurum præbuisse, vt nescias vtram partem sequi velit. Sed id ex eo pendere videtur, an qui prohibitus est alienare in extraneũ, eum possit hæredem instituere, de quo in. l. ex hoc. §. alienare. ff. de alie. iudic. mut. cau. fac. & per glossi. in. l. prima, in verbo, loca. & ibi docto. C. ne lice. habit. lib. 11. & docto. in. l. peto. §. vltimo. ff. de legatis. 2. Alberic. Barto. Angel. Imo. Rapha. Co. Franciscus Aretinum. & alios recentiores afferentes concord. in. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de verborum obligatio. Oldra. consi. 270. in quæstione proposita, in primo dubio. Bar. & recentiores in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legatis primo. Alberic. in. l. si quis prioris, colum. prima. C. de secund. nupt. Bald. in. l. ea lege, col. 4. versicu. secundò quæro, & ibi Salycet. colum. penulti. versicu. quæro succedit. C. de condictio. ob causam, & consil. 349. statuto Placentiæ, in primo dubio, rursúmque in vlt. lib. j. & cõsil. 83. an prohibita alienatione, lib. 2. & consi. 310. ad euidentiam, colum. 2. lib. 3. Angel. consilio. 57. ad declarationem, colum. penul. & vltim. Saly. in. l. ea lege, colum. 5. versicu. quæro secundò, & multis seque. C. de condi. ob cau. Rapha. consil. 84. præmisso. alter Rapha. Fulgo. consil. 215. in primo. Paul. Cast. consi. 115. super primo videtur dicendum, in primo dubio, lib. primo, & consi. 324. super secundo, in. 5. dubio, eo. lib. primo. Ioan. Plat. post glo. & Barto. in. l. quemadmodũ, in. 3. quæst. C. de agri. & censi. libro. 11. Alexan. consilio. 155. visis & accuratè consyderatis, libro secundo. & consilio. 55. ponderatis his, libro tertio. Ioan. Ray. post gloss. in. c. imperialem. §. habito, colum. 12. in paruis, versiculo, quæro vlterius & reddo, titul. de prohibi. feud. alienat. per Fede. Corne. consilio. 111. licèt videatur, per totum, libro. 3. Fabia. à monte S. Sab. in tractatu emptionis & venditionis, in. 16. articulo. 22. quæstione quartæ partis princi. Soci. consilio. 251. quoniam in præsenti, etiam per totum, libro secundo. Fran. Curt. Seniorem consil. 46. sæpe reuoluta, colum. antepe. & sequen. Philip. Deci. nuncupatim de hoc casu loquentem dicto consili. 222. colum. 2. versicu, his nullo modo ob. Iaso. consilio. 101. super præmissa, lib. j. & consil. 164. super terra, colum. 3. versi. bene facit, lib. 4.

4 SED SI ID RECIPIAS, vt non admittatur extraneus hæres institutus, illud intelliges, si is extraneus ipsius consanguinei ei non successisset ab intestato. Secus si ab intestato erat ei successurus, aut successit: nam tunc videretur id ius semel intentatum à defuncto in eum transire: etiam si non esset consanguineus vẽditoris (quod accidere potest) per id quod dicitur, prohibitum alienare extra familiam, posse eum instituere qui ei ab intestato est successurus, etiam si non sit ex ea familia: sicque & is rem prohibitam obtinebit. gloss. quæ in id ab omnibus citatur, quauis mihi id dicere nõ videatur, in. l. pater. §. Iulius, aut vt alij legunt, Iulianus Agrippa, & ibi Dy. & Cy. ff. de lega. 3. idem Dy. Ray. Bart. Imo. Rapha. Co. & Paul. Cast. in. l. cùm pater. §. cùm inter, per eum tex. ff. de lega. 2. Ex quibus Imo. & Rapha. asseuerant eam glo. communiter approbari, & dicit prætereà Imo. in practica obseruari. Barto. in dicta. l. peto. §. fratre. ff. eo. titu. & in. l. si ita quis. §. ea lege, colũ. penul. & ibi Ange. Imo. qui illam glo. dicit sing. Pau. Cast. Franc. Are. & cæteri recentiores. ff. de verborum obliga. Bald. Angel. & Saly. in dicta. l. ea lege, ille colum. 4. versicu. tertiò quæro, alter ante fin. versic. & ex prædictis concludo, hic colum. pe. versicu. quæro succesiuè. C. de condic. ob cau. vbi tamen Saly. ipse dicit, quòd si statutum consyderauit onera ciuitatis, ipse hęres tenetur alienare in subditum illius. Angel. consil. 7. ex dicto themate, col. 2. Fulgo. dicto consil. 215. colum. 2. Imo. in. l. ventre, & ibi Fran. Are. colum. 11. versicu. & attende quia licèt. ff. de acquir. hæredi. & idem Imo. in dicta. l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. vbi & illam gloss. dicit singu. Pau. Cast. consi. 447. si iste masculus, in princip. lib. j. vbi dicit omnes in hoc concordare. Alex. consi. 56. consyderatis verbis testamenti, colum. vlti. versicu. quinimo etiam, lib. j. quod repetitur consi. 23. lib. 2. & idem Alex. d. consi. 55. ponderatis his quæ in themate, col. 2. versicu. fortius voluit, cum multis seq. lib. 3. vbi dicit illam gloss. censeri singul. & hanc esse cõmunem op. à qua in iudicando non est discedendum. & consi. 59. attentis verbis testamenti, colum. 4. versicu. quintò probatur, eo. lib. 3. Corne. con. 113. circa primum, colum. 2. versic. nec obstat. adducta, lib. 2. & d. consi. 111. licèt videatur, colum. vlti. in princi. lib. 3. Soci. consi. 227. præsens consultatio, colum. 11. versi. circa tertiam quæstionem, lib. 2. & consi. 292. visis statutis magnificę ciuitatis, ad fi. lib. 2. Franc. Curt. Senior, consi. 64. antiquissima, colũ. 16. versicu. ad tertium principale. Iason in. l. filiusfamilias. §. diui, in prima lect. colum. antepenul. versicu. ad confirmationem prædictorum, & iterum in. 2. lectu. colum. 18. versicu. tu pro confirmatiõe, & ibi quoque Ioan. Crotus, colum. 23. versicu. tertiò limitatur, & Ferdi. Loaz. char. 8. nume. 155. & iterum char. 24. numero. 481. ff. de legatis primo, & Idem Iason in. l. voluntas, colum. 2. versicu. prima fallentia. C. de fideicommi. vbi dicit eam gloss. valde singu. & consilio. 120. in presenti, colum. 2. versic. aliquando & tertiò, lib. primo. & consi. 96. dominus Ioannes, columna. 5. versicu. condescendo, libro quarto, vbi eam glossam dicit not. dicitque id communiter approbari. Philippus Deci. consilio. 182. in casu occurrenti, colum. prima, & consi. 377. visis & diligenter, columna vltima, versiculo, circa primum. & consilio. 422. cuius superscriptio incipit, filij quadantenus, colum. 2. versiculo, tertiò in casu, & iterum versicu. his tamen vt infrà. Stepha. Bertrã. cõsilio. 127. non puto, nume. 12. lib. 3.

Quidsi is hæres succedat ab intestato.

Prohibitus alienare extra familiam, an possit relinquere extraneo qui ab intestato ei succedit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 ¶Nam & citra inſtitutionem & ſucceſsionem ex teſtamento, hæres legitimus admittitur ab inteſtato, etiam ſtante prohibitione alienandi extra familiam, quanuis is non ſit de familia. d.l. cùm pater. §. cùm inter, & ibi Bart. in fi. ff. de lega. 2. Bald. conſi. 52. ſubſtitutio facta, columna. j. lib. 2. Ro. conſi. 457. circa propoſitam, colum. 2. verſic. cæterùm quòd eadem. Pau. Ca. conſi. 60. viſis ſtatutis communis Vincentiæ, columna prima, lib. 2. Ioan. Pla. in dicta. l. prima, vbi ſuprà. C. non licere habi. lib. 11. Alexan. in. l. qui Romæ. §. cohæredes, colum. 3. verſicu. in contrarium. ff. de verborum obligatio. & dicto conſi. 55. vbi ſuprà, lib. 3. Pet. Ferra. in titulo, forma libel. in acti. rea. in verbo, veris ac legitimis, columna. 6. verſic. venio ad primum. & Iaſon conſilio. 4. Nicolaus, pau lò ante finem, lib. primo. & magna pars aliorum, quos in præcedenti verſic. citauimus, cum alijs concordantijs adductis ab ipſo Iaſone, in dicta. l. filiuſſamilias. §. diui, in priori lectu. columna, quæ antepenul. præcedit, verſicul. ſi verò prohibitio eſt. & dicto conſilio. 96. columna. 5. verſicu. confirmo quia quando, lib. 4. & Soci. dicto conſilio. 292. viſis ſtatutis, columna vltima, libr. 2. & conſilio. 227. præſens, columna. 11. verſicul. circa tertiam quæſtionem, cum multis ſequenti. libr. 2. Quibus adde quæ diximus ſuprà eodem titul. in gloſſa. 9. quæ eſt in verbo, ou lignagier, numero. 166. ſed huius poſtremi, & ſequen. vbi & hanc ſententiam authoritate Tullij cõfirmamus, in oratione pro L. Flacco.

Quid ſi hic non fuerit inſtitutus, an admittetur ab inteſtato.

6 ¶Super eo tamen, quod de inſtitutione hæredis diximus, vide omnino Soci. qui ſibi contrarius latè tenet contrarium, poſt alios à ſe allegatos, conſil. 43. viſis teſtamento, columna. 6. verſic. circa ſecundum, lib. 3. vti etiam facit Philip. Deci. conſi. 23. cuius ſuperſcriptio incipit, an & quando ex prohibitione, per totum. & ante hos Bald. cuius non meminerunt, conſil. 57. item inſtituo, col. 2. verſic. modò deſcendi oporter, lib. 2. Sed & in ſucceſsione ab inteſtato contrarium quoque tenuit Rapha. Fulgo. conſilio. 117. Ioannes, colum. 3. verſicu. reliqua dubitatio, vbi id ſcienter tractat. & ipſe Socin. ſibi item contrarius conſi. 251. quoniam in præſenti, colum. 3. verſi. ſecũda principalis, lib. 2. vbi tamen fatetur aliam opi. eſſe communem, vti etiam ex alijs diximus. & Iaſo. dicto conſilio. 4. ad finem, lib. primo. & Philip. Deci. con. 481. in caſu de quo Peruſij, colũ. 2. verſi. tertiò reſpondetur, cum alijs concordan. adductis à Ioan. Croto in repe. d.l. filiuſſamilias. §. diui, colum. 32. verſi. ſecunda eſt difficultas. ff. de lega. j.

De eadem re.

7 ¶Si tamen id procedit in ſucceſsione ab inteſtato, ſecundùm priorem opinionem quæ communior eſt, vel eorum teſtimonio, qui contrarium tenuerunt, non video cur etiam non procedat ex teſtamento, cùm inſtituitur is, qui ab inteſtato ſucceſsiſſet. Id enim nihil aliud eſt, quã id exprimere, quod intelligebatur: ideo nihil hæc res immutat conditionem iuris. l. non rectè. C. de fideiuſſo. &. l. aliquando. ff. de condi. & demon. ex quibus illud omnes vbiq; aſſumunt expreſsionem eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operari. Et qui expreſsè non teſtatur, id diſponere atq; ordinare videtur, quod de eius ſucceſsione lex ordinat, & diſponit ab inteſtato: habetq; veniẽs ab inteſt. tacitam voluntatem defuncti. l. ſi quis cùm nullum, &. l. cõficiuntur. §. ſed ideo. ff. de iure codi. cùm dicitur, creditur paterfa. ſponte ſua his relinquere legitimam hæreditatem. &. l. ſi fundũ per fideicommiſſum. §. j. ff. de legatis primo, &. l. 2. ibi, titulo largitionis, vel etiam inteſtati ſucceſsione contulerint. C. de bonis mater. & gloſ. in. l. prima. §. toties, verſicu. vel maximè, in verbo, meruit, & ibi Barto. & alij. ff. de collatio. Bald. conſilio. 119. præſuppoſito quòd ſtatutum, poſt medium, lib. 4. & doct. vbique. Ideóque ſi legitimus non prohibetur ab inteſtato, minùs debet prohiberi ex teſtamento, cùm fauorabilior ſit in eadem perſona cauſſa teſtati, quàm inteſtati. l. prima, &. l. 2. ff. ſi quis omiſſa cauſ. Et locus ille Ciceronis ſuprà citatus loquitur de ſucceſsione ab inteſtato. vt interim illud omittam, nihil referre quid ex æquipollentibus fiat. l. 3. C. de inſtitutio. & ſubſtitutionib. cũm ſimi. Porrò Iaſon propè omnibus in hoc aduerſus in dicto conſilio. 4. ad finem, iunctis præcedentibus, in ea eſt opi. vt id procedat in ſucceſsione ex teſtamento, non etiam ab inteſtato.

De eadem re.

8 SECVNDO INTELLIGE, niſi vnus tantùm ſit conſanguineus venditoris. nam is poterit id ius retrahendi extraneo cedere, vt nuncupatim voluit Paulus Caſtren. dicto cõſilio primo, videtur dicendum quòd dictus Chriſtophorus, verſiculo, & ideo ſi non eſſent, libro ſecundo, argumen. eius quod dicitur, rem alienari prohibitam extra familiam, ſi non ſupereſt niſi vnus de familia, poſſe ab eo extra familiam alienari: quando nullus eſt, qui alienationem poſsit reuocare, vt probatur, licèt non alleget, in. l. cùm pater. §. libertis, in fin. &. l. qui ſolidum. §. prædiũ. ff. de lega. ſecundo. & vtrobique gloſſ. & docto. & idem dicit ipſe Paul. conſilio. 453. de eo quod primo loco quæritur, in. 2. dubio, libro primo. Et ſequitur Iaſon primum illud con. tantùm allegans in dicta. l. filiuſſamilias. §. diui, colum. 10. verſicu. vndecimò limita. ff. de lega. primo, in. 2. lect. vbi & ad hoc allegat text. in. l. mutianæ, in fi. ff. de condi. & demon. Sequitur itẽ Ludo. Bol. conſilio. 43. viſo igitur puncto, colum. 3. verſicul. nonò præſuppono. & Philip. Deci. conſil. 511. viſo teſtamento, colum. 2. verſi. poſtremò. & conſi. 584. viſa prohibitione, ad fin. quod iterum repetitur conſi. 637. & idem Deci. conſi. 635. viſo copioſo, colũ. 2. ad fi. Boher. hoc eodem tit. de retract. §. 3. col. 5. verſi. & maximè ſi ſint. & Fran. Ripa. in. d. §. diui, col. 3. nume. 17. Et benè facit quod in ſimili traditur in. l. 2. C. quan. non pet. part. & quod ibi tradit Bald. de vltimo ſucceden te in re ſubiecta reſtitutioni, vt liberè poſsit de ea diſponere, vti etiam voluit Iaſon dicto conſi. 4. colum. 3. verſicu. moueor primò, lib. j.

Si vnus tantum ſit conſanguineus, an is extraneo retractũ cedere poſſit.

¶Sed huic

9 ¶Sed huic ſententiæ in caſu noſtræ conſuetudinis non poſſum accedere: quando non tantùm interſit familiæ venditoris, ne id ius alteri ertraneo cedatur, vt in ſpecie legum ſuprà allegatarum in quibus nullius omnino intererat rem ipſam alienari in extraneum. Verùm & hìc intereſt quoque emptoris, ne ſcilicet ab eo res retrahatur prætextu huius iuris, quod tantùm familiæ competit, & ſic ne extraneo in eius præiudicium cedi poſsit. qua ratione eius ſcilicet quod ipſius intereſt, poteſt petere vt conſanguineus retrahens iureiurando affirmet, id pro ſe & ad ſuum commodum retrahere, & ſine fraude, vt cauetur ſuprà hoc eodem titu. §. j. Sed & in caſu Paul. Caſtr. illius ſententiæ antiſtitis vide omnino Alber. Brunum, conſil. 20. circa primum, colum. antepen. verſi. & licèt adduci poſſet.

De eadem re.

10 TERTIO INTELLIGE, niſi conſanguineus fortè debitorum mole depreſſus, id ius retrahendi ſuo creditori cederet in ſolutum ſui debiti. Id enim poteſt facere, cùm ſit ex neceſſaria cauſſa, ſi credimus eidem Pau. Caſt. in dicto conſilio primo, in fine lib. 2. ar. eorum quæ, vt dicit, ſingu. no. in. l. pro hæde. §. ſi quid tamen, in fine magnæ glo. ff. de acquirenda hereditate, vbi ea quæ non tranſeunt ad extraneos hæredes, tranſeunt tamen ad creditores, propter inopiam vel neceſsitatem. & ex ea not. Bart. Ange. & recentiores, quòd quæ ſunt inſeparabilia à perſona, fiũt tamen ſeparabilia propter neceſsitatem. Et allegat prætereà Paul. dictam. l. filiuſſamil. §. diui, ibi, ſed hæc neq; creditoribus. ff. de legatis primo. Cui adde alia multa à me collecta ſuprà. §. j. in glo. 14. in verbo, ou equipollent à vente, nu. 8. ſecundò intellige. & multis ſequentibus, dum ibi tractamus, an retractus habeat locum in alienatione neceſſaria, multiſque ibi probauimus prohibitionem alienationis non intelligi in huiuſmodi alienatione.

An conſanguineus id ius poſſit cedere creditori in ſolutum

11 ¶Ex ſententia autem Pauli Caſtr. dicto cõſilio primo, potes intelligere creditores poſſe in cauſſam iudicati capere id ius retractus competens debitori conſanguineo venditoris, qui aliàs non eſt ſoluendo, nam & de hoc caſu loquuntur allegata ab ipſo Paulo. Et bene etiam facit text. in dicto. §. ſi quid tamen, cuius gloſ. tantùm Paul. citauit. ibi enim ſcribitur operarum officialium petitionem creditoribus competere, quanuis ex alijs iuribus eæ cedi non poſſunt, vt eſt tex. in. l. ſi non ſortem. §. libertus, ver. vltimo. ff. de cõdi. indebiti. & dicemus infrà hac eadem gloſſa, nume. 48. ſeptimò operæ. Sed & facit tex. in. l. prima. ff. de fund. dotali. vbi ob neceſsitatẽ creditor mittitur in poſſeſsionem fundi dotalis alioquin inalienabilis. & in. l. peto. §. prædium. ff. de legatis. 2. ſecundùm. 3. lecturam quam ſequitur Bart. ibi, & Ioan. Anan. conſilio. 47. illud præſupponitur, colum. 2. verſicu. primò ergo non obſt. Et quod ſcribit Stepha. Bertran. conſilio. 18. viſo, colum prima, li. 2. Et li. 2. Et quæ latè diximus ſuprà in. §. primo, in gloſſa. 7. in verbo, ou aultre choſes cenſées pour immeubles, nume. 48. quòd autem fructus, & ſeq. ſcilicet eorum quæ alienari non poſſunt, poſſe commoditatem capi in cauſſam iudicati. De quo etiam per Baldum, Angelum, Alexand. & Franciſ. Are. in dicto. §. ſi quid tamen, & latè Iaſo. qui poſt alios id intelligit, cũ deſunt alia bona in. l. commodis. ff. de re iudica.

An creditores id ius poſſunt capere in cauſſam iudicati.

12 ¶Sed & ad hanc ſententiam non modicum facit, quia ſi conſanguineus ipſe debitor rem ipſam retraxiſſet, poſſet confeſtim creditor eandem rem in cauſſam iudicati accipere, nec poſſet dici id factum in fraudem creditoris, niſi aliud oſtenderetur. Cur igitur ante retractum non poterit & hoc idem ius retractus capere, aut à debitore in ſolutũ accipere? præſertim ſi nihil habeat debitor conſanguineus, ex quo poſsit creditorem dimittere, vt ſæpe noſtri iuriſconſulti loquũtur, id eſt, illis ſatisfacere & ſe debito liberare, nec ei ſuppetunt pecuniæ quibus retractum peragere poſsit. nam & id cedet commodo non ſolùm creditoris, ſed & ipſius debitoris conſanguinei, qui ita liberatur à debito, & conſequenter totius familiæ, cuius quodam modo intereſt hũc ſuũ conſanguineum liberari, & dignitatem communis familiæ conſeruari, argumẽ. l. j. §. ſed & ſi ſeruus. ff. de vent. in poſſeſsi. mitten. & quæ in ſimili diximus ſuprà in dicto verbo, ou equipollent a vente, nume. 51. tum quoq; quòd idem. Et aliàs ſæpe admittimus propter vtilitatem contrahentium, quæ aliàs non admitterentur. l. ſed an viæ. ff. de pigno. Præſertim verò quoniam cæteri conſanguinei poterunt & ab eodem creditore retrahere, vt diximus in eadem gloſſa, numero. 2. huiuſmodi autem eſt, & multis ſeq.

De eadem re.

13 ¶Niſi tamen ſi quis hìc diceret quantùm ad illum caſum de creditore volente id ius capere in cauſſam iudicati, debitorem poſſe in quærendis obeſſe creditoribus, vel inuitis. l. qui autem, in principio. ff. quæ in fraudem creditorum. & l. non fraudantur. ff. de regul. iuris. & vtrobique cõcordan. in gloſſa. Et id propè perpetuum eſt, vt in quærendis nocere poſsimus, quibus aliàs non poſſumus. l. vltima. C. de acquirend. poſſeſsio. & l. cùm proponas, in fine. C. de hæred. inſtitutio. & l. quoties. ff. ſoluto matrimonio. & l. ſi duo. ff. ſi quis cautio. & l. j. §. vtrùm autem. ff. ſi quid in fraud. patro. cum alijs multis concord. à me latè congeſtis titu. 2. vniuerſarum noſtrarum conſuetudinum Pictauienſium. §. 11. in verbo, alienation de bien degliſe. Quid ergo quæri poteſt creditor, ſi debitor hoc iure retractus vti non poſsit aut nolit, poteríſtne eo iure loco ipſius vti? Cùm nec iura illis ſubueniant, quibus in quærendis nocitum eſt, vt patet ex iuribus ſuprà allegatis. Ni ſi & illud reſpondeas, id ius retractus iam quæſitum eſſe à tempore contractus venditionis factæ ab ipſius conſanguineo, ex ſententia Bald. in rubrica. C. res inter alios fac. verſiculo, nota quòd ex conſuetudine, & alibi latiùs diximus. Cùm igitur ei nata ſit & quæſita actio, poteſt in eam

Universidad de Deusto Biblioteca

creditor manus veluti iniicere,saltem iudicis authoritate. Cogita tamē, quia hæc res admodum noua est.& vide tamen Angel.con.243.multi consortes.

An id ius saltē ob famis necessitatem possit vēdi.

14 ¶Illud autem scio Barbati.in repetitione rubr.de rebus ecclesiæ non alienandis,colum.11.ver. vndecimò limita, tenuisse quòd stāte statuto, ne liceat in extraneum alienare,cuiusmodi est propè nostra consuetudo,potest tamen ob necessitatem famis id fieri, si non inueniatur emptor nō extraneus,instar eius quod dicitur patrem ob eam necessitatem posse vendere filium,in leg.2.C. de patrib.qui filios suos distraxe. Quo in loco,vt id obiter dicam, dictio est à nostris non intellecta,ea est,sanguinolentus.ibi enim scribitur, filium filiámue sanguinolentos vēdiderit. nam sic legendum est,non sanguinolentus. Quod vt intelligas,in Codice Theodosiano libro.5.c.8.titulus est huiuscemodi. De his qui sanguinolentos emptos vel nutriendos acceperint: sub quo lex est Constantini imperatoris,à qua hauddubiè decerpta est.d.l.2.sub nomine eiusdē Constantini Cuius hæc verba sunt.Si quis à sanguine quempiam eiusmodi cōparauerit &c.Paraphrastes autem non indoctus,quisquis is fuerit,Si quis(inquit)infantem à sanguine emerit &c. Ex quibus facilè intelliges sanguinolentos illic vocari eos quos Græci ἀρτιγενεῖς siue ἀρτιβλάστους vocāt, id est,recens natos, & adhuc sanguine menstruo madentes,& vt vtar verbis Iuuenalis saty.7.

Sanguinolenti filii, qui à patre venduntur, quare dicuntur

Modò primos incipientes
Edere vagitus,& adhuc à matre rubentes.

Nam & in dicto.C.Theodosiano titulus eum præcedens,quem suprà citauimus,hic est,de expositis.cuius titu.l.prima,loquitur de his qui seruos & liberos recens natos domo abiecerunt. In nostro autem Iustiniano.C.lib.8.titulus est illos vtrosq; titulos simul iungens,his verbis.De infantibus expositis liberis & seruis,& de his qui sanguinolentos nutriendos acceperint.Vbi Azo in summa,& Petr.à Bella Pert.in rubri.dicunt hos infantes ideo sanguinolentos vocari, quòd sanguinis pœna luendū est tātū scelus.Accursius aūt ibi nihil dicit,sed in priore illo loco,videlicet in dicta.l.2.C.de patri.qui fili.distrac.cū nec ipse id intelligeret,nec illius posterioris tit. (vt opinor)tūc recordaretur,scribit aliàs ibi legi sanguinolentus aliàs sanguinolētos: sed priorē illā lectionem meliorem esse,vt scilicet legatur sanguinolentus,& ad patrem referatur:atq; sic dicatur,tanquam pater sanguinolentus,id est,sanguine(vt dicit)& capitaliter puniendus,si sine iusta caussa filium vendiderit. At Cynus,& post eum Salyce.dicunt id non congruere text.qui loquitur de venditione licita:ideoq; ibi dici patrem sanguinolentum,quòd sanguis contradiceret necessitati famis,quę venditioni assentiebat.Alberic.autem ibi tradit ideo ita vocari filios à patre venundatos,quia eorum sanguine alantur parentes:vel quia cor sanguinolentum fiat per famem:vel quia pater occidit filium ciuiliter eum vendendo,atque sic seruum faciendo,quia seruitus morti æquiparatur.Idem in suo dictionario interpretatur,vt Accursius, sanguinolentum in ea leg.secunda,id est,sanguine & capitaliter puniendum.Verùm nimium in ijs nostrorum nugis immorati sumus.

Filii à parentibus ob famem aliquando venditi.

15 ¶Igitur vt redeamus ad principale institutum,eadem.l.2.C.de patri.qui filios suos distraxe. nō tam aliena à paterna pietate videri debet,quàm plerisq; videtur,quandoquidem Nehemiæ.5.capite,populus fame oppressus in hæc verba prorupit. Filij nostri & filiæ nostræ multæ sunt nimis,accipiamus pro precio eorum frumentum,& comedamus,& viuamus.Idq; etiam aliquando factitatum tradit tempore Maximini Imperatoris Eusebius Cæsariensis lib.historiæ ecclesiasticæ.9.c.8.Et longis antè temporibus Erisichthon,cùm præ fame patrias attenuasset opes, tandem & filiam vendidit.

Et tandem demisso in viscera censu
Filia restabat non illo digna parente,
Hanc quoque vendit inops.

Hæc enim sunt verba de eo Ouidij(ni fallor)in.8.Metamorphoseos.

16 ¶Illam autem Barb.sententiam quam ex.d.l.2.deprompsit,vt ad eam tandem reuertamur,confirmat glo.in.l.quemadmodum,in verbo,vendi.C.de agri.& censi.lib.11.quæ eum text.vetantem omnifariam(sunt enim hæc verba legis)originarios atq; etiam rusticos censitósque seruos vendi sine terra,ita intelligit,vt propter necessitatem famis liceat,ar.d.l.2.& eam sequuntur Barto. & Io.Plat.ibi,id quoque trahentes ad quęuis alia alienari prohibita.Quibus subscribit quod tradit Archi.in.c.abbatibus.12.q.2.bona ecclesiæ alienari posse incōsulto capitulo.Et quod à Dy. scriptum est in.l.2.ff.solu.mat.& à Cy.& Alberi.relatum & comprobatum in.l.j.C.de nouat. domino licere vasallum inuitum alienare imminente necessitate,per.l.patronus,&.l.medicus. ff.de oper.liber. quanuis aliàs non liceat.c.j.§.præterea ducatus,tit.de prohibit.feudi alien.per Federic.& dicemus infrà eadem glossa,nu.75.vicesimo sexto.

17 ¶Quódque Bal.scriptum reliquit in tracta.protomixeos columna.4.versicul.sed tunc quæro, & iterum colum.2.versicu.quid si vendo,quòd etiam stante consuetudine protomixeos,quæ id ius cōsanguineis socijs ac vicinis tribuit,vt pręferantur extraneis intra.30.dies à denūciatione illis facta ab eo qui vult vendere. Si tamen vrgeat iusta quæpiam necessitas,poterit liberè vendere cuilibet,non expectato eo tempore,nisi illi confestim emant,quia necessitas non subest legi.l.j. ff.de officio proconsu.& eum sequitur Matthe.Afflic.loquens in necessitate famis in eodem tracta.proto.col.6.versi.sed iuxta hoc quærit,vbi & alia multa de necessitate allegat. Et inter cætera quòd

tera quòd feudum ex caussa necessitatis alienari potest,per.c.j.tit.qual.olim feud.ali.pot.Quanquam ille tex.probat contrarium,vti etiam annotant And.Iser.Bal.Marti.Laud.Alua.& Cardi. Alex.ibi,& ipsi And.& Bald.in.c.j.§.aut si libellario,titu.quibus mod.feu.amit.& ipse quoque Aluar.loquens de necessitate famis in.c.vlti.in.33.conclusione,titu.quæ fuit prim.caus.bene. amit.& Philipp.Deci.in.c.quæ in ecclesiarum,colum.tertia,in.6.not.per eum text. de constitu.4 Francis.Curt.Iunior in tract.feudo.in.4.quæstio.princip.quartæ partis, vbi item loquitur de necessitate famis.

De necessitate multa remissiuè.

18 ¶Porrò autem alia multa de necessitate collegit Alberi.in.d.l.2.C.de patri.qui fili.distraxe.& maximè de necessitate famis,& in.l.j.ante fin.ff.de offic.procon.& Lucas pen.in.l.j. column.2. C.de delato.li.10.& in.l.curiales,la.2.post princ.C.de decur.eo.lib.& in.l.j.col.j.&.2.C.de cōmeat.lib.12.Roma.in repe.l.si verò.§.de viro,in.54.fal.ff.sol.matrimo.Firmianus in suo vbere lexico,in verbo,necessitas,ferè per totum.Franc.Curt.Senior in repe.l.admonendi,char.16. colum.3.versi.ad hanc decisionem,& ibi quoque Iason in repet.col.74.versi.circa secundam conclusionem,qui est in numero.214.& seq.ff.de iureiur.& ipse Iason in.l.j.in prin.col.pe. versicu. glo.in verbo,non aliter,& ibi Franc.Purp.colum.item pe.& seq.ff.de offic.eius cui manda. est iurisdi.& idem Iason in authen.res quæ,colum.3.versic. vndecimò,& iterum colum.6.versicu. sextò & vltimò.C.com.de lega.& in.l.principalibus,colum.2.ff.si cert.peta.Fely.in.c. cùm accessissent,colum.9.versi.tertiò restringitur,extrà de consti.& in.c. querelam,colum. vlti.extrà de iureiur.& in.c.2.colum.penul.de sponsa.Philip.Deci.in.l.quæ propter,de regu.iuris. Matthe.Afflic.in constitutio. Siciliæ incip.si quando contingit,in.j.no.Franc.Curt.Iunior in tracta.feudorum in.4.parte principali,charta.43.versic.decimosextò quæro.Hippo.Marsi. in.l.j. §.ptereà,colum.18.& duabus seq.ff.de quæsti.Ferdi.Loaz.in repe.l.filiussa.§.diui,nume. 219. & multis seq.ff.de lega.j.Geral.à Pet.Sancta.sing.100.necessitas.Io.Lup.in repe.rub. de dona. inter vi.& vxo.§.17.col.5.versi.quod procedit,& sequen.& Alciat.in lib.j.ff.de verborum significationibus,ad finem.qui id integrum accepit à Roma.in dicto.§.si verò. Quorum dicta si hic adijcere vellem,dies me priùs deficeret.

Necessitas omnibus dominatur.

19 ¶Sed illis addere potes quod & de ipsa necessitate externi scriptores tradidere.Orpheus in hymno noctis scribit grauem necessitatem omnibus dominari,aut si mauis,omnia fortificare δεινὴ γὰρ ἀνάγκη πάντα κρατύνει. Thales Milesius apud Plutarchum libro primo de placitis Philosophorum.c.25.dicit validissimum quiddam necessitatem esse,vt quæ vniuersæ naturæ præualeat. Trismegistus in libro de volūtate diuina,qui Asclepius inscribitur .c.14.tradit εἱμαρμένην id est fatum,& ἀνάγκην, id est,necessitatem,ambas sibi inuicem indiuiduo connexas glutino: alteram verò rerum omnium parere initia,necessitatem autem cogere ad effectum. Parmenides verò & Democritus,atque etiam Heraclitus, & Plutarchus vbi nuper citauimus, & iterum.c. 27. necessitatem eandem atque fatum esse voluerunt,omniaq; ipsius præscripto fieri.Plato vt & idem Plutarchus tradit.c.26.euētorum partim prouidentiæ,partim necessitati adscribit. Idē & cum eo Stoici necessitatem quidem fixam caussam & violentam,vti etiam refert ipse Plutarchus in illo.c.27.Idem Plato lib.de republica.10.atque Plotinus eiusdem sectę philosophus necessitatem deam faciunt,parcarum matrem,quæ & ipsæ ineluctabiles atque inexorabiles vocantur. Nam & Pausanias lib.2.quo Corinthia tractat, scribit Corinthi Necessitatis ac Violentiæ sacellum fuisse,quod ingredi minimè consueuerant. Ex quo intelligis & necessitatem pro dea fuisse habitam,eandemque violentiæ coniunctam,tanquam ea cuncta violet. Valerius Maximus lib.j.c.6.quo loco de Cn.Pompeio loquitnr,inuictas leges necessitudinis esse dicit.ibi enim necessitudo pro necessitate,vt sæpe fit,ponitur.

Necessitas & fatum connexa.
Necessitas caussa fixa & violenta.
Necessitas dea parcarum mater.

20 ¶Simonidis sententia est ex arcanis Homericis quo loco de morte Sarpedonis loquitur,ni fallor,deprompta,necessitati ne deos quidem resistere. ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοὶ μάχονται,quā aduocat Plato tum in Protagora,tum libro de legibus.5.rursumque.7.Eamque expressisse videtur Liuius lib.ab vrbe condita.9.cùm scribit.Pareatur necessitati,quam ne dij quidem superant. Sed & idem lib.4.ita facit loquentem Vectium Messium Volscorum regem. Necessitate quæ vltimum ac maximum telum est,superiores estis. Vnde opinor illud vice prouerbij celebratum. Ingens telum necessitas.quod Plinij esse nonnulli tradunt. Cæterùm Euripides in Helena ex sapientum sententia dicit,nihil plus posse graui necessitate.

Necessitati ne deos quidē resistere.
Necessitas telū vltimum.
Necessitate nil plus potest.

Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον.

Idem suam Hecubam ita claudit στερρὰ γὰρ ἀνάγκη,id est,dura,siue mauis,rigida necessitas. Nā & hanc quoque diram sæpius vocat diuus Augustinus enarrans illud Psalmist.30.Saluam fecisti de necessitatibus animā meam.Horatius autem li.j.carminum Ode.35.eandem sæuam vocat.

Necessitas dura & rigida.
Dira.
Sæua.

Te semper anteit sæua necessitas.

Et lib.3.Ode.24.diram,quod non longè abest.

Si figit adamantinos
Summis verticibus dira necessitas
Clauos. Quintilianus auus declama.260.Multùm(ait)contra iustitiam necessitas valet.Palladius libro rei rusticæ.j.c.6. Necessitas ferijs caret.Valerius Maximus libro

Necessitas vincit iustitiam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Neceßitati parendum. *Neceßitas omnia in ſeruitutẽ redigit.* *Ab ea mala omnia.* *Ea omnia audet.* 21

7.tit.6.qui de neceſsitate eſt,ſcribit abominandæ neceſsitatis leges amariſsimas,& trucuſentiſsima imperia. Tullius lib.2.officiorum. Neceſsitati parendum eſſe iubet. Et Herodianus lib. 5.Parcendum inquit neceſsitati fuit. Græcus eſt verſiculus Menandri.

ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πάντα δουλεύει τάχα. Id eſt ad verbum,

A neceſsitate omnia in ſeruitutem rediguntur velociter. Et alter,

ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πολλὰ ποιοῦμεν κακά.

A neceſsitate multa facimus mala.

Græco autem epigrammate παντολμον ἀνάγκη appellatur,quòd omnia audeat.

Ob famem conſtituta ad alias neceßitates nõ ſunt trahenda.

¶ Sed tu hic aduerte ſector,nam quæ de neceſsitate famis priuatim noſtris legibus conſtituta ſunt,ad alias trahenda non ſunt,vt in caſu.d.l.2.C.de patri.qui filios diſtraxe. voluerunt Azo in ſumma eiuſdem titu. Accurſius,Petr.à Bella Perti.Cy.Bar.dum citat Dy.quo loco ſtatim dicemus,Bal.Ange.Saly.& Pau.Caſt.in.d.l.2.& Dy.in.c.in argumẽtum,de reg.iuris,li.6. Ex quo & Io.Fab.in.§.j.colum.2.Inſtitu.quib.alie.licèt vel non,dicit quòd licèt maritus poſsit dotem alienare ex neceſsitate famis,non tamen ob aliam quamuis neceſsitatem,ar.d.l.2.C.de patri. qui fili.diſtraxe.& ſequitur Angel.Are.in dicto.§.j.colum.j.in fi.Et facit quod in alio caſu voluit Ioan.Fab.in.§.nullius,col.vlti.& ibi poſt eum Ange.Aret.in.§.ſacræ,Inſt.de re.diuiſi.& in alio itẽ caſu Bal.in.c.j.§.aut ſi libellario,colũ.2.in verbo,poterat olim,tit.quib.mo.feud.amit. dum ibi loquitur de neceſsitate victus.

22 *Fames teterrimum mortis genus,atque miſerum.*

¶ Et hæc quidem optimo iure,quando nulla omnino neceſsitas fami par eſt. Teterrimũ enim mortis genus famem eſſe pronunciauit Homerus,qui libro duodecimo Odiſſeæ ita facit Eurylochum loquentem.

πάντες μὲν συγεροὶ θανάτοι δειλοῖσι βροτοῖσι,
λιμῷ δ' οἰκλεσσαι θανέειν. Id eſt ad verbum,

Omnes quidem terribiles mortes miſeris mortalibus:
Fame autem miſerrimum mori.

Cuius ſententiæ meminere Plato in libro de republica.3.& Columella lib.2.rei ruſticæ.c.item. 2.Et his ſubſcribens Liuius lib.10.ſecundi belli Punici ſcribit famem & frigus miſerrima eſſe mortis genera. Hiſque alludens Plautinus paraſitus in Captiuis,miſerrimum (ait) eſſe hominem, qui cùm eſſe cupit,quod edat non habet.Hinc Horatius libro primo carminum Ode.21. miſeram famem vocat.

Fames miſera. Fames clades & acerbitates omnes ſuperat

Hic bellum lachrymoſum,hic miſeram famem.&c. Ouidius lib.8.Mata.appellat famem miſerabile genus pœnæ.Molitúrque genus pœnæ miſerabile. Tullius autem ad Atticum lib.epiſtolarum.5. fame nihil miſerius eſſe pronunciauit.Ioſephus lib.6.belli Iudaici cap.14.ſcribit famẽ rerum omnium clades ſiue acerbitates ſuperare.quod & ex ipſo repetit Euſebius Cęſarienſis hiſtoriæ eccleſiaſticæ lib.3.cap.4.aut vt alij diuidunt.6.Sed & idem Ioſephus lib.7.eiuſdem operis cap.11.tradit omne pereundi genus fame leuius videri.Et Menander.

λιμὸς μέγιστον ἄλγος ἀνθρώποις ἔφυ.

Fames maximus dolor hominibus eſt.

Quintilianus ſi is eſt,in cadauerum paſtis.Fœlix(ait) peſtilentia,fœlix præliorum ſtrages,denique omnis mors facilis. Fames aſpera vitalia haurit,præcordia carpit,animi tormentum,corporis tabes,magiſtra peccandi,diriſsima neceſsitatum,deformiſsima malorum. Hæc ad humile corpus nobiles manus mittit,hæc alienis pedibus mendicantes proſternit,hæc ſæpe ſociorum fidem fregit,hæc venena populis publicè dedit,hæc in parricidium pios egit. Quem citat Lucas Pen. in.l.2.colum.2.C.de quibus numeri.vel præſta.lib.10.

23 *Fames dira.*

¶ Plinius lib.2.cap.65.de terra loquens. Quin & venena, ait,noſtri miſerta inſtituiſſe credi poteſt,ne in tædio vitæ diræ famis mors terræ meritis alieniſsima lenta nos conſumeret tabe. Quibus vides famem peculiariter diram vocari,vti & apud Virgilium lib.3.Aeneidos.

Sed non ante datam cingetis mœnibus vrbem,
Quàm vos dira fames,noſtræque iniuria gentis
Ambeſas ſubigat malis abſumere menſas. Et Ouidius lib.8.Meta.
Tum quoque dira fames,implacatæq; vigebat Flamma gulæ.

Sæua. Sæuam(quod eiuſdem ſenſus eſt)vocat Lucanus lib.6.

Sed patitur ſæuam veluti circundatus arcta
Obſidione famem.

Obſcæna. Idem autem Vergilius eodem lib.3.eam obſcœnam vocat.

Obſcœnámque famem,quæ prima pericula vito.

Tetra. Quia vt dicit Seruius ibi,homines ad obſcœna compellit.vt de male ſuada ſtatim dicemus. Nonnius autem Marcellus obſcœnam in eo loco exponit pro vitabili. Sic quoque eam, & præterea tetram vocat Euſebius Cæſarienſis hiſtoriæ eccleſiaſticæ lib.9.cap.8.Sed & ipſe Virgilius,vt ad eum redeamus,veſanam eam vocat lib.9.

Veſana. Suadet enim veſana fames,manditque trahítque
Molle pecus. Et iterum lib.10. Suadet

Suadet enim veſana fames,ſi fortè fugacem
Comſpexit capream.

Et poſt eum Apuleius lib.8.Metamorph.Cui non abſimile eſt quod Lucanus eam inſanam appellat libro.7.

Inſanámq; famem,permiſſáſque ignibus vrbes. *Inſana.*

Idem Virgilius lib.6.eandem quoque vocat maleſuadam.Quòd ſcilicet ad omne malum ſceluſque ſuadendum ſit efficaciſsima,vt paulò pòſt dicemus.eámque fabulatur ſedere in veſtibulo inferni inter tetra diráque monſtra. *Maleſuada Fames in veſtibulo inferni.*

Veſtibulum ante ipſum,primíſque in faucibus orci
Luctus,& vltrices poſuere cubilia curæ,
Pallentéſque habitant morbi,triſtiſque ſenectus,
Et metus,& malè ſuada fames,ac turpis egeſtas,
Terribili viſu formæ. *Rabida.*

Idem lib.Aeneidos ſexto eandem rabidam vocat,quòd in rabiem agat homines.

Ille fame rabida tria guttura pandens.

Ex quo eſt illud vetus adagium apud Plautum in Amphytrione.Fames & mora bilem in naſum conciunt.Ouidius lib.8.Metamorph.peſtiferam eam vocat. *Adagium. Peſtifera.*

Peſtifera lacerare fame. Et duram lib.4.de ponto. *Dura.*

Vix humili duram reppulit arte famem. Et ante eum Horatius lib.ſermonum.j.Saty.2. *Atra.*

Durámque famem depellere poſsit. Et atram Claudianus.

Pallor & atra fames. Quod accepiſſe videtur ab Heſiodo qui ἄῤῥοπα λιμὸν lib.j. operum & dierum vocat,id eſt,nigram ſiue atram famem.At eidem Heſiodo lib.eiuſdem operis.2. λιμὸς quoque ἀτρῳπὸς,id eſt,iniucũda dicitur.Sed vt redeamus ad Claudianum,is eam item vocat imperioſam,quòd extrema quęque imperet. *Iniucunda. Imperioſa.*

Imperioſa fames,lætho vicina ſenectus.

Et Lactantius in phœnice,violentam,quod non multùm ab illo diſtat, quia ſcilicet violet iura omnia etiam naturalia,vt paulò poſt oſtendemus,

Et curæ inſomnes,& violenta fames. *Violenta.*

Et perniciosam T.Liuius,Victoribus(ait) victiſsque pariter perniciosa fames inſtabat. *Pernicioſa.*

24 ¶ Idem Liuius lib.ſecundi belli Punici primo dicit famem vltimum humanorum ſupplicium. Et Ammianus Marcellinus lib.19.eam vocat vltimum omnium malorum.Idem lib.25.ignotiſsimum mortis genus appellat,veluti admodum ignobile.Et paulò pòſt. Dies (inquit) quatuor ſunt euolati inedia cruciabiles,& omni ſupplicio triſtiores.Ægeſippus lib.5.famem carnificẽ appellat. Diuus Hieremias Threnorum capi.4.dicit,Melius eſſe occidi gladio,quàm fame extabeſcere.Cui conſentiens Vegetius.Ferro(inquit)multò ſæuior fames eſt.Dauid autem peſtilentiam eligere maluit,quàm famem,cùm vtriuſque ei data eſſet optio,vt ſcribitur Regum lib. 2.cap.24.Ouidius lib.8.Metamor.famem Herebi & Noctis filiam dicit, eámque graphicè deſcribit.E noſtris Bal.in.l.pactum,colum.vlti.C.de pactis,tradit illud tanquam prouerbium vulgò celebratum.fames eſt acutiſsimus enſis.Idem conſi.458.lata fuit ſententia,colum.2.lib.3. ſcribit nihil triſtius eſſe quàm fame necari,nihilque fami comparari.Epicuri autem ſententia eſt,licere pro ſiti & fame depellenda aduerſus Iouem pugnare,teſte Theodorico lib.de curatione Græcorum vndecimo.

25 ¶ Et ſanè,lector,hæc peſtis omnium rerum teterrima eſt,& ad omne ſcelus ſuadendum efficaciſsima. Ex nullo malorum fonte fœdiora manarunt exempla. Hinc filiorum cædes,& infandæ epulæ:hinc præcipitationes,aliáque feſtinatæ mortes:& quod omnium atrociſsimũ eſt,reperti ſunt, qui ſeipſos laniarunt,quando obſcœnos morſus in alios vertere non potuerũt. Nam in ea obſidione,quam inter ſecundum bellum Punicum paſſus eſt Spendius ab Hamilcare Carthaginenſium duce,eò inopiæ ventum eſt,vt Spendiani milites ſuis ipſorum corporibus inedia veſcerẽtur,captiuiſque(quod Polybius tradit)ac ſeruis cæſis eorum carnibus ſuſtentarentur. Numantini quoque à Scipione obſeſsi,cùm omnia,quæ famem eorum trahere poterant,cõſumpſiſſent, ad vltimum humanorum corporum dapibus vſi ſunt.Captáque vrbe complures inuenti ſunt, artus & membra trucidatorum corporum ſinu ſuo geſtantes,vt author eſt Valerius lib.7.cap.6. qui ſubdit horum trucem pertinaciam in conſimili facinore Caliguritanorum execrabilem impietatem ſupergreſſam eſſe,qui,quia nullum iam aliud ſupererat animal,vxores ſuas,natóſque ad vſum nefariæ dapis verterunt. Quóque diutius armata iuuentus viſcera ſua viſceribus aleret,infęlices cadauerum reliquias ſalire non dubitauit.Liuius lib.4.ab vrbe condita tradit,cùm fames vrgeret Romanos,multos ex plebe ſpe amiſſa potiùs quàm vt cruciarentur trahendo animã capitibus obuolutis ſe in Tyberim p ræcipitaſſe.Herodotus lib.3.refert exercitum Cambyſis Perſarum regis in expeditione quam mouit aduerſus Aethiopes,tanta fame oppreſſum fuiſſe,vt ſortiti ex ſeipſis milites decimum quenque comederint.Tradunt & antiqui ſcriptores Eriſichthonem,de quo nos ſuprà locuti ſumus,propter neglecta Veneris ſacra ad tantam famem adactum fuiſſe,vt propria ipſius membra corroſerit.Ex quo Ouidius lib.8.Metamorpho. *Fames ad quæ nos mala impellat.* *Eriſichthõ præ fame membra propria dilaniauit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
Materiam,dederátque graui noua pabula morbo,
Ipse suos artus lacero diuellere morsu
Cœpit,& infœlix minuendo corpus alebat.
Et alter nescio quis poëta,
Membra aliena fame lacerabant esse parati,
Et sua.
Vt non abs re scriptum sit Esaię. 9.cap. Estriet & comedet ad sinistram,& nõ saturabitur. Vnus quisque carnem brachij sui vorabit. Nec ideo mirum videri debeat,quod multi tradiderunt, Polypum præ fame sua ipsius brachia siue cirros corrodere. Id enim Hesiodus lib. primo operum, Oppianus lib. de piscibus, Aelianus li. 12. ſtatim post prin. & Albertus magnus lib. animaliũ. 24. scriptis reliquerunt,& alij multi Athenæo citati,tametsi Aristoteles lib. de natura animalium. 8. cap. 2. & Plinius lib. 9. cap. 29. reclamant.

Polypus.

26 ¶ Sed vt redeamus,in Hierosolymitana expugnatiõe cùm Iudæi arctius à Romanis obsiderẽtur,non solùm non abstinuerunt à stercoribus hominum & brutorum,& calciamentis & corijs, à scutis detractis,quod sæpe aliàs factitatũ est: sed & reperta sunt à militibus omnia ob inediam discutientibus in priuata mulierculæ domo puerilia membra,quibus infœlix mater nomine Maria Eleazari filia occultè vescebatur,trahebatq; vitam illius visceribus,qui omni vita solet esse parenti charior. Testis Iosephus lib. belli Iudaici. 6. c. vlti. in fi. & lib. 7. cap. 6. aut ex aliorum codicum sectione. 11. & repetit Aegesippus excidij Hierosolymitani lib. 5. cap. 41. & Eusebius Cæsariensis in ecclesiasticæ historiæ lib. 3. cap. 4. aut vt alij codices computant. 6. & Diuus Chrysostomus lib. j. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. Quin longo ante interuallo Dodarege Syriæ Ioram in Samaria obsidente fames adeo inualuit,vt matres inedia adactæ filios necauerint, coxerint,comederint,vt scribit sacra historia. 4. Regum. c. 6. & Ipsephus lib. 9. antiquitatũ. c. 4. Et in alia ipsius Samariæ obsidione facta ab Aristobolo & Antigono Hyrcani filijs fames quoque obsessos ad tetra humanorum cadauerum alimenta coegit,vt tradit Aegesippus lib. excidij Hierosolymitani. j. c. item. j. ¶ Sed & imperante Iustiniano,eo anno quo vrbs Roma,dum Bellisarius inibi esset,à Gothis obsideretur,tanta per vniersum orbem,& præcipuè apud Ligures fames excreuit,vt pleræque matres infœlicium natorum membra comederent,vt vir sanctissimus Datius Mediolanensis antistes,& eius authoritate Paulus Diaconus retulere. Hinc que dolenter & flebiliter Hieremias,quo loco nuper citauimus. Manus (inquit) mulierum coxerunt filios suos,facti sunt cibus earum. Diuus ille Chrysostomus Homilia in Genesim. 64. loquens de Iacob illo patriarcha,scribit famis necessitatem patris amorem in eo vicisse. Et diuus Hieronymus in Amos lib. 3. Vetus narrat historia: Nil fame durius,quæ sæpe obsessos compellit humanis vesci carnibus,& in suam sęuire naturam,ita vt nec parentes paruulis parcant liberis,& maritalis affectus vxoris dudum amatæ membra dilaceret. Ex quibus ortum vetus adagium. Omnia esculenta obsessis. quod quidem adagium,vt id addas,sumptum est ex veteri illo senario cuiuspiam poëtæ, ἄπαντα γάρ τοι βροτὰ πολιοφκημένοις. Idem quoque de obitu Marcellæ ad Principiam loquens de quadam fame,quæ tunc Romanos obsessos tenebat. Terribilis (ait) de occidente rumor affertur,obsideri Romam,& aureo salutem ciuium redimi,spoliatósque rursum cruciari,vt post substantiam vitam quoque amitterent. hæret vox,& singultus intercipiũt verba dictantis. capitur vrbs,quæ totum cœpit orbem: imò verò fame perijt, antequam gladio. & vix pauci,qui caperentur inuenti sunt. Ad nephandos cibos erupit esurientium rabies,& sua inuicem membra laniarunt,dum mater non parcit lactenti infantiæ,& recipit vtero, quem paulò ante effuderat.

De eadem re.

27 ¶ Non mirum igitur videri debet,quod Plinius lib. 8. c. 57. tradit,Hannibale Cassilinum obsidente væniſſe murem. CC. nummis,eumque qui vendiderat fame interijsse, emptorem vixisse. Quod & ipsum tradit Valerius lib. 7. c. 6. Quanquam apud Strabonem,lib. 5. legimus non murem in ea obsidione,sed modium frumenti venditum fuisse. CC. drachmis,emptorẽq; ea alimonia incolumem seruatum,venditorem autem fame extinctũ. Non mirum (inquam) quòd in exercitu Marci Antonij,quo tempore cum Phraorte,aut vt alij vocant,Phraarte rege Parthorũ pugnaretur,chœnix Attica frumenti (tanta fames erat) quinquaginta drachmis empta sit,& pro hordeaceis panibus paris ponderis argentum datum,vt scribit Plutarchus in vita ipsius Antonij. Et quod in ea Samariæ obsidione,de qua nuper locuti sumus, caput asini venundatum. 80. argenteis,& quarta pars cadi stercoris columbarum quinque argenteis,sicuti quoque scriptum est eodem cap. 6. lib. 4. Regum. Et apud Iosephum vbi suprà,qui eam quartam partem cadi sextarium appellat.

De eadem re.

28 ¶ Quid igitur,vt ad principale nostrum institutum tandem veniamus, etiam mirandum est,si quod aliàs vænire prohibetur,liceat vendere vrgente tam tetra diráque atque omnia audẽte sua dẽtéque famis necessitate. Et si quæ cogit liberos proprios,vxores nostras,propriámque nostrã carnem (vt diximus) mandare,quæque permittit liberos ipsos venundare, eadem permittat & ius familiæ & generis etiam vendere,quod non adeo arctum est & peculiare,quàm liberorum, id est,

Decisio princ. huius dubii.

id est,nostræ priuatæ genituræ. Retractum dico qui ratione generis & familiæ competit. Proinde vt id caput concludam,facilè concesserim in hac tanta necessitate ius istud retractus cuiuis vendere,si cæteri consanguinei emere differant,hoc solo argumento,quòd liberos quoque tũc vendere liceat. In cæteris autem necessitatibus non ausim tã constanter asseuerare, tametsi Bal. & Paul. Cast. vt suprà diximus,id astruant.

29 QVARTO INTELIGE, vt huiusce modi cessio fieri non possit quãtùm ad præiudicium consanguineorum,sed quantùm ad præiudicium ipsius cedentis possit,vt scilicet locus pateat cæteris consanguineis,vt quibusdam placere video,arg. l. j. §. Titius filios, titu. si de feud. fue. conten. inter domi. & agna. Ita enim voluit Ferronus in commentarijs consuetudinũ Burdigal. hoc cod. ti. §. j. Id quod sine dubio verum est,vt scilicet alter consanguineus etiam remotior venire possit,si sit intra annum. Sed an sibi ita præiudicarit,vt propter cessionem non ampliùs audiatur,dicam plenissimè in glos. sequenti numero. 4. sed dubitari,& multis sequent. Sed & an valeat ea cessio in præiudicium emptoris,si alius consanguineus non veniat,& sic teneatur emptor admittere extraneum cessionarium,satis patet ex ijs quæ diximus suprà eadẽ gl. num. 8. secundò intellige,& seq.

An retractus cedi possit saltẽ in præiudicium cedentis.

30 QVINTO INTELLIGE, vt si consanguineus retrahens sit socius bonorum alterius extranei,certè retrahẽdo per ipsum consanguineum,alteri extraneo socio acquiritur in re retracta,pro portione societatis,arg. l. si is qui duos. ff. de liber. lega. vbi ex duobus socijs,qui incapax est,propter eum qui capax est, capit per consequentiam. hæc enim sunt verba eius. l. cuius authoritate suffultus Dy. & post eum Bart. ibi in fin. tradit,quòd licèt spurius non possit capere à patre,tamen si ipse spurius contraxerit societatem cum alio capace,iste alius potest institui hæres à patre spurij, atque ita transiet dimidium bonorum in spurium. & idem voluit Bald. qui dicit menti tenendum,in. l. j. col. vlti. in. 14. quæstio. C. pro socio,vbi & illum textum dicit not. Saly. qui & eum no. dicit & sing. in. l. si societatis. C. eod. tit. & in. l. societatem,la. j. ff. eod. tit. vbi & eum dicit no. Pet. Anca. Ioan. Ana. & Feli. in. c. 2. extrà de Iudæis. & Ludo. Sardi. in tracta. legitimationum,char. vlti. versi. 8. si spurius,vbi & huius rationem reddit. & Cepola cautel. 38. secundùm vltimam computationem,&. 64. secundùm primam,incip. nũc videamus, versi. octaua cautela est. Barb. qui propè vbique dicit illum textum singul. in repe. cap. Raynaldus,char. antepen. extrà de testa. & in repe. rub. extrà de reb. eccles. non alie. colum. 12. versicul. 12. limita. & consi. 36. sapienter,col. 8. lib. 2. & consil. 44. quod est simili exordio,col. vlti. eo. lib. 2. & consi. 83. illud afferam,col. 2. lib. 3. & consil. 5. illud in medium,colum. 7. versic. faciat etiam, lib. 4. & illius discipulus Anto. Corse. sing. Spurius,spurij non succedunt, vbi dicit etiam illum tex. singul. & Ioan. Crotus in repe. l. filiusfa. §. diui,colum. 24. versi. 6. & vltim. fallit. ff. de legat. j. vbi ex hoc dicit,quòd si ex statuto prohibeatur res immobilis alienari in extraneũ, tamen si extraneus contraxerit societatem bonorum cum ciue,qui acquirat,iste extraneus in consequentiã societatis etiam acquiret. quæ res proximè accedit ad casum nostræ consuetudinis. De quo etiam est expressa consuetudo apud Borbonios,cap. consuetudinum eius loci. 464. Et de viro & vxore habemus etiam consuetudinem expressam suprà eod. tit. §. 16. vbi & nos aliquid diximus in. 2. gloss.

Consanguineus retrahẽs an acquirat socio omnium bonorum.

Consuetudines.

31 ¶ Et hanc quoque sententiam confirmat quod voluit gl. not. in. l. vltim. in verbo, fratribus. C. de hono. & muneri. non conti. lib. 10. quòd socius omnium bonorum consequitur vacationem siue immunitatem munerum ex persona sui socij exempti. quam glo. sequitur & dicit sing. Alexand. consil. 122. viso puncto,colum. 4. versic. ad hoc etiam facit,lib. 4. & Barb. locis suprà citatis,& præterea in. l. 2. in prin. colum. 12. ff. de verbo. obliga. & iterum in. l. 4. §. Cato,col. 29. vers. mihi autem videtur,eod. titul. & Iason qui & eam dicit sing. in. l. j. col. j. C. de transac. & in. l. si emancipati,col. 3. C. de collatio. De quo tamen vide Feli. dubitantem in. c. j. colũ. 5. versic. ex quo dubito,extrà de præscripti. nam & Bar. & Ioan. Plat. quorum tamen non meminit,in. d. l. vltim. de hono. & muneri. eam glos. sententiam reijciunt. Et vide alia quædam similia apud Barb. in. d. rub. de reb. eccles. non ali. & locis suprà ex eo citatis. & Hippo. Marsil. sing. 180. plura. & Anto. Corse. d. singul. spurius. & quod dicemus infrà in eadem gloss. nume. 42. nec mirum quidem, & quæ etiam diximus suprà eod. titul. §. j. in glos. 9. in verbo, ou lignagier, numero 68. & quanquã pater. Et vide etiam aduersus ea quod scribunt Marti. Laud. & Cardi. Alexand. in. c. j. in fi. tit. de inue. de re ali. fac.

De eadem re.

32 ¶ Sed quod de casu nostri retractus diximus,intelligendum est secundùm Bartol. in. d. casu spu riorum,in. d. l. si is qui duos,vt scilicet procedat,nisi de fraude appareret per quasdam coniecturas,de quibus,vt ipse subdit,dixit in. l. post contractum. ff. de donat. & id sequuntur Ludo. Sardi. & Cepol. quibus locis suprà citauimus,qui tamen dicunt in dubio præsumi fraudem. Sed ego quantùm ad casum nostri retractus,magis accedo sententiæ Bart. simpliciter, vt scilicet debeat constare de fraude: quoniam fraus in dubio non præsumitur. l. meritò. ff. pro socio,& l. patronus,&. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat. &. l. si prætor. §. Marcellus. ff. de iudici. &. l. 3. §. vlti. in fi. & ibi glo. ff. de tribut. actio. &. l. dolum,& ibi Bar. & alij. C. de dol. mal. &. l. j. & ibi Corne. in. 2. no. C. si omis. caus. testa. &. c. officij,in verbo, constiterit,& ibi Barb. col. 31. nu. 29. de testa. &. c. accedens de fals. &. c. 2. de renunc. lib. 6. & gloss. in. l. 2. C. si alie. res pigno. da. fit. & in. c. ex

Quid si de fraũde appareat.

Fraus in dubio nõ præsumitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenore,in glo.vlti.extrà de reſcript.Speculitit.de appel.parte.2.§.nunc tractemus,verſi.ſed ſecundùm præmiſſa.& iterum tit.de donati.§.j.verſi.item pone aliquis. Alberi.in.l.j.ad ſi.prin.ff. de rer.diui.& in.j.parte ſtatutorum,quæſti.110.ſtatuto Parmæ,ad ſi.Bal.conſi.198.ad intelligentiam,col.j.lib.j.quod repetitur con.466.lib.5.& idem Bal.con.70.de iure ciuili,lib.4.& vtrobique per.d.§.qui dolo.Ioan.Cald.con.7.titul.de conſtit.incip.an ſi ſtatuto cauetur.D. à Rot. deci.271.ſi de mandato,in fi.in nouis,& iterum deci.481.extra rotam,in princi.etiam in nouis, & Angel.conſilio.142.ſuper primo,ad fin.Raph.Fulgo.conſilio.198.in queſtione,columna.2. verſicul.ſupereſt.Pet.Anca.conſil.204.viſis & ponderatis,colum.vlti.verſi. non obſt.4.ratio, & conſi.251.ex his,poſt medium,& con.255.dubium,columna.2.& conſil.388.in caſu præmiſſo,colum.j.& docto.vbique.

33 ¶Nam & ſi illa iura maxima ex parte de dolo loquantur, illud tamen verum eſt dolum & fraudem germana eſſe,& quadam cognatione coniuncta.l.iuriſgentium.§.ſed ſi fraudandi, & ibi gl. Bart.Angel.& communiter omnes.ff.de pactis,&.l.j.in princip.& ibi glo.in verbo,fraude.ff.de his qui nota. infa.& in.c.cæterùm,extrà de reſcript. Quanquam alij vnum ab altero diſtinguũt, vt genus à ſpecie,vt videre licet per omnes in.d.§.ſed ſi fraudandi,& in.l.2.C.de in lit.iuran.& in.c.j.81.di.Alberi.in.l.fraudis.ff.de regu.iur.& Bald.in.l.quæ fortuitis,col.2.C.de pigno.act.& Panor.in.c.ex tenore,columna.j.in.4.not.extrà de reſcript.& conſil.68.videtur primò dictum magiſtrum,columna.j.libr.j.

Fraudem & dolum germanos eſſe.

34 ¶Sed vt redeamus ad principale noſtrum inſtitutum.Ea ratio quam Ludo.Sardi.& Cepola locis ſuprà deſignatis afferunt,priuatim ac peculiariter reſpicit illum caſum ſpuriorum,de quo & ipſi loquũtur:nec aliquid facit ad caſum noſtri retractus,vt ex ipſdem locis videre licet.Et apertiſſimè videmus,ſi non omnino cæcutimus,in hoc caſu non tantam eſſe cauſam ſiue occaſionẽ præſumendæ,aut in ſuſpicionem vocandæ fraudis,ſi quæ ſit:quàm in illo caſu. Et interim tamẽ vide eundem Bart.qui prope modum ipſe ſecum diſſidet in illo caſu,in.l.vlti.colum.j.verſicu. quæro vtrùm ſit aliquis.ff.de his quib.vt indig.

De eadem re.

35 ¶Sed & alio modo intellige hunc caſum noſtri retractus, vt videlicet quanuis ob ſocietatem pars acquiratur ſocio conſanguinei retrahentis,licèt extraneus ſit,vt diximus:tamen intra annum ſolutæ ſocietatis poterit ipſe conſanguineus,aut eo mortuo hæredes illius eam partem illi olim ſocio extraneo acquiſitam retrahere,reſtituendo precium pro rata eiuſdem partis, vt expreſſè cauetur,quantùm ad virum & vxorem,qui & ipſi ſunt communes in bonis mobilibus & quæſtibus,iure ac vi matrimonij,ex noſtra conſuetudine ſuprà eod.tit.§.16.& ſequent.quod & nos optimis,ni fallor,rationibus ad alios ſocios traximus in.§.20.eiuſdem titul. Eſtque expreſſa conſuetudo tam in coniugibus,quàm alijs ſocijs permixtim apud Borbonios.d.ca.464.qua & ipſa declarantur cæteræ huiuſmodi conſuetudines noſtræ Galliæ loquentes tantùm de coniugibus.

An iſte conſanguineus poterit retrahere partẽ ſocio acquiſitam. Conſuetudines

36 SEXTO INTELLIGE QVOD dictum eſt vicinum aut conſortẽ, qui ex forma ſtatuti poteſt retrahere ab extraneo, non poſſe eam facultatem alteri extraneo cedere. Intellige,inquam,niſi & rem vicinam,ratione cuius id,ius competit,cedat,vt ſcripſerunt Bald. in tracta.protomixeos.col.2.verſi.quæro nunquid iſtud ius,& iterum colum.6.ver.his ſic præmiſſis,in fi.Mathe.Afflict.in eodem tracta.§.j.colum.antepe.ver.vltimò no.ibi,& ex ijs decidit ur,& iterum in verbo,vt infra.30.dies,colum.9.ver.ſed iuxta hoc quæro, in fi.eius verſ.Albe. in.l.qui ſolidum.§.prædia,per eum tex.ff.de lega.2.Paul.Caſtr.in.l.apud antiquos.C.de furt.& conſi.430.circa primum quæſitum,in.2.dubio,lib.2.& Ioan.Bapt.Roſel.inter conſil.eiuſdem conſi.243.ſtatutum Paduæ,poſt medium,eod.lib.2.& alij multi ex ijs,quos ſuprà in princi.huius gloſſ.citauimus.

An ius retractus tranſeat in extraneũ cũ vniuerſitate.

37 ¶Quæ res tamen non poteſt procedere in caſu noſtri retractus: nam ius ipſius non competit ratione rei,ſed perſonæ: cuius qualitas,id eſt,conſanguinitas ob quam competit,cedi non poteſt,vt paulò pòſt dicemus.Ideo nec id ius tranſit cum vniuerſitate,vt expreſſim voluit Io.Fab. in.§.j.columna vltim.Inſti.de acqui.quæ fit per arro.nam nec tranſit in hæredem vniuerſalem extraneum,vt dicit idem Fab.in.§.ex contrario,in fi.Inſti.de legat.de quo diximus ſuprà in eadem gloſ.numero.3.ſed quod diximus.Tu tamen vide quod in ſimili tractatur,an ſtante ſtatuto prohibente fieri alienationem in extraneum,poſſit tamen fieri cum vniuerſitate,vt per Bald. & Saly.inuicem diſſidentes in.l.ea lege,illum quidem colum.3.verſi.ſecundò quæro, hunc colum.penultim.verſicu.conſidero igitur.C.de condi.ob.cau.Paul.Caſtr.conſil.224.ſuper ſecũdo,in.5.dubio,lib.j.Ioan.Crot.in repet.l.filiuſſa.§.diui.columna.21.verſicul. ſecundò fallit.ff. de legat.primo.

De eadem re.

38 QVARE AVTEM id ius cedi non poteſt, afferunt multi multas rationes, ſed omnium plurimas Ioan.Igne.in repe.l.dudum,colum.14.verſi.his adde vnum articulum,& ſeq. C.de contra.empti.Omnes autem hanc veluti præcipuam adducunt, quoniam huius retractus ratio eſt,ne res exeat de genere ſiue familia,arg.l.pater.§.fundum Titianum,ibi,de nomine veſtro nunquam exeat.ff.de legat.2.& in.l.qui ſolidum.§.prædium,&.l.cùm pater. §.libertis,&.l. peto.§.fratre,&.l.filiuſſa.§.cùm pater.ff.eod.titu.&.l.is qui complures.ff.de lega.3.&.l.libertis. ff.de condi. & demon.cum ſi.Et vltra eos,quos ſuprà in princi.citauimus,qui hanc propè omnes

Ratio quare ius retractus extraneo cedi nõ poteſt.

nes rationem aſtruunt,eandem quoque huic conſuetudini aſsignat Ioan.Fab.in.§.j.Inſti.de empti.& vendit.& Philip.Deci.conſ.275.in cauſſa quæ Lucæ agitatur,colum.6.verſic.nec obſtat ſi dicatur,& conſi.471.iuridicum, paulò ante fi.Ioan.Igne.in.d.l.dudum,colum.4.in fi.& alibi ſæpe in ea repe.& omnes vbique de ea loquentes.Cui rationi admodum concinit quod diximus ſuprà in rub.huius tit.numero.7.id autem ius.Et lex antiqua Locrorum,qua cauebatur,ne quis patrimonium alienare poſſet,niſi euidentem calamitatem ſuperueniſſe oſtendiſſet,& vt præterea antiquæ hæreditates conſeruarentur,vt ſcriptum reliquit Ariſtoteles libr.Politicorũ.2.c.5.

Locrorum lex.

39 ¶Igitur cùm ea cauſſa conſuetudinis ceſſaret, ſi id ius cederetur extraneo, in quo non eſt ea qualitas,quæ requiritur à ſtatuto,vel conſuetudine,id eſt,conſanguinitas, gẽtilitas,proximitas, neceſsitudo ſanguinis.Conſentaneum eſt id ius competens ratione illius qualitatis cedi nõ poſſe,nõ magis quidem quàm qualitatem ipſam,quæ hauddubiè cedi nõ poteſt,cùm ſit ius & qualitas ſanguinis & agnationis.l.ius agnationis.ff.de pac.&.l.iura ſanguinis.ff.de reg.iuris,per quę dicit Barthol.in.l.cætera,in princip.& ibi Iaſon.ff.de legat.j.huiuſmodi iura non eſſe in commercio noſtro.Et ſic cùm deficiat in extraneo illa qualitas ſanguinis, debet deficere vis & effectus beneficij eiuſdem.l.ætatem.§.vlti.ff.de cenſib.&.l.j.§.permittitur.ff.de aqua quoti.& æſti. &.l.ſemper.§.negociatores.ff.de iure immunit.

De eodem.

40 ¶Sicuti etiam in ſimili dicitur à quibuſdam,dominum feudi vel emphyteuſis non poſſe cedere ius retentionis ſiue prælationis,quod habet in re feudali vel emphyteutica ex conſuetudine, & ex.l.vltim.C.de iure emphy.yẽper Guid.Pap.qui ita dicit vidiſſe ſe ſemper iudicari in curia parlamenti Delphinatus,deci.411.an ius prælationis,vbi & alios allegat, qui tamẽ nihil de ea re loquuntur.Sed & hoc voluit Pet.Iaco.quem ille non allegat,titul.de actio.in rem pro re emph. colum.10.verſi.quid ſi directus dominus,& Boher.in conſuetud.Biturigum tit. de la retenue des choſes vendues en fief.§.j.colum.j.ver.& intelligo,& iterum in hoc titul.de retraict.§.3.colum.5.verſic.& idem eſt in domino,& Chaſſe.in conſuetu.Burgund.in ti.des cenſes.§.j.in verbo,retenue,in princ.Et hoc expreſſim ſtatuit conſuetudo Turoniæ hoc eodem tit.de retraictz cap.32.cuius loci commentarij muti ſunt.atque etiam conſuetudo Lorrienſis apud Montargiũ titul.j.§.5.Et id quidem,quia illa qualitas domini ceſſat in extraneo, niſi totum ius emphyteuſis cederet,vt diximus ſuprà in vicino numero ab hinc.4. Et id etiam nouiſsimè tenuit Carol. Molend.qui id latiſsimè & doctiſsimè,vt pleraque omnia,tractat in conſuetudi.Pariſ.titul.j.§. 13.nume.20.& multis ſeq.vbi dicit nullum ſe ſcribentium reperiſſe,qui contrarium teneret.

Retractus feudalis an alteri cedi poſsit. Conſuetudines de ea re.

41 ¶Tamen in hoc iure prælationis ſiue retentionis feudalis aut emphyteuticariæ, contrarium, vt ſcilicet alteri cedi poſsit,tenuit Collecta.in.c.potuit,colum.vlti.verſicu.quid ſi dominus ſingit,extrà de locato.& Paul.Caſt.conſil.335.laudatio & inueſtitura,in princip.iuncto facto,quod ponitur ante illud conſi.lib.j.Et in hanc ſententiam eſt expreſſa conſuetudo apud Borbonienſes cap.conſuetudinum eius gentis.457.& Aruernienſes titu.de emphyteoſes,cap.20.Marchienſes hoc titul.§.20.qui eſt omnium.280.Et idem ſatis voluiſſe videntur conſuetudines Cenomanorum cap.409.& Andegauorum capit.399.dum ius faciunt domino confeſtim quàm feudum rederit reſtituto precio,vendendi illud ipſum alteri. Et vtà nonnullis accepi, hanc etiã partem approbauit ſupremus noſter Senatus Pariſienſis, vt ſcilicet id ius cedi poſsit,areſto ſuper ea controuerſia lato pro epiſcopo Carnotenſi in Baronia dalluye,anno domini.1520.

De eadem re. Conſuetudines de ea re. Areſtum.

42 NEC MIRVM QVIDEM, ſi id ius retractus cedi non poſsit. Sunt enim & alia permulta,quæ ſimiliter cedi non poſſunt:ex quibus nonnulla, quorum nunc in mentẽ venit,hic ſubnectere decreuimus.Inter quæ primo loco eſt reſcriptum,ca.vlti.extrà de reſcript.& ibi Ioan.And.colum.j.Bal.colum.2.verſicul.deinde not.Panor.in.2.no.poſt alios antiquiores, qui & hoc dicunt procedere,etiam ſi is qui reſcriptum obtinuit,iura ſua cederet:nam nec ita faciens reſcriptum poſſet concedere,cùm ſit merè perſonale,nec trãſgrediatur perſonas in eo cõtentas.c.p.&.9.extrà de offic.delega.Dicitque Bald.vbi ſuprà,hoc ita procedere, vt & reſcriptum ab vno ſociorum impetratum nihil alteri prodeſſet,quanuis ſit argum. contrà in.l.ſi is qui duos.ff.de liber.legat.Super quo vide quæ diximus ſuprà eadem gloſſ.numero.30.quintò intellige,& ſequent.

Reſcriptum cedi non poteſt.

43 SECVNDO vſusfructus,quia inſeparabilis eſt à perſona,cedi quoque non poteſt.l.ſi vſusfructus.ff.de iure dot.&.l.vſufructu.§.j.ff.ſolu.mat.&§.j.Inſtit.de vſufruct.Nam & aliàs quæ natura ſunt inſeparabilia,nec ea quoque ſunt ceſsibilia.l.ſi mulier.§.ex aſſe.ff.de iure doti. Tamen fructuum commoditas poteſt ab vſufructuario cedi.l.neceſſariò.§.vltimo.ff.de peri.& cõmo.rei vendi.De quibus & tu vide Hoſti.in.c.Raynutius,colum.12.in verbo,tertia Cleræ primò deducta,extrà de teſta.Bar.in.l.ſi vſusfructus,quæ eſt.4.in fi.ff.de nouati.& in.l.1.C.de peti. bono.ſub.lib.10.Bald.in.l.ſi tibi decem.§.pactum,in.2.no.ff.de pactis,& con.335.quædam mulier,in.1.dubio,lib.1.& conſ.384.in hoc puncto,lib.4.Panor.in.c.præterea,paulò ante fi.extrà de iure patr.Fab.à monte S.Sab.in tractatu de empt.& vendit.in.21.quæſt.prin.& Steph. Bertran.conſ.346.ponitur in facto,num.12.lib.1.

Nec vſusfructus. Nec quæ ſuæ natura ſũt inſeparabilia.

44 TERTIO bonorum poſſeſsio.l.3.§.acquirere.ff.de bonor.poſ.Ita enim per eum text. voluit Bald.conſ.186.quia allegationes,colum.3.lib.1. Sed aduerte,nam is tex.non dicit expreſsim,quòd bonorum poſſeſsio non ceditur,ſed id tantùm quòd non tranſmittitur ad hæredem,

Nec bonorum poſſeſsio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cessibile nõ est quod nõ est trãsmissibile ad hæredes.

quod satis est, vt inde agnoscas, quòd nec cedi potest: nam quicquid non est transmissibile ad hæredes, nec id quoque cessibile est. l. si ex pluribus, & ibi Dy. Bar. & alij. ff. de admini. tuto. & l. nõ solùm. §. si puellæ. ff. de ritu nupti. & l. si stipulatus fuerim, in princ. ff. de verbo. obligat. Bal. in rub. C. de nouo cod. compo. in fi. & in l. vlti. C. de hære. & act. vendit. & consil. 327. pridie, col. 3. lib. j. & consil. 123. reuerendissimus, col. 4. ver. sequitur videre, lib. 5. & docto. vbique.

Cessibile nõ omne est, quod transmissibile est.

45 ¶ Sed nõ è diuerso tamẽ, quod transmissibile est ad hęredes, continuò est cessibile, vt multi falsò assumunt ex dictis iuribus, vti optimè intelligunt, & declarant Alexand. & Iason in. d. l. si stipulatus fuerim, ipse Alexand. in addi. Bar. in. d. l. si mulier. §. ex asse. ff. de iure doti. & idem Iason in. l. si constante, colum. vlti. ff. solut. matri. & in. l. j. §. vlti. colum. 3. versicul. item circa. ff. de op. no. nunci. & in repe. l. quò minùs, in. 30. quæsti. versicul. confirmo quia facilius. ff. de flumini. & Bertran. consil. 4. visis hinc inde, numero. 39. lib. 3. Philip. Deci. consi. 614. in caussa feudali, colum. 2. quod propè ijsdem verbis repetitur consil. 680. & Franc. Ripa. in repet. capit. sæpe, col. 7. numero. 26. extrà de resti. spolia. Et apertè ex eo probatur, quòd fideicommissum vniuersale transmittitur ad hæredes fideicommissarij. l. cogi. §. idem Metianus. ff. ad Trebel. & tamen cedi non potest. d. l. si mulier. §. ex asse. ff. de iure doti. & dicemus infrà nu. 49. octauò fideicommissum. Et ex eo quoque quòd iura directa transmittuntur ad hæredes, & tamen cedi etiam non possunt, vt & dicemus numero. 55. decimosextò actiones. Ex cóque quòd iura sepulchrorum transmittuntur ad hæredes, tamen cedi non possunt, vt dicemus etiam infrà numero. 52. igitur duodecimo. Et vide quæ dicam infrà in gloss. vltim. huius. §. numero. 29. trigesimosecundo quodlibet, & titul. sequen. §. j. in verbo, ou ses heritiers, numer. 12. at is confestim. Et id quidem erit pro QVARTO.

Nec ius adeundi siue immiscẽdi cedi potest.

46 QVINTO igitur ius adeundi siue immiscendi, quod penè idem est, cedi non potest, de quo tu vide Bald. in rub. extrà de procurat. col. 4. circa medium, & in. c. ex rescripto, column. j. de iureiur. & consil. 357. nulla mulier, colum. j. lib. j. & consil. 448. sanctus Franciscus, in fi. lib. 5. & Corne. consi. 211. videtur prima fronte, in col. 2. versicul. his tamen non obst. lib. 2. & consi. 206. viso suprascripto themate, colum. 6. ver. coadiuuantur præmissa, lib. 3. & consi. 299. videtur prima facie, column. j. & iterum columna. 4. versicul. non obstat secundum, eod. lib. 3. & cõ. 236. diligenter, colum. 3. versicul. insuper, lib. 4. & consil. 239. in hac, col. 2. ver. nec potest, eo. lib. 4. & consil. 254. principalis difficultas, in princip. eodem lib. 4.

Nec actio iniuriarum.

47 SEXTO ACTIO iniuriarum, vt quidam volunt, inter quos est Ioan. glossator antiquus, vt refert glo. in. l. iniuriarum. ff. de iniuri. & in. l. vlti. C. de hære. & acti. vendi. Verùm glo. ipsa vtrobique videtur sentire contrarium, quam vide, & doc. in ijsdem locis, & rursus in. l. si nomen, & ibi Saly. ff. de hære. vel acti. vendi. Hosti. in summa ti. de ali. iudi. mut. cau. fac. §. vlt. Specul. tit. de cessi. actio. §. 1. versi. an actio iniuriarum, & ibi Ioan. And. in addi. incip. de actione iniuriarum. Pet. Iac. in tit. de acti. iniuriarum ex leg. Corne. Alberi. in. l. 1. colum. 2. versic. sed quid erit. C. ne lic. poten. Bald. in. l. per diuersas, in. 16. quæsti. C. manda. & in. d. l. vltim. & ibi Saly. C. de hære. vel acti. vendi. Franc. Aret. in. l. 1. colum. antepen. ff. solu. matri. Guid. Pap. in statuto, si quis per literas, in glo. vel quasi, col. 14. ver. item quia actio.

Nec operæ officiales.

48 SEPTIMO OPERAE officiales. l. si non sortem. §. libertus, vers. vlt. & ibi Iason in. 13. no. ff. de condi. indebi. & l. pro hærede. §. si quid tamen. ff. de acqui. hær. ed. & Bald. in. l. liberti libertæque, col. 4. versicu. item dubitatur quidam promisit. C. de bonis liber. cum si. Nam & huiusmodi operę adhærent personæ. l. operæ in rerum. ff. de oper. liber. ideo nec delegari possunt. l. 1. §. ne autem. C. de cadu. tol. Sed quomodo id intelligatur, vide per Bal. vbi suprà. & Alexand. in. d. §. libertus, in vlti. no. & ibi Iason vbi suprà.

Nec fideicommissum vniuersale.

49 OCTAO FIDEICOMMISSVM vniuersale, vt per. d. §. ex asse, tenuit Bart. ibi, & Bald. qui eum negat alibi reperiri, in. c. nonnulli, col. 6. de rescrip. & con. 219. popus, column. 2. versi. præmittendum est, lib. 2. Alexand. & Iason qui & illum tex. dicunt sing. in. d. l. si stipulatus fuerim illud. ff. de verbo. obliga. & idem Iason in. l. j. numero. 96. ff. de legat. 1. vbi dicit eum solẽnem & no. dignum, & eius rei addit rationem. De quo etiam vide gl. Dy. & Bar. in. l. qui ita. §. primo. ff. ad Trebel. & docto. in. l. apud Iulianum. §. verum: & in. l. seruo inuito. ff. eodem titu. Bald. in. l. sancimus, in princip. C. eod. titul. & in. l. 2. in. 1. oppo. C. de pact. Bart. in. d. l. si stipulatus fuerim, in principi. ff. de verbo. obligat. & Alberi. in. 1. parte statutorum, quæstio. 89. sed an proximior.

Nec alia iura passiua.

50 NONO GENERALITER nec alia iura passiua cedi quoq; possunt, vt dicit Bal. in. d. l. 2. in. 1. oppo. C. de pact. per. d. §. ex asse. & l. si mandato. ff. manda. Nam vt dicit idẽ Bal. in. d. l. 2. circa mediũ. C. de hære. vel acti. vendi. actiones sunt in potestate nostra, sed non passiones.

Nec ius immittẽdi mortuũ in rẽ pignoratam.

51 DECIMO ius immittendi mortuum in rem pignoratam concessum à lege debitori, alij cedi non potest. l. 2. in fi. ff. de reli. & sumpt. fune. Ex quo dicit generaliter Ro. consi. 484. incip. hoc quod vicinus, quòd ius ex legis humanitate seu æquitate alicui cõcessum in re alteri obnoxia, & ad ipsius alterius incommodum cedi non potest. Et hoc erit VNDECIMVM.

Nec iura sepulchrorũ extraneis.

52 IGITVR DVODECIMO quod nõnihil ad ea pertinet. Iura sepulchrorũ extraneis quoque cedi non possunt. l. quia perinde. §. j. ff. ad S.C. Trebel. Ioã. Fab. in. §. 1. col. vlti. Insti. de acqui. per arro. Licèt transeant ad hæredem extraneum. l. vel quæ, in princ. ibi qualescũque sint. ff. de

ff. de religio. & sumptib. fun. & l. ius sepulchri. C. eo. ti. Et vide interim. l. pro hærede. §. sed quid tamen. ff. de acqui. hæred.

Nec quod extinctum est.

53 DECIMOTERTIO quod extinctum est, cedi non potest. l. decem. ff. de verbo. obligat. & l. Modestinus, in fi. ff. de solutio. & cap. ad dissoluendum, extrà de despon. impub. & quod no. in. l. sed si manente. ff. de precario, & in. l. Labeo. ff. de arbit. & in cap. de causis, de offi. deleg. & voluit Maria. Soci. consil. 18. prosequendo ordinem, col. 2. lib. j. & Philip. Deci. consil. 502. ex duobus, in fi. Et ex hoc quoque assumitur, id quod non est, cedi non posse, gloss. quæ id declarat, in. l. j. §. cùm prædium, in glo. vlti. ff. de pigno. & Iason consil. 134. in instrumento, col. 6. libr. 4. Et id erit pro DECIMOQVARTO.

Nec quod non est.

54 IGITVR DECIMOQVINTO facti cedi non potest. l. vlti. in princ. ff. de verb. oblig. &. §. sed cùm factum, Insti. de stipula. seruo. & voluit Raph. Co. in. l. j. §. vsusfructuari⁹, qui est vlti. ff. de ope. no. nunciat. Tamen ius ex quo factum producitur, cedi potest, vt declarat Bar. in. d. l. si stipulatus fuerim illud, in. 3. oppo. & duabus, seq. ff. de verbo. oblig. & Iason in. d. §. vsusfructuarius, colum. 2.

Nec factum.

55 DECIMOSEXTO ACTIONES directæ veluti affixę ossibus nostris nec separabiles cedi non possunt. l. quis ergo easus, in fi. & ibi glo. & Pau. Cast. & iterum. l. si sticho, & ibi quoque glo. ff. de pecul. & declarat glo. no. in. l. 3. in prin. ff. pro socio, & in. l. j. & ibi quoque docto. ff. de actio. & obliga. & Specula. tit. de cessi. actio. §. j. versicul. quid si habens directum. Alberi. qui & id declarat in. l. ex legato. C. de lega. Angel. con. 70. Ioannes olim, col. j. & iterum consi. 81. domina Maria, in fi. Paul. Cast. consil. 442. videtur dicendum prima facie, colum. 2. lib. j. Ioã. Plat. & Iason in. §. omnium, Insti. de actio. Matthę. Afflict. deci. Neapol. 335. pro decisione, colũ. vltim. & doct. vbique.

Nec actiones directæ.

56 DECIMOSEPTIMO quicquid competit contra ius commune, cessibile quoque non est, vt voluit Ro. d. con. 484. hoc quod vicinus, post prin. ar. l. quod verò, & l. ius singulare. ff. de legibus, & c. quæ à iure, de regul. iuris lib. 6. & idem voluit Alexand. in. d. l. j. §. vltim. ff. de ope. no. nunciat. vbi tamen addit, id procedere cùm id concessum est, habẽdo (vt ipse loquitur) specialem respectum ad personam. & ante hos Bal. cuius non meminerunt, in ca. de cætero, post medium, extrà de re iudic.

Nec quod competit cõtra ius commune.

57 DECIMOOCTAVO, ius merè personale alijs quoque cedi non potest, cùm personam ipsam non transgrediatur, secundùm Dy. in. c. priuilegium personale, de regul. iuris, libr. 6. Archi. qui id tamẽ intelligit in priuilegio personali, quod non transmittitur in hæredem vniuersalem, in. c. hinc est, circa medium. 16. q. j. & Angel. in. l. quòd si in diem. §. Iulianus, in fi. ff. de petit. hered. & doct. vbique.

Nec ius merè personale.

58 DECIMONONO quod nõ lõgius distat à duob⁹ præcedẽtib⁹, iura ãnexa certis personis singulariter, & in priuilegiũ, cedi etiã nõ possunt. Bar. in. l. etiã. ff. de iureiur. per. l. si ex pluribus. ff. de admi. tut. & l. non solum. §. si puellæ. ff. de ritu nupti. & ar. l. cerdonẽ. ff. de ope. liber.

Nec iura certis personis annexa in priuilegium.

59 VIGESIMO facultas expellendi alium à possessione vel detentione, siue occupãdæ vel recuperandæ possessionis propria authoritate, vt voluit Bald. consi. 436. quidam creditor, col. pen. versi. 4. præmittendum est, li. 3. per. l. non est singulis. ff. de reg. iu. & gl. in. l. cùm fundum. ff. de vi. & vi arma. vbi & idem voluit Alberi. & Lucas Pen. in. l. vlti. columna. 2. C. de prædi. curi. lib. 10. Pet. Anca. consil. 274. ad declarationem, col. 2. vbi & eam citat, & Ro. d. consil. 484. hoc quod vicinus, versi. tertiò idem probatur. Rapha. Co. in. d. l. j. §. vsusfructuarius, qui est vlti. ff. de ope. no. nunci. motus ea ratione, quoniam id factum est, quod cedi non potest, vt suprà diximus numero ab hinc. 5.

Nec facultas expellẽdi vel recuperãdi possessionem propria authoritate ex quorundã sentẽtia.

60 ¶ Sunt tamen multi, qui contrarium tenent, vt Bar. Angel. Imo. Ro. sibi contrarius, Paul. Cast. Alex. & Iason, qui respondet rationi Rapha. & cæteri recentiores in. d. §. vsusfructuarius, per illum tex. ex quibus Bar. dicit nescire se alium tex. qui hoc melius probet, & Angel. adducit etiam tex. similem in. l. j. §. pen. ff. de remis. quanquã dicit neutrum tex. hoc bene probare, & Bal. sibi etiã contrarius, in. l. 3. in fi. & ibi quoque Angel. C. de pign. & idem Bal. in. c. j. ti. de feud. nõ hab. propri. nat. feud. & in. c. j. §. si quis verò, le. j. tit. de pact. iur. fi. Angel. in. l. si eius. ff. ad S.C. Treb. & in. d. l. quod in diem. §. Iulianus, in fi. ff. de petit. hæredit. Paul. Ca. consil. 59. viso puncto, ad fi. lib. 2. Imo. & Franc. Aret. in. si ita stipuler per te non fieri. ff. de verbo. obligat. Angel. Aret. in. §. actionum autem, col. 10. versicul. quæro an istud ius, Insti. de actio. & in. §. præterea, le. 2. colum. 22. versic. postquam vidimus de procuratore, Insti. de excepti. Guid. Pap. in statuto Delphi. incip. si quis per literas, in glo. j. colum. 6. versicul. sed in casibus, & iterum in verbo, vel quasi, col. 14. versicul. item si quis authoritate. Soci. consi. 167. non inutilis, colum. penul. versicul. sed circa hanc, lib. 2. Barb. d. consil. 51. vbi suprà, libr. j. Philip. Deci. con. 191. in caussa quæ agitur inter magnificum, colum. penulti. versicul. septimò quod suprà dictum est, & con. 449. visis duobus, column. vltim. versicul. 8. Et faciunt quæ dicam infrà eodem. §. in vlti. gloss. numero. 24. vigesimoseptimò ius capiendi.

De eodem.

61 ¶ Et in hanc quoque partem multi citant glo. in. d. l. cùm fundum. ff. de vi & vi arma. quam Bal. vti diximus, citarat in contrarium. Ea autem videtur voluisse, ius alteri competens, vt possit incontinenti expellere inuasorem, posse alteri cedi. Et ita eam intelligit & sequitur Barto. ibi. Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bal.in.c.vlti.col.2.extr.de iura.calū.vbi eam dicit sing.& in.c.j.§.j.titul.de pace iur.fir.Franc. Aret.& Iason in.d.§.vsufructuarius,& Franc.Are.in.d.l.si ita stipuler per te,& omnes vbique. Sed & Bal.con.9.ad euidentiam dicendorum,col.vlti.versi.nonò,lib.3.ad hoc citat,vt quod licitum est facere,licitum est & alteri mandare id fieri,ideóque(inquit)si licitum est bānitum occidere,possum & alteri mandare,vt occidat.

62 ¶Sed caue,nam ea gl.videtur tenere priorē partē,pro qua etiam à multis citatur.Nā cùm primo loco dixisset,quòd sicut licet domino per se incontinēti recuperare possessionem,sic & per alium: mox subdit,vel secundùm Ioā.non licèt ei per alium hoc facere,& nihil præterea de hac re dicit,tanquam illam posteriorem sententiam sequi videatur,secundùm gloss.ab omnibus approbatam in.l.qui filium.§.Sabinus,in glo.vlti.ff.ad S.C.Trebel. Ideóque multi ex illa glos.in. d.l.cùm fundum,assumunt,ius vindictæ alteri cedi vel delegari non posse.Et inter alios Bal.in. l.ad officium,ad fi.C.commu.diui.& in.l.accusationis,in fi.& ibi Alex.etiam in fi.C.quod me. cau.& in.l.2.col.antepen.ver.& no.quòd quædam.C.de seruit.& aqua.& in repe.l.j.col.antepe. ver.sed quid dicemus statutum.C.vnde vi.& in.l.Gracchus.C.de adul.& in.l.vt vim,colum.4. ff.de iust.& iure.& in.l.duobus.§.à fideiussore.ff.de iureiu.& in.d.c.j.§.j.ti.de pact.iur.fir.& in. d.c.vlti.colum.2.extr.de iura.cal.vbi eam dicit solennem,& in capit.ad nostram,circa medium, de probati.vbi & eam dicit singul.ad hoc,vt potestas gladij alteri demandari non possit,& in.c. de cætero,post medium,de re iudica.& in capit.dilectus,column.vltim.de appel.vbi ex ea dicit, quòd in duello non est licitum alium substituere,& in.c.2.colum.2.versicul. pone statuto ciuitatis,de vit.& honest.clerico.& consil.436.quidam creditor,colum.penul.versicul.præmittendum,lib.3.Paul.Cast.in.l.si cùm dotem.§.transgrediamur,& ibi latè Alexan.col.4.ff.solu.mat. idem Paul.consi.j.videtur dicendum quòd dictus Christophorus,col.j.lib.j.Ro.in.l.3.§.si maritus.ff.de S.C.Silla.&.d.consil.484.Ioan.Ana.in.c.2.in fi.de homi.Fran.Aret.in.d.l.si ita stipuler per te.ff.de verbo.obligat.& in.l.vltim.in princip.colum.vlti.cod.titul.Barb.in.l.j.§.si quis ita,colum.15.versicul.item vbi actus.ff.eod.quoque titul.Angel.Aret.in tracta.malefi.in verbo, che may adulterata la mia dona,numero.64.an maritus possit.Et ibi Berna.Land.& Augu.Ari. in addi.Franc.Curt.senior.consil.80.super articulo,col.j.Feli.in ca.quæ in ecclesiarum,colū.4. versic.cæterum quia de validitate,extrà de constitu.& in capit.vlti.§.is autem,colum.j.versicu. vtrùm partes,de offic.delega.& in.c.si verò,le.j.colum.j.in fin.de senten.excom.Et ita quoque voluit Bart.nulla illius glo,mentione facta,in.l.non solùm.§.si mandato,col.j.in fi.versicu.circa primum dic.ff.de iniuri.

Necius vindictæ.

63 ¶Vides ergo ex supradictis,quòd cùm quæritur de iure ingrediendi,vel occupandi, siue recuperandi propria authoritate,communior opi.est id ius cedi posse. Si autem de iure vindictæ,cōtrà cedi non posse,& ad vtrunque allegatur ea glo.in.d.l.cùm fundum, tanquam vtrunque voluerit,cùm tamen nihil aliud scripserit,quàm quod suprà diximus.Sed illud primum de iure ingrediēdi,intellige modò is cui illud ius cessum est,ipsum exerceat ciuili modo sine atrocitate,vt dicit Bal.in.d.c.j.§.j.titul.de pac.iur.fir.per.d.l.non est singulis.ff.de regul.iuris,quem sequitur Alexand.qui & hoc quoque intelligit solùm procedere contra non resistētem de facto,per tex. in. d.§.vsufructuarius.Idque dicit clarè voluisse Barthol.in.l.3.in.4.quæstio. C.de pignor.vbi Bart.non loquitur de cessionario,sed de eo cui proprio iure & ex pacto hoc ius ingrediēdi cōpetit, vt videlicet contra resistentem id non possit exercere. De quo latissimè per Iason. in.l.2. colum.30.versicul.pro clara intelligentia,cum.5.column.seq.C.de iure emphy. Et ego in hac re nihil video interesse inter eum cui primo loco & ex proprio iure & capite id ius pertinet,& cessionarium eiusdem,nisi quòd impunè non resisteretur priori:posteriori contrà,nisi fidem primùm fecisset de ipsius cessione, iuxta ea quæ dicam infrà,glossa.3.huius.§.numero. 44.illud denique.

Ius ingrediendi ciuili modo exercendum.

64 ¶Intellige secundò,vt id ius ingrediendi cedi possit, modò etiam cedatur personalis actio, ad cuius executionem venit id ius:nam sine ea actione competere non posset,ex eo quod no.Bart. in.d.l.3.C.de pigno.cùm tractat,an illud ius transeat in successorem, & ita consuluit Carolus Ruinus in quodam consil.cuius meminit Deci.d.consil.449. visis duobus, colum.vlti.ex hoc inferens quòd si ipsa actio personalis fuit sublata solutione,aut alio modo,non poterit id ius cedi.Cui non contradicit ipse Deci.sed tantùm contendit in ea specie actionem non fuisse sublatam.Et hoc spectat,quod statim dicemus,actionem hypothecariam cedi non posse, sine actione personali.

Quid si id ius cedatur sine personali actione.

65 ¶Et hæc quidē de priore illo iure ingrediēdi siue occupādi propria authoritate.Secūdum autem quod de iure vindicādi est,quod diximus alteri cedi non posse.Intelliges etiam multis modis.Primo quidem,vt non procedat,cùm parter filio id ius cederet. Id enim hauddubiè posset, per text.not.quem ad hoc no.Bal.& Saly.in.d.l.Gracchus.C.de adulter.Bar.in.d.l.non solùm. §.si mandato,colum.2.versic.circa primum.ff.de iniur.Alexā.& Iaso.in.d.§.vsufructuarius,cū alijs multis concord.à me latè congestis in repe.l.si vnquam,in princ.nume. 16.ex quibus illud fit.C.de reuocan.donati.vbi videre poteris.

Pater an ius vindictæ possit cedere filio.

66 ¶Et id sanè ampliat Claud.Seisel.in repe.l.vt vim,col.92.in paruis,versicu.succedit alia quæstio.ff.de iustit.& iure,vt procedat non solùm in filio,sed & in alijs, quibus necesse est parere. saltem

De eadem re.

saltem de honestate, vt in seruo, vasallo, & similibus,per textum in.d.l.Gracchus,cùm dicitur qui patri paruerit.quod quidem verbum,inquit,& his conuenit,dicítque hoc esse de mēte Bar. in.d.l.non solùm.§.si mandato. Sed certè Bar.ibi id velle non videtur, sed potiùs contrarium, dum de filiis tantùm loquitur,sicuti & alij omnes de hac re loquentes.nam &.d.l.Gracchs,de filiis etiam tantùm loquitur,nec est extendendus ille tex.ob verbum,paruerint,cùm longè sit dissimilis ratio filiorum,atque cæterorum,cùm filius censeatur eadem persona.l. vlt.C. de impub. & ali.substit.& latè diximus in.d.l.si vnquam,in prin.nu.15.sed quis hunc affectum. Ideoque & cùm electa est industria personæ,filius delegari potest.l.sciendum.§.legati. ff. de legatio. de quo etiam diximus in.d.numero.16.allegato in præced.versi.Et hanc esse rationem specialitatis in filiis in casu.d.l.Gracchus,expresim tradit Fely.in.c.quæ in ecclesiarum,colum.4.versi.hoc intellige,de constit.quæ non potest habere locum in cæteris.Sed &.d.l.Gracchus,est exorbitans, & contra regulas iuris communis,vt dixit Alexand.in.d.§.vsufructuarius,& statim dicemus. Ideo etiam si esset similis quædam ratio in cæteris subditis, quæ in filijs,non esset tamen extenda.l.si verò.§.de viro.ff.solut.matri.cum similibus. Denique si.d.l.de cæteris vt de filijs voluisset,æquè de illis statuisset.l.j.§.sinautem ad deficientis.C.de cadu. tol.&.c.inter corporalia, post medium,extr.de transiat.prælat.cum simi.à me collectis in.d.l.si vnquam,in verbo, libertis, numero.2.

67 ¶Secundò intellige quod dictum est,ius vindictæ cedi non posse,vt procedat quando id ius cōpetit ex priuilegio contra regulas iuris communis à lege,statuto,vel principe concesso,vt in casu.d.l.Gracchus,secus si competat de iure communi,vt sentit Alexand.in.d.§.vsufructuarius, & in d.l.si cùm dotem.§.transgrediamur,colum.penult.ff.solut.matri.& clariùs voluit Feli.in. d.c.quæ in ecclesiarum, vbi suprà, dicens hoc casu succedere regulam, qui per alium facit,per seipsum facere videtur,& Augu.Ari.in addi.Angel.Aret.in tracta.malefi. in verbo, che me hay adulterato,numero.64.incip.an maritus possit,& nouissimè Seysellus in.d.l.vt vim,loco nuper allegato,adducens quod in simili habetur in.l.j.in princ.ff.de offic.eius cui manda.est iurisd.vbi causæ quæ ex speciali priuilegio personæ competunt, non possunt delegari. Et ante hos voluit Saly.à nullo eorum citatus,in.l.non ideo minùs,colum.3.versic.quæro igitur primò,an in delictis.C.de accusat.& Steph.Phederi.in tracta.de legum interpretatione,parte vlti.char.5. ver.an liceat patri conuocare.

Quid de iure vindictæ cōpetēte de iure cō muni.

68 ¶Tertiò intellige,vt licèt is cui huiusmodi ius vindicandi competit,non possit illud alteri cedere,aut demandare.Potest tamen secum socios & amicos sibi ascisцere,& adhibere huius vindictæ executioni,quam sine illis peragere tutò non posset, quia cui aliquid conceditur,videtur etiam concedi,vt faciat cum amicis & familiaribus,sine quorum ope id facere non potest.l.si stipulatus fuero per te non fieri.ff.de verbo.obligat.& concesso aliquo concessa videntur ea, sine quibus id fieri non potest.l.2.ff.de iurisd.omni.iudic.cum simi.Ita voluit Bald.in repet.l.j.colū. antepenulti.versicul.sed quid dicemus statutum permittit,in fin.illius quæstionis.C.vnde vi.& in.d.capit.vlti.columna.2.extrà de iura.column.& in.d.cap.de cætero,de re iudica.& con. 431. quia in accusatione,column.2.versicul.septima ratio,libr.j.Pau.Ca.post Iaco.Bu.in.l.refectionis,per illum text.in illis verbis,ego fabrique mei.ff.commu.prædi.Cepol.in tracta.seruit.vrba. titul.23.qui huiusmodi est,qualiter quis vti debeat seruitute,column. vlti. vbi dicit ita se obtinuisse in statuto Veronensi permittente patri,fratri,marito eum occidere,quem comperierint turpiter conuersantem cum filia, sorore,vxore.Et idem dicit ipse Cepol.cau. criminalium cōsil.4. visa querela producta,colum.3.versicul.secundò similiter,vbi id dicit sing.& iterum cōsilio.74.viso statuto,colum.vlti.& Iason in.l.2.colum.2.ff.de iurisdic.omni.iud. & in.d.§.vsufructuarius,columna.3.versicul.secundò not.limita. vbi id dicit not.& Francisc.Ripa.in.l.2.§. voluntatem,column.6.numero.30.ff.solut.matri.& Hippo.Marsil.consi.16.inclina cor meum, colum.antepen.Et ita intelligendus est Paul.Cast.in.l.raptores,colum.2.versi.an possit consanguineus.C.de episc.& cleri.

An cui ius vindictæ cōpetit, possit secum socios & amicos ascisцere.

69 ¶Tamen aduertendum est,quòd Bald.in.d.l.vt vim,in.6.quæstio.ff.de iust.& iure,videtur tenere conrarium,saltem quantùm ad id,vt socij ipsi manualiter,vt ita dicam,id faciāt.dicit enim quòd socij offensi nunquam possunt admouere manum ad vindictam : quia hæc permissio est personalis,& statutum se restringit ad offensum,nec egreditur personam.Bene(inquit)possunt cum comittari,eíque adesse: nec propterea tenentur de sociatione,vel fauore.quod dictū cùm retulisset Iason in.d.§.vsufructuarius, subijcit quòd fortè ista op.est tutior,tamen in criminalibus tenendam esse mitiorem op.ad absoluendum, iuxta.l.de interpretatione, &.l.sanctio legum.ff.de pœnis,cum si.Stepha.autem Phede.in.d.tracta.de legum interpretatione, parte vlti. char.3.versicul.ex quo decidi potest,tenet quòd si ex statuto vindicta alicui sit permissa, non licet amicos in id ascisцere, quia est contra rationem.l.non est singulis.ff.de regul.iuris,&.l.j. C.ne quis in sua caus.iudic.quod monet notari ad limitationem glo.in.d.l.cùm fundum.ff.de vi & vi arma.

De eadem re.

70 ¶Quartò intellige,quod diximus id ius vindicandi cedi non posse,vt scilicet procedat, nisi id ex ciuili tantùm actione competat:nam tunc cedi potest, vt traditum est à Bald.in.l.per diuersas,col.vlti.in.16.quæsti,in fi.C.manda.per no.in.l.vlti.C.de hære.& acti.vendit.Et cū his duos li

Quid de iure vindicandi cōpetenti ex ciuili actione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

casus expediuimus,scilicet de iure ingrediendi,siue occupãdi,vel recuperandi,propria authoritate,& de iure vindicandi. Sunt autem,ne id omittam,qui tenent id ius vindicãdi indistinctè cedi posse,& inter hos Ro.in.l.j.§.vlti.col.j.in fi.ff.de ope.no.nunci.per.l.meũ.§.sed licèt.ff.quod met.cau,vti eum tex.in præcedenti quæsti.deduxerat.

Actio hypothecaria an sine personali cedi possit.

71 VIGESIMO igitur secundò actio hypothecaria sine personali cedi non potest,cum illa eius sit accessoria. Ita voluit gl.in.d.l.vlt.in verbo,patet.C.de hæred.vel acti.vendi. Sed qtia super hoc non inter omnes conuenit, vide Cy.Alberi.Bal.Saly.& alios ibi,& glos.in.l.vsucap. & ibi Cy.Bal.& alios.C.de pigno.& in.l.si pignori,& ibi Bal.in vtraque lect. & Floria.col.3.ff. fami.hercis.Dy,& Bar.in.l.fideiussor obligari,in princi.ff.de fideiuss.Specul.titu.de cessi.actio. §.j.versic.sed quid si cessi hypothecariam,Bal.in.l.j.§.cùm prædium.ff.de pig.& in.l. fideiussor. §.creditor,in fi.ff.de nego.gest.& in sua margar.in verbo,cedere,col.j.Saly.in.l.si à creditore.C. de acti.& obli.Paul.Cast.consil.229.venditio ista,col.vlti.lib.2.

Ius alimentorũ futurorum cedi non potest.

72 VIGESIMO TERTIO ius alimentorum futurorum cedi etiam non potest,ex sentẽtia Bar.in.l.cùm Titio.ff.ad leg.Falcid. Nam id ius (inquit) cohæret personæ,& alia sunt alimenta in persona vnius,& alia alterius,& sequitur Fabia.in tract.empti.in.21.quæsti.4.quæsti.prin. vbi hoc latè tractat,simul cũ iure vsusfructus,de quo suprà diximus. Et idẽ quoque de iure alimẽtorum voluit Bald.in.l.j.column.vltim.versicul.modò ego quæro.C.de priui.do.Et Panor.loquens de eo iure quod competit patronis,in.c.præterea,in fin.extr.de iure patro.& Fran.Curt. Senior consil.58.summa totiùs,colum.2.& Iason in.l.si constante,colum.vlti.versic.item ius futurorum.ff.solu.matri.

Nec facultas eligendi.

73 VICESIMO QVARTO facultas eligendi.d.l. si stipulatus fuerim illud.ff.de verbo. obligat.& ibi latè per Bart.& alios doct.tam antiquiores,quàm recentiores,& inter hos Iaſ.qui hoc latissimè declarat,& multis modis limitat,vt ibi per eum videre licet.& l.vlti.in prin.& ibi Paul.Cast.& Franc.Arc.col.vlti.qui & id optimè declarat,eod.tit. De quo etiam vide Bar.in.l. si sit legatum.§.si quis ita.ff.de lega.j.& dicemus aliquid infrà eo.§.in gl.3.in verbo, du conuentionel,num.33.trigesimoseptimò ius eligendi.

Nec facultas declarandi.

74 VIGESIMO quintò facultas declarandi cedi etiam non potest, secundùm glos.in.l.idem Pomponius scribit.§.vlti.ff.de rei vendi.gloss.Bart.& alios in.l.inter stipulantem.§.primo.ff.de verbo.obliga.& ibi concord.per recentiores.

Nec ius clientelæ inuito cliẽte.

75 VIGESIMO sextò vasallus siue cliens inuitus à domino alteri cedi nõ potest,siue ius vasallagij,aut vt melius loquamur,clientelæ cedi alteri non potest inuito vasallo siue cliente.c.j.§. præterea ducatus,ti.de prohi.feu.ali.per Fed.c.j.§.ex eadem.& ibi Mart.Lauden.circa medium, titu.de lege.Cor.glo.in.l.inuitus,in prin.ff.de fidei.libert.Hosti.Ioã.And.& alij in.c.dilecti,extrà de maio.& obed.& Alber.post Ray.in.l.2.col.antepen.versic.primum est.ff.solut.matrimo. De quo tu vide latè per Ioan.Ardiz.in summa sub rub.vtrùm dominus in vita vasalli potest ius quod habet in eo,in alium transferre,& Cy.& Alberi.in.l.j.C.de nouati.& Bald.in.l.j.column. 6.versicu.vasalli tamen.ff.de ser.fugiti.& in.l.si nominis.C.de dona.& in.l.in testamento. C.ad leg.Falci.& in.c.j.§.si quis miles,in.j.not.per illum text.titul.quo temp.mili.& latè consil.327. pridie,column.2.versicul.vltimò sciendum,lib.j.& consi.97.proponitur quòd domini,per totum,lib.3.Ro.consi.26.pro decisione,colum.vlti.& Guid.Pap.deci.Delphi.560.dominus Odo.cum alijs multis concord.adductis ab Alexan.& Iaso.in.l.si non sortem.§.libertus,illo colũ. vlti.versi.& faciunt.hoc colum.10.versicu.adde etiam.ff.de condic.indeb.& eodem Alex.in addi.Bal.in.d.l.si nominis,& Fran.Aret.in.l.2.in prin.colum.vlti.ff.solu.matrimo. Barb.in.c.ad quæstiones,colum.j.ext.de rer.permutat.Iaso.consil.56.circa primum,col.j.lib.j.& Feli.in.c.di lecti,de maio.& obedi.& recentioribus in.l.filiussam.§.diui.ff.de lega.1.& Franc.Curt.Iuniore in tracta.feudorum in sexta parte,columna.1.versic.secundò quæro,& Anto.Rub.consilio.96. quæstio mihi proposita,& Carol.Molend.in consuetu.Parisi.titul.1.§.1.glos. 3. in.3.quæstio.& omnium latissimè Ioan. Neuiza.inter consi.Alberi.Bru.consi.12.patres,propè per totum.Et an id procedat in regno Franciæ,videbis apud Bened.in repe.c.Raynucius,in verbo, duas habens filias,numero.69.de testa.

Nec facultas iurandi.

76 VIGESIMO septimò ius siue facultas iurandi,alteri item cedi potest, vt dicit Bal.con. 314.vtrùm dictus contractus,in.4.dubio,li.5.nam iuramentum est personale,nec transit ad hæredes.l.generaliter.in prin.C.de reb.credi.& no.in.c,veritatis,ext.de iureiu.Ex quo, si aliud nõ esset,satis probaretur & id in alium non posse tranferri,per ea quæ diximus suprà ea.glos.num. 44.tertiò bonorum possessio.vtrùm tamen id sit perpetuum,vt facultas iurandi non trãseat ad hæredem,videbis suprà.§.2.glo.2.nume.2.& seq.

Nec ius ætatis

77 VIGESIMO OCTAVO ius ætatis etiã cedi nõ potest.§.finitur,Insti.de vsucap.Bal. in.l.cùm in antiquioribus,col.pe.ver.2.sic ius quod non est.C.de iure delib. per text.in.l.peto. §.prædium.ff.de legat.2.&.§.vlti.Insti.de vsufru.& alia quædam iura,de quo & nos diximus in nostro tractatu primigeniorum,in.30.quæsti.in.4.ratione pro patruo.

Nec priuilegiũ tacitæ hypothecæ.

78 VIGESIMO NONO priuilegium tacitæ hypothecę,quod habet mulier,atque etiam id priuilegiũ,vt præferatur cæteris creditoribus,cedi nõ potest.Nã si mulier cedat alteri actionẽ ad repetẽdã dotẽ,is nõ habebit id priuilegiũ,Bal.in.l.1.col.4.ver.quærunt doc. de pulcherrima quæstione.

quæstione.C.de priuil.dotis.& sequitur Iason,qui id dicit sing.in.l.cùm fundus.§.j.col. penul. vers.& an sit differentia.ff.si cer.peta.& idem voluerunt Io.Fab.& Nicol.Neap.in.§.fuerat,Instit.de actio.Albe.post Dy.in.l.j.col.vlti.ff.sol.matri.& Imo.in.l.post dotem,col.vlt.ff.solut.matri.Et licèt non loquamur in casu,quo expressim facta fuit cessio cum dicto priuilegio,tamẽ satis ostendunt id fieri non posse.Sed tu tamen super hoc vide Bar.distinguentem in.d.l.post dotem,col.vlt.& ibi quoque Ro.& Alex.atque etiam Pet.Cy.Albe.Bar.& Saly.in.d.l.j.C.de priuil.doti.Bal.con.289.Antonia,in fi.lib.j.Angel.& Imo.in.d.l.1.in.7.quæstio.ff.sol.matri.Paul. Cast.con.222.super secundo,in.3.dubio,lib.1.Angel.Aret.in.d.§.fuerat,col.12.versic.in eadem glo.ibi,sed nunquid.Soci.con.171.diu profectò,col.vltim.lib.2.& Matthe.Afflic.deci. Neapo. 306.vir & vxor,nu.6.& ante hos Cy.in.d.l.j.de priui.doti.& in.l.assiduis,in fi.& ibi quoq; Alberi.paulò ante fin.C.qui poti. in pigno.habe. At id priuilegium nuncupatim cedi non posse, tenuit Franc.Rip.in.l.quæsitum.§.si sponsa,col.3.nume.18.ff.de priuil.credit.

Nec ius semel alteri cessum.

79 TRIGESIMO ius quod tu mihi semel cesseris,alteri ampliùs cedere non potes,leg.per quẽ,& ibi Floria.ff.de seruit.rusti.prædio.& l.non quocunque.§.qui Caium,& ibi Iaco.Aret.& Bar.qui id declarat.ff.de lega.j.& l.qui duos.ff.de lega.2.& l.si damnatus.ff.de libera.lega.Bald. in.l.mutari.§.planè,paulò ante fi.ff.de procura.vbi dicit in id no.text.in.d.§.qui Caium.& con. 134.quidam dominus de Crescentia,ad fi.libr.2.& con.216.fuit quidã nobilissimus, col.2.versicu.super eo autem,eo.lib.2.Iura enim vtilia per cessionem funditus atque radicitus euelluntur à cedẽte, vt no.in.l.ex asse.ff.ad Treb.Sed idqualiter intelligatur,vide etiam per Floria. vbi suprà.Sed præter eum alio modo intelliges,videlicet cùm cessio pura est,secus si conditionalis,vt declarat Bal.con.248.præsupponendum est quòd ista domus,post medium,lib.3. vbi & idem dicit si non sit conditionalis,sed ob certam causam finalem,ibi vide.

Nec ius repetendi dotem.

80 TRIGESIMO PRIMO ius repetendi dotem constante matrimonio,marito vergẽte ad inopiam.Bald.in leg.j.colum.vltim.versicu.modò ego quæro,& ibi quoque Saly.colum. 2.in princip.C.de priuil.dotis.Bald.nouellus in tracta.dotium,in vlti.parte, colum.26.vbi tamen limitat.& Fran.Curt.Senior in authen.quod locum.C.de collat.& latè cons.58.summa totius,per totum,vbi respondet quibusdam contrarijs,& ampliat etiam si interueniat iuramentũ, & declarat quomodo id sit intelligendum. & Iason in.l.si constante,colum.pen.versi.vltra quatuor.ff.solu.matri.Quanquam contrarium voluit Bald.sibi contrarius in.d.authen.quod locũ, in.9.q.& ibi quoq; Ro. ad fi.& Corn.& Phil.Deci.in prin.per texillius authẽ.in illis verbis,so lã actionẽ licèt inanẽ conferẽs.& subobscurè Specu.ti.de empti.& vẽdi §.tertio loco,in prima forma instrumenti,col.j.Et vide quę dicam infrà in eo.§.in glo.vlt.nu.7.sextò quod & huc.

Nec ius accusandi de priuato delicto.

81 TRIGESIMO SECVNDO ius accusandi aliũ de priuato delicto etiã alteri cedi non põt,vt placere video Bal.in.l.per diuersas,col.vl.in.16.q.C.mãda.Sed cõtra id facit tex.in.l.cp si in diem.§.Iulianus.ff.de petiti.hæredi.vbi interdictum vnde vi cedi potest.Ex quo no. Bart.ibi actiones ex delicto descendentes cedi posse.De eo autem interdicto plenius dicemus infrà eo. §.in glo.3.eadémque vlti.nu.18.vigesimò interdictum recuperandi.& vide etiam quæ dicam in eadem glo.nu.11.duodecimò ergo.& iterum nu.39.quadragesimo quintò.

Nec actiones populares.

82 TRIGESIMO TERTIO actiones populares.l.si cui.ff.de verbo.signi.&.l.qui populari,&.l.pen.ff.de popul.acti.& Alberi.per eos text.in.l.vlti.col.2.versi. quid de alijs actionibus.C.de hære.vel acti.vendi.id tamen intelligens post Vber.Bob.si ratione commodi vel dãni publici competat,non si priuati,ar.l.licèt &.l.non cogẽdum.§.qui ita de publico.ff.de procurat.&.l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iureiur.

Nec condictio in re aliena.

83 TRIGESIMO QVARTO cõdictio in re aliena,nec alteri quidẽ cedi potest.l.quod sępe.§.si res,ibi,videbimus,& ibi glo.in verbo,habere,in prin.& Saly.ff.de contra.empti.

Nec potestas gladii.

84 TRIGESIMO QVINTO potestas gladij aut cuiuslibet alterius coertionis ad alium transferri non potest hæc sunt propria verba.l.nemo potest.ff.de regu.iuris, quæ deprõpta sunt ex.l.solet,post prin.ff.de offic.procon.quibus in locis vide doc.vt intelligas quomodo hæc intelligenda sunt.præsertim verò Philip.Deci.in priori loco,vbi post alios antiquiores à se citatos declarat,quæ sit huiusmodi potestas.

Nec vsus. Nec eiusdẽ cõmoditas.

85 TRIGESIMO SEXTO vsus alteri quoque cedi non potest.l.item.§.j.ff. commu.diuid.&.l.sed neque,&.l.denique.ff.de vsu & habitat.& alijs compluribus locis eius tit. ex quibus etiam facilè intelliges,nec vsus quoque cõmoditatem alteri cedi posse, quãuis aliud sit de vsufructu,vt suprà diximus nume.43.secundò vsusfructus.

Nec ius habitationis.

86 TRIGESIMO SEPTIMO,nec habitationis ius,nec eiusdem commoditas alteri itẽ cedi potest.l.si habitatio,in prin.& alijs compluribus.ff.eo.tit.de vsu & habitat.

Nec ius exigẽdi portorium.

87 TRIGESIMO OCTAVO ius exigendi portorium siue vectigal ex priuilegio principis non potest cedi alteri sine ipsius consensu.Bal.subdubitans in.l.in diẽ,in fi.per cum tex.ff. de aqua plu.arc.quem sequitur Firmianus in tractatu gabellar.in.j.parte,quæsti.14.& Fran.Rip. lib.2.respon.cap.24.Carolus,nume.7.

Nec actio aduersus fideiussorem sine principali actione.

88 TRIGESIMO NONO cedi non potest actio aduersus fideiussorẽ,sine cessione principalis actionis,vt per multa iura tradit Alber.post Dy.in.l.fideiussor obligari,in prin. ff.de fideiusso.& in.l.2.C.de luiti.pigno.& in.l.vlti.C.de hæredi.vel acti.vendit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 *Retractus alteri cõsanguineo cedi potest.*

NAM ALTERI CONSANGVINEO CEDI POTEST, nimirũ cessante ratione prohibitionis, vt expressè voluit in hoc casu Sebasti. Neapod. in tracta. de iure congrui, & iterum in constitut. incip. si ex vno, in verbo, vnius. & Matthe. Afflict. in tracta. de iure protomixeos, in princ. colum. antepen. versicu. vlti. no. ex tex. & Paul. Ca. in l. ad officium, in fi. C. commu. diuid. & Ro. in statuto huic simili loquens, consil. 484. hoc quòd vicinus, in fi. dum dicit id

Cõsuetudines. ius prælationis competens vicino non posse cedi alteri non eiusdem qualitatis. quæ sunt propè verba nostræ consuetudinis, quasi ei qui esset eiusdem qualitatis cedi possit. Et est similis in hac re consuetudo Burgundiæ hoc eodem titul. capi. 6. & Borboniæ. capit. 457. Niuernensium hoc item titu. cap. 23. & Comitatus Burgundię tit. reachaptz. c. 10. Et id quidem ex legibus Mo-

Mosis lex. saicis obseruabatur, vt proximior id ius remotiori cedere posset, vt apertè colligitur ex. 4. cap. Ruth. Et ad hæc faciunt multa quæ scripsimus suprà eo. tit. §. 11. in glo. 6. in verbo, fil est le plus proche. Et facit quod in simili tradit Paul. Ca. consi. 243. super primo dubio, lib. 1. de quo dicemus in glo. vlti. huius. §. nume. 34. trigesimo octauò.

2 *Sed an remotiori in præiudicium proximioris.* SED AN SI CONSANGVINEVS fortè omnium proximus id ius retractus alteri consanguineo remotissimi gradus cesserit, quod potest in præiudicium emptoris, vt hîc dicitur, possit tamen in præiudicium alterius cõsanguinei proximioris eo cui cessit, ita scilicet vt hic proximior, qui adhuc est intra annũ venditionis, non possit venire ad retractum. Et ego arbitror huic nullum præiudicium factum ex huiusmodi cessione, tum ex multis quę diximus in. d. §. 11. vbi nuper citauimus, tum quoque quia alioquin esset liberum proximiori cęteros post se proximiores hoc iure priuare, cedendo remotiori, quod minimè ferendum est. l. non debet. ff. de reg. iuris. & ibi concor. in glo. Nam ista iura gratificandi nunquam competunt nisi in casibus à iure cõcessis, veluti in. l. fœminæ. §. vlt. C. de secund. nupti. & l. si quis in graui. §. si cùm omnes. ff. de S. C. Silla. vt tradit Fran. Are. post alios con. 142. ex facto, col. pen. versi. prætereà dato.

3 *De eadem re. Agnatus proximior potest reuocare alienationem in re motiorẽ factã.* ¶ Et idem ante eum, licèt non alleget, pulchrè voluit Bal. in. c. j. col. pen. titu. de ali. feud. nempe quia, vt ipse Bal. subdit, id esset disponere de iure tertij, quod nemo potest, sine consensu illius. l. si cùm hermes. C. loca. cum si. Ideóque si vasallus in remotiorem agnatum consentiente etiam proximo fundum alienauerit: tamen illi qui medij sunt, scilicet inter proximiorem illũ qui consensit, & remotiorem, cui facta est alienatio, possunt eam alienationem reuocare, vt satis videtur voluisse ipse Bal. vbi suprà. & Cardi. Alex. in. c. Titius, col. pen. vers. circa vltimum dubium, tit. si de feud. fue. contro. inter do. & agna. & Iaco. à S. Georg. in tracta. feud. in verbo, & cum pacto de non alienando, col. 9. versi. sed moueo vobis, & col. seq. versicu. tertia conclusio. & Zazius in epitome feudorum parte. 9. char. 3. vers. pone si vasallus. Et faciunt quæ diximus suprà illo. §. 11. glo. 6. numero. 14. verùm hæc res, & seq.

4 *Primogenitus non potest renũciare tertiogenito. Renũciatio alteri non nocet.* ¶ Sed nec primogenitus potest iuri primogenituræ renunciare in fauorem tertiogeniti omisso secundogenito, qui medius est, & in præiudicium ipsius, vt item voluisse videtur idem Bald. consi. 389. consuetudo est, col. pen. versi. hîc incidit dubium, lib. 2. De quo nos abundè scripsimus in nostro tractatu primigeniorum. q. 23. Nam & renunciatio cuiusquam, licèt sibi noceat, nunquam tamen alteri. l. j. C. de commu. re. ali. & leg. si post mortem. ff. de bono. possef. contra tabul. Bart. in leg. si quis in conscribendo, colum. 2. versicu. secundo casu. C. de pactis. Ludo. Bol. loquens in casu non huic nostro dissimili, consi. 43. Ser. Iaco. colum. 6. versic. vel secundò dicimus. Et ita in hoc nostro casu expressè voluit Ferro. in consuet. Burdig. hoc eodem titu. de retraict. §. 5. versi. quid igitur.

5 *Si consanguineus extraneo cesserit, an poterit nihilominus retrahere. Cedens inutiliter non cadit iure suo, vide nu. 11. & 12.* SED DVBITARI POSSET, si proximior id ius retractus alteri extraneo cessit de facto, cùm non possit vetante consuetudine, vtrùm poterit ipse proximior non obstante huiusmodi cessione retrahere, & ita repellere alium consangineum fortè remotioris gradus. Quod videtur, nam quod nullum est, nullum potest effectũ producere, vt patet ex multis, quę tibi collegi suprà eo. titu. §. j. in glo. 2. in verbo, a vendu, nu. 5. sed hîc scire velim. & seq. atque etiam suprà nostrarum consuetudinũ titu. 2. §. j. in. 2. quæsti. & in nostris legibus connubialibus in glos. vlt. in. 23. q. Ex quibus vnum tantùm huic loco accommodatissimũ afferã, quod scribit Bar. in. l. filiũ. §. si quis. ff. de lega. præstã. cp stante statuto, quòd si quis cesserit actionẽ nobili, cadat iure suo: si quis cesserit, qui cedere non potuit, vel cuius aliàs cessio fuit inutilis: non cadet iure suo, quin possit actionem suam intendere. & idem propè voluit Bar. in. l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de bo. pos. cont. tabul. & Ro. in repe. l. si verò. §. de viro, in. 33. fal. ff. sol. matri. Firmia. in tracta. gabel. in. 3. parte. 8. partis prin. quæsti. 32. versic. item sequitur quòd cedens. & Iason. in. l. j. §. j. in. 5. no. ff. quod quisque iuris. & in. l. vlti. col. antepe. versic. 22. C. de iure emphy. & Franc. Ripa. in. l. 4. §. condemnatum, col. j. nu. 4. ff. de re iudi.

6 *De eadem re. Qui cõtra phibitionẽ testa-* ¶ Et hæc op. adiuuari potest ex eo quod tradũt Paul. Ca. Ambro. Opiz. & Ferdi. Loaz. in. l. filiusfamilias. §. diui, ille col. 2. alter col. 5. hic. 27. ad finẽ. 2. not. ff. delega. j. cp si testator prohibuerit alienari rem extra familiã, is qui rem ipsam alienauerit, poterit reuocare, nedũ alij huius fami-

liæ. l. quẽadmodũ. C. de agri. & censi. lib. 11. Et facit etiã. l. nec nos. C. de capti. & l. cũ miles. ff. de ali. mut.

ali. mut. iudi. cau. fac. Et leges quæ dicunt creditorem qui venditioni pignoris consensit, tũ demum tantùm remisisse pignus videri, si venditio valeat, eáque effectum sortiatur. vt de primo tex. est in. l. si debitor. §. vlt. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. de secundo, in. l. sicut. §. si volũtate. & §. si debitor. ff. eo. tit. Et facit quod in simili scribitur in. l. sicut, ibi, si autem nuptiæ. ff. de oper. liber. quem ad hoc citat Bald. in marga. in verbo, cedere, col. 2. versi. cedens ius suum, quòd si cessio acti. non valeat, manet actio cedenti. *ris alienat extra familiã potest rem reuocare.*

7 *De eadem re.* ¶ Tamen Geral. Bago. in sua disput. retractus dicit proximiorẽ, qui cessit id ius extraneo licèt inutiliter, perdere ius retrahendi, idque transire in remotiorem, per. l. quod meo. §. si furioso. ff. de acqui. poss. vbi qui rem tradit furioso, possessionem perdit, licèt in furiosum non transferat. Et facit (inquit) optimè. l. si vsufructus. ff. de iure doti. & l. per fundum. ff. de seruit. rustico. prędio. vbi quis non potest venire contra cessionem à se factam, licèt ea per se non teneat. Cui adde tex. in leg. quidam. §. 1. ff. de donati. vbi si quis rem donauerit eius cui successurus est, licèt donatio non valeat, tamen ei etiam postea illi succedenti denegandæ sunt in totum actiones hæreditariæ, & text. in authen. minoris. C. qui dar. tuto. vbi si tutor actionis cessionem aduersus minorem suscipiat, non valet cessio, ita vt nec ipse etiam finita tutela agere possit: nec is quoque qui cessit, cùm in legem commiserit, ea enim sunt verba eius text. Hîc autem cedens commisit etiã in statutum nostrum, quod huiusmodi cessionem improbat. Et in. l. 2. C. ne lice. poten. & l. vlti. ff. de ali. iudi. mutan. cau. fac. quæ videntur aduersari. d. l. pen. eod. titu. Sed glos. in ea ipsa. l. pen. dicit ibi speciale esse fauore militis, tanquã ius commune sit in contrarium. quãuis glos. in. d. l. 2. & Bar. in. d. l. pen. aliter hanc antinomiam soluant, vt ibi videre poteris. Et prætereà text. in. l. ab anastasio, versi. si quis autem. C. mandat. *De eadem re.*

8 *De eadem re. Contractus factus contra legẽ, licèt sit nullus quãtum ad commodum contrahẽtis, nõ tamen quãtum ad ipsius incommodum.* ¶ Et facit etiam quòd iste consanguineus cedẽdo etiam inutiliter, se facit à re cessa alienum, ar. l. cùm dominus. §. vlti. de pecul. lega. per illum text. voluit Bald. con. 9. factum tale est anno domini, colum. 3. versicu. & si quæratur, lib. j. quod repetitur consi. 188. lib. 3. Et illud quoque quod contractus factus contra legem aut statutum, licet sit nullus, quantùm ad commodum eorũ, qui ita contrahunt, valet tamen quantùm ad eorum incommodum, vt post antiquiores vltramontanos tradit Bart. in leg. non dubium, colum. 3. versi. oppo. quòd secundùm, & ibi quoque Fulgo. column. 10. C. de legi. Et probatur in leg. peto. §. fratre. ff. de legat. 2. & in leg. pater. §. Iulius, aut vt alij legunt Iulianus Agrippa, à contrario sensu. & §. sequen. ff. de lega. 3. vbi si quis instituerit extraneum in re prohibita alienari extra familiam, res iure fideicommissi deuenit ad cæteros de familia: & ita hæredes alienantis ea re priuantur, quãuis ea alienatio esset inualida propter prohibitionem testatoris. & ita eos tex. expendit Corne. con. 243. circa primum, col. j. in fi. lib. 3. Et facit etiam text. in. c. si religiosus, in princip. de elec. libr. 6. vbi licèt actus factus contra prohibitionem legis non teneat, punitur tamen faciens. & ibi id no. Domi. in vlti. no. Sed & facit quod tradit Bald. in. c. j. in prin. col. vlti. in fi. & ibi Cardi. Alexand. col. 4. versi. quæro cum. d. glo. titu. de prohib. feud. ali. per Feder. & faciunt etiam quæ scripsimus suprà eod. titul. §. j. in glo. 9. in verbo, ou lignagier, nume. 42. sed aduerte.

9 *Clericꝰ qui inutiliter cõtraxit matrimonium, non cedet ad suũ beneficium.* ¶ Et huc quoq; spectat quod à multis traditur, quòd si clericus in minoribus constitutus & beneficium obtinens contraxerit matrimonium, quod postea comperta consanguinitate in gradu prohibito, aut alia ratione constitit nullum esse, non potest redire ad suum beneficium, à quo quantùm in se fuit, reddidit se alienum. Ita enim voluit Barth. Brixi. quæst. domi. 10. quidã clericus. Ioan. And. & alij in. c. 1. extrà de cleri. coniuga. & in. c. Ioannes, eod. titu. & in. c. 1. & ibi Pet. Anca. eo. quoque titu. lib. 6. & idem Pet. Ancar. consil. 34. in hac causa, col. 3. versi. nam & alibi. Sed & glo. in. d. c. 1. postremo loco allegato, in verbo, clericalis, post Barthol. Brixi. in. d. quæsti. Domi. quæsti. 9. incip. quidam impetrauit rescriptum à domino, tractant & illud simile, Si quis impetrauerit rescriptum ad præbendam vacaturam, & antequam vacaret, contraxit cum virgine, quæ postea mortua est, & mox vacat beneficium, an possit id beneficiũ petere, & concludunt non esse admittendum.

10 *Renũciatio inutilis beneficii impedit repetitionem illius.* ¶ Quódque à nonnullis scribitur, quòd licèt non valeat resignatio siue renunciatio beneficij non facta in manibus superioris, quin ecclesia vel superior eum possit repetere. c. non oportet. 7. quæsti. j. & c. mulier. 33. quæsti. 5. Ipse tamen è diuerso beneficium repetere nõ potest: quia licèt inutilis sit renunciatio, tamen obtinet vim pacti taciti, ne repetat. vt de acceptilatione dicitur in. l. si vnus. §. pe. ff. de pactis. & l. si acceptolatum. ff. de accepti. De quo per glo. Inno. & alios in cap. quod in dubijs, extrà de renuncia. & ibi præsertim Panor. qui adducit antiquorum super hoc sententias, col. 3. versi. in eadem glo. & etiam per glo. & Panor. in. c. quod dei timorem, ext. de sta. mona. & glo. in. c. denique. 7. q. 3. & Bernard. à Bisgueto in suis Rotæ deci. tit. de elec. c. 1. vtrùm si aliquis resignauerit. & titu. de renuncia. c. item. j. vtrùm si aliquis resignet, & Alberi. in. l. quod in initio. ff. de reg. iuris. & Pet. Ancar. d. consil. 34. colum. 3. versic. prætereà natura. Et id quoque quod à plurimis traditur, quòd licèt renũciatio beneficij simoniacè facta nulla sit. c. super hoc, de renunciat. Inno. in. c. cùm vniuersorum, de rer. permutat. Archi. in. c. ordinationes. j. quæsti. j. cum si. valet tamen in præiudicium renunciantis, glo. in. d. c. super hoc, in verbo, pecuniæ. Panor. in. d. c. cùm vniuersorum, colum. 2. versi. nota ex prædictis. Corse. & Aufre. qui alios citat, in deci. Tholo. quæsti. 438. item fuit quæsitum an collatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

11 *Cedent inutiliter an perdat ius suũ an non.*

¶ Quæ autem dicta sunt pro priore parte, vt scilicet cedés inutiliter non cadat iure cessio, procedunt cùm cessio inutilis est ex alio capite, quã quòd facta est contra prohibitionem, de qua agitur: vt quia fortè minor erat, qui cessit actionem competentem ad rem immobilẽ sine decreto, aut quia non interuenit alia quędã solennitas requisita à statuto in huiusmodi cessione: tunc enim hauddubiè non prohibetur, qui ita cessit, vti sua actione, vt ante cessionẽ potuisset. Quòd si aliunde non sit inutilis, certè cadet sua actione, vi illius statuti, quo cadit actione, qui eam cessit: aliàs id statutum omnino inefficax esset, & superuacuum. Et id quidem est, quod in simili dicit Bald. in c. 1. §. aut si liuellario, col. 2. ver. in verbo, aut pignori, titu. quib. mo. feud. amit. Consideret (inquit) q̃ hìc non iuris effectus, sed animi cogitatio punitur: neque enim alienatio valet, & tamen perdit feudum. Et idẽ propè dicit ipse Bal. in c. 1. col. j. in. 3. no. tit. de ali. feud. Cardi. Alex. in c. 1. col. j. tit. de prohi. feud. ali. per Lotha. & huius rei est optimus tex. à nullo (quantũ ego legerim & meminerim) in id expensus in l. j. C. de sepul. viola. vbi qui res religioni destinatas emerint vel distraxerint, tametsi iure venditio non subsistat, tamen in læsæ religionis crimen incidunt. & alius in l. eum qui duas. C. de adult. & in l. quid ergo. §. cùm autem. ff. de his qui no. infrà, & ibi glo. Alberi. & Bal. qui eum tex. dicit ad hoc no. & tandẽ in fi. trahit ad statutum, quo prohibetur iura cedi magnati, & in l. 3. §. si quis codicillos, ibi, item sine iure valeat. ff. de S. C. Silla. & in l. amplissimi. C. de excu. tuto. vbi glos. alios concord. affert. & quod tradit glos. in leg. 2. in glo. j. in fi. & ibi Bald. colum. j. in. j. oppo. & Pau. Cast. in fi. C. de epi. audi. At si alienatio aliũde esset nulla, quia scilicet facta sine solennitate, non caderet vasallus, vt dicit idem Bal. in. d. l. 2. col. 2. versi. ex prædictis. C. de epi. audi. eum alijs multis concord. à me adductis in d. §. 1. gl. 2. nu. 6. horum op. adiuuat, & seq. Et sic nuncupatim hæc quæ videbantur contraria concordat. Cardi. Alex. in c. 1. col. 1. statim post prin. tit. de prohi. feud. ali. per Fed. Et facit quod tradit Francis. Aret. con. 126. in causſa dominæ, col. 5. versi. venio nunc ad secundum.

12 *De eadem re.*

¶ Nec tamen fallaris lector (vt minimè) omnino indubitatum est, vt qui nulliter contraxit, etiã ex alio capite quàm quòd contraxit, non puniatur, sed hæc res patitur quasdam distinctiones, vt videre licet ex ijs quæ scribit Bar. in l. continuus. §. cùm quis, & ibi recentiores post eũ. ff. de verbo. obliga. & idem Bar. in l. vbi pactum, colum. vltim. & ibi alij post eum. C. de transact. & Fran. Aret. consi. 18. visa & discussa, in primo dubio, & Francis. Curt. Iunior in tracta. feud. in. 4. parte principali, char. 44. versicul. 17. & Hippo. Marsil. in l. j. §. præterea, numero. 14. & multis seq. ff. ad leg. Cornel. de sica. in l. j. & l. 2. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. & in l. impuberem §. j. versi. sed & si. ff. ad leg. Corne. de falsſ.

13 *Venire an possit quis contra factũ propriũ quod de iure nõ valet.*

¶ Sed hæc res magna ex parte hinc pender, vtrùm quis venire possit contra suum factum quod de iure non tenet, de quo per glos. Bar. & Bal. in le. post mortem. ff. de adoptio. glo. & doc. in l. j. C. de libe. cau. Quantùm autem ad priora iura allegata à Bago. ea loquuntur de possessione, quæ solo animo perditur. l. 3. §. in amittenda. ff. de acqui. pos. & plus facti quàm iuris habet, ideóq; etiã ex inutili cõtractu & perditur, & trãsfertur. l. j. §. si vir vxori. ff. eo. tit. At. d. l. quidã. §. 1. de dona. nõ admodũ vrget, quia in eo casu hæreditas aufertur ei, qui ita donauit, tanquã indigno, vt subiungitur in l. seq. Quantùm verò ad. d. l. cùm dominus. §. vltim. de pecul. lega. vide quid scribat Bar. ibi, & quæ latè tractauimus in nostris legibus connubialibus, in glo. vlt. in. 10. q. cùm disserimus de filio qui viuente patre debitores paternos liberauit. de quo & nos dicemus infrà in fi. huius tit. quæst. 23. Et vide etiam quæ scripsimus suprà eo. tit. §. 1. in verbo, a vendu, quæ est glo. 2. nume. 8. quanquam potuisset. & in glos. 9. in verbo, ou lignagier, nume. 30. sed & illud hoc in loco, cum multis seq. vbi tractauimus vtrùm venditor ipse ad retractum admittatur.

14 *Cedẽs vtiliter an nihilominus poterit agere.*

¶ Cæterùm ad hanc controuersiam, de qua principaliter hìc tractamus, nonnihil pertinet & illa, vtrùm is qui cessit actionem alteri etiam vtiliter, possit nihilominùs agere, ac si non cessisset. de quo per Iac. Aret. in l. j. §. 1. ff. ad Trebel. Bar. in l. facta. §. si hæres, col. j. vers. quæro post factam, & ibi Paul. Castr. eod. titul. & eundem Bartho. in leg. si cum emptore, in princip. versicul. quæro vtrùm eo ipso. ff. de pactis. Bald. in l. j. colum. pen. versic. 5. quæro an post cessionem. C. de acti. & obliga. & in l. 3. post princ. & ibi quoque Alber. col. 1. & 2. C. de nouatio. & in l. j. col. pen. versicu. quæro quid si esset. C. quan. prouoc. non est necesſ. & consi. 160. præmittendum est, in princip. lib. 1. Raph. Fulgo. Paul. Cast. Alexand. & Iason in. d. l. si cum emptore. ff. de pactis. & Pau. Ca. consil. 93. in causſa appellationis, lib. 2. Cepo. cautel. secundùm veterem computationẽ. 245. tu habes. & Guid. Pap. deci. Delphi. 530. qualiter, versi. sed pone. & con. 118. circa diffinitiuam, in. 3. dubio, in fi. & Steph. Bertran. consi. 116. viso, in. 4. dubio, lib. 2. & con. 303. etiam si debitor, in prin. lib. 2. Sed quod ad nostrum casum pertinet. Ex consuetudine Aruernorum tit. de retraict. c. 14. consanguineus qui id ius retrahendi cessit extraneo, eo priuatur. Et id quoque de iure communi videtur esse verius, per ea quæ suprà diximus.

Consuetudo de quæsti. princi.

15 *Cõsanguineus qui alteri cõsanguineo cessit, qui postea vẽdit, an poterit retrahere.*

¶ Quid verò si postea quàm proximior id ius alteri consanguineo remotiori cesserit, quod facere potest, vt hìc satis declaratur. Et is remotior post retractum à se factum eandem alteri vendidit. An ille proximior, qui semel illud ius cesserat, nunc admittatur ad retractum huius secundæ vẽditionis factæ ab eo cui cesserat, cognosces ex ijs quæ in casu simili scripsimus suprà eo. tit. §. 1. glo. 9. in verbo, ou lignagier, numero. 124. sed in duobus, & seq. & iterum numero. 159. sed his maturè relictis. & seq.

NEC

16 *Alia quæstio retractus.*

NEC TAMEN ILLVD omiserim, quòd si consanguineus id ius alteri consanguineo cesserit, quod potest, vt diximus. Si hic cessionarius agat ad retractum aduersus emptorem, vi huiusmodi cessionis, sine mentione consanguinitatis reus absoluendus est, vt in easpecie interrogatus Signo. respondit consi. 81. in quæstione vertente inter Nigrum, per multa illic allegata, quæ sunt omnibus obuia. Ideóque nec repetenda ea ducimus, & quia etiam res per se satis clara est. Et videàs etiam quæ scripsimus infrà eod. titu. §. 32. in glo. j. numero. 97. sed hìc quæri potest, vbi & id con. Signo. citaui.

17 *An qui donauit omnes suos acquæstus præsentes & futuros, poterit postea retrahere.*

TANDEM ET ILLVD in mentem venit, quod ex facto cõtingere vidimus. Quispiã alteri extraneo donauerat omnes suos acquæstus præsentes & futuros, vt quotidie fit: post ea verò consanguineus illius donantis vendidit rem quampiam immobilem. An hic eandem poterit retrahere iure proximitatis. Et certè non potest, nempe cùm hæc res, si retrahatur, cessura sit illi donatario extraneo, & contra hanc consuetudinem, quæ vetat alienationem iuris retrahendi in extraneum. neque enim refert, an nunc cedat id ius retrahendi sibi competens ex venditione: an verò longo antè tempore cesserit, quod posteà acquisitum est: cùm vtroque modo res ita retracta, abeat in familiam extraneam, cõtra rationem consuetudinis retractus. & cùm eadem ratio sit in vtroque, idem quoque ius statuendum est. l. illud. ff. ad leg. Aquil. cum si. præsertim cùm habeamus consuetudinem expressam suprà. §. 4. consanguineum teneri iurare se retractum facere ad suum commodum: hìc verò ad illius donatarij faceret. Si autem hic donatarius esset etiã consanguineus venditoris, nihil est quod impediret donantem retrahere, cùm vt hìc dicitur, ius retractus possit cedi consanguineo.

DV CONVETIONEL. GLO. 3.

1 *Retractus conuentionalis cedi potest.*

REMO QVEM VIDERIM, si nõ me fallit memoria, id negauit, præter Angel. in. d. l. ad officium, in fi. C. cõmu. diuid. Sed contrarium & nostram consuetudinem nuncupatim respondit Pau. Ca. con. j. videtur dicendũ quod dictus Christophorus, lib. 2. vbi loquitur in casu qui videbatur magis dubius, de quo dicemus infrà, numero. 42. sed his maturè. Et generaliter huiusmodi facultatẽ cedi posse, consuluit Alex. consi. 228. ponderatis his quæ serioſe, post prin. & per totum, lib. 6. & con. 232. consyderatis his quæ in themate, post prin. eo. lib. 6. Barb. con. 51. scripsit sapientię fons, colum. 18. versi. capio alium articulum, lib. j. & consi. 6 illud in medium adducam, colum. 15. versi. & ex istis apparet, lib. 4. Iason in l. j. §. vlti. colum. 3. versi. itẽ circa istam materiam. ff. de no. ope. nuncia. Philip. Deci. consi. 164. nõ fuisset propositi mei, in fi. & consi. 543. in casu proposito, colũ. j. & cõsi. 614. in causſa feudali, colum. 2. versi. circa secundũ. quod cõsi. maiore ex parte repetitur cõsi. 580. Chasse. qui vnũ Barb. in priore loco citat, in consuetu. Burgũd. tit. de rẽtes vendues à rachapt. §. j. in. 5. dubio. & iterũ consi. 11. le cas est tel, colũ. 14. versi. 17. Hiero. Cagno. in repe. l. 2. colũ. 8. versi. quęstio nũc prima. C. de pactis inter empto. & vẽdito. & Anto. Rub. consi. 146. circa primũ, colũ. j. in fi. & noster Carol. Molẽd. in consuet. Parisi. tit. j. §. 13. numero. 20. & ante hos omnes Bal. quem nullus memorat, con. 38. proponitur quòd quædam domina, colum. j. lib. 3.

2 *Omnis actio cedi potest. Rei vendicatio. Etiam sine possessione.*

NEC ID QVIDEM mirum, quia regulariter omnis actio cedi potest, vt in titu. de hære. vel act. vendit. Vnde rei vendicatio cedi potest. l. vlti. eo. tit. & l. 2. & ibi glo. & Bal. C. de litigi. glo. in. l. planè, in verbo, debeat. ff. famil. hercis. Barb. d. consi. 51. lib. 1. & d. colum. 6. li. 4. Idq; etiam sine possessione, secundùm Dy. in c. pro possessore, in. 7. eademq; vltima quæsti. de regu. iuris, lib. 6. Cy. post Pet. in l. j. in. 4. quæsti. C. de ali. iudi. mut. cau. fac. Bal. in rub. ff. de rei vẽdi. in addi. colum. vl. & consi. 9. factum tale est anno domini, col. vlti. lib. j. quicquid in vltimo dicat glo. in. d. l. vlti. C. de hære. vel act. vendi. ibi omnino vide doct. & plenissimè Ang. in rub. C. de rei vendi. & Nicol. Mil. in repertorio, versi. cedi potest realis.

3 *Vtilis actio cessa.*

SECVNDO etiam vtilis actio cessa cedi potest. l. j. §. de illo. ff. ad Senatusco. Trebel. & l. ex asse, & ibi no. eo. tit. & l. emptor, & ibi quoque no. C. de hære. vel act. vend. & per eos tex. voluit Bar. in l. Modestinus, colum. vlti. versi. sed quæro quando ille. ff. de solu.

4 *Spes.*

TERTIO Spes, res omnium fallacissima, vt plenè ostendimus in nostris legibus connubialibus, in glo. j. post vltimam legem connub. quo loco tractamus, vtrùm sponsa sit in potestate sponsi, vt vxor mariti ex consuetudine, versſ. quibus quidem mouemur. Ea tamen cedi potest. l. spẽ. C. de donatio. & l. nec emptio. ff. de contrahen. emptio. & l. pactum, in fine. ff. de pactis.

5 *Debitum conditionale. Et actio conditionalis.*

QVARTO quod proximiori accedit proximè. Debitum conditionale & in diem, atque etiam actio conditionalis cedi quoque potest. vt de debito est text. in l. nomina, & l. multùm. ff. de hæredi. vel act. vendi. & glo. in. d. l. spem. C. de donatio. Et de actione conditionali voluit glo. in l. si minoris, in verbo, prouocantes, & ibi Alberi. col. 2. numero. 5. ff. de admi. tuto.

6 *Spes futuri fideicõmiſi conditionalis, an cedi posſit.*

QVINTO quod & ex ijs procedit, spes futuri fideicommſi conditionalis, vt per multa respondit Raph. Fulgo. consi. 101. testator in suo, per totum. Quanquã contra id facit quòd spes huiusmodi fideicommſi ante impletã conditionem non trãsmittitur ad hæredes. l. j. §. finautẽ aliquid sub conditione. C. de cadu. tol. cũ alijs multis concord. tex. & doc. à me citatis suprà eo. tit. §. j. in gl. 2. in verbo, à vendu, nu. 24. & quod denique, ex quibus intelliges communem hanc

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse opi.etiam in liberis,quanuis glo.tenuerit contrarium in l.is cui sub conditione. ff.de actio. & obliga. Quæ autem non transmittuntur ad hæredes, nec ceduntur quoque extraneis,vt diximus suprà in gloss.prima huius.§.numero.44.tertiò bonorum possessio.

7 *Spes actionis de dote.* SEXTO quod & huc pertinet,licèt mulier constante matrimonio non possit cedere dotem.l. constante. C. de dona. Potest tamen eodem constante cedere spem eius actionis de dote, quæ illi competitura est ad recuperandam dotem,glo.in.d.l.constante, & ibi Bald. & Saly. qui illam glo.dicit sing.& ipse Bal.qui & illam dicit sing.in sua marg.in verbo,dos,colum.4. Iason qui illam dicit solennem,in l.si constante,colum.vlt.versic.adde pro ista parte.ff.solu.matri. Sicut & soluto quoque matrimonio cedere potest.l.2.ibi,nec cogitur.ff.solu.matri. & voluit Bal. in.l.j.colum.vlti.versi.modò ego quæro.C.de priuil.dotis.& vide quæ dixi suprà in glo.j.huius. §.numero.80.trigesimoprimò ius repetendi.

8 *Hæreditas.* SEPTIMO hæreditas cedi quoque potest,per totum tit.ff.&.C.de hæredi.vel actio.vendi.secundùm tamen distinctionem Bar.(neque enim id omittendum fuit) in.l.per diuersas,colum.vlti.versi.vltimò circa hanc.l.C.manda.

9 *Condictio futura.* OCTAVO condictio furtiua.l.cùm quis.§.j.ff.de solu.& l.quod sæpe.§.si res.ff.de cõtrahen.emptio.& l.si vẽdidero.§.si Titius.ff.de furtis.Bal.d.cõsi.9.col.vlt.lib.j.& in d.l.vlt. col.2. C.de hære.vel actio.vẽd.& in repe.l.2.col.34. versi.quò ad quartã quæstionẽ. ff.de iureiur. vbi & idem dicit de cõdictione sine causa,& cæteris condictionibus.& id erit pro NONO.

10 *Actio furti.* DECIMO actio furti. Hæc enim differt à condictione furtiua,vt patet ex.l.si pro fure. §. j.ff.de condict.furti.hæc igitur actio furti cedi quoque potest,vt est tex.in.l.eum qui,in prin. ff. de furtis,vbi & id no.Alberi.qui subiungit idem esse & de cæteris actionibus pœnalibus. Et id erit pro VNDECIMO.

11 *Actiões ex delicto descendentes.* DVODECIMO ergo quia suprà in j.glo. huius. §.locuti sumus de actione iniuriarum. Certè in vniuersum cæteræ actiones quæ ex delicto descendunt, cedi possunt, ex sententia Io. And.in addi.Specul.tit.de cessio.actio.§.j.colum.pe.in addit.quæ incipit, de actione iniuriarũ. Bar.& Bal.in l.quòd si in diem.§.Iulianus,per illum tex. ff. de peti.hæredi. An autem accusatio cedi possit,videbis apud Specul.in d.titu.& vide etiam in illa.j.glo.huius.§.numero.81.trigesimosecundò ius accusandi.& Alberi.in.l.j.col.2.versic.sed nunquid accusatores. C. ne lice. poten.& in.d.l.vlti.C.de hære.vel actio.vendi.

12 *Directa actio legis Aquil.* DECIMOTERTIO directa actio legis Aquiliæ cedi item potest. d. l. quod sæpe.§. si res.ff.de contrahen.emptio.Bal.d.consi.9. lib.j.vbi & ex hoc atque etiã eo quod suprà diximus de condictione furtiua,dicit generaliter actiones quæ soli domino competũt, cedi posse, & hoc erit pro DECIMOQVARTO.

Actiones soli domino competentes.

13 *Restitutio in integrum.* DECIMOQVINTO restitutio in integrum.l.quòd si minor,in prin.& ibi Alberi.& alij.ff.de minori.&.l.si minoris,& ibi glo.Alberi.Bar.& alij.ff.de adminis.tuto.&.l.nõ idcirco, & ibi Bal.ff.de tutel.& ratio.distra.& glo.in.l.ex pluribus.ff.de adminis. tuto. & in.c.hinc est, in verbo,sigillatim,& ibi Archi.16.q.j.Alberi.in.d.l.vlti.colum.vlti. C. de hæredi. vel actione vendita.Bart. in.l.non solùm,in prin.ff.de resti.in integ.& Bal.in repe.d.l.2.vbi suprà.ff.de iureiur.& in.l.j.col.4.versi.quærũt doct.C.de priuil.dot.& in sua marga.in verbo,cedere,colum. vlti.versi. cedi potest conditionalis,vbi dicit sing.glossi.in.d.l.si minoris,ad hoc,vt cedi possint ea quæ sperantur futura per restitutionem in integrum.Ioan. Fab.in.§.vlti. colum. 2. & ibi etiã Angel.Are.Instit.quib.mod.ali.licet,vel non,idem Angel.in §.si quis agens, col. antepe. versi. potest etiam dictum,insti.de actio.Saly.in.l.j.col.2.C.de priuil.dot.Barb.consi.6.illud in medium,colum.15.versi.& ex istis apparet,lib. 4. Guid.Papa in statuto Delphi. incip. si quis per literas,in glo.j.colum.6.versi.similiter etiam potest,& iterum in verbo,vel quasi,col. 13. versic. sed pone fui spoliatus,& sing.972.versi.beneficium restitutionis.

14 *Officium iudicis etiã extraordinarium.* DECIMOSEXTO ex illis iuribus assumunt omnes vbiq; officium iudicis etiam extraordinarium cedi posse,ob id quòd restitutio in integrum competit solùm per officium iudicis.Ita enim colligit Bal.in.d.l.quòd si minor,de minori.& in repe.d.l.2.colum.35. ff.de iureiu. & in.l.ex legato, ad fi.C.de lega.Bar.& propè omnes in.l.j.§.vlt.ff.de no.ope.nunci.& idẽ Bar. in.l.Modestinus,col.vlti.ff.de solutio.Ang.& Imo.in.l.si eius pupilli.ff.ad Senatusc̃o. Trebel. Angel.Are.in.d.§.si quis agens,col.antepe.ver.ex quo nota maximam, ibi, potest etiam dictum beneficium,Institu.de actio.Guid.Pap.sing.606.versi.officium iudicis.

15 *Actio habens excusationẽ paratam.* ¶ Et id quidem amplia,vt procedat etiam in officio iudicis, vel actione habente executionem paratam:nam & hæc quoque cedi possunt,per text.no.in.l.hæres,& in.l.in iudicio.ff.fami. herciss.secundùm Bald.in sua marga.in.d.verbo,cedere,column.3.versic.cessio potest fieri.Et vide etiam quę dicam inferiùs nu.21.vigesimoquartò tenuta,quam vocant,& duobus seq.Et hoc erit pro DECIMOSEPTIMO.

16 *Obligatio naturalis.* DECIMOOCTAVO obligatio naturalis.d.l.si eius pupilli.§.q; si hæres,& ibi glo. in verbo,non alia ratione,& Angel.ff.ad Senatusc̃on. Trebel.&.l.quãuis,& ibi Alberi.eo.titul. Bar.& omnes in.d.l.j.§.vlt.ff.de no.ope.nunci.idẽ Bar.in.l.huiusmodi,la.j.ad fi.ff.de verb.obli. & in.d.l.Modestinus,col.vlt.ff.de solu.Alouisius Luscus inter con.Bald.consi.436.quidã creditor,col.2.ver.4.nã per actum verbi,lib.3.& ipse Bal.in.d.sua marga.in.d.verbo,cedere, col.3. versi.

versi.cedi potest.& Ang.in.d.l.quòd si in diem.§.Iulianus.ff.de petitio.hæredita.

17 *Interdictũ retinendæ possessionis.* DECIMONONO interdictũ retinẽdæ possessionis. Alberic. loquens de interdicto vti possidetis, in. l. j.colum.vlti. versi.vlti.quæro.C.vti possid.Bal.in repe.d.l.2.col.35.ff.de iureiur.Io.Fab.in.§.retinendæ,Insti.de interdic. Guid. Pap.in.d.statuto, si quis per literas, in.d. glo.vel quasi,col.13.ver.sed pone fui spoliatus.& ante hos glos. quam neuter citat in.l.2.§.item Nerua,in verbo,experiaris.ff.ne quid in loco publi.quã no.& secutus est idem Luscus.d.consil. 436.col.3.ver.4.præmittendum,lib.3.vbi ex hoc dicit,quòd facultas retinendæ & continuandæ possessionis cedi potest.& idem Bal.qui eam glos.dicit sing.in.c.licèt causam,col.8.versic. item interdicta,extrà de proba.Pau. Cast.& alij recentiores in.d.l.j.§.vlti.ff.de no.ope.nuncia.

Facultas retinendæ & continuãdæ possessionis.

18 *Interdictum recuperandæ possessionis.* VIGESIMO interdictum recuperandæ possessionis,puta vnde vi.d.l. quòd si in diem. §.Iulianus,& ibi glo.Bald.& Angel.ff.de peti.hære.Bal.in.l.licèt,tum circa medium, tum ad fi. per illum text.C.de exceptio.vbi dicit procedere non solùm respectu possessionis,sed etiam dãnorum,& eius quod interest.& con.186.quia allegationes,colum.3.lib.1.& consi.216.fuit quidã nobilissimus,colum.2.versi.super eo passu,lib.2.& consi.309.super quo puncto,lib.3. & in repe.d.l.2.colum.35.ff.de iureiur.vbi & hoc dicit notari in.d.l.licèt.C.de exceptio.Barb. con.51. scripsit sapientiæ fons,colum.18.lib.1.vbi dicit illũ tex.esse ad hoc meliorem totius iuris.Guid. Pap in.d.statuto Delphi.vbi suprà proximè.& Fran.Ripa.in repe.c.sæpe,colum.7.versi.4.dubitatur,extrà de rest.spolia. vbi ex hoc dicit remedium.c.redintegranda.3.quæstio.j.posse cedi, vt etiam voluit Soci.in repe.l.rem quæ nobis,colum.6.versi.vltim.potest dubitari.ff. de acqui. pos.Et id erit pro VIGESIMOPRIMO.

Interdictum recuperandæ.

Etiam respectu dãnorum & interesse.

Remedium.c. redintegrãda.

19 *Beneficium.l. edicto.* VIGESIMOSECVNDO beneficium.l.edicto.C.de edic.di.Adria.tol.quod etiam est remedium possessorium,cedi quoque potest.Bald.d.con.186.col.3.lib.1.

20 *Omne possessorium iuris.* VIGESIMOTERTIO generaliter omne possessorium.Bald.in eo consi.per tex.in. d.§.Iulianus,& not.in.d.l.2.§.quòd Nerua.ff.ne quid in loco publico. Quod tamen dicit procedere in possessorio facti,non etiam iuris,cuiusmodi est bonorum possessio,quæ nec trãsmittitur,nec ceditur.l.3.§.acquirere.ff.de bono.possessio. Cuius rei rationem reddit Bald.vbi suprà,quam videre poteris.De bonorum autem possessione diximus suprà in glos.huius.§.nume. 44.ter tiò bonorum possessio,vt videre poteris.

21 *Tenuta et missio in possessionem.* VIGESIMOQVARTO tenuta,quam vocant,& missio in possessionem.l.vltim.§. finautem hi.C.de bonis autho.iudi.possi.vbi Saly.no.& dicit valde sing. & Alex. in addi.Bart. in.d.l.j.§.vlti.ff.de no.oper.nuncia.& Barb.d.con.51.col.18.lib.1.

22 *Ius sententiæ.* VIGESIMOQVINTO ius sententiæ.l.in iudicio,& ibi Odof.& Floria.ff.fami.herciss.Bal.in.d.l.ex legato,in fi.C.de legatis,vbi ex eo subdit, quòd si cedens habeat ius executiõis paratæ,idem & cessionarius & legatarius habebunt.quod & dicit Flori.in.d.l.in iudicio.& Nicol.Mil.in suo reperto.versi.cedi potest actio iudicati.

23 *Ius executiuũ.* VIGESIMOSEXTO generaliter ius executiuum cedi potest,per text.no.in.l.j.C.de contrar.iudi.tutel.vbi etiam dicitur,quòd in dubio videtur cessum esse,cùm ceditur actio.& ad hoc illum text.annotauit & dixit no.Franc.Are.in.l.j.colum.pen.ff.si cert.peta.& Calca.qui alia iura satis aliena allegat,consi.18,pro parte hospitalis, col.6.versic.28. Et vide quæ dixi suprà in hac eadem glossa,numero.15.& id quidem amplia.

24 *Ius capiẽdi alterum propria authoritate.* VIGESIMOSEPTIMO ius capiẽdi alterum propria authoritate,vt ius illud quod habet creditor capiendi debitorem fugientẽ,id enim cedi & demandari alteri potest, ex sententia glo.in.l.j.in verbo,ab his.C.vbi quis decuri.Ang.in.l.generali.C.de decur.lib.10. Ro.in.l.j. §.vlti.colum.2.versicu. & per hoc.ff.de oper. not.nuncia.Franc.Aret.in.l.si ita stipuler per te, in fine.ff.de verbo.obliga.Alex.consi.135.circa executionem,col.j.lib.6. Et de hoc est optimus tex.quem nullus eorum memorat,in.l.imperator,ibi,pecunia accepta manus iniectionem vendiderat.ff.qui sine manu.ad liber.per.& ibi Iaco.Are.& Bened. Plum. eum tex.ad hoc nũcupatim no.Est enim manum injeere,verbum antiquum iuris, cùm scilicet nulla expectata iudicis authoritate,nobis ipsis veluti ius dicentes personam quampiam,aut rem nostram,vel nobis debitã prẽhẽdim⁹,vel sistimus,vt & in.l.sed & si hac.§.1.ff.de in ius vocã.& in.l.Titius,in prin.ff. ff.de seruis expor.& in.l.j.& iterum.2.C.si ser.expor.vene.& in.l.si quis posthac,in princi.C.de bo.damna. de quo affatim & scienter per Budeum nostrum in annota.ff.in.l.vlti. de senato. De hoc tamen an semper id ius cedi possit, vide Lucã Pen.distinguentem in.l.coloni, columna.8. in.7.quæsti.C.de agri.& censi.Et quæ diximus suprà hoc eodem.§.in glo.j.nume.59.vigesimò facultas expellendi,& seq.

Ius capiẽdi alterum propria authoritate.

Manũ iniicere.

25 *Ius legitimæ & Trebel.* VIGESIMOOCTAVO ius legitimę & Trebellianicę.l.j.§.inde Neratⁱ⁹.ff.ad Treb. Bal.con.438.factũ super quo consiliũ petitur tale est,videlicet quidã dominus, col.3.versi.hoc præmisso,lib.1.quod con.repetitur con.377.quidã Alex.lib.3. nisi q; priore loco factum paulò ampliùs proponitur.& Iason con.43.Ioan.Lauren.col.pen.versi.primum quòd posito, lib.3.

Ius legitimæ & Trebel.

26 *Instantia.* VIGESIMONONO instantia siue ius instantiæ.l.in caussæ.§.pen.& ibi glos.in verbo,trãsferri.ff.de procura.Bar.in.l.j.in prin.ff.ad Senatusc̃on.Trebellianum.& in.l.si eum hominem,colum.vlt.ff.de fideiuss.Bal.in.d.l.ex legato, ad fi.C.de legatis.& in.l.per diuersas,in.14. quæsti.C.manda.Barb.d.con.51.vbi suprà lib.1.

Instantia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

27 TRICESIMO ius protestationis faciendæ.l.si res, in.2.respon.ff.de euictio.Bal.in rub. extrà de procurato.colum.j.verficul.qui vendidit,& consi.314. vtrùm dictus contractus,in.4. dubio,lib.5.vbi eum text.ad hoc dicit no.& Franc.Aret.in leg.si ita stipuler per te non fieri.ff. de verborum obligationibus.

Ius protestationis faciendæ.

28 TRIGESIMOPRIMO priuilegium fisci.l.vltim.& ibi Bar.Bald.& Saly.C.de priuil.fisc.idem Bal.in.l.j.post medium,& ibi quoque Saly.colum.j.C.de priui.doti. Marti. Laud. in tracta.de fisco,in.195.priuilegio.& Fran.Luc.in.72.priuilegio fisci.Barb.d.cõs.51.lib.1.&.d. consi.6.col.15.versi.& ex istis apparet,lib.4.& Iason in.l.si constante,colum.vltim. versic.4.facit.ff.solu.matri.Matthe.Afflict.in constitu.Siciliæ incip.beneficium,in fi.

Priuilegium fisci.

29 TRIGESIMOSECVNDO quodlibet priuilegium transmissibile ad hæredes cedi potest.Angel.in.d.l.si eius,in prin.ff.ad Senatusco.Trebel.Nam & aliàs quicquid est transmissibile idem quoque est cessibile.Bar.in.l.si mulier.§.ex asse,ad finem.ff.de iure dot. & Paul. Cast.consi.1.videtur dicendum quòd dictus Christophorus,colum.j.lib.1.Sed tu super hoc vide omnino quæ scripsimus suprà in.j.glos.huius.§.numero.45.sed non ediuerso.& quæ scribemus infrà titu.seq.§.1.glos.6.in verbo,ou ses heritiers,nume.12.at is cõfessum,ex quibus cognosces,an id verum sit.Et hoc erit pro TRIGESIMOTERTIO.

Quodlibet priuilegium trãsmissibile.

30 TRIGESIMOQVARTO ius quod habet conductor vel colonus, siue sit partiarius,siue is nummis colat.l.solutum.§.vnde si domum.ff.de pigno.act.Bald.in.c.contingit, col. antepen.versicul.quæro simplex colonus,extrà de dolo & contuma. vbi & ad id allegat.l.viam. C.de locat.vbi id ius transit ad hæredes. Ex hocque dicit idem Bal. quòd creditor potest mitti in possess.colonariæ facultatis.

Ius colonarium.

31 TRIGESIMOQVINTO ciuilis possessio, quam quis habet ex clausula constituti siue ex statuto continuante possessionem defuncti in hęredem, etiam in alium transferri potest, vt respondit ex facto Alouisius Luscus inter consi.Bald.consi.436.quidam creditor,col.j.vers. & sic cùm creditor,& col.2.vers.sed nunc est videndum,lib.3.vbi plus dicit,quòd potest transferri ab hærede,in quem vi statuti ea possessio,quæ erat apud defunctum, ipso iure translata fuit in eũ,de quo & nos dicemus in nostro tractatu ciuilissimæ possessionis, le mort saisist le vif.

Ciuilis possessio ex cõstituto.

32 TRIGESIMOSEXTO nomen debitoris cedi potest.l.j.ibi,nominis venditio,&.l. 3.C.de nouat.& leg.2.C.de dona,&.l.nomina.ff.de hęre.ven.&.l.nominis.C.eo.tit.Idcóque & pignorari potest.l.nomen.C.quæ res pign.obli.poss.& in causſam iudicati accipi.l. à diuo Pio. §.in venditione.ff.de re iudica.

Nomen debitoris.

33 TRIGESIMOSEPTIMO ius eligendi,quod competit ex contractu.l.si sic.§.vlti. & ibi Iaco.Are.Bar.Bald.& alij.ff.de lega.j.&.l.si stipulatus fuerim,& leg.vlti.§.1.ff.de verborũ obligationibus.Bald.consi.93.in quodam contractu,in.j.dubio,lib.1.vbi etiam post ipsum Iac. dicit ius arbitrij,videlicet si quis aliquid mihi promisit facere arbitrio meo, & ius denunciandi aliquod impedimentum,posse item cedi,imò & in singularem successorem simpliciter transire. Et hæc erunt pro TRIGESIMOOCTAVO,& TRIGESIMONONO. Sed tamen super illo iure eligendi vide quæ diximus suprà in glos.j.huius.§.numero.73. vigesimoquartò facultas.

Ius eligendi ex cõtractu.
Ius arbitrii.
Ius denunciãdi impedimẽtum.

34 QVADRAGESIMO ius quęsitum alicui ad certam rem contemplatione alicuius artis,verbi gratia, ius quod intraturæ vulgò Itali appellant, in aliquam apothecam, potest cedi alteri eiusdem artis,vt pulchrè respondit Pau.Cast.consi.243.super primo dubio,lib.1.argu.l. nemo est qui nesciat,& ibi no.ff.de duob.reis.

Ius ob artem quæsitum.

35 QVADRAGESIMOPRIMO ius retinendi rem pro expensis cedi etiam potest, & in singularem successorem transit.Bar.in.l.in fundo,per illum text.ff.de rei vendica. & Frã. Are.in.d.l.vlti.in princip.col.vlti.ad fi.ff.de verbo.obliga.

Ius retinendi pro expensis.

36 QVADRAGESIMOSECVNDO operæ famuli eo inuito alteri cedi possunt, vt voluit Bar.in leg.si non sortem.§.libertus,& ibi Angel.Rapha.Fulgo.Paul.Cast. & Alexan. colum.3.ff.de condi.indebi.Bal.in.l.liberti,col.vlti.C.de ope.liberto.Paul.Cast.in.l.2. in prin. ff.solut.matri.& satis probat text.in.l.operæ in rerum,in fi.ff.de ope.libert.Sed super hoc vide omnino Alexand.in.d.§.libertus.& quod diximus suprà in glo.j.huius.§.nume.48.septimò,vbi de operis officialibus locuti sumus.

Operæ famuli.

37 QVADRAGESIMOTERTIO ius pignoris, quod quis habet in libero homine,vt in casu.l.nam & Seruius.ff.de nego.gestis,& no.doct.ibi,& in casu.l.2.C. de capti.cum si. etiam cedi alteri potest.Ita expressim voluit Franc.Ripa.in.l.obligatione,colum.6.numero.18. præmissa faciunt.ff.de pigno,dummodo(inquit)id fiat sine detrimento obligati,per.l. generaliter.§.vltimo.ff.de statulibe.

Ius pignoris in libero homine.

38 QVADRAGESIMOQVARTO ciuiles actiones,quæ etiam tendunt ad vindictam,cedi possunt,vt tradit Bald.in.l.per diuersas,col.vlti.versi.16.quæro.C.mandati.quia(inquit)saltem post litem cõtestatam,transmissionem recipiunt,vt no.in.l.j.C.de hære.& act.vẽd. Quæ autem transmissibilia sunt,eadem sunt cessibilia.l.ex pluribus.ff.de admini.tuto. De qua ratione diximus suprà in glo.j.huius.§.numero.44.tertiò bonorum,& seq.

Ciuiles actiões ad vindictam tendentes.

39 QVADRAGESIMOQVINTO actiones quoque criminales, per le,quòd si in

Actiones criminales.

diem.§.Iulianus,& ibi glo.in verbo,victus.ff.de peti.hæred.&.l.eum qui,in.2.respon.ff. de furtis,quod intelligit Alberi.post Vbert.Bobi.in.l.vlti.colum.2.versic.quid de actione criminali. C.de hære.vel.act.vendi.dummodò huiusmodi actiones tales sint, quæ imponant pœnam relegatione maiorem.tunc enim non sunt in bonis nostris, nec possunt per alium exerceri.l.pen.§. ad crimen.ff.de publ.iudi.& no.in.l.seruum quoq;.§.2.ff.de procur.Si verò minorẽ,& cedi possunt,& per alium exerceri.l.absentem.ff.de pœnis.&.l.vlti.C.an per alium cau.appel.agi pos.

40 QVADRAGESIMOSEXTO ius quod quis habet potentia, licèt non actu,cedi potest,licèt secus sit si non habet nec potentia,nec actu,vt pulchrè no.& declarat Panor.in.c.cura pastoralis,in fi.extrà de iure patro.Nam electores(inquit)non habent dignitatem episcopalẽ, tamen eam transferunt in electum.

Ius potentia cõ petens licet nõ actu.

41 QVADRAGESIMOSEPTIMO seruitium serui alteri cedi potest, vt est text. expressus in leg.vxori.§.scropium,qui est vlti.ff.de vsu & vsufruc.leg.dum interpretatur ea verba cuiuspiam testatoris,Seruum meum Semproniæ seruire volo.

Seruitium.

42 SED HIS MATVRE RELICTIS, redeundo ad casum nostræ cõsuetudinis,quę dicit retractum conuentionalem cedi posse.Illud in dubium vocatur. Si emptor dat huiusmodi facultatem retrahendi venditori,ob id,vt in instrumento asseritur, quòd conuenientius est, vt ipse & filij ipsius recuperent rem venditam,quàm alij,cùm ea ipsius ab antiquo fuerit,vtrùm in eo casu poterit venditor vendere hanc facultatem alteri. Dubium facit, quòd id pactum factum est contemplatione ipsius venditoris,& filiorum ipsius tantùm. Ideo ad extraneos transire non debet,arg.l.pater.ff.de seruit.lega.& leg.iurisgentium.§.pactorum.ff.de pactis,&.l.tale pactum. ff.solut.matri.Tamen contrarium,cùm id ex facto ineidisset,respondit Paul.Cast. consi.1.videtur dicendum quòd dictus Christophorus, libr.2.per multa quæ ibi allegat,quæ sunt omnibus obuia,ne hìc repetam.

An retractus conuentionalis in hoc casu cedi possit.

43 QVID AVTEM si expressum sit in pacto reuenditionis,vt venditor possit per se redimere,& non alij id ius cedere.Dic id pactum esse seruandum,nec cessioni locum fore.nam con tractus ex conuentione legem accipiunt.l.j.§.si conueniatur.ff.depos.cum si. Et cùm liberum fuerit emptori eam facultatem redimendi non concedere omnino, potuit eandem concedendo limitare.l.videamus.§.iurare,&.l.in actionibus.§.1.ff.de in litem iuran. Et ita nũcupatim voluit Hiero.Cagno.in repe.l.2.col.8.ver.limita nisi pactum.C.de pactis inter empto.& vendito.Cui adde quod voluit Guid.Pap.consi.181.ex facti narratione,in.1.dubio. quòd si in venditione dictum sit,ne venditor possit id ius redimendi ei concessum,alteri vendere,quin ipse emptor alteri præferatur,valet huiusmodi pactum,ex eóque astringitur venditor præferre emptorem alteri: & si aliter fiat,impeditur alienatio, & ita dicit fuisse iudicatum in curia parlamenti Delphi. Tu aũt illum vide deci.Delphi.569.pactum.Illud autẽ interest inter hunc casum Guid.& illum Cagno.quòd in hoc tenetur emptor tantum precium dare, quãtum venditor ab alio repetit de huiusmodi facultate,secundùm ea quæ diximus suprà eo.tit.§.1.glo.18.in verbo,le prix que la chose aura coustẽ,nu.j.& multis seq.In priore autem nihil debet dare emptor,sed tãtùm tenetur reuendere vẽditori aut eius hęredibus,non etiam alijs,quibus id ius cessum est. Quid autem si dictum sit vt venditor solus vel tantùm possit redimere,an tunc poterit id ius alteri cedere,videbis infrà tit.seq.§.1.glo.6.in verbo,ou ses hæritiers,nume.11.quòd si quis dicat,& seq.

An valeat pactum ne liceat vẽditori ius retrahendi alteri cedere.
An & valeat nec liceat id ius cedere quin emptor præferatur.
An tunc impediatur alienatio.
An tũc emptor teneatur restituere precium.

44 ILLVD DENIQVE monitum velim cessionarium, vt cùm emptorem conueniet, huius oblationis conuentionalis faciendæ causſa,ei ostendat instrumentum cessionis: neque eñ aliter tẽnetur emptor eum admittere: nec sufficeret oblatio & interpellatio siue requisitio facta,vt in simili dicit Bar.in.l.j.in prin.in.11.quæstio. & iterum in.l.non solùm.§.morte,col.7.in materia protestationis prohibitoriæ.ff.de ope.no.nuncia.& in.l.grege.§.1.colum.2.ver.aduerte quòd si denũciatio.ff.de pigno.& Soci.aut quisquis est alius in tract.fal. regula.76.in.j.fal. cum alijs concor.à me adductis suprà.§.1.in verbo,dedans lan,quæ est glos.10.in.18.quæstio.vbi etiã videbis,an id legere vel legendum præbere debeat,& eius exemplum relinquere,vel offerre. Et hæc omnia notabis.quia si interim tempus laberetur his non obseruatis,quæ obseruari debent, hic cessionarius perpetuò excluderetur.

An cessionarius teneatur ostendere instrumentum cessionis.

45 NEC TAMEN INTERIM illud omiserim. Hìc dicitur, quòd hæc facultas redimendi ex pacto competens,alteri cedi potest.At infrà titu.seq.§.1.cauetur venditorem qui sibi in contractu huiusmodi facultatem retinuit,præferri consanguineis. Quid igitur si hic venditor eam facultatem alteri extraneo donauit. An hic donatarius etiam consanguineis præferetur. Quod videtur,cùm is sit loco venditoris,qui donauit,eodémque iure vti possit,ac ipse donans. l.inuitus.§.plerunque.ff.de reg.iuris,cum alijs multis si,à me adductis suprà eo.tit.§.1.in.glo.9. in verbo,ou lignagier,numero.128.his tamen.Verùm audio cõtrarium à sanctissimo nostro Senatu Parisiensi fuisse iudicatum.Et id quidẽ sanctissimè & optimo iure:quia si aliter diceremus, esset semper in facultate contrahentium fraudare consanguineos iure retractus, id scilicet pactũ retrahendi apponendo in contractu,& posteà alteri amico emptoris id ius donãdo.Ideóque & facillimè nostra consuetudo retractus illudi posset,contra.l.vlti.§.vbi autem.C.de bonis quæ liber.&.c.commissa,de elect.lib.6.cum si.Nec verisimile est statuentes id intellexisse.Immò verò si interrogati fuissent,id quod diximus statuisse,ideo & pro statuto habendũ esse,ex sententia

An is cui vẽditor donauit facultatem retrahẽdi, præferatur consanguineis.
Aresium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

glo.in.l.tale pactum.§.vlti.ff.de pactis,cum concord.à me omnium latissimè congestis,in repe. l.si vnquam,in princip.nume.55.inter tam multa.C.de reuocan.dona.

46 ¶ Quòd si venditor eam facultatem,non donet alteri,sed vendat. Tunc cõsanguineus tenetur aut rem venditam restituto sibi precio ab hoc tertio cessionario eidẽ reuẽdere, aut preciũ illius facultatis ei restituere,vt pote quòd sit pars precij principalis venditionis,vti erat eadem facultas,ob quam res ipsa minoris & æstimata est,& vendita,vt latè dicemus infrà tit.seq. in rub.numero.18.quartum,& multis seq. Et apud Niuernienses hoc titu.§.12.statuitur,emptionẽ huiusmodi facultatis factam sine fraude ante citationem retractus,computari in precio. Et hęc omnino procedere censeo,cùm ea facultas nocet consanguineis,vt nostris moribus nocet,si data fuerit die venditionis aut sequenti,quo casu venditor præfertur consanguineo, vt scribitur infrà titu.seq.§.1.& consequenter etiam cessionarius, nisi ei restituatur precium eiusdem facultatis. Quòd si ex longo alio interuallo fuerit data facultas, ita vt non obsit consanguineo,quin præferatur,vt latè dicemus eodem tit.seq.§.1.in glo.7.in verbo,seront præferez,nume.18.ex hac autem,& multis seq.nihil video,cur teneatur cõsanguineus id precium restituere. Porrò illud planum est,fraudem faciliùs præsumi ex contractu gratuito siue lucratiuo,quàm oneroso,vt videre licet ex toto tit.ff.quæ in fraud.credi.& tit.si quid in fraudem patro.

Quid si venditor eam facultatem vẽdidit.

Consuetud.

Paris.302.

§.27.

SI LACHAPTEVR dedãs lan de lachapt vẽd ou eschãge ou par aultre contraict transporte ladicte chose quil a eu par contract de vente ou quil le sonne. Ce non obstãt le lignagier du vẽdeur peult venir au retraict dedãs ledict an & iour de la premiere vẽte. Et peult offrir ledict retraict a celuy qui tiẽt la chose sil scait quil est. Et si non,il peult offrir au premier achapteur dedans lan & iour. Lequel achapteur est tenu declairer audict retrayant, a qui ledict achapteur a transporté ladicte chose comme dessus est dict. Et lors ledict retrayant doibt dabundant aller prestement deuers celluy que ledict achapteur aura nommé,& luy offrir ledict retraict.

§.28.

ET SI CESTOIT si pres de la fin de lan & iour que bonnement il ne le peult faire dedans ledict an & iour, soit en retraict conuentionnel,ou par proximité de lignage,partant ne doibt laisser a luy offrir ledict retraict prestement & le plustost quil pourra, mesmemẽt quant il a offert au premier achapteur dedans ledict an & iour. Car attendu quil ignoroit que lautre neust la chose, & quil a faict ses diligences au premier achapteur,du quel estoit presumptiõ qui la tint, ledict temps du retraict ne doibt courir contre luy.

SVPER HIS DVOBVS.§§.videomnino quæ scripsimus suprà.§.12. qui his est affinis,estque eadem vtrorumque materia. Quantùm autem ad id quod dicitur non currere tempus venditori ignoranti rem alterã fuisse venditam à primo emptore,vide etiam quæ dicam infrà eod.titu.§.35.super verbo, ignorans.

§.29.

LE LIGNAGIER qui est receu a retraict doibt payer le fort ou prix que la chose a cousté,& en oultre les ventes & honneurs, & les finances & admortissemens,si lachapteur les auoit payées, & les coustz des lettres,facõ dhomage,le debuoir dudict homage,les coustz de fief baillé par escript,& aultres semblables dependens dudict contraict de vẽdition.

ditiõ. Et lachapteur luy doibt accorder & passer lettre de la receptiõ. Et luy doibt faire les cessions & transports du droit quil y auoit.

LES VENTES ET HONNEVRS. GLO.I.

1 POTVISSET TAMEN VIDERI,cùm venditio à cõsanguineo retrahitur,laudimia domino non deberi ex ea venditione retracta,per not.in.l.vl. §.sed quia nostra.C.com.de lega. Verùm Bald.ibi,col.j.versi.quærit hic, tradit quòd si contractus rescinditur tanquam inualidus,ex eo non debẽtur laudimia, aut alia gabella: quia potestas euictionis tollit intellectum acquisitionis.l.postulante.ff.ad Trebel. Sed si fit quædam translatio,vt in.c.constitutus,extrà de in inte.rest. quod quidem loquitur de nostro retractu,tunc debent solui,per no.à Guil.Cu.in.l.ab emptione. ff. de pactis. Et ita illum sequitur Barb.in.l.si id quod aurum,columna penult. ff. de verbo.obliga. Quanquam contrarium ex facto cõsuluit Steph.Bertran.cons.211.punctus quæstionis,colum.2.versic.prætereà pro dicto,lib.4.

Vtrum laudimia debeantur ex venditione retracta à consanguineo.

2 ¶ Sed priorem Bal. opinio, confirmat, quod non obscurè voluit Bart.in.d.l.vlt. §. finautem, quòd cùm res subiectæ restitutioni sub conditione, possint interim ante conditionem alienari,secundũ Dy.Pet.Cy.& omnes ibi.& gl.in.l.cùm pater.§.libertis.ff.de legat. 2. & in.§.quãobrem,in authent.de restitu.fideicom.cum aliis concordan.traditis à Corn.cons. 234. videtur in præsenti,ad fin.lib.3.& iterum consil.294. videtur prima facie, colum.4.versicu. nam videmus,eod.lib. 4. Certè si alienetur, quanuis posteà adueniente conditione reuocetur alienatio, tamen debetur gabella, quæ à statuto solui iubetur ex alienatione. & illum sequitur Pau. Cast. ibi,& etiam Iason qui id optimè declarat in ea ipsa.l. §. sed quia nostra, colum.vlti. & Corne. d. consil.294. vbi suprà,lib. 3. Sed & tu de hoc nostro casu expressim vide Alberic. distinguentẽ, sed admodum obscurè,in eo ipso.§.sed quia nostra,& in.j.parte statutorum, quæsti. 95. quid si statuto cauetur.& quæ latè dicemus infrà tit.procedente, qui est de retraict conuentionel. §. 6. in verbo,les loyaulx coustemens, numero. 3. sed quid de laudimijs,& multis seq. Et quod super hac re disponit consuetudo Melodunensis. c. 38. & duobus seq.& iterum. c. 48. & quæ etiam dicemus in sequenti versic.& in glosse.seq.numero.1.& 2.

De eadem re.

Consuetudo.

3 ET HAEC QVIDEM QVANTVM ad laudimia prioris venditionis, quæ retracta est à consanguineo. Sed quid de ipso retractu siue redemptione. An ex ea debeat consanguineus laudimia? Et consuetudo quidem Melodunensis.d.c.48.statuit deberi in his rebus quæ sunt in censu,non in his quæ sunt in feudo. Consuetudo autem Meldensis.c. 87.statuit nullo modo deberi ex retractu. Similiterq; Caluimõtensis in Bassigniaco.c.35. Victriacensis. c. 50. Ambianensis.c.96. Carnutensis.c.17.& iterum.79. Aurelianensis.c. 282. vbi commentarij nihil dicũt. Borbonensis.c.445. Blesensis.c.117.& Dunensis.c.83. Niuernensis hoc titu.de retraict. c.26. Montargienses & cæteri Lorrienses hoc tit.§.7. Valetienses hoc quoq; tit. §.vlt.qui est omniũ. 91. Et ego quoq; id procedere censeo de iure cõmuni, per id quod voluit Bal.in l.cùm dotem, versic.modò extrà quęro. C.de iure doti.quòd ex vno contractu in alium trãsfuso non debetur nisi vna gabella,ex statuto disponente, quòd ex quolibet contractu debeatur gabella, per multa illic allegata.& sequitur Firmi.in tracta.gabel.in.5.parte princi.quæstio.5.versicu.de contractu verò. Nam valet argumentum de re ad personã,& è contrario. l.qui furere, & ibi Bal. & Alberi. ff.de statu homi.& l.si quis inquilinos.§.si ita legatũ.ff.de leg.j.& l.si quis filio exhæredato, ante finem,versic.ergo.ff.de iniusto testa.& glo.& doct.in l.cùm quid.ff.si cert.peta.cum simi.

An autem debeatur ex ipso retractu. Cõsuetudines.

Argu. de re ad personam & è contrario.

4 ¶ Et quia etiam hic retractus fit ex necessitate primi contractus, & inuito emptore: ideo ex eo non debentur laudimia, Guil.Cu.Bart.Bald.Fulgo.& Pau.Cast.in l.& ideo.ff.de condict.furt. idem Guil.& Alberic.in l.ex hoc.§.j.ff.de ali.iudi.mut.cau.fac. Masue.in titu.de emptio.& venditio.versi.item in casu.& Iaso.in.l.vlti.colum.12.in.7.& 9.quæstio.C.de iure emphy. Corse.& Aufre.in additio.ipsius deci.Tholo.75.item fuit quæstitũ si ex diuisione.& Alberic.Bru. consilio.44.in casu isto,colum.vlti.versicu. secundò quia. Et id nuncupatim in nostro casu voluit Arn. Ferro,in consue.Burdig.hoc tit.de retraict. §. 2. Et faciunt quæ diximus suprà. §. primo, in verbo,ou equipollent a vente,quæ est gloss.14.numero.8.secundò intellige, & tribus sequẽ. Quanquam scio Boher. fuisse in contraria sententia, vt scilicet debeantur laudimia ex retractu consanguineorum,in consuet.Bituri.hoc eo.tit.de retraictz. § 5. col. j. vbi in id allegat Alber. in.j.parte statutorum.d. q. 95. Sed is admodum fallitur, quandoquidem ipse Alber. loquitur de priori venditione,vt diximus in præcedenti versic.

Ex alienatione necessaria non debentur laudimia.

5 SED QVAESTIONIS EST. Si cùm consanguineus esset intra tempus retractus, proindeque posset rem iure proximitatis retrahere, tamen is emptorque ita contractum inierunt,vt non tanquam consanguineo, sed veluti extraneo emptor rem vendiderit. vtrùm ex hac venditione debeantur laudimia? Et an consanguinei ipsius emptoris poterunt venire ad retractum huius venditionis? Certum est autem quòd si post tempus retractus huiusmodi venditio facta fuisset consanguineo etiam tanquam consanguineo, & iure proximitatis: tamen consanguinei

Quid si emptor vendit cõsanguineo vt extraneo, & non iure proximitatis.

Universidad de Deusto Biblioteca

guinei ipsius emptoris qui reuendideruut huic consanguineo, admitterentur ad retractum, vt diximus suprà eo.tit.§.j.in glo.10.in verbo, dedans lan, numero.30.ex quibus potes.

6 ¶Hîc autem quærimus è diuerso, cùm venditio fit consanguineo, non tamen tanquam consanguineo, sed vt cuilibet alteri. Et sanè si hæc venditio facta fuerit diuerso precio, aut maiore aut minore, aut alijs conditionibus, pactis, & conuentionibus, nihil est quod dubitandum sit hanc nouam esse omnino venditionem, per id quod in simili voluit glo.not.in.c. hi qui, in fine, & ibi Domi.colum.vlti.versicu.not.istam glos.de præbend.lib.6.Bald.in.l.Ticius, quæ est pe.per eum textum.ff.de excusa.tuto.& in.l.si qui ex consensu, colum.3.versicu. secunda species. C. de episco.audien. vbi eam glo.dicit sing. & in repe.l. Aemilius, tum colum. 5. versicu. quid de sindicatu, tum colum.vlti.in fi.2.conclusionis.ff.de minoribus.& in.l.testamenta, col. j.versicu.& adde.C.de testamen.& in.l.non dubium, colum. 4. versicu.intellige quando. C.de legi.vbi eam glos.dicit elegantem, & in.l.si à te, post princ. C. de pactis inter emptorem & venditorem, & in.l.si constante, circa medium.C.de donatio.ante nuptias, & in.c.j.§.insuper, in fine, titu.de prohibita feud.alie.per Federi.& consi.436.quæritur si factum sit, colum.2.versicu. præterea hoc confirmatur, li.j.vbi eam glos.dicit elegantem.Panor.in.c.p.& g. colum.5.versic. sed aduerte, extrà de officio delegati, vbi eam glo.dicit no.Corne.consi.92.placet mihi, colum. 2.versicu.ex quo itaque, lib.2.vbi illam glos.dicit singu.& consi.235.de pluribus quæritur, colum.3.versicu.vltimò quando de aliqua, eo.lib.2.Fely.in.c.de caussis, colum.2. versicu. secundò limita, & ibi Philip.Deci.colum.4. versicu. secundò prædicta conclusio, extrà de offic.delega.Iason, qui & illam dicit singu.in.l.lecta, colum.5. versicu.circa istud moneo, & ibi quoque Philip. Deci.colum.3.versicu.sextò no.ff.si cer.peta. Nam & aliàs quando aliquid additur vel detrahitur, censetur esse nouus actus.l.ius ciuile, & ibi Guil. Cu. & Bart.ff. de iustitia & iure, cum multis concordan.à me adductis suprà.§.j.huius titu.gl.18.in verbo, le prix quæ la chose aura cousté, nu. 54. contrà quoque videtur, & seq. Et in specie huius nostræ quæstio.Carol. Molen.in consue. Parisi.tit.j.§.23.in.12.q.dicit hoc casu locum esse laudimijs & retractui.

De eadem re.

7 ¶Quòd si hæc secunda venditio sit facta eodem precio, ijsdémque pactionibus & conditionibus. Tunc posset videri hanc non nouam esse & spontaneam venditionem, sed potiùs verã retractus agnitionẽ: quia cùm necesse esset emptori dimittere consanguineo venditoris, non censetur liberaliter vendidisse.l.rem legatam.ff.de adi.lega. sed potiùs ex necessitate retractus, siue metu ne aliter compelleretur, sciens se posse compelli.l. nouissimè.ff.quod fals.tuto.auto.cum alijs multis simi.& concord.à me collectis suprà. §.j.glos.18.in verbo, le prix que la chose aura cousté, numero.62.idémque si in ius.Contrarium tamen decîdit Molend. vbi suprà quantùm ad laudimia, vt scilicet ea debeantur.Non tamen dominus posit rem iure & retractu feudali ab ipso consanguineo redimere, per quædam ibi ab eo allegata.Sed quantùm ad retractum proximitatis, de quo hîc quęrimus, nihil aliud dicit, tamen ex illic scriptis poteris intelligere, quid & hîc dicendum sit.

De eadem re.

SI LACHAPTEVR LES AVOYT PAYEES. Glo.2.

1 QVID IGITVR SI NONDVM soluit. An poterit illum dominus cogere, vt soluat post cessionem factam consanguineo. An verò dominus ipse debet ipsum consanguineum in ius vocare. Et sanè Petr.Cy.& Alberi.in leg.vlti.§.sed quia nostra.C.commu.deleg. & idem Alberic.in.j. parte statutorum, quæstio.95. quid si statuto caueatur quòd alienans, dubitant an ex contractu vẽditionis alicuius fundi, qui vi huius consuetudinis à propinquo redimitur, debeantur iura, quæ ex statuto debent solui dominis ob venditionem. Et post aliqua in vtrãque partem allegata ita hoc definiunt, interesse an dicat consuetudo. ꝙ si res censualis vendatur, tale quid soluatur domino: tunc enim etiam si res à cõsanguineo retrahatur, domino id debet solui, quod statutum præcipit: cùm sufficiat conditionem, id est, venditionem semel extitisse.l.si quis.C.de insti.& substi. An verò dicat, quòd tenens dominiũ rei alienatæ, id domino soluat: tunc enim quia fingitur retro nõ fuisse primi emptoris, is non tenetur, per.d.§.sed quia nostra, & arg.l.in diem.§.vlti.ff.de aqua plu.arcen.&.l.lex vectigali.ff.de pigno.

An dominus posit cogere emptorem post cessionem factã consanguineo, vt soluat laudimia.

2 ¶Ego verò censeo semper laudimia deberi ex venditione, licèt consanguineus retrahat, vt diximus in glos.præcedenti nume.1.&.2.sed emptorẽ qui ex necessitate huius consuetudinis cessit consanguineo, non cogendum ea soluere, sed tantùm consanguineum fundi dominũ & possessorem cogendum fore: nec enim emptor ipse debet pati damnum ex ista venditione necessaria, quãque inuitus facit cogente consuetudine.l.j.C.de insti. & substi.& le. cùm à matribus. C. qui petant tuto.& leg.si dictum.§.si compromisero, in ratione sui.ff.de euictio.& le.qui autem, §.apud Labeonẽ.ff.quæ in fraudem credito.&.c.vlt.& ibi glo.in verbo, inuita.5.distin.& quod scribit Bart.in sua disputatio.inci.Pisanæ ciuitatis, colum.j.versic.3.hoc probat, vbi & alia iura allegat.Sed illi manifestum atque euidens præiudiciũ pararetur, si cogeretur fundo carere, dum statuto paret, & nihilominùs ipsius laudimia soluere.sicuti in simili dicitur in leg.j.in princi.ff. ad Senatuscon. Trebelli.æquissimum esse in fideicommissarijs hæreditatibus, si qua de his bonis iu-

De eadem re

bonis iudicia penderẽt, ex his eos subire, in quos ius fructúsq; trãsferretur, potiusquã cuiquã periculosam esse fidem suam. Ideóque ibi statuitur omnes actiones, quæ in hæredes competebant, in fideicommissarios, quibus hæreditas restituta est, transferri. Et aliàs cùm fit cuiuspiã rei translatio de vna persona ad aliam, id fit cum omnibus eiusdem oneribus.l. legatum sub conditione, in prin.ff.de adi.lega.&.l.legatum.ff.de condi.& demonstra.& leg.Caio, in princ.ff.de ali.& ciba.lega.& ibi concord.in glo.

3 ¶Nec satisfacit si quis dicat, quòd eadem laudimia poterit emptor à consanguineo, qui retraxit, repetere: quia satius est multò nõ soluere, quàm solutum ab alio repetere.l.si cùm legetur.§. si Ticio, & ibi Fran.Are.in.3.no.ff.de legatis.j.&.l.si debitor, in fine.ff. de libe.lega. &.l.si stipulatus esses.ff.de fideiuss.vbi ita scribitur. interest eius pecuniam retinere, potiùs quàm solutam repetere &.l.postulante, in princ.ff.ad Senatuscon.Trebellia.ibi, pecuniã retinere maluit, quàm petere. Et est apertissima ratio, quia fortè consanguineus non erit soluendo, aut etiam erit litigiosus, & à quo vix & non nisi cum maximo certamine & detrimento ius suum emptor obtinebit, aut aliàs erit conuentu difficilis, de quo in.l.2.ff.qui satisda.cogun. Hincque dici solet, minus esse habere actionem, quàm rem.l.minus est.ff.de regu.iur. Ex quibus, vt dicit Aret. vbi suprà, oritur æquitas eius, quod no.in.l.si pro ea, cum sua materia.C.manda.& in.l.Lucius.ff. eodem titu.quibus fideiussor qui diu stetit in obligatione, potest petere, vt liberetur: ne scilicet cogatur soluere, quod à reo principali posteà repeteret.

De eadem re.

4 ¶Præterea ex natura prioris contractus, & conditione in illo tacitè intellecta à consuetudine, ius retractus ad consanguineum pertinet. Et ideo si is retrahat, censetur ille primus contractus ipso iure resolutus, quantùm ad ipsum priorem emptorem spectat: quemadmodum cùm cõtractus resoluitur ex lege in ipso contractu apposita, secundùm no.à glos.& doct.in.l.ab emptiõe. ff.de pactis.& dicemus titu.seq.§.1.in glo.7.quæ est in verbo, seront preferez, nume.4.quod ita tamen demũ, & seq. Et ita quidem, vt hoc casu resolutionis ita factæ nulla debeantur laudimia etiam ex priori contractu, si credimus Alberic.& Paulo Cast.in.d.l.ab emptione.de cuius tamẽ veritate dicemus infrà.d.titu.seq.§.6.in verbo, les loyaulx coustemens, nume.3. sed quid de laudimijs, & multis seq.

De eadem re.

carta.335.

5 ¶Sed multò magis in isto casu non debentur laudimia ab ipso primo emptore, quantùm ad ipsum pertinet: præsertim cùm ob retractum fingitur ipse retro non acquisiuisse, vt voluit Alberi.in.d.q.95.primæ partis statutorũ, arg.d.l.in diem.§.vlti.ff.de aqua plu.arcen.&.d.l.lex vectigali.ff.de pigno. Debet igitur ea dominus petere à consanguineo, in quem contractus trãsfusus est, ac translatus, vt loquitur Bal.in hoc eodem casu, in.d.l.vlt.§.sed quia nostra, colum.j. C.cõmu.de lega.quísque fundum habet huic rei obnoxium. Et facit quod in simili tradit Pau. Ca.cõ. 74.in caussa mota per dominam Dorotheã, colum.3. versi.concluditur ergo, lib.2. Et nonnihil quoque facit tex.in.l.etiam, versi.& benignum.ff.de ædil.edic.

De eadem re.

6 ILLVD TAMEN verum est, quòd si prior emptor non declarauit suum contractum, nec exhibuit instrumentum eiusdem intra tempora in hęc præstituta à nostra consuetudine suprà titul.2.qui est, de ventes & honneurs.§.3.qui est omnium huius vol.consuetudinum.16. & seq. quæ quidem tempora transacta sunt ante cessionem cõsanguineo factam. Certè ipse emptor tenebitur domino ad emendas, quas vocamus, id est, multas in id à consuetudine eo in loco statuas: neque enim ab illis liberatur emptor propter cessionem posteà factam: nec æquum est, vt propinquus, qui nihil in hoc peccauit, eas pẽdat: sed ibi pœnam esse, vbi & noxia est.l.sancimus. C.de pœnis, cum simi.

Sed an saltem teneatur ob id quod domino non declarauit nec exhibuit cõtractum.

7 SED ET ILLVD QVOQVE verum est, quòd si emptor sponte alteri vendiderit, hauddubiè tamen à domino cogi potest, vt soluat laudimia suæ emptionis: vt qui sit obligatus pro eo contractu à se facto atque inito: nec per alienationem hanc spontaneam à se postea factã potuit se hac obligatiõe eximere & liberare inuito dño cui quęsita est ex eo cõtractu, vt de tributis & vectigalibus tradit Pau.Ca.in.l.imperatores.ff.de publ.& vecti.vbi id dicit ita colligi ex eo textu atque etiã ex tex. in authen.sed periculũ.C.sine censi.vel reliq. Et de decimis etiam voluerunt Ioan.And.& Panor.in.c.cùm homines, extrà de decimis, & Panor.in.c. pastoralis, colum.2.versi.sed quæro, eo tit.& Feder.Senen.ipsius Ioan.Andr.discipulus consil.81.laicus de prædio. Et generaliter id no.in.l.2.C.de pactis, & ibi præsertim Salycetus, in prima oppositione, versi.primo casu.

Quid autem si spõte vẽdiderit. Tributis, vectigalibus, decimis preteritis non liberatur, qui rem vẽdit.

8 ¶Nec quod plus est, videtur posse dominus laudimia petere à secundo emptore ex superioribus venditionibus, sed ex ea tantùm venditione, quæ ei facta est. Nam actio quæ competit domino feudali aut emphyteutico ad laudimia, personalis est, nec sequitur fundum, aut tertium ipsius possessorem, vt constanter teuuit Petr.Iacob.in titu. de actio.in rem pro re emphyteutica, colum.5.ver.sed contra alium, & iterum col.19.ver.item fructus, quem refert.& sequitur Guid. Pap.con.46.in facto præsupponitur, colum.vlti.versicul.& videtur quòd nullo, atque iterum consi.126.de anno domini, in.3.dubio, & con.147.consilium, colum.6.versi. idem etiam videmus. Quanquam scio hîc aliter in hoc vltimo obseruari. Sed quãtùm ad illud primum, nihil est quod dubitandum sit.

9 QVID AVTEM si domin⁹ feudi emit, aut iure feudi ab alio emptore retraxit. An cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

An si dominus emit aut retraxit ab alio emptore, cōsanguineus ab eo retrahens teneatur soluere laudimia. 10 *De eadem re.*

consanguineus ab eo retrahens (quod vtique potest, vt scribitur suprà §.21.) teneatur ei soluere laudimia. Quod non videtur, cū sibi ipse non deberet laudimia, sed sunt per huiusmodi emptionem aut retractum à se factum confusa, vti in simili dicitur in.l.si communi,& ibi not.ff.de seruit.rustico.prædi. Nam & aliàs quod semel extinctum est & confusum, ampliùs non reuiuiscit.l. inter stipulantem.§.sacram.ff.de verbo.obliga.& ibi concor. Et in hanc sententiam facit quod & in alio simili dicemus de clerico qui non soluit vectigal, vt à consanguineo repetere nō possit infrà in glo.huius.§.4.nume.3.

¶ Verùm ego aliter censeo, quia actio aut debitum tum dem ū perpetuò confusum est & extinctum, cùm acquisitio ex qua confusio siue extinctio facta est, perpetua est & irreuocabilis. At si ea reuocetur: actio siue debitū restituitur, & in pristinum statum reuocatur, modò dolus absit. l.propter.§.neptis.& ibi Bar.Bal.Ang.& cæteri.ff.de Senatuscon.Syllania.&.l.eum qui.§.vlti. ff.de inofficio.testamen.&.l.cum bonis.§.1.ff.de acquiren.hæredita.&.l.hęredem,& ibi Bartho. ff.de his quib.vt indig. Et idem de pignoribus seruitutibus, vsufructu,& alijs id genus latè diximus & probauimus suprà cod.tit.§.j.in glos.7.in verbo, ou aultres choses censées pour immeubles, nume.68.pro ea autem,& duobus sequent.& iterum infrà titu.sequen.§.2.nume.10.tertiò acquisitio,& multis sequen.rursúmque nume.42.igitur licèt,& seq.

LES COVSTZ DES LETTRES. GLO.3.

1 *Cōsanguineus debet restituere impēsas instrumentorum.*

NAM ET SIMILITER debitor tenetur creditori refundere impensas instrumentorum debiti, vt not.Bald.& Salycet.in.l.vlt.C.de condi.ex leg.& idem Bald.in leg.non ignorat, colum.2.versicul.modò ego quæro,& ibi quoque ipse Salycet.colum.item.2. verficu.quæro an impensa. C.de fructib.& liti. expen.& & dicemus infrà titu.seq.§.6.glo.2.numero penul.dubium. Et in hoc casu voluit expressim Chasse.hoc eodem titul.§.primo, in verbo, les fraiz raisonnables, colum.2.versi.item quæro,& seq.quanquam in contrarium adduxisset Alberi.in.l.dissolutæ.C. de condic. ex leg. vbi dicit impensas instrumentorum pertinere ad creditorem, non ad debitorem, argu.l.eos.§.interdicta,& ibi glo.C.de vsur. Sed id nihil obest nostræ sententiæ, imò verò eam adiuuat. nam cùm consanguineus subeat ius ac locum emptoris, qui veluti creditor est, consequens est, vt & ipse subeat onus impensarum instrumentorum, quæ ad emptorem pertinent. Similis autem in hac re consuetudo est apud Meldunenses.c.41. & Burdigalenses hoc tit.c.eius tit.18.& totius volu.31.vbi & Ferronus id quoque iuris esse dicit.

Consuetudines

2 *Et impensas alias factas ad recuperationē eorum.*

¶ Idque intellige vt non solùm sumptus ipsorum instrumentorū refundi debeant à consanguineo retrahente, sed & alij impensi ab emptore, quò instrumenta à notarijs recuperaret, per id quod dicit Bal. in.d.l.vlt.C.de condi.ex leg. quòd is qui tenetur restituere instrumentum debitori soluenti, debet habere expensas factas ad recuperandum ipsum instrumētum. & Salycet.ibi, cum distinctione quæ huc nihil pertinet, sed tamen intelligit de sumptibus necessarijs. Sequitur item Philip.Deci.in.c.cùm dilecta, col.5.in.12.codémque vlti.not.de confir.vti. vel inuti.

ET AVLTRES SEMBLABLES, GLO.4.

1 *Cōsanguineꝰ debet restituere gabellam ab emptore solutā ex contractu.*

PVTA SI FORTE ex statuto debeat solui aliquod tributum, aut gabella, quam vocant, pro quolibet contractu. cùm enim hoc dependeat ex contractu, non est dubium quin id restitui debeat, si solutum fuerit ab emptore. nam indemnis emptor abire debet, cùm res redimitur, per text. expressè loquentem de eo quod datum est vectigalis nomine, in leg.debet.ff.de ædil.edic. & id satis sentiunt omnes quos statim citabo, in seq.quæstio.& dicemus latiùs in retractu conuentionali infrà titu.seq.§.6.glo.2.nume.1.&.2.nam & id,& omnes propè seq. quæstiones ad retractum quoque conuentionalem pertinent. *contra 335.*

2 *Quid si emptor nō soluit, quod esset priuilegiatus.*

SED IN HOC VERSATVR quæstio. quid si id non fuit solutū, ob id, quia emptor erat clericus aut aliter priuilegiatus, ne teneretur ad huiusmodi tributa aut vectigalia siue etiam laudimia. Tamen ea vult repetere à consanguineo retrahente, tanquam si ipse soluisset. Super quo Cy.& Alberi.in.l.neque.C.de hære.institut. in hac ipsa specie expressim dicunt primùm videri, clericum id iure posse repetere, argu. illius text. Subdunt tamen esse argu. contrà in.l.cùm autem.§.vlti.ff.de ædil.edic. Ideóque (inquiunt) in hac quæstione potest brochardicari pro & contrà. Ita enim loquuntur, vocantes, vt cæteri nostrates, brochardica, quæ perplexa rectè vocare possumus, nec aliud vterque de hac re dicit.

Brochardica. Perplexa.

De eadem re.

¶ At Bal.ibi asseueranter tenet contra clericū. quia suâ (ait) non interest: id autem peti nō potest, nisi tanquam interesse, per.l.vlti.secundùm.2.lectu.C.de fructib. & liti.expen. Et idem tenet ipse Bal.in tractatu protomixeos, col.4.vers.sed pone quòd res fuit, vbi & ita dicit se consuluisse. Et Alberi.in prima parte statutorum.q.94.quid si vendita est res. & Fabia. in tracta. de empti.& vend.in.8.q.princip.col.2.ver.quintus effectus.& Ioan.Igne.qui illos non memorat, in repetitio.l.dudum, char.pen.versic.ad extensionem.C.de contrahen.emptio.vbi & in hac re multa

multa allegat, quæ ibi videre poteris.& Hiero.Cagno. in repeti.l.2.in.25.quæsti.versi.2. pro ista parte.C.de pact.inter empto.& vendito.& nouissimè Ferro.in consuetu.Burdigal.hoc titu. de retractu.§.20.& Caro.Molend.in consuetu.Parisien.titu.1.§.15.numero.5.vbi aliud dicit, quòd iste consanguineus non immunis est, quin teneatur soluere huiusmodi laudimia domino, licet non ipsi clerico aut alteri priuilegiario,& id certè verum est.

Vtrū aut cōsanguineus redimens à priuilegiario posśit se aduersus dominum tueri.

4 AT QVAESTIONIS EST, si ipse clericus aut alius priuilegiatus ne soluat gabellam ex contractu, tamen eā soluit. An repetet à consanguineo retrahente, an verò ab eo cui soluit. An deniq; à neutro. ex ijs intelliges quæ scribit glo.in.§.tripli, in verbo, in libello,& ibi docto. Instit.de actio.& Bal.in.d.l.vlti.col.3.versi.sed quid si iste priuilegiatus,& iterum vers.modò venio ad secundam. C.de frucți.& liti.expen. Quanquam nihil est cur non repetat, cùm ipse retrahens teneretur soluere domino, vt diximus in fine præcedentis versiculi.

Et si priuilegiari qui emit soluit, an & à quo poterit repetet.

5 QVID AVTEM si dominus donauit aut remisit laudimia emptori, an nihilò minùs debebit ea consanguineus retrahens ipsi emptori restituere. Videtur quòd non, per ea quę in simili diximus suprà, nume.2.&.3. Et quod præterea in alio non admodum absimili casu à multis traditur, eum qui obtinuit in causa, non posse petere expensas patrocinij gratis præstiti ab aduocato. Ita enim non obscurè videtur voluisse Bar.in leg.vlti.ad finem.C.de fruct.& lit. expen. & apertissimè voluit Bald.ibi, in fine.& rursum in tracta.protomixeos, in colum.vlti.vers.præterea in iure, vbi allegat ipsum Bart.in.l.stipulatus es opus.ff.de fideiusso. vbi de hac re nihil dicit, sed de alia non multùm dissimili, an videlicet aduocatus qui sibi ipsi patrocinatus est, & vicit, possit suum ipsius salarium petere.

Si dominus emptori donauit laudimia, an cō sanguineus retrahens teneatur ea reddere.

6 ¶ Sed contrarium in illo gratuito salario voluit ipse Bar.in.l.quòd si domus, per illum text.ff. locati.& ante eum Iacob. Arena. in tractatu de expen. colum. penult. ver. sed quid si habebat. Nā hic (inquit) naturaliter obligatus est ad antidora. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de petitione hæreditatis. Ideóque ei tantundem abesse videtur. l. si quis mandato. ff. de negocijs gestis, &. l. planè vbi. §. quòd si rem. ff. de leg. primo. Nā & hæc obligatio (vt id ei addas) adeo efficax est, vt impediat repetitionem indebiti. l. si non sortem. §. libertus, secundùm vnam lecturam. ff. de condic. indebi. & glos. in. l. ex hoc iure, in verbo, obligationes, in fine. ff. de iustitia & iure, & vtrobique Iason alios multos effectus huius obligationis antidoralis collegit: nos multò plures in repetitio. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nume. 11. secundò hinc sequitur, cū multis seq. sed & hanc opin. sequitur Alberic. in. l. properandum. §. sinautem alterutra, columna totius. l. 15. versi. quærit etiam. C. de judic. & in. l. sed & si. §. j. ff. ad exhib.

De eodem.

7 ¶ Specul. autem tit. de expensis. §. postremò, versi. quid si victor, distinguit, vtrùm aduocatus animo donandi patrocinatus sit, an spe remunerationis: vt primo casu victor eas expensas nō habeat à victo, secundo habeat, per text. in. l. idémque. §. vlti. cum duabus legibus seq. ff. manda. quę optimè faciunt pro primo membro suæ distinctionis. Pro secundo autem non ita faciunt: quādoquidem Specula. loquitur, cùm fit remissio spe remunerationis, & sic de futuro loquitur. Illæ autem leges loquuntur de causa remunerandi prēteritam quampiam obligationem. Et ita quoque hoc in casu videntur intellexisse D. à Rota deci. 534. sed quid si habuit, in antiquis. Sed vt tandem concludam casum qui ad nostrum retractum pertinet, putarim emptorem hæc sibi donata à domino posse repetere à consanguineo retrahente. In qua etiam sententia fuit Carol. Molend. in. d. consuet. Parisien. §. 15. in fi. vbi tamen nihil allegat. Tametsi Ferro. in alia fuit sentētia in consuetu. Burdigal. titu. hoc de retractu. §. 20. nisi emptor inquit) alioqui gratus esset domino, aut de eo bene meritus, per. l. si verò non remunerandi. ff. manda. &. l. si pro patre. §. si domini. ff. de in rem verso. Ideo, vt dicit, emptor proferens apocham laudimiorum solutorum domino tenetur iurare, si consanguineus id petat, an integrè ea soluerit, nécne. Cui non accedimus, cùm id frustra iuraret.

An ēptor proferēs apocham laudimiorū teneatur iurare ea integrè soluisse.

8 SED QVAERITVR ANID quod emptor dedit proxenetis, id est, mediatoribus, vti eos appellat Apuleius lib. 9. Asini aurei. & Ecclesiastici scriptores sæpissime: vel parariis, vti etiam vocat Seneca lib. 2. de beneficiis: vel conciliatoribus, siue interuentoribus, qui hanc scilicet venditionem procurauerunt, de quibus in. l. 2. &. 3. ff. de proxenet. Et apud Martialem li. 10.

Quæ sulphurato nolit empta ramento
Vatiniorum proxeneta factorum.

An quod datū est proxenetis debeat reddi à retrahente.

Proxenetæ qui dicantur.

Mediatores.

Pararii.

An igitur, vt repetam, quod iis datum est ab emptore, sit restituendum à consanguineo, vide tex. in. l. debet. ff. de ædil. edict. vbi cùm res redhibetur, debet emptori restitui pecunia quam dedit, vel si quid accessionis nomine dederit, & si quid denique emptionis causa erogauerit. Id quod exponit glo. ibi, scilicet mediatoribus, quia fortè venditor dixit emptori, non tibi vēdam, nisi tu id des tali mediatori, & ipse nos concordabit. Subdit autem ea. l. continuò, vt ad eā reuertamur. Hoc ita demum deducitur, si ex voluntate venditoris datur. Cæterùm si quid sua sponte datum esse proponatur, non imputabitur: neque enim debet quod quis suo arbitrio dedit à venditore exigere. Et ibi Bar. etiā nuncupatim quærit quid si emens aliquid dederit mediatoribus, an possit repetere. Aut sponte (inquit) dedit, & non repetit: aut ex necessitate, & repetit. Et idem propè voluit Pet. Iacob. in titu. de acti. ex vendi. quando venditor est deceptus, &c. colum. 3. versicu. & est notandum, vbi loquens in casu. l. 2. C. de rescind. vendi. dicit imputandū esse precio, quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

traditum est mediatoribus volente venditore: secus si sponte emptoris traditum est, per.d.l.debet. Subiungstque idem si vestis, aut aliud quidpiam datum sit vxori venditoris. Ex quibus facilè potes intelligere, quid hîc dicendum sit, id scilicet vt si iubente, aut consentiẽte venditore id datum sit proxenetæ, id restituendum sit tãquam pars precij: alioqui non sit restituendũ. Quod & in hoc casu nuncupatim voluit Geral.Bago. in sua disputatiõe retractus. & Boher. in hoc tit. §.4.col.pen. & voluisse videtur Chass. in hoc quoque tit. §.j. in verbo, le prix, versic. quæro quid veniat, vbi tamen id transeunter attigit, & etiam in verbo, les frais raisonnables, nume.4.

De eodem. 9 ¶ Quanquam contra hoc videri posset facere quod scribit Bar. in l. sed si hoc, quam legit cum leg. si vir vxori, & ibi etiam Imo. & Pau. Cast. ff. de conditio. & demonstratio. quòd si ex statuto debeant solui à venditore sex denarij pro libra precij rei venditæ, & aliquis vendiderit rẽ quampiam centum libris, sed viginti dedit proxenetis, debet solui gabella pro. 80. tãtùm, & ita deductis illis viginti datis proxenetis. quod & voluit Bart. ipse in. l. quantitas patrimonij. ff. ad legem Falcidiam, & in. l. in lege Falcidia. ff. eod. titu. & in. l. vbi purè. §. vlti. & ibi Franc. Ripa. colum. 2. ff. ad Senatusconsultum Trebellian. & idem Bar. in. l. vlti. §. in computatione, & ibi quoque Angel. & Corne. vterque post principium. C. de iure deliberandi, & Soci. & Iason in leg. fructus, ille colum. 2. hic vlti. ff. solu. matrimo. cum alijs concor. à me traditis suprà eo. titu. §. 15. in glo. j. nu. 5. his finitimum est. Nã vides hoc in casu rationem haberi eorum quæ proxenetis data sunt, etiã quantùm ad tertium, cui ius competit ex contractu.

10 ¶ Ideo paulò ampliùs cogita: præsertim cùm Angel. Aret. in. §. in duplum, colum. penulti. versi. & dicitur redhibitoria, Instit. de actio. teneat simpliciter, redhibentem teneri restituere id quod datum est proxenetis, per leg. ædiles etiam. §. vlt. cum leg. seq. & l. illud sciendum. ff. de ædi. edic. & Ferro. in consuetud. Burdig. hoc eod. titu. §. 15. column. 3. versicul. in his sumptibus, & Carol. Molendi. consuetu. Parisien. titu. j. §. 9. in princi. nuncupatim de hoc nostro casu loquentes tenent retrahentem & hæc reddere debere. Et si id verum sit, multò magis obtinet in eo quod datum est vxori venditoris. Et vide etiam quę scribam infrà titu. procedente. §. 6. glo. 2. nume. 22. sed quid si emptor, & id item quod scribit Alberi. post Marti. Fanẽ. in. l. j. & ibi quoque Iaso. circa medium, versi. vlti. ff. de condi. cau. da.

An & reddi debet quod emptor dedit vxori vt ratificaret contractũ. 11 QVID AVTEM SI MARITVS nomine vxoris & promittens illam ratum habiturum, fundum ipsius vxoris vendiderit. vxor autem posteà non vult ratificare, nisi priùs vltra precium solutum aliquid sibi detur: nã hæc sæpius contingit. An & hoc sit restituendũ. Vix hîc video, quare sit dubitandum, quin reddi debeat: cùm hæc venditio robur accipiat ex huiusmodi ratificatione domini, cui & aliud precium præter primum accesit, per.d.l. debet, in illis verbis, accessionis nomine. Præsertim cùm ob hanc ratificationem censeatur venditio facta ab vxore rei domina, non à viro, ex sententia Specul. titu. de iudi. §. 2. versicu. ratihabitione, vt ab omnibus vbique citatur, quanquam id sit in versiculo, ex prædictis, iunctis seq. & Bar. in. l. si pecuniã. C. de nego. gest. Ad quæ etiam vide quæ scripsimus suprà eo. tit. §. j. in verbo, dedãs lan, in. 12. q. Et de hac quoque re scripsit plura Chasse. hoc eo. tit. §. j. in verbo, dedans lan & iour, ante finem, iterúmque. §. 5. colum. 2. versi. sed quæro maritus, cum multis sequenti.

Si emptor litẽ sustinuit, an cõsanguineus teneatur sumptꝰ illius refũdere. 12 QVID ITEM SI EMPTOR ante retractum litem quampiam sustinet, vel agendo vel defendendo super quibusdam iuribus rei venditæ: & vicit, vel etiam fortè victus est. an sumptus litis à consanguineo retrahente repetet, vide text. in. l. iam tamen. §. in hac stipulatione, & ibi glos. & doct. ff. iudi. solui. & in leg. j. & ibi quoque glo. & doct. C. manda. & in leg. ex parte, in princip. & ibi glos. in verbo, & obtinuit, & latè Floria. ff. fami. hercis. & not. in. l. qui proprio. §. litis. ff. de procurato. & Bal. con. 8. erant quinque nobiles, lib. j. Et quod etiam in simili tractatur de emptore qui lite de empta re mota vicit aut victus est, an sumptus litis repetit, de quo per glo. Cy. Bartho. Bald. Angel. & Saly. in leg. j. C. de euictio. Iacob. But. Alberi. & Angel. in. l. qui absentem, numero. 3. ff. de procurato. Bar. in leg. venditores. ff. de verbo. obliga. & ibi plenè Alexand. qui alios affert, & cæteros recentiores. & præterea Ioan. Ana. con. 31. præsuppositio, in. j. dubio, & ibi quoque Ludo. Bol. in addi.

An consanguineꝰ propinquior retrahens à remotiore huic teneatur refundere sumptus litis quã cum emptore habuit. 13 AT QVID SI CONSANGVINEVS qui prior obtulerat emptori, litigauit cũ ipso emptore, qui dicebat contractũ non esse subiectũ retractui, & obtinuit ipse consanguineus, eíque est facta cessio. Deinde consanguineus propinquior vel æqualis gradus vult intra annum & diem admitti ad retractum vel integrum, vel pro rata, secundùm. §. 11. suprà eo. tit. prior autẽ eum admittit reddẽdo sumptus illius litis vel integros, si hic sit proximior: vel pro rata, si equalis gradus. An hic eos refundere teneatur. Quod videtur, per id quod in simili dicitur in. l. si finita. §. si ante, versi. sed si quis eorum. ff. de dam. infec. Sed ita tamen, vt si quos ex emptore victo consecutus fuerit, ij primũ deducantur, ne bis idem consequatur, contra. l. bona fides. ff. de reg. iur. & c. bona fides, eo. tit. lib. 6. cum concor. vtrobique adductis. Sed quibus adde. l. si quis dolo. §. j. ff. de re iudica. vbi ita scribitur. Et puto improbum eum esse, qui velit iterum consequi quod accepit. Et vide etiam hîc. d.l. venditores, & ibi no. ff. de verbo. obli.

An emptor recuperabit quod 14 QVID VERO si ipse emptor aliquid dedit proximiori venienti ad retractũ, ne veniret, an & illud recuperabit ab alio consanguineo remotiori posteà venienti intra annũ, quasi scilicet hic exclusus fuisset, nisi emptor proximiorem eo delinimento à retractu auertisset: quod faciens

dedit alteri cõsãguineo ne veniret ad retractum. ciens huic viam ad retractum veluti muniuit ac præparauit, vide Geral. Bago. in sua disput. retractus ad fin. & Boh. hoc eod. titul. de retraict. §. 4. & Chasse. hoc quoque ti. §. j. in verbo, le plus prochain, versicul. sed quæro proximus, qui tenent id reddendum, & Ferro. qui contrà tenet in consuetu. Burdi. hoc item tit. §. 15. cui magis accedo. Et vide etiam quæ diximus suprà eod. ti. §. 11. in verbo, si est plus proche, quæ est glossa. 6. num. 3. sed dubium est, & seq. Et non oscitanter vide, an ad id faciat quod scriptum est in. l. fuit quæstionis. ff. de acquiren. hæredita. & in. l. 2. & 3. ff. si quis omis. caus.

Quid si emptor veniens ad domum vẽditoris causa cõtractꝰ a latronibꝰ spoliatus fuit an id à consanguineo recuperabit. 15 ILLVD QVOQVE DVBIVM est, Si cùm emptor iret ad domum venditoris, vt fieri assolet, gratia conficiendi contractus, & quia etiam fortè id conuentum erat inter eos, incidit ipse emptor nulla sua culpa in latrones, qui eum spoliarunt pecunia, quam pro precio venditionis deferebat: aut etiam alia pecunia, vel re, videlicet vestibus, equis, & id genus alijs, an hæc illi sint restituenda à consanguineo retrahente, vide textum in. l. inter causas. §. non omnia, & ibi glos. & docto. ff. manda. & in. l. cùm duobus. §. quidam. ff. pro socio, Innocen. Ioan. Andr. & Panor. in. c. sicut, le. 2. extrà de iureiur. Iac. Aret. in tracta. de expen. colum. pen. vers. sed quid si dum veniebat, & Collecta, in. c. cùm pro causa, ad finem, extrà de procurato. Bald. in. c. j. in fi. & ibi quoque Marti. Laud. etiam in fin. & Cardi. Alexand. columna. 2. versicu. insuper quærit, titul. an agnati vel fili.

An emptor recuperabit quod impendit gratia custodiendi castri empti. 16 QVID DENIQVE si cùm castrum, quod emptum est fortè controuersiosum erat & prætendebatur ab aduersarijs admodum potentibus, & qui ipsum quotidie armis appetebant, aut etiam proximum erat hostibus qui tempore belli veri similiter erant capturi. Ideóque emptor, vt id ipsum defenderet aduersus hosce aduersarios vel hostes, multa pro custodia tutelaque ipsius impendit. An & hæc ipsa à consanguineo repetet. Vide text. in. l. si ita. §. vltimo. ff. de fun. instruc. & quod per eum dicit Bald. in. l. j. columna. 2. versicul. quæro nunquid expensæ. C. de fructi. & lit. expen. cum alijs multis concordant. text. & docto. à me collectis suprà eodem titul. §. 15. glos. j. numero. 26. secundò quæro.

LVY DOIBT PASSER LETTRE. GLO.5.

An emptor teneatur conficere instrumentũ retractus. 1 IDGENERALE EST, vt quis possit petere instrumentum sibi fieri de contractu, cogatúrque altera pars ei instrumento conficiendo cõsentire, vt plerique omnes voluerunt, per. l. si cum exceptione. §. sed & si quis, in fine. ff. de eo quod metus caus. & l. dedi, quæ est. 3. & ibi Bar. ad fi. princ. qui hoc declarat. ff. de condic. sine cau. & l. ex ea parte, in princip. secundùm vnam lecturam. Bar. & ibi quoque Alexand. & Franc. Aret. vterque in. 2. no. & Iason. ff. de verbo. obligatio. & l. plures apochis, & ibi Bald. column. 2. C. de fide instrumen. & l. sicut datam, & ibi Albéric. Bald. & Saly c. qui ita eam intelligunt, licèt aliò referri possit. C. de libera. cau. glo. in. l. 2. in prin. in verbo, suspectum, ad fin. & ibi Bar. Imo. Paul. Cast. Franc. Aret. & alij. ff. solut. matri. & glos. in. l. chirographis, in verbo, aut ad nouationem, vbi etiam est bonus text. ff. de adminis. tuto. & subobscurè in. c. significauit, in glo. j. & ibi Innoc. in verbo, publica, & Bald. circa medium, & Fely. colum. pen. versicul. 3. glo. pen. extrà de testi. Alberic. in. l. dissolutæ, columna. 2. versic. item ad hanc. C. de condi. ex leg. & in. l. de minore. §. tormenta, colum. j. versi. facit etiam. ff. de quæsti. Bart. in. l. qui tabulas, in fi. prin. ff. de furt. & in. l. si finita. §. eleganter, colum. 2. & se q. & ibi latè Alexand. column. vltim. ff. de dam. infect. Bald. in. l. vlti. in fi. C. de pactis conuen. & in. l. instrumenta, column. 2. versicul. quæro testator. C. de fideicommissis, & consil. 458. quidam emit, lib. j. & consi. 133. casus talis quidam, column. j. lib. 5. Masuer. tit. de emptio. & venditio. §. item si venditio. Alexand. consili. 39. vertitur lis, post princ. lib. 5. Corne. consi. 120. licèt prima facie, colum. j. versi. & potest quis, lib. 4. & latè Fely. in. c. accedens, le. j. colum. 2. in. 5. quæstio. in fine, extrà vt lite nõ contestata, & Guid. Pap. sing. 576. versi. creditor, & doct. vbique.

An & garentigiatum. 2 ¶ Hæc tamen velim intelligas, vt licèt debitor teneatur conficere creditori instrumentum de debito, secundùm ea quæ diximus, id tamẽ debet intelligi de instrumennto simplici, non etiam garentigiato, quod appellant. quoniam ex hoc efficeretur illius conditio multò deterior, ob paratam ex huiusmodi instrumento executionem, vt dicit Angelus in dicta. l. si finita. §. eleganter, & ibi Alexander, in fine, & idem Ange. in. l. si pupillus, in princip. ff. de nouatio. & in. l. in omnibus, in fine. ff. de iudic. & Fran. Aret. in dicta. l. ex ea parte, in fine, vbi id dicit singula, & ibi quoque Iason etiam in fine, & idem Aret. in dicta. l. 2. in principio, column. penul. & ibi item Iason colum. vltima, & Thomas Parpa. colum. quoque antepenulti. & Franc. Ripa. colum. antepenu. numero. 49. ff. soluto matrimonio. Et bene facit quod scribit Bald. in dicto. c. significauit, col. 2. versi. item charta, de testib. quòd quis tum demum cogitur conficere instrumentum, cùm nõ est onerosum facienti, id est, vt idem declarat, non plus grauat.

Consueta apponi debẽt instrumento. 3 ¶ Sed nescio an id in Gallia nostra admitteretur, in qua nullum non garentigiatum instrumẽtum conficitur, ex antiquo more regni: tenetur autem debitor in instrumento consentire apponi omnia, quæ sunt de consuetudine vt dicit Bar. in. d. l. ex ea parte, per. l. quòd si nolit. §. qui assidua. ff. de ædili. edic. & l. si priùs. §. j. vbi & idem Bar. ff. de aqua plu. arcen. & Bal. qui loquitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

de venditore, in.l.si prædium, columna.3.versiculo deinde videmus. C.de ædi. actio. cum alijs multis concordant.adductis ab Alexand.in.d.l.ex ea parte, & consilio.105.reuerende domine, paulò ante fin.libr.2.

An venditor teneatur se obligare de euictione.

4 ¶Ideo non assentior Masuerio,qui in.d.titu.de emptio.& vendit.vbi suprà dicit quòd venditor non tenebitur in eo instrumento se obligare de euictione:nam non tantùm id est consuetudinis,sed & iuris cõmunis,vt de euictione obligetur, etiam si dictum nõ fuerit.l.si duo.§.si quis iurauerit me,& ibi glos.ff.de iureiur.&.l.ex empto,in principi.& ibi Bart. ff.de actio. empt.&.l. vlti.ff.de condi.caus.dat.&.l.j.post princi.ff.de rer.permutat.&.d.l.quòd si nolit.§.qui assidua. ff.de ædil.edic.&.l.j.&.2.ff.de euicti.&.l.in vendendo,in principi.ff.de contra.empti.&.l.non dubitatur,& ibi Bald.C.eodem titul.&.l.vltima.C.de commu.re.ali.& gloss.in.l.vltim.in verbo,non liberaueris,in principio.ff.de condi.ob caus.Hincque procurator simpliciter constitutus ad vendendum,potest cauere de euictione,vt tradit Angel.in.l.2.columna.j.ff.de iurisd.omn. iudic.& Philip.Deci.in.l.ciuitas,column.vltim.ff.si cert.per.Qua etiam ratione Paul.Cast.con. 207.visis omnibus,post princip.lib.j.tenet nuncupatim contra illud Masuer. vt scilicet venditor teneatur de euictione se per instrumentum obligare,& id quidem ex more regionis,scilicet cum hypotheca bonorum,& solenni stipulatione,si ita sit solitum fieri.& Philip. Deci.dum illũ simpliciter,sed corruptè citat,consi.483.pro resolutione,col.3.versi.& venditor. Et bene facit quod scribit Bar.in.l.litis,ad fi.in.3.quæst.ff.de vsucap.pro empto.

§. 30.

SI AVCVN a eu par eschange ou par aulcun aultre cõtract aulcune chose immeuble, & en retour & recompensation en ayt baillé argent & heritaige, si la somme de largent monte & vault plus que ledict heritaige, ledict contract sera censé cõtract de vente, & le lignagier de celluy qui a receu largẽt, sera receu au retraict, s'il y vient dedãs lan & iour. & sera ledict heritaige ou chose immeuble qui aura esté baillé auec largent extimé en argent. Et sera tenu le retrayãt de payer a icelluy a qui il offre le retraict le pris & somme quil auoit baillé. Et en oultre ladicte extimation dudict heritaige baillé en eschãge. Et laquelle chose ou heritaige sera extimée par le iuge, si autrement on ne se peult accorder. Et si la chose baillée auec largent estoit de plus grãd valeur que ledict argent. Le contract ne sera pas censé contract de vente, & ne y aura aulcun retraict. mais entant que touche ledict argent, le seigneur du fief en auroit uentes & honneurs.

ESCHANGE. GLOS. 1.

Cambium.

1 ESCIO VNDE prodierit,vt permutationẽ,eschãge,lingua nostra vernacula vocemus.Scio autem nos cùm loqui latinè volumus,cambium,vnde eschange manauit,appellare permutationem,verbo nõ tam barbaro,quàm quibusdam videtur.Nam apud Priscianum,libr.10.c.2.eóque vlti. Charisius, cambio, ἀμείβομαι, quod permuto est,posuit,& eius præteritum campsi,quod ἀπὸ τοῦ κάμπτω ἔκαμψα Græco esse videtur,Vnde & campso quoque apud Ennium lib.decimo. Leucaten campsant.i.permutant.Vnde item campsores vulgò collybistas atque trapezitas siue mensarios aut etiam nummularios vocamus.Hoc autem Cambij verbo pro permutatione vsæ sunt consuetudines feudorũ in.c.j.§.si quis dominus,titul.quo temp.mil.& in capit.j.cùm autem, titul. de controu.inuesti. quo in loco Bald.column.j.hoc dicit tantùm interesse inter cambium & permutationem,quòd hæc propriè est speciei ad speciem:illud autem speciei quoque ad genus,puta ad frumentum, & tunc(inquit)est contractus innominatus.

ἀμείβομαι.

Campso.

Campsores.

Quid interest inter cambium & permutationem.

2 IN HAC AVTEM huius.§.specie,vt relictis nominibus ad rem veniamus,concludũt docto.maxima ex parte,quòd si constat quid principaliter egerint contrahentes,illud certè omnino sequendum est,id est,si principaliter eorum animus & intentio(quam vocamus)eò ferebatur,vt permutarent,sed propter rerum inæqualitatem alter pecunias refunderet, id permutatio est. Si autem contrà illis animus erat emere & vendere, tamen quia fortè ei qui volebat emere non tantum esset pecuniarum,quanti res erat: id quod sibi ex pecunijs deerat,suppleuit in fundo, ea est emptio & venditio.Nec tunc inspicitur, vtrùm prævaleat precium, an species. Ita enim voluerunt Ioannes Andr. Anto.Imol.Panor.& Barb. in capit.ad quæstiones, extrà de rerum permutat.Bartol.& Bal.in.l.si emptione,per illum textum.ff.de empti.& vendi.idem

Si detur species pro specie & pecunia, quis is cõtractus sit.

Et an inspicienda sit quid cõtrahentes principaliter intendunt facere.

Bart.

Bar.in.l.j.col.2.versi.quæro extrà glos.& ibi Iason in fi.ff.de rerum permut.Bald.in.l.j.colũ.2. versi.quid si data est res.C.eod.titul.per textum quem dicit no.in.l.si sponsus.§.circa.ff.de don. inter virum & vxo.idem Bald.loquens in casu retractus,in tracta. protomixeos,colum.3.versi. quæro quidam permutauit,& iterum versicul.quæro quid in alijs.Petr. Ancar.consil.72.tãtam familiaritatem,circa medium,& latè Panor.consi.15.quæritur an prædictus,colum.j.lib.j.Rom. in.l.2.colum.3.ff.de verbo.obliga.Io.Plat.in.§.item precium,post princi.& ibi quoque Angel. Aret.column.2.Instit.de empti.& vendi.idem Ange.in.§.si tamen alienam,Instit.de rerum diui. & in.§.item quęritur,Insti.de locat.Alexand.etiam loquens in casu retractus,consi.63.in causa, colum.2.versi.& per hæc,lib.7.Ioan.Berbe.in viatori.titul.de rerum permut. col.2.versi.quæro quid si ex vna.Barb.in rub.extrà de empt.& vendi.colum.vlti.versic.quid autem si actum,& iterum in rub.extr.de rer.permut.col.2.vbi id dicit no.& consi.56.sapienter,col.6.vers.& licèt fuerit,lib.2.Soci.in.l.pacta quæ contra,col.2.versi.sed ad ista.C.de pact.Firmia.in tracta.Gabel. in.3.parte.8.partis prin.in.2.quæsti.versi.item an habeat,& Iason con.45.aggredior,in.j.dubio, lib.j.& Ludo.Gozad.consi.90.in causa Mantuana,colum.4.num.12.& maior pars eorum quos citabo infrà num.huius glos.9.si autem.

De eadem re.

3 ¶Et simile est quod Cy.Bald.& Soci.nonnihil tamen dubitans,scribunt in.l.j.C.de pactis,vẽditionem factam minimo precio animo donandi,donationem esse:animo autem vendendi,venditionem:quantumlibet precium respectu rei sit modicum,per.d.l.si sponsus.§.circa.ff.de donati.inter virum & vxo.& alia iura ab illis citata,& idem voluit ipse Bald.consi.66. inter virum & vxorem,in princ.lib.j.& Panor.d.consi.15.col.j.lib.j.De quo & nos abundè diximus in repe. l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,num.2.& multis sequent.C.de reno.donati.Et quod etiã in simili respondit Calder.con.2.sub.rub.de empti.& vend.Et hanc sententiam videtur secuta fuisse in hoc nostro casu retractus consuetudo Aruernorum titu.de retraict,cap.31.vbi statuitur in permutatione non esse locum retractui,etiam si ex altera parte detur pecunia, quæ excedit valorem rei permutatæ,modò id sit sine fraude & simulatione.Et pro ea bene facit tex.in. l.fundi partem.ff.de contrah.empti. vbi in venditione interuenit precium & factum, & tamen censetur venditio,& ex vendito agi potest.nam partes vendere & emere cogitabant, vt probat is tex.cum dicit,ea lege vendidisti.

Consuetudo de ea re.

Actus iudicatur ex principali intentione agentium.

4 ¶Nam & aliàs semper actus iudicatur à principali intentione agentium.l.si quis nec causam, in princip.& ibi Bal.& cæteri præfertim recentiores.ff.si cer.pet.&.l.rogasti,in prin.& ibi quoque Bald.& alij,eo.titul.&.l.qui exceptionem,in princip.cum ibi no.ff.de condict.indeb.&.l.si quis donationis.ff.de contrahẽ. empti.&.l.j.§.idem Pomponius.ff.depositi.&.l.si vir vxori.ff.ad S C.Velle.&.l.quãuis,& ibi Bar.ff.de aur.& argen.leg.&.l.j.ff.de author.tut.&.l.verum est meretricem.&.l.qui iniuriæ,in princip.ff.de furt. cum alijs si.congestis à Cepol.cautel.secundùm priorem impressionem.313.si statuto.

Statutum censeri odiosũ aut fauorabile ex principali intẽtione statuentiũ.

5 ¶Et ex hoc inferunt Bart.Bal. & Paul. Cast.in.d.l.qui exceptionem,in prin. per eum textum, statutum censeri odiosum aut fauorabile ex principali intentione statuentium:vt scilicet si principaliter fecerint in fauorem vnius,licèt consequenter vergat in odium alterius,censeatur fauorabile,& econuerso.quod & idem voluit ipse Bal.in.l.cunctos populos,column.12.versi.sed hic quæro de effectu.C.de sum.tri.& in.l.venia,ante fi.& ibi etiam recentiores.C.de in ius vocan. & consi.433.domina Ioanna,colum.2.lib.3.Calder.consil.14.de verbo. significat.Alberic.in.j. parte statutorum,quæsti.180.pone statuto.Pet.Anc.consil.112. superstite domina,column.2.& consi.153.pro fratribus,circa medium,& consil.404.ista allegata,post medium.Domi.in cap.si propter,col.4. ver.in fi.gl.per gl.ibi,in verbo,primi anni,in fi.de rescrip.li.6.& in cap.sciant, in fi.per glo.ibi,in verbo,alios,de electi.eo.lib.6.Rapha.Co.con.2.proponitur,col.j.in fin.Ro. consi.32.visa municipali,col.2.versi.ad considerandum,& consi.39.in proposita,col.2.versi.ad hoc enim potest.Paul.Cast.consi.92.notandum est,in fi.lib.j.Nicol.Mil.in reper.versic.lex dicitur fauorabilis.Alexand.loquens de nostra consuetudine retractus,consil.197.in causa vertẽte inter Ser.Sulimanum,col.j.lib.7.Franc.Aret.consi.29.diligenter & maturè, col.7.versicul. quartò præmitto. Corne.con.89.viso suprascripto,colum.j.lib.3.Barba.in.l.2.in princ.colum. 4.ver.dicebam.ff.de verbo.obliga.Franc.Curt.Senior consil.9.Ticinensi,colum.6.nume.48. Philip.Deci.in.l.2.col.2.C.de in ius vocan.& in.l.j.colum.j.C.vnde.legi.& Ludo.Gozad.cõs. 5.an in quæstione,colum.2.numero.6.& doc.vbique,de quo tamen vide quid scripserim suprà in rub.huius tit.num.66.fateor tamen. fol. 10.

Alia multa similia.

6 ¶Et hinc quoque alia multa prodeunt.Nam statutum dicitur contra libertatem ecclesiæ factũ, aut contrà,secundùm principalem intentionem statuentium,si verum dicit Bal.consi.299.dicunt,column.j.lib.j.per.d.l.qui exceptionem,de condit.indeb.Et si quæritur an ædificium factũm sit ad æmulationem alterius,an nõ,inspicitur quo animo principaliter id faciat is qui extruit.idem Bald.consil.188.dicitur quòd opus,colum.j.lib.2.per.d.l.si quis nec causam, &.d.l. rogasti.Et huc respicit gloss.in.l.non verè dicitur.ff.ex quibus cau.maior. quòd si quis in legatione est,partim causa reipublicæ, partim ob priuatum quoddam suum negocium,debet inspici vtrius causa principaliter eò se contulerit.& sequitur Bald.ibi in vtraque lectio.& in cap.dilecti,le.1.col.2.versi.sed quid si quis,extrà de appel.& Iason consilio.147.præsens consultatio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

columna.5.versiculo,sextò principaliter,libr.2.Sed & alia multa, quibus ostenditur inspiciendum esse,quod principale est:nec considerari quod fit in consequentiam,colligit Alexand.consilio.1.viso processu,columna penulti.versiculo,item respondeo quòd istud,& multis sequent. lib.3.sed multò plura Iason in.d.l.si quis nec causam,si cert.pet. & consilio.74.instrumentum, columna.2.versicul.secundò principaliter,& sequent.libr.3. Ego verò plurima,suprà titul.omnium huius volumi.consuetudinum.9.qui est de tenir noblement en fief.§.20.qui est.108. omnium nostrarum consuetudinum,in.1.limitatione regulæ,qua dicitur,vnumquenque vocari debere ad eum actum,ex quo lædi potest.

An in dubio debeamus sequi appellationem contrahẽtium. vide numer.xi. & xii.

7 INDVBIOAVTEM si nil aliud appareat, contrahentes censentur talem contractum voluisse principaliter facere, qualem nuncupatim & expresim nominant, vt si dicant se permutare,sit permutatio:si vendere & emere,sit venditio & emptio,vt in simili,videlicet cùm dubitatur,vtrúmne contractus factus,sit venditio,an locatio,voluit Barto.in.l.cotem. §.qui maximos,in.5.quæstio.ff.de publi.& vectiga.Angel. consilio.2.certum est.Petr.Anchar. & Imo.in capit.propter sterilitatem,ad fin.extrà de locat. Francisc.Aret.consil.55.in causa, in principi.iterumque ad fin.Barb.in.d.capit.ad quæstiones,de rer.permutat.vbi & ipse in nostro casu loquitur. Neque enim, vt dicit Angel. dicto consilio.2. recedendum est à mente verbis declarata.l.non aliter.ff.de legat.3.cum similib. Quam rationem & tu confirma ex multis à me collectis in repetitio.l.si vnquam, in verbo, libertis, numero.15.& hæc quidem,& sequent.vbi inter alia citatur illud Casiodori.Nullum est maius mentis nostræ testimonium,quàm qualitas inspecta verborum,quam sententiam Bal.vbique habet in ore,vt ibi diximus.

De eadem re.

8 ¶Et huc quoque pertinet quod ab Oldra. responsum est consilio. 159.ex præsenti,in.j.dubio, quòd si in dubium reuocatur,an dicatur concesio feudi, an donatio, verba concesionis inspicienda sunt : nam si in ea dicatur, donamus, donatio est, quia verba clara sunt, & sequitur Alberic.in rubric.C.de donati.versiculo,item quæro de quæstione ardua.& Philip.Deci.in authenti.ex testamento,columna.2.versicul.sed certè.C.de collatio.& consili.32.cuius superscriptio incipit,an fœmina dicatur,columna.2.& consilio.208.ad clariorem, columna.2.versiculo, postremò,& consilio.468.superiori anno,columna.2.versicul.& ex his patet.& consili.498.viso casu proposito,columna.2.versicul.eiusdem initij. Nam vt ipse Deci.dicit in.d.authent.ex testamento,id confirmans,contractus in dublo ita debent censeri,vt verba illius sonant,nisi effectus rei aliud ostẽdat,vt no.Bal.in.l.2.C.commo.& in rub.C.de iure emphy.in fi.& Panor.in. c.constitutus,col.pe.extr.de relig.domi.cum si.

Et si non cõstat quid contrahẽtes intendant agere, nec id exprimant, an inspiciendũ sit, quod pluris est

9 SI AVTEM NON CONSTAT quid contrahentes principaliter egerint,nec id expresserint,inspicitur quod pluris est:vt si precium præponderet,cẽseatur esse vẽditio:si species,permutatio.Ioan.Andr.Anto.Petr.Ancar.Imol.Panor. Barb.& alij in.d.capit. ad quæstiones,per illum textum de rer.permutat.Iacob.Ra.& Cyn.in.l.cùm te. C.de pact.int. empto. & vendit.Barthol.in.d.l.si emptione,in principio.ff.de contrahen.empt.& vendi.& in. l.Aristo.& ibi quoque Angel.Imo.Ro.& Paul.Cast.ff.de donati.Bald.in.l.quæritur, in.2.lect. per illum text.& ibi quoque Alberic.circa medium,& Angel.ff.de stat.homi.idem Bald.in præludijs feudo. column.4.versicul.pro intellectu horum,per tex.in.d. capit.ad quæstiones.& in. l.fundi partem.ff.de contra.empti.& in.l.si sterilis.§.si tibi.ff.de acti.empt.idem Bal.d. con.66. in princip.libr.j.& in.d.tracta.proto.column.3.versicul.quæro quid in alijs, vbi expresim loquitur in casu nostræ consuetudinis.& ibi quoque Matthe.Afflict.loquens in eodem casu,in.§. licèt enim suprà diximus,columna.5.versicul.sed iuxta hoc quæro.Petr.Ancar.in capit.quantò, quod est.3.columna.2.extrà de iudici.& in capit.accessorium,columna.3. versiculo,quartò induco,de regul.iur.lib.6.Masuer.titul.de empti.& vendi.colum.j.§.item si aliquis permutauerit.Ro.in.l.si quis cùm aliter,columna.5.ff.de verbo.obliga.Panor.d.consilio.15.lib.j.Alexand. in.l.2.in.princip.columna vltim.non semel.ff.si cert.pet.vbi & id dicit singul. & in.l.Gallus.§. instituens,colum.vltim.ff.de libe.& posthum.& consilio.119.eodémque pe. visis narratis,colũ. 2.versicul.pro hoc facit,libr.3.&.d.c.consil.63.columna.2.lib.7.vbi loquitur in casu retractus, &.d.consilio.197.columna vltim.versicul.non obst.quòd depositum, eod.libr.7.vbi & in eodem casu loquitur.Francisc.Aret.in.l.continuus.§.si ab eo,ad fin.ff.de verbo.oblig.Ioan.Plat. & Angel.Aret.in.d.§.item precium,Instit.de empti.& vendi.Corne.consil.45.licet in hoc iudicio,colum.2.in fin.lib.4.Barb.cõ.56.sapienter,colum.9.lib.2.Soci.in.d.l.pacta quæ contra. C.de pactis,& consil.215.visa prædicta,colum.j.lib.2.quod iterum repetitur consil.22.libro.4. Guid.pap.deci. Delphi.92.de consuetudine generali.Iacob.à S.Georg.in tracta.feudorum, in verbo,presentes & recipientes,colum.j.versicul.ad hæc bene facit,& in tractatu de Roydis siue operis,columna.10.versicul.sed ponamus quòd fiat.Iason in.d.l.2.in princip.column.3.versic. ista doctrina.ff.si cert.pet.& in.l.lecta,column.penulti.versicul.octauò limita.ff.eod.tit.& Gaspar Valasc.in repe.l.imperium,columna.4.versicul.octauò limitatur.ff.de iurisdict.omn.iudic. Anto.Burg.in capit.ad nostram, colum.15.versicul.item & secundò infero, extrà de emptio.& vendit.Stepha.Bertran.consil.155.ponitur in facto,libr.2.Fabia.à monte S.Sab.in tracta. empt. & vendi.in.2.quæsti.princip. colum.antepenul.versicu.sed iuxta prædicta.And.Alcia.in.l.2.in principio,numero.183.infertur.ff.de verbo.obligat. Et in id sunt aliæ multæ, præter nostram,

Consuetudines de ea re.

consuetudines

consuetudines simpliciter statuentes id inspici quod pluris est,vt apud Turonenses cap. huius tit.de retraict.21.Borbonienses.c.435.Engolismenses.c.74.Marchienses hoc ti.§.12. qui est omnium consuetudinum.272.Altimarchienses.c.265. Et faciunt quæ in simili dicemus infrà.§. 33.in principio. carta 244

10 ¶Et id perpetuum est,vt contractus in dubio sit iudicandus & denominandus secundùm naturam eius quod in eo prævalet,vt per Bar.loquentem de venditione & locatione,in.l.j.§.j.ff.locat.Alexand.consil.119.viso processu,column.3.versic.quod autem peruenerit,in fi.lib.5.& Albert.Bru.consi.41.viso instrumento,colum.3.versi.& sic non obst.Anto.Rube.con.142.præsupponitur,colum.vltim.versicul.confirmantur. Sicuti & cætera omnia,per text.optimum in. d.l.quæritur,vbi Guil.Cu.tradit venditionem minori precio factam censeri donationẽ, si pro maiori parte ea excedat precium:aliàs censeri venditionem,& sequitur Bal.in.l. vsufructu,col. 2.in fin.ff.sol.mat.& est etiam bonus tex.in.l.& si non sunt.§.peruenimus.ff.de aur.& ar.leg.& in.l.is qui rei.ff.ex qui.cau.maio.& in.l.domum.ff.de contrahen.emptio.& in.l.quæsitum.§.illud fortasse.ff.de lega.3.& in.l.quicquid.§.cùm partes.ff.de acquir.rer.domi. & in.l.si vir. ff.de vsucapio.pro donat.& in.l.repetũdarum.§.hermaphroditus.ff.de testib.& bene facit.l.tenetur. §.j.ff.de acti.empt.Et voluit etiam Signo.consil.48.quæritur,columna vlti.& consil. 95.quæstio talis est in portu,colum.2.versicul.item in mixtis,lib.2.& doct.vbique. Sic & possesio quæ plus iuris habet, à iure denominatur : quæ plus facti, à facto,vt not in.l.prima. C.de acquiren. posses.

De eodem.

11 ¶Et hæc quidem nullo modo dubia esse videntur,quantùm ad hunc secundum casum pertinet.Sed prior non omnino caret scrupulo, quandoquidem videtur magis inspiciendum, quid reipsa agunt contrahentes,quàm quod dicunt,aut etiam credũt se agere. Quid enim si in eo secundo casu,ne longè exempla petamus,precium longè excedit speciem : dicuntque ac credunt contrahentes se permutationem facere,nõ venditionemiudicabimúsne permutationem factã, non venditionem,atque ita consanguineum non esse admittendum? vt est Aruernorum consuetudo.Certè minimè, quia semper præsertim cùm agitur de præiudicio alterius, potiùs inspicitur natura & effectus actus,quàm nomen ab agentibus ipsi actui attributum & impositum.l.insulam.ff.de præscript.verbo.&.l.si olei,& ibi not.C.locat.&.l.si vno, in princip.ff.eod.titul.& l.vbi ita donatur.ff.de donati.cau.mor.&.d.cap.constitutus,de religio.domi.Oldra.consil.139. ad habendum,colum.j.Ioan.And.in addi.Specul.titul..de instru.edi.§.porrò,column.vlti.Bar. in.d.l.dotem.§.qui maximos.ff.de publi.& vectig.Francisc.Purp.qui expressim loquitur in hac specie nostræ consuetudinis,in.d.l.2.colum.antepen.ff.si cert.pet. & Ferro.in consuetud.Burdig.tit.de feudis.§.18.& iterum.§.29.& dicemus latiùs infrà eod.titul.§.32.numero.34. contrarium.Sed hîc non prætermiserim quod Plato tradit in Cratylo nomina rebus esse imponenda ex eo quod principaliter effectum earum respicit.

Iterum de eo quod contrahẽtes intendunt aut dicunt se facere.

Consuetudo.

12 ¶Et si aliter diceremus,facilè fieret fraus in præiudicium alterius,cui obuiandum & occurrendum est,l.in fundo.ff.de rei vendic.& l.j.in princip.ff.si quis omis.caus.testa.& l.vltim.ff.de suspect.tut.& cap.ciuitas,de senten.exco.lib.6.Ideóque nostra consuetudo hîc simpliciter statuit inspiciendum esse quod pluris est,vti etiam facit consuetudo Engolismorum capit.74.& Sanctorum capit.56.& sequen. Et ab hac nostra sententia stat Alciat.in.d.l.2.in verbo,aliud genus. ff.si cert.peta.vbi id dicit semper procedere,cùm agitur de præiudicio alterius,scilicet iure laudimiorum, aut caduci, aut aliorum id genus. Et idem quoque voluit Francisc. Ripa.ibi,numero.37.nisi tamen quantùm ad ius caduci,quia verbo permutationis partes vti potuerunt sine fraude,si permutare principaliter intendebant, licèt pecunia speciem superaret, secundùm ea quæ suprà diximus, & alia quæ ibi allegat. Nisi (vt subdit) emptor sub colore huiusce modi permutationis non denunciauerit domino, antequam possesionem apprehenderet.tunc enim incipit res eadere in commissum, ex.l.vltima.C.de iure emphyt. Et ita defendi potest op. Decij qui contrarium responderat consilio.160.in causa monasterij,in primo dubio.Ideo nec D. Igneo accedo, qui in.l.3.§.si conditioni,versiculo,& si aliud,numero.77.ff.de S C.Silla. in ea est op.vt si pro fundo data sit alia species & pecunia,semper debet censeri cõtractus emptionis,vt retractus locum habeat,etiam si species excedat pecuniam,propter fraudis suspicionem. Quia ex ijs quæ diximus satis constat aliud dicendum esse,nisi aliter de fraude constaret.

De eodem.

Cõsuetudines.

13 SED MAIVS DVBIVM EST, cùm species & precium per omnia sunt paria & eiusdem æstimationis, ita vt neutrum alteri præstet, nec constat quid principaliter partes intendunt facere, permutationem, an venditionem, vtra earum censeri debeat. Et id quidem adeo dubium est, vt Guil.Cu.& Baldus in dicta.l.quæritur.ff.de statut.homin. non ausi sint diffinire, contenti in dubium id reuocasse. Verùm ipse Baldus in præludijs feudorum, vbi suprà, haud cunctanter nec intrepidè asserit tunc venditionem esse,ea ratione motus,quòd contractus venditionis est fauorabilior,quàm permutationis, cùm ipso consensu pariat actionem.l.iurisgentium in prin.ff.de pactis. Et sequitur Alexã.in addi. Bar.in.d.l.si in emptione.ff. de contrah.empt.vbi id dicit no.& Fabia.à monte S. Sa.in tractat.empti.& vendi.quo loco suprà citauimus,vbi & id quoque dicit not.

Quid si pecunia & species ex eadem parte data, sint æqualis valoris. vide vsque ad fi.huius.§.

14 ¶At hoc non adeo leuiter concedendum erat,quoniam contrariũ videtur voluisse tex.in.d.c.

De eodem.

ad quæstiones,de rer.permutat.vbi interuenit species & precium:nec dicitur ibi, quòd species pluris esset,quàm precium,& tamen dicitur permutatio: tanquam scilicet in dubio debeamus potiùs iudicare permutationem,quàm venditionem. Et ita illum tex.aduersus illam Bald.sententiam expendit Guid.Pap.d.deci.Delphi.92.de cõsuetudine.Sed posses dicere ideo illic permutationem vocari,quoniam animus contrahentium huiusce modi erat, vt permutarent, sibique fundos quosdam vicinos & conuenientes pro alijs remotioribus ex ea permutatione ascisceret,vt satis ibi declaratur: sed quia fortè res quas permutabãt,non erant æqualis æstimationis,is cui fundus erat pauperior,pecuniam adiecit. Ideo cùm id principaliter ageret,vt permutaret,permutatio dicta est,iuxta ea quæ suprà in princip.diximus. Aut etiam dici potest,illic speciem verisimiliter excessisse pecuniam,cùm permutatio dicatur,secundùm not.à doct. in eo loco, vt suprà diximus.

15 ¶ Sed quicquid sit de eo tex.certè sunt multæ rationes,quæ suadent,vt in dubio & cæteris paribus debeamus permutationem potiùs dicere,quàm venditionem. Quarum hæc prima erit. *Actus denominatio à digniori.* Actus denominatio semper debet fieri à digniori.l.j.in principi.& ibi glos. & docto.ff.de verb. obliga.cum concord.adductis à laso.ibi,& in.l. imperium.ff.de iurisdi. om.iudic.& à Felyn.in rub.extrà de offic.deleg. Quod & optimè intelligũt medici qui dicunt, quòd si alicuius rei fiat mentio,cuius sunt plures species,videlicet spicæ,rosarum,casiæ, non adiecta specie, debet ea appellatione intelligi species cæteris dignior,scilicet spicæ nardi, rosarum rubearum, casiæ lignææ. Cuius rei meminit pharmacopola Saladinus in libro quem compendium aromatariorum inscribit, quoniam,vt ille subdit,secundùm philosophum à digniori fit denominatio. Et hinc fit quod scribit Inno. & cæteri in capit.solitæ,de maio.& obed.quòd vbi in eadem persona concurrit duplex dignitas,ea debet denominari à digniori siue maiori dignitate,vt si quis sit comes, dux,marchio. Quibus conc init quod scribitur in cap.inter dilectos,de fid.instru.de eo qui episcopus & comes erat. Hinc quoque fit,vt maius dignum trahat ad se minus.l.cùm in diuersis.ff. de relig.& sump.fune.cum concord.à me adductis suprà hoc eod.titu.§.j.glo.7.quæ est in verbo,ou autres choses censées pour immeubles,numero.81.ego autem contra, & suprà tit.omniũ huius volum.9.§.26.in princip.

16 ¶ Permutatio autem dignior est emptione:& res siue species,qua cõficitur, numo siue precio, ex quo venditio fit. Quod ex eo comprobatur,quia quod antiquius est,idem & dignius quoque est.l.in testamento.C.de testa.& cap.anteriorum.§.illud.11.quæst.6.& cap.quanto,extrà de trãsiati.prælat.& argu. eorum quæ copiosissimè scripsimus in tractat. primogeniorum,statim post princip. Qua etiam ratione Bal.à Bar. doctor egregius in repe.rub.ff.de verbo.obliga.versi.4. quia debemus,probat contractum emptionis & vẽditionis esse digniorem stipulatione, quia sit antiquior,vt pote ex iure gentium,quàm stipulatio,quæ ex iure ciuili est,ar.l.j.ff.de alb.scribent. & l.sen. per.ff.de iure immunit. Constat autem rerum species à mundi exordio creatas fuisse, id attestantibus sacris literis in princ.Gene. Nummum autem longo pòst intervallo adinuentum, authore Herodoto lib.j.vbi eius rei inuentum Lydis attribuit. Et Strabone libro.8.Liuio paulò ante fi.lib.4.ab Vrb.Cond.Plinio lib.18.c.3.& libr.33.c.3.Macrobio libro Saturnaliorum.j.c. 7.& Eutropio lib.2.& nostro iurisconsulto in.l.j.ff.de contra.empti.

Permutatio dignior emptiõe. Antiqui' quicquid est,id & dignius est.

Nummi inuentio.

17 ¶ Similiter constat permutationem esse verusliorem emptione & venditione,ex eadem.l.j.Cuius hæc verba sunt,Origo emendi vendendíque à permutatione cepit.Olim enim non erat nũmus,&c.nam & teste ipso Plinio libro.7.capit.56.Liber pater emere & vendere instituit. Quãquam apud Iosephum libro.j.antiquitatum capit.5.legimus ante eum emptiones & venditiones in vsu fuisse. Verùm & ante ea tempora fiebant permutationes nummo nondum reperto. Quibus succinit & ipse Plinius, qui libro.33.capit.j.in princip. Vtinam (inquit) posset è vita in totum abdicari aurum sacra fames,vt celeberrimi authores dixere, proscissum conuicijs ab optimis quibusque,& ad perniciem vitæ repertum. Quantùm faliciore æuo, cùm res ipsæ permutabantur inter se, sicut Troiauis temporibus factitatum Homero credi conuenit. Ita enim vt opinor, commercia victus gratia inuenta, alios corijs boum, alios ferro captiuisque rebus emptitasse tradit. Quanquam & ipse miratus aurum æstimationes rerum ita facit, vt centum boum arma aurea permutasse Glaucum dixerit,cum Diomedis armis nouem boum. Hactenus ille. Locus autem illarum permutationum,prioris scilicet,est in lib.7.Iliados,ad fi.

Permutatio vetustior emptioni.

ἔνθεν ἄρ᾽ ἄινιζοντο κάρηνα ὁμόωντες ἀχαιοὶ,
ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ᾽ αἴθωνι σιδήρῳ,
ἄλλοι δὲ ῥινοῖς, ἄλλοι δ᾽ αὐτοῖσι βόεσσι,
ἄλλοι δ᾽ ἀνδραποδέσσι,

Vinum emère sibi crinito vertice Greci,
Quidam ære,aſt alij ferro lucente,bouinis
Pellibus aſt alij,bubus plerique sed ipsis:
Mancipijs alij.
Vel sic ad verbum,quod libenter facio,vt lectores faciliùs græcè loqui discant.
Hinc vinum emebant comati Achiui,

Alij quidem ære,alij autem elaborato ferro,
Alij autem pellibus,alij autem ipsis bobus,
Alij autem seruis captiuis.
Quod enim in prin.dicit ὠνίξαντο,vno illo verbo significat,vinum emebãt. Et is quidem locus citatur etiam tum à Iustiniano in.§.item precium,Insti.de empti.& vẽdi. Cuius hæc verba sũt, id quod diximus apertè declarantia. Vnde illud est quod vulgò dicebatur, permutatione rerum emptionem & venditionem contrahi:eámque speciem emptionis & vẽditionis vetustissimam: argumentóque vtebantur Græci poetæ Homeri, qui aliquam partem exercitus Achiuorũ vinum sibi comparasse ait permutatis quibusdam rebus. Tum quoque à Iurisconsulto Paulo in. d.l.j.vbi scribitur.Sabinus Homero teste vtitur,qui excercitum Græcorum ære,ferro, hominibusque vinum emere refert illis versibus,sed postea in antiquis codicib⁹ locus erat vacuus; quẽ illis versibus repleuit Budæus noster in suis annotationibus,vt & alium,quem statim designabimus.Nam & apud eundem Homerum libro.6.eiusdem operis est alter locus illius tam celebris permutationis Glauci & Diomedis commemoratæ à Plinio, quo loco nuper citauimus. De quo Homeri loco,vt opinor,etiam intellexit idem Iurisconsultus in.d.l.j.cùm dicit. Sed hi versus (de prioribus illis loquitur) permutationem significare videntur, non emptionem, sicut illi,

Glauci & Diomedis permutatio celebris.

ἐνθ᾽ αὖτε γλάυκῳ κρονίδης φρένας ἐξέλετο ξεύς
ὅς πρὸς τυδεΐδην διομήδεα τεύχε᾽ ἄμειβε
χρύσεα, χαλκείων: ἑκατόμβοι, ἐννεαβοίων.

Iupiter eripuit mirè hîc præcordia Glauco,
Qui aurea Tydidę mutauerit arma vicissim
Pro factis ex ære,bouésque valentia centum. Vel ad verbum,
Tunc iterum Glauco Saturnides mentes abstulit Iupiter,
Qui ad Tydidem Diomedem arma commutauit,
Aurea,æreis:centum boum,nouem boum.

Id est,vt intelligas,aurea centum boum æreis nouem boum. Nam illic in secundo versu ἄμειβε ex ἀμείβω verbo,est quod permuto siue commuto significat,vt ἄμειψις,quod inde fit,cõmutationem significat.Et ad hunc quoque locum alludit Aristoteles libr.Ethicorum.5. capite. 9.Qui verò (inquit) dat sua, quemadmodum arma sua Diomedi Glaucus dedit χρύσεα χαλκείων &c. Et Tullius libr.Epistolarum ad Atticum.6.epistola omnium.112.Habes ad omnia,nõ vt postulasti,χρύσεα χαλκείων,sed paria paribus respondimus. Et Martialis libro epigrammatôn nono.

Tam stupidus nunquam,nec tu puto Glauce fuisti,
χρύσεα donanti,χάλκεα qui dederas.

Et Plinius Iunior libr.epistolarum.5.ad Flaccum, epistola cuius initium est, Accepi,Recipies (ait) epistolas steriles & simpliciter ingratas,ac ne illam quidem solertiam Diomedis in permutando munere imitantes. & Gellius libr.2.capit.23.quo de Menandri & Cecilij comparatione disserit. Diomedis (inquit) hercle arma & Glauci non dispari magis precio æstimata sunt. Et Iustinianus in procœmio.ff.ad fin. his verbis. Et vestris temporibus talis legum inuenta est permutatio,qualem & apud Homerum patrem omnis virtutis Glaucus & Diomedes inter se faciunt dissimilia permutantes. Quem locum enarrans Accursius fabulam ex meris somnijs affert.

18 ¶ Sed vt ad illam.l.j. de contrah. empti.reuertamur. Id quod suprà ex ea adduximus, confestim & hæc verba sequuntur. Magis autem pro hac sententia illud dicetur, quod aliàs idem poẽta dicit. *De eadem re.*

τὴν ποτε λαέρτης πρίατο κτεάτεσσιν ἑοῖσιν
ὡρωτινὴν ἔτ᾽ ἐοῦσαν, ἑκατόμβοια δ᾽ ἔδωκεν.

Quam proprijs rebus Laërtes emerat olim,
Vigintíque boues pro virgine tradidit empta. Vel ad verbum,
Quam olim Laërtes emit possessionibus suis,
In pubertate adhuc existentem,viginti boum autem precium dedit.

Qui locus eorum versuum in ea.l.j.inanis quoque erat in vetustis codicibus, sed eum supplenit Catellianus Cota in suis prioribus memori. ex illis versibus qui sunt ex libro primo Odysseæ ipsius Homeri. Iustinus autem libro.3.scribit Lycurgum suis legibus iussisse singula emi non pecunia, sed compensatione mercium, quod ex vestigijs Homericis Lycurgus ipse deprompsisse videtur. *Lycurgi lex.*

19 ¶ Ex hac autem Priscorum consuetudine factum est, vt opinor, vt etiam permutare pro vendere vsurparit Tullius ad Atticum libro.11. epistola totius operis.230.incip. Quæ dudum. Scripserat vt H S. XII.permutaret, tantùm esse reliquum de argento, & Plinius non semel. Nam libro.7. capite.38. Praxiteles (ait) marmore nobilitatus, Gnidiáque Venere præcipuè *Permutare pro vendere.*

Universidad de Deusto Biblioteca

vesano amore cuiusdam iuuenis insigni & Nicomedis æstimatione regis, grandi Gnidiorũ ære alieno permutare eam conati. Et lib.9.c.55. Sex milia numero murenarum mutuò appendit. nã permutare quidem precio noluit. Et lib.12.cap.22. Permutatur in libras sex serichatum. Et libr. 13.capi.15. de mensa quadam citrea loquens. Interijt(ait)nuper incendio, quam Cethegus decedens è Mauritania sextert.13. permutauerat. Et lib.31.capit.8. in princip. Singulis milibus nummûm permutantibus congios penè binos. Et lib.33.capi.4. Quanquam auripigmenta libre.14. permutarentur. Et lib.35.cap.9. Postea donare opera sua instituit, quòd ea nullo satis digno precio permutari posse diceret. Et apud nostros quoque iurisconsultos, in.l.si ei, &.l.seq.ff. de iure doti.& in.l.si mulier.ff.de pactis dotali. Nisi si quis dicat in illis locis pecuniam fuisse loco speciei.

Mutare pro permutare.

20 ¶Nam & simplex mutandi verbum, ex quo illud permutandi compositum est, etiam pro verbo emendi vsus est Columella lib.7.cap.9. Nam suburbanis(ait)lactens porcus ære mutandus est. Et alibi. Quare dum viridis ætas pulchritudinem corporis conseruat, ære mutandi sunt. Et Palladius lib. rei rusticæ.8.c.4. Autumno debiles quæque precio mutentur. Nam & id verbum simplex sæpe assumit significationem sui illius compositi, vt apud Salustium in Iugurtha. Quia neque materia in agris, neque ab Hispanis emendi aut mutandi copia erat. Ita enim haud dubiè legendum est, non mutandi, vel refragantibus omnibus codicibus. Nã haud multò pòst ita scribitur. Nam freto diuisi ab Hispania mutare res inter se instituerant. Sed & in alio loco eiusdem operis. Lyxæ pecoris & mancipiorum prædas certatim agitare, eáque mutare cum mercatoribus vino aduectitio, & alijs talibus. Ibi enim vides mutare proculdubio permutãdi significationem habere. Et apud Plautum in Captiuis. Cœpit captiuos commercari, hic alios, si quem reperire posset, cum quo mutet suum.

Salustiũ locus nunc primùm emendatus.

Et Virgilium ecloga.4.
Nec nautica pinus
Mutabit merces, omnis feret omnia tellus,
Et Statium lib.4. Thebaidos,
Sed perfida coniunx
Dona viro mutare velit.

Permutare pro mutare.

Vti è diuerso compositum(permutare)pro simplici(mutare)etiam sæpe ponitur, vt in.l.pen.ff. de senato.& in.l.cùm in plures.§.lege.ff.locat.&.l.Seia, ad fi.ff.de aur.& argen.leg. Nam & aliàs id frequens est, vt simplex pro composito ponatur, & econuersò.

Numus vnde dictus. *Numus an sit de iure naturali, gentium, an ciuili.*

21 ¶Cæterùm ex his factum illud est, ne & id omittam, quod ad hanc quoque tractationem nonnihil pertinet, vt nummus, aut vt alij scribunt, numus(vtrunque enim reperitur)& νόμισμα, quo latini pro suo vtũtur numisma dictum sit à νόμῳ, id est, lege, vt Aristoteles scribit lib.5.Ethicorum.c.item.5.& Zasius noster consil.16.orto, numero.25. quòd scilicet, vt tradit ipse Aristoteles, non à natura, sed à lege numus ortus sit, qui & ipse paulò pòst in eod. c. subiungit rerũ permutationes fuisse, antequam numus esset. Id quod apertè probãt quæ suprà diximus permutationes fuisse ante venditiones, quæ non nisi nummo fiunt. Hæc autem(ne id quoque prætermittam)addere poteris ad Bar.Bald.& Saly.in.d.l.j.ff.de contrah.empti.tractantes, an nummus sit de iure naturali, an gentium, an denique ciuili, vti etiã facit Bal.in rub.C.eo.ti.in prin.& Barb. & Anto.Burg.in rub.ex eo.quoque titu.

An boues pro nũmis illis Homericis locis. *Adagium.* *Bos in lingua.* *Bouis effigies in nummis.*

22 ¶Quanquam(ne & hoc omittatur)nostro iurisconsulto in.d.l.j.de contra.empt.his Homericis locis innitenti aduersatur, quòd Iulius Pollux Naucratites Onomasticôn ad Commodum lib.9. putauit boues in illis ipsis locis intelligi pro nummis, in quibus effigies bouis impressa erat. Hincque ortum vetus illud adagium Atheniẽsium, Βοῦς ἐπὶ γλώττις, id est, bos in lingua, quod de his dicebatur, authore Suida, qui loqui liberè nõ audebant, metu mulctæ deterriti, quã pendere eos oportebat, qui paulò liberiùs loquerentur. Testis enim est Plutarchus in Theseo, ipsum Theseum Atheniensium regem statuisse nummum figura bouis, vel ob Marathonium taurum, vel ob Minois ducem, vel quòd ad agriculturam prouocare vellet. Et fortè huius imitatione Seruius Romanorum rex æs signauit boum effigie, vt authoritate Timæi tradit Plinius lib.18.c.3. quod & nos alibi quoque retulimus. Nam & idem Plutarchus in Publicola scribit in vetustissimis numis bouis signum incisum apparere. Et in Problematis cap.39. quo quærit, cur veteris numi altera Ianum bifrontem impressum habuit, tradit Romanos alio quoque vsos fuisse numo ouem bouémque insignitum habente, quod quidem genus numi erat insigne, & in primis documento, veteres gregibus & armentis abundasse. Varro rei rusticæ lib.j.cap.j. scribit apud Priscos Romanos & suo quoque tempore multam bubus & ouibus dici solere, & æs antiquissimum pecore conflatum fuisse.

De eadem re.

23 ¶Addit autem Pollux(vt ad eum redeamus)in Deliacis spectaculis, si cui munus dandum esset, præconem denunciare solitum, tot boues illi dabuntur. Bouem autem valuisse duabus drachmis Atticis, vnde fuisse quí crederent hoc nomisma Deliorum fuisse proprium, non Atheniensium. Sed & subiungit Draconis legibus extare mentionem, περὶ τοῦ ἀποτίνειν δεκάβοιον, id est, de pendendis decem bubus, quod est decem numis. Et hanc Pollucis interpretationem in illis Homeri locis sequut⁹ est Andreas Diuus Iustinopolitan⁹, qui illum ipsius Homeri versum

versum ex libro.6. Illados.
χρύσεα, χαλκέων: ἑκατόμβοι, ἔννεα βοίων.
Ita vertit ad verbum,
Aurea, æreis: centum ducatorum, nouem ducatorum.
Tanquàm ille bos intelligatur pro eo genere monetæ, quàm hodie ducatum vulgò vocamus. Et huic quoque sententiæ astipulatur ipse Homerus qui libro.23. Illiados sic infit.
τῷ μὲν νικήσαντι μέγαν τρίποδ' ἐμπυριβήτην:
τὸν δὲ δυωδεκάβοιον ἐνὶ σφίσι τῖον ἀχαιοί. Id est,
Huic quidem vincenti magnum tripodem igni accommodatum:
Hunc autem duodecim boum precio inter se appreciauerunt Achiui.
Et postea vno tantùm versu interiecto de ancilla loquens,
πολλὰ δ' ἐπίστατο ἔργα, τῖον δὲ ἑπωσάβιον.
Multa autem sciebat opera, appreciabant autem ipsam quatuor bobus.

De eadem re. *Polluci quantũ tribuendum sit in literis.*

24 ¶Sed hanc opinionem, quæ scilicet ita eos locos Homeri intelligit, vt boues in illis pro numis accipiãtur, planè refellit idem Pollux alio in loco ostendens illam fuisse commutationem rerum sine numis. Cui in hac posteriore sententia assentior, vel Plinij testimonio ductus libr.33.c. primo, quo loco suprà citauimus: neque enim, nisi omnino cæcutimus, ille intellectus bouis de numi genere posset vllo pacto conuenire illis versibus Homeri primo loco citatis ex lib. 7. Iliados, vt ex illis perspicuè videri potest, quibus scribit vinum emptũ boum pellibus, & ipsis quoque bobus. Quanquam vt verum fatear, cæteri loci mirum in modum illi interpretationi conueniunt. Quantũ autem Polluci tribuẽdum est, vt illud quoque obiter dicam, videre licet ex Athenodoro, qui illum esse veluti Tantali hortos pronunciauit. Et Philostrato, qui ambigit doctúmne an indoctum, & quod fatuum esse videtur, doctum pariter & indoctũ appellauit. Sed de his iam satis supérque & propè nimium diximus.

Conclusio primæ rationis. *Vetustiori in dubio attribuendum.*

25 ¶Igitur vt tandem redeuntes ad id vnde nonnihil digressi sumus, hanc primam rationem concludamus. Ex ijs quæ diximus satis supérque apparet species antiquiores adeóque digniores numo esse: & permutationem venditione. Ex quo consentaneum est, vt cùm vtrunque scilicet numus & species æqualiter interuenit, debeat is contractus censeri ac denominari permutatio, vt quæ dignior sit & antiquior emptione, sicut species numo. Nam & quod ad antiquitatem priuatim pertinet, quoties dubium est cui quid attribuendum est, debet in dubio attribui vetustiori, ex sententia Ioan. Fab.in.§.j.colum.4.versicu.prætereà quoties, Insti.de acti.& Signo.con.167. in curia, numero.22. vbi in id citat.l.in finalibus.ff.fini.regun.&.l.emancipatum.ff. de Senato. Et quod propius accedit ad id caput, Alberi.in.l.2.§.deinde ex his, colum.j.versicu. prætereà si dubium.ff.de ori.iur.tradit in dubio actum quenlibet denominari debere à vetustiori, per. d.l. in finalibus.&.§.singulorum, Insti.de rer.diui. Et hæc quidem de prima ratione.

Natura præualet accidenti.

26 ¶Secunda ratio hæc est, quæ ad primam proximè accedit. Quod naturale est præualet ei quod accidentale, aduentitium, ascititium est: inspicitúrque potiùs natura, quàm accidens.l.qui habet, in princip.& ibi Dy.& Barto.ff.de tutel.&.l.si quis posthumos, & ibi Iason.in.j.no.ff.de libe.& posthu.Barto.in.l.vlti.ff.de offic.procon.Bald.in.l.j.C.de cura furi.Imo.consi.35. in casu præmisso, colum.j.Domi.in capit.præsenti.§.per illum textum, de præben.lib.6.& doc.vbique. At permutatio est secundùm naturam, quippe cùm sit in supplementum naturalis indigentiæ. Venditio autem non secundùm naturam est, sed magis secundùm artem & peritiam, vt luculẽter declarat Aristoteles lib.Politicôn.j.capite.5.& duobus sequen. Ex cuius quoque verbis facilè intelliges permutationem(quod & ad primam rationem pertinet)esse antiquiorem & laudabiliorem venditione. Vide tamen ad id quod diximus ex Aristotelis sententia, tex.in.l.ex hoc iure, iuncta gloss.in verbo, commercia.ff.de iustitia & iure, vbi vtraque & permutatio & venditio iuris gentium est.

An inspiciatur quod plus, an quod minus lædit, vide nume. xxix.xxx.xxxi

27 ¶Tertia ratio. Debemus semper dubios & incertos casus in eo sensu accipere, quo minùs lædunt.l.semper in obscuris.ff.de regul.iur.& capit.in obscuris, eodem titu.libro.6.& vtrobique concord.in glo. Et cùm actus quispiam potest trahi ad duo, quorum vnum prodest, alterum nocet: debet potiùs attendi quod prodest, quàm quod nocet.l.non intelligitur.§.si quis palam, & ibi Barto.ff.de iure fisci.&.l.emancipatum.§.vlti.ff.de Senato.&.l.si vir vxori.ff.de vsucapi.pro donat.&.l.liberis.§.si duo.ff.de liber.caus.&.l.si patronus testamento.§.si filius.ff. de bonis libert.Cy.in quadam allegatio.quæ est inter consi.Bald.ante consi.41. allegationes domini. Cy. lib.4.Signo.consi.169. quæstio, colum.4.numero.22.Ioan.Plat.in.l.cùm allegas.C.de castrẽ. pecu.lib.12.& doc.sæpissimè.

Permutatio minùs lædit quàm emptio. Vide nume.xxxiii. & xxxiiii.

28 ¶At permutatio est multò minoris detrimenti & præiudicij, quàm emptio & venditio. Quod ex eo patet, quòd res dotalis in præiudicium mariti eo non consentiente vendi non potest, constante matrimonio.l.si prædium.C.de iure doti.cum si. At permutari potest eo inscio, Cy. in authen.siue à me.C.ad Velleia.& Alberi.in.l.j.§.& cùm lex.C.de rei vxo.acti.Masuer.in titu.de dote & matri.§.item si maritus.Rapha.Co.in.l.quanuis.ff.sol.mat. Atque etiam ex eo quòd videmus res spirituales vendi non posse, permutari autem cum alia re spirituali posse, tex. gloss.&

Universidad de Deusto
Biblioteca

doct.in cap.ad quęstiones,ext.de rer.permut.& glo.in capit. super eo,de transact. Quorum quidem nulla alia ratio reddi potest,quàm quòd permutatio suapte natura non tantum affert præiudicij permutanti & cęteris,quàm mera venditio.Et id sanè manifestum est vel cessantibus alijs rationibus,ex alijs multis quæ nostris consuetudinibns statuta sunt,nam vt cætera omittam,videmus permutationem non esse obnoxiam laudimijs aut retractui feudali,nec etiam retractui proximitatis,vt hoc ipso.§.cauetur,ne longè exempla petamus.

29 ¶ Et quanuis hæc ratio nõ satis tuta videri posset,quoniam plerunq; immò semper videtur potiùs esse attendendum quod nocet,quàm quod prodest.l.3.§.eleganter,qui est vlti.& ibi glo. & Barto.in.3.no.& Roma.ff.de.S C.Silla.& l.si quis posthumos,in fi.ff.de libe.& posthu.& l.2. §. si à pupillo.ff.de vsucap.pro empt.& l.auia.§.j.ff.de cõdi.& demon.& l.cùm pater.§.Meuio .ff. de lega.2.& l.Pedius.§.j.ff.de arbit.& l. Fulcmins.§.quid sit latitare.ff.ex quib.cau.in pos.eat. Dy.in.c.possessor,de regu.iur.lib.6.& cæteri doc.vbique. Nisi tamen quod prodest esset tantæ virtutis,vt vinceret id quod nocet,Barto.in.d.l.si vir.ff.pro dona.per tex.ibi, & quosdam ex ijs quos suprà pro contraria parte adduximus.& idem Barto.in.d.l.vlti.ff.de offi.procon.& in.d.l. 3.§.vlti.& ibi quoque Alberi.ff.de.S C.Silla.Bald.in.d.l.si quis posthumos.Imo.in. d.capit. ad quęstiones,colum.2.versic.item no.de rer.permutat.Alexand.consi.100.ex inspectione,col.vlti. lib.3.Francis.Areti.in.l.si seruus plurium.§.si numerus,ad fi.ff.de lega.j.Iason consi. 147. præsens consultatio,colum.4.versi.sed posset vltra,lib.2.& consi.74. instrumentum transactionis, col.2.versic.quintò facit,lib.3.

De eo an quod minus lædit in spiciendũ sit.

30 ¶ Tamen hæc vera sunt,vt scilicet in dubio inspiciendum sit id quod nocet,quando duo certa & determinata concurrunt,quorum vnum prodest,alterum nocet.Ita enim loquuntur leges suprà in id citatæ,& id videre licet ex Alberi.in.l.in pari causa,col.j.numero.4.ff.de reg.iur.& in. d.l.auia.§.j.ff.de condi.& demon.Sed quando duo non concurrunt,sed vnum tantùm occurrit, quod potest trahi ad diuersos sensus,actus,vel effectus,debet ad eum trahi,qui prodest, non qui nocet.Et ita loquũtur pleræq; .ll.in priori parte allegatæ.Hic autem sumus in eo casu, quia vnicus est actus siue contractus,qui dubius est:sitne ad permutationem trahendus, an verò ad emptionẽ & vẽditionẽ.Ideo cũ illa minus noceat,ad eã potiùs trahendus est.Nam & aliàs cũ ex duobus simplicibus fit mixtũ quod piã,ex quo noua quædã species oritur participans naturã vtriusque,in quibus tamen repugnantia quædam deprehenditur,tunc illud mixtum debet sibi assumere quod vtilius est,& fauorabilius ex altero suorum simplicium.l.j.C.de rei vxo.acti.& l.j.C.cõ. de lega.& capit.j.& ibi no.extrà ne sed.vacan.Pet.Anc.consi.70.apparuit,post prin.quod repetitur consi.346.Et aliàs quo que in commixtis sequimur naturã eius quod fauorabilius est & benignius.Alberi.post glo.in.l.2.§.j.ff.ad leg.Aqui.

De eodem.

31 ¶ Vel etiam aliter dici potest multis quidem modis.Aut scilicet quòd illud procedat,vt potiùs inspiciatur quod nocet,quàm quod prodest.Nisi vnum esset naturale,alterum occidentale. tũc enim inspiciendum omnino est quod naturale est,secundũ Ro.in.l.2.in princ.& ibi Fran. Aret. colum.4.ff.de verbo.oblig.per.d.l.qui habet.& Io.Crot.in repe.l.Gallus.§. & quid si tantùm, char.6.versi.quarta cõclusio.ff.de liber.& posthu.Superiùs autem docuimus ex Aristotelis sententia permutationem naturalem esse, venditionem accidentalem.Aut etiã procedat,nisi causa quæ prodest,sit benignior.l.si pupillus.ff.ad leg.Falci.Alciat.in.l.2.in prin.ff. de verbo.obli. & in tracta.presumpt.reg.j.præsumpt.30.nu.6.Aut quod præcedenti cõuenit,nisi id quod prodest,sit fauorabile:quod nocet,odiosum,vt per Pet.Anca.multa in id allegantem con.37.contra Ioannem,post medium .Aut deniq; nisi id quod prodest,verisimiliter sit potiùs cogitatum ab ijs qui actum ipsum conficiunt,vt voluit Imo.d.con.35.in casu præmisso,colum.4.versic.ad tertiũ. Hic autem verisimilius est partes cogitasse de permutatione,quæ minùs nocet,& quæ facit ne res retrahi possit,& sic contractus maneat perpetuus & irretractabilis,secũdùm ea quæ diximus suprà in rub.nume.24.immò verò illa,& sequent.

Eum cõtractũ debemus accipere,qui est vtilior.

32 ¶ Et id postremum hac quoque ratione confirmatur,quòd cùm dubitatur quis contractus factus sit,eum accipere debemus,qui sit vtilior contrahentibus,glo.in.l.si quis nec causam,in princ.ff.si cert.pet.Bald.in.l.incendium,ad fi.C.eo.titu.& consi.48.ista quæstio,in fi.lib.4. Et licèt Pau.Ca.in.l.cùm quid,ad fi.ff.si cert.pet. & in.l.Lucius,la.j.ff.depositi.id videatur impugnare,cùm alteri tantùm contrahenti vtilius est,per.l.veteribus.ff.de pactis:tamen ex eius tacita sententia id verum est,si vtrique vtilius est.& sequitur Ioan.Lup.in repe.rub.de donati. inter vir. & vxo.§.7.colum.j.versicu.quintò.Nam & aliàs censetur quis actum gerere ea intentione, & ex ea causa,quæ sibi magis est vtilis.l.j.cum multis sequen.ff.de soluti.Barto.in.l. gerit,columna.5. versiculo , ad secundum.ff.de acqui.hæred.Cornelius consilio.308.licèt dicta allegatio , colum. 3.versicu.& idcirco,lib.j.

De eodem.

33 ¶ Nec ab his abhorret quòd Bald.ipse alterius sententię coryphæus in eo ipso loco , quo eam adscripsit,scilicet in præludijs feudorum,apertè sentit,in dubio appellationis contractus,eum esse censendum qui sit fauorabilior,ex hoc affirmans illam suam sententiam, videlicet in casu nostro censendam esse venditionem potiùs quàm permutationem,quoniam illa sit fauorabilior, vt suprà diximus in prin.huius quæstio.Sed is longè fallitur in eo quòd dicit emptionem & vẽditionem esse fauorabiliorem,vt ex ijs patet quæ diximus,& quę item statim dicemus in quarta ratione.

In permutatione locus est pœnitentiæ.

ratione.Atque etiam ex eo quòd in contractu permutationis est locus pœnitẽtiæ,Bal.in rub.C. de rer.permut.Imol.in.d.l.Aristo.ff.de donat.Iason in.l.iurisgentium,& in.l.ab emptione .ff.de pactis,& doc.vbique.neque enim dubium est permutationẽ esse contractum innominatum.glo. & doct.in.d.rubr.C.de rer.permu.in quo locus est pœnitentiæ.l.si pecuniam,in prin.ff.de condict.ob cau.non autem in contractu emptionis & venditionis,& aliis nominatis, vt plenè traditur in.d.l.si pecuniam,& in.d.l.ab ẽptione.& in.l.2 .C. quã. lic.ab empti.discę. Nec dubium est cùm fauor & odium concurrunt(vt id supradictis addam) fauorem esse præferendum.Bald.in.l. 2.C.qui non pos.ad liber.Pet.Anc.d.consi.37.vbi in id multa allegat.& iterum consi.215.scripsit,col.2.versi.in contrarium,Panor.in.cap.in literis,ad fi.extrà de resti.spoli.

Fauorem odio præferri.

34 ¶ Quarta ratio.Vbi actus se habet ad prohibitum & permissum,in dubio trahendus est ad permissum,glosi.in.l.2.in verbo,probaretur.C.de peti.hære.quam no.& sequitur Bald.in.l.j.col.2. ff.solu.matri.& bene facit.l.meritò.ff.pro socio,cum si.Et quod non longè ab eo abest,in dubio actus ita debet interpretari,vt agens pœnam non subeat,Barto.in.l.non solum.§.sciendũ.ff. de no.ope.nunci.cum cõcord.ibi adductis à recentioribus.Emphyteuta autem non potest inscio & inconsulto domino vendere:& si id fecerit,cadit res in commissum.l.vlti.C.de iure emphy.Permutare autem potest liberè & impune.Bald.in.l.si domus.§.vlti.ff.de leg.j.Imo.in.c.potuit,colũ.13.extrà de locat.Iason latè in.d.l.vlti.col.30.in glo.parua,super verbo , transponere. Igitur cùm venditio sit prohibita,vt qui contrà fecerit,incidat in pœnam.Permutatio autem sit permissa & impunita.Consequens est vt in dubio sit potiùs censenda permutatio,quàm venditio.Sed hæc ratio non haberet locum nisi in rebus emphyteuticis.

Actus dubius ad permissum trahendus,magis quã ad prohibitum.

35 ¶ Quinta ratio.Cùm simul concurrunt res mobilis & immobilis, accedit mobilis immobili, & illius naturam mutuatur & sequitur,vt patet ex.l.eum qui ædes.ff.de vsucap.& l.longè. ff. de diuer.& tempo.præscript.vbi si res mobilis & immobilis simul possidentur,mobilis non vsucapitur triennio,vt aliàs cũ sola est,& per se vsucapitur:sed spacio decẽ annorũ,vt res immobilis. Nec id immeritò si cedat mobile immobili,tanquam scilicet infirmius firmiori,euanidum, temporale,deciduum stabili,perpetuo,manenti,per ea quæ diximus suprà co.tit.§.j.in glo.7.in verbo,ou autres choses censées pour immeubles,numero.81.ego autem contrà. Possessio enim rerum mobilium vilis est & abiecta.l.si rem,& ibi glo.ff.de acqui.pos.Igitur cùm fundus & preciũ sunt paris æstimationis(nam de hoc casu loquimur)consentaneum est,vt precium quod mobile est,cedat fundo immobili, & sic potiùs dicatur permutatio , habita ratione fundi: quàm venditio , precij.

Mobile accedit immobili.

36 ¶ Quid quòd Barto.in.d.l.j.colum.2.versi.quæro extra glo.ff.de rer.permut.scribit in hoc ipso casu de quo loquimur,videlicet cũ nõ cõstat sitne permutatio an vẽditio,quòd in dubio dicẽdus est contractus innominatus.Quem ibi sequuntur Raph.Fulgo.& Iason in vlti.verbis , qui id negat alibi se scriptum reperisse,subditque ex hoc putare se reddi falsam illam Bald.op. quam suprà in princi.huius quæstionis adduximus,cùm scilicet dicit in hoc dubio potiùs censeri venditionem,quàm permutationem.Sed & hanc Barto.sententiam sequuntur Imo . & Ro.in.d.l. Aristo.ff.de donati.& idem Ro.qui & ob id expresim illam op.Bald.reprobat , consi.86 . viso quæstionis themate,colum.j.& Ioan.Berbe.in titu.de rer.permut.colum.2.versicu.quæro quid si ex vna.& Guid.Pap.d.deci.Delphi.92.de consuetudine,per tex.in.d.capi.ad quæstiones. Firmia.in tract.Gabel.in.3.parte.8.partis prin.in.2.quæstio.versicul.item an habeat.& ipse Iason, qui & illam Bald.sententiam,quam tamen dicit sing.reprehendit,in.l.2.col.vlti.versic.quid autem esset.& ibi quoque Francis.Rip.colum.vlti.ff.si cert.pet.& idem Iason in prælud.feud.col. 8.versicu.nota tamen inter cætera.& Catel.Cota.in memo.incip.contractus an in dubio.& Ferro.hoc titn.de retractu,consuetudinum Burdigal.c.29.& Igne.in.l.3.§.si conditioni, versic. & si aliud,nume.29.ff.de.S C.Silla.

An sit potiùs iudicandus contractus innominatus quã nominatus.

37 ¶ Quanquam Bald.ipse,cuius nullus istorum meminit,con.261.primò quæritur statuto cauetur,colum.2.versic.præterea cùm dubitatur,lib.j.contrarium eius quod ex Barto.diximus è diametro scribit,videlicet in dubio nominis contractus præsumi contractum nominatum,vt dicit no.in.l.si margaritam.ff.pro socio,& idem dicit ipse Bald.in sua margar. in verbo , contractus, colum.2.versicu.contractus dubius,per.l.vlti.ff.de condicti.ob cau.Sed pro alia sententia facit, quod voluit glo.no.in.l.eleganter.§.j.in verbo,ex stipulatu,de dolo,post princip.versic.sed quare in dubio.ff.de dolo malo,quòd cùm non constat de specie vel nomine contractus , censetur contractus innominatus.& hoc ibi sequuntur Barto.& Bald.qui eum.§.legit cum princip. eius. l.colum.vlt.& Iaco.Are.qui id multùm commendat,vt dicit ipse Bal.in.l.j.C.de iure emphy.Et est eius rei optimus tex.in.l.j.ff.de æstimat.acti.in illis verbis,quoties enim de nomine contractus alicuius ambigeretur,&c.Et bene etiam facit text.in.l.j.& ibi glosi.in verbo,non possumus, & duabus.l.sequen.ff.de præscrip.verb.& voluit etiam Iasoñ qui & ea iurà allegat,consi. 174. spectabilis,colum.j.lib.2.

De eodem

38 ¶ Nec interim tamen omittemus quod in specie proposita tradit Alcia.in.d.l.2.in princip.nu. 18.tertiò infertur.ff.de verbo.obliga & lib.3.de verbo.signi.charta.8. versicu.in secundo casu, ibi,sed in hac quæstione,quòd cùm æquales sunt vtrinque species & pecunia,duo sunt contractus,& permutationis,& venditionis,pro media parte,nec aliquid tamen allegat.& ide quoque

An in princip. quæst. magis dicẽdũ sit esse duos contractus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nouissimè repetijt ipse Alcia.in.d.l.2.in verbo,aliud genus,colũ.2.versi.quartus casus.ff.si cert. pet.per.l.si sponsus.§.circa,&.l.cùm hic status.§.pe.ff.de donati.inter.vir.& vxo.Et hoc quoque subobscurè censuisse videtur Specul.titu.de rer.permuta.versic.si verò res.& Cy.in.l.quæritur. ff.de sta.ho.vbi Ange.nuncupatim eam sententiam secutus est.Nam si ex statuto (inquit)debeãtur laudimia ex venditione,non etiam ex permutatione:ea in hoc contractu, de quo tractamus, soluantur pro rata precij,qua scilicet venditio est:pro altera,quo permutatio est,non soluantur. Et si ex statuto debent solui ex permutatione duo denarij pro libra,& decem ex venditione:certè quatenus permutatio est,soluentur duo denarij:quatenus venditio,decem.Nam vt subiũgit, duo contractus possunt sic esse permixti.l.Lucius.ff.de præscrip.verb.Et idẽ propè voluit Bal. in.d.l.quæritur,in.3.lect.in fi.

39 *De eodem.* ¶Sed contra hanc sententiam facit,quòd cùm vnum tantùm negocium actum est,non videtur posse dici duos esse contractus,vt in simili dicitur in.l.2.§.j.ff.locat.& facit.l.vlt.ff.de condi.ob cau.nec ex vno quoque ac eodem contractu oriri posse diuersas species cõtractuum.d.l.2.& ibi Barto.& alij.ff.si cert.pet.&.l.j.§.cp si rem.ff.depositi.&.l.idemque.§.si quis Ticio.ff.mandat. Et facit item quòd aliàs dicimus vnam ac eandem rem nec debere,nec posse diuersò iure censeri.l. eum qui ædes.ff.de vsucap.vbi ex hoc dicitur,vnum alteri cedere,eodemque iure censeri,vt etiã diximus suprà nume.35.quinta ratio,cum alijs concord.à me adductis suprà eodem titu.§.j.in glosſ.18.in verbo,le pris &c.nume.21.at dicet quispiam,& latiùs in.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,num.322.tertia ratio.

40 *De eodem. Consuetudines* ¶Illam tamen priorem Alcia.& aliorum sentẽtiam,ne id prætermittamus,videtur secuta fuisse consuetudo Senonensium capi.consuetudinum illius gentis.32. & Andegauensium capit.353. & Cenomanensium capit.363.& Auxerrensium hoc titu.§.2.qui est omnium.33.Et eã quoque mirum in modum confirmat quod in non longè dissimili casu voluit Bald.ille,qui nullo in casu abest.d.consi.261.primò quæritur statuto,colum.3.versicu.non tamen nego,lib.j.atque iterũ consi. 451.nobilis Marchius,colum.2.versicu.in contrarium videtur,eo.lib.j.& Matthe.Afflict. in dec.Neapo.72.Nardus Andreas,colum.vlti.versic.vnde fuit conclusum,vti apud eos videre poteris,ne hîc aliter repetam.& quæ nos quoque latè scripsimus in.d.l.si vnquam,in.d.verbo, donatione largitus,numero.5.at fortè quis,rursumque numero.69.& id quidem.

41 *De eodem.* ¶Et facit etiam pro hac parte,quod vltra Angel.vbi suprà,voluerunt Cy.& alij in.l.in bonæ fidei.C.de pactis.idem Cy.in.l.hac consultissima.§.per nuncupationem.C.de testa.Bart.in.d.l. vlti.ff.de condi.ob cau.idem Barto.Fulgo.Roma.Alexan.Soci.& Philip.Deci.in.d.l.2.in princi. ff.si cert.pet.quòd ex vno eodémque facto oriri possunt duo cõtractus compatibiles. & allegãt propè omnes.l.2.C.de pactis inter empt.& vendito.&.l.Aristo,in princ.ff.de donati.vbi ex eodem facto fit commixtio contractus nominati & innominati.Et idem quoque voluit Francisc. Aret.in.l.certi.§.quoniam,in.j.no.ff.si cert.pet.per eum tex.ibi,siue coniunctim.Sed tu de hoc vide,ne hîc diutius immoremur,Soci.in rub.ff.de verbo.oblig.colum.7.versicu.sed circa prædicta,& Franc.Ripam in.d.l.2.in.2.no.ff.si cert.pet.Hunc autem nostrum casum huius nostræ cõsuetudinis diffusissimè,vt solet,tractat Ioan.Igne.in.l.3.§.si conditioni,versic.& si aliud, nume. 16.& multis sequen.vsque ad numerum.51.ff.de.S C.Silla.sed ita,vt vix intelligam,quæ illius sit in his rebus sententia.

PAR LE IVGE. GLO.2.

1 *Quomodo in hoc casu æstimanda est species.* VC FACIT tex.in.l.si fundum.ff.mand.vbi dicitur,quòd si tibi mãdaui, vt mihi emeres fundum,qui ex parte tuus est,aliorum partibus à te redemptis, tuã quoque præstare debes:sed ita quidem,vt si certo precio emendas eas mandauerim,quanticunque aliorum partes redemeris,sic & tua pars coarctabitur,vt non superet mandati quantitatem,in quam totum emendum curaui,id est, vt interpreter verbis nostrorum,tuam partem dare debes pro residuo precio.Si autem nullo certo precio constituto emere tibi mandauerim,tuque ex diuersis precijs partes cæterorum redemeris,tuam partem viri boni arbitratu æstimato precio mihi dari oportet.Quem tex. dicit sing.Bar.ibi,& notabilem Bald.in.l.j.in.6.quæstio.C.si ser.ex te.& multùm commendat Iason in.l.si quis ita.§.Seia cauit,colum.2.ff.de verbo.obliga.Et faciunt quę diximus suprà. §.2. numero.27.quid igitur. *Vir bonus iudex itelligitur.* Quod autẽ in ea.l.dicitur,arbitratu viri boni,intellige,iudicis.ita enim interpretatur.l.continuus.§.cùm ita. ff.de verbo.obligat.&.l.si vnius.§.prætor ait,& ibi glosſ. ff.de iniuri.& glosſ.in.l.omnis,quæ est pe.ff.de procura.& in capit.potuit,in verbo, celeri, in fin.extrà de locat.cum si.

2 *An retractus habeat locum respectu fundi æstimati.* AT HIC QVAESTIONIS EST, an retractus habebit locum respectu huius fundi æstimati.Et sanè si alter fundus puta Sępronianus,qui solus datus est pro hoc scilicet Cornelia no.& pecunia:non retraheretur à consanguineis eius,qui illum Sempronianum dedit, vt retrahi potest secundùm hanc nostram consuetudinem:putarem nec hunc Cornelianũ esse obnoxium retractui consanguineorum eius,qui eum dedit pro Sempronianoiquia tunc nihil deperiret familiæ,sed potiùs acquireretur,nempe fundus preciosior pro viliori. At retracto illo preciosiore,

preciosiore,scilicet Semproniano,videlicet restituto à consanguineo eius qui eum dederat,precio quod pro eo datum est,& æstimatione alterius viloris,vterque ei abest qui viliorem dederat: & vilior ipse quem ille dedit:& preciosior,quia ab eo retractus est: perindeque nunc est, scilicet retractu preciosioris facto,ac si ab initio simpliciter is illum viliorem vendidisset eo precio,quo ob retractum æstimatus est,& quod ei restituitur.Nam & ea æstimatio & æstimationis restitutio fit ex consequentia necessaria prioris contractus,ita statuente consuetudine.Et hęc quidem necessitas,si ita vocari debeat,ortum habuit ex principio voluntario,id est,ex mera voluntate huius qui ita sponte contraxit,vltróque se in eam necessitatem coniecit.Ideo non hęc habetur pro necessaria voluntate,sed potiùs voluntaria.l.j.§.quòd si existant,cum glo.in verbo,pacto. C. de natura.liber.&.l.alienationes.ff.fami.hercis.& quod scribit Angel.consi.243.multi consortes, post prin.cum alijs multis à me traditis suprà eo.titu.§.j.glo.14 in verbo,ou cquij ollent a vente,nume.13.& has quidem,& duobus sequentibus.Ne quis hic obijciat,quod multis placuit, retractum non habere locum in venditione necessaria,de quo nos latè diximus in illa eadem glosſ. numero.7.tamen si teneas,& quatuor sequent.Nec quis miretur quod diximus id ex euentu pendere:nec enim id nouum est in iure nostro,vt plenè docebimus infrà in fi.huius titu.numero.18. sed vt tandem,& duobus sequen.

3 *De eadem re.* ¶Igitur ex facto huius contrahentis res immobilis ipsius transijt in familiam alienam,& id quidem numerato eo quod consuetudo ob factum illius iubet restitui.Atque ita caret & re quam habuerat ex huiusmodi contractu,vt quæ retracta est à consanguineo eius cum quo cõtraxit: atque etiam re quam dederat,vt quæ manet apud eum,cum quo contraxit.& cogitur recipere æstimationem illius,quod nihil aliud est,quàm vt eam vendidisse censeatur co precio,quod ex æstimatione recipit.Et si id non esset propria veráque venditio,hauddubiè tamen æquipolleret venditioni.Ideo nihil est quod dubitandum sit,quin retractus in ea locum habeat ex priuata nostra consuetudine suprà.§.primo.Et si non haberet,esset aperta via fraudandi consanguineos: ita vt hîc dicitur contrahendo,quod non admittendum est.l.cùm hi.§.si cùm lis.ff. de transactio.& cap.quantò,de diuorti.cum se.

IN FINE EIVSDEM §. GLO.3.

Laudimia an debeant solui pro rata pecuniæ cùm traditur pecunia & species.

HIC FINIS HVIVS.§. est ex sententia Cy.Bald.& Angel.in.l.quæritur. ff.de stat.homi.vbi dicunt,quòd si emphyteuta permutat rem valentem.C. cum re valente.60.& quod reliquum est æstimationis recipiat in pecunia,debent solui laudimia ex pecunia,non ex re,vti etiam suprà diximus in.j.glo.huius.§. nume ro.38.nec interim.Verùm Iacob.à S.Georg.in tractatu de Roydis siue operis, col.10.versi.sed ponamus,tenet,quòd ex neutro debentur,cùm huiusmodi contractus censeatur esse permutatio,non venditio,per ea quæ diximus suprà eo.§.glosſ.j. nume.9. si autem non constat.Et idem videtur voluisse Guid.Pap.deci.Delphi.92.de consuetudine generali,ad fi.Quem ita sequitur And.Alcia.lib.3.de verbo.signi.chart.8. versicu. quapropter ex consuetudine,& in.l.2.in prin.numero.19.ff.de verbo.obliga.

§. 31.

SILE mary & la femme & chacun deulx pour le tout vendent sur eulx,& chacun deulx aulcune rente. Ainsi comme le crediteur la peult demander pour le tout,auquel des deux il voudroit.Semblablemẽt le lignagier de lun ou de laultre peult in solidum venir au retraict de ladicte rente,& y estre receu dedans lan & iour.Et si le lignagier du mary la retraicte vel econtrà,le lignagier de laultre (s'il vient dedans lan & iour) sera receu a retraire la moytie.Et si les dictz deux lignagiers tant du mary que de la femme viennent ensemble,ilz seront receuz chascun en la moytie.Ouquel cas quilz seront concurrens,chascun nen pourroit demander que la moytie.

GLOS.1.ET VNICA.

Si maritus & vxor & eorum quilibet vendiderunt annuũ vectigal, vtri cõsanguinei admittuntur.

SANC rem expressim & in specie huius.§.disputat Io.Fab.in.§.vlti.col.2.versic.sed ego moneo,Insti.de duob.reis.Maritus (inquit)& vxor,& quilibet eorum in solidũ renunciantes authen.de duo.reis,vendunt decem libras annuas. Duo consanguinei

Universidad de Deusto
Biblioteca

alter viri, alter vxoris volunt retrahere ex consuetudine permittente retractum consanguineis vē ditoris. Quid agendum est? nam si ambo admittuntur & quilibet insolidum, emptor habebit duplex precium, & ille qui non est de genere, retrahet, quod alius cuius non est consanguineus vendidit. Et si dicas quòd quilibet admittetur ad solidum obligationis venditionis de suo genere, adhuc habebit emptor duplex precium. Quòd si dicas, quòd quilibet soluet dimidium precij, certè admittetur ad solidum, soluendo tantū dimidium precij, contra consuetudinem, quæ iubet solidum & integrum precium restitui. Quòd si vnus tantùm de genere alterius veniat, erit maior quæstio, quia solueret totum precium, & non retraheret nisi obligationem sui consanguinei. & sic remaneret apud emptorem alia portio solida & integra, & totum precium. Quòd si dicas quòd quilibet admittetur ad medietatē, erunt aliæ duæ medietates apud emptorem. Et ideo relinquit Fab. cogitandum. Sed hîc vide Chasse. hoc eodem titu. §. 8. & quæ diximus suprà eodē titu. §. 25. in glo. 2. nu. 6. ex istis denique, & seq. Est autem similis omnino huic nostræ consuetudini Borboniorum consuetudo cap. 466.

Consuetudo.

2 SED HIC LOCVS offert quæstionem, quam ex facto vidimus. Vir & vxor simpliciter vel quilibet eorum insolidum aliquid vendunt, quod est alterius eorum tantùm, id quod fæpe faciunt fieri ementes, vt contra vtrunque euictionis nomine possint agere. An hoc casu consanguineus eius, cuius erat res vendita, admittatur insolidum, an verò & consanguineus alterius quoque admittetur? Dic solum consanguineum eius qui dominus erat, esse admittendum: quia is solus totum vendidisse videtur, qui solus est dominus, argumento eius quod respondit Barto. pro vt illum retulere, & secuti sunt Bald. & Saly. in l. si liqueat, & ibi quoque Franc. Aret. qui eā l. legit cum l. si mater. C. de inoffic. testa. quòd si vir & vxor in eodem instrumento donauerunt rem viri, ipse vir tantùm censetur donasse, per textum ibi, & in l. 2. C. si aduers. donat. & idem Bald. & Alexand. in l. si constante. §. si vxor. ff. solu. matri. Quibus adde tex. in l. si res. ff. de iure doti. & quod voluit Bald. in authen. hoc amplius, colum. vlt. C. de fideicom. quem citabimus infrà nume. 6. & quod item voluit Iason consi. 193. concurro, in fi. lib. 2. Et quia etiam ratio retractus hîc cessat, cùm ea res non exierit à familia.

Quid si illi vendunt, quod alterius tantū est.

3 ¶ Quòd si quispiam hîc dicat, vt aliquando nonnullos doctos audiuimus dicere, hunc qui adhibitus est ad contrahendum, licèt non esset dominus, tamē teneri ad euictionem, si res euicta fuerit: vel insolidum, si ita promiserit; vel ad minimum pro virili parte, ex l. reos. §. cùm tabulis. ff. de duob. reis. & ibi cone ord. Quæ quidem euictio id totum quod emptoris interest, comprehendit. l. venditor. ff. de euicti. & l. si controuersia. & l. cùm successores. C. eo. cum si. Ideo tenetur emptor in alium fundum æqualis æstimationis: nec satis est si offerat quātum precij nomine deberit. d. l. cùm successores. Igitur aberit à familia is fundus, quem loco alterius pro euictione debet. Huic statim illud respondebo, non inspiciendum esse quòd ille obligatur ad euictionem. fortè enim res nunquam euincetur: nec satis esse quòd euinci possit, per no. in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. obliga. & in l. si diem. §. vlti. ff. de iurisdi. om. iudi. & Ioan. Fab. in. §. illud quæsitum. Insti. de rer. diuis. Deinde nec illud statim concedo, vt is teneatur ad æquale prædiū. nam in iure id non probatur, sed potiùs contrarium, vt colligi potest, si solerter inspiciamus, ex l. fideiussor, & ibi Barto. ff. de dol. mal. excepti. & eodem Barto. in l. si insulam, in 3. oppo. 2. partis princ. & ibi latiùs Imo. char. vlt. ff. de verbo. oblig. & Bald. in l. si traditio, in 7. quæstio. C. de acti. empt. Ex quibus intelliges euictionem non in eo esse, vt reddatur fundus ipse euictus, si ad manus venditoris redierit, nedum vt alius tradatur, sed in eo tantùm quod interest. Id quod consistit in pecunia numerata, vt voluit gloss. no. in extrauag. proinde, in verbo, obligationibus, tit. de senten. exco. quæ ob id dicit eum text. loquentem in debito pecuniario habere locum & in obligationibus ad interesse. Postremò si is cogatur ad tradendum aliquod prędium, vel etiam ad vendendum, quò soluat pecuniam ob quam condemnabitur pro huiusmodi interesse. Tunc haudquaquè admittetur consanguineus ad retrahendum id prædium traditum vel venditum restituto precio prioris venditionis pro quo tunc dabitur, vel æstimatione ipsius interesse, iuxta ea quæ plenè dicta sunt suprà. §. j. glo. 14. in verbo, ou equipolent a vente, pluribus in locis. Et tunc nihil aberit à familia.

Interesse consistit in pecunia numerata.

4 NEC TAMEN ALIVD omittemus, quòd in casu nostræ consuetudinis, videlicet cùm vir & vxor simul vendunt, & fatentur se recepisse precium, Barto. consi. 124. punctus quæstionis talis est Domina P. dicit præsumi pecuniam ad vtrunque pro dimidia parte peruenisse, ar. d. l. reos. §. cum tabulis. ff. de duob. reis. quo in loco Fran. Aret. huius cō. meminit, nec tamen aliquid certi diffinit, sicuti nec Alex. qui & illum memorat, con. 38. consideratis his, col. j. versic. fortiùs voluit, lib. 2. Verùm id expresse sequitur Pau. Ca. in. d. §. cum tabulis, & consil. 296. visis actis & actitatis coram domino Astorgio, colum. j. lib. & rursum consi. 360. Barto. in quodam, in princi. eo. lib. j. & consi. 362. super primo dubio præsuppositā cœcitate, ante fi. lib. 2. & Fran. Curt. Senior consi. 54. sæpe, col. 2. ver. pro qua parte. & ante eos Bald. in l. mater, colum. 4. vers. modò quæritur. C. de rei vendi. nisi (inquit ipse Bald.) appareat contrarium. Verbi gratia, si primùm vir recepit totum precium, postea vxor se precium participasse dicit: nam ex præambula numeratione apparet virum totum recepisse: ex sequenti verò confessione, licèt inducatur probatio inter emptorem & mulierem, non tamen inter maritum & vxorem. Idem autem Bald. in l. j. col. 2.

Cū vir & vxor vendūt, ad quē eorum præsumitur pecunia peruenisse.

prima, col. 2. versi. prædicta faciunt. C. de duob. reis, posteaquam illam Bart. sententiā retulit, nullare alia adiecta confestim subdit, hæc non determino. Idem præterea in. c. cōstitutus, ad fi. extrà, de procur. In eodem (inquit) instrumento vir & vxor possunt esse duo rei credendi insolidū, sed non debendi, nisi tota pecunia perueniat ad vxorem, vt dicit no. à Specul. quo loco statim citabimus. Et subdit. tamen habes glo. quod vnusquisque pro parte acquirit, & pro parte tenetur, in le. scripturæ. C. de fid. instr. nec aliud addit, tanquam hæreat in salebra.

De eodem

5 ¶ Idē denique Bald. in authē. si qua mulier, colum. 2. ver. pone ergo quòd vir. C. ad S C. Mace. constanter asserit, ex confessione non præsumi aliquid ad eam peruenisse, nisi id verè probetur, per tex. ibi, nisi si corā iudice in figura iudicij id faciat, secundùm Nicolaum Mat. arg. l. nec si volens, & l. cùm affirmes, & l. iubemus. C. de libe. cau. & sequitur Saly. ibi. & Imo. in cap. cùm contingat, colum. 15. versi. sed iuxta prædicta potest dubitari, extrà de iureiur. & in. l. si cùm dotem. §. transgrediamur. & ibi quoque Ro. ff. sol. mat. & in. l. cùm vir, colum. antepe. versi. item aduerte quia potest. ff. de vsucap. & Angel. Are. in. §. est & aliud, colum. j. versi. & aduertas, Insti. de donati. & in. §. item si in iudicio, colum. 17. versicu. quid si cum iuramento, Inst. de excep. & Alex. subdubius tamen con. 172. in causa & lite, colum. 5. versic. similiter non ob. lib. 6. & Matthe. Afflict. deci. Neapo. 209. in causa sororis, vbi dicit hanc op. fuisse approbatam, & secūdùm eam iudicatum fuisse à sacro con. Neapo. & Fabia. in tract. de empti. & vendi. in. 37. quæstio. 3. partis princ. & Bernar. Land. in addi. Barto. in. d. consi. 124. & Steph. Bertran. consi. 236. multa sunt, numero 22. lib. j. Et idem voluit Specul. titu. de oblig. & solut. §. ante omnia, versi. sed porrò vir & vxor, & ibi Ioan. And. in addi. post Vbert. Bob. & Alberi. in. d. authen. si qua mulier, vbi & alios antiquiores citat. Sed & idem Bal. de hac re scripsit in. l. si eum seruum, col. 2. ver. sed quid si mulier. ff. si cert. pet. vbi addit iuramentum mulieris, vt nonnulli alij supradictorum.

De eodem.

6 ¶ Nec interim tamen prætermittam quod in eadem propè specie tradidit Bald. in authen. hoc amplius, col. pe. versicu. & no. hîc argu. C. de fideicommis. quòd si vir & vxor in eodem contractu sunt nominati, & primo quidem loco vir, secundo vxor: præsumitur vir principaliter contrahere, vxor verò intercedere, ar. tex. ibi, ante fi. cùm dicitur, prout quisque eorum prior nominatus. Subiungit autem, quòd quando sunt ambo pariter obligabiles, vterque censeatur principalis, nisi contrahatur super re vnius tantùm: vel nisi ad vnum tantùm res peruenerit. l. si non singuli. ff. si certum petatur. vel nisi color sit quæsitus. l. vir vxori. §. vltimo. ff. ad S C. Velleia. Et id nuncupatim sequitur Ludo. Bolo. consilio. 44. cor mundum &c. pro tanto, columna. 2. versicul. quod etiam probatur.

Si pater & filius simul fatētur recepisse precii, ad quē præsumitur peruenisse.

7 ¶ Sed & tu super his vide quæ in simili disseruit doc. videlicet in patre & filio, qui simul in eodem instrumento confitentur recepisse precium, aut aliud quippiam. An vterque teneatur, an alter tantùm, tanquam precium aut aliud prę sumatur ad vtrunque peruenisse, aut ad alterum solū. vide Pet. Dy. Cy. Ray. Alberi. Raph. Co. Imo. Ro. Alexan. & alios recentiores in. d. l. si cùm dotem. §. transgrediamur. ff. sol. mat. Iac. Aren. Barto. Bald. Imo. & recentiores in. l. si constante, in princ. eo. titu. Raph. Co. consi. 40. quidam filio, in. 2. dubio. Ro. consi. 462. quò ad propositum. Alexand. in addi. Bart. in. l. in duobus. §. vbi duo, colum. vlti. ff. de duob. reis. Angel. Are. in. d. §. est & aliud, Insti. de donati. & in. §. fuerat, col. ante penul. versic. quæro vidimus quid debeat, Insti. de acti. Franc. Curt. Seniorem. d. consi. 54. per totum. Corne. consi. 303. in hac cōsultatione. ferè per totum, lib. 4. Barb. consi. 43. sempiterna, col. 5. versi. & adduco, lib. 2. Lud. Bol. d. consil. 44. col. 2. ver. cùm itaq;. Stepha. Bertran. con. 4. donatio, in. 4. dubio, lib. j.

Si pecunia ad vnum ex cōtrahentibus peruenit, an alter obligetur vt principalis, an vt fideiussor.

8 ¶ Quid autem cùm plures se æqualiter obligant, constat tamen pecuniam ad alterum tantùm peruenisse, aut ad eum principaliter negocium pertinere. An vterque tenetur tanquam principalis, an verò is ad quem pecunia non peruenit, aut negocium aliter non pertinet, tanquam fideiussor tantùm. Vide glo. in. l. sed Iulianus. §. item si duos, & ibi quoque Guil. Cu. tum ibi, tū in prin. eius. l. & vtrobique Angel. & Pau. Ca. etiam in prin. ff. ad Maced. Bart. in. d. l. in duobus, quę est. 3. §. vbi duo, & ibi quoque Pau. Ca. & Franc. Are. ff. de duob. reis, eundem Barto. in. l. si vt certo. §. si duobus, colū. 5. versi. sed contra istam. ff. commod. Saly. in. l. hoc ita, in. 10. quęstio. C. de duobus reis. Ro. in. l. generaliter, ad fi. ff. de fideiuss. vbi de hoc consuluisse se dicit, vt fecit consi. 114. visis suprà consultis, in j. dubio. Pau. Ca. consi. 331. in causa Siluestri, col. j. lib. j. & cōsi. 409. consideranda, post princip. lib. j. Ioan. Ana. consi. 60. in quæstione ista, & ibi Ludo. Bol. in addi. Alexan. in. l. Marcellus. ff. de fideiuss. & con. 149. viso processu, colum. j. lib. 2. Barba. d. consi. 42. sempiterna, col. 4. ver. capio modò, lib. 2. & consi. 26. vbi Christus, colum. 2. lib. 3. & consi. 91. illud referam, colum. 6. eodem lib. 3 & consi. 12. illud afferam, colum. 8. in. 3. dubio, lib. 4. & consi. 86. magnus dicit, colum. 4. versicu. & indubitanter, eo. lib. 4. Corne. consi. 316. in consultatione, col. j. versicu. tamen his non ob. lib. 4. Franc. Cre. sing. 38. in eodem instrumento, vbi sing. dicit glo. in. d. §. item si duos. Soc. consi. 71. suppositā conclusione, libro. 3. Hippo. Marsil. singu. 2. si plures fideiussores.

An cum duo simul se obligāt, alter pro altero videatur si deiubere.

9 ¶ Denique an duo etiam æquè principaliter aut insolidum obligati videantur inuicem fideiubere, quod magni est momenti? Nam si vnus non esset soluendo, alter tanquam fideiussor tenetur? Vide igitur text. & glo. in. d. l. vir vxori. §. vlti. & ibi omnes propè docto. ff. ad Senatusconsultum Velleia. & in. l. si duo rei, & ibi Franc. Aret. ff. de duob. reis, & in. l. reos, in princip. & ibi quoque

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alberi.Bart.Ange.Imo.& alios.ff.eo.ti.& glo.in.d.l.in duobus.§.vbi duo,in verbo,à reo,& ibi Alberi.numero.2.eo.quoque titu.& in.l.j.& ibi quoque Cy.Bald.& alios.C.eo.quoque titu. & in.§.j.in verbo,si quis enim,& ibi quoque Iac.Bel.& Barto.in authen.eiusdem titu.Signo.consil.76.quidam nomine.D.Alberi.in.l.idem est,col.j.numero.2.ff.ad Senatusc on.Velleia. Bart. in.l.si constante,col.5.in fi.8.quæstio.& ibi Alex.in.§.quoties,colum.4.vers.iuxta hoc dubitatur.ff.solu.matri.Bald.in.l.per diuersas,in.15.quæstio.ibi,si autem ista.C.mandat.& consil. 198. ad intelligentiam,ad fi.lib.j.quod repetitur consi.466.lib.5.& eundem Bald.consi. 193. pũctus prohibetur,eo.lib.5.Ioan.Fab.in.§.vlti.colum.j.Insti.de duo.reis.Ange.consil.32.quidam Andreas.Anto.consi.38.Iesu &c.quia maior pars,in.j.dubio.Corne.consi.51.licèt in hac,col.j . li. 2.&.d.consi.316.col.j.lib.4.& Fran.Are.consi.33.consultatio,in.4.& eodem vlti.dubio. Ludo. Bol.d.consi.44.col.2.versi.pro hoc etiam.

10 *Si duo sunt insolidum obligati,an quilibet insolidũ potest conueniri.*

EX VERBIS AVTEM huius.§.cũ dicitur, le crediteur la peult demander pour le tout au quel des deux il vouldroit. Satis cõstat,q; si duo aut plures in solidũ sint obligati ad quid dandum,poterit quilibet eorum in solidum conueniri cogique ad id dandum.quod & iuris anti qui est.d.l.reos.§.j.& ibi glo.& doct.ff.de duob.reis.& l.j.C.eo.tit.& l.si diuisa.C.loca. De iure autem authent.vnus insolidum non tenetur,etiam si id actum sit,nisi si cæteri non sunt soluendo,aut sunt absentes.§.j.in authen.de duob.reis.& authen.hoc ita.C.eo.tit. Nisi etiam renunciatum sit beneficio diuidendarum actionum,vt dicit gloss.in.d.authen.hoc ita,& gloss.quoque vl. in.§.vlti.Insti.eo.ti.& in.d.§.j.in verbo,cedere,in authen.eiusdem tit.quæ dicit id consuetudine obseruari.& doct.vbique.Apud Pictauos autem vsus passim obtinuit,vt obligati insolidum,possint & insolidum conueniri & compelli,etiam si nulla sit renunciatio.Et hoc,vt diximus,apertè ostendit hæc nostra consuetudo.

11 *Dictio (quilibet) facit, vt omnes insolidũ teneantur.*

SED ET ILLVD scire debes,quòd si etiam non dicatur,vt omnes teneantur insolidũ: sed simpliciter,vt quilibet eorum teneatur,sine ea adiectione(insolidum)id est,vt verbis Gallicis pronunciemus,lesdictz tiels,& chacun deulx. Certè illud significatur, vt vnusquisque solus insolidum teneatur.ea est enim priuata ac peculiaris significatio eiusdem dictionis(quilibet) .l. si pluribus,& ibi gl.Bart.& Imol.ff.de lega.2.&.l.nõ distinguemus.§.cũ in plures,& ibi quoque Bar.& alij.ff.de arbit.&.c.cùm plures.de offi.delega.lib.6.Iaco.But.& Bal.in.l.pluribus . ff.de procur.Barto.in.l.hoc articulo,col.j.versic.oppone & videtur,& seq.ff.de hære.insti.Bald. in.l. vlti.§.ipsum.C.de bonis quæ libe.& in.c.j.§.vlti.prope fi.& ibi quoque Aluar.titul . de succes. feud.& idem Bald.consi.158.proponitur quòd quidam,in.2.dubio,libro.3.Pet.Anca.consi.355. visis puncto,colum.j.Anto.consi.29.visis puncto,colum.j.Pau.Cast.consil.383 . notandum est, colum.j.lib.j.Alex.consi.13.perspectis his,colum.vlt.lib.5.& consi.22.viso titulo,col.3.versicu. quarta ratione,eo.lib.5.& consi.135.videretur prima,in princ.eo.li.5. Cepola consil . caussarum criminalium.14.colum.4.versic.& licèt plures.Corne.consi.40.in hac consultatione,in fi . lib. 2.& consi.240.bonaura,colũ.2.eo.lib.2.Socin.qui alia allegat,consil.50.viso instrumento,col. j.lib.j.Guid.Pap.sing.309.dictio,& versicu.dictio cuilibet.Franc.Curt.senior.consi.50.memoriæ,numero.258.Ludo.Gozad.consi.26.in caussa illustrisimorum,colum.6.numero.38.Sed & tu de alia vi & natura huius dictionis (quilibet)vide Barto.in.l.re coniuncti,colum.5.versi.secũ dò quæro dixi.ff.de lega.3.Pau.Cast.consilio.275.super primo quæsito,colum.2. versicu . contrarium puto quia licèt,& iterum versi.contrarium puto:nam sola,lib.j.& Carol.Molend.in cõ suet.Paris.ti.j.§.2.nume.45.

Alia de ea dictione.

12 *Idem de dictione (singuli.)*

Idem de dictione (quisque.)

Illud autem vulgare verbum Gallorum(chacun)non tantùm per eam dictionem (quilibet) intelligitur,sed per eam quoque(singuli)nam si velis latinè dicere Andre,Pierre,& Iehan,& chacun deulx,ita poteris dicere Andreas,Petrus,& Ioannes,& eorum quilibet , & singuli . Ideóque & hęc posterior dictio rẽ cuilibet insolidũ attribuit.l.potest,ibi,vel vnus in pluriũ,vel singuli in singulorum,&.l.seq.quæ incipit,vel singulis.ff.de vulga.& pupil.substitu.&.l.in singulis.ff . ad leg.Falcid.&.l.singulis.ff.de exceptio.rei iudica.& voluit per quædam ex illis.ll.Bal.consi. 461. inter Ioannem,columna.2.libr.j . Et idem de dictione(quisque)voluit Pet.Anca.consilio.245. duo prima,in.2.dubio.

§. 32.

EN ACQVEST faictz par aulcun & par luy venduz sont receuz au retraict les lignagiers du vendeur,soit de par pere ou de par mere. Et si lesdictz lignagiers estoient concurrens dedans lan ,ilz seront receuz . Cestassauoir ceulx deuers le pere en la moytie , & ceulx deuers la mere en laultre moytie.

GLOSSA.1.ET VNICA.

1 *Retractus an habeat locũ in acquæstibus. Consuetudines de ea re.*

ENMVLTIS PARTIBVS Franciæ non habet locum retractus proximitatis in rebus acquisitis,sed tantùm in bonis quæ ex successione generis nobis obuenerũt, videlicet apud Parisienses.c.174.Meldenses.c.87.& expressiùs.c.105.Meldunenses.c. 22.& expressiùs.c.25.Senonenses.c.31.Trecẽses.c.144.& multis seq . Caluimontenses in

ses in Bassigniaco.c.112.Victriacenses.c.126.Ambialienses.c.47.Mõstroliẽses maritimos.c . 72. &.75.Belquercenses.c.13.Carnutenses.c.68.& iterum.171.Aurelianenses. c.276.& alijs pluribus,& declaratur.c.294.Turonenses.c.j.huius titu.de retraictz,in illis verbis,les lignagiers du vendeur habilles a luy succeder en la ligne,dont meut la chose vendue,quæ verba nõ possunt cõ uenire rebus acquisitis.Borbonienses.c.422.&.c.434.Blesenses.c.194.Dunenses.c.79. Bituri censes hoc eodem tit.c.j.Burgundienses hoc quoque tit.c.item.j.Artesienses.c.83.& expressiùs. c.85.Morinenses.c.18. Marchienses ti.de tetraict lignagier.c.j.qui est omnium consuetudinum. 260.Nisi tamen in consanguineis paternis non etiam maternis,vt declaratur.§.8.qui est omniũ. 297.Et Lorrienses in prefectura Montargij hoc eodem tit.§.j.Altissiodorenses,quos vulgò vocant Auxerrenses,hoc quoque tit.§.j.qui est omnium.32.Senlites siue Siluanectenses hoc item tit.§.1.Comitatenses Burgundos ti.reachaptz.§.8.Niuernenses hoc quoque tit.c.j . Valesienses tit.j.§.15.& expressiùs titu.de retraict.§.1.qui est omnium.82. Laudunenses aliósque Viromandenses partis.3.tit.8.§.1.qui est.75.illius.3.partis,à contrario sensu.Vt non immeritò Masuer.in titu.de retractu.§.1.dixerit retractum non habere locum in bonis acquisitis secundùm consuetudinem Francię,vti etiam dicit Bened.in repe.c.Raynucius,in verbo, & vxorem nomine Adelasiam,numero.636.de testa.Statutum quoque Mediolanense , ex quo huiusmodi ius competit, loquitur nuncupatim de re paterna,vt videre licet apud Iaso.consil.194. superuacuò,lib.2. Idque etiam ex statuto Lucanæ ciuitatis obseruatur, vt videri potest ex Philipp. Decio, consilio. 222.viso puncto.

2 Idque summa ratione subnixum est: quia ea quæ ita ex successione nostrorum excipimus, magis sunt familiæ,quàm quæ nos ipsi comparauimus,arg.l.3.ff.de interdic.& releg.Ideo Bald.in. c.inter dilectos,colũ.3.versi.item scias,extrà de fide instrumen.dicit,quòd si vasallus alienat feudum quod sua industria quęsiuit,nocet suis posteris:non etiam si alienat feudum à progenitoribus acceptum.Nam & generaliter vasallus non potest præiudicare filijs aut agnatis etiam suis hęredibus in feudo antiquo.c.j.§.hoc quoque, & ibi glo.in verbo,inuestire,& doct.tit . de succes. feud.In nouo autem potest,glo.Iaco.Bel.Bald.Marti.Laud.Cardi.Alex.& omnes ibi.And.Iser. in.c.1.per illum text.à contrario sensu,titu.de ali.feud.pater,idem Iaco.Bel.in.c.1.§.aut si libellario,& ibi Bald.colum.1.versi.tertius casus,tit.quib.mod.feud.amit.Nicol.Mat.in.l.j.C.de reuo.dona.Bal.in.l.j.col.2.versi.& prædicta faciunt.C.de bonis libert.& in.l.vlti.in prin.C.de libe.cau.& con.276.ad euidentiam,paulò post princip.libr.5.vbi id dicit rationabile.Angel.in.l. adoptiuum.§.1.ff.de in ius vocan.Iac.Aluar.in.c.1.§.vlti.in.18.& iterum.47. conclusio.tit.quæ fuit pri.cau.ben.amit. Alexan.consi.18.attentis narratis,col.2.versi.hoc etiam,& seq.lib.5 quod repetitur consi.118.lib.6.& idem Alex.consi.28.in caussa,col.j.eod.lib.5.vbi & alios citat.Barb. consi.66.afferam in medium,colum.10.& seq.libr.4.& Ludo.Gozad.consi.4.prima facie, col. 3.numero.9.& diximus suprà eo.titu.§.11.in glo.6.in verbo,si est plus proce , versic.vlti. Et de emphyteusi quoque idem respondit Petr.Anca.consi.143.pro domina.Et vide interim Bald.in. c.j.col.3.versi.quæro vtrùm pater,tit.de prohi.feud.ali.per Fede.& quod dicit Ange.consi.110. sanctissima,colũ.2.id esse diuturnius atque ad nostros transmissibilius , quod à capite in mẽbra transmitti cepit,per.l.pater.§.quindecim.ff.de leg.3.

A maioribus, acceptà magis sit familiæ quã à nobis comparata. Vasallus nõ potest præiudicare hæredibus in feudo antiquo, potest autẽ in nouo.

De eodem.

3 Et facit etiam quod in simili tradit Bal.in.l.j.ante fi.C.per quas perso.nobis acquir. & Fran. Are.in.l.idem Iulianus.§.si quis alicui,colum.pe.ff.de leg.j.& Alex.con.106.viso themate instrumenti,colum.vlti.lib.4.& latè consil.seq.in caussa Nicolai,post prin.& Iason in.l.2.colum.76. quæ est in char.pe.col.j.versi.tertiò limita. C.de iure emphy. Nam & in ijs quæ ipsi nobis comparauimus,plus iuris quàm in cæteris habemus.l.si quid in bello,& ibi glo.& Bart. ff.de capti.& postli.reuer.& no.Io.Mo.in.c.nullus,de elect.lib.6.& Bart.in.l.si insulam,col.3.in.6. oppo. ff. de verbo.oblig.& latè ostendimus suprà tit.14.qui est de donations.§.j.in glo. 2.cùm reddimus rationem illius consuetudinis facientis ius disponendi liberè de suis acquæstibus,non itẽ de suis bonis patrimonialibus. Qua etiam ratione Geral. Bago.tenet retractum non habere locum in rebus acquisitis,in illa sua disputa.retractus,versi.super termino,immobilem. Sed & huc pertinere videntur omnia iura suprà in rub. huius titu.pro ratione retractus adducta, quæ maiori ex parte loquuntur de rebus,quæ maiorum nostrorum fuerunt.

4 Verùm cùm nostra hæc consuetudo, & in acquæstibus quoque retractum admittat , ea haud-dubiè, quantùm ad nos sequenda est, quandoquidem vnaquæque prouincia suo sensu abundat. c.illa. 12. dist.cum alijs si. Nec tamen in hoc sola est nostra consuetudo. nam & similis est apud Cenomanos.c.376.Andes,quos Andegauos nunc vocamus.c.366.Rochelanos.c.29.Burdigalos.c.14.Normanos.c.115.qui talis est,de querele de fief vendu. §.si aulcun a conquis. Ex consuetudine autem Aruernorum acquæstus retrahi possunt à consanguineis paternis eius qui acquisiuit , & postea vendidit, non etiam à maternis,vt cauetur tit. consuetudinum eius nationis, de retraictz.c.25.Cuius etiam meminit Masuer.tit.de successio.§.item in bonis acquisitis.& in. d.§.j.huius titu.de retractu.

Consuetudines quæ permittũt retractum in acquæstibus.

An retractus habeat locũ in re retracta per proximitatem & postea vendita.

5 CAETERVM STANTE alia consuetudine,quæ frequentior est in Gallijs,quæ scilicet retractum non nisi in bonis patrimonialibus admittit,multa occurrunt dubia,quæ nos discutienda ducimus, neque enim nostratibus tantùm canere volumus. Quæro igitur quid si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tanquam consanguineus retrahat rem patrimonialem ab alio suo consanguineo vēditā,& postea eandem alteri vendit. An erit locus retractui,tanquam in re quę processit à genere:an nō erit, tanquam in acquæstu.Bal.consi.85.præmissis,lib.5.repetito consil.460.eo.lib. consuluit in casu ad hanc speciem petinente.Testator enim prohibuerat,ne filij ipsius hæredes domos suas alienarent,nisi sibi ipsis:vnus autem eorum alteri vendiderat.An iste emptor postea poterit extraneo vendere id quod à fratre emit permissu testatoris.Nam quod ipse non emit,sed iure successionis habet,alienare hauddubiè non potest in extraneum.Et respondit Bald.in.d.consi. eam portionem,quam à fratre emit,liberè cum posse alteri vendere:nam prior illa venditio facta fuit iudicio testatoris,vnde emptor ius habet vendendi cuicunque velit.l.pater filium.§.quindecim. ff.de leg.3.cui ipse Bald.ibi hanc epitomen ascripsit,qui prohibetur alienare partem suam, non videtur prohibitus alienare partem quam redemit.Nam verba prohibitoria deficiunt. & cùm testator permiserit ei vendi,& liberè quoque tradi permisit,ex natura contractus,cuius obligatio est ad rem liberam tradendam,vt not.in.l.ex ijs prædijs.C.de euictio.Hæc ille propemodum, in.d.con.quæ & huc multum faciunt.quia & hic consanguineus redemit iudicio legis municipalis,quæ comparatur iudicio testatoris gloss.Barto.Angel.Rapha.Corne.& Alexan. in.l.j. C. de his qui.vt indig.cum concord.à me congestis infrà eod.titu.in fi.totius titu.in.3.quæstio. numero.13.denique obligatio.

6 ¶Cui adde ad id quod dictum est,venditorem teneri ad tradendam rem liberam,text.in.l.in vendi- *De eadem re.*
tione.ff.de act.empt.quem ad hoc expendit gloss.in.l.cùm venderes.ff.de contrah.empt. cum alijs simi.à me adductis suprà eo.tit.§.j.glo.9.in verbo,ou lignagier,nnmero.56.& idem videri.
Res semel licitè alienata potest sæpe post ea licitè alienari. Sed & quòd res semel licitè alienata possit & postea semper licitè alienari in quencunque per. d. §.quindecim,voluit Bar.ibi,qui id trahit ad merum imperium semel delegatum.& rursum in.l. j.paulò ante fi.& ibi quoque Ioan. Plat.colum.3.versi.similiter vbi ius.C.de impo.lucr.descrip. lib.10.& Signo.consi.210.in nomine &c.quæstio præsupponitur,colum.2.versi.secundo sic.Alberic.in.l.j.numero.22.ff.de offic.eius cui mand.est iurisdi.Bald.consi.52.substitutio, post medium,lib.2.& consi.57.item instituo,colum.2.eo.lib.j.Pau.Cast.consi.243.super primo,colū.2. versicu.secundò quia post venditionem,lib.j.& consi.447.si iste masculus,in fi.eo.lib.j. Ludo. Bolo.consi.43.Ser.laco.colum.5.versi.aut & tertiò.Franc.Ripa.lib.j.respons.c.2.clerici, nmero.13.& lib.2.eiusdem operis.c.25.feudalibus,numero.19.Et facit etiam tex.in.l.tutor rerum,& quod ibi dicit Bar.ff.de adminiſt.tut.

7 ¶Contrarium tamen videri posset in nostro casu,scilicet quòd redemptio siue retractus aut re- *De eā.q.*
cuperatio facta ab eo qui est de familia vel genere prioris venditoris non debet operari,vt res ita recuperata non dicatur esse de genere vel de patrimonio, cùm eo recuperatio ad id esset destinata,vt ea res remaneret in familia siue genere huius consanguinitatis:ideo cùm sit inducta ad hunc effectum,non debet contrarium operari.l.legata.ff.de leg.j.&.l.legata.ff.de adi. lega. &.l. cùm tale.§.vlti.ff.de condi.& demonst.&.c.cùm inter,extrà de except.&.c.suggestū,& ibi Imo. de appel.cum fi.Quam rationem in casu huius statuti expendit Philip.Deci.consi.88.cuius superscriprio incipit,valet statutum,col.3.versi.secundò principaliter,In qua re inspicienda sunt verba statuti:nam si ea loquuntur de rebus quæ fuerunt maiorum,aut alijs verbis similibus vtuntur.Putarem in his rebus à cōsanguineo redemptis,& posteà alienatis statutum habere locum: nam verum est hæc fuisse maiorum.Si autem loquerentur de rebus,quæ nobis successione obuenerunt,aut similibus,contrà putarem non esse locum statuto,cū hæc nobis successione nō obuenerunt,sed ea nostris facultatibus redemimus.

8 ¶Ad.d.autem.§.quindecim,vide omnino Pau.Cast.post glo.in.l. voluntas,colū.2.versi.breui- *De eodem.*
ter aduerto,& ibi quoque Iaso.col.vlti.C.de fideicom.& eundem Pau.consi.77.visis & consyderatis,col.3.versi.circa primum,lib.j.& consi.447.si iste masculus,col.2.& iterum in fi.eo.lib. j.Io.Ana.consi.47.illud præsupponitur,col.2.versic.nec prædictis obst.& ante hos Barto. in.l. peto.§.fratre,versi.venio ad tertiam partem.ff.de lega.2.& in.l.filiussa.§.diui,colum.3.versi. circa materiam,& ibi Iaso. tum In.j.lect.col.7.versic.circa secundum remedium,tum in.2.lect.colum.12.versicu.eiusdem initij,& ibi Io.Crot.col.15.versi.prima sit conclusio,& multis sequē.& Ferdi.Loaz.nume.430.& seq.& Fran.Ripa.numero.66.ff.de lega.j.Et vide etiam Alexan. post alios in.l.j.col.pe.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.& Soci.consi.240.materia,colū.11.versic. ex quibus concludendum,lib.2.& Philip.Deci.consi.69.visis duobus,colum.j.versi. quartò pro ista,& col.3.versi.vltimò non ob.&.d.consi.88.col.3.versi.secunda difficultas,& duobus seq.& In addi.consi.182.in casu occurrenti,col.vlti.

9 ¶Sunt autem priuatę quædam nostræ Galliæ consuetudines id priuatim expressimque de quo *Consuetudines de ea re.*
hic quærimus diffinientes.Nam ex consuetudine Parisiensi retractus habet locum,cùm quis vē dit rem patrimonialem familiæ,quam à consanguineo venditam retraxit.Et quod plus est,quā etiam à consanguineo primo loco & sine retractu comparauit,vt cauetur capite Parisiensium consuetudinum.175.Similiterque apud Meldenses.c.92.& iterum.c.105.& Meldunenses.c. 25. & iterū.37.& Senonenses.c.44.& sequen.Trecenses.capi.158. Monstrolienses maritimos.c.73. Belquercenses.c.13,Carnutenses.c.73.& seq.& iterū.c.175.& seq.Aurelianēses.c.277.&.c.280. Borbonienses.c.434.Montargienses cæteróque Lorrieses hoc ti.§.j.Burgūdienses huius ti.de retraictz.

retraictz.c.7.Artesienses.c.51.Comitatum Burgundię tit.reachaptz.§.11.Verùm apud Laudunenses & cæteros Viromandenses huius titu.§.21.qui est totius.3.partis.95.huiusmodi res retracta cessetur acquisititia,nec in ea habet locum retractus si postea vendatur.

10 SED ET ILLVD quæri potest.Si quis vendidit fundum patrimonialem,& ex pecunia ipsius alium fundum emit.An hic censebitur patrimonialis,vt prior ille:an verò acquisititius, vt sic habeat aut non habeat locum retractus,qui tantùm conceditur in patrimonialibus ex multis Franciæ consuetudinibus,vt diximus.Volui enim(quod & iam diximus)non nostris tantū Pictonibus,sed & alijs quoque scribere,præsertim in his casibus frequentissimis ac penè quotidianis.Igitur Masuer,quem nos subinde in rebus consuetudinarijs citamus,in titu.de societate. §.item nomina seu debita,dicit huiuscemodi fundum comparatum ex pecunia alterius fundi patrimonialis,patrimonialem quoque censeri:& quod plus est,ipsam quoque pecuniam nondum conuersam in emptionem aliorum prædiorum huiuscemodi esse censendam,per illam regulam generalem,subrogatum sapere naturam &c. *Res empta ex pecunia redacta ex fundo patrimoniali, an & ea sit patrimonialis.*

11 ¶Sed & idem de fundo,vt nunc pecuniam relinquamus,voluit Bened.in repe.c.Raynutius,in *De eodem.*
verbo,& vxorem nomine Adelasiam,numero.791.versi.idem videtur,extrà de testa.eadem scilicet ratione,quòd hic fundus succedit loco fundi patrimonialis venditi,cuius tanquam subrogatus naturam mutuatur.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cautio.&.l.si filiæ.§.Titia.ff.de condi.& demon.Et facit(inquit).l.si donatæ res.§.si sponsus,& quod ibi no.Bal.& alij.ff.de dona. inter vir.& vxo.Cui adde optimum tex.loquentem de pecunia legata,& postea conuersa in emptionem prædiorum,in.l.pater.ff.de adi.lega.& alium loquentem de rebus ex dote comparatis, in.l.si cùm dotem.§.vlti.ff.solu.matri.Subdit tamen ipse Bened.(vt ad eum redeamus) dubium facere tex.in.l.coiri societatem.ff.pro socio,in illis verbis,si quod lucrū ex emptione,venditione,locatione,conductione descendit.Vnde(ait)licèt facilis sit responsio,cauti tamen viri in talibus acquisitis declarāt velle pecuniam ex venditione sui patrimonij redactā, tenere locū illius.

12 ¶Chasse.quoque in consuetud.Burgund.tit.des droictz apartenās a gens mariez.§.2.in verbo, *De eodem.*
& acquestz,colum.2.idem tenet ijsdem omnino iuribus & rationibus,imò propè verbis ipsis, vt apertè intelligas ab illo desumpsisse,licèt eum non memorauit,qui mos ei solennis est,& penè perpetuus.Et idem quoque tenet ipse Chasse.tit.de successions.§.8.in verbo,sont yssuz,col. 2.vbi allegat Bal.in.2.locis,qui id in neutro dicit.Idem etiam tradit Ferro.in consuet. Burdig. titu.de testa.§.6.in fi.& iterum in titu.de retractu.§.23.col.j.& Ioan.Lupus,in repe.rub.de dona.inter vir.& vxor.§.31.col.3.versic.illud tamen quod dixi,dum scribit apud Hispanos legem esse in foro legum,lib.3.titu.4.lege.12.quòd fundus emptus ex pecunia redacta ex venditione alterius fundi,ad alterum coniugum spectantis,non fit eorum communis,tanquam acquisitus,sed manet eius proprius,cuius is prior fundus erat.Idque iuris communis esse contendit,per iura idem ius naturamque præbentia rebus subrogatis.Et idem denique expressim ante illos voluit Bald.quem nullus eorum citat,consi.112.quæritur,col.2.versicu.prædicta sunt vera,lib.j. Vide tamen quid de eo postea dicam. *Hispanorū lex.*

13 ¶Et pro istorum sententia faciunt vltra allegata per eos,duo tex.tam formales,vt cum nostris *De eodem.*
loquar,vt pro hoc nostro casu facti fuisse plerisque possent videri.Videlicet in.l.si & rem.ff. de peti.hære.vbi scribitur ad verbum.quia potest existimari,in locum hæreditariæ rei venditæ precium eius successisse,& quodam modo ipsum hæreditarium,factum.Alter in.l.imperator.§.vlt. cum.l.sequē.ff.de legat.2.cuius hæc verba sunt.Cùm autem rogatus quicquid ex hæreditate superetir,post mortem suam restituere,de precio rerum vēditarum aliàs comparat.diminuisse quæ vendidit,nō videtur,sed quod inde comparatum est,vice permutati dominij restitueretur.Quid igitur his iuribus videtur in eam rem clarius,apertius,expressius?

14 ¶Porrò authoritate posterioris scilicet.d.l.imperator,tradit Hosti.summæ authoritatis doct. *De eodem.*
in summa tit.de vsur.§.vlti.colum.4.versi.quid si vsurarius,quòd si vsurarius de pecunia fœnebri,id est,vsuraria emat prædium,& idipsum postea vendat,& aliud emat eodem precio quod ex illa venditione redactum est,id posterius prædium ex ea pecunia emptū censebitur fœnebre, poteritque à debitore à quo vsurę primùm exactę sunt,repetere.De quo & tu vide eundem Hosti.in.c.cùm tu,col.vlti.extrà eo.tit.de vsur.Barpto.Brix.quæsti.Venerabili.76.aliquis emit.& Lapum alleg.74.quęro an res empta,& quos ibi allegat.& Alberi.in.d.l.si & rem,de peti.hęre. & in.l.qui vas.ff.de furt.Et optimè quoque facit quod in simili per illos tex.respondit Pet.Anca.con.102. contra dictam donationem,col.2.versi.vltimò consyderandum. *Res empta ex pecunia fœnebri fœnebris quoque est.*

15 ¶Sed audi tamen alium text.qui vult precium fundi haberi loco fundi,sed non alium fundum *De eodem.*
ex eo precio comparatum,in.l.sed & si lege.§.j.ff.de peti.hęre.qui huiusmodi est.item si rem distraxit,& ex precio aliam rem comparauit,venit precium in petitione hęreditatis,non res quam in patrimonium suum conuertit.Et ex eo no.Barto.quòd licèt precium succedat loco rei, non tamen res loco precij.Id quod etiam voluerunt Cy.& Alberi.in.l.mater.C.de rei vendica.& ibi quoque Bald.colum.penul.versicu.sed quęro quid econtra,per.l.si ita fideiussorem.ff. de fideiuss.reddítque rationem differentię,quam videre poteris.& idem quoque Bald. in.l.si eum seruum,colum.2.versi.sed quid econtra.ff.si cert.peta.vbi & ad hoc allegat.l.Proculus. ff. de iure dot.&.l.Titium.§.altero.ff.de admi.tuto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

16 ¶Id quod etiam satis apparet ex eo quod regulariter res empta ex pecunia mea non est mea. l. si ex ea.C. de rei vendic. & ibi plurimæ concord. in glo. Nec ideo res empta ex pecunia dotali, dotalis est. l. ex pecunia.C. de iure dot. & l. vlt. C. de ser. pig. dat. manu. nisi id actum sit ex voluntate mulieris. l. res quæ, & ibi gl. & doct. ita eum tex. qui repugnare videbatur, intelligētes. ff. de iure doti.

Res empta ex pecunia mea nō est mea.

Necres empta ex pecunia dotali dotalis est.

Nec res empta ex pecunia pignorata, est pignorata. l. idémque. §. vlti. ff. qui poti. in pig. habe. Nec res empta ex pecunia ecclesiæ, est ecclesiastica, si credimus Lap. alleg. 72. in quæstione, De quo tamen, ne fallaris, vide gloss. & doct. in. l. si vt proponis. C. de rei vendi. Sed ita ne interim omittas quod scribit Bal. in. c. vigilanti, col. 2. ver. quæro emi rem de pecunia, extrà de præscrip. quòd licèt pecunia ecclesiæ ab alio possessa præscribatur aduersus ecclesiam spacio triennij, vt quælibet alia res mobilis ecclesiæ, quicquid dicat Intio. Tamen res immobilis ab eodem empta ex illa ipsa pecunia, non potest ab ipso præscribi minori tempore quàm. 40. an. vt cæterę res immobiles ecclesię, arg. l. item illa. §. quod adiicitur. ff. de constit. pecu. & l. quod debitori. ff. de dona. cau. mor. quanquam priùs in contrarium allegasset. l. si donatę res. §. si sponsus. ff. de donat. inter vir. & vxo. & alia quędam, quę ibi videre poteris.

Necres empta ex pecunia pignorata, pignorata est.

17 ¶Nec denique res empta ex pecunia communi nomine alterius tantùm, est communis, sed eius solius cuius nomine empta est, sed acquirens vel communicare debet, secundùm quosdā: vel partem pecuniæ tantùm reddere, secūdùm alios. l. si quis societatem, & l. sed & si socius. §. si absenti, & l. actione. §. diximus, & l. si vnus. §. si vnus. ff. pro soc. & l. si patruus, & ibi docto. C. commu. vtriusque iudi. & l. qui aliena, & ibi Bald. Sal. & alij. C. si quis alte. vel sibi, & Azo. in summa. C. pro soci. col. 5. & Specul. ti. de iudici. in. 4. parte. §. sequitur videre, versi. vt autem. Bar. in. l. Titiū & Meuium. §. altero, col. vlti. ff. de admi. turo. Bald. post Nicol. Mat. in. d. l. si vt proponis, col. vlti. versi. sextò quæro. C. de rei vendi. & in. l. i. §. si fuit. ff. pro socio. & in. l. cum duobus. §. si fratres, & ibi quoque Saly. eo. tit. & idem Bald. in. l. j. C. si quis alte. vel sibi, & in. l. cùm oportet, in prin. colum. 2. versi. quæro quare fratres. C. de bonis quæ libe. & in. l. si socius. ff. si cert. peta. & in. l. vlti. §. quatuor, per illum tex. ff. de lega. 2. & consi. 304. non est nouum, colum. 2. in. 2. dubio, lib. j. & consi. 125. quidam Ioannes, col. j. lib. 5. Angel. consi. 112. Vannucius, post prin. & consi. 174. filius Hugnonis. latè Cardi. Flo. consi. 27. orta lite, in. 2. dubio. Pet. Anca. consi. 149. plura dubia, col. 2. & consi. 302. materia de qua quæritur. Rapha. Co. consi. 8. duo erant socij, post princip. Roma. consi. 3. viso themate, & consil. 291. cùm isti fratres, colum. 2. &. 3. Pau. Cast. consi. 349. ex die, columna. 2. versic. secundò op. lib. j. Io. Ana. consil. 65. viso puncto. latè Alex. consi. 49. maturè, col. pe. & vlti. lib. j. & consi. 78. discussis, col. j. &. 2. lib. 2. & consi. 37. consyderatis, colum. vlt. lib. 4. & consi. 152. in caussa, colū. 2. versi. confirmantur prædicta, lib. 7. Bald. à Barthol. inter consil. Corne. consi. 61. Nicolaus, col. 3. versic. & ex quo, lib. j. & consi. 122. circa præsentem, col. 2. versi. circa quod fuerunt, lib. 2. Soci. consi. 192. capio difficultatem, col. 3. versi. ex quibus infero, libr. 2. Guid. Pap. consi. 24. exordiendo, col. 6. versi. tertiò præmittendum est. & consi. 46. in facto, colū. j. Lud. Bol. consi. 7. viso igitur, colum. vlti. Iason in. l. j. col. 4. versi. secundò inquantùm. C. qui testa. fac. pos. Fran. Curt. Iunior consi. 7. Iacobus, colum. 5. Ioan. Lup. in repeti. rub. de donatio. inter vir. & vxor. §. 65. col. 3. versi. adde prædictis.

18 ¶Quid igitur dicendum est in nostra quæsti. princi. D. Bohe. in commentarijs consuetu. Bitu rig. titu. de consuet. matri. §. 2. colum. 3. dicit consuetudine obseruari, vt fundus comparatus ex precio fundi patrimonialis non censeatur patrimonialis, sed acquisititius: nisi vendens fundum ipsum patrimonialem, & postea alium emens aliter protestatus fuerit. nihil tamen allegat præter. d. l. coiri. ff. pro socio. Io. Gallus olim regius in Senatu Parisiensi aduocatus in suis deci. quęsti. j. quidam maritus, refert quòd cùm quidam maritus consentiente vxore vendidisset patrimoniū ipsius vxoris ea lege, vt pro compensatione illius haberet certam summam pecuniæ, essetque statutum quo alij succedebant in bonis mobilibus, alij in patrimonio, fuisse in eo Senatu iudicatū, quòd hæredes bonorum mobilium eam pecuniam obtinerent, non hæredes patrimonij, quanuis quadam æquitate motus fuisset in contraria opinione.

De eodem.

19 ¶In quam etiam sententiam Firmia. in illo suo fœcundissimo indice, in verbo, bona mobilia, versi. 4. tradit pecuniam redactam ex venditione rei immobilis esse inter mobilia connumerandam, per no. à Bald. in. l. ea demum. C. de colla. quo in loco Bald. ipse, & præterea Iac. Ra. Cy. Alberi. Corne. & Philip. Deci. tradiderunt hæredes bonorum mobilium hāc ipsam pecuniam obtinere, non autem hæredes bonorum immobilium, etiam si ea pecunia obuenerit post eius mortem, de cuius successione agitur. Sed illorum sententia non multū huc facit, quia loquuntur de fundo primùm empt[o] defuncto, & postea à vēditore redempto, restituto precio ex lege venditionis, & ita precium eò redit vnde abierat. Ideo non mirum, si censeatur mobile, vt priùs erat. De quo casu nos copiosè tractabimus infrà in fi. huius tit. quæsti. 3. vbi videre poteris.

De eodem. An pecunia redacta ex venditione rei immobilis pro immobili habeatur.

20 ¶Sed quantùm ad hunc nostrum casum pertinet, Primùm arbitror pecuniam ex venditiōe fundi patrimonialis redactam non censeri patrimonialem, nec ideo qnoque fundū ex eo emptum, ea potissimū ratione motus, quòd regulariter precium nō succedit loco rei in singularibus, per tex. in. d. l. qui vas. §. vlt. ff. de furt. vbi precium ex re furtiua redactum non est furtiuū. Ideóque si dominus rei furtiuæ illud aufert, furtum committit, & glo. ibi affert concord. vt videre poteris, vti etiā facit in. l. Labeo & Sabinus. §. j. ff. de verbo. sig. Ex quo Iac. Bel. Bal. Marti. Laud. Aluar. & Cardi.

Decisio principa. quæstionis. Precium an & quando succedat loco rei.

& Cardi. Alex. in. c. j. tit. de feud. non hab. mat. feud. asserunt precium redactum ex vēditione feudi non subire vicem aut locum feudi, nec aliud quidpiam ex ea pecunia comparatum, per. c. vlti. titu. de feud. cogni. & sequitur Fran. Are. consi. 14. viso, col. 2. Iason, & Alciat. in. l. si cùm seruum. ff. si cert. pet. Matthe. Afflic. in constitu. Sicilię in ip. Baiuli locorum, la. j. colū. 3. in. 3. not. versic. item quæro an pro damnis. Licèt Ioan. Andr. id leui brachio ac veluti neglectim attingēs contrarium sensisse videatur in addi. Specul. in rub. de feud. col. vlti. quem tamen sequi videtur Cardi. Alexan. in. c. j. colum. vltim. titul. si de feud. vas. ab ali. inter. Sed pro priori sententia facit quod tradit Bal. in. l. pro debito, colum. j. C. de bonis autho. iudi. posſ. quòd licèt venditori mercium merces ipsæ sint tacitè obligatæ ad precium, si tamen huiusmodi merces fuerint venditæ, & aliæ ex eorum precio emptæ, hæ non cēsentur esse obligatæ, vt prior res, per tex. quem dicit valde no. in. l. quidam. ff. de in rem verso. De quo tamen vide eundem Bald. in. l. vlti. ad fin. C. commo. & in. l. eum cui. C. de actio. & oblig.

Res empta ex pecunia redacta ex venditione feudi, an sit feudalis. Merces emptæ ex precio mercis obligatæ, an sit obligata.

21 ¶Quod autem traditur in. d. l. si & rem, de peti. hære. &. d. l. imperator. §. vlti. de lega. 2. suprà al legatis, quæ huic sententiæ è diametro aduersari videntur, procedit in vniuersalibus iudicijs, vt ex illis videri potest, & asserunt Bar. Alberic. & Ange. hanc (quæ videbatur) antinomiam ita dissoluentes in. d. l. si & rem. & idem Bart. Bald. & Imo. in. d. l. imperator. §. vlti. ipse Bart. in. l. qui à debitore. ff. quæ in frau. cre. & in rub. ff. fol. mat. col. 6. & con. 124. punctus quæstionis talis est, domina. P. Alber. in. l. qui cum tutoribus, post medium prin. ff. de transact. & omnes abundè præsertim Bald. in. d. l. mater. C. de rei vendi. & in. l. item veniunt, in prin. ff. de peti. hære. & in. d. l. si eum seruum, & ibi quoque Saly. & latè Iason. ff. si cert. pet. idem Bald. consi. 53. remanētibus, circa mediū, lib. j. &. d. consi. 112. vbi suprà, eo. lib. j. vt ex eo posis intelligere, illum ita intelligere, quod suprà ex eo diximus de prædio comparato ex pecunia redacta ex vēditione aliorum prædiorum, & consi. 135. pater, eo. lib. j. Pau. Cast. consi. 360. Bart. in quodam, ad fi. lib. 1. & consi. 326. super primo, li. 2. Ioan. Plat. in. l. j. paulò post medium. C. de castren. pecul. lib. 12. Alex. consi. 81. perspectis, col. 4. versi. quòd autem, lib. 2. quod iterum repetitur consi. 40. lib. 3. rursúmque consi. 51. lib. 6. & idem Alex. cō. item. 40. super primo, col. 4. vers. vlteriùs non ob. lib. 4. & cōsi. 124. super primo, col. 4. eo. li. 4. & consi. 119. viso processu, col. vlt. lib. 5. & consi. 186. omissa, in prin. & iterum col. vlti. eo. lib. 5. vbi id declarat. Iason consi. 43. Ioannes, in fi. lib. 3.

De eodem.

22 ¶Et ne de hac re dubitandi occasionem vel minimam habeas, text. est qui id discrimen nuncupatim facit inter singularia & vniuersalia, quem miror à paucis, ne à nemine dicam, fuisse animaduersum, in lege, venditor ex hæreditate. ff. de hæreditat. vendit. Nec tamen illud interim omittendum ducimus, quòd etiam in ipsis vniuersalibus, in quibus precium succedit loco rei, id quidem non verè procedit, sed ex fictione, vt pulchrè & singul. voluit Bald. in. l. cogi, columna. vl. vers. deinde quæro pone. C. de peti. hære. & id sequitur & cōmēdat Iason in. d. l. si eū seruū. ff. si cer. pet. Quod maximè notādū est in interpretationibus nostrarū cōsuetudinū, aut, vt verius appellō statutorū, quæ verè & propriè intelligi & interpretari debent, vt iam sæpius diximus.

De eodem.

23 ¶Fateor tamen quòsi si is qui ita vendidit vnum fundum, & ex pecunia illius alterum emit pro testetur siue declaret eo se animo siue nomine id facere, vt hic fundus alterius locum subeat, sequi debemus eius declarationem, ex sententia glo. in. d. l. sed & si lege. §. j. de peti. hære. & in. d. l. imperator. §. vlti. ff. de leg. 2. & in simili alterius glo. & doc. in. d. l. res quæ, per eum tex. ff. de iure dot. & bene etiam tex. in simili in. l. at si quis. §. sed interdum, versi. oportebit. ff. de relig. & sumpti. fune. Ideo quod in cautelam & consilium adhibendum censuerunt Bened. & Chasse. locis allegatis suprà numero. 11. sed & idem, & seq. id in necessitatem conuertendum est, si quis hunc fundum posteriorem patrimonialem esse voluerit.

Quid si is qui ita vendit, & postea emit, id exprimat & protestetur.

24 ¶Idem tamē cēseo, si vendens ipse confestim venditione facta pecuniam in emptionem aliorum prædiorum conuerterit: quia id faciens satis videtur ex temporis breuitate declarare in id se vendidisse, vt emeret. sub stituerétque hunc fundum in alterius locum, per ea quæ in simili dicemus infrà tit. seq. §. j. in glo. 5. in verbo, in limine contractus, in prin. Nam & aliàs ex breuitate temporis præsumimus ea quæ secuta sunt, in primo actu fuisse cogitata, eumque ipsum ob ea factum fuisse. l. si ventri. §. vlti, & ibi Bar. & alij. ff. de priuil. credi. &. c. officij, de officio. delega. & Bar. in. l. post contractum, col. 3. versi. quintò præsumitur. ff. de donati. Iac. But. & Alberi in. l. si tibi pecuniam. ff. si cer. pe. Bal. consi. 423. multiloquium, colum. 2. versi. certè ego, libro. 4. vbi per. d. l. si ventri. §. vlti. respondit ex breuitate temporis præsumi pecuniam alicunde receptam, fuisse conuersam in prædij emptionem, cùm scilicet non multum est spacij inter receptionem & emptionem, qui est casus noster. & certè est optimus text. in. d. §. vlti.

Quid si confestim vnum posit aliud factū sit.

25 ¶Nihil autem interest verbis, an facto voluntas declaretur. l. de quibus, & ibi glo. ff. de legib. &. l. recusari, & ibi etiam glo. ff. de acqui. hære. cum multis si. & concord. à me adductis infrà titul. omnium nostrarum consuetudinum. 24. qui est, de communité de biens. §. 2. in glo. 6. Ideóque hîc non minus censetur is fundus ex pecunia alterius in id emptus, vt loco illius subrogetur, quā si id verbis declarauisset. Ex quibus etiam potes intelligere idem esse, si ex alijs coniecturis deprehendatur vendentem eo se animo & consilio fecisse. Et ne de his hęsites, scire debes etiam in particularibus, nedum in vniuersalibus subrogatum in locum alterius eius naturam sapere, vt apertè probat. d. l. si donatę res. §. si sponsus. ff. de donatio. inter vir. & vxo. & tradit Iason in. l. si

De eodem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

grege,col.2.versi.nonò no.ff.de lega.1.Igitur vt concludam,si vendens voluerit hunc posteriorẽ fundum in locum posterioris subrogare,idque declarauerit vel expressè vel tacitè, nihil est quòd sit dubitandum,eundem censeri esse eiusdem naturæ.

NEQVE ENIM HIC casus longè abest à permutatione,videlicet cùm quis permutat fundum patrimonialem cum alio.nam hauddubiè hic fundus censebitur patrimonialis, vt tenet etiam Bald.d.consi.112.vbi suprà.& Masuer.d.titu.de societ.§.item & dicuntur conquæstus. Et id nemo,vt opinor,negabit,præsertim cùm vtraque res est immobilis,& ita eiusdem naturę,quãtùm ad id de quo tractamus.Et id nũcupatim cẽsuerunt multæ Galliarum consuetudines,& inter cæteras Parisienſis.c.179.Melodunensis.c.55.Senonensis.c.32.&.38.Tricensis.c.154. Victri acensis . c.115. Aurelianensis.c.298.Borbonensis.c.462.Andegauensis.c.273.Cenomanensis.c. 290.Altimarchiensis.c.266.& Marchiensis.c.273.quod est.13.huius titu.de retraict. Lorriensis in præfectura Montargij hoc quoque tit.§.19. Auxerrensis siue Altisiodorensis hoc item titul. §.2.qui est omnium.33.Senlites siue Siluanectenses hoc quoque titul.§.10.vt non temere ab eo discedendum sit,in quo tot consuetudines conueniunt.

Quid si permutetur fundus patrimonialis cũ alio,an hic censebitur patrimonialis.

Consuetudines

27 ¶Et id quoque in simili voluit Alberi.post Guil.Cu.in.l.vlti.col.2.versi.item quærit.ff.de nego.gestis, cùm tractat vtrùm si quis rem meam permutat cum alia,& ea res mea postea perit, possim contra eum agere ad aliam rem,quam habuit caussa permutationis.& quod scripsit Lucas Pen.in.l.j.col.4.versi.sed quid in quæstione.C.de impo.lucra.descript.lib.10. vbi tenuit,& multis argumentis & rationibus probauit,rem immobilem à patre receptam ex permutatione alterius eandem omnino naturam sortiri.Ideóque filios in ea eodem modo succedere debere, at que in illa,quam pater reliquit,etiam si aliàs aliter successuri fuissent,quod est multùm no.& Iason consi.231.istæ duæ mulieres,col.j.lib.2.vbi dicit,quòd res permutata cum re subiecta fideicõmisso sit fideicommissaria.& Matthe.Afflic.deci.Neapo.336.quidam nobilis,quòd res permutata cum re dotali efficitur dotalis.

28 ¶Et ex his sit,vt prohibitus nouum locum acquirere,non videtur prohibitus antiquum cum nouo permutare,vt videre est apud Domi.& Philip.Franc.in.c.j.de excess.præla.lib.6.In præcedenti autem casu,vt ad illum ex hoc non tam diuerticulo quàm adminiculo redeamus, censetur quædam veluti permutatio,quantùm ad vendentem ipsum,qui confestim pecuniam prioris venditionis conuertit in emptionem alterius,tanquam eo animo feciſſe videatur,vt hunc fundum loco alterius substitueret.Ideo idem iudicandum est ac de permutatione. Et interim vide quid prætereà de his statuerit consuetudo Melodunensis.c.80.Senonensis.c.273. Cenomanensis . c. 311.& Andegauensis.c.296.& duobus sequen.Laudunensis in Viromandia,huius titu. §. 13 . qui est totius.3.partis.87.Quod autem suprà diximus fundum permutatum sortiri eandem naturam,quàm alius cum quo permutatus est,non per omnia procedit,ne hîc fallaris.Nam si fundus obligatus cum alio permutetur,hic alius non perinde censetur obligatus,vt ille erat,vt no.tradit Bald.in.l.pro debito,colum.j.ff.de bo.autho.iud.poss.per not.in.l.Labeo.ff. de verbo . signi.& in.l.mater.C.de rei vendi.

De eodem.

Cõsuetudines.

29 QVID AVTEM de fundo patrimoniali cõmisso siue confiscato,ob noxiam in dominum commissam,aut aliàs,cuius tamen dominus ipse fecit gratiam,facinusque vasallo condonauit:an censebitur patrimonialis,vt priùs erat,an acquisitus.Et id quidem deciditur ex eo , quod à nostratibus tractatur,an feudum antiquum vel paternum ita commissum,& postea nihilominus vasallo relictum à domino,censendum sit pristinæ illius qualitatis & naturæ,vt in eo frater fratri succedat:atque alia quæ in feudo antiquo vel paterno locum habent,etiámnũ habere debeant,an verò nouum.De quo ne hîc diutius immorer,vide gloss.in.l.peculium.§.si ære,in verbo,manent,& ibi quoque Guil.Cu.Alberi.Barto.Bald.Ange.& Pau.Cast.ff.de peculi.& gloss. in.l.quod dicitur,in verbo,creuisse,& ibi etiam Dy.Barto.colum.vlti.versicu.hæc lex,& latiùs Alberi.colum.quoque vlti.& Ange.in fine.ff.de impen.in reb.dot.fac.& gloss.in.c.imperialem. §.insuper,in verbo,priuetur,& ibi Bald.ad fi.Ioan.Raynau.colum.6.in paruis ,versicu . quærit vlteriùs,Marti.Laud.circa medium,& Cardi.Alexan.colum . vltima,versicul.quæro subsequenter,titu . de prohib . feud.ali.per Fed.Odof.in summa titu.quid sit inuesti.in fi.And.Iser.in. c.j. colum.j.& sequen.& ibi Aluar.colum.2.versi.quæro quidam vasallus,Marti.Laud.colũ.j. versic. quæro pone vasallus commisit,& iterum col.2.versi.quæro vasallus,rursúsque ver.vltimò quęro,& latè Cardi. Alexan.colum.etiam.2.versic.quæro pone vasallus,& seq.quæstio.titu. de vas. decre.eta.eundem Iser.in.c.primo.§.sed & res,& ibi ipsum Marti.Laud.col.vlti.& Cardi. Alexan.col.2.versi.deinde quærit,tit.per quos fiat inue.Pet.Iac.titu.de caussis ex quib.feu.amit.colũ.6.in paruis,versi.ex prædictis.Bald.in.l.j.in.15.q.ff.de rerum diui.& in.c.quæ in ecclesiarum, col.pe.versi.extrà quæro,de consti.&in.c.j.§.ad hoc,col.5.versic.nota,in verbo,tanquam,tit.de pace iur.fir.aut vt alij collocant,titu.de allodi.& in addi.Specula.titu.de loca.§.nũc aliqua,ver. 23.& consi.250.ad euidentiam præmittendum est quòd vasallus,ante finem,libro.2.Ange . in.l. agros.C.de fund.limit.lib.11.Imo.in.c.2.col.4.versicu.item etiam aduerte,& ibi Card. Alexan. quæstio.9.extrà de feud.Pet.Anca.consi.171.casus,ad fi.Marti.Laud.in.c.j.§.vlti.col.2.vers.extra glo.not.tit.qui.mod.feud.amit.leg.j.Pau.Cast.consi.425.ponitur,colũ.2.versi.secundò videndum est,lib.2.Ioan. Plat.in.l.sancimus,versi.item facit ad aliam.C.de consuli.lib.12. Alexan. consi.34.

Quid de fundo patrimoniali commisso & domino remisso.

consi.34.visis,colum.2.versi.hoc comprobatur,lib.5.Frãc.Arc.& Iaſ.in.l.si mihi & Titio,vtrũque colum.vlti.ff.de verbo.obliga.& eundem Fran.Arc.in.l.filio quem pater,in fi.princ.& ibi quoque Iaso.col.3.versicu.facit iste tex.ff.de libe.& posthu.Fran.Curt.seniorem, consil.50.memoriæ,numero.397.Cardi. Alex.in præludijs feudorum in.6.diuisi.& in.c.j.colum.3.titu.quo tempo.mil.Iac.à S.Geor.in tracta.feud.in verbo,dictíque vasalli promiserunt non committere, col.vlti.versi.dubitatur etiam,& Zasi.in eodem tracta.feud.parte.3.chart.j.& consi.13 . ex facto, nume.12.lib.j.Albert.Bru.consi.74.quia casus,colum.j.& Barpto.à Scarampis inter con . eiusdem consi.112.casus super quo,col.vlti.& con.seq.in prin.Ludo.Gozad.con.46.visis instrumẽtis,col.pen.nume.17.& consi.84.prima facie,numero.4.& iterum.10.& multis sequen.& Ioan. Ign.in.l.j.§.si dominus mortiferè,nu.40.& seq.ff.de S C.Silla.& nouissimè , latissimè,doctissimè Carol.Molend.in consue.Parisi.§.30.in.28.quæsti.& Ferro.ad hunc retractus casum in consuet.Burdig.hoc tit.de retraict.§.11.& iterum.§.23.

30 SED EX SCRIPTIS ab ipsis And.Iser.Marti.& Cardi. Alex.in.d.c.j.titu.de vasal. decre.æta.in locis suprà designatis,facilè intelliges,vtrùm si quis à principe restitutus fuerit ad bona confiscata,ea censeri debeant patrimonialia,an acquisititia.De quo etiam Chasse.in consue.Burg.titu.des droictz appartenans a gens mariez.§.6.in verbo,anciens,colum.3.versi.præpositus,& nos quoque aliquid dicemus infrà hac eadem glo.dum loquemur de restitutione in integrum.Si autem vasallus renunciat feudum antiquum domino,qui postea illum denuo inuestit,vt nostri loquuntur,vtrùm censendum sit antiquum,an nouũ:& sic patrimoniale,aut acquisititium,cognosces ex glo.in.c.j.in verbo,de nouo,& ibi Bald.col.5.versi.demum quærit, & ibi quoque alijs,titu.an agnat.vel fili.Sed & si vasallus renunciat,vt dominus filium ipsius vasalli inuestiat ,dicemus infrà nume.45.& in id quoque.Quid item si cùm finita esset emphyteusis per generationem,dominus eam renouauit in alios consanguineos, iuxta ea quæ diximus suprà in rub.huius tit. nu.41.huc item pertinet,& seq.vtrùm ea res cẽsebitur antiqua,an verò noua? vide Barto.in.d.l.si mihi & Titio,& ibi omnino Fran.Arc.colum.penul.versi.circa secundam quæstionem.ff.de verbo.obligatio.& Bald.in dicta.l.prima,in.15.quæstio.ff.de rerum diui.& Imo. in.c.2.col.4.versi.si autem quærimus,extrà de feud.

Quid de bonis confiscatis & restitutis.

Alia quæstio.

Alia item.

31 AT NON ADEO LEVITER transeundus hic casus qui sæpe vsu euenit.Cùm filia nuptui datur,solet ei dari à patre certa pecuniæ summa,pro hæreditagio ita vocamus quod ex successione obuenit)quã summã sponsus promittit cõuertere in emptionẽ prædiorũ quę cẽsebuntur hæreditagium ipsius sponsæ,id est,antiquum ipsius patrimonium.Quid igitur si huiusmodi prædia,postquam fuerint comparata,alteri extraneo venduntur ab ipsa filia?An eius cõsanguinei admitti debeant ad retractum eorum,tanquam patrimonialium.Quod quidem videtur ex eo quod scribit Baldus in.c.primo,columna prima,versic.extrà not.& ibi Martin.Laud. & Cardina.Alexand.titu.de alienatio.feud.pater.quòd si rex mihi concedit castrum possidendum nomine ac iure antiqui feudi, licèt idverè sit feudum nouum,vt pote tunc primùm concessum ,tamen assumit naturam & qualitatem feudi antiqui,arg.l.quicunque deserutum.C . dè omn.agr.deser.lib.11.Ideóque,vt subdit,poterit huiusce modi feudum tanquam antiquum alienari in agnatos proximiores,quod minimè posset,si nouum esset.Et id quidem dicit esse no.

An fundus emptus ex pecunia dotali , quã vir promiserat cõuertere in emptionem prædiorum hereditariorũ censebitur patrimonialis.

Feudum nouũ concessum iure antiqui feudi an antiquum censendum sit.

32 ¶Et idem quoque voluit ipse Bald.in.c.primo,colum.5.versicu.demum quærit gloss . titu . an agna.vel fili.& subobscurè in.c.primo.§.hoc quoque,ante finem,titu.de successio.feud. vbi & hoc dicit esse menti tenendum,& ibi etiam Iac.Aluar.& Card.Alexan.qui & ipsi idem voluerũt in.c.primo,ad finem titu.de vasal.decre.æta.&in.c.primo,titu.de successi.frat.siue de grad. succeſſ.in feud.Marti.Laud.& idem Cardi.in.c.primo.§.porrò,titu.qualiter olim feud.aliena. pote.Pau.Cast.consi.44.circa præsentem casum,in princip.lib.primo,& consil.284 . de vtroque quęsito,lib.2.vbi dicit hæc verba habere vim pacti,vt in eo feudo succedatur tanquam in feudo veteri.Alexan.consi.30.quoniam omne datum,colum.3.versicu.fortiùs dicit,lib.primo , quod duplicatum est consi.2.lib.5.& idem Alexand.consi.55.perspectis,colum.10.versicu . circa aliud dubium,lib.4.& consi.primo,ponderatis,colum.7.versicu.non obstat dum dicebant,lib . 5 . & consi.29.perspectis,colum.penul.versic.confirmantur hæc,eodem lib.5.Petr.Ferra.titu.forma libel.qno agi.ad reuoca.feud.in verbo,nec superstitibus ex eo liberis masculis,in fine , & latissimè omnium Franc.Cur.Senior,consil.49.recolendæ,ferè per totum,& consi.seq.quod est eiusdem initij,columna.29.versicul.quintò & fortius,cum multis sequen.& collegium Bononiense inter con.illius con.sequen.præsens consultatio.Soci.qui tamen non omnino asseuerat,inter consi.Alber.Bru.consi.10.visa quæstione,columna.4.versicul.sed contra prædicta.Cardi . Alexan.in præludijs feud.in.6.diuisio.ad finem.Iason con.primo,nobiles viri,columna. 4 . versicu. secundo principali,libro tertio,vbi hanc dicit esse communem opinionem , & consilio . 136. præsupponitur,colum.5.versicu.secundò specialius,libro.4.vbi & hanc dicit esse communem opinio.Philip.Deci.consil.53.placet mihi,colum.2.versicu.quartò facit.& consil.185. in caussa istorum,colum.vlti.versicu.non omitto.& consi.114.viso tenore,colum.2.vbi & hanc quoque dicit communem.& Zasius in epitome feudorum parte.12.eadémque vlti.paulò ante finem,& Alciat.qui & hanc dicit communem in tracta.præsumpti.regula.3.in.28.præsumpt.numero.4. Franc.Ripa.in.l.prima,colum.2.versi.tertiò induco.ff.de lega.primo.Matthe Afflic.in consti.

Vide infra.32.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Siciliæ incipien. post mortem, col. 2. in fine. Anto. Bub. consi. 84. viso, columna. 2. vbi hanc item dicit communem, & consi. 164. circa primum, colum. 3. versi. circa aliud. & Carol. Molen. in cõsuetudi. Parisien. titu. primo. §. 5. numero. 84. & ex antiquioribus Iacob. Ardiz. in summa feud. titul. nouum & non paternum, sub rubricella. 1. & And. Iser. in. c. primo, colum. vlti. verficu. sed si rex, titu. de contro. inuest. apud par. termi. & in. c. primo, columna. 3. titu. de capi. qui curiã vend.

33 ¶ Nam & è diuerso si quis de feudo veteri inuestiatur tanquam de nouo, id nouum fit, & amittit qualitatem veteris, vt ex facto interrogatus respondit Pau. Cast. consi. 159. punctus, colum. 2. versi. nam ad hoc, libr. 2. per text. in. c. primo, ibi, vel nisi ad hoc, titul. de eo qui finem fec. agna. & Matthe. Afflict. deci. Neapo. 112. inter dominas, colum. 2. versicu. secundo casu, & decis. 148. fuit diu, columna. 5. versicu. quare fuit vocatum. Sed & si quis de feudo antiquo inuestiatur tanquam de paterno nam & hæc inuicem differunt, vt patet ex no. ab omnibus in præludijs feudorum) Si quis igitur inuestiatur de feudo antiquo tanquam de paterno, id feudum antiquum assumit vires & naturam paterni, vt etiam respondit Bald. consi. 249. verba inuestituræ, colum. 2. lib. 2. Et facit in hanc sententiam, quod in simili etiam tradit ipse Bald. de æstimuo (quod nostri appellant) id est, censu veteri, vt nouus censeatur, ex verbis descriptionis. id enim voluit consi. 142. quidam dominus Pasinus, cir ca medium, lib. 2.

De eodem. Si de feudo veteri quis inuestiatur tanquã de nouo, annauum cẽsebitur, vide infra, numero. 38.

34 ¶ Contrarium quoque videtur, quia veritas & substantia rerum non immutatur hominum denominatione. l. si fortè. ff. de castren. pecu. vbi si quis nõ ex castris notus aliquid filiofamilias donauerit, adieceritque nominatim, vt id habeat in castrensi peculio, tamen non censebitur tanquã castrense peculium, veritatem enim (vt ibi subditur) spectamus, & in. l. non epistolis, & l. non nudis. C. de probatio. & l. assumptio, & ibi Barto. & Alberi. qui eam. l. legit cum l. Labeo. ff. ad munici. & l. insulam, & ibi Pau. Cast. ff. de præscrip. verb. & l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mort. & l. si olei, & ibi no. C. loca. & l. si vno, in princ. ff. eo. & l. cum falsa. C. de iuris & fac. igno. cuius verba, quia hic sunt accommodatissima, subnectere libuit, E a sunt. Cùm falsa demonstratione mutari substantia veritatis minimè possit, respondendo id quod paternum erat, ex matris esse bonis, nihil egisti. Et. c. constitutus, ext. de reli. domi. & cle. vl. in. 2. respon. de sententia excommun. cuius authoritate dicit Io. And. in addi. Specul. ti. de instru. edi. §. porrò, columna vltima, quòd veritatem rei non immutat etiam papalis denominatio. Ideoque vt subdit, si contrahentes alio contractu quàm donationis, vtantur verbo donandi, non propterea erit donatio. quod & ante illum voluit Oldr. ipsius præceptor consi. 139. ad habendam, colum. j.

Aduersus supra dicta. Appellatio siue denominatio rei non eius mutat propriam vim.

35 ¶ Et eadem propè voluit Nico. Mat. in. l. prima, ad finem. & ibi Iason columna. 9. versicu. dicit etiam no. & iterum colum. seq. versi. bene facit quod dicit. C. de iure emphy. & Bald. in rub. eiusdem titu. etiam ad finem, & in. l. 2. versicu. sed iuxta hoc quæro. C. commo. vbi dicit quòd verba magis deseruiunt naturæ contractus, quàm è contrario, per textum quem dicit not. in dicta. l. insulam. & idem Bald. in. l. qui se patris, colum. 7. eadémque antepe. versi. hoc scias quòd si princeps. C. vnde liberi. & in. l. prima, colum. 2. versi. quid si notarius. C. de rerum permut. vbi dicit quòd non attenditur nomen contractus, quo vtuntur contrahentes vel notarij, qui ipsius instrumentum conficiunt, sed substantia ipsius, per dictam. l. insulam. & idem Bald. in. l. æde, colũ. 2. versicu. sed quid de eo qui emit. C. locat. vbi dicit non esse inspiciendum nomen contractus, sed rerum substantiam, per dictam. l. insulam. & ipse Bald. in. l. licèt certis, colum. 2. versicu. quintò quæro, eodem titu. vbi dicit per eandem. l. solam nominis differentiam non mutare substantiam. & in. c. licèt de vitanda, post principiũ, extrà de elect. vbi dicit, cautela verborum non posse rei naturam mutari, per no. in cle. vlti. de rescrip. & consi. 291. ad euidentiam, colum. 2. versi. apparet igitur, lib. 2. vbi dicit ducatus, comitatus, & alias huiusmodi dignitates quocunque alio nomine vocentur, tales tamen manere, quales sunt: nam realitatem (vt ipse loquitur) potiùs inspicimus, quàm nuda rerum vocabula. ideo & feudum reipsa ligium manere ligium, etiam si tale non dicatur, & econuerso. & consi. 102. omnis potestas, colum. 2. versic. ego pro certo, lib. 3. vbi dicit, voces ad bene placitum non tollere propriam speciem actus, quocunque modo rem ipsam appelles, per dictam. l. insulam.

De eadem re.

36 ¶ Et vt ad alios doctores veniamus, eadem penè voluit Bart. in. l. cotem. §. qui maximos. ff. de public. & vectiga. & consi. 155. facti contingentia, colum. 2. & in disputatio. incip. publicanus. & Signo. consi. 22. in quæstione vertente inter commune, columna. 5. versicu. & licèt instrumentũ. & Imo. in. c. ad audientiam, colum. 2. extrà de reb. eccles. non alien. Panormi. in dicto. c. constitutus, colum. vltima, per illum tetxt. de relig. domi. & in cap. illo vos, in. 4. no. de pigno. & consi. 114. in quæstione mouenda, lib. 2. Pau. Cast. in. l. 2. quam legit cum. l. prima. §. adeo. ff. loca. Fran. Are. in. l. 2. colum. 2. & ibi etiam Fran. Purpu. colum. antepe. versi. credo quòd sit. ff. si cert. peta. & idem Are. consi. 10. casus talis est, quidam Titius, colum. 2. versi. item præmitto. & consi. 160. longa est, colum. 8. versi. ex his infertur. Alexan. consi. 40. super primo dubio, colum. 5. versicu. sed circa tertium, lib. 4. Iason in rubr. ff. de lega. j. colum. penult. Philip. Deci. d. consi. 53. colum. vltim. & consi. 160. in causa monasterij, colum. prima. & consi. 164. non fuisset, colum. 2. versic. non obstat quod in contractu. & consil. 413. consuluit, colum. prima, & consil. quod sine præsinone numeri sequitur cõsiliũ. 542. præsupposita validitate, columna vltima, cum simi. nam huius sententiæ plena sunt vbique nostrorum volumina. Et vt scribit Aristoteles paulò ante finem

finem, lib. j. πρὸς ἐμπειρίας ex vulgari trãslatione, vt omnes intelligant, propter nostrũ affirmare vel negare nihil mutatur in re. Et ita vulgò summatur. d. l. assumptio. ff. ad municip.

37 ¶ Ex quo etiam multi fuerunt in diuersa sententia eius quod suprà diximus de feudo nouo cõcesso iure ac nomine antiqui feudi, vt scilicet per huiusmodi verba, non mutet suam qualitatẽ, quin nouum sit, & nouum maneat. & inter hos Oldra. & Alberi. in. l. qui testamentum, per eum textum. ff. de proba. idem Oldra. consil. 178. factum tale est quidam nobilis, col. 2. per dictam. l. si fortè. ipse Alberi. in suo lexico, in verbo, nouum, vbi in fine ita dicit fuisse determinatum in facti contingentia. Bald. in præludijs feudo. feud. in. 3. di. & ibi Mart. Laud. in. c. primo, colum. 4. in. 3. quoque diuisione, tit. qui feudum dare possunt. Pau. Cast. vt à multis citatur, consilio. 154. quòd istud feudum pertineat ad filias. sed illud consil. reperire non potui, nisi fortè id sit consilium. 191. visis, libr. 2. nam ibi aliquid est huic rei proximum, in colum. 3. ver. non obstat si dicatur, & post principium illius cõsilij sunt quædam verba illi initio similia. Sed & hoc expressiùs voluit ipse Paul. Cast. consi. 183. de vtroque quæsito, eodem libr. 2. quanquam neutrum id sit, in quo citatur. Alex. sibi contrarius consi. 10. ponderatis, colum. 2. versi. quia ad hoc respondeo, li. 3. Iason sibi quoque contrarius, consi. 57. in causa mota per spectabiles, colum. 5. vers. scio quòd postremò, lib. 1. & consi. 152. super feudo, columna. 1. lib. 2. & consi. 180. circa primum, column. 5. versi. 6. moueor, & colum. sequen. versi. 1. quòd quando feudum, eodem lib. 2. & con. 7. vertitur, colum. 6. versi. 3. deueniendo, lib. 3. & consil. 107. in diuisione, colum. pen. versicul. confirmatur quòd consensus, libro. 4. Zasius consilio. 13. ex facto, numero. 15. Albertus Bru. consil. 79. post scripta, statim post medium. Et bene etiam facit quod scribit ipse Paul. Ca. consi. 461. visis col. j. ver. nunc videamus, cum multis seq. lib. j.

De eadem re. Contrariũ eius quod suprà dictum est de feudo nouo cõcesso iure veteri, vide suprà. 31. & seq.

38 ¶ Sicut è diuerso si feudum re vera sit paternum vel antiquum, & de eo tanquam de nouo fuit vasallus inuestitus, non propterea nouum censebitur: sed manet, vt priùs erat, paternum vel antiquum, per textum expressum in. d. c. j. & ibi glo. quæ id intelligit quantùm ad aliorum præiudicium. Bald. Aluar. Marti. Laud. & Cardi. Alex. qui eam glosse. sequuntur tit. de vasal. decre. æta. & rursum in. d. c. j. & ibi quoque glos. Bald. Aluar. & alij tit. an cogna. vel fili. & in. d. c. j. titul. de eo qui finem fecit ag. glosse. in. c. quicunque. 25. q. 2. Iacob. Ardiz. in summa feudo. in. 2. parte. 2. partis principalis, in prima quæstione, ad finem, versicul. & erit sciendum. Bald. in. l. prima, in. 15. q. ff. de rerum diuisi. & in. l. quoties, colum. 2. versic. secundo casu. C. de suis & legitimis, & in prælud. feud. in. 5. diuisione, in fine. Cardi. Flor. consil. 92. nobiles viri, in primo dubio. Paul. Castr. consi. 290. visa, colum. prima, lib. 2. & consi. 425. ponitur in facto, in primo dubio, lib. 2. Roma. consil. omnium. j. visis, in fine, & consil. 315. in casu, in principi. vbi idem dicit de emphyteusi. Iason consi. 96. dominus Bonioannes, colum. vlti. lib. primo, & dicto consi. 180. colum. antepenu. versic. ista opinio, lib. 2. Philip. Deci. consi. 78. licèt in casu, colum. vlti. versicul. & licèt vasallus, & consil. 445. in casu ad me transmisso, colum. 2. vers. quia ad hoc respondetur, & Zasi. in epito. feud. parte vlti. paulò ante finem.

Contrariũ eius quod dictũ est de feudo veteri de quo quis inuestitur tanquam de nouo, vide suprà. 33.

39 ¶ Et optimè faciunt quæ scribit Bald. in. l. prima, columna penulti. versic. sed quid si dominus, & ibi Roma. in. 11. quæstione. C. quando non peten. partes, quòd dominus in renouatione feudi vel emphyteusis non potest immutare formam antiquitus institutam, in præiudicium alterius. Et idem propè voluit ipse Bald. in. c. primo, columna prima, in fine, tit. de eo qui sib. & hæred. & in. c. primo. §. vltimo, colum. 2. versic. modò quæro, titu. de feud. guard. & latè consi. 215. proponitur, colum. 2. versicul. in eo autem, lib. 2. Pet. Anca. consil. 30. an valeat, columna vlti. versi. super tertio. Paul. Cast. consi. 311. circa id quod primo, in fine primi dubij, libr. primo, & consi. 46. viso & examinato, column. 2. versicul. sed vltra prædicta, lib. 2. & consil. 32. in causa appellationis, colum. prima, eodem lib. 2. & consil. 142. videtur dicendum quòd dictus, colum. vlti. versic. nec etiam obstat, eodem libro. 2. & Philip. Deci. consi. 148. in causa istorum, colum. 3. versicu. primò quòd prima, & consil. 185. in causa istorum, colum. 3. versi. non obst. quòd in alia, & cõs. 193. cuius superscriptio incipit, in successione, column. 2. versic. præterea etiam, & consil. 208. ad clariorem, colum. pen. ver. prima attenditur, & consil. 390. quoniam, colum. 2. versic. nec obilla, & consil. 445. in casu, colum. 5. versi. & non obstat confirmatio, & consil. 468. superiori, col. pen. versic. 2. principaliter, & consi. 498. viso casu, column. 3. vers. 2. principaliter, & consi. 516. quoniam causa, col. pen. ver. subsequenter. Stepha. Bertran. consi. 1. num. 98. & seq. lib. 1. vbi & idem dicit è diuerso, & Fran. Ripa. lib. 1. respon. c. 1. defuncto, num. 48. & seq. Ludo. Gozad. cõsil. 26. in causa illustrissimorum, columna. 7. numero. 40. & consilio. 53. prima facie, column. vltim. numero. 18. Et facit quod tradit Cardina. Floria. consilio. 123. super præmisso, columna prima, versic. ad primum.

Forma antiqua feudi vel ẽphyteusis nõ debet mutari in renouatione.

40 ¶ Quid autem si in renouatione veteris feudi addatur nouã quædam forma vel qualitas, an tũc censebitur vetus, an nouum. Vide Bald. in. l. quoties, colum. 2. C. de suis & legiti. & in. c. primo, colum. pen. & ibi Marti. Laud. Aluar. & Cardi. Alexand. tit. an agn. vel fili. & in dicto. c. 1. tit. de vasal. decret. æta. & in. c. 1. §. hoc quoque, tit. de consuetudi. recti feud. & in. c. primo. §. insuper, tit. de prohib. feud. ali. per Fede. & dicto consi. 249. verba inuestituræ, lib. 2. Alexand. in. l. si mihi & Titio, colum. 5. versicul. & tene menti dictum. ff. de verbo. obliga. Iason. consi. 7. pro reuerendissimo, colum. 2. versic. secundò, & rursum col. 8. versicul. non obstat. 2. libro. 3. & consilio. 24.

Et si id fiat an ex hoc censebitur nouum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in cauſſa feudali,columna.5.verſicul.prætereà & fortius,eodem libro.3.& Albert.Bru.con.78. quia caſus,columna.2.

41 ¶Tu tamen quantùm ad priorem illum caſum de feudo nouo conceſſo,tanquam de veteri,ſcire debes quoſdam è noſtris,& eos quidē multos diſtinguere inter perſonas prohibitas infeudare de nouo,cuiuſmodi ſunt perſonæ eccleſiaſticæ:& perſonas liberas & non prohibitas: vt ſcilicet inter prohibitas feudum non mutet ſuam propriam genuinam ac priſtinam naturam & qualitatem,inter alias mutet,quorum omnium veluti Coryphæus eſt Bald.in dicto proœmio feud.in. 3.diuiſio.Alios autem diſtinguere inter perſonas, quibus ius eſt & poteſtas mutandi ſtatus rei, eiuſque in alium reformandi,vt ſunt principes non recognoſcētes ſuperiorem:& inter alios inferiores. De quibus inter cæteros vide Martinum Laud.in.c.primo.§.j.colum.5.verſicul. circa hanc diuiſionem,tit.qui.feud.dare poſſ.Alexand.dicto conſilio.10.lib.3.Barb.conſil.66.afferā, colum.15.verſicu.& ſi quiſpiam opponat,lib.4.Cepol.conſi.cauſſarum ciuilium.31.ſuper cauſſa,colum.prima,& iterum colum.3.& ſequen.Iacob.à S.Georg.in tractatu feud.in verbo,nobiles Agaſi,in fine,& iterum in verbo,in feudum,column.2.verſicul.iuxta prædicta.Lud.Bolo. qui tamen de hac re admodum obſcurè loquitur,conſilio omnium.j.illuſtriſſimus, ferè per totum.Cardi.Alexand.in præludijs feudo.in.9.quæſtione, verſicul.Bald.quærit hīc.& in dicto.c. j.colum.2.verſicul.nota tex.tit.de gradi.ſucceſ.in feud.Franc.Curt.Seniorem dicto conſil.49. & ſeq.& in præludi.feud.in.7.quæſtione princip.verſi.incidens occurrit quæſti.& Fran.Curt. Iuniorem in tracta.feud.in.8.quæſtione primæ partis,column.2.verſicul.ſed hīc cadit,& ſeq.& conſi.primo,facti contingentia,column.6.verſicul.nec obſtat præmiſſæ,Iaſo.etiam in præluđ. feud.colum.26.verſi.pro pleniori inſtructione,qui eſt in numero.89.& in omnibus propè cōſil.ſuprà citatis,& Zaſi.in epitome feud.parte.3.charta prima,&.2.Alciat.in dicto tractatu preſumpti.regula.3.in.28.præſumpti.Albertum Bru.conſil.40.contra dominum,col.j.verſic.& ſi dicatur.Ioan.Anto.inter conſil.illius conſi.71.dicitur,& Carol.Molend.qui hanc rem ſubtiliter & abundanter tractat in conſuetudinibus Pariſienſ.titulo primo.§.5.numero.83. & multis ſequent.

Diſtinctiones circa prædicta.

42 ¶Ego vt tandem iudicium in hac re meum interponam,arbitror id ſemper & à quocunque fieri poſſe,niſi ſi fieret in præiudicium alterius.Aliàs fieri non poſſe,nec à principe quoque. Qua in ſententia nuncupatim fuit Steph.Bertran.vir optimi ſanè iudicij conſi.omnium.j. viſo proceſſu, numero.98.& ſequen.lib.primo. Et eò propemodum tendunt omnes qui de hac re ſcripſerunt.Nam quod de prohibitis dictum eſt,non aliò ſpectat, quàm quòd id fieret in præiudicium aliorum.Conſtat autem principem nec ius alterius poſſe tollere.l.reſcripta,& ibi no.C.de preci.impe.offer.cum ſimi.Igitur vt tandem ad noſtrum principalem caſum reuertamur, cùm res hæc verè non obuenerit ex ſucceſsione, nec ideo ſit patrimonialis.Putarim hāc pro tali nō eſſe habendam ex huiuſmodi matrimoniali conſenſu in præiudicium emptoris,qui ſcilicet eam rem emit,vt ab eo conſanguineus retrahere poſsit,cùm non niſi patrimonialia retrahere poteſt ex conſuetudine.Verùm quantùm ad ipſos contrahētes & eorum hæredes pro patrimoniali ſiue hæreditario habenda eſt,poſteaquam ita conuenerunt.

Deciſio principal.quæſtionis.

43 ILLVD QVOQVE in quæſtionē vocatur.Si quis emerit fundum ab eo cui aliàs ſucceſſurus erat ab inteſtato,& eum fundum poſtea alteri vendidit,an retractus in eo locum habebit,tanquam in patrimonio:an ſecus,tanquam in acquæſtu.Et certè ex multis Frāciæ cōſuetudinibus,quas tibi ſuprà deſignauimus,numero.9.ſunt autem priuatæ.In omnibus rebus quas à conſanguineis quibuſcunque,etiam ſi eis non eramus ſucceſſuri,acquirimus:ſi eas poſtea vēdimus,habet locum retractus,quanuis ex illis conſuetudinibus non habeat locum in cæteris acquæſtibus.Sed fac conſuetudinem ſimpliciter & ſine exceptione concedere retractum in rebus patrimonialibus,non in acquæſtibus. Quid dicēdum eſt in noſtro caſu de eo ſcilicet quod emimus ab eo,cui ab inteſtato ſuccedere debemus.An in ea re poſtea à nobis extraneo vendita habeat locum retractus.Ioan.Fab.omnium,vt reor,primus in proœmio Inſtitutionum,in verbo, Alemanicus,aſſeuerat id non cenſeri acquiſititiū, per.l.j.§.qui autē,&.§.ſed ſi libertus.ff.ſi quid in fraud.patron.&.c.primum,tit.de vaſal.decre.æta. Ideóque ait in eo non eſſe locum ſtatuto permittenti liberè diſponere de acquæſtibus.

Si quis emit fundum ab eo cui ab inteſtato ſucceſſur⁹ eſt an is fundus cenſebitur patrimonialis.

44 ¶Nec in ea opinio.ſolus fuit Fab.nam multi eum nuncupatim ſecuti ſunt, neminémque hactenus reperi,qui ei contradiceret.Secutus eſt ergo Ioan.Plat.in dicto proœmio,colum.3.verſicul.quid autem ſi quis acquirit.D.Coſ.Guy.in prag.ſanx. titulo de concubinis.§.quia verò, in verbo,quæſtus,vbi ex hoc dicit,quòd ſtante ſtatuto,vt conquæſtus facti conſtante matrimonio ſint communes viri & vxoris,non erit commune quod donatum eſt ei,qui donanti ſucceſſurus eſt, dixítque & ad hoc facere.l.caſtrenſi.ff.de caſtren.pecul.&.l.primā.C.de impo. lucra. deſcriptio.libro.10.qui poſterior textus in id certè eſt optimus. Sequitur item & ad idem ſtatutum trahit D.Benedictus in repetitione capitul.Raynucius,in verbo,& vxorem nomine Adelaſiam,numero.791.& iterum.1041.extrà de teſtam.& in priori loco dicit ad hoc facere text. in.l.prima.C.de his qui ſibi aſcribunt,in teſtamentis, cùm dicitur, & ſi teſtamentum non eſſet ſcriptum,iuſtus poſſeſſor futurus erat.Sequitur denique Chaſſe.in conſuetudin.Burgun.ti.des droictz apartenans a gens mariez.§.2.in verbo,& acqueſtz,poſt princip.& iterum tit.de ſucceſ-

De eodem.

sions

ſions.§.7.in verbo,ſont yſſus,columna.2.Et quiſquis is fuit qui repetijt.l.j.C. de re fun.rei pri. lib.11.in.11.quæſtione.3.conſyderationis.

45 ¶Et in id quoque facit,quòd prohibita alienatione ſimpliciter,non ea cenſetur prohita in eum qui ſucceſſurus eſt ab inteſtato,gloſ.vt paſſim ab omnibus citatur in.l.pater.§.Iulius.& ibi Dy. & Cy.ff.de legatis.3.cum alijs multis concordan.à me collectis ſuprà eod.tit.§.26.gloſ.j.num. 4.ſed ſi id recipias.Et quod feudum aliàs alienari prohibitum poteſt tamen in proximiorem alienari.c.j.§.ſed etiam res,& ibi gloſ.& alij,tit.per quos fiat inue.cum alijs quoque multis concord.à me item congeſtis ſuprà in rub.huius tit.numero.52.item feudum.Et quod prætereà ſcribitur in.d.c.j.titu.de vaſal.decre.æta.quòd ſi pater inueſtiri fecerit filium de feudo, id feudum non propterea erit nouum,ſed manebit antiquum,vt priùs erat,& ibi id no.omnes doct.& Bal. in.l.j.in.15.quæſtio.verſi.& no.quòd ſi pater.ff.de rerum diuiſ.vbi id dicit no.& in.c.j.§. & quia vidimus,colum.5.verſi.& quia hīc agitur,tit.qui feud.dare poſ.& Cardi. Alexā.in prælud.feud. in.6.diuiſio.colum.j.eiuſdem diui.& Iaſon conſil.7.pro reuerendiſſimo,colum.5.verſicul.tertiò deueniendum,lib.3.Ex quo etiam potes intelligere huiuſmodi feudum in hoc caſu noſtri retractus non cenſeri acquiſitum.

De eodem.

46 ¶Et hæc quidem ſentētia Fab.& aſſeclarum,vt ad eam redeamus,poſſet procedere in eo quod donatur aut legatur ei qui ſucceſſurus eſt,& ita videntur intelligere Fab.& cæteri,& huc quoq; reſpiciunt omnes leges & rationes in id adductæ.Sed ſi id non ſit donatum aut legatum,ſed venditum,aliud videri poſſet:cùm nihil ſit,cur is qui hæc emit,non tantùm iuris & facultatis in eis habeat,quantùm ſi ab omnino extraneo emiſſet.nam & ea etiam veluti extranea & tanquam ab extraneo emit,cùm è diuerſo ea videantur ei donata aut legata tanquam ei qui ſucceſſurus eſt, & reſpectu huiuſce propinquitatis,magis quàm alterius cauſæ gratia.l.inter. §. quæ tutoribus. ff.de excuſa.tuto.& pleniſſimè diximus in repeti.l.ſi vnquam,in verbo,donatione largitus,numero.61.licèt contrarium,& multis ſeq.C.de reuocan.donationi.

Quid de eo quod donatum eſt ſucceſſuro ab inteſt.

47 ¶Sed & huiuſmodi donatio eſt potiùs debiti quędam ſolutio,quàm muneris oblatio,vt ſcribitur in.d.l.j.C.de impo.lucra.deſcript.quæ etiam nuncupatim diſtinguit inter contractus lucratiuos,& non lucratiuos.Ex cáque not.Bart.& Ioan.Plat.ſtatutum de ſoluenda gabella locū habere in contractu inito inter patrem & filium ex cauſſa onerosa,non etiam gratuita.& ſequitur Rom.in.l.j.colum.2.ff.in ius voca.vt cant.& Firmia in tractat. gabel.in. 7.parte princip.quæſtio.21.& iterum in.3.parte.8.partis princi.quæſtio.25.In qua re deceptus eſt amicus noſter Carolus Molend.qui vtrunque confundit in conſuetud.Pariſien.tit.j.§.2.numero.4.in id allegās Albert.Bru.conſi.43.circa.caſum,colum.vlti.verſi.tertiò videndum, qui tamen de donatione tantùm loquitur,non etiam de venditione, vt ibi videre licet.Sed Molend. illud incogitans ac tranſeúnter aliud agens ſcripſit,nec dubito quin ſi paulò attentiùs cogitet,ſit eius noſtræ ſentētiæ,adeo eſt ingenij animíque candidi & ſynceri.

De eodem.

48 ¶Igitur putarim in caſu noſtri retractus, nihil referre, emerit quis ab eo cui ſucceſſurus eſt, an ab alio. Licèt ſecus, ſi titulo donationis aut legati acceperit. Quanquam in quibuſdā locis expreſſa conſuetudine ſtatuitur res à conſanguineis comparatas,ſiue titulo donationis,ſiue etiam emptionis cenſeri patrimoniales,vt in eis habeat locum retractus, qui ex illa ipſa conſuetudine non habet locum in acquæſtibus:nam talis eſt conſuetudo apud Meldenſes.c.92. & iterū.c.105. & Melodunenſes.c.37.Marchienſes hoc titulo.§.8.qui eſt omnium conſuetudinū.267.& Auxerrenſes ſiue Altiſſiodorenſes hoc quoque tit.§.15.qui eſt omnium. 46.Sed apud Ambianenſes eſt conſuetudo huic noſtræ ſententiæ concinens.c.5. quæ ſcilicet res donatas ei qui ſucceſſurus eſt,habet pro patrimonio,nec de emptis loquitur,tanquam in ijs aliud ſentiat,vti etiam apud Engoliſmenſes.c.320.& expreſſiùs apud Cenomanenſes.c.337.Dunenſes.c.65.Niuernienſes tit.quelles choſes ſont reputées meubles conqueſtz heritages.c.14.Et idem ſtatuiſſe videtur conſuetudo Pariſienſis.c.159.Apud alios quoque donata fauore matrimonij à parentibus cenſentur patrimonialia, vt apud Senonenſes.c.100.Treceńſes capitulo.141.Bleſenſes capitul.172. Borbonienſes.c.468.Auxerrenſes hoc eodem tit.§.5.qui eſt omnium.36.Laudunenſes in Viro mandia partis.2.ti.j.qui eſt,que ceſt que acqueſt.§.j.

Conſuetudines de huiuſmodi rebus.

49 ¶Sed nec omiſerim tamē,quòd etiam in caſu donationis vel legati aut alterius tituli merè gratuiti,de quibus ſuprà locuti ſumus,vt ſcilicet donata vel legata ei qui ſucceſſurus eſt ab inteſtato,teneant vicem antiqui patrimonij,non acquæſtus,illud certè intelligendum eſt,pro rata portione eius in quo donatarius ſiue legatarius ſucceſſiſſet,nō etiam in cæteris,verbi gratia. Pater habens tres filios,vni fundum donauit,is fundus cēſebitur patrimonialis,non acquiſititius pro tertia parte,in qua donatarius ſucceſſiſſet, non pro reliquis,in quibus erat tanquam extraneus: quia limitata cauſſa limitatum producit effectum.l.in agris,in princip.iuncto fine,& ibi Alberi.ff.de acquir.rerum domi.&.l.age,& ibi Bald.& Salyc.&.l.ſi de certa.C.de tranſact.&.l.cùm tale.§.falſam.ff.de conditio.& demonſtra.&.l.cancellauerat.ff.de his quæ in teſta.delen.&.l.ſemper.§.negociatores.ff.de iure immu.&.l.ita autem,in princip.ff.de adminiſt.tuto.&.l.ſi mater. §.eandem,&.l.cùm quæritur,& duabus ſeq.ff.de except.rei iudic.&.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff. de pactis.&.l.militis codicillis.§.j.ff.de teſta.mili.&.l.ſi domus.ff.de ſerui.vrb.prædi.&.l.procuratoris.§.non autem totum.ff.de tribu.actí.&.l.Fulcinius.§.quòd ſi.ff.ex quibus cauſſis in poſ

Quid ſi is cui donatum eſt nō vniuerſaliter ſuccedit.

Limitata cauſa

Universidad de Deusto
Biblioteca

sessionem eat.&.l.etiam.§.j.ff.solu.matri.&.l.solutum.§.planè.ff.de pigno.acti.&.l.sed & si.ff. ad Senatusc on.Maced.&.l.si pro patre.§.in rem.ff.de in rem verso,&.l.2.& ibi Bal.in epito.ff. de ser.export.&.l.Lucius,versicul.quare.ff.de excerci acti.vbi est optimus textus, &.c.ex multa, extrà de voto,&.c.de cętero,&.c.ea noscitur,de senten.excommu.&.c.licèt,de deci.&.c.si pro clericis,de præbend.lib.6.Ex quo Bald.Imo.& recentiores in.l.sed si plures.§.in arrogato,per eum textum.ff.de vulga.& pupil.scribunt limitatam potentiam causæ efficientis limitatū quoque effectum producere.& idem Bald.in.l.non modus.C.de seruit.not.ex eo text.quòd quæ limitata sunt,non debent extendi.

Limitata potẽtia.

50 ¶ Et ex hac ratione videmus,quòd debitum non confunditur hæredi, nisi pro hæreditaria sua portione,non item pro alijs.l.si adulta C.de hæred.act.cum alijs cõcordan.ibi allegatis à gl. Ex quo Saly cet.ibi not.hæredem repræsentare defunctum pro ea tãtùm parte, in qua hæres est: in cæteris autẽ esse extraneum.pro quo etiam est bonus tex.in.l.cùm à matre,& ibi gl.& docto. C.de rei vendi.& glos.no.in.l.2.§.vlti.in glo.vlti.post medium,& ibi quoque Bart.columna.2. ff.de præto.stipul.& Pet.Anca.consil.125.visis,colum. vlti.& Corne,in.l. vlti.columna.2.C.de impub.& alijs substi.ita intelligens eum text.qui dicit defunctum & hæredem censeri vnam personam,videlicet in ea portione,in qua ipse hæres succedit, non in alijs. & Iason in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege,in.4.nota.per illum text.ff.de verbo.obliga.& Lancel. Gali,in.l.2.§.& harum,colum.2.ff.eod.tit.& Iacob.à S.Georgio in tracta.feudo.in princip.colum.3.versicul.tertiò moueor.Et id procedere in casu nostri retractus censeo,vt scilicet res donata ab eo cui successurus est donatarius, censeatur patrimonialis eatenus tantùm, quatenus ei successurus est.

De eodẽm.

Hæres non repræsentat defunctum,nisi pro hæreditaria portione.

Consuetudo.

Quanuis apud Niuernienses illo.c.14.suprà à nobis citato nuncupatim statuatur id generaliter procedere,siue in totum,siue in partem successurus sit.

51 ¶ Tertiò intelligas,vt illud quod donatum est ab eo cui successuri sumus,obtineat vim patrimonij pro ea parte cui illi succesimus,nisi aliter fuerit à donante declaratum,vt scilicet habeat vim acquæstus.nam & tunc censebitur acquæstus,non patrimonium,dummodo res donata talis esset,de qua donator poterat liberè disponere ad commodũ sui hæredis, cuiusmodi sunt acquęstus,quos ex nostra priuata consuetudine quis potest donare quibuslibet etiam suis hæredibus,vt scribitur suprà omnium nostrarum consuetudinum.§.199.& alibi sæpe. Cùm enim ius ei sit liberè disponendi de huiusmodi acquæstibus, potest eam legẽ quam vult in eorũ donatione apponere.l.videamus.§.iurare.ff.de in lit.iuran.cum similib.proindeque id quod antiquum est,nouum facere quantùm ad vim & effectum,& è diuersò: licèt secus esset in personis & actibus prohibitis,vt per Baldum,in proœmio feudorum,in.3.diuisio.Marti.Laud.in.c.primo.§.j. colum.5.versicul.circa hanc diuisionem,titul.qui feud.dare pos.& alios quos tibi congesimus suprà eadem gloss.numero.41.tu tamen.Præsertim cùm in hoc casu nostro res donata hæredi ideo censetur patrimonialis,quòd tanquam hæredi,& qui aliquando habiturus sit,donari censeatur ex voto & mente donatoris,quod nos vulgò,auancement dhoierie,vocamus.Si igitur apertè de contraria mente & voluntate ipsius donatoris appareat in re,de qua, vt diximus,liberè potuit disponere, nihil est quod dubitare debeamus.l.continuus §.cùm ita,in fine. ff.de verborum obligationibus,cum similibus.Et bene facit ad hæc textus in authẽtica,excipitur.C.de bonis quæ liberis,cum similibus.

Quid si aliter fuerit declaratum.

52 ¶ Sunt & postremò qui intelligunt quod dictum est ex Ioan. Fab.& alijs suprà citatis, procedere in rebus donatis aut legatis à parentibus aut alijs maioribus, suis filijs aut alijs descendẽtibus. Secus si à collateralibus quibus etiam successuri sumus. Moti quòd hæreditas magis debetur descendentibus quàm collateralibus,vt probat ille text.quo maxima ex parte illi innituntur in.l.j.C.de impo.lucra.descript.lib.10.Et videmus etiam donata ab illis,id est,ascendentibus regulariter conferri debere,tanquam scilicet donata in anticipationem,vt sic dixerim, hæreditatis & successionis:non etiam donata à collateralibus.vt patet ex toto titulo.ff.de collati.bono. &.C.de collat.Audióque id à Senatu nostro Parisiensi ita aliquando fuisse iudicatum.

An quæ diximus procedunt in rebus donatis à collateralibus.

53 HVC ITEM PERTINET & hæc quæstio. Si ædificium fortè inædificatum est in fundo patrimoniali nullius propè valoris. An id ædificium cẽsebitur patrimoniale, sicuti solum,in quo ædificatum est.Quod videtur ob illud vulgò iactatum,

Quicquid plantatur,seritúrve,aut ædificatur,

Omne solo cedit &c.

Vt scribitur & not.in.§.cùm in suo, Insti.de rer.diui.Sed tu hîc tamen omnino vide Odof.in. l.vlti.& ibi quoque Alberic.colũ.item vltim.versicul.item quærit si quis,& Iaso.colum.11.versicul.quartò quæro.C.de iure emphy.Specul.tit.de locat.§.nunc aliqua, versicul.119.Bart.in.l. j.§.j.ff.de superfi.Bald.in.c.j.§.si quis de manso,colum.4.ver.extrà quæro, tit.de contro.inuc. &.consi.74.super solo,lib.4.& iterum consi.134.quidam emit à Titio,lib.5.Anto.consi.23.in facto fratrum,col.vlti.quibus in locis disputant,an & quando solum emphyteuticum faciat ædificium in eo extructum censeri emphyteuticum.Et Bald.in.l.j.in.8.quæstion.ff.de rer. diuis. vbi tractat vtrùm castrum ædificatum in fundo feudali,sit etiam feudale, vti etiam facit Cardi. Alex.in.c.j.paulò ante finem,tit.de de ali.feud.&.Io.Lup.in rep.rub.de dona.intervir.& vxo.§. 62.columna.7.versic.ex istis infertur.Sed ita vt non omittas text.in.c.j.§.si vasallus,& ibi doc. titul.

An ædificiũ factum in fundo patrimoniali cẽseatur patrimoniale.

titul.hîc finit lex.

54 ¶ Sed & vide ipsum Bald.in.l.2.ver.quæro an præsumatur.C.de rei vendi.illic differentem an si emphyteuta extruxerit ædificium in re emphyteutica, id fecisse videatur animo donandi, ita vt finita emphyteusi cedat domino, de quo etiam per eundem in.l.Senatus.§. Marcellus, & ibi Imo.& Alex.qui adducit alios.ff.de lega.j.& præterea Ange.Are.in.d.§.cùm in suo,Inst.de rer. diuis.& Iaso.qui etiam alios citat in.l.2.colũ.8.vers.vltim.circa prædicta. C.de iure emphy. Et quod item tractatum est à iureconsultis, an si emptor fundi obligati ædificauit in eo, sit etiam ædificium obligatum,in.l.domo.ff.de pigno.act.&.l.si fundus.§.si res.ff.de pigno. &.l. Paulus. §.domus,& iterum.l.vlti.eod.titul.& Corse.in deci.Tholo.quæstion.329.item fuit quæsitum, quidam fundum.Et vtrùm ædificium factũ à patre in re aduentitia filij,in qua erat vsusfructuarius,cædat commodo ipsius filij tantùm,an & cæterorum,videbis apud Bald.in authen.excipitur,colum.vlti.versi.quæro pater.C.de bonis quæ libe.Sed & vtrùm ædificium à testatore impositum areæ legatæ cedat legato,vide text.in.in.l.seruum.§.si areæ.ff. de legat.j.& in.l.si clauis. §.area.ff.de lega.j.Et an ædificium ab vxore factum in re ei donata à marito sit vxoris,an mariti,vide tex.in.l.sed si vir.§.si vir.ff.de dona.inter vir.& vxo.Et an ædificium factum à clerico in fundo patrimoniali ex pecunia ecclesiæ sit & ipsum patrimoniale.vide Specul.& Ioan.And.in tit.de emp.& vendi.§.tertio loco,versic.quid si clericus.Et vide etiam consuetudinem Borboniorum.c.271.& seq.dum loquitur de vno sociorum in bonis mobilibus & acquæstibus,qui ædes extruit in fundo patrimoniali.

De eodem.

Consuetudo.

55 ET EX IIS QVOQVE intelligere potes,an si domo patrimoniali exusta, fuit alia domus in area recèns extructa,ea censeri debeat patrimonialis, vt antè erat. Sed quibus addere potes,huiusmodi domum non videri eandem esse,quę primùm fuit.l.inter stipulantem.§.sacrã, ad fi.ff.de verbo.obliga.Ideóque legata domo destructa,etiam si alia eodem loco à testatore ædificata fuerit,interit legatum.l.si ita legatum.§.vlti.ff.de lega.j.nec manet vsusfructus in hac domo,quæ in priori debebatur.l.quid tamen.§.j.& iterum.§.in nauis.ff.quibus mo.vsusfruc.amit. Quanuis his aduersari videtur alius text.in.l.seruitutes.§.si sublatum.ff. de seruit. vrb. prædi. quo probatur,ædificium eadem specie & qualitate repositum,censeri idem ædificium,atque in id durare pristinam seruitutem.De quibus vide doct.ibi,& Alberi.in.d.§.sacram,in.21.oppos. Et adde etiam quæ dicam infrà in fi.huius ti.in.14.quæstio. *fol.349.ni.91.cum sequen.*

Domus extructa in loco in quo domus patrimonialis exusta est,an sit et patrimonialis.

56 QVID AVTEM de re patrimoniali vendita, & postea à venditore aut eius hærede recuperata pe restitutionem in integrum,& ob læsionem vltra dimidium iusti precij, ex.l.2.C.de rescin.vendi.An ea maneat patrimonialis,vt priùs erat,an verò acquisititia.Chasse.in consuet. Burgund.in duobus locis,primùm quidem in titulo,des droitz apartenans a gens mariez. §.25. column.vlti.versic.quid si fuit recuperatum,deinde hoc titu.de retraictz.§.j.in verbo, anciens, column.2.versic.sed quid si recuperauit,negat censeri patrimonialem, tribus rationibus,quarũ duas priore loco ascripsit,tertiam posteriore. Prima ea est,quoniam in Gallia restitutiones a solo principe impetrari possunt,& solent. Ideo pro impossibilibus habentur.l.apud Iulianum.§. vlti.ff.de lega.j.voluit,vt puto,allegare.l.idem Iulianus,quæ illam continuò sequitur.§.vlti.nam & ita ab alijs allegari solet.

Quæ à solo prĩcipe concedun-tur,censeri impoßibilia vide num.lxi.& sequen.

57 ¶ Cui adde in hac ratione tex.in.l.continuus.§.cùm quis,& ibi gloss. Alberi.Bart.& alios.ff.de verbo.obliga.eundem Bart.in.l.si quis sub conditione,col.2.versi.oppone dicitur hîc.ff.de testa.tutel.& in.l.j.paulò ante fi.ff.de iniust.testa.& in.l.j.§.qui habebat,post prin.ff.de bono.pos. cont.tab.& in.l.vlti.colum.2.versic.venio ad quartum.C.de sentent.pas.Dy.in cap.semel,in fi. de regul.iur.lib.6.Signo.con.39.quæritur nunquid,col.2.versic.tertiò probat.Bald.post Ray. in.d.l.Iusianus.§.vlti.& in cap.j.colum.3. versicul.prætereà vt dixi,titul. hîc finit lex Corra.& in cap.cùm non ab homine,in fi.extrà de iudici.Cardi.Flor.consil.57.pro magnifico,numero. 3.Paul.Cast.in.l.Gallus.§.& quid si tantùm, colum. penul.versic.tertiò & vltimò.ff.de liber.& posthu.Alexand.consil.224.in re tam graui,colum.2.versi.& quandò pendet,lib.6.& Francisc. Curt.Seniorem consi.74.super memorata,col.19.nume.60.

58 ¶ Altera ratio Chasse.quæ ad primam proximè accedit,hæc est:quia restitutio in integrum nõ debet haberi in consideratione.l.4.§.j.ff.de fideicom.liber.& voluit(inquit) Geor.Nat.in cle. j.in prin.in.4.no.de verbo.signifi.Cui & tu in hac quoque raaione adde text. in.l.exceptiones quæ personæ.§.vlti.ff.de excepti.& in.l.vlti.§.vlti.& ibi glos.vlti.ff.de condi.indeb.& gloss.no. in.l.2.in princip.in verbo,repudiauerit,& ibi Bart.qui illam dicit menti tenendam, in versicu. item quæritur.ff.de bono.pos.secun.tab.Inno.in cap.quia plerique,colum.2.versi.sed quid dices,extrà de immu.eccles.vbi & id dicit procedere in foro conscientiæ, de quo tamen vide quę dixi suprà eod.tit.§.j.in glo.18.in verbo,le pris.&c.numero.67.præsertim.Adde item Bart.in. d.l.si quis sub conditione,vbi suprà,& in.l.j.col.4.versic.sed circa hoc.ff.de vulg.& pupil.sub. & in.l.quandiu,la.j.ff.de acqui.hæred.& in.d.l.vlti.vbi suprà.C.de sent.pas.& in.d.l.4.§.j.ff.de fideicom.liber.& in.d.l.j.§.qui habebat,post princ.ff.de bono.pos.cont.tab.& in.d.l.j.ad fin.ff. de iniust.rup.testa.& Bald.in.d.c.j.ti.hîc finit.lex Corra.& in.d.c.cùm non ab homine. Imo.in. l.ventre,& in.l.Pantonius.ff.de acqui.hæred.& Soci.con.153.pulchra,colum.10.versi. & tenendo,lib.2.& est.r.cius lib.

Restitutio in integrum non habetur in cõsideratione.vide nume.lxiiii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

do,lib.2.& est.j.eius lib.

59 ¶Nam(vt & id quoque addas)non dicitur posse fieri,quod per in integrum restitutionem tùm fieri potest,vt dicit Inno.in.c.pastoralis,post princ.& ibi quoque Panor.in fin.qui id dicit no.extrà de cau.poss.& propri.& Cardi.Floren.qui & id no.dicit.d.con.57.col.j.& Soci.cons. 116.non potest,col.5.ver.2.respõsio,libro.j.Sicuti etiam de dispensatione(quam vocant)dicit glo.in.c.gratia,in verbo,non potes,& ibi Domi.col.vlti.de rescript.lib.6.& in.c.ventum est,in verbo,non possum.j.q.j.& Bal.in.d.l.j.in fi.ff.de iniust.testa.Imo.in.d.l.continuus.§.cùm quis, in pen.not.ff.de verbo.obliga.Panor.in.c.quod dei timorem,col.2.vers.item adduco.extrà.de stat.mona.Barb.qui alios allegat,con.57.præclarè,col.pe.lib.1.Et con.54.à Ioue,col.6.ver.nec est credendum,libr.4.Philip.Deci.con.645.visa donatione,col.3.nu.21.Et sic hæc ratio(quod iam diximus)in priorem incidit.

Fieri non posse dicitur, quod per restitutionem tantũ fieri potest.

Et quod per dispensationẽ tãtum.

60 ¶Tertia ratio Chasse.hęc est,quoniam hæc reuenditio,quæ fit ex dispositione.d.l.2.C.de rescin.venditi.non est necessaria,sed voluntaria, ex voluntate scilicet emptoris, in cuius facultate est supplere precium,si malit idipsum facere,& non rem restituere, & nihil prætereà dicit ipse Chasse.sed se tantùm ita consuluisse,cùm ex facto interrogaretur,con.incip.ex processu moto, quod tamen non reperi inter consil.ejusdem.Cui item adde,quantum ad hanc rationem,quod Bart.in multis locis tradit,hanc reuenditionem,quæ fit ex.d.l.2.de rescin.vendi,fieri ex voluntate emptoris,cùm si velit,non cogatur eam facere,sed tantùm supplere,videlicet in.l.in diẽ, & ibi quoque Raph.Co.ff.de aqua plu.arcen.idem Bart.in.l.3.ff.quib.mod.pig.vel.hyp.fol. & in.l.si ex duobus.§.sed & Marcellus.ff.de in diem ad.& idem post eum voluit Pet.Anca.in c.accessorium,col.10.versi.prædictis applico,de regu.iur.lib.6.vbi & hoc dicit tenuisse Thomam Piperatum.Sed & id sequitur Alexand.consi.45.in causa,colum.2.versi.ad quod pluribus, lib.5. & ante eos non obscurè Ioan.Andr.cuius tamen non meminerunt,in addi.Speculat.in rubr.de obliga.& soluti.colum.2.versi.proposito congruit.Quorum sententiam probat tex.quem nullus horum allegat,in.l.adigere.§.j.ff.de iure patro.vbi qui stipulatus est cẽtum operas, aut in singulas, aureos quinos dari,nõ videtur cõtra legẽ stipulat⁹,quia ĩ potestate liberti est operas dare.

§ Reuẽditio quæ fit ex.l.ii.de rescin.vendit.an dicatur voluntaria, an necessaria. Vide nu. lxvi. & seq.

61 ¶Sed quæso lector amantissime,paulò penitius consideremus, quantum virium habeant hæ rationes,ad hunc nostrum casum,de quo tractamus.Nam quod primo loco dictum est,pro impossibilibus censeri,quæ à solo principe possunt impetrari,vt illud concedamus,de quo tamen doct.in locis in eo primo ratione allegatis.Tamen id tantùm obtinet restitutione nondum impetrata,ob difficultatem scilicet impetrationis,vt dicũt omnes leges & doc.qui de ea re loquũtur.At impetrata restitutione,& obtenta,& ad effectũ deducta,vti est in casu de quo loquimur, scilicet de re vendita,& per in integrum restitutionem recuperata:quid est quod amplius de impossibilitate aut etiam difficultate queramur,aut queramus?vt in simili dicemus cùm de ipsa restitutione priuatim loquemur paulò post,versicul.ab hinc.3. Illud autem hìc scire debes, ne erres,in Gallia non posse intentari remedium.d.l.2.de rescin.vendi.de quo hìc etiam priuatim loquimur,nisi impetrata à principe gratia,tametsi de iure communi id non sit necessarium.

Refelluntur rationes prioris sententiæ

Prioris ratiõis refutatio.

62 ¶Præterea hæ nostræ Galliæ restitutiones,quæ à principe impetrari solent & debent, tam facilè obtinẽtur,quàm à iudice ordinario,vt quibus concedendis verbis principis sint ab eo deputati delegatíque præfecti illi libellorum, siue malis appellare,magistri scriniorum (quos vulgò magistros requæstarum vocamus)nec est aliter necesse adire ipsum principem. Ideóque nõ est id existimandum impossibile,ac nec difficile quidẽ,si in id est materia (vt est in casu nostro) subiecta,ex doctrina Franc.Alberg.in.d.l.item Iulianus.§.vlti.& ibi quoque Rapha. Co.Paul. Cast.& Alexand.per tex.ibi,in verbis,cùm distrahi non soleant.Rapha.& Paul.Cast.in.d.l.cõtinuus.§.cùm quis,de verbo.obliga.Roma.in.l.2.char.vlti.ff.de reg.iudi.Soci.in.l. quidam relegatus,colum.3.versicul.prima limitatio.ff.de reb.dubi.& Iac.à S.Georg.in tracta.feud.in verbo,princeps pedemontium,colum.6.versicul.quadragesima quarta Philip.Deci.in.l.ea quæ rarò,in fi.ff.de regul.iur.& in.l.2.column.2.versicul.& fuit. C.qui admit.In idque etiam allegant plerique omnes.l.qui cùm maior.§.1.in verbo,alterum non facilè impetretur.ff.de bonis libert. &.l.pen.& vlti.ff.de cada.punit.

De eadem re.

63 ¶Præsertim verò cùm hæc dependeant non à mera quidem gratia, sed à iustitia:quamobrem nullo pacto impossibilia esse censentur,vt probatur in.l.cùm quis.§.si quis pro reo,& ibi Bart. colum.j.in.2.oppo.ff.de soluti.& Soci.in.d.l.quidam relegatus,colum.3.versi. secundò infertur.Quæ autem ita facilè impetrari solent, & possunt,adeo considerantur, vt imputetur ei qui non impetrauerit,aut non petierit.Ro.in.d.l.2.char.vltim.ff.de re iudi.per.d.l.qui cùm maior. §.ibi,neque enim imputare.ff.de bonis libert.&.l.2.§.tractari.ff.ad S C.Tertul.& sequitur Philip.Deci.consil.677.visis & consideratis,numero.5.qui & ad hoc dicit facere.d.l.quidam relegatus,&.l.intercidit.ff.de condi.& demonst.& ante eos id quoque voluit Angel.consil.219.arbitror,colum.2,versic.dicet quis.Et facit quod not.Anto.in capit.ex ratione,in.5.quæstio.colum.4.versicul.hæc intellige sanè,de appel.quòd cùm stat per iudicem quominus causa decidatur,non currit interim tempus prosequendæ appellationis, sed tum demum tantùm, quando appellans sibi per superiorem aut aliter prouidere non potest,per text.in.l.vltima. §.illud. C. de tempo. appell.

¶Similiter

64 ¶Similiter quod dictum est in secunda ratione Chasse. restitutionem in integrum non haberi in consyderatione, verum quidem est,re adhuc integra,& nõdum impetrata ea restitutione:quia quod euenire potest ex iure quodam speciali,nihil mutat ex re præsenti.Ea verò iam impetrata, non ampliùs de futuro quærimus.nam & id apertè declarat.d.l.4.§.j.ff.de fideicom.libert.cùm dicitur.Si is qui restitui potest,& rursum,quàdiu poterit in integrum restitui. Et.d.l.exceptiones quæ personæ.§.vlti.ff.de exceptio. cùm scribitur, nec ipse ante habet auxilium,quàm restitutus fuerit.Et ita expressim intelligunt glos.Bar.& Angel.in.d.l.vlti.§.vlti.ff.de condi.indeb. & Bald.loquens in casu illius.§.in.l.vltim.ad fin.C.de compensat.& Tyndar.in tracta.de compensatione,charta pen.column.j.versicul.quid dicemus de eo. & Iaso in.l.non quocunque.§. j.in fin.ff.de legat. primo & Philip. Deci.in.d.l.ea quæ rarò,versicul. secundò quod dictum, de regul.iuris.

Secũdæ rationis refutatio.

65 ¶Et ita quoque expressim & in omnibus casibus intelligunt omnes docto.suprà in ea secunda ratione allegati,& quotquot alij,qui de hac re loquuntur, præter Chasse. vbi suprà, vt scilicet restitutio in integrum non sit cõsyderanda,antequam impetretur,vt apud eos videre licet. Nec tamen aliàs semper verum est,vt con syderari non debeat,quod quis restitui potest etiam à solo principe,vt per Alexand.& Iaso.in.d.l.idem Iulianus.§.vlti.colum.j.ff.de lega.j. & omnium copiosissimè Soci.in.d.l.quidam relegatus,colum.2.&.3.ff. de reb.dubi. Sed quibus addere potes scripta à Ioan.And.in cap.commissa,de electi.libr.6.& Lapo.allegati.9.disputat, hìc an si papa, colum.vlti.versic.tertiò disputat.

De eadem re.

66 ¶Quod autem tertio ac postremo loco dictum est,hanc reuenditionem,siue restitutionem rei, quæ fit ex.d.l.2.C.de rescin.vendi.non esse necessariam,sed voluntariam, quia scilicet nõ fit nolente emptore,qui ne id fiat potest supplere.Si id aliquid faciat ad huius dubij decisionem. Vide quæso,an hæc ipsa restitutio sit merè voluntaria,cùm emptor cogatur eam facere, aut supplere: hoc autem facere non possit, penuria fortè pecuniarum, vt plerunque contingit: aut si habeat, dare tamen non possit sine maiore aliquo suo detrimento. Igitur si restituat potiùs quàm suppleat videtúrne id liberè facere?Et tam liberè quidem facit,quàm si quis oborta graui tempestate suas merces in mare proijciat, ne ipse pereat: aut faciat quod rex iusserit, nisi malit parentes & liberos,quos is in potestate habet,perire.Hæc enim sunt exempla Aristotelis libr.3.Ethicorũ cap.j.& aliquid de ea re traditur in cap.meritò.15.quæstion.j.Et quanuis nostrates dicant hanc coactam voluntatem,esse voluntatem,ea tamen talis est,cui per in integrum restitutionem subueniri debeat.l.si mulier.§.si metu.ff.quòd met.cau.

Tertiæ ratiõis refutatio.

67 ¶Sed fac tamen nullum maius malum imminere, quàm quòd cogitur alterum vnũ ex duobus præcisè facere,faciétne idipsum liberè,qui velit nolit,cogitur alterum illud facere? & certè non facit,vt optimè probat tex.in.l.quæ sub conditione.§.si quis,versic.sed.si.ff.de condi.institu.& non obscurè sentit Azo in casu de quo nunc loquimur,in summa.C.de rescin. vendi. colum. j.per illum tex.& eius discipulus Accurs.in.d.l.2.in verbo,iudicis,versicu.item quid si iste vendicet,& ibi quoque Bald.in.13.quæstio.versic.iuxta hoc quæritur.C.eod.tit.de rescin.vend.vbi & ipse Bal.ob id dicit,rescissa vẽditione ex ea.l.rescindi quoque omne ius seruitutis, & pignoris constituti ab emptore in rem ipsam, & sequitur Saly.ibi in.15.quæstio.& Paul. Cast.in.8.q. & Pantal.Calde.in repe.d.l.2.colum.43.versicul.quærit etiam Bal.De quo vlti.nos latiùs dicemus infrà ti.seq.§.3.glo.j.num.8.hic autem,& duobus seq.

De eadem re.

68 ¶Et licèt cùm alterum tantùm ex duobus cogimur facere, non sit tanta vis,nec tã præcisa necessitas,quàm si vnum aliquid tantùm facere compellamur, necessitatem tamen esse,nemo, vt opinor negabit,quando & necessitatem hanc appellet text.quem nullus eorum qui de hac re locuti sunt expendit,si me memoria non decipiat, in.l.illud.§.j.ff.de constit.pecu. loquens de eo cui delatum est iusiurandum,qui tenetur iurare,vel iusiurandum referre,& vt ibi scribitur,si nolit iurare,necessitate referendi astringitur.Et in id quoque facere videtur tex.in.l.non vtique,in princip.versicul.proinde.ff.de eo quod cert.loco,cùm dicitur, alternationi ex necessitate facit actoris electionem.Sed vt concludam in casu nostro.¶Cùm venditor retrahat ex vi & necessitate proueniente ex suo ipsius contractu venditionis,sequitur,rem eandem ad eum redire eodem iure,quo prius penes eum fuerat,argum.l.si mater.§.eandem.ff.de excepti.rei iudi.&.l.qui possessionem.ff.de vi & vi arma.& etiam quæ latè diximus,suprà eodem titul.§.19.in gloss.2.num. eodémque vltima.

De eadem re.

69 ¶Adde & tu tamen,quòd restitutio qualiscunque ea sit,siue ex.d.l.2.de rescin.vendit. siue ex alio capite,videlicet doli,metus,fraudis,ætatis,aut alio quocunque,est in priorem statum,locũ, & gradum omnimoda integráque reductio & repositio.l.quòd si minor.§.restitutio,& ibi Bar. & alij.ff.de minori.&.l.j.& ibi Saly.& alij.C.de sen.pas.&.l.j.&.2.& ibi doct.C.si aduers.transac. &.l.j.C.de reputat. &.l.videamus generaliter.§.videamus.ff.de vsur.glos.in capit.quanuis, in ver,cùm talis,in princip.de rescript.libro.6.Cy.in.l.si quidem.C.de prædi. minor.Barthol. in.l.qui proprio.§.item quæritur,in.j.oppo.ff.de procura.& in.l.Gallus.§.& qui si tantùm,columna.3.versicul.redeo ad gloss.ff.de libe.& posthum.Bald.in capit.cum causam,col.j.extrà de testi.D.à Rota deci.446.si lata vna,in nouis.Alberic.in.l.qui res.§.aream,numero.2.ff.de soluti.& Angel.con.256.secundum ea,col.j.Barb.qui alia in id multa adducit,consil.9.supremi,

De eadem re. Restitutio in priorem statũ, locum,& gradum reductio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

column.penultim.libr.j.& docto.vbique. Ex quo apertè sequitur quòd res sic restituta reponi-
tur in suum priorem statum.

70 *Nisi tertius ante restitutionẽ fuisset in eundẽ locum coopta-tus.*

¶ Et id quidem semper ita procedit,vt restitutus recuperet primum locum, nisi si fortè tertius quispiam extraneus interim,id est,ante restitutionem,fuisset in eundum locũ cooptatus,vt per glo.quam sequuntur Bar.& alij in.l.quid ergo.§.pœna grauior,in verbo,oneraſſet.ff.de his qui no.infa. nam si is locus teneatur ab eo,qui succedit in locum primi,tunc is primus omnino restituitur in suum pristinum locum.l.j.§.vlti.& ibi glo.Bar. & alij.ff.de bono.pos.con.tab.& idẽ Bar.in.d.l.Gallus.§.& quid tantùm,col.4.versi.sed contra hæc videtur. Hic autem emptor ex ea venditione succesſerat in locum venditoris.Si ergo venditor restituitur aduersus ipsum emptorem, nihil est quod impediat venditorem restitui in pristinum suum statum & locum. Quibus consequens est rem venditam & recuperatam manere apud venditorem restitutum in eodem loco statu & qualitate,qua priùs erat,id est,patrimonialẽ,si patrimonialis erat ante vẽditionem.Id quod etiam satis probat quod statim dicemus in fi.sequen.versicu.

71 *An retractus habeat locũ in venditione restitutiõis in integrum.*

ET EX IIS QVOQVE aliud vnũ imprimis notãdum inferri potest. Quòd si is qui vendidit fundum patrimonialem, deceptus est vltra dimidium iusti precij, aut aliter ei competit restitutio in integrum ad retrahendum rem venditam, quia scilicet dolo aut metu inductus est ad vendendum,aut minor erat,& eam restitutionem in integrum alteri vendat, quod facere potest.l.quòd si minor,in princip.ff.de minori.&.l.si minores,& ibi glo.Bart.& alij.ff.de admi. tut.& glo.in.l.ex pluribus, eod.ti.Bart.in.l.non solùm,in princip.ff.de in integ.resti.cum concord.à me plenius adductis suprà eod.titul.§.26.in glo.3.numero.13.decimo quintò restitutio. Poterit consanguineus huius venditoris venire ad retractum huius actionis siue restitutionis in integrum,quæ competit ad reuocationem rei immobilis patrimonialis,vt & nos in simili diximus,suprà eod.titul.§.j.gl.7.in verbo,ou aultres choſes censées pour immeubles,numero.31. ex quo infertur,vbi etiam diximus retractum habere locum in venditione facultatis redimendi ex pacto reuenditionis,iunctis præcedentibus ab initio eius glo.Nam & nemo videtur re excluſus,quam prætor in integrum se restituturum pollicetur.l.nemo.ff.de in inte.resti.quod etiam facit ad quæstionem præcedentem.

72 *An res quæ redit ad dominũ iure feudi vel emphy.censeatur acquæstus*

QVIN ET ILLVD DVBIVM EST, cùm feudum vel emphyteusis redit ad dominum ex aliqua causa. An ea censeri debeat tanquam acquæstus, an tanquam patrimonium antiquum,vti est dominium directum,cum quo ea res consolidata est. Quod videtur, cùm sint veluti accessoria,quæ ideo debent sequi naturam eius rei, cui accedunt.l. cùm principalis.ff.de regu.iur.& capit.accessorium,eod.tit.lib.6.& vtrobique concordant.in gloss. Contrà quoque videtur,neque enim ea quæ consolidantur,videntur acquisita illo iure, quo res cui consolidantur,sed tanquam alia,& per se iudicanda sunt.l.Meuius.§.fundo.ff.de lega.2.&.§.si cui,Instit.de legat.vbi Ioan.Fab.id expressim voluit,traxitque ad consuetudinem, qua vxor habet partem in rebus acquisitis durante matrimonio,vt scilicet habeat partem vi huius consuetudinis in feudo consolidato. Licèt ea nihil haberet in re patrimoniali mariti, cui feudum ipsum est consolidatum.de quo & nos habemus expressam consuetudinem suprà eod.tit.§.16.

73 *De eadem re.*

¶ Nec Faber ipse solus fuit in ea sententia.nam & alij plurimi non paruæ authoritatis eum secuti sunt,videlicet Ioan. Plat.& Angel.Aret.in.d.§.si cui, de legat. ex quibus ipse Angel.in id quoque allegat.l.non quocunque.§.fundus.ff.de legat.j.& prætereà Iason in vlti.addi.ad Christo.Porc.in.§.si eadem,qui proximè præcedit.d.§.si cui,& Benedic.in repetit.c.Raynucius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam, nnmero.791.Bohe.in consuetudi. Bitur.titu.de consuetudi.matri.& dot.§.2.& iterum titul.de consue.feudi & cens.§.5.colum.vltima,& Ioan. Lupus in repet.rub.de donati.inter vir.& vxor.§.62.columna.5.versicu.ex his infero, vbi id dicit nunquam esse obliuioni tradendum.Chasse.in consuetud.Burgund.titul.des droitz apartenans a gens mariez.§.2.in verbo,& acqueſtz,columna.3.versicul.item quæro quid si.& Ferro. in hoc titul.de retractu.§.23.column.2.Sed tu tamen vide quid de his sentiat Carol. Molend.in consuetud.Parisi.titu.j.§.30.numero.175.& multis seq.vbi etiam tractat nuncupatim,an id cadat in retractum proximitatis.

74 *Quid in feudo vsucapto.*

SED QVID DE FEVDO à nobis vsucapto.An is obtineat vicem patrimonij,an acquæstus.Id quod facilè dignosci potest ex eo quod scribit Bald.in.l.liberti,columna penult. versicul.quæritur de eo qui præscripsit.C.de ope.libert.vbi quærit an feudum ab aliquo vsucaptum transeat ad hæredes tanquam antiquum, an non.& respondet, cùm vsucapio non contineat aliquid diffinitum ab homine,id certè continetur,quod est diffinitum à iure vel consuetudine:quia æquiparatur pacto simpliciter facto,vt no.in.l.j.C.de seruit. & aqua.Ideóque & ij tacitè includuntur,qui veniunt ex natura feudi concessi simpliciter,arg.cap.super quibusdam.§. prætereà,extrà de verbo.signi.Hæc ibi,ex quibus iam intelligis huiusmodi feudum censeri nouum,& acquisititium. Add id autem quod dictum est vsucapionem habere vim pacti,vide omnino quæ diximus suprà eod.tit.§.j.glo.9.in verbo,ou lignagier,num.246.at maius dubium est, & iterum num.250.nec id quidem.

75 *De eadem re.*

¶ Sed & tu prætereà de feudo vsucapto vide ipsummet Baldum in.l.vltima,versiculo,sed nunquid ille qui præscripsit. C.de liber.caus.& in.l.secunda columna secunda,versiculo, quæro quando

quando per præscriptionem.C.de iure emphyteu.& in leg.j.in.31.quæstione.ff.de rer. diuisi. in quibus locis eadem propè voluit, vt in.d.l.liberti. & rursum eundem Bald.Iac.Aluar.& Cardi. Alexand.in cap.vltim.ad fi.titu.de feud.dat.in vicem legis commissoriæ.Angel.in leg.qui in aliena.§.j.ff.de acquir.hæred.Fran.Aret.in leg.3.§.ex contrario,colum.6.versicul. & occasione. ff.de acquir.possess.Alexand.consi.15.visis narratis,colum.vltim.versicul.& dato,lib.5.Iaco.à S. Georg.in tracta.feudo.in verbo,ita quòd isti inuestiti,colum.vltim. versicul.au autem filius. & Franc.Curti.Iunio.in eodem tractatu,in.3.quæstio.princip.colum.eiusdem penult.versicu.postremo,qui est in charta.32.totius operis.& Zasi.in epitome feudo.parte.8.ad fi.Nec interim tamen omittas text.in leg.3.ff.de vsucap.qui dicit vsucapionem vel esse acquisitionẽ,vel adiectionem dominij,& in leg.item si res,in princip.ff.de ali.iud.mut.cau.fac.quæ & ad hanc quæstionẽ nonnihil facere videtur.

76 *Quid de eo quod quis præscribit vltra fines fundi patrimonialis.*

SED CONSEQVENTER quid de ijs quæ quis vltra antiquos terminos fundi antiqui siue patrimonialis vsucepit,quia scilicet ea longo tẽpore possedit bona fide existimans eadem esse ex corpore vel appendicibus huiuscemodi fundi. Vtrũ & ea censebuntur patrimonialia vti & fundus ille principalis,an verò diuerso iure censenda sint,scilicet acquisititia?Cognosces ex scriptis à Bal.ipso in.§.rursus,qui est vlti.col.2.ver.sed pono quòd vasallus, & ibi quoque Ia.Aluar.Marti.Laud.& Cardi.Alex.tit.de contro.inuesti.aut vt in alijs codicibus is tit.inscribitur,si de inue.feud.contro.fuer.dum loquuntur de eo quod vasallus bona fide vsucepit vltra antiquos terminos concesionis feudi, an scilicet id finiatur vnà cum feudo,in quo illi non secum omnino conueniunt.de quo & tu quoque vide Franc.Curti.Iunio.in.d.tract. feud.parte.4.quæstio.1.princip.& Carol.Molend.in consuetud.Parisi.tit.j.§.7.nume.30.

77 *Quid de horto comparato ad vsum domus patrimonialis.*

ET ILLI QVIDEM QVAESTIONI satis appositè & hanc subiiciã.Est mihi domus patrimonialis,cui fortè hortus abest,ideo illius causa cõparaui hortũ continentem, qui domus esset veluti appendix,& (vt nostri loquuntur)pertinẽtiæ ipsius.An & hic hortus erit etiã patrimonialis,vt domus,cui mea destinatione accesit,quod videtur,per.l.cùm fundus.ff.de lega.2.&.l.prædijs.§.qui domum.ff.de lega.3. Verùm Bal. in.l.j.in.6.q.ff.de rer. diui.tradit in simili propè specie,videlicet quòd si quis emit hortum vicinum domus feudalis in consequentiã (vt ipse loquitur)ipsius domus,non erit propterea hic hortus feudalis:quia hæc accesio est discreta,non concreta.Ideóque erit huiusmodi proprius,non feudalis:separatarum enim rerũ separatum est dominium,licèt,vt ipse subdit, sub iure nonnunquam includatur etiam alienum.l. Marcellus.ff.de rei vendic.&.c.j.extrà de postulat.prælat.

78 *Quid de uectigali vendito per fundo patrimoniali. Consuetudines de eare.*

ILLVD QVOQVE IN DVBIVM VOCATVR. Si vẽditur vectigal annuum super fundo patrimoniali? An in eo habebit locum retractus,vt in feudo ipso,stante ea cõsuetudine,quæ eum admittit in patrimonialibus tantùm.Et sanè sunt priuatæ quędam consuetudines in Gallia,quæ dicũt retractum hìc habere locum,videlicet apud Parisienses.c.172. Melodunenses.c.50.in fi.Senonenses.c.34. Trecenses.c.148. Aurelianenses.c.276. Borbonienses, cap.423.Blesenses.c.193.Nec id quidem abs re,quando huiusmodi vectigal sequitur naturã ipsius fundi illi ita obnoxij,vt voluit Chasse.de alia re loquens in consuetud.Burgund.titu.de cõ fiscations.§.j.in verbo,& apartient la confiscation,col.6.versi.& primò videtur,per.l.defuncta. ff.de vsufruc.quæ non loquitur de hisce vectigalibus.

79 *Possessoriũ an possit intentari ob annuum vectigal.*

¶ Sed id satis probatur,vt hoc illi addas,ex eo quod à nostris traditur possessorium licèt intentari non possit ratione vectigalis personalis,vt multis placet,potest tamen hauddubiè intentari ratione vectigalis super re constituti,æquè ac ratione ipsius rei:tanquam scilicet vectigal ipsum sit eiusdẽ naturę,ac res super qua debetur, Alberi.in.l.si certis,col.2.nume.8.C.de pactis. Bald. in repe.l.2,col.7.versicu.sciendum est autem.C. de seruitu.& aqua. Angel.in.l.regulariter.ff.de peti.hæredi.Panor.in cap.peruenit, col.j.extrà de sensib.& consil.23. in causa quæ ad præsens, in.j.dubio,lib.1.Ro.cons.211.in causa propositæ consultationis,in.3.dubio.Angel.Aret.in.§.j. colum.2.Institu.de interdict.Guid.Pap.deci.Delphi.552.in materia,col.2.Philip.Deci.consil. 136.in causa reuerendi.Steph.Bertrand.con.243.quicquid,in princip.lib.2.Matthæ. Afflic.deci.Neapoli.395.pro decisione,nume.8.& in constit.Sicilię incip.circa violentiarum,col.vltim. Francis.Rip.in repe.l.rem quæ nobis,nume.16.ff.de acqui.pos.& nostrates vbique.& diximus etiam suprà eodem titu.§.j.glo.6.in verbo,rentes,numero.11.tertiò limita,& sequent.vti & alia quoque diximus huc pertinentia.

80 *Clericus an in forum seculare vocari possit ob vectigal prædiarium. An clericus ad iudicium seculare trahi possit actiõe reali.*

¶ Atque ex eo quoque quòd clerici pro censibus siue vectigalibus quę pendunt ratione rerum suarum, in ius vocari possunt ad iudicem secularem,vti pro rebus illis suis patrimonialibus, vt voluit Guil.Cu.in leg.de his,quæ est,3.C.de epi.& cleri.& in authent.clericus,eod.titul. & Saly.in authen.sed periculum.C.sine censu vel reliq.Et licèt Bal.in.d.l.de his,teneat contrarium, sicuti & Raph.in.l.iubemus nullum.C.de sacro.eccles.& Panor.in.c.qualiter, in fi.extrà de iudi.& Maria.Soci.in cap.sanè,col.6.in.9.declarat.extrà de for.compe.& ante hos Pet. Iac.titul. de duello,colum.5.versicul.quidam tamen dixerunt,& multis sequent.vbi id latè disputat. Tamen ob id ita voluerunt,quia etiam in ea fuerunt sententia, vt nec pro rebus quidem ipsis patrimonialibus posit clericus actione reali ad iudicium seculare trahi, vti etiam voluit idem Bald. in.d.authen.clericus,post princip.& in cap.2.in fi.de iudici.& Archi.in cap.j.de cleri. coniug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lib.9.& Oldra.qui hanc rem latè tractat con.83.an episcopus. Collec. Panor. & Fely. in. d.cap. qualiter,de iudi.& idem Panor.in cap.ecclesia,colū.j.versic.vnde falsa est,de constit.Ioan. Plat. in.l.viros,versicu.& propter hoc.C.de Palat.sacra.largi.lib.12.Guido Pap.deci.Delphi.77. lex si conuenerit,col.j.versic.& prædicta.Matthe.Afflict.deci.Neapo.2.sereniſſimus,nume.5.& in. d.constitut.de burgensaticis,ad fi.

81 ¶Tamen prior op.quæ clericos subiicit iudicibus secularibus ratione rerum suarum patri-
De eadem re. monialium,& vectigalium siue pensitationum,quæ super illis debentur, seruatur ex consuetudine Franciæ,vt dicunt Guil.Cu.& Bald.in.d.authen.clericus,& ipse Bal.in capit.cùm venissent,columna tertia, versicul. oppo.dicitur, extrà de eo qui mit. in possess. & Ioanes Fab.in.§. vltimo,columna secunda, versicu.quid in necessario,Institu.de satisda.& in authen. statuimus, colum.j.de epi.& cleri.& Masuer.tit.de remissio.§.item si presbyter,vbi& idem dicit de actionibus mixtis.& Aufrer.in repe.cle.j.de offic.ordi.in. 4. fal.2.regulæ, vbi nuncupatim loquitur de reliquijs huiusmodi vectigalis,& in fi.illius limitationis dicit ita fuisse iudicatum in Senatu Parisiensi.& Bened.in repe.cap.Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, numero. 322.& multis sequen.de testa.vbi & ipse loquitur de censibus & vectigalibus.Scióque inter are sta Senatus Parisi.collecta ab ipso Aufrer.id arrestum esse.15.quo dictum est, episcopum Cabilonensem non esse admittendum ad dicendum se esse in possessione cognoscendi de actionibus realibus inter clericos. Et aliud quoque arestum.21.quo etiam iudex ecclesiasticus non potest cognoscere de reliquijs pensitationum realium,etiam si in stipulationē vel promissionem deductæ fuerint.Sed de hoc vltimo est aliud arestum contrarium numero.49.

82 ¶Imò verò sunt qui etiam tenent de iure communi hanc opinionem procedere,vt iudex secu
De eadem re. laris cognoscat de actionibus realibus & pensitationibus rerum patrimonialium inter clericos, quos videre poteris apud ipsum Aufrer.in.d.cle.j.de offic. ordin.quo loco suprà citauimus. & Barb.con.j.magnus scripsit Psalmista,colum.18.versicu.præterea adduco, & multis sequen.lib. 3.& ipsum Benedic.vbi suprà numero.431.Porro Ioan.Fab.in.§.item Seruiana,col. 9. versi. & facit quòd prælati,Instit.de actio.dicit generaliter prælatis Franciæ interdictum esse, ne cognoscant de actionibus realibus,& hypothecarijs.quod & nos alibi diximus.Et ita quoque seruatur in regno Neapolitano ex illa constit. de burgensaticis. Super eo autem quod suprà diximus de reliquijs pensitationum deductis in promissionem, vide vltra ea quæ citauimus, ipsum Aufrer. in.dd.arestis cap.20.& Ioan.Gallum in suis quoque arestis quæst.50.& iterum.88. rursumque. 153.cap.vlti.

83 ¶Sed vt redeamus,illud quoque,quod suprà diximus has pensitationes debitas ratione rei sor-
De iisdem rebus. tiri naturam ipsius rei,ex eo comprobatur,quòd licèt aliàs iura non sint mobilia, nec immobilia,sed tertia quædam species,vt per Bald.in cap.j.§.sciendum,versic.extrà quærit,titu.de feud. cogni.& diximus suprà eo.tit.§.j.glo.5.in verbo,seruitutes;in princ.vti & de huiusmodi iuribus
Iura adhærentia reb° immobilibus censeri immobilia. annuorum redituum tradit Panor.in cap. nulli, colum. 3. versicul. quid autem, extrà de rebus eccles.non ali.atque etiam diximus in.d.§.j.glo.6.in verbo,rentes,numero.3.sed vt ad nostram. Tamen si ea iura accedant siue adhæreant rebus immobilibus,& immobilia quoque eadem esse censentur,vt scribit Maria.Soci. qui in id multa allegat in tractat. oblationum libello. 8. in. 6. quæstio.colum.j.versic. & prædicta procedunt.Nam & aliàs quæ solo cohærent,immobilia esse censentur.Angel.in.§.hæc ergo,qui est.2.in authen.de non ali.Philip. Fran.in cap.2. in princi. colum.2.de reb.eccle.non ali.Alexand.consi.211.ponderatis,col.2.lib.6.cum si.

84 ¶Denique Angel.doctor celeberrimus,consi.117.in canonica,colum.j.scribit iurisdictionem,
Iurisdictionem esse realem. quæ & ipsa ius est,esse realem,ob id quòd solo cohæreat, eiúsque ratione competat. Ex quibus vt concludam,iam satis ac propè nimium probatum est id quod suprà sæpiùs diximus,huiuscemodi annuos reditus super re quapiam immobili constitutos & assignatos, eiusdem rei qualitatem nancisci,& naturam. Tu autem interim vide eundem Chasse. quem suprà in princi. huius quæstio.citauimus in illo eodem titul.de confiscations.§.j. in verbo, & apartient la confiscation,colum.5.versicu.sed iuxta prædicta,vbi tractat,an confiscatis cuiuspiam bonis,huiuscemodi reditus ei debiti ratione alicuius fundi applicentur domino, in cuius iurisditione fundus
Decisio principalis quæstionis. ille situs est,an ei in cuius iurisditione habitat is,cui reditus debebātur.

85 VERVM plus dubitationis est,si huiusmodi vectigal venditum & constitutum fuerat su-
Quid de vectigali constituto generaliter super omnibus bonis. per omnibus bonis, & ita comprehensis rebus patrimonialibus, & acquisititiis. An erit locus retractui stante ea consuetudine,quæ tantùm illum admittit in patrimonialibus.Et hìc certè locus est,ex consuetudine Senonensium cap.34.& Aurelianensium cap.302.Quanquam in contrarium præbet argumentum,quod scriptum est in.§.6.huius titu.At tu vide ne hìc diutius immoremur,quæ in simili diximus suprà eo.tit.§.j.glo.7.in verbo, ou autres choses censées pour
Cēsuetudines. immeubles,numero.80.nunc autem,& alijs sequent.& iterum.§.23.in glo.2. numero. 8. & hæc faciunt,& seq.iunctis omnibus præcedentibus, in eadem glo.quo loco tractamus, an sit locus
Sifūd° patrimonialis datur ad vectigal an- retractui,& quomodo,quando venditæ sunt simul res patrimoniales,& acquisititiæ. Ex quibus colliges quid hìc dicendum sit.

EX IIS AVTEM quæ dicta sunt potes intelligere, quòd si quispiam dederit fundum suum patrimoniale in emphyteusim aut censum aut libellū, aut alio quouis modo vel nomine, ad pensionem

ad pensionem siue vectigal annuum. An id vectigal censendum sit patrimoniale,vt is fundus, *nuū,an id sit patrimoniale.*
cuius naturam omnino sequitur,vt amplè suprà probatū est. Et id aliis quoque hoc in casu rationibus comprobauit Chasse.tit.de successions.§.8.in verbo,sont yssus,quem tu videre poteris,ne & ego quoque faciam quod ille semper & vbique facit, id est, integros aliorum libros, nedum paginas & chartas in suos impudenter & tacitis nominibus inserit.

87 HVIVS quoque census est & hæc species.Tyrannus quispiam nullo iure,vt mos est tyran-
An fundus patrimonialis à tyranno occupatus, & postea redditus manet patrimonialis. nis,occupauit fundum meum patrimonalem.Is tandē ab Harmodio quopiam aut Aristogitone tyrannicidis illis celebratissimis interemptus est,réscque publica sibi reddita, & omnia bona pristinis dominis restituta. An is fundus mihi censebitur patrimonialis,vt priùs erat, an acquisititius.Pau.Ca.con.176. videtur dicendū dictam Mariam,in fi.lib.j.ex facto interrogatus, respondit feudum paternum occupatum à tyranno,& postea recuperatum in pristinam causam reuersum esse intelligi:atque ita manere paternum,non nouum,per tex.in.l.peculium est.§.ære alieno.ff.de pecul.Et vltra eū bene facit tex.in.l.qui possessionem. ff. de vi & vi arma. & in. l. si mater.§.eandem.ff.de except.rei iud.& quæ diximus suprà eo.tit.§.19.glo.2.num.4.& seq.

88 QVID VERO IN HAC SPECIE dicendum.Duo fratres ita inter se diuiserūt
Si ex diuisione unī fundus patrimonialis, alteri acquisititi adiudicetur, an in hoc si fiendā tur, erit locus retractui. communem parentum hæreditatem,& communes quoídam acquæstus à se communi pecunia & nomine factos,vt vni vniuersa illa hæreditas cesserit,alteri vniuersi acquæstus, ij postea alijs vendunt:ille eam hæreditatem,hic acquæstus.An stante ea consuetudine quæ retractum admittit in bonis patrimonialibus tantùm,habeat locum retractus,& quomodo ? Et id quidem ex eo pendet,vtrùm ea bona censenda sint,& pro qua parte,patrimonium,an acquæstus? Qua in re illud sciendum est,diuisionem habere vim permutationis,aut vt alijs & quidē rectius placuit,esse permutationem,aut speciem ipsius,vt probat.l.cùm pater.§. hæreditatem post mortem, & ibi Bar.& Bal.ff.de lega.2.Bar.in eadem.l.§.cuictis,in fi.Glo.Cy.Alberi.Bal.Angel.Pau.Ca.qui id optimè declarat,in.l.j.C.com.vtriusque iudic.& alius tex.in.l.si filia.§.si frater. ff. fami.hercis. glo.Bal.& Pau.Ca.in.l.si familiæ.C.fami.hercis.Specul.tit.de feud.§.quoniam,versi.33.Alberi. in.l.qui Romæ.§.cohæredes,col.j. ff.de verb.obl.Angel.in.l.si fratres.C.com.vtriusiudi.Anto.con.37.Leugus quidam,in princ.Corne.con.38.viso libello,colum.2.li.3.& doc.vbique. Et in hac sententia in casu nostro videtur esse Alberi.in l.qui cum tutoribus,in prin. post mediū. ff. de transac.cùm dicit,quòd in diuisione id quod ex persona mea venit ad fratrem meum, succedit loco illius partis, quam mihi dedit. Et in hanc quoque sententiam est expressa cōsuetudo
Consuetudo. apud Altisiodorenses hoc tit.de retraict.§.9.qui est omnium.40.

89 ¶Ex quo consequens illud fit,vt in hac diuisione id censeatur patrimonium, quod loco patri-
De eadem re. monij alter habuit.& acquæstus,quod alter item loco acquæstus habuit,id est,pro rata cuiusque portione. Erit ergo in nostro casu perinde, ac si quis eodem contractu vendat rem patrimonialem,& rem acquisititiam,de quo nos diximus suprà eo.titu.§.23.numero.8.& hæc faciunt. Et interim tamen vide quòd in simili tractatur à glo. Bal. & aliis in cap.j.tit. Imperat. Lothari. de duobus fratribus,qui ita bona patris diuiserunt,vt apud alterum feudum paternum maneret,& apud alterum cætera bona.Si ille postea moriatur sine liberis,an hic ei succedet omnino in illo feudo,tanquam paterno:an dominus,tanquam in nouo.De quo etiā per Bal.in.l.j. in.11. quæsti. ff.de rer.diui.Alexan.consi.13,perspectis his,col.j.&.2.lib.5.& Fran.Aret.con.3.cōsultatio, colum.j.&.2.Fran.Curt.seniorem con.49.memoriæ,col.18.num.71.&con.seq.eiusdem intij,col. 68.numero.383.& seq.Sed & vide Guid.Pap.con.46.in facto,col.2.versi.plus posset, dum tractat,si an ita diuisio fiat inter fratres,vt apud vnum maneat pecunia & cætera bona mobilia, & apud alterum immobilia emphyteutica,an ex huiusmodi diuisione debeantur laudimia.Et quæ diximus,suprà.§.j.glo.14.in verbo,ou æquipolent à vente, numero. 76.cæterùm & hæc.

90 HVIVS ITEM MONETAE est & illud dubium.Vendidi fundum patrimonialem
Quæstio alibi tractata. sub lege redimendi intra aliquod tempus,aut simpliciter,vel etiam sine ea lege. Postea autē eundem redemi.Vtrùm censendus sit patrimonialis,vt priùs erat,an acquisititius. Sed nos de hoc latè tractauimus suprà eodem tit.§.19.in glo.2.vbi tu videre poteris,ne hìc iterum repetam,sed illud te hìc admonere volui,quia ea quæstio ad hunc locum pertinet, verebarque, ne si hìc perquireres,nec inuenires,intactam à nobis relictam putares.

91 SED QVID cùm dubium est,an quod venditum est,sit patrimoniale,an acquisititium? &
In dubio an res cēseatur patrimonialis, an acquisititia. certè in dubio posset videri censendū esse patrimoniale,vt expressim voluit Ioan.Berb. vir vtique &in iuris prudentia,& in practica non contēnendus,in viatorio iuris,titu.de locat.col. 15. versi.ex hac quæstione,ar.l.siue.C.de probati.&.l.j.C.de bonis mater.& capitu.j. ext. de pecul. cleri,& capitu.j.12.q.3. Et idem quoque voluit ad hoc nostri retractus propositum D.Ferro.in consuetu.Burdig.hoc titu.de retraict.§.11.in fi.per tex.optimum in ca.j. §. vlti. & ibi doc. titu. de succes.fratr.siue de gradi.succes.in feud.vbi si dubitetur,an feudum sit antiquum, an nouum,onus probationis ei ingruit,qui dicit nouum.& illum textum dicit mirabilem Bald.ibi. & est similis tex.in.c.j.tit.si de feud.fuer.contro.inter do.& agna.& ibi no.Iac.Bel.Nico.Neapo. Bal.qui id dicit valde no.Aluar.Marti.Laud.& Cardi.Alexan.atque etiá tex.in.c.j. §.itē placet, & ibi quoque Marti.Laud.tit.de inuest.in marit.fact.& voluit etiam Pau.Ca.con.283. de vtroque quæsito,in fi.lib.2.Alexand.qui & id dicit no.con.15.visis narratis,col.pen.in prin.lib.5.Ia

Universidad de Deusto
Biblioteca

son consi.114.ad obiecta,col.2.versi.quod autem,lib.1.& consi.24.in causa feudali, col.6.versi. item dicit Bald.lib.3.vbi id dicit no. Philip. Deci.con.152.agitur causa,col.vlti.versi.2.respondet.& con.269.consultus,col.2.versi.& prædicta.& con.445.in casu,col.2.ver.& etiam in dubio. Zasius in epitome feudo.parte.11.cap.2.concluſ.2.& Alcia.in tracta.præſumpti.reg.3.præſump.28.nume.1.& Molendi.in consuet.Pariſ.tit.1.§.5.nume.89.

92 De eadem re.

¶ Et ad id optimè facit,quia magis præſumitur id quod naturale eſt,cuiuſmodi eſt quod exſuceſſione progenitorum accepimus,quàm quod accidentale.l.qui habet,in princi.ff.de tutel. & latè diximus ſuprà eo.titu.§.30.in glo.j.numero.26.ſecunda ratio. Facit etiam quod voluit glo. in cle.literas, quæ eſt vlti.in verbo,creatum,ad fi.de reſcript.quòd aliquid potiùs præſumitur vetus,quàm nouum.quam ita allegat & ſequitur Bald.conſi.263.tres ſunt ſententiæ,lib.2. Ea autẽ glo.ab alijs ſolet in id expendi,quòd ei qui dicit nouum,incumbit onus probãdi.& ad hoc ſing. eam dicit Cardi.Flo.in.d.cle.literas,colum.vlti.in.7.quæſtio.& ibi quoque Barb.col.18.verſic. & quod onus.& idem Barb.in.l.in illa ſtipulatione,colum.33.ver.cui autem pondero.ff.de verbo.oblig.& vtrobique pro ea dicit eſſe text. quem in poſteriore loco dicit meliorem totius iuris,in cap.conſtitutus,ext.de reſcrip.

Aliquid potius vetus quã nouũ præſumitur.

93 *Quid autẽ cũ quis agit ad aliquid tanquã vetus.*

¶ Sed hæc poſſent intelligi procedere,niſi quis ageret ad aliquid tanquam vetus aut antiquum, & reus negaret: tunc enim onus probandi ingrueret agenti, vt in feudo expreſſè voluerunt Iac. Bel. Aluar. Marti. Laud.& Cardi. Alexand.in.d.cap.1.§.vlti.titul.de gradib.ſucceſ.in feudo,per tex.in cap.1.tit.de conten.inter me & domi.& in.c.j.§.cùm autem,tit.de contro. inueſti.& Signo.con.10.in quæſtione vertente inter Vgetum,col.3.ver.modò his præmiſsis:quia qui ſe fundat(inquit)in aliqua qualitate, eam debet probare.l.habebat,in princip.ff.de inſtito.actı.& alia quæ allegat.& idem Signo.loquens in caſu noſtri retractus,conſi.81.in quæſtione vertente inter Nigrum,colum.vlti.Marti. Laud.& Aluar.in.d.c.j.titu.ſi de feud.fuer.con.int.do.& ag.& Pau. Ca.con.44. circa præſentem caſum,colum.j.in fi.lib.2.& con.279.viſa petitione,col.2.& ſeq. eo.lib.2.Alexand.conſi.10.ponderatis his,col.j.verſi.prætereà illud,lib.3.& Fran.Curti.Senior con.49.memoriæ recolendæ dux,col.3.ver.1.adducitur.& con.ſeq.quod eſt eiuſdem initij,col. 2.ver.& primò arguitur.Alter Fran.Cur.Iunior in tracta.feudo.in.8.quæſti.j.partis,col.6.verſ. illud tamen quod dixi.Cardi.Alex.in prælud.feudo.col.14.in.6.diuiſi.verſi.ſi verò non cõſtat. Chaſſe.in conſuet.Burgund.titul.des droitz & apartenances a gens mariez.§.6.in verb.anciẽs, colum.3.verſi.præpoſitus.

94 *Paupertas præſumitur.* *Niſi ea ſit cauſſa intentionis agentis.* *Negatiua ſi cauſſa ſit intẽtionis eã proponentis,debet probari.*

¶ Nam & videmus,quòd licèt aliàs potiùs præſumatur paupertas,quàm diuitiæ:cùm illa naturalis ſit,hæc aduentitia,nudi enim naſcimur,ac rerum omnium inopes,cap.ſicut hi.47.di.& vt ſcribit Plinius lib.9.c.35.nos rerum natura nudos excipit. Tamen ſi paupertas ſit cauſa intẽtionis agentis,debet eam agens probare,glo.Bar.Alberi.Angel.qui eam glo.commendat.Pau.Ca. Soci.qui eã dicit ſemper allegari pro ſing. & alij in.l.ſi verò.§.qui pro rei.ff.qui ſatiſd.cog. Alberi.in.l.ei incumbit,col.vlt.nume.8.ff.de probati.& in.l.ſi creditores.ff.de priuil.credi. Bal.in leg.nõ prius,in prin.C.quan.fiſc.vel pri.vbi dicit eam gloſ.eſſe meliorem totius iuris,ad hoc vt cùm negatiua eſt cauſa intentionis,id eſt,vt ipſe dicit,aperit viã ipſi intentioni,ea probanda eſt. & in.c.vlti.col.j.extrà de præſumpti.vbi eam glo.dicit ſing.& in cap.in præſentia,colum.antepen.verſ.quæro quare probatio,extrà de probati.vbi & eam quoque ſing.dicit.& con.404.non eſt nouum,col.2.lib.1.vbi & illud de paupertate probanda dicit. Panor.in.c.bonę,leg.j.colum. antepen.de electi. Floria.qui hanc dicit eſſe perfectam doctrinam,quæ communiter approbatur in.d.l.ei incumbit,colum.2.verſi.ſed ſi loquamur.ff.de probati. Pet.Anc.conſi.5.pro parte nobilis,col.j.in fi.Maria.con.24.viſis,col.antepen.verſi.confirmatur hoc.Philip.Fran.in.c.ſemel malus,circa medium,de regu.iur.lib.6.Matthæ.Afflic.deci.Neapo.377.princeps cõceſsit,col. vlti.verſi.& pro iſta parte,vbi dicit illam glo.ſing.

95 *Idem de probatione negatiuæ.*

¶ Sed & illud de negatiua probatur in.l.pen.§.docere,& ibi Bar.Bal.& omnes.ff.ne quis eum, & in.l.hoc iure,& ibi etiam Bar.& alij,& inter alios Ripa,qui id ampliat tribus modis,eámque leg.legit cum.l.in illa.ff.de verbo.obliga.& probatur etiam in cap.1.& ibi Domi.in.2.no.de cõfeſſ.lib.6.Inno.in cap.ſuper his,colum.3.verſic. ſed quid dices,& ibi quoque Hoſti. & alij,extrà de accuſa.Cy.in.l.2.in.5.oppo.quæſti.C.de iure emphy.Io.Andr.in.d.c.bonæ,leg.j. de electi.& in.c.ſine poſſeſsione,& iterum in cap.infamibus,de regu.iur.lib.6.Bart.con.81. Martinus,col. j.& con.94.viſo puncto quæſtionis,col.2.& con.137.ſtatuto cõmunis Gualdi,in.4.dubio.Bal. in.l.actor,paulò ante fi.C.de probati.& in.l.inter,paulò ante fi.ff.de pactis.& in.l.ab eo, colũ.3. ver.quæro nunquid poſitio.C.quo.& quan.iudex.Angel.conſi.161.viſo puncto,col.vlt.Saly.in authen.hoc ampliùs.C.de fideicom.Pau.Ca.con.205.in cauſa,col.2.verſ.nec obſtat quod concludit,lib.2.& con.279.viſa petitione,ante fi.eo.lib.2.Imo.con.132.in cauſa,col.2.verſ.ad terciũ,& con.136.in cauſa quæ vertitur,col.2.verſi.& pro hoc.& conſi.147.in cauſa inter Franciſcum,col.2.Domi.in.c.1.in.2.no.de confeſ.lib.6.Pet.Anc.con.79.ſubtiliter,poſt mediũ. & cõ. 254.ſuper primo quæſito,in.j.dubio.Cardi.Flor.con.140.factũ tale eſt magiſter Barptolemæ⁹, col.pen.ver. ad aliud de negatiua.Io.Plat.in.l.j.circa medium.C.de exacto.tribu.lib.10.& in.l.ſi quis,per illum tex.C.de fabric.lib.11.vbi & vtrunque dicit de paupertate,& negatiua. Alexand. qui alios multos adducit,in.d.l.hoc iure,quam legit cum.d.l.in illa,col.2.verſ.extrà glo.de verbo.obli.

bo.oblig.Corne.con.110.viſo infraſcripto,col.pen.ver.& inſuper,lib.j.& con.120. in hac conſultatione,col.vlti.eo.lib.j.& con.123.viſo proceſſu,col.2.verſi.nec ob.quòd eſt negatiua,cod. lib.1.& con.11.pro deciſione,col.3.verſi.& maximè,cum ſeq.lib.2.& con.43.in hac cõſultatione,col.3.verſi.& qui ſe fundat,eo.lib.2.& con.106.pro parte,col.pen.verſi.nam qui ſe,eo.lib.2. & con.87.viſis actis,col.2.lib.3.& con.89.viſo ſupraſcripto, col.4.verſi.itaque ex his,eo.lib.3. & con.241.videtur in hac,col.2.verſ.ſolùm eſt inſtandum,eo.lib.3.& con.267.in hac conſultatione,col.6.verſi.non ob.tertia,lib.4.& con.ſeq.cuius idem eſt initium,col.2.verſ.7. non videtur,eo.lib.4.& con.325.animaduertens,col.j.verſi.nam qui ſe,eo.lib.4.Guid.Pap.ſing.18.quilibet tenetur.& ſing.189.cauſſa actionis,& ſing.703.verſ.negatiua,& con.67.in cauſſa dudum, col.4.verſi.alia etiam ratione.Iaſon qui & alios citat,idq; etiam poſt alios declarat, in.d.l.2.col. 46.verſi.in ea glo.ibi vt ſuprà.C.de iure emphyteu.& con.34.ad motiua,col.4.ver. non obſtat modò,lib.1.& Catel.Cota in memori.maritus priuatur.Steph.Bertran.conſi.218.etiã ſi verum, col.j.lib.j.& con.220.ex exhibitis,col.j.eo.lib.j.& con.241.viſis duobus,nume.7.eo.lib.1.& cõ. 247.duabus,col.2.nu.4.eo.li.1.& con.6.viſo proceſſu,col.2.in fi.lib.2.& con.121.ſi attẽdatur, in fi.eo.lib.2.& con.181.viſo conſultationis themate,poſt prin.li.3.& con.88.ex themate,nu.11. lib.4.& cõ.138.thema,col.pe.nu.8.eo.li.4.& con.195.pro breuiori,nu.6.eo.lib.4.Philip.Deci. con.534. procedendo,col.3.ver.non obſtat q̃ dictũ Matthę.Afflic.d.deci.377. De quo tamen vide Cepol.con.cauſſarum ciuiliũ.44.in quæſtione,col.vlti.ver.poſtea nec ob.vbi id declarat.

Vide tamẽ hũc locum.

96 *Qui ſe fundat in aliquo,id probare debet. Deciſio quæſtionis princi-palis. Feudum antidquum præſumi ob diuturnitatem.*

¶ Illud enim generale eſt in omnibus, vt ſcilicet qui ſe fundat in re quapiam,eam probare debeat,vt per glo.& doc.in.l.eum actum.ff.de nego.geſt.Igitur vt concludam noſtrũ caſum,ſi quis conſanguineus ageret ad retractum fundi venditi tanquam patrimonialis,quia is tantùm ex cõſuetudine retrahi poteſt,ei certè incumbet onus probandi eum talem eſſe,ſi reus negaret. Ita tamen vt id intelligas, illum talem præſumi ſine alia probatione,ob diuturnitatẽ poſſeſsionis eius qui vendidit.Sicuti in ſimili dicimus feudum antiquum præſumi,aut certè paternum,ob diutur nã eius poſſeſsionem,vt per doc.& maximè Bal.Marti.Laud.& Aluar.qui id dicit valde notatu dignum,in.d.c.1.titu.ſi de feud.fuer.contro.inter do.& agna.& Alex.conſ.15.viſis narratis,col. 3.lib.5.qui ad hoc alia quędam iura allegat,vt ibi videre poteris.& Iaſon in prælud.feud.col.28. verſi.vlti.in iſta materia.& Matthæ.Afflic.in conſtit.Siciliæ incip.vt de ſucceſsionibus,colum. 19.verſi.ſed iuxta hoc quæro.& Philip.Deci.con.395.in cauſſa magnifici,in prin.

97 *Si conſanguineº agat ad retractũ, nec aliter declarat rẽ eſſe patrimonialem, an obtineat.*

SED HIC QVAERI poteſt ſtante ea conſuetudine,quæ retractum admittit in rebus patrimonialibus tantùm.Si conſanguineus venditoris agit ad retractum rei venditę ſimpliciter, nec aliter declarat eam rem eſſe patrimonialem.An obtinere debeat?Quod videtur,cùm huiuſmodi eſſe præſumatur,ſi non negetur,vt dictum eſt.Verùm contrarium reſpondit Signo.d.cõſ. 81.in quæſtione vertente inter Nigrum,vbi probat qualitatem illam neceſſariam allegandam eſſe,& probãdam,ſi negetur.Sed cui addere potes,quòd ſi etiam res ipſa præſumeretur patrimonialis,etiam ſi negaretur, ita vt non neceſſe eſſet eam talem probare,tamen opus eſſet id allegare.l.ſi adulterium.§.incœſtum,ibi,vtique ſi error allegatur.ff.ad leg.Iuli.de adult.quã in id not. Bar.qui dicit no.& perpetuò menti tenendum. & Pet.Anca.conſi.288.in caſu præmiſſo,col.2. vbi & illum text.dicit no.& Panor.qui eum dicit ſing.in.c.afferte,col.2.verſi.ex prędictis,ext. de præſump.& Franc.Are.qui etiam dicit ſing.con.112.conſideratis,in fi.cum alijs multis concord.à me adductis ſuprà titul.noſtrarum conſuetudinum.5.§.quoque.5.in gloſ. Idq; etiam ſi notorium eſſet,gloſ.in cle.appellanti, in verbo,aliàs, & ibi Ioan.Ligna.Cardi.Flor.Imo.& Panor.de appel.cum alijs quoque multis concord.à me in illo eodem loco collectis. Sed tu tamen vide Barb.eam glof.declarantem,con.50.illud,colum.pen.verſi.& adduco,lib.1.

98 *Si maritus vẽdat conquæſtus ſibi et vxori cõmunes, vti põt, an & quibus locus eſt retractui.*

CAETERVM quia noſtra hæc conſuetudo permittit retractum in acquæſtibus,& ex alia noſtra conſuetudine,tit.de contracter compaignie.§.1. qui eſt omnium huius volu.282.acquæſtus facti à marito & vxore aut alterutro eorum ſunt vtriuſque communes, ita tamen vt ex alia noſtra conſuetud.tit.14.qui eſt,de la puiſſance & adminiſtration des maritz.§.6.qui eſt omnium totius voluminis.295.ius ſit marito eoſdem acquęſtus inſcia adeóque inuita & renitente vxore vendendi.Igitur ſi maritus ſolus fundum à ſe aut vxore acquiſitum conſtãte matrimonio vendat.An conſanguinei ipſius tantùm admitti debent ad retractum,an verò & vxoris? Quod videtur,tanquam vxor alienaſſe quoque videatur per maritum adminiſtratorem bonorum vxoris,& in cuius poteſtate ea eſt,vt ſcribitur in.d.ti.de la puiſſance & adminiſtration des maritz.§. 1.qui eſt omnium.193.& quem noſtris legibus connubialibus olim inſigniuimus, & propè diem multò pluribus abundantioribuſque commentarijs illuſtrabimus.Ideoque peræquè habendum eſt,ac ſi vir & vxor ſimul vendidiſſent,quo caſu conſanguinei vtriuſque admitterentur, vt ſcribitur ſuprà.§.præcedente.Et faciunt ea quæ ſcripſimus ſuprà eo.tit.§.j.in glo.9.in verbo,ou lignagier,nume.105.ſed vt ad cætera,& ſeq.

99 *De eadem re.*

¶ At ego tamen cenſeo conſanguineos tantùm mariti venditoris eſſe admittendos, non vxoris,quæ non vendidit.Nã conſuetudo noſtra loquitur de conſanguineis vẽditoris. ideo de alijs intelligi non poteſt,etiam ſi ſint conſanguinei alterius etiam domini rei venditę,aut cuius alias intereſt,teſtimonio Alberi. in prima parte ſtatut.quæſtio.98.item præſuppoſito, vbi poſt Andre.Piſa.hac ratione negat,conſanguineos vxoris admitti ad retractum fundi dotalis à marito

Universidad de Deusto
Biblioteca

permissu statuti venditi. Et quia etiam cùm vir huiusmodi quæstus possit liberè vendere, constante matrimonio, consequens est vt interim solus censeatur esse dominus: nec enim aliter trãsferret dominium l. traditio, in princip. ff. de acqui. rer. do. nemo enim plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet. l. nemo plus iuris. ff. de regu. iur. & ibi concor. estq; sententia Platonis in Symposio, quod quis non habet, dare non potest. Et hoc nuncupatim in casu similium consuetudinum voluit Carol. Molen. consuet. Paris. tit. j. §. 30. nume. 74. vbi ex hoc dicit per feloniam solius mariti huiusmodi conquæstus in totum committi. Sed & cùm ipsa vxor conqueri non possit, quòd maritus vendiderit, nec consanguinei ipsius, qui non nisi respectu ipsius venire possunt, arg. authen. multò magis. C. de sacro. eccles.

100 De eadem re. ¶ Vxor igitur constante matrimonio non censetur esse domina dimidiæ partis horum acquæstuum, sed tum demum cùm solutum fuerit matrimonium, si scilicet maritus interim aliter non disposuerit, quasi ipsius vxoris dominium interim quoque sit in pendenti, vt in simili dicitur in leg. seruus. §. 1. ff. de acqui. rer. domi. & l. pen. §. pe. ff. de castren. pecul. cum alijs multis si. quas aferemus infrà in fi. huius titu. nu. 20. quibus adde, & seq. Et sic expressim (ne authoritate caremus) intellexit Cardi. Flor. consi. 15. quòd maritus, in fin. iunctis præcedentibus, loquês de duobus statutis illis nostris similibus: vno scilicet, vt bona quęsita constante matrimonio sint communia: altero, vt maritus eadem possit liberè alienare. Nam primum (inquit) illud statutũ, quod dicit ea bona esse communia, intelligitur secundùm aliud, videlicet nisi maritus ea alienauerit, vt sic hæc statuta inuicem sibi concordent. c. cùm expediat, de elect. libr. 6. Et idem propemodũ voluit Pet. Anc. loquens in similibus quoque statutis, con. 102. contra dictam donationem, versicul. secundò etiam subtilius, vbi etiam dicit maritum constante matrimonio censeri dominũ intolidum huiusmodi acquæstuum. Et hoc apertè declarat consuetudo Parisiensis capitu. omnium consuetudinum, quod est titu. communauté de biens. Sed hæc tamen intelligenda sunt, nisi maritus ipse suo iure decedens admiserit, adhibuerítque vxorem quæ secum venderet, vt fit interdum. Nam tunc cõsanguinei vtriusque admitterentur, secundùm ea quæ latè dicta sunt suprà eodem. §. præcedente.

Consuetudo.

101 *Patrimonium quid sit.* ILLVD DENIQVE non omittemus, quod ad verbi significationem pertinet, quia suprà de patrimonio & re patrimoniali locuti sumus, in Gallia nos vulgò vocare patrimoniũ, quod à patrib⁹ & alijs maioribus nostris ex successione accepimus, nec id quidem sine imitabili exemplo, quando & Cicero sæpe in hac significatione accepisse videatur. Nam in oratione pro domo sua. Liberis autem nostris satis amplum patrimoniũ paterni nominis, & nostræ memoriæ relinquemus. Et pro Caio Rabirio. Qui verò duo lauta & copiosa patrimonia accepisset, rémque præterea bonis & honestis rationibus auxisset, quid esset tãdem causæ, cur æstimari vellet nihil habere. Et in libro de oratore. Mutius paterni iuris defensor, & quasi patrimonij propugnator.

102 *De eodem. Patrimonium dici etiã de rebus quæsitis & mobilibus.* ¶ Quanq; etiam passim apud nostros iurisconsultos significationum verborũ obseruãtes exactissimos reperimus patrimonium pro omnibus facultatibus & diuitijs cuiuspiam, atque etiam mobilibus, etiámque si à maioribus nostris non accepimus, vt in l. j. §. item solet. ff. de offi. præfe. vrb. & leg. quantum. ff. de eo quod met. caus. & leg. 3. §. sed vtrùm, in fi. & l. si ex causa. §. j. ff. de minori. & l. cogi, in princip. vbi est optimus tex. & iterum in l. Titius. ff. ad S C. Trebel. & l. sed & si. §. j. & §. quod autem. ff. de peti. hæred. vbi patrimonium dicitur de re acquisititia, & etiam probatur precium in patrimonio esse. & leg. 2. C. de his quib. vt indig. & le. j. ff. de vsufruc. ear. rer. quæ vsu consu. & leg. vt tantùm. §. 1. ff. de ser. corrup. vbi dicitur de re mobili. & le. Papinianus. §. quarta. ff. de inof. testa. vbi etiam dicitur de seruis. & leg. j. C. de peric. tuto. & l. Nesennius. ff. de nego. gest. & leg. depositi. §. 1. ff. de pecul. vbi dicitur peculium dici quasi patrimonium pusillum. & l. hinc quæritur, & leg. peculium ex eo, eod. titu. vbi patrimonium dicitur peculium serui. & leg. spadonem. §. vltim. ff. de excu. tuto. & l. ex facto, versicul. vltim. ff. de hæred. instit. vbi patrimonium de pecunia dicitur. & in leg. si cùm mulier. ff. de donat. inter vir. & vxo. vbi item dicitur de pecunia, & leg. prædiorum. C. de prædi. mino. & alibi sæpe. Nam & glos. in leg. rei appellatio latior, in verbo, patrimonio. ff. de verbo. signi. dicit res omnes esse in patrimonio, de quibus habemus actionem vel exceptionem, per. l. rem in bonis. ff. de acquir. rer. domi. quæ quidem. l. non loquitur de patrimonio, sed de bonis. Ex quo potes intelligere bona, & patrimonium, idem significare, & id certè ex ea glos. no. eámque dicit singu. Bald. in sua marga. in verbo, patrimonium. Et idem etiam voluit D. Cos. Guy. in prag. sancti. titu. de collati. §. cui rei, in verbo, patrimonijs.

103 *De eodem.* ¶ In quo etiam sensu accepisse videtur ipse Tullius in Philippicis. Quæ orationes in populi Romani patrimonio glandiferæ & fructuosæ ferebantur. Et in oratione pro Cecinna. Nõ minus diligenter publica patrimonia iuris, quàm priuatæ rei vestræ retinere debetis. Et Quintilianus in calce procemij libri sexti, quo deflet mortem vnici filij. Nos (inquit) miseri sicut facultates patrimonij nostri, ita hoc opus alijs præparamus, alijs relinquem⁹. Sed ita vt interim intelligas nomina nõ censeri esse in patrimonio nostro. l. cùm pupillus. ff. rem pupil. sal. for. vbi ita scribitur, non solùm quæ in patrimonio habet, &c. Et ita illum text. expendit Philip. Deci. in. c. in præsentia, col. 4. versic. non ob. quod dicitur, extrà de probationib. Nisi tamen (inquit) in vltima

Nomina an sint in patrimonio.

in vltima voluntate, per. l. nam quod. §. vlti. ff. ad S. C. Trebel. voluit allegare. d. l. cogi, in princi. quæ iungitur cum. d. §. vlti. de quo tamen vide Pet. Paul. Consen. in repe. eiusdem. c. col. 12. numero. 24. & seq. Porrò quod ad priorem illam significationem pertinet, Chasse. in hoc titul. de retraict. §. 1. in verbo, ancien, in prin. tradit Philip. Deci. con. 88. scribere, hanc dictionem (patrimoniale) in statuto non comprehẽdere id quod nobis obuenit ex successione patruorum, & aliorum transuersalium: quãuis Decius nõ dicat, sed tantùm referat quoddam statutũ, quo cauetur rem intelligi patrimonialem, si fuerit ascendentium per lineam paternam.

Patrimoniũ an dicatur de rebus successionis transuersaliũ.

§. 33.

SI AVLCVN baille son fons & heritage a rẽte admortissable, & quelque temps apres ladicte rente estrachaptée. En ce cas le parent & lignagier de celluy qui a arrenté ledict fons & heritage, & qui pour ladicte rẽte a prins argẽt, pourra pour ledict pris auoir par retraict ledict heritage. Idem du seigneur de fief qui le pourra prendre par puissance de fief, ou demander ses ventes & honneurs. Mais ou la rente ne seroit admortissable, toutesuoyes sil aduient quelle soit rachaptée, en ce cas telle rente cheoyt en retraict.

GLOSSA PRIMA ET VNICA.

1 EX HOC. §. APERTE declaratur retractum non habere locum in simplici datione in emphyteusim, vel libellum, vel censum, cuius scilicet pensio perpetua est, nec subiecta redemptioni. Quod & voluit Steph. Bertran. consil. 7. non vidi, lib. j. & Geral. Bago. in sua disputa. retractus, versic. quarta conclusio est quòd in re data in emphyteusim, vbi hinc occasione sumpta quærit, quid si vltra pensionem is qui accepit in emphyteusim fauore contractus dat concedenti certam pecuniæ summam, an erit locus retractui ob illud precium. Qua in re multa allegat, & tandem hęc est illius sententia, vt si pensio sit competens, quãuis minor quàm res ipsa valeat, censeri debet contractus emphyteuticus, & sic non est locus retractui. Quòd si modica sit pensio, & ingens precium, censetur esse venditio, essque locus retractui. Quod & ipsum nuncupatim voluit Io. Fab. in. §. adeo, colum. penult. versicu. sed quid dices si partes dicunt, Insti. de locat. Sed & tu super hoc vide Matthe. Afflict. deci. Neapol. 72. Nardus, per totũ, vbi hanc rem latissimè tractat. & Ioan. Igneum in leg. 3. §. si conditioni, versic. & si aliud, nume. 52. & alijs multis seq. ff. de S C. Silla. & Carol. Molendi. in consuetu. Parisiens. titul. j. §. 23. in. 17. quæstio. Et vide etiam quæ & nos latiùs in re simili scripsimus suprà eod. titu. §. 30. ex quibus intelliges quid hîc dicendũ sit. Nempe inspiciendum esse vtrum horum excellat an pensio, an pecunia, vti etiam censet cõsuetudo Comitatus Burgundiæ titu. de rachaptz. §. 6.

Retractus an habeat locum in cõtractu emphyteutico & similibus.

Quid si vltra pensionẽ detur pecunia fauore contractus.

Consuetudo.

carta. 226.

2 ¶ Sunt autem & aliæ hac in re priuatæ proprięque Galliæ consuetudines, aliæ simpliciter retractum admittentes, vt apud Caluimontenses in Basig. c. 16. & Altisiodorenses, quos vulgò vocant Auxerrenses, hoc eodem tit. §. 8. qui est omnium. 39. Valesienses hoc quoque tit. §. 3. qui est omnium. 84. Laudunenses in Viromandia huius titu. §. 16. qui est totius. 3. partis. 90. Aliæ tum demum, si datio est perpetua, vt apud Meldenses. c. 106. Carnutenses. c. 75. & iterum. 177. Aliæ simpliciter limitantes, nisi vltra pensionem detur pecunia, vt apud Montargienses, & cæteros Lorrienses hoc quoque titu. §. 10. & alios multos. Aliæ aliter, vt videre licet apud eosdem Carnutenses. c. 78. Melodunenses. c. 51. Aurelianẽses. c. 286. & capi. seq. & iterum. c. 292. &. 296. &. 300. &. 5. seq. & iterum. c. 405. Andegauenses. c. 352. & ca. 354. & duobus seq. atque etiam. c. 358. Borbonienses. c. 442. Blesenses. c. 204. &. c. 209. & Rochelenses. c. 39. Interim tamen vide Ferro. in consuet. Burdig. hoc. tit. de retractu. §. 25. col. 2. versi. sed si res in emphyteusim.

Consuetudines de ea re.

3 QVANTVM AVTEM ad id quod scribitur in fi. huius. §. venditionem annui reditus feudalis siue solarij (sic enim appello rẽte fonciere, vt alibi diximus) esse subiectam retractui proximitatis. Facit in argumentum eius quæstionis quam nos tractauimus suprà eod. titul. §. 6. Vtrùm scilicet si huiusmodi reditus venduntur, dominus feudi in quo fundus situs est, habeat laudimia, aut ius retentionis. Hæc enim consuetudo in vtranque partem trahi potest. Vide omnino quæ ibi scripsimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.34.

MAIS si audict cõtract faisãt estoit accordé, que celluy qui prêt aulcune chose a rente, payeroit icelle rente pour raison de sdictz lieux: nõ obstant que a ce il eust obligé tous ses biens, & non obstant que ne feust dit quil payeroit tant quil tiendroit le sdictz lieux, neantmoins il peult quicter & expondre le sdictz lieux.

GLOSSA PRIMA.

Cõtractus emphyteuticus, cẽsuarius, libellarius nihil propemodum differunt.

HIC.§.NON ADMODVM appositè hic collocatur. verùm tãquam obiter, ac per transennam & veluti in consequentiam atque declarationẽ eius quod dictum est in posteriori parte.§.præcedentis ei subiunctus est. Ideo & nos quoque consequenter hîc aliqua huic ipsum tãgentia subnectemus. Igitur quod hic dicitur emphyteutam, siue censuarium, siue libellariũ vocare malis, neque enim multùm inter hos & similes interest, vt per Bar. in l.j. col.2. versi. in quo differt, & ibi recentiores. C. de iure emphy. & in l. si finita.§. si de vectigalibus. C. de dam. infec. Bal. in cap.1.§. aut si libellario, post princip. & ibi Marti. Laud. in.§. similiter, colum.j. versi. nota ibi libellario, titu. qui. mo. feud. amit. leg.j. & eundem Marti. in. c.j. titu. de ali. feud. pater. cum si, allegatis à Philip. Deci. consi.518. viso instrumento, paulò ante fi. Et quicquid discriminis somniarint ij qui ab initio hæc vocabula aduexerunt, in dissuetudinem propemodum abijt, hodiéque promiscuè his vtimur, vt etiam dicit Angel. consil.184. ex forma, colum. vltim. de quo & tu vide Ioan. Plat. in.§. adeo, in.9. quæstio. Instit. de locat. Quod (inquam) hîc dicitur hos posse rem emphyteuticam aut libellariam, aut censuariam siue censualem renunciare domino inuito, nõ procedit de iure communi, per text. à contrario sensu in leg.2. ibi, si dominus voluerit. C. de iure emphy. vbi & hoc no. Bald. colum.2. versi. quæro an emphyteuta, & ibi etiam Alberi. colum. vltim. versicu. item quæro nunquid. & Ioan. Fab. colum. etiam vlti. versic. quid si emphyteuta. & Iason col.7. verli.6. principaliter.

An qui his contractibus rem tenent, ei renũciare possint domino.

De eadem re.

¶ Et ita etiam decidit Specul. post Odof. titul. de loca.§. nunc aliqua, versic.128. per multa illic allegata, & inter cætera text. quem dicit videri expressum, in leg. quicunque. C. de fund. patri. lib.11. & Collec. post Pet. Bono, in cap. potuit, colum.j. versicu. sed nunquid potest, extrà de locat. Alberi. in leg. prætor.§. hoc edicto, colum.j. ff. de dam. infect. & in l. sed an vltro.§.j. ff. de nego. gest. & in l. imperator, in princip. ff. de lega.2. Bal. in. l. cùm fructuarius. ff. de vsufr. & in l. tractatum est, circa medium. ff. de iudi. dum se remittit ad dicta in præcedente loco, & in capit. quæ in ecclesiarum, colum.5. versi. reuertitur igitur, extrà de constit. Imo. in capit. ad audientiam, colum. vlti. extrà de reb. eccle. non ali. cum distinctione tamen Bar. in leg. is cum quo. ff. de aqua plu. arcen. & idem quoque tenuit Panor. in cap.1. in vltim. not. extrà de feud. & in cap. iudicatum, post princip. de immu. eccle. Berbe. in suo viatorio iuris titu. de locat. char. vlti. versi. item quæro an emphyteuta. Io. Ray. in. c.j.§. pœna, in.7. quæsti. titu. de prohi. feud. ali. per Fed. Alex. in addi. Bar. in. d.l. is cum quo. ff. de aqua plu. arc. Cardi. Alexand. in. c.j. titu. de vasal. qui contr. consti. Lotha. & in. c. vlti. titu. de cap. qui curi. vendi.

De eadem re.

¶ Quod tamen intellige duobus modis. Primo videlicet, vt procedat, nisi consuetudine aliud induceretur, scilicet emphyteutam posse rem ipsam domino renunciare, vt hîc nostra consuetudine permittitur, quia huiusmodi consuetudo seruanda est, vt voluit Specul. post Odof. in. d. versicu.128. suprà allegato, per text. in. l. venditor fundi.§. constat. C. com. præ di. Et id quoq; voluit Fely. in. d. c. quæ in ecclesiarum, col.31. versic. ex his infertur, extrà de constitu. Et sic vt opinor intelligit Masuer. verus consuetudinum Gallicarum interpres, de hac ipsa re loquens in tit. de locat.§. item cùm res datur, & alijs seq.

De eadem re.

¶ Secundo modo intellige, vt procedat, nisi successu temporis res fieret inutilis emphyteutæ, non tamen intelligo, ne fallaris, quòd res omnino perierit, quia tũc proculdubiò liberatur emphyteuta à canone siue pẽsione, per. d.l.j. C. de iure emphyteuti. Sed id aliter intelligo, verbi gratia, quispiam concesit Ticio molendinum in emphyteusim, ea lege vt teneretur concedenti & eius hæredibus gratis molere. tandem hæredes Ticij in tantum numerum excreuerunt, vt nihil emphyteuta posset molere nisi eisdem, aut etiam illis omnibus nõ posset. certè tunc poterit vel illis inuitis renunciare huic emphyteusi. Ita enim in hac specie nuncupatim voluit Lucas Pen. in leg. sancimus, la.j. ad fin. C. de consuli. lib.12. per tex. in. l. antiquitas, in princi. C. de vsufruc. & in cap. suggestum, extrà de deci.

An qui molere cuipiam tenetur, et omnibus

¶ Tu autem hîc vide, an hoc casu teneatur molere omnibus hæredibus Barpto. Brix. quæstio. domi.50. quidam paterfamil. Pile. quæstio.48. quæ est eiusdem initij. Hosti. Ioan. And. Anton. Imo. Petr. Anc. & Panor. in. c. quantò, de censib. Alber. in authen. hoc ius porrectum, col. pen. versicul. vnam aliam pulchram quæstionem. C. de sacro. eccles. & in leg. cui fundus. ff. de condi. & demon. & in. l. in lege, in fi. ff. de contra. empti. & latè Iason in repet. l. quominus, in.22. quæstio. ff.

stio. ff. d flumi. Et quod in simili de furno tractat Iaco. But. in. l. vltim. in fin. C. de sacro. eccle. & Imo. in cle. literas, colum.10. versicu. item quòd promittens, de rescript. & latè Cepo. in tract. de seruitu. vrba. cap.j. quod de furno est, in.5. quæsti. Et quod de vsu nemoris etiam tradunt Dy. & Alberi. in. d. leg. cui fundus. ff. de condi. & demon. & Iaco. Ra. & ipse Alberi. id leg. tale pactũ.§. vltim. ff. de pactis. & in leg. si seruus.§.j. colum. penult. versicu. sed pone habeo. ff. si quis cautio. Et quod item in alijs similibus differunt Pet. Cy. Alberi. Bald. & Saly. in. l. non modus. C. de seruit. & aqua. Angel. in leg. si seruitus, in princip. colum. vltim. ff. de seruit. vrb. prædi. Alexan. qui quædam ex supradictis etiam tractat, con.178. in occurrenti, colum.2. versic. facit etiam, & seq. lib.2. & Hippo. Marsil. sing.134. tu scis quòd propter, cum alijs adductis à Fely. in cap. vlti. col. vltim. de constitu. & Philip. Deci. consi.335. viso consilio, colum.j. Vt tamen non prætermittas text. in. d. c. suggestum, extrà de deci.

Ipsius hæredibus teneatur.

Quid in similibus.

6 ¶ AT IN FEVDO VIDETVR tex. expressus quòd à vasallo possit domino renũciari, & dimitti, in cap.j. tit. de vas. qui contra consti. Lotha. & in cap.j.§. rursus, & ibi Bal. Martẽ. Laudẽ. & Cardi. Alex. ti. quib. mod. feud. amit. Sed quia hoc non omnino expeditum est, quin sunt qui contrariũ simpliciter tenent, sunt & qui multas distinctiones faciũt, & in hãc rem multa à multis afferuntur pro vtraque parte, ne sim longior, si omnia recensuero: vide glos. Andr. Iser. Bald. Aluar. Cardi. Alexand. & Matthę. Afflict. in. d. cap. vltim. titu. de cap. qui curi. vendi. glo. Iaco. Bel. Nicol. Neap. Bald. Aluar. & alios in. d. cap.j. tit. de vas. qui cont. consti. Loth. glos. & Bal. in cap.j.§. callidis, & ibi Ioan. Ray. in.§. pœna, colum.14. in paruis, versicu. quærit hîc glo. titu. de prohi. feud. ali. per Fede. glos. Hosti. Ioan. Andr. Ligna. Bald. Cardi. Flor. Anto. Imo. Panor. Barb. & latissimè Fely. in. d. cap. quæ in ecclesiarum, de consti. Hosti. in summa tit. de feud.§. vltim. versicu. est & in summa. Archi. in capi. de forma.25. quæstio.5. Ioan. Andr. in addi. Specul. d. versicul.125. And. Iser. in cap. omnes, titu. si de feud. defun. Collec. in cap.2. colum.2. versicul. sed nunquid potest, extrà de feud. Alberi. Bald. & Floria. in. d. l. cùm fructuarius. ff. de vsufruct. eundem Alberi. Bartho. Imo. Ro. Alexand. in addi. Bar. & alios recentiores in. d. le. is cum quo. ff. de aqua. plu. arcen. ipsum Alber. in leg.si absente, in princip. ff. de vsufru. & in. d. leg. sed an vltrò.§.j. ff. de nego. ge. & in leg. sicut, ad fi. C. de actio. & oblig. & in. d. leg.2. colum. vlti. C. de iure emphy. & in leg. si fortè.§. etiam, in fi. ff. si seruit. vendi. & in. l. imperator. ff. de lega.2. & in. l. interdum. ff. de ope. liber. Bald. in leg.j. in.12. quæst. ff. de rer. diuisi. & in. l. cùm Archimedoram, in fi. C. vt in possi. lega. & in leg. post certi. C. de libe. cau. & in leg.j. colum.5. versicu. quædam est infinitas reponendi. C. de sent. quę pro eo quod inter. & in cap. sanè, colum.2. de renuncia. & in proœmio feudorum, colum.4. in fi. versicu. sed statim quæritur, & versi. sed pone quòd contractus, & eundem Bald. consi.292. ad euidentiam, colum.5. versic. sed videamus, lib.2. Lucam. Pen. in leg.2. colum. penul. versi. & nota ex hoc. C. de agri. & censi. lib.11. Card. Flor. in cle. pastoralis, in.7. quæsti. de senten. & re iudi. Pau. Eleaz. & Imo. in. d. c. potuit, illum, colum.4. hunc col.44. ext. de loca. Imo. in. d. c. ad audientiam, colum. vltim. ext. de reb. eccle. non ali. & in. c.j. & ibi Panor. in vlt. no. & Barb. col.j. versi. & quærit hîc, ext. de feud. Ro. consi.27. viso themate, colum.j. Berb. in. d. titu. de loca. vbi sup. Marti. Laud. in. c.j. colum.6. vers. & no. vnum sing. tit. de his qui feud. dar. pos. Cepol. in tract. seruit. vrb. titu. de puteo, qui est.47. col.j. ad fi. Corse. & Aufrer. in deci. Tholos. quæsti.404. item fuit quæsitum an vasallus. Franc. Curt. Iunior. in trac. feud. in.j. parte, quęst.8. col. eiusdem.8. ver. primus effectus, & iterũ col. seq. ver. tertius effectus, rursumq; in.4. parte versi.31. & vlt. Cardi. Alex. in prælud. feudo. col. antepen. in.6. quæsti. & ibi Matthe. Afflic. in.3. quæsti. & eundem Matthę. deci. Neapo.265. illustrissime, nume.53. & deci.307. regia maiestas, nume.11. & in cap.j.§. notandum, titu. qui feud. dar. pos. Iac. à S. Geor. in tract. feudo. in verbo, qui quidem inuestiti, & c. col.7. versi. nam si quæritur.

An vasallus posit domino inuito feudum renunciare.

7 SED EX HIS ORITVR dubiũ nec leue nec contemnendũ. Vtrũ scilicet tunc cùm emphyteuta aut vasallus renunciat rem domino, ea transeat in ipsum dominum libera, an verò obnoxia seruitutibus, hypothecis, obligationibus, alijsque oneribus impositis. Et videtur, quòd libera, per. l. lex vectigal. ff. de pigno. vbi resoluto iure dationis, resoluitur ius acceptionis. ita eñ eam. l. summat, vt cum nostris loquar, Bart. & videtur esse text. in. c.j.§. rursus infidelis, in verbo, refutauerit, & ibi Bald. Alua. Marti. Laud. & Cardi. Alexan. titu. qui. mod. feud. amit. nam, vt illi dicunt, illa facultas renunciandi inerat iam ab initio contractus, & ex natura rei.

Feudum domino renunciatũ an in eum trãseat liberum.

8 ¶ Contrà itẽ videtur, quia solutio contractus non debet manere in potestate debitoris, vt scilicet per illius renunciationem soluatur siue extinguatur id quod ab eo ante actum est. l. si res. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. Prætereà non est simplex renunciatio, quia non potest sola voluntate renunciare domino. l. si quis vi. ff. de acqui. pos. sed est quoddá nouum pactum, nouúsque contractus, qui non præiudicat alteri, cum quo non est celebratus. l. vlti. ff. de pactis. & no. per Bart. in leg. in diem. ff. de aqua plu. arcen. Item ista renunciatio videtur facta in fraudẽ, ergo nõ præiudicat creditori, ar. l. filiæ meæ. ff. solut. mat. & l. libero octingenta. ff. de bonis liber. Denique videtur esse casus in. l. si partem.§. j. ff. quemad. ser. amit.

De eadem re.

9 ¶ Et per hæc Bal. qui nusquã deest, con.371. Maffiolus, lib.j. ex facto interrogatus respondit dominum cui emphyteuta renunciauit, debere stare locationi factæ ante renunciationem ab ipso emphyteuta factam. Et generaliter quòd hoc casu transeant onera in dominum voluit Petr.

An dominꝰ cui renunciatũ est, teneatur stare colono.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De iisdē rebus. Iaco.titu.de acti.in rem pro re emphy.colum.11.versi.item est notandum,iterúmque colum.19. versi.& est notandum.& Masuer.in titu.de locat.§.item vtilis dominus.& Ioan.Raynu.in capi. 1.§.habito,char.10.in paruis,versicu.quæro an vasallus posit imponere,tit.de prohib.feud.ali. per Fed.& Guid.Pap.deci. Delphi.575.emphyteuta potest,& diximus etiam suprà, eo.titul.§.j. glo.14.in verbo,ou equipollent à vente,nume.112.verùm cùm aliquando,& seq.

10 ¶ Et ego quidē hoc statim fateor,si renunciatio fieri non posset inuito domino,vt nec fieri po-
De iisdē quoque rebus. test in emphyteusi de iure communi,vt suprà diximus. At si fieri potest ex lege municipali, vt hoc nostro.§.cauetur:vel etiam de iure communi,vt in feudo,secundùm multorum sentētiam: tunc cùm dominus,velit nolit, teneatur admittere renunciationē, ex natura contractus ei iā ab initio insita,nō video cur teneatur stare his obligationibus, & seruitutibus post contractum ipsum impositis. & de hoc haud dubiè text.est expressus loquens in feudo, in.d.§.rursus infidelis, vbi Bald.primùm dicit id videri esse contra omnem rationem , quòd scilicet vasallus posit renunciare in præiudicium iuris alteri quæsiti,per quædam ex iuribus suprà allegatis . Sed subdit huic obiectioni respondendo,quòd ea facultas inerat à principio ex natura rei,id est,ipsius feudi,& id scire debuit,qui cum vasallo contraxit.l.qui cū alio.ff.de regu.iur. Ideóque vasallus non potuit in præiudicium domini se difficultare,vt ipse loquitur,ar.cap.j.tit.de noua for. fideli. Et eum sequuntur Marti. Laud.& Cardi. Alexand.qui adducunt.l.si quis domum.§.1.ff.locat. Sed hæc pendent ex ijs quæ latè dicemus infrà titu.de retraict conuentionel. §.3.in glo.j.numero.8. hîc autem opportunè,& multis seq.

11 VTRVM AVTEM in huiusmodi renunciationibus feudi, vel emphyteusis, quæ fiunt
An in istis renunciationibus requiratur insinuatio. inuitis dominis de iure communi vel consuetudine,requiritur insinuatio , quæ de iure cōmuni requiritur in donationibus.quod videtur,per.l.in ædibus.§.1.ff.de donati.& glo. in.l.j.§.j.& ibi Bald.ff.quib.mod.pig.vel.hypo.solui.& in leg.si quis obligatione,& ibi Dy.Ray.& Philip.Deci.ff.de reg.iur.cum alijs multis similibus & concor.à me traditis in repe.l.si vnquam,in verbo, donatione largitus,nume.144.& quicquid suprà diximus,vbi ex frequētiori nostrorum sententia equè requiritur huiusce modi insinuatio in renunciationibus,liberationibus,remissionibus, & alijs id genus,atque in donationibus,cùm & hæ vim donationis habeant.

12 ¶ Verùm Bal.de.hac specie nuncupatim consultus contrarium apertè respondit,con.300.tex-
De eadem re. tus (nam id est illius consi.initium) circa medium eiusdem consil.versic.item ista est, lib.2.tum alijs multis rationibus,tum & his,quia hæc renunciatio est potiùs quædam natura feudi,quā donatio,per.d.c.j.tit.de vasal.qui contra constit.Lothar.Et si hoc casu requireretur insinuatio, illud cōfestim sequeretur,quòd si vasallus consentiret illum inuestiri à domino, ad quem feudum per successorem non pertinet, requireretur etiam insinuatio in hac inuestitura,quod falsum est, quia in vsibus feudorum nusquam reperies vllam de insinuatione mētionem factam,vt in cap.j. præterea,titu.quib.mod.feud.amit.

NON OBSTANT QVE ACE IL EVST OBLIGE TOVS SES BIENS. GLO.2.

1 MASVERIVS titu.de locato.§.quid si emphyteuta, quærit an si emphyteuta
Emphyteuta qui pro censu obligauit omnia bōa, an possit renunciare emphyteusi. pro cēsu vel pensione obligauerit alia bona sua,poterit nihilominùs rē emphyteuticam domino renunciare,nec tamē soluit, sed tantùm dicit id à Bar.tractari in.l.si quis opus.§.vlti.in.fi.ff.de dam.infect.cùm tamen in toto illo tit.nulla lex sit huius initij:sed nec in toto quidem corpore legum,si nō me fallit memoria.Sed vide quæ de hoc diximus suprà tit.omnium huius voluminis consuetudinum.5.§.3.qui est omnium.43.vbi & idem ac in hoc.§.scribitur.

§.35.

RETRAICTZ *sont tellement de estroitz droitz, que lan & iour de y estre receu court contre maieurs & mineurs, presens ou absens, sachans ou ignorans le contraict.*

DESTROICTZ DROICTZ. GLO.1.

1 DEST, VT INTERPRETER verbis nostris,stricti iuris.Nam & Alberi.
Retractus stricti iuris. post Alber.Odof.in.l.statuliberi à cæteris.§.Quintus,circa medium.ff.de statulib.dicit hunc nostrum retractum esse stricti iuris.Id autem dicitur aliquando ad differentiā eius quod dicitur bonæ fidei:vt in actionibus aliæ sunt bonæ fidei,alię stricti iuris.l.j. §.sed & si.C.de rei vxo.actio.&.§.actionum,Instit.de actio.vbi reperies per glo.& doc.quid inter vtrasque interest.atque etiā per glo.in.c.cùm venerabilis,in verbo,bonę fidei,& ibi quoque Cano.

Cano.extrà de excepti.vbi intelliges,cur potissimū alterę dicūtur stricti iuris.Et ex ijs locis assumes,quæ huic loco accōmodari possunt.Nā & ita potest hæc nostra consuetudo intelligi, vt actio quę cōpetit pro retractu sit stricti iuris,vti est ex sententia Io.Fab.in.d.§.actionū,col.2.ver. & ista faciunt.Boetiꝰ aūt in Topica Ciceronis lib.6.In his inquit) iudicijs,in quibus additur, vt ex bona fide iudicent,id est,ita iudices dantur,vt nō strictas inter litigantes stipulationes, sed bonā fidem quærant,plurimus causarum vsus est. At Bal.noster con.434.pactum inter locatorem,ante fi.lib.j.In contractibus (inquit)bonę fidei plus valet æquitas,quàm nimia subtilitas vel dialectica argumentatio.At de illa subtilitate postea plenius dicemus. *Stricti iuris dicitur liquid ad differentiā bonæ fidei.* *Actio ad retractū stricti iuris*

2 ¶ Aliquando etiam dicitur stricti iuris,non quidem ad differentiam eorum quæ sunt bonæ fi-
Strictiiuris est, quod stricte est intelligendum. dei,sed vt ex eo intelligatur illud esse strictè & propriè interpretandū, nō latè nō impropriè.Et ita dicimus consuetudines & statuta esse stricti iuris,quia sunt propriè & strictè intelligenda , vt no.in.l.3.§.hæc verba.ff.de nego.gestis,& diximus suprà eo.tit.§.1.in glo.9. in verbo, ou lignagier,nume.180.ex quo confestim.Et hinc etiam Angel.consil.257.quia consultatio,col.2.tradit solùm nos rigorem intueri debere in statutis , cùm sint stricti iuris. Quanuis & alia quoque ratione dici possunt statuta & consuetudines stricti iuris,quòd scilicet actiones quæ ex his descendunt, sunt stricti iuris,non bonæ fidei, vt dicit Bald.loquens de consuetudine, in cap.j.in fi.tit. de feud.cogni.per.§.actionum, Instit. de acti.& Angel.consil.202. in quæstione, post princip. per leg.constitutionibus.ff.ad municip.vbi etiam Bart.post Dy.id tractat, atque etiam in repe. leg.Cæsar,colum.8.versicu.secundò quæro.ff.de publica.& vectig.vbi & illud quoque dicit,q illa statuta quæ sunt contra ius commune, & hac quoque speciali ratione, præterquam quòd simpliciter sunt statuta,sunt stricti iuris:quoniam generaliter ea quæ aduersantur iuri communi, ob id ipsum sunt stricti iuris,per leg.in honorariis , versiculo, sed cùm rescissa.ff. de act. & obl. & not.in leg. pro fure.ff. de condict.furti. & subdit id probari in leg. in his.ff.de legib. Et idem quoque voluit Bald.in.l. non sine,colum.vltim.C.de bonis quæ liber.& Alberic.in.j.parte statutorum,quæsti.2.versic.item quæro an statuta.Tu tamen eundem vide in.d.l.Cæsar, colum.7. versicu.secundò quæro,vbi illud tractat,an & quæ statuta sunt stricti iuris.vti etiam facit Bald. in rub.extrà de consti.colum.pen.versi.sed an statuta.Quæ & tu adde ad ea quæ diximus suprà in præfatione huius titu.nume.62.ex hoc continuò. *Statuta stricti iuris.* *Actiōes ex statuto stricti iuris.* *Stricti iuris sunt, quæ aduersantur iuri communi.*

3 ¶ Et hîc quoq; tribus modis potest dici retractum proximitatis, & statutum quo is inducitur,
Cōtractus stricti iuris. esse stricti iuris,id est,strictè & propriè interpretandum,tum quia simpliciter statutum est, tum quia idipsum est contra ius cōmune,tum quia odiosum , vt multis placuit.de quo tamen abūdè diximus suprà in rub.huius tit.nu.56. ex his autem,& seq.vt ibi videre poteris. Sed tu interim scias alia multa dici stricti iuris,quòd etiā strictè sunt interpretanda:videlicet contractus, vt no. in.l.quicquid astringendæ.ff.de verbo.oblig.Sententias.l.j.& ibi glo.C.de sentēt.quæ sine cert. quātita.cū multis simi.à me adductis suprà eo.tit.§.j.in glos.9.in verbo,ou lignagier, nu.182.similiter.Rescripta,cap. cùm dilecta, &.c.significante,& ibi glo.extrà de rescript. Priuilegia.l.si quando.C.de inoffic.testa.Testimonia,vt no.in.c.in præsentia,extrà de probatio. *Sententiæ.* *Rescripta.* *Priuilegia.* *Testimonia.*

4 ¶ Aliquādo quoque dicitur strictum ius, quod aduersatur æquitati,id est,quòd latiùs mitiúsve
Strictum ius quod aduersatur æquitati. quàm dictet æquitas, aliquid statuit , vt patet ex leg.placuit. C.de iudi. cuius verba hîc subnectere ducimus.Placuit in omnibus rebus præcipuam esse iustitiæ æquitatisque quàm stricti iuris rationem.Atque ex leg.2.§.quanquam.ff.de aqua plu.arcen.cuius hæc verba sunt.hoc æquitas suggerit,etiam si stricto iure deficiamur.Et ex leg.si res tuas.C.ad exhib.vbi ita scribitur,intelligitur nullam te actionem stricto iure habere,vtilis autem tibi propter æquitatis rationē dabitur depositi actio.Apertè enim intelligis ex huiusmodi legibus strictum ius & æquitatem veluti inter se pugnare.Ex quo & illud consequēs fit, retractum,cùm sit stricti iuris,æquitati quodammodo aduersari,quod ad hunc nostrum tractatum maximi est ponderis , & hoc multi contendunt,vt diximus in rub.huius titu. *Retractū aduersari æquitati.*

5 ¶ Et superioribus astipulatur quòd strictum ius dicitur ius regulare,quòd scilicet regula inni-
Strictum ius dicitur ius regulare. titur.l.pen.ff.de constitu.pecu.vbi in hæc verba scribitur.Si quis duobus pecuniam constituerit,tibi aut Titio,& si stricto iure propria actione pecuniæ constitutæ manet obligatus,etiam si Ticio soluerit,tamen per exceptionem adiuuatur.Hæc ibi,ex quibus intelligis exceptionē stricto iuri id est, regulæ opponi.Exceptiones enim suapte propria ac genuina natura procedūt ex æquitate.l.qui æquitate,& ibi glo.ff.de doli mali excepti.Fed.Senen.con.90.casus est talis quidam clericus,col.3.in paruis,Bart.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret,col.3.ff.de pact.& doc.vbiq;. Ex quo Signo.consi.139.casus.A.precio,col.2.versf. & quod hoc, dicit æquitatem esse matrem exceptionis.Azo autem in summa tit.de exce.in fi.dicit omnem exceptionem inniti æquitate. & idem dicit Bar.in.l.j.ff.de vac.muner.& Alber.in.l.planè.ff.de peti hære. vbi tamen erranter allegat.d.l.j.ff.de vaca. muner. quæ loquitur de excusatione non de exceptione,nisi dicas excusationem esse quandam exceptionem.& Angel.Are.in.§.j.col.6.versi.capiamus tertium, Instit. de exceptio.vbi ex hoc dicit omnem exceptionem esse fauorabilem. *Exceptiones ex æquitate.* *Exceptio fauorabilis.*

6 ¶ Nonnunquam autem id strictum ius, strictam rationē vocant.l.ita vulneratus.§.vlti.ff.ad leg.
Strictum ius stricta ratio. Aquilli.&.l.adeo.§.j.ff. de acquir.rerum domi. &.l.j.§.accusationem,in fine.ff. ad S.C.Turpil. &.l.sunt personæ.& ibi glo.in verbo,solet.ff.de relig.& sumpti.fune. vbi & ea opponi videtur

De Materia Equitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Summa ratio. *Summum ius.* *Sūma malitia.* *Sūma iniuria.* *Summa crux.* *Summo iure agere.* *Sūmum ius.* *Inquum ius.*

summæ rationi, quod magis mirum est, ob id cp id ius strictum antiquiores summum ius vocabant. De quo Therentius in Heauton. Summum ius sæpe summa malicia. Et Tullius libro officiorum. j. Summum ius summa iniuria est. quod & repetit è nostris Pet. Anc. cons. 81. in auxiliū, col. 2. Et Columel. lib. 1. rei rusticæ. c. 7. Summum ius antiqui summam putabant crucē. Hincq; summo iure agere sæpe apud Ciceronē dicitur pro eo quod non ex bono & æquo siue ex æquitate, sed iniquiore quodā iure ac præfracto agere, vt à Budæo nostro statim post initium annotationum priorum in. ff. scienter dictum est, & multis authoritatibus probatum. Nec tamē hîc prætermittendum ducimus locum vnum ipsius Ciceronis, qui summum illud ius æquo & bono opponit. Is est in oratione pro Cecinna. Cæteri tum ad istam hortationem decurrunt, cùm se in causſa putant habere æquum & bonum quod defendant: si contrà verbis & literis, & vt dici solet, summo iure contenditur, solent eiusmodi iniquitati, & boni & æqui nomē dignitatēq; opponere. Ex quibus & illud intelligis id summū ius, iniquum ius dici posse. Cui astipulatur text. in. l. 3 in prin. ff. quod quisque iuris, & in. l. de ætate. ff. de probat. cùm durum & iniquū copulat, de quo dicemus infrà, numero 20. Et quod Macrobius æquitatem & iniquitatem tanquā oppoſita posuit lib. Satur. 7. c. 3. Si famoſæ (inquit) iniquitatis viro dixero, ego te Aristidi in æquitate præpono. Et ante hunc Cicero lib. Officiorum primo. Quocirca bene præcipiunt qui vetant quicquam agere, quod dubites æquum sit, an iniquum. Et libro. 2. de inuētione, Iudicialis est, in qua æqui & iniqui natura quæritur. Sed vt redeamus, sicut dicimus summum ius, ita & summam æquitatem etiam dicimus, in. l. j. in prin. ff. eo tit. quod quisque iur. &. l. generaliter. ff. de noxa. acti, & l. eum qui. ff. de donat. & l. bona fides, in prin. ff. depoſit. & apud Valerium Maximum lib. 8. in præfatione. c. 2. Nec tamen hæc summa æquitas vicio tribuitur, vt nonnunquā summum illud ius. Hæc quoque summa ratio dicitur in. l. verūm, in prin. ff. pro socio.

Sūma æquitas. *Summa ratio.*

Summū ius dicitur ius simpliciter. *Ius æquitati opponitur.*

7 ¶ Alibi autem in nostris legibus id ius strictum, ius simpliciter dicitur, perindeq; æquitati sæpe opponitur, vt ius strictum. l. nulla. ff. de legib. vbi ita scribitur, nulla iuris ratio, aut æquitatis benignitas patitur. &. l. epistola. §. de inofficioſo. ff. de pactis, cùm dicitur, neque iure vllo, neque æquitate tale desyderium admitti. &. l. si ex duobus. §. sed & si plures. ff. de pecul. ibi, sed licèt hoc iure contingat, tamen æquitas dictat, &c. &. l. j. ibi, inter æquitatem iúsque interpoſitam interpretationem. C. de legib. vbi glo. & docto. intelligunt illud ius pro iure ſtricto. Et hinc ſumpta occaſione. Cy. ibi, colum. 3. verſicu. procedamus ad queſtiones, declarat quid ſit æquitas, quot modis dicatur, & quid interſit inter eam & ius. & etiam text. in. l. qui accuſare. C. de eden. in illis verbis, neque iuris neque æquitatis ratio, &. l. vlti. ibi, iuris & æquitatis, eo. titu.

Ius & bonū et æquū. vide nume. 10.

8 ¶ Ex quo & illud est Therentij in Heauton. Quid cū illis agas, qui neque ius, neque bonum atque æquum ſciunt? Illudque Quintiliani, lib. 4. c. 3. Quo loco tamen iudicis quoque natura noſcenda eſt, iuri magis an æquo ſit appoſitus. Et lib. 6. c. ite. 6. eodemq; vltimo. Narrādúmne, & quomodo iure priùs pugnandum, an æquo. Et Tullij in oratione pro Cecinna. Sed cauſam ſuā vult vobis æquam probari, non modò certā: & æquitate quoque, nō modò iure niti. Et alibi in eadē oratiōe, Nec iuri quicquam tam inimicum, quàm vis: nec æquitati tam infeſtum ſit, quàm cōuocati homines, & armati. Iterumque in ea oratione, Iuris iudiciū cùm erit, & æquitatis, &c. Et libro officiorum. 3. Ius Craſſus vrgebat, æquitatem Antonius. Et de claris oratoribus. Sceuola peracutus ad excogitandum, quod in iure aut in æquo verū aut eſſet, aut non eſſet. Hincq; Donatus Terentianus interpres in Adelphis. Inter ius (inquit) & æquitatem hoc intereſt. Ius eſt quod omnia recta & inflexibilia exigit. Aequitas eſt, quæ de iure multùm remittit.

Quid intereſt inter ius & æquitatem.

Ius & æquum interdum coniungi.

9 ¶ Quanquam ſcio & in aliis multis locis noſtrarum legum hæc non ita ſeparari, ſed veluti vnū in altero inſit, ita de his tractari, vt in. l. j. in prin. ff. de iuſtit. & iure, cùm dicitur, Ius eſt ars boni & æqui. & in. l. ius pluribus, eo. ti. vbi ſcribitur, ius vno modo dici id quod ſemper æquum & bonum eſt. & apud Tullium, ſi is eſt, ad Herēnium lib. 3. Iuſtitia eſt æquitas ius vnicuique tribuēs pro dignitate cuiuſque. Idémque iuris æquitatem appellat in oratione pro Lucio Plancio, vbi illa iuris æquitas? Et libro officiorum. 3. In primíſque operā dabunt, vt iuris & iudiciorum æquitate ſuum quiſque teneat. Id quod facit etiā Imperator in. l. cùm nec patronos. C. de iniuri. ibi, iuris æquitas permittit. Scio item glo. quæ differentiam facit inter ius, rigorem, & diſpenſationē, in. c. vt conſtitueretur, in verbo, detrahendum, & ibi quoque Archi. 50. diſt. de quo etiam per Panor. in. c. in literis, colum. 2. in vlti. no. extrà de reſtit. ſpoliatorum.

Iuris æquitas. *Ius.* *Rigor.* *Diſpenſatio.*

Aequum et bonum iurigentiū oppoſitum. *Aequi bonique viri.* *Ius & bonū vt diuerſa.* *Leges & æquū bonum vt diuerſa.*

10 ¶ Neſcio autem quónam modo Saluſtius in bello Iugurthino æquum & bonum oppoſuit iurigentium. Fit (inquit) reus magis ex æquo & bono, quàm ex iuregentium, Bomilcar. Et fallor, niſi Saluſtius bonum & æquum aliter intellexerit atque cæteri. Nam & alibi in eodem libro. Cō ſebant. Et ex hoc quoque ſuo ſignificatu idem in alio loco eiuſdem libri, in oratione ſcilicet Marij, æquos bonóſque viros appellat. Illud (ait) intelligo Quirites, omnium ora in me cōuerſa eſt ſe, æquos bonosque fauere, &c. Cæterùm idem in Catilina, ius & bonum vt diuerſa poſuit. Ius (inquit) bonumque apud eos non legibus magis, quàm natura valebat. Sed non omittemus, eodem fortè modo ius atque æquum & bonum, vt diuerſa poſita fuiſſe, quo Plautus leges & æquū bonum poſuit in ea fabula, cui Menæchmus titulus eſt. Qui neque leges, neque æquum bonum vſque colunt. Sed tu hìc vide infrà, numero 30. ſi autem.

¶ Sed vt

Iuſtum & iuſtitia vnde.

11 ¶ Sed vt redeamus, quia à iure iuſtum dicitur & iuſtitia, niſi è diuerſo ius à iuſtitia dicatur, vti voluit Vlpianus in. d. l. j. ff. de iuſti. & iure: quem defendit Alciatus aliò tamen reſpiciens libro παρέργων. j. c. 29. Cui tamen (vt id obiter dicam) non accedo in eo quod ſcribit iuſtitiam dici, quòd vim ſiſtat. quid enim triſtitia, mœſtitia, & id genus alia, num à ſiſtendo dicta ſunt? vt omittamus vis nomen nullo pacto eſſe in iuſtitiæ vocabulo, niſi primis literis omnino inuerſis, &, id eſt, conſonante in vocalē cōuerſa. quod videns Alciatus dicit id fieri κατ' ἀντισοιχίαν, id eſt, per contrariam elementi tranſpoſitionem. Sed vt id demus, nullo tamen modo videmus ſiſtēdi verbum eſſe in iuſtitia. Porrò hæc ſubſtantiua à ſuis adiectiuis hauddubiè ſumpta ſunt, additis illis literis (tia) eorū genitiuo, vt à lætus læti, lætitia: amicus amici, amicitia, auar⁹ auari, auaritia. Et ſic quoq; à iuſtus iuſti, iuſtitia: mœſtus mœſti, mœſtitia. Quòd ſi genitiu⁹ in is finiatur remota, s, additur & ea adiectio (tia) vt triſtis triſtitia.

Ius quod iuſtū eſt. *Iuſtum & æquum oppoſita*

12 ¶ Igitur vt ad inſtitutum reuertamur cùm ius, iuſtum, & iuſtitia eiuſdem ſint originis, ſi non aliud ab alio tractum ſit: nam ius eſt quod iuſtum eſt, vt tradit diuus Auguſtin⁹ in pſal. 145. interpretans illud eiuſdem pſal. facit iudicium iniuriam patientibus. Hinc certè fit, vt iuſtum & iuſtitia, ſicuti & ius æquo, & æquitati opponantur, tanquam etiam iuſtum ſimpliciter id ſit, quod ſummum aut ſtrictum ius, aut ius etiam ſimpliciter vocamus. Horatius lib. ſermonum. j. Saty. 3. Atque ipſa vtilitas, iuſti propè mater & æqui.

Iuſtum & æquum quid differant.

Quo in loco Acrō interpres. Inter iuſtum (inquit) & æquum differentia eſt, Iuſtum eſt quod ex lege deſcēdit: æquum verò quod ex natura. Sic & Fabius Quintilianus in procœmio oratoriarum inſtitutionum, iuſtum atque æquum & bonum vt diuerſa poſuit. Quis enim (ait) modò de iuſto, æquo ac bono non & vir peſsimus loquitur.

Iuſtitia immodica. *Iuſtitia & miſericordia oppoſitæ.* *Iuſtitia item et æquitas.*

13 ¶ Et huc quoque poteſt referri illud eccleſiaſtes. 7. ca. Noli eſſe iuſtus multùm. Et illud eiuſdē cap. Iuſtus perit in iuſtitia ſua. quæ repetuntur in. c. plerunque. 2. q. 7. & in. c. non poteſt. 23. q. 4. & in. c. ſerpens, de pœnit. diſtin. c. j. quibus locis apertè declaratur huiuſmodi ſententias pertinere ad immodicā illam rigidámque ac ſtrictam iuſtitiam. Hínque multi iuſutiam, & miſericordiā tanquam diuerſas recenſent. Quibus ſuccinit illud Prouerbiorum. c. 21. Qui ſequitur iuſtitiam & miſericordiam, inueniet vitam, vti etiam iuſtitiam ipſam & æquitatem diuerſas ponunt Prouerbiorum. j. c. Iuſtitiam, iudicium, & æquitatem, &c. &. c. 2. vbi eadē verba repetuntur. & pſal. 9. ipſe iudicabit orbem terræ in æquitate, & iudicabit populos in iuſtitia. Et Eſaiæ. c. 11. Sed iudicabit in iuſtitia pauperes, & arguet in æquitate pro manſuetis terræ. Quanuis ſciam Lactantium lib. 5. diuinarum inſtitutionum. c. 15. ita de iuſtitia diſſeruiſſe, vt ſint duæ virtutes omnium principales, quæ ab ea diuelli ſeparariq́ue non poſsint, ſcilicet pietas & æquitas, quibus conſtat tota ipſa iuſtitia. Sed aliò reſpicit Lactantius. nam æquitatem non eam intelligit quam hìc intelligimus, ſed pro æqualitate quadam, qua deus omnes æquos, id eſt, æquales ſiue pares eſſe voluit. Aequitatem enim vt & ille dicit authoritate Ciceronis, dici tanquam æqualitatem, vt etiam ſcribit Diuus Auguſtinus in lib. de quantitate animæ.

Aequitas tanquam æqualitas.

Iuſtitia & æquitas copulatæ.

14 ¶ Sed quid interim dicemus ad illud Ciceronis ad Herennium ſuprà à nobis citatum, definiētis iuſtitiam eſſe æquitatem ius cuique tribuentem. & cùm dicit lib. 1. Officiorum, æquitatē iuſtitiæ maximè propriam. & li. partit. Orato. Directum & verum & iuſtum, & vt dicitur bonum & æquum. Et ad text. copulantem iuſtum cum æquitate, in. l. proximè. ff. de his qui in teſta. delen. vbi ita ſcribitur. ſed in re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minùs iuſtius eſt, quàm tutius. nam vt poſtea dicemus, benignior interpretatio æquitas eſt. & in. d. l. placuit. C. de iudi. vbi æquitas & iuſtitia aduerſus ſtrictum ius copulantur. Valerius autem Maximus lib. 6. c. 5. in initio eius. c. ſcribit in iuſtitiæ pœnetralibus ſemper æqui reſpectum verſari.

Strictū ius humanitati oppoſitum. *Humanitas pro æquitate.* *Humana interpretatio.*

15 ¶ Alibi quoque ſtrictū ius, vt ad id redeamus, ponitur vt aduerſum humanitati, in. l. Pantonius, in princi. ff. de æqui. hæredi. nam cùm primùm dixiſſet in eo caſu ſtricto iure in integrum reſtitutionem non competere, poſtea ſubdit, humanitatis gratia eam locum habere, & ibi glo. & doc. interpretantur hanc humanitatē pro æquitate. & in. l. ſi ita ſcriptum, in prin. ff. de libe. & poſthu. cuius verba ſeq. verſi. ab hinc. 2. ſubijciemus. Et facit text. in. l. j. §. qui operas, ibi, ſed humana interpretatione placuit. ff. ad Senatuſcon. Tertul. & in. l. penul. §. de illo. ff. de condi. & demon. ibi, ſed humaniùs interpretari ſolemus. & in. l. Thais. §. libertatem, in fi. ibi, humaniore interpretatione. ff. de fideicom. libert. & l. ſi debitor. §. 1. ibi, humanitatis intuitu. &. l. inter eos. §. 1. ibi, ſed humanius eſt, & ibi Bart. ff. de fideiuſſo. Nam & Tullius lib. 2. officiorum, æquitatem & humanitatem inuicem copulat, dum ſcribit. Tantáque pœna afficiamus, quantam æquitas humanitáſque patitur. Et ad id quoque facit text. in. d. c. vltim. de tranſact. vbi etiam ipſa æquitas atque humanitas ſeueritati opponitur.

Strictum ius ſeueritas dictū Seueritas.

16 ¶ Ex quo etiam illud iam intelligis ſeueritatem accipi pro illo iure ſtricto, vti etiam in. l. ſi compenſandi, ibi, iuris ſeueritas. C. de hęredi. inſtit. & in. l. nulla. ff. de legib. vbi ſcribitur nullā æquitatis benignitatem pati, vt qua ſalubriter pro hominum vtilitate introducuntur, ea duriore interpretatione contra ipſorum commodum producātur ad ſeueritatem. Vnde & alibi ſeuera interpretatio dicitur in. l. 2. in prin. ff. de cuſto. reo. Et ſeuera ſentētia in. l. j. §. caſum. ff. de poſtul. Et ſeuerus iudex apud Ciceronem in. 5. in Verrem actione. Si ex prouincia tota centum ſeptuaginta eiecciſſes, poſſēſne ſeueris iudicibus ſaluus eſſe? Et ſeuerus cuſtos legis apud eundē in. j. in

Seuera interpretatio. *Seuera ſententia.* *Seuerus index.* *Seuerus cuſtos legis.*

Universidad de Deusto Biblioteca

Seueritas imperii.

ipsum Verrem actione.Cuius legis non modò à populo Romano,sed etiam ab vltimis nationibus iampridem seueri custodes requiruntur.Et seueritas imperij apud eũdem in.7.aduersus eundem actione,Summæ diligentiæ summam imperij seueritatem addidit. & Seueritas animaduersionis apud ipsum quoque lib.9.epistolarum ad Dolabellam. Contingit etiam tibi, quod haud scio an nemini,vt summa seueritas animaduersionis non modò non inuidiosa, sed etiam popularis esset.E nostris Alberic.in.l.prospexit.ff.qui & à quib.illud quod diximus annotauit, scilicet seueritatem ius strictum esse.

Strictum ius subtile ius. *Subtilitas nimia.* *Mera subtilitas.*

17 ¶Sed & alibi id ius subtile vocatur,atque etiam humanitati opponitur,in.d.l.si ita scriptũ, in principio.ff.de liberis & posthumis,vbi ita scribitur.Licèt enim subtilis iuris regulæ conueniebat ruptum testamentum fieri, attamen cùm & vtroque nato testator voluerit vxorem aliquid habere,ideo ad huiusmodi sententiam humanitate suggerente decursum est.& in.l.generaliter.§.si quis seruo,ibi,licèt videatur iure subtili,&c.ff.de fideicom.libert.&.l.in bello.§.codicilli.ff.de capt.vbi glo.interpretatur ea verba,iure subtili,id est,de rigore.Et statim pòst,idem tex. huic humanitatẽ opponit.&.l.si quis ita scripserit.§.j.ff.de manu.testa.cuius hæc verba sunt, licèt ex nimia subtilitate separatum est legatum,tamen humanitatis intuitu valebit legatum . In quo & illud annotare te oportet:non eam subtilitatem simpliciter ibi appellari,sed nimiam subtilitatẽ, vt etiam appellat.l.posthumus,in princi.ff.de iniust.testa. & Quintilianus in procemio institutionum oratoriarum.Et alibi mera subtilitas dicitur,in.l.si fur.§.j.ff.de vsucap.

Subtilitas iuris. *Subtilis ratio.*

18 ¶Et facit etiam tex.in.l.filio præterito.ff.de iniust. testa.vbi ita scribitur. Licèt subtilitas iuris refragari videatur,attamen voluntas testatoris ex bono & æquo tuebitur. ibi enim subtilitas iuris bono & æquo,quæ ipsa æquitas est,opponitur.Et in.l.si tibi.ff.de dona.cùm dicitur,quantũ ad iuris subtilitatem,accipientis facta non est,& tu furto obligaris,sed benignus est,&c. quo in loco glo.& doct.illam iuris subtilitatem rigorem interpretantur:& illud benignius,æquitatem. Et in.l.per fundũ.ff.de seruit.rust.præd.vbi primùm dicit,subtili ratione &c.& mox,benignius tamen dicitur.Et in.l.ii quis cùm aliter.ff.de verb. oblig. vbi scribitur, iuris quidem subtilitate erit abstentus,sed doli exceptione vti potest.Suprà autẽ docuimus exceptionem æquitate niti. Et in.l.si fundus.§.si pluris.ff.de pigno.cùm dicitur.quod ego quantùm ad subtilitatẽ iuris non probo, & paulò infrà,sed humanius est,&c.Et in.l.si tibi.ff.si cert.peta.cùm dicitur,sed hæc intelligenda sunt propter subtilitatem verborum,benignius tanen est,&c.& in.l.ita vulneratus.§.vlti.ff.ad legem Aquil.vbi subtilem rationem appellat,quam paulò antè strictam rationẽ vocarat.Cæterùm glo.in.l.seruitutes ipso quidem iure,in princip.ff.de seruit. subtilitatem iuris, & æquitatem tanquam diuersa & opposita ponit. &glo.in.c.vt constitueretur.50. dist.dicit subtilitatem accipi pro rigore,per tex.in.c.in literis,extrà de resti.spoliato.vbi & Panor. id quoque annotat,col.2.in vlti.no.

Strictum ius dici versutum & callidum. *Scrupulosum ius.* *Apices iuris.*

19 ¶Et hinc quoque Tullius id ius versutum & callidum appellat, quod non admodum distat à subtili.Hæc enim sunt verba illius ex oratione pro Cecinna.Tum vociferantur ex æquo & bono,non ex callido versutóque iure rẽ iudicari oportere. & alibi in eadem oratione.Callidè verbis controuersias dijudicas,non æquitate.Et lib.j.Officiorum. Existunt etiam sæpe iniuriæ calumnia quadã, & nimis callida iuris interpretatione.Ex quo illud summum ius &c. Sed & scrupulosum quoque id ius nostræ leges vocant,eam appellationem subtili coniungentes,vt videre licet ex.d.l.posthumus,in prin.ff.de iniust.testa.vbi his verbis scribitur.Licèt enim iuris scrupulositate,nimiaque subtilitate testamẽtum ruptum esse videatur:& ibi glo.in verbo, relicta sunt, ea verba ad rigorẽ iuris refert.Et ex his quoque intelligere potes id ius,apices iuris vocari posse.Nam & Bal.in.c.j.col.2.versi.apices , extrà de constit.dicit apices iuris esse quicquid bonam fidem non tangit,per.l.si fideiussor.§.quædam.ff.manda.

Strictum ius dicitur rigidũ & durum. *Rigida & dura sententia.* *Duri iudices.* *Acerbum ius.* *Durior pœna.* *Durũ & Dura lex.* *Durus homo.* *Duricies legũ.* *Lenitas.* *Durior interpretatio.*

20 ¶Quinetiam id ius dici potest rigidum & durũ.Nam & Plinius lib.epistolarum. 4.ad Vrsum, sententiam duram & rigidam in hoc significatu posuit.Nam quibus(inquit) sententia Cepionis placuit,sententiam Macri vt rigidam durámque reprehendunt.Et lib.2.ad Arrianum,Quæ sententia(inquit)tanquam mitior vicit, cùm sit alioqui durior.Et Tullius in oratione pro Sexto Roscio Amerino,loquens ad iudices.Sin ea crudelitas quæ hoc tempore in R.P.versata est, vestros quoque animos(id quod fieri profectò nõ potest)duriores acerbiorésque reddidit,actũ est iudices.Ex quo etiã loco vides id ius & acerbum quoque dici posse.Sed vt redeamus ad duri appellationẽ,idẽ Tullius in.15.epistola ad Mar.Brut.Alius fortasse quòd in animaduersione pœnáque durior.Et duri vocabulo in eo sensu vtitur Iurisconsultus in. d. l. prospexit. ff. qui. & à quib.vt etiam annotat Alberic.ibi,& in.l.cùm de ætate.ff.de proba.vbi durum & iniquum inuicem copulantur.de quo & nos diximus suprà numero.6.Et Plautus in Mercatore duram legem appellat.Ecastor lege dura viuunt mulieres,multóque iniquore miseræ quàm viri.. Et durum hominem idem Plautus in Menechmis. Scio sæuus quàm sit homo & durus. Et Terentius in Adelphis.Nimiùm ipse durus est præter æquum & bonum. Ex quo potissimùm loco videre licet duriciem bono & æquo aduersari.Quod & apertè ostendit Suetonius in Claudio.c.14.Nec semper præscripta legum secutus duriciem lenitatéque multarũ ex bono & æquo perinde vt afficeretur,moderatus est:vbi etiam vides lenitatem dici æquitatem.Hinc & duricia pro summo illo iure in.l.seruus,in fine.ff.de ser.expor.& durior interpretatio in.d.c.nulla.ff.de leg.

Et alibi

Et alibi prædura,in.d.l.2.in prin.ff.de custod.reo.

Rigor.

21 ¶Sed & vt ad illud rigidum reuertamur,videmus nostros vbique rigorem & æquitatem opponere,vt per omnes in.d.l.j.C.de legib.& in.d.l.placuit.C.de iudici.& per Canon.in.d.c.vlti.de transact.& est tex.expressus in.c.iurgantium,quod est.2.extrà de iudi.cùm dicit, æquitati conuenit & rigori,& in.c.cùm illorum,ibi,secundùm rigorem vel æquitatem : extrà de senten. excom.vnde Virgilius lib.j.Georgicorum rigorem pro duricie vsurpauit.

Tum ferri rigor,atque argutæ lamina serræ.

Et idem in eo ipso libro,iterúmque lib.12. Aeneidos rigidum ensem appellat.Nã priori loco.

Et curuæ rigidum falces conflantur in ensem. Et posteriori.

Sic rigido latus ense ferit Podalirius ensem.

Quo in loco ita exponit Seruius interpres.Sed & iurisconsultus aliquando iuris rigorem appellauit.l.si expressim,in prin.ff.de appel.&.l.cùm hic status,in prin.ff.de dona.inter virum & vxorem,atque etiam ius pontificium in.d.c.in literis,de resti.spoli.& alibi sæpe. De quo & tu vide Panor.in c.super literis,col.2.in.4.no.de rescript.& in.c.si clericus laicum,col.4.in. 4. itẽ no. & ibi quoque Maria.Soci.in.4.quoque no.de foro compe.quibus locis declarat,post alios antiquiores,quibus & quot modis rigor iuris intelligitur.vt etiam facit Philip.Deci.in. c.si duobus,in fi.extrà de appel.& iterum in.c.ex tenore,col.7.versi.vnde aliter,eodem titu.

Strictum ius dicitur præfractum & abscissum. *Et asperũ quoque.* *Præcisum.*

22 ¶Præterea id ius præfractum & abscissum dicere possumus.nam & ita accepisse videri potest Valerius Maximus lib.6.tit.de iustitia,cùm dicit. Sed aliquando Charmidæ Tyrij præfractior & abscissior iustitia ad vim & cruorem vsque seditiosas cõciones ciuium parauerat. Et alibi lib. 2.titu.de disciplina militari. Aspero enim & abscisso castigationis genere militaris disciplina indiget.Ex quo etiam loco vides id ius asperum dici posse.Iurisconsultus autẽ præcisum quod idem est atque abscissum,pro duro etiam posuit in.l.qui cum vno.§.non omnis. ff. de re milita. In quo loco Budæus noster in suis annotationibus multa in hanc sententiam scripsit,quæ tu ibi videre poteris.

Strictum ius à quo nnnquã receditur. *Strictũ ius cui nihil addi, nihil detrahi potest.* *Retractus stricti iuris quare dicitur.*

23 ¶Aliquando item dicitur strictum ius,à quo nullo modo recedi potest,vt tradit glo.vlt.in.d.l. placuit.C.de iudic.per.d.l.prospexit.ff.qui.& à quib.manu.non licet. & sequitur Bald. in. c. si caussam,col.j.versi.sed quid si in statuto,extrà de re iudi.& idẽ Bal.consi.343.examinanda sunt, col.3.vers.amplius licet,lib.j.dicit id ius strictũ esse,cui nihil addi,nihil detrahi possit,nisi quod scriptura loquitur,arg.l.si alij.ff.de vsufruc.leg.&.l.contractus.C.de fid.instru . Subditque strictum ius consistere in ipsa scriptura,& verbis præcisè obseruandis : latum autem ius ex suppletione,vt not.in.l.in hac.ff.de triti.De quo & nos postea latiùs dicemus.Et his quoque respectibus retractus dici potest esse stricti iuris,tanquam scilicet non liceat ac nec latum quidem vnguem à verbis statuti quod eum introduxit,discedere.quod & satis exprimit.§.8 huius titu.

Stricti iuris sunt, quæcũque odiosa sunt.

24 ¶Sed & denique alijs multis modis & respectibus ius strictum dicitur,vt videre licet apud nostros doct.in.d.l.placuit.C.de iudici.Sed vt eis tamen illud addas,quæcunque odiosa sunt, eadẽ quoque esse stricti iuris,vt voluit ille qui nulli vnquam sententiæ defuit,vt iam sæpe diximus,videlicet Bal.post Iac.A re.doct.certè multis nominibus commendabilem,in.l.nõ possunt, in. 2. lect.ff.de legib.per.l.cùm quidam.ff.de liber.& posthu.Quod nihil aliud est,quàm quòd ea strictè intelligenda sunt,nec vlla interpretatione extensiua adiuuanda.nam & Bar.ita summat,vt sic loquar cum nostris.d.l.cùm quidam.Odia restringi,fauores ampliari conuenit, quæ vna est ex regulis iuris in.c.odia,de reg.iur.libr.6.de qua re nos quoque aliquid dicemus versi.ab hinc tertio,nam & remissionẽ. Quę & tu adde ad ea quæ diximus suprà in pręfatione numero.60.quãobrem , & multis seq.nam & hoc quoque respectu possumus dicere retractum esse odiosum, quòd sit stricti iuris.

Aequitatis nomina. *Benignitas.* *Benigna interpretatio.* *Benigna opinio.* *Ratio priuatim iuri attribuitur.* *Ratio & æquitas vt diuersa.* *Ratio etiã æquitati aßignatur.*

25 ¶Et sicut strictum ius multis alijs nominibus nuncupatur.Ita & æquitas ei opposita, videlicet Benignitas,vt patet ex multis locis suprà citatis.Et benigna interpretatio, quod idem est,in.l. pe.ff.de condi.& demon.& in.l.2.ff.de libe.& posthu.& in.l.ex hac scriptura.ff.de dona.& in.l. proximè.ff.de his quæ in testa.delen.& in.l.qui duos.§.j.ff.de manu. testam. & in. l. benignius. ff.de legi.Et benigna opinio,in.l.is qui suis.§.siue autem.ff.de manumiss. Et alibi benignè credere,in.l.in bello.§.si statuliber.ff.de capti.& postli.reuer.Et benignè accipere in.d. l. cùm quidam.ff.de libe.& posthu. Hinc benignitas æquitati tribuitur,vt ratio iuri,in.d.l.nulla. ff. de legib.cùm dicitur,nulla iuris ratio , aut æquitatis benignitas patitur . Ex quo & ratio & æquitas tanquam diuersæ ponũtur in.l.diuus.ff.de in integ.rest. Cui astipulatur illud Tullij in oratione pro Aulo Cecinna.Iuris ciuilis rationem nunquam ab ęquitate seiunxit.Et alibi in eadem oratione,rationem iuri,caussam æquitati priuatim attribuisse videtur,cùm dicit . Non enim alia caussa est æquitatis in vno seruo,& in pluribus:non alia ratio iuris in hoc genere duntaxat, &c. Quanuis alibi ratio simpliciter vtrique assignetur,iuri scilicet & æquitati,in.d.l.placuit , de iudi.& in.l.si res tuas.C.ad exhibit.& in.d.l.qui accusare,& in.d.l.vlti.C.de eden. & in. d. l. non tantùm.ff.de re iud.Et interdum priuatim æquitati,in.l.sumptus.ff.de rei vendi.& in.l.si seruo. ff.de hære.insti.& in.l.j.§.illud.ff.de hæredi.vel act.vendi.& in.l.vlt.C.de fideicom.& in.l.2.C. de vsur.& in.l.j.C.de repud.& apud Ciceronem statim post ea verba,quæ suprà postremò adduximus ex oratione pro Cecinna,cùm scribit eandem vim habere æquitatis rationem,&c.vt hinc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mera ratio pro stricto iure.

facilè intelligas hæc promiscua esse & indifferētia. Alibi autē (ne & id omittam) mera ratio pro stricto iure ponitur, in l. si mandauero. §. ij quorum, & ibi glo. in verbo, mandatum. ff. mandati.

26 ¶ Hanc quoque æquitatem nunc bonum & æquum, nunc bonum æquum sine copula, nunc æquum simpliciter, nunc quoq; simpliciter bonum appellari multis probat Budæus post prin.

Bonū & æquū. Bonum æquū. Aequum. Bonum.

priorum annotationum. Quanquam alibi leges nostræ videntur facere discrimen inter bonum & æquum, vt in l. hac lege. C. de pactis conuen. tam super dot. vbi glos. id annotat, vti etiam facit in l. j. ff. de vsuca. & in l. j. in prin. in verbo, ius est ars. ff. de iusti. & iure. Suprà quoq; satis docuimus æquitatem humanitatem vocari, & humanam atque humaniorem interpretationem. Ex quo Tullius lib. de legibus. Difficillima illa societas grauitatis cum humanitate. Et in quadā epistola. Cognosce nūc humanitatem meam, si humanitas appellanda est in acerbissima iniuria, remissio animi ac dissolutio.

Humanitas. Humana et humanior interpretatio.

27 ¶ Nam & remissionem quoque hanc æquitatem vocare possumus, authore eodem Tullio in epistolis ad Atticum lib. 16. Ego si me non improbissimè Dolabella tractasset, dubitassem fortasse, vtrùm remissior essem, an summo iure agerem. Hinc que remittere strictam obseruationem & legum subtilitatem, in leg. vltim. tum post princip. tum in fin. C. de testa. Item facilitatem ex eodem Tullio, qui vtranque copulat Philip. 9. vbi loquens de Seruio Sulpitio. Itaque (ait) quæ proficiscebantur à legibus & à iure ciuili, semper ad facilitatem æquitatémque referebat. Hinc que idem in quadam ad Atticum epistola. vir facillimus atque humanissimus. Et in alia epistola, Facilitas (inquit) & humanitas tua, &c. Prætereà fauorem dicere possumus. l. si hæreditas, in prin. ff. de statulibe. cùm dicitur. Iure quidem stricto ita manumissus liber esse non potest, quoniam conditione deficitur, sed fauor libertatis eò perduxit, vt responderetur expletam esse conditionem. tanquam scilicet ius strictum sit odiosum, æquitas fauorabilis, quod facit ad id quod diximus suprà versi. ab hinc. 3. sed & denique.

Facilitas. Fauor.

28 ¶ Item mansuetudinem dicere possumus ex text. qui eam rigori opponit, in c. vlt. extrà de pœnis, & in cle. j. de iudic. Atque etiam misericordiam ex Theretio, qui in Adelphis duriter & immisericorditer iungit.

Mansuetudo. Misericordia.

Factum à vobis duriter,
Atque immisericorditer.

Suprà autem nume. 13. & hūc quoque, satis ostendimus misericordiam & iustitiam sibi opponi, vt æquitatem & ius strictum, & ius ipsum scriptum etiam durum dici. Quinetiam æquitatē ipsam dici molliciem, satis constat ex l. vltim. C. de compen. quæ eam stricto iuri opponit, dum dicit, nec molli animo eas suscipiant, sed iure stricto vtentes. Et hinc scribitur in l. vlti. C. ad Senatuscon. Velleia. Seueritatem legum mollire. Quanquam scio hanc molliciei vocem sæpe in malam partem assumi. Denique dispēsationem æquitatem appellat Specu. tit. de dispen. §. j. in prin. & Alberi. in. d. l. prosexit. ff. qui & à quib. Nam vt dicit Zenzel. in extraua. Io. 22. incip. execrabilis, in prin. in verbo, dispensatiuē. Dispensatio dicitur rigoris iuris relaxatio, per quædam iura ibi allegata. De quo & tu vide glos. in. d. ca. vt constitueretur, in verbo, detrahendum. 50. dist. & nos quoque aliquid diximus numero. 9. quanquam scio. Græcis autem præsertim Aristoteli lib. Ethicorum. 5. c. 10. æquitas siue bonum & æquum ἐπιεικὲς dicitur. De qua multa Budęus in annotationibus prioribus. & Ludouicus Viues in ædibus legum.

Mollicies.

Dispensatio.

ἐπιεικὲς.

29 ¶ Nec interim omittemus Ciceronem sæpe ita de hac re loqui, vt voluisse videatur æquitatem potissimùm mente, sententia, & voluntate nitiius strictum verbis, & scripto. Nam in oratione pro Murena. In omni (ait) denique iure ciuili æquitatem reliquerunt, verba ipsa tenuerunt. Et in oratione pro Aulo Cecinna. An tu qui tam diligenter, & tam calldè verbis controuersias, nō æquitate dijudicas. Et rursus. Non quibus verbis, quidque dicatur, quæritur: sed quæ res agatur, etiā vt iam longius à verbo recedamus, ab æquitate ne tantillum quidē. Itémque. In ista defensione accusas eos qui consuluntur, quòd æquitatis censeant rationem, non verbi haberi oportere. Et paulò pòst. Quia verbis oppugnare æquitatem videbatur. Et de claris oratoribus. Crassus multa contra scriptum pro æquo & bono dixit. Et in eo quoque loco quem suprà adduximus numero huius glo. 6. nonnunquam, & alibi sæpe in eadem oratione. Cui admodum concinit. d. l. filio præterito. ff. de iniust. testa. cùm dicitur, licèt subtilitas iuris refragari videatur, attamen voluntas testatoris ex bono & æquo tuebitur. Et in. d. l. si ita scriptum. ff. de lib. & posthu. cuius etiam verba suprà apposuimus. Et quod scribit Bald. d. consi. 343. lib. j. de quo etiam diximus nume. 23. aliquando item dicitur. Ex quibus etiam intelligis æquitatem esse tacitam quandam legem. quod & astruit text. in. §. conductor, Institu. de loca.

Aequitas mente, sententia, voluntate nititur. Ius strictū verbis et scripto.

Aequitas tacita quædā lex.

30 ¶ Si autem amplius scire velis, quid sit æquitas, vide è nostris Iac. Bel. in cap. j. §. ad hoc, & ibi omnino Bal. colū. 5. in verbo, non æquitas, tit. de pac. iur. fir. quo in loco videbis æquitatem dici quinque modis. & Bar. in l. j. in fi. & ibi quoque Alberi. pleniſsimè, & Saly. col. pe. ver. quęro ter tiò. C. de legib. & Anto. in c. in literis, de resti. spoli. Porrò Boetius in cōmentarijs Topicorum Ciceronis lib. 3. Aequitas (inquit) est quod naturalis ratio persuasit. Ipse aūt Cicero in. 5. in Verrem actione, Aequitatē & legē disseparat, quasi lex simpliciter sit tanquā ius etiā simpliciter, aut ius strictum. Hęc ipsius verba sunt. Quapropter si vos semel in iudicando finem æquitatis & legis transieritis, scitote, &c. Rursúsque in alia actione. Qui ab æquitate, à lege, ab institutis non

Alia multa de æquitate. Aequitas ratio quædam naturalis. Aequitas & lex separatæ.

non recesserunt. Sed & iterum in eadem, ius, æquitatem, & legem vt diuersa ponit, cùm dicit: Non ex iure, non ex æquitate, non ex lege, non ex eo quod licuerit: sed ex eo quod aliquis fecerit, id quod reprehenditur, rectè factum esse defendes? Et his accedit illud Valerij libro. 6. titul. de iustitia. Ita debitum supplicij modum legi reddidit, æquitatis admirabili temperamento &c. Plautus autem alicubi leges & bonum vt diuersa ponit, vt diximus suprà, numero decimo, nescio.

31 ¶ Postremò illud circa nostram æquitatem non omittendum, quod scribit Bal. in rubric. C. de consti. pecul. col. 2. versiul. quæro an circa, debere nos sequi æquitatem rationi coniunctam, nō imaginariam & nostri capitis. & idem propemodum dicit consi. 99. super primo, colum. j. in fi. lib. 4. & Ro. consil. 149. conclusionem, colum. 2. vers. non est ratio, vbi & alios citat. & Pau. Ca. in. d. l. placuit, circa medium. C. de iudici. Faciúntque not. à gloss. Anto. Imo. & Panor. in. c. vlti. extrà de transact. & eodem Panormi. & Fely. in. c. ex parte, le. 2. de offic. delegat. Quorsum enim attinebat leges scribi, si iudicibus liceret discedere à scripto, & suo arbitrio æquitatem fingere, vt dicit Philip. Melancthon de hac ipsa re loquens in epitome moralis philosophiæ. Et vt tradit ipse Bald. authoritate Odof. in. c. j. §. & quia vidimus, colum. antepen. versicul. quæro quomodo, tit. de his qui feud. dar. poss. Aequitates hominum non habere in se pondus statuti, nisi legibus vel consuetudine præscripta sint roboratę, &c. Nam vt & idem scribit in l. precibus, column. 7. versiculo, dixi ergo de duobus. C. de impub. & ali. substi. Sæpe ab hominibus erratur in coniecturanda mente tacita propter nimiam subtilitatem, & quia disponentis animum non videmus. & idem post eum dicit Francisc. Curt. Senior consilio. 64. antiquissima, columna. 11. versiculo, quia in vltimis, & Iason in. l. licèt imperator, columna. 3. ff. de legat. j. Et de hoc plura diximus in repe. l. si vnquam, in verbo, libertis, numero. 19. vnum tantùm. C. de reuo. don. Suprà autem versicul. ab hinc. 2. docuimus æquitatem mente inniti, ius autem verbis. Et hæc not. aduersus eos qui cùm legibus & rationibus deficiuntur, ad æquitatem nescio quam nulla lege aut ratione sufsultam, sed vt illis imaginatio quæpiam obtulerit, confugiunt, rationes tamen quasdam non ex ipsis legibus, sed suis capitibus erutas afferentes. Nam homines paulò acutiores multa in vtranque partem inexplicabilia quærere & excogitare possunt: si tamen ex rationibus ascititijs, & nō ex legibus iudicandum erit. Quod & Melancthon quoque animaduertit. Et nos multa in eam sententiam ex Tullio & Quintiliano auo adduximus in repet. l. si vnquam, in verbo, libertis, numero. 14. sed vt ex alijs.

Aequitas rationi cōiuncta, non imaginariæ sequendæ.

MINEVRS. GLOS. 2.

1 ANNE QVOMODO & quando currat aduersus minores vsucapio legalis, vel statutaria siue consuetudinaria, vel etiam conuentionalis, videbis per gloss. in. l. auxilium, in principi. in verbo, cessabit. ff. de minori. & in. l. si mater, & ibi Bald. C. ne de stat. defunct. Cy. in. l. properandum. §. vltimo. C. de iudici. Bart. in. l. etiam, la. 2. ff. de minori. & l. vltim. & ibi etiam Bald. Angel. Saly. Paul. Castr. & alios. C. in quib. caus. in integr. resti. non est necess. Bald. in. l. omnes populi, column. antepen. versicul. vltimò quæritur statuto cauetur. ff. de iusti. & iure. & in. l. non est. C. quib. non obiec. lō. temp. præscript. & in. c. prætereà si quis, & ibi quoque alios, tit. de prohi. feud. ali. per Fed. Paul. Cast. consil. 229. venditio ista, lib. 2. & consil. 440. quia secundum, column. 2. versicul. nunc ad primum dubium, eod. lib. 2. & consil. 439. ad euidentiam, in. j. & 2. dubio, eod. lib. 2. Calca. cons. 24. quòd dictis filiabus, columna. 14. versicu. & quia suprà dictum est. Angel. Aret. in. §. res fisci, column. 2. versicul. in eadem glos. ibi, res pupilli, Insti. de vsucap. & omnium latissimè Io. Fran. Balb. in tracta. præscript. in. j. parte. 6. eiusdemque vlti. partis princip. in. 23. casu, & quæ nos ipsi diximus suprà tit. proximo, qui est de præscriptione. §. j. in glo. 9. super verbo, les mineurs, vbi etiam videbis, an consuetudo comprehendat & teneat minores.

An & quando currat vsucapio minoribus.

2 ¶ Sunt autem aliqui casus, in quibus etiam cōtra minorem incipit currere vsucapio, ex quibus aliquot congerit Iason in. d. l. properandum. §. illo, in. 2. nota. C. de iudi. Sed & in his maxima ex parte competit restitutio in integrum, vt per gloss. in. d. §. prætereà si quis, & ibi And. Iser. Iaco. Bel. Petr. Cer. Bald. Marti. Laud. Aluar. & Cardi. Alexand. titul. de prohib. feud. ali. per Feder. Inno. & alios in. c. constitutus, de in integr. resti. vbi tractatur de vsucapione huius nostri retractus. Hosti. in summa titul. de feud. §. quibus modis seu causis, versicu. sed nunquid minor. Speculat. titul. de in integr. resti. §. j. versicul. hoc autem not. & versicul. sed in minore. Bald. & alios in. d. l. vltim. C. in quib. caus. in integr. restit. non est necess. & eundem Bald. in. d. l. si mater. C. ne de stat. defunct. & consil. 480. consyderandum est, libr. 5. & nouissimè Philip. Deci. consili. viso consilio, ad finem vbi post alios multos asserit semper minorem restitui, nisi contrarium sit expressum. Id quod etiam scribit Bal. (quem ille non citat) in. c. j. §. nisi iusta, column. j. titul. quo temp. mil.

Casus in quibus illis currit.

3 ¶ Sunt enim quidam casus, in quibus expressim cautum est, ne pupillis quidem vel carentibus tutoribus dari restitutionem, vt in. d. l. si mater, & in. l. 2. ff. ne de stat. defunct. & in. d. l. auxiliū, in prin. ff. de mino. & in. l. quæcūq;. C. de iure hastę fisc. li. 10. & in alio casu posito à Lapo post alios

Casus in quibus sine spe restitutionis etiā pupillis currit.

Universidad de Deusto Biblioteca

An in retractu eis currat.

allega.53.an oporteat,columna,vltima. Et certè in casu nostræ consuetudinis hoc iure passim in Gallia vtimur,vt tempus currat minori sine spe restitutionis, quanuis de iure communi restituitur,per text.in.d.c.constitutus,& ibi Inno.Ioan.Andr.& alij de hac re nuncupatim disserunt,& similiter Oldra.& Bartol.in.d.l.vltim.C.in quib.cau.in integr.resti.& Alberi.in.2.parte statutorum quæst.169.item quæro in præscriptiones.Guid.Pap.deci.Delphi.31.secundum statutum,& iterum deci.257.cauetur de consuetudine,colum.2.versi.sed an illud tempus,& latissimè Ioan.Igne.in repe.l.dudum,colum.5.versicul.istud extendunt,& multis column.seq.vbi tamen dicit,quòd in casu.d.c.cōstitutus,minor erat intra annum & diem contractus, nec illic restituitur ad retractum respectu temporis,quia opus non erat,cùm nondum esset transactum,sed tantùm respectu consensus,quem præstiterat venditioni patris. Sed quod pace tanti viri dixerim,illud.c.nuncupatim dicit contrarium,scilicet huiusmodi tempus retractus currere minori, sed restitutionem competere aduersus lapsum eius temporis. Lege lector,& id apertè videbis.

De eadem re.

4 ¶Igitur vt hæc nostra consuetudo,quæ similiter dicit id tempus currere minori,non sit superflua, sed aliquid addat ad ius commune, secundùm not.per Barthol.in.l.4. §.prætor ait, colū.2.versicul.quæro quid si statutum,& ibi etiam Imo.Paul.Cast.Roma. & Alexand.ff.de dam.infe.& eundem Barthol.in.l.2.& ibi recentiores.ff.de vsucapio.& in.l.non solùm, in fin.ff.de rei vendi.cum alijs multis concordant.à me traditis suprà eod.titul.§.9.in glossa.2.in verbo, a son domicile,numero.56.contrarium tamen,& latiùs in nostro libro cui titulum fecimus,nihil frustra.Debemus hanc consuetudinem intelligere,vt currat sine spe restitutionis,& ita vt iam diximus, vtimur, nec est irrationabile. Nan aliàs nullus emptor vel ex longissimo tempore.30. vel.40.an.tutus esset ab hoc retractu.vix enim reperias familiam aut cognationem, in qua non sit anniculus quispiam,qui etiam post.25.annos intra quadriennium restitueretur in integrum, atque etiam post quadriennium ex capite ignorantiæ infra.30.annos,aut etiam centum,vt multis placuit,& dicemus infrà,in verbo,ignorans,num.43.sed communiter.

De eadem re.

5 ¶Ideo vt euitetur hic longi temporis error ac confusio, ob quam introductæ sunt vsucapiones.c.vigilanti,de præscript.ne scilicet contra bonum publicum dominia diutius maneant in incerto.l.j.ff.de vsucapio.&.§.j.Insti.eod.& quod per eum text.voluit gloss.in.§.j.in verbo,diligentia,in authentic.de tempo.non solu.pec.sup.dot.quam alibi esse negat Bald.in.c.j.§. si quis per.30.column.2.versicul.& nota præscriptiones, titul.si de feud.fuer. controuers.inter do.& agnat.Igitur vt repetam,ad euitandum tam longi temporis errorem atque incertitudinem, non debet minor restitui. Alioquin etiam hæc nostra consuetudo,quæ dicit retractum currere minoribus,esset tanquam ludibrio,verbísque non rebus posita videretur,contra.l.2.C.com. de legat.&.l.vltim.ff.ne quid in loc.publi.&.c.commissa, de elect.libro.6.Et id videtur voluisse in casu constitutionis protomixeos,quæ similis est nostræ consuetudini retractus loquentis etiam de minore,& ei prouidentis aduersus tutorem,si negligens fuerit, Bald.in suis commentarijs in eam constitut.columna.3.versicul.sed quęro dicit hæc constitutio.Nam si constitutio(inquit) aliter voluisset prouidere de restitutione in integrum, hoc dixisset lex prima .§. & cum triplici, ibi,vt quod vel tollitur vel reformatur,non sit incognitum.C.de cad.tol.& sequitur Matthæus Afflict.in eodem tractatu,in verbo,vt intra triginta dies,colum.antepenulti.versiculo,sed iuxta prædicta quæro.

De eadem re. Statutum si faciat mentionem de minore, is nō restituitur.

6 ¶Nam & in simili idem Bald.in.l.j.in.24.oppos.C.qui admit. pulchrè ac not.dicit, quòd vbi lex vel statutum facit mentionem de minore absente,& alijs quibus de iure communi conceditur restitutio in integrum,tunc non eis conceditur aduersus huiusmodi legem aut statutum. Et ita eum refert & sequitur Pet.Ancar.consilio.170.principaliter,& Alexan.consilio.165.dubitatur,columna.j.in fin. versicul.superest videre alterum,in fine consili.libro.6.vbi dicit aliud esse,si lex aut statutum generaliter loqueretur, sine mentione minoris aut aliorum huiusmodi, per not.à Barthol.& alijs in.d.l.vltim.C.in quib.caus.in integr.restitu. non est neces.& Innoc.& alijs in.d.c.constitutus. Quanuis aliud voluisse videatur Paul. Castr.consilio.393. pro euidentia,ad fin.j.dubij,libr.2.per gloss.in.l.sicut,in verbo, seruanda sunt,versicul.an autem restituatur.C.de præscript.30.vel.40.ann.quæ simpliciter dicit adultum restitui aduersus præscriptionem longissimi temporis. Sed ego malo accedere priori sententiæ, neque ei contradicit dicta glossa.

Minor non tā facilè restituitur ad lucrum, vide nume.9.

7 ¶Et hæc maximè debent procedere in hoc casu, in quo rstitueretur minor ad lucrum consequendum,vt dicit Bart.in.d.l.vlti.proximè allegata in fine,& in.l.etiam,la.2.in fine.ff.de minorib.Ex cuius dictis facilè intelliges,non tantùm fauoris habere minores aduersus has temporum præscriptiones,quæ lucrum tantùm conferunt,quàm aduersus eas,quæ damnum quoque inferunt,vt etiam videre licet apud Raph.Fulgosi.cons.61.domina Catarina,column.vltim. vbi ad hæc allegat.l.vlti.§.licentia.C.de iure deliberan.& Cardi.Flori.& Panor.in.c.ex parte, de restitutio.in integr dum tractant,an minor qui renunciauit beneficio, audiatur petens restitutionē in inte.Nā & aliàs sæpe videmus cōcedi restitutionē ad dānū vitandū,non ad lucrū captandū, vt de fœminis dicitur in.l.quāuis,& in.l.vl.C.de iuris & facti igno.&.l.erro.ff.eo.& de maioribus,ex clausula si qua mihi iusta caussa videbitur,in.l.sciendum.ff.ex quibus causis maiores.

8 ¶Præsertim verò hæc obtinere debēt,cùm quis desyderat restitui ad lucrum quoppiam quod de iure

An ad id quod iuris specialis est.

de iure speciali tantùm pertinet, non etiam de iure communi. Cuiusmodi citra controuersiam est istud, de quo tractamus, siue sequamur eos qui dicunt retractum esse contra ius commune, quæ cōmunis est op.siue etiā eos qui dicunt esse præter ius ipsum commune.Nam non adeo facilè debet quis admitti ad rescissionem eius quod iuris specialis est,quàm quod est iuris communis,ex sententia glo.Bal.& Paul.Cast.in.l.j.C.si aduers.vendit.Et aliàs semper faciliùs impeditur aut tollitur quod iure speciali competit, quàm quod iure communi.l.eius militis.§.j.& ibi Bar.& alij.ff.de milit.testa.&.§.quia verò,in authē.de nō alie.& doc.vbique.Et bene facit quod in simili tradit Ang.in.l.2.§.conuenire,ad fi.ff.de iudici.

Maior restituitur etiam ad lucrum.

9 ¶Et hæc quidem postrema adiecimus,non quòd necessariò probent minorem in hoc casu de iure communi non esse restituendum,cùm habeamus tex. clarum in contrarium,in.d.c.constitutus.Et aliàs quoque minori competere restitutionem in integrum ad lucrum captādum,probat.d.l.quanuis,in.2.respon.&.l.& si fine.§.j.in.j.respon.ff.de minor.& iterū.l.ait pretor.§.hodie,qui est vlti.&.l.seq.in prin.& in.§.j.& rursum in.l.non omnia,eo.tit.&.l.vlt.C.de repu.hære.& voluit glo.in.c.auditis,in verbo,restituimus,& ibi Hosti.in eodem verbo,Io.And.super ea glo.& Panor.col.3.versi.2.no.ex glo.extrà de in integ.resti.Inno.& Hosti.in.d.c.constitutus,vterque in verbo,offerre.Corne.consi.184.super hac noua,col.2.versic.constat enim,lib.3.Nec tantùm pro lucro certo,sed & verisimili tantùm,vt no.voluit Bal.in.l.cùm quidam,in prin.versic.ex hoc not.per illum tex.& ibi quoque post eum Angel.Imo. Paul.Cast.Ro.Alex.qui dicit perpetuò menti tenēdum.Francis.Aret.& Iason.ff.de acqui.hæredi.& Rapha.Co.consilio.114. Antonius,col.4.versi.ex quibus apparet.Et bene facit tex.quem ipse Aretinus allegat, in.l.3.§. quòd si hæres.ff.de minorib.Sed illa tantùm adduximus ad confirmationem præcedentis rationis,quæ per se optima est.

An ad lucrum odiosum ex lege proueniens. Quid in ecclesia.

10 ¶Sed illud tamen hauddubiè verum est,quòd non restituitur minor ad lucrum odiosum proueniens ex dispositione legali,vt probatur in.l.auxilium,in princ.cum ibi no .ff.de minor. & tradit Bald.in.l.cùm quidam.§.vlti.in fi.ff.de vsur.Et idem in ecclesia voluit gloss.in clement.2.in verbo,grauiora,in fi.& ibi Inno.colum.5.versi.nota autem ex his,de procura.& Specul.titu.de in integr.resti.§.quis autem,versi.sed ecclesia.Compostel.in.c.quod sicut,& ibi Ioan.And.col. vlti.versi.sed quid dices,extrà de elect.& idem Ioan.Andre.in.d.c.auditis,paulò ante finem, & ibi Panor.column.vltim.versicu.item limita,de in integr.rest. Alex.consili.65.quoniam omne datum,column.3.versicul.decimò quia non potest,lib.6.quod cons.duplicatur con.119.eo.lib.6.Et idem quoque in absentibus,& alijs quibus ex caussa datur restitutio,probat tex.in.l.sciendum,cum.2.seq.ff.ex quib.caus.maio.

Quid in absentibus. De iisdem rebus.

11 ¶Et huius prostremæ.l.argu.Bald.in.l.pupillorum,colum.2.C.de repud.hæredit.dicit nūquā etiam ecclesiæ competere restitutionem in integrum ad lucrum cum iniuria alterius.Sed & per eundem tex.Signo.consi.91.factum sic se habet ex quodam,col.4.versic. prætereà lucri,respōdit non haberi rationem lucri,cum alterius iniuria.ad quod etiā allegat.l.si quis vxori.§.seruus.ff.de furt.Id quod etiam voluit Alberi.eosdem illos text.allegans,in.l.Iulianus,in prin. ff.ex qui.caus.maio.vbi etiam loquitur de minoribus & militibus.Sed & Pet.à Bel.Per.in.l.vlt.colum.j.C.in quib.caus.in integ.rest.tradit quòd in odiosis quæ sunt ad dānum vel pœnā alterius,currit præscriptio aduersus minores sine spe restitutionis,per.l.j.C.ne de stat.defunc.Et vide Matthe.Afflic.deci.Neap.390.successor.Si igitur hoc statutū odiosum est,vt multis placuit,quos suprà adduximus in rub.huius tit.nume.60.quoniam sunt multi,& seq.& prætereà iniuriosum, vt satis probat.l.dudum.C.de contra.empt.vt declarauimus in eadem rub.num.23.nam vt concedamus,& seq.non est quod ampliùs dubitandum de hac re sit. Sed aduerte,quia.d.c.constitutus, concedens restitutionem,iuncta hac doctrina probat non esse odiosum, vt diximus in eadem rubri.num.57.pro quibus.Sed vt semel dicam quod sentio,illud.c.non ex lympidis legum fontibus,sed ex putidis Cano.lacubus,vt alia multa,depromptum est,vt nō abs re D.Igneus crediderit idipsum non concedere restitutionem aduersus tempus retractus,vt suprà diximus.Ex consuetudine autem expressa Niuernensium hoc tit.c.10.id tempus currit cōtra minores,absentes, ignorantes,sine remedio restitutionis.

Consuetudo.

Intra quod tēpus minor debet petere restitutionem, cum restitui debet.

12 SED QVAESTIONIS EST. Si minori in hoc casu competeret restitutio ob decursum tempus retractus,intra quod tēpus postquam maior effectus est, potest eā petere, vtrùm intra quadriennium postquam maior factus est,an verò intra annum & diem,Gloss.in.l.interdū,in verbo,planè.ff.de minor.dicit,ꝙ cū minor læsus est in cōtractu,vel quasi,datur ānus vtilis siue quadriēnium post maiorem ætatem.Si verò in tempore, & tunc si id tempus est quadriennium aut maius,datur etiam quadrienniū.Si breuius est,alterū tātùm tēpus in id solū datur,per.l.cùm post,in.j.respon.& in fi.ff.quan.act.de pecul.est anna. & illam commendat & sequitur Bar.in.d.l.interdum,& est alia bona glo.in.l.diuus,in verbo,restituere,versic.sed an hoc casu,& ibi quoque Bar.ad fi.ff.de resti.in integr.& glo.in.l.inter omnes,in glo.vlti.in prin.eo.tit.& in.l.superuacuam,quæ est vlt.in verbo,continuatio,& ibi item Bar.circa medium,& Bal.paulò ante fi.C.de tempo.in integ.resti.Azo.cuius op.glo.vbique nititur, in summa de tempo.in inte.resti.versi.item sicut, & seq.Dy.in.§.rursus,Insti.de actio.Et ita atque secūdū hāc sententiam in casu nostri retractus minor post maiorē ętatem non haberet nisi annum & diē ad petēdā

Universidad de Deusto Biblioteca

hanc restitutionem.

15 ¶Sed tu tamen vide tex.in cle.j.& ibi glos.in verbo,si minus,& doct.de resti.in integ.& ipsum Barth.in.l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter,col.vlti.versi.venio ad tertium.ff.ex quibus caus. maio.& in.l.nec non.§.j.post prin.eod.ti.Cy.in.d.l.supernacuam,colum. vlti.versi.tertiò ad id quod obijcitur,& ibi Alberi.Io.Fab.in.2.locis,& Saly.col.2.versic.sed intra quantum.C.de tēpo.in integ.resti.Paul.Cast.in.l.j.col.2.& iterum in.d.l.quod tempore, col.3.versi.& not.quòd glo.C.de resti.mili.Sed & vide tex.in cle.j.de in integr.resti.Io.Fab.& Ang. Aret.in.d.§.rursus, illum num.14.ibi,quæritur vlteriùs:hunc col.4.versic.in eadem glos.in fi.Inst.de actio.Matthe. Afflict.in consti.Siciliæ incip.minorum,in.j.no.vbi nuncupatim loquitur in casu nostræ consuetudinis,atque etiam deci.Neapo.175.vniuersitas.

De eadem re.

PRESENS OV ABSENS. GLOS.3.

1 *An cum absentib⁹ currit præscriptio, currat illis verisimiliter ignorantibus.*

POSSET VIDERI ID quod hîc statuitur currere id tēpus absentibus, nisi ipsi habuerint verisimilem ignorantiam rei præter ipsam absentiam , per id quod sing.in simili respondit Anto.syncerus iuris canonici interpres cons.45. domina Orabilis,col.vlti.versi.nunc autē restat,quòd statutum disponens currere tempus contra absentes , non comprehendit casum absentiæ inuitæ cum verisimili ignorantia,per multa illic ab eo allegata,quæ omnibus eo in loco videre licet. Verùm cùm nostra consuetudo vltra hæc verba,quæ nunc commentamur,mox subiungat & illa(sachans & ignorans)nihil omnino ampliùs hæsitādum est,quin si absens quis fuerit,simul & ignorans comprehendatur.

2 *An & quando absentia excuset.*

¶Si autem vis scire,an,quando,& quomodo aliàs absentia excuset,& quæ iusta sit, & digna vel excusatione vel restitutione,quantùm ad vsucapiones,& alios quoque effectus. Vide glo.Bart.& alios in.l.vlti.ff.de restitu.in integr.gloss.in.c.biduum,versicu.palàm,in verbo,audiatur.2.q.6. Docto.& præsertim Fely.in.c.cùm Bertholdus,extrà de re iudi. Quis autem dicatur absens aut præsens,scies ex.l.absentem,& ibi doct.ff.de verbo.signific.&.l.vlti.C.de long.temp.præscript. Ibique tractatur materia absentiæ & præsentiæ in vsucapionibus , atque etiam in.§.j.vbi Ioan. Fab. Ang.Aret.& alij,Insti.de vsucap.& Bald.consil.488.sequens quæstio.in fin.libr.j. & Paul. Cast.qui loquitur in materia vsucapionis statutariæ,consil.94.posito quòd ista,in vltim.dubio, libr.j.Sed ita vt scias in Senatu Parisiensi non censeri absentem,nisi qui est extra regnum Franciæ.An autem præsumatur absentia,an præsentia,latè diximus in nostris legibus connubialibus, in glo.6.in.2.quæsti.& latiùs suprà in tit.præcedent.qui est de præscriptions,in verbo,entre les presens.

Absens quis dicatur, quisue præsens.

Absentia an præsumatur.

IGNORANS. GLOSSA.4

1 *Ignorantibus an currat tempus.*

TAMEN IGNORANTIA potuisset videri hunc temporis cursum impedire,vt aliàs.l.genero.ff.de his qui not.infa.&.l.cùm sex menses.ff.de ædil.edi. &.l.semper.§.hoc interdictum,versic.annus.ff.quod vi aut clam,&.l.annus.ff. de calum.&.l.2.ff.quis ordi.in bono.pos.ser.&.l.vlti.ff.de decre.ab ordi.faci.&.l.j.§.si aduersus,qui est vlti.ff.quan.appel.sit.&.l.quinquaginta,& ibi no.ff.de excu.tut.&.l.eiusdem initij,ibi,notum factum erit.C.eo.tit.&.l.quandiu,& ibi latè Bal.& Alexan.C. qui admit.&.l.vlti.in prin.versi.omni tamen modo.C.de iure delib.&.c.licèt,extrà de supplen. negli.præla.&.c.quia diuersitatem,in fi.extr.de conces.præb.&.c.concertationi,de appel.lib.6. &.c.j.de resti.in integ.eod.lib.6.cùm dicitur,si quis negligenter omiserit.nam ignorans dici nō potest negligens,vt dicitur in.d.c.quia diuersitatem,& ita illum text.expendit Zenzel.in extrauag.Ioan.22.incip.suscepti,versi.nos de illo,in verbo, postquam sciuerunt,in princ.Panor.in. c.j.in fi.de præscript.Pau.Cast.cons.88.videtur dicendum,col.2.lib.2.cum alijs multis latè collectis ab Hippo.Marsil.con.18.protector,col.5.versi.cùm ergo fuerit.

2 *Ignoranti an currat tempus in testamento præstitutū.*

¶Nec interim tamen omiserim tex.in.l.statuliberos,quæ est.3.§.si quis hæredi.ff.de statuliber. quem ad hæc vbique docto.commendant,& inter ceteros Bar.in.d.l.vlti.in prin.post gloss.ibi, in verbo,delatam.C.de iure deli.ad hoc quidem quòd tempus appositum in testamento nō currit nisi scienti.De quo etiam est tex.in.l.si hæreditas,in prin.C.eo.tit.scilicet de statulib.& in.l. si in diem.ff.de condi.& demon.& vtrobique Bar.& Bald.in.l.j.C.de his quæ pœnæ nomi.Sed & per illum tex.scribit Pet.Anca.in.c.nos quidem,extr.de testa. quòd contra ignorantem non currit dispositio testatoris,qua suum debitorem ab omnibus liberauit,si centum intra mensem soluerit,dicitque se ita consuluisse,vt fecit consi.29.prout illum allegat,& sequitur Barb.cons. 50.præclarè scriptum est,colū.3.versic.& si quispiam dixerit,libr.2. quanuis illud consi.de hac re non loquatur.

3 *An tempus insinuationi præfixum.*

¶Ex quibus & illud apertè sequitur,quòd non currit tempus insinuationi testamentorum vel donationum præstitutum à statuto vel lege,nisi à tempore scientiæ , ex sententia Baldi in.d.l. quādiu,in fi.C.qui admit.& in.d.l.quinquaginta.ff.de excu.tu.vbi ita dicit se cōsuluisse,& in.l. item

item veniunt.§.cùm antequam,in fi.ff.de peti.hæred.vbi & idem dicit Bart.quoque consuluisse,& fuisse postea in practica obseruatum.idem Bald.in.d.l.annus,& ibi quoque Ang.post prin. ff.de calum.& idem quoque Bal.in.c.licèt,paulò post prin.extr.de supplen.negli.præla.& Ro. consi.228.pro plena,col.j.versi.octauò.

4 ¶Nec tempus datum episcopo,vel alijs ad executionem testamentorum siue à lege siue à testatore.Bar.in.d.l.quinquaginta,in fi.& in.d.l.genero,& ibi quoque Bal.Ang.& Pau.Cast.& idem Bar.in.l.vltim.§.j. C.com. de lega.& con.142.constitutione Camerinensis episcopi,col.vl.ver. prætereà constitutio.Bal.in.l.id quod pauperibus,col.3. versi.tertiò quæro.C.de epi.& cleri.& in repe.l.2.col.7. versi.tertiò quæritur.ff.de leg.2.& in.l.captatorias, col.vlt. C. de testa.mili.& in.l.j.in prin.col.2.C.de cadu.tol.& in.c.super eo,col.j.vers.sed an requiratur,ext.de appel.vbi id tamen declarant.& idem Bal.in.c.j.versi.nisi iusta,col.2. ver.secundò no.ti.quo temp.mil.& con.480.testator instituit,in.4.dubio,li.j.& con.420.præmittēdum est quòd pater,li.j.& Honofr.Perus.con.seq.& idem dico.& rursus ipse Bald.con.171.præmittenda sunt,lib.3. vbi tamē distinguit,vt ibi videre poteris.Lapus alleg.87.Matth.col.2.Domi.& Philip. Fran.in.c.quàm sit.§.electus,de elect.lib.6.Imo.in.d.c.quia diuersitatem,de conces.præb.& in.d.c.nos quidem, de testa.Rap.Co.consi.12.Ioan.ab armis,in fi.Paul.Ca.in.l.nulli,col.vlti.C.de epis.& cler.Panor.in.c.cùm esses,de testa.Ro.latè.d.consil.228.in.j.dubio.Pet.Ferra.ti.forma libel.quo agit. ad red.rati.tutel.in verbo,ac executores,colum.4.versi.ampliùs pro latiore.Bened.Capr.consi. 25.cùm de pluribus,col.1.versicul.secundùm. Alexand.consi.36.viso themate,col.3.versi.prætereà videmus,lib.4.Iason in.l.fideicommissum,in fi.ff.de legat.j.

An tempus datum ad executionem testamētorum.

5 ¶Idque optimè ex eo probatur,quòd id tempus non currit nisi negligentibus,vt patet ex.d.c. nos quidem,in verbo,neglexerit,& ibi Hosti.extr.de testa.& Fed.Senen. con.129.testator.Bar. in authen.hoc ampliùs.C.de fideicom.Panor.consi.59.viso testamento,in.3.dubio,lib.j.Quāuis sint qui è diametro teneant contrarium,scilicet id tēpus currere ignorantibus,scilicet Specul.tit.de instr.edi.§.nunc verò aliqua,ver.item quid si executor.& Cardi.Flor.in.d.c.nos quidem,vbi id optimè declarat,& in.d.c.quia diuersitatem,& Barb.in.c.si hæredes,col.12.versi.sed quia in.d.c.extr.de testa.& consi.8.scribitur præclarè,col.3.in.2.dubio,lib.j.De quo etiam per Steph.Bertran.consil.83.super isto,col.j.lib.2.& Cardi. Alexand.in.d.c.super eo,col.3.numer. 17.de appel.& latissimè per D.Igne.in.l.3.§.si conditioni,quem legit cum.l.qui posthumus,nu. 127.& multis seq.ff.de Senatuscon.Silla.

De eodem.

6 ¶Nec tempus quoque præstitutum denunciandis aut puniendis maleficijs currit ignorantibus,Bar.Bal.& Ang.qui ita dicit seruari in practica,in.l.annus.ff.de cal.& idem Bar.in.l.diuus, col.vlti.ff.de custo.reor.& in.l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iureiur. Alberi.in.2.parte statutorum.q.82.item quæro si consuet.Bal.Ang.Pau.Cast.& Io.à monte Sperello in.d.l.genero.ff. de his qui no.infa.idē Ang.in.§.si quis rapuerit,in auth.de sancti.epi.latè Ro.in.l.j.§.occisorū. ff.de S C.Silla.&.d.cō.228.col.j.ver.nonò probatur,& in repe.l.si verò.§.de viro,in.51.fal.ver. 19.ff.sol.matr.Paul.Ca.qui id declarat con.17.potestas,col.2.lib.j.de quo tamen vide Bar.in.l. Labeo,in prin.& ibi Alex.in addi.ff.si quis test.lib.esse ius.fuer.Bal.& Saly.in.l.vlt.C.de dol.& ibi omnino Alex.qui distinguit post alios multos quos ibi allegat.

An tēpus præstitutum denūciandis vel puniendis criminibus.vide infrà. 18.

7 ¶Nec tempus patrono præstitutum ad præsentandum.Nec prælato ad conferēdum sacerdotia.Nec eligentibus datum ad eligendum ad eadem.Vt de primo est sententia Ioan.And.in.c.2. extrà de supplen.negli.præla.& in.c.vlti.& ibi quoque Panor.qui id dicit sing.extrà de iure patro.Fede.Senen.d.consi.129.testator.D.à Rota,qui pulchrè declarant deci.566.vtrùm vacante,in antiquis.Bernard.Bisguetus in deci.Rot.sub tit.de iurepatro.c.3.à quo tempore.Panor. in.c.cùm propter,post prin.extrà eodem tit. Idque intantum,vt requiratur vera & certa sententia,nec sufficiat interpretatiua,vt id tempus currat patrono,secundùm Paul.Eleaz.in.d.c.2.extrà de concess.præbē.& Lapum allegat.78.vacauit ecclesia,in.4.q.& nouissimè Rochus Curt. in tractatu de iure patrona.in verbo,honorificum,quæsti.27.De secundo quod est ad conferēdum,est text.expressus in.d.c.quia diuersitatem,in fi.& ibi omnes docto. de concessi.præbē.& in.d.c.licèt,& ibi glo.in verbo,à noticia,extrà de supplen.negli.præla.& gl.in.d.c.2.in verbo, infra sex menses,& ibi quoque docto.extrà de concessio.præben.Fed.Senen.d.consil.129. D.à Rota.d.deci.566.in anti.Cardi.Flor.consi.99.dico quòd acceptatio,ver.tertiò, Panor. in.d.c. cùm propter,post prin.de iure patrona.Stepha.Bertran.cons.284.Christo,numero.3.libr.j.De tertio,id est,tempore dato ad eligendum,voluit Inno.in.c.ne pro defectu,col.2.de elect.&.Fed. Senen.d.consil.129.Alberi.in.l.2.C.de libe.caus.Bal.in rub.extrà de elect.colum.j.versicul.sed nunquid istud tempus,per text.in.c.eis quibus,quod est vlti.eo.ti.Idque dicit generale & perpetuum in omnibus quæ sensu geruntur , per.l.j.§.biduum.C.quan.appellat.sit,&.l. præses.C. de appellat.

An tēpus præsentandi.

An conferēdi.

An eligendi.

An eorum quæ sensu gerūtur.

8 ¶Nec tempus adeundi hereditatem siue etiam se immiscendi hæreditati.Nec item tempus deliberandi ad adeundum.Nec tempus agnoscendæ possessionis,Bal.consi.12.quidam dominus. Matthæus colum.vlti.versicul. sequitur aliud,lib.j.quod iterum repetitur consi.386.libro.5.& idem Bal.consil.13.super eo quæritur,cod.lib.j.& consil.317.domina Vielecta,libro.2.vbi pro tēpore deliberādi allegat.l.cùm antiquioribus.C.de iure deli.& pro tēpore agnoscēdæ bonorū

An adeundi hæreditatem.

An immiscēdi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

An deliberãdi. An agnoscẽdæ bonorum poss.

possessionis.l.2.§.dies.ff.quis ordi.in bono,poss.ser.& est etiam bonus text.in.l.2.in principio. ff.de iur.& fac.igno.vbi ita scribitur:nam si quis nesciat decessisse eum cuius bonorum ei possessio defertur,non cedit ei tempus.& in.l.3.§.vltimo, ibi,ex quo patrem suum decessisse scit.ff. de Carbo.edict.& in.l.2.ibi,ex quo eum defunctum sciſti.& ibi Deci.in vlti.nota.C.qui admit. Et voluit prætereà idem Bald.in rubr.C.eod.titul.in.6.quæstion. vbi dicit procedere, etiam si cessaret per.30.annos.& in.l.licèt,columna.3.versicul.prætereà pone,iunctis sequen.C.de iure delibe.vbi loquitur de centum annis.Paul.Cast.qui illud sequitur de.30.annis, & dicit singul.& perpetuò menti tenendum,in.d.l.quandiu.C.qui admitti.Corne.qui etiam loquitur de longissimo tempore,& tamen subdubitat,consil.321.de pluribus,colum.4.versicu.videtur posse dici, libr.3.& Franc.Balb.in tracta.præscript.in.4.parte.4.partis principa. quæstio.20. vbi item loquitur de eodem tempore.

Et quid si cessaret per. 30. annos.

9 ¶Nec tẽpus appellãdi,nec etiã appellationis prosequẽdę:nã primũ probatur in.l.j.§.vlti,& ibi

An tempus appellandi.

Ang.ff.quan.appel.sit,&.l.ab eo,ibi,vbi primum cognouistis.& ibi Alberi. in principi.C.quomo.& quando iudex,&.l.si is quem,ibi posteaquam cognouisti,& ibi Alberi.& Bald.C.de appel.&.c.concertationi,ibi,postquam sciuerit,& ibi gloss.& docto.de appell.libr. 6.& glo.in authen.hodie,in verbo,à sententiæ,in princip.& ibi Cyn.& Salyce.etiam in princ.C.de appell.& glo.in.c.ab eo,in glos.j.eod.tit.lib.6.& iterum in.c.non solùm,in verbo,decendium,eo quoque tit.& lib.& glos.in.c.anteriorum,in verbo,à recitatione, & ibi Archi.colum.2.2.quæst.6.Pet. Iacob.in titu.de act.de consti.pecul.colum.7.in paruis,versicul.item rectè dicitur à decem diebus,Guil.à monte Laud.in extrauagan.suscepti,in verbo,extunc titu.no.sed.vacan.D.à Rota, deci.49.si fertur,nouis,& deci.499.nota si feratur,in antiquis.Angel.in.l.à sententia.§. vlti.in fi.ff.de appel.& consi.302.visis,colum.vltim.per.d.authen.hodie. Pet.Anca.consi.174.dominus Lazarus.in.2.dubio.Roma.d.consil.228.colum.j.versicul.sextò,& consilio.343.ex proposito,paulò ante fin.Cardi. Floria.consil.54.in examinatione,in.3.dubio,vbi & id dicit procede-

Quid si sit in loco & est præsumptio sciẽtiæ

re,etiam si quis esset in loco ipso,& esset præsumptio scientiæ.Paul. Castr. d.consilio.41.in.4. quæstio.paulò ante fin.libr.j.&.d.consilio.88.videtur dicendum, in fin.libr.2.Guid.Pap.sing. 358.versicul.decem dies,& Cardi.Alexand. in.c.personas,column.j.extrà de appel.Matthe.Afflict.in constit.Siciliæ incip.appellationum tempora,column.3.in.4.not.in princip. Et est glo. optima in.d.c.concertationi,in verbo,sciuerit,quæ dicit non satis esse scire actum factum , nisi sciat se ex eo læsum. De cuius materia vide vltra docto.ibi, Barb.in cle.caussam,colum.26.ver. & adde pone,de elect.& Fely.in.c.à nobis,in princip.de except.& in.c.quod ad consultationẽ, col.pen.versic.duodecima conclusio,de re iudi.Secundum autem quod est prosequendæ appel

An tẽpus prosequẽdæ appellationis.

lationis voluit Archi.in.d.c.anteriorum,col.2.2.q.6.& Bald.in.c.ex parte,colum.3.versicu.sed nunquid iste annus,extrà de appel.

10 ¶Sed quod primùm diximus de tempore appellationis , intellige(ne erres)nisi sententia lata sit

Quid in tempore appellationis,si lata sit sententia præsente procuratore.

in præsentia procuratoris: tunc enim tempus currit statim à tempore sententiæ, non expectata alia domini notitia,vt probat tex.in dicta.l.prima §.vlti.& ibi Bart.ff.quan.appel. sit.&.§.si aduersus.2.q.6.Inno.Anto.& Imo.in.c.j.extrà vt lit.non contest.Cy.in dicta authen.hodie.C.de appella. D.à Rota deci.137.appellatus,in nouis.Alberi.in.l.diuus,colum.2.versi.& vbicunque. ff.de in integr.restitu.Philip.Franc.qui alios multos adducit,in.c.Nicolao , colum.3.versic.sed difficultas,extrà de appellati.& Guid.Pap.d.deci.358.& Matthe. Afflict.deci. Neapo.344. fuit dubitatum.Et ita sæpe à Senatu Parisiensi diffinitum tradit Ioan.Gallus in suis arrestis, quæsti. 112.& iterum.116.& est vnum inter ea quæ Aufre.dicitur collegisse,numer.69.Sed tu tamen de hoc vide Alexand.consi.95.visis processibus,columna.2.versicu.nec dicat aliquis,& multis sequen.& rursum col.seq.versi.non omitto etiam,& multis quoque seq.lib.2.& Guid.Pap.deci. Delphi.439.cùm materia,in.79.quæstione.

11 ¶Nec tempus matri & cæteris pupilli consanguineis præfixum ad petendum tutorem ipsi pu-

An tempus sciatum ad petẽdum tutorem.

pillo. Nec tempus petendi restitutionem in integrum.Primum enim tradit ipse Bal.in.d.c.ex parte,vbi suprà,quod satis glorioſe dicit ab alio nemine tactum fuisse,quod tamen & tactum, & eodem modo decisum est à Bar.eius præceptore in sua disputa.incip.pupillus,quæ est omniũ suarum postrema,in solutio.illius,colum.eiusdem.j.per.l.2.§.si mater, versic.sed si fortè absens. ff.ad Senatuscon.Tertul.Bald.autem ipsum simpliciter in hoc refert, & sequitur Iason consili.

An tẽpus petẽdi restu.in inte.

153.statuto ciuitatis,colum.5.versicul.quintò facit,libr.3.quod repetitur consi.133.lib.4.Secundum autem quod est tempus petendi restitutionem in integrum,etiam voluit idem Bald.consi. 92.quædam sententia,circa medium, lib.j.vbi loquitur de restitutione aduersus sententiam ob instrumenta nouiter reperta,quod & ipsum voluit Bal.loquens generaliter de omni restitutione in integrum,in.l.falsam,circa medium.C.si ex falsis instru.vbi no.id dicit procedere, etiam si centum anni effluxerunt. De quo nos latiùs postea dicemus in hac eadem gloss.numero.43.sed communiter.

12 ¶Nec tempus vasallo datum ad petendam inuestituram,quam vocant.c.j.§.porrò,ibi, ex quo

An tempus petendæ inuestituræ.

sciuerit,tit.quali.olim feud.ali.pot.& voluit expressim glos.in.c.j.in verbo,vltra annum , & ibi Iacob.Bel.Bal.& cæteri,tit.quo tempo.mil.Pet.Iaco.ti.de caussis ex quib.dominus debet amittere proprietatem, col.vlti.versic.item tempus,Bald.in.c.primo,& ibi quoque Marti.Laud.& Car. Alexand.

Alexand.tit.quæ sit pri.cau.bene.amit.& idem Bal.Marti.Laud.& Cardi.Alex.in.c.vlti. tit.de prohi.feud.ali.per Lothar.ipse Bald.con.429.quidam nobilis,lib.primo,& consi.361.dicit tex.

An cætera tẽpora hæredib⁹ præstituta.

quòd vasallus,libro.3.vbi & id dicit generaliter procedere in omnibus obligationibus faciendi incipientibus ab hærede.Et illud quoque de tempore inuestituræ voluit Pet.Anc.d.consi.174. vbi suprà.& Ioan.Ray.in.c.primo.§.prætereà si quis,colum.14.in paruis,versi.quæro à quo tẽpore,titu.de prohibi.feud.ali.per Fede. Alexand.con.79.circa primum,col.vlti.libr.j.& consil. 40.viso themate & omnibus,col.2.versi.contrarium tamen,lib.6.& consi.92.perspectis, paulò ante finem,eodem li.6.Pet.Ferra.tit.libel.quo agit,ad reuoca.feud.in verbo,nec superstitibus, col.10.versi.hoc autem tempus.Iason consi.7.pro reuerendissimo,col.vlti.lib.3.& consi.64.in caussa caducitatis,colum.4.versi.2.requiritur,eod.lib.3.& Philip.Deci.consi.530.viso puncto, colum.2.versicul.tertiò quæritur.

13 ¶Nec tempus anni datum agnatis ad reuocandam alienationem feudi à vasallo factam,per tex.

An tempus datum agnatis ad reuocandã alienationem.

in.c.Ticius,ibi,vel per annum ex quo sciuit,& ibi Aluar.colũ.2. super eo verbo,sciuit,titu.si de feud.fuerit contro.inter do.& agna.& Philip.Deci.consil.445.in casu,col.vlti. quod multùm facit ad hunc nostrum retractum,qui,vt multis placuit,ortum habuit à.d.c. Ticius,& similibus, vt diximus suprà in rubri.huius titu.numero.13.sed vt redeamus.Et hinc quoque depromptum annum nostri retractus plerique existimant,vt etiam diximus suprà eo.ti.§.j.in glo.10.in verbo, dedans lan,numero.3.sed vt ad nostram,sed hi admodum falluntur,vt docuimus in eadem gloss. numero.8.sed nescio,& sequẽ.Et ius illud reuocandi ex dicto.§.Ticius, est multò fauorabilius, vt quod competat ex propria & genuina natura feudorum:hic vero retractus,vt sæpius diximus in gloss.præcedenti,& alibi sæpe in hoc tractatu,competit,iure quodam speciali, & vt omnibus propè placuit, odioso.

14 ¶Nec aliud tempus anni statutum ad promotionem ordinis sacerdotalis ei qui beneficiũ cu-

An tempus statutum ad promotionem ordinis sacerdotalis.

ratum,vt vocant,obtinet.Nec tempus optandi præbendas. Nec tempus datum ab arbitris ad soluendum sub pœna.Nec tempus petendæ consecrationis electo ad episcopatum.Nam primũ illud voluit Ioan.And.in.c.commissa,& ibi quoque Domi.in.§.annus,versic. quid si pater, de elect.lib.6.Secundum autem voluit glo.ordi.in.c.vlti.in verbo.20.dies.& ibi quoque Archi.& Ioan.And.vterque ad fi.atque etiam Domi.in ver.ne autem,de consuetu.lib.6.Tertium quod est de tempore præstituto ad soluendum,cùm ex facto contigisset, respondit Bar.consi.230.domine Iacobe,per.d.l.3.§.si quis hæredi.ff.de statulibe.&.l.in diem.ff.de condi.& demonst.& sequitur Ro.d.con.228.col.j.versi.7.Quartum de tempore petendæ consecrationis Ioã.Calde. de elect.con.4.à quo tempore,vbi id dicit regulare in talibus.

An tẽpus optandi præbendas.

15 ¶Nec tempus implendi conditionem Bal.in.l.j.col.pe.in.9.queſt.C.de institu.& substi.per.l.

Nec tẽpus implendi cõditionem.

2.ff.de condi.& demon.Et quia etiam(inquit) non potest deficere cõditio,antequam incipiat. l.hæc conditio si benignè,eod.ti.Et quia denique non debet huiusmodi tempus currere impedito per ignorantiam facti,arg.l.si iam facta.§.j.&.l.quibus diebus,in princip.eod.quoque titu. Quod tamen intelligit,vt ibi per eum videbis,& sequitur Franc.Are.con.93.consyderatis,col. 3.versi.2.ostenditur.Sed & idem voluit ipse Bald.in authen.cui relictum,col.3.versi.quæro de quo anno.C.de indict.vidui.& Soci.in.d.l.2.col.j.ff.de cond.& demon. Et vide etiam tex.in.l. 3.§.si conditioni,ff.de Senatuscon.Silla.Et simile quippiam voluisse videtur Bar.in.l.ita stipulatus,colum.pen.in.6.quæstio.in princip.ff.de verbo.oblig.non obscurè sentiens hæredem qui probabiliter ignorat conditionem sibi ascriptam, non esse in mora,si implet cùm primùm potest.Id quod dicit sing.Franc.Are.vbi suprà.

16 ¶Nec tempus conficiundi inuentarij,nec tempus præfinitum productioni instrumentorum,

Nec tẽpus inuentarii.

nec quoduis tempus quibuslibet officijs præstitutum ad expirationem officij,nec tempus querelæ quod aduersus testamentum nostris legibus concessum est.Primum enim probatur in.l.vl. §.sinautem.C.de iure deliber.& consuluit Bald. consil.383.quæritur an signum,column.vltim. lib.j.& Barb.consil.8.scribitur præclarè,column.3.lib.j.Secundum quoque idem Bald.consil.

Nec tẽpus productionis.

154.ponitur quòd quædam donatio,colum.vlti.libr.5.per.d.l.quinquaginta.&.d.l.genero,suprà à nobis citatas,& prætereà.l.cùm sex.ff.de ædil.edic.&.c.pastoralis,extrà de except.&.c.vt circa,de elect.lib.6.Tertium quod est de tempore officijs statuto, idem Bald.consi.

Nec tẽpus officiorum.

456. Seia origine paterna,colum.vlti.versi.quintus articulus,lib.j.per not. à Bart.in.d.l.genero.ff.de his qui not.infa.Quartum de tempore querelæ respondit Philip.Deci.d.con.530.viso

Nec tempus querelæ.

puncto,colum.2.versicul.3.quæritur.

17 ¶Quibus adde & alia multa similia latè congesta à Rom.d.consil.228.pro plena, col.j.&.2.&

Alia similia.

Alexand consi.34.viso themate,ad fi.lib.j.Bart.d.consil.8.præclarè,col.3.&.4.lib.j.& consi.50. eiusdem initij,colum.3.versicu.& si quispiam,lib.2.& Cardi.Alexan.in.c.j.§.vlti.tit.de prohib. feud.ali.per Lothar.& Fran.Cur.Iuniorem,consi.8.visa ac diligenter consyderata,per totum illud consi.Sed ita vt non omittas glos.in.c.vltim.in verbo,mensium,extrà ne cleri.vel mona.& gloss.in.c.puella.20.quæstio.2.

18 ¶At contra supradicta,quòd scilicet tempus ipso iure currat ignoranti,videtur esse text.in.l.

De eadem re An tẽpus curat ignorantibus.

vlti.& ibi Bal.circa medium,& Ang.C.de præscrip.lõg.tẽp.& in.l.sicut,& ibi quoque Bal.col. j.& rursum in.l.omnes.C.de præscri.30.vel.40.an.& in.l.vl.C.de dol.vbi Bal.ex eo dicit cõtra

Universidad de Deusto
Biblioteca

illam Bart.ſententiam,ſcilicet currere tempus denunciandis maleficijs, etiam occultis. quod & idem tenet ipſe Bald.in.d.l.genero. De quo & tu vide Paul.Caſt.conſil.17.poteſtas,col.2.verſi. ſi verò dictas exceptiones,lib.j.Alex.aut alium quod magis credo)in addi.Bart. in.d.l.Labeo. ff.ſi quis teſt.lib.eſſe ius fuer.& Fran.Aret.in.d.l.licèt.C.de iure deli.& Barb.in addi. Bald.in.l. captatorias,in fi.C.de teſta.mili.& latiſſimè omnium Soci.d.con.108.col.j.&.4.ſeq.lib.4.

19 De eadem re. ¶ Et generaliter tempus ipſo iure currere ignorantibus tenuit etiam Cy. poſt Pet.à Bella Perti.in.l.2.in.12.quæſtio.C.de iure emphy.Bartho.in.l.j.§.ſi quis autem.ff.de itine.actúque priua. Bald.in.c.bonæ,columna.3.verſicul.nota contra ignorantes,extrà de poſtul.prælat.& con.329. præmiſſis verbis,per totum illud conſi.maximè verò in fi.lib.5.Rapha. in.l.cùm filiuſſami.§.in hac ſtipulatione.ff.de verborum obligatio.& conſil.123.S P.Ciues,in fine.Paul. Caſt.con.257. in cauſſa quæ vertitur Parmæ,colum.3.verſicul.quartò videtur,lib.2.Panormita.in.c.vigilanti, columna prima,extrà de præſcriptio.& conſi.32.caſus contingentia,lib.j.Corſet.& Aufrer.deci. Tholoſa.76.item fuit quæſitum poteſt præſcribi.Marti.Laud.& Card.Alexã.in.c.j.§. porrò, col.j.tit.qualit.olim feud.ali.pote.

20 De eadem re. ¶ Sed tu de hoc an videlicet & quando aliàs tempus currat ignorantibus nécne, vide omnino præter prædictos Bald.Saly.& ampliſſimè Alex. & laſo.in.l.quandiu.C.qui admit ad bonorum poſſeſſio.eundem Bald.in.l.j.in.24.oppo.C.eod.titul.& in.d.l.genero.ff.de his qui not.infa.& in.l.ſi partem.§.j.ff.quemadmo.ſer.amit.& conſi.329.præmiſſis verbis, lib.5.Pet.Anc.in.c.ſtatutum,col.2.de præben.lib.6.Alex.con.163.viſo proceſſu,col.j.lib.j.Corne.conſil.100.conſuluit dominus,col.j.lib.j.Soci.ſi is eſt(quod multi addubitant)in trac.fal.regula.305.præſcriptio contra ignorantem,& Fran.Bald.in tracta.præſcript.in.4.parte.4.partis princ.q.28.& ſeq.vbi etiam tractat latè,an ignorans reſtituatur.& latiſſimè Ioan. Igneum præſidem ornatiſſimum in. l.3.§.ſi conditioni,quem legit cum.l.qui poſthumos.ff.de Senatuſcon.Silla.

21 Ignorãti nunquã currit tempus,cuius lapſ priuat ipſo iure A T NONNVLLA in hac materia tibi ſpeciatim annotanda noluimus ſilentio præterire.Primum illud erit.Quòd cùm quis ipſo iure priuatur iure quopiam ob lapſum temporis, nunquam ei currit præſcriptio ignoranti,ſed tum demum,cùm ſciuerit,gloſſ.eſt no.in.c.quàm ſit.§.electus,in verbo,diſtulerit,& ibi Archi.Ioan.And.Domi.& Philip.Fran.de elect.lib.6.Et id admodum rationabile eſt,propter maius periculum, ſcilicet priuationis ipſo iure,ſi tempus ipſo quoque iure curreret.Nam & aliàs vbi inducitur priuatio ipſo iure,diſpoſitio reſtringenda eſt,vt videre licet apud Ioan.And.in.c.odia,col.2.verſicu.incontrarium,& iterum conſi.3.& ibi quoque Alberi.de regu.iur.lib.6.& Bal.in.l.de quibus,col.12.verſic.reſtat videre.ff.de pœnis,cum alijs concordant.à nobis collectis in repe.l.ſi vnquam,in verbo,reuertatur, num.248. ſextum conſtitutio.& ex eo quod in alio caſu tradit Io.And.in.c.perpetuæ,& ibi Pet.Anc.Domi.& Philip.Franc.de elect.lib.6.cum alijs concord.à nobis quoque congeſtis in illa eadẽ glo. num.274.decimumſeptimum.

22 Tempus vnius anni aut breuiꝰ nunquã currit ignoranti. ¶ Secundum quòd tempus vnius anni aut aliud breuius nunquam currit ignoranti, vt voluit Bal.in.c.porrò,in verbo,ex quo ſciuerit,per illum tex.ti.qualiter olim feud.ali.pot.& in.d.c.vlti.& ibi etiam Marti.Laud.& Cardi.Alex.tit.de prohib.feud.ali.per Lothar.& laſon.d.con.64. in cauſſa caducitatis,col.4.verſi.2.requiritur,lib.3.Pro quo optimè facit quod voluit glo.in.§. vlti.Inſti.de perpet.& tempo.actio.& ſequitur Bart.in rubr.ff.de diuer.& tempo.præſcrip.Ro. in.d.l.j.§.occiſorum.ff.de Senatuſcon.Silla.Io.à monte Sperel.in.d.l.genero.Soci.qui id dicit ſing.d.conſil.108.ſuppoſito ſtatuto,col.j.lib.4.Et videtur quoque de hoc eſſe tex.optimus in. d.c. Ticius,tit.ſi de feud.fue.cont.ibi,per annum ex quo ſciuit,de quo diximus ſuprà numer.13. nec tempus anni.& in alio loco loquente etiam de tempore anni,in.c.2.in verbo, noticiam, & ibi Bald.extrà de eo qui mit.in poſſ.& in.c.nullus,& ibi gloſſ.vltima.55.diſt.& nuncupatim in caſu noſtræ conſuetudinis tenuit Paul.Caſt.conſi.351.præfata reformatio, libr.2.Et facit quod tradit Ioan.Andr.in.c.de ſeruorum,columna.2.in fi.extrà de ſer.non ordi.& in.c.commiſſa,de elect.lib.6.de quo etiam diximus ſuprà numero.14.nec aliud,& quod ſcribit Bald.in.c.j.§.vlti. col.2.verſi.quæro,ti.de tempo.milit.

23 Statutũ poteſt diſponere,vt tẽpus currat ignoranti. ¶ Tertium quòd ſtatutum poteſt diſponere vt vſucapio etiam ignorantes comprehẽdat,id eſt, vt tempus currat ignorantibus,vt hæc noſtra conſuetudo facit,per text.in.l.quicunque.C.qui admit.quæ loquitur de tempore agnoſcendæ poſſeſſionis.& illum tex.ad hoc dicit ſing.& monet notandum Iaſon.Et id generaliter videtur voluiſſe Bald.in.l.j.in princ.col 2.verſi.item dicta conſtitutio,iunctis præcedentibus.C.de cadu.tol. Et hoc hauddubiè verum eſt in caſu noſtræ conſuetudinis:nam cùm ea introduxerit retractum,qui aliàs non habebat locum,potuit iſti limites & veluti compedes imponere,vt ſic vel ſic competeret,vel non competeret,ſiue ſcienti,ſiue ignoranti,arg.l.videamus.§.iurare.ff.de in lit.iuran.&.l.in commodato.§.ſicut.ff.commo.cum ſi.Quanuis ſciam Compoſtel.fuiſſe in ſententia contraria, in.c.cùm te,de reſcript.vt ſcilicet non poſſit fieri expreſſè per ſtatutum vel conſuetudinem,vt tempus currat ignoranti. & eum ſequitur Io.à Monte Sperrello, in.d.l.genero.

24 De eodem. ¶ Sed priorem ſententiam adiuuat,quod pleriſque placuit,valere ſtatutum, ne liceat allegare ignorantiam. Bar.in.l.diuus,in fi.prin.ff.ad leg.Corne.de falſ.Bal.in.l.j.col.2.verſi.ſed an valeat ſtatutũ.ff.de legib.Imo.in.l.de pupillo.§.nunciatione.ff.de opc.no.nũci.Pan.in.c.ad falſariorũ, in prima

in prima no.per illum textum,extrà de falſ.& Corſe.qui id dicit ſing.in ſuis ſing.in verbo, ignorantia.Et tacitè ſenſit Saly.in.l.Senatus.C.de his qui ſibi aſſcrib.& in.l.ita nobis.C.de adult.dũ tradit tale ſtatutum eſſe intelligendum de ignorantia craſſa & iniuſta.De quo etiam per Ro. in. d.l.j.§.occiſorum.ff.de Senatuſconſ.Silla.& in.l.is poteſt,& ibi Franc.Are.col.7.ver.& occaſione.ff.de acqui.hære.& eundem Ro.in.d.l.j.§.nunciationem,& ibi etiam Alex.in fi.ff.de ope.nonunci.& Io.Ana.in.d.c.ad falſariorum.& Fely.in.c.cognoſcentes,col.pe.verſi.fallit quartò,ext. de conſti.Nam & valet pactum,quo allegationi ignorantiæ renunciatur.l.qui iure.ff.de teſt.mil. vbi Bald.dicit nullam.l.eſſe,quæ id melius prob.t,& dicit eſſe menti tenendum.Si igitur pactũ ignorantiam tollere poteſt,poteſt& ſtatutum.

25 Ignoranti currit tempus ſtatutum in merũ cuiuſpiam fauorem, non etiam in odium negligentis:tunc id tempus indubitatè ſtatim currit etiam ignoranti,vt probatur ex tex.in cap.ſtatutum,& ibi gloſſ.in verbo,numerandum,in prin.& ibi Domi.qui ſimpliciter tranſit cum ea,& expreſſiùs Philip.Franc.col.j.de præben.lib.6.& Panor. qui eam glo.dicit ſingu.in cap.cùm eſſes,colum.vlti.extrà de teſta.Quod multùm facit ad caſum noſtræ conſuetudinis.Nam id tempus prorſus datum eſt in fauorem ipſius conſanguinei, vt ſcilicet poſſit intra annum retrahere:quod nullo pacto ei de iure communi competebat:nec id tempus appoſitum eſt in odium negligentiæ ipſius.Ideo & illi ignoranti haud iniuſtè currit id tempus. Super hoc tamen vide Pet.Anch.qui veluti in cõtrarium pungit in.d.c.ſtatutum,col.2.verſi. opponitur dicitur hîc.

26 Ignorantia nunquã prodeſt ad conſequendum lucrum. QVINTVM, quòd ignorantia nihil prodeſt, nec excuſatur ad conſequendum lucrum, ſed tantùm ad damnum vitandum.l.ſi quis in graui.§. vtrùm,& ibi Bar.ff.de.S C.Silla.Bart.in. d.l.genero.ff.de his qui no.infa.in.l.vlti . C. de dolo . Petr. Ancha. in.d.c.ſtatutum, vbi ſuprà. Stepha.Phederi.in tractatu de legum interpretatione, parte.2.charta.4.verſic.ſtatuto cauetur quòd ſyndicus.Alexan.in.l.ſi ſeruum,in princ.colum.j.ff.de verbo.oblig.vbi & in id citat alios tex.& glo.& conſi.7.attentis & ponderatis,col.vlt.paulò ante fi.lib.7.& Philip.Dec.qui & in id quoque alios tex.& glo.affert,in.l.qui in alterius,colum.2.verſi.ſecundò iſta regula,& ſequen.ff. de regu.iur.Et bene etiam facit text.vltra eos in.l.qui autem.§.ſi quid cum pupillo,verſicu.ſimiliſque modo.ff.quæ in fraud.credi.cùm dicitur,nec videtur iniuria affici is qui ignorauit, cùm ei lucrum extorqueatur, non damnum infligatur. Et id quoque facit ad noſtrum retractum, in quo conſanguineus tractat de lucro captando,non de damno vitando,vt latè diximus ſuprà eod.ti.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,nume.121.certum eſt,& ſeq.

27 Ignorantia aſcita ſiue affectata nunquã pro deſt. SEXTVM quòd in caſibus, in quibus non currit tempus ignoranti,aut ſi currat,ei competit reſtitutio,intelligendum eſt,ſi modò ignorantia non procedat ex facto vel dolo illius qui prætendit ignorantiam,per tex.in.l.j.§.verſi.ſed ſi id.ff.de acti.empt.vbi dicitur,ſed ſi id egit emptor,ne cognoſceret aliquam ſeruitutem deberi,&c.Nam & aliàs ignorantia affectata pro ſcientia habetur.l.qui contra,ibi,errore non affectato.C.de incœſt.nupti.vbi Bal.no.eum haberi pro ſciẽte qui ſcire nõ vult.& etiá tex.in cap.cũ inhibitio.§.ſi quis verò,ibi,affectatores ignorãtiæ, extrà de clande.deſpon.& cap.2.ibi,affectata ignorantia,& ibi glo.quæ dicatur ea ignorantia, de tempo.ordi.lib.6.& glo.in.c.ad falſariorum,in princ.extrà de cri.falſi.& glo.in cap.vlti.§.vt autem,in verbo,ſcienter,de offic.deleg.lib.6.& in cle.j.in verbo,ſcienter,in princ.de conſang.& affi.& Bald.in.l.quicunque,colum.penultima,verſic.item facit.C.de ſer.fugi.& Lucas Pen.in.l. generali,col.2.C.de tabul.lib.10.Marti.Laud.in cap.j.§.vaſallus,poſt mediũ,& ibi quoque Cardi.Alexan.colum.2.titu.ſi de feud.fuer.contro.Et Ariſtoteles lib.Ethicorum.3. capit.j.οὐ γὰρ ἢ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τοῦ ἀκουσίου, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. Quorum hæc ſententia eſt. Ignorantiam quam volens aliquis accerſit,non excuſare,ſed eſſe nequitiam.Ideo paulò poſt ſubiungit,iudicem punire debere ignorantiam,cuius quis ſibi cauſſa fuit.

28 Nec impedimẽtum affectatum ¶ Nam & videmus impedimentum aſcitum & affectatum,ſiue cui impeditus ipſe cauſſam præſtitit,non iuuare.l.2.§.vlti.ff.ſi quis cautio.&.l.3.§.ſubuenitur.ff.de.S C.Silla.& voluerunt Speculum.& Ioan.Andr.loquentes de citato qui ſe procurauit detineri vinculis,titu.de cita.§.j. verſi. item quòd curatus detentus.Nec metum quem ipſe ſibi quis infert.l.ſi mulier.ff.quod met.cauſ. Nec metus. Nec abſentiam quoque etiam reip.cauſſa affectatam.l.& qui data.ff.ex quib.cauſ.maio.& quod tradit Bald.in.c.2.in fi.tit.de feud.ſine culp.non amit.& Zaſius in.§.rurſus,colum.7. verſic.ſecundò fallit,Inſti.de acti.& Bald.loquens de eo qui ſe procurauit vocari ad vnum quoppiã tribunal,vt ſe in alio excuſaret,in.l.ſi ſeruus plurium.§.ſi quis ante,in prin.per illum text.ff. de lega.j.quod & ante eum voluit Speculum quem non allegat,titu.de citati.§.j.verſic.item quòd vocatus. Nec abſentia. Nec alia quæuis affectata,vt longè latéque probat Fely.in cap.vlti.extrà de teſtib. Cui adde quantùm ad id quod dicit de titulo procurato, Ioan. Andr.id addi.Specul.titul.de cau.poſ.& propr.§.nunc dicendum,verſ.ſed nunquid. Bald.in leg.quoties,colum.2.verſi.iuxta iſtam partem.C.de rei vendic.& in.l.cogi,colum.2.verſi.iuxta hoc quæro.C.de peti.hæred.& in.l.j. col. pen.verſi.ſed hîc dubitatur.C.ſi plures vna ſenten. Nec alia quæuis affectata. Nec titulꝰ pro curatus.

29 Ignoranti per factum vel dolum aduerſarii nũquam currit tempus. SEPTIMVM è diuerſo,in caſibus in quibus currit tempus ignorãti,vel ipſe ignorans non reſtituitur,intelligitur,niſi ignorantia procedat ex dolo arte vel facto aduerſarij, ſcilicet eius ad cuius commodum ignorans repellitur,vt qui hnius ignorantiæ tenebras atque caligine

Universidad de Deusto
Biblioteca

oculis animóque ipsius ignorantis offuderit,Id est,ita negocium texit,ita callidè struxit,eo artificio composuit,vt omnino non posset,aut certè vix posset venire in noticiam illius. tũc enim illi subuenitur,vt in simili voluit Carol. Molend. in consuetud. Paris. titu.j.§.13.glo.12.nume. 6. per tex.in.l.cùm proponas.C.de nauti.fœno.&.l.qui officij.§.vlti.ff.de cõtrah.empti. Ad quod etiam vide quæ in simili quoque diximus suprà eo.tit.§.j.glos.10.in verbo,dedans lan, numero. 53.sed & hoc quoque. Sed illis omnibus adde optimum tex.in.l.j.§.si reus.ff.de eo per quem fact. erit.& in.l.vlti.§.sed & si stipulator,eo.tit.& quod voluit Specul.per eos text.& alios,in ti.de citati.§.j.versi.item excipitur quòd actor.

30 *Consanguineo ignoranti per factũ emptoris non currit tempus.*

¶ Adde item alium textum optimum in.l.qui cum tutoribus.§.qui per fallaciam.ff.de transact. vbi qui per fallaciam alterius ignorans veritatem transigit,non tam paciscitur quàm decipitur. Nam & hîc simili modo possumus dicere hunc ignorantem non tam ignorare, non tam negligere,non tam cessare,quàm decipi facto aduersarij.Sed & vide quod in hanc propemodum sententiam scribit Bald.in.l.quæsitum,versi.sed aduerte.ff.quan.actio de pecul.est annal.Ex quibus & illud posset dici in casu nostræ consuetudinis,si emptor hanc ignorantiam consanguineo veluti obtruserit,admitti ipsum cõsanguineũ aut simpliciter,aut certè per restitutionẽ in integrũ.

31 *Nec cum cõtractus est simulatus.*

¶ Idémque si contractus venditionis fuerit simulatus aut frandulentus, ita scilicet depictus,vt licèt ita vt scriptus est,venerit ad noticiam consanguinei,non tamen ita vt verè gestus est. nam tunc consanguinei etiam post tempus retractui præstitutum admittentur ad retractum,vt nuncupatim multísque ac magnis rationibus voluit Arnol.Ferro.vir certè multis nominibus commendabilis in consuetud.Burdigal.hoc titu.de retraict.§.15.colum.2.versi.sed si in specie.Nam vt id illi quoque addas,hęc consanguinei ignorantia,fraude ac dolo emptoris illi veluti obtrusa est.Et bene faciunt quæ dicam infrà in.§.sequenti,glos.secunda,numero.30.porrò si teneas, & quinque sequent.

32 *Quid si ignorãtia facto aut dolo tertii consanguineo illata est*

¶ Sed hîc in dubium vocatur,quid si huiusmodi ignorantia non ex dolo simulatione fraude aut calliditate emptoris,sed cuiuspiam alterius processit ad consanguineum,& interim tempus retractus lapsum est: An tunc erit illi succurrendum? Et certè quosdam tex. habemus tractantes quid agendum est,cùm dolus non contrahentium,sed alterius inciderit in contractum, aut aliũ actum,quos tibi congessimus suprà eo.titu.§.24.glo.j.numero.8.modò,inter quos vnum comperies,in.l.vlt.in prin.in versi.planè.ff.de eo per quem fact.erit.quem Bald.in sua margarita, in verbo,præscriptio,versicul.præscriptio si dolo,dicit sing.ad hoc quòd si præscriptio dolo tertij sit completa,& is tertius soluendo non sit,restituitur actio quæ præscripta est aduersus ipsum præscribentem,etiam si ipse non fuerit in dolo.quod tu diligenter no.

33 *Ignorãtia tum demum impedit cursum temporis,si sit iusta verisimilis & probabilis.*

OCTAVM quòd in quibus ignorantia prodest,vt ei non currat tempus aut restituatur, intelligẽdum est,si modò non solùm non affectata fuerit,de quo iam diximus,sed etiam sit verisimilis,iusta,probabilis,non crassa,non supina,vt expresè voluit Bald.in cap.licèt,colum.j. extrà de supplen.negli.præla.& Imo.in cap.vlti.charta antepe.versicul.sed hîc est aduertendum, extrà de præscriptio.& Ro.d.consi.127.ad fi.vbi ex hoc dicit,non esse restituendum quempiam ob ignorantiam eius rei,cuius fama erat publica.& consi.340.circa primum,in fi.vbi dicit huiusmodi ignorantiam habere vim scientiæ,per quædam iura ibi allegata.& Fran.Are. in.d.l. licèt.C.de iure delib.& cõ.150.reuerẽdissime pater,in fi.vbi de eo loquitur,qui habebat instrumẽtũ rei,quã se dicit ignorasse.& Fely.in.d.cap.vigilanti,col.2.de præscrip.Philip.Deci.in.l.2.colum.2.C.qui admit.&.d.con.267.in fi.& iterum consi.272.viso processu, etiam in fi.& consi. 436.visa instructione,col.2.numero.9.& consi.564.in causa magnificorum,in fi.& Ludo. Gozad.cõ.8.in hac caussa,colum.vlti.& consi.68.videtur,col.4.nume.14.Et bene facit quod scribit Alexan.consi.163.viso processu,lib.2.&.d.consi.116.col.j.lib.5.dum omnino se fundat in probabili ignorantia. & bonus textus in capit.j.§.vlt.ad fin.ibi,iusta ignorantia,titu.si de inue.inter do.& vasl.is ori.

34 *Ignorãtia crassa & supina prosciẽtia habetur etiam in pœnalibus & statutis.*

¶ Et illud quidem generale est & perpetuum,vt huiuscemodi ignorantia crassa & supina pro scientia habeatur,etiam in pœnalibus & statutis,ex sententia glo.no.in cle.j.in verbo,sciẽter, de consan.& affini.& alterius glo.in capi.j.§.similiter,in verbo,sciens,titu.quib.mo.feud.amit.Bal. in ipso cap.j.colum.vlti.versi.quæro quid de eo,& ibi etiam Cardi.Alexand.in.§.item si fidelis, colum.etiam vlti.versi.quæro si vasallus.& idem Card.in cap.vasallus,colum.2. titu. si de feud. fue.cõtro.inter do.& agna.Et optimè facit tex.in.l.&si cõsensum.§.ignorãtia,qui est.j.ff.de cõtrah.empti.& in.l.nec supina.ff.de iuris & fact.igno.glo.in capitu.j.in verbo,vltra annum,& ibi Bald.in versi.nisi iusta,colum.2.& ibi quoque Mart.Laud.Iaco.Aluar.& alij tit.quo temp. mil. & glo.in cap.innotuit,in verbo,ignorantiam,extrà de electi.Et vide text. qui huiusmodi ignorantiam dissolutam eleganter appellat,in.l.cùm sex.ff.de ædil.edict.

35 *Iguorans cui tempus currit an restituatur.*

NONVM & postremum,quòd in casibus in quibus tempus currit ignoráti, *is* tamen restituitur ex clausula generali,si qua mihi iusta caussa videbitur.gl.in.l.si partem.§.si per fundum. ff.quemadmo.ser.amit.& in.l.si sic,in verbo,vna seruitus est,& ibi Paul.Cast.qui dicit perpetuò menti tenendum.ff.eo.titu.& in.l.2.in glo.vltim.& ibi Cy.Bartol.Bald.Saly cc.& alij.C.de iure emphyteu.vbi Iason charta.17.versi.pro confirmatione accedat,dicit id ita seruari.& glos.in.l. cùm filiusfa.§.in hac stipulatione & ibi.Dy Bart.Bal.qui eam dicit singul.Imol .Paul. Castren.

Alexan.

Alexand.Soci.latissimè,& propè omnes.ff.de verbo.obli.& in.l.j.ad fi.C.de patri.pote. Specul. titul.de præscrip.§.j.versi.pone vasallus.& rursus titul.de locat.§.nunc aliqua,versicu.18.Dy.in cap.cùm quis in ius,de regul.iur.lib.6. Barto.Angel.Alexan.& alij in.d.l.j.§.si quis autem,per illum tex.cum glo.ff.de iti.actúque pri.Bar.in.l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter.ff.ex qui.causs. maio.dum allegat no.in.d.l.cùm filiussfamil.idem Bart.in.l.Aemilius,colum.2.& ibi etiam Bald. ff.de minori.& in.l.ad diem.ff.de verbo.obliga.Bald.in.l.vlti.in fi.C.si pen.appel.mors inter.& in.l.vlti.C.si aduer.vendi.pig.Ange.in.l.Labeo,quæ est vlti.ff.si quis testa.lib.esse ius fuer.& in. l.si insulam,in.6.fal.regulæ negatiuæ,& ibi Imo.in.8.fal.ff.de verbo.obliga. idem Ange.in.l.sed & si in conditione.§.seruus alienus.ff.de hęred.instit.& in.l.Pontonius,& ibi qnoque Imo.Ro. & Pau.Ca.ff.de acqui.hæred.Pau.Eleaz. Zenzel. & Cardi. Flor.in cle.j.de in integ. resti. Petr. Anch.& Imo.in cap.potuit,extrà de loca.idem Pet.Anch.con.174.dominus Lazarus, in.2.dubio.& iterum consi.393.viso diligenter,ante fi.Anto. consi.25.ad primum,colum.penul.& con. 45.domina Orabilis,colum.vlti.& con.72.visis,ante fi.Imo.in ca.penul.de donati.Raph.Fulg. consi.64.Franciscus,ad fi.&.d.consi.123.in fi.& consi.214.Titius,colum.vlti.& consi.233.dominus,colum.penult.versi.nouissimè.Panor.in cap.j.colum.vlti.de præscrip.vbi id dicit singu. & in cap.cùm non liceat,colum.5.versi.circa istam partem,eodem tit.& in cap. si de terra, in fi. de priuil.& consi.33.quidam,lib.j.Ro.in.l.qui vniuersas.§.vlti.ff.de acquir.hæred. & in repe.l.si verò.§.de viro,in.51.fal.ff.solu.mat.& consi.127.posito,ad fi.& consi.477.in casu, ante fi. Paul. Cast.consi.279.super primo,colum.2.in.2.dubio,lib.j.& consi.298.quòd dictus, colum.2.eod. lib.j.& consi.311.circa,in fi.eo.lib.j. Ange. Aret. in.§.rursus, in fin. Insti.de actio. vbi & id dicit singu.& in.§.si quis agens,colum.antepenul.versi.potest etiam,eo.tit. Alexand.latè consi.71.videretur,lib.j.& consi.4.similis initij,colum.antepenul.versic.vnde licèt,lib.2. & consi.14.viso, colum.3.versicu.& dato,eo.lib.2.& consi.89.viso puncto,colum.3.eo.lib.2.& cons.8.visis subtilissimis,colum.vlti.versicu.prætereà aduersus,lib.3.& consi.63.stantibus,colum.3.versicu.& licèt,lib.4.& consi.3.ex his,circa fi.lib.5.quod repetitur con.11.lib.6.& idem Alexan. con.45.in caussa,colum.2.versicu.modò ad propositum,eo.lib.5.& consi.51.videretur,colum.penulti.versicu.posset etiam,eo.lib.5.& consi.83.reuocatur,eodem lib.5.& con.40.viso, colum.2.lib.6.& con.76.in caussa,colum.vlti.versicu.tertiò principaliter,lib.7.Franc. Arc. qui & id dicit singu. in.l.licèt.C.de iure delib.Bald.à Bartho.in tractatu dotium, in.2.parte.11.partis princ. char.17. ante.16.differentiam.Cepol.in tract.seruitutum vlb. prædi.titu.24.colum.3.Calca.con.26.prima,colum.vlti.& con.74.quòd dictis,colum.12.versi.sed ad fortificationem. Barb. con.8.scribitur,colum.3.versicu.venio nunc ad secundum,lib.j.& con.sequen.supremi, colum.3.eo.lib.j. & con.46.scripsit,colum.7.versicu.prætereà faciat,lib.2.& con.50.præclarè,colum.3.eo.lib.2. Corne.con.22.in hac,colum.penul.versic.respõdetur,lib.j.& con.100.consuluit,eo.lib.j.& con sil.164.me subscripsi,in princ.lib.2.& con.sequen.circa,colum.6.versi.& propter hoc. & con. 219.ex duplici,colum.6.versi.circa quam,eodem lib.2.& con.168.in hac,colum.penul. versicu. cùm ergo,lib.3.& con.184.super hac,colum.vlti.versi.si autem ignorauit,eodem lib.3.& consi. 195.circa,colum.vlti.versicu.denunciandum est,eodem lib.3.Guid.Pap.con.88.attendant,colum.vlti.Philip.Deci.con.137.consilium,in.3.eodemque vlti. dubio. & con.267. non excidit, col.vlti.Fran.Bal.in tracta.præscrip.in.29.q.4.partis.4.item partis prin.Hippo.Marsil.in.l.qui ignorans,col.3.ff.de falsis.& consi.99.largi,col.4.versic.quinimo.

36 *Quid autem in præscriptione longißimi temporis.*

¶ Et id quoque ex multorum sententia procedit non solùm in præscriptione longi temporis, sed & (quod maximè te scire volui) longissimi.30.vel.40.an. Quod & nonnulli eorum quos suprà citauimus astruunt.& prætereà glo.in.l.sicut,in verbo,militia,& ibi Ray.Forli.C. de præscrip.30.vel.40.an.Angel.in.d.l.annus.ff.de calum.& consi.196.ex themate,ad fi.Imo.in repe. cap.vlti.charta antepen.versi.sed hîc est aduertendum, extrà de præscrip.Panor.in.cap.vigilãti,colum.vlti.& ibi Fely.colum.j.eo.tit.vbi loquuntur in casu illius cap.quod loquitur de præscriptione.30.vel.40.an.Ro.con.123.primum dubium,colum.penult.versicu. vlti. dici potest: & consi.149.conclusionem, in fi.vbi id dicit singu.& consi.166.viso,colum.penul.versicu.secundò quia ex generali.Paul.Cast.consi.181.notandum est,colum.j.versicu.secundo loco, libr. 2.& consi.439.ad euidentiam,colum.j.eod.lib.2.Raph.Co.consi.147.domina,colum. vlt.& latissimè Alexand.con.7.videretur,per totum,lib.j.& con.84.in caussa vertente, colum.2. versi. tertiò quia dicimus,eodem lib.1.& con.169.viso,colum.pen.versi.quod autem,& iterum versi. non ob.quòd aduersus,eo.lib.2.& cons.63.stantibus,colum.4.versic.plus dico,lib.4.quod repetitur consi.39.lib.6.& idem Alexand.consi.116.perspectis,colum.j.in fi.lib.5.vbi & hanc dicit esse communem op.à qua in iudicando non est discedendum.& consi.77.viso processu,col. 2.versicu.& posito,eodem lib.6.vbi & hanc dicit communem.& con.150.viso themate,colum. 2.libr.7. Soci.consil.86.in caussa communitatis,in fi.lib.1.vbi hanc quoque dicit communem, quod consi.repetitum est consi.166.lib.2.idem Soci.consi.80.in quæstione,colum.vltim.lib.3. vbi item dicit communem etiam in præscriptione.40.an.& consi.106.libenti,colum.2.eodem lib.3.& con.66.viso,colum.vlt.lib.4.Iason qui id dicit sing.consi.118.contra,in fi.lib.4. Matthæ.Afflic.deci.Neapol.37.quædam Altruda,vbi ita dicit fuisse decisum in sacro (quod appellat)con.Neapolitano.& iterum deci.329.dicta,per totum,vbi & alios multos allegat,& in con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtitu.Siciliæ incip.conſuetudinem,colum.pen.ver.an autem ignorantia.Steph.Bertran.con.31. quanuis,col.j.ver.ad tertium,lib.3.& con.15.ex themate,col.11.in.6.dubio,lib.4.vbi & hanc dicit communem,& con.42.viſo,colum.6.verſi.præterea nec etiam,lib.4.Philip.Deci.con.36. cuius ſuperſcrip.eſt,exemplum inſtrumenti,col.vlti.Alciat.lib.de verbo.ſigni.char.vlti.

37 ¶Contrarium tamen in hac præſcriptione longiſsimi temporis.xxx.vel.xl.an.tenuit Ange. ſibi
De eadem re. contrarius in.d.l.ſicut,ad ſi.C.de præſcrip.xxx.vel.xl.an.in quibuſdam lec.& Pe.Anc.con.170. principaliter,per totum.Alex.ſibi item cõtrarius in.l.3.§.Labeo.ad ſi.ff.de acqui.poſ.vbi loquitur de præſcriptione.xl.an.& tamen quodãmodo nutat.ſed aſſeuerantiùs firmat con.151.viſo themate,in ſi.lib.2.& con.163.viſo proceſſu,colum.vlti.verſicu.ſecundò non deberet,eodem lib.2. Fran.Aret.in.l.qui vniuerſas.§.vlt.colum.2.ff.de acquir.poſ.& con.103.breuitas,col.1.&.2.vbi tamen diſtinguit inter præſcriptionem.xxx.&.xl.an.vt ſcilicet aduerſus præſcript.xxx.an. detur reſtitutio,non autem aduerſus.xl.Soci.ſibi quoque contrarius in.d.l.cùm filiusfa.§.in hac ſtipulatione,colum.4.verſic.& hoc poſtremo,cum multis ſequent.vſque ad ſi.illius.§.ff.de verb.obli. vbi hanc rem latiſsimè omnium tractat.& con.164.viſa bulla,in ſi.lib.2.& conſi.194.ſubtiliter. colum.4.verſicu.quartò iſta op.eodem lib.2.vbi dicit,quòd licèt id ſit dubium in præſcriptione.xxx.annorum,nullum tamen eſt in.xl.& con.299.capio,colum.vlti.verſic.præterea præſcriptio,eodem lib.2.Barb.con.41.illud afferam,colum.12.numero.17.& ſequen.lib.1.Fran.Curt. Senior con.83.eodémque pen.deus pius,colum.3.verſi.attamẽ in caſu.Iaſon con.209.vera,col. pen.verſi.non ob.etiam illud,lib.2.vbi & illam facit differentiam.xxx.&.xl.an.Philip.Deci.qui eandem diſtinctionem facit con.29.cuius ſuperſcript.eſt,an detur reſtitutio,quem omnino vide hanc quoque rem latiſsimè tractantem.& con.375.iuridicum,colum.2.verſicu.& vlterius, vbi hanc dicit eſſe communem.& conſi.554.quod ſuprà,in princi.Anto.Rube.qui ſimiliter diſtinguit con.12.viſis,colum.6.verſicu.præmiſsis.& con.56.circa dubitationes,colum.2.& conſil.97.circa,per totum.Stepha.Bertran.ita quoque diſtinguens conſil.139.cùm ſupponatur,per totum,libro ſecundo.Ludo.Gozad.conſilio.8.in hac cauſſa,columna vltima,loquens tantùm in præſcriptiõe.xl.anno.& iterum conſil.56.circa primum,colum.3.numero.11.vbi hanc dicit eſſe communem opi.& Igneus in.l.3.§.ſi conditioni,quem legit cum.l.qui poſthumos, numero. 126.ff.de.S C.Silla.

38 ¶Quæ ſententia his rationibus adiuuatur.Nam tex.in.d.l.ſicut,dicit quòd abſentia non defen
De eadem re. dit aduerſus eam præſcriptionem longiſsimi temporis.Deinde tex.in.l.omnes,eod.titu.dicit talem præſcriptionem præbere pleniſsimam munitionem ſiue ſecuritatem, quam dictionem expendit Saly.in.d.l.ſicut,colum.j.dum dicit,pondera pleniſsimam in ſuperlatiuo, quod ponit rem in termino,vltra quem non eſt progreſſus.Hæc ille.Geterùm dicitur pleniſsima ſecuritas, quando non poteſt peti reſtitutio in integrum,vt no.glo.in.l.ait prætor.§.permittitur,in verbo, imputandum.ff.de minori.Sicuti & pleniſsima liberatio,quãdo de nullo obſtaculo poteſt quæſtio refricari.l.j.&.2.iuncta glo.& ibi Bald.C.ſi aduer.ſolu.& Angel.conſi.256.Guido, colum. 3.Quin ſecuritas ſimpliciter ea dicitur,quæ nullo modo expugnari poteſt,vt dicit Bald.in .d.l. j.in ſi.C.ſi aduer.ſolu.

Pleniſsima ſecuritas.
Pleniſsima liberatio.
Securitas.

¶Prætereà dicitur in.l.vlti.C.de fund.patri.lib.11.quòd qui fundum patrimonialem.xl. annis
39 poſſederit,nullam actionem,aut moleſtiam,aut inquietudinem formidare debet.Moleſtia autem
De eadem re. infertur,cùm quis iudicialiter vexatur.§.j.in verbo,moleſtus,in authen.de fideiuſſo. &.l.j. & ibi Bald.C.de nundi.Pau.Ca.conſi.204.præſuppoſito,colum.2.lib.j.Sed & illa dictio (actionem) ſimpliciter prolata comprehendit officium iudicis,quod competit ad reſtitutionem in integrũ. L.actionis verbo,& ibi glo.ff.de verbo.ſigni.&.l.pecuniæ verbum,in ſi.eo.titu.&.l.actionis verbum.ff.de acti.& obli.&.l.quòd ſi minor.§.vlti.ff.de minori.Bar.Bald.& alij in.l.j.ff. de iuriſ. om.iudic. cum ſi.nã & omne remediũ cõprehendit.l.eleganter,in prin.& ibi Bald.in.j.no.ff. de dol.mal.Sublata igitur per.d.l.vlti.omni actione,cenſetur ſublata & in integrum reſtitutio, & quoduis aliud remedium.Cui adde text.in capit.ad aures,in ſi.extrà de præſcriptio.vbi præſcriptio.xl.an.omnẽ prorſus actionẽ excludit.& tex.in cap. volumus.16.q.4.cũ dicitur,ſed quietem eorum inconcuſſam omnib⁹ modis procurate.& in.l.j.C.ſi aduer.vẽdi.vbi verbum controuerſiæ,quod non longè diſtat à verbo,moleſtiæ,inquietis ſiue inquietudinis,quibus vtitur.d.l. vlti. comprehendit etiam reſtitutionem in integrum,vt qui promiſerit nullam ſe controuerſiam moturum,non poſsit in integrum reſtitui,vt ibi probatur.

Actio comprehendit officium iudicis.

40 ¶Et quòd per.xxx.annos tollatur officium quoque iudicis,quod vt diximus compedit ad re-
Officium iudicis tollitur per triginta annos. ſtitutionem in integrum,tenet glo.in.d.l.ſicut,in verbo,perſecutione,& ibi Bart.in princ. Bal. qui eam dicit ſing.Saly.& Angel.C.de præſcrip.xxx.vel.xl.an.& alia gloſſ.in.l.querela,in gloſ.j. C.de fal.Oldra.conſi.156.primum,in vlti.dubio.Bar.qui limitat,in.l.prætor ait.§.vl.& ibi quoque Imo.Ro.& latè Iaſon.ff.de op.no.nun.idem Bar.in.l.ſi ſocietatem.§. arbitrorum, colum. 4.verſicu.quæro infra.ff.pro ſocio.Bal.in.l.2.colum.2.verſicu.modò quæro.C.de exec.rei.iudic.vbi & illam priorem glo.dicit ſing.& in.l.vlti.colum.6.verſi.quæro vſque ad quod tempus. C.de contra.empti.& in.l.datà,colum.antepenul.verſic.ſed quid ſi bannitus.C.qui accu. poſ.& in cap.quintauallis,colum.3.verſicu.quæro igitur infrà,& iterum colum.vltima,verſicu.& nota quòd ſicut,extrà de iureiuran.& conſi.142.dominantibus,poſt medium,lib.j.& conſi.322.vtrũ poſt.xxx.

poſt.xxx.annos,eo.lib.j.& cõſi.325.dubitatur,in prin.eo.lib.j.& conſi.342.ſuper eo quod quæritur,col.vlt.eodem lib.j.& conſi.410.videndum eſt,circa medium,lib.4.& conſi.189. punctus quæritur ſi filia,lib.5.Anto.conſi.26.ad primum,colum.3.in.2.dubio.Ioan.Plat.in.l.qu igrauatos,in.2.no.C.de cenſib.& cenſit.lib.11.Corne.cõſi.244.in hac,col.2.lib.4.Matthe.Afflict.deci.Neapo.245.magnifici,ad ſi.Philip.Deci.conſi.267.non excidit,col.3.verſi.venio igitur. & conſi.272.viſo proceſſu,colum.5.verſi.& hoc procedit.

41 ¶Niſi ad omnia hæc reſpondeas,per huiuſmodi verba generalia(non inquietari, non moleſta-
In integrum reſtitutio non tollitur per ea verba generalia. ri,controuerſiam non moueri)& ſimilia,non tolli ſpeciale priuilegium reſtitutionis in integrũ, ex ſententia glo.in cap.coram,extrà de in integ.reſti.quam ita intelligunt & dicunt no. Franci. Are.conſi.103.breuitas,colum.2.verſi.venio nunc ad ſecundum.& conſi.161.in præſenti,colũ. 2.verſic.confirmatur iſta reſponſio,& Soci.conſi.153.quod eſt primum.2.lib.incip.pulchra,colum.10.verſicu.confirmatur reſponſio:additque vterque rationem,quia per leges generales non videtur auferri priuilegium ſpeciale in iure conceſſum.l.decurionibus,& ibi Bar.C. de Silenti. lib.11.& Bal.in.j.conſtit.C.& in cap.j.in ſi.titu.quo temp.mil.cum alijs multis concordà. à me traditis ſuprà eo.§.j.in verbo,ou equipolent a vente,quæ eſt glo.14.numero.140.& id quidẽ, & ſuprà titu.omnium huius vol.19.qui eſt de præſcriptions.§.j.glo.10.in verbo, ou autres perſones priuilegiees,poſt princi. Ego tamen eam glo.in.d.cap.coram,reperire non potui: vixque ei ſententiæ accederem,quando faciliùs tollatur remedium quod iure ſpeciali competit, cuiuſmodi eſt reſtitutio in integrum,quàm quod de iure communi,vt actiones ordinariæ.l. eius militis. §.j.& ibi doct.ff.de mili.teſta.cum ſi.Nec etiamper hanc reſponſionem tollitur quod ſuprà diximus de actione & officio iudicis.

Quinegãt ignorantiam reſtitui etiã in præſcriptione longi temporis.

42 ¶Quid quòd ſunt,qui etiam in præſcriptione longi temporis negant ignorantem ſimpliciter
reſtitui,ſed tum demum tantùm,ſi ignorantia procedat ex alia iuſta cauſa,& inter hos Bald.in.l. j.in.24.oppo.C.qui admit.per tex.in.l.vlti.C.de præſcrip.long.tempo.cùm dicitur,nulla ſcientia vel ignorãtia expectãda.& ſequitur Pet.Anc.d.conſi.170.colum.2.vbi dicit,quòd ſi ea.l.intelligatur,vt ipſo iure currat tempus ignoranti,ſed poſsit reſtitui,eſſet imponere legem verbis. Ponderátque etiam quod in.d.l.poſt ea verba ſuprà addu&ta,ſequitur in hunc modum,ne altera dubitationis inextricabilis oriatur occaſio,&c.Nam ſi admitteretur reſtitutio in integrum,ſemper eſſet dubitatio inextricabilis,eſſentque perpetuò dominia in incerto,contra.l.bono publico.ff.de vſucap.Sed & hãc partem ſequitur Raph.Fulgo.in.d.l.cùm filiusfa.§.in hac ſtipulatione.ff.de verbo.obliga.Alexan.d.conſi.163.viſo proceſſu,col.j.lib.2.Barb.conſi. 41.illud afferã, col.12.verſi.item poſito, lib.3.& Franc.Curti.Senior.d.conſi.83.deus,col.3.verſi.& ſi fortè.

An quadriennii tẽpus quod datur ad reſtitutionem currat ignoranti. Et an ignorans contra illud reſtituatur.

43 ¶Sed commuuiter hæc op.reijcitur,adeóque prior recipitur,vt ſi poſt completam præſcriptio
nem temporis tranſierit quadriennium,quod datur petendæ reſtitutioni,ex.l.vlti.C.de temp.in inte.reſti.& cap.j.extrà de in integ.reſti.lib.6.Tamen ſi is contra quem præſcriptum eſt,habuerit probabilem cauſſam ignorantiæ illius quadriennij,adhuc reſtituitur,etiam ſi fluxerit tempus centum annorum.Nec enim illud tempus quadriennij currit niſi à tempore ſcientiæ,per.d.l.vlti.Et ita nuncupatim voluit Bald.qui dicit menti tenendum in dict.l.falſam.C. ſi ex falſ.allega. & idem Bald.tamen ſine mentioue centum annorũ,conſi.235.Barptolemæus,lib.j.Cardi. Flor. poſt Zenzel.& Ioan.Ligna.in cle.j.in.25.quæſtio.de reſti.in inte.Pau.Ca.in.l.vlti.C.de dol.mal. Panor.qui ad hoc multa allegat in capit.j.in ſi.de præſcript.& con.32.caſus contingentia,colũ. vlti.lib.j.Alexan.ſibi contrarius.d.conſi.71.colum.vlti.verſi.nec ob.quòd lapſum,lib.j.vbi & illud de centum annis tradit.&.d.con.84.col.2.eo.lib.j.&.d.conſi.4.col.vlti.verſi.nec ob.ſi diceretur,lib.2 & conſi.89.viſo puncto,colum.4.verſicu.& tempus petendi,eodem lib.2.&.d.conſ. 169.ad fin.lib.3.vbi etiam loquitur de centum annis.& conſi.69.in cauſſa & lite,colum.2.verſ. vnum tamen rememoror,lib.3.vbi & illud tenet de centum annis,cùm allegat Bald.vbi ſuprà,& dicit prætereà id tempus nunquam currere.& idem Alexan.conſi.j.ponderatis,col.4.lib . 4.& conſi.39.ſtantibus,colum.5.verſi.nec ob.ſi diceretur,eo.lib.4.quod repetitur conſi.63.lib.6.& idem Alexãd.d.con.116.lib.5.&.d.con.150.colum.2.verſic.non ob.ſi diceretur,lib.7 . & conſil. 207.domine Alexander,col.vlti.eodem lib.7.Corne.d.conſi.22.col.pen.lib.j.&.d. conſil . 164. circa medium,lib.2.&.d.conſi.165.col.6.eodem lib.2.vbi tamen non admittit quod dictum eſt de centum annis.&.d.conſi.219.colum.7.verſicu.nec ob.ſi dicatur,lib.2.& conſi.87. circa primum,colũ.j.verſicu.& quòd non præſumatur,lib.4.&.d.conſi.244.videtur in hac,colum.2.verſicul.his tamen non obſt.lib.4.vbi hæc ita intelligit,vt licèt quadriennium non currat ignoranti,tamen aduerſus ius petendi reſtitutionem præſcribatur ſpaciũ.xxx.vel.xl.an.per.d.l.ſicut, in. d.verbo,perſecutione,quo officium iudicis continetur,vt etiam ſuprà diximus.Soci.conſi. 80. in quæſtione,colum.vlti.lib.3.Iaſon in authen.quas actiones,col.pe.C.de ſacro.eccle . & in.§. ruſsus,numero.74.Inſtitu.de actio.vbi tamen dubitat,an illud verũ ſit.ſed ſi verum ſit(inquit) eſt in actu practico notabiliſsimum.Fran.Bal.qui & illud dicit de centum annis,in tracta.præſcriptionum,in.29.quæſt.princ.4.partis.4.item partis prin.numero.99.& iterum in.2. caſu.j. partis.6.eiuſdemque vlti.partis princ.in ſi.Catel.Cota qui idem quoque tradit,& ſing.dicit memor.incip.reſtitutionis,& iterum memor.incip.tempus reſtitutionis.Stepha.Berran.d. conſi. 301.lib.3.vbi & illud dicit de centum annis.Philip.Deci.d.conſi.36.vbi & illud quoque affir-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mat,& consi.436.visa instructione,colum.2.numero.9.Gerar.à Petra.sing.18.nota diligenter, colum.pen.versicul.sed vnum perpetuò,vbi & id singu.dicit.& Hippo.Marsil. qui & illud de centum annis asserit.d.consi.18.col.5.& consi.87.in præsenti,colum.2.& in.d.l.qui ignorãs, colum.2.versi.& vltra prædicta.ff.de falsi.& in.l.qui falsam,colum.12.versic. item vltra præmissa, co.ti.& sing.572.multa & quamplurima,& Ioan.Crot.in repe.l.filiusfa.§.diui,char.10.colũ.4. versi.sexta & vltima sit conclusio.ff.de lega.j.Sed id vix apud nos reciperetur,& optimo iure.nullus enim omnino certus & securus esse posset rerum suarum,vel optimæ fidei possessor.

44 *An ignorãs restituatur ad retractum.*

¶ Porrò quantùm ad casum nostræ consuetudinis(vt tandem ad eam redeamus ex longis illis diuerticulis,si ea diuerticula dicenda sunt)eo iure vtimur,vt non admittatur restitutio in integrum prætextu ignorantiæ,Idque optima ratione,tum ob id quod scriptum est à Bald. in.d.l.j. in.24.oppo.C.qui admit.quòd vbi lex vel statutum facit mentionem de his quibus conceditur restitutio de iure communi,eis tunc non conceditur,cum si.à me adductis suprà eodem.§.glos. 2.in verbo,mineurs,numero.6.nam & in simili.Tum quòd consanguineus veniens ad retractũ certat de lucro captando,non de damno vitando:ideóque eius ignorantia sibi prodesse non potest,per.l.si quis in graui.§.vtrum,& ibi Barto.ff.de.S C.Silla.cum cõcord.à nobis quoque adductis suprà,hac eadem glo.nume.26.quintum quòd ignorantia.Tum denique quòd minor in hoc casu non restituitur,vt latè diximus & probauimus suprà in eadem glo.in verbo mineurs, numero.4.igitur, & multis sequen.Ex quo & illud confestim consequitur, nec ignorantem quoque restitui.

45 *Qui plus habent fauoris in restitutione, minores ne, an ignorantes siue absentes.*

¶ Nam minores plus habent fauoris & priuilegij ad summouendas temporum præscriptiones, quàm ignorantes,aut absentes.Regulariter enim tempus non currit contra minores.l.vlti.C.in quib.cau.in integ.resti.non est necesse.& diximus in.d.glo.2.At è diuerso regulariter currit contra ignorantes & absentes,licèt aliquando restituantur,vt suprà hac eadem gl.diximus. ideóque dicit glo.in.l.nomen.§.quod eis,in verbo,non prohibeant.ff.ex qui.cau.maio.valere argumentum illud,non subueniri minori, ergo nec maiori,in quibus casibus maiori aliàs subuenitur: & nemo scribentium eo in loco improbat,tanquam sequi omnes videantur,ex doctrina glo.ab omnibus commẽdata,in.l.inter omnes,in princ.ff.qui satisd.cog.quę interpretatur ea verba, inter omnes conuenit,id est,nullus dissentit.& est optimus tex.atque ea glo.multò clarior in eam sententiam,in.l.item quod Sabinus,in fi.ff.de hære.insti.cùm dicitur,vt Labeo scripsit,nec Aristo, vel Paulus,vt pote probabile notant:licèt nullus, nisi me fallit memoria,eum tex.ad hoc hactenus allegauit.Aliàs autem qui non improbat,probare censetur,glo.in.l.j.§.pœna.ff. de libe.agn. per eum tex.& alios.Sed vt redeamus,eam glo.in.d.§. quod eis,pro ea sententia expressim ac veluti verbis conceptis sequitur Bald.in.l.is qui,in priore loco lect.eodem titu.ex quibus cau.maio.& Raph.Co.in.l.cùm quidam.ff.de acqui.hære.& Franc.Aret.qui eam dicit sing.d.con.103. breuitas,colum.2.in.2.dubio.Alexan.qui eam dicit valde no.in leg.de die.§.vltim.colum.1.versicu.& quando aliquid.ff.qui satisda.cogan.& in.l.si finita.§.Iulianus,colum.25.versi. inquantũ aurem.ff.de dam.infect.

46 De *eadem re.*

¶ Et in hanc quoque sententiam optimè facit tex.in.l.inter maiores,quę est vlti.ff.de in inte.resti.vbi minores legitimè defensi restituuntur ad integram causam: absentes verò etiam reipub. causa legitimè quoque defensi,non nisi ad appellandum restituũtur.Ex quo no.Bald.in princi. 1.lect.quòd fortiùs est beneficium ætatis, quàm militiæ vel absentię causa reipublicæ. Id quod etiam voluit Bal.ipse in.l.in contractibus,in princ.in.3.no.per illum tex.C.de non numera.pec. & in.l.si infanti,colum.5.versicu.secundò quæro,& ibi etiam Alexã.paulò ante fi.C.de iure delib.vbi addit Bald.rationem,quòd ætas habet in se causam naturalem,ignorantia accidentalem. & idem Bald.consi.301.in primis,lib.4.& consi.88.super primo,eodem lib.4.& Franc.Are.in. l.3.§.Labeo,colum.j.& ibi Iason colum.pe.ff.de acqui.posi.idem Alex.in.d.l.cùm quidã,in princ. colum.vlti.ff.de acqui.hære.& in.l.Pantonius,colum.vlti.eodem titu.vbi & hoc multis probat. & consi.67.diligenter,colum.5.versi.secundò hoc probatur.&.d.consi.103.& consi.161.in prę- & consi.67.diligenter,colum.5.versi.secundò hoc probatur.&.d.consi.103.& consi.161.in prę- senti,colum.2.versicu.secundò principaliter.& Corne.consi.48.de pluribus,colum.3.versi. cõ sequenter,lib.2.Soci.in.l.qui duos,colum.6.versicu.circa tertium,& iterum colum.seq.versic. ego autem.ff.de reb.dubi.& consi.153.pulchra,col.9.versicu.consequenter,lib.2. nisi id consil. fit Maria.patris ipsius,& consi.177.suprascripti,colum.3.versi.tertiò respondetur,& colum. sequent.versi.pretereà si fingitur,eodem lib.2.Fran.Cur.Senior.consi.59.Cristi,&c.super præmissa,colum.3.versi.quartò,vbi dicit hanc esse communem op. Alter Fran.Cur. Iunior consi.18. memoria,col.3.versicu.quarto principali.

47 De *eadem re.*

¶ Et faciunt no.per Iac.Are.Cy.& Bar.in.d.l.qui duos,de reb.dubi.cum alijs concord. citatis à Soci.d.consi.53.in illa quæstione,vtrum hæreditas non adita à minore transmittatur ad hæredes.Et quod ex crebriori nostorum sententia non admittitur restitutio ex capite ignorantiæ aduersus præscriptionem.xl.an,vt diximus suprà in hac eadem glo.numero.37. contrarium tamẽ. Verùm admittitur ex capite minoris ætatis,per omnes in.d.l.vlti.C.in quib.caus.in inte. restit. non est necess.& glo.in.d.l.sicut,in verbo,seruanda sunt.C.de præscrip.xxx.vel.xl.an. & Soci. consi.299.capio primum,paulò ante fi.lib.2.Facit item tex.à nemine in hanc rem citatus, in.l. in causę,la.j.§.vlti.ff.de minori.vbi plus fauetur minori,quàm ignoranti.Et hæc denique ratio quòd minor restituitur ad lucrum.l.quanuis.C.de iuris & fac.igno.& diximus suprà in eodem §.in.§.mineurs,nume.9.& hæc quidem.non etiam ignorans,vt etiam diximus suprà hac in eadẽ glo.nume.26.quintum.Et hæc haud dubiè obtinent in pupillis,qui quicquid vident, quicquid audiunt,ignorant.l.vlti.ad fi.ff.rem pupil.sal.for.&.l.vlti.ff.de iuris & fac.igno.&.l.j.ad fi.C. de falsi.monet.Ideo in eis cum minori illa ætate coniuncta est ignorantia.

48 De *eadem re.*

¶ Quãquam non ignoro alios fuisse in ea sententia,vt fauorabilior faciliusque restituenda sit absentia,siue ignorantia,quàm minor ætas:quia scilicet restitutio,quæ illis competit,est fundata de iure communi & generali,quod competit omnibus.Hęc autem de iure magis speciali,cùm solis minoribꝰ competat.Ea autem quæ inducũtur iure speciali siue singulari,sunt magis odiosa & restringenda,quàm ea quæ adhærent iuri communi.l.ius singulare.&.l. quod verò contra. ff.de legib.Et ius commune magis extẽditur,quàm singulare.l.eius militis.§.militia missus.ff. de testa.mil.& no.glo.in.l.j.C.si aduers.vendi.Et id certè quod diximus,fauorabiliorem esse absentiam,quàm ętatem,voluerunt glo.sibi contraria, Alberi.& Bal.sibi item contrarius in.l.si quis militi,in prin.ff.ex qui.cau.maio.per.tex.ibi,iuncta.l.auxilium.ff.de minori.Nam in posteriori loco in delictis currit iunioribus tempus accusationi præstitutum:in priori autem non currit maioribus absentibus,quod & ex illis tex.expendit alia glo.in cap.licet,in glo.j.circa medium, extrà de accusa.Et in ea quoqne op.fuit alia item glo.in.d.l.cùm quidam,in princ.in verbo,aberat, in fin.& ibi quoque Iaco.Ra.Bald.Pau.Ca.Alexan.& Iason sibi etiam cõtrarius.ff.de acqui.hæred. & glo.in.l.3.§.sed vtrùm,in verbo,& non puto.ff.de minori.& in.l.si quis instituatur.§.j.in glo. j.ff.de hæred.instit.Signo.consi.178.pater,colum.j.&.2.licèt non omnino firmet.& Saly.in.l.j. C.de resti.mili.Raph.Fulgo.consi.85.in proposita,colum.j.alter Raph.Co.consi.74.quia superius,colum.3.& consi.129.nobilis,col.vlti.& consi.147.domina,colum.vl.& Maria.consil. 153. pulchra,col.vlti.versi.6.lib.2.

49 De *eadem re.*

¶ Et hanc op.confirmat quod voluerunt Dy.Barto.& alij in.l.cùm filiusfa.§.in hac stipulatione.ff.de verbo.oblig.quòd licèt hæredi minori non succurratur ratione minoris ætatis,in casu illius.l.&.l.2.C.si aduer.vendi.pig.&.l.apud Iulianum.ff.ex quib.cau.in posi.cat. Tamen ei subuenitur propter ignorantiam,ex clausula,si qua mihi iusta causa videbitur.quod & voluerũt alij multi relati ab Alexan.& Iaso.ibi,qui quidem Alexan.& Iason nituntur has diuersas sententias concordare,vti etiam facit idem Iason in.l.non quocunque.§.si ex bonis,colum.2.versicu. sed licèt Barto.ff.de lega.j.vt scilicet prior op.procedat,vbi persona minoris consideratur,vt quia aliquid gestùm est cum eo.Secus vbi non habetur in consideratione,vt quia nihil cum eo est gestũ, quia obligatio sumpsit initium à defuncto maiore,& tunc procedit posterior op. quod dicunt probari ex.d.l.2.iunctis ibi no.à Bar.C.si aduersꝰ vendi.pigno.

50 De *eadem re.*

¶ Et quicquid sit de ea re,non video q, d.l.si qua militi.ff.ex qui.cau.maio.iuncta.d.l.auxiliũ,de minori.quæ sunt veluti anchora & puppis posterioris sententiæ,aliquid faciant pro ea,& cõtra priorem sententiam:quia quod ibi dicitur,non facit maior fauor ignorãtiæ quàm ętatis:sed quia tempora ad accusandum sua propria natura sunt vtilia,vt etiam dicunt glo.Alberi. & Bald. ibi, ideo non currunt ignoranti vel impedito,vt plenè no.per glo.& doc.in rub.ff.de diuer.& tempor.præscrip.Minori autem adulto non succurritur tanquam ignoranti,aut impedito,sed quia omisit ius suum ex sua facilitate,vel dolo aduersarij,quod bene animaduertit Fra.Are.in.d.l. cũ quidam,&.d.consi.103.& Franc.Curt.Senior.d.con.59.qui & ipsi aliter quoque respondent ad. dd.ll.vt videre poteris apud illos.Vt tamen illud non omittas.d.l.si qua militi,loqui de milite,& eo quidem absente causa reipublicæ,non autem simpliciter absente.Illud autem minimè dubiũ est,magis faueri militi,quàm minori in huiusce modi rebus.illi enim ipso iure,huic per in integrum restitutionem succurritur,vt per Bar.& alios in.l.j.C.de iuris & fac.igno.& Iaso.cõ.159. super facto,col.pe.versi.vltimò accedat,lib.2.

51 *Ignoranti currit tempus ad eius exoneratio nem.*

VNVM TAMEN illud non omiserim,quod à Bal.no.scriptum est in capi.j.ad fi.titu. quo temp.mil.tempora currere ignoranti ad exonerationem ipsius,non etiam ad onerationem, per tex.in.d.l.genero.ff.de his qui no.infa.vbi marito mortuo tempus luctus currit vxori ignorãti,ita vt si post legitimum tempus cognouerit,ipso die & sumit lugubria, & deponit.De quo & tu vide Bar.ipsum Bal.& cæteros ibi.

§.36. IDEM QVE POSTREMVS.

IAN de retraict baillé par la coustume court du iour que la quisition sera notifiée au greffe de la iurisdition,en laquelle lheritage acquis est situé & assis.Et a ceste fin sera tenu le greffier faire registre de ladicte notification.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 *Consuetudines cursus tẽporis retractus.*

EX MAIORI PARTE consuetudinum Francię tempus retractus nõ currit nisi à tempore traditionis siue possessionis apprehensę, cùm res non est nobilis, aut à tempore homagij quod vocant, siue inuestiturę, quam etiam appellant, cũ est nobilis: licèt alicubi aliter, vt hæc omnia videre licet apud Parisienses cap. 173. & seq. Meldenses. c. 88. & seq. vbi tamen paulò aliter distinguitur. Victriacenses. c. 126. Monstrolienses. c. 72. Belquercenses. c. 13. Carnutenses cap. 68. Burdigalenses cap. 4. Aurelianenses cap. 276. & duobus seq. Andegauenses cap. 346. Turonenses cap. huius titu. de retractz. j. &. 4. Borbonienses cap. 423. Aruernienses hoc eo. titu. cap. j. Artesienses cap. 82. Morinenses cap. 18. Melodunenses cap. 22. & cap. 30. Blesenses cap. 193. Bituricenses hoc quoque titu. cap. j. Trecenses cap. 144. Caluimontenses cap. 12. Ambianenses cap. 47. Altimarchienses cap. 256. Marchienses cap. 263. quod est. 4. huius titu. vbi scribitur, non satis esse vt interueniat constitutum aut alia ficta traditio. In comitatu Burgundiæ cap. Reachaptz. §. j. Niuernenses hoc quoque titu. §. 2. Valesienses hoc item tit. §. j. qui est omnium. 82. Laudunenses & cæteros Viromandienses. 3. partis titu. 8. §. 5. qui est. 79. titulus illius. 3. partis. De quo etiam aliquid per Bened. in repe. cap. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, numero. 552. de testa. In nonnullis tamẽ locis est omnino similis consuetudo huic nostræ, videlicet apud Engolismenses capi. 80. Rochelenses capit. 33. Sanctones Angeriacos cap. 50. nisi quòd aliquid additur, vt ibi videre licet.

2 *An id tempus anni non currit ante notificationem.*

SED hîc aliquid posset esse dubij, an id tempus anni non currat ante huiusmodi notificationem, neque enim expresse dicitur quòd non currat, sed tantùm tacitè argumẽto scilicet à cõtrario sensu, quod posset videri hîc non habere locum aduersus aliud caput huius tituli, scilicet. §. vbi statuitur consanguineum posse intra annum venditionis venire ad retractum. nam id argumentum non sumitur ad correctionem alterius statuti, vt de legibus dicit glo. in. l. cõuenticula, in princ. C. de epi. & cleri. & in cap. significasti, in glo. magna, ad medium, extrà de for. compet. & in capit. j. in glo. 2. de ætat. & quasi. lib. 6. cum alijs multis concord. adductis à recẽtioribus in. l. j. ff. de offi. eius cui mand. est iurisdi. Et certè scio in simili statuto huic nostro videlicet Sanctonum. d. c. 50. à nobis suprà citato, cùm huius dubij controuersia esset inter Christoforum à Laurentia dominum de Clayes, & Ioannem Corlieu aduocatum in senatu Parisiensi. Is senatus censuit, antequam procederetur ad iudicium eius causæ, causidicos eius regionis interrogari, an obseruatum antea fuisset, vt ex huiusmodi consuetudine tempus nõ nisi à tempore huius notificationis curreret, in idque ab eodem senatu delegatus sum.

Argumentum à contrario sensu non sumitur ad correctionẽ. Arestum.

3 *De eadem re.*

¶ Et ego scio hîc semper obseruatum fuisse pro re quidem indubitata, vt non curreret tempus retractui ante hanc notificationem. & ita semper intellecta fuit hæc nostra consuetudo, & quidẽ iure optimo. nam ad quid aliud facta esset, quàm vt præstitueret initium huic tempori? & quidnam aliud operaretur si id non faceret? & certè nihil, sed esset omnino superflua, atque superuacanea. Ideo etiam ad correctionem posset sumi huiusmodi argumentum à cõtrario sensu, ex sententia glo. in. l. nulla. C. de epi. & Bart. in. l. obseruare. §. profecisti, in. 3. quæstio. ad fi. ff. de offic. procon. cum alijs quoque multis concord. congestis à Iaso. in. d. l. j. numero. 50. ff. de off. eius cui mand. est iurisd. Cæterùm hanc consuetudinem ita intelligendo vt diximus, non tam corrigere est. d. §. j. quàm declarare, vt scilicet consanguineus venire debeat intra annum vẽditionis, vt ibi dicitur: computandum tamen à tempore huius notificationis, vt hîc dicitur. Antiquiores autẽ leges ad posteriores trahi non inusitatum est. l. ideo. ff. de legib. quod & de statutis voluit Bald. in. l. omnes populi, colum. 8. versic. modò quæro. ff. de iusti. & iure, cum concord. à me collectis suprà. §. 15. glo. 2. versic. vlti.

Argu. a cõtrario sensu sumitur ad correctionẽ, si aliàs cõstituio esset superuacanea.

NOTIFIER AV GREFFE. GLO. 2.

1 *Notificãdi verbum latinum.*

VERBVM NOTIFICANDI, ne quis statim in hoc primo ingressu dubitet, Latinum est. Ouidius lib. j. de Ponto.

Atque modum pœnæ notificare velis.

Et Aulus Gellius lib. 5. cap. 14. Philippi arma vimque totæ Græciæ cauendam metuendamque inclytæ illæ Demosthenis orationes concionésque notificant. & noster Calistratus iurisconsultorum eloquentissimus in rescripto Pertinacis imperatorisi in. l. semper. §. demonstratur. ff. de iure immu. Et ex antiquioribus Pomponius in Atreo apud Nonium Marcellum. Ex quo magis admiror nonnullos, qui non admittunt, sed vt Barbarum reijciunt verbum certificandi, quod eiusdem est omnino farinæ. Sed illos arguit Vlpianus noster latinitatis diligentissimus obseruator, in. l. sed & reprobari, in princip. ff. de excusat. si tamen eius sit ea locutio, nam magis videtur esse cuiuspiam interpretis. Et Scæuola in. l. tabernam. §. idem quæsijt. ff. de pigno. nisi etiam non sit ipsius, sed alterius ipsius interpretis, qui βεβαίως est interpretatus certificationem. Sed vtruncunque hæc sint, satis constat id verbũ nõ recens esse, nec video cur vt à notum sit notificare & notificatio, nec à certũ quoque fieri possit, certi-

Certificãdi verbum latinum.

fit, certificare & certificatio. Sicuti à clarum clarifico. Virgilius in illo carmine Asclepiadeo coriambico, quo fortunam describit. *Clarifico.*

Nec quos clarificat, perpetuò fouet.

Et Plinius lib. 20. c. 23. Alterum est nigrius, quod capitis vitia purgat, visum clarificat. Et à magnum magnificare. Plautus in Menechmis. Te vnum ex omnibus Venus voluit me magnificare. Et Terentius in Hecyra. Quam ego intellexi illũ haud minus, quàm seipsum magnificare. Et Plinius lib. 17. c. 9. Quod etiam pabulo boum suumque magnificat. Sunt que alia huiusce modi sexcenta. Sed hæc anxijs verborum obseruatoribus relinquo. Est autem notificare notum facere, vt palàm est. & è nostris tradit Corne. consi. 75. videtur primò, col. 2. lib. 3. *Magnifico.* *Notificare quid sit.*

2 HIC AVTEM MVLTA dubia occurrunt. Quæro igitur primò. Quid si emptor in sua notificatione non declarat verum precium vẽditionis, sed aliud maius, ob quod fortè consanguineus territus redimere noluit. Vtrùm tempus ei currit. Quod non putamus, per id quod in simili voluit Specul. titu. de locat. §. nunc aliqua, versicu. 92. quòd si emphyteuta volens vẽdere rem emphyteuticam mentitus est de precio, dum requirit dominum, vt consentiat, aut emat, quia maius precium indicauit, ideóque dominus negauit se velle emere, perinde est ac si nõ denunciauerit, ar. l. eum qui. §. cùm igitur. ff. de in diem ad. & l. sicut. §. nõ videtur. ff. quib. mo. pig. vel hypo. solui. & l. vlt. C. de iure emphyt. vbi etiam id tenuit Ioan. Fab. col. vlti. Saly. col. 4. versf. quæro emphyteuta volens vendere, & Iason colum. 6. in. 6. no. Et idem quoque voluerunt Hosti. Imo. & plerique omnes in capi. potuit, extrà de locat. *Vtrum notificatio in quæ non declaratur verum preciũ faciat currere id tempus.*

3 ¶ Et in hoc casu nostræ consuetudinis, q̃ emptor debeat declarare verum venditionis preciũ, vt currat tempus retractus consanguineis, tenuit expresse Bal. in tractatu πρωτομίξεος, col. antepe. versi. contrarium dico propter duo, vbi & ad hoc allegat. d. l. vlti. C. de iure emphy. & alia plęraque, quæ tu ipse inibi videre poteris. idemque tenuit Matthe. Afflict. in eodem tractatu, in verbo, vt intra. xxx. dies, col. 2. versi. sed vlteriùs quærit. Et hoc satis exprimit. §. 4. suprà eodem hoc titu. vbi & nos de hoc quoque diximus. sed hîc tamen repetere voluimus, quia huic loco admodum conuenit. & iterum. §. eiusdem titu. 22. Et tu etiam vide quæ diximus suprà titu. omnium consuetudinum. 15. §. j. in glo. 6. in. 21. quæsti. & quæ dicam infrà in hac eadem glo. nume. 30. porrò si teneas, & 5. seq. quibus ostendo, non currere tempus consanguineo, nisi ex notificatione habeat certam & indubitatam scientiam contractus, & omnium clausularum ipsius. *De eadem re.*

4 SECVNDO QVAERO, An posit huiusmodi notificatio fieri per procuratorem. quod videtur, per id quod in simili scribitur in. l. denunciasse, versicu. sed & si, in fi. ff. de adulte. & in. d. l. j. §. nunciatio. ff. de ope. no. nunci. & in. l. cùm satis. §. pe. ibi, per se vel per procuratorẽ suum. C. de agri. & censi. lib. 11. & per Inno. in cap. cùm in iuuẽtute, extrà de præsump. Dummodo procurator ostendat mandatum, alioquin non valet denunciatio, vt in simili quoque dicit Barto. in. l. non solùm. §. morte, colum. 8. versicu. quæro an talis, & ibi Iason col. 15. versicu. quærit etiam Bart. ff. de ope. no. nunci. & idem Bar. in. l. grege. §. j. versicu. sed aduerte quòd si denunciatio. ff. de pigno. & in. l. qui in alterius, & ibi Philip. Deci. colum. 2. versicu. circa ea quæ dicit. ff. de regu. iur. & in. d. l. cùm satis, colum. 2. versicul. sequitur in textu. C. de agri. & censi. lib. 11. & Bald. in. l. tutor, in princ. 2. lec. ff. de minori. & in rub. extrà de procur. colum. 2. versicu. procurator ad protestandum, vbi dicunt procuratorem qui protestatur, teneri ostendere mandatum: allegant vterque text. in. l. si quis inficiatus, in verbo, cognouit, vbi & ipse Barto. id not. ff. depositi. & idem quoque voluit Bald. præterquam in protestatione, quæ tendit ad iudicium, in cap. coram, colum. 2. versiculo, extrà quæro, extrà de officio, delega. vbi & eundem text. allegat. & idem Bald. in cap. Cumana, columna quarta, versiculo, si quis protestatur, de electi. & Francisc. Rip. libro interpretationum primo, in cap. cùm M. Ferra. numero. 164. de constitu. Quod huc optimè facit, quia protestatio est quædam denunciatio, imò vtraque sunt synonima, vt dicit Bartol. in. d. §. morte, in. j. quæstione. ff. de operi. nota. nunci. Imo. & Alexan. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, eodem titu. *An notificatio possit fieri per procuratorem.* *Protestatio & denunciatio eadem aut certe germana.*

5 ¶ Sed ne quis tamen id calumnietur. Idem de denunciatione expresse voluerunt Inno. & Hosti. & expressiùs Collec. in cap. j. extrà eo. quoque titu. & Bald. in. l. si fundum, in. 3. oppositi. C. de rei vendi. dum dicit, quòd cùm quis aliquid denunciat nomine alterius, debet docere de mandato, per tex. in cle. caussam, de elec. & ipse Bal. & ante eum Bart. in. l. qui absentem. ff. de procur. Angel. in. l hæres cùm debuerat. ff. ad Trebel. per. d. l. si fundum, iũcta. d. l. si quis inficiatur. & l. si hominem. ff. mandat. Ro. consi. 204. pro discutienda, col. 3. versicu. quò ad tertium, vbi & alla multa allegat. Alexan. latè consi. 78. viso, col. 2. versi. nec ob. quòd maritus, lib. 5. repetito consi. 26. li. 6. vbi id docet procedere tam in actibus iudicialibus, quàm in extraiudicialibus, quantùm ad effectum committendæ moræ. & Fran. Rip. qui & idem quoque voluit in. d. cap. cùm M. Ferra. nume. 137. de constit. Et ita in casu nostro expressim voluit Afflic. in. d. tractatu proto. in verbo, vt intra. xxx. dies, col. 5. versi. sed quid econtra an talis denunciatio. Sed & idem deci. Neapo. 316. Galiotus, col. j. tradit interpellationem procuratoris non constituere debitorem in mora, per. d. l. si quis inficiatus, & d. cle. caussam. Et vide quæ diximus suprà eo. ti. §. j. glo. 10. in verbo, dedans Ian, in. 18. quæsti. & quæ dicam infrà tit. procedente. §. 4. in verbo, consigner, quæ est glos. 6. nu. 5. intelligas autem, & duobus seq. *De eadem re.* *fol. 88. nũ. 99.*

6 *De eadem re.* ¶Verùm contra hoc facit quod ſcribit Bal.in authen.eò decurſum, poſt prin.C.de donati.ante nupti.quòd paria ſunt aliquid abs te inſinuari, aut ab alio pro te, per eum tex. qui tamen parum mihi facere videtur.Et quod pulchrè reſpondit Pau.Caſt.cõ.84.viſa,in vlti. dubio,lib.j.ꝙ ſi ſtatutum iubeat notificationem emancipationis fieri ab emancipante apud acta, ſufficit alium eius nomine id facere,etiam ſi de mandato non appareat.Nam ſtatutum potiùs conſiderauit effectum actus, quàm ipſum actum,id eſt,vt emancipatio prodeat in publicum,& in noticiam volentium contrahere cum emancipato:ideo habet locum regula, non referre à quo quid factum fuerit, modò factum ſit.l.item veniunt.§.petitam autem hæreditatem,verſiculo,à quo.ff.de petitio.hæredita.vbi ita ſcribitur.à quo denunciatum eſt Senatus non exigit: quicunque ergo fuit qui denunciauit, nocebit, & cætera quæ ſequuntur.&.l.mulier. ff. ad Senatuſconſul. Trebel. Et quod poſt Petr.not.Bar.in.l.Gallus.§.& quid ſi tantùm,col.j.verſicu.contra hoc oppo.fortiter.ff.de liber.& poſthu.quòd quando quærimus de effectu actus,magis quàm de actu,non refert quid ex æquipollentibus fiat,per.l.ſi mater.C.de inſtit.& ſubſti.Et ſatis(ait Pau.vbi ſuprà) dici poteſt emancipantem feciſſe dictam notificationem, ex quo alius fecit eius nomine,licèt nõ conſtet de mandato,cùm ratihabitio ęquiparetur mandato.l.vlti.C.ad.S C.Macedo.Subditque paulò pòſt,id præſumi factum nomine emancipãtis,ad quem negotium pertinet, ar.l.poſt mortem.§.j.cum ibi no.per glo.ff.quan.ex fact.tut.& no.in.l.ab vno.C.de nego.geſt.& per Bar.in.l. in familiæ.C.fami.hercíſ.& ſic(inquit)ſatisfactum eſt ſtatuto. Quæ omnia videntur mirè conuenire huic noſtro caſui.

7 *De eadem re.* ¶Et hanc quoque partem potes hac ratione confirmare, quia vbi denunciatio ſiue notificatio, ſiue proteſtatio fit ad inducendam ſcientiam aut notitiam alicuius rei,non requiritur mandatũ, ſed fieri poteſt per ſimplicem negotiorum geſtorem, vt voluit Bart.in.d.l.non ſolùm.§.morte, col.8.vbi ſuprà,iunctis his quæ dicit colum.vlti.ff.de ope.no.nunci.pro quo eſt textus, licèt nõ alleget,in.d.l.veniunt.§.petitam,verſicu.à quo.ff.de peti.hæred.Cuius etiam authoritate Archi. in cap.ſi quis præpoſtera.50.diſt.tenet notificationem appellatiõis poſſe fieri appellato per quẽcunque,vti illum allegant & ſequuntur D.à Rot.deci.127.valet intimatio,in nouis, de quo tamen vide eoſdem deci.12.nota quòd vbi appellatio,in antiquis, & Thomam Falſtolum deci.35. tertiò dubitatur. Nam Archi.vbi ſuprà,videtur potiùs tenere contrarium.Sed & per illum textum Bald.conſi.144.alio die,lib.4.dicit,quòd denunciatio à quocunque fieri poteſt etiam ad culpam impingendam, ad quod item allegat.l.ſi quis ſolutioni.§.ſi mora.ff.de vſur. ex hocque reſpondet in pulchro caſu.Et facit etiam quod ſcriptum eſt à Ro.conſi.295.donatio patris,verſicu.ad hoc optimè facit,& ſequen.Et vltra allegata ab illis facit textus in.d.l.qui abſentem.ff.de procurat.vbi videtur probari poſſe fieri denunciationem venditori, vt veniat defenſurus emptorem,à quocunque ſine mandato,modò is caueat de rato,ſi id venditor deſideret.Et quod ſcribitur à Bald.poſt Dy.conſi.307.verba Dy.in prin.lib.2.vbi differit, an & quando quid ſufficit fieri à quocunque.

8 *De eadem re.* ¶Cogita tamen an hîc non ſolùm fiat ea notificatio ad inducendam notitiam, ſed & ad certiorationem negotij,vt ſcilicet conſanguineus certior fiat de venditione & pretio, & alijs clauſulis contractus:vt proinde deliberet,vtrùm redimet, nécne: vtque non fruſtra laboribus ac ſumptibus vexetur,qui fieri ſolent ad præparandum faciendumque huiuſmodi retractum: videlicet,vt perquirat pecunias,quas forſitã cogitur mutuò accipere,aut ſub fœnore,aut ex venditione aliarum rerum redigere:eaſque ad venditorem fortè in loco remoto commorantem perferat, ducatque nuncium publicum,notarios,& teſtes,relinquatque id agens alia ſua negotia. quæ omnia fruſtra faciet, ſi fortè vera non ſit ea notificatio facta ab alio. ideoque non teneatur ei conſanguineus credere,& ſe tot incommodis exponere.ex quo illud conſequens fit, vt non valeat huiuſmodi notificatio,ex doctrina Barto.in.d.§.morte,vbi ſuprà,cùm dicit, quòd cùm non ſufficit ſimplex ſcientia, ſed & certioratio requiritur,vt in caſu.l.nomen.C.quæ res pig. obli.poſ.&. l.3.C.de nouati. non poteſt fieri proteſtatio ab alio,quàm à domino, aut procuratore docente de mandato.

9 *De eadem re.* ¶Et ad id quod ſuprà diximus de ſumptibus & laboribus à conſanguineo qui ſe ad retractum accingit,perferendis,optimè facit optimus textus in.d.l.qui abſentem, & ibi not. à doct.ff.de procura.& quod etiam ſcribit Archid.loquens in caſu notificationis appellationis,de quo ſuprà quoque diximus in.d.cap.ſi quis præpoſtera,50.diſtin. Et ita ex his tolluntur ea omnia quæ pro contraria parte adducta ſunt. Præterquam quod ex Pau. Caſt. dictum eſt de ratihabitione,quæ retrotrahitur . Sed illud hîc non poteſt procedere, vbi agitur de præiudicio tertij, ſcilicet conſanguineorum,glo.in.l.ſi indebitum.§.ſi procurator,in verbo, committi. & ibi Bar.ff.rem rat. hab.cum infinitis propè concord.à me adductis ſuprà eo.titu.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,numero.66.nec ratihabitio.

10 *De eadem re.* ¶Adde & tu quòd vbi denunciatio eſt ſubſtantialis,cuiuſmodi hæc eſt, vt dicemus poſtea numero.29.ego verò vt tandem, ea non poteſt fieri à tertio, Specula.titu. de procuratore.§.vlti. verſicu.ſed quid ſi debitor, per multa illic allegata. Hippol. Marſil. in.l.ſi quis , numero.62.ff. de quæſti. vbi allegat alios qui id non dicunt. Quin etiam cùm notificatio fit ab eo qui nullum ius habet in re de qua agitur, eum non adſtringit,cui facta eſt.l.ſi maior,C.de reſcinden.vendit. & ibi

& ibi glo.& doc.&.l.tutor vrgentibus.ff.de minori.& quod plenè habetur in.d.l.ſi cùm fundũ. C.de rei vendi.& Ro.conſi.6.quòd dicta,verſicu.nec prædictis ob.&.d.conſi.204. colum.3 . & Guid.pap.ſingu.102.non valet denunciatio.Et quod ſcribit Alexand.d.conſi.78.viſo, colum.2. verſi.nec ob.quòd maritus,lib.5.quod repetitur conſi.26.lib.6.quòd vbi denunciatio fit ad cõſtituendum alium in mora:ſi fiat alieno nomine,non habet eum effectum,niſi doceatur de mandato,per multa quæ illic allegat.Hæc autem notificatio fit,vt conſanguinei cõſtituantur in mora,& hæc ratio eſt efficaciſſima.Et faciunt denique quæ ſcribit Bartolus in.l. j . in fine princip. per illum textum in fine.ff.de eo per quem factum erit,& in.l.quidam decedẽs.§.vltimo,in fine. ff.de adminiſtrat.tutor.cum ſi.

11 *De eadem re.* ¶Quod autem pertinet ad textum in.d.l.qui abſentem.ff.de procur.qui magis vigere videtur pro alia ſententia,vti eum induximus ſuprà verſic.ab hinc.4.Illud dici poteſt,id quidem ibi fieri in conſequentiam defenſionis litis iam ſuſceptę pro abſente ab iſto tertio denunciãte, & hæc quidem denunciatio eſt veluti pars acceſſoria eiuſdem defenſionis,vt ſcienter ſcribit Fran.Arc. conſi.26 . factum ſuper quo,colum.5.verſicu.circa tertium,vbi tamen videtur fuiſſe in ea op. vt etiam aliàs non requiratur mandatum ad huiuſmodi denunciationem faciendam.Et vide quæ dixi ſuprà eodem titu.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,quæſtio.16.& duabus ſequent.atque etiam 2.præced. *Sed an ſaltem qui alieno nomine emit, poßit & eodem nomine notificare.* Et ego ſanè vt id tandem finiam,tutius eſſe arbitror,vt huiuſmodi denũciatio fiat ab ipſo venditore,aut à procuratore cũ mandato,cuius in notificatione fiat mentio,vt in ſimili no. in capit.cùm in iure peritus,extrà de officio deleg.Porrò ex.d.l.qui abſentem , potes intelligere quòd ſi quis nomine alterius fundum emerit, is hauddubiè hanc ſuam emptionem alterius nomine factam poterit notificare ſine mandato illius, videlicet in conſequentiam illius emptionis.

12 *Vtrum requiratur ſpeciale mãdatum ad huiuſmodi notificationem.* TERTIO IGITVR QVAERO. Si ſequamur eam op.quæ requirit mandatum, quam & ego ſequendam puto.Vtrùm requirarur ſpeciale mandatum in eam rem,an verò ſufficiat generale.Habes gl.quæ in denunciatione requirit ſpeciale mandatum,in.l.de pupillo.§.qui procuratorio,in verbo,verus,& ibi Raph.Co.ff.de ope.no.nnnci .& glo.in.l.j.§. permittitur, qui eſt.j.in verbo,mandatum.ff.de libe.agno.per.l.Pomponius.ff.de procur.& glo.in cle.cauſſam,in verbo,ſpecialiter,& ibi Paul.Eleaz.& Imo.ſuper eadem glo.de elect.Verùm alia glo. eſt in ea ipſa.l.j.§.denunciare,verſi.mariti,in verbo,nomine eius,quæ aſſerit ſufficere generale,ar.l. actione.§.renunciare.ff.pro ſocio.Et poſſet ſtatim mirum videri Accurſium admirabilis ac propè diuinæ virum memoriæ ſecum in eadem.l.pugnaſſe.Sed ne quis miretur,is in diuerſis caſibus loquitur, & in poſteriori loco rationem differentiæ vtriuſque caſus ponit.quæ quidem ratio aſtruit hoc in caſu requiri ſpeciale mandatum,cùm dicit ideo requiri in muliere denũciante, nõ etiam in viro:quia denunciatio ab ea incipit,non à marito,vt etiam ſcribitur in.d.l.j.§.illud notandum.Hîc autem huiuſmodi denunciatio incipit ab emptore.nam ante eam non cogitur cõſanguineus offerre.Ergo requiritur ſpeciale mandatum.Et quod in huiuſmodi denunciationibus & proteſtationibus etiam requiratur,tenet Alexand.d.conſi.78.lib.5.repetito conſi.26.lib. 6.colum.3.verſic.& idem in ſpecie,& ſequen.

13 *De eadem re.* ¶Barto.autem,quem Angel.Imo.Pau.Ca.Alex.& omnes propè ſequuntur,in.d.§.qui procuratorio,poſt Ray.Forli.ibi,negat exigi ſpeciale mandatum,per.l.j.in fi.eodem titu.& quia non eſt de caſibus.d.l.Pomponius.Et idem voluerunt Pet.Alberi.& ipſe Barto.in.d.l.j.§. permittitur,in prin.vbi & ad hoc Barto.allegat.l.ſi quis.§.j.ff.de vſucap.& in.d.l.actione.§.renũciare, vbi & idem tenent ipſe Bart.& Bald.ff.pro ſocio.Cardi.Flo.in.d.cle.cauſſam,in.11.quæſtio.de electi.& Franc.Aret.d.conſi.26.vbi ſuprà ad fi.præced.quęſti.Fely.& Fran.Rip.in capit.cùm M. Ferra.ille colum.19.in.7.concluſi.Hic numero.136.de conſtitu.Sed hoc intelligit Bart.in . d.§. permittitur,quando denunciatio fit circa id quod ſpectat ad bonorum adminiſtrationem. quòd ſi citra id fiat,ſintque res eiuſmodi,quæ non poſſunt eſſe notæ,niſi quatenus à principali perſona veniunt,& procedunt,vt cùm denunciatur mulierem eſſe prægnantem,de qua re loquitur.d. §.permittitur:certè requiritur ſpeciale mandatum,aliàs ſecus.& ſequitur Alexan.d.conſi.78. viſo,colũ.3.verſi.ſecundò principaliter,lib.5.Ego autem vix probarem huiuſmodi notificationẽ ſine mandato ſpeciali,tum per ſupradicta in hac ipſa quæſti.tum per ea quæ diximus numero.8. cogita tamen,&.3.ſeq.

14 *An coniuncta perſona poßit hãc notificationem facere.* EX QVIBVS POTES intelligere pro QVARTA QVAESTIONE.An coniuncta perſona poterit pro emptore hanc notificationem facere. Nam ſi requiritur mandatum ſpeciale,coniunctus idipſum facere non poterit,ex crebriori noſtrorum ſententia , etiam ſi Philip.Deci.reclamet,vt ſatis diximus ſuprà eo.tit.glo.13.in verbo,lachapteur,numero.34. ſed vtrùm hæc oblatio.Sed illis hîc addere potes,inter noſtros doc.non omnino conuenire,an coniuncta perſona poſsit proteſtari.quę res ad hanc tractationem proximè pertinet,cùm proteſtatio ſit quædã denunciatio,vt diximus ſuprà in eadem glo.nume.5.ſed ne quis.Igitur Bal.in.l.tutor vrgẽtibus,per eum textum.ff.de minori.negat coniunctum pro coniuncto poſſe proteſtari , & eum ſequitur Fely.in.d.cap.cùm M.Ferra.colum.19.in.7.concluſ.verſic. hanc concluſionem, extrà de conſti.Idem Bal.in.d.l.qui abſentem.ff.de procura.tenet contrarium , dum eum textũ intelligit in coniuncta perſona,quem ſequitur Franciſc.Rip.in.d.cap.cùm M. Ferra . numero.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et quid si is pro quo denunciat sit minor.

138.vbi respondet ad.d.l.tutor vrgentibus,ibi eum vide.Et omnino Fran.Aret.d.consi.26.col. 5.versi.circa tertium,vbi etiam videbis quid dicendum sit,si is pro quo coniuncta persona denunciat,sit minor.

15 *An valebit notificatio facta ab habente mãdatum,sed ignorante.*

¶ QVINTO ILLVD QVOQVE consequenter quæro. Si quispiam sit specialis procurator emptoris,in eam rem,sed qui nondum recepit literas mandati,ignorátque mãdatum ipsum,tamen facit hanc notificationem pro emptore,volens ei tanquam amico gratificari,vt plęrunque fit.An valebit ea notificatio,habita ratione sui mandati,licèt ignoret,aut nondũ instrumentum ipsius non recepit.Id quidem poteris intelligere ex scriptis à Specul.tit.de procuratore.§.1.versi.sed quid si procuratorium.& ibi Io.Andr.& Bal.in addit.ipsius.Archi.& Ioan. And.in.c.is qui,eo.titu.lib.6.Barto.in.l.si pupilli.§.item si procurator,colum.2.versi. sed quęro an sit.ff.de neg.gestis.& con.73.quæritur vtrùm procurator.& Fran.Are.consil.70.in causſa quæ vertitur,& quæ diximus suprà eodem titu.§.1.in glos.10.inverbo,dedans lan,in.15.quæstio. & quæ etiam dicta sunt in hac eadem glo.in.2.q.cùm tractauimus,an instrumentum mandati exhiberi debeat.& quæ dicam in sequenti quæstione.

16 *Quid si procurator faciat,sed tacito nomine procuratoris.*

SEXTO ITEM CONSEQVNTER in dubiũ reuocari & illud potest. Si quis constitutus sit procurator ab emptore nominatim ad huiusmodi notificationem faciendam isque eam faciat simpliciter & tacito nomine procuratoris.An satis sit,vt valeat notificatio,saltẽ posteaquam constabit de mandato.Quod & solui potest ex locis in præcedenti quæstione adductis.Sed quod priuatim ad hunc locum pertinet.Alberi.in.l.3.§.sed & si fortè.ff.iudic.sol. dicit per eum textum,in versi.sed quod de tutore,in illis verbis,sed si quidem tutor sit,non tamẽ quasi tutor,&c.Quòd qui quid facit ex speciali mandato, necesse habet id exprimere, aliter actus non valet.Subdit tamen contrà videri ex.l.2.§.j.ff.de iudici.Tu autem vide Bar.in.d.l.3.vbi suprà,ex cuius scriptis in eo loco cognosces,quid hîc dicendum sit,& ex ijs quoque quæ scripsimus suprà eo.tit.§.10.glo.j.nume.2.& seq.

17 *An ea possit fieri à secũdo emptore.*

SEPTIMO QVAERO. An saltem hæc notificatio possit fieri à secundo emptore sine mandato prioris,verbi gratia,vt faciliùs intelligas.Titius emit à Meuio,postea is Titius ipse emptor vendit eandem rem Sempronio,certum est quòd consanguinei Meuij prioris venditoris possunt retrahere à Sempronio secundo emptore,restituto precio illus prioris venditionis,vt dictum est suprà.§.12.huius titu.Titius autem non notificauit suam emptionem:an Sempronius eam notificare poterit,vt tempus anni currat consanguineis Meuij.Quod vtique putarim,cùm is successerit in ius & locum ipsius Titij,ar.l,dolia.§.j.ff.de contra.empti.&.l.si à te.§. vlti.&.l.si mater.§.item Iulianus,&.§.vlti.ff.de except.rei iudi.& eorum quæ scripsimus suprà eodem titu.§.j.glo.9.in verbo,ou lignagier,numero.110.sed quid si non ipse,& latiùs nume.128. his tamen non ob.& vide quæ dicam in sequen.quæstione.Sed intellige,modò hic ita notificet, vt ex eius notificatione appareat sibi ius esse notificandi,quia scilicet emit ab emptore, secundũ ea quæ suprà diximus de procuratore.

18 *An ab alio cuius interest.*

OCTAVO QVAERO,AN ET alius non dominus,sed cuius tamen aliter interest hanc notificationem fieri,eam possit facere. Pone enim quòd emptor qui nondum notificauit,promisit eam rem alteri vendere,si res à consanguineis nõ retrahatur,vel etiam simpliciter. An hic,cui promissio facta est,poterit notificare illam venditionem,vt excludantur consanguinei venditoris à retractu,nisi veniant intra annum illius notificationis.Quod similiter videtur, cùm aliàs hi quorũ interest,possint denunciare,protestari,interdicere,& cætera id genus facere, vt no.in.l.si maior.C.de rescin.vendi.& in.l.si fundum.C.de rei vendi.& per Roma.consi.6.cp dicta intimatio,circa medium.Idq; etiam si non sint domini,vt apertè declarat Roma.ibi.& probat tex in.l.prætoris.§.vlti.& in.l.quid de creditore.&.l.qui bona.§.qui dãni,ver.vicinis.&.§.superficiarium,&.l.damni,la.j.in prin.&.l.eorum,&.l.inter.ff.de dam.infect.&.l.j.§.non solùm autem domino.ff.de arbo.ced.&.l.j.§.ius is habet.ff.de remiss.cum si.

19 *De eadem re.*

¶ Et facit etiam tex.in.l.lex vectigali,ibi,cùm in exsolutione vectigalis tam debitor quàm creditor cessassent.ff.de pigno.Cuius authoritate Bart.Bal.Saly.& Angel.ibi,tradunt,cessante emphyteuta soluere canonem,posse creditorem ipsius,cui ea res hypothecata est soluere,& ita euitare pœnam commissi.quod & voluit Rapha.Fulgo.in.l.j.& ibi Francis.Rip.colum.3.versi.sed pone quòd emphyteuta.ff.de pigno.& Paul.Cast.in.l.tutor.§.vlti.ff.de pigno.acti.& Iaso. con. 74.puto,in princip.lib.j.& Hippo.Marsil.sing.367.nemo prudens.Et facit item tex.in.l.si cuius.§.j. ff.de vsufruct.quemadmodũ caue.vbi vsusfructuarius potest intentare rei vẽdicationem sine mandato domini.& in.l.hęc actio non solùm.ff.si quadrup.paup.fecis.dica.vbi ea actio non solùm competit domino,sed etiam ei cuius interest.Et textus in.l.patri,in princip.ff. de minori. vbi patri pro filio præstanda restitutio est, etiam si filius restitui nolit, quia eius interest, qui de peculio tenetur.Et id trahunt doct.ibi ad cæteros coniunctos,si eorum priuatim interfit,& alia multa si.

20 *De eadem re. Decisio qõnis.*

¶ Contrà tamen facit.l.j.§.j.ff.de ope.not.nunci. vbi omnino videas glo.& doc.in.§. iuris,quæ est pen.eiusdem.l.& rursum in.l.in prouinciali.§.si ego,eodem titu.Ego verò in ea sum sententia, vt hic cuius interest possit & hanc notificationem facere eo argumento ductus, præter ea quæ iam suprà diximus,quod tradit Bartholus in.l.si res, quæ est.3.ff. quibus modis pigno. vel hypo.

hypo.sol.quòd quilibet cuius interest,potest insinuare instrumentum,quod à statuto iubetur insinuari intra aliquod tempus,etiam si is non contraxit in eo instrumento,per.d.l.lex vectigali,& sequitur Alexand.loquens de testamento,consi.65.quoniam omne datum,colum.5. versicu. secundò probatur,& iterum colum.sequent.versicu.nec istud est iniquum,lib.6. quod repetitur consi.119.eo.lib.6.Loquitur autem Bart.de creditore contrahentis.& Alexan.de substituto, fideicommissario,& legatario,vt si ex statuto testamenta debeant registrari,vt ipse loquitur, id est,in acta referri,id possint facere substituti,fideicommissarij,legatarij,& omnes quorum interest.Sed & quòd fideicommissarius ipse possit insinuare testamentum, non obscurè sentit ipse Barto.in.l.facta.§.si quis bonorum,& ibi etiam Imo.& Pau.Castren.ff. adS C.Trebel.& idem Bartolus loquens in legatario,& tamen nonnihil subdubitans,in.l.vltim.§.simili,& ibi constantius Bald.qui eum.§.legit cum princip.eius.l.colum.secunda,versicul.nota acta.C.de iure doti. & idem Baldus in.l.2.colum.vltima.versicu,pone statutum,iuncto versicu.sed pone testator. C. eodem titu.& in.l.consulta,in vltima,quæstio.C.de testa.vbi loquitur de fideicommissario vniuersali & singulari.

21 *Au is tertius possit cogere emptorem, vt faciat.*

NONO CONSEQVENTER QVAERO. Si fortè ea op.teneretur,quę nõ admittit tertium,cuius interest ad notificationem ipsam faciendam.An saltem hic tertius posset cogere emptorem inuitum & renitentem,vt eam faciat:præsertim cùm ipsi emptori ea notificatio non sit nocitura,prosit autem ei qui eam petit fieri,arg.l.in creditore.ff.de euicti.&.l.2.in princip.ff.sol.mat.Sed tu vide glo.Barto.& alios in.d.l.in creditore.Bartol.post Pet.in.d.l.2.colũ.3.versi.secundò oppo.& sequen.& ibi quoque recentiones,maximè autem Francisc. Rip. & Ioan.Fabrũ.in.§.j.in.4.regul.& ibi quoque Ange.Areti.Institu.de leg.Fusi.Cani.tollen.Et vide prætereà tex.in.l.si tibi.§.vlti.& rursum in.l.si optio.§.j.ff.de opti.leg.vbi est optimus text.& in.l.cũ in plures.§.messem.ff.locat.& in.l.Iulianus.§.si venditor.ff.de acti.empt.

22 *An notificatio quæ fit domino apud acta, satis sit.*

DECIMO QVID SI EMPTOR exhibuit domino suum cõtractum, vt tenetur ex alia nostra cõsuetudine,& id quidem apud acta suæ iurisditionis,vt sæpe fit,quia fortè est etiam à domino in ius vocatus. An satis est,vt dicatur fuisse facta notificatio apud acta, proindeq; sit satisfactum huic nostræ consuetudini.Ego de hac re aliquando interrogatus respondi non satisfactum,quia propter aliud nec ad hunc finem de quo loquitur nostra consuetudo, id factum fuit,per tex.in.l.cùm propter,& ibi no.ff.de lega.præst.&.l.bonorum.C.qui amit.quibus iuribus fretus Fran.Are.in.l.si tibi pecuniam,in fi.ff.si cert.pet.dicit quòd si contractus vel donatio fieret coram iudice propter aliam solennitatem,quàm propter insinuationem, quæ de iure requiritur,quia fortè ex statuto debet fieri coram iudice non propterea est satis factum insinuationi:quia non propter eam,sed ob aliud fuit iudex aditus.quod dicit singul.& ex eo limitat dictum Barto.& Bald.in.l.Modestinus.ff.de donati.& Bald.in.l.illud, colum.2. versicul.ideo in primis quæro.C.de sacro.eccle.quòd si donatio fiat coram iudice,non requiritur alia insinuatio,vt videlicet procedat,nisi ob aliud fuit iudex aditus. De quo & tu vide Bald.consilio. 375. certum est, colum.2.versicul.sed videamus,& seq.libr.3.& Guid.Pap.in tracta.præsumpti.colum.penul.versi.si iudex interponat.

23 *De eadem re.*

¶ Et hoc in casu nostro apertè demonstrant verba huius nostræ consuetudinis,quæ postea subijciuntur,id satis non esse,quæ sunt huiusmodi,& a ceste fin sera tenu le greffier faire registre de ladicte notification,quibus verbis expresim declaratur hanc notificationem fieri,& in acta referri debere ad hunc finem,a ceste fin,id est,propter se principaliter.nam si ob aliud fieret, non haberet vim & effectum qui inde oritur,cùm actus agentium non operentur præter intentionẽ eorum,vt dicere solemus ex Aristotele,& probatur optimè in.l.non omnis.ff.si cert.pet.& in.l. obligationum substantia.ff.de actio.& oblig.Atq; ad hæc referri potest tex.in.cap.2.& quod ibi no.glo.in verbo,restitutio facienda,& ibi doct.post eam,extrà de ordi.cogni.cum si. adductis à Panor.eo in loco.Et si aliter diceremus,vide quid inde sequeretur,vt scilicet si inter emptorem & alium fortè colludentem lis esset de re empta,aut ratione illius,quæ facilè confingi posset,eaque emptio in actis allegaretur ab emptore cum precio,& cæteris ipsius clausulis:satis esset factum nostræ consuetudini,cogereturq; consanguineus omnia acta multorum annorum conquirere,singulaq; ab ouo ad mala indagare,ne qua fortè parte id veluti per noctem delitesceret. Et vide quæ dicam infrà in seq.quæsti.versi.ego verò.

24 *Si consanguineo aliter sciat venditionẽ, an satis sit vt repellatur post annum.*

VNDECIMO QVAERO, quid si emptor hanc notificationem apud acta non fecit,tamen proximus aliter est de venditione certior factus.An statim curret ei annus,quàm id rescierit,non expectata hac notificatione.Quod posset videri,quia hæc notificatio non ob aliud fit,quàm vt consanguineis ea venditio possit innotescere,sicut de alijs denũciationibus dicitur in.l.item veniunt.§.petitã.ff.de peti.hæred.&.l.aut qui aliter.§.si fortè.ff.quod vi aut clam. Et si dubium sit quam ob rem aut causſam fiat denunciatio,videtur potiùs fieri certiorãdi alterius causſa,quàm ob aliud,ex sententia Dy.in cap.eum qui certus,de regu.iur.lib.6.Cy.& Iac. Bel. in.l.emptor.C.de euicti.Io.And.& aliorum in cap.vlti.extrà de empti.& vendit.Alex.consi.24. inspecto,circa medium,lib.4.& con.138.viso,colum.1.lib.7.vbi loquitur in casu huic nostro simili.Ideo si qui certiorari debuit,aliunde certior factus est,non opus est aliam denunciationẽ facere,d.§.petitam,vbi Bart.& alij no.idem operari simplicem scientiam, quod denunciationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod etiam voluerunt Dy.& Ioan.And.vbi suprà,& ipse Dy.& Barto.in.l.denũciasse,in prin. ff.de adult.nam & qui certus est,ampliùs certiorari non debet.l.j.in fi.ff.de acti.empti.&.d. cap. cum qui,& gl.in capi.cũ inter vniuersas,in verbo,cognouerunt,extrà de electi.& cap.2.in verbo,infra tres menses,de concess.prẽben.& in cap.cùm inhibitio,in verbo,voluerit,de elã.despõ. cũ si.Ideò & gl.in cap.non iniustè,in glo.vlt.extrà de procur.tenet quòd procurator qui debet denũciare domino latam contra se sententiam,si ex iusta caussa non appellat,quò dominus ipse si velit appellet;id non tenetur facere,si dominus aliter resciuerit.

25 ¶ Et vt speciatim ad casum nostræ consuetudinis veniamus. Alexan.doct. celeberrimus bis ex
De eadem re. facto interrogatus respondit,quòd stante statuto vt proximus possit redimere fundum venditum intra certum tempus,post publicationem contractus factam à prœcone in platea publica.Si proximus aliter venditionem resciuerit,statim ei currit tempus,sine alia publicatione. Ita enim voluit primùm.d.consi.24.viso,colum.2.versicu.confirmatur & secundò, lib. 4.iterúmque.d. consi.138.similis intij,colum.j.&.2.lib.7.Et id confirmat hac ratione,quia cùm denunciatio fit ad commodum alterius,sola illius scientia sufficit sine denunciatione,ex sententia Iaco. Bel.in. d.l.emptor.C.de euicti.per textum in.d.l.j.in fin.ff.de acti.emptio.cum alijs concordan.ab Alexand.adductis.Et idem quoque consuluit Philippus Decius consil. 222. viso, columna tertia, versicul.tertiò principaliter.Sed hic ibi,ne erres,innititur quibusdam verbis statuti, super quo consulebatur,ex quibus colligit sufficere scientiam,quasi tacitè aliud sentiat, cessantibus illis verbis aut similibus.

26 ¶ Nam & contrarium expressè & in hac specie voluit Bald.in tracta.πρωτομίξεος,colum.5.ver-
De eadem re. sicu.sed pone iure municipali.Nam non solùm (inquit)requiritur scientia,sed denunciatio,quę est de substantia,quia statutum siue consuetudo exigit id denunciari,nec licet à forma statuti recedere,quia forma est de eius substantia,sicut forma rei est de substantia ipsius, eáque in actibus hominum est de substantia actuum.Est autem forma legis ordinata dispositio certos habens fines.l.certa forma.C.de iure fisc.lib.10.&.l.forma.ff.de censib.&.l.constitutionibus. ff.ad municipa.Forma autem rei est quidam gradus siue perfectio eius à natura vel arte.& ãtequam ista forma inducatur,dicimus rem rudem,& quasi rudem materiam.l.quæsitum.§.illud fortasse.ff.de lega.3.Forma verò in actibus hominum est debita partium ordinatio secundùm prius & posterius. l.j.§.eum qui.ff.de consti.pecu.&.l.naturalis.ff.de præscript.verbis.Et paulò pòst dicit, quòd cùm quæritur an denunciatio sit de substantia.Si lex(inquit)expressè exigit denunciari, tunc quasi forma quadam quis est adstrictus ad denunciandum.Si autem simpliciter loquitur,& tunc si tractamus quò ad finem sciendi,& sufficit scientia,per. d.§.petitam. Si ad alium effectum, scilicet inducendæ vel prohibendæ alicuius rei, non sufficit scientia,per.d.l.denunciasse. Hæc ille ferè ad verbum.

27 ¶ Et illum nuncupatim sequitur Matthe.Afflic.in eodem tractat.protomixeos,in verbo,vt in-
De eadem re. fra.xxx.dies,colum.2.versic.sed iuxta hoc quæro,& iterum colum.6.versic.subsequenter quæritur,& versicu.sed pone quidam coniunctus,vbi etiam dicit id procedere,si consanguineus præsens fuit venditioni tanquam testis aut notarius.rursumque in verbo,scriptum est, colum. pen. versic.decimò no.Et idem quoque ex facto respondit Cepola consi.caussarum ciuilium.47. in caussa,colũ.2.versi.circa secundum,vbi in eodem casu & statuto intèrque easdem partes,de quibus per Alex.d.consi.24.lib.4.respondit è diametro contrarium eius quod ab eodem Alex. responsum est illo consi.videlicet non currere tempus statuti ob scientiam ipsius proximi,nisi publicatio facta fuerit à prœcone in platea publica secundùm illud statutum.Sed & ipse Alexan.cõsil.27.viso,in princ.lib.6.in eandem hanc partem consuluit,vt scilicet scientia hoc casu non sufficiat,sed ibi loquitur in statuto quod requirebat huiusmodi denunciationem fieri consanguineo,vlteriùs disponendo,contractum aliter non valere,ex quo satis constabat talem denũciationem esse de forma & substantia,secundùm Iac.Bel.in.d.l.emptor.C.de euict.A forma autem denunciationis(vt id illi addas)recedere non licet,Bal.consi.283.visa inquisitione, circa mediũ, versi.quartò probatur,lib.j.Sed & idem in casu nostræ consuetudinis aut similis tenuit Carol. Molend.in consuetu.Parisien.tit.j.§.13.glo.11.nume.5.&.6.& Igneus in.l.j.§.si cùm omnes,nu. 12.ff.de Senatuscon.Sillan.vbi ita dicit fuisse iudicatum in curia Normaniæ.

28 ¶ Certè huius rei cardo in hoc vertitur,vtrùm denũciatio siue notificatio,de qua hìc agitur,sit
De eadem re. de forma vel substantia,siue etiam de solennitate,an verò non sit:nam primo casu non sufficeret scientia.Secundo autem refert,an fiat ad inducendam scientiam siue noticiam tantùm,& suffi-
Scientia nõ sufficit,vbi denũciatio pro forma requiritur. cit notitiam siue scientiam eius rei aliunde habuisse:an ad aliud quoque quippiam,& non sufficit.Ita enim voluerunt præter eos,quos suprà citauimus,Ioann.Andr.in addi.Specul.titul. de emptio.& vendi.§.vlti.versicu.circa quod videndum est,& in titu.de procuratore.§.vlti.versi. sed quid si debitor,vbi loquitur in casu.l.3.C.de noua.Barto.in.l.quidam decedens.§.vlti.ff. de admi.tuto.& in.l.non solùm.§.morte,colum.11.versicu.examinemus ergo.ff.de ope.no.nunci. & in.l.2.§.vlti.in fin.& ibi Bald.colum.2.ff.sol.matri.& idem Bart.in.l.qui absentẽ,in.3. qõne, & ibi etiam Ang.ff.de proc.& in.l.libera,col.2.versi.deinde no.C.de sent.& interlo.om.iud.& in.l.j.C.de peri.& commo.rei vendi.Bal.in.c.j.ti.si de feud.vas.ab ali.interp.fue.Ang.in.d.l.denũciasse.Raph. Co.latè loquẽs etiã in casu.d.l.3.de nouati.cõ.4.domina Stella,col.2.ver. cęterũ

posito.

posito.Flor.in.l.Labeo.ff.de nauti.fœno.Domi.consi.33.pro examinatione,colũ.2.versicu.nec obst.si dicatur.Pau.Cast.consi.382.super primo,col.2.versi.nec ob.ele.lib.2.Ioan.Ray.in.c.imperialem.§.habito,colum.12.versi.sed restringendo,titu.de prohib feud.ali.per Fed.Fran.Are. in.l.qui ante calendas,col.vlti.ff.de verbo. oblig.Fely.in.c.cùm contingat,col.5.versicu.quarta conclusio,extrà de reseri.Iac.à S.Georg.in tracta.feud.in verbo,& eum pacto de non alienando, col.5.versi.sed hic cadit,cum alijs concord.adductis ab Alex.in consi.suprà allegãtis,& in.d.l.2. §.vlti.ff.soluto matri.& in.d.§.morte.& Philip.Deci.consi.74.cuius superscriptio incipit,emptor non potest,colum.2.versic.& prædicta.

29 ¶ Ego verò vt tandem meum interponam iudicium,arbitror hanc denunciationem esse veluti de forma,vt satis patet ex hac nostra consuetudine,præsertim in illis verbis,& a ceste fin sera tenu,& cætera,quæ quidem verba apertè significãt,id tãquam formam esse obseruandum.Et forma data à statuto in dubio censetur substantialis,Bal.in.l.comparationes,in.3.oppo. in fin.C. de fid.instr.Et si forma statuti non sit obseruata,corruit actus,Bal.in.l.humanum,col.2.c. de legib.Ange.consi.89.præmitto.Pet.Anca.consi.35.visa quadam,col.j.cum si.Et vide interim Philip.Deci.d.consi.222.col.2.versi.vlteriùs tamen,& colum.seq.versi.nec ob.si dicatur,vbi videbis quid dicendum sit,si statutum loquens de retractu consanguineorum præcipit obseruari certam formam circa notificationem contractus,vt consanguinei scire possint.& aliud statutum iubet aliam quandam formam obseruari,etiam in notificatione alienationum bonorum pupilli. An si alienato fundo pupilli fuit seruata forma,quæ tradita est ad notificationem illius cõtractus, sit etiam necesse seruari formam traditam ad notificationem quæ requiritur pro retractu.& id adde ad ea quæ diximus suprà in præced.quæstio.

An hæc notificatio sit de forma.

An satis sit obseruare formã notificationis quæ ad aliud requiritur.

30 PORRO SI TENEAS eam sententiam,cui satis est consanguineum fuisse certioratum de venditione,sine alia notificatione.Eam tamen inlliges,si modò scientia ipsius consanguinei fuerit plena,per id quod no.voluit Imo.in cle.caussam,colum.2.versi.nota regulam,de elect. vbi tradit eam regulam,quòd cùm denunciatio fit solùm ad certiorandũ:ideóque ea non est necessaria,cùm is propter quem fieri debet,aliunde certus est,secũdùm ea quæ diximus suprà. Certè vt tollatur illa necessitas denunciandi ob scientiam, requiritur eam scientiam plenam esse & certam,per tex.ibi,in versic.intimatio,cùm dicitur,nisi ad appellatum eius plena & certa sciẽtia peruenisset.Cui adde quòd ad hoc vt quis dicatur habere scientiam alicuius rei, requiritur quòd non tantùm eius rei,sed & qualitatum & circunstantiarum ipsius notitiam habeat, secũdũ glo.in.c.concertationi,in verbo,sciuerit,& ibi Domi.Philip.Fran.& alij de appel.lib.6.Ro. qui eam glo.dicit no.consi.343.ex proposito,paulò ante fi.& Alex.consi.114.ponderatis,col.2. versi.accedit ad maiorem,lib.j.vbi dicit eam glo.reputari valde no.& Barb.in.d.cle.caussam,colum.27.in paruis,versicu.nam in dubio,de elect.& in.c.cùm vigesimum,col.2.extrà de offi.deleg.Fely.qui eam dicit auream,in.c.à nobis,col.j.extrà de excep.ad hoc quidem quòd vbi requiritur scientia,non sufficit eam probare in genere.& in.c.quod ad consultationem,col.pe.versi. duodecima conclusio,extrà de re iudic.& Iason in.l.qui Romæ.§.duo fratres,col.28.versi.secundò adde.ff.de verbo.obli.& Philip.Deci.in.c.nam concupiscentiam,in.2.lect.in fi.de constit.vbi & eam dicit no.&.d.consi.222.colum.2.numero.5.iunctis his quæ scribit in fi. eiusdem consi.vbi & eam trahit ad casum huius nostræ consuetudinis.& Ludo.Gozad.consil. 9. in hac caussa,colũ.7.numero.34.Vide tamen quid dixerit Roma.consi.6.quòd dicta,versi.secũda hoc probat,& in fi.Et facit etiã gl.in.d.cle.caussam,in verbo,plena & certa.& ibi Cardi. Flori. post antiquiores in.4.quæstione.

Quid si consanguinei scientia nõ sit plena.

31 ¶ Quid enim,vt etiam loquar de nostro casu,si fortè consanguineus resciuit ex rumore quo-
De eadem re. piam incerto,aut etiam à quibusdam certis personis,qui illi generatim dixerunt eam rem à Ticio eius consanguineo cupiam venditam sine mentione certi precij,aliarumque clausularum nõ parui ponderis.Dicemúsne id satis esse?& certè nemo dixerit,nisi è diametro vltra suprà allegata pugnare vellet cum tex.in.l.in totum,ibi,nisi vera & certa scientia.ff.de regu.iur.& glo.in.c. cupientes,in princip.in verbo,notitiam,de elect.libro sexto,quæ ad dictionem(notitiam)ibi in text.positam,addit certam & indubitatam ex renunciatione hominum fide dignorum,vel visu literæ authenticæ:nec tenetur(inquit)cuilibet referenti credere,per quædam ibi allegata.Nam & aliàs scire non dicitur,nisi qui certò scit,nec dubitans quoque scire dicitur,gloss.in.l. de statu. ff.de testa.Barto.in.l.admonendi,col.4.ff.de iureiur.Et probat tex.æquiparans dubium & ignorantem,in.l.vlti.§.sinautem nescius & dubitans,& ibi Bart.& Ange.C.de furtis,cum alijs multis concord.à me collectis in repe.l.si vnquam,in princip.numero.96.C.de reuo.dona.Et vide quæ dicam in seq.quæsti.

Scire non dicitur nisi qui certò scit.

32 EX QVIBVS POTES intelligere(& id erit pro XII. QVAESTIONE)nõ satis esse,si emptor suã emptionẽ apud acta notificauerit in genere,vt si simpliciter denunciat se talem rem à tali emisse, sine declaratione precij aut alterius clausulæ instrumenti, quæ maximi est fortè momenti ad impellendum animum consanguineorum, vt retrahant, vel non retrahant, per ea quæ iam diximus in duobus præced.vers.& suprà in.j.quæsti.huius glo.Quibus & id potes addere,quod scribitur in.l.aut qui aliter.§.j.ff. quod vi aut clàm,i bi, neque quidem perfunctoriè aut obscurè denũciare.Alex.con.89.excellentissimi,columna vlt.li.5.dicit denunciationẽ

An satis sit in genere notificare sine declaratione precii,& aliorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

obscuram nihil valere. Et Fran. Arc. cõsi. 68. excellentissime, col. j. per eundem tex dicit, illum scire dici, cui res cum suis qualitatibus perfectè demonstratur. & ad hoc quoque allegat. l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de oper. no. nuncia. & l. si rem quam. §. vlti. ff. de euict.

33 ¶ Et quod item scribitur in l. j. §. edere. ff. de eden. cuius hæc verba sunt, edere non videtur, qui
De eadem re. stipulationem totam non edidit. Ex quo no. Bal. ibi, quòd qui tenetur edere instrumentum, non solùm tenetur edere quod principale est, sed & stipulationem, renunciationes, & alias clausulas ediacentes. Subditque quòd si ex statuto instrumentum debet insinuari, non satis est partem ipsius insinuari. & idem penè voluit Angel. ibi. & est propè similis text. in l. vbi. §. j. ff. eo. titu. vbi scribitur, dolo malo nõ edidit, & qui malicioſè edidit, & qui totũ nõ edidit. Et facit etiam quod scribitur in l. scire oportet. §. scire autem. ff. de excus. tuto. cuius hæc verba sunt. Scire autem oportet, quoniam non sufficit accedere ad iudicem, sed oportet eum & de specie remissionis testari: & si multa habet quæ ad remissionem sunt iusta, omnia nominare. Si autem non: similis est ei, qui nequaquam accesit: aut accesit quidem, iustum autem quid remissionis non nominauit.

34 ¶ Et ita in casu nostro expresim (ne authoritate careamus) voluit Bald. in tracta. protomixcos,
De eadem re. colum. 6. versi. his sic præmissis, per. l. vlt. C. de iure emphy. de qua quantùm ad id pertinet, dixi mus suprà in eadem glo. quæst. j. & suprà quoque eodem ti. §. 4. in verbo, & ce pendant ne courra pas le temps. Et quia etiam, vt ad Bald. redeamus, precium est de substantia venditionis, nec præsumitur, vt dicit voluisse Cy. & Pet. in l. j. C. de contra. & commit. stip. cui rationi addè quę dicam infrà in fi. huius tit. quæst. 18. Et quia etiam (vt ad Bald. redeamus) is qui non habet scientiam eorum, quæ sunt de substantia, non dicitur scire, sed ignorare. l. multũ. ff. de condi. & demõ. & per alia quædam, quæ ibi videre poteris. Et eum nuncupatim sequitur Matthæ. Affli. in eodẽ tractatu proto. in verbo, vt infra. 30. dies, col. 2. versi. sed vlteriùs quærit. Et idem quoque voluit Ferro. in consuetu. Burdig. hoc eodem titu. de retraict. §. 13. col. 2.

¶ Nec omiserim tamen tex. optimum in. l. sed & si pupillus. §. proscribere, cùm in multis locis
35 eius, tum verò maximè in illis verbis, vel obscurata proscriptione. ff. de instito. actio. vbi paria
De eadem re. sunt non proscribere palàm & in propatulo, aut obscurè proscribere. Et in. l. non intelligitur, in prin. &. l. ita fidei. ff. de iure fisci, vbi id palam relictum & datum non intelligitur, quod ita relinquitur & datur, vt certò scire non possit ex testamento, quid quantúmve relictum sit, & datum. Et vt pulchrè & no. scribitur in postremo loco, is maiorem fraudem excogitasse videtur, qui ita reliquit, vt palàm fecisse videretur, cùm aliquid esset tacitæ obscuritatis: quàm qui omnino tacitè reliquit, ille enim non tantùm legem circunuenire voluit, sed etiam interpretationem legis, quæ circa tacitum fidei commissum habetur. & ibi proponit exemplum vtriusque, vt videre poteris. &. l. Fulcinius. §. illud. ff. quib. ex caus. in pos. eat. vbi is latitare videtur, qui ita in publico est, vt se videndum non præbeat creditoribus: vt quia circa columnas aut stationes deliteat. Et ex huiusmodi iuribus & quibusdam alijs Maria. Soci. consilio. 24. visis, columna decima, versicul. cùm ergo prædicta, illud veluti axioma elicuit, paria esse aliquid non exprimere, & confusè, siue dubiè exprimere. Barptole. autem Soci. eius filius consili. 295. in causa, columna tertia, versicul. quartus casus, libro secundo, tradit & illud non dissimile axioma, assertionem dubiam & obscuram non releuare, per alia quædam iura. Sed quibus addere potes text. in cle. secunda, in fi. vt lite pend. cùm dicitur, dum tamen in citatione prædicta talia sint expressa, per quæ plenè possit instrui super quibus, &c. & ibi gloss. vlti. Imo. colum. item vlti. & Cardi. Flor. tum in. 3. no. tũ in. 5. quæstio. & omnes ibi.

36 DECIMOTERTIO QVAERO. Si hæc notificatio facta non fuerit, intra quod
Hac denunciatione nõ facta intra quod tempus admittetur cõsanguineus. tempus admittetur consanguineus. Dic quòd semper intra. 30. annos, postea autem non audietur, quia eo spacio tollitur omnis actio. l. sicut, &. l. vltima. C. de præscriptio. 30. vel. 40. anno. &. l. secunda. C. de constitu. pecu. Et ita in hoc casu nuncupatim tenuit Paul. Cast. consilio. 430. circa primum, in. j. dubio, libro. 2. & Cepola consi. caussarum ciuilium. 43. clarissime, colum. vlti. & Philipp. Deci. consil. 222. viso, colum. vlti. versicu. vltimò non est omittendum. & diximus suprà eodem titul. §. j. gloss. 10. in verbo, dedans lan, numero. 10. ex quibus constat. Et illic dictis adde tex. optimum in. c. porrò, titu. quali. olim feud. ali. pote. vbi domino cõpetit beneficium reuocandi feudum, restituto æquali precio intra annum, ex quo sciuerit computãdum. At spacio. 30. annorũ tam ignorans quã sciens ab hac reuocatione summouetur. Quod tamẽ intellige, ne decipiaris, re vendita manente apud emptorem, vel eius hæredes. Quòd si alteri fuerit res vendita ab ipso emptore vel eius hæredibus, is vsucapiet aduersus ipsos consanguineos spacio. 10. vel. 20. anno. vt diximus latè in eodem verbo, dedans lan, numero, qui continẽter eum sequitur, quẽ suprà citauimus.

37 ¶ Huic autem quod diximus de præscriptione. 30. annorum concinit quòd omnia propè iura
Ius adeundi & immiscẽdi. 30. annis præscribitur. eo spacio tolluntur, videlicet ius adeũdi & immiscendi hæreditati, quæ iura proximè ad retractũ accedũt. Ius petendi legitimã, & petitio hæreditatis, quæ non longè ab illis distant, vt de primis voluerunt Glo. Bald. & propè omnes in. l. licèt. C. de iure delib. cum alijs multis concord. à me collectis in repe. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, numero. 312. quod & confirmat. De iure petẽdi legitimam voluerunt Bal. Saly. Ang. Pau. Cast. Floria. & Iason in. l. si quis filium. C. de inoffi.
Et ius petendi legitimam. testa. cũ alijs quoq; multis concord. à me eodem loco congestis numero. 315. verũ in ca. Quibus adde Bald.

adde Bald. in. l. nam & is. §. j. ff. de inoffi. testa. & consil. 50. viso testamento, colum. j. lib. 5. Angel. in. l. omnimodo, in princip. C. de inoffic. testa. & in. l. si in eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio, & in. l. si à domino, in princip. ff. de peti. hæred. & in. l. certi condictio, in princip. ff. si cert. pet. vbi ita dicit se consuluisse. Fulgo. consil. 84. Bonacursius, col. 2. versic. in secundo. Alex. consil. 108. viso, colum. j. lib. j. Corne. consi. 90. videtur, colum. vlti. lib. j. Benedict. Cap. consi. 40. circa quæ, colum. 2. & consi. 76. punctus quidam Antonius, column. vltim. Angel. Aret. in. §. j. colum. 2. versicul. nota quòd querela. Insti. de inoffic. test. Guid. Pap. Deci. Delphi. 82. doctores. Steph. Bertran. consil. 94. dum fuit, num. 3. lib. j. & consi. 246. viso casu, columna. j. lib. 2. & consil. 95. quæsitum est, in fi. lib. 3. Anto. Rub. consil. 156. circa primum, in princip. Francis. Balb. in tracta. præscript. in. 23. quæstion. 4. partis. 4. item partis princip. & Viglium in. §. sed hæc, Insti. de inoffic. testa. De petitione hæreditatis, est text. in. l. hæreditatis, iuncta gloss. & ibi doctor. C. de peti. hæredi. Bald. consil. 40. primò videndum est, libro. 4. & consili. 62. punctus talis est Petrus, libro quinto.

Et petitio hæreditatis.

38 ¶ Item ius dicendi nullum testamentum, contractum, arbitrium, sententiam, decretum, & bannum. De testamento voluit Bart. in. l. filio præterito, colum. antepen. versi. sed quando se immiscuit, & ibi Bald. column. vlti. Angel. etiam column. vlti. Paul. Castr. & Petr. Besu. ff. de iniusto testa. Saly. in. l. 2. C. de posthum. hæredi. insti. Anto. consi. 26. ad primum, columna. 3. in. 2. dubio. Rapha. Co. & Imo. in. l. si filius qui in potestate. ff. de liber. & posthum. Alexan. in. l. j. column. 2. C. quan. non pet. part. & in. l. 3. colum. 2. versicul. quid autem in iure. ff. de acqui. hæred. & Guid. Pap. deci. Delphi. 426. an lex, column. j. versicul. sed an filius, & deci. 597. item & secundò. & Bened. in repet. c. Raynutius, in verbo, mortuo itaque testatore, le. 2. numero. 63. de testa. Stepha. Bertran. consi. j. numero. 50. lib. 2. De contractu autem voluit Bald. d. consi. 410. lib. 4. & consi. 189. punctus quæritur, lib. 5. De arbitrio idem Bald. consi. 67. quia ex facto, colum. 2. versi. præterea & ad idem, lib. 3. vbi & idem dicit de sententia, sicuti etiam faciunt de eadem, & de decreto & arbitrio promiscuè glo. in summa. 35. quæstio. 9. in fi. Specul. titul. de senten. §. iuxta, versicu. vlti. Bal. in. l. 2. colum. 2. versic. quæro quid esset. C. de iure fisci, libro. 10. Guid. à monte Laud. in clemen. j. de senten. & re iudi. Saly. in. l. si præses, column. vlti. C. quo. & quan. iudi. Imo. loquens de sententia nulla, quia lata est ex falsis allegationibus, in. c. ex parte Adæ, colum. 4. versi. in glo. idoneos, extrà de testib. Guid. Pap. consi. 61. rationibus, column. 2. & consi. 236. in casu, & sing. 938. versi. vsque ad. 30. annos. De banno denique voluit Bald. in. l. data, colum. antepen. versi. sed quid si bannitus. C. qui accu. pos.

Ius dicendi testamentum nullum. *Contractum.* *Arbitrium.* *Sententiam.* *Decretum.* *Bannum.*

39 ¶ Item ius petendi reductionem sententiæ arbitrorum ad arbitrium boni viri. Cy. in. l. societatem. §. arbitrorum, in addi. & ibi Alberi. & Bald. in. l. vnde si Neruæ, quæ solet legi cum. d. §. arbitrorum. ff. pro socio. Oldra. consi. 156. primum de quo quæritur, in vlti. dubio. Paul. Eleaz. cõ. incip. in præsenti quæstione, vti illum refert Lafran. Brixi. in tract. arbitrorum, in. 20. quæstion. Bald. & Angel. ex. d. l. sicut. C. de præscript. 30. vel. 40. ann. ipse Bald. in. l. 2. ad finem. ff. de arbit. & in. l. vl. colum. 6. versi. quæro vsque ad quod tempus. C. de contrahen. empt. & in. c. quintaual lis, colum. vlti. versi. & nota quòd sicut, extrà de iureiur. Angel. column. 315. ius petendi. Io. Ana. consil. 16. viso puncto, column. vlti. Alexand. consil. 95. visis processibus, column. vltim. libro. 2. vbi hanc dicit esse communem op. Corne. consi. 177. in hac re, in fi. libr. 2. Philip. Deci. consili. 39. iuridicam, column. vlti. versicul. & prædicta. & consi. 587. coram magnificis, in fi. De quo tamen vide Barthol. in. d. §. arbitrorum, columna. 6. versicul. quæro infrà quantum tempus, & ibi omnino Alexan. in addi. ipsius, in verbo, officio iudicis, & Anto. in. d. c. quintauallis, colum. 14. versicul. quæro tertiò. & Francisc. Balb. in. d. tracta. præscript. in. 33. quæstio. d. 4. partis. 4. item partis principal.

Ius petendi reductionem ad arbitrium boni viri.

40 ¶ Item officium iudicis, ius petendi legatum & fideicommissum, ius ratificandi siue acquirendi per ratificationem, vt de officio iudicis voluit glo. in. l. sicut, in verbo, persecutione, & ibi Bart. Bald. Angel. & Saly. C. de præscript. 30. vel. 40. an. cum alijs multis concord. à me adductis sup. §. præced. in verbo, ignorans, numero. 40. & quod per. 30. De secundo voluit etiam Bald. consi. 137. quædam vidua, in fin. libro. 5. & consil. 168. proponitur quòd quidam, colum. j. eodem libr. 5. & Philip. Deci. consil. 267. non excidit, column. 3. versicul. venio igitur, & vide quæ diximus in repe. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, numer. 311. C. de reuo. donat. De postremo item voluit Bald. consil. 12. quidam dominus Matthæus, colum. 2. versicul. & si dicatur, lib. j. quod repetitur consil. 386. lib. 5. Corne. qui tamen nonnihil nutat, nec Bald. memorat, consi. 221. visis certis, col. vlti. versicul. & si dicatur, lib. 3. Et huius contrarium tenuit Ioan. Franc. Bald. in. d. tract. præs. in. 4. parte. 5. partis principa. quæstio. 2. numero. 6. hac ratione motus, quòd id in mera facultate consistit.

Officiũ iudicis. *Ius petendi legatum & fidei commissum.* *Ius ratificãdi.*

41 ¶ Item ius repræsaliarum, præstandi cautionem, collectandi, eligendi, proponendi errorem calculi, agendi ad commissum ex. l. 2. C. de iure emphy. dicendi contractum simulatum atque etiã factum metu & reuerentia patris. Vt de primo respondit Ange. consi. 196. ex dicto themate, col. vlti. post prin. & Philip. Deci. d. con. 267. vbi suprà, & iterum consi. 272. viso processu, colum. 5. De secundo Bald. in. c. cùm non liceat, colum. j. extrà de præscript. Ias. qui id dicit singul. in. l. huiusmodi, in prin. colum. 2. versic. an autem. ff. de lega. j. Catel. Cota qui & id dicit sing. in me-

Ius repræsaliarum. *Ius præstandi cautionem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ius collectandi Ius eligendi. Proponendi errorem.

mor.incip.iuri præstandi.& iterum memor.legatarius, vbi & alia quædam loca Bald.citat, sed erranter.De iure collectandi,Cor.con.142.videtur prima facie,col.vltim.lib.3.De iure eligendi Cy.Pet.& Saly.in.l.si aquam.C.de seruit.& aqua.De iure proponendi errorem calculi,glo. in.l.calculi.ff.de admi.rer.ad ciuit.perti.& in.l.2.& ibi Bart.& Bald.qui id declarant.C.de iure fisci,lib.10.Alexan.& Ias.in.l.j.vterque column.j.C.de erro.cal.idem Iason cons.210.breuiter, lib.2.vbi & id optimè declarat.De commisso Guid.Pap.deci.Delph.412.pone.Quod nota ad limitationem.l.2.C.de vectig.& commis.vbi ius petendi commissum durat tantùm quinquennio,vt & ibi no.docto.& Bart.in.l.commissa.ff.de publica. & vectiga.vt scilicet id procedat in commisso ob vectigal non solutum,nam huiusmodi vectigalia non admodum sunt fauorabilia. Illud autem Guido.dictum procedat in alijs commissis procedentibus à iure contractuũ, quæ sunt fauorabiliora.Denique de duobus postremis scilicet dicendi contractum simulatum,vel factum metu & reuerentia patris aut alterius,voluit Bald.d.con.189.punctus quæritur,lib.5.quod nota,quia vix alibi reperies.Et cum his finem huic rei faciam.nã priùs ānus nos deficeret, quàm omnia horum similia quis posset congerere.

Agendi ad cõmissum.

Dicendi cõtractum simulatũ. Aut factũ metu reuerẽtiali.

42 *Si annus simpliciter statuitur retractui,à quo tẽpore incipit currere.*

DECIMOQVARTO quæro quid si consuetudo nostra non statuisset hunc annũ retractus incipere à notificatione,aut aliàs,sed simpliciter præstituisset annum ad retrahendũ, vt est in multis regionibus Galliæ & Italiæ.A quo tẽpore tunc is annus incipit currere?De hoc nuncupatim interrogatus Signo.consil.81.in quæstione vertente inter Nigrum,column.2,respondit ex die venditionis factæ,per.l.sciendum.§.vlti.cum.l.seq.&.l.quòd si nolit.§.penult.ff. de ædil.edic.nam cùm lex disponit de tempore respectu actus,incipit tempus currere à die illius actus,nisi alia specialis ratio aliud suadeat.l.ait lex.ff.ad leg.Aqui.&.l.annus.ff.de calum. &.l.mariti.§.sex mensium.ff.de adult.&.l.j.§.dies.ff.de libe.agno.&.l.qui duos.§.vlti.ff.de manu.testa. Ideo(inquit)nec curandum est de tempore instrumẽti,nec de tempore traditionis,per tex.not. in.l.alienatum,in princip.ff.de verbo.signific.Hæc propè Signo. Tu tamen hîc vide quæ scripsi suprà.§.j.gloss.2.in verbo,a vendu,numero.41.quid autem si quis,& multis seq.& iterum in glo.10.in verbo,dedans lan,numero.108.vigesimò quæro.& quæ dicam infrà tit.seq.§.j.glos.2. in verbo,a tel temps,nume.63.cæterùm & hîc.

43 *Quid si actuarius cui hæc notificatio facta est,non eã scribit in actis.*

DECIMOQVINTO QVID si emptor notificauit notario actorum,quem nos vulgo graffarium vocamus,sed is in actis non scripsit, vt hîc fieri præcipitur , vel collusione,vel incuria,vel obliuione ipsius notarij,aut aliàs.Cùm hæc species ex facto contigisset,alij dicebant tempus cucurrisse ab eo tempore quo notificatio facta fuisset,de qua constabat renũciatione notarij,quam super instrumento venditionis,vt fieri assolet,posuerat,etiam si ea in acta ipsius notarij non fuisset relata:quoniam emptor fecisset quod in se erat,nec ei imputãda erat malitia,error,aut negligentia notarij,qui id omisisset,quod facere debuerat. Ego contrà iudicaui. nam consuetudo vt currat id tempus,requirit eam notificationem in actis fieri atq; inseri,cùm dicitur , & a ceste fin sera tenu le greffier faire registre de ladicte notification. Quin & si ea verba deessent,tamen id satis declaratur ex verbis præcedentibus,cùm dicitur,lacquisition sera notifiée au greffe de la iurisdition &c.quod non aliud est, quàm si diceret, apud acta.Ea enim sunt id quod vulgò vocamus le greffe,non ipse notarius.Aliud est enim, le greffe , aliud le greffier:sicuti aliud est instrumentum,aliud notarius,qui id confecit : & id clarius est,quàm vt diutius ei immorari debeamus.Et aliàs de iure communi insinuationes & cæteræ notificationes fieri præcipiũtur non actuarijs siue grapharijs,sed actis id fieri necesse est,vt.l.donationes quas parentes,ibi,actis fuerint intimatæ,& iterum.l.minoribus,ibi,actorum testificatione , rursumque. l.cùm multæ,ibi,insinuare autem actis interuenientibus.C.de dona.ante nup.&.l.donatio,ad fi. ibi, actis etiam adnectendis.C.de donati.&.l.lata,sic enim legendum est,non data, ibi , actorum testificatione,& rursus ibi,actorum confectione,atque etiam ibi,apud acta conficiendis,eod.tit. &.l.in donationibus,in prin.ibi,actis insinuantur,eo quoque tit.

44 *De eadem re.*

¶Sed quod apertissimum est,cur si diuis placet,hæc notificatio præcipitur fieri apud acta?nisi vt per huiusmodi notificationẽ res inuulgetur,patefiat,innotescat,& veluti in propatulo & publico ponatur,atque sic consanguineis obuia , expositáque præbeatur , quantò id commodiùs fieri potest.nam id denunciare singulis priuatim consanguineis,vix possibile est: cùm omnium propè consanguinitas magna sit,& veluti ciuitas quædã,teste Aristotele,& eius authoritate Bal. nostro consil.50.in primis,colum.2.lib.4.Quid igitur iuuat denunciare siue notificare notario tantùm,nisi in acta referatur.Acta enim sunt quæ rem detegunt , & notoriam , vt nostri loquuntur,& manifestam faciunt.c.vltim.& ibi plenè not.extrà de cohab.cleri.& muli.&.c.cùm olim,de verbo.signifi.Inno.in.c.ex insinuatione,in fi.& ibi quoque Hosti.ante fi.Panor.Card. Alexand.& Deci.qui concord.affert & optimè declarat,extrà de appel.& doct.vbique.Et idem simpliciter de scriptura dicit Bald.in.l.generali,in vlti.no.C.de sacro.eccle.Non autem sola notarij scientia id efficit,vt videre est omnibus:neque enim vnius aut alterius cuiuscunq; scientia rẽ quampiam publicam facit,vt probat tex.in.l.sed & si.§.proscribere,ibi,cùm multi legerent.ff.de instito.acti.& vt dicit Franc.Aret.con.110.clarissimè,colum.4.versi.tertiò dicit,publicum dici non potest,nisi quod scitur à maiori parte populi,per glo.in.l.si tutor.C.de peric.tuto.

45 *De eadem re.*

¶Propterea si id notarius omiserit in acta referre , notificatio ei facta inutilis est & inefficax, quantuncunque

quantuncunque emptor fecerit quod in se erat,vt in simili dicitur in.d.l.sed & si.§.proscriptũ, versi.proinde.ff.de instito.act.Ideóque Marti.Sylimanus ille Io.And.præceptor in legibus,eiúsque authoritate Cy.& post eos Bald.Angel.Saly.Rapha.Alexand.& Philip.Corne.in.l.ambiguitates.C.de testa.scripserunt,quòd si statuto caueatur,vt cùm aliquis est bannitus,debeat eius bannum in actis cõmunib⁹inscribi à tabellione eorum actorum.Si tabellio id omiserit scribere, viciatur bannum.& idem quoque voluit ipse Bald.in.l.vlti.in fin.princ.C.de tempo.app.& in. l.imperator,ad fi.ff.de statu homi.in priore lec.Ang.& Imo.in.l.j.§.vlti.ff.de hære.instit. Nam & aliàs id perpetuum est,vt error vel imperitia notarij circa actus solennitatem formam vel substantiam actum ipsum viciet,etiam in præiudicium partium,vt dicit glo.in.d.l.ambiguitates , in verbo,non ex mente,& ibi omnes scribentes.Et idem de nuncio voluit gloss.no.in cle.2.in fin. vt lit.pend.quòd cùm vt dicatur lis pendere,cùm à iudice competente emanauit citatio ita certa,vt pars ex ea plenè instrui possit super quibus in iudicio cõuenitur,eáq; talis ad partẽ ipsam peruenerit.Si iudex in sua citatione hæc sufficienter expresserit , nuncius verò non sufficienter parti insinuarit,nihil actum est,vt lis pendere dicatur.Et eam ibi sequuntur Paul. Eleaz. Imol. col.vlti.& Cardi.Flo.in.6.quæstio.Imò verò vt idem Cardi.in seq.quæstio.scribit post Lapum ibi,non satis esset iudicem sufficienter expressisse,& nuncium sufficiẽter parti intimasse, nisi & id in acta redactum esset,per multa ibi allegata , quod proximè accedit ad hunc nostrum casum, quanquam nihil in illis casibus posset videri parti imputandum esse.

46 *De eadem re.*

¶Quanquam & illud quoque dici potest hîc imputandum esse emptori , quòd notarium non interpellauit,requisiuit,sollicitauit:& si noluisset, coẽgit per iudicẽ , vt suam ipsius notificationem in acta referret,arg.l.j.§.prætermittere autem,versi.quid ergo.ff.si quis omissa caus.testa. & quod in simili dicit Fran.Aret.post alios in.l.rei iudicatæ.§.socero,col.2.in fi.ff.solut.ma.Nam & Bar.quoque in.l.admonendi,col.6.ver.quæro quid si in instrumento.ff.de iureiu. dicit quòd si instrumentum non sit confectum cum legitimis solennitatibus,fidem non facit: & est imputãdum parti,cur non egit aduersus notarium,vt sibi ipsum legitimum conficeret,argu.l.veluti.ff. de eden.Hæc ibi.Agat igitur hic emptor contra notarium qui eam inscriptionem non fecit,in id quod interest ipsius.Nihil enim est hîc ex parte consanguinei,quod ei imputari possit.Quid igitur caussæ est vt ei currat tempus,si id factum non fuit quod ex forma consuetudinis fieri debuit,vt tempus curreret? Igitur in illa specie cùm primus iudex repulisset consanguineum à retractu reseruata illi aduersus notarium actione, vnde ipse consanguineus ad nos prouocasset,diximus malè iudicatum, consanguineúmque fore admittendum , reseruata è diuerso emptori actione contra notarium,& suis notario defensionibus reseruatis. Postea autem comperi in hac expressim sententia fuisse Ar.Ferronum in consuetudi.Burdi.hoc tit.de retractu.§.13.col.2.

De eadem re.

47 *Quid si dolo cõ sanguinei id omissum fuerit.*

¶Quod tamen intelligendum est,nisi si dolo & calliditate consanguinei id factum esset,vt notarius eam notificationem in actis non inscripsisset,ne scilicet tempus ei curreret:tunc enim pe rinde habendum erit,ac si inscripta fuisset,quantùm ad eum pertinet,vt de præsentatione mandati apostolici voluit gl.in.c.si capitulo,in verbo,factam,in prin.de concess.præben.libr.6.argu. eius quod de citatione scribitur in.c.quoniam.§.porrò,ext.vt lit.non cõtest.cum alijs multis si. à me traditis suprà hoc eod.tit.§.2.glo.j.nume.8.quid autem si cùm emptor,& seq.& rursus in. §.15.in verbo,depuys la litis contestation,quæ est glo. 2.numer.7.idque perpetuum est.Nec abs re verò suprà diximus quantùm ad eum pertinet,cuius dolo aut calliditate id factum est. Neque enim quantùm ad alios pro facto haberetur.l.si oleum,in prin.& ibi Bal.ff.de dol.malo.

48 *An notificatio contractus non subiecti retractui liget ad retractum.*

DECIMOSEXTO quæro aliquis rem immobilem comparauit non cõtractu vẽditionis aut æquipolenti venditioni, vt ex instrumento apparet,ideo non subiecto retractui , vt plenè dictum est suprà eod.tit.§.j.in verbo,ou æquipollent a vente. Tamen illum ipsum cõtractum apud acta notificat. Postea autem consanguineo eius qui alienauit,venienti ad retractum opponit hunc contractum non esse obnoxium retractui. Consanguineus autem negat illũ esse audiendum,cùm per notificationem contrarium confessus fuisse videatur. ad quid enim eá fecit(inquit)nisi vt tempore excluderet consanguineos?Is autem qui comparauit,dicit se eam fecisse ad alium finem,neque enim sic vereor loqui cum Tullio in.7.in Verrem actione. Piratam viuum tenuisti,quem ad finem? aut vt redeam,dicit se eam notificationem fecisse ad abundantem cautelam,quæ ei nocere non debet.l.testamentum.C.de testa.&.l.pe.C.de euictio.Et hunc quidem casum aliquando euenire vidimus.

Ad hũc finem.

49 *De eadem re. Soluens quando acquiescere videatur.*

¶Et certè si hæc notificatio ad alium finem verisimilem aut probabilem,& non superuacaneũ fieri potuit.Hauddubiè ea non adstringet notificantem ad agnoscẽdum retractum, per id quod in simili voluerunt Hosti.& Ioã.And.in.c.significauerunt,vterque in verbo,infra decem dies, extrà de testib.quòd tum demum per solutionem quis videtur acquieuisse,secundùm.l.ad solutionem.C.de re iudi.cùm alia coniectura capi nõ potest,cur idipsum fecerit, nisi vt acquiesceret,vti eos refert,& sequitur Imo.cons.144.cepit,statim post prin.Vti etiam dicimus non præsumi donationem,si alia coniectura,aut præsumptio, aut occasio capi possit.l.si cùm aurum , & ibi Bart.ff.de solu.cum multis concord.à me collectis in repe.l.si vnquam,in verbo , donatione largitus,numero.169.vnde si posset.Et idem de renũciatione dicunt Host.Ioan.And.& Anto. in.c.accedentibus,extrà de priuil.cum simil.quoque à me collectis in eadem repe. in princ. nu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

124.adde quod est.

50 ¶Sed quibus addere potes Philip.Deci.consilio.308.in casu ad nos transmisso,colum. vltim. in prin.& iterum consil.374.in casu proposito,colum.2.versicu.& hoc idem.Et quod etiam respondit Pet.Anc.consil.106.dubitatur,post principi.quòd pater consentiens donationi caussa mortis factæ à filio non censetur renunciare vsumfructum quem habebat in re donata, si ob aliud quàm ob huiusmodi renunciationem hic consensus accommodatus censeri potest, id est,si consensus aliud possit operari,quàm renunciationem,per multa illic allegata,quæ tu videre poteris.Et in hæc,vt id præterea intelligas,sufficit leuissima quæque occasio,vt dicit Bal.in.l.vlti. col.3.ver.ibi fortunam.C.de dotis promiss.& in.l.j.C.ad Senatuscon.Treb.cum alijs quoque simil. quæ tibi congessi in illo priori loco.Ideo,vt hoc caput concludam,nec hîc censetur sibi notificãs in hac re præiudicare,si possit esse alia occasio,vel leuissima huiꝰ notificationis faciẽdæ.

De eadem re.

51 ¶Quòd si nulla alia coniectura aut caussa siue occasio appareat, ideóque hæc notificatio esset omnino superuacua,superflua,& vt ita dixerim,frustranea,nisi ad id facta censeatur quod in nostra hac consuetudine statuitur, vt scilicet curreret tempus retractus consanguineis.Ideóque notificans videatur fateri locum esse retractui,& ad eum agnoscendum se adstrinxisse. Et tũc multùm refert an ipse contractus est aliàs suspectus de simulatione,fraude,& circunuentione retractus,& tunc non dubitarim hanc notificationem magnum adijcere momentum & cumulum ad præsumendam eam fraudem & simulationem,tanquam scilicet eam fecerit conscius eius fraudis:aut vt semper & in omni casu,si fortè ea fraus postea detegeretur, excluderet repellerétque consanguineos lapsu anni à tempore notificationis. nam in prohibitis ac suspectis huiusmodi abundantes cautelæ nocent,adaugéntque suspicionem,vt dicunt Bald. & Paul. Castr.in.d.l.testamentum.C.de test.& idem Bald.in.d.l.pen.de euict.& dicemus latiùs tit.seq.in rub.numero. 15.quod confirmari potest.

De eadem re.

52 ¶Verùm si aliter contractus non est suspectus,sed omnimodo citráque omnem suspicionẽ cõstat eum esse vel permutationis,vel donationis simplicis,aut alterius qui non subiacet retractui. Et tunc dubium est,an ea notificatio,præsertim si facta fuerit sine protestatione notificantẽ obliget,& adstringat ad retractum.nam si protestatus fuerit in cõtrarium,videretur nullũ sibi prę-iudicium fecisse.l.Nesennius,ibi,quid enim si etiam protestata est.ff.de neg.gest.& meliùs in.l. j.§.quemadmodum,in fi.cùm dicitur,maximè si missurus idipsum protestatur.ff.de libe.agnos. Sed & ille tex.in eo quod dicit, maximè præstat argu.etiam sine protestatione eam notificationem simplicem non facere præiudicium,vt per eam cogatur notificans agnoscere retractum:nõ magis quàm is qui in eo tex.misit custodes etiam sine protestatione,agnoscere filium, vt etiam declarat Bar.ibi.Et vide tex.qui ad id nonnihil facit in.l.forma.§.vlti.ff.de censib.

De eadem re.

53 ¶Scio tamen Alex.consi.63.in caussa & lite,col.2.ver.insuper moueor,lib.7.loquentem in casu statuti huius nostræ consuetudinis similis,respondisse contrahentem,qui similem denunciationem fecit,obligare se consanguineis ad reuendendum restituto sibi precio,per id quod in simili not.vt ipse dicit,Bar.in.l.licitatio,in prin.ver.quæro aliquis.ff.de publica.& vecti.& in.l.si tempora.C.de fide instru.& iure hastæ fisca.lib.10.& quod in simili habetur,in.l.qua ratione.§. vlti.ff.de acqui.rer.domi.& in.l.j.ff.furt.aduers.nau.caupo. Sed in casu ipsius Alex. liquidò apparebat huiusmodi denunciationem propter consanguineos fuisse factam.Ideo non trahendum est id ad casus dubios.Et hîc tutius esset impetrare gratiã huiꝰ notificationis à principe, ex moribus huius nostræ Galliæ.Præsertim si contractus tanquam emptionis fuerit notificatus.

An hæc notificatio posit fieri die dominico

54 DECIMOSEPTIMO, An huiusmodi notificatio possit fieri die dominico, aut alio diuis sacro. Quod non videtur,cùm hic actus fieri præcipiatur apud acta, veluti pertineat ad iudicia,quæ hisce diebus cessare debent.l.vlt.C.de feri.&.c.vlti.extrà eo.tit.& plenè no.à nostratibus in.l.j.§.nũciatio.ff.de ope.no.nunc.Ego verò aliter censeo,quia quæ fiunt apud acta præsente actuario,sed absente iudice,non dicuntur fieri in iudicio,ex sententia gl. loquentis de cõfessione,in.l.iubemus,quæ est pe.C.de libe.caus.quam sequuntur Alberic. & Bald.qui eam dicit sing.& Saly.ibi,& idem Bald.in.l.pen.col.j.in.2.not.C.de fideiuss.& in addi.Specul.titul.de confes.parte.2.§.j.col.vlti.ver.confessio ista debet,& ipse Alberic.in.l.si fine.§.j.ff.de interrog. act.& in.l.hac consultissima.§.vlti.in fi.C.de testa.Ange.qui alia allegat,consil.196.ex themate, col.j.ad fi.& Alex.dum eam glo.simpliciter allegat,in addi.Bar.in.l.j.col.j.C.de confes.& in.l.si confessus,in magna add.col.j.ff.de custod.reo.Et facit tex.in.l.adoptio.C.de adop.& quod tradit Inno.in.c.quoniam,col.j.in verbo,publicam,extrà de testib.quòd non creditur actuario de confessione partis facta absente iudice,nisi vt dicit Alberic.in.d.l.si fine.§.j.& iterum in.l.toties,col.vlti.ff.de interro.actio.id fiat mandato iudicis.

Nec quæ coràm iudice, nisi facta sint in forma iudicii.

55 ¶Imò verò & quæ facta sunt coram iudice,& apud acta quidem illa,sed non in forma siue figura iudicij,vim iudicij siue actus iudiciarij non obtinent,vt probat text.in.l.interrogatam,& ibi glo.Bald.& Saly.C.de libe.cau.& glo.in.l.cùm scimus,in verbo,confessionibus,& ibi Bar.ante fi.C.de agri.& censi.lib.11.Alberic.in.l.non est omnino.ff.de manu.vindic.& in.d.l.j.colũ.3. versi.secundò quæro.C.de confes.& in.l.certum.§.si quis absente,col.j.ff.eo.vbi tamen distinguit.Bald.in.l.cùm mulier,col.3.in.11.oppo.ff.solu.matri.Roma.con.8.viso facto,versi.secũdũ. & Barb.consi.53.præclarè, col.10.nume.24.li,2.Et facit quod scribit Bal.in auth.si qua mulier,

colum.2.

col.2.ver.pone ergo quòd vir,& ibi etiam Saly.C.ad Senatuscon.Velleian.Igitur cùm hæc notificatio fiat præsente actuario tantùm,& iudice absente,nec si eo præsente fieret,non esset tamen in forma iudicij,consequens est vt hæc notificatio non habenda sit pro actu iudiciario,qui prohibeatur fieri hisce festis diebus.Et quia etiam actus quoque iudiciarii in mero facto consistẽtes, & qui non requirunt caussæ cognitionem,possunt fieri & in acta referri illis ipsis diebus. l.actus.C.de feri.& no.in.d.§.nunciatio.Cæterùm Matthe.Affli.in tractatu πρωτομίξεος,in verbo,vt intra.30.dies,col.4.versi.item quæro quo tempore,tenet eam denunciationem quæ ex ea constit.proto.fieri debet, ijs quibus id ius competit,posse fieri huiusmodi diebus.Et vide quæ dicam infrà in fi.huius tit.in.15.quæstione.

Si emptor testãto conuenit cõsanguineum & ei emptionẽ notificauit, an id satis sit.

56 DECIMOCTAVO QVAERO.Suprà in.11.quæstio.huius gl.tractauimus,vtrùm satis sit consanguineum resciuisse venditionem sine ista notificatione,vt ei currat tempus anni, sed de hac re ita locuti sumus,vt facilè intelligeres nos de simplici scientia consanguinei intellexisse.Quæro igitur si emptor testato conuenit consanguineum, eíque ex professo atque solenniter denunciauit emptionem,adhibitis scilicet notarijs & testibus,qui eius rei fidem facerent. An tunc ei consanguineo sine hac publica & actuaria denũciatione currat annus retractus à tẽpore illius denunciationis priuatæ?nihil enim quantùm ad eum pertinet inter vtrãque interest, vt apertissimè probat text,in.l.sed & si pupillus.§.de quo palam,qui est.j.& seq.iuncto.§.item si plures.ff.de instito.act.nam primo loco fit mentio de præscriptione quapiam, quæ palàm à domino tabernæ fieri iubetur,eiusque illic forma describitur.At in posteriore loco declaratur satis esse,si cui priuatim denunciatum fuerit,quantùm ad eum etiam priuatim pertinet,vt scilicet eum huiusmodi denunciatio teneat.

De eadem re. Priuata denũciatio magis afficit. Ignorantia rerum publicarũ ex multis causis est probabilis.

57 ¶Imò hæc priuata denunciatio magis afficit,quàm publica: nec is vnquam potest huius ignorantiam prætendere,illius sæpe potest,vel ob absentiam siue distantiam eius loci,in quo hæc acta conficiuntur.c.vlti.& ibi glos.in verbo,non potuit,& Panor.in.3.not.extrà qui mat.accus. post.& glo.in.c.qui & humanis.12.q.2.Bald.in.l.planè,quam legit cũ.§.tutorem,&.l.tutor petitus,per eum tex.ff.de excus.tuto.& in.c.quoniam.§.porrò,extrà vt lit.non contest.per tex.quẽ dicit sing.in.l.vlti.ff.de decre.ab ordi.faci.& docto.sæpe.Aut etiam propter diuturnum morbũ præsentis in ciuitate,ex sententia Barthol.Rom.& recentiorum in.l.is potest.ff. de acqui.hære. cum aliis multis adductis à Barb.consi.17.à Ioue,column.2.lib.3.aut ob alia multa quę impedimento sunt,ne etiam publica sciantur,ex quo & illud scriptum est vocem præconis paucis innotescere,authenti.qui semel.C.quo.& quando iudex:propterea cùm aduersarius certus est,opus est illum speciatim priuatímque citari:nec satis esset generatim & per edicta publica,vt no. in.l.j.& authenti.ibi posita.C.si vt minor se ab hære.abst.& in.d.c.vlti.qui matri.acus.pos.& in cle.j.de iudi.cum sin.Et hinc quoque fit,vt quæ publicè proponuntur, non in vno tantùm loco,sed vbique per totam ciuitatem proponi debeant,vt omnes teneant.Archid.in.c.quod dicitis.16.distin.Bald.in.c.j.colum.4.versicu.quæro vbi quis citatur,tit.de mili.vas.qui contu.est. Fran.Are.consil.106.clarissimè,col.pen.versi.secundò non consyderat. Constat autem acta iudiciorum in vno tantùm loco esse,nec ea aliter publicè proponi.Ideo videmus multa in iudicũ acta referri,quæ ab omnibus propè ignorantur.

De eadem re. Forma an adimpleri possit æquipolente aut vberiore.

58 ¶Et sanè si denunciatio,quæ à nostra consuetudine requiritur,non esset de forma,facilè eonce derem hanc priuatam denunciationem satis esse.Sed quia diximus suprà nume. 29.ego verò, eam esse de forma,non modicum dubium est,an eius forma expressa possit adimpleri alia æquipollente. non posse enim affirmat gl.in cle.j.in verbo,tertiò,de vit.& honesta.cleri.Bar.in.l.nõ sunt liberi.ff.de stat.homi.& plerique alij,quos tibi congessit Ai. ã.in.l.j.col.vlti. ff.de liber.& posthu.& Fely.in.c.cùm dilecta,col.17.versi. amplia vndecimò & seq.extrà de rescript. & alibi (ni follor) in hoc opere tradidimus.Imò nec vberiore pinguiorque ac vtiliore forma videtur impleri posse,vt de mandato probatur in.l.si quis pro eo.ff.mãda.& in.c.cui non de sacerdotali. §.similiter,&.§.vlt.de præben.li.6.quod & ex externis astruit,& multis exemplis & testimonijs confirmat Aulus Gellius lib.noctium Atticarum.j.c.13.Et id quoque cęteris in rebus procedere probat tex.in.l.si pupillorum.§.si prætor.ff.de reb.eo.qui tex.loquitur de sentẽtia.Et id quoque alijs fulcit Fely.in.d.c.cùm dilecta,col.12.versi.amplia quartò.

De eodem re.

59 ¶Sed hæc certè non sunt perpetua. quandoquidem sæpe concessum est aliquid facere vtilius, quàm mandatum est aut statutum,ad vtilitatem scilicet eius ob quem id fit, & vt ei magis expedit,vt patet ex.l.si quis mihi bona.§.sed si mandauit,ibi,quòd si ex parte,& ibi Bal. Imo.Alexã. qui eum.§.legit cum.§.si coram,& cęteri recentiores.ff.de acqui.hære.&.l.si cut.§.sed si permiserit,versi.in contrarium.ff.quib.mo.pig.vel hypo.sol.&.l.diligenter.§.vlti.ff.manda.&.l.j. denique.§.si mandauero.ff.eo.tit.&.l.rogatus,eo.quoque ti.& voluit etiam Signo.consi.17.statuto communis,col.2.& Paul.Cast.cons.4.circa primum,col.2.lib.j.Alex.in.l.si quis puberẽ,colum.2.versicul.sed ad illud.C.de iure deliberan.vbi ex eo tex.dicit satis esse,vt mãdatum in pinguiori forma impleatur.& Iason in.l.qui quartam.§.j.ff.de lega.j.& in.l.j.§.si stipulanti,colum. 2.versic.sed ad istum.ff.de verbo.obligatio.vbi ex illo textu dicit,eum in forma adimplere, qui pinguius adimplet.& in.l.si procurator,colum.j.versicu.collige.C.de procura.vbi eum tex.dicit no.& latè diximus in repet.l.si vnquam,in verbo,libertis,numero.48.denique id etiã. Et fa-

ciunt etiam quæ ſcripta ſunt à D.à Rot.deci.562.Papæ ſupplicat,in antiquis,& deci.582.quidam obtinuit,etiam in antiquis,quæ repetitur inter deci. Bernard.Biſgueti tit. de præben.c.19. eiuſdem initij.Ex ſupradictis autem liquidò conſtat hanc denunciationem fieri conſanguineorum gratia,vtiliúſque illis eſſe,ſi ipſis priuatim fiat,quàm apud acta.

60 ¶Sed aduerte tamen quia Lancel.Gali.vir certè non contemnendæ inter recentiores authoritatis in.d.§.ſi ſtipulanti,col.j.dicit id quod Iaſon ex eo tex. aſſumit,eſſe contra textum eiuſdem. l.j.§.ſi quis ſimpliciter,de verbo.oblig.vbi qui reſpondet purè vel in breuius tempus,cùm eſſet interrogatus ſub conditione,vel in longius tempus,reſpondet pinguiùs, vtiliùs,commodiùs,& tamen nõ dicitur adimplere interrogationem in forma,ita vt non obliget huiuſmodi ſtipulatio. Et dicit Bald.in.l.vlti.col.2.C.de ſuis & legi.quòd formæ nihil addi, aut detrahi poteſt,& tamẽ addendo ſit pinguius.Nec ob.(ait)d.§.ſed ſi mandauit,quo maximè innituntur ij qui contrarium ſequuntur.Nam loquitur de mandato priuati hominis,quod per æquipollẽs poteſt adimpleri.l.vlti.§.vlti.ff.manda.Alex.in.l.3.in.2.no.ff.ſol.mat.Hæc ille,qui & alia quoque addit.nec tamen hîc aliter meum iudicium interpono,ne ex duobus præcipuis amicis noſtris de hac re cõtendentibus alterum noſtræ ſententiæ lædam præiudicio.

De eodem.

DE LA IVRISDICTION EN LAQ VELLE lheritage acquis eſt aſsis. GOS.3.

1 Si ſint plures res diuerſarũ iuriſdictionum vbi notificatio fieri debet.

¶QVID SI PLVRES RES vẽditæ ſunt vno cõtractu & precio,quæ ſunt diuerſarum iuriſdictionum.An in omnibus neceſſe ſit hanc notificationem facere,an verò ſatis erit in aliquibus,& in quibus.Qua in re ſtatim videri poſſet,in omnibus eam faciendam eſſe,per.l.de pupillo.§.ſi in pluribus.ff.de ope.no.nũc. vbi ſi in pluribus locis opus ſit,non vna nunciatio ſufficit,ſed plures ſunt neceſſariæ.Ex quo not.Bald.quòd quot ſunt res,tot ſunt poſſeſsiones, & tot actus corporei requiruntur.Vnde licèt(inquit) prælatus adipiſcatur poſſeſsionem ſpiritualem, non ſequitur quòd ſit adeptus corporalem.De quo tamen ſubdit eſſe dicendum, vt in.l.3.§.primo, & ibi no.per Bar.ff.de acquirend.poſſeſsio.Alibi autem dicitur tot eſſe ſtipulationes,quot ſunt res,etiam eodem verborum contextu eadem oratione comprehenſæ.l.ſcire debemus,in principio,&.§.primo,& ibi notat.ff.de verborum obligationibus.

2 De eadem re. Apprehẽſa poſſeſſione vnius an omnium apprehendatur, vide num.3.& 11.

¶Quin & ſi plures res eodem contractu venduntur,per apprehenſionem poſſeſsionis vnius ex his,non apprehenditur aliorum.l.j.§.veteres,cum glo.in verbo,per vnum reliquorum.ff.de acqui.poſ.&.l.prædia,eo.tit.& voluit gloſ.in.d.l.3.in verbo,quanlibet.ff.eo.tit. & Specul.qui loquitur de poſſeſsione vnius rei ex multis tradita ab executore ſententiæ ſine nuncio publico,vt cæterarum eiuſdem ſententiæ tradita non cenſeatur,tit.de primo & ſecundo decreto.§.iam de effectu,in prin.Dy.in.c.j.in.4.quæſt.de regu.iu.lib.6.Alber.in.d.l.de pupillo §.ſi in pluribus, poſt prin.ff.de no.ope.nunci.Bal.in.l.2.col.9.verſ.ſuper tertio puncto.C.de ſeruit.& aqua.Saly.& Angel.in.l.licèt,ille col.vlti.hic circa medium.C.de acqui.poſ.Panor.in.c.cùm aliquibus, col.2.ver.vlteriùs quæro,extrà de re iudi.vbi & illud dicit de nuncio publico.

3 De eadem re.

¶Quod & procedit(ne illud per incuriam omiſerim)non ſolùm quando ſunt plures res omnino diſtinctæ & ſeparatæ,ſed etiam cùm omnes continentur ſub vniuerſitate vnius cuiuſpiam iuris,quod hinc videre licet,quòd apprehenſa poſſeſsione vnius rei hæreditariæ,cæterarum rerum eiuſdem hæreditatis non ſit apprehenſa,vt nuncupatim voluit Inno.in.c.in præſentia,col. j.extr.de probati.Alberi.in.l.de his.C.de furtis,& Bar.in.d.l.3.in prin.col.2.verſ.quid in rebus, & ibi etiam Soci.& Iaſon.ff.de acqui.hæred.& idem Soci.in.d.l.j.§.veteres,paulò ante fin.eod. tit.& Salyce.in.d.l.licèt,ad medium.C.eo.quoque tit.Pet.Anca.in.d.c.j.de regu.iur.lib.6.Zaſius in epitome feudorum in.6.parte chart.eiuſdem.3. Et faciunt etiam ſcripta in ſimili à Bald. in.c.j.col.2.3.&.4.tit.de capit.qui curi.vendi.& in.c.j.§.ad hoc,col.3.verſ.quærit etiam,tit. de pac.iur.fir.Ex quibus poſſet videri,vt ſi hæreditas fuerit vno precio vendita,debeat notificatio fieri in omnibus iuriſdictionibus rerum hæreditariarum.

4 De eadem re. Quid ſi omniũ rerum ſit caput quoppian.

¶Ego tamen arbitror in multis rebus venditis vno contractu & precio, ſi ſit caſtrum aut domus,cuius cæteræ res ſunt tanquam appendices,& vt cum noſtris loquar,pertinentiæ,neque enim(vt id ſcias)iuriſdictio ſiue homagium facit pertinentias, ſed deſtinatio & vſus patriſſamilias,vt no.in.l.quod in rerum.§.ſi quis poſt teſtamentum.ff.de leg.j.& in.l.prædijs.§.qui domũ. ff.de lega.3.& in.l.quæſitum eſt.§.ſi quis eodem.ff.de fund.inſtru.& inſtru.lega.& per Cano.in. c.cùm ad ſedem,extr.de reſti ſpol.& alijs locis à nobis copioſè deſignatis ſup.ti.9.§.34.qui eſt. 123.omnium noſtrarum conſuetu. Si igitur ſit locus principalis, cuius reliquæ res ſunt ex pertinentijs illius,ſubque eius nomine & appellatione comprehendi ſunt ſolitæ,ſatis erit hanc denũciationem fieri apud acta iuriſditionis eius loci,arg.l.cuius.§.Titius.ff.de lega.2.&.d.l.prædijs. §.Titio.ff.de lega.3.& quod de apprehenſione poſſeſsionis caſtri not.Inno.& alij in.c.in literis, extr.de reſti.ſpoli.& idem Bart.Ange.Imo.Fran.Aret.Soci.& alij recentiores in.d.l.3.ff.de acquir.poſ.Bald.in.c.cùm in cũctis,col.2.ver.venio ad verum,ext.de elect.Saly.in.d.l.licèt,in fi.

5 De eadem re.

¶Et quod prætereà à noſtris dicitur eum eſſe in poſſeſsione ſacerdotij,aut,vt vocamus beneficij,qui locum ipſius principalem,id eſt,eccleſiam,vt & ipſi vocamus,poſsidet: non qui alias res eiuſdem,vt voluerunt Guil.Cu.Alberi.& Bal.qui id dicit no.in.l.j.per eum tex.ff.de offic.præfect.Auguſta.& Petr.Anca.in.d.c.j.col.vlti.de regu.iur.libr.6.& Philip.Franc.in.c.commiſſa, in prin.col.2.verſicul.adde prædictis,de elect.lib.6.Nam & aliàs,vt veniam ad noſtrum caſum, id eſt,ſi aliter diceremus,vide quid hinc ſequeretur:nempe quòd ſi venderetur caſtrum cum ſuis pertinentijs,non venirent pertinentiæ,quę eſſent alterius iuriſditionis,quàm caſtrũ ipſum.quod nemo vnquam dixerit,per ea quæ ſuprà dicta ſunt.Si igitur pertinẽtiæ alterius iuriſditionis veniunt in venditione caſtri, ſimiliter veniunt in notificatione ipſius venditionis eiuſdem caſtri, quia ipſa notificatio fit ob venditionem,& eſt ipſius ſequela.Præſertim quia ſatisfactum eſt cauſæ,ob quam fit ea notificatio,vt ſcilicet venditio innoteſcere poſſit conſanguineis.

6 Quid ſi maior pars ſit in vna quapiam iuriſdictione.

¶At ſi nihil eſt principale,cuius ſcilicet cæteræ res ſunt pertinentiæ vel appẽdices, ſed ſint res omnes ſeparatæ,& æquè principales,nullâque alij cedat,poſſet ſtatim prima fronte defendi inſpiciendam eſſe iuriſdictionem,in qua maior pars rerum venditarum ſita eſt,ideóque ſatis eſſe apud acta eius iuriſditionis hanc noſtram notificationem fieri,ar.eius quod paſſim dicimus,quòd ſi plures res ſint diuerſi fori,id ſequi debemus in omnium petitiõe,in quo maior pars earũ habetur,vt probatur in.l.fideicommiſſum,in princ.& iterum.§.j.ff.de iudici.&.l.qui ita.§.vltimo.ff. ad Senatuſconſult.Trebel.&.l.prima,in prima reſpon.C.vbi de hæredi.ag.opor.gloſſ. in.l.cùm res,in verbo,petitur.ff.de leg.j.&.l.quod legatur,in verbo,etiam ibi.ff.de iudicijs.Bald.in.l.teſtamenti.C.quemadmod.teſta.aperi.& in.l.vltima,in.6.quæſtion. C.de edict.diui.Adria.tolen. cum ſimilibus.

7 De eadem re. Domiciliũ vbi eſt maior pars fortunarum.

¶Nam & quis quoque intelligitur habere domicilium,& ſortitur forum in eo loco,in quo habet maiorem partem fortunarum.l.j.& ibi Azo.in ſumma.C.vbi pet.tu.&.l.2. & ibi Alberi.C. vbi Senat.vel Claris.&.l.ciues,& ibi glo.C.de incol.libr.10.&.c.ex parte.B.& ibi Inno.& Imo. ext.de for.compe.glo.in.l.eius qui manumiſit.§.vlti.in glo.vlti.ff.ad municip.& in.l.hæres abſens.§.at ſi quo,in verbo,debebit.ff.de iudici.& in.l.is cui.§.qui legatorũ,in verbo, domiciliũ. ff.vt in poſ.lega.& in.c.dilectus,le.2.in verbo, domicilium,extr.de reſcript.& in.c.cùm nullus, in verbo,domicilium,de tempo.ordi.li.6.Hoſti.in ſumma,tit.de for.compe.§.quibus ex cauſis, colum.j.ver.dicitur autem quis.Specul.tit.de citati.§.j.verſ.& nota quòd ſi actio.Alberi.in.d.l. quod legatur.ff.de iudici.Bar.in.l.placet,& iterum in.l.de iure,in.2.oppo.ff.ad municipa.Bald. con.411.quidam Mediolanẽ.col.2.lib.j.& con.58.generalitas,col.j.lib.4.& con.334.factũ tale eſt magiſter,eo.lib.4.Ro.con.197.Franciſcus,poſt prin.Pau.Caſt.in.l.2.col.1.C.de iuriſdi.omn. iudi.Sed id quomodo intelligitur,videbis ſatisſimè per Maria.in cap.licèt,extrà de foro compe. Si igitur vt hanc rationem concludam,iudex maioris partis adiri poteſt pro rebus omnibus,eadem ratione ſufficit fieri hanc notificationem apud acta huius iudicis.

8 De eadem re.

¶Et quia etiam cùm vna ſit venditio vno contractu ac precio facta,vt latè diximus ſuprà eod. ti.§.23.Satis etiam videtur vnam notificationem fieri ex mente conſuetudinis,quæ alioquin eſſet nimiùm anxia & ſcrupuloſa,contra.l.poſthumus,in prin.ff.de iniuſt.teſt.vtpote cùm poſſet contingere,& cõtingit quotidie vna venditione,vnóque precio vendi.30.&.40.fundos,& ſingulos maxima ex parte ſingularum diuerſarum que iuriſditionum, quas omnes neceſſe eſſet adire ad faciendam hanc notificationem,cum magno & contrahentium, & conſanguineorũ incõmodo.Nam emptores primùm cogerentur hos ſumptus & labores ſubire, & cõſanguinei poſtea,cùm veniunt ad retractum emptoribus refundere,iuxta.§.29 ſuprà eo.tit. venditores autem res ſuas minoris venderent,ob id oneris contractui iniunctum.l.ſi venditor.§.ſi quid emptor,in fi.ff.de ſer.expor.cum concord.à me adductis in titul.ſeq.in præfati.numero.21. & id quidem credo,& ſequen.

9 De eadem re.

¶Et ſi id fieret,vt & hoc addã,illud quoque eadem ratione mox ſequeretur, tot in cauſa retractus adeundos eſſe iudices,quot iuriſditionum res venditæ,ratione quarum competit retractus, eſſent,ſi modò retractus realis eſt,vt nonnullis placet: aut ſaltem in rem ſcriptus,vt alijs,de quo alibi latè diximus:& ita vterque tam actor quã reus ſingulis ſingularum rerum iudicijs vexarentur,contra.l.etiam.§.j.ff.de peti.hæred.quod tamẽ nonnullæ conſuetudines Franciæ ſtatuerũt, vt diximus ſuprà eo.ti.§.8.gloſſ.5.in verbo,le iuge qui en peult cognoiſtre,numer.item.5.ſed & ipſe.Nec interim prætermittemus id regulare eſſe,vt maior pars trahat ad ſe minorem.l.quicquid.§.cùm partes,cum glo.ff.de acqui.re.domi.&.l.ſi non ſint.§.peruenimus.ff.de auro & argen.leg.&.§.ſed cùm alienam,Inſti.de rer.diui.cum ſi.

10 De eadem re.

¶Hanc ſententiam ſi ſequaris,reſpondebis ad.l.de pupillo.§.ſi pluribus.ff.de no.ope.nuncia. quod eſt principale fundamentum alterius op.illud ibi procedere ex ſpeciali illius caſus ratione ibi poſita,quia ſcilicet in re præſenti fit nunciatio,quæ ratio hic non obtinet,ideo nec quod ibi ſtatuitur.Nã & laſ.ibi in.2.not.hinc trahit,quòd ſi hæc ratio ceſſet,vt ceſſat in interdicto quod vi aut clã,in quo nõ eſt neceſſe nũciationẽ fieri in re præſenti.l.aut qui aliter.§.ſi quis cùm denũciaſſet,& ibi glo.ff.quod vi aut clam.& Bar.in ca.l.de pupillo.§.ſi quis fortè, certè ſufficeret vna denũciatio pro pluribus rebus.De quo vide etiã quæ dixi ſuprà eo.ti.§.j.gl.21.in verbo, en telle quantité,numero.24.illud autem.Quod autem dicitur in.d.l.ſcire debemus.ff.de verbo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

obli.quæ est alterum.d.prioris partis fundamentum,non hîc obtinet,vbi haud dubiè vna est vẽditio,cùm vnum est omnium precium,vt latissimè diximus sup.eo.ti.§.23.in glo.j.

11 ¶ Quod denique dictum est de apprehensione possessionis vnius rei,id nõ ob aliud fit,nisi quia
De eadem re. possessio res est facta. l.j.§. si vir vxori.ff.de acquiren. pos.Ideo ad positionem vnius non continuò sequitur positio alterius.l.non nudis,&.l.epistolis.C.de probationibus.Quòd si de iure tãtùm quæramus,aliud seruatur,vt patet in.l.restituta,in princip.ibi,si fortè passus est hæres possideri res hæreditarias,vel totas,vel aliquas illarum.ff.ad SC.Trebel.Ideóque cõtra illud quod diximus consequenter de hæreditate aut alia iuris vniuersitate, tenet glos.in dicta illa.l. restituta, in verbo,earum,& ibi quoque omnes docto.& Andr.Iser.qui ex hoc dicit apprehensa vnius rei feudalis possessione,apprehendi & omnium aliarum, quæ sunt eiusdem feudi,possessionem, in capit.j.in princip.columna.4.& ibi etiam Cardi.Alexand.column.penulti.versicul.quæro quid si vasallus,titul.quid sit inue.vbi ipse Andr.asserit ita fuisse iudicatum à maximis iurisperitis. Et hinc quoque fit,vt apprehensa possessio domus aut vnius alterius rei præbendæ,trahatur etiam ad alia omnia bona temporalia eiusdem præbendæ,secundùm Innoc.& Hosti.in.c.in literis, de resti.spolia.Anto.in.c.vlti.extr.de caus.pos.& prop.& Pet.Anca.in.c.sine possessione,colũ.15. versi.secundo modo,de regu.iur.lib.6.Licèt contrarium teneat Dy.in.d.c.j.in.4.q.eo.ti.& lib. & Io.And.in.d.c.in literis,& alij quos citauimus suprà num.5.

12 ¶ Et licèt inter nostros magna sit controuersia,an possessio iurisditionis in vno actu vel articu-
Possessio iurisdictiõis in vno actu an trahatur ad alios. lo trahatur ad alios,vt scilicet per eam quæratur præscriptio, vel vt meliùs loquar,vsucapio iurisditionis generalis,vt à multis disputatur,quos latè congesit Alexand.in.d.restituta. Tamen hoc minimè dubium est in eo qui habet intentionem fundatam de iure communi, vt not.Panormi.post Inno.in capit.j.per illum textum,quem dicit multùm no.ext.de relig.domib.& trahit ad multas quæstio.vt ibi videre poteris. & idem quoque voluit ipse Inno. in capit.dilectus, column.3.in verbo,possessoris,ext.de capel.mo.Nec item dubium,cùm nullus alius est in possessione ipsius iurisditionis vniuersalis,vt not.idem Inno.in.d.c.j.per illum tex.de relig.domib. & in.c.cùm dilectus,eod.titul.& in.d.c.dilectus,columna.j.de capel.mo.& in.c.vlti.colum.vlti. de offic.archi.& in.c.auditis,col.vlt.in verbo,excommunicationem,& ibi Fely.colum.9.in.4. declarat.de præscript. Panor.in.c.cùm olim,in vlti.not.eod.titul.& in.c.cùm inter,col.3.versi. quarto & vltimo casu,de sen.& re iudi.& consi.54.videtur primò,col.2.versi.secundò ad idem, lib.j.& con.82.quanquã,col.4.versi.ad prædicta,eo.lib.j.& con.71.videtur,li.2. vbi ad hoc multa adducit.Alexand.con.68.viso,col.pen.versi.ad prædicta,lib.2.Aufrer.in deci.Tholo.quæsti. 324.item fuit quæsitum an præscribens.Philip.Deci.con.271.in casu transmisso,col.2.& consi. seq.superiori,col.2.versi.& licèt dux.

13 ¶ Ego autem quantùm ad nostrum casum pertinet,semper cõsului,vt fiat notificatio in omni-
Decisio prin. quæstionis. bus iurisditionibus,vt tutior sit emptor ab omnibus disputationibus.Et ita nuncupatim statuitur in quibusdam consuetudinibus Galliæ,scilicet Cenomanensium ca. 392.& Andegauensiũ. c.382.Et id quoque de iure esse necessarium stãte huiusmodi consuetudine aut alia simili,cuiusmodi est Rhotomagi,tenuit Igneus,in.l.j.§.si cùm omnes,numero.13.ff.de S C.Silla.Et id quidẽ
Consuetudines de eare. tutius est,vt iam diximus,& in simili dicit glos.in cle.causam,in verbo,cõmuniter,de elect.Scio verò nonnullos esse in ea sententia,vt si fuerit facta notificatio in aliquibus locis sed non in omnibus,& effluxerit annus à notificatione,non admittatur consanguineus ad retrahendũ res quę sunt in iurisditionibus,in quibus facta est notificatio,ad cæteras verò admittatur, vt scilicet limitata causa limitatum pariat effectum.l.in agris.ff.de acqui.rer.do.cum concordã.à me adductis sup.§.32 glo.j.numero.49.sed nec omiserim. Verùm in ea sum sentẽtia,vt si notificatio nõ sufficiat pro omnibus rebus,de quo iam satis diximus,consanguineus admittatur ad res omnes vno precio & contractu vẽditas: neque enim ei emptor potuit scindere retractum, qui pro vno contractu competit,per ea quæ latè tractauimus sup.eod.tit.§.23.Et si respectu vnius excluderetur consanguineus,excluderetur & omnium,vt latè quoque dicemus infrà in fin.huius titul.in 12.quæstione.

14 SED & hîc quæri potest quid si annuũ aliquod vectigal,quod nos rectè generale vulgò vo-
Vbi debet fieri notificatio emptionis annuorum redituum. camus,emerit:id enim retrahi potest,vt expressè cauetur in.c.j.huius ti.& ibi diximus.Sed cùm id sit veluti nomen,& ius quoddam incorporale, non consistit in loco.l.vxorem. §.legauerat.ff. de lega.3.&.l.cùm de lanionis.§.vlti.ff.de fun.instru.cum si.adductis à Corneo consi.49.in præsenti,lib.3.& diximus in repe.l.si vnquam,in verbo,bona,nume.9.quid autem si quis. Quo igitur in loco fiet notificatio huiusmodi venditionis?Et fortè quis non abs re diceret in hoc casu eam non esse necessariam cùm fieri non possit,vt hîc fieri prȩcipitur, in loco in quo res vendita sita est,cùm in nullo loco sita sit,vt dixim⁹.Et ita hic specialis articul⁹ cõsuetudinis loquẽs de situatione(vt sic loquar)rei non potest ad hunc casum adaptari: igitur nec hoc casu locũ habebit.l.4.§.toties,& ibi Bar.& alij.ff.de dam.infect.cum multis concordan.à me collectis in.d.l.si vnquam,in verbo,libertis,num.2.Manemus igitur in dispositione generalis nostræ consuetud. annum hunc à venditione incipientis sup.§.j.& alijs complur.

15 ¶ Quòd si nostra consuetudo simpliciter & in genere statuisset hunc annum currere à tẽpore
De eadem re. notificatiõis vẽditiõis apud acta,sine adiectiõe siue declaratiõe ei⁹ fori aut iurisditiõis in qua ea

notificatio

notificatio fieri deberet.Tunc ea notificatio venditionis harum pensitationum generalium forte deberet fieri in foro venditoris,cùm ea res principaliter illius personam respiciat, ad eamque competat actio personalis ex empto,ar.ad hoc.l.vlt.C.vbi in rem act.Et si hoc casu cõpetit hypothecaria,ea accedit actioni personali,vt patet ex no.per glo.in.l.j.in verbo,pateat, & ibi Cy. Bald.& alios.C.de hæred.& acti.vendi.Nam & Pet.Bal.& Angel.in.l.ex facto.ff.de hæred.in-
Nomina & actiones ad quẽ locum vel iurisditionẽ vel statutũ pertinent. stitu.fuerunt in ea sententia,vt fiscus cuius ius,est occupandi bona sui territorij,cùm quis bona sua confiscauit,exigat debitores sui territorij:tanquam nomina sint eiusdem loci, cuius est debitor.& ad hoc allegant multa iura & rationes.& sequitur Franc.Aret. consil.10.casus talis est quidam Ticius,colum.vlt.versi.3.dico.& idem quoque voluit Pau.Cast.con.319.primum quæsitum,colum.2.versi.patet igitur,lib.2.Sed & Bald.ipse in.c.j.colum.vlti.versi.vidi dubitari,ext. de consti.non obscurè videtur sentire statuta loci debitorum esse inspicienda, cùm tractatur de nominibus,licèt ea nullo loco circunscribantur.Verùm hæc sententia non placuit Imo.in.d.l. ex facto.& Alexand.consi.31.viso titulo,col.3.versi.vnum subdo,& seq.lib.1.quod repetitur cõ. 111.lib.4.& Iac.à S.Georg.in tracta.de Royd.siue operis,colum.4.versic.quæro de no.quæstio. Quibus locis respondent iuribus & rationibus Pet.& asseclarum, vt ibi videre licet.

16 ¶ Lapus autem allega. 92.la.j.(sunt enim duæ eiusdem numeri)cuius initium est, in primis vi-
De eadem re. dendum est,col.vlt.dicit nomina debitorum ad eum locum pertinere,in quo de iure & facto exigi possunt,per.d.l.ex facto.§.rerum,de hære.instit.&.l.quęro.ff.de soluti.Nec ob.(inquit)quòd non sunt in loco,quia versũ est circunscriptiuè,vt ipse loquitur,sed per effectum exactionis sunt in loco ipsius exactionis.Et id sequitur Ro.in.l.si constante.§.vltim.ff.sol. mat.& sequi videtur Alex.consi.16.viso articulo,in fi.lib.1.& pleniùs Steph.Bertran.consi.74.ponitur in facto,col. vlt.lib.2.& iterum con.105.cuius est idem initium,in.2.dubio,eo.lib.2.vbi tamen nonnihil dubitat,& Alciat.in leg.cùm stipulamur,in fi.ff. de verbo.obliga. Licèt sint qui negent illos commentarios esse ipsius Alciat.quoniam à posterioribus ipsius scriptis longè distãt & stylo & elegantia.At illum puto non negare,sunt enim illic multa eiusdem priuata peculiariáque axiomata,quæ & ipsa in posteriores commentarios sed multò elegantiùs transscripsit.

17 ¶ Et in hac quoque op.videri potest fuisse Saly.in illa.l.cunctos populos,col pen.ver.sinautem
De eadem re. essent iura.C.de sum.tri.cùm dicit actiones & nomina debitorum censeri esse eius loci, in quo debet fieri eorum exactio,per.d.l.quęro.ff.de soluti.&.l.Titium & Męuium.§.tutores.ff.de admi.tuto.Cuius doctrinam & rationes quibus innititur,ad verbum refert & sequitur Maria.Soci.con.36.rectè ac maturè,col.5.in prin.& eius filius eo patre non indignus Barpto.Soci.consi. 101.viso testamento,colum.2.lib.j.quod iterum errore librariorum repetitur consi.175. lib.2.& Alex.d.con.31.viso titu.lib.j.repetito vt diximus con.111.lib.4.& idem quoque Alex. con.19.circa primum dubium,col.2.in fi.lib.6.Et idem ante hos voluit Bald.cuius nullus horũ meminit, con.357.nulla mulier,col.vlti.lib.3.de qua re nos latiùs disseremus in nostris commentarijs iuris primigeniorum quæstio.Sed quantùm ad nostrum casum pertinet,putarim inspecta ratione
Decisio principalis quæstiõis. verisimili consuetudinis iubentis notificationem fieri sine declaratione loci,eam faciendam esse in foro debitoris,etiam si alibi exigi debeat aut possit:aliàs enim facillimè fieri posset fraus ex conuentione contrahentium,si in loco exactionis notificatio fieri deberet.

18 SED an necesse sit,vt hæc notificatio fiat in prima proximáque iurisditione rei venditæ,in
An hæc notificatio debet fieri in prima iurisditione. qua scilicet proximè & immediatè sita est. An verò etiam fieri possit in iurisditione superiori. nam & in ea dici potest esse sita,licèt non proximè & immediatè.idque potissimùm si fiat apud præsidem prouinciæ,in qua res ea sita est,qui quidẽ præses primo loco iubetur adiri: etsi id fieri non potest,defensor ciuitatis,qui inferior est,in.l.vt perfectius.C.de anna.excep.At glos.ibi, in verbo,adire,dicit illud corrigi iure authen.ex quibus primo loco adeundus est ipse defensor ciuitatis,& eo deficiente præses prouinciæ.§.& iudicare, in authent.de defen.ciuit.&.§.non permittes,in authen.de manda.prin.De quo tamen videas Cy.& Saly.in.d.l.vt perfectiùs.

19 ¶ Sed quicquid sit in illo casu,ego in hoc casu nostro censeo nostram notificationẽ fieri debe-
De eadem re. re apud acta primæ proximæq; ac immediatæ iurisditionis rei venditæ ex illis communibus regulis,si cætera deessent.Causam scilicet primam & immediatam esse potiùs inspiciendã, q̃ remotam.l.metus autem.§.sed licèt,& ibi Bar.ff.quod me.causa.&.l.socium qui in eo.ff.pro socio.cũ alijs multis concor.à me adductis suprà tit.nostrarum consuetudinũ.9.§.27.qui est omniũ.115. in.18.limitatione illius regulæ,cessante causa cessat & effectus. Et altera illa. Sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo,non de cæteris.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verbo.signi. &.l.cũ pater.§.pater certam.ff.de leg.2.cum alijs quoque multis concord.etiam à me adductis ti.earũdem consue.10.§.5.qui est omnium.134.Et ita scio fuisse iudicatum ab amplissimo Senatu Pa-
Arestum. Si res Pictauiæ tenetur in secu lum à domino alterius prouin ciæ,in quo loco debet fieri notificatio. risiensi in quadam causa retractus inter Dominã de la Trimoille,& Renatum de Mõtauzier. Et hoc quoque tenuit Ferro.in consuet.Burdigal.hoc tit.de retraict.§.13.in fi.

20 QVID aũt si res vendita sita sit in hac prouincia Pictauiæ, tamen tenetur in feudum à quadam terra,vt vulgò dicitur,quæ est in prouincia Turonię: aut etiã domus vedita sita est in oppido Niorti,& tenetur in feudum à Castro oppidi nostri Fontenaij. In qua iurisditione notificatio fieri debet,an Niorti,an verò Fontenaij.Et quidem videtur Niorti,propter hæc verba,quæ nunc cõmentamur,de la iurisdition,en laquelle lheritage acquis est assis.quę quidem verba sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

in hoc apertissima,& à quibus nõ est recedendũ.l.nõ aliter,in prin.ff.de lega.3.& l.ille aut ille.§. cũ in verbis,eo tit.cum si.Nisi diceres quocunq; in loco res sita est,sitam tamẽ esse in iurisditione domini feudalis,cũ ex nostra consuetudine iurisditio ex feudo dependeat,suprà tit.nostrarum consuetu.j.§.10.Sed tamen eam sententiam adiuuat tex.in cle.j.de rescript.vbi si abbas cuiuspiã diœcesis habeat prioratũ sibi subditum in alia diœcesi,debet impetrare iudices pro iuribus dicti prioratus in diœcesi,in qua is situs est,non abbatiæ,vnde tenetur.

21 ¶Quæ in re in mentem venit eius quod scribit noster Ioan.Fab.in.l.cunctos populos,col.7.in paruis,ver.quid si quis.C.de sum.tri.vbi ita quærit. Quid si quis intra fines vnius castellaniæ, vbi est vna consuetudo in succedendo,tenet feudũ à domino alterius castellaniæ,vbi est alia succedendi consuetudo,& dominus habet omnem iurisdictionem in dicto feudo.Cuius loci cõsuetudo attenditur?Satis videtur quòd loci,à quo tenetur, cùm censeatur membrum illius castri & castellaniæ à qua tenet.l.pupillus.§.territorium.ff.de verb.signi.Arg.contrà in cle.1.de rescrip. Hæc propemodum ille,qui videtur sequi posteriorem op.vt solent nostri doc.vt scilicet cõsuetudo situs loci rei,non superioris,à quo res in feudum tenetur,inspici debeat in successionibus. Ergo & idem in retractibus, qui per omnia sequuntur successiones,vt sæpe diximus.

De eadem re.

22 ¶Et huc quoque pertinet ea controuersia. Cuius episcopi authoritas interponenda sit in alienatione rerum immobilium ecclesiæ.vtrùm illius,in cuius diœcesi res ipiæ sitæ sunt, quod voluit glo.in.c.in venditionibus,in verbo,episcopi.17.q.4.& Hosti.in.c.pastoralis,col.2.versicu. quid si ecclesia,extrà de priuil.& Ro.con.250.horum,ver.3.quia & si.& pro hac op.inter cæteras allegatur.d.cle.j.de rescrip.An verò illius,cui beneficiũ subest, siue à quo dependet,qđ videtur voluisse glo.in.d.§.quòd si necessitas,in verbo,duos,& ibi Cardi.Alex.10.q.2. Inno.in.d.c. pastoralis,col.2.ver.item dicimus,& ibi latè Io.And.col.2.ver.quid si ecclesia.Anto.& Panor. ad fi.extr.de priuil.idẽ Anto.in.c.si annum,circa medium,de iudi.lib.6.Bal.in authen.hoc ius, col.3.versi.quæro igitur quis.C.de sacro.eccle.& in.l.j.col.j.ver.2.quæro.C.de contra. empti. Calde.con.10.inter monasterium,tit.de reb.eccle.non alie.Collec.in.c.nulli,col.2.vers.sed cuius episcopi,eo tit.Paul.Eleaz.in cle.j.& ibi etiam Imo.col.4.versic.sed quid si ecclesiastica,eo. quoque tit.idem Imo.in.c.1.ad fi.ext.eo.item tidum allegat Inno.& Io.And.in.d.c. pastoralis. Pet.Perusi.in tract.de vnione beneficiorum.c.10.Cardi.Alex.in.c.sine exceptione,col.3.versi. primo casu.12.q.2.Fely.in.c.dilectus,leg.2.col.6.versi.7.facit,de rescript.

De eadem re. Cuius diœcesis episcopi authoritas interponenda.

23 ¶Sunt & multi, qui tradunt vtriusq; authoritatem esse necessariam,vt refert Archi. qui eos sequi videtur, dum eorum sententiam postremo loco recenset,in.d.ca.in venditionibus,& Collec.in.d.cap.nulli.Vt in simili tradunt Bald.& Alberi.scilicet de decreto in alienatione rerum minoris interponendo,in leg.magis puto.§.illud.ff.de reb.cre.vbi Bald.allegat Archi.in.d.c.in venditionibus,& dicit id tutius esse.vti etiam dicit idem Bald.post Iac. Are.in.d.l.j.C. de contrah.empti.& ipse item Alber.in.d.l.si prædium.C.de præd.mino.& in leg.2.C.eo.tit.& Paul. Eleaz.in.d.cle.j.de reb.eccle.non alie.& Ioan.Calde.consi.j.quando venduntur,titu. de empti. & vendi.& Ro.dum hanc inter multas opi.postremam ponit,in.l.2.in prin.col.6.in.11.quæsti. ff.de verbo.oblig.& Card.Alex.in d.§.quòd si necessitas.

De eadem re. Quid in decreto alienationis rerum minoris.

24 ¶Quanquam sunt qui alterutrius,quem malueris,sufficere dicunt, tum in primo casu,scilicet authoritate episcopi in alienatione rerum ecclesiasticarum:tum in secundo scilicet decreto rerum minoris.vt de primo nuncupatim voluerunt Iac.Are.Cy Bald.& Saly.in.l.si prædiũ. De secundo ipse Iac.Are.Cy.& Bar.ibi.& Alberi.in.d.l.j.C.de contrah.empti & in.l.vlt.colum.2. nume.8.ff.de iurisd.om.iudi.& Pau.Cast.con.319.primum quæsitum,col.2.versi. interdum exercet actũ,li.j. De vtroq; Card.Flor.in.d.cle.j.in prin.in.37.eademq; vl.q. de reb.eccle.non alie. De quo & tu amplius videas Fabi. à monte S.Sab.in tracta.empti.& vendi.in.5.q.princip. col. 27.vers.sed hìc occurrit pulchra,qui est in pen.char.eius quæsti.Sed & vide quod in simili tractatur à Io.Fab.post alios in.l.j.in princ.C. vbi pet.tut.quis scilicet iudex det tutorem aut curatorem minoribus.De quo etiam per Oldra.con.59.vertitur in dubium.

De iisdẽ rebus.

25 ¶Sed & huc quoque pertinet,quod & in alio non admodum dissimili specie differitur à Card. Flor.post Pau.Eleaz.in cle.j.§.sanè,in vlti.quæsti.de iure patro.videlicet vtrùm decima papalis sit soluenda in diœcesi,in qua sacerdotium principale situm est,an in qua reditus eius sacerdotij siue membrum quoppiam situm est.Et dicunt sequendum esse locum beneficij, & non prædiorum ipsius.Licèt secus sit in oneribus realibus & rebus ipsis annexis, quæ debent solui in loco, vbi sunt possessiões ipsis oneribus subditæ,per multa iura ibi allegata.quæ omnia accepit à Io. And.quem tamen non citat,in.d.c.pastoralis,ext.de priuil.& Fed.Senen.con.151. thema tale est monasterium.Et secundùm hanc sententiam vidimus multa aresta magni Consilij Regij,quorũ nonnulla mandato & delegatione eiusdem exequuti sumus.

De eadẽ re. Decima papalis quo in loco soluenda est.

26 ¶Verùm huc propius accedit,quod à Pet.Anc.latè tractatum est, ac disputatum, consil.249. ad prædicta dubia,col.3.versi.super secundo quæsito,vtrùm scilicet beneficium debeat contribuere in procurationibus legatorum,an cum clero eius diœcesis,in qua situm est: an vero diœcesis,in qua situm est monasterium,cui subiectum est.Et primùm adducit rationes suffragantes posteriori parti.& inter cæteras allegat Inno.in.d.c.pastoralis,dicentem episcopum loci,in quo situm est beneficium, debere visitare & procurare, non episcopum loci monasterij principalis, & quod

De eodẽ. Quo in loco debet sacerdotiũ cõtribuere pro curationibus legatorum.

& quod tradit idem Inno.in.c.cùm & plantare.§.in ecclesijs,eo.titu.de priuil. quòd si episcopo priuatim & per se,& patronis clericis etiam priuatim imponitur collecta,mẽbra pleno iure subiecta episcopo non contribuent cum eo,sed cum patronis. Denique tamen priorem partem sequitur,vt scilicet cõferat cum clero diœcesis,in qua situm est ipsum sacerdotium,alijs multis rationibus,& respondet rationibus alterius partis.

De eadem re. Quis locus sit inspiciendus in collatione beneficiorum. Cui ecclesiæ soluẽda est canonica portio.

27 ¶Huc denique nonnihil respicit,quòd in collatione beneficiorũ inspiciendus est locus,in quo ea sita sunt:non is ad quem spectat beneficij collatio,aut alius,vt patet ex cle.j.& ibi glo. in verbo,locorum,Paul.Eleaz.& Card.Flor.in.9.quæst.de suppl.negl.præla.& Ro.cons.361.in casu, col.2.vers.prætereà.Et quod etiam in simili disputauit Host.in.c.in nostra,col.3.in verbo,lectis & alijs,& ibi quoque Ioan.Andr.col.2.in verbo,alijs,extrà de sepult.Cui scilicet ecclesiæ canonica portio sit soluenda, rei cuiuspiam in testamento relictæ. Eine,in qua res ipsa relicta,sita est: an verò ipsius testatoris parœciæ:nec inter eos de huiusmodi controuersia satis conuenit, vt illic videre poteris.Ego verò in tot tantísque huiusmodi dubiorum & quæstionum tenebris consulo,vti & à nonnullis consultum in authoritate alienationum rerum ecclesiæ & minoris suprà diximus,vt vtrobique hæc notificatio fiat:& in loco,in quo res tenetur in feudum, & in loco in quo res sita est,donec id iudicio Senatus aliter declaratum sit.

Cum dubitatur de iurisditione rei vẽditæ,quid agendum est.

28 ¶Quid denique,Si dubitetur de iurisditione rei venditæ, quia fortè sita est in confinio duarũ iurisditionum,vel aliter duo domini diuersi eam rem contendunt esse in sua iurisditione. Quæ res ex alio simili decìdi potest,cùm scilicet quæritur, quis iudex adiri debet, cùm incertum est, cuius iurisditionis sit res controuersa.De quo tu videas Hosti.Ioan.And.Cardi.Flor.& Maria. in cap.sanè,de for.compet.Et ex illo item quod quæritur de delinquente in cõfinio duarum iurisditionum,& ignoratur vtrius verè sit iurisditio.De quo per Dy.in leg.siue.§.primo,in versi. quòd si hoc ipsum.ff.de liber.agno.& in lege pupillus.§.j.ff.de verb.signi. Ray.Bart.& Alberi. in leg.Iurisperitos.§.j.ff.de execu.tut.Guid.Suz.in authent.qua in prouincia. C. vbi de cri.agi opor.Ioan.And.in addi.Specul.tit.de compe.iudic.adi.§.j.versi.sed pone aliquis.& rursum tit. de rapto.§.1.versicu.sed pone inter,ibi,sed quem dices.Alberi.in leg.libertus.§.præscriptio,per eum textum.ff.ad municip.& in leg.de iure,eod.titu.& in.d.l. siue.§.j.colum.2. versic.& primò collige.ff.de libe.agno.Anto.& Pet.Anear.in cap.postulasti,& ibi etiam Maria. colum.4.in.7. quæsti.princip. extrà de for.compet. & Nellum in tracta.bannitorum in secunda parte.j.partis quæstio.9.Ego consulerem apud vtranque iurisditionem hanc notificationem fieri. Nam si apud alteram tantùm fieret,penderet ex exitu controuersiæ iurisditionum,recténe ea notificatio facta fuerit,an non.vt in simili tractat Ioan.Andr.in.c.in multis,de rescript.lib.6.& Gaspa.Calde.inter con.Ioan.Calde.eius patris,titu.de consuet.con.6.an si consuetudo.

IN FINE TITVLI.

An si emptor patiatur cõtrouersiam de re empta,possit se excusare à retractu.

1 ITEM CVM HIS QVOQVE finem facerem huic titulo,nisi alia quædam ad eum tractatum pertinentia in mentem venirent,quibus tractandis non se obtulit locus satis appositus in præcedentibus:aut si se obtulit, memoria tunc defuit. quam quam & alia multa huc quoque pertinentia differemus in tit.procedente, prout locus nos monebit.Hìc igitur primò quæro. Emptor conuentus est ab alio tertio vẽdicante rem emptam:interim consanguineus vult eandem rem ex hac consuetudine retrahere. Emptor negat posse se eam illi cedere, cùm sit litigiosa,per leg.2.C.de litigio.Ego aliquando de hac re consultus respondi,hanc exceptionem nihil emptori prodesse,per.l.alienationes.ff.fami.herciscun. vbi ita scribitur.alienationes post iudicium acceptum interdictæ sunt,duntaxat voluntariæ,nõ quæ vetustiorem caussam & originem iuris habent necessariam.

Litigiosi vitiũ nõ pertinet ad alienatiões necessarias.

2 ¶Quo in loco Bald.& Floria.no.illud vitium litigiosi non pertinere ad alienationes necessarias,quæ habent caussam ex præterito.& in id quoque dicunt facere text.in leg.diuus.ff.de peti. hæredit.& in leg.si post acceptum, cum leg.sequen.& leg.is à quo,& leg.sequen.ff.de rei vendi. & leg.si seruus.ff.de condi.furti.Quod & idem voluit Inno.in cap.cùm M:Ferrarien sis,colum. vltim.versic.item nota quòd licèt,extrà de constit.& Bart.in leg.inter quos.§.si dominus, vers. vlterius oppo.ff.de dam.infe.vbi & ad hoc allegat.l.peto.§.prædium.ff.de lega.j.&.l.j.ff.de fundo dotali.& leg.2.C.eo.titu.& Alexan.in addi.Bar.in leg.quanquam.§.Iulianus.ff.de aqua plui.arcen.Et id generale est,vt prohibita simpliciter alienatione,non ea censeatur esse prohibita, quæ non sponte alienantis sit, vt latè diximus & probauimus suprà.§.1.in glos.14.in verbo, ou æquipollent a vente,nume.11.& generale est.

Retractus an habeat locũ in vẽditione facta iussu testatoris.

3 SECVNDO QVAERO. vtrùm si testator hæredi iusserit,vt domum vendat Ticio, an in venditione quam hæres facit iussu ipsius testatoris,habeat locum retractus. Posset videri non habere,tum quia hęc venditio necessaria est,vt dicit Bald.conf.358.quidam Lucanus,col.j. lib.1.& con.253.casus talis est quidam de ciuitate,col.2.vers.in contrarium,lib.3.& vtrobiq; per leg.vnum ex familia,iu prin.ff.de lega.2.Illud autem planum est in venditione necessaria locum nõ esse retractui,vt multis placuit,ar.l.cùm fidei.ff.de fideicom.libe. vt & nos latè diximus in.d. verbo,ou equipollent a vente,nu.8.fecũdò intellige,& alijs multis seq.Tum quia id videtur fa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctum à teſtatore,non ab hærede, qui tantùm vltimam voluntatem teſtatoris adimpleuit.d.l.vnũ ex familia.§.ſi de falcidia,de lega.2.& leg. pater ex prouincia.ff. de manu.vindic. & leg.vxorem. §.agri plagam,& ibi no.à Dy.ff.de lega.3.quem ad id ſi ſcienter inducatur,dicit no.Angel.con. 313.Brunellus,paulò poſt medium.cum multis ſimi.à me adductis in noſtris legibus connubialibus,in glo.6.in.22.quæſti.in princip.

4 ¶Sed quibus non intempeſtiuè potes addere,quòd traditum eſt à Guil.Cu.in leg.cùm hi, ver. planè,& ibi quoque Bald.in vtraque lect.ff.de tranſact.quòd ſi hæres iuſſus à teſtatore vendere alimenta,ea vendiderit,non poterit ſuper hac venditione ſiue obligatione tranſigi,tanquam facta vi illius teſtamenti,inſpecta ſcilicet cauſſa originali. Quanquam huiuſce rei prohibitio non trahitur ad contractus inter viuos,per illum textum,& in id alia quoque multa iura allegãt,quæ tu ibi videre poteris. Et ſimile eſt quod tradit Iaco.But.in.l.ſi hæres teſtamento.ff.de act.empt. quòd ſtante ſtatuto, vt de quolibet contractu ſoluatur gabella, ſi hæres venditionẽ fecerit iuſſu teſtatoris,non ſoluetur gabella: quia hæc venditio non dicitur contractus inter viuos, ar.gloſ. ſing in leg.ſi quis ita,in princip.in verbo, defectus.ff.de ſtatuliber.& ſequitur Bald. in ſua margar.in verbo,venditio,colum.2.verſicu.venditio facta.Conſuetudo autem noſtra nuncupatim loquitur de contractibus,cùm dicit, par contract de vente,ergo non habet locum in teſtamentis & alijs vltimis voluntatibus.l.verba contraxerunt.ff.de verbo.ſignifica.vbi ita ſcribitur.verba contraxerunt non pertinent ad ius teſtandi, cum multis alijs ſimi.à me collectis in.d.legibus connubialibus,in gloſ.3.in.7.quæſti.in prin.

De eadem re. Venditiones factæ iuſſu teſtatoris habẽt vim teſtamenti, vide nume.7.

5 ¶Et confirmatur hęc ſententia,quoniam etiam in rebus venditis ab hærede iuſſu teſtatoris certo aliquo precio,non eſt locus reſciſsioni, ex leg.2.C.de reſcin.vendi.quia ea lex non habet locum,quando neceſsitas vendendi oritur ex teſtamento,vt voluit Bald.in.l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe,in princip.per illum text.& ibi quoque Imo.Rapha.Co.Paul.Caſtr.in lect.Bono.Franciſ. Aret.in.2.no.qui id dicit ſing.& Iaſo.ff.de leg.j.Roma.in.l.ſi quis cùm aliter,col.2.& ibi quoq; Alex.colum.pen.verſi.aliquid etiam,& Franc.Aret.colum.6.verſi.ponit etiam hîc.ff.de verbo. obliga.Fabia.in tract.de empti.& vendi.in.6.quæſtio.8.quęſtionis princip.& Anto.Burgos.in cap.cùm cauſſa,colum.15.verſi.vndecimò limita,extrà de empti.& vendi.vbi id dicit ſing.Et eſt bonus text.in leg.etiam.§.quid ſi quis,verſi.idem erit dicendum.ff.de peti.hæred. quem ad hoc dicit ſingu.Fran.Aret.in.d.l.ſi quis cùm aliter.

De eadem re. Lex.2.C.de reſcind.vendit. non habet locũ in vẽditione facta iuſſu teſtatoris, vide nu.9

6 ¶Facit item quòd ſtante ſtatuto, ne res immobilis alienetur in extraneum ſub pœna, ſi teſtator iuſſerit rem quampiam immobilem vendi extraneo, non incidit hæres id faciens in pœnam, vt poſt Oldra.& Iaco.Bu.tenuit Ioan.And.in addi.Specul.in rub.de rei permuta.colum.penulti. verſic.expeditis beneficialibus.& Bald.qui illorum mentionem non facit,in.d.l.ſi hæres, per illum textum in princip.ff.de acti.empt.non enim(inquit)id ſponte facit,ſed vi vltimę voluntatis.dicítque id notandum & menti tenendum.& Alberi.qui id poſt ipſum Iac.Bu.diſputat,in.2. parte ſtatutorum,quæſtio.178.inci.Iac.etiam Bu.diſputauit. & Angel. dum ſimpliciter allegat Ioan.And.vbi ſuprà,in.l.ſi ita quis promiſerit.§.ea lege.ff.de verbo.obliga.& ibi apertiùs Imo. in fi.& Franc.Aret.colum.3.verſi.ex his infert.& idem Aret.in.l.cætera.§.ſed ſi ſeparauit,col.2. verſi. quintò & vltimò no.ff.de lega.j.vbi reſpondet ad eum tex.qui alijs videbatur velle cõtrarium.Imo.in leg.ſi dignum.ff.ad.l.Falci.& in.l.qui fundum,in princi.& ibi quoque Alex.ff.eo. titu.Ro.in.l.ſi tibi pecuniam,per eum textum,& ibi quoque Fran.Are.ff.ſi cert.pet.Alex.conſ. 215.ponderatis,col.2.ver.confirmo,lib.6.Barba.latè in repe.rub.extrà de reb.eccleſ.non ali.in. 5.quæſti.princip.& conſi.51.ſcripſit ſapientiæ fons,col.15.verſic.& vlteriùs adducebam,lib.j.& Ioan.Crot.in repe.l.filiusfa.§.diui,col.23.verſi.5.fallit.ff.de lega.j.vbi in id alias multas rationes affert,quas ibi videre poteris.& Alcia.in.l.2.in princip.nume.12.ff.de verbo.obliga. Et faciunt quæ ſcribit Bald.conſi.440.ſecundùm ea,colum.2.verſicu.item quando ſunt,& ſequent.lib.5. & Corne.con.132.licèt videatur,lib.j.dum tractat,an teſtator poſsit permittere hæredi, vt alienet contra prohibitionem ſtatuti.

De eadẽ re. Statutũ ne res alienetur,non comprehendit alienationes factas iuſſu teſtatoris, vide nu.8

7 VERVNTAMEN Bal.hanc noſtram quæſtionẽ nuncupatim tractans in tractatu protomixeos,colum.3.ver. quid ſi teſtator,apertè tenuit contrarium,quoniam vt teſtator(inquit) non poteſt facere, quin lex habeat locum.l.nemo.ff.de lega.j.ita nec vt conſuetudo quoque locum habeat,quæ pro lege ſeruatur.l.de quibus.ff.de legib. & beneficium à lege vel conſuetudine cõceſſum à priuato auferri non poteſt.§.ſi verò,in authen.de nupti. Et adde quòd ſi teſtator ipſe vendidiſſet etiam in ſuo teſtamento,nihilominùs habuiſſet locum retractus,quia huiuſmodi venditio in teſtamento facta habet vim & naturam contractus inter viuos, vt facilè intelligitur ex Oldra.conſi.114.factum eſt tale quædam mulier,colum.j.Bar.in.l.cùm quis decedens.§. codicillis.ff.de lega.3.Bald.in leg.vltim.C.de reb.eorum.& in.l.ex teſtamento. C. de fideicom. & in.l.auia,in princi.C.de iure delib.Ro.conſi.171.pro deciſione,in vlti.dubio,cum ſi. Ergo & idem ſi eo mandante id factum eſt : quia non plus roboris habere poteſt,quod me mandante factum eſt,quàm quod à meipſo factum eſt.

De eadẽ re. Cõtrariũ eorũ quæ dicta ſunt.

8 ¶Nam & in eo quod diximus ſuprà,hæredem qui iuſſu teſtatoris vẽdidit extraneo rem immobilem,non incidere in pœnam ſtatuti idipſum prohibentis.Contrarium tenuerunt Alberi.Bal. Angel.Imo.ſibi contrarij,Floria.Alexand.& Iaſon in.d.l.cætera.§.ſed ſi ſeparauit, per tex.in.l.

De iiſdẽ rebꝰ.

Senatus

Senatus,quem legunt cùm.d.§.ſed ſi ſeparauit.ff.de lega.j.Angel.in.d.l.qui fundum, in princip. ff.ad leg.Falci.& in leg.j.C.com.de lega.& in leg.in æſtimationibus.ff.de peti.hæred. & Fulgo. in.d.l.ſi tibi pecuniam.ff.ſi cert.pet.& Fab.in tract.empt.& vendi.in.28.quęſti.3.partis princi. vbi & illam rationem addit, quòd teſtator non poteſt tollere diſpoſitionem ſtatuti.l.quidã decedens.ff.de admi.tut.&.l.quod de bonis.§.j.ff.ad leg.Falci.&.d.l.nemo.ff.de lega.j. & Alexan. in leg.ſi dignum,ad ſi.ff.ad leg.Falci.Iaſon in.l.iuſtè,colum.5.verſi.quintò pro iſta deciſione.ff. de acquir.poſ.Et potior pars eorum,quos pro contraria parte adduximus,loquuntur,cùm ſtatutum eſt,ne bona alienentur inter viuos.

De iiſdẽ rebus.

9 ¶Illud autem quod dictum eſt.d.l.2.C.de reſcin.vendi.non habere locum in re iuſſu teſtatoris vendita certo precio,non ob aliud eſt,quàm quòd teſtator ſtatuendo certum precium, videtur quod reſiduum eſt,donare.Ideóque dicunt Raph.Alexand.Hiero.Tort.& Iaſon in.l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe.ff.de lega.j.quòd ſi teſtator putauerit illud eſſe iuſtum precium, habebit ſocum ea lex.2.ar.l.cùm tale.§.legato falſam.ff.de condi.& demon. Quinetiam ſi teſtator non præſcripſit certum precium,æquè habebit locum.d.l.2.ac ſi ſine præcepto teſtatoris res fuiſſet vendita, ſecundùm ipſum Bald.& Imo.in leg.imperator.§.j.per illum tex.ff.de lega.2.Ro.Alex.& Fran. Aret.in.d.l.ſi quis cùm aliter.Barb.in capi.cùm dilecti,colum.2.verſic.limita etiam. & in repe. rub.de reb.eccleſ.non ali.in.d.5.quæſtio. non ſemel.& Iaſon in.d.§.meminiſſe.Pantal. in repe. d.l.2.col.20.verſ.28.procedit,& iterum colum.23.ver.ſextò limitantur prædicta.vt proinde intelligas id nihil huic ſententiæ præiudicare. Apud Senones autem cap.conſuetudinum eius gẽtis.49.eſt expreſſa conſuetudo,locum eſſe retractui in venditione patrimonij facta ab executoribus teſtamentorum.Similiter apud Trecenſes cap.160.& Borbonienſes cap.471.Sed & apud Auxerrenſes ſiue Altiſsidiorenſes hoc eodem titu.§.19.qui eſt omnium.50. in re vendita ex teſtamento,eſt locus retractui.

Conſuetudines de quæſt.prin.

10 TERTIO QVAERO, quia ſuprà titu.huius volu.conſuetudinum.17.qui eſt de ſucceſsions.§.7.qui eſt omnium eiuſdem volu.217.cautum eſt,quòd ſi quis decedat ſine liberis,relictis aſcendentibus & collateralibus,ſuccedunt aſcẽdentes in mobilibus,collaterales in immobilibus,quod & in noſtra Gallia vbique propemodum obſeruatur.Igitur qui domum emerat, moritur intra annum relictis patre & fratre,poſtea verò quiſpiam cõſanguineus venditoris retrahit eam domũ,vi noſtræ conſuetudinis reſtituto venditionis precio.Certum eſt quòd ſi domus redempta non fuiſſet à cõſanguineo,ea fratris eſſet.Nunc autem cùm redempta eſt, ad quẽ pertinet precium:an ad ipſum fratrem hæredem immobilium,an verò ad patrem hæredem mobilium?Et primùm videtur ad fratrem,cùm dom⁹tempore mortis reperiatur in hæreditate,non precium,quod quidem tempus inſpiciendum eſt,vt cæteris in rebus.§.ita demum tamen,Inſtit. de hæred.quæ ab inte.defer.cum ſi.Et licèt domus ipſa poſtea euincatur dato precio,tamen id precium ſubrogatur in locum domus.Sicut dicimus de fundo legato, qui ſi poſt mortem teſtatoris euincatur per reſtitutionem in integrum reſtituto precio,id precium tanquam ſubrogatũ in locum fundi debetur legatario.l.qui ſolidum.§.j.ff.de lega.2.& facit text.in.l.filiæ.§.à Ticia. ff.de condi.& demon.&.l.ſi donatæ.§.ſi ſponſus.ff.de donati.inter vir.& vxor.

Retractus precium ad quos pertinet, an ad hæredes mobilium,an immobilium.

11 ¶Præterea is cui competit ius oblato precio,nõ habet ius purum,ſed conditionale, ſi precium ſoluat.l.2.&.l.ſi à te.C.de pact.int.emp.& vendi.Illud ergo precium, quod debet accipere emptor,non erat prius in obligatione,ſed in cõditione.l.j.§.item ſi ita.ff.ad leg.Falci.&.l.ita ſtipulatus,& ibi plenè no.ff.de verbo.obliga.&.l.ſi quis ſub conditione.ff.ſi quis omiſ.eau. teſta. Ergo nullum ius,nulla obligatio erat in bonis emptoris.& ſi aliquod erat, tamẽ cùm ſtatutum diſtinguat ac ſeparet bona mobilia & immobilia abſolutè,nomen autem debitoris non ſit mobile aut immobile,ſed tertia quædam ſpecies.l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iudi.& no. Bart. in.l.poteſt.ff.de admi.tuto.cum alijs multis concord.adductis ſuprà.§.huius titu.j.in verbo,ou autres choſes cenſées pour immeubles,quæ eſt glo.7.nume.9.ſed & multis. Conſequens eſt, vt non comprehendatur ſub eo ſtatuto,ſed ex iure communi ad hæredes pertineat.

De eadem re.

12 ¶Item huiuſmodi conditio reſtituendi precij pro redimenda domo vendita,eſt poteſtatiua (vt noſtri appellant) quia ſcilicet eſt in poteſtate ſiue facultate conſanguinei id ipſum faciendi,igitur non retrotrahitur ad tempus mortis illius emptoris, de cuius hæreditate & ſucceſsione agitur,nec aliud quoduis tempus procedens.l.qui balneum,& leg.potior.ff.qui poti.in pigno.hab. & leg.ſi ſeruus.§.vltim.ff.de ſtipul.ſeruo.cum ſi.Ex quo fit,vt non faciat hanc rem,id eſt,domũ, quæ in initio & tempore mortis,id eſt,ſucceſsionis obuentæ erat res immobilis , cenſeri mobilem,cuiuſmodi eſt precium,quod inde redactum eſt:ſed potius inſpiciatur primũ illud tempus, ad quod vltimum non retrotrahitur.

De eadẽ re. Conditio poteſtatiua non retrotrahitur.

13 ¶Denique obligatio & quælibet diſpoſitio legalis ſiue ſtatutaria, qualis etiã hęc eſt,magis conparatur & accedit obligationi & diſpoſitioni vltimæ voluntatis, quàm contractuum inter viuos,ſecundùm glo.Bar.Bald.Raph.Corne.Alexan.& alios in.l.j.C.de his quib.vt indig. & glo. & Bar.in.l.in cognitione.ff.de S C.Silla.eundem Bar.in.l.non ſolùm.§.morte, colum.vltim.& ibi clariùs Imo.colum.pen.ff.de no.ope.nun.Bald.in.c.j.in.prin.colum.pen. verſi.deinde quæro,tit.de pac.Conſtan.Ang.con.7.ex dicto themate,col.j.Imo.in.l.ſi ita ſcriptum.§.vltim.ff.de lega.2.Roma.in.l.4.§.Cato,chart.vlti.ff.de verb.oblig.& in.l.ea demum.C.de collat.&.cõ.65.

De eadem re. Obligatio et diſpoſitio legalis, ſiue ſtatutaria cõparatur vltimæ voluntati, vide nume.16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

viſo themate,colum.vltim.verſicu.cùm igitur verba.& conſi.123.circa primum,colum.2. verſicu.præmiſsis tamen non ob. Alexand. in.l.ſeruus,colum.j.ff.de vulg.& pupil.& conſil.130.attentis verbis teſtamenti,colum.j.lib. 2.Franc.Aret.conſi.45.viſis articulis,colum.vltim.Cardi. Alex.in cap.ſolicitudinem,colum.vlti.de appel.cum alijs concord.collectis ab Alex.Cornel,& Philip.Deci.in.d.l.ea demum.C.de colla.& ipſo Alexan.in addi.Bar.in leg.vlt.ff.de reg.iu.Caro.& Barb.conſi.19.clementiſsimum,colum.3.lib.4.& Soci.conſi.221.viſa, poſt princip.lib.2. Franc.Cur.Seniore conſi.27.magnificus,colum.6.verſic.verùm iſtis omnibus.Iaſo.in.d.l.j.C. de his quib.vt indig.& in.l.ita ſtipulatus,colum.10.verſi.ſed hîc cadit.ff.de verbo.oblig.& in.d. §.morte,char.vlti.verſi.vltim.tene menti.ff.de ope.no.nunci.Steph.Bertran.conſi.128.pro pleniori,colum.vlti.lib.j.Ioan.Crot.& Ferdi.Loaz.in repe.l.filiuſa.§.diui,illo quidem colum.22. ver.limita iſtam concluſionem,hoc autem nume.342.ff.de lega.j.Et videtur probari in.l.ſeruus hac lege.ff.de manumiſ.De quo tamen,ne id omittã,vide Soci.in.l.Gallus.§.videndũ,in princ. ff.de liber.& poſthu.At in obligatione ex vltima voluntate inſpicitur tempus reſolutionis,nec ea retrotrahitur.l.2.§.id quoque.ff.de colla.bono.quę ponit hanc differentiam inter contractus & legata.Et hanc op.nuncupatim in hoc caſu noſtro ſecuti ſunt Raph.Fulgo.Alexan.& Fran. Aret.in.d.l.ea demum.C.de collati.

14 CONTRARIVM TAMEN, vt ſcilicet id precium ita reſtitutum à conſanguineo vi noſtræ conſuetudinis,tanquam mobile ſit patris,qui ex ſtatuto ſuccedit in mobilibus,tenuerunt Iaco.Ray.Cy.qui ita dicit fuiſſe iudicatum,Alberi.Bald.Corne.& Philip.Deci.in ea ipſa leg.ea demum.& idem Alberi.in.j.parte ſtatutorũ.q.93.quid ſi ſtatuto prædicto. & quiſquis eſt in margar.Bald.in verbo,alienatio,colum.vlti.nam licet id opus ſit ipſius h al.tamen ſunt in eo quædam ab alijs addita, vt videre licet. Et hi quidem omnes ſubnixi authoritate.d.l.2.§.id quoque,de colla.bono.vbi reſolutio contractus retrotrahitur ad tempus ipſius contractus. Ideóque id precium,quod ex huiuſcemodi reſolutiõe reſtituitur,cenſetur eſſe in bonis defuncti emptoris,abuſque tempore ipſius contractus.Et facit etiam text.in.l.ſi filiuſa,& ibi Bar.& recentiores,ff.de verbo.oblig.&.l.quæ legata,&.l.ſequen.ff.de regu.iur.cum.ſi.

Qui contrariũ cenſent in principali quæſti.

15 ¶ Deinde iſtud ius recuperandi ſiue redimendi reſtituto precio competens conſanguineo habet originem ex contractu ipſo venditionis,ex quo quæritur id ius ipſi conſanguineo etiam abſenti,vt dicit Bald.in rub.C.res inter alios acta,verſi.nota quòd ex conſuetudine.& Philip.Deci.conſi.88.cuius ſuperſcriptio incipit,valet ſtatutum,colum.j. Et ita quoque habuit originem in vita ipſius emptoris defuncti,& ſic tempore mortis ipſius cẽſebatur in ea qualitate eſſe in bonis.Ergo & ipſa res mobilis etiam cenſetur fuiſſe in eiuſdem patrimonio,quia ius quod competit ad rem mobilem cenſetur mobile,vt voluit glo.Bar.& alij in.l.j.C.ſi aduer.tranſac. & in.d.l. poteſt.ff.de autho.tut.cum alijs multis ſi.à me collectis in.d.§.j.glo.6.in verbo,ou autres choſes cenſées pour immeubles,nume.j.

De eadem re.

16 ¶ Nec obſtat illa ſubrogatio,quam ſuprà primo loco adduximus,quia illa conſideratur ſecundùm Deci.in fauorem legatarij,ex veriſimili voluntate teſtatoris,vt declarat text.in.d.l.qui ſolidum.§.j.in verbis,coniectura voluntatis.Sed hæc ratio ceſſat in hac quæſtione, quia quòd talis pecunia ſit apud hæredem,nõ eſt ex voluntate defuncti,& repugnat ſtatutũ quod defert immobilia tantùm ipſi hæredi.Et per hoc tollitur etiam illa ratio quòd diſpoſitio ſtatuti æquiparatur vltimę volantati,quia in hoc caſu nihil reperitur ſtatutum in vltimis voluntatibus,nec etiam illud omnino indubitatum eſt,quando ob eius ambiguitatem Bar.ipſe indeciſum reliquerit,in.l. ſuus quoque.§.ſed & filio,qui eſt vltim.colum.2.ff.de hæred.inſtitu. & in leg. vſufructus,in fi. ff.de ſtipula.ſer.& in leg.j.ff.de in diem addic. Et expreſsim contrarium tenuerit Bald.ſibi contrarius in leg.omnes populi,colum. vltim.ff.de iuſti.& iure.& in leg.j.ff.ſi cert.pet. & in.d.l.ea demum.C.de collati.Nec,ſi id verum eſt,ſemper procedit,vt per Franc. Aret.conſil.89 placet. & Alex.in.l.ita ſtipulatus,colum.5.verſi.& tene menti.ff.de verbo.obliga.

De eadem re.

17 ¶ Et ita propemodum illis rationibus prioris partis reſpondet Philip.in.d.l.ea demum.At alijs eiuſdem partis rationibus,quæ ſunt ipſius Franc.Aret.non reſpondet,nec earum meminit, neque Are.quoque.Et hanc denique op.ſecutus eſt Boher.in quodam con. quod poſuit poſt tracta.Dy.de regu.iur.cuius initium eſt,laquelina,in.3.dubio.De hoc autem variæ ſunt conſuetudines Franciç.Nã apud Belquercenſes.c.31.reditus qui pecunia poſſunt redimi,cenſentur mobiles.& idem apud Caluimontenſes in Baſsigniaco.c.64.quod loquitur de fundo vẽdito cum pacto redimendi.Quid autem conſuetudo Cenomanenſis ſuper hoc ſtatuerit,videbis.c 305.& duobus ſequent.& Aurelianenſis.c.175.& cap.262.& cap.274.& Andegauenſis. cap.91.& cap. 290.& duobus ſequen.Trecenſis.c.65.& ſeq.Et vide quæ ſcripſimus ſuprà.§.1.in glo.6.in verbo,rentes,nume.7.ſed hæc primò,& ſeq.& iterum in gloſ.14.in verbo,ou equipolent a vente, numero.119.ſecundò intellige,& duobus ſequen.

Conſuetudines de princi. quæſtione.

18 SED VT TANDEM id definiam,certè quantũ ad nos habemus conſuetudinem expreſſam infrà titu.25.qui eſt,le mariage ſolu quelz droitz appartiennent au ſuruiuant des conioinctz.§.12.qui eſt omniũ huius volu.302.quæ ſtatuit hanc pecuniam ex qua retrahitur fundꝰ, vi huius conſuetudinis aut pacti de reuendendo in contractu appoſiti,inter mobilia reponendã, eamq; ad eum pertinere, qui mobilia debet habere.Sed quãtùm ad ius commune pertinet,illud arbitror

Deciſio princi. quæſtionis.

arbitror huñc fundum,quandiu eſt apud emptorem aut hæredes ipſius,id eſt,ante retractum nõ. cenſeri mobilem,ob id tantùm,quòd obnoxius eſt retractui,ſed potiùs immobilem,inſpecto ſcilicet & conſiderato tempore & ſtatu præſenti,ar.l.ſufficit.ff.de condi.indeb.cum ſi ibi adductis à Iaſo.& à nobis infrà titu.ſequen.§.2.glo.j.nume.38.quid quòd cenſetur,& ſequen.nã & multa interuenire poſſunt,ne fundus redimatur,quãuis redimi poſsit,vt in ſimili dicitur in.l.naturalem.§.j.ff.de acqui.poſſ.Qualis igitur futurus ſit,debet expectari euẽtus, an ſcilicet redimetur, nécne: vt ſic non in pendenti ſit,quantùm ad præſentem ſtatum attinet:quantùm autem ad futurum,ſit.vt in ſimili tradit Cy.in.l.vlti.colum.2.in.j.oppo.C.de ſent.paſ.& Bar.in.l. Pomponius,colum.3.verſi.hoc igitur præmiſſo.ff.de nego.geſt.

19 ¶ Porrò autem finis omnibus in rebus oſtendit,cuiuſmodi eę cenſendæ ſint.l.ſed etſi quid.§.j. ff.de vſufruc.& capi.fraternitatis.§.vlti.extrà de frigid.& malefi.& id quidem eorum tex.authoritate voluit Specul.expreſsim definiens aliquid vel mobile vel immobile cenſeri & exiſtimari ex fine ipſius,in titu.de fructib.& intereſ.§.ſcias igitur,qui eſt primus illius titu.verſic.ſed quid ſi debeo,cum alijs multis ſimilibus & concord.à me quoque congeſtis ſuprà eod.titu.§.j.glo.7. in verbo,ou autres choſes cenſées pour immeubles,nume.44. tum etiam quia finis. Nam & finis ipſe(vt & id illis quoque adijcias)ad ſe trahit omnia,quæ ad eum ipſum tendunt.l. & ſi non ſint.§.perueniamus.ff.de aur.& arg.legat.

Euentus inſpiciendus.
Finis oſtendit cuiuſmodi res cẽſenda ſit.

20 ¶ Quibus adde ad huius noſtræ ſententiæ comprobationem text.optimum in leg.ſi Titius, in princ.ibi,ex euentu ſolutionis.ff.de legat.2.&.l.ſeruus.§.j.ibi, in pendenti eſt,cui proprietatem acquiſierit,&c.ff.de acquir.rer.do.&.l.ſi is qui pro emptore.§.j.ibi,in pendenti eſſe.ff. de vſuca. & leg.penult.§.vlti.ff.de caſtren.pecul.cùm dicitur,niſi in pendenti,vt in alijs, & in hac ſpecie habeamus dominia,vt ex pòſt facto retro fuiſſe aut non fuiſſe patris credamus.& in leg. proponebatur,eo.tit.ibi,nec eſt nouum,vt ex poſt facto aliquis ſucceſſorem habuiſſe videatur,& quæ ſequuntur.quæ huc admodum pertinent,vt ſcilicet ex pòſt facto conſtet quis ſucceſſor futurus ſit in huiuſmodi rebus.& leg.in bello.§.1.&.l.bona.§.1.&.2.ff.de capti.& leg.ſi ſeruus communis meus.§.ſeruus,& iterum.§.vltim.ff.de ſtipul.ſer.&.l. fideiuſſor obligari.§.ſtipulatione.ff.de fideiuſ.&.l.bouem.§.vlti.ff.de ædil.edic.

De euentu.

21 ¶ Nec omittendus tex.in.l.qui res ſuas.§.rem autem.ff.de ſoluti.ibi,& vtique cuius fuerit,euentus declarat. Ex quo no.Pau.Caſt.ibi,quòd ſi res quæ datur in ſolutum,euinci poteſt,& etiã poteſt non euinci,ex futuro euentu apparebit,vtrùm debitor fuerit liberatus,nécne.Et facit quoque tex.in.l.iure.§.vlt.ff.de teſta.tutel.& in.l.j.§.ſi pendeat.ff.ad S C.Maced.&.l.ſi fur,iterumq; leg.ſed & ſi quis.§.1.ff.de vſufruct.& leg.quid ergo,in princip.eod. titu.&.l.res vxoris.C.de donati.inter vir.& vxo,&.l.reſcriptum.§.vlti.ff.de diſtract.pig.&.l.ſi debitor.ff.de iure doti.&.l.ſi is ſeruus.ff.de donati.inter vir.& vxor. Sic & hoc caſu conſtabit ex futuro euentu, cui cedet domus,aut pecunia,qua ipſa redimetur:nam ſi ea intra tempus nõ redimetur, cedet collateralibus, ac ſi ab initio non fuiſſet obnoxia retractui.Si redimetur,erit pecunia ob eam domum reddita, aſcendentium:tanquam ſi ab initio domus ipſa pecunia fuiſſet.

De eadem re.

22 ¶ Et hoc admodum confirmat,quod ſcriptum reliquerunt Alberi.Bart.& Ang.in.l.ſi ſic legatum.§.vlti.per text.ibi,in ver.proinde.ff.de lega.j.Actio(inquiunt ſecundùm communem opinionem iudicatur mobilis vel immobilis,ex natura rei pro qua competit,vt etiam ſuprà haud multò antè diximus.Minor igitur habebat actionem ad fundum,vel ad centum (ea enim erant in electione debitoris)is ceſsit huiuſmodi actionem alteri ſine decreto,quod in alienatione rerum immobilium requiritur,non etiam mobilium.An valeat ea ceſsio.Et dicunt id fore in poteſtate debitoris.nam ſi reddat fundum,non valebit:ſi centum,valebit.Et idem reſpondit ipſe Bart.conſil. 70.reuerendiſsime,colum.2.& ſequitur Alexand.in.l.à diuo Pio.§.in venditione,in fi.j. not.ff. de re iudi.dum ſimpliciter allegat Bar.in illo priore loco,& apertiùs conſi.125.viſis & conſideratis,in fi.lib.1.quod repetitur conſi.53 lib.3.& Franciſ.Aret.in.l.j.C.ſi aduer.tranſact. Et in id eſt text.optimus præter eos,quos ſuprà citauimus,in leg.erit.ff.de fund.dota. quo probatur ex euentu pendere,an valeat alienatio,de qua ibi agitur, nécne.

De eadem re.
In venditione actionis cõpetentis minori ad fundum vel precii, an decretum requiratur.

23 ¶ Sed & hæc omnia quidem mirum in modum fulcit illud Philidis Ouidianæ ad Demophontem,ſi ſententiam integram reſcindas,

Exitus acta probat.

Quod in id vbique citãt noſtrates.& inter cæteros Bald.qui tamen authoris nomen ſupprimit, in cap.j.colum.2.verſi.6.quæritur,titu.quib.mod.feud. amit.in idque etiam allegat.l.rem non nouam.§.vlti.C.de iudici.&.§.vlti.proœmij.ff.& poſt Bald.Soci.conſi.127.quoniam in preſenti,colum.5.comprobo & quartò,libr.3. Et de hoc caſu noſtro,(quod & nos ſuprà diximus, ſed hîc in fi.& concluſione quæſtionis,iterum dicere voluimus) habemus conſuetudinem expreſſam capit.omnium noſtrarum conſuetudinum.302.

Exitus acta probat.

24 QVARTO QVAERO quid ſi conſanguineus volens redimere traxit in ius emptorẽ recuſantem cedere,& tandem obtinuit, fuitq; emptor condemnatus rem ipſam reſtituto precio cedere? Tamen conſanguineus pœnitentia fortè ductus, vel etiam non habens ad manum pecuniam,non vult vti ea ſententia,nec precium reſtituere? An emptor poterit eum cogere? Habes text.in.l.ſi iudex.ff.de minori.quòd ſi minor nolit vti ſententia reſtitutionis in integrum,quam

An conſanguineꝰ qui in cauſa retractꝰ obtinuit,poſſit pœnitere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De intellectu. l.si iudex.ff.de minor.multa.

is obtinuit,exceptionem vtilem aduersus petentem precium quasi ex caussa iudicati habere poterit.& rationem subiungit,quæ declarat id non tantùm in eo casu obtinere, quia scilicet vnicuique licet contemnere ea quæ pro se introducta sunt.Et Bald.ibi in priore lec. dicit eum text. sing.& in vtraque lect.asserit procedere in omnibus his quæ sunt quæsita iure quopiam singulari siue extraordinario ac speciali, cuiusmodi haud dubiè est hoc nostrum ius retractus. Et facit etiam lex,cùm vnus.ff.de bonis autho.iudi.pos.& glo.in cle.constitutionem,versicul.insuper,in verbo, nolle vti, de elect.dum quærit,an inuito impetrante possit is contra quem impetratum est rescriptum,eo vti. De quo & ibi per Imo.super ea glo.& per Inno.Hosti.Ioan. And.Panor. & alios in cap.ex conquestione, extrà de resti.spoli.Bald.in leg.j.C.vt lit.pend.& in.l. postquã, in fi.C.de pactis.Alex.con.87.viso themate,col.2.versi.3.principaliter, lib.5.& Iason qui alios multos allegat,in.l.si quis ius iniquum,in prin.col.2.versi.3.no.ff.quod quisque iuris.

An inuito impetrante possit aduersarius vti rescripto, vide nume.16.

De.d.l.si iudex

25 ¶Sed vt redeamus ad.d.l.si iudex,de minori.Bal.in.l.omnem honorem , quæ est vlti.circa medium,& ibi quoque Saly.in fi.C.quan.prouo.non est nec.scribunt post Cy.ibi, appellantem nõ posse renunciare appellationi suæ inuito appellato,si eius interfit.Nec ob.(inquiunt) .d.l.si iudex,quia ea non continet ius commune,sed priuilegium minorum,& ideo secus in restitutione in integrum,quàm in appellatione.quod dicit Bal.no.Super eo autem quod de appellatione dicunt,vide Bar.in.l.si quis libellos.C.de appel.Cæterùm idem Bal.in leg.2.col.2.q.2.C.de fideiuss.minor.dicit quòd sententia lata pro aliquo in ipsius priuilegium,non ei imponit necessitatem vtendi eadem,si nolit,per.d.l.si iudex.Idem quoque in.l.si constãte. §.quoties.ff.sol.mal.no. ex text.ibi,& glo.in verbo,nec ferenda,quòd is cuius postulatione lata est sententia, non potest ab ea recedere,nec habet locum pœnitẽtia,quod dicit bene no.dignum.& idem quoque voluerunt Angel.Imo.Ro.Pau.Cast.& Alexand.ibi.subdit autem ipse Bal.in eodem loco,non obstare.d.l.si iudex.quia in ea speciale est fauore minorum.Idem in.l.si prædium,colum.2.versicu.sed pone lata est sententia.C.de ædil.acti. dicit, quòd si in ædilitia actione lata sit sententia ad commodum emptoris, qua condemnatus est venditor rem recipere, & reddere precium,ex ista sententia nascitur venditori actio in factum, si emptor nolit vti sententia. Nec ob.(ait).d.lex,si iudex.quia restitutio in integrum propriè non dicitur sententia condemnatoria, nec ex ea oritur actio in pactum.

De eadem re.

26 ¶In quancunque partem commentariorum vel iuris ciuilis vel canonici conuertor,velim nolim in nomine Bal.hæream necesse est,adeo præ cæteris copiosus est vbique.Is igitur in rub.extrà de postul.præla.quærit,an si papa capitulo petenti fecit potestatem eligendi quempiam, cogatur eum eligere,& multa in vtranque partem allegat.& inter cætera.d.l.si iudex,ad probandũ non esse cogendum.Idem in.d.cap.ex conquestione,colum.vltim.veficul.quærit Inno. de resti. spol.in illa quæstione , de qua suprà obiter locuti sumus, an scilicet impetrans possit abstinere vsu rescripti inuito aduersario,concludit non posse post earum productionẽ.Nec ob.(inquit). d.l.si iudex.quia ibi speciale est propter priuilegium minorum.Id quod suprà sæpe ex eod.diximus.Idem in.c.interposita,colum.2.versicu.quòd si appellans,extrà de appel.scribit,quòd quilibet potest renunciare fauori suo principaliter, licèt per quãdam consequentiam prosit aduersario,per.d.l.si iudex.Mox subdit in contrarium facere.l.petendæ.C.de tempo.in integ.restitu. Tandem dic(inquit)vt per Cy.in.d.leg.petendę,quem & ipsum in alijs multis ex.d.locis suprà ex eo citatis allegat pro intellectu.d.l.si iudex.

De eadem re. Dilationi à se petitæ an quis possit renunciare in præiudiciũ aduersarii.

27 ¶Igitur Cy.ipse in ea.l.petendæ,& post eum Bart. & idem Bald.& Alberi.in ea quæstione an quis possit renunciare dilationi à se petitæ in præiudiciũ aduersarij,qui ea pendente potest probare,post multa negat posse,cùm ea.l.eum admittat ad huiusmodi beneficium probandi de iure communi ordinario.nec ob.d.l.si iudex,vt subdit Cy.& alij post eum,quia loquitur de iure extraordinario & speciali,quod faciliùs tollitur.l.antiquæ.C.ad Velleia.&. §. quia verò verisimile est,in authen.de non ali.& idem dicit in eadem quæstione ipse Bald.in leg.vlti.in.j.lect.ff.de pactis.Sed & idem Bald.eandem quæstionem tractãs in.l.si arrogator,in fi.ff.de adopti.dicit quòd qui dilationem obtinuit,non potest ei renunciare in præiudicium aduersarij:quia tunc propter æqualitatem seruandam dilatio communis facta est beneficio legis,quod quidem beneficiũ non est in potestate eius qui dilationem impetrauit:quia in pari iure non potest vnus alteri præiudicare.l.si post mortem.§.vlt.ff.de bono.pos.cont.tab.Secus in iure quod venit in consequentiã, & non pariter.d.l.si iudex. Idem rursus de ea ipsa re loquens in.l.post quam , colum.vltim.in.7. quæstio.C.de pactis, quæritur(inquit)an possit quis renunciare dilationi obtentæ.dicũt doct. quòd potest quantùm ad se attinet:non etiam ad aduersarium, qui gaudet eadem dilatione.d.l.si post mortem.§.vlt.& no.Cy.in.d.leg.petendæ.Bart.ibi contrà quòd potest renunciare,per.d. leg.si iudex. Tu tene primam partem in eo,qui meruit dilationem de iure communi:in eo autẽ qui meruit de iure speciali per beneficium restitutionis in integrum , tene op.Bart.Ratio differentiæ est,quia ius singulare proditum est pro singulari fauore,sed de iure communi attenditur æqualitas in iudicijs.Sed & idem Bald.in leg.quod fauore,colum.j. C.de legib. dicit quòd quis potest renunciare sententiæ diffinitiuæ pro se latæ de iure speciali, & inhærere iuri communi. Et continuò pòst loquens de renunciatione dilationis idem dicit quod suprà.De quo & tu vide Alberi.in.l.bonorum,circa medium.ff.rem rat.hab.

¶Denique

De.d.l.si iudex

28 ¶Denique Bal.ipse,cuius copia omnes copias superat,con.404.quia dictus consultor, colum. vlt.lib.3.respondit,quòd abstinere hæreditate in suo hærede continet beneficium , cui quis potest renunciare,etiam post ius quæsitum alteri,per.d.l.si iudex.Sed in extraneo cõtinet ius commune,cui nõ potest renunciare.Et cum his propemodum concordans Fran.Aret .in.l. pro hærede.§ Papinianus,colum.pe.ff.de acqui.hæred.idem tradit,videlicet iuri quæsito tertio ex meo speciali beneficio posse me præiudicare,per.d.l. si iudex. Quod & ipsum per illum ipsum textũ voluit Alex.con.36.viso themate,colum.vlti.lib.4.Ex quibus,vt tandem hanc quæstionem nostram concludam,potes apertè intelligere, quid in ea dicendum sit, nempe consanguineum cui ius retrahendi competit ex beneficio singulari, extraordinario,& speciali,posse huic iuri etiam post sententiam renunciare vel inuito emptore. Crediderim tamen eum esse condemnandum in expensis litis.Et ita expressim cauetur in consuetu.Cenomaniæ.c.418.& Andegauiæ.c.407.

Decisio principaliquæstionis.

Consuetudines de ea re.

29 ¶Verùm huic nostræ sententiæ duo palàm videtur aduersari.Primum illud est,quia cum consanguineus ex illa sententia possit non dubiè cogere emptorem,vt sibi vendat rem ad cuius retractum venit,debet & ipse emptor vicissim posse consanguineum cogere,vt emat,per regulam illam correlatiuorum probatam in.l.vlti.& ibi doc.C.de indict.vidui.& in cap.vlti.extrà ne clerivel mona.de qua nos latiùs diximus suprà hoc eod.titu.§.j.glo.9.in verbo,ou lignagier,numero.169.verùm ego hanc,& sequen.Sed quod huic obiectioni respõdeas vltra ea quæ diximus, in promptu est ex.l.j.& ibi Bald.post princ.C.de com.ser.manu. vbi statutum compellens aliquem alteri vendere,non compellit illum alterum emere,nec econuersò,& ibi Bald.ipse rationẽ reddit,& sequitur Ioan.Plat.in.l.j.in fi.C.de cypres.lib.11. Licèt ergo emptor cogatur ex sententia fundata in hoc nostro statuto retractus vendere consanguineo,non continuò sequitur consanguineum cogendum emere.

De eadem re.

30 ¶Alterum,id est,quod à nonnullis traditur,quòd si res quæ per retractũ petitur,interim perierit,tenebitur tamen consanguineus persistere in suo retractu,tanquam ipsius sit periculum. Ita enim voluit Ferro.in commentarijs consuetud. Burdigal.hoc eodem titu.de retraictz.c.j.per.l. id quod post,&.l.si vendita.ff.de peri.& commo.rei vendit.&.l.quod sæpe.§.in his quæ.ff.de cõtrah.empti.Et si id quidem verum est,vt etiam ante sententiã & re perempta consanguineus teneatur emere, quid dicemus post sentẽtiam & re ipsa salua & integra?id est,si in arido,quid in viridi? At ipse Ferro.(pace eius viri dixerim) in ea re non accedo , tum per ea quæ iam diximus, tum quia iura ab eo allegata,& quæuis alia quæ dicunt periculum esse emptoris, loquuntur , cũ venditio facta est.hìc autem nondum facta est, sed petitur , vt fiat. Igitur aut emptor à quo petitur non est in mora, quia fortè aberat, cùm oblatio ei facta est ad domum aut vxorem ipsius, iuxta.§.9. huius titul.Aut est in mora . Si primum , non potest res perire consanguineo , cui nondum cessio facta est,leg.necessariò.ff. de peri.& commo.rei vendi.cum infinitis fi.Si secundum, & tunc citra controuersiam manet in periculo emptoris moratoris, & vt nostri appellant , morosi,leg.si ex legati caussa , & ibi not.per doct.ff.de verbo.obliga.& cap.j.extrà de commo.& ca. 2.de deposi.Et id (ne authoritate deficiamur) nuncupatim in materia retractus voluit Gerald. Bago.in sua dispu.retractus.& Boher.in consuet.Biturig.hoc eo.tit.§.4. in fine.

Si res quæ per retractum petitur pereat, cuius periculo periit.

31 QVINTO QVAERO, intra quod tempus consanguineus qui sententiã obtinuit aduersus emptorem,post ipsam sententiã debet offerre precium emptori victo.An intra octo dies, secundùm id quod cautum est suprà.§.3.An intra annum , qui in principio statutus erat retractui.An denique intra.xxx.vel.xl.annos,quod videtur , quia executio sententiæ non nisi.xl.annis perimitur,ex sententia Ioan.And.in addi.Specul.titu.de executi.senten.§.vlti.versicu. vltra hoc sciendum.Aut certè ad minimum.xxx.annis,vt placuit Inno.& Bal.in cap. vltim. de excepti.& eidem Bald.in rub.extrà de præscript.colum.vltim.& in.l.debitori,colum.vlti.versicu.3. quæro.C.de pactis.& consi.67.quia ex facto,colum.3.ver. aliàs sequeretur,lib.3.Fely.in cap.inter monasterium,colum.pen.versicu.limita.16.extrà de re iudi.& Matthæ.Afflict.deci. Neapo. 245.magnifici,ad fi.Sicut & quodlibet officium iudicis.l.sicut,iuncta glo.in verbo,persecutione.C.de præscript.xxx.vel.xl.an.cum si.à me adductis suprà eo.titu.§.35.eodémque pet.in verbo,ignorans,nume.40.& quòd per.xxx.

Intra quod tẽpus debet consanguineꝰ post sententiam offerre precium.

De eadem re. Actio iudicati procedens ex actione temporali an perpetuetur.

32 ¶Et licèt hæc actio retractus in initio esset annalis,tamen fuit perpetuata per litis contestatiõnem.l.2.C.quan.libel.princi. dat.& leg.j.in princip.C.de anna.except. quæ quidem perpetuatio non perimitur per sententiam,sed augeri debet,vt denuo incipiat tempus,in quod perpetuabatur actio,vt dicit Bald.in.d.rub. de præscrip. quia cùm prima illa actio esset iam perpetuata, debet durare in actione iudicati,quæ succedit loco primæ : quia iniquum esset, vel ei prodesset sententia,contra quẽ lata est.l.euidenti.ff.de except.rei iudi.Et quia etiam fortiùs inducitur mala fides per sententiam condemnatoriam,quàm per vicium litigiosi.leg.j.C. de præscript.long. tempo.Et quia denique nouatio necessaria non purgat moram.l.j.C.de iudic.Et facit text.in.l. aliud.ff.de nouati.& in.l.non solet.ff.de regu.iur.& glos. vlti.in.d.l.j.de iudic.& in leg.duobus. ff.de except.rei.iudic.& in.l.nepoti,& ibi Bart.ff.de fun.instru.& in.l.vlti.in verbo,si enim nõuatur.C.de vsur.rei iudi.Et facit quoque text.in.l.nam postea.§.si is qui.ff.de iureiur.vbi actio temporalis perpetuatur per iuramentum præstitum ex delatione aduersarij:nam & ipsum iuramentum habet vim sententiæ,vt no.in.l.2.&.l.qui iurasse.§.vlti.eo.titu.

L.v.

Universidad de Deusto
Biblioteca

33 ¶Et ne de hac re vel tantillum hæsites, habes text.in.l.miles.§.vltim.ff.de re iudi. omnium ex-
De eadem re. preſsiſsimè probantem actionem iudicati eſſe perpetuam, licèt vetus actio, quæ ſcilicet ante ſententiam competebat, eſſet temporalis, vt etiam expreſsim dicit glos.ibi, quam omnes paſsim & conſtanter ſequuntur. Et huius prætereà rationem addunt recentiores, quia per ſentẽtiam inter partes quaſi contrahitur.l.3.§.idem ſcribit.ff.de pecul.& voluerunt Bart.& Bal.in.l.2.§.1.ff.de prætor.ſtipul.& idem Bald.in.l.ab executione, colum.vlti.C.quor.appel.non recip.& in.l.vlti. colum.2.C.ſi plur.vna ſenten.& doct.vbique. Actiones autem perſonales, ſiue ex cõtractu ſint, ſiue ex quaſi cõtractu (nihil enim inter eas quantùm ad id diſtinguitur) ſunt perpetuæ.d.l.ſicut, &.l.omnes.C.de præſcript.xxx.vel.xl.an.&.l.j.C.de conſtit.pecu.

34 ¶Sed tamen hìc omnino vide quæ diximus ſuprà eodem titu.§.1.gloſ.10.in verbo, dedans lan,
De eadem re. in.13.quæſtione, ex quibus intelliges illud eſſe admodum dubium, vtrùm ſcilicet hæc actio retractus perpetuetur per litis conteſtationem. Et aliud quoque eſt quod id reddit ambiguum. nã ſi emptor ſponte admiſit conſanguineum venientem, oſtenderitque inſtrumentum emptionis, & iureiurando precium affirmauerit, debet conſanguineus precium ipſum reddere intra octo dies, aliàs non ampliùs auditur, vt cauetur ſuprà eod.titu.§.3. Cùm igitur hæc vltronea admiſsio quæ aliàs duraret.xxx.annis, vt cæteræ facultates, quæ ex pacto ſunt, vel ex partium conſenſu deſcendunt, per.d.l.ſicut &.d.l.omnes, cum ſi hoc tamen caſu octo diebus expiret ex noſtra conſuetudine. Cur & iſta admiſsio à iudice facta ob partis denegationem, & quæ ita ſuccedit in locum illius, quàm pars facere debuit, vt pars ipſa feciſſe videatur.l.ſi ob cauſſam, & ibi not.C.de euictio.cum ſi.à me collectis, ſuprà.§.j.gloſ.14.in verbo, ou equipollent à vente, numero.13.& has quidem. Cur (inquam) hæc iudicis receptio nõ eodem tempore finitur, cùm res quæ ſuccedit loco alterius eodem iure cum ea cenſeatur, eiúſque naturam & vim mutuetur.l.imperator, in fi.&.l.ſequen.ff.de lega.2.& cap.eccleſia, leg.j.extrà vt lit.pend.& ibi concor.in glo.in verbo, ſucceſsio. Sed hæc ratio hìc non concludit, vt ſatis patet ex ſupradictis.& vide tamen quæ diximus.d.§.3.in glo.2.

35 SEXTO QVAERO quid ſi contractus venditionis nõ ſit ſubiectus huic retractui, vel
Si contractus non eſt ſubiectus retractui & tamen venditor admiſit cõ ſanguineum oferentẽ an poſſit pœnitere. quia res eſt reuendita ex pacto reuenditionis in contractu venditionis appoſito, vel quia fortè tranſijt tempus retrahendi. Tamen cùm conſanguineus peteret ſe admitti ad retractum, & offerret precium, emptor agnouit retractum & precium accepit, an poſtea audietur aſſerens rem non eſſe in cauſſa retrahendi, volénſque reſtituere precium. Dic eum non eſſe audiendũ, per id quod in ſimili ſcriptum eſt in.l.quòd ſi nolit.§.in factum.ff.de ædil.edict. vbi ſi ſemel venditor agnouit recipiendo mancipium, locus eſt redhibitioni: nec quæritur, vtrùm debuit redhiberi, an non debuerit: nec an intra tempora redhibitum eſſe videatur. Et ad hoc illum text.dicit not.Bald.in leg.ſi prædium, colum.2.verſi.ſed pone quòd res non erat vitioſa.C.de ædil.acti. Et faciunt quæ dicam titu.ſequen.§.4.in glo.vlti.nume.2.

36 ¶Sed tamen ne tu lector amantiſsime erres, illud hìc ſcire debes, quòd id quod diximus ex.d.§.
Quid ſi verbo tantum admiſit & precium non recepit. in factum, intelligitur, ſi reipſa redhibitum fuerit mancipium, aliàs nõ eſſe locum redhibitioni, etiam ſi nudo conſenſu placuerit, vt redhibeatur. ita enim continuò ſubijcitur, in verſicul. illud planè. Et ita quoque potes dicere in hoc caſu noſtro, non ſatis eſſe, emptorem nudo verborum conſenſu agnoſcere retractum, quin poſteà audiatur allegans non eſſe locum retractui ob tẽpus tranſactum, aut aliàs: niſi ipſe iam precium à conſanguineo receperit. Tamen ſi is caſus contingeret, vt aliquando vidi, conſulerem impetrandam à principe gratiam huiuſmodi conſenſus, vt in hoc regno ex antiquis principum ſanctionibus fieri aſſolet: quanuis de iure communi id neceſſarium non eſſet. Et hæc adde ad ea quæ diximus ſuprà.§.1.in gloſ.10.in verbo, dedans lan, nume.20.tu tamen id intellige.

37 SEPTIMO QVAERO. Ex noſtra conſuetudine ſuprà tit.præcedẽte, qui eſt de præ-
An poſſeßio ſine præſcriptio emptoris cedat commodo conſanguinei retrahentis. ſcriptions, Si quis titulo particulari poſſederit fundum.x.annis inter præſentes, &.xx. inter abſentes, poterit illum defendere aduerſus omnes ius quoppiam in eo prætendentes. Quod propemodum eſt iuris communis. C.de præſcript.long.tempo.per totum. Sed addit prætereà noſtra conſuetudo credi iuramento huiuſmodi poſſeſsoris de ſuo titulo. Quid igitur ſi quis retraxit rẽ à ſuo conſanguineo vẽditam, an tempus quo primus emptor, à quo retraxit, eam rem poſſedit, accedet ipſi conſanguineo, ad perficiendã hanc præſcriptionem. Aut ſi fortè ipſe prior emptor eam poſſedit decem annis, ſed quia non notificauerat eam venditionem apud acta', conſanguineus poſt eos decem annos retraxit, cedétne ea præſcriptio commodo conſanguinei Quod vtique verum eſt.l.ſi alienam.ff.de donat.cau.mor.&.l.indebiti.§.j.& ibi gloſ.in verbo, agerem. ff.de condicti.indeb.& expreſſè voluit in hoc caſu noſtro Pau.Caſtr.conſil.74.in cauſſa mota, colum.1.lib.2.quod & nos quoque diximus aliud tamen agentes, ſuprà eod.titul.§.12.in glo.j.in prin. Et vide etiam quæ dicam infrà titu.ſeq.in fi.titu.in.22.quæſti.

An conſanguineus qui admonitus vt retrahat reſpõdit nolle, poßit pœnitere. 38 OCTAVO QVAERO. vnus conſanguineorũ venditoris teſtatò conuenit & admonet vel in iudicio vel extrà iudicium, alium conſanguineum fortè eo proximiorem, vt retraheret rem venditam. is reſpõdet nolle ſe retrahere. An poſtea poterit pœnitentia acta retrahere & ita excludere monitorem illum remotiorem, qui vult etiam retrahere, & quando poſsit pœnitere. Tu omnino vide text.in.l.nonnunquam, & ibi glo.& Bart.ff.de collati.bono.& in.l. prætor.§. is cuius

is cuius intereſt, & ibi gloſ.Bar.& Ange.ff.de ſepul.vio.& in.l.ſi maritus ſit.§.ſi negauerit, & ibi quoque eoſdem.ff.ad leg.Iul.de adult. vbi eſt text.omnium optimus.& in leg.ſicut.§.ſi voluntate.ff.quib.mod.pign.vel hypo.ſol.vbi etiam eſt bonus text.& quod per eum text.ſcribit Paul. Caſt.in.l.qui Romæ.§.cohæredes.ff.de verbo.obliga. & Iaſon in leg.vlti.colum.7. verſic.iuxta prædictum, & alijs ſequen.C.de iure emphy.Et vide etiam Dy.in c.mutare conſilium, de regu. iur.lib.6.Bart.& alios in.l.apud Auſidium.ff.de opti.lega.Fran.Aret.& Lancel.Deci.in.l.ſerui electione.ff.de lega.j.Et ex vbique ſcriptis & notatis facilè intelliges, quid hìc dicendũ ſit, quanuis magna pars eorum locorum in criminalibus loquatur.

39 ¶Maſuerius autem ille quem inter primos morum Gallicorum interpretes non verebor annu- *De eadem re.*
merare, in hoc eodem titulo de retractu.§.item ſi ille cui cõpeteret, negat expreſsim ampliùs audiendum fore conſanguineum, qui ſemel dixerit nolle ſe retrahere: ſicuti nec filium quoque, qui dixerit nolle ſuccedere patri, vt no.Cy.in.l.ſi quando, in vltima quæſtio. C.de inoffic.teſtamen. nec aliud omnino allegat. Et idem quoque nuncupatim tenuit alter non contemnendus author Geral.Bago.in ſua illa diſputatione retractus, verſiculo, quæritur ſequenter proximior, per leg. quęritur.§.ſi venditor.ff.de ædilitio edicto.& alia quædam iura illic ab eo citata.& D.Benedict. in repetitio.c.Raynu.in verbo,& vxorem nomine Adelaſiam, numero.156.extrà de teſta.& nouiſsime Boher.in conſuetud.Biturig.hoc item titul.de retractu.§.2.colum. penult.verſicul.ſed ponamus quòd proximiori.

40 ¶Sed vide diſtinguendúmne ſit, an omnia ſint integra, an non: vt ſcilicet primo caſu ſit admit- *De eadem re.*
tendus, cùm nondum alius conſanguineus retraxerit: ſecundo non admittatur, arg.l.quòd ſi minor.§.Sceuola.ff.de minori.&.l.ſi quis ſuus.ff.de iure delib. & leg. mancipiorum.ff.de opti.legat.&.l.vlti.C.de repud.hæredita.&.l.3.ff.de ceſſi.bono.& leg.2.C.qui bon.ced.poſ.&.l.ſicut. §.ſi voluntate.ff.qui.mo.pignus vel hypo.ſolut.&.l.filij mater.§.j.ff.ad S C.Tertul.& capit.eos, & ibi glo.j.in princip.7.quæſti.j.&.c.licèt, de procu.lib.6.& cap. ſi tibi abſenti, in fi.& in gloſ. ibi verbo, eo lapſo, de præb.lib.6.& glo.in cap.ſi clericus, in verbo, aliam, eodem titulo & libr. & in cle.j.in verbo, infra menſem, & ibi doc.de conceſſ.præbend. Sed his repugnat text.in.l.j.§. qui ſemel.ff.de ſucceſſ.edict. cuius hæc verba ſunt. Qui ſemel noluit bonorum poſſeſsionẽ petere, perdidit ius eius, & ſi tempora largiantur: vbi enim noluit, iã cepit ad alios pertinere bonorum poſſeſsio.& his concinit textus in.l.ſi cohæredi, in princi.ff.quis ordo in bonor.poſſeſsio. ſeruetur. Et id quidem in hoc caſu ſeruandum eſt, cùm ſint cui ſtatim à renunciatione ius quæſitum ſit, ſcilicet cæteri conſanguinei remotiores: aut ſi deſint, emptor ipſe, cui quæritur ius ſubmouendi eius qui renunciauit, à retractu: quo caſu hauddubiè non amplius admittendus eſt renuncians, vt etiam optimè intellexit glo.in.d.cap.licèt, in verbo, placebit, in principio, quam ibi ſequuntur doct.

41 NONO QVAERO. Quid ſi minor vendidit rem immobilem ſine decreto,& conſan- *An emptor qui emit à minore ſine decreto teneatur conſanguineo de euictione.*
guineus eius retraxit ab emptore qui ei rem ceſsit,& promiſit de ſuo facto & culpa tãtùm, vt fieri aſſolet ac debet in ſimilibus.l.creditor,& ibi glo.Barth.& alij.ff.de pignorat.acti.&.l. ſi quis à multis, in fi.ff.de noxa.acti.&.l.2.in princ.ff.de hæredita.vel actio.vendit.&.l. redhibere.§.j.& leg.cùm mihi.ff.de ædili.edict.&.l.ſi filiofamilias.§.j.ff.ſolut.matrimo.& id ſtatuit expreſsim in caſu retractus conſuetudo Victriacenſis ca.130. Poſtea autem, vt ad ſpeciem noſtram redeamus, minor repoſcit eam rem à ſe venditam à conſanguineo, qui laudat iudicióque dictrato interpellat emptorem, à quo retraxit, petítque vt eum defendat aduerſus minorem, à quo ipſe emit, aut damnum reſarciat, ſiue periculum iudicij præſtet, vt vtar verbis Tullij in oratione pro Luc. Murena, cùm culpa ipſius ſit, quòd emit ſine decreto à minore, cuius ætatem non ignorabat, aut certè ignorare non debebat, ex ſententia gloſſæ in leg.ſi Titius, in verbo, ætatis. ff.de fideiuſſor. & Baldi in leg.prima, in fine.C.ſi aduerſus creditorem. Sicut nec quamlibet aliam cõditionem & qualitatem ſui venditoris, leg. qui cum alio.ff. de regulis iuris, & ibi gloſſa prima, quæ dicit in culpa eſſe qui id ignorat.& eum text.dicit valde nota. Bald.in.c.rurſus ſi fidelis, tit. quib.mod.feud.amittatur. Et bene etiam facit text.in.l.ſi patronus,& ibi Iaco.Arena.& Barth. ff.de confirmando tutor.& in.l.2.§.quæſitum.ff.de ſeparatio. vbi gloſa adducit concordant. & in.c.innotuit,& ibi gloſa in verbo, ignorantia, extrà de election.& quod tradit Bart.in.l.vltim. paulò ante finem.ff.de adulterijs,& Bald.in cap.j.§.perſonam, in fi.titu.per quos fiat inueſtitura,& Franciſ.Areti.in leg.2.in princip.colum.penu.ff.ſoluto matrimo. Quod procedit etiam ſi contrahens ipſe ſit extraneus, vt ex facto reſpondit Rapha.Co.conſi.26.cùm ſtatutum Paduæ, colum.j.verſicu.nec etiam ob.& iterum conſi.72.viſis pactis, colum.2.verſicu.nec poteſt dici. & Philip.Deci.in.d.l.qui cum alio.
Conſuetudo. Periculum iudicii præſtare. Emptor nõ debet ignorare ætatem eius venditoris. Nec quamlibet aliã cõditionẽ. Etiam ſi ſit extraneus.

42 ¶Paria enim ſunt ſcire & ſcire debere.& tã in culpa eſt, qui ſcire debuit, quã qui ſciuit.l.quod *De eadem re.*
te, & ibi gloſ.& alij.ff.ſi cert.petatur, cum alijs multis concordan. à me adductis ſuprà eodem titul.§.12.gloſ.j.numero.9.& ad id, ex quibus vnum tantùm huc afferam, loquentem in caſu de quo loquimur, ſcilicet de eo qui à minore emit, videlicet conſi.34. conſideratis, columna prima, libro ſeptimo. Nam qui à minore ſciens emit ſine decreto, eſt malæ fidei emptor. Alberic.in leg.vltima, in fin.C.ſi maior fact.libr.5.& Imola.conſil.73.in caſu propſito, colum.j.verſicul.& breuiter, & iterum colum.vltim.verſicul.quinimò dictus.& eſt bonus textus in leg.qui à quo-
Qui à minore ſciens emit, eſt malæ fidei poſſeſſor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et qui aliàs nõ obseruatis solennibus.

libet.ff.de contrahen.empti.Et id perpetuum est in omnibus qui emunt quippiam non obseruatis iuris communis vel statuti solennibus,ex doctrina glos.ordinariæ omnibus notæ in leg.j. in verbo, mala fide.C.de fide instru.& iure hastæ fisca.lib.10.quam nostrates vbique præsertim verò in suis consi.& citant & sequuntur.& est text.in cap.qui contrà, de regulis iuris,lib.6.vbi plenè glo.& doct.

43 De *eadem re. Euictio debetur re euicta etiam de iure speciali.*

¶ Quid quòd est textus expressus in.l.minor,in princip.ff.de euicti.eum qui emit à minore, & posteà alteri vendidit,aduersus quem minor ipse restitutionem impetrauit,teneri de euictione, ex eáque notant Bartho.Bald.& Angel.ibi,quòd re euicta per restitutionem in integrum, aut aliàs de iure speciali,agitur ex empto de euictione.quod & probatur in leg.si cùm venditor.§.1. eodem tit.& in.l.sed vbi.ff.de minori.Nec enim iuuat quòd de suo tantùm facto promisit. nam præterquam quòd illud dici potest de suo ipsius facto esse, cùm culpa ipsius sit, vt diximus. Id quoque potest dici,etiam si non esset de suo facto, non debere ei opitulari huiusmodi promissionem sui facti tantùm,aut etiam pactum ne teneatur de euictione,cùm sciens rem vitiosam vẽ diderit.l.j.§.j.& leg.tenetur.§.vlti.& leg.emptorem.§.denique,&.§.vlt.in fi.& ibi docto.& leg. Iulianus.§.idem Iulianus,& leg.quæro.ff.de acti.empti.&.l.hæc autem.ff.de hęred.vel acti.vendit.Iacobus Aren.in.l.non dubitatur.C.de euict.Ioannes Andre.in addit.Specul.tit.de empti. & vendi.§.vlti.in princip.Saly.in.l.si rem.§.quolibet tempore,col.2.ff.de euicti.Cornel.consi. 226.in præsenti,colum.2.lib.2.& doct.sæpe.

Scienti vicium nõ prodest euictionis remissio vel promissio sui facti tantũ.

44 De *eadem re. Malæ fidei possessor nõ est qui ignorãter emit à minore. Ignorãtia iuris an excuset à dolo vel mala fide*

¶ Emptor autem è diuerso negat vllam in se culpam esse, argument.leg.eum qui.§.si à minore, iuncto.§.prætor ait.ff.de publici. in rem actio. nam in priori loco dicitur, quòd qui à minore emit ignorans eum esse minorem,habet publicianam. In posteriori autem dicitur eam actionem ei tantùm competere,qui bona fide emit.Ex quo intelligis,eum non dici mala fide emisse, qui à minore emit,ignorans eum esse minorem, licèt suprà dictum sit, eum debuisse ætatem illius scire.Præsertim si non vana simplicitate deceptus,nec iuris ignorantia illum ignorabat esse minorem,sed quia ex facie,aut aliàs maior esse videbatur,vt in simili dicitur in leg.3.in prin.ff.ad S C. Macedo.Imò verò nec simpliciter ignorantia iuris in dolo aut mala fide constituit.l.sed & si lege.§.scire.ff.de petitio.hæreditat.quinimo ea excusat à dolo & malicia, Pau.Cast.con.330.circa primum,post princip.lib.2.& alij docto.vbique.Nisi tamen in duobus, videlicet quãtùm ad vsucapionem,leg.iuris,la.j.ff.de iuris & facti ignorant.Et restitutionem fructuum, glos. Barto. Angel.Imo.& omnes in leg.si fur.§.j.ff.de vsucapio.cum infinitis propè concordant.adductis à Francis.Curti.Seniore,con.72.princeps,col.5.versicu.his conclusionibus, cum multis sequen. vide tamen eum in addi.eiusdem.con.

45 De *eadem re.*

¶ Et si qua culpa in emptore sit,is tamen dicit consanguineum in pari,aut etiam maiori culpa versari,qui venditionem approbans,eam rem redemerit tãquam consanguineus venditoris,cuius etiam ætatem & quamlibet aliam qualitatem vel conditionem magis ipse quàm emptor,qui extraneus est,scire debuit.l.de tutela.C.de in integrum restitutio.& ibi concordan. & quod tradit Pet.Anc.consi.170.principaliter,colum.vltim.in princ.Qui igitur in eadem culpa est,quomodo quáve ratione potest eam emptori impingere,obijcere,opponere.l.si duo.ff. de dolo malo,&.l.viro atque vxore.ff.solut.matri.& leg.in arenam.ff.de inoffic.testa.& vbique concordã. nisi vt id fiat,quod scribit Iuuenalis Saty.j.

Culpa culpam non damnat.

Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum.

Et aliàs in pari causa culpæ potior est qui defendit.l.idem est,in principio,&.l.ob turpem.§.vltimo.ff.de condictio.ob turpem causam.&.l.in eo quod vel is,&.l.nemo prędo.§.1.&.l.in pari. &.l.cùm par.ff.de reg.iur.cum multis si.Nã & videmus,quòd si sciens rem alienam sciẽti quoque vendiderit,non tenetur de euictione.l.si fundum.C.de euicti.cum si.adductis à nobis suprà eod.titu.§.12.glos.j.nume.8.quæ & tu.

46 De *eadem re. Emptor illicitº nõ agit de euictione.*

¶ Quibus & illud quoque potes addere, quod huc admodum pertinet, videlicet quòd illicitus emptor non agit de euictione, etiam si is stipulatus nuncupatim fuerit,leg.quemadmodum. C.de agri. & censi.lib.11. & voluit quoque Cy.in.d.leg.si fundum.C.de euicti.& in leg.cùm vir prædium.ff.de vsucap.& Baldus in cap.j.§.ad hoc,columna secunda,versic.item quia venditor, titu.de pace iura.fi.& ante hos glos.in cap.j.in princip.in verbo, bonæ fidei actione, & ibi quoque ipse Bald.qui & alia item iura in id citat,colum.vlti.versicu.quærit glos.si emptor,& Cardina.Alexand.colum.3.versicu.quæro subsequenter, titu.de prohi.feud.ali.per Fed.De quo tamen vide omnino ipsum Cy.in.l.vlti.in.5.eadémque vlti.quæsti.C.de litigi.& Guid.Pap.sing. 923.versi.si ex contractu.

47 De *eadem re.*

¶ Nec hîc fumus in casu.d.l.minor.ff.de euicti.allegatæ pro cõtraria parte, in quo scilicet emptor volens ac sponte sua alteri vendidit,atque ita fuit venditio merè voluntaria, & spontanea. sed est hîc omnino necessaria ex parte huius primi emptoris, qui scilicet, velit nolit, cogitur ex statuti dispositione rem ipsam cõsanguineo repetenti reuendere. Ex quo nullum omnino damnum pati debet,leg.post legatum.§.aduocatus.ff.de his quibus vt indignis.cum alijs si.à me collectis suprà eodem titul.§.j.glos.18.in verbo,le pris que la chose aura coustẽ, numero.39.nec dicti potest,& alibi sæpe in hoc tractatu.Sibi igitur imputet consanguineus,qui sponte sua volénsci potest,& alibi sæpe in hoc tractatu.Sibi igitur imputet consanguineus,qui sponte sua volénsque in locum ipsius emptoris inuasit,irrupit, incurrit,intulit,intrusit veriùs,quàm incidit,atq;

ab eius

ab eius veluti inuiti faucibus & manibus rem ipsam eripuit,sibíq;(vt ita dixerim) ad eam vi viã fecit,atque ita se succedaneum alieni periculi fecit,vt vtar verbis.l.3.§.vltim.ff.de admini.tuto. nam qui in ius dominiúmve & locum alterius succedit, iure atq; partibus eius vti debet.l.quædam.§.j.ff.de eden.&.l.qui in ius.ff.de regu.iur.

Succedaneus alieni periculi.

48 ¶ Prætereà qui retrahit,contractum ipsum approbat,vt diximus suprà in rubri. huius titu.numero.16.valet igitur,nam in se sponte(vt diximus)ius & locum emptoris trãsfert:est enim hæc quædam translatio,vt dicit Bal.in.l.vlti.§.sed quia nostra,colum.j.versi.quærit hîc.C. com. de legat.dum allegat.cap.constitutus,extrà de restit.in integrũ.quod loquitur de huiusmodi retractu.Nihil est igitur quòd ex eo conqueri possit consanguineus, qui id sibi malum accersiuit.l.si ab arbitro.ff.qui satisdar.cogun.cùm scribitur, multóque magis si sua volũtate accepit fideiussores,ijs contentus esse debet.&.l.si vxor.§.vlti.ff.de adulter.&.l.si quis testibus.C. de testibus. & leg. Pomponius scribit.ff.de nego.gestis,cum si.Et cùm aliquid sit,quod imputari possit cõ sanguineo,quòd sponte id egit,ab inuitóque propemodum extorserit,is de euictione agere nõ potest,ex doctrina Philippi Deci.consi.74.cuius subscriptio incipit,emptor non potest,col.2. versicu.facit ad prædicta,per glos.quam dicit sing.in.l.quòd si nolit.§.si mancipium, in verbo, adhibuerit.ff.de ædil.edic.

Euictio nõ debetur cum aliquid victo imputari potest.

49 ¶ Et hoc quidem credo verius, nisi si fortè emptor videns se captum quòd à minore emisset, ad retrahendum allexit consanguineum fortè ignorantem, quia degebat in remoto quopiam loco, atque vt id faceret ipse emptor alios clàm subornauit, qui rem miris laudibus efferrent: aut aliter eum inescauit, vt fecit (exempli caussa) Pythius ille argentarius, qui apud Tullium libro tertio officiorum Caium Cannium equitem Romanum ad hortorum emptionem mira astutia, adhibitis scilicet ex composito cymbis piscibus onustis inflammauit. Ad quod facit textus in leg.si quis affirmauerit,& leg.cùm venditor.ff.de dolo malo.& leg.si Titius.§.primo. ff.de fideiusso.& leg.ea quæ.§.j.ff.de contra.emptio.& leg.3.§.si quis volentem.ff. de libero homine exhibendo.& in.l.j.§.persuadere.ff.de seruo corrupto.& in leg.Iulianus.§. si vẽditor.ff.de actio.empti.& leg.in caussæ,la.j.§.j.ibi,hîc enim velut affirmator fuit,& suasor, vt cum minore contraheretur.ff.de minori.Et quod scribit Paul.Cast.consi.174.contra,colum.j.versicul. sed ad hoc respondetur,lib.j.& quæ diximus suprà.§.primo,glos.9.in verbo,ou lignagier,numero. 156.aut etiam si præter.Nam & pactum etiam expressum ,ne venditor teneatur de euictione,nihil iuuat ipsum venditorem,qui in dolo & calliditate versatur,vt quia scit caussam, ex qua euici posit, & tacet, vt diximus suprà numero.43.quid quòd.Aliàs enim vt hoc quoque addam, ex suo dolo & calliditate id lucri consequeretur, contra leges propè infinitas, quæ huiuscemodi dolosis callidis, versutis, vafris,omne commodum lucrum prorsus adimunt,quarum bonam partem tibi collegimus suprà eodem titulo.§.j.glos.9. in verbo, ou lignagier,numero.67. denique si dicemus.

Quid tamen si emptor allexit consanguineum ad redimendũ.

50 SED HAC IN RE maius dubium est,si ipse consanguineus qui retraxit, minor quoque sit, qui videns priorem venditorem & ipsum minorem, vt diximus, petere restitutionem in integrum aduersus se, vt potest,leg.verùm.§.vlti.ff. de minori.petit & ipse se restitui aduersus retractum à se factum,atque ita precium sibi reddi,offerens cedere rei.Emptor autem id defendit tum ex supradictis rationibus, tum etiam quia minor retrahendo vsus est iure communi, id est,beneficio statuti aduersus emptorem vel inuitum.ideo ei non est subueniendum.l.inter eos. §.cùm inter.ff.de fideiu.vbi ita scribitur.non enim deceptus videtur iure communi vsus, & ibi concord.in glo.& inter cæteras.l.vlti.C.de in inte.restitu.vbi glos.Odof.& Bald. id trahunt ad consuetudinem & statutum regionis, vt scilicet qui ijs vtitur, non videatur circunscriptus. & est optimus textus in leg.si fine.§.Lucius.ff.de adminiſt.tutel.Cuius authoritate Bald. con.301. in primis est videndum, paulò ante fin.lib.4.negat minorem restitui aduersus statutum. Tum denique quia fortè iste consanguineus minor qui redemit, erat omnium consanguineorum venditoris proximior, ideóque retrahendo cæteris remotioribus maioribus, & qui restitui nõ potuissent, occasionem facultatémque retrahendi præripuit, qui fortè atque etiam verisimiliter retraxissent, nisi iste omnium proximus retraxisset,vt in simili dicitur in leg.si pupilli.§.vltimo.ff. de nego.gest.&.l.in commodato.§. sicut.ff. de commod. atque si emptorem huic periculo subduxissent. Et hoc incommodum emptori oblatum hic minor sarcire non potest. Ergo nec restitui debet, cùm restitutio sit in priorem statum per omnia reductio.l.quòd si minor.§. restitutio,& ibi Barth. & alij.ff.de minori.cum concordan.à me adductis suprà.§.32.glos.j.numero.62.adde & tu.

Quid autem si minor rẽ à minore venditam retraxit.

Minor vsus iure cõi an sit restituendus,vide nu.53.54.55.

51 ¶ Ego tamen puto minorem restituendum,per id quod in non lõgè dissimili casu scribitur in leg.si quis patremfamil.versi.proinde & in eo.ff.ad S C.Velleia.cum si.Sed ita vt rem cum fructibus,si ij priori venditori restitui debent, vt debent, si contractus nullus erat,restituat, per le. patri.§.j.versic.prædium.ff.de minori. vbi id declaratur. neq; enim æquum esset eos lucro minoris cedere,cum iactura & detrimento prioris venditoris, aut etiam posterioris,si eos reddere cogeretur.l.nam hoc natura.ff.de conditio.indeb.& leg.rescriptum.§.j.ff.de distract. pigno. &.l.iure.§.vltim.ff.de iure dotium,& leg.iure naturæ.ff.de regulis iuris,& ibi concord.in glos. Quod etiam,ne quis dubitet,procedit in minoribus atque etiam pupillis.l.si pupilli,in princip.

De eadem re.

Locupletari cũ alterius iactura non decet. Nec pupillos quidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de negocijs gestis.& l.3.in princip.ff.commoda.& l.si pupilli.ff.de solutionib.cum alijs multis si.& concordan.à me adductis in nostris legibus connubialibus,in verbo,contracter,quæ est glo.3.in.11.quæstio.versi.ad absurdum.

52 ¶ Sed & hoc quoque ita procedit, vt malæ fidei possessori detur officium iudicis,ne alter cum eius iactura locupletetur.l.planè.& ibi Bart.ff.de petitio.hæredita. cum alijs similibus adductis à Philip. Decio in leg.si me & Titium,colum.j.versi.item per istum textum.ff.si cert.peta. Procedit denique(ne & hoc prætermittamus)etiam si à parte non opponatur, vt voluit Anton.in cap.cùm dilectus,extrà de consue.Imo.in cap.peruenit,extrà de emptione & venditione.Rom. in leg.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infect.Barba.qui alios citat,con.36.illud in medium, in fi.lib.1.& consi.sequen. illud adducam,lib.3.versi.ideo dicit.iterúmque consi.sequen.scribitur,columna quinta,versicu.prætereà.& con.42.illud in medium, colum.7.numero.17.eo.lib. & consi.7.sapienter,colum.penult.versi.item potest,lib.2.& consi.16.præclarè, colum.6.versi. vltimò præmitto,eod.lib.2.& consi.79.clementissimi,colum.j.in fi.lib.4.vbi id dicit sing. Ex quibus etiam intelliges procedere, si ex statuto denegetur actio vel exceptio. Et his omnib⁹ adde pulchrum textum in leg.idémque.§.j.ff.mandat.vbi scribitur,bonæ fidei hoc congruere, ne de alieno quis lucrum sentiat.

Nec aduersus quoq; malæ fidei possessores. Nec si à parte nõ opponatur.

Nec si ex statuto denegetur actio vel exceptio.

53 ¶ Quod autem dicitur in dicta lege inter eos.§.cùm inter.ff.de fideiuss. & in.d.leg.vltim.C. de in inte.restit.& si aut omnino procedit, cùm quid minor necessariò facit ex dispositione legis vel statuti, vt si compromittit ex statuto cogente consanguineos & affines compromittere, de quo statim dicemus. Aut si non cogitur id facere, sed quod facit, lege permittente facit.& tunc licèt non præsumatur circunscriptus per eadem iura, tamen si verè reperiatur circunscriptus, restituitur. vt cùm adit hæreditatem, quam diligentissimus quisque paterfamilias adijsset, vt quæ omnibus apparebat esse locupletissima, & tamen debitis postea detectis reperitur pauperrima, vt sæpe fit. Certè minor vsus est iure communi,& tamen restituitur,leg.ergo,quæ est. 4.§.j.ff. de fideicom. libert. & leg.1.& leg.2.C.si vt ab hæred.abstin.& leg.ait prætor.§.sed & si. ff.de minori.

54 ¶ D.autem.§.Lucius, qui aliud est præcipuum alterius partis fundamentum, de eo hauddubiè loquitur, quod minor aut eius tutor vel curator fecit inuitus ac cogẽte statuto vel consuetudine.quod apertè probatur ex illis verbis eiusdẽ.l. erogare compellere tur. Et ita illum textum intelligunt Bald.Saly. Paul.Cast.& Alex.loquentes de eo statuto compellente affines & cõsanguineos ad compromissum,in.d.l.vlt.C.de in integ.restitut.vbi ex hoc dicit Bald.non restitui minorem aduersus huiusmodi statutum siue compromissum ex eo factum . & consil.358.super eo, colum.2.versi.præterea pupilli,lib.3.& cons.96.pupillus,in prin.lib.5.Angel.qui & ipse loquitur de eodem statuto,nec tamen illum textum allegat,in.l.si plures,post princ.ff.de pactis.& Roma.qui id dicit no.in leg.j.colum.9.ver.adde tamen quòd vbi prælatus.ff.de arbit.& Barb.con. 44.illud afferam,col.pen.in fi.lib.3.& doc.vbique.

Minor an restituatur aduersus statutum.

55 ¶ Quanquam in hac quoque specie compromissi contrarium tenet Bar.cons.47.nunquid tutor tutorio nomine.& alio con.incipi.statutum de compromisso,vti à multis citatur, sed illud non reperi.& Pet.Anc.in repe.cap.j.charta.45.in paruis,ver.circa istos minores,extrà de constitu.Sed tu de hoc vide amplissimè per Alexan.consi.254.abundè satis,per totum,lib.6.& con. 62.in caussa,col.4.versi.4.quia tale,lib.7.Scio autem & illud dubitatum,quod & ad hunc locũ pertinet,an si extet statutum,quo filia dotata excluditur à successione, filia quę dotem accepit, possit restitui aduersus ipsum statutum vel receptionem dotis à se factam.quod fatetur Andre. Iser.in cap.j.colum.7.versi.vtrùm verò restituatur,titu.de natur.succes.feud.sed id negat Cardi.Alex.in cap.j.§.& quia,colum.quę antepen.præcedit,titu.qui feud.dar.pos.quia ea (inquit)à statuto cogitur manere contenta,vt probat aliorum authoritate, vti apud eum videre poteris. Bald.autem in.l.j.C.si aduersus dot.negat minorem posse restitui aduersus statutum,quo maritus lucratur dotem,per.d.§.Lucius.

De eadem re.

56 ¶ Quod autem postremo loco dictum est pro cõtraria parte, hunc minorem prœripuisse facultatem cæteris consanguineis remotioribus, qui fortè venissent ad retractum:non video,cur id sit considerãdum,vt quod sit admodum remotum & alienum,& prœterea non verisimile.quis enim ita resupinus est,vt se libens in id periculum conijciat retrahendi rem immobilem à minore venditam?& certè nullus saltem verisimiliter,ar.le.cùm de indebito.ff.de probati. & cap.super hoc,extrà de renunciat.cum concor.à me adductis in repeti.l si vnquam,in verbo,donatione largitus,nume.168.in dubio,& sequen.C.de reuoc.donati.quo in loco citauimus Aristotelem,qui dicit simpliciter neminem suas fortunas sponte ejcere.

De eadem re.

57 ET HAEC quidem omnia procedunt etiam cùm aliter cõtractus rescinditur vel cassatur, vt pote,quia vsurarius est vel aliàs vitiosus. nam & hoc sepissime vsu euenire vidim⁹. Sed semper cùm fructus restituũtur,vel deducuntur ex sorte,debet prior emptor etiam minor eos quos percepit restituere:neque enim eos lucrari potest ex vsurario,aut aliàs reprobato contractu,ob id quòd res ab alio retracta fuit:quia is qui ita contrahit,mala fide contrahit.l.qui à quolibet.ff. de contrahen.empti.&.l.quemadmodum,& ibi Bar.& Ioan.Plat.C.de agri.& censi.lib.11.&.c. qui contra,de regu.iur.lib.6.& quę suprà diximus,nume.42.paria autem sunt.

Quid si aliter contractus sit vitiosus.

DECIMO

58 DECIMO QVAERO DE huiusmodi specie.Titius vendidit Sempronio centum solidos annui vectigalis sibi competentis super domum Caij,precio cẽtum aureorum. Sempronius emptor postea vendit dimidiam partem huius vectigalis alteri,precio quadraginta aureorum tantùm.Consanguineus Titij primi venditoris testatò conuenit Sempronium primũ emptorem, petítque admitti ad retractum totius vectigalis:respõdet Sempronius se mediam illius partem vendidisse alteri eo precio.40.aureorum, paratúmque reliqua media parte ei cedere restitutis.40.aureis,qui & reliqui sunt ex integro precio:præsertim cùm possit etiã retrahere alteram dimidiam partem diuenditam restitutis tantùm quadraginta . Consanguineus autem ex aduerso dicit non posse se illam alteram partẽ retrahere,quòd fortè alter consanguineus se proximior iam eandem retraxerat:aut si possit,tamen illum secundum emptorem non teneri restituere rem, nisi restituto medio precio totius prioris venditionis, cuius ratione & nomine consanguineus venit ad retractum,& quod quidem precium ideo sequi debemus,arg.eius quod in simili dicitur in leg.postliminiũ.§.si is qui emerat.ff.de captiuis & postlimini.reuer.nec potuisse secundam venditionem viliori precio factam à priori venditione quicquã immutare in prẽiudicium ipsius consanguinei,cui ius est statim quæsitum ex ea,& ex qua etiam agit,& nõ ex altera.Sed vel hanc secundam videri factam in fraudem ipsius consanguinei : aut etiam si non in fraudem facta sit,imputandum tamen esse priori emptori,qui sic temere contraxerit durante adhuc tempore retractus.

Quæstio retractus perplexa, & intricata.

59 ¶ Et hæc quidem species in oppido Niorti ex facto contigit, ciúsque me admonuit Philippus Berlandus eius oppidi procurator regius vir sanè & probus & doctus.Et ex ea quidem duo dubia non contemnenda suboriuntur,primũ vtrùm iste consanguineus qui vult retrahere à priori emptore partem dimidiam,quæ illi empta remãsit,debeat restituere illos sexaginta aureos, an verò tantùm teneatur reddere dimidium integri precij,videlicet quinquaginta. Alterum vtrùm secundus emptor accipere debeat ab isto consanguineo retrahente alteros quinquaginta,an verò quadraginta tantùm,quos dedit priori emptori,& ex hoc posteriore dubio prius illud decidi tur.De quo tu omnino vide quæ satis abunde tractauimus suprà eodem tit.§.12.glo.j. nume.6. sed quæstionis est, & multis sequenti.ex quibus intelliges quid hîc dicendum sit. Sed ea procedunt cùm consanguineus potest etiam retrahere à secundo emptore dimidiæ partis.quòd si nõ possit,quia iã ea pars dimidia relicta est alteri consanguineo proximiori.Fortè cogendus est primus emptor reuendere ei consanguineo qui illum ad retractum reliquæ illius dimidiæ vocauit, restituto tantùm dimidio precio,& si velit agat aduersus illum alterum consanguineum,vt decẽ sibi restituat,per ea quoque quæ in illis locis diximus.

De eadem re.

60 VNDECIMO QVAERO. Diximus suprà in princip.rubric. huius titu.hanc consuetudinem retractus habere locum Venetijs. At ex ea consuetudine eximuntur Veneti, qui liberè possunt vẽdere sua bona immobilia, nec possunt propinqui eorũ offerre & retrahere eadẽ bona.Quæsitum aliquando fuit,vtrũ huiusmodi consuetudo excipiens Venetos extendatur ad Triuisanos.Qua in re consilium priuatim edidit Paul.Cast.consi.349.consuetudo Venetorũ, libro secundo,vbi & alia multa tradit super intellectu & interpretatione illius cõsuetudinis, vti videre poteris.neque enim id aliter tractandum ducimus,cùm illic in promptu sit omnibus. & quia etiam apud nos id propè inutile foret,sed satis mihi visum fuit locum ijs designasse, quib⁹ prodesse poterit.

Alia quæstio.

61 DVODECIMO QVAERO. Ex multis consuetudinibus Galliæ si res emptæ sunt in diuersis iurisditionibus,omnes earum iudices sunt adeundi,nec satis esset coram vno tantùm emptore conueniri,nisi is esset superior omnium,vt apud Cenomanenses cap.392. & Andegauenses.c.382.& diximus suprà in glo.præcedenti.in.j.quæsti.Pone igitur quòd in illis regionibus vel etiam hac in nostra (quandoquidem nihil prohibet quin & illud hîc fieri possit) Consanguineus post suam oblationem ab emptore non admissam, eum citari fecit in materia retractus coram duobus iudicibus,quia res erant in duabus iurisdictionibus. & id quidem proximis vtriusque assisijs (ita enim vulgò vocamus conuentus illos iuridicos,quibus scilicet subditi cõuenire solent iudiciorum caussa,de quibus alibi latè diximus.)Primis igitur assisijs alterius iudicis reus conuentus ad edictum respondet,actor aũt non comparet,& interim annus retractus labitur.Postea autem in primis alterius iudicis assisijs vterque comparet,petítq; actor se admitti ad retractum vel omnium rerum,vel saltem earum quæ sunt huius iurisdictionis. Emptor defendit se non teneri eum admittere,nec ad eas quidem res,quæ sunt huiusce iurisdictionis:quoniam ex nostra consuetudine,suprà.§.23.non admittitur consanguineus ad retractum partis rerum venditarum eodem contractu & precio:& ibi docuimus id iuris esse.Ad totum quoque nõ teneri,quia iã ab ea parte,quæ erat prioris iurisdictionis exclusus est lapsu anni,cùm citatio quę ibi facta est tanq̃ circunducta non interruperit id tempus,sed perinde habetur,ac si facta nõ fuisset.l.& post edictum ,& ibi expressè Bald.in vtraque lect.ff.de iudici.cum alijs multis concord. à me traditis sup.eo.tit.§.8.in glo.2.nume.8.quid autem si consanguineus.

Alia quæstio.

Exclusio vnius partis facit exclusionem alterius in indiuiduis.

62 ¶ Ex quo fit , vt cùm vnam partem sine reliquis retrahere non possit,& iam exclusus sit ab vna parte:ab alia quoque excludi debeat, vt scilicet exclusio vnius partis faciat & alterius exclusionem,ex doctrina glo.no.in cap.si capitulo, in verbo, factam,de concess.præben,lib.6.quæ dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

post Compostel.in.c.capitulum,in glos.magna,versi.quid si collatio,extr.de rescript.quòd per solam præsentationem mandati apostoloci de prouidendo alicui de beneficio,factâ vni ex duobus collatoribus,adimitur vtrique potestas conferendi alteri.Ex quo enim(inquit)potestas vni adimitur,sine quo alter conferre non potest,alteri quoque adempta cẽsetur.Sicut & vno ex pluribus arbitris vel iudicibus impedito,cæteri procedere non possunt.l.si in tres,&.l.sequen.ff.de arbitr.& capit.vno,extrà de offic.delegat.Ex quibus apertè intelligis,id quod suprà diximus,scilicet exclusionem vnius facere exclusionem alterius in rebus indiuiduis.Eam autem glo.& eius rationem sequuntur omnes ibi.& D.Cos.Guy.in prag.sancti.titu.de collati.§.statuit,in verbo, spectat.Et ita in nostro casu ex facto respondi.

63 ¶Nam hanc rem indiuiduam esse, ex hoc liquidò apparet, quod nuper diximus, vnam rem ex multis eodem precio venditis retrahi non posse.Ex quo & illud confestim sequitur, si retractus in vna parte vitiatur,in reliquis quoque vitiari,vt semper aliàs fit in rebus indiuiduis.l.j.§.illud, &.§.Trebati⁹.ff.de aqua quoti.& æsti.&.l.si ego.ff.de iniust.testa.&.l.j.§.generaliter,& ibi Bart. ff.de donati.inter vir.& vxor.glo.& Dy.qui alia iura citant,in cap.vtile,de regu.iur.libr.6.Bal. in.l.certi.§.quoniam,col.4.ver.decimus est.ff.si cert.peta.cum si.In ijs enim illud obtinet,paululum fermenti totam massam corrumpere,vt scribitur prioris ad Corinthios epistolæ cap.5. & ad Galatas cap.item.5.Et huc quoque spectat,quòd vnius victoria in indiuiduis prodest alteri.l. j.C.si vnus ex pluri.appel.Ergo & in simili qui in vno ex indiuiduis vicit,& in alio quoque vicisse censendus est,illo argu.de persona ad rem,quod in iure validum est, & è diuerso.l. qui plures liberos.ff.de vulg.& pupil.& leg.si quis inquilinos.§.si ita legatum.ff.de lega.j.&.l.si duo rei, & ibi Alber.nume.3.ff.de verbo.oblig.& voluit etiam Ang.qui & alia iura citat,consi.261.thema prædictum,col.j.& Raph.Fulgo.con.47.Ser.Michael,col.2.

Vtile & inutile viciatur in indiuiduis.

Argumentũ de persona ad rẽ.

64 ¶Et ad hanc quæstionem optimè facit quæstio Sabbatina Roffre. Beneuen.43. cuius initium est, factum est constitutum , qua disputat, vtrùm statutum , quo iubetur , vt qui habet fundum liberum , teneatur eum vendere , & vicinus etiam emere , extendatur ad fundum partim liberum,partim seruum.atque in vtranque partem multa iura & rationes allegat.tandem verò concludit, quòd cùm in casu de quo loquitur , fundi ab initio separati erant , sed postea à domino simul iuncti,ita vt ex duobus vnum fecerit, teneri ipsum dominum eam partem , quæ libera est vendere : neque eum potuisse illos fundos primùm separatos vnire , atque confundere in præiudicium alterius. tanquam aliter sentiat,si idem fundus semper antè fuisset.Et facit etiam textus in leg.si cũ vno.ff.si ex noxa.cau.aga.ex quo no.Bald.quòd id quod indiuiduum est,non debet diuerso iure censeri.

De iisdẽ rebus.

65 ET EX HIS POTES DECIDERE hanc controuersiam quam scio ex facto agitari.Sunt apud nos quidam parœciarum ac villarum limites,inter hanc nostram Pictauiam & Britanniam(hanc nos vulgò Marchiam vocamus,voce vt opinor Germanorum,qui Marchionem vocant ducem limitaneum , de quo videre poteris Alciatũ libro παρέργων.j.cap.27.)Res igitur illic sitæ sunt partim in Pictauia,partim in Britannia,atque id indiuisim,respondéntq; homines eius loci iurisdictionibus vtriusque regionis.In Pictauia cõpetit annus consanguineis ad retrahendum post notificationem apud acta factam , vt scribitur suprà.§.vlti.huius titu. In Britannia vnus tantùm mensis absenti consanguineo , à reditu , si facta fuerit quædam certificatio in iudicio, vt scribitur in consuetudinibus reformatis eius gentis hoc eodem titulo.§.quinto. Igitur si emptor fundi huius Marchiæ notificauit apud acta Pictauiæ, fecítq; etiam eam certificationem iudiciariam in Britannia, nec consanguineus venerit ad retractum intra mensem post suum reditum,ideóque exclusus sit ab ea parte,quæ Britanniæ est. Certè non poterit venire ad retractum alterius partis Pictauiæ,aut etiam totius intra annum in Pictauia statutum, per eadem iura & rationes.

Alia quæstio.

Marchia quæ dicatur.

Marchio quis sit.

66 DECIMOTERTIO QVAERO. Si domus quam tu à consanguineo meo emisti, culpa tua cõbusta est intra tempus retractus , quo scilicet poteram retrahere.An tu mihi teneris ad eius æstimationem.Et idem quoque quæri potest in retractu conuentionali. Hanc autem quæstionem in retractu proximitatis posuit Geraldus Bago.in sua ipsius retractus disputa.versicu.quæro sequenter vendita est domus.Et dicit primùm videri te in hoc teneri , quia vbi aliàs quis tenetur ad restitutionem rei restituto sibi precio, si culpa ipsius ea res interierit, tenetur ad restitutionem, leg.si seruum.ff.de acquirend.hęredita.& leg.in bello.§.si quis seruum,versic. manumittẽdo.ff.de captiuis & postlimi.reuersis.quæ iura nihil ad hoc mihi facere videntur.Tamen pro hac sententia facit quod sæpe alibi diximus,post contractum venditionis confestim ex eo ius quæri consanguineis ad redimendum ex nostro statuto,vt voluit Bal.in rub.C. res inter alios acta,versi.nota quòd ex consuetudine,cum alijs concord.à me traditis suprà.§.j.glos.9.in verbo,ou lignagier,nume.104.huius autem dubij.

Domo culpa emptoris cõbusta an is teneatur consanguineo.

67 ¶Sed vt redeamus ad Bago.Is concludit te non teneri in eam æstimationẽ rei.quia res(inquit) tua est,ideo de ea liberè potes disponere.l.in re mandata.C.manda.Et si tu dolum in tua re commiseris,nulli tenẽris,antequam appareat retrahens.l.etiam.§.licèt.ff.sol.matr.verùm si iam consanguineus obtulit precium , & sis in mora recipiendi & cedendi , tenẽris in id quod interest, tãquam morator de rei interitu.l.si ex legati causſa.ff.de verb.obli.Hæc Bago. Cui adde.l.nemo rem

De eadem re. Morator tenetur de rei interitu.

rem suam vtiliter.§.j.& .l.si seruum.§.sequitur,&.§.vlti.cod.titul.&.l.quod te,&.l.incendium. ff.si cer.pe.&.c.j.extr.de commod.&.capit.2.de depos. Adde(inquam)& id procedere,etiam si perierit intra tempus quo morator ipse potuit moram purgare.l.sancimus.§.pen.& ibi Bart. qui id dicit notabilissimum.C.de fideiuss.& voluit quoque idem Barthol. qui & eum text. dicit not.in.l.si insulam,column.pen.in.7.quæstio.& ibi Iason colum.antepenul. versicul.in septima quæstione.ff.de verbo.obligat.& ipse Barthol.in l.qui ob rem,in fi.ff.de condi.indeb.& in authen.& qui iurat,circa medium.C.de tempo.appell. Bald.qui illum textum dicit vnicum,in ca. capitulum,column.vltim.extrà de rescript. Saly.in.l.magnam,columna.7.versicul.quæro pone quòd infrà.C.de contrahen.& committ.stipul.Paul.Castr.qui & illum text.dicit singul.in.d.l. quòd te.Alexand.qui illum etiam dicit not.in.d.l.si ex legati,colum.j.ff.de verbo. obliga.Fran. Ripa.in.d.l.si insulam,numero.97.cod.titul.vbi & ad hoc allegat.l.si decesserit.ff.de satisd.cog. Subdit autem Bago.(vt ad eum redeamus)non obst.d.l.si seruus,&.d.l.in bello,quia loquuntur in eo qui dominus non erat.

Etiam si sit intra tempus purgandæ moræ.

68 ¶Ego autem quantùm ad posteriorem casum,quo emptor in mora est, nihil est quod dubitandum sit,quin teneatur de interitu,etiam si aliter culpa sua res non interierit, vt illis iuribus satis probatur.Sed quantùm ad priorem,quo scilicet res culpa emptoris ante oblationem perijt, non omnino res est indubia,quia licèt emptor esset interim dominus rei, ea tamen iam erat , vt diximus,obnoxia retractui consanguinei , ex ipso contractu venditionis. Ideóque ea interim vti debuit,vt bonus paterfamilias,vt alia re subiecta restitutioni : nec ei iuri potest ac debet emptor præiudicare , cùm non debeat alteri per alterum iniqua conditio afferri.l.non debet. ff.de regul.iur.idque etiam in re aut iure quod nobis spe tantùm competit.l.vltima.ff.de pactis , cum multis si.à nobis adductis infrà titul.sequent.§.j.glossa.7.in verbo,seront preferez, numero.20. neque id quidem,& sequent.Imò verò nec in re sua.l.ædiles etiam.§.Pedius.ff.de ædil.edic.cùm scribitur,quid ergo si culpa,non etiam dolo emptoris seruus deterior factus sit? æquè condemnabitur.Cuius.l.authoritate Barthol.post Dy.in.d.l.etiam.§.licèt,in.j.oppo.& ibi quoque Alexand.colum.j.in fin.limitant text.ibi,qui culpæ pœnam in re propria non admittunt, vt procedat in re propria simpliciter & irreuocabiliter,quæ scilicet non est subiecta restitutioni,& quæ ideo dici potest alienaspe.Et hoc quoque,vt dicit Bartol.probatur in.d.§.licèt,vbi in rebus dotalibus,licèt sint viri cõstãte matrimonio,tamẽ nõ potest cõmitti culpa propter spẽ restitutiõis.

De eadem re.

Culpa in re propria subiecta restitutioni luenda est.

69 ¶Quòd si quis statim aduersus hæc insurgens obijciat nobis tex.in.l.sed & si lege.§.consuluit. ff.de peti.hære.& iterum in.l.si quid possessor.§.sicut autem,eo.titul.quibus scribitur, bonæ fidei possessorem hæreditatis culpæ rationem reddere non teneri : tunc enim,quia quasi rem suã neglexit,nulli querelę subiectus est,ante petitam hæreditatem. qui quidem præter ea quæ suprà dicta sunt,multùm faciunt pro opinione Bago.etiam distinguentis an retractus ante incendium fuerit petitus,an non.Certè illi tex.nihil obsunt illi cõtrariæ sententiæ,ibi enim is possessor hæreditatis erat omnino bonæ fidei,nec sciebat rem esse subiectam petitioni hæreditatis,vt apertè ibi declaratur:alioquin non fuisset bonæ fidei possessor. Hìc autem emptor nec potest nec debet ignorare id ius retractus lippis & tonsoribus non incognitum, vt diximus suprà eodem tit. §.12.glo.j.numero.7.sed hoc de euictione.

De eadem re.

70 ¶Et ne quis ampliùs dubitet , textum habemus expressum , dominum rei subiectæ restitutioni teneri de incendio sua culpa in re ipsa contingenti,in.l.si modò.ff.de legat.j.& voluit glos.in.l. qui exceptionem.§.j.in verbo,arserit,in princip.ff.de condi.indeb.In quam etiam sentẽtiam facit,quod non obscurè sentiunt docto.in.l.2.C.de rescin.vendi.emptorem qui rem emit minùs dimidia parte iusti precij, teneri ex eadem.l.si res sua culpa perierit , cùm negant eum teneri , si fortuitò & sine culpa ipsius perit.Ita enim voluerunt glos.Barthol.Bald.Salyc.& Pantal.ibi,& Anto.Burg.in cap.cùm dilecti,in fi.extrà de empti.& vend.Quanuis sint qui & in hoc quoque vlti.casu constanter affirment eum teneri,vt per Barto.Brix.quæstio.venerabili.62.pone quòd res empta.& Alberic.post Guid.Suz.in.d.l.2.col.3.versi. item quærit glo.C.de rescin.vendi.& Panor.in.d.c.cùm dilecti,in fi.& Franc.Cre.sing.84.volo te docere, vbi tamen Bapt.Castel. in addi.tenet priorem.Et quanuis in retractu proximitatis res aliquid dubij habeat. Tamen in cõuentionali,nihil omnino dubitarem,quin emptor teneretur.

De eadem re. Emptor qui emit minùs dimidio iusti precii an teneatur, si res perierit.

71 DECIMOQVARTO quæro.Domus vendita combusta est aut aliter destructa. An consanguineus venditoris poterit aream eius retrahere.Et idem quæri potest de retractu conuentionali.Et hanc quoque quæstio.in retractu proximitatis posuit Geral.Bag.in.d.disputa. retractus,versicu.quæro subsequenter emisti domum.Dicitque primùm videri consanguineum non esse admittendum:quia domus destructa ampliùs domus non est.l.repeti.§.rei mutatione.ff.qui. mod.vsuf.amit.vbi si ædes quarum vsusfructus relictus est, corruẽre vel exustæ sunt,extinguitur vsusfructus: adeo quidem,vt nec areæ nec cementorum debeatur,& est similis text.(vt id ei addas)in.l.quid tamen.§.j.ff.eod.titul.& in.l.quoties.§.vltim.&.l.qui vsumfructum,in princip.ff. de vsufru.&.l.seruitutes.§.si sublatum.ff.de seruit.vrb.prędi.Allegat item ipse Bago.l.domum. ff.de contrahen.empt.vbi non consistit emptio domus , quam exustam emptor & venditor ignorabant, quanuis area maneat. Subdit autem contrarium quoque videri : quia idem est iudicium de parte,ac de toto.l.quæ de tota.ff.de rei vendic.&.l.qui scit.ff.de vsur.Area autem pars

Domo empta, destructa, an consanguineus possit retrahere aream.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est & quidem maxima ædium.l.qui res.§.aream.ff.de solu.

72 ¶ Tandem verò concludit ipse Bago.aream retrahi non posse, quia domus (inquit) destructa
De eadem re. amplius non est domus,nec pars ipsius.§.vltim.Instit. de vsufruct.vbi tamen aliud non dicitur, quàm in.d.§.rei mutatione.Subiungitque quòd si etiam ea domus reficeretur ex ijsdem cementis,tamen retrahi non posset:quia non eadem domus esset.d.§.aream, &.l.inter stipulatem.§.sacram,in fin.ff.de verbo.obliga.Nec obstat(ait)quod dictum est de toto & parte:quia illud procedit,cùm eadem est vtriusque ratio:hîc autem diuersa est. Cui in hoc adde huiusmodi argum. de toto ad partem,& ediuerso non valere, cùm diuersa est vtriusque ratio.l.cùm de indebito, versicul.sed hoc ita,& ibi Saly c.in.2.not.ff.de probat.sed nec necessariò concludere,etiam si sit eadem ratio.l.si quis aliam.ff.de solut.cum alijs multis vtriusque si.& concordant.à me latè congestis suprà.§.j.in gloss.7.in verbo,ou aultres choses censées pour immeubles, numero.45.tum postremò.Sed vt redeamus,nec area quidem pars est domus.l.si is qui quadraginta. §.quædam. ff.ad leg.Falci.aut si pars est,intelligitur quâdiu domus est, aliàs minimè, & ita intelligitur quod suprà diximus.

73 ¶ Hæc propè Bago,quem refert & sequitur Boher.in commentarijs consuetudi. Biturig. hoc
De eadem re. Area eiusdē naturæ ac domus. eodem titul.§.4.in fin.Quibus omnino non accedo,fretus authoritate.l.domo.ff.de pignor.actio.vbi domo pignori data,& area eius tenebitur,etiam si (vt dicit gloss. quam omnes sequũtur)domus ipsa comburatur,& reddit is text.rationem,est enim area pars eius. Gloss.autem ibi pro contrario adducit.d.§.vltim.Instit.de vsufruct.nec id aliter diluit.At Barthol.eodem in loco,dicit aliud esse in vsufructu, de quo loquitur.d.§.vltim. quia mutatione rei perimitur vsusfructus,vt scribitur in.d.§.rei mutatione.aliud autem in pignore,vt ibi probatur,& in.l.Paul⁹. §.domus.ff.de pigno. Atque etiam in dominio,vt & ipse Bar.& Saly.optimè declarãt,in.l.si cõuenerit.§.si quis cauerit.ff.de pign.act. Cui & tu adde tex.optimum in.l.solùm.ff.de rei vẽdi.vbi id primùm scribitur,solum esse partem ædium:mox subiungitur,vt intelligatur de eadem re loqui,meum est quod ex re mea supereſt.Si ergo emptor domo quam emit exusta manet dominus areæ,quæ supereſt,si ea area manet obligata ex obligatione domus. Qui fit vt eadem area nõ maneat etiam obnoxia retractui,vti domus erat? præsertim cùm in ea sit eadem ratio retractus, quã suprà sæpius adduximus,ne scilicet res exeat extra familiam.

74 ¶ Et vide præterea Bal.in.l.j.colum.4.versi.modò reuoco in dubium.C.de iure emphy.qui di-
Domo emphyteutica exusta durat emphyteusis. cit,domo emphyteutica exusta durare tamen emphyteusim in area,si dominus voluerit,quod etiam tenuit Ange.in.§.lex itaque,in fi.in authen.de non ali.& subobscurè Inno.in.c.potuit,col. 20.versic.& prædicta etiam,extrà de loca.& Iason in.d.l.j.column.3.versicul.ego autem,& iterũ col.17.versi,& ista etiam,de iure emphy. De quo tamen vide Stepha.Bertran.consi.194.pro defensione,lib.2.Sed & tu vide Bart.loquentem de superficie,in.l.vltim.ff.de superfic. Et præterea tex.in.l.venditor ex hæreditate,in fi.ff.de hæred.vendi.vbi venditor domus aream tradere debet exusto ædificio.& in.l.si ego.§.vltim.ff.de publicia.in rem actio. vbi si insulam emi,& ad aream ea peruenit,æquè potero vti publiciana pro area ipsa,atque pro insula,si ea extaret.& .l.intantùm.§.sacræ.ff.de rer.diuis.vbi semel æde sacra facta,diruto ædificio area sacra manet.quod etiam probatur in.l.ẹde.ff.de contrahen.empt.Et ita nuncupatim in casu nostri retractus tenuit Ferro.in consuetud.Burdig.hoc tit.§.15.

75 ET SITENEAMVS hanc opi.quæ vult retractum habere locum in huiusmodi
An autem cõsanguineus retrahens aream tantũ teneatur integrum precium soluere. area,domo vendita exusta,quæ mihi verior & propè indubitata esse videtur. Quæstionis est, vtrùm tunc consanguineus tenebitur reddere integrum domus vẽditæ precium, an verò pro rata tantùm areæ,& Ferro.qui hanc(vt diximus) sententiam secutus est, eodem in loco dicit integrum restituendum,nec aliter consanguineum esse audiendum, nec quicquam allegat,tãquam id minimè obscurum sit, nec allegatione indigeat. In id autem facit quod scriptum est in.l.prima,in fin.C.de iure emphyt.non minui pensionem emphyteuticam, ob id quòd portio rei emphyteuticæ perierit,modò aliquid etiam modicum supersit, secundùm glo.& docto,ibi,& glo. in.§.adeo,Insti.de loca.& in cap.potuit,in gloss.mag.& ibi quoque docto.extrà eod.Specul.eo. quoque titul.§.nunc aliqua,versicul.sed quare,qui est sub.7.quæstione, & iterum versicul.134. & seq.& ibi etiam Ioan.And.

76 ¶ Sed contrà facit quod de remissione pẽsionis pro rata periculi siue calamitatis rei locatæ scri-
De eadem re. bitur in.l.licèt certis,&.l.excepto.C.locat.&.c.propter sterilitatem,eod.titul.Et quod alio non admodum dissimili casu scribitur in.l.domum.ff.de contrah.empt.quæ loquitur de domo vendita,cuius pars incendio consumpta erat,ob idque(ait) æstimatione boni viri habita, quod ex precio propter incendium decreſcere fuerit inuentum,ab eius præstatione emptorem esse liberandum.Et quod legitur in.l.forma.§.j.ff.de censib.si agri portio chasmate perierit, deberi eum qui in publicis tabulis modum detulerit, per censitorem releuari. Et quod traditur in.l.2. C. de allu.tributa minui pro parte rei extinctæ,sed illud speciale esse in tributis traduut glos.& alij in.

77 d.l.j.de iure emphy.& Specul.vbi sup.
An hæc oblatio retractus possit fieri die dominico. DECIMOQVINTO quæro an hæc oblatio retractus possit fieri die dominico aut alijs Deo.O.M.aut diuis sacro. & cõsequenter an etiá citatio in causſa retractus his diebus fieri possit.Et hoc in dubiũ aliquando reuocari vidimus. Et idem quoque de retractu conuentionali quæri

quæri potest.Et quantùm ad oblationem non admodum dubium videri potest,cùm sit actus extraiudiciarius,nullam requirens causſæ cognitionem,atque in mero facto consistens,per text.& ibi no.plenissimè per docto.in.l.j.§.nunciatio.ff.de oper.no.nuncia.& in.l.miles.§.sexaginta.ff. de adul.& Hosti.in summa de feri.§.qualiter distinguatur.Alberi.in.l.illud,colum.2.versi.circa tertium,de sacrosan.eccle.Fede.Senen.con.146.diffinitiua,& Bar.in.l.cùm filiussa.§.vlti.& ibi Iason circa medium.ff.de verbo.obliga.vbi tradunt interpellationem,protestationem,& quenuis alium actum extraiudicialem posse fieri diebus feriatis,etiam Deo dicatis.& rursus in.l.si expresſim,colum.3.versic.circa primum.ff.de appella.& Bald.qui loquitur de intimatione in.l.in contractibus.§.vlti.C.de non numeran.pecu.cum alijs concord.adductis ab Alex.consi.26.viso,col.4.versi.tertiò corroborantur,lib.6.& plenius Fely.inc. cùm M.Ferra. colum.20.ver.secunda conclusio,& ibi quoque Franc.Rip.nume.146.extrà de constit.& quæ diximus suprà.§. vlti.glo.2.in.17.quæstio.

78 ¶ De citatione autem nonnihil dubij est.Sunt enim qui dicunt eam posse fieri huiusmodi die- *Citatio in causa retractus an etiam fieri possit hisce diebus.*
bus ad diem non feriatam,& in his glo.in clem.j.in verbo,festiuis,de for.compet. Dyn.in.d.§. nunciatio,& in.l.in tempus,& ibi etiam Alberi.ff.de hæredi.instit.Pet.& Cy.in.l.in minorum. C.in quib.caus.in inte.resti.non est necess.& in.l.vlti.& ibi Franc.Accur.vt à multis citatur.C. de feri.Ioan.Andr.in.c.vlti.colum.2.versi.conuertamus casum,extrà eo.titul.Guil. Cu.& Alberi.in.l.plerique.ff.de in ius vocan.latè Fede.Senen.consil.248.suo domino.Aegid.Bellamer. in.c.Romana.§.contrahentes,colum.7.versicul.septimò quæritur,de foro compe.libro.6.D.à Rota deci.367.si committatur,post princi.in nouis.Nicol.Mil.in suo repertorio,in verbo,citatio potest committi.Guido Pap.deci.Delphi.215.an executio,colum.2. & consilio.178.circa processum,col.9.versicul.sic etiam potest fieri,& iterum consil.205.cuius est idem initium,colum.11.versic.sextò quia potest fieri.

89 ¶ Alij simpliciter id negant,inter quos sunt Oldra.Bart.Imo.Paul.Cast.Alexã.& Iason in.d.§. *De eadem re.*
nunciatio.Iac.Bu.Pet.à Bella Perti.Alber.Bal.& Saly c.in.d.l.vlti.C.de feri.per text.ibi,in illis verbis,nulla admonitio,& ibi,neque liceat,rursúmque ibi,taceat apparitor,atque ibi,fileat horrida vox præconis.& Specul.tit.de cita.§.j.versi.item excipitur, quòd facta est die,& seq.Guid. Suz.in.l.2.ff.si quis in ius voca.Ioan.And.sibi contrarius,& Domi.in.c.cùm plures,col.vlti.de offic.deleg.lib.6. Bonisa.Vitel.in tracta.malefi.tit.forma citationis accusati,colum.j. versi.sed quid si citetur.Bart.in.l.2.§.item si,colum.2.versi.sed quæro quid econtrà.ff.si in ius voca. nõ ier.nisi(inquit)actio esset tempore peritura,aut dubitetur de fuga,& in tractat. de citatio. in.6. quæstio.Alberi.sibi quoque contrarius in.l.si cùm seruum.§.j.ad finem.ff.de donat.inter vir. & vxor.& in.l.si res.ff.de iure doti.& in.d.l.cùm filiussami.§.j.in fin.ff.de verbor.obligat. Bald.& Imo.in.d.l.in tempus.ff.de hæredi.instit.idem Bald.in.l.si feriatis.ff.de feri.& in.l.cùm clericis, circa medium.C.de episcop. & cler.& in.d.l.in contractibus.§.vltim.C.de non numera.pecul. Cardi.Floria.in clemen.j.in.3.quæstio,de iudi.Rapha.Co.consi.7.visis compromisso,column. 3.Imo.in.d.clemen.j. colum.4.super.d.glo.in verbo,festiuis,de foro compe.Petr.Anca.consil. 269.pro declaratione,paulò ante si.Paul.Cast.consil.270.super primo, in.3.dubio,libro.j.Lafran.Oria.in repe.c.quoniam contra,in materia citationum,colum.vlti.versicu.tandem quæritur,de probat.Ang.Are.in.§.vlti.colum.2.versic.quæro an citatio, Insti.de pœna teme.litigã. Guid.Pap.secum etiam pugnans con.36.citatus fuit.Ioan.Lup.in repet.c.per vestras.§.45.col. 2.versic.si tamen nuncius,extrà de donat.inter vir.& vxor. Matthæ.Affli.in constit.Siciliæ incip.baiulos omnes,colum.3.in.5.nota.

80 ¶ Sunt & alij qui distinguunt inter dies dominicos,& alios etiam honori Dei & diuorum con- *De eadem re.*
secratos:vt illis citare non liceat,his liceat, vt retulit Alberic.in.d.l.j.§.item nunciationem.ff. de oper.no.nuncia.& Bald.in.d.l.in minorum.C.in quibus caus.in integr.restit. non sit necess. & in.l.in tempus,in fin.princip.ff.de hæred.instit.& latiùs in.c. vlt.col.2.versicul.quæritur igitur,extrà de feri.Et hanc sequuti sunt Dy.& Iac.Bu.in.d.l.vlt.C.de feri.& Oldrad.in.d.l.in tẽpus,de hæredi.instit.Cardi.Floria.in clemen.j.in.3.quæstio.de iudi.& Roma.in.d.l.j.§. nunciatio,colum.2.versi.& quò ad secundùm.ff.de oper.no.nuncia.Paul.Cast.con.270.super primo dubio,in.3.dubio,lib.j.At Iac.Are.in.d.l.j.§.nunciatio,numer.6.de ope.no.nuncia. fuit in noua quadam op.& ea quidem satis obscura,vt scilicet citatio facta die feriata ad diem iuridicum non valeat ratione diẽi feriatæ, tamen valeat ratione diẽi iuridicæ,per.l.quia in hoc.ff.de donat.inter vir.& vxor. Ex quo videtur in id inclinare, secundùm eam.l.vt valeat, licèt multi eum pro contraria sententia allegent. Sed quicquid sit de iure communi, primam illam opi. approbauit consuetudo, vt dicunt Oldrad.Dyn.& Iason in.d.l.j.§.nunciatio. ff.de oper.nou. nuncia.Ioan.Andr.in.d.c.vltim.de feri.Cyn.& Alberic.in.d.l.vltim.C.eod.titul.Alberic.in.d. l.si cùm seruum.§.j.& in.d.§.item nunciationem,& in.d.l.in tempus,Barthol.in.d.tracta.de citatio.in.7.quæstio.Bald.in.d.l.si feriatis.Imol.in.d.clemen.j.de foro compe.Matthę.Afflict.in. d.constit.baiulos,& rursum in rub.95.quæ est de exordijs præparatorijs iudiciorũ. Constat au- *An & interpellatio quæ sit ad retractum.*
tem interpellationem,quæ etiam requiritur in oblatione tetractus, vt scribitur in.§.primo,hius titul.fieri posse huiuscemodi diebus,secundùm Cyn.in.d.l.in minorum, in.5.quæstion.post Petrum ibi.

An & in templo fieri poßit.

81 DECIMOSEXTO quæro, An & huiuſmodi oblatio poſsit fieri in templo,& vt noſtri loquuntur,eccleſia,& ſimiliter citatio in cauſſa retractus.Quid enim ſi fortè emptor non habet domicilium,nec diſcedit à templo immunitatis cauſſa.Dic vtranque & oblationem & citationem fieri poſſe in templo.Nam de citatione(quod magis eſt dubium propter ea quæ diximus in præcedenti quæſtio.& quia pertinere videtur ad iudicia, quæ in templis exerceri prohibentur,c.decet.§.vlti.de immu.eccle.lib.6.)Tex.tamen eſt eam fieri poſſe in templo in.l.præſenti, in princip.verſi.ſed ſi quidem,& ibi gloſ.in verbo,ſeruata,& Bart.C.de his qui ad eccle.confu. & voluerunt etiam Guil.Cu.ipſe Barto.Bald.& Alexand.in.l.plerique.ff.de in ius vocan.Grif. inter conſil.Fed.Senen.conſil.244.ſuo domino,per totum.Bart.in.d.tracta.de cita.columna.j. verſic.quæro circa hoc.Bald.in.l.2.colum.j.verſi.quæro iuxta hoc.C.de ſacroſan.eccle.& in.l. etiam,colum.5.verſic.ſed affigere.C.de execu.rei iudi.vbi ad hoc dicit text.not.in.d.l.præſenti. & idem Bal.in.c.cùm parati,per eum text. de appel. vbi tamen loquitur de citatione, quæ fit ad curiam eccleſiaſticam,& ipſe quoque Bald.in ſua marga.in verbo,citatio,colũ.4.verſic. citatio verbalis,vbi dicit ſing.tex.in.d.l.præſenti.Alex.in.l.2.ff.de in ius vocan.Philip.Franc.in.d.c.decet,col.2.verſi.quintò quæritur,de immu.eccle.lib.6.Angel.Are.in.§.multis,col.j.verſi.quæro an citatio,Inſti.de liberti.& in.§.vlti.col.vlti.verſi.quæro an citatio, Inſti.de pœna teme.litig. Barb.in cle.cauſſam,col.20.in paruis,verſi.nec obſt.C.de electio.lib.6.& Guid.Pap.ſing.769. verſi.valet citatio.Et hæc eſt omniũ opi.Licèt contrarium voluerint Angel.& Fulgo.in.d.l.2. ff.de in ius vocan.& idem Ang.& Pet.Anca.in.l.ſatis,quæ confeſtim ſequitur.d.l. plerique,eo. ti.& Io.Fab.in.d.l.præſenti,in verbo,ſententijs.

De eodem.

82 ¶De oblatione & huiuſcemodi rebus nihil ad iudicia pertinentibus,cuiuſmodi ſunt proteſtatio,denunciatio,interpellatio,& id genus cætera,nihil eſt quod aliter dubitandum ſit,per ea quæ tradita ſunt à Bar.in.l.non ſolùm.§.morte,col.pe.verſi. nunc videamus de tempore.& ibi omnes propè recentiores.ff.de ope.no.nuncia.idem Bar.in.d.l.cùm filiuſfamilias.§.vlti.ff.de verbo oblig.& in.l.actus.C.de feri.& Bal.in.d.l.2.in fi.C.de ſacroſan.eccle.Ange.Are.in.d.§.multis,col.vlti.ver.quæro an proteſtatio,Inſtit.de liberti.& Fely.in.d.c.cùm M.Ferra.col.22.ver. tertia concluſio,extrà de conſtit.Et hæc quidem etiam obtinent in oblatione & citatione retractus conuentionalis, nihil enim inter vtrunque, quantùm ad id de quo tractamus,pertinet.

Quid in retractu conuentionali.

An hæc oblatio poßit fieri in loco ĩhoneſto

83 DECIMOSEPTIMO Conſequenter quæro,vtrùm huiuſmodi oblatio fieri poſſit in loco quopiam inhoneſto , vt in popina vel lupanari.Hæc enim inhoneſta eſſe dicit tex.in.l.ſi cùm dies.§.ſi arbiter,verſi.ſed ſi in aliquem.ff.de arbit.Ideóque vt ibi ſcribitur,non poteſt arbiter iubere partes adeſſe in ea.Cuius authoritate defendi poſſet,nec in his quoque locis & ſimilibus oblationem fieri poſſe. Nam & aliàs dicimus oblationem , interpellationem , aliámue denunciationem fieri debere in loco congruo,competenti,& opportuno.l.ſi ſoluturus.ff.de ſolu. quæ loquitur de oblatione,& l.mora,& ibi gloſ.in verbo,difficilis,poſt principi. & docto.ff.de vſucap.& gloſ.in.c.cupientes.§.quòd ſi per.20.in verbo,propoſita,ante finem, & ibi Io.Andr. in nouella,de elect.lib.6.Lapus allega.39.an valeat,col.vlti.Ioan. Fab.in.d.l.in minorum,colũ. j.ver.ſed quid ſi fiat.C.in quib.cau.in integ.reſti.non eſt neceſ.Pet.Anca.con.86.pro faciliori, in prin.Ro.con.48.inſpectis,ad fi.cum ſimil.

De eodem.

84 ¶Cæterùm Matthæ.Afflict.in tracta. πρωτομίξεος, in verbo,vt infra.30.dies,colũ.4.verſic.& quoniam ſuprà,loquens de denunciatione,quam ex illa conſtitutione protomixeos debet facere venditor ſuis conſanguineis,dicit eam fieri poſse in lupanari vel popina,ſi ibi inueniatur cõſanguineus ex conſuetudine habitandi in ijs locis, vt quia leno eſt, qui diuerſari ſolet in lupanari,arg.no.in.l.quòd ſi nolit.§.qui aſsidua.ff.de ędil.edict.& aliorũ quæ inibi citat.Aliàs verò ibi fieri non poteſt,per.d.l.ſi cùm dies.§.ſi arbiter.Subiungit tamẽ hoc vltimum fortè non procedere,quia ea denunciatio fit ſolùm ad effectum ſcientiæ, nec refert quomodo quóue loco quis quid ſciat,nec aliud allegat,ſed ad id facit tex.in.l.item veniunt.§.petitam, verſi.à quo.ff.de peti.hære.cum ſi.Rebuf.autem in tract.nominationum,in.5.quæſtio.num.30.aliter retulit ſententiam Matthæ.tanquam ſcilicet dixiſſet retractus denunciationem fieri poſſe in illis locis, ídque ſimpliciter ſequitur.

De eodem.

85 ¶Et ego quidem in ea quoque ſum ſententia,vt denunciationes,oblationes , proteſtationes, & alia id genus extraiudicialia fieri poſsint in his locis,ſi is cui proteſtandum,offerendum,denunciandum eſt,ibi reperiatur,niſi ſi quoppiam periculum aut dãnum illi ex hoc immineret.Quid enim ſi ei offeratur pecunia,quam non tutum eſt in eis locis habere vel recipere inter greges lenonum,& meretricum , quis dixerit eam oblationem opportunam eſſe?& nemo , vt opinor. Perinde enim eſſet,ac ſi quis pecuniam dederit adoleſcenti luxurioſo, quaſi perdituro , aut pro meretrice eo mandante fideiubere , de quo in.l.ſi verò non remunerandi. §.ſi adoleſcens.ff. mandat.Nam & valet argumen. de loco ad perſonam, & è diuerſo.l.j.§.Offilius, iuncta.l.2.ff.ne quis eum qui in ius voca.eſt , vti etiam valet de tempore ad locum, vt ibi quoque not. Ideo cùm & ſolutio debeat fieri tempore congruo & opportuno , vt dicitur in.d.l.ſoluturus,de ſolut.proindéque minimè detrimentum creditori allaturo:quocirca noctu fieri non debet,vt per Alberi.in.l.more,colum.j.ff.d.feri.Bald.& Angel.in.l.obſignatione.C.de ſoluti.cum concord. à me adductis ſuprà in.§.j.in gl.11.in verbo,& iour,numero.12.illud ſtatim cõſequens eſt,vt nec

loco

loco incongruo & minimè opportuno fieri debeat.Quod intellige ſecundùm ea quæ ſuprà diximus ex Afflict.dum loquitur de lenone,& alijs qui in huiuſmodi locis habitare conſueuerũt. Et hæc etiam habent locum in oblatione retractus conuentionalis.

An ſufficit teſtes deponere de vẽditione,ſi de precio nõ recordentur.

Sufficienter dictio iuriſconſulti.

86 DECIMOOCTAVO quæro Titius comparauit ſiue acquiſiuit fundum à Meuio,nec tamen apparet quo titulo.Conſanguineus Meuij dicit fuiſſe titulum vẽditionis, ideóque venit ad retractum. Titius negat.Teſtes illius conſanguinei deponunt præſentes ſe fuiſſe ei acquiſitioni,eámque fuiſſe ex contractu emptionis & venditionis certo quopiam precio à partibus conuento,ſed eius non recordantur. Vtrùm ſatis ſiue ſufficienter (vt vtar verbo iuriſconſulti in.l. ſed & ſi quid.§.primo.ff.de vſufru.)probata ſit emptio & venditio.Quod non videtur,quia venditio ſine precio nulla eſt.l.2.§.j.ff.de contrahen empt. & eo quidem certo.§. precium,Inſti.eo. tit.quæ igitur venditio eſſe poteſt,cuius certum precium ignotum eſt vel ipſis teſtibus, qui eam dicunt factam fuiſſe? Et certè ſunt qui dicunt huiuſmodi teſtes non probare venditionem, & in his Ro.in.l.Titia,col.pen.verſic.tu aduerte.ff.ſolu.matri.& conſil.30.viſo,verſi.quidam autem, & Alex.conſil.18.eiuſdem initij,colũ.2.verſicul.& ad hoc etiam,lib.2.& conſil.39. vertitur lis, col.2.ver.præterea precium,lib.5.& Hippo.Marſil.ſing.38.emptio & venditio.

De eadem re. An ſtetur inſtrumento loquenti de vẽditione ſine mentione precii, vide num.89.

87 ¶Et cùm pares vires habeant teſtes & inſtrumenta.l.in exercendis.C.de fide inſtrum.Similiter nec ſtatur inſtrumento loquenti de emptione & venditione ſine certa quantitate precij.Nam & id voluerunt Iac.Ra.Rayi.& Alberi.in.l.j.C.de contrah.& commit.ſtipula.& Bar.in.l.admonẽdi,col.6.ver.quæro pone.ff.de iureiur.Pau.Caſt.Alexã.& Iaſon in.l.ſi duo patroni.§.Marcellus, ff.eo.tit.ipſe Alex.in.l.iuris,circa medium,eod.quoque titu.& con.18.viſo proceſſu,col.j.lib.j.& Ro.con.305.quò ad ſeptimum,col.2.ver.2.idem probatur.Nec denique iuramento eius,qui ex delatione aduerſarij iurat rem ſibi venditam,non aliter expreſſo precio,ex ſententia Marti.Sill. Ray.Alberic.& Paul.Caſt.in.d.§.Marcellus.

De eadem re.

88 ¶Ego verò cùm ea ſpecies ex facto contigiſſet,reſpõdi ſatis probatum eſſe à conſanguineo ad obtinendum in retractu,preciumque iuſtum quod ei reſtituatur,arbitrio boni viri æſtimãdum: Nam quæ ſuprà dicimus fortè obtinerent,cùm de ea re eſſet controuerſia cum eo,qui dicitur vendidiſſe,qui tamen id negaret:ſecus ſi cum alio,nam tunc hauddubiè ſtãdum eſſet teſtibus ſimpliciter atteſtantibus venditionem factam fuiſſe,præſertim ſi principaliter de hac re agitur, an videlicet venditio facta ſit,nécne,non de precio,ex ſententia Bald.in.l.j.verſi.denuò quæro .C. de reb.ali.non alie.& Rapha.Co.qui tamen Bald.non meminit,in.d.l.ſciendum, & ibi quoque Alex.qui id dicit ſing.col.3.verſi.quartò limita.& Fran.Cur.in addit.ipſius,& Iaſon col.8. ver. ſecunda regula.ff.de verb.oblig.Rom.con.91.viſis ac percunctatis,col.2.ver.tertiò videndum. & Barb.con.90.illud referam,col.1,verſi.ſed iſta,libr.3.& non obſcurè ipſi Alex. & Iaſon in.d. §.Marcellus.& idem quoque Alex.d.conſi.18.lib.1.licèt ibi dicat eſſe dubium,quia id erat contra partem,pro qua conſulebat.& Fely.in.c.ſicut,col.vlt.extrà de re iudi.Soci.con.171.diu profectò anceps,col.3.ver.confirmo hoc,lib.2. Matthæ.Afflict.in conſtitu. Siciliæ incip. ſi quis in poſterum,col.7.in.8.not.

De eadem re.

89 ¶Nam & eius quod ſuprà pro contraria parte de iuramento adduximus,contrarium voluerũt Bart. & Bald. quos ſimul in eadem ſentencia coniunctos & conſentientes auſim intrepidè omnibus opponere,tum quòd omnes etiam facilè ſuperant,tum & quòd Bald. libentiſsimè ac velut de induſtria & ex profeſſo Bart.op.oppugnat,niſi res omnino indubitata ſit. Hi igitur (vt repetam)contrarium tenuerunt illius quod de iuramento dictum eſt,in.d.§.Marcellus,& ibi prętereà Rapha.Fulgo.& Iaſon. Sed & quod de inſtrumento in eadem parte diximus , clanculum admittere non videntur Petr.& Cy.in.d.l.j.C.de contrahen.& commit. ſtipula.& id expreſsim reijcit Iac.Are.ibi,& Alberic.in.d.l.ſciendum,col.6.numero.23.verſicu.item pone quòd in inſtrumento.ff.de verbo.oblig.Et bene facit quod ibi ſcribit Ro.colũ.8.verſi.ſecunda hæc. Et ſi aliter diceremus in noſtro caſu retractus,facillimè fieret fraus conſanguineis , clàm inter partes conueniendo de precio.

De eadem re. Mutuo probato eius quantitas iuramento probatur.

90 ¶Nec omittendum tamen eſt aliud quod huic noſtræ ſententiæ non modicùm adſtipulatur; quòd ſi probetur mutuum,nec tamen conſtet de quantitate pecuniæ mutuatæ,poteſt ea quantitas probari iuramento eius qui mutuum fecit, vt voluit Ray.Forli.qui ita dicit fuiſſe in iudicio obtentum in.l.j.ff.de in lit.iur.& ſecutus eſt alijs concurrentibus Bart.in.d.l.admonendi, colũ. 8.verſi.quæro quid ſi teſtis,& ibi Franc.Cur.Senior.qui id dicit no.in repeti.chart.16. colum.2. verſi.& ideo circa hanc.ff.de iureiur.& Anto.in.c.vlti.extrà eod.Cepol.cautel.273. ſecundùm priorem computationem,& ſecundùm poſteriorem.211.incipien.aliquis mutuauit,& Philipp. Deci.in c.j.colum.21.verſicul.tertiò accedat,extrà de proba.vbi id dicit mirabile,& conſ.146. cuius ſuperſcriptio incipit,dubia de quibus,colum.antepen.verſi.quartò iſta concluſio, vbi id dicit ſingul.& conſil.536.in cauſſa quæ agitatur,colum.3.verſicul.tertiò reſpondetur.Sed quia hîc iuramentum deferri nõ poteſt conſanguineo,de cuius facto nõ agitur. Ideo dixi ſuprà precium arbitrio boni viri æſtimandum, iuxta ea quæ etiam diximus in ſimili,ſuprà eod.titul.§.2. gloſſ.j.numero.27.quid igitur.

91 DECIMONONO quæro.An pater,mater,auus,auia,aut alij deſcendentes admit-

Universidad de Deusto
Biblioteca

An ascẽdentes admittantur ad retractum rerum à descẽdentibus vẽditarũ.

tantur ad retractum rei venditæ à filio, nepote, aut cæteris descendentibus extante nostra cõsuetudine, qua quidem ascendentes succeduntˊ descendentibus in mobilibus tantùm, non etiam immobilibus, vt cauetur suprà titu. 17. qui est de successions. §. 7. qui est omnium huius voluminis consuetudinum. 217. Retractus autem habet locum in immobilibus tantùm, vt scribitur in §. j. huius tit. & regitur omnino secundùm successiones, vt tradit Masuer. tit. de retractu, in princip. & voluit etiam expressè nostra consuetudo sup. §. 13. & etiam latè & sæpè diximus, d. §. j. in glo. 8. in verbo, le parent. Cùm igitur ascendentes non succedant in bonis immobilibus. Consequẽs est, vt nec eadem possint retrahere. Et sic audio fuisse ex tempore, & vt nostri vulgò dicunt, super campo iudicatum ab vno nostrorum iudicum maximi nominis, nec minoris eruditionis, experientiæ, & probitatis.

92 ¶ Verùm despereamˊ, si non aliter iudicasset, si vel tantillum temporis iudicium distulisset. neq; enim negari potest quin isti ascendentes sint coniuncti & cõsanguinei, & vt vulgò loquimur, parens & lignagiers descendentium: nec eos simpliciter abigit consuetudo nostra à successione immobilium, sed tunc tantùm cùm supersunt descendentes vel collaterales, vt expressè declarat. d. §. 217. Quid igitur causæ est, vt repellantur à retractu, ad quem admittũtur non solùm ij qui primum locum succedendi obtinent, sed & omnes consanguinei vel remotissimi, modò sint intra decimum gradum, vt declarauimus in. d. §. j. in gl. 9. in verbo, ou lignagier, numero. 23. sed & id: sed ita tamen vt proximus quisque secundùm ordinem successionis præferatur, vt etiam cauetur suprà. §. 11. & iterum §. 14. & seq. & diximus etiam latissimè in. d. verbo, ou lignagier, numer. 21. ex eo autem, & seq. & alibi sæpè. Et bene facit quod diximus in. d. verbo, le parent, numero. 13. ex his autem, & seq. Sed vereor, ne frustra in re apertissima tempus conteram, nec dubito, quin is qui ita iudicauit, & cæteræ eruditorum centuriæ sint huic nostræ opinioni subscripturæ.

De eadem re.

93 VIGESIMO QVAERO, quia suprà. §. j. in glos. 10. in verbo, dedans lan, in. 17. quæstio. tractauimus, an ad faciendam oblationem retractus requiratur mãdatum speciale, quod nonnullis, & mihi placuit. Quid igitur si quis constitutus sit procurator ad faciendum omnia præterquam ad petendum restitutionem in integrũ, & sic exceptus est vnus casus requirẽs speciale mandatum: vtrùm talis procurator poterit huiusmodi oblationem retractus facere. Quod non placet in simili Pet. Anca. post Lap. in. c. qui ad agendum, columna. j. versicul. tertiò not. de procurat. lib. 6. & in alio simili in. c. 2. columna. 2. versicul. quæro episcopus concesserit, de offic. vica. li. 6. vbi dicit, quòd si episcopus vicario concesserit, vt possit omnia quæ ipse episcopus facere, excepta collatione beneficiorum (ita sacerdotia appellant) non potest tamen alia facere, quæ sunt reseruata episcopo, nisi fuerint expressè demandata, quod & repetit idem Ancar. in rubri. de regul. iuris, eodem libro. 6. colum. 3. in. 4. quæstion. & sequitur Francisc. Are. consilio. 8. abũdè, in fin. vbi id dicit procedere, siue ea exceptio non comprehendatur ex proprietate sermonis, siue ex mente legis restringentis verba ipsius legis vel statuti. & iterum consili. 143. visa consultatione, columna. 2. versicul. cùm ergo statutum, & Socin. consilio. 47. in primo, columna. 2. versicul. sed ad hanc, libr. j. & Fely. in. c. quoniam frequenter, in princip. columna. 2. versicul. pro tãto dicit, extrà vt lit. non contesta. & Ludo. Gozad. consil. 26. in causa illustrissimorum, colum. 8. numero. 48.

Procurator ad omnia præterquã ad quæpiã casum requirẽtẽ spirituale mãdatum an possit retrahere.

Mandatum generale excepto vno casu, in quo requiritur speciale, an trahatur ad alia specialia.

94 ¶ Nam exceptio (inquiunt) venit ad diminutionem regulæ, ideo non debet operari augmentũ. l. legata inutiliter. ff. de legat. j. cum simi. nec igitur debet includere casus, qui aliàs in ea nõ includuntur, quia licèt exceptio firmet regulam, non tamen eam extendit vltra naturam ipsius. l. generali. §. vxori, & ibi Bart. & Alberi. ff. de vsufruct. legat. cum alijs concord. adductis ab ipso Fely. vbi suprà, colum. j. & Philip. Deci. in. l. j. colum. 6. versicul. sed quò ad alios. ff. de regul. iur. & in. c. cùm dilecta, col. 2. versic. & vlterius, extrà de confir. vti. vel inuti. & ante hos Alexand. cons. 28. visis & accuratè, colum. pen. versi. non obstat quòd exceptio, lib. j. quod repetitur cons. 31. lib. 2. & idem Alex. cons. 39. viso statuto, col. pen. versi. præterea respondeo, lib. 4. quod etiam repetitur cons. 18. lib. 6. & rursus ipse Alex. con. 186. Zacharias, in fi. lib. 6. & consi. 65. in causa & lite, in fi. lib. 7. Corne. consi. 57. placet mihi, col. j. lib. 1. & Barb. consi. 19. scripsit, col. 3. lib. 1. & cõ. 58. sapienter, col. 6. numero. 10. lib. 2. & consi. 2. à Ioue, colum. pen. versi. præterea est etiam, lib. 3. & cons. 23. clementissimum, col. 3. lib. 4. & consi. 47. eiusdem initij, col. 4. versi. præterea, eo. lib. 4. Quibus adde Bald. in. l. in his. ff. de legib. & Pet. Anca. consil. 152. plura, col. vlti. & consi. 178. visis, col. 2. versi. secunda etiam ratio. & Paul. Castr. cons. 409. satisfaciendo, column. 2. lib. 1. vbi dicit not. tex. in. d. §. vxori. & Ro. consi. 107. circa id de quo quæritur, & Ludo. Bolo. consil. 31. Ser. B. quidam, col. pen. ver. & si diceretur, & Stepha. Bertran. consil. 324. quicquid dixerit, colũ. vlti. versi. præterea ad id, lib. 1. & cons. 117. ex literis, col. penulti. numero. 10. libr. 4. & consil. 150. vidi, paulò ante fin. eod. lib. 4.

Exceptio nõ extendit vltra naturam regulæ.

95 ¶ Verùm illa ratio obtinet, cùm facta fuit exceptio eius quod in regula continetur, tũc enim ea exceptio satis operatur, dum restringit regulam in eo quod excipit, vt in casu. d. §. vxori, qui veluti basis est alterius sententiæ. Quòd si ea facta fuerit rei cuiuspiam quę in regula non continetur, tunc ne ea sit inutilis & superflua, debet intelligi, vt ampliet regulam secundùm qualitatem ipsius exceptionis, arg. l. si quando. ff. de legat. 1. & c. si papa, de priuil. libro sexto, cum si. Ideóq; in illo nostro casu, excipiendo vnum casum, in quo mandatum speciale requiritur, declaratur

Quomodo intelligitur

regula, & ampliatur, vt omnia alia requirentia mandatum speciale includantur, vt post ipsum quoque Lapum nuncupatim voluit Domi. in. d. c. qui ad agendum. §. j. versi. sed quæro an quod, de procur. lib. 6. & Alexan. in. l. vlti. col. 2. versi. in glos. j. ff. quod quisque iuris, & consil. 36. viso themate & dubijs, col. j. versi. ad prædicta, lib. 6. quod duplicatur con. 203. lib. 7. & Fran. Are. cõ. 30. viso themate, col. 4. versi. sed tamen his non obstat. & Philip. Deci. in. c. consultationibus, ad fi. per illum tex. extrà de offic. delega. & in. d. l. j. column. 6. versicul. & prædicta conclusio, & alijs seq. ff. de regur. iur. vbi & id optimè & luculentissimè declarat & comprobat, vti etiam facit in. d. c. cùm dilecta, in. 5. not. extrà de confir. vti. vel inut. vi in illis locis videre poteris, ne hic diutius immorer. & nouissimè Ludo. Gozad. consilio. 26. in causa illustrisimorum, columna. 9. numero. 49.

An autem satis sit habere mandatum faciendi omnia quæ requirũt spirituale mandatum.

96 VIGESIMO PRIMO quæro consequenter, an satis sit, si quis dederit mandatum faciendi omnia, quæ requirunt speciale mandatum. An saltem sufficiet mandatum retrahendi pro constituente omnia quæ à suis consanguineis vendita fuerunt, aut posthac erunt. An verò denique requiritur expressio rei venditæ emptoris & venditoris, verbi gratia retrahẽdi talem domum venditam à tali suo consanguineo tali emptori. Dic secundum sufficere, primum minimè, vt videre licet ex Barthol. & alijs in. l. Titius, in princ. ff. de liber. & posthum. & in. l. filiussa. ff. de donat. Bald. Angel. & Salyce. in. l. j. C. etiam per procur. Bald. in. l. 4. §. quæsitum, column. 4. versic. & ex hoc infert. ff. si quis cautio. vbi ita dicit communiter teneri. Petr. Anca. in. c. procurator, de elect. lib. 6. Alexand. qui alios citat consil. 189. viso statuto, colum. 2. ver. quartò probatur, libr. 7. & diximus in nostris legibus connubialibus, in glo. 5. in verbo, expres, in. 7. limitatio. expressi in genere.

Si vẽditor promisit euictionẽ quocunque modo res euincatur, an tenebitur, si retrahẽtur à cõsanguineo.

97 VIGESIMO SECVNDO quæro quia etiam in. d. §. j. in glos. 9. in verbo, ou lignagier, numero. 34. sed hæ rationes, & iterum numero. 55. sed id tamen, diximus venditorem nõ teneri de euictione ob euictam rem à consanguineo suo, iure huius retractus, nisi expressim in hũc casum retractus de euictione promiserit, quia euincitur res ex natura negocij: nec sufficeret generaliter de euictione cautum esse. Quæro igitur, si promisit de euictione, quomodocunque res euinceretur. An tunc tenebitur de euictione retractus. Et sanè habemus glo. no. in. l. cùm pœna. ff. de arbit. quæ dicit, si ita promissum sit, venire quancunque euictionem, etiam quæ aliàs ex natura actus non comprehenderetur, & eam expendunt Bal. Floria. & Bolo. ibi, & idem Bald. in. l. si domus. §. de euictione. & ibi quoque Imo. & Alexan. vterque post prin. ff. de lega. j. & ipse Alexand. qui eandem dicit not. consi. 4. viso processu, col. j. ver. & per hoc, lib. 3. & eandem dicit reputari sing. consi. 102. viso themate, col. 2. versi. pro hoc facit, lib. 6. & Ang. Aret. in. §. vlti. colũ. item vlti. Insti. de empt. & vendi. vbi & eam dicit sing. in id, vt si res sit euicta per compromissum vel trãsactionem, sit tamen locus euictioni, si ea ita vt suprà fuerit promissa. Barb. qui eam quoque dicit reputari singu. cons. 12. scribitur, col. 8. lib. j. vbi ex ea dicit quòd huiusmodi verbũ vniuersale copulat maiora expressis, etiam ex causa non consyderata à iure, & Ludo. Gozad. cons. 14. prima facie, col. pen. numero. 22. & consi. 63. videtur, colum. 2. numero. 3. & cons. 83. in causa, colum. 5. numero. 18. & cons. 103. videtur primò, colum. 2. in prin. Verùm nunquam putarim eam glos. ad hunc casum esse trahendam, cùm hæc euictio procedat ex ipso contractu ab eodem facto à quo euincitur. Pro ea autem glo. sententia & contra eam faciunt multa quæ nos adduximus suprà. §. 1. in glos. 7. in verbo, ou aultres choses censées pour immeubles, numero. 20. quartò intellige, cum octo seq.

Promissio euictionis quomodocũque res euincatur trahitur ad quæcũque euictionẽ.

98 ¶ Sed vnum tamen hoc in loco non prætermittẽdum ducimus, quod tibi maximè est annotãdum, quòd si venditor dicat emptori fortè extraneo aut aliàs verisimiliter ignoranti consuetudinem huius loci, eam rem quam vendit, non esse obnoxiam retractui. Certè si retrahatur, tenebitur venditor de euictione, tametsi res ex natura negocij euicta est, vt apertè patet ex no. à Cyn. Bart. Bald. Paul. Cast. in. l. si familiæ. C. famil. hercis. Fran. Aret. cons. 3. consultatio, col. j. Franc. Curt. Seniore cons. 49. memoriæ recolendæ, col. 18. ver. ad quintum argumentum, & consi. seq. quod est eiusdem initij, col. 68. versi. ad decimum argu. & Fran. Ripa. lib. j. respon. defuncto, numero. 62. & duobus seq. & est bonus text. in. l. & hæc distinctio, in prin. ff. loca.

si vendito dixerit emptori rẽ non esse obnoxiã retractui, tenebitur de euictiõe si retrahatur.

An filius qui vendidit rẽ patris, eique postea mortuo succeßit, poßit retrahere.

99 VIGESIMO TERTIO quia etiam suprà in eodem. §. j. in. d. verbo, ou lignagier, numero. 46. at multò maius, cum multis seq. tractauimus. An filius qui patri successit, possit retrahere rem à patre viuente venditam. Nunc autem quæro quid si filius ipse vẽdidit rem patris adhuc viuẽtis, eique postea mortuo succedit, ob idque venditio robur sumere videtur. l. rem alienam. ff. de pigno. actio. cum si. An ipse eam rem poterit retrahere. Boher. in hoc eodem tit. de retractz, consuetudinum Biturig. §. 3. in fi. hanc quæstionem posuit, nec tamen decidit, sed tãtùm remittit ad Barthol. in. l. filiussa. ff. de solutio. & in. l. Stichus. ff. de pecul. lega. & Paul. Cast. in. l. filius paciscendo. C. de pactis. Verùm ipse Paul. ibi de hac re nihil aliud quàm remittit ad Dy. & Barthol. in. d. l. filiussa. Sed nec ipse Bartol. in. d. l. Stichus, de ea re loquitur, nec in. d. quoque. l. filiussa. nisi quòd tractat post Dy. ibi aliud quippiam simile, an scilicet si filius liberauerit debitores patris adhuc viuẽtis, & postea eiusdem mortui hæres extiterit, & agat aduersus ipsos debitores, obstabítne ei exceptio.

Filius an poßit liberare debitores patris.

100 ¶ De qua re etiam (vt illi addas) videbis apud eosdem Dy. Bart. & Alex. in huius addi. in. l. cùm

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominus.§ filius.ff.de pecul.leg.Alberi.in rub.eiusdem tit.numero.5.& in.d.l.filiusfami.de solutio.Specul.in tit.de pactis.§.instrumentum,in fi.Bal. Paul.Castr. Alex.& Iaso.in.l.iurisgentiũ. §.si ante.ff.eo.titul.de pactis.Pet.Anca.in.c.quanuis,colum.2.vers.tertiò quærit,& ibi quoque Domi.col.3.versi.quid si filius,& Georg.Nat.in repe.col.18.versi.quid autem si filius,eo.quoque tit.de pactis,lib.6.Nicol.Neapo.Paul.Castr.Alexand.Fran.Aret. Iaso.Hercula. & Thomã Parpal.in.l.2.§.quòd si patris,versi.item si voluntate.ff.sol.mat.Rapha.Fulgo.& Paul.Ca.in. l. vlti.C.de pactis,Iaso.& Philip.Deci.in.d.l.filius pacisc̃endo,eod. titul.eundem Deci.in.l.quod in initio,col.3.versic.similiter liberatio.ff.de regu.iur.Ioan.Crot.in repe.l.frater à fratre, in.22. quæstio.ff.de condict.indebi.

101 ¶ Sed hæc res profectò nihil omnino pertinet ad nostrum retractum,de quo hîc tractamus, nec
De eadem re. consequenter ad quæstionem à Bohe.propositam , quia eiusce rei cardo in eo tantùm vertitur, an filius postquam successit patri,possit venire aduersus id quod patre ipso viuente inutiliter fecerat,de quo etiam videbis text.in.l.sed Iulianus.§.sed & si filiumfa.ff.ad Senatusconſ. Maced. & Guid.Suz.& Alberi.in.l.cùm vir.ff.de vsucap.& in.d.l.filius pacisc̃edo,& quod in simili scribitur in.l.filiam fratribus.ff.ad Senatusconsult. Trebel. Nam quod ad casum nostri retractus pertinet,satis constat ipsum venditorem non posse retrahere suo ipsius nomine & commodo, vt latè disputauimus in.d.verbo,ou lignagier,numero.30.sed & illud,& multis sequent.Et idem quoque in casu Bohe.nuncupatim voluit Ferro.in consuetud.Burdig.hoc titul.§.16.versicul. propone viuente patre. Vtrùm autem filius post mortem patris possit ad se aduocare rem suam aduentitiam à se viuente & nescio ipso patre venditam , vide latè per Signo. consilio centesimo trigesimosexto filiussa.

102 SED HIC SVBORITVR id dubium,& hæc erit.XXIIII.QVAESTIO.
An qui vendidit & postea successit suo cõsanguineo,possit vt hæres illius retrahere. Si quis vendiderit rem suam immobilem,& postea successerit fratri aut alteri suo cõsangnineo, qui ipse poterat retrahere iure proximitatis. An tãquam hæres istius fratris aut alterius consanguinei poterit retrahere. Quod videtur,nam si id ius competebat illi fratri aut cõsanguineo,vt certè competebat,adeo vt ei iam esset ius quæsitum à tempore venditionis,etiam ante oblationem,vt diximus & probauimus suprà in.d.§.j.in glo.9.in verbo,ou lignagier, numero.104.huius autem dubij. Cur non idem eius hæredi competet , qui in omne ius illius succedit,& iure quoque eius vti debet.l.qui in ins.ff.de reg.iur.& vt scribitur in.l.hæredem.ff.eod.tit. hæredem eiusdem potestatis iurisque esse,cuius fuit defunctus constat: præsertim cùm id ius retractus ad hæredem consanguineum transmittatur,vt satis patet ex ijs quæ diximus suprà.§.26.in glosſ.j. numero.3.sed quod diximus,& seq.nam & iura familiaria ad hæredes eiusdem familiæ transmittuntur.l.familiaria,& l.seq.ff.de relig.& sumpti.fune.& l.ius familiarum. C.eo.tit.Nec huic ob. quòd nondum ille frater aut consanguineus id ius retractus in iudicium deduxerat:nam & sola spes descendens ex lege municipali ad hæredes transmittitur, vt per multa iura tradit Signo.cõs. 191.in quæstione,post princip.

103 ¶ Et hæc sententia hac contraria ratione fulcitur.Nam hæres iure proprio potest rẽ à suo prædecessore venditam reuocare,licèt ille suus prædecessor non potuisset.l.Seia.ff.de euictio.& l.si tibi,& l.vlti.C.eod.ti.Ex quo etiã videmus,quòd consanguineus vẽditoris posteaquam successit ipsi venditori,potest nihilominus retrahere suo iure, quanuis venditor ipse non potuisset,vt satis probat tex.in.c.constitutus,extrà de in inte.resti.& latè diximus suprà in.d.verbo,ou lignagier,num.46.at multò maius, cum multis seq. Ex quo & illud quoque consequens est,vt hæres iure defuncti possit etiam rem à se venditam reuocare,& retrahere,quãuis ipse iure proprio nõ potuisset,argumento illo à contrarijs siue oppositis,quod in iure validum est.l.quod in rerum. §.si quid potest.ff.de lega.j.&.l.vlti.§.primo.ff.de legatis.3.cum alijs multis concord.traditis à Philip.Decio in.l.secundùm naturam.ff.de regu.iur.

104 ¶ Ego tamen contrà censeo.nam id ius nemini competit tanquam hæredi simpliciter,sed tan-
De eadem re. quam consanguineo.Consuetudo enim ad id vocat consanguineum tantùm. nam & si consanguineus hæredem extraneum relinquat,id est,non consanguineum , ad eum non transmittit id ius etiam iam intentatum,id est,iudicium iam dictatum,institutum,motum, vt dicit Io.Fab.in. §.ex contrario,in fi.Insti.de legat.& licèt id nonnihil dubium sit , vt patet ex ijs quæ diximus in illo.§.26.glosſ.j.nu.3.sed quod diximus.Tamen si nondum id ius sit intentatum,minimè gẽtium dubium est.Venditor autem suijpsius non est consanguineus,censeturq́ue quãtùm ad vẽditionem à se factam hac in parte extraneus,& huius retractus omnino incapax , vt dictũ est in. d.verbo,ou lignagier,numero.30.sed & illud,& multis seq. nec ea qualitas hæredis ei quicquã prodesse poteit,nisi & ipse ex sua ipsius persona capax sit,vt dictum est,id est,quis tanquã hæres alterius ad hunc retractum venire non potest,sed solùm tanquam consanguineus.Hic autem veniens ad successionem non magis fit consanguineus suijpsius quàm ante esset,quomodo igitur

105 ad retractum venire potest?
An consanguineus cũre retracta retrahat rẽ commissam. VIGESIMI MO QVINTO quæro.Quid si ante retractũ consanguinei res quæpiã quæ tenebatur in emphyteusim aut feudum à castro vẽdito,cecidit in commissum ob non solutam pensionem,aut aliam quampiam caussam,nihil enim hic de caussa curatur. An retractu facto hæc res maneat emptoris , an verò ad consanguineum cum castro retracto tranſeat. Et idem

idem quæri potest in retractu conuentionali.Ad quam quæstionem nonnihil faciunt quæ tractabimus ti.seq.in fi.in.14.quæst.an videlicet quæ alluuione accrescunt rei venditæ post venditionẽ ante retractum,cedant emptori an venditori,qui postea ex lege venditionis retrahit.Sed præter ea videtur id de quo quærimus,manere emptoris,per id quod in simili scribitur in.l.vsufructu legato.ff.de vsucap.si vsufructuarius in possessionem missus sit vicinarum ædium ex caussa damni infecti,is iure dominij posidebit,nec vsufructu finito quippiam amittit.

106 ¶ Ex quo nostrates illud assumunt laudimia & renouationes(quas vocant)cedere vsufructua-
De eadem re. rio,non domino,& inter hos Oldra.consi.24.quòd dominæ.Io.And.in addi.Specu.tit.de loca. §.nunc aliqua,versi.93.ibi,habeo plenius.Guil.Cu.loquens de patre vsufructuario rerum aduẽtitiarum filij,in.l.vlt.§.filijs autem.C.de bonis quæ liber.Alber.in.d.l.vsufructu legato , colum. 2.versi.item quæro aliam.ff.de vsufr.& in rub.C.eo.tit.post prin.Paul.Cast.qui tamen non omnino firmat,in.l.2.post prin.C.eo.quoque titu.Alex.in.l.diuortio.§.si fundum,col.pe.ff.sol.matri.Guid.Pap.deci.Delphi.477.vtrùm proprietarius,versi.sed ad quem pertinebunt.Iason in.l. vlti.col.11.versi.quintò quæro.C.de iure emphy.Benedic.in.c.Raynucius,in verbo,cætera bona,nume.33.de testa.Boher.in consuet.Bituri.ti.de consue.feud.§.9.& nouissimè Carol.Molendi.in consue.Parisi.ti.j.§.j.glo.j.nu.28.Quæ si habent locum in vsufructuario , multò magis in domino.Constat autem hunc emptorem ante retractum esse verum dominum fructúsque suos facere, vt diximus suprà.§.15.in glo.2.nume.3.ex eo autem,vti similiter in retractu conuentionali diceemus tit.seq.§.5.glo.2.in prin.

Laudimia cedunt vsufructuario.

107 ¶ Et in hanc quoque partem facit textus in.l.cùm manifestissimi.§.sed cùm in secundam.C. de
De eadem re. furtis,vbi si commodatarius pẽnam furti à fure exegerit,non tenetur postea eandem domino restituere.Et quod tradit Angelus post Franc.Tig.in.l.at vbi.ff.de petitione hæredita.omnia dotis incrementa quæ durante matrimonio contigerunt,ad virum pertinere, nec ea ipsum teneri restituere soluto ipso matrimonio,per.l.dotis fructus.ff.de iure doti.&.l.pro oneribus.C.eo.tit. quod sequitur & dicit valde not.Fran.Cre.sing.58.si maritus.Nec huic sententiæ afferunt præiudicium.l.quoties,&.l.non solùm.ff.eo.quoque titu.vbi maritus soluto matrimonio vnà cum dote debet reddere duplum,quod ipso euictionis nomine,& quicquid occasione dotis constante matrimonio consecutus est.Quia hæ leges loquuntur de his quæ ab vxore vel patre eius vir consecutus erat,vt Ange.& Cremen.vbi suprà etiam annotarũt.Et vt illis addas,certè illud speciale est in eis legibus fauore dotis,vt nuncupatim declaratur in.d.l.quoties,ex qua etiam intelliges aliud esse in simplici vẽditione.Et faciunt etiam ad hanc partem tex.in.d.l.diuortio.§.interdum,&.§.vltim.ff.solu.matri.& quod à Franc.Ripa.respõsum est libro responsio.primo defuncto,numero.65.& multis sequen.

108 ¶ In contrariam autem sententiam nos vocat text.in primis notandus in.l.bouem.§.si quis ser
De eadem re. uum.ff.de ædil.edic.vbi cùm res empta redhibetur,tenetur emptor reddere venditori redhibenti quadruplum,quod actione vi bonorum raptorum consecutus est,ob rem raptam ante redhibitionem.Quem text.dicit not.Bald.in.l.si prædium,col.3.versicu.sed nunquid agens.C.de ædil. actio.in id quidem,vt emptor teneatur redhibita re vendita restituere mulctas quas ratione ipsius rei adeptus est.& est similis tex.in.l.item Mela.§.si in eo.ff.ad legem Aquil.Et faciunt etiam quæ in similibus traduntur in illa.d.l.diuortio.§.non solùm, versiculo,quare etiam si maritus, & rursum in.d.§.si fundum,sol.mat.& in.l.si verò,in prin.versic.item quicquid,eo.quoque tit. &.l.cùm in fundo,in princip.&.§.j.ff.de iure doti.&.l.quam Tuberonis.ff.de peculi.&.l. inter
De eadem re. socerũ.§.cùm inter.ff.de pactis dotali.

109 ¶ Et quod doct. crebriori calculo voluerunt maritum soluto matrimonio teneri reddere vxo-
De eadem re. ri bona immobilia,quę occasiõe castri dotalis cõsecutus est ex bonorũ cõfiscatione facta cõstante matrimonio,de quo nos latè diximus suprà eo.titu.§.10.gl.j.nu.19.porrò.Vt interim omittã quod nũdit Oldra.cõ.240.super eo quo quæritur,feudum vel ẽphyteusim cõmissam cedere lucro proprietarij,non vsufructuarij,nisi quantũ ad fructus ipsius qui obueniunt durante vsufructu,per multa in eam rem allegata,quæ inibi videre poteris.& idem voluit Ioannes Andre. præceptorem non memorans in addi.Specu.d.titu.de loca.d.quoque versicul.93.ibi , adhuc quæritur si res.& Alberi.in.d.rub.C.de vsufru.col.j.versicu.item quæritur si in castro.& in.d.l. vsufructu legato,colum.2.ff.eo.ti.Guid.Pap.d.deci.477.versi.sed ad quem pertinet commissum. Iason in.d.l.vlti.col.11.versi.retento eodem themate,qui est sub.5.quæsti.C.de iure emphy.Bened.vbi suprà ad fi.nu.33.Steph.Bertrand.con.vlti.in.4.dubio,in fi.lib.j.

110 ¶ Et in hanc partem multùm facit hæc ratio:quia res quę cadit in commissum,redit,vnitur,cõ-
De eadem re. solidatur cum re à qua priùs segregata,separatáque fuerat per concessionẽ feudi vel emphyteusis.Ideóque censeri debet eiusdem naturæ & qualitatis,atque res ipsa principalis,eámque sequi debet apud quencunque maneat,siue apud emptorem,siue venditorem,siue consanguiueũ retrahentem,vt in simili dicitur in.§.vlti.Insti.de vsufruct.Nec dici potest res ipsa esse in fructu, quin potiùs res eadem fit:cùm fructus sit accessio à re distincta, ex qua is ꝓducitur.d.l.vsufructu legato,& leg.item si fundi,in princip.ff.de vsufruc.cum si.Tu tamen ad huius quæstio.decisionem vide quæ scripsimus suprà.§.10.glo.j.nume.18.cæterum,& duobus seq. & . infrà titul. seq.in fi.in.14.quęstio.& Carol.Molend.in consuet.Paris.tit.j.§.j.glosſ.j.in.1.2.3.4.&.5.quęst.

Commissa an cedant lucro proprietarii, an vsufructuarii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi videbis multa ad hanc rem pertinentia.

111 VIGESIMOSEXTO quæro suprà.§.j.in gloss.7.in verbo,ou aultres choses censées pour immeubles,num.61.nec tãtũ dubij,tractauimus. Si vsusfructuarius rei immobilis proprietatem eiusdem emat,an retrahente consanguineo,ille sibi vsumfructum retineat,an verò cogatur ipse vsusfructuarius ei cedere cum proprietate.Nũc verò è diuerso.Si quis primò acquirit proprietatem,deinde vsusfructus proprietati consolidatus est,vel morte vsusfructuarij,secũdùm.§. vlti.Insti.de vsufru.cum si.vel quia ipse proprietarius emit commoditatem vsusfructus ab vsufructuario,atq; ita vsusfructus extinctus est,& cum proprietate confusus. Postea consanguineus venit ad retractum eius rei,an apud emptorem manebit vsusfructus,an verò vnà cum proprietate transiet ad consanguineum. De qua re scribit etiam Molen.in illis ipsis commentarijs cõsue. Pari.titulo primo.§.30.numero.179.& sequenti.& concludit,quòd si vsusfructus morte vsufructuarij fuerit consumptus,rem emptam integram & sine retentione illius transire in consanguineum,vel dominum feudalem,vel venditorem qui redimit ex pacto venditionis.nam de his omnibus simul tractat.

Si emptori pro prietatis acceſſerit vſusfructus,an cõſanguineo retrahẽti accedet.

112 ¶Si verò(inquit)vsusfructus fuerit emptus aut aliter acquisitus ab ipso venditore,tunc commoditas illius apud eum manebit,quandiu viuet primus ille vsusfructuarius,à quo eum redemit. Sicuti in simili dictum est in illa quæstione diuersa,in qua vsusfructuarius emit proprietatẽ, Sed tamẽ inter hęc duo illud interesse,vt in hoc casu,scilicet cũ vsusfructuarius emit proprietatẽ, relinquitur præcisè vsusfructus emptori,nec cogitur eius æstimationem accipere.Cùm verò ecõtrario proprietarius emit vsumfructum,& tunc aut emit ab eodem qui primùm proprietatẽ vendiderat retento vsufructu,& hoc casu vtrunque retrahitur refuso vtriusque precio. Aut emit ab alio,& iterùm distinguit,vt suprà inter extinctionem & consolidationem naturalem ex morte vsufructuarij,& emptionem commoditatis illius.Tu verò ad eius scripta adde duos tex.qui ad hanc quæstionem decidendam magnum præbent adiumentum,in.l.non quocunque.§. fundus.ff.de legat.j.& in.§.si cui,Institu.de legat.& vtrobiq; glo.& doct.

De eadem re.

113 VIGESIMOSEPTIMO idem Molend.in.d.titu.j.§.3.in.7.quæstio. Quærit vtrùm retrahens teneatur testituere emptori sua iura confusa in specie siue in substantia:an verò possit eorum pecuniam refundere. Et si id vltimum possit,vtrùm sufficiat,circũscriptis,id est,sublatis & expunctis oneribus id quod deest iusto precio rei venditæ restituere.An verò teneatur etiã iustam horum æstimationem refundere vltra conuentum rei precium.Illum omnino vide, nam licèt loquatur in retractu feudali,tamen idem omnino & in retractu municipali,& cõuentionali locum habet. Et hæc adde ad ea quæ diximus suprà in.d.§.j.in.d.gl.7.in verbo,ou aultres choses censées pour immeubles,nu.61.nec tantùm dubij,& seq.

Alia quæſtio retractus.

114 VIGESIMOOCTAVO quæro,consanguineus fecit oblationem emptori, eumq; interpellauit & requisiuit,vt sibi cessionem faceret secundùm nostram consuetudinem suprà.§. j.& continuò emptor moritur sine citatione,& nulla alia re facta.An necesse sit iterum & ex integro offerre hæredi,eumq; interpellare.Et id vtique dices ex tex.glo.& doct.in .l. fideiussor obligari.§.vltimo.ff.de fideiuss.& scriptis à Ioanne Fab.in.l.in minorum,colum.j. versicu.item quid de hærede.C.in quib.caus.in integr.restitu.est necess.Et idem quoque dubium fieri potest in retractu conuention ali.

Alia quoque.

115 VIGESIMONONO, Testator relictis duobus liberis prohibuit ab ijs alienari fundũ quempiam,& si contrà fecerint,eum in Claudium transferendum iusserit:eo fundo à liberis alienato cõtrouersia est inter consanguineos & Claudium. illi enim ex nostra cõsuetudine admitti volebant ad retractum.Claudius autem ex testatoris dispositione.In qua specie dominus Ferro.in consuetu.Burdig.hoc tit.de retractu.§.j.col.3.versi.addidimus,dicit præferẽdos cõsanguineos.Nã cũ viuus testator eos à retractu excludere non potuisset,nec suo quoq; testamẽto, quo Claudiũ admitti voluit,id facere potuit,cùm legis beneficiũ eis adimere nõ potuit.l.cerdonem. ff. de ope.liber. Cui adde quæ diximus suprà hac eadem glo.nume.7. veruntamen.

Alia item.

116 ¶Nos tamen contrà(quod pace eius viri dictum sit)arbitramur.Illud enim planũ est,hanc testatoris prohibitionem,quæ(vt ipse fatetur)valet,cùm facta esset intuitu certę personæ,impedire eius fundi alienationem,dominiumq; transferri.l.peto.§.vlti.&.l.cùm pater.§.libertis.ff. de leg.2.&.l.pater.§.filiam.ff.de leg.3.& voluerunt glo.Cy.Barto.Bald.& alij in.l.ea lege.C.de cõdit.ob caussam.Ex quo cõsequens illud fit,vt nec locus sit retractui,ex sententia Pau. Ca. consil. 74 in caussa mota,post prin.rursumque col.2.versi.& idem dicendũ est,lib.2. & Cepo.cõ.caussarũ ciuilium.44.in quæstione,col.2.& latè diximus suprà in.§.j.in glo.2.in verbo,a vendu,nu.5. sed hìc scire,cum multis seq.præsertim in præiudicium Claudij,ad quem res redire debet ob cõ temptam testatoris voluntatem,rescissa illa venditione.

De eadem re. Prohibitio alienationis facta intuitu certæ perſonæ, valet & impedit alienationem.

117 TRIGESIMO QVAERO suprà in.9.quæsti.diximus emptorem qui admisit cõsanguineum ad retractum teneri re euicta à consanguineo de suo facto & culpa tantũ. Poteritne igitur agere consanguineus rectà aduersus primum venditorem.Et certè in alijs venditionibus voluntarijs sunt qui dicũt posse:alij secus,nisi cessæ sint omnes actiones,vel quodam casu hypothecas habeat,de quo vide tex.in.l.si res quam à Titio,& ibi Alberi.ff.de euictio.glo.Bart. Bald.& Ange.in.l.si pro re.§.j.eo.tit.Bart.in.l. rem,la.2.eo.quoque titu.& in.l.Iulianus.§.j. & ibi latiùs Imo.&

An conſanguineus re euicta poſſit recta agere contra primũ venditorẽ.

Imol.& recentiores.ff.de verbo.oblig.Bald.in.l.prima,colum.pen.versi.quæro hìc ã singularis. C.de rerum permuta.& l.j.in fi.C.de iure doti.Imo.in.l.si domus.§.j.colũ.vlti.versi.sed hìc occurrit.ff.de lega.j.At hìc venditio siue cessio facta est consanguineo ab emptore non sua sponte: ideo non tenetur de euictiõe,nisi ex suo facto aut culpa.Itaq; cessante illo suo facto aut culpa, nõ potest consanguineus aduersus eũ agere.Consequens est igitur,vt aduersus priorem venditorẽ agat, vt etiam in hoc casu nũcupatim tenet Ferro.qui alia quæda allegat in consuetudi. Burdiga.hoc titu.§.3.columna.2.verticulò,quid si res.

118 TRIGESIMOPRIMO Titius debet Sempronio vectigal quoppiam annuum prædiarium aut generale super omnibus bonis.Si ipse Ticius data Sempronio pecunia huiusmodi vectigal extinguit,& vt nostri vulgò loquuntur,admortizat.An consanguinei Sempronij potuerunt id vectigal redimere restituto pretio venditionis.Et certè quantùm ad vectigal prædiarium habemus consuetudinem expressam suprà.§.33.vbi nos aliquid diximus.Sed quod ad alterum generale vectigal pertinet,multùm refert,an id fuerit venditum cum eo pacto,vt redimi siue admortizari possit restituto pretio.& tunc haudduble si ex eo pacto redimatur,non erit locus retractui, non magis quàm in alijs rebus ita venditis,& postea retractis,ex sententia Pauli Castr.consi.74. in caussa mota per dominam Dorotheam,colum.3.versicu.concluditur,& seq.vsque ad fi.consi. lib.2.& latè dicemus infrà titu.procedente.§.j.glo.7.in verbo,seront preferez,vbi huius rei est expressa consuetudo.

Si debitor annui reditus eo ſe liberet data pecunia, an ſit locus retractui

119 ¶An verò sine eo pacto,sed sponte contrahentium, quo casu & illud distinguendum est, an in continenti,id est,vt à plerisque intelligitur,antequam partes diuertãt ad alios actus,eæ discedũt ab emptione & venditione huius vectigalis.& tunc nullus quoque sit locus retractui,secundùm no.in.l.ab eptione.ff.de pact.& quæ latè dicemus tit.quoque seq.§.6.gl.2.in verbo , les loyaulx coustemens,nume.5.nunc tempus est,& multis seq.& alibi quoque diximus.An denique ex interuallo,& tunc secus videtur.quid enim id aliud est,quã emptio & vẽditio huius vecti.siue pensitationis ,cũ in ea interueniat & merx & precium?merx quidem immobilis,aut quę pro immobili censetur,vt latè diximus suprà.§.j.in glo.6.in verbo,rẽtes,vbi etiam cauetur retractũ habere locum in venditione huiusce vectigalis,quod & repetitur in.§.6.

De eodem.

120 ¶Nisi hìc dicas huiusmodi admortizationem esse potiùs distractum, quàm contractum,ideoque non esse locum retractui,vt nuncupatim respondit Pau.Cast.d.consi.74.col.vlti.versic.videndum est,lib.2.Sed nos de huiusmodi ratione latè diximus in.§.j.in glo.2.in verbo, a vendu, nu. 38.sed & illud quæro,& seq.vbi ea res non admodum nobis probatur. Nisi fortè in distractu liberatorio,cuiusmodi hic est: cùm videamus fauore gratiaque liberationis multa à nostris legibus introducta,vt scilicet confessio extraiudicialis absente parte facta valeat ad liberandum, licèt non ad obligandum,vt plerisque placere video, & inter cæteros glo.in.l.non solùm nostrum.§.si liberationis verba.ff.de libe.leg.& Bal.in.l.is qui hæres,in prin.ff.de acquir. hæred.& consi.14.Antonius,col.2.versi.nonò quia maritus,lib.2.& consi. 466. an creditor, col.j.lib.4. & alibi sæpe.quanquam & alij multi contrarium tenent, de quo nos alibi latiùs tractabimus . Et vbi agitur de liberatione,si non valet quod ago,vt ago,valet vt valere potest.l.si vnus.§.si acceptilatio,& ibi Bar.& alij.ff.de pact.& l.& post rem.§.vlt.ff.de transa.Signo.consi.90.Ambrosius, col.2.nu.7.Et valet liberatio sine caussa.l.tale pactum,in princ.ff.de pac. & omnes præsertim recentiores in.l.creditori tuo.C.de pact.licèt secus in alijs pactis,per.d.l.creditori,& ibi gl.& alij. Et aliàs sæpe & multis iuris articulis videmus liberationes esse admodum fauorabiles,vt quæ tẽdant ad libertatem rerum omnium fauorabilissimam.

Liberatio fauorabilis.

121 ¶Sed.& aliud est quod hanc partem tueri potest, vt scilicet retractus locum habere non possit. Nam cùm debitor huius annui vectigalis eo se liberat siue pecunia data,siue alio modo,id omnino extinctum est & confusum,vt de seruitute dicitur in.l.si tibi homo.§.vlt.ff.de lega.j. Ideo reuiuiscere non potest,quod funditus sublatum est:quia & si de nouo res perempta instituì possit, non eadem tamen res erit.l.qui vsumfructum areæ.ff.de vsufru.&.l.qui res suas.§.aream.ff.de solu.& l.si nauis.ff.de rei vendi.Ex quibus & illud consequens fit,vt ea res à consanguineo redimi non possit,sed tanquam re perempta hic debitor maneat liberatus à statuti necessitate.l.quote.ff.si cer.pet. Quibus rationibus innixus Bald.consi.300.statuto cauetur,in fin.lib.j.scribit in casu statuti concedentis facultatem consanguineis venditoris retrahendi rem vẽditam, si dominus emphyteusim emerit,& ita dominium vtile cum directo confusum est, non est locus retractui ex statuto,de quo nos & aliquid diximus suprà.§.j.in glos.7.in verbo, ou autres choses,nume.59.ego verò.Et vide quæ scripsimus suprà eo.tit.§.j.in gl.10.in verbo,dedans lan,in.25.quæstio.Super quo tamen paulò amplius cogitandum relinquimus.

De eodem re.

An res efficiatur litigioſa quod ea petitur ex cauſſa retractus.

122 TRIGESIMOSECVNDO quæro,si emptor nolit consanguineum offerẽtẽ admittere,& patiatur se in ius trahi in caussa retractus.An ob huiusmodi litem censeatur res esse litigiosa,ita scilicet,vt ampliùs durante lite alienari non possit.Et sanè Matth.Afflict.in trac.πρω τομίξεος in verbo,vt intra.30.dies,col.3.versi.sextò nota,post Sebasti.Neapod.in tract. de iure congrui,in verbo,possidet,dicit rem effici litigiosam,ob hanc causam,lite cõtest.per.l.2. & authen.ibi positam.C.de litig.de quo & nos transeunter diximus suprà.§.12.in glo.j.nu.4. at hoc. sed hìc voluimus specialiter attingere,tum ne neglectum esse videatur,tum vt addam,vtrùm sit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed an in id requiratur litiscontestatio. Cõsuetudines.

necessaria in id litiscõtesta. quod hinc pẽdet, an hæc actio sit personalis, an realis. de quo nos latè diximus suprà eo. ti. §. 8. in glo. 5. in verbo, par deuant le iuge qui en peult congnoistre, vbi videas. Sed & tu vide cõsue. Cenomaniæ. §. 419. quæ dicit ex solâ citatione hoc casu rem ipsam effici litigiosam, & idem ex consuetu. Andegauiæ. §. 408. Vide item quæ in eo de retractu conuentionali dicemus infrà titu. seq. in fi. in. 41. quæsti.

123 *Si statutum admittit consang. oblato precio, an hæc verba faciant conditionem.*

TRIGESIMOTERTIO, quia multæ consuetudines huius regni ita loquuntur, vt consanguineus admittatur ad retractum oblato precio. Quæro an hæc verba faciant cõditionẽ. Et sanè Ioan. Bapt. Rosel. inter con. Paul. Castr. cõ. 249. statutum Paduæ, colum. 2. versic. non obst. quod tertiò, libr. 2. consil. respondit hæc verba potiùs facere modificationem, vt ipse loquitur, id est, admonitionem quandam, vt id fiat, alias eũ non admitti, quàm conditionem, per. l. muto. §. sub conditione. ff. de tutel. & l. prætor, in principio. ff. de collatio. bon. & alia iura ibi allegata. Ex eóque infert huiusmodi ius transire ad hæredem, etiam nondum oblato precio, quanuis conditiones non transeant. l. si decem, & ibi nota. ff. de verborum obligationibus. Super quo vltimo vide quæ dicam in titu. seq. §. j. gloss. 6. in verbo, quescunque mentiers, numero decimoquarto, quid autem, & sequent. vbi videre poteris.

Tituli secundi huius VOLVMINIS

DE RETRAICT CONVENTIONEL,

PRAEFATIO.

1 HIC IGITVR RETRACTVS cõuẽtionalis dicitur, vocabulo quidem latino, & quo vtitur Pomponius in. l. stipulationum, quæ est. 5. in principio, & iterum in. §. conuentionales. ff. de verborum obligationib. & Vlpianus in. l. in conuentionalibus, eodem titulo, vt omittam Iustinianum in. l. secunda. C. de præto. pigno. & summum pontificem qui tamen eo verbo vtitur in alia significatione, in. c. vltimo, extrà de libel. oblatiõe. Ita autem vocatur retractus conuentionalis, quòd ex conuentione & pacto partium proficiscitur: cùm scilicet inter emptorem & venditorem conuenit, vt venditor intra certum aliquod tempus, aut quandocunque, aut simpliciter sine temporis præfinitione, possit rem vendita retrahere siue redimere restituto precio. Quod pactum vulgus de retrouendendo, nonnulli de reuendendo appellant. Nam & reuẽdendi verbo vsus est Vlpianus in. l. Iulianus ait. ff. de bonis libert. & hinc reuenco in. l. lege. ff. de leg. commissa. Alibi quoque transscribere dicitur pro reuendere, in. l. si vir vxori. ff. de præscriptis verbis.

Conuentionalis dictio latina.

Retractus conuẽtionalis quare dicatur.

Reuendẽdi verbum.

Transscribendi verbum.

2 Porrò de huiusmodi pacto, vt multis placet, loquitur. l. secũda. C. de pactis iter ẽpto. & vẽdito. compo. vbi satis apparet id pactum esse approbatum de iure ciuili. & hoc ibi nuncupatim notant Angelus & Paulus Castren. qui eam. l. legit cum. l. prima eius tituli. Quanquam sunt qui negant eam. l. intelligi de hoc pacto, sed de alio, quod dicunt ab eo differre, scilicet de restituendo rem restituto precio. vt per Corneum consili. 346. visa copia, columna penultima, versiculo, & licet. & Hiero. Cagno. post alios in dicta. l. secunda, columna. 5. in tertio notabili. Quibus adde Baldum in tractatu de pactis, columna. 22. versiculo, ego dixeram suprà. Et facit etiam. l. si à te. C. eodem titulo, de pactis inter emptorem, vbi fit mentio alterius pacti huic adeo similis, vt nihil ab hoc distare videatur, quantùm ad effectum pertinet. Sed & de iure canonico approbari, non obscurè patet ex not. à gloss. & doctori. in capitulo, ad nostram, de emptione & venditione, & in capit. conquæstus, de vsuris.

Pactum reuendendi approbatum de iure ciuili.

Pactum reuendendi, & restituendi an differant.

Id pactum de iure canonico approbatum.

3 Et in vniuersum non improbari hoc pactum, voluerunt doctores in dicta. l. secunda, Hostien. in capitu. significante, columna prima, versiculo, quid si dicat vendo tibi, & ibi quoque Ioannes Andre. columua secũda, extrà de pignoribus. Collec. in capitu. in ciuitate, de vsuris. Baldus consilio. 39. proponitur, columna vltima, libro. 3. & consilio. 322. instrumento, columna secunda, eodem libro. 3. & consilio. 359. hunc passum tangit, colũ. prima, libro. 5. Signo. cõ. 139. casus. A. precio, columna prima. Angel. in. l. ad officium. C. communi diuidundo. Salyc. in. l. 2. in. 9. quæstione. C. de rescindenda venditio. Petrus Ancar. in dicto. c. ad nostram. & ibi quoque Imola & Panormitanus columna prima, de emptione & venditione. idem Ancaranus consil. 9. plurimæ, columna prima. & latè consilio. 30. dubitari solet, columna secunda, versi. secundò probo, & multis sequentibus. Guid. Pap. deci. Delphi. 516. an per confessionem. & consilio. 49. principale dubiũ, post principium, & in tractatu de contractibus illicitis, columna. 6. versiculo, quid si vendidi. & Ambrosius Vigna. in tractatu vsurarum, in multis locis. & Iason qui alios citat, consilio. 153. præsupponitur in facto, colum. quinta, versic. sextò facit, libro quarto, & doctores vbique, præsertim hi quos statim in versiculo ab hinc secundo citabimus. Verùm quia aliqui paulò religiosiores dubitabant, propter textum vt opinor, iu dicto capitulo, ad nostram, Martinus Quintus pontifex decretali in eam rem edita palàm declararit huiusmodi pactum esse licitum, etiam in annuis vectigalibus siue pensitationibus generalibus. Eius initium est, hodie & c. ad futuram, sub titulo de ẽptione & venditione, in extauag.

De iisdem rebus.

4 Quin Theologi quoque nec in foro quidem conscientiæ, quod appellant, hoc pactum reiiciunt. scilicet Guil. Cardin. cuius inter cætera authoritate. d. extrauagan. innititur in suo tractatu incipiente, Abbas sancti Iacobi, circa medium. Henri. Horta. in suo tractatu, de cõtractibus, in. 5. dubio. Ioan. Gerson in tractatu eiusdem tituli, parte prima, consyderatione. 6. & . 7. & item parte. 2. propositione. 1. 2. 3. 4. & 5. rursumque parte. 3. in fine. Anton. Florenti. in tractatu de vsuris, capitulo. 3. 5. 8. & omnium copiosissimè Conrad. in eodem quoque tractatu quæstio. 83. per totũ, vbi allegat & alios multos receptæ apud Theologos authoritatis. Vt interim omittam nostrates, qui & hoc idem de foro conscientiæ affirmarunt, videlicet Alberic. in dicta. l. 2. de pactis inter empto. Archi. in capitulo, plerique. 14. quæstione. 3. Cepo. in tractatu de simulatio. cõtractuum, in. 12. præsumptione. 3. partis principalis, & Guid. Pap. in dicto tractatu. Et de hoc minimè dubitandum fuit, cùm legamus Leuitici. 25. Dominum hæc dixisse filijs Israel. Cuncta

Id quoque pactum foro conscientiæ non repugnare.

Legibus Mosaicis approbatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

regio possessionis vestræ sub redemptionis conditione vendetur. Quem locum in id expendit Petrus Ancara. dicto consilio. 30.

Intellectus. c. ad nostram de emp. & vendi.

5 ¶ Neque id negat dictum capitulum ad nóstram, tum quia non loquitur de pacto reuendendi simpliciter à tempore venditionis, sed post tempus aliquod quod longè deterius est, magísque auget suspicionem fraudis & simulationis, vt dicam in hac eadem glossa, numero. 30. sextũ quòd contractus, & iterum in. §. primo huius tituli, in verbo, a tel temps, numero. 66. sed vnũm, & seq. Quanuis Anto. Burgos. ibi columna. 14. versicu. ideo conabor, noua quadam ratione contẽdit nihil interesse, quantùm ad id de quo agimus, sítne pactum simpliciter, an post aliquod tempus.

Ad præsũptionem contractꝰ vsurarii quæ requiratur.

Tum etiam quia cùm huiusmodi pacto, qualecũque sit, id est, siue competat à tempore venditionis, síue post aliquod tempus, ille textus requirit etiam modicitatem precij tantùm, vt aliqui censent. aut alij maiore numero autumant, non solùm eam modicitatem, sed & illud præterea, vt emptor solitus sit fœnerari, vt scilicet præsumatur cõtractus pignoratitius in fraudem vsurarum factus, & non vera emptio. De quo vt omnes quorum nũc recordor, simul colligam, vide per glossam, & omnes doctores ibi, & iterum in. c. illo vos, de pignorib. & in dicto capitulo, conquestus, de vsur. & doctores maximè Bald. & Pau. Castr. in dicto. c. plerique. 14. quæstione. 3. Laur. Rodul. in repetitio. c. consuluit, in. 2. parte quæstio. 60. & seq. eodem titulo. Iacob. Are. Cyn. Alberic. Salycet. Fulgo. & Paul. Castr. in. l. emptione. C. plus valet. quod agit. Bald. in. l. vltima, in fine. C. de conditionib. insert. & in. c. primo, colum. 2. versiculo, quæro de quibusdam, titu. de feud. dat. in vicem leg. com. & consilio. 133. quædam mulier, in. 2. dubio, libro primo, & consilio. 487. apparet, eodem libro primo, & consilio. 205. Iacobus, libro. 2. & consilio. 114. secundùm ea quæ proponuntur, libro. 3. & dicto consilio. 359. libro. 5. & consil. 361. verba Barto. in. 3. dubio, eodem libro. 5. & consilio. 389. quòd dictus contractus, eodem libr. 5. & consilio. 447. ad euidentiam, colum. 3. versi. & ad euidentiam præmitto, eodem libro. 5. Angel. consilio. 243. multi, in fine. Petrum Ancar. dicto consilio. 9. & consilio. 257. si prædicta sententia. Imol. consilio. 10. in casu præmisso tria videntur, in. 3. eodemq; vltimo dubio. & consi. 55. in casu præmisso, colum. 2. versicu. nec obstat etiam prædictis. & consilio. 99. in quæstione quæ vertitur, colum. 2. in. 5. dubio. Cardin. Floren. post Guil. Laud. in clementina prima. §. vltimo, in 18. quæstione, de vsur Rapha. Fulgo. consilio. 134. in quæstione, colum. 2. Rapha. Co. consil. 184. M. CCCLIX. Ioannes promisit, colum. vltima, quod repetitur inter consi. Alexand. consil. 119. sine disputatione, lib. 4. Roma. singu. 365. quæro an pactum. Paul. Castr. consilio. 74. in causa mota per dominam Dorotheam, colum. 3. versiculo, quarta resultat, libro. 2. & consili. 109. visa petitione prædicta, columna prima, eodem libro. 2. & consilio. 306. quanquam longa, columna. 2. versiculo, ad hoc autem vt talis, eodem libro. 2. & consilio. 332. visa suprascripta, columna. 2. versiculo, quòd autem simulatio, eodem libro. 2. Panormitanum, consili. 76. in præsenti, col. prima & secunda, libro primo. & cõsilio. 69. casus in his terminis proponitur quidam dominus Antonius, libro secũd. Christo. Castel. in suo consilio incipiente, cùm ab exordio, quod impressum est in quibusdam codicibus tractatus maleficiorum Bonifaci. Vitalli. in fine. Petrum Ferrarien. titulo forma libelli in causa venditio. in principio, columna. 2. Ioannem Anani. cõsilio. 58. visis instrumentis, & ibi Ludo. Bol. in additio. & Monto. Mascarellum inter consi. Lauren. Calca. consilio. 83. pro inuestiganda, columna prima, & plenius ipsum Calca. consil. sequen. viso casu, per totum. Angel. Areti. in. §. item si, columna. 22. versicul. & per ista iura, Institu. de actio. Corne. consil. 4. multùm diffuse, lib. primo, & consil. 224. quanquam in hac, eodem lib. primo. & consi. 241. cum quo, eodem lib. primo, & consi. 346. visa copia, eodem lib. primo. Bald. à Bartho. inter consi. illius consi. 23. visis dictis contractibus, colũ. prima, & seq. lib. 3. Barb. cõsi. 51. scripsit sapientiæ fons, colum. 2. & 3. lib. primo, & consi. 76. illud in medium, in primo dubio, lib. 3. & consi. 8. illud afferam, per totum, lib. 4. & consi. 22. clementissimum, colum. 3. versi. extat tertia præsumptio, eodem lib. 4. Alex. consi. 46. circa præsentis, colum. prima, libro. 3. & consi. 109. viso processu, colum. vltima, lib. 4. & consi. 119. sine disputatione, colum. vlti. eodẽ lib. 4. & consil. 28. in causa & lite, colum. 3. versi. nec prædictis, lib. 5. & consi. 54. circa primum dubium, colum. prima, lib. 6. quod quidem consi. idem est cum illo consi. 46. lib. 3. nisi quòd initium est diuersum. Cepol. in dicto tracta. de simul. cõtractuum, char. antepe. Guid. Pap. d. deci. 516. & consi. 180. circa processum, colum. 2. versic. & his sic præsuppositis, & latissimè in tractatu de contractib. il licit. Fabia. in tracta. de emptio. & venditio. in. 7. quæstio. princip. colum. 3. versi. sextò quæro. Soci. consi. 136. præstantissime doctor, colum. vlti. lib. primo, quod iterum repetitur consi. 155. lib. 2. & eundem Soci. consil. 248. nunquid ex duobus, lib. 2. Ambro. à Vignate. in tract. vsurarum, quem posuit super. c. salubriter, char. 14. versi. sed cùm rarò, extrà de vsur. Iac. à Sanc. Georg. in. l. si quis nec causam. §. res pignori. ff. si cert. peta. Philip. Deci. consi. 167. in causa quæ coram, colum. j. & 2. & consil. 308. in casu ad nos transmisso, colum. 2. versi. secundò datur. & cõsi. 648. pro resolutione, propè per totum. & consi. 692. viso consilio. Stepha. Bertran. consilio. 88. in facto, lib. primo, & consi. 169. visis duobus, colum. 2. eo. lib. primo. & consi. 184. vidi casum, eodem lib. primo. & consi. 32. precij vilitas, in princip. lib. 2. & consi. 219. cùm scriberem, eo. lib. 2. & cõsi. 235. precij vilitas, eodem lib. 2. & consi. sequen. viso processu, nume. 13. & 14. eodem lib. 2. & cõsil. 287. cùm præsupponatur, eodem lib. 2. & consi. 88. puto quòd animæ, colum. prima, lib. 3. & cõsi. 111.

consi. 111. ponitur, per totum, eo. lib. 3. & consi. 170. si non sine grandi, numero. 3. eodem libr. 3. & con. 86. ponitur, colum. 2. lib. 4. & consi. 109. eodem initio, & libro. Ias. consi. 150. videretur, & iterum con. sequen. lib. 4. & consi. 153. præsupponitur, eodem lib. 4. Matthe. Afflic. deci. Neapo. 65. in causa Melchionis. & deci. 339. fuit pronunciatum. & Tho. Ferra. cautel. 17. magna est quæstio. Apud quos videbis amplissimè vtriusque partis rationes, quas ideo hîc omisimus, ne rem tã frequenter actam iterum ageremus.

An eam præsumptionem tollit, quod id pactum reuendendi sit ex interuallo appositũ.

6 SED ET IN HAC RE tamẽ quædam prætermittere nõ potuimus tibi maximè notanda. Primùm, vtranque illam opi. procedere cùm huiusmodi pactum de reuendendo in ipso contractu aut mox post ipsum appositum est. Secus si ex interuallo. nam tunc nihil omnino facit ad præsumptionem fraudis vel simulationis, vt nuncupatim respondit Panormita. dicto consil. 69. colum. 2. versicu. tertiò me mouet interuallum, lib. 2. & non obscurè Pau. Castr. d. consi. 332. col. 2. li. 2. dũ loquitur de huiusmodi pacto facto eodẽ die vel sequenti. & expressim Alexan. consi. 28. in causa & lite, colum. 2. versi. & quanuis nõnulli, libro. 5. per multa quæ illic allegat. & Corne. consi. 133. viso copioso, colum. 2. versi. item ponderandum duxi, lib. primo. & dicto consilio. 241. colum. 3. versicu. nec videtur quod pactum, lib. 3. & Stepha. Bertrand. dicto consi. 109. colũ. vltima, lib. 4. Cepo. cautel. 241. secũdùm postremam computationem, pactum pignoris. & in tractatu simulationis contrac. in prima præsumptione, colum. 8. & nouissimè Franc. Ripa. in. l. nemo potest, colum. 14. nume. 73. adde simile. ff. de lega. j.

Pactũ legis cõmissoriæ appositum ex interuallo nõ reprobatur.

7 ¶ Nam & licèt aliàs pactum legis commissoriæ reprobetur in pignoribus. l. vltima. C. de pact. pignor. & c. significante, extrà de pigno. id tamen intelligitur, cùm apponitur in ipso contractu, aut incontinenti pòst. non etiam si ex interuallo. l. Titius, & ibi Guil. Cu. qui ratione reddit, Barto. Bald. Saly. & Pau. Castr. ff. de pig. act. & l. quanuis, aliàs, Calipodius, & ibi etiam Barto. ff. de solutio. Gy. post Petrum in dicta. l. vltima, & ibi quoque Ioan. Fab. qui eam vnam in eodem titul. legit. & Bartolus qui id dicit perpetuò menti tenendum, & Salycet. C. de pact. pig. idem Barto. & Saly. qui etiam rationem reddit, in. l. 2. C. eo. titu. Bald. & Ange. in. l. j. eo. quoque tit. ipse Bar. in. l. si ex cautione, in fin. C. de non numerat. pecu. vbi id trahit ad renunciationem, quæ fit ex interuallo. Bald. in. l. cùm fidem, versicu. quæro & reuoco. C. eodem titu. vbi & id quoque trahit ad renunciationem non numeratæ pecuniæ. & in. c. j. colum. 2. versicu. quæro pone quòd pactũ, tit. de feudo dat. in vic. leg. commis. & ibi quoque Aluarot. colum. 4. versi. oppo. ab extra, vbi id intelligit, cùm id fit diu ex interuallo. Angel. in. l. cùm dominam. C. de pignorib. Rapha. Co. cõsil. 179. facta fuit quædam transactio, colum. j. Collect. & Panormita. in. d. c. significante, vterque col. 2. de pigno. Alexan. latè consi. 178. viso processu, in multis locis, & consi. seq. colum. j. lib. 7. Cepol. cautel. secundùm priorem computationem. 309. pactum pignoris. Fabia. in tractatu empti. & vendi. in. 7. quæsti. princip. col. j. ver. & primò quæro. Guid. Pap. deci. Delphi. 6. pactum legis. & sing. 477. versi. quæro mutuasti. Philip. Decius in. l. traditionibus, colum. penulti. versi. in gl. fin. C. de pact. & Franci. Ripa. in. d. l. nemo potest, col. 14. nume. 74. pro ista limitatiõe. ff. de leg. j. & Stepha. Bertran. consi. 133. ponitur in facto quòd nobilis, in. 3. dubio, lib. j. & consil. 254. vidi processum, col. j. eo. lib. j. & con. 91. ex propositis, nume. 7. lib. 3.

Redit ad pactum reuendẽdi.

8 ¶ Sed hîc paululum attende lector, quia quantùm ad pactum de reuendẽdo, illud quod diximus non omnes ita simpliciter admittunt. Nam Pau. Cast. consi. 109. visa petitione, colum. 2. versic. est etiam, lib. 2. dicit id pactum factum eodem die magis arguere simulationem quàm si esset factũ ex interuallo. tãquam scilicet non omnino effugiat suspicionem, quòd ex interuallo factum sit, sed aliquid ex ea imminuat. quod & ante eum nuncupatim voluit Alberi. in. d. l. 2. versi. sed quid si emptor. C. de pact. inter emp. & vend. compo. Et idem dicit Raph. Co. cui subscripsit alter Rapha. Fulg. inter cõ. ipsius Co. consi. 184. M. CCCLIX. & c. Ioannes, col. vlti. versi. posset ergo vlterius, quod repetitur inter consi. Alex. consi. 119. sine disputatione, col. 2. versi. posset ergo, lib. 4. vbi subiungit, quòd si ita emens consueuerit fœnerari, non videtur sublata præsumptio simulationis ex interuallo vnius mensis aut paulo maiori, cùm vsurarij omnes cautelas excogitent ad circunueniendam iuris præsumptionem: & vt id faciant, ex interuallo promissiones ipsas faciunt, & in alio instrumento, vt per Io. And. in. d. c. ad nostram, de emptio. & vendi. de quo & nos statim dicemus. Quisquis autem fuit, qui in ipso volumine Alex. edidit cõsi. sequẽs, videlicet. 120. in proposita quæstione, siue is fuit Rapha. Fulgo. quod ego suboleo ex eo quod scribitur post fi. illius consi. siue Rapha. Co. siue alius, in ea est sententia, vt id interuallũ magis augeat suspicionem fraudis excogitatæ contra. d. c. ad nostram.

Quid si actum est ab initio, vt id pactum poste à fiat.

9 ¶ Et vt hæc postrema opi. non mihi admodum arridet, nisi emptor aut contractus ex alijs coniecturis esset aliàs vehementer suspectus, quod illi satis sentiunt: ita illud mihi minimè dubium videtur, quòd si ab initio & in ipso contracta actum fuisset, vt postea ex interuallo id pactum siue promissio reuendendi fieret, nihil hîc operaretur illud interuallum, ad effugiẽdam hanc præsumptionem fraudis: immo fraus quædam maior atque colluso inde præsumeretur, vt in simili dicit Inno. in. c. grauis, paulò ante fi. extrà de depos. & Bal. in authen. hoc ius, col. pe. versicu. sed pone quòd super. C. de sacrosan. eccles. & in. d. l. cùm fidem, in fine. C. de non numera. pecun. vbi dicit menti tenendum. Ad quod facit quod statim dicemus in sequenti versiculo, rursúmque alijs duobus sequent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 ¶ Et idem dicas (quanquam & idem est cum eo quod diximus) cùm non fit in ipso cõtractu pactum de reuendendo, sed tantùm promissio faciendi id pactum: quia perinde est, quantùm ad id de quo agimus pertinet, ac si pactum ipsum in ipso contractu fuisset factum, vt ex facto respondit Sthepha. Bertran. consi. 184. vidi casum, in. j. dubio, lib. j. & vide quæ diximus in simili suprà tit. præcedenti. §. j. glo. 14. in verbo, ou equipollent a vente, numero. 39. ex ijs autem. Quanquam in cõtrarium facit, quod ab eodem Betrand. scriptum est consi. 134. ponitur, in tertio dubio, eodem lib. primo, cùm dicit, quòd licèt non valeat pactum in pignore appositum, vt si pecunia soluta non fuerit intra aliquod tempus, res empta maneat eodem precio, per totum tit. C. de pact. pignor. tamen secus, si sit tantùm facta promisio vendendi: quia aliud est vendere, aliud promittere idipsum facere.

Quid si fiat promissio faciendi.

11 ¶ Sed huic sententiæ facilè non accesserim, & de ea dicam plenius in fi. huius tit. nume. 52. dies me deficeret. Et priorem mirum in modum adiuuat, quod in simili à multis dicitur, nihil referre, an fiat locatio ad longum tempus, statim in initio locationis: an ad paruum tempus, cum pacto de renouando ad aliud tempus, quod iunctum priori facit longum tempus. Id enim videri factũ in fraudem. Lapus alleg. 12. disputat hic. Anto. in ca. apostolicæ, extrà de donat. Et facit quod scribit Cardi. Floria. in cleent. j. §. vltim. in penul. quæst. de reb. eccles. non ali. & Fely. in capit. quæ in ecclesiarum, colum. 34. versic. similiter si fiat locatio, extrà de constitutio. licèt in simili contrarium sentiat Bald. in. l. voluntas, col. 2. versi. idem puto. C. de fideicom. Sed pro priori sententia vide multa per Alex. consi. 68. visis duobus, per totum illud consi. libro. j. quod iterum repetitur consilio. 165. libro secundo.

De eadem re.

12 SECVNDVM, quòd huiusmodi pactum non in ipso instrumento principali appositũ, sed seorsum ac separatim magis facit ad illam præsumptionem fraudis: tanquam excogitatum id fuerit, ne fraus ipsa pateat, secundùm Ioã. And. Imo. & Barb. in. d. cap. ad nostram, de empt. & vẽdi. Bald. con. 322. instrumento, colum. vlti. ibi, ex contrarijs igitur qualitatibus, lib. 3. Raph. Co. & Fulgo. d. consi. 184. col. vlti. Alexan. d. consi. 46. circa præsentis, col. j. versi. cõcurrit & alia cõ iectura tradita, lib. 3. quod repetitur vt suprà diximus. d. cons. 54. circa primum, libr. 6. nisi quòd diuersum est vtriusque initium. & Soci. d. consilio. 248. nunquid ex duobus, columna prima, libro. 2. & Iason consil. 153. circa primum, colum. j. libro quarto. & Stepha. Bertrand. consil. 184. vidi casum, in. j. dubio, libro primo. & quod in simili scribit Corne. consi. 41. videtur in hac, colũ. 2. versicu. his tamen non ob. libro. 3. Vt tamen interim videas Bald. in. l. cùm allegas, columna. 3. versicu. sed hìc dubitatur. C. de vsuris.

Id pactum non in instrumento sed seorsum appositum magis suspectum est.

13 ¶ Nam quodam modo id fit secretò & clanculùm, quod in ipso contractu principali non est appositum. ad quid enim id fit, nisi vt lateat? ideo & ex hoc capite, quod veluti clam fiat, magis præsumitur fraus & dolus, vt satis probatur ex. l. hi qui, quæ est pe. C. de rescind. vendi. & l. ab Anastasio, in verbo, non occultè, & ibi Bald. in. 5. no. C. mandat. & in. l. vxor, ibi, furtiuas, & iterum ibi, nec clanculò sed publicè, rursúmque ibi, nec coniunctio furtiua. C. de repud. & l. vlti. ibi, abscõditam machinationem. C. de litigio. & l. non existimo. ff. de admi. tut. & capi. quia propter, ad fin. de elect. & cap. consuluit, & ibi glo. in verbo, clam, de officio delega. & c. j. & ibi gloss. in verbo, occulta, quæ alios text. allegat, & etiam Inno. in eodem verbo, & alij quoque extrà vt eccle. bene. & c. quod latenter, de regu. iur. & voluerunt docto. vbique, & inter cæteros Iaco. Aren. Iac. Bur. Bald. Saly. Rapha. & Corne. in. l. 2. C. de repu. hæredi. Alberi. in. l. omnes. §. Lucius. ff. quę in frau. credi. Bar. in. l. post contractum, colũ. 3. versi. quartus casus. ff. de dona. & in. l. pupillus. §. vlti. nõ semel. ff. de authori. tut. Bald. in. l. per diuersas, tum alibi, tum in fi. C. manda. Ange. consi. 390. carissime, colũ. 2. Rapha. Co. consi. 68. in præsenti, col. 3. Pet. Anc. consi. 48. qui talia, col. 2. vers. secundò quia talis, vbi multa in id allegat. Ro. consi. 54. visis, col. 2. vers. tertiò. Cepo. con. caussarum criminalium. 17. visa commissione, col. penul. versi. item & vlti. & in tracta. simulationis contractuũ in. 20. præsumptione, Barba. consi. 14. clementissimi, colum. 2. lib. 2. & consi. 53. præclarè, colum. 12. versi. & præmitto, eodem lib. 2. & consi. 8. illud afferam, colum. antepe. vers. quæ autẽ indicia, lib. 4. vbi id trahit ad suspicionem vsurarum. & consi. 52. viso celebri, colum. 5. ante medium, eodem lib. 4. Iason consi. 141. visa, colum. 7. vers. tertiò principaliter, lib. 4. Philipp. Deci. consil. 235. in caussa magnifici, columna. 2. verficul. quarta est præsumptio. Hippo. Marsil. in rubri. ff. de fica. colum. 2.

Quod clam & secretò fit, suspectum est.

14 ¶ Et hinc qui clam aliquid faciunt, cẽsentur habere malam fidem, nec ignorantiam aut errorem allegare possunt. l. vlt. ff. derit. nupti. & capi. vlti. §. si quis verò, extrà de clan. despon. vbi scribitur, hos non expertes esse scientiæ, aut certè affectatores ignorantiæ videri. & cap. cùm ex iniuncto, post princ. & ibi Ioan. Ana. in. 3. no. & Fely. in prin. de hæreti. glo. in. l. qui contra, in verbo, errore. C. de incœst. nupti. & in. l. j. C. de interd. matr. & ibi quoque doct. inter quos Bald. in. j. lectu. ex hoc dicit haberi no. limitationem legum, quæ dicunt sexum & rusticitatem excusari. & in. 2. lect. dicit id menti esse tenendum contra rusticos. idẽ Bald. in. l. 3. colum. 2. C. de sum. tri. & in. l. error, col. 3. in. j. quæst. C. de iur. & fact. igno. Inno. in cap. bonæ, le. 2. in verbo, requisitus, paulò ante fi. de postul. præla. Alberi. in. l. aut qui aliter. §. j. post princ. ff. quod vi aut clam. & in. l. qui ex aliena. §. vlti. numero. 3. ff. de acquir. hæred. Bart. in. l. si adulterium, in princ. colum. penul. ff. de adulte. Roma. consi. 506. in re præsenti, colum. j. Panor. in cap. de homine, de celeb. missa. Paul. Cast. in.

Et quod ita factum est, mala fide factum esse censetur.

Nec sexus nec rusticitas excusant a clandestinis actibus.

Ca. in. l. ciuilem, paulò post princ. C. de fur. Cepo. causarum crimi. consi. 26. magnifice, col. 3. ver sic. item fraudulosa, quod repetitur inter consi. Alexand. consi. 135. circa primum, lib. j. ipse Alexand. in addi. Barto. in. l. ne patsim. C. de iur. & fac. igno. Firmia. in tract. de episco. quæsti. 60. versicu. item neminem excusat. Fely. in. d. cap. consuluit, col. pe. de offic. dele. & in capi. quoniã, col. 3. versi. quinta conclusio, de simonia, & in cap. porrò, de senten. exco.

De eadem re. ex oratoribus. Demonax de sacris Eleusinis.

15 ¶ Quibus mirum in modum concinit quod à Fabio Quintiliano oratorum post Ciceronem principe li. oratoriarum institutionum quinto, quo loco de argumentis disserit, Tropon interdum ad coniecturas pertinere, vt si dicam bona mente factum, ideo palam: mala, ideoque ex insidijs, nocte, in solitudine. Demonax ille philosophus eximius qui Hadriani Imperatoris tempore floruit, nunquam adduci potuit, vt ad sacra mysteriáque Eleusina accederet. Cuius rei vehementer à populo exagitatus & accusatus tanquam patriæ religionis contemptor, factum in concione excusauit, testatus ea sacra iure ac meritò esse sibi suspecta, quòd in occulto fierent, ea autem omnino manifestari oportere, vt si bona essent, alios ad sequendam amplectendámque religionem: si mala, ad cauenda inducerent, vt author est Lucianus in vita illius. Vt nõ abs re leges. 12. tabularum nocturna mulierum sacrificia prohibuerint. Nocturna mulierum sacrificia ne sunto, vt retulit Cicero lib. de Legibus. Et in his posset videri fundata consuetudo Burdigal. c. 96. de qua nos loquemur infrà. §. 6. glo. 2. nume. 4. in fi.

Iuramẽtũ reddere actum suspectum, suspectius.

16 TERTIVM, quòd iuramentum, quod aliàs plerunque solet confirmare contractus, actúsque inualidos. c. cùm contingat, extrà de iureiur. & c. quanuis, de pact. lib. 6. cum infinitis simil. Tamen appositum in huiusmodi contractibus factis cum hoc pacto reuendendi, eos magis reddit suspectos de fraude & simulatione, vt voluerũt Hostien. & Io. Andr. in. d. c. illo vos, vterque ad fi. ext. de pigno. ar. c. super hoc, de renunc. & idem Hostien. & Io. And. in. d. c. ad nostram, vterque post princ. de empt. & vendi. & Bald. consi. 275. præmisso statuto, col. 2. lib. 5. vbi dicit hanc suspicionem esse violentam, per. d. c. super hoc. & Soci. consi. 215. visa prædicta, col. vlti. versi. tertius autem, lib. 2. quod repetitum est cõsi. 22. lib. 4. & Ambro. à Vignate in tractatu de vsur. quẽ posuit super. c. salubriter, char. 8. col. 4. in. 5. indicio. & iterum in repe. c. ad nostram, de empt. & vendi. & Guid. Pap. singu. 938. quando dicatur, paulò ante fi. Et ante hos omnes glo. à paucis (quod sciam) annotata in. c. significauit, in verbo, interdicit, in fi. ext. de censi. quæ id dicit generaliter, iuramentum appositum in contractibus suspectis, eos reddere multò suspectiores, tanquã scilicet cautim extortum, confirmandorum eorum gratia.

De eodem.

17 ¶ Quod confirmari potest ex glosa not. in. l. si quis sub conditione, quæ est. 6. in princ. ff. de cõdi. instit. quæ not. ex eo tex. arg. contra eos, qui ita contrahunt matrimonium, vt iurent neutrũ se iure consanguinitatis, si quæ sit, separaturum matrimonium, præsumuntur enim ob id sciuisse consanguinitatem. Ex eâque not. doct. vbiq;, huiusmodi clausulas cautiores, quæ scilicet cautim ponuntur ad contractus suspecti confirmationem, ipsum magis suspectum atque fraudulentum præsumi facere. Et inter cæteros Bald. & Alberi. in. l. pe. C. de euicti. quæ ex eo intelligunt, id quod in ea. l. dicitur, abundantem cautelam non nocere, nec malam fidem inducere, nisi scilicet in quibus aliàs est præsumptio fraudis. & idem Bald. in. l. testamentum, in. 3. not. & ibi quoq; Paul. Cast. in princ. C. de testamen. ipse Bald. in. l. etiam, col. 2. versicu. modò dubitatur. C. de exec. rei iudi. & in. c. quia verisimile, col. 2. ext. de præsumpti. vbi eam glo. dicit in id esse singul. Pau. Cast. in. d. l. 6. & con. 174. contra, col. 2. in fin. versi. & etiam hìc præsumptio, lib. j. Pet. Anc. loquens in suspicione vsurarum, consi. 257. si prædicta sententia, col. 2. versi. accedit prædictis. Barto. cõsi. 16. præclarè, col. 5. lib. j. & cõsi. 8. illud afferam, col. pe. lib. 4. Corne. in subscriptione consil. 217. Quiriacus, in fi. lib. 3. Cepol. in tractatu simulationis contractuum. 6. præsumptione. Soci. con. 143. diu profectò, colum. vlt. ad fi. lib. 1. quod repetitur con. 171. lib. 2. vbi respondit etiam ex magnitudine precij præsumi simulationem, tanquam ea cautiùs videatur fuisse apposita ad diluendam præsumptionẽ fraudis & simulationis, quæ ex vilitate precij aliàs oritur. idem Socin. d. con. 215. lib. 2. repetito, vt diximus, con. 22. lib. 4. quo loco suprà citauimus. & idem rursus con. 90. in caussa magnifici, col. 2. versi. sed si ista, lib. 3. & con. 116. visum, ad fi. eo. lib. 3. Steph. Bertran. con. 210. non solùm, col. 3. nume. 17. lib. 1. Philip. Deci. in. l. quæ dubitationis, numero. 4. ff. de reg. iur. & con. 448. vis tota, col. 3. versi. & in primis.

Clausulæ cautiores actus suspectiores reddunt.

Abundans cautela nocet suspectis.

Precij magnitudo etiã actũ suspectum reddit.

De eodem.

Quo plus cautelæ, eo plus fraudis.

18 ¶ Et vt dicit Bald. con. 487. apparet, post medium, lib. 1. quantò plus est cautelæ, vt nostri nõ ineptè, vt alibi diximus, loquuntur, in contractibus suspectis, tantò plus fraudis doli & simulationis inesse præsumitur. & idem in. c. 2. col. 2. extr. de consuetũ. vbi ait) abundantior est cautela, ibi euidentior est fraus, per dictam glossam, & post eum Iason. consilio. 170. quòd prædicti, columna secunda, libro secundo. Pro qua sententia est textus optimus, si non oscitanter expẽdatur, in. l. ita fidei. ff. de iure fisc. quæ probat maiorem fraudem ex hoc præsumi, quòd quis ita actum facit, ne fraudem fecisse videatur. & in. l. si libertus minorem. ff. de iure patro. vbi grauiùs offendit, qui quid simulatè facit in fraudem legis, quàm qui apertè facit contra legẽ. quam ad hoc expẽdit Bald. in. c. j. §. callidis, col. j. versi. quærit glo. nunquid, tit. de prohib. feu. ali. per Fede. & Cardina. Alex. in. c. j. col. j. tit. de ali. feud. Quasi scilicet is bis peccet, & quòd in fraudem facit, & quòd vult videri non factum in fraudem. Et facit etiam quod per eum text. dicit Bald. in. c. j. §. j. hoc quoque, col. vlt. ti. de succes. feud. Et illud Terentij in Eunucho, Vide ne nimiũ callidum hoc sit

Bis peccat qui fraudem facit & eam tegit.

Terentii locus

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo.nam illic doctus interpres Donatus agnoscit callidum:non calidum,vt in quibusdam codicibus scribitur.

19 ¶Sed hîc aduerte lector.Nam Bald.hîc,vt propè semper sibi contrarius, consi.114. secundùm ea,lib.3.nuncupatim loquens de venditionibus factis cum pacto de reuendendo,tradit,eas non esse suspectas,ob id quòd in contractu iuratum fuit contractum ipsum non esse verum & non simulatum.Sed & idem in.l.emptione,col.j.C.plus vale.quod agit.scribit, quòd ex istis verbis, vendidit & tradidit verè & non in fraudem vsurarum, instrumentũ non redditur magis,nec minùs suspectum.quod & sensisse videtur in.l j.versi.& no.arg.C.de collusi.detegen.Sed ego ei in his non accedo,propter ea quæ diximus.Sùntque qui eum in posterioribus locis citant pro contraria sententia,vt scilicet per hæc verba,vendidit verè & nõ in fraudem vsurarum,reddatur cõtractus suspectior,eámque sentẽtiam sequuntur videlicet Saly.in.d.l.emptione,post princ. Pet. Anc.d.consi.257.& Anto.& Imo.in.d.c.ad nostram,& ibi quoque Card.Flor.& Anto.Bur.colum.pe.de empti.& vendi.idem Imo.consi.137.visa inquisitione,colum.2. versi. item illud non videtur.Cepo.in tracta.simulati.contractuum,in.9.præsumptione.Bar.in.c.illo vos,col. j.extr. de pigno.Anto.Vigna.in tractat.vsura.quem posuit super.c.salubriter,colum.30.versi.quinimo plus,qui est sub numero.100.Barba.consi.72.illud in mediũ,colũ.2.lib.3.&Fely.in.c.si cautio, col.22.versi.de materia,ext.de fid.instrum.Iasdum ipsum Bald.in dicto loco allegat,in.l. testamentum.C.de testamen.& Chasse.consi.25.ex multis,col.2.versi.septimò.

An per hæc verba vere & nõ simulate & similia, præsumatur fraus, an non.

20 QVARTVM, quod in ea reputatione modicitatis vel vilitatis precij,quæ debet interuenire in hoc pacto reuendendi,vt præsumatur simulatio, res ita vendita minoris æstimanda est, quàm si simpliciter & sine eo pacto fuisset vendita,vt expresim in huiusmodi pacto voluit Panor.in.d.c.ad nostram,col.2.& ibi quoque Barb.& Anto.Burg.columna.12.versicul.veniamus modò.& idem Panor.in.d.c.in aliquibus,in.2.not.de deci.vbi dicit ita se pluries ex facto consuluisse,& esse no.quia in hoc multi errant.& Maria in.c.cùm Ioannes,in.7.no.per illum text.extrà de fid.instru.& in.c.vlti.in.22.princi.arti.quæsti.4.versi.quartus effectus,de dila.& inter cõ. filij eius Barptol.Soci.con.15.visis prædictis,col.vlt.lib.j.Vbi dicit nuncupatim,quòd quæ valẽt centum sine hoc pacto,septuaginta tantùm valent,si cum eodem pacto emantur.& ipse Bartho. Soci.in.l.j.§.si hæres,col.j.in.3.no.per eum tex.& ibi quoque Iaſ.col.2.versi.item adde bene facere,& Fran.Ripa colum.5.numero.26.ff.ad.S C.Trebel.& idem Soci.consi. 248. nunquid ex duobus, columna. vltima,libro secunda.& consilio.57.in causa restitutionis,columna.vltima. libro quarto.& Corne.consilio.241.cum quo prẽmittendum est,colum.2.versi.& licèt,lib.j. & consi.244.quanquam in hac,col.penul.versi.nec aliquo iure probatur,eo.lib.j.& consi.346.visa copia,colum.vltim.eo.quoque libro.j.Iaso.consi.151.contra consultationem,colum.3. versic. item illud pactum,libr.4.& consil.153.præsupponitur in facto,colum.5.eodem,lib.4.Steph. Bertran.consi.168.illud est certum,nume.3.lib.j.& consi.seq.visis duobus,in fin.eodem lib.j.& consil.336.non puto,numero.3.eodem lib.j. Philipp.Deci.consil.167.in causa quæ coram, colum. 2.versicu.secundò respondetur,& consilio.308.in casu ad nos transmisso,columna.j.versiculo. non obstant plura.& consil.543.in casu proposito,columna.2.versicu.primò quia, retrouenditio.& consil.648.pro resolutione,colum.j.Mathæus.Afflict.in tract.protomixeos,in verbo, licèt enim suprà diximus,colum.pe.& Hiero.Cagno.in repe.d.l.2.colum.3.versicu.per quam diligenter,& iterum in.36.quæsti.C.de pact.inter empt.& vendi.Anto.Rub. consil.148. viso instrumento,col.2.& ante hos omnes Bald.cuius nullus horum meminit,consilio.164.maritus,in fin.lib.5.& è Theologis Ange.Cla.in sua summa in verbo,vsura,leg.j.numero.66.& Ioan.Gerson in tracta.de contractibus,parte.j.consilio.8.nam sicut(ait)tantò pluris valet res,quantò ius & dominium pinguius vberiúsque transfertur:ita è diuerso eò minoris valet,quò tenuius infirmiúsque transfertur.In ídque citat illud Leuiti. 25. quantò minus tempus numeraueris ,tantò minùs emptori constabit. Et rursus in.2.parte propositione.19.& alibi sæpe in eodem tracta.

Quanto minoris valet ob id pactum.

Res cũ hoc pacto vendita minoris est æstimãda.

21 ¶Et id quidem credo esse verissimum,etiam si Guido.Pape.reclamet deci.Delphi. 516.an per confessionem,dicens contractum ob id censeri illicitum,quòd propter gratiam redemptiuam res minoris emitur.In quo admodum errauit.Nam & aliàs res minoris valet, quòd sub aliqua conditione auocari possit.l.j.§.si hæres percepto.ff.ad Trebel.&.l.idem Labeo.§.vlti.&.l.seq. ff. fami.hercis.&.l.si seruus,in prin.iuncta gloss.in verbo,inuenerit.ff.de condi.furti.& voluerunt recentiores in.l.non quocunq;,in prin.ff.de legat.j. Et semper aliàs quoduis pactum vel onus in venditione appositum est veluti quædam pars precij,ob ídque res viliùs venditur,vt probat tex. in.l.fundi partem,ibi,ideo viliùs fundum vendidisti,& ibi glo.in.d.verbo,vendidisti,quæ id dicit in dubio præsumi.Bald.& Saly.qui idem dicit.ff.de contrah.empt.&.l.si sterilis.§. si tibi.ff. de acti.empt.&.l.iurisgentium.§.quinimo.ff.de pactis.&.l.cum.§.vlti.ff.de in diem add.& in.d. c.cùm Ioannes,vbi ex eo Imo.Panor.& Fely.id expresè no.rem minoris valere ob pactum siue onus appositum.

Res semper minoris valet ob cõditionem & onus appositum

22 ¶Sed & est tex.omnium optimus in.l.si venditor.§.si quid emptor,in fin.ff.de ser.export. vbi ita scribitur,quoniã hoc ipse minoris homo videatur venisse.Ex quo Bal.not.rem venditam esi aliquo pacto minoris valere,quàm liberè venditam.Et allegat pro simili.l. hæreditatis venditæ. ff.de hæredi.vel actio.vendi.sed credo eum voluisse allegare leg.hæreditatem Cornelij, quæ est

De eodem.

pe.eiusdem tit.quam & glo.in.d.§.si quid emptor,citat.Et idem quoque per illum text. voluit ipse Bald.consi.31.statutis ciuitatis Astensis,post medium,lib.j.& consi.119.dicunt,col.j.eodem. lib.j.& consi.182.locata fuit,colum.2.in fi.eo.lib.j.& consi.315.ponitur,colum.j.lib.3.Et aliàs sæpe idem Bald.idem ipsum tradit,scilicet pacta atq; onera apposita in venditione partem facere precij,rémque ipsam minuere,vt in repe.l.2.colum.25.versi.si verò quæuis.ff.de iureiur. & in.l. solam,colum.pen.versi.item interrogatur testis de causa materiali.C.de testib. & consili. 337.in primis videndum est,col.2.lib.j.& consi.486.quidam dominus Brasianus,colum.2.versi.in contrarium,eodem lib.j.&.d.consil.164.in fi.lib.5.Et idem quoque dicit Pet.Anc.consi.7.in quæstione,col.j.& consi.331.visis diligenter,col.j.Panor.consil.66.duo ad claram decisionem,colũ. 2.versi.secundò probatur,lib.j.vbi etiam dicit rem ob id minoris vendi.Alci.in.l.bonæ fidei,in. j.glo.C.de pact.& Zasius de hoc quoque pacto loquens consi.12.nume.36.li.j.& doc.vbiq.Nec glo.in.c.conquestus,de vsur.quam Guid.pap.citat pro sua sententia,contrarium voluit,vt omnibus videre in promptu est.

23 ¶Quid quòd Alberi.in.d.l.fundi partem.ff.de contra.empti.preces quoque,quæ interdum adhibentur in venditionibus,imputat in partem precij,per tex.in.c.sunt nonnulli. 1.q.1.hucq; refert quod vulgò dici solet,nullam rem cariorem esse,quàm quæ precio empta est.Id quod sumptum est ex Anneo illo Seneca circa initia lib.2.de beneficijs.Gratissima sunt(ait)beneficia parata,facilè occurrentia,vbi nulla mora fuit,nisi in accipientis verecundia.Optimum est antecedere desiderium cuiusq;,proximum sequi,illud melius occupare,antequam rogemur. Quia cũ homini probo ad rogandum os concurrat & suffundatur rubore,qui hoc tormentum remiserit, multiplicat munus suum.Non tulit gratis,qui cùm rogasset,accepit.quandoquidem vt maioribus nostris grauissimis viris visum est,nulla res cariùs constat, quàm quæ precibus empta est. Quam etiam vltimam sententiam,citat glos.in.c.quem pœnitet,in verbo,labore,de pœn.di.11. ex cuius etiam authoritate glo.in.c.& si quæstiones,in verbo,nõ petente,extrà,de simo.dicit nõ gratis dari munus,quod petenti datur,quod & reassumit Franc.Cur.Senior consi.61. super eo, col.vlti.Quibus consentaneum est illud Apulei lib.3. Floridorum.Neque enim aut leui mercede emit,qui precatur:aut paruum precium accipit,qui rogatur.adeo vt omnia vtẽsilia emere potiùs velis,quàm rogare.Quę omnia quoque orta sunt ab illo veteri prouerbio Tullij in Verrem actione.6.malo emere quàm rogare.

Preces quoque partem precii esse.

24 ¶Sed vt redeamus,quod diximus rem minoris æstimari vendíque ob huiusmodi pactum reuenditionis,obtinet etiam si tempus in id præstitutum sit transactum:ideóque sit nunc emptor ab eo onere reuendendi liberatus.Nam nihilò seciùs censebitur res fuisse minoris precij,cùm venderetur,per.l.habitationum,quæ est penul.in princ.iuncta gloss.j.ff.de peri.& com.re. venditæ. Et expresim in casu nostro voluit & Philip.Deci.d.cõsi.308.colum.j.vbi suprà.& Hiero. Cagno.in.d.l.2.de pact.inter,empto.vbi suprà.& Pantal.in repeti.l.2.chart.26. in.12. limitatione. C.de rescin.vendi.Et voluit in simili Ro.in.l.si quis cùm aliter,colum.4. versicu. sextò locum non habet.ff.de verbo.obliga.Nam & aliàs valor & æstimatio rei venditæ censetur ex tempore venditionis,quicquid postea contingat.l.si voluntate,in fi.C.de rescin.vendi.Et id credo verissimum,licèt in casu nostri pacti aliud voluerit Anto.Burg.nullo iure aut ratione iusta subnixus in.d.c.ad nostram,colũ.13.versi.ob quod dicit.

Non ob id æstimationis diminutionem tollit quod tẽpus redimendi sit trãsactum.

25 ¶Quæ omnia admodum sunt notãda ad casum.d.l.2.C.de rescin.vendi.&.c.cùm dilecti,extrà de empt.& vendi.vt etiam dicit Panor.in.d.c.cùm Ioannes.Nam licèt huiusmodi pactum de reuendẽdo non faciat cessare remediũ dictorum iurium,vt post Odof.& Nicol.Mat.voluit Bald. in.d.l.2.col.7.in.8.quæsti.& ibi quoque Saly.colum.4.in.9.quæsti.& Paul.Ca.col.2.in.4. limitatione,& Pantal in repeti.col.14.versicu.decimo quartò extende.Imo.in.c.cùm contingat,colum.57.versi.tertio casu quando dubitatur,ext.de iureiur.Barb.qui dicit sing.in.c. ad nostram, in fi.ext.de empt.& vend.& Anto.Burg.in.c.cùm causa,col.7.versi.septimò extendo,extrà eodẽ titu.& Hiero.Cagno.in repet.d.l.2.col 5.versi.exclusus tamen.C.de pact.inter empto.& vendi. Tamen ad reputationẽ æstimationẽq; veri ac iusti precij in casu.d.l.2.id considerãdum est,quòd tale pactum minuit valorem rei,vt ad hoc propositum expresè declarat Panor.in.d.c.ad nostrã, colum.2.in.2.casu,de empt.& vendi.& Roma.in.d.l.si quis cùm aliter,vbi suprà.& Soci.in.d.l. 1.§.si hæres.ff.ad.S C.Trebel.&.d.consi.248.nunqnid ex duobus,lib.2.&.d.consi.57.in causa restitutionis,lib.4.& Philip.Deci.d.consi.308.in casu ad nos transmisso,vbi ex hoc dicunt quòd quis probando simpliciter precium rei venditæ non debet obtinere in remedio.d.l.2. quando fuit appositum pactum de reuendendo,sed debet probare precium rei venditæ cum hoc pacto. quod multùm est notandum.

Pactum reuendi nõ tollit. l.secũdam. C. de rescin.uẽdi.

Tamen ad reputationẽ precii considerandum est.

26 ¶Sed illud tamen hîc te monitum volui,ea quæ diximus procedere in pacto reuendendi libero ipsi vendítori,id est,quod in facultate est ipsius,vt possit etiam statim redimere,cùm voluerit:secus si non possit,nisi post aliquod tempus:tunc enim ob id pactum non censetur res minoris valere,vt nouiter voluit Anto.Burg.in.d.c.ad nostram,colum.13.versicu.& quod multi in hoc errant,extrà de empti.& vendi.ídque probat ex.c.illo vos,de pigno.ibi enim fuit res vendita.23. libris cum pacto reuendendi.26.libris,& sic modico pluris precio:& tamen iudicatur ille contractus fœneratitius,ob illum paruum excessum:nempe quia ea facultas resoluendi non

Quomodo superiora intelligantur.

Universidad de Deusto Biblioteca

erat in optione & poteſtate venditoris,ſed emptoris,vt ibi patet.cõſtat autem,vt ille dicit, quòd in ea prima venditione res tanti valebat,quanti vendita eſt,ac ſi aliàs fuiſſet vendita ſine eo onere,poſteaquam ob tam modicũ exceſſum in reuenditione contractus præſumatur vſurarius.Hæc ille,qui id dicit ſing.& à nemine ante ſe ſcriptum.

Fraudis ſuſpitio ex hoc pacto an habeat locum in datione in ſolutum vt in venditione.

27 QVINTVM illud eſt,quòd illa vſuræ & fraudis ſuſpitio quæ oritur ex huiuſmodi pacto cum alijs non adeo facilè operatur in datione in ſolutum,vt in ſimplici venditione,propter originalem cauſam neceſſariam,& quia non interuenit in ipſo actu numeratio pecuniæ,quæ veluti allicit & ineſcat homines,ex ſententia Rapha.Fulgo.conſil.134.in quæſtione verſa, colum.2.verſicu.ſed & illud.Quam nuncupatim ſequitur Philip.Deci.conſi.18.cuius ſuperſcriptio incipit, ad ſtatutum in venditione,columna.2.verſicu.nec ob.quòd datio,& rurſum colum.3. verſicul. ſecundò non obſtat.& iterum conſi.167.in cauſa quæ coram reuerendo,col.2.verſicu.tertiò reſpondetur.& conſi.209.in caſu propoſito,colum.1.&.d.conſil.308.colum.2.verſicul. ſecundò quia hìc agitur.& Iaſ.conſi.150.videretur,columna.2.verſic.ſecundò & fortiùs,lib.4.& conſi. ſeq.contra conſultationem,colum.3.verſic.pro eadem parte.& Hiero.Cagno.in repe.d.l.2. colum.3.verſi.ſecundò limita.

De eodem.

28 ¶Licèt contrarium ſenſerint,ſed obiter & veluti per tranſennam,aliúdque agentes, Angel.conſil.243.multi conſortes,in fin.& Imo.conſi.98.in quæſtione quæ vertitur,colum. vlti. verſicu. prætereà dicta adiudicatio.& expreſsiùs conſi.ſeq.cuius eſt idem initium,colum.2.verſi. quintum dubium,nam vtrobique loquitur de donatione in ſolutum,& in ea concludit, vt in venditione,præſumi contractum vſurarium,ſecundùm.d.c.ad noſtram, de empt.& vendi.atq; etiam Pau.Ca.conſ.306.quanquam,colum.2.verſic.poſito autem,lib.2.dum diſputat vtrùm datio in ſolutum facta cum pacto reuenditionis,cenſeatur vſuraria:nec diſtinguit inter eam,& aliam venditionem.& Barb.conſi.51.ſcripſit ſapientię fons,lib.1.& ſubobſcurè Corn.con.133.viſo copioſo,per totum,lib.3.id quoque diſputans quod ſuprà diximus,nec aliter diſtinguens inter venditionem,& dationem in ſolutum.

De eodem.

29 ¶Sed pro priori ſententia facit,quòd aliàs ex neceſſaria venditione non adeo facilè præſumitur fraus aut ſimulatio,quàm ex merè voluntaria,ſpontanea,vltronea,vt videre licet apud Ange.in. l.ſi quis poſt hac,colũ.2.verſicu..ſed limito vno modo.C.de bon.proſcrip.vbi ponit quædam exempla.& Philip.Deci.conſi.235.in cauſa magnifici domini,colum.2. verſicu.item quantitas alienationis.Nam etiam prohibita ſimpliciter alienatione, non cenſetur prohibita neceſſaria.l. alienationes.ff.famili.hercíſ.&.l.diuus.ff.de peti.hæredi.Bald.conſi.40.maritus ex delicto,circa medium,lib.1.& diximus pleniùs ſuprà titu.præcedente.§.1.glo.14.in verbo,ou ęquipollent à vẽte,nume.11.& generale eſt.

Pactum vt liceat poſt aliquod tempus redimere magis ſuſpectum.

30 SEXTVM quòd contractus venditionis factus cum hoc pacto reuenditionis magis præſumitur pignoratitius,& in fraudem vſurarum factus,ſi id pactum ita factum ſit,vt non liceat niſi poſt certum aliquod tempus redimere,quàm ſi ſimpliciter ita conceptum ſit,vt liceat intra aliquod tempus id facere,non expectato ſcilicet alio tempore.Nam hìc eſt in mera facultate venditoris quandocunque voluerit intra tempus præſtitutum,etiam in craſtino die redimere:illic verò non niſi poſt aliquod tempus,vt ſcilicet interim emptor lucretur fructus.Nã in hoc caſu expreſsim loquitur.d.cap.ad noſtrã,vt patet ex verbis,à ſeptennio ad nouenniũ,ibi poſitis. Quin etiã ſunt qui tenent huiuſmodi pactum ita cõpoſitũ omnino facere contractum illicitũ & vſurarium,etiam ſi nihil aliud ſit,quod viciet,vt latiùs dicemus infrà eo.tit.§.j.gloſſ.2.in verbo, a tel temps,nume.66.ſed vnum,& tribus ſeq.vbi videbis an id verum ſit.

Id pactum magis ſuſpectum, ſi maius,aut minus precium ſit reſtituendum.

31 SEPTIMVM, quòd etiam huiuſmodi contractus factus cum hoc pacto faciliùs præſumitur vſurarius,ſi ex lege reuenditionis maius precium,aut etiam minus ſit reſtituendum,quã fuerit ab emptore datũ:vt de primo,ſcilicet maiori precio ſatis probatur in cap.illo vos,& ibi Imo. ext.de pigno.vbi tamen patet id non ſufficere.De quo & tu vide Cardi.Flo. Imo. Panor.in.4. caſu,& alios in.d.cap. ad noſtram, de empti.& vendi.Guil.à monte Laud.in cle.ex grandi,& ibi quoque Cardi.Flor.in.§.cæterùm,in.3.quæſtio.eod.titu.Cy.in.l.in emptione,in fi.C.plus vale. quod agit.Bal.conſ.389.quòd dictus contractus,in princ.& verſic.tertiò probatur,lib.4.& cõſil.311.in quæſtione Galuagini,col.j.verſi.quintò,lib.5.& conſi.359.hunc paſſum,circa medium, eo.lib.5.& Cepol.in tracta.de ſimula.contract.in.4.præſumptione.& Ange.Cla.in ſua ſumma, in verbo,vſura,le.j.nume.66.& Ambro.à Vigna.in tracta.vſurar.chart.14.verſicu.alius eſt caſus.& Guid.pap.in tracta.illicitorum contractuum,colum.6.verſic.item ex eo quòd aliquid, & Steph.Bertran.conſi.170.ſi non ſine,col.vlti.lib.3.& Anto.Burg.in cap.ad noſtram,colum. 12. verſic.tertia concluſio,ext.de empt.& vendi.

De eodem.

32 ¶De minore precio,quod magis mirum videri poteſt,voluit is qui vbique eſt,qui nihil non dixit,non tractauit,non diſſeruit,iam intelligis Bald.eſſe,qui rerum copia non ſingulos tantùm dixerim,ſed vniuerſos penè auſim dicere,ſuperauit.Bald.igitur id voluit conſi. 114.ſecundùm ea quæ proponuntur,lib.3.vbi id videtur aſsignare ei rationi,quòd hæc res inuſitata ſit:ſicuti ſi eſſet conuentum,vt fructus medij temporis computarentur in precio reuenditionis faciendæ.Nã & id quoque dicit: tanquam ſcilicet huiuſmodi pacta inuſitata faciant fraudem præſumi, etiam ſi cedant incommodo eius, in quem eſt fraudis ſuſpitio, ob id tantùm quòd inuſitata ſunt & inſolita.

Pacta inſolita & inuſitata ſuſpecta.

& inſolita.Ita enim multi intelligunt glo.quam ſuprà ad aliud propoſitum citauimus, in.l.6.in princ.de condi.inſt.& inter cæteros doct.ibi,præſertim Bald.& Ange.& ipſe quoque Ange.in. l.pen.C.de euicti.& idem Bald.in.cap.tertio loco,col.vlt.extrà de proba.vbi eam dicit not. dignam,cum alijs concord.adductis à Fely.in ca.2.colum.7.verſicu.& ita procedunt,extrà de reſcript.& Fran.Curtio Senior.conſi.55.ſuper duobus,colum.5.verſi.& iſtud etiam.& iterum cõ. 66.ſuper præmiſſa,colum.18..numero.156.rurſúmque conſil.74.ſuper memorata,colum. antepenul.verſicul.decimò redditur,& Soci.conſi.127.quoniam,colum.5.verſicu.imprimis,lib.3.& Iaſo.in.l.teſtamentum.C.de teſta.

33 ¶Ego verò præter eam inuſitationem,ſi ita fari nobis permittimus,& inſolétiam, id quoque attribui poſſe arbitror nimiæ cautelæ, quæ & fraudem præſumi facit,vt ſuprà diximus numero. 17.quod confirmari,& ſequen.ex eadem illa glo.in.d.l.6.Neque enim præſumitur quis ea ſibi velle auferre,quæ ſolent & poſſunt emptores ſibi aſſerere & vendicare iure proprio,niſi vt fraudem maiorem ea liberalitatis ſpecie tegant.quod nihil aliud eſt,quàm quod diximus Gallico prouerbio(Reculler pour mieulx ſaillir).Neq; enim quis præſumitur temere & ſine cauſa velle iactare ſuum.l.cùm de indebito.ff.de proba.&.ca.ſuper eo,de renunci.cum ſi.Et hanc propriè captioſam liberalitatem appellauerim,interpretationi prudentum odioſiſsimam,leg. cùm Aquiliana.ff.de tranſactioni.Et huc partinet quod de magnitudine precij diximus ſuprà dicto numero.17.Et quod tradit Bald.in.c.eam quam,columna decima,verſiculo,ſed ſubiungitur. C.de fideicommiſſ.ex immodica liberalitate præſumi fraudem: & ſequitur Iaſo.conſilio.26.in fauorem,columna. 2.libro.3.

Captioſa liberalitas.

Id pactum à ruſtico,vel muliere appoſitũ minus ſuſpectum.

34 OCTAVVM,quòd per huiuſmodi pactum factum à ruſtico,aut muliere non adeo præſumendum eſt contractum eſſe vſurarium,quam ſi ab alio eſſet factum,vt expreſsim voluit Bald. in.l.cùm allegas,per glo.ibi poſt princ.in illis verbis,& maximè ius ignorantibus, & ibi quoque Raph. Fulg.& Pet.Su.C.de vſur.& Firmia.in ſuo vberrimo indice,in verbo,pactum de reuendendo,verſicu.3.& iterum, in verbo,ruſticitas,verſ.5.Cepo.qui id admodum commẽdat in tracta.de ſimula.contract.in.6.caſu princ.colum.6.Iaſ.qui id dicit valde nota.in.l.ſi quis id quod, colum.7.in.5.no.ibi,ſimiliter ruſticus,ff.de iuriſd.om.iudi.& in.l.iuris ignorantia,colum.j.verſicu.alibi etiam ruſticus.C.qui admit.& Gerar.à Pet.ſingu.18.nota diligenter,colum.3. verſic. limita tamen.& Tho.Ferra.qui id dicit ſingul.cautel.17.magna eſt quæſtio,colum.vlti.Et optimè facit quod dictum eſt.ab H.antiquo gloſſatore in interpretatiõe.d.l.cùm allegas.C.de vſur. vti eum refert Accurſi.ibi,in verbo,vltra,in princip.

De eodem.

35 ¶Idque ſatis rationi conſonum eſt.nam in ruſtico & muliere non adeo facilè fraus, aut dolus præſumitur,vt in alijs,ſed ſimplex meráque ſimplicitas,vt ſcribit Bald.in rub.C.de rer.permutatio.verſicu.item quare donatio.Et de ruſtico probatur in.l.vlti.C.de teſta.cum multis ſimil.adductis à gloſſ.ibi.Et de muliere per nota.à gloſſ.& docto.in.l.vbi.ff.de edend.Bald. in.l. precibus,column.5.verſicu.quid ergo ſi petijt.C.de impube.& alijs ſubſti.cum multis alijs concord. à me congeſtis in legib.connubiali.in.9.lege,verſi.propterea neſcio.Idem quoque de milite dicere potes,per.l.quòd adhibitus.C.de his qui ſibi aſcrib.cum ſi.Nam & de milite,vti & de ruſtico, & muliere, & minore loquitur Alberic.in.dicta lege, vbi,de eden.Illud autem receptiſsimum eſt,perſonam contrahentis inſpiciendam eſſe ad inducendam præſumptionem fraudis & ſimulationis in contractibus,aut contrà,etiam omnium iudicio,qui dicunt,quòd ſi perſona ſit ſolita fœnerari,id magnum calculum addit ad præſumendum cõtractum vſurarium, vt diximus ſuprà poſt princip.numero.5.neque in id,& dicemus etiam inferiùs in fin.huius titul. numero. 130.& id potiſsimum.Super eo tamen quod de muliere diximus,vide Barb.conſilio.8.illud afferam,columna.5.verſicu.modò in propoſito,libro quarto,vbi videtur pungere in contrarium. Cuius op.fulcire potes ex multis quę in illa.9.lege connubiali diximus de auaritia fraude & calliditate mulierum.

Idẽ de milite.

Rurſus de muliere.

Probationes leuiores hic admittuntur.

36 NONVM, quòd ad probandum huiuſmodi contractus vſurarios admittuntur & ſufficiunt probationes,quæ in alijs cauſis minùs eſſent ſufficientes,propter excogitatas fraudes & calliditates,quę in tractatibus fœneratorijs fieri ſolent,vt no.Ioan.And.in cap.ex literis,extrà de iureiur.& in cap.2.eo.titu.lib.6.Paul.Eleaz.in ſua diſputatione,incip.contra inſtrumentum debiti opponitur.& Pet.Anc.in cap.ad noſtram,extrà de emptio.& vendit.vbi eos allegat.& ſequitur Alexan.conſi.46.circa præſentis,columna.j.verſicul.concurrit etiam probatio,lib.3.Et id generale eſt,vt ad eorum probationem quæ clam,callidè,fraudulenter, ſimulatè fiunt, ſufficiant indicia,coniecturæ,& præſumptiones.l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re milita. & leg. dolum. C.de dol.mal.&.d.capi.illo vos,& ibi Innocen.& Ioann.Andr.de pigno.&.d.cap. ad noſtram, de empto.& vendi.qui quidem poſtremi text.loquuntur de vſuris. vti etiam cap.cũ in dicceſi, extrà de vſur.& cap.2.de renunci.lib.6.Hoſti.loquens etiam in vſuris,in ſumma titu.de vſur.§. qualiter contractus,& iterum.§.ſequen.colum.j.verſicu.ſufficiunt etiam.Barto.Angel. Rapha. Co.Fulgo.& Iaſo.qui multa collegit,in.l.ſi quis ex argentarijs.§.prætor ait.ff.de eden.Pet.Anc. etiam loquens in vſuris,conſi.9.plurimæ,ad fi.& Cardi.Flor.& ipſe loquens de vſuris,conſ.94. hæc eſt quædam,colum.vlti.verſicu.quartò ad idem.Imo.conſi.138.in quæſtione,colum.j. Pau. Ca.conſi.109.viſa petitione,in prin.& rurſum column.2.in prin.libro. 2.vbi etiam dicit in hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

An in id sufficiant leues coniecturæ.

sufficere leues coniecturas, quod admodum notandum est, si verum sit. Alexan. consilio. 64. viso themate, colum. 2. lib. j. & consil. 24. animaduersis, colum. 2. versic. ad quod ostendendum, & iterum colum. 5. versic. vltima præsumptio, lib. 2. vbi alios allegat. & latius consilio. 69. visa facti narratione, in prin. col. lib. 2. & consi. 212. visis & discussis, in fi. cod. lib. 2. & consi. 115. viso themate, colum. 3. versi. accedit quia sumus, lib. 4. & consi. 54. circa primum, colum. j. versicu. nam ad probandum, lib. 6. vbi expressè loquitur de huiusmodi venditionibus factis cum hoc pacto reuendendi. & consi. 143. viso titulo, ad fi. eo. lib. 6. & consi. 197. in causa vertente, colum. vlti. versicu. accedit illud, lib. 7. & Stepha. Bertran. consi. 137. viso processu, colum. 2. lib. j. & Iason in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, col. 7. versi. in. 8. quæstio. ff. de ope. no. nunci. & consi. 141. visa longa, colum. 2. versi. prædicta fortiùs, lib. 4. & Philip. Deci. consi. 443. in casu proposito, col. 3. nume. 14. & consil. 587. coram magnificis, colum. 2. versicu. & pro fundamento. & docto. in locis propè infinitis.

37 ET CVM HIS FINEM huic rubricę fecerim, modò illud primùm lectores mouerim, Budæum nostrum virum per omnia consummatissimum, & qui antiquitatem cum nouitate miris ac mirandis modis vbique contulit atque coniunxit, scripsisse in annotationibus. ff. contractum sub hac redimendi reuendendique lege factum, eum omnino esse, quem veteres fiduciâ siue fiduciariam mancipationem, aut venditionem vocabant, idcirco quòd restituendi fides interponeretur. idque probat & Ciceronis in plerisq; locis, & Boetij in Topicis, & aliorum authoritate. Ex quibus duo inter cætera in hanc rem videntur esse apertissima. Nam Liuius lib. 2. Belli Macedonici, Optimum (inquit) ratus Nabidi eam de Argis autem loquitur) Lacedæmoniorum tyranno velut fiduciariam dare, vt victori sibi restitueret: si quid aduersi accidisset, ipse haberet. Et Boetius in. 4. Topicorum commentario. Fiduciam (ait) accepisse dicitur, cuicunque aliqua res ea lege mancipatur, vt mancipanti aliquando rem acciperet, veluti si quis tempus dubium timens amico potentiori fundum mancipet: vt cùm tempus illud suspectum præterierit, reddat. Hæc mancipatio fiduciaria nominatur, idcirco quòd restituendi fides interponatur, Hæc ille.

Fiducia est pactum reuendendi. Siue fiduciaria mancipatio, vel venditio.

De eodem. Fiducia depositum.

38 ¶ Cicero autem præter loca à Budæo citata, huius fiduciæ meminit lib. 3. officiorum, in duobus locis, vbi inter bonę fidei cõtractus & eam nominauit, & quibus locis, ni fallor, pro depositio accepisse videtur. Nam & pro Roscio, Si qua (inquit) priuata iudicia summæ æstimationis, & penè dicam, capitis tria hæc sunt, Fiduciæ, tutelæ, societatis. Et pro Aulo Cecinna, His tribus & mãdatum adiunxit, dixitq; hæc quatuor iudicia esse famosa, quod & leges nostræ loquentes de depositio, id est, fiducia, & cæteris illis tribus tradunt, in. l. j. §. qui pro socio. ff. de his qui not. infa. vbi & illud traditur. depositum, tutelam, mandatum, & societatem famosa esse iudicia, id est, quæ infamiam condemnatis irrogant. vt iam non admodum dubitandum sit, quin illa Tullij fiducia sit nostrorum iurisconsultorum depositum. Nam & videmus titulos depositi, mandati pro socio, tanquam copulatos, & quadam cognatione coniunctos, sese continenter sequi, tam in. ff. quàm in. C. Nec dubito quin & tutela ijs fuisset adiuncta, nisi tractatum priuatum ac peculiarem multorum titulorum habuisset.

De eodem. Fiducia pro pignore.

39 ¶ Sed & fiduciæ quoque meminit Paulus iurisconsultus, si is est, quod mihi semper dubiũ fuit, lib. 3. sententiarũ, titu. 9. qui est, de vsufructu. §. seruis do, cùm dicit. Sed ancillarum appellatione tam virgines quàm pueri continentur, ijs scilicet exceptis, quæ fiduciæ datæ sunt. Quo in loco interpres fiduciam pro pignore interpretatur. Nam & idem apertissimè libro eiusdem operis. 2. tit. 12. qui est, de depositio, in multis locis fiduciam pro pignore accepit, & fiduciarium seruum pro oppignerato. Et titu. sequen. qui est de lege commissoria, fiduciariam rem pro data pignori. Quanquam ipse Paulus alibi videlicet lib. 5. eiusdem quoque operis titu. j. in princ. pignus & fiduciam tanquam diuersa posuisse videatur, cùm dicit. Homo liber nullo precio æstimatur, id est, nec pignori ab his, aut fiduciæ dari potest. At pro pignore accepisse videtur Tullius in oratione pro L. Flacco, quem & Budęus citauit, Pecuniam adolescentulo grandi fœnore, fiducia tamẽ accepta occupauisti, hanc fiduciam commissam tibi tenes hodie, ac possides, eum tu testem spe recuperandi fundi paterni venire ad testimonium dicendum coegisti. Deniq, alio omnino significatu dicitur fiduciam contrahere in. l. 2. §. sed neque auus. ff. ad S C. Tertul. & in §. vlti. Instit. de legi. agna. succes. Porrò fiduciariæ hæreditatis fit mentio in. l. certi condictio. §. j. ff. si cert. pet. & in. l. Seius ff. ad S C. Trebel. vbi & fiduciarij quoque hæredis mentio fit in duobus locis. Et fiduciariæ tutelæ, atque fiduciarij tutoris in. §. j. Insti. de fidu. tutel. Fiduciarij patris apud Caium libr. Institutionum. j. titu. quibus modis filij exeunt de potestate patris. §. emancipatio. De quibus etiã nonnulla tradit Alcia. lib. παρεργων. j. cap. 46. eodémque vlti.

Fiduciam contrahere. Fiduciaria hæreditas. Fiduciarius hæres. Fiduciaria tutela. Fiduciarius pater.

§ j.

QVANT *Aucun acquiert par contraict de vente aucune chose immeuble, peult par icelluy mesme contraict ou par vng aultre apart celuy iour ou lendemain donner grace de retraict au vendeur, iusque a tel temps, & pour tel pris, que accordé est entre eulx. Et quant ladicte grace*

ĉte grace est donnée apart dudict principal contraict celuy iour ou lendemain, la chose est veue estre faicte in lumine contractus, tellement que ledit vendeur a qui la dicte grace est ainsi donnée ou ses heritiers sont & seront preferez es lignagiers qui vouldront auoir la chose par retraict lignagier pendant ladicte grace.

PAR CELVY MESMES CONTRAICT. GLOSSA. 1.

1 QVO QVIDEM CASV, cùm scilicet id pactum apponitur in ipso contractu, censetur esse pars ipsius, vt præter eos quos suprà citauimus in rub. huius tit. numero. 21. & id quidem credo, voluit Bald. consi. 415. illa solennitas, lib. 2. dum dicit, quòd si tempore contractus fuit actum de eo resoluendo, resolutio quæ postea fiet, non est propriè resolutio, sed executio ipsius contractus, per. l. 3. §. si ab ignoto. ff. de manumis. & l. j. in fi. ff. de reb. eor. & idem Bal. in. l. petens, colum. vlti. versicu. secũdò & vltimò. C. de pact. vbi loquitur in casu. l. 2. C. de pact. inter empt. quæ vt multis placuit, loquitur de huiusmodi pacto. & Alexand. etiam specialiter de hoc ipso pacto loquens consi. 122. viso processu vtriusque causæ, colũ. j. versicu. sed iste testis, lib. 2. vbi & ex hoc dicit, quòd si in contractu fuit promissio facta de retrouendendo, non videtur ab eo recessum per instrumentum illius venditionis postea purè & simpliciter, id est, sine ea promissione, aut pacto factum, etiam ex interuallo, per. leg. si tibi liberum, secundùm vnum intellectum. ff. de actionibus empto. & lege, si binarum. ff. de seruitu. vrbanorum prædiorum. Nam cùm esset ius pacti quæsitum, non præsumitur voluisse illi renunciare ex sequenti actu, etiam interposito ex interuallo. l. cùm de indebito. ff. de proba. & cap. super hoc, de renunci. Licèt (inquit) secus esset, si non in contractu, sed in præfationibus contractus fuisset dictum: quia tunc demum intelligitur in contractu sequenti, si is continuò factus fuit, non etiam si ex interuallo. l. item quia, in fin. cum ibi nota. à Bartol. & alijs. ff. de pactis. & l. Titia. §. idem respondit. ff. de verborum obligatio. iuncta. l. per retentionem, cum glos. C. de vsur. & l. cùm plures. §. locator horrei. ff. locat. secundùm vnum intellectum, quia nondum erat ius pacti quæsitum. Et ita declarat Imo. in. l. quoties. §. tantundem. ff. de hæredita. instit. & in. d. §. idem respondit: quod notandum est admodum, quia quotidie vsu euenit. De quo & nos latiùs dicemus infrà in fin. huius titu. quæstio. 4. Sed & id quod diximus huiusmodi pactum esse partem contractus, expresè quoque tenuit Stepha. Bertrand. consilio. 15. visis instrumento, libro secundo.

Pactum reuendendi pars contractus.

Id pactum in contractu conuentũ non tollitur per simplex instrumentum.

2 EX EO AVTEM PACTO in contractu appositio oriũtur duæ actiones, scilicet antiqua descendens ex contractu præambulo, informata ad id quod deducitur in pactum. Altera præscriptis verbis, insurgens ex dicto pacto, cohærentia contractus, vt dicit expresè de hoc pacto loquens Signo. consilio. 4. statuto ciuitatis, colum. 3. versicul. nonò probat natura. & iterum consilio. 139. casus. D. precio, colum. j. versiculo, secundò præmitto, per text. optimum, in. d. l. 2. iuncta glo. C. de pact. inter empt. vbi & hæc eadem scribit Saly. & Francis. Areti. consi. 6. viso instrumento, colum. 3. & Zasius consi. 12. nobiles, nu. 38. & sequẽt. lib. j. Sed & Soci. consil. 253. in causa domini, col. 3. in. 3. dubio, scribit id pactum etiam nudum, id est, sine stipulatione in contractu, aut incontinenti pòst appositum, vestiri aut cohærentia ipsius contractus, aut rei interuẽtu, aut etiam vtroque: ex eóque oriri actionem secundùm communes conclusiones doct. in. l. in bonæ fidei. C. de pactis. Sed & etiam oriri actionem ex contractu informato à pacto ad ea, quæ pacto ipso conuenta sunt. & sic ad reddendum, per. l. iurisgentium. §. quinimo, & ibi no. ff. de pact. & l. lecta. §. dicebam. ff. si cert. pet. Et idem quoque voluit Francis. Aret. in. l. fideiussor. §. meminisse, col. j. versi. j. ff. de lega. j. vbi hoc eleganter declarat.

Ex hoc pacto duæ actiones oriuntur.

3 ¶ Et certè hæc est communis nostrorum sententia, quòd ex quocunque pacto incontinenti appositio oriuntur duæ illæ actiones, prior ex ipso contractu informata, & ad pactum extensa. Altera præscriptis verbis, quæ ex eodem contractu nascitur. & ita tenent glo. quæ & de hoc quoque nostro pacto loquitur, Bart. & potior pars docto. in. d. l. in bonæ fidei, & in. l. ex placito. C. de rer. permuta. & in. d. §. quinimo, & ipse Barto. in rubri. ff. de præscript. verb. Bald in repe. d. l. petẽs. C. de pact. & in. l. alia. C. de iur. doti. Saly. in. l. si conuenerit. ff. de hæred. vel actio. vendi. Paul. Ca. consi. 143. viso processu, post princ. lib. 2. & docto. vbique. Tu tamen vide Alciat. qui distinguit in. d. l. in bonæ fidei, in verbo, actio, declarans quæ ipse antè scripserat, lib. 5. paradoxorum, capitulo primo, vbi aduersus omnes tenuerat, ex pactis, quæ incontinenti facta contractui insunt, vnã tantùm actionem ex eo contractu dari, non etiam præscriptis verbis. sed vtrobique dicit id non obtinere in nostro pacto, aut alio contractus resolutiuo, vt apud eum videre poteris. De quo & tu vide Ioa. Oldendorpium actionum classe quarta, actio. decimaquarta. vbi illam Alcia. sententiam temperat.

De eodem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 *Si tempus huic pacto non fuit conuentum, de quo tempore intelligitur.*

QVID SI CERTVM tempus non fuerit huic pacto præstitutum, sed conuentum est simpliciter venditorem posse rem venditam redimere restituto precio venditionis, intra quod tempus erit venditor audiendus, volens ex hoc pacto redimere? quóve tempore ab eo summouebitur? Angel. de hac specie expresim interrogatus respondit huic facultati. xxx. annis præscribi, in consi. 55. ex pacto de retrouendendo, per l. si quis. §. 1. C. de præscript. xxx. ann. & l. j. C. de anna. except. Et idem quoque apertè voluit Alex. con. 228. ponderatis his quæ serioſè, colum. vlt. versicu. non obstat etiam si diceretur, lib. 6. & Franc. Balb. in tract. prescrip. in. 3. quæst. 4. partis. 5. partis prin. & Zasius con. 12. nobiles, numero. 75. Et idem diximus de retractu consuetudinario siue municipali, cui à consuetudine non est præstitutum certum tempus, suprà titul. præceden. §. 1. glo. 10. in verbo, dedans lan, numero. 10. ex quibus constat. & iterũ §. vlt. eiusdem titul. in verbo, notifiée au greffe, in. 13. quæstione.

2 *De eodem.*

¶ Et hoc sanè minimè dubium esse videtur, quanquam scio Alberi. in. l. 2. ad fin. C. de pact. inter empt. & vendi. compo. de hoc nostro casu retractus conuentionalis ita scripsisse, videlicet quosdam dicere, cùm non aliquod certum tempus conuentum est, semper id ius competere, propter verbum, quandocunque, quod est in eo textu. Alios vsque ad. xxx. annos tantùm, quia tanto tempore actio temporalis tollitur. l. sicut. C. de præscript. xxx. vel. lx. an. Vbert. verò vsque ad. xl. ann. instar creditoris posterioris offerentis priori. l. cùm notissimi. §. eodem iure. C. eo. tit. Et nihil aliud dicit Alberic. tanquam hanc postremã op. secutus fuisse videatur. Et certè scio alios multos huic nostræ quæstioni illã quoque miscere, qua tractatur vtrũ, & quo tẽpore iuri offerẽdi præscribatur, sed illud ius non id est de quo tractamus, sed hauddubiè aliud, quod inter multos creditores ex legis dispositione competit, de quo videre poteris per omnes in. d. l. cùm notissimi, & latissimè per D. Ioan. Igneum qui antiquiorum sententias recenset, in. l. cognitione, nume. 83. & multis seq. ff. de S C. Silla. Sed quod ad nostram quæstionẽ priuatim pertinet, ego ei sentẽtię quæ. xxx. annos huic rei præscribit, magis accedo, vt iam suprà dixi.

Iuri offerendi an & quo tempore præscribatur.

3 *Quid si très semel empta alteri fuit vendita.*

¶ Quod tamen inteligendum est, si res ipsa empta manserit penes emptorem. Nam si emptor in alium transtulerit, vt potest, sicuti videbimus infrà eodem tit. §. 3. videretur hunc tertium, qui ab emptore accepit minori spatio, videlicet. x. inter præsentes. xx. inter absentes rẽ ipsam vsucapere, vti in simili de retractu municipali latè diximus suprà titu. præcedente. §. 1. glo. 10. in verbo, dedãs lan, numero. 11. sed id tamen, & numer. sequent. vsque ad. 17. incluſiuè, vbi etiam comperies, an id procedat, si is tertius sit vniuersalis cessionarius omnium bonorum. Sed & postea scilicet nume ro. 18. verùm illud, videbis quid dicendum sit, cùm primus emptor possedit aliquo tempore, & alter cui vendidit alio tempore, quantum tempus tunc requiritur ad vsucapionem eius rei, ibi vide, ne hìc iterum inculcem.

4 *Quid si simpliciter dictum sit, vt ad tempus possit redimere*

¶ Intellige secundò, vt illud scilicet procedat, cùm dictum est simpliciter, vt vẽditor possit retrahere. Nam si conuentum sit vt ad tempus possit retrahere, nulla alia certa adiectione tẽporis, posset videri nõ nisi annum id tempus durare, ex eo quod tradit Bald. in. l. vsuræ, per gl. ibi. C. de vsur. quòd tempus absolutè positum intelligitur de anno, & in plurali numero de biennio, & dimidium temporis pro sex mensibus. Sed potiùs dicendum videtur id intelligi de decem annis, per illam memorabilem. l. sine præfinito. ff. de pœn. qua probatur tempus sine vlla declaratione prolatum intelligi de decennio. Et quanuis ea. l. simpliciter vtatur illis verbis, sine præfinito tẽpore, nec aliàs declaret, an fuerit facta mentio temporis, an non. Tamen glosſ. & Barto. ibi eam intelligunt, cùm nuncupatim facta est mentio temporis, sed incerti: nam si nulla facta est, intelligitur in perpetuum, per textum de eodem casu loquentem in. l. seruus. C. eodem titulo, quam ita etiam intelligunt Bald. & Saly. ibi, & idem Bald. in. l. minoribus. C. de decuri. libro decimo. Eam autem priorem. l. dicunt singu. Barto. & Alexand. in additi. illius super eadem. & Bald. in. l. j. paulò ante medium. C. de postuland. & in capit. ex literis, colum. 4. versicul. quid si iudex, & ibi Anton. Imola. & Panormi. extrà de constitu. & idem Bald. in cap. j. ad fi. extrà de transla. epi. Barba. in cap. si quorundam, colum. vltima, de soluti. & Iason in. l. ita stipulatus, colum. 2. ff. de verbor. obligat. Tu autem super intellectu illarum duarum. ll. vide amplissimè Fely. & Philip. Dec. post alios in. d. c. ex literis.

5 *An in hoc seruandus sit mos regionis.*

¶ Quid tamen si dicamus in hoc obseruandum esse morem regionis vsitatissimum, vt si dari soleat annus in eam rem, de anno intelligatur: si aliud, de alio. Atque sic naturam causámque negocij inspiciamus, secundùm glo. in. d. c. ex literis, in verbo, in perpetuum, ad fi. & ibi quoque alios de constitu. Et certè si mos vniformis fuisset, fortasse is obseruandus esset, tanquam contrahentes de eo intellexisse viderentur, per tex. in. l. nummis. ff. de lega. 3. & l. semper in stipulationibus. ff. de regu. iur. & l. quòd si nolit. §. quia assidua. ff. de ædi. edic. cum multis si. & concord. collectis à Matthę. Afflicti. decisi. 226. serenissimus. Nam & is mos est veluti altera natura, prouerbio apud Græcos celeberrimo, ἔθος ἄλλη φύσις, quod ex Eueno poeta apud Aristotelem libro. 7. Ethicorum. c. 10. depromptum videtur. Sed si mos multiformis sit & varius, omnino intelligẽdũ est de decem

Prouerbium. Mos & consuetudo altera natura.

est de decem annis per supradicta. Et pro ista distinctione moris vniformis, & multiformis faciũt not. in simili, in. c. ex parte, extr. pe censib.

6 *Quid si conuẽtũ sit vt posset quandocunque redimere.* *Infinitas dictio Ciceronis.* *Infinitas vitanda.*

SED NON PARVM dubij est, cùm expresè dictum est, vt venditor possit redimere quandocunque, vel toties quoties voluerit, vel perpetuò, vel semper, vel aliàs id genus. nã & id interdum fieri satis constat ex. l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. An tunc igitur poterit vẽditor semper & quandocũque nulla obstante præscriptione. An verò ei facultati aliquo, & quãto tempore præscribetur. Et certè videtur aliquo tempore præscribi, vt saltem euitetur infinitas (quæ vox, vt id obiter dicam, Ciceronis est in multis locis, videlicet libr. officiorum. j. quo loco de gradibus societatis loquitur, & lib. quæstio. Academicarum. 4. & lib. j. de natura deorum, & in lib. de amicitia) vt, inquam, vitetur infinitas, id est, ne in infinitum emptor maneat obligatus ad reuendendum, contra. l. si quis vina. §. vlti. ff. de pericul. & commo. rei vendit. & l. qui bona. §. vlti. ff. de dam. infect. & ibi concord. in glo. & doct. natura enim infinitum vitare solet, vt sciẽter scribit Aristoteles lib. de generatione animalium. j. c. item. j.

7 *De eadem rei. An valeat pactum vt liceat in infinitum retrahere.* *Quid si pactũ sit iuratum.*

¶ Qua ratione motus Bal. con. 303. ad euidentiam præmittendum, col. 2. versi. quæro vtrùm, li. j. respondit non valere pactum, quo sine prefinitione temporis & vsque ad infinitũ teneatur emptor reuendere venditori: additque & alteram rationem, quia præscriptio. xxx. anno. est odiosa, ideóque ei renunciari non potest, vt not. Bar. in. l. nemo. ff. de lega. j. de qua ratione postea dicemus. Sed ex ijs verbis Bald. satis declaratur huic facultati redimendi aliquo tempore præscribi, saltem. xxx. annis. Id quod etiam expresè voluit Signo. consi. 139. casus. A. precio. & Ioan. Fab. in. l. cùm notissimi, per illum tex. in princ. C. de præscript. xxx. vel. xl. annorum. & Angel. d. con. 55. versic. hìc tamen insurgit dubium, vbi plus dicit, id procedere, etiam si tale pactum sit iuratũ: atque etiam si dictum sit expresè, quòd possit venditor semper & non obstante quacũque prescriptione. quod certè idem est cum eo quod suprà ex Bal. diximus. Et id secutus est Feli. qui solùm Angel. citat, in. c. cùm accessissent, colum. 13. versicul. secundò declaratur, extrà de constit. & in. c. si diligenti, colum. 4. versi. secundum correlarium, de for. compet. & in rub. de præscrip. colum. 6. vers. fallit quartò. Ias. in. l. si mater, ante fi. C. de institu. & substi. vbi dicit se ita de facto interrogatum respondisse, & id verè consuluit consi. 92. illustrissimus, colum. vlti. versic. nonò, lib. 3. & rursus idem Ias. in. l. petens, colum. 4. versicu. circa ista, & ibi quoque Claud. Aquen. colum. j. Philip. Deci. colum. 2. versic. item conclusio, & Ioan. Pute. chart. 2. C. de pact. idem Dec. consi. 164. non fuissent propositi, colum. vlti. versic. venio ad aliud dubium. Masuer. tit. de empti. & venditi. §. item sæpe in venditione. Franc. Balb. in tract. præscripti. in. 3. quæstion. 4. partis. 5. partis princip. vbi dicit hanc op. esse veriorem & communiorem, tenendámque & iudicando & consulendo. Thomas Parpal. in. l. 2. col. 2. ff. solu. mat. Matthæ. Afflict. in tracta. protomixeos, in verbo, licèt enim suprà diximus, colum. antepen. versi. item quæro de alia quæstione, in princip. eius quæstio. Ludo. Gozad. & Hiero. Cagno. in repeti. l. 2. ille colum. 18. hic colum. 5. versicu. ille verò cui factum est. C. de pact. inter. empt. & vendi. Bohe. in consuet. Biturig. titu. de præscript. §. j. in. gl. j. in fi. Gerard. à Petra. no. 18. nota diligenter, nisi tamen, vt subdit, interuenerit iuramẽtum, contra Angel. vbi suprà. Stepha. Bertran. consi. 181. viso consultationis themate, column. 2. versic. sed vbi, & seq. vsque ad fi. consil. lib. 3. Franc. Ripa. in repe. l. vlti. in. 64. quæstio. C. de reuo. donat. Anto. Rube. cons. 3. dicitur in contractu, per totum, & iterum consi. 75. præsupponitur in facto, circa medium. Pet. Rebuf. in repetit. l. j. in. j. no. numero. 53. C. de sentent. quę pro eo quod inter. & Ioan. Montolonus in suo vtriusque iuris promptuario, in verbo, emere, vbi ita dicit fuisse iudicatum in Senatu Parisiensi anno. 1515. licèt contrarium fuerit iudicatum in Parlamento Diuionensi, cuius posterioris aresti, vt nostri appellant, is certissimus fuit, quia vt refert Chasse. con. 11. le cas est tel, colum. 6. versi. & eandem op. id latum fuit aduersus ipsum Montol. & eius fratres. Et idem in statuto faciente potestatem redimendi rem venditam quandocunque restituto precio, vt scilicet intelligatur intra. xxx. annos, respondit Paul. Cast. à nullo recentiorũ memoratus, con. 430. ci. ca primum quæsitum, in prin. lib. 2.

Aresum. An idem sit in statuto.

8 *De principali quæstione.* *Semper.* *Perpetuò.*

¶ Sed plus dicit Pet. Anc. maximæ apud nostros authoritatis con. 331. visis diligenter actis, col. 2. versi. tertiò est aduertendum, & seq. quòd huic redimendi facultati ex pacto competenti præscribitur decem annis, quem citat, nec tamen sequitur Feli. in. d. c. cùm accessissent, vbi suprà, de constit. Et quidem Pet. ipse in hoc solus est, nisi ei fortè adiungendum existimes Raph. Fulg. consil. 156. visis themate, colum. pen. versil. 8. vbi tenuit dictionem (semper) in aliqua dispositione appositam non impedire præscriptionem decem annorum, tum per alia multa, tum per glos. in. l. nam imperator. ff. de legib. quæ exponit dictionem, perpetuò, ibi positã, id est, decennio, tãquam etiam idem sentiat Fulgo. de hoc verbo, perpetuò, & simlib. Cui adde & textum in. l. aduersus, in verbo, semper, iuncta glos. in verbo, certos annos. C. de vsur. Ex quibus Bald. & Saly. c. ibi in fin. not. hanc dictionem verificari in triennio, & x. & xx. annis. & Angel. in. l. minimè, per eum textum. ff. de legibus, & Alexand. consil. 182. viso processu, colum. 3. ver. præterea in dictis, lib. 7. Sed illud ipsius Fulgo. & dictæ. l. nam imperator, & d. l. aduersus, est propter subiectã materiam, & tamen non sine dubio est, vt videre licet ex eo quod scribit Bald. in. l. quòd si nolit. §. si quid ita, in antiq. lect. ff. de ædil. edict.

9 ¶ Eam autem sententiam quæ huic pacto reuendendi quandocũque, dicit præscribi. xxx. annis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

De eodem. Quandocunque. Videnume. Sequen.

præter illam infinitatis rationem suprà in princip. adductam, adiuuat quod scribit glos. nota. in. c.j. in verbo, quandocunque, & ibi etiam Andr. Iser. Bald. colum. j. Mart. Laud. Aluar. & Cardi. Alex. tit. de feud. dat. in vicem leg. commis. quòd licèt text. ibi dicat, quòd debitor quandocũque soluendo poterit recuperare pignus, quod dederat sub pacto legis commissoriæ, intelligitur tamen nisi fluxerit tempus. xxx. annorum, per hæc apertè innuens, quòd ea dictio (quandocũque) non impedit præscriptionem triginta annorum. Et similis est gl. à paucis annotata in. l. j. in verbo, præscriptionem. C. de bon. mater. quæ ad tex. illum in fi. cuius hæc verba sunt, nullam poterit præscriptionem opponere filijs quandocunque rem suam vendicantibus, hęc addit, nisi. xxx. ann. quam solus scribentium inibi Corne. paulò ante fi. in id expendit, dicitq; perpetuò mentì tenendam. Nam & hæc dictio, tametsi sit vniuersalis, tamen restringitur & limitatur secũdùm naturam actus, cui attribuitur, vt dicit Bald. con. 67. quia ex facto oritur, col. 2. ver. nec ob. si dicatur, lib. 3. & Catel. Cota. in memor. incip. quandocunque.

De eodem. Semper.

10 ¶ Quibus finitimum est, quòd illa etiam dictio (semper) quæ idem significat, non etiam est impedimento huic. xxx. ann. præscriptioni, quin ea locum habeat. Quod hinc facilè apparet, quòd actioni de dote eo temporis spacio præscribitur. l. in rebus. §. vlti. C. de iur. dotium, & diximus suprà tit. præcedente. §. j. in verbo, ou equipolent a vente, quæ est glo. 14. nume. 97. nam specialia. Quanuis alibi dicatur causam dotis semper & vbique esse præcipuam, id est, fauorabilem. l. j. ff. solu. matri. vbi Bald. colum. vlti. versi. quæro si promitto, ex hoc annotat id quod suprà dixi mus, hanc dictionem (semper) non tollere præscriptionem. Et sequitur Roma. in. l. j. ff. de vsur. & in. l. in cognitione, per eum tex. iuncta glo. in verbo, accusare. ff. de S C. Silla. & in rub. ff. de arbit. colum. 15. versic. duodecimò ex causa, vbi & idem dicit de dictione (quandocunque) & Frã.

Quandocũque.

Areti. in. l. cùm stipulatus sim mihi à proculo, colum. 3. versicul. tu autem considera. ff. de verbo. obliga. per tex. in. d. l. in cognitione, in princ. cum sua glo. & Alexand. in. l. nemo, colũ. vlti. vers. sed pone quòd duo. ff. de lega. j. Quibus adde alios duos tex. simul iunctos idem probantes, scilicet. c. j. extrà de restitu. in integ. & c. j. cod. tit. lib. 6. nam in priori scribitur ecclesiam semper debere illasam seruari. ex qua dictione (semper) Ala. Guil. Naso. & Gof. doct. antiqui dicebant ecclesiam indistinctè post quadriennium esse restituendam, & tamen contrariũ deciditur in posteriori loco. Adde item tex. in. l. vlti. C. de testa. vbi scribitur in prin. semper rusticitati fuisse legibus consultum. Et tamen certum est, eidem non subueniri in multis casibus collectis à glo. in. l. vltim. C. de iuris & fact. igno. & in alijs de quibus dicam tit. sequen. §. 4. glo. 7. in verbo, en main de court, num. 13. vtrùm autem, & 3. seq.

De eodem.

11 ¶ Et faciunt alia multa, quæ de ea dictione (semper) scribit Corne. con. 41. videtur in hac, colũ. vltim. lib. 2. Et quod etiam tradit idem Corne. in. l. si qua, in fi. per text. ibi, iuncta gloss. in verbo; obeuntibus. C. ad S C. Tertul. Vt tamen non neglectim legas. d. l. j. solut. matr. & ita intelligas vltra eam dictionem (semper) aliam esse non minoris ponderis, videlicet (vbique). Nam vt suprà diximus, ita ibi scribitur, dotis causa semper & vbique præcipua est, & tamẽ vt iam diximus, pes hæc non summouetur præscriptio. Et præterea dotis causa in multis immo verò in omnibus præterquam in casibus expressis à iure communi, non plus habet præcipui aut fauoris, quàm aliæ, vt plenè diximus & probauimus suprà. d. tit. præceden. §. j. glo. 14. nuper allegata, numer. 96. ego verò, & multis seq. Vnde & illud consequens est, hæc verba quantunlibet generalia aut etiã vniuersalia non tollere regularem præscriptionẽ, sicuti nec alias iuris regulas. Et id de dictione perpetuum, satis probatur in. l. minor. §. statuliberum. ff. de euicti. cùm dicitur, euictionis nomine perpetuò obligatur. Et tamen satis constat ei actioni præscribi. 30. ann. Nam & actiones perpetuas vocamus, quibus præscribitur. xxx. vel. xl. annis. Et probatur etiam in. l. prætor ait. §. hoc interdictum perpetuò. ff. de no. ope. nunc. & Insti. de perpe. & tempo. præscript. per totum. Et id quoque expressim voluit Steph. Bertran. cons. 46. dudum de anno, col. j. lib. j.

Perpetuum.

12 ¶ Sed & huc spectat quod tradit glos. in. c. j. §. prætereà, in verbo, præscriptione, tit. de cap. Corra. quòd si statuto aut alia constitutione dicatur, nulla obstante præscriptione, siue quòd nulla præscriptio currat, vel opponi possit, & similia, ob id videtur tantùm tolli præscriptio longi tẽporis. x. vel. xx. an. sed non longissimi. xxx. vel. xl. an. Nam contra desides & sui iuris contemptores introductæ sunt huiusmodi præscriptiones longissimi temporis, cùm differentia esse debeat inter eos & vigilantes. l. vt perfectius, &. l. vlt. C. de anna. except. Nam vigilantibus & non dormientibus iura subueniunt. l. pupillus, in fin. ff. de his quæ in fraud. cred. nec credendum est vno generali verbo totam illam præscriptionum obseruationẽ multis vigilijs excogitatam atque inuentã velle radicitus euellere, ar. l. si quando. C. de inoffi. testa. Hæc propè ea glo. quam sequuntur Iac. Bel. Nicol. Neap. Bal. Marti. Laud. Aluar. Barb. in additi. Bald. & Cardi. Alexan. in. d. §. prætereà. & Io. And. in additi. Specul. in rub. de feud. col. 2. vbi & hoc dicit voluisse Dy. consil. 49. & Pano. qui illam glo. dicit sing. in. c. vlti. col. 8. versi. quęro quid si statuto, extr. de præscrip. & con. 14. videtur primò quòd hospitali, col. 2. lib. 2. & Fran. Are. in. l. quandiu, colũ. 2. ff. de acquir. hęred. & con. 10. in causa & lite vertente, col. 5. versi. secundò prędicto. Matthę. Afflict. decis. Neapo. 254. versi. dicebant quidam, Iaf. qui eam glos. dicit not. & communiter approbatam, in. l. j. col. antepen. versi. aduerte tamen. C. de ser. fugi. De quo & per Barb. qui alios allegat, con. 18. difficile est, col. 7. versi. circa aliud dubium, & seq. lib. 3. & est glo. similis, quę se ad illam remit tit, in.

tit, in. c. j. in verbo, præscriptione, tit. de prohi. feud. assi. per Fed. Et quod de. xl. annis dictum est, probatur in. l. omnes, iuncta. l. præscriptione, quæ confestim illam sequitur, vt etiam ibi not. Cy. & Saly. C. de præscript. xxx. vel. xl. annor.

De eodem. An valeat pactũ omnẽ præscriptionem tollens.

13 ¶ Vt omittam quòd non valet pactum omnem præscriptionem tollens, secundùm communẽ op. Bart. Raph. Co. Alex. Fran. Aret. & recentiorum in. l. nemo potest. ff. de lega. j. Bal. post alios antiquiores in. l. centurio, ad fi. ff. de vulga. & pupilla. & in auth. quas actiones, col. 2. versi. sed iuxta hoc quæro. C. de sacrosanct. eccles. vbi declarat, quomodo id sit intelligendum, & in. l. paciſci, in addi. ff. de pact. vbi etiam loquitur de præscriptione. xxx. ann. & in. l. si quis postquam. ff. de fideiuss. & in. l. item illa. §. quod dicitur. ff. de consti. pecu. & in. l. recepticia, col. vlti. C. eod. & in. l. vlti. §. vlti. in prin. C. de tempo. appel. & in. d. c. j. §. prætereà, in fi. & ibi etiam Cardi. Alexan. ti. de capit. Corra. Panor. & latè Fely. in rub. extrà de præscript. Raph. Co. con. 90. visa copia, paulò ante fi. Ro. in. d. rub. de arbi. vbi suprà, & con. 201. pro decisione, col. j. versi. tertiò principaliter. Alexand. consil. 170. visis statutis, ad fi. lib. 7. Angel. Are. in. §. j. col. 2. &. 3. Insti. de vsuca. & latè Fran. Balb. in tracta. præscript. in. 5. parte. 5. partis prin. in. 6. quæstio.

De eodem.

14 ¶ Fateor tamen, quòd etiam ex communiori crebrioríque eorundem sententia potest renũciari præscriptioni. xxx. vel. xl. an. licèt nonnulli, vt iam diximus, aliud dicant, vt videre licet apud recentiores in. d. l. nemo potest, & in. d. rubr. extrà de præscript. & Fran. Balb. vbi suprà. Sed cùm contrahentes scilicet emens & vendens cum hoc pacto reuendendi huiusmodi renunciationem expressim non faciant. Sintque huiusmodi dictiones quandocunque, semper, perpetuò, eius naturæ, vt non tollant præscriptionem hanc. xx. vel. xl. ann. vt plenè suprà probauimus. Consequẽs est, vt ipsi ijdem cõtrahentes videantur & hæc verba, in eodem pacto apposita intellexisse, vt ius commune intelligit, séque omnibus legibus de ea re loquentibus adstrinxisse, tex. optimus in. l. si duo, & ibi Bald. & Paul. Cast. ff. de acqui. hæred. Sibi igitur venditor imputet, qui sibi aliter non prospexit. Et si fateamur has dictiones posse intelligi, vt per has remoueatur præscriptio. xxx. an. vel. non remoueatur, vt postea dicemus, id est, vt intelligantur de. xxx. ann. atque etiam de maiori tempore, Illud continuò sequitur esse venditori imputandum, quod apertiùs legem non dixerit. l. veteribus. ff. de pact. cum similib.

Pro contraria parte.

15 CONTRARIVM TAMEN vt scilicet in casu, de quo loquimur, posit vẽditor quandocunque etiam post. xxx. annos redimere, tenet Fabi. in tracta. emptionis & vẽditionis in. 13. q. 7. quæstio. prin. & Barb. con. 51. scripsit sapientiæ fons, colum. 8. versi. capio secũdum, lib. j. vbi ita dicit fuisse consultum ab excellentissimis iurisperitis, & se quoque alias consuluisse apud Marchiam. & ita sanè etiam consuluit con. 22. clementissimum, in vlti. dubio, lib. 4. & Io. Crot. in repe. d. l. nemo, chart. pen. colum. j. ver. nota etiam quòd per hæc verba. ff. de legat. j. vbi & ita dicit se consuluisse, Andre. Alcia. in. d. l. petens, in gloss. j. in fi. C. de pact. vbi hanc opi. dicit æquiorem & conscientiæ aptiorem. & rursus in rub. extrà de præscripti. num. 64. & multis seq. vbi etiam dicit hanc opi. tanquam æquissimam esse tenendam in practica. & Chassen. in consuetudi. Burgund. titul. de rentes vendues a rachapt. §. j. in glo. j. colum. 2. versic. limita hanc, & seq. vbi & hoc dicit tenuisse Bald. & Saly. in quibusdam cons. quæ aliter non designat, & ita quoque fuisse iudicatum in curia Parlamenti Burgundiæ. & rursum idem Chasse. d. consil. 11. per totum, vbi etiam colum. 15. versic. xx. tradit Richar. & Barth. à Salyce. ita consuluisse in quibusdam suis consil. quæ posita sunt post consil. Angel. in antiqua impressione, quę tamen non vidi, nec sunt in meo codice consil. ipsius Angel. & idem nouissimè tenuit Ioan. Igne. in. l. in cognitione, nume. 76. & alijs multis seq. vsque ad num. 173. ff. de S C. Silla.

De eodem.

16 ¶ Et huius quoque sententię ante hos omnes videtur fuisse Rapha. Fulgo. cons. 123. S. & P. ciues, dum illic ex facto respondit, quòd ex statuto introducente præscriptionem actionum personalium decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, non præscribitur actioni, quę alicui competit ex promissione facta alicui de vendendo rem aliquam ad omnem ipsius requisitionem. Et de cęteris omnibus promissionibus ita factis voluit ante eum Angel. in. d. l. cùm stipulatus sim mihi à Proculo. ff. de verbo. obliga. & latè quoque consuluit Barb. con. 18. difficile, col. 7. versic. circa aliud dubium, videlicet vtrùm sit præscriptum, libr. 3. Et ante hos omnes in specie nostri casus non obscurè voluit Bald. in sua margari. in verbo, præscriptio, in princ. dum dicit, præscriptionem non procedere aduersus illum, qui ex pacto potest quandocunque agere, & per consequens (inquit) nec tunc præscribetur iuri offerendi, per. l. si fundum, quę est. 2. C. de pactis inter empto. in qua quidem. l. emptor promiserat restituere rem venditam quandocunque oblato precio, qui est noster casus, aut certè adeo ei similis, vt non magis ouum ouo.

De eodem.

17 ¶ Et hanc partem confirmat tex. in. d. l. quòd si nolit. §. si quid ita venierit. ff. de ędil. edic. vbi licèt actio redhibitoria sit bimestris, si tamen conuenerit, vt in perpetuũ redhibitio fiat, valet hęc conuentio. Et per illum textum dicunt Bald. & Angel. ibi, quòd vbi in promissione apponitur verbum quandocunque, vel perpetuò, non currit præscriptio statutaria vel legalis. Et idẽ quoque per illum ipsum text. voluit idem Angel. & Imo. in. l. j. ff. de vsucap. Et Cepol. cautel. secundùm postremam computationem. 68. si petens, in fi. & iterum cautel. 75. cautela quòd in cõtractu. & Barb. consi. 53. præclarè, colum. antepen. versic. vnde multùm, lib. 2. & latè. d. consi. 18. vbi suprà, lib. 3. & Soci. qui id dicit sing. con. 86. in causa communitatis, col. pen. ver. secundò pro-

batur,lib.j.quod repetitur con.166.lib.2.Et facit tex.in.l.j.cum glo.ff.de concuſ.& in.l.j.ibi,om
ni temporis definitione ſummota.C.ne rei domi.

De eodem. Infinitas admittitur in verbis eam ſignificantibus. Toties quoties

18 ¶Nec id quidem mirum videri debet,quia cùm verba contrahentium apta ſunt ſignificare in-
finitatem,vt hæc verba,de quibus loquimur,& ſimilia,tunc infinitas admittitur.l.cùm quidam.
ff.de vſur.&.l.ſi ita ſtipulatus à Seio fuero,& ibi Bar.& Imo.ff.de fideiuſ.&.l.in annalibus.C.de
legat.& voluerunt etiam Dy.Alberi.& Bart.in.d.l.qui bona.§.vlti.ff.de dam.infec.vbi expreſsè
Bar.dicit,quòd dicta verba,quandocunque,& toties quoties,important infinitatem.& ibi quo-
que Imo.& Alexand.& idem Alex.in.l.ſi Stichum.§.j.column.2.ver.nec obſt.ratio.ff.de verbo.
oblig.& in.l.2.§.vlti.col.2.ver.puto quòd in terminis.ff.qui ſatiſd.cog.& conſil.145.quoniam,
col.j.verſi.ſed hoc non obij.2.Et facit etiam tex.in.l.j.§.j.ibi,toties quoties.ff.ſi fami.fur.feci.di-
ca.& in.l.ſi duo.§.vltim.ff.de arbit.& in.§.in primis,Inſti.de eo,cui libert.cauſ.Et eſt de mente
Specul.tit.de arbit.§.vlti.verſi.quid ſi dictum fuit in compromiſſo.& voluit Zenzel.in extraua.
Io.22.incipiente,quorundam,verſic.quocirca, in verbo,infinita,& ante hos glo.in.l.fideicom-
miſſa.§.ſi quis decem,in verbo,quam ſemel,in princ.& ibi Cy.ff.de lega.3.& idem Cy.in.l.vlti.
C.de iudi.& Imo.conſil.25.in caſu præmiſſo,in prin.vbi dicit,quòd toleratur infinitas,quando
ex partium conuentione procedit.

De eodem. Toties quoties repræſentare promittens,quoties tenetur repræſentare.

19 ¶Ideóque Imo.Ro.Alexan.& alij recentiores in.l.ſi finita,in princ.ff.de dam.infect.reprehen-
dunt Angel.qui dicit in eo loco,ruſúſq; in.l.2.§.qui exhiberi.ff.de cuſtodi.reor.quòd qui pro-
miſit aliquem repręſentare toties quoties fuerit requiſitꝰ,liberatur ſi bis præſentauerit,vt euite-
tur infinitas: quoniam ſcilicet ea verba toties quoties, ſuapte natura infinitatem ſignificant. Et
idem voluit Paulus Caſt.in.l.duobus.§.quòd ſi reus,ante fi.& ibi etiam Iaſon col.pen.ff.de iure-
iurando,vbi dicit ipſe Paulus, quòd notarius debet eſſe cautus,vt promittere faciat de ſiſtendo
toties quoties.& etiam Alex.in.d.l.qui bona.§.vltimo,de damno infect.& conſil.145, quoniam
abunde,in princip.lib.2.& Soci.in.l.fideiuſſor.§.vltimo,column.penulti.verſi.6.ff.qui ſatiſda.
cogan.cum alijs multis concord.& ſimili.aggregatis ab Hippo.Marſi.in.l.vnius.§.ſi cogniturũ,
col.7.& ſeq.ff.de quæſtio.Quanquam,ne id prætermittam,illam Angel.ſententiam ſequitur &
multis confirmat Roma.ſibi contrarius in repetitio.rub.de arbit.colum.13.verſi. quid autem ſi
compromiſſum eſt,& conſil.15.plura ſunt,in vlti.dubio,vbi & alia loca citat , in quibus Angel.
idipſum tenet.Et vide Guid.Papã con.65.viſo themate,col.quæ antepe.præcedit.

De eodem.

20 ¶Sed & hæc ſententia his quoque rationibus fulcitur. Nam emptor qui promiſit reuendere
quandocunque,cùm ſciat ſe ad id eſſe obligatum,nullo tempore poteſt pręſcribere,quia eſſet in
mala fide,capit.vltim.de præſcript.quod etiam procedit in perſonalibus obligationibus ex cõ-
muniori noſtrorum calculo,vt ab omnibus ſcribitur in eo loco. & diximus etiam titul.noſtra-
rum conſuetudinum.21.qui eſt de præſcriptions.§.j.in gloſſa.2. quæ eſt in verbo,a bonne foy.
Nam & ſimiliter videmus quòd debitor ſciens rem obligatam, non præſcribit aduerſus credi-
torem.l.ſicut.C.de præſcriptio.xxx.vel.xl.anno.&.l.prima.C.ſi aduerſus credi.& voluit Barto.
in.l.ſi quis per fundum.ff.de acquirend.poſſ.Et ſi hoc caſu curreret præſcriptio, eſſet decipere
venditorem, qui aliàs non vendidiſſet, niſi ſibi perpetuò redimere liceret ex ea conuentione,
vt in ſimili dicitur in.l.vltima.C.de pact.inter emptor.& vendito.compoſit.vbi hęc verba ſcri-
buntur, cùm enim venditor non alia lege ius ſuum transferre paſſus, niſi tali fretus conuen-
tione, quomodo ferendum eſt aliquam captionem ex varia pati eum interpretatione? Et bene
etiam facit textus in.l.prima.§.magiſtrum autem , ibi, alioqui contrahentes deciperentur.ff.de
exer. action.

De eodem. Conditioni poteſtatiuæ nullo tempore præſcribitur.

21 ¶Pręterea huiuſmodi pactum collatum eſt in liberam voluntatem & poteſtatem venditoris,vt
ſcilicet poſsit redimere quandocunque.Sed facultas adimplendi conditionem poteſtatiuã nul-
lo tempore præſcribitur.l.ſeruus quoque.§.vlt.ff.de hæredi.inſtitu.&.l.vlti.C.de condit.inſtit.
vbi filiusfamil.hæres inſtitutus ſub conditione poteſtatiua nullo tempore dicitur eſſe præteri-
tus:quia hanc conditionem poteſt ſemper,dum viuit,adimplere.Ex quo planè liquet, quòd fa-
cultati adimplendi talem conditionem non præſcribitur,aliàs poſſet contingere,quòd filiusfa-
mil.inueniret ſe aliquando præteritum,cùm poſſet viuere vſque ac centũ annos.l.an vſuſfruct.
ff.de vſufruct.cum ſi.Et hanc doctrinam per illum textum tradit Bart.in.l.pignori,in fi.ff.de v-
ſucapi.vbi ex hoc infert ad ius offerendi. Et hinc quoque videmus quòd ea quæ ſunt facultatis,
ſunt impræſcriptibilia.l.viam publicam.ff.de via public.cum alijs multis concord.à me conge-
ſtis ſuprà tit.totius noſtri volumi.conſuetudinum.3.qui eſt, des droitz de contraindre a moul-
dre & foruoyer es moulins & four du ſeigneur.§.j.qui eſt omniũ eiuſdem voluminis.25. in gloſ.
2.Imò nec conſuetudine tolluntur,vt no.Pano.in.c.cùm Ioannes,ante fi.extrà de cleri.coniu-
ga.& in.c.inter cæteras,extrà de reſcript.

Facultatis iura impræſcriptibilia.

De eodem. Nullum verbũ in contractibus debet eſſe ocioſum.

22 ¶Ad hęc nullum vel minimum verbum in contractibus debet cenſeri fuiſſe appoſitum ocioſè
& ſine virtute aliquid operandi,ſi poſsit,ex doctrina Bal.quã omnes vbique præſertim in con.
citant,extollunt,& commendant,in rub.C.de contrah.empti.in.9.quæſtio.cum infinitis con-
cord.& ſi.à me adductis in noſtro tracta.cui titulus eſt,nihil fruſtra.Sed hæc verba quandocun-
que,quotieſcunque,& ſimilia in pacto reuenditionis appoſita erũt omnino ocioſa,inutilia, inef
ficacia,ſi non faciant,vt huic pacto non pręſcribatur tẽpore.xxx.anno.quando & ſine illis huic
pacto

pacto non præſcribitur,niſi eodem ſpacio,vt diximus ſuprà in principio huius gloſſę.Sed & in
hanc partem alias multas rationes affert Barb.d.conſil.51.libro primo,& dicto conſil. 22.libro.
4.& Chaſſe.d.conſilio.11.& Igneus in.d.l.in cognitione , quas hîc omittendas ducimus , cùm
illic in promptu ſint omnibus. Illud tamen non prætermittemus, in hanc ſententiam eſſe ex-
preſſum ſtatutum Placenriæ,Scilicet venditorẽ & heræredes eius admitti ad redimẽdam rem cũ
hoc pacto venditam,quandocunque etiam elapſis.xxx.annis , ſi nullum huic rei ſit præſtitutum
tempus,vt refert Barb.d.con.51.col.11.ver.& ex iſtis,lib.j.

Statutum Placentiæ.

An id ius retrahendi quocunque ſaltem tempore immemoriali tollatur.

23 HANC PARTEM SI SEQVARIS, intelliges,vt ſcilicet id ius retra-
hendi non tollatur.xxx.vel.xl.annis,ſed omnino extinguatur tempore immemoriali,vel centum
annorum : quoniam talis præſcriptio nunquam ſummouetur verbis generaliter omnem præſ-
criptionem reijcientibus,ſecundùm Bald.in.d.l.j.non ſemel,& ibi quoque Angel.vt à nonnul-
lis citatur.C.ne rei domi.Bald.& Angel.in.l.omnes,in fin.C.de præſcriptio. xxx.vel.xl. ann.&
in.l.j.columna.j.verſicul.attende, quia ſi in aliqua.C.de anna.exceptio. Angel. in.l.non ſolùm,
in princip.ff.de vſucap.& in.d.l.j.ff.de concuſ.& in.l.ſi quis decurio,la.3.C.de decurion.libro.
10.& in.§.j.per illum text.& gloſſ.ibi,in verbo,præſcriptionis,in authentic. vt de cæter.non fi.
commut.Panor.in capit.vltim.column.8.verſicul.quæro quid ſi ſtatuto,& ibi Felin.column.6.
verſic.dum ſubdit,extrà de præſcriptio.& conſil.94.quædam eccleſia,column.2.verſicul.non
obſt.ſi dicatur,lib.j.Floria.in.l.an vſuſfructus,per illum textum.ff.de vſufruct.Rom.& Franciſ.
Areti.in.d.l.cùm ſtipulatus ſim à proculo.ff.de verbo.obligatio.ipſe Roma.in.l.j.ff.de vſucap.
& eundem Franciſc.Areti.conſilio.15.reuerendiſsime pater,column.penulti.verſicul.circa ter-
tium.Alexand.in.d.l.nemo poteſt,column.vltim.verſicul.& tene menti,& ibi Franciſc.Ripam
numero.115.ff.de legat.j.& eundem Alexand.conſilio.60.omiſſo,paulò ante fin.libro.j.& con-
ſil.16.in cauſa & lite,column.7.verſicul.nec ad hoc obſt.quod ſtatutum, libr.5.Cardin.Alexan.
in.d.cap.j.§.præterea,colum.vlti.titul.de cap.Corra.Feli.in rub.de præſcript.colum. vlti.verſ.
conſidera ſecundò.Iaſon con.92.non eſt,ad fin.lib.3.Philip. Deci.con.496. in caſu domini o-
perarij,colum.2.verſicul.nec ob.ſi dicatur.Franciſc.Balb.in tracta.pręſcripti.in.2.parte.3.par-
tis princip.in.6.quæſtio.princip.colum.eiuſdem quæſtio.5.verſicul. & nota quòd præſcriptio.
& iterum in.5.parte.5.partis princip.quæſtio.9.column.j.& Matthæ.Afflict.Deci.Neapol.254.
ſæpe fuit,in fin.& in conſtitut.Siciliæ incipi.ſi dubitatio,columna.5.verſicul. quartò pondera,
& in conſtitut.conſuetudinem,colum.penulti.verſicul.quid autem ſi res.Stepha. Bertran.con-
ſil.46.dudum,numero.5.libr.j.& conſil.98.viſis duobus,in fin.libr.j.& Franciſc. Curt.Iunior
in tracta.de feud.in.3.quæſtion.3.partis. Et hoc ſatis ex eo probatur,quòd licèt dicatur in.l.ſer-
uitutes prædiorum ruſticorum.ff.de ſeruituti.quòd ſeruitutes quæ non habent poſſeſsionem
continuam non præſcribuntur.id tamen non intelligitur de præſcriptione immemoriali , vt
patet ex.l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quoti.& æſtiu.Et hæc ratio eſt Roma. in dicta.l.j.
de vſucapio.

De eodem.

24 ¶Sed vt nihil eſt in iure noſtro non controuerſioſum , ſiue id facit legum obſcuritas,ſiue con-
tradicendi ſtudium multis innatum,ſiue oſtentatio & glorię cupiditas non paucis quoque inge-
nita,ſiue humanitatis quædam infœlicitas,ſiue aliud quippiam. Contrarium,vt ſcilicet per hu-
iuſmodi verba ſummoueatur etiam præſcriptio centenaria , aut alia immemorialis , voluerunt
duę gloſſ.ſcilicet prior in clemen.j.in verbo,quanticunque,de foro compet.Altera in clement.
ſi vna,in verbo,quauis,quę eſt vltim.de reb.eccleſi.non alien.& Ioan.Andr.in.d.c.cum inſtan-
tia,per illum text.in verbo,longiſsimo,& ibi quoque Panorm.ſibi contrarius in.3.nota. extr.de
cenſib.Anto.& idem Panor.in capit.cùm ex officij,ille columna.3.hic in.3.nota. per illum tex-
tum in verbo,non meminerint,ext.de pręſcriptio.& rurſus ipſe Panor.in.c.ſuper eo,etiam per
illum text.extr.de parœc.

De eodem.

25 ¶Verùm Franc.Are.in.d.l.cùm ſtipulatus ſim à Proculo,colum.3.ita in hac re diſtinguit, Aut
clauſula non obſtante quacunque præſcriptione vel alia ſimilis apponitur iuribus,quę regulari-
ter non tolluntur ſpacio.xl.anno.& tunc vt aliquid operentur,videbitur inductum, vt nec præ-
ſcriptio quoque immemorialis currat. Aut apponitur iuribus quę cõtrà eo.xl.anno.ſpacio pręſ-
ſcribuntur,& tunc hęc pręſcriptio immemorialis non videatur eſſe ſublata : quia ſatis ea verba
operantur tollendo pręſcriptionem.xl.anno.dicítque ipſe Areti. huiuſmodi diſtinctionem eſſe
ex mente Bald.in.d.capit.j.§.præterea,titul.de capit.Corrad.Sicut etiam fuit Panor. quem ipſe
non allegat,in.d.capit.j.vbi ſuprà citauimus,de præſcription. & eiuſdem Areti. d.conſil.15.vbi
ſuprà. Et ſecundùm hanc diſtinctionem poſſet videri.dd.glo. in præcedenti verſicul. allegatas,
non poſſe ſubſiſtere,quia iura de quibus loquuntur,videntur eſſe præſcriptibilia ſpacio.xl.ann.
Sed ſubdit Areti.in priori loco,quòd ſaluando eas poſſumus dicere,quòd procedunt in ſuis ca-
ſibus.Nam in.d.clemen.j.de foro compet.ideo nulla currit præſcriptio,quia epiſcopus ibi ex-
ercebat ius in alia diœceſi ex plenitudine poteſtatis inductæ illo caſu à ſummo pontifice: cuius
exercitium habet hanc naturam , vt nunquam præſcribat ius inferioris,quia non fit iſto animo,
ſecundùm Bald.in.l.2.C.de ſeruitu.& aqua.Sed & in.d.clemen.ſi vna,ideo non currit præſcri-
ptio,quia dabat materiam delinquendi,vel erat contra naturam eccleſiaſticam. Feli.autem tum
in.d.capitu.cùm ex officij,in princip.tum in capit.accedentes, columna.5.in.3.fal. eod.titul.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

præscript. alter super hoc videtur distinguere, ex mente Bald. in d. l. omnes, de præscription. 30. an. ibi eum omnino vide, & Fran. Ripam in l. quominus, nu. 101. ff. de flumi.

26 VT AVTEM AD REM, de qua præcipuè agimus, reuertamur, ea vt audio decisa est iudicio nostri Senatus Parisi. die. 23. Iunij anno domini. 1515. Inter Iosserandum de Thelis appellantem à Seneschalo Lugdunensi, & Petrum Porte intimatum, & alio item cuius meminit Montolonius, vt suprà diximus in 2. versicul. huius quæstio. quibus diffinitum est præscribi huic facultati redimendi quandocunque, annis. 30. Et si hanc partem de iure teneas, poteris respondere ad. d. l. quòd si nolit. §. si quid ita venierit. ff. de ædil. edict. quod est potissimum alterius partis fundamentum. quòd ille text. non procedit in præscriptione odiosa, vt dicit Angel. ibi, & in d. l. nemo potest, colum. 2. versicul. quid autem sit econuerso. ff. de legat. j. Cui ideo renunciari non potest, vt not. Barthol. in. d. l. nemo, cum alijs multis concordant. adduct. ab Alexand. ibi colum. penulti.

Decisio principalis dubii. Aresta.

Responsiones ad contraria.

27 ¶ Quod autem dictũ est de mala fide emptoris & deceptione venditoris, quæ est altera alterius partis anchora, ex eo primùm refellitur quòd hîc nulla mala fides est emptoris, nullâque deceptio venditoris, cùm id pactum reuendendi quandocunque, intelligi debeat secundùm ius, intra scilicet. 30. annos, vt plenè probatum est. Deinde quod etiam alia ratione emptor non est in mala fide ante oblationem precij, quia aliter non apparet quòd venditor velit redimere, vt in simili dicit Petr. Anc. in regula sine possessione, in. 11. eadémque postrema oppo. quæ est in. 8. col. versic. item intelligas, de regu. iur. lib. 6. & Panor. in. c. ecclesia sanctę Mariæ, col. 15. versic. sed pro concord. extrà de constit. cum alijs concor. à me latè traditis in repe. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nume. 310. sed tu in hoc, & seq.

De eodem.

28 ¶ Quod item continenter dictum est, ius meræ voluntatis atque facultatis esse impræscriptibile, dissoluitur facilimè ex no. à doct. differentibus de præscriptione iuris adeundi, & immiscendi, in. l. licèt. C. de iure delib. & ibi præsertim Corne. & alijs recentioribus. Quod denique dictũ est hæc verba quandocunque, & similia manere ociosa & sine effectu, nisi intelligãtur etiã post. 30. annos, cùm sine illis ea facultas duret vsque ad id tempus, non admodum vrget, cùm non adeo inconueniens sit, vt quod tacitè intelligebatur, verbis exprimatur, nec aliud operetur ex illo vulgari axiomate, expressio eorum quæ tacitè insunt nihil operatur. l. 3. ff. de lega. j. & l. nõ rectè. C. de fideiuss. cum simil. Nec tamen hîc omnino superuacuum est, quia vt suprà dictum est, sunt qui opinantur hanc facultatem redimendi extingui spacio decem anno. vt suprà diximus. ideóque huiusmodi verbis tollitur id dubium, quod poterat hîc subesse, quod non inutile est, vt suprà diximus in præcedenti tit. §. 21. glo. j. nu. 5. at vnum hic.

De eodem.

29 PORRO CVM HAEC OPINIO Aresto supremæ nostræ curię fuerit approbata, ea omnino sequenda est. Nam & ea quoque communior est, & doct. maioris doctrinę & authoritatis. Eam tamen temperabis multis modis. Primo vt procedat cùm venditor aut hæres ipsius via actionis experitur, vt emptor cogatur reuendere. Secus si via exceptionis siue retentionis. Verbi gratia, tu mihi vẽdidisti annuum aliquod vectigal, id est, vne rente, super omnibus bonis precio centum aureorum, ea lege vt possis id vectigal redimere quandocunque restituto illo precio modò elapsis. 30. annis, tu non vis soluere illud vectigal, sed cùm à te peto, offers reddere illos cẽtum aureos, vt sic redimas idem vectigal, eóque libereris. Certè tibi quæritur ius excipiẽdi, vt vlteriùs cogi non possis ad soluendas pensitationes. Nam sicut natura exceptionis perpetua est. l. purè. §. vlti. ff. de dol. excep. ita & istud ius offerendi preciũ & redimendi vectigal, quod est sequela exceptionis, perpetuum quoque est, & nullo tempore præscribitur, vt voluit Bar. loquens de iure offerendi in. d. l. pignori. ff. de vsucap. per. l. Paulus. §. j. ff. quib. mod. pig. vel hypo. soluit. vbi si possideo pignus, habeo ius offerendi perpetuum: posúmque ad conseruandam rei retentionem quandocunque offerre. & sequitur Anto. in. c. quoniam frequenter, extrà vt lite nõ contesta. & Ang. Are. in. §. actionum, col. 32. ver. & per consequens, & iterum col. 34. versic. ex his omnibus, Insti. de actio. & Corne. in. d. l. licèt. C. de iure delibe.

Quid si non via actionis sed exceptionis id pactum proponitur.

30 ¶ Prætereà præscriptiones sunt ob id introductæ, vt per eas obuietur occuratúrque iuri agendi, non autem iuri excipiendi, siue retinendi: cùm ad idipsum tendant, idque producant. l. sicut. C. de præscri. 30. vel. 40. an. & no. in. l. j. C. si aduer. credi. & in. l. 3. C. quod met. caussa. Igitur nõ impediunt ius illud excipiendi siue retinendi, ad cuius conseruationem sunt introductæ. l. legata. ff. de legat. j. & l. cùm tale. §. vlti. ff. de condi. & demon. & l. 2. §. vlti. C. de iur. calum. Et ita in hoc nostro casu redimendi, ne authoritate careamus, respondit ex facto Signo. consil. 139. casus precio, vbi & hoc alijs multis confirmat. & sequitur etiam nuncupatim in hoc casu Philip. Deci. in. d. l. petens, col. 3. C. de pact. & d. cõ. 164. nõ fuisset propositi, in vlti. dubio. Ex quibus quoque intelligis hæc procedere, etiam si in pacto redimendi non appositum fuerit verbum quandocunque, aut simile, sed simpliciter tantùm fuerit datum sine alia præfinitione temporis.

De eodem.

31 SECVNDO INTELLIGE procedere, si simpliciter ageretur ex pacto de reuendẽdo, secus si prętereà contractus diceretur esse vsurarius: quia tunc agens non summoueretur spacio. 30. an. vt in hac specie nuncupatim respondit Bal. consil. 322. vtrùm post. 30. annos, ver. tertiò dubitatur, lib. j. & sequitur Philip. Deci. in. d. l. petens, col. 3. C. de pact. & Franc. Balb. in trac. prescriptionum, in. 3. quęstion. 4. partis. 5. partis principal. in fin. & Hierony. Cagno. in repeti. l. 2. co-

Quid si contractus dicatur vsurarius.

lumna. 5. versicul. ille verò cui factum est. C. de pact. inter empto. & vendi. & idem voluit Alex. nulla Bald. mentione facta, consi. 46. circa præsentis consilij materiam, in. 2. dubio, lib. 3. & con. 54. circa primum dubium, colum. 3. versic. quò ad secundùm, lib. 5. & Pet. Gerad. à Pet. d. singu. 18. nota diligenter, colum. j. Et bene facit quod scribit Paul. Cast. consilio. 436. ad primum videtur dicendum quòd dicti commissarij, in vltim. dubio, libr. 2. & Panor. consil. 76. in præsenti, in vltim. dubio, lib. j.

32 ¶ Et idem quoque si contractus alio modo esset illicitus & reprobatus, vt si in pignore esset appositum pactum legis commissoriæ, quod hauddubiè prohibitum est. l. vlti. C. de pact. pigno. &. c. significante, de pigno. Nam nec tunc obest præscriptio. 30. anno. nec alia quæuis, per. c. j. ti. de feud. dato in. vic. leg. commis. vbi Bald. col. j. in verbo, quandocunque, nota (inquit) singulariter hunc tex. quia quando in pignoribus est appositum pactum legis commissoriæ, tunc odio creditoris nullo tempore præscribitur iuri offerendi. Et idem post eum repetit Alua. ibi col. j. & Car. Alex. qui id singula. dicit, col. 2. & Rom. in. l. 3. ff. de acqui. hæred. & Alex. in additi. Bartol. in. l. cùm notissimi, ad fi. prin. C. de præscript. 30. vel. 40. anno. & Barb. d. con. 51. col. 10. vers. præterea faciat, lib. j. & Iacob. à S. Georg. in. l. mutuum, colum. j. ff. si cert. pet. & Fran. Balb. in. d. tracta. præscriptionum in. 2. quæstio. 4. partis. 5. partis princ. paulò ante fin. & Stepha. Bertran. con. 88. ponitur in facto, lib. j. & consi. 150. prout dicit, col. vlti. lib. 2. & con. 153. existimo, ad fi. eo. libr. 2. Vide tamen quid his subnectit ipse Bal. in. d. c. j. de feud. dat. in vic. leg. commis. & Fran. Are. in. d. l. 3. col. 2. versi. illud etiam scias. ff. de acqui. hæred.

Quid si aliter reprobatus.

33 ¶ Et aliàs, contractus reprobatus non tribuit iustam caussam præscribendi. l. vlti. §. finautem. C. com. de lega. & l. quemadmodum. C. de agri. & cens. lib. 11. & c. dudum, le. j. de deci. De quo tu vide Archi. in. c. quia cognouimus. 10. q. 3. D. à Rota deci. 310. nota quòd ex minùs iusto, in antiquis, Paul. Elea. Zenzel. Laur. Imo. & Car. Alex. in. cle. j. §. 1. de reb. eccle. non alie. Pet. Anc. in. c. 2. col. 3. in. 8. not. eod. tit. lib. 6. Doct. in. c. 1. de præscript. lib. 6. Paul. Cast. con. 70. quia frustra, col. vlti. lib. 1. & Alex. qui alios multos allegat in addi. Bar. in. l. Celsus. ff. de vsucap. & d. con. 46. in fi. lib. 3. & con. 54. circa primum, lib. 6. Quo in con. in. 2. dubio latè disputat, an, & quomodo, & quanto tempore huic rei præscribatur.

De eodem. Contractus reprobatus nõ tribuit iustam causam præscribẽdi.

34 ¶ Et hæc confirma hoc simili, quòd si debitor passus est se vinci per sententiam omittendo exceptionem vsurariam, nihilo tamen minùs ea sententia rescindi debet, vt pulchrè & not. voluit Bald. in. l. cùm allegas, col. 2. ver. sed quæritur hîc. C. de vsur. per tex. quem dicit sing. in. l. si sponsus. §. si vxor. ff. de dona. inter vir. & vxo. quo in loco Alex. in addi. Bar. in prin. id sequitur & dicit sing. & rusus cõs. 82. viso processu, col. 2. ver. ad idem adduco, lib. 3. vbi etiam dicit sing. & sequitur etiã Imo. in. l. stipulatio ista. §. alteri, col. pe. ff. de verb. obli. Ille autẽ tex. loquitur de sentẽtia lata pro vxore, viro non opponente, dũ eã posset vir exceptione repellere. Et eũ tex. trahit ad omnem sentẽtiam latam pro eo cui aduersarius donare prohibetur, Ro. sing. 310. tu scis quòd donatio, vbi & illum tex. dicit ad hoc sing. & allegat etiam Bal. vbi suprà, & similiter Cepo. cautel. secundum antiquam computationem. 155. donatio inter virum & vxorem, vers. 3. cautela, ibi, sed aduerte quòd ista cautela. Ias. in. l. iudex, in fi. ff. de condi. indebi. vbi ex hoc limitat tex. ibi, & Catel. qui nuncupatim citat & sequitur, & dicit singul. illud dictum Bal. in memor. incip. sententia quæ lata est. & Io. Lup. in repe. rub. de dona. inter vir. & vxo. Ex quibus apertè vides negligentiã atque omissionem debitoris non prodesse vsurario, quin non obstante tępore, aut sententia aduersus eum lata, contractus argui possit de vsura.

De eodem. Sententia in caussa vsurarũ nunquã transit in rẽ iudicatã.

35 ¶ Nam & quod ad sententiam pertinet, cùm agatur de periculo animæ, ea nunquam transit in rẽ iudicatam veritate comperta. c. lator, & ibi gl. 1. & c. consanguinei, extrà de re iudica. & c. fraternitatis, de frigi. & malefi. gloss. in. c. inter monasterium, in verbo, confirmantes, versi. item vbi vertitur, extrà de re iud. & in summa. 35. q. 9. Hosti. in. c. cùm dilectus, colum. vlti. extrà de elect. Io. And. in rub. de re iudica. Anto. qui & alios allegat, consi. 28. viso puncto, col. 1. cum sim. Quia etiam ratione Alberi. in rub. C. de vsur. col. 3. vers. aliam quæstionem, tenuit sententiam pro vsurario latam, non transire in rem iudicatam, quin vsuræ semper repeti possint veritate comperta. De quo etiam latè per Lapum allegat. 105. an oporteat, vbi & idem dicit, licèt (ait) secus fit, quãtùm ad punitionem criminis. & Ambro. Vignat. in tract. vsurar. quem posuit super. c. salubriter, extrà de vsur. char. 17. in paruis, vers. sed finaliter. & Pet. Anc. con. 234. casus talis est post præceptum &. Ias. con. 21. venerabilis, colum. j. lib. j.

Nec aliàs cum agitur de periculo animæ.

36 ¶ Verùm vt omnia in iure nostro sunt controuersa, quod sæpe conqueſti sumus, eius quod de sententia diximus ex Bald. & alijs contrarium respondit Pet. Anc. con. 98. istam quæstionem dubiam facit, col. 1. quem nuncupatim sequitur Alex. secum hîc pugnans, consi. 91. visis actis, colũ. 1. ver. hoc præsuppposito, lib. 2. & idem quoque Pet. Anca. consi. 306. efficax, col. 1. vbi & idem dicit consuluisse Fede. Senen. Illud autem minimè dubium est (vt redeamus ad præscriptionem q̃ si contractus est pignoraticius, nullo tempore creditor, qui simulatè dicitur emptor, rem ipsam potest prescribere. l. non solùm. §. qui pignori, & l. pignori. ff. de vsucap. glos. vlti. in. c. quoniam frequenter. §. vlti. post prin. extrà vt lite non contestata, & in. c. contingit, in glo. vlti. versi. sed nõ obtineret, de dol. & contu. Ex quibus dubia redditur sententia Angel. & Imo. in. l. 4. §. condemnatũ. ff. de re iudi. quę huiusmodi est, q̃ si ex statuto instrumentũ habeat executionẽ paratã, excepti-

Contrarium eius quod de sentẽtia dictũ est. Creditor qui simulatè dicitur emptor, nullo tempore præscribit. Exceptio vsurę, an impediat executionẽ guarentigiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptio vsurarum non impedit eam executionem, tametsi eos sequitur Barb. cons.18.clementissimi,col.pen.versic.quinimo,lib.j.

37 TERTIO INTELLIGE, nisi ita pactum fuerit, vt promittat toties reuẽdere, quoties huic facultati redimendi præscriptum fuerit, aut alijs similibus verbis. Tunc enim venditor nunquam excludetur tempore, quia vnius finis est origo alterius, vt per.l.sicut in annos.ff.quib. mod.vsusfruct.amit.voluit Bar.in.d.l.nemo potest,col.pe.ver.quęro statutum est quòd præscribatur,& ibi Ias.col.antepe.ver.nota etiam diligenter,in.j.lect.iterúmque in.2.lect.col.pe.versi. quintò & vltimò.ff.de leg.j. Bal.in.l.ipsis,quæ est.2.ver.sed nunquid econtra.C.vt in pos.lega.& in.l.j.col.2.ver.2.no.arg.C.de cadu.tol.& in.l.item illa.§.quod adijcitur,per tex.ibi.ff.de cõstit. pecul.Ang.in.d.l.quòd si nolit.§.si ita.ff.de ædil.edict.Roma.in repeti.rubr.ff.de arbit. colũ.15. ver.12.Floria.vt à quibusdá citatur,in.l.si vsusfructus alternis annis.ff.quib.mod.vsusfruc.amit. sed lect.illius in eum titu.non extat in nostris codicibus.Cepol.cautel.secundùm vlti.computationem.65.in multis casibus.Barb.d.consil.51.col.11.ver.& ad hoc adduco,lib.j.Fely.in rub.extrà de præscrip.col.antepen.versic.fallit septimò.& Aufre.deci.220. item fuit quæsitum si Titius.Hiero.Cagno.qui solum Fel.citat,in.d.l.2.column.5.ver.est autem cautela.C.de pact.inter empt.& vendit.& Pet.Gerar.d.singul. 18. in fin. & est etiam bonus textus in.l.in singulos.ff.de ann. legat.

Quid si promissum sit reuende re toties quoties ei facultati præscriptũ fuerit.

38 ¶Cui & illud consequens est, quòd si venditori data sit facultas redimendi quandiu viuat, aut ad certum aliquod tempus, quod excedit.30.annos, videlicet intra.40.vel.50.annos, tunc etiam post.30.annos, si vẽditor adhuc viuat in primo casu: aut sit intra illos.40.vel.50.annos, admittetur ad redimendum. Nam perinde est, cùm dicitur quandiu viuat, vel intra certum tempus, atque si dictum esset, toties quoties præscriptum fuerit, vt scilicet censeatur repetita promissio reuendendi post tempus præscriptionis, durante vita venditoris, aut eo tẽpore certo præfixo promissioni, vt expressim probatur in.d.l.sicut in annos, qua innituntur omnes citati in præcedenti ver.& præterea quantùm ad priorem casum, in.l.si rem quæ.§.vlti.& ibi gl.ff.de euict. Et ad hęc optimè facit quod scribit Ange.in.l.cẽtesimis, in fi.prin.& ibi post eũ Imo.Pau.Ca.Alex.& Ias. ff.de verbo.oblig. quòd si quis promisit aliquid dare vel facere post.30.annos, non præscribitur huic rei per huiusmodi tẽpus.30.an. Et quod scribit Io.Fab.in.l.sicut.C.de præscrip.30.vel.40. an.in fi.ꝙ si feci pactũ de nõ petẽdo vsque ad.30.an. interim non currit præscriptio, per.§.vlt.in auth.de appel.colla.8.nã alibi est idem tit.colla.4. Et faciunt etiam not.in.l.cõtra maiores.C.de inoffic.testa. Vide tamen Fran.Rip.in.d.l.nemo potest,col.antepe.nu.119.& seq.

De eodem. Quid si id promissum sit quandiu viuat. Quid si intra. 40. an.

Quid si post. 30. annos.

39 QVARTO INTELLIGE, vt per lapsum huiusce temporis.30.annorum sit huic facultati præscriptum, ope quidem exceptionis tantùm: non etiam ipso iure: sicuti nec quæuis alia præscriptio tollit obligationem ipso iure, per.l.obligationum ferè.§.placet.ff.de actio.& oblig. &.l.vbicunque,& ibi no.ff.de fideiuss.& voluit glo.in.l.cùm notissimi,in prin.in verbo,prorogari.C.de præscrip.30.vel.40.an.vbi & gloss.negat actionem tolli ipso iure. & ita quoque tradit Bal.in.l.vlti.in.13.op.C.de edict.diui.Adri.tol.& Angel.in.l.j.per illũ tex.cum sua glos.C.si aduers.credi.Salyc.qui ad hoc alia multa allegat,& dicit hanc esse communem opi.in.l.sicut,in.6. oppo.C.de præscript.30.vel.40.an.Alex.con.77.in caussa & lite,col.pe.ver.præterea & postremò,lib.6.& consi.228.ponderatis,ante fi.eo.lib.6.vbi loquitur nuncupatim de hac facultate redimendi,& ex hoc respondet emptorem posse sponte & scienter post.30.annos reuendere venditori vi huius pacti,etiam in præiudicium alterius,quod est admirandum, si verum sit. Nihil enim interest ipso iure quis actionem non habeat,an per exceptionem infirmetur.l.nihil interest. ff.de regul.iur.nec video quòd emptor possit omittere exceptionem præscriptionis, aut ei renunciare,in præiudicium alterius, cui iam est quæsitum ius irreuocabile per eum lapsum temporis. Habemus enim regulam generalem, non debere alteri per alterum iniquam afferri conditionem.l.non debet.ff.de regul.iuris,& aliam illam,id quod nostrum est,sine facto nostro aut culpa tolli non posse.l.id quod nostrum, eodem titul. Fateor autem emptorem in suum ipsius præiudicium posse post.38.annos admittere venditorem,vt in simili diximus suprà titu.præcedente.§.j.gloss.10.in verbo,dedans lan,numer.20.tu tamen id intellige,& sequent.non etiam in præiudicium aliorum,vt etiam diximus in ea gloss.numero.30.ex quibus potes. Nec tamen omnino sine effectu est,vt huic rei præscribatur ope exceptionis & non ipso iure, vt ex multis intelliges quæ scripsimus in repet.l.si vnquam,in verbo,reuertatur,à numero.219.vsque ad fin.ejus glosę præsertim numero.281.vbi videbis iudicem non posse id supplere, si pars non opponat.

Anper.30.an. sit præscriptum huic facultati ipso iure, an ope exceptionis

An trãlacto tẽpore, præstituto ẽptor possit cogi ad reuendendum.

40 QVID AVTEM si huic facultati præscriptum sit certum tempus, vt videlicet possit venditor redimere intra tres annos restituto precio? An transacto eo triẽnio poterit restituere precium,& cogere emptorem ad reuẽdendũ? Quod prima fronte posset videri ex eo quod voluit Bar.post Dy.in.l.eum qui ita.§.qui ita stipulatur,le.j.ff.de verbo.oblig. ꝙ quando tempus est adiectum caussa differendæ solutionis,& non limitandæ obligationis, potest post illud tẽpus peti,per.l.si mandato Titij.§.Paulus respondit die adiecto.ff.mandati,cũ si.& declarat Bart.vbi suprà,quando tempus censeatur appositum caussa differendæ solutionis, non limitandæ obligationis, videlicet,cùm obligatio continet aliquid quod habet causam momentaneam, id est, quod

Tẽpo differendæ solutioni apposito, ꝙ nõ limitãdæ obligationi impediat peti. vide. num. seq.

quod potest momento expediri, nisi sit aliud expresse actum à partibus.l.obligationum fere.§.j. in.2.respon.& ibi no.ff.de actio.& obliga.&.d.§.Paulus,&.l.ad diem.ff. de verbo.obliga. & alia iura, quæ ibi allegat. Sed certum est quòd actus de quo hîc disserimus, est momentaneus, ergo & post terminum expediri potest.

41 ¶Contrarium tamen in hac ipsa specie, de qua loquimur (ne hîc putes de re non satis dubia disputari) respondit ex facto consultus Angel. consil.199. Titius rem quam emit. Nam doctrina (inquit) Bart.vbi suprà, est vera.& procedit, quando dies adijcitur obligationi, mero fauore debitoris, ita scilicet vt creditor ex parte sua nihil habeat implere. Sed vbi debitori satisfacienti, aliquid etiam est faciendum ex parte creditoris, nec aliter tenetur satisfacere: tunc nisi sibi intra tempus præfinitum satisfaciat, non tenetur post tempus admittere debitorem ad satisfaciendũ: quia is tenetur seruare promissa, quæ legem certam habuerunt ex forma contractus, cui legi nõ est satisfactum à vẽditore in casu de quo loquimur, pro quo dicit se dare casum in specie, in.l.2. C.de pac.inter empto.& vendi.compo. vbi ponitur casus de eo qui promisit reuendere pro eodem precio quandocunque, vel intra certa tempora,& dicit text.ibi, quòd lex conuentionis seruanda est: vbi igitur promisit intra certum tempus, tenetur intra ipsum adimplere: si autẽ quãdocunque promisit, etiam quandocunque tenebitur: aliàs ista inter se essentialiter (vt ipse Ang. dicit) non differrent, subditque & in eam quoque rem esse casum, in leg. commissoriæ, eo.titul. & optimè facere text.in.l.Aemilius.ff.de minoribus.

De eodem.

42 ¶Hanc Ange.sententiam nuncupatim sequitur Barb.in.c.ad nostram, col.vl.in.2.locis, extrà de empti.& vendi.Fran.Cur.Senior consi.59.Christi & gloriosissimæ matris,&c.super præmissa, col.vlt.versi.vlti.confirmari videtur.& Philip.Deci.in.l.petens, col.3.C.de pact.& con.308. in casu ad nos transmisso, col.2.versi.4.accedit, in fi.illius versi.& Hiero. Cagno.in repe.d.l.2. col.4.versi.differentia tamen est.C.de pact.inter emp.& vendi.Ludo.Gozad.con.87. prima facie, colum.2.nume.5.& consi.94.an illustrissima, col.pen.nume.51.& Iason in.d.§.qui ita stipulatur, col.5.& iterum in.l.si quis ita promiserit.§.Seia cauit, colum.4.versicul.bene facit.ff.cod. tit.de verb.oblig.vbi id dicit no.& rursum in.l.nemo, colum.2.versicu.item ad istum tex.ff.de lega.j.& in duobus prioribus locis addit ipse Ias.alias in eãdem sentẽtiam rationes. Nam si emptor (inquit) tenetur reuendere post tempus, sequeretur quòd perpetuò: quod esset absurdum: quia sic actus agentium operarentur contra intentionem eorum, cõtra text.in.l.omnis, in prin. ff.si cert.peta.& in.l.obligationum substantia, in prin.ff.de actio.& obliga.

De eadem re.

43 ¶Item illud quoq; sequeretur, quòd frustra esset adiectũ certum tẽpus: atque sic illius adiectio esset illusoria, inutilis,& superuacua, cõtra.l.si quãdo.ff.de lega.j.&.c.si papa, de priuile.li.6. Id quod etiam, vt hoc addá Iaso.) esset absurdum, ex sententia Bal.in.l.vlt.post medium, ibi, item no.post terminum.C.de testa.manu.& in.l.obseruare.§.proficisci, ad fi.3.q.ff.de offi. procõ.ar. leg.epistola.§.vlti.de pact.&.l.imperator.ff.de postulan.&.l.si cũ Hermes.C.loca.præsertim cũ in contractibus nullũ omnino verbum, sed nec vlla quidẽ syllaba debeat esse sine effectu aliquid operandi, vt pulchrè dicit idem Bal.in rub.C.de contrahen.emptio.in.9.q.quem omnes vbiq; & in lect.& in con.citant & sequuntur,& dicemus latissimè in nostro tractatu, nihil frustra.

De eadem re.

44 ¶Prætereà emptor promittendo reuendere intra certum aliquod tempus, cẽsetur noluisse teneri post illud tempus: quia permissum ad tempus, censetur posteà esse prohibitum.l.si vnus.§. j.& ibi Bald.qui id trahit ad suspensionem temporalem banni.&.d.l.epistola.§.vlti.& ibi Paul. Cast.ff.de pact.&.l.statuliberum.§.Stichum,&.l.Titia cùm testamento.§.vlti.ff.de leg.2.&.l.pater filium.§.fundũ.ff.de leg.3.&.l.si ita quis,& ibi Bald.Imo.Alex.Fran.Aret.& Ias.ff.de vulga. & pupil.&.l.ex facto.§.item quæro, eo.tit.&.l.qui fundum.ff.de contrahen. empt.&.l.si quis alia.ff.quemadmo.vsufru.amit.&.l.sicut.§.vlt.& ibi Bald.ff.quib.mod.pig.vel hypo.fol.&.l.j.§. si mulier, iuncto prin.ff.de liber.agno.&.l.4.in prin.& quod ibi not.Bald.& Floria.in.2.no.ff. de seruit.&.d.l.si cùm Hermes.C.loc.&.c. ad honorem,& ibi Bald.extrà de author. & vsu pal. &.c.de causis, extrà de offic.deleg.&.c.quoniam frequenter.§.si verò,& ibi Bal.extrà vt lit.nõ contesta. Et voluit glo.in.c.decet, de reg.iur.lib.6.& in.c.si homo.27.q.j. Oldra.cõ.203. factum tale est collata, in fi.Alberi.post lac.in.l.quandiu institutus.ff.de acqui.hæred.Bar. consi.161.in nomine domini,&c.proponitur ꝙ sindicus, col.2. vbi ex hoc consuluit in pulchro casu. Bald. in.c.j.§.hoc quod nos, col.5.ver.sed quæro nũquid, tit.de pact.Cõstan.& in.c.bonæ, col.2.ver. & scias, extrà de elec.& con.323.cùm quidam medicus, circa medium, lib.j.& con.33.statuto cauetur, col.2.lib.5.& con.51.generali statuto, col.j.eo.lib.5. Benedic.Plumb.in.l.j.col.3.in.3.no. ff.de manumis. Angel.con.231.punctus talis est duo cõpromiserunt. Pet.Anc.con.70.repetito con.346.apparet, col.2.& idem quoq; con.331.visis diligenter actis, colũ.2.Imo. in cle.j.col.4. versi.iuxta prædicta, de cõcess.præben. Paul.Ca.con.184. videtur dicendum ꝙ dicta, in prin.lib. j.& con.467.super hoc puncto, col.vlt.eo.li.j.& con.256. videtur manifestè, col.2.lib.2.& cõs. 351.præfata reformatio, eo.lib.2. vbi ex hoc respõdit, quòd si ex statuto datum sit certum tempus consanguineis ad retrahendum rem venditam offerendo precium, non poterunt consanguinei post illud tempus retrahere. & iterum con.430.circa primum quæsitum, eo.lib.2. vbi in eodem casu loquitur. de quo & nos satis diximus suprà tit.proximo.§.j. in glo.10.in verbo, dedans lan, nu.19. sed cùm nostra.& idem Pau.Cast.con.436.ad primũ, col.j.eo.lib.2.& Maria.con.19.pro

Permissum ad tempus censetur postea prohibitum.

fol.80.

Universidad de Deusto
Biblioteca

decisione,col.vlti.& Soci.ipsius filius con.273.in præsenti,col.pen.versi.sed ad hanc,lib.2.

45 ¶ Ex quo dicit Bald.in.l.edita,col.13.versi.sed hîc quæritur nunquid sufficiat.C.de eden.quòd affirmatiua limitata ad tẽpus inducit negationem post illud. Et dicit etiam Bart.consi.100.à domino.Cy.de Bononia,in.2.dubio,quòd si statutum permittat inquiri intra certum tempus, censetur post illud prohibere:ideo(inquit)inquisitio postea facta erit ipso iure nulla.quod multùm est notandum, quia multæ absurditates ex hoc casu proueniunt,vt dicit Iaso.in locis suprà allegatis,ver.ab hinc.3. Et facit etiam quod scribit idem Bar.post Iaco.Are.in.l.j.§.vlti.ff.de procur.quòd si procurator constitutus sit ad certum tempus,post ipsum expirat eius officium, nec admittititur volens prosequi,etiam si litem fuerit contestatus.& sequitur Paul.Cast. qui addit, etiam si velit aduersarius,con.104.visis & ponderatis,col.j.lib.j. Et quod item voluit ipse Bar. in.l.Aristo.ff.de iur.delib.Inno.in.c.cùm in tua, extrà qui matr.accusi.post. Bald.in.l.si plures, col.vlti.versi.quæritur vlterius.C.de condi.inser.& in.l.cũ anterioribus,col.2.versi.nota quòd ille.C.de tempo.appel.vbi dicit,quòd ille qui errat in calculo temporis,debet sibi imputare. Et sic nota(inquit)quòd banniti quibus datus est certus terminus,debẽt prouidere,ne tempus labatur,quia postea remedium frustra intentarent.& consi.142.quidam dominus Pasinus,colum. j.lib.2.vbi dicit quòd finito tempore priuilegij finitur priuilegium,per multa iura quæ allegat. Et Matthe.Afflic.deci. Neapo.73.emptor cuiusdam.Nec interim omittam text.optimũ à paucis annotatum in leg.Thais.§.intra.ff.de fideicom.liber.ex quo probatur etiam fauore libertatis tempus prestitutum ad aliquid faciendum non posse protrahi,nec quod iussum est fieri intrà aliquod tempus,vt quis libertatem consequatur,post id tempus posse fieri. Et est similis tex.in leg. Sticho.§. Titius.ff.de statulibe.

De eadem re. Multa similia.

46 ¶ Nam & è diuerso prohibitum ad tempus censetur post illud tempus permissum.d.l.imperator,& ibi Bald.ff.de postul.&.d.l.si vnus.ff.de pact.&.d.l.pater filium.§.fundum,& ibi Barth.& Alberi.ff.de lega.3.&.l.si minor,& ibi Iaso.in fi.ff. de verb.oblig.&.l.j.&.2.C.de his qui in exil. dat.lib.10.& in cap.præsentium,extrà de cleri. percus.Bar.in.l.peto.§.fratre.ff.de lega.2.& in.l. in illa stipulatione calendis,col.j.ver.intro glo.ff.de verb.oblig.Alberic.in.l.hoc iure,co.quoq; tit.Bal.in.c.sicut,colũ.j.extrà de cohabi.cleri.& mulier.& consi.201.in prouincia,col.2.lib.j.& con.34.casus talis est Guido,circa mediũ,li.j.& cõs.271.factum est tale nutus quondá, col.j.lib. 3.Pau.Cast.d.consi.467.vbi suprà,lib.j.& consi.263.circa primum,col.3.versi.prima, lib.3,&. d.con.356.lib.2. Et è contrario post tempus permissum videtur ante illud esse prohibitum,leg. promissor.ff.de consti.pecu.& voluit Bald.in.l.post mortem,statim post princ.C. de fideicom. & con.301.constitutio,col.j.in fi.lib.2. Sicuti post tempus interdictum,ante illud tempus videtur esse permissum Bal.consi.67.quia statutum,ad fi.lib.j.quòd repetitur,con. 407.punctus talis est,Antonius,li.3,nisi quòd in hoc aliud est initium. Et condemnatus ad certum tempus,post id tempus pœnæ eximitur.l.fratres.ff.de pœnis. Et in vniuersum limitatum ad tempus nõ porrigit effectum ad vlterius tempus,Pet.Anca.consi.118.casus talis est,col.2.versic.circa primum, rursúmque versi.circa tertium.& Paul.Cast.consi.263.vbi sup.lib.2.

Prohibitum ad tempus post illud censetur permissum. Permissum post tempus cẽsetur ante prohibitũ. Prohibitũ post tempus cẽsetur ante permissũ. Alia similia.

47 ¶ Et hæc quidẽ omnia ita procedunt,vt ea non fiant vi argumenti à contrario sensu, sed ex natura temporis limitati,vt dicit Bald.in.d.l.obseruare.§.proficiscì,colum.2.in.d.3. quæstio.ff.de offic.procõs.per.l.sicuti,in fi.C.de præscrip.30.vel.40.anno.&.d.l.si vnus.§.j.de pact.&.d.l.ex facto.§.item quæro.ff.de vulga.& pupil. Ideóque vt ipse subdit,& hæc quoque obtinent in statutis, atque etiam aduersus ius cõmune:tanquam scilicet id sit ex text.directò statuti, non ex cõtrario sensu.l.qui testamento.§.mulier.ff.de testamen.&.l.apud antiquos.C.de furtis. Hæc propè Bald.cuius hic sensus est.quòd licèt argumentum à contrario sensu non habeat locũ ad correctionem iuris communis.l.2.C.de condi.inser.secus tamen in eo quod fit ex vi limitati tẽporis. Et id quidem dicit no.& sequitur Alexand.consi.3.circa præmissam,col.2.vers.præterea dictum,lib.7.Vide tamen super hoc quæ scribit Bald.post alios in leg.properandum,col.2.versi. modò quæro,quid si statutum.C.de iudi.

Ea siunt ex natura temporis limitati nõ arg. à cõtrario sensu. Et procedũt in statutis.

48 ¶ Hanc quoque eandem sentẽtiam in hoc etiam casu de quo principaliter loquimur,nulla Angel.mentione facta secutus est Petr.Anca.consi.331.visis diligenter,colum.2.versic.3.aduertendum, per.d.l.statuliberum.ff.de lega.2. & neutrius item commemoratione facta Soci.con.241. circa primam difficultatem,colum.antepenul.versi.circa secundam quæstionem,lib.2.vbi & has quoque rationes affert. Nam talis promissio reuendendi videtur facta sub tacita conditione potestatiua,si venditor voluerit redimere,vt declarat Bart.in.l.si decem repetiero.ff.de verbo.obli. & con.195.Angelotus. & Bal.in.d.l.2.C.de pact.inter empt.& vendi.Conditio autem potestatiua suspendit.l.à testatore.ff.de condi.& demon.& no.in.d.l.si decem repetiero.At cùm cõditio etiam tacita suspendit,ea deficiente obligatio ipso iure euanescit,leg.item quia, iuncta glos. sing.& ibi not.ff.de pact.

De eadem re.

49 ¶ Ad hæc cùm venditor ipse possit redimere intra certum tempus ex lege dicta,in venditione, certè id omittens videtur post id tẽpus id ius remittere siue renũciare,vt expressè & in hoc quoque casu voluerunt Odofre.Nicol.Mate.& eorum authoritate Bald.in.l.2.in.8.quæst.C.de rescinden.vendi.Id quod generale est in cæteris huiusmodi omnibus,per id quod voluit glos.quã ibi multùm cõmendat Ange.in.l.si ego.ff.de nego.gest.& glo.in.l.j.in verbo,cadere,& ibi Saly.

De eadem re. Renunciat qui intra tẽp° præscitutũ nõ facit

C.de in

C.de in integ.resti.minor.Dy.& Ioan.And.in.c.ratihabitionem,de regu.iur.lib.6.Bart.& ipse Angel.in.l.bonorum.ff.rem rat.habe.Bald.in addi.Specula.titu.de appel.parte.2.§.j.versicul. porró,vbi dicit tempus iuri quærendo appositum idem aut etiam plus operari,quàm renũciationem,per no.in.d.l.si ego.Sed & ipse Bald.in.l.j.col.j.ver.extrà opponitur.C.quan. dies lega. ced.dicit lapsum dici habere vim pacti de non petendo.

50 ¶ Nec in hac re omittẽdus est tex.in.l.si ea.C.qui accusa.pos.ex quo liquidò probatur id quod diximus,scilicet tempus ipsum habere vim renunciationis,& id ibi not. idem Bal.tum colum.j. versi.3.no.tum colum.vlti.in duobus locis.Atque etiam text.in.§.j.post princi.ibi,multa quoque tempus refutat. Ex quo quidem & ipse Bald.consi.169.statuto ciuitatis Ianuæ, in fin.libr.j. scribit lapsum termini ad aliquid præstituti habere vim tacitæ renunciationis. Nam & tex.in.l. j.§.sed videndum.ff.de succes.edic.paria facit exclusionem ex tempore,& renunciatione,cũ dicit,exclusus est tempore vel repudiatione,cum aljs multis si.à me adductis suprà titu.præcedẽti.§.3.glos.4.in verbo,il ne sera plus receu, nume.2.contrarium tamen est. Quibus illud vnum addiderim,hanc tacitam renunciationẽ,quæ inducitur ex lapsu temporis,magis nocere,quã expressam, vt per multa latè probat Iason post alios in leg.cùm quid,in.2.lect.colũ.2.nume. 10.& multis seq.ff.si cert.peta.& nos latiùs in nostris legibus cõnubialibus,in glo.5.quę est super verbo,expres, vbi videre poteris.

De eadem re.

51 ¶ Postremò hanc eandem sententiam in nostro casu reuendendi intra certum tempus, ante illos omnes,licèt nullus memorauerit,tenuit expresse Bald.consi.108.iste qui promittit reuẽdere,lib.5.Atq; etiam Alex.con.118.stantibus terminis,col.j.in fi.lib.3.& ex recentioribus quoque Steph.Bertran.qui nullũ præcedentiũ scriptorum citat,con.115.non tenebatur,lib.j.atque iterũ con.184.vidi casum,in fi.lib.j. Et de hac re tex.est clarissimus & expressissimus, quẽ tamen nullus illorum citat,in.l.si creditor.§.illud.ff.de distract.pigno.vt mirum sit effugisse Bal.virum omnium nostratium docto.oculatissimum,& incomparabilis memoriæ virum. Sed non omnes omnia videre,aut quæ viderint recordari queunt,quando vt cecinit Virgilius.

Omnia fert ætas,animum quoque,sæpè ego longos
Cantando puerum memini me condere soles. *Tempus aufert omnia.*
Nunc oblita mihi tot carmina. Et scripsit Menander.
χρόνῳ δ' ἀνάιρει πάντα, καὶ λήθην ἄγει, Id est ad verbum:
Tempus autem aufert omnia,& obliuionem inducit.

52 ¶ Et hanc principalem nostram sententiam,qua dictum est,venditorem post tẽpus cõstitutum non admitti ad retractum,amplia etiã si emptor nondũ transacto eo tempore dixerit venditori illum se admissurum ad retractum,quandocunq; voluerit:nam intelligitur,modò is veniat intra illud tempus,vt non obscurè voluit Ro.con.27.viso themate,in.4.eodémque vlti.dubio,dum dicit aliud esse,si post tempus id dixerit. Et ad hoc mirè faciunt, quæ & nos in simili diximus de retractu proximitatis suprà titu.præcedente.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,nume.33.sed quid si cùm,& seq.vbi omnino videas & notes,neque enim res est omnibus obuia & expolita.

Quid si durante tempore reuenditioni præstituto emptor dixerit vẽditori illum se quãdocunque admissurum.

53 ¶ Nec prætermiserim quosdam esse huius sententiæ,vt si res cum hoc pacto vendita, non satis iusto precio fuerit vendita,poterit semper redimi etiam post tempus præstitutum reuenditioni. Ita enim voluit Chasse.in tit.des rentes vendues a rachapt.§.j.col.4.nume.22. iterúmque in hoc tit.de retraict2.§.10.in verbo,a faict diligence,in fi.dicens id quoque voluisse Bal.in.c.j.titul. de feud.dat.in vic.leg.comm.Hosti.in summa tit.de vsur.& Iac.à S.Georg.in.l.mutuum, in.j.col. ff.si cert.pet.Sed.Bal.& Iaco.nominatim loquuntur in contractu reprobato, cùm videlicet appositum est pactum legis commissoriæ in contractu pignoris. De quo nos diximus suprà in eadem glo.nu.328.& idem quoque,vbi & alios multos idem tenentes citauimus.Nec Host.quoq; illud dicit.Scio autem Senatum Parisiensem solere in venditionibus annuorum redituum generalium etiam non reprobatis concedere aliquod tempus debitoribus vltra tempus conuentum, vel etiam si nullum sit conuentum:vt possint restituto precio eos redimere intra certum tẽpus. Nec id tamen quod dicit Chasse.caret æquitate,propter quandam suspicionem, quæ oritur ex illis duobus,scilicet modicitate precij, & pacto reuendendi:quæ sola licèt non sufficiant ad reprobandum contractum,secundùm communem op.de quo diximus suprà in prin. huius tit. tamen posset videri ea satis esse ad illum rescindendum restituto precio,& sine deductiõe fructuũ, vt in hoc saltem quandam rationem habeamus alterius op.quæ ex ijs duobus tantùm reprobat contractum.idq; præsertim in istis venditionibus annuorum redituũ, qui & si non sunt reprobati,vt alibi diximus,sunt tamen odiosi & suspecti,vt & alibi item diximus.

Res cũ hoc pacto nõ iusto precio vendita, an possit semper redimi.

54 ¶ SED AN SALTEM RESTITVI poterit venditor in integrũ post transactum tempus reuenditionis,ex aliqua iusta causa. Pone enim q̃ venditor mortuus est relicto hærede filio minore,qui nõ redemit intra tẽpus,nunc aũt petit se restitui ratione minoris ætatis, vel ex clausula generali,si qua mihi iusta causa videbitur,quia verisimiliter ignorabat id tẽpus, iuxta. l.qui in alterius.ff.de regu.iur. Hãc quæstionẽ longè latéq; ac subtiliter disputat Fran.Curt. Senior.d.con.59.Christi,vbi tandẽ concludit minorem etiam infantem hæredem venditoris non restitui aduersus hunc temporis lapsum,quem tu vide egregiè differentem an & quando minor & ignorans restituitur aduersus præscriptionem conuentionalem. Et idem quoque in eadem

An venditor post tẽpus possit in integrum restitui ex aliqua iusta causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſpecie conſuluit Steph.Bertrand.d.conſi.184.in ſi.lib.j.per text.in leg.Aemilius.ff.de minorib. & no.per Paul.Caſt.& alios in leg.vltim.C.in quib.cauſ.in integrum reſti.non eſt neceſ.Sed & idem nuncupatim voluit Hiero.Cagno.in.l.2.in.16.quæſtio.C.de pact.inter emptor.& vendi. & ante hos Paul.Caſt.cuius nullus meminit,conſi.306.quanquam longa,colum.vlt.lib.2.vbi & id dicit ſe quoque aliàs conſuluiſſe.

55 ¶ Quibus adde gloſ.no.in.l.ſi cùm militaribus,in verbo,diſtraxerunt.C.de reſti.milit.quæ dicit militem abſentem iuſta ex cauſſa, aut etiam minorem non reſtitui aduerſus tempus aut pœnam conuentionalem,licèt reſtituerentur aduerſus legalem,vt ibi ſcribitur.Et illam glo.ſequitur Bar.& Bal.qui illam dicunt mirabilem,& Pau.Caſt.qui illam dicit no.ibi,& idem Bar.in.l. 2.C.ſi aduer.vendi.pig.& Bal.qui illam dicit elegantem,in.c.j.verſi.niſi iuſta,col.j.in verbo,infantia,tit.quo tempo.miles.& Ro.in rub.de arbitris,col.pen.vbi eam dicit ſing.Barb.in repe.c. Raynaldus,ad ſi.extrà de teſta.& con.51.ſcripſit ſapientiæ fons,colũ.8.lib.j.vbi dicit valde ſing. & inter con.ipſius Franc.Cur.Senior.con.67.ſapienter,col.19.vbi eam dicit ſingularem.

De eadem re.

Tẽpus cõuentionale currit minoribus, militibus,abſentibus, impeditis.

56 ¶ Ro.autem vbi ſuprà,pro huius ſententiæ confirmatione citat gloſ.in.l.non ſolùm.ff.de rei vendi.& in.l.3.§.ſi rem.ff.de lega.3.dicentes iuſtam cauſſam litigandi non excuſare ab expenſis conuentionalibus,licèt excuſet à legalibus,cum multis concord.adductis à Iaſo.con.124.in inſtrumento,colum.penult.ver.item debet,lib.4.de quo nos alibi latiſsimè diſſeruimus.Sed quod propiùs accedit ad eam ſententiam,adde quod ſcribit Cardi.Floren.in.c.exceptionem,colum. 3.verſi.ego dico,extrà de elect.quòd tempus conuentionale currit impedito,per no.in.c. vltim. eo.titul.licèt legale non currat.c.quia diuerſitatem,de conſeſ.præben.cùm ſi. & ſequitur Fely. in.c.cũ inter,col.11.verſi.limita ſecundò,extrà de except. Et quòd difficultas non excuſat à pœna ſiue obligatione conuentionali,probat.l.continuus.§.illud,& ibi glo.& doct.ff. de verbo.obliga.&.l.ad diem,eo.tit.ſecundùm intellectum eius communiorem.&.l.qui autem.§.ſi quis.ff. de conſti.pecu.& glo.in.c.breui,in prin.extrà de iureiurã.De quo & tu vide doc.in.l. quod te. ff.ſi cert.peta.& Fed.Senen.conſi.122.Martinus promiſit,& Bar.in.l.apud Celſum.§.ſi in arbitrum.ff.de dol.except.Franciſ.Aret.in.l.ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti.§.poſſum,col.j.ff.de verbo. obliga.& Steph.Bertran.con.309.viſo proceſſu,nume.4.lib.3.Nec iuſta quoque alia cauſſa excuſat ab eadem pœna conuentionali,licèt excuſet à legali.Bal.in.l.edita,in.2.lect.col.8.verſic.8. oppo.C.de eden.& in.l.eos.§.cautione,col.2.ver.& circa hunc articulum.C.de appel. Alexan. conſi.119.titulus quæſtionis,col.pen.verſi.nec obſtat quòd propter,lib.2.Iaſo.qui tamen nutat, conſi.124.in inſtrumento,col.vlti.lib.4. Et horum omnium ratio in promptu eſt, quia mitius agitur cum lege,quàm cum homine.l.Celſus,in prin.& ibi glo.ff.de arbi.cum ſi.

Difficultas nõ excuſat à pœna vel obligatione conuẽtionali.

Nec alia iuſta cauſſa.

57 ¶ Sed tamen vide interim,quomodo reſpondebis text.in.l. ſi creditor.§.illud.ff.de diſtract.pigno.cuius hæc verba ſunt. Siquidem ita venierit, vt ſi intra certum tempus à debitore pecunia ſoluta fuerit,emptio reſcindatur:ſi tempus præterierit,non poterit reſcindi vẽditio,niſi minor ſit.25.annis debitor,aut pupillus,aut reipublicæ cauſſa abſens,vel in aliqua earum cauſſarum,ex quibus edicto ſuccurritur. Niſi dicas ibi minorem vel abſentem non reſtitui aduerſus tempus à creditore præſtitutum reuenditioni,ſed aduerſus ipſam venditionem,quod quidem verum eſt. aut ibi ideo reſtitui minorem,quia agitur de eo quod geſtum eſt cum eo, quod multùm differt ab eo quod geſtũ eſt à patre aut prædeceſſore ipſius, vt videre licet ex.d.l.Aemilius, ibi, putabã bene iudicatum,quòd pater eius non ipſa (loquitur autem de filia minore) contraxerat, & not. per glo.& doct.in.d.l.2.C.ſi aduerſ.vendi.pig.& in.l.cũ filius.§.in hac.ff. de verbo.obliga.cum ſi. Sed id non admodũ cõgruit caſui.d.§.illud,quanquã & id quoq; verũ eſt. Ideoq; ſi huiuſmodi facultas redimendi ab initio fuerit conceſſa minori, poſſet dici & hunc elapſo tẽpore ad eam reſtitui,atq; etiam maiorẽ ob abſentiã reipublicæ cauſſa,aut aliã earum cauſſarũ, ex quibus ſuccurri ſolet ex illa clauſula generali,ſi qua mihi iuſta cauſſa videbitur. Sed tu tamen omnino vide Fran.Balb.in tracta.præſcrip.in.j.parte.6.eiuſdémque vlti.partis prin.in.23.cauſſa.

De eadem re.

Quid ſi hæc facultas fuit ipſi minori cõceſſa.

58 ¶ Ex quibus etiam poſſet videri,quòd ſi venditor iuſtum habuerit impedimẽtum,ne poſſet redimere intra tempus,quia fortè miſit pecunias per nuncium vel procuratorem,vt redimeret,qui ab hoſtibus vel latronibus captus eſt, aut aliud ſimile quippiam contigerit, eſſet tunc excuſandus venditor,& poſt tempus admittendus,ſaltem per reſtitutionem in integrum, vt eſt etiã text. loquens in luitione pignoris,cui tempus certum fuerat præfinitum,in.c.ſignificante,& ibi doc. extrà de pig.& Bal.in repetitio.d.l.Aemili⁹,col.pe.verſ.reuertor.ff.de minorib.& Ro.cõ. 435. in præſenti cõſultatione,vbi & ad hoc allegat tex.quẽ dicit ſingu.in.l.quibus diebus,in princi. ff.de condi.& demõſtrationib.intelligendo q̃ conditio illa erat implẽda, per quid dari in genere,vt ipſe loquitur,licèt multa in cõtrariũ eo in loco allegaſſet,quæ ibi videre poteris. Anto.aũt in.d.c.ſignificãte,col.3.dicit q̃ emphyteuta,qui ceſſauit ſoluere triẽnio, quia interim detẽtus fuerat in carceribus,excuſatur,nec poteſt expelli.& ſequitur Barb.ibi,col.3.ver.no.quòd eo ipſo.& Iaſ.qui id dicit notandum in.l 2.col.17.in.21.q.C.de iure emphyt.vbi ſubdit, quòd poſito quòd ceciditſſet,deberet tamẽ reſtitui in integrum,ex clauſula illa generali. & ſequitur etiam Philip.Deci.in authentica,qui rem,col.3.verſi.7.fallit.C.de ſacroſanctis eccle.Sed id nõ admodum hucfacit,quia loquimur de pœna cõuentionali.quãquam is textus in.d.c.ſignificante,quo potiſsimùm innituntur,loquitur de tempore etiam conuentionali.Et vide etiam textum optimum in

Quid ſi venditor iuſtum habuerit impedimentum.

mum in.l.vlti.C.de conditio.inſertis.& in.l.argentum.ff.commod.& quę diximus ſuprà titulo præcedenti.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,nume.120.vigeſimoquarto,& ſequen.& iterum.§.3. in glo.vlti.nume.5.quod tamen,& ſequen.Et ſi hæc procedunt,omnino deſtruunt ea quæ diximus in priori parte huius quæſtionis,ideo cogita.

59 ILLVD AVTEM SCIRE DEBES, quòd ſi poſt tẽpus huic facultati conceſſum emptor precium ſibi à venditore oblatum acceperit,poteſt compelli ad reuendendum,argumen.l.de lege.§.vltim.&.l.ſequen.ff.de leg.commiſ.&.l.commiſſoriæ,& ibi Bal.C. de pactis inter emptorem & venditorem,&.l.2.C.de iure domi.imper. & dicta.l.Aemilius.ff.de minori. &.l.quòd ſi nolit.§.in factum.ff.de ædil.edic.& .l.vltim.ff.de eo quod cert.loc. & nuncupatim in hoc caſu reſpondit Bal.con.108.iſte qui promittit reuendere,lib.5.vbi & ex hoc dicit,quòd ſi ipſe venditor recepit etiam poſt tempus precium à vẽditore depoſitum, tenetur perficere reuenditionem,quia eo nomine videtur ipſum depoſitum recepiſſe,quo nomine factum fuit: nec enim depoſitario ius eſt & poteſtas ſoluendi,niſi in eã cauſſam,ideóque in eam ſoluiſſe videtur, argumen.l.4.cum.ll.ſequenti.ff.de ſolutio.Et faciunt ea quæ ſuprà diximus titulo præcedente. §.j.glo.10.quę eſt in verbo,dedans lan,nume.20.tu tamen id intellige,& rurſum in fine eiuſdem tit.in.6.quæſtione,& quæ dicam infrà hoc eodem tit.§.4.in glo.vlti.nume.2. Idémque vt tradit Bal.vbi ſuprà,ſi partem precij tantùm acceperit: nam idem eſt,ac ſi totum accepiſſet, vt expreſsim declarat dicta.l.de lege.§.vlti.ff.de leg.commiſ.

Si emptor acceperit precium oblatũ poſt tẽpus an cogetur reuendere.

Quid ſi accepit precium in id depoſitum.

Quid ſi partẽ precii.

60 ¶ Sed hæc velim intelligas procedere,niſi emptor huiuſmodi precium aut partem ipſius ignoranter acceperit,neſciens tempus reuenditionis eſſe tranſactum, quia fortè ſuccеſſerat emptori,nec inſtrumentum venditionis viderat. Et tunc certè ei obeſſe non debet.l.ſi is ad quem,&.l. nec is.§.hæres.ff.de acquiren.hæredita.&.l.mater.§.ſed vtrùm.ff.de inofficioſo teſtamento,&.l. legitimam.ff.de petitione hæreditatis,&.l.tres fratres.C.de pactis, &.l.nec ignorans.C.de donationib. Et quod in ſimili de domino qui ignorans feudum vel emphyteuſim eſſe commiſſam recepit penſionem,voluit Speculator titulo,de locato.§.nunc aliqua,verſic.24.&.26. cum alijs multis ſimilibus,& concor.à me adductis in non abſimili caſu ſuprà titulo præcedente.§.j.in.d. glo.10.in verbo,dedans lan,nume.21.ſed hoc tamen,& ſeq.

Quid ſi ignorans accepit.

61 ¶ Quid autem ſi tantùm petijt ſibi id precium ſolui,an & tunc poterit cogi ad vendendum ac ſi ipſe accepiſſet. Quod videtur per dictam.l.Aemilius,in illis verbis,preciũ petendo,& ibi glo. in verbo,reſtitui,poſt principium,& Bal.in.lec.col.j. & Alberic.col.2.verſi.vltim.quæro.ff.de minorib.&.l.poſt diem.ff.de lege commiſ.&.d.l.commiſſoriæ,vbi & id nuncupatim in caſu illius.l.voluerunt Dy.Cy.Bal.Alberic.& Salycet.& idem Bald.poſt.Cyn.in.l.intrà.§.j.per illum text.colum.j.ver.item no.ff.de minori.Et quod in ſimili ſcribit ipſe Alberi.in.l.2.colum.3.ver. quid ſi dominus petit.C.de iure emphyteut.dominum,qui poſteaquam vaſallus cecidit emphyteuſi ob non ſolutam penſionem,eam petijt ab ipſo vaſallo,ſibi æquè præiudicare,ac ſi ſolutionem receperit,per.l.ad ſolutionem.C.de re iudica. & ſequitur Iaſon in.d.l.2.colum. 42. nume. 128.Et idem quoque de domino qui requiſiuit vaſallum,vt ſibi fidelitatem præſtaret,voluit Io. Rayn.in capit.j.§.præterea ſi quis,in.17.quæſtione,& in.§.inſuper,colum.penult.titu.de prohibitio.feud.ali.per Federic. Quódque tradit ipſe Alberi.poſt Guil.Cuma.in leg.2.C. ſi maior fact.quòd ſi maior factus petit precium rei à ſe minore venditę,videtur ratam habere venditionem,per dictã leg.ad ſolutionem,&.l.2.C.de iur.domi.imper.& quæ diximus ſuprà titulo præcedenti.§.24.gloſ.j.numero.11. illud quoque. Quanquam aduerſus hanc ſententiam facit.l.nihil intereſt.§.j.ff.de inofficio.teſtamento,& quod eius authoritate tradiderunt Cyn.& Alberic. in dicta.l.2.in fine.C.de iur.domi.imper.& Petr.à Bella Pertica, in dicta.l.cõmiſſoriæ,qui eam leg.intelligit,ſi quis petierit cum effectu,ita ſcilicet vt conſecutus fuerit,aliàs ſecus.quod omnibus ſuperioribus repugnat.Pro quo & tu vide quæ dixi in titul.præcedenti,in fine eius tit. nume.36,ſed tamen,iuncto præcedenti. Sed ſemper intelligendum eſt, ſi non ignorans petierit, iuxta ea quæ diximus in præcedenti verſic.

Sed quid ſi tãtũ petiuit.

62 QVID VERO ſi iam tranſacto ipſo tempore ad redimendum præſtituto,emptor libens dixerit venditori paratum ſe recipere precium & reuendere,non obſtante lapſu tẽporis. An tũc quandocunque,vel intra quod tempus debeat emptor offerre precium. De quare cõſultus Ro. con.27.viſo themate,in.4.eodémque vltimo dubio,reſpondit,nõ propterea emptorem perpetuò obligari,ſed venditorem debere intra modicum aliquod tempus precium reddere, ſecundũ gloſſam in.d.l.Aemilius,in verbo,reſtitui,in vna ſolutione.ff.de mino.quam Barto.ibi multùm no. Vel etiam poterit emptor compellare venditorem, vt redimat intra duos menſes,& ſi id nõ fecerit,poſtea non admittetur,ex ſententia Dy.& Bar.in.l.qui Romę.§.cohæredes.ff.de verborum obligationibus.quam Romanus ipſe dicit ſing. At nos multò plura diximus in ſimili quęſtione retractus proximitatis ſuprà tit.præcedente in gloſ.10.in verbo,dedans lan,nume.12.nec tamen,cum ſex ſeq.Ex quibus intelliges,quid hic amplius ſit dicendum.

Si tranſacto eo tẽpore emptor dicat ſe receptũrum venditorẽ, itra quod tempus is venire debeat.

63 CAETERVM ET HIC QVAERO, à quo tempore currat id tempus præſtitutũ redemptioni rei venditæ reſtituto precio. Vtrùm à tempore contractus,an verò à tempore traditionis rei venditæ. Guid.Pap.ſingu.873.ſi res vendita,dicit à tempore traditionis,vt dicit voluiſſe Bar.in.l.ſi cui legetur,in principio,in vlti.verbis.ff.de legatis primo,per text.in.l.tali, in

An tẽpus reuẽdendi currat à tẽpore contractus.an traditionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

principio.ff.de iure dotium. Verùm Bart. non loquitur in noſtro caſu, ſed in alio non admodũ diſſimili, videlicet cùm quis vendit librum præſtituto anni tempore ad ſoluendum preciũ venditionis, non currit id tempus anni niſi à tẽpore traditionis, per tex. in. d. l. tali, quod dicit multùm notandũ. Et certè ille tex. eſt optimus & notandus. Tamen in hoc noſtro caſu arbitror inſpicienda eſſe verba contractus. Nam ſi dicitur, hinc ad annum, nemo dixerit expectandam traditionem, cùm aliud exprimatur. Et hîc omnino vide quæ latè diximus de retractu municipali ſuprà titulo præcedente. §. j. in gloſ. 2. in verbo, a vendu, nume. 41. quid autem ſi quis, cum multis ſequen. iterumq; in gloſ. 10. in verbo, dedans lan, nu. 108. vigeſimò quæro. rurſumq; in. §. vlti. in gloſ. 2. in verbo, notifier au greffe, nume. 42. decimoquartò quæro.

64 *An vẽditor intra tẽpus præſtitutum poterit omni tempore redimere.*

ILLVD QVOQVE IN DVBIVM vocatur, vtrùm venditor poterit quocunq; tempore eius temporis, quod reuenditioni præfixum eſt redimere, an verò tantùm vltimo anno, an item denique vltimo tantùm die? In quo ita dicendum eſt. nam aut expreſſum eſt in pacto, & id ſeruandum eſt? Aut verò ita dictum eſt, vt intra. 10. aut. 20. annos fiat reuenditio, & poterit venditor quocunque tempore illorum decem vel viginti annorum, aut alterius temporis in id præſtituti redimere, cùm omne tempus quod termino prædictorum annorum clauditur, intra eſſe rectè dicatur, vt ſcribit Gellius noctium Atticarum lib. 12. c. 13. & id minimè dubium eſt. Aut denique dictum eſt, vt poſſit redimere in decem annis. Et tũc Guid. Papa. deci. Delphi. 516. an per confeſsionem, verſi. ſed quid emptor, negat poſſe vẽditorem ſtatim redimere cùm voluerit, ſed expectandum eſſe vltimum annum illorum decem, & quolibet eius anni die poſſe redimere, per leg. ſi ita fuerit libertas. ff. de manumiſsis teſtamento. & legẽ primã. §. quibus (credo quòd voluit allegare. §. quod dicimus) ff. de ſucceſſorio edic. ldq; dicit ſentire Bartho. in. d. l. ſi cui legetur, in principio. ff. de lega. j. & in. l. Gallus. §. ille caſus, colum. vlti. ff. de liberis & poſthumis. Et Guid. Pap. ſequitur expreſſè Hierony. Cagno. in repetitio. l. 2. in. 9. quæſti. C. de pactis inter emptorem & venditorem.

65 *De eadem re.*

¶ At longè vterque fallitur! Nam prior ille textus ſcilicet in. d. l. ſi ita fuerit, non loquitur iſdẽ illis verbis Guid. ſed ijs duodecimo anno. quæ longè ab illis diſtant, in duodecim annis. Nam ſi dicas duodecimo anno, ille tantùm duodecimus annus comprehenditur, vt dicit ille textus. nec aliud intelligit Bartho. in ſupradictis locis. At ſi dicas in duodecim annis, omne illud tẽpus duodecim annorũ, quod ſcilicet eſt intra illos duodecim annos, æquè cõprehenditur, ac ſi dixeris intra duodecim annos. Hæc eñ ſimilia ſunt intra duodecim annos, & in duodecim annis, vt ꝓbat tex. in. d. l. j. §. quod dicimus, de ſucceſſor. edic. & voluit Gellius vbi ſuprà citauim⁹. Et vt breuius dicã, illa enunciatio duodecimi anni illum tantùm duodecimum annum demonſtrat: illa autem duodecim annorum omnes illos duodecim annos demonſtrat. Et facit etiam ad ſupradicta text. in. l. quod quis. ff. de actio. & obligatio. Et hanc quoq; noſtram opinionem tenet Chaſſe. titu. de rentes vendues a rachapt. §. j. in. 6. dubio, vbi tamen nihil allegat, niſi ſibi videri Alexã. & alios ita tenere in. l. qui Romæ, in principio. ff. de verbo. obliga.

66 *Cũ vẽditor nõ põt niſi poſt aliquod tẽpus redimere, an contractus ſit illicitus.*

SED VNVM NON OMISERIM, quod ſubiungit Guid. Pap. vbi ſuprà. & iterum ſing. 477. licèt pactum, verſicu. quæro mutuaſti, ibi nunc quæro. quòd in illis caſibus, in quibus non poteſt venditor redimere quandocũque durante tempore, ſed tantùm in fine illius, aut poſt aliquod tempus, cenſetur contractus illicitus, vt dicit ſe plenè dixiſſe in contractu de contractibus illicitis, vti fecit colum. 7. §. pone circa hoc aliquis. Et idem ante illum videri poſſet cenſuiſſe Panor. in cap. ad noſtram, in tertio caſu, extrà de emptione & venditione, & Paul. Caſt. conſi. 109. viſa petitione, colum. 2. verſicul. ſunt etiam alia, lib. 2. nam & ij duo à quibuſdam in eam ſententiam allegantur. & Lauren. Rodul. in repetitione cap. cõſuluit, in ſecunda parte quæſtione. 61. & Lafran. Oria. in clementina, diſpendioſam, colum. penu. de iudic. & ante hos omnes Hoſtien. & Ioan. And. in dicto cap. ad noſtram. & è Theologis diuus Bernardinus in tractatu de contractibus & vſuris, in. 39. ſermone, arti. 2. c. primo, & id propè haud dubiè tenet Bald. conſi. 487. apparet, circa medium, lib. j.

67 *De eadem re.*

¶ Verùm (ne erres) Panormitanus, vbi ſuprà, requirit vltra id pactum ita factum, modicitatem precij: quaſi id ſolum non faciat contractum illicitum. Et Hoſtien. & Ioan. Andre. eo in loco debent intelligi ſecundùm dictum cap. quo innituntur, de quo mox dicemus. Sed & Paulus Caſtren. vbi ſuprà non dicit ſimpliciter eum contractum, in quo tale pactum apponitur, eſſe illicitum, ſed id tantùm reponit inter ea quæ cum alijs non per ſe ſola faciunt præſumi contractum vſurarium. vti etiam faciunt Baldus & Salycetus poſt Odoffred. in leg. emptione. C. plus valer. quod agit, & idem Baldus in cap. primo, colum. 2. verſicu. quæro de quibuſdam, & ibi etiã Aluar. colum. penulti. verſicul. quæro ab extrà, titul. de feud. dat. in vic. leg. commiſ. & ipſe Panormitanus conſi. 76. in præſenti, &c. tria ſuccinctè, columna prima, libro primo. & conſil. 69. caſus in his terminis, libro ſecundo. & Roma. conſ. 423. pro pleniori diſcuſsione, in vltimo dubio. Cepo. in tractatu de ſimulatione contractuum, in. 10. præſumptione. Barb. conſil. 76. illud in medium, col. 1. &. 2. lib. 3. Soci. conſ. 248. nunquid ex duobus, colum. 2. verſi. 4. lib. 2. Iaſo. latè conſi. 153. præ ſupponitur in facto, per totum, lib. 4. Fabia. in tractatu de emptione & venditione, in. 7. quæſtione princip. col. 3. verſic. 6. quæro, & nouiſsimè Hiero. Cagno. in repetione. leg. 2. col. 4. verſic. & inter alias. C. de pactis int. empt. & vendito. & è Theologis Angel. Cla. in verbo, vſu.

bo, vſura, le. primo, nume. 67. niſi (inquit) id fieret in fraudem vſurarum. & Conradus in tractatu contractuum, quæſtione. 83. in. 8. concluſione.

68 *De eadem re.* *Quidſi id pactũ excederet. 30. annos.*

¶ Et hoc quoque ſatis ſupérque innuit textus, ſi non leuiter legatur, in dicto ca. ad noſtram, de emptione & venditione, quòd omnium hac in re eſt præcipuum potiſsimúmque ac propè vnũ fundamentum: dum ſcilicet vnà cum eo pacto, vt à ſeptennio ad nouennium liceret redimere, & alia quoque ponit quæ ſimul faciunt præſumi cõtractum fœneraticium, quaſi ſcilicet illud ſolum pactum in id non ſufficeret. Et ita ibi omnes propè ſcribentes intelligunt! Et quòd id quidem pactum ſimpliciter valeat, ne expreſſa authoritate careamus, tenuit Ioan. Faber: modò (ait) tempus in id præſtitutum non excedat. 30. annos, in. l. vlt. quam vnicam eius tit. legit. C. de pactis pigno. ad finem. Et hoc vltimum de. 30. annis, ne & id quoque omittam, voluerunt gloſ. Petr. à Bella Perti. & Cy. ibi. & Collect. in. c. ſignificante, colum. 2. verſ. ſed quid ſi debitor, extrà de pigno. Angel. & Alexand. in. d. l. qui Romæ, in prin. ff. de verbo. obliga.

69 *Id pactum ita factũ magis ſpectum eſt.*

¶ Sed aduerte lector amantiſsime. nam licèt hæc omnino vera ſint: tamen negari niſi malignè ac proteruè non poteſt, quin illud pactum ita appoſitum, vt non liceat niſi poſt aliquod tempus ſimpliciter, aut intra aliud poſtea tempus redimere, faciliùs citiúſque faciat præſumi contractũ vſurariũ, quàm ſi ſimpliciter fuiſſet appoſitum ſine expectatiõe alterius temporis, vt non obſcurè voluerunt ij omnes quos iam ſuprà citauimus numero abhinc. 2. & præter eos quoque Bald. in rubri. C. de fructi. & vſur. legat. ad fin. & conſil. 487. apparet, lib. j. & conſi. 322. inſtrumento, col. 2. & ſeq. lib. 3. & Alexand. conſi. 109. viſo proceſſu, in fi. lib. 4. & Corne. con. 366. viſa copia, colum. penult. verſicu. illa enim temporis, libro primo, & Ambroſius à Vignate in tracta. vſurarum, quem poſuit in cap. ſalubriter, de vſur. char. 14. in. 10. indicio. & Alexa. conſi. 46. circa præſentis, colum. j. lib. 3.

70 *Sed an ante illud tẽpus poſſit cogi emptor reuendere.*

SED AN SALTEM in illo caſu promiſsionis reuenditionis poſt aliquod tẽpus, poſſit cogi emptor reuendere ante illud tempus. Bald. vt à nonnullis citatur, in conſilio incipiente, in Chriſti nomine, ſi emptor promiſit reuendere, reſpondit non poſſe, per no. à Bart. in leg. cum qui ita. §. qui ita. ff. de verborum obligatio. & ita illum refert Fabia. in dicto tractatu empt. & vẽdi. vbi ſuprà qui tamen ſubdit illam deciſionem videri ſibi dubitabilẽ, nec aliud dicit. Ego verò illud conſi. reperire non potui, nec vllum ex conſi. Bal. quæ edita ſunt, eius initij eſt. At conſ. eſt quod incipit, iſte qui promiſit reuendere, quod eſt. 108. lib. 5. in quo non illud dicit, ſed aliud, de quo diximus ſuprà eadem glo. nume. 59. illud autem! Non tamen dubito, ſi id pactum valet, vt plerique omnes, vt iam diximus, teſtantur, & ſi nihil aliud ſit quod viciet, non admittendum fore venditorem ante illud tempus, eùm permiſſum poſt tempus, ante id cenſeatur prohibitum, leg. promiſſor. ff. de conſtit. pecu. & diximus ſuprà in hac eadem glo. nu. 46. nam & è diuerſo.

ET POVR TEL PRISQVE ACCORdé eſt entre eulx. Gloſ. 3.

1 *Cõcordare verbum latinum.*

HAEC VERBA OBSCVRA SVNT, quia poſſunt referri & ad precium conuentum, & concordatum (vt ſic loquar cum Therentio & Plinio) in venditione, vt ſcilicet res tali precio vendita, eodem reuendatur. atque etiam ad precium conuentum in pacto reuenditionis, ita ſcilicet, ſi fundus venditus centum aureis, eo pacto vt poſsit redimi centum viginti ſiue octoginta aureis. nam vtrobique eſt precium conuentum. Quanuis ſi maius precium pro reuẽditione reſtitui conuentum eſt, quàm ab emptore pro ipſa priori venditione traditum eſt, faciat præſumi contractum vſurariũ, alijs tamen præſumptionibus ſimul interuenientibus, per. c. illo vos, extrà de pigno. & diximus ſuprà in rub. huius titu. nume. 31. incipi. ſeptimum quod etiam, vbi etiam atque in nume. ſequen. comperies, quid dicendum ſit, ſi minus precium reddi conuentum eſt, quàm ſit precium prioris venditionis, ibi vide.

2 *Si in pacto reuendi nullũ eſt ſtatutũ precium de quo intelligendũ eſt. Ah alias iterſit, cum certũ, aut cum nullũ eſt precium.*

SED QVID SI IN PACTO reuenditionis nullum omnino certum ſtatutum eſt precium, ſed ſimpliciter dictum eſt, vt venditor poſsit redimere: intelligitúrne de precio venditionis, an de iuſto precio, an denique de precio, quod ab alio reperiri poterit. de hoc nuncupatim diſſerit Hiero. Cagno. in repetitio. l. 2. col. 6. in. 8. notabi. C. de pact. inter emptorem & venditorem, quem vide. & prætereà glo. in. l. j. in verbo, non actus, & ibi quoque Saly. colum. j. verſi. quærit glo. quando res. C. quãdo lice. ab emptio. diſcede. & Anto. Burgo. qui de iuſto precio intelligit, in cap. ad noſtram, colum. 13. ver. & quòd multi, extrà de emptio. & venditio. & quę ſcripſimus ſuprà titulo præcedente. §. j. in gloſ. 18. in verbo, le pris que la choſe aura couſté, in principio. Et vide etiam Soci. qui in hoc caſu certam quandam differentiam facit, cùm venditioni appoſitum eſt certum precium, vel cùm nullum, in leg. qui Romæ, in principio, columna vltima. ff. de verborum obligati. Et quod intelligatur de precio venditionis, eſt expreſſa conſuetudo infrà eodem titu. §. 6.

3 CAETERVM HOC IN LOCO venit in mentem eius ſpeciei, de qua conſuluit Petr. Anca. conſilio. 331. viſis diligenter actis, columna vltima, verſicul. vlteriùs aduertendũ. Ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pulchra quæstiõ.

Ea est huiusce modi. Venditor agit aduersus emptorem, vt ei reuendat rem antè ab ipso venditam, offerens pro ea reuenditione quinquaginta ducatos, quia dicit ita fuisse conuentum in eius rei venditione. Negat autem emptor id pactum. Testes venditoris deponunt emptorem promisisse reuendere eodem precio, quo emerat. Respondit Pet. emptorem reum esse absoluendum, tum alijs rationibus, tum & hac, quia ex diuersitate summarum resultat pluralitas promissionis: non enim testes deponunt de ea quæ deducta est in libello. Et in separatis de vno ad aliud non infertur. l. si maritus. C. de dona. inter vir. & vxor. Sed hîc omnino vide quę in simili scribam infrà in fi. huius titu. in. 16. quæstio. *pagi. 350. nũ. 97.*

CELVY IOVR. GLO. 4.

1 *Si pactũ sit factum die cõtractus, an cẽseatur factum incontinenti.*

NAM QVOD FIT eodem die, præsumitur factum incõtinenti, siue eodem contextu, vt dicit Bald. in leg. prima, colum. 2. vers. secundò no. C. de oper. liber. & in. l. penulti. §. mulier, ad fi. ff. de soluto matrimo. Cepo. nuncupatim loquens de hoc pacto reuendendi, in tracta. simulatorum contractuum in. 2. casu princi. & Corne. consi. 192. licèt videatur, colum. 3. vers. item quia videtur, lib. 3. & Frã. Curt. Senior consi. 55. super duobus, colum. 3. Ias. in. l. 3. §. 3. colum. vlti. ff. de verborum obligatio. vbi id dicit sæpè allegari in practica. & Steph. Bertrand. qui nuncupatim loquitur in hoc pacto, consi. 15. visis instrumento, nume. 2. lib. 2. & consi. 32. precij vilitas, nu. 3. co. lib. 2. cum alijs multis concor. quos tibi congessi in repetitio. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, nume. 103. sed posset dubitari, & seq. vbi etiam ostendi Bar. consi. 161. proponitur quòd syndicus, non aduersari huic sententiæ, quod prima fronte potuisset videri. De eo autem quod fit sequenti die, de quo etiam loquitur nostra consuetudo, dicemus in glo. seq. in princ.

IN LIMINE CONTRACTVS. GLO. 5.

1 *Quid si die sequenti. Cohærentia nomẽ Ciceronianum. Id pactum eodem die aut sequenti factum, an contractui inesse cẽseatur. Quæ post vel ante actum statim fiunt, in ipso facta fuisse videntur.*

QVONIAM DVBIVM est in iure, quãdo pactum censeri debeat fuisse incontinenti factum, vt ex eo actio competat, tanquam vestito cohærentia (vt nostri loquuntur non sine graui ac locuplete exemplo, est enim verbum Ciceronis lib. 2. de natura deorum) contractus, vt plenissimè per glo. & doctores in. l. in bonæ fidei, iterúmque in. leg. petens C. de pactis, & in. l. iurisgentium. §. adeo. ff. eodem. & Bart. in. l. contractus. C. de fide instrumento. Certè nostra consuetudo, vt hoc dubium tolleret, statuit, quòd si eo ipso die, aut etiam altero, id est, sequenti die, quo contractus factus est, id pactum de reuendendo fuit conuentum, perinde habebitur, ac si in ipso cõtractu aut confestim antè vel pòst intercessisset: & ita in limine contractus, vt ipsa loquitur, dicetur fuisse factus, ob id fortè quòd vnus dies non dicitur magnum aut longum interuallũ. l. si ex duobus, in prin. ff. de duobus reis. & voluit Bart. in. l. j. §. j. ff. de verbo. obliga. & bene facit. l. Paulus. ff. de re iudica. vbi sententia diffinitiua in accessorijs & consequentibus potest suppleri scilicet eodem die, & l. in operis, cum glo. & ibi Bar. ff. loca. vbi simul factum esse dicitur, quod eodem die factum est, tanquam scilicet ex propinquitate temporis præsumantur partes ita ab initio cõuenisse, alterúmque alterius contemplatione factum fuisse videatur, per textum optimum in le. prima. §. quæ onerandæ. ff. quar. rer. acti. non datur. Sicuti & in simili dicit glos. in leg. si ventri. §. vltimo, per illum textum & ibi Barthol. ff. de priuil. creditorum. Iaco. Arena. & Bartho. in leg. penulti. §. si vir. ff. solut. matrimo. Cy. in. l. si quis posthac, in. 2. quæstione, & ibi Bald. & Angel. C. de bonis præscript. cum alijs multis concord. à me adductis in repetitio. l. si vnquam, in verbo, donatiõe largitus, nume. 102. quòd si refractarius. Ideóque ambo actus iudicari debent, ac si vnus tantùm esset, simulque facti fuissent, per leg. cùm antiquitas. C. de testamen. & l. hæredes palam. §. vno contextu. ff. eodem titulo, cum alijs concord. etiam à me cumulatis, vbi suprà numero præcedenti videlicet. 101. sed & hoc tamen. Et quod vni inest, alteri quoque inesse creditur, propter vicinitatem vtriusque, vt etiam ibi diximus, & multis probauimus. Quibus tamen adde Corne. con. 319. circa primum, col. 7. vers. hoc autem præsupposito, lib. 3. vbi & id ita inesse dicit, vt vnus contractus censeatur esse pars alterius, arg. l. fundi partem. ff. de contrah. emptio.

2 *De eadem re. Ante litiscontestationem factum videtur quod mox post eam fit.*

¶ Ex ijs autem fit, Primò quod dicit glos. in leg. 2. in verbo, narrationem. C. de iura. calũ. quòd cùm ex ea leg. in. §. vltim. partes debeant iurare de calumnia in initio litis, & sic ante litis contestationem, tamen si statim pòst faciant, sufficit, per illum text. in princip. quia satis dicitur fieri in initio, quod pòst statim fit, leg. lecta. ff. si cert. petatur. Et cum ea glos. simpliciter transeunt omnes doctores, ibi, vt eam tacitè sequi videantur, ex sententia glos. ab omnibus approbatæ, in. l. inter omnes. ff. qui satisda. cogun. de qua nos ampliùs diximus suprà tit. præcedente. §. 35. in glos. vlti. in verbo. ignorans, nu. 45. nam minores. Sed & illam priorẽ glo. nuncupatim sequitur & dicit no. Ro. in. l. si mulier, col. 2. nume. 13. ff. solut. matrimo. & Angel. Aret. in. §. præterea, colũ. 12. vers. & quando dicatur, Institu. de exceptio. vbi ex ea dicit generaliter, id censeri fieri tempore litis contestationis, quod fit parum ante, vel parum post litis contesta. & Ias. in. l. si quis mihi bona. §.

na. §. iussum, colum. 3. vers. in quarta parte. ff. de acqui. hæredita.

3 *De eadem re.*

¶ Secundò quod voluit alia glo. in. l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff. de procur. quòd cùm ille textus dixisset satisdationem ratihabitionis à procuratore ante litis contestationem esse exigendam, quoniã scilicet hæc sit dilatoria exceptio, vt dicunt omnes ibi. Certè satis dicitur fieri antè, si fiat pòst incontinenti, per. d. l. petens. C. de pact. cùm dicitur, siue anteceserit pactũ, siue postea statim interpositum est. & l. Modestinus. ff. de solu. Et licèt eam glo. reprobent Bal. Ange. & Pau. Cast. ibi. Tamen sequitur Specula. titu. de satisda. §. viso, ver. debent autem præstari, & Anto. in. c. cùm dilectus, col. 3. per text. ibi, secundùm vnam lect. in versi. circa, extrà de ordi. cogni. & Imo. qui eam dicit sing. in. l. ex consensu. §. eum qui, colum. 25. ff. de appella. vbi etiam refert Iaco. But. & Bar. in dicto. §. ratihabitionis, simpliciter transire cum ea glo. & rursum idem Imo. in. l. 2. §. prius. ff. de vulga. & pupilla. substit. per. d. l. lecta. Alexand. & Ias. in. l. edita, ille colum. 4. versi. putarem tamen quòd emendatio, hic colum. 5. versi. quid ergo si incontinenti. C. de eden. vbi ex hoc dicunt, quòd cùm emendatio libelli fieri debeat ante litiscontestationem, vt ibi no. potest tamen & post eam incontinenti fieri, & idem Alexand. qui & eam dicit singu. in. l. ita demum, colum. 2. versi. octauò fallit. & ibi etiam Ias. colum. prima, versi. secundò limita. C. de procurato. & ipse Ias. in. l. non solũm. §. morte, colum. 4. ff. de no. oper. nuncia. vbi eam rationem reddit, quia quæ incontinenti fiunt & c. & in. l. principalibus, colum. 4. versicu. secundò quæro. ff. si cert. peta. & in repetitione. l. admonendi, char. 21. versic. quid si testis. ff. de iureiurando. & in dicto. §. iussum vbi suprà. & in. l. vltima, colum. 5. & in. 2. limitatione. ff. de feri. & Fely in. c. exceptionem, colum. 8. versicu. fallit. 10. extrà de exceptio. Hippo. Marsil. in. l. diuus Antoninus, colum. vltima. ff. de quæstio. & in. l. is qui aggressorem, numero. 31. C. de sica. & consil. 137. illumina, col. penulti. & Lancel. Gali. in. l. j. §. qui præsens, col. vlti. ff. de verbo. obliga. Qualiter autem intelligatur, videbis per eundem Lancel. in. d. l. prima, in princ. col. 12. versi. sexta cadit.

4 *De eodem. Exceptio dilatoria stati post litẽ contestatã potest opponi.*

¶ Sed & generaliter quòd omnis exceptio dilatoria quęcunque ea sit, possit opponi statim post litem contestatam, vt id quoque scias, tenuit Innocen. ille pater & organum veritatis ab Archi. in cap. pia, de exceptio. lib. 6. appellatus, Inno. (inquam) in. c. pastoralis, in princip. ext. de except. & Anto. cuius etiam non modica est apud omnes authoritas, in cap. cùm dilectus, colum. 3. per textum ibi, extrà de ordi. cogni. & Roma. in dicta. l. si mulier, vbi suprà. ff. solu. matrimo. & ex recẽtioribus Fely. in. d. c. exceptionẽ, quo loco suprà citauimus, extrà de exceptio. & Hippo. Marsil. in. d. §. diuus Antoninus.

5 *Non refert an ante emancipationem an statim post quid fiat.*

TERTIO quod tradit alia glo. in leg. vt iurisiurandi. §. iurare autẽ debet, in verbo, manumissionem. ff. de oper. liber. & iterum in leg. prima, in principio, & ibi etiam Bartho. & Bald. C. eo. rursumq; in leg. vltim. ff. de liber. cau. nihil referre, vtrùm seruus in manumisione, an paulò antè, siue etiam paulò pòst iuret operas se domino præstaturũ, per dictam. l. lecta, idq; dicit Bart. in primo loco esse menti tenendum ad huiusmodi quæstionem. Nam pater non potest donare filio in sua potestate constituto, sed emancipato potest. Igitur quidam emancipat filium, & confestim ei donat, mox iudex emancipationi decretum interponit: opponitur quòd non valet donatio cùm fuerit facta ante decretum emancipationis. Ego (inquit Bartho.) dixi contrarium, per hanc glossam. & refert & sequitur, & dicit singu. Alexand. in. l. diuortio, in princ. colum. 2. versicul. ad hæc omnia. ff. solut. matrimo. & ibi quoque Iaso. colum. item. 2. versic. 2. bene facit, vbi illud dictum ita declarat, ne videatur inutile, vt ibi per eum. & idem Iaso. in repetitio. d. l. admonendi, colum. 87. versicul. quid si testis primò. ff. de iureiuran. & in leg. vltima, colum. penult. C. de edic. diui Adri. tol. & Franc. Aret. in cap. de testibus, colum. 4. versicul. nec obstat dicit ipse, & ibi quoque Fely. colum. 3. ver. & inquantùm, extrà de testib. idem Fely in cap. cùm dilecta, colum. 23. versicu. demum ad ornatum, extrà de rescrip. & Catel. Cota. qui id admodum commendat, in memor. incipi. donatio facta à patre. Ioan. Lupus in repetitio. rubr. de donatio. inter virũ & vxor. §. 38. col. 3. versi. ad hoc bene facit.

6 *De eodem. Tempore belli factũ censetur quod ante vel post statim fit.*

QVARTO quod authoritate illius glos. in. d. l. j. C. de bonis libert. dicit Bal. in ea ipsa. l. j. col. 2. versi. 2. not. id dici videríque donatum filio in præmium emancipationis, quod incontinenti ante vel post ipsam emancipationem donatur. Et declarat quando hoc casu dicatur incõtinenti ante & post factum. Sed & authoritate eiusdem glo. tradit ipse Bal. in. c. j. col. 2. in verbo, pacem, titu. de pace tenen. id dici factum tempore belli, quod paulò ante vel paulò post bellũ factum est. Id quod etiam voluerunt idem Bald. Imo. Alex. & Ias. in. d. l. diuortio, in prin. vterque col. 2. ff. solu. matrimo. & id putant no. ad saluãdos testes deponentes aliquid factũ fuisse tempore belli. Et Bart. loquens de eo quod dicitur fieri in naufragio, in. l. si quis. §. de eo quoque. ff. de incend. rui. naufra. Id quod dicit mirabile, & allegat bonum text. in. l. Pedius, in princip. co. tit. Sed tu vide Franc. Aret. declarantem quomodo id sit intelligendum, in. d. l. diuortio, in. 2. no.

7 *De eodem. Sufficit authoritatem præstare statim post actum.*

QVINTO, quod ab alia glo. traditum est in. l. obligari. §. tutor, & ibi Bart. ff. de autho. tuto. iterúmque glo. in. §. tutor, Insti. eo. quòd licèt tutor debeat præstare authoritatem pupillo in ipso contractu aut alio negocio: nec satis esset si post contractum eam accommodaret, vt illis iuribus cauetur. Tamen si incõtinenti pòst id fiat, sufficit, tãquam si in ipso actu adhibita fuisse videatur. & idem quoque voluit Bar. in. d. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquiren. hæredita. & Ioan. And. in additio. Specula. titu. de cessio. actio. colum. 4. versi. sed nunquid ratione, cum alijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

multis concor. id probantibus generaliter & in omni authoritate quæ in ipso actu adhiberi debet, à nobis latè congestis in nostro tractatu de legibus connubialibus, in. 4. glo. in princip.

8 SEXTO huc spectat, quòd licèt testes debeant iurare, antequam deponant. l. iurisiurandi. C. de testibus, &. c. de testibus, &. c. nuper, extrà eo. tit. &. c. imprimis. 2. quæstio. 1. &. c. hortamur. 3. quæstio. 9. Satis tamen est, si confestim postquam deposuerint iurent ita esse, vt deposuerunt, sicuti voluerunt Bart. Brix. post Hu. quæsti. venerabili. 46. aliquis fuit ductus. Hosti. in summa titul. de testib. §. super quibus, versi. sed quid si testis. Bal. & Pau. Cast. in. d. l. iurisiurandi. Gaspar Calde. in. d. c. de testibus, & ibi etiam Fely. col. 3. versi. & inquantum, & Ias. in repe. d. l. admonendi, col. 83. versi. quid si testis primò deposuerit. ff. de iureiuran. Quanquam contrarium tenuerũt Cy. & Saly. c. in. d. l. iurisiurandi. Goffre. in summa tit. de testibus ante fi. Archi. in. §. item in criminali, versi. item iurisiurandi. 4. quæsti. 2. & in. c. omne. 22. quæstio. 2. Bal. sibi contrarius in. c. fraternitatis, colũ. 1. in. 4. not. extrà de testib. Anto. & Panor. in. d. c. de testib. Sed Maria. ibi pro concordia harum pugnantium sententiarum distinguit, an testis post depositionem sua spõte, an ad iudicis interrogationem iurauerit, vide ibi eum, & Fely.

De eodem. An satis sit vt testes stati post depositionẽ iurent.

9 SEPTIMO quòd licèt testes in testamento debeant esse rogati. l. hæredes palã. §. in testamentis. ff. de testamen. & l. hac consultissima, in princip. C. eo. tit. Tamen satis est, vt testamento perfecto atque absoluto incontinenti rogentur, secundũ Bald. in. l. vlti. col. 2. versic. modò circa testes. C. de fideicom. Nam idem (inquit) operatur quod incontinenti suppletur, ac si eodem tenore & contextu esset factum, per. d. l. petes, cum sua materia. C. de pact. Et hoc dictum pro sing. citat & sequitur Ias. in. d. l. in principalibus, col. 4. ver. 2. quæro. ff. si cert. peta. & in. d. l. edita, col. 6. versi. 6. facit. C. de eden. & pro valde not. idem Ias. in repe. d. l. admonendi, vbi suprà.

De eodem. Satis est testes incõtinenti testamento perfecto rogari.

10 OCTAVO huc quoque respicit, quod ab eodem Bal. (is certe vnus non singulos tantùm ausim dicere, sed & vniuersos simul copia & subtilitate superat) proditũ est, in. l. vlti. col. 2. versi. 2. incidenter quæro. ff. de feri. quòd post terminum datum ad probandum admittitur, qui incõtinenti vult probare, non tantũ per instrumenta, sed & per testes quoq; tanquã scilicet id videatur probatum intra terminum, quod pòst incontinenti probatũ est. & idem vult ipse Bal. qui tamen limitat, in. l. diffamari, col. 1. C. de inge. manumi. quod & sequitur & cõmendat Ias. in. d. l. edita, col. 6. ver. 5. facit quod signanter. & in. d. l. non solũ. §. morte, vbi suprà. ff. de ope. no. nũcia.

De eodem. Admittitur qui incõtinẽti post terminum vult probare etiam per testes.

11 NONO his adiungi potest, quod & ipse Bal. scriptum reliquit in. c. 1. col. vlti. versi. 3. quæro quo tempore, extrà de mutu. peti. quòd paria sunt re conuenire ante litis cõtestationem, vel incontinenti post, antequam fuerit iuratum de calumnia, per authen. consequenter. C. de sentẽ. &. c. dispendia. §. reus, de rescriptis, lib. 6. licèt alibi scribatur reconuentionem fieri debere ante litis contestationem. l. cùm Papinianus, &. d. authen. & consequẽter, de senten. &. d. c. 1. &. 2. extrà de mutu. peti. Et id dictum Bald. sequitur Ias. in. d. §. morte, & in. d. l. edita, nume. 13. & seq. C. de eden. & Fran. Ripa. lib. respon. 1. c. 8. in causſa, colũ. 1. & Rebuf. qui & multa ex supradictis affert, in concor. tit. de colla. §. præfatíque graduati, in verbo, vacationem. Sed hi omnes erranter allegant ipsum Bald. in. c. cùm venissent, de iudi. cuius erroris causſa ea est, quia in nostris codicibus non integra est lect. Bald. super. d. tiru. de iudic. sed tantùm vsque ad. d. c. cùm venissent. quin & lect. illius. c. truncata est, & relictis tit. seq. vsque ad. d. tit. de mutu. peti. & principium quoque. c. 1. eiusdem tit. mox continenter & connexè fit transitus in. d. c. 1. vt videatur esse finis. d. c. cùm venissent. id quod obiter admonere lectores volui, ne posthac similiter errent.

De eodem. Paria sunt recõuenire ante litis cõtest. vel incõtinẽti post.

12 DECIMO quod dicitur consuluisse Pau. Ca. quod cùm ex statuto permittente bannitum impune occìdi, possint etiam eius bona impune auferri, deprædari, diripi, ex sententia Bar. in. l. nec in ea. ff. de adulte. & Bal. in. l. 3. C. si pend. appel. mors interue. & in. l. vlt. circa medium. C. si contra ius vel vtilit. publ ic. per tex. quo nullum ad hoc dicit esse meliorẽ, in. l. 1. §. quod prætor. ff. de aleat. & eiusdẽ Bal. in. c. in literis, col. 1. per tex. ibi, quem dicit sing. extrà de resti. spolia. & ipsius Pau. in. l. in suis. ff. de liber. & posthu. vbi tamen id intelligit viuo bannito, nõ etiam eo mortuo, secundùm Bal. in. l. ex hoc iure, col. 3. ff. de iustitia & iure. Tamen (vt ad id tandem veniam, quod ad hunc locũ pertinet) si incõtinenti quàm quis illum occiderit bona quoque illius prædatur, impune id facit, quia quę incontinenti fiunt inesse vidẽtur. Ita enim voluisse dicitur Pau. Cast. con. 31. quem sic refert & sequitur Fely. in. c. quæ in ecclesiarum, col. 5. versi. not. 2. extrà de constitu. & And. Alcia. in. l. 4. §. Cato, char. vlti. ver. inquantum. Bar. ff. de verb. obliga. in. 1. lect. vbi allegat ipsum Paul. con. 34. incip. super quæsito. sed eius in id con. reperire non potui.

De eodem. Bannitum quẽ licet occidere, an liceat deprædari. Sed eum tamẽ viuum. Aut continuò quã occideris.

13 VNDECIMO sunt qui & ad hanc sententiã trahũt, quod no. voluit glo. in. c. scriptũ est, in prin. extrà de elect. cp confessio procuratoris potest incõtinenti quàm facta est, reuocari. Idq; etiam, vt no. intelligit Panor. in eo loco, col. 5. versi. in glo. si aliter error confessionis nõ probetur, quanuis ex interuallo reuocari non possit, nisi primũ probato errore, vt plenè per eundẽ Panor. in. c. vlt. col. pe. & vlti. extrà de confes. Et idem de confessione aduocati dicit glo. in. c. olim, in verbo, reuocato, extrà de censib. Sed tu tamen interim vide. l. 3. eandemq; vlti. & ibi not. per Bal. Albe. & Pau. Ca. C. de erro. aduo. vbi etiam tractatur de reuocatione erroris ipsius aduocati. De quo etiam Matthę. Afflic. in consti. Siciliæ, incipien. cultus iustitiæ, col. 3. in. 6. no.

De eodem. Confessio procuratoris incõtinenti põt reuocari. Et cõfessio aduocati.

14 ¶ Nec id tantũ in confessione procuratoris & aduocati, sed & in cõfessione quoq; ipsius partis, quæ & incontinenti reuocari potest, vt dicit glo. no. in. c. apud misericordẽ. 32. q. 1. & Panor. in. c.

De eodem.

in. c. cùm causſam, colum. 2. de appel. & in. c. præterea, colum. 2. de testi. cog. Intelligit autem ea glo. incontinenti id fieri, si fiat antequam confessio sit redacta in scriptis, per. d. c. olim, de censib. Idemque voluerunt Hosti. Ioan. Andr. Anto. & Panor. qui id dicit sing. in. c. ex literis, extrà de diuor. Ald. in. l. 1. colum. 5. versi. & no. quòd interdum. C. de furt. Anto. in. d. c. vltim. de confes. Alex. & Barb. qui illam glo. dicunt sing. in. l. 1. §. 1. ille ad fi. hic col. 3. ff. de verb. obliga. & idem Alexan. consi. 34. viso themate, col. 1. lib. 1. vbi eam dicit no. quod consi. repetitur consi. 87. lib. 5. & idem quoque Alexan. consi. 92. viso & oportunè, colum. vlti. eo. lib. 5. Hucq, spectat glo. idem propè volens in. l. rura. C. de om. agr. defer. lib. 11. quam & sing. dicit. Barb. in. l. stipulationũ, col. 5. ff. de verbo. obliga. & con. 18. præclarè scriptum est, col. 15. versi. item potest etiam responderi, lib. 2. & con. 25. præclarè scripsit, col. 1. eo. lib. 2. & con. 43. sempiterna, col. 2. eo. lib. 2. vbi eam dicit valde elegantem. & in repetitio. rubri. de fide instru. colum. 13. versic. secundò connexorum. Super quo tamen vide quæ scribit Panor. in. d. c. vlti. colum. penulti. de confessioni. & omnino Socy. consil. 97. in præsenti, colum. 4. versic. & ad primam rationem, lib. 4. & Alcia. in. l. prima. §. si quis simpliciter, colum. penult. ff. de verborum obligationibus, in prima lectu. Et vide etiam quæ dicam in duobus sequen. versi.

Sed & ipsius partis. Modo ne sit redacta in scriptis

15 ¶ Sed & idem de positionibus & respõsionibus ad positiones, vt scilicet incontinenti reuocari possint, voluit alia glo. in. d. c. vlti. in verbo, iusta, de iureiur. lib. 6. quam commendant & sequũtur doct. ibi. & Bald. in repe. Padua. d. l. edita, char. pen. versi. sæpe accidit quòd quis. C. de eden. & in. d. l. 1. col. 5. ver. & no. quòd interdum. C. de furt. & consi. 36. confessio, in princ. lib. 4. quod repetitur con. 47. eo. lib. Angel. in. d. l. 1. §. si quis simpliciter, de verbo. obliga. Panor. qui eam dicit no. & menti tenendam, in. d. c. scriptum, de electi. Roma. in repe. l. si verò. §. de viro, in. 31. fal. ff. solu. matri. vbi eam dicit singu. & con. 59. ad discutiendum, col. vltim. & iterum con. 70. visis themate & quæstione, col. 3. versi. 1. quia sicut testes. & Fely. in. c. qualiter, leg. 1. col. 15. versi. 2. fallit, extrà de accusa. & Iaso. in. l. error, col. 2. C. de iur. & fact. ignoran.

De eodem. Similiter et positiones & responsiones.

16 ¶ Quæ tamen intellige, vt scilicet huiusmodi confessiones positiones & responsiones earũ possint incontinenti reuocari, nisi scilicet fuerint à parte acceptatæ. tunc enim non possunt etiam confestim reuocari, nisi error earum probetur, vt voluit Bal. vtrà multis citatur, quanuis in meo codice nõ reperierim, in. l. Gallus. §. quidem rectè. ff. de liber. & posthu. quem ita refert & sequitur Roma. in. d. l. 1. §. si quis simpliciter, & ibi Fran. Aret. Barb. & Alcia. de verbo. obliga. & idem Roma. con. 433. quòd ad primum quòd sufficit, in fi. Alex. & Iason in. l. quicquid astringendæ, in prin. vterque col. vlti. ff. de verbo. obliga. vbi Alexand. dicit esse notandum in practica, & Iason sing. & idem Alex. qui & id dicit sing. con. 99. ferè omnis vis, col. 1. versi. hoc probo per id, lib. 1. quod repetitur, consi. 119. lib. 3. & ipse quoque Alex. d. con. 25. col. 1. lib. 2. &. d. consi. 92. col. vlti. lib. 5. & Catel. Cota. qui & id quoque dicit sing. & illustre dictum, memoria. incipi. cõfessio potest. & Hippo. qui & hoc admodum extollit sing. 315. acceptatio.

De eodem. Nisi fuerint ab aduersario acceptatæ.

17 DVODECIMO proximum est superioribus, quod voluit glo. in. c. prædicator, in verbo, immo verò. 16. q. 1. quòd sententia diffinitiua potest incõtinenti reuocari, licèt iure cautum sit simpliciter, eam reuocari nõ posse, in. l. quod iussit. ff. de re iudic. Sequitur Bal. in proœmio. C. in. §. quibus, colum. 2. versicul. deinde not. de dictione, & in. l. non dubium, colum. 6. in. 5. oppo. versicul. sed iuxta hoc quæro. C. de legib. & in. l. 1. colum. 5. versicu. iuxta prædicta quæro. C. de furt. Iac. Aret. pro vt illum retulit Guil. Cu. in. l. si quis arbiter. ff. de arbitr. Ange. in. l. actorũ, & in. l. iudex posteaquam. ff. de re iudi. Specul. titul. de arbitro & arbitrato. §. vlti. versic. licèt autem possit. Collegium Padua. inter con. Pet. Anca. consi. 208. iudex de iure iudicaturus, colum. 4. vbi eam dicit sing. Cardi. Flor. con. 31. punctus quęstionis est Titius debitor. Fely. qui hoc refert ad id quod suprà diximus, quæ incontinenti fiunt inesse videri, in. d. c. exceptionem, colum. 8. versicul. fallit. 10. de excepti. & in. d. c. qualiter, leg. 1. vbi suprà, de accusa. vbi id longè lateq́ue post Maria. declarat. & Philip. Deci. consi. 445. in casu ad me transmisso, colum. 1. versicul. primò quòd verba. Hippo. Marsil in leg. is qui aggressorem, numero. 32. C. de sica. Quanuis contrarium tenuit Guil. Cu. in. d. l. quia arbiter. ff. de arbit. & Pet. Anca. consil. 182. videretur prima facie, colum. 2. & Imo. in. d. l. iudex, & ibi quoque Alex. col. 2. ff. de re iudi. & idem Alex. qui alios quoque citat. d. con. 99. ferme per totum, lib. 1.

De eodem. Sententia diffinitiua potest incõtinenti reuocari.

18 DECIMOTERTIO his suffragatur tex. quem dictæ glo. magna ex parte citant, in. d. cap. præterea, extrà de testi. cog. vbi testis qui deposuit, potest incontinenti corrigere dictũ suũ, nec propterea reprobatur eius testimoniũ, & ibi id not. doct. & glo. in. §. quia verò multi, in glo. magna, circa medium, in authen. de testi. & Do. à Rot. dec. 293. si testis, in nouis. Alberi. in. l. accusaturus. ff. de adulter. Barthol. in leg. eos, in princip. colum. 1. ff. de falsſ. & in leg. repeti, in prin. ff. de quæsti. & in. l. imperator, ia. 1. ff. de stat. homi. & in leg. si librarius, col. 2. ff. de reg. iur. Bald. consi. 34. statuto seu capitulo, colum. vltim. versicul. præterea ego video, lib. 5. Panor. qui illum textum dicit no. consi. 73. circa primum dubium, colum. 1. versic. tertiò dictum testis, lib. 1. Iaso. qui id refert ad id quod diximus, ea inesse videri, quæ incontinenti fiunt, in leg. iurisgentium. §. quinimo, colum. 3. versicul. 2. principaliter. ff. de pact. Quando autem id dicatur testis incontinenti facere, videbis per glo. Bal. Panor. & alios in. d. c. præterea. & glos. in. d. §. quia verò multi, in authen. de testi. & Bal. in. d. l. lecta, in fi. & ibi Ias. col. 13. versic. item diligenter. ff. si cert. pet. &

De eodem. Testis potest incõtinẽti corrigere dictum suum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan.Plate.in.l.rura,ad fi.C.de om.agr.deſert.lib.11.vt tamen non omittas quod à Bald.traditũ eſt in rub.de contro.inue.col.2.verſi.extrà no.quòd teſtis.

19 DECIMOQVARTO finitimũ eſt quòd ſimiliter notarius poteſt ex cõtinenti corrigere ſuam originalem ſchedam ſiue ſcripturam,etiam in his quæ reſpiciunt partes,vt voluerunt Cano.in.c.ex literis,extrà de fide inſtru.Specu.in tit.de inſtru.edi.§.inſtrumentum ergo, verſic. ſed nunquid confecto inſtrumento,& Ioan Andr.in data,lib.6.Bart.Bal.in.j.lectu.& Angel.in. d.l.imperator,la.j.ff.de ſtat.ho.vbi Bald.ipſe dicit hanc fuiſſe op.Alber.Papi.idem Bar.in.l.ſi librarius,& ibi Philip.Deci.col.2.verſic.ſecundus caſus.ff.de reg.iur.Bald.in.l.cùm proponeretur,col.2.verſic.vlti.quæro.ff.de lega.2.Alexand.conſ.70.viſo proceſſu inquiſitionis,colum.2. verſi.j.enim non videtur obſtare,lib.j.

De eodem. Notarius poteſt incontinenti corrigere ſuã ſchedam.

20 DECIMOQVINTO quod ſcribit Bald.in.l.ea quæ,colum.pen.ver.10. quæritur.C. de condi.indebi.quòd ſi negans incontinenti poſt negationem confitetur,euitat pœnam ſtatuti punientis negationẽ:tanquam ſcililet negaſſe non videatur,qui confeſtim pòſt palinodiam canens confeſſus eſt,per id quod not.in.c.vltim.de iura.cal.lib.6.ſed credo quòd voluerit allegare no.in.d.c.vlti.de iureiur.eo.lib.6.Et idem voluit Roma.d.con.59.ad diſcutiendum,colum. vltim.&.d.conſi.70.vbi ſuprà,argu.eius quod ſuprà dictum eſt de reuocatione poſitionũ & depoſitionum teſtium.& Alexand.conſi.83.in cauſa & lite,col.j.verſi.2.reſpondeo,lib.j. Fely. qui ſolum Bald.vbi ſuprà citat,& id elegans dicit,in.d.c.qualiter,leg.j.vbi ſuprà,de accuſ. & laſ.in. §.ex maleficijs,nume.28.Inſti.de acti.

De eodem. Cõſitens ſtatim poſt negationẽ vtitur priuilegio confitentis.

21 DECIMOSEXTO huc quoque pertinet,quòd ſi promiſsio ſit facta metu, & ſolutio quoque facta incõtinenti poſt promiſsionem,metu facta præſumitur,ſecus ſi ex interuallo. Bar. Alberi.& recentiores in.l.ſi ob turpem.ff.de condi.ob.turp.cau.Nã quę incontinenti fiunt(vt illi ſubdunt)ineſſe videntur.& Iaco.Bu.Bal.Saly.Io.Fab.qui tamen declarat,Ang.Pau.Caſt.& etiam recẽtiores. in.l.2.C. de his quæ vi.met.ve.cau.fiunt.ex hoc intelligentes,quod in ea.l.ſcribitur,ſpontaneam ſolutionem purgare metum,qui in promiſsione interuenit. Inferuntque ipſi Iac.Bu.& Bal.quòd ſicut confeſsio facta in tormentis non ſufficit ad condemnationem, ita nec ea quæ fit ſtatim poſt tormenta,etiam in alio loco:ſed requiritur quòd ſit aliquod interuallum. Quod & idem voluit ipſe Iac.Bu.& Angel.in.l.2.C.de cuſto.reor.vbi dicunt quòd ad minimũ debet eſſe interuallum vnius diei vel noctis.& ipſe Bal.in.l.j.col.4.verſ.3.op.C. de confeſ.& in cap.j.§.iniuria,tit.de pace iura.fir.Bar.in.l.diuus Seuerus,in pen.quæſti.ff.de quæſtio.vbi id interuallum ponit in arbitrio iudicis.Angel.& Imo.in.l.qui in aliena.§.vlti.ff.de acquir.hæredit. Alex.conſil.98.quoniam per excellentiſsimum,in fi.lib.3.vbi & illud dicit de interuallo vnius dici vel noctis.Ang.Areti.in tracta.maleficior.in verbo,quòd fama publica,char.pen.nume.111. & ſeq.& ibi Augu.Ari.in addi.& Iaſ.qui & idem dicit de interuallo vnius dici aut noctis, in.d.l. ſi ob turpem,col.vlti.ff.de condi.ob turp.cau.vbi id dicit ſing.

De eodem, Solutio facta ſtatim poſt promiſsionem metu factam,metu quoque facta præſumitur Confeſsio facta ſtatim poſt tormẽta in tormentis facta cẽſetur.

22 DECIMOSEPTIMO quod præcedenti eſt proximum,facit & quod à Ioã.Ligna.& Gaſpar.Calde.inter conſi.Ioan.Calderi.reſponſum eſt,conſ.2.an dos conſtituta,titu.quod met. cauſ.quòd ſi matrimonium fuit metu contractum,non intelligitur ſponte fuiſſe ratificatum per contractum dotis poſtea factum intra tres, aut quatuor horas:quia ex vicinitate horum actuum præſumitur idem metus durare,per cap.j.& ibi not.extrà eo. titu.quod met. cau.& cap.Lotharius.31.quæſti.2.& illum refert & ſequitur Alex.d.conſi.98.nuper allegato,in fi.libr.3.& laſ.in. d.l.ſi ob turpem,col.vlti.

De eodem. Matrimonium metu factũ nõ cenſetur ratificatum per contractũ dotis ſtatim factũ.

23 ¶ Poſſem hic & alia propè infinita adducere,vt oſtenderem multa incõtinenti licere, quæ non ex interuallo licẽt:ſiue id ſit,quòd ineſſe videatur quod incontinenti fit,vt propè omnibus placere video:ſiue ob aliud quippiam.Sed interim illud non omittemus,quod no.dicit Bal.in.c.cũ dilectus,col.j.extrà de fide inſtru.Certum eſt(inquit)q; inſtrumenta poſſunt produci vſque ad ſententiam excluſiuè,vt ibi eſt text.An etiam poterunt produci incontinenti poſt ſententiam. & reſpondet non licere,quia quando eſt quæſtio de momento,ea quæ poſt momentum fiunt,nõ videntur ineſſe,per tex.in leg.Thays.§.intra.ff.de fideicommiſ.libert.& ſequitur Iaſ.in.d.l.edita,col.5.verſ.quid ergo ſi incontinenti.C.de edendo.Ex quo habes not.limitationem eius quod dicitur;ineſſe cenſeri,quæ incontinenti fiunt,vt non procedat in rebus momentaneis.

De eodem. Inſtrumẽta incontinenti poſt ſententiam produci nõ poſſunt

24 ¶ Sed & ſecundò id intellige,quando pactum quod fit incontinenti,reſpicit contractum, iuxta quem eſt appoſitum:nam ita loquitur.d.l.lecta. Ideóque dat legem ipſi contractui.d.leg.iuriſgentium.§.idem Marcellus.ff.de pact.propterea non mirum eſt ſi veſtiatur adhærentia contractus. Quod ſi id pactum omnino eſt à contractu alienum, certè non videtur ei ineſſe, nec ex eo veſtitur,vt not.Bart.in.l.ſi tibi decem milia,in princi.ff.eo.per.d.§.idem Marcellus, cum ſeq.& apertè ſcribit Bald.in.l.petens,& ibi apertius Alex.& Iaſo.C.eo.titul.dicit enim ibi ipſe Bal.q; quando cauſa quæ influit in contractum, non influit in pactum poſtea etiam incontinenti factum, non veſtitur id pactum cohærentia contractus.& Raph.Fulgo.in.d.leg.lecta,& ibi quoque Iaſo.colum.vltim.verſicu.nonò limita.ff.ſi cert.pet.idem Fulgo.& Alexan.in.l.in bonæ fidei.C.de pact.& Corne.qui ex hoc in pulchro caſu conſuluit,conſi.192.licèt videatur,lib.4.& Iaſ.con.171.viſo inſtrumento,lib.4.vbi & id dicit voluiſſe glo.in.l.etiã.§.ex cauſſa.ff.de minor.ii.in idq; facere.l.quędam mulier.ff.famil.hercif.&.l.ſi ex falſis.C.detranſactio. & Philip.Deci. in leg.

Nõ cenſetur ineſſe quod alienum eſt etiã ſi incõtinẽti fiat.

in.l.legem,colum.vltim.C.de pact.De quo & nos aliquid diximus in noſtra repeti.l.ſi vnquam, in princip.l.nume.107.at alia inquit eſt.C. de reuocan.donati. Et bene facit quod in ſimili tradit Bar.in.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus, colum.2.verſi.quandoque dubitatur.ff. de verbo. obliga.& Paul.Caſt.conſi.412.quia breue ſpacium,in.j.dubio,lib.j.& conſil.347.reſpondendo per ordinem,poſt princi.verſic.2 quia eſt,lib.2. Tu tamen hìc omnino vide Philip.Deci.& Alci.in.d.l.in bonæ fidei,& eundem Deci.in.d.l.petens,colum.4.verſi.& dum Bar.& iterum col. 6.verſi.in ea glo.ibi,non puto.

Quid ſi fiat actu prorſus perfecto.

25 ¶ Intellige tertiò, vt procedat modò pactum appoſitum fuerit, contractu principali nondum perfecto & abſoluto, iuxta leg.contractus.C.de fid.inſtru.Aliàs enim ineſſe contractui non videretur,vt voluit Cy.poſt alios quoſdam antiquiores in.d.l.in bonæ fidei, colum.j.& ibi quoque Alexand.& Philip.Deci.C.de pactis.idem Cy.in leg. cùm antiquitas.C.de teſta. Bartho.in leg.lecta,columna tertia,verſiculo,ſecundò quęro.ff.ſi cert.pet.& in leg.j.columna ſecunda,ver. quæro qualiter.ff.de ſolut.Angel.& Paul.Caſt.in.d.l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.de pactis.nam contractus (inquiunt) perfectus non capit conditionem.l.perfecta.C.de donati.quæ ſub mod. Verùm alij multi dicunt ſatis eſſe, ſi fiat incontinenti etiam contractu abſoluto, modò contrahentes aliò non diuerterint. In qua op. fuit glo.in.d.leg.in bonæ fidei, in verbo, incontinenti,& ibi Odof.Bald.& Angel.& ipſe Barthol.ſibi contrarius in.d.l.contractus, verſicul.vltim. de fid.inſtru.Bald.in.d.§.quinimo,colum.5.verſicu.nunc venio ad glo.& in.d.l.petens,colum. penulti.verſi.nunc venio ad vltimam. Illud autem apud omnes in confeſſo eſt, vt in dubio cenſeantur partes non habuiſſe contractum pro perfecto, ſi nondum diuerterunt ad extraneos actus.Ita enim voluerunt Cy.Richar.& Barthol.Salyc.Fulgo.Alexand.& Deci.in.d.leg.in bonę fidei,per leg.heredes palam.§.vltim.ff.de teſta.Et ſuper hoc omnino vide ipſum Deci.in leg.in bonæ fidei,colum.vlti.

An ęq inter alios obtineat.

26 ¶ Intellige quartò, vt procedat quantùm ad ipſos contrahentes principales, non etiam quantũ ad tertios etiam acceſſorios, vt ita dicam.quod ex hoc liquidiſsimè patet,quod tradit Bald.in.l. ex placito,col.vlti.verſic.17.quæritur.C.de rer.permut.quòd fideiuſsio nudo pacto interpoſita non veſtitur cohærentia contractus,per.l.5.§.ſatisacceptio.ff.de verbo.obliga. & id ſequitur & dicit ſing.Fran.Cremen.ſing.108.factus eſt contractus,qui ſubdit non obſtare.d.l.lecta,& ſimiles,quia pacta(inquit)nuda ibi veſtiuntur contra ipſos contrahentes,non contra tertium, puta fideiuſſores. Ex quibus ſatis intelligis id generaliter procedere,vt id ineſſe videatur quod incontinenti factum eſt,quantùm ad eos qui contrahunt principaliter,non etiam cæteros,etiã ſi id reſpiciat principalem contractum.Cogita tamen pauliſper.

An inſit vere.

27 ¶ Intellige quintò,vt non verè inſit contractui quod incontinenti factum eſt,ſed fictè tantùm, vt probat text.in.d.l.lecta,dum vtitur verbo,creditur,atque etiam verbo,perinde. Nam vtrunque fictionem ſignificat,vt de primo probatur in.l.retro.ff.de capti.& poſtli.reuer. & in le.ſeruum,in princip.ff.de lega.j.& voluit Bartho.in leg.ſi is qui pro emptore,columna quinta.ff.de vſucap.De ſecundo autem probatur in leg.ſacrilegij.& ibi Bart.ff.ad leg.Iuli.pecul.Et id quidem nuncupatim,vt ſcilicet quod incontinenti fit,fictè tantùm & impropriè ineſſe cenſeatur, tenuit Bald.in.d.l.in bonæ fidei,colum.j.verſi.& no.quòd text.per eum textum, qui vtitur verbo,videtur,& ibi quoque Franc.Aret.colum.2.& idem Franciſ.& Soci.in.d.l.lecta,ille in.6.no. hic in.5.vbi ex hoc dicunt id non procedere in ſtatutis, & Iaſon etiam ibi,colum.8. verſicu.no. etiam,in verſi.dicebam.

De eodem.

28 ¶ Sed his à fronte obſtat alius textus in.d.l.iuriſgentium.§.quinimo,de pact.qui quidem nõ ſemel vtitur verbo veritatis,non fictionis,vt ſcilicet inſit,id enim verbum,vt eius ſimplex,ſit, eſt ſignificatiuum ſubſtantiæ veritatis,vt dicit Barth.in leg.ſi maritus.§.j.ff.de adul.& Bald. conſi. 274.verba,col.2.verſi.pretereà iſti ſunt,lib.j.& diximus in repe.l.ſi vnquam,in verbo,reuertatur,nume.183.licèt in hoc. Ideo Corne.conſi.133.viſo copioſo,col.j.&.2.lib.j.dicit eos tex.concordando,quòd ſi pactum fuerit appoſitum incontinenti, contractu tamen omnibus numeris abſoluto atque perfecto,ei fictè ineſt.& ita procedit.d.l.lecta,proindeq; (inquit) id non procederet in ſtatutis. At ſi contractu nondum conſummato fuerit appoſitum,tũc verè cenſetur ineſſe,& ita procedit poſterior textus.& idem dicit ipſemet Cornel.conſil.288. viſo & diligenter inſpecto,colum.4.lib.3.

Verba eſſe & ineſſe an ſemper proprietatem ſignificent.

29 ¶ Vt tamen non ignores verbum(ineſſe)at nec ſuum ſimplex (eſſe) non ſemper proprietatem ſignificare,vt probatur in.l.quod Nerua.ff.depo.vbi ſcribitur,latam culpam dolum eſſe, & tamen certum eſt eam non propriè dolum eſſe.l.j.§.j.ff.ſi men.fal.mod.dixe.& leg.ſi fideiuſſor.ff. mand.vbi ſcribitur,diſſolutam negligentiam propè dolum eſſe. Et probat etiã text.in.l.3.§.genera,iuncta declaratione Bar.ibi.ff.de acqui.poſ.& nuncupatim voluit Bald.in.l. quæ fortuitis, col.3.verſi.quæritur an depoſitarius.C.de pigno.acti.& Lancelo.Gal. in.l.j.§. ſi ſtipulanti,col. 2.verſicul.ſed aduerte.ff.de verbo.oblig.vbi loquitur etiam de verbo(ineſſe).Sed illud verum eſt verba, (eſſe & ineſſe) ſuapte propria ac genuina natura proprietatem dicere, ſi quod aliud verbũ eam vim habet,ſed ex ſubiecta materia nonnunquam impropriari,vt ſæpe aliàs, ſicuti diximus in.d.repe.l.ſi vnquam,nume.30.fallit ſecundò,& ſequen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Etiam hæredes venditoris admittũtur ad retrahendum vi huius pacti. Etiam si de illis mẽtio facta nõ fuerit.

1 ERGO NON SOLVM venditor, sed & ipsius hæredes ad id admittũtur, etiã si de eis in pacto reuenditionis mentio facta non fuerit, vt per l.si pactum.ff.de proba.expresse, & in hoc casu voluerunt glo.Pet.à Bel.Perti.Cy.Bar.Bald.Ioan.Fabi. Saly c.& Angel.in l.2.C.de pact.inter empto.& vendi.Bartho.Bald.Angel. & Iaso. in leg.si decem cùm petiero.ff.de verbo.obliga.Bar.in.l.à testatore.ff.de condi.& demon.Bald. & Ias.in leg.epistola.§.j.ff.de pact.idem Bald.in.c.ex parte decani, colum.j.post princi.extrà de rescrip.& con.38.proponitur quòd quædam domina,col.j.lib.3. Pet.Anca.in.c.constitutus.in. 10.nota.extrà de resti.in integr.Floria.in.d.l.si pactum,paulò ante medium.Imo.dum eam.l.allegat con.15.in casu præmisso.Raph.Co.Pet.Besiet.& Iaso.in.l.cùm seruus.ff.de verbo. oblig. Pau.Ca.si is est,con.249.statutum Paduæ,col.j.ver.sed prædictis non ob.lib.2.vbi alia quædam iura allegat.& Philip.Deci.consi.680.in caussa feudali,col.2.versi.circa primum. Quibus adde & alia multa à me collecta suprà tit.totius huius volu. 9.§.3.in prin.quibus latissimè ostẽdimus omnia pacta actiuè & passiuè transire ad hæredes,etiã si de illis mẽtio nulla facta fuerit. Et quod prætereà dicit Bald.con.70.apparent quædam instrumenta,colum.vlti.lib.j.quòd statutum loquens de vẽditore habet locũ & in hærede vẽditoris.& con.112.de generali natura,in prin.lib.2. de generali natura pactorũ esse, vt transeant ad hæredem etiam illius mentione non facta,per.d. l.si pactum.Ex quo intelligis nullam fuisse dubitandi caussam de hac re Chassene. in titu.de rentes vendues a rachapt.§.j.col.2.versi.additio,ratio est,& seq.

Quid tamen si adiecta sit dictio taxatiua. Dictiones taxatiuæ alios casus & personas excludunt etiã hæredes, vide nu.10.

2 SED IN DVBIVM VOCATVR, si in eo pacto adiecta sit dictio taxatiua vẽditori, ita videlicet, vt liceat venditori tantùm, vel soli venditori rem vẽditam restituto precio redimere.An excluſus videatur hæres ipsius venditoris.Super hoc nuncupatim ex facto interrogatus Steph.Bertrand.consi.184.vidi casum,in.2.dubio,lib.j.respondit hæredem hoc casu nõ admitti: quia dictiones taxatiuæ affirmatiuè positæ omnes alias personas & casus præter expressos excludunt,vt voluit Barthol.in leg.j.ff.si quis ius dic.non obt. Et bene facit (inquit) text.in leg. non solùm.§.tale.ff.de liber.lega.vbi tale legatum,hæres meus à solo Lucio Titióve petito, ad hæredem Lucij Titij non transit. & quod per eum textum voluit Barthol.in.l.si sic stipulatus, la.2.colum.2.versicul.fallit si esset,& ibi etiam Angel.ff.de verbo.oblig. quòd dictio taxatiua facit,ne hæres comprehendatur.quod & idem voluit,licèt non alleget,idem Bart.& prætereà Angel.in.l.sui in futurum.§.j.ff.de pact.

De eodem.

3 ¶ Sed & alia quędam allegat Bertran.quæ vt dicam,quod sentio,mihi non admodum facere videntur.Ex quibus etiam dicit idem fore,si dictum sit, vt ipsemet venditor,& non alius possit redimere.Cui adde bonum textum in.l.3.§.cùm Ticio,& ibi Bar.qui affert concor.ff.de adi.lega. & glo.no.in.c.omnes,in glo.magna,eadem q; vnica,versi.econtra prima ratio,tit.si de feud.fuc. contro.inter do.& ag.quæ dicit,quòd licèt si vasallus simpliciter iurauerit domino, videatur iurasse & eius hæredibus,etiam si de ipsis mentio facta non fuerit. Tamen si dixerit domino tantùm,tunc hæredibus eius iurasse non videtur.Quam quidem glo.licèt nec cæteri doct.nec ipse Bald.ibi annotarint,tamen idem Bald.alibi videlicet in cap.ad audientiam,col.j.versi. sed nunquid stipendium, extrà de rescript.eam expendit & sequitur & dicit sing.

De eodem. 4 Hæres an per dictionẽ taxatiuam excludatur. Vẽditor si de suo facto tantũ promiserit an & hæredis factum veniat vide infra nume. 7.&.8.

¶ Verũ contra hæc pugnat text.no.in.l.si necessarias.§.de vendendo.ff.de pigno.acti.cuius hæc verba sunt.Sed & si creditoris duntaxat persona fuerit comprehensa,etiam hæres eius iure vendet,si nihil in contrarium actum esset.Ex quibus videtur hæredem non excludi per dictionẽ taxatiuam adiectam creditori.& ad hoc illum textum dicit sing.Iaso.in.l.2.§.item si in facto,colũ. 2.ff.de verbo.oblig.Facit etiam in hanc partem textus in.l.stipulatio ista habere,in prin.versic. sed si se.ff.de verbo.obliga.vbi Bar.ita illũ intelligens in suo summario nuncupatim de dictione taxatiua loquitur,ex eóque Roma.& Pau.Cast.ibi dicunt,quòd si venditor promittit de suo facto tantùm,venit tamen & factum hæredis.Id quod etiam voluit Bald.in.l.vlti.paulò ante fin. C.de acti.emp.nã vt dicit ipse Bald.illa dictio taxatiua excludit tantùm personas prorsus extraneas,non autem successores,per textum quem dicit sing.in.d.l.stipulatio ista,versi.sed si se obligat.Et idem dicitur à plerisq; Saly.voluisse in.d.l.vlti.sed non comperi in meo codice.Verè autem idem voluit Ro.in rub.ff.de arbit.colum.9.versicu.scias tamen,vbi & ad hoc illum textum dicit sing.& rursum in.l.hæres in omne ius.ff.de acqui.hæred.& Alex.consi.18. attentis narratis, col.3.in.2.dubio,& iterum colum.4.in.3.dubio,lib.5.quod reperitur quibusdam detractis con. 118.lib.6.& Firmia.dum allegat Bald.vbi suprà in tract.gabellarum,in prima parte in.12.quæst. vbi id dicit sing.Barb.in.c.vltim.colum.pen.extrà de empti.& venditi.& Franc. Curt. Senior. con.76.dominus Ludouicus,col.pen.& Fabia.in tract.empti.& vendi.in.6.quæsti.princi.col. pen.versic.circa.19.membrum.Angel.Aret.in.§.vlti.colum.j.Instit.de empti.& venditi.& in.§. actionum autem,colum.13.versicul.quid si promisit,Institu.de actio. vbi & ad hoc dicit esse no. text.in.d.le.stipulatio ista.& Ias.in.d.l.j.col.3.in.4.limitatione.ff.si quis ius dic.non ob.Philip. Deci.in.l.hæredem,post medium.ff.de reg.iur.& con.262.in casu magnifici,col.2.versi.6.hoc idem.& con.281.viso puncto,col.3.versicu.ad maiorem.& Nicol.Eueral.in locis legalibus,quo in loco disserit de natura dictionum taxatiuarum.

¶ Sicuti

De eodem. Qui de suo facto tantum pro misit an de facto sui prædecessoris teneatur vide nu.8.

5 ¶ Sicuti etiam venditor, qui promisit de suo facto tantùm, tenetur tamen & de facto sui prædecessoris, vt voluerunt Bar.Bal.& alij in.l.si seruus furtiuus,in prin.per glo.ibi in verbo,interest. ff.de condi.furti.Bal.subdubitans,Marti.Laud.& Cardi. Alexand.in cap.j.illi in fi.hic colum.j. titu.qui succes.tene.Paul.Ca.Ro. Alexan.& alij recentiores in.d.l.stipulatio ista.idem Roma.in alijs locis suprà allega. Alexan.d.con.18.lib.5.Fran.Cre.qui id singu.dicit no.31.sæpe istud quotidie contingit,& iterum no.157.vnus socius noster. vbi tamẽ id intelligit in prædecessore siue auctore vniuersali,non etiam particulari,per glo.vt dicit sing.in.l.si cùm fundum,iũcto eo.tex. ff.de ver.signi. & Barb.in.d.cap.vlti.& ibi quoque Anto.Burg.qui & id dicit sing.& limitat etiam,vt suprà colum.8.versi.quid autem quando,extrà de empti.& vendi.Fran.Curt.Senior.d. con.76.vbi suprà.Ias.in.d.l.j.vbi suprà.ff.si quis ius dic.non obt.Philip.Deci.con.213. visis his quæ accurratè,colum.3.versi.prætereà,vt suprà dictum est.& .d.con.281.col.penult.versi.prætereà in isto casu,vbi ostendit maiori ratione hìc comprehendi factum prædecessoris quàm hęredis.& Eueral.vbi suprà.

Dictio taxatiua nõ excludit casus similes.

6 ¶ Nam & dictio taxatiua non excludit casus similes, vel eandem aut similem rationem habentes.l.j.§.j.cum glo.ff.si mens.fals.mod.dixe.&.l.obæs,cum glo.j.& ibi Bar.C. de prædi minor. & l.argentarius,in prin.ff.de eden.&.l.eum qui.§.peteti,cum glo.in verbo,si duntaxat.ff.de public.in rem acti.&.l.serui nomine,cum glo.in verbo,posidere,& ibi Bar.ff.de vsu cap.&.c.episcopus,cum glo.24.di.iuncto cap.vlt.15.quæst.7.& cle.exiui,versi.cùm autem,de verbo.signifi.& glos.in.l.cũ prætor,in verbo, videtur.ff.de iudi.& in.l.illud,in verbo,aliã causam.C.de sacro.eccle.& in.l.vl.C.de reuo.dona.quæ loquitur in pœnalibus,& ibi eam Saly.dicit sin.& in.l. contractus,in prin.ff.de regu.iur.Bar.in.l.si constante,in.9.quæstio.primæ partis princ.ff.solu. mat.Bald.in.l.nullus.C.ad leg.Iuli.maie.Paul.Castr.& Fran.Aret.latè in.l.si mora.ff.solu.mat. & Ro.consi.456.in proposito,colum.2.versi.3.deducitur.& Panor.in cap.cùm dilecta,colum. 2.extrà de confir.vtil.vel inuti. Defunctus autem & hæres censentur esse eadem persona.§.j.in authen.de iureiuran.à mori.præsti.

De eodem.

7 ¶ Sed aduerte lector,nam text.in.d.l.si necessarias.§.de vendendo,primo loco allegatus,nõ dicit quòd in pacto vendendi pignoris,de quo loquitur, dictum sit quòd creditor tantùm possit vendere,sed dicit quòd is tantùm fuit nominatus,id est,vt aliter dicam,illa taxatiua fuit verbum iurisconsulti casum referentis,non partis pacisscentis,vt etiam annotauit Bar. in.d.l. si sic stipulatus.ff.de verbo.oblig. Quod perinde est,ac si diceret,quòd creditor tãtùm fuit nominatus sine vlla mentione hæredis,& tamen hæres quoque intelligitur.& hoc planum est, vt suprà diximus in præcedenti quæstio.Sed nec text.in.d.l.stipulatio ista,versic.sed si se,vtitur dictione taxatiua, vt etiam annotarunt Alex.Francis.Aret.& Iason ibi,& Bar.in.d.l.si sic stipulatus. & in.d.l. qui in futurum.§.j.ff.de pact.Et id quidem manifestum est ex verbis illius,quæ sunt huiusmodi.Sed si se obligat,nec ipse faciat,quò minus habere liceat,obligatur etiã ne hęres suus faciat.Et quod ipse Bart.in suo summario ponit dictionem taxatiuam, sunt sua ipsius verba legem interpretãtis,non verò partis promittentis,vt diximus de.d.§.de vendendo.

De eodem.

8 ¶ Ideóque & contra illud quod dictum est suprà,in promissione facta de suo facto tantùm, cõprehendi factum hæredis, tenent nuncupatim per ea quæ suprà diximus in princip. huius quæstionis,Alex.sibi contrarius,Fran.Aret.& Iaso.secum quoque dissidens in.d.l.stipulatio ista habere,illi quidem colum.2.hic autem.3.in.4.no.& idem Alex.in addi.Bald.in.d.l.vlti.C.de acti. empt.& ipse etiam Franc.Aret.in.d.l.hæres in omne ius.ff.de acquir.hæredi.qui & ipse in vtroque loco etiam reprobat quod & dictum est,eum qui promisit de suo facto tantùm,teneri quoque de facto sui prædecessoris,eadem,vt videri vult,ratione. Quanquam ne illud omittã,in hoc maior sit ratio excludendi hæredis per dictionem taxatiuam,quàm prædecessoris,vt scitèr declarat Philip.Deci.d.consi.28.colum.penult.vt ibi videre poteris, nec enim opus est hìc aliter circa hoc immorari.

De eodem.

9 ¶ Ad id autem quod postremo loco dictum est, dictionem taxatiuam nõ excludere casus similes,eandem scilicet aut similem rationem habentes, respondet ac fatetur Franc.Aret.in.d.l.stipulatio ista habere,quòd istud quidem verum est,sed tamen eam excludere similes personas etiã hæredes,per casum clarũ,vt ipse dicit,in.d.l.non solũ.§.tale.ff.de libe.legat.suprà in prin.huius quęstio.allegata. Cui adde quòd alias semper faciliùs procliuiúsq; est excludi personas quàm casus,atque è diuerso faciliùs est similes casus comprehendi,quàm personas,vt per Raph.Co.in.l. commodissimè.ff.de liber.& posthu.& ipsum Aret.& Ias.in.l.Gallus.§.& quid si tantùm,vtrũque colum.5.ff.de liber.& posthu.& latè diximus & probauimus in repe.l.si vnquam,in verbo, libertis,nume.23.si igitur lex nostra.

De eodem.

10 ¶ Sed vide quæso lector amantissime,quia omnes qui hanc partem tenent,innituntur omnium maximè.d.l.non solùm.§.tale.vide (inquam) considerãdúmne sit,quòd ea.l.loquitur cùm ea dictio apponitur in persona alterius,ita scilicet,hæres meus à solo Lucio Titio ne petito. Hìc autem loquimur, cùm apponitur in persona loquentis. quod multùm refert, vt intelligamus pactúmne sit personale,sicq; non transeat ad hæredem:an non personale,& sic trãseat,vt videre licet apud Bar.in.d.l.qui in futurũ.§.j.ff.de pact. Ité ea.l.loquitur in pacto negatiuo, cùm scilicet dicitur,ne petito:nos aũt in hoc casu nostro loquimur in affirmatiuo, vt scilicet ipse venditor

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantùm posit redimere: cùm tamen inter vtrunque multùm interfit, etiam quantùm ad id de quo tractamus, an scilicet transeat ad hæredem, nécne, vt per eundē in eodem loco. & rursus in. d.l.si sic stipulatus, & ibi latè Iason col.2.& seq.& Bal.in l.iurisgentium.§.pactorum.ff.de pact. & recentiores in.d.l.stipulatio ista habere. Ideo cogita, vix enim mihi persuadere possum hoc in casu excludi hæredem propter dictionem taxatiuam, nisi sint alia verba, quæ id apertiùs declarent, aut nisi aliud ex verisimili mente contrahentium præsumatur.

11 ¶ Quòd si quis dicat, quid ergo operabitur dictio taxatiua, si nō solùm ipse venditor, sed & hæredes quoque ipsius admittantur: cùm scitum sit illud. nullum omnino verbum in contractu appositum ocioſum ac superuacuum manere debere, ex sententia Bal. in rubr. C. de contrah. empt. in. 9. quæsti. quem omnes vbique & in lect. & con. citant & sequuntur, vt dicemus in nostro tractatu, cui titulus est, nihil frustra. Huic responderi potest, id quidem in hoc casu eam dictionem operari, vt cùm venditor aliàs posit huiusmodi facultatem redimendi alteri cedere, secundùm Paul. Cast. consi. 1. videtur dicendum quòd dictus Christophorus, lib. 2. cum concord. à me adductis suprà titu. præcedente. §. 26. in glo. 3. eademq; vlti. in prin. Certè non poterit ob dictionē taxatiuam, quæ excludit extraneos, licèt non hæredes, vt in simili dicit Bald. quem suprà allegauimus in. d.l. vlti. ad fi. C. de acti. emptio.

De eodem.

12 ¶ At is confestim illud iaculum in nos reiiciet. Nam si fatemur hanc rem esse transmissibilem in hæredes, & illam quoque in alios esse cessibilem fateri necesse est, ex sententia Bar. in l. si mulier. §. ex asse. ff. de iure doti. & Angel. in. l. si eius, in princi. ff. ad S. C. Trebel. & Pau. Cast. d. consi. 1, colum. j. lib. 2. ad quam allegari solet. l. ex pluribus. ff. de admi. tuto. Sed huic respondebo, fateri quidem me, quæ non sunt transmissibilia, nec eadem esse cessibilia, & ita loquitur. d.l. ex pluribus. At econuerso non omnia quæ sunt transmissibilia, esse cessibilia, vt optimè declarant Alexand. & Iason in. l. si stipulatus fuerim illud, in prin. ff. de verb. oblig. ipse Alex. in addi. Bart. in. d.l. ex asse. atque ipse Ias. in. l. si constante, col. vlti. ff. solu. matri. Nam & videmus ius fideicōmissi transire ad hęredes fideicommissarij. l. cogi. §. idem Metianus. ff. ad Trebel. & no. in. l. apud Iulianum. §. vtrum, &. §. sequent. eo. titu. nec tamen ipsum cedi posse. d. §. ex asse, & latè diximus in titu. prędecedenti. §. 26. in glo. j. nume. 49. octauò fideicommissum. Item actiones directę transmittuntur in hæredes, cùm sint eadem persona cum defuncto, vt suprà diximus, nec tamen cedi possunt, vt no. in. l. 3. ff. pro soci. & diximus etiam eodem. §. 26. titu. prędecd. in eadem glo. nume. 55. decimo sextò actiones, & diximus etiam pleniùs in eadem glo. numero. 45. sed non è diuerso. Igitur cogita. Et interim vide præter eos, quos suprà citauimus, Corne. consi. 2. circa primum, col. 2. versi. his tamen non ob. lib. 3.

De eodem.

13 EX EO AVTEM quod diximus suprà nu. 10. iunctis præcedentibus, facilè potes intelligere, nisi omnino nihil intelligas, quòd si dictio taxatiua adijceretur alij quàm venditori, in casu quo alteri possemus stipulari, aut notario pro eo stipulante, verbi gratia, vendo tibi domum ea lege, vt Titius tantùm possit redimere siue retrahere, restituto tibi venditionis precio, tunc hæres ipsius Titij non admitteretur, sed excluderetur propter illam dictionem taxatiuam, per. d.l. non solùm. §. tale. ff. de liber. legat. quod nota, quia id à paucis annotatum est.

Quid si hæ dictiones apponantur alteri quā venditori.

14 QVID AVTEM SI PACTVM reuendendi fuerit ita factum, cùm venditor voluerit, vel cùm petierit. An & tunc ea facultas transiēt ad hæredem venditoris, si ipse vēditor viuus non petierit, aut certè non declarauerit aliter se velle redimere, tanquā scilicet actus sit conditionalis. Text. est in. l. si decem. ff. de verbo. obliga. hæc verba, cùm petierit, cùm voluerit, magis admonitionem quandam, quàm conditionem habere. & est textus similis in. l. Titia. ff. de cōdi. & demonstrati. Ideóque vt subiungitur in priore loco, licèt is decesserit, priusquam petierit, non videtur defeciſſe conditio, de quo ibi per doct. Imo. & Raph. in. l. cētesimis. §. j. & ibi Alex. colum. 2. versi. quid autem si illa verba, eo. titu. & Barb. con. 50. præclarè, colum. 6. lib. 2. Et propterea vt dicit glos. etiam in priore illo loco, in verbo, conditio, quicunque hæres poterit petere. Secus autem vt dicit glos. j. eiusdem. l. in fi. si sic dictum esset, si petierit, quia conditionalis est, vt est textus, quem ea non allegat, in leg. si ita expressum. ff. de condi. & demon. & in l. j. iuncta glos. ff. de lega. 2. & voluit etiam Bartho. eam tantùm glo. allegans in leg. j. colum. 3. versic. secunda differentia. ff. de condi. & demonst. vbi horum rationem reddit. & Angel. eam quoq; glo. tantùm citans, consi. 42. prout patet in themate, colum. 2. versi. sed in proposito. & consi. 293. in facto proponitur, in princip.

Quid si ita pactum sit, cū voluerit, vel cum petierit, an tūc hæredes admittentur.

Quid si dictum sit, si petierit.

15 ¶ Ex ea autem glo. no. Bald. Alex. & alij ibi, quòd facultas implendi conditionem potestatiuam in contractibus non taansit ad hæredes implere debentis. de quo est bonus text. in leg. qui Romæ. §. Augerius, secundùm vnam lec. & ibi Bar. ff. ff. de verbo. obliga. quem tex. multùm cōmendat, & dicit sing. Bald. in cap. significauit, colum. 2. versicu. item quia conditio, extrà de rescript. & in cap. ad nostram, lect. 2. colum. 2. versic. quæro testator, de iureiuran. vbi dicit multùm sing. Se. l & est bonus text. in leg. prætor, in princip. ff. de collati. De quo etiam per Cy. in. l. si plures, in. 3. quæsti. & ibi quoque Bal. col. 6. versi. item quæro nunquid, & Alberi. post Pet. col. 2. versi. item quæro hìc dicitur, & Saly. in vlti. q. C. de condi. inser. & ipsum Bal. in. l. cùm fundus, & ite-rum in. l. à testatore. ff. de condi. & demon. & in leg. epistola. §. j. & ibi recētiores. ff. de pact. & in leg. diē proferre. §. j. ff. de arbi. & con. 384. duo sunt, colum. j. lib. 1. Bar. con. 19. proponitur quòd in testa-

De eodem. Facultas implēdi conditionem potestatiuā an transeat ad hæredes.

in testamento, columna. 2. &. consilio. 240. proponitur quòd viso. Saly ce. loquentem in casu nostri pacti de reuendendo, in. l. 2. C. de pac. inter empt. & vendit. & Ioan. Bapt. Rosel. inter consi. Paul. Castr. consilio. 249. statutum Paduæ, columna. j. & iterum. 2. versicul. non obst. quod tertiò, libro. 2. quibus in locis ex magna parte videbis, quomodo id intelligendum sit. atque etiam apud Bald. distinguentem in. d.l. 2. versicul. quæro si venditor. C. de pact. inter empto. & vendit. & Raph. Fulgo. cō. 103. notabilis vir. & Imo. con. 15. in casu præmisso.

16 ¶ Idémque etiam, ne id omittamus. si dictū sit, vt venditor arbitratu suo posit rem à se, venditā redimere. Nam & id cōditionem nō facit, vt probat tex. i. l. cùm stipulat' sim mihi a Proculo, & ibi quoq; Bar. Alex. & alij recētiores. ff. de verb. obl. & idē Alex. i. d.l. si decē, i prin. co. ti. Ideóq; nec ea facultas expirat morte vēditoris, nā & ad hūc casum id quoq; trahit Hiero. Cagno. in rep. l. 2. in. 11. q. C. de pac. inter empt. & vendi. cōp. vbi tamen subdit aliud esse, si id arbitrio tertij relinquatur: nam tunc finiretur morte illius, per not. in. l. si quis arbitratu. ff. de verbor. obliga. Sed & aliud quoque, si dictum sit, vt venditor posit redimere, si voleat: licèt & id sine ea adiectione fuisset intellectum, vt est tex. expressus in. l. si ita legatum. §. j. ff. de legat. j. vbi & ex hoc quoque dicitur, legatum ita factum non aliter transire ad hæredem legatarij, quàm si ipse legatarius voluerit.

Quid si dictū sit vt venditor arbitratu suo posit retrahere.

Quid si arbitrio tertij relinquatur. Quid si dictū sit si voleat venditor.

17 ET HAEC QVIDEM de hærede venditoris. Sed an hæres ipsius hæredis etiam audietur volens retrahere ex facultate concessa venditori simpliciter, aut ipsi & suis hęredibus. De qua re, vt non admodum dubia, nihil fortasse scripsissem, nisi eam vidissem aliquando in dubium vocatā apud Chasse. cō. 11. le cas est tel, col. 7. ver. vltra materiā, & iterū col. 21. ver. ad vlti. quod sit. In quibus locis, vt ostēdat primùm videri hæredē hæredis nō admitti: illud tātùm allegat, q̄ sermo simpliciter prolatus de primo tātùm intelligitur. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. de qua re, & si Iaso. in duobus locis ab eo citat' latissimè disseruit, videlicet in. l. diuortio. §. quod in anno. ff. soluto matrim. & in. l. in duobus. §. si ei qui. ff. de iureiur. ego tamē multò latiùs tractaui suprà titul. nostrarum consuetudinum. 10. qui est des rachaptz. §. 5. qui est omnium totius voluminis centesimus trigesimus tertius. Subdit autē ipse Chasse. scripsisse de hoc casu in cōmentarijs consuetudinum Burgund. tirul. des droitz & appartenances à gēs mariez. §. 16. in verbo, des heritiers, & iterum in gloss. se auoir la veulent. In quibus locis videlicet in priori loco negat hæredes hæredis admttti ea iam dicta ratione, quòd sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo, nec aliud dicit. In posteriore autem dicit posse dici admittendos, cùm hæres hæredis mei sit meus hæres, vt plenè per docto. in. l. vltima. ff. de hæredi. insti. Oldra. consili. 21. thema tale est testator habebat. Barthol. cō. 214. And. & Ange. cō. 246. quo i cō. nihil de hoc dicit, sed fortè erratū est in nu. & allegare voluit cō. 306. carissime frater, in prin. Mox subdit Chasse. hæc verba, q̄ tū hæc facultas nō trāsit ad hæredē hæredis, facit, quia sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo, vt dixi sup. nihilq; aliud dixit, vt intelligas eū ibi nutasse. verùm in. d. cōs. 11. asseuerāter cōcludit admitti hæredē hæredis, illa potissimū ratiōe, q̄ hæres hæredis, hæres est. Et hoc quoq; in eadē specie voluit Hiero. Cagn. in repe. l. 2. in. 17. quæstio. C. de pac. iter empt. & vendit.

Multa ne hæres hæredis admittatur.

18 ¶ Sed hæc altius longiusque repetenda sunt. Sunt etenim & alia multa quæ hanc rem ancipitem reddunt. Nam Bart. in. l. j. colum. 2. ff. de consti. princip. scribit priuilegium tibi ac hæredi tuo concessum intelligi solùm de primo hærede, per. l. antiquitas. C. de vsufruct. quam ad hoc dicit no. & idem voluit Alberi. in. l. vlti. colum. 4. versic. si autem in priuilegio, post Pet. ibi, eo. tit. de constit. princ. & sequitur Fely. in. c. 2. colum. 2. ver. si princeps dat, extrà de treug. & pac. & Ioā. Lup. in reper. rub. de donat. inter vir. & vxor. chart. 43. verficul. potuissent allegare. Et generaliter cùm fit mentio de hærede, intelligitur de primo & immediato, non etiam de reliquis, si eredimus Bal. in. l. j. col. j. versi. quæro an si dicatur. C. de condi. inser. per tex. in. l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulga. & pupil. & l. ex facto. §. vlti. ff. ad S C. Trebel. Idcóque idem Bal. in. d.l. vlti. C. de hęredi. instit. dicit quòd si acquisiui feudum vel emphyteusim pro me & hęredibus, intelligitur de primis tantùm hęredibus. quod pro no. & sing. citat Ias. in. l. in annalibus, ante fi. C. de leg. vbi tamen reprobat. Sed & iterum Bal. in ea ipsa. l. vlti. in. 22. q. dicit quòd si testator aliquid mandat hæredi, vt faciat intra certum tempus, alioquin eum priuat hęreditate, si is primus hæres moriatur ante id tempus, eius hęres non parens testatoris dispositioni, non priuatur hęreditate, per. l. multa, in principi. ff. de condi. & demonstr. Et idem propè respondit Barthol. consilio. 7. Andreas quidam. quod repetitur consil. 24. & iterum. d. consili. 214. De quo tamen vide Rom. & Francisc. Are. in. l. si quis filium. §. in omni. ff. de acquirend. hęred. & eundem. Are. in. l. patersfami. col. 3. ver. hęc etiam iura. ff. de vulg. & pupil. & Alexand. consi. 140. viso. d. testamento, col. 2. libro. 6.

De eadem re.

19 ¶ Sed & idē Bal. alibi. s. cō. 272. i causa egregię, in fi. li. 5. rūdit prohibitionē factā hęredi scripto ne alienaret, non intelligi factā hęredi hęredis, per. d.l. qui liberis. §. hęc verba. ff. de vulga. & pupilla. &. §. manifestum, in authentic. de restitutio. fideicommis. & hoc quoque ante illum voluit Barthol. in. l. Lucius. §. Semproniæ, qui est primus. ff. de legat. tertio, & Alberi. in. l. vlti. ante medium. C. de reb. alien. non alien. & post eos Franc. Curt. Senior consilio. 46. sæpe reuoluta,

De eadem re. Prohibitio alienandi transeat ad hæredes hæredis, vide infrà nu. xxiiii.

vide infra nu. xxiiii.

col.11.ver.nec mirum est. Quin etiam Alex.consi.37.in caussa mota,col.2.ver.item prætereà & fortius,lib.j.consuluit statutum quo cauetur possessionem continuari in hæredem intelligi de primo tantùm hærede, per regulam.d.§.hoc sermone.quod repetitur con.87.libr.3.& sequitur & commendat Catel.Cota in memor.incip.decreto Mediolanensi. & iterum memor.executores testamenti,rursúmque memori.hæredis appellatione, de quo & nos latiùs tractamus in nostro tractatu de vtraque possessio.ciuili & ciuilissima. Et facit etiam text.in.l.qui Titij.ff.de his quibus.vt indig.vbi qui Titij testamentum falsum dixit,nec obtinuit,non prohibetur esse hæres hæredis illius,licèt hæres esse non possit. Denique & illud facit,quòd licèt hæres censeatur esse eadem persona cum defuncto.§.j.in authen.de iureiur.à mori,præstiti, non tamen hæres hæredis,vt pulchrè voluit Paul.Cast.consil.197.visis dubijs,in.2.dubio,lib.2.quod pro no.sequitur Philip.Deci.in.l.hæredem,num.8.in fi.ff.de regu.iur.

Contra, hæredem hæredis admittendũ.

20 ¶Verùm in nostro casu haud dubiè mihi videtur esse admittendus & hæres hæredis.Nam certum est omnes obligationes pacta & promissiones regulariter in hæredes transire, etiam si de eis mentio facta non fuerit,nisi sit aliud quod impediat.d.l.si pactum.ff.de probat.&.l.veteris.C.de contrahen.& commit.stipula.& suprà diximus in princ.huius glos.Et appellatione hæredis omnes in infinitum,id est,non solùm primos,sed & vlteriores , & per multas successiones accipi.l. hæredis appellatio,&.l.sciendum.ff.de verbo.significa.& .l.qui per successionem.ff.de regu.iur. cum concord.vbique adductis à glo.& docto.Idque etiam in his quæ sunt stricti iuris,vt probatur ex tex.loquente in stipulatione in.l.stipulatio ista habere licere.§.j.ff.de verbo.obligat.quam ad id expendit Barthol.in.l.si stipulatus fuerim per te non fieri.ff.eod.titul.& Franc.Areti.in.d.l.paterfa.ad fi.ff.de vulga.& pupil.Et ex eo quoque satis patet,quòd in conditionibus quæ & ipsæ sunt stricti iuris,& in forma specifica,impleri debent.l.Mæuius.ff.de conditi.& demonstra. Si cui libertas legata est,si hæredi Titij decem dederit,non tantùm hæredi , sed & hæredis hæredi dando,peruenit ad libertatem.l.sub diuersis.§.primo,& ibi Barthol.&.l.cùm ita datur.§.ex his verbis.ff.eodem titul.&.l.si peculium.§.hæredi,&.l.si statulibera.§.non solùm,&.§.si filius,&.l.seruus si hæredi,in principio.ff.de statuliber.& not. Barthol.in.l.paterfamilias,in principio.ff. de vulga.& pupil.Salyce.in.l.si plures,in vltim.quæstion. C.de condit. insert. Et in hoc errauit Philip. Deci.(pace tanti viri dixerim)qui dicit contrarium in.l.quæ legata,in fin.ff.de regulis iuris.

Etiã in his quæ sunt stricti iuris.

Et in conditionibus.

Et de propria significatione.

21 ¶Nam & id quoque de propria significatione procedere,vt scilicet hæredes hæredum in infinitum veniant appellatione hæredis simpliciter asserit gloss.in.l.hæredis appellatione.ff.de verbo.signifi.cùm aliud dicit de hærede prætorio.& Bal.qui illius glos.non meminit in.d.l.vlti.in. 21.quæstio.C.de hæred.insti.& Paul.Cast.consi.45.videtur dicendum quòd dicti hæredes,in fi. lib.2.& Iason in.l.si quis filium.§.vlti.col.j.versic.secundò ad istam.ff.de acquir.hæredi.vbi hoc scienter tractat,& declarat.& rursum in.l.filiusfami.§.diui,in priore lect. column.penulti.versi. vndecimò quærit,& iterum in posteriore lect.column.antepenultim.versicul.eiusdem initij.ff. de legat.j.Ex quibus & illlud fit, quòd si hæres hæredis Titij petat hæreditatem Titij tanquam hæres ipsius,deinde probat se esse hæredem hæredis,satis est ad obtinendum, Cyn.& alij in.d.l. vltim.C.de hæredi.insti.Barthol.& omnes in.d.l.si quis filiumfa.§.vlti.per illum text.ff.de acquir.hæredi.& in.d.l.paterfa.ff.de vulga.& pupil.& ibi Ias.qui affert concord. & Corne.in.l.amitæ.C.commu.de succes.

Etiã in libellis.

Contraria specialia.

22 ¶Et si aliquando contrarium reperitur,id vtique est in casibus quibusdam specialibus , qui ratione quadam priuata ac speciali non transeunt ad hæredes,nisi de eis expressa fiat mẽtio : aut ad hæredes tantùm primos,nisi etiam expressim de vlterioribus dictum sit,vt apertè constat ex.d.l. sciendum cuius hæc verba sunt. Sciendum est hæredem etiam per multas successiones accipi: nam paucis speciebus hæredis appellatio proximum continet.& confestim subiungit harũ specierum quædam exempla.Nam & quod ad.d.l.antiquitas.C.de vsufruct. pertinet,ea sanè loquitur & intelligitur in his quæ suapte natura ad hæredes non trãseunt,vt pote in vsufructu, vt per Barthol.Bald.& alios ibi.& eundem Barthol.in.l.Gallus.§.etiam si parente,colum.2.versi.quæro istis casibus,& ibi quoque Bald.Angel.& alios.ff.de liber.& posthu.Bald.in.d.l. vlti.colũ.2. in.5.oppo.C.de hęredi.insti.Angel.con.2. pręmitto primò,in principi.vbi dicit id speciale esse in eo casu.& Alexand.in.l.ex facto.§.si quis ita,colum.2.versic.puto etiam verum.ff.ad Trebel. Et satis constat alios casus,quos suprà pro alia parte adduximus,speciales esse , vt videre licet apud eos quos ibi allegauimus,ne hic diutius immoremur,nec tamen omnes in ijs conuenire , vt etiam diximus.Regulariter autem contrà,vt etiã præter eos quos suprà adduximus,tenuit Specula.ti.de arbitro.§.sequitur,col.j.& Panor.in.c.vlti.col.vlti.ver.item quęro pone,extrà de arbit.vbi ex hoc dicunt in compromissis appellatione hęredis venire & hęredes hęredis,& Steph. Bertran.con.23.ex themate,nu.35.& seq.lib.4.

Prohibitio alienandi non trãsit ad nepotes.

23 ¶Vt interim tamen non prętermittam prohibitionem de non alienando factam filijs , de qua suprà diximus,adeo personalem esse,vt non comprehendat nepotes,vt no.glo.in.§.nos igitur,& ibi Iac.Bel.& Angel.in authen.de resti.fideicom.Dy.Ray.Barthol.Alberi.Bald.Imo.Paul.Ca. & recentiores in.d.l.filiusfami.§.diui.ff.de lega.j.Cy.Bart.Alberi.Bal.& Saly.in.l.voluntas. C. de fideicõ.Bar.in.d.l.Lucius.§.Sempronię.ff.de lega.3.Alberi.in.l.pater.§.Iulius Agrippa.ff.de legat.3.

legat.3.& in.l.iusta,in prin.ff.de verbo.signifi.& in.j.parte statutorum quæstio.107.item an statutũ loquens de filio,col.j.Bal.in.l.quisquis,col.j.C.ad leg.Iuli.maie.& in.l.Titius,in prin.ff.de liber.& posth.& consil.2.verba statuti,col.j.lib.j.vbi eam glo.dicit singu.& con.487.in isto pũcto,in fi.lib.2.& con.304.nobilis vir dominus Guillermus,lib.5.Ro.con.457.circa propositã, col.j.Pau.Cast.consi.131.dubium facit,quia posito,circa medium,lib.2.vbi eam glo.dicit no.& con.340.quia suprà,col.j.eo.lib.2.& con.401.super primo quæsito,col.j.eo.lib.2.Alex.consi.j. perspectis, col.pe.ver.vnde videmus,lib.j.& con.36.viso themate,col.pen.ver.ad confirmationem,lib.3.& con.55.ponderatis his,in fi.eo.lib.3.& con.59.attentis verbis,col.pe.ver. nec dicatur si prohibuit,eo.lib.3.& con.56.Aldronandus,col.j.in fi.lib.6.vbi & illam gloss. dicit singu. & con.140.viso dicto testamento,in prin.eo.lib.6.Soci.cons.73.capiendo primũ,col.7.nume. 24.lib.4.Fran.Cur.Senior.d.con.46.vbi suprà.Ias.con.52.Ioan. Bartholomæus, col.2.versic. confirmatur,quia quando,lib.3.vbi illam quoque glo.dicit sing.& consil.96.dominus Ioannes, col.4.versi.quintò facit,eo.lib.3.Stepha.Bertran.consi.46.ex testamento,col.2.nume.7.libr.4. Philip.Deci.consi.95.cuius superscriptio incipit,substitutio,col.4.ver.& hoc idem comprobatur.& con.192.in casu occurrenti,col.j.versi. tertiò aduertendum est.& con.445.in casu ad me transmisso,col.9.versi.& etiam dici potest.& con.567.in casu occurrenti,ad fi.& cons.635.viso copioso,col.2.versi.quibus tamen non ob.

24 ¶Quanquam etiam sunt,qui contrarium dicunt eius quod suprà diximus de prohibitione facta hæredi,vt scilicet transeat ad hæredes hæredis.Id enim voluit Bart.in.d.l.filiusfa. §.diui,col. vlti.versicul.quæro vtrùm prohibitione facta,& in.d.l.Lucius.§.Semproniæ, de lega.3.Ro.qui alios citat,consilio.457.circa propositam consultationem,in.j.dubio.& Alexand.d.consili.36. Vbi suprà, lib.3.& omnes recentiores,in.d.§.diui,qui id dicunt ab omnibus communiter recipi,nisi si prohibitio facta fuerit hæredi nuncupatim cum nomine proprio,verbi gratia: Titium hæredem alienare veto:nam tũc non venit hæres hæredi,per.d.§.Semproniæ. & voluerũt Ray. Imo.Alexand.Iaso.Crotus,Francis.Ripa,& alij in.d.§.diui.Ro.in.d.l.si quis filium.§.vltimo.ff. de acquir.hæred.Alexand.consil.56.consideratis verbis testamenti,colum.2.lib.j.Vtrùm autem hoc in casu intersit,vtrum præcedat nomen proprium , vt in illis verbis quæ suprà posuimus, Titium hæredem:an verò econtrariò præcedat nomẽ appellatiuum,vt his verbis,hæredem Titium.vide optimum text.in.l.si seruus communis.ff.de stipula.seruo.gloss.& Barthol.in.l.cùm ita datur.§.ex his verbis.ff.de condi.& demonst.Barthol.in.d.l.sub diuersis.§.primo, eodẽ quoque titul.Bald.in.d.l.si plures,column.penultim.versicul.denuo quæro,& ibi etiam Salyce.in.3. quæstion.C.de condi.infer.& eundem Bald.in.c.j.§.Marchio, colum.2.titul.qui feud.dar.pos. & Ias.in.d.l.si quis filium.§.vlti.column.2.versicul.immo fortiùs,& Cano.in.c.quoniam abbas, extrà de offic.delegat.

Qui dicũt prohibitionem alienandi transire ad hæredes hæredis.

Nisi facta fuerit hæredi cum nomĩe proprio.

An ĩtersit præcedat an sequatur nomẽ proprium.

25 ¶Aut etiam vt vlteriùs ad principale propositum reuertamur, nisi fuerit facta prohibitio cum illa demonstratione,ipse hæres ne alienato,nam ad eum tantùm hæc prohibitio pertinet, non ad hæredes illius: tanquam illa demõstratio(ipse) personam ipsam veluti ad oculum demonstret, nec eam egrediatur.quæ fuit sententia Bald.d.consil.304.lib.5.Id quod dicit valde sing.& mirabile,si verum sit,Iaso.in.d.§.diui,in.2.lect.colum.pen.vers.pro ampliatione, & ibi quoque Ferdi. Loaz.chart.25.numero.498.& Franc.Ripa.nume.111.& Catel.Cota. memor.incipi hæredis appellatione,& iterum memor.ipse pronomen.Nam & videmus,vt id illis addas, id pronomen esse demonstratiuum, haberéque præcisam aliquam ac veluti personalem demõstrationem eius rei cui adijcitur,vt apud Virgilium libr.2.Aeneidos.

Quid si facta fuerit cum illa demonstratione,ipse.

Ipse dictio personæ demõstratiua.

Et ipse doli fabricator Epeus. Et Terentium in Adelphis.

Ipsa si cupiat salus,
Seruare,prorsus non potest hanc familiam.

Et voluit etiam è nostris glos.no.in.§.fuerat,in verbo,cum ipsa,in princ.Instit.de actio.& Ioan. And.in.c.contra eum,in.2.arg.quæstio.de regul.iur.lib.6.in Mercur.& Domini.con.108.difficultas,col.j.& Zasius con.12.poteram,post princi.Quod & Græci in suo eodem pronomine obseruant,ex Homero lib.Iliad.9.cùm inducit Phœnicem hæc ad Achillem loquentem.

ὀυδ' ἔικεμ μοι ὑποςαίη θεὸς ἀυτὸς
γῆρας ἀποξύσας, θήσειμ νέομ ὑβώοντα.

αὐτὸς θεὸς Ipse deus.

Quæ ita vertit Franciscus Mirandulanus:
Nec si pollicitus deus ipse auferre senectam,
Et mihi florentem circunfudisse iuuentam.

Hoc enim pronomẽ.αὐτός,id est,ipse,deũ verè existẽtẽ significat, vt annotauit nõ semel eũ locũ citans Iustinus ille philosophus idémq; martyr,in admonitorio gentiũ.Nec in eo vno solùm loco id fecit Homerus.Nam & lib.Odyssex.4.idem pronomen deo assignauit.

Ipse.i.verè existens.

ἀλλὰ τὰ μέμπου μέλλεν ἀγάσεσθαι θεὸς ἀυτός. Et lib.12.
ὥς τοι γὼ ἐρέω, μνήσει δέ σε καὶ θεὸς ἀυτός. Et lib.16.
ὅτε μὴ θεὸς ἀυτὸς ἐπέλθῃ.
ἣν ἰδίως ἐθέλωμ θεοὶ νέομ, ἠδὲ γέροντα.

Quos versus paucis immutatis repetiuit lib.23.eiusdem operis.Et libro.19.loquens priuatim de Mercurio.

θεός δέ οἱ αὐτὸς ἔδωκεν
ἑρμείας.

Et generatim de dijs,libro.j.ipsius Odysseæ.

ἦ μάλα δή σε διδάσκουσιν θεοὶ αὐτοὶ
ὑψαγόρην τ᾽ ἔμμεναι. Et libro.11.
τειρεσίη,τὰ μὲν ἄρσου ἐπέκλωσαν θεοὶ αὐτοί. Et libro.14.
ἐμὲ δ᾽ ἔκρυψαν θεοὶ αὐτοί. Et rursum lib.9.Iliados.
στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί. Et libr. 12.eiusdem operis.
ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Et Sibylla quæcunque ea vates fuerit,apud Lactantium lib.7.cap.23.

δύσπιστον γὰρ ἅπαν μερόπων γένος,ἀλλ᾽ ὅταν ἤδη
κόσμον καὶ θνητῶν ἔλθῃ κρίσις,ἣν θεὸς αὐτὸς
ποιήσει.

Et hos secutus Virgilius lib.5.Aeneidos.

Deus ipse faces animúmque ministrat.

Facilè autem intelligis id Homero ociosum non fuisse,nec fortuitum, quod tam frequenter in vtroque opere inculcauit.Et huc quoque referri potest illud Diui Pauli ad Hebræos decimotertio,eodémque vltim.Iesus Christus heri & hodie ipse & inæternum.Quem etiam locum in id refert Theophilus Alexandrinus vir tantæ eruditionis, vt diuus Hieronymus libros ipsius Pascales dignatus sit in latinum vertere,libro eiusdem operis primo,statim post initium.Sed & huc pertinet illud Esaiæ quadragesimotertio.Ego sum,ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me.Verùm vt tandem hoc caput concludamus,vbi est demonstratio personæ,dispositio nõ transit ad hæredem illius.l.seruus,in principio,ibi,itémque demonstratio personæ.ff. de statulibe.Aut nisi denique in alijs quibusdam casibus, quos videbis apud Loaz. vbi suprà,& sequent. numer.& etiam Crot.ibi,columna.37.versicul.quærit etiam Barthol.an prohibitio.& Francisc. Ripam.d.nume.3.

26 *Extranei quoque hæredes admittũtur ad retrahendum.* ET VT REDEAMVS AD casum nostræ consuetudinis,intellige quæ suprà diximus,vt non solùm admittantur sui hæredes ad redimendum vi huius pacti,sed & extranei quoque hæredes ipsius venditoris,vt nuncupatim voluit Hieron.Cagno.in repe.d.l.2.in.17. quæstion.versicul.& non solùm.C.de pact.inter empt.& vendit.Et hoc quidem generale est in materia indifferenti, vt æquè admittantur extranei hæredes, atque sui, vt per Barthol.in.l.Gallus.§.etiam,& ibi Alexand.column.secunda,& Ias.columna.4.ff.de libe.& posthum.Ange.cõsilio.306.charissime frater.Imo.consilio vigesimoprimo,in casu præmisso in quo quæritur. Alexander consilio nono,visis dicto themate, columna secunda,libr.2.cum alijs concordant.adductis à Philip.Deci.in capit.in præsentia,columna.18.versicul.circa primam, & sequent.extr. de probatio.& consilio.294.in testamento, in principio,vbi & hoc optimè probat.Diximus autem suprà in eadem gloss.numero vndecimo,quòd si quis dicat, quòd hæc facultas cedi potest extraneo.

27 *Hæredes ẽptoris tenentur etiam reuendere ex huiusmodi pacto.* CAETERVM QVIA SEMPER suprà locuti sumus de hæredibus venditoris,nunc quæro è diuerso,vtrùm hæredes etiam emptoris tenentur reuendere,sicuti & emptor ipse tenebatur.Text.est apertus eos teneri,in.d.l.2.ibi,hæres emptoris, & ibi Petr.à Bel. Perti.qui id expressè annotat.C.de pact.inter empt.& vendi.Nam sicut pacta regulariter ad hæredes actiuè transeunt,ita & passiuè,etiam si de illis mentio facta non fuerit.l.stipulatio ista habere,&.l.eum qui ita.§.te & Ticium.ff.de verbo.obligat.&.l.j.& ibi Bald.C.de constitut.pecu.&. l.veteris.C.de contrahen.& commit.stipul.cum simili.Idque etiam in obligatione pœnali,vt ab Angel.responsum est,consilio.326.ex themate & actis,per.l.2.§.j.&.§.item si in facto,& iterum in.l.4.§.Cato.ff.de verbor.obligat. Et idem quoque in casu nostro respondit Paul. Cast.consilio.306.quanquam longa,column.vlti.lib.2.& Stepha.Bertran.consilio.15.visis instrumento, ad fin.libro.2.

28 *Etiam si sint minores.* ¶Quod intellige,etiam si hæres ipsius esset minor. Nam & is etiam sine decreto tenetur reuẽdere ex pacto reuendendi à suo prædecessore facto, vt dicit expressè Alberic.in.d.l.secunda,in principio.C.de pact.inter empt.& vendi.per text.in.l.j.C.quan. decre.opus non est, vbi huius rei casus est expressus. Et propemodum concordat tex.in.l.prædium,& ibi gloss.Fab.& alij eodem ti.&.l.j.§.j.&.l.magis puto.§.si pupillus stipulanti.ff.de reb.eor.cum alijs multis similib.& concordan.& text.& docto.à me latè congestis in nostris legibus connubialib.in gloss.sexta in verbo,de son mary,in.22.quæstio.Vtrùm verò ipse minor cùm emit, possit in venditione pactum reuendendi restituto precio apponere, videbis infrà in fin.huius titul.numero.2.& multis sequent.

29 AT IN DVBIVM VOCARI potest, quid si emptor moriens reliquit alteri vsumfructum

vsumfructum eius rei,quæ sibi vendita est sub hoc pacto reuendendi.An is alter qui scilicet nũc est vsufructuarius,sit conueniendus,an verò hæredes ipsius emptoris, vt reuendant restituto ei precio.Ego puto hæredes conueniendos,vt pote cùm sint domini, habeántque facultatem reuendendi,atque restituendæ rei,vt satis declarat textus in.d.l.2.de pac.inter empt.& vendi.Tutius tamen esse requiri etiam vsufructuarium dicturum quæ voluerit, si sua putauerit interesse,vt tradit Hierony.Cagno.in repet.dictę.l.secundę in trigesimasecunda quæstion.vbi & illud subdit,precium rei debere manere apud vsufructuarium, vt eo dum viuet vtatur fruatur, per.l. vxori meæ.ff.de vsufructu.legat.quæ mihi non admodum facere videtur, & per not.ab Alexandro in.l.diuortio.§.si fundum,column.penultim.ff.solu.matrimon.Ad illud autem quod diximus de vocando vsufructuario, vide text.qui necessariò requirit vocandum vsufructuarium in re simili in.l.is qui fundum.ff.de vsu & vsufructu legat. vbi diuisio facta non vocato vsufructuario,ei nullo modo obest.Et vide etiam quod in simili tractat Bald.in.l.qui solidum.§. primo.ff.de legat.secundo,& Fabia.in tracta.de empti.& vendi.in.8.q.prin.col.3.ver.septimus effectus,& rursus in fi.omnino eiusdem tractatus.

Si rei venditæ alter sit proprietari⁹,alter vsufructuari⁹, vter conueniendus est.

Cuius autẽ erit precium.

30 SED VT ITERVM REVERTAMVR ad hæredes vẽditoris,quos nostra consuetudo dicit admitti. Quid si vnus ex pluribus hæredibus velit partem suam tantùm redimere.Et idem quæri potest de duobus venditoribus,an alter admittatur ad redimendum dimidiam partem rei venditæ.De hoc nos latè diximus suprà titul.proximo.§.vigesimotertio,in gloss.prima,vbi diximus ex communi nostrorum sententia,hunc non esse admittendum,quanquam vnus aut alter fuit in diuersa opinione,vt ibi videre poteris.Sed illud hìc adijciendum occurrit,quod admodum facit pro hac non recepta sententia. Nempe.l.vxorem.§.agri plagam.ff. de legat.tertio,vbi si hæres est grauatus à testatore,vt vendat fundum duobus,& vnus ex illis nolit emere,tenetur hæres alteri suam partem vendere. Et authoritate illius text.respondit Alexã. consil.centesimouigesimosexto,visis his de quibus,column.prima,libro quinto,quòd stante statuto,quòd locator non possit vendere rem locatam,nisi priùs denũciauerit conductori,an emere velit: si sint duo conductores,& alter nolit emere, poterit tamen alter pro sua portione emere.Et est similis textus in.l.si quis legata.§.duobus,& iterum in.l.cui fundus.ff.de condic. & demonst.Et facit etiam hæc ratio,quia qui promisit duobus aut pluribus, videtur promisisse separatim,& cuilibet pro virili.l.reos.§.cùm tabulis,cum ibi not.ff.de duob.reis,&.l.j.C.si plur.vna senten.& facit.l.legata inutiliter.§.vlti.ff.de legat.j.cum sim.Et licèt incidat in communionem cum vno,ei tradendo partem,est tamen sibi imputandum,qui ita contraxit.Et licèt etiam reuendere sit factum, vt diximus in dicto.§.23.est tamen diuiduum contractu.l. locus.ff.de acquirenda possess.

An vnus ex hæredibus, aut ex pluribus venditoribus poßit partem suã retrahere.

31 ¶Sed hæ rationes obtinent tantum cùm ab initio contractum est cum duobus, aut pluribus, aut etiam cùm pluribus iussum est à testatore vendi,non si vni tantùm, vt apertè distinguit.d.l. cui fundus.Ideóque si is vnus reliquerit plures hæredes, videtur vnum ex illis tantùm non esse audiendum:non enim ex persona hæredum cõditio obligationis mutatur.l.2.§.ex his.ff.de verbo.obligat.& optimè etiam.d.l.cui fundus,in fi.vbi post eam distinctionem vtrùm à principio fuit relictum vni an duobus,subiungit in fin.In eo verò,quod vni sub conditione legatum est, scindi ex accidenti conditio non debet,& omnis numerus eorum qui in locum eius substituuntur pro singulari persona est habendus.Et hoc quidem casu habent locum omnes rationes eorum,qui tenent communem illam opi.Vide tamen text.qui in redhibitione non distinguit,plurésne hæredes venditoris sint,an plures seruum vẽdiderint, vt sciamus possítne cuilibet redhiberi pro portione, an omnimodo, & econtrariò:scilicet in.l.quòd si nolit.§.si venditori.ff.de ædil. edict.

32 VERVM QVAESTIONIS EST cùm emptor ex communi sententia non teneatur admittere vnum ex hæredibus ad redimendum, an hic qui vult redimere partem suam, saltem possit cogere cohæredem, vt & suam quoque partem simul redimat,ne emptori ius sit contradicendi.Dic quòd sic,nisi ius suum hic cedere maluerit, per.l.his consequenter. §. Celsus.ff.famil.herc isc.&.l.hæredes.§.idem iuris, eod.titul.vbi vnus hæredum potest alium eadem ratione cogere pignus pro parte sua luere, nisi tamen is qui non vult luere, ius suum cohæredi cedat.l.cùm fructuarius.ff.de vsufructua.&.l.is cum quo in fin.ff.de aqua plu. arcen. & nuncupatim hoc in casu voluit Hieron.Cagno.in repet.dictæ.l.secundę in.15.quæstione.C.de pact.inter empto.

An hæres qui vult partẽ suã redimere, poßit cogere cohæredẽ, vt & partẽ suã redimat.

33 AT MAIVS DVBIVM EST, vtrùm alter venditorum vel hæredum vnius venditoris possit solus totum redimere,totum etiam precium offerendo. In qua re variatum est à nostris legum docto.Sunt enim qui negant admittendum.quod placuit Paul.Castr.in.l.si quis aliam,column.j.ff.de soluti.quia emptor(inquit) poterit dicere,quòd non est obligatus, nisi vtrique.ideo si velint rem habere, ambo veniant. Nisi tamen alter consentiret, & ius suum alteri cederet, quia licèt nunc non ei curæ sit redimere, poterit tamen postea propositum mutare.l.deberi.C.de fideicommis.liber.Vnde non debet iste præoccupare ius & locum alterius, sine ipsius voluntate.Et hanc quoque op.secuti sunt Crot.& Alcia.in.l.4.§ Cato,ille in.2.lec. columna.4.versicul.secundò fallit:hic column.18.versicu.tu aduerte primò.ff.de verbor.obli-

An autem alter hæredũ aut venditorum poßit totum redimere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ga.vbi ad hæc alia multa allegant.& idem Alcia.in.l.creditori,columna.3.versic. sed quid in hac quæstione.C.de pact.

34 ¶ Alij illud quidem recipiunt,sed ita tamen intelligunt,vt scilicet emptor non sit cogendus vni venditorum totum reuendere,etiam si totum precium offeratur,vt dictum est.Sed tamen hoc casu partem tantùm ipsius venditoris emptor reuendere cogitur, cùm integrum ei precium ab ipso venditore offertur.In qua sententia fuit Rapha.Fulgo.in.l.quòd si nolit.§.idem Marcellus. ff.de ædil.edic.argumento illius text.à contrario sensu.Sed ea certè sententia,vt est omnium,ni admodum fallor,iniquissima, ita & paucissimos habet assertores,& nescio an alium vllum præter ipsum Fulgo.

De eadem re.

35 ¶ Tertij tenent,ꝙ si alter hęredum suâ precij partẽ offerat,& petat etiã suam sibi partẽ reuẽdi, cogitur ẽptor eã partẽ reuẽdere:si totũ petat,& totũ preciũ offerat,nõ auditur,nisi alter expressè cõsentiat aut repudiet.Ita enim voluit Obert.Cremen.in.l.si ex lega.§.si Stichus.ff.de manu. testa.per.l.fistulas.§.pe.ff.de contra.empti.prout illum retulit & secutus est Firmia.in suo vberrimo indice,in verbo,emptor retrouẽdes,ver.3.& rursus in verbo,obligatus,versi.125.vbi verba illius nuncupatim adscribit,dicitque in priori loco se ex huiusmodi sententia iudicasse in causa ardua, de quo etiam meminit in posteriori loco.Sequitur etiam Hermanoctius Deci.in.d.§. Cato,col.41.& Ludo.Gozad.in.d.l.2.in.20.q.C.de pact.inter.emptor.

De eadem re.

36 ¶ Et hæc quidem opinio hac potissimùm ratione nec ea quidem contemnenda fulcitur,ꝙ qui pluribus tenetur præstare aliquid indiuiduũ,illud nõ tenetur præstare,nisi illis omnibus quibus ipse tenetur cõsentiẽtibus,per tex.in.l.vlti.ff.com.prædi.&.d.l.2.§.ex his,& ibi Barto.& cæteri interpretes.ff.de verb.oblig.Reuẽdere autẽ indiuiduũ est,vt multis probauimus sup.titu.proximo.§.23.in glo.j.nu.13.& hæc quidẽ his rationibus,vt ibi videre poteris,ne aliter repetam.

De eadem re.

37 ¶ Postremi in ea sunt op.vt simpliciter emptor cogatur integram rem reuendere vni venditorum vel hæredum offerenti integrum precium,siue alter repudiet,siue minus.Nam si repudiet, integrum ius manet apud alterum iure accreseendi,per.d.text.licèt non allegent, in.d.l. si qũis legata.§.duobus.ff.de condi.& demonst.qui tamen (ne decipiaris)loquitur in legatis.& facit etiam l.fideicommissa.§.item si quis.ff.de legat.3.Si non repudiet,ei seruatur ius illesum:quia potest cogere socium qui totum redemit,vt ei partem suam reuendat, restituto pro portione precio.Ita voluit Paul.Cast.sibi contrarius,consil.221.in hoc passu duo sunt,ante fi.libro.j.& cons. 74.in causa mota per Dominam Dorotheam,in fi.libr.2.Iaso.in.l.stipulationes non diuiduntur,colum.14.versicul.sed pulchrum & vtile dubium.ff.de verborum obligationib. Chasse.tit. de rentes vendues a rachaptz.§.j.in.4.dubio,in fi.Soci.in.l.j.§.sed & quoties.ff. ad S C.Trebel. quo loco dicit ita se consuluisse,vt verè consuluit consil.16.anno domini,libro.4.vbi hanc rem latissimè omnium disputauit,multásque rationes hincinde attulit,inuicémque contulit, vt ibi videre poteris : neque enim eam rem aliter tractandam hoc loco ducimus.& nouissimè Anton. Rub.consil.90.viso casu.

Si vnus totum redemerit,an alter poterit eũ cogere,vt suam sibi partem reuendat.

38 ¶ Illud vnum addiderim,hoc idem voluisse ante hos omnes Bal.cuius nullus istorum meminit, consi.133.quædam mulier,in vlti.dubio,lib.j.Cuius vnius verba huc subnectam.vnius (inquit) oblatio sufficit,cùm sint duo rei credendi.l.vlti.C.de duob.reis. Et quia pro solutione habetur non tantùm ea quæ fit ab obligato,sed etiam quæ fit ab alio.l.qui decem.§.j.ff.de solutio. &.l. acceptam,in fi.C.de vsur.Sed retrouenditio debet fieri vtrique,vt pactum seruetur:& tunc alter qui non obtulit,tenebitur restituere partem pecuniæ ab alio oblatæ.l.fundus ille.ff.de contra. empti.&.l.si absentis.C.si cert.pet.&.l.cùm quæritur.ff.de admi.tuto. Sed si ille consentiat, ꝙ huic tantùm fiat retrouenditio,nullum est dubium.l.sicut.§.venditionis.ff.quib.mod. pign.vel hypo.sol.&.l.si ita quis.§.Scia.ff.de verbo.obliga.Hæc Bald.pro cuius op.est tex.optimus vltra eos quos allegat,in l.fistulas.§.qui fundum.ff.de contrahen.empti.&.l.fideicommissa.§.interdũ. ff.de legat.3.& in.l.in bello.§.si seruus complurium.ff.de capti.& postli.reuer.& in.l.in diem.ff. de in diem ad. Nec tamen omiserim quòd ex ijs qui hanc op.sequũtur,nonnulli consulunt,vt is qui totum petit sibi reuendi, satisdet de dando partem socio, per.l.j.§.si pecuniam in sacculo, versi.sed si res.ff.depos.

An qui totũ petit, debet satisdare de dando partem socio.

39 QVID AVTEM IN HOC CASV. Duo fratres vendiderunt domum aliquam communem sitam in hoc nostro oppido fontis Naiadum. Ita enim appellabant Amicus ille & Rabelæsus (diuinitatem loci, & adolescentium nostrorum ingenia admirati) cùm eo pacto de reuendendo. Postea autem bona sua ita diuidunt,vt omnia & singula Fontenaij sita, quæ ad eos pertinebant, alterius maneant.An ius istud & facultas redimendi huic soli concessa videatur,ita vt alter nihil iuris in ea re habeat.Vide Francisc.Are.hanc rem ingeniosè & subtiliter,vt semper aliàs disputantem,consil.6.viso instrumento diuisionis,per totum, sed præsertim in.2.dubio,& Alexand.qui in eadem specie adeóque inter easdem partes consuluit,consilio.75. viso themate & maturata, libro.6.quibus in locis vterque respondit id ius in ea diuisione non comprehendi, sed commune vtrique fratri manere, per multa quæ allegant, quæ illic videre poteris.

Pulchra quæst.

40 SED QVID IN HAC SPECIE.Duo in solidum vendunt alteri annuum quempiam reditum siue vectigal appellare malis, siue pensitationem, id est, vt alibi quoque diximus, vne

Alia quæstio.

vne rente generale ou volante.Idque cum eo pacto redimendi.Postea emptor vnum eorum pro media parte offerentem sponte admisit ad luendam mediam illam partem, nunquid & in altera parte eum ita faciens liberasse censeatur ab illo annuo vectigali,ad quod in solidum,vt diximus, erat obligatus.Vide no.per doct.in.l.si creditores.C.de pact.præsertim verò And.Alcia.colũ.3. ver.sed quid in hac quæstione,vbi id nuncupatim tractat.

An vnus ex hæredibus qui totam rem vẽditam possidet,teneatur totã re uẽdere, an partem suam.

41 NVNCAVTEM E DIVERSO, quid si emptor qui promisit reuendere, decedit relictis pluribus hæredibus,quorum vnus tantùm possidet rem ita vẽditam.An ille solus teneatur reuendere,an verò solùm teneatur pro portione hæreditaria. Et idem quæri potest in retractu sanguinis.Videtur autem hunc tantùm teneri pro portione sua hæreditaria,quia vẽditori cõ petit actio personalis ex ẽpto vel præscriptis verbis,vt no.in.l.2.C.de pact.inter empt.& vendit. & latè diximus suprà in hoc eodem.§.in glo.j.nu.2.ex eo autem pacto.Et similiter competit cõsanguineo actio ex statuto,quæ & ipsa personalis est,vt not.in.l.j.ff.de condict.ex leg.Actio autẽ personalis fundum non sequitur.l.cogi.§.vnde quæritur.ff.ad S C.Trebel.etiam si obligatio ex qua oritur,contracta sit habito respectu ad fundum.l.quædam.§.nihil interest.ff.de eden.cũ cõcor.à me adduct.suprà tit.præced.§.8.gl.3.in verbo,le iuge qui en peult cognoistre,nu.6.porrò Cepola.Ex quo consequens fit,vt competat cõtra hæredes pro hęreditarijs cuiusque portionibus.l.pro hæreditarijs.C.de hæred.acti.&.l.j.C.si cer.pet.&.l.pacto successorum.C.de pact.etiam si vnus eorum totam rem possideat,aut penes se habeat.l.si duo.ff.depos.per quam ita voluit Angel.in.l.si possessor.ff.de rei vendica.vbi facit in hoc differentiam inter actiones reales & personales: vt scilicet in realibus hæres,qui totum fundum possidet,possit insolidum conueniri,per tex.ibi,cui est similis tex.in.l.2.§.vlti.ff.de præto.stipul.vt qui non tanquam hęres,sed suo nomine conueniatur.l.de eo.§.vlti.ff.ad exhibend.In personalibus secus, per.d.l.si duo.& idem dicit Ioan.Plate.in.l.æs quidem,in.j.not.C.de anno.& trib.lib.10.

Quando possidens possit cõueniri i solidũ, vide duob⁹ ver sicul.seq.

De eadem re. Actio quæ cõpetit ex pacto reuenditionis, est bonæ fidei.

42 ¶ Verùm contrarium tenuit & respondit nuncupatim in ea specie retractus cõuentionalis Soci.consil.253.in causa domini,in.4.dubio,lib.2.his quidem rationibus motus, quia primùm actio quę competit ex hoc pacto est bonę fidei,vt no.in.d.l.2.C.de pact.inter empt.& vendi.Deinde emptor obligatur ad restituendum,vt ibi etiam nota. Sed quando actio bonæ fidei datur ad restituendam rem,& vnus hæredum possidet eam rem in solidum, etiam datur in solidum actio aduersus eum,vt eam rem restituat.l.3.§.hæres.ff.commod.& voluerunt Pet.& Cyn.in.d.l.pro hæreditarijs,eam ita intelligentes.& Ray.Forli.in.l.4.§.Cato,in.4.oppo.& ibi Bart.col.2.in.3. oppo.& propè omnes doct.ff.de verb.oblig.De quo tamen vide eundem Soci.in.d.§.Cato,col. 8.versic.circa tertiam oppositionem,post Cy.Christo.Castel.& Rapha.Co.& ibi quoque Lancel.Gali.col.11.versi.tertia sit conclusio.

De eadem re.

43 ¶ Tu autem ad eam Soci.sententiam adde,quòd in quibusuis actionibus personalibus etiã stricti iuris,cum quibus concurrit rei vendicatio, is potest conueniri insolidum, apud quem tota res reperitur,Dy.in.l.qui fundum.§.si tu ex parte.ff.ad leg.Falci.Bart.in.l.si plures.per eum tex. ff.de vi & vi arma.& in.d.l.4.§.Cato,col.2.vbi suprà,& Stepha.Bertran.consi. 183.pro confirmatione,in prin.lib.4.De quo tamen vide Alexan.Fran.Are.Soc.Gali.& alios recentiores in.d. §.Cato.Ex sententia autem multorum hìc competit rei vẽdicatio oblatione facta,vt dicemus in glo.seq.num.6.at in pacto,& seq.

Et si hæredes cõuniter rem possidẽt,an qui libet eorũ possit cõueniri insolidum.

44 QVINIMO PLVS DICIT Soci.d.consi.253.vbi suprà,libr.2.quòd si hęredes cõmuniter possident eam rem,nihilominus quilibet eorum insolidum conueniri potest, quia non solùm nec simpliciter tenetur emptor ad restituendam rem,sed etiam ad eam tradendam, vt voluerunt Richar.& Barthol.à Saly.in.d.l.2.de pact.inter empt.cum alijs concord.allegatis ab eodem Soci.in alijs dubijs eiusdem consil.Sed obligatio rem tradi cùm indiuidua sit & obligatione & solutione,transit ad quenlibet hæredum in solidum, sicuti aliæ obligationes quæ in factis consistunt,vt declarat Bart.in.d.l.4.§.Cato,in.2.oppo.& ibi quoque Ange.Imo.& Rapha.Co. & rursus idem Barthol.in.l.stipulationes non diuiduntur,& ibi quoque Angel.Imo.Raph.Co. & Paul.Cast.eod.tit.Hæc propè Soci.quem sequitur Hiero.Cagno.in rep.d.l.2.in.14.quæstio. de pact.inter empt.& vendi.Si tamen scire vis amplissimè, an venditor,qui ex pacto tenetur reuendere,teneatur ad tradendum,vide omnino eundem Soci.consilio.16.anno domini,libr.4.& Francisc.Are.d.consil.6.& alios quos tibi latè congessimus infrà in gloss.sequent.versicul.vlt. Sed si id verum sit,quod Soci.d.consilio.253.tradidit,non opus est quærere, vtrùm is hæres qui solus possidet,possit caussari se nomine communi & suo & hæredum possidere,de quo nos diximus in duobus socijs,suprà titul.præcedenti.§.j.glossa.13.in verbo,lachapteur, numero. 30.sed hæc intellige.

Quid si is qui solus possidet, dicat possidere nomine communi.

An vnus ex emptoribus possit compelli ad reuendẽdum partem suam.

45 SED RVRSVM ILLVD quæri potest,Vnus vendidit duobus cum hoc pacto reuendendi.An is poterit compellere alterum ex emptoribus reuendere suam partem soluto pro eadem parte precio.In hac specie consuluit Stepha.Bertran.con.41.licèt cõtractus,lib.3.vbi dicit,ꝙ licèt hic cõtractus vnus sit ratione substãtiæ ipsius,per id quod no.Io.And.in addi.Spec. ti.de donati.§.j.in additio incipiẽte,plus dicit Symon.& post eũ Ro.consil.305.quò ad septimũ. Tamẽ hmõi pactũ vel nõ est vnicus cõtractus,vel certè in eo sunt duæ obligationes, quibus scilicet quilibet ẽptorũ tenetur reuẽdere.l.reos.§.cũ tabulis.ff.de duob.reis.Ideóq; poterit vẽditor

Universidad de Deusto
Biblioteca

quenlibet eorum compellere ad reuendendum partem suam. Respondétque ad ea quæ suprà diximus de duobus venditoribus, quia loquuntur in casu diuerso, & in quo interest emptoris, ne partem tantùm vendat. Hîc autem minimè interest vnius ex vẽditoribus, si partem tantùm suã relinquat. Et idem quoque potes dicere in retractu municipali.

SERONT PRAEFEREZ. GLOS. 7.

1 *Quis præferatur ad retrahẽdum, venditórne, qui cum hoc pacto vendidit, an cõsanguineus.*

PAVLVS CACONN. 74. in caussa mota per dominam Dorotheam, colũ. 3. vers. concluditur ergo, & seq. vsque ad fin. libr. 2. consuluit venditorem qui ex pacto de restituendo rem restituto precio venditionis, redimit rem prius venditam, præferri vicino aut consanguineo, cui ex forma statuti ius est & facultas retrahẽdæ eiusdem rei: quia quicquid iuris quæsitum est consanguineo ex huiusmodi contractu, censetur quæsitum cum eadem conditione & pacto appositio in cõtractu, nisi precium intra terminum reuenditionis restituatur à venditore. Et ideo resoluto iure emptoris resoluitur & hoc ius quæsitum consanguineo. l. lex vectigali. ff. de pignor. & l. si ex duobus. §. sed & Marcellus. ff. de in diem addic. & idem etiam voluit Ioan. Igne. in repet. l. dudum, colum. 21. versic. & ista dilatio. ff. de contrah. empt. & Franc. Ripa. in. l. j. colum. pen. versic. in contrarium facit. ff. de priuil. credi. qui & idem voluisse dicit Henri. Boh. in cap. constitutus, de in integr. restitu.

2 *De eadem re.* ¶ Et id quidem ex consuetudine obseruari in multis locis tradit Ioan. Fab. in. §. j. in fin. Insti. de empti. & vendi. Licèt secus dicat esse de iure communi, si semel venditor rem tradiderit, quia ex eo ius est quæsitum consanguineo. Ideo etiam si venditor intra tempus appositum reuenditioni reddiderit precium, tamen admittitur cõsanguineus, & nihil aliud in hoc allegat. Et idẽ quoque cum eo, licèt eum nõ alleget, nouissimè censuit Matthæ. Afflic. in tractatu protomix. in verbo, licèt enim suprà diximus colum. antepenul. versi. item quæro de alia quæstione, hac ratione motus, quòd contrahentes non possunt facere pactum expressum ne admittatur vicinus vel cõsanguineus. Ergo nec tacitè possunt eum excludere, appositio hoc pacto reuẽditionis, per. l. cùm quid. ff. si cert. peta. & rursus idem Matthæ. deci. Neapol. 338. nobis Petrus, paulò ante fi. vbi idẽ dicit voluisse Neapodanum in prima constitut. de iure congrui, in verbo, emit, versic. sed quid si de simulatione.

3 *An pactum reuendendi resoluat ipso iure.* ¶ Aduerte lector amantissime. nam id ex eo pendere videtur, an contractus vi huius pacti resoluatur ipso iure, an non. Nam si ipso iure resoluatur, certè venditor præferri debet cõsanguineo, immo & ab alijs quibuscunque emptor interim vendidit, potest auocare, retrahere, vendicare, vt statim postea dicemus, non etiam si non ipso iure resoluatur. Et sanè illud planum est ex pactis legis commissoriæ, & addictionis in diem conditione adueniente, ipso iure contractum resolui, & transferri dominium in venditorem sine alia traditione. l. si quis hac. ff. de rei vendi. & l. vlti. ff. de leg. commis. & l. commissoriæ, in verbo, vendicare. C. de pact. inter empt. & vendi. & no. glo. & docto. in l. traditionibus. C. de pactis, & Bald. Salyc. & alij recentiores in l. ab emptione. ff. de pact. & doct. vbique. nemo enim in hoc contradicit.

Pacta legis cõmissoriæ, & addic. in diem resoluunt ipso iure.

4 *Si modo incontinenti fuerint appositæ.* ¶ Quod ita tamen demum obtinet, si incontinenti hæc pacta fuerint appositæ (nam & sic quoque de hoc pacto reuenditionis loquitur hæc nostra consuetudo) secus si ex interuallo. nec enim tunc ipso iure resolueretur venditio, etiam ex istis pactis, vt voluit gloss. not. in. d. l. ab emptione, in verbo, cogaris. ff. de pactis, quam ibi sequuntur Guil. Cu. Bald. Angel. qui eam monet perpetuò menti tenendam, dicítque per eam declarari totam materiam eorum pactorum, prætereà Rapha. Fulgo. Paul. Castr. qui eam dicit singul. & omnes recentiores ibi. Ex hócque dicunt maioti ex parte, excusari emphyteutam qui emphyteusim alienauit cum vno istorum pactorum in ipsa alienatione, aut incontinenti pòst appositio. Quod dictum sequitur Fran. Curti. Senior consil. 8. viso instrumenro, column. vltim. versic. sicut quando dicitur. & Iaf. qui id dicit singul. in. l. vlti. colum. pen. in. 21. q. C. de iure emphy. Et Philip. Deci. consil. 88. cuius superscriptio incipit, valet statutum, column. 2. & Catel. Cota. qui & hoc singul. dicit memor. incipi. emphyteuta alienans.

5 *De eadem re.* ¶ Sed & illam gloss. simpliciter sequuntur Bald. Salyc. & Philipp. Deci. in. d. l. traditionibus. & ipse Bald. in. l. 2. in. nota. C. commu. de legat. vbi eam dicit nota. Salyce. in. l. si certis annis. C. de pact. Paul. Castr in. l. j. in fi. ff. de donati. vbi eam dicit singul. Alexand. qui & eam dicit not. in. l. j. columna. 3. versicul. hoc tamen vltimum, & ibi eam Thomas Parpa. qui eam quoque dicit singul. colum. 3. ff. solut. matri. idem Alexand. & Franc. Are. in. l. qui absenti. §. j. ille colum. 2. versi. alia traditur, hic colum. vltim. ff. de acquir. posse. vbi eam dicunt singul. idem Alexand. consi. 10. videretur fortasse, colum. vlti. versi. quintò confirmatur, lib. j. Iaf. consi. 211. inter quosdam, colũ. penulti. versicul. eandem cautelam, libro. 2. vbi & eam gloss. dicit existimari singul. & consili. 118. verba permutationis, column. 4. versicul. item si ista, libro. 4. vbi & eam gloss. dicit singul. Ferdi. Loaz. in repe. l. filiusfam. §. diui. chart. 22. versicul. quintò limitatur, & ibi quoque Crot. chart. 8. column. 2. versicul. 9. limitatur. ff. de legat. j. Et id quidem nemini hactenus, quantum repeto, dubium fuit. ¶ At

6 *Redit ad pactũ reuendendi. Qui dicunt id pactum ipso iure resoluere.* ¶ At in pacto reuendendi, de quo hîc priuatim tractamus, non adeo planum est. nam in hoc est variatum. Paul. enim Ca. in. l. si cùm venderet. ff. de pigno. actio. asserit oblato à venditore precio statim in ipsum ipso iure & sine noua traditione transire dominium vtile, per tex. ibi, quem ad hoc dicit singul. Ideóque & ipsum venditorem, vt subdit, posse à quolibet possessore vendicare, etiam si emptor transtulerit in alium ante oblationem precij. quia non poterat transferre, nisi cum sua caussa. & sic oblato postea precio resoluitur ius illius, qui emit ab eo, per. d. l. lex vectigali. ff. de pigno. Nihilque hoc casu differre inter id pactum reuenditionis, & ilia addictionis in diem & legis commissoriæ, nisi in hoc quòd retransfertur dominium vtile tantùm ipso iure: in illis etiam directum, per not. in. l. j. in verbo, mortis caussa donatio. ff. de donati. idque dicit not. quia quotidie contingit de facto.

7 *De eadem re.* ¶ Nec solus fuit Pau. Cast. in ea sententia, vt nonnulli putant. idem enim voluit Ioann. Ana. in. c. conquestus, colum. 3. versi. in eadem glo. ibi si modicum, ext. de vsur. vbi & hoc dicit sing. probari in. d. l. si cùm venderet. & Masuer. in titulo, de retractu, versiculo, item retractum petens hac ratione motus, quòd id pactum afficit rem, argu. l. si via. §. si fundus. ff. de serui. rustico. prædi. & l. sed vbi restitutio. ff. de minorib. & l. postliminium. §. penulti. ff. de capti. & postli. reuer. & Ange. Are. in §. item si, colum. 22. versicu. & per ista iura, Insti. de except. vbi etiam ad hoc dicit valde not. text. in. d. l. si cùm venderet. & Guid. Pap. consi. 49. principale dubium, vbi plus dicit, non valere alienationem rei interim factam. & Soci. consi. 80. in quæstione, colum. j. lib. 3. vbi dicit illam decisi. Paul. Castr. dantis hoc casu vtilem rei vendicationem contra tertium, esse multũ sing. & Philipp. Deci. si is est, consi. 614. in caussa feudali, columna. 2. & Claud. Seisel. & Rimin. al. in. d. l. in traditionibus, & ibi quoque latè Ruge. Mota. in repeti. numero. 54. & multis seq. C. de pactis. & Stepha. Bertran. consi. 86. ponitur in facto, lib. 4. & Anto. Burg. in. c. ad nostram, column. antepenul. versicu. item in alio quia illa, extrà de empti. & vendi. vbi & id dicit singu. & Anto. Rub. qui & idem sing. dicit consi. 58. series facti, colum. 2. & Hiero. Cagno. in repe. l. 2. in. 39. quæstione. C. de pact. inter empto. & Chasse. consi. 41. quia casus, colum. vltima, versicu. contrarium. & tradit idem Chasse. consi. 33. Hugo, colum. 3. secundùm hanc sententiam fuisse iudicatum in parlamento Parisiensi, & Burgundiensi. Et id quoque obseruari in ducatu Sabaudiæ tradit ipse Hiero. Cagno. in. d. l. 2. column. 8. versic. limita op. & de hoc quoque habemus consuetudinem expressam infrà eo. tit. §. 3.

De eadem re.

8 *Faucrabiliora quæ frequentiora sunt.* ¶ Hanc autem sententiam id adiuuat, quia ratio cur in illis pactis legis commissoriæ, & addictionis in diem id obtineat, hauddubiè ea est, vt dicunt Barto. & Ange. in. d. l. j. ad fi. ff. de don. & propè omnes de hac re loquentes, scilicet propter frequentiam eorum pactorum. ideo enim legislator de eis specialem quandam curam habuit, illísque titulos peculiares priuatos & speciales assignauit, de in diem addictione, & de leg. commis. Pro qua ratione facit optimè tex. in simili, à nullo quem viderim in id expensus, in. l. iusto errore, in princ. ff. de vsucap. cùm dicitur, Ibi enim propter assiduam & quotidianam comparationem seruorum ita constitui publicè interfuit. nã frequenter &c. Ex quibus verbis facilè intelligis, speciali fauore prosequenda ea fore, quæ frequẽtiora sunt. Sed hodie videmus huiusmodi pactum reuenditionis esse multò frequẽtius crebriúsque in vsu illis ac cæteris quibuscunque. Ideóque dicendum est & ipsum assumpsisse, sibique veluti asseruisse, etiá si antè deerat, vim ac naturam eorum, vt in eadem ratione ius idem statuatur. l. illud. ff. ad leg. Aquil. cum si.

De eadem re.

9 *De eadem re. Res subiecta alienationi, an alienari possit, vide num seq.* ¶ Prætereà licèt actus iudiciales valeant irreuocabiliter etiam sine consensu eius, ad quem res de qua quæritur reuerti potest. d. l. filiussa. §. diui, in vlti. respon. ff. de lega. j. & l. nihil. §. omnibus, eo. titu. & facit. l. peto. §. prædium. ff. de lega. 2. Tamen actus extraiudiciales qui voluntate eos gerẽtium celebrantur, cuiusmodi est emptio & venditio, non valent irreuocabiliter sine consensu illius, ad quem res ipsa redire debet. l. in diem. ff. de aqua plu. arcen. & ibi Bar. qui ex hoc dicit, quòd si vendo rem aliquam cum pacto reuenditionis restituto precio intra certum tempus (qui est casus noster) si interim emptor rem alteri obliget, reuertitur tamen res libera ad venditorem, restituto precio intra tempus conuentum. De quo & nos latiùs dicemus infrà eo. §. 3. huius tit. glo. j. nume. 8. hîc autem opportunè.

10 *De eadem re.* ¶ Ad hęc res subiecta restitutioni non potest interim effectualiter & irreuocabiliter alienari. l. vltima. §. sed quia nostra. C. commu. de lega. vbi hæc verba scribuntur, quia satis absurdum est & irrationabile rem quam in suis bonis purè non possidet, eam ad alios posse transferre, vel hypothecæ pignorisve nomine obligare. & iterum. §. seq. vbi etiam res quæ subiacet restitutioni sub conditione, licèt possit interim alienari, tamen adueniente casu restitutionis alienatio in irritũ retro reuocatur. Rursúmque in authe. res quæ subiacent, quæ continuò pòst sequitur. &. l. seruo legato. §. j. & ibi Barto. ff. de lega. j. & not. in. leg. cùm pater. §. libertis. ff. de legat. j. de quo & per Paul. Castren. qui id optimè & pulcherrimè limitat, & declarat consi. 94. clarum est in iure, in. j. dubio, libro. 2. & Corne. consilio. 234. videtur in præsenti, per totum, libro tertio. & consi. 294. videtur prima facie, columna quarta, versicu. nam videmus, eod. libro. 3. quibus locis alios multos allegat, vt ibi videre poteris. sed quibus addere potes Alexand. consili. 65. omissis, libro. 5. & Guido. Pap. deci. Delphi. 611. vtrùm alienatio, &. d. consi. 49. principale, nume. 2. & Hipp. Marsil. sing. 31. valet alienatio.

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

11 ¶Verùm ne decipiaris lector,hæc postrema ratio non admodum hìc tuta est:quia ea procedit in re subiecta restitutioni ex vltima voluntate.nam de ea loquuntur iura suprà allegata. Secus si ex eōtractu,quia tunc non impeditur effectualiter alienari.l.& si dotis,& ibi Barto. &. Bald. C.de iure dot.neque enim per pactum aut contractum impeditur dominij translatio.l.si ea lege, & ibi plenissimè glo.& doct.C.de condi.ob caus.Etiam si dictum sit,quòd in casu alienationis res redeat ad venditorem,vt latissimè per omnes in.l.qui absenti.§.si quis possessionem.ff. de acquiren.possess.

12 ¶Sunt igitur qui tenent contrariam sententiam,scilicet ex hoc pacto reuenditionis non transferri dominium ipso iure,oblato precio sine noua traditione,nec rei vendicationem competere:nec rem à tertio possessore vendicari posse.& inter cæteros ipse Paul.Castr.alterius opinionis signanus,ideoq; hìc secum palàm dissidens in duobus locis,videlicet in.l.si à te.C.de pact. inter empto.& vendito.& consi.306.quanquam longa,colum.vlti.lib.2.& Rapha.Fulgo. in.d.l.si cùm venderet.ff.de pigno.actio.& consi.223.ex facto proponitur,colum.2.vers.postremò quod magis mouet,vbi tamen loquitur de huiusmodi pacto facto ex interuallo,quod minimè dubium est.alter Rapha.Co.qui ita dicit habere communem opin.in.d.l.j.in fi.&.ibi Alex.in addi.Bart. ff.de donatio.idem Alex.latè.d.consi.10.lib.j.& latissimè Franc. Cur. Senior consi.12. Lucius Ticius.Ias.in.d.l.ab emptione,colum.3.versi.ex hoc confunditur.ff.de pact.Philip.Deci.sibi(si non fallax sit titulus alterius loci) contrarius in.d.l.traditionibus,col.pe.versi.secunda conclusio.C.eo.tit.Step.Bertran.secum quoque pugnans consi.316.viso casu,in fi.j.dubij,lib.j.& con. 219.cùm scriberem,nume.15.&.16.li.2.& con.68.quoniam honesta,in addi.illius, paulò ante fi. lib.2.Zasius consi.12.nobiles,nume.33.& seq.& iterum nume.76.lib.j.Matthe. Afflic.in consti. Siciliæ incipiente,pacis cultum,col.6.versi.item sicut pactum.& iterum in consti.incipien.constitutionem dſuæ memoriæ,col.9.versi.& pondera bene istud, vbi id dicit menti tenendum.& iterum col.vlti.Io.Crot.& Ferdi.Loaz.in repe.d.l.filiussa.§.diui,ille charta.8.col.j.versi. quintò fallit:alter char.22.versi.quintò limitatur.ff.de lega.j.Anto.Rube.sibi item contrarius consil.159.clari iuris est.& Hiero.Cagno.sibi etiam in eadem.l.contrarius,videlicet in.d.l.2.col. 7. in vlti.no.& iterum versi.in secunda parte.C.de pact.inter empto.& vendi.& Chasse.etiam secū dissidens in consuet.Burg.ti.de rentes vendues a rachaptz.§.j.col.6.versi.tertium est,cum multis seq.vt minus cætetis succensere debeat,si quando ei aduersantur.

13 ¶Horum multæ sunt rationes,sed illa mihi videtur esse præcipua,quia ex huiusmodi pacto cōpetit actio personalis,vt no.in.d.l.2.de pact.inter empt.& diximus suprà.Ex quo illud continuò manifestum fit,non transire dominium:quia nemo condicit rem suam,nisi à fure.l.vlti.in fin.ff. vsufruct.quemad.caue.&.§.sic itaq;,Insti.de act.Ea autem actione personali concluditur ad reuēditionem rei,quod etiam apertè declarat rem nondum esse agentis:quia ageret ad impossibile,vt scilicet sua sibi res venderetur.l.suæ rei.ff.de contrahen.empt.Et hoc satis insinuat gloss. in.d.l.2.cùm dicit,quòd ibi non est pactum legis commissoriæ,sentiens esse in hac re discrimen inter vtrunq;.& apertiùs ipsemet Paul.in eadem.l.quam legit cum.l.j.& seq.Sed tu vide omnino Alex.d.consi.10.lib.j.& Cur.d.consi.12.neq; enim hìc omnia referre sigillatim animus est. vide etiam quæ dicam infrà eodem tit.§.3.in princip.

Illorū rationes.

14 ¶Illud tantùm hìc dixerim,quòd si huiusmodi nostrum pactum reuenditionis factum sit verbis directis,quemadmodum fieri solent ea pacta legis commissoriæ,& addictionis in diem,ita sci licet vt restituto siue oblato precio venditionis intra certum aliquod tempus vel etiam quādocunq; res sit inempta,aut verbis similibus.Certè statim restituto precio aut oblato resoluitur contractus,transitq; dominium in venditorem ipso iure,& citra aliam traditionem, vt innuere videtur Franc.Cur.d.consi.12.colum.vlti.& apertè voluit Rapha.Co.qui & id dicit procedere in quibusuis alijs pactis,in.d.l.j.ff.de dona.per.l.voluntatem.§.vlti.ff.quib.mod.pig. vel hypo. soluit.&.l.vlti.C.de legat.

Quid si id pactum factum sit verbis directis

15 ¶Et id certè perpetuum esse omnibus pactis,ante ipsum Raph.voluit Cy.in.l.j.in fi.j.quæstio. C.de reb.alie.non alienan.Iac. Bu.& Alberi.in.d.l.traditionibus.Bald.post Pet.& Dy.in.d.l.ea lege,col.3.versi.ego dico quòd non est adeo speciale,& ibi etiam Saly.in.2.& vlt.opi.C.de condi.ob cau.idem Bald.in repe.l.Aemilius,colum.2.versi.nota quòd actus.ff.de minori.Pau. Cast. in.d.l.ad fi.ff.de dona.idem Pau.in.d.l.qui absenti.§.j.etiam ad fi.& ibi quoque Alexand. colū. 3.ff. de acqui.pos.ipse Paul.in.l.si ita quis.§.ea lege,col.2.ff.de verbo.obli.& in.l.si hominem. ff. de solu.Corne.consi.90.in caussa vertente,col.3.versi.& licèt gloss.lib.4.tametsi dubitat consi. 208.circa præsentem,col.pen.versi.& hanc partem,lib.j.& latissimè Ias.d.cons.211.inter quosdam,col.7.versi.sed præmissis,lib.2.& iterum consi.128.videretur in præsenti dubio,col.5. & seq.lib.4.vbi hanc dicit esse communem op. Philip.Deci.consi.187.cuius superscriptio incipit, contra tertium,col.j.versi.similiter agentibus,& iterum col.3.versi.stantibus omnibus.& consi. 298.viso instrumento,colum.vlti.Crot.in repet.d.§.diui,char.8.col.2.versi.sextò limitatur.Anto.Rube.consi.146.circa primum,col 3.versi.nam illud pactum.& Carol.Molendi.in consuet. Parisien.tit.j.§.23.nume.11.Et bene facit quod scribit glo.in.l.si mortis caussa res donata est,in verbo.in rem,ibi,verùm etiam in pactis.ff.de dona.cau.mortis.

Quid in aliis pactis similiter factis.

16 ¶Licèt plerisque videatur id speciale esse in illis pactis legis commissoriæ,& addictionis in diē, vt ex

De eadem re.

vt ex verbis directis in illis appositis transeat dominium ipso iure,nec id procedere in cæteris. quos copiosissimè allegat,qui hanc è diuerso dicit esse communem opi.Alex.d.consi.10.lib.j.& Corne.consi.96.videtur in hac,col.vlti.lib.j.& consi.102.visis in caussa,col.6.versi.quia in pacto,lib.2.& Iaso.in.d.l.ab emptiōe,col.3.versi.& ex ea habes,vt apud eos videre poteris. Quibus adde Bar.& Saly.in.l.si prædium.C.de edil.acti.Bal.consi.482.magnifici,col.2.versi.hìc primū quæritur,lib.j.& consi.486.dominus Gratianus,col.2.versi.tertiò præmittendum,eo.libro.j.& Ange.in.l.si quis hac lege,in prin.ff.de rei vendi.& Franc.Are.in.d.l.qui absenti.§.j. col. vlti.ff. de acqui.poss.& consi.35.viso themate,colum.2.& Cardi. Alexan.in.c. verùm,columna quinta, versicul.item pro hac parte,extrà de condi.appo.& Philip.Deci.sibi contrarium in.d.l. traditionibus,colum.penul.versicu.secunda conclusio,de pact.& consi.300.visa petitione,colum.2. versicu.vlteriùs & secundò.

17 ¶Sed illud è diuerso omnibus citra controuersiam placuisse video,quòd si ea pacta legis commissoriæ,& addictionis in diem non sint facta verbis directis,sed obliquis,vel etiam dubijs,vt est verbum,reuertatur,redeat,pertineat,& similia,tunc etiam ex illis non transfertur dominium ipso iure,sicuti nec ex hoc pacto de reuendendo,& alijs,vt voluit gloss.no.in.d.l.j.in verbo, mortis caussa,in fi.& ibi etiam Bart.Ang. Pau.Cast.& alij.ff.de donat. Azo.in summa.C.de pact.inter empt.& vendi.col.2.versi.pactum siue lex.Guil.Cu.Bald.Saly.Pau.Cast.& Ias.in.d.l.ab emptione.ff.de pact.Bal.in.l.si fundus.ff.de leg.commiss.vbi & ad hoc dicit sing.eam glo.& in.l.2. in.2.no.C.commu.de leg.& in.d.l.traditionibus,colum.penul.versicu.aduertatis.C.de pact.& Ange.in.d.l.qui ea lege,& iterum in.l.commissoriæ.& ibi quoque Saly. C.de pact.inter empto. Alexan.d.consi.10.colum.3.versicu.quartò quoque videmus,lib.j.& in.l.Pomponius.§.præterea,column.3.versicu.si vis defendere.ff.de acqui.possess.Fabia.in tracta.emptionis & vendi.in. 7.quæstio.princ.colum.pen.eiusdem quæstio.versic.secundò quæro.Franc.Cur.Senior.d.consi.12.Thomas Papal.in.d.l.j.colum.3.ff.solu.matrimo.qui ad hoc sing.dicit gloss.in.d.l.j.de dona.Ferdi.Loaz.& Crot.in rep.d.§.diui,ille vbi suprà,hic char.8.versi.septimò limitatur.& Chasse.consi.33.Hugo.nume.5.

Etiam pacta legis commisso. & addi.in diē nisi verbis directis sint facta, non ipso iure resoluunt.

18 EX HAC AVTEM nostra consuetudine non obscurè datur intelligi,quòd si id pactū reuendendi fuerit appositum non in die contractus,nec sequenti(nam consuetudo nostra interpretatur fieri incōtinēti)quod ita fit(vt diximus)sed postea & ita ex interuallo, præferuntur cō sanguinei venditori in retractu rei venditæ.Et id quidem vt arbitror,est iuri consentaneum,nā non licet recedere à contractu,ex quo semel est ius quæsitum alteri in præiudicium illius,argu.l. quidam in testamento,in princip.&.l.rogo.ff.de fideicommis.libert.vbi si ex dispositione testatoris seruo competit libertas ob venditionem ipsius ab hærede factam,ea certè competit, etiam si hæres postea redemerit.&.l.j.§.si rem depositam.ff.depos.vbi si rem depositam vendiderit depositarius,tenetur de dolo ob venditionem,licèt postea redemerit:quia semel dolum fecit,cùm vēdidit.cum concord.ibi in glo.adductis.& .d.l.quidam in testamento.

Si id pactum fuerit ex inter uallo appositū, an tunc venditor præferatur cōsanguineo.

19 ¶Ideóque in simili si emphyteuta aut vasallus alienauit emphyteusim aut feudū insciō domino quanuis is postea redimat mutuo consensu ipsius & emptoris, non tamen propterea perdit dominus ius recuperandi feudum aut emphyteusim,quod sibi quęsitum est ex ea venditione,nisi redimat ex pacto in ipso contractu appositō,vt voluerunt ij quos suprà citauimus in hac eadē glo. numero quarto,quod ita tamen,& sequent.& præter eos Specul.titulo,de locati.§.nunc aliqua, versicul.96.vbi & ad hoc alia multa iura allegat.& Bartol.in.l.4.§.item Labeo.in fi.ff. de vsuca. Alberi.in.d.l.quidam in testamento.ff.de fideicom.liber.Ioan.Ray.in.c.j.§.habito,col.8.in pariuis,versi.quæro quid si vasallus,titu.de prohi.feud.ali.per Fed.& alij pleriq;,quos superuacuum esset huc congerere,quandoquidem eos abundè affatímque colligit Alex.in.l.si à me.ff. ad leg. Falci.Cardi.Alex.in.c.j.§.hoc quoque,col.3.versi.quæro,cum dicta gl.tit.de succes.feud.Ias.in. l.vlti.chart.vlti.in.20.quæstio.C.de iur.emphyt.& Fran.Curt.Senior consi.64. antiquissima, col.vlti.& Philip.Deci.consi.88.cuius superscriptio incipit,statutum,col.2.& con.160.in causa monasterij,in vlti.dubio.Et huius rei tex.expressum habemus in.c.j.vbi etiam Bald.& alij,tit. quid iuris si post aliena feud.vasal.id recupe.

An possit aliū priuare iure quæsito ex tuo contractu. De eodem.

20 ¶Neq; id quidem mirum est,quia nemo iure sibi quæsito priuatur sine suo ipsius facto aut culpa.l.vlt.C.si cont.ius vel vtil.publ.&.l.id quod nostrum.ff.de regu.iur.&.c.quæ in ecclesiarum, de consti.cum simi.Idq; etiam si ius spe tantùm sit quæsitum,per.l.in diem,versi. non autem.ff. de aqua plu.arcen.quam in id expendit Bald.consi.431.ad euidentiam præmittendum est,col.2. lib.2.Ad quod etiam multa faciunt,quæ latè cumulat Barb.consi.18.præclarè scriptum est,col. 6.versic.ex istis infertur,cum duabus col.sequen.lib.2.Cui adde tex.in.l.2.in fi.ff.de natal.resti. quem ad hoc no.Philip.Deci.in.c.sicut Romana,col.3.vers.& ad hoc facit,de rescrip.& tex. in. c.j.in fi.tit.de success.feud.per quem Cardi.Alex.in.c.j.§.Ticius,col.4.in fi.tit.si de feudo fuerit contro.inter domi.& agna.firmat non posse aliquem priuari sine eius cōsensu suo iure, quod in sola spe est;modò ea spes sit,vt ipse loquitur,iuridica,id est,iusta.De quo tamen vide quæ dicā infrà nume.28.idq; maximè.

Quid si ius sit tantū spe quæsitum vide infrà 28.&.39.

1 ¶Et quod plus est,etiam si id ius sit per te aut contractum tuum mihi quæsitum ex legis vel statuti dispositione,vt in iure retractus.nam nec tu me inuitum eo iure priuare poteris.l.vlti.ff. de

De eodem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De eodem. Quid item si id ius sit quæsitũ legis aut statuti dispositione.

pact.&.l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de verb.oblig.&.l.j.§.2.& ibi gl.ff.de stipula.seruo.&.l.si post mortem.§.vlti.ff.de bono.pos.cont.tabul.& voluit glo.in.l.certi condictio.§.si nummos,in gl. j.versicu.sed quid si nomine tuo.ff.si cert.peta.Specul.in titũ.de pactis.§.postremo,versicu.sed certè,& in titu.de locat.§.nunc aliqua,versic.75.Cy.Bartò.Bald.& alij in.l.petendæ.C.de tempor.in integr.resti.Saly.in.l.j.C.si mancip.ita fuer.ali.Pau.Cast.in.l.si pecuniam,in prin.ff.de cõdict.ob caus.& in.l.in insulam.§.vlti.vbi est bonus text.ff.solu.matri.Roma.consi. 433.quò ad primum,col.vlti.& diximus suprà titu.præcedente.§.j.colum.18.in verbo,le pris que la chose aura cousté,nume.56.constat autem.

22 ¶ Atque vt vtrunque copules,id quoque procedit etiam si simul vtrunque concurrit, scilicet & quòd ius est mihi per te quæsitum,& quòd spe tantùm competit. nam nec id potes mihi inuito auferre, per tex.no.in.l.si cõstante,ad fin.C.de do.ante nup.vbi Bald.id nuncupatim not. ex eo.& etiam Fran.Are.consi.7.procedendum est,colum.2.& iterum consi. 74. diligenter & maturè,col.5.versi.pro ista conclusione.& Alex.in.d.§.Flauius.Quibus adde tex.in.l. idem Iulianus.§.si quis alicui.ff.de leg.j.Ex quo no.Dy.Ray.Bald.Ange.Imo.& Pau.Cast. quòd pater qui stipulatus est emphyteusim sibi & filijs suis,non poterit eam postea domino renunciare, aut aliter de ea disponere in præiudicium filiorum.Quod & voluit Alexan.qui hanc dicit esse communem opi.consi.106.viso themate instrumenti concessionis, col.3.versi.nec etiam ob.libr.4. & Barb.d.consi.18.lib.2.& Corne.consi.68.ardua quidem præsens consultatio,col.2.li.3.& cõsil.110.visa dicta copia,lib.4.Philip.Deci.qui & hanc quoque dicit communem,consi.239. primò non videtur,columna tertia,versiculo,vltimò non ob. In idque recentiores alia multa afferunt,quæ prudens scienſque prætereo loca designasse contentus, ex quibus quæ voles poteris depromere.

De eodem. Quid si simul est per te quæsitum & spe tãtum cõpetit.

23 ¶ Et hæc verissima esse arbitror,vt scilicet hoc casu cùm ex interuallo conuentum est de reuẽdendo,præferatur consanguineus venditori,etiam si ipse venditor iam ipsam rem redemerit, vt videlicet ab eo quoque possit consangnineus retrahere,vti etiam voluit Matth.Afflic.in tracta. protomixeos,in verbo,scriptum est,col.4.versi.septimò,vbi id intelligit, si translatum iam sit dominium per traditionem rei.Sed de hoc vltimo vide quæ dixi suprà titu.præcedente.§.j.glo. 2.in verbo,a vendu,numero.41.quid autem si quis,& multis seq.Atqui Guid.Suz.quem citat Alberi.in tracta.statutor.parte.j.quæstio.87.item quæro statuto cauetur quòd si quis vendiderit,in ea fuit sententia,vt si antequam oblatum fuerit precium emptori à consanguineo, venditor redemerit etiam nullo pacto de reuendendo præcedente,potior erit conditio venditoris,qui iam redemit,arg.l.vlti.C.de rer.permuta.&.l.quod dicitur.§.sed si impensis.ff.de impens.in reb. dotal.fact.&.l.si mulier.ff.solu.matri.&.l.ex hoc edicto.§.si quis.ff.de ali.iudi.mut.cau.fac. Si autẽ consanguineus(inquit)offerendo præuenerit,tunc amplius non est ius venditori redimendi, quia præuentus est,argu.l.si quis posteà.ff.de iudic.&.d.l.post mortem.§.vlti.ff.sol.matrimo.&. l.filio.ff.de lib.& posthu.&.l.si vnus.§.idem dicemus,versi.quod & in specie.ff.de pact.&.l.quanuis.ff.de in ius voc.&.l.electio.ff.de noxal.acti.&.l.qui cùm maior.ff.de bonis libert. &.l. diuus. ff.de in integ.resti.&.l.si quis libellos.C.de appel.subdítque Alberi.hanc opi.esse æquiorem, licèt alia sit verior.Tu ibi illum vide,& in.d.l.quidam in testamento.ff.de fideicom.liberta.& in. d.l.ex hoc edicto.§.si quis,vbi idem tenet post Iac.Rau.& sequitur Fran.Ripa.in.l.j.colum. pe. versi.sed pone quòd ipse venditor.ff.de priuil.credi.& Chasse.in ti.de retraict.§.10.in verbo,au seigneur feodal,col.2.versi.de quæstione.Carol.autem Molend.in consuet.Parisien.ti.j.§.13.gl. 5.nume.11.12.13.loquens de retractu feudali,tenet omnino contrahentes etiam ex interuallo re nondum tradita posse discedere à contractu in præiudicium domini volentis retrahere,& allegat Ioan.Fab.in.§.j.Insti.de empt.& vendi.& in.l.j.C.quan.liceat ab empt.discede.de cuius dicto in eis locis,dicam infrà eo.tit.§.6.glo.2.nume.11.nam vt ad alios.Quo in loco & alijs multis à numero.3.ad.19.incluſiuè tractauimus,vtrùm laudimia hoc casu debeãtur,ibi igitur vide,quia id multùm facit ad hanc quæstionem.Cæterùm idem Molendi.posteà in eadem gl.numero. 21. omnino sequitnr Guid.Suz.& Alberi.vbi sup.& tandem eodem nume. 21.declarat, quomodo consanguineus dicatur præueniſſe.Et nos quoque aliquid diximus sup.ti.præcedẽte.§.j.gl.2. in verbo,a vendu,numero.52.tamen.

Redit ad principale dubium.

24 SED DVBIVM EST in primo casu, videlicet cùm factum est pactum reuendendi in ipso contractu,aut incontinenti pòst,quo quidem casu præfertur venditor veniẽs intra tempus huic facultati appositum consanguineo,vt dicit nostra consuetudo:vtrùm emptor antequã id tempus exierit siue transierit,poterit ipsum prorogare venditori,ita vt offerens intra illud tẽpus prorogatum sit etiam præferendus consanguineis,ac si intra primum tempus veniſſet.Nam si iam primum tempus effluxerit,cùm fit illius prorogatio,certum est nihil ex eo præiudicij fieri iuri iam prorsus quæsito ipsis cõsanguineis,per.l.cùm stipulatus sim mihi à proculo,& ibi no.ff. de verbo obli.Et vt verum dicam,hæc ita facta post primum tempus prorogatio,propriè non est prorogatio,siue extensio:quod enim iam transactum est & amplius non est,vtique extendi, siue prorogari non potest.d.l.cùm stipulatus sim,& ibi no.&.c.ad dissoluendum,extrà de despon.impube.& voluit Specula.titu.de dilatio.§.nunc videamus,versicul.& sunt hæc,vbi & ex hoc dicit, quòd transacto termino dato rd proponendas exceptiones vel ad aliud, non potest iudex eum prorogare,

Si tempus cõuẽtum ad redimendum effluxerit,an ẽptor poterit prorogare in præiudiciũ cõsanguinei.

Prorogatio quę fit post tẽpus nõ est propriè prorogatio.

prorogare.An autem possit dare alium terminum,tractat versi.seq.Et sequuntur Ro.& Alex.in. l.dies,quæ est.4.in prin.ff.de dam.infec.Et voluit etiam Saly.in authen.si tamen,in fi.C.de tempor.appel.vbi hinc dicit,quòd licèt tempus instantiæ appellationis possit à partibus prorogari, si adhuc durat,non potest tamen postquam est finitum:cùm id quod non est,prorogari non possit.Et insimili Bal.in.c.de caussis,statim post princ.extrà de off.delega.dicit quòd prorogatio,de qua is text.loquitur,debet fieri ante prioris temporis expirationem:nulla enim prorogatio per se stare potest,cùm sit quædam coniunctio:& quod nihil est,prorogari nõ potest.Et simile quippiam voluit ipse Bald.consi.321.verba compromissi,lib.5.Ange.in.l.vlti.2.versi. in gl.forsitan, & ibi expressius Paul.Cast.& cæteri recentiores.ff.de feri.idem Paul.in.l.j.C.de dilatio. l hili. Deci.in.c.persona,colum.pe.versi.vlteriùs,extrà de appel.Hæc igitur,vt repetam,non est propriè prorogatio siue extensio,sed potiùs renouatio aut simile quippiam, vt etiam dicit Ioann. And.in addi.Specul.titu.de appel.parte.2.§.nunc breuiter,versi.licèt autem detur annus.& Bal. in.l.si à te,in princ.C.de pact.inter empt.& in.c.quintauallis,colum.pe.versi.sed an finito, extrà de iureiur.& consi.51.generali statuto,colum.j.versicu.item ista tria,libr.5.& consi.345.quartus quondam,colũ.vlti.co.lib.5.si id postremũ est ipsius.D.à Rota deci.331.suppositio, col.vlti. versi.vltimò,in nouis.Rapha.Co.consi.74.quia superius,col.3.Panor.in.d.c.de caussis, colum. 2.versicu.& aduerte quòd ista,extrà de offi.deleg.& Stepha.Phede.in suo laudatissimo tractatu de legum interpretatione,parte.j.Et probatur in.d.l.dies,in prin.cum glos. ff.de damn.infec.& in.l.sed & si manẽte.ff.de procur.Et de hoc quoque est expressa cõsuetudo hoc in casu præferens consanguineos venditoribus,atque etiam dominos feudales,apud Cenomanos cap.373.& Andegauos cap.363.

Consuetudines

25 ¶ Et hæc quidem vera sunt,etiam si Bald.vt semper aliàs,ita & hîc sibi contrarius contrarium teneat in.l.j.versic.quæro post lapsum.C.de tempo.appel.vbi expressim reprehendit Specu.vbi suprà citauimus.& ipsum Bald.sequitur Ro.in.d.l.4.in princ.ff.de dam.infec.& iterum consil. 443.quò ad primum,in fi.Sed horum rationibus respondet Lafran.qui Specula.sequitur in repe. cap.quonam contra falsam,in verbo,dilationes,versi.finaliter vnum omitto, extrà de probatio. vt ibi videre poteris.Barb.autem in cap.pen.& glo.extrà de offi. deleg.& in addi. Bald.in. d.l.j. de tempo.appel.hanc postremam Bald.& Ro.op.dicit tantùm procedere,cùm non fit ius deteri us aduersarij:aliàs autem obtinet opi.Specul.per le.& si post tres.ff.si quis caut. Certũ est autem hîc ius consanguinei futurum deterius, si tempore primo elapso posset fieri prorogatio in præiudiciumipsius.Et hoc nullo modo mihi dubium videtur.

De eadem re.

26 ¶ Sed id quærimus,cùm fit prorogatio ante finitum illud primum tempus:quod non ita certũ est:quia tempus ita prorogatum non censetur esse nouum tempus,sed idem cum primo.d.l. sed & si manente,& ibi Barto.& Ange.vbi si precarium in certum tempus constitutum ante id finitum in vlterius tempus prorogetur,non ob id constituitur nouum precarium,sed vnum atque idem manet.& .l.si cùm dies,in princ.& ibi glo.& Bald.ff.de arbi.& voluit Specul.titu.de iudic. deleg.§.vlti.versi.item quòd iurisdictio.Bar.in.d.l.4.in prin.ff.de dam.infec.Bald.in repe.l.Aemilius,col.5.versic.no.quintò.ff.de minorib.Ang.inter consil.Bal.consi.347.post hoc fui consultus,post prin.lib.4.Anto.in.c.præterea,in fi.de dilatio.Imo.in.c.vlti.de precar. Pau. Castrẽ. consi.281.in caussa ista quinque,col.vlti.versi.quantùm ad tertium,lib.j.& consi.389.si consyderemus,eo.lib.j.vbi id eleganter & copiosè probat.Corne.d.consi.235.de pluribus,col.3.versi. vltimò quando,lib.2.cum alijs concord.collectis à Fely.& Phili.Deci.in.c.de caussis,de offici. deleg.& eo.Deci.consi.497.accuratè,col.j.

Quid si fiat prorogatio ante primum tempus finitum.

Et assumit omnes illius qualitates.

27 ¶ Ex quo fit vt id tempus ita prorogatum assumat omnes qualitates,& conditiones, omniáque priora accessoria secum trahat,censeatúrque esse eiusdem omnino naturę,quod & probat tex.in. l.2.§.sed si iudex.ff.de iudi.& in.d.l.Aemilius,cũ glo.ff.de minor.& in.l.Labeo,la.2.§. vlt. cum. l.seq.& ibi Barto.ff.de arbi.& in.l.lecta,versi.dicebam,& ibi Paul.Castren.& melius Alex.in.5. no.ff.si cer.pe.& voluit quoque Bart.in.l.j.§.& post operis,col.2.& ibi Alex.& Iaso.ff. de ope. no.nun.Bal.in.l.acceptam,in.7.quæstio.C.de vsur.& in.l.j.in.10.quæstione.C.de his quæ pœnæ nomi.Imo.consi.11.in casu,colum.j.Pau.Castr.in.d.l.cùm stipulatus sim mihi à Proculo,& ibi Francis.Are.colum.penul.ff.de verbo.oblig.cum alijs quoque multis cõcord.adductis à Cepola caussarum criminalium,consi.8.dicendum,colum.2.versicu.præterea hoc.Franc.Cur.Senior.consi.57.super eo,colum.6.nume.45.Fely.& Deci.in.d.c.de caussis,& eodem Fely.in.c. præterea,colum.13.versi.& ad hoc quod tempus,de sponsal.& ipso Deci.consi.394.pro vera,colum.4.versi.sed prædictis.& Ias.in.d.§.& post operis,colum.j.in fi.versi.no.diligẽter,vbi id etiã ostendit procedere in pœnalibus.

De eadem re.

28 ¶ Idque maximè debet procedere in hoc casu,in quo ius nondum est quæsitum irreuocabiliter consanguineo,cùm adhuc possit venditor intra tempus,quod nondum transijt rem retrahere, & ita consanguineum omnino repellere.Ideóque potuit ipsi consanguineo inscio atque etiam inuito & reluctanti in eo iure præiudicium fieri,ab ijs maximè per quos illud ei acquisitum fuerat,vt probatur in.l.3.ff.de ser.export.iuncto eo quod habetur in.d.l.qui Romę.§.Flauius.ff.de verbo.obliga.&.d.l.sed & si quis,iuncta glos.ff.de vsur.vbi si seruus emerat,& acceperat data fide de precio, fit interim res empta domini proprietarij ipsius serui,vt ibi dicit glos. Tamen si

Universidad de Deusto
Biblioteca

postea soluatur à seruo preciũ ex pecunia domini vsufructuarij,sit res illius.& ita in id quod diximus expendit eos text.Imol.in.c.potuit,in pen.quæstio.versi. pro cuius declaratione, extrà de locat.& sequitur Barb.con.66.afferam in medium,column.8.libro.4. vbi & ad hoc alia multa allegat,quæ tu videre poteris.Vt interim ea omittam,quæ & Ias.congesit in.leg.j. columna.j. &.2.ff.de pact.ad probãdum,iuri nondum quæsito sed tantùm sperato, ab iis prætudicari posse, quorum opera id ius comparatum est,contra ea quæ diximus suprà, numer.20.neque id quidẽ. In quo illud animaduetere debes,quòd licèt etiam intra tempus pręstitutum reuẽditioni ius sit quæsitum consanguineo ad retrahendum etiam intra id tempus,vt dicetur.§.seq.Ius tamen repellendi venditorem,id est,vt ei præferatur non ei est quæsitum,nisi eo tempore prorsus elapso. Ideóque id ius prælationis,si quod sit,interim tantùm speratum est, aut potiùs expectatum, non etiam quæsitum.

29 *De eadem re.* ¶ Denique cùm fuerit in mera facultate,ac voluntate contrahentium,in principio tantum tẽpus huic rei præstituere, quantũ voluerunt, etiam in aliorum prætudicium: videtur & illis permissum ipsum tempus nondum elapsum prorogare,etiam in aliorum prætudicium, vt in simili dicimus de iudice,qui appellanti statuit terminum ad prosequendam appellationem.nã & cum prorogare potest inuito atque renitente appellato,licèt eius interfit nõ prorogari,vt voluit Philip.Fran.in.c.personas,col.pe.versi.tertiò quæritur an ipse,& ibi Fely.colũ.2.de appel.& idem Philip.Fran.in.c.sæpe,col.8.versi.in eadem glos.ibi facere,eod.tit.Cardi.Flor.in cle.j.in.9.quæstio.de de vit.& hone.cleri.Dominic.in.c.cùm appellationibus,in fi.& ibi ipse Philip.Fran.in. §.si verò,colum.pen.de appel.lib.6.per glo.in cle.quanuis,in verbo,videtur,de appel. quæ voluit iudicem posse etiam prorogare tempus à se datum pro recipiendis apostolis. Nam his casibus non videtur esse ius quæsitum parti ante finitum tempus,quia semper posset aduersarius dicere sibi ius esse quæsitum ex contumacia inducta ex lapsu termini.quod & idem dicendum est in casu nostro,cùm omnino sit eadem ratio.

Iudex potest prorogare terminum prosequendæ appellationis uide numero.31.

30 *De eadem re. Dilatio ad probandum ante finem potest prorogari,uide nume,seq. Consuetudines de prin.quæst.* ¶ Et simile quoque est,quòd licèt non debeat dari secunda dilatio ad probándum,nisi probato impedimento,vel ex caussis a Bart.traditis in.l.vlti.ff.de feri. Poterit temen prima dilatio antequam tempus ipsius sit finitum,prorogari,cùm non sit noua dilatio,vt voluit Specul.loco suprà allegato,videlicet tit.de dilatio.§.nunc videamus,versi.& sunt hæc in argu.iuncto versi. præcedenti.& Ange.qui Specul.non meminit,in.d.l.vlti.colũ.3.versicul.in glo.forsitan,& ibi quoque Pau.Cast.hoc declarans columna item.2.versic.sed vtrùm iudex,vbi id dicit perpetuò menti tenendum,& à multis sing.dici. Et de hoc in casu,de quo quærimus,est expressa consuetudo apud Cenomanos consuetudinum eius loci.c.373.& seq.& Andegauos.c.362.quibus nuncupatim cauetur posse emptorem tempus reuenditionis,antequam sit finitum, prorogare in prætudicium consanguinei.Id quod etiam voluit,aliud tamen agens,Chasse.hoc eodem tit.de retraict.§.10.in verbo,a faict diligence,per totam eam gl.Et id confirmat quod à Stepha.Bertran. responsum est cons.46.pridem de anno,lib.j.quòd si quis vendiderit emphyteusim cum pacto redimendi intra aliquod tempus,quod postea ante exitum illius fuit prorogatum in aliud prolixius,intra quod redemptio facta est,debentur tantùm vna laudimia,ex priori scilicet venditione:non ex redemptione,ac si facta esset intra primum tempus.Et hanc partem in specie nostræ quæstionis nuncupatim tenuit Carol.Molend.in consuet.Parisi.tit.j.§.23.

31 *Pro contraria parte.* CONTRA QVOQVE videlicet multis rationibus.Primùm,quia licèt fuerit in arbitrio cõtrahentium,dum contractum fecerunt,tantum tempus reuenditioni præscribere, quã tũ voluerunt:tamen posteaquam semel certum apposuerunt,non est amplius in eorum arbitrio illud prorogare,sine eorum consensu,quorum interest:exemplo eius quod dicimus de dilationibus,quæ & ipsæ cùm dantur,sunt arbitrariæ,id est,dantur vel breues,vel longæ,arbitrio iudicis. l.2.ff.de re iudic. Tamen cùm semel datæ sunt,amplius prorogari non possunt ab ipso iudice,sine consensu partium.l.j.in fi.C.de dilatio.Ideóque & illud quod primo loco dictum est iudicẽ posse prorogare tempus à se statutum ad prosequendam appellationẽ, non admittit Panor.in. d.c.sæpe,col.4.versi.in ea glo.ibi iudex,extrà de appel. Sed & illud quod postremò diximus,dilationem probatoriam posse à iudice prorogari sine caussa,reprehendunt Rapha.Fulgo.& Alexã. in.d.l.vlt.ff.de feri. Et facit etiam quod in simili dicitur,si iudex familiæ hercisc.iudicio semel alteri fundum adiudicauerit,non poterit amplius alium fundum alteri assignando, seruitutem illi primo fundo purè assignato imponere.quanuis ab initio,cùm abiudicaret,id facere potuisset.l. item Labeo.§.sed etiam.ff.fami.hercisc.

32 *Prorogatio prorogantibus tãtũ nocere debet,non aliis. Prorogatio nõ nocet fideiussoribus.* ¶ Præterea quia etiam si emptor & venditor possunt,vt verè possunt,prorogare illud primum tempus ad suum ipsorum prætudicium. Tamen ea prorogatio nemini alij quàm prorogantibus nocere debet.l.si cùm hermes.C.loc.& l.item quæritur.§.quia impleto.ff.eo.vbi si cõductio fuerit prorogata in aliud prolixius tempus,non tenetur fideiussor de prorogato illo tempore, nec manet obligatio pignorum ab alio in eam rem traditorum.Et ex hoc no.Bald.in.d.l.si cùm hermes,quòd prorogatio nihil habet effectus & virium,nisi quantùm ad prorogantes,quod dicit menti tenendum.Et illud quoque de fideiussoribus voluere Specul.& Ioan.And.in addi.illius, in tit.de fideiuss.§.j.versi.illud autem quæritur,Gof.Ioan.And.Anto.& Panor.in.c. constitutus extrà eo.tit.Hosti.in.c.vlti.in.fi.eo.quoque titu,vbi declarat quomodo id sit intelligendum.

idem Hosti.

idem Hosti.& Io.And.qui idem dicit de pignoribus,in.c.præterea requisisti,& ibi quoque Philip.Deci.col.2.de appel.Archi.in.c.te quidem.11.q.j.Iacob.Are.Dy.& Bar.in.l.Lucius,la.2.§. Paulus.ff.de admi.tuto.& idem Barto.in.l.2.§.vlti.ff.de præto.stipul.D.à Rota.qui id intelligunt,vt non teneantur pro tempore prorogato (quod iam diximus) sed de præterito tantũ,deci.806.penes Titium,in antiquis.Albericus in.l.sed si manente,numero.3.ff.de precar.Bald.in. l.tam mandatori,col.2.versi.sed hîc dubitatur.C.non numera.pecu.vbi etiam id declarat.& in.l. penul.in prin.ff.de excusa.tuto.idem Baldus Ange.& alij recentiores in.l.si vnus,in princ.versi. si cum reo.ff.de pact.Cardi.Floren.in cle.j.§.nos itaq;,in fi.ff.de iureiur.Pet.Anc.in.c.vlti.extrà de fideiuss.Imo.in.l.vbicunque.ff.eod.titu.Pau.Ca.in.l.4.in prin.per illum tex.ff.de dam infec. Barb.latè consi.31.sapienter scribitur,colum.j.&.2.lib.j.Fran.Arc.in.l.pacta nouissima, colum. vlti.C.de pact.Maria.latè in.c.vlti.extrà de dilatio.Fely.in.d.c.præterea,col.12.versi.adduco,de spon.Anto.ab Alexan.& Ias.in.l.j.C.de iudic.vbi ipse Ias.post alios distinguit,vt ibi videre poteris in pe.& vlti.colum.& Aufrer.deci.Tholo.q.181.item fuit quæsitum si aliquis,& Steph.Bertrand.qui illud quoque declarat,consi.188.dico,colum.j.&.2.lib.4.Id quod etiam procedit,si in principio actum sit,vt tempus posset prorogari,vt probat tex.not.in.l.Labeo.§.hæc autem clausula,cum.§.sequen.ff.de arbit.quem in id no.& dicunt sing.Pau.Cast.& Alex.in.d.l.4.in fine. prin.ff.de dam.infe.

33 *De eadem re.* ¶ Ex quibus & illud fit,quòd si custodia castri fuerit quibusdam demandata vsq; ad mensem,eiusque rei dederint fideiussores,si postea id tempus fuerit prorogatum in alium mensem, aliúdue quoppiam tempus,quo custodes ipsi castrum deseruerunt, hostibusque dediderunt, fideiussor in eum mensem datus non tenebitur. Ita enim post Lambert.Rampo. voluit Ioannes Andr.in addi.Specul.vbi suprà.& Alberic.in secunda parte statutorum,quæstion.143.quæro etiam statuto cauetur.& Barto.post Iacob.Are.& Dy.in.d.l.Lucius.§.Paulus.ff.de administra.tuto.vbi ita dicit se consuluisse.

34 *De eadem re.* ¶ A quo non admodum dissidet,quod voluerunt Dy.& Ray.in.d.l.pe.§.mulier.ff.solut. matri. quòd licèt cõpromissum prorogatum censeatur esse vnum idemq;,quantùm ad ipsos compromittentes. Tamen si fuerit compromissum in alium,vt ferret sententiam intra annum,& dederint ipsi compromittentes fideiussores & pignora de parendo sententiæ,& id tempus fuerit ab illis prorogatum in alium annum,non tenebuntur fideiussores:nec pignora,si aliorum sint quàm compromittentium,obligabuntur. Quod & idem voluit Nicol.Neapo.in lect.Bar.in.l.Titius, in fi.prin.& ibi etiam Bald.post Dy.ff.de excu.tut.& Philip.Deci consi.93.cuius superscriptio incipit,fideiussor strictè obligatur,vbi dicit,quòd compromissum prorogatum non idem est cõ promissum cum primo,quantùm ad alios.sicut etiam voluit glo.quam ipse allegat.& Bald.in.d. l.si cùm dies.ff.de arbit.Et quod de fideiussoribus compromissi dictum est,optimè probatur in. d.l.Labeo.§.vlti.eodem.titu.

35 *Gabella ex prorogatione soluenda.* ¶ Nec hinc quoque longè distat,quod ab ipso Bald.scriptum est in repeti.d.l. Aemilius, colũ. 6.in.5.no.ff.de minorib.quòd si ex omni contractu præcipiatur à statuto solui gabella,& ego tibi locaui fundum ad vnum annum,& deinde prorogaui tibi eam locationem ad alium annum, soluenda est duplex gabella,scilicet ex priori locatione,atque etiam ex ea prorogatione: quia licèt quantùm ad prorogantes,vt ipse dicit, fit vna eademque locatio & conductio, tamen quantùm ad alios censetur esse duplex, per dictã legẽ, si cùm hermes.& eum nuncupatim sequitur Deci.dicto consilio.93.

36 *Prorogatio fieri non potest nisi cum eadem solennitate.* ¶ Adde & ad confirmationem huius partis,quod pulchrè & not.respondit idem Bald. consil. 94.viso statuto de contractibus,libro quinto,quòd si stante statuto, vt in contractibus minorum,& mulierum interueniant duo consanguinei,aliàs contractus sit nullus, & factum sit ab ijs compromissum cum ea solennitate,non potest fieri prorogatio huius compromissi sine eadem solennitate:nam licèt (inquit) vnum dicatur esse compromissum.d.l.sed si manente.ff.de arbit. tamen necesse est ex prorogatione oriri nouam obligationem.l.pe.ff.de præto.stipu.& l.qui ad certũ.ff.locat.Hæc ille.Quomodo igitur in hoc casu nostro poterunt contrahentes nouã inter se obligationem facere in prætudicium consanguineorum,quibus iam est ius quæsitum?

37 *Decisio principa.quæstio.* ¶ Et ego sanè (vt tandem meum iudicium interponam) his rationibus adductus in ea sum sententia,vt si emptor & venditor etiam ante tempus primum præstitutum reuenditioni illud prorogarint in aliud tempus,id non obest consanguineo,quò minùs præferatur venditori, si primũ illud tempus fluxerit,cùm vt diximus,ea prorogatio ei nocere non possit.sed tantùm prorogantibus:præsertim cùm hîc non de iure quærendo tractamus,sed iam quæsito ex nostra consuetudine,quæ hanc facultatem tribuit consanguineo redimendi,cùm primùm cõtractus est absolutus.hic enim casus vnus est ex ijs,in quibus ex re inter alios acta ius alteri quæritur,vt not.Bald. de eo nuncupatim loquens in rub.C.res inter alios acta,colum.j.versi.nota quòd ex consuetudine.& post eum Philip.Deci.con.88.cuius superscriptio incipit,valet statutum,col.j.& diximus latiùs suprà in.§.j.glo.9.in verbo,ou lignagier,nume.104.huius autem.

38 *De eodem.* ¶ Nec dubium est,quin saltem id ius sit ita quæsitum consanguineis, vt futurus lapsus temporis iam statuti & conuenti ad reuenditionem faciat eos præferri venditori. nec absurdum est id ius cõsyderandum esse,licèt nondum sit fortitum effectum,& ab eo futuro tempore depẽdeat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

per ea quæ in simili tradit Inno.in.c.statuimus,circa medium,versi.item no.quòd priuilegium, extrà de maiori.& obedi.& Imo.in.c.vlti.colũ.10.& ibi post eum Fely.col.2.in.4. ampliatione, extrà de constitutio.& idem Fely.in.c.j.colũ.pe.versi.tertia conclusio,extrà de sponsal.Et quod in alio casu scribit Barto.in.l.cùm stipulatus sim mihi à Proculo,colum.2.versic.item facit arbi ter statuit.ff.de verb.oblig.

39 De eodem

¶Quin & si id ius esset tantùm quærendum,non quæsitum,non tamen posset eo priuari consanguineus facto contrahentium,qui ad hoc non contraxerunt,vt commodum facerent ipsi cõ sanguineo.nec enim eò tendebant,nec eò ferebantur,vt aliquid ex eo consaguineus consequeretur,quo in casu loquuntur omnes leges,& doct.differentes,an ius alicui per alium quæsitum vel quærendum posit facto eiusdem tolli.Hîc autem ius de quo loquimur,quæsitum est ex dispositione legis vel statuti,& quidem contrahentibus ipsis non cogitantibus,immo verò eisdem inuitis & nolentibus,ita statuto nostro disponente:quo casu obtinent alia iura,quibus clarè probatur ei iuri etiam quærendo,& quod in ipe tantùm est,non posse præiudicari ab eo,ex cuius cõtractu id ius proceditde quo latè diximus suprà in præcedenti quæstione.Et pro hac consyderatione aliquid facit id quod à nostratibus distingui solet cùm tractant,an cùm res redit ad venditorem aut alium concedentem,redeat libera & sine nexu seruitutum & obligationum ab emptore constitutarum. Nam aut redit(inquiunt)ex voluntate & facto emptoris ad hoc directè tendentis,& tunc redit non libera:aut è diuerso,& redit libera, vt per Bartolum & Raphaelem Co.in.leg.in diem.ff.de aqua pluuiali arcenda. de quo nos latissimè dicemus infrà eodem titulo.§.tertio, glossa prima & vnica,numero octauo,hîc autem opportunè,& sequenti.vbi videre poteris.

40 Tempus prorogatum non idẽ tempus proprie

¶Nec interim tamẽ omiserim,quòd tempus prorogatum etiam ante finem prioris non dicitur idem tempus verè & propriè,sed hctè & impropriè,ex sententia Cy.& Barto.in dicta.l.si cùm dies,quæ est quarta,in prin.de arbitr.& Alberic.in.l.Labeo,in multis locis, eodem titu.Bald. in.c.primo,extrà de iudic.& in.c.de causis,columna.2.versic.quæro vtrùm istud tempus.& ibi Philip.Deci.colum.4.versi.tertiò prædicta conclusio,extrà de officio delega.vbi id dicit omnino verum esse in extraiudicialibus,& allegat multa iura.& idem Baldus in.c.primo.§.primo,colum.3.versi.sed pone compromissum,tit.de lege Corra.& consilio.436.quæritur si factum fuit, libro primo.& Soci.consilio.99.serenissimus rex,columna.2.libro.3.Ex quo Bal.in.l.si à te.C. de pactis inter emptorem & venditorem,dicit id minimè procedere in odiosis,argumen.l. cùm quidam.ff.de libe.& posthumis.Statuta autem debent intelligi verè & propriè.l.3.§. hæc verba. ff.de negotijs gestis,cum similibus.Cùm igitur nostrum statutum loquatur de tempore ad redimendum concesso in ipso contractu aut die sequenti, debet hauddubiè intelligi de illo primo tẽpore concesso eo die aut sequenti,vt ea loquitur:non de prorogato,quod nõ est idem verè & propriè,sed fictè & impropriè.

41 An satis sit prorogationem fieri uno momento ante finem primi tẽporis.

¶Illud autem scire debes,si priorem sententiam sequi malis,satis esse prorogationem fieri in vltimo momẽto primi temporis,vt dicatur fuisse facta ante lapsum illius:sufficit enim habere momentum,vt nuncupatim in hoc casu prorogationis temporis voluit Bal.in dicto.c.de causis,columna.2.versi.quid si prorogatio,per dictam.l.sed si manente.ff. de precar.& argumen.l.cũ spõsus.§.vltimo,in fine.ff.de publi.in rem actio.& sequitur Philip. Deci. multa similia congerens ibi,columna.3.versicu.& prædicta conclusio.Et est bonus textus in.c.cõsuluit,extrà de officio delegati.Et bene etiam facit quod tradit Speculator titu.de dilatio.§.dilationum,versicul. quid si dicatur,quòd cùm datur tempus ad aliquid faciendum,sufficit id fieri vltima hora eius temporis.& Ioan.Andr.in.c.præterea,le.2.colum.2.extrà de appellationibus,quod in casu illius.c.sufficit debitori soluere in vltima hora termini,prout illum refert & sequitur Philippus Frãcus ibi, columna penultima,versicu.septimò quæritur,quanuis ipse Ioan. Andreas loquatur de vltima die,& quod etiam tradit Baldus in.l.data opera,columna antepenultima,versicu.vltimò not. C. qui accusare non poss.de eo qui est condemnatus soluere decem intra aliquod tempus,& nisi id faciat,debet perdere manum,vt satis sit,si vltima hora eius temporis soluat.Et sequitur Alexan. in additionibus Barto.in.l.vltima.§.vltimo.ff.de publi.& vectig,& quod item scribit Salycet. de eo qui in extrema hora decem dierum etiam noctu appellauit,in authen.hodie,columna. 2.in. 7.quæstio.C.de appella.

42 De eodem. Quid si illud ultimum momentum incidat in tempus noctis.

¶Et id generaliter in omnibus procedere latissimè probauit Baldus consilio.34.statuto seu capitulo,columna.2.libro.4.Idque etiam si illud vltimum momentum noctis tempore accidit. nã eo vltimo nocturno momento poterit actus confici,tametsi aliàs id temporis non sit idoneum ad eum actum,vt notanter voluit Salycetus de solutione pecuniæ,in.l.non minorem,in fine. C. de transactionib.& sequitur & dicit singu.trahítque ad oblationem & consignationem Chasse. consil.41.quia casus,ad finem.Super quo etiam vide quæ diximus suprà titulo præcedẽti.§.primo.glos.11.quæ est in verbo,& iour,numero.12.ex quibus potes.& generaliter voluit Baldus in. l.prima,columna secunda,versicul.secundò quæro.ff.si quis cautionib. Vt iam non dubitandũ sit de prorogatione facta postrema die primi temporis,quod aliquando in dubium vocari vidimus.Verùm ne erres,quod generaliter diximus id procedere,intellige nisi post eum actum, qui sic fit in vltimo momento temporis,aliquid restaret faciendum, quod fieri non possit intra id tempus,

tempus,vt in casu de quo per Soci.consilio.105.visis testibus,columna prima, verficu. secundò principaliter,libro.4.ne hîc diutius immoremur in re non necessaria ad hunc nostrum casum. vt tamen non omittas videre Bald.in dicta.l.si à te.C.de pactis inter emp.& vendi.& Phil.Dec. in dicto,c.de causis,vbi suprà proximè.

43 Vtrum creditur schedulæ ẽptoris de tẽpore sine alia probatione.

NVNC AVTEM IN MENTEM venit quæstionis,quã vidi ex facto,& quæ quotidie euenire potest.Dicitur in nostra consue.quòd venditor volens redimere ex pacto appositio in contractu vel pòst eadem die,aut seq.præfertur cõsanguineis.Igitur consanguineus vult retrahere ab emptore,vel etiam à venditore,qui iam redemerat.venditor vult eum repellere,quia sibi dicit fuisse datam facultatem redimendi die contractus,vel sequenti:& ad id probandum producit chirographum siue schedulam emptoris ipsius signo subscriptam. Consanguineus autem dicebat non esse standum huic schedulæ in præiudicium ipsius:eam enim fuisse factam non die contractus aut sequenti, sed longo pòst interuallo, collusione emptoris & venditoris,quò scilicet fraudarent consanguineos iure retrahendi.Ego in hac re consultus olim respondi huiusmodi schedulam non facere fidem illius facultatis redimendi quantùm ad diem spectaret,in præiudicium proximorum,per textum in.l.scripturas.C.qui potiores in pignore habean. præferentem creditores habentes instrumentum publicum etiam tempore posterius,habentibus scripturam priuatam debitoris tempore priorem,nisi ea habeat trium virorum subscriptiones. Quod non ob aliud fit,quàm quòd scriptura priuata nõ facit fidem de tempore,in prejudiciũ aliorum: nam aliter posset debitor præponere posteriorem anteriori,vt dicit Barb.ibi.& Panormitanus in.c.2.columna.3.extrà de fide instrumen.& Paulus Castren.consilio.294.in causis, columna secunda,versicu.tertiò quia posito,libro primo.& Petr.Ancara.consilio.28. rationes inductæ, vbi dicit id procedere,etiam si procurator eam scripturam priuatam confecisset, & adpareat anterius mandatum de ea re conficienda ex publica scriptura:neque enim ob id tolli suspicionem fraudis de prælato die.& illi consilio subscripsit Gaspar Calde.in fine illus.& Fran.Rampo. cõsilio sequent.ego Franc.Cùm ergo,vt postea subdit ipse Petrus Ancaranus,in huiusmodi scripturis priuatis sit facilis præuentio & gratificatio,si illis stetur,voluit illa. l.obuiare huic fraudi. Idq; etiam voluit Baldus in eaipsa.l.cùm dicit id fieri,nec detur materia conficienti priuatam scripturam ponendi tempus,antequam ea secũdùm veritatem conficeretur.hæc enim sunt verba illius,per.l.repetita.ff.de fide instrumen.&.l.si creditor.C. de fal.& idem Baldus loquens de huiusmodi priuatis schedulis,consilio.198.libro primo.quod & inculcatum est consili.466. libro.5.cuius initium est,ad intelligentiam huius materiæ,columna.2.versicu.secundò ne sit,non debet(inquit)esse in potestate debitoris prælata die tollere ius creditoris,per illa eadem iura,& præterea.l.Seia mancipia.ff.ad Velleian.&.l.prima.§.editiones.ff.de edendo.&.l.exemplo.C. de probationibus.Et facit etiam quod in eandem sententiam scribit idem Baldus consilio.249. libro primo repetito consilio.400.in libris thesaurariæ,col.2.lib.5.& Fran.Ripa.in.l. priuilegia, colum.5.nume.24.ff.de priuilegijs creditor.vbi & illud Petr.Ancara.& Franc.Rampo.loquentium de anteriori mandato,nuncupatim sequitur.

L. scripturas. C. qui pot. in pig. habe. intellectus.

Quid si ea schedula habeat trium virorũ subscriptionem.

Quid si procurator eam schedulam fecerit & appareat de mandato precedenti.

44 De eadem l. multa. Ea. l. non tantũ in duobus creditoribus habet locum.

¶Quæ quidem rationes eandem vim habent in omnibus casibus,in quibus agitur de præiudicio aliorum.Ideo Paulus Castren.consilio.134.in causa Ser.Ludouici, libro primo, trahit dictam leg.scripturas,loquentem de duobus creditoribus, ad creditorem prætendentem habere hypothecam priorem tempore ex scriptura priuata,& emptorem prætendentẽ habere dominiũ rei ex instrumento publico temporis posterioris,vt scilicet hîc emptor eximatur illa hypotheca, de qua tantùm constat per illam scripturam priuatam anteriorem:cùm sit eadem ratio,quæ in illa.l.scripturas:videlicet suspicio,ne ea scriptura priuata facta fuerit post eam venditionẽ,ad fraudandũ emptorẽ:ideo(inquit)de tempore illi non magis creditur in præiudicium alterius,quàm scribentis,per.l.quædam.§.nummularios.ff.de eden.Et idem in creditore habente etiam priuatam scripturam priorem,& donatario habente posterius instrumentum publicum donationis, respondit idem Paulus Castrensis consilio.337.si prima duo statuta,libro secundo:vt scilicet hypotheca contenta in illa priuata scriptura debitoris non noceat illi donatario,nisi sit subscripta tribus testibus,iuxta dictam.l.scripturas,ne sit in potestate donantis eiusdémque debitoris præuertere donationem à se factam prælato die,per multa ex dictis iuribus, & alia quædam huc satis pertinentia, vt ibi videre poteris. Quod multùm notandum est, vt id intelligas etiam procedere,cùm instrumentum publicum posterius est ex titulo merè gratuito & liberali, & schedula prior est ex titulo oneroso.Et idem quoque in alio non absimili casu consuluit Cornelius consilio. 138.visis scripturis,columna prima,libro primo, per dictam legẽ,scripturas,& alia iura.& Socinus consilio quadragesimoprimo,in præsenti consultatione, columna vltima,versiculo,confirmatur hoc fundamentum,libro quarto , vbi loquitur in casu Paul. Castrens.in dicto consilio.134.libro primo.& illum citat,licèt erret in numero consi. Et eundem quoque Paul.eo in loco sequitur Francisc.Ripa in dicta.l.priuilegia,columna.5.numero.24.ff. de priuileg.credito.

45 De eadem re.

¶Ex quibus potes intelligere illam.l.scripturas,non solùm procedere in eo casu duorum creditorum certãtium de priori hypotheca,de quo loquitur ea.l.sed aliàs semper,vbi est eadem ratio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& facultas præiudicandi tertio, vt etiam satis innuunt Barto. Bald. Petr. Ancara. Gaspar Calder. Franc. Rampo. & Panormita. quibus locis suprà citauimus. & præterea Bald. in. c. 2. columna. 2. versic. in text. ibi inscripti, extrà de fide instrumen. vbi in id dicit eam. l. sing. & eam procedere quantùm ad omnes à debitore causſam habentes. & Pet. Ancara. loquens nuncupatim in schedula priuata, qua seorsum ab instrumento venditionis datur facultas redimendi, qui est casus noster, cons. 9. plurimæ coniecturæ, col. 1. in. 2. locis. Ioan. Ana. consilio. 40. in quæstione. & apertissimè Alexan. consilio. 25. viso instrumento, colum. 2. versi. sed his non obst. lib. 2. & Socin. in. l. j. colũ. 15. versic. octauò & vltimò. ff. soluto matrimo. & Phil. Deci. in dicto. c. 2. versi. secundò Abb. concludit, extrà de fide instrumen. & ante hos omnes glos. ordi. quam nullus horum allegat in eo ipso. c. 2. in glo. prima, quæ dictam. l. scripturas, trahit generaliter ad omnem actionem realem. & eã sequuntur Hosti. & Ioan. And. ibi.

46 ¶ Quanquam scio Soci. ipsum subtilissimum legum iuterpretem secum veluti pugnantem de hoc dubitasse, an scilicet dicta. l. scripturas, ad alios casus trahi possit. Id est in consilio. 75. primo aspectu dicendum, libro. 4. quia contra Paulum Castren. cuius supradictum consilium antè citauerat, dicit Barptol. à Salyce. & alios solennes doctores consuluisse. Et quòd si opus esset, multis rationibus ostenderet eam Paul. sententiam non subsistere, nec aliud dicit. Scio item Bald. dicto consilio. 198. libro primo, non obstante ea ratione, quam suprà ex eo adduximus, in ea esse sentẽtia, vt dicta. l. scripturas, habeat locum tantùm, cùm agitur de duabus hypothecis. Secus si de creditore habente hypothecam ex priuata scriptura, & emptore non habente, quia creditor præferetur: qui quidem est proprius ille casus, in quo Paul. consuluit, affertque Baldus tres rationes illic omnibus obuias, quæ mihi, vt dicam quod sentio, non satisfaciunt. nec si Socin. placuisset, eas omisisset.

De eadem re.

47 ¶ Et pro priori sententia Paul. Castren. & sequacium, facit quod consuluit ipse Pau. in alia specie consi. 74. in causſa mota per dominam Dorotheam, libro. 2. quòd in venditione simulata non habet locum statutum præferens consanguineum in venditione. Tamen de huiusmodi simulatione non statur assertioni contrahentium, in præiudicium consanguinei, per dictam. l. Seia mancipia, in principio. ff. ad Senatusconsultum Velleianum. & l. si quis in graui. §. primo. ff. ad Senatusconsultum Silla. quia potuerunt inuicem colludere in damnum alterius, argumen. d. leg. repetita, & ibi not. ff. de fide instrumen. & est bonus textus in. c. super eo, extrà de eo qui cogn. consanguin. vxoris suæ. Igitur probanda est simulatio probationibus aut saltem coniecturis legitimis, vt ibi per eum. Et quod ab eodem Soci. scriptum est consilio. 78. visis actis, columna. 2. versicu. verum est, libro. 4. quòd scriptura priuata debitoris non nocet creditoribus, nisi aliter constet de debito, quàm per confessionem contentam in dicta scriptura priuata, per textum in. l. 2. §. si in emptione. ff. si quid in fraudem patro. credo quòd voluit allegare. l. primam. §. quòd si in lite, eodem titulo, & per not. per Bartolum in. l. post contractum, columna vltima. ff. de donationibus. Cui adde quæ à Cy. tradita sunt post Dynum & alios antiquiores in. l. vbi adhuc, in. 12. quæstione. C. de iure dotium.

De eadem re.

48 ¶ Et vt redeamus ad dictam. l. scripturas, cùm omnes fateantur rationem illius esse, ne sit in mero arbitrio solius debitoris ex scriptura priuata à se longo pòst interuallo confecta, prælato in ea die ius prioris creditoris tollere. Sitque & eadem in nostro casu ratio, vt iam diximus, quoniã posset solus emptor confecta à se longo post venditionem tempore scriptura priuata, & die contractus aut sequentis in ea appositò (id vulgò nostri antidater appellant) consanguineos iure retractus priuare, essque veñditorem præferre, nihil omnino dubiũ est, quin & ea. l. ad hunc casum & cæteros omnes, in quibus illa eadem est ratio, cõprehendat, non quidem per extensionem, sed sicut genus comprehendit suas species, vt per Petrum & Cynum in. l. iura non in singulas. ff. de legib. & in. l. quod verò. & ibi Bal. eodem tit. cum infinitis propè concordantijs à me collectis in repetitio. l. si vnquam, in verbo, libertis, nume. 37. & seq.

Decisi. princip. quæstionis.

49 ¶ Fateor tamen, quòd si non agitur de præiudicio consanguinei, sed tantùm emptoris, qui eam scripturam fecit, non minus fidei aduersus eum facit, quàm publica. l. Publia. §. vltimo. ff. depositi. & l. generaliter. C. de non numer. pecunia, cum simi. Etiam si nec diem habet, nec consulem. l. cũ tabernam. §. idem quæsijt, & ibi Bart. in primo nota. & etiam Angel. ff. de pigno. & gloss. in dicta. l. scripturas, in verbo, notarij, & ibi clariùs Bald. C. qui poti. in pign. habe. glo. in. §. fancimus. 25. quæstione. 2. Ioann. Andre. & Dominic. in. c. abbate sanè. §. vltimo, de senten. & re iudica. libro. 6. idem Ioan. Andre. in. c. inter dilectos, columna. 2. extrà de fide instrument. Barto. in prima constitutio. ff. in princip. colũ. prima. & in. l. in summa. §. item Labeo, & ibi Ange. ff. de aqua pluui. arcen. Bald. in prima constitutio. C. in. §. quibus, columna secunda, versiculo, deinde nota. quòd leges. & in rubric. C. de fide instrument. columna penultima. & in. c. 2. columna. 2. versic. quæro vtrùm priuata, extrà de fide instrumen. & consilio. 331. reuerende pater, post princip. lib. 2. Ang. in authenti. quod sine. C. de testamen. & in. l. sciendum, columna prima, & ibi Barb. columna. 7. ff. de verborum obligatio. & in. §. si quis igitur, in authentica, de instrumen. caut. & fid. Lafran. in repetitio. c. quoniam contra falsam in materia productionis instrumentorum, in vltima quæstione, extrà de probationibus. Alexand. in. l. prætor, in principio, columna prima. ff. de edend. & consilio. 70. viso processu inquisitionis, columna. 3. versicu. cece ego, libro primo, vbi hanc di-

An autem stetur huic schedulæ in præiudicium ipsius emptoris.

hanc dicit esse communem opinionem. Barb. consilio. 27. vbi Christus, columna tertia, libro. 3. & consil. 58. omnipotentem, colum. 13. versi. & etiam faciat, lib. 4. vbi ad hoc dicit singu. esse tex. in. d. §. quæsijt.

Quædam aduersus priorem sententiam de præiudicio consanguineorum.

50 ¶ Sed sunt quædam, quæ aduersari videntur illi nostræ sententiæ, qua diximus non esse credendum huic priuatæ scripturæ emptoris, quantùm ad tempus pertinet, in præiudicium consanguineorum. Nam primùm quod dictum est, priuatam scripturam sine die & consule facere fidem, nõ procedit, si is qui ea scriptura vtitur, tempore innitatur, id est, vt rudiores intelligant, se fundat in tempore. Nam tunc requiritur dies in ea scriptura, ex sententia Barto. in dicto. §. idem quæsijt. Bald. in dicta prima constitu. C. & in rubri. de fide instrumen. quibus locis suprà citauimus. & in dicta. l. scripturas. & cons. 354. quæritur vtrũ in priuata, in principio, li. 4. Ang. in dicto. §. si quis igitur, per textum in. l. creditor. C. qui potio. in pigno. habe. Alexan. consilio. 106. magnifice prætor, colum. 3. versi. secundò respondeo, lib. 3. & consi. 132. in causſa & lite vertente, colum. 2. versiculo, quò ad tertium dubium, lib. 4. Ex quo non obscurè declaratur, quòd si scriptura priuata habet diem, facit fidem de tempore, si de eo agatur.

An dies requiratur in priuata scriptura.

De eodem.

51 ¶ Deinde sunt, qui constantissimè asseuerant, scripturam priuatam hauddubiè facere fidem in præiudicium scribentis, etiam sine die & consule, non verò in præiudicium alterius. Ita enim voluerunt Ioan. Andre. & Dominic. in dicto. c. Abbate sanè. §. vltimo, de senten. & re iudica. lib. 6. Barb. in dicta. l. sciendum, column. 8. ff. de verborum obligotionib. & iterum in repetitio. rubri. de fide instrumen. char. 8. colum. 3. versic. quintò si ita esset. & palàm atque apertè sentiunt, quos citauimus suprà versic. ab hinc. 2. Et consequenter omnes non minus apertè declarant, quòd si scriptura priuata sit cum die, etiam alijs præiudicat.

De eodem.

52 ¶ Quid quòd ipse Barb. in dicta. l. sciendum, atque eadem colũ. 8. in ea est opinione, vt etiã cùm agitur de tempore, non est necessaria dies in ipsa scriptura priuata, per textum in dicta. l. cùm tabernam. §. idem queſijt. ff. de pign. nã ibi (inquit) agitur de obligatione pignoris rei, quæ si priùs fuisset alteri obligata, non valuisset obligatio de eadem re facta, saltem inutilis atq; inefficax fuisset respectu prioris: potior enim est in pignore, qui priùs credidit pecuniam, & accepit hypothecam. l. potior, in principio. ff. qui potiores in pignore habeã. cum simi. & tamen in dicto. §. idẽ quæsijt, dicit, quòd non requiritur dies. Ex quo illud conficitur, nec tum requiri diem in priuata scriptura, cùm de tempore agitur.

Responsio ad contraria.

53 ¶ Sed quod his respondeatur, in promptu est. Nam & qui dicunt scripturam priuatam exigere diem, si quæstio pendeat ex tempore, non propterea dicunt eam fidem facere aduersus tertium, si in ea dies sit appositа. neque enim id ab illis tractatur, quin maior pars eorum allegant dictam. l. scripturas, vbi & hoc ex ea no. Bald. sicuti diximus. Igitur secundùm eam. l. debet intelligi dictũ illorum, ex doctrina Ioan. Andre. in cap. cùm nuncius, paulò ante finem, extrà de testibus. & Bartol. in leg. non solùm. §. si liberationis verba. ff. de libe. legat. cum similibus à me alibi adductis. In ea autem lege, scripturas, priuata scriptura cum die non facit fidem contra tertium, nisi sit tribus testibus subscripta. Igitur & id censentur illi voluisse obtinere, cùm tractatur de præiudicio alterius.

Quid si ea schedula visa fuerit iam ab initio à viris literatis.

54 ¶ Sed & qui dicunt scripturam priuatam sine die & consule probare contra scribentem, nõ cõtra tertium, allegant quoque dictam. l. scripturas, vt proinde etiam intelligas eos negare, eandem scripturam priuatam etiam cum die & consule probare contra tertium, nisi ijs interuenientibus, quæ requiruntur ex ea. l. Nihil autem moror illam Barb. sententiam qui vt in hoc solus est, ita nõ satis sapit, vt est Plauti sententia. Et is quidem solet prima quaque occasione vel leuissima, omnibus aduersari. Nec id quod dicit, probat ille textus ab eo allegatus in dicto. §. idem quæsijt: nam licèt ibi agatur de obligatione pignoris, tamen nulla est quæstio de hypotheca, aut alio iure alterius, sed tantùm de præiudicio eius qui illam scripturam priuatam confecit.

¶ Nec tamen omiserim, quòd si illa scriptura priuata non subscripta tribus testibus visa fuerit iam ab eo tempore in ea comprehenso à viris literatis, qui in id ipsum testificentur, satis erit ad probandum id quod in ea continetur, etiam in præiudicium aliorum, vt dicit not. Bald. loquens nuncupatim in hoc casu dicto consilio. 198. col. 2. versi. & ex hoc pono talem conclusionẽ, lib. primo. per id quod de amissis instrumentis voluit Cy. post Pet. in authenti. si quis in aliquo, quam legit cum. l. procurator, in. 4. quæstione. C. de eden. Et dicit idem Baldus in eodem consilio id probari in. c. cùm olim, le. j. extrà de censibus. sed credo quòd voluit allegare, in tit. de priuileg. vbi est optimus textus, quem & ipse Cy. vbi suprà citat.

56 ¶ Et adde Bartolum idem volentem in dicta authentica, si quis in aliquo, column. 2. & ibi Albericus. colum. 4. nume. 4. Angel. columna vltima. & Philippum Decium numero. 28. & eundem Bartolum in. l. 2. §. diuus, columna. 2. ff. de iur. fisci. & in. l. prima, columna penultima, versi. iuxta prædicta, & ibi Franc. Ripã numero. 8. & sequen. & Alciat. in versiculo, Celsus ait. ff. si cert. pet. & eundem Barto. in. l. sicut, & ibi quoque Ange. C. de fide instrumen. Bald. in. c. primo, columna vltima, titu. qui testes sunt necessa. & Anto. in dicto. c. cùm olim, in principio, & ibi quoq; Panormita. in glosſ. vltima, de priuileg. eundem Panormita. in. c. Albericus, columna. 2. versiculo, secundo casu, de testibus. Rapha. Co. consilio. 137. consultus, in fine primi dubij. Paul. Castr. cõsilio. 360. circa primum, in primo dubio, lib. 2. Angel. Are. in. §. sed & si pater, columna prima,

Universidad de Deusto
Biblioteca

versic. aduertas, Instit. quibus modis ius patro. pote. sol. Alexand. in. l. 2. columna penultima. C. de bonorum possessio. secūd. tabul. & consilio. 196. viso testamento dicti Francis. colum. 2. vers. non obst. quòd nonnulli, lib. 2. & Guid. Pa. consilio. 75. adhærendo, column. 2 versicul. ideo in il la. Fely. in. c. sicut, col. j. extrà de re iudica. Iaf. consilio. 42. in præsenti, columna prima, lib. j. Stepha. bertran. consilio. 307. loquendo, columna. 3. libro primo. & Philip. Decium in. c. 2. columna antepenultima, versicu. & in prædictis, de probatio. & consilio. 82. viso processu agitato, circa medium, versicu. quartò & vltimò. & iterum consilio. 215. in causa vertente, colum. prima. Matthæ. Afflict. deci. Neapolita. 274. quæsitum fuit, numero. 4. & deci. 302. aliud dubium, numero. 5. Alciatum in tractatu præsumptionum regula. 3. præsumptione. 31. numero. 3. qui omnes dicūt id quod diximus, scilicet testes qui dixerunt de tenore instrumenti, debere esse peritos & expertes, qui sciant intelligere eum tenorem & probè cognoscere, essétne instrumētum in forma probāte, an non. Et id quidem erit pro prima limitatione.

57 *Quid si ex statuto huiusmodi schedula habeat vim instrumenti publici.*

¶ Secundò autem limita vt non procedant quæ dicta sunt, si ex forma statuti priuata scriptura habeat vim publici instrumenti. tunc enim faceret fidem de tempore aduersus alium, qui haberet instrumentum publicum, vt expressim post Ioan. Petr. & Bened. Capram respondit Soci. cōsili. 240. circa præsentem, libro. 2. Verùm id non placet Franc. Rip. in dicta. l. priuilegia, columna. 5. numero. 24. ff. de priuile. credito. Nec mihi quoque: quia id statutum intelligi debet, vt scilicet habeat huiusmodi scriptura vim publici instrumenti aduersus debitorem, qui eam confecit, non etiam aduersus tertium, ex sententia Bald. in. l. vltima. C. si aduersus credito. & in. l. prima. C. com. de legatis. Ex quo etiam potes intelligere nihil in nostro casu immutare prædictum statutum, si quod esset.

58 *An mulieres sint testes idoneæ in huiusmodi schedulis.*

¶ Vtrùm autem illi tres testes quorum subscriptio requiritur in scriptura priuata, vt fidem faciat de tempore, ex dispositione dictæ. l. scripturas. C. qui potiores in pignore haben. debent esse masculi, an verò & mulieres interuenire possunt, quia is textus nuncupatim loquitur de viris, cū dicit trium vel amplius virorum subscriptiones, nihil hîc dicemus, quando quidem hanc rē plenissimè tractauimus in nostris legibus connubialibus, quo loco de auaricia mulierum disseruimus, vbi videre poteris.

59 *Quid si in eis sint tātum duo testes, sed sunt alia adminicula.*

¶ Quid autem si in ea scriptura priuata sint tantùm inscripti duo testes, sed adsunt alia adminicula maioris ponderis & authoritatis, quàm vnus testis, vtrùm tunc ei standum sit in præiudicium alterius, ac si ea scriptura munita esset tribus testibus. Super qua specie nuncupatim consultus, cùm ex facto contigisset, Rapha. Fulgosi. consilio. 133. proponitur probatum, columna. 2. versicu. ad. l. autem scripturas, respondit standum. Imò & si (inquit) nulla omnino scriptura interuenit, sed tantū tribus testibus probatur confessio extra ius omissa, idem est, & in id multa alleg at quæ tu ipse per te videre poteris. Sed tu tamen hæc notato, quia vix ea ab alio tacta comperies. Sed quantùm ad id postremum, ego audenter assero satis esse in id duos testes, qui deponant de hypotheca & tēpore illius. neque enim ad hypothecā requiritur scriptura, & satis est testib⁹ probari. l. cōtrahitur. ff. de pignorib. Igitur satis sunt duo testes, cùm nulla. l. sit, quæ maiorem numerum requirat. Et idem quoque est in casu nostri pacti de reuendendo.

Quid si id probatum sit tribus testibus.

Quid si duobus

60 *Vtrum emptor qui promisit reuendere, præcise teneatur tradere.*

EX HOC AVTEM, quod hîc dicitur in nostra consuetudine apertè declaratur, emptorem præcisè cogi ex hoc pacto reuendere & tradere, nec liberari soluendo interesse. Quod an procedat de iure communi, videbis per Corneum qui propè vbique distinguit inter pactum de reuendendo, & pactum de restituendo, consilio. 4. multùm diffusè, colum. 2. versicul. pactum de reuendendo, libro primo. & consilio. 241. cum quo præmittendum, columna. 2. versi. pactum autem, eodem libro primo. & consilio. 366. visa copia, columna penultima, versicu. sed vbi fit pactum, eodem libro primo. & consilio. 246. in hac consultatione, libro. 4. & consi. 256. primus cō sultationis articulus, ferè per totum, eodem libro. 4. Alexan. consilio. 212. ponderatis his, columna. 3. versic. & etiam si quis promisisset, lib. 6. & iterum cons. 232. col. vlt. eodē libro. 6. Frā. Are. latè cō. 6. viso instrumento, in primo dubio. Soci. consil. 253. in causa domini Ioann. colum. 5. versi. circa tertiam quæstionem, per totum illud dubium, libro. 2. & consilio. 16. anno domini, in pluribus locis, libro. 4. Ludo. Bol. consilio. 25. in amplissimo, colum. 5. in. 4. dubio. Stepha. Bertran. consilio. 316. viso casu, in. 2. dubio, libro primo. & Philip. Deci. consilio. 502. ex duobus, columna. 2. versicu. sed dato quòd valeret. & consilio sequen. superioribus, columna prima, versic. secundò reuocatur. Hiero. Cagno. distinguentem vt suprà in repetitio. l. 2. colum. 5. versic. tertiò noto. C. de pact. inter emptor. & Chasse. in consuetud. Burg. tit. de rentes vendues a rachapt. §. primo, in verbo, rentes, columna. 3. versicu. aduerte vt hîc, in postrema editione.

§. 2.

MES NON OBSTANT *que ledict achapteur ait ainsi donné ladicte grace de retraict audict vendeur, si lun des lignagiers vient le premier, & dedans lan face offre de retraict. Ledict achapteur le doibt recepuoir, & luy declarer comme il a donné*

il a donné ladicte grace audict vendeur.

GLOS. 1. ET VNICA.

1 *Id pactum non impedit consanguineum quin possit interim retrahere.*

EX HOC IGITVR. §. in intelligis, quòd licèt pactum de reuendendo sit in contractu adpositū, ita vt venditor repellat consanguineos, vt scribitur in. §. præcedēti. Non tamen impedimento est, quin interim antequam venditor retrahat, admittatur consanguineus, vt etiam de iure procedere asseruit Matthæus Afflictius in tractatu proxomixeos, in verbo, licèt enim suprà diximus, columna. 6. versiculo, item quæro de alia quæstione. motus quidem hac ratione, quòd id pactum de reuendendo non facit quin venditio sit pura & perfecta, licèt resolui possit. sicut dicimus de pacto addictionis in diem. l. secunda. ff. de in diem addic. & de pacto legis commissoriæ. l. prima. ff. de lege commisso. Et ita dicit cōclu dere Sebast. Neapo. in tractatu de iure congrui, in verbo, emit, quam rationem posteà plenius discutiemus. Et idem & in hoc retractu, & in feudali dicit Carol. Molendi. in consuetudinibus Parisien. titulo primo. §. decimotertio. gloss. 5. nume. 22.

2 *An autē pendēte tempore illius currat tempus consanguineo ex nostra consuetudine.*

SED QVAESTIONIS EST, an tamen incontinenti à contractu venditionis, in quo data est ea facultas redimendi, currat tempus anni non obstante ea facultate, an verò ab ea facultate finita tantùm. Id quod minimè dubium est, quantùm ad hanc nostram consuetudinē pertinet, quæ apertissimè declarat tempus ab initio currere, non expectato fine huius facultatis, cū dicit, & dedans lan face offre de retraict, quibus verbis dilucidè ostendit consanguineum non esse admittendum etiam durante ea facultate, nisi veniat intra annum, qui quidem annus intelligitur de anno venditionis. neque enim intelligi potest de anno transactæ facultatis, cùm ea adhuc duret: alioqui ea verba, & dedans lan face offre de retraict, essent superuacua, & frustra hîc apposita, quod minimè dicendum est. l. ait prætor, & ibi recentiores. ff. de iureiurā. &. c. pastoralis, & ibi not. de appellatio. cum similib. Nam & ex statutis & consuetudinibus sumitur argumen. à contrario sensu, vt latè per Roma. consilio. 399. vt præsens consultatio, columna prima, &. 2. & per Alexand. Iaso. & alios recentiores in. l. prima. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdictio. præsertim cùm verba eorum essent aliàs inutilia, & ociosa. nam & tunc etiam sumeretur ad correctionem iuris communis, secundùm Baldum in. l. conuenticulam. C. de episco. & cleric. cum alijs multis concord. adductis in dicta. l. j.

Arg. ācōtrario sensu ex statuto vel consuetudine.

3 *Conditio non leuē solennitatem iuducit.*

¶ Et eò quidem magis, quòd ea verba sunt conditionaliter prolata, cùm dicitur, si lung des lignagiers vient le premier & dedans lan. Nam conditio quæ apponitur per legem vel statutum nunquam dicitur continere leuem solennitatem, sed necesse est, vt ea existat, argumen. l. prætor, in principio. ff. de collatione bono. ita enim voluit Baldus in authenti. matri & auiæ, columna prima, versicu. quidam tamen dicunt. C. quando muli. tutel. offici. & sequuntur Alexand. Francisc. Are. & Iaf. in. l. moribus, quæ est. 2. §. vlti. ille colum. 2. versi. passus non potest, alter column. vlti. versicu. secundò principaliter, hic colum. 2. versi. limita istam regulam. ff. de vulga. & pupil. vbi ex eo dicunt, non leue id esse aut censeri, quod per conditionem profertur. & ipse Fran. Are. in. c. in causis, columna. 3. extrà de testibus. & idem quoque Alexand. in. leg. vltima, in princip. columna vltima. C. de iure deliberan. & in. l. prima, in fin. ff. de liberis & posthumis. Fely. in. c. cùm dilecta, columna septima, versiculo, secundum signum, extrà de rescriptis. & in. c. quod ad consultationem, colum. 9. versicu. remedia, de re iudica. & in rubri. de probatio. colum. 2. versicu. sed aduerte. Iaf. in. l. cū quid, col. pen. vers. adde etiam. ff. si certum peta. in. 2. lec. & in. l. 2. §. primo, colum. 4. ff. soluto matrimo. & in. l. Gallus. §. quidem rectè, colum. prima, & iterum in. §. etiam si à parente, in. 2. not. ff. de liber. & posthumis. & in repetitio. l. si is qui pro emptore, colum. 14. numero. 44. ff. de vsucapio. Philip. Deci. in. c. ex parte, le. 2. columna. 2. versicu. in gloss. ibi, & renunciat, extrà de appellationib. & consilio. 11. quoniam iudicantium, columna. 6. versicul. solum cōtra testamentum, vbi & ex hoc dicit, quòd conditio formam inducit. & Catel. Cota, qui id dicit singu. memor. incipien. conditio quæ apponitur, & iterum memor. incipien. lex quæ loquitur. & Matth. Afflic. deci. Neapo. 355. si præstitutus, numero. 4. & Ludo. Gozad. consil. 73. circa, columna. 2. nume. 13.

Cōditio formā inducit.

4 *Conditio habet vim causæ finalis.*
Et debet seruari in forma specifica.
In cōditionibus non admittitur moræ purgatio

¶ Nam & condictio habet vim causæ finalis, vt declarat Bartolus in. l. secunda. §. vltimo, colū. prima. ff. de donationib. & probatur in. l. demonstratio. §. quod autem. ff. de cōditionibus & demonstrationibus. Eáque est de substantia probationis, vt dicit idem Baldus consilio. 122. vtrùm dictus processus, columna prima, versicu. allegatur tertiò, lib. 3. Et debet seruari in forma specifica. l. Meuius, &. l. qui hæredi. ff. de conditionibus & demonstrationibus. Hincque in conditionibus nō admittitur moræ purgatio. l. Thais. §. intra. ff. de fideicommiss. liberta. vbi etiam probatur nihil aduersus id facere fauorem libertatis. &. l. si super, & ibi Bald. in fi. Alexand. & Iaf. in. 3. not. C. de transactio. &. l. prima, cum glo. & ibi recentiores. C. de institutionib. & substitutionib. &. l. si intra. ff. de statuliber. vbi & illud de libertate probatur. & voluit Cynus in. l. si maior annis. C. de transactio. & in. l. si plures, columna penultima. C. de condition. insert. Barto. & Imo. in. l. hęc conditio si in capitolium. ff. de conditionibus & demonstrationibus, & Doc. vbique. Vt interim

Universidad de Deusto
Biblioteca

omittam eam rationem, quòd cùm consanguineus statim possit retrahere non expectato tẽpore facultatis, vt hìc dicitur. Consequens est vt id facere debeat intra annum, alioquin haberet ad retrahendum non eum tantùm, sed & totum tempus facultatis, & prætereà alium annum ab ipsa facultate, cùm tamen consuetudo vnum tantùm annum tribuat.

Sed en curret inspecto iure communi. 5 SED DVBIVM EST, quid si nostra consuetudo id non declarasset, vtrùm iste annus curreret statim à venditione, non expectato tempore ad reuendendum præstituto: an verò non nisi finito eo tempore. Id quod nos abundè tractare decernimus, quia res sit frequentissima, & quæ multũ torqueat nostros caussarum patronos atq; litigatores ipsos. Videtur igitur primùm, tempus retractus consanguineis non currere, nisi transacto tempore concesso venditori ad redimendum, idq; multis magnisque rationibus. Nam primùm emptor non est dominus irreuocabìlis pendente hoc tempore, cùm liceat venditori rem redimere non ab ipso tantùm emptore, sed à consanguineo ipso, si iam redemisset, vt cauetur suprà. §.j. vbi & ibi de iure communi procedere docuimus. Ex quo patet rem venditam durante spe ac facultate luitionis siue redemptionis non videri omnino esse extra familiam venditoris, nec pleno iure in familia emptoris, argu. eorũ quæ no. in. l. qui habebat, & ibi glo. & Bart. ff. de lega. 3. & l. legata. §. j. & ibi quoq; Bar. ff. de suppel. legat. de quo & nos diximus suprà tit. præced. in rub. nume. 36. & vt gl. relinquamus.

Qui habet actionem ad rẽ, ipsam rem habere videtur, vide nu. 18. & seq. Eaque excusat ab onere satisfãdi, vide. 48. 6 ¶ Præsertim quòd qui habet actionem ad rem, vt in hoc casu habet venditor, qui potest reuocare rem, eam ipsam habere videtur. l. qui actionem. ff. de regul. iur. & ibi concord. Et ita quidem habere, vt æquè releuentur ab onere satisfãdi, ex. l. sciendum. ff. qui satisfda. cogan. ij qui actionem habent ad rem, ac si rem ipsam haberent, secundùm Bald. & Imo. in l. facere. ff. solu. matri. Ange. Alex. & alios in. d. l. sciendum, vt eos allegat, & sequitur Philip. Deci. consi. 24. cuius superscriptio incipit, mulier cui propter inopiam, colum. 2. versic. tertiò suadetur. Ex quo illud sequitur, rem ipsam videri adhuc esse in familia venditoris, ad quam redimemdam habet actionem promptam & præsentem. Ratio autem nostræ consuetudinis est, ne res exeat extra familiam, vt plenè diximus in. d. ti. præced. §. 26. glo. j. nume. 38. quare autem, & alibi sepè. Ergo & interim cessare debet retractus. l. generaliter. C. de episcop. & cleri. cum simi.

Qui potest retrahere perinde est ac si iam retraxerit, vide nume. 50. 7 ¶ Et hanc rationem confirma ex eo quod tradit Barb. consi. 51. scripsit, col. 13. istis versi. modò, lib. j. quòd vbicunq; est in potestate venditoris redimere res in alium translatas, perinde habetur ac si res iam esset retracta, per text. in. l. qui potest facere. ff. de reg. iur. & glo. in. l. cùm notissimi. §. j. C. de præscript. 30. vel. 40. anno. & alia quædam si. Cui adde optimum tex. in. l. cùm in secũdo, versi. vlti. ff. de iniust. testa. vbi sufficit conditionem in futurum conceptam esse possibilẽ, vt institutio sub ea facta in secundo testamento rumpat testamentum, licèt postea non existat.

Res semper in potiori significatu debent intelligi. 8 ¶ Secundò hæc consuetudo loquens de venditione debet intelligi de ea, quæ omnibus numeris est perfecta, consummata, absoluta: & ex qua dominium plenè & perfectè & irreuocabiliter fuit translatum, vt scilicet in potiori pleniorique significato accipiatur. l. j. §. vlti. cum ll. seq. ff. si ager vectiga. & l. si duo patroni. §. primo. ff. de iureiuran. quod & in statutis procedere tradit Bald. in. c. cùm non liceat, in fi. extrà de præscriptio. Nam semper aliàs verba in dubio intelliguntur pleno iure, vt dicit Bal. in. l. cùm mota, colum. 2. versi. vlterius oppo. C. de transactioni. Venditio autẽ in hoc fit, vt dominium transeat in emptorem. l. cùm manu, quæ est pe. §. vlt. ff. de contrahenda emptione. Eiúsque ea vis & natura est, vt si venditor fit dominus, & emptor quoque dominiũ consequatur irreuocabile, alioqui de euictione venditor teneatur. l. ex empto, in principio. ff. de actio. empti. nec perfectum dicitur, nisi quod omnibus suis partibus constat. l. prima. ff. de origine iuris: siue quod non perfectionis ordine compleatur. c. nihil. 7. quæstione primæ. Cùm ergo dominium hoc in casu non sit perfectè & incommutabiliter acquisitum emptori, qui proprius finis est emptionis, intentio vtriusque contrahentiũ. Sequitur hanc non esse perfectam venditionem, quandiu dominium reuocari potest.

Perfectũ quid sit.

Alienatio propria. 9 ¶ Nam nec alienatio propriè dicitur, nisi quãdo dominium plenè & irreuocabiliter est alienatum. l. prima. C. de fund. dota. ita enim per eum textum voluit Bald. in captulo primo. §. aut si libellario, ad finem, titul. quibus modis feudum amitta. le. j. Nec similiter vera & absoluta est donatio, nisi quæ ita fit, vt nullo casu reuocetur. l. Senatus. §. sed mortis caussa. ff. de mort. cau. donatio. Et alibi dicitur, non videri perfectam donationem caussa mortis factam, antequam mors insequatur. l. non videtur, eodem titulo. quod non ob aliud fit, nisi quia interim reuocari potest, vt ibi notat. Ideo Signo. consilio. 8. quæstio, ad finem, dicit ex eo tex. quòd quandiu donatio reuocari potest, non est perfecta donatio. Hinc neque videmus appellatione donationis simpliciter non venire donationem reuocabilem. l j. in princi. & l. filiusfa. §. pari. ff. de donat. ex quibus idem Signo. consilio. 96. numero. 17. illud axioma trahit, verbum simpliciter prolatum magis adaptari ad speciem irreuocabilem, quàm reuocabilem. Et vt scribitur in. l. omnes. §. j. ff. de regul. iur. non videtur perfectè cuiusquam esse, quod ex caussa aufferri potest. & in. l. non videtur. ff. de acquiren. possess. non videtur possessionem adeptus is, qui ita nactus est, vt eam retinere non possit. Nam nec possessio tradita intelligitur, quæ iure auocari possit. l. ratio, in prin. & ibi Barto. in epitome. ff. de acti. empt. & l. 3. §. si quis seruum. ff. de statulibe. vbi non videntur dati nummi, qui auelli ei qui accepit, possunt. & in. l. qui scit. ff. de solut. qui sic soluit, vt recuperet, non liberatur: quemadmodum non alienantur nummi, qui sic dantur, vt recipiantur. & in. l. cùm quis. §.

qui

qui hominem, & l. qui decem. §. vlti. & ibi Alberi. ff. eo. titu. vbi solutum non videtur, quod creditori aufferri potest, quas in id eitat ipse Alberi. in. d. l. non videtur, de acquir. possess. Nec enim videtur precium recepisse, qui alteri tenetur restituere. l. j. C. de vend. rer. fisca. vt & eam expendit Alberi. vbi suprà.

Non confundũtur quæ reuocari possunt. 10 ¶ Tertiò acquisitio dominij, quæ est reuocabilis, non attenditur, vt satis ex eo patet, quòd pignus siue hypotheca, seruitus, vsusfructus non extinguuntur, nec confunduntur per huiusmodi acquisitionem reuocabilem rerum his oneribus obnoxiarum siue subiectarum, ab eo factam, cui debentur. l. ex sextãte, quæ est pe. §. Latinus, & ibi Pet. Iac. Ra. Cy. & Barto. ff. de excepti. rei iudi. & l. debitor, & ibi quoque Barto. ff. ad. S C. Trebel. & l. legatarius, & ibi Franc. Aret. & Iaso. qui ex hoc dicit id quod suprà assumpsimus, non attendi acquisitionem dominij reuocabilem. ff. de legat. j. cum alijs multis si. & concord. à me latè adductis suprà tit. præcedente. §. j. gl. 7. in verbo, ou autres choses censées pour immeubles, numero. 69. & quod in simili, & seq.

Rei suæ sed reuocabilis valet legatum aut fideicommissum. 11 ¶ Hinc & QVARTO quòd licèt res mea mihi non possit relinqui per legatũ, aut fideicõmissum. l. proprias. C. de legat. & l. cætera. §. j. ff. de lega. j. nec id quidem in totum, nec in parte. l. huiusmodi. §. si Ticio, & ibi Iaf. in. 2. not. ff. de legat. j. Et si tempore testamenti res mihi legata non erat mea, sed postea cedente scilicet die mea facta est ex caussa lucratiua, extinguatur legatum. §. si res aliena, Institut. de lega. Tamen vtrunque intelligitur, si ita mea erat, aut mea facta est, vt à me euelli non possit: aliàs enim in primo casu valet legatum, in secundo non extinguitur, vt de primo est tex. in. l. non quocunque. §. j. & ibi doct. ff. de lega. j. & in. l. apud Iulianum. §. si Ticius, & ibi doct. eo. tit. & Fran. Aret. in. l. multùm, colum. 2. versicu. & tene menti. ff. de verb. obliga. vbi dicit sing. tex. in. d. l. non quocunque. §. j. & Iaf. in. l. si tibi homo, in princ. ff. eo. ti. & Phil. Deci. consi. 47. quòd suprà, col. j. Fran. Rip. in repe. l. si aliquam rem, col. 3. versi. intellige sextò. ff. de acquir. posse. De secundo est tex. in. d. l. non quocunque, in princ. & ibi glo. & doct. & Bar. in. l. Meuius. §. duobus, col. 7. versi. sextò op. ff. de legat. 2.

Rei suæ, sed reuocabilis valet emptio. 12 QVINTO simile est quòd licèt rei suę nulla sit emptio, aut stipulatio, vt de primo est tex. in. l. suæ rei. ff. de contrah. empti. De secundo in. l. nemo rem suam vtiliter, &. l. nemo rem suam futuram, &. l. si rem meam, &. l. existimo. ff. de verbo. obliga. id tamen procedit in re perfectè & irreuocabiliter suа: alioquin si ab eo aliquo remedio euinci possit, secus est. vt de emptione est tex. in. l. cùm res, & ibi glo. Bal. & Saly. vterq; in epitome eius. l. C. de contrahẽ. empti. Pet. à Bel. Perti. & Paul. Cast. in. d. l. huiusmodi. §. qui seruum. in fi. & ibi quoque Alex. column. 1. ff. de legat. 1. idem Alexan. consi. 100. super primo dubio, colum. 3. lib. 7. De stipulatione autem voluit Franc. Aret. in. d. l. existimo, columna. j. versi. secundò limitatur, eo quidem argumento motus, quod de pignore rei suæ suprà diximus.

Rem suam, sed reuocabilẽ quis vsucapere potest. 13 SEXTO EX eodem fonte fluit, quòd licèt dominus rem suam vsucapere non possit. l. sequitur, quæ est. 4. §. Iana, & ibi glo. ff. de vsucap. & l. in bello. §. si quis seruum. ff. de capt. & postli. reuer. Id tamen procedit, cùm quis est dominus irreuocabilis. nam si ab eo reuocari possit, potest vsucapere, vt declarat. d. §. si quis seruum. & ibi Bart. & glo. in. d. l. sequitur. §. fructus, in glos. magna, ante fi. & ibi quoque Bart. etiam ad fi. Angel. Imo. & Paul. Cast. circa medium, de vsucap. & ipse Imo. in eadem. l. §. Iana, Bald. in. d. l. non quocunque. §. j. & ibi Iaf. qui eam gloss. dicit no. ff. de legat. j. & idem Bald. in. l. si vi, quæ est. 3. column. 2. versi. secundò opp. quòd iste emptor. C. de his quæ vi metúve casu. fi. & Panorm. in cap. grauis, column. 5. versi. aduertendum tamen est, extrà de restitu. spolia. Philip. Deci. consi. 39. cuius hæc superscriptio est, an detur restitutio, colũ. penul. versicul. vltimò non ob. Ioan. Fran. Balb. in tract. præscrip. in. j. parte. 3. partis principalis, in. 3. quæsti. ad prin. & iterum in. 12. quęstio. in fi. rursúmque in. 4. parte. 4. item partis principalis, in. 35. quæstio. paulò ante fi. vbi de hoc dicit esse bonam glo. in. l. longæ. ff. de diuer. & tempo. præscrip. sed credo quòd voluit allegare gl. in. l. in acceśione, eo. ti. quæ optima est, & eam idem allegauerat in. d. 12. quæstio. nam in. d. l. longæ, nulla est glo. quæ huc accedat.

Perfectum dominium cũ quis liberè possit alienare, vide nume. lii. 14 ¶ Septimò ad confirmationem præcedentium, quæ eò tendunt, vt probent hunc emptorẽ non esse perfectè dominũ, facit & hęc ratio, quia illud nõ dicitur esse perfectũ dominiũ, cuius prętextu quis non potest liberè alienare rem ipsam, quando alienatio prohibetur fieri in prætudiciũ alterius. l. fœminę. §. illud, & ibi Bal. in fi. & iterũ. §. vl. C. de secũ. nup. & §. j. ver. nobis ergo, in fi. cũ dicitur, quẽadmodũ perfectis dominis cõpetit, & ibi Ang. col. j. ver. ibi quẽadmodum, in auth. de resti. & voluit etiã Frã. Are. in. l. si quis vi. §. j. col. pe. ver. sed ista dissinitio. ff. de acqui. pos. & cõ. decimonono, ex facto, columna secunda, versiculo, sed remanet. & Antonius Ruben. consilio vicesimo septimo, difficultas, post principium. Hìc autem emptor, qui emit cum pacto reuendendi, non potest liberè aut certè irreuocabiliter alienare, quin scilicet possit auocari & repeti à priori venditore, vt voluit Paulus Castrẽsis in leg. si cùm venderet. ff. de pignorat. actio. & Guido. Pap. consil. 49. principale dubium. & plenissimè diximus suprà eo. titulo. §. j. in verbo, serõt præferez, nu. 6. at in pacto, & dicemus infrà eo. titu. in. §. 3. in prin.

Tempus nõ curit nisi contractu omnibus modis absoluto. 15 ¶ Octauò ad hanc sententiam facit tex. no. in. l. tali. ff. de iure doti. vbi si quis promisit dare decẽ intra annum nomine dotis, is annus non statim currit ex die stipulationis, sed solùm ex die nuptiarum: quod non ob aliud fit, quàm quòd tunc demũ contractus ipse est omnino perfectus & cõsummatus. vt hinc intelligas tempus non currere, nisi à contractu omnibus modis absoluto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& illum text.dicit singu.Ro.in.l.j.in princip.ff.si quis cauti.& Ange.Are.in.§.actionum autem, colum.3.versicu.vnum tamen tene menti, Insti.de acti.Sed Iason in.l.si cui legetur,in princi.colum.3.versicu.extrà glo.ff.de legat.j.dicit esse similem tex.in.l.si ita quis promiserit,in prin.ff.de verbo.oblig.sed vt dicam quod sentio,& verum est,non magis illis tex.inuicem conuenit,quàm χυνὶ καλαυειφ,id est,cani & balneo.Sed vt redeamus, cùm adhuc ius est vẽditori restituto precio contractum resoluere,non potest interim dici is contractus omnibus numeris esse perfectus, & consummatus.

16 *Tempus soluendi precium non currit nisi re tradita.*

¶Nonò quod per tex.in.d.l.tali,in princ.ff.de iure doti.voluerunt Bart.Bal.Angel.Raph.Flori.Paul.Cast.Alex.Francisc.Aret.& Iason.in.d.l.si cui legetur,in prin.ff.de legat.j.quòd si emptor promisit soluere precium intra annum à die contractus computandum,non currit ei tempus ante traditionim rei factam à venditore,quo tempore contractus habet vltimam perfectionem. & idem quoque voluit Bald.in rubr.C.de contrah.empti.colum.vlti.in.23.quæstio.Salyce.in.l.2. in fin.eo.titul.Imol.in.d.l.si cui legetur,§.j.& Franc.Are.con.93.consideratis maturè, column. vlt.cum aliis concord. à me traditis suprà titul.præced.§.j.in verbo, dedans lan,in.20.quęstion. Et hanc sententiam multis rationionibus confirmat Iason.in ea.l.si cui legetur, in principi. vt ibi videre poteris.

17 *Res ũdita sub pacto legis cõ. uel addic. in diem cõnumeratur in patrimonio.* 18 *Duæ dilationes non ex eodem fonte procedentes non confunduntur. uide nume.lxii*

¶Decimò huc spectat text.in.l.statuliber.ff.ad leg.Falci.vbi si mortuo testatore incunda sit ratio æstimationis patrimonij pro computatione legis Falcidiæ, res ab ipso testatore vendita sub pacto legis commissoriæ vel adiectionis siue mauis addictionis in diẽ connumeratur in patrimonio ipsius vẽditoris,non emptoris.quod non ob aliud fit, quàm quia spes est rem ipsam reuersuram ad venditorem eueniente conditione:ideo non videtur ea res ab eo recessisse,sed mansisse adhuc in patrimonio ipsius,vt etiam tradunt Paul.Ca.& Alexand.ibi.

¶Vndecimò quando duæ dilationes non procedunt ex eodem fonte,vt in hoc casu,vbi vnum tempus datur ex pacto & conuentione contrahentium,aliud ex statuto vel consuetudine,impossibile est vt vnum tempus alterius loco subrogetur,nec quòd vnum in altero confundatur ,sed alterum alteri succedit,ex doctrina Bald.in.l.vlti.paulò ante fi.C.de execut.rei iudi.qui id probat ex eo quòd in constituta pecunia debitor habet decem dies.l.promissor Stichi.§.j.ff.de constit.pecu.& tamen habet aliud tempus quod datur iudicatis.sicut & debitor in diem, qui condẽnatur,transacto die habebit etiam tempora concessa condemnatis.Quod ita confirma.nam quę origine sunt diuersa,eadem quoque sunt & prosecutione & effectu.l.nunquam.ff.de priua. delict.&.l.si mater.§.j.&.§.eandem.ff.de excep.rei iudic.Ideoque tempora à diuersis dispositionibus limitata debent vt separata censeri,& vnum in altero non confundi,ar.l.generaliter.ff.de fideicom.liber.&.l.non est nouum.ff.de acti.empt.

19 *Exclusio vnde liberi non inducit exclusionem vnde agnati uide.lxiiii.*

¶Hinc fit & duodecimò,quòd licèt descendentibus detur annus ad agnoscendam bonorum possessionem vnde liberi,vel vnde agnati,vel vnde cognati.l.j.§.largius tempus.ff. de successo. edict.Si tamen filius anno tacuerit,excluditur tantùm à primo capite vnde liberi,non etiam à secundo vnde legitimi.d.l.j.§.sed videndum est,& voluerunt glo.& docto.in.l.si emancipata . C. de iur.& fact.ignor.& Oldra.consi.203.factum tale est collata fuit ecclesia,in.2.dubio.& Ioann. And.in additi.Specul.in rub.de concess.prẽben.col.2.versi.item licèt annus.

20 *De eodem.*

Qui non adiit ex testamẽto intra.xxx. annos potest adire ab intestato intra alios .xxx.annos uide.lxiiii.

¶Sed & hinc quoque & decimotertiò prodit quod à Barto.responsum est consi.129.quidã habuit vxorem,in.2.dubio.q filia quæ intra.30.annos potuit adire successionem matris ex capite liberorum,& ita excludere transuersales:si non adijt intra id tempus,potest & intra alios.30.annos adire ex generali capite legitimorum,per.d.§.sed videnddum est.Et id sequuntur Bald. Angel.Paul.Ca.Alex.qui id dicit sing.Corne.& Iaso.in.l.licèt.C.de iur.deliber. Vbi ex hoc quoque dicunt,quòd filia quæ non adijt hæreditatem matris ex testamento intra.30. annos, poterit adire ab intestato intra alios.30.annos.Id quod etiam tenet Saly.ibi,licèt non sequatur Barto. in.d.consi.Tenent & idem Bal.in rub.C.qui admit.colum.4.versi.sextò quæritur . Raph. Co. Paul.Ca.qui id dicit mirabile,Alexan.& Fran.Aret.in.l.quandiu prior,quæ est.3.totius titu. ff. de acquir.hæredi.Paul.Ca.& Franc.Are.in.l.Pantonius,ille colum.2.versi.in glo.j.hic colum. 3.versicu.extra glo.ff.eo.titu.Raph.Fulgo.in.l.vlti.C.qui admit . Cepol.cautel . 167.secundùm postremam computationem,incip.nota auream cautelam,vbi id dicit sing.& Alexan. consi.89. viso puncto & instrumentis,colum.2.versicu.nec obstabit dictis agentibus,lib.2.& consi.seq. in caussa & lite,colum.2.versic.nec ad hoc ob.eo.lib.2.vbi id dicit sing.Corne.consi.70. duo veniunt,colum.3.versicu.tamen licèt filia,lib.4.laso.qui & hoc quoque dicit singu.in.d.l.si emãcipata,ante.fi.C.de iur.& fact.ignor.& in.l.j.colum.penul.versi.& pro ista.C.qui admit.& consil.34.ad motiua,colum.2.versicu.non ob.etiam,lib.j.vbi id dicit not.atque ita de hac re loquitur,vt excluſus ex testamento per lapsum.30.annorum,possit intra annos.30.alios venire ex capite,vnde liberi,& & intra alios.30.annos ex capite,vnde agnati,& intra alios quoque ex capite, vnde cognati:& ita non omnino excludetur,nisi elapsis centum viginti annis.& idem Iaso.consi.84.omissa,columna antepe. versicul.circa tertium,libro.j.& Catel.memor.incip.iuri adeundi.Franc.Balb.in tractatu præscriptionum in .19.quæstione princip.4.partis.4.quoque partis princip.& Benedic.in repeti.capit.Raynutius,in verbo,& vxorem &c.numero.126.& sequen. de testa.& Ludo.Gozad. consi .56.circa primum,col.2.versi.quibus.

¶Decimò

21 ¶Decimo quartò retractus conuentionalis respicit commodũ solius venditoris.l.2.C.de pac. inter empt.& id per se perspicuum est.Tempus autem retractus consuetudinarij respicit commodum consanguineorum,fauore scilicet familiæ & consanguinitatis, quod & ipsum clarum est.Igitur lapsus eiusdem temporis non debet operari diuersos effectus atque diuersas præscriptiones.sicuti nec vna nunciatio noui operis extenditur ad diuersa opera.l.de pupillo.§.si in pluribus.ff.de noui,ope.nuncia.Nec vna absolutio sufficit duabus excommunicationibus,capi. cùm pro caussa,& capit.officij,de sentent.excommunica.& cap.ex parte,de offic.ord.Alber.in. d.§.si in pluribus,& ibi Bar.& Alexand.colum.2.qui adducit multos concord. quos ibi videre poteris.Quibus adde ipsum Alberi.in.l.statulibera.ff.de statuliber.Nec vna abolitio pluribus bannis.Cy.& Iaco.Areu.in leg.vltim.C.de nupti.per text.in.d.§.si in pluribus.Dy.& Alberi.in leg.j.§.si plura.ff.ad S C.Turpil.vbi & text.est,non satis esse vnam abolitionem pluribus etiam aduersus eundem accusationibus.& repetitur ille text.in.§.notandum,versi.si plura.2.q.4.Nec vna item appellatio sufficit pluribus sentẽtijs.l.cùm in vna.ff.de appella.Sicuti nec pluribus separatim condemnatis etiam ex eadem caussa.l.si qui separatim,& ibi Iaco.Dy. & Alberi.eodem titul.Nec vna citatio,aut alia iurisdictionis perpetuatio pluribus caussis siue capitibus, glos.& doct.in.c.licèt,extrà de offic.de lega.Nec vna aditio diuersis hæreditatibus,vt per.d.§.si in pluribus,respondit Paul.Cast.consil.254.æquiuocatio,colum.2.lib.j.Nec vna pœna diuersis delictis.l.vltim.§.id quoque.C.de mod.mulcta.& .l.illud.§.j.ff.ad leg. Aquil.vbi id optimè declarat Alberi.Nec vni debito plures compensationes fieri possunt,l.quod Labeo,& ibi Alberi.ff.man da.Et alia quædam similia à Ioan.And.in.c.cùm in cunctis,col.4.versic.legistæ disputant,extrà de elect.in nouella.

Non sufficit una nunciatio diuersis operibus. *Nec una absolutio diuersis excõicationib⁹.* *Nec una abelitio pluribus bãnis uide.lxiii.* *Nec pluribus accusationibus.* *Nec una appellatio pluribus sententiis.* *Nec pluribus condemnatis.* *Nec una citatio plurib⁹ caussis.* *Nec una aditio pluribus hæreditatibus.*

22 ¶Quibus succinit quòd non fit cumulatio siue coaceruatio diuersarum summarum ad impediendam iurisdictionem.l.si idem,in prin.ff.de iurisdi.om.iudi.Nec ad donationem insinuandam. l.sancimus.C.de donati.Nec ad impediendam appellationem,vt si ex statuto non licet appellare à sententia non excedente certam summam,& quis vno libello conuentus ad plures & diuersas summas,quarum singulæ sunt infra eam summam,vniuersæ autem eam excedunt,poterit nihilominus appellari,vt in ea specie respondit Alexand.con.97.viso themate,in.j.dubio,libro.7.vbi in id multa allegat.Nec ad exaggerandam siue augendam pœnam,verbi gratia si bannitus pro cẽtum possit impune offendi (nam sunt id genus statuta apud Italos)& quis fuerit bãnitus semel pro quinquaginta,iterumque pro alijs quinquaginta,non poterit offendi,Bart.in.l.vbi fideiussor,per tex.& glos.ibi.ff.de solut.& in.l.2.in fi.ff.de condi.instit.Bald.in.d.l.sancimus.§.si quis autem,le.j.ad fi.post Ray.ibi.C.de donat.& in.l.nam & si fur.§.vltim.ff.si cert.pet.& in c.in omni,colum.j.extrà de testi.vbi in id dicit solennem glos.in.d.l.vbi fideiussor.Ipse Bald.Ange.& alij in.d.l.si idem,de iurisdi.om.iudic.idem Ang.in.l.si plures.ff.de pactis.idem & Imo.in.l.quoties in stipulationibus.ff.de verbo.obliga.& in.d.l.si qui separatim.§.j.ff.de appella.Pet. Anca. Imo.& Barb.in.c.pen.de donati.Idem Imo.in.l.si testamento,in princi.ff.de lega.1. Alexand.d. con.97.col.2.lib.7.Barb.inter con.ipsius Alex.cõ . 135.eodémque vltim.col.j.lib.4.vbi & alia multa affert.Quibus & tu adde quod scribit Fulgo.cõs.118.quod procuratores,colum.vlti.vnũ etiam à pluribus cõstitutũ procuratorem non habere plures voces(quas vocamus) in consilio.

Nec una pœna pluribus delictis *Nec uni debito plures compensationes.* *Nõ fit cumulatio summarũ ad effectus.* *Scilicet ad impediendã iurisdictionem.* *Ad donationẽ insinuandam.* *Ad impediẽdũ appellationem, vide.lxviii.* *Ad augendam pœnam.*

23 ¶Decimo quintò his concinit,quod scriptum est à Pet.à Bel.Perti.Oldr.Cy.Alberi.Bal.Ange.& Alexand.in.l.vlti.C.de repud.hæred.quòd si cruce signatis concessum est priuilegium , ne teneantur soluere debita creditoribus vsque ad triennium,& si quispiam ex his habebat ex pacto creditoris dilationem quinquennij,ad soluendum,illud triennium non incipit currere,nisi post illud quinquennium conuentionale, argument.illius text. versicul.sin autẽ vel minor, ibi post impletum quadriennium.& ad hoc quoque allegat Alberi.l.2.§.nec temporalem,& glos.ibi.C. de tempori.appel.Et idem tenuit Ioã.Calder.in sua disputa.incipi.sacerdos quidam priuilegiatus.Et his adde quod per illa iura tradit ipse Alberi in.l.siue pars,colum.vlti. versic.item quæro de quæstione.C.de dilati.quòd si iudex cuipiam statuerit dilationẽ octo dierum,& elapsis quinque diebus iterum statuerit dilationem octo dierum,ista secunda dilatio currit tum demum tantùm,cùm prior finita fuerit,& se dicit ita obtinuisse ex facto.

Vnus plurium procurator nõ habet plures voces. *Tempus solnẽdi datũ ex priuilegio nõ currit nisi post tempus conuentionale,vide.lxix.*

24 ¶Decimo sextò his suffragatur hæc ratio,frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora, ex sententia Aristotelis ab omnibus approbata,& Bald.inter cæteros,in.l.vlti.colum.2. in.2.q. C.de compens.& Philip.Deci.in.c.cùm inter,colum.antepe.versi.sextò vlterius,extrà de exceptio.Ex quo & illud oritur quod nostri dicunt, circuitum esse vitandum.l.dominus testamento.ff.de condict.indeb.& clem.auditor,de rescript.cum concord.vtrobique adductis per gloss. atque etiam no.per glo.& docto.in.l.cùm fundus.§.seruum tuum imprudẽs.ff.si cert.peta.quibus adde tex.in.l.si ita scriptum sit,& ibi glo.ff.de statulibe.Sed illud perspicuum est,quòd si cõsanguineus teneretur venire intra tempus reuenditionis,re ipsa retracta & sibi vendita teneretur iterum reuendere venditori:& sic esset quidam veluti circuitus, & contractuum inutilis multiplicatio.Leges autem nostræ vbique reijciũt inutilia,superflua,otiosa,vt latè docebimus in nostro tracta.cui titulum nuncupauimus,nihil frustra.

Frustra fit per plura, &c. *Circuitus vitãdus vide. lxxi.* *Tempus non currit nisi conditione impleta.*

25 ¶Decimo septimò facit tex.in.l.bouem.§.vlti.ff.de ædil.edict.vbi si sub conditione homo emptus sit,redhibitoria actione ante conditionem existentem inutiliter agitur,quia nondum perfe

Universidad de Deusto Biblioteca

cta emptio arbitrio iudicis perfecta fieri non potest.& in.l.j.§.annus.ff.quã.de pecul.acti.an.est, vbi scribitur,annum computandum,non ex quo emãcipatus est,sed ex quo peti potuit cõditione existente.& in.l.pen.§.procedit.ff.de excusa.tutor.vbi quinquaginta dies dati ad excusandum non currunt nisi conditione impleta,& quæ latè diximus suprà tit.præcedenti.§.j.in verbo,dedans lan,in.8.quæstio.Ex quo & Bald.in.l.aceeptam,column.vlti.in.24.quæstio.C.de vsur.tradit ius offerendi precium non currere pendente conditione. Et si dicatur hunc contractum factum sub lege reuendendi non esse conditionalem,tamen cùm sit in facultate venditoris eum resoluere restituto precio,videtur in effectu esse conditionalis propter illam suspensionem & incertitudinem,per ea quæ no.Bart.in.l.j.ff.de condi.& demon.Ideo & tex.in.l.2.C.de pact. inter empto.& vendi.loquens de huiusmodi pacto vtitur verbo conditionis,cùm dicit, téque parato satisfacere conditioni.

26 ¶Decimo octauò quandiu incertum est,an is qui primo loco ante cæteros est admittendus,velit admitti,non currit tempus sequenti in gradu.d.l.quandiu prior,quæ est.3.eius tit.& iterum. l.quandiu institutus.ff.de acqui.hæred.Nam primo loco ita scribitur.quandiu prior hæres institutus hæreditatem adire potest,substitutus non potest.Secundi autem hæc verba sunt.Quãdiu institutus admitti potest,substituto locus non est.Et in idem quoque tex.est in.l.quãdiu potest, eo.tit.&.l.cùm in testamento,in princip.ff.de hæredi.instit.&.l.si mater.§.j.ff.de vulg.& pupil. &.l.2.§.defertur.ff.de bono.posses.secund.tabul.&.l.antequam.C.com.de succes.cum infinitis propè similibus.Atqui venditor veniens intra tempus reuenditioni præstitutum præfertur cõsanguineo,vt dictum est suprà in.§.j.Igitur quandiu is admitti potest,non currit tempus cosanguineo.Et id quoque confirmat optimus tex.in.l.si plures.ff.de lib. vbi cùm plures sunt gradus hæredum,singulis per se præfiniendum est tempus deliberationis.

Tempus nõ currit secundo gradui, quãdiu patet locus primo

27 ¶Decimo nonò cùm quis habet ius impeditum quò ad effectum ipsius iuris, ita vt liberè non possit id ius consequi,non potest illi iuri renunciare,secundùm Bart.Alexand.cęterósque recẽtiores in.l.is potest.ff.de acquir.hæredi.Ex quo sequitur quòd nec tacitè ei præiudicatur, ex lapsu temporis,quod tacitam veluti renunciationem inducit,vt no.in.l.si ego.ff.de nego.gest. & diximus latè suprà eodem titu.§.j.glos.2.in verbo,a tel temps,nume.49.ad hæc cùm venditor, & seq.& tit.præcedenti.§.3.in gloss.4.in verbo,ne sera plus receu,nume.2.contrarium,ne scilicet plus operetur plúsque momenti habeat tacitum quã expressum,contra no.in.l.cùm quid.ff. si cert.petat.cum simi.Hìc autem impeditur consanguineus,ne possit consequi rem liberam & irreuocabilem pendente tempore reuenditionis,cùm ei præferatur venditor,ergo interim ei tẽpus non currit.

Iuri impedito renũciari non potest nec expressè nec tacitè.

28 ¶Vigesimò datum non videtur,quod auferri potest.l.qui concubinam.§.si hæres.ff.de legat.3. &.l.Iulianus.§.j.ff.de verbo.obligati.Nec è diuerso acquisitum censetur,quod item auferri potest,gloss.in.d.l.non quocunque.§.j.ff.de legat.j.quæ hanc dicit esse illius.§.rationem , quo cauetur rei suæ non irreuocabiliter valere legatum,vt diximus suprà in.4.ratione.& allegat ea gl. l.nemo.ff.de in integr.resti.qua è diuerso probatur non videri perditum,ad quod quis potest restitui.& simile est ei quod diximus item suprà in.2.ratione,eum non videri possessionem fuisse adeptum,qui ita nactus est,vt ab eo auferri possit, quæ omnia propè colligit Iason in.d.l.non quocunque,in princip.Et facit etiam quod no.in.l.si vi,in verbo,in rem.C.de his quæ vi metúsve caus.fi.

Datum nõ uidetur quod auferri potest. Nec quæsitum.

29 ¶Vigesimo primò vbi plures caussæ concurrunt in vnum tempus, & ordinantur ex tempore, vt scilicet vna post aliam ordinatim procedat,tunc vna aliam non absorbet.l.in operis.ff.locat. &.c.si propter,secundùm intellectum Ioan.And.ibi,de rescrip.lib.6.Hincque Oldra.con.237. plures sunt,colum.j.& post eum quanuis subticeat,Ioan.And.in addi. Specul.in rub.de conces. præbend.colum.2.illam veluti regulam tradunt, quòd quoties aliqui non eiusdem ordinis & gradus vocantur ad aliquid,cum temporis limitatione,intelliguntur successiuè vocati:ita scilicet vt omnibus simul non currant tempora,sed quisque gradus habeat suum tempus,siue id tẽpus sit à lege præfixum.l.si plures gradus.ff.de bono.posses.&.§.vlti.Instit.eod.tit. &.l.vlti. C. qui admit.&.c.ne pro defectu,extrà de elect.&.c.2.extrà de conces.prçben.& cap.si pluribus,de præben.lib.6.Siue etiam id tempus sit præfixum ab homine.l.si plures sint gradus.ff.de iur. deliber.& melius in.l.quandiu.ff.de acqui.hæredi.

Vna caussa aliam nõ absorbet cũ in unũ tẽpus cõcurrunt ordinatim, uide. lxxxi. & seq.

30 ¶Vigesimo secundò quod illa ratione & alijs quibusdam,quas non multùm refert huc adducere,tenent ipsi Oldra.& Ioan.And.vbi suprà,quòd si sint plures expectantes præbendæ,cum illa clausula,quam intra mensem à die vocationis duxerint acceptandam,quilibet horum expectantium secundùm ordinem impetrationum habebit vnum mensem:scilicet primus primum,secũdus secundum,& sic deinceps, nec enim vnus omnibus currit.Et hanc quoque sententiam sequitur Stepha.subdubius tamen,vt qui tandem videtur relinquere disputationi,dicítque vidisse
31 se pro vtraque parte in curia iudicari. & apertiùs Io.Ligna. & subobscurè etiam Imol.in cle. j.de conces.præben.

Quilibet expectantiũ habet unum mensem, uide. xxxi. & sequen.

¶Vigesimotertiò his quoque adstipulatur & aliud propè simile axioma traditum à Bart.cons. 137.statuto communis Gualdi, column.j.quòd vnum & idem tempus non potest operari effectum circa duos actus,quorum vnus successiuè venit ad alium,per.d.l.vlti.C.qui admit.ad bo-

no.pos.

Vnũ tẽpus non operatur circa duos actus successiuos.

no.posses.&.l.eum qui.C.de inoffic.testa.Et probatur(inquit)in simili,quia tempus quo completur læsio in absentia,& sic operatur vnum effectum,non computatur in tempore petẽdæ restitutionis.& sic nõ operatur aliũ effectum successiuum ad primum,vt not.gl.in.l.ab hostibus. §.sed si simpliciter.ff.ex quib.caus.maior.Et facit quod tradit Dy.in cap.sine possessione,ad fi. de regu.iur.libr.6.quòd primò requiritur cursus vnius temporis ad inducendam obliuionem: & postea incipit currere aliud tempus ad præscriptionem.Subdítque facere quod not.in.l.j.in glo.magna,in fi.C.de ser.fugit.Et ex hoc respondit in eo consi. cursum vnius anni non priuare hæredem non implentem voluntatem defuncti,hæreditate,in casu statim de quo ibi loquitur,vt apud eum videbis.Et hæc omnia ex eodem,numero tamen consi.non designato,retulit & secutus est Ro.con.222.pro plena,col.2.ver.2.post hoc.

Vnum tempus non operatur obliuionem & præscriptionẽ.

32 ¶Postremò hanc partem in casu nostræ consuetudinis,vt tandem ad eam redeamus, vt scilicet tempus retrahendi non currat consanguineo , quandiu ex pacto apposito in venditione ius est venditori redimendi,id est,non nisi finito tempore in id præstituto,nuncupatim tenuit Boher. in commenta.consuetudin.Biturigum,tit.de retraict.§.j.in glo.j.in vltim.quæstion.& Igneus in repe.l. dudum,colum.22.vesicu.diximus suprà quòd virtute,cum multis sequent.C.de contrahen.empt.& Chasse.in commenta.consuetudi. Burgund.titul.de retraictz.§.5.ad fi.& Sainxon in consuetudin.Turoniæ eodem titul.§.j.in.4.quæstio. Ferronus in consuetudin.Burdig. eod.titul.§.j.colum.vlti.& iterum.§.12.in principi.vtrobique tamen nutans.In eámque sentẽtiam sunt expressæ multæ consuetudines Franciæ,videlicet apud Aurelianenses capit.295.Turonenses titul.de retraict.c.2.Cenomanenses capit.361.& expressiùs capit.372.atque iterum.c. 403.Andegauenses cap.362.&.370.&.393.Borbonienses.c.423. Blesenses capit.206.Aquitanos Burdigalenses.d.c.12.huius titul.Niuernienses.c.huius titul.9.& Altimarchienses cap.277. Marchienses capitul.284.quod est.24.huius titul.Lorrienses in præfectura Montargij hoc titulo.§.16.

Qui tenuerunt in nostro casu tẽpus non currere.

Consuetudines

33 VERVM SVNT ALII diuersæ sententiæ,vt scilicet currat tẽpus statim à cõtractu,non expectato tempore reuenditionis:scilicet Ioan.Fab.nostratium facilè princeps,in.§. j.in fine,Insti.de empti.& vendi.vbi tamẽ dicit contrarium seruari de consuetudine multorum locorum.& Guid.Pap.qui & facilè in practica secundum locum obtinet,deci.Delphi.257.cauetur de consuetudine,versic.sed iuxta præmissa.Sebasti.Neapodanus,cuius magna est apud Neapolitanos authoritas,in tracta.congrui,in verbo,emit.& non obscurè Matthæ.Afflict.in tracta. protomixeos,in verbo,licèt enim suprà diximus,colum.6.versicul.item quæro de alia quæstio. & in deci.Neapol.338.nobilis Petrus,ad fin.& Ioan.Montolo.in promptuario vtriusque iuris, tomo.j.in verbo,redimere,versi. 2.Et in hanc quoque partem sunt aliæ præter nostram cõsuetudines,videlicet Aruernorum,titul.de retraict, capit.13.Burgundorum eiusdem titul.capit.5. Comitatus Burgundiæ titul.reachaptz.§.4. Idémque censuisse videntur aliæ consuetudines, quę simpliciter statuunt res venditas cum hoc pacto cadere in retractum consanguineorum cũ onere eius pacti ,vt apud Trecenses,cap.149.& Caluimontenses in Basigniaco.c.117.

Qui contra tenuerunt currere.

Consuetudines in hanc sententiam.

34 ¶Et hanc partem,vt meum quoque interponam iudicium,verissimam esse puto.Nam hęc cõsuetudo nostra cætereque similes retractum consanguineorum inducẽtes loquuntur simpliciter de contractu venditionis aut de venditione hoc scilicet modo,vt liceat consanguineo vẽditoris intra annum à venditione siue contractu venditionis vel post venditionem retrahere rem venditam restituto eius venditionis precio.Hæc autem venditio est,& ea quidem perfecta absoluta, & consummata omnibus numeris,præsertim si ad traditionem processum sit, non obstante eo pacto.Quod ex duobus manifestius fit,quàm vt ampliùs vllus sit dubitationis locus. Primùm quia emptor confestim quàm hæc venditio facta est, & res ei tradita, fit dominus , & facit fructus rei venditæ suos,nec eos tenetur restituere,re etiam à venditore redempta,vt patet ex.l. 2.& ibi Bald.& Paul.Cast.C.de pact.inter empt.& vendi.cum alijs multis concord.à me adductis infrà eodem titul.§.5.in glo.prima.Id quod non faceret,nisi esset dominus:nam illud regulare est,vt fructus dominium sequatur.l.fructus,&.l.in fundo,&.l.ex diuerso.ff.de rei vendic.&.l. Herennius.ff.de vsur.& Ang.loquens de hoc casu,con.55.ex pacto de reuendendo.

Vẽditio cũ hoc pacto perfecta est omnibus numeris.

35 ¶Secundùm,quòd hic emptor qui scilicet emit cum hoc pacto, potest eo nõ obstante alteri rẽ pignorare,vendere,& dominium transferre:& ita quidem vt ex communi nostrorum opi. non possit primus venditor ab hoc secundo vẽditore rem ipsam redimere,vt videre licet apud Alex. consil.10.videretur fortasse,per totum,lib.j.& latissimè Franc.Curti. Senior.consil.12.Lucius Ticius.& affatim diximus suprà in.§.j.in verbo , seront preferez.Ex quo etiam colligitur,quòd emptor medio tempore dominus erat , vt in simili dicitur in.l.si ex duobus.§.sed & Marcellus. ff.de in diem addic.neque enim dominium aliter transferre posset,nisi & ipse dominus esset.l.traditio,in princip.ff.de acquir.rer.domi.Quid igitur hìc deest ad perfectionem venditionis:cùm emptor ex ea sit factus dominus,faciátque fructus rei ita venditæ suos,iam ex tempore eiusdẽ vẽditionis,eámque possit ad alios transferre.

De eadem re.

36 ¶Sed & veritas eius rei multò illustrior fiet agitatis,& discussis rationibus & argumentis contra hanc sententiam adductis.Igitur ad.1.2.3.4.5.6.quorum hic cardo est: quòd emptor, qui emit cum hoc pacto,non est dominus irreuocabilis , cùm ab eo res ipsa redimi euellíque possit.

Respõsiones ad. i.ii.iii.iiii.v.& vi.ratiões prioris partis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non minus est domin° quòd ab eo res auocari poßit.

ideóque non debet censeri perfecta venditio, nec res esse extra familiam venditoris, cùm ipse rē dimere posit. Respondeo non minus quempiam censeri dominum alicuius rei, quòd ab eo ex quadam conditone abire posit. l. non ideo. ff. de rei vendit. vbi non ideo minùs rectè nostrū esse venditamus, quòd abire à nobis dominium speretur, si conditio legati vel libertatis extiterit, & l. j. §. serui. ff. de S C. Silla. vbi seruorum appellatione continentur, qui sub conditione sunt legati: nam interim dum scilicet conditio pendet, hæredis sunt: nec quòd conditio postea existens efficit, vt definant esse hæredis, facit ne interim videātur eius esse, & l. si fur. ff. vsufru. vbi ita scribitur. exemplo rei sub conditione legatæ, quæ interim hæredis est: existente autem conditione ad legatarium transit, & l. & post litem. §. j. ff. famil. hercis. vbi idem propemodum tex. est, & l. vlti. §. sed quia. C. com. de lega. vbi & res legata sub conditione interim alienari potest, quia hæredis est, & l. si seruus furtiuus, in princip. ff. de condi. furti. vbi seruus fugitiuus sub conditione legatus interim potest ab hærede condici. & l. si quis seruum. ff. de noxa. acti. vbi si quis seruum pignoratum, deinde à debitore surreptum emerit ab ipso debitore, nomine eius furti tenebitur, licèt Seruiana posit ei homo auocari. Idémque & si à minore quis vigintiquinque annis emerit, vel in fraudem creditorum sciens. Hi enim quanuis auferri eis dominium posit, interim tamen conueniendi sunt, & in l. sciendum. §. si fundum. ff. qui satisda. cog. vbi possessio fundi cōtrouersi & alteri iam per sententiam adiudicati, à qua appellatum est, releuat ab onere satisdandinec ad rem (vt ibi dicitur) pertinet, quòd euinci ea possessio posit. Et illum primum text. videlicet in. d. l. non ideo, ad hoc expēdit Paul. Cast. loquens in casu retractus, licèt ad aliud propositum, cōsi. 430. circa primum quæsitum, in. 2. dubio, non semel, lib. 2. vbi & hanc rationē adijcit, quia multa possunt accidere, propter quæ res ipsa non auferetur. l. naturalem. §. j. in fi. ff. de acquiren. rer. domi. Sed & argu. multàrum ex illis. ll. Oldrad. consil. 203. factum tale est collata fuit, in. j. dubio, respondit beneficiarium, siue vt cum nostris loquamur, eum qui obtinet beneficium ecclesiasticum, non minus iuris in beneficio habere, quòd id vacaturum iusta ratione speretur: posséque id ipsum interim cum alio permutare, atque ita vacationi anteuertere.

37 ¶ Cui rationi poteris multa addere, quæ latè scripsimus in nostris legib. connubialib. in. j. gloss. post vltim. legem connubialem, in. j. quæstion. qua disserimus, vtrùm sponsa sit in potestate spōsi, vt vxor mariti. quibus planè ostendimus non inspicienda esse, nec consideranda quæ sperantur, aut fieri possunt: nisi ea sint certa & infallibilia. Sed quibus addere quoque potes. l. quemadmodum. §. si nauis, versicul. idémque, ibi, cùm incertum sit an caperent. ff. ad leg. Aquil. & l. j. ff. de in lit. iuran. qua probatur qualitatem rei non mutari ex eo quod contingere potest. & ad hoc eum textum expendunt D. à Rot. deci. 445. si legatus, column. j. in nouis. & Matthæ. Afflict. deci. Neapol. 385. dubium nonum, ad fin. & quod tradit Paul. Castr. in. l. non vtique. §. vltim. circa medium. ff. de eo quod cert. loc. quòd multa interuenire possunt, ne quis lucretur etiam mercator, & sequitur Matthæ. Afflic. deci. Neapol. 20. quidam nobilis, circa medium. & allegant vterque. d. l. naturalem. §. j. & d. §. si nauis. Adde item text. in. l. plerunque. ff. de regul. iur. qui huiusmodi est. plerunque fit, vt ea quæ à nobis possunt abire, perinde in eo statu sint, atque si non essent eius conditionis, vt abire possent. Hæc ibi, ex quibus notandum est verbum (plerunque) quod eius naturæ est, vt ostendat eam esse regulam, secundùm gloss. & Imo. in. l. non dubitamus. ff. de condi. & demon. cum concordā. à me adductis suprà tit. præcedenti. §. primo, glossa. 9. in verbo, ou lignagier, numero. 221. & in id bene. quod & satis declaratur ex eo quòd ea. l. ponitur sub tit. de regul. iur.

Dè eadem re.

Non considerāda quæ futura sunt nisi & ea certa sint.

38 ¶ Quid quòd censetur & est quis dominus alicuius rei etiam pleno iure, quanuis ab eo euinci, reuocari, redimi, repeti, relui, condici posit. l. Iulianus, la. j. §. vltimo, iuncta. l. sequent. & ibi Bal. & Angel. ff. de rei vendi. & l. j. & ibi etiam Bal. in vtraque lect. C. de reuoc. donati. & l. ancillam, & ibi Bald. & Ange. C. de acti. empti. vbi venditor ante traditionem est dominus rei venditæ, licèt eam teneatur tradere. &. l. generaliter. §. sub conditione. ff. qui & à quib. manu. & l. seruos, in principi. iuncto versicul. sed qui bona fide. ff. de legat. 3. voluit etiam Bald. in. l. mater. C. ad S C. Tertul. & Alexand. consil. 209. viso summario, column. 2. versicul. nec prædictis obstat, libro. 2. quod repetitur consil. 140. libro. 7. & idem Alexand. consil. 162. visis quæ copiosè, libr. 6. Franc. Are. qui primum illum text. scilicet in. d. l. Iulianus, dicit ad hoc singul. in. l. cùm incertus, in fi. ff. de legat. j. & iterum in. l. si quis vi. §. j. colum. vlti. ff. de acqui. pos. & diximus etiam in nostra repetitione. l. si vnquá, in glos. vlti. num. 11. tamen Alex.

Quis est dominus pleno iure, licet ab eo euinci poßit.

39 ¶ Nam & sufficit incertum esse, sitne futurum dominium temporale, an perpetuum, vt perpetuum in dubio censeri debeat. l. sufficit, & ibi Ias. in. 2. not. ff. de condict. indebi. ex qua omnes illud vbique assumunt, dubia & incerta interpretari, præsumíque perpetua. Et id quoque probat text. in. c. si gratiosè, de rescript. libro. 6. & glos. j. in. c. vlti. paulò ante fi. extr. de solutio. & in. c. vlti. in verbo, perpetuas, in fi. & ibi quoque Ioan. And. & Domi. de rescrip. lib. 6. & quod scribit Fede. Senen. consil. 32. quæstio talis est quidam de populo, colum. penultim. versicu. item dubium, & column. vltim. versicul. non obst. l. ex facto, & Barthol. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, in. 3. quæstion. ff. de no. oper. nunci. & Ioan. Fab. in. l. j. C. de contract. iudi. & Ias. in. l. 3. §. ex contrario, column. 4. numero. 15. ff. de acquirend. possess. Et Philip. Deci. consilio. 472. testator, columna. 3. versicul. & in dubio, cum alijs quoque concord. adductis ab Alexand. consi. 216. magister,

Perpetuum est, de quo dubitatur sitne futurum tēporale, an perpetuum.

gister, colum. vlti. lib. 7. & Fely. in. c. ex literis, colum. 7. versicul. si autem iudex, & ibi etiā Philipp. Deci. ad fi. extr. de constit.

40 ¶ Ex quo potes intelligere nihil hîc obesse, quod diximus de pleno & perfecto dominio: nam vt hîc vides, is emptor est plenus & perfectus dominus, etiam si ab eo res auocari posit. Plenum enim & perfectum eandem vim naturam & significationem habent. nam vt perfectum id dicitur quod omnibus suis partibus constat, vt diximus in. d. 2. ratione partis contrariæ: ita & plenum quoque dicitur, cui nihil addi potest, cuíque nihil deest, vt per. d. l. Iulianus. §. vlti. voluit Bal. in. c. licèt de vitanda, in prin. extrà de electi. & idem Bal. & prætereà Imo. & recentiores in. l. huiusmodi. §. ædes. ff. de legat. j. cum alijs quoque multis concord. à me congestis, in. d. illa nostra repeti. l. si vnquam, etiam in glo. vlti. num. 10.

Plenum quid dicatur.

41 ¶ Et nihil quoque hîc obest quod dictum est in. d. 2. ratione prioris partis, verba debere intelligi in potiori siue potētiori significatione: quia illud verum est, si in impropria significatione intelligerentur, nisi in potiori intelligerentur: sed quando intelliguntur in proprio significato, satis est, licèt id non sit in potiori, quia verba debent propriè intelligi. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exercit. acti. & ita nuncupatim illud limitat Soci. consilio. 25. viso statuto ciuitatis Aretij, colū. vltim. versicul. nec obstat vltimum, libro. 3. Hic autem clarum est venditionem, etiam si sub cōditione resolui posit, esse veram ac propriam venditionem, vt apertissimè constat ex ijs quæ iā diximus, & dicemus quoque latiùs postea. Ideo nihil est quod hîc amplius disputandum sit de potiori significato.

Iterum de secūda ratione. Satis est verba intelligi in proprio significato, licèt non in potiori.

42 ¶ Igitur licèt in multis casibus quos in illis. 4. 5. &. 6. rationibus prioris illius partis adduximus, res quæ alicuius est non irreuocabiliter, censeatur non esse sua. Id quidem non est respectu ipsius rei, sed iuris reuocandi, vel alterius quod alter habet. verbi gratia, in casu. 3. rationis qua dictū est pignus & cætera huiusmodi non extingui acquisitione reuocabili rei pignoratæ, licèt aliàs extingueretur, hac scilicet ratione, quòd rei suæ pignus consistere non potest. l. neque pignus. ff. de regul. iur. cum si. Id sanè intelligitur, vt ipsius rei simpliciter pignus non consistat, sed alterius cuiuspiam iuris quod domino abest, potest consistere, vt voluerunt Guid. Suz. & Alberi. in. l. conuentio. §. cùm prædium. ff. de pact. per. tex. in. l. mulier. ff. qui potior. in pig. hab. & Imo. in. c. j. in. j. no. per eum tex. extrà de feudis.

Iterum de tertia quarta quinta, & sexta rationibus.

43 ¶ Illud quoque. 4. rationis, qua dictum est, rem quæ reuocabiliter est alicuius, eidem posse legari, id similiter intelligitur, vt potius legatum censeatur id ius reuocandi, quàm quod ipsius est, vt scilicet ob huiusmodi legatum non posit res ab eo reuocari, vt antè poterat, vt pulchrè declarat gloss. in. l. apud Iulianum. §. si Titius, in verbo, non consistere. ff. de legat. j. & intelligunt omnes qui de hac re loquuntur. Nam & aliàs res mea, quando non plenè mea est, sed mihi deest ius aliquod, potest mihi legari respectu & ratione illius iuris, quod abest. l. si domus. §. si fundus, qui est vlti. & ibi Bald. in principio. ff. de legat. j. vbi & Ias. pro simili allegat, id quod diximus de re quæ non irreuocabiliter non est mea, &. l. si tibi homo, in prin. ff. eod. tit.

Item de quarta.

44 ¶ Illud quoque, & quod in. 5. ratione continenter dicitur, posse quem emere rem quæ sua est etiam non irreuocabiliter, intelligitur etiam respectu illius iuris reuocandi, vt omnes quoque qui de ea re loquuntur, palàm intelligunt. Nam & aliàs videmus, quòd rem nostram ratione possessionis quæ nobis abest, aut alterius iuris emere quoque possumus, vt de primo est text. in. l. si aliquam rem, & in. l. si in emptione. §. rei suæ. ff. de contrahend. emptio. gloss. in. l. si pater. C. eo. tit. De secundo in. l. cùm res, & ibi gloss. Cy. Bald. & Angel. C. de contrahend. emptio. & in. l. si mādauero, la. j. §. si ij quorum. ff. manda. Et eam etiam petere possumus, licèt iam nobis sit tradita. l. etiam. ff. de solutio. Et eam quoque stipulari, vt tradit Rom. in. l. existimo, & ibi quoque Francis. Are. qui id dicit singul. colum. j. in. j. not. ff. de verbo. obliga. & ijdem Rom. & Francis. Aret. in. l. si rem meam, eōd. titul. Nam & aliàs possum stipulari rem meam mihi tradi. l. scire debemus. §. vltim. eod. titul. & mihi restitui. l. nemo rem suam vtiliter, in princip. vbi Iaso. latè de hoc disserit, in versicul. limita regulam, & alios quoque allegat, vt videte poteris apud eum. Et per eam. l. nemo, dicit glo. in. l. corruptionem, in verbo, altercantibus. C. de vsufruct. quòd res mea quandoque mihi debetur ratione eius quod meum non est, scilicet restitui.

De iisdem rebus.

45 ¶ Sed & quod postea in sexta ratione dictum est, dominum reuocabilem posse vsucapere, intelligitur non de re ipsa, sed de iure reuocandi, id est, vt vsucapiat non rem ipsam, quæ iam sua est, sed actionem, per quam reuocari potest, vt etiam declarat glo. in. d. l. sequitur. §. lana. ff. de vsucap. & gloss. in. l. si vi, in verbo, munitus, versicul. oppono quomodo præscribit, & ibi quoque Cyn. in. 4. oppo. Bar. in. 2. oppo. & Bal. col. 2. ver. secundò oppo. quòd iste emptor, & Pau. Cast. col. item 2. versicul. not. etiam casum. C. de his quæ vimetúsve caus. fi. Et Bald. in dicta. l. non quocunque. §. primo. ff. de legat. primo, & consilio. 477. recolo, columna. 2. versicul. non obst. quòd dominus, libro. 5. vbi dicit quòd tunc vsucapitur irreuocabiliter. & cæteri omnes quos in contraria parte citauimus.

46 ¶ Et ne putes id tantùm obtinere in his casibus, de quibus suprà nuncupatim locuti sumus, certè aliàs semper id procedit, vt videre licet ex eo, quòd quanuis rei suæ precarium non consistat. l. in rebus. §. j. ff. de precar. hoc tamen intelligitur, nisi respectu alicuius iuris, quod domino ipsius rei abest. l. certè. §. quæsitū est, & iterum. l. si debitor, eodem titu. &. l. si aliquam rem. ff. de ac-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quir.possef.vbi & idem probatur de conductione rei suæ,vt scilicet quis rem suam posit conducere,respectu quoque cuiuspiam iuris,quod ipsi domino abest. Et similiter in.l.si pignore.§. si post distractum, & ibi Alberi.in epitome.ff.de pigno.actio.

De iisdem. 47 ¶Ex quibus apertè vides id confici quod suprà diximus(vt ad id tandem redeamus)scilicet rē ipsam esse emptoris,licèt sit obnoxia pacto reuendendi,ex lege contractus:& consequenter eādem esse extra familiam venditoris,licèt ius ipsum retrahendi competat eidem venditori:ideóque fit idem ius adhuc in familia ipsius,ita vt si venditor id ipsum ius retrahendi vendat, possit,consanguineus retrahere, vt diximus suprà titul.præcedente.§.j.gloss.7.in verbo, ou autres choses censées pour immeubles,nu.31.ex quo infertur,Sed quātùm ad rem ipsam verè est in dominio emptoris, transitque etiam in legatarium ipso iure, æquè ac si id esset irreuocabile.l.si fundum sub conditione.§. Titius, & ibi Iaso.in.j.not.qui ad hoc dicit illum textum not.ff.de legat.primo.

Redit ad.i.rationem. 48 ¶Nec huic sententiæ præiudicium affert, quod diximus in.j.ratione alterius partis, quòd qui habet actionem ad rem,eam ipsam rem habere videtur: tanquam scilicet venditor,qui actionem habet ad rem reuocandam, videatur & eam rem habere. Quia haud dubiè minus est actionem habere, quàm rem.l.minus.ff.de regul.iuris minorísque æstimatur actio, quàm res ipsa, vt tradunt Barthol.& Bald.in.l.per diuersas,ille, column.j.versicul.quæro qualiter dicatur, hic col. 2.versicul.& modò exposito,& ibi quoque Salyce.C.manda.idem Bald.in.l.2.columna.j.versi. hîc tamen considerandum.C.ne lice.poten.Petr. Ancha. qui id declarat, in capit. peccati venia,column.penultim.versicul.quæro.xv.de regul.iur.libro.6.Panorm.in.c.vltim. columna.2. versicul.sed est dubium,extr.de ali.iudi.mutan.caus.fact.& Paul. Castr.consil.393.pro euidentia,column.vlti.libro.2.& Anto.Burg.in.c.j.colum.2.versicul.item pro re litigiosa,extr.de empti.& venditi.& Corne.consil.37.memini,col.j.versicul.& ipsa rei natura,libro.2. Franc.Aret. qui & id declarat,consil.160.longa est,column.6.ver.hoc præmisso.& Socy.con.143.diu profectò,ad fi.lib.j.& non obscurè sentit Inno.in.c.in ciuitate,col.2.extra de vsur.Et probat optimè text.in.l.sciēdum.§.si fundus,ibi,diuersa causa est.ff.qui satisda.cog.vbi possessor fundi satisdare non cogitur.diuersa autem est caussa eius, qui ad fundum actionem personalem habet.Et idē dicit gloss.quam ibi sequuntur Bartol. Angel.& plerique omnes,si realem habeat,per.§. si fundum,qui est in eadem.l. Nam & illud(inquit)qui habet actionem ad rem &c.intelligitur spe,re autem minus habet, per.d.l.minus.Ideo in eo lapsus est Philip.Deci.(pace tanti viri dixerim) qui tenuit contrarium suprà nu.6.nec id tenent alij,quos ibi citat.

Minoris æstimatur actio quam res.

Actio an liberet à satisdatione.

Fictè rem habet qui actionē habet. 49 ¶Sed & præterea aliud est habere rem,aliud videri habere:illud enim veritatē dicit, hoc fictionem,vt latè per Barthol.in.l.si is qui pro emptore,columna.5.ff.de vsucapio.cum similib. Et id expressim & in hoc casu,de quo loquimur,vt scilicet fictè & impropriè rem habere dicatur,qui actionem habet,voluerunt gloss.Barthol.& Bald.in.l.nemo.ff.de in integr.restitut.ex quibus ipse Barb.ob id negat id procedere in statutis.& gloss.in.d.l.qui actionem habet, & ibi latè Deci.ff.de regul.iur.& Barthol.consilio.133.statuto ciuitatis Eugubij,circa medium.Alexand.in.l. Gallus.§.videndum,column.2.versicu.nec huic decisioni.ff.de liber.& posthum.vbi ex hoc dicit,id non procedere in statutis.& consilio.75.viso themate & maturata dubitatione, circa medium,lib.6.vbi ex hoc quoque id negat habere locum in cōtractibus,in quibus etiam verba debent propriè & strictè intelligi.Et Socy.consilio.100.in caussa Baptistæ,columna.2. versiculo sed in casu nostro,libro.j. Ex quibus & illud fit,vt qui ex statuto tenetur soluere collectam pro re quam habet,non tenetur pro re,ad quam habet actionem, nec pro ipsa actione,Barthol.in.d. l.nemo,de resti.in integr.& in.l.vltim.§.pen.ff.de censib.nec qui prohibetur vendere rem immobilem extraneo,censetur prohibitus vendere rem,ad quam habet actionem, Barthol.Angel: & alij,in.d.l.Gallus.§.videndum,per illum tex.ff.de liber.& posthu.

Nec procedit in contractib°.

Nec in statutis

Iterum de.i.ratione. 50 ¶Nec consequenter obest quod in.d.j.ratione dictum est ex Barb.quòd si venditor potest redimere,perinde est,ac si iam redemerit.quia id tantùm procedit, quantùm ad præiudicium venditoris,qui cùm posset redimere,non redemit,vt ipsemet Barb.declarat.& patet ex.l.qui potest facere.ff.de regulis iuris per eum allegata,cuius hæc verba sunt,qui potest facere, vt possit conditioni parēre,iam posse videtur,& ibi gloss.pro concordant.allegat.l.Labeo scribit,si mihi bibliothecam.ff.de contrah.empti.ex qua & illud scribitur conditionem pro impleta haberi,quātùm ad eum per quem stat,quominus impleatur.Cuius etiam sententiæ multas aliàs concordantes leges adduximus suprà tit.præced.§.15.glo.2.nu.7.idque perpetuum. Et eò quoque pertinent alia loca à Bar.vbi suprà allegata.

De eadem re. 51 ¶Vt interim illud omittam quod iam suprà diximus, multa quidem interuenire posse,ne quis redimendi habet ex lege reuenditionis,redimat.verbi gratia, nummorum in id necessariorum penuria, quæ rerum omnium est frequentissima: aut casus quispiam repentinus, qui pecunias,si quas venditor habeat,in alia fortè vtiliora,aut magis necessaria impendi ac conuertere cogat,quod & sæpe contingit: aut mors ipsius venditoris, aut absentia,aut aliud quippiam, quod nobis incogitantibus immo & inuitis & renitentibus quotidie contingit, nec spectanda sunt, vti etiam diximus, quæ euenire possunt, nisi ea certa sint & infallibilia.

52 ¶Ad septimum responderi potest dupliciter.Primùm,quòd non omnes negant emptorem sub pacto

pacto reuenditionis posse alienare in tertium,quando multi, id est, maior ac potior pars nostrorum teneat contrarium, vt etiam diximus suprà in dicto.§.primo, in verbo, seront prefe- *Dominus est etiam qui nō potest alienare in præiudicium alterius.*
rez, numero. 12.sunt igitur qui tenent.& hanc approbat & sequitur generalis Franciæ consuetudo. Secundum quòd non sequitur, si quis non possit alienare in præiudicium alterius, eum non esse dominum, quicquid ibi diximus.Nam licèt nudus proprietarius non possit alienare in præiudiciū vsufructuarij, tamen is verè est & dicitur dominus.l.2.ff.de condi.insti.& l. j.§.j.& ibi concordant.in gloss.ff.de S C.Silla.quibus locis Bald.ex hoc dicit,quòd si quis in libello dicat se dominum,& probet de nuda proprietate,tamen obtinebit. & idem quoque voluit in.d.l.Iulianus.ff.de rei vendi.vbi plus dicit hunc habere plenum dominium. Quid quod idem Bald.in.l.voluntas,colum.vlti.versicul.nunquid res quam.C.de fideicom.dicit quòd res quam non possum alienare, dicitur tamen mea pleno iure, per.l.generaliter.§.si petitum. ff.de fideicommis.liberta.Et id quidem fatetur verum esse Francis.Aret. in contraria parte allegatus,in. d.consil.19.quantùm ad essentiam dominij, licèt secus sit quantùm ad vtilitatem & æstimationem precij.

Pleno iure res mea est quā etiam alienare non possum.

53 ¶Ad octauum,quod est de.l.tali.ff.de iur.doti.vbi tempus appositum in promissione dotis nō currit statim à tempore promissionis,sed nuptiarum,facilis est responsio: quia in illo casu promissio dotis non poterat habere effectum sine matrimonio:nec enim dos sine matrimonio consistere potest.l.3.ff.eodem titul.&.l.vltima.C.de donat.ante nupti. Ideo & promissio dotis habet tacitam hanc conditionem, si nuptiæ secutæ sunt: & ita demum ex ea quis cogi potest, quanuis expressa non sit conditio, si nuptiæ extiterint.l.stipulationem, &.l.promittendo, in principi. &.l.dotis promissio, eodem titul.de iur.doti.&.l.item quia. §.primo, & ibi glossa in verbo,malè petitur, & Alberic.qui eam gloss.dicit singul.& Bald.in.2.nota.ff.de pact.& gloss. in.l.2.§.creditum,in verbo,post nuptias.ff.si cer.peta.& Salycet.in.l.qui se debere, paulò post medium.ff.de condict.caus.dat.& doct.vbique.Idque etiam si dos æstimata promissa sit.l.plerúsque.§.si ante,&.l.in rebus.§.j.ff.de iur.doti.Nisi si aliud expressè conuentum sit,vt voluit gloss. no.in.d.l.qui se debere.& non obscurè Bald.limitans.d.l.tali,in.l.vlti.§.j.ante fi.ff.de rescin.vēdi.& in rub.C.de contrah.empti.in.23.q.& Saly.in.l.2.C.eo.tit.& clariùs Alex. consil.61.viso processu,col.2.lib.5.vbi illam glos.dicit no.& con.145.cuius idem est principium,col.2.versic. & in indiuiduo,eod.lib.5.

Dotis promissio habet tacitā conditionem, si matrimonium sequatur.

54 ¶Et idem in legato dotis,vt in eo intelligatur eadem conditio, voluit Barthol.in.l.j.columna. 6.versicul.item quando in dispositione, & versicul.sequenti, & iterum in.l. quibus diebus.§. Termilius,qui est vlti.columna.2.versicul.quid si per nomina, rursúmque in.l.Titio centum. §.Titio genero,columna.1.& ibi quoque Bald. Paul.Castr. & alij.ff.de condi.& demonst.& idem Barthol.consil.200.quæritur de legatis.Bald.in.l.si plures,columna.6.versicul.sed hîc surgit quæstio. C.de condi. insert.& consilio.486.super eo primo,libro.5.Angel.consilio.30.domina Franciſca.& latè consilio.124.Solus domini Dalmacij,columna.2.&.3.Cardi.Floren.cōsilio.51.Titius condidit,column.2.versicul.ad secundum membrum.Paul.Castr.consil.323.super primo,column.vltim.libro.j.Rom.consil.134.pro declaratione, columna.j.versicul.his attamen.Petr.Ferra.titul.forma libelli pro legat.rei singul.in princip.colum.16.in paruis,versic. sed quid dices.Corne.con.32.licèt secundum,colum.j.lib.4.& consil.229.licèt claram,colū. 2. versic.tamen Barthol.eod.libro.4.Soci.qui alios allegat,consil.288.circa primam quæstionem, columna.13.ver.postremò tollitur,lib.2.

Similiter legatum dotis.

55 ¶Idque etiam procedit,si promissa sit dos ad omnem voluntatem & petitionem sponsi. Nam semper intelligitur secutis primùm nuptijs,vt pulchrè & no.tradit Bald.in.d.l.qui se debere.ff. de condi.ob caus.in lect.Flor.quem sequitur Alexand.qui id dicit singul.consili.145. viso processu caussæ principalis,column.2.versicul.& in indiuiduo,libro.3.vbi etiam dicit se neminem huic dicto contradicentem reperisse. Sed & procedit etiam si promissio ita facta fuerit, si matrimonium mecum cōtraxeris,ex nunc volo esse obligatus ad decem nomine dotis:quia adhuc intelligitur secutis nuptijs.idē Bal.ī.l.prepositeri.C.de testa.quia,vt dicit, impossibile est,vt obligatio dotis sit priusquam matrimoniū,per.d.l.tali.Denique & illud procedit,etiam si iuramentum interuenerit,Bald.in.l.indubitati,col.j.versi.5.ineſt.C.de non numer.pecu.Nam & vt probat text.ibi,iuramentum recipit easdem limitationes,quas & actus super quo interponitur. De quo satis diximus in repe.l.si vnquam,in princip.numero.160.omnes autem. Et hæc omnia ita procedunt,vt si is qui dotem promisit,eandem quo que tradiderit,si nou fuerint secutæ nuptiæ, posit eam condicere.l.si extraneus,&.d.l.qui se debere,in principi.& iterum.§.j.&.l.si donatarius.ff.de condic.cau.dat.

De eadem re.

56 ¶Ideóque vt reuertamur,passim & vbique docto.nostri allegant.d.l.tali, ad id quòd in actibus conditionalibus tempus non currit,nisi impleta conditione,id quod inter cæteros facit Barto. qui id dicit multùm not. in.l.si cui legetur,in fin . princip . & ibi post eum Bald. Angel. Rapha.Floria.Alexand.Francisc.Aret.& Iaſ.ff.de legat.j.& Bald.in.l.id quod pauperibus, colum. 3.versicul.secundò quæro an iste annus.C.de episcop.& cleri.& in.l.j.in.12. quæstion. C.de his quæ pœnæ nomin.& in rubr.C.de contrahend.empti.in.23.quæstion.Alberi.in.j.parte statutorum quæstion.97.sed nunquid proximior,in fin. Pet.Ferra.titul.forma libe.quo agi.ad red.ra-

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti.tut.in verbo,ac executores,columna.4.versicul.vlterius. Hìc autem nihil tale est,quia dominium non pendet ex futuro,vt dos ex matrimonio,sed statim translatum est nulla expectata conditione,vt diximus & dicemus latiùs infrà in responsione.17.argumenti, vbi amplissimè loquemur de actibus conditionalibus.

57 ¶ Ad nonum,quo dictum est ex.d.l.tali,tempus solutionis precij non currere, nisi à tẽpore traditionis. Quid huc pertinet?quando venditio non censeatur esse perfecta,neque translatum sit dominium,nisi traditione facta.l.traditionibus.C.de pact.&.l.si ager.ff.de rei vendic.cum simi. Ideóque etiam sine præfinitione temporis ad soluendum,non tenetur emptor soluere ante traditionem rei.l.qui pendentem,& ibi gloss.ff.de acti.empt.& gloss.in.l.Iulianus.§.offerri, eodem titul.cum simi.Et cùm aliàs apponitur tempus certum ad aliquid faciendum respectu certę causæ,tunc non incipit tempus currere,nisi ea causa priùs existat, vt dicunt Bald. Floria.& Iaſ.in. d.l.si cui legetur,in qua illos citauimus,in.d.ratione diuersę partis,& Imo.in eadem.l.§.j.per.d. l.tali,tanquam scilicet in ea.l.promissio dotis sit respectu & contemplatione nuptiarum: ita & in hoc casu solutio precij, respectu traditionis rei. Itaque neutrobi currit tempus, nisi causa impleta.

Tempus appositum respectu certæ causæ nõ currit, nisi ea causa existat.

58 ¶ Prætereà si hæc nona ratio aliquid haberet momenti & ponderis ad hunc nostrum casum, de quo specialiter tractamus.Ea tantùm concluderet tempus consanguineis præstitutum ad retrahendum non currere statim à tempore venditionis, sed tantùm traditionis rei, de quo nos latissimè disseruimus suprà titul.præcedent.§.j.in glossa.2.in verbo,a vendu, numero.41.quid autem si quis vendidit simpliciter,& iterum in gloss.10.in verbo,dedans lan,in.20.quæstio. vbi citauimus Barthol.& alios in.d.l.si cui legetur. Sed hæc res(quod iam diximus) nihil huc pertinet, vbi non quærimus de tempore traditionis, sed reuenditionis, quod longè est diuersum.

59 ¶ Ad decimum,quod est de.l.statuliber.ff.ad legem falcid.nihil quoque huc spectat,quando ea. l.loquitur de re vendita cum pacto legis commissoriæ,vel addictionis in diem, quæ quidem pacta multùm differunt à pacto reuendendi. Nam ex illis contractus ipso iure resoluitur, & sine alia traditione, adueniente tantùm conditione.l.si quis hac.ff.de rei vendi.&.l.vltim.ff.de leg. commiss.gloss.& docto.in.d.l.traditionibus.C.de pact.& affatim diximus suprà eodem titulo. §.primo,in verbo,seront preferez, numero tertio, aduerte lector, & sequent. Ideóque emptor in illis pactis interim non facit fructus suos.l.item quod dictum est,&.l.imperator.ff.de in diem ad.& latè etiam diximus in repetitio.l.si vnquam,in verbo,reuertatur,numero ducentesimovigesimosexto,postremò quia cùm titulus.Aliud autem est in hoc pacto reuendẽdi,quia ex eo nec contractus ipso iure resoluitur,etiam si fiat verbis directis,ex crebriori nostrorum sententia, vt planè constat ex ijs quæ diximus in dicta gloss.seront preferez,numero duodecimo,sunt igitur qui tenent,& iterum numero.16.licèt plerisque videatur.Sed & in hoc pacto, contra quàm in illis alijs,emptor facit fructus suos,vt suprà diximus in principio huius partis,& dicemus pleniùs infrà eod.titul.§.5.in glossa.j.Igitur nihil est, quod ab illis pactis ad hoc nostrum sit argumentandum.

Id pactum longè differt a pacto legis cõmunis & addic.in diem.

60 ¶ Sed & illud quoque hìc dici potest id quod scribitur in.d.l.statuliber, procedere tum demũ, cùm huiusmodi pacta legis commissorię & addictionis in diem facta sunt sub conditione,vt fieri assolet.Secus si purè facta fuerint,sed ita tantùm vt sub conditione resoluantur,secundùm distinctionem quæ traditur in.l.secunda.ff.de in diem addicti.& in.l.secunda. ff. de lege commiss. & in.l.secunda.§.Sabinus.ff.pro empto.nam tunc non procedit dicta.l.statuliber, quin res ita vendita connumeretur in patrimonio emptoris,non venditoris,vt voluit gloss.in dicta.l.statuliber,in verbo,venditoris,& ibi quoque Alexander per iura ibi allegata. Quæ res hanc nostram sententiam confirmat,quoniam venditio facta cum pacto reuendendi pura est,non conditionalis,vt postea latiùs dicemus in responsione decimiseptimi argument. Et hìc admodum falluntur Boh. Igne.& Sainxon,qui in locis suprà in fin.prioris partis allegatis, tria hæc pacta simul miscent & confundunt, tanquam eandem vim & naturam habeant, idémque ius in omnibus sit statuendum.Et tamen ipse Sainxon dicit vidisse se hanc nostram sententiam in practica hactenus obseruari.

Iterum de illis pactis.

61 ¶ Ad vndecimum,quod est de sententia Bal.in.l.vltim.ad fi.C.de executi.rei iudica. quòd vbi duæ dilationes non procedunt ex eodem fonte, nunquam vna in altera confunditur. Responsio clara est,quòd is loquitur in duabus dilationibus vni concessis, vt patet ex suo ipsius dicto, & exemplis illic propositis,ita vt si ambæ simul currerent,vna,id est,breuior esset inutilis & superuacanea, vt quæ omnino confunderetur absorberetúrque in longiori. Hìc autem vnicum est tempus cõcessum consangineis,scilicet anni & diei. Alterum autem ei non est concessum, sed venditori:& licèt simul currant,tamen habent vtrunque suum effectum. Igitur sumus omnino extra casum Bald.nam & aliàs cùm diuersis data sunt tempora ad vnum aliquid gerendũ, vtrisque simul negligentibus currunt,vt latè dicemus infrà in responsione.14.argument.& iterum.21.&.22.

62 ¶ Nec tamen omnino accedimus illi sententiæ Bald.quando Pet.Anc. consi.395.ore tenus respõderit,quòd si executori in testamẽto præstitutus sit ãnus ad exequendũ testamẽtũ, & ex cõstitutione

De cõcursu tẽporum multa.

tutione synodali in id statuti sint sex menses,vnum tempus in alio confunditur,nec habet executor plusquam annum.Nam & de isto concursu temporũ sunt multa similia in iure:verbi gratia, seruitutes cõcurrunt re & tẽpore: remanétq; vna,alia remissa.l.si domus.ff.de seruit.vrba.prędi.& leg.si communi.ff.de serui.rusti.prædi.Item quinquaginta dies, qui dãtur tutori ad se excusandum,concurrunt circa diuersas tutelas.l.scire.§.quinquaginta.ff.de excusa.tuto.Prętereà decẽ dies ad appellandum circa diuersas sententias currunt simul eidẽ.§.j.in authen. de appel.& intra quæ tempo.Et facit lex,ita vulneratus.ff.ad leg.Aquil.& quod scribit Ioan. Andr.in cap. cùm in cunctis,colum.4.in verbo,triennio,ext.de electi.dum tractat huiusmodi speciem,statutum priuat quinquennio hospitia viciniæ, in qua fuit scholasticus offensus,nisi captus fuerit offensor:pendente eo tempore quinquennij ob primam offensam, fit secunda in eadem vicinia, nec capitur delinquens:vtrùm secundùm quinquennium incipiat statim post secundam offensam,non expectato tempore prioris:an verò non nisi finito primo illo quinquennio.Et quod etiam scribit Bar. qui similem quæstionem disputat in.l.in senatusconsultum.§.vltim.ff.ad S C. Turpil.& Alberi.in.l.vlti.col.2.versic.alia quæsti.C.de repudi.hæred.& in.l.si maritus.ff.de adulte.& in.2.parte statutorum,quæsti.165.Thomas.

63 ¶ Ad duodecimum & decimum tertium,quo dictum est,quòd si ex duplici capite siue iure potest aliquis succedere, tunc finito tempore pro vno poterit & alterum intra suum tempus agnoscere, nec currit tẽpus secundi,nisi primo finito.Potes respondere vt in præcedenti,scilicet hìc non nisi vnum tempus competere cõsanguineo.nec enim ex duplici capite potest retrahere,sed ex vno tantùm,illi à consuetudine concesso.Igitur malè infertur ex illa ratione,in qua duo iura vni competunt,ad nostrum casum separatum.l.vltim.in fi.& ibi Bar.ff.de calum.&.l. si maritus quondam, in fi. & ibi Bald.C.de donati.inter vir.& vxo.&.l.Papinianus,in prin.& ibi quoque Bar.ff.de minor.&.l.inter stipulantem.§.sacram,ibi,sed hæc disimilia sunt.ff.de verbo. obliga. Ex quibus illud axioma depromitur,separatorum separatam esse rationem.

Ex separatis male sumitur arg.

64 ¶ Quanquam prætereà & illud dici potest,illud procedere,quãdo ille qui poterat succedere ex duplici capite,solus esset in primo gradu,vel quia alij non extarent, vel quia essent mortui, vel aliter essent excluſi.aliàs secus,vt etiam intelligit glo.ordinaria in.l.j.§.sed videndũ est.ff.de succeſſor.edic.in.d.ratione.12.allegata,per textum in.§.admonendi,Institu.de hæred.quę ab intest. defer.& Angel.consi.241.dominus Bernardinus,col.j.versi.nec obstat si dicatur.& Saly.c.in.l.si emancipata.C.de iur.& fact.ignor.per.l.j.C.quan.non peten.part.& Francis.Areti.in.l.3.colũ. vlti.ff.de acquirend.hæredit. Ex quo potes intelligere illud non procedere in præiudicium alterius. Nec tamen(vt id non omittam)omnes consentiunt Bar.& sequacibus in eo quod ex illis diximus in.d.13.ratione.quin contrarium consuluit Franc. Tigrinus,vt retulit Franc.Aret. vbi suprà,qui aliter id con.non desygnat,sed est inter con.Bar.consi.158.prædictæ rationes.& ei quoque refragãtur Saly.& Raph.in.l.licèt.C.de iure delib.vt etiam diximus in.d.13.ratione.De quo & tu vide Alciatum Paradoxorum lib.4.c.item.4.

65 ¶ Ad decimum quartum,quo dictum est aliud esse tempus,quod competit consanguineo,aliud quod venditori:diuersumq; esse vtriusque effectum, nec ideo vnum pendente alio currere posse:tanquam vnum tempus non possit operari diuersas præscriptiones siue dilationes, sed ad eas opus sit diuersis temporibus:sicuti ad diuersa noua opera,diuersis nũciationibus.Id certè omnino falsum est.Quid enim si quis emit bona fide fundum alienum alteri fundo vicino seruientem,nunquid ad præscriptionem illius fundi ad Ticium pertinentis,& seruitutis ad Męuiũ dominum illius fundi vicini,cui debetur seruitus,etiam pertinentis, requirũtur diuersa tempora: vnum scilicet post aliud, ita quidem vt primùm fundus præscribatur,& postea seruitus aut hypotheca:an verò simul eodem tempore curret præscriptio aduersus dominium, & seruitutẽ aut hypothecam.Et hoc certè verius est,vt voluit expressim Saly.in.l.vsucapio,col.2.versic.sed iuxta hoc quæro.C.de pigno.& ibi quoque subobscurè voluit glo.magna in versi. item quid si rẽ, & post eam Bar.Bald.& alij.Sicut & si ædes meæ seruiant ædibus Ticij & ædibus Mæuij,ne scilicet altiùs mihi ædificare liceat,si altiùs ædes meas tollam,atque ita per tempus constitutũ præscriptioni huiusmodi seruitutum ædificatum habeam,simul præscribo aduersus vtrũque, vt satis colligi potest ex.l.si ædes meę seruiant.ff.de seruit.vrba.prædior.

Idem tempus sufficit ad vsucapiẽdum fundum, & seruitutem quæ ab eo debetur.

Idem tẽpus sufficit ad præscribẽdas duas seruitutes.

66 ¶ Et si hanc rationem admitteremus,vide quid hìc absurdi sequeretur,id scilicet, quòd tot anni requirerentur ad exclusionem consanguineorum,quot essent consanguinei:nempe quia non nisi vnus curreret vni consanguineo , quod omnino ridiculum est. Nam & aliàs quoque, cùm pluribus datur dilatio certorum dierum ad aliquid faciendum,idque etiam gradatim,ita scilicet vt antiquiores præferantur iunioribus,illa dilatio non intelligitur distributiuè data , vt scilicet quilibet habeat eum numerum dierum:sed collectiuè,vt scilicet omnibus sit data,eóque numero omnes simul excludantur.Hanc enim doctrinam colligere possumus ex glos.no.in.c.cùm in tua,quod est vlti.in verbo, duntaxat,in priori solu.de cõsuet.lib.6.& eam ipsam colligit Domi. ibi,in v[illegible]tem.Ea enim glos.voluit quòd tempus viginti dierum in eo text. statutorũ ad optan[illegible]mnibus simul canonicis optare volẽtibus,tametsi antiquiores gradatim cæteris in [illegible] præferantur.& eam glo.sequũtur doct.ibi.Et Oldra con.137.plures sunt, col. j.versi.3.videtur,& Ioan.And.in addi.Specul.in rub.de concess.præben.col.j.versi.2.videtur,&

Dilatio pluribus gradatim data, non distributiuè sed collectiuè data censetur.

Tempus optandi præbendas currit omnibus simul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alberi. in leg. vl. colum. 2. versi. faciunt etiam. C. de repu. hæred. & in leg. si maritus. ff. de adult. dū vtrobique eam simpliciter allegat. & Cardi. Flor. in cle. j. §. secus, in. 6. quęst. de concess. prębend. Et illam doctrinam optimè probat text. in. l. 2. §. vlt. iuncta. l. sequen. & iterum. l. 4. in princip. ff. de adulter. vt clarè deducemus infrà in respon. 21. & 22. argu. Et facit quod à Bart. scriptum est in leg. 2. ad fi. ff. de re iudi. quòd quando duo actus sunt compatibiles, potest & debet assignari vnus idémque terminus vtrique, per textum in. l. generaliter, versi. nullo tamen. C. de iureiurā. & sequitur Ftanc. Aret. in. l. si duo rei. ff. de duob. reis.

67 ¶ Quod autem hîc adducitur de vna nunciatione pro diuersis operibus, & alijs quibusdam similibus, non de grege isto est, vt vel lippientibus clarissimè apparet: vt interim prętermittā non id perpetuum esse, quando & aliàs sæpe contrarium reperiatur, vt videre licet ex. l. Ticia. §. vlti. ff. de verbo. obliga. vbi vna stipulatio sufficit pluribus pactis. Et. l. vlti. §. j. de nouati. vbi vna stipulatione plures nouari obligationes certum est. Et. l. in numerationibus. ff. de soluti. & l. item illa. §. vlti. ff. de constitu. pecu. vbi vna numeratione siue solutione tolluntur plures obligationes vno momento. Et. l. pluribus. ff. de acceptilat. vbi pluribus stipulationibus tollendis sufficit vna acceptilatio. Et. l. hæredes. §. de pluribus. ff. fami. hercis. cuius hæc verba sunt, de pluribus hęreditatibus, quæ inter eosdem ex diuersis caussis communes sunt, vnum familię hercis. iudicium sumi potest. Et leg. si fratres. §. si plures. ff. pro soci. vbi ita scribitur, si plures sint inter eosdē societates coitæ, ad omnes societates sufficere hoc vnum iudicium constat, & ibi concord. in glos. Et pluribus libellis sufficit vna contestatio vnica oratione expressa, Angel. Imo. & Francisc. Areti. in. l. duo rei, per illum textum. ff. de duobus reis. Et pluribus citationibus, vnica pro omnibus cō paritio, vt illi ipsi dicunt, & declarat idem Areti. quomodo id intelligatur. & Bar. in. l. si finita. §. Iulianus, colum. 2. versi. sed quid si quis, & ibi Alex. col. 9. versi. item inquantum. ff. de dam. infec. & idem Bartho. in. l. accipientis. ff. de authorit. tuto. Et vna quoque comparitio pluribus contumacijs purgandis, Angel. in. d. l. duo. ff. de duob. reis. Et vnº idémque contractus vestit duo pa ęta sequentia, vt per Guil. Cu. in. l. iurisgentium. §. quinimo. ff. de pact. & Bald. in. l. lecta, per illū text. ff. si cert. pet. & Angel. Areti. in. §. prætereà debitor, colum. 12. versic. quæro præcedit, Insti. de excepti. Et pluribus caussis succedendi vna aditio. l. si tu ex parte. ff. de acquirend. hæreditat. Et pluribus actoribus, atque etiā pluribus reis vnus libellus satis est. l. si quis. §. vnius, & ibi Bal. ff. de procurat. glo. quæ concord. affert, in. c. querelam, in verbo, petens, ext. de elec. De quo latè per Bar. in. l. 3. §. vlti. ff. de duob. reis. & Albe. in. l. ad officium. C. com. diuid. Saly. in. l. eò quòd à multis. C. si certum pet. & Ro. con. 240. viso themate. & latissimè Maria. in. c. j. col. 42. versi. circa quartū principale, ext. de libel. obla. Nam et quod plus est, pluribus & diuersis caussis & actionibus sufficit vnus libellus. c. cùm Ioannes, & ibi Panor. in. j. no. de fid. instr. & c. dilectus, ext. de capel. mona. & ibi concord. Nam & his vnus quoq; processus sufficit. l. si idē eū eodem. ff. de iurisd. omni. iud. & l. vlt. C. de anna. excepti. & no. Dy. in. c. nullus, de reg. iur. li. 6. & Bar. quæstio. vltimo. colum. 2. versicu. secundum probatur si quando sunt plures. Super quibus tamen vide Bald. in cap. vltim. colum. 2. versi. nunquid plures, extr. de rescript. Angel. consi. 229. ex themate, in princ. Vnum instrumentum multis obligat. satis est. d. l. eò quòd à multis, & ibi doct. C. si cert. pet. & Bald. in. d. §. vnius. Ange. in leg. qui plures. ff. de euicti. Barb. consi. 36. sapienter, col. 7. nume. 17. lib. 2. Et multis quoque contractibus, Alberi. in leg. prætor. §. si mihi. ff. de iniuri. per quædam iura, quæ id tamen probare non videntur. Et pluribus bannis vna abolitio, quicquid dictum sit in. 14. ratione. Nam id voluit Saly. aduersus Cy. & Iac. Aren. in. d. l. vltim. C. de nupti. vbi respondet aliorum rationibus. Et vnica absolutio pluribus excommunicationibus ex eodem facto descendentibus, vt voluit Saly. in eadem. d. l. vl. per illum text. in fi. Hîc autem ex eodem contractu descendunt retractus conuentionalis & municipalis, ergo & vtrique satis est vnum tempus. Nam & aliàs satis est vnum tēpus duabus pœnis, vt videre licet ex glo. in. c. prouida, ad fi. in verbo, annum continuum, de elect. libr. 6. quam ad hoc citat Alberi. in. l. vlti. col. 2. versi. faciunt etiam. C. de repud. hæred. & in. l. si maritus. ff. de adulte. Et eam & alia quædam similia trahit in vtroque loco ad huiusmodi quæstionem. Concessa est epi sco. gratia, vt vsque ad quinquennium conferat beneficia in sua diœcesi vacantia, & elapso huius quinquennij biennio, similis ei gratia conceditur sine mentione prioris. dicit huiusmodi secundam gratiam statim currere non expectato priore quinquennnio. Possuntq; plures vno actu badam gratiam statim currere non expectato priore quinquennnio. Possuntq; plures vno actu baptizari, glo. in. c. propriè, in verbo, trium milium, de consec. dist. 4. cum eō cor. à me adductis sup. titu. præcedente. §. j. glos. 21. in verbo, en telle quantité, nume. 11. facit item. Et ex vno actu plures insurgunt excommunicationes. c. mulieres, extrà de senten. excom. Lapus qui in id alia citat, allega. 8. præsentatus, ante medium. Et ex vna iniuria plures pluribus actiones oriuntur. l. j. §. vlti. & leg. item. §. item vlt. ff. de iniuri. Et vnum beneficium potest cum pluribus permutari. c. cū venerabilis, de except. Et vnius appellatio prodest pluribus. l. 1. & 2. C. si vnus ex pluri. & cap. quoniam. 2. quæsti. 6. Vna insinuatio satis est multis rebus donatis, vt tradit Ioan. And. plura-lis locutio, de reg. iur. in Mercu. Denique notum est illud prouerbium ad bur cum pertinens. Vna fidelia duos parietes dealbare. Cuius meminit Marcus Curius lib. epistolarum familiarium ipsius Ciceronis septimo.

¶ Nam & illud de vna nunciatione noui operis, vt non sufficiat pro diuersis operibus, sit propter

Vna stipulatio pluribus pactis sufficit.
Et pluribus nouationibus.
Vna solutio pluribus obligationibus.
Vna accep. plurib. stipu.
Vnum famil. herc. iudicium pluribus hæreditat.
Vnū societ. iudicium plurib⁹ societatibus.
Vna contesta. plurib. libel.
Vna cōparitio pluribus citat.
Et pluribus cō tumaciis.
Vnus cōtractus uestiendis pluribus pactis.
Vna aditio plurib⁹ caussis succedendi.
Vnus libellus pluribus partibus.
Et pluribus & in diuersis caussis & actionibus.
Et unus processus.
Vnum instrumentum pluribus obligatio.
Et multis contractibus.
Vna iniuria pluribus actionibus.
Vnum beneficium plurium permutationi.
Vna insinuatio multis reb⁹ donatis.
Vna fidelia duos parietes dealbare.

pter specialem quàndam rationem, quæ est in. d. l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de no. ope. nunci. de quo nos diximus in. d. glos. en telle quantité, nume. 24. illud autem. & iterum in. §. 36. glos. 3. quæ est in verbo, de la iurisdition, & c. numero. 10. hanc sententiam, vbi etiam diximus in cęteris casibus sufficere vnam denunciationem pro pluribus rebus. Et quod dictum est in ea. 14. ratione prioris partis de bannito, non semel ob diuersas summas, intelligitur cū huiusmodi summæ processerunt ex diuersis delictis, aut factis. Secus si pro vno, vt respondit Cepol. con. causarum crimi. 14. pro declaratione, colum. 6. versi. non ob. rationes. Eius autem quod dictū est, posse appellari à sententia continente diuersas summas, quæ vniuersim excedunt summā, infra quā non licet appellare, cùm singulæ non excedunt, contrarium respondit Raph. Fulgo. consil. 110. quoniam superius, de quo & tu vide Pau. Cast. con. 164. in casu præmisso, lib. j. Et sæpe aliàs vidimus fieri plurium summarum cumulationem siue coaceruationem, vt in. l. si plures. §. vlti. ff. de pact. & in. l. si qui separatim. §. j. ff. de appel. & in cap. apostolicæ, in verbo, semel aut succesiuè, & ibi Pet. Anca. & Imo. extrà de donati. Quando autem id fiat aut contrà intelliges ex not. à doct. in. d. l. si idem cum eodem. ff. de iurisdi. om. iudic. & Cano. in. c. 2. extrà de donati. Sed & qđ dictum est de vna citatione, aut alia iurisditionis perpetuatione, non indistinctè verum est. sæpè enim vna sufficit pluribus caussis & articulis, etiam aduersus diuersas personas, præsertim cùm plures illæ caussæ cohærent, aut ex eadem origine oriuntur, de quo tu vide glo. Archi. Io. Andr. Pet. Anca. & Domi. in cap. ne aliqui, de hæret. lib. 6. Inno. & Collect. in cap. pastoralis, de rescriptis. eundem Inno. Hosti. Ioan. And. Collect. & Panor. in cap. licèt, de offi. deleg. Specul. & Ioan. Andr. in addi. ipsius, titu. de iudi. deleg. §. restat videre, versi. quid si super duobus. Bartho. Brixi. quæstio. domi. 60. quidam impetrauit. lac. Are. & Alberi. in. l. quod dicitur. ff. de verbo. obligat. Vti etiam vna citatione fieri possunt plures citationes, glo. in. c. 2. in verbo, & si nec, per eū tex. extrà de testib. cogen. quam dicit sing. Bald. in sua marga. in verbo, citatio, col. j.

69 ¶ Ad decimum quintum de cruce signatis, quibus datum est priuilegium ne soluāt debita ante triennium, si cui ex pacto data sit dilatio quinquennij, illud triēnium non currit nisi finito illo quinquennio conuentionali, vt demus illud esse verum, quod tamen quidam non admittunt, vt per Ioan. Fab. loquentem in eo qui cùm haberet dilationem soluēdi à creditore, vel aliàs, aliā impetrauit à principe. & Pau. Ca. & Corne. loquentes nuncupatim in illa specie cruce signatorum in. d. l. vlti. C. de repu. hæred. Tamen si aliam sententiam sequamur, facilis est responsio. Nā ibi dantur vni duę diuersæ dilationes, vna ex priuilegio generali ordinis, altera ex pacto & priuilegio particularis personæ. Ideo vna aliam non confundit: alioquin altera scilicet breuior nihil operaretur, vt etiam in simili diximus in responsione. 11. argu. Hîc autem vna est tantùm facultas concessa consanguineo, altera autem venditori: & vtraque potest operari, modò aduigilent, nec sinant tempus ociosè labi. & vide quæ dicam in responsione. 16. argu.

70 ¶ Nec hîc tamen omiserim quod ab Alberi. tractatum est in. l. in toto. ff. de regu. iur. & iterū in secunda parte statutorum quæstio. 181. per dominum fratrem, quòd si episcopus cuipiam fecerit ius intrandi semel monasterium monialium. Deinde idem episcopus generaliter cō cesserit omnibus, vt possint idem monasterium ingredi certo die, illęque cui vt dictum est, specialiter fuerat ante concessum, vt semel ingrederetur, eo die omnibus concesso ingressus fuerit, non poterit ampliùs ingredi vi specialis suæ permissionis: tanquam vtranque vno ingressu consumpserit, impleuerítque, si eadem vtriusque ingressus caussa fuerit; atque etiam si diuersa, dummodo vtraque eodem tempore expediri potuit, per multa quæ illic allegat, & sequitur Alexander, dum illum in secundo loco simpliciter citat, consi. 16. breuiter, post princi. lib. 4. & Fely. in. c. j. in vltimis verbis, extrà de rescript. & Catel. Cot. memor. incipi. rescriptum. & idem ante eos, licèt nō meminerint, voluit Io. And. in cap. generi, de reg. iur. libr. 6. quem etiam sequitur, dum simpliciter citat Ioan. Fab. in. d. l. vltim. C. de repud. hæredi. Hîc autem in casu nostro, nihil impedit cō sanguineum, quin possit vti suo retractu pendente facultate concessa venditori, ergo vtriq; idē tempus currit. Et eadem quoque ratione magis accedo sententię Ioan. Fab. Pau. Cast. & Corne. in illo casu de cruce signatis.

71 ¶ Ad decimum sextum, qui est de circuitu vitando, id certè nimiū generale est, nec semper procedit, vt no. per Bart. in. d. l. dominus. ff. de condicti. indeb. & probatur ex eo quòd actio nō trāsit ipso iure ab vna persona ad aliam, sine cessione. l. possessio. §. & si possessio. ff. de acquir. pos. & l. 3. ff. pro socio. & l. Iulianus. §. pen. ff. de acti. empt. & l. cùm in plures. §. messem. ff. locat. Imò verò non nisi in certis casibus id procedit: regulariter autem contrà, vt colligitur ex not. ab eo. Barthol. & alijs in eodem loco. & nuncupatim voluit Philip. Deci. in leg. cùm fundus. §. seruum tuum imprudens, colum. j. in fi. j. not. ff. si cert. peta. Sed & locum tātùm habet, cùm circuitus est omnino inutilis, secus si in eo vertatur aliqua vtilitas, vt not. Cardi. Flor. in cle. auditor, in. 14. q. de rescript. per tex. in cap. tuam, ext. de ordi. cogni. & cap. lator, qui filij sunt legiti. Et idem voluit Imo. in ea ipsa cle. colum. penult. ver. glos. circuitus. & ante hos Pet. Bar. Imo. & propè omnes, dum tractant de differentia libertatis directè legatæ, & fideicommissariæ, in leg. j. ff. de legat. i. vl[illegible] resisiùs omnibus annotat Franc. Ripa col. 7. nume. 25. & idem quoque Bartho. in. l. j. [illegible]umq; in. l. 2. in vlti. oppo. C. com. de lega. & Pet. Matthes. inter con. Pet. Anc. cō. 368. autem, in fi. & ipse Pet. consi. 386. in lite, col. j. in fi. Hîc autem non inutile est consangui-

De vna nūciatione pro pluribus operibus.
De vna abolitione pluriū bānorum.
De sententia cōtinente plures summas.
Pluriū summarum cumulatio.
De vna citatione pro pluribus caussis.
Vno ingressu monasterii monialium consumuntur permissio & generalis & particularis.
An quando circuitus est vitand⁹, aut minimè

Universidad de Deusto
Biblioteca

neo redimere ab emptore durante tempore reuenditionis: quia vt sæpe diximus, incertum est an venditor ipse retrahet; & si id faciat, tamen interim consanguineus ipse luerabitur fructus. Et facit quod scribit Saly. in leg. vsucapio, col. 2. versi. sed suppositio. C. de pignor.

72 ¶ Ad decimum septimum, quo dictum est in actibus conditionalibus tempora non currere nisi impleta conditione, vt illud concedamus, quanquam non id semper procedit, vt videri potest ex leg. j. §. biduum. ff. quan. appel. sit, vbi tempus appellandi à sententia conditionali currit statim à lata sententia non expectata conditione. Cuius arg. Guid. Pap. dec. Delphi. 257. eauetur de consuetudine, colum. j. versicu. sed iuxta præmissa, tradit & in nostro casu retractus, tẽpus anni concessum consanguineo ad retrahendum currere statim à contractu etiam conditionali, vel ante conditionem impletam. Sed nos huius contrarium tenuimus suprà titu. præced. §. j. in verbo, dedans lan, quæ est glos. 10. in. 8. quæstio. vbi respondimus ad. d. §. biduum. Igitur illud dicẽdum est, illa quæ dicuntur de actibus conditionalibus nihil huc pertinere: quando contractus venditionis sub hoc pacto reuenditionis sit purus, non conditionalis, nisi alia conditio apposita fuerit. Quod videre licet primùm ex eo, quòd venditio conditionalis non perficitur, nisi impleta conditione, leg. hęc venditio. ff. de contrahen. empti. Ideóque non nisi existente conditione dominium ex ea transferri potest. l. ei qui hęreditatem. ff. de condi. insti. & leg. qui absenti. §. j. & ibi Barthol. & alij. ff. de acquirend. possess. & cap. super eo, extrà de condi. appo. & ibi concor. in glos. & diximus plenius suprà titu. præced. §. j. in glos. 2. in verbo, a vendu, nume. 21. sed & illud in dubium, & multis sequent.

An in actib⁹ cõditionalib⁹ curat tempus ante conditionem impletam.

Venditio facta sub hoc pacto an sit conditionalis.

73 ¶ Atque etiam ex eo, quòd emptor ex venditione conditionali non facit fructus suos, quin si eos perceperit, restituere tenetur, leg. necessariò. §. quòd si pendente. ff. de peri. & commodo rei venditæ. & leg. 2. ff. de in diem ad. & leg. omnia. §. j. ff. de legatis primo, & voluit Roma. singul. 440. fructus percepti. & Soci. consil. 170. in præsenti consultatione, columna quinta, versi. ad tertium, libro secundo. Hìc autem continuò ex huiusmodi venditione facta cum hoc pacto reuendendi, re tradita emptor factus est dominus, etiam pendente tempore reuenditionis, ita vt in alium interim transferre possit, vt concedunt omnes, nec possit venditor à tertio emptore reuocare, ex plurimorum sententia, vt diximus suprà in principio huius partis. Item facit hic emptor fructus suos, vt illic quoque diximus, & dicemus plenius infrà eod. titul. §. quinto, in princip. Quod perpetuum est in alijs venditionibus puris, sed sub conditione resoluendis, lege secunda, tertia & quarta. ff. de in diem ad. vtpote cùm emptor ex huiusmodi venditionibus interim sit dominus, leg. si ex duobus. §. primo, eodem titul. sæpe autem aliàs diximus fructus sequi dominium.

De eodem.

74 ¶ Ex quibus vides illud apertissimè conuinci, quod diximus, venditionem hanc sub pacto reuendendi factam non esse conditionalem, immo verò puram, sed quæ sub conditione resoluitur: quæ quidem conditio resolutiua non suspendit actum, nec eum facit conditionalẽ, sed tantùm ex euentu ipsius eum resoluit, vt optimè declarat textus in dicta leg. 2. 3. & 4. cum glo. in. d. leg. 2. ff. de in diem ad. & in leg. si res, quæ est. 3. & ibi glos. & Alberi. ff. de contrahen. empti. & in cap. illò vos, & ibi Imo. colum. j. in. 2. not. & Panor. in. 3. not. extrà de pigno. & glos. in cap. versũ, extrà de condi. appo. & in cap. pastoralis, in glos. 17. q. j. & Pet. Anca. con. 69. contra donationẽ, colum. vltim. & Cardi. Flor. consi. 29. iudex de iure, colum. j. versic. quartò verba. & Soci. in leg. pecuniam, in vltim. not. ff. si cert. peta. vbi & ex hoc dicit, quòd huiusmodi contractus puri, sed qui ex aliqua conditione resoluuntur, habent interim executionẽ, ac si non subiacerent ei conditionali resolutioni, per glo. in. d. leg. 2. de in diem addic. & not. per Bartho. in leg. Iulianus, in fi. ff. de condi. indebi. & ita se dicit pluries obtinuisse. & sequitur Philip. Deci. ibi colum. 2. versi. quartò no. qui respondet ad text. ibi, qui videtur velle contrarium. & idem voluit ipse Soci. con. 62. visis conuentione, colum. 2. versi. sed regula est, lib. 4. & consil. 91. concludo dictum Philippum, colum. 2. versi. confirmatur ista conclusio, eod. lib. 4. vbi & hoc dicit procedere in sententia. & Philip. Deci. in leg. is damnum. §. quod pendet. ff. de regulis iuris, & in leg. plerunque, eo. titu. & con. 279. placet mihi, colum. 2. vbi de hoc pacto de reuendendo nuncupatim loquitur, & generaliter dicit contractum, qui sub cõditione resolui potest, iudicari vt purum, inspecto præsenti statu, & non consyderato, quod potest resolui, per. d. leg. 2. de in diem addic. & idõ (inquit) de venditione facta cum pacto reuendendi, vt dicit probari in. d. l. 2. C. de pact. inter empt. & vẽdi. Et idem (ait) in officiali qui potest ad beneplacitum reuocari. nã de illo iudicatur, vt de perpetuo. l. iurisperitos, in princip. & ibi Bartho. & alij. ff. de excus. tuto. & idem Deci. loquens etiã in hoc pacto, consi. 308. in casu ad nos transmisso, colum. 3. versi. sed hoc non obstante, vbi & ad hoc allegat. d. l. hæc venditio. §. vltim. ff. de contrah. empt. & no. per Bartho. in leg. iudex posteaquam, circa fi. ff. de re iudica. & alios, qui ad id parum faciunt.

Conditio resolutiua actũ non suspendit, nec eum facit conditionalem.

75 ¶ Et hinc quoque videmus, quòd licèt titulus conditionalis non prosit ad vsucapionem. l. 2. §. si sub conditione. ff. pro empto. vbi ita scribitur, si sub conditione emptio facta sit, pendente cõ ditione emptor non vsucapit. Tamen titulus purus, sed qui sub conditione resoluti[illegible] scriptionem parit, dicta leg. 2. de in diem addic. & facit. l. si alienam. ff. de dona. cau. mo[illegible] tu lo reuocabili procedit præscriptio. Et nos quoque alibi de huiusmodi differenti[illegible] m conditionalium, & purorum qui sub conditione resoluuntur, latè diximus s[illegible] .fi

De eodem.

vnquam,

vnquam, in verbo reuertatur, numero. 230. verùm quãtùm ad priores, vbi omnino vide. Et hìc quoque Boh. Igne. & Sainxon seipsos atque alios fefellerunt, dum etiam venditionem conditionalem confuderunt cum hac nostra sub pacto reuendendi facta, de qua loquimur, tanquam scilicet hæc conditionalis esset.

Cõditionis verbum plerunque pro pacto aut lege ponitur.

76 ¶ Nec his obstat quod. d. l. 2. C. de pact. inter empt. quæ de hac venditione loquitur, vtitur verbo conditionis, cùm dicit, teq; parato satisfacere conditioni. Nam ibi conditio accipitur pro pacto, vel lege dicta in cõtractu, id quod apertè declarat eadem. l. quæ quod in illis verbis appellat conditionem, paulò antè vocauerat legem, cùm dicit, si fundum parentes tui ea lege vendiderunt, id est, eo pacto, vt interpretatur glos. j. ibi. nam & aliàs sæpissimè videmus istud verbũ (cõditio) accipi pro tenore contractus, siue pacto appositio in ipso contractu puro, & minimè conditionali, vt in. l. societatem mecum, in prin. & ibi glo. j. ff. pro socio. & ibi quoque Bald. qui eam leg. legit cum. l. societatem, & dicit. d. glo. no. quia sæpe ista verba (ea conditione) ponuntur in contractibus. & etiam text. in. l. Caius. ff. de manumiss. & in. l. Męuia, & ibi quoque glo. in princ. Oldra. & Alberi. ff. de manu. testa. & in. l. debitori tuo, ibi, ea cõditione pactóque, & ibi latè Philip. Deci. & Alcia. C. de pac. & l. 2. §. vlti. & ibi Bal. & Ange. ff. de dona. & l. cùm res, & ibi Bald. C. eo. tit. & l. pater. §. quindecim, ibi, ea lege & conditione. ff. de lega. 3. & l. quoniam, & ibi Bald. C. de rer. permuta. & l. ea conditione, & ibi Bal. & Saly. C. de rescin. vendi. & l. nihil, & ibi Bar. ff. de coniu. cum emanc. liber. & l. cum ea conditione. ff. de euict. & l. Titio cẽtum. §. j. & ibi glo. ff. de condi. & demon. & l. 2. ff. de iur. immunita. & l. & Aristoni. ff. manda. & l. si cum filiosa. §. j. ff. de compen. & l. pen. ff. depos. i. & §. cùm autem, vers. & cum quibusdam conditionibus, Instit. de adop. & c. verùm, & ibi glo. in verbo, conditione, Anto. & recentior. extrà de condi. appo. & cap. cùm Ioannes, & ibi Hosti. col. 2. in verbo, conditionalem, & rursum in verbo, conditione, & Io. And. in vtroque verbo, & Panor. col. 2. in. 4. not. extrà de fide instru. & Bart. in. l. quibus diebus. §. Termilius, col. j. ff. de condi. & demon. & con. 4. factum tale est quidam Dominicus, in. j. dubio. Bal. in prœmio feudorum in. 2. diuis. Ang. con. 154. Andreas. Anto. con. 48. absque diffusione, in prin. Io. Ana. con. 75. visis his quæ mihi narrãtur, post prin. Alex. con. 102. visis & põderatis, col. 2. versi. nam dicta verba, lib. j. & consi. 119. viso processu, col. j. ver. eiusdem initij, eo. lib. j. quod repetitur consi. 20. lib. 6. Franc. Aret. consi. 150. visis diligenter, post princip. Corne. consi. 102. visis in causa, col. 5. versic. conditio enim, lib. 2. & consi. 301. circa, col. j. in fine, lib. 4. Soci. consi. 21. viso testamento magistri, col. pen. versic. postremò cùm dispositio, lib. 3. In quo etiam significatu, eodem verbo vsus est Tullius lib. officiorum. 3. Regulus verò non debuit cõditiones pactionésque bellicas & hostiles perturbare periurio. Et ad Tyronem lib. epistolarũ. 16. Sin autem ille suis conditionibus stare noluerit, bellum paratum est.

Si pacto redimendi cõditionaliter fuerit appositum tempus non currit nisi impleta cõditione.

77 ¶ Fateor tamen quòd si huiusmodi pactum redimendi faceret venditionem conditionalem, vt si ita diceretur, vendo tibi hanc rem tali precio, nisi tu intra tale tempus idem precium restituas: his enim verbis, nisi & cætera, fit venditio conditionalis, vt probatur ex leg. 2. ff. de in diem addic. aut etiam alijs conditionẽ facientibus, tunc certè non curreret tempus retractus consanguineis nisi finito tẽpore, atque ita finita conditione, ex sententia Guil. Cunei, & Alber. in. l. j. §. annus. ff. quando actio de pecul. cum alijs multis quæ diximus suprà titu. præcedente, in glo. 10. in verbo, dedans lan. in. 8. quęsti. Caue tamen quia in illo exemplo suprà à nobis proposito Azo in summa titu. C. de pactis inter emptor. & vendi. facit discrimen vtrùm illa verba concipiantur in præsenti tempore, & tunc faciant venditionem videri esse puram, per. l. 2. §. si in diem. ff. de vsucapi. pro emp. An in futuro, & conditionem efficiant, verbi gratia, fundus erit tibi emptus nisi, &c. Ego verò nescio, an id seruandum sit, quando videmus & cõditiones actibus & verbis præsentibus plerunque apponi, vendo tibi, lego Męuio, despondeo Mariam in vxorem, si, &c. vt videre licet ex titu. ff. de condi. & demon. &. C. de conditio. insert. & extrà de condi. appo. D. autem. §. si in diem, mihi admodum obscurus esse videtur.

An cõditio verbis vel actibus præsentibus cõcipiatur.

78 ¶ Ad decimumoctauum, quo dictum est, non currere tempus secundo quãdiu incertum est, an qui primo loco & ante cæteros admitti debet, admitti velit. Illud ingenuè fateor: sed id nihil ad nostrum casum pertinet. nam ibi non patet locus secũdo, donec primus admitti potest, & vult: igitur cùm secundus interim admitti non possit, etiam si velit, nihil est, quod ei imputari possit, cùm impediretur impedimento iuris & facti, ideo quoque interim tempus ei non currit. l. vlt. §. donec. C. de iur. deliber. & l. j. & ibi docto. C. de bonis mater. & l. j. in fi. C. de anna. exeept. & l. in rebus. C. de iur. dot. & c. quia diuersitatem, extrà de concessio. præben. cum si. Hìc autem nihil est quod impediat consanguineum retrahere, etiam durante tempore præstituto ad reuenditionem, sed cum onere huiusmodi reuenditionis, si fortè venditor postea veniat. Super quo etiam vide quæ scripsi suprà tit. præceden. §. j. in verbo, dedans lan, in. 10. quæstio.

Tẽpus nõ curit impedito de iure et de facto

79 ¶ At huic obstat, quod in simili dicitur, quòd licèt durante anno quo mater tenetur petere tutorem filio, aliàs à successione eius excluditur: possint & cæteri agnati id quoque petere, nõ expectato eo anno aut morte matris, vt voluit glos. in. l. 2. §. vlti. & ibi quoque Bart. in princi. ff. ad Senatusc on. Treb. Tamen illis nõ currit primus ille annus matri concessus, quin possint intra aliũ annũ petere, sine iactura successionis ipsius pupilli, vt voluit alia glos. in. l. nepotibus, & ibi Cy. Bar. qui eã dicit no, & Bal. qui eã dicit sing. & Saly. C. qui pet. tuto. & glo. in. l. 2. in glo. vlt.

An durãte anno quo mater debet petere tutorẽ filio cur rat tempus cæteris agnatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in fi.& ibi Bar.colum.vlti.ff.eo.titu.& in leg.sciant,in verbo,denegandam.C.de legit. hæredit. Oldra.consi.137.plures sunt,colum.2.versi.5.videtur expressum.Angel.consi.108. ista quæstio, in fi.Sed hæc res adeo obscura est,vt vix intelligas,quid nostrates de ea sentiant,vt videre licet apud Bart.in.d.l.2.colum pen.versicu.3.est videndum, vsque ad fi.l.ff.qui pet.tuto.& in.d.l.2.§. confestim.ff.ad Tertul.& in.d.l.sciant,& ibi quoque Bal.Ang.Rapha.Pau.Ca.& Corne.& eũdem Bar.in.l.quid ergo.§.j.ff.de his qui not.infa.& con.18.in nomine,&c.viso testamento,in.3. dubio.& iterum consil.215.an si testamentum sit nullum,etiam in.3.dubio. nam idem propè est con.& in sua disputa.incipi.pupillus,quæ est omnium postrema,propè per totum.Bal.in.l.precibus,col.5.versi.sed quid si impubes,& ibi Barb.in addi.C.de impube.& alijs subst. & eundẽ Bal.in.c.ex parte.M.col.2.versi.ex his procedo,& col.seq.versi.modò quæro, extrà de appella. & consi.65.proponitur quòd Putius,lib.2.& con.379.punctus talis est vt apparere, col.vlt.lib. 3.& con.94.hîc plura occurrunt,lib.4.& con.278.viso testamento,col.2.eo.lib.4.& con.438. ista quæstio,ver.sed quis succedet,eo.lib.4.& con.473.substituto, eodem lib.4.& cõ.498.opinio domini,eo.lib.4.Ange.con.118.auia pro nepte.Saly.in.d.l.sciant.Pet.Anca.consi.104.pro declaratione,in.1.&.2.dubio,& consi.250.omnia,col.j.& con.440.in quẽsti.colum.j.& Cardi. Flor.con.105.super præmisso,col.j.versi.sic & omnibus.Pau.Cast.con.29.in puncto suprascripto,col.vlti.versi.nunc est videndum,lib.2.& Corne.con.87.circa primum,in fi.lib.4.& Anto.Rub.con.81.viso & diligenter.Ex quibus intelliges illud quod suprà diximus, esse dubium, & multos tenere contrarium,quibus accedo per ea quæ dicam infrà in respon.21.&.22.arg. Ex legibus autem Platonis lib.6.Si orphanorum tutor obierit,cognati,& affines ex vtrisque parẽtibus vsque ad consobrinos,& patrueles qui præsentes sunt, alium intra decem dies constituere iubentur,alioqui drachma singuli singulis quibusque diebus mulctantur,donec tutorem præficiant.Ex quibus vides vnum omnibus his tempus simul currere.

Lex Platonis.

79 ¶ Ad decimumnonum de renunciatione iuris impediti, quæ vt non valet expressè,ita nec per lapsum temporis,qui habet vim renunciationis tacitæ.Respondetur,quòd si etiam Bart. & alij id dicerent,ad quod sunt allegati,in.d.19.argu.tamen nihil obstaret, quia hic cõsanguineus impeditum non habet ius suum retrahendi,quin id exequi possit,vt iam sæpius diximus.Quin & si id tale ius esset, cui expressè renunciare non posset,non propterea sequeretur, quin ab eo,lapsu temporis excluderetur,vt per Bar.Bald.Paul.Cast.& recentiores in.l.3.C.de iur. & facti ignor. & in.l.si quis suus.ff.de iur.deliberan.Bald.in.l.j.in.27.oppo.C.qui admit. cum multis concor. à me latè congestis in nostris legib.connub.in verbo,expers,quæ est glo.5.ver. & istud quidem. Quibus docuimus plus ponderis habere renunciationem tacitam,quæ ex lapsu temporis inducitur,quàm expressam. N am & videmus, quòd prælatus non potest expressè renũciare iuribus ecclesiæ,quia id esset donare,quod prohibitum est.c.2.extrà de donatio.Ex lapsu autem temporis excluditur.c.de quarta.&.c.veniens,de præscript.cum simi.

Renũciatio tacita ex lapsu tẽporis plus habet virium,quã expressa.

80 ¶ Ad vigesimum, quo diximus nõ videri datum,nec è diuerso acquisitum,quod auferri potest, & huiusmodi similia,facilis est responsio ex his,quæ suprà diximus,vt scilicet quodam modo,& aliquo respectu non videatur datum aut acquisitum,sed id quidem impropriè:quia vt iam diximus,illud verbum(videtur)improprietatem significat.Nec tamen in nostro casu dici potest, ℣ datum & acquisitum non sit venditori, cùm ita sit dominus ipsius rei, vt faciat fructus suos, & in alium possit eandem rem alienare,vt etiam diximus.id quod non esset si ei datum & acquisitum non esset.Et satis suprà ostendimus in responsione.j.arg.non minùs esse dominum, & eum quidem plenum & perfectum alicuius rei, quòd ab eo ex aliquo euentu abire possit. Igitur hæc ratio nihil hîc concludit.

81 ¶ Ad vigesimumprimum & secũdum(nam ea eodem tenore, vt quæ sunt eiusdem originis discutiam)dicendũ est iura in priore loco allegata loqui in iuribus,quæ pluribus deferuntur secundùm gradum,id est,quæ insolidum competunt ijs qui sunt primo gradu:deinde illis deficientibus,alteris,qui sunt in secundo gradu : verbi gratia, in successorio edicto in quo hæreditas defertur proximioribus tantùm,vt quãdiu deliberat is qui est prior gradu,non currit tempus alteri:quia is alter priùs non potest velle cum effectu,immò suę voluntatis declaratio vt immatura,nulla foret.l.si filio.§.contra tabulas.ff.de inoffic.testa.&.l.si filius.§.cùm filius.ff. de bon.libert.&.l.j.§.si intra.ff.de succes.edic.& ita intelliguntur cętera iura in ea ratiõe allegata,vt pulchrè & scienter expendit & declarat Cardi.Flor.in.d.cle.j.§.fecus,in.6.quæstio.de concess.præben.& iterum con.77.frater vnice,post prin:dum vtrobique disputat de eo quod dictum est in. d.22.ratione,de duobus expectantibus cũ clausula acceptandi intra mensem,de quo etiã statim dicemus . Hic autem ius retrahendi non defertur consanguineo & venditori secundũ gradum, nec succesiuè,sed simul cõpetit vtriq;:sed ita tamen,vt alter alteri præferatur, scilicet vẽditor, si veniat,consanguineo:quod non impedit tẽpus currere non tantùm venditori,sed & ipsi quoque consanguineo, per text.omnium optimum,& qui omnem dubitationem, omnemq; disputationem tollit,in.d.leg.si maritus prœuenerit,quæ est.4.in princip.ibi,si tamen,iuncta.l.2.§.vltim.&.l.seq.eiusdem titu.ff.de adulter.vbi dicitur,quòd pater & maritus ad accusationem adulterij admittuntur,sed ita tamen,vt maritus,si velit,præferatur patri:quia credendum est eũ propensiore iure & maiore dolore accusationem executurum. Tamen vtrique simul currunt tempora ac-

Cũ simul eodẽ tẽpore ius pluribus cõpetit,si mul illis tẽpus currit,secus si successiuè ius competit.

pora accusationis.Ex eóque nõ.Bar.Angel.quòd quando duo possunt admitti ad aliquid, vtrique cedunt tempora,donec vnus præoccuparit.quod procedit(vt inquiunt)quãdo tempus simul competit pluribus, etiam si aliquis eorum habeat priuilegium prœuentionis,vt ibi dicitur. Secus si non simul sed successiuè id tempus competit.nam tunc secundo non incipit currere, nisi post finitum tempus primi,per.l.vlti.C.qui admit.quæ inter alias allegata est in.d.21. ratione contrarię partis.Et hanc distinctionem nuncupatim sequitur Cardi. Flor.in locis suprà allegatis.Et hanc quoque doctrinam optimè probat glos.in cap.vltim.de consue.lib.6.de qua locuti sumus suprà in respon.14.arg.Sed cuius hîc quoque expressam mentionem voluisse facere,quia & hæc ijs quæ hîc diximus,admodum quadrat.

82 ¶ Propterea quæ Bar.& Angel.in.d.l.si maritus prœuenerit,ex hac doctrina tenent contra illud quod in.d.22.ratione diximus,tenent(inquam)non nisi vnum mẽsem simul competere omnibus expectantibus,eundémque illis simul currere.quod & idem tenuit Io.And. secum hac in re pugnãs,Zẽzel.Pau.Eleaz.distinguẽs,sed cui° distinctio ad nostrũ casum nihil pertinet,Lapus similiter distinguens,& Lauren.à Pinu in.d.cle.j.de concess.præben.& ibi quoque Io. Calder.& Cardi.Flor.in.d.§.fecus,in.6.quæstio.vbi dicit id obseruari.& Bonifa.Vital.in eo ipso.§. sec°, col.pen.vbi etiam dicit id in practica obseruari.& idem Cardi.d.con.77.in princ.& rursus cõ. 183.in nomine,&c.casus super quo,colum.4.versi.per hoc dico,iterumque consi.seq. post redditum,col.2.versi.ex prædictis.Saly.qui ita dicit consuluisse,& obtinuisse in.d.l.vlti.in.j.quæst. & ibi quoque Alex.col.vlti.& Corne.post prin.C.qui admit.& nouissimè Matthæ.Pac.in tractatu de mandatis apostolicis, parte.j.nume.51.& seq.Et vt diximus,in.d.22.ratione,Sebasti.qui pro priori parte allegatur,subdubitat. De quo præterea vide ipsum Cardi.Flor. consi.105.super præmisso,col.j.versi.3.ad idem,& col.6.versi.ad tertiam.

De eo quod dictum est suprà de mense expectantium.

83 ¶ Ad vigesimumtertium, quo dictum est vnum atque idem tempus non operari effectus circa duos actus, quorum vnus succesiuè venit ad alium.Illud quidem fateor,& iam sæpius suprà diximus.Sed hîc nihil tale est,quando vnum alteri non succedat,sed vtrunque simul competat,sed ita tantùm,vt vnum alteri præferatur.Ideóque & simul vtrique tempus currit,vt plenissimè diximus,& probauimus suprà versie.ab hinc.2.& alibi sæpe. Quibus & tu potes addere quòd idẽ tempus potest & solet præstitui ad plures actus qui simul possunt concurrere eodem tempore, vt probatur in cap.licèt cautssam,& ibi, Panor.colum.2.in.3.not. de probatio. Secus dicit ipse Panor.si ordine succesiuo essent expediendi,per glo.no.in cle.sæpe,versi.& quia possessiones, in verbo,& post dationem,de verbo.signi.

Idem tempus solet præstitui ad plures actus qui simul possunt cõcurrere.

84 SED MAIVS EST DVBIVM in hac specie.Quis vẽdit annuum aliquod vectigal generale,id est,super omnib° suis bonis(id nos vulgò rẽte generale vocamus)ea lege,vt id possit redimere intra certum aliquod tempus restituto precio venditionis,& si id nõ fecerit ex nũc prout ex tunc,& ex tunc prout ex nunc(vt nostri loquuntur)idque est quod lingua vernacula & vulgari dicimus,des a present comme desiors, & desiors comme des a present,dat emptori in solutum eius vectigalis siue loco illius fundum quempiam:ideóque cõpetit consangnineo ius retrahendi eum fundum:tum quia in datione in solutum habet locum retractus, vt diximus suprà tit.præcedente.§.j.glo.14.in verbo,ou æquipollent a vente,nu.2.& multis seq.tum quia cùm ex pacto appositio in contractu venditionis eius vectigalis is fundus cedatur sub conditione si vectigal redemptum nõ fuerit, perinde habendum sit,acsi is fundus primo loco & iam à principio esset venditus,vt dicit Paul.Cast.con.165.visis & ponderatis,col.2.versi.2.videtur,lib.j.& dicemus latiùs infrà in fi.huius titul.quæstio.24.ad fi.Quæritur ergo vtrùm consanguineus poterit intra annum post huiusmodi facultatem concessam venditori retrahere:an verò debuit id facere intra annum contractus,non expectato illo tempore facultatis.

Pulchra quæstio.

85 ¶ Dubium facit vltra dicta in præcedenti quæstione, & quæ alio loco diximus de venditione conditionali,videlicet in tit.præceden.§.j.glo.10.in verbo,dedans lan,in.8.q.dubium(inquam) facit ea clausula,ex nunc prout ex tunc,&c.quæ eam vim habet,vt actus ita factus censeatur habere effectũ iam ab ipso principio, non expectato tẽpore conditionis,vt quod ad idipsum principium retrotrahitur,glo.in cle.nolentes,in verbo,extunc,de hæreti.quæ dicit cõstitutionem, in qua hæc clausula apponitur,statim ligare à tempore promulgationis illius, non expectato lapsu duorum mensium,de quo in authen.vt fact. nouæ constitu. Et ita quidem vt quod interim scilicet intra illos duos mẽses factum est,nullum sit,& sequitur ibi Cardi.Flor.in.j.oppo.vbi dicit eam glo.sing.& Imo.col.j.Et dicit Bal.in authen.contrà rogatus,col.j.C.ad Senatusc̃o. Trebel. quòd licèt aliàs conditio potestatiua non trahatur retro, id tamen fallit cùm apponitur ea clausula,extunc prout ex nunc.Nam & sola dictio,ex nunc,denotat tẽpus continuum,facitq; vt stipulatio sub conditione facta existente ea cõditione retrotrahatur ad tempus stipulationis, per tex.loquentem ijs verbis ab hac die siue ex hac die,quæ eundem sensum habent, in.l.huiusmodi stipulatio.ff.de verb.obli.& ibi doct.inter quos Ange.Imo.Pau.Cast.& Alex.id trahunt ad hãc nostrã vulgarẽ clausulã,ex nũc prout ex tunc,& in.l.si ita stipulatus fuero si Titius, & ibi quoque Bar.Bal.Ang.& alij,eo.tit.& no.Io.And.in.in.c.cùm in cunctis,col.5.ver.itẽ expressio,extrà de elect.in nouella.Pet.Iac.in tit.de condi.ex.l.quæ pro re dona.compe.col.3.Bal. in leg.lecta,col.j.in vlt.no.ff.si cert.peta.Ang.in.l.j.in fi.& ibi Alex.& Iaſ.col.vlt.C.de codicil.idẽ Ang.

De eodem.

Ex nunc prout ex tunc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consi.42.porrecta,ad fi.Alexand.consi.83.visa facti narratione,colum.3.versi.confirmatur hoc quia possessio,lib.2.& latius consi.111.perspectis literis,colum.pen.versicu.ex prædictis infero, lib.6.Franc.Aret.consi.160.longa est,colum.4.versicu.sed certè.Barb.con.64.scribitur Exodi,colum.antepen.lib.4.Guid.Pap.deci.Delphi.268.quidam donauit,las.con.147.præsens cõsultatio,colum.9.versi.2.posset responderi,lib.2.& Fely.in cap.licèt causam,colum.4.versicu.nota sextò,extrà de proba.& Franc.Ripa in.l.j.nume.5.ff.de pigno.Steph.Bertran.consi.79.viso processu,colum.j.lib.2.Chasse.consi.53,ex facto,col.j.versi.14.& iterum colum.23.versic.ad quartum,& consi.65.eodem initio,colum.5.ver.ad hoc est clara,in fi.Nam & hæc dictio (nunc) per se ac simplex est aduerbium præsentis temporis,vt dicunt Grammatici.Et probatur in leg. nunc tractemus.ff.de tutel.& rat.distra.

86 ¶Verùm contrarium in nostro casu censeo,vt scilicet non currat tempus redimendi eius fundi consanguineo,nisi elapso eo tempore præstituto conditioni redimendi vectigalis. Nam hæc venditio siue datio in solutum est conditionalis:ideo non currit tempus,nisi conditione impleta,secundùm ea quæ latissimè diximus in.d.8.quæstio.d.glo.dedans lan. Nec quicquam mutat quantùm ad id illa clausula,ex nunc,&c.per id quod voluit glos.in cle.j.in verbo,ex tunc,de cõcessio.præben.quòd sententia excõmunicationis sub conditione lata cum illa clausula(ex nũc) non afficit ante conditionem,sed suspenditur effectus ipsius.& sequitur Cardi.Flor.ibi in.j. oppo.& Imo.colum.2.versic.glos.ex tunc.& idem propè voluerunt Inno.Hosti.Abbas antiquus, & clarius Ioan.Andr.in cap.præterea requisisti,omnes in verbo,excommunicatum,extrà de appel.& ibi etiam apertissimè Collect.paulò ante fi.Bald.colum.3.versi.quæro nunquid sit differentia,Panor.colum.penult.versi.extra glos.quæro,Philip.Franc.colum.5.in.3.quæsti.Et Philip.Deci.colum.etiam pen.versic.extra glos.primò,& Cardi.Alexand.colum.3.& præterea Archi.& idem Ioan.And.Domi.& Philip.Franc.in cap.dudum,de præben.lib.6.D.à Rota deci. 95.paragraphus,in.j.addi.in nouis.Bald.in leg.præposteri.C.de testamen.vbi ex hoc dicit,quòd si quis ita dixerit.Si matrimonium mecum contraxeris,ex nunc volo esse obligatus ad decẽ nomine dotis,tamen non obligabitur nisi contracto matrimonio.idem Baldus in dicta authen.cõtrà rogatus.& in leg,ex illa.C.de appellationibus,& in cap.j.colum.5.versicu.sed pone clericus, titu.de mili.vas.qui contu.est.Roma.in.l.lecta,& ibi quoque Franc.Aret.colum.2.ff.si certum petatur.Guid.Pap.deci.Delphi.588.clericus.& consi.126.de anno,vbi ex hoc dicit ex tali venditione non deberi laudimia,nisi tempore elapso.& Fely.in cap.licèt causam, colum.4.versic. nota sextò,extrà de proba.

87 ¶Si quando autem dispositio his verbis vtens retro trahitur,id fit per fictionem,secundùm Iacob.But.in.l.ea lege.C.de conditio.ob causam,& Angel.dicto consilio.42.in fine, quæ fictio non habet locum in statutis.Vt etiam de mandato,cùm retrotrahitur, dicit Bart.in leg.si is qui pro emptore,colum.4.versicul.ecce exemplum ratihabitio.ff.de vsucap.cum alijs concordãtijs à me adductis suprà titulo præcedente.§.j.in glos.10.in verbo,dedans lan,numero.69.præterea quod dicitur.In statutis autem,ex quibus retractus procedit,non est locus fictioni,sed merę veritati,vt dicit Bart.in dicta leg.si is qui pro emptore,in.3 quæstio.princip.cum similibus. Neq; aliàs vnquam cùm tractatur de præiudicio alterius,glos.in.c.quia circa,extrà de priuileg. Petr. Ancar.consil.106.dubitatur.& not.in leg.hac edictali.§.his omnibus.C.de secundis nupt.Ideo nec fit vnquam retrotractio in præiudicium aliorum, sed eorum tantùm, qui actum confecerunt.l.stipulatio de dote.ff.de iure dotium.& leg.in insulam.§.vltim.ff.solut.matrimo.& cap.si pro te,de rescript. lib.6.cum alijs multis concordan. à me collectis in.d.verbo, dedans lan,nume.68.est autem generale.

De iisdem dictionibus.

§.3.

SI LEDICT achapteur recoit ledict lignagier audict retraict,neantmoins celluy qui a ladicte grace conuentionelle peult faire son offre de retraict audict achapteur,sil veult:ou audict lignagier,qui a retraict la chose:ou a aultres,a qui les dictes choses seroient transportées. Mais sil vient au premier achapteur, ledict achapteur luy doit dire & declarer a qui il a transporté,affin que ledict demandeur puisse venir contre celluy a qui le transport a esté faict.Et si ledict premier achapteur ne declaire & nomme celluy a qui il a transporté,il en aura son recours & action contre luy, & son interest. Et ne courra point le temps dudict retraict conuentionel, iusques a ce quil soit ou puisse estre informé deuement a qui la chose a esté transportée,& a qui elle appartiẽt. Auquel, quand la chose sera venue a sa notice,il pourra faire sondict offre de retraict conuentionel,& sera tenu de le recepuoir.

OV A

1 ¶IGITVR VENDITOR vi huius pacti de reuendendo poterit rẽ nõ ab emptore tãtùm suo retrahere,sed ab alio quoque qui emit ab ipso, vt etiam de iure cõmuni multis placuit,multis quoque retragantibus,vt latè diximus suprà eo.titu.§.j. in glo.7.eademq; vlti.in verbo,seront præferez,nu.6.at in pacto, & multis ver.seq. Quibus addes,ne id omittam,quæ de hac re scribit Alex.consi.232. ponderatis quæ in themate, col.vlt.vers.circa verò aliam,lib.6.& Philip.Deci.con.88.cuius superscriptio incipit,valet statutum,column.3.versicu.secundò principaliter,vbi hanc dubitationem tangit,nec tamen suam sententiam interponit,sed illud tantùm dicit,quòd si sit statutum, vt possit agi contra tertium, id seruandum est.Multa quoque de hac re scribit Chasse.titul.de rentes vendues a rachaptz.§.j. versi.tertium est,& multis seq.& Anton.Rube.consi.159.clari iuris.Audio autem hanc opi.seruari in Francia,vt contra tetium agi possit.Estque in id expressum statutum Sabaudiæ,lib.3.Statutorum.c.16.ex frequentibus.Suntque nonnulli,qui constanter tenent id pactum reuendendi impedire alienationem rei in alium,ita vt si alienata fuerit,possit ab eo vẽdicari. Ita enim tenuit & multis probauit Guid.Pap.consi.49.principale dubium,vbi inter cętera allegauit Bartho.in leg.in diem.ff.de aqua plu.arcen.vbi tamen nõ loquitur de alienatione,sed de hypotheca,de qua nos dicemus infrà in hac eadem glo.nume.8.hìc autem & seq.

Venditor cũ pacto an possit à tertio retrahere.

An id pactum impediat alienationẽ in tertium.

2 TAMEN SI POTIOR esset ea opi.quæ negat admitti vẽditorem aduersus tertium emptorem,hodie parum prodesset,vt tradit Pau.Castr.in leg.2.ad fi.C.de reb. alienis non alie. cùm ex communi vsu notariorum in instrumentis apponi soleat hypotheca, quæ realis est.§.itẽ Seruiana,Insti.de actio.& ideo fundum sequitur & obligat tertium,ex textu quem vbique omnes dicunt sing.in leg.si creditor.§.vlti.&ibi Bart.ff.de distract.pigno.& no.per Bart. & Bald. in leg.ea lege.C.de condi.ob caus.Bar.& recentiores.in.l.filiusfa.§.diui.ff.de leg.j. & in leg.si ita quis promiserit.§.ea lege.ff.de verbo.obliga.idem Bar.in leg.nemo,quæ est pe.ff.de pac.Angel.consi.230.intricate,colum.j.& consi.243,multi consortes,post princi.Raph. Fulgo.qui id dicit not.dignum,consi.117.Ioannes,col.4.versi.illud porrò.Alex.loquens nuncupatim de hoc pacto reuendendi consi.228.ponderatis quæ serioſe,col.2.ver.præterea etiam,lib.6.Guid.Pap. qui etiam in hoc pacto loquitur,deci.Delphi.669.per pactum potest prohiberi,in prin.atq; iterum in ver.sed vidi dubitari, vbi id dicit fuisse determinatum.Socin. qui & ipse in hoc casu loquitur,consi.80.in quæstione quæ vertitur,colum.3.versi.vel etiam & tertiò,lib.3.

Quid si hypotheca interueniat.

3 ¶Idemq; in simili traditur de locatione facta cum hypotheca,vt etiam obstringat ligétque tertium emptorem,per Bart.Bal.& alios in leg.emptorem.C.loca.& in leg.qui fundum.ff.eo.& in leg.j.§.quod autem.ff.de superficie.& in.l.si filio.§.si vir.ff.solu.matr.Angel.con.2.certum est, colum.vlti.versi.item actio.& consi.245.quia omne,in.5.dubio.Imo.in.d.§.diui,colum.3.& ibi quoque recẽtiores.Paul.Ca.in.l.si merces.§.j.ff.loca.Raph.Co.con.20.magister Antonius,col. j.Masuer.titul.de loca.§.item emptor non tenetur,& seq.Guid.Pap.deci.Delphi.480.locaui, colum.j.ver.sed pone.& sing.719.emptor non habet.& consi.127. processus fuit, colum.5.cum alijs multis concordan.congestis ab Alex.in.d.§.si vir,colum.2.& con.118.in casu de quo quæritur,colum.pen.versi.insuper quia in instrumento,lib.5.Barb.con.36.sapienter,colum.9.ver. sed videamus,lib.2.& Stepha.Bertran.consi.143.pro faciliori,colum.vlti.lib.4.& Ferdi.Loaz. in repe.d.§.diui,char.25.vers.ex ista communi,qui est numero.441.& Anto.Corse.in suis sing. in verbo,pactum,si propter obseruantiam.& Hippo.Marsi.sing.321.credo te scire. Vtrùm autẽ hoc casu præcisè teneatur emptor stare locatiõi,an verò satis sit,si offerat interesse,vide Carol. Molendi.post alios multos quos citat consuetu.Parisi.tit.j.§.30.nume.95.& seq.

Locatio facta cum hypotheca an obstringat tertiũ emptorẽ

4 ¶Similiter etiam dicitur.l.quoties.C.de rei vendi. quæ præfert secundum emptorem, cui res fuit tradita priori,non procedere,cùm res primùm fuit vendita cum hypotheca,etiam sine traditione.Nam hic emptor cum hypotheca præfertur alteri,cui secundo loco fuit res vendita & tradita,vt voluerunt Cy.Ioan.Fab.Bald.Saly.Paul.Cast.& Iaso.in.d.l.quoties.& ipse Iaf.consi. 5.strenui,colum.5.versi.6.pro ista parte,& versicu.septimò bene facit,lib.3.& consi.6.exhibentur,colum.9.versic.tertiò adest,eo.lib.3.& Thomas Ferra.qui nullum horum memorat,cautel. 48.si quis vendit,colum.2.versi.secundum remedium.

L.quoties.C. de rei vendi.nõ procedit cũ interuenit hypotheca.

5 ¶Aduerte tamen ne decipiaris,quòd solus Iaf.in.d.con.& Thomas Ferrar.vbi suprà loquuntur in dominio rei.Cæteri verò,& ipse quidẽ Iaf.in.d.l.quoties,loquũtur in hypotheca, vt scilicet prior in hypotheca præferatur in ipsa hypotheca,tametsi res ei nõ fuit prius tradita! De dominio autem non loquuntur! Et sanè in hoc multi magnæ authoritatis nostri temporis in hoc, ni fallor,falluntur,qui tenent indistinctè in his solam hypothecam sufficere, per.d.l.si creditor. §.vlti.ff.de distract.pigno.qui text. nuncupatim loquitur cùm pacto de non alienãdo adiecta est hypotheca, quo casu impeditur sequens rei alienatio! Quòd si eo pacto nõ apposito interuenit hypotheca,ea certè non impedit alienationem & dominij rei hypothecatę translationem,sed ita vt transferatur cum sua causa,id est,hypotheca,vt est tex.apertissimus in.l.si debitor.C.eo.titu. & ibi concord.in glo! Nempe cùm debitor maneat dominus, & quidem pleno iure.l.generaliter,in princip.ff.qui & à quib.manu.& diximus suprà titu.præcedenti.§.j.glos.14.in verbo, ou

An hæc etiam procedũt in dominio.

An & hæc procedunt,si hypotheca interuenit sine pacto alienandi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

æquipollent a vente, nume.127. quid verò de re. Ideo & multi eorum quos suprà citauimus, expressim loquuntur de hoc pacto non alienandi.

6 *An in istis casibus necessaria sit specialis hypotheca.*

SED DVBIVM EST, an his casibus necesse sit interuenire specialem hypothecam illius rei venditæ vel locatæ, an verò sufficiat generalis omnium bonorum. De qua re vide Bar. in leg. qui absenti. §. si quis possessionem, & ibi latiùs Imo. Paul. Cast. Ro. Alex. & Franc. Aret. ff. de acqui. possess. Bart. Imo. Paul. Cast. Alex. Franc. Are. & Ias. in. d. l. si ita quis promiserit. §. ea. lege. ff. de verbo. obliga. Stepha. Bertran. consi. omnium primo, in. 3. dubio, lib. j. & con. 191. nihil existimo, col. vlti. eo. lib. j. & consi. 4. parum refert, nume. 33. & seq. lib. 2. & cons. 185. quanuis donatio, nume. 11. 12. &. 13. lib. 3. Iaso. consi. 211. præsens consultatio, colum. 6. versi. item in isto, lib. 2. Ioan. Crot. in repe. d. §. diui, col. 28. ver. 4. limitatur, & ibi quoque Ferdi. Loaz. vbi suprà, versic. difficultas tamen est, vbi & alios concord. afferunt. & Albert. Bru. consi. 66. dum dubitatur, colum. 2. versi. quartò. & Ludo. Gozad. consi. 24. quæritur an Dauid, numero. 9.

7 *An promittens reuendere censeatur in id rē ipsam pignorare.*

QVANQVAM id frustra in nostro pacto reuendendi de hac re quærimus, quandoquidem promittens rem reuendere venditori, censetur illi eandem rationem in id obligare pignoraréque, per leg. creditor, quę est. 3. §. post diuisionem, & ibi Bar. & Bal. qui id notant. ff. qui pot. in pig. habe. Iaco. Are. (vt à nostris citatur) in leg. ad curatoris. ff. de dam. infec. Bald. in leg. creditores, in fi. C. de pigno. vbi illum text. dicit singul. & consi. 200. tria sunt, in. 2. dubio, lib. 4. vbi & illum quoque text. dicit no. & nuncupatim loquitur de hoc nostro pacto de reuendendo, cùm cęteri loquantur de vendendo, quod idem est, quantùm ad id de quo tractamus. Cepol. qui & de nostro pacto loquitur in tractatu de simulatione contractuum, col. j. & dicemus infrà eo. titu. in fi. huius tit. nume. 123. huius igitur, & seq. vt iam non dubitandum sit, quin sit verior ea opi. quæ facit ius venditori redimendi etiam à tertio emptore.

8 *Res ex hoc pacto redēpta an redeat libera obligationibus emptoris.*

HIC AVTEM opportunè quæri potest, quid si emptor rem alteri non vendidit, sed obligauit. An postea retrahente venditore vi huius pacti res in eum transiet libera, an verò cum onere & nexu illius hypothecę. Et idem in retractu proximitatis quæri potest. Hanc autē de huiusmodi conuentionali quæstionem nuncupatim tractat Barthol. in. d. le. in diem. ff. de aqua plu. arcen. vbi primùm dicit eam. l. facere, quòd non transit cum onere, quia debuit requiri consensus venditoris. Et confestim subdit pro declaratione illius. l. ita esse distinguēdum, vtrùm res reuertatur ad venditorem aut alium actorem de necessitate, & rescinditur omne ius seruitutis vel pignoris constituti ab emptore, per eam. l. &. l. 3. ita enim allegat, licēt sit. l. si ex duobus, quæ est. 6. §. sed & Marcellus. ff. de in diem addic. An ex voluntate aut facto emptoris ad hoc directè tendenti, siue vt ipse loquitur, ordinato, & non rescinditur. l. 3. ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. & l. bouem. §. pignus. ff. de ædil. edic. & quod no. per glo. in. d. §. sed & Marcellus. An verò facto emptoris non directè ad hoc tendente, & tunc soluitur omne ius ab ipso emptore constitutum. l. lex vectigali. ff. de pigno. ibi enim licèt non soluat, non tamen in hoc fecit, vt ad actorem res rediret. Et per hoc (inquit) apparet idem esse in pacto legis commissoriæ. Subdítque quòd si venditor rem rēdimeret, quia læsus fuerit vltra medium iusti precij, ex. l. 2. C. de rescin. vendi. id fuit ex voluntate emptoris ad hoc ordinata: quia voluit rem reddere, & non supplere precium, quod erat in suo arbitrio, secundùm. d. l. 2. & lex non transfert ipso iure sine eius facto & traditione, sicut in. d. l. lex vectigali, & in dicto pacto legis commissoriæ. Et ex hoc (ait) apparet decisio omnium quæstionum, quæ circa hoc possunt occurrere. & illum sequitur Rapha. Co. ibi.

Res redempta ex leg. 2. C. de rescin. vendit. an redeat libera.

9 *De eadem re.*

¶ Idem autem Bar. & Ange. in. d. l. 3. ff. quib. mod. vel hypo. sol. no. ex ea, iuncto princip. l. seq. q. si ius debitoris obligantis resoluitur ex caussa antecedenti necessaria, resoluitur quoq; pignus, secus si ex voluntaria. id quod ipse Bart. dicit esse no. ad multa. Et primò quòd quando res venditur, & apponitur pactum de reuēdendo, si interim pignoretur, debet distingui, an emptor cogatur rēuendere ex necessitate, an verò ex voluntate. Item si pignoratī rem emptam, quæ tamen postea auocatur propter læsionem vltra dimidium iusti precij, ex. d. l. 2. C. de rescind. vendi. non dissoluitur pignus: quia tunc emptor reddit rem ex voluntate, non necessitate, cùm possit supplere precium. Idem quoque Bar. in. d. l. si ex duobus. §. sed & Marcellus. ff. de in diem addic. clarè decidit in nostro casu reuenditionis pignus resolui, cùm contractus resoluatur ex necessitate prioris contractus, vt in casu. d. §. Quanquam id dubium poterat videri ex dictis ipsius in. dd. illis duobus locis. Sed hanc ipsius sententiam quæ vult pignus in hoc casu resolui, sequitur Bald. in. d. §. sed & Marcellus. & Franci. Curt. Senior consi. 12. Lucius, colum. pen. Fabia. in tracta. emptionis & vendi. in. 4. quæsti. 7. quæsti. princip. Philip. Deci. in. l. si socius, colum. 2. ff. si cert. peta. & consi. 88. cuius superscriptio incipit, valet statutum, colum. 2. vers. & specialiter in proposito. & con. 238. proponitur quòd nobilis, colum. vlti. in. 5. dubio. & consi. seq primò non videtur, colum. quoque vlti. versi. & ad confirmationem. Anto. Rub. consi. 90. viso casu, colum. vlt. & Hiero. Cagno. in repet. l. 2. in. 5. quęsti. C. de pact. inter empto. & vendi. vbi tamen subdubitat. & Carol. Molend. in consuet. Paris. titu. j. §. 41. nume. 21.

10 *De eadem re.*

¶ In casu autem. d. l. 2. C. de rescind. vendi. perstat Bar. in. d. §. sed & Marcellus, in illa sua sententia, vt scilicet non resoluatur pignus. id quod etiam ante eum voluit, licèt non alleget, Io. Andr. post alios antiquiores in addi. Specul. in rub. de obliga. & solu. colum. 2. versicu. proposito congruit. Et hanc quoque opi. sequitur Alberi. in. d. l. 2. col. 4. ver. item quæro vendidi. C. de rescin. vend.

vend. Pet. Anca. in. c. accessorium, col. 10. versi. prędictis applico quæstionem, de reg. iur. libr. 6. & Alex. con. 45. in caussa, col. 2. versi. ad quod pluribus, lib. 5. Verùm contrarium tenuit Bal. qui solius Bar. meminit in ea ipsa. l. 2. in. 13. quæsti. ver. iuxta hoc quæritur, quia resoluto (inquit) iure pignorantis resoluitur ius accipientis, per. d. l. lex vectigali: etiam si resoluatur ex actu voluntario, puta quia pignorauī rem emphyteuticam, & posteà non solui canonem. nam in mea potestate erat soluendi, spontéque ac liberè non soluī: tamen hoc nocet creditori, & finitur ipsius hypotheca. Ita & in casu. d. l. 2. nam debemus id potiùs considerare, quod est in natura actionis reuocatoriæ, quæ cōpetit ad rem, quàm quod est in nuda facultate soluendi, aut non soluendi precium. Nec enim potuit emptor pignorando facere deteriorē conditionē venditoris, per. d. l. 3. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. Nec ob. (inquit) quod dicitur in. d. l. 3. in ver. quanquam: quia ibi loquitur, quando ex sola voluntate emptoris pendebat resolutio. At hic non pēdet ex sola eius voluntate, quia hæc res nō erat liberè apud emptorem, sed quodammodo affecta ex dispositione legis. Subdit tamen dictum Bar. esse verum, quando sine iudicio res esset sponte reddita, per. l. si debitor, in prin. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. Et dicit Bal. id fuisse disputatum Bononię. & eum sequūtur Sal. ibi, in. 15. q. & Pau. Ca. col. 3. ver. 8. quæro, vbi & hāc rationem affert, quòd hæc resolutio fit ex caussa de præterito, quæ scilicet orta est ante obligationem: & sic obligatio censetur esse facta eo iure ac modo, quo erat apud emptorē. & ibi denique Pantaleon in repe. col. 43. ver. quærit etiam Bald. & ipse Carol. Molend. in consuetu. Paris. tit. j. §. 22. nu. 45. Et hanc partē credo esse verisimam: non enim emptor dicitur sponte reuendere, qui cogitur ex legis dispositione vel supplere vel reuendere, vt satis sensisse videtur glo. in. d. l. 2. in verbo, iudicis, versi. item si iste venditor. C. de rescin. vendi. per tex. optimum in. l. si quis sub. §. sed si sub. ff. de condi. instit. & diximus latiùs suprà tit. præced. §. 32. in glo. j. nu. 66. quod autē tertiò, & duobus seq. Et quia etiam posset emptor, si aliam op. reciperemus, fraudare emptorem hoc. l. beneficio, rem emptam tot seruitutibus debitis & obligationibus onerādo, vt multò satiùs esset vēditori eam apud emptorem relinquere, quàm recuperare tot tantísque oneribus subditam.

11 *Quid de feudo vel emphyteusi reuersa ad dominum.*

¶ Quid autem de feudo aut emphyteusi reuersa ad dominum, an redeat libera, an cum onere pignoris, seruitutis, aut alterius obligationis, quia non est propria ac peculiaris materia huius nostri tractatus, vide vltra prædicta text. in. c. j. §. rursus, & ibi Bal. Aluar. Mart. Laud. & Cardi Alex. tit. quib. mod. feud. amit. & text. in. c. j. §. quid ergo, & ibi doc. & maximè Cardi. Alex. col. vl. ver. quæro pone vasallus, & iterū ver. quæro nunc, tit. de inuesti. de re ali. fac. & in. c. j. in fi. & ibi etiā Bal. titu. de cont. inter vas. & ali. Cy. in. l. si duobus. §. finantem sub conditione. C. com. de legat. Collec. in. c. 2. colum. j. ver. quid si miles, extrà de feud. Blan. Mars. in summa ti. quib. mod. feud. amit. ver. sed nunquid seruitutem. Pet. Iac. tit. de act. in rem pro re emphy. col. 10. ver. item est notandum, & iterum col. 19. versi. & est notandum. Io. Fab. in. l. vl. C. quæ res pig. obli. pos. Bal. Salyc. & Pau. Ca. post Pet. & Iac. Ra. in. l. & in prouinciali, quę est. 3. C. de seruit. & aqua. & eundem Bal. con. 371. Maphiolus inuestiuit, lib. j. Imo. consi. 8. in casu præmisso, col. vl. versi. circa secūdum. Masuer. tit. de locat. ver. item vtilis dominus. Io. Ray. in. c. imperialem. §. habito, char. 4. & seq. & iterum in. §. præterea si quis, chart. 7. versi. quæro vasallus, tit. de prohi. feud. ali. per Fede. Pau. Cast. con. 68. in caussa præsenti puto, in fi. lib. 2. Alex. consi. 38. consideratis his, col. 2. versi. alia ratione, lib. 2. & con. 173. viso themate, per totum, lib. 2. quod repetitur, con. 91. li. 3. Et enndem Alex. con. 11. ponderatis his, col. 10. versi. nec potuit, eo. lib. 3. & consi. 10. viso instrumento, col. 4. lib. 5. Guid. Pap. deci. Delphi. 428. quidam Antonius, ad finē. & meliùs deci. 575. emphyteuta potest. & Benedic. in repetit. c. Rayn. in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, nume. 561. de testamen. Philip. Deci. con. 607. viso puncto, col. pen. Iaco. à S. Georg. in tracta. feud. in verbo, ita etiam quòd ipsi vasalli, col. 3. versi. vlterius est quærendum, & in verbo, qui quidem inuestiti, col. 16. versi. item quæro de pulchra quæstione. & Stepha. Bertrand. consi. 3. inspecto, in fin. lib. 3. & Franc. Curt. Iunior. in tracta. feud. parte. 4. quæstio. 14. & Matthæ. Afflict. deci. Neapol. 380. Vincentius, colum. j. & latissimè diximus suprà titu. omnium nostrarum cōsuetudinum. 5. §. 2. in glos. j. vbi videre poteris. & aliquid etiam diximus titu. præceden. §. 34. glo. j. nume. 7. sed ex his, & sequē. Carol. autem Molend. consuet. Parisi. titu. j. §. 13. glo. 5. in. 5. quæstione, arbitratur quoniam feuda apud nos sunt patrimonialia, eadem quoque etiam ad dominum quocūque modo reuertantur, minimè libera reuerti. Cui tamē non accedimus: neque enim sequitur, si patrimonialia sunt, eadem cum suo onere ad dominum reuerti, vt patet ex multis quæ suprà diximº. 3. versic. præcedentibus. Quanquam ei suffragari videtur ordinatio regia Philip. Pulchri Bituris facta anno. 1134. c. 20. cuius meminit Aufreri. in tit. de tallijs & exactionibus. c. 3. & Benedict. vbi suprà, qui tamen eam declarat.

12 *An venditor qui redimit ex hoc pacto, teneatur stare locationi factæ ab emptore.*

SED ET ILLVD QVAERENDVM ducimus. Quid si emptor iste qui emit cū hoc pacto reuendendi, interim rem alteri locat. An venditor qui ex hoc pacto redimit, teneatur stare huic locationi. & idem quæri potest de locatione facta ab emptore durante tempore retractus municipalis. Guid. Pap. deci. Delphi. 480. locaui, col. vlti. dicit Iaco. Puteus. in. l. si filiofamilias. §. si vir in quinquennium. ff. solu. matri. id tractasse in priore casu pacti reuendendi, & nihil aliud dicit. Scio autem Bald. hanc eandem speciem differuisse in. l. j. ad finem. C. de iure fisci, lib. 10. vbi asserit venditorem, qui redemit, teneri: nam emptor interim re fruitur ex voluntate

Universidad de Deusto
Biblioteca

venditoris, quia redimendo impediret eũ frui. l. si vir. ff. de præscriptis verbis. ideo ex quadã cõsequentia etiã ex eiusdem voluntate videtur eam locasse. Et idem nulla illius mentione facta voluit Rapha. in dicto. §. si vir in quinquennium, & ibi quoque Alexand. colum. 4. versicu. itẽ fallit quando vendidi, vbi id admodum commendat, dicítque ab hac opinio. nõ esse in practica recedendum, licèt aliquid in contrarium afferat, & Socy. consi. 125. visa narratione, colum. 2. versi. confirmatur per id, lib. j. vbi & ex hoc & alijs multis ibi per eum collectis, id tandem axioma facit, quòd si eo tempore, quo facultas locandi ad te pertinet, tu locas, si consentio tacitè vel expresse huic locationi, licèt postea pendente tempore ipsius locationis ea locandi facultas in me trãsferatur, tamen teneor ei locationi stare. Et hoc quoque sequitur & dicit sing. Hiero. Cagno. in repe. l. 2. in. 12. quæstio. C. de pact. inter empto.

13 *Singularis successor necessarij an teneatur stare locationi.* ¶ Et hanc sententiam confirmat, q̃ singularis successor necessarius, in quem scilicet quis cogitur dominium transferre, vt in casu nostro, tenetur stare locationi, glo. no. in. l. diuortio, ver. neque, in verbo, tertia portio, ver. sed opponitur, & ibi Bar. col. j. Bal. col. 3. Imo. Alex. & cęteri pẽ omnes. ff. sol. mat. Alber. & Bar. in. d. §. si vir in quinquennium. & in. l. postulante. §. j. num. 4. post Ray. ibi. ff. ad S C. Treb. Bal. & Saly. in. l. emptorẽ, ille in. 3. oppo. hic in. 6. C. locati. Steph. Aufreri. deci. Tholosa. 420. itẽ fuit quæsitũ locaui. paulò ante fi. & Catel. Cota. qui eam glos. dicit sing. in memo. successor. Sed id tamen quomodo intelligatur, apud priores illos videbis.

14 *De eadem re.* ¶ Licèt contra hoc multùm faciant quæ adduximus in præcedenti quæsti. ex quibus videtur q̃ resoluto iure locatoris resoluitur ius conductoris: cùm hæc resolutio fiat ex caussa antecedenti & necessaria, vt ibi etiam diximus, &. d. tit. 5. §. 2. tu tamen vide Soci. vbi suprà, & Maria. eius patrem con. 32. his quæ superiùs diximus, in. 3. primis col. & doct. plenè in. d. §. si vir in quinquennium. & in. l. emptorem. C. locati. & in. c. vlt. ext. ne præla. vic. suas, & Guid. Pap. decis. Delphi. 480. locaui, ver. circa hoc. Ias. post alios in. d. l. diuortio, col. 8. versi. in eadem glo. ibi, translatio. ff. solut. mat. Quibus etiam locis videbis quid de locatione facta à viro durante matrimonio de re dotali à tutoribus, curatoribus, prælatis, debitoribus ante dationem insolutum à iudice factã, & alijs id genus, an duret post eorũ tempora. Et de locatione facta ab vsufructuario, videbis etiã tex. in. l. si quis domum, & ibi Bal. ff. locat. & per ipsum Bal. in. d. l. j. col. vl. C. de iur. fis. lib. 10. Et è contrario de locatione facta à proprietario, an vsufructuarius ei teneatur stare, vide Bal. in. l. j. col. 3. ver. pone maritus. C. de fruct. & liti. expen. & Corse. d. deci. Tholo. 420. Et de prælato vltra loca communia, vide D. à Rot. deci. 232. si prælatus, in nouis. Bald. con. 457. col. j. ver. modò sequitur, lib. j. & Alber. in. l. arbores. ff. de vsufr. & in. d. l. si quis domũ. ff. locat. & Ang. consi. 245. quia omne datum, col. 5. in. 5. dubio, iterum q̃; in seq. & Raph. Fulgo. con. 126. reuerẽdus. & Pet. Anca. con. 116. secundùm ordinem. Pau. Cast. con. 4. circa primum, colum. j. ver. sed ex alio, lib. j. & omnino Alex. con. 160. viso & diligenter, lib. 6. & Soci. con. 34. materia, lib. 4. & Pet. Ferra. qui de alijs quoque loquitur, titul. for. libel. quo agit. ad ficti. prestat. in verbo, soluere neglexerit, versi. quid autem dices. Et de domino cui commissum est feudum, an teneatur stare locationi facta à vasallo, videbis apud Bal. in. c. j. §. rursus, post prin. & iterum in fi. tit. quib. mod. feudum amit. & Carol. Molen. qui illius non meminit, consue. Paris. tit. j. §. 30. in. 22. q. & seq. Et de fideicommissario, an teneatur stare colono hæredis, vide Alber. post Ray. in. d. l. j. postulãte. §. j. nume. 4. ff. ad S C. Trebe. Sed non id prætermittam, quòd in nostro casu est tempus certũ finiendi iuris emptoris, cùm tempus certum est præstitutũ reuenditioni: quod non est in maritis, prælatis, vsufructuarijs: tempus enim mortis incertum est. l. j. ff. de condi. & demõ. quare maior est ratio vt venditor qui redimit, non teneatur stare locationi factæ ab emptore. Bal. autem in. d. l. j. C. de iur. fisci, loquitur in casu quo potest quandocunque voluerit redimere.

15 *Quid si hæc locatio facta fuerit in fraudem.* ¶ Tamen si eam op. teneas, quæ dicit standum huic locationi, putarem id ita intelligendũ fore, nisi huiusmodi locatio facta fuerit in fraudẽ. Quid enim si emptor videns finẽ eius facultatis redimendi aduentare, scienq; venditorẽ se ad redimendũ adornare, idque sibi aut alijs declarare, & in eam rem pecunias vndique colligere: aut aliter sciens verisimiliter eum redempturum ex euidentibus scilicet coniecturis & apparatibus, vt in simili dicit Bald. in. c. j. col. vlti. versic. sed quid si nondum, tit. quib. mod. feud. amit. cum simi. à me adductis suprà titul. præcedente. §. j. in glos. 14. in verbo, ou æquipollent a vente, nume. 121. sed hæc fertè. Is (inquam) emptor locat ad multos annos vltra illud tempus redimendi, & fortè modico precio, ne id sciẽs venditor redimat, timens de suo incommodo: vt cùm ipse sit precium fortè magnum restituturus, non potiatur tamen re ipsa longo tempore, nec iustam pensionem sit habiturus. Super quo vide omnino quod in non longè dissimili casu diximus suprà titu. præced. §. j. glo. 7. in verbo, ou aultres choses censées pour immeubles, nume. 73. nisi tamen hæc conductio, & seq.

16 *De eodem.* ¶ Sed ad id quod de fraude præsumpta diximus ob coniecturam verisimilem rei statim redimẽdæ. Adde quod in simili traditur de eo qui verisimiliter metuens controuersiam breui mouendam, quia creditor in id se parabat, latitat, vt videatur tum facere animo fraudandi, vt voluit glo. in. l. Fulcinius. §. quid sit autem, in verbo, animus, & ibi Bar. versi. quærit glo. ff. quib. ex cau. in pos. mit. & quod alibi dicitur de eo qui alienat rem, cuius timebat proximam controuersiam, per glos. in. c. sæpè, in verbo, sciẽter, extrà de restitu. spoliato. & Bar. in. l. qui petitorio, in fi. ff. de rei vendi. & Bal. post Odof. in. l. quoties, col. 2. versi. dicit hic, & ibi quoque Saly. in. 10. oppo. C. eo. tit.

eo. titu. & idem Saly. in. l. si post motam, colum. 2. versi. nota ex verbo, emptor. C. de pet. hæredi. & Barb. consil. 95. clementissimi, colum. j. lib. 2. Fely. in cap. pen. colum. j. versic. dum concluditur, extrà de except. & Fran. Ripam in. l. quod te, col. 4. numero. 14. ff. si cert. peta. Quibus adde tex. optimum à nullo eorum annotatum in. l. in summa. ff. de pecu. vbi ita scribitur, sed & si quis cùm suspicaretur alium secum acturum, aliò peculium diuertat.

17 *De eodem.* ¶ Et id quidem quod diximus de dicta locatione facta in fraudẽ, fulcitur ex eo quod tradit Cy. in dicta leg. emptorem, colum. vl. C. de locat. quòd tum demum minor finita tutela aut curatione, aut successor prælati tenentur stare locationi factæ à tutore vel curatore vel prædecessore, si bona fide eam fecerint, per. l. si tutelæ. ff. de administ. tuto. & idem dicit Bald. in. d. l. emptorem, colum. 2. versi. quæro quid in successore. Ex quo dicunt Paul. Castr. & Alexand. in. d. §. si vir in quinquennium, ille quidem colum. j. hic. 2. versic. istum text. limita, quòd ille text. per quem mulier soluto matrimo. tenetur stare locationi factæ à marito constante matri. intelligitur si vir id bona fide fecerit: nam si ex aliqua coniectura deprehendi posset id in fraudem fecisse, quia fortè inter ipsos iam tractabant de diuortio, aut alter eorum grauiter ęgrotabat, tunc non teneretur mulier stare huic locationi, arg. leg. filiæ, eod. titu. & allegat quoque Alexandr. text. optimum in leg. in venditione. §. j. ff. de bo. autho. iud. pos. vbi dicitur, quòd creditor missus in possessionem tenetur stare locationi antè factæ à debitore, etiam si ab eo minoris locatum sit, nisi in fraudem ipsius creditoris id factum sit.

18 *De eodem.* ¶ Et idem in prælato qui statim repudiaturus abdicaturúsque prælaturam, vt ita dicam, locat rem ad multos annos in fraudem successoris, voluit Bald. in. l. iubemus nulli, in prin. col. vlti. C. de sacro. eccle. per. d. l. filiæ, & alia iura quæ ibi allegat. & quisquis is fuit inter con. eiusdem consi. 483. an locatio, in fi. lib. 3. Sed & idem tradidit ipse Bal. de debitore, qui rem locauerat, quę postea à iudice insolutum data siue addicta fuit creditori, in. c. quoniam frequenter. §. vlt. in fi. ext. vt lit. non conteſt. vt scilicet ipse creditor stare huic locationi teneatur, nisi ea facta fuerit in fraudem ipsius, per. d. l. in venditione. §. j. qui & si loquitur de creditore, qui tantũ missus est in possessionem, vt diximus, nec ideo adhuc est dominus: tamen multò magis habet locum in creditore, cui res ipsa pro credito addicta est. & illud dictum Bal. sequitur Alex. qui id dicit sing. & memoria dignum in. l. si filiofa. §. vlti. col. 4. ver. ex cuius dictis. ff. solu. mat. & Ias. qui dicit menti tenendum in. d. l. diuortio, in princ. col. 8. vers. ego anno præterito. ff. co. tit. & Catel. qui etiam dicit sing. memor. creditor, & iterum memor. successor, ad fi. Et faciunt etiam quæ dicã infrà vers. ab hinc. 3. & rursum. §. 5. in glo. 4. in verbo, pro rata temporis, nume. 15. illud quoque.

19 *Si is qui uendidit sub hoc pacto, ea lege ne alteri uenderet An si uendidit obstabit ei exceptio volenti redimere.* ET QVIA suprà diximus de casibus, quibus emptor rem alteri vẽdiderat aut locauerat. Quæro è diuerso quid si is qui fundum vendiderat sub pacto reuendendi, ea tamen lege, vt ipse venditor alteri fundum ipsum non venderet, vt sæpè iam fieri vidimus. Tamen ipse nihilominꝰ alteri fundum vendidit, anteq̃ retraheret à primo emptore. An cùm volet retrahere vi illius pacti reuendendi, obstabit ei exceptio, quòd non steterit promissis. Ideóq; nec ei teneatur emptor reuendere. Corne. consi. 178. circa primam consultationis dubitationem, in prin. lib. j. tradit se & Bald. à Bartho. aliàs consuluisse, hoc casu tutum esse emptorem exceptione aduersus venditorem volentem retrahere, & nihil allegat. Sed ad hoc illud allegari potest, quòd non seruanti cõtractum, nec ipsi seruãdus est. l. cùm proponas. C. de pact. & l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. cum si. Et quando actor innititur contractui vltro citróque obligatorio, debet implere ipsum contractum ex parte sua, aliàs repelli potest. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. cum aliis multis si. & concord. à me collectis in nostris legib. connubialib. in. 13. lege.

20 *Sed quid si in illo casu uenditor redemit.* CAETERVM IPSE Corne. eo. con. differit quid dicendum sit in hoc eodem casu, Si venditor posteaq̃ secundo emptori vendiderit ab eodem redimat, vtrũ nihilominus ei obstabit hæc exceptio agenti contra venditorem ex huiusmodi pacto. An verò contrà non obstabit, tãquam redimendo purgauerit quod malè fecerat alienando. Et multa in vtráque partem allegat, & tandem concludit nec hunc quoque esse admittendum. Cui adde quod à nostris tractatur an emphyteuta & vasallus redimendo emphyteusim aut feudum alienatum excusetur à pœna cõmissi, vt per Barth. & latè Alex. & alios in. l. si à me. ff. ad legem Falci. Bald. & alios in cap. j. titul. quid iur. si post alie. feud. vas. id recup. eundem Bald. in. l. ab emptione. ff. de pactis. Doct. in. c. potuit, extrà de loca. Alber. in. l. quidam in testamento de fideicom. libert. Ioan. Ray. in. c. j. §. habito, col. 8. in paruis, versi. quæro quid si vasallus, titu. de prohibit. feud. aliena. per Fede. Cardi. Alexand. qui alios multos citat, in. c. j. §. hoc quoque, col. 3. ver. quæro cum dicta glo. tit. de succes. feud. Deci. consi. 88. cuius superscriptio est, valet statutum, col. 2. & latissimè Ias. post antiquio. in. l. vlti. char. pen. nume. 135. vigesimò quæro. C. de iure emphyteu.

21 *Emptor qui emit sub hoc pacto, an interim possit cædere arbores. Inciduæ arbores.* CONSTAT AVTEM ex supradictis, possítne emptor interim, dũ re fruitur, pẽdente tempore reuenditiõis eã rem alteri vendere, pignorare, locare. Nunc quæro an etiam interim possit arbores fructiferas, aut alias inciduas, id est, nõ cæduas. Sic enim Ouidius lucũ vocat inciduum lib. 12. Fastorum, vt id obiter dicã. Quã rem Cepo. nuncupatim tractat in tractatu seruitutũ rusticor. prædio. tit. de montibus, qui est. 22. in. 6. quæsti. vbi dicit consideranda esse verba pacti de reuendẽdo. Si enim hæc sunt, vt teneatur emptor syluam retrouendere, non poterit eã excidere, quia non posset id faciens pactum seruare. Si autem dictum est simpliciter, vt teneatur

Universidad de Deusto Biblioteca

reuendere sine mentione syluæ. Et tũc aut pactum est ad certum breue tempus, scilicet. 6.7. vel 8. annorum, ita vt maior esset vtilitas emptori habere ligna ex ea sylua, quàm fructus fundi, qui ea excisa ad culturam reduceretur, & econtrariò maius damnum venditori. Et tunc aut emptor sciebat, aut verisimiliter scire debebat venditorem redempturum. Ideóque vt ipse emptor consequatur maiorem vtilitatem ante reuenditionem vult arbores excídere, & non potest: & si fecerit, tenetur venditori redimenti ad damnum & interesse, argu.l.j.§.j.& quod ibi not.Bartho.ff.si quis testamen.lib.iuss.fuer.& leg.nomen debitoris.§.primo, cum ibi not.ff. de legat.3.&.l.filiæ meæ, & ibi not.ff.soluto matrimo.& quod not.Pau.Cast.in dicta.l.si filiofami.§. si vir in quinquennium, eodem titu. Cui in hoc adde quæ diximus suprà in eadem glos.numero.17.& id quidem, & sequen. Aut verò, vt redeamus ad Cepol.emptor nesciebat, nec verisimiliter scire poterat venditorem proximè redempturum. Et tunc aut venditor cõtradicit dicens se velle redimere, & tunc non poterit emptor syluam excídere, argu.leg.fundum, & ibi not.C.de rei vẽdi. Aut venditor non contradicit, aut etiam ignorat, & tũc distinguendum dicit, vt in emphyteuta dixerat in præcedenti quæstio. Videlicet aut est statutum vel consuetudo in loco, & illi standum est, leg.semper in stipulationibus.ff.de regu.iur. Aut non est statutum, & tũc aut fundus ex syluæ excisione redditur melior, & poterit excìdere, per leg.intra vtile.§. vltim.ff.de minor. Aut deterior, & tunc aut ex ea sylua debetur quædam pensio lignorum, videlicet decẽ plaustra, & non debet excìdi sylua, quia ea excisa non posset posthac solui ea pẽsio ex ea, & tacitè actum videtur ne excidatur.l.si debitor.§.verisimile.ff.de cõtrahen.emptio. Hæc Cepol.quem simpliciter sequitur Chasse.in tit.de rentes vendues a rachapt.§.j.glos.vlti.col.item vlti.& Hiero. Cagno.in.leg. 2.in.13.quæsti.C.de pact.inter empt.& vendi.& iterum in.43.eadémque vlt.quæst. Vbi etiã quęrit de venditione viuariorũ cum hoc pacto reuendendi, vtrùm interim feræ occìdi posint, concludítque posse, modò aliæ in earum locum sufficiantur, per tex.in leg.vsufructuarium.§.si in viuarijs.ff.de vsufru.& alia quædam ibi allega.quæ videre poteris. Ex consuetudine autem expressa Auxerrensium siue Altisiodorensiũ, hoc titu.de retraict.§.3.qui est omnium.34. emptor durante anno retractus proximitatis non potest cedere arbores.

An hic emptor possit occidere feras viuariorũ ita venditorũ.
Consuetudo.

22 Sed & quod ad eundem & cæteros huiusmodi, qui vel ad tempus vel perpetuò simpliciter fruuntur re quapiam subiecta restitutioni pertinet. Illud certum est primò vsufructuarium nõ posse grandes arbores & frugiferas cedere.l.sed si grandes, &.l.æquissimum.§.fructuarius, qui est.j. & ibi Alberic.qui eum.§.legit sub.l.si cuius.ff.de vsufruct. Neque maritum in re dotali.l.diuortio.§.si fundum, & ibi doct.ff.solut.matri.&.l.si ex lapidicinis, & ibi Bald.ff.de iur.dot. Neq; ipsum emphyteutam, vt voluerunt Dy.Bar.Bald.Alberi.Angel.& alij in.d.§.si fundum, quẽ Ange.(ne erres) legit cum.§.in seruo.& Bart.in.l.in fraudem.§.si conductor.ff.de iure fisci.Bal.in authent.qui rem, colum.j.in fi.& ibi Philip.Deci.colum.2.versic.j.not.C.de sacro.eccle. & idẽ Bal.in addi.Spec.titu.de loc.§.j.col.vlti.versi.illud autem quæritur.Alberic.in.d.l.j.colum.vlt. & ibi Ias.col.quoque vltima.C.de iur.emphy.Ang.in leg.si colonus.ff.arbo.furt.cæsa.Io.Plat. in leg.quisquis, per illum text.C.de censib.& censi.lib.11.Alexand.con.118.in casu de quo quæritur, col.j.lib.5. Neque vasallum siue feudatarium, Archi.in cap.2.ad fi.de re iudic.lib.6.Bald. & Albe.in.d.§.si fundum, & ibi cæteri post eos.& ante illos Innocen.vt à quibusdam citatur, in cap.ad apostolicæ sedis, de re iudica.lib.6.nam (ne tu erres) is quædam cap.lib.6. legit sub titulis decretalium. & illum sic allegat, licèt loquatur ibi generaliter de deterioratione rei, idem Bald.in cap.vltimo, colum.penult.extrà eodem titulo.Dominic.in eo ipso cap.ad apostolicæ. §.sed licèt.Angel.in.d.leg.si colonus.ff.arbo.furt.cæsa.Paul.Castr.in dicta authent. qui rem.C. de sacrosan.eccle.Aluar.in cap.primo.§.quid ergo, titu.de inuesti.de re alie.fac.Ioan.Plat.in.d. leg.quisquis.ipse Cepol.in dicto titul.de montibus, in.8.quæstio.Matthę.Afflict.deci.Neapolita.265.illustrissime, numero.73. Nec patrem administratorem bonorum filij, Angel.in.d.l.vlti. §.sin autem, per illum textum.C.de bonis quæ liber.& Cepo. vbi suprà. Neque colonum, vt est text.in leg.si merces.§.culpæ.ff.locat.& in leg.duobus.§.si colonus.ff.de iureiuran.&.l. si colonus.ff.arbo.furt.cęsa. Idq́ue etiam si sit partiarius, secundùm Specul.in.d.ver. illud autem quæritur, & ibi Bald.in additio. Neque conductorem.d.leg.in fraudem.§.conductor.ff. de iur.fisci. Ideoque si emphyteuta colonus vel conductor id fecerint, possunt expelli, vt dicunt Bal.& Rapha.Co.in.d.§.si fundum.& idem Bald.consi.290.vulgare est, lib.2.& Cepol.vbi suprà.& Deci.in.d.authen.qui rem. Neque item creditorem, nec debitorem in re pignorata, vt per Bart.in leg.si conuenerit.§.si quis, & ibi quoque Bald.& Saly.in.3.quæstio.ff.de pig.actio. de quo tamẽ vide Alber.ibi in fi.distinguentem. Neque socium in re communi.l.& si nõ.§.venit.ff.com.diuid.&.l.denique.§.si ex socijs.ff.quod vi aut clam. Ex legibus autem Mosaicis Deutero. 20. & apud Iosephum antiquitatum Iudaicarum.4.c.6. eodémq; vlti.prohibentur obsidentes vrbes, ne arbores fructiferas ad machinarum opera conficiunda exciderent, nempe à Deo pro vtilitate hominum productas. Sed quod pertinet ad id quod diximus de socio in re communi quomodo intelligatur, vide Bald.con.37.quidam Nerius, lib.5.& Soci.in.l.serui electione.§.j.col.j. & ibi quoque Ias.col.3.versi.3.ad istam.ff.de lega.j. & nos alibi dicemus.

Vsufructuari⁹ an possit grandes arbores cedere.
An maritus in re dotali.
An ẽphyteuta.
An vasallus.
An pater administrator.
An colonus.
An cõductor.
An creditor in re pignorata.
An debitor.
An socius.
Lex Mosaica.
Iterũ de socio.

23 Verùm cætera multis modis intelligenda sunt. Primo nisi hæ grandes arbores sint in fructu, vt scilicet quę soleant excìdi ad vsum quempiam, lignandi vel ædificandi gratia: nam tunc ii ad

Quid si grãdes arbores sint in fructu.

quos

quos fructus pertinent, vel integrè, vel pro parte: poterũt pro portione excidere in vsum in quẽ solent impendi, vt in empytheutis & colonis voluit Bal.in .d.§.si fundum, vbi etiam est de hoc bonus textus.& in additio.Specula.vbi suprà, & Ioan.Fab.in §.primo, Insti.de loca.& Alexand. d.consi.118.lib.5.& Franc. Cur.Senior consil.71.super controuersia, col.penul.ver.condescendo ad quartum.& Paul.à monte Pico in repe.l.Titio.§.Ticia, in.36.in quæst.quæ est in numero.93.ff.de legatis.2.vbi id declarat, sicuti apud eum videre poteris.

24 Secundò intellige, vt non procedat, si emphyteuta excidendo arbores frugiferas, alias in earum locum substituat. Id enim potest facere, vt voluerunt Ang.Rapha.Paul.Cast.Alexan.& Ias. in d.§.si fundum.Ang.in.d.l.si colonus.ff.arbor.furt.cæsa.Cepol. vbi suprà.& Ias.in d.authen. qui rem, col.2. Pro quibus facit bonus tex.in d.l.in fraudem.§. cõductor.ff.de iur.fisc.cùm dicitur, non substitutis aliis. Sed hoc intelligitur à multis non quidem simpliciter, sed in arboribus vetustis aut corruptis, non etiam in aliis. Ita enim voluit Ang. in d.l.si colonus. Rapha. Paul.& Alexand.in dicto.§.si fundum. Et bene facit tex.in dicto.§. si in viuariis, & iterũ in dicta. l.æquissimum.§.primo, & in.l.agri.& in.l.vetus, cum duabus.ll.sequen.ff.de vsufru. Et his quidem accedo, quando cõstat huiusmodi arbores fructiferas paulò vetustiores, multò fœcũdiores esse quàm iuniores, fructúsque suauiores melioresque afferre solitas, nisi præ nimia vetustate corruptæ fuerint.

Quid si in earũ locum aliæ substituantur.

25 Tertiò intellige, nisi fundus ex incisione huiusmodi arborum fieret fructuosior, quàm esset ante, vt de emphyteuta voluit Cepo.in.d.tit.de montibus, in.5.quæst.& Ludo. Bolo. consi. 67. cor mundum &c.in qua solummodo, col.vlt. & de marito in re dotali voluit & idem quoq; Cepo.in eo ipso tit.de montibus in.7.q.per.d.l.diuortio.§.si vir in fundo, innĩta glo.in verbo, fructuosiorem. ff.sol.matri.&.l.vl.ff.de.iur.dot.

Quid si fundus ex earum incisione fiat fructuosior.

26 Sed id certè ex eo pendet, an emphyteuta & alii huiusmodi possint mutare formam fundi, eũ meliorem ac fructuosiorem reddendo, de quo tu vide Bald.post Nicol.Mat.in.l.j.col.3. vers.sed pone, accepi syluam, & ibi latè Ias.col.pe.vers.secundò principaliter. C.de iure emphy.& Flori. vt à quibusdam citatur, in.l.hactenus.§.Cassius, & ibi quoq; tex.in fi.ff.de vsufru.& Cepo.in.d. 5.q.& Bolo.d.cõ.67.ante fi.ver.postremò.& tex.in.l.vl.ff.de vsu & habit.& in.l.hactenus, in fi. cum.l.seq.&.l.vsufructuarius nouum, &.d.l.æquissimum.§.j.& seq.&.§.sed si ædium, & Alberi. in duobus posterioribus locis.ff.de vsuf.& in.l.mulieris.§.j.& ibi gl.in verb.plus est.ff.de verb. sig.& in.c.j.§.econtrariò, & ibi doc.ti.de inue. de re alie.fac.& Ange.consi.18. præsupposita supradicta, post princ.& Steph.Bertran.con.255.visis petitionibus, in.3.dubio, lib.j. Ex quibus etiam cognosces, an venditor id possit facere durante tempore pacti reuenditionis, vel retractus municipalis, de quo & tu vide quod dicam infrà eo.tit.§.7. glo.j.num.16. vndecimò declara. & tex. in.l. si fundus. §. si res.ff.de pigno. qui loquitur de debitore, qui formam rei hypothecariæ immutauit.

An emphyteuta & alii id genus possint mutare formã fundi.

27 Quartò intellige nisi iis grandibus arboribus opus esset ad villæ, cuius sunt, refectionem, vt de vsufructuario dicitur in.l.arboribus, in prin.ff.de vsufruc.quã dicit no.& ad maritum & emphyteutam trahit Bal.in.d.l.diuortio.§.si fundum.ff.solu.matrimo.Sed ille tex.ne fallaris, loquitur de arboribus euulsis, vel vi ventorum deiectis, vt etiam animaduertit Alex. in.d.§. si fundũ, col.j.qui tamen hanc Bal.sententiam sequitur, & pro ea allegat.l.ex sylua, ibi, ex nõ cædua.ff. eo. tit.de vsufru.qui tamen id non simpliciter permittit, sed tum demum si fundus non fiat deterior. Subdítque Alexan.in hac quoque sententia fuisse glo.in.d.§. si fundum, in verbo, tenebitur, in fine, quæ ad id tamẽ allegat.d.l.arboribus, eámque ad id dicit no.

Quid si opus est iis arborib⁹ ad refectionem villæ.

28 Quintò & vltimò intellige, nisi aliàs sylua non cædua esset ei inutilis, cui vsus vel vsufructus eius relictus est: nã tũc ei licebit & huiusmodi arbores huius syluæ cedere & vẽdere, per tex. no. in.l.diuus, & ibi Albe.ff.de vsu & habita.quã ita intelligit Azo in summa, Insti.eo.tit.col.j.versi.instituitur autem. Nam id generale est, vt quælibet dispositio ita intelligatur ne sit inutilis.l. quoties in actionibus.ff.de reb.dub.cũ simi.Ad hanc enim rationẽ refert Alberi. quod scribitur in.d.l.diuus. Ex quo etiam potes intelligere, quid dicendum sit in emptore qui emit sub hoc pacto syluam inciduam, quæ illi interim esset inutilis, nisi arbores incideret.

Quid si alias sylua incidua esset inutilis.

29 Super eo autem quod suprà diximus, num.22.emphyteutã, & colonũ & alios huiusmodi posse expelli, si inciderint arbores grandes aut frugiferas, vtrũ id sit verum, & quomodo procedat, vt id obiter dicam, vide Bal.Imo.Rapha.Co.Alex.& Ias.in.d.§.si fundum. Bal.in.d.authen.qui rem, in.2.not.& ibi Paul.Castr.in prin.& Ias.col.2.C.de sacrosan.eccle. In quibus locis videbis ipsum Ias.in hac re secum pugnare, & vide etiam Cepo.vbi suprà in.8.quæst.versi.sed potest dubitari, & eundem Ias.consil.17. facti contingentia, in.j.dubio.lib.j.

An emphyteuta & colonus possint expelli, si inciderĩt grãdes arbores.

30 EX IIS AVTEM quæ suprà tàm latè in hac glo. diximus, potes intelligere, vtrum si is qui emit feudum sub hoc pacto reuendẽdi, interim cõmiserit noxiã aduersus dominũ, ob quã feudo priuetur, potuit præiudicare venditori, vt id ipsum à domino redimere nõ possit, de quo vide Carol.Molendi.hanc rem nuncupatim tractantem in suis consuetudi.Parisien.commmenta.titu.j.§.30.in.43. quæstio. versi. pariter negatio, vbi tenet non nocere, vt ibi videre poteris. Et idem quæri potest in retractu proximitatis, vtrùm scilicet noxia emptoris præiudicet consanguineo volenti retrahere. Et illi adde quod in simili tractatur à feudorum interpretibus

Si emptor durãte hoc pacto noxiã cõmisit, ob quã re priuetur, an præiudicet venditori

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid si marit⁹ in re dotali.

de marito qui ob noxiam fundum dotalem eundémque feudalem commisit. Dicunque re ipsa committi, sed vxorem habere regressum aduersus maritum, per leg. si fundū. ff. de fund. dot. si tamen maritus sit soluendo, aliàs subuenitur ei, ne feudum amittat, per authen. siue à me. C. ad Senatusc. on. Vellei. Aut (inquiunt) feudum committitur quādiu durat matrimonium, pòst autem restituitur vxori, aut eius cohæredibus. sicut dicitur de prælato ecclesiæ in cap. primo. §. vltimo, titu. de capi. Corra. de quo tu vide Andre. Iser. & Cardi. Alexan. in dicto. §. vltimo. & Ioan. Blan. in summa tit. de causis propter quas, &c. §. & pone quòd maritus, & titu. sequen. §. quid de marito. & Ioan. Ray. in. c. j. §. firmiter, char. 12. versi. & in hoc solent, tit. de prohibitio. feud. ali. per Feder. in paruis. Quibus & tu quoque adde quod in simili scribitur in. l. peto. §. prędiū, & quod ibi notat Albericus. ff. de legatis. 2.

§. 4.

CELLVY QVI *veult retraire & auoir aulcune chose par vertu daulcune grace ou cōuenance, doibt en cas de refuz dedās le tēps de la grace faire son offre de tout le sort & pris, & des arrierages si cestē te, & faire bailler adiournement formel en causes de retraict & sur refuz dargent. Et doibt consigner en main de court tout ce que porte la grace du retraict. Ou aultrement loffre de retraict ne seroit pas suffisamment faicte. Et si apres ladicte consignation il reprenoit les choses consignées, il seroit veu renoncer audict retraict.*

EN CAS DE REFVZ. GLO. 1.

1 *An satis sit emptorem adire iudicē, & apud acta offerre & consignare.*

EXHIS VERBIS satis potes intelligere venditorem adire debere emptorem, eíque primo loco offerre precium venditionis: qui si recuset, faciet vēditor quod hic statuitur. Nec satis esse, q̄ pleriq; faciunt adeuntes primo loco iudicem & apud acta ipsius offerentes, & deponentes preciū, ac super ea re faciūt citari emptorē. nā si interim tēpus trāseat excluduntur. De quo & nos latiùs diximus suprà titu. preced. §. 9. in glo. vltim. nu. j. & multis seq. vbi videre poteris, ne hic iterum frustra repetamus.

et est info. 170. pagina 2.

FAIRE SON OFFRE. GLO. 2.

1 *Vtrum satis sit emptori offerre vnum nummū, & offerre perficere vt in retractu proximitatis.*

ALIBI LATE DIXIMVS in nostris consuetudinibus, an & quādo sufficiat verbalis oblatio, & quando realis requiritur. Ideo nunc illud omittimus. Sed illud tamen admonendos lectores censemus, illud inter retractum proximitatis, & hunc conuentionalem interesse nostris moribus, vt in illo satis sit offerre realiter vnum nummum, offerendo perficere integrum precium intra tempora consuetudinis, vt scribitur in tit. præced. §. j. & iterum. §. 7. & 8. hìc autē necesse est ab initio & in ipsa oblatione integrum precium offerre emptori, & id quidem realiter, vt saris declarat hic. §. qui vult cōsignationem fieri debere, si emptor recusauerit. Neque enim aliter consignatio aut depositio prodest, quàm si primùm oblatio realis facta fuerit ei, cui solutio facienda est. l. 2. C. de vsur. & diximus latè suprà titu. præced. §. 9. in glo. vl. nu. 5. quid plura, quod tibi maximè notandum monemus. Vidi enim iam plurimos in ea re falsos fuisse, dum vnum tātū nummum offerunt, offerendo perficere, vti fit in retractu proximitatis.

et est info. 151. pagina 2.

2 *Si vsus nummorum solutorum pro venditione sit abolitus, an alia mōeta possit offerri.*

SED ET HIC locus me admonet vt quæramus, Quid si venditor rem quā vult redimere, vendidit centum ducatis, quos vocāt, ealege, vt reddendo centum ipsos ducatos (ita enim sæpè fit) intra certū tēpus possit redimere. interim aūt vsus ducatorū à prīcipe sublatus est. An poterit alia moneta vsualis eorum loco aufferri. Videtur primū nō posse, arg. l. creditor oblatā, in prin. ff. de solu. vbi periculū pecuniæ pertinet ad debitorē, si creditoris culpa non præcesserit, de quo posteà dicem⁹ latiùs in verbo, cōsigner, nu. 34. sed & hoc in loco. Et quia aliud p̄ alio inuito creditore solui nō potest. l. eum à quo &. l. manifesti. C. eod. cū si. Cōtrà quoq; videtur: quia cū quod principale est solui nō potest, aliud pro alio solui potest, authenti. hoc nisi, & ibi docto. C. eo. tit. &. §. quod autem, in authen. de fideiuſ. idque etiam cùm debetur species. l. si domus. §. qui confitetur. ff. de leg j. &. l non dubiū. §. j. ff. de leg. 3. & voluit Io. Fab. in. §. j. post prin. Insti. quimo. tol. obli. Et hoc verū est, vt etiā patet ex not. in. l. Paulus. ff. de solu. & in. c. olim, ext. de cēsib. Et hanc quoq; sententiā secutus est ipse Io. Fab. loquens in oblatiōe pecuniarū in. l. acceptā, in fi. C. de vsur. Sed ita tamen, vt tantū in alia moneta soluatur, quāti erat ea quę solui debebat, per. d. l. Paulus, &. d. c. olim. Et vide quæ scripsimus suprà tit. præced. §. j. glos. 18. in verbo, le pris que la chose aura cousté, nu. 29. quintò quæro, & iterum in glo. 20. in verbo, dor ou dargēt, in. vlt. q.

An offerri possit moneta non vsualis.

char. 123.

Ex qua

Ex qua latè cognosces, an venditor possit offerre monetam non vsualem. Sed & in eadem gloss. numero. 11. at illud, & sequent. tractauimus an possit offerri pecunia reproba. Et numer. 13. quid autem, tractauimus an offerri possit pecunia probæ quidem materiæ, sed non legitimi ponderis, saltem pro tanto quanti valet. Ibi omnino vide.

An pecunia reproba. An non legitimi ponderis.

DE TOVT LE SORT ET PRIS. GLOSS. 3.

1 *An emptor teneatur vēdere, non oblato prio precio.*

NEQVE ENIM TENETVR quis reuendere ex pacto, nisi ei offeratur precium venditionis. l. 2. C. de pact. inter empto. & l. si soluturus. ff. de solu. &. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. &. §. venditæ, Insti. de rer. diui. Et nuncupatim in hoc casu voluit Bald. consi. 387. duo sunt videndа, in. j. dubio, lib. j. & Ang. cōsil. 55. ex pacto, column. j. versic. hìc autem actio. Sed hoc intelligit Steph. Bertrā. consil. 68. honesta mulier, in addi. illius, libro. 3. quando quis promisit reuendere sub conditione, si venditor obtulerit precium: secus si simpliciter fuerit promissum de reuendēdo pro eodem precio: nam tūc (inquit) non est necessaria oblatio, vt ibi videre poteris. Sed hoc ex eo pendet, quod scripsimus in tit. præced. §. 1. glos. 17. in verbo, offrant ledit retrayant.

ET DES ARRIERAGES. GLOS. 4.

1 *Emptor an teneatur reuēdēre, non solutis vsuris siue reliquiis.*

NAM NEC TENETVR quis sortem recipere sine vsuris. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. &. l. vsuras, quæ est. 2. C. eod. prout per illos text. voluit Cy. in. l. j. in. 2. oppo. & ibi quoque Saly. column. vltim. in. 6. oppo. C. de solut. Alberi. Alexand. & Iaſ. in. l. quidam existimauerunt. ff. si cert. petat. Raph. Fulgo. consili. 139. in quæstione, colum. 2. vbi & alios text. allegat. & Philip. Deci. in. l. 2. colum. vlti. C. de pact. Quanquam contrarium quibusdam videtur, ex text. in ea ipsa. l. j. in princip. iuncto fi. Sed priorem partem confirmat tex. in. l. 2. C. debi. vendi. pigno. impet. non possī. & in. l. acceptam, in princip. C. de vsur. cùm dicitur, sortem cum vsuris offeras, & ibi glos. in verbo, cum vsuris, quæ id ideo dicit procedere, quia totius debitum debet offerri, per. d. §. Lucius, & ibi quoque Cy. post principi. & Ioan. Fab. in. d. verbo, cum vsuris, & Angel. column. j. in. 2. no. vbi dicit, quòd nisi offeratur sors cum omnibus vsuris, nullus eorum effectuum inducitur, qui induci solent ex oblatione, etiam si vnus ex ijs nummus deest, per. l. quandiu. C. de distractio. pignor. de quo vltimo dicam infrà in eodem. §. in verbo, consigner, numero. 23. sed quid si integrum, & sequent. Et idem quoque voluit Alexand. consilio. 75. in causſa & lite, columna vltim. versicul. tertiò respondetur, libro. 7. vbi dicit quòd depositum non releuat, nisi fiat cum omnibus accessionibus, & pensionibus, per gloss. in dicta. l. 2. C. de vsur.

2 *An & sine solutiōe eius quod interest.*

¶ Quin etiam sunt aliqui in ea sententia, vt debitor pecuniæ debeat etiam offerre id quod interest cum ipsa pecunia. Ita enim voluit glos. in. l. item illa, in principio, in verbo, ad diem. ff. de consti. pecu. Barthol. Bald. & Saly. in. l. sed & si aliqua, eod. titul. idem Saly. c. in repet. l. si ex legati causſa, post principi. ff. de verbo. obliga. Guid. Pap. singul. 781. creditor. Ferro. in consuet. Burdig. hoc ti. de retraict. §. 14. ad fi. De quo tu vide Bald. in. d. l. acceptam. in. 18. quæstio. Et facit ad suprà dicta tex. in. l. obsignatione. C. de solut. cùm dicitur, obsignatione totius debitæ pecuniæ, & ibi glos. quæ etiam allegat dictū. §. tuto. & vide quæ dicam infrà in verbo, consigner. d. versi. sed quid si integrum, & sequen. Illud autem verum est, quòd cùm admittitur moræ purgatio, intelligitur, si cum principali re offeratur, & id quod interest partis, ex glo. no. in. l. vtique. ff. de arbit. quam sequuntur communiter docto. in. l. si insulam, & inter cæteros Alexand. qui eam dicit no. ibi, colum. 2. rursúmque, col. 9. in. 7. fal. post princ. ff. de verbo. oblig.

BAILLER ADIOVRNEMENT. GLOS. 5.

1 *Coram quo iudice conueniendus est emptor ad reuēdēdum.*

SED CORAM quo iudice, locíne rei venditæ, an emptoris. Et sanè si prior ēptor cōuenitur debet cōueniri corā suo iudice, sui scilicet domicilij, cū agatur ex cōtractu, & sic actione personali. Si autē tertius ēptor cōuenitur, hauddubiè cō ueniri potest etiam coram suo iudice, per ea quæ in simili diximus suprà tit. præceden. §. 8. in glos. 2. An verò etiam coram iudice loci, maius dubium est, quàm in primo emptore, contra quem vt diximus agitur actione merè personali ex contractu. Aduersus autem tertium agi non potest mera personali, cùm inter eos non interuenit contractus, vel quasi. §. j. & ibi not. Insti. de actio. necesse est ergo vt ea actio qua conuenitur tertius, dicatur in rem scripta, aliàs non sequeretur possessorem. l. eum cui. C. de actio. & obli. cum simi. Ex quo sequitur quòd potest etiam conueniri in loco rei, quæ petitur, iuxta ea quæ etiam diximus. in. d. §. 8. ti. præced. Quanquam inter cons. Iaſ. cō. 206. Gabriel, col. 3. ver. ité dicta oblatio, lib. 2. in causſa eiusdē Iaſ. nescio quis, sed planè vir doctus respondit Iaſ. ipsum, qui rem hanc retractui conuentionali obnoxiam emerat à priore emptore, esse conueniendum coram iudice ipsius Iaſ. nō loci rei vēditæ, per. l. vlti. ff. de iurisd. om. iudi. cum si. Cui accedere non possumus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 *An necesse sit in hoc casu consignare precium.*

VID CONSIGNARE sit, diximus suprà titul. præced. §.7. in glos.3. Sed & quod in hoc casu consignandum sit precium, nec satis sit offerre, videtur esse tex. in l.si à te, & ibi gl. Bar. & Saly. C. de pact. int. empto. & vendi. & glo. in l.2. in verbo, oblatam, & ibi Ioan. Fab. C. eod. titul. Pet. Iacob. titul. de act. in rem pro re emphyt. colum.3. versicul. idem in pacto, vbi dicit quòd licèt quidam dicât illud factum fuisse in ea l.2. ex abundanti, necesse necessarium, esset tamẽ periculosum recedere ab illo tex. & Ioan. And. in c. illo vos, colum. vlti. extr. de pigno. Iacob. Bel. & Barthol. in §. illud, per illum tex. in authen. vt exac. instan. dot. Bald. consi. 108. iste qui promisit reuendere, lib.5. Pet. Anca. consi. 331. visis diligenter actis, column. j. & Masuer. titul. de empti. & vendi. §. item venditor ex pacto. Et facit text. in l. vlti. ff. de lege commis. & in l.2. in fi. C. de iure emphy. & in l. acceptam, & ibi not. per Cy. Ioan. Fab. Salyc. & Angel. C. de vsur. cum si. Et id quidẽ admittit Petr. à bel. perti. in d. l.2. de pact. inter empto. cùm fit oblatio extra iudicium. Si autẽ fiat in iudicio, sufficere oblationem, per l.si rem alienam mihi. ff. de pigno. act.

2 *De eadem re.*

¶ Sunt tamen qui in hoc casu simpliciter tenent satis esse pecuniam offerre, sine cõsignatione & depositione, scilicet Ioan. And. sibi contrarius in addi. Specul. in rub. de empti. & vendi. post prin. Bald. etiam sibi contrarius in l. acceptam, in.5. quæstio. C. de vsur. Paul. Ca. in d. l.2. quâ legit eodem tenore cum. j. per illum tex. C. de pact. inter empto. & vendito. & iterum in d. l. si à te, eod. tit. Fran. Areti. in l. si seruus communis, col. j. ff. de vulga. & pupil. substi. dum allegat. d. l. si à te. Soci. con. 80. in quæstione quæ vertitur, col. 3. ver. prætereà & secundò facta fuit, li.3. Hiero. Cagno. in repet. d. l.2. colum. 6. versic. 4. no. C. de pact. inter emp. Hippo. Marsil. sing. 479. oblatio ad hoc vt valeat. & Chasse. con. 41. quia casus, vbi id latissimè tractat.

3 *De eadem re. An in venditorem oblatione facta retransferatur dominiũ ipso iure.*

¶ Et adeo quidem hoc in casu videtur satis esse oblatio quibusdam, vt placeat Ioan. Ana. in c. conquestus, columna. 3. extrà. de vsur. ex ea sola hoc casu retransferri dominium ipso iure in vẽditorem. quod dicit singul. probari in l. si cùm venderet. ff. de pigno. actio. & videntur voluisse alij quos adduxi suprà eodem titul. §. j. glosſ. 7. in verbo, seront præferez, numero. 6. at in pacto, & sequent. Sed hoc minimè verum est, etiam si oblatio sufficeret, nam quando ex titulo & traditione simul iunctis trãsfertur dominium, licèt postea resoluatur, siue annulletur titulus, non tamen retransfertur dominium ipso iure sine traditione: etiam si ipso iure resoluatur titulus, vt nuncupatim tradit Barthol. in. l. si ita quis. §. ea lege, columna. 2. versicul. vtrùm prohibitio, & ibi Iaso. columna. 11. versicul. istam regulam. ff. de verbo. obligat. cum alijs multis concordant. à me collectis in repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, numero. 15. sed illud interim. C. de reuoc. donati. vbi etiam facio mentionem huius dicti. Ioan. Ana. Vide tamen quæ dixi in d. §. j. vbi suprà citauimus, & quæ etiam dicam infrà in fine huius titul. numer. 73. deinde cùm quis, & duobus sequent.

4 *Iterum de consignatione.*

¶ Sed quantùm ad id de quo tractamus, an sufficiat sola oblatio de iure communi, cùm venditor vult retrahere ex pacto de reuendendo, vt eos quos suprà citauimus in hac re discordes reducam ad concordiam. Ita dico opus esse consignatione & depositione ad lucrandos fructus perceptos post ipsam consignationem: & ita propriè loquuntur qui dicunt consignationem esse necessariam: aliàs autem non opus esse, vt in simili dicimus solam oblationem non impedire cursum vsurarum, quæ fructuum loco sunt, nisi fiat & consignatio, vt not. in dicta. l. acceptam. C. de vsur. Quanquam super hoc aliter distinguit Chasse. consil. trigesimotertio, Hugo, & Martinus, quem vide.

5 *An & hæredes quibus facta nõ est fides de pacto reuenditionis, teneantur ad restitutionẽ fructuum.*

INTELLIGAS AVTEM emptorem, qui differt reuendere, teneri ad restitutionẽ fructuum post consignationem perceptorum: non etiam hæredes ipsius conuentos, nisi illis facta fuerit fides de pacto reuenditionis, ar. l. si quis inficiatus, & quæ ibi not. Barthol. ff. depos. Et ita nuncupatim & in hac specie reuenditionis voluit Hiero. Cagno. in repet. d. l.2. columna. 7. versicul. intellige prædicta procedere. C. de pact. inter empto. & vendi. vbi & id dicit ita se aliàs obtinuisse. Cui adde & aliàs interpellationem factam hæredi de re vel obligatione non sua, sed prædecessorum, non illum constituere in mora, nisi de ipsa re certioretur per ostensionem instrumentorum, aut alio modo, vt voluit glos. in. l. qui in alterius, in princip. per illum textum. & ibi etiam Barthol. ff. de regul. iur. & glosſ. in. l. qui in ius. ff. nemo. §. eodem titul. etiam per text. ibi, & in. l. non potest, eodem titul. & Barthol. in. l. quod te, columna vltima, versicul. venio ad vltimum, & ibi latè Iaso. columna penultim. ff. si cert. pet. & Idem Bartol. in. l. non solùm. § morte, colum. 11. versi. tertiò principaliter. ff. de no. oper. nuncia. & in. l. sed ex legati causa, in fi. & ibi post eum Franc. Aret. & Iaso. etiam in fi. ff. de verbo. obliga. per. d. l. si quis inficiatus. & Bald. in. l. sed si ex stipulatu. ff. eo. ti. vbi reddit rationem, quia mora requirit, aut scire, aut scire debere, vt est text. not. in. d. l. quod te. Cuius etiam authoritate idem Bald. consilio. 461. super primo puncto, in quarto dubio, libro secundo, dicit non constitui quempiam in mora per interpellationẽ, nisi sciat, aut scire debeat se esse obligatum, & ad id alia quædam allegat, quæ ibi videre poteris.

6 *De eodem.*

¶ Et facit quod scribit Bart. in. l. j. in fi. ff. de eo per quem fac. erit. & in. d. l. non solùm. §. morte, colum.

columna. 7. in primo membro protestationis prohibitoriæ, & ibi Ias. columna. 14. versicul. sexta conclusio est. ff. de nou. oper. nuncia. & in. l. quidam decedens. §. ex quo, versicul. quæro quid si per aliquem. ff. de administ. tuto. Alber. in. l. quædam. §. j. in fi. ff. de eden. Bald. in. l. si legatum. ff. eodem titul. Imol. & Alexand. in. l. de pupillo. §. qui procuratorio. ff. de op. no. nunci. Alexan. consil. 95. visis processibus, columna penulti. versicul. supereſt, lib.2. & con.172. visis & opportunè discussis, colum.2. versicul. sed non est probatum, eodem libro.2. & conſ.141. viso themate cum dubijs, colum.3. versicul. plus etiam videtur, libr.5. & consil.78. viso & diligenter, column. 2. versicul. nec obstat quòd maritus, eod. lib.5. quod repetitur conſ.26. lib.6. & consil.75. in causſa & lite, colum.2. &.2. dubio, post princ. lib.7. & Iaſ. conſi.159. super facto, colum.4. versi. tertiò principaliter, & multis seq. lib.2.

7 *De eodem.*

¶ Et quòd aliàs non tenemur alij credere, nisi nobis fidem faciat sui dicti, probat. d. l. j. in princi. ff. de eo per quem fact. erit, & ibi concord. in glo. in verbo, quanuis. & quod voluit Specul. titul. de citat. §. sequitur, post princi. & in titul. de appel. parte.2 §. qualiter, versicul. cautus etiam sit, col.2. Archi. in c. quàm magnum. 23. q. 4. Cano. in cle. causſam, de electi. Bald. in. l. si fundum, in. 3. oppo. C. de rei vendi. cum si. & quæ etiam diximus suprà titul. præced. in. §. j. glos. 10. in verbo, dedans lan. in. 18. quæstio. & iterum in. §. 36. glos. 2. in. 2. quæstion. & quæ tradit Fely. in. c. 2. col. vlti. versi. & nota quòd in tali, de præscript. & in. c. cùm contingat, colum. vlt. in. 8. conclusione, de reſcript. & Franc. Ripa. in. c. cùm M. Ferra. numer. 136. versicul. vnum tamen not. rursùmque numero. 152. extr. de constit.

8 *An satis sit sequestrum fatetur se recepisse consignationẽ, sine alia probatione. Sola confessio probat depositum. Sed an in præiudicij tertij.*

SED IN HAC TRACTATIONE cõsignationis illud quæstionis est. Si iudex statuerit precium consignari in manibus Ticij, qui postea fatetur id precium sibi à venditore numeratum, nec tamen aliter constat de numeratione. An satis erit, vt venditor dicatur consignasse, & sic satisfeciſſe nostræ consuetudini. Quod videtur. nam cõfessio in posito probat numerationem, nec tunc potest opponi exceptio non numeratæ pecuniæ. l. Publia. §. vlti. ff. depos. & in. l. in contractibus. C. de non nume. pecu. & voluit expresse Bal. con. 256. actum fuit depositi, lib.j. & iterũ con. 270. quidã nomine. l. proponit, in fi. lib.j. & con. 364. tribus rationibus, li.2. & Pet. Ferra. tit. forma. c. quan. testes, prod. ad æter. rei memori. in verbo, habuisse confessus. & tit. forma libelli in actio. hypo. in verbo, in deposito, colum.j.

9 *De eodem.*

¶ Sed attende, quia hæc haud dubiè procedunt & intelliguntur quantùm ad præiudicium confitentis pertinet. Hic autem agitur de præiudicio tertij, cui vnius confessio vel iurata obesse nõ potest. l. iurisiurandi, in fin. C. de testib. cum similib. Quid enim si ipse victus sit, proindeque cogitur re vendita venditori cedere: quo casu & precium quod dicitur consignatum ab illo Titio depositario recuperare debet, qui fortè nunc non est soluendo, ea tantùm de causſa, quòd precium illud verè non recepit, quanuis confessus sit recepisse, nec ipse tamen venditor illa confessione inixus illud vult reddere, dicens se iam numeraſſe. Certè priuatur emptor & re & precio, ob eam confessionem. Quid igitur causſæ est, vt in eius tam graue præiudicium standum sit illius confessioni, qui fortè ex composito & communi ipsius & venditoris fraude, arte, consilio eam confessionem sine vera numeratione fecit: cùm & aliàs confessio de posito confitenti tãtùm præiudicet, non alijs, secundùm Bald. consilio. 455. quidam nomine. A. columna vltima, libro primo, per. l. in contractibus. C. de non numerat. pecun. & dicta. l. Publia. §. vltimo. ff. depos. it. quæ quantùm ad id faciant, cæterorum sit iudicium. & voluerunt etiam Imol. Alexander, & Franciſ. Areti. in. l. si stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbo. obligat. Alexand. in. l. j. §. si quis ita, eodem titul. Iaso. consilio. 172. relatio, columna. 2. versicul. accedat, libro. 2. vbi & ex hoc in pulchro casu consuluit.

10 *De eodem. Confessa res Tullio & aliis Confessa solutio ciuilis est, non naturalis. Solutio allegata an probetur per cõfessionẽ, vide. xiii.*

¶ Adde quòd consuetudo nostra quæ requirit consignationem, debet propriè & verè intelligi de vera & propria consignatione. l.3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. Sed & de naturali quoque, nõ ciuili, si de vtroque intelligi possit. l. vltim. & ibi Bald. Saly. Paul. Castr. & alij. C. de his qui veniũt. impe. cum alijs multis concordan. à me adductis, in repe. l. si vnquam, in verbo, susceperit liberos, numero. 15. quin si ea appellatio. Atqui consignatio confessata tantùm, vt nostri loquuntur, id est, de qua non aliter constat quàm per confessionem (Eam non ineptè confessam appellare possumus, quando confessam rem dixerit Tullius, in. 5. in Verrem actione: & Plinius libro. 10. capit. 49. & libro. 20. capit. 11. & confessa signa Columella libro. 2. capit. item. 2.) Huiusmodi igitur confessa tantùm consignatio non est vera ac propria & naturalis, sed tantùm impropria & ciuilis, ita enim illam nostri appellant: alteram autem, de cuius numeratione vera constat, naturalem dicunt: afferúntque eos qui veram ac naturalem allegant, non satisfacere, nec satis probare, si ciuilem tantùm, id est, confessam probant, vt per glo. Barthol. & alios loquentes in mutuo, in. l. 2. §. vlti. ff. si cert. petat. & in. l. si ex cautione. C. de non nume. pecu. glosſ. Bald. & alios in. l. si ex precio. C. si cert. pet. Speculat. in titul. de teste. §. primo, versicu. sed pone egi contra te, in fi. Bald. in. l. vltim. colum. penulti. versicul. vnum solum aduerte. C. commu. vtriusi. iudi. & in. d. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, post medium. ff. de verbo. obliga. vbi id dicit procedere, cùm negatur numeratio. & ibi quoque Angel. columna vltima, versic. vltimò opo. & latiùs Franciſc. Areti. columna. 7. versicul. & quia Barthol. in prædictis. atque etiam Alexand. & alios recẽtiores, ex quibus etiã discès quomodo id sit intelligẽdũ. & eundem Bal. cõ. 218. præsuppositio

Universidad de Deusto
Biblioteca

statuto,in.4.eodémque vltimo articu.libro.j.vbi etiam loquitur de depositio.& consilio.139.factum tale est.D.A.columna.2.versicul.in contrarium allegatur, libro.2.& consilio.25. punctus infrascripti consilij, post principium,libro. 3.& consilio.457.factum sic proponitur Francis. columna.1.libro.4.& consili.380.tres sunt casus,columna.j.versicul.videamus ergo in casu nostro,libro.5.vbi & hoc quoque declarat.Angel.consilio. 49.de dictis præceptis,circa medium.& consilio.155.in quæstione vertente inter dominum Micheletum. Anto.in capit.si cautio,& ibi Imo.id declarantem column.penultim.extrà de fide instrument.& eundem Anto.in capit.2.in verbo,sciat pro certo,& ibi quoque Imol.& recentiores,de offic.ordin.Roma.in.l.prædia.ff.de acquir.possess.Alexand.latè qui etiam id declarat,in.l.j.§.si quis ita,columna vltim. & ibi etiam Barb.columna.17.versicul.item ponitur alia.ff.de verbo.obligat.& eundem Alexand.consilio. 5.visa scriptura,columna.1.&.2.libro.1.quod repetitur consilio.179.libro.2.& ipsum Alexand. consilio.25.viso instrumento,columna.2.versicul. non obst. dictum,libro.2.Angel.Areti.in.§. sequens,columna.3.versicul.pone ergo quòd egi,Insti.de acti.& Maria.Soci.consil.3.circa præsentem,colum.2.

11 ¶ Et huius optima est ratio.aliud est enim confiteri quippiam recepisse,& aliud idipsum recipere.l.j.&.2.& ibi not.C.de dot.cau.non numer.&.l.j.§.mutuam.ff.si quid in fraud.patro.& voluit Bald.con.352.quæritur an confessio,in princ.lib.3.& Pet.Anc.con.330.visis,col.2.versi.ad propositum,cum infinitis propè concordan. Ideóque ex multorum sententia procurator datus ad recipiendum pecuniam mutuò,non obligat dominum ex sola eius confessione de receptione huiusmodi pecuniæ,nisi aliter constet eam fuisse reipsa numeratam.

Aliud cõfiteri, aliud recipere. Procurator cõfitens solutionẽ sibi factam an noceat domino, vide.xiii.

12 ¶ Sicuti nec tutor,curator,aut executor, aut alius administrator per simplicem suam cõfessionem faciunt fidem de recepto in præiudicium pupilli,minoris,hæredum,& aliorum,nisi de numeratione aliter appareat. Id enim voluerunt Barthol. Bald.Fulgo.Ro.Pau.Cast.Alexand.Soci.& Ias.(dij boni qui authores,certè locupletissimi,præsertim cùm Bald.cum Bartho.conueniat,cui ex more,ex industria,ex omni occasione,ex professo,ex præscripto repugnare atque cõtradicere solet)hi igitur in ea sunt sententia,in.d.l.2.§.vltim.ff.si certum peta.Barthol.& Imol. in.l.si debitorem,per illum textum.ff.de nouati.idem Barthol.& Angel.in.l.non abstulit.C.eo. titul.idem Barthol.in.l.à diuo Pio.§.sed si emptor,& ibi quoque ipse Angel.distinguens,& latè Alexand.colum.4.versicul.successiuè quærit,& multis sequent.& Pet. Besuti.ff.de re iudic. Barthol.in.l.Lucius.ff.de admini.tutor.& in.l.alio,column.vltim.versicul.quæro quid si in instrumento.ff.de ali.legat.Fed.Senen.consil.53.Titius fecit procuratorem.Bal.in.l.omnes.§.1.C. de quadri.præscript.& in.l.falsus,columna.2.versicu.tertij dicunt.C.de furt.& in.c.ex insinuatione,columna.2.extrà de procura.& consil.123.respublica,libr.3.& consil.131.procurator,eodẽ lib.3.& consil.287.dicta mulier,columna.1.libro.4.Angel.in.l.2.§.vlti.C.de quadri.præscript. Anto.& Panor.in.c.si cautio,de fide instrumen.idem Panor.in capit.cùm olim,colum.2.vers. sed dubium est,extrà de offic. delegat.vbi tamen distinguit. Petr.Anear.in capit. generaliter, in princip.& ibi Domi.§.vlti.in fi.de procura.libro.6.Idem Pet.Anca.in.c.statutum.§.si quidem, colum.1.de rescript.lib.6.& cons.57.quidam ex prædictis,in fi.Imo.Francis.Are.& Iaso.in.d.§. Chrysogonus.Ro.in.d.l.prædia,de acquir.pos.& con.352.quæritur primò,in.j.dubio.Pau.Ca. cons.186.in caussa quæ vertitur Pisis,libro.j.& cons.337.primò quæritur posito,colum.2.ver. item pone per confessionem,eodem libro.j.& cons.409.considerandа sunt, circa medium,eodem libro.j.& cons.32.circa primum,paulò ante fi.libro.2.Raph.Fulgo.cons.209.duobus, per totum,Ioan.Plat.in.l.vlti.C.de apo.public.lib.10.Maria.Soci.d.cons.3.column.2. vers.quintò probatur.Alexand.in.l.iusiurandum quod ex conuentione.§.vlti.colum.2.ff.de iureiur.& con. 132.in caussa & lite,colum.2.versi.denique ista scriptura,lib.4.Pet.Ferra.titul.for.libel.quo agit ad redi.rat.tut.in verbo,ac executores,columna.8.versicul.vltrà quæritur.Francisc. Aret.cons. 4.ex facto proponitur.Barb.consil.8.sapienter,columna.16.lib.2.& con.18.difficile est,colum. 4.libro.3.& cons.17.clementissimum,colum.3.lib.4.Fely.in capit.cùm olim, le.j.colum.j.extrà de offic.delegat. Guid.Pap.singul.650.ver.2.de habente.Iason etiam loquens de depositione & consignatione pecuniarum.d.con.172.lib.2.Philip.Deci.cons.146.cuius superscriptio incipit, dubia,colum.penul.vers.tertiò non obstat.& consil.493.viso tenore instrumenti, col.2.vers. & ideo qui habet mandatum.

An tutor, curator, executor, aut alius administrator.

13 ¶ Et hæc quidem est communis op.licèt nonnulli refragentur. Tum in eo quod diximus agentem ex mutuo vel depositio non vincere,si probet tantùm de confessione.Nam contrarium voluit Bald.post Nicol.Matth.in.l.generaliter,colum.vlti.in.9.quæstio.& ibi quoque Saly.colũ. penult.in.17.quæstio.C.de non nume.pec.& idem Saly.in.l.si ex cautione,column.item penul. versicul.quæro econtra,eod.titul. Et in eo quoque quod dictum est de procuratore constituto ad recipiendum mutuum,vt videre licet apud Fede.Senen.cons.54.eodem modo,in fin.Bal.in. l.nam & nocere,ad fi.ff.de pact.& Saly.in.d.l.2.§.vltim.ff.si cert.petat.Imo.sibi contrarium,in. c.si cautio,colum.vltim.extrà de fide instrumen.Paul.Cast.consil.34.ego Paulus,lib.j.quod repetitur,con.293.eod.lib.j.& Rapha.Co.cons.31.testator,in.2.dubio,in fi.Nicol.Mil.in suo reperto.versicu.procurator habens mandatum. Alexand.& alios recentiores eos nuncupatim citantes,qui contrarium voluerunt,in.d.l.2.§.vlti.ff.si cert.peta.& ipsum Alexand.cons.76. viso libello,

De eodem.

ante fin.libro.6.Barb.etiam,d.consil.18.columna.3.versicul.circa secundum dubium,& seq.lib.3.& Ias.in.l.duobus reis,column.2.ff.de iureiur.& nouissimè Zasium, qui hanc sententiam contrariam audentissimè constantissiméque defendit in suis singu.intellectibus.& in.l.Iulianus,column.vltim.ff.de confes.Inter alia autem pro hac parte adducitur text.in.l.2.in fi.C.de quadri.præscript.vbi confessio officialis principis de recepta pecunia venditionis rei à se factę facit fidem,tametsi vendere non possit,nisi præsente pecunia.l.si procurator.ff.de iure fisc.& ita etiam not.Saly.in.d.l.2.column.j.Alciat.autem in.d.l.2.§.vlti.non inscienter tradit id plurimùm residere in arbitrio iudicantis,qui subtiliter perpendat,verisimiléne sit numeratum,an innumeratum,ibi eum omnino vide.

Depositum cõfessum an habeat priuilegiũ veri depositi. Dos cõfeßa an habeat priuilegia veræ dotis.

14 ¶ Sed ex illo tamen eodem fonte manat,vt depositum confessum tantùm, id est,vt repetàm, de cuius numeratione non aliàs constat,quàm per confessionem depositarij,nõ gaudet priuilegijs veri depositi,de cuius scilicet vera numeratione certissimis probationibus apparet.Ita enim singul.voluit Bald.consi.384.duo sunt videnda,in fi.lib.1.quem refert non designato tamen loco, & sequitur Soci.consil.143.diu profectò,colum.vlti.versicul.confirmantur prædicta,lib.j.quod repetitur consi.171.lib.2.Et mouetur vterque eo exemplo,quòd dos similiter confessa non habet priuilegia veræ dotis aduersus tertium,secundùm glo.in.l.assiduis,in verbo,datæ,per illum textum,& ibi Cy.Ray.Forli.Bal.ante fi.qui eam glos.dicit auream. C.qui poti.in pignor.hab. & idem Bald.in.l.diuersis,eod.tit.& in.l.cũ aliquis,colum.2.versic. secundo casu.C. de iur.delibe.& in.l.j.colum.penul.versicul.item in quæstione, & ibi quoque Angel.column.vlti.Imol. & Paul.Castr.distinguentes,& latissimè Francisc.Aret.& Alexand.illum quidem colum.5.versicul.quærit hìc Angel.hic colum.8.& sequent.ff.solut.matri.& idem Bald.in.l.j.colum.3.versi. vnde quæritur.C.de priuil.dot.& in.l.si quis posthac,in princi.& ibi quoque Alberi.post prin. & Angel.colum.j.de bonis dam.& idem Bald.in.l.2.post medium.C.ne liceat poten.& in.c.cõtingit,columna.3.versicul.item si bona,extr.de dolo.& contu.vbi eam glos.dicit singul.& consil.397.casus talis est quæstio speratur,ante fin.lib.j.& consilio.432.casus talis est campsor,circa medium,eod.lib.1.& cons.456.Scia,post prin.eod.libr.1.& cons.eiusdem numeri incip.sciendũ est,post princ.lib.2.& consi.189.dominus Lanfranchus,colum.2.vers.& ideo indubitanter,lib. 3.vbi eam glosss.dicit singu.& cons.252.quæritur an confessio, circa medium, eodem libro.3.& cons.333.quia ista dos,lib.4.& cons.438.an possessio, columna.2.libro.5.& Signo. cons.49.in quæstione vertente,column. vltima,versic.aut elapso.Angel.in.§.1.per glosss.ibi,in authenti.de restit.& ea quæ parit.& in.§.his consequenter,circa medium,in authen.de æquali.doti.& in.§.1. in princ,per illum textum,in authen.vt exact.instan.dotis.& con.180.præmitto ad euidentiam, in fi.Cardi.Flor.Pet.Anc.& Barb.in.c.ex literis,extrà de pigno.Imol.in.l.rei iudicatæ.§.hæredi.ff.solut.matri.Panor.cons.73.in quæstione,columna.3.versi.præterea & secundò, lib.2.Ro. consil.445.consultatio,in vlti.dubio.Bald.Nouel.in tracta.doti.in.8.parte,priuilegio.13.Corn. cons.183.licèt discussa,column.1.lib.3.Ioan.Lup.in repe.rub. de donat.inter vir.& vxor.§.15.& Ioan.Crot.in repe.l.filiusfami.§.diui,col.antepen.vers.non obstat tertium.ff.de legat.1.De quo tamen(quia nonnulli tenent contrarium)vide Bald.in.c.quia verisimile,columna.2.versic.item dos præsumitur,extrà de præsumpt.vbi distinguit inter præcedentes & sequentes creditores. & consilio.251.duo rei,column.1.libro.3.& plenissimè Rapha.Co.d.consil.31.in.2.dubio.Imo.in. d.c.ex literis,de pignorib.Alexand.cons.123.quoniam abunde,colum.2.lib.6.& Ias.in.d.l.duobus reis,de iureiur.& in authen.res quæ,column.pen.in.9.limitatione.C.com.de legat.Catel.in memor.incip.dos habet,versi.secundò priuilegia.& Anto.Rub.consil.78.præsupponitur,colũ. 3.versicul.vltimò facit.sed omnium copiosissimè Soci.in.d.rubr.ff.solut. matri.colum.10.versicul.postremò doc.hìc,cum multis.sequen.& Fran.Ripa.in.l.quæsitum.§.si sponsa,colum.vlt. ff.de priuil.credi.

Depositum re solum contrahitur.

15 ¶ At ea quæ diximus,non esse standum simplici confessioni numeratæ pecuniæ,nisi aliter appareat de vera ac reali numeratione,omnium maximè debent obtinere in depositio,etiam si in mutuo non procederent,quia depositum non nisi vno modo contrahitur,scilicet re:mutuum autẽ, & re,& alijs duobus modis contrahitur,scilicet verbis,& chirographo, vt not.in.d.l.2.§.vlti.ff. si cert.peta.vnde in depositio vnus est contractus,vna obligatio,quæ re tantùm perficitur,vt voluit Bald.cons.218.præsuppositio statuto,vers.quartus articulus,libro.1.& plenius consil.256.actum fuit depositi,libro.j.& sequitur licèt corruptè alleget,Socin.d.cons.143.diu profectò, colum.j.vers.præterea aliud,libro.j.quod repetitur,vt diximus,cons.171.lib.2.Et facit etiam quod tradit Bald.cons.455.quidam nomine.A.colum.vlti.vers.ex hoc sequitur,libro.j.& Alberic.latè in.l.si depositа,column.1.&.2.C.depositi. Ergo nisi res ipsa hìc verè interueniat, non potest dici depositum,etiam si chirographus,aut confessio quæ verbis fit, interuenerit. Et licèt reperiatur quòd ea confessio probet veram numerationẽ,in.d.l.Publia.§.vlt.ff.depositi.& in.d.l.in contra- ctibus,de non numer.pecu.id tamen intelligitur prout etiam illa iura loquuntur,quantùm ad ipsos confitentes: nec alicubi scriptum reperitur id præiudicare tertio,cuius interest.

Decisio primæ quæstionis.

16 ¶ Propterea Cepola caussarum ciuilium con.44.in quæstione de prræsentatione,in.j. dubio, loquens de retractu qui competit consanguineo ex statuto,quod in id requirit precium deponi, si emptor recusет accipere,vt hìc etiam requiritur in retractu conuentionali, super hoc inter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rogatus respondit non satis esse, vt de hac depositione appareat per confessionem depositarij: sed opus esse, vt constet de vera ac reali numeratione, & quanuis statutum super quo consuluit expressim requireret, vt precium re vera deponeretur integrè & sine exceptione (ea enim erant verba statuti). Tamē idem dicit si simpliciter loqueretur de depositione: nam nihilominus (inquit) teneretur consanguineus probare verum & naturale depositum, nec sufficeret ciuile; neque enim (vt subdit) sola confessio probat veram numerationem, per text. in l. si precio, iuncta gloss. in verbo, si verò, & ibi Iacob. But. & Bald. C. si cert. peta. & gloss. in l. si ex cautione, & ibi quoque ipse Iacob. Butr. Barthol. Bald. columna 3. versicul. quartò quæritur, & alij. C. de non nume. pecu. Et in hac sententia constantissimè perstitit in duobus consili. sequent. non obstantibus quibusdam allegatis in contrarium ab aduocatis aduersariorum, quibus affatim respondet, vt ibi videre poteris. Et in postremo dicit nihil in contrarium facere, quòd depositarius ob suā confessionem sit obligatus totum reddere: facilius enim ipsum restituturum pecuniam verè depositam, quàm confessam tantùm.

17 *De eo, an cōfessio de recepto, aliis non præiudicet.*

¶ Sed an semper illud verum sit, vt confessio de recepto non præiudicet alijs, quàm confitenti, ne & illud omittam, vide vltra eos, quos suprà citauimus, Barthol. scienter disputantem, an satis sit fideiussori, aut ei qui promisit alium seruare indēnem, probare solutionem à se factam per solam confessionem creditoris, sine probatione numerationis, vt possit agere contra debitorem, consil. 160. Ticius promisit, & in. d. l. duobus. §. j. & ibi quoque Saly. Pau. Ca. & Alex. ff. de iure iur. Angel. in l. Vrannius. §. j. & ibi quoque Imol. ff. de fideiuss. & eundem Paul. consilio. 64. quæritur vtrùm fideiussor, lib. j. vbi & in eodem casu loquitur. & Alexand. consil. 25. viso instrumento contractus, columna. 2. versi. secundò oportet, lib. 2. quod repetitur consil. 90. libro. 3. & eundem Alexand. d. consilio. 123. libro. 6. & Barb. in rubri. de reb. eccle. non alie. colum. vltim. & Cepol. con. causarum ciuilium. 12. dubitatur, pet totum. & Matthæ. Afflict. deci. Neapol. 91. iterum in causa Alexandri, num. 3. rursúmque deci. 94. sunt duo socij, per totum. & iterum deci. 150. rex Alphonsus, colum. pen. versicul. quinta conclusio, & alibi, nisi fallor, diximus, sed locus nunc non occurrit. Sed & an illud verum sit vt per confessionem nō probetur verus numerationis actus, vide per Bald. consil. 50. videndum est primò, in fi. lib. 2. & Maria. Soci. d. consi. 3. circa præsentem, libro. j.

18 *Quid si vltra confessionem sequestri constet depositum fuisse marsupium, sine alia numeratione.*

QVID AVTEM IN NOSTRO casu, si cum confessione depositarij appareat testibus, aut instrumēto publico depositum fuisse sacculum siue marsupium, siue follem, in quo venditor dicebat esse illud precium venditionis, quod deponi debebat, paratumque se numerare, non tamen aliter constat de numeratione. An saltem id satis erit? Et id videtur satis esse, per textum in l. statuliberos, quæ est. 3. §. si plusquā, ibi, viginti numerauerit, siue in sacculo dederit. ff. de statuliber. quam ad hoc dicit not. Francisc. Aret. in l. si mora, columna. 4. versicul. item vide. ff. solut. matrimo. & alium textum in l. vltim. ff. de lege com. ibi, & sacculum cum pecunia signatorum signis obsignauit. & per gloss. in §. illud quoque, in verbo, contestatur, in authent. vt exac. instan. dot. quam sequitur Barthol. ibi, & in l. acceptam, paulò ante fi. C. de vsur. dum ibi se refert ad eam, & ibi quoque Angel. in fi. & Bald. & Imo. in l. si seruus. ff. de vulga. & pupil. substi. & quod Bald. dicit de præsentia pecuniæ, quæ (vt ait) habetur pro numeratione, in. d. l. si ex precio. C. si cert. pet. & in rubric. C. de fide instrumen. columna. 4. versicu. iuxta hoc quæritur, vbi etiam allegat not. in. d. l. si ex precio, & in l. singularia. ff. si cert. pet. & idem Bald. consilio. 247. præmisso statuto, paulò ante fin. libro primo, cùm dicit, quòd pecunia potest solui in sacculo: & dicitur numerata, si partes confitentur, licèt tabellio cautiùs faceret, si videret ipsam pecuniā numerari. Et Roma. consilio. 102. super eo, columna prima, versicul. quò ad secundum. Et facit etiam text. in l. adhuc, in princ. ibi, si verò simul in sacculo soluit. ff. de vsufruct.

19 *De eadem re.*

¶ Sed certè hæc omnino vera sunt in præiudicium eorum, qui ipsum actum ita conficiunt. Sed in hoc casu, vbi agitur de præiudicio emptoris, non crederem id satis esse, nisi appareat de vera numeratione. Nam & hìc fraus subesse posset, sicuti & in simplici confessione. Et ita etiā consuluit Cepol. loquens de consignatione, quæ fit in retractu consanguineorum, consili. 46. circa dubia nostra, columna vltim. versicul. vlteriùs dicitis. Et ante eum voluit Barthol. quem ipse nō allegat, in l. cùm seruus, in fin. per text. optimum, ibi, in versicul. nam non vtique. ff. de condi. & demon. vbi expressè intelligit glo. in. d. §. illud quoque, in authent. vt exac. instant. dot. suprà allegatam, si ita offeratur in marsupio, vt testes & notarius cognoscant, quanta est pecunia, quæ ibi est, quia eam viderunt numerari. Si enim postea dicerent vidisse offerri marsupium cum pecunia, sed ignorare quanta ea erat, non probarent. l. prima. §. si cista. ff. depositi. Ideo (inquit) tutiùs credo offerre pecuniam numeratam coram testibus, & ita ponere in marsupio, & subdit se putare sic intelligi. d. l. acceptam, & sequitur Paul. Castr. ibi, columna secunda, versiculo, item not. in versicul. nam non. & Bald. in dicta. l. si seruus, in principio, per illum textum. ff. de vulga. & pupil. & in dicta. l. acceptam, columna prima, versiculo, ex his not. & iterum columna quarta, in vndecima quæstio. & ibi quoque Salyce. & Pau. Castr. vterque columna prima, Roma. consilio trecentesimoquinquagesimosecundo, quæritur primò, columna prima, versicul. & licèt dicatur. & Pet. Ferra. titul. for. libel. in causa vendi. in verbo, suprà scriptum precium, in fin. & titulo, forma libel. quo agit. ad pœnam ex compromisso, in verbo, legitimè obtulit. & Ioannes

Plat. in l. j. columna. 2. versicul. nunquid autem. C. de suscept. libro. 10. Ange. Aret. in. §. vltimo, colum. 2. Insti. quib. mod. tol. oblig. & Iason in l. Titiæ textores, in princip. colum. 2. versic. tertiò addde. ff. de legat. j. & latè consil. 172. relatio, colum. j. libro. 2. & Francisc. Ripa. in l. si insulā, colum. 15. numero. 18. ff. de verbo. obliga. Stepha. Bertran. consil. 97. voluissem, colum. j. versic. tum & quia esto, libr. 2. vbi loquitur in materia retractus. Et facit quod etiam scribit Bald. in. d. rub. C. de fide instru. vbi suprà. & in. d. l. si ex cautione, columna. 3. versicul. septimò quæritur. C. de non nume. pecu. & consi. 455. quidam nomine. ff. colum. 2. versicul. illud non etiam est omittendum, lib. j. vbi singul. dicit consuetudinem huius rei contrariam esse abusiuam. & Paul. Cast. consi. 120. viso quodam processu, colum. vlti. lib. j.

20 *De eadem re.*

¶ Nec si verum dicere volumus, contrarium dicit glos. in. d. §. illud quoque, in authen. vt exca. instan. dot. sed illud tantùm dicit, pecuniam posse efferri & deponi in sacculo, quod nec nos negamus, sed debet priùs numerari, & id non negat ea glo. Nam & aliàs si ea pecunia ita consignetur in sacculo sine alia numeratione, ea non continebitur appellatione pecuniæ: nec vt pecunia debebitur, sed tanquam species, vt probatur in l. talis scriptura, & ibi no. Bar. in. j. no. & alij. ff. de legat. j. & l. planè vbi. §. j. eod. titul. & glos. in. l. hæc venditio. §. huiusmodi, in verbo, quanti. ff. de contrahen. empti. & Bald. in. c. j. §. similiter, titul. de contro. inue. columna. 3. versicul. item no. quòd species, titul. de contro. inuesti. vbi ex hoc dicit huiusmodi pecuniam non recipere vsuram, vti nec alias species, sicut & ipsa se dixisse dicit in l. j. C. de vsur. Nec id tamen semper procedit, vt talis pecunia pro specie habeatur, vt per ipsum Bald. in l. sed & si quis. §. quid tamen. ff. de vsufruct.

21 *De eadem re.*

¶ Verùm Imol. in. d. l. si seruus. ff. de vulga. & pupil. tenet non esse necesse numerari pecuniam, sed sufficere, vt in sacculo consignetur, offeratur, & deponatur. Nam sibi debet imputare creditor, qui pecuniam noluit acceptare, si non operuit sacculum, vt videret, essētne tanta pecunia, quanta sibi deberetur. & in hac op. videtur fuisse Paul. Cast. in l. si mora, colum. 3. versicul. & an sufficit. ff. solut. matri. cùm dicit quòd nō sufficit offerre pecuniam in folle seu marsupio, si creditor eam petat numerari, secus si simpliciter recuset recipere. Et idem in effectu voluit Alexan. in. d. l. si seruus. ff. de vulga. & pupil. columna. 2. dum ita distinguit, aut creditor recusat accipere pecuniam, & sufficit oblatio in sacculo: quia sola oblatio verbalis sufficit recusante creditore, per text. singul. in l. qui Romæ, in princip. ff. de verbo. obliga. & in capit. eum qui, de dol. & cōtu. & capit. j. de eo qui mit. in pos. glos. vlti. in capit. pastoralis, extrà de offic. ordi. Bald. in l. j. colum. 2. versicul. modò quæro vtrùm. C. ne lice. ter. prouo. Tu autem adde Bar. in l. qui solidum, in princip. ff. de legat. 2. & Rapha. Co. & Paul. Cast. idem tenentes in. d. l. qui Romæ, in princip. & ipsum Alexand. in. d. l. si mora, columna. 3. versicul. quintò fallit. ff. solut. matri. & in. l. si insulā, colum. 2. ff. de verbo. obliga. & Ias. in. l. 2. colum. 63. versicul. circa tamen illud. C. de iur. emphy. & Catel. in memor. incipi. oblatio, vbi etiam reperies quomodo id sit intelligendum. quanquā contrarium tenet Francisc. Aret. in. d. l. qui Romæ, in princip. Sed vt redeamus ad eundem Alexan. in. d. l. si seruus. Aut creditor (inquit) non recusat, vel saltem nihil dicit, & tūc putat verum, quod dictum est, non satis esse offerre in sacculo, nisi numeretur: quia cùm creditor non cogatur partem pecuniæ recipere. l. quidam existimauerunt. ff. si cert. peta. & l. cùm hæres. §. item si decem. ff. de statuliber. & l. vltim. ff. quib. mod. pigno. vel hypothe. soluit. certè numerari debet, vt certa sit. Et idem propemodum dicit ipse Alexander in. d. l. si mora, col. 4. vers. iuxta prædicta.

Oblatio verbalis sufficit recusante creditore.

22 *Decisio quæstionis.*

¶ Ego verò in hoc casu nostro sequendā esse omnibus modis eam sententiam esse arbitror, quę iubet pecuniam numerari, nec satis esse dicit vt ponatur in sacculo sine alia numeratione. Nam hìc loquimur de consignatione, quæ debet fieri ob recusationem emptoris, & integra quidem: nec aliter constare potest, an sit integra, nécne, quàm si fuerit numerata: nec sumus in illis terminis, in quibus sola oblatio sufficit, cùm creditor non vult accipere pecuniam: & aliud est simplex oblatio, quæ fit parti, & est fortè aliquid quod ei imputari possit, si non petat numerari pecuniā, vt in simili diximus, quòd cùm parti exhibetur instrumētum, non est necesse eius exemplum dimitti, nisi à parte, cui exibitio fit, petatur, vt probatur in cle. caussam, de elect. cum si. & concor. à me adductis suprà titul. præceden. §. j. glo. 10. in verbo, dedans lan, numero. 103. quod autem diximus. At consignatio non ei fit, sed alteri: ergo nihil ei imputandum, sed potiùs consignanti, ni si eam, vt decet, fecerit.

23 *Quid si in consignatione deest vnus nūmus. Spoliator non auditur, etiam si vnus nūmus desit.*

SED QVID SI INTEGRVM preciū præter modicū, fortè vnum nummum sit consignatum, vtrùm satis erit. Respondit Cepola loquens in retractu sanguinis. d. consi. 46. col. 2. versicul. præterea etiam si appareret, nec tunc quidem satis esse, per id quod not. scribit Bald. in capit. conquerente, columna. j. per illum textum, extrà de resti. spoliat. id quod dicitur spoliatum ante omnia esse restituendum, nec aliter spoliatorem esse audiendum, procedere, etiā si deesset vnus tantùm nummus, quod & ipse dicit no. Et id quoque, vt hoc addas, sequitur Ias. in authen. quī rem, colum. 5. C. de sacro. eccles. & in l. sancimus, colum. 3. versicul. octauò extende. C. de iudici. & consil. 162. statutum ciuitatis Laudæ, colum. 2. versicul. secundò principaliter, libr. 4. Philip. Deci. consil. 34. cuius superscriptio incipit, an & quando propter contumaciam, colum. vlti. & in l. edita, colum. vlti. C. de eden. vbi & id trahit ad expensas, quæ refundi debent ob emendationem libelli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

24 ¶Sed & id quoque addi potest, quod huc propiùs accedit, quod tradit Angel. in.l.acceptam, columna.j.in.2.not.& ibi quoque Salycc.columna.2.versicul.constat autem,& Paul.Castr.columna.j.C.de vsur.quòd si in oblatione totius precij & vsurarum desit vnus tantùm nummus, nullus effectus eorum,qui induci solent ex oblatione,inducitur,per.l.quandiu.C.de distract.pignora.de quo & nos diximus suprà in eodem.§.in verbo, & des arrierages.pro quo est optimus textus in.l.secunda ibi,nam si vel modicum de sorte vel vsuris,&c.C.debit.vendi.pigno.impe. non posse.& in.l.obsignatione.C.de soluti.cùm dicitur,obsignatione totius pecuniæ. Et quod scribit Bald.ipse in.l.vltim.versicul.sed reuocatur.C.commoda.quòd venditor potest totam rē venditam retinere,etiam si vnus tantùm nummus desit ex precio.& sequitur Iaſ. in.d.authenti. qui rem, vbi suprà.& consilio.41.in duabus,columna.2.libro.3. & consil.111.magnificus dominus,column.vltim.libro.4..Et quod ante Bald.voluit gloss.in.l.res bona fide.ff.de contrahend. empti.quòd si res ita sit vendita, vt nisi statuta die fuerit solutum precium, res sit inempta,si intra id tempus totum precium sit solutum præter vnum nummum, non secus erit inempta , ac si nihil fuisset solutum,per multa iura,quæ illic allegat.& sequitur Bald.ibi.& in rubri.C.de contrahen.empti.in.10.quæstio.vbi illam dicit not.& in.c.cùm adeo,columna.2.versicul.sed alibi, extrà de rescript.vbi etiam dicit not.& Alberic.in.l.lege.ff.de lege commisso.& dicit ipse Bal. arg.eius gloss.in ea ipsa.l.res bona fide,quòd si statutum cassat contractum,nisi soluatur gabella, si in solutione desit vnus tantùm nūmus,non valet contractus. Et id quoq; videtur voluisse idē Bald.in.l.2.in fin.& ibi etiam Rom.ff.de S C.Silla.& Angel.in.d.l.acceptam,columna.j.versicul.item concludo.& in.l.in rebus.§.possunt.C.commod.& Barb. in procemio cle.in vtraque lect.videlicet columna.5.in priore lect.& colum.10.in posteriore.& consil.88.sapienter scribitur,column.antepenultim.libro.4.licèt ipse Bald.videatur velle contrarium in.l.quanuis.ff.de condi.& demon.

De eadem re. Oblatio mãca & inutilis, si vnus tantũ nũmus desit.

Vẽditor totam rem retinet ob vnum nummum non solutum.

Res inẽpta ob vnum nummũ. Contractus cassatur ob vnum nũmum ex gabella nõ solutũ, vide nume.32.

25 ¶Verùm priorem sententiam & omnia suprædicta confirmat,quod tradit Angel.in.l.si seruus. §.si plurium,columna.2.versicul.& ideo si ex forma.ff.si quis cauti.quòd si ex forma statuti , habita concordia cum offenso non debeat offendens puniri, soluendo certam gabellam, si deficiat vnum iota(vt ipse loquitur)non proderit concordia.& sequitur Alexander consilio.105.magnifice prætor,columna.6.versicu.pro hoc bene facit,libro tertio.Sed & id tradit Angel.vt à multis citatur.licèt non sit in meo codice,ad quæstionem de eo cui ex statuto remittitur pœna delicti,si intra mensem soluerit quartam partem condemnationis:si intra id tempus eam totam soluerit,præter vnum nummum,non euitabit pœnam. Et quod etiam ab ipso Angel.Imo.& Alexand.scriptum est in.l.in executione.§.item si ita.ff.de verbor.obligatio.quòd si ex statuto quisquis certam summam soluerit,banno eximatur, non est satisfactum statuto,si vnus nummus desit.& sequitur Roma.in dicta.l.2.ff.ad Silla.& Barb.in dicto procemio clement. & consilio.74. omnia quæ facitis,columna.9.libro tertio,& consilio.34.illud in medium referam,columna.5. libro.4.Sed & prætereà voluerunt Ange.& Alexander in dicto.§.item si ita,& iterum ipse Alexander in.l.stipulationum aliæ,quæ est.5.§.si fortem,per illum textum,eodem titul.quòd si quis sub pœna promiserit dare certam summam intra aliquod tempus, certè si de ea summa restat vnus tãtùm denarius,pœna committitur in solidum.quod & ante eos voluit Speculat. tiul.de arbitro & arbitratore.§.vltimo,versiculo , vt autem circa materiam.& Bald. quem nemo allegat, consilio.127.quidam nobiles,circa medium,libro primo, vbi dicit,quòd pœna committitur,si quid minimum restat soluendum,per.l.hæredes.§.idem iuris.ff.famil.herciscun.Sed & Alexan. in dicto.§.item si ita,adducit & sequitur id quod voluit Bald.in additi.Speculat.in secunda parte titul.de appellat.§.restat videre , versicul.sed pone dicit statutum , qui est in columna septima,quòd si ex forma statuti debeat appellans intra certum tempus soluere certam quantitatem denariorum pro libra , alioquin appellatio sit deserta:si appellans omiserit soluere vnũ denariũ, non minùs erit appellatio deserta, quàm si totum omisisset. & id quoque sequitur & dicit valde notabile & bene notandum Iaſ.in.d.auth.qui rem.

Concordia non prodest ex defectu vnius nummi.

Pœna non euitatur ob vnum nummum,vide. 27.

Banno non eximitur , qui totũ præter vnũ nũmum soluit.

Iterũ de pœna.

Appellatio deserta ob vnum nummum nõ solutum. 26

26 ¶Sed & ipse Alexand.& ante eum Paul.Castr.eodem in loco,ex ijs dicunt, quòd si emphyteuta soluerit integram pensionem præter vnum nummum , cadit emphyteusi , ac si nihil ipse soluisset.& sequitur Iason in.l.secunda,columna.16.in.16.item quæstio.C. de iur.emphyt.& in.d. authenti.qui rem,vbi suprà.Et idem de inquilino siue conductore tenet Bald.consili.290.vulgare est,libro.2.& Alexand.d.consil.106.magnifice prætor, colum.6.versicul.& post prædicta, cum sequen. libr.3. & est bonus textus in.l.æde,ibi,si pensionem domini in solidum soluisti.C. locati.licèt Bald.ipse tenuerit contrarium in eadem ipsa.l.column.3.versicul.sed nunquid pro vno nummo.C.loca. Et hæc quidem,cùm modicum ex integro precio restat.Nam si integrum ipsum precium siue pensio consistat in modico , verbi gratia in nummo , hauddubiè cadit emphyteusi,qui illud modicum non soluit, vt post Petr. voluit ipse Baldus in dicta authentic. qui rem,columna.2.versicu.iuxta prædicta.& in.l.cùm allegas,in.7.oppo. C.de vsur.&.c.primo.§. aut si libellario,columna.j.titul.quib.mod.amit.cum alijs concordant.adduct.à Iason. in.d.authentic.qui rem,ne hîc diutius immoremur. Cui adde Barb.consilio trigesimosexto , sapienter, in fin.libr.secund.

27 ¶Et huc quoque accedit,quod prodit Bald.in.d.l.quandiu , per illum textum. C.de distractio. pigno.

pign.quòd si statuta est pœna non soluentibus præstantias (vt ipse appellat)si vnum denarium quis omiserit,incidit in pœnam,ac si nihil ipse soluisset.Et quod scribit idem Bald.in commentar.l.j.in.14.quæstione.C.de his quæ pœ.nomi.quòd si testator hæredi mandauerit,vt certa die daret mihi decem nummos,alioqui daret mihi fundum:& hæres intra tempus præfinitum nouem tantùm dederit,æquè possum fundum illum nouem restitutis petere,ac si nihil omnino hæres dedisset.Sequitur Paul.Ca.in.d.§.si fortem,colum.vlti.& Barb.in.l.4.§.Cato,colum. 22.ff. de verbo.oblig.& in procemio cle.in vtraque lec.vbi suprà citauimus,quibus locis id dicit singu.& perpetuò notandum.& in cle.literas,colum.23.de rescrip.& consi.40. præclarè scribitur, colum.12.lib.j.& consi.57.cuius est idem initium,col.4.co.lib.j.&.d.consi.74. colum . 9.lib.3. &.d.consi.34.col.5.li.4.&.d consi.88.col.antepe.co.lib.4.& Iaſ.qui & hoc dicit no.in.l.si insulam,col.18.versi.vltimò ad illud.ff.de verbo.obli.Et quod etiam tradit idem Bal.in.l.vlti.col.2. versi.quæro quid si sedens.C.qui bo.ced.pos.quòd si cedens bonis omnia bona sua reliquit præter vnum denarium,perdit beneficium cessionis.

Iterum de pœna.

Hæres iussus soluere non satisfacit,si desit vnus nummus.

Cedens perdit beneficium ob vnum nũmum.

28 ¶Et huc item adducitur,quod voluit Bald.in.l.cùm sit.C.de sepul.vio.quòd ea regula , quòd qui non habet vnde luat in corpore,habet locum etiam si reus soluit integram summam præter vnũ denarium. quem ita refert & sequitur Alexan.in.d.l.stipulationum.§.si fortem,colũ.j.ff. de verb.oblig.& Iaſ.qui id dicit mirabile & singu.in.d.l.2.in.d.16.quæstio.C.de iur.emphy . Licèt Bald.de vno nummo mentionem non faciat,sed simpliciter dicat quòd si minus soluat,tota pœna imponitur,ac si nihil ipse soluisset,arg.d.l.5.§.si fortem.Et hæc quidem omnia,vt his tandem finem faciam,confirmantur ex.l.quanuis.ff.vt pos.lega.& meliùs.l.si is qui ducenta.§.si ita,& ibi no.ff.de reb.dub.cum alijs multis si.& concord.à me latissimè congestis suprà titu.harum omnium consuetud.6.§.5.in glo.j.

Luat in corpore,qui vel vnũ nũmũ soluere non potest.

29 ¶Sed id tamen velim intelligas,si venditor de industria sciénsque ac prudens omiserit illum denarium.Secus si per erorrem fortè calculi.Nam tũc is tam paruus defectus siue error nocere nõ debet,per tex.in.d.l.quanuis.ff. de condi.& demon.Ex quo Bald.Imo.& Raph.Co.ibi limitant quod suprà diximus de solutione gabellæ.& quod item dictum est de conuersione pœnæ pecuniariæ in corporalem.Sed & quæ diximus de emphyteuta & inquilino qui omiserunt soluere nummum ex integra pensione,ita quoque limitarunt,per illum textum Alex.d.consil.106 . col. 6.versi.prætereà illud quod dicit,lib.3.& Barb.in.d.procemio cle.in vtraque lect. vbi suprà.& Soci.in.d.l.quanuis,de condi.& demon.Iaſ.in.d.authen.qui rem,colũ.pe.versi . intellige tamen. C.de sacro.eccle.& in.d.l.2.vbi suprà,versic.limita tamen.C.de iur.emphyt. & omnes quidem subnixi authoritate.d.l.quanuis.quam & ipsam ad hæc & similia annotat Bald.in.l.pro hæreditarijs,colum.2.versi.11.C.de hæredi.actio.vbi & eam post Oldra.dicit sing.& in.l.obseruare. §. proficiscí, colum.vlti.versi.33.ff.de offic.procon.& in authen.hisdem pœnis,colum.2. versicu. sed quòd si propter errorem.C.de secun.nupti.& in.l.omnem,colum.2.versic.caueat tamen.C. ad S C.Tertul.& in.l.j.C.si aduer.solut.vbi dicit eam leg.nota.& menti tenendam,& alibi sæpe,& Francisc.Aret.in.l.si seruum.§.prætor,columna.2.versiculo.4.nota.ff.de acquiren. hæredi.& docto.vbique.

Quid si venditor per errorẽ calculi omiserit vnũ nũmum ex precio soluere.

30 ¶Illud tamen tibi notandum est,ne hæc adeo leuiter transeas,ea procedere,cùm agitur de excusatione pœnæ , vt scilicet error in re tã modica excuset à pœna.Hîc autẽ agitur de iure emptoris,qui non tenetur reuendere,nisi integrum omnino precium offeratur:nec si vnus quidẽ nũmus tantùm desit,vt ex supradictis abunde apparet:nec ei error venditoris,qualiscunq; is sit,nocere debet,& potest.Præsertim cùm in his quæ sunt introducta ad conseruandum rigorem iuris aut statuti,cuiusmodi hæc est oblatio & consignatio,non parcitur errori etiam rusticorum,aut minorum,aut mulierum,militum,aut aliorum huiusmodi,quibus aliàs facillimè parcitur,secundùm gloss.Bar.Bal.& Paul.Ca.in.l.cùm quis.C.de iur.& fact.ignor.cum alijs multis si.quæ tibi colligam infrà.eo.§.in glo.seq.nume.16.& quia etiam in his.

De eodem

Formæ omissio in nũmo totum viciat , vide. xxxiii.

31 ¶Et quia etiam id datum est & constitutum pro forma in nostra consuetudine,vt totum precij offeratur:& si emptor recusẽt actipere,consignetur intra tempus præstitutum reuenditioni,vt hic statuitur.At omissio formæ etiam in minimo totum viciat,vt voluerunt Bald.& Imo.in.l.j. ff.de liber.& posth.Anto.in.c.Pisanis,quod est vlti.colum.2.in.7.no.per illum tex.ext.de resti. spoli.Fely.latè in.c.cùm dilecto,colũ.12.post medium.j.ampliationis,& iterum colum.16. in.10. amplia.ext.de referip.& in.c.vlti.§.j.col.3.de offi.dele.Iaſ.consi.165.viso & considerato , paulò ante fi.lib.2.iterúmq; consi.191.placet mihi,col.j.eo.lib.2.& consi.213. in præmissa , statim post princ.eo.lib.2.& consi.97.statutum Bononiense,col.penul.in princ.lib.4.Benedic.in repeti.c. Raynutius,in verbo,in eodem testamento relinquẽs,leg.j.nume.72.de testa.Stepha.Bertran.cõsil.147.alienatio,post princ.lib.2.& consi.154.quod est eiusdem initij,etiam in princ.eod.lib.2. Philip.Deci.in.d.authen.qui rem,col.4.versi.& pro modica.C.de sacrosan.eccle.& in.c.prudẽtiam,in.4.not.de offi.deleg.& in.c.de appellationibus,colum.2.versi.tertius casus,ext.de appel. vbi addidit alios cõcord.& consi.352.pro vera,colum j.& alibi sæpe. Nam formæ nihil adimi, aut detrahi potest,vt dicit Bald.in.l.vlti.col.2.C.de suis & legi.Ea enim indiuidua est,idem Bal. in.l.certi conditio.§.quoniam,col.3.ff.si cert.pet.& in.l.Pedius,post prin.in addi.ff.de arbi.Nã vt ibi dicit,quælibet mutatio in forma totum viciat.atque vt idem dicit in.c.cùm adeo , colũ.2.

Formæ nihil addi, aut adimi posse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

verſi. item ex paruo, ext. de reſcrip. ex paruo defectu quis incidit in magnam pœnam, quia nõ ſeruat formam, quæ ex integritate conſiſtit, cum alijs multis concord. à me traditis ſuprà titu. præced. §. j. gloſ. 21. in verbo, en telle quantité quil vouldra, nume. 11. ita quidem, & ſeq. Et dicit idem Bal. in c. j. col. 2. ver. ſed nũquid numerus, ti. de mili. vaſ. qui cõtu. eſt, quòd ex forma nihil mutari poteſt, ac nec vnius qnidem horæ momentum. & facit. l. cùm hi. §. ſed & ſi. ff. de trãſac. Nec in hoc quoque parcitur ruſticitati, ſexui, ætati, nec cuilibet alij qualitati, aut conditioni. l. vlti. C. de teſta. iuncta gloſſ. in. l. ambiguitates, eodem titu. & dicemus latiùs in. d. gloſſ. ſequen. numero. 15. ergo vt reſumamus.

De eodem.

32 ¶ Ex quibus & illud fit, quod ad hunc noſtrum caſum proximè pertinet, quod ab ipſo Bald. ſcriptum eſt in. d. l. res bona fide. ff. de contrahen. empti. quòd ſi ſtatutum annullat cõtractum, ſi nõ ſoluatur gabella, ſi deſit vnus nummus ex ſolutiõe integræ gabellę, annullatur cõtractus, id quod iam ſuprà ex eodem diximus. Verùm illud addit quod priuatim & peculiariter ad hunc locum pertinet. Id ſcilicet, illud quoque procedere, etiam ſi erranter id factum ſiue omiſſum fuerit, quia nec tunc excuſabitur, quin contractus annulletur. quod ob id dicere voluimus, quia de errore loquitur, vt hìc quoque facimus. Et id dictum ſequitur Firmia. in tracta. gabellarum in tertia parte octauę partis princip. in. 36. quęſti. Et facit quod tradit idẽ Bald. etiam loquens de errante in calculo, in. l. vltima, in princi. colum. vltima. C. de tempo. appel. Ideo caueat offerens & conſignãs, ne erret, ne ſe exponat periculo eius facultatis redimẽdi amittendæ.

Iterum de forma.

33 ¶ Sed interea non omiſerim, ei quod dictum eſt de forma, refragari poſſe videri. d. l. quanuis. ff. de condi. & demon. quam tamen nullus (ni fallor) in id expendit. Nam ea loquitur in conditione, nempe in legato libertatis relicto ſub ea conditione, ſi ſeruus rationes reddiderit, & reliqua ſoluerit: quæ quidem conditio formam inducit, & ſolennitatem non leuem, ex ſententia Bald. in authen. matri & auiæ, colum. j. C. quan. mul. tute. offic. cum concordan. à me traditis ſuprà eodem titu. §. 2. glo. j. numero. 3. & eò quidem magis. Et tamen dicitur in. d. l. quãuis, quòd ſi per imprudentiam minus ſolutum eſſet, liberum nihilominus illum fore. Niſi dicas id ibi procedere fauore libertatis, ob quam multa contra communes regulas iuris ſtatuta ſunt. l. generaliter. §. ſi quis ſeruo. ff. de fideicom. libert. &. §. vlti. Inſtitu. de donat. Sed id non mihi ſatis placet, quia nihil eſt in eo textu, ob quod poſsit videri id ſtatutum fuiſſe fauore libertatis, ſed potiùs vt perpetuum & generale, & ita eum intelligit Barto. & omnes. Et alius quoque textus huic ſuffragari videtur, quem miror à cæteris (ſi nõ me fallit memoria) non fuiſſe in id animaduerſum, in. l. j. §. vlti. iuncta. l. vlti. ff. de vent. inſpiciẽda in priore loco dicitur, quòd ſi per ruſticitatem aliquid fuerit omiſſum ex ijs quæ prætor ſeruari voluit in caſu illius titu. non obſtat partui: quale illud eſt, ſi quid ex ijs quæ leuiter obſeruanda prætor edixit. In poſteriori autem loco apertè declaratur, ea quæ prætor edixit in eo titu. formam inducere, cùm ijs verbis dicitur, ſecundùm formam edicti, &c. ¶ Ex quibus illud conſequens fit omiſsionem leuis ac modicæ cuiuſpiam formæ non obeſſe. Ideo cogita. Nam Barto. in illo priori loco, & omnes vbique intelligunt eum textum de leui ſiue modica ſolennitate. forma autem eſt præciſior, atque ſtrictioris iuris & obſeruationis, quàm ſolennitas, vt no. à noſtris in. d. l. j. ff. de libe. & poſthu. & Alcia. lib. Paradoxorum. 5. cap. 16. Niſi dicas in. d. l. j. formã accipi pro modo vel tenore edicti, vt aliàs in eo ſignificatu apud probatiſſimos authores ponitur.

Cui perit pecunia conſignata, emptori, an venditori.

34 SED ET HOC IN LOCO quærimus, quid ſi pecunia cõſignata perijt, quia princeps fortè eã accepit, vt ſæpe fit, aut ſequeſter ſiue depoſitarius ſolũ vertit, aut aliter. Vtrius erit periculum, vnditoríſne, qui conſignauit: an emptoris, qui eam renuit accipere. In quo ita mihi dicendum videtur, quòd ſi ſine iuſta cauſſa emptor recuſauit accipere, quod ex exitu litis cõſtabit, illi perijt: aliàs venditori, per. l. qui decem, in princip. & l. creditor oblatam, etiam in princip. & vtrobique Barto. & doct. ff. de ſolut. & l. prima. C. de ſuſcep. & arca. lib. 10. & glo. in. d. l. acceptã, in princip. & ibi Barto. columna. 2. Bald. colum. j. verſicul. in text. periculo; & rurſum colum. 6. verſicul. ſed quid operetur, & Paul. Caſtrenſ. columna prima C. de vſur. & Bald. qui nuncupatim loquitur de pecunia conſignata, in. l. j. ad fin. C. de nouati. Et facit text. in. l. vlti. ad fin. & ibi Bald. C. de comm. ſer. ma. & not. per Barto. in. l. ſi ſoluturus. ff. de ſoluti. & in. l. ſi oleum, in princip. ff. de dol. mal. Rapha. & Paul. Caſtren. in. l. qui Romæ, in princip. ff. de verbo. obligatio. vbi intelligunt ea quæ diximus, cùm conſignatio fit debito loco & tempore. aliàs enim ſemper perit conſignanti. & Panor. conſi. 56. videtur primò, lib. j. & Calca. conſilio. 14. Manfredus, ante ſi. & Iaſo. conſilio. 74. puto, in fin. lib. j. & Philipp. Deci. conſili. 543. in caſu propoſito, colum. vltim. & iterum conſilio. 668. ſecundùm ea. Et faciunt plenè tractata à Matth. Afflict. deci. Neapo. 150. rex Alphonſus, de debitoribus Alphonſi regis Neapolitani exactis à Carolo octauo Francorum rege. Ex ea autem. l. creditor, ſuprà allegata, vt id dicam in tranſcurſu, iam expoſa eſt Alciati beneficio dictio (heroſa) vox inſolens, & nihil omnino ſignificans: & eius loco ἔραvος, ſubſtituta, quæ quid ſignificet, videbis apud eundem libro diſpunctionum tertio, capitulo. 25. & Ioannem Mari. Cataneum doctiſsimum Plinij Iunioris interpretem, libro decimo epiſtolarum ipſius Plinij, in epiſtola, cuius initium eſt, Amiſenorum ciuitas, & Cælium Rhodigi. libro lectionum antiquarum. 14. capit. 57. Et vide etiam in hac quæſtione. l. Lucius. ff. de cuicti. & l. vltimã. §. primo. ff. de pigno. acti.

ἔραvος

A TILLVD

An ſequeſter eſt liberatus, ſi princeps pecuniam depoſitã acceperit.

35 AT ILLVD DVBIVM eſſe poteſt in illo caſu, cũ ſcilicet princeps pecuniã conſignatam & depoſitam exegit à depoſitario ſiue ſequeſtro in vſum reipublicæ. hic enim prætextus ſemper obtenditur, aut ſimpliciter & ſine alia ratione, aut ſpecie. nihil enim hìc refert, quantùm ad id de quo agimus, vtrùm ipſe ſequeſter ſiue depoſitarius ita exactus ſit plenè liberatus, vide pleniſsimè Cy. & Bald. in. l. 2. C. quod me. cau. Barto. Ange, & Imo. in. d. l. creditor. ff. de ſoluti. Pe. Anc. conſi. 299. viſa ſupradicta facti narratione. Barb. conſ. 26. vbi Chriſtus, lib. 3. & latiſsimè Iaſ. conſi. etiam. 26. in fauorem, lib. quoque. 3.

Quo tempore debet fieri conſignatio.

36 DENIQVE ET ILLVD quærimus, quo tempore debet fieri hæc conſignatio, vt huic conſuetudini ſatisfactum ſit. Et certè hæc noſtra conſuetudo apertè videtur declarare id fieri debere intra tempus præſtitutũ facultati redemptionis. Aliàs videretur ſatis eſſe, vt fieret antę litis conteſtationem, vt etiam voluit Ioan. Igne. loquens in noſtro caſu, in repe. l. dudum, col. 17. verſicu. ſecundò induco. C. de contrahen. empti. allegans Bald. in. l. acceptam. C. de vſur. vbi tamen nihil de hoc dicit, niſi quòd columna. 3. in. 5. oppoſi. ſcribit conſignationem ſemper fieri debere intra tempus iuris offerendi, aliàs ius ipſum eſſet extinctum: ideo nihil ea cõſignatio prodeſſet, per. l. Thais. §. intra. ff. de fideicommiſ. liberta. & l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de capti. & poſtli. reuer. & nota. per Innocen. in. c. cùm in tua, extrà qui mat. accu. poſſ. Hæc ille. Aliàs autem vbi non eſſet tempus oblationis ſtatutum, crederem vbi depoſitio & conſignatio requiritur ad acquirendam actionem, eam fieri debere ante litem conteſtatam, argumento legis, non poteſt, & ibi no. ff. de iudi. & capit. abbate ſanè, in fi. de re iudi. lib. 6. Et vide text. in. l. ſi reus paratus, & ibi Docto. ff. de procura. & in. l. ſi rem alienam mihi. §. vltimo. & ibi Bart. & alij. ff. de pigno. actio. & eundem Barto. in. l. ſed & ſi alia. ff. de conſtit. pecu. & Corne. conſi. 85. videtur prima facie, colum. 2. verſi. & ſufficit, lib. 4.

An ſatis ſit cõſignationẽ fieri ante tempus reuenditionis ſine citatione.

37 NEC TAMEN prætermiſerim ex hac eadem conſuetudine videri & citationem quoque in hoc retractu fieri debere etiam ante tempus reuenditionis finitum. quanquam de iure communi videretur ſatis eſſe oblationem & interpellationem fieri ante id tempus, nec requiri citationem etiam fieri ante idem tempus: quia quando à contrahentibus apponitur tempus cauſa finiendæ ſiue limitandæ obligationis, interrumpitur eius temporis lapſus ſiue præſcriptio per ſolam interpellationem extraiudicialem. l. ſi mandato Ticij. §. item illi, iuncta gloſſ. ff. mandat. quam ad hoc dicit ſingu. Paul. Caſt. in. l. eum qui ita. §. qui ita, le. j. circa medium. ff. de verborum obligatio. Subdens aliud eſſe quando id tempus apponitur à lege, per. l. alienam. ff. pro emptore. & monet id diligenter notan. Verùm an in noſtro caſu tempus cenſeatur appoſitum limitandæ obligationis cauſſa, an verò differendæ ſolutionis cognoſces ex not. à Barto. in. d. l. eum qui ita. Cæterùm Franciſc. Balb. in tractatu præſcriptionum, in tertia parte ſextæ, & vltimę partis princip. numero. 42. tenet ſimpliciter præſcriptionem conuentionalem interrumpi, ac perpetuari quoque per ſolam interpellationem extraiudicialem, per dictũ. §. item illi. id quod etiam voluit Socinus in leg. vltima, in princip. columna. 3. verſicul. 4. limita. ff. de eo per quem fact. erit, vbi id dicit voluiſſe Pau. Caſtren. ibi in recollectis antiquis. & in id dixiſſe ſingu. text. in. d. §. item illi, à docto. tamen non ponderatum.

Interpellatio extraiudicialis an interrũpat.

De eodem.

38 ¶ At illud conſtat denunciationem ſiue proteſtationem extraiudicialem non interrumpere præſcriptionem legalem ſiue ſtatutariam. d. l. alienam, & ibi Dy. Barto. & Alberi. ff. pro empto. & c. olim cauſſam, extrà de cenſibus, gloſſ. in. d. l. vlti. in princ. in verbo, acquirat, & ibi Bald. colum. j. & Alexan. col. 4. verſi. per denunciationem. ff. de eo per quem fac. erit. Nam vt dicit ipſe Bal. ibi, ſpeciale eſt vt in certis caſibus proteſtatio interrumpat. l. vt perfectius. C. de anna. excepti. Ergo in contrarium eſt ius commnne. Et idem quoque voluit Barto. in. l. naturaliter, col. 2. & ibi quoque alij. ff. de vſucapio. & latè Cardi. Alex. qui & alios allegat, in cap. ſollicitudinem, col. 22. verſ. concatenatur, extrà de appella. vbi id limitat, in. 6. caſibus, vt per eum videre poteris. Et idẽ prætereà voluit Imo. in. l. ſi ſeruum Stichum. §. ſequitur, & ibi quoque Alex. col. 2. ff. de verbo. oblig. Neque enim, vt hi inquiunt, eſt de modis interrumpendi, de quibus no. in. l. cùm notiſsimi. §. ſed & ſi quis. C. de præſcrip. xxx. vel. xl. an. & in cap. illud, de præſcrip. Dicitq; Alexand. de hoc videri tex. in. d. l. alienam. & idem Imo. in cap. vlti. ext. de præſcript. & Iaſon. in. §. pœnales, char. pe. numero. 119. Inſtitu. de acti. & ſentit etiam gloſſ. in. l. vlti. in princi. in verbo, acquiſierit. C. de præſcrip. xxx. vel. xl. ann. Sunt tamen qui contrà dicunt denunciationem extraiudicialem interrumpere præſcriptionem, videlicet glo. ſubdubitans tamen in. l. 2. in verbo, interdictus eſt, & ibi Alberi. qui dicit no. C. de ſerui. & ſubobſcurè glo. vt à nonnullis citatur in. l. arboribus. §. idem tractat, in fi. ff. de vſufruct.

An & quando interpellatio extraiudic. conſtituat in mora.

39 ¶ An autem & quando ipſa interpellatio extraiudicialis conſtituat in mora, vide glo. magnam in prin. in. l. vinum, & ibi Alexand. colum. 2. Iaſ. & Philip. Deci. ff. ſi certum peta. & glo. in. l. qui Romæ. §. cohæredes, in verbo, teſtato, & ibi Bar. Raph. Paul. Caſt. & Alex. latè. ff. de verbo. obli. & glo. in. l. fideiuſſor obligari. §. vlti. in verbo, reus. ff. de fideiuſ. Pet. la. titu. de reſti. in integ. circa medium. Bar. Bal. & Ange. in. l. cùm poſtulaſſem, in prin. ff. de dam. infect. & eundem Bar. in. l. ſi ex legati, & ibi quoque Alexan. ff. de verb. oblig. & in. l. ſi decem cùm petiero, eod. titu. Alberi. in. d. l. cùm poſtulaſſem, in princ. vbi facit diſcrimen inter ea quæ debentur ex officio iudicis, & ea quæ ex obligatione. & in. l. mora, colum. 7. numero. 26. ff. de vſur. & Saly. in. l. ſed ſi alia. ff. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

consti.pecu.& in.l.si pacto.C.de pact.& Alex.in.l.si insulam,colum.vlti.ff.de verborum obligatio.& consilio.88.visis & diligenter,columna vltima,libro.6.Corne.consi.196.licèt in hac,col. 2.versicu.videndum est,lib.4.& Ias.in.l.j.colum.5.versicu.alia differentia.ff.de iurisd.om. indi. &in.l.quod te,colum.7.versi. & sufficit etiam.ff.si cert.pet.& in.§.supereſt,nume. 64.& iterũ in.§.sic iteque,nume.42.Insti.de actio.

EN MAIN DE COVRT. GLO.7.

1 *An consignatio posit fieri apud ipsum iudicem.*

SCILICET APVD IVDICEM,ex sententia glo.in.l.senatusconsulto. §.vlti.in verbo,deponatur.ff.de offi.præsi.Bald.Ro.Alex.Soci.& Ias.in.l.si fideiussor.§.vlt.ff.qui satisd.cog.Licèt Raph.Fulgo.ibi dicat,quòd cùm antea fuisset cõsultus ex oppido Feltrensi,an consignatio siue depositio posit fieri apud iudicem tanquam apud sequestrum,non ausus est consulere.nam prima statim facie videri posse,per text.cum gloss.ibi,in illis verbis,apud officium deponi iubebit.Sed ex aduerso vrgere,quia iudex cui data est electio eius rei,non potest seipsum eligere,vt no.in.l.planè.ff.quod cuiusque vniuer.nomi.& l.si tibi mandauero.§.si tibi cẽtum.ff.manda.vbi,si tibi dedi centum,vt dares cui velles,non potes tibi retinere. Subijcit tamen ipse Fulgo.quòd si vidisset gloss.in.d.l.senatusconsulto.§.vlti.nihil omnino dubitasset,quin secundùm eam consuluisset.Et eandem sequitur Alex.in addi.Bar.in.d.l.planè.& Fran.Curti.Senior in repe.l.j.in.4.quæstio.C.de prohib.seque.pecu.& Ias.in.l.cùm filiosa.colum.4.versicu.tamen iudex potest.ff.de lega.j.Quibus omnibus adde & alium similem tex.d.l.si fideiussor.§.vlti.scilicet in.l.sed & si.§. planè,ibi,apud officium fuerit depositus.ff.ad exhibend. quem tamen nullus horum citat.Sed & illud idem voluit Bald.à nullo illorum allegatus in sua margar.in verbo, depositarius, versiculo tertio,dum dicit depositum fieri posse apud iudicem & arbitrum pro obseruatione sententiæ,& allegat text.vt ipse dicit,singu.in.l.litigatores.§.quid ergo.ff.de arbitri.&.capit. exposita, extrà eodem titulo.

2 *De eodem.*

¶ Quod & si verum sit,ego tamen honestius semper duxi,vt iudex eam prouinciam nõ assumat, ne quid inde suspitionis inopiæ,vel quęstus,vel etiam protelandæ litis suboriatur.Et cùm iam. 30.annis,duos regios magistratus in hoc oppido nostro gesserim.s.primum Castellani,siue præpositi,quem vocant,decem plus minus annis,deinde postea reliquis suppræfecti, quem vulgus locum tenentem appellat,nunquam mihi id oneris neque alicui consanguineorum demandaui. Nam & est interdictum ordinationibus regijs quas vocant,ne iudex qui de sequestranda re in casu nouitatis quã vocamus,cognouit,eiúsve liberi, aut consanguinei in id deputentur.Ita enim cautum est in prioribus regis Ludouici.12.ordinationibua publicatis anno Mil.499.ar.86.In idemque est consuetudo Aruerniæ titu.de retraict,qui.23.est.§.8.quæ etiam interdicit parentibus filijs ac fratribus iudicis.Et similiter Borboniæ.capitu.444.Estque in eam rem constitutio Parlamenti Dolensis Comitatus Burgundiæ facta die decimaquinta,mensis Maij anno.1535. & alia die septima Septembris eiusdem anni,quibus interdicitur iudicibus,ne apud se faciant consignare pecuniam.De quo & aliquid pe.Chasse.consili.41.quia casus,columpenultima,versiculo,vt etiam promisso.

Regia constitutio.

Consuetudines Cõstitutio parlamenti Dolẽsis & Comitatus Burgundiæ

3 *Quis alium sequestrum deligere debet. Vn alius cogi posit.*

NON EST AVTEM dubium,quin & id fieri posit apud alium sequestrum,vt etiam dicit gloss.in.d.l.senatusconsulto.§.vltimo,quem scilicet competens iudex super hoc aditus nominarit,iuxta text.in.d.l.acceptam,& ibi doct.C.de vsur.Et optimè faciet ipse iudex,si ab vtraque parte eum eligi faciat,ex. l.postquam,in princip.versicu.sed si nec ipsi.ff.vt lega.nomi.caue, quo casu videtur eum posse inuitum cogi mandato iudicis id onus suscipere,per.d.l.si fideiussor.§.vltimo,iuncta interpretatione gloss.vbi sequester vocatur officialis publicus. Quis enim cogitur suscipere munera publica.l.munerum.§.iudicandi.ff.de munerib.& hono.& hoc expressim in nostro casu voluit Bald.in.l.j.ad fin.ff.vbi pupil.edu.deb.vbi tamen intelligit ex caussa: & ita quidem,vt is ponat solam operam,& non impensam ex suo,per.l.vltimã.ff.de requir.reis. &.l.vltimã.§.vltimo.C.de bon.aucto.indi.possi.vbi est bonus text.quòd sequester nullum debet pati damnum,aut dispendium.& illum etiam ad id expendit idem Bald.in.l.si oleum,in principio,colum.prima.ff.de dol.ma.& id quoque sequitur Francisc.Cur.Senior in.d.l.j.in.2. quæstio.C.de prohib.seq.pecu.

4 *De eodem.*

¶ Verùm sunt qui contrà negant id munus esse necessitatis,videlicet Barto.in.l.litibus.§. vlti. C.de agri.& censi.lib.11.& Bald.sibi contrarius consi.480.ista.q.lib.4.Ange.Paul.Ca. Alex. & Ias.in.d.l.si fideiussor.§.vlti.per.d.l.vlti.§.vlt.circa medium.C.de bo.aucto.indi.pos.Steph.Bertran.con.77.viso processu,nu.24.lib.j.Quam sententiam fulcit hæc ratio,quia sequester obligatur ex quasi contractu,vnde tenetur actione præscriptis verbis.d.l.si oleum,in principio, vbi id Bartol.& cæteri not.ff.de dol.matri.nemo autem inuitus contrahere vel quasi cogitur,leg. nec emere.C.de iure delibe.& bene facit text.in.l.si hominem,in princi.ff.depo.Tamen priorem sententiam Gallia nostra sequitur.

5 *An si sponte id*

¶ Illud autem vel de iure communi certum est,quòd si quis sponte volensque huic se muneri addixerit,non se poterit hinc postea propria authoritate eximere,sed iudice interueniente, si adsit iusta

iusta caussa.l.ei apud quem.§.vlt.& ibi.Bar.ff.depos.& id quoque per eũ text.voluit Bal.in rub. C.co.titu.in fi.& Ange.in.d.l.j.& ibi etiam Franc.Curti.Senior in repet.in.3.q.princip.C. de prohibi.seq.pecu.& Cardi.Flor.in cle.j.in.21.q.de seque.pos.Et eius rei est optima ratio.nam cũ id onus assumendo censeatur quasi cõtrahere,sicut ab initio ei liberum fuit id non facere:ita renunciare semel constitutæ obligationi aduersario non consentiente minimè potest.l.sicut.C.de acti.obliga.cum si.Et facit etiam.l.non tantùm.§.sanè,versi.cæterum.ff.de excusa.tut.& l.tutores.C.si tutor vel curat.ex fal.alleg.excu.&.l.3.§.j.ff.de arbit.&.l.nõ distinguemus.§.sacerdotio, eo.tit.&.l.inuitus.& ibi no.C.de procura.

munus agnouerit,ei postea poterit se subducere.

6 SED IN DVBIVM vocatur,an huiusmodi sequester posit petere aliquam mercedẽ ob custodiam pecuniæ apud se depositæ.Bal.consi.183.factum proponitur quòd quidam nomine Michael,col.2.versi.ad id quod dixi,lib.j.expressim respondit non posse,quia sit nudus minister,per.l.medico.§.vlti.ff.de aur.& arg.legat.quæ nihil mihi huc facere videtur.sed pro hoc facit tex.in.l.Lucius.§.j.ff.de lega.2.ex quo ipse Bald.& Barto.not.nudum ministrum nullum cõmodum sentire,aut sperare debere.Sed & idem quoque in sequestro voluerunt Ange.Imo. Ro. & Francisc.Areti.in.l.interesse.ff.de acquirend.possess.per.d.l.vlti.C.de bo.autho.indi.pos.quæ nihil huc quoque facit,sed tantùm dicit sequestrum in nullo debere versari incommodo, aut dispendio,vti suprà diximus.de commodo aũt aut salario nihil dicit, nisi si velis intelligere, vt statim limitabimus.

An hic sequester posit petere aliquã mercedem.

7 ¶ Nã hi quos postremo loco citauimus ex.d.l.interesse,id duobus modis limitant,vt scilicet primo nõ procedat in sequestro volũtario,qui scilicet appositus est libenter & ex volũtate ipsius,& partim contendentium sine vllo iudicis ministerio.Is enim potest(inquiunt)recipere mercedẽ, & conueniri actione præscriptis verbis,ex quodam tacito pacto,per.d.l.si oleum,in prin.vbi tamen tex.nihil dicit de mercede,sed nõnihil facit glo.ibi in verbo,præscriptis.& ibi quoque Bal. id ipsum expresè tenuit similiter distinguens inter depositarium electũ à partibus,& eũ qui à iudice publica anthoritate deputatus est:vt scilicet ille posit mercedem accipere,hic non possit. & etiam Barb.consi.71.illud afferam,col.j.lib.4.

Quid si voluntarius fuerit.

8 ¶ Secundo modo intelliges,vt non procedat in sequestro etiam à iudice appositio, quem iudex ipse videret ex hoc in damno aliquo versari,sibique aliquod incommodum afferri.quid enim si cogitur res suas relinquere,aut alios ad seruandum depositum substituere?tunc enim iudex poterit ei salarium constituere,vt illi ipsi voluerunt ar.l.j.C.de præben.sala.lib.10.& .l.mulier in opus salinarum.ff.de capti.& postli.reuer.&.l.à tutoribus.§.vlti.& quod ibi no.Barto.ff. de admi.tuto.& hoc quoque sequitur Barba.d.cõsi.71.libro.4.& Frã.Curti Senior in tractat. sequestrorum,quæstione.24.Apud nos autem ex regijs constitutionibus ij apud quos fit consignatio, nihil hinc mercedis aut salarij possunt accipere. Ita enim cautum est prioribus regis Ludouici constitutionibus,cap.67.

Quid si necessarius in damno versetur.

Constitutio regia.

9 ILLVD INTERIM ANNOTAVERIS, quòd si talis depositio siue consignatio fiat apud personam ecclesiasticam,vt nonnunquam fit,præsertim consentientibus partibus, iudex secularis poterit illum cogere,vt restituat,per tex.in.d.l.vlti.§.pe.ibi,per suam interlocutoriam percipientis.C.de bo.auth.iud.pos.& ita illius authoritate dicit Bald.in.d.l.si fideiussor. §.vlt.in lect.antiqua,& ibi quoque Iason col.j.& idem Bal.& Saly.in.d.l.acceptam,vterque col. j.C de vsur.vbi & huius reddunt rationem:quia tunc propriè non proceditur contra clericum per modum(vt ipsi dicunt)iudicij,sed executiuè ex consequentia susceptj officij.ad quod dicũt facere text.ibi in verbis,sacratissimas ædes.& sequitur D.Aufrer.in rep.cle.j.in.14.fal.2.regulę. & in deci.Tholosanis quæstio.167.item fuit quæsitum si pecunia.& D.Benedic.in repe.c.Raynutius,in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,nume.419.de testa.& Matthe.Afflict.deci.Neapol.24.quidam clericus,col.j.

Si is sequester sit clericus, an cogi possit à iudice seculari,vt restituat.

10 ¶ Et ita quidem in Gallia vtimur,quanuis de iure communi multùm dubitarem, cùm clericus non possit expressè & directè prorogare iurisdictionem iudicis secularis.c.si diligenti,de for. cõpet.cum si.Ergo nec tacitè & indirectè,scilicet acceptando & agnoscendo illud officium: quia quod expresè fieri non potest,nec tacitè quoque,vt not.in.l.cùm quid.ff.si cert.peta.cum si.& quod item directè fieri nõ potest,nec etiã indirectè.l.vlt.C.si.mancip.ita vene.nè prosit.&.c.cũ quid vna via,de regu.iur,lib.6.& ibi cõcord.Quibus rationibus moti multi receptissimę authoritatis tenuerunt nec clericum quidem, qui coram iudice seculari falsum deposuit,ab eo puniri posse.quę sententia est Inno.Hosti.Anto.Panor.& Fely.in.c.verum, ext.de for.compet.& aliorum multorum,quos tibi congessimus in tit.nostrarum consuetudinum.j.§. vlt.qui est omnium earum.361.in glo.3.vbi etiam videbis alios multos contrarium tenentes,ille autẽ.§.malè fuit collatus in eo ordine & numero,ideóque eum reiecimus sub tit.j.

De eodem.

An clericus qui falsum deposuit etiam iudice seculari possit ab eo puniri

11 QVID AVTEM SI VENDITOR sponte & sine iudicis authoritate deposuit apud idoneum quempiam mercatorem:vtrùm hæc depositio siue cõsignatio sit legitima & valida.quod visum est Bart.in.l.si soluturus.ff.de soluti.ar.l.eum qui.§.vlti.ff.commod.& sequitur Bald.in.l.acceptam,in.9.q.C.de vsur.& Ro.in.l.si mora.ff.solu.matri.& bene facit.d.l.si solutus.Verùm idem Barto.veluti secum pugnans in.d.l.acceptam,paulò ante fin.scribit, quòd qui deponit,non tamen in loco publico,nihil agit,per.l.2.eo.titu.de vsur.secundùm vnam lec. glos.

An satis sit cõsignare apud mercatorẽ idoneum sine iudicis authoritate

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui in hoc similis est tex.in.l.qui mutuam.§.j.ibi,ac publicè deposuit.ff.manda.& sequitur Alex. in additi.Bart.in.d.l.si soluturus,& id quidem credo verisimum,per tex.in.d.l. acceptam. cuius hæc verba sunt,consignatum in publico depone.& postea subiũgitur,in hoc autem casu publicum intelligi oportet,vel sacratissimas ædes,vel vbi competens iudex super ea re aditus deponi disposuerit,quasi scilicet depositio aliter fieri non possit,quàm in sacris ædibus,vel alibi iussu iudicis. Et hoc quoque nuncupatim tenuit,& ex facto obtinuisse se dicit Alberi.ibi,colũ. vlti.per eum tex. Et id hauddubiè dicit verum esse in iudiciali depositio Bal.etiam ibi,col.j. versic.& not.quòd vbi. In extraiudiciali aũt eligit deponens locũ,quẽ voluerit,quia de eo quod deponitur,non est controuersia,vt no.in.l.ita autem,in prin.ff.de admit.tut.& in.l.debitor. ff. de nego.gest.Sed & quòd depositio debeat fieri authoritate iudicis,tenet Bald.in.l.si reus paratus, paulò ante medium.ff.de procur.& ibi quoque Pau.Cast.colum.j.in fi.per eum text.quem dicit no.Et hìc autem in nostra consuetudine apertè declaratur id debere fieri authoritate iudicis, cũ dicitur,en main de cour.& id quoque de iure tutius esse tradunt nonnulli,vt Specul.tit.de locat. §.nunc aliqua,versi.34.Ast alij necessarium esse omnino dicunt, vt Alex.consi.75.in causſa & lite,col.2.versi.secundò conclusiones,lib.7.

12 *Antiqui pecunias suas in sacris ædibus solebant deponere.*

¶Quod autem dictum est de sacris ędibus,hinc manat,quòd antiqui illi pecunias aliasque res suas,aut de quibus controuersia erat,& quas deponi necesse erat,in ędes sacras deponere solebãt, vt præter.d.l.acceptam,patet ex.d.l.si reus paratus.ff.de procura.&.l.ait prætor,in princ.versic. sed hodie.ff.de minorib.&.l.cæteræ.§.vlti.in duobus locis,&.l.sequent.ff.famil.herciſ.&.l.j.§ si pecunia,&.§.sequen.ff.depositi.&.l.ei apud quem.§.vlti.eo.titu.&.l.cùm hæres,in prin.ff.de statulib.&.l.diui.ff.ad leg.Iuli.pecul.&.l.locum.ff.de tabul.exhiben. vbi fit mentio de ædituo,id est,sacrarum ædium custode ac præfecto & veluti tuitore,qui & æditimus dicitur.& in.l.j. versi. finautem socius.C.de commun.seru.manu.& in.l.litibus.C.de agri.& censi.libro. 11. & rursum in.l.vltima,eodem titu.& in.l.cùm pater.§.donationis.ff.de lega.2.vbi & de ædituo fit mentio. & in.d.l.vltima.§.j.C.de bonis authori.indi.possi.& in alijs compluribus locis.Et ea vt opinor ratione,quòd tutiùs eo loco repositæ viderentur metu & reuerentia diuini numinis,in cuius veluti tutela deponerentur.Sic apud Plautum in Aulularia,Euclio in Fidei fano aulam auro refertam locat.Ita enim ibi loquitur,Nunc hoc mihi factu est optimum,vt te inferam aula in Fidei fanum,ibi abscondam probè.

Et apud eundem in Carbo.nescio quis secundùm ipsam aram aurum abscõdit,vt videre est apud Priscianum libro decimo.nam ea fabula perijt.Et Festus Pompeius in verbo, Aerarij Tribuni. & ante eum Varro ad finem libri primi de lingua Latina, Tradunt populum Romanum ærariũ suum in æde Saturni habuisse.quod & videre licet ex Plutarcho in vita Publicolæ,& iterum in Problematis Romanorum capit.quadragesimo primo,vbi & & eius rei rationem reddit: Macrobio,libro primo Saturnaliorum,capit.octauo,vbi eius quoque rei rationem reddit.& Plinio Iuniore libro decimo Epistolarum,epistola eius libri tertia,dum loquitur de præfectura ærarij Saturni.Suetonio in Claudio Cæsare,cap.vigesimoquarto, Iulio Capitolino in vita Antonini philosophi,dum etiam loquitur de præfectis ærarij Saturni.Solino in Polyhistore capite secundo: Tertuliano Apologetici capit.vndecimo,& Lucano,libro tertio Pharsaliæ,

Populus Rom. ærarium suum in æde Saturni habuit.

Pugnáxque Metellus
Vt videt ingenti Saturnia templa reuelli
Mole,rapit cursus.

Et quæ sequuntur.Et hodie quoque,vt dicitur,in eo loco Sacellum est quod vulgò vocatur Saluatoris in ærario.Hincque illud Tullij ad Atticum libro quinto,postrema ei⁹ libri epistola,Græcis quærentibus,vt in fano deponerent postulantibus,&c.Et illud eiusdem libro secundo de legibus,Sacrilego pœna est neque eisoli qui sacrum abstulerit,sed etiam ei qui sacro commendatum. Quod & nunc multis fit in fanis.Alexander in Cilicia deposuisse apud Solem in delubro pecuniam dicitur.Athenienſis Clisthenes Iunoni Samiæ ciuis egregius, cùm rebus timeret suis, filiarum dotes credidit. Herodianus libro primo tradit templum Pacis Romæ sub Commodo conflagrasse,simúlque vniuersorum ferè diuitias illuc quasi in thesaurum congestas. Plutarchus in Annibale tradit eum veritum,ne Cretẽses sibi manus iniicerent,sui thesauri gratia,ad periculum euitandum,amphoras plumbo aurato refertas in templo Dianæ collocari iussisse, simulantem se earum veluti thesauri sui maximam curam sollicitudinémque habere.Sed alio in loco statuas æneas,quas pecunia compleuerãt,veluti abiecisse.Quomodo autem in huiusmodi sacris ædibus fieri debet depositio,discs ex Speculator.titu.de empt.& vend.§.quinto,versicu.& nota quód quandoque fit.

13 *Vtrum venditori rustico, militi aut mulieri non consignanti subueniatur*

VTRVM AVTEM VENDITORI rustico,aut mulieri,aut etiam militi subueniatur non consignanti,aut etiam consignanti non legitimè,Alber.post Vbert.Bob.in.l.2.col.3. C.de iur.emphyt.tenet illis subueniendum in casu illius.l.per.l.si quis id quod,in princip.ff.de iurisdi.om.iudi.Sed Iason in.d.l.secunda,columna.65.versicu.nunquid autem in terminis,id nõ admittit.Nam rustico(inquit)& mulieri non subuenitur nisi in casibus expressis.l.pen.in prin. ibi,in quibusdam causis.ff.de iur.& fact.ignor.& no.in.l.vlti.& ibi Alberi.& alij.ff.de conditi. sine cau.& Glo.in.§.vltimo,secunda quæstione quartæ.Antonius & Imol.in capit.2.ille columna tertia

na tertia,hic vltima,extrà dt constitutio.Imola in capit.cùm contingat,columna.57.versic. iste articulus non videtur,extrà de iureiur.Fulgo.Roma.& Alexand.in.l.iuris ignorantia.C.qui admit.& idẽ Ro.consi.123.mater & vxor,circa medium.& consi.506.in re præsenti,column. 2.Ioan.Ana.& Fely.in capit.quoniam,vterque in vltim.no.de simo.Alexand.qui alios citat in. d.l.si quis id quod,columna tertia.& in.l.iustè,columna nona,versi.sed si est defectus.ff. de acquiren. possessio.& consil.42.super præmisso,colum.antepe.versi.pro hoc etiam allegat,tit.j.& con.14. viso & considerato,columna prima,libro secundo:& consilio sexagesimo quinto,quoniam omne datum,columna penult.versiculo decimo,quia dictum statutum,libro sexto.quod duplicatur consi.centesimodecimonono eiusdem lib.vbi & alios multos allegat.& iterum consi.165. dubitatur,columna secunda,versi.præterea mulieribus,eodem libro sexto.& Nicol.Mil.in suo Repertorio,in verbo,ignorantia iuris toleratur.& Cardi.Alexan.in.c.j.columna.2.titu.de contro. inter do.& empto.feud.& Socinus in lege,iustè possidet,columna secunda.ff.de acquirend.possessio.& Philip.Dec.in cap.pastoralis,columna octaua,versicu.in fin. Gloss.extrà de except.& consilio.274.viso puncto,columna secunda.de quo tamen quò ad rusticos vide eundem Deci. in.l.secunda.in.3.not.C.de eden.

14 *Verba (aliàs & aliter) formam inducunt & solennitatẽ.*

¶Et ego id puto verius in casu nostræ consuetudinis,quæ consignationem requirit pro forma & solennitate,vt satis constat ex illis verbis,autrement loffre de retraict ne seroit deuement faict. Hæc enim verba formam & solennitatem inducunt,Bartho.in lege,de his,per illum textum .ff. de transactio.& in lege vltima,ibi,quæro an ciuitas,iuncto text.C.de vend.reb.ciuita.libr.11. & Ro.consilio sexagesimo sexto,vir eximie,versicu.his tamen non ob.& consilio.400.in proposita consultatione,Alexander consilio vigesimo septimo,viso themate, columna prima, libro.6. Fely.in capi.cùm dilecta,columna.9.versicu.sextum signum, de rescript.Philippus Decius qui multa allegat consilio.528.pro resolutione,ante finem.Iason in.l.de pupillo,in princip.colũ prima,versiculo,tertiò pondera.ff.de op.no.nuncia.& consilio.167.motiuis,columna vltima, post prncip.libro secundo,& alibi sæpe.Quòd si quis dicat hos loqui cùm hæc dictio negatiuè ponitur,ita videlicet,non aliàs,siue non aliter:Id certè fateor,sed & is vicissim fateatur necesse est, hanc dictionem etiam affirmatiuè conceptam facere conditionem:perindéque hic valet ac si dicas,& sil ne faict ce que dessus,loffre ne sera.&c.& habere vim resolutiuam,vt diximus & probauimus suprà titu.præceden.§.8.in verbo,autrement.Conditio autem formam & solennitatem inducit,vt etiam diximus suprà hoc titu.§.2.glo.1.numero.3.& eò quidem magis.

Formæ omissio nõ excusat mulieres, rusticos, milites, minores.

15 ¶Ergo vt resumamus,hæc consignatio requiritur pro forma.At formæ omissio etiam rusticos, mulieres,minores,milites,& si qui tales sunt,non excusat,vt probatur in lege vltima.C.de testamen.iuncta gl.in lege,ambiguitates,eodem titulo.& voluerunt Bal.Saly.& alij in.d.l. iuris ignorantia.C.qui admit.ipse Saly.in.d.lege,quicunque,eodem titulo.idem Bald. in lege vlt.in princ. col.3.C.de iure delibe.& in cap.vl.col.3.versi.item non patrocinatur,extrà de confes.Barb.consilio quinquagesimo sexto,sapienter,columna octaua.versicu.& si quispiã,libro secundo,& Alexand.consi.165.dubitatur,columna secunda,versi.pro hoc etiam adduco,libro sexto,& consilio septimo,attentis & ponderatis,columna vltima,libro septimo,cum alijs multis concordan.adductis ab eodem Alexandro in.d.l.iuris ignorantia.vt tamen non omittam textum de militibus loquentem in lege,qui suspectum.§.1.ibi & solennia fecerint.ff.de appellatio.qui quidem admodũ torquet Accursium,nec tamen hinc se expedire potuit.

Nec illis parcitur in iis quæ sunt introducta ad rigorẽ iuris conseruandum.

16 ¶Et quia etiam in ijs quæ introducta sunt ad rigorem conseruandum,istis non parcitur, gloss. Bartho.Baldus,& Paul.Ca.in.l.cùm quis.C.de iuris & fac.igno.glo.in lege,iuris,la.2.eodem titulo,quæ ponit exemplum in eo qui triennio cessauit soluere canonem,gloss.in summa.d.38.di. & in.§.notandum,in glo.1.in fi.1.quæstio.quartæ.Guil.Cu.in lege,si quis ex argentarijs.§.vlt. cũ lege sequen.ff.de eden.Barth.& Saly.in.l.1.C.de iur.& fact.ignor.idem Barth.in.l.1.§. nuntiatio.ff.de op.no nunci.& consi.154.maritus fecit hæredem vxorem,columna secunda, versiculo, ad secundum autem,vbi respondit mulierem non excusari prætextu ignorantiæ,si non confecerit inuentarium.Bald.Raph.Fulgo.qui id dicit seruari communiter in iudicijs,Paul. Castr.Ro. Franc.Aret.Alexander,Corn.& alij recentiores in.d.l.iuris ignorantia.C.qui admit. Baldus in lege vltima,in princ.in tertia quæstio.& ibi etiam Iaſ.columna secunda,versicu.quid autem sit. C.de iur.delib.vbi etiam ex hoc dicunt,non excusari rusticum,aut mulierem,quę non fecit inuentarium,sed standum esse rigori iuris.Saly.in.d.l.quicunque.C.qui admit.Angel.in . l. vbi,in princ.ff.de eden.Pet.Anc.in rep.cap.primi in duodecima queſt.prin.versi.sed hic quæro,cauetur statuto,qui est char.47.in paruis,extrà de constitutio.Roma.d.consilio.125.columna secunda, versiculo. tertiò confirmatur.Maria.Soci.in capit.venerabilis,in.23.princip.artic.in prin. exrtà de iudi.Alexand.in addit.Bald.in.l.j.C.de interd.mat.&.d.consilio.14.columna prima,libro secundo,& consi.40.viso themate & oĩbus,lib.6.&.d.con.165.col.2.eo.li.6.Barb.in rep.c. Raynaldus,colum . 49.versi.secundò limita,de testa. vbi & illud dicit de omissione inuentarij: Frã.Curt.Senior in.l.si quis maior,columna tertia,num.13.C.de transact.Fely.in capi.quoniam,columna tertia.in.4.fal.de simo.Iaſ.consi.28.quæritur an actio,columna.j.libr . 3.Philip. Deci.in.l.edita,paulò ante fi.C.de edend.

Nec si inuestitura nõ petierint

¶Et facit quod scribit Baldus in capi.1.§.præterea si quis,in fine,titulo de prohibita feudi alie-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nec si feudum alienauerit aut emphyeheusim.

na.per Fede.quòd non parcitur mulieri,quæ intra annum & diem non petijt inuestituram, quin feudum amittat.& sequuntur Martinus Laud.Aluar.& Cardina. Alexander ibi: ex quibus ipse Cardina.illud quoque dicit de his quæ pertinent ad rigorem iuris.Et quod dicit idem Baldus in.d.capite primo,paulò ante finem,versicu.quærit glosſ.titulo,de controuer.inuestituram inter dominum & emptorem feudi,vbi ræprehendens glosſ.dicit quòd non excusatur mulier vel rusticus alienans feudum,quin eo cadat.neque enim licet eis ignorare iura contractus. & sequitur Cardina.Alexander ibi,col.2.vbi & illas rationes, quas suprà adduximus,adiicit Iason easdē quoque rationes afferens in lege vltima,chart.penultima,versi.16.C.de iur.emphyteu . illudque Bal.dictum singu.dicit,& trahit etiam ad mulierem emphyteutam alienantem.

Contra superiora.

18 ¶ Cardi.tamen,Alexand.vbi suprà,dicit quòd licèt isti amittant feudum,possunt tamen in integrum restitui,si non potuerunt consulere peritiores.& allegat Pet.Anca.consilio.393.visa diligenter gratia,colum.penul.vbi tamen ipse Pet.non id constanter affirmat,sed sub dubio fortè loquitur,nec in casu iuris communis feudorum loquitur,sed priuilegij cuiuspiam apostolici,cuius ignorantia(vt ipse dicit)est magis excusabilis,quàm iuris communis.Verùm Saly.& Franc. Ramp.in.d.lege prima.C.de iur.& fact.ignoran.huius op.etiam fuere.& Alexander in.d.l.iuris, col.2.C.qui admit.vbi dicit id habere maximam æquitatē,ideo sibi placere. Atqui ego huic sententiæ vix accederem,quia nihil omnino interesſet inter hos casus qui ad rigorem iuris pertinēt, & cęteros:quia & in cęteris casibus,in quibus excusantur mulier,& rusticus ab ignorantia iuris,

Hi nunquā ex cusantur, cum potuerunt consulere peritiores.

id semper intelligitur cùm non potuerunt consulere peritiores : aliàs enim nūquam excusantur, lege,bonorū.ff.de bo.pos.&.l.secunda.§.vlti.ff.quis ord.in bon.pos.ser.& gl.1.in.c.per tuas,lege.3.& ibi Fely.post medium,extrà de simo.Ioan.Fab.Bal.& Saly.in.d.l.iuris.C.qui admit.Bal. in.c.quę in.ecclesiarū,colū .1.de cōsti.& con.395.Petrus Lōbardi,col.2.ver.sed actus testandi, libro.3.nisi alius fuit inter consi.illius,quod magis puto,cū eo consi.Bald.allegetur.Ang.& Corne.in.l.quicunque.C.qui admit.& Anto.in.d.c.2.de constitu.Rom.in lege,si duo.ff.de acquirē. hære.Alexand.in.d.le.iustè,colū.9.versi.idem dico in rustico.ff.de acquiren.possess.

De eodem.

19 ¶ Nā vt dicit Bal.in.c.vlt.col.3.versi.itē non patrocinatur,de cōfes.omnes homines naturaſcire desiderant:ideōque contra naturam est non consulere peritiores ,quorum doctrina mens imperitiorum & rusticorum illuminatur.l.si auiam,in fi.C.de inge.manu.vbi dicitur,si cū peritioribus tractatum habuisses,facilè cognosceres,quem textum dicit singu.Ange.in sua disputatione incipien. Duo adinuicem litigantes.Ergo his non est parcendum,qui contra naturam pecca uerunt,lege secunda,& ibi glo.& doct.C.de in ius vocan.glos.in.l.respiciūt.§.delinquunt,& ibi Bart.ff.de pœnis.& glo.in summa.38.distinctio.& in.§.notandum.1.quæst.quartæ,vbi est bonus tex.Dy.in.c.ignorantia,columna pe.de regulis iuris,libro sexto.Cy.& Bal.in.d.leg.prima.C.de interd.mat.Alberi.in.l.vtili.C.de defens.ciui.Bal.in lege,in actionibus.§.planè,col.penul.ff.de in lit.iur.Cardi.Flor.post Guil.Cu.in cle.1.in 5.quæstio.de consang.& affi.Panor.in.c.super literis,col.sexta,super glo.in verbo,simplicitate,extrà de rescript.Et benè facit tex.in lege,si adulterium.§.stuprum,& ibi glo.in verbo,iure gentium.ff.de adulter.

Nec cum aduersus naturā peccant.

De eodem.

20 ¶ Et hæc quidem ita procedunt, ne hoc omittamus, vt etiam si non sint periti in loco habitationis rusticorū,ipsi tamē nō excusantur,si sint in vicina quadam ciuitate,nisi & hos consulant,vt no.voluerūt Bal.Saly.Ro.& recentiores in.d.l.iuris ignorātia.C.qui admit.per tex.in.l.diuus.ff. de tutori. & curatori .dat.ab his.& in.l.j.§.si quando.ff.de magistr.conuc.Ideo enim (inquiunt)

Et idem si sint periti in vicinis ciuitatibus.

sicut mulieres vadunt ad ciuitates pro indulgētiis, & rustici ad nemora pro lignis: ita eiam debēt vtrique ad ciuitates ire pro consiliis.Et idem quoque voluit Anton.in.d.c.2.de consti.& Rom. in.d.l.si duo.ff.de acquirend.hæredi.in quo tamen nec illud omittendum ducimus,ei incumbere onus probādi,qui dicit hos potuisse consulere peritiores,secundùm Saly.& Corn.qui id dicit menti tenendnm in.d.l.iuris.C.qui admit.

NE SEROIT PAS SVFFISAMMENT FAICTE, GLO.8.

Si venditor nō cōsignauit,ideo retractu cecidit an posit iterū offerre & consignare.

1 SED QVID SI cùm emptor egisset ad reuenditionem ex hoc pacto in venditione apposito, nec tamen consignauit , vt hic dicitur,aut etiam omisit alias soēnitates hic statutas, atque ob id sentencia pro emptore lata victus est, & ipse emptor absolutus: Tamen cùm adhuc esset intra tempora præstituta reuenditioni,vult iterum retrahere,& obseruare has solennitates:an sit admittendus.De qua re vide quæ diximus in retractu proximitatis,quem consuetudinarium siue municipalem vocant,suprà titu.præced.§.8. in glos.7. in verbo,le retrayant en decherroit,num.3.quid igitur,& multis seq.

REPRENOIT LES CHOSES CONSIGNEES. GLO.9.

An hic venditor qui depositit posit depositū repetere.

2 QVOD FACERE POTEST si velit,itascilicet,vt ei depositarius denegare non possit,antequam emptor declarauerit velle se recipere, vt nuncupatim scribit Bart.in.l.acceptam,paulò ante fi.per illum text.& ibi Bald.& Saly.vterque colum. 1.per illum tex.& etiam Ange.in.4.no.C.de vsur.& Bald.in.l.vltim.in fin.C .de com. ser.manu.

ser.manu.vbi tamen intelligit procedere antequam aduersarius consenserit,& Philip.Deci.con. 443.in casu proposito,col.vlt.versic.in dubio . Nam & aliàs is qui deposuit potest ante tempus statutum repetere depositum.l.j.§.si sic deposuero,& ibi Bartol.ff.de posit.& benè facit.l. cum Cornelius.ff.de solut.Sed id faciens incidit in id periculum,vt consignatio pro non facta habeatur,vt scribitur in hac nostra consuetudine,vt dicemus in gl.seq.

Quid si nō spō te sua deposuit sed iussu iudicis

2 ¶ Sed quod diximus posse deponentem depositum posse repetere , intellige primo loco in eo deposito quod fit ab ipso deponente,qui & ipse volens ac sponte sua deposuit. Secus si iudex eū coegerit deponere apud sequestrum lite pendente,vt plerunque fit.nam tunc is repetere non poterit nisi lite finita,& aduersario victo:aut aliàs secundùm legem,si oleum,in prin.& ibi gl.Bart. Bald.& alii.ff.de dol.mal.Nam & aliàs cùm fit depositum gratia alterius, non potest deponens depositum reposcere,vt per multa respondit Pau.Ca.con.433.visis omnibus scripturis,col.vlt. versi.tertiò obbare videtur,lib. Quin idem Pau.loquens de depositione & consignatione , quæ fit propter recusationem partis,in dicta.l.acceptam,col.j.dicit quòd si ea facta fuerit authoritate iudicis,non poterit depositarius restituere deponenti sine eiusdem iudicis authoritate, argu. l.si proponis.C.de nup.& authen.contrà si filii.C.de diuort.& ita dicit intelligi quod dicitur in d.l.acceptam.& idem quoque nuncupatim respondit Ro.consi.287.in proposita consultatione, vbi & ad hoc allegat.d.l.si oleum,in prin.

Quid si id factū sit de cōsensu utriusq; partis.

3 ¶ Secundò, intellige, vt procedat quando quis deposuit ex solo ipsius deponentis consensu secus si ex consensu vtriusque partis altera earum nūquam excusantur, nec enim tunc quoque poterit depositum repetere, nisi finita causſa,ob quam ad ira factum est:vel nisi stet per alium,quò minus sit finita aut iudex auditis partibus idipsum statuerit.d.l.si oleum,in princi. & ibi omnes doctores. ff. de do.malo.& voluit quoque Bald.in lege vltima,colum.vltim.versic.cauea tamen. C. de bonis author.iud.poss.& consi.104.sex sunt,col.prima,lib.j.Et est eius rei optima ratio, ne quod duorum consensu & voluntate factum est, vnius tantùm dissensu resoluatur, contra.l.nihil tam naturale.ff.de regulis iuris.

Vsurarius qui deposuit pro re sibi tuēdis usuris non potest pœnitere.

4 ¶ Tertiò,intellige(ne hoc omittam quod à paucis tactum est(nisi vsurarius deposuerit pecunias , aut etiam aliud quippiam (nihil enim refert) pro restituendis vsuris apud alium nam non potest is pœnitere,nec depositum reposcere,sed eo inuito poterit episcopus id depositum in restitutionem vsurarum conuertere,vt ex facto respondit Bald. consi. 83. in primis videndum est, in primo dubio,lib.1.& sequitur Iaſ.qui id dicit no.con.213.nobilis Melchion,col.4. versi.alibi decidit,lib.2.& nescio an alibi idipsum comperies.

Monachus seruus,filiusfa & cæteri huiusmodi possunt repetere depositum nullo authore.

5 VNVM AVTEM non prætermiserim,quòd si monachus,seruus,filiusfa. aut alius huiusmodi aliquid apud aliū deposuerit,debet,ac potest ei tutò reddi sine authoritate abbatis prælati,domini,patris vel alterius administratoris,per.l.quod seruus,vbi id no. Bal.ff.depo.&.l. Iulianus,eod.tit.& l.quòd seruus.ff.de solu.& voluit etiam Barth.qui id dicit esse perpetuò mentenendum,in lege,filius,& ibi quoque Bal.Ange.& alii. C.de pactio. idem Barthol. in lege,non ideo.ff.de noua.vbi dicit esse multum no.Baldus in rubric.C.de possessio.column.1.in secunda quæstione.Saly.in.l.cùm hæreditas.C.depo.& Marthe.Afflic.deci.Neapolit.centesima quadragesima sexta, quidam gerebat, vbi idem dicit de eo qui aliquid deposuit tanquam tutor alterius: cùm tamen non esſet . Quæ tamen intellige secundùm supradictas leges loquentes de seruis , & quod dicit Baldus.in.d.rub.deponen.

RENVNCERA AVDICT RETRAICT. GLO. 10.

An si venditor depositum repetat,videatur renunciare iuri redimendi.

1 ET ID QVIDEM est iuris communis,lege debitor .ff.de vsur.&.l.1.in fi.& ibi Bal.& Angel.C.qui poti.in pigno.habe.&.l.si priusquam.C. de distractio.pignor.& voluit glo.in.l.si creditrici..C.de vsur.Hostien.in summa,in rub.de oblatio.§.j.vers. item necesse est.& Baldus in lege obsignatione.C.de solu. & in.l.acceptam, columna prima,versic.in text.ibi recepit.& ibi quoque Saly.columna item.j.Angel.ante finem,& Ioann. Fab. C. de vsuris . quia vt ibi dicunt ipsi Baldus & Saly . actus recuperationis tollit intellectum depositionis.l.sed reuocata.ff. de iure fisci. Nam (vt hoc illis addas) non censetur depositum fuisse,quod postea recuperatur,vt per Bart.in simili in.l.per diuersas, colum.3. & ibi Bald. in vlti.quæst.C.manda.& in.l.vlt.C.de vsur.& Henr.Boh.in.c.constitutus,de in inte.rest. Alex. con.272.relatio magnificorum.in fi.li.2.& Fer.in consuet.Burdigi.tit.de retraict.§. 14. & ante hos glos.in dicta leg.acceptam,in verb.eas receperit,dicit quòd hoc casu fingitur depositio non fuisse facta,cùm non duraverit,per.l.si pro patre.§.versum autem.ff.de in rem versi. & ibi sequitur Bar.col.2.versi.nam contra hoc, vbi dicit, quòd fingitur retro non fuisse facta. & ibi ante eos dixerat Azo.in summa.col.penul.versi.sed si hoc est.Et hoc quoque diximus suprà tit.præced.in §.7.in gl.2.vbi etiā videbis,quid si cùm sola oblatio sufficiat,facta tamen fuit consignatio,quàm qui fecit posteà recuperat,an etiam videatur tunc renunciare oblationi.& vide etiam Chass. cō. 41.quia casus,col.vlt.

Et quid si depositio non erat necessaria.

2 ET SICVT venditor censetur renunciare huic facultati redimendi, si recuperat pe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et si emptor cõtra recipiat, nidetur cõsentire reuenditioni. cuniam à se consignatam: ita è diuerso emptor, si eam recipiat, censetur consentire reuenditioni, & renunciare omnibus exceptionibus, quibus eam impedire potuisset? Ideóque cogitur reuendere, etiam si oblatio & consignatio factæ fuerint post tempus in id præstitutum vt ex facto respondit Bal. consi. 108. iste qui promittit reuendere, li. 5. per. l. post diem. ff. de lege com. & arg. l. 2. C. de iur. domi impet. Idémque & si partem tãtùm huius pecuniæ acceperit, vt probat tex. in l. de lege. §. vlt. ff. de leg. commiss. & Bal. vbi suprà. Et faciunt quæ scripsimus suprà tit. præceden. §. j. gl. 10. in verbo, dedans lan. num. 20. tu tamen id intellige, & in fi. ciusdem tit. in. 6. quæst. & suprà hoc eodem tit. §. j. glo. 2. in verb. à tel temps, nu. 59. illud tamen.

Idque etiam si partem tantum receperit.

3 *Et quid si is minor sit.* SED HIC quæri potest, an si minor fortè hæres vẽditoris intra tempus præstitutum obtulit precium, idque consignauit & deposuit, & posteà idipsum sustulit, possit in integrum restitui, ne cadat retractu? Et hanc quoque quæstionem in retractu proximitatis in quo ex multis cõsuetudinibus, atque etiam de iure cõmuni ex multorum sententia requiritur consignatio & depositio, vt diximus suprà ti. præced. §. 7. glo. 3. in princ. posuit Ferro. in consuetudi. Burdigal. ti. de retractu. §. 31. hinc occasione sumpta quòd moribus illius gentis in eod. §. vt & nostris suprà d. tit. proximo. §. 35. retractus adeò stricti iuris est, vt currat contra minores. Tu ibi illum vide, & iunge quæ diximus suprà hoc eodem tit. §. j. glo. 2. in verb. a tel temps, nu. 54. sed an saltem, & multis seq. & iterum hoc eod. §. glo. 7. numero. 13. vtrùm autem, & seq.

§. 5.

EN tout retraict soit coustumier ou conuentionel, lon doibt payer les arrerages, qui sont eschеuz, comme dict est. Mais sile retrayant faict son offre durant le terme que larrerage eschoit, il doibt payer pro rata temporis. Et si ceste en retraict conuentionel, il doibt consigner. Et quand ce sont fructz, lachapteur les doibt auoir pro rata temporis, & les peult prendre & leuer par sa main. Et si aulcun luy met empeschement, il sen peult complaindre ou appleger, suppose quil nen ayt iouy par an & iour.

SOIT COVSTVMIER. GLO. 1.

1 *Consuetudines* ALITER APVD alios de huiusce modi fructibus pendentibus de quibus statim etiam loquitur hic. §. statuitur, quantùm ad hunc retractum consuetudinarium, siue municipalem, vti videre licet apud Meldunenses. c. consuetudinum eius gentis. 42. Cenomanenses. c. 289. Andegauenses. c. 380. Borbonienses. c. 482. & seq.

QVI SONT ESCHEVZ. GLO. 2.

1 *An emptor suos faciat fructº perceptos ante redemptionem.* HAEC nostra consuetudo apertè ostendit emptorem cum pacto reuenditionis interim ante oblationem facere fructus suos, nec teneri eos restituere venditori redimẽti. Id quod etiam non obscurè declarat text. in l. 2. & ibi Baldus. & Paul. Castr. C. de pact. inter empto. & voluit etiam glos. in. c. illo vos, in verbo, percepti, & ibi quoque Hosti. in verb. computatis, Ioan. Andr. colum. vltim. Imo. colum. 3. versicul. & not. ex ista, & Panormit. colum. 2. extrà de pigno. & glos. in. c. ad nostram, in verb. patet, & ibi etiam Hosti. Petr. Anch. Imo. Panor. Anton. à Vina, Barb. & Anto. Bur. de emptio. & vendi. & glo. in. c. conquestus in glo. magna post medium, & ibi Io. Ana. colum. 3. extrà de vsur. Hosti. in summa. eo. titu. §. an aliquo casu vltra sortem, col. 4. vers. nono si vendo. Archi. in. c. plerique. 14. q. 3. Bal. in. l. in his rebus quæ est pe. §. mancipia. per illum tex. ff. sol. mat. & in. c. j. in fi. & ibi etiam Aluar. col. vlti. & Card. Alex. ti. de feud. dat. in vicem leg. commiss. & ipse Bal. consi. 303. ad euidentiam, col. 2. li. j. Angel. cons. 55. ex pacto de reuendendo, in fi. Raph. Fulg. cons. 134. in quęstione, col. 2. Pet. Anc. con. 30. an valeat contractus, col. 2. Pau. Ca. in. l. j. col. j. C. de pact. inter emp. & con. 109. visa petitione, paulò ante fi. li. 2. & consi. 306. quanquam longa, in fi. co. li. 2. Alex. & recentiores in. l. qui Romæ, in prin. ff. de verb. oblig. Cepol. in tract. simulationis contractuũ, in. 3. principali casu. 12. præsumptionis. Bal. à Barth. inter cons. Corne. con. 23. visis duob. còl. 2. li. 3. Maria. Soc. con. 15. visis prædictis, col. 11. vers. & quanuis à principio, li. j. & Barth. eius filius con. 170. in præsenti cõsultatione, col. 5. versi. ad tertium, li. 2. & consi. 248. nunquid ex duobus, col. 2. co. lib. 2. Fabia. in tract. emptio. & vendi. in. 5. membro. 6. quæst. prin. Ias. cons. 92. facti præsentis, col. 4. li. j. Steph. Bertran. cons. 88. ponitur in facto, lib. j. Philip. Deci. consi. 167. in causa quæ coram reuerendo, propè per totum. & con. 170. viso themate, col. pe. versi. vltimò non obstat. & consi. 308. in casu ad nos transmisso, col. 2. versic. tertiò quia hîc agitur. & è Theologis. Angel. Cla. in verbo, vsura, Ie. j.

debet intelligi, ne sit superuacanea & inutilis. l. si quando. ff. de lega. j. & Bar. in. l. 4. §. ait prætor. ff. de dam. infect. cum concord. à me traditis suprà titu. præced. §. 9. in glo. 2. in verbo, a son domicille, num. 56. contrarium tamen. & dicemus latiùs in nostro tractatu, nihil frustra. Et quia etiã noștra consuetudo generalis est, nec distinguit emptórne antè perceperit alios fructus, an non. Ideo generaliter est intelligenda. l. j. §. ait ergo. ff. quæ in fraudem credi. cum simi. etiam si esset odiosa, ex sententia Angel. in. l. vlti. col. vlt. versic. tertiò quæritur. ff. de constitu. princ. cum simi. à me adductis in repet. l. si vnquam, in principio, numero. 115. & hæc etiam. Imò verò ex verbis huius consuetudinis apertè declaratur de fructibus percipiendis hîc intelligi, cùm subiungit, & les peult prendre & leuer par sa main, quæ verba referuntur ad tempus futurum, cùm fructus præteriti iam sint percepti.

De eadem re.

12 ¶ Nec obstat quod primo loco dictum est, quòd emptor non fuit dominus nisi sex mensibus, ideo non esse æquum, vt percipiat fructus vnius anni & dimidij. quia si ea ratio haberet aliquid momenti vel ponderis, sequeretur quòd deberet restituere priores illos fructus quos scilicet statim post venditionem percepit pro dimidia parte, & alteram tantùm sibi retinere, habita scilicet ratione vtriusque temporis, id est, eius quo fuit dominus, & eius quo non fuit: quod omnino est contra. d. l. 2. C. de pact. inter emp. qua cautum est emptorem suos facere fructus, quos post venditionem ante oblationem, & secundùm aliquos, consignationem percepit: nec in hoc distinguitur quantùm id tempus sit, quod est inter venditionem & oblationem, & an congruat portioni fructuum intereà perceptorum. Et si quis hîc obiiciat. d. l. diuortio. ff. sol. mat. sciet eam nihil ad nostrum casum pertinere, cùm illius in dote sit specialis quædam ratio, vt diximus suprà numero. 4. vt tamen non omiseris ad hunc nostrum casum pertinere, quæ suprà disputauimus de retractu conuentionali.

De eadem re.

13 ¶ Quod autem posteà dictum est emptorem recuperare integrum precium, & nihilominus habere integros illos fructus, ratione quorum precium ipsum auctum fuerat, eodem modo dilui potest. Nam si id veniret considerandum, sequeretur quòd emptor deberet restituere partem illorum fructuum? Sed & illud quoque dici potest, quòd quemadmodum emptor percepit illos fructus, ita & vẽditor percepit aut percipere potuit vtilitatem ex precio, quod illi datum est, interim dum illud non reddit: quæ vtilitas minimè contemnenda est: vt patet ex iis quæ latè diximus suprà tit. præced. §. j. glos. 18. in verbo, le pris que la chose aura couste, numer. 34. ego tamen neque enim, & sequen. quibus tamen adde textum in. l. nec enim, ibi, quia habuit vsum pecuniæ precij. ff. de pignor. actio. nam & ex hoc fit, vt qui fructus percipit, & precium non soluit, tenetur ad vsuras illius in compensationem fructuum. l. secunda. C. de vsuris. & l. Iulianus. §. ex vendito. ff. de acti. emp. & l. curabit. C. eodem titulo.

De eadem re.

14 ¶ Et hanc nostram sententiam confirmat quod tradit Ferronus in consuetu. Burdig. tit. de retractu. §. 21. quòd si vendita vinea fructibus iam maturis impensisque in vineam à venditore omnino factis, consanguineus venit sequenti anno & eadem tempestate ad retractum, fructibus etiã maturis omnibúsque impensis in vineam ab emptore factis, petítque vineam eodem statu quo vendita fuit, emptor autem petit impensas à se factas deduci. Dicit Ferro. se ex facto respondisse audiendũ esse emptorẽ, nec ei obesse, quòd eo anno, quo emerat, ipsę nullas in fructus quos intergros percepit, fecerat impẽsas. verisimile enim esse cũ vinea impẽsas in eam factas & ipsas emptas fuisse: & quemadmodum fructus rei emptæ pertinent ad emptorem, per iura allegata, ita & impensæ. Et alia quædam ibi allegat, quæ omnibus videre in promptu est. Quæ etiam locum habent in hoc nostro retractu conuentionali? Sed hoc intellige secundùm ea quæ diximus suprà, numero. 7. nunc autem quæro, vt scilicet repetat has impensas pro rata fructuum à venditore perceptorum eo anno, quo impensæ factæ sunt. Et vide interim Federi. Senen. consilio. 110. casus talis est Martinus, in. 2. dubio, vbi loquitur de colono, qui conduxit fundum iam omnino cultum & seminatum, & eodem tempore finitur conductio, agris etiam ab eo cultis & satis, & tractat an teneatur relinquere agrum in eo quem repetet impensas huius culturæ, an verò non repetet, tanquam teneatur relinquere agrum in eo statu culturæ, quo accepit.

Alia pulchra quæstio ad præcedẽtẽ accedẽs

Si emptor colligit fructº nõdum maturos, quid agẽdũ est.

15 ILLVD QVOQVE quæri potest, quid si emptor collegit fructus nondum omnino maturos, cùm fortè videret tempus reuenditionis aduentare. Dic quòd inspiciendum est tempus quo futuri erant maturi, vt restitutio eorum fiat pro rata temporis: non tempus, quo sunt collecti, vt ad emptorem pertineant. vt in simili voluit glos. loquens in colono, in. l. in fructu, quæ est pe. ff. de vsufru. lega. per tex. in. l, & hæc distinctio. §. qui fundum. ff. loca. qui loquitur de fructibus corruptis. & sequitur Bald. loquens in vsufructuario, in. l. si pater, colum. j. versic. sed hîc posnamus. C. de vsufr. & idem voluit Alberi. in. d. l. qui fructu, post Iaco. Ra. in. l. si absente. §. j. ff. de vsufr. loquens de hæredibus prælati, qui videntes ipsum prælatum moribundum fructus nondum maturos colligunt, quò successorem defraudent. de quo & idem Alberi. in. d. l. in fructu. Et facit quod voluit glos. in. l. si vsufructus, & ibi Iac. Ra. & Alberi. ff. de vsufruct. & quæ diximus suprà, cod. ti. §. 3. in glo. j. nume. 15. tamen si eam, & duobus seq. & iterum numero. 21. constat, & quæ item scripsimus tit. præceden. §. j. in glos. 14. in verbo, ou equipollent a vente, numer. 121. sed hæc fortè.

16 ¶ Quod tamen intelligendum est primo loco, secundùm tex. in. d. l. in fructu, vt scilicet si ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid si magis expediebat eos immaturos colligere.

gis expedit domino eum fructum, ita vti est, immaturum tollere, id sibi fraudi futurum non sit, si eum ita tollat. Itaque cùm oliua immatura plus habeat reditus, quàm si matura legatur, non potest videri, si immatura lecta est, in fructu non esse. Hæc enim sunt verba illius, cui concordat. d.l.si absente. §. fyluam, & ibi glo. & Alberi. ff. de vsufru. vide tamen. l. si seruus. §. si oliuam immaturam. ff. ad leg. Aqui. quæ illis videtur contradicere.

17 ¶ Intelligit & id quoque Iaco. Are. & Alberi. post eum, in ea ipsa. l. in fructu, vt si vsufructuarius vel conductor ante tempus colligit fructus, vt domino officiat, id quidem facere non potsit. At si id faciat, vt sibi prosit, aut quia necessitas eum cogit, & id certè impunè possit, arg. l. in fundo. ff. de rei vend. Et si vtráque caussa fecerit, vt scilicet sibi prodesset, & domino obesset: si plus sibi prosit, non tenetur: si plus domino obsit, teneatur, per. l. Labeo. ff. de riuis. & l. 2. §. tractuum. ff. ad S.C. Trebel. Illud autem quod diximus in princ. huius versic. dicit satis æquum Bald. in. d.l. si pater, vbi item illud dicit, quòd si fructus adeò sunt proximi maturitati, vt per eorum separationem non inferatur minor reditus, aut minor vtilitas separanti, possit separare, & ita intelligit. d. l. in fructu. Et quantùm ad casum necessitatis, sequitur Saly. in. d.l. si pater, ad fin. Nam quilibet (inquit) bonus vir idem faceret. Quantùm autem ad illū, qui id facit simpliciter, vt sibi prodesset, non admittit: quia semper diceret id ea caussa feciſſe. Tu illum ibi omnino vide. Ex consuetudine autem Auxerrensium tit. de retraict. §. 3. qui est omnium. 34. emptor durante anno retractus proximitatis non potest fructus rei venditæ percipere, nisi tempore consueto.

Quid si non id fecit fraudandi caussa.

Quid si fecerit, & vt sibi prodesset, & vt vēditori obesset

Quid si fructꝰ proximi sint maturitati.

Consuetudo.

18 QVID SI SINT fructus iurisdictionis, & dum emptor possidet durante facultate redimendi, quis commisit delictum, ex quo posteà reuenditione facta condemnatus est ob id delictum ad certam mulctam pecuniariam. Cuius ea erit? emptorisne, cuius tempore cōmissum est delictum: an venditoris vel consanguinei, qui iam redemit ante condemnationem: an verò inter se partiantur? Nam id primo loco scire debes, huiusmodi mulctas & bonorum publicationes, & cætera huiusmodi esse fructus iurisdictionis, vt voluit Azo in summa. C. de pœnis. Bar. post antiquiores in. l. vlti. in. j. quæst. & ibi quoque Bald. & Ang. ff. solu. mat. idem Bal in. l. j. col. 3. versi. ext. no. ꝙ nomine fructuum. C. de fruct. & liti. expen. Nicol. Neapo. in. l. diuortio, in prin. ff. solu. ma. Ro. con. 70. visis themate, col. vl. Alex. in. d.l. diuortio. §. si vir, col. 3. versi. quod autē. Corne. consi. 243. circa primū, col. 2. versi. venio ad secūdum, li. 3. Soci. con. 36. in caussa Antonij, col. 4. vers. nonò probatur, li. 4. & Phil. Deci. qui alios citat, cōsi. 4. cuius superscriptio incipit, an augmētum, col. 2. vers. ad hoc facit. Iacob. à S. Geor. in tract. feud. in verbo, marchio in Italia, col. 2.

Pulchra quæstio in fructib⁹ iurisdictionis.

Mulctæ & bonorum confiscationes fructus sūt iurisdictiōis

19 ¶ Et sanè hanc quæstionem nostram in specie posuit Hiero. Cagno. in repe. l. 2. in. 33. quæsti. C. de pact. inter empt. vbi primùm dicit videri pertinere ad venditorem, qui redemit ante sententiā, ex no. per Bar. in. l. aufertur. §. fiscus. ff. de iure fisci. Et mox subdit hāc rē decīdi ex scriptis Alex. in. d.l. diuortio. §. si fundum, col. vlt. ff. sol. mat. vbi contrarium videtur decidere, nec aliud dicit Cagno. Tu igitur dic hanc esse communem op. vt inspiciatur tempus delicti, non sententiæ: vt scilicet multa ad eum pertineat, cuius erant fructus tempore delicti, licèt post tempus ipsius condemnatio secuta sit. Ita enim voluerunt Pet. Cy. & Bal. in. l. vlt. ff. de iurisd. omn. iudi. Bal. & Ro. in. d.l. diuortio, & ibi quoque Alex. in. §. si fundum, col. vl. & Ange. in. l. si possessor. §. j ff. de petit. hære. Pet. Anc. & Io. Ana. in. c. j. &. 2. extrà ne præla. vic. suas. idem Pet. Anca. in. c. si propter, ad fi. de rescrip. lib. 6. Ro. dum ad alium similem casum Cyn. allegat vbi suprà, in. l. hæres quandoq;. ff. de acqui. hær. Alex. cons. 7. viso themate, col. 2. versi. quartò pro hoc facit, li. 3. Barb. in. l Stichum aut Pamphilum. §. stipulatio, col. 7. versi. quærit hīc Ro. ff. de verb. obl. Soci. cōsi. 100. in caussa Baptistæ, col. 2. versi. cōfirmari videtur, li. j. & cons. 70. verùm primò licētiatus, ad fi. li. 4. Ias. in. l more, col. 5. versi. vltimò inquātùm iste tex. ff. de iur. om. iud. & in. l. si ideo, col. j. ad fi. C. de his quib. vt indig. Chasse. in tit. des iustices. §. 7. in verbo, lamende, versic. iuxta hanc.

Vtrum tempus delicti, an condēnationis inspiciendum sit.

Qui tēpus sententiæ inspici dicunt.

20 ¶ Ratio horum est, quia commisso statim maleficio ius est quæsitum primo domino. l. quæcūq; actiones. ff. de act. & obli. & l. si is qui in puteum. §. si posteà. ff. quod vi aut clam. Et quoniam tēpus criminis perpetrati spectandum est, ad sdque finis trahitur, vt proinde sciamus ad quem pertinet multæ exactio: sicuti in alijs quoque, in quibus finis habet necessariā consequentiam à principio. l. 3. §. scio. ff. de mino. & l. quod ait lex. §. j. ff. de adulte. vbi Bar. no. quòd in delictis initium spectandum est, vt sciamus ad quem pertinet punitio. &. c. vlt. extrà de senten. excom. ex quo Panor. no. ad pœnam imponendam inspiciendum esse tempus delicti, non sententiæ, & allegat pro concorda. optimum tex. in. l. j. ff. de pœnis, vbi & Alberi. alios concord. adducit in multis locis separatim. Et quia etiam prima caussa magis influit in caussatum, quàm secunda. l. si filiusfam. ff. de verb. oblig. vbi quantùm ad acquirendum patri sufficit stipulationem fuisse à filio conceptā durante patria potestate, licèt ea finita conditio stipulationi apposita euenerit. & est similis text. in. l. quæ legata. &. l. seq. ff. de regu. iur. & in. l. 2. §. id quoque. ff. de collat. bono. Et quia denique iam à tempore delicti orta est obligatio ad pœnam. l. vlt. C. de sent. pas. vbi quis ex delicto efficitur seruus pœnæ. &. l. imperatores. ff. de iure fisci, vbi quis delinquendo pœnæ se subdit. & not. glo. in. l. j. §. bestias, in verbo, onerari, & ibi Ludo. Bolo. ff. de postul. & eam dicit no. Cepol. caussarum criminalium con. 9. quidam ex delicto, col. j. in fi. Et optimè facit quod ab Alberico post Ricar. traditum est in. l. leges, col. vlt. versi. secunda similis. C. de legib. & facit. l. aufertur. §. fiscus. ff. de iure fisci. per quem ipse Alberi. in. l. post contractum, col. j. ff. de dona. dicit quòd continuò quàm

Illius op. rationes.

quàm quis delictum commisit, incipit obligari fisco, vide tamen quid posteà de hoc scribit ipse Alberi. Vnde sententia quæ posteà sequitur, potiùs declarat, quàm aliquid noui inducat: quia hoc ipso quòd iudex pronunciat maleficium commissum, statim succedit pœna iuris ipso iure. l. j. §. calumniatoribus, ibi, & quanuis nihil de pœna. ff. ad Turpi. Ideóque hæc sententia retrotrahitur ad tempus delicti. l. hæredes palam. §. si quid post, iuncta gloss. loquente de iudice. ff. de testamen. Et alias multas rationes multáque similia affert Barb. in. d.l. Stichum. §. stipulatio, quę ibi videre poteris.

21 ¶ Sunt tamen qui contrarium tenuerunt, & in his Bald. sibi contrarius in. d.l. j. colum. 2. versic. quo modò quæro de quadam. C. de fructi. & liti. expen. Imol. in. d.l. diuortio. §. si vir in fundo, & ibi quoque Franc. Are. in princip. eius. l. column. vlti. ea ratione ducti, quòd pœna ante sententiam non dicitur debita fisco, nec habenti caussam ab eo. l. ex iudiciorū. ff. de accusa. &. l. si qua, & iterum. l. aliud fraus. §. inter multam. ff. de verbo. obligat. & not. Bart. in. d.l. aufertur. §. fiscus. Propterea pœna ipsa interim est tanquam fructus nondum perceptus, sed tantùm, vt ita dixerim, seminatus. Et ideo sicut fructus pendentes non pertinent ad fructuarium, ita nec ad primum emptorem fructuum, per. l. defuncta. ff. de vsufruc. Et hanc quoque sententiam sequitur & dicit seruari in curijs Delphinat. Guid. Pap. deci. Delphi. 535. Baro quidam, per. l. qui explicandi, ibi, cuius finis in iudicis potestate ac motu situs est. &. l. furti. §. si autem. ff. de his qui not. infa. &. l. cùm posteriori. C. ad S C. Trebel. Sequitur item hanc partem Iacob. Rebuf. in. l. 3. C. de suscept. & arca. lib. 10. & Stepha. Bertran. consi. 214. viso casu, lib. 2. Nisi vt dicunt duo posteriores, pœna esset ipso iure commissa.

Qui contra dimodò quæro de quadam. C. de fructi. & liti. expen. Imol. in. d.l. diuortio. §. si vir in fundo, & ibi quoque Franc. Are. in princip. eius. l. column. vlti. ea ratione ducti, quòd pœna ante sententiam non dicitur debita fisco, nec habenti caussam ab eo. l. ex iudiciorū. ff. de accusa. &. l. si qua, & iterum. l. aliud fraus. §. inter multam. ff. de verbo. obligat. & not. Bart. in. d.l. aufertur. §. fiscus. Propterea pœna ipsa interim est tanquam fructus nondum perceptus, sed tantùm, vt ita dixerim, seminatus. Et ideo sicut fructus pendentes non pertinent ad fructuarium, ita nec ad primum emptorem fructuum, per. l. defuncta. ff. de vsufruc. Et hanc quoque sententiam sequitur & dicit seruari in curijs Delphinat. Guid. Pap. deci. Delphi. 535. Baro quidam, per. l. qui explicandi, ibi, cuius finis in iudicis potestate ac motu situs est. &. l. furti. §. si autem. ff. de his qui not. infa. &. l. cùm posteriori. C. ad S C. Trebel. Sequitur item hanc partem Iacob. Rebuf. in. l. 3. C. de suscept. & arca. lib. 10. & Stepha. Bertran. consi. 214. viso casu, lib. 2. Nisi vt dicunt duo posteriores, pœna esset ipso iure commissa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fundum non coluit eo ãno quo is redimitur.

fructus anni ipsius retractus diuiduntur inter venditorem siue consanguineum,& emptorem. Quid igitur si emptor eo anno fundum non coluit,eiúsque rei faciẽdæ tempus omnino trãsijt, ita vt nullus fructus eo anno percipi possit,vtrùm emptor teneatur in id quod interest vendi toris vel consanguinei fundum fuisse cultum,vide tex.in.l.venditor ex hæreditate, versicu.at cùm hæreditas.ff.de hæred.& act.vendi.&.l.venditor.ff.de act.empt.&.l.si quod possessor.§.sicut.ff. de peti.hæred.&.l.si mora.ff.solu.matri.& vbique not.per doct.præsertim Paul.Cast.in postremo loco,tum post prin.tum col.2.in oppo.& omnino Bart.in.l.si seruum,in princ. ff.de verb. obliga.& Bal.in.l.traditio,in.9.q.C.de act.empt.& Salyc.in.l.post perfectam.C.de act.empt.& Alex.con.39.visis scripturis,statim post prin.lib.2.

Quid si intempestiuè coluit.

27 ¶ Nec tantùm si non coluit,sed & si ita intempestiuè coluit, vt fundus ex hoc redditus sit deterior,is tenetur,vt de conductore dicitur in.l.si merces.§.conductor.ff.locat.& quod per eũ tex. scribit Fed.Senen.consil.110.casus talis est Martinus, in fi.Colonum debere fundum colere suo quoque tempore,etiam si eius anni fructus percipere non debeat ex lege locationis. quod bene notandum est,ne emptor hîc caussetur,non se teneri quòd fundũ nõ coluit, aut nõ suo tempore coluit,quòd sciret venditorem aut consanguineum redempturum,& ita non percepturũ fructus eius anni saltem integros.

Quid de fructibus syluæ cæduæ.

28 ET ILLE QVIDEM locus nobis offert aliam hanc dubitationem.Quid enim si in re vendita sit sylua cædua,quæ non nisi decimo quoque anno cæditur ex more regionis:& is annus quo fit reuenditio,qui fortè est primus vel secundus à venditione, est decimus à postrema excisione huius syluæ:ideoque & hoc anno excidi debet. An emptor habebit fructus eius excisionis pro rata huius anni,quo fit reuenditio & excisio,an pro rata decem annorum tantùm. Et sanè Fed.Senen.d.consil.110.in casu non admodum absimili, dicit inspiciendum esse vniuersum tẽpus decem illorũ ãnorũ,vt scilicet pro vno anno habeãtur,per.d.l.diuortio.§.quod in ann.ff. solut.matr.vbi est optimus tex.ibi,& in pluribus annis idem dici potest,vt in sylua cædua.& eũ ad hoc no.omnes docto.ibi,prẽsertim Alexand.& Iaf.qui citant & commendant dictum Bal.in. l.æde(ita enim legendum est,non ædem,vt sæpius,ni fallor, admonuimus) columna.2.versicul. & quæro quomodo.C.de locat.qui per.d.§.quod in anno, intelligit.l.2.C.de iure emphyteutico,quæ priuat emphyteutam cessantem triennio à solutione,vt si vnus fructus sit in quolibet lustro,necesse sit cessare tribus lustris,quasi vnum lustrum habeatur pro vno anno. Idque reputat Iaf.singul.vti etiam facit in dicta.l.2.column.2.in.4.notabi.de iure emphyteu.& in authen.qui rem,column.3.versicul.2.limita.C.de sacrosanct.eccles.& Catel.Cota.memor.emphyteuta priuati,in prima declara.Et vide glos.in.l.prima.§.cúmque ex stipulatu,in verbo,temporis portione,in fi.& ibi docto.C.de rei vxo.actio.& tex.in.l.sic.ff.quemadmo.ser.amit.atque etiam Nico. Bohe.in consuetud.Biturig.tit.de consuetud.feud.§.5.post medium.

Pulchra quæstio super fructibus.

29 NEC ILLVD QVOQVE omiserim.Quia hîc dicitur fructus pendentes diuidendos inter emptorem & venditorem retrahentem pro rata temporis.Alibi autẽ diximus emptorẽ restituere debere fructus à se perceptos ab oblatiõe,aut vt alij volunt,cõsignatione & depositione,vt videre licet suprà eo.§.glo.2.numero.4.& sequen.Vtrùm igitur si emptor non admisit vẽditorem volentem retrahere,& lis super hoc orta est.An in condemnatione fructuum debeat haberi ratio temporis præcedentis oblationem siue litem super ea re ortam.An verò integros debeat emptor condemnari restituere.vide quod in simili tractamus suprà tit.præcedente.§.15.gl. 2.in verbo,depuys la litiscontestation,numero.21.eodemque vltimo. fol.197.

PAR SA MAIN. GLOS.5.

An ẽptor post reuenditionem posit retinere rem donec perceperit fructus pro rata.

1 EX HOC IGITVR vides,quòd emptor post reuẽditionem manet in possessione rei, donec fructus pro rata collegerit.Quanuis de iure potuisset videri contrarium,vt de fundo dotali,cuius fructus etiam pro rata temporis diuidũtur. l.diu ortio,in princip.&.l.fructus.ff.soluto matrimonio, scribitur in dicta.l.diuortio.§.interdũ,vbi nihil retinet ex eo fundo dotali, facto diuortio ob fructus pendentes,sed mulier ei tantùm cauet de ipsis fructibus, pro rata ipsius portione.Nisi tamen fructus essent maturi tempore diuortij.Tunc enim maritus non tenetur fundũ restituere,nisi priùs collectis fructibus,vt dicit glos.not.ibi,in verbo.reddat,versicul.item quid si facto,quem sequuntur ibi Bar.Bald.qui eam dicit not.Ang.& Iaf.Et ita hîc fieret,nisi consuetudo aliter statuisset.

Et quid si fructus sunt maturi tempore reuenditionis.

SVPPOSE QVIL NEN AIT IOVY PAR an & iour. GLOSSA.6.

Emptor post redemptionem potest intentare possessoriũ pro

1 HOC IDEO,QVIA vtitur accessione venditoris ad inducendam præscriptionem temporis.l.dolia.§.eum qui.ff.de contrahen.emptio.&.l.Pomponius. §.prætereà.ff.de acquiren.possessio.&.l.2.§.emptori.ff.de vsucapio.pro empt. vbi ita scribitur,emptori tempus venditoris ad vsucapionem procedit,cum alijs concord.adductis à glos.in.d.§.cum qui.Et vide quæ scripsi suprà titul.præced. §.12.in fol.180.et fol.269.et 352

§.12.in gloss.j.in principi.rursúmque in fi,eiusdem titul.in.7.quæstio.& quæ dicam infra in fin. huius titul.in.22.quæstio.

fructibus, licèt per annum non possederit.

§.6.

QVANT AVCVN a donné grace de retraict par conuenance,& en icelle grace ou conuenance nest faicte mention, quelle chose ou somme, on doibt payer ou bailler pour ledict retraict, cest a entendre que lon doibt payer & bailler pour icelluy retraict le sort & pris contenu au contraict de la vendit iõ: auecques les arrierages,qui en sont escheuz & deuz quant la dicte vendition est de rente, comme dict est. Et en cas de refuz dudict retraict doibt lon cõsignericeulx arrierages auecques le sort.Et aussi celuy qui faict ledict retraict est tenu de payer les loyaulx coustemens. Mais il nest pas tenu de les consigner.

LE SORT ET PRIS CONTENV AV contraict. GLOSSA.1.

An venditor redimẽs teneatur reddere preciũ primæ vẽditionis,an aliud.

1 VTRVM ID VERVM sit de iure, vt scilicet intelligatur de precio venditionis,an de iusto rei precio,an denique de eo quod ab alio reperiri potest, vide Hiero.Cagno.in repeti.l.2.column. 6.in.8.no.C.de pact.inter empt.& quæ scripsimus suprà titul.præced.§.j.in verbo,le pris quæ la chose aura cousté,quæ est gloss.18.in principi.& iterum hoc eodem tit.in.§.j.in verbo,& pour tel pris que accordé est entre eulx,quæ est gloss.3.numero.2.

fol.120.et 292.

LES LOY AVLX COVTEMENS. GLOS.2.

An venditor redimẽs teneatur restituere gabellam ab ẽptore solutam.

1 QVID IGITVR SI IS soluit gabellam quæ fortè ex statuto debetur ratione contractus emptionis, & quam ipse venditor debet soluere,non emptor.l.debet,in fine.ff.de ædil.edicto.& voluit Bald.in.l.si precium,col.2.versi.sed nunquid redhibitione facta.C.de ædil.actio.cum multis concordantijs à me adductis suprà titulo omnium nostrarum consuetudinum.2.§.primo,qui est omnium eiusdem volumi- nis.14.in verbo,se prenent sur lachapteur.Vtrùm venditor redimens tenebitur reddere emptori.Quod non videtur,cùm id onus ad eum spectet,vt diximus.Ideo nec repetere poterit,si soluerit:exemplo eius quod scribitur in.l.neque.ff.de impen.in rebus dotalibus fact.vbi maritus soluto matrimonio & dote ad vxorem reuersa,non potest ab eadem exigere stipendium aut tributum ob dotem ipsam præstitum.Onus enim fructuum hæc impendia sunt.Et id videtur tenere Cepol.in tractatu de simulatione contractuum,in.6.præsumptione,in fi.

De eodem.

2 ¶ Tu tamen dic contrarium,per dictam.l.debet,in fine.ff.de ædil.edic.vbi si redhibeatur res vẽdita,id quod vectigalis nomine ab emptore datum est,quod fortè eum sequeretur esse restituendum.indemnis enim emptor discedere debet. & hoc satis patet ex ijs quæ latè diximus in titulo præceden.§.29.in glo.2.quę est in verbo,& aultres semblables,vbi etiam disseruimus vtrùm cõsanguineus retrahens vi consuetudinis teneatur reddere gabellam ab emptore solutam.Et quãquam Cepol.vbi suprà,eam.l.debet,ita dicit statuisse,quoniam ibi contractus resoluitur culpa venditoris,qui scilicet rem morbosam vendidit.Secùs verò hîc esse,vbi res(inquit)resoluitur voluntate vtriusque.Tamen satis est,si emptor in nulla culpa sit, vt indemnis discedere debeat, iuxta eam.l.

contra.222. Pagina.2. aut sequentibꝰ

An & laudimia.

3 SED QVID DE LAVDIMIIS.Et certè si ea debẽtur domino ex huiusmodi vẽditione facta cum pacto de reuendendo,interim ante tempus facultatis transactum,ea emptor superabit,quemadmodum & gabellam,quę debetur ex contractu,vt diximus.Nam & si consanguineus retrahit,debet etiam restituere eadem laudimia soluta ab emptore.Si autem ea non debentur,sed emptor sua sponte domino soluerit, repetere non poterit,per dictam.l.debet. ff.de ędil.edict.Sed dubium est an debeantur in hoc casu venditionis factę cum pacto de reuendendo pendente tempore facultatis,& antequam res vendita fuerit irreuocabiliter facta ipsius emptoris.Et illud quidem planum est, ex venditione facta cum pacto legis comissoriæ vel addictionis in diem non deberi laudimia,donec venditio pura aut irresolubilis maneat,vt per Petrum Iacobum in titulo de actione in rem pro re emphyteutica,quæ cecid.in commiss.colũ.8.ver.item si ex pacto,& iterum col.15.vers.4.in omni translatione.& Guid.Pap.deci.Delphi.48.est etiã ad-

An laudimia debeãtur ex vẽditione facta cũ pacto legis

Universidad de Deusto
Biblioteca

commiſſ. vel ad dic. in diē, ſi vē ditio reſoluatur.

uertendum, cum alijs multis concordantijs à me obiter adductis inferiùs in hac eadem quæſtione, & nemo in hoc diſcordat, quia & huiuſmodi pacta in ipſo contractu appoſita verbis directis ipſo iure contractum reſoluunt, faciúntque haberi pro infecto, glo. & doct. in. l. ab emptione. ff. de pactis. de quo nos latè diximus in. §. 1. huius tit. in verbo, ſeront preferez.

4 *An autē ex vē ditione facta cū hoc pacto. Conſuetudines de ea re.*

¶ Sed hîc quærimus de noſtro pacto reuenditionis. Quod tamen vt clariùs lectores intelligāt, & nos de alijs quoque pactis reſoluentibus tranſeunter tractabimus. In quo primùm ſcire debes diuerſas eſſe Gallię de hac re conſuetudines. Nam apud Turonenſes titulo de rachaptz & ventes. c. 16. ſi facultas redimendi durat ad nouem annos tantùm, non debentur laudimia tantiſper, dum id tempus durat. At ſi ad prolixius tempus, aut ſimpliciter ſine præfinitione temporis data fuerit hæc facultas, debentur. Et idem propè apud Cenomanenſes capite. 178. & iterum capite. 372. Andegauenſes capite. 362. atque Bleſenſes capite. 82. atque iterum capite. 116. vbi id intelligitur, cùm ea facultas apponitur in ipſo inſtrumento venditionis. At apud eoſdem Turonenſes eiuſdem tituli capite. 17. ſi contractus fuerit à partibus reſolutus ante poſſeſsionem rei datā aut acceptam, non debentur laudimia. Apud Melodunenſes, capite. 131. ſi facultas redimendi ſit ad tempus duorum annorum, aut aliud prolixius, debentur laudimia ex venditione facta cum ea facultate. Et ſi res fuit redempta intra quinque annos præſtitutos in ipſo inſtrumento, non debentur ex redemptione. At capite centeſimononageſimotertio, ſi contrahentes mutuo conſenſu diſcedunt à venditione, antequam venditor ſeſe vendita re abdicarit in manibus patroni cliētelarij, non debentur laudimia. Apud Senonenſes, capite. 197. & capite. 231. ſi ſtatim poſt venditionem contrahentes diſcedunt ab ipſo contractu ante traditionem rei & fidei erga dominum dimiſsionem in rebus feudalibus, aut antequā ex loco retractus abeant in rebus cenſualibus, non debentur laudimia, niſi de venditione confectum fuerit inſtrumentum. Poſteà autem capit. 233. cùm huiuſmodi res cenſuales venduntur cum pacto de reuendendo, debentur laudimia ex ea vē ditione: ſed cùm poſteà intra tempus facultatis redimuntur, non debentur ex redemptione, niſi in certo caſu, vt ibi videre licet. Sed & poſteà capit. ducenteſimoquadrageſimotertio, idem ſtatuitur, niſi quòd expreſsim loquitur de huiuſmodi pacto reuendendi intra duos aut tres annos: quaſi ſentiat ſi ſit longioris temporis, deberi laudimia & ex redemptione quoque. Et ſic videtur limitare præcedentem conſuetudinem. Apud Trecenſes capit. 34. ſi res fuerit vendita cū pacto redimendi intra tres annos, & intra id tempus redempta fuerit, nulla debentur domino laudimia. Et idem apud Victriacenſes, capit. 33. At redeundo ad Trecenſes. c. 77. ſi contrahentes poſt conſenſum contractui præſtitum ſponte diſcedunt à contractu antequam ab eodem loco diſcedant, atque etiam antequam inſtrumentum venditionis fuerit confectum, nulla debentur laudimia. Apud Carnutenſes in certis locis res vendita cum huiuſmodi pacto redimēdi intra tres aut quinque annos non eſt obnoxia laudimijs, donec tempus redimendi durat. In alijs autem locis debentur laudimia ex prima venditione facta cum huiuſmodi pacto ſimpliciter, nō etiam ex redemptione, vt ſcribitur cap. 18. & c. 21. & c. 47. Idémque quod in poſteriore loco ſtatuitur apud Aurelianenſes. c. 76. & c. 110. quæ loca ita tranſijt interpres alioquin eruditus, quaſi nihil habeant ſcrupuli. Sed & c. 113. ſi antequam precium rei cenſualis ſolutum fuerit, partes diſcedunt, debetur vnum tantùm laudimium. Idémque in hoc poſtremo apud Dunenſes. c. 43. Sed & apud Aruernienſes titul. 16. qui eſt, des achaptz lotz & ventes, capit. 11. Si res redimatur ex pacto redimendi in contractu appoſito, debentur laudimia ex priore venditione, non ex reuenditione. At ſi id pactum fuerit appoſitum ex interuallo, debentur ex vtraque. Apud Borbonienſes capit. 397. ſi emptor ante apprehenſam poſſeſsionem rei venditæ diſcedit ab emptione ex cauſſa rationabili, puta quia imminet euictio, aut alia ſimili, non debentur laudimia. At ſi ſine cauſa rationabili ſed ſponte & ex mera voluntate contrahentium diſcedunt, debentur. Et capi. 406. ſi res redimatur ex pacto reuendendi in contractu appoſito aut poſtea prorogato intra primum tempus, non debentur laudimia ex redemptione, ſed tantùm ex priori venditione.

5 *Quòd ſi redemptio fiat poſt tempus appoſitum in contractu, aut ex pacto non in ipſo contractu appoſito, ſed ex interuallo, debentur laudimia ex vtraque.*

Apud Sanctones Angeriacos capit. 29. Ex venditione facta cum reuendendi pacto debentur laudimia, nec aliquid dicitur de reuenditione. Apud Burdigalenſes capit. 96. Si pactum redimendi durat tantùm quinquennium, redēpta intra id tempus, non debentur laudimia ex ea venditioue: non redempta, debentur. Si verò excedat id tempus, ſtatim debentur laudimia ex venditione: ex redemptione autem non debentur. At quod in initio dictum eſt, intelligitur cùm id pactū appoſitum eſt in eodem contractu: quòd ſi ſeorſum factum eſt, ſtatim debentur laudimia ex ea venditione. Apud Valeſienſes titul. primo. §. decimoſeptimo, Confeſtim quàm venditio facta fuerit, laudimia debentur domino, etiam ſi contrahentes poſteaquam ad alium locum diuerterint, ſua ſponte à contractu diſceſſerint.

De eadem re.

5 ¶ Nunc tempus eſt, vt & noſtrorum legum interpretum ſententias in hanc rem afferamus, & tandem quid de ea ſentiamus, proferemus. Primùm igitur. Si contractus reſcinditur, aut ab eo diſceditur, quia ab initio nullus erat, aut retro & ab initio nullus fuiſſe fingitur: & tunc non debentur laudimia, nec gabella (quam vocant) ex eo contractu. Bald. in. l. vltima. §. ſed quia noſtra, columna prima, verſicul. quærit hîc, & ibi quoque Alberic. in verſicul. item adducitur, vbi loquitur

quitur de retractu municipali. Ioan. Fab. in verbo, irritum. Paul. Caſtren. column. 2. verſicul. ſed tunc quid addit. & Corne. columna vltim. C. com. de legat. Ioann. Fab. in. l. prima. C. quan. licet ab emptio. diſce. vbi dicit quòd ſi contractus iudicetur nullus ex aliqua præcedenti cauſſa, ex eo non debentur laudimia, cum alijs multis concordantijs à me adductis ſuprà titulo præcedēte. §. primo, gloſſ. 2. in verbo, a vendu, numero. 7. ſed alia tantùm, & vix comperies, qui huic ſententiæ aduerſetur.

fol. 14.

6 ¶ Aut verò ab initio valet contractus, qui poſteà diſſoluitur, vel reſcinditur, & hîc eſt magnus noſtrorum conflictus. Vtrùm debeantur laudimia ex prima venditione, quæ diſſoluta eſt: & an ex diſſolutione quoque. Petrus Iacobus, in titulo de actione in rem pro re emphyteutica, column. 15. verſicul. ſecus in pacto redemptionis, dicit quòd licèt ex retranſlatione, quæ fit ex pacto legis commiſſoriæ, vel addictionis in diem non debeantur laudimia, cùm ipſo iure fiat, vt etiam ſup. ex eodem diximus. Tamen ſecus in ea quæ fit ex pacto reuēditionis, quia ea non fit ipſo iure. Sed fortè (inquit) tunc non poterit dominus rem retinere eodem precio, ſi cùm illud pactum ei denunciaretur, non reclamauit, & nihil aliud dicit.

De eadem re.

7 ¶ Alberic. poſt Guil. Cune. in. l. ab emptione, colum. 3. ff. de pact. Quid (ait) ſi emphyteuta vendidit rem, & poſteà fuit reſolutus contractus, nunquid dominus debet habere pro reuocatione tanquam pro duabus venditionibus, an tanquam pro vna quinquageſimam partem precij, ſecūdùm. l. vlti. C. de iure emphy. Et videtur quòd pro duabus, quia quando emphyteuta vendit, ſtatim eſt domino ius quæſitum: & quando poſteà retraditur, videtur alia alienatio, argu. l. ſi duobus. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. & l. 2. §. ſi ſub conditione, &. §. ſi in diem. ff. pro emptore. &. l. ſerui nomine. ff. de vſucap. Ergo & pro illa ſecunda debet habere. In contrarium videtur quòd pro nulla venditione debeat habere, quia contractus videtur, acſi nunquam fuiſſet celebratus, vt hac. l. verſicul. nec quicquam intereſt, &. l. j. &. 2. C. quan. lic. ab empti. diſce. Quòd debeat habere ſemel tantùm, ſcilicet cùm reuertitur ad venditorem, eſt argu. l. ſancimus. C. de conſul. lib. 12. Ipſe autem Guil. dicit, Aut reſoluitur venditio ex conuentione facta ab initio in ipſo contractu: & tunc nihil habet dominus, quia non videtur mera alienatio, cùm ille non habeat irreuocabiliter. l. in diem. ff. de aqua plu. arcen. Imò niſi faciat quod actum eſt in venditione, poteſt conueniri ex prima conuentione, quæ præcedit ius domini. ergo ipſe dominus nihil debet habere, ar. l. lex vectigali. ff. de pigno. &. l. cùm poſt. §. patrona. ff. de iur. dot. &. l. qui res, circa princ. ff. de ſo. Imò ſi dominus recepiſſet, reddere teneretur: quia recepit ob cauſſam, quæ ceſſat. l. j. &. l. 3. §. ſi liber. ff. de condi. cau. dat. & argu. l. ex hoc edicto. §. pen. & vlti. ff. de ali. iudi. mut. cau. fac. &. l. ſi vnus. §. quod in ſpecie. ff. de pact. &. l. cùm pater. §. fideic. ff. de legat. 2. &. l. cùm quis. §. j. ff. de dot. præleg. Si autem conuentio reſoluendi fuit facta poſt contractum celebratum, tunc aut conuētio fit poſt rem traditam, & dominus debet habere duplicem, quia primus contractus fuit perfectus. l. 2. C. de donat. quæ ſub mod. &. d. l. cùm pater. §. rogo. &. §. fidei. ff. de legat. 2. Item de ſecunda reſolutione, quia fit ex noua cauſſa, & agitur de noua alienatione, ergo duplices debet habere, argum. l. ſi à me. ff. ad leg. Falci. & hoc probat expreſsè hæc. l. in fi. Et ita poteſt intelligi. d. l. ſi duobus. ff. de diuer. & tempo. præſcript. Si autem conuentio facta fuit ante traditionem, tunc quia non agitur de noua alienatione facienda, ſed de prima diſſoluenda, dominus non habebit niſi ſemel, arg. l. ſi profundo. C. de tranſact. Hæc Alberic. propè ad verbum, poſt Guil. Cu. quem etiam ſequi videtur, dum ſimpliciter ad illum remittit laſ. in. l. vltim. colum. 13. verſicu. vndecimò quæro. C. de iur. emphy.

De eadem re.

8 ¶ Bald. autem in ea ipſa. l. ab emptione, columna vlti. quærit (ait) hîc Guil. ſi ratione contractus debet aliquid ſolui domino, vtrùm fient duæ ſolutiones, quando primùm celebratur contractus, & poſteà reſoluitur, vel conſenſu partium caſſatur. Reſpondet ipſe, quòd aut reſoluitur ipſo iure per pactum appoſitum ab initio, & tunc nihil debetur domino, quia fingitur non contractū. l. commiſſoriæ. C. de pactis inter empto. cum ſimilib. Ex hócque not. Guil. quòd ſi emphyteuta vendit rem emphyteuticam irrequiſito domino appoſito pacto legis commiſſoriæ, vel addictionis in diem, & ex illis pactis contractus reſoluitur, non cadit emphyteuta iure ſuo, nec aliquod ius quæritur domino. Si verò iſtud pactum reſolutiuum non apponitur à principio, ſed poſteà, & tunc quidem aut re integra apponitur, & debetur domino vna præſtatio, ratione contractus, ex quo erat ei ius quæſitum, argument. l. vlti. ff. de pactis. non autem debetur ratione diſtractus. Et ex hoc not. quòd debetur gabella fiſco, licèt poſteà contractus cancelletur de partium volū. Et ex hoc not. quòd debetur gabella fiſco, licèt poſteà contractus cancelletur de partium volū-
tate. Tertius caſus eſt, quando res non eſt integra, & tunc facienda eſt differentia in forma veritate. Tertius caſus eſt, quando res non eſt integra, & tunc facienda eſt differentia in forma ver-
borum. Aut enim ſunt concepta per modum nouæ obligationis, & tunc ratione contractuum borum. Aut enim ſunt concepta per modum nouæ obligationis, & tunc ratione contractuum
debentur duæ præſtationes vel gabellæ, vt hac. l. §. illud. Aut per modum reſolutiuum, & tunc debentur duæ præſtationes vel gabellæ, vt hac. l. §. illud. Aut per modum reſolutiuum, & tunc
non debetur niſi vna, vt hac. l. verſicul. Ariſtoni, & verſicul. nec quicquam. & præterea dicit fa- non debetur niſi vna, vt hac. l. verſicul. Ariſtoni, & verſicul. nec quicquam. & præterea dicit fa-
cere dictam. l. ſi duobus, & dictam. l. ſi à me, & dictam. l. ſancimus. Et eadem propè repetit in ad- cere dictam. l. ſi duobus, & dictam. l. ſi à me, & dictam. l. ſancimus. Et eadem propè repetit in ad-
ditionibus illius. l. ditionibus illius. l.

De eadem re.

9 ¶ Sed & Angelus, ibi, column. prima, dicit in hac re inſpiciendam eſſe formam verborum: quia aut ea ſunt ordinata ad veram reſolutionem, & tunc quia nunquam oritur actio, nec per eā ini- aut ea ſunt ordinata ad veram reſolutionem, & tunc quia nunquam oritur actio, nec per eā ini-
dimium, ex ſtatuto diſponente ex quolibet contractu ſolui debere. Si autem forma ſit ordinata dimium, ex ſtatuto diſponente ex quolibet contractu ſolui debere. Si autem forma ſit ordinata

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad obligandum,aut retradendum,tunc dicitur quòd ex ea non agitur, nisi sit talis,quòd per eam nouus contractus intelligatur celebratus, & tunc de isto nouo contractu soluetur iterum gabella,siue laudimium.Hæc ille satis obscurè.At Paul.Castr.ibi,multò obscuriùs. Pactum(inquit) resolutiuum per quod agitur,vt contractus habeatur pro infecto,est maioris potentiæ quàm pactum de non petendo:non tamen habet locum in contractibus, qui solo consensu contrahũtur, & quando omnia sunt integra vel sponte reintegrata.Item istud pactum resolutiuum potest fieri,vel incontinentis antequam partes diuertant ad alios actus,& tunc facit videri contractum nõ fuisse celebratum,ex quo partes non habuerunt pro facto,& absoluto.l.contractus.C.de fid.instrumen.& arg.l.si ita quis.ff.de lega.j.Potest etiam fieri ex interuallo,& tunc aut ex pacto facto tempore contractus puta, legis commissoriæ, vel addictionis in diem.Aut non fuit actum tempore contractus, ,sed fit ex nouo consensu,& tunc fingitur nunquam fuisse factum , sed perinde ac si factum non fuisset,resoluitur,& sic vt ex nunc:sed in præcedentibus casibus,vt ex tunc. Sicut quando ex post facto legatum adimitur,quia non fingitur non relictum,sed dicitur ademptum,vt.d.l.si ita quis,&.l.j.ff.de his quæ in testa.del.Et ista(inquit)sunt magni effectus.Primò enim si quæritur,an debeat solui gabella , quæ ex forma statuti soluitur pro contractibus. Nam in primis casibus quando fingitur non fuisse factus,nulla gabella soluetur:sed in vltimo casu soluetur de primo contractu,a quo partes non potuerunt recedere in præiudicium fisci , cui ius erat quæsitum.d.l.vltim.eodem titul. De resolutione verò non soluitur,quia non est contractus, sed distractus:nisi fiat per modum noui contractus.quod posset procedere , si fuisset processum ad traditionem rei venditæ,& postea agitur , vt retradatur & reuendatur venditori pro eodem precio,quod adhuc solutum non erat. Nam tunc soluetur tam de primo,quàm secundo,secundùm Guil.& Angel.vnde sunt verba diligenter inspicienda, an sonent in nouum contractum, an verò in resolutionem primi.Et postea eadem dicit obseruanda,cùm quærimus,an qui vendidit & postea resoluit,cadat re.Et an etiá si id fecerit consensu domini,debeat soluere laudimium semel,an bis,an verò omnino nõ soluere. Hactenus ille,cuius ni fallor,hic sensus est, quòd si fiat resolutio contractus,quam is appellat pactum resolutiuum, antequam partes diuertant ad alios actus,nulla laudimia debentur domino.Idem si ea fiat ex pacto legis commissoriæ,vel addictionis in diõ appositio tempora contractus.Quòd si factum sit id pactum ex interuallo,& ex eo resolutio facta sit , perinde est ac si id pactum factum non fuerit.Id est,erit tanquam , si resolutio facta fuerit ex interuallo,sine pacto præcedente.Ideo ex primo contractu debetur laudimium : ex resolutione autem ipsius non debetur:cùm sit distractus,in quo non habet locum statutum loquẽs de contractu. Nisi si huiusmodi resolutio fieret per modum noui contractus,id est,nisi fieret tãquam alia venditio,non tanquam resolutio prioris.tunc enim de vtraque deberetur laudimium, si fuerit processum ad traditionem ex priori , ideóque opus est retraditione. Ex quibus etiam potes intelligere , atque etiam ex ijs quæ suprà ex alijs diximus , inspiciendam esse verborum formam.

10 ¶ Ex ijs autem quæ dicta sunt,vides, quòd si contractu perfecto contrahentes postea eidem renunciant,non nocet fisco siue gabellarijs,quin eis gabella debeatur,quæ ex contractu solui iubetur.& idem quoque voluit Bald.in.l.si constante,columna.2.per illum textum.C.de dona.ante nupti.& Angel.in.§.quia verò,le.j.in fin.in authen.de nupti.per text.ibi,iuncta.l.si constante, in fin.ff.solut.matrimon.& idem Angel.in.l.acta,paulò ante fin.& ibi quoque Imol.& Alexand. columna.2.ff.de re iudi.idem Alexand.in.l.in insulam.§.vlti.ff.solut.matrimon.Barb.consi.43. sempiterna,columna.j.libro.2.& Firmia.in tracta.gabell.in.3.parte.8.partis princip. quæst.14. vbi id intelligit post Angel.& Alexand.in.l.iurisgentium.§.adeo.ff.de pact.nisi incontinenti recessum sit,id est,antequam partes ad alium actum diuerterint.& Philip.Deci.in.l.petens,colum. 2.C.de pact.& omnes vbique.vix enim reperies,qui sint diuersæ sententiæ,præter Roma. consilio.78.licèt communi iure,in fi.& Barb.sibi contrarium consilio.14.clementissimi,columna. j.libro.4.allegat autem Roma.ad illam suam sententiam Cy. & Bald.in.l.vlti.§.sed quia nostra. C.com.de legat.qui id non dicunt.Sed vt istos missos faciamus,idem de laudimijs,& alijs huiusmodi iuribus,vt scilicet debeantur,etiam si partes à contractu discedant,voluit Iacob.à S Geor. in tracta.de ope.columna.9.verficul.habent etiam,vbi hoc intelligit,nisi incontinenti,id est,antequam ad extraneos actus diuertant,discesserint.& Stepha.Bertran.consilio.199.viso casu,lib. primo,vbi id intelligit , etiam si ante traditionem rei venditæ partes discesserint à contractu. & Ferro.in consuetu.Burdig.tit.de feudis.§.15.vbi etiam intelligit, nisi incontinenti discesserint. De quo tamen quantùm ad id vide quæ dicam ver.seq.

11 ¶ Nam vt ad alios veniamus,Ioan.Fab.in.§.j.Instit.de empti.& venditi.de hac re cæterorũ obscurissimè loquutus est,sed ni fallor ea est ipsius sententia,deberi domino laudimia ex venditione etiam secuta redemptione siue reuenditione ex pacto appositio in contractu,nisi ex consuetudine ipsa laudimia deberentur ob nouam inuestituram. Nam tunc si nondum interuenit inuestitura,& partes discesserunt à contractu ante traditionem,non debentur laudimia. Et idem quãtùm ad vltimum,propemodum voluit ipse Fab.in.l.j.C.quan.lic.ab empti.discc. cùm dicit , q̃ si contrahentes discedunt à contractu re integra, dominus non habet laudimia: secus si rem semel tradiderit,per capit.primũ titul.quid iuris sit post ali.l.prima.§.si rem.ff.depos. At Salyc.in. d.l.

d.l.j.columna secunda , hæc infit . Quærit gloss.quando res fuit tradita,quæ ex conuentione de discedendo retradi debet.an emptor debeat eodem precio reuendere. quidem quòd sic,& malé, quia tunc essent duæ emptiones,& non vna resoluta.quod no.quia primo casu duæ gabellæ soluerentur,secundo non.Et eum refert ad verbum Angel.Aret.in.§.vltim.columna secunda versicul. quid si fuit,Insti.quib.mod.tol.obliga.nisi quòd post ea verba (eodem precio reuendere) hæc addit(vel simpliciter,retrodare)& nihil aliud. & ita eum sequitur.Angel.autem Perusi. in ea ipsa.l.j.dicit per gloss.penul.eius.l.quòd si vendo rem , & trado tibi, & incontinenti rem mihi reuendis, sunt duo contractus , & secnndus resoluit primum, & de vtroque debetur gabella, ex forma statuti disponentis de quolibet contractu solui gabellam. Postea subiungit formam practicandi resolutionem contractus , quando res non est integra, scilicet quòd contrahentes agant, quòd contractus resoluatur, & ille cui facta est traditio , rem retradat.quo facto contractus resoluitur nudo consensu , & ista resolutio non est nouus contractus , & ita dicit tenere gloss. ibi. Ideoque inquit de ista resolutione non soluitur gabella ex dicto statuto. Sed an saltem soluatur pro contractu resoluto , videtur quòd non , ex quo resoluitur ipso iure. & dicit gloss. contrarium esse verius , quia negari non potest contractum fuisse perfectum , & statim publicano ius fuisse acquisitum , quod absque eius facto tolli non potest.l.id quod nostrum.ff.de regul.iur.

12 ¶ Cæterùm Paul.Ca.eodem in loco,primùm quidem colum.j.hæc dicit . Operatur consensus resolutiuus , qui fit re integra,vt omnis obligatio tam naturalis quàm ciuilis orta ex contractu ipso iure resoluatur.Et id speciale est in pacto resolutiuo contractus qui solo consensu fuit celebratus. Et hoc verum est, etiam si ex interuallo post primum contractum interuenit : cùm enim sit super substantialibus contractus , dicitur inesse, etiam si ex interuallo fiat.l.iurisgentiũ. §.adeo.ff.de pact.non sic in alijs , vt in eadem.l.§.quinimo.Et no. quòd non solùm resoluto cõsensu resoluitur contractus,re integra:sed etiam reformatur , quando super substantialibus fit. vnde si vendidi rem decem, & postea re integra agimus , quòd sit vendita duodecim, censetur venditio reformata : & perinde habetur,ac si fuisset à principio facta pro duodecim:nec erit nouus contractus,sed idem,tamen reformatur.ideo non soluitur noua gabella ex statuto disponere, vt de quolibet contractu soluatnr gabella , vt est Bononiæ,sed vna tantum , etiam si ex interuallo facta sit,vt.d.§.adeo. De quo dic,vt per Bar.ibi,cuius dicta & nos statim recensebimus. Sed vt antè redeamus ad Paul.Is rursus in eadem.l.j. col.2.nota (inquit) istam glo. quòd hæc resolutio non dicitur nouus contractus, sed resolutio primi contractus . Ergo si statutum disponit , vt de quo libet contractu soluatur gabella, non soluetur de ista resolutione . Sed an soluetur de primo contractu resoluto, videtur quòd non : quoniam habetnr pro non facto. Contrarium dic , quia re vera fuit factus , & sic statim fuit acquisitum ius fisco . quod ergo postea partes agunt , non facit vt habeatur pro non facto in præiudicium ipsius, sed quantùm ad ipsos contrahentes . Et hoc si resoluitur ex caussa voluntaria, quæ retro non trahitur.l.vlti.ff. quæ res pig.obli.non pos. &.l.j.ff.qui poti.in pig.habe . Secus si ex caussa, quę retro fingit , vt si fuisset contractus celebratus sub conditione,quæ postea non extitisset.nam haberetur pro non facto,etiam quantùm ad fiscum , vt ex eo non debeat solui gabella,ar .l.potior .&.l.qui balneum.ff.qui poti.in pignor.habe.Hæc ibi

13 ¶ Ligitur vt veniam ad Bar.in.d.l.iurisgentium.§.adeo,hæc sunt eius verba.Quæro pro declaratione huius.§.vtrùm sit verum,quòd per pactum appositum circa substantialia cõtractus, primus contractus renouatus videtur,glo.in.l.pacta.ff.de contrahen.empti. dicit quòd sic, si fiat ex interuallo,secus si incontinenti,arg.l.nam ad ea.ff.de condi. & demon. Guil. contradicit , quia distinctio.l.nam ad ea,habet locum in testatore tantùm , ex cuius voluntate tota dispositio pendet,secus in contractibus. Hoc placet alia ratione , quia super eodem non possunt concurrere duæ emptiones validæ.l.si id quod.ff.de rescin.vendi. Et ideo (inquit) circa hunc articulum dicas,aut pactum secundò apponitur cum vno ex pluribus, aut cum eodem. primo casu pro parte tantum receditur, nec contractus in totum reuocatur, vt hîc in versi. sed cum duo. secundo casu aut verba non sunt apta ad renouationem contractus,verbi gratia, rem quam tibi vendidi pro decem,volo quòd emptam habeas prima emptione,& remitto vel do tibi decem, & non vi- detur renouatus contractus.aut verba sunt apta ad renouationem contractus , vel sunt ambigua, quia possunt trahi ad vtrumque,& videtur renouatus cõtractus, vt hîc.&.d.l.pacta.versi. Paulus. ita videtur tenere glo.& tex.innuit infrà eo.in.l.si vnus.§.pactus,versic.quòd si nõ in totum. & ista sunt vtilia , vt scias ex quo contractu agatnr , & ex quo debet solui gabella , vtrùm fuerit vna venditio,an plures.

14 ¶ Angel.quoque in.§.adeo,colum.j. scribit quòd id quod dicitur contractus bone fidei vt nudo consensu contrahuntur,ita dissoluuntur,verum est in preiudicium ipsorum contrahentium, non etiam tertij,cui esset ius quæsitum ex primo contractu.l.in insulam,in fi.&.l.si mulier, con debet solui gabella,vt est in ciuitate Perusij, licèt re integra contrahentes discedant , nihilominus debet solui gabella. & facit optimè.l.j.§.si rem.ff.depos.& id dicit satis esse de mente Guil. ibi. Sed & Paul.Ca.in eodem loco idem dicit , nisi quòd non loquitur de re integra , vt Angel.

De eadem re.

De eadem re.

De eadem re.

De eadem re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligitque quando ex interuallo discedunt à contractu. Sed si antequam diuerterent ad alios actus, discesserunt, secus quia tunc contractus non videretur fuisse celebratus, cùm eum non habuerunt pro perfecto, ar.l. si ita scriptum.ff.de lega.j. &.l.j.post medium.ff. de his quæ in tæsta.delen.&.l. contractus. C. de fid. instru. Et hoc ibi omnino sequitur Alexan. nisi quod loco eius quod dicit Paul.antequam partes diuetterent, ipse Alexan.dicit incontinenti, quod quidem incontinenti, negat intelligi antequam partes diuerterent, sed pro vt no.doct.in.l.in bonę fidei. C.de pact. Verùm.Iac.à.S.Georg.in tractatu de Roydis siue operis nume.38.& duobus sequen. simpliciter sequitur Paul.Ca.vbi suprà.

15 ¶ Et vt ad cæteros pergamus.Bald.in.l.si prædium,colum.2.versi.sed nũquid redhibitione. C. De *eadem re.* ædil.acti.dicit quòd si contractus fuerit redhibitus,non tenetur fiscus reddere gabellam,quã pro eo accepit,sed tenetur venditor eam restituere emptori,qui eam soluit, per.l.debet.ff.de ædil.edic.At Angel.in.d.l.si prædium,è diametro tenet contrarium,nempe emptorem ipsum hoc casu recuperare vectigal siue gabellam, quam soluit ex contractu postea redhibito. & eum sequitur Firma.in tracta.gabel.in.j.parte.8.partis princip.in.7. quæstio. Idem. Bald.in.l.quid ergo.§. contrarium, in fin.ff.de contrari.iudic,tutel.dicit quòd si de quolibet contractu debet solui gabella,soluitur etiam de refutationibus, quæ fiunt per pactum,secus si per solutionem.& sequitur Barb.in.l.si ita stipulatio,colum.j.ff.de verbo.obliga. & Iorda. Bri.in repe.cap. Romana.§. contrahentes, columna secunda,in fi. de foro compe.lib.6. Firmia.in eodem tracta.gabel. in.5. parte ptincip.in.5.quæstio.versicu.de contractu vero. Sed nos de hoc latiùs diximus in nostris legibus connubialibus,in verbo,contractar,in.j.quæstio.Et vt redeamus ad Bald.is consil. 415. illa solennitas,lib.2.dicit quòd si tempore contractus fuit actum de eo resoluendo, resolutio quę fit postea non est propriè resolutio, sed executio ipsius contractus, per.l.3.§. si ab ignoto.ff. de manumis.&.l.j.in fi.de reb.eor.Idem con.164 maritus,lib.5.in ea est sententia,vt quãdiu res vendita, aut data in solutum lui potest ex pacto appositio in contractu,non debetur gabella,quæ ex statuto iubetur solui ob contractum,cùm non sit pleno iure translata.l.manu sata.§.nemo.ff.de contrahen.emptio.

16 ¶ Hęc ex Bald.Angel. autem in.l.si hominem.ff. de vsucap. dicit quòd redhibitio non est noua De *eadem re.* venditio, sine ea fiat ratione morbi, siue ratione pacti resolutiui appositi in contractu. Ideóq; de hac redhibitione non soluitur noua gabella ex statuto iubente solui gabellã ex qualibet venditione. Et idem si fuerit appositum pactum legis commissoriæ,vel addictionis in diem,vel trãslationis dominij ipso iure.& eum nuncupatim sequitur Io. Plat.in.l.sancimus, columna prima, C.consul.lib.12.Sed vt vides ij loquuntur de redhibitione,aut alia resolutionem, vt scilicet ex ea, gabella non debeatur,nihil autem dicunt de priori venditione.Similiter Mãsuer.titu.de empti. §.item in casu, dicit quòd venditor redimens ex pacto redimendi non tenetur soluere ventus, quia non est propriè venditio, sed resolutio venditionis ex caussa præcedentis contractus, vt dicit no. à Cy. in.l. vlti.C. com. de lega. Secus quando fit resolutio ex mera voluntate emptoris, vt fit quando vir recipit dotem extimatam loco precij, & habet electionem restituendi rem vel extimationem, quia hoc casu & aliis similibus, quibus non fit resolutio de necessitate, sed de voluntate emptoris, ventę debentur pro vtroque contractu, articu.l. si res distracta.ff.quibus mod.pig.vel hypo.sol.&.l.lex vectigali.ff. de pigno. & quod no.Bart. in.l. in concedendo.ff. de aqua plu. arcen. voluit allegare in.l. in diem, eodem titu. At vt vides etiam Manuer. non aperit, an ex primo illo contractu, cùm scilicet aliquid venditur cum huiusmodi pacto, & postea retrahitur, debeantut ventę. Sed idem apertiùs declarat in titu. de locat.§.secundo,nempe ventas ipsas statim deberi pro prima illa venditione: pro secunda autem videlicet, cùm res redimitur, secus : quia ea est resolutiua, & fingitur retro res non fuisse vendita.d.l.vlti.§.sed quia nostra.C. com.de lega.& hoc (inquit) verum est,si pactum resolutiuum fuerit appositum in eodem contractu,quia tunc censetur esse pars contractus, & non erat venditor aliàs venditurus. Idem si fiat incontinenti post contractum,licèt in alio instrumento, vt solet fieri,quia quę incõtinenti fiunt,inesse videntur.l.lecta.ff.si cert.peta. & præsumitur præcogitatum.Hęc ille.

17 ¶ Extat responsum Panor.con.69.videtur primò dicendum,lib.j. quòd si ex statuto debeatur De *eadem re.* gabella ex secundo decreto, & is qui passus est secundum decretum,obtulerit debitum creditori intra annũ,& ita bona sua recuperauerit,secundum.l.vt.C. de iure do.impe. & no. à Bar.in.l. si finita.§.Iulianus.ff.de dam.infec.non debetur gabella ex huiusmodi secũdo decreto. Et idem etiam dicit,si ab ipso secũdo decreto fuerit appellatum, & partes super appellationem compromiserint in arbitros,qui id decretũ infirmauerint, & adhoc multa allegat, quę ibi videre poteris,& sequitur Alcia.in.l.cepisse.ff.de verborum obli. Paul. autem Ca. in.l.j.colum.j.C. de pact. inter empto.dicit,quòd si contractus resoluitur ex pacto legis commissoriæ.non debetur gabella, quæ à statuto iubetur solui de quolibet contractu. Si verò resoluitur ex pacto de reuendendo,debetur gabella etiam ex reuenditione,quia est nouus contractus,vt dicit no.à glo.in.d. l.prima,C.quan.lic.ab empti.disced.Idem Pau.in.l.Pomponius.§.primo,per text.ibi,in versic. prætereà.ff.de acquir.pos.dicit,quòd resolutio contractus non tribuit titulum, nec potest dici nouus contractus.Ideo si ex statuto debet solui gabella ex cõtractu, non soluitur ex resolutione contractus.

contractus. Quod intelligit,cùm ea resolutio fit ex caussa de præterito,vt ibi. Secus si fieret ex noua caussa,quia tunc ne fiat fraus legi,debet solui gabella.& Franc.Are.ibi, col.j.in.3.no.dicit se credere id verum esse,si esset aliqua coniectura fraudis:aliàs id non videtur dicendum,& contrarium (inquit) expressè tenet Bar.in.d.l.ab emptione.ff.de pact.& in.d.l.j.C.quan.lic. ab empti.disce.Denique idem Paul.con.74.in causa mota,col.3.ver.sed in nostro casu,lib.2.in ea est sententia,vt si res vendita fuerit etiam ex interuallo re translata in venditorẽ, nõ per viam noui contractus,aut nouæ venditionis, sed per viam distractus siue resolutionis veteris contractus, non debetur de huiusmodi resolutione gabella, quæ debetur de venditione ex forma statuti,per text.glo.& Bald.in.d.l.j.C.quan.lic.ab empti.disce.

18 ¶ Nec tandem omittemus,quæ scripsit Ioan.Berbe. consuetudinũ Galliæ peritissimus in via- De *eadem re.* torio iuris titu.de locat.colum.penult.versic.vltimò ad breuem.Cùm quæritur (inquit) ex quibus alienationibus debeatur laudimium, distinguendum est,quia aut alienatio fit conditionaliter,aut purè.Si conditionaliter, & tunc aut conditio impedit dominij translationem, aut retractat. Primo casu non debetur laudimium,quia non est vera alienatio,per no.in.l. si hominem.ff. de vsuca.& in.l.vbi autem.ff.de in diem addict.Secundo casu quando conditio retractat iã trãslatum, debetur laudimium, per not.in leg.quoties,quæ est.2.eod.tit.& per totum. tit.ff. de leg. commiss.& leg.2.&.3.C.de pact.int.empto. Hæc ille,qui dum allegat.d.l.2.quæ loquitur de hoc nostro pacto, vt plerique omnes intelligunt,satis declarat intelligere se,deberi laudimia ex venditione facta cum hoc pacto,etiam si vi illius venditio retractetur,atque etiam si cõditionalis esset hæc venditio,de quo satis diximus suprà eodem titul.§.2.nume.72,ad decimum septimum, & alijs sequent.Postremò Caro.Molen.in consuetu.Paris.titu.j.§.13.glos.5.in.2. quæstio. hanc rem copiosissimè disputat.& in summa hæc est illius sententia,vt si incontinenti nulla aliorum actuum interpositione contrahentes discedant, etiam re verè tradita, nullus sit locus laudimijs vel iuri retentionis.Sed nec si discedant ex interuallo re nondum verè tradita, etiam si fictè tradita fuerit,nisi dominus præuenerit, aut inceperit suo iure vti.quod quando dicatur fieri declarat ibi,numero.19. & sequen.Sed & idem eiusdem titu.§.22.in.2.3.&.4.quæstione alia multa dicit,quæ tu videre poteris.

19 ¶ Hactenus doc.sententias sigillatim recensuimus,nũc tempus est,vt summatim dicamus quid *Decisio quæ-* de his & nos sentiamus.Et certè si ab emptione disceditur,quia ab ini.io contractus nullus erat, *stionis princi-* non debentur laudimia.de quo vltra supradicta,vide quæ scripsimus suprà titu.præced.§.j.glo. *palis.* 2.in verbo,a vendu,numero.7.sed alia tantùm,& sequen.Idem si contractus resoluitur ex pacto legis commissoriæ vel addictionis in diem verbis directis in contractu vel incõtinenti pòst apposito.pro quo etiam vide quæ diximus suprà hoc eodem titu.§.j.glo.7.in verbo,seront prefe- rez,numero.3.4.5.16.&.17.Si autem resoluitur ex pacto de reuendendo etiam in ipso contractu appositio vel confestim pòst, vt inesse videatur.Et tunc debeantur laudimia ex prima venditione,vt quæ pura fuerit,non obstante eo pacto,ob eámque emptor lucretur fructus,possitque rem alteri cedere, & dominium transferre. Non etiam ex reuenditione,vt etiam vltra prædictos respondit Stephanus Bertrand.consi.45.pridem de anno,in.2.dubio,lib.j. vbi & id dicit voluisse Belugam in leg.vbi autem.§.sed & Marcellus.ff.de in diem addicti. & idem quoque voluit Ferro.in consuetu.Burdegal.titul.de feud.cap.16.post princip.& Carol.Molend.in consuetu.Paris.titu.j.§.23.numero.26.Pro quo etiam vide vltra superiora,quæ scripsimus suprà hoc titul.§. 2.in glos.j.numero.34.& hanc partem.& multis sequentibus in tota ea quæstione. Si tamen id pactum esset appositum in contractu verbis directis,nõnihil dubij est ex ijs quæ diximus suprà. d.§.j.glos.7.numero.14.15.16.Verùm ex reuenditione nõ debentur laudimia,vt quæ sit sequela prioris contractus.Si autem discedit à venditione ex eo pacto appositio ex interuallo, aut etiam sine eo pacto,tunc debentur duplicia laudimia,vna scilicet ex priori venditione, altera ex reuenditione.hic enim sunt duplices venditiones & contractus. Et hæc quidem cùm statutum disponit laudimia deberi ex venditione,siue ex contractu. Si autem statuat deberi ex alienatione,tunc si partes discedant à contractu ante rei traditionem, & sic nondum translato dominio, tunc nulla debentur laudimia,ex ijs quæ vltra superiora diximus suprà tit.præced.§.j.glo.2.nu. 41.quid autem si quis vendidit,& multis seq.

Pagina.310.

20 QVID SI EMPTOR soluit debita fiscalia antè contracta à debitore, aut census si- *An venditor* ue vectigalis pensiones præteritas,siue reliquias.nam & has cogi potest soluere.l.imperatores.ff. *redimens tene-* de publica. & vectig. vt alibi diximus. An & has venditor, aut consanguineus redimens vi hu- *atur reddere* ius pacti de reuendendo tenetur restituere. Et hoc certè verum est, vt in simili voluit,ac respon- *præteritas re-* dit Bald.consi.303 ad euidentiam præmittendum est quòd creditor, in princip.lib.j. per multa *liquias censuũ.* illic allegata,quæ tu videre poteris.

21 SED QVID si emptor aliquid soluerit proxenetis siue mediatoribus,an & id restitui de- *An quod datũ* bet à venditore redimente ex hoc pacto.quod videtur per.l.debet,& ibi glos.nũcupatim de istis *est proxenetis,* loquentem.ff.de ædili.edic.Verùm cõtrarium tenuit Cepol.in.d.l.debet. & in tractatu simulationis cõtractuum,in.6.præsumptione,in fi.Sed tu vide quæ tractauimus,an & hæc restitui debent à consanguineo retrahente,suprà titu.præcedente.§.29.glo.4.in verbo,& aultres semblables,nume.8.sed.quæritur,& seq.

22 *An preciũ seruitutum acquisitarum.*

QVID ITEM, si emptor ante hanc reuenditionem, & durante ipsius tempore, acquisierit seruitutem prædio ita empto. An venditor aut consanguineus redimens tenebitur precium, illius venditionis seruitutis reddere. Et hoc quidẽ deciditur ex eo quod in simili traditur in.c.si vasallus, & quæ ibi scribunt doc. titu. hîc finit lex. & quæ etiam scribuntur ab Andre. Iser. Marti. Laud. & Cardi. Alex. in.c.j.§.econtrariò, in fi. titu. de inuesti. de re alie. fac.

23 *An impẽsas in strumenti.*

DVBIVM AVTEM non est, quin impensæ instrumenti venditionis restitui debeant, per id quod in simili traditur à nostris, debitorem teneri refundere creditori huiusmodi impẽsas, vt per Bal. & Saly. in.l. vlt. C. de condi. ex lege. & eundem Bal. in.l. non ignorat, col. 2. versic. modò ego quæro, & ibi quoque Saly. col. etiam. 2. versi. quæro an impensa. C. de fructi. & liti. expen. & ipsum Bald. in.l. eos. §.j. in. 5. not. C. de vsur. vbi distinguit, vt ibi per eum. & Guid. Pap. sing. 995. versi. si factura. Philip. Deci. in authen. cassa, nume. 12. C. de sacro. eccle. & in.c. cùm dilecta, col. 4. versic. & notandum est, ext. de confir. vti. vel inuti. Et ita hauddubiè obseruamus in vtroque nostro retractu, atque etiam in retractu feudi. & de retractu municipali est consuetudo expressa suprà titu. præceden. §. 29. vbi aliquid diximus in glo. 3. Et ex illis quos suprà citauimus, poteris intelligere, vt non solùm refundi debeant sumptus ipsorum instrumentorum, sed & alij in hoc impensi, vt emptor ea à notarijs recuperaret.

24 *An emptio sit ob id suspecta, quòd ponitur in pacto reuenditionis vt huiusmodi impẽsæ restituantur.*

SED ANTEQVAM hinc digrediamur. Illud te scire volui, quòd aduersus hanc nostram consuetudinem, quæ iubet reddi emptori huiusmodi sumptus emptionis, Panor. con. 76. in præsenti, col. 2. versi. quarta coniectura, lib. j. reponit inter coniecturas quibus cõtractus præsumendus est vsurarius, hanc scilicet quod dictum est in cõtractu venditionis, quòd si venditor redimit rem venditam, teneatur emptori restituere gabellam, quæ soluetur ex huiusmodi cõtractu, & reliquos sumptus notariorum, qui contractum receperunt. quasi (inquit) is emptor nollet sustinere ac sufferre quippiam sumptuum, sed liberè & sine aliquo onere lucrari fructus. Et eum nuncupatim sequitur Stepha. Bertran. loquens de restitutione laudimiorum & aliorum huiusmodi sumptuum, con. 287. cum præsupponatur, li. 2. & idem quoque voluit Cepol. in tracta. simulationis contractuum, in. 6. præsumptione. Et tamen videmus ex supradictis venditorẽ retrahentem ex pacto redimendi ad hæc omnia teneri, etiam si id dictum non sit. Atque verẽdum est, ne Panor. Cepol. & Bertran. nimio huiuscemodi contractuũ odio hæc incogitantes scripserint. Ideóque & idem Bertran. expressim & in hoc ipso casu contrarium constituit, consi. 186. vidi processum, nume. 4. lib. 2. Negari tamen non potest, idipsum expressim ac tam studioſè appositum in contractu declarare ostenderéque animũ emptoris cupidiorem ac attentiorem ad rẽ, atque nimis propè anxium ac sollicitum, ne quid vel tantillum sibi depereat.

§.7.

EN RETRAICT soit conuentionnel ou coustumier, dont la grace ne seroit que a vng an, celuy qui a faict ledict retraict est tenu payer les reparations necessaires seulement, si aucunes en y a esté faictes. Et ne st point tenu de payer les vtilles reparations, ou aultres. Et les pert celuy qui les aura faictes. Mais en retraict conuentionel & coustumier, quand il dure plus dun an, celuy qui vient au retraict doit payer les reparatiõs necessaires, aussi les vtiles faictes par auctorité de iustice seulemẽt. Et si aucunes aultres en fait, il les pert & demourent au retrayant.

REPARATIONS NECESSAIRES. GLO. 1.

1 *Quas qualésue impensas restituere debeat vẽditor redimens.*

QVAE QVALESVE IMPENSAE & melioratiões debent restitui recõdicta, auocata, redempta, aut aliter recuperata, à bonæ vel malæ fidei possessore: siue is qui rem recuperat, sit minor, qui restituitur: siue alius, videre poteris in leg. intra vtile. §.j. ff. de minorib. & in.l. planè. & l. vtiles. ff. de peti. hæredi. & in.l. in fundo, & ibi glo. Bar. latissimè, col. 2. & seq. & alij. ff. de rei vendi. & l. domum. C. eo. titul. & per totum titu. ff. de impen. in re dota. fac. & l. si sine. §. interposito. ff. de admit. tut. & l. si seruos. ff. de pignor. acti. & l. imperator. ff. de in diem ad. & l. pe. in prin. ff. locat. & vbique ferè glo. & doc. & Bal. con. 167. Ticius emit fundum, lib. j. Pau. Ca. con. 247. in causa quæ vertitur Saonæ, col. pen. ver. venio ad tertiam conclusionem. & consi. 270. viso puncto, col. 2. versi. 3. principaliter, lib. 2. Alexan. & alios recentiores in.l. domos. ff. de legat. j. Doc. in cap. si vasallus, tit. hîc finit lex. Benedic. Capra con. 90. fuit quidam, in. 2. dubio. Fabia. in tractatu de empti. & vendi. in. 8. quæsti. princ. colum. 2. versi. tertius effectus.

2 ¶ Sed quod ad hũc casum nostræ consuetudinis pertinet, quantùm ad retractum sanguinis variè con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca